Egidii Romani Cõmenta
ria in octo libros phisi
corũ Aristotelis.

¶ Clarissimi sacre theologie doctoris ac philosophie interpretis domini Egidij Romani almi ordinis Heremitarum sancti Augustini.

Naturalis scie

tia est aliqua scientiarũ speculatiuarũ: ut dicif 6° methaᶜᵉ. Speculatiua aũt sciẽtia differt a practica quãtũ ad finẽ. q2 finis speculatiue est ueritas. practice uero opus ut declarari habet 2° methaᶜᵉ. uel ut quedã trãslatio habet practice finis est bonũ: ⁊ in idez redit q2 ois actio uel ois electio: ⁊ proheresis bonũ aliqđ cõsiderare videt ut habet declarari in primo ethiᶜ. malũ aũt fm ꝙ huiꝰ sub appetitu cadere nõ põt. Nullũ enim agẽs aspiciens ad maluz agit qđ agit: ut Dioᵉ dicit. Ex hac aũt differẽtia quã esse ꝯspicimus inter sciẽtiã speculatiuã ⁊ practicã patere põt. ꝙ lz speculatiua ad phiam eẽntialr possit ptinere: practica aũt quasi per accñs ad phiam se habebit. Nã cum phia ⁊ ultr ois sciẽtia in intellectu ꝯsistat ad sciẽtiam ⁊ ad phiaz illa eẽntialr ptinere poterit in que ferf itellectus fm se. obm aũt potẽtie itellectiue est uerũ ⁊ per se intellectꝰ ferf in vitatẽ. Si aũt ferf in bonum hoc nõ est per se: sed ut habet ordinẽ ad uolũtatez. ⁊ q2 que cõpetũt alicui per aliud cõpetũt ei quasi per accñs: ois illa sciẽtia cuiuſ finis est bonũ quasi per accñſ respicit scire. bñ ergo dictũ est qđ scribif 6° methaᶜᵉ. ꝙ artificiatũ ⁊ uolitũ sunt idẽ etiã eligibile ⁊ uolitũ idem sunt. Scientia aũt practica que in ipm eligibile uel artificiatũ tẽdit nõ est in itellectu fm se: sed ut habet ordinẽ ad appetitũ. Dicere ergo nãlem scientiã esse practicã est dicere oppositũ in adiecto. nã si practicũ fm ꝙ huius subest uolũtati: ops ꝙ in diffinitione oium taliũ accipiaf uolũtas ut põt haberi a ꝯᵗᵉ 6° methaᶜᵉ. Sed cũ in diffinitione nãlium accipiaf natura ut idẽ ibidẽ ait si phica cognitio fm ꝙ huiuſ eẽt practica natura nõ esset natura sed uolũtas. patet ergo ꝙ practice sciẽtie quasi per accidẽs respiciũt scire. magis aũt per se respiciũt opus ⁊ bonũ. ideo 2° methaᶜᵉ scribif ꝙ operantes lz considerẽt in eo qđ agũt tñ non ꝯsiderantur de causa propter seipsam sed ꝓpter opus: ⁊ sicut sciẽtie opatiue essentiales philosophie partes esse nõ possunt: sic nec sciẽtie rationales eẽntiales philosophie partes ꝓprie dici debent. Talia enim magis sunt modi sciẽdi ꝙ̃ sciẽtie ut cõmẽtator ait ⁊ ut poterit declarari si ꝯtingat nos in logicalibuſ aliqđ scribere. Cuz ergo exceptis sciẽtijs opatiuis ⁊ rõnalibus ois alia cõsideratio uel sit methaphisica uel phica uel diuina. si rationales ⁊ operatiue essentiales phie partes eẽ nõ possunt sole ꝯsiderationes phisice mathematice ⁊ diuine essentialr ad phiam ptinere videaf. ¶ Ex hoc aũt innotescit ueritas illa que scribif 6° methaphisice. ꝙ tres sunt modi eẽntiales phie. vz naturalis mathematicus ⁊ diuinus. ¶ Horuz aũt sufficientia haberi potest fm cõmentatorẽ 6° methaᶜᵉ. Entia enim uel circũ cerant mãm ⁊ motũ fm esse ⁊ fm diffinitionez uel sunt abstracta fm diffinitionẽ ⁊ nõ fm eẽ: uel utroq3 modo abstracta esse dicitur. in pmo gradu sunt naturalia. in 2° mathematica. in 3° diuina. phisicus igif uersaf circa res mobiles tã fm esse ꝙ̃ fm diffinitionẽ uel taz fm esse ꝙ̃ fm ꝯsideratione. Est enim nãlis philosophia de mobilibus ⁊ cõsiderat de eis inquãtũ mobilia sunt. Nã ⁊ si naturalis abstrahit ab hoc mobili ⁊ ab illo q2 aliter nõ eẽt sciẽtia cũ particulariũ nõ sit sciẽtia neq3 diffinitio nũꝙ̃ tamẽ abstrahit a mobili simpliciter. Nam fm philosophũ naturalia nõ sunt sicut cauuz ⁊ profundũ: sed magis sunt sicut rectũ ⁊ simum. profundũ eniz ⁊ cauũ possunt intelligi circũscripta omni materia sensibili. Rectũ aũt ⁊ simum non sic. Nã rectũ determinat sibi specialẽ materiã sensibilem ut crus. simum aũt nasum. sic ergo abstrahit naturalis a motu ⁊ materia ut simuz ⁊ rectũ abstrahi possunt a naso ⁊ crure. possum eni intelligere simũ preter hũc nasum ⁊ pter illũ. sed nõ preter nasum simpliciter. sic ⁊ ricum põt intelligi sine hoc crure ⁊ sine illo: sed non sine crure vniuersaliter. ¶ Et q2 sic eẽntiale est phisico uersari circa corpꝰ mobile fm diuisionẽ corporis mobilis oportet accipe partiales libros in scientia naturali. corpus enim mobile ut cõmuniter dicitur uel sumif simpliciter uel contracte. simpliciter ⁊ sic determinaf de eo in liᵒ phisicoꝝ. Si contracte sic est dupliciter. q2 aut cõtrahitur per motum ad ubi ⁊ sic est liber de celo ⁊ mũdo. ubi determinatur de corpore mobili ad ipsum. Si ṽo cõtrahitur per motum ad formaz sic etiam est dupliciter. q2 aut determiatur ibi de tali motu in cõmuni ⁊ sic est liber de generatione ubi: ⁊ si descendaf ad generationẽ elementoꝝ. hoc est ualde vniuersaliter ⁊ in cõmuni. Si ṽo est de mobili ad formã in speciali sic est dupliciter. q2 uel hoc est respectu elementoꝝ. ⁊ sic est liber metheoroꝝ. uel respectu mixtoꝝ: ⁊ hoc dupliciter. q2 aut est de inaiatis ⁊ sic est liber de minerис: aut est de animatis: ⁊ sic dupliciter: q2 aut est de aiatiſ in cõmuni ⁊ sic est liber de aia ubi determinatur de omni aia siue de oibus animatis. Si ṽo sit de animatis in speciali hoc est dupliciter. q2 aut determinaf de aiatis aia uegetabili ⁊ sic est liber de uegetabilibꝰ ⁊ plãtis. aut aia sensibilᶦ ⁊ sic est liber de aialibus ⁊ per hũc moduz per respectũ ad animam fm se ⁊ fm suas potentias ⁊ fm obiecta potẽtiarũ si alicui esset cure alioꝝ libroꝝ sufficientiam inuestigare posset. ¶ Hoc viso patet ꝙ liber phisicoꝝ est primus inter libros naturales. liber aũt de aia est sextus. liber aũt de aialibus est octauus. Ex hoc autez patere põt: quare liber Auicᵉⁿⁿᵉ de aia dicitur sextus de naturalibus. manifestũ est igif per iam dicta ꝙ in libro phisicoꝝ quem premiunibus habemus determinaf de corpore mobili simpliciter nõ ꝯtracto ad hoc uel ad illud ꝓpter qđ si aliqđ ibi de mobilibus specialibus tradif. hoc est inquãtũ in eis reseruaf ratio mobilis in cõi. ¶ Intitulaf aũt hic liber de phisico auditu. q2 ut dicit phūs in naturalibus quosdã libros edidit scribendo. quosdã ṽo docendo. Et q2 liber phisicoꝝ sic traditus fuit quoniam auditores sub phō phisico audiendo hũc librũ recollegerunt. ideo intitulatus est de phisico auditu q2 fuit audiẽdo recollectꝰ. Possumꝰ aũt aliter dicere ⁊ forte melius ꝙ hic liber per antonomasiã ꝯtinet principia nature. ⁊ q2 ad pncipia fm ꝙ huius nõ est ratio: sed eis audiẽdo acqescimus. ideo per quandam excellentiam intitulatus est de phisico auditu.

Secũda pars prologi. Seqtur

b

Is visis ad euidentiā dictorum aliqua cōcurrūt dubitāda. eēt enim rōnabilis questio cū dicat phisica de rebus mobilib' esse z corruptibilibus utrū de corruptibilib' possit esse sciētia. quo pcesso restaret dubitare utrū huius scientia posset dici nālis z utrū rebus corruptibilibus corruptis remaneat sciētia de eis. Sed qz hic dubitauimus in ope qd sup de generatiōe edidimus: ideo ad pñs talia dimittant. uerū qz cum hoc qd dictū est hāc sciētiā esse de mobilibus habitū est etiā eam esse eēntialez partē phie. ideo de cōparatione huius ad alias phie partes est dubitandū. ¶ Querit ergo utrū hec scientia precedat methaphisicā. motus forte aliqs debili medio videt forte ei sciētiā de sensibilibus pcedere methaphisicā: qz fm pħm in pluribus locis is methaphisica abstracta sunt priora in esse. sensibilia vo priora sunt ordine doctrine. hec ergo scientia siue hec doctrina que est de sensibilibus fm qz doctrina est z per pñs fm qz scientia est precedit methaphisicaz que est de rebus abstractis. ¶ Ad hoc autem dici pōt qz sicut est in formis que ut in subiecto fundātur in corpe sic suo modo est de habitibus z de pfectionibus que fundant in aīa. videmus enim ea ptinere ad qditatem formaꝝ corporalium que sunt de rōne ipsius forme z a qbus essentialiter dependet talis forma. participari aūt in subo fm magis z minus est extra rōnem taliū formaꝝ z per accñs se habet ad eas. lz enim vna albedo magis participet a suo subo qz alia. nō tamen ppter hoc vna magis est albedo qz alia. sic ergo participari magis z minus uel pticipari per prius z posterius per se loquēdo non facit eēntialez diriam in scientia. sed qz sciētia sortit esse z spēm ex suo subiecto simpliciter illa sciētia est dignior eēntialiter z prior nobilitate que est de nobiliori subiecto. ideo phūs 6° methꝰ. qz methaphisica est de nobilissimo subiecto ait. qz alie sciētie speculatiue sunt ualde nobiles sed ipsa est nobilior oibus alijs. Quod vo obicit nālez eē priorem ordine doctrine. dicendū qz huius prioritas accipiēda est fm pticipationē subiecti. est enim huius sciētia prior in ordine doctrine: qz ia adiscēdo primo debemus esse instructi in sciētia phisica qz in diuina. Sed talis prioritas per accñs se habet ad sciētiam: ut dictū est. Immo si participatio in sbto esset fm magis z minus z fm prius z posterius dubiū est. utrū per accidens respiciat formas corporales. nulli tñ dubium esse dz qz per accidēs respiciat sciētias z habitus. sciētia enim non sortit speciē ex eo in quo est: sed ex eo de quo est. omnes enim sciētie in intellectu sunt. distinguunt tñ z sortiunt aliud z aliud esse specificū: qz sunt de alijs z alijs rebus. ideo bene dictuz est qd scribit in 3° de aīa. qz secant sciētie quēadmodum z res per accidens. ergo est qz phisica methaphisicā pcedat. Si ly huius per accidēs uellemus reducere ad per se diceremus rōnem tactā magis esse ad oppositum qz ad propositū. nam ea que sunt priora in via generationis z tpis sunt posteriora in via pfectionis z cōplemēti. eo ergo ipso qz origine. i. in addiscendo z ordine doctrine phisica methaphisicaz precedit: posterior est ea dignitate z pfectione. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs dato methaphisicā esse priorē z pfectiorem phisica. utrū ex hoc pcedi debeat phisicam subalternari ei. videt enim qz sic: qz methaphisica est de ente simpliciter. ois autē alia sciētia est de ente ptracto. qz ergo sbm oium sciētiarū est sub subiecto methꝰ ois sciētie humanitus inuente methꝰ subalternari debēt. ¶ Ad hoc aūt dici debet qz tunc ppie scientia est subalterna qñ accipit tanqz principia que nō sunt per se nota nec in illa scientia hñt reduci ad per se nota: sicut musica subalternat arismetice: qz pclusiones in arismetica probatas supponit ab ea z accipit ab illa pclusa tanqz principia: que tñ nō sunt per se nota nec in illa sciētia possunt reduci ad per se nota. Quecūqz igit scientia utitur principijs per se notis ppie subalterna dici non debet: z qz phisica innitit his que ex sensu ortuz sumūt z que per se sunt nota uel quasi per se nota. ideo simplr non est subalterna. quantum aūt ad aliquam sui partē ut quantuz ad illam scientiā que est de yride: qz ibi utit quibusdaz ppositionibus pspectiuis quas naturalis fm qz huius ad per se notum nō pōt reducere. ideo lz non simpliciter tñ quantū ad illam partem subalterna dici pōt. ¶ Ut aūt melius appareat quomodo phisica simpliciter subalterna esse nō potest. sciendūz est qz scientiā non uti principijs per se notis dupliciter ut ad presens spectat pōt pttingere. pmo si ea que accipit nō potest reducere ad immediata. 2° si subm illud ad qd talia immediate reducit sit adeo speciale qz ex eo cois animi pceptio sumi nō possit. pmo modo pspectiua subalternat geometrie. pspectiua enim est de linea non simpliciter sed de linea visuali ut visualis est: z qz fm qz huius non pōt visualem trāscendere: ea que probat de linea visuali que innitunt linee simpliciter pspectiua nō pōt talia ad imediata reducere ppter qd oportet eaz uti principijs nō per se notis sed declaratis in illa sciētia cuius est psiderare de ea simpliciter: ex quo patere pōt qz quotienscūqz aliqua sciētia pmo z principaliter psiderat aliqd subm sub aliqua passione que nō equatur subo illi: oportet eaz uti principijs non per se notis. qz accipit ea que fm suā spēm nō pōt ad imediata reducere. 2° modo medicina subalternatur phisice. Naz si medicina est de corpore humano circa qd psiderat sanū uel egrum que insunt omni corpori humano. tñ qz corpus humanū dicit qd ualde speciale: z qz simpliciter z per se nota ut hic de eis loqmur debēt esse in terminis coibus. ideo quātumcūqz accipet aliquas imediatas passiones circa tale subm: oporteret tñ aliqua presupponere a scientia supiori. ubi per ea que ibi tradunt talia specialia declarari habēt. nullo aūt isto rū modoꝝ phisica subalternari habet. Nā cuz ad phisicum spectet psiderare de omni corpore sensibili absqz eo qz trāscendat pprios limites poterit reducere ea que psiderabit de tali corpore ad imediata. Rursum qz corpus sensibile est ualde quid cōe poterit naturalis phūs circa tale corpus cōsiderare aliqua per se nota ad que poterit reducere que pbant in tali scientia: per se nota enim possunt sumi nō solū ex ente. sed etiam ex his que sunt infra ens. Nō solum enim per se notū z cois pceptio qz de qlibet: oppz esse uel nō esse. Sed etiaz cois cōceptio est qz si ab equalib' equalia demas que remanent equalia. sed tñ cum maxime proprium sit quātitati fm eam equale uel inequale dici dictum pncipiū non imediate sumetur ex ente sed ex gte

entis ut ex quātitate ꝛ si ex q̄titate talia per se no-
ta sumi possunt nulli dubiū esse debet ꝙ ul'r ex cor
pore sensibili talia ꝓncipaliter possunt sumi ꝛ inde
est ꝙ oēs alij libri phie nālis in quibus determinaꝛ
de mobili contracto innituntur huic libro ubi deter-
minaꝛ de mobili simpliciter. ꝓncipia enim nota per
se magis sumi habent ex mobili simpl'r q̄ȝ ex mo-
bili ꝯtracto. est ergo scientia nālis non subalterna
q: que assumit pōt reducere ad per se nota. iā si il-
la per se nota ei negarentur nō haberet vnde proba
ret illa nisi ageret ultra suam spēm. pōt enim scien
tia specialis uti principijs per se notis: ꝛ hoc suffi-
cit ut non dicaꝛ subalterna. Si in talia ꝓncipia po-
terit reducere que assumit probare tñ ea si negarē
tur est primi ph'i ꝛ nō alicui' artificis specialis: qua
re aūt spectat ad primū phūm disputare ꝯtra negā
tes principia ꝛ nō ad artificem specialē infra diceꝛ
Cum ergo queriꝛ utruȝ hec scientia subalternetur
meth'. patet ꝙ nō ꝓprie cū possit reducere assum-
pta in per se nota. ¶ Rationem aūt in ꝯtrariū non
est difficile soluere. quia non sufficit ꝙ subiectū sit
sub subiecto ut scientia subalterneꝛ scientie nisi for
te vellemus accipere subalternationem large. Nā
cū nomina sint ad placitū. possemus illud subalter
nationem appellare. tamen ut ostensum est non est
sciētia subalterna. nisi q: que sumit non possit ꝓdu
cere in per se nota qđ proprie nō cōpetit sciētie na-
turali. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis dato sciē-
tiam naturalē nō proprie ꝛ simpliciter subalterna-
ri methaphisice nec alteri scientie ꝛ cōcesso metha
phisicā esse primam philosophiā: q: est de abstra-
ctis ꝯsurgit dubitatio si nō essent alique res abstra
cte. utrū phisica esset philosophia prima. videꝛ au
tem ꝙ no: q: si nulla esset substātia abstracta ꝛ non
essent aliqua entia nisi corpora adhuc differret ꝯsi
derare corp'a in eo qđ mobilia ꝛ in eo ꝙ entia. non
ergo esset phisica prima scientia cū ꝯsideret de cor
poribus in eo ꝙ mobilia non in eo ꝙ entia. ¶ Am
plius quedā pars meth'. est de corporib' mobilib'
ut septimus ubi determinaꝛ de substātia sensibili.
Sed methaphisica ſm se ꝛ ſm oēs partes suas ꝓ-
cedit phisicam. q: igiꝛ non existente substantia ab-
stracta adhuc remaneret pars prime philosophie
que est de substātia mobili. Si poneretur substantia
abstracta nō esse non oporteret phisicam esse philo-
sophiā primam. ¶ Ad hoc aūt dici potest ꝙ ad sci
entiā illam que ꝯsiderat de passione inherente om
ni tali spectat ꝯsiderare de omni illo simpliciter ut
si rectū ꝛ curuū inest omni linee qui cōsideraret de
omni curuo ꝛ omni recto ꝯsiderare posset vniuersa
liter de omni linea. Si igiꝛ nō esset substantia ab-
stracta ꝛ oia essent mobilia scientia que ꝯsideraret
vniuersaliter de omni motu consideraret vniuersa
liter de omni ente ꝛ eadem esset scientia de mobili
simpliciter ꝛ de ente simpliciter. Nō enim esset pos-
sibile aliquem cōsiderare per se de vno qđ conuer
tiꝛ cum ente vel de aliquo alio qđ consequereꝛ to-
tum ens ꝛ tamen de ente simpliciter cōsiderare non
posset. ideo bene dictum est ꝙ scribiꝛ meth'. 6. ꝙ si
non esset aliqua substantia imobilis scientia natu-
ralis erit prima ꝛ sciētia eius erit philosophia vni-
uersalis. ¶ Opposita aūt his facile soluuntur. nam
cū diciꝛ ꝙ si non essent nisi corpora adhuc ꝯsidera
re talia in eo qđ entia differret ꝛ esset prius q̄ȝ con
siderare ea in eo qđ mobilia. patet ꝑ hoc posito ꝙ
alia sciētia non ꝯsideraret de corporibus in eo ꝙ en-
tia ꝛ in eo qđ mobilia. Qđ aūt additur methaphi-
sicā ſm se ꝛ ſm suas ptes ꝓcedere philosophiam di
ci dȝ hypothesi stāte nō esse methaphisicam ſm se
nec ſm suas partes aliā a phica. sed phica esset ip
sa methaphisica. Ideo enim philosophia ꝓma dif
fert a phica: q: differt considerare corpora in eo ꝙ
entia ꝛ in eo ꝙ mobilia. Sed hac positione posita
nō differret vel si differret non esset dīa que face-
ret alietatem in sciētia: sed ad eādem artē spectaret
utrūqȝ ut dictū est. ¶ Ulterius aūt dato ꝙ si non
essent entia abstracta phisica esset ꝓma ph'ia ꝛ ipsa
eadem esset de corpore mobili ꝛ de ente simpl'r: q:
ens simpl'r esset ens mobile. ideo sbm suū dici pos
set ens simpl'r ꝛ ens mobile. ꝯsurgit questio utrū re
bus se hñtibus ut nūc sbm in scientia nāli posset di
ci ens mobile vel corpus mobile. ꝛ videꝛ ꝙ nō sit
bene dictū corpus mobile esse sbm huius. Nam cū
probeꝛ in 6° huius ꝙ omne corpus est mobile ꝛ
omne mobile corpus frustra ibi addereꝛ mobile.
¶ Amplius nulla sciētia ꝓbat suū sbm: sed in libro
celi ꝛ mūdi inuestigaꝛ notitia corp'is mobilis ꝙ nō
eēt nisi nālis hoc ꝓbare posset. ergo ꝛc. ¶ Ad hoc
aūt pōt dici magistros fuisse huius positionis qđ
in nāli ph'ia sbm eēt nō corpus mobile sed ens mo
bile. Nos enim ut eorum intellectū reprobemus ad
quem nō attingimus: sed ut teneamus positionem
quam melius intellectu capimus. dicemus in nāli
ph'ia subm esse corpus mobile nō ens mobile. Oc
currūt enim nobis duo incōueniētia si ens mobile
diceretur esse subm. primū est q: hoc posito nālis
philosophia est methaphisica vel pars ei'. Scđm
est ꝙ hec scientia non ꝓcederet ex per se notis. ꝓ'm
sic patet. ens enim nō contrahiꝛ ad modū generis
ita ꝙ addita sibi dīa ꝯstituat specialem modū en-
tis. Sicut dīa addita generi cōstituit spēm: in tali
enim additione additū est extra rōnem eius cui fit
additio. dīa enim est extra rōnem generis. si ergo
ens haberet talē dīam tūc additū enti non habe-
ret rōnem entis. ideo diciꝛ 3° metha'. ꝙ si ens ha
beret dīas eius dīa esset nihil. modus ergo ꝯtra
hendi ens est per diuersos modos essendi ꝛ sic cō-
stituit diuersos modos entiū. Et q: ad illam sciēti
am ad quam ꝑtinet ꝯsiderare de ente ad eam ꝑti-
net ꝯsiderare de diuersis modis eēndi ꝛ de ꝑtibus
entis: q: dicēdo ens mobile. ly mobile si ꝯhat ens
hoc erit per aliquem spālem modū essendi. meth'a
ad quā ꝑtinet ꝯsiderare de ente ad eā ꝑtinet ꝯside
rare de ente mobili. si ergo sbm nālis ph'ie eēt ens
mobile phica vel esset methaphisica vel pars eius.
Itē cū hec passio que est motus nō fluat a re in eo
ꝙ ens de ente mobili in eo ꝙ mobile nō poterit eē
sciētia per se. lȝ forte possit esse sciētia subalterna ꝛ
quasi per accñs. Si ergo de ente mobili erit scien-
tia per se ꝛ sciētia que sit essentialis pars ph'ie non
erit de eo in eo ꝙ mobile: sed in eo ꝙ ens quo posi
to nulli dubiū est phicam vel esse methaphisicā vel
partē eius. est aūt diligēter notādum ꝙ quotiens-
cūqȝ aliqua passio adiungiꝛ alicui subo que per ac
cidens se habet ad ipsum ꝛ non oriꝛ ex principijs
eius ſm qđ huius tūc si fiat ꝯsideratio de illo sbto
rōne illius passionis erit sciētia subalterna ꝛ quasi
per accidēs ꝛ ꝓprie ꝛ directe essentialis pars ph'ie
eē nō poterit ut si de linea visuali est aliqua sciētia
q: visuale nō oriꝛ ex ꝓncipijs linee ſm ꝙ huius de

linea visuali fm q visualis est sciētia per se que sit eēntialis pars phie eē nō poterit sic q2 motus non orit ex pncipijs entis sz q huiꝰ. qnimmo eē mobilitatis q̄ɜdā habet opponē ad ēē entis ut declarari habet ex liᵒ de causis ex libro ꝓculi. De ente igit mobili sub ratione qua mobile nō poterit eē sciētia per se. op3 ergo dare aliqd sbm ex cuius pncipijs fm q huius oriat motꝰ ad hoc q de eo in eo q mobile possit esse scia per se. uel si de ente mobili uellemus huiꝰ sciētiā esse hoc nō erit in eo qd mobile ſʒ in eo q ens ⁊ tūc huiꝰ scia que haberet tale sbm uel eēt methaᶜᵃ uel pars eius. Melius ergo est dicere corpus mobile in eo q mobile eē tale sbm. q2 a pncipijs corporis sensibilis fm q huiꝰ fluit hec passio que est motꝰ. ideo de corpe mobili in eo q mobile poterit esse scia per se que erit eēntialis pars phie que nec erit methaphisica nec pars eius. ¶ Secunda via de leui pz. nam ut dicebat in qōne de subalternatiōe qn aliqua sciētia ꝯsiderat aliqd sbm sub aliqua passione que ei nō equat nō poterit que ꝯsiderabit circa tale subm reducere ad imediata ⁊ per se nota. Cum ergo motus nō equet enti si eēt aliqua scia de mobili ente in eo q mobile: oporteret illam ꝓcedere nō ex per se notis qd est inconueniēs dicē circa phiam nālē. Si ergo sub rōne mobilis uolumus de aliq subs ꝯsiderare nō possumus dicenda de motu reducere ad imediata ⁊ per se nota. Dicemus igit subm esse corpus mobile nō ens mobile. Unde Auicēna in pᵒ sufficiētie sue assignat pro subo huius scie corpus sensibile siue corpꝰ mobile ut sbiacet mutationi. Si vo nō essent hee abstracte bene dictus eēt q ens mobile eēt sbm in nāli phia. Sed rebus se hntibus ut nūc hoc nō est bene dictū: q2 hoc posito uel phica esset scia per accns uel nō differret a methaphisica ⁊ ulterius ut dictū est nō ꝓcederet ex per se notis quoꝝ qolibet est īcōueniēs. Si ergo dicēdū esse q ens mobile nō sit sbm in hac sciētia. tn q2 viri magne auctoritatis dixerūt ꝯtrarium non est hoc sic primaciter asserendum q claudat via ad ꝯtrie opinandū. ¶ Oppositū aūt hijs nō est difficile soluere. Nam cū di q frustra addit ibi mobile cū non ꝯbat corpus: q2 omne corpꝰ est mobile ⁊ ex dici pot q ꝯtrere aliqd pot esse dupli uel q̄tū ad supposita uel q̄tum ad ꝯsiderationes. Mobile enim iz nō ꝯtrahat corpus quātū ad supposita. cōtrahit tn ipsum quo ad ꝯsideratione; q2 nō ois cōsideratio est de corpe sub rōne qua mobile. uel possumus dicere nō frustra dictus esse corpus mobile in eo q mobile esse tale sbm. Nā3 per hoc q dicit corpus mobile separat phica a methaphisica que magis est de subiectis abstractis q̄ de mobilibus corpibus. per hoc vo q addit in eo q mobile separatur a mathematica que lz sit de mobilibus non tn est de eis ut mobilia sunt. posset autē ecōuerso hoc adaptari ⁊ forte magis ad ꝓpositū. mathematica enim ⁊ si est de mobilibus hoc est solū per accidens ideo in ea de motu ⁊ trāsmutatione nō agit. methaphisica enim de rebus mobilibus est aliquo modo per se. lz nō ita pncipaliter ꝯsiderat de eis ut de abstractis. vnde liber vnus methaᶜᵉ est de substantia sensibili ⁊ de rebus nālibus ⁊ mobilibus. tamē nō est de talibus mobilibꝰ ut mobilia. sed ut entia igit per hoc q phica est de corpore mobili separat a mathematica cui extraneum est considerare de motu. per hoc vo qd additur in eo q mobile separat a methaphisica. ubi ⁊ si agit de mobilibus hoc nō est in eo q mobilia: sed in eo q entia ut dictum est. Quod vo addebat q2 nulla sciētia ꝓbat suum subiectum. dicimus ratione supponere falsum. Naturalis enim no ꝓbat corpus mobile esse. Si enim naturalis ꝓbaret corpus mobile esse posset cōtra negantē motum arguere. sed ut patet ex pmo phisiᶜᵒʳ. phisicus presupponit motū esse ⁊ cōtra Parmenidem ⁊ Melissum negantes motum ut ibi dicit. Naturalis fm q huius disputare non debet sicut nec geometra debet soluere rōnes negantes principia geometrie. ⁊ si nālis presupponit motū esse. multo magis presupponit corpus esse: q2 motus presupponit corpus sicut passio presupponit subiectum. Sed si naturalis psupponit corpus ⁊ motu3 de necessitate presupponit corpus mobile. Si ergo dicatur phisicum cōsiderare ꝓbare corpus mobile esse q2 ꝓbat omne corpuſ mobile esse ⁊ ecōuerso. patet q ex hoc nō probat corpus mobile esse. sed ostēditur q hec passio que est motus cōuertibiliter inest corpori. Supponit ḡ phisicus corpus mobile esse ⁊ q corpora naturalia mouentur ⁊ cōtra negantē hoc disputare nō potest. ¶ Sed utrum oia corpora naturalia moueantur ⁊ utrū motus cōuertibiliter insit corpori hoc non supponit: q2 ut cōmētator ait. dubium est de aliqbus corporibus ut de partibus terre que sunt circa centrū. utrum moueri possint aut non. ¶ Ideo signanter phisicus ait. nobis aūt que natura sunt subijciatur moueri omnia aut quedam. Nō igitur ꝓpter auctoritatem predictas probat a phisico corpus mobile esse. Sed si dicat phisicum ꝓbare tale corpus esse. q2 in principio celi ⁊ mūdi notificatur quid est corpuſ. dici debet q phisicus potest aliquid assumere ad declarandus quid est motus ⁊ quid est corpuſ. Sicut ergo q2 in 3ᵒ phisiᶜᵒʳ. inuestigat quid est motus: nec tamen propter hoc ꝓbat motum esse: sed supponit ut pōt haberi ex pmo huius sic. q2 in pncipio celi ⁊ mūdi venatur ⁊ declarat quid est corpuſ. non tamē propter hoc probat corpus esse. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum sit idem subiectū in tota philosophia naturali ⁊ in hoc libro ⁊ videtur q sic. quia in hoc libro subiectum est corpus mobile simpliciter non contracto ad hoc uel ad illud. sed corpus mobile est subiectum simpliciter in tota philosophia naturali. ergo ⁊c. ¶ Ad hoc autem dici oportet q equiuocatur in eo q simpliciter. in tota enim philosophia naturali subiectū est corpus mobile sumptum simpliciter. i. sumptū fm omnes sui acceptiones. ad naturalem enim pertinet ⁊ cōsiderare de corpore mobili fm omnem modum ⁊ fm acceptionem motus. In hoc autem libro subiectum est corpus mobile sumptū simpliciter. i. vniuersaliter. cōsideratio autē particularis de corpore mobili non pertinet ad hunc librum. pertinet tamen ad philosophiam naturalem. ¶ His visis ad expositiones littere accedamus.

Explicit Prologus.

¶ Fidelissimi Aristo. interpretis Egidij Romani almi ordinis Heremitarum super octo libros physici auditus commentaria. Lectio .i.

Quoniam qdē intelligere ⁊ scire cōtingit circa oēs scias quarū sunt pncipia: aut cause: aut elemēta ex horū cognitione.

Liber iste phi. quē pmanib⁹ habemus diuidit i partes duas. In phemiū ⁊ tractatū. pars executiua incipit ibi Necesse autē nut vnū. ¶ Ad euidētiā pme ptis notādū ut habeat qdā pcognitio de dicēdis. Si enim negociū eēt manifestū ⁊ breue nō esset utēdū phemio ut dr 3° rhet. In hoc aūt li° tradunt pn rerū nāliū in uli: ⁊ sub mō cōfuso. iō phūs ut det nobis qdā pcognitionē de dicēdis ostēdit hūc eē ordinē pcedēdi in scia nāli: q: pus tradenda sunt pncipia in uli ⁊ tractādū est de corpe mobili in cōi q sit in h li° ⁊ postea sunt tradēda talia ulia spālr ⁊ distincte qd faciūt alij libri seqntes. p ea g que dicunt in h phemio manifeste pbat hūc librū priorē eē oib⁹ alijs libris h⁹ artis. Ad h aūt pbādū pōt sic rō formari. i oi scia cui⁹ sūt pn causē ⁊ elta accipiēda est pus cognitio ex cognitiōe illoꝝ pnoꝝ sm modū nr̄z ⁊ ut sum⁹ apti nati scire. Sz in phia nāli sum⁹ apti nati scire nō ex porib⁹ nāe: sed ex porib⁹ nobis ⁊ ex his q sūt magis ulia ⁊ ɔfusa. g ⁊ in tali scia accipiēda est pus cognitio pnoꝝ in uli ⁊ sub mō ɔfuso. Sz tūc est supplēdū q talis est cognitio tradita in h libro. g liber iste por est in tota nāli phia. hec aūt rō fundat sup duab⁹ ppōnib⁹: quaꝝ p̄a est q in oi scia cui⁹ sūt pn ⁊ cause ɔtingit scire ex cognitiōe illoꝝ. Scda est q nr̄a cognitio incipit a magis ɔfuso ⁊ a porib⁹ nobis nō a porib⁹ nature. ¶ Diuidit g istud phemiū in ptes duas. q: p manifestat ppōnē p̄am. 2° 2am ibi Innata aūt ⁊c. Circa p̄m tria facit. q: p pponit qd itēdit. 2° pbat qd dixerat. 3° ɔcludit intētū. 2a ibi tūc g cognoscē. 3a ibi manifestū qdē quot. ¶ Dicit g p q circa oēs sciētias quaꝝ sunt pn aut cause aut elta ɔtingit itelligē aut scire ex cognitione eoꝝ. s. pnoꝝ cāꝝ ⁊ eltoꝝ. ¶ Notādū aūt q dicit itelligē ⁊ scire: q: ut coiter ponit itelligere dicit actū itellect⁹ simplicē sm quē format diffinitio scire aūt respicit itellectū cōponētē sm quē format enunciatio. Cū g diffinitū cognoscat per principia diffiniētia. enūciatio vo cognosci habet per principia pbantia ⁊ demōstrātia. ideo iam intelligere q̄z scire in quālibet sciētia contingit per principia eoꝝ que tradunt in illa scientia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tūc enim cognoscere arbitramur vnūquodq cum causas primas ⁊ prima pn cipia cognoscimus ⁊ usq ad elementa.

¶ Probat qd dixerat dicēs q cois existimatio h testat q cognitio fit p cās ⁊ prin. q: tūc arbitramur cognoscē vnūqdq cū cognoscimus cās primas ⁊ p̄a pn cipia ⁊ usq ad elemēta. ¶ Notādū aūt h a diuersis expositorib⁹ peripatheticis diuersimode fuisse expositū. Alex. enī voluit ut ɔtor ait q per principia p̄a intelligeremus cās agētes ⁊ mouētes: q: efficienti p cōpetit rō principij per cās finis: q: finis est cā causatū per elemēta dz intelligi mā ⁊ forma. eltm enī dicit aliqd est qd in re. cause aūt itrinsece sunt mā ⁊ forma. est g sensus q tūc arbitramur cognoscere vnūqdq cū cognoscimus cās efficiētes ⁊ finales ⁊ hoc usq ad elemēta. i. usq ad cās intrinsecas. Cōmētator aūt sic exponit dicēs q cause qdā sunt extrinsece qdā itrinsece. Intrinsecaꝝ aūt qdā sunt remote ut p̄a mā ⁊ p̄a forma. qdā ppinq ut mā hui⁹ uel illi⁹. ait g q que sunt pter primā mām ⁊ ultimā formā rerū nāliū sunt materie cōposite ⁊ forme cōposite. h pmisso ait q per pn itelligit cās extrinsecas p cās primas itelligit cās itrinsecas ⁊ remotas per elta itrinsecas ppinqs. tūc g cognoscimus rē qn cognoscimus ei⁹ cās extrinsecas ⁊ intrinsecas remotas usq ad itrinsecas ppinqs. Alpharabi⁹ aūt vult q ad qdlibet scire ɔcurrāt tria. s. p ppōnes que sunt animi cōes ɔceptiōes que nō igrediunt demōstrationē sm sbam. sed sm vtutē quas ppōnes ipse appellat plogos. Scdo ɔcurrūt ibi principia ppria demōstrationis cuiusmodi sunt ipsa media que igrediunt demōstrationē sm subaz sed nō sunt aūt ɔnē. est ergo sensus q tūc cognoscimus vnūqdq qn scimus principia. i. cōes animi ɔceptiōes ⁊ causas ⁊ ppōnes pmissas ⁊ ppria pncipia demōstrationis ⁊ hoc usq ad elemēta. i. usq ad ea que ingrediunt ɔnē. qualitercūq tn̄ exponat semp appareat q cognitio est per pncipia. ¶ Notādū etiā q dicit pncipia cās ⁊ elemēta ut ɔnumerat oia genera cāꝝ. q: sm Alex. hec sciētia pcedit ex oib⁹ causis. quedā enim scie ɔsiderāt de cā formali tm̄ ut mathematica. quedaz de tribus causis. s. de motore ⁊ forma ⁊ fine ut scia diuina. quedā aūt de oib⁹ quattuor ut naturalis. hoc aūt quō sit intelligēdum in 2° apparebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū qdē quot ⁊ que sūt circa pn scie: que de nā ē pus determiare tētādū.

¶ Cōcludit intētū. ɔtinuet aūt sic. qm circa oēs scientias ɔtingit itelligere ⁊ scire ex cognitione pncipiorū in illa sciētia. ergo hoc cōtingit in sciētia naturali. manifestū est igitur q prius est tētandū ea determinare que sunt circa pncipia huius sciētie que est de natura. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Innata aūt est ex notiorib⁹ nobis via: ⁊ certioribus in certiora nature ⁊ notiora. Nō enim eadē nobis nota ⁊ simplr. Unde qdē necesse sm modū hunc pcedere ex incertioribus nature: nobis autem certioribus in certiora nature ⁊ notiora.

¶ Manifestat ppōnem 2am. ɔtinuet aūt sic. dictū est aūt sic q in sciētia nāli p tētandū est determinare que sūt circa principia. Sed hoc faciēdū est in uli ⁊ sub mō ɔfuso. q: sic apti nati sumus ad sciēdum. prius enī sunt nobis nota ɔfusa q̄z distincta ⁊ ulia q̄z singularia. duo autez facit sm q dupl̄r pbat cognitionē nr̄am incipe ab ulioribus ⁊ a magis ɔfusis. p enim pbat hoc per ratione. 2° per signū. 2a ibi ⁊ pueri primo. ¶ Ad euidētiā aūt pme ptis notandū q cōtra cognitionē nr̄am quā habemus de rebus nālib⁹ est multa cōsiderare. primo ipsas res naturales de qbus cognitionē habemus. scdo sensum per quē cognitionez accipimus. Incipit enim nr̄a cognitio a sensu. 3° est ibi cōsiderare ipsa nota ⁊ ipsas diffinitiōes per que talis cognitio exprimitur. tria ergo facit sm qd tripl̄r pbat ppositū. q: primo pbat hoc cōparādo itellectum ad nām siue ad res nāles de qbus cognitionē hēmus. 2° cōparan

do itellectū ad sensus.3° pbat h̄ cōparādo diffinitiones ad noīa.2° pars ibi[totū enim.]3° pars ibi[sustinēt aūt.]Circa primus itēdit tale rōnē innata est nobis via ⁊ incipit cognitio nr̄a a priorib° nobis nō a prioribus nature. Sz priora nobis sunt nota uliā ⁊ ɔfusa.ergo est incipiēdū ⁊ pcedēdū ab ulib° ⁊ ɔfusis. In hac aūt ratione sic pcedit.q2 p̄ pponit maiorē ⁊ declarat eam.2°ponit minorē ⁊ ipsam declarat.3°infert ɔnē intētā.2° ibi[sunt aūt primū.] 3° ibi[vnde ex ulibus.]Dicit ḡ q̄ innata est nobis via ex notioribus ⁊ certioribus nobis in ea que sūt certiora ⁊ notiora nature.qd̄ declarat sic.q2 nō sūt eadē nobis nota ⁊ simpliciter.cū ergo nota simpliciter sunt nota nature:q2 nos pcedimus ex notioribus nobis in ea que sunt nota simplr̄. Necesse est ergo ẜm hūc modū.s.ex incertiorib° nature.certioribus aūt nobis pcedere in ea que sunt nature notiora ⁊ certiora. ¶ Notandū aūt q̄ quāto aliq̄ magis sunt in actu ⁊ plus hn̄t de pfectione tāto q̄tuz est de se magis sunt cognoscibilia.ideo talia dicūtur nota nature:q2 cum de nā sui plus habeant de pfectiōe ⁊ de entitate seqtur q̄ plus habeāt de veritate ⁊ per ɔñs q̄ sint magis cognoscibilia. Sed q2 itellectus noster ad ea que sūt manifestissima in natura se habet sicut oculus noctue ad lucē diei.iō ea que sunt magis nota nature sūt minus nota nobis.Terminaẜ ergo nostra cognitio ad nota simpliciter que sunt nota nature:sed incipit a notis nobis que possunt dici ignota simpliciter ⁊ quodāmodo ignota nature. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sunt aūt p̄mū nobis manifesta ⁊ certa ɔfusa magis. Posteri° aūt ex his fiūt nota elementa ⁊ principia diuidētibus hec.

¶ Ponit minorē p̄dicte rōnis.d.q̄ sunt nobis p̄mū nota ⁊ certa magis ɔfusa.posterius autē ex his rerū magis ɔfusis fiunt nobis nota elemēta ⁊ principia.diuidētibus hec.i.huius ɔfusa. ¶ Notādū autem q̄ cū noster itellectus nō nascaẜ plenus speciebus:sed in sui primordio sit sicut tabula rasa cū nascimur sumus in potētia ad sciēdū. ⁊ q2 act° est qui distinguit ut dicit 9° metha^ce. ⁊ ẜm q̄ aliqd est in potētia est indistinctū ita nostra cognitio:q2 de potētia tēdit in actū incipit a ɔfusis ⁊ idistinctis ⁊ terminaẜ ad spālia ⁊ distincta.pp̄ter qd̄ pz nobis esse prius nota ɔfusa magis. ¶ Notādū etiā q̄ cognitio de re absolute est quasi ɔfusa respectu cognitionis ei° cuz resoluiẜ in sua principia.iō phūs ad declarationē minoris.s.ut ōnderet esse p̄^m nobis nota magis ɔfusa manifestauit per hoc q̄ p̄ cognoscimus res ipsas aliq̄li cognitiōe quā sciamus eas resoluere in sua principia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde ex vniuersalibus ad singularia oportet procedere.

¶ Posita maiori q̄ pcedēdū est a notioribus nobis addita minori qd̄ nobis sunt prius nota magis cōfusa infert ɔnē intētā:vz q̄ oportet pcedere ex ulibus.i.ex ɔfusis in singularia.i.in ea que sūt distincta. ¶ Dubitaret forte aliquis q̄ cuz nr̄a cognitio icipiat a sensu ut diciẜ p̄ poste^r.videẜ q̄ nostra cognitio incipiat a singularib° ⁊ tēdat in ulia. ¶ Ad hoc aūt dici pōt q̄ nō intēdit phūs dare prioritatē ⁊ posterioritatē inter cognitionē intellectiuaz ⁊ sensitiuā:sed intēdit ostēdere q̄ cognitio intellectiua vniuersalis ⁊ ɔfusa p̄cedit huius cognitionē singularez ⁊ distinctā q̄ etiā circa sensum veritatē habet q̄ sensus prius apprehēdit res sub modo cōfuso q̄z sub modo distincto. ¶ Ulterius autē cōsurgit questio vel dubitatio q̄ si intēderet hic ẜm p̄oritatem ⁊ posterioritatē cōparare cognitionē intellectiuā ad intellectiuaz ⁊ nō intellectiuā ad sensitiuā non diceret cognitionē vniuersaliū p̄cedere cognitionē singulariū:q2 singulare est duz sentiẜ.particularia enīz directe obiecta intellect° esse nō pnt. ¶ Ad hoc aūt dicēdum q̄ ẜm ɔ^rem per singularia nō intēdit indiuidua:sed intēdit spēs ⁊ ultimas uł quasi ultimas.i.intēdit spēs specialissimas uł quasi specialissimas.vult ergo philosophus q̄ pri° cognoscimus vniuersalia q̄z singularia.i.genera ⁊ cōmunia q̄z species quorū utraq3 sunt obiectum intellectus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Totū enim ẜm sensuz noti° est. Uniuersale aūt totum quoddā est. Multa enim comprehendit ut partes vniuersale.

¶ Probat hoc idē cōparando intellectū ad sensum:q2 sicut se habet sensus ad sensibilia sic se habet intellectus ad itelligibilia. Sed sensus prius ferẜ in totā rem q̄z in ptes rei.totū enim ẜm sensuz notius est: ⁊ q2 vniuersale est qd̄dā totū:q2 vniuersale cōprehēdit multa ut ptes eius.ideo semp̄ itellectus prius ferẜ in vniuersale ⁊ in genus q̄z in singulare ⁊ in speciē.ergo ulia ⁊ cōfusa sunt nobis magis nota qd̄ pbare volebamus. ¶ Notādū aūt q̄ ẜz perspectiuū visus primū ferẜ in totā rem q̄z in partes rei ⁊ prius apphēdit rez indistincte q̄z distincte.vnde ait q̄ si alicubi essent subtiles sculpture non statim cū viderem° illud apphēderemus sculpturas illas. Sed prius ferreẜ visus in totā rem indistincte: ⁊ postea diligēter intēdēdo apprehēderemus sculpturas illas.sic est ergo de sensu ⁊ intellectu. vtercg3 enīz prius apphēdit suū obiectū indistincte q̄z distincte. ¶ Dubitaret forte aliqs:q2 dicebatur philosophū nō intēdere cōparare intellectū ad sensum:sed vnā cognitionē itellectiuā ad aliā qd̄ plane patet esse falsum.cū hic intellectū ad sensum cōparet. Dicendū hanc obiectionē modici ponderis esse.nō enim hic cōparat intellectuz ad sensum ut prius dicebaẜ.vz q̄ prius intēdat pbare cognitionē intellectiuā p̄cedere sensitiuā:sed ostēdit q̄ sicut vna cognitio sensitiua precedit aliā:q2 indistincta p̄cedit distinctā sic vna cognitio itellectiua precedit aliam:q2 confusa ⁊ vniuersalis precedit non confusam ⁊ singularem. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Sustinent autem idem hoc quodāmodo ⁊ nomina ad rationem. Totuz enim quodammodo ⁊ indistincte significat:ut puta circulus. Diffinitio autem ipsius di uidit in singularia.

¶ Addunt tertiā rationem ad propositū cōparando diffinitiones ad nomina dicēs:q̄ hoc idem quodāmodo sustinent nomina ad rationem.i.ad diffinitionē.sunt enim nomina prius nota q̄z diffinitiones:q2 nomina significāt quoddam totū indistincte.utputa circulus id qd̄ significat dicit per modū ɔfusum.diffinitio aūt ips̄° circuli diuidit in singularia qd̄ significat p̄ modū distīctū. ¶ Notādū aūt q̄ idē significat nomē ⁊ diffinitio.nā ratio quā

significat nomē ꝗ diffō ut pōt hri ex 4° metbᵉᵉ. idē eni significat hō ⁊ aial rōnale: ſꝫ hō significat illud sub mō ꝯfuso aial rōnale sub mō distincto: qꝛ cōgregat i se gen⁹ ⁊ dīntia q̄ sūt in se p̄ıcipia ꝯstituētia q̄ditatē hoīs. iō hn̄ dcm̄ est ꝙ diffō diuidit in singularia: qꝛ diuisim exprimit q̄ditatē diffiniti ſꝫ singl'a p̄n⁹ ei⁹. iō in 8° metbaᶜᶜ cōmēdant diffōnes aristoteli que erāt p oē gen⁹ cāe: qꝛ ꝗ multoꝝ noīa scimus quoꝝ diffōnes ignoram⁹ pri⁹ nobis inotescūt res ut significant p noīa q̄ꝫ ut exprimunt per diffōnes: ⁊ qꝛ p noīa significant cōfuse p diffōnes distincte iō cognitio nr̄a cōfusa p̄cedit distinctam. ¶ Dubitaret forte aliqs qꝛ vr̄ p̄hs sibi ꝯdicere. Dixerat eni supra ul'ia eē nobis notiora singl'aribus. gn̄a eniꝫ ut dicebat sunt notiora spēb⁹. ꝑ aūt dicit ꝙ nomē quo ad nos est pri⁹ notum q̄ꝫ diffinitio ut circulus q̄ꝫ diffinitio circuli: ⁊ qꝛ in diffōne ponit gen⁹ pri⁹ inotescit nobis spēs q̄ꝫ gen⁹ ut circulus q̄ꝫ figura. Est eni circulus figura in cui⁹ medio est pūct⁹ a q̄ linee ducte ad circūferētiā sūt eq̄les. Dicendū ꝙ p se loquēdo semp ꝯfusa ⁊ idistincta sunt nobis pri⁹ nota q̄ꝫ distincta. tēdit eni nr̄a cognitio ut dicebat ab imp̄fecto ad p̄fectū a po⁹ ad actū. ⁊ per ꝯn̄s ab idistincto ad distinctū. ⁊ qꝛ cognitio rei ut est quoddā totū est idistincta ⁊ q̄si ꝯfusa respectu cognitiōis ei⁹ ut distinguit p p̄tes. iō cognitio totius s̄m se p̄cedit q̄ ad nos cognitionē ei⁹ ut distincte cogl'scit in suis p̄tib⁹. ⁊ qꝛ gen⁹ vno mō hēt rōnē toti⁹ spēi. Alio aūt mō spēs est qōdā totum respectu gn̄is. iō cognitio spēi p̄cedit cognitionē gn̄is ⁊ ecōuerso. ¶ Ad cuius euidētiaꝫ notādū s̄m ꝯᵗᵉᵐ tres sunt modi cōpositiōis. s. cōpositio spēi ex suis causis ut ex gn̄e ⁊ dīntia: ⁊ cōpositio gn̄is suis spēb⁹ ⁊ ꝯᵗᵒʳ ait. utrūq; istoꝝ cōpositoꝝ est noti⁹ apud intellectū q̄ꝫ p̄tes. genus ꝗ ut est quoddā totū ⁊ confundit in se multas spēs p̄cedit cognitionē specierū. hoc eni mō ꝙ gen⁹ dicit cōfuse spēs dicunt distincte. Sic ēt spēs ut est qōdā totū ad gen⁹ ⁊ differētia: qꝛ ꝙ spēs dicit ꝯfuse ⁊ indistincte genus ⁊ dīntia illā q̄ditatē ⁊ nām explicāt diuise ⁊ distincte. iō isto mō pri⁹ est nota nobis spēs q̄ꝫ gen⁹. pꝫ ergo ꝯtrouersia text⁹ si distinguam⁹ iter has duas cōpositiones q̄rū vna est gn̄is ex spēb⁹ alia spēi ex suis causis. 3° cōpositio est ut dicit ꝯᵗᵒʳ idiuidui ex suis p̄tib⁹ q̄ꝫtitatiuis ⁊ ista cōpositio notior est apō sensum q̄ꝫ sue p̄tes. Naꝫ ut dicebat sensus prius fert in suū obꝫ s̄m se totū ⁊ sub mō ꝯfuso q̄ꝫ in p̄tes ei⁹. ⁊ sub modo distincto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et pueri primū appellāt oēs homines patres: ⁊ matres feminas. posterius aūt determinant horum vnūquodq;.

¶ Manifestat qō dixerat per signū. Signū eniꝫ est ꝙ cognitio ꝯfusa p̄cedit cognitionē distinctam: qꝛ pueri primū appellant oēs viros p̄res ⁊ oēs feminas m̄res. posteri⁹ aūt determinant. i. distincte cognoscūt hoꝝ vnūq̄dq;. ¶ Notādū aūt ꝙ ꝑ signū qō dat p̄hs a t̄pe dat Auiᶜᵉᵃ a loco. sicut enim s̄m t̄ps cognitio ꝯclusa p̄cedit cognitionē distinctā: qꝛ pueri in p̄n° nō distincte cognoscūt p̄rem ⁊ m̄rem. ⁊ postea cū roborat cognitio i eis nō appellāt oēs viꝝ p̄reꝫ. Sꝫ distinguūt p̄reꝫ ab alijs viris. sic s̄m locū cognitio ꝯfusa p̄cedit distictā. Nā cū a remotis videm⁹ aliqō aial p̄ app̄et nobis ꝙ obsistit lusui. ideo iudicam⁹ ipsum eē corpus. postea aūt cuꝫ magis appropinquamus ⁊ videmus ꝙ mouet iudicamus ipm̄ esse aial. ⁊ cū ulterius appropinquamus cognoscim⁹ ipsum magis distincte: qꝛ discernemus lineamēta mēbroꝝ ⁊ tūc iudicam⁹ ipm̄ esse tale aial utputa hoīem ul' leonē. ⁊ sic magis semp appropinquādo distinctionē cognitionē habem⁹.

Lectio. II.

N Ecesse autem est: aut vnū esse p̄ncipium: aut plura.

¶ Quia ut dicebatur in prohemio ꝓcedendū est prius a cōfusis ad distincta ⁊ a principijs sub modo s. vniuersali ad alia sub isto modo sp̄ali. ⁊ distincto ideo in isto libro qꝛ p̄or est i p̄hia naturali determinatur de principijs rerū vniuersaliuꝫ in ul'i. ⁊ sub mō cōfuso. ideo ꝯᵗᵒʳ cōtinuās hāc partē ad p̄cedētē ait ꝙ finito ꝓlogo incipit perscrutari de principijs coībus rerū oium naturaliū. Sed ut supra dicebat naturalis p̄hus ūsat circa corpus mobile ut subiicet motui ⁊ mutationi. ad naturalē ergo pertinet determinare de corp̄e mobili ⁊ de motu. Diuidit ergo ista pars executiua in duas p̄tes: qꝛ p̄ determinat de principijs corp̄is mobilis. 2° incipit determinare de ipso motu siue de ipso corp̄e moᵇ. 2ª pars incipit in p̄icipio tertij libri ibi[Quoniā aūt natura est principiū mot⁹ ⁊c̄.] Circa primum duo facit: qꝛ primo determinat de principijs corporis mobilis intrinsecis ut de materia ⁊ forma. Scđo determinat de p̄ncipijs hui⁹ corp̄is tā itrinsecis q̄ꝫ extrinsecis enumerādo oēs causas eius. scđa pars incipit aliquātulū post principiū secundi libri ibi[determinatis aūt his.] ꝯsiderādū est de causis. Circa primum duo facit: qꝛ p̄ determinat de hui⁹ principijs ut de m̄ā ⁊ forma. 2° ostēdit talia esse naturalia ⁊ esse de ꝯsideratiōe naturalis. 2ª ps incipit in principio libri scđi ibi[eoꝝ que sunt alia ⁊c̄.] Circa primū duo facit: qꝛ p̄ circa huius principia narrat opiniones antiquoꝝ. Scđo ex dictis eoꝝ uenat ūitatē intentā. 2° ibi[omnes igitur ꝯtraria principia faciunt.] Circa primū duo facit quia primo narrat opiniones antiquoꝝ in vniuersali. Scđo exequit de eis in speciali. ideo ibi[quidem igitur si vnum ⁊ immobile.] ¶ Prima ps diuiditur in duas: qꝛ primo ponit quandam generalem diuisionē de principijs. secūdo exequit membra illius diuisionis ibi[etiam si vnum.] Dicit ergo ꝙ necesse est aut vnuꝫ esse principiū: aut plura. ¶ Notandum aūt ꝙ s̄m ꝯᵗᵉᵐ istud necesse sequit ex natura diuisionis. vnū eniꝫ ⁊ plura sufficienter diuidunt exn̄tia. Si ergo principiū est aliqō exn̄s oportet uel ꝙ sit vnū uel plura. ¶ Notandū autē ꝙ ita ex abrupto pars executiua incipit a principijs in cōmuni: qꝛ supponit materiā esse ex prohemio incipiēdū esse a principijs sic acceptis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et si vnuꝫ: aut imobile sicut dicunt parmenides ⁊ melissus: aut mobile: sicut phisici. Hi quidem aerem dicentes esse. Alij ūo aquam primuꝫ principium.

¶ Exequit de mēbris diuisiōis narrās diuersitateꝫ antiquoꝝ circa p̄icipia ⁊ duo facit: qꝛ p̄ narrat huius diuersitatē circa p̄icipia. 2° ostēdit ꝙ sic differebāt antiq in loquēdo de p̄icipijs. sic ēt differebāt

in loquēdo de entib⁹. 2ᵒ ibi ⌊ sil'r aūt querūt. ⌋ Circa pᵐ duo facit fm duo mēbra diuisionis q̄ p̄mi sit. Nā p̄ exequit̄ de ponētib⁹ vnū p̄nᵐ. 2ᵒ de ponētibus plura ibi ⌊ si aūt plura. ⌋ Dicit ergo q̄ si vnū est p̄nᵐ aut est imoˡᵉ sicut dicunt Par. ⁊ Meli. aut est moˡᵉ ⁊ pōt esse motū ⁊ transmutatū sicut dicunt phisici .i. nāles. quoꝝ quidā fuerunt dicentes ip̄m esse aerē. alij aūt aquā. Quidā v̄o dixerunt mediū esse iter aerē ⁊ aquā. de qb⁹ oib⁹ dicet̄ infra. ℭ Notandū autē q̄ qui ponebat hui⁹ p̄ncipiū p̄ᵐ fuisse mobile dicit eos esse phisicos .i. nāles: q: quodam mō nāliter loquebant̄ cū nō negarēt motum. dicit enim hoc ad differētiā Parmenidis ⁊ Melissi qui oīno innāles fuerūt cū negarēt simpl'r motū q̄ supponi debet a nāli pho. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Si aūt pl'ra aut finita: aut īfinita. Et si finita plura aūt vno: aut duo: aut tria: aut q̄tuor: aut s̄z aliū aliquē numeꝝ. Et si infinita: aut sic sicut dixit democrit⁹ gen⁹ vnū figura aūt ⁊ sp̄e differētia: aut ēt cōtraria.**

ℭ Exequit̄ de ponētib⁹ plura p̄nᵃ dicēs q̄ si hui⁹ p̄nᵃ sunt plura aut erūt finita aut īfinita. ⁊ si sūt finita ⁊ sunt plura vno aut sūt duo ut ignis ⁊ terra q̄ Par. dicebat eē p̄ncipia. aut sunt tria sicut posuerūt qdā nāles dicētes ignē aerē ⁊ aquā eē hui⁹ p̄nᵃ. aut q̄tuor: sicut dicit Empe. ponēs oīa q̄tuor el'ta hui⁹ p̄ncipia. aut sunt fm aliquē aliū nūm finitū. Si autē sunt infinita aut sunt sicut dicit Democrit⁹ ponens oīa p̄ncipia esse vnū fm genus ⁊ esse dr̄ntia ⁊ ꝯria figura ⁊ sp̄e. Aut supple sunt fm aliquē aliū modū utputa sicut dicit Anaxa. ponēs īfinita corpa sil'ia partiū esse huius principia. ℭ Notādū aūt Par. posuisse principiū esse vnū ⁊ imoˡᵉ. ⁊ tñ cū dicebat ignē ⁊ terrā esse reꝝ p̄nᵃ: sed quō hec sunt itelligenda īfra patebit. ℭ Notādū etiā Democritū posuisse oīa principia esse eiusdē gn̄is: q: oīa dicebat esse corpa idiuisibilia: s̄z hui⁹ corpa indiuisibilia erant dr̄ntia figura: q: quedā erāt triāgularia q̄dā q̄drāgularia. erāt autē ꝯria specie .i. nā: q: q̄dam erant nāe prioris quedā posterioris quedā erāt nā inferiora quedā supiora. Differebāt eni3 hui⁹ athomi fm Democritū figura: q: quedā erāt triangularia quedā q̄drangularia ordine. q: quedā priora quedā posteriora. positiōe: q: q̄dā iferiora q̄dā supiora. ꝯᵗᵒʳ aūt hūc textū sic expoit: q: fm ip̄m supposita vnitate gn̄is ul' est dr̄ntia fm sp̄em uel fm nūm Si ḡ principia sunt vnū fm gen⁹ aut sunt ꝯria sp̄e: aut sunt dr̄ntia ⁊ figura ⁊ q̄titate. dr̄ntia eni in talib⁹ ul' erit fm sp̄em ul' fm formā ul' fm nūm ⁊ fm q̄titatē. ℭ Dubitaret forte aliqs q̄re iter ponētes pluralitatē principioꝝ nō dat dr̄ntiā qō qdā ponerēt ea moˡᵃ qdā imoˡᵃ sicut iter ponētes vnū p̄nᵐ distinguit: q: qdā dixerūt ip̄m esse moˡᵉ qdā imoˡᵉ. ℭ Ad hoc aūt r̄ndēdu3 ꝯᵗᵒʳ. q̄ nullus ponēs plura principia dixit ea esse imobilia. Nō autē ex hoc sumi pōt: q: oēs ponētes plura principia dixerūt ea eē ꝯria ut īfra patebit. S3 si ꝯria erant trāsmutabāt se adinuicē ⁊ nō erāt imobilia. ponit̄ autē in cōmēto alia solutio. S3 q: nō videt̄ ita eē ad ppositum ideo dimittatur. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Sil'r aūt querūt: ⁊ que sūt: querentes q̄t sunt: ex quib⁹ enim sunt que sūt. Querūt p̄mū post hoc utrū vnū: aut pl'ra sint. Et si multa: aut finita: aut īfinita. Quare p̄ncipiū ⁊ elemēta q̄rūt utrū vnū: aut m'lta.**

ℭ Ondit q̄ sicut differebāt antiq in loquēdo de principijs sic differebāt in loquēdo de entib⁹ dicēs q̄ sicut q̄rūt de principijs q̄t sūt sil'r q̄rētes que sunt .i. de entib⁹ q̄rūt de principijs ex qb⁹ sunt entia utra sunt vnū aut plura. Si sūt m'lta ⁊ plura utrū sūt finita aut īfinita. q̄re querēdo de entib⁹ q̄re sit principiū ⁊ elemētū utrū sit vnu3 aut multa. nō eni faciunt dr̄ntiā inter q̄ōnem de entib⁹ ⁊ de principijs. ℭ Dubitaret forte aliqs: q: nō vr̄ eade3 questio de principijs ⁊ de entib⁹ sicut nō est eadē q̄ō de causis ⁊ effectib⁹. oīs eni effect⁹ hēt rōnē entis. vr̄ eni ridiculū dicere q̄ si aliqs poneret vnū principiū q̄ pp hoc poneret solu3 vnū ens ⁊ si poneret duo tm̄ esse principia q̄ pp hoc poneret duo tm̄ entia. ℭ Ad hoc aūt r̄ndet ꝯᵗᵒʳ q̄ antiqui solūmodo pceperunt māle principiū ⁊ nō formale ⁊ hui⁹ principiū māle dixerunt esse ens: q: posuerūt ip̄m esse corp⁹ ⁊ esse aliqd in actu. hoc aūt posito p3 solutio ad quesitū. Nā q: principia op3 manere ⁊ mā semp manet fm subam si aer uel aliqd aliō corp⁹ esset māle principium oīum semp maneret aer ⁊ gn̄atio non esset nisi alteratio ⁊ si semp maneret aer ⁊ oīa gn̄arent̄ ex aere oīa essent aer ut ignis esset aer calefactus ⁊ aqua esset aer infrigidat⁹. idem est ḡ dicere aere3 esse sic principiu3 materiale omniū ut ponebāt antiqui ⁊ dicere3 oīa esse aer. Si ergo bn̄ cōsiderent̄ positiones antiquorū eadē est questio de principijs ⁊ de entib⁹. ponentes enim vnū principiū dicebant esse oīa illud ⁊ ponētes plura dicebant oīa illa esse plura. quot ergo ponebāt principia tot dicebāt esse entia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Id qdē igit̄ si vnū ⁊ imobile sit: qō ē intēdere: nō de nā est intēdere. Sicut enim geometre nō ampli⁹ ratio est ad destruētē p̄ncipia: sed est: aut alteri⁹ scie: aut oib⁹ cois: sic nec3 alicui de principijs.**

ℭ Exequitur de opinionibus istoru3 antiquorum in speciali ⁊ duo facit: q: primo exequit̄ de opinionibus Parmenidis ⁊ Melissi qui nō loquebant̄ naturaliter. secūdo exequit̄ de opinionibus alioꝝ qui quodammodo naturaliter loquebant̄. scd̄a ibi ⌊ sicut aūt phi dicūt. ⌋ Circa primu3 duo facit: q: pri° dicit Parmenidē ⁊ Melissu3 nō fuisse locutos naturaliter ⁊ q̄ nō spectat ad naturalē disputare contra eos. 2ᵒ ne error eoꝝ incorrigibilis maneat cum nō possit ꝯtra eos disputare per viā nature disputat ꝯ eos inducēdo habitū primi phi. 2ᵃ ibi ⌊ ⁊ quoniā de natura. ⌋ Parme. ⁊ Melissus ut supra dicebatur dixerunt omnia esse vnum ⁊ imobile. Circa primū duo facit: q: primo ostēdit eos nō fuisse locutos naturaliter: q: posuerunt omnia esse vnum. Secūdo ondit h̄ idem ex eo q̄ posuerūt illud esse imobile. secūda ibi ⌊ nobis aūt subijciat̄. ⌋ Circa primu3 duo facit fm q̄ dupliciter probat intentū. secunda ibi ⌊ Simile igitur intendere est. ⌋ In prima parte intendit talē rationē. sicut nec geometra ita nec naturalis potest disputare contra negante3 sua p̄ncipia. S3 Parmenides ⁊ Melissus negabāt principia nature. ergo naturalis ꝯtra eos disputare nō debet. In hac autē ratione sic procedit: q: p̄ ostendit naturalē nō debere disputare ꝯ negante3

sua pn.2o ōndit Parme. ⁊ Melissuȝ negasse pn nāe.2o ibi [nō eni amplius.] Dicit ergo id qd ē igitur si vnū est.i.si ulr ipm eos sit vnū ⁊ imobile intendere. Nō de nā est intēdere.i.itendere nō spectat ad nālē. Nam sicut geometre nō est amplius rō ꝯtra negātē sive destruētē pn geometrie. Sed h aut est alterius scie aut dialetice aut oib9 cois ut methaphisice. Sic nec huic.i.nāli pho interest disputare de pncipijs. Notādū āt ꝙ dicit aut alteri9 scie aut cois qz fm ꝯclusioq ꝯtra negantes pn ul' spectat ad artē disputādi.i.ad dialeticā ul' ad methaphisicā. Dialetica enim dicit scia altera.qz nō est pprie sciētia sed modus sciendi. Deinde cum dicit.

Nō enim amplius principium est si vnū solum: ⁊ sic vnum est: principium enim cuiusdam aut quorundam est.

Ōndit eos negasse pn nāe.negabāt eni isti pn nature: qz negabāt oē pnm. si eni est vnū solū ⁊ vnū ⁊ sic sicut isti dicebāt nō est amplius pnm ac nullū erit pnm. pnm eni semp supponit plura cū sit cuiusdam aut quorūdā. Notādū aut ꝙ hi ponebāt oia eē vnū simplr ⁊ absolute. Si eni posuissent oia vnum aliquo modo ut oia vnū analogia ul' vnū gñe non oportuisset eos negare ulr pnm. Sed qz ponebāt oia sic vnū ut dcm ē.iō h posito sequebat nō amplius eē pnm. Dubitaret forte aliqs utrū dictio exclusiva addita vni relativoꝝ excludat aliquā ut si dicat tm pnm est utrū valeat.ergo pncipiatū nō ē. Et vr ꝙ nō: qz q sit de itellectu alteri9 p dictionē exclusiva nō excludunt.nō eni valet tantū hō est.g aial nō ē.qz aial ē de itellectu hois.sic nō valet tātū.pncipiū ē g pncipiatū nō ē: qz vnū relativoꝝ ē de itellectu alteri9. Amplius ꝯsueuerūt sophistice arguē si tm pnm est pnm est si pncipiū ē pncipiatū est. Si pncipiatū est nō tm pnm est.g si tm pnm est nō tm pnm est. Dicēdū ꝙ aliqd eē de itellectu alicui9 pōt intelligi dupl'r.vel de intellectu pmo vel scdo.illa eni sunt de itellectu pmo que sunt de essentia eorū in qbus itelligunt.iō talia nō habēt pprie alietatē ad ea de qrū itellectu sunt. ⁊ sic sunt oia supiora respectu iferioꝝ. ⁊ qz solus fm phm i li° elenchoꝝ idē ē ꝙ nō cū aliō.iō talia p dictionē exclusiva nō excludunt. Nō eni valet tm hō.g nō aial. Relatia āt q hñt alietatē adiuicē ⁊ sunt qn de itellectu.2o p dictionē exclusivā excludunt ⁊ sic soluta ē pa rō.2a āt erat oino sophistica. Nā lȝ pnm iferat pncipiatum pncipiū tm sūptū cū exclusiōe pncipiatū nō infert. dato g ꝙ valeat hec ꝯñtia. Si tm pnm est pnm.est tm cū postea assumit si pnm est pncipiatū ē.decipit per fallaciā accñtis.variat eni ibi mediū.nā p accipiebat pnm cū exclusiōe ⁊ nō inferebat pncipiatū. in scda aūt accipit ut ifert pncipiatū.accipit eni pncipiū ut extraneū est ab eo ifer re pncipiatuȝ ut stat cū exclusiva dictiōe. Notādū āt ꝙ si dictio exclusiva addito pn° nō excluderet pncipiatū qui diceret tm pnm eē nō negaret pncipiatū esse. Notādum ēt ꝙ qui dicit tm pnm esse qdāmodo cōtraria ponit: qz ponit esse mlta ex eo ꝙ ponit eē pnm ⁊ negat eē mlta pp exclusionē.ex quo meli9 apparet ꝙ dictio exclusiva pncipio addita excludit pncipiatū: qz si hoc nō eēt nulla eēt ipossibilitas ⁊ ml'a ꝯdictiōis iplicatio dicēdo tm pnm eē tn ex hoc nō excluderet ml'titudo nec tolleret pncipiatū eē. Ulteri9 aūt dato ꝙ dicēs vnū tm eē ul' tm pncipiū eē

ex hoc posset ꝯuinci ꝙ ponat pncipiū nō eē: qz negat pncipiatū esse. Dubitaret forte aliqs utrum ꝯtra tale possit disputare nālis. ⁊ videt ꝙ sic: qz si ad aliquē artificē spectat disputare ꝯtra tales.videtur ꝙ spectat ad eū qui utit ppositiōib9 p se notis sed huius est nālis ut dicebat g ⁊c. Dicēdū ꝙ triplex est gradus sciētiaꝝ. qdā eni nec possūt pbare ppositiones p se notas nec oia que assumūt resolvunt in hui9 ppositiones ⁊ hui9 sūt scie subalterne. ut musica ⁊ pspectiva ⁊ alie si que sūt tales. Quedā vō utunt ppōnib9 p se notis ⁊ ea q assumūt i p se nota resolvūt. Si p se nota pbare nō debēt ⁊ hui9 sūt scie spāles nō subalterne ut geometria ⁊ nālis ⁊ alie tres. que vō ipsa p se nota pbāt ut scie cōes. methaca eniȝ ut pȝ ex 4° methacē.pbat hoc pnm de quolibet affirmatio vel negatio quo nullū est notius. Quō aūt pbat illō in dubijs sequentib9 dicet. Qūtū āt ad pūs spectat dicere possum9 ꝙ oēs ppositiōes per se note roborant p istō pnm ꝙ de quolibet est necesse eē vel nō eē: qz istō pncipiū imediate fundat ex ipo ente: qz nulla scia spālis pōt pbare cōes animi ꝯceptiōes nec disputare debet contra negātem pna.nō sufficit ergo ꝙ nālis utat ppositiōib9 per se notis ut possit disputare cōtra negātē pna h oporteret ꝙ esset artifex cois ut dictuȝ est ꝙ ei nō pōt cōpetere. Ulterius forte dubitaret aliqs utrū logicus disputare possit cōtra negātes pncipia. Ad hoc dici pōt ꝙ logici est pbabiliter incedere. ⁊ qz ad pbādum principia haberi possunt pbationes pbabiles.ideo nō est incōveniens logicū ꝯtra negantē pncipia disputare.hanc aūt rationem tangit phūs p topicoꝝ.dicēs ꝙ ad prima eorū que sunt circa vnāquāqȝ disciplinā ipossibile est aliqd dicere: qz prima pncipia que oium sunt non possunt per alia pbari.per ea ergo que circa singula pbabilia sunt necesse de eis ptransire. Sed hoc nō videtur sufficere: qz sicut se habēt alij artifices ad veritatē ita se habet logicus ad pbabilitatem. Sicut ergo nō pbat aliquod vere nisi per veriora ita nō pbat aliquid probabiliter nisi per pbabiliora.cum igit per se nota ⁊ cōmunes animi cōceptiones cū h ꝙ sunt maxime vere sint etiā maxie probabiles: qz eas quilibet pbat auditas videt ꝙ talia dialeticus pbare nō possit. Sciēduȝ ergo ꝙ maxime pbabilis fm ꝙ hui9 simpliciter pbari nō possunt.possunt tn pbari huic vel illi ⁊ hoc sufficit. Nam cū talia in se sint maxime manifesta nō oportet ꝙ pbent simpliciter ⁊ in se sufficit ⁊ eas pbari negāti eas. Ulterius forte dubitaret aliqs utrū methaphisicus possit disputare contra negantē pncipia. ⁊ videt ꝙ non: qz sicut scientia specialis non potest disputare contra negantem sua principia: qz tunc ageret ultra suam specieȝ: sic sciētia cōmunis cōtra negantem principia cōmunia disputare non potest: ⁊ qz Parmenides ⁊ Melissus ponendo tm vnum esse negabāt vniversaliter pncipiuȝ nō solū naturalis ut videt nō potest disputare contra eos sed etiaȝ nec methaphisic9: quia sic loquētes nō solum negant pncipia nature sed ēt principia methaphi.cum vniversaliter omnia principia negarent. Ad hoc autē dici potest ꝙ vniversaliter principia ⁊ cōmunes animi cōceptiones simpliciter non pbant. Possunt tn pbari huic vel illi sed hoc non vr sufficere. Nā ut videt phisic9 sua pncipia pbare nō posset p aliq posteriora non accipiēdo notiora

simpl'r:s3 notiora illi. ideo dicēdo q̄ methaphisic⁹ pōt ꝓbare hui⁹ ꝓncipia huic uel illi qđ nō ꝓprie ꝑt phicus. Nullus est enim qui adeo negat aliqd qđ nō ponat aliqd esse ⁊ ex eo q̄ ponit esse pōt methaphicus ostēdere ⁊ ꝓbare illud qđ negat eē. imo qꝛ semꝑ in nō facē itelligit facere ⁊ oīno in negatiōe affirmatio ut dī circa finē scdi elencorū. nullus ponit aliqd nō esse nisi apphēdat aliqd eē. primū enī3 qđ ab intellectu apphēdere est ens uel eē ut Aui^na dicit: ⁊ quilibet apprehēdit uel cōcedit aliqd esse. iđ methaphisic⁹ cui⁹ est considerare de ente ꝯ tales disputare poterit. hoc autē3 manifeste apparet in ꝓposito. Parme. ⁊ Melissū l3 ꝑm positionē eorū negarēt ul'r oē ꝓn^m. aliqd tñ ꝯcedebāt: ponebant enī esse vnū ens ⁊ imobile. ⁊ qꝛ de ente ⁊ vno hēt ꝯsiderare methaphisic⁹ iđ ꝯ tales disputare poterāt ul'r. ergo ꝓn^a methaphisicus simpl'r ꝓbare non pōt. tñ poterat ꝓbare hui⁹ ꝓncipia huic uel illi ut Parmenidi ul' Melisso: qꝛ aliqua concedebāt que sunt de ꝯsideratiōe methaphici. phisic⁹ aūt nec poterat ꝓbare simpl'r principia nec poterat ea ꝓbare Parmenidi ul' Melisso: qꝛ ex ente ⁊ vno que ipi cōcedebāt phicus ꝯtra eos arguē nō poterāt sed methaphisicus. transcēdūt enim talia limites naturalis phle. ⁊ per hoc patet ueritas quesiti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter igitur intendere est si sic vnu3 est: ⁊ ad aliā positionem quālibet disputare. uerbi gratia ad dietam aut eraclitanā. Aut si aliquis dicat hominē vnum quod est esse: aut soluere rationem litigiosam: quod sane utreq3 quidem habent rationes ⁊ melissi ⁊ parmenidis. Etenim falsa recipiūt: ⁊ non sillogizantes sunt.

¶ Adducit secūdā rōnem ad ꝓpositum ⁊ duo facit. qꝛ primo facit qđ dictū ē. 2° cōparat opionē Parme. ad opiniones Melissi ibi [magis āt melissi.] Dicit ḡ q̄ simile est intēdere si est sic vnū sicut dixerūt Parmenides ⁊ Melissus. ⁊ disputare ad positionē quālibet aliā. i. ad positionē debilē ⁊ friuolam. vbi gratia ut disputare cōtra positionē3 dictā i. solum dictis firmata3. cuius fuit positio Eracliti qui posuit oia mobilia ⁊ oia eē in ꝯtinuo fluxu. ita q̄ nō ꝯtingeret scire sic etiā sollicitū eē soluē rōnē dicentē oē qđ est eē vnū aliqd ut vnū hoīe3 aut soluere rōnem litigiosam ⁊ sophisticā supple nō spectat ad naturalē. ⁊ qꝛ sane utreq3 rōnes tā Parmenidis q̄3 Melissi hnt h̄ q̄. s. sunt litigiose ⁊ sophistice: qꝛ f'la recipiūt ⁊ nō sūt sillogizantes. ideo de eis tanq̄3 de friuolis ⁊ debilib⁹ positiōib⁹ nālis sollicitus esse non debet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Magis autem Melissi onerosa ratio ⁊ non habens defectum. Sed vno inconuenienti dato alia contingunt. Hoc autē nihil difficile.

¶ Cōparat positiōes Parmenidis ⁊ Melissi adinuicem. dicens q̄ rō Melissi magis est onerosa. i. magis uana ut hēt alia l'ra q̄3 rō Parme. ⁊ nō hēt defectū. i. nō hēt dubiū: qꝛ sic ē friuola ⁊ nō facit hominē dubitare. Rō eni3 Parmenidis l3 nō sit ita uana est tñ multū incōueniens: qꝛ vno incōuenienti dato multa alia ꝯtingūt. hoc aūt vidē nō est difficile. ¶ Notandū aūt q̄ ne aliqs crederet q̄ ipse uellet laudare Parmenidē. iđ ad ōndendū positionē suā esse multū incōuenietē addidit q̄ ex illo incōuenienti q̄ pñt Parme. multa alia contingunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nobis autem subijciantur que sunt natura: aut omnia: aut queda3 moueri. Est autem manifestum hoc ex inductione.

¶ Postq̄3 ꝓbauit Par. ⁊ Meli. nō fuisse locutos nāliter: qꝛ posuerūt tm̄ vnū ens. ōndit eos nō fuisse locutos nāli'r: qꝛ posuerūt ēt illđ imo^le ⁊ duo facit s3 q̄ dupl'r h̄ ōndit. 2° ibi [sil'r aūt neq3.] Dicit ḡ q̄ nobis phicis subijciant ea que sūt nā moueri oia aut q̄dā ⁊ h̄ est manifestū ex inductiōe. ⁊ qꝛ nālia moueri accipit phicus tanq̄3 ꝓn^m ⁊ ꝑ se notū. iđ supra ꝯtra negātes talia disputari nō d3. ¶ Notādū q̄ ꝑm ꝯ^tem dicit q̄ sūt nā moueri oia aut q̄dā abstinēdo se ab ala ⁊ a solis de qb⁹ dubiū ē utrū sint mobiles l3 nō sit dubium q̄ sint nāles aut sint imo^les aut dic̄ hic ꝑm eū: qꝛ dubitat de ptib⁹ terre que sūt circa cētrū utrū possint moueri: ul' ēt dubitat de tota terra utru3 moueri possit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autem neq3 soluere oia conuenit. sed aut quecūq3 ex principijs aliqs demōstrans mētitur. Quodcūq3 v̄o nō minime: ut tetragonismū cum qde3 qui per decisiōes: geometrici est dissoluere. Illū aūt q antiphonis nō geometrici.

¶ Probat h̄ ꝑ sile: qꝛ in hoc sil'r ꝯueniūt oēs artifices spāles q̄ nō ꝯuenit eos soluē oia sed solū ea soluē debēt que aliqs sl'e iferi ⁊ mētit ex ꝓncipijs. quecūq3 v̄o non sequunt nec iferunt supponēdo ꝓncipia minime debet. debet ea soluere artifex spālis ut patet in geometria: qꝛ tetragonismū qui est brissonis ꝑ decisiōes geometrie est dissoluere: qꝛ brisso non negauit ꝓncipia geometrie. sed illđ qđ est antiphōtis geometre nō est dissoluere: qꝛ antiphon ꝓn^a geometrie negauit. ¶ Notādū aūt q̄ q̄dratura brissonis per decisiones mltipl'r describit. ꝯ^tor eam describit sic: qꝛ brisso descripsit quadratum in circulo ut patet in circulo. a. b. c. q̄ faciendo apparuerunt decisiōes in circulo admodū lunularū: ⁊ in vna illarum portionum ut in portione. a. b. applicauit lineam rectam quam postea extendēs dicebat eam equalem esse quarte parti circūferētie circuli ⁊ ex talibus quattuor lineis cōstituens quadratū dicebat ipsum esse equale circulo ꝓpter hoc q̄ oia latera quadrata simul sumpta equabant circūferētie circuli. Sed rō eius non cōcludebat: qꝛ si ex tanta linea ex quanta constat circulus fieret q̄dratū non esset tante capacitatis quāte est circulus: qꝛ ut scribit in libro de corpib⁹ ysoperymetris oiu3 ysopymerū solido4 maxie spera est capacissima. ⁊ qđ dicit de solidis itelligēdum est de oi figura: qꝛ oium figurarū circulus est capacissimus. l3 enim ueniat quadratū maius circulo. ex tāta tamē linea quāta est circulus equalis figura fieri nō pōt. hec autem quadratura siue hic tetragonismus l3 falsus esset ad geometrā tñ ptinet ipm dissoluē: qꝛ non negat ꝓn^a geometrie. posset aūt al'r describi hui⁹ tetragonism⁹ ponēdo circulū. e. g. i medio loco ꝓportionale iter q̄dratū iferi⁹ ⁊ exteri⁹ ⁊ postea inuenire q̄dra

tum q esset media rei inuentio ad illa duo q̃drata quo facto sequeret quadratū illud esse equale circulo in circulo. q2 h̄ret eandē ꝓportionē ad illa duo q̃drata quā h̄ret circulus. s3 h̄ inuestigare ⁊ ondē quō talis q̃dratura fieret p decisiões nō est p̃tis speculatiõis. antiphon aūt sic q̃drauit circulū. q2 descripsit q̃dratū. q.p.r. ⁊ ptraxit lineas. q.r. ⁊ .p.r. faciēs ysochelē ⁊ triangulū eq̃liū crurū sup basim p.q. Silr diuisit basim. p.r. ⁊ .q.r. ⁊ ptransit lineas. p.o. ⁊ .q.t. ⁊ .r.t. ⁊ sicut diuidebat hāc ꝓportionem. p.q. p triangulos sic diuidebat reliquas circuli ꝓportiones faciendo in circulo figurā multoꝝ laterū. ⁊ q2 in circulo q̃to scribit figura m̄ltoꝝ laterū tāto plus occupat de spatio ⁊ minus supat a circulo cū negaret ꝯ2 iamdū esse diuisibile in īfinitū3. q in circulo posset fieri figura tot laterum: q2 equaretur circulo. ille aūt figure multoꝝ laterū faciens equali quadratū3 dicebat se circulū q̃drasse. ad h̄ aūt nō habet r̄ndē geomet̄. q2 negat id qd̄ supponit geomet̄. tanq̃3 p̄ncipiū3. videlicet q continuū est diuisibile in infinitum.

Lectio. III.

Sed quoniam de natura quidē nō naturales defectus contingit dicere ipsos: fortassis bene se habet aliquantulum disputare de ipsis: habet enī philosophia3 hic respectus.

℃ Post q̃3 ph̄s ostendit q nō debet uel nō est bonū3 disputare ꝯtra parmenidem ⁊ Melissum per naturā: in parte ista dicit q bonū est disputare cōtra eos per methaphisicā. circa qd̄ duo facit. q2 primo agit q bene se h̄et disputare cōtra eos methaphisice. 2° modo methaphisice cōtra eos disputat ibi [p̄n^m aūt maxime.] Dicit ergo q q2 ipsos. s. Parmenides ⁊ Melissus cōtingit dicere de natura nō nāles defect⁹. i. dubitationes. ideo fortassis bn̄ se habet aliquantulum disputare de ipsis. s. de positiōib⁹ ipsoꝝ ⁊ h̄ per methaphisicā: q2 hic respectus h̄et ph̄ia3. i. spectat ad methaphisicā que p̄ antonomasiā ph̄ia dr̄. ℃ Notādū aūt Parmenidē ⁊ Melissū3 dixisse de nā nō nāles defectus: q2 cū3 loquerentur de rebus naturalib⁹ deficiebāt ⁊ mētiebant in locutionib⁹ suis, ⁊ h̄ nō naturaliter: q2 nō supponebant principia nature. ℃ Notandū etiam q dicit fortassis bn̄ se habet aliquātulū disputare contra eos: q2 huius disputatio aliquo modo est utilis ⁊ bona aliquo modo nō. Nam si considerent positiones eorū in se ita erant friuole ⁊ vane: q2 stultum est esse sollicitum cōtra eas. Sed ne pp̄ dicta eorū cōtingat error in ph̄ia naturali bene se habet contra eos disputare. ℃ Deinde cum dicit.

℃ Principiū aūt maxie est oīum ꝓpriū3: quoniam multipliciter dicit qd̄ est: quō dicūt dicētes vnū eē oīa: utrū substantiam vnā omnia: aut quātitatē: aut qualitatē3. Et iteꝝ utrū substātiā vnā oīa: ut hoīem vnū: aut equū vnū: aut aīa3 vnā: aut q̃litatem vnā erūt hec: ut album: aut calidū: aut aliqd̄ alioꝝ taliū3. Hec enim oīa differūt multū: ⁊ sunt impossibilia dicere.

℃ Incipit disputare ꝯ Parme. ⁊ Meli. ⁊ tria facit: q2 p̄ disputat ꝯ eos. scd̄o ꝯtra sequētes ipsos. tertio soluit argumēta ipsoꝝ. 2° ibi [ꝯturbati sūt āt.] 3° ibi [⁊ ex qb⁹ demrāt.] Disputare aūt ꝯtra eos nō poterat directe nisi ex his que illi ꝯcedebāt: cōcedebāt aūt ens ⁊ vnū cū ponerēt oīa eē vnū ens. id̄o duo facit: q2 p̄ disputat cōtra eos per nā3 entis. 2° per nām vni⁹ ibi [ampli⁹ q̄m ⁊ ip̄m vnū.] Circa p̄^m duo facit: q2 primo p̄mittit quandā diuisione3 entis. 2° ex diuisione p̄missa arguit ꝯtra eos ibi [si quidē3 eni erūt.] Dicit ergo q p̄n^m propriū oīum disputādi ꝯtra eos est per diuisionē entis. q̄m qd̄ ē i. ens dicit multipl̄r: q2 dr̄ de decem predicamentis. dicētes ḡ vnū eē oīa q̄ō aūt hoc dicūt utrū3 dicūt oīa esse substātiā aut q̃titatē aut qualitatē. Et iterū si oīa sunt suba. utrū ueꝝ sit oīa esse substātiā vnā ut vnū hoīem aut vnū equum aut vnā aīmā. aut si dicūt oīa esse qualitatem. querat ab eis utrū hec qualitas quā dicūt eē omnia utrū sit vna ut albū qd̄ est vna qualitas ⁊ calidū qd̄ est ēt vna qualitas. Et subdit q hec omnia differūt multū3 ⁊ sunt impossibilia dicere. ℃ Notādū autē q disputare cōtra Parme. ⁊ Melissū3 p diuisionē entis est maxime p̄ncipiū. i. maxime modus p̄ncipalis. quia ⁊ si possum⁹ disputare cōtra eos per eos p nām entis ⁊ p diuisionē vni⁹. tn̄ q2 rō vni⁹ fundatur in rōne entis ⁊ p̄ncipalior est ratio entis q̃3 rō vni⁹. id̄o p̄ncipalis modus disputādi cōtra eos est per nām entis. Nam cū priuatiuū semp in positiuo fūdet. q2 p̄uatio est negatio in subo ut dicit 4° meth^{ce}. rō vni⁹ q cōuertit cū ente: q2 ꝯsistit in p̄uatiōe fūdabit i ente cui⁹ rō i positiōe ꝯsistit. ℃ Notandū ēt q ꝓpriū est disputare ꝯtra eos p nām entis: q2 ut dictū est ipsi ꝯcedebāt ens eē. Si eni disputasset ꝯ eos nō ex cōcessis nec ex datis nō ꝓpe disputasset ꝯ eos. ℃ Notādū etiā q q2 vnū dicit m̄ltis modis ut vnū gn̄e vnū sp̄e ⁊ vnū3 numero. ideo cū dicit querēdū eē a Parme. ⁊ Meli. utrū3 ponerēt oīa esse subam aut qualitatē. addidit iteꝝ querēdū esse. utrū oīa eēnt vna suba ut homo. aut vna q̃litas ut albū: q2 si dicerēt oīa esse substantiā aut oīa esse qualitatē uel quātitatem ponerent oīa vnū genere. Sed q2 si oīa dicerēt vnā substantia3 ut hoīem uel vnā qualitatē ut albū ponerēt p oīa vnū sp̄e uel vnū numero. Notandū ēt q dixit hoc differre multū ⁊ esse ipossibile dicere: q2 qrq̃d dicit impossibile est. Non eni possibile est oīa esse vnu3 nec gn̄e nec specie nec nūo. tn̄ iter ista impossibilia est m̄lta differētia: q2 impossibilius est ponere oīa vnū numero q̃3 vnu3 sp̄e ⁊ vnū sp̄e q̃3 vnū genere. ℃ Notādū ēt q ens dupliciter pōt diuidi. primo s̄m rē ⁊ sic diuidit in decē p̄dicamēta. 2° pōt diuidi s̄m intētiones ⁊ sic diuidit per ul̄e ⁊ p̄ticulare. prima ergo diuisio cū3 dixit q oīa dicim⁹ vnū: aut dicim⁹ oīa substātiā aut q̃titatē: aut qualitatē ⁊c̄. ꝑtinet ad diuisionē entis s̄m rē. 2° v̄o diuisio cū addidit ⁊ iterū: aut oīa dicimus vnā substantiam ut hominem: aut vnā qualitatē ut album pertinet ad diuisionem entis s̄m particularem ⁊ vniuersalem intentionē ⁊ quia quelibet istarum diuisionū fundatur in ente sed quālibet diuisionem tale3 arguere poterat contra eos. ℃ Deinde cum dicit.

℃ Siquidem enim erūt ⁊ substātia ⁊ quale ⁊ quantum: ⁊ hec siue resoluta adinuicē siue non: multa sunt que sunt.

¶ Premissa diuisione entis disputat ɔtra eos ⁊ duo facit. q2 p̄ ꝑponit qd̄ intēdit. 2° declarat ꝑpositum ibi[Si vō oīa.]Dicit ergo ꝙ si oīa erūt suba ⁊ q̄le ⁊ q̄tū ⁊ hoc siue dicanẜ eē resoluta .i. sepata ad inuicē siue nō nihilominꝰ m̄lta sunt q̄ sūt. ¶ Notādū āt ꝙ hec illatio sequiẜ ex supiori diuisiōe. nā si ipsi ɔcedebāt ens eē. ⁊ ens diuidiẜ ꝑ se ⁊ eēntialr in decē p̄dicamēta. s. in substātiā ⁊ q̄titatē ⁊ q̄litatē ⁊c̄. Nō poterāt dicē oīa eē ens nisi ly ens accipeẜ ꝓ suba ⁊ accn̄te simul uł' accipeẜ pro altero tm̄. ḡ si oīa sunt ens uł' sunt suba q̄titas ⁊ qualitas .i. sunt suba ⁊ accn̄s sil' uel sunt hic resoluta .i. separata ita ꝙ sunt accn̄s tm̄ uel suba tm̄. quicq̄d horū dicaẜ l3 necesse est multa eē. ¶ Dubitaret forte aliquis: q2 videẜ hic uelle ꝙ dictio exclusiua addita accidēti nō excludit subam vnde nō ualet tm̄ accidēs est. ḡ suba nō est. nā si dictio exclusiua addita accidēti excluderet suba3. tūc si ponerēt oīa esse accidēs ut accn̄s accipiẜ resolute ⁊ s̄m se ⁊ ut accipitur cu3 exclusione nō oporteret si oīa accn̄s essent ꝙ si oīa multa eēnt huius oppositū vult ph̄s. imo ut patet ex l̄ra sequēti si ponanẜ omnia esse accidēs tm̄. ideo ponunẜ oīa eē multa q2 nullū alioꝝ sepabile est a subo. Sed oē accn̄s subam presupponit. Dicendū ꝙ ut supius dicebaẜ dictio exclusiua addita alicui excludit omne illō qd̄ hēt alietatē cum eo. q2 solū idē est qd̄ iō cum alio. ⁊ q2 accn̄s habet alietatē a subo cū diffinitio accidētis in qua poniẜ subm dicaẜ esse per additamēta op3 simplr loquēdo ꝙ dictio exclusiua addita accn̄ti excludat substātiā. utrum aūt aliquo mō possit accipi accn̄s ꝙ suba3 nō excludat infra diceẜ. qui ergo dicit tm̄ accidēs eē: ipossibile dicit q2 ly tm̄ excludit suba3 eē ꝙ si tn̄ ly tm̄ nō excluderet sbā3 nulla eēt ibi falsitas nec ipossibilitas dicēdo tm̄ accn̄s est. q2 ꝑ hoc nō poneret accn̄s eē sepabile a suba. ¶ Aduertendū tm̄ ꝙ dicens tm̄ accn̄s esse quodāmodo ɔtradictoria iplicat. Na3 dicēdo accn̄s esse ponit subam esse. dicēdo vō illud esse tm̄ negat suba3 esse. ponit ergo multa ⁊ negat m̄lta. ⁊ q2 sufficit cōtra aliquē arguere ex datis cōtradicentē tm̄ accidēs esse. q2 quodāmodo cōtradictoria implicat. possumus dicere ꝙ s̄m suā positionē necesse est esse multa ⁊ nō necesse ē eē m̄lta: his aūt habitis p3 ph̄m bn̄ arguere ɔtra Parme. ⁊ Meli. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs. q2 l3 cōtradicentē tm̄ accidēs esse possumus arguere. q2 sic dicēs quodāmō ɔtradictionē implicat. ideo s̄3 positionē suā necesse est esse multa ⁊ nō esse multa. Sed siquis diceret tm̄ subam esse: q2 de intellectu sube non est accidēs nō videẜ ꝙ contra sic dicentem possimus arguere s̄m suam ypothesim necesse est m̄lta esse cuiꝰ ɔriū innuiẜ in l̄ra. q2 si oīa sunt suba quantitas ⁊ huiꝰ accn̄s siue ponaẜ simul ut ꝙ sint sube ⁊ accidēs siue ponaẜ resolutū .i. separatim ut ꝙ sint sube tm̄ uel accn̄s tm̄: nihilominꝰ multa sunt que sunt. ¶ Respondeo dicendū ꝙ multa nō ualent simpliciter que ualēt grā materie in q̄ arguiẜ. ⁊ q2 sufficit arguē ex dictis sufficit hāc rōnem grā materie in q̄ loq̄mur esse cōtra Parme. ⁊ Meli. ⁊ q2 Melissus dixit oīa eē vnum ens īfinitū. Parmenides vō posuit oīa eē vnū ens finitū. q2 finitū ⁊ īfinitū se tenēt ex pte q̄titatis. iō si oīa essent ens vnū si ly ens staret pro suba tm̄. q2 suba nō est finita nec īfinita nisi per quantitatem ut saluaretur positio Parmenidis ⁊ Melissi. oporteret illā subam eē ⁊ q̄tā. ⁊ ita essent multa. ¶ His vō intellectis soluuntur quesita ⁊ rōnes que sequūtur faciliores apparent. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si vō omnia: aut quale: aut quantum sunt: siue cum sit substātia: siue cū nō sit: inconueniens est: si oportet incōueniens dicere impossibile. Nullū autem alioꝝ separabile est extra substantiā. Omnia nāq3 de subiecta dicuntur substantia.

¶ Quia dixerat ꝙ si oīa dicanẜ esse vnū siue dicanẜ esse suba cū accn̄te simul sūt alterū tm̄: nihilominꝰ sūt m̄lta. hic decl'at qd̄ dixerat ⁊ tria facit: q2 p̄mo ondit ꝙ si oīa dicanẜ eē vnū accidēs op3 m̄lta esse. Scdo ondit h̄ idē si ponanẜ oīa eē suba. 3° si ponātur esse suba ⁊ accidēs simul. 2° ibi[Melissus aūt ⁊ qd̄ est.]3° ibi[siquidē igitur suba ē.] Dicit ḡ ꝙ si ponanẜ uel si sunt omnia quale aut quātū siue cū suba sit siue cū nō sit cōueniens est i qd̄ dicitur. q2 est impossibile: ⁊ si est impossibile est incōueniens: ideo ironice subdit si oportet ꝙ impossibile est eē dicere inconueniens uel si habeaẜ in textu: sed tūc non erit dictū ironicum sed aggrauatum ⁊ erit sensus ꝙ huius dictum est inconueniens ⁊ non oportet. Sed est tale inconueniens ꝙ oportet ipsu3 dicere esse impossibile: nam q2 esse aliorum non est separabile a substantia ita ꝙ extra illam sit: oīa nāq3 accn̄a dicunẜ de substātia: presupponit igiẜ accn̄s subam. Si ergo noīe entis itelligaẜ accn̄s ⁊ dicaẜ ens eē: q2 accn̄s est cum accn̄s p̄supponat subam necesse est multa esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Melissus autē ⁊ quod est: infinitū dicit esse. Quantu3 itaq3 aliquid est quod est. Infinitu3 enim in quantitate est. Substātiam autem infinitam: aut qualitatem aut passionem esse non contingit nisi s̄m accidens: simul ⁊ alique quantitates sunt. Infiniti aute3 ratio quantitati congruit: sed non substātie neq3 qualitati.

¶ Ostendit ꝙ si nomine entis intelligatur substātia necesse est multa esse dicens ꝙ Melissus qd̄ est .i. ipsu3 ens dicit esse infinitū. Itaq3 qd̄ est ens .i. ens erit aliquid q̄tum. q2 infinitū in q̄titate est: suba3 enim infinitam aut qualitatem aut passionem non contingit esse nisi per accidens. talia enim non possunt dici infinita vel finita nisi simul cū eis sint aliq̄ quantitates. nam ratio infiniti cōgruit quantitati ⁊ nō sube neq3 qualitati. Si ergo suba erit infinita oporteret simul cū ea esse q̄titatē qua mediante infinita sit. suppleaẜ igiẜ sic rō ꝙ si Melissus noīe entis itelligibile sbam cū poneret ipsum ens infinitū īfinitas est ꝑ q̄titatē oportebat ipsum ponere multa. s. subam ⁊ quātitatem. ¶ Notandum aūt ꝙ s̄3 ɔ^{es} qd̄ hic diciẜ de Melisso. Includēdū ē etiā de Parmenide. Melissus enī ens qd̄ posuit dixit esse īfinitū. Parmenides aūt finitū. ⁊ q2 tā3 finitas q̄3 infinitas est per quantitatem huius ens qd̄ poniẜ esse infinitum s̄m Melissu3 ⁊ finitum s̄m Parmenidē nō pōt poni sola suba. Sed erit suba cum quantitate propter qd̄ necesse est multa esse. ¶ Notandū etiā ꝙ finitū ⁊ īfinitū possunt accipi dupliciter s̄m perfectionem ⁊ s̄m extensionē. Si

accipiant ẜm pfectionē sic repiunt in alijs gñibus a quātitate. Est enim quedā suba ĩfinita ẜm impfectionē ut mā cui ẜm se nō cōpetit aliqs act⁹ nec aliqua pfectio. Quedā vero pfectio est scia infinita. ut forma. sed si sumant finitū ⁊ infinitū ẜm extēsionez ut sumunt hic sic per se solū se tenēt ex parte quātitatis. ¶ Notādū etiam ꝙ quedā diffinitiones sūt dicētes qd rei. quedā vero dicētes quid nois ut dicitur in 1° poste⁊. cū ergo dr ꝙ rō siue diffinitio infiniti ꝯgruit q̃ttitati nō est intelligēdū de rōne dicēte qd rei. q2 ista est solū entiū. ĩfinitū autē extēsione actu ut itelligebat melissus eē nō pōt. intelligēdū est ḡ de rōne dicēte qd nois. Nā lz tale infinitū eē nō possit. possumus tñ appbendē qd est qd dr per h nomē infinitū ⁊ in hui⁹ rōne dicēte qd nois cadit quātitas. infinitū enim ẜm extēsionē nominat quātitatez non habētem terminū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sigdē igit substātia est: ⁊ quātū ⁊ duo: ⁊ nō vnū est: qd est. Si vero substātia solū nō infinitum est: neqꝫ magnitudinez habebit ullā. Quantū enim quoddam erit.

¶ Ostēso ꝙ opꝫ multa eē si noie entis intelligat accidēs uel suba. hic ostēdit ꝙ opꝫ multa eē si noie entis importet utrūqꝫ dicēs. ꝙ si qd est. i. ens est sba ⁊ quātū. i. si noie entis importet sba ⁊ q̃titas simul opꝫ multa esse. duo enī erūt ⁊ nō vnū. addit aūt ad ꝯfirmationē supio⁊ rōnū ꝙ si huius ens est sba solū nō erit infiniti nec hēbit ullā magnitudinē siue illa magnitudo sit finita siue infinita ꝙ si habuerit q̃tū qdā erit. nō ergo erit sola sba. Lectio. IIII.

Amplius qm̄ ⁊ ipsum vnum multipliciter dicitur quemadmoduz ⁊ quod est intendēdum quomodo dicūt vnum esse omne. Dicit enim vnuz aut continuum aut indiuisibile aut quo⁊ ratio vna ⁊ eadem que aliquid erat esse quemadmodum uappa ⁊ vinum.

¶ Disputato ꝯtra parmenidem ⁊ melissum per nām entis hic disputat cōtra eos per nām vnius ⁊ duo facit. q2 p̄ pmittit quādā diuisionē de vno. 2° ostendit ꝙ ẜm nullū illo⁊ modo⁊ pōt dici oīa esse vnū. 2ª ibi. Sigd igit ꝯtinuū ꝯtinuuz. ꝯtinuet igit sic nō solū arguere possumus ꝯtra parmenidem ⁊ melissuz per nām entis ostēdēdo ꝙ ens multiplicitēr di. Sed amplius. i. ultra hoc disputare possumus ꝯtra eos per nām vnius ostēdēdo ꝙ vnū multipliciter dicit quēadmodū ⁊ ꝙ est. i. ens. ⁊ q2 vnū dicit multiplr sicut ens intēdendū est quō dicūt oīa esse vnū aut q2 sunt vnū ꝯtinuū aut vnū idiuisibile. aut q2 sūt ea quo⁊ ratio est vna ⁊ eadē que ratio est ꝙ qd erat esse. i. exp̄ssiua essentie ⁊ qdditatis quēadmodū uappa ⁊ vinū siue tunica ⁊ idumētū que nō differūt nisi in solo noie ⁊ hñt vnā rōnem qdditatis. ¶ Notādū aūt ꝙ cum sint plures modi vnius q̃ꝫ hi enim quos nūauit forte hos solos tetigit q2 antiqui⁹ hi soli erāt magis famosi uel forte hoc ideo fecit: q2 ad hos tres modos alij aliq̃ modo reduci pñt. uel possumus dicē parmenidē ⁊ melissuz locutos fuisse de vno simplr. ⁊ q2 magis reseruat rō vnitatis simplr in his modis q̃ꝫ in alijs. idō forte hos solos tres modos noiauit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sigdem igit ꝯtinuuz multa sunt quod est in infinitū enim diuisibile est cōtinuū.

¶ Exequit de membris diuisionis ⁊ facit tria. q2 primo dicit nō posse dici oīa vnum q2 sunt quid cōtinuū. secūdo ostendit nō posse dici oīa vnū q2 sunt qd indiuisibile. tertio ostēdit nō posse dici oīa vnū eo ꝙ sit vna ratio. secūda ibi. at vero si est indiuisibile. tertia ibi. at vero si ratione vnū. Circa primū duo facit. q2 primo facit qd dictuz est. scdo mouet quādā questionē annexā ibi. habet aūt dubitationē. Dicit ergo ꝙ si oīa sunt qd ꝯtinuū multa sunt ꝙ est. i. ens. continuū enim est diuisibile in infinitū q2 in qualibet illarū partiū reseruabit ratio entis. ¶ Notādū aūt ꝙ q2 dicti phi ponūt esse tm̄ vnuz ens imobile oportebat illud ens ita esse vnū eē immobile ꝙ nō posset eē multa: q2 si posset eē multa ⁊ posset diuidi posset ei cōpetere mot⁹. ideo nō poterāt dicere ipm esse ꝯtinuū. q2 de rōne cōtinui est ꝙ possit diuidi in ĩfinitū. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 nō videt uerū ꝙ si est ꝯtinuū. ergo est diuisibile celū enim ꝯtinuū est ⁊ diuidi nō pōt q2 nō est susceptibile pegrine impressionis. ¶ Ad qd dici pōt ꝙ ꝯtinuū ut cōtinuū semp videt esse indiuisibile ⁊ si diuidi nō potest h quasi accidit ꝯtinuo rōne materie in qua ꝯsistit sicut exēplificabat de celo ꝙ vnuz ꝯtinuū est nō habet ꝙ sit indiuisibile. sed si ei cōpetit idiuisibilitas hoc est rōne nature celestis in qua talis ꝯtinuitas fundat. Sed hoc nō videt sufficere: q2 forte sufficeret Parmenidez ⁊ Melissum huius ꝯtinuū nō posuisse actu esse diuisum ut nō ꝯgerent multa ponere. Ideo dicēdū ꝙ si dicti phi suā positionē saluare uolebāt oportebat eos dicē ens illud ꝙ ponebāt imobile eē sic vnū ꝙ nō posset diuidi nec ẜm esse nec ẜm ubi. celū aūt lz nō possit diuidi ẜm eē vt ꝙ vna pars hēat eē diuisum ab alia diuidit tm̄ ẜm ubi inquātū successiue per diuersas partes acqrit aliud ⁊ aliud ubi. Si ergo ponebāt hmōi ens imobile opꝫ ꝙ nō possit eē multa ẜꝫ ubi ⁊ q2 quodlibet ꝯtinuū est sic multa nō poterāt ponere illud ens eē vnū ꝯtinuitate: vel possumus dicere ꝙ si tm̄ vnū eēt ⁊ illud eēt continuū de necessitate eēt diuisibile. ⁊ si diceret nō oportere q2 illō ꝯtinuū possit eē ꝯiunctū talis nature cui repugnaret diuisio patet ꝙ hoc posito ponūtur esse multa. vꝫ cōtinuum cui non repugnat diuisio ⁊ natura illa in qua recipitur ꝯtinuitas cui diuisio repugnat. Si ergo tm̄ vnum est ⁊ illud est continuum diuisibile erit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem dubitationez de parte ⁊ toto. forsassis autem non ad hanc rationem sed ad ipsam ẜm seipsam. Utrum vnum aut plura pars ⁊ totum ⁊ quomodo vnum aut plura ⁊ si plura quomodo plura ⁊ de partibus non continuis.

¶ Mouet quoddā dubiū qd sumit originē ex predictis. dixerat enim qd qui ꝯtinuum ponit multa ponit. ⁊ quia cōtinuū dicitur per cōparationē ad partes uel ergo ponens continuū ponit multa q2 ponit partē ⁊ totum. uel ideo ponit multa: q2 ponit diuisas ptes ⁊ lz nō hēat dubiū diuersas ptes eē multa. habet tm̄ dubiū utrū totū ⁊ pars possit dici multa qd dubiū nō solū rōne ꝓpositi: sed ꝓpter seipꝫ utile scire. ideo duo facit: q2 pmo assignat utilitatē

isti⁹ dubij: ⁊ manifestat v̾itatē hui⁹ quesiti ibi [Sʒ si ꝯtinuū utrūqʒ.] Dicit ergo ꝙ hʒ dubiū de pte ⁊ toto que dubitatio fortassis nō solū ad hāc rōnē.i. nō solū rōne ꝓpositi ē utile scire: Sʒ ēt ad ipaʒ ⁊ hʒ seipāʒ ē utile scire: utrū ps ⁊ totū sint vnū aut plra. ⁊ si sint vnū aut plura quō sint vnuʒ. ⁊ si sint plura quō sunt plura. hec qō nō solū pōt q̄ri de ꝯtinuis: sed etiā de ptibus nō ꝯtinuis: q: dubiū est utrū q̄li bet lapis sit ali⁹ a suo toto ut ab aceruo lapidū uel ut coīter pōit hec qō locū hʒ I reb⁹ ꝯtinuis.i. nālib⁹ ⁊ in nō ꝯtinuis.i. in artificialibus. de utroqʒ eniʒ toto dubiū pōt esse utrū ponat in nūm cuʒ sua pte. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et si toti vnum: utrunqʒ est sicut indiui sibile: quoniam ⁊ eadem eisdem erunt.

¶ Manifestat v̾itatē quesiti ꝙ totū est aliō a sua pte qō sic decl'at q: si q̄libet supple ps ē vnū toti ⁊ nō differt ab eo utrūqʒ.i. ipʒ totū ꝙ cōplet ul' cōtinet ul' cōplectit utrāqʒ ptē est sic idiuisibile. Qm̄ que sūt eadē eisdē simpl'r sūt eadē iter se. si ergo partes eedē sunt toti sunt eedē iter se: sed si ptes sunt vnū ⁊ idē totū nō hēbit multas ptes: ergo totū qd indi uisibile est qō est icōueniēs. ¶ Notandū aūt ꝙ si cut arguit ꝙ ptes nō sūt eedē toti: q: essent eadem inter se sic ꝯ^{ter} arguit ꝙ nō sunt aliō a toto: q: tunc totū esset aliō a se. Si eni q̄libet pars esset aliud a toto oēs ptes essent aliō ab ipso. cū ergo totū non dicat aliō q̄ȝ oēs partes. si oēs ptes sunt aliō a to to totū est aliud a se. ¶ Ad hoc rńdet qm̄ ꝙ est ibi fallacia cōpositiōis ⁊ diuisiōis. nā ut ꝯ^{ter} ait. que libet ps per se ⁊ aliud a toto: sed oēs partes simul sumpte aliō a toto dici nō pñt. ¶ Notādū etiā ꝙ lʒ totū sit aliō a q̄libet pte s̄m se: q: aliqd hēt totuʒ qō non ptinet ad ptē ⁊ quelibet ps differat ēt a suo toto. magis tamē videt differre totū a pte q̄ȝ ecō uerso. aliqd eni hēt totū qō nō claudit in pte. nihil tm̄ real'r hēt pars qō nō ꝯtineat i toto. totū eni hēt aliqd positiue ꝙ nō hēt ps. ⁊ ps p̄uat aliq̄ quo nō priuat totū: ⁊ q: priuatio fundat in positione diffe rentia partis ad totū quodāmodo sumit originem ex differentia totius ad ptē qua differentia illa est quodāmodo maior. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At v̾o si est idiuisibile: nullū erit q̄ȝtum neqʒ q̄le neqʒ iā ifinitū qō ē: sicut Melis sus dic: neqʒ finitū: sicut ⁊ Parmenides: Terminus eni idiuisibilis finit⁹ non est.

¶ Ostendit oia nō posse eē vnū idiuisibile dicēs ꝙ si oia sūt vnū indiuisibile nullū erit quātū ⁊ per ꝯns neqʒ q̄le. q: q̄le fūdat in quāto. imo hoc posito qō est.i. ens nō erit ifinitū sicut dixit Meli. Neqʒ fini tū sicut dixit Parme. ipse eni termin⁹.i. ipse pūct⁹ indiuisibilis nō est ꝓprie finit⁹ neqʒ infinit⁹. ⁊ tunc supple: neqʒ ifinit⁹. q: nō est q̄ȝtus. ¶ Notādū aūt ꝙ q: antiq nō pceperūt nisi hec corpalia cū loque bant de indiuisibili loquebant de indiuisibilitate pūcti. iō plus arguēs ꝯtra eos arguit de idiuisibi litate pūcti q̄ȝ de indiuisibilitate subaꝝ sepataꝝ q̄ȝ uis ēt ad idiuisibilitatē illā hec rō posit adaptari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At v̾o si rōne vnū sūt q̄ sūt oia. sicut est tunica ⁊ idumētū. Eracliti rōnē ꝯtingit di cere. Idem eni erit ⁊ bono ⁊ malo: ⁊ nō bono eē ⁊ bono. Quare idē erit bonū ⁊ non bonum. ⁊ homo ⁊ equus. Et nō de eo quod vnuʒ sūt que sunt nō erit. sed de eo qō nihil. Et tali igit esse ⁊ tanto idem.

Conturbati sunt aūt ⁊ posteriores quēadmodū ⁊ antiqui. ne forte cō tingat simul idem vnū esse ⁊ mul ta. Unde alij quidem est auferebant quē admodū Licophron. Alij autē dictionē mutabāt. ut qm̄ homo non albus est. sed albatur neqʒ ambulās est. sed ambulat. ut nō est addiciētes multa faciāt eē vnuʒ tanq̄ȝ singulariter dicto vno aut ente.

¶ Ondit oia nō posse eē vnū idisibilitate rōnis dicēs ꝙ si oia q̄ sūt vnū.i. oē sicut tunica ⁊ idumētū quo rū est vna rō. ꝯtingit ipsos sic dicētes dicē s̄monē Eracliti q dicebat ꝯdictoria sil' v̾ificari posse. nā si oia hñt rōnē vnā: idē erit eē.i. eadē erit diffō bono ⁊ malo: ⁊ q: malū pōt dici nō bonū. si idē inest eē bono ⁊ malo: idē erit eē nō bono ⁊ bono: q̄re idem erit bonū ⁊ nō bonū: q: quoꝝ rō ē eadē ⁊ ipsa sūt ea dē: ⁊ si ꝯria sūt idē mlto magis erūt eadē dispata: q̄re idē erit hō ⁊ equus ⁊ nō solū de eo.i. ꝓp id qō vnū sūt q̄ sūt rō erit vna supple oium entiuʒ: sed ēt de eo nihil qō est supple ueꝝ erit dicē ꝙ eandē hēt rōnē cū ente ꝙ si ꝯdictoria hēant rōne eādeʒ nihil ⁊ aliqd eqdē rōnē habebūt ⁊ subdit: q: ēt erit ideʒ eē tali ⁊ tanto.i. qualitati ⁊ quātitati. hec eni nō tā tū distant q̄ȝtum nihil ⁊ aliquid. ¶ Notādū auteʒ ꝙ oia que sunt diuersa uel sunt opposita uel dispa ta. Opposita aūt tripliciter se hñt: q: q̄dā sūt ꝯria q̄dā ꝯdictoria. quedā p̄uatiua. Relatiua enim nō sunt ꝓprie opposita. dispata eni pñt dici differētia specie ul' d'ntia gñe. differentia enim solū nūo nō possunt dici dispata ꝓprie. q: iter talia s̄m ꝙ hui⁹ non est essentialis ordo. vult ergo phs ꝙ si oia di cantur esse vnū rōne. tūc oium oppositoꝝ ⁊ omniū dispatoꝝ erit vna ratio ⁊ omnia talia erūt eadem. Idē enim erit bonū ⁊ malū q̄ȝtū ad ꝯria ⁊ bonum ⁊ nō bonū q̄ȝtū ad cōtradictoria ⁊ ens ⁊ nihil quā tum ad priuatiua. priuatio enim quantuʒ est de se est nō ens. ⁊ idem erit homo ⁊ equus quantuʒ ad dispata d'ntia specie ⁊ idē erit tale ⁊ tantum siue q̄le ⁊ q̄ȝtū. q̄ȝtū ad dispata d'ntia gñe. ¶ Tūc seq tur illa ps. ꝯturbati auteʒ sunt. in q̄ postq̄ȝ disputa uit cōtra Parmenidem ⁊ Melissuʒ disputat cōtra eoꝝ sequaces ⁊ tria facit. q: p̄mo manifestat eoruʒ positionem. scdo arguit ꝯtra eos. tertio manifestat eoꝝ defectū. 2⁹ ibi [sed multa sunt.] 3⁹ ibi [hec aūt iam deficiebāt.] Dicit ergo ꝙ conturbati sunt po steriores.i. sequaces Parme. ⁊ Meli. ne forte cō tingat eos dicere simul idē esse vnū ⁊ multa. Nam cū uellent negare oēm multitudinē ⁊ sustinere oia esse simpliciter vnum non ualētes hoc competēter facere turbabant quēadmodū antiqui.i. sicut p̄ce dētes ipsos turbati nō ualētes talē positionē susti nere. hi ergo posteriores ut talē positionē saluarēt diuersas vias adinuenerunt. iō subdit ꝙ alij qdem est.i. hoc v̾bū est auferebāt quēadmodū licophron qui non concedebat homo est albus. sed homo al bus. alij v̾o dictiones ꝑmutabant ⁊ nō cōcedebāt

q̄m homo albus est sed albat vȝ ambulans sed ambulat ut nō adijciētes est.i.ħ vbū est faciāt.i.cogātur facē mlta eē vnū tanq̄ȝ singulariter dicto vno aut ente: ¶ Notandū aūt hos adeo fuisse inscios. ꝙ nullo mō credebant multiplex eē vnū cū. ğ ꝯcederent omnia esse vnum videbaꝛ eis cōcedere oppositū in adiecto si cōcessissēt ea aliq̄ mō eē mlta. ¶ Deide cū dicit.

¶ Sed multa sūt que sunt: aut ratione: ut aliud albo eē ꝛ musico. Si idē utraq̄ȝ mlta itaq̄ȝ vnum. Aut diuisione: quēadmodum totum ꝛ partes.

¶ Arguit ꝯ eos ꝙ opȝ eos aliquo mō ꝯcedere mltitudinē. iō subdit ꝙ mlta sūt que sunt ꝛ ħ aūt rōne sīc albū ꝛ musicū q: aliō eē ē eē albū ꝛ aliō eē musicū ſȝ utraq̄ȝ sunt idē sbto: mlta itaq̄ȝ sūt ꝛ nō vnū tm̄ aut nō solū sūt multa rōne sed ꝛ diuisione quēadmodū totū ꝛ ptes. ¶ Notanduȝ aūt ꝙ eum hi crederēt vnū simplr̄ dici ꝛ ponerēt oīa vnū eē quaslibet aliq̄ȝ ꝓbenꝛ eē multa redarguiꝛ eoꝝ positio: siue ergo ostēdaꝛ multa eē rōne sicut duo accidētia in eodem subiecto siue multa diuisione sicut plures partes eiusdem totius uel cōtinui semper redarguuntur eorum dicta. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hic autem iam deficiebāt: ꝛ cōfitebanꝛ vnum multa eē: tanq̄ȝ nō couenire idēȝ vnū ꝛ mlta eē. Nō opposita autem. Est eni vnuȝ ꝛ potentia ꝛ endelechia.i.actu. hoc igitur modo facientibus impossibile videtur que sunt vnum esse.

¶ Assignat eoꝝ defectū dicēs ꝙ hic iā deficiebāt.i. iste erat defect⁹ eoꝝ q: credebant vnū dici simplr̄. iō nō distinguebāt inter modos vni⁹. Sed cōfitebanꝛ sup̄ nō eē cōueniēs vnū eē mlta tanq̄ȝ nō cōmouet ſȝ eēt ipo^le idē eē ꝛ vnū ꝛ mlta. euidēs ē aūt eos defecisse q: vnū ꝛ multa sic pñt accipi ꝙ non sūt opposita ſȝ cōpetūt vni ꝛ eidē. est eni vnū in potētia ꝛ endelechia.i.actu: pōt ergo eē ꝙ idē sit vnū ꝛ mlta sed erit vnū in actu multa in potētia. Non ergo vnū ꝛ multa accipiunꝛ vnū numero ut credebāt. ¶ Notādū ꝯ^tes hac lr̄am aliter exponere. naȝ ꝙ idē sit vnuȝ ꝛ multa q̄ȝtū ad presens duplr̄ pōt ostendi. p̄ fm ꝙ duo accidentia sunt vnum in subo ꝛ mlta rōne. secūdo ꝓut idē cōtinuū est vnū actu: ꝛ multa potētia. ¶ Ad euitādū aūt p̄mū modum remouebāt est mutabāt dictionē credebāt eni sufficiēter euadē si nō cōcedebāt hō est alb⁹ sed hō albus ꝛ homo albaꝛ ut nō cogerenꝛ ꝯcedere accñs ꝛ subm uel duo accñtia in eodē subo eē multa. Sȝ ad difficultatē illā de parte ꝛ toto q: videbāt totū quodāmō eē multa cū esset multe ptes ibi oīo deficiebāt ꝛ nescientes ruidere ꝯfitebanꝛ mlta eē vnū credebāt eni nō ꝯuenire ꝛ eē icōueniēs idē eē vnū ꝛ multa. Sed nescientes euadere difficultatē ꝯcedebāt ꝯñē. Sȝ ut habitū est hec nō opponunꝛ totū eni alr̄ est vnū alr̄ multa est eni vnū actu multa potētia. Ultimo.q. epilogādo cōcludit ꝙ ħ modo faciētib⁹ ꝛ hoc modo arguētib⁹ ut nos arguimus impossibile videtur que sunt idest entia esse vnum oportet enim ens eē multa ut ostensum est.

Lectio. V.

¶ Ex qb⁹ demōstrāt soluē nō difficile est: utriq̄ȝ eni sophistice sillogizāt ꝛ pmenides ꝛ melisus. Et nāq̄ȝ flsa recipiūt: ꝛ nō sillogizātes sūt. Est aūt magis melisi onerosa rō: ꝛ nō hñs defectū Sȝ vno incōueniēti assignato alia cōtingunt. Hoc autem nihil graue est.

c

¶ Postq̄ȝ phūs disputauit contra Parme. ꝛ Meli. hic soluit argumenta ipsoruȝ ꝛ duo facit. q: p̄ dat modū quō possūt argumēta dicta solui. Secūdo soluit ea fȝ modū illū. secūda ibi⌊ qō quidem igiꝛ palogiȝat.⌋ dicit ğ ꝙ nō ē difficile soluē sup̄ argumēta ex qb⁹ demōstrāt pmenides ꝛ Meli. uterq̄ȝ eni ꝛ pmēides ꝛ Me. sophistice sillogiȝat peccāt eni eoꝝ rōnes in mā ꝛ foīa. in mā nāq̄ȝ q: flsa recipiūt. in foīa vō q: nō sillogiȝātes sūt. ꝛ addit ꝙ rō Me. magis ē onerosa.i. magis uana ꝛ nō hñs defectū.i. nō hñs dubiū. sua eni sophisticatio ē adeo manifesta qō cuilibet pȝ. ꝛ nullus ibi dubitat. ꝛ ſb dit qō vno icōueniēti assignato alia cōtīgūt. ꝛ ħ videre nihil est graue. q.d. ꝙ cū ex vno iconuenienti sequunꝛ multa ubi dubiū est ualde inconueniētis sequi expositionibus istorum qui non solum vnuȝ ſȝ ꝛ mlta icōueniētia posuerūt. ¶ Deide cū dicit

¶ Quod quidē igiꝛ. Melisus male paralogizat: manifestū est. Opinatur eni accipere si qō factū est: habet principiū oē: quoniam ꝛ quod nō factū nō habet p̄ncipiū.

¶ Exequitur de dictis solutionib⁹. In dādo autem hui⁹ solutiōes tria facit. q: p̄mo redarguit Meli. 2° Parme. 3° redarguit utrūq̄ȝ. 2° ibi⌊ ꝛ ad Par.⌋ 3° ibi⌊ neq̄ȝ igitur magnitudo.⌋ Circa primū duo facit. q: primo ostendit ꝙ rationes Meli. peccabant in forma. secundo ꝙ peccabant in materia. secūda ibi⌊ postea pp qd.⌋ Circa p̄^m duo facit fȝ ꝙ duplr̄ ondit tales rōnes peccasse in foīa. p̄ ostendit eas peccasse p fallatiā ꝯñtis. 2° p fallatiā equocatiōis. 2° ibi⌊ postea ꝛ hoc icōueniēs⌋. ¶ Notādū rōnē Meli. fuisse talē. qcqd est factū hȝ p̄ncipiū. ğ qō nō est factū nō hēt p̄ncipiū. Sȝ ens nō ē factū. ğ nō hȝ p̄n^m. ſȝ si nō hēt p̄ncipiū nō hēt finē qō caret p̄n° ꝛ fine est īfinitū. ğ ens est īfinitū. qō ē īfinitū est imobile q: totū occupat ꝛ nō hēt quo uadat. est ēt vnū q: cū totū occupet nō cōpatiꝛ secum aliud ens. ğ ens est tm̄ vnū ꝛ imobile ꝛ īfinitū: ens āt nō est factū ꝙ in rōne p̄dicta fuit suppositū sic ꝓbat q: si ens fit ul' fit ex ēte ul' nō ex ente. ex ente nō q: tūc ens eēt anteq̄ȝ fieret. nec ēt ex nō ente q: ħ pterruit oēs pħantes ex nō ente aliqd fieri. pȝ āt hac rōnē q̄ȝtū ad p̄mā cōsequētiā peccare per fallatiā ꝯñtis iō ait ꝙ māifestū est qō Meli. palogiȝat. opinaꝛ eni accipe si oē ꝙ factū est hēt p̄n^m q̄m qō nō est factū nō hēt supple p̄n^m. Est eni i hac cōsequētia fallatia ꝯñtis q: arguiꝛ a destructiōe cōsequētis. ¶ Notādū aūt ꝙ quāto negatio addiꝛ termino magis speciali tāto reddit ipȝ magis cōmunē. Non homo eni cōmunis est q̄ȝ nō animal ꝛ q: inordinatis semp magis commune sequiꝛ ad minus commune nō homo est cōsequens ad nō aīal Negatio eni facit de antecedēti cōsequēs ꝛ de cōsequēti antecedēs. ideo per negationeȝ oportet fieri consequētia in ꝯrio ut si animal sequitur ad ho-

minē nō homo sequit̄ ad nō animal. Inde est ergo ꝙ arguēdū est a destructione cōsequētis ⁊ nō antecedentis. ¶ Dubitaret forte aliquis q̄z l3 simpliciter nō possum⁹ a destructiōe antecedētis arguere In materia tamen cōuertibili possumus: q̄z in tali materia vtriqꝫ est cōsequēs ⁊ antecedēs quia h̄ cōuertunt̄ si est factū habet principium a quo fit ⁊ ecōuerso. Si habet p̄ncipiū a quo fit ergo est factū iniuste ergo reprehēdit̄ Meli. q̄z ⁊ ph̄s ipse m̄l̄ totiēs facit argumēta que nō valent s̄m se ⁊ gratia forme: valēt autem gratia materie in qua loquitur. ¶ Dicendū3 ꝙ si Meli. accepisset principium pro p̄ncipio tēporis vel pro p̄ncipio factoris rōnabile videt̄ dictū ei⁹. Sed accepit principiū pro p̄ncipio magnitudinis qđ patet q̄ cōcludebat ens eē infinitū ⁊ ꝙ totū occuparet. Sic aūt accipiēdo nō est materia cōuertibilis. valet eni quicqd est factū hēt p̄ncipiū magnitudinis. Sed s3 sniam ph̄i non valet ecōuerso: q̄z aliqd nō est factū ⁊ tn̄ hēt p̄ncipiū magnitudis. Celum enim s̄m ꝯ^{em} nō est factū ⁊ tn̄ nō est infinitū magnitudine. utrū autem celū sit nō factū ⁊ utrū mūdus sit ⁊ eternus. ⁊ qd cōcludūt argumēta philosophi hoc ꝓbātia in. viij. patebit. ad presens autē sufficiat scire argumenta Me. esse sophistica. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Postea ⁊ hoc incōueniens: omnis esse principiū rei. ⁊ nō temporis ⁊ generationis nō simplicis sed alteratiōis tanq̄ nō momentanea facte mutationis.

¶ Ostendit p̄dicta ratione peccare per fallatiā equiuocatiōis. habebat eni ratio dicta plures. cōsequētias quar̄ p̄ma deficiebat per cōsequēs. Secūda vo equocabat. Nā cū dicit̄ qđ nō est factu3 nō hēt p̄n^{m}. uerū est de p̄ncipio tp̄is vel de p̄ncipio generōnis q̄z qđ non fit nō icepit. Cu3 vo postea subdit̄ qđ nō hēt p̄ncipiū nō habet finē. ergo est infinitu3 ⁊ totū occupat. accipit̄ p̄ncipium ibi pro p̄ncipio magnitudinis: q̄z infinitum s̄m magnitudinem est id qđ totū occupat. hāc autem equiuocationē volens innuere philosophus ait ꝙ inconueniens est omnis rei esse principium supple magnitudinis ⁊ nō tp̄is ⁊ generationis. i. incōueniēs est cū loquimur de p̄ncipio rei loqui de p̄n° magnitudinis ⁊ nō de principio generatiōis vel tēporis generationis dico nō simplicis. sed alteratiōis tanq̄ nō momētanee facte mutationis. ¶ Notandū aūt inconueniēs esse loqui de p̄ncipio magnitudinis. ⁊ non de p̄ncipio tēporis. q̄z ut dictum est cū dicit̄ qđ nō est factū nō hēt p̄ncipiū. Si uera est propositio accipit̄ ibi principiū pro principio temporis. cum vo subdit̄ qđ nō hēt p̄ncipiū nō habet finē ⁊ est īfinitū accipit̄ ibi p̄ncipiū pro p̄ncipio magnitudis. Sic ergo equocat̄ in p̄ncipio incōueniēs est ergo accipere p̄ncipiū pro p̄ncipio magnitudinis q̄z incōueniēs est equiuocare. ¶ Notādū etia3 ꝙ dicit̄ generationis non simplicis q̄z generatio dupliciter p̄ōt sumi. vno mō ut includit motū precedētē. s. alterationē ⁊ sic mēsurat̄ tēpore. Secūdo mō generatio accipit̄ simpliciter ⁊ sic notat momētaneam mutationē ⁊ sic mēsurat̄ istāti ⁊ nō est ibi assignare ordinē tēporis. cum ergo dicit̄ qđ factu3 est habet p̄ncipiū tēporis ⁊ generationis debet ibi accipi generatio ut includit alterationē non ut accipit̄ simpliciter ⁊ est momētanea mutatio: q̄z sic nō est ibi assignare ordinē tēporis nec ordine3 factionis Sic eni accepta gn̄atione nō est ibi signare p̄n^{m} ⁊ finē cū sit quid indiuisibile. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Postea propter quid immobile: si vnū est: sicut eni ⁊ ps vna cū sit hec aque mouetur in ipsa: quare non ⁊ omnis.

¶ Ostendit rationē Meli. peccasse in mā ⁊ accepisse falsa. ⁊ tria facit s̄m ꝙ tripl'r hoc ōndit. Secūda ibi⌊ postea alteratio. ⌋ tria ibi⌊ at vo nec specie. ⌋ Dicit ergo ꝙ si est vnū ens supple totū occupās ppquid est imobile. q. d. hoc totū occcupat ergo est imobile non valet sed est falsū. Nam si aqua totum aliquod vas occuparet posset vna parte condensari ⁊ in alia rarefieri: propter qđ partes aque in ipsa aqua mouerentur. ⁊ sicut cum sit hec aqua supra totum occupans vna pars mouetur in ipsa. i. in ipso toto quare ⁊ nō omnis aqua. Si enim quelibet pars moueri potest ⁊ tota aqua moueri dicet̄ per motionem cuiuslibet partis. ¶ Notādū autem ꝙ hui⁹ motus manifeste apparet in aere. l3 enim aer totā suā sperā occupet tn̄ ne͡to partes aeris mouent̄ absqꝫ eo ꝙ aer exeat sperā suā. cōdēsat̄ eni3 aer in vna parte ⁊ rarefit in alia: propter qđ talis motus saluari p̄ōt. falsū est ergo ꝙ totū occupans de necessitate sit imobile. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Postea propter quid alteratio nō erit.

¶ Adducit secundā rōnē dicēs ꝙ alteratio ꝓpter qd nō erit. q. d. falsū est ꝙ totū occupans de necessitate sit immobile. poterit enim moueri motu alterationis: que non de necessitate videtur requirere localem distantia3. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo nec specie possibile est vnum eē: sed sicut ex quo. Sicut enim ⁊ phisicoru3 quidam vnum dicunt. Illo aute3 modo non. Homo namqꝫ ab equo alterum est specie ⁊ contraria adinuicem.

¶ Ostendit tertia ratione Meli. accepisse falsa. dicebat eni oia eē vnū qđ ē falsū: q̄z īpossibile est oia esse vnū specie ⁊ forā. S3 forte oia sūt vnū sicut ex quo. i. s̄m materiā. Nā quidā ph̄icorum. i. naturaliter loquētiū dicūt oia esse vnū. sic. i. s̄m nūm. illo aūt mō. i. s3 formā nō dicūt oia vnū. hō namqꝫ ab equo alterū est spē. i. s3 formā: ⁊ talia sūt cōtraria adinuicē. s. s̄m formā. Quō aūt sit itelligēdū ꝙ in s̄ba sit ꝯrietas ifra dicet̄. Ad p̄ns aūt sufficiat scire talia eē oīa s̄m formā. ¶ Notādū autē ꝙ Par. ⁊ Meli. posuerunt omnia esse vnum s̄m ueritatē Attamen multa dixerunt esse per extimationem. vnde ut infra habebim⁹ de parmenide ipse posuit duo rerum p̄ncipia. s. ignem ⁊ terram. tradiderūt eni3 antiqui philosophi materiā eē aliquid in actu quo posito quia semper mā̄et mā semper manebit ens in actu. omnis ergo trāsmutatio alteratio erat Sola ergo materia erat substantia. omnia vo alia accidētia erāt. hui⁹ aute3 accidentia s̄m parmenide3 ⁊ Meli. nō erāt aliquid fixum in natura. S3 erāt quedā apparētie ⁊ quedā extimationes siue quedā fantasie. vnde ⁊ Democritus qui multū insudauit in naturalib⁹ ⁊ cui fuit cure de omnib⁹ videbat̄ tn̄ nelle accidentia esse entia s̄m solu3 extimationē. Dicebat enim ꝙ color nō erat aliquid fixum in natura. H aūt posito videtur esse uera posi

tio istoꝝ. Nam si sola substātia s3 veritatē est ens alia vo sūt quedā extimata ⁊ quedā fātasie. Rursus in sola materia ⁊ substātia ⁊ vnū est materia le p̄n^m op3 tm̄ vnū eē. cōcedebāt ergo isti aliqd eē hoīe3 aliqd eē equū ⁊ aliqd albū ⁊ aliqd nigru3. S3 dicebāt q̄ oīa hec supra māle p̄n^m nō addebāt aliquā entitatē sed solū erāt quedā fātasie ⁊ apparētie quedā. ex h̄ aūt apparere pōt q̄ phūs arguebat ex datis cū superius arguens contra istos dixit q̄ idē erat bonū ⁊ malū ⁊ bonū ⁊ nō bonu3 ⁊ hō ⁊ equ⁹ ⁊ cet̄a talia. Suppōebāt eni ista eē. S3 dicebāt ea eē solū fātasias ⁊ apparētias quasda3. Ex h̄ ēt apparet q̄ cū isti cōfitent̄ accidētia ⁊ cōsiterent̄ corp⁹ ⁊ magnitudinē q̄: dicebāt numeꝝ eē corp⁹ bene arguebat̄ cōtra ipsos q̄ op3 multa esse aut rōne ut musicū ⁊ albū: aut diuisione ut totū ⁊ ptes. ¶ Ulteri⁹ ēt ex h̄ apparet q̄ cū isti ɔcederēt hoiem ⁊ equū ⁊ talia que differūt foꝛa bene arguitur ɔ eos q̄ nō oīa sūt vnū q̄: nō sūt vnu3 formalr̄ qō si diceret̄ hominē equū ⁊ c̄. talia s̄m hos fuisse fātasias solū pp̄ter h̄ qō ad h̄ debuit istare aristo. dicit debet q̄ infra ꝓbabit̄ q̄ tā accidens q̄ȝ substātia hēt aliquo mō rōnē entis. Lectio. VI.

¶ Et ad parmēidē aūt idē modus rōnū est: ⁊ si aliqui alij ꝓprij sūt ⁊ solutio partim quidem q̄: falsa est: partim autem q̄: nō concluditur. c

¶ Postq̄ȝ phs soluit argumētū melisi: in pte ista soluit rōnes pmenidis ⁊ duo facit. q̄: p̄ cōtinuat se ad dicēda. secūdo exequit̄ de intēto. 2⁹ ibi⌊ falsa q̄dē ⌋q̄: simplr̄: dicit ergo q̄ ad pmenidē aute3 est idē modus rationū. ⁊ iō est eodē modo dāda solutio. ⁊ si aliqui alij ꝓprij sunt illi. s. tāgent̄. Qd̄ aūt sit idē modus soluēdi rationes Par. ⁊ Mel. patet q̄: sicut Meli. falsa recipiebat ⁊ nō sillogiȝabat sic ⁊ solutio ad rōnē parmenidis est partis q̄dē q̄: falsa: partim q̄dē q̄: nō cōcludit̄. ¶ Notādū autē q̄ dicit si qui proprij modi sūt parmenidis q̄: ut patebit reprehēdit parmenidē s3 se ⁊ repꝛehēdit ipm ut cōueniebat cū Meli. uel h̄ dicit q̄: parmenides ut cōiter pōit̄ habuit ꝓpriū modū reprehēsionis cōcessit eni aliq̄s rōnabiles ꝓpositiones ex quib⁹ poterat argui ɔtra ip3. ɔcessit eni oē qō est nō ens nihil eē ⁊ tm̄ ens est. Meli. aūt l3 ɔcedēt ens ⁊ vnū sicut ⁊ Par. ex entetm̄ ⁊ vno nullas ꝓpositiones ꝓbabiles ɔbinauit. uel h̄ dicit q̄: rationes inferi⁹ posite cōtra Parme. cū h̄ q̄ sūt ꝓprie Par. sunt ⁊ aliquo mō ɔ Meli. ut dicetur. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Falsa quidem: quod simpliciter accipit quod est dici multipliciter dicto.

¶ Exeqt̄ de itentio ⁊ duo facit q̄: primo ostēdit rationē Par. assumpsisse falsa. secūdo ostēdit eā nō concludere. 2⁹ ibi⌊ nō cōcludit̄ aūt. ⌋Dicit ergo q̄ rō Par. est falsa quia accipit q̄ est. i. ens dici simplr̄ ipso ente dicto multipliciter. ¶ Notādū aūt rōnē Par. fuisse talē. q̄cq̄d est p̄ter ens est nō ens ⁊ qō est nō ens nihil est. ergo tm̄ ens est sed ens est vnū ergo tm̄ vnū ens. in hac autem rōne ut ɔ^{ior} innuit variat̄ mediū. Nā cum dicit̄. quicq̄d est p̄ter ēs est nihil. op3 q̄ ibi accipiat̄ ens pro ente in cōmuni q̄: si acciperet̄ ens pro ente i speciali ut pro substātia uel pro accidēte falsa eēt ꝓpositio. nō eni q̄cq̄d est p̄ter substātia3 est nihil nec q̄cq̄d est p̄ter accn̄s est nihil. Cū nō subdit̄ q̄ ens ē vnū accipit̄ ibi ens pro ente in spāli. ens eni in cōi non est vnum aliqō signatū ut intelligebat Par. ¶ Notādū ēt q̄ oēs falle si nō ɔcludūt variāt aliquo mō mediū. ⁊ si accipiat̄ ibi mediū uariatū est ibi peccatu3 in forma q̄: arguitur quodāmodo in quatuor terminis. Si vo accipiat̄ mediū vniformiter tunc accipit falsa ⁊ peccat in materia. ut si dicat̄ canis currit celeste sidus est canis. si hec ꝓpositio minor debet esse vera oportet q̄ aliter accipiatur ibi canis q̄ȝ in maiori. q̄ si acciperet̄ eodē mō esset ꝓpositio falsa. celeste eni sidus nō est canis qui currit. ⁊ q̄: Par. credebat ens dici simplr̄ oportebat rōnē eius habere alterā ꝓpositionē falsā. Nam si semꝑ accipitur ens pro ente in cōi tūc est falsa minor q̄: ens in cōi nō est vnū aliqd signatum ut credebat. Si vo ens in utraq̄ ꝓpōne accipit̄ pro ente in spāli tūc est falsa maior. non enim quod est preter ens aliquod speciale est non ens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non concluditur autem: q̄: si sola alba recipiant̄ significante vnum albo nihilo minus multa alba sunt: ⁊ non vnu3. Nō enim continuatione erit vnū albu3 neq̄ rōne. Aliud eni erit eē albo ⁊ susceptibili.

¶ Ostēdit rationes Par. non concludere. Ad cuius euidētiā notādū antiq̄s phos nesciuisse distiguē inter vnū qō est pꝛicipiū numeri ⁊ vnū qō cōuertitur cū ente. nō cognouerūt eni nisi vnū qō est p̄n^m numeri. ideo spālis modus arguēdi cōtra eos est ex vno qō est p̄n^m numeri. Duo ergo facit phs. q̄: p̄mo ostēdit nō omnia eē vnū accepto vno proui est p̄n^m numeri. secūdo ostēdit nō oīa eē vnū quocūq̄ modo accipiat̄ vnū. 2⁹ ibi⌊ necesse igit̄ accipe. ⌋Circa p̄^m duo facit q̄: p̄ facit qō dictu3 est. 2⁹ remouet quādā cauillationē ibi⌊ ⁊ nō erāt. ⌋¶ Notādū q̄ vnū qō est p̄n^m numeri dicit aliqd per accn̄s cū sit in genere quātitatis. iō dicit quādā itētionē nature rei. Dicere ergo aliqd eē sic vnū est dicē ip3 habere aliqd per accn̄s. idē est ergo arguere de tali vno ⁊ de aliquo alio per accn̄s ut de albo uel de nigro. hoc viso patet rationē Par. nō cōcludē. nō eni valet tm̄ vnū est ergo multa nō sūt. sicut nō valet tm̄ albū est ergo multa nō sunt. iō ait q̄ nō cōcludit̄ q̄: si sola alba accipiant̄ vnū significante albo nihilomin⁹ multa alba sunt. p̄ enim albū nō erit vnū cōtinuatione. i. propter ɔtinuationē. tū q̄: oīa alba nō sunt cōtinua. tū etiā q̄: albū fūdatur in cōtinuo: ⁊ qōlibet cōtinuū est diuisibile. albū ɔtinuatione. i. rōne cōtinuū in quo fundat̄ est quodāmō multa alba. Rursus albū nō erit vnū ratiōe: q̄: aliud est eē albo ⁊ susceptibili. ¶ Notādū aūt hanc rationē specialiter respicere vnū qō ē p̄ncipiū numeri. nā hui⁹ vnū uel realiter est idē qō ip3 ɔtinuū uel sine cōtinuo eē nō pōt. iō si res eēnt mīc vnū rōne cōtinui sine quo tale vnū eē nō pōt quodāmō multa eēnt. ¶ Notādū etiā hāc rationē ꝓprie nō posse adaptari ad vnū qō cōuertit̄ cum ente. vnu3 eni qō cū ente cōuertit̄ dicit priuationē quādā cōsequētē omnē formā. q̄libet eni forma dat eē tale ⁊ dādo tale eē distiguit rē ab oī nō tali. prout aūt dat eē dicit̄ entitas. ꝓut vo facit rē indistinctā a se ⁊ distictam ab alio dicitur vnitas: hui⁹ vo vnum nō dicit aliquā rē additā supra numerū rei. Ridi-

culū est ḡ dicere ꝙ ponēdo aliqd eē sic vnū ponemus mlta: q2 aliud eē est ei9 ⁊ susceptibilis. tale enī vnū ad id de quo dicit nō cōparat sicut accñs ad subm sed vnū qd est pn^m numeri q2 dicit aliqd accidēs supadditū rei. Ideo ponēdo aliqd sic eē vnū ponim9 multa. q2 aliud est esse talis vni9 ⁊ ei9 in q̄ suscipit tale vnū sicut aliud est eē accidētis ⁊ sbe. Idē est ergo arguere de albo ⁊ de tali vno. q2 sicut albū sine ꝯtinuo eē nō pt: ⁊ dicit aliqd accñs supadditū rei: sic tale vnū sine cōtinuo eē nō pōt ⁊ dicit aliqd accidēs supadditū sube: imo tale vnū magis se tenet ex pte ꝯtinui q̄ albū propter qd ratio quodāmodo magis arguit de tali vno q̄ de albo: verū q2 magis est notū qd importatur noīe albi q̄ quid importat nomine talis vnius. ideo ad maiorem manifestationem veritatis facta fuit ratio in talibus terminis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et nō erit extra albū nihil diuisum. Nō enim inquantum est separabile: sed esse alterū est albo: ⁊ ei cui inest. Sed hoc parmenides nondum vidit.

¶ Remouet cauillationē quādā. crederet enī aliqs ꝙ si sola alba accipiant nō erūt multa nisi aliqd sit extra albū qd ꝯcludens ait ꝙ nō erit ex albū nihil diuisū q2 nō ponimus inq̄tū est .i. q̄tum ad eē separabile supple accidēs a subiecto. Sed h ponim9 rōne q2 eē diffinitiuū est alterum albo ⁊ rei cui inest .s. susceptibili. Si ergo aliqd est albū multa sūt q2 ⁊ accñs est subz. Sic supple si aliqd est vnū qd est pn^m numeri multa sunt q2 est accidēs ⁊ suba cū tale vnū dicat aliqd per accidēs. sed h Par. nōdū vidit. ¶ Notādū aūt ꝙ Par. ⁊ quidā antiqui pbi nesciuerūt distinguere inter accidēs ⁊ subaz imo nō credebāt accidētia aliq̄ entitatē addere supra substantiā. Credebāt enī quecūq3 sūt idē subiecto nō dicē aliquā multitudinē: quā videm9 iter accidēs ⁊ subiectum Par. non vidit: vel nō vidit h. i. nō cognouit ꝙ vnū qd est pn^m numeri dicit aliqd per accidēs sic albū ꝓpter qd q ponit aliqd sic eē vnū quodāmodo ponit multa. Par. ergo nondū vidit hoc q2 nesciuit distinguere inter vnū per accidens ⁊ vnum per essentiam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse igit accipere non solum vnum significare qd ē: de quo vtiq3 predicet: sed ⁊ qd vere est: ⁊ qd vere vnū est. Accidens enim de subiecto quodā dicit. Quare cui accidit qd est nō erit. Alterū eni est ab eo qd est. Erit itaq3 aliqd cū nō sit. Nō itaq3 inerit alij existēs qd vere est. Nō enim erit ens aliqd ipsi: nisi multa quod est significet: sic ꝙ sit aliqd vnūquodq3. Sed supponit quod est significare vnum.

¶ Probat multa esse quocūq3 mō accipiat vnū. itē dit aūt talē rationē tm̄ ens est sm Par. ⁊ ēt s3 vita tē. s3 ens multa significat ḡ si tm̄ ens est op3 multa eē cū noīe entis multa importent. īportat enī noīe entis accidens ⁊ suba. nō ergo cōcludit conclusio Par. tm̄ ens est ergo mlta nō sūt. imo magis seqt ecōtrario. s. ꝙ multa sint. in declarando aūt hanc ꝯñtiā duo facit. q2 pmo ostēdit qd noīe entis nō īportat accidēs tm̄. 2° ꝙ nō importat suba tm̄. ex quo sequit ꝙ ens multa significet ⁊ ꝙ noīe ei9 importat vtrūq3. 2° ibi [si ergo ꝙ vere est.] dicit ergo ꝙ necesse est accipere qd est .i. ens nō solū significare vnū vt ꝙ solu3 significet ꝙ pdicet de quo .i. de aliquo .i. nō solū significat accñs cui cōpetit pdicari de aliquo ⁊ qd se tenēt ex pte pdicati: sed ēt significat subaz ⁊ sb3 ꝙ vere est ⁊ ꝙ vere est vnū subiectū enī veri9 est vnū ⁊ ens q̄ qdcūq3 accñs. dat aūt rōnē hui9. q2 accñs dicit .i. pdicat de subo quodam: q̄re si noīe entis īportat solū accñs sbm cui accidit qd est .i. accñs nō erit. Nā cū sbm sit alterum ab accidente erit alterū ab eo qd est cū solū accidēs ponat esse subz ergo erit ⁊ nō erit. erit enī q2 de eo predicat ens .s. accidēs. nō erit aūt q2 nomine entis sm hāc ypothesiz īportat solū accñs. Ideo ait ꝙ id .i. sb3 cū nō sit erit qd est icōueniēs ⁊ vlterius ꝙ vere .i. accñs qd ponit vere eē nō ierit alij existēs: nō subdit ꝙ accñs qd ponit ens aliqd eē nō i erit ipi supple susceptibili nisi ꝙ est .i. nisi ens significet mlta sic vt vnūqdq3 .i. nō tā suba q̄ accñs sit aliqd. S3 supponit .i. si rō Par. valet excludē op3 ꝙ suppōat ꝙ est .i. ens significare vnū. cū ḡ significat mlta: mlta sūt q̄ sūt. ¶ Notādū ḡ ꝙ si solū accidēs ponat eē ens duo incōueniētia sequunt. p^m est ꝙ sbm erit ⁊ nō erit. 2^m est ꝙ accidēs erit accidēs ⁊ nō erit accñs. Nā si accñs accideret sbo tūc ens accideret nō enti: ⁊ q2 accñs pdicat de eo cui accidit ens pdicaret de nō ente: non ens igit esset ens qd est incōueniēs. p^m aūt incōueniēs tāgebat cū dicebat [erit itaq3 aliqd cū nō sit.] Scd3 vo inuebatur cum addebatur ꝙ vere est ⁊ accidēs nō inerit alij. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igitur q̄d vere est nulli accidit: s3 illi aliquid magis q̄d vere est significat quod est: q̄3 quod non est. Si eni3 erit quod vere est idem ⁊ album: albo aūt esse non est quod vere est. Neq3 eni accidere ipi possibile est qd est. Neq3 enim quod est: est quod nō vere est. Nō ergo q̄d est: est qd albū est. Non sic aūt sicut cū aliquid non sit: sed oino non sit. Quod vere itaq3 est: non est. Verū eni est dicere: qm̄ albu3 est. Hoc aūt nō quod est: significauit. Quare si ⁊ albū significat quod vere est: multa ergo significat quod est.

¶ Ostendit ꝙ noīe entis nō īportet suba tm̄. Dicit ꝙ si vere est nulli accidit sed magis aliqd accidit illi .i. si noīe entis importat sba que nō accidit alij. S3 alia sibi tūc ꝙ est .i. ens significat ꝙ vē est .i. significat sba3: ⁊ q2 sube aliqd accidit ponat hui9 sb3 eē albū vl' eē vnitū alicui alij accñti. S3 si idē erit ꝙ vere est ⁊ albū .i. si albū pdicat de eo qd ponit vere eē ita ꝙ illud sit suba ⁊ albū q2 albo nō est .i. nō cōpetit eē nō est possibile ip3 albū. supple accidere ipi qd ē qd .i. ipi subo. v3 qd est qd .i. sba que ponitur eē qd est. Q ō vo nō est .i. est alba vl' nigra vl' aliquo alio accidēte affecta. Ideo ait. ḡ qd qdē .i. ipa sba ⁊ sb3 nō est albū. Est ergo ivo rōnis ꝙ si accidēs poneret nō eē ens non pdicaret de sbo: q2 tūc nō ens pdicaret de ente: eēt ergo ens ⁊ nō ens qd est incōueniēs: cū ergo Par. ⁊ Mel. vt p3 p se

quẽtes eos cõcederẽt hoĩez albũ ⁊ hoĩez ãbulãtẽ oportebat ꝙ tãz ĩnoĩe hoĩs q̃z ẽt ĩnoĩe albi ĩportare tur ens cũ solũ ens ꝑdicet̃ de ente .iõ subdit ꝙ si accñs sit nõ ens.nõ sit aũt cũ nõ sit aliqd ſʒ cũ oĩno nõ sit.i.si accñs ponat̃ simplr̃ eẽ nõ ens nõ est ver dicẽ qñ ꝙ uere est.i.ip̃z subz est albũ.qm̃ qd est.i. ens nõ significauit h.s.albũ.Si ergo albũ uel aliqd accñs ꝑdicat̃ de sub̃a opʒ ꝙ albũ sit ens.iõ subdit ꝙ si qd est.i.ens significat ꝙ uere est.i.sb̃az ⁊ albũ ml'ta igit̃ significat q̃ sb̃a ⁊ accñs.¶ Notãdũ ãt accñs aliq̃ mõ eẽ nõ ens:tñ si põeret̃ simplr̃ ⁊ ꝑ oẽz modũ eẽ nõ ens de ente.i.de sb̃a ꝑdicaret̃ nõ ens qd est icõueniẽs.iõ nõ est icõueniẽs dicẽ ꝙ accñs aliquo mõ nõ sit.Sʒ qd oĩno nõ sit.¶ Notãdũ ẽt ꝙ cũ Par. ⁊ Meli.solã sb̃az dicerẽt eẽ accidentia nõ eẽ extimatiões ⁊ apparẽtias q̃sdã qd hic dictũ est cũ h qd ꝓprie redarguit Par.redarguit ẽt cõiter ⁊ ip̃m Me.cũ oñsũ sit uoie ens ĩportari tã sb̃az q̃z accidẽs ⁊c̃. Lectio.VII.

n Nec igit̃ magnitudo erit quod est siquidẽ quod uere est: est quod est Vtriq̃z eni alterũ est esse partium.

¶ Postq̃z pb̃ũs icrepauit Par. ⁊ Meli.separi ⁊ per se h increpat utrũq̃z sil'r ⁊ tria facit .q̃ ꝑ facit qd dictũ est.2° adducit q̃dã rõnẽ Par.per quã uidebatur ifriagi qd dixerat cõtra eũ.tertio icrepat Platonẽ acgescẽtẽ rõnib' Par.2° ibi[ſʒ ꝙ ve e.]3° ibi[qdã aũt rõnib'.]Circa ꝑm̃ duo fac̃ ꝫm ꝙ duplr̃ redarguit Par. ⁊ Me.2° ibi[ꝙ aũt diuidit̃.]cõtinuet̃ aũt sic ꝙ cũ ꝫm Par. ⁊ Meli.nõ sit aliq̃ multitudo tũc h posito.si qd est.i.si ens est qd est uere i.sb̃a hui' qd est.i.h' ens nõ erit magnitudo.q̃ si eẽt magnitudo haberet ptes: ⁊ ita eẽt ml'ta:q̃ utriq̃z ptiũ est alterũ eẽ.¶ Notãdũ aũt hos pb̃os posuisse multa per extimationẽ. erat tñ vnũ ꝫ vitatẽ ꝙ dicebãt eẽ sb̃az. ⁊ q̃ q̃libet ps sb̃e ẽ sb̃atiõ hec rõ recte est ꝯ eos:q̃ opʒ eos multitudinẽ ponẽ q̃z tũz ad sb̃am ⁊ q̃z tũ ad id qd ve est.¶ Notãdũ ꝙ hui' sb̃az quã dixerũt ve eẽ dicebãt eẽ mãle p̃m̃. ⁊ q̃ oẽs antiq pb̃i posuerũt materiã eẽ corp' hui' uere ens ponebãt eẽ corp' ⁊ magnitudiaẽ.iõ arguẽ cõtra eos ex pte magnitudinis est arguẽ ex dat̃ ⁊ ex ꝓprijs.¶ Notãdũ aũt ꝙ magnitudo est ml'ta nõ in actu ſʒ in põ.tñ q̃ ipi negabãt multitudinẽ per oẽz modũ negabãt etiaz multitudinẽ i põ.est ergo hec ratio contra eos.¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod aũt diuidit̃ q̃d uere est: in quod uere est aliquod aliud ratione manifestũ est:ut hõ si est q̃d uere est aliqd necesse est ⁊ aial q̃d uere est aliqd eẽ ⁊ bipes.Si eni nõ:q̃d ve ẽ aliqd est:accidẽtia erũt. Aut igit̃ hoi aut aliq̃ alicui subiecto.Sʒ ĩpoẽ ẽ

¶ Oñdit ml'ta eẽ q̃ uere sũt alia via. ⁊ duo fac̃.q̃ ꝑ fac̃ qd dictũ est.2° qd supposuerat ꝓbat.2° ibi[accidens eni dĩ h.]Dicit ḡ ꝙ q̃ ve est diuidit̃ in aliqd aliõ qd uere est:est mãifestũ rõne.i.diffinitiõe diffõ eni cõponit̃ ex genere ⁊ dĩ̃a que hñt quãdã alietatẽ iter se ⁊ sũt q̃dãmõ alia a diffinito.Si ergo vnũ est ꝙ uere est ex diffõne ei' possum' oñdẽ multa eẽ quorũ qdlibet est ꝙ uere est:ut si hõ est aliqd ꝙ uere est necesse est ⁊ aial eẽ aliqd ꝙ uere est. ⁊ bipes ẽt erit aliqd ꝙ uere est:q̃ si utrũq̃z isto

rũ nõ est aliqd ꝙ uere est accidẽtia erũt.aut ḡ accidẽt hoi aut alicui alij sb̃o.Sʒ utrũq̃z est ĩpossibile ¶ Notãdũ aũt pb̃ũm uelle ostẽdere de necessitate multa eẽ nõ ꝫ extimatiõnẽ sed multa eẽ que uere sũt ut eẽ multa ꝫm sb̃az.q̃ eẽ multa ꝫm accidẽs nõ fuisset forte icõueniẽs dict̃ pb̃i .põebãt eni ml'ta ꝫ extimationẽ. accñtia aũt forte cõcessisset esse fãtasias. ⁊ ꝫm extimationẽ tñ.¶ Notãdũ ẽt ꝙ lʒ ptes diffõnis dicant̃ eẽ ptes ꝫm rõnẽ:nã hõ diuidit̃ in aiaz ⁊ corp' ꝫm rẽ:q̃ neutrũ illoꝝ dicit totũ id qd est hõ:diuidit̃ tñ in aial rõnale ꝫ rõnẽ:q̃ aial realr̃ dicit totũ qd dic̃ hõ:ſʒ nõ dic̃ ip̃z per modũ toti'.ex quo vĩ haberi ꝙ ex diffõne rei nõ hẽat̃ ml'titudo nisi ꝫm rõnẽ.iõ dicẽdũ ꝙ sufficit eẽ multa uere entia ꝫm rõnẽ ut arguat̃ contra dictos pb̃os q̃ in eo ꝙ uere est nullaz multitudinẽ posuerunt. ¶ Ulteri' tñ dicẽ possum' ꝙ ptes diffõnis ⁊ si nõ dicant̃ ptes ꝫm rẽ cõsurgũt tñ ex ptib' realib'.qcq̃d eni diffinit̃ est cõpositũ.simpliciũ aũt nõ ꝓprie diffõ: ⁊ iõ pp̃ hui' ptes reales in diffinito existes dĩ gen' se hẽre ꝑ modũ mãe ⁊ dĩ̃a ꝑ modũ forẽ ⁊ sp̃es per modũ utriusq̃z.Si ḡ aliq̃ sb̃a diffinit̃ opʒ ip̃az eẽ cõpositã ex plurib' ptib' q̃rũ q̃libet erit qd uere est.utꝝ aũt uerꝫ sit partes diffinitiõis solũ eẽ partes ꝫm modũ intelligẽdi nõ est presentis speculationis.sufficit aũt ad p̃ns scire ꝙ ⁊ si tales ptes sunt p̃supponũt tñ partes ꝫm rem ꝓpter qd oportet multa esse que uere sunt.¶ Deinde cũ dicit.

¶ Accidẽs eni dicit̃ hoc:aut quod cõtigit eẽ ⁊ nõ eẽ:aut cui' est in rõne hoc cui accidit:ut sedẽ qdẽ sicẽ separabile.In simo aũt est rõ naris:cui dicim' accidere simũ.

¶ Probat qd supposuerat.s.aial ⁊ bipes uere eẽ ⁊ nõ eẽ accñtia nec hoi nec alij sb̃o: ⁊ duo facit.q̃ ꝑ oñdit ꝙ nõ sũt accñtia hoĩ.2° ꝙ nõ sũt accñtia alij.2° ibi[si aũt alij.]Circa ꝑm̃ duo facit.q̃ ꝑ ꝑmittit q̃dã ꝑambula necessaria ad ꝓpositũ.2° ex his que dixerat arguit itẽtũ ibi[si igit̃ hec hũc hñt modũ.] ꝑa ps diuidit̃ in duas ꝫm ꝙ duo talia premittit.2° ibi[ampli' quecũq̃z.]ꝑm̃ aũt qd reqrit̃ ad ꝯcludẽdũ itẽtũ est q̃dã diuisio de accidẽte q̃ accñs dĩ supple duplr̃:q̃ aut dicit̃ hoc ꝙ cõtingit eẽ aut nõ eẽ sicut accñs sepabile.aut dicit̃ accñs in cuius rõne est hoc cui accidit.i.sbʒ ⁊ exẽplificat de utroq̃z:q̃ sedẽ est accñs sicut sepabile:simũ aũt accñs ꝓpriũ In simo eni est rõ naris.i.nasi cui simũ accidẽ dicimus.¶ Dubitaret forte aliqs hãc nõ eẽ sufficiẽtẽ diuisionẽ de accidẽte. Nõ eni oẽ accñs ul' est sepabile uel ꝓpriũ:ſʒ est mediũ accñs insepabile. Nigredo eni nec separat̃ a coruo nec est ꝓpria coruo ita ꝙ in rõne siue in diffõne nigri nõ cadit coruus uel rõ corui.¶ Dicẽdũ ꝙ accñs uel causat̃ a ꝑncipijs sp̃ei ⁊ tũc dicit̃ ꝓpriũ.uel causat̃ a ꝑncipijs indiuidui ⁊ tũc dĩ separabile accidẽs.ergo sepabile h appellat̃ oẽ illõ qd causat̃ ex ꝑncipijs idiuidui. Sepabile eni põt aliqd eẽ ab aliquo duplr̃ .uel q̃ vnũ põt intelligi sine altero ⁊ sic tãz ꝓpriũ q̃z accidẽs sũt separabilia a sb̃o.nã cũ possit intelligi pri' nõ itellecto posteriori põt intelligi sb̃a nõ itellecto ꝓprio uel accidẽte.2° mõ põt dici sepabile qñ itelligit̃ aliqd nõ solũ nõ itellecto illo ſʒ etiã nõ eẽ sine illo.ut cũ nõ solũ intelligit̃ aliqd intellectu simplici sine aliquo.etiã intelligitur itellectu diuiso sine illo.põt eni intelligi homo intellectu simplici sine

risibili qz possũ itelligere hoiem ᵱm suã q̃dditate nihil cõsiderãdo de risibili. nõ tñ itellectu diuiso qui fit ᵱm formationẽ ꝓpõnis negatiue. Nõ enim põt itelligi hõ nõ eẽ risibilis. aliõ est enim intelligere hoiez sine risibili. ⁊ aliõ itelligere ipm nõ eẽ risibilez. ⁊ qz oẽ accñs qõ causaᵗ ex ꝑncipijs idiuidui eũ ꝓprium obz itellectus nõ sit idiuiduũ põt intelligi nõ ineẽ rei. Si enim nigredo nõ causeᵗ a ꝑncipio corui ut coruus est: sz a pricipijs hui⁹ corui. qz possũ itelligẽ coruũ nõ itelligẽdo hũc coruũ existẽ coruũ ⁊ tñ nõ eẽ nigrũ utrũ posse intelligere ipz eẽ albũ: visus est Porphiri⁹ uelle ꝙ sic. qui uolẽs dare dñiam iter accñs ⁊ ꝓpriũ ait ꝙ põt subintelligi coruus ⁊ ethiops mitẽs cãdore. ¶ Ad pñs tñ sufficiat scire ꝙ qz separatio opponiᵗ cõpositioni nõ est ꝓprie sepatio ᵱz itellectũ simpliciũ: sz solũ ᵱm itellectũ diuidẽtẽ ⁊ formãtẽ ꝓpõnẽ negatiuã. omne ḡ accñs qõ causaᵗ ex ꝑncipijs indiuidui q̃zcũcq̧ inseparabiliter cũ comiteᵗ cõplexionez indiuidui ⁊ mãz signatã: sepabile dz dici. qz res ᵱz se nõ solũ põt intelligi nõ itellecto tali accñte. sed ẽt põt itelligi eẽ separatã ⁊ diuisã ab accñte illo: accñs vo ꝓpriũ di inseparabile qz nõ põt intelligi ſbz separatũ ⁊ diuisũ ab illo ut qõ itelligaᵗ nõ eẽ sub illo. ⁊ qz in diffõne accñtis causaᵗ ex ꝑncipijs spẽi ⁊ est accidẽs ꝓpriũ põiᵗ ſbm. iõ oẽ accñs uł est sepabile in diffõne cui⁹ põiᵗ ſbz. nigredo enim corui ⁊ oia accidẽtia idiuidui sepabilia dici pñt accipiẽdo separabile modo quo dictum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ quecũq̧ indiffinitiua rõne isũt aut ex qb⁹ insũt in rõne alicui⁹ horũ non est idez toti⁹: ut in bipede ratio hominis. Aut in albo que est albi hominis.

¶ Premittit secũdã cõditionẽ necessariã ad ꝓpositũ dicẽs ꝙ quecunq̧ sũt in rõne diffinitiua aut ea ex qb⁹ fuerint talia diffinitiua in rõne eoꝝ nõ iest rõ toti⁹. i. diffiniti. Diffinitũ enim nõ põt poni in diffõne diffiniẽtiũ ipz nec in diffõne eorũ poniᵗ ex qb⁹ ſũt hui⁹ diffiniẽtia ut si pes diffinit hoiez i bipede ⁊ in rõne bipedis nõ poniᵗ rõ hois. ⁊ si albũ diffinit hoiez albũ in albo nõ poneᵗ rõ que est hois albi. ¶ Notãdũ ãt ꝙ cũ diffiniẽtia sũt priora ipso diffinito. Si diffinitũ caderet in rõne diffiniẽtiũ idẽ eẽt pri⁹ ⁊ posteri⁹ seipo. ¶ Notãdũ ẽt ꝙ qcqd est ꝑus ꝑore ẽ pri⁹ posteriore. Si ḡ diffiniẽtia sũt ꝑora diffinito q̃ diffiniũt diffiniẽtia. i. ea ex qb⁹ sũt h⁹ diffiniẽtia mltomagis sũt ꝑora diffinito. Si ḡ hõ nõ põiᵗ i diffõne aialis nec poniᵗ i diffõne eoꝝ ex qb⁹ est aial ⁊ que diffiniũt aial. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Si igiᵗ hec hũc hñt modum: ⁊ homini accidit bipes necẽ ẽ sepabile eẽ ipz. Quare ꝯtiget uticq̧ nõ bipedẽ eẽ hoiez: aut in rõne bipedis ierit hois ratio. Sz ipossibile est. Illud enim in illius ratione inest.

¶ Ex premissis cõditiõibus arguit intentũ. d. ꝙ si h̃ hũc hñt modũ ⁊ hoi accidit bipes necẽ ẽ aũt ipz eẽ sepabilẽ ab hoie ⁊ tũc cõtiget hoiem nõ eẽ bipedẽ qõ est icõueniẽs. aut si bipes nõ ẽ accñs sepabile sz ꝓpriũ i rõne bipedis ierit rõ hois. sz h̃ est ipoł'e illõ enim. i. bipes inest in rõne illi⁹. i. hois. Si ergo bipes est diffinitiuũ hois homo nõ erit diffinitiuum ei⁹ ut patet per iã dicta. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Si aũt alij accidũt bipes ⁊ animal: ⁊ nõ est utrunq̧ quod uere est aliquid: ⁊ homo uiq̧ erit accidentium alteri.

¶ Oñdit ꝙ bipes ⁊ aial nõ pñt accidẽ alicui alij ab hoie: dicẽs ꝙ si bipes ⁊ aial accidũt alij ⁊ utrunq̧ nõ est aliqd ꝙ uere est hõ utrũq̧ erit accñs alteri. Si ergo diffinitũ uere ẽ ⁊ diffiniẽtia uere sũt ⁊ si diffiniẽtia accidũt alicui ⁊ diffinitũ tũc suppleaᵗ ratio ꝙ vnũ diffinitũ ponitur uere esse oportet multa uere esse. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Sed qõ uere est sit accidens nulli: ⁊ de quo ambo ⁊ utrũq̧: ⁊ qõ est: ex his dicatur. Ex indiuisibilibus itaq̧ est omne.

¶ Ponit secũdã rõnẽ Par. per quã videbaᵗ solui inconueniẽs qõ phüs dixerat ꝯtra eũ. Dicebaᵗ enim ꝯtra Par. ꝙ si qõ uere ẽ hẽt ptes q̃dãmõ mlta sũt iõ rõ Par. ꝓbat ꝙ ṽe est eẽ idiuisibile. Credebãt enim antiq ꝙ nihil eẽt extra ſbas corꝑales. ita ꝙ uere ens eẽt solũ corp⁹. uolebat enim Par. ꝙ hui⁹ corpus eẽ indiuisibile ꝑp ꝙ uere ens ita erat vnũ ꝙ nullo mõ erat mlta. dicebat igiᵗ ꝑ nr. ꝙ si uere ẽ supple si dicaᵗ eẽ ſba uel corp⁹ ita ꝙ sit accñs nullius sed magis alia accidũt ei ⁊ hui⁹ corp⁹ siue huius uere ens dicaᵗ eẽ de quo ambo. i. de quo ambe partes abscindi pñt. ut si dicaᵗ diuisibile ⁊ utrũq̧. i. ⁊ pari rõne utraq̧ ps opz ꝙ dicaᵗ diuisibilis ⁊ que est ex eis. i. ẽt q̃libet ꝑs partiũ dicaᵗ. s. diuisibilis q. d. ꝙ si hui⁹ corp⁹ dicaᵗ diuisibile opz ꝙ ptes ⁊ etiã ptes prius diuidanᵗ. ⁊ qz semꝑ sic diuisio cõtinuabiᵗ erit deuenire usq̧ ad pũctũ uel ad indiuisibilia. iõ cõcludit ⁊ oẽ itaq̧. i. totũ illud corp⁹ est ex idiuisibilib⁹. ⁊ tũc cõplenda est ratio qõ cũ sit impossibile corp⁹ eẽ ex idiuisibilib⁹ ⁊ magnitudinẽ ex nõ magnitudinib⁹ ipoł'e erit illõ ex quo sequiᵗ vz ꝙ hui⁹ corp⁹ ⁊ uere ens sit diuisibile. ¶ Notãdũ aũt ex h̃ Par. tõni suũ itẽtũ hẽre. nã si illõ corpus qõ poniᵗ hoꝝ mãle ꝑncipiũ eẽt qõ uere est ⁊ illud est indiuisibile ⁊ nullo mõ est multa opz tñ vnũ eẽ qõ ẽ ṽe. ¶ Notãdũ ẽt pħz hui⁹ rõnes antiq̃rũ ita succincte ponẽ qz forte erãt adeo note ꝙ non oportebat eas ꝓlixe explicare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quidã aũt rõnib⁹ utrisq̧ acqescũt. Huic qdẽ qm̃ oia vnũ sũt: si qõ est: vnũ significat: qm̃ est: ⁊ qõ nõ est. Si ãt que decisionis idiuiduas facientes magnitudines.

¶ Reprehẽdit pħm acqescẽtẽ utriusq̧ rõnib⁹ Par. ⁊ duo facit. qz ꝑ̃ ponit positionẽ Platonis. secũdo improbat eã. 2 ibi | manifestũ aũt est. | Dicit ḡ qõ quidã. i. platonici ut dicit cõmẽtator acqescũt utriusq̧ rõnib⁹ supple Par. hic quidẽ. qm̃ oia vnũ sũt h̃ nõ fuit vna rõ Par. qz dicebat oia eẽ vnũ. huic aũt plato acquieuit qz cõcedebat oia eẽ subam. accidẽs enim collocauit sub nõ ente. dicebat ḡ si qõ est. i. si ens significat vnũ. i. nõ accipiᵗ equoce oia vnũ sũt qz oia sũt suba. qm̃ supple si alr̃ eẽt ẽ ẽt ⁊ ꝙ nõ est. i. ꝙ nõ est eẽt qõ est icõueniẽs. acqescebat ẽt alij rõni qõ est diuidere magnitudinẽ usq̧ ad idiuisibilia. iõ subdit. et ãt rõni acqescũt que est decisionis faciẽtes indiuiduas magnitudines. ¶ Notandũ aũt ᵱm platonẽ quedã eẽ in potẽtia. quedã in actu. que erãt in potẽtia non appellauit entia. sz que in actu. Rursus eoꝝ que erãt in actu quedam

erant ut substātie . quedā inherent ut accidētia. z
q: ens est qd habet esse quia sole substātie habent
esse sole solam substantiā appellauit ens.acciden
tia vo dixit non entia q: non habent esse sed inesse
Dicebat ergo omnia vnuz suat:q: omnia sunt sub
stantia z nihil est extra substantiam.naz si accidē
tia que sunt alia a substantia dicerentur esse uerifi
carentur contradictoria:quia qd nō est esset.nam
sic accidens qd nō est sed inest eēt qd est inconue
niens esset.C Notandum etiam q si ens accipere
tur equiuoce quia nomina sunt ad placitum z idē
nomen de cōtradictorijs uerificatur equiuoce .iō
dixit si ens vnum significet z si non accipiat equi
uoce.sed si accipiat ens solum pro ente eē quo po
sito accidens nō est ens quia non habet esse sed in
esse.quicquid ergo est substantia est oia:ergo sunt
vnum quia omnia sunt substantia.C Notandum
etiam Par.fuisse usum duab' rationib'.vna ostē
siue videlicet q q: tm ens est z ens z vnum con
uertuntur.iō tm vnū est z oia vnū sūt . alia aūt ra
tione utebatur ad ipossibile videlicet q si hui' ens
qd dicebat esse substantiā z corpus poneret diui
sibile:q: qua ratione divideret totū possent diui
di partes z etiam partes partium. Ideo continu
ando huius diuisionez esset resoluere corpus usq
ad indiuisibilia. Plato autē acquieuit conclusioni
utriusq rationis.acquieuit eniz conclusioni ratio
nis ostensiue q: concedebat omnia eē vnum z om
nia esse substantiam .accidēs eni collocauit sub nō
ente.acqeuit etiā cōclusioni rationis ad impossibi
le:q: faciēs magnitudines indiuisibiles concede
bat q corp' posset resolui in non corpora.ex h au
tem apparet q littera precedens de indiuisibilib'
adaptari debet ad Parme.aliter enim non habe
remus duas rationes Parme.quibus acquiescat
Plato.C Deinde cum dicit.

C Manifestū aūt est:z quoniam non ue
rum est:quod si vnuz significat quod est
z nō possibile est simul contradictionē es
se non erit nihil:quod non est. Nihil eniz
probibet quod nō est nō simpliciter esse
sed non ens aliquid esse:quod non est.

C Improbat dictum platonis.ad cuius euidentiam
notandū q positioni eius de magnitudinib' indi
uisibilibus h non improbat.q: in de celo z mundo
sufficienter iprobatur.sed iprobat eū.q: absolute
collocauit accidēs in nō ente z duo facit.q: primo
ostendit q peccabat per fallaciaz cōsequētia.secū
do q peccabat per fallaciā equiuocationis ibi Di
cere igit extra ipsum. Dicit ergo manifestum est
aūt qm nō est uerū q si vnum significat qd est.i.si
ens nō accipit equoce z non est possibile simul cō
tradictionē esse q nō est.i.accidēs q ponitur non
esse uel q nō est simpliciter nō propter hoc erit ni
hil:nihil enim prohibet qd non est.i.accidens non
eē simpliciter.sed tn hui' nō ens eē aliqd accidens
igitur lz non sit simpliciter est tn aliquo modo:defi
ciebat ergo Plato per fallaciam cōsequētis cū di
cebat accidēs nullo modo esse eo q simpliciter z
pncipaliter nō erat.lz eni accidēs nō sit simpliciter
sed insit q: tn ipm inee est quodāmō eē accidēs est
aliquo modo ens.C Notādū etiā q equiuoca sz
qd hui' nullo modo significant vnum analoga vo
z vniuoca vnum aliquo modo significant.sed vni
uoca significāt vnū per predicationez.analoga vo
vnū per attributionē.credebat ergo Plato q ens
nullo mō debēt significare vnū.sz debēt sumi oīno
equoce si accidēs debeat dici ens.C Deide cū dic

C Dicere igitur extra ipm quod est: nihil
aliquid erit aliud:vnum omnia esse incō
ueniens est . Quis enim addiscit ipsum
quod est nisi quod uere est:aliquid sit.Si
autem hoc nihil tamen prohibet multa
que sunt esse:sicut dictum est.Quod qui
dem igitur sic vnum esse quod est:impos
sibile sit:manifestum est.

C Ostēdit platonē peccasse per fallaciā equocatiōis
d.q inconueniēs est dicere oia eē vnū nisi aliqd ali
ud erit extra ipz qd est.i.extra sbaz.uolebat eni q
ens nō uerificaret de accidēte nisi aliqd extra sbaz
eēt. z si ens nō uerificaret de accidēte oia erāt vnū
q: oia erāt suba.equocabat eni in hoc q est eē ex
tra sbaz . q: aliqd eē extra sbaz est duplr.ul' q: est
separatū a suba sz actualē exntiā z sic nāliter:nihil
est extra sbaz .ul' dr aliqd eē extra sbaz q: differt a
substātia z non claudit in ratione ei'. Ideo ait qs
eni addiscit.i.quis itelligit ipz qd est.i.ens nisi in
telligat q aliqd sit qd uere est.i.nisi intelligat sbaz
quasi.d.nō est possibile accidēs q: semp depēdet
a substātia nō potest intelligi sine ea q: nō est sepa
tuz ab ipsa. Sz si hec ita se hnt nihil tamē phibet
mlta eē i q: que sunt sicut dictū est accidēs enim z
suba multa sūt.q: accidēs hēt illā essentiā a sba.lz
fm essentiā nō sit separatuz ab ea.ergo accidēs est
ex sbaz z nō est extra subam est ex ipaz q: hēt ali
am essentiā ab ea ita q accidēs substātiā z sūt quo
dāmodo multa . nō est aūt extra substātiam q: na
turaliter est semper in ea z nō pōt intelligi sine ipa
C Notandū aūt q nullus itelligit qd est.i.ens ni
si intelligat q uere est.i.substantiam.q: quicunq
intelligit ens uel intelligit substātiā uel accidēs.si
itelligit substātiaz:substantiā itelligit. z si itelligit
accñs substātiā intelligit.q: accña sine suba itelle
ctu capi nō pōt.C Ultio epilogat z dīc q qdē igr
ipole sit vnū sic supple eē oia.sic dicebāt Parme.
z Meli.manifestū est ex habitis. Lectio.VIII.

s Icut autez phisici dicunt:duo mo
di sunt:hi quidem enim vnum fa
cientes :quod est corpus subiectū
aut triū aliquod:aut aliud quod est igne
densius:acre autez subtilius:alia autē ge
nerant densitate z raritate multa faciētes
Hec āt sūt ɔtraria uľr aūt excellētia z de
fect':sicut magnū dicit Plato z paruū.
C Superius posite sūt opiones antiquoz nō nāliter
loquentium.in parte ista narrātur opiniones eorū
qui quodāmodo naturaliter loquebant z duo fa
cit:q: primo narrat opiniōes hui' generaliter.Se
cundo specialiter descēdit ad opinionē Anaxa.ibi
videt aūt Anaxago. Circa primū duo facit:q:
primo ponit opiniones ponentiū vnum materiale
pncipiū.secūdo ponit opiniones ponētium plura
ibi Quidam autē ex vno. prima pars diuiditur
in duas:q: pmo facit qd dictū est.secundo q: fece

rat mentionē de Platone dat dr̃az īter Platonē ⁊ alios ibi[nisi ꝙ hic qdē.]¶ Dicit ergo ꝙ si uolumus dicere sicut pħici.i.sicut naturales dicunt duo sūt modi.supple ponēdi vnū mãle p̃nm.q: hi faciētes vnū subm.i.vnū materiale p̃nm qꝺ est corpus aut faciūt ip̄z aliqꝺ triū aut aliꝺ qꝺ est mediū q.s.est igne densius ⁊ aere subtili⁹.Fz aūt hos duos modos mãlis p̃ncipij ponēdo ip̄z eē aliqꝺ oīz vel eē aliqꝺ mediū generāt alia ex illo p̃ncipio faciētes ex eo multa dēsitate ⁊ raritate.H aūt.s.rarū ⁊ dēsū sūt cōtraria.iō supple multa ⁊ cōtraria possūt fieri ex vna materia mediāte raritate ⁊ dēsitate.Addit aūt ꝙ excellētia ⁊ defect⁹ ul'r supple nomināt hui⁹ ꝯtraria.ad excellētiā eni ⁊ defectū tanq̄ ad vniuersalia p̃ncipia p̄nt reduci nō solū rarū ⁊ dēsum que posuerunt dicti pħi.sed etiā ad hui⁹ p̃ncipia reduci hēt magnū ⁊ p̄uū sicut dicit Plato qui posuit magnū ⁊ paruū eē rerū p̃na.¶ Notādū autē qꝺ dicit sicut pħi dicūt:q: hi cū ponerēt motū erāt quodāmō nales respectu Par. ⁊ Meli. qui ip̄z negabāt.¶ Notādum aūt ꝙ dicit vnū subiectū qꝺ est corp⁹:q: antiq subz ⁊ mãle p̃ncipiū dixerūt ip̄z esse aliqd in actu ponētes ip̄m eē corpus ¶ Notādū etiā.ꝙ dicit aliqd triū.ꝙ nullus pħoꝝ posuit solā terrā eē p̃nm omniū.Sz vel posuerunt ip̄z eē ignē ꝙ forte iō mouebant:q: est maxime in sensibilis. Ideo maxime videt accidere ad naturā mãe que de se nō est aliqd sēsibile i actu . ul' posuerūt ip̄z eē aquā q: videt eē maxime apta ut sit generationi subiecta.uel posuerūt ip̄z eē mediū inter ignē ⁊ aerē uel iter aerē ⁊ aquā. ⁊ isti magis accesserūt ad naturā materie:q: plus separauerunt tale p̃nm a cōtrarietate. Nullus autē philosophorum posuit solā terram esse hui⁹ principiū. Esiodus aūt hoc posuit.sed ip̄e nō fuit pħs sz legista ut cōmentator narrat secūdo methaphisice.¶ Notandum etiā ꝙ nō solū magnū ⁊ paruū que fuerūt principia apud Platonē dicūt excellētiā ⁊ defectum:q: magnū dicit excellētiā ⁊ paruū defectū.sed etiam rarū ⁊ densum hoc dicūt.rarum enim defectū nominat.quia qꝺ tale est habet parū de materia .dēsuz vō nomīat excellētiā : q: qꝺ tale est habet multū de materia.uel possum⁹ dicere ecōuerso ⁊ forte magis ad ꝓpositū ꝙ raruz dicit excellentiā.quia multū habet de forma. ⁊ densū defectuz:q: est minus formale .hoc aūt videt magis esse ad propositum.q: raruz ⁊ densuz fm dictos pħos dicebant p̃ncipia formalia.defect⁹ ergo ⁊ excellētia in eis magis accipienda ex parte forme q̄ ex parte materie.¶ Deinde cum dicit.

¶ Nisi qꝺ hic qdē hoc facit mãz vnū aūt spēz.Alij vō vnū quidē subiectū mãz cōtraria autem differentias ⁊ species.

¶ Dat differentiā inter dictos pħos ⁊ Platonem dicēs ꝙ h.s.Plato.h.s.magnū ⁊ p̄uū facit mãz.vnū aūt facit spēm.i.formā.alij vō ecōuerso faciūt vnū subiectū ⁊ materiā.cōtraria vō faciūt ⁊ drīas species.i.drīas formales.¶ Notādū aūt Platonē nō modo nostro nec modo humano pħatuz fuisse .cognitio eniz nostr i incipit a sensu ⁊ ex sensibus tendimus in intelligibilia. Plato vō econuerso ex intelligibilibus in sensibilia uoluit ꝓcedere ⁊ sicut vidit ex parte intellectus sic credidit esse ex parte rei ⁊ q: intellectus ex plurib⁹ particularib⁹ abstrahit vnū vniuersale:q: particularia sunt materialia respectu ul'is: ⁊ abstractio magis fit ex p̄te forme.iō posuit pluralitatē ex p̄te materie: ⁊ vnitatē ex p̄te forme.credidit eni ꝙ sicut itellect⁹ itelligit ul'e qꝺ est vnū preter multa:sic eē ul'e qꝺ eēt aliqs hō separat⁹ a p̄ticularib⁹ hominib⁹ sicut itelligit p̄ter p̄ticulares homines ⁊ illū hōiez sic abstractū ⁊ sepatum dicit eē ideaz formā ⁊ quidditatez oīuz particularium hoīum ⁊ posuit ipsum facere ad generationē taliū omniū.vnitatē ergo posuit ex parte forme:pluralitatem vō ex parte materie:q: dixit vnā ideam in plures materias.Dicti vō pħi naturales ex sensibilibus processerūt ad intelligibilia.videbant eni ꝙ vna forma nō fit alia.raritas eni nō fit dēsitas.Sz materia que est sub forma rari efficit postea sub forma densi.Si autē vnitas est ex parte materie ⁊ pluralitas ex parte forme:Plato g̃ in loquēdo de naturalibus fuit sophista quia nō procedebat ex propriis cū non procederet ex sensibilibus.Cum propriū sit nãlis philosophie circa sensibilia intēdere.¶ Dubitaret forte aliqs q: videt positionē Platonis uerā fuisse. Nam cū nō existēte aliqua particulari rosa possem rosaz intelligere videt ꝙ rosa ut est obiectuz intellectus sit aliquid p̄ter particulares rosas.tūc quero de hui⁹ rosa sic intellecta uel est aliqua res uel nulla . si nulla tūc rosa non existēte itellectus rose eēt q̄si intellectus chimere quod est inconueniens .Amplius si rosa p̄ticulari nō existēte quis aliquid itelligeret de rosa:nō eēt res aliq̄: ⁊ diffinitio data de rosa nō eēt diffinitio quid rei sed solū qd nominis.Tales autem diffinitiones sunt figmētorum:quorū nō p̄ōt esse sciētia:qꝺ de rosa dicere ⁊ rosa particulari nō existēte nō est bene dictū ut in opere qꝺ fecim⁹ sup de generatione ostēdim⁹. Rosa ergo que est obiectū intellect⁹ est aliqua res alia a rosis particulari b⁹:h viso patet rationabilē apparē positionē Platonis.posuit enim ipse ideas nihil aliꝺ eē q̄ qdditates abstractas rerū.quaꝝ erat scia quas dicebat eē quedā ul'ia obiecta intellect⁹. Rn̄dēdū ꝙ in ponendo positionem predictam est duplex deceptio vna est ignorantia distinctionis inter entia ut hn̄t de se eē subsistēs ⁊ ut sunt res predicamenti. Rosa enim nulla particulari existente rosa est res p̄dicamēti.Sed non est aliquid existens nec habēs eē actuale in rerū natura.iō non est sicut chimera:q: chimera nō est res predicamēti.res eni est in p̄dicamēto per suā quidditatem.eē vō est p̄ter rōnem quidditatis.cū ergo rosa desinit actualiter esse nō desinit fm suā qdditatem. Sufficit enim ad rationem quidditatis ꝙ aliquid sit in potentia.ergo eo ipso ꝙ rosa remanet in suis causis ⁊ est in potētia ad esse cōpetit ei ꝙ sit res predicamenti ⁊ ꝙ possit esse obiectū itellect⁹:secundo est deceptio in dicta positione q: imaginamur sic intellectū ferri in suū obiectū sicut sēsus fertur in sensibile.imaginabatur enim Plato ꝙ sicut oportet sensibile habē in actu esse ⁊ esse in cōspectu sensus ut sentiri possit vniuersale est obiectum intellect⁹ dicebat esse ideam credebat ꝙ actualiter existeret ⁊ haberet esse actu separatuz ut intelligi posset.credebat ergo ꝙ nisi res haberet eē actuale ad eam nō posset terminari actio intellect⁹.Sed sicut sensibilia fm eē qꝺ haberent in rerū natura sūt actu itelligibilia.iō nō indiguit ponere intellectuz agētē ut cōmētator ait

sup tertiũ de aïa. sicut nec nos indigem⁹ ponere sẽ sũ agẽtẽ: sʒ ut alibi hẽt declarari res istas ĩ q̃s noster intellect⁹ fert sũt intelligibiles in potẽtia ꝛ fiũt intellecte in actu in lumine intellect⁹ agẽtis: q: mediãte tali lumine in itellectu possibili formant dif finitiones ꝛ cõceptus rerũ in gbus res ipas itelligim⁹. In ipo eni cõceptu quẽ formo de rosa rosam intelligo. sufficit ergo ꝙ sit actualiter talis concept⁹ in aïa ad hoc ꝙ itelligere possim ea que sũt res predicamẽti. Nõ aũt opʒ ꝙ ipse res sint actu separate a suis pticularib⁹ ꝛ offerãt se intellectui ut intelligant sicut sẽsibilia se offerũt sẽsui ut sentiãtur. ℭ Opposita aũt nõ est difficile soluere. Nam cuʒ dicit rosa pticulari nõ existẽte utrũ itelligã aliqd uel nõ. aliqd intelligo nõ ꝙ sit actu existẽs in seipso: sʒ qd est in suis causis: ꝛ est res pdicamẽti. Cũ vo addit ꝙ diffinitio ꝛ cõcept⁹ talis nõ differat a cõceptu chimere: sʒ solũ dicit qd nominis patet hoc falsum eẽ cũ rosa nõ sit ens solũ apud animã: sʒ ẽt res pdicamẽti si remaneat in suis cãis dato ꝙ nõ habeat actuale eẽ. ℭ Notandũ aũt ꝙ Plato dĩã ex pte materie appellabat magnũ ꝛ puũ. posuit enim ideas eẽ sup intelligẽtias sup aïas ꝛ super materiam corporalẽ ꝛ vna ꝛ eadẽ idea imprimebat similitudinẽ suã in itelligẽtias in aïas ꝛ in mãm corporalẽ: sed intelligẽtie influentiã illã recipiebant magis vniuersaliter. aïa vo minus vniuersaliter. materia vo corporalis oĩno particulariter. ꝛ q: oẽ receptiuũ hẽt aliquo modo rationem materie. iõ tam materia corporalis q̃ʒ anime ꝛ itelligẽtie erãt aliquo mõ mãlia respectu idee: ex parte ergo materie erat magnũ ꝛ paruũ ẽm ꝙ magis ꝛ min⁹ vnũ recipiebat influxus idealis intelligentias animas ꝛ materiã corporalẽ: uel si magnũ ꝛ paruuʒ volumus referre ad solã materiã corporalẽ dicem⁹ esse paruũ ꝛ magnũ respectu talis materie ẽm ꝙ vna materia corporalis erat magis disposita ad suscipiendum hui⁹ influxum q̃ʒ alia. ℭ Notandum etiam ꝙ q: Plato de sensibilibus non loquebat ẽm modũ ꝓpriũ. iõ de naturalibus. q. nõ naturaliter loquebatur: ideo positio eius quasi hic incidentaliter est adducta. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quidã aũt ex vno ĩherẽtes ꝯrietates segregãt: quemadmodum anaximãdros dixit: ꝛ quicũq aũt vnum ꝛ multa dicuntur esse sicut empedocles ꝛ Anaxa. Ex cõmixtione namq segregant alia.

ℭ Determinat de ponentib⁹ materiale ꝓncipiũ vnuʒ chaos confusum ꝛ tria facit: quia primo ostendit illos qui ponebant tale principium. secundo dat differentiam inter eos. tertio specialiter descendit ad positioneʒ Anaxago. secunda ibi[differunt autem.]tertia ibi[videtur autem Anaxago.]Dicit ergo ꝙ quidam ex vno chaos confuso segregant contrarietates. i. contrarias formas ꝛ contrarias res inherentes. i. latitantes in illo chaos quemadmodum dixit anaximandros: ꝛ quicunq dicunt esse vnum aliquod ꝛ multa supple segregantes ex illo conueniunt aliquo modo cum anaximandros sicut Empe. ꝛ Anaxago. qui ex mixtione. i. ex illo cõfuso ꝛ cõmixto alia segregant. ℭ Notandũ aũt Empedo. ꝛ Anaxago. ꝛ anaximandros posuisse vnũ chaos cõfusũ aliter tñ ꝛ aliter: q: Empedo. posuit in illo chaos esse confusa ꝛ cõmixta quatuor elementa. nec distinguit utrum illud chaos haberet rationem principij respectu elementorũ uel ecõuerso ut supra libro de generatione plenius dixim⁹. Anaxago. vo ꝛ anaximandros posuerũt illõ mixtum esse confusũ ex infinitis similium partiuʒ aliter tamen ꝛ aliter quia ut dicitur Anaxago. posuit cõsimiles partes esse principiũ illi⁹ chaos. anaximandros vo ecõuerso. possumus tamẽ aliter dicere ꝛ melius: q: Anaxago. differebat ab anaximãdro: quia non dicit illud chaos confusuʒ esse quid diuinũ: sed preter ipm posuit itellectũ tanq̃ʒ aliqd diuinuʒ. anaximãdros vo ut dicet infra posuit ipʒ infinitũ qd dicebat chaos eẽ aliqd diuinũ. oẽs eni isti tres posuerunt chaos aliquo modo eẽ ꝓncipiũ materiale rerũ. Sed anaximãdros posuit ipm eẽ ꝓncipiũ omniũ aliorũ non solum materiale sed ẽt effectiuũ q: dixit ipm esse qd diuinũ. Anaxago. vo posuit illud nõ esse ꝓncipiũ simpliciter q: nõ dixit ipm esse principiũ per se ꝛ ꝓmo respectu similium partiũ: sed respectu mixtorũ que separabant ab ipso. dixit eni ab illo chaos non separari aliqd purũ sed quicqd separabat erat mixtũ per se. ergo ꝛ primo erat illud chaos ꝓncipiũ mixtoꝝ. ex cõsequẽti vo ꝛ quodãmõ erat ꝓn^m respectu partium siliũm sic ꝙ forte Empedo. posuisset hui⁹ chaos esse principiũ respectu mixtoꝝ: sʒ utrũ eẽt ꝓncipiũ respectu elemẽtoꝝ non certificaui. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Differũt aũt ab inuicẽ: in eo ꝙ hic circulationẽ facit hoꝝ: hic aũt semel ꝛ hic quidẽ infinitas similes partes ꝛ cõtrarias. Ille vo vocata elementa solum.

ℭ Dat differentiam inter dictos phos. d. ꝙ differũt ab inuicẽ in eo ꝙ hic. s. Empe. facit circulationem hoꝝ. Dicebat enim aliqñ corrũpi elemẽta ꝛ gñari chaos. ꝛ aliqñ aũt ꝛ econuerso ita ꝙ ẽm eũ infinities generabat mundus ꝛ corrũpebat. Hic autem. s. Anaxago. ꝛ etiã anaximandros semel supple generaunt mundũ q: ex quo incepit intellect⁹ separe aliqd ab illo chaos semper separabit ꝛ nunq̃ʒ deficiet. secũdo differũt: q: hic. s. Anaxago. ꝛ etiã anaximandros supple posuũt ꝓncipia eẽ rerũ ifinitas dĩas ꝛ infinitas partes cõsimiles ꝛ ifinitas ptes contrarias. ille vo. s. Empedocles ponit esse hui⁹ ꝓn^a solũ notata q̃tuor elemẽta. ℭ Notãdũ aũt ꝙ ptes ꝯsimiles Anaxago. ꝛ anaximãdros posuerũt eẽ rerũ ꝓn^a. sed Anaxago. hui⁹ ptes dixisse ꝓn^a ꝓma. anaximandros aũt illõ chaos dixit esse principium respectu talium partium. quilibet tamen istorum in quolibet posuerunt infinitas partes cõsimiles ut infinitas partes auri uel argenti ꝛ etiaʒ in quolibet posuerunt infinitas partes differẽtes ꝛ contrarias: q: in quolibet ponebant quodlibet erãt eni ẽʒ eos in quolibet ifinite ptes auri ꝛ argẽti plũbi carnis ossis ꝛ sic in infinitũ.

Lectio. IX.

V Idet aũt Anaxago. sic ifinita opinari: ut accipiat cõeʒ phicoꝝ eẽ uerã: tãq̃ʒ nõ fiat nullũ coꝝ: ex eo qd nõ est: ꝑp hoc eni dicũt: ꝛ erãt sil' oïa. ꝛ fieri huiusmodi statuerũt alterari: alij aũtẽ congregationẽ ꝛ segregationem.

ℭ In pte ista descẽdit specialr ad positiõeʒ Anaxa.

z duo facit:q2 p̄ declarat positionē ei⁹. secūdo:q2 ip̄e posuit p̄n⁹ īfinita ip̄robat ponētes īfinitatē p̄n cipioꝝ ibi[Si igif īfinitū.] Circa p̄m duo facit:q2 p̄ ostēdit quō Anaxa. p̄bat positionē suā verā eē 2° manifestat quō soluebat ad rōnes in ꝯtrariū sn ctus ibi[Sed ꝑpter paruitatē.] Circa p̄mū duo facit fz q̄ duas rōnes adducit per q̄s Anaxa. positionē suā oñdebat verā eē. 2ª ibi[ampli⁹ ex eo.] ¶ Dicit ḡ q̄ Anaxa. sic videf opinari infinita p̄n cipia ut accipiat eē verā cōmunē opinionē pħicoꝝ i. naturaliū tanq̄ nō fiat nihil ex eo qō nō est:sed qcqd fit fit ex ente ꝑpter h̄ sicut dicūt simul erant oīa q2 supple oīa ex oīb⁹ sūt qō nō eēt nisi oīa i om nib⁹ eēnt. z addit q̄ hui⁹ oīa fieri qdā statuerūt. i. dixerūt eē idē qō alterari. Alij aūt dixerūt eē congregationē z segregationē. ¶ Notādū autem q̄ Anaxago. vocē ꝓpriā ignorauit:q2 cū poneret chaos cōfusū z poneret multa p̄n⁹ cū deberet dicere generationē eē aliā ab alteratione dixit generari z corrūpi eē idē qō alterari. alij vō ḡnationē separauerūt ab alteratione:q2 generatione ponebāt per congregationē. corruptionē per segregationē. tāgif ergo hic differētia illa que lati⁹ in libro de ḡnatione ponif iter Anaxa. z alios. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius ex eo q̄ fiunt ex alterutris cōtraria. Inerāt ergo. Si eniz omne qō est fit necesse est fieri:aut ex his que sunt:aut ex his que non sunt. Horum autem illud quod est ex his que non sunt aliquid fieri:impossibile est. De hac enim conuenīūt opiniones oēs qui de natura sūt. Reliquū iā contingere ex necessitate putauerunt:ex his que sunt z insunt fieri.

¶ Ponit secūdā rationē dicēs q̄ ex eo qō contraria fiūt ex alterutris. i. ex seinuicē:inerāt ḡ supple in se inuicē. z qua rōne supple ꝯtraria insūt sūt rōne pari oīa in oīb⁹ erūt. addit autē ad declarationem dictorū q̄ si oē qō fit necesse est fieri:aut ex his que sūt. i. ex ente:aut ex his que nō sunt. i. ex non ente: q2 alterū hoꝝ est īpossibile:vz aliqd fieri ex his que nō sunt. imo de hac opinione cōueniūt oēs qui sūt de nā. oēs eni naturales pħi timuerūt concedere ex nō ente aliqd fieri: z q2 nihil fit ex nō ente:ideo putauerūt reliquū ex necessitate iā contingere: vz oīa fieri ex his que sūt z insunt. ¶ Notandū autē antiquos pħos nesciuisse distinguere inter ens in potētia z ens in actu. quicqd eni fit:fit ex ente z nō ente:ex nō ente in actu:ente tñ in pō. Caro eni fit ex non carne actu:sed potentia. Antiqui eniz quia nō ponebāt ens in potētia eē mediū iter ens actu z nihil si posuissēt aliquid fieri ex nō ente in actu credidissent illud fieri ex nihilo. Posuerūt ergo generatiōnē ex ente in actu ut negarent eā esse ex nihilo. Caro ḡ nō generabatur nisi ex actu carne. Si igif omnia generanf ex oībus z contraria ex cōtrarijs vnum cōtrarium est actu in alio z omnia sūt actualiter in omnibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed propter paruitatem magnitudinū ex isensibilib⁹ nobis: vnde dicunt esse in oē misceri:ꝑꝑ id q̄ oē ex oī videbāt fieri.

¶ Ostendit quō Anaxago. soluebat ad oīa in cōtrarium z duo facit fm q̄ duas contrarias obiectiones remouebat. 2ª ibi[apparere aūt.] Diceret forte aliquis cōtra Anaxago. si omnia sūt in oīb⁹ q̄re nō qōlibet appet qōlibet z quare nō oīa appent in oībus. Ad qō respōdebat q̄ ꝑpter mutatā magnitudinē vel paruitatē:magnitudinū eni proprie paruitatē partiū q̄ntitatiuarū fiūt res ex isensibilibus nobis:ideo nō videm⁹ oīa in oīb⁹:lz oīa sint cōmixta vnde dicūt oē in oī misceri ꝑpter illud q̄ oē ex oī videbāt fieri. Sed supple talis mixtio nō apparet ꝑpter paruitatē partiū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Apparet autez differentia z appellari altera ab inuicem ex magis superabundanti propter multitudinem in mixtura infinitorum. Sincere quidem enim totuz album aut nigrum:aut carnez:aut os non esse:sed qō plus vnūquodq̄z habet: hoc videri esse natura rei.

¶ Soluit secūdā obiectionē. diceret forte aliquis cōtra Anaxago. si oīa sūt in omnib⁹ quare rerū est differētia: z quare nō est cōfusio nominū ita q̄ per qōlibet nomē intelligaf res quelibet. Ad hoc aūt respōdebat entia apparere dīa z appellari altera ab inuicē ex magis superabūdāti ꝑꝑ multitudinē infinitoꝝ. i. infinitarū ꝑtiū in mixtura. sincere eniz. i. pure nō cōtingit eē aliqd totū albū aut nigrū: aut carnē aut os. Sz vnūqōq̄z hoc qō hēt plus. i. illō qō superabūdat i vnoquoq̄z vī eē nā illi⁹ rei. oīa ḡ sūt in oīb⁹:sz qō plus hēt de auro appet aurū z nominaf aurū: z qō plus de argēto argētū. ¶ Dubitaret forte aliquis q2 si infinite ꝑtes cuiuslibet rei sunt in vnoquoq̄z cū infinitū nō sit mai⁹ īfinito nō plus erit in vna re de argēto q̄z de auro:sed oīa in omnib⁹ eq̄liter existēt. ¶ Rursus dubitationē auget q2 ait q̄ ꝑpter multitudinē partiū in mixtura fit denominatio a supabūdāti. Cū ergo in quolibet eēnt infinite partes de vnaquaq̄z re non essent plures partes de vna re q̄z de alia. ¶ Notandum q̄ Anaxago. nesciebat distinguere inter partes formales z ꝑtes q̄ntitatiuas. videm⁹ eni in q̄ntitatiuis ꝑtib⁹ q̄ nō plures ꝑtes hz vna magnitudo q̄z alia cū quelibet fm tales ꝑtes sit diuisibilis in infinitū hoc tñ nō obstāte vna magnitudo est maior alia z hēt maiores ꝑtes q̄z alia. infinite eni ꝑtes q̄ntitatiue z in pō nō faciūt rē īfinitam. z q2 Anaxago. credidit hoc idē eē de ꝑtib⁹ formalib⁹ z in actu ponēdo i vnoquoq̄z īfinitas ꝑtes vniuscuiusq̄z: q2 credidit tñ plus eē de vna re in vno q̄z in alio z maiores ꝑtes eē in vna re de vno q̄z de alio: z nō credidit hui⁹ īfinitatē ꝑtiū facere infinitū fz extensionē exponēdū est ḡ ꝑpter mltitudinē. i. ꝑpter magnitudinē ꝑtiū est in vna re plus de vno q̄z de alio z per hoc patet solutio ad quesita. ¶ Deide cū dic.

¶ Si igitur infinitum fm q̄ infinituz ignotum est:fm multitudinem quidem z magnitudinem infinitum ignotum quantuz est quoddā. Secundum speciem autem infinitum ignotum quale quoddam est Principijs autem infinitis existentibus z fm multitudinem z fm speciez ipossibile est que sunt ex his cognoscere. Sic enim cognoscere compositū arbitramur:cuz

cognoscimus ex quibus ⁊ quãtis sit.

¶ Improbat ponẽtes infinitatẽ pncipiorum: ⁊ duo facit: q: pͦ iprobat vniuersaliter sic opinãtes. secũdo spãliter descẽdit ad opionẽ Anaxago. ibi[amplius si oia.] Circa pͦm duo facit ſʒ q duplicͭer iprobat sic opinãtes. 2ͦ ibi[amplius necesse.] ¶ Dicit ẽ q si infinitũ ſm q infinitũ est ignotũ quale q de pncipijs existib9 infinitis ſm multitudinẽ. i. ſʒ numerũ ⁊ spẽʒ impossibile est cognoscere que sũt ex his principijs. ⁊ subdit rñ q: tũc arbitramur cognoscẽ vnũqdqʒ cõpositũ cũ cognoscim9 ex quibus pncipijs sit qͦtũ ad formã ⁊ speciẽ ⁊ ex quãtis sit ſm multitudinẽ ⁊ numerũ. utriqʒ enĩ debem9 scire de pncipijs quãta sit eorum multitudo ⁊ qͦ differant ſm spẽm ⁊ naturã: ⁊ q: de infinitis talia dici non possũt: ſʒ in vnoquoqʒ sũt infinita pncipia vnumqdqʒ erit ignotũ. ¶ Notãdũ aũt q quicqd scitur ſm q huius scientis scia cõprehẽdit. ⁊ q: infinita ab intellectu nr̃o cõprehẽdi nõ valẽt: iõ infinita ſm qͦ huius sunt ignota. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt si necesse est cui9 pars cõtingit quãtacũqʒ eẽ ſm magnitudinẽ ⁊ puitatẽ. ⁊ ipʒ totũ ↄtigere. Dico aũt taliũ aliquã partiũ in quã cũ insit diuiditur totũ.

¶ Ponit secũdã rõnẽ ad oñdẽdũ q ptes rei que ponunt rerũ pncipia nõ possunt eẽ infinite. intẽdit enĩ talem rationẽ. pars ⁊ totũ sese cõsequũtur ſm mẽsuram magnitudinis ⁊ paruitatis. sed ipsa tota habent determinatã magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ ergo ⁊ ptes. nõ ergo sunt infinite ptes carnis uel ossis in aliquo: q: si hͦ eẽt nõ esset earũ determinata qͣtitas In hac aũt rõne sic procedit. q: primo ponit maiorẽ. s. q pars ⁊ totũ sese cõsequunt ſm mẽsurã magnitudinis ⁊ paruitatis. 2ͦ ponit maiorẽ q totũ est determinate quãtitatis. tertio isert cõclusionẽ vʒ q ⁊ partes determinatã qͣtitatẽ habebũt. secũda ibi[si aũt impossibile.] tertia ibi[manifesta igit est.] dicit ergo q si necesse est cui9 ps cõtingit quãtamcũqʒ esse ſm magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ ⁊ ipʒ totũ cõtingere. q. d. q cui9 pars est indeterminata ⁊ totũ ⁊ econuerso ⁊ exponit se de qua parte intelligit. d. dico aũt aliquã taliũ partium in quas diuidit totũ cũ insit. i. cũ sit in eo quodãmõ in actu. ¶ Dubitaret forte aliquis q: nõ videt q pars ⁊ totũ sese cõsequunt ſm mẽsuraʒ magnitudinis ⁊ paruitatis: q: quorũ nõ est eadẽ qͣtitas nõ est eadẽ mensura qͣtitatis. Sed toti9 ⁊ partis nõ est eadem quãtitas: ergo nec eadẽ mensura quãtitatis. dicẽdũ hoc procedere ex falso intellectu. nõ est enĩ intelligẽdũ eandẽ eẽ mẽsurã partis ⁊ toti9 ſʒ qͣtitatẽ q sit eq̃lis qͣtitas utriusqʒ. ſʒ q: crescẽte toto crescũt ⁊ partes: q: aĩalia maiora plus hñt de carnibus ⁊ ossib9 qͣ minora. Si ergo non posset eẽ ita magnũ animal quin possit esse maius. nõ posset eẽ magna caro: quin posset esse maior. quia semp mai9 aĩal plus haberet de carne: ⁊ si non posset esse ita paruum animal quin posset eẽ min9: nõ posset esse ita modicũ de carne quin posset esse minus. cõsequunt ergo sese totũ ⁊ pars ſʒ quãdã mẽsuraʒ qͣtitatiuã nõ q sit eq̃lis qͣtitas utriusqʒ: ſʒ q: si vni9 qͣtitas est indeterminata ſm magnitudinẽ q crescat in infinitũ ⁊ reliq̃ ẽt si est indeterminata ſʒ qͣtitatẽ uel q diminuat in infinitũ ⁊ reliq̃ sic in determinata erit. Si autẽ vna est determinata ⁊ alia. ¶ Notandũ aũt q ſm ↄ̃ᵉᵐ duplex est pars: quedã ſm qualitatẽ. i. ſʒ essẽtiã ⁊ naturã ut materia ⁊ forma sunt partes corporis siue corpus ⁊ aĩa sunt partes aĩalis. quedã sũt partes ſm qͣtitatem ⁊ iste sunt duplices: q: quedã sunt. q. in actu ⁊ formales. quedaʒ vͦo sũt partes mãles ⁊ in potentia. Nã si diuerse partes carnis sunt partes carnis ſʒ quãtitatẽ: tamẽ q: põt accipi caro ſm speciem ⁊ caro ſʒ materiam. ideo hui9 partes possunt accipi ut sunt quodãmodo in actu si accipiantur ſm speciẽ ⁊ ut sunt in potentia si accipiantur ſʒ materiã. Cũ ergo dicitur q pars ⁊ totũ sese cõsequunt ſm magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ. intelligẽdũ est de partibus ſm speciem nõ ſʒ materiam. nam caro ſm speciẽ est determinate quãtitatis: nõ aũt caro ſʒ materiã q: hͦ non potest accipi ita parua quin possit accipi minor. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aũt ipossibile est aĩal aut plãtã quãtãcũqʒ eẽ ſm magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ: manifestũ est qm̃ neqʒ partiuʒ quãlibet. Erit enĩ totũ ptib9 sile. Caro autẽ ⁊ os ⁊ huiusmodi ptes sũt aĩalis ⁊ fruct9 plãtarum.

¶ Ponit minorem pdicte rationis que fuit quasi qdam sillogismus ypotheticus. d. q tota sũt determinate qͣtitatis. q: impossibile est animal aut plãtam esse quantãcunqʒ. i. esse indeterminatã ſʒ magnitudinẽ ⁊ paruitatẽ. manifestũ est ergo q neqʒ quamlibet partiuʒ cõtingit supple esse indeterminatam: q: si pars esset indeterminata ⁊ totum similiter supple erit indeterminatum. Caro enim ⁊ os ⁊ hui9 ut nerui ⁊ talia sunt partes animalis. fructus vͦo ⁊ talia sunt partes plantarum. Si ergo huius tota sũt determinata ⁊ partes. ¶ Notãdũ aũt q infinite partes carnis ſm speciẽ simul cõiũcte facerẽt infinitam carnẽ. ⁊ qͦ dictum est de carne intelligendum est de osse ⁊ lapide ⁊ de oĩb9 habentibus speciẽ in materia. in omnibus enim talibus ut dicit in de generatione capitulo de augmẽto est accipere hͦ ſm speciem. hoc aũt ſm materiã ⁊ q: ponentes principia infinita dicebant infinitas partes carnis in actu: ⁊ infinitas partes ossis ⁊ omnium taliũ esse in vnoquoqʒ. constat q nõ poterãt intelligere de partibus ſʒ materiã. q: tales nullo modo sũt in actu. oportebat ergo eos dicere q essent infinite partes ſm formã: ⁊ q: infinite tales partes reddunt totũ infinitum os infinita cetera talia qͦ est incõueniens. nõ ergo est possibilis infinitas principiorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestũ igit qm̃ ipossibile ẽ carnẽ: aut os: aut aliqd aliud qͣtũcũqʒ esse magnitudine aut in maius aut in minus.

¶ Cõcludit conclusionẽ intentã videlicet tales ptes de necessitate sunt finite ⁊ determinate ſm quantitatem. d. manifestum igitur quoniam impossibile est supple carnem aut os: aut aliquid aliũ esse qͣtumcunqʒ. idest esse indeterminatum ſm magnitudinem aut in maius aut in minus. ¶ Notandũ aũt q partes carnis ſm spẽm ⁊ partes cuiuslibet alteri9 si sumant ſʒ spẽʒ ⁊ in actu q: sũt determinate qͣtitatis in mai9 iõ non possunt esse infinite ſm magnitudinẽ: ⁊ q: vͦo sũt determinate in minus ita nõ eẽ possunt infinite ſʒ multitudinẽ: q: ex quo est

dare quātitatē circa quā non est assignare speciem carnis si illa quantitas esset vnius grani milij uel etiā medij uel cuiuscunq; alteri⁹ determinate quātitatis semꝑ eni infinita talia facerent infinitā q̄titatē.eēt ergo infinita caro in eo nisi essent hui⁹carnes infinite.

Lectio.X.

Amplius si omnia insunt quidem
a huiusmodi inuicē ꝛ nō fiūt:sed segregantur cū insint.Dicunt aūt ꝛ a plurimo.Fit aūt ex quolibet quodliber: ut ex carne aqua segregatur:ꝛ caro ex aq̄ omne autē corpus finituz resecatur a corpore finito:manifestum est ꝙ non cōtingit in vnoquoq; vnumquodq; esse.

C In parte ista ut dicebaꝶ spāliter descendiꝶ ad iprobādū opionē anaxa.circa qđ phūs duo facit:q2 p̄ iprobat hui⁹ opinionē in se.2° improbat eā in radice sua ibi[nequaq̄; āt segregādū.]Circa p̄m duo facit:q2 p̄ p̄mittit q̄sdā suppositiōes ꝛ inuit positionē anaxag.eē ipossibilē.2° adducit rōnes circa eam ibi[remota eni ex aq̄.]p̄mittit eni p̄ tres suppositiones . quaꝝ p̄ma est ꝙ oia ex inicē nō fiūt s3 segregantꝶ cū insūt.dicunꝶ aūt.i.denominanꝶ a plꝛimo.2° suppositio est ꝙ ex quolibet fit qđlibet ut in carne.ex carne ut hēt alia littera segregatur aqua ꝛ caro ex aq̄.3° suppositio est ꝙ oē corp⁹ finitū resecaꝶ.i.cōsumiꝶ a corpe finito.nullū eniz est finitū qđ per abscisionē finiti ab ipo non reseceꝶ uel cōsumeꝶ.his aūt suppositis manifestū est ꝙ nō conuenit in vnoquoq; esse vnūqđq; ut anaxag.dicebat. C Notādū aūt has tres suppositiones sic se habere q2 p̄me due fūdanꝶ super dictis anaxag.3° vo q̄si est p se nota.q.eni per se notū est ꝙ nullū finitū cōtinet aliqđ finitū ifinities.qđlibet ergo finitū pt resecari a corpore finito.i.pōt cōsumi per abscisionē corpis finiti ab ipo. C Notandū ēt ꝙ resecari finitū a finito pōt itelligi dupl'r.uel f3 equalē pporcionē ꝛ sic nunq̄; cōsumiꝶ finitū.q2 qđlibet cōtinuum est diuisibile in infinitū.Si vo accipianꝶ ptes fm eandē q̄tītatē sic oportet quodlibet finitū deficere q2 nō est q̄titas adeo minima que cōtineaꝶ infinities in aliquo finito. C Deinde cum dicit.

C Remota eni ex aq̄ carne:ꝛ iterū alia facta ex reliq̄ segregabiꝶ:q̄uis semꝑ minor erit segregata.S3 tñ nō excellit magnitudo a paruitate.Quare siqdē stabit segregatio:nō oē in oi inerit.In reliqua enim aqua nō inerit caro.Si vo nō stabit:sed habebit semper remotionē infinita magnitudine equalia finita inerunt ifinita f3 multitudinē.Hoc autem impossibile est.

C Adducit rōnes cōtra positionē predictā ꝛ tria facit f3 ꝙ tres rationes adducit.2° ibi[adhuc autē si oē.]3° ibi[amplı⁹ aūt infinitis.]dicit ḡ remota carne ex aq̄ ꝛ iteꝝ segregatione.i.per segregationē facta alia carne ex reliqua aqua.i.ex aq̄ residua aq̄ fuit abstracta caro iterū segregabiꝶ caro.ꝛ q̄uis caro segregata.i.caro posterius abstracta diceret forte aliquis ꝙ semꝑ erit minor.S3 tñ aliq̄ est magnitudo carnis que nō excedit ꝑuitatē.i.f3 ꝑuitatē:q2 est ita ꝑua ꝙ nō pōt eē mior.Cū ḡ per cōtinuā segregationē deuentū est ad talem magnitudinē carnis ꝙ nō pōt eē minor quereꝶ si stabit segregatio uł nō.Si qdē stabit segregatio nō erit oē in oi.i.in quolibet qđlibet:q2 in reliqua aq̄ : aq̄ segregata est minima caro nō ulteri⁹ ierit caro.Si vo nō stabit s3 semꝑ hēbit remotionē:q2 poterit semꝑ remoueri caro ab aq̄ in magnitudie finita erūt equalia ifinita fm multitudinē.i.fm numerū.hoc aūt ipossibile q2 impossibile est ꝙ finitū cōtineatur infinities in magnitudine finita. C Notādū aūt ꝙ sicut corpora magna excellūt parua fm magnitudinē q2 plus hñt de magnitudine q̄; illa:sic parua excellūt magna quātū ad ꝑuitatē q2 plus hñt de paruitate q̄; illa: ꝛ sic si corpora crescerēt in ifinitū semꝑ eēt excellētia fm magnitudinē.sicut si decrescerēt in ifinitū semꝑ eēt excellētia f3 ꝑuitatē.S3 q2 est dare minimā carnē cū deuētū erit ad eā nulla magnitudo carnis excellet ipam fm ꝑuitatē:q2 nulla erit minor ea. C Notandū ēt ꝙ si postq̄; deuētū est ad mimā carnē si nō cessabit segregatio ifinite minime carnes erūt in illa tali aq̄ a qua fit talis abstractio. ꝛ q2 semꝑ mima caro est eq̄lis alie minime carni cū quelibet mima caro dicat qd finitū ubi sūt infinite mime carnes sūt infinita eq̄lia q̄rū qđlibet est ifinitū. C Notādū ēt ꝙ special'r dr ipossibile eē in re finita eē ifinita eq̄lia.q2 ifinita inequalia nō est incōueniēs cū in quolibet continuo sint ifinite partes sed nō sūt fm equalē q̄titatē: s3 fm eandē proportionem. C Deinde cum dicit .

C Ad hoc aūt si oē qdē corp⁹ remoto quodā min⁹ necesse est fieri.carnis aūt determiata ē quātitas ꝛ magnitudie ꝛ ꝑuitate Manifestuz est ꝙ ex mima carne nullū seregabiꝶ corp⁹.Erit eniz min⁹ minima.

C Adducit scđaz rationē ꝙ si omne corp⁹ necesse est fieri min⁹ remoto ab eo aliquo.i.aliqua parte : q2 q̄titas carnis est determinata magnitudie : q2 pt eē ita magna ꝙ si eēt maior nō eēt in spē carnis. ꝛ est etiā determinata ꝑuitate:q2 est deuenire ad minimā carnē . māifestū est ergo ꝙ ex tali mima carne nullū segregabiꝶ corp⁹ : q2 si segregaretur erit aliqd min⁹ minimo qđ est inconueniēs. C Dubitaret forte aliquis nō eē ueꝝ qđ hic diciꝶ.nā etiā si q̄libet res nālis hēt determinatā esset determinata quātitas oīuz naturaliū.aliq̄ eni q̄titas eēt mima caro. ꝛ si ulteri⁹ descēdereꝶ nō saluareꝶ ibi spēs carnis:que cū forte nō eēt mima aq̄.ḡ poterit a mima carne resecari mima aqua . nec est icōueniēs eē minus minime fm diuersā spēz ut minimā aquā esse minorē minima carne. C Dicēdū ꝙ si a mima carne ut ponebat anaxago.segregareꝶ aliqđ corp⁹ caro illa sequēdo sniam ei⁹ remāsisset caro : sed esset minoris quātitatis.igiꝶ eēt aliqd min⁹ mimo ēt f3 eādē speciē.q2 residua caro minor eēt priori carne que ponebatur minima. C Deinde cum dicit.

C Amplius autem infinitis corporibus inest utiq; iā caro infinita ꝛ sanguis ꝛ cerebrum.Separata tamē abinuicem nihil autē minus entia sunt que sunt:ꝛ infinitum vnumquodq;.Hoc autez irrationabile.

C Adducit tertiā rōnē : q2 f3 rōnē anaxag.i corꝑib⁹

finitis inest īfinita caro ⁊ ī finit⁹ sāguis ⁊ īfinitū ee rebus ⁊ sepata abiuicē.i.cū pars sepat a suo toto hui⁹ partes nō sūt entia min⁹.i.nō sūt minores q̄3 sua tota. vnūqdq3 eni īfinitū erit h̄ aūt est impossibile.s.q̄ ps sit eq̄lis toti. ¶ Notandū autē hāc ratione duo icōuenictia pānere.p̄m est q̄ ia re finita ponit aliqd eē īfinitū: q: cū ia q̄libet re sint īfinite ptes cuiuslibet cū talia īfinita reddāt īfinitā q̄ntitatē in q̄libet re finita sūt īfinita. q: est ibi īfinita caro cū sint ibi īfinite ptes carnis ⁊ īfinit⁹ sanguis propter infinitas ptes sāguinis ⁊ sic de alijs. scd3 icōueniēs est q̄ cū ab aliquo corpe sepat aliqd: q: ia illa pte sepata erūt oīa īfinito mō sicut erant in suo toto cum in quolibet sint īfinite ptes cuiuslibet ps illa erit equalis toti. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Nequaq̄3 aūt segregādu3 eē nesciēntis dicit recte aūt dicitur: passiones enim inseparabiles sunt. si igitur mixti sūt colores ⁊ habitus si segregent: erit aliquid album ⁊ sanatiuū non alteru3 aliquid cū sit. quare icōueniēs est ipossibilia q̄rēs itellect⁹.

¶ Improbat rōnē anaxago. in radice. radix eni ⁊ motiuū anaxago. deficit per fallaciam ꝯñtis. videbat eni aliq̄ segregari ab aliquib⁹ ⁊ credebat oia ab oibus posse segregari. ⁊ q: videbat aliq̄ fieri ex sīlib⁹ credebat oia ⁊ sīlib⁹ fieri ꝑpter qd̄ ptes ꝯsimiles possint p̄ncipia oiu3: h̄ aūt duo fūdamēta phūs remouet. p̄ eni3 ostēdit nō oia in oib⁹ separi posse. secūdo mānifestat nō oia ex sīlib⁹ fieri. 2⁰ ibi non recte aūt. Circa p̄m duo facit fm q̄ duplr manifestat intētū. 2⁰ ibi si uere uelit qdem. Dicit ergo q̄ scienter dr.i.uerū est nequaq̄; segregādū eē oia uel si hēat in textu nescienter dicat q̄ nesciētis est dicere nequaq̄; segregādū eē.i. nullo mō segregari posse. aliqua eni segregari pñt: sed nō oia: ut credidit anaxa. q: recte dr q̄ passiones isepabiles sūt a subis. Si ḡ colores ⁊ habit⁹ sūt mixti subis suis: ⁊ sunt sepabiles ab eis si segregarent ab ipsis erit aliqd albū ⁊ sanatiuū cū nō sit aliqd alteꝝ.s. cū nō sit subiectū in q̄ sit passio neq3 de subo supple dicētur tales passiones. ⁊ q: hoc est icōueniēs. Icōueniētēs ⁊ intellect⁹ quē ponebat anaxa. q: est querens ipossibilia cū fm anaxa. ille intellect⁹ q̄reret separe oia. ¶ Notādū aūt q̄ q: fz ph3 albedo nō denominat seip̄a3 pro icōueniēti hēt q̄ aliqd sit albū ⁊ tñ nō sit sbm cui insit albedo. Si ergo albedo eēt p seip̄a3 ut vr̄ iplicaret ꝯdictio: q: cu3 nō sit albedo nisi sit aliqd albū: ⁊ nō sit aliqd albū nisi sit subiectū. quia albedo facit subiectū albu3 ⁊ nō seip̄a3. iō ponere albedinē per seip̄a3 ut vr̄ est ponere albū ⁊ nō albū. Icōueniēs est ergo itellect⁹ h̄ q̄rens q: ipossibilia querit. h̄ aūt utrū uerū sit ⁊ utꝝ albedo possit se fm aliquē modu3 ut dicat alba: ⁊ utrum accidentia sine subiecto esse possint alibi declarabimus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si uere uelit quidē segregare. Hoc aūt facere ē ipossibile: ⁊ fm quātitatē ⁊ fz q̄litatē: fz quātitatē quidē q̄m non est minima magnitudo: fm qualitatē autē quoniam inseparabiles sunt passiones.

¶ Ostēdit alia rōne nō oia eē sepabilia dicēs q̄ si hec i. si totaliter intellect⁹ uelit segregare facere hoc.i. separe oia ab oib⁹ est ipossibile tā fm q̄litatē q̄3 fz q̄ntitatē. fm q̄ntitatē qdē q: nō est minima magnitudo. fm q̄litatē aūt q̄m inseparabiles sūt passiones a subiectis. ¶ Notādū aūt hāc rationē eē uīliorē q̄3 p̄ma q: p̄ma arguit isepabilitatē solū de qualitate. h̄ aūt de q̄litate ⁊ q̄ntitate. ¶ Notādū ēt q̄ ip̄a diuisio cōtinui quedā sepatio est. Si ḡ itellect⁹ ille quē ponebat anaxa. eē separantem omnia uellet separare continua ociosa eēt et⁹ actio q: nunq̄3 finiretur cū nunq̄3 posset ip̄3 tm̄ diuidere q̄ nō eēt ulterius diuisibile. non enim est uenire ad minimam magnitudinem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non recte aūt generationē accipit similiū specierū. Est enim ut lutum in luta diuiditur. Est autē ut non: ⁊ non idem modus est: ut latēs ex limo: ⁊ domus ex lateribus. Sic aūt aqua ⁊ aer ex alterutris: ⁊ sunt ⁊ fiūt. Melius autē est minora ⁊ finita recipere: qd̄ uere facit empedocles.

¶ Improbat scdm̄ fūdamētū q̄ nō oia fiūt ex sīlib⁹ dicēs q̄ nō recte accipit anaxa. g̃ v3 gñationē supple semp cōtingit eē similiū speciēꝝ.i. ex similibus ptib⁹. est eni.i. cōtingit aliq̄ fieri ex similib⁹ ⁊ diuidi in sīlia q: lutū diuidit in luta ⁊ aq̄ in aqua ⁊ sic de alijs. est aūt ut nō.i. cōtigit alqñ nō esse generationē ex similib⁹. nō eni est idē modus in oib⁹ lateres eni3 generant nō ex laterib⁹ sed ex domo: ⁊ dom⁹ non generat ex domib⁹: s3 ex laterib⁹. Sic aūt aq̄ nō fit ex aq̄ nec aer ex aere. S3 aer ⁊ aq̄ sūt ⁊ fiūt ex alterutris: q: aer fit ex aq̄ ⁊ ecōuerso: nō ḡ oia gñant ex sīlib⁹ nec sp resoluunt in sīlia. ¶ Notandū aūt q̄ lateres fiūt ex aq̄ ⁊ terra ⁊ ēt ex domo: s3 ex terra ⁊ aq̄ fiūt tanq̄3 ex priorib⁹ ⁊ via cōpositiua ex domo vō fiūt tāq̄3 ex posteriori ⁊ via resolutiua. ¶ Ultimo epilogando cōcludit q̄ meli⁹ est minora ⁊ finita p̄n⁹ recipe qd̄ uere fecit empe. supple q̄3 recipere infinita quod fecit anaxa. Lectio.XI.

O mnes igitur contra principia faciunt ⁊ dicentes: q̄ vnum sit omne ⁊ immobile. Et Par. eni calidū ⁊ frigidū principia facit. Hoc aūt appellat ignē ⁊ terrā. Et qdā rarū ⁊ dēsū. Et Democrit⁹ firmū ⁊ iane. Quoꝝ aliud qdē sicut qd est. Aliud aūt sicut quod nō est eē dicit. Adhuc positiōe: figura ⁊ ordie. Hec aūt genera cōtrariorū sūt. Positiōe sursū ⁊ deorsū: añ ⁊ retro. Figura: angulus rectū circularū. Q̄ ḡ qdē igit ꝯria q̄dāmō oēs faciūt principia manifestum est.

¶ Postq̄3 phs determinauit de principijs fz opinionē alioꝝ. in parte ista determinat de eis fz opinionē propriā ⁊ duo facit. q: primo ingrit de contrarietate p̄ncipioꝝ. secūdo ingrit de nūero ipoꝝ ibi ꝯñs autē utiq3. ꝓbat ḡ p p̄n⁹ eē contraria ⁊ duo facit fm qd̄ duplr hoc ꝓbat. nā p̄ ꝓbat hoc ex antiquoꝝ opinione. secūdo ex ratione ibi ⁊ h̄ rōnabiliter. Dicit ergo q̄ ip̄e antiquorum opiniones testant ꝯrietates p̄ncipioꝝ. oēs eni faciūt p̄ncipia ꝯria ēt dicētes q̄ oē sit vnū ⁊ imobile. hui⁹ cōtrarietatē ponūt. nā Par. facit rerum p̄ncipia calidū

et frigidū que sūt ɔ̃ria. et h.s. calidū et frigidū appellabat ignē et terrā. Quidā aūt ponebant p̄n͡a rerū rarū et densū. Democrit⁹ vero posuit firmū et inane .i. plenū et vacuū. quorū aliud ut plenū appellauit qd̄ est .i. ens. aliud vero ut vacuū sm̄ ipm̄ dicit esse sicut qd̄ nō est et sicut nō ens. ¶ Adhuc aūt posuit atbomos. quos ponebat rerū p̄n͡a differre positiōe figura et ordine. h. aūt sūt genera .i. de genere ɔ̃riorū qr inane et plenū calidū et frigidū et ē ṫalia oppōnē quādā iportāt. Addit aūt quō ponebat Democritus ɔ̃ria3 sm̄ positionē et figurā. qr positione differūt sursū et deorsū ante et retro. figura vero differūt angulus rectū et circulatū siue circulare. ɔcludit ēt q̄ maīfestū est q̄ oēs antiq quodāmō ɔ̃ria p̄ncipia faciunt. ¶ Notādū aūt q̄ Par. lz poneret vnū ens sm̄ veritatē: tn̄ ut supi⁹ dictū est et ut ɔ̃ᵗᵉʳ h ait ponebat etiā duob⁹ modis vel et estimabilia vel sz intellectū. estimabilia sm̄ sensū. ut g̃ saluaret ea que sm̄ sensū fiebant posuit p̄nᵐ ignē et terrā siue calidū et frigidū. ¶ Nota ēt sz ɔ̃ᵗᵉᵐ ɔ̃rietas que ponitur in p̄ncipijs accipit large ꝓut se extēdit ad p̄uationē et habitū et hoc siue accipiat p̄uatio et hit⁹ sz veritatē siue sm̄ formā inquantū in vna forma reseruat p̄uatio alteri⁹. ¶ Notādū ēt q̄ cū exēplificat de ɔ̃rietate Democriti tacet ɔ̃rietatē sz ordinē et ponit ɔ̃rietatē in positiōe et ēt ista. rō aūt hui⁹ potuit esse breuitas locutionis. uel possum⁹ dicere q̄ per ea que sūt in textu sumit ois ɔ̃rietas Democriti: ut per sursū et deorsū ɔ̃rietas in positione p añ et retro. q. per pri⁹ et posteri⁹ accipit ɔ̃rietas in ordine per rectū angulare et circulare ɔ̃rietas in figura ut dicantur corpora figure recte que sunt columnaria ad modum columne: figure vero angularis que sunt corpora piramidalia: circularis vero corpora sperica. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hoc rationabiliter. Oportet eni principia neq̄ ex alterutris esse: neq̄ ex alijs et ex alijs: et ex his omnia.

¶ Probat cōtrarietatē p̄ncipiorū per rōnē: et duo facit: qr p̄ ponit rōnē ꝓbātē hāc ueritatē q̄ p̄n͡a sunt cōtraria. secūdo ondit quō antiq huic vitati acgeuerūt ibi⌊ usq̄ qdē igit. ⌋adhuc in p̄ͣ pte itēdit talē ratione ponēdo p̄ncipia eē cōtraria saluam⁹ oia que sūt de ratione p̄ncipiorū ponēda. est ergo p̄ncipia esse hui⁹ cōtraria ut possim⁹ saluare que princēt ad rationē p̄ncipij. in hac aūt ratione sic procedit: qr primo narrat que sūt de ratione p̄ncipij. secundo ostendit q̄ ponēdo principia prima eē cōtraria saluam⁹ oia ista. 2° ibi⌊ cōtrari⁹ aūt p̄mis. ⌋dicit g̃ q̄ ponit rōnabiliter. s. q̄ p̄ncipia ponūt ɔ̃ria et nō cōtraria quelibet s3 p̄ͣ. Sūt eni tria de rōne p̄n͡ᵒʳ p̄ᵐēq̄ p̄n͡a op3 eē nō ex alt'utris ut q̄ vnū nō fit ex alio. secūdū est q̄ nō debēt eē ex alijs. tertiū est q̄ de rōne p̄ncipiorū est qr oīa alia debent esse ex his principijs. ¶ Deinde cu3 dicit.

¶ Cōtrarijs aūt primis isunt hec: ꝓpter id qd̄ prima qdē nō sunt ex alijs. Ob id vero q̄ sunt cōtraria non sunt ex alterutris.

¶ Oportet q̄ p̄mis cōtrarijs cōpetāt oia illa tria et duo fac. qr p̄ breuiter et succicte saluat duas p̄mas cōditiones qr sūt faciliores ad saluādū. 2° diffuse saluat cōditionē tertiā qr plus difficultatis habet 2ͣ ibi⌊ sed op3 h in rōne. ⌋dicit g̃ q̄ cōtrarijs principijs insunt h que sunt de ratione principij. nam propter illud q̄ prima sunt nō sūt ex alijs. ob hoc q̄ sunt contraria non sunt ex alterutris. et ita saluate sunt due conditiones. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed oportet hoc in ratione considerare qualiter cōtingat. Accipiēdū igit est p̄mum q̄ omniū que sunt nihil neq̄ facē aptum natū est: neq̄ pati cōtingēs a contingenti. Neq̄ fit quodlibet ex quolibet: nisi aliquis accipiat sm̄ accidens.

¶ Saluat cōditionē tertiā. s. q̄ oia sunt ex cōtrarijs intēdit aūt talē rationē. oia uel sūt ex cōtrarijs uel ex medijs: sed ipsa etiā media sūt ex ɔtrarijs ergo oia sūt ex cōtrarijs. h aūt ratio fūdata est sup duas hic ꝓpositionib⁹. tria g̃ facit: qr primo declarat ꝓpositionē p̄mā videlicet q̄ oia sunt vel ex ɔ̃rijs uel ex medijs. 2° annectit ei ꝓpōnē secundā videlicet ipsa media eē ex cōtrarijs. 3° cōcludit ɔ̃nē intētam oia. s. ex ɔtrarijs eē. 2° ibi⌊ si igit h uerū est. ⌋3° ibi⌊ quare oia utiq̄. ⌋Circa p̄ᵐ duo facit. qr p̄mittit qd̄dā necessariū ad ꝓpositū. secūdo ex illo premisso arguit ibi⌊ q̄liter utiq̄ eni. ⌋¶ Dicit g̃ q̄ op3 h rōne cōsiderare q̄liter cōtingit oia eē ex cōtrarijs p̄mum ergo accipiēdū est q̄ oiu3 eorū que sunt. i. oiu3 entiū nihil inter hui⁹ entia videlicet aptu3 natum est facere: neq̄ pati contingens a contingenti i. quodlibet a quolibet. neq̄ enim fit quodlibet a quolibet nisi aliquis accipiat factione3 sm̄ accñs. ¶ Notādū aūt qd̄ qr agēs assimilat sibi passu3 ex eo aliqd fit q̄ ab illo est aptū natū pati ut ex eo fit ignis q̄ ab igne pati pōt. et q̄ pōt in ignē ɔuerti: et qr nō qd̄libet a quolibet patit. S3 oi3 passio ꝓprie loquēdo est a cōtrario: qr qcqd fit ex contrario fit. Qd̄ igit p̄missū est hēt in se totam vim rōnis quō omnis generatio fit ex ɔtrarijs. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Qualiter enim fiet albū ex musico: nisi accidēs sit albo aut nigro musicū: s3 albū qdē fit ex non albo: et hoc nō ex omni: s3 nigro aut medijs. Et musicum ex nō musico: sed non ex omni: sed ex imusico: aut si aliquid ipsis est medium.

¶ Ex eo q̄ p̄miserat ondit oē3 gn̄ationē et oē3 corruptionē eē ex cōtrarijs ul' ex medijs et duo facit. qr primo ostendit hoc in simplicib⁹. 2° in compositis ibi⌊ Similiter aūt h. ⌋Circa p̄mū duo facit. qr p̄ ostēdit gn̄ationē fieri ex cōtrarijs. 2° ostendit h de corruptione ibi⌊ Neq̄ igitur corruptio. ⌋¶ Dicit ergo qualiter utiq̄ fiet album ex musico nisi musicum sit accidens albo uel nigro. Non ergo quodlibet fit ex quolibet nisi per accidēs. per se aūt solū ɔ̃rium fit ex cōtrario ut album fit ex nō albo. et hoc nō ex omni nō albo: s3 ex nigro aut ex medijs ut ex palido: sic et musicū fit ex nō musico sed non ex omni nō musico sed ex opposito musici ut ex immusico aut ex medijs si ipsis sit aliquid mediū. ¶ Notādū aūt sm̄ cōmētatorē q̄ hoc nō dicit qr iter p̄uationē et habitū ut iter musicā et imusicā inueniat mediū. Sed h addita ad uerificādum propositionem dicentem q̄ omne qd̄ generat aut generatur ex cōtrarijs aut ex medijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq̄ igitur corrumpitur incōueniēs p̄

mũ: ut albũ non immusicum: nisi forte ꝫ accidens: sed in nõ albũ ⁊ nõ incõtigẽs: sed in nigrum aut mediũ. Silr aũt musicũ in nõ musicũ: ⁊ hoc nõ incõtingẽs ꝫ in imusicũ: aut si ipsis aliquid medium est.

¶ Ostẽdi: ꝙ qcqd corrũpit in cõtraria corrũpit. dicit ꝙ pmũ .i. primo ⁊ per se non corrũpit aliqd in cõtingẽs .i. in qdcũqꝫ: sꝫ in cõtrariũ ut albũ nõ corrũpit in musicũ nisi forte ꝫ accidẽs: sꝫ corrũpit in nõ albũ nõ incõtingens .i. nõ in qdcũqꝫ nõ album sed in nigruꝫ aut in medium. Similiter aũt ⁊ musicuꝫ corrũpit in nõ musicũ ⁊ hoc nõ incõtingens i. nõ in qdlibet nõ musicũ sed in musicũ uel mediũ si ipsis est aliquid mediũ. ¶ Dubitaret forte aliqs qꝛ nõ videt ꝙ per se ⁊ primo ut innuit hic pħs fiat generatio ex cõtrarijs aut fiat corruptio in contraria. Sed hoc erit solũ per accidẽs. nigrũ eni nõ fit albuꝫ ita ꝙ nigredo fiat albedo sed materia que est sub forma nigri efficitur postea sub forma albi ¶ Dicẽdũ ꝙ generatio non fit ex forma: qꝛ albedo nõ fit nigredo nec fit ex priuatiõe: qꝛ priuatio albi nõ fit forma albi. sed per se loquẽdo generatio fit ex ente in potentia qꝛ materia que est sub vna forma fit postea sub alia forma. ¶ Ex hoc aũt magis videtur fortificari ratio acta. qꝛ si nõ est generatio ex forma nec ex priuatione albũ non generabit ex nigro nec ex nõ albo: nisi ꝫ accidẽs inqꝫtuꝫ nigredini uel priuationi albi est cõiunctũ id qd est potẽtia albi. propter qd sciendũ ꝙ nigrũ põt sine cum exclusione subiecti: ⁊ ibi nominat ipsꝫ nigredinẽ: ⁊ sic ex nigro nõ fit albũ: qꝛ generatio nõ est ex forma uel priuatione. uel potest accipi nigrũ ut includit subiectũ ⁊ id qd est potentia album ⁊ sic ex nigro fit albũ quia ens potẽtia albũ qd est sub nigredine ⁊ sub priuatione albi efficitur album. equocabat ergo ratio facta quia accipiebat nigrũ cum exclusione subiecti. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis quia si est sensus ꝙ ex nigro fit albũ qꝛ nigro ⁊ coniunctum poᵃ album videtur ꝙ ex dulci posset fieri album: qꝛ ipsi dulci potest esse coniunctum poᵃ albũ igitur ut videtur nõ est magis per se ex nigro fit album qꝫ ex dulci fit album. Rñsio dicẽdũ ꝙ disperata non determinant sibi idem subiectum sicut contraria ⁊ priuatiua. album enim ⁊ nigruꝫ determinant sibi superficiem qꝛ ꝓprie est superficies primo loco colorari sed album ⁊ dulce ⁊ quecũqꝫ alia disperata per se ꝫm ꝙ huiꝰ non determinant sibi idẽ subiectum qꝛ album determinat sibi superficiem: sapor vᵒ debitam proportionẽ humidi ⁊ frigidi uel aliquid aliud si aliud sit in quo fundatur per accidens. ergo est ꝙ dulce sit coniunctum potentia albo. Sed per se est ꝙ nigrum sit potentia album: ideo dictum est ꝙ album fit ex non albo ⁊ non ex quolibet non albo: sed ex nigro idest ex tali non albo ꝙ determinat sibi idem subiectũ cũ albo ⁊ est potẽtia albũ. Qd autẽ est idem subiectũ cõtrariorũ ⁊ quomodo cõtraria apta nata sunt fieri circa idẽ alibi forte declarabitur. ¶ Notãdũ autẽ ꝫm cõmẽtatorẽ ꝙ differt secũdariũ a per accidẽs per accidẽs enim est oĩo indeterminatũ. ideo albũ fieri ex dulci est omnino per accidens qꝛ est omnino indeterminatũ. sicut eni fit ex dulci qꝛ dulce est cõiũctum ei qd est poᵃ albuꝫ. sic etiam posse fieri ex amaro: uł ex musico uel ex quolibet alio qd esset cõiũctum ei qd est potẽtia albũ: sed qꝛ nõ est album ⁊ est potẽtia albuꝫ: uel est nigrum uel medio colore coloratũ ⁊ sic quodãmodo est per se ⁊ determinatũ ꝙ generatio uel est ex contrarijs uel ex medijs. ex potẽtia ergo albũ fit albũ per se ⁊ p̃. ex nigro aũt uel priuatione ꝫm ꝙ huiꝰ fit albũ secundario ⁊ ex cõsequẽti inquãtũ ꝑuatio albi determinate fit ex talibꝰ qꝛ nunqꝫ albũ fit ex aliquo nisi sit ꝑuatũ albo. ex priuatione ergo ⁊ ꝯrio ẽt si accipiantur ꝫm quod huiꝰ nõ fit aliquid omnino per accidẽs nec oĩno per se: sed fit q̃si secũdario ⁊ ex consequenti: sed si acciperet ꝑuatio ⁊ cõtrariũ ut includunt subiectũ sic simpliciter ⁊ absolute cõcedi põt quomodo ex nõ albo siue ex nigro fit ⁊ generatur albũ. ¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs qꝛ videt pħs sibi cõtradicere. dixerat eni supra qd prima cõtraria eo qd prima sunt nõ fiũt ex alijs. eo vᵒ ꝙ ꝯria sũt nõ fiũt ex alterutris. ut qd vnũ ex alio generet videt ergo uelle ꝙ per se sit cõtrariũ ex ꝯtrario nõ fieri: cuiꝰ oppositũ hic dicit ubi ait per se esse cõtrariũ fieri ex cõtrario. ¶ Rñsio. dicẽdũ ut tactuꝫ est nõ per se cõtrariũ fieri ex cõtrario nisi inquãtũ cõtrariũ icludit subiectũ. sic eni albũ fit ex nigro qd fit ex alio qꝫ ex nigredine qꝛ fit ex eo ꝙ est potentia albũ. Si ergo albedo nunqꝫ separaret a subiecto suo nunqꝫ generaret albũ: qꝛ si generaret albũ uel generaret ex nigredine uel generaret ⁊ educeretur de potẽtia subiecti qd eẽt potẽtia albũ: ex nigredine generari nõ posset: qꝛ per se est cõtrarium fieri nõ ꝯtrariũ: ex potẽtia subiecti educi nõ posset suppositũ eni est albedinẽ nunqꝫ separari a sbo suo ⁊ qꝛ ꝑncipia opꝫ manere ⁊ nunqꝫ ꝫm qd huiꝰ separant a suis subiectis ut infra ostendet. ideo pma ꝯtraria non generantur ex alterutris ut ꝙ fiat priuatio forma uel econuerso nec generantur ex alijs ut ꝙ ꝫm ꝙ huiꝰ educãtur de potentia subiecti. quia ꝫm qd huiꝰ semper manẽt. Sequẽs ergo lr̃a nõ cõtradicit precedenti: qꝛ ita albũ fit ex nigro ꝙ fit ex alio qꝫ ex nigredine: cũ educatur de potentia subiecti. Sed si albũ eẽt ꝑncipiũ ⁊ eẽ primũ cõtrariũ nõ fieret ex nigredine nec fieret ex alio t ut ex potẽtia subiecti: qꝛ cũ semp manẽt semp eẽt ꝯiũctũ suo subiecto nõ educeret de potẽtia eiꝰ: pma ergo littera ꝙ cõtrariũ per se nõ fit ex cõtrario intelligẽda ut de cõtrario accepto in abstracto. Secũda vᵒ ꝙ cõtrariũ semper fit ex cõtrario uel ex medio intelligẽda est de ꝯrio uel medio ut icludũt subiectuꝫ.

Lectio. XII.

Similiter aũt hoc ⁊ in alijs: quoniã nõ solũ simplicia eorũ que sunt: ꝫ ⁊ cõposita ꝫm eandem se habẽt rationẽ. Sed ꝓpter hoc opposite dispositiones nõ denominate sũt: latet hoc cõtingens. Necesse enim oẽ cõsonãs ex incõsonãti fieri: ⁊ incõsonans ex consonanti ⁊ corrũpi cõsonans in icõsonãtiã. ⁊ hãc non incontingentẽ: sed in oppositam.

¶ Postqꝫ pħs oñdit ex ꝯrijs oĩa fieri ⁊ ꝫ in simplicibus. in pte ista ostẽdit idẽ eẽ in cõpositis qd ꝓbauerat eẽ in simplicibꝰ: ⁊ duo facit. qꝛ primo ostẽdit cõposita generari ex cõpositis ⁊ corrumpi in ea.

secūdo ostēdit B esse generale in omnibus cōposi
tis ibi[differt aūt nihil.] Dicit ḡ φ sicut aūt B est ꝛ
in alijs.i.in cōpositis:q: nō solū eoꝝ que sūt simpli
cia supple generanſ ex ꝯrijs uel medijs uel corrū
puntur in ea:sed etiā cōposita se hñt ꝭm eandem
rationē:ſʒ hoc cōtigēs.i.hoc cōueniens.s.φ ita se
heat in cōpositis sic in simplicibus latet nos ꝛ est
ignotū ꝑpter hoc φ opposite dispositiōes nō sunt
denominate ꝛ manifeste in cōpositis sicut in sim-
plicibus:possum⁹ tamē hui⁹ dispositiōes opposi-
tas nominare cōsonātiā ꝛ icōsonātiā quo posito
dicem⁹ φ necesse est oē cōsonās fieri ex cōsonāti ꝛ
corrūpi cōsonās in cōsonātiā ꝛ hāc nō i cōtingētē
ſʒ in oppositā.corrūpiſ eni cōsonātia in nō cōsonā
tiā nō in qualibet:ſʒ in oppositā. ℂ Notādū āt sim
plicia hic accipi oia gñata per acceptionē vni⁹ ali-
cui⁹ foīe siue illa sit substātialis ut hō cui⁹ foīa est
humanitas:siue accñtalis ut albū ꝛ musicuʒ cui⁹
foīa est albedo ꝛ musica.cōposita ṽo hic appellāſ
que generanſ ex acceptiōe alicui⁹ ordis ut gñatio
ciuitaſ ex ordine mltarū domoꝝ uel ex acceptiōe
alicui⁹ cōpositiōiſ ut generatio parietꝭ ex cōpositio
ne multoꝝ lapidū uel ex acceptiōe alicui⁹ simpho
nie uel alicui⁹ cōsonātie ut gñatio cythare ex melo
dijs cordis uel gñatio statue ex cōsonantib⁹ ptib⁹
uel gñatio picture ex c orrespondētibus colorib⁹.
ℂ Deīde cū dicit.

ℂ **Differt aūt nihil icōsonātia dicē aut or
dine aut cōpōne. Manifestū eni est φ ea
dē sit rō. At ṽo dom⁹ ꝛ statua ꝛ qōlibet
aliō fit simlr. Dom⁹ qdē eni fit non ex eo
φ cōposita sūt:sed ex eo φ diuisa sūt hec
sic ꝛ statua ꝛ figuratoꝝ. Aliqō ex nō figu
rato:ꝛ vnūquoodqꝫ hoꝝ. Alia qdē ordo
alia ṽo cōpositio quedam sunt.**

ℂ Ostēdit hoc qō dictū ē eē generale q̄ntū ad oia cō-
posita dicēs φ nihil differt accipe h⁹ cōposita uel
cōsonantia.i.ꝭm consonantiam uel in ordine uel in
compositione. In oib⁹ eniʒ istis semꝑ generatio ꝛ
corruptio attendiſ ꝭm quādā cōpositionem : ideo
subdit manifestum esse φ eadē sit ratio in omnib⁹
Domus ṽo ꝛ ei⁹ ratio cōsistit in cōsonantia ꝛ qōli
bet aliud:ut ciuitas uel qōcunqꝫ aliud cuius ratio
ꝯsistit in ordine . similiter fit q: semper fit ex oppo
sito. Domus enim quidem ex eo φ non sūt cōposi
ta ea ex quib⁹ domus cōstat:sed ex eo qō hec.s.cō
ponentia domum sunt diuisa sic etiam ꝛ statua ꝛ
quodcunqꝫ aliō figuratorū fit ex nō figurato vnū
quodqꝫ enim horum compositorum:alia quidem
sunt ordo: quia ratio eorum consistit i ordine.alia
ṽo quedā sūt composita . alia quidem sunt conso-
nantia ꝛ armonia quedam . ℂ Notandum aūt φ
ut dictū est per hanc litteram intendit pħs osten-
dere φ in omnibus compositis habet ueritatē qō
dictū est: ꝛ q: ipsa naturalia sūt etiā cōposita cum
exēpla data sint solū de artificialib⁹. Ideo ꝭm ꝯres
sic debet ꝯtinuari hic text⁹ φ manifestū est cōposi-
ta generari ex cōtrarijs ꝛ nō solū hoc est in nālib⁹
sed etiā in artificialib⁹. φ aūt sit manifestū in arti-
ficialib⁹ patet per exēpla iā posita. uł possum⁹ dice
re φ ea quorū idē cōsistit in ordine possūt dici cō
posita naturalia. ciuitas eni quodāmodo est nālis
ut probaſ ꝑ politicorū. ℂ Notandū etiā accipien
do simplex ꝛ cōpositū:ut hic accipiūtur nō est icō
ueniēs idē ꝭm aliū ꝛ aliū modū generari simplex
ꝛ cōpositū. simplex qdē gñabiſ ut accipit vnā for-
mā. cōpositū ṽo diceſ gñari inquātum accipiendo
formā illā accipit quēdā ordinē ꝛ quādā cōpositio
nē uel ēt quādā armoniā iō ordo cōpositio ꝛ cōso
nātia nō videſ incōueniēs φ possint referri tā ad
artificialia q̄ʒ ad naturalia. In utrisqꝫ eniʒ talia re
seruanſ: ꝛ q: in omnib⁹ in quibus reseruanſ talia sem
per generatio est ex oppositis omnia composita tā
artificialia q̄ʒ naturalia ex oppositis generantur.
ℂ Deīde cū dicit.

ℂ **Si ergo hoc uerum est φ omne quod
fit:fiat ꝛ corrūpaſ qō corrūpiſ:aut ex con
trarijs:aut in cōtraria:ꝛ in horum media
media aūt ex cōtrarijs sunt:ut colores ex
albo ꝛ nigro:quare omnia erunt que nā
fiunt aut contraria aut ex contrarijs.**

ℂ Quia ostenderat oia gñari ex medijs uel ex ꝯrijs
que fuit prima ꝑpositio pricipalis rationis:addit
huic ꝑpositioni ꝑpositionem aliā videlicet φ ipa
media sunt ex cōtrarijs dicēs φ si hoc est uerum
φ omne qō fit fiat ex ꝯtrarijs aut supple ex medijs
ꝛ etiā si ueꝝ est φ omne qō corrūpitur:corrūpitur
in contraria aut in eorum media:q: media sunt ex
cōtrarijs ut colores medij ex albo ꝛ nigro:iō sim
pliciter oia uel sūt ꝯria uel ex cōtrarijs. ℂ Conse-
quēter cū dicit [q̄re oia.] ex ꝑmissis cōcludit ꝯnē
itētā:q: oia que nā sūt erūt cōtraria aut ex contra
rijs. patet ergo φ ꝑncipia sunt cōtraria nō q̄libet
sed cōtraria prima. Nā ponēdo ea sic cōtraria cō-
petūt eis illa tria que sūt de ratione ꝑncipiorū. pri
mo enim nō erunt ex alterutris q: cōtraria nō erūt
ex alijs. quia prima omnia autem alia erūt ex his
quia qcquid fit. fit ex oppositis. ℂ Deīde cū dicit.

ℂ **Usqꝫ qdē igiſ hoc fere secuti sūt ꝛ alio-
rū plurimi:quēadmodū dixim⁹ pri⁹. Oēs
eni elemēta ꝛ ab ipsis uocata principia ꝛ
uera sine ratione ponētes tamē cōtraria
dicūt tanq̄ʒ ab ipsa ueritate coacti.**

ℂ Probata hac ueritate.s.φ pria⁹ sunt ꝯria iam ex
ratione q̄ʒ ex antiquorū opinione. in parte ista ostē
dit quō antiqui huic ueritati acquieuerunt. circa
qō duo facit. quia primo facit qō dictū est. secūdo
cōparat opiniones antiquorum ad seinuiceʒ. secū
da ibi[differūt tamen abinuicē.] ℂ Dicit ergo φ
usqꝫ quidē igiſ ad hoc.s.φ ponerent pricipia con-
traria fere plurimi alioꝝ pħoruʒ secuti sunt quēad
modū diximus prius. omnes enim elementa que
ab ipsis erant uocata pricipia nature dicūt esse cō
traria. Sed B sunt ponentes sine ratione q: cum
rationem non haberent ad hoc ponendum tanq̄ʒ
ab ipsa ueritate coacti hoc dixerunt. ℂ Notandū
aūt φ pħs hic innuit φ.q. est per se notū principia
esse contraria. In ea enim que sunt per se nota : q:
sunt uelut locus ianue in domo:ideo in ea q̄si na-
turaliter ferrimur. sufficit enim ad talia lumen in-
tellectus agentis statim enim cōproponunſ nobis
si intelligim⁹ quid est qō dicitur per nomen absqꝫ
eo φ adducatur nobis aliqua ratio acquiescim⁹:
vult igitur pħūs dicē φ ualde erat manifestū prin
cipia esse cōtraria cum fere oēs antiqui pħi absqꝫ

aliqua rõne q̄z haberēt ad h̄ ponendū ponerēt cõtrarietatē in pncipijs. aliq̄ eni sūt adeo manifesta i ṽitate ꝙ cogunt ad ɔcedēdū ea ēt si nullā rõnē habeamus ad h̄ ponendū. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Differūt tamē abinuicē: in eo qḋ alij qdē ꝓora: alij posteriora accipiūt. Et qḋ hi qdē notiora ſm rõnē: illi aūt ſm sensū. Hi qdē eni calidū ⁊ frigidū: illi aūt humidū ⁊ siccū: alij aūt ipare ⁊ parē. Quidā autē ɔcordiā ⁊ discordiā cās ponūt generationis. Hec autem abinuicem differunt ſm dictum modum.

ℂ Cõparat hu° opiones ad seinuicē ⁊ duo facit. q: ꝑ ondit eas differre. 2° sil'r cū dñia assignat ɔueniētiā 2ª ibi [quare est dñia quodāmõ.] Dicit ḡ ꝙ dñnt antiqui in suis positionib° adinuicē: q: lꝫ fere ponāt oēs pn̄ ɔ̄ria. differūt tñ in eo ꝙ alij qdē accipiūt ɔ̄ria ꝑ²: alij ṽo posteriora. ⁊ etiā 2° differūt q: hi qdē ponūt pn̄ ɔ̄ria notiora ſm rõnē: illi aūt ſm sensum. Nā hi posuerūt pn̄ calidū ⁊ frigidū ut Parmeni. illi ṽo humidū ⁊ siccū uel etiā rarū ⁊ dēsum: que oīa sunt ɔ̄ria ſm sensū notiora: alij ṽo pictagorici cās gn̄ationis parē ⁊ iparē. Quidā aūt ut Empedo. ɔcordiā ⁊ discordiā. h̄ aūt differūt abinuicē ſm dictū modū: q: par ⁊ ipar ɔcordia ⁊ discordia sunt notiora ſm rõnem. alia ṽo sunt notiora ſꝫ sensum. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Quare est eadē dicere quodāmõ ⁊ altera adinuicē. Altera quidē quēadmodū videbitur plurib°. Eadē aūt ſm analogiā. Accipiūt eni ex eadē coordinatione. Hec qdē eni ɔtinēt. Alia aūt ɔtinētia ɔtrariorū. Sic igitur sil'r dicūt ⁊ aliter ⁊ pei° ⁊ melius. Et hi quidē notiora ſm rõnē: sicut dictum est prius: illi aūt ſm sensum.

ℂ Assignat inter hu° opiniones ɔuenientiā ⁊ dñiā: ⁊ d. s. q: ꝑ ponit. q. triplicē ɔueniētiā. 2° qdā qḋ supposuerat ꝓbat ibi [ul'e qdē eni.] dicit ḡ ꝙ pn̄ q̄ posuerūt antiq est ea dicē quodāmõ eadē: ⁊ qdāmõ altera abinuicē. Altera qdē quēadmodū videtur plib°. i. diuersis: q: diuersi diuersa pn̄ posuerūt. eadē eni pn̄ posuerunt antiq: q: tripl'r q̄si oēs accipiūt pn̄ coordinationem ex coordinatione ɔ̄riorū. ɔueniūt ḡ ꝑ qḋ oēs posuerunt pn̄ ɔ̄ria: ⁊ h̄ ſm quādā analogiā: q: qdā posuerunt pn̄ eē ɔ̄ria priora ⁊ ɔtinentia: qdā ṽo posteriora ⁊ ɔtenta: iõ subdit qḋ hic qdē ɔ̄riorū positorū. s. ab antiqs continent: q: sunt priora ⁊ ul'ia. Alia ṽo ɔtinent: q: sunt posteriora ⁊ particularia. subdit aūt sic: igit ⁊ sil'r supple ɔueniebant: q: ponendo pn̄ ɔ̄ria posuerūt eē vnū peius ⁊ aliud melius: ut calidū ⁊ ɔcordiā ⁊ alia huiusmodi erant meliora frigidū ⁊ discordia ⁊c̄. talia erant peiora. 3° ɔueniebant: q: oēs posuerunt pn̄ notiora. Sed hi quidem posuerūt notiora ſm rõnē sicut prius dictum est. illi aūt ⁊ alij notiora ſm sensum. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Uniuersale quidem eni ſm rõnem notum est: singulare aūt ſm sensum. Rõ qdem eni ul'is est: sensus aūt particularis: ut magnum ⁊ paruum ſm rationem est: rarum autem ⁊ densum ſm sensuꝫ. Qḋ quidem igitur contraria oportet esse pncipia: manifestum est.

ℂ Manifestat qḋ supposuerat. d. ꝙ ul'e est notū ſꝫ rõnē. singulare aūt ſm sensuꝫ. Nā rõ qdē est ul'is sensus ṽo particularis. magnum ṽo ⁊ paruū que sunt pn̄ magis ul'ia ɔtingit ea esse notiora ſm rõnē. rarū aūt ⁊ dēsum que sunt min° ul'ia sunt notiora ſm sensum. Rarū eni ⁊ densum ɔtinent sub paruo ⁊ magno sicut excellentia ⁊ defectū. ℂ Ultimo epilogat: qḋ qdē igit manifestū est ꝙ opꝫ pn̄ eē ɔ̄ria.

Lectio. XIII.

C Onsequens autem utiq; erit dicere: utrū duo: aut tria: aut plura sint.

ℂ Postq̄ pħs uenatus est de pncipiorū ɔ̄rietate. In parte ista ingrit numerū eorū: ⁊ duo fac. q: ꝑ ɔtinuat se ad dicēda. 2° exegtur de intento ibi [vnū qdē.] Dicit ḡ ꝙ ɔñs utiq; erit dicere de numero pncipiorū: utrū sint duo aut tres aut plura. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Unum quidem enim ipossibile est: qm̄ non vnum contraria.

ℂ Exegtur de itēto ⁊ duo facit: q: ꝑ uenat numerū pncipiorū ſm rõnes cõēs. 2° uenat h̄ per rõnes naturales ⁊ philosophicas. Scḋa ibi [sic ḡ nos dicam°.] pōt aūt aliter continuari: sed h̄ infra dicet. ꝑma pars diuiditur in duas: q: ꝑmo uenatur numerū principiorū quodāmodo ⁊ incõplete ſm qḋ est manifestū ex habitis. scḋo uenat hu° numerū simpl'r. 2° ibi [Qm̄ aūt ifinita.] Iccm̄ autē fuit supra pncipia non esse ifinita. rursus dictū fuit pn̄ eē ɔ̄ria: ɔ̄rietas autem ad min° est inter duo ex dict. ḡ manifestū est pncipia: nec esse infinita nec eē vnū tm̄. Circa primum duo facit: q: ꝑmo ondit pn̄ nõ esse vnū tm̄. scḋo non esse infinita. scḋa ibi [infinita autem est.] dicit ergo ꝙ impossibile quidē pn̄ esse vnum tm̄. Nam qm̄ ɔ̄ria sunt plura sunt non vnum. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Infinita autem non: quoniam neq; scibile quod est erit.

ℂ Ostendit pncipia non esse infinita: ⁊ qnq; facit ſm ꝙ qnq; rõnes ad hoc adducit. scḋa ibi [⁊ igit vna ɔ̄rietas.] 3ª ibi [⁊ qḋ ɔtigit ex finitis.] 4ª ibi [amplius aūt sunt alia.] 5ª ibi [pncipia aūt oportet.] ℂ Prima ratio talis est: principia non sunt infinita: quoniam hoc posito qḋ est ex hi° pncipijs non erit scibile: ⁊ ita ꝑibit scientia qḋ est incõueniens. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Et vna ɔtrarietas in omni genere vno. Substātia autem vnū quoddā gen° est.

ℂ Ponit scḋam rõnem: q: in oi genere vno est vna ɔ̄rietas ꝑma ⁊ priuatio ⁊ habitus. sba aūt vnū qḋdam genus est: ergo in eo est vna ꝑma cõtrarietas sed ꝑma ɔ̄ria in gn̄e sbe sunt ponenda simpl'r: pn̄ cū talia non sunt infinita sed sunt duo tm̄: pn̄ non erunt infinita. ℂ Notandū aūt ꝙ pn̄ sunt prima contraria ut dicebat supra. ḡ pn̄ ꝑma simpl'r sunt prima ɔ̄ria in primo gn̄e simpl'r: sed ꝑmū gen° simpl'r est ista substantia. ergo prima principia de quibus nos loquimur ponenda sunt in genere substātie. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Et quod contingit ex finitis melius ex

finitis: quemadmodum Empedocles: q̄z ex infinitis. Omnia nanq̄z assignare opinatur: quemadmodū Anaxa. ex infinitis.

¶ Adducit tertiā rōnē3 q̄ ɔtingit facere ex p̄ncipijs finitis quemadmodū Empedo. facit. est meli⁹ q̄z qȯ ex infinitis qȯ fecit Anaxa. Emp. nāq̄z opinat̄ assignare oīa. i. rōnē omni ex p̄ncipijs finitis: quēadmodū Anaxa. ex p̄ncipijs infinitis. ¶ Notādū autē q̄ frustra ꝛ uana dr̄ per cōparationē ad finē3 sicut ḡ in arte frustra fit per plura: qȯ pōt fieri per pauciora cū tota nā regat̄ ab arte p̄ncipali que est ipsius dei ut dicit ɔ¹ᵒʳ xij° metba^cᵉ. nihil frustra fit in natura: non ḡ fit per infinita uel per plura princi pia qȯ potest fieri per finita ꝛ per pauciora. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius sunt alia alijs priora contraria. Et fiunt altera ex alterutris: ut dulce ꝛ amarum: ꝛ album: ꝛ nigrum.

¶ Ponit quartā rōnem q̄ alia ɔ̄ria sunt alijs priora ꝛ quedā sunt ɔ̄ria altera ex alterutris. i. fiūt ex se inuicē ut dulce ꝛ amarꝰ ꝛ albū ꝛ nigrū que ex se inuicē transmutant̄. Non ḡ oīa ɔ̄ria sunt p̄ncipia: q: ɔtraria posteriora ꝛ que fiūt ex se inuicē nō erūt p̄nᵃ. cū dictū sit supra: q̄ ɔ̄ria opꝫ esse p̄ma: ꝛ non esse ex se inuicē siue ex alterutris: sed si p̄nᵃ eēnt infinita oīa ɔ̄ria essent p̄nᵃ: ḡ a destructione ɔ̄ñtis: q̄a nō oīa ɔtraria sunt p̄nᵃ nō erūt p̄nᵃ infinita. ¶ Notandum autem q̄ infinito non est possibilis additio: ideo si principia que sunt contraria essent infinita oporteret omnia ɔtraria esse principia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Principia autem semper opꝫ manere. Qȯ quidem igitur: neq̄z vnum neq̄z infinita sunt: manifestum est ex his.

¶ Ponit q̄ntā rōnem: q: p̄nᵃ semp̄ opꝫ manere: sꝫ nō sunt infinita ea que manēt: ḡ non sunt infinita p̄ncipia. posset aūt qui uellet ad h̄ qȯ dcm̄ est nō facē rōnē nonā: sed dicere h̄ additū eē ad ꝓbādū qȯ p̄miserat. innuebat enī per l̄ram precedētē non oīa ɔ̄ria eē p̄nᵃ: sed solum ea que sunt p̄ᵃ ꝛ non sunt ex alterutris: iō ad h̄ ꝓbandū subdit q̄ p̄nᵃ opꝫ manere. Cum ḡ non oīa ɔ̄ria maneant: sed solū maneant que sunt p̄ma ꝛ non sunt ex alterutris: iō talia opꝫ esse p̄nᵃ. ¶ Dubitaret forte aliquis: utrū3 p̄nᵃ opꝫ manere: ꝛ vꝫ q̄ non: q: p̄nᵃ sunt ɔ̄ria ꝛ vnum ɔ̄rioꝝ facit ad corruptionem alteri⁹: videt̄ q̄ talia non maneant. ¶ Ad qȯ dixerunt quidā h̄ dictum esse s̄m opinionē alioꝝ: q: s̄m Empe. p̄ma ɔ̄ria ut qualitates elementoꝝ semper manēt: posuit enim elēta intransmutabilia: sed hoc non videt̄ intellēm getare. Nam s̄m pħm p̄ma ɔ̄ria posuit eē p̄nᵃ: nec sunt ex se inuicē: nec ex alijs. Sed que sic se hñt nō accidit eis fieri transmutatio. videt̄ ḡ q̄ s̄ꝫ pħi sententiā: opꝫ semper p̄nᵃ manere. ¶ Dicendū ergo q̄ p̄nᵃ nāe sue mā ꝛ forma ꝛ priuatio. mā autē dupl'r pōt accipi uel ut est p̄ᵃ. ꝛ ut ɔsiderat̄ s̄m eēntiā suā3: uel ut est disposita. p̄ modo mā semp̄ manet: q: mā semp̄ manet mā. secūdo modo mā non semper manet. uariatur enī mā s̄m dispositiones additas. ita qȯ fuit mā liquabiliū ꝛ aq̄ticoꝝ fit postea mā ignitoꝝ ꝛ ypercunseū: ꝛ sicut mā pōt dupl'r accipi: ꝛ vno mō manet ꝛ non alio: sic forma ꝛ p̄uatio dupl'r accipi pñt. Nā3 sicut mā h̄ ut mā disposita addit supra mām simpl'r: sic priuatio ꝛ forma h̄ addunt s̄m nostrū modū intelligendi sup̄ formā ꝛ p̄uationē sumptā simpl'r: ꝛ sicut semper manet materia: sꝫ nō semp̄ manet mā: h̄ ꝛ sic disposita: sic semp̄ manet ꝛ p̄uatio ꝛ forma sed nō hec forma: ꝛ h̄ p̄uatio: ꝛ q: hic loquimur de p̄ncipijs simpl'r ꝛ non de p̄ncipijs hui⁹ ul' illius: ut p̄sens s̄mo postulat. bene dcm̄ est q̄ p̄nᵃ semp̄ manent/ꝛ qȯ dicebat̄: q: vnū ɔ̄riū facit ad destructionē alterius: pꝫ q̄ totaliter tollitur hoc ɔ̄rium uel illud: ꝛ absoluit̄ ab hac forma uel ab illa: ꝛ ab hac priuatiōe uł ab illa. nunq̄z tm̄ absoluit̄ simpl'r: semp̄ enī est sub forma ꝛ sub priuatione: q: semp̄ est sub aliqua forma sub qua existēs priuatur opposita. ¶ Ultimo cum dicit q̄ quidem epilogat dicit q̄ manifestū3 est ex his q̄ p̄nᵃ neq̄z sunt vnum tm̄ neq̄z infinita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam autem finita facere duo tm̄: q̄z non facere duo tm̄: habet quandam rationem. Deficiet enim aliquis qualiter densitas raritatem facere aliquid apta nata sit: aut. h. densitatem. Similiter autem ꝛ alia quecunq̄z contrarietas. Non enim concordia discordiam ɔducit: ꝛ facit aliquid ex ip̄a: neq̄z discordia ex illa sed utraq̄z: alterum quidem tertium.

¶ Quia ualde incomplete scimus numerū p̄ncipiorum sciendo ea neq̄z esse infinita neq̄z vnū tm̄: ideo hic ostendit quot sunt p̄ncipia. ꝛ duo facit: q: p̄mo ōñdit principia esse tria. secūdo probat ea non esse plura tribus ibi [plura autē tribus.] Circa primū tria facit: q: p̄ probat principia esse tria per rōnē3. Secūdo probat hoc per alioꝝ opinionem. Tertio concludit ueritatem. scđa ibi [Sed oēs vnū h̄.] tertia ibi [tria quidē igit̄.] ¶ Ad euidentiam prime partis notādū q̄ preter principia cōtraria: ut preter priuationē ꝛ formā: opꝫ dare tertiū. s. materiam. tria ḡ erunt principia forma priuatio ꝛ materia. duo ergo facit: q: primo ostendit q̄ oportet dare tertiū qȯ subijciatur contrarijs. secūdo ōñdit hui⁹ tertiū esse quodammodo magis principium q̄z aliqȯ alioꝝ contrariorū3. scđa ibi [adhuc autem amplius ꝛ de hoc.] Circa p̄mū duo facit s̄m q̄ dupl'r ꝓbat intentum. 2ᵒ ibi [quidā autē pl'a.] ¶ Dicit ergo q̄ faciendo finita principia habet quandam rationem. i. quandam rationabilem dubitationem: utrum debeamus ea facere duo tm̄ uel nō facere duo tm̄. ꝛ subdit q̄ deficiet idest dubitabit utiq̄z aliquis qual'r densitas est apta nata facere aliquid ut raritatē. aut. s. raritas qualiter est apta nata facere densitatem. Sil'r aūt ꝛ alia quecunq̄z ɔ̄rietas vna. s. non facit aliā nisi subijciat̄ eis aliqȯ tertiū ut mā: non enī ɔcordia ɔducit discordiā3: nec facit aliqd ex ipsa. neq̄z discordia facit aliquid ex illa. i. ex ɔcordia sed utraq̄z. i. ut fiat utrunq̄z ɔ̄rioꝝ requirit̄: alteꝝ q̄dam tertiū ut mā: est ergo vis rōnis: qȯ q: p̄nᵃ sunt ɔ̄ria: ꝛ ɔ̄ria non transmutant se inuicem sine mā: ḡ ut saluentur transmutationes naturales oportet dare tertium principiū3 videlicet materiam que substernatur cōtrarijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Quidam autem ⁊ plura recipiũt: ex quibus parant eorum que sunt ſm naturaȝ.**

¶ Ponit ſecũdam rationem dicens: ꝙ quidã recipiunt plura. i. plura pn̄ᵃ: ex quibus parant nãm eoꝝ que ſunt. res eñi nãles parant ⁊ ꝯſtituunt ⁊ ſũt cõpoſite ex plĩbus pncipijs: ut qdam dicũt: ⁊ ueruȝ eſt. Sed ſupple ſi ſola ꝯria eſſent pnᵃ: ⁊ nõ eẽt dare mãm quaſi tertiũ pnᵐ ſbam eis res nãles non eſſent compoſite: ſed ſimplices qđ eſt icõueniens. ¶ Notandũ autẽ ꝙ ideo res nãles ſunt compoſite: qꝛ mã que eſt ſub vno ꝯtrarioꝝ efficitur poſtea ſub alio. Sed ſi vnũ ꝯtrarioꝝ fieret aliud tota ſba reſeẽt alteꝝ ꝯtrarioꝝ. Res ḡ generate nõ eſſent cõpoſite eſſentialr̄ ex plĩbꝰ pricipijs qđ ẽ icõueniẽs. ¶ Notandũ etiã ꝙ qdam de hoc nõ faciunt rõnẽ nouã ſed continuant ad textũ pcedẽtẽ dicẽtes ꝙ opȝ ponere mãle prinᵐ ſbȝ utriꝗ ꝯtrarioꝝ: ſȝ huiꝰ pnᵐ quidã dicũt eẽ vnũ. quidam plura. ideo dicit ꝙ quidam parãt naturam eorum que ſunt ex pluribus ponendo plura materialia principia.

Lectio. XIIII.

Adhuc autem amplius: ⁊ de hoc
a **aliquis dubitabit: niſi aliquis ſuppoſuerit contrarijs naturã. Nullius enim videmus eorum que ſunt ſubſtantiam contraria. Principium autem non de ſubiecto oportet dici aliq̃. Erit enim principium principij. Subiectũ eñi pncipiũ ⁊ prius videtur eſſe pdicato.**

¶ Poſtq̃ pħs oñdit ꝙ opȝ dare tertiũ: ut mãȝ ſbaȝ utriꝗ ꝯtrarioꝝ: qꝛ forte diceret aliqs ꝙ lȝ oporteat ponere tale tertiũ huiꝰ: tamẽ tertiũ non erit pnᵐ ideo hic probat ꝙ iſtud tertiũ eſt magis prinᵐ q̃ aliqđ ꝯrioꝝ: immo ipſa ꝯria reſpectu huius: quaſi non hñt rõnem pncipij. Sed h̄ qđ eſt mã videt eẽ prinᵐ principij. duo ḡ facit: qꝛ p̄ facit qđ dictũ eſt. ſcđo ex his que dixerat ꝯcludit ꝙ opȝ dare mãm tertiũ prinᵐ. 2ᵃ ibi [vñ ſi aliquis.] Circa primum duo facit ſm qđ dupl'r pbat intentum. 2ᵃ ibi [amplius non eẽ dicimus.] Dicit ḡ ꝙ adhuc amplius de hoc dubitabit aliquis niſi ſuppoſuerit vnã naȝ ꝯrijs: nullius enim videmus eoꝝ que ſunt ſbam eẽ ꝯria: ⁊ qꝛ ꝯria non ſunt ſbe nec per ſe ſtant merito dubitare debemus quomodo poni poſſunt pnᵃ ꝯria niſi eis detur aliqđ tertiũ in quo ſubſiſtant: ⁊ iſtud 3ᵐ maxime erit prinᵐ. vnde opȝ dici de aliq̃: pdicatum enim quod dicitur de ſbto ⁊ eſt in ſubto videtur oriri ex ſbto: ex quo ſuſtentat mã ḡ in qua ſuſtentat utrũꝗ contrarioꝝ videtur habere rõneȝ pricipij reſpectu utriuſꝗ: ideo ſubdit ꝙ erit pnᵐ principij: ſbm enim ⁊ mã eſt principium: ⁊ videtur eſſe prius pdicato. i. forma: quia h̄ educitur. de illa ergo materia non ſolum eſt principium ⁊ ſed eſt maxime principium que eſt principium principij. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Amplius non eſſe dicimus ſubſtantiam contrarium ſubſtantie. Qualiter igitur ex non ſubſtantijs ſubſtantia utiꝗ erit. Aut quomodo prius non ſubſtantia: ſubſtantia erit.**

¶ Adducit ad hoc ſcđam rõnem dicens ꝙ nos non dicimus eſſe ſbam contrariam. ſbe ḡ principia que ponuntur ꝯria non erunt principia ſbe ſimpl'r: qꝛ qualiter ex non ſubſtãtijs erit utiꝗ ſba: ⁊ quomõ non ſba erit prius ſba. Si igitur ſimpl'r ⁊ per oẽm modum ꝯria eſſent prinᵃ ſbe: cum ꝯria non ſint ſbe ex non ſubſtantijs fieret ſba: qꝛ ex principijs fieret principiatum ⁊ non ſba eſſet prior ſba: qꝛ prinᵐ eſt prius principiato. materia ergo cui nihil eſt cõtrariũ: ⁊ que videtur eſſe maxime ſba: quia maxime ſubſtat maxime videtur habere rationem pncipij. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Unde ſi aliquis ⁊ priorem ueram putabit eſſe rationem: ⁊ hanc neceſſarium eſt: ſi debet ſaluare utraſꝗ ipſas ſubeſſe quoddam tertiuȝ: quemadmodum dicũt vnã quandaȝ naturã dicentes omne: ut aquã aut ignem: aut medium horum.**

¶ Concludit ꝙ opȝ mãm dare eſſe tertium prinᵐ: ⁊ duo facit: qꝛ primo facit qđ dictum eſt. ſcđo oñdit qui antiquoꝝ acceſſerunt magis ad nãm mãe ibi [videt autem eſſe mediũ.] Dicit ḡ ꝙ ſi aliquis putabit rõnem priorem eẽ ueraȝ: que ſupple pbabat principia eẽ cõtraria: ⁊ hanc. i. putabit hanc rõneȝ eſſe ueram probantẽ ꝙ prinᵐ opȝ eſſe ſbam ⁊ non eſſe cõtrarium: neceſſariũ eſt ſi debet ſaluare ipſaſ utraſꝗ rõneſ ſubeſſe ipſis cõtrarijs quoddam tertiũ: ita ꝙ pꝑter contraria demus vnam nãm tertio principio quemadmodũ dicũt antiqui dicẽtes vnã quandã nãm eſſe quã appellabant mãm ⁊ quã mãm dixerunt quidã eſſe aquã: quidam aerem: qdam medium hoꝝ. ¶ Notandum aũt ſm ꝯteᵐ rõnes prius facte non adducunt ad pbandum mãȝ eſſe principiũ. Sed adducunt directe ad oſtendendum ꝯtraria eſſe principia: qꝛ cõtrarium eſt in ſb ꝯ ⁊ cauſatur ab ipſo. cũ igitur ſbm ſit prinᵐ contrarij: ſi contrarium eſſet prinᵐ tunc pnᵐ haberet pncipium ⁊ eſſet aliquid pnᵐ principij qđ eſt inconueniens. rurſus ſi principia ſbe eſſent contraria cũ cõtraria non ſint ſbe principia ſbe non eſſent ſba: ⁊ non ſba eſſent prioꝛ ſba: ideo ꝯter dicit: ꝙ iſte rationes ſunt diſputatiue que non ꝯcludunt ueꝝ ſm totum: ſed ſm partem. priores ergo rõnes pbantes principia eſſe contraria uere ſunt ſm partem: qꝛ aliqua pncipia ſunt contraria: ⁊ he rationes uere ſunt ſm partem: qꝛ eſt dare principiũ non contrarium. ideo ꝯter dicit ⁊ allegat ad h̄ Alex. ꝙ ſbam ſbe eſſe contraria ueꝝ eſt ſm formaȝ: qꝛ vna forma cõtrariatur alteri: etiã quantum vna magis habet rõnem habitus. alia vo magis priuationis. iđ ꝯter ait: ꝙ ſiquis putet predictam rõnem pbantẽ contrarietatem pncipioꝝ eſſe ueꝝ quantũ ad aliquid: ⁊ hanc negantem huiꝰ ꝯtrarietatẽ etiam eſſe uerã quantũ ad aliquid oportebit eũ ponere utruꝗ. ſ. quedam principia ſunt contraria ⁊ nõ ꝯtraria. contraria quantũ ad formaȝ. non contraria quantum ad mãm: ergo preter ꝯtraria oportebit eũ dare 3ᵐ pncipium. ſ. mãm: quocuꝗ tamen modo exponat ſatis patet haberi expoſitio lr̃e. ¶ Dubitaret forte aliquis: utꝝ mã ſit magis pnᵐ q̃ forma: ut vꝫ nelle phũs qui ponit eã quaſi pnᵐ pncipij: ⁊ innuit eã eſſe priorem forma: qꝛ ſbm eſt ſemper priꝰ predicato. Rñdeo dicendũ ꝙ nõ eſt inconueniẽs mãȝ eẽ priorẽ forma: ⁊ ecõuerſo ſm alium ⁊ aliũ modũ:

qꝛ in via gñationis ⁊ originis mã est prius forma: qꝛ forma videtur educi de potẽtia materie. in via tñ perfectionis ⁊ actus forma est prioꝛ mã: cũ mã ſm ſe ſit potentia ſolũ ⁊ eſſe: ⁊ perfectionẽ ſuſcipiat per formam: ſed hoc nõ videt̃ queſtio querere. Sed querit cui magis attribuenda ſit ratio principij: ideo ſciendũ ꝙ pncipium eſt cauſa alicui⁹ ex hoc eſſe dicitur inquãtũ facit ad eſſe eius. iõ qđ magis facit ad eſſe magis habet rationem pncipij: ⁊ quia forma principali⁹ facit ad eſſe rei q̃ mã nõ eſt inconueniens qđ ſimplr̃ eſt magis tale per aliquem modũ eſſe mi⁹ tale: ut ſoia que ſimplr̃ magis habet rõnez pncipij: qꝛ magis facit ad eſſe: igit̃ aliqd min⁹ hẽt rõnem principij cũ in via originis ſequat̃ mãm: de cui⁹ potentia educitur. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: utꝝ mã ſit magis ſbã q̃ forma cum videatur phũs uelle ꝙ ↄtraria non habeant rõnẽ ſbe ꝓpter qđ mã magis videt̃ eſſe ſuba q̃ forma. ¶ Rñſio. dicendum ꝙ in omnib⁹ eſt duo ↄſiderare rẽ ⁊ modũ rei. eſt ḡ videndũ qd importet realr̃ ſbã: ⁊ in quo ↄſiſtat modus ei⁹. ſbã enĩ ſm id quod eſt ⁊ quãtũ ad id qđ importat̃ per rẽ denominat ens qđdaz: a quo oĩa alia dicũtur eſſe: qꝛ ut poteſt haberi ex 4° methaᶜᵉ ſicut oĩa dicunt̃ ſana per attributionẽ ad vnũ ſanũ: ſic oĩa dicuntur entia per attributionẽ ad vnũ ens: ut ad ſbam: ⁊ qꝛ ratio entitatis pncipalr̃ importatur per formã quãtum ad id qđ realiter: ⁊ ſm id qđ eſt importatur noĩe ſbe: ideo forma eſt magis ſbã q̃ mã: modus autez ſbe conſiſtit in per ſe eẽndo. quantũ ergo ad talẽ modum forma deficit a rõne ſbe: qꝛ nõ per ſe exiſtit ſꝫ habet eſſe in mã: vnde 5° methaᶜᵉ forma ſbalis dĩ eſſe quedã qualitas: iõ ſm talem modum mã eſt magis ſbã q̃ forma qꝛ magis ſubſtat: ex hoc aũt magis ſoluitur queſtio pmiſſa: qꝛ forma ſm id qđ realiter importatur nomine principij eſt magis pncipium q̃ materia: tamẽ quantũ ad aliquẽ modum ſe habendi materia eſt magis pncipiũ q̃ forma. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur autem medium magis. Ignis enim ⁊ terra ⁊ aer ⁊ aqua cum contrarietatibus complexa ſunt. Unde nõ irrationabiliter faciunt ſubiectũ alterum ab his facientes: aliorum autem quidam aerez. Aer enim minime habet aliorum differẽtias ſenſibiles. Conſequenter autẽ aqua. Sed omnes vnum hoc contrarijs figurant: ut dẽſitate ⁊ raritate: ⁊ eo quod magis ⁊ minus. Hec aũt ſunt omnia excellẽtia: videlicet ⁊ defectus ſicut dictũ eſt pri⁹.

¶ Oſtendit qꝛ antiquoꝝ acceſſerũt magis ad nãm materie dicens ꝙ mediũ. i. ponens mãz eẽ aliqđ medium: videt̃ magis acceſſiſſe ad nãz mãe. ignis enim ⁊ aqua aer ⁊ terra cũ ↄtrietatibus cõplexa ſunt: vñ qꝛ mã ſm ſe dicit aliquid ſemotũ a ↄtrietatibus non irrõnabilr̃ faciunt facientes ſbm alterũ ab his. i. ab his eẽtis: ⁊ ponentes ipm eſſe mediũ inter ea: ⁊ ſubdit aliqđ alioꝝ quidẽ. i. īter alios aerem. q. d. ꝙ poſt facientes mãm eſſe aliqđ mediũ inter elemẽta inter oẽs alios melius dixerunt qui poſuerunt mãm eſſe aerem: qꝛ aer alioꝝ. i. īter alia elementa minime habet differentias ſenſibiles: ⁊ ideo magis accedit ad nãm mãe: ↄſequẽter autez aqua. i. poſt hoc ponẽtes mãm eſſe aerem. ↄſequẽter minus male dixerũt ponẽtes eã eſſe aquã ⁊ ſupplendũ eſt ꝙ inter omnes alios peſſime dixerunt ponentes eam eſſe ignẽ. ¶ Notandũ aũt ꝙ ponẽtes mãm eſſe ignem crediderũt eam eſſe pnᵐ actiuum: ideo dixerunt eam eſſe ignẽ: qꝛ inter oĩa maxime eſt actiuus ꝓpter qđ peſſime dixerũt: qꝛ mã ſm ſe dicit quid in potẽtia non in actu: qꝛ ſi uellemus hoc trahere ad bonũ intellᵐ diceremus ꝙ mã ⁊ qđlibet pnᵐ ſm ſe videtur dicere aliqd ſimplex. Cum ergo int̃ elementa ignis magis videat̃ accedere ad ſimplicitatẽ magis videtur hẽre rõnẽ pncipij. ¶ Conſequent̃ cum dicit [ſed oẽs vnũ.] poſtq̃ ꝓbauit ꝙ oportet dare tertium pncipium. i. mãm per rõnez: hic ꝓbat hoc per antiquoꝝ opinionem ⁊ duo facit: qꝛ primo facit qđ dictũ eſt. ſecundo dat dĩam inter ipſos antiquos. 2ª ibi [ſed videtur antiqua eẽ.] dicit ḡ ꝙ omnes antiqui figurãt hoc vnum mãle principium contrarijs formis: quia aut figurant ipſum raritate uel denſitate. aut eo ꝙ eſt magis ⁊ minus: ⁊ ſubdit ꝙ hec omnia ſunt excellentia: videlicet ⁊ defectus ſicut pri⁹ dictuz eſt. Nam ut dicebat̃ excellentia ⁊ defect⁹ ſunt quedã vlĩa in que reducuntur omnes alie cõtrarietates. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ videtur antiqua eſſe opinio ꝙ vnuz ⁊ ſuperabundantia ⁊ defectus principia rerum ſunt: ſed non eodem modo. Sed antiqui duo quidem facere: vnum autem pati: poſteriorum autem quidam contrarium vnum quidem facere: duo vero pati magis dicunt. Tria quidem igitur dicere elemẽta eſſe: ⁊ ex his ⁊ ex huiuſmodi alijs intẽdẽtibus: videbitur utiqꝫ habere quãdam rationem: ſicut diximus.

¶ Qđ rerum principia ſunt ſuperabundantia ⁊ defectus. i. fuerunt duo contraria: ⁊ ſunt vnum non contrarium ſed differenter: qꝛ quidam poſuerunt duo contraria ex parte forme vnitatẽ ex parte materie. Quidã autem econuerſo: adeo ſubdit ꝙ hec non ſunt eodem modo. Sed antiqui. i. antiquiores dixerunt duo facere. i. poſuerũt dualitatem ⁊ contrarietatem ex parte principij actiui ⁊ forme. vnũ autem dixerunt qꝛ poſuerũt vnitatem ex parte pncipij paſſiui ⁊ materie: poſterioꝝ quidam ut plato dici ↄtrarium. i. dixerũt cõtrarium. Nam dixerũt vnum quidem facere ut ideam. dicũt enim vnitatem ex parte forme. duo vero dicũt magis pati: qꝛ poſuerunt dualitatem ut magnũ ⁊ paruũ: ex parte pncipij paſſiui ⁊ materie. ¶ Ultimo cum dicit. [Tria quidem igitur.] ↄcludit igitur pnª ⁊ elementa eſſe tria dicẽs ꝙ dicere tria elementa: manifeſtum erit ex his que dicta ſunt: ⁊ ex alijs hui⁹ intendentibus: videbitur utiqꝫ habere quandã rationem ſicut diximus rationabiliter oſtenſum eſt: ⁊ dictum eſt ſupra ꝙ preter duo contraria oportet dare tertium principium quod eſt mã. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Plura autem tribus non ampli⁹. Ad patiendum quidẽ enim ſufficiẽs eſt vnũ.

¶ Poſtq̃ probauit ꝙ oportet principia eſſe tria: hic

probat q non possunt esse plura tribus: et tria fac͂ s͂m q tripliciter hoc ostendit. sc͂da ibi[si aūt quatuor.]tertia ibi[simul autē.] dicit ergo q plura autem trib⁹ nō amplius .i. nō principia possunt eē plura trib⁹: et est ratio q͂ ad patiendum quidē sufficiens est vnum principium: et supple duo contraria sufficiunt ad agendum: et q͂ frustra fit per plura qd̄ potest fieri per pauciora tria tm̄ erunt principia. duo formalia: et vnum materiale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autem quatuor existētibus due erūt contrarietates. oportebit seorsum utrisq͂ esse alteram quandam naturam. Si autē ex inuicē poterit generare ociosa utiq͂ altera contrarietatum erat.

¶ Adducit sc͂dam rōnem: q͂ si p̄ncipia reducerentur in vnam ͻ̄rietatem cum vna contrarietas requirit vnum s͂bm et habeat duo extrema non essent nisi tria p̄a⁹: ideo dicit q quatuor existentibus p̄ncipijs non sufficiet vna ͻ̄rietas: sed ad minus due erunt ͻ̄rietates. oportebit ergo seorsum utrisq͂ ͻ̄rietatibus dare alteram quandam nām mediam .i. dare alterum s͂bm et alteram mām. Si autem hui⁹ ͻ̄rietas ex inuicez poterit generare ociosa utiq͂ erit altera ͻ̄rietatum: sed q͂ inconueniens est esse aliqd ociosum in natura: inconueniens est esse plures ͻ̄rietates. non ergo erūt plura prin⁹ tribus: sed erit vna ͻ̄rietas siue erunt duo ͻ̄ria et erit vna mā s͂bta utrisq͂. ¶ Notandum autem q ab eodem vniuersaliter non p̄ōt immediate procedere nisi vnuz. Si ergo ͻ̄traria procedunt ab aliquo subto: si vnuz est subz opz q insit ei vna prima ͻ̄rietas: et oporteret q essent duo subta. ¶ Notandum etiam q omnis transmutatio p̄supponit vnitatem materie: et per consequens p̄supponit vnitatem ͻ̄rietatis: q͂ vni⁹ subi vna est p⁹ ͻ̄rietas. sicut ergo sufficit vna materia ut statuatur transmutatio in reb⁹. immo si eēnt materie plures uel non esset transmutatio uel altera superflueret. sic si essent plures ͻ̄rietates prime: uel non esset transmutatio uel altera superflueret. ¶ Notandum etiam quālibet istarum rōnum oñ͂dere non esse p̄ncipia plura tribus: q͂ non est dare aliquid ociosum in natura. Sed p̄ma ratio magis se tenet ex parte materie ut q mā esset ociosa si eēnt p̄u⁹ plura tribus: hoc autem magis se tenet ex parte ͻ̄rietatis: ut q esset aliqua contrarietas ociosa si numerus principioꝝ excederet trinarium numerum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simul autem et impossibile est contrarietates primas. Substantia enim vnum quoddam genus est entis. Quare in eo qd prius et posterius sunt: differunt abinuicem principia tm̄: sed non genere. Sēper enim in vno genere contrarietas est vna. Omnes enim contrarietates reduci videntur in vnam. Quod quidem igitur neq͂ vnum sit elementum neq͂ plura duobus uel trib⁹ manifestum est. Horum autem utrum sit ueruz: quemadmodum diximus: dubitationem hēt multā.

¶ Adducit tertiam rōnem q si nunc genere impossibile est esse plures ͻ̄rietates primas: et q͂ suba est vnum quoddam genus entis in suba erit vna prima ͻ̄rietas: ideo subdit q ͻ̄ria que ponuntur p̄ncipia tm̄ differunt in eo qd̄ sunt quedam pri⁹ quedam posterius. Sed tm̄ non differunt genere. Sz in vno gn̄e est vna ͻ̄rietas ad quā reducuntur oēs alie. omnes enim ͻ̄trarietates in vnam ͻ̄trarietatē reducuntur: ut in p̄uationem et habitum que est in gn̄e sube supplende. est ergo ratio q si essent p̄n⁹ plura tribus essent plures ͻ̄trarietates: quaꝝ vna non reduceretur in aliaz qd̄ est incōueniēs. ¶ Notandum autem q suba que nominat vnū gen⁹: in quo est prima ͻ̄rietas dupl'r potest accipi. uel pro gn̄e p̄dicabili ul' subijcibili. Si accipiatur pro predicabili: tunc est sensus q oppositio in omnib⁹ alijs gn̄ibus reducitur ad oppositionem que est in gn̄e sube ut priuatio et forma prout sunt in alijs gn̄ib⁹ oppositionum reducuntur ad priuationem et formam in gn̄e sube. ergo ͻ̄ria possunt differre s͂z prius et posterius s͂m qd̄ genera illa in quibus tales ͻ̄rietates sunt s͂m prius et posterius se habent oia tm̄ reducuntur ad ͻ̄ria in vno gn̄e. ¶ Alio modo intelligi potest ꝑut suba nominat gen⁹ subijcibile et isti expositioni multum ͻcordat series text⁹. Naz si accipiatur suba pro gn̄e p̄dicabili simpl'r loquendo omnia ͻ̄ria nō sunt in vno genere nisi forte per reductionem inquantum reducuntur ad vnum genus. Si accipiatur pro genere subijcibili qd̄ dī nō habet calumniam. oia enim contraria sunt in vno genere subijcibili: q͂ omnia ut in subo fundātur in suba. non ergo differunt ͻ̄ria s͂z genus subijcibile ut qd̄ quedam fundatur in suba quedam non: sed differunt s͂m prius et posterius: quia quedam mediatius adherent substantie q͂z alia. Si ergo oia contraria sunt in vno genere subiecti: et vni⁹ subi est vna prima ͻ̄trarietas ad quā omnes alie reducuntur de necessitate erunt tria p̄ncipia et non plura subiectum. s. et duo contraria constituentia illaz contrarietatez primam ad quā omnes contrarietates alie reducunꝰ. ¶ Ultimo epilogat circa determinata .d. manifestum esse q elementum et p̄a^m non est tm̄ vnum: sed utrum non sint plura duob⁹ et sed sint tm̄ duo uel non sint plura tribus: sed sint tm̄ tria utrunq͂ hoꝝ dubitationem habet multaz sicut diximus: quia dubium est utrum p̄a⁹ sint tm̄ duo uel tm̄ tria. ¶ Notandum autem q p̄ncipia tria sunt: quorum duo sunt per se ut materia et forma. et vnuz per accidens: ut priuatio. dicit g͂ phūs dubitationem habere: utrum p̄u⁹ sunt duo ul' tria q͂ nondum manifestum est quomodo sunt duo et quomodo tria. uel hoc ideo dicit q͂ usq͂ nunc adduxit rōnes disputatiuas ut ͻ^{ter} ait. posterius autem adducit rōnes naturales et phisicas: et q͂ disputatiue rōnes plenaz fidem non faciunt. ideo dixit dubiū esse quid sentiendum sit de numero principiorum. Lectio. XV.

hIc igitur nos dicamus primuz de omni generatione aggredientes. Est enim s͂m naturam communia prius dicere: et sic communi vnūquodq͂ propria speculari.

¶ Postq͂ phūs in inquirendo numerum principio

ter significari potest per nomen compositum: oportet sic esse uere ꝙ non esset nisi esset dare tertiū principium differens a quolibet oppositorum. ¶ Notandum etiam aliquam denominationem esse simplicem tm̄: aliquam compositam tm̄: aliquam partim simplicem ⁊ partim compositam. Nam cum generatio incipiat a materia ut est sub priuatione: ⁊ terminetur ad eam ut est sub forma uterqꝫ terminorum potest denominari nomine simplici ⁊ nomine composito. Nam terminus a quo potest denominari uel a priuatione tm̄ uel a subiecto tm̄: ⁊ tunc est simplex uel ab utroqꝫ simul: ⁊ tunc etiam est compositus: sic etiam termin⁹ ad quem potest denominari simpliciter: ut forma tm̄: ⁊ composite ut a materia ⁊ forma simul. totam ergo istam diuersitatem denominationis facit materia que successiue coniungitur utriqꝫ contrariorum. Si ergo uterqꝫ terminorum generationis accipiatur simpliciter erit denomīatio simplex tm̄: si utriqꝫ composite erit composita tm̄: si alter sumatur simpliciter alter composite erit partim sic ⁊ partim sic. ⁊ hui⁹ diuersitas accipi portā ſꝫ fieri ut dicatur ꝙ h fit hoc ꝙꝫ ſm factum esse: ut cum dicitur ꝙ hoc factum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Horum autem quidem non⁹ solum dicitur hoc aliquid fieri: sed etiam ex hoc ut ex non musico musicus. Hoc autem nō dicitur in omnibus ut ex homine fact⁹ sit musicus: sed homo factus sit musicus.

¶ Ponit secundam rationem que talis est. si non eēt dare materiam que est tertium principium preter contraria: oīs simplex generatio denominaretur: vno modo quia semper inciperet ab vno termino: sed hoc falsum quia potest simplex generatio accipi multipliciter. ergo ⁊ c̄. huius autem rationis ponit tm̄ ꝟtutem ⁊ medium. d. ꝙ horum. i. harū simplicium generationum. Non autem dicitur aliqd fieri hoc: sed etiam dicitur ꝙ ex hoc fit hoc ut ex non musico musicus: sed hoc non dicitur in omnibus: qꝛ lꝫ dicatur in priuatione: non tamen dicitur quantum ad subiectum: qꝛ non dicitur ꝙ ex homine factus sit musicus: sed dicitur ꝙ homo factus est musicus. supplendum est ergo ꝙ si non esset dare tertium principium ut materiam: quia generatio inciperet a priuatione tm̄: cum h qd̄ omnis generatio esset simplex non haberet illas denominationes diuersas ſm ꝙ dictū est. ¶ Deīde cū dic.

¶ Eorum autem que fiunt sicut simplicia dicimus fieri aliquid quidem permanens fit: aliud ꝟo non permanens. Homo quidem enim permanet musicus factus: ⁊ homo est: sed non musicum ⁊ immusicum: neqꝫ simpliciter: neqꝫ compositum permanet.

¶ Ponit tertiam rationem: quia si generatio inciperet a priuatione tm̄ ⁊ non a materia cum priuatione: tunc non maneret aliquid a quo inciperet generatio: quia non manet priuatio adueniente forma cum ergo generatione completa aliquid maneat ⁊ aliquid non maneat generatio non incipit ab vno solo ut a priuatione tm̄: sed quodammodo a duobus ut a materia ⁊ priuatione. Est ergo dare materiam tertium principium. hui⁹ ergo rationis nō ponit nisi medium. d. ꝙ eorum que sunt simplicia idest cum denominatur generatio nomine simplici dicimus fieri aliquid qd̄ sit permanens ut subiꝫ aliud ꝟo non permanens ut priuatio quidem manet ⁊ factus est homo music⁹: ita ꝙ simul stat materia cum forma: sed musicus ⁊ immusicus. i. forma ⁊ priuatio non supple stant siml' nec simplex: nec compositum: qꝛ priuatio nō manet cum forma ut est separata a materia: nec manet cū ea ut est cōiuncta materie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Determinans igitur his ex omnib⁹ que fiunt: hoc est accipere si aliquis intenderit sicut diximus: quoniaꝫ oportet aliqd semper subiici qd̄ fit: ⁊ hoc si numero est vnū sed specie non vnum est. Specie enim dico ⁊ ratione idem. Non enim ideꝫ est homini ⁊ musico esse.

¶ Ex his que dixerat ostendit subiectum generationis ⁊ id a quo generatio incipit esse aliquo modo duo ⁊ tria facit: quia primo facit qd̄ dictum est. secundo qd̄ dixerat probat. tertio remouet quandā cauillationem. secunda ibi [⁊ hoc quidem.] tertia ibi [at ꝟo ⁊ in permanentibus cōtinuetur.] sic determinatis his ꝙ generatio non solum potest dici simplex sed etiam composita: ⁊ ꝙ simplex generatio multis modis potest accipi: ⁊ ꝙ generatio simplex potest denominari a permanente ut a sbo ⁊ a non permanente ut a priuatione. his visis manifestum est: si aliquis intenderit ex omnibus que fiunt ꝙ est accipe hoc sicut diximus. vꝫ. ꝙ opꝫ aliquid subiici in illo qd̄ fit: ⁊ hoc est subiectum: ⁊ si hoc qd̄ subiicitur est vnuꝫ numero: ⁊ subiecto: specie m̄. i. rōne ⁊ diffinitione non est vnū ⁊ idem. priuatio enim ⁊ materia que in generatione subiiciūtur sunt idem subiecto: qꝛ priuatio non habet esse per se sine materia. ratione tamen non sunt ideꝫ: qꝛ non est ideꝫ esse diffinitiuum homini ⁊ immusico. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hoc quidem permanet: illud ꝟo non permanet. Non oppositum quidem permanet. Homo enim permanet. Musicū autem ⁊ immusicum non permanēt: neqꝫ ex ambobus compositum: ut non musicus homo.

¶ Probat qd̄ dixerat: ⁊ duo facit ſꝫ ꝙ dupl'r pbat mām differre a priuatione ſm rationem. scd̄a ibi [sed ex aliquo.] Prima ratio est talis ꝙ h quideꝫ i. materia permanet. illud ꝟo. s. priuatio non pmanet oppositum quidem nō permanet. homo auteꝫ permanet si homo fiat musicus simul erit homo ⁊ musicus. musicum autem ⁊ immusicum non permaneat: qꝛ si homo fiat musicus ex immusico non remanebit priuatio ſm se neqꝫ compositum ex materia priuatione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ex aliquo fieri aliquid: ⁊ non hoc fieri aliquid: magis quidem dicitur in nō permanentibus: ut ex non musico musicum fieri: ex homine auteꝫ non.

¶ Ponit scd̄am rōnem ꝙ ex aliquo fieri aliquid: ⁊

non hoc fieri aliquid magis dicitur in non permanentibus .i. in privationibus ut ex non musico dicimus fieri musicum. in permanentibus vero hoc non dicitur ex homine autem non dicitur fieri musicus. differunt ergo privatio a materia ratione et diffinitione: tum quia materia manet et non privatio: cum etiam quia aliter denominatur generatio a privatione: et aliter a subiecto cum ex immusico fiat musicum et non ex homine. ¶ Notandum autem has duas rationes positas esse hic: et supra sed non ad eundem finem: sed ibi adducte sunt ut probaret quod oportet materiam subiici forme et privationi. hic vero adducuntur ut ostendatur materiam ratione esse aliam a privatione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vero et in permanentibus aliquando dicitur similiter. Ex ere enim statuam dicimus fieri: non es statuam. Hoc autem ex opposito et non permanenti utrolibet dicitur: ex hoc huius: et huius hoc. Et namque ex immusico et immusicus fit musicus. Unde et in composito similiter est. Etenim ex immusico homine: et immusicus homo dicitur fieri musicus. Multipliciter autem cum dicatur fieri: et horum quidem non simpliciter fieri: sed hoc aliquid fieri: simpliciter autem fieri substantiarum solum est secundum quid aliorum.

¶ Removet quandam cavillationem. dixerat enim quod in permanentibus non dicitur ex hoc fit hoc. Sed videtur contrarium. Nam etiam in permanentibus aliquibus dicitur simpliciter ex hoc fit hoc: ut ex ere dicimus fieri statuam: et non dicimus es fieri statuam supple tamen: vel non dicimus es fieri statuam: ita proprie sicut ex ere statuam. Sed supplendum est quod hoc ideo accidit: quia res includit privationem et oppositum: quia videtur dicere aliquid informe: ideo subdit quod ex opposito et non permanenti .i. ex privatione dicitur utrolibet .i. utrumque. videlicet ex hoc fieri hoc et ex hoc fieri hoc: et namque ex immusico supple fit musicus et immusicus fit musicus. et quod dictum est de privatione veritatem habet de composito ex privatione et subiecto. ideo subdit quod et in composito similiter est: quia enim ex musico homine dicitur fieri musicus et immusicus homo dicitur fieri musicus. Tunc sequitur illa pars [multipliciter autem cum dicatur.] in qua cum probavit per rationem quod oportet dare materiam tertium principium probat hoc inductione et tria facit: quia primo distinguit multiplex fieri. secundo inducit quod in unoquoque fieri oportet materiam subiici. tertio ex dictis concludit tria esse principia duo contraria et tertium quod est materia. secunda ibi [manifestum quia necesse.] tertia ibi [quare omnium.] dicit ergo quod cum multipliciter dicatur fieri horum quidem que fiunt contingit quedam non simpliciter fieri: sed fieri hoc aliquid et secundum quid fieri enim simpliciter solum substantiarum est. Secundum quid sunt alia accidentia. ¶ Notandum autem quod simpliciter aliquando opponitur ei quod habet esse compositum aut opponitur ei quod habet esse secundum quid. primo modo generatio accidentium potest denominari per simplex ut cum denominatur a subiecto tantum dicendo homo fit musicus: vel a privatione tantum dicendo immusicus fit musicus: et sic accipiebatur simpliciter in precedenti parte: sed si simpliciter dicitur per comparationem ad secundum quid semper generatio accidentium potest dici non simpliciter: quia est secundum quid. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum quod necesse est subiici aliquid quod fit. Etenim quantum et quale: et ad alterum: et quando: et ubi fiunt in subiecto aliquo propter id quod sola substantia de nullo alio dicitur subiecto: sed alia omnia de substantia.

¶ Exequitur de membris divisionis et duo facit. quia primo ostendit quod aliquid debet subiici in generatione accidentium. secundo ostendit hoc idem in generatione substantiarum ibi [quod autem et substantie.] dicit ergo quod manifestum est: quia necesse est aliquid subiici ei quod fit. Nam hoc patet in accidentibus: quantum enim quale et ad alterum .i. relatio et aliquando .i. quando et ubi et cetera predicamenta et fiunt in subiecto aliquo propter id quod sola substantia de nullo subiecto dicitur tanquam accidens de subiecto. Sed omnia alia dicuntur de substantia. si igitur accidentia presupponunt substantias: oportet in generatione eorum aliquid subiici. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem et substantie et quecunque alia simpliciter entia et quodam subiecto fiant: consideranti fiet utique manifestum. Semper enim est aliquid quod subiicitur: ex quo fit quod fit: ut plante et animalia ex semine.

¶ Ostendit hoc idem in generatione substantiarum et duo facit. primo proponit quod intendit et exemplificat specialiter in naturalibus. secundo exemplificat in naturalibus simul et artificialibus. ibi [fiunt autem que fiunt.] dicit ergo quod consideranti fiet utique manifestum quod substantie et quecunque alia simpliciter entia quantum ad artificialia ex subiecto quodam fiunt semper. est enim aliquid quod subiicitur: ex quo fit quod fit. exemplificat autem specialiter in naturalibus. dicens ut planete et animalia fiunt ex semine: et alia ex alia materia fiunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fiunt autem que fiunt simpliciter. Alia quidem transfiguratione: ut statua. Alia vero appositione: ut que augmentantur. Alia vero abstractione: ut ex lapide mercurius. Compositione autem ut domus. Alteratione vero: ut que convertuntur secundum materiam. Omnia autem que sic fiunt: manifestum est: quoniam ex substantiis fiunt.

¶ Inducit in naturalibus et artificialibus simul dicens quod que fiunt simpliciter alia fiunt ex transfiguratione ut statua. alia ex appositione ut ea que augmentantur ut fluvius ex diversis rivis. alia ex abstractione et ex remotione ut ex lapide .i. in lapide mercurius .i. forma mercurii. sculpitur per remotionem partium lapidis. alia fiunt compositione ut domus alia alteratione et transmutatione: ut que convertuntur adinvicem secundum naturam: ut ex aqua aer et econverso. cum ergo in omnibus his aliquid subiiciatur. manifestum est ex inductione: quoniam omnia que sic fiunt ex substantiis fiunt. ¶ Notandum autem rationes et inductionem quas in presenti lectione adducit ad probandum quod necesse est ponere materiam successive subiici utrique contrariorum sunt proprie et naturales: quia omnes arguunt ex fieri et ex motu: de quo proprie considerat naturalis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare ostensum ex dictis est: quoniam quod fit: semper compositum est. Et est quidem aliquid quod fit: est autem aliquid quod hoc fit. ⁊ hoc dupliciter. Aut enim subiectum aut oppositum. Dico autem opponi quidem non musicum: subijci autem hominem. Et in figurationem ⁊ in ordinationem ⁊ informationem oppositum. Es autem ⁊ lapidem ⁊ aurum dico subiectum.

¶ Concludit ex dictis quod preter contraria oportet ponere tertium principium. s. materiam dicit ostensum esse ex dictis. quoniam quod fit semper est compositum ⁊ in fieri tria est considerare videlicet aliquid quod fit hoc idest quod fit musicus. ⁊ hoc dupliciter contingit dicere. aut substantia idest subiectum quia homo fit musicus: aut oppositum. i. privatio quia etiam immusicus fit musicus. hoc est ergo quod subdit. dico autem oppositum non musicum quantum ad privationem. subijci autem hominem ⁊ in artificialibus dico oppositum privationem infigurationem inordinationem ⁊ informationem: idest non formationem. subiectum autem voco lapidem aurum aut es. Lectio. XVI.

M Anifestum igitur quod siquidem sunt cause ⁊ principia eorum que natura sunt: ex quibus primis sunt: ⁊ fiunt non secundum accidens: sed unumquodque quod dicitur secundum substantiam quod fit ex subiecto ⁊ forma. Componitur enim musicus homo ex homine ⁊ musico quodammodo. Resolues enim rationes in rationes eorum. Manifestum igitur est quod fiant: que fiunt ex his.

¶ Ostenso quod oportet tria esse principia duo opposita ⁊ tertium quod est materia. in parte ista ostendit quod talia habeant rationem principia ⁊ tria facit: quia primo ostendit quod duo opposita cum materia habeant rationem principij. secundo declarat qualiter accipienda sunt opposita que debent poni principia. tertio manifestat quomodo materia comparatur ad huius opposita. 2ª ibi [quod quidem igitur principia.] 3ª ibi [substantia autem natura.] Circa primum tria facit: quia primo ostendit materiam ⁊ formam esse principia per se. secundo ostendit privationem esse principium per accidens. tertio ex hoc concludit vera esse que superius dicta sunt. 2ª ibi [est autem subiectum.] 3ª ibi [unde est quod sicut.] ¶ Dicit ergo quod eorum que sunt natura idest rerum naturalium per se sunt cause ⁊ principia. ex quibus primis idest per se ⁊ primo sunt ⁊ fiunt res non secundum accidens. hec est maior sillogismi. dicit autem sunt ⁊ fiunt ut communiter dicitur ut ostendit se dare principia non solum quantum ad fieri sed etiam quantum ad esse. ⁊ subdit quod unumquodque dicitur quod fiat secundum substantiam idest per se ⁊ essentialiter ex subiecto ⁊ forma. hec est minor sequitur conclusio quod omnia naturalia constent per se ⁊ essentialiter ex subiecto ⁊ forma. Hoc autem declarat cum subdit quod homo musicus componitur ex homine tanquam ex subiecto musico. tanquam forma que compositio est quodammodo rationes hominis musici resoluens in rationes eorum idest in rationes componentium. concludit ergo manifestum esse quod que fiunt fiant ex his. i. ex materia ⁊ forma. ¶ Notandum autem quod ex homine ⁊ musico non fit unum essentialiter ⁊ per se. ideo homo ⁊ musicus non sunt simpliciter partes essentiales: tamen quia nihil prohibet quod non est essentiale simpliciter esse essentiale huic quodammodo musicus ⁊ homo. licet non sunt partes essentiales simpliciter quia non faciunt unum totum per essentiam. sunt tamen partes essentiales quodammodo huic quia sunt essentiales homini musico. si enim totum quod est homo musicus intelligi non potest sine homine ⁊ musico. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est autem subiectum numero quidem unum. specie vero duo. Homo quidem enim ⁊ aurum ⁊ omnino materia numerabilis est. Hoc enim aliquid magis ⁊ non secundum accidens ex ipso fit: quod fit. Privatio autem ⁊ contrarietas accidens. unum autem species ut ordinatio: aut musica: aut aliorum aliquid sic predicantium.

¶ Ostendit privationem esse principium per accidens. dicit quod subiectum numero quidem est unum: specie vero. i. diffinitione ⁊ ratione est duo. quia materia privata aliqua forma que subijcitur in generatione quodammodo duo dicit. ⁊ quia privatio ratione ⁊ diffinitione differt a materia. ideo subdit quod homo quidem ⁊ aurum ⁊ omnino materia ⁊ quicquid factioni subijcitur quodammodo numerabilis est ⁊ importat plura ratione privationis annexe ⁊ hoc. s. materia ⁊ subiectum est magis aliquid ⁊ per se ⁊ non secundum accidens fit quod fit ex ipso subiecto. privatio vero ⁊ contrarietas accidens. i. est principium per accidens. Nam privatio est magis non aliquid quam aliquid. materia ergo est principium per se. privatio vero per accidens autem pro sed. sed species. i. forma que est unum quoddam principium ut ordinatio aut musica aut aliquid aliorum sic predicantium ⁊ habentium se per modum forme supra quod est huius forma non est principium per accidens sed per se. ¶ Notandum autem vim huius rationis in hoc esse quia materia licet non sit ens in actu sed sit media inter ens ⁊ nihil ut dicit commentator. tamen quia materia aliquam essentiam habet magis est aliquid quam nihil. privatio vero econtrario cum nullam essentiam dicat magis est non aliquid quam aliquid. ⁊ quia ipsum factum ⁊ generatum dicit rem aliquam permanentem privatio que de se est non aliquid per se ens principium esse non poterit materia non poterit cum de se sit aliquid magis quam non aliquid. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde sicut duo dicenda sunt esse principia: est autem sicut tria.

¶ Concludit vera esse que superius dubitabilia esse dicebantur. Dubitari enim poterat utrum principia tantum duo vel plura: quia ut superius dicebatur hoc dubitationem habet multam. ideo ostendit hoc omnia verificari posse ⁊ duo facit: quia primo proponit quod intendit. 2º manifestat quod dixerat ibi [⁊ est idem sicut.] dicit quod principia sunt dicenda sicut duo ⁊ sunt dicenda sicut tria.

¶ Est est quidem sicut contraria: ut si aliquis dicat musicum ⁊ immusicum: aut calidum ⁊ frigidum: aut consonans ⁊ inconsonans: est autem sicut non. Ab alterutris enim pati contraria impossibile est. Soluitur autem propterea quod aliud est subiectum.

Hoc enim non est contrarium.

¶ Manifestat qđ dixerat ⁊ duo facit. q: primo ostendit quomodo principia sunt contraria ⁊ quomodo non. secūdo ex hoc concludit quomodo sunt duo ⁊ quō sunt plura duob⁹ ibi. quare neq3 plura. Dicit ergo ꝙ est .i. contingit dicere ꝓncipia sicut ꝯtraria ut si aliqs dicat .i. accipiat formā ⁊ priuationem ut musicū ⁊ imusicum. aut calidū ⁊ frigidum: aut cōsonans ⁊ inconsonans accipiet principia sicut contraria. est autē idest cōtingit ea accipe sicut nō contraria: q: impossibile est cōtraria pati ab alterutris supple nisi habeat tertium subiectu3. soluit ergo ⁊ declarat ista difficultas: q: est aliqđ subiectū aliđ a priuatione ⁊ forma. hoc eni subiectū nō est ꝯriu3 alicui illoꝝ. ergo non est ibi cōtrarietas rōne subiecti sed est ibi ꝯrietas rōne priuationis ⁊ forme.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare neq3 plura contrariorum sunt principia quodāmodo: sed duo ut est dicere numero. Neq3 iterum penitus duo propter id quod alterum est esse ipsis sed tria. Alterum enim est esse homini: ⁊ nō musico esse: ⁊ infigurato: ⁊ eri.

¶ Concludit ꝙ quomodo principia sunt plura duobus modis ⁊ quomodo nō. dicit ꝙ principia quodammodo nō sunt plura contrarioꝝ idest non sūt plura q̃3 contraria. nam priuatio quodammodo se tenet ex parte subiecti. ideo sicut sunt duo contraria priuatio ⁊ forma sic principia est dicere ut duo ꝺm numerū ⁊ iterum non penit⁹ sunt duo propter id quod ipsis idest priuationi ⁊ materie esse diffinitum est alterum. principia ergo nō sunt duo sed quodammodo tria: quia alterum est esse homini ⁊ non musico ⁊ eri ⁊ infigurato. Cum igitur priuatio vno modo ponat in numeꝝ cum materia ⁊ alio modo non: quia accipiendo priuationē ut se tenet ex parte materie sunt duo principia accipiendo eā ut ponit in numero cū materia contingit principia esse tria. ¶ Notandum autem principia tripliciter esse duo ⁊ tria. nam cū priuatio ⁊ materia sint vnū ⁊ duo vnum subiecto ⁊ duo ratione ut sunt vnu3 contingit dicere duo principia scilicet subiectū priuatum ⁊ formam: ut priuatio ⁊ materia sunt duo ⁊ ponunt in numerum sunt tria principia materia forma ⁊ priuatio. h̄ autem reductio habetur in littera. secundo reducuntur sic. quia si accipiunt̄ ꝓncipia ut cōtraria sic sunt tm̄ duo priuatio ⁊ forma. Si vō accipiantur quocunq3 modo siue ut contraria siue non sic sunt tria: q: hoc modo materia non excluditur a ratione principij. Tertio reducuntur sic: quia si accipiantur principia per se sic sunt duo materia ⁊ forma. Si vō accipiantur tam per se q̃3 per accidens sic sunt tria: quia priuatio sic non excluditur a ratione principij. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quot quidem igitur principia circa generationem phisicoru3: ⁊ quomodo tot sint dictu3 est: ⁊ ostensu3 est: quoniā oportet subijci aliquid contrarijs: ⁊ contraria duo esse. Sed quodammodo alio nō necessarium. Sufficiens enim erit alterum contrariorum facere absentia: ⁊ presentia mutationē.

¶ Ostendit quomodo accipiēda sunt opposita si debent poni principia quia non debent accipi ꝺm ꝙ forma opponitur forme. Sed ut priuatio opponitur forme. ideo ait quot sunt principia circa generationem phisicorum idest naturalium. ⁊ quomodo tot sunt dictum est ⁊ ostensum est quoniā oportet aliquid subijci contrarijs ⁊ oportet contraria esse duo ⁊ huiusmodi contraria non dicuntur accipi ut forma ⁊ forma: quia quodammodo nō est necessarium idest non indigemus aliquo contrarioꝝ siue alia cōtraria forma. Nam in generatione quodammodo preter necessaria est forma a qua icipit motus. In corruptione vō quodāmodo preter necessaria est forma ad quam terminatur motus. ⁊ non ergo debent accipi cōtraria ut forma ⁊ forma ut nigrum ⁊ album. sed ut priuatio ⁊ forma ut album ⁊ non album. ideo subdit ꝙ sufficiens erit alterum contrariorum facere mutationem idest generationem ⁊ corruptionem absentia ⁊ presentia. posset autem h̄ littera aliter legi ut non diceretur ꝙ non indigemus alio contrariorum .i. non indigemus priuatione nisi forte per accidēs. sufficit eni3 materia que subijcitur ⁊ forma per sui presentiam ⁊ absentiam facere generationē ⁊ corruptionem ⁊ tunc hec littera continuaretur ad precedentem: quia ibi reducuntur principia ad duo inq̃3tu3 priuatio non ponit in numerum cu3 materia. l3 autem reducuntur ad duo. prout priuatio non proprie ⁊ per se meretur nomē principij. ¶ Dubitaret forte aliquis cum principia dicantur contraria: ⁊ contrarietas non sit nisi forme ad formam. quodlibet autem contrariorum oportet dicere naturam aliqua3 positiue cum sint in eodem genere. contrarietas ergo principioru3 non erit priuationis ⁊ habitus: quia priuatio non est directe in genere sed erit prima contrarietas forme ad formam. ¶ Responsio. dicendum ꝙ contrarietas ut reperitur in principijs debet accipi large ut se extendit ad priuationem ⁊ formam. semper enim vnum contrariorum habet rationem habitus ⁊ aliud priuationis possumus autem quadruplici via inuestigare oppositionem principiorum accipiendam esse ꝺm priuationem ⁊ non ꝺm formam ⁊ formam. prima via sumitur quia principia oportet manere. cum ergo nunq̃3 materia sit simul coniuncta formis contrarijs. l3 forma simpliciter sumpta semꝑ maneat formarum ut specificatur per formas contrarias non semꝑ manet. Si igitur materia semper simul sub priuatione ⁊ forma accipiendo formam ⁊ priuationem simpliciter non tantū semper simul sed successiue est sub formis contrarijs non sunt ponenda principia simpliciter due forme cōtrarie sed priuatio ⁊ forma. secunda via sumitur ex parte transmutationum quarum hic ponuntur principia. trāsmutatio enim duplex est. vna que dicitur motus ⁊ est a subiecto in subiectum a forma in forma3. alia vō que dicit̄ mutatio ⁊ h̄ est si generatio est a nō subiecto in subiectu3 a nō forma in formam. Si vō sit corruptio erit econuerso a subiecto in nō subiectū a forma in nō formā: ⁊ q: semꝑ vna forma claudit in se priuationē opposite oppositio ꝓuatiōis ⁊ forme recipitur tam in motu q̃3 in mutatione: sed oppositio forme ⁊ forme l3 aliquo modo recipiatur

in motu. nō tamē ꝓprie reperitur in mutatiōe ⁊ . q2
principia trāsmutationū simplr̄ debēt se extende-
re ad quālibet transmutationē hui⁹ p̄ncipia oppo-
sita nō sunt ponenda forma ⁊ forma sed priuatio ⁊
forma. tertia via sumitur ex parte generū in quib⁹
transmutationes inueniunt̄ quālibet oppositionē
forme ⁊ forme possum⁹ inuenire in accidētib⁹. pro
prie tamē cōtrarietatem forme ⁊ forme nō reperi-
mus in substātia. Substātia enim proprie nō ha-
bet ꝯtrariū ut dr̄ i⁰ p̄dic⁰ꝝ. sed si in substantia est cō-
trarietas h̄ est inq̄ʒtum vna forma nō cōpatit̄ secū
aliā. sed claudit in se priuationē eius. uel substātia
cōtrariat̄ sube s̄m formā inq̄ʒtuʒ vna forma magis
est perfecta q̄ʒ alia ꝓpter quod magis habet rōnes
habitus. alia ṽo priuationis. ergo substantia ma-
gis reperitur compositio priuationis ⁊ habit⁹ q̄ʒ
alia. ⁊ quia principia de quib⁹ loqmur hic sicut de-
bent se extendere ad omnem modū transmutatio-
num sic debent se extendere ad omnia predicamē-
ta ⁊ maxime reperiri debēt in predicamēto substā-
tie tanq̄ʒ in primo genere. ideo oppositio priuatio-
nis ⁊ forme magis cōpetit principijs q̄ʒ oppositio
forme ⁊ forme s̄m ꝯrietatē: q2 illa oppositio magis
reperitur in predicamēto substātie q̄ʒ alia. Quar-
ta via sumitur q2 in p̄ncipia debēt reduci alia ⁊ nō
ecōuerso. cū ergo oppositio forme ⁊ forme reducat̄
in oppositionē priuationis ⁊ forme: q2 semper vna
forma habet magis rōnē p̄uationis q̄ʒ alia. nō aūt
sic ecōuerso. oppositio enī p̄uationis ⁊ forme nō re
ducit̄ in oppositionē cōtrariam tanq̄ʒ in cōiorē op-
positionē: q2 quodlibet cōtrarioꝝ dicit aliqd ens.
priuatio autē de se est nō ens cōiꝰ. ergo est oppo-
sitio priuatiōis ⁊ habit⁹ q̄ʒ ꝯrietatis cū quodāmō
se extēdat ad nō entia. hec aūt quatuor vie arguūt
priuationem ⁊ formaʒ esse principia simpliciter q2
sunt magis cōia. Sed prima via arguit de cōitate
s̄m durationē q2 semper durāt. secunda arguit de
cōitate s̄m mutationem ⁊ motuʒ q2 se extendūt ad
omnem transmutationem. tertia arguit de cōmuni
tate s̄ʒ genera q2 se extendūt ad omnia predicamē
ta circa que contingit esse transmutationeʒ. quarta
ṽo sumit̄ de cōitate s̄m ambitum q2 priuatiua sunt
ampliora ⁊ in eodem gn̄e extendūt se ad aliqua in
quibus non reseruatur oppositio contrarietatis.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Subiecta aūt natura scibilis est s̄m ana
logiam. Sicut enim ad statuaʒ es: aut ad
lectulum lignuʒ: aut ad aliorum aliquod
habētium formā: in materia ⁊ informe se
hēt priusq̄ʒ accipiat formam: sic ipsa se ad
substātiā habet: ⁊ hoc aliqd ⁊ quod est.

¶ Postq̄ʒ ostēdit quō accipienda sunt opposita que
sunt ponenda principia: q2 accipienda sunt ut p̄ua
tio ⁊ forma. in parte ista ostēdit quomodo se habet
materia respectu talium oppositorum ⁊ duo facit
quia pri⁰ no ostendit materiam habere quādā ana-
logiā tā ad priuationē q̄ʒ ad formā. secundo ex hoc
concludit tria esse principia. tertio ꝯtinuat dicta di-
cēdis. 2⁰ ibi [vnum quidem igitur.] 3⁰ ibi [primus
quidem igitur.] dicit ergo q̄ substantia natura. i.
materia scibilis s̄m analogiaʒ ⁊ s̄m quandam pro
portionem quam habet ad formam. sicut enim es
habet ad statuam aut lignum adductum aut aliqd

aliorꝝ habentiū formā in materia ⁊ vniuersaliter si
cut omne informe p̄usq̄ʒ accipiat formā supple se
habet ad formā sic ipsa materia se habet ad substā
tiā ⁊ ad hoc qd̄ est hoc aliqd. i. ad formaʒ que pro
pter sui actualitatē ⁊ endelichiā per antonomasiaʒ
debet dici suba ⁊ h̄ aliqd. si ergo volum⁹ itelligere
mām itelligam⁹ aliqd qd̄ sit p̄uatuʒ forma. sit tn̄ in
potētia ad illā. habet ergo mā quādā analogiaʒ ad
priuationem ⁊ formā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Vnū quidē igitur principium est: nō sicut
vnū existens neq̄ʒ sic vnū sicut hoc aliqd
vnū aūt s̄m q̄ ratio. Amplius aūt cōtra-
rium huic priuatio est. Hec autē quomo
do duo: ⁊ quomodo plura dictum est.

¶ Cōcludit ex hoc tria esse p̄ncipia. d. q̄ vnū quideʒ
principiū est materia que nō est sic vnum ut existēs
in actu ut hoc aliqd ⁊ vnū supple. aliud p̄n^m est s̄m
quod ratio. i. forma a qua sumit̄ p̄ncipalr̄ ratio rei.
Amplius tertium p̄ncipium est priuatio que est cō
trariū huic idest forme. ⁊ subdit q̄ h̄ idest hui⁹ p̄n
cipia materia ⁊ forma ⁊ priuatio dictū est quō sint
duo ⁊ quō plura. i. quō tria. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Primum quidem igitur dictum est q̄
principia contraria sunt. Posterius autē
q̄ necesse est ⁊ aliud quoddam subijci: ⁊
esse tria. Ex his auteʒ nunc manifestū est
que differentia cōtrarioꝝ: ⁊ quō se habēt
principia: ⁊ quod sit subiectuʒ: utrū auteʒ
substantia species aut subiectum: nondū
manifestum est. Sed q̄ principia tria: ⁊
quomodo: ⁊ quis modus eorum dictuʒ
est. Quot quidem igitur: ⁊ que sunt prin
cipia: ex his consideretur.

¶ Cōtinuat dicta dicēdis. d. q̄ p̄mum dictuʒ fuit q̄
p̄ncipia sunt cōtraria. ⁊ post hoc dictū fuit q̄ neces
se est aliud quoddā subijci cōtrarijs ⁊ esse tria p̄n-
cipia. ⁊ ex his que nūc dicta sūt manifestū est que
est differentia cōtrarioꝝ ⁊ quō se habēt hui⁹ con-
traria p̄ncipia adinuicē: q2 vnū est p̄n^m per se ut for
ma. aliud per accidēs ut priuatio. ⁊ etiā dictū ē qd
sit subiectum hui⁹ contrarijs. ista ergo dicta sunt.
Sed utruʒ species. i. forma debeat dici substantia
aut etiaʒ ip̄m subiectū supple debeat dici substātia
⁊ sit aliquid in actu nondum manifestū est supple
plene. statim enim dicet̄ q̄ materia est qd in poten-
tia ⁊ illud qd̄ subijcit̄ gn̄ationi nō est suba in actu
uel ens in actu ita q̄ per se ens nō generat̄ ex ente.
ista ergo restat dicere. Sed q̄ p̄ncipia sunt tria ⁊
quō sunt tria: q2 duo per se ⁊ vnum per accidens ⁊
quis est modus eoꝝ: quia duo se habent ut cōtra-
ria ⁊ tertiū ut subiectū h̄ ergo dictū est. ¶ Notan-
dū aūt q̄ s̄m cōmentatorē cum dicit̄ utruʒ species
sit substātia aut subiectū intēdit cōparare materiā
ad formā que illaꝝ sit magis substātia. ⁊ tunc qd̄ di
ctū est ꝯtinuabit̄ dicēdis in 2⁰ libro ut sit sensus qd̄
dictū est p̄ncipia esse ꝯria ⁊ cetera talia. Sed utrū
materia ⁊ subiectū sit magis substātia naliꝰ q̄ʒ for
ma ⁊ species uel econuerso restat dicere q2 dicetur
in secūdo ubi ostendet̄ q̄ forma est magis natura
q̄ʒ materia. sed prima expositio melior videt̄ eē q2
continuat precedentia ad ea que statim sequuntur

statim enim ostēdetur q generatio per se nec fit ex ente nec ex nō ente. ppter qd materia de se nō est substātia ⁊ hoc aliquid in actu. ¶ Ultimo epilogat. d. q quot quidē sunt principia ⁊ que sunt cōsiderent ex his idest ex dictis. Lectio. XVII.

Quod autem singulariter sic soluitur: ⁊ antiquorū defectus dicam⁹ post hec.

¶ Ostēso quot sūt pncipia eoꝝ que fiūt ⁊ quō ex talibus pncipijs saluari pōt generatio ⁊ corruptio ⁊ vniuersaliter ois factio. in parte ista manifestat antiquoꝝ defect⁹ circa factionē ⁊ motū ⁊ ostendit vn̄ est qd qdā antiquoꝝ in tātū defecerūt ut negarēt factionem ⁊ motum. circa qd. d. facit qz pmo continuat se ad dicenda. secūdo exequit de intento ibi [querētes enim ſm phiam.] dicit ergo q aūt sic s. post manifestā ueritatē. circa principia soluit singulariter. i. spāliter antiquoꝝ defect⁹ dicem⁹ post h i. post ista que determinauimus de principijs.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Querentes eniꝫ ſm phiaꝫ primi ueritatem ⁊ naturam rerū diuerterunt: ut in viam quandam aliaꝫ abscedentes ob infirmitatem: ⁊ dicunt neqꝫ fieri corumqꝫ sūt nullum neqꝫ corrumpi.

¶ Exequit de intēto ⁊ duo facit. s. q duplicē causaꝫ assignat defect⁹ antiquoꝝ. pmo eniꝫ ostēdit eos defecisse: qz ignorauerūt logicaꝫ. scdo qz nesciuerunt naꝫ materie ibi [alius aūt qm ↄtingit.] Circa pmū tria facit. Naꝫ pmo ait quosdā antiquoꝝ defecisse circa factionē rerū ⁊ negasse gn̄ationeꝫ ⁊ motum propter defectū logice. scdo ponit rationē illā per quā inducebant quidam antiquoꝝ ad negandū generationem ⁊ motū. tertio soluit hui⁹ rōnes. 2ª ibi [ppter id qd necessariū.] 3ª ibi [nos aūt dicim⁹.] ¶ Dicit ergo q primi. i. antiqui phi querētes vitatē ſm phiam ⁊ nām reꝝ. diuerterūt in quandā viā aliā. Nā cum ignorātes viam vitatis. i. logicā fuerūt abscedētes. i. recedētes a ueritate ⁊ hoc ob infirmitatē intellect⁹: qz non habuerunt ipsum exercitatum: ⁊ intantū deuiauerūt q negauerūt trāsmutationē ⁊ motū. ⁊ dicūt nullū eoꝝ que sunt neqꝫ fieri neqꝫ corrūpi. ¶ Notādū aūt q per istos pmos phōs intelligit Parme. ⁊ Meli. qz illi spāliter motū ⁊ trāsmutationē negauerūt. ¶ Notādū ēt q logica nō est ppꝛie sciētia. sed est. q. qdā modus sciendi ⁊ qdā via itroductiua ad vitatē. dicere ergo antiquos nesciuisse ire per viaꝫ vitatis est dicere eos ignorasse logicā ut ↄ¹ᵒʳ tāgit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Propter id quod necessariū est fieri qd fit: aut ex eo quod est: aut ex eo qd nō est. Ex his aūt utrisqꝫ ipossibile est esse. Neqꝫ eniꝫ qd est fieri ↄtingit. Est eni iā neqꝫ ex eo quod nō est nihil unqꝫ fieri. Subijci eniꝫ aliqd oportet ⁊ ↄsequēter ↄtingēs augmētātes nō esse multa dicunt: sed tm̄ quod est. Illi igitur talium accipiebāt opinionem propter ea que dicta sunt.

¶ Ponit rationē negantiū generationē ⁊ motum dicēs q ideo dixerūt nihil fieri neqꝫ corrūpi proprie qz id qd fit necessariū est fieri aut ex eo qd est: idest ex ente. aut ex eo qd nō est idest ex nō ente. Ex his autem utrisqꝫ tam ex ente qꝫ ex nō ente impossibile est esse aliqd: qz neqꝫ qd est ↄtingit fieri qz iā est. Si enim aliqd fieret ſm qd est ens. ⁊ ex ente esset ens anteqꝫ fieret neqꝫ ex eo qd nō est. i. ex nō ente nihil cōtingit unqꝫ fieri. oportet enim aliquā nām subijci in oi factione ex nō ente. ergo nihil fieret qz nō ens nō pōt esse factionis subm. Parme. ergo ⁊ Meli. sic ↄñter augmētantes cōtingēs idest qd cōtingebat ⁊ sequebat ad rōnes eoꝝ dicunt non esse multa sed tm̄ esse qd est. i. ens ⁊ qz ens cōuertit cū vno tm̄ vnū est: illi ergo primo hui⁹ phi acceperunt opinionem taliū propter ea que dicta sunt. i. ppter rationes factas. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nunc aūt dicim⁹ quideꝫ ex eo quod est: aut ex eo quod non est fieri: aut quod est aut quod nō est aliqd facere aut pati: aut quodlibet hoc fieri. Uno qdem mō nihil differt: ut medicum aliqd facere aut pati: aut ex medio aliqd eē aut fieri: q̄re qm̄ h dupliciter dicit: manifestū est: quoniā ⁊ ex eo quod est: ⁊ ex eo quod nō est: ⁊ quod est aut facere aut pati. Edificat qdē igitur medicus nō ſm q medic⁹ sed ſm q edificator: ⁊ alb⁹ fit non inquātū medic⁹: sed inquantum niger. Medicat autem: ⁊ nō medicus fit: inqꝫtum est medicus.

¶ Soluit hui⁹ rationē. ad cuius euidētiā notādū q soluere rationem Parme. ⁊ Meli. ſm q dicebant tm̄ vnū esse non oportet: qz de hoc supius satis dictū est. Sed hic rationē eoꝝ soluit ex hoc qd dicebāt nihil fieri: ꝗ non potest fieri aliquid ex ente qz iam est neqꝫ ex nō ente. qz nō ens nō pōt subijci factiōi. hec eni ratio pcedebat ex ignorātia logice: qz nesciebāt distinguere iter per se ⁊ per accidēs. per se enim nō fit aliqd nec ex ente nec ex nō ente. Sed per accidēs utroqꝫ mō cōtingit aliqd fieri. duo ergo facit. Nam primo distinguit inter per se ⁊ per accidens. scdo ex tali distinctione soluit rationē factam. 2ª ibi [quoniā autem maxime.] dicit ergo q nos dicimus ex eo qd est aut ex eo qd non est fieri aut qd est ⁊ qd non est aliquid facere aut pati aut quodlibet. hoc eniꝫ quocūqꝫ modo dicat aliqd fieri uel facere. vno quidē modo nihil differunt: quia per accidens omnia talia uerificari possunt. lꝫ alio modo ⁊ per se possunt talia nō uerificari: ut si dicamus medicum aliquid facere aut pati aut ex medico. i. a medico aliquid esse ul' fieri supra dupliciter pōt contingere per se ⁊ per accidēs. ⁊ qm̄ hoc dupliciter dicitur: manifestuꝫ est qm̄ ex eo qd est ⁊ ex eo qd nō est aut facere aut pati aliqd supra similiter dupliciter dicet. edificat quidē medicus non inquantū medicus per se sed ſm q edificator. ⁊ alb⁹ fit medic⁹ nō inquantū medicus sed inquantuꝫ niger. ista autē sunt per accidēs sed medicat medic⁹ idest medicat ⁊ sanat medic⁹ per se inquātum est medicus. ⁊ etiā nō fit medicus. i. nō facit op⁹ medici. ⁊ non sanat inqꝫtum est medicus ⁊c̄. supplenda est ratio q sicut ex medico ⁊ a medico fit aliqd per se ⁊ per accidēs: sic ex eo qd est ⁊ ex eo qd non est

fit aliquid dupliciter uel per se uel per accidens. ¶ Notandū autē ꝙ medicus sanat ⁊ nō sanat sicut medicatur ⁊ nō medicatur in eo ꝙ medicus: q2 si nihil omittat de ptingētib⁹ ⁊ agat sm exigētiā artis siue sanet siue nō sanet dicitur agere in eo ꝙ medicus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā autem maxime proprie dicim⁹ medicum aliquid facere aut pati aut fieri ex medico: nō sm ꝙ medicus hoc patitur aut faciat manifestū fit ex eo qđ nō est fieri: ⁊ hoc significat inquantū non est. Qđ illi quidem percipiētes delinquerunt: ⁊ propter hanc ignorantiaꝫ intantū ignorauerunt ꝙ nihil opinati sūt fieri: neqꝫ eē aliorum sed auferre omnem generationem.

¶ Ex diuisione facta soluit rōnem pdictam ⁊ duo facit: q2 ondit antiquos nesciuisse distinguere inter per se ⁊ per accidēs. scdo hui⁹ distinctionē adaptat ad propositum. 2ª ibi [nos autē ⁊ ipsi dicimus.] ¶ Dic ergo ꝙ maxime ppie dicimus medicū aliquem facere aut pati aut ex medico. i. a medico aliquid fieri si sm ꝙ medicus patiatur hoc aut faciat manifestū est ꝙ ex eo qđ nō est aliqd fieri proprie maxime significat hoc inquātum nō est: tunc enim ppie ex nō ente fit aliqd si fiat ex eo. sed qđ nō est ex ente ppie fit aliquid si fiat ex eo sm ꝙ est: ꝙ illi quidem non dispartientes. i. nō distinguentes inter per se ⁊ per accidens delinquerūt ueritatem ⁊ ppie hāc ignorantiā intantū ignorauerunt ꝙ opinati sunt nihil fieri nec aliqđ aliorum. s. generabilium esse per generationē: sed conati sunt auferre omnē generationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nos aūt ⁊ ipsi dicimus fieri quidem nihil simpliciter: ex eo qđ non est: sed tamē fieri ex eo qđ non est ut sm accidens. Ex priuatione enim qđ est quidem per se nō ens: non inexistente fit. Mirabile aūt videtur ⁊ impossibile sic fieri aliqd ex eo qđ non est. Similiter autem nec ex eo qđ est: neqꝫ qđ est fieri: nisi sm accidens.

¶ Adaptat predictam distinctionē ad ppositū ostēdendo ꝙ ex ente ⁊ nō ente nō fit aliquid per se sed per accidens. circa quod tria facit: q2 primo ostendit hoc accipiendo generationem in comuni. secundo descendendo ad generationeꝫ specialem. tertio recolligit in summa que dixerat ⁊ concludit intentum. 2ª ibi [Si autem ⁊ h.] 3ª ibi [qđ est eni est.] dicit ergo ꝙ nosipsi dicimus simpliciter idest per se ⁊ proprie nihil fieri ex eo qđ non est. Sed tm ut sm accidens potest aliquid fieri ex eo qđ est ut ex priuatione. quod qdem enim per se est non ens nō ex eo qđ non est. idest non ex priuatione sm ꝙ priuatio est fit supra aliquid. mirabile autem videtur ⁊ impossibile ex eo qđ nō est aliquid fieri sic idest per se ⁊ sm ꝙ hui⁹. Similiter etiam neqꝫ ex eo qđ est. idest neqꝫ ex ente neqꝫ ens contingit fieri nisi sm accidens. ¶ Notanduꝫ autem ꝙ in omni fieri est considerare formam priuationem ⁊ materiā. forma autem sm se est aliquid in actu. priuatio de se est non ens. materia vo est ens in potentia: ⁊ qa subiectum generationis nō est proprie forma neqꝫ priuatio sed materia. ideo non fit aliquid proprie nec ex ente nec ex non ente. sed ex ente in potentia habet autem h ueritatem non solum in generatione substantiarum: sed etiam accidentium. albū eni non per se ⁊ primo fit ex nigro nec ex non albo sed ex albo in potentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sic autem ⁊ hoc fieri eodem modo: ut si ex animali animal utiqꝫ fiat: ⁊ ex quodam animali quoddā animal: ut si canis ex quo fiat. Fiat quidem enim utiqꝫ non solum ex quodam animali canis: sed etiam ex animali. Sed non inquantū est animal. Est enim iam hoc.

¶ Manifestat h idem in generatione cōtracta dicēs. si aūt ⁊ eodē modo cōtingit fieri hoc. i. aliqd determinatū cōtractum: q2 nō conuenit ipsuꝫ fieri ex ente uel ex nō ente nisi eodē mō quo dictū est. s. per accidēs: q2 sicut ex aiali utiqꝫ fit aial: sic descendendo hui⁹ generationē dicemus ꝙ ex quodā aiali fiet quoddā aial: ut si canis fiat ex equo q2 canis est aial ⁊ homo est aial ⁊ equus silr est animal. ⁊ ideo in tali factione nō solum ex quodam aiali fit canis sed etiā ex aiali. Sed hoc non est inqtuꝫ est aial: q2 iam est h ⁊ qđ fit non est. Si ergo debet fieri aial non sm accidens nō erit ex animali. ¶ Notandū aūt ꝙ in generatione cōiter sumpta ⁊ contracta nō pariter dubitatur quō aliqd fit ex ente ⁊ nō ente. bene eni apparet ꝙ aer fit ex nō aere. nunqꝫ tamē corpus fit ex nō corpore: sicut etiam si canis fieret ex equo fieret canis ex non cane. sed non fieret aial ex non animali. Ideo phūs ad elucidādaꝫ ueritatem ostēdit ꝙ qualitercūqꝫ accipiatur generatio siue simplr siue contracte semp ex ente est generatio per accidens. Nā accidit equo ꝙ sit animal inquantum ex eo generatur canis. Nō enim generatur ex equo canis inquantum est animal ⁊ ut cōuenit in forma cū cane sed ut est in in potētia ad formā canis. vñ ⁊ 5º phic⁹ scribitur ꝙ accidit albo colorem esse ut transmutetur in nigrum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autem aliquid debet fieri animal nō sm accidens non ex animali erit: ⁊ si aliud qđ est: non ex eo quod est: neqꝫ ex eo quod non est. Quod enim est ex eo quod nō est: dictū est nobis quid significet: qm inquantum non est. Amplius autē ⁊ esse omne. aut non esse nō remouetur: vnus quidem igitur modus hic est.

¶ Recolligit que dixerat ut cōcludat intētum dicēs ꝙ si debet aliqd fieri qđ est. i. aliqđ ens nō supple fieret per se ⁊ per oēm moduꝫ neqꝫ ex eo qđ est neqꝫ ex eo qđ nō est. Nā ꝙ ens nō fiat ex nō ente per se manifestū est: q2 dictuꝫ est nobis. i. a nobis quid significet qđ est. i. ens supple fieri p se ex eo qđ nō est. i. ex nō ente aliqd per se si fiat sm ꝙ nō ens. sic etiā fit ex ente per se fiat in eo qđ est: ⁊ q2 nō gñatur aliqd nec ex ente nec ex nō ente sm ꝙ hui⁹ nō fit ex talib⁹ aliqd p se ampli⁹ sicut nō fit aliqd ex ente uel ex nō ente per se nō fit nec ex ente nec ex non ente per oēm moduꝫ: q2 oē esse ⁊ oē nō esse nō remouetur ab eo qđ si vn⁹ igitur modus soluēdi ⁊ manifestādi

defectus antiquorũ hic est quia ignorauerunt logicam ⁊ nesciuerunt distinguere inter per se ⁊ per accidens ⁊ inter illud qđ est per omnẽ modũ tale ⁊ quodãmodo tale. per se enĩ ⁊ per omnem modũ nõ fit aliquid nec ex ente nec ex non ente sed per accidens ⁊ quodãmodo. posset autem hec pars amplius separatim legi a precedenti: quia in precedẽti probabatur ꝙ nec ex ente nec ex nõ ente non fit aliquid per se. in hac autem parte ostenditur ꝙ in talibus non fit aliquid per omnem modũ. ¶ Notandum autem ꝙ cum aliquid fit ex aliquo ut cum aqua fit ex aere aqua que fit aer nõ habet omne eẽ q: si haberet omne esse non posset acquirere aliqđ esse ⁊ sic nunq̃ aqua conuerteretur in aerem. Rursus non habet omne non esse: q: non est pura priuatio. ⁊ q: illud ex quo fit generatio nec habet omne esse nec habet omne non esse. sed semper materia cõiuncta est alicui esse. ideo per se ⁊ per omnẽ modum nõ fit aliqđ nec ex ente nec ex nõ ente. ¶ Dubitaret forte aliquis de priuatione que sm se dicitur esse non ens utrum sit per se principiũ rei quãtũ ad eẽ. Ad qđ dici potest ꝙ duplici via possum⁹ inuestigare priuationẽ nõ esse per se principiũ rei quantum ad esse. Prima via sumitur ex parte ipsi⁹ priuationis sm se. priuatio enim de se ut dicitur in hoc primo non est ens. sed non ens sm ꝙ huius nõ est ratio essendi. immo cum opposita sit ratio eius qđ est esse ⁊ eius qđ est non esse priuatio que de se dicit non esse per se ⁊ sm ꝙ huius non poterit facere ad esse alicuius rei. Secũda via sumitur ex parte priuationis ut comparatur ad mutationes ⁊ ad motum. priuatio enim ⁊ si manet in toto motu nõ tamen manet in tertio motu: q: adueniente forma cessat priuatio. priuatio enim non stat cum ipsa re facta nec stat simul cum ipsa forma cuius est priuatio: ⁊ quia esse est per formam si non stat simul cuz ipsa forma non stabit simul cum ipso esse: quia tam esse q̃ forma in termino motus acquiruntur. Non ergo per se facit ad esse rei nec per se potest esse de compositione rei: quia nihil per se est constitutiũ alicuius insistet simul cum eo cuius constitutum esse dicitur. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis dato ꝙ priuatio non per se facit ut res sit: utruz per se faciat ut res fiat. Ad qđ dici põt ꝙ in hoc qđ est fieri aliquid duo est considerare. ipsum aliquid qđ fit ⁊ ipsum fieri. Si ergo cõqueritur utrum priuatio per se faciat ad fieri aliquid. Si questio introducit ratione rei sic non differt hĕ questio a precedẽte. vñ ⁊ phũs dicit ꝙ res fit ex priuatione per accidens: quia respectu rei priuatio non potest habere rationem principij per se. Sed si questio introducit propter ipsum fieri ratione predicte magis cõcludũt priuationez esse principiũ per se q̃ per accidẽs. priuatio enim non esse ⁊ defectum importat motus ⁊ fieri. q: quid defectiuũ dicunt nõ esse incõueniẽs si defectus per se est de ratione defectiui. Nõ videt ergo incõueniens si priuatio sit per se de rõne fieri. ideo pma ratio facta de esse si applicat ad fieri magis arguit oppositũ q̃ propositũ. ¶ Ampli⁹ ratio illa in hoc videt arguere. nam lz puatio nõ stet in termino mot⁹ in quo acquirit esse ⁊ forma: manet tñ in toto motu siue manet q̃diu durat ipsum fieri. videtur ergo ꝙ sit per se principiuz fieri: lz per se non possit esse principium ipsius esse. Quantũ ergo ad presens occurrit nõ est oĩno negandum priuationẽ per se esse de ratione mot⁹ qđ sic potest ostendi. dũ enim res mouet partim est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quẽ: ⁊ omne mobile dũ mouetur partim acqsiuit ⁊ est in actu. ⁊ ptim restat sibi acqrendũ ⁊ est priuatũ ⁊ in potentia. Si ergo mot⁹ se teneret ex parte mobilis ut est in actu videret posse dici nõ esse de rõne mot⁹ per se. sed q: motus magis se tenet ex pte mobilis ut est priuatum ⁊ in potẽtia q̃ ut est in actu. iđ negare puationem nõ esse de rõne motus per se nõ videt incõueniens. Dicamus ergo ꝙ motus reqrit in mobili q̃ partim acqsiuerit ⁊ aliquo mõ sit in actu. ⁊ partim restet acqrendũ ⁊ sit puatum ⁊ in potẽtia. mot⁹ g̃ aliquo modo actus est ⁊ est actus entis in potentia: q: subiectũ motus ⁊ est ens rõne acquisiti uel actualitatis ⁊ est in potentia rõne acqrendi ut est priuatuz. Si ergo mot⁹ est actus entis in potẽtia uel est act⁹ eius ut est ens in potẽtia. ⁊ q: ut dictũ est actus eius ut est in potẽtia ⁊ ut est priuatũ. ideo negare priuationem nullo modo esse per se de ratiõe ipsius fieri ⁊ ipsius motus non videtur omnino conueniens.

Lectio. XVIII.

a Lius autem quoniam contingit eadem dicere sm potentiam ⁊ actuz Hoc aũt determinatum est in alijs per certitudinem magis.

¶ Postq̃ phũs ostendit antiquos philosophos defecisse in rõnibus suis q: ignorauerunt logicam. in parte ista ostendit eos defecisse: q: ignorauerũt naturam materialis principij. Nam cuz dicitur quicquid fit fit ex ente uel ex nõ ente. dici debet ꝙ fit ex nõ ente in actu ente. tamen in potentia. ⁊ quia essentiale est materie esse in potentia si cognouissent materiam eius non negassent generationem reꝝ. Nõ solum ergo quia ignorauerũt logicã q: nesciuerũt distinguere inter ens in actu ⁊ ens in potẽtia. Circa autem hanc partem duo facit. q: primo manifestat defectũ antiquoꝝ q: nesciuerũt distinguere naturam que est ens in potentia ab ente in actu. scđo specialiter descendit ad positionẽ Platonis qui aliquo modo inter omnes alios visus est accedere ad naturã materie. scđa ibi ⌊ tãgentes quidẽ. ⌋ Circa primuz duo facit. q: primo docet distinguere inter ens in potẽtia ⁊ ens in actu. 2° concludit ꝙ ex hoc soluunt antiquoꝝ defect⁹ ibi ⌊ q̃re qđ vere. ⌋ ptinuetur textus sic ꝙ vnus modus soluendi antiquoruz defectus est in distinguendo inter per se ⁊ per accidẽs. ali⁹ aũt modus soluendi est in distinguendo inter potẽtiã ⁊ actũ. qm eadẽ ptingit dicere sm potẽtiã ⁊ sm actũ: q: est aliqđ qđ est aqua in potẽtia. ⁊ est aliqđ quod est aqua in actu. ⁊ est aliqđ qđ est ignis in potẽtia ⁊ qđ est ignis in actu. ⁊ sic de alijs. subdit autez ꝙ hoc. s. de distinctione inter potẽtiã ⁊ actuz determinatũ est in alijs. i. in nono metha^{ce} magis per certitudinem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare sm ꝙ uere dicimus defect⁹ soluuntur: propter quos coacti remouent predictorum quedam: propter hoc enim in tantũ destiterunt priores a via in generationem ⁊ corruptionem ⁊ omnino mutationem. Hec eni utiq3 visa natura omnem soluit hanc ipsorum ignorantiam.

¶ Concludit ꝙ ex hac distinctione vere soluunt̄ antiquoꝝ defectꝰ. dicit quare vere diximꝰ supꝛa ex dicta distinctione ꝙ soluunt̄ antiquoꝝ defectꝰ, ꝓpꝛie quos defectꝰ siue ꝓpꝛie quas dubitatiões qꝫ nesciuerūt eas soluere coacti remouēt quedā predictorū ad generationē ⁊ corruptionē ⁊ oē fieri ⁊ propꝛie hoc intantū destiterūt ipsi pꝛiores ab ipso motu ⁊ ipso fieri qđ est via in generationem ⁊ corruptionē ⁊ omnino imutationē intantum scilicet destiterūt ab eoꝝ ꝙ omnē negauerūt trāsmutationē. Sed hec utiqꝫ visa natura .i. cognita natura materie soluit omnem hāc ipsoꝝ ignorantiā. ¶ Notandum aūt ꝙ esse per accidēs reducit̄ ad per se. ideo ut cōiter ponitur nō sufficit dicere ꝙ ex ente ⁊ nō ente fit aliquid per accidēs nisi detur illud ex quo per se generatio habet fieri qđ est ens in potētia. iđ lꝫ deficerēt antiqui in arte exercitatiua siue in logica qꝫ nesciuerunt distinguere inter per se ⁊ per accidēs. rationes vō ⁊ dubitatiões coꝝ tūc vere ⁊ ad plenū soluunt̄ cū cognoscit̄ natura māis ꝓncipij. nā qꝫ materia est potentia ad omnes formas. ideo fieri ⁊ generatio rerū sunt possibilia nō impossibilia. ¶ Dubitaret forte aliquis si pro parte potētiā materie saluamꝰ generationem ⁊ corruptionē in rebus utrū huiꝰ potentia sit aliud ab essentia materie. ⁊ videtur ꝙ sic per cōmētatorem qui duabus vijs conat̄ ostēdere potētiam materie nō esse idem cum ipsa materia. pꝛima ratio talis est adueniente forma cedit potētia ad formā ⁊ nō cedit materia sed manet. ergo materia nō est idē qđ sua potētia. secūda talis. potētia est in pꝛedicamēto relationis sed materia in pꝛedicamēto substātie. ergo idē qđ pꝛius. ¶ Respōdeo dicēdum ꝙ in genere substantie possumus distinguere potētiam ⁊ actū. Nā sicut forma est eēntialiter ipse actꝰ ita materia est eēntialiter ipsa potētia: potentia ergo dupl'r pōt diffiniri uel ut nominat respectū quendam fundatū in ipsa substātia materie. uel ut est in genere substātie ⁊ dicit ipsam essentiam materie: ⁊ sic potentia que est respectus fūdat̄ in potētia que est substātia materie. ¶ Rursus qꝫ non est inconueniēs in eadē re plures fundari respectus potentia que dicit respectū ad formas dupliciter sumi potest. vno modo ut est cōiuncta actui. alio modo ut est abijciēs actum. Est enim aliquo modo alius ⁊ aliꝰ respectus quē habet materia ad formam ut est sub ea: ⁊ ut est pꝛiuata. illa ipsa tamē substantia materie successiue est sub utroqꝫ respectu ⁊ sub utraqꝫ potētia. Patet ergo ꝙ materia nō differt a potentia que est in genere substantie: lꝫ differat a potentia que est respectꝰ ad formā: ⁊ per hoc soluunt̄ obiecta. Nā cū dicit̄ materia manet ⁊ nō potētia: nō accipit̄ ibi potētia ut dicit ipsā substātiā materie sed ut dicit respectū quēdam fundatū in ipsa materia: ⁊ cū subdit̄ ꝙ potētia pertinet ad predicamentū relationis. patet ꝙ equocatio ibi dī de potentia. ¶ Ulteriꝰ dato ꝙ potētia possit nominare ipsā substātiā materie ⁊ etiā respectū quēdā fundatum in ipsa. Dubitaret forte aliqs utrū huiꝰ respectus sit aliquid uel nihil. qꝫ si aliquid est ⁊ nō est ipsa substātia materie nec ipsa substātia forme erit aliqđ accidēs. ergo mediante aliquo accidēte forma cōiungeret̄ materie. ¶ Respōdeo dicēdū ꝙ ad euidētiā quesiti declarabimꝰ ꝙ si huiꝰ respectus esset relatio realis in substātia materie fūdata. nō tamē pꝛopter hoc forma vniret̄ materie mediāte aliquo accidēte. Hꝫ aūt sic ostēdit̄. forma enim aliā habet essentiā a materia. est tamē idē esse utriusqꝫ. Nā sicut eadē est actio sensibilis ⁊ sensus ⁊ oīno agētis ⁊ passi. sic idem est esse forme ⁊ materie: vnio ergo materie ad formā accipiēda est ſm vnitatem ipsius esse. ⁊ qꝫ idem est esse relationis ⁊ fundamēti qꝫ idem est esse similitudinis ⁊ albedinis quantūcūqꝫ ille respectus esset relatio realis fundata in substantia materie. nō tamen tolleret imediatam coniunctionem forme ⁊ materie cum nō adderet aliqđ esse supꝛa suū fundamentū. Qꝫ autem relatio non habeat aliud esse ab esse fundamenti patet qꝫ si similitudo haberet aliđ esse q̄ albedo cum accidētis esse sit in esse cōpositioꝛ esset homo si esset albus ⁊ similis q̄ si esset albꝰ solū: qđ nō est uerū cum possit quis fieri de non simili similis nulla transmutatione facta in ipso. relatio ergo quātūcunqꝫ sit realis nullā compositionē facit ultra suū fūdamētū. materia ergo nō erit cōpositioꝛ qꝫ est in ea substātia sua ⁊ respectus ille q̄ ex eo qđ est in eo sua substātia. tamen ⁊ qꝫ ex hoc aliqđ existens in materia facit ꝙ materia forme adueniēti nō imediate coniūgat̄: qꝫ reddit materiā cōpositiorē dictus respectus huiꝰ imediatā cōiunctionē nō impediret: qꝫ non reddit materiam compositiorē. ¶ Ulterius aūt qꝫ animus hominis nō qescit dato ꝙ huiꝰ respectꝰ imediatā coniūctionē forme ad materiā nō impedit. Dubitaret aliquis quid sit respectus ille. ad qđ dicunt quidā ꝙ est relatio solū ſm rationē: sed istud videt̄ mirabile ꝙ materia realiter ⁊ ſm id qđ est dependeat a forma. ⁊ tamē respectus ille nō dicat relationē realem. sciendū igit̄ ꝙ predicamēta diuersa cōicant sibi adinuicē suos modos: qꝫ res vniꝰ pꝛedicamenti modū alterius habere pōt. videmꝰ enim ꝙ forma substātialis que ſm id qđ est existit in pꝛedicamēto substātie habet tamē quēdam modū qualē inq̄tū nō per se existit. vnde phūs 5° metha." huiꝰ formā dicit esse qualitatem quādam. ⁊ sicut id qđ est in ꝑdicamēto substātie habet quēdā modū q̄lē sic ꝙ est in alijs ꝑdicamētis a relatione potest habere quēdam modum relatiuū. scientia enim que ſm id qđ est in pꝛedicamēto qualitatis. habet tū quēdam modū relatiuū qꝫ refert̄ ad scibile. nō ergo solū in relatione ſꝫ etiā in alijs ꝑdicamētis. possumꝰ distinguere ꝙ hoc est ſm esse. hꝫ aūt ſm dici. ⁊ de hoc in logicis editionibus frequentiꝰ diximꝰ. est enim q̄litas ſm esse ⁊ q̄litas ſm dici. Scđm esse quidē que ſm id qđ est: est in ꝑdicamēto qualitatis. Scđꝫ dici vō est illa qualitas que ſm id qđ est nō est in pꝛedicamento q̄litatis. habet tamē quendā modum qualitatiuum. sic relatio ſm esse est quando ſm id qđ est: est in pꝛedicamēto relationis: ſm dici vō quando ſꝫ id qđ est: est in alio pꝛedicamento. competit tamen ei quidā modus relatiuus. Nō est ergo idem relatio ſꝫ esse ⁊ realis relatio. multa enim realiter referunt̄ que nō sunt relatiua ſm esse ut scientia realiter refertur ad scibile. nō tamen est relatiuum ſm esse cum sit in pꝛedicamento qualitatis. cū ergo queritur quid sit ille respectus fundatus in natura materie. Dici debet ꝙ est quidam modus relatiuus. realiter ergo materia oꝛdinatur ad formā. nō tamē pꝛopter hoc est relatiuū ſm esse sed competit ei quidā modus relatiuus: ⁊ qꝫ modus non trahit ſm rem sed magis res modū ille modus nō facit naturā eē extra

ſicut mater. Altera vo pars ↄ̄tefta͛.ſ. p̄uatio mul-
totiēs imaginabit̄ ad maleficiū q: vi ſacere ad cor
ruptionē pcedenti ergo uel ei qui babet uolūtatez
pcedēdi ſ3 itellectū ipſi⁹ platonis videbit̄ ſupple
p̄uationē ipſam nō eſſe penit⁹ τ eſſe extra oē τ nul
lo modo babere rōnem p̄ncipij. q: non babet rō-
nem materie nec videt̄ facē ad eē. Lectio.XVIII.

E Xiſtēte eni quodā diuio τ optimo τ appetibili aliquod qdē contrariū eē ipſi dicim⁹. Aliud aūt natū aptū eē appetē τ deſiderare ip3 ſm ipi⁹ nām.

¶ In parte iſta ut dicebat̄ phūs improbat Platonē de p̄ncipijs. Ad cui⁹ euidētiā notandū q̄ q̄ātū ad ea que ſe tenēt ex parte materie ſpectat ad nāle3 reprobare Platonē oſtendēdo eū male dixiſſe q: priuationē deſperit que ſe tenet ex parte materie. S3 q̄ātū ad ea que ſe tenēt ex pte forme non ſpectat ad nāle3 reprobare eū q: ipſe ponebat formas abſtractas que ſm ſubam nō ſunt pbice cōſiderationis. duo ergo facit. nā p̄mo reprebendit Platonem de p̄uatione que ſe tenet ex pte materie. 2° oſtendit q̄ nō ſpectat ad nāle3 reprebendere Platonē de bis que ſe tenēt ex pte forme. 2° ibi[de p̄n° aūt ſm ſpeciem.] ¶ Ad euidētiam prime partis notādū quō Plato in loquēdo de p̄uatione que ſe tenet ex parte materie dupliciter errauit. p̄ q: p̄uationē deſperit. 2° quia non diſtinxit ea3 a materia. duo ergo facit. quia primo oñdit p̄uationē deſpiciēda3 nō eē. 2° oſtendit eā eſſe differentē a materia. 2° ibi[corruptum aūt.] τ ſic circa p̄mū duo facit: q: primo premittit quoddā neceſſarium ad ꝓpoſitum. 2° ex bis que premiſerat arguit intētū ibi. [qbuſdā aūt accidit.] ¶ Dicit ergo q̄ exñte quoda3 diuino optimo τ appetibili. i. exiſtēte forma aliō qde3 dicim⁹ eſſe ↄ̄rium ipſi ut p̄uationem. aliō aūt ut materia3 ſm naturā ipſi⁹ dicimus eſſe aptum natū deſiderare τ appetere ipſu3. i. forma3. tria ergo ſunt forma que eſt. q. optima. τ diuina priuatio que eſt ei ↄ̄ria τ materia que ſm nām ſuā appetit formā. ¶ Notandū aūt q̄ forma dī diuina optima τ appetibilis. forma eni tripliciter pōt accipi. p̄mo ut ↄ̄ſideratur ſm ſe. ſecūdo ut cōparat̄ ad materiā. tertio ut cōparat̄ ad motū. ſm ſe accepta pōt dici quid diuinū: q: cū ſm ſe ſit quida3 act⁹. i. inq̄ātum buius eſt quedā ꝑticipatio eē diuini: q: ipſe de⁹ eſt act⁹ pur⁹ cui nō admiſcet̄ aliqd de potētia. ut comparat̄ ad mā3 bēt rōne3 appetibilis: q: eſt ꝑfectio τ endelichia ei⁹. ut cōparat̄ ad opationē nāe τ ad motū ei⁹ q: terminat τ finit ip̄a3 bēt rōnē optimi q: finis in vnoquoq3 optimū dici p̄t. ¶ Notādū ēt q̄ ut i de ḡnatione dixim⁹ nō op3 q̄ appetēs cognoſcat ſed ſufficit q̄ cognoſcēte dirigat̄. uolūtas enim nō cognoſcit τ inde dī appetere q: ab intellectu dirigat̄ ſic mā l3 non cognoſcat dicitur tñ appetere: q: a cognoſcente dirigitur ut. ab intelligentia. Nā opus nāe eſt q̄dāmō op⁹ itelligibile. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quibuſdā aūt accidit ↄ̄trariū appetere ſuipſi⁹ corruptionē: τ neq3 ſuipſi⁹ poſſibile eſt appetē ſpeciē ꝓpter nō eē idigēs neq3 cōtrariū. Corruptiua eni ſūt adiuicē cōtraria. Sed hoc eſt mā: ſicut ſi femina maſculū τ turpe bonū: nō q̄ per ſe eſt turpe: ſed ſm accidens.

¶ Ex biſ que p̄miſerat oñdit p̄uationē nō eſſe deſpiciēdā. ↄ̄tinuet̄ aūt ſic. ſi mā appetit formā ut dictū eſt τ p̄uatio eſt oino deſpiciēda τ p̄ter neceſſaria ut poſuit Plato. ſequit̄ hoc incōueniēs qō accidit qbuſdā uti reb⁹ nālibus appetere ↄ̄riū τ appetere ſuipſius corruptionē. uel accidit qbuſdā. i. Platonicis q̄ cogant̄ dicere ↄ̄riū. i. formā ↄ̄ria3 ſiue materiā ut eſt ſub forma ↄ̄ria appetere corruptione3 ſuipſi⁹ qō eſt icōueniēs. Nā ſi mā nō eſt admixta cum p̄uatione τ appetit formā uel appetit eā quā bēt uel aliā: τ qdē ſpēm ſuipſi⁹. i. forma3 quā bēt nō eſt poſſibile appetē ꝓpter nō eē idigēs q: nō caret ea neq3 appetit ↄ̄riū. i. formā ↄ̄riam: q: ↄ̄ria ad inuicē corruptiua ſūt. Si ergo mā appetit formā τ nō bēt p̄uationē admixtā appetit ꝑ ſe corruptibilitatē qō eſt incōueniēs. Ideo ſubdit q̄ h̄ qō appetit formā appetit eā ſicut femina maſculū τ turpe bonū. nō q̄ mā per ſe ſit qd turpe ſed eſt ſm accñs rōne p̄uationis annexe: qui ergo p̄uatione3 tollit: tollit appetitū materie ad formā. ¶ Notandū aūt q̄ corruptio τ defect⁹ τ qcqd bēt rōnem mali per ſe τ ſm q̄ bui⁹ non pōt cadere ſub appetitu materie. ergo appetēdo eſſe ſub forma qua priuat̄ per ſe appetit bonū q: appetit ꝑfectionē ſui per accñs. tñ appetit corruptionē forme ſub qua eſt. S3 ſi priuatio nō eēt admixta materie ſ3 mā appeteret formā ↄ̄riam nō appeteret ea3 ut ꝑficeret̄ per ip̄a3 cū priuatio nō ponat̄ ei eſſe admixta. Si ergo eā appeteret hoc nō eſſet niſi q: uellet corruptionē forme ſb qua exiſtit. τ ita per ſe corruptionē appeteret quod eſt incōueniēs. Nō ḡ eſt deſpiciēda p̄uatio nec eſt oino p̄ter neceſſaria cū faciat ad hoc qō mā nāliter appetat formam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Corrūpit̄ āt τ fit eſt qdē ut ſic. Eſt aūt ut nō. Secūdū qdē enim q̄d eſt in quo ſm ſe corrūpit̄. Quod eni3 corrumpit̄ in hoc eſt priuatio. Inquātū autem ſm potētiā nō per ſe: ſed incorruptibilem τ ingenitam neceſſe eſt eſſe ipſam.

¶ Oſtendit materiā differētē eſſe a p̄uatiōe qō Platonegabat. intendit aūt talem rōnem q̄ ſm ſe non corrūpit̄ ut eſt cōiunctū alij. op3 illō eſſe differens ab illo alio. S3 mā nō corrūpit̄ ſm ſe ſed ut eſt priuationi cōiūcta. ergo oportet ip̄am eē a p̄uatione differēte3. v̄tus aūt huius rōnis in hoc conſiſtit q̄ mā ſ3 ſe nō corrūpit̄ ſed ut p̄uationi ſubijcit̄. Duo ergo facit. q: primo ponit id in quo ↄ̄ſiſtit v̄tus rōnis p̄dicte. 2° ꝓbat qō dixerat ibi[ſi eni3 fuit.] Dicit ergo q̄ mā corrūpit̄ τ fit. i. generat̄. eſt qde3 ut ſic. eſt autē ut nō. i. vno modo eſt uerū alio mō falſum. nam ſm q̄ materia eſt id in quo ſupple eſt priuatio qō ſm ſe corrūpit̄ accidit ei corruptio. priuatio eni3 eſt id qō corrūpit̄ in h̄. i. in mā. ut ſi ex ere infigurato fiat ſtatua corrūpit̄ eo ut eſt infiguratū τ non remanet in eo infiguratio. ſed inq̄ātum cōſiderat̄ mā ſm potētiā τ ſm poſitionē ſua τ nō per ſe corrūpit̄. Sed neceſſe eſt ipſam eē igenita3 τ incorruptibilem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim fiat ſubijci aliquid oportet primum ex quo fit hoc aūt eſt hec nā. Quare erit ante fieri. Dico eni materiā primū

subiectũ vnicuiq̃: ex quo fit aliquid cũ insit: nisi ſm accidens.

¶ Probat qđ dixerat.s.materiã corrũpi per accidẽs rõne ꝑuationis qđ nõ hẽt dubiũ. Sed eã esse per se incorruptibilẽ ⁊ ingñabilẽ dubiũ videt̃ habere. ideo duo facit.q2 ꝑ ondit mãz per se ingñabilẽ.2° ondit ipsam esse incorruptibilẽ.2° ibi ⌊ ⁊ si corrumpit.⌋ dicit ğ ꝙ si mã fiat.i.si generet̃.opꝫ ei subijci aliqđ ꝑmũ.i.ꝑncipaliter ⁊ per se ex quo fiet.ħ aũt i.ħ qđ subijcit̃ est ħ nã que est materia. Si ğ materia fieret haberet mãm precedentem ex qua fieret q̃re erit mã ante fieri.i.anteq̃ꝫ fiat qđ est incõueniens. ⁊ exponit se qđ appellat materiã cũ ait.dico aũt materiã esse ꝑmũ subiectũ.i. ꝑmũ qđ subijcit̃ ex quo fit aliqđ cũ insit.i.cũ sit in eo ⁊ nõ ſm accidẽs. ¶ Notãdũ aũt ꝙ mã dr̃ id ex quo ꝑ cõponit̃ res ad dr̃iam ꝑmoꝝ corruptibiliũ que vocant̃ elemẽta:q2 si mixtũ est ex elementis vltima tñ resolutio mixti nõ stat ad elemẽta ſꝫ ad mãz ita ꝙ mã ꝑmordialius est de cõpositiõe mixti q̃ꝫ elemẽta:dr̃ aũt cũ insit ad dr̃iam eoꝝ ex qbus sic fit aliqđ qđ nõ manet ut cum caro gñat̃ ex sanguine: sanguis non remanebit pars carnis.3° mã est id ex quo fit aliqđ nõ ſm accidẽs ad dr̃iaꝫ ꝑuationis que nõ est ꝑncipiũ per se sed per accñs. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 diceret ꝙ si mã illa fieret eẽt materia anteq̃ꝫ fieret.nõ tñ illa que fieret ſꝫ alia. ⁊ hoc forte nõ eẽt incõueniẽs. ¶ Ad qđ dici põt ꝙ si hõ nõ eẽt nisi ab hoie posset gñari hic hõ uel ille hõ nunq̃ꝫ tñ hõ īciperet eẽ simplr̃:q2 si simplr̃ hõ īciperet eẽ cũ nõ habeat esse nisi ab hoie ante oẽm hoieꝫ esset hõ ⁊ nunq̃ꝫ inciperet hõ eẽ hõ . sic si qcqđ fit:fit ex mã preexistente põt fieri mã disposita hoc mõ uel illo . Sꝫ mã simplr̃ fieri nõ poterit:q2 si mã simplr̃ fieret cũ nõ fieret nisi ex mã esset mã ante oẽm mãm ⁊ anteq̃ꝫ generaret̃ mã qđ est icõueniẽs . imo q2 materia simplr̃ ꝑma est vna ſm essentiã si materia sic accepta fieret ⁊ haberet mãz ꝑcedentẽ cum isto modo mã accepta nõ sit nisi vna oporteret ꝙ materia se ipsam precederet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et si corrũpit̃:in ħ abibit vltimũ. Quare corrupta erit anteq̃ꝫ corrũpatur.

¶ Ostendit mãm esse incorruptibilem.d.ꝙ si materia corrumpit̃ abibit.i.resoluet̃ ⁊ cedet in hoc vltimũ.i.in materia:sed si materia corrũpit̃ in materiam erit materia corrupta anteq̃ꝫ corrũpat̃. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 nõ videt̃ sequi ꝙ si mã corrũpit̃ in materiã ꝙ sit corrupta anteq̃ꝫ corrũpat̃.sed sequit̃ ꝙ sit postq̃ꝫ hẽt esse corruptũ. Nam si materia generaret̃ ex materia esset materia anteq̃ꝫ esset generata.sic si materia corrũperet̃ in materiã esset materia postq̃ꝫ eẽt corrupta. ¶ Ad qđ dici põt ꝙ vtrũq̃ꝫ sequit̃.nã si mã corrũpit̃ in mãm ut dictuꝫ est sequit̃ ꝙ mã sit postq̃ꝫ habeat eẽ corruptũ. ⁊ si materia est postq̃ꝫ hẽt esse corruptũ.ğ simul stabit corruptio materie cũ eiꝰ esse. ⁊ q2 anteq̃ꝫ corrũperetur habeat esse poterat ei accedere corruptio anteq̃ꝫ corrũperet̃ ut in lr̃a dr̃. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ De ꝑncipio aũt ſm spẽm utrũ vnuꝫ aut plura:aut q̃t:aut que sint per certitudinẽ ꝑme phie opus est determinare. Ergo in illud tempus apponat̃. De phisicis aũt ⁊ corruptibilibꝰ spẽbꝰ in posteriꝰ demõstrãdis dicemꝰ. Quod qdeꝫ igit̃ sint ꝑncipia: ⁊ que: ⁊ qđ nũero determinet̃ a nobis sic. Itẽ aũt aliud ꝑncipiũ icipiẽtes dicamus.

¶ Ostendit ꝙ reprehẽdet Platonẽ q̃tum ad ꝑncipium formale nõ est ꝯsideratiõis phice. ⁊ dicit ꝙ de ꝑncipio ſm speciẽ idest de principio formali ut de eo locutus est Plato utrũ sit vnũ:aut plura:aut quot sunt: ⁊ que sunt per certitudinẽ determinare est opus ꝑme phie.ergo nullo tpe opponat̃ autẽ de spẽbus.i.de formis phicis.i.nãlibus ⁊ corruptibilibꝰ demõstrãdis.i.determinãdis a nobis dicemꝰ posteriꝰ.q.d.ad nãlem partiũ determinare de formis sensibilibꝰ ⁊ corruptibilibꝰ.de formis autẽ separatis a materia sensibili ut de eis loquebat̃ Plato nõ est opus nãlis philosophie. ¶ Notãdũ aũt ꝙ est ponere formas abstractas sed nõ eo mõ quo posuit eas Plato.sunt enim forme separate a mã sensibili ⁊ ab oi mã ut intelligẽtie:sed nõ sunt idee ut posuit Plato.iõ dicit ꝙ de huiꝰ formis abstractis dicet̃:q2 sunt intelligẽtie ⁊ quot sũt.q2 ſꝫ phũꝫ est numerus eaꝝ ſm nũm orbiũ.utrũ aũt sic dicendo bene senserit super de generatione tractauimꝰ vltimo cũ dr̃ qđ quidẽ igit̃ epilogat circa determinata dicẽs qđ quidẽ igit̃ sint alia ꝑnª rerũ nãlium ⁊ que sũt illa. ⁊ quot sunt nũo determinet̃ a nobis sic ut dictũ est. ¶ Item finiẽtes hũc ꝑmũ libruꝫ ⁊ incipientes scđꝫ dicamꝰ faciẽtes aliđ ꝑnᵐ. ¶ Notandũ aũt ꝙ in ꝑmo libro dictũ est de ꝑncipijs intrinsecis. Sed in hoc scđo faciet aliđ ꝑnᵐ ab huiꝰ ꝑncipijs.q2 nõ soluꝫ de ꝑncipijs intrinsecis.sed de extrinsecis.uel ſꝫ ꝯᵉᵐ in hoc secũdo facit aliđ ꝑncipiũ. q2 in ꝑmo libro determinauit de ꝑncipijs rerũ naturaliũ. In hoc secũdo determinat de principijs scie naturalis. Nã in ꝑmo libro ostẽdit mãꝫ ⁊ formã esse principia rerũ nãliũ. In hoc secũdo ostẽdit talia esse de cõsideratione scientie naturalis. faciet ergo aliđ principiũ q2 dicta principia alio modo considerabit ⁊ in hoc terminetur sententia primi libri phisicorum Egidij romani.

¶ Incipit secundus liber phisicorũ Egidij romani.

Lectio. I.

e Orũ que sunt:alia qdem sũt natura:alia ꝟo propter alias cãs. Natura qdem sũt aĩalia queq̃ꝫ ⁊ partes ipsorũ ⁊ plante ⁊ simplicia corpora:ut terra ⁊ ignis ⁊ aer ⁊ aq̃. Hec eni ⁊ huiusmodi esse nã dicimus.

p Ostq̃ꝫ phs in ꝑ libro determinauit de mã ⁊ forma ⁊ ꝑuatione que sunt ꝑnª nature. In hoc secũdo ostẽdit ꝙ cõsiderare de talibꝰ spectat ad phũꝫ nãlem ⁊ tria facit ſꝫ ꝙ triplici via hoc inuestigat. Primo enim ondit ꝙ determinare de talibꝰ spectat ad nãlẽ.q2 qđlibet istoꝝ habet rationẽ nature.2° ondit hoc idẽ ex dr̃ia quã hẽt nãlis phũs ad mathematicos.tertio adducit ꝑalẽs rõnes ad ostẽdẽdũ ꝙ ꝯsiderare de mã ⁊ forma spectat ad vnũ ⁊ eũdẽ artificẽ q2 ad phũm nãlẽ.2° ibi ⌊ qm̃ aũt determinatũ.⌋ 3° ibi ⌊ qm̃ autem natura duplr̃ dr̃.⌋ in tota ꝑma pte intẽdit talẽ rõnẽ qcqđ habet rõnẽ nature est de ꝯsideratione philosophi nãlis. Sed mã ⁊ forma ⁊ ꝑuatio hñt rõnem na-

ture. ergo sunt de ꝯsideratiõe philosophi nãlis. patet enim ꝙ si nãlis dꝫ ꝯsiderare de nã cũ mã forma ⁊ ꝑuatio ut patebit possint dici nã. opꝫ ꝙ de his cõsiderare hẽat phũs nãlis. in hac aũt rõne sic ꝓcedit. ꝑ eni investigat qd sit nã. 2° ex diffinitiõe data ostẽdit ꝙ materia forma ⁊ priuatio debeãt dici nã. 2° ibi⌊ videt aũt nã ⁊ subã.⌋ Circa primũ duo facit q: primo investigat qd est nã. 2° ostendit ꝙ non opꝫ ꝓbare nãꝫ esse ibi⌊ ꝙ aũt est natura tẽptare.⌋ Ad euidẽtiã aũt prime ptis notãdũ ꝙ magis innotescit nobis qd est nã si sciuerimꝰ qd est hñs nãꝫ ⁊ quid est ẜm nãm. Ideo circa pᵐ tria facit q: p investigat qd est nã. 2° qd est hñs nãꝫ. 3° investigat qd est esse ẜm nãm. 2° ibi⌊ nãm aũt hñt.⌋ 3° ibi⌊ ẜm nãm aũt sũt.⌋ Prima pars diuidit in tres ptes: q: p ponit quãdã diuisionẽ. 2° ex diuisiõe data dat drãꝫ iter nãlia ⁊ nõ nãlia. 3° ex his que dixerat cõcludit diffinitionẽ nature. 2° ibi⌊ oia autẽ que ꝑdicta sunt.⌋ 3° ibi⌊ tanꝙ existente nã.⌋ Ponit ergo p talẽ diuisionẽ ꝙ eoꝝ que sunt alia quidẽ sũt nã. alia vo ꝓpter alias cãs ut per voluntatẽ vl' per artẽ ⁊ exponit que sũt nã dicẽs ꝙ nã sunt aialia ⁊ ꝗcũqꝫ sunt ptes ipsoruꝫ aialiũ ⁊ plãcte ⁊ corpora simplicia ut terra ignis aer ⁊ aq. hec enim corpa simplicia ⁊ huiꝰ. i. corpa ꝯposita ut aialia ⁊ plancte dicimꝰ esse a nã. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnia aũt que ꝑdicta sunt videnẜ drĩa ad nõ natura existẽtia. Que qdẽ eni natura sunt oia videnẜ habẽtia in seipsis principiũ motꝰ ⁊ statꝰ hec qdẽ ẜꝫ locũ: illa vo ẜm augmẽtum ⁊ decrementum. Quedã autem ẜm alterationem.

¶ Ex diuisione data assignat drĩam iter naturalia ⁊ nõ nãlia ⁊ duo facit: q: primo assignat huiꝰ drĩaꝫ. 2° qd dixerat manifestat ibi⌊ lectulus aũt ⁊ idumẽtũ.⌋ Dicit ergo ꝙ oia que dicta sunt. i. oia nãlia videnẜ drĩa ad nõ existẽtia natura. i. videnẜ differre a nõ nãlibꝰ: q: oia que sũt natura videnẜ esse habẽtia in seipsis principiũ motꝰ ⁊ statꝰ. oia enim nãlia habẽt in se principiũ motꝰ ⁊ quietis. Sed nõ eodẽ mõ: q: habẽt huiusmodi principiũ ẜm alterationẽ. ¶ Notandũ aũt ꝙ ẜm ꝯ[iter]ᵐ nãlia corpora que habẽt in seipsis ꝑncipiũ motꝰ ẜm locũ sũt quatuor elemẽta ⁊ corpa habẽtia aias ⁊ supcelestia. Scdm augumẽtũ vo habẽt in seipsis ꝑncipiũ. uegetabilia vo ẜm alterationẽ habẽt in seipsis ꝑncipiũ corpora composita ꝗtum ad formã. simplicia vo ꝗtuꝫ ad materiã. Sꝫ aũt quomodo sint intelligenda in fine lectionis patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Lectulus aũt ⁊ idumentũ ⁊ si aliqd huiusmodi genus est: ẜm quod qdẽ sortituꝫ est in predicatione vnaquaqꝫ ⁊ inquãtuꝫ est ab arte: neqꝫ vnũ habet ipetuꝫ mutationis inatum. Scdm autem ꝙ cõtingit lapideis: aut terreis esse aut mixtis ex his habent tñ.

¶ Manifestat qd dixerãt dicẽs ꝙ lectulus ⁊ idumẽtũ ⁊ si aliqd huiusmodi genꝰ est. i. ⁊ si aliqd aliud sit huiusmodi artificiale ẜm qdẽ ꝙ sortitũ est nomen in vnaquaqꝫ ꝑdicatione artificialiũ. i. vnũqdqꝫ tale ẜm ꝙ reducit ad ꝑdicamẽtũ ⁊ ad genꝰ artificialiuꝫ inꝗtũ est ab arte. vꝫ vnuꝫ. i. nullũ hẽt inatũ. i. nullũ hẽt in se ipetum mutationẽ. Sꝫ ẜm ꝙ cõtingit ipsis artificialibꝰ eẽ lapideis aut terreis aut mixtis ⁊ his. i. ex terra ⁊ aliis elemẽtis tñ. i. in tãtũ ⁊ ẜm hoc habent in se. supple pⁿᵐ motꝰ ⁊ quietis. Manifesta est ergo drĩa priꝰ posita videlicet ꝙ nõ nãlia siue artificialia differũt a nãlibꝰ: q: talia ẜm ꝙ huiusmodi nõ habẽt in se ꝑncipiũ motꝰ ⁊ qetis imo si cõuenit artificialia habere huiusmodi pⁿᵐ hoc est inꝗtuꝫ habent in materia nãli ut q: sunt lapidea aut terrea. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est igitur natura ꝑncipiuꝫ alicuius ⁊ cã mouendi ⁊ quiescendi in quo est primum per se ⁊ non ẜm accidens.

¶ Ex his quo dixerat ꝯcludit qd est nã siue cõcludit diffõneꝫ nature ⁊ duo facit: q: primo ponit huiꝰ diffinitionẽ. 2° decl'at eã ibi⌊ Dico aũt nõ ẜm accñs.⌋ Dicit ergo ꝙ sic differunt nãlia a nõ nãlibꝰ: q: hñt in se pⁿᵐ mutationis ⁊ statꝰ tanꝙ existẽte nã pⁿᵐ aliqd ⁊ cã mouẽdi ⁊ quiescẽdi eiꝰ in quo est primuꝫ per se ⁊ nõ ẜꝫ accñs. Est ergo diffinitio nature qd est pⁿᵐ motꝰ ⁊ quietis eiꝰ in quo est ꝑ ⁊ nõ ẜm accñs qd quõ uerum sit in fine locutionis patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dico aũt non ẜm accidens cũ fiat utiqꝫ ipse sibi aliqs cã sanitatis: cum sit medicꝰ. Sed tamẽ nõ ẜm ꝙ sanaẜ medicinã hẽt: sed accidit eundẽ medicũ esse sanari. Unñ diuiduntur aliquando abinuicem.

¶ Manifestat diffinitionẽ datã cõparãdo nãꝫ ad artem ⁊ duo facit. q: primo manifestat hãc vitatẽ habere vniuersalr in oibꝰ his que sũt ẜꝫ artẽ ibi⌊ silr aũt ⁊ alioꝝ.⌋ Dicit ergo. dico aũt. i. expono nõ ẜm accidẽs: q: cũ aliqs sit medicꝰ si fiat ipso sibi utiqꝫ causa sanitatis. Sed tamẽ nõ est per se q: nõ ẜꝫ ꝙ sanaẜ medicina hẽt. Nõ enim sanaẜ inꝗtum medicus sed inꝗtum infirmꝰ. accidit eni eundẽ esse medicuꝫ ⁊ sanari. vñ ⁊ diuidunẜ aliqñ abinuicem q: aliqñ nõ seipm sanat medicꝰ sed alii. Dicit ergo natura esse ꝑncipiũ eius motꝰ in quo est primo per se ⁊ nõ ẜm accidẽs ad drĩam artis. q: lꝫ ars possit eẽ principiuꝫ huiꝰ. q: medicꝰ põt seipm sanare. hoc tñ nõ est per se sed per accidẽs. ¶ Notãduꝫ auteꝫ ꝙ ea que sũt per se sũt necessaria ⁊ sũt semp talia. quecunqꝫ ergo separi cõtingit nõ ꝯiungunẜ per se sed per accidẽs. accidit ergo medicine ꝙ sit pⁿᵐ motꝰ eius in quo est cũ ꝯtingat hec diuidi. hoc autẽ nõ est in nã. Naliter eniꝫ nõ ꝯtingit ꝙ vnũ sit leue ⁊ per huiusmodi leuitatẽ aliud moueaẜ sursuꝫ. Sed qdlibet moueẜ nãliter sursũ per formã leuis que est in ipo. in arte vo ut dictũ est ꝯuenit vnum esse medicuꝫ ⁊ per huiusmodi artem alium recipere sanitatem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autẽ ⁊ aliorum vnũquodqꝫ que fiunt. Nullũ enim ipsoꝝ habet in seipso factionis principiũ. Sed alia qdeꝫ in aliis ⁊ ab exteriori: ut domꝰ ⁊ alioꝝ manu incisoꝝ vnũquodqꝫ. Alia autẽ in seipsis siquidem: sed non ẜm seipsa quecũqꝫ ẜm accidẽs cause fiunt utiqꝫ ipsis. Est igitur natura quod dictum est.

¶ Ostēdit q̄d dictū est in medicina ꝯtatē habere in oibus alijs que sunt fm artē. d. ꝙ siłr se hēt circa vnūquodq̧ alioꝝ que fiūt fm artē. nullū enīz ipsorū per se hēt in seipso principiū ꝑfectionis sed alia q̄dē artificialia hñt huiusmodi pn^m in alijs ꝛ ab exteriori ut dom⁹ ꝛ vnūquodq̧ alioꝝ manu incisorū dom⁹ enīz ꝛ q̄dlibet factū per sculpturā uel manuū incisurā nō habēt principiū factiōis nec fm ꝙ huiusmodi hñt aliq̄d principium mot⁹ in seipsis: sed in artifice. alia aūt in seipsis hñt h⁹ pn^m: ꝫ nō fꝫ se īpa ꝛ h⁹ sunt quecūq̧ per artē fm accñs fiūt utiq̧ eē cā sibiipsis: sicut medic⁹ per accñs seipm curat. ꝛ q: nā in h̄ differt ab arte ꝛ ꝓprium est nature esse hui⁹ principium. iō ꝯcludit ꝙ est nā q̄d dictū est. s. principiuꝫ motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Naturam autem habent quecunq̧ huiusmodi habent principiū: ꝛ sunt hec oia subiecta. Subiectum enim quoddam: ꝛ in subiecto est natura semper.

¶ Ostēdit ꝙ est habēs naturā ꝙ nām habēt quecūq̧ habēt huiusmodi principiuꝫ. Nā ergo est principiuꝫ mot⁹. Sed ille est hñs nām q̄d in se hēt huiusmodi principiū. addit aūt ꝙ oia h̄ sūt suba. Nā tā natura q̄ꝫ hñs nām substātia est. Et ne q̄s crederet ꝙ omnis natura eēt eodē modo suba subdit ꝙ natura semꝑ est uel subm quoddā q̄ꝫtum ad mām uel est in subiecto q̄ꝫtum ad formā. est ergo suba tā materia q̄ꝫ forma. ꝫ nō eodē mō. q: nā que est materia est suba in potētia ꝛ se hēt ut subm. Sed natura que est forma est suba que est actus ꝛ se hēt ut existens in subiecto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Scōm naturam aūt sunt ꝛ hec ꝛ quecūq̧ his isunt fꝫ se: ut igni ferri sursū. Hoc enim natura quidem non est: neq̧ habet naturaꝫ: sed a natura: ꝛ fm naturam est. Quid quidem igitur natura sit dictuꝫ est: ꝛ quid natura: ꝛ quod fm naturam.

¶ Ondit q̄d est esse fm nāꝫ dicēs ꝙ fꝫ nāꝫ sunt hec habentia nām ꝛ ēt sunt fm nām quecūq̧ fm se insunt his que habent naturā. ideo ut ferri sursū naturam quidē nō est neq̧ hēt naturā ꝫ est a natura ꝛ fm nām. ¶ Deinde epilogat q̄ꝫtuꝫ ad tria determinata. d. q̄d dictū est q̄d natura sit ꝛ q̄d supple naturā habēs ꝛ quid est fm naturā. hec enīz tria patefacta sunt. s. quid est natura: q̄d habēs naturā: ꝛ q̄d fm naturā. ¶ Notādū aūt ꝙ de his que sunt per accidens nihil cure arti. dimissis ergo his que sunt per accidēs q̄cq̄d in nālib⁹ videmus ad tria reduci habēt. q: uel sunt natura ut materia ꝛ forma uel sunt habentia nām ut cōposita ex materia ꝛ forma: uel sunt fm naturā ut per se passiones ꝛ ꝓprietates sequētes illā nām. phūs ergo describēdo q̄d est habēs naturā ꝛ q̄d fm naturā descripsit q̄cq̄d per se ꝛ fꝫ ꝙ huiusmodi in naturalib⁹ repit. ¶ Aduertēdū tamē ꝙ lꝫ sola cōposita sint hñtia nām ꝛ sola mā ꝛ forma sint nā accipiēdo naturā ꝛ habēs naturā ut hic phūs accipit. tñ fm nām dici possūt nō solū ꝓprietates ꝛ per se passiōes: sed ēt ipsa cōposita fm naturam sunt ꝓut in se naturam habēt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem est natura tētare demonstrare ridiculum est. Manifestum eni est ꝙ huiusmodi rerum sunt multa. Demōstrare autēz manifesta per imanifesta nō potentis iudicare est propter ipsum: ꝛ nō propter ipsum cognitum.

¶ Ostenso q̄d est natura ostēdit ꝙ nō opꝫ ꝓbare uel demōstrare naturaꝫ esse ꝛ duo facit. q: p̄mo facit q̄d dictū est. secūdo q̄d dixerat manifestat per q̄dā siłe ibi q̄d aūt ꝯtingat. Dicit ergo ꝙ ridiculū est tēptare demōstrare ꝙ natura est. Manifestum est enim ꝙ multa sunt huiusmodi rerū. i. ꝙ multa sunt nālia. ḡ est manifestum naturā esse. manifesta aūt ꝛ per se nota nō sunt demonstranda. q: per se notū nō pōt ostēdi nisi per aliq̄d min⁹ notū. demōstrare aūt manifesta ꝛ nota per imanifesta est non potentis iudicare q̄d est cognitū ꝓpter seip̄m. i. ꝓpter q̄d est per se notū. ¶ Notādū aūt ꝙ de re simplici siue de suba duplex q̄stio fieri pōt. vna est an sit. 2ª q̄d sit. haꝝ aūt questionū vna p̄supponit aliā: q: q̄d q̄d est p̄supponit q̄stionē an sit. nullus enim inuestigat q̄d est aliq̄d nisi p̄sciat ip̄m esse. Ne ḡ videret phūm ignorasse ordinationē questionū: q: inuestigauerat q̄d est natura. nō tñ ꝓbauerat naturā esse. ideo h̄ ait ridiculuꝫ posse tēptare demonstrare q̄d natura sit cū sit manifestū ipsam esse. ¶ Notāduꝫ aūt ꝙ cū per se notū ꝛ manifestū fm ꝙ huiusmodi ꝓbari nō possit nisi per aliq̄d min⁹ notum ꝛ per aliq̄d imanifestū: volēs ꝓbare māifesta ꝛ per se nota signū est ꝙ nō possit discernere q̄d sit per se notū ꝛ q̄d nō. ꝛ quid sit supponēdū in scientia ꝛ q̄d ꝓbādū. imo huiusmodi hoies qui hoc iudicare nō p̄nt de ipsa natura ꝛ q̄dditate rerū nihil itelligūt sed solū loquunt ꝛ nō nisi uoces apprehēdūt ꝛ rōnes nominuꝫ. ꝓpter q̄d bene aiit ꝯ^{tor} ꝙ iste modus hoium nunq̄ꝫ pōt ꝓbari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem contingat hoc pati: nō immanifestuꝫ est. Sillogizet enim aliqs cuꝫ natus sit cecus de coloribus. Quare necesse est huiusmodi de nominibus habere rationem: nihil autem intelligere.

¶ Manifestat q̄d dixerat. ondit eni aliq̄s hoies esse qui nō p̄nt discernē īter per se notū ꝛ nō per se notū. ꝛ qui nihil itelligūt de re ꝫ solū uoces ꝛ rōnes noiuꝫ appꝛhēdūt. ꝙ aūt aliq̄s ꝯtingat pati h̄ vꝫ ꝙ nesciāt iudicare q̄d est per se notū ꝛ ꝙ nō itelligat aliq̄d de re nō est imanifestū. Nam aliqs cū sit natus cec⁹ sillogizat. i. sillogizare p̄t de colorib⁹. ꝛ q: cecū a natiuitate ipo^{le} est hēre sciam coloꝝ necē est h^{oi} cecū habē de noib⁹. i. apprehendē uoces. nihil aūt itelligē de re. ¶ Notādum aūt ꝙ cā q̄re cec⁹ a natiuitate nihil de colorib⁹ itelligat est. q: deficiente sensu necesse est deficē sciaꝫ que fm illū sensū est ut habet declarari ꝑ posterioꝝ. pōt ergo cecus apprehēdere uoces ꝛ rōnes nominū ꝛ sillogizare de colorib⁹. nihil tñ itelliget de his que dicet nec sciet q̄d est per se notū in natura coloꝝ ꝛ q̄d est supponēdū in tali materia. ꝛ q: m̄lti fm itellectū sunt siłes cecis ꝛ nō apprehēdūt nisi solas uoces. iō nō possunt itelligē q̄d in naturis rerū est per se notū: ꝛ q̄d nō: ꝛ q̄d est ibi ꝓbādū ꝛ q̄d supponēdū. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū natura diffiniri debeat per h̄ q̄d est p̄n^m mot⁹ ei⁹ in quo est. ꝛ videt ꝙ nō: q: celū nō mouet violēter sed mouet naturaliter. ꝛ tñ nō

mouet a pncipio intrinseco sed a pn° extrinseco cū moueat ab itelligētia ⁊ motore sepato. cum ergo ipsi celo nō cōpetat alius mot° nisi ad ubi cū hunc motū habeat a motore sepato videt q nullus motus cōpetat celo per pncipiū qd est in ipso. ¶ Dicendū q mot° celi pōt dupliciter dici naturalis. p rōne motoris. scdo rōne mobilis. motor enim celi est.q.forma ei° ⁊ aia ipsius nō q ex huiusmodi motore vnū fiat fm esse. Sed pro tāto celū dr esse aiatū q motor ei° appropriat° influit ei motum qd est quoddā op° vite. Sicut ergo celū dr esse aiatuz ⁊ dr moueri ex se sic hēt in seipso pncipiū vnū q moueat. ex pte igit motoris celuz mouet a principio qd est in ipso. tū q motor ei° est appropriat° sibi. tū etiā q est.q.anima ipsi°. ⁊ etiā tertio q huiusmodi motor est in ipso celo. Suba enim sepata q virtus ei° nō separat a suba. Nā ubi opat ibi est. Si ergo huiusmodi motor opatur in celo in seipo habet celū aiam ipm mouētē. scda via ad inuestigandū hoc idē sumitur ex parte mobilis. Nā cū leuia per naturā moueantur a medio: grauia vo ad medium celū: cū per naturam suaz nec graue nec leue existit ex natura sua habet q nec moueat a medio nec ad mediū sed circa mediū. mot° ergo ei° est naturalis ⁊ natura in ipso est aliquo modo principiū huiusmodi mot°: q ex natura sua habet q sit aptū natum sic moueri. Qd vo dicebat q motor celi est separat°. dicendū q est sepatus fm esse. nō tamē pprie loquēdo pōt dici motor extrinsec° cuz sit q.aia eius. sic ergo mouet celū a motore separato. qd tū mouet a principio itrinseco. ¶ Ulteri° autē dato q natura pōt dici principium motus. Forte dubitaret aliquis utrū diffiniri habeat per hoc qd est principiū quietis. ⁊ videtur q non. q si h esset diffinitio nature competeret omni nature qd videmus falsum esse. celū enim per naturā nō habet q quiescat. ¶ Dicēdum q Aui. in sufficientia sua sic satisfacit huic quesito: exponēs copulatiuā per disiunctiuā dicens naturaz esse principiū mot° ⁊ quietis: quia est pncipiū motus uel quietis. Nullū autem est corpus naturale in quo natura non sit pncipiū motus uel quietis. Cōmentator autē de hac questione ⁊ de consimilibus se videt expedire huius diffinitionē asserens esse analogam uel etiam equiuocā. quale enim est diffinitū talis est ei° diffinitio. Cum ergo natura in his in quib° esse habet sit.q.equiuoce. q quicqd est in supercelestib° ⁊ in istis inferiorib° totum est.q.modo equiuoco quare equiuoca est diffinitio data de natura. non ergo oportet q fm eandē rationē ⁊ vniformiter cōueniat omnibus. sed in aliquib° natura erit principiū motus ⁊ quietis. in aliquib° vo motus tm ⁊ mot° nō eodē modo quia in aliquibus est principiū motus fm locum solum. in aliquib° vo fm augmētum in quibusdā autem fm alterationē: uel etiā fm generationē. possumus aūt dicere si uolumus q etiā in ipso celo natura est principiū quietis. celū enim ut dicetur in octauo mouetur totū ⁊ quiescit omne. quantū enim ad substātiā totū nō mutat locuz sed solū qtuz ad dispositionē. Nā q semp mouet circa mediū. semp est in eadē distantia ad centrum semp ergo habet eundē sitū fm substātiaz. ⁊ q ex natura sua habet q moueat circa medium ⁊ q semp sit in equali distantia ad terrā ex natura sua habet ⁊ quiescat, put ei cōpetit quiescere. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs dato q natura sit pncipiū quietis ⁊ mot° eius in quo est utrū hoc cōpetit ei per se. ⁊ vr q non. Nam si grauia ⁊ leuia cuiusmodi sūt elemēta si habēt in seipsis vn̄ moueant h maxime erit respectu mot° localis. Sz elemēta mouent localiter per se a generāte a seipsis aūt mouētur per accidēs. graue enim per grauitatē seipsum mouet deorsū sed hoc est per accñs. q non mouet se deorsum nisi remouēdo phibēs ⁊ diuidēdo mediū. Sed cā remouēs phibēs est causa per accñs. ergo natura in talib° si est pnm mot° nō erit per se ut videt phūs dicere sz per accidēs. ¶ Dicēdū q in ipsis elemētis ⁊ ulr in grauib° ⁊ leuib° natura est per se pnm mot° ⁊ quietis nō obstāte q grauia nō mouent ex se sed a gñante. grauia enim nō mouēt seipsa per se sed per accidēs qd sic declarat. Motū enim nālem nō oportet differre a motu nō nāli per hēre motorē ab itra. In utroqz eni motu tā in nāli qz in nō nāli motor pōt esse extrinsec°. videm° enim q hō mouet lapidē sursū violēter. sol vo trahit uapores sursum nāliter. Cū ergo hō sit aliquid extra lapidē ⁊ sol extra uapores tā motus lapidis sursū qz ascensus uapoꝝ cāz effectiuā hñt ab extra non obstāte q vnus illoꝝ motuū est aliquo modo nālis. reliqu° vo est penit° violētus. hn̄ ergo dictū est q mot° nāles ⁊ nō nāles nō oportet differre per habē motorē ab extra. Differētia ergo iter dictos mot° accipiēda est: q in motu nāli aliq vis ⁊ aliq forma cōfertur passo per quā tēdit in talē motum. In violento vo fm q huiusmodi nihil tale tribuit passo: homo eni sic mouet lapidē sursū q nullā formā leuis ei cōfert sed solū mouet ipm impellendo. Sol quidez sic trahit uapores sursū q aliquā vim eis cōfert. efficit enim in eis quēdā calorē icorporatū quo mediāte sursū tendit. ascēsus ergo uaporū est a sole ⁊ est a calore illo incorporato. sed a sole est effectiue. a calore vo incorporato est qsi formaliter. Sol eni dando uaporib° huiusmodi calorē dat eis q sic moueant. erit igit sol cā effectiua tā caloris qz talis mot°. calor vo nō est cā effectiua per se illi° mot° sed magis est cā qsi formalis. dicit eniz huiusmodi calor qsi causa formalis talis motus. q calor incorporat° sic informat ⁊ pficit uapores dictos q eis quodāmodo cōpetit talis motus uapores g nō mouent ex se nec mouēt seipsos per se sed mouent a sole. est tm in ipsis uaporib° aliqd ut est calor icorporatus qd est pnm per se. ⁊ causa. talis mot° nō est pnm effectiuuz sed magis ut dictū est.q.pnm formale. habent ergo uapores in seipsis pnm mot° ut calorē icorporatū. nec tm obstat q per seipsos nō mouēt. ⁊ qd dictū est de uaporib° respectu solis itelligendū est de grauibus ⁊ leuib° respectu gñantis. gñans enim dādo formā grauis ipsi graui dat ei q moueat deorsū. Nec tm grauia per seipsa per se deorsū mouēt: q graue postqz adeptū est formā grauis qtū est de se semp est deorsū. nec vnqz actu graue pōt esse in potētia essentiali ad locū deorsū. Sed si est in potētia ad talē locū hoc est per accñs solū. Nō eniz indiget graue ut moueat deorsū nisi remouēte phibēs. hoc aūt modo graue seipm deorsū mouet: q scindit mediū. ⁊ scindēdo mediū remouet phibēs: ⁊ remouēdo phibēs est causa per accñs. ideo graue seipm mouet deorsum per accñs effectiue. ergo graue per se mouet a gñante. graue eniz anteqz habeat formā grauis

est in potētia essentiali ut sit deorsū ⁊ idiget cā per
se ut moueaꝛ ad talē locū gñāns. ergo dādo graui
formā grauis est cā effectiua per se ut graue deor
sum tēdat. ⁊ q: gñāns nō est cā effectiua talis mo
tus nisi dādo formā: oportet dicere ꝙ sicut gñāns
respectu illi⁹ mot⁹ per se: se habet ut pn^m effectiuū
sic forma grauis respectu illi⁹ mot⁹ se habet per se
q. ut pn^m formale. est ḡ in ipsis grauib⁹ per se pn^m
mot⁹ ⁊ q̄etis. q: est in eis forma grauis nō obstāte
ꝙ grauia nō mouent seipsa per se sed per accidēs
⁊ qd dictū est de grauib⁹ ūitatē habet de leuibus
utraq̄ enim q̄ h⁹ sunt effectiue per se mouētur a
gñānte. inferi⁹ tn̄ de hac materia clarius diceꝛ: pp
qd si aliqd est hic dimissū ibi supplebiꝛ. ¶ Ulteri⁹
aūt dato nām esse pncipiū motus per se dubitaret
forte aliqs utrū nā sit pn^m huiusmodi mot⁹ p̄. ⁊ vi
deꝛ ꝙ nō. Natura enī rei substātiā ei⁹ nolat habi
tum. est enim in littera ꝙ tam nā q̄ habentia nām
sub̄a sunt. Cū ergo forma substātialis ipsi⁹ grauis
uel etiā materia ei⁹ nō sit ratio talis mot⁹ nisi medi
ante forma aliq̄ accidentali: ut mediāte grauitate
uel frigiditate: videꝛ ꝙ natura respectu talis mo-
tus nō debeat dici pn^m p̄ sed solū per se. ¶ Dicen-
dū ꝙ li p̄mo idē sonat qd principalr. Oēs eni for
me accidētales sunt. q. quedā instr̄a ⁊ quedā orga
na formaꝝ substātialiū: ꝓpter qd in nulla actione
nec in aliquo motu forma accītalis pōt esse princi
pale principiū sed solum instr̄ale. sicut ergo aīa est
primū sentiēs. nō obstāte ꝙ sentit mediāte poten-
tia sensitiua: sic natura grauis est formaliter loquē
do q̄si pncipalis ratio respectu mot⁹ deorsū nō ob
stāte ꝙ est ratio talis mot⁹ mediante forma aliqua
accidētali. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs q: in dif
finitiōe nature videꝛ ꝙ superflue addaꝛ nō ꝫm ac-
cidēs. quicqd eni est nō ꝫm accidēs videꝛ esse per
se ⁊ ecōuerso. ¶ Dicēdū ꝙ h̄ se habēt per ordinē
nō ꝫm accidēs ⁊ per se ⁊ primo. In plus enim est
nō ꝫ accidēs q̄ per se. illd enī est per accidēs qd
est indeterminatū: albū enī fit ex dulci per accñs.
q: non magis est ex dulci determinate q̄ ex ama-
ro. Si ergo accipiaꝛ per accidēs ꝓprie albū nō fit
ex nigro uel ex suo ꝯrio per accidēs. determinate
enim gñationes sunt ex ꝯtrariis. nō eni pōt fieri cō
trariū nisi ex cōtrario. ex dulci aūt fit albū per acci
dēs: q: ut dictū est nō habet albū qd determinate
fiat ex dulci uel ex amaro uel ex aliquo sapore. Sz
lz albū nō fiat ex nigro: si ꝓprie accipiaꝛ per accñs
nō tn̄ fit ex nigro per se. sed per se loquēdo albū in
actu: ut in p̄mo libro tetigim⁹ fit ex albo in potētia.
uerū q: albū in potentia semp est cōiunctū nigro
uel alicui colori medio. ex cōsequenti albū fit ex ni
gro uel ex colore medio. In plus est ergo non esse
per accidēs q̄ esse per se: q: est ex cōsequēti esse po
test nō per accidens. nō tn̄ ꝓprie dī esse per se: ⁊ si-
cut nō per accidēs est in plus q̄ per se sic per se est
in plus q̄ primo: q: nō sufficit ut sit per se ad hoc
ꝙ sit causa ꝓprie. sed ut sit p̄mo ut hic de p̄mo loq-
mur oportet ꝙ sit sic cā proprie ꝙ etiaz sit pncipa
lis. cū ergo ph̄s ait natura est pncipiū ⁊ causa mo
tus ⁊ quietis nō per accidēs sed per se ⁊ p̄mo. vult
dicere ꝙ est huiusmodi causa determinata ꝓpria
⁊ principalis. ¶ Ulterius aūt q: ph̄us de oī mo-
tu videꝛ intelligere cū ait naturam esse pn^m motuſ
⁊ quietis. ideo de oī motu pōt esse questio quō ue
ritatē hēat ꝙ natura sit tale pncipiū. ¶ Primo er-
go forte dubitaret aliqs utrum natura sit pncipiū
mot⁹ per se. ⁊ primo in motu locali. ⁊ videꝛ ꝙ nō:
non solum enim elemēta grauia mouētur deorsuz
naturaliter sed etiā ista in quib⁹ dominanꝛ elemen
ta grauia tendūt naturaliter deorsum. ⁊ tamē na-
tura istoꝝ non videtur esse principiū per se ⁊ p̄mo
respectu talis motus. Lapis enim ꝫm ꝙ huiusmo
di nō videꝛ ꝙ naturaliter tendat deorsum. dicitur
enim naturaliter lapis deorsum moueri non q: la-
pis: sed quia in eo dominaꝛ terra que est elemētuz
graue. Natura ergo lapidis respectu talis motus
nō est principiū per se ⁊ p̄mo. ¶ Dicēdū ꝙ per se ⁊
p̄ ⁊ cetera talia quēdā ordinē importare videntur
prout ergo diuersificaꝛ ordo rerum hui⁹ intentio-
nes diuersimode accipi possunt. ¶ Qd ergo natu
ra diciꝛ esse principiuz motus per se ⁊ primo h̄ est
per cōparationē ad accidētales formas: que q: ut
dictum est sunt quedā organa ⁊ instrumēta nature
nō sunt pn^m. ⁊ ratio in tali motu principaliter sed
instrumentalr tn̄. Natura ergo lapidis est pn^m p̄
idest principale respectu mot⁹ deorsum nō per com
paratione quam habet ad elementa: sed per cōpa
ratione quam habet ad accidētales formas sequē
tes ipsam que in tali motu ut dictuz est nō sunt rō
principalis. uel possum⁹ dicere ꝙ ut in de generatio
ne declarauim⁹ in natura mixti virtualiter cōtineꝛ
natura elemētorū. ipsa ergo natura corporis mixti
pōt esse principale pncipiuz talis motus ꝓut in ea
per quoddā predominium reseruaꝛ natura elemē
ti grauis cuius motum sequiꝛ. ¶ Ulteri⁹ forte du-
bitaret aliqs utrū natura sit principiū per se ⁊ pri-
mo in motu augmentati. ⁊ vī ꝙ non. vniuersaliter
enī grauia uel leuia nō habēt in seipsis vnde aug
mentantur. cū ergo habeāt in se nām non vī ꝙ sit
diffiniēda natura per hoc qd est pn^m per se ⁊ p̄mo
in motu augmenti. ¶ Dicendū ꝙ si consideraꝛ se-
rics littere qd queriꝛ nō habet dubiū. Natura enī
diffiniꝛ a ph̄o qd est pncipiū motus ⁊ quietis. sed
nō oportet ꝙ in omnib⁹ sit principiū huius motus
uel h⁹ quietis ut in littera diciꝛ. Aliq̄ nāq̄ alia habēt
in se pn^m mot⁹ ꝫm locū. alia vō ꝫ augmētū. alia vō
ꝫm alteratione. sufficit ergo ꝙ in aliqb⁹ sit natura
principium talis mot⁹. Qd aūt aliq̄ habeant in se
principiū huiusmodi motus in aliquib⁹ non est im
manifestum. plante enim ⁊ animalia habent in se-
ipsis qd est principium ⁊ causa motus augmenti:
īmo quia proprie loquēdo sola animata augenꝛ ut
in generatione declarauim⁹: sufficit in talib⁹ per na
turam saluare motū augmēti. ¶ Ulteri⁹ forte du-
bitaret aliquis utrū natura possit per se dici princi
pium mot⁹ alterationis eius in quo est. ⁊ videꝛ ꝙ
nō: q: si natura esset huiusmodi principiuz videreꝛ
esse dicendū ꝙ sicut oīa que proprie augenꝛ habēt
in se vñ augeanꝛ: sic omnia que proprie alterantur
habēt in se vnde altereꝛ. hoc aūt videꝛ esse falsuz.
corpora enim simplicia ut elemēta proprie alterā-
tur. nec tamē alteranꝛ ex se: q: ꝫm cōmentatorem
nullū corp⁹ simplex videꝛ alterari uel generari ex
se. ¶ Dicendum ꝙ sicut dicebaꝛ de motu augmē-
ti sic ⁊ de alteratione dici pōt. sicut ergo natura in
omnibus est principiū mot⁹. nō tn̄ in omnibus est
pncipiū mot⁹ talis neq̄ augmēti. sic in omnib⁹ est
principium mot⁹. nō tn̄ talis mot⁹ ut alterationis.
sufficit ergo ꝙ aliqua in se habeant vnde altereꝛ.
Qꝫ autem aliq̄ sint talia manifeste patet. Mixta

enim eoipso ꝙ sunt cōposita ex contrarijs habent in seipsis vnde alterent̄ ⁊ corrūpant̄. animal enim eoipso ꝙ compositū est ex contrarijs habet in se vñ alteretur ⁊ corrūpat̄. possumus tñ si uolum⁹ in omnibus alterabilibus saluare alteratione per naturā existētes in ipsis. nō tamē eodē mō: q2 ꝟm cōmentatorē cōposita alterant̄ per naturā existentez in se: q2 per formā. simplicia ꝟo non alterantur per formā sed per materiaz. In compositis enim ut in animalib⁹ forma pōt esse primū alterās. vñ phūs in libro de generatione in capitulo de augmēto animam uegetatiuam appellat alterās inalteratū. eo enim ipso ꝙ in mixtis uel in animalibus est alteratio ꝑpter contrarietatem: q2 oēs h⁹ᵐ cōtrarietates sunt quedam organa forme substātialis principiū alteratiōis in talibus potest dici forma. In simplicib⁹ ꝟo in quib⁹ nō sūt q̄litates ꝯrie nō reperitur alteratio ex se principium. principiū ergo alterationis in talibus non simpliciter videtur esse forma sȝ materia. eo enim ipso ꝙ habent in se materiaz possibilē subijci forme contrarie habent in se naturam vnde alterētur: q2 habent in se naturam materie.

¶ Ex hoc ergo appet ꝙ analoga est diffinitio nature que est. q. equiuoca. nam cum dicitur ꝙ natura est principiū motus ⁊ quietis non accipitur ibi motus vniformiter: q2 in aliquibus est ꝑncipiū solius motus localis. In aliquibus est principiuȝ alterationis. in aliquib⁹ aūt augmenti. Rursus etiaȝ principiū non accipitur ibi vniformiter: q2 aliq̈ habent in se principium motus ꝑut ꝑncipiū dicit q̄d actiuū ⁊ sumitur pro forma: aliqua ꝟo habent huiusmodi principiū prout dicit quid passiuum ⁊ sumitur pro materia. Ex hoc aūt patere pōt quō intelligēda sunt ꝟba cōmenti. vȝ ꝙ corpora supercelestia siue corpora simplicia habēt in se principium motus q̄ztū ad locum. uegetabilia ꝟo q̄ztū ad augmentū. Sed corpora cōposita habent in se principium alterationis naturā que est forma. simplicia ꝟo habent huiusmodi ꝑncipiū naturaȝ que est materia.

¶ Aduertendū tñ ꝙ lȝ corpora simplicia nō alterent̄ ex se: quia nec localiter mouentur ex se forte alterant seipsa per accidēs sicut ⁊ seipsa mouent per accñs. sicut enim q2 graui cōpetit locus deorsum. ideo si iaciatur sursum reddit deorsum sic: q2 aque competit frigiditas si calefiat per se dimissa reddit iterum frigida simpliciter. ergo simplicib⁹ materia est principium alterationis: q2 non possūt aliquo genere alterationis alterari cum illius alterationis materia nō sit ratio ⁊ principium. formā ꝟo nō sic possumus ponere principium. imo nunq̄ȝ natura forme in talibus erit ratio alterationis nisi prius susceperit alterationem habētem aliqualem oppositionem ad ipsam formaȝ: ut aqua per se dimissa reddit frigida q2 prius susceperat calefactionem que habebat a materia repugnātiā ad formā eius. Quicquid tñ sit de hoc patet ꝙ in omnibus alterabilibus est aliqua natura que est alterationis principiuȝ.

¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū in generatione possum⁹ saluare naturam eē huiusmodi ꝑncipiū. ⁊ videtur ꝙ non: q2 ꝟm pħm in 2⁰ de anima nihil generat seipsum. Si ergo nihil generatur ex se: videtur ꝙ natura in nullo sit generationis principiū.

¶ Dicenduȝ quosdam opinatos fuisse materiā esse positionē quandam actiuā quā appellabant incboatiuum forme. uolebāt enim ꝙ essentia forme corporaliter ⁊ simpliciter nō educit̄ de potētia materie sed in ipsa mā est q̄dam forma icōpleta que seipsaȝ ꝑ seipsaȝ nō pōt facere in actu completo sed excitata per agens extrinsecuȝ facit se in cōpleto actu. propter qđ uoluerūt saluare diffinitionem de natura dicentes ꝙ in rebus naturalibus est principiuȝ generatiōis. q2 est in eis icboatum forme. Sed istam positionem de incboatiōe formarum alibi eradicare ⁊ impugnare intendim⁹ ubi ħ questio per se tractabitur. Sufficiet autē ad presens diffinitionem datam de natura aliter saluare respectu generationis rerū q̄ȝ per incboationem forme. dicitur ergo ad ħ cōmuniter ⁊ bñ ꝙ sicut competit alicui motus naturalis sic competit ei ꝙ natura sit in eo principium motus. ergo quibus competit motus gñationis actiue: quia generant habent in se principium actiuuȝ ut forma. quibus ꝟo motus generationis passiue. ut quia generant̄ habent in se ꝑncipium generationis passiuuȝ ut materiam. Est ergo generatio generabiliū naturalis inq̄ztum habēt in se principium passiuuȝ qđ habet potentiam naturalē ad talē formā. possum⁹ tñ si uolumus dicere ꝙ sicut natura est ꝑncipium motus alterationis sic ⁊ generationis. sicut enim aliqua. q. alterantur ex se ut composita. aliqua ꝟo alterantur non ex se nec simplr̄ alterant̄ per formā sed eorum alteratio naturalis ratione materie que est principium ⁊ ratio illius alterationis. sic aliq̈. q. alterantur ex se ut illa que generant̄ ex cōmixtione seminuȝ. In quib⁹ est dare aliquid per se mouēs ⁊ aliquid per se motum. in talibus enim semē maris quasi se habet ut artifex. menstruum ꝟo femelle quasi se habet ut materia. aliqua ꝟo nō generante ex se sed est eorū generatio ut dicebat̄ nālis rōne principij passiui uel etiam ratione materie. in oībus ergo uel ratione principij passiui uel etiam ratione actiui saluare possum⁹ ꝙ natura sit generationis principiū: dictum est enim diffinitionē de natura esse quasi equiuocā: nec oportet omnib⁹ equaliter conuenire. qđ ꝟo dicebat̄ ꝙ nihil seipsum generat: dicendum ꝙ animal seipsum non generat. hoc tamen non obstāte in aialibus est quodāmodo generatio ex se: quia in menstruo qđ non est animal est admixta virt⁹ seminis maris que facit ad gñationem fetus. illud ergo ex quo generatur animal aliquo modo mouet seipm ad generationem eius: quia in eo est dare aliquid quod est per se mouēs ⁊ aliquid qđ est per se motū. Utrū aūt illđ qđ est ibi per se mouens. sit idem qđ forma introducēda uel si non ipsa forma q̄d sit alibi habebit locū. Rursus utrū semen maris qđ se videtur habere ut mouens ingreditur fetum uel sit de compositione animalis quod fit ex menstruo moto a tali semine nō spectat ad presens negociuȝ.

¶ Ulteri⁹ dubitaret aliquis utrū forma artificialis possit esse per se ꝑncipiū mot⁹ eius in quo est. ⁊ videt̄ ꝙ sic. videmus enim aliquas figuras magis esse aptas ad motuȝ ⁊ magis scindere medium q̄ȝ alias: corp⁹ enim eq̄lis grauedinis si sit figure pyramidalis uel rotunde magis scindit mediū ⁊ uelocius mouebit̄ q̄ȝ si esset figure late. Cū ḡ h⁹ᵐ figure per viam artis induci hēant vȝ formā artificialē esse ꝑnᵐ mot⁹ ei⁹ in quo est nō solū per accñs sed eī ꝑ se.

¶ Dicēdū ꝙ in oīb⁹ est duo ꝯsiderare rē ⁊ modū rei. in mutationib⁹ ḡ est ꝯsiderare motū ⁊ modum mot⁹. Nulla

aūt figura nec aliqua forma artificialis ſm qḋ h° eſt pn̄m mot° ei° in quo eſt. forā enī rotūda uel pyramidalis niſi eēt cōiūcta grauedini uel leuitati uel alicui forme nāli nullū motū hēret nec ad aliquē locū tēderet. res g̃ ex h°: forma artificiali ⁊ figura per ſe nō ſortit̄ motū. Nō eſt tn̄ incōueniēs φ ſortiat̄ aliquē modū mot°: q: ut tangebat̄ in arguēdo forma leuis uel forma grauis ſm φ eſt coniuncta aliį ⁊ aliį figure ſortit̄ aliū ⁊ aliū modū mot°. uel q: uelocí° uel tardius mouet̄. ℭ Ulteri° forte dubitaret aliqs de aliqb° artib° ut de arte muſice: uł de arte ſaltādi utrū ſint principia motus eius in quo ſunt. ⁊ videt̄ φ ſic. Nunq̄ enī vn° ſcit practicā muſice ⁊ alius cātat nec vnus ſcit artē ſaltādi ⁊ ali° ſaltat. Sicut ergo arguebam° formam leuis per ſe eſſe principiū mot°: q: nō eſt dare φ vnū ſit leue ⁊ aliud moueat̄ ſurſum. Sed illḋ idē qḋ eſt leue habet talē motū: ſic a ſimili predicte artes per ſe ſunt principiū ei° in quo ſunt: q: nunq̄ diuidunt̄ ita φ vnus hēat illas ⁊ alt° moueat̄ ſm illas. ℭ Dicēdū φ ut tactū eſt. nunq̄ forma artificialis eſt pn̄m motus ei° in quo eſt. ſ3 poſſit facere aliquē modū motus. Mot° igit̄ brachioꝝ qui requiritur in ſaltādo uel mot° lingue qui reqrit̄ in cātando ⁊ aliqs alt° mot° alioꝝ mēbroꝝ qui reqrit̄ ad huiuſmodi opa per ſe eſt ab aliq̄ virtute naturali exn̄te in corpe ut a virtute affixa muſculis ⁊ neruis. vn̄ dicēdū φ dicte artes nō ſunt per ſe pn̄m mot°: ſ3 poſſunt facē ad modū mot°. ex arte enim ſaltādi nullus hēt φ moueat brachia ſ3 φ ſic moueat illa. Immo ſicut figura pyramidalis uł alia figura niſi eēt cōiuncta forme nāli nullū motū efficeret. ſic ars ſaltādi niſi iuuaret̄ per virtutē nālē alligatā muſculiſ ⁊ neruiſ nō poſſet in actū ſaltādi. pōt ergo forma artificialis uel ars facere ad modū mot° ſ3 per ſe nunq̄ eſt pn̄m mot° ei° in quo eſt qḋ dclarare uolebam°. ex h° ergo apparet φ aliter eſt natura pn̄m mot° mediante aliq̄ forma accn̄tali ut mediante grauitate uel leuitate ⁊ alr̄ facit ad motum ei° in quo eſt mediāte ꝟtute nāli. Nā enim ſic eſt pn̄m mot° mediāte grauitate ⁊ leuitate uel mediāte alia forā accn̄tali φ tā natura q̄ȝ illa forma accidētalis ſunt pn̄m motuȝ eius in quo ſunt. alr̄ tn̄ ⁊ aliter: q: nā eſt h° pn̄m p ⁊ pncipale. ſed illa accidētalis forma eſt tale pn̄m inſtrumētale ⁊ organicū. Sed nō ſic ars facit ad motū mediāte ꝟtute nāli: q: virt° illa nālis eſt pn̄m motus ei° in quo eſt ars: ſed magis facit ad modū illi° mot°. tn̄ nō ꝓprie eſt pn̄m illi° mot° ut oſſuȝ eſt. ℭ Ulteri° forte dubitaret aliqs utrū forme artificiales dici debeant nāles. ⁊ videt̄ φ ſic. dicebatur enim aliq̄ eſſe nālia nō rōne forme uel pncipiį actiui: ſed rōne materie ⁊ pncipiį paſſiui. eo enim ipſo ut tangebat̄ φ materia que eſt quedaȝ natura pōt moueri ad ſuſceptionē talis act° uel talis forme illud nāle dī. cū g̃ mā poſſit moueri ad ſuſceptioneȝ formaꝝ artificialiū ſi eſſet in pura potētia paſſiua materie ad hoc φ aliqd ſit naturale forme artificiales naturales erūt. ℭ Dicendū φ ſi aliqd eſt in pura potētia paſſiua materie ſ3 φ materia eſt nālis dicitur eſſe naturale. forme aūt artificiales ſm φ huiuſmodi nō ſūt in potētia paſſiua materie ſm φ materia eſt naturalis. ergo nāles dici nō debēt. tota enim cauſa quare aliqd exiſtēs in pura potentia paſſiua materie dicit̄ naturale ex hoc colligitur φ materia eſt quedā natura. Si ergo aliqd fundaretur in materia non ut eſt natura uel materia moueretur ad ſuſceptionem eius non modo naturali. Si uellem° arguere illḋ eē nāle deciperemur per fallaciaȝ accidētis. Duplici ergo via uenari poſſumus huiuſmodi formas nāles nō eē. p̄ q: mā non mouet̄ ad ſuſceptionē earū modo nāli. ſcḋo q: mā nō ē ſbm taliū formaꝝ: ꝑut hēt rōnē nāē. p° via ſic patet. ex hoc enī aliqd inducit̄ mō nāli q: mā trāſmutat̄ ꝑ q̄litates actiuas ⁊ paſſiuas ita φ ex ipſa mā educit̄ nālis forma. nunq̄ eniȝ aliq̄ forā inducitur nāliter niſi tota illa mā que iformat̄ illa forā ſit ſubiecta trāſmutationi ⁊ motui. h̄ aūt nō facit ars: q: ſ3 Themiſtiuȝ nā agit in corpe toto. ars ꝟo ſm φ h° agit ſolū in extremitatib° ei°. mā ergo ad ſuſceptionē formaꝝ artificialiū ſm φ h° ſunt non mouent̄ nāliter: q: nō ſuſcipit illas trāſmutata per q̄litates actiuas ⁊ paſſiuas. nec ſuſcipit illas ꝑut ſm ſe totā trāſmutationē ſubiįcit̄. ſcḋa via ad inueſtigādū hoc idē ſumit̄ ex eo qḋ materia hēt rōneȝ nature: ex arte enim uel reſultāt opa tn̄. cuius eſt ars ſaltādi ⁊ ars cātandi ex quibus nihil opatū efficit̄ ſed ſolū ex talib° fiunt q̄dā actiōes ⁊ q̄dā opa. in talib° ergo nō hēt locuȝ qḋ queritur. videt̄ igit̄ eſſe dubiū de illis artib° ex quib° reſultāt nō ſolū opera ſed etiaȝ opata: ut ex arte edificatoria efficitur dom°: ⁊ ex arte lignaria archa ⁊ ſic de aliįſ h°. ergo forme inducte per artē ut ſunt pure artificiales vident̄ eſſe forme ille in quibus mathe. cōicāt cū naturalib° cuiuſmodi ſūt currū circulare rectuȝ ⁊ cetera talia. Dico aūt pure artificiales ad dn̄iaȝ ſanitatis quādo eſt forma in qua cōicent mathe° cum naturalibus. tn̄ ut plane patet ſanitas non eſt forma pure artificialis ut declarari habet 7° methaphiſice. cum ergo forme ille in quibus cōicant mathe° cū nālibus non ꝓprie videantur reſpicere materiā ut natura: q: poſſunt abſtrahi ab omni materia ſenſibili non oportet formas tales eſſe naturaleſ. cū ergo dicitur qḋ ē in potētia paſſiua materie eſt naturale. uerum eſt ſi ſit in potentia paſſiua materie ut eſt natura uel ſi educatur modo naturali. h̄ aūt non habent artificiales forme. ideoq̄ non habet dubium.

Lectio. II.

Videtur autem natura et ſubiecta eorum que natura ſunt: quod primum ineſt vnicuiq̄ non formatum per ſeipſum: ut lectuli natura lignuȝ ſtatue autem es.

ℭ Poſtq̄ phs inueſtigauit quid eſt natura: in parte iſta ut dicebatur oſtēdit φ materia forma ⁊ priuatio debēt dici natura. tria ergo facit: q: primo oſtēdit φ materia habet rationē nature. ſcḋo oſtēdit h̄ de forma. tertio de priuatione. ſcḋa ibi⌊ alio auteȝ modo forma ⁊ ſpecies. ⌋ 3ª ibi⌊ ſed forma ⁊ natura. ⌋ Circa primū duo facit: q: pmo ꝓpōit quod intendit. ſcḋo manifeſtat quod dixerat ex teſtimonio alioꝝ. 2ª ibi⌊ ſignū aūt dicit. ⌋ Dicit ergo φ illud qḋ primū ineſt vnicuiq̄ nō formatū per ſeipm̄ videtur eſſe natura ⁊ ſubſtantia eoꝝ que ſunt nā. i. rerū naturalium. ⁊ q: mā eſt h°. ergo eſt natura ⁊ ſubā naturaliū: ⁊ exponit ſe φ lectuli natura eſt lignū: ⁊ ſtatue es. ℭ Notādū aūt φ uolens ꝓbare

mãm eẽ nãm ait. illud qđ primũ inest vnicuiq3 eẽ nãm rez: q2 mã est id ex quo res cõponit̃ p̃ ut declarari habet 5° metha^{ce}. ¶ Notãdũ etiã q̃ dic̃ nõ formatũ p̃ seip̃m: q2 mã q̃ztũ est de se nihil ẽ i actu nec aliquã formã h3: q2 in fundamẽto nãe nihil est distinctũ ut h̃etur scđo metha^{ce}. ¶ Notandũ etiã q̃ mã nõ est cognoscibilis nisi per analogiã ad formã. l3 ergo lignũ ⁊ es nõ dicãt solã mãm: tñ quia nõ possum⁹ intelligẽ mãm nisi intelligam⁹ aliquid qđ se h̃et ad oẽs formas sicut lignũ ad lectulũ ⁊ es ad statuã. volens dare intelligere mãm exemplificauit de ligno ⁊ ere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signũ aũt dicit Antiphon: quoniã si aliquis p̃iecerit lectũ deorsũ: ⁊ accipiat potẽtiã putrescẽs: ut utiq3 fit germẽ nõ utiq3 fieri lectũ sed lignũ: tanq̃3 dicat q̃ s̃m accidẽs eẽ dispositionẽ s̃m legẽ ⁊ artẽ: substantiã aũt illã que permanet. h. patiẽs cõtinue. Si aũt ⁊ hoz vnũquodq3 ad alterũ: aliquod idem hoc sustinuit: ut es quidem ⁊ auru3 ad aquã. ossa aũt ⁊ ligna ad terram. similiter aute3 ⁊ aliorum q̃dlibet illã naturã esse ⁊ substantiam ipsorum.

¶ Manifestat qđ dixerat ex testimonio alioz ⁊ duo facit: q2 primo manifestat h̃ ex testimonio Antiphontis. scđo ex testimonio oiu3 p̃hoz ibi ⌊ vnde sane hi quidẽ. ⌋ dicit g̃ q̃ Antiphon dicit. i. dat signũ. supple per qđ p̃bat q̃ mã h̃et rõnẽ nãe. Dicebat eni Antiphon: q̃m si aliq̃s p̃iecerit lectũ deorsũ ad terrã: ⁊ hui⁹ lect⁹ putrescẽs accipiat potẽtia3 gñatiuã ut utiq3 fit. i. fiat germẽ ex ipso lectulo putrescẽte ꝯtingit ex eo nõ utiq3 fieri lectũ sed lignu3 tanq̃3 dicat dispõnẽ s̃m legẽ artificis ⁊ s̃m artẽ q̃ ꝯtingat eẽ eius s̃m accñs. s̃bam aũt eutẽ illã que p̃manet: ⁊ que ꝯtinue hoc est patiẽs. s. mã. Si ergo vnũqđq3 hoz. i. rez naturaliũ h̃ idem sustinuit ad aliq̃d alicz: q2 res nãles se h̃nt ad p̃priã mãm sicẽ statua ad es: ⁊ lignũ ad lectũ: qđlibet eni nãliũ cõparaẽ ad aliquid tanq̃3 ad p̃priã mã3 que est nã ⁊ s̃ba ipsoz: ut es ⁊ auz ad aquã. ossa aũt ⁊ ligna ad terrã. silr ⁊ alioz qđlibet respicit aliq̃d tanq̃3 propriã mãm. illã g̃ supple mãm op3 eẽ nãm ⁊ s̃bam ip̃oz. ¶ Dubitaret forte aliq̃s: q2 vĩ hoc signũ Antiphõtis nõ arguere p̃positũ s3 oppositũ. ex h̃ eni Antiphõ p̃babat mã3 eẽ nãm: q2 v̉tute hui⁹ fiebat gñatio ut lectũ putrescẽs: q2 nõ gñat rõne q̃ lectũ s3 rõne q̃ lignũ. dicebat nã3 nõ eẽ lectũ s3 lignum. Cũ g̃ gñatio p̃dicta fiat rõne for̃e nõ rõne mat̃ie. Qđ eni3 aliq̃s gñet sibi sil'e ut qđ ex ligno fiat lignũ: ⁊ ex leone leo: nõ vĩ eẽ rõne materie s3 ratiõe forme. p̃dictũ ergo signũ nõ arguit materiã eẽ naturã sed formã. ¶ Dicẽdũ q̃ sufficit p̃hõ ad p̃bandũ materiã eẽ naturã ex testimonio alioz q̃ ipi cõcesserũt mãm h̃ere rõnẽ nature. utz aũt ipsi posuerũt materiã eẽ naturã mõ debito uel idebito nõ ẽ ad p̃positũ. ul' possum⁹ dicere q̃ etiã hec rõ est ad p̃positũ: ⁊ arguit materiã eẽ nãm. Nã q̃ ex simili gñet sil'e. nõ solũ est rõ forma sed mã: qua eni sanamur ut dicit p̃hũs in scđo de aïa ẽ dupl'r. sanamur eni sanitate ⁊ corpore: sed sanitate sanamur p̃ncipalr̃. corpore autẽ ex cõsequẽti. eo eni ipso q̃ sanitas nõ h̃et eẽ nisi in tali mã ut in corpore act⁹ sanãdi nõ solũ est a sanitate tanq̃3 a forma debita: s3 ẽt est a corp̃e tanq̃3 a p̃pria materia. sic gñare sibi simile p̃ncipalr̃ est ex forma. ex ꝯsequẽti aũt ex materia eo eni ipso q̃ forma potẽs hoc facere nõ h̃et eẽ nisi in materia illi⁹ gñationis nõ solũ est rõ forã sed etiã mã. posset aũt sic forari rõ. illđ aũt in cui⁹ v̉tute gñat aliq̃d sibi sil'e meret̃ nomẽ nature: s3 h̃ fit p̃ncipalr̃ ex forma. ex cõsequẽti aũt ex materia. g̃ forma meret̃ nomẽ nature p̃ncipalr̃. materia aũt ex cõsequẽti. rõ eni tacta uel est in quadã ꝯclusiõe accipiẽda ut dicam⁹ materiã naturã: q2 hoc dixerũt antiq̃: uel si accipiat̃ in p̃pria forma ut patuit: nõ arguit materiã eẽ naturã p̃ncipalr̃ sed ex consequẽti. ¶ Notandũ aũt q̃ ait materiã eẽ s̃bam. cetera v̉o eẽ s̃m accidẽs: q2 ut in de gñatiõe sufficiẽter oñdim⁹: oẽs antiq̃ p̃hi posuerũt materiã eẽ aliq̃d in actu quo posito sola materia erat s̃ba. cetera v̉o educta de potẽtia mat̃ie erãt accidẽtia. ¶ Notãdũ q̃ dicit auz ⁊ es cõparari ad aquã: q2 p̃ quãdã p̃dominiũ materia oium metalloz ⁊ oium liq̃bliũ dĩ eẽ aqua. sic ẽt aũt ligna ⁊ ossa cõparari ad terrã: q2 talia maxime videntur esse nature terrestris. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde sane hi quidẽ terrã: alij v̉o ignẽ: alij aerẽ dicũt. quidã aũt aquã: q̃dã v̉o q̃dã horũ. Sed alij oia hec naturã eẽ coz que sũt. Quot eni aliq̃s accepit ipsoz h⁹ siue vnũ siue multa. hoc ⁊ tãta dicit esse oẽm substãtiã: alia aũt oia passiones istorum ⁊ habitus ⁊ dispositiones.

¶ Oñdit materiã h̃ere rõnẽ nãe ex testimonio aliorũ p̃hoz ⁊ duo facit s̃m q̃ dupl'r hoc oñdit. 2ª ibi ⌊ ⁊ hoz q̃dẽ qđlibet. ⌋ In p̃ª p̃te itẽdit talẽ rõnẽ illud est nã rez naturaliũ qđ est s̃ba coz: sed h̃ ẽ materia. g̃ ⁊c̃. Qđ aũt materia sit s̃ba rez naturaliũ p̃bat ex testimonio oium philosophoz dicens qđ hi quidem dicuat terrã esse materiã naturalium. alij v̉o ignem: alij v̉o aerem: quidam autem aquã: quidã autẽ quedã horu3 ut Parmenides ponens ignẽ ⁊ terrã esse rez principia. alij v̉o ut Empedocles ⁊ coz sequentes dicũt omnia hec. i. oia quatuor elemẽta esse naturam coz que sunt: ⁊ subdit q̃ quot ipsorum elementoz aliquis acceperit esse huiusmodi. i. materiale principiũ siue vnũ siue mlta h̃ ⁊ tanta. i. tot ⁊ quot possint sic esse p̃ncipium dicit esse s̃bam omniũ. alia aũt omnia dicit eẽ passiones ⁊ habitus ⁊ dispositiones istoz. ponebant eni primi philosophi omnia alia a materia accidẽtia esse. ¶ Dubitaret forte aliq̃s de eo qđ ait q̃ alij posuerũt principiũ rez esse terra3: quia in libro de anima dicit̃ q̃ omnia elemẽta acceperunt indices p̃ter terram. Nullus eni3 philosophoz posuit terrã eẽ principiũ: ut ibi innuitur. ¶ Dicẽdũ q̃ ut cõmentator soluit ad dubitationẽ tactã nullus philosophoz posuit terrã eẽ p̃ncipiũ rez per se sumptã: sed tamẽ cũ alijs elemẽtis posuit. Nã Parme. terrã cũ igne posuit sic p̃ncipiũ. ⁊ Empedocles terrã cum alijs tribus elementis sic posuit principium: uel possumus dicere ⁊ forte melius q̃ nullus philosophorum posuit terrã principiũ per se sumptã. alij tamen posuerunt. Hesiodus aute3 h̃ posuit ut habet̃ secũdo metha^{ce}: sed nõ fuit p̃hũs: sed famo

fus fuit in legib⁹. Cū ḡ dī q̄ alij posuerūt aquam et alij terrā nō solū itēdit enumerare pħos sed et alios viros famosos. dicere eni q̄ cū ait q̄ alij posuerūt terrā alij ignē itēdit de ponētib⁹ terrā nō per se sed cū alijs elemētis. vt expositio penitus exiorta. ℭ Notādū aūt q̄ ꝗ̃ opionē antiquoꝝ philosophorū sola mā est sb̄a: tm̄ ꝗ̃m vītatē q̄tū ad id qḋ realr̄ dicit sb̄a forma magis est sb̄a q̄ mā: ꝫ q̄tū ad aliquē modū se hñdi ut supra in p̄ declauim⁹ mā est magis sb̄a q̄ forma. Dicēdū ḡ de hac rōne sicut et de p̄ma: q: uel dꝫ accipi sub cōfusiōe ut dicaꝛ māꝫ eē sb̄am et nām reꝝ: q: h̄ dixerūt pħi: nl̄ si dꝫ accipi in ꝑpria forma arguet q̄ forā sit nā principalit̄ mā ex ꝯsequēti cū rō sb̄e p̄ncipalr̄ et simplr̄ cōueniat foꝛe et ex cōsequēti materie. ℭ Deīde cū dic.

ℭ Et hoꝝ quidē qḋlibet eē perpetuū. Nō eni eē mutationē ipsi⁹ ex seipsis. Alia aūt fieri et corrūpi infinities. Uno quidēꝫ mō nā sic dicitur p̄ima vnicuiq̄ subiecta mā habēnū in seipsis mot⁹ p̄n^m et mutationis.

ℭ Adducit aliā rōnē que talis est. illḋ qḋ ꝑpetuaꝛ in reb⁹ nālib⁹ est coꝝ sb̄a et nā: sed hoc est mā. ḡ et c. q̄ aūt mā ꝑpetueꝛ i nālib⁹ ꝓbat ex testimonio aliorū dicēs q̄ antiq pħi qḋlibet hoꝝ eꝛoꝝ qḋ dicebāt alioꝝ mā dicebant eē perpetuū. Nō eni ponebāt in ipsis elemētis esse mutationē ex seipsis: q: nō ponebāt ea fieri ex seīuicē uel ex alijs: sed alia ex elemētis dicebant fieri et corrūpi īfinities. ḡ q3 mā ē quid ꝑpetuū et est sb̄a et nā reꝝ: pꝫ dicēdū eē q̄ vno mō nā dicit sic puta subta mā vnicuiq̄ hñtiū in seipsis p̄n^m mot⁹ et mutatiōis. ℭ Notandū aūt antiquos pħos nō peccasse ponēdo māꝫ eē icorruptibilē et eē nām et sb̄am reꝝ: sed peccauerūt q: posuerūt eā sic icorruptibilē q̄ semꝑ manēt sub eadē actualitate et sub eodē eē. rursus peccauerūt q: dixerūt eā eē totā sb̄am et nāꝫ reꝝ. cū tn̄ forma sit magis sb̄a et nā q̄ mā. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Alio aūt modo forma et spēs que est ꝗ̃ rōnē. Sicut eni ars dicitur qḋ est ꝗ̃m artē et artificiosū: sic et nā qḋ ꝗ̃m nāꝫ dicitur: et qḋ nāle. Neq̄ aūt illud adhuc dicim⁹ habere ꝗ̃m artē nihil: si potētia tātū est ut lectulus. Nōdū eni hēt spēm lectuli: neq̄ eē ꝗ̃m artē: neq̄ in his que nā subsistunt: potentia eni caro aut os: neq̄ hēt adhuc suipsius nām p̄iusq̄ accipiat speciem ꝗ̃ rationem qua diffinientes dicimus quid est caro aut os: neq̄ natura est.

ℭ Oñso q̄ vno mō nā dicitur de mā: ostēdit q̄ alio mō dī de forma et spē: et tria facit ꝗ̃ q̄ tres rōnes ad h̄ adduc. 2⁹ ibi⌊ amplꝛ⁹ fit ex hoie.⌋ 3⁹ ibi⌊ āpli⁹ aūt nā.⌋ Circa p̄imū tria facit: q: p̄ adduc rōnē q̄ forma sit nā. scd̄o ex hoc cōcludit q̄ forā alr̄ est nā q̄ materia. tertio ꝓbat q̄ est magis natura q̄ ipsa. scd̄a ibi⌊ quare alio mō.⌋ tertia ibi⌊ et magis nā.⌋ dicit ḡ q̄ alio mō: supple dicit natura forma et spēs que est ꝗ̃m rōnē. i. ꝗ̃m diffinitionē q: ab ea p̄ncipalr̄ sumiꝛ diffō. h̄ aūt sic oñditur: q: sicut ars dī se habere ad id qḋ est ꝗ̃m artē et artificiosū sic et nā: supple se hēt ad id qḋ dicitur ꝗ̃m nām: et qḋ est nāle. sed neq̄ dicim⁹ illud. s. artificiosū adhuc habere ꝗ̃m artē nisi hēat formā artis: q: nihil si est potētia tm̄ lectulus supple est lectulus: quis nōdū hēt spēm lectuli: neq̄ dī esse ꝗ̃m artē: sic et in his que nature subsistūt cū naturalia nisi sint actu talia: q: potētia caro aut os nō hēt adhuc nām sui ipsi⁹ p̄i⁹ q̄ accipiat spēm ꝗ̃m rōnē. i. p̄i⁹ q̄ accipiat formā ꝗ̃m diffōnē siue rōnē diffinitiuaꝫ q̄ forā differētes. i. distinguentes vnā rē nalē ab alia dicimus quid est vnūqḋq̄ tale ut qd est caro aut os. et addit q̄ neq̄ nā supple est aliqd taliū anteq̄ accipiat formam et spēm. Si ergo forma et species est id qḋ aliquid dicitur naturale. ergo ipsa est maxime natura. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quare alio modo natura utiq̄ erit habentium in seipsis motus principium forma et species non separabilis: sed aut ꝗ̃m rationem. Quod autē est ex his natura quidem non est: sed a natura ut homo.

ℭ Concludit q̄ alio modo est nā forma q̄ mā: dicēs utiq̄ forma et spēs est natura hñtiū in seipsis p̄n^m motus. alio mō supple q̄ mā nō qḋ ꝗ̃m rē sit ens sepabilis ab ipsa: sed aut separaꝛ et differt ꝗ̃ rōnē i. ꝗ̃m diffōnē: q: dicit quid in actu. mā vō qd in pō et q: dixerat quomodo differt forma a mā subdit quomodo differt cōpositū ab utraq̄ dicens. q̄ autem est ex his. i. cōpositum: nā qdem nō est sed est a natura ut homo. Si ḡ tā mā q̄ forma sint nā cōpositum differt ab utraq̄: q: non est natura sed a natura. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et magis natura hoc est q̄ mā. Unūquodq̄ enim tunc dicitur cū endelechia sit: et magis q̄ cum potentia.

ℭ Hic improbat: q: forma nō soluꝫ est alio modo nā q̄ materia. sed etiam est magis natura q̄ ipsa. d. q̄ h̄. i. forma magis est nā q̄ mā: quia vnumqḋq̄ cū sit endelechia. i. cū sit actu qḋ habet per formāꝫ est magis tale q̄ cum est potentia quod habet per materiam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius fit ex homine homo: ꝫ nō lectulus ex lectulo. Unde dicūt nō figuraꝫ esse naturam sed lignum: quoniā fiet utiq̄ si germinet non lectulus sed lignum. Sic ergo hec est ars et forma est natura. Fit enim ex homine homo.

ℭ Ponit secūdā rōnē ad oñdendū q̄ forma sit natura: dicēs q̄ ex homine gñatur homo sed nō lectulus ex lectulo. vñ dicūt pħi figurā. i. formā lectuli nō esse naturā sed lignū: q: si germiet lectulus nō utiq̄ fiet lectulus ꝫ lignū. sic ergo hec ars: supple se habet q̄ in artificialib⁹ mā est nā: q: mā gñat sibi simile. et in naturalib⁹ supple forma est nā: q: in talib⁹ potissime fit assimilatio in forma: fit enim ex homine homo. ℭ Notādū aūt oēs formas artificiales esse accidentia. natura ergo et sb̄a artificialiū p̄ncipalr̄ est ex materia: et virtute materie artificialia sibi generant simile. lectulus enim nō gñat q: lectulus. Sed quia lignū in naturalibus vō est ecōuerso: q: in eis rō sb̄e principalr̄ sumiꝛ ex forma et generatio similis potissime fit virtute forme. si ergo in artificialib⁹ p̄ncipalr̄ nā est mā et non forma. in naturalib⁹ vō est econuerso: p̄mo et p̄ncipa-

liter nã erit forma ⁊ nõ mã. ¶ Notãdũ etiã nõ p oẽm modũ esse ecõuerso in artificialib⁹ quo in nãlib⁹. in artificialib⁹ enim sic pncipalr est sba ⁊ natura ipa mã: q̃ tñ forma nec est sba nec est nã. in nãlibus aũt nõ sic: q: in eis sic est pncipalr sba ⁊ natura forma: q̃ tñ mã est etiã nã ⁊ sba nõ pncipaliter sed ex consequenti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem natura dicta sicut generatio via est in naturam.

¶ Adducit rõnẽ tertiã: ⁊ duo facit: q: p põit hui⁹ rõnẽ. scdo qõdã qd̃ supposuerat pbat ibi ⌊ nõ enim quẽadmodũ. ⌋ dicit g̃ q̃ mutatio nãlis sicut gñatio est dcã nã: q: via est in nãm. i. in formã. põt aũt formari sic rõ. pp qd̃ vnũqdq̃ tale ⁊ illd̃ magis. Sed gñatio est nã pp formã q: est in via. in formã g̃ forma potissime est nã. ¶ Dubitaret forte aliqs q: nõ vr̃ q̃ gñatio aliquo mõ sit nã. Nã eni ut dictũ est: est pn^m mot⁹ ⁊ quietis: sed hec nõ videt competere gñationi. gñatio eni nõ est pn^m mot⁹. Sed cũ sit quedã mutatio magis vr̃ eẽ finis ⁊ terminus ipsi⁹. ¶ Dicendũ q̃ nã p ⁊ per se cõpetit forme. ex ɔsequẽti vero cõpetit mãe inquãtũ suscipit formã. motui aũt nõ cõpetit nomẽ nãe nisi ualde extenso noĩe ut dicat mot⁹ ⁊ gñatio eẽ nã: q: est via in nãm. est g̃ gñatio aliquo mõ nã: sed non codẽ quo diffinita sed extenso nomine. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nõ eni quẽadmodũ medicatio dicitur nõ in medicinã via: sed in sanitatẽ. Necesse qdẽ eni est a medicina nõ in medicinã eẽ medicationẽ. Non sic aũt nã se hẽt ad nãm: sed qd̃ nascitur ex quodã in qdã uenit s3 q̃ nascitur. Quid igit̃ inascit̃ nõ ex quo sed in qd̃. Forma itaq̃ nã est.

¶ Ondit q̃ gñatio dicat̃ nã: q: denomiat̃ a termio ad quẽ ut a forma: ut p3 per dĩiam quã hẽt ars ad nã3. iõ ait q̃ gñatio nõ dr̃ quẽadmodũ medicatio. nã medicatio nõ dr̃ via in medicia sed in sanitatẽ. Denoiat̃ g̃ medicatio a termino a q: nõ a termino ad quẽ. medicationẽ eni necesse ẽ eẽ a medicia nõ in medicinã. Sed nã. i. gñatio nãlis nõ sic se h3 ad nãm. i. ad formã q: sp denoiat̃ a forma ad quã uadit: iõ subdit q̃ hic qd̃ nascit̃ s̃m qd̃ nascit̃ uenit a quodã in quẽdã. illd̃ igit̃ qd. i. illd̃ aliqd qd̃ inascitur nõ denoiat̃ ex eo ex q uenit sed ex eo in qd siue in qd̃ uenit. mot⁹ eni a nigro i albũ nõ denomiat̃ a nigro a q icipit s3 ab albo in qd̃ uadit. gñatio g̃ denominat̃ a forma ad quã uadit: cu3 g̃ dr̃ nã op3 q̃ forma a qua denominat̃ debeat dici nã. iõ. q. ɔcludẽdo subdit forma utiq3 nã est. ¶ Notandũ autẽ q̃ eadẽ res est actio passio ⁊ mot⁹. Calefactio eni est actio: ut est a calefaciẽte est passio: ut suscipit̃ in tale facto: sed est mot⁹ ut terminat̃ ad formã caloris. l3 g̃ eadẽ res sit actio ⁊ mot⁹: q: calefacere siue calefactio ẽ qd̃dã agere siue qdã mot⁹. nõ tñ s3 eãdẽ rõnẽ dr̃ mot⁹ ⁊ actio: sed mot⁹ est per cõparationẽ ad formã. actio vero est per cõparationẽ ad agẽs: ex quo appet q̃ gñatio s3 qd̃ h3 rõnẽ mot⁹ uel mutationis suscipit spẽm ⁊ denoiationẽ a forma ad quã est: q: ut dicet̃ istra in 3° mot⁹ est in eodẽ gñe cũ rebus ad quas est mot⁹. ¶ Notandũ etiã q̃ naturalia agũt mota: imo q: tota ɔsideratio nãlis vr̃ esse. iõ trãsmutationis ⁊ mot⁹ factiões nãles potissime ɔsiderant̃ ut hñt rõnẽ mot⁹: ⁊ q: ut sũt mot⁹ suscipiũt spẽm ⁊ denoiationẽ a forma ⁊ termio ad quẽ est. op3 q̃ forma potissime dicat̃ nã. ¶ Notandũ etiã q̃ l3 nãlia agant mota. ars aũt agit imobilis factiones ergo nãles l3 ɔsiderent̃ per modũ mot⁹ factiões tñ s̃m artẽ pñt accipi p modũ act⁹: ⁊ quia actiones denoiant̃ a pn° a quo factiones s̃m artẽ ut plurimũ nõ denominãtur a forma quã iducunt sed ab arte a qua sũt: ut medicatio ab arte medicie nõ a sanitate: edificatio ab arte edificandi nõ a domo: qd̃ si utraq3 denoiatio sit possis. q: sicut dicimus q̃ medic⁹ medicet sic dicere possum⁹ q̃ sanet ⁊ sicut dicim⁹ q̃ edificator edificet sic dicere possumus q̃ domificat: vñ videt̃ magis ɔuenies tales factiones denoiare a pn° a q q̃ a termino ad quẽ siue q̃ a forma: q: s̃m q̃ huiusmodi magis uidentur cõsiderari ut sunt actiões q̃ ut sunt mot⁹: q: g̃ ut dictũ est in factionib⁹ nãlib⁹ magis est e cõ: quia magis cõsiderant̃ ut mot⁹ q̃ ut actiones: iõ h̃ habuit otrũ illa dĩia q̃ factiões artificiales denominantur a termino: a quo. nãles aũt a forma ⁊ a termino ad quem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed forma ⁊ natura dupliciter dicitur. Etenim priuatio species quodammodo est. Si autem est priuatio ⁊ contrariũ aliquod circa simplicem generationẽ aut nõ est: posterius considerandum est.

¶ Ondit q̃ priuatio possit dici nã. d. q̃ forma ⁊ nã dupl̃r dicit̃. nã ⁊ puatio quodãmõ est spẽs. s. forma ⁊ nã. natura g̃ ⁊ spẽs dicitur dupl̃r: q: dicuntur de forma ⁊ puatione: ueꝝ q: puatio ⁊ ɔtrariũ habẽt eẽ potissimũ in accñtibus: iõ addit q̃ si priuatio ⁊ ɔtriũ aliqd̃ hẽt eẽ circa gñationẽ simplicem. i. circa gñationẽ sbalẽ. aut nõ est uel nõ hẽt eẽ circa talia cõsiderãdũ est posteri⁹. in 5° eni hui⁹ ⁊ i de generatiõe ondi hẽt utꝝ sbe sit aliqd ɔtriũ. ¶ Notandũ aũt q̃ puatio dupl̃r põt sumi. pmo ut dicit formã incõpletã. sp eni vnũ ɔtrioꝝ magis hẽt rõnẽ habit⁹ ⁊ alid̃ rõnẽ puatiõis ut nigrũ hẽt rõnẽ puationis respectu albi. Sic g̃ accipiẽdo puationẽ nõ h3 dubiũ: qn puatio sit aliq modo nã ⁊ forma. nigrũ eni ⁊ qlibet forma icõpleta quodãmõ forma est. scdo põt accipi puatio ut dicit negationẽ forme s3 quẽ modũ accipiẽdi puatio de se est nõ ens. sic aũt accipiẽdo puationẽ difficile est saluare quomõ sit nã ⁊ forma. ¶ Sciẽdũ enim q̃ sic accepta puatio põt dici forma ⁊ natura tripl̃r. p per accidens eo ipso qd̃ puatio tollit vnũ esse ⁊ dat aliud. scdo põt dici forma ⁊ natura: q: semp est annexa forme uel nature. nunq̃ enim est priuatio vni⁹ contrarij nisi sit annexa forme alteri⁹. tertio dr̃ eẽ puatio natura ⁊ forma: q: in sui itellũ icludit nãm ⁊ formã. semp eni in nõ facere itelligit facere ⁊ oĩno i negatione dicto ut dr̃ circa finẽ scdi elẽchoꝝ. Lectio. III.

Q uoniã aũt determinatũ ẽ q̃t modis nã dicit̃: post hoc speculãdũ est q differt mathematicus a phisico.

¶ Postq̃ phs ondit q̃ mã forma ⁊ puatio put est quedã forma dicuntur natura: ex quibus haberi potest q̃ spectat ad nãlem considerare de materia ⁊ forma cũ spectet ad ip3 ɔsiderare de nã. in parte ista ondit hoc idẽ. s. q̃ spectat ad nãlem ɔsiderare de mã ⁊ forma ex dĩia quã hẽt nãlis ad mathe^cu3

¶ Intēdit aūt in tota lectione talē rōnē. nālis dif-
fert a mathematico: q2 mathematic⁹ ↄsiderat for-
mam ꝑter mām sensibilē. nālis vō ↄsiderat formā
in mā sensibili. Sed ↄsiderās formā in mā sensibi
li hēt ↄsiderare de mā ꝛ forma. ģ spectat ↄsidera-
re ad nālez tā de forma q̄ȝ de mā. hui⁹ aūt rō tota-
lit' fundari vī in diīa quā hēt nālis ad mathemati
cū. iō uenaſ diiā vni⁹ ad alteꝝ. duo ģ facit: q2 ꝑmo
ↄtinuat dicta dicendiſ. secūdo exequiſ de itēto ibi
⌊ eteni plana ꝛ firma. ⌋ dicit ģ ꝙ q2 determinatū est
quot modis dicitur natura. post h̄ speculandū est
quomodo differt mathematicus a pħico. i. a nāli.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Eteniȝ plana ꝛ firma habēt phisica cor-
pora ꝛ longitudines ꝛ puncta de quibus
intendit mathematicus.

¶ Exequitur de itēto ꝛ duo facit: q2 ꝑ adducit rōnes
ꝓbantes mathematicū nō differre a nāli. 2° rōnes
illas soluit dans differentiā inter eos ibi ⌊ de his
qdē igiſ. ⌋ Circa ꝑmū tria facit ſm ꝙ tres ratiōes
adducit. scḋa ibi ⌊ ampli⁹ astrologia. ⌋ 3° ibi ⌊ ꝛ alr
qm̄. ⌋ rō prima talis est. corpora pħica. i. nālia ha-
bent plana. i. superficies ꝛ firma. i. soliditates ꝛ lon
gitudines. i. lineas ꝛ puncta: de qb⁹ intēdit mathe
maticus. Sed scie ↄsiderātes de eisdē sūt eedeȝ ꝛ
nō differūt. ģ mathematica ꝛ nālis eēnt eedē: q2
de eisdem considerant. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius astrologia aut altera est: aut
pars phisice. Si eni phisici est quid sit sol
aut luna scire: accidentium autem que sūt
per se nullum inconueniens est.

¶ Ponit secundā rōnē ꝙ astrologia aut est altera a
pħica. i. a nāli. aut est pars pħice. nō videſ aūt ꝙ
sit altera cū de eisdē sit phisic⁹ ꝛ astrolog⁹. ꝙ autē
sit de eisdē pȝ: q2 si pħici est scire quid est sol: ꝛ qd
est luna nullū icōueniēs est. i. oīno ↄueniēs est qḋ
ad pħicū ptinet cōsideratio accidentiū que per se
sūt. i. insunt soli ꝛ lune. cuiuscūqȝ eni est ↄsiderare
sbā ei⁹ est ↄsiderare per se accn̄tia sboꝝ. Si ģ pħi-
cus ↄsiderat de sole ꝛ luna ↄsiderare hēt de eclipsi
bus ꝛ motib⁹ eoꝝ: ꝛ q2 de talib⁹ ↄsiderat astrono
mus. ģ de eisdē est astronom⁹ ꝛ pħic⁹: ꝛ q2 astro-
logia est quedā mathematica: vñ mathematica sal
tē quantū ad illā partē que est astrologia non dif-
fert a pħica. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et aliter quoniā videnſ de natura dicē-
tes: ꝛ de figura solis ꝛ lune: ꝛ utrum speri
ca sit terra ꝛ mundus aut non.

¶ Adducit tertiā rōnē dicēs ꝙ aliter. i. alia rōne vī
mathematica nō differre a pħica: qm̄ dicētes ea q̄
sunt de nā. i. pħi determinantes de nālib⁹ videnſ
determinare de figura solis ꝛ lune: ꝛ utꝝ terra sit
spica. i. utꝝ mūdus sit spic⁹: aut nō. ꝛ q2 de his cō
siderat mathematic⁹ non videtur differre vnuſ ab
alio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ De his quidē igiſ negociātur ꝛ mathe-
matic⁹: sed non inquātū phisici corporis
terminu⁹ est vnūqḋqȝ. Neqȝ accn̄tia spe-
culatur inquātū talib⁹ existentib⁹ accidūt:
vnde ꝛ abstrahit. Abstracta eni in intelle
ctu a motu sunt: ꝛ nihil differt neqȝ fit mē
dacium abstrahentium.

¶ Soluit ꝛ tria facit: q2 ꝑmo ponit hi⁹ sol'onē. scḋo
ex his que dixerat reprehēdit platonē ꝛ ulr faciē-
tes ideas. 3° manifestat sol'onē quā dederat. 2° ibi
⌊ latēt aūt. ⌋ 3° ibi ⌊ fiet aūt utiqȝ. ⌋ sol'o aūt oīum
dictaꝝ rōnū i h̄ cōsistit ꝙ lȝ de eisdē cōsideret ma-
thematic⁹ ꝛ nālis: nō tñ sūt vna scia q2 nō ↄsiderāt
de illis eodē mō. ideo ait ꝙ de his quidē igiſ. i. de
lineis superficieb⁹: ꝛ de ceteris talib⁹ negociantur
mathematici. Sed nō negocianſ de eis inquātuȝ
vnūqḋqȝ illoꝝ est termin⁹ pħici corpis: neqȝ etiam
accn̄tia solis ꝛ lune speculanſ mathe^ci inquātū ac-
cidūt corpib⁹ existentib⁹ talib⁹. i. exn̄tib⁹ nālib⁹. vñ
ꝛ mathematic⁹ abstrahit per cōsiderationē a tali-
bus corporib⁹: ↄsiderat eni que sūt a motu. ꝛ hui⁹
cōsideratio q̄ȝtū ad vitatē nihil differt. vā est enim
cōsideratio mathematicoꝝ. ideo subdit ꝙ non sit
mendaciū abstrahentiū. ¶ Dubitaret forte aliqs
utrum mathematica differt a nāli: ꝛ videſ ꝙ non
q2 scie ꝛ ulr oēs habit⁹ recipiūt ex sbis spēm siue
ex his circa que negocianſ: quātitūqȝ ģ nō eodeȝ
mō cōsideret nālis ꝛ mathematic⁹: ex quo de eis-
dē cōsiderāt videnſ eē eadē scia. ¶ Dicēdū ꝙ sicē
in ipsis reb⁹ ut hūt eē in seipsis cōsideraſ aliqd ut
male ꝛ aliquid ut formale: sic etiā res ut ↄsiderā-
tur in scia: ꝛ ut sūt sbm scituū est ibi accipe aliquid
materiale ꝛ aliqd ut formale. Quicqd eni ↄsidera
tur in scia consideraſ sub aliq̄ rōne: ut si de sole ꝛ lu
na ↄsidereſ in nāli pħia: hoc est sub aliqua ratiōe:
utputa iquātū sūt corpora mobilia. ipsa ģ ↄsidera-
ta sunt. q. mā respectu scie. rō aūt sub qua ↄsideran
tur est qd formale in hui⁹ ↄsideratiōe. sic ģ diīa re
rū ꝑncipalr attēdēda est ſm formā: sic ꝛ diīa scia-
rū ꝛ attēdēda ē quātū ad rōnē ſȝ quā ↄsiderāt que
ↄsiderāt: quātūcūqȝ ģ mathematica ꝛ nālis sint de
eisdē. ex q̄ illa nō sub eadē rōne cōsiderātur nō eē
eadē scia. ¶ Qḋ vō obijciebaſ ꝙ circa idē sbȝ ne-
gocianſ: ut pȝ p iā dcā h̄ nō ē formalr sȝ nālit' tm̄bo
na ē ģ sol'o pħi cū ait mathematicū a pħico differ-
re. q2 phisic⁹ ↄsiderat lineas supficieſ: ꝛ talia ut sūt
termini corporis nālis: mathematic⁹ eni lȝ de his
negocieſ: nō tñ negocianſ de his ut sūt hi⁹ termini:
sȝ ut ↄsiderātur ꝑter trāsmutationē ꝛ motū. ¶ Ul-
teri⁹ forte dubitaret aliqs: utꝝ naturalis phūs dif
ferat ab astronomo: ꝛ vī ꝙ nō. mot⁹ eni nō pōt cō
siderari ꝑter motū: q2 tūc aliqd ↄsideraret ꝑter se
ipm. Cū ģ ad astronomū ptineat ↄsiderare de mo-
tib⁹ planetaꝝ cū ↄsideratio de motu videreſ eē ꝓ
pria ↄsideratio nālis astrologia q̄ non videreſ ab-
stracta a trāsmutatiōe ꝛ motu nō vī differre a scia
naturali. ¶ Dicēdū ꝙ astrologia magis appropin
quat naturali pħie q̄ȝ geometria ul' q̄ȝ alia scia pu
re mathe^ca. nō tñ eadē est scia astrologia ꝛ pħica.
nam lȝ utraqȝ sit de motib⁹ planetaꝝ. nō tñ h̄ ē eo-
dē mō: q2 phisica magis est de dictiſ motib⁹ ut mo-
tus sūt. astrologia vō est de talib⁹ motib⁹ ut in eis
ſm uelocitatē ꝛ tarditatē reperiſ maior ꝛ minor
distātia planetaꝝ adinuicē. cōsiderat ģ astrologus
de hui⁹ motib⁹ nō ut mot⁹ sunt sed ut in eis repiſ
rō q̄ȝtitatis: hoc est ergo qḋ ait ↄ^{or} 2° methaphisi
ce ꝙ sba uel substrata astrologie. s. corpa celestia
sūt mota: nō tñ cōsiderat in eis astrolog⁹ ſm ꝙ sūt
mota: sed ↄsiderat de figuris ꝛ sitibus eorum ſm
quātitatē motuū ꝛ ↄsiderat de quātitate eorū ſm

velocitatē τ tarditatē. Naturalis vō ut sit ꝯsiderat de naturis eoꝝ ſm ꝙ mobilia sunt: τ q: ſm ꝙ mobilia sūt sūt corꝑa phisica. iō phūs volēs ondē astrologiā differre a phisica ait astrologū nō cōsiderare accn̄tia solis τ lune ut isūt hi° corpib° ſm ꝙ existūt talia. i. ſm ꝙ sūt phisica. ꝯsiderat eni astronom° huiusmodi motū magis ut est quāt° ꝙ̄ ut est naturalis uł phisic°. qd vō dicebaṫ ꝙ nihil abstrahiṫ a seipso: veꝝ est ꝙ nihil sub eadē rōne acceptū abstrahiṫ a seipso. nō est tamē icōueniēs eādē rem sub vna rōne ꝯsideratā eē abstractiorē seipa ꝯsiderata sub alia rōne. sic etiā idē vno mō acceptū est ꝑter rōnē suipsi° ꝓut ꝯsideratur ꝫ aliā rōnē. mot° ḡ sub rōne qua mot°: τ ut est phisic°: est ꝑter rōnē ei° sub ꝯsideratiōe qua quāt°. differt ḡ astrologia a phisica: q: de motu nō sub eadē rōne ꝯsiderat. imo τ si de quātitate τ motu cōsiderat astrolog° τ naturalis. astrolog° tn̄ ꝯsiderat de q̄ntitate magis formalr̄ τ de motu magis materialr̄. nālis vō mō ꝯuerso ꝑncipali° τ formalr̄ ꝯsiderat de motu ꝙ̄ de q̄ntitate. ℂ Ulteri° forte dubitaret aliqs utrū abstrahētiū sit mēdaciū: τ utrū differat q̄tū ad vitatē ꝯsideratio abstracta τ non abstracta: τ vr̄ ꝙ sit mēdaciū ipsoꝝ abstrahētiū: q: res sicut se hꝫ ad eē ita τ ad vitatē ut inuuit phūs 2° metha^{ce}: que ergo non sunt abstracta ꝫ eē nō sūt abstracta ꝫ vitatē. mathematica ḡ cū nō sunt abstracta ſm eē: si ꝯsiderātur ut abstracta ꝯsiderabūtur ut nō sūt: falsus ḡ est eoꝝ itellc̄s. ℂ Dicēdū ꝙ mathematica ꝯsideratio nihil differt ꝫ vitatem a nāli non ꝙ nō sit alia ꝯsideratio hec τ illa. sed ꝙ utraqꝫ consideratio est va. iō dicūtur ſm vitatē nō differre: q: i vitate ꝯueniūt: ad hoc ḡ manifestādū subditur ꝙ mathe^{cor} τ abstrahētiū nō est mēdaciū. hoc aūt sic ondiṫ. q̄dā eni sūt ꝯiūcta ꝑ se τ eēntialr̄: q̄dā vō sūt cōiūcta ꝑ accn̄s: q̄ ḡ nō hn̄t eēntialē depēdētiā si ꝑ itellc̄m separenṫ abinuicē nihil incōueniēs est. absqꝫ falsitate eni possum° itelligere aliqd sine ol eo qd nō ē de itellc̄u ei°: sꝫ ḡ posteriora hn̄t eēntialē depēdētiam ad ꝑora. ꝑora tn̄ nō hn̄t eēntialē ordinē ad posteriora. pn̄t ergo absqꝫ mēdacio itelligi ꝑora nō itellectis posteriorib°. Et q: q̄titas ꝑmo adheret sube ꝙ̄ qualitas ut cōiter poniṫ pōt intelligi quātitas nō intellecta qualitate: τ q: res est sensibilis ꝑ q̄litatē ꝯsiderata re q̄ta absqꝫ qualitate ꝯsideraṫ preter materiā sensibilē nunqꝫ tamē abstrahiṫ q̄titas a mā simplr̄: q: mā sic sūpta ꝑcedit q̄titatē. nec pt abstrahi qualitas sensibilis a q̄titate: q: quātitas ꝑcedit sensibilē qualitatē. mathematica ḡ ꝯsiderādo mām quātā absqꝫ eo ꝙ ꝯsiderēt mām qualem non mētiūtur: q: ex nā q̄titatis est ꝙ possit sic ꝯsiderari cū habitū sit ꝙ nāliter ꝑcedit qualitatem. Qd̄ vō obijcitur ꝙ res sicut se habet ad esse sic se hēt ad cognosci τ ad vitatē. nō est itelligendū ꝙ nō possit aliqd itelligi sine ol eo cū quo hēt eē. ut si q̄titas hēt eē cū qualitate τ cū mā sensibili ꝙ nō possit itelligi sine illis. Sed iō res se hēt ad eē sic ad cognosci: q: ois ver° intellc̄s de re ex ipsa nā rei uł ex ipso eē ei° sumit ortū. cū ḡ q̄titas sic se hēat ad eē ꝙ ſm suā nām ꝑcedit qualitatē τ materiam ut est sensibilis: sic se hēbit τ ad cognitionē ꝙ ſm itellc̄m ꝑcedet illas. vr̄ ergo eē intellect° hui cū diciṫ ꝙ res sicut se hēt ad eē sic ad vitatē. ꝙ ibi eē accipiṫ pro eē eēntiali τ q̄dditatiuo: ꝫ quē modū ꝑora sunt preter posteriora: nō aūt accipiṫ pro esse actuali: τ in effectu ꝓut multa ꝑora a posteriorib° separari non possunt. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Latēt autē h̄ facietes. τ ideas. d. phica enim abstrahunt: cum minus sint abstracta mathematica.

ℂ Ex his que dixerat reꝑhendit pl'onē τ facientes ideas. d. ꝙ hec. s. mathematica sint abstracta a sensibilib° ſm ꝯsiderationē τ nō ſm esse latēt facientes τ dicētes ideas. i. platonicos. abstrahūt enim pl'onici supple ꝫ eē phica. i. naturalia cū sint min° abstracta mathematicis. i. ꝙ̄ mathe^{ca}. ℂ Notandū aūt ꝙ ut hꝫ decl'ari 7° metha^{ce} plato posuit q̄dditates reꝝ naturaliū per se exn̄tes τ separatas ſm eē. Si ḡ plato sciuisset τ nō latuisset eū ꝙ mathematica nō sūt separata a sensibilib° ſm eē: cū magis sint abstracta mathematica nālib° nunqꝫ posuisset nālia abstracta ſm eē cū tāta abstractio ēt ipis mathematicis ꝯuenire nō possit. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Fiet autē hoc manifestū si aliqs utrorūqꝫ tentauerit dicere terminos τ ipsoruꝫ τ accidētiū. impar q̄dē enim τ par τ rectum τ curuū. Adhuc aūt τ linea τ figura sine motu. Caro autē τ os τ hō nō adhuc sꝫ h. sicut naris sima: sꝫ nō sicut curuū diciṫ.

ℂ Manifestat solutionē datā. vꝫ. ꝙ diffiniṫ mathematic° a phico: q: phic° ꝯsiderat sensibilia ut sensibilia sūt: ꝯsiderata vō a mathematico nō ꝯsiderantur ab ipso ut sunt sensibilia sed ut sunt abstracta. duo ḡ facit ſm qd duplr̄ ꝓbat ꝯsiderata a mathematico eē abstracta. 2° ibi | demonstrāt aūt τ q̄. | dicit ḡ ꝑ ꝙ hoc. s. qd mathe^{cus} abstrahit τ nō naturalis fiet utiqꝫ manifestū si aliqs tētauerit dicē terminos. i. diffōnes utroruꝙ̄. vꝫ. mathematici τ nālis: τ ꝫ tam ipsoꝝ sboꝝ ꝙ̄ accn̄tiū: sbta eni τ accidētia ut diffiniunṫ a naturali accipiūtur ut nō abstracta. a mathematico vō ut abstracta. iō subdit ꝙ ipar τ par τ rectū τ curuū q̄tū ad accn̄tia mathematica. Adhuc aūt linea τ figura q̄tū ad sbta sine motu. i. ꝯsideranṫ a mathematico ut abstracta a motu. Caro aūt τ os que sūt naturalia nō adhuc dicūtur sine motu ſm h̄ dicūtur sicut naris sima τ nō sicut di curuū. ℂ Notādū aūt ꝙ curuū a simo diffiniṫ. q: simū determinat sibi materiā sensibilē ut nasū curuū aūt nō sic. ꝯsideratio ḡ naturalis q̄ ꝯcernit materiā sensibilē differt a mathematica q̄ abstrahit ab hui° materia sicut ꝯsideratio simi differt a ꝯsideratiōe curui. ℂ Notādū etiā ꝙ intellꝫ in itelligēdo q̄dditates reꝝ format diffōnē. talis est ergo diffinitio rei q̄lis est ꝯsideratio ei° apd intellectū. volēs ergo phūs dare per se differentiaꝫ inter naturalē τ mathematicū docet nos recurrere ad terminos τ ad diffōnes utriusqꝫ. Nā cū alia sit ꝯsideratio naturalis τ alia mathe^{ca}: opꝫ ꝙ uterqꝫ nō eodē mō diffiniāt: sed naturalis cui° cōsideratio est min° abstracta diffiniet ꝯcernendo mām sensibileꝫ. mathematic° vō diffiniet per abstractionē a tali materia. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Demonstrāt autem τ que magis phisica ꝙ̄ mathematica: aut perspectiua τ armonica τ astrologica. Cōtrario eni quodāmodo se hn̄t cū geometria. Geome-

tria quidē eni phisicam intendit lineā: sed non inquantū est phisica. Sed perspectiua quidē mathematicā lineam sed nō inquātū mathematica: sȝ īquātū ē phisica.

¶ Adducit secūdā rōnē ad ondēdū mathematicā eē sic abstractā. d. ꝙ mathematica eē sic abstracta demōstrāt ille scie que magis sunt pbīca ꝙ̃ mathe^ca ut pspectiua ꝛ armōica. i. musica ꝛ astrologia. nā hͤ quodāmō se hñt ꝯrie cū geometria. geometria eni itēdit de pbīca linea sed nō inquātū est pbīca. īcipit ꝗ geometria a līea nō abstracta ut a pbīca sȝ terminaꝭ ad lineā abstractā qꝛ cōsiderat de ea nō ut est pbīca. Sed pspectiua eꝯrio īcipit a linea abstracta ꝛ terminaꝭ ad lineā nō abstractā. considerant eni lineā mathematicā ꝛ abstractā: sed nō inquantū est mathematica sed inquātum est pbīca. ¶ Notandū aūt oīa hec adducta esse ad ondēdū mathematica eē abstracta. Naȝ si hui⁹ scie medie. ei⁹ sunt perspectiua astrologia ꝛ musica ꝛ īcipiant ab abstracto cū incipiāt a mathematicis plane per hui⁹ scias medias demōstratio mathematica esset abstracta. ¶ Notandū etiā ꝙ sicut per hui⁹ scias que sūt medie inter mathematica ꝛ pbīca ondiꝭ mathematica eē abstracta sic per easdē ondiꝭ pbīca nō esse abstracta. Nam sicut ꝯsideratio talium sciaꝝ incipit ab abstracto sic termiaꝭ ad nō abstractū: ꝛ qꝛ terminatio ad pbīca seqtur pbīca nō esse abstracta. ¶ Notādū etiā hui⁹ scias medias esse magis pbīcas ꝙ̃ mathematicas dupl'r posse intelligi. pͥmo ut mathematica intelligam⁹ mathematica pure cuiusmodi sūt geometria ꝛ arismetrica: ꝛ tūc qđ dī non hēt calūniā: qꝛ cū pspectiua ꝛ astrologia sint medie iter geometriā ꝛ pbīcā: cū mediū magis appropinquat extremo ꝙ̃ extremū constat astrologiā ꝛ perspectiuā magis eē pbīca ꝙ̃ geometria: sic etiā armonica siue cū musica sit media inter arismeticā ꝛ nālem ipsa erit magis pbīca ꝙ̃ arismetrica. scđo pōt itelligi hui⁹ scias medias magis eē pbīcas ꝙ̃ mathematicas. qꝛ cuȝ scie medie sint iter utraqȝ plus appropinquāt uni extremo ꝙ̃ alij ut plus appropinquant pbīce ꝙ̃ mathe^ce. hͣ aūt itellect⁹ utrū sit uerus ꝛ si nō est uer⁹ simpliciter ꝛ per omnem modum utrum ſm aliquem modum habeat ueritatem forte alibi habebit locum.

Lectio. IIII.

Quoniā aūt nā dupliciter dicit spēs ꝛ materia: sicut de simo quid sit intēdim⁹: sic considerādū est. Quare neqȝ sine mā huius neqȝ ſm materiā.

¶ In parte ista ut dicebaꝭ adducit phūs spāles rōnes ad ondendū ꝙ spectat ad naturalē ꝯsiderare de materia ꝛ de forma ꝛ tria facit. qꝛ pͥmo ꝯcludit ex dictis ꝙ spectat ad nālē considerare de materia ꝛ de forma. scđo per modū dubitatiōis ingrit utꝝ uerꝝ sit ꝙ idē artifex naturalis hēat ꝯsiderare de materia ꝛ forma. tertio soluit ꝛ adducit rōnes ad ꝓpositū ostendētes naturalē phūm posse cōsiderare de utrisqȝ. s. de materia ꝛ forma. scđa ibi [etenī iā de hoc.] tertia ibi [nā ars imitaꝭ nāȝ.] dicit ꝗ ꝙ qꝛ natura dicit dupl'r. s. spēs. i. forma ꝛ mā: ꝛ qꝛ ꝯsiderādū est in nālibus sicut ꝯsideram⁹ in simo: ꝛ intendim⁹ de simo qđ sit: q̃re seqtur ex hui⁹ ꝯsiderationes nāles neqȝ eē sine materia neqȝ eē ſm materiā tm̄: sed sup. eē ſm materiā ꝛ formam. ¶ Notandū aūt phūm in his vbis tetigisse illas duas vias per q̄s ostēsum est ꝙ spectat ad naturalē considerare de materia ꝛ forma. ondebatur eni supra ꝙ spectabat ad nālem cōsiderare de mā ꝛ forma: qꝛ tā materia ꝙ̃ forma debet dici nā. scđo ꝓbaꝭ hoc idē ex differētia quā hēt naturalis ad mathematicā: ut qꝛ ꝯsideratio naturalis nō est abstracta sed ei⁹ cōsideratio est forme in materia: ꝛ est sicut ꝯsideratio simi: iō spectat ad ipm considerare de materia ꝛ forma. has aūt duas vias resumēs phūs ait ꝙ qꝛ materia ꝛ species dicuntur natura: ꝛ qꝛ ꝯsideratio naturalis est sicut ꝯsideratio simi. iō cōsideratio naturalis nō est sine materia nec ſm materiā sed est forme in materia. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū uerꝝ sit ꝙ materia ꝛ forma debeāt dici natura: ꝛ videꝭ ꝙ nō: qꝛ natura est pͥmū pͥncipiū mot⁹ ꝛ qetis: sed eque pͥmo nō videꝭ aliqd posse procedere a materia ꝛ forma. imo quicqd ꝓcedit a cōposito principal'r videꝭ ꝓcedere a forma: sola ꝗ forma erit nā ꝛ nō materia. Dicēdū ꝙ ē in diuersis generib⁹ repire diuersa. pͥmo ꝛ ꝑ se nō est incōueniēs. sicut ergo in diuersis gn̄ibus cāꝝ repiunꭋ diuersa quib⁹ cōpetit pͥmo nomē cāe ꝛ sic qꝛ act⁹ ꝛ potētia diuersū gd nominant repire diuersa se hñtia. pͥmo ſm actū ꝛ potētiā nō est incōueniēs. materia ergo ꝛ forma sunt natura: ꝛ qđlibet eoꝝ est pͥncipiū per se ꝛ primo al'r ꝛ al'r quia forma est pͥn^m motus actiue. mā vͦo passiue. res vͦo ꝙ moueat ꝛ ꝙ agat habet per formam: sed ꝙ moueaꭋ ꝛ patiaꭋ hēt per materiā: uerꝝ qꝛ potētia passiua dī per cōparationē ad actiuā. Naȝ ut habetur 5ͦ metha^ce qđ se hēt ut passiue nō hēt rōnem principij nisi per cōparationē ad actiuū: rō pͥncipii ꝛ nomen nature primo cōpetit forme ꝙ̃ materie. est ꝗ materia natura ꝛ est pͥ^m pͥmū mot⁹ non simpl'r: sȝ in genere passiuoꝝ. in composito eni nihil est adeo pͥ^m pͥn^m motus passiue ut materia. simpl'r tamē ꝛ absolute forma est magis principium ꝛ natura ꝙ̃ materia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Etenim iam ꝛ de hoc dubitabit aliquis dupliciter: quia due nature sūt: de qua est phisica: aut de eo ꝙ ex utrisqȝ. Sed si de eo q̊d ex utrisqȝ ꝛ circa utraqȝ. utꝝ igitur eiusdem: aut alius utrūqȝ cognoscere.

¶ Ingrit per modū dubitatiōis. utrū idē artifex naturalis cōsiderare hēat de materia ꝛ forma ꝛ duo facit. pͥ mouet circa hoc duas qōnes ondit antiqs defecisse circa hui⁹ vitates quesitas. 2ͣ ibi [antiqs quidē.] dic̄ ergo ꝙ de hoc dubitabit aliqs dupl'r. pͥma dubitatio erit: qꝛ cū due sint nature materia ꝛ forma de qua erit phisica cōsideratio utrū de altera istoꝝ: aut de eo qđ est utrinsqȝ. Sȝ si cōsideratio naturalis est de eo qđ est ex utrisqȝ ꝛ circa utrasqȝ: qꝛ circa mām ꝛ formā erit scđa questio. utrum eiusdē scie naturalis aut alteri⁹ sit cognoscere utrasqȝ. s. mām ꝛ formā. ¶ Notādū autē ꝙ sicut circa magnitudinē ꝛ numeꝝ posset eē duplex q̄stio. vna utꝝ mathematic⁹ cōsideret de magnitudine ꝛ numero. alia autē utrū ideȝ mathematic⁹ ꝯsideret de utrisqȝ. sic circa materiā ꝛ formā pōt esse duplex questio. vna utꝝ naturalis ꝯsideret de utrisqȝ. alia

utrum idē naturalis hoc considerare habeat. posset eni quis credere ꝙ sicut mathematicus considerat de magnitudine ⁊ de numero. non tñ idem mathematic⁹ ꝯsiderat de utrisq̃. Sed geometria ꝯsiderat de magnitudine: ⁊ arismetric⁹ de numero sic forte qs crederet ꝙ nālis ꝯsideret de mā ⁊ forā non tamē esset idem nālis qui cōsideraret de utrisq̃. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In antiquos quidē eni aspiciēti videbitur utiq̃ eē māci. Ex parua eni pte quadam Empedocles ⁊ Democritus speciem ⁊ quod quid erat esse tetigerunt.

¶ Ondit ātiquos defecisse ab hui⁹ vitate quesita. d. ꝙ aspiciēti in antiquos pħos siue in antiqs smonej videbit̃ utiq̃ sciam nālē eē māci tñ. Antiq eni pħi loquētes de nā nihil aut modicū tetigerūt de forma. ideo subdit ꝙ Empe. ⁊ Demo. q de nālib⁹ plus se itromiserūt ex q̄dā pte pua tetigerūt spēz i. formā: ⁊ qđ qd erat eē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autem ars imitatur nām. eiusdē aūt scie est cognoscere speciē ⁊ māz usq̃ ad hoc: ut medici sanitatē ⁊ colerā ⁊ fleuma in quib⁹ est sanitas. silr aūt ⁊ edificatoris est spēz dom⁹ ⁊ māz. qm̄ lateres ⁊ ligna sunt. Similiter autem ⁊ in alijs: ⁊ phisici utiq̃ erit cognoscere utrasq̃ naturas.

¶ Soluit dictas qōnes ⁊ duo facit: q: p̊ soluit qōnē secūdā. s. ꝙ eiusdē scie est ꝯsiderare māz ⁊ formā. scđo soluit qōnē pmā. s. ꝙ spectat ad nālē ꝯsiderare de utrisq̃. scđa ibi⌊ qm̄ aūt faciūt artes māz.⌋ Circa pmū duo facit fʒ ꝙ duas rōnes adducit ad ppositū. scđa ibi⌊ adhuc ꝙ cui⁹ cā.⌋ ¶ Prima rō talis est. ars imitat̃ nām: sed eiusdē scie. i. eiusdem artis est cognoscē spēm ⁊ māz usq̃ ad h. i. usq̃ ad aliquē terminū ut medici. i. artis medicie est cognoscere sanitatē tanq̃ formā ⁊ colerā ⁊ fleuma tanq̃ mām in qb⁹ est sanitas. Silr aūt ⁊ edificatoris est cognoscere spēm dom⁹ ⁊ māz. est eni edificatoris cognoscē ꝙ lapides lateres ligna sunt ma dom⁹. pari g̃ rōne ⁊ phisice. i. eiusdē nālis phie est cognoscere utrasq̃ naturas. q. s. materiam ⁊ formam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc ꝙ cuius cā fit: ⁊ finē eiusdem: ⁊ quecunq̃ sunt propter hoc. Natura autem finis est: ⁊ cuius causa fit.

¶ Adducit scđaz rōnē ad h idē: ⁊ tria facit: q: p̊ facit qđ dcm̄ ē. scđo qđdā qđ supposuerat ꝓbat. tertio ex his que dixerat ondit dcm̄ cuiusdā poete derisoriū eē. 1ª ibi⌊ quoꝝ eni ꝯtinui.⌋ 3ª ibi⌊ vñ ⁊ poeta derisorie.⌋ dic̄ g̃ ꝙ supple pʒ adhuc alr ueꝝ eē qđ diximus ꝙ eiusdē scie est cognoscere cui⁹ causa sunt talia ⁊ finē: ⁊ quecūq̃ sūt pp h. i. ꝓpter finē. Si g̃ eadē scientia cognoscit finē: ⁊ que sunt ad finez q: nā que est forma est finis materie: ⁊ cuius cā est materia. igitur eiusdem scientie est cognoscere formam ⁊ materiam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoꝝ eni ꝯtinui mot⁹ existētis est finis aliqs mot⁹: hoc ultimū est: ⁊ cuius cā fit.

¶ Probat qđ supposuerat. vʒ. ꝙ forma sit finis māe dicēs ꝙ existētis mot⁹ ꝯtinui. i. existēte motu ꝯtinuo quoꝝ. i. aliquaꝝ reꝝ ex necessitate est finis aliqs illi⁹ mot⁹: ⁊ eliā illaꝝ reꝝ: ⁊ hoc qđ est huiusmodi finis: ⁊ est ultimū: ⁊ est id cui⁹ cā fit huiusmodi mot⁹. Cū g̃ forma sit illud ultimū qđ terminat motū materie: ⁊ cui⁹ cā hēt mā ꝙ moueat̃: opʒ ꝙ forma sit finis māe. ¶ Notandū g̃ duo eē de rōne finis. p̊ q: dʒ dicere qd ultimū. scđo qd dʒ eē id cuius cā alia fiūt: ⁊ q: h habet forma respectu māe: opʒ ꝙ sit finis eius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Vñ ⁊ poeta derisorie apposuit dicē. hūc finē cui⁹ quidem cā effect⁹ est. Vult enim nō omne esse ultimum finem: sʒ optimū.

¶ Ex his que dixerat ostendit derisoriū esse dictum cuiusdā poete. d. ꝙ poeta. i. ille versificator derisorie apposuit dicere hanc. s. mortē ut habet lrā commēti circa finē: ⁊ eē cuius causa fact⁹ est mot⁹ materie. videbat eni poeta motū naturaliū ad corruptionē terminari: q: ei⁹ corruptio videbat̃ habere rationem ultimi in tali motu credidit mortez siue corruptionem esse hui⁹ finem. Sed non oportet ꝙ omne ultimum necesse est esse finem: sed oportet finem esse optimum ⁊ esse cuius causa alia fiunt corruptioni ⁊ morti competere non potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aūt faciūt artes mām: alie qdē simplr. alie vo operose: ⁊ utimur tāq̃ pp nos oib⁹ q̄ sūt. Sum⁹ eni q̄dāmō ⁊ nos finis.

¶ Soluit questionē aliā. s. ꝙ spectat ad nālem ꝯsiderare mām ⁊ formā. rōnes eni prius posite probāt non simpliciter sed ex suppositione ꝙ eiusdem scie naturalis sit cognoscere illa utraq̃. supposito eniʒ ꝙ naturalis sit cognoscere materiā vel formaz. arguit̃ ex predictis rationib⁹ ꝙ eiusdē sit considerare utraq̃: q: cui⁹ est cognoscere vnū ⁊ reliquū cuʒ eiusdē sit cognoscere materiā ⁊ formā: sed ratiões adducēde simpliciter ꝓbant ꝙ nālis sit cognoscere materiā ⁊ formā. circa hoc autē duo facit: quia p̊mo probat ꝙ naturalis est cognoscere materiaʒ. secūdo ꝙ ei⁹ est cognoscere formā ibi⌊ ampli⁹ eorū que sunt.⌋ in tota p̊ma parte intēdit talē rōnez: quoniā ut spectat ad ppositū non est differētia inter naturaʒ ⁊ artē: nisi q: alique artes faciūt materiam. natura autē presupponit eaʒ: sed artes nō facientes materiam cognoscūt materiā. g̃ spectat ad naturalē cognoscere materiā nō obstante ꝙ natura nō facit materiaʒ sed supponit eā. in hac autē ratione sic ꝓcedit. q: primo ostēdit ꝙ artes nō faciētes materiā cognoscūt. secūdo ait differentiam eē inter artē ⁊ naturā: q: alique artes faciūt materiam. natura autē non facit eam. ex his aūt sequitur ꝙ spectat ad naturalem cognoscere materiā non obstāte ꝙ natura materiā presuppōat. scđa pars incipit ibi⌊ in his quidē.⌋ Circa primū tria facit: q: p̊mo probat ꝙ artes non facientes materiā cognoscūt ipsam. secundo inquirit quot sunt hi⁹ artes nō facientes materiam ⁊ cognoscentes ipsam. tertio assignaut differētiā inter ipsas. secūda ibi⌊ dupliciter autem est id cui⁹.⌋ tertia ibi⌊ differūt aūt fm ꝙ.⌋ Ad evidentiā prime partis sciendū ꝙ q̄si in omni gn̄e factoꝝ est dare tria genera artiuʒ. vʒ. dispositiuā factiuā ⁊ usualē. Dispositiua eni dicit̃ que mām parat. factiua vo que formā induc̄. usualis vo que utit̃ eo qđ factū est vbi grā. In ope navigandi est dare artē dispositiuā ut dolatiuā que

* [illegible]

⁊ instituit. Alius autem ex quo ligno ⁊ q̄libus illis erit.

¶ Dat dr̄iam inter h⁹ artes p̄ncipātes dicens ꝙ dif fert vna ab alia fm qḋ architectonica.i.vsualis est cognoscitiua.i.p̄ceptiua sp̄ei: alia aūt.s. nauifactiua est factiua:i.impatiua māe. gubernator enī.i. vsualis cognoscit.i. impat ⁊ instituit q̄lis sit sp̄es alia themonis siue nauis.ali⁹ aūt.s.nauifactiu⁹ instituit ex quo ligno ⁊ ex qualib⁹.s. lignis erit nauis siue themo. Est ergo dr̄ia inter has tres:q̄ vna imperat factionē forme.alia v̄o factionē māe. gubernator enī nō facit formā sed impat ⁊ statuit q̄lis dꝫ eē.sic nauifactiu⁹ nō dolat ligna nec facit māꝫ. sed impat ⁊ statuit qual'r mā eē debet fcā. ¶ Notādū aūt ꝙ aliq̄n cognoscere ⁊ facē sumūtur pro impare.dicim⁹ enī aliqḋ de eo qḋ hēt p̄cipe in aliqua eā ꝙ illi⁹ eē cognitio spectat ad ip̄m:sic etiaꝫ qui impat aliqd faciendū dicit illḋ facere vsualis ḡ dr̄ cognoscitiua eē forme:q̄ impat formā fīedaꝫ ⁊ nauifactiua dr̄ eē factiua māe nō p̄pric:sed quia impat eam fiendam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In his quidem igitur que sunt fm artē nos facimus.manifestum propter opus scilicet in phisicis inest.

¶ Ponit scḋam p̄positionē rōnis p̄ncipalis.d. ꝙ in his que sūt pp artē nos facim⁹ mām pp op⁹. Sꝫ in phisicis mā inest.i.non fit sed supponit: ⁊ tūc ḡ suppleatur rō qḋ inquātū spectat ad p̄positū non est dr̄ia inter nām ⁊ artē:nisi q̄ ars facit mām nō nā. cū igit p̄batū sit ꝙ artes nō facientes mām cognoscūt mām.sequit ꝙ spectat ad nālē coḡscere mām non obstante ꝙ natura materiam non facit ſꝫ supponit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius ad eorum que sunt ad aliqd materia est. In alia enī specie alia mā.

¶ Postq̄ꝫ p̄bauit ꝙ spectat ad nālē coḡscē mām.p̄bat ꝙ spectat ad ip̄m cognoscere formā ⁊ duo facit q̄ p̄ facit qḋ dcm̄ est.scḋo ex h̄ ingrit vsq; ad quē terminū spectat ad nālē ꝯsiderare de forma. scḋa ibi⌊ vsq; ad q̄ꝫtū.⌋ intēdit aūt talē rōnē.mā est de gñe eoꝝ que sūt ad aliqd ⁊ dr̄ relatiue ad formā siue ad sp̄ēꝫ:qḋ pꝫ:q̄ in alia ⁊ alia sp̄e est alia ⁊ alia mā. Cū ergo p̄batū sit ꝙ spectat ad nālē coḡscere mām:pꝫ ꝙ spectat ad ipsum considerare formam: q̄ cuius est considerare vnum relatiuorum ⁊ reliquum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Usq; ad quantum ergo phisicum opꝫ cognoscere speciem ⁊ quicquid est. Aut quēadmodū ad medicū neruū ⁊ fabrum es usquequo. Cui⁹ enim cā vnūqḋq;. Et circa hec que sunt sepate qdē sp̄es in mā.

¶ Inquirit vsq; ad quē terminū possit nālis ꝯsiderare de forma ⁊ duo facit:q̄ p̄ facit qḋ dcm̄ est.secūdo p̄bat qḋ dixerat ibi⌊ homo enī hominē.⌋ dicit ḡ quasi querēdo vsq; ad quātū opꝫ phisicū coḡscē sp̄ēm: ⁊ qḋ qd est. ⁊ soluit ꝙ quēadmodū opꝫ medicū ꝯsiderare neruū ⁊ fabꝛū es: vsq;quo veniat ad id cui⁹ cā ꝯsiderat vnūqḋq; i illa māi ⁊ vsq; ꝙ deueniat ad cognitionē ultime forme in tali mā sic supple opꝫ nālē ꝯsiderare de forma : vsq; ꝙ deueniat ad ultimū formū que dēt esse māe naturali. h̄ aūt est aīa humana que est aliquo mō separata: q̄ nō educitur de potētia materie: ⁊ aliq̄ mō ē in mā q̄ dat eē materie.iō subdit ꝙ circa hoc.i.circa has formas que sunt qdē sp̄ēs.i.forme sepate: ⁊ tn̄ sūt in materia circa tales formas.supple circa animas humanas est terminus naturalis considerationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Homo enim hominē generat ex mā ⁊ sol. Quomō aūt se habeat hoc sepabile: ⁊ quid sit ph̄ie p̄me est determinare.

¶ Probat qḋ dixerat.vꝫ.ꝙ de aīa humana possit cōsiderare naturalis.intēdit āt talē rōnē.oīs foꝛa gñata ex materia est de ꝯsideratiōe naturalis: sed homo gñatur ex materia.ḡ forma ei⁹ est de ꝯsideratione naturalis. de hac aūt rōne nō plus ponit nisi ꝙ homo generat ex materia. vñ ait ꝙ homo ⁊ sol generāt hominē ex materia. aīa ergo humana que est aliquo mō sepabilis est de ꝯsideratione naturalis. Sed quomodo se habeat hoc sepabilis.i. forma oīs sepabilis ⁊ quis sit huiusmodi foꝛe determiare nō spectat ad naturalē: sed est p̄me ph̄ie opus. ¶ Notādū aūt formas esse in triplici genē: q̄ quedā sūt oīno materiales ut ille que educūtur de potētia materie: quedā aūt sunt oīno abstracte ut sube separate. quedā v̄o sunt medio mō se habētes ut anime humane. ꝯsideratio ḡ naturalis incipit a formis materialibus ⁊ terminat vsq; ad animas humanas: ita ꝙ ꝯsiderare de huiusmodi aīabus spectat ad naturalē. Sed nequaq̄ꝫ spectat ad ipsum considerare de substantijs separatis fm id qḋ sunt: q̄ ut infra dicetur que non amplius mota mouent non amplius sunt ph̄ie considerationis.

Lectio. V.

D Eterminatis autem his considerandum est de causis: que ⁊ quot numero sint. Quoniam eniꝫ sciendi gratia hoc negocium est. scire autem non ante opiamur vnumquodq; q̄ꝫ utiq; accipiamus propter quidem vnumquodq;. Hoc autem est accipere primam causam. manifestuꝫ est: quoniaꝫ ⁊ nobis hoc faciendum est: ⁊ de generatione ⁊ corruptione ⁊ de omni phisica mutatione: quatenus scientes eorum principia reducere in ipsa tentemus quesitorum vnūqḋq;.

¶ Hec aūt pars diuisa fuit contra totū p̄cedens. supra enī determinauit ph̄s de causis intrinsecis: ut de materia ⁊ forma. In parte ista ul'r determinat de omnib⁹ causis tā intrinsecis q̄ꝫ extrinsecis. aduertēdū tamē ꝙ sicut in determinādo de causis itrinsecis ut de materia ⁊ forma duo fecit: q̄ p̄mo determinauit de huiusmodi causis. scḋo ōndit ꝙ determinare de eis ad naturalē spectabat. sic in determinādo de oībus ul'r causis duo facit: q̄ p̄mo determiat ul'r de omnib⁹ causis. secūdo ꝙ spectat ad naturalē ul'r oēs cās cognoscere. secūda ps ibi ultra mediū hui⁹ scḋi.⌊ Que aūt sunt cause ⁊ q̄t sunt numero.⌋ Circa p̄m duo facit: q̄ p̄mo determinat de causis per se. secūdo de causis per accñs ibi⌊ dr̄ aūt ⁊ fortuna.⌋ p̄ma in duas: q̄ p̄mo dicit quot sunt species ⁊ maneries cāꝝ. scḋo determinat de modis eaꝝ ibi⌊ modi aūt cāꝝ.⌋ Circa p̄m

duo facit:q₂ p̄mo ꝯtinuat se ad dicēda. scḋo exeq̄tur de intēto ibi [vno qdē mō.] dicit ḡ p̄ ꝙ determinatis his que dicta sunt: determinandū est de causis ul'r que ⁊ quot sūt numero: ⁊ est rō: qm̄ h' negociū est sciēdi gratia. scire autez nō opinamur vnūqḋqȝ anteq̄; supple accipiam⁹ ꝓpter qḋ ē vnūqḋqȝ. hoc aūt est accipe p̄mū cām eius. manifestū est ḡ ꝙ hoc. s. accipe cām est faciēdū nobis de gn̄atione ⁊ corruptione ⁊ omni phisica mutatiōe q̄tenus sciem̄ p̄ncipia ipsoꝝ motuū siue ip̄aꝝ mutationū tētemus reducere vnūqḋqȝ naturaliū siue vnūqḋqȝ mobiliū in ipsa siue in sua p̄ncipia. si eni scire est per causam dignum est inuestigare causas reꝝ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Uno quidez modo causa dicitur ex quo fit aliquid cum insit: sicut es statue: ⁊ argētum fiale: ⁊ horum genera.

ℭ Exeqtur de itēto ⁊ inuestigat genera cārū circa qḋ tria facit: q₂ p̄mo inuestigat huiusmodi gn̄a cārū. scḋo assignat quasdā ꝯsiderationes sequentes hi⁹ cās. tertio ut faciliorē doctrinā tradat summatim recolligit que dixerat. scḋa ibi [ꝯtingit aūt multipl'r.] 3ª ibi [oēs aūt ut dicte.] Circa p̄mū quatuor facit fm̄ ꝙ de q̄tuor gn̄ib⁹ cārū determinat. p̄° eni determinat de cā materiali. 2° de formali. 3° de efficiēte. 4° de finali. 2ª ibi [alio aūt modo.] 3ª ibi [ampli⁹ vnū p̄n^m.] 4ª ibi [adhuc aūt quēadmodum.] ℭ Dicit ḡ ꝙ vno modo dr̄ cā sicut ex quo fit aliqd cū sit in eo quātū ad cām materialē: ex q̄ fit res ⁊ est in re sicut es est materia statue ⁊ argētū fiale ⁊ hoꝝ gn̄a. Nā non solū argentū ⁊ es sunt materia statue ⁊ fiale: sed etiā metallū qḋ est gen⁹ ad illa est hi⁹ materia. ℭ Notandū aūt ꝙ materia ꝯsueuit distingui manēs ⁊ trāsiēs. illud aūt qḋ sic est materia alicui⁹ qḋ nō manet in eo nō ꝓp̄ie materia eius est. materia eni alicui⁹ ꝓp̄ie sumpta debet eē de cōpositione ipsi⁹ qḋ nunqȝ ꝯtingeret nisi maneret in eo. uolens ḡ ph̄us describere materiā que est de cōpositiōe reꝝ dicit ꝙ est illud ex quo fit aliquid cum sit in eo. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Alio autem modo species ⁊ exemplūz. Hec autez est ratio ipsius qḋ aliquid erat eē: ⁊ huiusmodi genera: ut ei⁹ que est diapason: duo ad vnum: ⁊ omnino numer⁹ ⁊ partes que in diffinitione.

ℭ Determinat de cā formali. d. ꝙ alio mō dicit̄ causa forma que est sp̄es ⁊ exēplū. hec aūt est rō ipsius qḋ qd erat eē: q₂ a forma sumit̄ p̄ncipal'r diffinitio ⁊ hi⁹ genera ut ei⁹ ꝓportiōis que est diapason duo ad vnū. i. ꝓportio dupla est forma ei⁹ ⁊ oīno ⁊ ul'r numer⁹ est forma ipsi⁹. Nā cū numer⁹ sit gen⁹ ad duplū si duplū est forma diapason: opȝ ꝙ numer⁹ sit etiā forma ei⁹ ⁊ partes que sūt in diffinitiōe supple. sūt etiā forma rei: tota eni diffinitio aliq̄ modo spectat ul' ꝑtinet ad formā ut declari hēt 7° met̄h. ℭ Notādū aūt ꝙ forma pōt dici sp̄es exemplum ⁊ qḋ qd erat esse. forma eni tripl'r sumi p̄t. p̄mo ut dat eē. scḋo ut gn̄at siue ut est rō gn̄andi sibi sil'e. tertio ut est obiectū intell's. ut dat eē dr̄: sp̄es ut generat sibi sil'e dicit̄ exēplū ul' exēplar siue paradigma: ut hēt alia l'ra: sed ut est rō itelligēdi siue ut ē id qḋ itelligitur dicit̄ qḋ qd erat eē: q₂ obiectū intell's est qḋ qd est siue q̄ditas. ℭ Dubitaret forte aliqs q₂ cū nālia nō solū diffiniat per formā s₃ ⁊ per materiā: vr̄ ꝙ partes diffinitiōis nō sint solū forma sed etiā possint eē materia. ℭ Dicēdū ꝙ p̄ncipale in diffōne est forma. materia eni nō īgredit̄ q̄ditatē ⁊ diffōnē rei nisi ut habet ordinez ad formā. cū ergo dr̄ ꝙ partes diffōnis sūt forme. itelligēdū est de partib⁹ p̄ncipalib⁹: uel possum⁹ dicere ꝙ cōsueuit distingui duplex forma. s. forma partis ⁊ forma toti⁹ siue forma que est totum: forma eni totius pōt dici totū illud qḋ pertinet ad sp̄ēz: ⁊ q₂ omnes partes ingredientes diffinitionē pertinēt ad sp̄ēm: cū species idem sit qḋ forma omnes huiusmodi partes fm̄ ꝙ tales sunt rōnem forme habent. imo cum ipsa materia fm̄ se accepta nō īgrediatur diffinitionē sed cōpetat ei talis īgressus ut hēt ordinē ad formā ⁊ ut stat sub ea. materia v̄o īgredit̄ diffinitionē: ⁊ ut pertinet ad sp̄ēm hēt quādam rōnem forme. ℭ Qḋ v̄o obijcitur ꝙ naturalis diffinit per materiā ⁊ materia ingredit̄ diffinitionem: patet ꝙ nunq̄ȝ materia fm̄ se accepta ⁊ ut est in potētia diffinitionē ingredit̄. sed ut dictū est competit ei talis ingressus ut pertinet ad sp̄ēz ⁊ induit rōnem forme. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius vnde principium mutationis primum aut quietis est: ut consilians causa: ⁊ pater filij: ⁊ omnino faciēs facti: ⁊ cōmutans commutati.

ℭ Determinat de cā efficiente. dicit ꝙ amplius dicitur cā efficientis ut de eo qḋ est vnū primū principium mutationis aut quietis: uel qḋ est causa ut causa consilians: uel ut est causa ut pater filij ⁊ omnino. i. ul'r faciens facti ⁊ commutans cōmutati. ℭ Notandū aūt ꝙ causa dupl'r pōt accipi. primo q₂ quedam est principalis quedā secūdaria ⁊ coadiuuās. secūdo pōt distingui cā: q₂ quedā est vniuersalis: quedā particularis. quātū ergo ad causaȝ p̄ncipalē ⁊ secūdariā ait vnū primum principiū: aut ꝯsiliās: ita ꝙ per p̄mū p̄ncipiū intelligit cām p̄ncipalē. per cōsilians v̄o coadiuuantem ⁊ secundariam. quātum v̄o ad cam vniuersalez ⁊ particularē ait pater faciens ⁊ cōmutans. faciens eni est vniuersalior causa q̄ȝ pater. ⁊ cōmutās est vniuersalior q̄ȝ faciens. mouere enim est in plus q̄ȝ agere ut vult ph̄us in p̄mo de generatione cap̄ de actu. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Adhuc autem quemadmodum finis. Hoc autem est qḋ cuius causa: ut ambulandi sanitas propter quid est ambulat dicimus: ut sanetur. Et dicētes sic opiamur assignare causam.

ℭ Determinat de causa finali: ⁊ duo facit: q₂ primo determinat de fine. secundo de his que sunt ad finem ibi [⁊ quecūqȝ iam mouente.] dicit ḡ ꝙ adhuc se habet ut causa qḋ se habet quemadmoduz finis. h' autem est cuius causa alia fiunt ut sanitas est finalis causa ambulandi: quia si queritur propter quid ambulat dicimus ut sanetur: ⁊ sic dicētes opinamur assignare causam eius qḋ queritur. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et quecūqȝ iam mouente alio inter media fiut finis. ut sanitas: macies: aut purgatio: aut potiones: aut organa. Omnia

enim hec finis gratia sunt. Differunt tamen abinuicem. Quod alia quidem opera: alia vero organa. Cause quidem igitur fere tot modis dicuntur.

¶ Quia dixerat quid se hz ut finis: ondit que se hnt ut ad finē. dicēs q̄ quecūq̄ aliō mouēte sūt intermedia inter pmū mouentē z ultimū finē sūt grā finis siue sūt ad finē ut grā sanitatis sunt macies .i. attenuatio corporis purgatio potiōes organa eni fleubotomia. omnia eni h sūt grā finis siue sunt ad finē. Differūt tn̄ abinuicē: q2 alia qdē sunt opa. alia vo organa. purgatio eni corpis pōt fieri per opa ut pariter z exercitiū: z per organa ut p fleubotomiā subdit aūt .q. per modū epilogi q̄ cāe fere tot modis dicūtur. ¶ Notandū autē q̄ fm Alex. dicē fere ,ppter causas per accñs. oēs eni cause assignate sūt cause per se. uel dicit fere fm ɔ̄tem ad designandum dubietatē: q2 per ea que dicta sunt non plene ostensum est esse tm̄ quatuor causarū gñā. Sz q2 hoc alibi plenius declarabit. ideo hic sub dubietate dicitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Contingit autem multipliciter dictis causis: z multas eiusdem causas esse non fz accidens: ut statue statuifica z es: non fm alterum aliquid: sed fm q̄ est statua. Sz non eodem modo. Sed hoc quidem ut materia: illud autem sicut vnde motus.

¶ Assignat quasdā cōditiōes sequētes hu9 cās z tria facit fm q̄ tres ɔditiones ponit. secūda ibi ⌊ sunt autē quedā. ⌋ tertia ibi ⌊ ampli9 aūt eadē. dicit ergo q̄ causis dictis multiplr ɔtigit eiusdē rei mltas eē cās nō fz accñs: ut statuifica z es sunt cā statue nō fm q̄ aliqd alterū .i. nō per accidēs: sed fz q̄ est statua .i. per se: sed nō eodē modo: sed h quidem .s. est cā statue: ut materia. illud autē .s. statuifica siue artifex est cā sicut vñ mot9 .i. efficiens. non est aūt inconueniens in diuersis generibus causarū eiusdez rei per se eē diuersas causas. ¶ Deīde cū dic.

¶ Sūt autem quedam z adinuicem cause: ut laborare causa est boni habitus: z h. laborandi. Sed non eodem mō. Sed hec quidem sicut finis: illa sicut principium motus.

¶ Ponit scdam cōditionē. vz. q̄ quedā sunt sibiipsis cāe adiuicē: ut laborare est cā boni habit9 .i. sanitatis. z h .s. bene se hēre fm corp9 siue eē sanū causa est laborandi: sed nō eodē mō: sed hoc .s. bon9 habitus est cā sicut finis. illa autē .s. laboratio est causa sicut principiū mot9 .i. est cā efficiēs. ¶ Dubitaret forte aliquis: q2 non videtur possibile q̄ duo aliq̄ sic se hēre possint q̄ vnū sit cā alteri9 z econuerso. nō eni est inconueniens q̄ aliquid sit prius altero nālīter: z tamē sit posteri9 illo quo ad nos. Sz q̄ vnū z idē respectu eiusdē sit pri9 z posteri9 naturaliter non videtur possibile. Cū ergo ulr semp sit cā prior effectu si idē respectu eiusdē eēt cā z effect9. tunc idem respectu eiusdē eēt pri9 z posteri9 naturaliter qḋ vr̄ inconueniens. ¶ Dicendū q̄ non est inconueniēs aliquid esse tale simplr z esse oppositum .q. fm quid. sicut ethiops est niger simplr. est tamē alb9 fm quid: z q2 pōritas quo ad nos est fz quid respectu pōritatis nature non est inconueniens vnū z idē respectu eiusdē eē prius natura non pri9 quo ad nos. Rursus aūt si ɔsideram9 ordinez sciendi uel demonstrādi ,pprie q̄ itroductū negociū in ipsa pōritate nature est assignare gradus. est enim hic ordo in causis q̄ finis iponit necessitatez efficiēti efficiens forme z forma materia. ideo eni sic agit agens q2 sic requirit finis: z ideo est talis forma q2 talis efficiens. sic etiā iō est talis materia q2 ordinatur ad talē formā. finis ergo in ordine demonstrandi est prior omnib9 causis: vñ ɔ̄tor appellat finē cām cārū. pōritas ergo fz efficiēs est .q. fz quid respectu pōritatis finis: z q2 non est inconueniens idē eē pri9 simplr z posterius fm qd non est inconueniens idē esse causam in gñe cārum finalium z esse effectum respectu causarum efficiētiū. z si ex hoc quis uellet arguere q̄ si idem hoc modo eēt causa z effectus esset prius z posterius seipso committeret fallaciā accidentis: quia uariaret ibi medium cum non eodem modo sit prius z posterius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem eadem contrariorum est. Que enim presens causa hu9 est. hāc z absentem causam aliquando cōtrarij: ut absentia gubernatoris nauis submersionis: cuius erat presentia causa salutis.

¶ Ponit tertiā ɔditionē cārum q̄ eadē cā pōt eē cōtrariorū alr z alr accepta: q2 cā que est presens .i. p p̄sentiā est cā huius .s. salutis hanc eandē cām absentē .i. per absentiā. ɔtingit aliqñ esse cām ɔ̄rij: ut absentia gubernatoris est cā submersionis nauis: cuius presentia erat causa salutis. sic etiam circa finem de generatione ostendimus q̄ sol motus in obliquo circulo presentia sua causat generationē. absentia vo causat contrarium ut corruptionem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnes autem nunc dicte cause in quatuor incidunt modos manifestissimos. Elementa enim syllabarū: z materia uasorum: z ignis z huiusmodi corporum: z partes totius: z suppositiones cōclusionis sicut ex quo cause sunt.

¶ Ut faciliorē tradat doctrinā resumit sub cōpēdio oīa genera causarū z duo facit: q2 pmo sub quodā cōpēdio determinat de causis intrinsecis. secundo de extrīsecis ibi ⌊ semē aūt z medic9. ⌋ Circa pmū duo facit: q2 p̄ sub cōpendio narrat cās intrīsecas. scdo dat dr̄iam inter eas ibi ⌊ harū aūt hec qdez. ⌋ dicit ergo q̄ oēs huiusmodi cāe que dicte sunt incidunt in q̄tuor modos manifestissimos .i. in quatuor maneries uel in quatuor gñā manifesta. nam elt̄a sunt cā syllabarū z materia est cā uasorū z ignis z alia elementa sunt cā huiusmodi corporū: z premisse ɔ̄nis quedā autez magis formales ut elemēta syllabarū z partes totius si accipiant partes formales. ¶ Notandū aūt q̄ causa sicut ex quo aliq̄ dicitur solū cā mat̄ialis ut cū dicit ex ferro fit cultellus aliqñ cause sicut ex quo dicūtur oēs cāe intrinsece tā materia q̄ forma. dicim9 eni ex aīa z corpore eē hominē. cū igit hic dr̄ q̄ oēs dicte cāe sūt sicut ex quo li sicut ex quo denotat ulr oēs causas intrinsecas. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Haȝ aūt he qdem sunt sicut subiectū ⁊ partes. Alie aūt sunt sicut qd̄ qd erat esse: ⁊ totū ⁊ compositio ⁊ species.

¶ Quia exēplificauerat de causis intrinsecis cū cāe intrinsece sint tā mā q̄ꝫ forma: dat dr̄iam inter cās intrinsecas. d. q̄ haȝ. i. cārū intrinsecaȝ. h quidē sunt sicut sbm ⁊ ut partes. i. sicut materie. alie aūt sunt sicut qd̄ qd erat esse ⁊ sicut totū ⁊ cōpositio ⁊ spēs. i. sicut forma. ¶ Notādū aūt q̄ li haȝ nō solū referēdum est ad extra posita: ſꝫ ult̄ ad oēs cās intrinsecas. iter quas quedā se hn̄t ut mā ⁊ sbm. quedā aūt ut forma ⁊ spēs. ¶ Notādū etiā q̄ forma per cōparationē ad intelſm dr̄ qd̄ qd erat esse: q2 qd̄ qd est: est obiectū itellect⁹: sed per cōparationē ad mām dr̄ totū cōpositio est spēs: alr̄ tn̄ ⁊ alr̄. Nam fm̄ q̄ mā tripl'r pōt accipi sic ⁊ forma per cōparationē ad ipam triplex nomē sortit̄. est enī mā quedā fm̄ cōparationē ut lapides sūt mā domus: qdā fm̄ alterationē ut cibus alterat⁹ dicit̄ esse mā sanguinis: qdam enī est mā fm̄ alterationē ⁊ compositionē ut q̄tuor elt̄a sūt mā mixtoȝ: māe ḡ fm̄ cōpositionē rn̄det forma ut dr̄ cōpositio. ſꝫ alterationē vō rn̄det forma ut dr̄ spēs. Sed māe fm̄ alterationē ⁊ cōpositionē sicut ex aceto ⁊ melle fit oximel pōt rn̄dere forma ut totū. ¶ Dubitaret forte aliquis: q2 videt̄ sibi p̄hs cōtradicere. aliqn̄ enī dicit partes se tenere ex parte māe. aliqn̄ enī videtur uelle q̄ partes se teneant ex parte forme. ¶ Dicendū q̄ fm̄ quosdā partes hn̄t semp rōnē māe respectu ei⁹ cui⁹ sunt partes. non est tn̄ incōueniēs aliq̄ eē partes vnius ⁊ hēre rōnē forme respectu alteri⁹ ut ea que sūt partes nāe sunt mālia respectu nature. pn̄t tamē eē forma respectu cōpositi. Sed h nō vr̄ quietare intell'm: tn̄ quicqd est pars nature humane est etiā pars hominis. iō dicit̄ alr̄ q̄ non est inconueniēs partes ptinere ad mām ⁊ ad formaȝ alr̄ ⁊ alr̄ accepias: q2 fm̄ p̄hm 7° metha^(ce). quedā sunt partes mālēs rei in quaȝ diffinitiōe ponit̄ totū sicut semicirculus est pars mālis circuli: qa in diffinitione ei⁹ ponitur circulus. est enī semicirculus portio circuli secata a diametro. lr̄e aūt ut i eodē 7° habetur sūt partes formales sil'r: nō est ergo icōueniēs alias ⁊ alias partes eē formales ⁊ mālēs. imo eedē partes relate ad vnū pertinēt ad materiā. relate vō ad aliō ad formā: ut cuprū est pars materialis circuli sed est pars mālis formalis circuli cuprei. totū enī illud qd̄ ptinet ad spēm fm̄ q̄ huiusmodi est: pōt dici ptinere ad formā: qd̄ ergo p̄hūs aliqn̄ vult partes dicere qd māle cuiusmodi sunt partes quātitatiue tot'⁹. aliqn̄ vō ait eas dicē quid formale ut partes diffōnis nullū incōueniēs est si considerent̄ que dicta sunt. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: q2 dicit supponēs p̄missas eē mās ꝯnis qd̄ nō videt̄ veȝ. p̄misse enī vident̄ eē cā efficiens ꝯnis. efficiēs aūt ⁊ mā incidūt in vnū. dicendū q̄ in p̄missis est ꝯsiderare mediū terminū ma iorē extremitatē ⁊ minorē ⁊ virtutē medij termini p quā vna extremitas de alia ꝯcludit̄: ita q̄ medi⁹ termin⁹ nunq̄ꝫ ingredit̄ ꝯnē sicut nec artifex igreditur archā. sūt ergo p̄misse cā efficientꝫ ꝯnis ratione medij ⁊ se hn̄t ut mā eius rōne extremitatū. nō ḡ efficiens mā coincidunt in idem: q2 aliud est ibi ut mā aliud efficiens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Semen autem ⁊ medicus ⁊ consilians ⁊ omnino faciens omnes sunt vnum p̄ncipiū mutationis aut status aut mot⁹ est.

¶ Sub quodā cōpēdio determinat de causis extrinsecis: ⁊ p̄mo de cā efficiēte. scd̄o de finali ibi ⌊ alie vō sicut finis. ⌋ dic̄ ḡ q̄ semē ⁊ medic⁹ ⁊ cōsilians ⁊ oīno faciēs oēs huiusmodi cāe sunt cāe vnū p̄ncipium mutationis aut mot⁹ aut stat⁹. ¶ Notandū q̄ p̄hs cū vult loqui de cā efficiēte semp appellat eā vnū p̄n^m mot⁹ q2 solus efficiens ꝓprie mouet. finis enī nō mouet nisi metha. forma enī nō agit ſꝫ pōt eē rō agendi: per mām enī non habet quis p̄ncipaliter q̄ agat sed qd̄ patiat̄. cū ḡ semē maris in quo est quedā virt⁹ actiua ⁊ medicus ⁊ talia reducuntur ad gen⁹ cāe efficientis dicūtur eē talia vnū p̄n^m mutatiōis aut mot⁹. quomō aūt differt mutatio a motu in quinto patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alie autem sicut finis ⁊ bonum aliorū. Que enim est cuius causa potissima est: ⁊ finis aliorum uoluit esse. Differt autē nihil eandem dicere bonam uel uideri bonā. Cause quidēꝫ igit̄ he ⁊ tot sunt specie.

¶ Determinat de cā finali. dicit q̄ alie cause se hn̄t sicut finis ⁊ bonū alioȝ ⁊ q2 finis vr̄ eē. q. eā cārūꝫ ⁊ p̄ncipalior alijs subdit q̄ cā illa que est cui⁹ cā. i. ꝓpter quā alia fiunt est potissima causaȝ: ⁊ uoluit eē finis alioȝ q̄ totū dictum est ad cōmendanduꝫ cām finalē. addit aūt q̄ nihil differat eādē causam finalē dicere eē bonā uel videri esse bonam. ¶ Notandū aūt q̄ finis mouet agentē inquantū apprehendit sub rōne boni. bonū enī apprehensū est motiuū uolūtatis. sufficit ergo q̄ aliquid videat̄ bonum ⁊ apprehendatur ut bonū ad hoc ut considerēt ut finis: utrum autem sit uere bonuꝫ non diuersificat negociū. ¶ Ultimo autem per modum epilogi acci. q̄ cause sunt h que dicte sūt ⁊ sūt tot species uel tot maneries causarum quot dicte sunt.

Lectio. VI.

m Odi autem causarum numero quidem sunt multi. Capitales autem ⁊ hi minores. Dicuntur autem cause multipliciter. Et ipsarum similium specierum ⁊ prius ⁊ posterius altera alterius: ut sanitatis medicus ⁊ artifex ⁊ diapason: duplum ⁊ numerus ⁊ semper continentia ad vnumquodq̄ꝫ.

¶ Postq̄ꝫ p̄hūs determinauit de spēb⁹ causaȝ ⁊ ondit quot sunt causarum genera. in parte ista determinat de modis earum ⁊ tria facit in assignando modos causaȝ. primo ponit quatuor cōbinationes. scd̄o reducit illas combinationes ad inuicem. 3° assignat quedaꝫ documenta circa combinationes p̄dictas. secūda ibi ⌊ ſꝫ tamē oēs hee. ⌋ 3ª ibi ⌊ differūt aūt itātū. ⌋ Ad euidētiā aūt p̄me partꝫ sciendum q̄ modi cārum dupl'r cōbinari pn̄t. p̄ma cōbinatio est: q2 cāe uel sunt ꝓprie uel sunt cōes. secunda est: q2 uel sunt per se uel per accn̄s. 3ª est qa uel sunt actu ul' potētia. 4ª est q2 ul' sunt simplices uel cōposite. quatuor ergo facit: q2 p̄mo determinat de p̄ma cōbinatione. 2° de scd̄a. tertio de tr̄ia. q̄rto de q̄rta. secūda ibi ⌊ ampli⁹ sicut accn̄s. ⌋ tr̄ia ibi ⌊ p̄ter aūt oēs. ⌋ 4ª ibi ⌊ ampli⁹ autē cōplexe. ⌋

dicit ergo q modi cãrum numero qdẽ sunt multi: sed τ hi qui sunt capitales sunt minores .i. sũt pauciores: q autẽ plures sũt tales modi pz: qz cãe dicũtur multipliciter. nã ipsaꝝ similiũ spẽrũ .i. in eodẽ genere cãe reperiſ .s. diuersitas modoꝝ: τ multiplicitas: qz cã alteri⁹ .i. alicui⁹ põt accipi ut pri⁹ τ posteri⁹ .altera .i. ut cõis τ ꝓpria ut cã sanitatis est medic⁹ τ artifex: sed medic⁹ est cã ꝓpria artifex cõmunis. τ sicut in genere cause efficiẽtis repitur cõis τ ꝓpria: sic τ in gñe cause formalis: qz forma diapason est duplũ τ numerus: sed duplũ est propria. numer⁹ ṽo cõis. τ semp̃ continẽtia τ u'lia ad vnũqdq3 se hñt sicut cã cõis respectu cõtẽptorum. ¶ Notandũ q modi cãrũ hic traditi ualde ulr̃ sumũtur. quilibet eni illoꝝ modoꝝ hẽt sub se m'ltos modos. Nã cũ dicim⁹ cãrum alia cõis alia ꝓpria tã cõmunis q̃ ꝓpria habet sub se diuersos modos Nã cõis τ ꝓpria accipi pñt ꝑm diuersa genera cãrũ: sicut etiã per se τ per accñs hñt diuersos modos. Nã per accñs diciſ cã remouẽs ꝓhibẽs τ sine qua non: τ etiã m'ltis alijs modis. hñ ḡ dictum est q modi cãrum sunt multi: sed capitales τ accepti in quadã summa sũt pauciores. ¶ Notanduz etiã q cã cõmunis τ ꝓpria dupl'r accipi pñt: uel ꝑm cãlitatẽ uel ꝑm predicationẽ. al'r eni sol cã est cõis respectu ṽtutis pullulatiue in planta: τ aliter artifex respectu medici. artifex eni τ cõis cã respectu medici ꝑm predicationẽ: qz ols medic⁹ est artifex nõ ecõuerso: sed sol respectu ṽtutis pullulatiue est cõmunis ꝑm cãlitatem: qz ad plura se extendit cãlitas solis q̃ illi⁹ virtutis: qualitercũq3 ergo accipiaſ cõmune: τ propriũ semper vnũ se habet ut continens: aliud ut contẽtum. vniuersalia enim τ genera continent suas species τ virtutes supiores celestes continent has inferiores. lz continentia hic τ ibi non eodem modo accipiantur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt ꝑm accidens: τ horuz genera: sicut statue τ aliter policlet⁹: τ aliter statuam faciens: quoniam accidit statuaz facienti policletum esse. Et continentes ꝑz accidens: ut si homo cã sit statue aut homo animal. Sunt autem accidẽtium alie alijs longi⁹ τ propi⁹: ut si albus τ musicus causa dicitur statue.

¶ Ponit aliam combinationez τ dicit q quedã cause se hñt sicut accidens τ eoꝝ genera. quedam ṽo sicut per se: τ exponit quid est esse per se τ qd per accidens. dicẽs q aliter est causa statue policlet⁹: aliter statuã faciens: qz statuã faciens per se est policletus est causa per accidens: qm̃ accidit statuaz facienti policletum esse: τ sicut policlet⁹ est cã per accidens: sic u'lia ad policletũ sunt etiã cã per accidens. ideo subdit q continentes per accñs .i. continentes cãm per accñs. supple sunt etiã cã per accidens: ut si homo est per accñs cã aut oĩs aĩal τ oĩs animal ut habet alia lr̃a erit causa per accñs: addit aũt q ipsoꝝ accidentiũ nõ est aliqs ordo. iõ subdit q ipsoꝝ accidentiũ .i. de numero ipsaꝝ causaꝝ accidentaliũ alie cause sunt longius τ alie propius: ut si albus τ music⁹ dicanſ cã statue alb⁹ erit causa longinqor: τ music⁹ propinqor. ¶ Dubitaret forte aliquis: utꝝ policletus u'l sortes sit causa per accñs: videtur q non. ratio eni actionis etiaz per se loquẽdo non solũ est forma: sed etiã sbm. Si ergo ars statuifica ut in sbo hz esse in policleto: policletus erit cã statue per se. eo eni ipso qd̃ for̃a determinat sibi debitũ subiectũ: τ non põt per se existere rõ agendi non solum est forma sed sbz. ¶ Dicẽdũ q rõ agendi per se τ p̃mo cõpetit forme. Si aũt cõpetat subiecto hoc est inquãtũ stat sub for̃a. Si ergo accipiſ sbm non ut stat sub forma que est ratio illi⁹ actionis: statim accipiſ nõ ut cã per se: sz ut per accñs. policlet⁹ enim per aliã formaz est policletus τ hõ: τ per aliam est artifex. ratio aũt ꝓpria faciẽdi statuã non est forma: per quã est policlet⁹ uel per quã est homo: sed per quã est artifex. si ergo sbm nunq3 est p̃ncipalis ratio agendi: sz forma nunq3 debet subiectũ eẽ ut est per se ratio agẽdi nisi ut stat sub forma. nunq3 eni qd̃ est per se est tale nisi per respectum ad primũ: cũ igiſ policlet⁹ nõ noiet subiectũ ut stat sub forma que est rõ faciẽdi statuã: sequiſ q sic sumpt⁹ policlet⁹ nõ sit causa statue per se sed per accidẽs. ex hoc aũt appparere põt q si sbm non habet qd̃ agat nisi per formã cuz in eodẽ sbo possint eẽ diuerse forme i quaꝝ vna est rõ agendi τ nõ alia sbz cõsideratũ sub for̃a actiua erit per se agens. acceptũ aũt sub alia forma diceſ agens non per se sed per accñs. vnũ ergo τ idẽ sbz al'r τ al'r acceptũ ꝑm qd̃ referſ in aliam τ aliã formam erit causa per se τ per accidens. ex hoc etiaz apparere potest q cum ex omni forma possit sumi quidam ordo predicamẽtalis qui attendiſ ꝑm genus τ speciem: si subiectũ acceptum sub forma speciei esset causa per accidens: acceptũ sub genere illius forme erit etiam causa per accidens: ideo bene dictum est: q si cause sunt speciei per accñs τ harum genera: quia si homo est causa per accñs τ animal est causa per accidens. qd̃ ṽo subijciebatur q subiectum est causa per se patet: quia ut dictum est qd̃ est per se non est tale nisi per comparationem ad formam: τ qz principalitas actionis sumitur ex forma subiectum nunq3 est per se efficiẽs causa nisi consideratum ut stat sub forma. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: quia non videtur q in causis per accidens reperiatur aliquis propius: uel longius. propius enim τ longius non reperiuntur nisi in his que dicunt aliquid determinatum. hec autem que sunt per accidẽs dicunt quid indeterminatum. ergo in talibus talia reperiri non habent. ¶ Dicendum q per accidens dupliciter potest sumi uel ex parte effectus: uel ex parte cause. ex parte autem effectus sumitur quãdo nõ fit illud sed fit aliquid annexum illi: ut aperiens fenestram illuminat domum: non quia faciat lumen: sed quia faciat aliquid ad quod consequitur hui⁹ illuminatio. ex parte autem cause sumitur per accidẽs quãdo aliquid non est causa: sed est annexum cause: ut si albedo est in edificatore album erit causa dom⁹ per accidens: quia est annexum edificatori qui est causa per se. propius ergo τ longius in causis per accidens non accipitur ex parte actionis: quia causa per accidens ꝑz qd̃ huiusmodi non habet q determinate agat: sed talia accipiuntur ex parte connexionis. Nunq3 enim esset aliqua causa per accidens nisi aliquem ordinem uel aliquã connexionẽ haberet determinate ad aliquã causam: ut ad eaz que est causa per se: ꝑm ergo q connexio est maior

⁊ minor. hic accipitur propius ⁊ longius in huiusmodi causis. huiusmodi autem connexio quantum ad presens tripliciter sumi potest. primo secundum rem. secundo secundum subiectum: ⁊ tertio secundum determinationem. secundum rem autem sic policletus est annexus statue facienti: quia idem realiter est policletus ⁊ statuam faciens. differt autem ratione prout consideratur sub alia ⁊ alia forma. secundum subiectum autem sic musicum annectitur facienti statuam: quia in eodem subiecto ut in intellectu habet esse ars factiua statue ⁊ musica. secundum determinationem autem sic risibile annectitur statuam facienti: quia risibilitas determinat sibi hominem cui competit esse artificem ⁊ factorem statue. secundum ergo hos tres modos accipitur longius ⁊ propius in causis per accidens. Nam propior est ista policletus facit statuam quam musicus: quia maior est identitas rei quam subiecti. policletus enim ad facientem statuam habet identitatem realem. musica vero ad statuificam habet identitatem ratione subiecti in quo sunt. quantum vero ad secundum modum propior est ista. musicus facit statuam quam albus: quia albedo est in corpore. musica vero est in anima ⁊ est in eodem subiecto in quo est ars factiua statue. quantum vero ad tertium modum propior est illa risibile facit statuam quam coloratum. facit statuam: quia risibilitas magis determinate inest artifici ⁊ factori statue quam color. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preter autem omnes ⁊ proprie dictas ⁊ secundum accidens. alie quidem sicut potentes dicuntur: alie vero sicut operantes: ut edificandi domum edificator: aut edificans edificator.

¶ Ponit tertiam combinationem ⁊ duo facit: quia primo facit quod dictum est. secundo ostendit hos modos ⁊ has combinationes similiter reperiri in causis ⁊ effectibus. secunda ibi[.] similiter autem dicitur. Dicit ergo quod preter omnes huiusmodi dictas causas proprie. i. secundum se dictas ⁊ secundum accidens supple est alia combinatio causarum: quia alie quidem dicuntur sicut potentes. i. sunt cause in potentia. alie vero sicut operantes. i. sunt cause in actu: ut edificator est causa edificandi domum in potentia: aut est edificator edificans in actu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autem dicuntur ⁊ in quibus cause que sunt cause in his que dicta sunt: ut huius statue ut statue: aut ⁊ omnino imaginis ⁊ eris huius ut eris: aut et omnino materiei: ⁊ in accidentibus similiter est.

¶ Ostendit quod similiter se habet in effectibus sicut in causis. d. quod ea que dicta sunt. s. esse propius ⁊ communius similiter dicuntur in his que sunt cause. i. in causis ⁊ in his quibus sunt cause. i. in effectibus: ut artifex est causa huius statue que est effectus particularis ⁊ propinquus. aut est causa statue que est communior quam hec statua. aut est causa omnino. i. vniuersaliter imaginis que est communior quam statua: sicut etiam est aliqua causa huiusmodi eris aut eris aut omnino materiei ⁊ in accidentibus similiter. potest enim effectus per accidens accipi specialiter ⁊ generaliter. ¶ Notandum autem quod sic effectus potest accipi specialiter ⁊ generaliter sicut ⁊ causa: sic potest accipi in potentia ⁊ in actu ⁊ per se ⁊ per accidens sicut ⁊ causa. Sed hoc forte tacuit philosophus causa breuitatis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem complexe ⁊ iste ⁊ ille dicuntur ut non policletus statuam faciens: sed policletus statuam faciens.

¶ Ponit quartam combinationem. dicit quod amplius cause dicuntur complexe. supple iste per se ⁊ ille per accidens. ⁊ dicuntur etiam simpliciter supple ut policletus non est causa complexa: nec statuam faciens est causa completa: sed totum hoc policletus statuam faciens est causa complexa siue composita: componitur enim ex statuam faciens que causa est per se: ⁊ policletus que est causa per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tamen omnes he sunt magnitudine quidem sex: dicte autem dupliciter. Aut enim sicut singulare: aut sicut genus: aut sicut accidens: aut sicut genus accidentis: aut sicut complexe he: aut sicut simpliciter dicte. Omnes autem actu operantes: aut secundum potentiam sunt.

¶ Reducit huiusmodi combinationes ad se inuicem. Ad cuius euidentiam sciendum quod tres dictarum combinationum possunt reduci ad aliam: quia proprium ⁊ commune per se ⁊ per accidens simpliciter ⁊ compositum reducuntur ad potentiam ⁊ actum: quilibet enim istorum potest distingui per potentiam ⁊ actum. cum ergo sint tres combinationes reducte ad aliam ⁊ habeant sex modos: ⁊ quilibet istorum modorum distingui habeat per potentiam ⁊ actum omnes modi sic multiplicati erunt duodecim ut commentator dicit. hoc est ergo quod philosophus ait quod omnes he combinationes vel omnes hi modi multitudinis sunt sex. dicte autem dupliciter: quia quelibet illarum combinationum diuiditur per potentiam ⁊ actum. omnes enim cause aut dicuntur singulare idest aut dicuntur sicut singulares: aut sicut genus. i. sicut generales: ⁊ hoc quantum ad primam combinationem. aut dicuntur sicut accidens: aut sicut genus accidentis quantum ad secundam combinationem: ⁊ hee etiam cause aut dicuntur sicut complexe: aut sicut simpliciter dicte quantum ad tertiam combinationem: ⁊ quia omnes he tres combinationes distingui possunt per potentiam ⁊ actum. ideo subdit quod omnes autem sunt operantes actu aut secundum potentiam. ¶ Notandum quod in repetendo secundam combinationem que fuit quod cause vel sunt per se vel per accidens. omittit hoc quod est per se ⁊ distinguit alterum membrum quod est esse per accidens: quia causa per accidens vel est specialis vel generalis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Differunt autem intantum quod operantes quidem ⁊ singulares simul sunt ⁊ non sunt: ⁊ quorum sunt cause: sicut hic medicans cum hoc qui fit sanus: ⁊ hic edificator cum hoc edificato. Que autem sunt secundum potentiam non semper. Corrumpuntur enim non simul domus ⁊ edificator. Oportet autem semper causam vniuscuiusque summam querere sicut ⁊ in aliis: ut homo edificat quoniam edificator: est edificator autem secundum

edificationem. Hec aũt prima causa est: ⁊ sic in omnibus.

¶ Dat quedaȝ documenta circa huiusmodi modos causaruȝ. ⁊ tria facit ſꝫ ꝙ tria documenta ponit. secunda ibi ⌊ oportet autem semp. ⌋ tertia ibi ⌊ amplius aũt alie. ⌋ Primũ documẽtũ est tale ꝙ cause in actu ⁊ in potẽtia intãtũ differũt ꝙ cause singulares ⁊ opantes in actu simul sunt ⁊ non sunt cum his. quorum sunt cause sicut hic medic⁹ cum hoc infirmo qui fit sanus: ⁊ hic edificator cum h edificato. sed cause que sunt ſm potentiã nõ semp sunt simul: q: nõ simul corrũpitur domus ⁊ edificator. ¶ Notandum autẽ ꝙ dicit cause singulares operantes: q: actiones ⁊ opera proprie sunt singularium. ¶ Dubitaret forte aliquis: q: non videtur verum ꝙ cause in actu sil' sint cũ suis effectibus. Ex quo enim domus est actu completa est effectus in actu. ergo ⁊ causa sua erit in actu: quia quales sũt effectus tales sunt cause. sed domus actu existens non simul corrumpitur cum edificatore. ergo non oportet causas in actu simul esse ⁊ corrumpi cũ suis effectibus. ¶ Dicendum ꝙ quedam sunt cause esse rei ut cause intrinsece: ⁊ etiam cause extrinsece si sint rem conseruantes in esse. quedam auteȝ sunt cause fieri rei sicut edificator est causa domus non ꝙ domum ꝯseruet in esse: sed q: est causa fieri ei⁹. Ad hoc ergo genus cause reducitur omne genus qd̃ sic efficit rem: ꝙ tamen eam non ꝯseruat in eẽ. Cum ergo res dicatur esse actu quando habet esse dicãtur esse in potentia quando est in fieri q: qd̃ fit non est sed potest esse. sequitur ꝙ cause in actu dicãtur causa esse rei. cause ṽo in potẽtia dicant' cause fieri rei. ¶ Rursum autẽ aduertendum ꝙ lꝫ cãe fieri rei respectu ipsiuſ rei dicãtur esse in potentia. respectu tamen ipsius fieri dicuntur cause in actu his visis qd̃ queritur non habet dubium: q: cause esse rei sunt ut cause simul sunt ⁊ non sunt cum ipsis rebus. cause autem fieri rei non oportet simul esse cum ipsis rebuſ. Sed ut actu cause sunt: simul sunt cũ ipso fieri. Non enim est intelligibile ꝙ edificator edificet actu nisi ipsum fieri domus vel ipsum edificari sit in actu: nec etiam esse potest ꝙ ipsum fieri dom⁹ vel ipsum edificari sit in actu nisi aliquiſ actu edificet. Si ergo edificator referat' ad ipsum fieri cuius est causa in actu ut est in actu edificator sil' est ⁊ nõ est cũ ipso edificari ⁊ cũ ipso fieri q: si edificari est in actu ⁊ edificator in actu ⁊ ecõverso. ⁊ si edificari non est in actu nec edificator est in actu nec econuerso. Sed si edificator referat' ad ipsaȝ domũ cui⁹ dicitur esse causa in potẽtia nõ oportet simul esse vel non esse cum ea: potest enim corrumpi domificator domo manẽte ⁊ ecõuerso. Signanter ergo phũs dixit causaȝ: q: causa in potentia est causa fieri. Res auteȝ dum est in fieri nõ est facta sed est fienda. Sic etiam cum voluit exemplificare de causis in potẽtia ꝙ nõ oportet esse simul. dixit ꝙ non simul corrũpitur domus ⁊ edificator. Notans ꝙ edificator respectu domus nõ est causa esse in actu sed est causa fieri ⁊ in potẽtia. Quod ṽo obijcit' ꝙ domus in actu habet causas in actu. dicendũ ꝙ ille cause sunt cause intrinsece quibus corruptis corrumpitur domus. edificator enim respectu dom⁹ nõ est causa esse ⁊ in actu nec est cã ꝯseruãſ ipaȝ. Ideo vno corrupto nõ oportet corrũpi aliũ. ¶ Deinde cuȝ dicit ⌊ oportet autem semp. ⌋ dat scd̃ȝ documẽtũ dicẽs ꝙ uniuscuiusqꝫ rei nãlis oportet querere cãm sũmã. i. ꝑncipalẽ ⁊ primã sicut q̃rim⁹ in alijs. i. in artificialib⁹ ut cũ ea q̃rit' in artificialibus quare homo edificat. dicim⁹ quoniam est edificator: edificator aũt edificat ſm artem edificatiuam. hec aũt scilicet ars edificatiua est ꝑma cã respectu edificij. ⁊ sicut in artificialibus queritur prima causa: sic ⁊ in omnibus supple nãlibus querenda est prima cã. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius auteȝ alie quidem genera sũt generum: alie autem singulares singularium ut statue statuaȝ quidẽ faciens. He aũt ⁊ huius ⁊ potentias quidem possibilium operantes auteȝ ad operata. Quot quideȝ igitur cause sint: ⁊ quomodo cause sunt nobis determinata sint sufficiẽter.

¶ Dat tertiũ documentum dicens ꝙ generum sunt alique cause que sunt genera. singulariuȝ autẽ sũt alique cause que sunt singulareſ ut statue causa est statuam faciens. huius autem statue causa est hic statuam faciens ⁊ cause ſm potentias sunt cause possibilium. cause autẽ operantes in actu sunt cause ad operata: sicut ergo diuersificantur effect⁹ sic diuersificantur cause: quia singularium sunt cause singulares. vniuersalium vniuersales. possibilium possibiles actualium in actu. Ultimo aũt epilogat ⁊ dicit ꝙ quot sunt cause ⁊ quõ sunt cause determinatum sit nobis sufficienter. Lectio. VII.

d Dicitur autẽ ⁊ fortuna ⁊ casus causarum. Et multa ⁊ esse ⁊ fieri propter fortunã ⁊ ꝑpter casuȝ. Quo igitur modo in his causiſ est fortuna ⁊ casus: ⁊ utrum idem sit fortuna ⁊ casus aut altera: ⁊ omnino quid sit fortuna ⁊ casuſ considerandum est.

¶ Postq̃ꝫ philosophus determinauit de causis per se in parte ista determinat de fortuna ⁊ casu que sunt cause per accidẽs. Circa quod duo facit: quia primo continuat se ad dicenda. secundo exequitur de intento. secunda ibi ⌊ quidam enim ⁊ si sint. ⌋ ¶ Dicit ergo ꝙ fortuna ⁊ casus dicitur esse causarum idest de numero causarum: quod patet: quia dicimus multa esse ⁊ fieri propter fortunam ⁊ casum. quia ergo fortuna ⁊ casus videntur habere rationem cause. consideranduȝ est ergo quomodo in his causis naturalibus est fortuna: ⁊ utrum idem sint fortuna ⁊ casus: aut altera ⁊ vniuersaliter cõsiderãdũ est quid sit scilicet casus ⁊ fortuna. ¶ Notandum autem ꝙ cum in hoc libro intendat philosophus determinare de causis naturalium volenſ assignare rationem ꝙ pertineat ad hanc doctrinaȝ determinare de casu ⁊ fortuna ait ea esse de numero causarum. Nam si in hoc libro intenditur vniuersaliter de causis ⁊ fortuna ⁊ casus habent rationem cause. sequitur ꝙ spectat ad hanc doctrinã determinare vel considerare de casu ⁊ fortuna. ¶ Dubitaret forte aliquis utrũ de casu ⁊ fortuna possit esse sciẽtia. ⁊ videtur ꝙ nõ: quia de his que sunt per accidens non est cure arti nec de talib⁹ est scientia sed casus ⁊ fortuna sũt huiusmodi q̃re ⁊c̃.

¶ Dicendum q cum omnis scientia sit per necessarias rōnes de casu ⁊ fortuna ⁊ vniuersaliter de causis per accidēs determinari pōt in scientia inquātum de eis sumi possunt quedam necessarie rationes: ut si casus ⁊ fortuna sunt in paucioribus ⁊ sunt pter intētionem ⁊ hec de necessitate cōpetūt casui ⁊ fortune: ⁊ cognoscere hoc de casu ⁊ fortuna nō dicit cognitionem cōtingētem sed necessariam. possumus ergo dicere q sicut de corruptibilibus pōt esse sciētia inquātum de eis formari possunt incorruptibiles rōnes: sic de cōtingentibus ⁊ de hijs que sunt per accidēs pōt esse scientia inquātum de eis talibus formari pñt rōnes necessarie. vnus ergo modus soluēdi est q de fortuna ⁊ casu pōt esse sciētia inquātū alique de necessitate cōueniūt fortune ⁊ casui: sed que de eis certa cognitio capi pōt. Alio mō pōt solui qd querit: q: cognitio cause per accñs quasi assimilat cognitioni sermonis sophistici ut inuit phūs 6° metha^{ce}. sicut ergo loquimur de cognitione sillogismi sophistici: sic suo modo loq possumus de cognitione cārum per accidēs. Si ergo querat an possit haberi cognitio ⁊ scientia sillogismi sophistici: sicut nunc querimus de causis per accñs. dicēdum est ut sup elencħ. diximus q eē pōt sciētia de sillogismo sophistico: sed non per sillogismū sophisticum. sillogismus enim sophisticus sm q huiusmodi est nō aggenerat sciētiam sed deceptionem: sic pōt haberi scia ⁊ cognitio de causa per accidēs sed nō per cāz per accñs. scire enim aliqd per mediuz accñtale sumi per causam per accidēs nō est scire sed ignorare. Qd vo obijcit q de his que sunt per accñs nō considerat ars. dici pōt q de his que sunt per accñs sm accidētales rōnes ars nō cōsiderat: sed de his que sūt per accñs inquātum de eis aliqua necessaria enunciare cōtingit: sic nihil phibet habere sciētiam de his que sunt per accñs. immo sic hēre sciam de eis quodāmō magis est hēre sciam de necessarijs q de per accñs. uel possumus dicere q scia non cōsiderat per causas per accñs. pōt tñ considerare de causis p accñs ut p3 per iā dicta. ¶ Deinde cū dic.

¶ Quidā enim si sint an nō dubitant. Nihil enim fieri a fortuna dicūt: sed omniuz esse aliquam causam determinatam: quecūqz nos dicimus a casu fieri aut a fortuna: ut ueniendi a fortuna in forū: ⁊ reperiendi quam uolebat: quaz non est opinatus ante: causa est uenientem uelle emere. Similiter autem ⁊ in alijs que a fortuna dicunt: semper est aliquam accipere causam sed non fortunam.

¶ Exequtur de intēto ⁊ duo facit. q: primo exequtur de casu ⁊ fortuna narrādo opiniones aliorum. secundo determinādo ueritatē. scda ibi. primū quidez igit. Circa primū tria facit sm q tres opiniones narrat circa casum ⁊ fortunā. scda ibi. sunt autez quedā. tertia ibi. sūt qdā aūt qb9 videt eē. Circa primū duo facit. q: primo ponit dictā positionē scdo improbat eam ibi. Sed mirabile hoc videbitur. Circa primum duo facit sm q duas rōnes adducit per quas dicti phi suam positionē defendebāt. scda ibi. qm si aliqd erat. ¶ Dicit ergo q quidam dubitant an sint fortuna ⁊ casus an non. credūt enim talia nihil esse. Nihil enim fieri dicūt a fortuna ⁊ a casu. sed quecūqz nos dicimus fieri a casu aut fortuna oium illorum debēt eē cām determinatam: aut ueniēdi q fortuna in forū ⁊ repiēdi debitorē quem uolebat anteqz ueniret ad foruz nō est opinatus inuenire huiusmodi ueniēdi uel repiendi: causa determinata est ueniētē uelle emere. similr aūt ⁊ in alijs que dicunt fieri a fortuna semp est accipe aliam cām determinatā sed nō fortunā. fortuna enim nullius est causa. posset autē sm 2^{ce} sic formari ratio. cum fortuna videat eē de genere causarū si fortuna eēt aliqd esset alicuius causa: s3 nullius est causa: ergo nihil est. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Qm si aliqd erat fortunā icōueniēs utiqz videbit: sicut ⁊ uere ē. Et dubitabit utiqz aliqs. pp qd nullus antiquorum sapiētū cās de gñatiōe ⁊ corruptiōe dicēs de fortuna nihil determiauit. S3 sic visuz est nihil opinabāt: neqz illi aliqd eē a fortuna.

¶ Ponit scdam rōnem: ⁊ dicit q si fortuna esset aliquid sicut ⁊ uere est inconueniens utiqz videbitur ⁊ dubitabit utiqz aliqs ppter qd nullus antiquorum sapientum dicens causas de generatione ⁊ corruptione nihil determinauit de fortuna. est ergo vis rationis q si fortuna est aliquid antiqui sapientes de ea determinassent. Sed nihil de ea determinauerunt ⁊ sicut visuz ⁊ nihil opinabantur videlicet illi esse fortuna. ergo per locum ab auctoritate fortuna nihil est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ⁊ mirabile hoc videbitur sicut uere est. Multa enim ⁊ fiunt ⁊ fiunt a fortuna ⁊ a casu: que nō ignorantes quoniam est inferre vnumquodqz in aliquam cāz eorum que fiunt: sicut antiqua ratio dixit destruens fortunam ⁊ casum. Tamen horum alia quidez dicunt esse omnes a fortuna: alia non a fortuna.

¶ Improbat dictam rationem soluēdo rationes predictas ⁊ duo facit: q: primo soluit rōnē pmā. scdo secundā ibi. vnde ⁊ quodāmō. ¶ Dicit ergo q mirabile hoc videbit. s. nō esse fortunā ⁊ casum sicut uere est id est sicut uere est mirabilis hec positio: uel sicut uere est aliqd esse casū ⁊ fortunā uel mirabile videt de antiqs qui nihil determinauerūt de casu ⁊ fortuna. cū tamen uere sit fortuna ⁊ casus. mlta enī sūt ⁊ fiūt a fortuna ⁊ casu que nō ignorātes qm est referre vnūqdqz taliū in aliquā cām eorū que fiūt id est in aliquā cām per se sicut dixit ratio antiqua destruēs fortunā ⁊ casum. h tñ nō obstāte q vnūquodqz est reducere in cām per se: alia horum que videm9 dicunt omnes esse a fortuna. alia autem nō a fortuna. ¶ Notandū autē q dicit antiqua ratio idest pma ratio destruēs fortunā ⁊ casum: q: tamē due rōnes facte sunt ad pbādū fortunam non esse. prima tamen ratio probat fortunam nō esse: q: quodlibet est reducere in causaz per se. ¶ Notadum etiaz q omne per accñs reducit ad per se. illud enim dicit esse per accñs qd est per aliud. tūc queram de illo alio utrum sit per aliud: ⁊ nō est abire in infinitū. est ergo deuenire ad per se.

non ergo obstāte q̄ oīa reducanť in per se: multa
tñ sunt per accidēs.friuola ergo est ratio dicēs ni-
bil esse fortunā uel nibil eē per accidēs:q: omnia
reducunť in per se.ℭ Notādum autem q̄ nō solū
buiusmodi ratio non cōcludebat propositum:im-
mo arguebat oppositum.ex boc enim cōtingit ca-
sus ⁊ fortuna ⁊ per accidēs:quia aliqd est alicui⁹
causa per se:cuius existēs per se causa est alterius
causa per accidēs:ut aliquid est causa per se q̄ ua
dit ad forum cuius existēs causa per se est causa ꝑ
accidēs ut inueniat debitorem.nisi ergo eēt istud
qđ esset per se nunq̄ʒ esset quod est per accidēʒ:per
accidēs ergo presupponit per se in qđ reducit.di-
cere ergo q̄ non est per accidēʒ q: est dare per se in
qđ reducit non arguit ꝓpositum:sed magis oppo
situm.Nam ex isto per se in qđ fit reductio:nō tol
lit esse per accñs.imo orit esse per accñs cū ex tali
per se illud ꝑ accñs sumat ortuʒ.ℭ Deīde cū dicit

ℭ Unde ⁊ quodāmodo erat ipsis facien-
da memoria.At ūo neq̄ʒ illorum aliqui
opinabanť esse fortunaʒ ut amicitiā aut li
tē:aut ignē:aut intellectū:aut aliqd taliū.

ℭ Soluit secūdam rōnem ostendēs antiquos male
fecisse nibil determinādo de casu ⁊ fortuna ⁊ duo
facit.q: primo facit qđ dictum est.secūdo assignat
rōnem dicti ibi⌊ incōueniens igitur.⌋ Dicit ergo
q̄ cum casus ⁊ fortuna aliqd sit quodāmodo erat
faciēda memoria ipsis antiquis de casu ⁊ fortuna
immo q: neq̄ʒ aliqui illorum antiquorum opinabā
tur esse fortunam ut amicitiam:aut litē:aut ignem:
aut intellectum:aut aliqd talium:oīno inexcusabi
les fuerunt:q: nec determinauerūt de fortuna per
se nec per reductionem.ℭ Notādum autem anti-
quos aliquos posuisse causam rerum litem ⁊ ami-
citiam ut Empedo.Aliquos ūo buiusmodi posuis
se causas intellectum ut Anarago.⁊ diuersimode
de causis loquebanť.Nulli tamen posuerunt ali-
quas causas sub quibus collocarēt casum ⁊ fortu
nam.quia ergo non determinauerūt de casu ⁊ for
tuna ꝭm se:nec collocauerūt eas sub intellectu uel
sub amicitia uel sub alijs causis quas posuerūt:oī
no insufficiēter determinauerunt de causis reruʒ.
ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Incōueniens igiť est siue nō putauerūt
esse:siue putātes reliquerūt:⁊ hac aliquā
do utētes sicut empedocles non semper
aerem cōgregari superius dicit:sed ut cō
tingit.Dicit enim in mūdi creatione q̄ si
cut collisit se currens tunc:multotiēs au-
tem aliter.Et partes animalium ait a for
tuna fieri plurimas.

ℭ Assignat rōnem dicti ostēdens eos debuisse deter
minare de casu ⁊ fortuna.dicit q̄ inconueniēs est
siue non putauerūt aliqd esse fortunam ⁊ casum si
ue putātes eas esse.Relinquerūt tamē illas nō de
terminādo de eis.causa autem buius est:quia ipsi
antiqui aliquādo sunt utentes bac.s.fortuna ⁊ ca-
su:sicut Empedo.qui dixit aerem nō semꝑ ꝯgrega
ri superius per se:sed ut cōtingit.q: aliquādo boc fit
a fortuna.dicit enim q̄ in mūdi creatione operať
supple fortuna ⁊ casus sicut tūc currens idest ali-
quando currēs collisit se:multotiēs etiam aliter:si
cut etiam partes aīaliuʒ plurimas ait fieri a fortu
na.Si ergo Empedo.utebať boc nomine fortuna
debuit de fortuna tractare.ℭ Notādum auteʒ q̄
in omni sciētia notificāde sunt rōnes uocabuloruʒ
⁊ quid est qđ dicit per nomē si ignota sint.de qui-
bus loqmur.Si ergo antiqui pbilosopbi utebanť
boc nomine fortuna ut patet per Empedo.dicēteʒ
q̄ sicut currens fortuna collisit se:sic in cōgregati
one aeris in creatione mūdi:idest generatione ptī
um aīalium aliquādo cooꝑať fortuna:debuerunt
de fortuna tractare.ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sunt autem quidā qui celi buius ⁊ mū
danorum omnium causantur esse casu-
um.A casu enim fieri uolutationē ⁊ mo-
tū discernētē ⁊ statuētē in būc ordinē oē.

ℭ Ponit secūdam opinionem de fortuna ⁊ duo fa-
cit.q: primo ponit bui⁹ opinionem.secūdo eaʒ im
probat ibi⌊ ⁊ multum boc.⌋ Dicit ergo q̄ sunt qui
dam qui buius celi ⁊ oīum mūdanoruʒ idest om-
nium entium.uel oīum mūdanorum idest omniū
sperarum supcelestium cōtinētium mūdum.dicit
autem oīum mūdanoꝝ in plurali ꝓpter pluralita
tem supcelestium sperarum.talium aūt sperarum
causabnuť idest conabanť ponere causam eē casuʒ
⁊ fortunam.dicebant enim fieri a casu uolutatio-
nem idest reuolutionem ⁊ motum celestē discernē
tem ⁊ statuētem omnē in būc ordinem idest ordi-
nem casualem:q: ex quo ponebāt motum celi eē a
casu cum motus celi sit causa oīum istorum inferi
orum:sequebať ordinem totum vniuersi ⁊ omnia
entia sensibilia esse casualia.ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et multum boc admiratione dignū est
dicentes animalia qdem ⁊ plātas a fortu
na nec esse nec fieri:sed aut naturam aut
intellectum esse:aut buiusmodi alteram
causam.Non enim quoniaʒ euenit ex se
mine vnoquoq̄ʒ aliquid fit:sed ex tali qui
dem oliua:ex tali autem bomo.Celū au
tem ⁊ diuiniora manifestorū a casu non
fieri.Huiusmodi aūt cām nullam qualeʒ
animaliū ⁊ plantarū.

ℭ Improbat dictam positionem ⁊ tria facit.q: pri-
mo ostēdit q̄ est irrōnabilis.secūdo q̄ est diminu
ta ⁊ insufficiēs.tertio q̄ cōtradicit sensui.secūda
ibi⌊ ⁊ igiť si sit.⌋ tertia ibi⌊ quomō enim eo.⌋ Di-
cit ergo q̄ multum est admiratione dignum dicē-
tes aīalia qdem ⁊ plātas a fortuna nec eē nec fieri
sed aut naturā:aut intellectū.aut alteram causam
buiusmodi idest determinatam ⁊ per se dicebant
eē aīalium ⁊ plātarum.Non enim ex semine vno
quoq̄ʒ fit idest nasciť aliqd quando euenit idest in
differenter ⁊ casualiter.Sed ex tali qdem semine
generať oliua:ex tali autem bomo.dicebant ergo
bec inferiora non fieri a casu:celum autē ⁊ ea que
sunt diuiniora ⁊ de numero manifestorum dice-
bāt a casu fieri.buiusmodi enim celi nullaʒ causaʒ
per se ⁊ determinatam ponebāt qualem ponebāt
aīalium ⁊ plātarum.ℭ Notandum autem q̄ di-
cit naturam ⁊ intellectum:q: opus nāe est opus i
telligibile.natura eniʒ nō agit nisi rememorata ex
superioribus causis que dicunť intelligētie ut dicit

cōmēta.12ᵒ methaᶜᶜ.⸿ Notandum etiam ꝙ dicit
celestia non esse de numero manifestorū.uel qꝛ sūt
magis manifesta in nā ꝙ̃ hec inferiora.uel qꝛ ma-
nifeste apparet ibi non esse casum ⁊ fortunā ut isti
ponebāt.⸿ Dubitaret forte aliqs qꝛ non videt ꝙ
isti negauerunt animalia ⁊ plantas fieri a fortuna
⁊ a casu.dicebat eni hos posuisse celos ⁊ oia mū-
dana idest omnia entia esse a casu.⸿ Rursus dice
bat ꝙ totum hunc ordinē sensibilium posuerūt ca
sualem.sed huiusmodi ordine cōprehendunt plan
te ⁊ animalia.ergo posuerūt ⁊ casualia. Dicendū
ꝙ nō est incōueniēs aliquē ignorare propriā uocē
⁊ contradicere sibi tacite lꝫ nullus sane mētis cō-
tradicat sibi expresse.dicti ergo phi posuerūt ⁊ ne
gauerūt animalia esse a casu.sed negauerūt expres
se ⁊ posuerūt tacite.eo enim ipso ꝙ motū celestē
posuerūt a casu cū ille motꝰ sit causa omniū eorum
que natura fiūt cogebant ponere totuꝫ nature or-
dinē eē casualē.⸿ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs:qꝛ
si sic ponentes phi errāt ⁊ inconueniēs est ponere
omnino eos irrationabilia dixisse quo motiuo mo
ueri potuerūt ut sic differāt.⸿ Dicendū multos an
tiquos phoꝝ theologizasse.imo conuenienter om
nes precedentes phūm uolendo loqui de natura-
libus loquebant vniuersaliter de omnibꝰ entibus.
in ordine aūt entium sic aspicimus ꝙ cum sūmus
ꝑnceps agat intellectū ⁊ uolūtatē ⁊ per suam sa
pientiam:qꝛ sapiētis est ordinare oportet in eo esse
ordinem omnium procedentium ab ipso:ab illo
aūt ordine existēte in prima causa deriuatur ordo
secundarum causaruꝫ.ordo aūt ille qui est in ꝑmo
potest appellari prouidentia. Sed ordo qui est in
secundis causis ꝑm Boetiuꝫ 2ᵒ de cōsolatione phi
losophie appellat fatum.dicitur enim fatum a far
fario.idem enim est fatum ꝙ locutū:qꝛ qđ in pri-
ma causa per prouidētiam accipit in secūdis cau-
sis per fatum promulgatur.Si ergo ordo causaꝝ
secundarum potest dici fatum ipsa vis ꝑm quedā
fatum dicitur.tanto ergo fatum magis reseruatur
in supercelestibꝰ corporibꝰ ꝙ̃ in inferioribꝰ quāto
ratio causalitatis magis conuenit illis ꝙ̃ istis:qꝛ
ergo cōmuniter homines cum loquunt de fato cre
dunt loqui de fortuna.Ideo forte predicti philo-
sophi posuerūt fortunam in supercelestibus ⁊ nō
in inferioribus:quia ut dictū est ratio fati plus re-
seruat in illis ꝙ̃ in istis.philosophus ergo improbat
dictam positionem accipiendo fortunam pro-
prie ꝑm quem modum loquendi irrationabile erat
dictum eoꝝ:qꝛ fortuna non reperitur in supercele-
stibus:sed in inferioribus. Uel possumus dicere
⁊ forte meliꝰ:qꝛ ꝙ fortuna videt dicere aliqd ex-
tra rationem ideo forte predicti philosophi posue
rūt fortunā in supcelestibꝰ ⁊ nō in inferioribꝰ:qꝛ vi
debat eis ꝙ sciret reddē rōnē eoꝝ que sunt in infe
rioribꝰ non in supcelestibus. ⸿ Deinde cū dicit.

**⸿ Et igitur si sic se habet hoc ipm dignuꝫ
est insistere:⁊ bene habet aliqd dicere de
hoc ipso.**

⸿ Improbat dictam positionem qꝛ cum hoc ꝙ erat
irrationabilis erat incompleta ⁊ insufficiens.ideo
ait ꝙ si sic est ꝙ fortuna sit in supercelestibꝰ ⁊ non
in inferioribus cum ꝰ ipsum videatur irrationale
⁊ dubium dignum est insistere ad declarationem
eius ⁊ bene se habet aliquid dicere de hoc ipso:⁊
qꝛ nō fecerūt ꝰ ponētes hanc positionē incōplete
⁊ insufficienter dixerūt.⸿ Notandum aūt ꝙ quo
tienscunqꝫ positio aliqua videtur irrationabilis ⁊
est dubia si non declarat insufficiēter tradit.ergo
predicti philosophi suam positionē tradiderūt in-
sufficienter:quia sumentes dubia eā nō reducebāt
ad notū.⸿ Aduertendū tamē ꝙ cōmētator textū
aliter exponit.dicit enim aliqd dicēdū esse de hoc
ipso idest de dicta positione:qꝛ dicta consideratio
nō est propria huic sciētie.ideo diminutiue loquit
dicēdum esse aliqd circa ipsaꝫ. ⸿ Dubitaret forte
aliqs utrū hec ꝯsideratio superexcedat cōsideratio-
nem nālis philosophie.⸿ Dicēdū ꝙ in supcelesti-
bus nō esse casum ⁊ fortunā dupliciter uenari pos
sumus.Primo ex ordine entiuꝫ. Scđo ex natura
motꝰ.prima via sic ostēdit.totꝰ enim ordo entium
deriuatꝰ est a prima causa:⁊ totū vniuersū respicit
ipm dn̄m sicut vnus principatꝰ vnum ꝑncipeꝫ.uel
sicut vna domus vnum patrem ut vult phūs.xij.
metha. In domo autem aliqua particularia sūt nō
solum liberi sed etiā serui ⁊ bestie.alia tn̄ est actio
liberoruꝫ.alia seruoꝝ. liberi enim nō licētiant nisi
ad ea que sunt de regimine domꝰ.seruus aūt ⁊ be
stie multa inordinate agūt:qꝛ ergo vniuersū est do
mus sūmi principis corpora supcelestia se habētia
q̄si liberi in domo nihil iordinatū patiunt:qꝛ nihil
repit in eis ꝙ nō spectat ad regnuꝫ vniuersi:nihil
est ibi a casu nec a fortuna.ꝰ aūt via ex ordine enti
um tradit 12ᵒ methaᶜᶜ.⁊ excedit cōsiderationē nā
lem.Scđa via ad inuestigandū in celestibꝰ nō esse
aliqd a casu sumit ex natura motꝰ.eo enim ipso ꝙ
motꝰ celi nō habet ꝯtrium ⁊ fit a virtute nō organi
ca semꝑ est vniformis ⁊ nō accidit ibi aliq̄ inordi-
natio,ꝑpter qđ nihil est ibi fortuituꝫ nihil casuale.
hec autē ratio partim est naturalis partim nō. Nā
qualis sit motꝰ celi cōsiderare pertinet ad natura-
lem.qualis tamē sit virtus ⁊ substātia intelligen-
tiarū semꝑ excedit ꝯsiderationeꝫ eius.Dicit ergo
hic cōsideratio proprie non esse naturalis philoso
phie:qꝛ via ad improbandū eam uel est simplr̄ me
thaphisica:uel nō est pure nālis. ⁊ si aliquo mō ꝑ
ꝯsiderationes pure nāles possemꝰ inuestigare hanc
maꝫ nō posset forte fieri ita exquisite sicut per cōsi
derationes methaphisicas. ⸿ Deinde cū dicit.

**⸿ Quomodo enim eo qđ aliter īconueni
ens est quod dicitur adhuc inconuenien
tius dicere hoc:videntes quidem in celo
nihil casu fieri.In his aūt que non sunt a
fortuna multa ꝯtingere a fortuna ⁊ erat
merito econtrario fieri.**

⸿ Improbat dictam positioneꝫ eo ꝙ negabat sensū
dicens.quomodo eniꝫ supple potest stare dicta po
sitio eo ꝙ aliter inconueniens est qđ dicitur:qꝛ est
irrationabile.⁊ adhuc incōueniens est dicere hoc
quia non solum irrationabile sed etiam qꝛ sic dicē
tes negaat sensum videntes ad sensum in celo ni-
hil fieri a casu.Sed in his que non sunt a fortuna
idest in istis inferioribꝰ que dicebant nō esse a for-
tuna multa videmus contingere a fortuna.meri-
to ergo erat fieri econtrario. Si enim hec positio
eꝯrio dixisset ut qđ posuisset in inferioribꝰ esse for-
tunā ⁊ nō in celo meliꝰ fecisset.⸿ Deinde cū dicit.

⸿ Sūt aūt qdam qbꝰ videt esse qdem cau

sa fortuna. Jmmanifesta aũt humano in
tellectui tanq̃ꝫ diuinũ quoddã ens ⁊ feli
cius. Quare cõsiderãdũ est qd sit utrũqꝫ:
⁊ si idẽ aut alterũ sit: ⁊ casus ⁊ fortuna: ⁊
quõ indeterminatas causas incidunt.

¶ Ponit tertiã positionem circa formam ⁊ dicit ꝙ
sunt quidã quibꝰ videtur fortuna esse causa. Sed
dicunt ꝙ est imanifesta humano intellectui tanq̃ꝫ
aliqd diuinũ ⁊ tanq̃ꝫ quoddã ens feliciꝰ q̃ꝫ ꝙ pos-
sit humano intellectu cõprehẽdi: ⁊ qꝛ sic ponebãt
isti casũ ⁊ fortunã esse incõprehẽsibilẽ ꝯsiderandũ
est an sit sic: q̃re ꝯsiderãdum est qd sit utrũqꝫ.s.ca
sus ⁊ fortuna. ⁊ si casus ⁊ fortuna sit idẽ aut alteꝝ.
⁊ si alterũ quid sũt ⁊ differũt adinuicẽ. Uidendũ
est quomodo incidũt in determinatas causas.i.vi
dendũ est ad qõ genꝰ causaꝝ reducantur. ¶ Notã
dum aũt ſm quosdaꝫ pħm nõ inquisiuisse de hac
opione: qꝛ ut dicũt superexcedit metas alias phi-
losophie. possumꝰ tamẽ dicere ꝙ hanc positionem
hic nõ statim iprobat: qꝛ quicqd infra dicet totum
erit iprobatio huiꝰ opinionis. Cũ enim declarabit
qd est casus ⁊ qd fortuna apparebit ꝙ nõ est fortu
na ⁊ casus sic quid diuinum ⁊ excedens humanũ
intellectũ ut isti ponebãt. Lectio. VIII.

Primũ qdem igitur quoniam vide
mus alia qdem semp similiter fie-
ri: alia aũt sicut frequẽter: manife-
stũ est ꝙ neutri horũ causa fortuna dicit:
neqꝫ qõ est a fortuna: causa est: neqꝫ illiꝰ
quidem est ex necessitate ⁊ semper: neqꝫ
eiꝰ qõ est sicut frequẽter. Sed qm̃ quedã
fiũt ⁊ extra hoc: ⁊ omnes dicunt hoc esse
a fortuna manifestuꝫ ꝙ fortuna aliqd sit:
⁊ casus enim a fortuna fieri: ⁊ que a fortu
na huiusmodi esse scimus.

¶ Premissis opinionibus circa casum ⁊ fortunaꝫ in
parte ista determinat ṽitatẽ circa ea ⁊ tria facit ſm
ꝙ circa casum ⁊ fortunam tria dixerat se determi
naturũ. dixerat enim se uelle determinare quid sit
fortuna ⁊ casus: ⁊ utrũ sint idem aut alterũ: ⁊ quo
modo icidunt in determinatas cãs. primo ergo in
uestigat quid est casus ⁊ fortuna, secundo ostendit
quomodo differunt abinuiceꝫ. tertio declarat quo
modo incidunt in determinatas causas uel ꝙ idẽ
est ostẽdit ad qõ genꝰ causaꝝ reducunt. 2ª ibi [dif-
fert aũt quoniã.] 3ª ibi [sed modoꝝ causarũ.] Cir-
ca p̃mũ tria facit. qꝛ p̃mo inuestigat quid est casus ⁊
fortuna. 2º ostẽdit quomodo aliquo mõ opiniones
prius de fortuna ꝯtinebant aliquã ueritatẽ. tertio
mouet quandã questionẽ circa ipsam. 2ª ibi [infini-
tas quidem igit.] 3ª ibi [quare quoniam ĩfinite.]
¶ Ad euidentiã aũt prime partis sciẽdũ ꝙ phũs
specialiter videtur insistere ad inuestigandũ diffi-
nitioneꝫ fortune: qꝛ inuestigata diffõne fortune de
leui patet quid sit casus. diffinitio enĩ casus cõtine
tur in diffõne fortune sicut diffinitio generis in dif
finitione speciei. casus enim ut patebit est q̃si genꝰ
ad fortunã. sciendũ autẽ diffinitionez fortune q̃tu
or cõtinere. fortuna enim p̃mo est in his que fiũt ra
ro. 2º in agẽtibꝰ propter finẽ. tertio est in agentibus

a proposito. quarto est causa per accideꝫ. diffinitio
ergo fortune hec q̃tuor comprehẽdit: qꝛ est causa
per accidẽs in his que fiũt raro in agẽtibꝰ ꝓpter fi-
nem ⁊ a ꝓposito. Circa primuꝫ tria facit: qꝛ primo
premittit quasdaꝫ diuisiones ex quibꝰ haberi põt
diffinitio fortune. secũdo ex diuisionibꝰ premissis
in quadã sũma recolligit ea que sũt de ratione for-
tune. tertio cõcludit diffinitionez eius. 2ª ibi [sicut
dictum est igitur.] 3ª ibi [manifestum itaqꝫ.] Cir
ca primuꝫ quatuor facit ſm ꝙ quatuor diuisiones
p̃mittit ex quibꝰ haberi possunt q̃tuor particule po-
site in diffõne fortune. 2ª ibi [eoꝝ aũt que fiũt.]
3ª ibi [hoꝝ autez alia.] 4ª ibi [huiusmodi igitur.]
¶ Dicit ergo ꝙ primũ quidem igit supple diuidẽ-
dum est quoniã alia quidem semp videmꝰ fieri si-
militer idest eodẽ modo. alia aũt sicut frequenter
manũ. est autez ꝙ neuter hoꝝ fortuna dicitur esse
causa neqꝫ qdẽ fortuna est causa eiꝰ qõ est ex neces
sitate ⁊ semper ⁊ neqꝫ eius qõ est sicut frequẽter.
Sed quoniã quedã fiunt extra hoc.i. extra frequẽ
ter ⁊ semper ⁊ fiunt raro. ideo habet eẽ fortuna ⁊
casus. ideo subdit ꝙ h̃ que fiũt.s. raro omnes dicũt
esse a fortuna: ⁊ qꝛ sic manifestũ est ꝙ fortuna ⁊ ca
sus aliquid sit cum aliqua sint fortuita ⁊ casualiã.
Qꝫ autẽ aliqua sint fortuita uel a fortuna patet: qꝛ
que sunt huiusmodi idest raro sũt a fortuna: ⁊ que
sunt a fortuna scimꝰ esse huiusmodi.i. raro. ¶ No-
tanduꝫ aũt ꝙ ex hac diuisione qꝛ quedaꝫ sunt sem
per quedã frequẽter quedã raro phũs habere vult
hãc particulã positaꝫ in diffinitione fortune. vide
licet ꝙ fortuna est in his que sunt raro non in his
que sunt semper aut frequẽter. ¶ Notandũ etiam
ꝙ ex his que dicta sunt apparet falsam esse opinio
nem dicentiũ fortunam nihil esse: qꝛ si aliqua sunt
fortuita ⁊ raro oportet fortunam aliqd esse. ⁊ si for
tuna est aliquid casus est aliqd cuꝫ fortuna sit qui-
dam casus ⁊ casus sit. q. genus ad fortunã. ¶ No
tandum etiaꝫ ꝙ phũs nolẽs inuestigare diuersita
tem causatũ incipit a causatis. ut qꝛ causato q̃dam
sunt semp quedã frequẽter quedã raro: oportet eẽ
diuersitatẽ in causis: ut ꝙ cã quedaꝫ sit necessaria
q̃dã naturalis quedã casualis ⁊ fortuita. ideo aũt
ſm ꝯsẽm nolẽs inuestigare causas incipit a causatis:
qꝛ causata apõ nos sunt notiora causis. ¶ Notan
duꝫ aũt ideo eẽ quedã semp quedã frequẽter que
dã raro. ⁊ qꝛ entiũ quedam sũt necessaria quedam
cõtingentia. contingentia autem quedaꝫ sunt ut in
pluribus: quedam ut in paucioribꝰ. ex his ergo ha
bet p̃dicta trimẽbris diuisio. Nã necessaria semp
sunt cõtingentia: ut in pluribus sunt frequẽter: con
tingentia ut in paucioribus sũt raro. ¶ Dubitaret
forte aliquis de differẽtia mẽbroruꝫ diuisionis ut
de differentia necessarij ad ꝯtingẽs. Aui. aũt ut cõ
men. narrat: distinguit necessariũ a contingenti: qꝛ
necessariũ est id qõ non habet ipedimentũ. contin
gens aũt qõ põt impediri. Sed hoc ſꝫ ꝯsẽm nõ bẽ
ne dicitur. Nã illud cui parat impedimẽtũ uł po-
test nõ eẽ uel nõ põt non esse. si nõ põt nõ esse frũ
stra parat ei impedimentũ. Si aũt põt non esse ex
hoc habet ꝙ possit impediri. ergo preparatio ipe-
dimẽti sumit originẽ ex ipso posse nõ esse. Si ergo
per se ⁊ essentialiter uolumꝰ distinguere necessari-
um a contingenti non est sumẽda differẽtia penes
impedimẽtũ ⁊ nõ ipedimẽtũ sed penes posse non
eẽ ⁊ nõ posse nõ esse. differũt eniꝫ illa ab inuicẽ: qꝛ

ꝯtingēs possibile est nō eē: necessariū vō nō est possibile nō eē. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs cū sit triplex ꝯtigēs: sepe: raro: ⁊ ad utrūlibet. utrū circa ꝯtingēs ad utrūlibet habeat esse fortuna ⁊ casus. ¶ Dicēdū ꝙ ꝯ^{or} narrat Aui. visus est uelle ꝙ non solū circa ꝯtingēs raro sꝫ ēt circa ꝯtingēs ad utrūlibet habet esse casus ⁊ fortuna. uoluit enim Aui. nō esse incōueniēs aliqd esse in maiori parte respectu alicuius cause ⁊ esse casuale respectu alteri⁹: ut si ambulatio attribuit potentie motiue est casualis q: nō est in potētia eius plus mouere ꝙ̄ quiescere. potentia eni motiua ex sui nā nō hēt ꝙ moueat uł quiescat nisi ut referf ad appetitū. Sꝫ si h^{oi} ambulatio referf ad appetitū qui facit motū non erit casualis ambulatio. ḡ que respectu potētie motiue ē ad utrūlibet ⁊ casualis igif circa ꝯtingēs ad utrūlibet ꝯtingit eē casum. ꝯ^{or} aūt magis ad vītatē q̄si li vi accedere. ostēdit enim tripliciter ꝙ circa cōtingēs ad utrūlibet nō hēt eē casus. p̄ sic. ex hoc enī cōtingūt fortuna ⁊ casus inq̄tum ex aliqua actiōe ꝓgredif aliqs effect⁹ inopinatus ⁊ rarus cui⁹ illa actio nō est per se cā. Nunq̄ enim habet eē casus ⁊ fortuna nisi habeat fieri aliqua actio. Sed id qd̄ est ad utrūlibet nō hēt ꝙ agat nisi determinef per aliqd̄ agēs extra. si enim qd̄ est ad utrūlibet ꝼm ꝙ huiusmodi agēt ut nō magis respiciat vnuꝫ oppositoꝝ q̄ꝫ aliud simul efficeret duo opposita. qd̄ est in cōueniēs. opꝫ ḡ ipm̄ determinari per agens extra determinatū aūt nō ulteri⁹ est ad utrūlibet. ḡ agēs ad utrūlibet q: ꝼm ꝙ huiusmodi nō hēt ꝙ agat ꝼꝫ ꝙ huiusmodi nō habet ꝙ circa ipm̄ ꝯtingat casus ⁊ fortuna. scd̄a via ad ostēdendum hoc idē sic accipif: q: potētia ad utrūlibet potissime videtur esse materialis ⁊ entis in potētia ut spera posita in plano eq̄liter ad utrūlibet se habet ꝙ moueaf ad utrālibet partē uel dextrā uel sinistraꝫ. passiue enim ⁊ equaliter respicit utrunq̄ motuꝫ: sed forma ⁊ agēs ꝼm ꝙ huiusmodi sūt nō videnf esse ad utrumlibet quicqd enim agit: ut est in actu: ⁊ ut est in actu iam dicit quid determinatū ⁊ nō ad utrumlibet. causa eni agēs ut causa est: semper determinaf ex actualitate ⁊ forma. si sit causa nālis determinaf ex forma nāli. Si aūt sit cā uolūtaria determinaf ex forma apprehēsa uel ex ordine sapientie sue. q: ḡ casus ⁊ fortuna ut ifra patebit nō reducunf ad causas māles sed ad cās agētes circa cōtingens ad utrumlibet ꝙ ꝼm ꝙ huiusmodi videtur respicere cāꝫ in potentia ⁊ materialem non agentē. per cām eni agētem ut agēs est nō habet fieri casus ⁊ fortuna. potētia ergo motiua circa quā Aui. uenabaf fortunā ⁊ casuꝫ ut est ad utrumlibet est in potētia ⁊ nō habet ꝙ agat propter quod circa ipsam sic acceptam nō accidit casus ⁊ fortuna. tertio ꝙ circa tale contingēs nō accidit casus ⁊ fortuna patet p̱ pħm qui volens determinare de casu ⁊ fortuna distinguit entia in ea que sūt semꝑ frequēter ⁊ raro: nullā mētionē faciēs de his que sunt ad utrūlibet. Nam cā efficiēs ut efficiēs est uel agit semꝑ uel frequenter uel raro. nunq̄ tamē ut efficiēs est se videtur habere ad utrūlibet. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utruꝫ uerū sit ꝙ h̄ cōuertantur. s. ꝙ que sunt a fortuna ⁊ casu sunt raro: ⁊ que sunt raro sunt a casu ⁊ fortuna. ⁊ videf ꝙ non. multa eni rara contingūt que tamē nō sūt a fortuna: q: nō eueniūt preter intentionē. laborās enim qs ut aliqd acqrat: lꝫ forte raro illud possidere possit. si tñ illud possideat non erit fortuna: q: non erit preter intentionē. Oppositum vult pħus in littera qui ait esse cōuertibilia eē raro ⁊ a fortuna. ¶ Dicēdū ꝙ raro ⁊ sepe possunt accipi uel ꝼm se uel in cōparatione ad cāꝫ. Si accipiantur ꝼm se: nō oportet quecūq̄ sunt raro esse a fortuna. tūc eni eclipses essent a fortuna si raro cōtingeret. Sed si accipiaf raro per relationē ad cāꝫ ut dicaf esse raro respectu alicui⁹ cāe qñ cā illa nō habet de se ꝙ talem effectū efficiat ⁊ posita tali cā ⁊ nō impedita nō de necessitate sequif effectus. ⁊ tunc ꝙ sic est raro est p̄ter intētionē ⁊ est a fortuna. que enim sunt ꝼm intētionē agētis lꝫ ꝼm se possint esse raro sublato tñ impedimento de relatione ad cām nunq̄ sunt raro. que ḡ ꝼꝫ ꝙ huiusmodi per relationē ad cām sunt raro dici pñt eē fortuita qd̄ determinare volebamus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eorum autē que fiunt alia propter hec fiunt: alia vō non.

¶ Ponit scd̄am diuisionē ex qua pōt accipi scd̄a particula in diffōne fortune posita. d. ꝙ eorum que fiūt alia qdē fiūt ꝑpter h̄. i. ꝑpter finē. alia vō nō. i. nō fiūt ꝑpter finem. Ex hac aūt diuisione vult uenari pħus ꝙ fortuna est in agētib⁹ ꝑpter finē. nō in agētibus non ꝑpter finem. ¶ Dubitaret forte aliquis q: nō videtur uerū ꝙ sint aliqua agentia nō ꝑpter finem: q: omne agēs intendit finē ⁊ qui tollit finē tollit oēꝫ actionē ⁊ oēꝫ itellectū practicū ut vī uelle pħus 2° metha^{ce}. ¶ Dicēdū ꝙ ad h̄ rñdet ꝯ^{or} ꝙ aliq̈ dicunf esse nō ꝑpter finē: q: nō hñt finem deliberatū cuiusmodi cōfricatio barbe ⁊ tact⁹ capilloꝝ ꝯtingit eni absq̄ deliberatiōe talia fieri. uel possumus dicere ꝙ aliq̈ de se sūt indr̄ia: q: in bonitate moris nec sūt mala nec sūt bona. cuiusmodi est eleuatio festuce uel qd̄cūq̄ aliud sil'e. ¶ Aduertēdū tñ ꝙ lꝫ ꝯfricatio barbe uel tact⁹ capilloꝝ nō hēant finē deliberatū. hñt tñ finē imaginatū: q: lꝫ fiant sine deliberatione nō tñ fiūt sine imaginatiōe. sicut ēt eleuatio festuce: lꝫ forte de se sit idifferēs ex parte tamē agētis ordinatur in finē. Nullus eni festucaꝫ eleuat nisi itēdat finē deliberatū uł imaginatū. Cū ergo dī aliq̈ fieri nō ꝑꝑ finē intelligēdū est: q: non hñt fineꝫ deliberatum: uł q: de se sunt indr̄ia. ⁊ si ordinanf in finē hoc est ex parte agētis non de se. Sed ad intētionē pħi oīno videf ire dicamus aliqua nō esse ꝑpter finem: q: non habēt finem per se uel deliberatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Horum autem alia qdem ꝼm propositum fiunt: alia vō non. Ambo autem sūt in his que sunt propter hoc.

¶ Ponit tertiā diuisioneꝫ ex qua pōt hēri tertia particula in diffōne fortune posita ⁊ duo facit: q: p̄ facit qd̄ dictuꝫ est. 2° cōcludit tres p̄dictas diuisiōes se habē p̱ ordinē ibi ⌊ q̄re manifestū. ⌋ dicit ḡ ꝙ hoꝝ que fūt ꝑꝑ finē alia fūt ꝼm ꝑpositū. i. ab intellectu. alia aūt nō fūt ꝼm ꝑpositū sꝫ sunt a nā. addit autē ꝙ ambo. h̄. s. tā illa que fūt a nā ꝙ̄ illa que fūt ab intellectu sunt in his que fūt ꝑꝑ hoc idest ꝑꝑ finē. Ex hac autem diuisione vult pħus hēre ꝙ fortuna nō est in his que sunt a nā. sꝫ in his que fūt a ꝑposito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare manifestū qm̄ in his que fūt propter necessariū: ⁊ qd̄ sicut frequēter sunt

q̃dam circa que contingit qđ est ꝓpter h. Sũt aũt propter hoc: q̃cũq; ab intellectu utiq; agũtur: ⁊ q̃cũq; a natura.

¶ Concludit predictas diuisiones se habere per ordinẽ. Nã prima includit scđam ⁊ scđa tertiã. d. ꝙ in his que sunt propter necessarium uel in his que sũt ẜm necessariũ ut habet alia littera: ⁊ etiam in his que sunt in eo qđ est sicut frequenter sunt quedam circa que cõtingit ꝙ ꝓpter hoc. i. propter finẽ: quasi dicat ꝙ esse propter finem qđ dicebat secũda distinctio ꝑtinet in his que sunt sicut frequẽter ⁊ sicut semper qđ dicebat distinctio prima. subdit aũt ꝙ sunt ꝓpter h. i. propter finem quecunq; aguntur ab intellectu ⁊ quecunq; aguntur a natura: q: esse a proposito uel non esse a proposito sed a natura qđ dicebat distinctio tertia clauditur in eo quod est agere propter finem quod dicebat distinctio secunda. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Huiusmodi igit̃ cũ ẜm accidens fiant: a fortuna dicimus esse. Sicut enim ⁊ qđ est aliud quod per seipsũ est: aliud aũt ẜm accidens: sic ⁊ cãm contingit esse ut domus qdẽ per seipsã cã ẽ edificatiua. Secũdũ accñs aũt albũ aut musicũ. Per se qdẽ igit̃ cã finita est: ẜm accidens aũt infinita. Infinita enim vni accidũt.

¶ Ponit quartã distinctionem ex qua habet̃ quarta particula in diffinitione fortune posita. d. ꝙ huiusmodi entia fortuita cũ fiant ẜm accidens dicimus esse a fortuna: q: sicut qđ est idest qđ est ens: aliud est per seipsum. aliud aũt ẜm accidens: q: quedam sunt entia per se. quedã per accidẽs sic ⁊ ẜm causã contingit esse: q: quedã sunt cause per se quedã per accidẽs: ut ars edificatiua est causa domus per se. album autem ⁊ musicum sunt causa domus ẜm accidens. addit autem ꝙ causa per se est finita determinata. causa autem ẜm accidens est infinita ⁊ indeterminata. omnia enim sunt causa per accidens que possunt accidere cause per se. Infinita enim accidunt idest possunt accidere vni ⁊ eidem: ⁊ quia cause per se ut edificatori possũt accidere esse albũ esse musicum ⁊ infinita talia. iõ cãe per accidẽs sũt infinite. ¶ Notandum aũt ꝙ de hac diuisione qđ quedam sunt per se quedã per accidẽs vult habẽ phs ꝙ fortuna non est causa per se sed per accñs. ⁊ per consequens non est causa determinata ⁊ finita sed infinita ⁊ indet̃minata. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Sicut igit̃ dictum est: cum in his que propter hoc fiũt: hoc fiat: tunc dicit̃ a casu ⁊ a fortuna. Ipsorũ aũt differentia horũ adinuicem posterius determinanda. Nũc autẽ hoc fit manifestũ: ꝙ utraq; sũt in his q̃ sũt propter hoc: ut cã accipiendi argẽtũ uenit utiq; delaturus pecuniã: si sciuit. Uenit aũt non huius causa: sed accidit uenire ⁊ facere hoc reportandi gratia.

¶ Ex predictis diuisionibus recolligit in quadã sũma ⁊ accipit ea que sunt de ratione fortune ⁊ quatuor facit ẜm ꝙ sunt quatuor ꝑticule in diffinitione eius posite. primo enim ostẽdit ꝙ fortuna est in his que agunt ꝓpter finem. secũdo ꝙ est in his que sũt raro. tertio ꝙ est in agẽtibus a ꝓposito. quarto ꝙ est causa per accidẽs. secũda ibi [hoc autẽ neq;.] 3ª ibi [amplius aũt finis.] 4ª ibi [si autem proponẽs.]

¶ Dicit ergo ꝙ sicut dictũ est ꝙ cũ fiat hoc. i. cum cõtingat aliqđ raro in his que sunt ⁊ fiunt ꝓpter hoc. i. ꝓpter finem. tũc dicitur illđ esse a casu ⁊ fortuna. addit autẽ ꝙ differẽtia horum ipsorum adinuicem i. differẽtia casus ⁊ fortune est posterius determinãda. Nunc aũt ad p̃ns hoc fit manifestum: q: utraq; i. casus ⁊ fortuna sunt in his que sunt propter hoc i. ꝓpter finem: ut si aliquis sciuit se recepturũ pecuniam uenit causa accipiendi argẽtum ⁊ uenit utiq; delaturus. i. deportaturus pecuniam. Autem profecit: sed supple si hoc nesciuit uenit non huiusmodi causa. sed accidit uenire ⁊ facere hoc gratia deportandi. i. ut deportaret pecuniã. est ergo fortuna in agẽtibus propter finem cum eis. accidit aliquid propter intentionem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hoc aũt neq; sicut frequenter ueniens ad villam neq; ex necessitate.

¶ Ostẽdit ꝙ fortuna est in his que sunt raro. d. ꝙ h. s. qđ est a fortuna ita supple. est in agentibus propter finem qđ sicut neq; frequenter ueniens ad villam ⁊ reportans argentum neq; sicut ex necessitate sed est sicut raro. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt finis est reportatio non in seipso causarum sed propositorum ⁊ ab intellectu: ⁊ dicit̃ a fortuna uenire.

¶ Declarat aliã ꝑticulã positã in diffõne fortune. s. ꝙ fortuna est in agẽtibus a ꝓposito. d. ꝙ finis ⁊ reportatio pecunie que est a fortuna nõ est cãrum in seipso. i. nõ est cãrum nãliũ quorum qđlibet hẽt in seipso p̃ncipium motus ⁊ quietis: ſ3 dicit̃ euenire a fortuna qđ est ꝓpositorum ⁊ ab intellectu qđ fortuna non est in agẽtibus nãlibus sed in agentibus a ꝓposito ⁊ per intellectum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aũt proponens ⁊ huius cã: aut semper ueniens: aut si cui frequenter reportaturus: non a fortuna.

¶ Declarat aliã particulã. s. ꝙ fortuna est cã ꝑ accñs dicit ꝙ siquis proponẽs accipe argentũ ⁊ uadẽs ad villã huius causa ut sicut semꝑ aut frequẽter ueniens reportaturus argẽtum huiusmodi actio non erit a fortuna: sed supple si fit per accidens ⁊ preter propositũ erit a fortuna. fortuna ergo nõ est causa per se sed per accidẽs: accepte sunt ergo oẽs ꝑticule que sũt de ratione fortune. s. ꝙ fortuna est causa per accidens in his que sunt raro in agentibus propter finem ⁊ a proposito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestũ itaq; ꝙ fortuna causa sit ẜm accidens in his que in minori sũt ẜm propositũ eorum: que propter hoc sunt. Unde circa idem ⁊ intellectus ⁊ fortuna est: propositũ enim non sine intellectu est.

¶ Cõcludit diffõnẽ fortune tanq; manifestã ⁊ declaratã. dicit manifestũ eẽ ꝙ fortuna est cã ẜm accñs in his que sũt ẜm ꝓpositũ ⁊ eorum que sũt ꝓp h. i. ꝓp finẽ. qđ aũt fortuna sit in his que sũt ẜm ꝓpositũ p3 q: fortuna ⁊ intellectus sunt in his que sũt circa idẽ

Sed ꝑpositū nō est sine intellectu ⁊ sine mēte. Si ergo fortuna habet eē in agētib⁹ ſm itellectū sequitur ꝙ hēat esse in agētib⁹ ꝑ ꝑposito. ¶ Notādum aūt ꝙ cū q̄tuor sint ꝑticule posite in diffōne fortune. hic aūt ꝑtermittit vnā. cōcludēdo eni diffōnez fortune. nō aūt fortunā esse in his que fiūt raro. Sꝫ sciēdū ꝙ esse raro claudit in eo qḋ est esse cām per accñs innuebat eā esse in his que fiūt raro. ¶ Notandū aūt ꝙ imponēdo q̄tuor ꝑticulas que sūt de rōne fortune nō semp ponit eas eodem ordine sed ħ non variat propositum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Infinitas qdē igit cās necesse ē eē a qb⁹ utiqꝫ fiat qḋ est a fortuna. Unde vī fortuna infiniti esse: ⁊ immanifesta homini.

¶ Ex his que dixerat de fortuna oñdit quō ꝟitatem hñt aliquo mō tres opiniones ꝑus posite. circa ipsam tria ergo facit: q2 ꝑmo ostēdit quō ꝟitatez hēt aliquo mō opio tertia. secundo quō opinio prima. tertio quō opio secūda. 2⁹ ibi ⌊ ⁊ est ut nihil. ⌋ 3⁹ ibi ⌊ ⁊ dicere aliqd. ⌋ dicit ḡ ꝙ necesse est īfinitas cās esse a qb⁹ itaqꝫ fiat qḋ est a fortuna. vñ vī fortuna esse infiniti. ⁊ q2 infinitū ſm ꝙ huiusmodi est ignotū fortuna est imanifesta homini. aliquā ergo ꝟitatem cōtinebat tertia opinio dicit ipsam esse imanifestam hui⁹ itellectui. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et est ut nihil a fortuna videbit utiqꝫ fieri. Omnia qdem enim hec recte dicūtur. qm̄ rationabiliter. Est qdem eniꝫ ut sit a fortuna: ⁊ ſm accidens enim fit. ⁊ est causa sicut accidens fortuna ut aūt simpliciter nullius. ut dom⁹ edificator qdē cā est. Scdm accidēs aūt tibicen: ⁊ uenietez referendi argētū nō huius cā uenientē infinite sūt multitudine. Etenim videt aliquez uolens ⁊ persequēs ⁊ fugiens ⁊ visurus.

¶ Ostēdit quō aliq̄ mō ꝟitatē cōtinebat opio ꝑ⁹ que dicebat nihil a fortuna fieri. Ideo ait ꝙ est ut utiqꝫ nihil videbit a fortuna fieri. qm̄ oia quidē ħ rōnabiliter dicunt. est enim qdem ut sit a fortuna qḋ fit ſm accidēs ⁊ nō fortuna est cā ut accidēs. ut autē simplr fortuna nulli⁹ est cā ut edificator simplr est causa dom⁹. ſm accñs autē causa dom⁹ est tibicen i. tibicinator uel buccinator siue music⁹. ⁊ sicut causa per accidēs est infinita ⁊ idetermināta ⁊ ſm qd ita qḋ est a fortuna est infinitū ⁊ indeterminatū ⁊ ſm qd ut si cōtingat aliquē uenientē aūt nō h⁹ cā infinite sunt cause mltitudine ꝑpter q̄s ire ponit: et enim si uadēs ad foꝝ iuenit debitorē ⁊ reportauit argētū si nō iuit cā huiusmodi īfinite potuerūt esse cause pp q̄s iuit. q2 forte iuit uolēs videre aliquem amicū: uł iuit ꝑsequēs aliquē uel fugiens: uel forte iuit visurus ea que sunt in foro: q2 ergo cause fortuite sunt infinite ⁊ fortuita sunt ſm qd: q2 talia dicit magis possunt non esse q̄ꝫ esse quodāmodo uera erat positio ꝑ⁹ que dicit nihil a fortuna eē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dicere esse aliquid extra rationē fortunā recte est. Ratio eniꝫ aut est eoꝝ que semp fiūt: aut eorū que sicut frequenter. Fortuna aūt in his que fiūt ꝑter hec.

¶ Ostēdit quō aliq̄ mō uera erat 2⁹ positio que dicit fortunaz esse extra rōnē. dicebat enim illos pħos posuisse fortunā in celo: q2 nesciebant assignare rōnē celestiū. iō dicebāt celestia esse fortuita. isti etiā aliquo mō ueꝝ dicebāt. iō ait ꝙ recte est dicere fortunā esse aliqd extra rōnem: q2 rō est eoꝝ. que autē est extra rōnem q2 est in his que fiūt ꝑter hec idest preter frequenter ⁊ semper. Lectio. IX.

Quare quoniam infinite que sic cause sunt: ⁊ fortuna īfinita est. Tamē in quibusdam deficiet utiqꝫ aliqs. Nunquid igit cōtingentia causa utiqꝫ fiant fortune: ut sanitatis aut spiritus: aut estus: sed non depilari. Sunt autem alie alijs proximiores que sunt ſm accidens causarum.

¶ Postq̄ꝫ pħs oñdit qd est fortuna ⁊ declarauit quō opiniones prius posite de ea ꝯtinebāt aliquā ꝟitatē. in pte ista mouet quādā qōnem circa fortunaz circa qḋ duo facit. s. q2 ꝑ mouet huiusmodi q. secūdo determinat de qbusdā modis ipsi⁹ fortune ibi ⌊ fortuna aūt bona. ⌋ dicit ḡ ꝙ infinite sūt cāe que sūt sic. i. q2 infinite sunt cause per accñs. ⁊ etiaꝫ q2 fortuna est īfinita. lꝫ ḡ ita sit: q2 scim⁹ fortunā esse infinitā ⁊ eē cām per accñs. tñ quibusdā. i. de qbusdā deficiet. i. dubitabit aliqs cū fiāt ꝯtingētia. i. cū fiāt aliq̄ per accñs: nūquid illoꝝ per accñs fortune fiāt causa. Est ḡ qḋ de quibusdā cōtingētib⁹ utrū illoꝝ quecūqꝫ causa ꝯtingēs sit fortuna. ¶ Solutio aūt hui⁹ quesiti in hoc cōsistit ꝙ aliq̄ causa ꝯtingēs est fortuna. aliq̄ ꝟo nō ut sanitatis ꝯtingēs causa fortuna spē aut est: sed nō depilari. Subdit aūt q2 de numero causaꝝ que sūt ſm accñs alie sūt alijs ꝑximiores: alie supple lōginquiores. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū idē sit fortuna ⁊ cā per accñs. ¶ Dicēdū ꝙ causa per accñs est in plus q̄ꝫ fortuna. ipsoꝝ enim contingētiū siue ipsoꝝ que sunt per accñs nō quecūqꝫ causa est fortuna. Causa enim per accidēs dupliciter sumi pōt. ꝑmo ex pte cause. 2⁹ ex pte effect⁹. ex parte aūt cause sumit causa per accñs quando qḋ est ꝯiunctū cause ponit esse causa: ut si edificator sit causa dom⁹ per se si cōtingat edificatorez esse albū dicem⁹ albū qḋ est cōiūctū edificatori eē cām dom⁹ per accñs. scḋo mō pōt accipi cā per accidēs ex parte effect⁹: ut cū aliqs facit aliqd ad qḋ sequit aliud dicet illius alteri⁹ esse causa per accñs ut si ad apertionem fenestre sequit illuminatio domus aperiēs fenestrā dī illuminare domū per accidēs. inter cās aūt per accñs dictas ꝑ mō ⁊ secūdo mō ħ est differentia: q2 cause per accidens ſm primū modū ſꝫ ꝙ huiusmodi nihil operant. albū uel risibile que sunt cause per accidēs: q2 sūt coniūcte cause per se nihil agūt ſꝫ ꝙ sūt huiusmodi cāe. Sed cause per accidēs scḋo mō ſm ꝙ sūt huiusmodi cause aliqd opant. apiens enim fenestrā aliquā agit ut sit causa illuminationis dom⁹. lꝫ enim huiusmodi agēs ipsum lumē non efficiat. facit tñ aliqd quo facto sequit illuminatio dom⁹. cuꝫ ergo dicit ꝙ fortuna est causa per accñs nō est intelligēdū ꝙ sit illo modo causa que ſm qḋ est causa nihil agit: sed est causa aliquid operās. causa enim fortuita agit aliquid sed non per se agit illud respectu

cui⁹ causa est fortuita sed agit aliqd aliô quo facto bẽt esse illô respectu cui⁹ cã est fortuita: ut si aliqs per se vadẽs ad forũ ut emat fortuitu inveniat debitorẽ per se aliqd agit: qr vadit ad forũ quo facto sequit inventio debitoris cui⁹ nõ est causa per se sed per accidẽs. cũ ergo causa per accidẽs ſm ꝙ cã est possit esse operãs et nõ operãs. fortuna autẽ semp sit causa per accidẽs que est opans. ğ in plus est cã per accidens q̃ʒ fortuna. iõ phũs ait ꝙ estus et spẽ possunt esse causa fortuita sanitatis sed nõ depillari. estus eni. i. calor et spẽ. i. vẽtus aliqd possũt operari in corpe per se quo facto possunt eẽ causa sanitatis per accidẽs. qr ğ est⁹ et spẽ sic sũt cã sanitatis per accidẽs ꝙ aliqd opanẽ põt esse cã fortuita: depillari vo qr nihil opaẽ nullo mõ est cã fortuita. põt tñ esse causa per accidẽs sanitatis. Nã si actiõi illi que est cã sanitatis per se sit annexa depillatio depillari erit cã sanitatis per accñs. Rursus advertẽdũ ꝙ nõ ois cã per accñs si sit opans est cã fortuita. Quedã eni cause per accñs opantes frequẽter vel ẽt semp inferũt effectũ per accidẽs ut grave existẽs sursũ movet mediũ per se et movẽdo mediũ p se movet seipm per accñs. tñ hoc p accidẽs semper sequiẽ ad illô per se. semp eni grave cũ p se movet mediũ movet seipm per accñs. aliqñ enim cã p accidẽs opans nec frequẽter nec semp ifert id cui⁹ est cã per accidẽs: ut si vadẽs ad forũ per se: inveniat debitorẽ per accidẽs: huiusmodi per accñs nõ semp ifert a tali cã per se: sed raro iter istas causas p accidens põt talis drĩa assignari: qr cã illa per accñs que semp aut frequẽter ifert suũ effectũ dici potest cã ppinqua: sed que raro talẽ effectum infert dici põt cã remota. lʒ ergo lapis moveat se per accidẽs et vadẽs ad forũ per accñs inveniat debitorẽ. lapis tñ et quodcũqʒ grave respectu sui mot⁹ deorsũ est ppinquior causa per accidens q̃ʒ vadẽs ad forũ respectu invẽtionis debitoris. cũ ergo dr̃ ꝙ non ois cã per accñs est fortuita sed cã operãs nõ est: itelligẽdũ ꝙ ois cã operãs est fortuita. sed solum illa cã per accidẽs operãs est fortuita que raro suũ infert effectũ. phũs ergo volẽs ostẽdere causam per accidẽs eẽ in plus q̃ʒ causa fortuita ait: ꝙ spẽm et estuʒ possũt eẽ cã fortuita: sed nõ depillatio in quo innuebat nõ oẽʒ cãm per accidẽs esse fortuitã. Rursus ait ꝙ causaꝝ per accidẽs quedam sũt remotiores quedã ppinquiores in quo innuebat ꝙ nõ ois cã per accidẽs operãs est fortuita: qr cã ppinqua semp inferẽs suũ effectũ nõ est casualis nec fortuita. lapis enim vel quodcũqʒ grave nõ movet seipsũʒ casualr̃ deorsũ sed sicut causa per accidẽs operans. q. remota que raro huiusmodi effectũ inferat sicut est ire ad foꝝ respectu invẽtionis debitoris sic cã per accñs põt dici fortuna et ex hᷓ plane pʒ expositio text⁹. Ꝯᵗᵒʳ aũt que dicta sunt vʒ exponere alr̃ sed de sua expõne non sit nobis cure: qr non vʒ plene textui consonare. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Fortuna autem bona quidem diciẽ: cuʒ bonum aliquid evenit: prava autem cuʒ pravum aliquid.**

ℭ Determinat de quibusdã modis ipsi⁹ fortune. fortune aũt sunt diversi modi: qr aliqñ diciẽ esse fortuna bona: aliqñ mala. Aliqñ diciẽ eufortuniũ aliqñ dissfortuniũ. duo ergo facit. qr pmo dicit qd est fortuna bona et mala. secũdo qd est eufortuniũ et dissfortuniũ. scdᵃ ibi [eufortuniũ aũt.] dicit ergo ꝙ fortuna dr̃ bona cũ ex ea aliqô bonũ evenit. prava aũt cũ aliqd pravum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Eufortunium aũt et dissfortuniũ est cum magnitudinem habentia sunt hec: vnde et sec⁹ parvum malũ: aut bonũ accipe magnũ: aut discõtingere: aut eucõtingẽ est: qm̃ sicut est dicit intellect⁹: qô eniʒ ad parvum tanq̃ʒ nihil debere videtur.**

ℭ Ostẽdit quid est eufortuniũ et dissfortuniũ et tria facit. qr pmo ostẽdit quid est eufortuniũ et dissfortuniũ. scdo ostendit talia esse incerta. tertio epilogat circa determinata. secũda ibi [amplu⁹ aũt.] 3ª ibi [sunt quidẽ igiẽ.] dicit ergo ꝙ eufortuniũ et dissfortuniũ sunt hñtia hᷓ. i. fortunã bonã et malã cum magnitudine. eufortuniũ eni est valde bona fortuna: et dissfortuniũ valde mala: et addit ꝙ cũ quis est sec⁹. i. iuxta accipe magnũ bonũ aut malũ et parvũ supple distat aut discõtingere aut eucõtingẽ ei magnũ bonũ et malũ supple circa talia cõtingit eẽ dissfortuniũ et eufortuniũ: qm̃ intellect⁹ dicit. i. accipit hoc sicut est eni ac si esset: qô eniʒ ad parvũ distat ſm intellectũ tanq̃ʒ nihil de habere videẽ. ℭ Notandũ aũt ꝙ aliqs est in ppinqua dispõne ꝙ possit ei cõtingere vel discõtingere magnũ bonũ si illud bonũ amittat diciẽ eẽ infortunat⁹. lʒ enim illô bonũ non habuerit. tñ qr modicũ videbaẽ distare ab ipso itellect⁹ accipit ac si habuisset et perdẽdo illud videẽ intellectui ꝙ perdidit qô habebat. et qr amittere bonũ est quoddã maluʒ sicut ppinquus bono nõ ꝯsequẽs illô diciẽ infortunat⁹. sic etiã ecõtrario: qr amissio mali est quoddã bonũ. ppinqu⁹ magno malo si nõ cõsequaẽ illô diciẽ eufortunat⁹. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Amplius aũt incertũ eufortuniũ rationabiliter est. Fortuna eniʒ incerta est. Neqʒ enim ut semp: neqʒ sicut frequenter possibile esse que sunt a fortuna nihil.**

ℭ Ondit dissfortuniũ vl' eufortuniũ eẽ qô icertũ et hᷓ rõnabilr̃. Nã cũ fortuna sit icerta eufortuniũ que est q̃dã fortuna ẽt erit qd icertũ. Qꝫ aũt fortuna sit incerta pʒ qr nihil eoꝝ que sũt a fortuna est põ'e eẽ ut semp. vʒ sicut frequẽter. ℭ Deinde cuʒ dicit.

ℭ **Sunt quidem igitur ambo cause quẽadmodum dictum est ſm accidens: et fortuna et casus in contingentibus fieri: neqʒ simpliciter: neqʒ sicut frequẽter: et eorum quecũqʒ utiqʒ fient propter aliquid.**

ℭ Epilogat determinata et dicit ꝙ ambo. s. casus et fortuna quẽadmodũ dictũ est sũt cãe ſm per accidẽs et sũt in cõtingẽtib⁹ fieri neqʒ simplr̃. i. neqʒ sicut semp neqʒ sicut frequẽter sʒ supple sicut raro. et sũt eoꝝ q̃cũqʒ utiqʒ fiũt ppter aliqô. i. ppter finẽ. ℭ Notãdũ aũt ꝙ ut dictũ est de rõne fortune sũt q̃tuor. s. ꝙ fit raro: et ꝙ fit cã p accñs. ꝙ fit in agẽtib⁹ a pposito et ppter finẽ. neꝝ qr fortuna est spẽs casus aliquã drĩam addit supra ipm. addit aũt esse a pposito. tres ergo esse particule nõ frequẽter et eẽ per accidẽs in agẽtib⁹ ppter finẽ cõveniũt casui et fortune. esse aũt in agẽtibus a pposito est qô addit fortuna supple casum. ℭ Deinde cum dicit.

¶ Differt autē quī casus in amplius est. Quod eni est a fortuna: est et a casu. Hoc autem non omne a fortuna est.

¶ Dat dr̃iam iter fortunā et casū. hr̃ autē dr̃ia sciri nō pōt nisi sciat in qb̃ hēt eē fortuna et in qbus casus tria ḡ facit: q2 p̄ p̄ponit hr̃ dr̃iam. 2° ad manifesta tionē p̄dicte dr̃e osndit in qb̃ hēt eē fortuna. tertio manifestat i qb̃ hēt eē casus. 2° ibi [fortuna qdē.] 3° ibi [sed casus est in alijs.] Dicit ergo q differt fortuna a casu. quī casus est ampli⁹. i. in plus q̄ fortuna. est enim. q. genus ad ipsam. Nā qd est a fortuna est a casu. non tamen ois hic. i. ois casus est a fortuna. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fortuna qdē eni et qd a fortuna est qui buscūq3 et eucōtingē utiq3 inerit: et oino act⁹ ē. Un̄ necē ē circa practica eē fortunā

¶ Ostēdit in qbus hēt esse fortuna et duo facit: q2 p̄ facit qd dictū est. 2° qd dixerat manifestat per sīle ibi [signū aūt est.] dicit ergo q fortuna et qd est a fortuna supple hēt esse i hijs qbuscūq3 utiq3 inerit eucōtingē. i. bene ɔtingē et ēt hēt esse in his in qb̃ inest oino act⁹: et q2 talia sunt habētia p̄positū et intellectū. iō circa talia accidit fortuna. io subdit q necesse est fortunā esse circa practicū et circa intellectū practicū siue circa opantes per intellectum. ¶ Notādū aūt q illis dicit posse bn̄ ɔtingere qui possunt participare felicitatē. ¶ Rursus in illis dr̃ eē act⁹ oino qui sūt dn̄i sui act⁹ qui libere agūt. agētia ḡ ex nā vel ex instinctu nature: q2 magis agunt q̄ ligāt nō libere agūt nec sūt dn̄i sui act⁹: q2 ḡ sola agētia per itellectū pn̄t participare felicitatē et libere agere. iō sola rōnalia sunt qb̃ pōt bene cōtingere et in quib⁹ est oino act⁹. p̄pter quod circa sola talia habet esse fortuna. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signū aūt est q vr̃ idem eē felicitati aut prope. Felicitas aūt praxis q̄dā est. Eupraxis aūt est. Quare qbuscūq3 nō cōtingit agē neq3 a fortuna aliqd facē. Et pp hoc neq3 iaiatū nihil: neq3 ifans: neq3 bestia nihil facit a fortuna: quī nō hn̄t p̄positum. Neq3 eufortuniū neq3 ifortuniū3 inest his nisi s̄m similitudinem.

¶ Declarat qd dixerat p signū et duo fac: q2 p̄ fac qd dcm̄ ē. 2° qdā qd supposuerat māifestat ibi [sicut dixit p̄tarchos.] dic ḡ q signū est fortunā eē circa opantes a p̄posito et p itellectū: q2 fortuna vr̃ eē idē felicitati aut pp felicitatē. ē eni felicitas q̄dā praxis i. q̄dā opatio. est eni felicitas eupraxis. i. bona opatio: q2 ḡ fortuna est p̄pe felicitatē et felicitas nō iest nisi his quib⁹ ex se ɔtingit bn̄ opari: p3 q qbuscunq3 supple ex se et a p̄posito nō contingit agere illis nō ɔtingit aliqd facē ex fortuna p̄pter qd neq3 nihil inaiatū neq3 infans neq3 bestia nō facit aliqd a fortuna. quī nō hn̄t p̄positū vnde his nō iest neq3 eufortuniū nisi s3 sīltudinē. ¶ Notādū āt q fortuna dr̃ esse p̄pinq̄ felicitati: q2 hoies bn̄ fortunati et possidētes bona fortune cōiter dicunt esse felices. ¶ Notādū aūt q cū duplex sit felicitas s̄m ph̄m3 vna politica: alia cōtēplatiua. fortuna nō dr̃ eē propinqua felicitati cōtēplatiue. bona eni fortune vel nihil vel modicū iuuāt ad talē felicitatē et sūt sicut organa felicitat cōtēplatiue. imo talia bona si abūdātia adsit magis hr̃ felicitatē ipediūt q̄ augmentent. est tn̄ fortuna p̄pinq̄ felicitati practice et politice. ciuilis eni potētia et alia bona fortune politicā felicitatē decorā reddūt. Signāter ḡ ph̄s aut fortunā esse p̄pinquā felicitati que est opatio q̄dā vel praxis q̄dā. ¶ Notandū eni q opatio est in plus q̄ bona opatio: et q2 felicitas politica nō est operatio q̄libet s3 est eupraxis. i. opatio bona. iō talis felicitas non dr̃ opatio simplr̃ vel vniuersaliter sed operatio quedam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sicut dixit p̄tarchos eufortunatos esse lapides: ex qb⁹ sūt are: cū honorent. Copulati aūt his cōculcant. Pati aūt a fortuna inest quodāmō et his: cū agēs aliqd circa hoc agat a fortuna. Aliter aūt non.

¶ Decl'at qd supposuerat. v3 alia ab agētib⁹ a p̄posito nō eē fortunata p̄p̄e. S3 methaphor̃ et s̄3 sīltudinē sicut dixit p̄tarchos q lapides ex qb⁹ sūt are i. altaria dixit eē fortunatos cū honorētur et venerent ab hoīb⁹. Lapides vo copulati his. i. lapides ex qb⁹ fiūt gradus per q̄s itur ad altare supple dixit eē infortunatos q2 conculcant. iō subdit q his i. hr̃ lapidib⁹ iest q̄dāmō pati a fortuita. nō ḡ tales lapides sūt fortunati qd aggerat fortuna: sed q2 ab huiusmodi agētib⁹ patiunt. sunt eni tales lapides fortunati cū hō agēs circa hoc agat a fortuna. alr̃ aūt nō sunt fortunati. non ḡ inaiata sunt fortunata actiue ut qd agāt a p̄posito sed passiue: q2 agētia a p̄posito possunt aliqd exercē circa ipsa. ¶ Notandū aūt q lapides et inaiata duplr̃ dicunt esse fortunata. p̄ methaphorice: q2 cū quedā inaiata venerētur habent se ad modū fortunato℞. 2° possunt dici fortunata s̄m qd inq̄tu3 sūt talia passiue. Habē enim aliqd in potētia vl' passiue est habē quodammodo et s̄m quid. Lectio. x.

Sed casus est in alijs aialib⁹ et inaiatis: ut equ⁹ casu ingt uenit: quī saluatus est qdē ueniēs: nō salutis āt causa uenit. Et tripoda casu cecidit. Stat quidem enim causa sedendi: sed non causa sedendi cecidit.

¶ Postq̄ ph̄s osndit in quib⁹ habet esse fortuna. in p̄te ista osndit in quib⁹ hēt esse casus et duo facit: q2 p̄ facit qd dictum est. 2° ex his que dixerat assignat dr̃iam inter fortunā et casum ibi [q̄re manifestu3 est.] cōtinuetur ergo sic. dictū est fortunam esse in agētib⁹ solū p̄posito: sed casus est in alijs aialibus que nō agūt a p̄posito et est etiā in reb⁹ inaiatis ut equus iquit aliqs fugiēs a bello casu euenit ad stabulum. ueniēs quidē saluat⁹ est: sed h̄ fuit casu: q2 nō uenit causa salutis sed forte causa cibi: et tripoda casu cecidit. cadēs autē stat causa sedēdi. i. stat disposita ad sedēdū sed hoc fuit per accidēs: q2 nō cecidit causa sedēdi. tripoda eni3 et quodlibet graue cadēs de alto intendit ire ad centrū. q autē cadat sic disposita q hō sedē possit in ea. h̄ est casuale et p̄eter intētionē ei⁹. ¶ Notandū aūt ph̄m3 posuisse exemplū de equo ut ostenderet casum esse in alijs animalib⁹ ab hoie. posuit aūt exēplū de tripoda ut ostenderet casum esse in rebus inanimatis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare manifestũ est q̃ in his que simpliciter ꝓpter aliquid fiũt. cũ nõ accidẽtis cã fiunt: quoꝝ extra est cã: tũc a casu dicimus: a fortuna aũt eoꝝ quecunq̃ a casu fiũt ꝓpositoꝝ in habẽtibus propositum.

¶ Ex his que dixerat assignat differentiam inter fortunã ꝛ casum ꝛ duo facit: quia primo assignat huiusmodi differẽtiã. secũdo ostendit in quibus maxime differentia apparet inter ipsa. 2ᵃ ibi⌊ maxime aũt separatũ.⌋ Circa primũ tria facit: q: primo assignat differẽtiam dictam. secũdo qḋ dixerat ꝓbat per signũ. tertio signũ qḋ posuerat adaptat ad propositum. scḋa ibi⌊ signũ aũt.⌋ 3ᵃ ibi ⌊ sic igit q̃.⌋ dicit ḡ q: manifestũ est q̃ casus fit in his que fiũt simpliciter idest vniuersaliter propter aliqḋ .i. propter finem ut cũ aliqua fiũt nõ cã accidẽtis: sed circa talia facta ꝯtingat aliq̃ per accidẽs quoꝝ per accidẽs causa est extra: q: sunt ꝑter intentionẽ cause. tũc talia sic facta per accidẽs dicimus esse a casu. Casus ergo vniuersaliter habet esse in agẽtibꝰ propter finẽ si circa ea cõtingat aliquid per accidẽs. ꝛ raro a fortuna fiunt supple quecũq̃ eoꝝ fiũt a casu ꝓpositoꝝ ꝛ in habẽtibus propositũ. fortuna ergo est in minus q̃ casus: q: nõ cõtingit vniuersaliter in agentibꝰ propter finem sed solum in habentibus propositum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signũ aũt est qḋ uanũ est: qm̃ dr̃ cũ nõ fiat: qḋ propter aliud illius cã: ut ambulare depõnis causa est. Si ṽo non fiat: ambulanti frustra dicimꝰ ambulasse: ꝛ ambulatio uana: tanq̃ hoc sit frustra: qḋ ante natũ est alterꝰ causa cũ nõ includit illud cuꝰ cã erat aptũ natũ. Qm̃ si aliqs se balneatũ dicat frustra q: nõ defecit sol: derisio utiq̃ erit: nõ enim erat hoc ꝓpter illḋ.

¶ Probat per signum q̃ casus habet esse vniuersaliter ꝓpter finem. dicit signũ autem est q̃ casus sit in agentibus vniuersaliter ꝓpter finem. qm̃ qḋ est uanũ qḋ supple est propinquũ casui dicit̃ cũ aliqḋ agit propter aliḋ si causa illius idest si ꝓpter illud non fiat illud aliud propter qḋ agit̃ ut si ambulare est causa depositionis cibi si ambulanti nõ fiat depositio cibi ipm̃ dicimꝰ frustra ambulasse ꝛ ambulatio illa est uana. hͦ ergo est frustra qḋ est aptũ natũ esse cã alterꝰ cũ nõ includit illḋ cuius causa erat aptũ natum. semꝑ ergo uanũ dicit̃ per cõparationẽ ad finem nõ ad finez quẽlibet sed ad finẽ ad quẽ ordinat̃. qm̃ si aliquis dicat se frustra balneatũ: q: nõ defecit sol derisio utiq̃ erit talis locutio. hec enĩ s. balneatio nõ erat ꝓpter illud idest ꝓpter defectũ solis siue ꝓpter eclipsim. ¶ Notãdũ aũt q̃ ex his que dicta sũt posset sic formari ratio. uanuz dr̃ per respectũ ad finẽ ꝛ habet esse vniuersaliter in agẽtibus ꝓpter finẽ intentum ad quem recte ordinant̃: sed casus est ꝓpinquũ ei qḋ est uanũ: si ergo uanũ habet esse vniuersaliter in talibꝰ agentibus ꝓpter finẽ. ergo ꝛ casus habebit esse vniuersaliter in talibus agẽtibus. in plus est ergo casus q̃ fortuna. q: fortuna nõ est vniuersaliter in agẽtibꝰ ꝓpter finez: sed solũ in agẽtibꝰ a ꝓposito. ¶ Dubitaret forte aliquis utrũ uanũ sit vniuersaliter in agẽtibꝰ propter finẽ. ¶ Dicendũ q̃ omne agẽs ꝑsupponẽs dispositionem materie põt impediri ab agendo si habeat materiam indispositã. ipedit̃ aũt ab agẽdo ꝛ frustrat̃ multotiẽs a fine intento. utrũ aũt sit aliquod agens qḋ nec ꝑsupponat mãz nec dispositionẽ eiꝰ nec possit frustrari in sua actione nõ est ꝑsentis speculationis. sufficiat aũt ad pñs scire q̃ tam agẽtia a ꝓposito q̃ naturalia possunt impediri in agendo ꝛ accidere aliquid uanũ circa ea. ꝛ quia casus propinquꝰ est ei qḋ est uanuz tã in agẽtibꝰ a ꝓposito q̃ in nãlibus habet esse casus. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Sic igit̃ q̃d apthomatũ secũdũ nomen est: cũ ipz̃ frustra fiat. Cecidit enĩz nõ percutiendi causa lapis. Ab eo igitur qḋ apthomatum cecidit lapis: q: cecidit unq̃ a quodam percutiendi causa.

¶ Adaptat signũ ad propositũ ꝛ dicit q̃ sicut uanũ dicit̃ respectu finis sic apthomatũ idest per se frustra siue casus dicitur respectu finis. Nã ꝫ nomẽ casus dicit̃ cũ ipsum fiat frustra ꝛ preter finem cecidit enim lapis nõ percutiendi causa. ideo cecidit lapis ab eo qḋ est apthomatum idest a casu siue a per se frustra. nam q̃ lapis cadit idest ꝓijcitur ab aliquo causa ꝑcutiendi. ideo supple cuz percutit si non percutiendi causa cadit est a casu. ¶ Notandũ aũt q̃ casus apud grecos habet denominationem a frustra. dicitur enĩ apud grecos casus apthomatum quod idez est q̃ per se frustra. Ex hac autẽ denominatione arguit ꝓhũs casuz esse propinquum ei qḋ est frustra ꝛ esse per comparationẽ ad finem sicut ꝛ frustra. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ idem sit casus ꝛ frustra. dicẽdũ q̃ casus ꝛ frustra cõueniunt ꝛ differunt. cõueniũt aũt q: utrũq̃ habet eẽ in agentibus propter finem. nisi enim ageret aliqs propter finem nunq̃ cõtingeret ei aliquid frustra uel aliquid uanũ. ex hoc enim habet esse uanuz: q: agens nõ cõsequit̃ intẽtum. Intentio enĩz semper accipit̃ respectu finis. Si igit̃ agẽs non ageret propter finem nihil intenderet. ꝛ si nihil intenderet nihil accideret ei uanũ. Nunq̃ ergo habet esse uanũ nisi in agentibus propter finẽ. sic etiã casus habet esse in huiusmodi agentibus. casus enĩz presupponit intentionẽ finis cum ex hoc habeat esse: q: accidit aliquid preter finẽ intentũ. ex hac aũt cõuenientia que est per cõparationem ad finem sufficienter ꝓhũs habet intentũ. vult enĩz casum esse vniuersaliter in agentibus ꝓpter finem: q: circa talia habet esse uanum cui ꝓpinquum est qḋ est a casu. differentia aũt inter casum ꝛ uanũ sic haberi põt: q: ꝫ utrũq̃ sit per cõparationẽ ad finez. tñ aliter ꝛ aliter. est enim uanũ per cõparationẽ ad finẽ inq̃tũ finẽ nõ attigit. casus ṽo est per cõparationẽ ad finẽ inq̃tũ attingit qḋ nõ est finis: ut si finis deambulationis sit depositio cibi. nõ aũt finis sit inuẽtio debitoris frustra erit si nõ deponat̃ cibus. casus autẽ si inueniatur debitor. contingit ergo aliquãdo circa actionẽ aliquam cõcurrere casum ꝛ uanũ. aliquãdo aũt casum ꝛ non uanũ. aliquãdo ṽo uanũ ꝛ nõ casum aliquando aũt nec casum nec uanum: ut siquis pergens ut deponat cibum nõ ut inueniat debitorem. Sed inuenit debitorem ꝛ nõ deponit cibũ contingit ibi casus ꝛ uanum. Si ṽo deponit cibum ꝛ inuenit debitorem nõ cõcurrit ibi uanum sed casus.

Si aūt cibū deponat debitorem non inueniat nec aliquid per accidens ei contingat nec cōcurret ibi uanum neq3 casus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Maxime aūt separatu3 est a fortuna in his que a natura fiunt. Cū eni3 fiat aliqd extra naturam: tūc nō a fortuna: sed magis ab eo qd' per se frustra est: factū eē dicimus. Est aūt 7 hoc alter: huius quidē enim exterius est causa: illius vō interi⁹.**

¶ Ostendit in quibus maxime differt casus a fortuna 7 ex hoc dat quandā alia3 differētiam inter ea. dicit ergo ꝙ casus est maxime quid separatū a fortuna in his que fiūt a natura. cū enim in operibus nature fiat aliquid extra naturam idest extra intentionē nature. tunc nō dicimus illud esse a fortuna. Sed magis dicim⁹ ipsum esse factum ab eo qd' est per se frustra idest a casu. ex hoc patet alia differētia inter casum 7 fortunam. ideo subdit ꝙ 7 hoc. i. fortuna est alterū aliqd a casu: qꝛ cū huiusmodi. s. fortuiti est interius illi⁹ uere scilicet causa: effectus casualis est interius. ¶ Notandum autem ꝙ cu3 natura sit pncipiū motus 7 quietis eius in quo est naturalia si sunt casualia habēt in seipis huiusmodi causam circa quā cōtingit casus ut si in embrione per virtutē informatiua3 fiat sextus digit⁹ casu embrio habet in seipso huiusmodi virtutem circa quā cōtingit huiusmodi casus. artificialia vō quia fm ꝙ huiusmodi nō hñt in seipsis principiū mot⁹ 7 quietis si per artem circa talia cōtingat aliquid fortuitu: qꝛ ars est extra artificialia. sequit ꝙ huiusmodi artificialia non habēt in se causam illā circa quā accidit huiusmodi fortuna. ꝰ eoipso ꝙ causa fortuita est ars uel ppositū. cā vō casualis est nā qꝛ nalia habent in seipsis pn^m mot⁹ 7 nō artificialia dicitur ei casualis esse pncipiū intra. fortuita vō extra. Duplex est ergo differentia inter casu3 7 fortunam. prima qꝛ casu est in plus ꝙ̃ fortuna. secūda quia effectus casualis est principium 7 causa intra fortuita vō extra. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Quid igit sit per se frustra: 7 qd fortuna dictu3 est: 7 quid differunt adinuicem.**

¶ Deinde epilogat circa determinata dicēs qd igit sit per se frustra. i. casus 7 qd fortuna dictū est 7 ēē dictum est qd. i. fm qd adinuicē differūt fortuna 7 casus.

Lectio. XI.

S Ed modoꝝ causaꝝ in qb⁹ est vnū pncipiū mot⁹: utrūq3 ipsoꝝ est: aut enim eoꝝ que sunt nā: cā aliq̄ est: aut eoꝝ que sūt sub intellectu cā semp est sed eorum multitudo indeterminata est.

¶ Postq̄ phs determinauit quid sit casus 7 quid fortuna 7 quomodo differūt adinuicem ostendit quomodo incidūt in determinatas causas uel ad quod genus cause reducunt circa quod tria facit: qꝛ primo ostendit ꝙ cum fortuna 7 casus sūt circa intellectum 7 naturam reducunt ad genus cause efficientis. secūdo ex hoc ostēdit quē ordinem habeant fortuna 7 casus ad naturam 7 intellectum. tertio ex his que dixerat cōcludit esse falsam opinionem ponentium casum 7 fortuna3 circa supercelestia corpora. 2⁹ ibi [quoniam aute3 sunt.] 3⁹ ibi [quare si quoniam maxime.] Dicit ergo ꝙ utrūq3 ipsoꝝ idest casus 7 fortuna est modoꝝ causarū in quibus est vnū principium motus idest reducitur ad genus cause efficientis: qd' patet: qꝛ casus 7 fortuna semper est aut eorū que sunt natura idest sub aliqua causa nature siue sub aliqua causa naturali aut est eorum que sunt sub intellectu: 7 tunc supplenda est ratio ꝙ cu3 intellectus 7 natura sint de genere causarum efficientium casus 7 fortuna que sunt sub intellectu 7 natura reducuntur ad genus cause efficientis. uerūtamen sunt causa efficiēs per accidens 7 indeterminata. ideo subdit ꝙ eoꝝ multitudo est ideterminata. ideo ex casu enim 7 fortuna nō determinate sed per accidens sequit effect⁹. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum casus 7 fortuna reducunt ad causam efficientem. videt ꝙ nō. phs enim supple uolens determinare de causis fortuitis dicit fortunam esse infinitam: quia si aliquis uadens ad forum inueniens debitore3 quomodo nō opinabatur inuenire dicitur esse a fortuna sed istius fortuiti possunt esse infinite cause. forte eni3 iuit ad forū persequens inimicū uel etiā infinitis alijs modis. Cum ergo oia ista reducant ad causam finalē si ppter h̄ fortuna est infinita videt esse cōputanda inter cās finales nō inter efficientes. ¶ Dicendū ut supra declarabat ex hoc contingit casus 7 fortuna: qꝛ agens aliquem effectū pter intētionē cōsequitur effectum aliū m. cū ergo finis nō sit agere 7 mouere nisi methaphisice si est de rōne cause fortune ꝙ sit effectiua ul' motiua oportet huiusmodi causam reduci ad genus cause efficiētis siue ad gen⁹ cause. vnde pncipium motus quō autē solut ratio in contrarium in sequenti questione patebit. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū fortuna sit causa indeterminata videt ꝙ non. dictū est eni fortunam reduci ad cām efficientem. in effectu aute3 fortuito causa efficiens videt esse determinata. finis aūt determinat⁹ ut si fortes uadens ad foꝝ debitorem inueniat. inuentor debitoris est determinatus: qꝛ for. finis autē ppter quem iuit ad forum est indeterminat⁹. infinite eni poterūt esse cause finales propter quas iuit ad forū: ad quarū quamlibet sequi poterat per accidens inuentio debitoris. Si ergo fortuna est de genere cause efficiētis oportet eam esse determinatā cum huiusmodi causa in tali effectu determinatam quid dicat. ¶ Dicendū ꝙ finis videtur comparari ad efficiens quasi forma ad materiam. sicut enim materia de se quid indeterminatum dicit: determinatur autem per formam sic efficiens determinatur per finem. omnis ergo effectus per accidens qui sequitur ad causa3 agentem ut non respicit determinatum finem dicitur habere indeterminatam causam: qꝛ ergo for. 7 quodlibet efficiens determinatur ex fine quantū. cunq3 inuentio debitoris uel quicunq3 alius effectus fortuitus respiciat hunc agentē ut fortē: tamē quia respicit ipm preter intentiones 7 ut nō respicit determinatū fine3 dicitur habere indeterminatā causam. ex hoc autē patere potest solutio ad argumētum precedētis questionis ubi ostēdebatur fortunā reduci ad causam finalē: quia phs ipsos fines assignabat esse causas fortuitas. patet eni fortunā reduci ad causam efficientē. Sed pro tāto fines cooperantur ad huiusmodi causalitatē: quia agēs nō ageret nisi intēdendo finem: agēdo aute3

ꝓpter finē accidit ei effectus fortuit⁹ inq̃tū cōsequitur ipm aliquid qđ est preter intentionē finis. Imo q: ratio agendi ex fine sumit ⁊ finis efficientē determinat quodāmodo efficiēs habet rationem tot causaꝝ quot finis sibi determinare pōt. inuentio ergo debitoris facta a sorte respicit eandē causam efficientē materialiter. formaliter aūt respicit causam indeterminatam. i. q̃si non eandē inq̃tū in finitis finibus potest determinari sortes ut pergat ad forū ad quod ꝓgēdo per accidens inueniat debitorē. patet ergo effectū fortuitū hēre cām īdeterminatam. Nam si nil aliud esset nisi ꝙ effectus fortuitus ⁊ casualis accidit preter intentionē finis: q: finis determinat agentem: oportet effectus fortuitos ⁊ casuales respicere causam efficiētē ut habet esse indeterminatum. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum causa fortuita ⁊ casualis sit cā per accidēs. habitū est eniꝫ supra cām per accidēs esse in plus q̃ fortunā ⁊ casum: q: ois casus ⁊ ois fortuna est causa per accidēs. nō tamen ois causa per accidēs est casus uel fortuna loritur questio: q: nō videtur ꝙ casus ⁊ fortuna sint causa per accidēs. Si enim lapide cadente frāgatur caput alicuius casualiter lꝫ per comparationeꝫ ad finem hꝫ sit per accidens: q: lapis non intendit finem illuꝫ: sed cuꝫ sit quid graue intendit ire ad centruꝫ. videtur esse tamē per se per cōparationē ad efficiens: q: ꝙ graue descendens frangat caput videt esse per se. Dicenduꝫ ꝙ ut patet per habita efficiens determinatur ex fine sicut materia uel subiectum determinat ex forma. Sicut ergo subiectum cum est determinatum per formam ad aliquam actionem si consideretur preter formā illam erit illius actionis cā per accidens. sic q: ratio agendi simpliciter sumit ex fine si preter intentioneꝫ finis cōsequatur agēs aliquem effectum dicet illi⁹ esse causa per accidēs. videmus enim ꝙ policlet⁹ determinat ad faciēdū statuam ut est artifex ⁊ ut habet formā artis. ideo consideratus ut policlet⁹ est non ut artifex est ⁊ ut habet formā artis. ideo consideratus ut policlet⁹. iō nō ut artifex est nō erit causa statue per se sed per accidēs. Sicut ergo nihil eēt dicere. Hec actio est ab hac cā per se ratione subiecti nō rōne forme: q: subiectum nō habet ꝙ agat nisi ut est actu per formā: sic nihil est dicere hꝫ esse per se ratione efficientis non ratione finis: q: efficiens non habet ꝙ per se agat nisi ut intendit finem. omnis ergo effectus subterfugiēs intētionem finis causatur ab efficiente per accidens. effectus ergo fortuiti ⁊ casuales q: nō sūt itēti ab agēte ⁊ sūt preter intētionē finis ſm ꝙ huiusmodi sunt nō habent causaꝫ per se sed ꝑ accñs. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs dato fortunā ⁊ casum esse causas per accidens utrū aliqd fit a fortuna ⁊ casu. Dicēdum in quesito duo vidētur facere difficultatē quoꝝ vnū spectat ad nālem phm. aliud vo superexcedit nālem phiam qđ spectat ad nālem phm faciens difficultatem in quesito est qđ videtur aliquibus corpora supercelestia ponere necessitatem istis inferioribus qđ si eēt nihil videretur esse contingens. ergo nec fortuitū uł casuale. Secunduꝫ aūt faciens difficultatē in quesito superexcedens naturales sermones est diuina prouidentia uel prescientia. Si enim de⁹ in sui cognitione falli nō pōt nihil videtur esse fortuitū uel casuale. De hac secunda difficultate perquisite inuestigare non est presentis speculationis. intantuꝫ enim dictum si de ea ꝙ ut diximus in quibusdam nostris editionibus theologicis diuina ꝓuidentia lꝫ falli non possit nō tamē tollit a rebus contingentiam ut plane Boetius probat. Siquis eniꝫ vidēs solem oriri ⁊ hoiem currere lꝫ in suo visu nō falleret. nihilomin⁹ tamē sol oriret necessario ⁊ homo curreret cōtingenter. non obstāte ergo ꝙ visus nō decipitur cuꝫ videt hominem currere. currit tñ homo contingenter ⁊ per huiusmodi visum nō tollit contingentia a tali cursu. sic diuina prouidētia non tollit contingentiam a rebus. immo q: huiusmodi prouidētia est cā entis in eo ꝙ ens cū per se differētie entis sint cōtingēs ⁊ necessariū oportet ipsi⁹ cōtingētie diuinam ꝓuidētiā causam esse. scđa aūt difficultas de facili tollit. planuꝫ est enim corpora supcelestia non tollere fortunam. Nā cum effect⁹ fortuiti respiciāt ut causam ꝓpositum ⁊ intellectū: q: talia nō subsunt corporib⁹ supercelestib⁹ nec necessitatur per eoꝝ motus. Dubium ergo est de casualib⁹: q: huiusmodi corporalia circa que cōtingit esse casus videntur subesse motui supercelestiū corporum. Sciendū ergo ꝙ lꝫ motus celi sit necessarius impeditur tamen aliqñ a sua actione propter indispositionem materie. vnde ⁊ Ptolome⁹ in cētilogo suo ait. indicia astrorum esse in pluribus ⁊ esse media inter possibile ⁊ necessarium: q: ergo talia impediri possunt in agēdo pōt circa hec inferiora accidere casus ⁊ fortuna. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs. utrum huiusmodi impedimētuꝫ possit dici casuale. ⁊ videt ꝙ nō. Nam si generatur mōstrum ex aliqua corruptione seminis ⁊ fit impedimētum in materia ut nō obediat agenti cōstat corruptionem illam factam esse ab aliq̄ causa: ois aūt causa corporalis reducit in celestem motum. ergo ⁊ huiusmodi impedimētum reducit in motū celi. Nihil ergo videtur esse casuale: q: si non impedit necessitas motus celestis in hec inferiora propter īpedimentū materie cum ipsum impedimentuꝫ reducatur in cām celestium ipsum impedimentū erit necessarium propter qđ oia erūt necessaria. ¶ Dicendum ꝙ nō oportet esse tantā vniformitatem in effectu quāta est in causa. sicut enim effect⁹ deficit a simplicitate cause: q: non oportet si causa omniū est summe simplex oēs effectus esse summe simplices. Sic ⁊ stabilitas effect⁹ deficit a stabilitate cause. non enim oportet ꝙ redeuntibus syderibus ad eundem situꝫ ꝙ redeat materia eodē modo disposita. nō redeunte aūt materia nō redibūt ideꝫ effectus nec erūt oia necessaria. Sed multa poterūt esse casualia ⁊ per accidens. possent aūt expertis rerum ⁊ ex naturis earum adduci proprie rōnes ꝙ non oportet ꝙ redeuntibus syderibus ad eūdē situm ꝙ redeunt ideꝫ effectus: sed de hoc forte aliquis ostendit locum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aūt sunt casus ⁊ fortuna: sunt cause eorum quoꝝ utiqꝫ aut intellect⁹ fiat cā aut natura: cū ſm accidens causa aliqua fiat horum ipsoꝝ. Nihil aūt ſm accidēs prius est his que sunt per se: manifestum est ꝙ neqꝫ per accidēs causa prius est ea: que est per se. Posteri⁹ itaqꝫ est casus ⁊ fortuna ⁊ intellectu ⁊ natura.

¶ Ostendit quem ordinem habeat fortuna ⁊ casus ad naturam ⁊ intellectum. probat enim hec esse posteriora illis. ideo ait ꝙ casus ⁊ fortuna sunt cause eorum quorum autem intellect⁹ aut natura fiat cā: ⁊ hoc cū horum ipsorum. s. casualium uel fortuitorū fiat aliqua causa sm accidens. tunc eniꝫ habet esse casus uel fortuna quādo natura uel intellect⁹ fiunt respectu aliquorum effectuum causa per accidens ⁊ qꝛ nihil per accidens est prius his que sunt per se. Manifestū est ꝙ causa per accñs nō est prius imo est posterius ea causa que est per se. itaqꝫ casus ⁊ fortuna que sunt cause per accidēs sunt posterius nā ⁊ intellectu que sunt cause per se. ¶ Notādum aūt ꝙ illa cadeꝫ res que dī natura respectu effect⁹ per se dicit causa casualis respectu effectus per accidēs. ⁊ illa eadem res que dicit intellectus respectu effectus per se dicit causa fortuita respectu effectus per accidens: ⁊ qꝛ intellectus ⁊ natura nō habent ꝙ sint cause fortuite ⁊ casuales nisi qꝛ possunt esse cause per se ⁊ cū per accidēs psupponunt qd est per se: iꝫ eadem res sit natura ⁊ causa casualis. prius tamen intelligit ut est natura q̃ꝫ ut est causa casualis. ⁊ lꝫ eadem res sit causa fortuita ⁊ intellectus. prius tamen itelligitur ut est intellectus q̃ꝫ ut est causa fortuita. Non est eniꝫ inconueniens unaꝫ ⁊ eandem rem sm aliam ⁊ aliam acceptioneꝫ esse prius ⁊ posterius seipsa. ut si eandem rem dicunt aial ⁊ homo. est tñ aial pri⁹ hoie. ¶ Deide cū dicit.

¶ Quare si q̃ꝫ maxime celi causa est casus necesse prius est causam intellectuꝫ ⁊ naturam esset ⁊ aliorum multorum ⁊ huius omnis.

¶ Ex his que dixerat reprehendit ponentes casuꝫ ⁊ fortunam esse causam celestium dicens ꝙ si casus q̃ꝫ maxime est causa celi ut quidaꝫ ponebant necesse est intellectuꝫ ⁊ naturam esse prius q̃ꝫ causas celestes ⁊ etiam necesse est causas aliorum multorum esse priores q̃ꝫ causas celestes. ⁊ etiam causas omnes huius uniuersi oportet esse priores causis celestibus que omnia sunt impossibilia. ¶ Notandū autem philosophū tetigisse q̃si tria inconueniētia cōtra positionem tactam. Naꝫ si casus ⁊ fortuna sūt causa celi celum habebit causam per accidēs. erūt ergo alique cause priores causis celestibus. Rursus quia casus ⁊ fortuna non sunt causa aliquoruꝫ per accidens: nisi quia sunt causa aliquoruꝫ per se. Si alique cause respectu celi sunt casus ⁊ fortuna oportet ꝙ aliorum multorum sunt cause per se ⁊ quia quod est per se est prius eo qd est per accidēs ille cause ut sunt aliorum multorum erunt cause priores q̃ꝫ ut sint cause celestium. Ulterius quia huic toti uniuerso dabant causas per se. celo autem dabant causas per accidens. oportet ꝙ cause hui⁹ totius uniuersi idest omnium existentiū in spera actiuorum ⁊ passiuorum sint priores causis celestib⁹ que sunt inconuenientia dicere.

Lectio. XII.

Que autem sunt cause: ⁊ ꝙ tot sint numero: quot dicimus manifestū est: tot enim sm numeruꝫ propter quid comprehendit.

¶ Postq̃ꝫ phūs determinauit uniuersaliter de omnibus causis. In parte ista ut dicebatur ostendit ꝙ cōsiderare de talibus ad naturalem spectat circa quod duo facit. qꝛ pmo probat esse tm̄ quatuor genera causarum. secundo probat ꝙ determinare de omnibus illis ⁊ demonstrare per omnes illas spectat ad naturalem. secunda ibi [quoniam aūt quatuor cause.] Circa primuꝫ duo facit quia primo facit qd dictuꝫ est. secūdo qd dixerat manifestat per exemplū ibi [aut enim inquit.] dicit ergo ꝙ manifestum est ꝙ sunt numero quot dicim⁹ esse eas qd patet: qꝛ tot sm numerum comprehendit ꝑpter qd. ¶ Notandū autem causaꝫ esse ꝑpter quā est aliqd. q̄cquid ergo pōt responderi ad propter qd rōnem habet cause ⁊ ecōuerso. q̄cqd enim rōneꝫ cause habet pōt respōderi ad ꝑpter qd. posset ergo sic formari rō hec ⁊ tot sunt cause que ⁊ quot possūt respōderi ad ꝑpter qd sed cause que dicte sūt ⁊ tot quot dicte sunt: qꝛ quatuor possunt responderi ad ꝑpter quid ⁊ ergo necesse est tm̄ dicta esse quatuor genera causarum. ¶ Deindē cum dicit.

¶ Aut enim in quod qd est reducitur propter quid ultimuꝫ in imobilibus: ut in mathematicis. In diffinitione eniꝫ recti: aut commensurati: aut alicuiusdā reducitur ultimum: aut in mouentem primum: ut propter quid certauerunt: quoniam furati sunt: aut alicuius gratia ut dominentur: aut in his que fiunt materia. Quod qdeꝫ igitur cause he ⁊ tot sint: manifestum est.

¶ Exemplificat quomodo respondetur ad ꝑpter qd omnes dicte quatuor cause dicens ꝙ autem reducitur causatum qd qd est. i. in causam formalē. forma enim est ultimum ꝑpter qd imobilib⁹: imobilia eniꝫ sunt aliq̄ propter formā ⁊ demōstrationes in talibus fiūt sm formā ut in mathematicis reducitur idest fit reductio in ultimam causam formalē ut in diffinitione recte linee aut cōmensurate: aut alicuius cuiusdā. ergo propter qd reducit in causā formalem ultimam: aut in mouentem primum ut propter qd certauerint. ¶ Respōdetur causa efficiens ⁊ quoniam furati sunt: aut fit reductio in alicuius gratia idest in causam finalem. dicim⁹ enim propter qd certam: ut dominent: aut in his que fiunt materie ut dicimus ꝙ res corrumpit qꝛ habet materiam per quam res potest esse ⁊ non esse: ⁊ quia he cause ⁊ tot respondent ad propter qd. Manifestum est ꝙ he ⁊ tot sunt cause. s. forma efficiens finis ⁊ materia. ¶ Notandum autē ꝙ demonstrationes omnes mathematice tanq̃ꝫ in ultimum principium habent reduci in diffinitiones mathematicaliū ut per diffinitionem recti ⁊ commensurati ⁊ linee ⁊ aliorum mathematicaliuꝫ roborant oēs demōstrationes mathematicaliū ⁊ reducunt ad causam formaleꝫ. ideo ultimū ad qd reducitur propter qd in mathematicis est diffinitio ⁊ forma uel ꝙ quid erat esse. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Quoniam autem cause quatuor sūt: de omnibus erit phisici cognoscere: ⁊ in omnes inducens propter quid demonstrabit phisice materiā speciem mouenteꝫ ⁊ qd est cuius causa.

¶ Ostendit ꝙ de talibus omnibus cognoscere ⁊ per

oia talia demonstrare spectat ad naturalem. ⁊ duo facit. quia primo proponit quod intendit. secundo probat quod dixerat ibi[veniunt autem tres.]Dicit ergo ꝙ cause sunt quatuor ⁊ de omnibus erit phisice cognoscere ⁊ aliquid demonstrabit phisice idest naturaliter propter quid sunt effectus inducens in causas. accipit enim phisicus in demõstrãdo materiam speciem idest formam mouentẽ idest efficiens ⁊ qd̃ est cuius causa idest finẽ demõstrat. ergo naturalis per omnes causas ⁊ eius est cognoscere. ¶ Dubitaret forte aliquis vnde est ꝙ spectat ad naturalẽ cõsiderare de omnibus causis. ad qd̃ respondet commentator ꝙ in quo est materia sunt omnes cause: quia ergo res naturales habent materiaȝ habẽt omnes causas. ⁊ quia scire est per cãs si volumus habere scientiaȝ de naturalibus oportet nos cognoscere omnes causas. sciẽtia ergo naturalis que est de rebus materialibus cõsiderare habet omnes causas. Qꝫ autem res habentes materiam habeant omnes causas ⁊ ꝙ ubi concurrit materia concurrãt omnes cause de leui patet. materia enim non est in actu nisi per formam nec materia habet cognosci nisi per analogiam ad formã. si ergo res habet materiã de necessitate habet formam. Rursus quia materia dicit quid in potentia ⁊ quod est in potentia non agit ex necessitate res habens causam materialem. habet causam efficiẽtem que materiam reducit ad actum. ⁊ quia efficiens non agit nisi propter finem. de necessitate concurrit ibi causa finalis. res ergo habens materiam habet omnes causas. ⁊ naturalis cuius est cõsiderare materialia est cõsiderare oẽs cãs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ueniũt aũt tres in vnaȝ multotiẽs. Qd̃ qdẽ eni qd est: ⁊ qd̃ cuius cã vna est. Qd̃ ꝟo vnde mot⁹ principiũ: specie eadeȝ est his. Homo enim hominem generat.

¶ Exequitur de intento ⁊ duo facit ꝭm ꝙ duo premiserat. dixerat eniȝ ꝙ naturalis est cognoscẽ omnes causas ⁊ demõstrare per omnes. primo ergo ostendit ꝙ naturalis est cognoscere oẽs causas. secundo ꝙ eius est demonstrare per omnes causas ibi[⁊ penitus reddendũ.]Circa primũ duo facit qꝛ primo premittit quedam preambula ad propositum. secundo ex his que dixerat probat intentũ. secũda ibi[quare propter quid in materia.]Circa primum duo facit ꝭm ꝙ duo preambula p̃mittit. secunda ibi[⁊ tenetur phisicus.]dicit ergo ꝙ multotiens tres cause veniũt in vnam: qꝛ qd̃ quid est idest forma ⁊ qd̃ cui⁹ cã idest finis idest est vna causa numero. que ꝟo vnde principium mot⁹ idest efficiens cum forma ⁊ fine est eadeȝ specie. homo enim generat hoiem. ⁊ qꝛ homo generans ⁊ genitus sunt idem specie. forma generantis que est ratio agendi ⁊ principium actionis est eadem specie cuȝ forma geniti que est finis materie ⁊ perfectio eius materie. ergo non coincidit cum alijs causis sed alie tres coincidunt in vnum ita ꝙ finis ⁊ forma coincidunt in vnum numero. efficiens ꝟo coincidit cum eis in idem specie. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum semp finis ⁊ forma sint idẽ uel coincidant in idẽ numero. ¶ Dicendũ ꝙ ut ait cõmentator duplex est finis gñationis ⁊ gñati. finis gñationis est ipsa forma: finis gñationis hois est forma humana. Sed finis gñati est pfectio quam acquirit genitum per suas actiones. ut finis nãlis hois generati est felicitas illa quam potest acquirere ex suis actibus. Cum ergo queritur utrum idem sit finis ⁊ forma si intelligitur de fine generationis sic de fine generati non. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum semp efficiens coincidit in idem specie cum alijs duab⁹ causis. s. cum forma ⁊ cuȝ fine. ¶ Dicẽdũ ꝙ nõ semp fit homo ab hoie. Sed etiã mulus ab asino nec etiã agẽs semp est vniuocũ sed aliquando est equiuocum. agit enim agens qd̃ nõ habet in se formaliter sed ꝟtute ⁊ effectiue ut sol generat calorem lꝫ forma caloris careat ⁊ non sit calidus formaliter sed ꝟtute. cum ergo querit utruȝ efficiens coincidat cum forma ⁊ fine in idem specie si intelligit de agente equiuoco quod non est tale formaliter sed virtute nõ. Sed si intelligit de agẽte vniuoco qd̃ est tale formaliter. sic idem est enim specie forma talis agentis cũ forma gñati ⁊ etiaȝ est idem specie cum fine: nõ cum fine gñati sed cuȝ fine gñationis sic. gñaliter ergo phũs non dixit ꝙ semp he tres cause coinciderent in vnũ: sed ꝙ multotiens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et tenet phisicus ꝯsiderare oino q̃cũqꝫ mota mouent. Quecũqꝫ aũt nõ: nõ amplius phisice sũt. Nõ eni in seipsis habentia motũ: neqꝫ principiũ mot⁹ mouẽt: sed imobilia sũt. Unde tria negocia sũt. Hec qdeȝ circa imobile. alia ꝟo circa mobile quidem incorruptibile aũt. Quedam aũt circa mobilia corruptibilia.

¶ Posuit scd̃m preambulum. d. ꝙ phicus tenet omnino ꝯsiderare quecũqꝫ mouẽt mota. que aũt non mouet mota non sunt ampli⁹ phice ꝯsiderationis qꝛ talia nõ sunt in seipsis habentia motũ neqꝫ principiũ motus: sed cũ mouẽt sunt imobilia. cuȝ ergo sic diuersificent entia per mobile ⁊ imobile. patet ꝙ tria sunt negocia. hec enim negocia sunt circa imobile ut circa substantias separatas. alia autem negocia sunt circa mobile ⁊ incorruptibile ut circa celeste corpus. Sed quedam negocia sunt circa mobilia ⁊ corruptibilia ut circa hec inferiora. ¶ Notandũ aũt ꝙ ut supra dicebat nãlis non abstrahit a transmutatione ⁊ motu. imobilia ergo nõ habent in se principiũ transmutationis ⁊ mot⁹ nõ sunt de cõsideratione nãlis. ¶ Dubitaret forte aliquis utrũ de reb⁹ imobilib⁹ possit ꝯsiderare nãlis ⁊ vi ꝙ sic. pbatur eniȝ in. viij. ꝙ est deuenire ad motorẽ imobilẽ per se ⁊ per accñs ⁊ ab intra. Sed hoc probare est considerare de reb⁹ imobilib⁹ ergo ⁊ c̃. ¶ Dicendũ ꝙ ut colter ponit motores imobiles q̃ntũ ad id ꝙ sunt ꝭm subaȝ nõ cadũt sub ꝯsideratione nãli. Sed rõne mot⁹ in q̃ntũ motores sũt põt de eis ꝯsiderare nãlis. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs qꝛ cum methaphisica nõ doceat cognoscere qd sit p̃mus motor ꝭm substãtiã per quaȝ qdditas nobis nota esse non põt. videt ꝙ nõ aliter ꝯsiderat mathe. de primo motore q̃ꝫ naturalis phũs. quicquid enim tradit mathematicus de deo ⁊ de substantijs separatis hoc est per motũ ⁊ per speras mobiles sed hoc põt facẽ nãlis ergo ⁊ c̃. ¶ Dicendum ꝙ aliter cõsiderat de motore primo ⁊ motu nãlis phũs ⁊ aliter methaphisicus. meminim⁹ eniȝ hãc

materiam alibi tractasse:ubi ut recolimus diximus nālem considerare de p̄mo motore rōne motus. si enim posset de motu plenā habere notitiam absq; eo q̄ aliquid traderet de motore primo de eo nullam mētionem faceret. methaphisicus aūt q̄si econuerso de motu et sperijs mobilibus determinat propter motorē primū et propter subas separatas ita q̄ de ipso deo et de itelligētijs intendit notitiā tradere a priori q̄ nālis phūs nō tradit notitiā de suba diuina s̄m se hoc est rōne ipsius scie. transcenderet enim limites proprios si talem notitiā tradēt. methaphisica vō si non docet nos cognitionē diuine sube in se: sed tradit notitiā eius solū per effectus: l3 non est rōne ipsius scie s̄m se. sciētia enim illa de ipsa suba dei et itelligentiarū tractare habet: s3 hoc est rōne modi quo talis sciētia participat a nobis. Cū enim nostrū itelligē uel sit fantasia uel non sit sine fantasia nō possumus eo modo participare methaphisicā ut per eā intellectu essentiali possimus intelligē deum et subas separatas: ideo in p̄ncipio methaphisice dī q̄ solus deus hūc habet sensum et q̄ methaphisica nō est humana possessio. Nam cum humana natura multipliciter sit ancilla noster intellectus qui quasi ancillatiuus et seruus obnubilatur fantasmatibus methaphisicam que libera est nō libere pōt possidē. rōnem ergo modi rōne ipsius scientie est q̄ per methaphisicam deum et substātias separatas intellectu essentiali scire nō possumus. i. intellectu cognoscēte et comprehendēte eorum essentiā scire non possumus. per se ergo proprie loquendo cognitio de primo motore quam tradit nālis phūs oīno est differēs a cognitiōe quā tradit methaphisicus. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs q2 dicit tria esse negocia. vnum de rebus imobilibus. aliud de rebus mobilibus et incorruptibilibus. tertium de rebus mobilibus et corruptibilibus. videtur enim hoc nō esse triplex negocium sed duplex. methaphisicus enim ɔsiderat de rebus imobilibus. nālis vō vniuersaliter ɔsiderare hēt de qbuscūq; mobilibus. ergo illa mobilia siue incorruptibilia ut celestia siue corruptibilia ut hec iferiora oīa erūt de cōsideratione nāli. ¶ Dicēdum q̄ s̄m ɔmentatorem per illud triplex negocium nō intendit phūs assignare modos artium speculatiuarum sed modos entiū diuersorum. vult enim dicere triplex esse genus entium: q2 quedā sūt imobilia ut sube separate. quedā mobilia et incorruptibilia ut celestia. qdā mobilia et corruptibilia ut hec iferiora. utrū autē de oībus istis entibus cōsiderēt due scie uel tres uel quot nō est presentis speculationis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Quare propter qd in materiam reducēti redditur: et in eo qd qd est: et in primū mouens. De generatione enim maxime hoc modo causas considerant: qd post aliqd fiat: et quid primum fecit: aut qd substituit: et sic semper qd consequenter. Duplicia aūt sūt principia mouentia. quorum alterū non phisicū est. Non enim habet motus p̄ncipiū in seipso: huius aūt est si aliqd mouet: qd non mouetur: sicut est quod et penitus immobile est: et omniū primum.**

¶ Ex his que dixerat declarat intentum ostendēs q̄ spectat ad nālem phūm ɔsiderare de oībus causis circa qd duo facit: q2 primo ostendit q̄ spectat ad ipm cōsiderare de mā forma et efficiēte. secūdo q̄ spectat ad eum considerare de fine ibi [et q̄ qd est.] Dicit ergo q̄ a nāli philosopho reducēti propter quid. i. reducenti questiones in suas causas a tali phō redditur in mām et in eo qd quid est. i. in forma et in primum mouens. i. in efficiens. quasi dicat q̄ naturalis phūs reducit suas questiones in has tres causas. uel respōdet ad propter quid per has tres causas. ¶ Nam cōsiderātes de generatione cōsiderant causas hoc modo: quid post aliqd fiat quātum ad formam. et quid primū facit q̄tum ad efficiens. et quid sustineat q̄tum ad materiam et sic semper quod cōsequenter q2 a prima materia et ultima forma pōt descendere naturalis usq; ad formas et materias q̄si speciales et proprias. et sicut est duplex forma et materia. s. p̄ma et propria sic duplicia sunt p̄ncipia mouentia. s. primum et proprium quorum alterū ut mouens. primū nō est phisicū. i. nō est de ɔsideratione nālis: q2 nō habet in seipso p̄ncipiū motus. et subdit q̄ si aliqd mouet qd nō mouetur sicut est q̄ est penitus imobile et oīum p̄mum illud. s. mouēs tale sic imobile est huiusmodi. s. mouēs est p̄mum. ¶ Notādum aūt ad hāc rōnem deseruire 2m preambulū. Si enim phisicus hēt cōsiderare que mouent mota et habet ɔsiderare motus et gñationes rerū cum ad gñationē tres cause cōcurrāt. s. forma que per gñationē fit etiā inducitur. et mā que gñationē sustinet. et efficiēs que gñationem facit oportet phisicū ɔsiderare de tribus causis p̄dictis s. de mā efficienti et forma. ¶ Deinde cū dicit.

¶ **Et quod quid est et forma. finis enim cuius causa. Quare quoniam nam propter aliqd est: et hanc cognoscere oportet.**

¶ Ostendit qd spectat ad nālē ɔsiderare de fine et dicit q̄ quid est et forma: sine supple est de consideratione nalis. finis enim et cuius causa supple est idē q̄ forma: q2 ergo nā est propter aliqd. i. pp formā: et agit pp formā que ut dictū est idē est q̄ finis oportet nālem cognoscē hāc. i. cognoscere cām finalem. ¶ Notādum aūt ad hanc rōnem deseruire p̄mum preambulū. Si enim tres cause incidūt in idē: ita q̄ finis et forma incidūt in vnū: nālis qui considerat de forma habebit ɔsiderare de fine qui idē est forme. ¶ Notādum etiā q̄ l3 eadem res possit esse forma et finis. nō tñ sub eadē ratione est utrūq;: sed forma est: ut dat esse materie. finis aūt ut terminat motū eius. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 nō videtur ualere ratio phī: q2 si vna forma et finis sunt idem q̄ nālis qui cōsiderat de forma considerabit de fine. Cum enim s̄m diuersam rationem de eadem possit sumi alia et alia cōsideratio scientie forma et finis. l3 possint dicere eandem rem. tamē q2 dicunt eam sub alia et alia ratione oportet q̄ non ptineant ad cōsiderationem eiusdē sciētie. ¶ Dicendū q̄ si aduertitur ratio phī arguit q̄ spectat ad nalem cōsiderare de forma ut habet rationem finis. ait enim q̄ spectat ad nālem considerare de forma inq̄tum nā agit propter aliqd. i. propter formā. forma aūt inq̄tum est id propter qd est actio nature habet rationē finis. ergo ratio illa probat q̄ ad nālē spectat considerare de forma inq̄tum habet rationē finis et sic patet solutio ad quesitum.

Lectio. XIII.

c T penitus reddendū propter qd: ut q: ex hoc necesse est B esse. Hoc autē ex hoc aut simpliciter est: aut sicut frequenter: ꝛ si hoc debet fieri: sicut ex propositionibus conclusio.

C Postq̄ phs ostendit q͂ oportet phisicū cognoscere oēs causas. in parte ista ostdit q͂ spectat ad eū demōstrare per qdlibet genus causaꝝ. Circa quod duo facit: q: p̄mo facit quod dictū est. secundo declarat quedam declaranda circa demonstratiōes phisicas ibi ⌊ dicendū quidē igit. ⌋ C Ad euidentiam prime partis sciendum q͂ causarum quedā sunt priores quedā posteriores. ordine enim generationis efficiens ꝛ materia sūt priores. finis ꝛ forma sunt posteriores. Rursus quedam cause respiciunt suos effectus ut semper ꝛ ex necessitate. quedam autem ut frequenter ꝛ in pluribus. aliter aūt est demōstrandū cum effectus cōsequit suas causas ex necessitate. aliter aūt cum ut in pluribus: q: cum est ibi necessitas consequentie possim⁹ arguē ex causis prioribus: ut q: ad habere materiam cōtrarijs subiectam de necessitate sequitur corruptio possumus arguere ex causa materiali ut q͂ hic habet materiam subiectam cōtrarijs. ergo de necessitate corrumpet: sic etiā q: ad existentiam solis in signis septētrionalibus sequitur maioritas dierū in climatibus habitabilibus uel in habitatione nostra arguere possumus sol est in parte septētrionali uel est estas. ergo sunt magni dies. sed cum effectus consequitur ut in plurib⁹ ꝛ non ex necessitate non possumus arguere ex causis priorib⁹ ut si ad accessum solis ad nos sequit pululatio arborū nō possumus arguere sol accessit ad nos. ergo hec arbor pululat: q: potest talis effectus impediri ꝛ sicut non possumus arguere ex causa efficiente in effectibus non necessarijs sic non possumus arguere ex causa materiali: non enī ualet materia est sic disposita. ergo suscipiet talē formā nisi esset talis dispositio que est necessitas: sed in dispositionibus ut in pluribus talis modus arguēdi non ualet ex causis. ergo prioribus in his que sunt ut frequēter demōstratio nō tenet sed ex causis posteriobus tenet ex forma enim ꝛ fine possumus sic arguere. Nam si B sunt oportet precedentia esse: siue enim priora inferant posteriora ut semper uel ut frequēter. semper tamē positis posteriorib⁹ necesse est esse priora. non tñ positis prioribus necesse est esse posteriora nisi illa posteriora ad huiusmodi priora sequātur ut semp. duo ergo facit. primo ostēdit quō demonstrandū sit ex causis priorib⁹ ut ex efficiente ꝛ materia. scdo quō demōstrandū sit ex causis posteriorib⁹ ut ex forma ꝛ fine. secūda ibi ⌊ ꝛ qm̄ B erat. ⌋ C Dicit ergo q͂ penitus reddendum est a phisico propter quid ꝑm omne genus cause: ut q: ex hoc sicut ex efficiente uel ex hoc sicut ex materia necesse est hoc esse. ideo supple hoc erit. addit autē q͂ B esse ex hoc supple sicut ex efficiente uel sicut ex materia est dupliciter: q: aut est simpl'r: aut semp: aut sicut frequēter. ꝛ subdit q͂ si debet hoc fieri. i. si debet fieri demōstratio ex causis prioribus. i. ex efficiēte ꝛ materia oportet esse sicut conclusio ex ꝓpositionib⁹: q: sicut conclusio de necessitate sequit ex ꝓpositionib⁹ premissis sic effect⁹ de necessitate debet sequi ex prioribus causis si debet fieri demonstratio per causas priores in quo manifeste innuit q͂ per causas priores non tenet demōstratio in his que sunt frequēter. sed in his que sunt ex necessitate. C Notandū aūt q͂ ex aliquādo dicit habitudinem cause efficiētis ut cum dicimus ex patre est filius uel ex fabro est serra. Aliqn̄ aūt dicit habitudinem cause materialis ut ex ferro est cultellus ex ligno archa. cum ergo dicit ex hoc necesse est hoc eē ly ex denotat habitudinem utriusq͂ cause. s. materialis ꝛ efficientis. C Deinde cum dicit.

C Et quoniā hoc erat: quod qd erat esse ꝛ quia dignius est sic: non simpliciter: sed ad vniuscuiusq͂ substantiam.

C Ostēdit quō demōstrādū sit per cās posteriores. ut per formā ꝛ finē. d. p^{or} q͂ qd erat esse. i. forma erat hoc. i. erat talis. ideo supple necesse est talia eē necessaria ꝑcedētia. ꝛ q: digni⁹ est eē sic ꝑm finē: iō supple necesse est talia esse ea que sunt ad finē. Addit aūt q͂ digni⁹ ex fine: nō est arguēdū simpl'r sed ad substātiā. i. ꝑm subaā vniuscuiusq͂. nā enī semp facit qd meli⁹ est nō simpl'r sed ut requirit vniuscuiusq͂ suba ꝛ nā. dat enim nā nisi ipediat in agēdo cuilibet rei ꝑfectiones nō meliores simpl'r sed ut reqrit ei⁹ suba: nō enī cuilibet metallo dat perfectiōes auri sed dat ei ꝑfectiōes debitas. C Notandū aūt q͂ cū determinauit de demonstratione per cās priores ut per efficiētē ꝛ mām distinxit aliq̄ esse ex necessitate ꝛ simpl'r. aliq̄ ṽo ut frequenter. Sed cum determinauit de demōstratione per cās posteriores ut per formā ꝛ finem talē distinctionē ꝑtermisit innuēs q͂ per cās priores nō est demonstrandū quocūq͂ mō: sed solū tenet demōstratio in his que sunt ex necessitate sed per posteriores cās ut dictū est nō sic se habet demōstratio: siue enim posteriora ad priora sequant ut semper siue ut frequenter semper positis posteriorib⁹ necesse est esse priora. C Deinde cum dicit.

C Dicendum qdē igit p̄mum: qm̄ natura corū que sūt ꝑꝑ hoc causaruꝫ est: postea de necessario: quō se habeat in phisicis.

C Declarat q̄dā declarāda circa demr̄atiōes phicas ad cui⁹ euidētiā sciēdū q͂ tollēs nām agere ꝓpter finem tollit oīno demōstrationē nālem. in nālibus enim finis imponit necessitatem efficiēti. efficiens forme. forma materie. tollēs ergo finē tollit omne efficiēs: q: nullū agēs agit nisi intendendo finem. si aūt tollat omne efficiēs tollit ois forma. destructa aūt omni forma nulla remanebit mā: q: tunc remaneret aliqd mediū inter ens ꝛ nihil ex quo manifeste patet q͂ tollēs finē in nālibus tollit oē gen⁹ cause. tollendo omne gen⁹ cause tollit oēm demonstrationē. Si ergo uolumus in phisicis demōstrare supponēdū est in eis esse finē ꝛ nām agere propter aliqd ut propter finē. rursus si demōstrare uolumus in nālibus supponēdū est in eis esse aliquā necessitatē cū demōstratio non nisi ex necessarijs fieri habeat: q: hic ergo duo sūt declaranda circa demōstratiōes phisicas videlicet nām agere propter finem ꝛ esse necessitatē aliquam in nālib⁹. iō phūs duo facit: q: p̄mo proponit hic duo declarāda esse. secūdo illa duo declarat ibi ⌊ in hanc enim causam. ⌋ Dicit ergo dicendū esse primum. qm̄ nā

ꝛ de numero eaꝝ causaꝝ que sūt ꝑpter hoc.i.propter finē.postea dicēdū est de necessario quō se habeat in phisicis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In hac enim causam inducunt omnes: quoniam calidum huius aptum natum est ꝛ frigidum vnumquodqꝫ igitur taliū hec ex necessitate sunt ꝛ fiunt: ꝛ apta nata sunt. Et namqꝫ ꝛ si aliam causam dicant quācūqꝫ tangentes gaudere sināt. Hic quidem concordiam ꝛ discordiam: ille vero intellectum.

¶ Exequit de ꝑdictis duob⁹ circa qḋ duo facit.qꝛ primo ostēdit nām agere ꝑpter finem.scḋo declarat quō necessarium sit in nālibus ibi ⌊ qḋ antē ex necessitate. ⌋ Circa primum tria facit.qꝛ ꝑmo narrat opinionē antiquoꝝ negantiū nām agere propter finem.scḋo improbat positionem eoꝝ ostendēs per rōnes plurimas ꝙ oportet ponē nām agere propter finem.tertio remouet ea que videnť huic veritati ꝯtradicere.secunda ibi ⌊ sed īpossibile est. ⌋ 3⁹ ibi ⌊ peccatū aūt fit in his. ⌋ Circa primū duo facit.qꝛ ꝑmo ponit opinionē antiquoꝝ.scḋo narrat ea per que dicti antiqui suam positionem fulciebāt.2⁹ ibi ⌊ habet aūt oppositionez. ⌋ dicit ergo oēs antiqui inducūt.i.reducunt effect⁹ nāles in hanc causam.i.in causam mālem.ut quoniā calidū ꝛ frigidum est huiusmodi aptū natum.ꝛ vnūqḋqꝫ talium est aptum natum.sic ideo ex necessitate sunt hic.i.huiusmodi effect⁹ nāles fiūt ꝛ sunt nata fieri talia nālia. ꝑncipalr̄ ergo antiqui tangebāt causaz mālē. Sed nāqꝫ ꝛ si aliam cām tangētes dicāt gaudere sināt idest sinebāt eam gaudere non multū molestabāt eam. ꝙ aūt aliqualiter tetigerūt aliam cām a mā patet ꝙ hic scilicet Empedo.posuit causas agentes concordiam ꝛ discordiam.ille vo.s.Anaxagoras posuit intellectum. ¶ Notandum autez ꝙ antiqui non sinebant gaudere nec dimittebant in pace causam mālem:qꝛ quasi omnium effectuuz reddebant rationez ex parte materie.sed aliaſ causas q̄si dimittebant quiescere nec multū molestabant eas:qꝛ paucorum effectuum rōnes reddebant per illas. ¶ Dubitaret forte aliqs:qꝛ non videtur antiquos omnia attribuisse necessitati materie. Nā dicentes talia esse naturalia:qꝛ calidum est sic aptuz natum.ꝛ frigidum est sic aptuz natum cum calidū ꝛ frigidum non dicant solam mām nō reducebāt naturales effect⁹. Dicendum antiquoruz errorem fuisse:qꝛ posuerunt mām esse aliquid in actu.lz ergo reducerēt nāles effectus in aliquid in actu ut in calidum ꝛ frigidum.non tamen propter hoc habetur eos nō reduxisse talem solam mām cum ponerent eam esse aliquid in actu.uel possumus dicere ꝙ quicquid fit preter intentionē finis dicitur accidere ex necessitate materie ut si animal corrumpiť qꝛ nullū agens per se intendit corruptionem ꝛ malū dicimus illam corruptionē accidere ex necessitate materie.sic ergo quia hi antiqui non dicebant esse effectus naturales ex intentione finis relinquebatur ut dicerēt eos esse ex necessitate materie.imaginabantur enim sic esse naturalia sicut si diceremus de domo lapides grossos esse iferius.ligna vo superius esse non propter finem aliquem sed ex quadam necessitate materie: ut lapides grossi tanq̄ grauiores iuerūt inferi⁹.ligna vo tanq̄ leuiora superius ascenderunt.sic ꝛ in artificialibus nihil est ex intentione finis:sed qꝛ talia habent mām sic dispositaz ut qꝛ sunt calida uel leuia.ideo sic se habēt. alia vo habentia materiam dispositam aliter ut qꝛ grauia sunt uel frigida aliter se habent. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem oppositionem:quod prohibeat naturam non propter hoc facere neqꝫ qꝛ meli⁹:sed sicut pluit Juppiter nō ut frumentum augmentet sed ex necessitate. Sursum enim ductam aquam congelari oportet ꝛ congelatam aquam deorsum uenire. Augeri autem cum hoc fiat:accidit frumentum.

¶ Ostendit quō dicti antiqui dictā positionem fulciebāt.fulcimentuz aūt rōnis dupl'r fieri habet.ꝑ adducendo rōnes ad ppositū.scḋo soluēdo rōnes in ꝯriuz. Duo ergo facit qꝛ primo proponit rōnes antiquoꝝ q̄s adducebāt ad sustinendū propositum.2⁹ ostēdit quō soluebāt rōnes in ꝯrium ibi ⌊ ubicūqꝫ enim oia. ⌋ Circa primū duo facit.qꝛ primo ponit dictas rationes.2⁹ adaptat eas ad ptes aialium in qbus maxime vr̄ esse actio pp finez ibi ⌊ q̄re quid prohibet. ⌋ Prima in duas ꝑm ꝙ ostēdit dupl'r intentum.2⁹ ibi ⌊ sil'r si perdiť. ⌋ dicit ergo ꝙ habet oppositionē.i.dubitationez ꝙ qd.i.ꝙ aliqd prohibeat nāz nō facere ꝑpter hoc neqꝫ facere:qꝛ melius est:sed solū agere ex necessitate māe: sed sic pluit Juppiter.i.de⁹ uel orbis nō ut augmētet frumētum:sed ex necessitate materie.qḋ aūt sic ex necessitate fiat.patet qꝛ sursuz ductā aquā oportet congelari ꝛ congelatam aquā oportet deorsuz uenire ꝛ cum hoc fiat accidit augeri frumentum. nō ergo fit pluuia propter augmentū frumenti sed ex necessitate materie.contingente enim aliquo effectu ex necessitate materie per accidēs est ꝙ ex eo eueniat aliqḋ bonum uel aliquis finis. ¶ Notandū autē qḋ dicit qꝛ Juppiter pluit:qꝛ antiqui phi q̄si non perceperūt nisi corporalia.ꝑmus enim inter eos qui visus est dicere aliqd de incorporalib⁹ fuit Anaxago.ponēs cām agētem intellectū.ideo Jouem appellat factorez pluuie:qꝛ more antiquorū reducit huiusmodi effectus tanq̄ in causam ultimaz in aliquid corporale.uel possumus dicere ꝙ quia naturaliter intelligētie ꝛ deus ꝑm ea que innotescunt sensui non efficiunt tales effectus nisi mediantibus corporib⁹ supercelestib⁹.ideo causam agētem respectu taliū appellat Jouē siue orbē. ¶ Dubitaret forte aliquis:qꝛ videtur antiquos posuisse causam agētem respectu taliū effectuū cum ponerent aquā sursum duci ꝛ sursū ductā a frigore congelari.nō ergo oia reducebāt in necessitatē materie. Dicendū qḋ patet per phm circa finez secundi de gñatione.multi antiquoꝝ posuerūt māz mouē seipam ad formam:ꝛ qꝛ ut ait ꝯ^{tor} eadem ratio est de forma ꝛ de actione si materia mouebat seipsaz ad formā seipam mouebat ad agēdū.omnes ergo tales effect⁹ ꝛ oēs motuſ ꝛ vniuersal'r oēs act⁹ ꝑm huiusmodi opinionē reducebanť in mām tanq̄ in cām principalem.uel possum⁹ dicere ut supra dicebamus ꝙ quātūcunqꝫ ponerent causam agentem ex quo non ponebāt eam agere ex intentione finis

ponebāt talia ꝑuenire ex necessitate mãe. q̄cquid enim opꝫ sic ēē si sit p̄ter intētionē agētis debet ꝑuenire ex necessitate mãe. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū hoc sit uerū ꝙ q̄cq̄d est p̄ter intētionē agētis possit dici cōtingē ex necessitate mãe ¶ Dicēdū ꝙ si agēs plene dñaret mãe: ita ꝙ nec mã nec que se tenēt ex parte eius ipedire possint actionē ipsius: huiusmodi agēs semp cōsequeret īētū ꝛ nihil accideret ei p̄ter intētionē: necessitas ergo mãe uel aliq̄d se tenēs ex ꝑte mãe facit ꝙ fiat sextus digit⁹ de manu. uel ꝙ fiat aliq̄d p̄ter itētionē agētis: ꝛ qꝛ taliū mã est cā dicimus que fiūt p̄ter finē ꝯtingere ex necessitate mãe: ꝛ maxime talia facta p̄ter finē uel p̄ter intētionē agētis dicunt ꝯtingere ex necessitate mãe que necesse est fieri: ut si aquā sup̱ius ductā necesse est cōgelari si cōgelatio a nullo agēte intēdit oportebit eam cōtingere ex necessitate materie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter si perditur frumētum in area non huius causa pluit ut perdat: sed hoc accidit.

¶ Ostēdit hoc idē alia rōne. format aūt sic rō. si pluuia eēt ꝑpter augmētū frumēti uel aliq̄d aliud in nālib⁹ eēt ꝑpter aliquē finē: tūc per talia nō cōtingeret ꝯtrariū illius finis: sed pluuia nō solū auget frumētū: sed destruit ut cū pluit frumēto existēte in area: ergo pluuia nō est ꝑpter frumētū nec per ꝯñs aliq̄d phisicū est ꝑpter finē aliquē. de hac autē rōne nō plus ponit nisi ꝙ nō semp̱ pluuia augmētat frumētū sed destruit: lꝫ pluuia destructionē nō intēdat: ideo ait ꝙ silr̄ si ꝑdit frumētū in area nō hui⁹ causa pluit ut ꝑdat. sed hoc accidit sic supple si ꝯtingat frumētū augmētari nō pluit ut augmētet: sed hoc accidit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare q̄d ꝓhibeat sic ꝛ ꝑtes se hēre in nãm ut dētes ex necessitate oriri: anteriores q̄dē acutos aptos ad diuidēdū. maxillares aūt latos ꝛ utiles ad ꝯterēdū cibū: qm̄ nō ꝑp hoc hoc fieri: sed silr̄ euenire. Silr̄ aūt est ꝛ de alijs partibus in quibus videtur esse quod propter hoc.

¶ Adaptat qđ dixerat ad ꝑtes aīaliūꝫ sic se hēre in nã ꝙ. s. fiāt ex necessitate mãe ut dentes ex necessitate mãe: uel ex necessitate. i. absq̄ deliberatione ꝯtingit oriri anteriores q̄dē dentes acutos aptos ad diuidēdū: maxillares aūt latos ꝛ utiles ad cōterēdū cibos: nō qm̄ ꝯtingat h̄ fieri ꝑpter hoc. i. ꝑpter h⁹ finē: sed simul ꝯtingit talia euenire ex necessitate mãe. mã enim que apta nata fuit ire ad ꝑtem anteriorē iuit ad ꝑtē illaꝫ. mã v̄o que nata est ire ad ꝑtē aliā iuit ad ꝑtē aliam. Sic aūt eūte materia absq̄ alia intētione finis accidit hos dentes fieri acutos. alios v̄o latos. ꝛ qđ dictū est de dētibus ut dicebāt dicti phi. silr̄ est in ꝑtibus aīalis i qbus videt ēē aliq̄d ꝑpter hoc. i. ꝑpter fineꝫ: non tamen est ꝑpter finem sed ex necessitate materie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ubicūq̄ enim oia accidūt: sicut si ꝑpter hoc fiāt. Hec q̄dē saluata sunt ab eo q̄d ꝑpter se uanum cōstātia apte. Quecūq̄ v̄o nō sic: ꝑdita sunt: ꝛ ꝑdunt quēadmodū empedocles dixit bouigenas ꝛ viriperas. Rō q̄dē igit qua utiq̄ deficiet aliquis hec est: ꝛ si aliq̄ alia huiusmodi est.

¶ Ostēdit quō sic opinātes soluebāt rōnes in ꝯtrariū. videt enim ēē cōtra rōnē ꝑtes aīalis nō esse ꝑpter finem cū semp uel utplurimum sic ordinate se habeāt ſm ꝙ per eas aīal est aptū natū cōsequi salutē. ad hoc aūt saluādū dicebat Empedo. in causatione mūdi diuersa aīalia constructa fuisse. quedam inordinata que erāt ꝑtim hō ꝛ ꝑtim bos: ꝛ hñtia ꝑtes iordinate dispositas: ꝛ huiusmodi aīalia ꝑierūt. alia v̄o fuerūt ordinata ꝛ composita ut ista que videmus: ꝛ talia sunt manētia: totū ergo hoc fuit a casu uel ex necessitate mãe. ꝙ igit videmus utplurimū uel ut semp̱ aīalia hñtia ꝑtes ordinatas nō est ꝑpter intētionē huiusmodi finis: sꝫ qꝛ talia sunt saluata: h̄ est ergo qđ ait ꝙ ubicūq̄ in aīalib⁹ accidūt oia. i. ꝯiūgunt oēs ꝑtes sicut si fiāt ꝑpter hoc. i. ꝑpter finē ut ꝑpter salutē aīalis. hec q̄dem aīalia saluata sunt ꝛ sunt cōstātia. i. cōposita apte ꝛ debite ab eo qđ est ꝑpter se uanū. i. a casu ꝛ ex necessitate mãe. quecūq̄ v̄o aīalia non sic sunt cōposita ꝑdita sunt ꝛ ꝑdunt quotidie si talia fiāt quēadmodū Empe. dixit bouigenas que erāt ſm medietatē hō ꝛ ſm medietatē bos: ꝛ viripas que erāt in medietate vir̄ ꝛ in medietate aliud aīal. talia ergo nō saluabant. subdit aūt q̄si epilogādo ꝙ rō qua igit utiq̄ deficiet. i. dubitabit aliquis utrū nã agat ꝑpter finē h̄ est que dicta est ꝛ si aliq̄ alia huiusmodi est: qꝛ plures alie rōnes pñt ad hoc adduci. ¶ Notādū aūt quasi q̄tuor tacta ēē ꝑpter que ꝓbari posset nãm nō agere ꝑpter fineꝫ. p̄mo qꝛ agit ex necessitate materie: ut pluit nō ꝑpter finem: sed qꝛ aqua coagulata descēdit ex necessitate materie. secūdo propter errorem queꝫ videmus in natura cōtingere: ut pluit nō ꝑpter augmētum frumēti cum per pluuiam cōtingat frumētum destrui. tertio natura non agit propter finem quia partes animalium facit absq̄ deliberatione ex quadam necessitate. quarto videtur tolli in phisicis actio propter finem. quia ut dicebant antiqui omnia sunt a casu. posset ergo qui uellet partem p̄cedentem prima facie diuidere in partes quatuor ſm ꝙ his quatuor modis videtur ostendi naturā non agere propter finem. secunda ibi[similiter si perditur.] tertia ibi[quare quid prohibet.] quarta ibi[ubicūq̄ enim.] sententia autem partiūꝫ visa est per iam dicta.

Lectio. XIIII.

s Ed ipossibile est ista hūc hēre modū: hec q̄dē enim ꝛ quecūq̄ sunt a nã aut semp̱ sic fiūt: aut sicut frequēter. Sed coꝝ que sunt a fortuna ꝛ ꝑ se uano nihil. Neq̄ enim a fortuna neq̄ a casu videt placere multonēs hyeme: sꝫ forte sub cane. Neq̄ cauma sub cane: sed si hyeme. Si igit a casu vident: aut ꝑpter hoc ēē: sed nō possibile est hoc ēē neq̄ a casu: neq̄ per se uano: ꝑpter aliq̄d utiq̄ erūt. At v̄o nã sunt huiusmodi oia quēadmodum ꝛ ipsi firmabāt hoc dicē

tes. Est itaq3 quod propter aliquid in his que natura fiunt z sunt.

C Narrata opinione antiquoꝝ negātium nām agere ꝑpter finem. in parte ista improbat illā opinionem ostēdēs per plures rōnes ꝙ oportet dicē naturam agere ꝑpter finez. Diuidit aūt hec pars in quinque fm ꝙ quinque rōnes adducit ad hoc ostēdēdum. secūda ibi[amplius in quibus.]tertia ibi[ol no aūt ars.]qrta ibi[maxime aūt manifestuz.]quinta ibi [z qm natura dupliciter.]C Dicit ergo primo ꝙ impossibile est ista nālia hūc habere modum ꝙ fiāt a casu solum uel ex necessitate māe z nō ꝑpter finem. H quidem enim quecūq3 sunt natura aut fiūt sicut semp aut sicut frequēter. sed eorū que fiūt a fortuna uel a per se uano nihil fit sicut sēper uel sicut frequēter. Naz pluere multotiēs qd fit in hyeme nō videt fieri a fortuna neq3 a casu: sz forte pluere sub cane est a casu: sicut etiaz neq3 cauma. i. estus est sub cane. i. in diebus canicularibus sed in hyeme supple est calor forte esset a casu. Si igit naturalia aut vident esse a casu aut ꝑpter hoc i. ꝑpter finem: sed nō possibile hec nālia esse neq3 a casu neq3 a per se uano: q2 sunt semp aut frequēter. ex necessitate utriq3 erūt propter aliquid. i. propter finem. cōfirmat aūt quod dixerat ex assensu dictoꝝ philosophoꝝ dicēs ꝙ quēadmoduz dicti philosophi firm āt hoc dicētes omnia que sunt natura sunt huiusmodi ꝙ sunt semp uel frequenter. non ergo sunt a casu sed ꝑpter finem: ideo subdit: qd est itaq3 qd est ꝑpter aliqd. i. propter finem in his que sunt z fiūt nā. C Notandū aūt qd dicit ꝙ pluuia sub cane z cauma in hyeme sunt forte a casu: q2 effectuum hic existium nō soluz causa est sol sed alij planete. Iz ergo sol in hyeme nō habeat generare calorem z estum nō cām ꝑpter hoc caloz in hyeme erit casualis. poterit enim hēre cām per se z determinatam ut forte: q2 mars uel alius planeta calidus erit in calidis signis: ideo nō simplr asserit calorem in hyeme eē casualem. z qd dictuz est de calore uel de caumate respectu hyemis itel ligēdū est de pluuia respectu canis. canis enim ut dicit est quedam stella in orbe leonis sub qua sol existēs tm̄ estum gñat ut nō sit aptum tēpus ad generationem pluuie: sicut nec hyems est aptum tēpus ad gñationem caloris. C Dubitaret forte aliquis utrum uerum sit qd phūs ait. s. effectus nāles esse uel a casu uel ꝑpter finem. videt aūt ꝙ nō. Nam quedam sunt ex necessitate māe cuiusmodi est corruptio aīalis. nullus enim diceret aīal casu aliter corrūpi cum oē corruptibile de necessitate corrūpat. nec etiam dicēdum est corruptionem intētam eē ab aliquo agēte ꝑpter finem. nō ergo sufficiēs est dicta diuisio. C Dicēduz ꝙ supposito naturam agere ꝑpter finem effectuū nālium triplicem rōnem assignare possumus. s. finem: casum: z necessitatem māe. Nam huiusmodi effect9 uel cōtingūt raro: uel ut frequēter: uel semp. sed ut raro causa est fortuna z casus. ostēdebat enim supple ꝙ qcqd per cōparationem ad cāz est raro est a casu uel a fortuna: sed si huiusmodi effectus non sint raro sed sint ut frequēter uel semp: uel hñt causaz determinatam z per se z tūc sunt ꝑpter finem ul habēt solum cām per accñs z tūc cōtingūt ex necessitate māe. sic ergo loquēdum est supposito naturam agere ꝑpter finem. sed si ꝑpter finem non ageret uel nihil fieret: uel qcqd fieret esset casuale qd duplici via pōt declarari. pmo sic. q2 si nihil esset intētum ab agēte z nihil fieret ꝑpter finem nihil per cōparationem ad cām esset frequenter uel semp. Nam ex h aliqd per cōparationem ad cām est frequēter uel semp: q2 est a causa intētum. uł q2 est quasi inseparabiliter annexum ei qd a causa itendit. sed si nihil per comparationem ad cām esset frequēter uel semp uel nihil fieret: uel qcqd fieret eēt per comparationem ad cām in paucioribus z raro z q2 oē tale est casuale uel fortuitum qcqd eēt eēt a casu uel a per se uano. Diuisio ergo phi dicentis omne qd est aut est ꝑpter finem uel a casu. uera z recta est si cōsideret opinio antiquoꝝ cōtra quam ꝓcedit. secūda via ad declarādum hoc idē sic haberi pōt: q2 ut ex superioribus aliqliter patet intētorum quedam sunt intēta pncipaliter. quedam iterpretatiue. quedam aūt nullo mō nisi solum per accidēs per se z directe intēdit qcqd est qd sibi constituit aliqs tanq3 finem. interpretatiue aūt intendit qd ut semp uel ut frequēter annexum est tali fini: ut si intētatus uolēs delectationi fornicationis uolit aūt turpitudinem eius. tñ q2 hui9 turpitudo uł semp anneta est illi delectationi ridiculum est dicere ꝙ qs uelit delectationi illam z tñ nullo modo uelit turpitudinez sibi annexā uel id qd ut semper: uel ut frequēter: seqtur ad illum actum ut plane videt uelle phūs in libro ethi. q2 ergo si nō eēt actio ꝑpter finem nihil eēt intētum pncipalr uel interptatiue siue ex ꝯsequēti nihil per cōparationē ad cām esset ut frequēter uel ut semp: q2 omne tale uel est intētum principalr uel interptatiue z ex ꝯñti. hoc ergo posito uel nihil fieret uel qcquid fieret per comparationem ad cām eēt raro uel casuale z nec esset intētum principalr uel ex cōsequenti siue interptatiue. Si ergo nihil esset ꝑpter finez ut patet per iam dicta: uel nihil fieret: uel qcqd eēt casuale eēt. C Dubitaret forte aliqs utrum nā agat propter finem. Dicēdum ꝙ tota causa quare natura nō videt agere ꝑpter finem videt oriri ex eo ꝙ natura cognitione caret. hoc aūt nō obstāte triplici via ostēdere possumus nām agere ꝑpter finē prima via sumit ex ordine nāe ad intelligētias. secūda ex ordine intētionis ad cognitionem. tertia ex ordine motus ad motorem imobilem. C Prima via sic patet. nam ut in de generatione ostēdimus nō oportet ꝙ qcqd intēdit aliqd uel agit propter finem ꝙ hoc agat per cognitionem que est in ipso. sufficit aūt ꝙ agat id per cognitionem que est in alio inquātum dirigit ab habēte cognitionem. nullus eniz negaret ꝙ uolūtas nō intēderet uł ꝙ uolūtatis nō sic ageret ꝑpter finem: z tñ uoluntas nō cognoscit sed a cognoscēte dirigit: q2 dirigit ab intellectu: ita ꝙ opus uolūtatis est qsi op9 intellectus: inquātum ab intellectu dirigit: sic etiā lz natura nō cognoscat: tñ q2 dirigit a cognoscēte ut ab intelligētijs: z opus nature est quodāmodo opus intelligētie dici potest ꝙ natura intēdat z ꝙ agat ꝑpter finem inquātum intelligentia mouens nām propter finē agit. ex ordine ergo nāe ad intelligentias possumus dicere naturam agere ꝑpter finem. C Secūda via ad ostendendum hoc idem sumitur ex ordine intentionis uel ex ordine actionis intente ad ipsam cognitionem. nisi enim

precederet cognitio uel origine uel tpe nihil intenderet. cognitio ergo aliquo mõ pcedit. sed tñ postq̃ agẽs adeptum est formam uel habitũ inclinãtem per modum nãe nõ oportet ꝙ agẽdo actionẽ debitam uel intẽtam ꝙ de ea cogitet uel aduertat nisi eniz qs ex pcedẽte pmeditatione cytharizare adisceret nunq̃ cytharizare sciret: sed postq̃ adeptus est plene artẽ ⁊ habitum cytharizãdi multotiens debite ⁊ ordinate cytharizat: ⁊ tñ nihil de actu illo cogitat. Non ergo semp cogitatio ⁊ intẽtio cõcomitant actionem intẽtam ⁊ ordinatã. Cũ ergo forma nãlis nõ minus inclinet in modum nature q̃ habitus ⁊ ars nõ oportet ꝙ natura cogitet uel deliberet ad hoc ꝙ agat actionem intẽtã ⁊ ordinatam ⁊ ꝓpter finem: sed sufficit ꝙ forma ꝑ quam agit sit per intelligẽtias ⁊ per cognitionem inducta. sicut ut dicebat nõ oportet ꝙ agẽs actionem artis cogitet uel deliberet cum agit ꝓpter finem: sed sufficit artem uel habitum illum esse per meditationem uel per cognitionẽ inductã. ¶ Tertia via sumit ex ordine motus nãlis ad motorem imobilem. Cum enim ois talis motus per se ⁊ directe reducat in motorem imobilem: q: mouere imobiliter est mouere sub rõne finis: ⁊ sicut desideratum ⁊ amatum: q: nihil mouet a fine nisi finẽ intendat ⁊ agat ꝓpter finem ex quo tota natura mouet a fine ⁊ a motore immobili tota natura intendit ꝑticipare diuinum bonum ⁊ intẽdit finez quẽ prestauit sibi motor immobilis deus bñdictus in secula. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius in quibuscũq3 finis aliquis est huiusmodi causa agit qd̃ prius ⁊ qd̃ cõsequenter. Ergo sicut agitur: sic aptum natum est: ⁊ sicut aptum natum est: sic agit vnũquodq3 si nõ aliquid impediat: agit aũt propter hoc: ⁊ aptũ natum est: itaq3 huiusmodi causa ut si domus esset coruz que natura fiunt: sic utiq3 facta esset: sicut nũc ab arte est. Si aũt que nã nõ solũ natura sed arte fierẽt: similiter utiq3 fierent: ſm ꝙ apta nata sunt: propter ergo alterum alterum.

¶ Adducit rõnem scd̃am dicẽs ꝙ in q̃buscũq3 est finis aliq̃s huiusmodi causa agit qd̃ prius est ⁊ qd̃ cõsequẽter. ergo qd̃ est ꝓpter finem sicut agit sic aptum natum est agi ⁊ cõuertit: q: sicut aptum natum est agi: sic agit vnũquodq3 qd̃ est ꝓpter finez si nõ aliq̃d impediat illud: q: ergo que est aptũ natum sic agi: agit ꝓpter hoc. i. ꝓpter finem: itaq3 sequet opus nãe esse causa huiusmodi. i. ꝓpter finẽ cum agat ut aptum natum est. posset ergo sic formari ratio. q̃cq̃d agit ut aptum natum est agitur causa huiusmodi ⁊ ꝓpter finem opus nãe si nõ impediat agit ut aptum natum est: ergo ⁊c̃. Q: autẽ opus nature agat ut aptum natum est manifestat per analogiam quam habet ad artẽ. d. ꝙ si dom⁹ eẽt eoꝝ que fiũt natura sic utiq3 facta eẽt sicut nũc est ab arte: sic etiam que sunt natura si non solũ natura fierẽt sed arte. simil'r utiq3 fierẽt ſm ꝙ sũt apta nata fieri: ergo tam opa nature q̃ artis fiunt ut apta nata sunt fieri. ergo in eis est alterũ ꝓpter alterum. i. est opatio ꝓpter finem: q: in talibus est alterum ut qd̃ est ad finem est ꝓpter alterum. i. propter finem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnino autem ars alia qdem perficit qd̃ natura potest operari: alia ṽo imitat. Si igitur que sunt ſm artez: propter hec sunt. manifestum ꝙ ⁊ que sunt ſm naturam. Similiter enim se habent in his que sunt ſm artem: ⁊ in his que ſm naturaz posteriora ad priora.

¶ Ponit tertiam rõnem dicẽs ꝙ oĩno ars alia qdez ꝑficit que natura nõ põt opari. alia ṽo imitat. si ergo tãta est analogia inter artem ⁊ nãm si ea que sunt ſm artez sunt ꝓpter hoc. i. propter finem: manifestum est ꝙ que sunt ſm naturam erũt etiam ꝓpter finem: q: ut dictum est sil'iter se habẽt posteriora ad priora adinuicem in his que sunt ſm artez ⁊ in his que sunt ſm naturã. Nam si est tãta analogia inter artem ⁊ nãm oportet ꝙ sicut ars agit ꝓpter finem ⁊ in talibus priora ⁊ ea que sunt ad finẽ: sunt ꝓpter posteriora ⁊ ꝓpter finem sic oportet ꝙ ⁊ nã agat ꝓpter finem ⁊ in nãlibus p̃ora ⁊ ea que sunt ad finem sunt ꝓpter posteriora ⁊ propter finem. ¶ Notãdum aũt ꝙ ars imitat naturã ⁊ ꝑficit ipsam. ꝑficit aũt eam: q: natura est determinata ad vnum. ars ṽo q: nõ sic determinat põt in rebus nãlibus aliq̃s formas inducere q̃s non põt ipsa natura. uel ars ꝑficit naturã q: virtute artis põt iuuari natura ut celerius ⁊ facilius consequat intẽtuz. pñt enim per artem sic proportionari actiua ⁊ passiua ut expeditius ex eis sequat effectus. imitat ars naturã: q: cum intellectus noster teneat infimum gradũ in genere intelligentiarum ⁊ imitet eas: oportet ꝙ ars intellectus nostri aliquo modo imitet nãm in qua defulget opus ⁊ ars intelligentiarum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime autem manifestum est in aĩalibus aliorum: que neq3 arte: neq3 quesitura: neq3 deliberatura faciũt. Unde dubitant quidam: utrum intellectu aut quodam alio operantur aranee ⁊ formice ⁊ huiusmodi. Paulatim aũt sic procedenti ⁊ in plantis apparet expedientia quedam facta propter finez: ut folia propter fructus coopertimentũ. Quare si natura facit: ⁊ propter hoc hirũdo nidum: ⁊ aranea telam: ⁊ plante folia gratia fructuũ: ⁊ radices non sursum: sed deorsum gratia uegetandi. Manifestum ꝙ causa huiusmodi est in his que natura fiũt ⁊ sunt.

¶ Ponit quartam rõnem dicẽs ꝙ maxime manifestum est nãm agere propter finem in aĩalib⁹ de numero aliorum ab homine que nec arte nec quesitura. i. inquesitura neq3 deliberatura faciũt qd̃ faciunt. vnde cum aranee ⁊ formice ⁊ hirũdines ⁊ huiusmodi aĩalia agãt ordinate ⁊ propter finẽ dubitant q̃dam utrum intellectu aut quodã alio opantur. imo paulatim sic pcedẽti nõ solum in aĩalib⁹ videmus actionem ꝓpter finem: sed etiam in plãtis appãent quedam expediẽtia ꝑ finem facta ut

folia ppter coopimẽtum fructus ⁊ quere si huiusmodi opa natura facit ⁊ hirũdo facit nidũ ⁊ aranea telam ppter hoc.i.ppter finem ⁊ plãte faciũt folia grã fructuum ⁊ hñt radices nõ sursũ sed deorsum: ⁊ hoc ppter finem ut grã uegetãdi ⁊ accipiendi nutrimẽtum:q2 oĩa talia opa sunt nãlia ex quo sunt ppter finem. ¶ Manifestũ est ꝙ in his que natura fiũt ⁊ ea que nã facit sunt causa huiusmodi.i.ppter finem. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ hirũdines ⁊ aranee ⁊ cetera talia agãt que agũt ex arte uel ex deliberatione. ¶ Dicẽdum ꝙ duplici via inuestigare possum⁹ talia nõ agere ex arte uel ex deliberatione:q2 opus artis ⁊ deliberatũ subtilius fit quãto diutius agit.aranee aũt ⁊ alia huiusmodi nõ subtiliori modo faciũt sua opa si diutius opent.rursus ars sequtur inuẽtiones indiuidui in eadẽ enim spẽ opantes ẽm artem ẽm magis ⁊ minus subtilẽ inuẽtionem magis ⁊ minus subtiliter opanf.natura enim dicit id in quo coĩcãt idiuidua pticipãtia eãdem spẽm.que ergo in eadem spe vniformiter agũt nõ opanf ex arte sed ex istinctu nãe: ⁊ q2 aranee eodem mõ faciũt telam ⁊ hirũdines nidum:sequtur talia nõ opari ex deliberatione uel ex arte sed ex istinctu nãe.Si ergo talia agũt ppter finem q2 hirũdines faciũt nidũ ppter filios cõseruãdos:aranee telã ppter cibum captẽdum:q2 opanf ex instinctu nãe ⁊ eoꝝ opus est op⁹ nãe oportet nãm agere ppter finem cum talia ut dictum est finis grã opent. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et qm̃ natura dupliciter alia quidem sicut materia:alia ũo sicut forma:finis autem hec est:propter finem autẽ alia sunt: hec utiꝫ erit causa cuius gratia.

¶ Adducit qrtam ⁊ ultimã rõnem ꝙ natura agit ppter finem.d.ꝙ natura duplr dicit.alia qdẽ sicut mãlia:aut sicut forma finis:aut est h̃ uel ẽ h̃ ut habet alia littera.i.est forma.⁊ q2 de rõne finis est ꝙ ppter finem sint alia h̃ utiꝫ.i.forma erit cui⁹ grã sunt alia.si ergo forma est nã ⁊ natura inducit formam si ppter formã sunt alia oportet nãm agere ppter finem:q2 agit formã ppter quam ⁊ cuius gratia sunt alia. Lectio.XV.

P Eccatum aũt fit ⁊ in his que sunt ẽm artem.Scripsit enim nõ recte grãmaticus:⁊ potauit medic⁹ nõ recte potionẽ.Quare manifestũ est ꝙ cõtingit ⁊ in his que ẽm naturam sunt: que nõ sunt.Sic igit sunt quedam ẽm artem:in quibus qd̃ recte fit:ppter aliquid fit:in quibus etiam peccat:alicuius gratia agunf.sed fallit similiter utiꝫ ⁊ in phisicis.Et monstra sunt peccata illius qd̃ ppter aliqd est.Et in substantijs ergo que sunt ex principio bouigena si non ad aliquem terminum ⁊ finem possibilia erant uenire: corrupto principio aliquo facta sunt sicut nunc semine.

¶ Narrata aũt opinione antiquoꝝ negãtium agere nãm ppter finem: ⁊ adductis rõnibus pbãtibus ꝙ oportet ponere in phisicis eẽ actionem ppter finem.in pte ista soluit antiquoꝝ rõnes ppter quas videbanf negare nãm nõ agere ppter finem: ⁊ remouet que videnf contradicere huic ueritati ꝙ.s. sit nãlis actio ppter finem:sed ut dicebaf in dictis antiquoꝝ tãgebanf qtuor ppter que videbaf ostẽdi nãm nõ agere ppter finem.s.necessitas materie:peccatum nãe:indeliberatio ⁊ casualitas.ideo qtuor facit ẽm ꝙ has quattuor difficultates remouet.pmo enim ostẽdit nãm agere ppter finem remouẽdo difficultatẽ sumptaꝫ ex errore uel ex peccato nãe.secũdo remouet difficultatẽ sumptaꝫ ex casu.tertio sumptã ex necessitate mãe.quarto ex ĩdeliberatione.scdã ibi amplius necesse. tertia ibi omo aũt destruit. quarta ibi incõueniens aũt. Dicit ergo ꝙ peccatuꝫ fit in his que sunt ẽꝫ artem:q2 scripsit non recte grãmaticus ⁊ potauit medicus potionem nõ recte uel nõ recta ut habet alia littera:quare manifestum est ꝙ in his que sũt supple ẽm nãm cõuenit supple silr̃ peccare.Si igit quedam sunt ẽm artem in qbus qd̃ fit ppter aliqd fit recte: ⁊ etiam quedã sunt in arte que agũtur grã alicuius.i.grã finis in qbus peccaf ⁊ non recte agit sed fallif.ars ergo agit ppter finem nõ obstãte ꝙ ẽm eam peccaf ⁊ fallif.silr̃ utiꝫ ⁊ in phisicis erit.s.actio ppter finem nõ obstãte ꝙ in eis cõtingit peccatũ ⁊ inordinatio.ideo subdit ꝙ mõstra sunt peccata illius.i.actionis nãlis quod i.que actio est ppter aliqd.i.ppter finem.in substãtijs ergo que ẽm Empedo.a principio sunt bouigena si ille sube uel illa naturalia nõ erãt possibilia uenire ad aliquem finem uel ad aliquẽ terminum h̃ nõ erat q2 natura nõ agat ppter finem:sed nãlia illa facta sunt talia aliquo pncipio corrupto. Nam sicut nõ in semine supple propter corruptionem supple põt cõtingere mõstrum ⁊ peccatũ sic ab initio quãdo facta fuerũt bouigena cõtingerũt talia mõstra propter corruptionẽ alicuius seminis: uel alicuius alterius principij. ¶ Notãdum autẽ phũm adduxisse simile de arte.q2 antiqui phĩ concedebãt in arte eẽ actioneꝫ ppter finem:sed nõ cõcedebãt hoc in natura.Si ergo ars agit ppter finem ⁊ tñ contingit peccatum in arte natura poterit agere ppter finem nõ obstãte ꝙ cõtingit peccatum circa ipsam.siue ergo fiãt mõstra ex corruptione seminis:siue fiat pluuia tpe messium ⁊ destruatur frumẽtum hoc est per accñs ⁊ in paucioribus hec ppter hoc arguif natura nõ agere ppter finẽ. rmota est ergo illa difficultas antiquoꝝ negãtiuꝫ nãm nõ agere ppter finem:q2 ꝯtingit peccatuꝫ in natura:uel cõtingit aliquãdo nõ agere ppter finẽ ¶ Notãdum etiam hãc rõnem videlicet nãm nõ agere ppter finem:q2 cõtingit peccatũ in natura ⁊ nõ semp est ibi cõsecutio finis nõ solum non pbare ppositum sed petere qd̃ est in cõtrarium ⁊ arguere oppositum:peccatum enim ⁊ error ⁊ inordinatio nõ sumif nisi per cõparationem ad finem ex hoc enim qs ordinate agit q2 debito modo finẽ cõsequitur.Ex hoc aũt agit inordinate:q2 debito fine priuaf:tolle finem tollis oẽm inordinationem ⁊ peccatum:ergo eoipso ꝙ in natura habet esse inordinatio ⁊ peccatum arguif oppositum eius qd̃ cõcedebãt antiqui:videlicet ꝙ nãlis actio non eẽ habeat propter finem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius necesse est semẽ fieri pmũ sed

non statim: animalia ꝛ molle natura primum quod semen erat.

¶ Remouet difficultatem sumptam ex parte casus. ostēdit enim nām agere ꝑpter finem: q2 gñatiōes aialium ꝛ plātarum non sunt casuales ꝛ fortuite ut credebat Empedo. Circa hoc aūt tria facit ſm ꝙ tripliciter ꝓbat intētum. scđa ibi amplius in plātis. tertia ibi ad h̄ oportebat. Prima rō talis est. q2 qđ fit ordinate ꝛ debite nō fit a casu: generatio aialiū fit ordinate ꝛ debite ergo ꝛc̄. De hac aūt rōne nō plus ponit nisi q2 gñationē aialiū ostēdit fieri ordinate ꝛ debite. d. ꝙ necēsse est semē fieri ꝑmū ꝛ facto semine nō statim sunt aialia: ꝛ qđ est semē prius erat molle ut supple nā melius posset opari ex eo. ex hoc ergo semine nō statī: sed ꝑ ꝓcessum tpis ꝛ ordinate fiūt aialia que oīa iudicāt actiones nāles nō eē a casu. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Amplius ꝛ in plātis inest qđ ꝓpter hoc minus autem dearticulatum est: utrū igitur in arboribus fiāt sicut bouigene ꝛ viripere sicut vitigene ꝛ oliuipere aut non. Incōsequēs enim est: sed tamē nō oportuit: siquidem in animalibus est.

¶ Adducit scđam rōnē. d. ꝙ in plātis inest opari ꝓpter hoc. i. ꝓpter finem. minus tñ est dearticulatū. i. est distinctū ꝛ organiȝatum qđ est in plantis q̃ȝ qđ est in aialibus. si ergo in aialib⁹ nō est operatio ꝓpter finem: multo minus ꝛ in plātis. ꝛ si aialia gñanť casu multo magis ꝛ plante. queriť ergo ab Empe. utrū sicut fiūt bouigene ꝛ viripe in aialibus sic fiāt in arborib⁹ vitigene. i. aliqđ qđ sit media vitis ꝛ medius bō. ꝛ oliuipe. i. aliqđ quod sit media oliua ꝛ media vipa. aut nō cōtingāt talia i arborib⁹. incōueniēs est enim talia ponē circa arbores. oportuit tñ in arborib⁹ sic eē. siqđē in aialibus sic est. ¶ Notādū aūt ꝙ casuale ꝛ per accñs ꝯtingit in his que fiūt ꝑter intētionē. quanto ergo agēs cū maiori intētione agit circa aliqđ: tanto in actione sua per se loquēdo pauciora videnť ꝯtigēre casualia: ꝛ q2 nā magis videť eē intēta circa generationem aialiū cuius ptes ꝛ membra facit magis organiȝata ꝛ distincta q̃ȝ circa gñationē plantarum q̄s nō ita dearticulatas ꝛ organiȝatas facit. si ergo ꝯtingit casus circa aialia ꝛ fiūt bouigene casualiter: fiūt vitigene ꝛ oliuipere casualiter. ¶ Notādū aūt ꝙ ſm ꝯ^tes per oliuigenas itelligat aliqđ qđ sit media oliua ꝛ media vitis: sed istud stare nō pōt. Nam si ex cōmixtione seminū diuersoꝝ aialium gñari pōt aliqđ mōstrū ſm aliqs partes ꝯueniēs cum vno aiali ꝛ ſm alias cū alio: non est icōueniēs per insertionē plātarū fieri aliquaȝ cuius vna ps ꝯueniat cū vna arbore ꝛ alia cū alia ut cuius vna sit oliua ꝛ alia vitis: ideo meli⁹ videť eē dicēdū ut per oliuigenam itēdat aliqđ quod sit media oliua ꝛ medius bō uel aliqđ aliud aial: ꝛ per oliuipas itelligat ꝙ sit media oliua ꝛ media vipa. hāc tñ cōmixtionē nullus vidit ꝛ tñ oportet eam dare si talia sic eēnt casualia ut Empe. posuit. Si ergo talia sunt impossibilia ipossibile est oīa eē a casu ꝛ nihil eē ꝓpter finem. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū uerū sit ꝙ si esset dare bouigenaȝ ꝙ eēt dare oliuigenas uel viripas. videť ꝙ non. maior enim cōueniētia est inter aial ꝛ aial q̃ȝ iter plātam ꝛ aial. Si ergo ex aliqua cōmixtione pōt resultare aliqđ qđ ex vna pte sit vnum aial ꝛ ex alia pte aliud: nō tñ ꝓpter hoc seqtur ꝙ possit esse aliquid cuius vna ps sit plāta ꝛ alia aial. maior enī est inordinatio nāe ꝛ maius peccatū si fieret monstrum coicās cū aiali ꝛ plāta q̃ȝ coicās cum diuersis aialibus. dare ergo ꝙ si est talis inordinatio in aialib⁹ qđ sic in plātis. est ergo arguere affirmando per locum a maiori: nō ergo ualet argumētuȝ. ¶ Dicēdū ꝙ magis ꝛ minus ſm pħm 4° topicoꝝ diciť per cōparationē ad simpl'r. magis enim recedit a ueritate dicēs nulle sunt q̈tuor q̃ȝ qnque sunt q̈tuor. sed iste maior ꝛ minor recessus uel magis ꝛ minus uerū nunq̃ȝ eēt dare nisi eēt aliqđ simpliciter uerum. semp ergo magis ꝛ minus diciť p cōparationem ad simpl'r: sed aliter in positiuis: aliter in ꝑuatiuis. in positiuis enim h̄ diciť per accessum: in priuatiuis per recessum. repiť enim aliqđ magis ꝛ minus bonū: q2 magis ꝛ minus accessit ad simpliciter bonū: sic etiam repiť magis ꝛ min⁹ malum per magis ꝛ minus recedere a bono simpliciter cum nō sit dare simpl'r malū nō fundatuȝ in aliquo bono. Nam ſm pħm 4° ethicoꝝ. maluȝ seipm destruit: ꝛ si integrū sit importabile fit. Nō ergo in ꝑuatiuis ꝛ in malis diciť magis ꝛ minus per accessum ad simpliciter: sed per recessum. dicetur enim magis ꝛ minus malū ſm ꝙ magis ꝛ minus recedit a simpl'r bono. Si igiť in nālib⁹ repiť magis ꝛ minus inordinatū uel magis ꝛ min⁹ ordinatū oportet dare aliqđ qđ sit simpl'r regula agēdoꝝ per cuius accessum ꝛ recessum dicanť talia magis ꝛ minus talia. huiusmodi aūt regula est ipse finis: ideo sunt aliqua magis ꝛ minus ordinata ꝓut magis ꝛ minus accedit ad finem: ꝛ magis ꝛ minus inordinata ꝓut magis ꝛ minus reducunť ab ipso. Si igiť tollať finis qui ut dicebať est simpliciter regula agēdoꝝ in nullis opabilibus repietur maior ꝛ minor inordinatio uel maior ꝛ minor ordo. ꝓpter qđ si nulla eēt nālis actio ꝓpter fineȝ nō eēt maior inordinatio nec maius peccatū si fierēt oliuigene q̃ȝ si fierēt bouigene. q̄re si hec possēt fieri casu ꝛ illa imo tāto magis illa quāto que videmus in arborib⁹ nō tātam dearticulationeȝ denotāt sicut que videmus in animalibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc oportuit ꝛ i semib⁹ fieri ut ꝯtigit.

¶ Adducit tertiam rōnem ad ostēdēdum nō oīa talia eē a casu. d. ꝙ adhuc hac positione posita ꝙ nihil fiat ꝓpter finem: sed oīa eē a casu oportebit in seminibus fieri indifferēter ut cōtingit: ita ꝙ ex q̄libet semine fiat quodlibet aial: ꝛ ex quolibet aiali quodlibet semē. Si ergo hoc est incōueniens ergo ꝛ ꝑmum. amota est ergo alia difficultas qua dicebať nām nō agere ꝓpter finem: q2 que sunt a natura sunt a casu. ostēsum est enīȝ talia nō eē idifferenter ꝛ etiam a casu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnino autem destruit sic dicēs. Que natura quidem sunt: ꝛ ſm naturam. Natura quidem enim sunt: quecūqȝ a quodam in seipsis principio ꝯtinue mota accedūt ad aliquē finē. Ab vnoquoqȝ autē nō idem vnicuiqȝ neqȝ contingēs: semper tamen in eundem nisi aliquid im-

pediat. Quod autem est cuius causa fit: ⁊ quod propter hoc.

¶ Remouet tertiam difficultatem ostēdēs falsū eē nālia non esse ꝓpter finem: q2 sunt ex necessitate. Circa qđ duo facit. q2 primo facit qđ dictum est. secūdo remouet quādam cauillationē ibi, fieret utiqȝ a fortuna. Dicit ergo ꝙ sic. d. videlicet nihil in nālibus esse ꝓpter finem ex necessitate materie oīno destruit naturam ⁊ que sunt natura: q2 a natura sunt quedam continue mota. s. ab aliquo principio in seipsis accedūt ad aliquem finē. ⁊ subdit ꝙ ab vnoquoqȝ principio nō prestituit idem finis neqȝ cōtingens. i. indifferēs vnicuiqȝ rei naturali immo diuersis rebus naturalibus a suis principiis ꝯstituunt diuersi fines. semꝑ tm̄ eadem res naturalis tendit ad eūdem finem ⁊ cōsequit illum nisi aliquis impediat. ergo finis est qđ cuius causa est natura: ⁊ que sunt natura ⁊ propter hoc. i. propter finem sunt omnia talia. tollens ergo finē ⁊ ponens omnia esse ex necessitate materie tollit naturam ⁊ que sunt natura quod est inconueniens.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Fieret utiqȝ a fortuna: sicut dicim⁹: a fortuna uenit extraneus ⁊ balneatus abscessit. cum tanqȝ propter hoc ueniēs egerit: nō propter hoc autem uenit: ⁊ hoc fm accidens. Fortuna aūt est causarum que sunt fm accidens: queadmoduz ⁊ prius diximus. Sed cum hoc semper aut sicut frequenter fiat nisi fm accidens: neqȝ a fortuna est. In phisicis autez semper sic est: nisi aliquid impediat.

¶ Remouet quādam cauillationem. diceret eni qs esse a forma ⁊ nō ꝑter intentionem finis ꝙ natura tēdit in aliqd determinatum. d. ꝙ actio nālis si sic fieret sicut dicimus ꝙ a fortuna uenit aliqs extraneus ⁊ abscessit. i. recessit balneatus cōsecutus est ergo ille extraneus hūc finem. s. balneum tanqȝ h egerit ueniēs ꝓpter hoc non tamē ꝓpter hoc uenit: sed h est fm accidēs. fortuna eniz est de numero causarum que sunt fm accidēs quēadmodū prius diximus. sicut ergo forte quis diceret ꝙ sicut extraneus cōsegtur balneum ac si ꝓpter illud iuisset. hoc tm̄ nō fuit per se sed a casu: sic natura cōsequit finem ac si ꝓpter illud ageret: nō tamē hoc est per se sed a fortuna ⁊ a casu: sed hoc stare non pōt q2 cum hoc qđ est a natura ⁊ cōsecutio finis in naturalibus: sic sicut semꝑ aut sicut frequēter ⁊ nō fiat fm accidēs neqȝ est a fortuna: neqȝ a casu. ideo subdit ꝙ in phisicis semꝑ sic est. i. semꝑ est ibi consecutio finis nisi aliqd impediat: nō ergo est a casu
¶ Deinde cum dicit.

¶ Inconueniens autem est non opinari propter aliquid fieri: nisi videatur mouēs deliberatum: ⁊ tamen ars quidem nō deliberat. Et nāqȝ si esset in ligno nauis factiua: similiter utiqȝ natura fecisset. Quare si in arte inest propter aliquid: ⁊ in natura inest. Manifestum est autem maxime: cum aliquis medicatus fuerit ipse se ipsum: huic quidem enim assimilatur natura. Quod quidem igitur causa sit natura: ⁊ sic sicut propter aliquid manifestum est.

¶ Remouet quartam difficultatē videlicet ꝙ nō est negādum nām agere propter finem: q2 agit absqȝ deliberatione: qđ probat per simile in arte. vn̄ ait. ꝙ incōueniēs est non opinari supple in naturalibus fieri ꝓpter aliqd. i. ꝓpter finem nisi videatur mouēs deliberatum: cum tm̄ ars propter finē agat que nō deliberat. ꝙ aūt simile sit de natura ⁊ arte patet: q2 si nauifactiua eēt in ligno faceret silr̄ nauem sicut utiqȝ natura fecisset. tota ergo differētia inter artem ⁊ naturā est: q2 in artificialibus est principium extra in nālibus intra. in agere autē ꝓpter finem nō est differētia inter hāc ⁊ illam: quare si in arte supple absqȝ deliberatione iest agere propter aliquam. i. propter finem ⁊ in natura hoc inest. ꝙ aūt differētia artis ⁊ nāe accipiēda sit per principium intra ⁊ extra: manifestum est ꝙ cum aliqs medicus seipsum curat maxime huic actioni assimilat natura: qđ ideo cōtingit q2 medicus curando seipsum illa actio videt esse a principio intra iō assimilat actioni naturali. ¶ Notādum aūt ꝙ fm cōmētatorem alique artes nō deliberāt in agēdo: ut ars textoria ⁊ sutoria. sic etiam possumus dicere ꝙ cytharizās postqȝ plene adeptus est artez cytharizādi cytharizando non deliberat nec cogitat de cytharizatione sua. Si enim cum tangit vnam chordam deliberaret anteqȝ tāgeret aliam tolleretur cōsonātia: q2 nimis poneret de tēpore inter tactum vnius chorde ⁊ alterius. si ergo cōcedebant antiqui ⁊ uerum est artes agere propter finem cū absqȝ deliberatione fieri habeat actio artis nō est incōueniēs nām agere ꝓpter finem nō obstāte ꝙ in agēdo nō deliberat. ¶ Notādū etiam fm ꝙ ex tūc dictis patere pōt ꝙ si opa artis faceret natura faceret ea sicuti ars ⁊ ecōuerso. si opa nature faceret ars faceret ea sicuti natura. Nam ut dictuz est maxima differētia inter artem ⁊ nām est: q2 artificialia habēt principiuz motus ab extra. naturalia vo ab intra: sed si principium extrinsecum fiat intrinsecum uel ecōuerso nō mutabit opatio: ut si infirm⁹ nō sit medicus ⁊ curet ab alio erit huiusmodi cura a principio extrinseco. Si ergo ille infirmus fieret medicus ⁊ curaret se per artem medicine existētem in ipso eodem modo curaret se sicut curabatur ab aliquo medico. sic etiam si medicus existēs infirmus amitteret artem medicine ⁊ curaret ab alio nō aliter per artem medicine curaret ab alio qȝ a seipso. q2 ergo nō variat modus agēdi si principium intrinsecum fiat extrinsecum uel ecōuerso patet non uariari modum agēdi si que faceret natura fierēt ab arte uel ecōuerso. ¶ Notādū ꝙ cuz medicus seipm̄ curat illa actio multū videbit assimilari nature: q2 est a principio intra: nō tamē per oēm modum assimilat ei: q2 ꝙ medicus se ipm̄ curet est per accidēs ut supra ostēdebat. Natura eni est principiuz motus ⁊ qetis eius in quo est per se ⁊ primo ⁊ non fm accidēs. ¶ Ultimo autē epilogat dicens ꝙ manifestuz est quidem ꝙ natura sic est causa sicut agens propter aliquid. i. propter finem.

Lectio XVI.

Quod aũt ex necessitate est: utrum ex suppositione existit aut simpliciter.

¶ Ut supra dicebaẜ circa demõstrationes phisicas duo declarãda erãt. videlicet ꝙ natura agit propter finem: ⁊ ꝙ reperiẜ necessarium in rebus phisicis. declarato ergo primo ꝙ nã agit ꝓpter aliqd. in parte ista declarat secũdum. intẽtio ergo huius capituli est ostẽdere quomõ reperiaẜ necessariuȝ in nãlibus. Circa hoc aũt duo facit: qꝛ primo querit quomodo reperiaẜ necessarium in phisicis. secundo exeqtur de ꝑpõne proposita ibi ⌊ Nũc qdeȝ eni. ⌋ Dicit ergo ꝙ illud qđ est ex necessitate in nãlibus supple dubium est utrum tale necessarium existat simplr̃ aut ex suppõne. ¶ Notãdum aũt ꝙ cause ẜm viã gñationis uel tpis aliquãdo sumunẜ respectu priorũ: aliqñ respectu posterioꝝ. finis eniȝ causa est eorum que sunt ad finem. tñ in via generationis ⁊ tpis posterior est oĩbus illis. materia enim ẜm gñationem intelligiẜ esse prior his quorum est causa. Cum ergo priora imponãt necessitatem posterioribus simplr̃: posteriora ṽo priorib' ex suppositione. Querere utrũ in rebus nãlibus sit necessitas simplr̃: uel ex suppõne est querere utrũ in talibus accipiẽdum sit necessarium ex causis prioribus uel ex posteriorib'. uel possumus dicere ꝙ necessitas ex mã est necessitas simplr̃ ⁊ absolute. necessitas ṽo ex fine est necessitas ex suppositione Nam si necesse est corrũpi aial. qꝛ cõpositũ est ex cõtrarijs huiusmodi necessitas est simplr̃ ⁊ inevitabilis. sed si necesse est habere aliqd ꝓpter finem cõsequẽdum ut necesse est habere navigium si debeat fieri trãsitus marinus huiusmodi necessitas nõ est absoluta. Navigium enim nõ est necessariũ simpliciter: sed necessariũ ad talem finem cõsequẽdum. supposita ergo necessitate finis que sunt ad finem erũt necessaria: qꝛ finis eis necessitatem iponit. querere ergo quomõ sit necessarium accipiendum in nãlibus: utrum ex suppositione uel simpliciter est querere: utrum talis necessitas accipiẽda sit ex fine uel ex materia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nunc qdam enim opinaẜ quod est ex necessitate in generatione eẽ: queadmodum utiqȝ si aliqs murũ esse ex necessitate existimet: quoniam gravia qdem deorsum fieri apta nata sunt: levia aũt supereminẽt. Unde lapides qdem deorsuȝ in fundamẽtum: terra aũt sursum propter levitatem. Supereminent auteȝ ligna: levissima enim sunt.

¶ Exequiẜ de questione ꝓposita circa qđ duo facit. qꝛ primo exequiẜ de ea ẜm opinioneȝ alioꝝ. secundo ẜm opinionẽ ꝓpriam ibi ⌊ sed tñ nõ sine his. ⌋ dicit ergo ꝙ nunc qdem antiqui opinanẜ ꝙ est ex necessitate. i. necessariũ in generatione nãli ex mã putãt necessarium tale esse: queadmodum si aliqs existimet murum sive domuȝ eẽ ex necessitate materie: ut ꝙ credat qñ gravia sũt apta nata fieri deorsum ex necessitate mãe. levia aũt supeminẽt: vñ dicat domũ eẽ sic factam ꝙ lapides sunt deorsum terra ⁊ cemẽtum est in medio. ligna ṽo sursum nõ ꝓpter finem aliquem sed grã mãe. lapides quiaeȝ enim tanqȝ graviores inerũt deorsum in fundamẽto. terra aũt ⁊ cemẽtum ꝓpter levitatem initi sursum. ligna aũt qꝛ sunt levissima maxime supereminẽt oĩbus. ¶ Dubitaret forte aliqs utrum in naturalibus sit assignanda necessitas ex mã. ⁊ videẜ ꝙ sic. Nam cum nãlis demõstret per oẽ genus cause si demõstratio est ex necessarijs oportet in phisicis accipere necessitatem ẜm oẽm causam. videnẜ ergo antiqui nõ fuisse repħẽsibiles assignãdo rõneȝ nãlium ex necessitate mãe. ¶ Dicẽdum ꝙ negare nõ fieri demõstrationem in nãlibus per mãlẽ cãm ⁊ non sumi necessitatẽ in eis aliquo mõ ex mã nõ videẜ cõveniẽs cum oĩa uel quasi oĩa naturalia circũcernãt materiam. Non ergo repħẽsibiles erãt antiqui ponẽdo necessarium aliquo modo ex parte mãe. sed oĩno reꝑhẽsibiles erãt qꝛ credebãt huiusmodi necessitatem ꝑncipaliter sumẽdam eẽ ex materia: cum tñ principaliter sumi debeat ex fine. ¶ Ad cuius evidẽtiam sciẽdum ꝙ nãlium effectuum qdam sunt per se ⁊ directe intẽti a natura: ut rerum generatio ⁊ earum cõservatio ⁊ cõplemẽtum. Quidam autem effectus nõ sic sunt intẽti ut mors ⁊ corruptio. talia aũt nõ tenta a natura proveniũt principaliter ex necessitate mãe: qꝛ materia est id per quam res põt eẽ ⁊ nõ esse. intẽta ṽo per se a natura principaliter nõ ꝓveniũt ex materia sȝ ex fine. nãlium ergo accipiẽda est necessitas principaliter ex fine: qꝛ uel materia nõ est principalis rõ talium. uel si aliqua principaliter ex materia ꝓvenuit nõ sunt principaliter a natura intẽta: ut patet per iam dicta. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed tamẽ nõ sine his qdem factuȝ est. Non tamẽ ꝓpter hoc: nisi sicut propter mãm: sed causa abscõdendi ipsa ⁊ salvãdi. Similiter aũt ⁊ in alijs oĩbus: in qbus ꝓpter aliqd est: non sine qdem hñtibus necessariã naturam sunt. Nõ tamẽ propter hoc: sed aut sicut materia sunt: sed ꝓpter aliqd est. Ut ꝓpter quid serra huiusmodi quatenus hoc sit ⁊ ꝓpter hoc. Sȝ tamẽ id qđ est cuius causa impossibile est fieri: nisi ferrea sit. Necesse igiẜ ferreã eẽ: si serra erit ⁊ opus ipsius.

¶ Exequiẜ de questione proposita ẜm opinionẽ propriam ostẽdẽs necessarium in talibus sumẽduȝ eẽ principaliter ex fine nõ ex materia ut posuerũt antiqui. Circa qđ tria facit ẜm ꝙ tripliciter ostẽdit itẽtum. primo enim ostẽdit hoc ex similitudine quã habet finis in nãlibus cum fine in artificialib'. secũdo ostẽdit ideȝ ex eo qđ huiusmodi finis habet rõnem principij. tertio ex eo ꝙ habet rõnem medij demõstrativi. secũda ibi ⌊ est autem necessarium. ⌋ tertia ibi ⌊ ⁊ finis qꝛ cuius causa. ⌋ Circa primum duo facit: qꝛ primo adducit rõnem propositam. secũdo ex his que dixerat cõcludit intẽtũ ibi ⌊ ex suppositione igiẜ. ⌋ ¶ Dicit ergo sed tamẽ nõ sine his. i. sine mãlibus principijs factuȝ est aliqd naturalium uel artificialium: nõ tamen factum est principaliter propter hoc. i. ꝓpter tale principium materiale nisi sicut propter mãȝ domus. igiẜ in artificialibus non est facta principalr̃ ex necessitate mãe: sed facta est cã abscõdẽdi ⁊ salvãdi ipsas res

filiter aűt in oibus alijs tam nālibus q̄ artificiali bus in qbus est agere ꝓpter aliqd.i.ꝓpter finē.ta lia.s.nō sunt sine hñtibus necessariam mām:nō tñ sunt ꝓpter hoc.i.ꝓpter māle principiű principali ter.sed aut sunt ꝓpter ipsum sicut ꝓpter mām:sed ꝓpteraliqd.i.ꝓpter finē supple sunt principaliter ut ꝓpter qđ.i.ꝓpter quid serra est huiusmodi.rñ def quatenus hoc sic:⁊ ut sit finis:⁊ ꝓpter hoc.i. ꝓpter finem.principalis ergo causa ex fine est:sed tñ materia est aliquo mō causa:q: id qđ est cui⁹ cā i.finem impossibile est fieri nisi sit materia: ut nisi serra sit ferrea:necesse est ergo mām esse ferreaʒ si erit serra ⁊ si erit opus eius. ℂ Notādű autēʒ ꝙ finis dici pōt tam forma q̄ actio.serra ergo ⁊ op⁹ serre habēt rōnem finis respectu materie ex qua fit quod fit serra principaliter.ergo ratio debet sumi ex fine.ideo enim materia talis est q: talis est forma ul' tale est opus.aliquo tamē modo ratio sumi tur ex materia:q: nisi materia esset nec forma nec opus fieret. ℂ Dubitaret forte aliqs utrű materia sit causa sine qua non ut videt uelle phūs.videtur ꝙ non:q: causa sine qua nō est causa per accidens materia autem est causa per se:ergo ⁊c. ℂ Dicendum ꝙ causa sine qua nō potest dici dupliciter cā remouens ꝓhibens ⁊ faciens per accidens ad effectum:⁊ ꝙ sic est causa sine qua non est causa per accidēs. ℂ Alio modo pōt dici causa sine qua non quicqd non principaliter ⁊ primo facit ad existentiam alicuius effectus:⁊ sic materia est causa sine qua non taʒ respectu esse q̄ respectu agere.forma enim est principalis ratio essendi ⁊ agendi:ueruʒ q: actus actiuorum sunt in patiente ⁊ disposito:⁊ ꝓpria forma est in ꝓpria materia esse ipsius:⁊ per cōsequens ipsius agere nō solum per accidens sed etiam per se causa est materia:sed non principaliter ⁊ primo.vult ergo philosophus dicere principalem causam nālium esse sumēdam ex fine nō ex materia:ideo materiam appellat causam sine qua non q: ab ea naturalium effectuum non est sumenda ratio principalis. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Ex suppositione autem quod necessarium est:sed non ut finis.In materia enim necessarium est. Quod autem est cuius causa:in ratione est.

ℂ Ex his que dixerat concludit intētum.d.ꝙ necessarium in naturalibus est ex suppositione finis sed non ut finis sit necessarium.i.sit illud cui imponit necessitas.sed necessariű est in materia ut supplet alia littera.i.materia est illud cui necessitas imponit.qđ autem est cuius causa.i.finis est in ratione. i.est illud qđ est ratio necessitatis. ℂ Notādűʒ autem hanc cōclusionem sequi ex dictis. Nam si necessitas finis est ex suppositione necessitas materie absoluta ⁊ simpliciter q: in nālibus principaliter ratio sumēda est ex fine nō ex materia.ideo necessarium in talibus nō est absolutum: sed ex suppositione ⁊ ex relatione ad finem. ℂ Notādű etiam ꝙ diffinitio materialis est cōclusio demōstrationis.diffinitio data ex fine est principiű demonstrationis.q: ergo cōclusio nō imponit necessitatē ꝓmissis:nec est rō quare ꝓmisse sint necessarie:sed magis ecōuerso.ideo finis dicit eē non necessarius.i.eē id cui non imponit necessitas a materia:ʒ magis ecōuerso finis imponit necessitateʒ māe ⁊ est in rōne siue est rō necessitatis eius. ℂ Dubitaret forte aliqs q̄re finis in huiusmodi ordine necessitatis dicit eē nō necessarius. ℂ Dicēdű ꝙ denominatio ꝓprie est a forma.illud ergo qđ est formaliter tale absolute dicit tale:sed qđ est solű virtualiter tale.⁊ est rō quare alia sunt talia nō dicit absolute tale.hec enim inferiora que sunt formaliter calida ꝓprie ⁊ simplr dicunt calida.celestia enim q: solum sunt virtualr calida nō dicunt ꝓprie calida.qui ergo de calore determinare uellet diceret celestia nō ꝓprie eē calida:sed hec inferiora eē calida.celestia vō sunt in rōne siue sunt rō caliditatis istoꝝ.sic q: necessitas que est in rōne demonstratiua habet eē in mā a fine ⁊ finis imponit necessitatem alijs causis nō ecōuerso:ideo ꝭm talem necessitatem māe uel alie cause sunt sic necessarie.finis aűt nō est sic necessarius:sed est rō talis necessitatis. ℂ Utrum aűt ꝓter hāc necessitatē quam videmus in ordine demōstrādi que est necessitas iposita cōclusioni per ꝓmissas sit aliq̄ alia necessitas in ipso fine ꝓpter quam dici possit necessarius nō est pñtis speculationis.sufficit aűt ad phs scire ꝙ huiusmodi necessitatē de qua loqmur finis imponit māe ⁊ alijs causis nō autem econuerso. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Est autem ⁊ in doctrinis necessarium:⁊ in his que ꝭm naturaʒ fiűt quodāmodo similiter. Quoniam enim rectus hic est: necesse est triangulum duobus rectis eq̄les habere. Sed non si hoc est: illud est. Sed si hoc nō est:neqʒ ille rectus est. In his autem que fiunt propter hoc ecōtrano est. Si finis enim erit:aut est:quod est ante fineʒ erit:aut est. Si vō non:sicut ibi cum non sit conclusio principium nō erit ⁊ hic non est finis:⁊ quod cuius causa:principium enim ⁊ hoc non actionis sed ratiocinationis. Ibi autē ratiocinationis. Actus enim non sunt.

ℂ Adducit scđam rōnē ꝙ necessariű in nālibus principaliter sumēdum est ex fine.sumit aűt hec rō ex eo ꝙ finis hēt rōneʒ principij.circa hoc aűt tria facit.q: primo ponit rōnem dictam.scđo qđ dixerat manifestat per exēplum.tertio cōcludit intētuʒ.secūda ibi[q̄re si est domus.]tertia ibi[manifestű igit est.] ℂ Dicit ergo ꝙ in doctrinis ⁊ in his que fiűt ꝭm nām quodāmō est silr necessarium.in doctrinis enim qm̄ hic est rectus.i.qm̄ sunt premisse uel qm̄ est triāgulus rectilineus hñs angulum extrinsecum equalētem duob⁹ itrinsecis sibi oppositis.ideo q: sic est necesse est triāgulű hēre tres angulos eq̄les duob⁹ rectis.in doctrinis ergo si sűt ꝓmisse est cōcl'o sed nō si est hoc.i.si est ꝯcl'o est illud.i.sunt ꝓmisse.pōt eni ꝯtingē ꝙ ꝯcl'o sit uera ⁊ ꝓmisse false.Sʒ si hoc nō est.i.si nō est ꝯcl'o:uel si triāgulus nō hēt tres nec ille est rect⁹.i.nō erűt ꝓmisse:⁊ triāgulus nō erit rect⁹.i.nō erit rectilineus hñs angulű extrinsecum equalentem ⁊c. Nam si ꝯclusio est falsa oportet falsitatem esse in ꝓmissis. Sed in his que fiűt ꝭm naturaʒ sunt hec ecōtrario. in talibus enim si finis erit aut est qđ est ante finē

aut erit aut est. Si vo nō est supple qd̄ ē ad finē nō erit finis sicut ibi in doctrinis cum nō sit conclusio supple nō est prin^m. Finis ergo in naturalib^9 se hēt ut pn^m z qd̄ est ad finem ut patet per habita se hēt sicut cōclusio. z tūc supplēda est ratio qd̄ cū pncipia imponāt necessitatē cōclusioni z necessitas sit pncipalr sumēda ex pricipijs ratio necessitatis in naturalib^9 sumēda est ex fine cū se hēat .q. principium in doctrinis. subdit aūt quomodo finis habet ratonē principij. d. q z hoc .i. finis est principiuz nō actionis: sed ratiocinationis. z addit q ibi .s. in doctrinis sumendū est principiū ratiocinationis nō actionis: qz actus nō sūt ibi. ¶ Dubitaret forte aliquis: qz videt phūs sibi cōtradicere dixerat prius simile eē in his que fiūt fm naturā z in doctrinis. postea autē subdit q hic z ibi est ecōtrario. ¶ Dicēdū nō esse incōueniēs idē diuersimode sūptuz se habere similiter ecōtrario. finis eni in executione se habet sicut ultimū z sicut cōclusio. est eni id qd̄ ultimo efficit. in ratiocinādo vo se hēt sicut principiū uel sicut pmū. est enim id qd̄ primo apphendit. qz ergo finis semp z quocūqz modo sumpt^9 imponit necessitatē his que sūt ad finē: ideo si accipiat via executiua z ut hēt rationē cōclusiōis z ultimi sic ecōtrario est in doctrinis z in nālibus. in doctrinis eni pmisse imponūt necessitatē cōclusioni. in naturalibus vo cōclusio z ultimuz īponit necessitatē precedentibus. sed si fiat acceptio fz viam ratiocinatiuā sic silr est in doctrinis z in naturalibus. Nā fm hanc viaz ratiocinatiuā finis hēt ratonē pncipij. Sicut ergo in doctrinis principia imponūt necessitatē cōclusioni sic in naturalib^9 finis imponit necessitatē his que sunt ad finē. phūs ergo nō ait simpliciter eē simile in naturalib^9 z in doctrinis sed qd̄ quodāmodo similiter se hēt hic z ibi. Est eni aliquo modo similiter z aliquo modo dissimiliter ut patet per iā dicta. ¶ Ulteri^9 forte dubitaret aliquis cū finis vno modo habeat rationē principij. alio modo rōnē cōclusionis cuz demonstratio fiat per principia z nō per cōclusiones nō videt simpliciter eē cōcedēdū in demonstrationibus phicis necessitatē esse ex fine. Sed cū distinctione debem^9 dicere q est ut sic z est ut nō. dicēdū q cū demōstratio z omnis ratiocinatio per se loquēdo sint act^9 rationis uel se teneāt ex parte rationis: principiū in demonstratiuis sumēdū est via ratiocinatiua. z qz in ratiocinando finis hēt rationē principij simpliciter cōcedendū est necessitatez in rationib^9 demonstratiuis sumendā esse ex fine. peccabat ergo ratio facta per accidēs. accidit eniz fini ut cōparat ad demōstrationes q habeat rōnē cōclusionis cum via ratiocinatiua sit id qd̄ primo concipit. uel possum^9 dicere q nō omne ultimum est est id cui imponit necessitas: sed necessitas īponitur ei qd̄ est ultimū in ratiocinādo. sed qd̄ est ultimū in exequēdo nō necessaria ex alijs sed est ratio necessitatis alioꝝ. finis ergo siue accipiat ut pncipiū in rōcinando siue ut est ultimū in exequēdo semp est id a quo pncipaliter sumēda est ratio necessitatis. ¶ Possum^9 aūt tertio respondere sic q cū naturalis philosophia sit sciētia speculatiua nō factiua: qz in speculādo z in ratiocinādo finis hēt rōnē pncipij nullā hēt calūniam. qm̄ in demōstrationib^9 phisicis ratio necessitatis sit sumēda ex fine. signanter ergo phūs dixit finē eē principiū ratiocinationis. z q ibi .s. in doctrinis speculatiuis sūt ratiocinationes nō actiones ut ostēderet in talib^9 rationib^9 uel demonstrationib^9 rōnem z necessitatē sumendā esse ex fine. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare si erit dom^9: hec necesse fieri: aut existere: aut eē: aut oīno materiā que pp hoc: ut lateres z lapides eē: si dom^9: nō tm̄ pp hoc est finis. Sz aut sicut mā̈e sunt neqz erit pp h̄. Oīno tm̄ si nō sint: nō erit neqz dom^9 neqz serra. Hec qdē nisi sint lapides. illa vo nisi ferrum sit. Neqz eni ibi pncipia sūt: nisi triāgulū duob^9 rectis.

¶ Manifestat qd̄ dixerat per exēpla z dicit q si erit domus necesse est fieri aut existere: h̄ que ordinantur ad domū aut oīno .i. vniuersaliter necesse est esse materiā que est propter hoc .i. ppter domū: ut si dom^9 est necesse est eē lapides lateres que sūt materia ei^9: nō tamē propter hoc finis est lapides uel lateres: sed aut talia sunt sicut materia dom^9 neqz dom^9 erit propter hoc .i. propter lateres z lapides sicut ppter finem: dom^9 ergo vniuersaliter finis se hēt ad materiā sicut pn^m ad ꝯnez: qz sicut positis pmissis ponit ꝯ. sic posito fine ponunt ea que sunt ad finē. ea vo que sūt ad finē se hñt sicut conclusio qz sicut nō existēte cōclusione nō existūt pmisse sic nō existētib^9 que sunt ad finē nō erit finis. ideo subdit q oīno tamē si nō sint materialia z que sūt ad finē nō erit finis ut non erit neqz dom^9 neqz serra. Nam hec qdē .s. domus nō erit nisi sint lapides: illa vo .s. serra nō erit nisi sit ferrū. sic ēt ibi in doctrinis non sunt principia nisi cōtingat triangulo hēre tres angulos equales duobus rectis .i. nisi contingat esse conclusionem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū igit est: qd̄ est necessariū i phisicis: q sicut mā dicit z mot^9 ipsi^9: z utreqz phisico dicēde sūt cāe: magis āt que cuius cā. Cā eni hec mā̈e est: sz nō hic finis.

¶ Concludit conclusionē intentā dicēs q in phisicis id qd̄ est sicut materia z ille qui dicit mot^9 ipsius est id qd̄ est necessariū cui īponit necessitas. materia eni z mot^9 ei^9 suscipiūt necessitatē ex fine. utraqz ergo .s. finis z materia sunt dicēde cause phisico .i. a phisico. magis aūt dicēda est causa que est cuius causa alia sūt .i. finis. z est ratio: qz finis est cā materie: sed h̄ .i. materia non sic est causa ipsius finis. est eni materia propter finē non finis propter materiam. aliqui aūt textus hñt q cā est materia sed nō est finis sed nō cōcordat cū littera cōmēti posset tm̄ sic exponi q utraqz cā tā mā̈ q̄ finis reddenda est a phisico: est eni ipsa materia causa rez naturalium. iō reddēda est a phisico tamen qz nō est causa ut finis nec est causa pncipalis magis spectat ad phisicū reddere rationē per finē q̄ per materiā. ¶ Dubitaret forte aliqs quō veruz sit qd̄ vr phūs dicere .s. q in naturalibus nō sit reddēda ratio necessitatis simplr sed ex suppositione. ¶ Dicēdū q simpliciter ut ad presens spectat tripliciter potest sumi. primo ut idē est q vniuersaliter z semper. qd̄ eni est semp dicit esse simpliciter respectu eius qd̄ semp eē non habet. secūdo pōt accipi simpliciter dictum prout idē est q absolute sumptum qd̄ eni est respectiue tale dicitur esse non simplici-

ſm diuerſas demonſtrationes diuerſimode ſumi rationem neceſſitatis. Nam cum actio habeat rationem finis reſpectu forme: forma habeat rationē finis reſpectu materie diffinitio ſūpta ex actione ferre erit principalis reſpectu diffinitionis ſumpte ex forma. ⁊ diffinitio ſūpta ex forma ferre uel ex forma cuiuſcūq; alteri⁹ erit principalis reſpectu diffinitionis ſūpte ex materia. ⁊ q: hoc totū cōtingit quia ut dictum eſt actio habet rationem finis reſpectu forme ⁊ forma reſpectu materie: ideo manifeſte patet neceſſitatem demonſtrationis principaliter ex fine ſumēdā eſſe ut in littera philoſophi per plures rationes oſtenſum eſt: ⁊ in hoc terminatur ſētētia ſecūdi libri phiſicoꝝ Egidij romani.

¶ Incipit Liber tertius phiſicorum Egidij romani.

Lectio. I.

q Uoniā aūt natura eſt pricipium motus ⁊ mutationis: ſciēna aūt nobis de natura eſt: oportet non ignorare quid ſit mot⁹. Neceſſarium eni eſt ignorato ipſo: ⁊ ignorari naturam.

p Oſtq̄ pħs in duobus libris p̄cedētib⁹ determiauit de p̄ncipijs corpis mobilis. In parte iſta icipit determinare de corpe mobili ſiue de motu qui eſt paſſio talis corporis. Circa hoc āt duo facit: q: p̄ oſidit qḋ ſpectat ad naturalem determinare de motu ⁊ de cōſequentibus motum. ſecūdo exequitur iam de motu q̄ de cōſequentibus motum. ſecunda ibi [primū aūt ut dixi mus.] Circa primū duo facit: q: primo oſtēdit q ſpectat ad naturalem conſiderare de motu. ſecundo q ſpectat ad ipſum determinare de conſequentibus motuz ibi [Determinātibus aūt.] Dicit ergo q q: natura eſt principiū motus ⁊ mutationis ⁊ ſcientia nobis eſt de natura. i. oportet nos naturales non ignorare quid ſit motus neceſſarium eſt eni ignorato ipſo motu ignorare naturam ¶ Dubitaret forte aliquis q cū cognita cauſa non oporteat cognoſci effectum poterit ſciri natura ſm id qḋ eſt abſq; eo q cognoſcatur motus. non ergo oportet q ignoto motu ignoretur natura. ¶ Dicenduz q abſolute loquendo non oportet q cognita cauſa ſm id qḋ eſt q cognoſcatur effectus. Ad cognitionem enim effectus non ſufficit ſcire cauſam niſi ſciatur quoniaz illius eſt cauſa uel ſub ratione qua eſt cauſa. lz ergo ſic ſit ſimpliciter loquendo: ſunt tamen aliqui effectus adeo manifeſte ſe habentes ad cauſā q ſtatim ſcita cauſa ſcitur effectus. ſicut enim principia cognoſcimus cuz ſtatim terminos cognoſcimus. ſic aliquos effectus cognoſcimus ſtatim cum eius cauſam cognoſcimus, immo quia motus clauditur in diffinitione nature ⁊ diffiniēdo naturam mentionem facimus de motu: non eſt poſſibile ſcire naturam ignorato motu: vnus ergo modus ſoluendi ad queſitum eſt q lz nō ſit vniuerſaliter de ratione effect⁹ q ſcita cauſa ſm id qḋ eſt ſciatur ⁊ ipſe effectus. ſunt tamē aliqui effect⁹ habentes adeo patentē ordinem ad ſuam cauſam q ignoratis eis neceſſe ſit ignorare eoꝝ cām. ¶ Poſſumus autē aliter ſoluere ⁊ forte melius q: lz ſcita cauſa ſm id qḋ eſt non oportet ſcire effectū ſcita tamen cauſa ſub ratione qua cauſa impoſſibile eſt ignorare effectum. natura enim nō nominat naturam ⁊ quidditatē rei ⁊ eſſentiā rei abſolute: ſed nominat ipſam ut eſt ratio ⁊ principiū motus qḋ patet ex diffinitione eius: ſcire ergo naturā ut natura eſt. eſt ſcire eſſentiaz nō abſolute: ſed ut eſt cā ⁊ principiuz motus ⁊ q: non poteſt ſciri cauſa ut cauſa eſt ſine cognitione effectus nō poteſt cognoſci natura ut natura eſt niſi cognoſcatur ⁊ motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Determinantibus autez de motu tētādū eſt eodē aggredi modo: ⁊ de his que conſequenter ſunt. Uidetur autē motus eſſe cōtinuorū: ſed infinitum apparet primo in cōtinuo. Unde ⁊ diffinientibus cōtinuum contingit prius indigere multotiens ratione infiniti ⁊ cum in infinitum diuiſibile continuum ſit.

¶ Oſtēdit q ſpectat ad naturalē determinare de cōſequētibus motum. Ad motuz autem videnī conſequi cōtinuum infinituz locus uacuum ⁊ temp⁹. duo ergo facit: q: primo oſtēdit q ſpectat ad naturalem determinare de continuo ⁊ infinito. ſecūdo oſtendit q ſpectat ad ipſum determinare de loco uacuo ⁊ tempore ibi [adhuc autez ſine loco.] Dicit ergo q determinātib⁹ de motu tentandum eſt eodem modo aggredi de his que conſequēter ſūt ad motum. ⁊ q: motus videtur eſſe de numero cōtinuorum ideo ſupple determinandum de continuo ⁊ etiam quia infinitum primo apparet in continuo: ideo determinandum eſt de infinito. q aūt infinitum appareat in cōtinuo ⁊ ſit de ratione ei⁹ patet q: diffinientibus continuū primū. i. principaliter contingit indigere multotiens ratione infiniti cum continuū ſit diuiſibile in infinitū. ¶ Notādū aūt qḋ ait q diffiniendo cōtinuū multotiens indigemus infinito: quia continuum ſm cōmentatorem pōt dupliciter diffiniri. primo via compoſitiua ⁊ ſic diffinitur in predicamentis continuū ubi dicit q continuum eſt cuius partes ad aliquē terminum communem copulantur. ⁊ ſic diffiniendo continuum infinitum non cadit in ratione eius. ſecūdo modo diffinitur continuum via reſolutiua ⁊ ſic diffinitur hic ubi dicitur q continuū eſt qḋ eſt diuiſibile in infinitum ⁊ hoc modo infinitū cadit in ratione continui. dicit ergo pħs q diffiniēdo cōtinuuz multotiēs indigem⁹ īfinito: q: in diffōne continui nō ſemper cadit ratio infiniti ut oſtenſuz eſt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc autem ſine loco ⁊ uacuo ⁊ tempore impoſſibile eſt eſſe motū. Manifeſtum igitur eſt q ⁊ propter hec: ⁊ ꝓpter id qḋ omnium ſunt cōmunia ⁊ vniuerſaliter omnibus intendendū prearguinentantibus de vnoquoq; iſtorū. Poſterior autē de proprijs ſpeculatio ea que de communibus eſt.

¶ Oſtendit q ſpectat ad naturalem conſiderare de loco uacuo ⁊ tempore dicēs q adhuc ſine loco uacuo ⁊ tempore impoſſibile eſt eſſe motū. ergo manifeſtū eſt q propter hoc q motus nō pōt eſſe ſine predictis ⁊ propter id qḋ predicta ſunt conſequē

tia omnium naturalium. ideo supple spectat ad na
turalem considerare de illis: ideo subdit ꝙ intelli
gendum est hoc. i. que sunt dicenda circa hoc vni
uersaliter de omnibus prearguentibus nobis vni
uersaliter de vnoquoqꝫ istorum. ratio autē quare
vniuersaliter est prius intendendum ⁊ argumen
tandū de istis. ex hoc sumitur quia speculatio de
proprijs posterior est ea speculatione que est de cō
munibus. ¶ Notādum autem philosophum assi
gnasse duplicem rationem quare spectat ad natu
ralem considerare de continuo īfinito loco uacuo
⁊ tempore. prima est quia talia consequuntur mo
tum. secunda autem quia talia sunt omnibus natu
ralibus communia. he autem due rationes sic se
habēt: qꝛ prima simpliciter ostendit ꝙ spectat ad
naturalem considerare de predictis cum spectat
ad ipsum considerare de motu. secunda autē plus
arguit: quia ostendit ꝙ ad hanc partē philosophie
naturalis scilicet ad librum phisicorum spectat cō
siderare de talibus. Si enim in hoc libro tradunt
communia naturalis philosophie. in sequentibus
autem libris traduntur magis specialia ⁊ magis
propria si predicta sunt cōia omnibus naturalibꝫ.
patet ꝙ cōsideratio de eis spectat ad hunc librum
qui est primus in naturali philosophia ubi agēdū
est de cōmunibus. consideratio enim cōmunium
spectat ad primū librum philosophie naturalis: qꝛ
huiusmodi consideratio prior est ea speculatione
que est de proprijs. ¶ Notandum etiam predicta
quinqꝫ esse communia omnibus uel q̄si omnibus
naturalibus uel sm ueritatē uel sm opinionē. ua
cuū eni sm ueritatem in naturalibus esse non ha
bet. sm tamē quorūdā opinionē uacuū q̄si est cōe
omnibꝫ naturalibꝫ. posuerūt eni qdā ut democritꝫ
⁊ leucipꝫ oia naturalia composita esse ex inani ⁊
pleno. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Primum autem sicut diximus de mo
tu. Est quidem igitur aliquid quod ende
lechia tm̄ est: aliud aūt tm̄ potentia. Et eo
rum que sunt actu: hoc quidem hoc ali
quid: aliud vō quantū: aliud vō quale:
uel aliquod aliorum entis predicamēto
rū. Sed eius quod ad aliqd: aliud quidē
sm superabundantiam ⁊ defectum di
cit: aliud aūt sm actiuū ⁊ passiuū: ⁊ oino
motiuum ⁊ mobile: motiuū eni motiuū
mobilis est: ⁊ mobile a motiuo ē mobile

¶ Exequitur tam de motu q̄ de cōsequētibus mo
tum. consequentia autem motū ut ad presens spe
ctat sunt quinqꝫ. videlicet continuum infinitum lo
cus uacuum ⁊ tempus. possumus ergo prima fa
cie diuidere sequentem tractatum in partes. vj. qꝛ
primo determinat de motu. secundo de infinito.
tertio de loco. quarto de uacuo. quinto de tēpore
⁊ sexto de cōtinuo. Secūda ergo pars incipit an
te medium huius tertij ibi⌊ quoniam autē de na
tura scientia. ⌋tertia pars īcipit in principio quar
ti ibi⌊ similiter autem necesse est phicum. ⌋quarta
ante medium quarti ibi⌊ eodem autem modo ac
cipiendū est. ⌋quinta pars incipit circa finē quar
ti ibi⌊ consequens autē dictis est aggredi de tem
pore. ⌋sexta pars īcipit in principio sexti ibi⌊ si aūt
est continuū. ⌋quomodo autē quintus septimus
⁊ octauus que in hac diuisione generali non vidē
tur includi deseruiant huic operi in prosequēdo pa
tebit. Prima autē pars in qua determinat de mo
tu diuiditur in duas. qꝛ primo determinat de mo
tu. secūdo quia actio ⁊ passio ut vident plurimū es
se annexa motui. mouet quādam rationabilē que
stionem circa actionem ⁊ passionē ibi⌊ habet aūt
defectum rationabilē. ⌋motꝫ autem duplicem ha
bet diffinitionem. quarum vna est quasi formalis
⁊ demonstrationis principium. alia vō est q̄si ma
terialis ⁊ demonstrationis conclusio. in determi
nando ergo de motu duo facit quia primo uenat
diffinitionē hanc ꝙ motus est actus entis in potē
tia sm ꝙ huiusmodi que sm commentatorem est
quasi formalis ⁊ demonstrationis principium. se
cundo uenatur diffinitionem aliā ꝙ videlicet mo
tus est actus mobilis in eo ꝙ mobile. que diffini
tio sm commentatorem est quasi materialis ⁊ de
monstrationis conclusio. secunda ibi⌊ mouet autē
⁊ mouens. ⌋pars autem illa in qua uenat primā
diffinitionem motus sm commentatorem diuidi
tur in tres partes sꝫ ꝙ tripliciter uenat ipsā. primo
enim uenatur eam via diuisiua. secūdo via inducti
ua. tertio remouendo contraria. secunda ibi⌊ qui
aūt hic sit motus. ⌋tertia ibi⌊ ꝙ autē bene dictū
est. ⌋Circa primū tria facit: qꝛ primo premittit q̄s
dam diuisiones ex quibus inuestigari pōt diffini
tio motus. secundo ostendit in quo predicamento
sit motus. tertio ex his que dixerat concludit diffi
nitionem motus tanq̄ inuestigatā ⁊ uenatam. se
cūda ibi⌊ nō est autē motus. ⌋tertia ibi⌊ diuisio
autem sꝫ vnumquodqꝫ. ⌋¶ Dicit ergo ꝙ sicut di
ximus primum dicendum est de motu q̄ de cōse
quentibus motum. premittit autē tres diuisiones
ex quibus uenari possumus diffinitionem motus.
prima diuisio est ꝙ eorum que sunt aliquid est qđ
est tātummodo endelechia idest actu: aliud vō qđ
est tm̄ potentia. secunda diuisio est qđ eorum que
sunt actu. hoc quidem est hoc aliquid in substātia
aliud vō quantum. aliud vō quale uel similiter est
aliquid aliorum predicamentorū entis. tertia di
uisio est respectu ipsius relationis quia eiꝫ qđ est
ad aliquid aliud quidem dicitur sm superabundā
tiam ⁊ effectū. i. sm quantitatem perfectam ⁊ im
perfectam. fundatur enim relatio aliquādo in quā
titate superabundātiam ut duplū triplum et cete
ra talia. Aliquando vō in quantitate deficiente ut
subduplum subtriplum ⁊ huiusmodi: ⁊ sicut re
latio fundatur in quantitate sic fundatur in actio
ne ⁊ passione: ideo subdit ꝙ aliud qđ est ad aliqd
sm actiuum ⁊ passiuum ⁊ omnino. i. vniuersaliter
sm motiuū ⁊ mobile. ꝙ autem motiuum ⁊ mobi
le sunt relatiua patet qꝛ motiuum est mobilis mo
tiuū ⁊ mobile est a motiuo mobile. est ergo hec ter
tia diuisio ꝙ relatio uel fundatur in quātitate uel
in actione ⁊ passione. ¶ Dubitaret forte aliquis
quomodo he tres diuisiones faciūt ad motus dif
finitionem. ¶ Dicendum ꝙ diffinitio motus que
hic itenditur ꝙ motus est actus entis in potentia
sm ꝙ in potentia. in hac autē diffinitione tria tā
guntur. primo enim tangitur quid est motus: quia
est actus. secundo cuius est: quia est entis in potē
tia. tertio respectu cuius est: qꝛ est respectu eius ad
qđ est in potentia. Ad has autem tres particulas

inuestigandas deseruiunt pdicte tres diuisiones
Nam ex prima diuisione cuz dicitur. q aliud qui
dem est actus ꝛ endelechia. aliud vo potentia ac
cipitur quid est motus: q2 est actus. Ex secũda vo
diuisione q entium aliud est substantia aliud quã
titas aliud huiusmodi accipitur cuius est motus
quia est entis in potentia. Nã fm diuersa predica
menta motus diuersimode est entis in potentia.
Nam motus ad substãtiam subiectum est: substã
tia in potentia motus ad quãtitatẽ: subiectum est
quantũ in potentia ꝛ sic de alijs. ꝛ q2 fm aliud ꝛ
aliud predicamẽtũ aliud ꝛ aliud ens in potẽtia est
subiectũ motus: ideo motus est alteri9 ꝛ alteri9 en
tis in potentia. ut ergo sciremus cui9 entis in potẽ
tia sit mot9 oportuit diuidere pdicamẽta. Sic er
go intelligẽdũ est q motus est entis in potẽtia q2
motus ad qualitatẽ est qualis in potentia: motus
ad quantitatẽ est quanti in potentia ꝛ sic de alijs.
Ex tertia autez diuisione habetur respectu cuius
sit motus. Nam est respectu forme ad quaz est in
potentia. sed hic ordo ꝛ hic respectus fundatur in
actione ꝛ passione uel fundat in dependentia mo
bilis ad motũ. ut ergo habetur ordo ille uel ille re
spectus potentialis quez dicit motus ut habet or
dinem ad formaz oportuit de relatione distingue
re quomodo aliquando fundatur in actione ꝛ pas
sione. aliquando in alijs predicamentis. Nam ut
dictum est respectus ille in actione ꝛ passione fun-
datur ex predictis. ergo diuisionibus cõplete ha-
betur diffinitio motus quia ex prima habet quid
est mot9 quia est actus. ex secunda cuius est tanq̃
subiecti quia est entis in potẽtia. ex tertia vo respe
ctu cuius est tanq̃ terminus q2 est respectu eius
ad qd est in potẽtia q2 respectus ut dictũ est fũda
tur in actione ꝛ passione uel in dependentia mo-
bilis ad motum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non est aũt motus preter res ad quas
est motus. Mutatur enim semper id qd
mutatur aut fm substantiam: aut fz quã
titatẽ: aut fm qualitatẽ: aut fm locũ. Cõe
aũt in his nullũ est accipere: sicut diximus
qd neq3 hoc: neq3 quantũ: neq3 quale sit
neq3 aliorũ predicamẽtorũ nullũ. Qua-
re neq3 mot9 neq3 mutatio null9 erit: extra
ea que dicta sũt: cũ nihil sit extra pdicta.

¶ Ostẽdit in quo pdicamẽto sit motus. res aũt que
sunt in pdicamento ꝛ sunt in genere ꝛ aliquo mo
do in specie: ideo duo facit. quia pmo ostẽdit quo
modo mot9 est in genere. secundo quomodo est in
specie ibi ⌊ vnũqdq3 autez. ⌋ Dupliciter motus au
tem sic est in genere q2 est in eodem genere cuz re
bus ad quas est motus: ideo ait q motus non est
preter res supple ad quas est mot9. illud autez qd
mutatur semper mutat ꝛ aut fm substantiam aut
fm quantitatẽ: aut fm qualitatẽ: aut fm locũ. mo
tus ergo est in quatuor generib9 in substãtia quan
titate qualitate ꝛ ubi. addit autẽ qd in his sicut di
ximus ultimuz est commune accipere qd sit extra
omnia ista. nihil enĩ est qd neq3 sit hoc. i. substãtia
neq3 quãtũ neq3 quale neq3 nullũ aliorũ pdicamẽ-
toruz. quare manifestum est q neq3 motus neq3
mutatio nullus erit extra huiusmodi predicamen
tũ. Nam cum nihil sit extra predicta predicamen
ta nullus motus: aut mutatio erit extra ea. ¶ No
tandũ aũt q ratio communis est extra rationem
particulariũ ꝛ maxime cũ est cõe ut gen9. spẽs enĩ
semper addit supra suũ gen9 differentiã que est p-
ter rationẽ generis ꝛ de qua nõ predicatur gen9. si
ergo esset aliqd cõe ad huiusmodi pdicamẽta tũc
eẽt dare aliqd qd esset extra rationẽ omniũ predi
camẽtorũ. ꝛ ulteri9 si ens uel aliquid aliud eẽt gen9
ad ipsa oporteret huiusmodi pdicamenta addere
aliquã differentiã de qua nõ predicaret ens q2 cõ
tra rationẽ generis est pdicare de differentia ꝛ q2
ois hec sũt incõuenientia incõueniens est aliquid se
habere sicut genus uel sicut cõe vniuocũ respectu
dictorũ predicamentorũ. ¶ Notandũ etiã quosdã
dixisse motũ eẽ quoddã pdicamẽtũ per se. s3 hoc
stare nõ põt q2 uel esset predicamẽtuz cõe ad alia
predicamẽta uel esset predicamentũ diuisum con
tra illa predicamẽta. Sicut substantia diuidit cõ
tra quantitatẽ q2 vnũ non est aliud. ut ergo phũs
ostenderet motũ nõ esse aliqd cõmune ad huius-
modi pdicamẽta ait q nihil est cõe ad illa. ut aũt
ostenderet motũ nõ facere diuersum pdicamẽtuz
ab illis ait nõ esse extra huiusmodi predicamẽta
q2 nihil est extra illa. motus ergo non est extra pre
dicamẽta nec est in vno genere tm sed est in omni
eo genere in quo sunt res ad quas est mot9 ꝛ quia
talia sunt in quatuor generibus: ideo motus redu
citur ad quatuor genera ut ostensum est. ¶ De
inde cum dicit.

¶ Unũquodq3 aũt dupliciter inest oibus:
ut hoc. Aliud qdẽ enĩ forma ipsi9: aliud
vo priuatio ꝛ fm qualitatẽ. Hoc qdẽ enĩ
albũ: istud aũt nigrũ: ꝛ fz quãtitatẽ: aliud
quidẽ perfectũ: aliud vo imperfectũ. Si
militer autẽ ꝛ fm loci mutationẽ. Hoc q
dem sursum: illud vo deorsuz: aut aliud
quidẽ graue: aliud vo leue. Quare mot9
ꝛ mutationis tot sũt spẽs: quot ꝛ entis.

¶ Ostendit quõ mot9 est in specie dicẽs q in omni-
bus predicamentis vnũqdq3 est dupliciter ut hic
s. substãtia uel ut in predicamẽto substantie. Aliud
quidez est ut forma ipsius substantie. aliud vo ut
priuatio. ꝛ etiam fm qualitatẽ hoc quidem est al
bum qd se habet ut forma. aliud autem est nigrũ
qd se habet ut priuatio. ꝛ fm q̃ta quãtitatez. Ali
ud quidem est perfectum. aliud iperfectũ. Simi-
liter aũt ꝛ fm loci mutationem hoc quidez est sur
sum qd se habet per modum habitus. istud vo de
orsum qd se habet ut priuatio. aut aliud quidem
est graue qd respicit locum deorsum ꝛ se habet ut
priuatio. aliud vo est leue qd respicit locum sursũ
qd se habet ut habitus uel ut forma. ꝛ q2 fm om-
nia ista entia accipiuntur species motus patet q
motus ꝛ mutationis tot sunt species quot sũt spe
cies entis acquisiti per motũ. ¶ Notandũ autez
q motus possũt assignari quatuor genera ꝛ octo
species. Nam cum quatuor generaliter acquiran
tur per motum loquendo de acquisitione directe
ꝛ per se scilicet substantia quantitas qualitas ꝛ
ubi motus erit in his quatuor generibus uerum
est q2 in vnoquoq3 istorũ generũ est dare aliquid

qꝺ se hꝫ ut perfectū ⁊ ut habitus. ⁊ aliquid qꝺ se habet ut imperfectū ⁊ ut ꝓuatio. In vnoquoqꝫ istoꝝ generum erit assignare duas species motus vnā ſm quā itur ad perfectū ⁊ ad aliā ſꝫ quā itur ad priuationē ⁊ īperfectū. has aūt duas spēs advertere possumus in quolibet dictoꝝ generū. Nā in substātia ut itur ad formam dicit generatio. ut itur ad priuationē dicit corruptio. sic etiā ⁊ in quātitate motus ad quātitatē perfectā dicit augumētum. ad quātitatē imperfectā dicit diminutio. ⁊ sicut in quantitate est assignare ꝑfectū ⁊ imperfectū sic in qualitate ⁊ alias species motus est ad qualitatē perfectā alia ad imperfectā. Nō tamē habemus distincta nomina horū motuū se cōmuni quilibet talis mot⁹ dicitur alteratio sic ⁊ in ubi. Alia species motus est motus sursū ⁊ alia deorsū. phs ergo in assignādo genera mot⁹ distinxit in predicamēta in quib⁹ hꝫ esse mot⁹. Sed in assignando spēs in quolibet predicamēto in quo est mot⁹ distinxit perfectū ⁊ imperfectū ſm que habēt accipi species motus. ¶ Notandū etiā huiusmodi species motus non esse specialissimas. lꝫ enim motus ad quātitatē sit generalior ꝙ̄ motus ad quātitatē perfectā uel imperfectā ꝓpter ꝙ mot⁹ ad quātitatē est gen⁹ ad augmētū ⁊ diminutionē: nō tñ omnis motus ad quātitatē perfectā uel ad quātitatē imperfectā ad eiusdē speciei specialissime imo diuersificant huiusmodi motus ꝓut perfectū ⁊ īperfectū in diuersis quātitatib⁹ diuersimode reperit. ⁊ quod dictum est de quantitate intelligendum est de alijs generib⁹ in quibus reperitur ratio mot⁹.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Diuisio autem ſm vnūquodqꝫ genus: hoc quidē eē endelechia: aliud aūt potētia: potētia existētis endelechia ſꝫ qꝺ huiusmodi est: mot⁹ est: ut alterabilis qdem īquātū est alterabile: alteratio ē. Augmētabilis aūt ⁊ oppositi: nullū enim cōe nomen utrisqꝫ augmētū ⁊ decremētū. Generabilis aūt ⁊ corruptibilis generatio ⁊ corruptio: loco mutabilis loci mutatio.

¶ Ex his que dixerat cōcludit diffinitionē mot⁹ dicēs ꝙ qꝛ diuisio ſꝫ vnūqꝺqꝫ genus est qꝛ hoc ibidem habet esse endelechia. i. actu. Aliud vō hꝫ esse potentia qꝛ ergo sic est motus est endelechia. i. actus nō existētis in actu sed existentis in potētia ſꝫ ꝙ huiusmodi. i. ſm ꝙ est in potentia. qꝺ declarat per exēpluꝫ dicēs ut alteratio est mot⁹ alterabilis inquātū est alterabile ⁊ augmentū est mot⁹. Augmētabilis inquantū augmētabile ⁊ diminutio est oppositi. i. diminuibilis īquātū huiusmodi ⁊ addit ꝙ nullū est cōe nomē utriusqꝫ. s. ad id qꝺ est augmētū ⁊ detrimētū. mot⁹ enim ad quātitatē completā ⁊ incompletam nō nominatur vno nomine sicut motus ad qualitatē perfectā ⁊ imperfectā nominat vno nomine ⁊ dicit alteratio. Subdit autē ꝙ sic etiā generatio ⁊ corruptio sunt generabilis ⁊ corruptibilis ſm ꝙ huiusmodi ⁊ loci mutatio est loco mutabilis ſm ꝙ huiusmodi. semper ergo mot⁹ est actus entis in potentia ſm ꝙ huiusmodi qꝛ est actus mobilis ſm ꝙ mobile.

Lectio. II.

q Uod aūt hō sit mot⁹ ab hinc manifestū est. Cū eni edificabile īquātū huiusmodi ipsuꝫ dicimus eē actu edificatur: ⁊ est hoc edificatio. Similiter aūt ⁊ doctrinatio ⁊ uolūtatio ⁊ meditatio ⁊ saltatio: ⁊ adolescētia ⁊ senectus.

¶ Postq̄ phūs uenatus est diffinitionē mot⁹ via diuisiua qꝛ premisit tres diuisiones ex quib⁹ pñt haberi tres particule posite in diffinitione motus. in parte ista uenat dictā diffinitionē via īductiua. inducit eni in singulis ꝑticulas positas in diffinitione mot⁹ ꝙ sunt bene assignate. tria ergo facit ſꝫ ꝙ tres particule posite sunt in diffinitione motus. ꝑmo enim ostendit ꝙ mot⁹ est actus. secundo ꝙ est entis in potentia. tertio ꝙ est hui⁹ entis prout est in potentia. secūda ibi [qm̄ aūt quedā.] tertia ibi [Dico aūt inquātū.] Dicit ergo ꝙ aūt motus sit hoc. i. actus ab hinc. i. ex hac ratione manifestum est qꝛ cum edificabile edificat inquantū huiusmodi. Dicimus ipꝫ esse actu ⁊ hoc est edificatio. s. perfectio edificabilis cū actu edificatur ergo edificatio est quidā actus. Sed edificatio est motus ergo motus est act⁹ ⁊ qꝺ dictū est de edificatione intelligendū est de alijs motib⁹ qꝛ similiter est meditatio ⁊ doctrinatio ⁊ uolūtatio ⁊ saltatio ⁊ adolescentia. i. augmētū ⁊ senectus. i. detrimētū sunt s. quidam actus ergo vniuersaliter mot⁹ est quidā actus. ¶ Notandū autē ꝙ quando aliquid est in termino a quo non mouetur. quando aliqd est in termino ad quē cessat mot⁹: tunc enim aliquid mouetur quādo est in ipso actu ⁊ in ipō fieri. Sed hic non esset nisi motus ſm id qꝺ est esset quidā act⁹ imo sic cōpetit motui ꝙ sit act⁹ ꝙ siue accipiat motus corporalis ut saltatio ⁊ augmētū: siue animalis ⁊ itellectualis ut meditatio ⁊ doctrinatio: siue accipiat motus appetitiu⁹ semper īportat quendā actū. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū uerū sit ꝙ motus sit quidā actus. videt ꝙ non qꝛ quale est perfectibile talis est sua perfectio. calidi eni ſm ꝙ calidū perfectio est caliditas. ⁊ frigidi ut frigidū frigiditas ergo potentialis ut potētiale est perfectio erit potētialitas. sed motus est actus entis in potentia ut in potentia est ergo magis quedā potentialitas ꝙ̄ quidam actus. Dicendum ꝙ motus ut in prosequēdo patebit quidā actus est incōplet⁹ cū ordine ad cōpletum. uel est quedā forma incōpleta cū ordine ad cōpletionem. utrūqꝫ eni est de ratione motus videlicet ꝙ partim habeat de termino ad quē ⁊ ꝑtim restat habēdū. rationē eni ei⁹ qꝺ habet dicit actū completū. ratione habendi dicit ordinē ad cōplemētū. quid aūt essentialib⁹ cōpetat motui an qꝺ acquisitū est an ordo ad acquirēdū infra dicetur. Ad presens aūt intātū dictum sit ꝙ siue reponat motus in genere acqsiti siue ratione ei⁹ qꝺ restat acquirēdū semper motus est qdā act⁹. nā qꝺ est acquisitū est actus perfectio quedam est ⁊ qꝺ etiā ad acquirendū restat habet rationē cuiusdaꝫ perfectionis. Est ergo motus act⁹ quidam. Sed est actus incompletus ⁊ in fieri habēs ordinē ad cōplementum. Qꝺ vō obijciebat ꝙ est perfectio entis in potētia dicendū ꝙ ens in potentia qꝺ est subiectū motus non est in potētia pura sed est in potentia admixta actui. ⁊ quia qua

le est subiectū talis est perfectio eius motus qui est perfectio mobilis ut mobile est non erit actus perfectus. sed erit act⁹ in fieri ⁊ potētie admixtus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā aūt quedā eadē sunt ⁊ potētia ⁊ actu ꝗ̄uis nō simul: aut nō ſꝫ idē ſꝫ ut calidū quidem potētia: frigidū aūt endelechia: multa iā agūt ⁊ patiunt adinuicē. Omne eni erit simul actiuū ⁊ passiuum. Ergo ⁊ mouens phisice mobile erit. Oē eni hui⁹ mouet: cū mouetur ⁊ ipsum.

¶ Ostēdit bene esse assignatā secūdā particulā positam in diffinitione motus. bene enim dictū est ꝙ motus est actus nō cuiuslibet sed entis in potētia. Circa hoc autē duo facit quia primo ꝓbat ꝙ motus est actus entis in potentia. Secūdo ex hͦ ostēdit ꝙ si aliquid mouēs esset non in potentia ꝙ nō moueretur ibi [videtur quidem igit.] Dicit ergo ꝙ quedam entia ut phisica eadē sūt potētia ⁊ actu ꝗ̄uis non simul: aut nō ſm idem. Nō enim pōt eē ꝙ simul idem sit calidū actu ⁊ potētia: sed pōt eē ut sit calidū quidem potentia frigidū aūt endelechia idest actu ⁊ q: multa sunt talia que sunt actu ⁊ potentia. ideo multa agunt ⁊ patiūtur adinuicē imo q: oē agens phisice est tale omne mouens phisice erit simul actiuū ⁊ passiuū ⁊ omne mouēs phisice erit mobile q: omne huiusmodi mouet cū nō mouet ⁊ ipsum. formet aūt sic ratio: quecunq̄ sunt simul actu in potentia sūt simul actiua ⁊ passiua ⁊ mouentia ⁊ mota: sed ut sunt actu sūt actiua ⁊ mouentia ergo ut sunt potētia sūt passiua ⁊ mota: motiuū ergo ⁊ passiuū est quidē in potentia: ⁊ motus qui est act⁹ eius est actus entis in potentia. de hac aūt ratiōe nō plus ponit nisi ꝙ oportet eē potētia ⁊ actu que sunt actiua ⁊ passiua uel mouentia ⁊ mota. Aliā deductionē tacet q: manifestū est ea eē mouentia ⁊ actiua: ut sunt actu ex quo plane sequitur ꝙ sūt motiua ⁊ passiua ut sūt in potētia. Posset aūt hec ratio aliter formari. s. sic motus nō hēt esse in omni mouente sed in mouentib⁹ phisicis ⁊ in his que mouent mota. sed talia sunt entia in potentia ergo mot⁹ est actus entis in potentia. ¶ Notandū autem ꝙ in inuestigando cuius actus sit motus ait ꝙ eadē entia sunt actu ⁊ potentia. subiectū eni mot⁹ nō pōt esse aliqd in potētia tm̄ nec aliqd ut est in actu cōpleto: opꝫ eni eē ⁊ in actu ⁊ potētia qd̄ est subiectū motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur qdē igit quibusdā oē moueri mouēs. Sed de his qdē ex alijs erit manifestū: quomodo se habeāt. Est enim qdā mouētiū ⁊ imobile: sed potētia existēns cū endelechia ens agat: aut ipsum: aut aliud inquantum mobile motus est.

¶ Ex his que dixerat ostēdit nō oē mouēs moueri q: mouēs qd̄ nō est in potentia moueri nō potest hoc est ergo qd̄ ait ꝙ videt quibusdā omne mouēs moueri ſꝫ de his quomodo se hāt ex alijs erit manifestū in octauo enim hui⁹ hec materia diffusi⁹ declarabitur. ostendet enim ibi ꝙ est qd̄dā de numero mouentiū qd̄ est imobile. Nam mobile ſꝫ ꝙ huiusmodi nō est in actu. Sed tm̄ ens endelechia. i. ens actu agat. i. seipꝫ moueat: aut aliud supple prout est in potentia ut moueat. habet eē mot⁹ ⁊ q: sic est motus est existentis in potētia ſm ꝙ mobile. i. inquantū est in potentia. Cū ergo sit aliqd̄ mouēs nō in potentia erit aliqd̄ mouens imobile. ¶ Notandū aūt ꝙ siue motus moueat seipm siue aliud semp mouens in eo ꝙ mouēs est in actu ⁊ mobile ſm ꝙ huiusmodi est in potētia. Nā cū aliquid seipsum mouet est diuisibile in aliqua duo quoꝝ vnū est in actu ⁊ est per se mouens. ⁊ aliud est in potētia ⁊ esse per se motū. ⁊ q: sic est de ratione moti uł de ratiōe mobilis q: deuenire est ad aliqd̄ mouēs qd̄ est actus purus in quo nulla est potētia nō omne mouēs mouet ut plato ⁊ sui sequaces sentire videbantur. Sed est aliquo modo mouens imobile ut decl'abit in octauo. ¶ Notādū ēt ꝙ ex hoc cōplebit ratio superi⁹ posita. Nam si non omne mouens mouet sed solum mouens phisice cū omne tale sit in potentia. Motus nō est nisi entis in potentia. ¶ Dubitaret forte aliqs de hac secūda particula posita in diffinitione motus. s. ꝙ est entis in potentia. Si eni motus per se loquēdo est act⁹ entis in potētia tūc qd̄ mouet ad substantiā est potētia substātia ⁊ qd̄ mouet ad quātitatē est potētia quātum. Sed cum ex nō quāto nō fiat quātū ⁊ ex nō substantia nō fiat substantia q: qd̄ est potētia tale pōt dici non tale ⁊ nunq̄ est aliqd tale nisi sit actu tale: qd̄ est potentia quātū nunq̄ mouebit ad quātitatē ⁊ qd̄ est potentia substantia nunq̄ mouebitur ad substātiam. Dicēdum ꝙ cū omnis act⁹ diffiniri habeat per propriam materiam motus qui est quidā actus diffiniri habet per proprium subiectum. proprium autē subiectum motus est ens in potentia. ideo motus diffiniri habet per hoc ꝙ est actus entis in potentia. in hac aūt diffinitione aliquid ponitur ut genus aliqd ut differentia. act⁹ enim habet tanq̄ genus ens aūt in potentia se habet ut differētia. in hoc enim differt diffinitio substantiarū ⁊ existentiū per se ad diffinitionē accidētiū ⁊ vniuersaliter eorum que sūt in subiecto: q: in diffinitione substantiaꝝ qd̄ se habet ut gen⁹ est qd materiale qd̄ se habet ut differentia est qd ⁊ actuale. Sed in diffinitione accidētiū ut vult phs. vij. methaphisice. ⁊ ut declarauim⁹ in secundo elenchorū. qd̄ se habet ut differentia est quid materiale ⁊ qd̄ se habet ut gen⁹ est quid formale. in talib⁹ eni ipꝫ subiectū tenet locū differentie. Uidem⁹ eni ꝙ cauū est quasi gen⁹ ad simum ⁊ ad richū. Sed si nasus addit cauo ꝯstituit simū sicut differētia addita generi constituit speciē. Sim⁹ eni idem est qd̄ cauus sic crus additū cauo constituit richum. Richom enim idem est ꝙ crus cauum: ⁊ sicut cauum est sicut genus ad simum ⁊ richū sic actus est quasi genus ad motum ⁊ formam. specificatur eni huiusmodi actus ex additiōe subiecti. Nā forma ſꝫ ꝙ huiusmodi est actus entis in actu: motus autē est actus entis in potentia sicut ergo in diffinitiōe substantiarum competenter ponitur differētia sic in diffinitione taliū competenter ponitur subiectū. Nam subiectū in talibus habet se ut differentia ⁊ specificat qd̄ est cōe nam lꝫ actus sit quid cōmune ad motū ⁊ formā ens tamē in potentia additum actui cōstituit motum quia motus est actus entis in potentia. Sic etiam ens in actu additum actui constituit formam: forma enim est actus entis in

cōpetenter ergo ponit̃ hec secūda pticula.s.entis in potentia in diffinitione mot⁹ q: se hēt q̄si differē tia ⁊ specificat actū ⁊ cōtrahit ip̄z ⁊ facit eū stare pro motu. Qd̄ v̄o obijciebat q: ex nō quāto nō fit quātū ⁊ ex nō sub̄a nō fit sub̄a. dicēdū ꝙ id qd̄ mo uet̃ ad quātitatē nō est ulr̄ nō quātū nec est i potē tia ad omnē quātitatē. Sed sufficit ꝙ sit in poten tia ad eam quātitatē ad quā mouet̃. semp enī3 qd̄ mouet̃ ad vnā sub̄a3 est actu alia substātia q: semp generatio vni⁹ est corruptio alteri⁹. utrū aūt sit per se uel per accidēs ꝙ id qd̄ mouet̃ ad vnam sub̄a3 est actu alia sb̄a nō est p̄ntis speculationis. sufficit aūt ad p̄sens scire ꝙ nunq̄3 mouet̃ ad quātitate3 ꝙ omnino est denudatū a forma quātitatiua nec vnquā mouet̃ ad sub̄a3 qd̄ oīno est denudatū a forma substantiali. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dico autem hoc inquantu3 sic. Est enī es potentia statua: sed tñ non eris endelechia: ⁊ inquātum es est motus est. Non enī idem est eri esse: ⁊ potentia alicui mobili. Quoniam si idem esset simpliciter ⁊ f̄m rationem esset vtrūq3 ens: inquantu3 es est endelechia motus. Non est autem idem quemadmodum dictum est.

¶ Ostendit bñ assignatā eē tertiā particulā in diffōne mot⁹.s.ꝙ mot⁹ est actus entis in potētia f̄m ꝙ in potētia: circa qd̄ tria facit. q: primo facit qd̄ dictū est. secundo qd̄dā qd̄ supposuerat pbat. tertio ex his que dixerat cōcludit diffinitionē mot⁹ esse bene assignatā. secūda ibi [manifestū est aūt.] tertia ibi [qd̄ quidē igit̃.] ¶ Dicit ergo dico.i.expono uel declaro hoc.s.ꝙ mot⁹ est act⁹ entis in potētia inquātū sit.i.inquantū est in potētia q: es.i.id qd̄ est actu es est potētia statua: sed tñ mot⁹ nō est endelechia.i.nō est act⁹ eris inquātū est es sed inquātū supple est potentia statua: ⁊ addit ꝙ nō est idē esse ipsi eri ⁊ potētia alicui mobili: non est enī eadē ratio eris īquātū est es ⁊ ut est potētia quoddā mobile: qm̄ si idē eēt simplr̄ ⁊ f̄m rationē es ut est es ⁊ ut est mobile motus eēt utriq3 endelechia eris inquātum es quod est incōueniēs. Sequitur ergo ꝙ quēadmodū dictū est nō est idem es ut est es ⁊ ut est potētia mobile. posset āt sic formari hec ratio subiectū mot⁹ est actu ⁊ potētia: sed mot⁹ nō est actus eius ut est actu ergo est actus ei⁹ ut est in potētia ut mot⁹ ad statuā nō est act⁹ eris ut est es actu s3 ut est mobile ⁊ ut est potētia statua. ¶ Notandū aūt ꝙ si motus ad statuā esset actus eris ut es est tūc quādiu eēt es semper moueret̃ ad statuam qd̄ est inconueniēs. uel possumus dicere f3 cōmētatorē ꝙ si mot⁹ eēt act⁹ eris ut es est tūc mot⁹ eēt quidditas eris. Nā es cū sit es per suā q̄dditatē si mot⁹ esset act⁹ eris ut es est mot⁹ eēt q̄dditas ei⁹. Cū ḡ es dicat q̄d p̄manēs si mot⁹ eēt q̄dditas ei⁹ seq̄ret̃ ꝙ mot⁹ eēt q̄dditas p̄manētiū ⁊ eēt de gñe p̄manētiū qd̄ est oīno f3: q: ē de gñe successiuo2. si ergo incōueniēs est ꝙ mot⁹ sit q̄dditas permanētiū incōueniēs est ꝙ sit act⁹ alicui⁹ ut existit in actu sed solū erit act⁹ ei⁹ ut est in potētia ⁊ ut pōt successiue aliq̄d acquirere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum autem est ⁊ in contrarijs: posse quidē enī3 sanari: ⁊ posse laborare alterū est. Et namq3 sic laborare quidē ⁊ sanari idem esset subiectum aūt ⁊ sanabile ⁊ infirmū siue humiditas siue sanguis vnū ⁊ idem est. Quonia3 autem non est idem: quēadmodum neq3 color idē ⁊ visibile. Possibilis inquantū possibile endelechia manifestum est ꝙ sit motus.

¶ Declarat qd̄ supposuerat videlicet ꝙ nō idē est subiectum in se consideratū ⁊ ut est potētia ad aliq̄d dicit hoc manifestū esse in cōtrarijs q: posse sanari ⁊ posse laborare alterū ē. Nā si nō eēt alter2 posse sanari ⁊ posse laborare idē eēt laborare ⁊ sanari qd̄ est incōueniēs. altera ergo sunt illa adinuicē s3 subiectū sanabile ⁊ infirmū siue sit humiditas siue sanguis vnū ⁊ idē est. Si ergo idē est subiectu3 ⁊ nō est eadē potētia nō est eadē ratio subiecti f̄m se ⁊ ei⁹ ut est in potētia. Ideo subdit ꝙ nō est idē subiectū sic acceptū ⁊ ut est in potentia quēadmodu3 nō est idē color ⁊ visibile. q: ergo nō est eadē ratio subiecti f̄m se ⁊ ut est in potētia q: mot⁹ est actus subiecti ut est in potētia manifestū est ꝙ motus sit endelechia.i.actus possibilis inquātū est possibile. ¶ Notādū aūt ꝙ l3 idē sit sub̄o color ⁊ visibile color tamē nominat id ut est aliq̄d in se visibile: visibile. Secūdo nominat ip̄z ut est in potētia ad mouēdū visū sic l3 idē sit sb̄o sanguis ⁊ sanabile uel sanguis ⁊ infirmabile. Sanguis tñ dicit aliq̄d in se acceptū. sanabile v̄o dicit aliquid in potētia ad sanitatē ⁊ infirmabile aliq̄d in potētia ad infirmitate3. ⁊ quod dictum est de sanguine intelligendum est de colera uel de quocunq3 alio humore. Si ergo differt sicut color ⁊ visibile sic differt sanguis ⁊ sanabile q: sanatio nō est act⁹ sāguinis ut sanguis est: sed est act⁹ eius ut est quid sanabile dicat q̄d in potētia ad susceptionē sanitatis sequit̃ ꝙ sanatio sit actus sanguinis nō ut est actu sed ut est in potētia. ⁊ qd̄ dictū est de sanatione intelligendū est de quocunq3 alio motu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod quide3 igitur hoc sit: ⁊ quod accidit tunc moueri: cū est endelechia: ⁊ neq3 prius neq3 posterius ostensum est.

¶ Ex his que dixerat cōcludit diffinitione3 mot⁹ eē bene assignatā circa qd̄ duo facit. q: p̄mo facit qd̄ dictū est. secūdo quedā que dixerat māifestat ibi [cōtingit aūt vnūqd̄q3.] dicit ergo ꝙ quidē igit̃ est hoc.s.motus ut est actus entis in potētia f3 ꝙ huiusmodi ⁊ ꝙ accidit.i.ꝙ cōtingit tunc moueri aliquid cū est endelechia uel cū est ipse actus ⁊ neq3 prius neq3 posteri⁹ ostēsū est ex dictis ⁊ ēt manifestū est ex dicēdis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Contingit enim vnumquodq3 aliquando quidem operari: aliquando autē non: ut edificabile ⁊ edificabilis actus inquātum est edificabile: edificatio est.

¶ Quedā q̄ dixerat māifestat ⁊ duo fac̄ f3 ꝙ duo dixerat. q: primo ostendit ꝙ mot⁹ nō est act⁹ rei pri⁹ q̄3 sit in fieri. secūdo declarat ꝙ nō est actus eius posteri⁹ ⁊ postq̄3 cōpletū est fieri: ⁊ est in facto eē. secunda ibi [aut enī hoc.] Dicit ergo ꝙ contingit vnūqd̄q3 aliq̄n quidē operari aliq̄n nō i edificatio aūt est actus edificabilis inquantū est edificabile

idest inquantum edificatur: ergo non est actus eius antequam sit in fieri et antequam edificator operetur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut enim hoc est edificatio actus: aut domus: sed cum domus sit: non amplius edificabile est. Edificatur autem edificabile. Necesse est ergo edificationem esse actum. Edificatio autem motus quidam est. At vero eadem conueniet ratio in alijs motibus.

¶ Ostendit quod edificatio et motus non est actus mobilis posterius ut postquam completum est fieri dicens. quod autem hec. s. edificatio est actus edificabilis: aut domus sed cum domus sit et cum terminatum est fieri non amplius est edificabile et secundum quod huiusmodi est in fieri et non in facto esse. necesse est ergo edificationem esse actum edificabilis non domum: et quia edificatio motus est sequitur quod motus non sit actus edificabilis antequam edificetur nec sit actus eius postquam facta est domus et completum est edificari sed est actus edificabilis ut edificatur. et quia sic acceptum edificabile dicit quid in potentia secundum quod est in potentia bona est diffinitio motus prius assignata scilicet quod est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi. ¶. Addit autem quod eadem ratio conueniet alijs motibus que dicta est de edificatione. ¶ Notandum autem quod duplex est actus. vnus in fieri ut edificatio et vniuersaliter motus. alius autem in facto esse ut domus et vniuersaliter omnis forma. Si ergo antequam aliquid edificetur vel agatur non est motus et postquam facta est domus et inducta est forma non est amplius motus oportet quod motus sit in ipso fieri et in ipso actu incompleto: et quia actus incompletus est entis in potentia secundum quod huiusmodi oportet quod motus sit actus entis in potentia secundum quod huiusmodi. ¶ Dubitaret forte aliquis de tertia particula in diffinitione motus posita. quia non videtur verum esse quod motus sit actus entis in potentia secundum quod huiusmodi: quia si motus esset sic actus quanto aliquid magis esset in potentia magis esset subiectum motus. materia ergo omnino prima maxime esset subiectum motus cuius contrarium dicit commentator in octauo huius. ubi ait quod si esset dare materiam omnino primam per se existentem non posset subijci transmutationi et motui. ¶ Dicendum quod cum dicitur quod motus est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi non est intelligendum quod subiectum motus sit potentia tantum. immo ut supra dicebatur omne quod mouetur aliquid habet de actu et aliquid de potentia. tamen quia magis est subiectum motus ut est in potentia quam ut est in actu dicitur motus esse actus entis in potentia secundum quod in potentia et non secundum quod est in actu.

Lectio. III.

Quod autem bene dictum sit: manifestum est: ex quibus alij de ipso dicunt: ex eo quod non facile est diffinire aliter ipsum. Neque enim motum in alio genere ponere potest utique aliquis. Manifestum autem intendentibus quemadmodum ponunt quidem ipsum alteritatem et inequalitatem: et quod non est: dicentes esse motum.

¶ Postquam philosophus declarauit diffinitionem motus via diuisiua et inductiua quia induxit in omnes partes positas in diffinitione motus ostendendo eas bene esse assignatas. in parte ista declarat dictam diffinitionem remouendo contraria: ostendit enim opiniones antiquorum contradicentium veritati predicte esse falsas. circa hoc autem duo facit. quia primo remouet contrarias opiniones antiquorum. secundo confirmat opinionem propriam ibi [et motus quidem.] Circa primum tria facit. quia primo ponit antiquorum opiniones. secundo improbat eas. tertio dat causam quare antiqui sic opinati sunt. secunda ibi [quorum nullum.] tertia ibi [causa autem in hoc.] ¶ Dicit ergo quod bene dictum sit quod dictum est de motu manifestum est ex his quibus alij dicunt de ipso. Nam ex male dictis aliorum apparet bene dictum philosophi et ex eo quod non est facile ipsum motum aliter diffiniri quam diffinitum sit apparet bonam esse diffinitionem datam. Ideo subdit quod non potest utique aliquis ponere motum in alio genere quam sit positum et hoc manifestum est intendentibus circa opiniones aliorum quemadmodum quidam ponunt ipsum motum esse alteritatem: quidam inequalitatem quidam autem sunt dicentes motum esse quod non est idest esse non entitatem. ex his ergo male dictis apparet diffinitionem positam esse bene dictam. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum verum sit motum esse quod non est. Non videtur habere dubium utrum sit alteritas vel inequalitas quia cum talia videantur simpliciter dicere respectum quendam non videtur quod motus sit nec alteritas nec inequalitas videtur tamen motus esse non entitas. Nam id de quo nihil est potest dici esse non ens sed de motu non est nisi mutatum esse sicut de tempore non est nisi instans. cum ergo mutatum esse non sit pars motus sicut nec instans pars temporis oportet motum non esse: ex quo nulla pars eius est. Dicendum quod totalitas in successiuis et permanentibus non sumitur eodem modo: in permanentibus enim accipitur totalitas ex simultate partium. tunc enim permanentia sunt cum partes eorum simul sunt. in successiuis enim ut alias ostenditur accipitur totalitas ex ordine partium. sufficit enim ut successiua sint quod partes eorum habeant debitum ordinem ad se inuicem sufficit ergo ut motus sit vna pars motus debite ordinetur ad aliam. ratio ergo facta in contrarium procedebat ac si totalitas motus accipienda esset ex simultate partium ut quod oporteret partes eius simul esset ad hoc vel motus esset. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quorum nullum necessarium est moueri: neque si altera sint: neque si inequalia: neque si non sint.

¶ Improbat dictas opiniones de motu: et duo facit secundum quod dupliciter eas improbat. secunda ibi [sed neque mutatio.] prima ratio talis est. si aliquod predictorum esset motus ad existentiam alicuius eorum oporteret motum existere. Sed nullum predictorum necessarium est moueri: non enim necessarium est moueri aliqua si sint altera neque si sint inequalia neque si non sint entia motus ergo nec est alteritas nec inequalitas nec non entitas. ¶ Dubitaret forte aliquis quia non videtur rationem philosophi sufficientem esse licet enim homo sit animal non tamen quod est animal necesse est esse hominem. poterit ergo motus esse quedam alteritas vel quedam inequalitas vel quedam non entitas nec tamen oportebit quecumque sunt altera vel inequalia vel non entia quod moueantur. Dicendum predi

ctos phos sic assignasse motum in aliquo predicto rum qꝛ credebant ex hoc motū sufficiēter notificare ꝛ diffinire ꝛ qꝛ posita diffinitione necesse est poni diffinitū si eēt diffinitio motus ꝙ esset alteritas quedam uel inequalitas uel non entitas quecūqꝫ essent talia eo ipso ꝙ huiusmodi eēnt oporteret ea moueri qđ cum falsum sit quia nō oportet aliqua moueri ex eo ꝙ sunt altera uł ineq̄lia uel nō entia falsa erat eorū opinio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sꝫ neqꝫ mutatio in hoc neqꝫ ex his magis est ꝗꝫ ex oppositis.

¶ Adducit secūdā rōnē dicēs ꝙ neqꝫ mutatio nec motus est magis ex his ꝗꝫ ex oppositis uel in opposita. ergo motus nō magis collocādus est in predictis generibus ꝗꝫ in oppositis. ¶ Notandū aūt ꝙ cū motus recipiat spēꝫ a termino si motus eēt inequalitas uel hoc eēt qꝛ eēt ab equalitate uel qꝛ esset ab inequalitate. Sed cū motꝰ possit incipere ab equalitate sicut ab inequalitate ꝛ possit terminari ad eq̄litatē sicut ad inequalitatē. Ridiculosa erit antiquoꝝ opinio dicētiū motū eē iequalitatem cū nō solū terminari habeat ad inequalitatē sed ēt ad equalitatem. sicut enim per motuꝫ aliqua fiunt inequalia sic possunt fieri equalia ꝛ qđ dictum est de inequalitate respectu sui oppositi intelligendū est de alteritate ꝛ nō entitate respectu suorū oppositorum in nullo eni talium collocandus est motꝰ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Causa aūt in hoc ponere ꝙ indeterminatum qddā iam uidetur esse motus. Alterius autē coordinationis ꝓncipia ex eo qđ sunt priuatiua ꝛ idcirco priuatiua sunt. Neqꝫ eni hoc neqꝫ tale neqꝫ vnū ipsorum: quia neqꝫ aliorum predicamentorum.

¶ Assignat causam quare antiqui sic opinati sunt circa qđ duo facit qꝛ ꝓ facit qđ dictuꝫ est. secūdo qđ dā qđ supposuerat probat ibi ⌊ uideri aūt. ⌋ Dicit ergo ꝙ cā in hoc ponere. i. cā quare antiqui posuerūt motū in talibus generibus est qꝛ motus videt esse quoddam indeterminatū ꝛ videtur pertinere ad principia alterius coordinationis idest ad principia ꝑuatiua. Ex eo ergo ꝙ principia ꝑuatiua sūt indeterminata posuerūt motū eē: neqꝫ hoc. i. neqꝫ substātiā neqꝫ tale. i. neqꝫ qualitatē nec vnū ipsoꝝ predicamētorum qꝛ non posuerūt motū in aliquo predicamēto determinato ꝛ positiuo sed posuerūt ipsum in predicamēto indeterminato ꝛ priuatiuo. Notandū aūt ꝙ ut determinari habet ꝓ methaᶜᵉ Pythagoras posuit duas coordinationes principioꝝ uel duas coordinatiōes ꝑdicamētoꝝ. vnā per modū habitus. aliam per modū priuatiōis. ex parte eni habitus posuit finitum ipar vnū dextrū masculū quiescēs rectū lucē bonum ꝛ quadrāgulare. ex parte priuatiōis posuit alia decē ꝑdicamēta opposita his. s. ifinitū par plˀe sinistrū femininū motū curuū tenebras malū ꝛ altera parte lōgius predicti ergo phi loquendo de motu eo ꝙ quid in terminatū videt esse posuerunt ipm in genere priuationis dicēdo ꝙ est inequalitas uel nō entitas uel alteritas ut dictū est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uideri aūt idterminatū eē motū cā est qꝛ neqꝫ in potētiā eoꝝ que sūt generū neqꝫ in actū est ponere ipsū. Neqꝫ eni possibile esse quātitatē potētia moueri ex necessitate: neqꝫ qđ actu quantum est.

¶ Quia supposuerat esse motū quid indeterminatū Ideo hoc declarat dicens ꝙ causa uideri motum esse quid indeterminatum est qꝛ nec est eoꝝ generꝝ que sunt in potentia neqꝫ est possibile ipsum ponere in actu qꝛ motus nec videt esse actꝰ simplr nec potentia simpliciter: ideo videt eē quid indeterminatum: ideo subdit ꝙ neqꝫ ex necessitate mouetur qđ est possibile esse quātitatē. i. qđ est potētia q̄ꝫtū neqꝫ ex necessitate mouet qđ est actu q̄ꝫtū. ¶ Notandū aūt ꝙ ut patet per habita quādo aliqd simpliciter est in potētia ad aliud vnde mouet quādo nūc actu est illud: terminatus est motꝰ: motꝰ ergo nec est in actu simplr neqꝫ in potentia simplr: ꝛ qꝛ dicit quid medium inter illa: ideo videtur esse qd indeterminatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et motus quideꝫ actiuus quidam videtur esse: imperfectus autem.

¶ Falsificatis opinionibꝰ antiquoꝝ ostendit uerā eē opinionē propriā. circa qđ duo facit qꝛ primo proponit qđ itēdit. secūdo assignat cāꝫ dicti ibi ⌊ causa aut est. ⌋ Dicit ergo ꝙ motus vř eē qdā actꝰ imꝑfectꝰ. ex hoc aūt apparet uerā eē opinionē priꝰ positā de motu. Nā cū dictū sit ꝙ motus est actꝰ: nō actꝰ ut forā: sed nec actꝰ ut domꝰ: sed actus ut fieri uel actus ut edificari: cū actꝰ imperfectus sit actꝰ ut fieri: uerum est motum esse talem actum qualis dicebatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Causa aūt est: qm̄ imperfectū qđ possibile cuius est actus: propter hoc igitur difficile est ipsum accipere quid sit.

¶ Assignat cām quare motus est actꝰ imperfectꝰ ꝛ duo facit ꝓm ꝙ dupliciter hoc ostendit. secūda ibi ⌊ aut eni in priuatiōe. ⌋ Dicit ergo ꝙ cā quare motus est actꝰ impfectꝰ: est qm̄ est actꝰ eiꝰ qđ est imperfectū ꝛ possibile. Si ergo ipꝫ mobile cuiꝰ actus est motꝰ ꝓm ꝙ hꝰ dicit qd imperfectū ꝛ in potentia motꝰ qui est actus eiꝰ: erit actꝰ impfectꝰ ꝛ admixtꝰ potētie: ꝓpter hoc ḡ qꝛ talis est motꝰ difficile est accipe qd sit motꝰ. ¶ Notādū aūt ꝙ difficultas cognitiōis aliqñ cōsurgit ex defectu pōe. aliqñ ex defectu obi. Difficile eni ē uł etiā ipossibile cognoscere substātias separatas ꝛ difficile est cognoscē motū ꝛ relationē ꝛ materiā primam aliter tamē ꝛ aliter. Nam difficultas cognitionis in substantijs separatis cōsurgit nō ex defectu obiecti qꝛ illa sunt maxime intelligibilia sed ex defectu potentie quia ad manifestissima in natura sic se habet intellectus noster sicut oculus noctue ad luceꝫ dici. materiā aūt primam motum ꝛ relationem non de facili cognoscimꝰ ex defectu obiecti qꝛ talia habēt minimū de esse. bene ergo dictū est ꝙ de facili scit quid est motus qꝛ est quid incompletum ꝛ imperfectum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut eni in priuationē necesse est ipsum ponere: aut in potentiam: aut in actū simplicem. Hoꝝ aūt nullū videt contingēs. Relinquit igitur predictus modus actuꝫ quidē quendam esse: sed huiusmodi actū

qualem diximus difficile quidem videre contingentem autem esse.

¶ Adducit secūdā rationē ad ostendēdū ꝙ motus est actus iperfect⁹. dicit aūt ꝙ oportet ponere motū in priuatione: aut in potētiā: aut in actū simplicem ⁊ cōpletū: aut supple in actū incōpletū ⁊ diffinitū. q͛ nullū horū predictoꝝ triū videt̄ contingēs. i. videt̄ cōueniēs ꝙ sit mot⁹ q͛ nec est ꝑuatio nec potētia neq͛ actus simpl'r: reliquit̄ ergo predictus modus. s. motū esse actū quēdā ⁊ eē h⁹ actū qualē dicim⁹ videlicet incōpletū ⁊ diminutū ⁊ q͛ talis act⁹ est difficile est videre quid sit mot⁹ contingentē tamē esse q͛ lȝ sit difficile cognoscere motum contingit tamen motū esse ⁊ contingit habere cognitionē eius. ¶ Dubitaret forte aliquis cū actus incōpletus videat̄ esse quedam forma incōpleta. utrū sit mot⁹ idē ꝙ forma incōpleta. videt̄ autē ꝙ non: q͛ si esset idem ⁊ forma incōpleta: nō posset esse aliqua forma incōpleta quin in eo esset motus qđ apparet esse falsū. Oppositum videtur uelle cōmentator. Dicēdū ꝙ mot⁹ materialiter aliquo modo idē est ꝙ forma incōpleta uel ꝙ dispositio ad formā sed formaliter nō idē est. addit aūt ꝙ supra formā incōpletā uel supra illud qđ acq̄situm est ordinē ad illud qđ ulterius acquirendum restat. possum⁹ ergo dicere ꝙ materialiter aliquo modo idem sūt actio ⁊ passio motus ⁊ forma incōpleta. calefactio eni uel ipa etiā caloris forma dū est in fieri ⁊ habet esse incōpletum pōt importare actionē passionem motum ⁊ formā incōpletā. Sȝ actio est ut est ab agēte. passio ut suscipit̄ in passo forma incōpleta est ratiōe perfectionis acquisite. motus autem est prout supra id qđ est acq̄situm. Additur ordo ad cōplementū ita ꝙ si ordo ille intercrederet̄ ⁊ nō acciperet̄. ulteri⁹ pars post partem cessaret mot⁹. cōplete ergo rationē motus dicit forma incōpleta uel dispositio acq̄sita cū actuali ordine ad cōplemētū. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis cum de ratione motus videat̄ esse quid incōpletum cuȝ actuali ordine ad cōplementū in ratione motus quid est principali⁹ ⁊ formalius an ipsum incōpletū acquisitum an ordo ad cōplementum acquirendū. Dicenduȝ ꝙ sicut locus materialiter dicit ultimū corporis cōtinētis. formaliter ꝟo dicit ordinē ad vniuersum ⁊ huiusmodi ordo ꝑncipalius pertinet ad rationē loci q̄ȝ ipȝ ultimū uel ipsa superficies corporis cōtinētis ut declarabit̄ in quarto. sic de ratione motus est forma incōpleta ⁊ ordo ad cōplemētū. ordo tamē ipse ꝑncipalius ⁊ formalius est de ratione mot⁹ q̄ȝ forma incōpleta: qđ ex duobus patere pōt. primo q͛ motus est de genere successiuorū. Si enim motus non se teneret ꝑncipaliter ⁊ formaliter ex parte acquirēdi ⁊ non importaret principaliter ordinem respectu cōplemēti acq̄rendi sed formalior in motu eēt forma incōplete acquisita sequeret̄ ꝙ mot⁹ magis eēt de genere permanētiū q̄ȝ successiuoꝝ. Rursuȝ cū motus sit actus entis in potentia ut est in potētia si nō formalius se teneret ex parte acquirendi q̄ȝ ex parte acquisiti magis esset actus entis ut est in actu q̄ȝ ut est in potentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Mouetur autē ⁊ mouens omne sicut dictum est: cum sit potentia mobile.

¶ Uenatur aliam diffinitionē mot⁹ que est quasi materialis respectu prime. videlicet ꝙ motus est act⁹ mobilis in eo ꝙ mobile. Ad cuius euidentiā sciendum ꝙ lȝ ipsa mouentia contingat moueri non tamen mouentur in eo ꝙ mouētia sed in eo ꝙ mobilia. accidit enim mouenti ut mouens est ꝙ moueatur. ⁊ q͛ motus per se nō habet eē in mouente sed in mobili sequit̄ ꝙ motus non sit act⁹ mouētis in eo ꝙ mouens sed sit act⁹ mobilis in eo ꝙ mobile. Circa hoc aūt duo facit. q͛ ꝑmo ostendit ꝙ mot⁹ per se competit mobili. secūdo declarat ꝙ motus nō per se sȝ per accidēs competit mouenti: ibi⌊ accidit autē hoc.⌋ Circa ꝑmū duo facit q͛ ꝑmo tangit tria breuia media ꝑ que ostendit̄ ꝙ mot⁹ ꝑ se cōpetit mobili. secūdo ex his que dixerat concludit dictā diffinitionē mot⁹ esse bene assignatā ibi ⌊ vnde mot⁹.⌋ Prima pars posset diuidi in tres partes ſm ꝙ tres rationes adducit ad ostēdendū motū per se competere mobili. secūda ibi⌊ ⁊ cui⁹ imobilitas.⌋ tertia ibi⌊ adhuc agē eniȝ.⌋ ¶ Prima ratio talis est sicut dictū est omne mouēs mouetur cū sit in potentia mobile. sed supra mot⁹ per se competit ei qđ mouet̄ ergo mot⁹ per se cōpetit ei qđ est potentia mobile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et cui⁹ imobilitas quies est: cui eniȝ motus inest huius immobilitas quies est.

¶ Adducit secundā rationem ⁊ dicit ꝙ cui⁹ immobilitas quies est: illud supple est per se potētia mobile: sed motus inest huic cui immobilitas quies est ergo motus per se supple inest ei qđ est potentia mobile. ¶ Notandum aūt ꝙ quies ⁊ motus sunt apta nata fieri circa idem. Si ergo quies per se inest mobili ⁊ per se loquendo cuius immobilitas quies est illud est mobile sequitur ꝙ mot⁹ cuius oppositum est quies non insit per se nisi mobili. Quomodo aūt mot⁹ ⁊ quies insunt oīb⁹ corporibus phisicis circa principiū secundi declaratum⁹. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc agere enim inquantum huiusmodi ipsum mouere est. Hoc autem facit tactu quare simul ⁊ patitur.

¶ Ponit tertiam rationem ⁊ dicit ꝙ agere inquantum huiusmodi est ipsum mouere. facit auteȝ hoc idest agens mouetur tactu idest tangendo quare simul ⁊ patitur quia tactus est actiuorum ⁊ passiuorum ad inuicem. Si ergo motus est in mouēte uel in agente hoc est inquantum tangit ⁊ inquantum patitur: sed hoc est inquantū mobile ergo motus per se ⁊ ſȝ ꝙ huiusmodi competit mobili. formetur ergo sic ratio qđ non inest mouenti ⁊ agenti nisi inquantum tangit̄ ⁊ patitur ⁊ est mobile illud per se competit mobili non mouēti motus est huiusmodi ergo ⁊c̈. De hac auteȝ ratione ponit solem virtutē medij. videlicet ꝙ quia agens agit ⁊ causat motum tangendo. ideo simul patitur ⁊ mouetur quare nō mouetur in eo ꝙ agit sed in eo quod competit ei tactuȝ in eo ꝙ est mobile. tactus eniȝ naturalis non competit nisi mobilib⁹. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde motus actus mobilis est: inquantum est mobile.

¶ Ex his q̄ dixerat ꝯcludit diffōnē mot⁹ tāq̄ȝ uerā

q: qđ per se ⁊ ſm ꝙ huiusmodi cõpetit alicui illđ
cõpetit ei in eo ꝙ tale. sed ut ostensuȝ est motꝰ per
se ⁊ ſm ꝙ huiusmodi cõpetit mobili. ergo est actꝰ
eiꝰ in eo ꝙ tale. vnde sequit̄ ex dictis ꝙ motus sit
actꝰ mobilis in eo ꝙ mobile. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Accidit autem hoc tactu motiui: quare
simul ⁊ patitur.

¶ Quia ostẽderat motũ per se cõpetere mobili: ostẽ
dit motũ nõ per se sed per accidẽs cõpetere mouẽ
ti. Circa qđ duo facit q: primo facit qđ dictuȝ est.
secũdo ex his declarat quedam dubia circa motũ
ibi [⁊ dubiũ aũt.] Circa primuȝ duo facit ſm ꝙ
dupliciter ostẽdit motũ non per se sed per accidẽs
cõpetere mouenti. secũda ibi [spẽs aũt.] Prima
ratio talis est accidit aũt hoc ꝙ mouens moueat̄
tactu motiui. i. inquãtũ mouet tangendo. vnde q:
mouet tangendo simul patit̄: tota ergo cã q̃re mo
uens mouet̄ ⁊ patit̄ est q: mouet tangendo. Sed
accidit mouenti ꝙ moueat tangendo ergo accidit
ei ꝙ moueat̄ motuȝ. ergo nõ cõpetit mouenti per
se sed per accidens. ¶ Notandũ autem ꝙ non est
de ratione mouentis ꝙ moueat taugẽdo uľ ꝙ mo
ueat motũ ut ostendimꝰ in de generatione capitu
lo de tactu. bene ergo arguit̄ ꝙ mouenti nõ com-
petit motus per se sed per accidens cum mouere
tangendo nõ competit ei per se sed per accidens.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Spẽs aũt semp existimabit̄ aliqua mo-
uẽs. Aut eni hec aut qualis aut quãta: q̃
erit p̃ncipiũ ⁊ cã motꝰ. Cũ moueat actu
hõ: facit ex potẽtia existẽte hoie hoiem.

¶ Ponit secũdã rationẽ ꝙ motꝰ mouẽti nõ cõpetit
per se ȝ per accidẽs. ⁊ dicit ꝙ semp extimabit̄ ali
qua mouẽs spẽs. i. aliq̃ forma ⁊ aliquis actꝰ. quic
qđ ergo mouet: mouet ut est in actu. ⁊ tũc supplen
da est ratio q: cũ motꝰ cõpetat enti ut est in poten
tia per se. ergo nõ cõpetit mouẽti cũ mouẽs ſm ꝙ
huiusmodi nõ sit in potentia sed in actu. Q; auteȝ
mouẽs ȝ ꝙ huiusmodi sit in actu ⁊ ꝙ semp aliq̃
spẽs sit ratio mouẽdi: patet ꝙ semp est aliqua foia
que est: aut hoc. i. subſa: aut q̃lis: aut quãta. que for
ma cũ moueat est causa ⁊ principiũ motꝰ: ut homo
actu facit hoieȝ ex homine existente in potẽtia. ⁊
calidũ actu facit calidũ ex calido existẽte in poten
tia. ⁊ sic in ceteris motibꝰ semp agẽs se hẽt ut actu.
¶ Notandũ aũt ꝙ duplici via declaratũ est bene
eẽ assignatã hãc diffinitionẽ motꝰ. p̃mo per se ⁊ di
recte. Nã si motꝰ per se ⁊ ſm ꝙ hꝰ cõpetit mobi
li ut prima tria media ostẽdebãt: sequit̄ directe ꝙ
motꝰ sit actꝰ mobilis in eo ꝙ potentia mobile. Se
cũdo declaratũ est hꝰ q̃si idirecte. Nam si motꝰ uel
est actus per se mouẽtis uľ mobilis. si per se nõ cõ
petit mouẽti ut due ultime rõnes ostẽdebãt sequi
q̃si indirecte si motus per se nõ cõpetit mouẽti ꝙ
per se spectat mobili ꝙ sit actus mobilis in eo ꝙ
mobile. ¶ Dubitaret forte aliquis vnde est ꝙ hec
diffinitio dicit̄ esse quasi materialis. p̃ma aũt. s. ꝙ
motꝰ est actus entis in potẽtia ſm ꝙ in potẽtia di
esse q̃si formalis. Dicendum ꝙ ut declarari hẽt se
cũdo posteriorꝝ. omnis illa diffinitio que est demõ
strationis p̃nm dicit̄ eẽ q̃si formalis respectu diffi
nitionis eius que est demõstrationis cõclusio: iõ
ira ⁊ accẽsus sanguinis circa cor est materialis re
spectu huiꝰ diffinitionis qđ est appetitꝰ doloris in
cõtrario: q: hec per illã cõcludit̄. arguimꝰ eni hũt
habere accẽsum sanguinẽ: q: appetit vindictã: uel
q: appetit dolorẽ in cõtrario siue in inimico: sit q:
ex hoc ꝙ mobile mouetur ad formã que est in po
tẽtia ad illã. hec diffinitio ꝙ motꝰ est actꝰ mobilis
in eo ꝙ mobile cõcludi hẽt per diffinitionẽ illã ꝙ
est actus entis in potentia ſm ꝙ in potẽtia. Inde
est ergo ꝙ hec dicitur materialis illa vo formalis.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dubiũ aũt manifestũ est: qđ est motꝰ
in mobili. Actus enim huiꝰ ⁊ ab hoc.

¶ Declarat ex his que dixerat quedam dubia circa
motũ. Dubitabat̄ enim antiquitus utrũ motꝰ eẽt
in mouẽte uel in mobili. Rursus dubitabat̄ ꝙ cũ
motus sit aliquo modo actꝰ ⁊ mouentis ⁊ mobi-
lis utrũ sit idẽ actus utriusq̃. duo ergo facit ȝ ꝙ
duo dubia manifestat. secunda ibi [motiui autem
actus.] Dicit ergo ꝙ dubiũ antiquorꝝ manifestũ
est videlicet ꝙ motꝰ est in mobili nõ in mouẽte. est
enim actus huius. s. mobilis ab hoc. i. a mouente.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Motiui autẽ actus nõ alius est. Opor
tet qdẽ enim esse actum utriusq̃. Moti
uum quidẽ est in ipso posse. Mouens au
tẽ in ipo operari uel agere: sed est actiuũ
mobilis. Quare similiter vnꝰ utriusq̃ actꝰ
sicut idẽ spatium est vnius ad duo: ⁊ duo
rum ad vnũ ⁊ ascendẽtis ⁊ descẽdẽtis.
Hec eni vnũ qdẽ sunt: ratio aũt nõ vna.
Similiter aũt est ⁊ in mouẽte ⁊ in moto

¶ Declarat 2m dubiuȝ videlicet ꝙ motꝰ est vnus ⁊
idẽ: actꝰ mouẽtis ⁊ mobilis. d. ꝙ motui. i. mouẽtis
nõ est alius actꝰ supple q̃ȝ actꝰ mobilis. ⁊ subdit ꝙ
oportet aliũ eẽ actum utriusq̃: motũ eni siue mo-
bile ut habet alia littera ⁊ habens actum in ipso
posse suscipere uel in ipo posse moueri. mouẽs au
teȝ in ipso operari uel in ipso agere. sed mouẽs est
actiuũ. i. motiuũ mobilis illum eũdẽ actũ qui est
mobilis in eo ꝙ patit̄ est mouẽtis in eo ꝙ agit ⁊
q: sic est utriusq̃ similiter. i. tã mouẽtis q̃ȝ mobilis
est vnꝰ actꝰ. qđ patet per simile q: sicut est idẽ spa-
tiũ. i. eadã distãtia quã hẽt vnũ ad duo ⁊ duo ad
vnũ. ⁊ sicut est idẽ spatiũ ascẽdẽtis ⁊ descẽdẽtis
q: hec sũt vnũ ſm rem. ratio aũt eorꝝ nõ est vna si
militer in mouẽte ⁊ in moto: est eni vnꝰ actꝰ utriusq̃
sub alia tñ ⁊ alia ratione q: lȝ sit idẽ motꝰ qui est
a mouente in mobili tñ differt ratione: q: ut est a
mouẽte dicit̄ actio: ⁊ ut est in mobili dicit̄ passio.

Lectio. IIII.

b Abet aũt defectũ rationabilẽ. Ne
cesse est eni fortassis esse quendaȝ
actũ actiui ⁊ passiui. Hinc quidem
eni actio: illic eni passio: opꝰ enim ⁊ finis
huiusmodi qdẽ actio: illiꝰ autem passio.

¶ Postq̃ȝ determinauit phs de motu q: actio ⁊ pas
sio videnť annexa motui. hic circa actionẽ ⁊ passio
uẽ mouet quãdã rationabilẽ q̃onẽ circa qđ duo fa
cit. q: p̃mo ait huiusmodi q̃onẽ eẽ rõnabilẽ. secun
do de illa questione exequit̄. i. q̃ri ergo utrum di
cit ergo ꝙ hẽt qđ dictũ est rationabilẽ defectũ. i.

rationabilē questionē. Nā ut dictū est necesse est
fortasis esse aliquē actum actiui ⁊ passiui qui act⁹
hinc.i.ex parte agentis dicitur actio. illic.i.ex par
te patientis dicitur passio. Q̄d autē sic sit patet q̄z
opus ⁊ finis huiusmodi agentis est actio: illi⁹ aūt
s.patientis est passio. ¶ Notandū aūt ꝙ opus ⁊ fi
nis agentis dicitur actio. q̄z agētia pfectiora sunt
cū sunt coniuncta suis actibus. opus aūt ⁊ finis pa
tientis dicit̄ passio quia perfectio patientis est ex
influxu agentis ⁊ q̄z huiusmodi influxus videt̄ ha
bere rationē passionis: passio ⁊ motus sunt quedā
pfectio ⁊ quedā endelechia patiētis: si ergo res nō
debet destitui ꝓprijs finibus ⁊ ꝓprijs actib⁹ opor
tet dare ꝙ sit aliquis actus agētis ⁊ aliquis patiē
tis. ¶ Notandum autē ꝙ q̄z est dare aliquē actū
agentis ⁊ aliquem patientis oritur rationabilis
questio de actione ⁊ passione in quo esse habeant.
si enim non esset dare nisi actus agentium q̄z tunc
non competeret actus agenti per comparationē
ad passū. nec actus esset ab agente in passum opor
teret actus illos esse in agētibus tm̄. Rursus si nō
esset dare nisi actus passiuorum non esset dubium
huiusmodi actus esse in passiuis. sed quia tā agēs
q̄z patiēs habent suos actus ⁊ huiusmodi act⁹ cō
petunt patienti in comparatione ad agens ⁊ econ
uerso: ideo dubium est in quo esse habeant tales
actus. ¶ Notandum etiam ꝙ dicit habet rationa
bilē defectum.i.logicalem ut habet alia littera q̄z
ad questionē de actione ⁊ passione possunt fieri ꝓ
babiles rationes ad utranq̄ partem. uel possum⁹
dicere habēt defectū rationabilē q̄z ex quo tā agēs
q̄z patiens habent suos actus ⁊ huiusmodi actus
cōpetunt vni in cōparatione ad aliud rationabili
liter queritur in quo esse habeant tales actus siue
in quo habeāt eē actio ⁊ passio. ¶ Notādū aūt q̄d
ait ꝙ fortassis necesse est esse quedā actum actiui
⁊ passiui quia qualiter hoc sit nondum est manife
stū plene: ideo hoc quasi sub dubio relinqt. ¶ De
inde cum dicit.

¶ Quoniam igitur utraq̄ sunt motus: siq
dē alteri in aliquo sunt. Aut enim utraq̄
in patiente ⁊ moto sunt: aut in agēte sunt
utraq̄. Aut actio quidē in agente: passio
autē in patiēte est. Si autē oportet ⁊ hāc
actionem uocare: equiuoce quidem fit.

¶ Exequit̄ de huiusmodi questione circa q̄d duo fa
cit. q̄z primo exequit̄ arguēdo. secūdo soluēdo ibi
⌊ aut neq̄ alteri⁹. ⌋ Circa primū duo facit. q̄z p̄mo
arguit ad huiusmodi questionē si actio ⁊ passio po
nantur duo motus. secundo si ponātur vnus mot⁹
ibi ⌊ si vnus erit act⁹. ⌋ Circa p̄m duo facit q̄z p̄mo
premittit quandam diuisionē. secundo arguit con
tra mēbra illi⁹ diuisionis ibi ⌊ sed si hoc est. ⌋ ¶ Di
cit ergo q̄m agit̄ utraq̄.s.actio ⁊ passio sūt mot⁹ si
quidē sunt alteri.i.si sunt diuersi motus in aliquo
sicut in subiecto. aut ergo utraq̄ sunt in patiēte ⁊
moto. aut utraq̄ in agēte. aut ergo actio q̄dem in
agente passio aūt est in patiente. Si aūt daret̄ q̄r
tū mēbrū ut diceret̄ actionē eē in patiēte ⁊ passio
nē in agente cōstat ꝙ equiuoce sumet̄ actio ⁊ pas
sio. ideo subdit ꝙ si hanc.s.que est in patiēte opor
tet uocare supple actionē ⁊ illam supple que est in
agente passionē equiuoce utiq̄ fit nō ergo dandū
est hoc quartū membrū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At v̄o si hoc est in mouente: motus erit
Eadem enim ratio est in mouēte ⁊ in mo
to. Quare aut oē mouens mouebit̄: aut
habens motum non mouebitur.

¶ Arguit cōtra mēbra diuisionis predicte ad cuius
euidētiā sciēdū ꝙ lz dicta diuisio plura mēbra ha
beat omnia illa membra excepto vno ponūt eē mo
tum in mouente uel in agente. Nam cū tā actio q̄z
passio sit quidē motus siue ponat̄ actio in agēte ⁊
mouente siue passio siue utraq̄ semper sequitur ꝙ
in agente ⁊ mouente sit motus. solum ergo illō mē
brum 2m ꝙ tam actio q̄z passio ponuntur in patien
te ⁊ moto non ponit ꝙ in agente ⁊ mouēte sit mo
tus: sufficienter ergo improbant̄ omnia mēbra di
uisionis habite si ostendat̄ ꝙ in mouente ⁊ agente
s̄m ꝙ huiusmodi nō sit mot⁹ uel non sit actio ⁊ pas
sio ut dicunt motum. ⁊ ꝙ utraq̄ actio ⁊ passio eē
non possunt in patiente ⁊ moto. duo ergo facit s̄z
ꝙ hec duo ꝓbat. secūda ibi ⌊ si aūt utraq̄. ⌋ Ostēdit
ergo p̄mo ꝙ in agēte ⁊ mouente nō sit actio ⁊ pas
sio ut dicūt motū dicēs ꝙ si hoc est.i.actio ⁊ passio
est in agente cū actio ⁊ passio sit quidā mot⁹ sequit̄
ꝙ in mouente erit mot⁹: eadē eni ratio est in mouē
te ⁊ moto que supple est in agente ⁊ patiēte q̄z oē
agens ⁊ mouens ⁊ omne patiens motū. ponere er
go actionem uel motum in agente est ponere mo
tum in mouente. Si autem motus est in mouente
sequitur ꝙ aut omne mouens mouebitur: aut ha
bens motū nō mouebit̄. ¶ Dubitaret forte aliq̄s
vnde hec consequentia sequit̄ ꝙ si actio uel passio
ut dicunt motum ponantur in agente uel mouente
quia uel omne mouēs mouebitur uel in aliquo mo
tus erit q̄d nō mouebit̄. Uidemus enim in multis
agētibus ⁊ mouentibus esse motū hoc tamē nō ob
stante est deuenire ad motorē. In mobilem in quo
non est motus. ¶ Dicēdū ꝙ phūs intendit hic lo
qui de mouente ⁊ agēte per se ut differūt a patien
te ⁊ moto. si eni in agēte ⁊ mouente reperit̄ mot⁹
hoc nō est per se nec ut est agens ⁊ mouens sed ut
est patiēs ⁊ motū. si eni per se in mouēte esset mo
tus q̄z q̄d est per se est vniuersale sequeret̄ ꝙ in om
ni mouēte esset motus quo posito uel oē mouens
mouebitur uel in aliquo mouēte erit mot⁹ qui non
mouebit̄ quorum utrunq̄ est inconueniēs. Nam
sicut stare non potest ꝙ in aliquo sit albedo ⁊ non
sit album sic stare non pōt ꝙ in aliquo sit motus ⁊
non moueatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autē utraq̄ in moto sunt ⁊ in patiē
te: ⁊ actio ⁊ passio: ⁊ doctio ⁊ doctrina: cū
duo sint in adiscente. Primū quidem ꝙ
actus vniuscuiusq̄ nō in vnoquoq̄ erit.
Postea ⁊ incōueniens est per duos mo
tus simul moueri. Quedā namq̄ erūt al
terationes due vnius ⁊ in vnā speciem:
sed impossibile est.

¶ Ostendit ꝙ actio ⁊ passio non possunt poni in pa
tiente ⁊ moto. dicens ꝙ si utraq̄ sunt in patiēte ⁊
moto ⁊ actio scilicet ⁊ passio sequit̄ ꝙ ⁊ doctio ⁊
doctrina cū duo sint: sunt in adiscente q̄d se habet
ut patiens. quo posito sequūtur duo icōueniētia.
primū quidē q̄z actus vniuscuiusq̄ nō erit in vno-

quoqꝫ actio enim agentis ⁊ doctio non erit in eo
sed erit in adiscente ⁊ patiente postea inconueni
ens quia sequitur aliqđ mobile simul moueri per
duos motus. si eni actio ⁊ passio sunt duo motus
⁊ ambo sunt in patiente quia ostēsum est in agen-
te sm ꝙ huiusmodi nō esse motum sequitur ꝙ que
dam alterationes erūt due vniꝰ subiecti ⁊ in vna
specie. i. in vna forma qđ est impossibile idez mobile
moueri diuersis motibꝰ in vnam formam. ¶ Dicē
dū ꝙ res: aut distinguunt sz formā: aut sz materi
am. differentia aūt sm formā accipit ex alia ⁊ alia
ratione quidditatis. differentia vō sm materiā ex
alio ⁊ alio eē homo enim differt a leone qꝛ est alia
ratio humanitatis ⁊ alia natura leonis. sed sortes
est alius homo a Platone non qꝛ alia sit ratio hu-
manitatis in sorte ⁊ in Platone. sed qꝛ humanitas
habet aliud ⁊ aliud esse ⁊ in hoc ⁊ in illo: acciden
tia ergo ⁊ omnia que sunt in subiecto qꝛ eoruz esse
est ⁊ inesse numerantur penes subiecta in quibus
sunt. Nō ergo pōt esse ꝙ in eodē subiecto sint ali
qua duo differentia solum numero qꝛ tūc illa duo
haberent idez in esse cum sint in eodē subiecto: ha
bendo aūt idem in esse haberēt idē eē ⁊ eadē eēnt
numero. implicat ergo hec positio opposita qꝛ po
nit differentia numero non esse differentia nume-
ro. bene ergo dictuz est qđ scribitur quinto metha
phisicorū ꝙ quecūqꝫ sunt in eodē subiecto ⁊ diffe
runt ꝙ differunt forma. nō eni possunt differre so-
lo numero. Si ergo tam actio qꝫ passio est quidam
motus si sunt duo diuersi morꝰ cum per actionē ⁊
passionē vnū ⁊ idē subiectū tendat in vnā ⁊ eandē
formā qꝛ idem calefactibile per calefacere ut quia
agēs calefacit ipsum ⁊ per calefieri ut qꝛ calefit ab
agente tendit in calorem idez mobile mouebit ad
eandem formā diuersis motibus. quia motus reci
piūt speciē a termino in eodē mobili erunt duo mo
tus nō in specie differentes cum sint in eandē for-
mā sed solo defferentes numero qđ patet eē iposſi
bile qꝛ ut ostensum est in eodē subiecto duo aliqua
differentia solū numero esse nō possūt. patet ergo
quomodo ualet consequentia phi. ¶ Notādū aūt
hanc rationē philosophi sufficienter ostendere ꝙ
actio ⁊ passio duo diuersi morꝰ esse nō pñt cū sint
respectu eiusdē forme. ¶ Deinde cum dicit.

**¶ Sed vnus erit actus. Sed irrationabi-
le est ⁊ duorū ⁊ alterorū sm speciē eūdē
⁊ vnū esse actū. Et erit siquidem doctio ⁊
doctrina idē ⁊ passio ⁊ actio: ⁊ docere cū
adiscere idē ⁊ agē cū pati. Quare necesse
est oēz docentē adiscere: ⁊ agentē pati.**

¶ Exequitur de dicta questione si actio ⁊ passio po-
nātur vnus actus ⁊ vnus motus. d. ꝙ si actio ⁊
passio erit vnus actus. idest vnus morꝰ irrationa-
bile est. i. incōueniēs est. tāgit aūt. q. quatuor icon
ueniētia circa hoc. primū est qꝛ hoc posito cōtiget
duoꝝ alterorū idest duorum diuersorum sm spe-
ciem ut agentis ⁊ patientis esse vnū actū. Secun-
dū inconueniens est qꝛ idē est doctio ⁊ doctrina ⁊
actio ⁊ passio. tertium est qꝛ si idē est actio ⁊ passio
erit docere cū adiscere ⁊ agere cū pati: quare si hꝫ
eadē sunt sequit quartum incōueniens ꝙ necesse
est omnem docentem discere ⁊ omnē agētez pati.
¶ Deinde cum dicit.

**¶ Aut neqꝫ actū alteriꝰ in altero eē incōue
niēs est. Est eni doctio actꝰ docentis. In
quodā eni ⁊ nō decisus: sz huiꝰ in hoc.**

¶ Soluit circa qđ duo facit qꝛ primo facit qđ dictū
est. scdo per modum epilogi ostēdit ex his que
dicta sūt manifestas esse in diffinitiones datas de
motu tam vniuersaliter qꝫ particulariter ibi⌊ quic
qd igit. ⌋ ¶ Ad euidētiam prime partis sciēdū ue
ritatē quesiti in hoc consistere ꝙ actio ⁊ passio sūt
vnꝰ morꝰ ⁊ ꝙ ambo sunt in patiente ⁊ non in agē
te. Cū ergo phūs quasi septez rationes adduxerit
arguendo ad questionē propositā due rationū illa
rū nō cōtradicunt huic ueritati. Nam prima ratio
ostendēs actionē per motū nō esse in mouente hu
ic ueritati nō cōtradicit cum nos ponamꝰ actionē
⁊ passionē esse in passo nō in agente. sic etiā ratio il
la ducēs ad inconueniens ꝙ idem mobile moue-
bitur duobus motibus respectu eiusdez forme no
bis non contradicit quia non ponimus actionez ⁊
passionem esse duos motus sed vnum: restat ergo
soluere alia quinqꝫ: quia si actio ⁊ passio sunt vnus
motus ⁊ sunt in moto quinqꝫ tacta sunt que viden
tur contradicere huic. primū est ꝙ actio vniuscu
iuslibet nō erit in vnoquoqꝫ 2ᵐ autem diuersoruz
idē erit actꝰ. tertium est ꝙ idem erit actio ⁊ passio
quartū ꝙ idē erit agere ⁊ pati. quintum ⁊ ultimus
ꝙ omne agens patietur ⁊ econuerso. Soluit ergo
ad ista sed nō eo ordine quo posita sunt propter qđ
quinqꝫ facit sm ꝙ ad hoc quinqꝫ soluit. secūda ibi
⌊ neqꝫ enim vnum. ⌋ tertia ibi⌊ nec necesse. ⌋ quar
ta ibi⌊ at vō neqꝫ. ⌋ quinta ibi⌊ omnino autem di
cere. ⌋ Dicit ergo ꝙ nō est incōueniēs actū alteriꝰ
esse in altero. doctio eni est actio docentis est tamē
in altero quia est in adiscente: ideo subdit ꝙ huius
modi actus est in quodā. i. in adiscente nō decisus
sed est huiusmodi in hoc actio eni quamdiu est cō
tinue absqꝫ decisione est ab agente in passū. ¶ No
tandum aūt ꝙ duplex est actio. quedā trāsiens in
exteriorē materiā ⁊ est perfectio passi. quedā non
trāsiēs ⁊ est pfectio agētis. cū ḡ dicit ꝙ actio vnius
cuiusqꝫ est in vnoquoqꝫ. ut aūt actio vniuscuiusqꝫ
agētis est in vnoquoqꝫ agēte: intelligēdū est de ac
tione nō trāseūte. morꝰ aūt est actio trāsiēs in exte
riorem materiā. talis ergo actio lꝫ sit agētis tamē
quia est transiens extra ut in subiecto nō est in agē
te sed in passo. ¶ Deinde cum dicit.

**¶ Neqꝫ enim vnum duobus phibet ni-
hil eundē esse actum: non sicut esse idem:
sed sicut est quod potentia est ad agens.**

¶ Soluit ad aliud qđ videbatur incōueniens dicēs
ꝙ nihil prohibet vnum ⁊ eundem actum esse duo
bus non tamen sicut idem esse idest non sm eandē
rationem: sed sicut qđ est in potentia ad agēs: nam
cū passū sit in potētia ad agēs. ⁊ actio ⁊ passio nō
sunt in passo sm eandem rationē sed ut est ab agen
te dicit actio ut suscipitur in passo qđ est in potētia
ad agēs dicitur passio. ¶ Dubitaret forte aliquis
quomodo eē potest ꝙ diuersorum sit idē actus. di
cendum ꝙ sicut iudicamus de esse sic debemus iu
dicare de actione. sicut ergo nō est icōueniēs ꝙ ali
qbꝰ duobꝰ cōpetat vnū esse: sic non est inconueni-
ens ꝙ aliqbꝰ duobꝰ cōpetat vnū actū. ¶ Si eni ali
qua duo eēnt potentia tm̄ nunqꝫ ex eis fieret vnus

sm eē: sic etiam si essent actu tm̄ nō constituerent vnū sm esse sed sic vnū est in potentia aliō in actu sic eis potest competere vnū esse. ideo dicit in secū do de aīa q non oportet querere quō ex figura cere z cera fit vnū. eo enī ipso q cera est in potentia ad talem figurā ex illis duob⁹ fit aliquod vnū ex quo apparet q nunq̄ vnum esse est a duobus sm ratione. oportet enī omne diuersarum rationum ex quibus fit vnum sm esse: z sicut illa sunt diuersarum rationū sic esse qō est ab illis ea respicit sub ratione diuersa. Nam vnum respicit ut actum alterum respicit ut potentiā. qō ergo dictum est de eē intelligendū est de actu siue de actione. si enī eēnt aliqua duo quorū utrūq eēt similiter in actu vel similiter in potentia sm q huiusmodi nō agerent nec paterent adinuicē z illis duobus nō posset cōpetere vnus actus. sed si vnū sit in actu alterum in potentia: q: eadē actio procedit ab agēte ut suscipitur in passum vnus z idē actus erit agētis z patientis sed non sub eadē ratione. sed agentis erit ut est in actu z ut influit. patientis vo ut est in potētia z ut suscipit actum illū. sufficiēter ergo phūs ostēdit eundē actum posse esse actiui z passiui cum ait h attingere, quia passum est in potentia ad agens. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Neq necesse est docentem adiscere: neq si pati z agere idem est: non tamē tanq rationē esse vnam qō quid est esse dicētē: sicut tunice z indumētū: sed sicut via a thebis ad athenas z ab athenis ad thebas quēadmodū dictum est prius. Non enī oīa eadē insunt quolibet modo eisdē sed solum quibus esse idē est.

ℂ Soluit ad aliud inconueniens q neq necesse est docētē adiscere uel agētē pati. neq enī h sequit si idē est agere z pati ita tamē q non sit idem tanq esse rationē vnā dicentē q quid erat esse: sicut tunicē z indumēti est vna ratio: agere enim z pati nō sunt vnū sm rationē sed sunt vnū sicut via qua itur a thebis ad athenas z qua itur ab athenis ad thebas quēadmodū dictum est pri⁹: z q: nō oīa eadē quolibet enim z quocūq modo sumpta insunt. i. cōueniūt eisdē sed solū ea quibus est eadē essentia i. eadē ratio nō enī valet actio cōpetit agenti z est idē qō passio ergo passio competit agenti z agēs patit nō actio z passio essent idē sm rationē. ℂ Notandū aūt q sicut nō valet homo est spēs sortes est homo ergo sortes est spēs q: accidit homini z extraneū est ab eo qō predicet de sorte ut stat sub h attributo species sic nō valet actio cōpetit agenti actio est passio ergo passio cōpetit agēti q: accidit actioni z extraneū est ab ea q sit passio q cōpetit agēti. z q: variat ibi ratio medij z cōmittitur ibi fallacia accidētis. iō phūs ait q nō semp eadē insunt eisdē nisi accipiant sub eadē ratione immo cōmittit ibi fallacia accidentis. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ At vo neq si doctio z doctrina idem z adiscere z docere idem: sicut neq si spatium vnum distantium sit: z distare hinc illuc z inde huc vnum z idem est.

ℂ Soluit ad illō incōueniēs: arguebat enī supra q si idē est doctio z doctrina q idē sit adiscē z docē h enī nō sequit sicut si idē est spatiū z eadē est distātia aliquorū distātiū q distare hinc illuc z inde huc est vnū z idē. ℂ Notādū aūt q spatiū existēs inter aliq duo aliter accipit ut est spatiū z ut importat quoddā distare. Nā spatiū dicit ut ꝯsiderat sm se. distare vo nominat spatium implicatū ad terminos. eadē est ergo via ad sursū z deorsū z ecōuerso z idē spatiū sed non est idē distare a sursū z deorsū z cui cōpetit vnū nō cōpetit aliud: que enī sunt deorsū distāt a sursū non a deorsū z que sunt sursū a deorsū z nō a sursū. Idē est ergo spatiū sm se cōsideratū sed non est idē distare nec est idē spatiū sm rationē ut applicat ad diuersos terminos: z q: ut dictum est distare a sursū vel a deorsū nō nominat spatiū simpliciter sed ut applicat ad terminos: cū diuersi sunt termini erit aliud z aliud distare hoc z illō nō obstante q est idē spatiū sic nō est idem adiscere z docere dato q sit idē doctio z doctrina. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Omnino aūt dicere est: neq doctio cū doctrina: neq actio cū passiōe idē ꝓprie est: sed cui insunt. h. motus. Quod enim huiusmodi in h z qd huiusmodi ab hoc actum esse ratione: alterum est.

ℂ Soluit ad aliud incōueniēs dicēs q oīno est dicē q neq doctio est z doctrina neq actio cū passiōe est idē sed q est idē motus cum h insunt: q: est esse alterū actū ratione qō est huiusmodi in hoc z qō est huiusmodi ab hoc. ℂ Notandū aūt q actio z passio nō sunt idem actus sm rationē. Idē enī motus est actus agentis z patiētis z est actio z passio sed nō sub eadē ratione sed est actio z est actus huiusmodi .i. agētis q: est ab hoc. est aūt passio z est actus huiusmodi. i. patiētis nō q: est ab hoc. i. a patiēte. sed q: est in hoc. i. in passo. ℂ Dubitaret forte aliqs si actio z passio sunt idē realiter z sunt idē mot⁹ quō possunt facere diuersa predicamenta dicēdū q res sicut se hñt ad eē sic se hñt ad cognoscitiā q ex modis essendi sumunt modi itelligēdi sicut ergo se hñt res ad cognosci sic se hñt ad signari ita q ex modis intelligēdi sumūtur modi significādi uel pdicādi z denominādi. sicut g loqmur de esse rerū z de cognitione earū sic loqui debem⁹ de significationib⁹ z pdicatiōib⁹ earūdē. sic aūt videm⁹ in ipso eē q res nō solū hēt eē per cās itrinsecas sz per extrīsecas: lz enī per quādā approꝑatiōnē dici possit q cause itrinsece faciūt ad eē. extrīsece vo faciūt ad fieri. ꝯueniēter tn̄ loquēdo oēs cāe faciūt ad eē q: etiā que faciunt ad fieri quodāmō faciūt ad eē sicut ergo cause quedā sunt extrinsece quedā intrinsece z sicut effectus cōparari pñt ad causas intrinsecas z extrinsecas sic etiā z predicationes z denominationes fieri hñt per causas intrinsecas z extrīsecas uel etiā per effect⁹ intrinsecos z extrinsecos: dicit enī op⁹ humanū cū tn̄ humanitas nō sit in opere denominat tn̄ humanitas op⁹: eo q op⁹ illud sit causatū ab hoīe z sicut effect⁹ denominari hēt per cāz exteriorē sic denominari pōt causa per effectū extrinsecū: dicit enī ꝗs domificator eo q sit causa dom⁹: effect⁹ ergo denominat cām q: suscipit esse ab ea z causa effectum q: dat ei esse. utroq ergo modo ex modis essendi sumūtur modi predicandi siue sumunt mo-

di essēdi prout cause dant esse effectib⁹. siue prout effect⁹ suscipiūt eē a causis. Ampli⁹ hui⁹ habitudines accepte ex modis essendi non solū sumunt̄ f₃ causam ⁊ causatū sed etiā fm mēsurā ⁊ mēsuratū uel f₃ aliū modū debitū. omnis enim debita rei habitudo ex modis essēdi sumit originē. si ergo ex talibus habitudinibus modi predicādi sumi debēt cum hui⁹ debite habitudines sumātur. Itē nō solum per cōparationē ad interiora sed etiam per respectū ad exteriora. bene ergo dictum est q̄ pdicamenta quedā sumunt̄ ex intrinsecis. omnia eni illa sex genera de quibus in sex principijs determinatur respectu exterioꝝ sumpta sūt: ut ubi sumit̄ per cōparationem ad locum quando per comparationem ad tempus. sic etiam actio agens denominat ut cōparat̄ ad patiēs: q̄d est extra ipm. ⁊ passio denominat patiens ut cōparat̄ ad agens. si ergo actio ⁊ passio essent pdicamēta sūpta respectu intrinsecoꝝ opoꝛteret q̄ in ipso passo essēt due res quarū vna esset actio ⁊ alia passio. sicut q̄ quantitas ⁊ substantia sunt duo predicamēta sumpta respectu intrinsecorū nunq̄ eēnt duo predicamenta quātitas ⁊ substantia nisi in ipsa re essent aliq̄ duo realiter differentia quorū vnū esset substātia ⁊ aliud quātitas. Sed q̄ actio ⁊ passio sunt sumpta respectu extrinsecoꝝ sufficit q̄ agēs qd̄ est extra passum respectu cui⁹ dicit̄ actio: ⁊ q̄ passū qd̄ est extra agēs respectu cui⁹ dicit̄ passio sunt realiter differētia ad hoc q̄ actio ⁊ passio fm rei ueritatē duo predicamēta cōstituant̄. sic ergo imaginari debemus q̄ actio ⁊ passio fundant̄ in eodē motu sicut distare a sursum ⁊ deoꝛsū fundant̄ in eodē spatio q̄; ergo distare hoc ⁊ illō dicit aliquid per respectū ad terminos. ⁊ō vnū distare differt ab alio q̄ vnus terminoꝝ ab alio est distinctus sic q̄ actio ⁊ passio nō dicūt ipm motū f₃ se. sed dicūt huiusmodi motū per relationē ad agēs ⁊ ad patiēs nō idē predicant actio ⁊ passio. ideo neq̄ sunt vnum predicamentum. patet ergo q̄ respectu terminoꝝ ⁊ respectu extrinsecorum sumitur tam predicamētū actionis q̄ passionis q̄ huiusmodi termini sunt distincti. actio ⁊ passio distincta faciunt predicamenta: qui ergo vult actionē ⁊ passionē vnū esse predicamētū: q̄ in ea in quo sunt vna est res ignorat modū accipiēdi pdicamēta. q̄ credit actionē ⁊ passionē eē accipiēda penes intrinseca cū ostēsū sit q̄ nō constituant predicamenta nisi respectu extrinsecorū. ¶ Ulteri⁹ foꝛte dubitaret aliquis q̄ si mot⁹ est idē realiter q̄ actio ⁊ passio videt̄ q̄ nō sit in quatuoꝛ generib⁹ ut supra dicebat̄ sed sit solū in predicamēto actionis ⁊ passionis. ¶ Dicēdū q̄ mot⁹ materialiter in predicamento actionis est: q̄ est ipsa actio: ⁊ est in predicamento passionis q̄ est ipsa passio: foꝛmaliter tū nō est in pdicamēto actionis nec ⁊ passionis q̄ mot⁹ fm q̄ huiusmodi nec dicit aliquid per cōparationem ad agens nec ad patiens. Sed per cōparationē ad foꝛmā que per motum inducitur. motus ergo ut mot⁹ est foꝛmaliter sumptus est in eodem genere cum foꝛma uel cum re que per foꝛmā inducitur ut supra ostendebatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quid quidē igit̄ mot⁹ sit ⁊ ul̄r ⁊ f₃ partē dictū est. Nō eni inmanifestū est quomodo determinabitur spēꝝ vnaqueq̄ ipsius. Alteratio q̄dē enim alterabilis fm q̄ est alterabile: endelechia est.

¶ Ostendit per modū epilogi ex his que dicta sunt manifestas esse diffinitiones de motu tam vniuersaliter q̄ particulariter. ⁊ duo facit f₃ q̄ due sunt tales diffinitiones. secūda ibi [ampli⁹ aūt.] dicit ergo qd̄ dictum est quid sit motus ⁊ ul̄r ⁊ etiam fm partē. nō eni immanifestū est quomodo declarabitur vnaqueq̄ specierū ipsius motus. Nam si motus est act⁹ mobilis in eo q̄ mobile: manifestū est q̄ alteratio est actus ⁊ endelechia alterabilis fm q̄ alterabile ⁊ sic de alijs speciebus motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ aūt noti⁹ que pō actiui ⁊ passiui inquātū huiusmodi: simplr̄q̄ ⁊ iter̄ fm vnūquodq̄: quoniam edificatio: aut medicatio. Eodē autē dicet̄ modo ⁊ de alijs motibus singulis.

¶ Ostendit etiā manifestā esse aliā motus diffinitionem ex his que dicta sunt notī⁹ supra est nobis illa diffinitio que est q̄ mot⁹ est actus actiui ⁊ passiui potētia inq̄tū huiusmodi: ⁊ huiusmodi diffinitio est nota nō solum simpliciter uerum etiam fm vnāquāq̄ speciem motus: quoniam edificatio ⁊ medicatio sunt huiusmodi actus. eodē autē modo manifestum est ⁊ de singulis alijs motibus q̄ sūt act⁹ idest actiui ⁊ passiui fm q̄ passiuum est in potentia ad suscipiendum ⁊ agens ad agendum. fm eni potentiam actiuam agentis ⁊ passiuam patientis sumitur omnis motus.

Lectio. V.

Q Uoniā aūt de natura sciētia est circa magnitudines ⁊ temp⁹ ⁊ motū quorū vnūquodq̄ necesse est: aut infinitū: aut finitū eē. Et si nō omne sit infinitum: aut finitū: ut passio: aut pūctū. Taliū eni foꝛtasse nullum necesse est in altero horum eē cōueniēs: utiq̄ erit de nā negociātē ɔsiderare si ē: aut nō ē: ⁊ si ē qd̄ ē.

¶ Postq̄ phs determinauit de motu in pte ista determinat de infinito circa qd̄ duo facit: q̄ primo pbat qd̄ spectat ad naturalem philosophuz determinare de infinito. secūdo incipit determinare de ipso ibi [⁊ omne tanq̄ principia.] Circa primum duo facit fm q̄ dupliciter probat intentum. pmo enim probat hoc ratione. secūdo vō signo ibi [Signū autē.] dicit ergo q̄ q̄ sciētia de natura est circa magnitudines ⁊ circa tēpus ⁊ motum quorum vnumquodq̄ necesse est: aut finitum: aut infinitum eē. ideo supple spectat ad naturalē considerare de infinito ⁊ finito. ⁊ addit q̄ si nō omne est finitum aut infinitum q̄ passio ⁊ punctuz ⁊ foꝛtasse nullū talium necesse est taliū collocari in altero horū q̄ talia nec sunt finita: nec infinita. lʒ ergo talibus nō conueniat nec finitas nec īfinitas. tn̄ q̄ multa cōsiderat naturalis que sunt finita: aut infinita. ideo negociātem de natura cōueniēs erit cōsiderare si est infinitū: aut si nō est: ⁊ si est quid est. ¶ Notandū q̄ nō opoꝛtet ea que sunt de consideratione naturalis inesse omnibus naturalibus. non enim opoꝛtet si naturalis cōsiderat de finito ⁊ īfinito q̄ h̄ in

ralis inesse oib⁹ nālib⁹. nō enim opꝫ si nālis ꝯsiderat de finito ꝛ īfinito ꝙ h̄ insit oib⁹ nālib⁹. lꝫ ergo passio ꝛ pūctū ꝛ plura talia que de se nō sunt quāta sint de ꝯsideratiōe nālis que nec sunt finita nec infinita poterit tñ nālis cōsiderare de finito ꝛ infinito: qꝛ h̄ꝫ cōsiderare de magnitudine tp̄e ꝛ motu que opoꝛtet uel finita uel infinita eē. ℭ Notandū est etiā ꝙ cuius est cōsiderare subiectū eius est cōsiderare ꝑprias passiones illius subiecti: ꝛ qꝛ ꝑ se dicere quātitatis videm⁹ eē finitū aut īfinitū: qꝛ rō finiti ꝛ īfiniti ꝯtingit quātitati cum magnitudo tēpus ꝛ mot⁹ gd quātū dicāt cū spectat ad nālem cōsiderare de h⁹ quātis spectat ad ip̄m cōsiderare de finito ꝛ infinito. ℭ Notādū aūt ꝙ ait pūctū passionē ꝛ talia foꝛtassis nō eē finita nec īfinita qꝛ passio lꝫ nō sit finita nec infinita per se: pōt tñ h̄ ei cōpetere per accñs. Albedo enim uel coloꝛ qui videt̄ eē ꝑpria passio sup̄ficiei pōt eē gd extēsum ꝛ gd quātū rōne subiecti in quo fundat̄: sic etiā punctus lꝫ nō sit īfinitus priuatiue qꝛ nō est apt⁹ natus finiri: est tñ infinit⁹ negatiue qꝛ nō est finit⁹ ꝛ iō ph̄s nō simpl'r sed sub dubio negat talia finita uel infinita. ℭ Dubitaret foꝛte aliqs: qꝛ si ph̄us ꝯsiderat de infinito qꝛ cōsiderat de tp̄e qd̄ necesse est esse finitū aut infinitū: videt̄ ꝙ p̄us debuit tractare de tp̄e ꝙ̄ de infinito. ℭ Dicēdū ꝙ nālis ꝯsiderat de īfinito: nō solū rōne tp̄is: sed etiā rōne mot⁹. ꝛ p̄ncipalius cōsiderat de eo rōne mot⁹ ꝙ̄ rōne tp̄is. sufficit ergo eū p̄us determinasse de motu ut nūc determinare possit de infinito. ℭ Ulteri⁹ foꝛte dubitaret aliqs utrū spectat ad nālē cōsiderare de infinito. videt̄ ꝙ nō: qꝛ qd̄ nō rep̄it̄ in nālibus nō est de cōsideratione nālis: sed infinitū non inuenit̄ in nālibus oī nā cōstātiū est terminus ꝛ rō magnitudinis ꝛ augmēti ut dicit̄ in scd̄o de aīa. ꝯsiderare ergo de infinito nō spectat ad nālē. ℭ Dicēdaꝫ ꝙ infinitū dupl'r pōt accipi: potētia: ꝛ actu. infinituꝫ aūt in potentia qd̄ est infinitū diuisione uel in successiuis. in nālib⁹ rep̄iri h̄ꝫ. infinitū aūt actu ut ꝙ sit aliqd̄ coꝛpus h̄ñs actu infinitā magnitudinem in nālib⁹ rep̄iri nō pōt ut ꝑbabit̄ infra: ꝛ ut declarari h̄ꝫ p̄mo celi ꝛ mūdi. ℭ De utroqꝫ aūt infinito determinare h̄ꝫ in nālib⁹ de infinito in potētia habet cōsiderare nālis ꝙ rep̄it̄ in nālib⁹. de infinito aūt actu etiā cōsiderare h̄ꝫ aliquo mō: quia oppositoꝝ eadē est disciplina: ꝛ rectū est index sui ꝛ obliqui sicut cuius est cōsiderare rectū eius est cōsiderare obliquū: sic cuius est cōsiderare finitū eius est cōsiderare infinitū. sufficit ergo nālia esse finita ut nālis ph̄us possit de infinito facere mentionē. signāter ergo ph̄us ait magnitudinē tēpus ꝛ motū eē finita aut infinita: qꝛ quodcūqꝫ hoꝝ detur ꝑbabit̄ ꝙ spectat ad nālē cōsiderare tā de infinito ꝙ̄ de finito cū dictū sit ꝙ oppositoꝝ eadeꝫ est disciplina. Ad obiectū aūt in ꝯtrariū patet solo q̄a nō opoꝛtet ꝙ qcqd ꝯsiderat nālis sit in nālib⁹: sed sufficit ꝙ ipsum uel ꝙ eius oppositū in naturalib⁹ habeat reperiri. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Signum enim ꝙ huiusmodi sciētie propria consideratio de ipso est. Omnes enim qui videntur rationabiliter tetigisse huiusmodi philosophiam: fecerunt uerbū de infinito.

ℭ Pꝛobat hoc idē per signū. d. signū eē ꝙ huiusmodi scīe. s. nālis ꝑpria cōsideratio est de infinito: qꝛ oēs ph̄i qui vident̄ rōnabiliter tetigisse ph̄iam huiusmodi idest nālē fecerūt uerbū de infinito. Signū est ergo ꝙ spectat ad nālē ph̄iam cōsiderare de infinito ex quo oēs de natura rōnabil'r loquentes de infinito mētionē fecerūt. ℭ Deīde cū dicit.

ℭ Et omnes tanqꝫ principium quoddaꝫ ponunt eorum que sunt. Alij quidē quēadmodum Pythagorici ꝛ Plato per se non sicut accidens alicui alteri: sed sicut substantiam ipsum esse infinitum.

ℭ Incipit determinare de ipso infinito circa qd̄ duo facit. qꝛ p̄mo determinat de eo ſm opinionē aliorum. scd̄o determinat de ipso ſm opinionē ꝑpriā determinādo ꝟitatē circa ipsum. scd̄a ꝑs incipit q̄si iuxta finē huius tertij ibi. qd̄ qdeꝫ igit̄. Circa p̄mū tria facit. qꝛ p̄mo narrat opinionē antiquorū de ipso infinito. 2⁹ adducit rōnes per q̄s moueri poterāt ad sic opinādū. 3⁹ improbat opiniones illas. scd̄a ibi. rōnabil'r aūt. tertia ibi. h̄ꝫ autē dubitationē. Loquētes aūt de nā ꝛ de infinito diuisi sunt. qꝛ qdam loquebant̄ nāliter ut Anaxa. ꝛ Democri. qdā ꝟo nō nāliter ut Pythago. ꝛ Plato qui de nālib⁹ loquētes assignauerūt rōnes non nāles sed mathematicas. in narrādo ergo opiniones antiquoꝝ de infinito duo facit. qꝛ p̄mo narrat opiniones loquētiū nō nāliter. scd̄o loquētiū nāliter. ibi. de nā aūt oēs. Circa p̄mū duo facit. qꝛ p̄mo narrat opinionē Platonis ꝛ Pytha. loquētium nō nāliter. scd̄o dat drīam inter eos ibi. p̄ter ꝙ Pytha. Dic ergo ꝙ oēs loquentes de infinito ponūt ip̄m tanqꝫ quoddā p̄ncipiū eoꝝ que sunt. i. entiū: sed diuersimode: qꝛ alij ut Pytha. ꝛ Plato ponūt infinitū eē aliqd per se nō sicut accñs alicui alteri: sed dicūt ipsum infinitū eē sicut subiectū. i. sicut substātia quedā per se exñs. ℭ Dubitaret foꝛte aliqs utrū uerū sit qd̄ Pythago. posuerūt infinitū eē substātiā. ꝛ videt̄ ꝙ nō. nam Pytha. posuerūt infinitū circa numeros. numeri aūt nō sunt substātia: sed sunt quedā sp̄es quātitatis. Dicendum ꝙ ad hāc q̄onē r̄ndet cōmētatoꝛ dicēs numeros infinitos quos ponebat Pytha. eē sub̄as: qꝛ ponebat eos eē p̄ncipia sub̄aꝝ. Si ergo p̄ncipia sub̄e sunt sub̄a Pythago. ponēdo infinitū in numeris: ꝛ dicēdo nūos eē p̄ncipia sub̄aꝝ posuerit infinitū h̄ere rōnē sub̄e: sic etiā ꝛ Plato ponēs mathematicalia p̄ncipia nāliū coꝛpoꝝ ponebat infinituꝫ habere rōnem substātie. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Pꝛeter hoc quod pythagorici quideꝫ in sensibilibus. Neqꝫ enim abstractuꝫ faciunt numerum: ꝛ extra celum infinitum Plato autem extra nullum esse coꝛpus neqꝫ ideas: eo quod nusqꝫ sint: ipse tamē infinitum ꝛ in sensibilibus ꝛ in illis esse.

ℭ Dat differētiā inter eos. circa qd̄ duo facit ſm ꝙ duplicē drīam assignat. scd̄a ibi. ꝛ hi qdē. Cōtinuet̄ sic. Plato ꝛ Pytha. cōuenerūt loquēdo de infinito p̄ter idest excepto ꝙ differūt: qꝛ Pytha. posuerūt infinitū eē in sensibilibus. sicut enim faciunt numerū abstractū a sensibilib⁹ sic ponunt coꝛpora sensibilia infinita: ꝛ ſm eos erit īfinitū extra

celum. Plato aūt nō sic: q2 extra celum nullū ponit corpus neq3 ideas eo φ ipse idee nusq3 sint. posuit enim Plato ideas nō cōtineri sub tpe nec sub loco cum dicit eē infinitū ⁊ in sensibilibus ⁊ in illis idest ideis. ℭ Notādum aūt Pythagoram posuisse infinitum extra celum: q2 que sunt infra celū celo clauduntur: ideo dicebat ea īfinita nō eē. sed extra celum posuit numeros ⁊ corpa que dicebat infinita. ℭ Notādū etiam differētiam hāc assignatam duo in se cōtinere. pmo q2 Pythago. differebat a Platone: q2 nō ponebat infinitum extra sensibilia. Plato aūt posuit: q2 ponebat infinitū non solum esse in sensibilibus: sed etiam in ideis. secūdo differebat q2 Plato nō posuit infinitū extra celum nihil enim posuit Plato extra celū eē. oīa enim sensibilia posuit inter celum. ideas aūt nec posuit itra nec extra: sed Pytha. posuit sensibilia extra celum que dixit esse infinita. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et qui qdē infinitū esse parē. Hic quidē enim cōprehensus ⁊ sub impari reclusus adhibet his que sunt infinitatem.

ℭ Assignat aliam inter eos dīām: q2 Pytha. attribuebat infinitatem numero pari. Plato vo māe. dicebat enim magnū ⁊ paruū que se tenēt ex pte materie habere rōnem infiniti. duo aūt facit fm φ duplicitr pbat Pythago. attribuisse infinitatem numero pari. pmo enim pbat Pytha. hoc per rōnes scdo per signū. scda ibi. Signū aūt. Dicit ergo φ si Pytha. dicebāt infinitū eē parem. Nam q2 hic s. numerus par est cōprehēsus ⁊ cōclusus sub impari: ergo par numerus de se est infinitus ⁊ adhibet idest pbet infinitatē his que sunt idest entibus ℭ Notādum aūt φ in corporibus ideo quādā infinitatem aspicimus: q2 semp sunt corpora diuisibilia in duo equalia. ideo enim diuisio corporū vadit in infinitū: q2 semp pōt diuidi corpus in duas medietates. cum ergo sit de rōne numeri paris φ possit diuidi in ptes eqles uel in duas medietates par numerus de se quādam infinitatē habet. q2 ergo addita vnitate numero pari iam nō ulterius est sic diuisibilis in ptes equales: ideo numerus par de se est infinitus ⁊ dicitur claudi ⁊ finiri per vnitatem uel numerū imparem. ⁊ q2 qd de se infinitum est rō infinitatis aliorū. ideo dicebāt Pytha. parem numerum adhibere uel dare infinitatem entibus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Signum autem huiusmodi est qd ptingit in numeris: circūpositis enim gnomonibus circa vnum ⁊ extra: aliquando quidem aliam fieri speciem: aliquando autem vnam. Plato autem duo infinita magnū ⁊ paruum.

ℭ Probat hoc idem per signum dicēs φ signū est huiusmodi. s. φ par numerus de se sit infinitus id qd cōtingit in numeris. In numeris enim circūpositis gnomonibus circa vnū idest circa vnitatem: ⁊ extra idest circa alios numeros qui sunt extra vnitatem. aliqñ cōtingit fieri aliam spēm numero. aliqñ aūt vnam ⁊ eādem. q2 si cōgregentur numeri pares circa vnitatem fit alia species numerorū. sed si impares semp fit eadem spēs. Signū ergo est φ par de se dicat qd indeterminatum ⁊ infinitū. Pytha. ergo attribuebat infinitatē pari. Plato autem materie. ponebat enim duo magnum ⁊ paruū que tenēt se ex parte materie eē infinita. ℭ Notādū aūt φ numeri impares qui sunt extra ⁊ alij ab vnitate cōgregentur ordinate cum ipsa vnitate semp faciūt eādem spēm numeri. accipiuntur aūt numeri impares ordinate sic vnum trin qnque septem nouē vndecim ⁊ sic in infinitum. hi aūt cōgregati semp cōstituūt eādem spēm: q2 cōstituūt quadratū vnum ⁊ tria faciūt quatuor qd est quadratū quatuor: ⁊ qnque nouem qd est quadratū. ix. ⁊ septē. xvj. qd est quadratū: ⁊ sic de alijs. sed pars numeri nō sic Nam vnum ⁊ duo tria faciūt: tria aūt ⁊ quatuor faciūt septē. septēnarius aūt est alia spēs a ternario. Nam ternarius est numerus primus ⁊ incompositus dupliciter. pmo q2 nō fit ex ductu numeri in numerū. scdo q2 nō fit ex aggregatione numerorum. Nulli enim duo numeri simul cōgregati constituūt ternariū. septēnarius aūt lz sit primus ⁊ incōpositus quātum ad ductum numerorū: q2 nullus numerus ductus in alium numerū facit septē. non est tñ incōpositus quātum ad aggregationē numerorum. quatuor enim ut tria simul aggregata constituūt septēnarium. patet ergo φ partes numeri aggregati cum vnitate statim diuersificeāt speciem qd nō faciūt impares. ℭ Notādum etiā φ dicit cōpositis gnomonibus. q2 sicut in figuris circūposito gnomone ipsi quadrato quadratū qdē creuit sed nō est alteratū. gnomon enim est vna supficies secata diametro cum duobus supplemētis. Hc nūc si addatur quadratū ipsum augmētat: sed nō alterat q2 oēs supficies circa diametrū sunt similes ut pbatur in 6° geometrie. sicut ergo in figuris gnomon additum quadrato ipsum augmētat. qnque enim additū quatuor faciūt nouē: que lz sint plura quatuor: nō tñ sunt altera specie. cōtinetur enim nouenarius sub specie quadrati sicut ⁊ qternarius. dicuntur ergo numeri impares gnomones ppter similitudinem quam hñt cum illis. ℭ Notādum aūt φ fm pñtem Plato posuit magnum ⁊ paruū eē infinita: q2 magnum apud ipsum crescit in infinitum ut paruū diminuitur in infinitū. ℭ Dubitaret forte aliquis utrum sit uerū φ magnum ⁊ puum uadunt in infinitū. videtur φ nō. paruū enim nō diminuitur in infinitū: q2 ut pbatur primo huius est dare minimā carnem ⁊ minimā aquam. Amplius si dubium est utrum in diminutione sit defectus in infinitum nō videtur habere dubium: q2 in augmēto nō est ascensus in infinitum: q2 dicebatur supra φ oium nā constātium est certa ratio ⁊ tres eorū magnitudinis ⁊ augmēti. Dicēdum φ Plato per mathematicalia uoluit reddere rōnes de nālibus: quo posito oportebat eum loqui de magno ⁊ paruo in nālibus: sicut de magno ⁊ paruo in mathematicis. cū ergo mathematici cōsiderēt quātū ut quātum est ⁊ nō cōsiderēt ipsum ut est in materia nāli uel ut est in mā sensibili: q2 quāto ut quātum est nō repugnat augmētum ⁊ diminutio in infinitū oportebat platonem dicere magnū posse crescere in infinitum: ⁊ paruū posse in infinitum diminui. argumēta autem in cōtrariū facta procedebāt de quāto nō ut quātum: sed ut circūcernit materiā naturalem ⁊ sensibilem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ De natura autem omnes semper subij

ciūt alteram quandam naturam infinito
dictorum elementoruz:ut aquam:aut ac
rem:aut medium horum. Finita autem
faciētiū elemēta nullus īfinita facit. Qui
cūqꝫ aūt infinita faciūt elemēta quemad
modum anaxagoras ⁊ Democritus.

C Ponit opiniones nāliter loquētium circa qđ duo
facit.q2 pmo facit qđ dictū est.scđo q2 mētionem
fecerat de Anaxa. ⁊ Democri.assignat dīiam iter
eos ibi. ħ qdem ex sīl'ibus. Dicit ergo ꝗ oēs lo
quētes de nā.i.nāliter semꝑ subijciūt ipsi infinito
quādam alterā nām dictoꝝ elemētoꝝ ut aquā:aut
aerem:aut mediuz horū.aliqui ergo faciētes vnū
elemētum pncipiū entium dicebāt illud infinitum
eē.sed nullus faciētium plura elemēta si dicebant
ea eē numero finita facit infinita magnitudine:sed
qcūqꝫ faciūt infinita elemēta numero quemadmo
dum Anaxago. ⁊ Democri.illos supple opꝫ pone
re eē infinitum ħm magnitudinē:q2 ex infinitis cor
poribus numero oportet cōstitui corpus infinituz
ħm magnitudinē. C Notādum ergo differētiā eē
inter Platonē ⁊ Pytha.nō loquētes nāliter ⁊ ali
os nāliter loquētes.q2 illi posuerūt infinitum quā
dam subam eē per se exñtem.hi vo dixerūt īfinitū
eē quādā passionem siue quādā ꝓprietatem alicu
ius corporis nālis. C Notādum etiā ꝗ ponentes
vnū solum elemētū ħm aliq̄s rōnes appentes po
tuerūt ipsum ponere eē infinitū. Sed ponētes plu
ra elemēta si dixerūt ea eē finita nūero necesse ha
bebāt dicere eē finita magnitudine:q2 si aliqđ isto
rum eēt infinitū:totū occupasset nec cōpateref se
cum aliud elementum. C Deinde cum dicit.

C Hic quidē ex similibus partibus:ille au
tem ex omni semine figurarum per con
tactū cōtinuū infinitum esse dicit.

C Dat dīiam inter Democri. ⁊ Anaxa. ⁊ duo facit
ħm ꝗ duas dīias assignat.scđa ibi. ⁊ hoc qdē.
pma dīia talis est ꝗ hic.s.Anaxa.ex sīl'ibus parti
bus cōstituit infinitū.ille aūt.s.Democrit⁹ dicit eē
infinitū per cōtinuum ꝯtactū ex omni semine.i.ex
omni genere figurarū.posuit enim Anaxa.eē pnci
pia corpa sīl'ium ptiuz.Democritus vo posuit cor
pora indiuisibilia diuersarū figurarum ħm quēdā
ordinem: ⁊ cōtactū esse constitutiuū rerum. sicut
ergo hi diuersimode ponebāt pncipia:sic diuersi
mode cōstituebāt infinituz. C Deinde cum dicit.

C Et hic qdem quālibet partem esse simili
ter mixtaz toto ex eo qđ videt quodlibet
ex quolibet fieri. Hinc etenim videf ⁊ si
mul aliquādo oēs res firmate eē:ut hec
caro ⁊ hoc os:⁊ sic quodlibet:⁊ oia itaqꝫ
⁊ simul igif. Principium enim nō soluz
in vnoquoqꝫ disgregationis sed ⁊ oium
est. Quoniam eniz omne quod fit:ex hu
iusmodi fit corpore:omnium enim gene
ratio preterqꝫ quod non simul.

C Dat scđam differētiā ꝗ Anaxa.posuit vnū pncipi
um generari ex alio:q2 posuit ex quodā chaos cō
fuso generari hec corpa sīl'ium partiū que hnt rō
nem pncipij.Democrit⁹ aūt nō posuit pncipia fie
ri ex alijs.imponēdo aūt hāc dīiam duo facit:q2 p
mo ponit positionē Anaxa.ponētis ħ corpa simili
um ptium generari ex illo chaos confuso.scđo po
nit opinionē Democriti negātis pncipia generari
ex alijs ibi. Democritus aūt. Circa pmū duo fa
cit ħm ꝗ duas rōnes adducit per quas Anaxa.ꝓ
babat itētū.scđa ibi. ⁊ quoddā pncipiū. Dicit ḡ
ꝗ ħ.s.Anaxa.ait quālibet ptem sīl'iter eē cōmixtā
toti:dicit eniz in quolibet eē quodlibet ex eo ꝗ vi
dit quālibet rem fieri ex qualibet.huic enim scili
cet Anaxa.videf cōfirmare idest videf firmādum
eē oēs res aliqñ simul eē ut hec caro ⁊ hoc os : ⁊
sic quodlibet.oia itaqꝫ ⁊ simul igif oia fuerūt:cau
sa aūt huiusmodi ex hoc sumif q2 est aliqđ pncipi
um disgregationis:nō solū in vnoquoqꝫ.i.in vna
quaqꝫ re pticulari:sed ⁊ oium tale est pncipiū.opꝫ
igif in aliquo chaos cōfuso oia aliqñ simul existere
ideo subdit ꝗ q2 oē qđ fit:fit ex huiusmodi corpe
siue ex huiusmodi pncipio siue ex huiusmodi cha
os gñatio oium est ex illo ꝓpter qđ nō simul sue
cessiue enim fuerūt hec corpa sepata ex illo chaos.
C Notādū aūt vim huiusmodi rōnis in hoc consi
stere:q2 si ps est mixta sīl'r toti ⁊ oportet dare pn
cipium disgregationis oium sicut damus huius
modi pncipiū in quolibet corpe ptiali sicut in quo
libet corpe partiali sunt oia mixta ħm positionem
Anaxag.ita oportebit dicere aliqñ fuisse aliquod
corpus totale ⁊ aliqđ chaos in quo vniuersaliter
omnia essent mixta. C Deinde cum dicit.

C Et quoddam principium eē oportet ge
nerationis. Hoc aūt est vnum:qđ ille vo
cat intellectū. Intellectus aūt ex pncipio
quodam opatur intelligēs ⁊ cognoscēs.
Quare necesse est simul aliquando om
nia esse:⁊ incipere moueri aliquando.

C Ponit secūdam rōnem ad ħ idē.d.ꝗ oportet sup
ple eē quoddā principiū oium.hoc aūt pncipium
est vnū qđ ille vocat intellectū.intellectus aūt ħm
ipsum opaf intelligēs vel cognoscēs ut habet alia
lra ex quodā principio tpali siue ex tpe:quare ne
cesse est aliqñ oia sīl'iter eē simul ⁊ oia aliqñ icipe
re moueri ⁊ segregari. Si enim nihil segregaf ni
si per intellectū ⁊ intellectus incepit segregare ex
tpe oportet añ segregationē huiusmodi oia fuisse
simul ⁊ oia fuisse cōmixta. C Deinde cum dicit.

C Democritus aūt nihil alteruz ex altero
fieri primoꝝ dicit. Sed tñ ipsum cōe cor
pus oium esse principium magnitudine
ħm partes ⁊ figuras differēs. Quod qui
dem igif conueniens sit phisicis hec spe
culatio manifestum ex his.

C Ponit positionē Democriti.d.ꝗ Democritus di
cit nihil alterū primoꝝ.i.principioꝝ fieri ex altero
sed tñ est ipsum corpus cōe qđ est principiū oium
ħm ptes differēs magnitudine ⁊ figura. C Notā
dū aūt ꝗ duplex est coitas.quedam totius vl'is.
quedā aūt totius integralis.Democritus eniz po
suit quoddā corpus principiū oium qđ erat cōmu
ne coitate quadā integrali.posuit eniz infinita cor
pora indiuisibilia que ħm quēdā ordinē ⁊ ꝯtactuz
cōstituebāt quoddā corpus totale ⁊ cōe qđ corp⁹
hēbat diuersitatē magnā in ptibus ħm ꝗ athomi

diuersarū figurarū ueniebāt ad eius cōstōnem: ⁊ ꝓpter hanc diuersitatē athomoꝝ ex illo corꝑe oīa poterāt gñari. ¶ Dubitaret forte aliqˢ qꝛ uidetur pōnē Anaxa. q. olīo fuisse. filē cum pōne Democriti. sicut enim Anaxa. posuit ꝙ ex vno chaos cōfuso gñarent oīa. sic Democrit⁹ videt posuisse oīa corꝑa indiuisibilia vnū facere quoddā cōe corpus ex quo gñarent oīa alia. Dicēdum ꝙ lȝ aliquo mō ꝯuenirēt Democri. ⁊ Anaxa. magna tñ erat differētia inter eos. Anaxa. enim posuit illud chaos cōfusum sic cōfundere carnē ⁊ os ⁊ alia silium partium ꝙ nullū illoꝝ videbat eē: ꝓpter qḋ cū ex illo chaos talia gñabant: qꝛ ibi talia nō appebāt esset sed oīa erāt ibi sub modo cōfuso: merito illud chaos cōfusum hēbat rōnem principij respectu corporum silium ꝑtium generatoꝝ ex ipso. ⁊ qꝛ corꝑa similiū ꝑtium gñata ex illo chaos ponebat Anaxa. eē principia oportebat eū dicere principioruȝ esse ꝑncipiū. Democritus aūt non sic. Nam lȝ poneret aliqḋ vnū cōtinue ⁊ tale corpus cōstitui ex oībus corꝑibus indiuisibilib⁹ sicut vniuersum totum cōstituit ex oībus suis ꝑtibus. corꝑa tñ illa indiuisibilia erāt in illo totali corꝑe: nō sub mō ꝯfuso: sed sub modo distincto. dicebat enim illud corpus habere differētiā uel distinctionē in ꝑtibus. nō ergo ꝓprie corpora indiuisibilia generabant ex illo cū eēnt in eo nō sub mō cōfuso: sed distincte ⁊ sub ꝓpria forma. ¶ Ultimo epilogat circa determinata d. manifestū eē ex his que dicta sunt ꝙ speculatio hec que est de infinito sit cōueniēs phisicis. i. nālibus. qꝛ ut patet loquētes de natura mentioneȝ fecerūt de infinito. Lectio. VI.

Rationabiliter autem ⁊ principium ipsum ponunt omnes. Neqȝ eniȝ frustra possibile est ipsum esse neqȝ aliam inesse potentiam: nisi sicut principium. Omnia enim principiū sunt: aut ex principio. Infiniti autem non est principium. Esset enim utiqȝ finis ipsius.

¶ Positis positionibus antiquoꝝ de infinito. in ꝑte ista ponunt rōnes per q̄s antiq mouebant uel moueri poterāt ad opinādū infinitū eē tale q̄le ipsi ponebāt. ¶ Ad cuius euidētiā sciēdū ꝙ antiq nō solum ponebāt infinitū eē: sed etiā ei attribuebāt q̄sdam ꝓprietates. dicebāt enim ipm eē ꝑncipiū esse incorruptibile eē alioꝝ ꝯseruatiuū ⁊ eē qd diuinū. duo ergo facit: qꝛ primo ponunt rōnes per q̄s antiqui opinabant uel opinari poterāt infinitū hēre ꝓprietates ꝑdictas. scḋo ponunt rōnes per quas opinari poterāt ipm infinitū eē ibi[eē aūt aliqd infinitū.]Circa primū q̄tuor facit ꝑm ꝙ q̄tuor ꝓprietates opinabant antiq de ipso infinito. ꝑmo enim ostēdit ꝙ opinabant ipsum eē ꝑncipiū. scḋo esse incorruptibile. tertio eē qd ꝯseruatiuū. ⁊ q̄rto quid diuinū. scḋa ibi[amplꝰ aūt.]tertia ibi[ꝯtinue.]q̄rta ibi[⁊ hoc diuinū.]Dicit ergo ꝙ rōnabiliter oēs ponūt ipm infinitū eē ꝑncipiū. Naȝ nō est possibile ipm eē frustra uel eē otiosum: nec est possibile ipsi infinito ineē aliā positionē nisi sicut ꝑncipiū. oīa enim aut sunt ꝑncipiū aut ex ꝑncipio. infinitū autem nō est ꝑncipiū: qꝛ tūc utiqȝ eēt ipsius finis aliquo. i. eēt qd finitū. si ergo infinitū nō hēt ꝑncipium hoc est ex ꝑncipio qꝛ nō est ꝑncipiatū ⁊ ab alio cātum oportet ꝙ ipm sit principiū ⁊ cā alioꝝ. ¶ Dubitaret forte aliqˢ utrū infinitū possit eē ꝑncipiatū ⁊ cātū. Dicēdū ꝙ duplici via inuestigare possum⁹ ꝙ infinitū nō pōt hēre rōnē ꝑncipiati ⁊ cāti. ꝑma via sumit ex ordine agētiū. scḋa ex mō agēdi. prima via sic patet. oē agēs uel agit ex nā uel ex istinctu nāe: ul agit a ꝓposito per itellectū. oē aūt agēs uel ex natura uel ex instinctu nāe agit ut instrm intelligētie ⁊ reducit in agēs per intellectū: qꝛ natura nō agit nisi rememorata ex sup̄iorib⁹ causis que dicunt intelligētie. ex ipso ergo ordine agētiuȝ: qꝛ agēs nāle reducit in agēs per itellectū. nullus eni est effectus cuius cā nō sit itelligētia uel agēs per intellectū. cū ergo oē tale agēs agat intelligēdo qḋ de se ē ignotū ⁊ subterfugit cognitionē itelligibilē nō erit effectus agētis per intellectū ⁊ per ꝯñs nō poterit eē effectus alicuius agētis. infinitū ergo ꝑȝ magnitudinē qꝛ ꝑm ꝙ huiusmodi est ignotū ut dicebat in ꝑmo huius. ⁊ qꝛ infinitum subterfugit cognitionē intelligibilē ut inuit phūs scḋo metha[cc]. patet ex ipso ordine agētiū qꝛ oīa agētia reducunt in agēs per intellectū infinitū nullius agētis poterit eē effect⁹. Scḋa via sumit ex modo agēdi. oīs enim effectus hēt virtutē ꝑticipatā ab alio ⁊ agit in virtute sue cause. si ergo eēt corpus infinituȝ haberet virtutē infinitā: qꝛ crescēte corꝑe crescit ⁊ virtus. si aūt eēt virtutis infinite nō ageret in virtute alterius. ex ipso ergo modo agēdi patet ꝙ infinitū nō pōt eē qd cātum ⁊ ꝑncipiatū. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqˢ utrū infinitū hēat rōneȝ cāe. videt ꝙ nō: qꝛ hēt rōnē cause ⁊ est alioꝝ effectuū videt eē qd in actu. infinitū aūt ut infra patebit magis dicit qd in potētia q̄ȝ qd in actu. nō ergo hēt rōnem cāe. Dicēdū ꝙ ifinitū in magnitudine de quo hic loqmur nō pōt eē causa: qꝛ nō pōt eē. sed si poneret eē: qꝛ nō pōt eē cātum ⁊ ꝑncipiatū ob aliquid ut ostēsum est: de necessitate eēt causa ⁊ ꝑncipiū aliorū. qꝛ ut dicebat qcqd est uel est cā uel causatum. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqˢ utrū hec ꝯñia sit uera ꝙ qcqd est ul est cā ul est cātū. Dicēdū ꝙ de rōne effectus est hēre aliquā potētialitatē admixtam ⁊ hēre eē ab alio ⁊ per ꝯñs eē in potentia ad eē. De rōne aūt cāe est dare aliis eē. nulla eni est cā que aliquo mō nō sit alicui rō eēndi. ⁊ qꝛ sic est de rōne effect⁹ eē in potētia nihil est cui cōpetat potētialitas aliq̄ qḋ sit simplr cā nō cātū. pōt enim cōtingē ꝙ aliqˢ sit in potētia ⁊ tñ sit cā h⁹. uel sit cā in tali genere ut in gñe cāe mālis. sed tñ ꝙ p aliqḋ ens in potētia sit ita cā ꝙ nullo mō sit effect⁹ stare nō pōt. oē ergo cui admiscet potētialitas de necessitate est cātū. qḋ uo est actus purus nō hñs potētialitatē admixtā simplr ⁊ ultiter est cā rerū. si ergo nullo dubitāte act⁹ ⁊ potētia sufficienter diuidūt ens: qꝛ oē ens uel est actus purus: uel hēt potētialitatē admixtā: cā ⁊ cātū sufficiēter ens diuidēt: qꝛ oē ens uel erit cā uel cātū qḋ declarare uolebamus. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqˢ: qꝛ videt phūs laborare in equoco cū ait. ꝙ si eēt infinitū nō hēret principiū: qꝛ si hēret principiū hēret finē. ergo eēt qd finitū. Nā cū dicimus ꝙ hñs principiū hēt finē ⁊ est qd finitū. itelligēdū est de ꝑncipio magnitudinis. Nos aūt hic loqmur de principio factionis. equocat ergo in principio. Dicēdum ꝙ oē factū hñs principiū factionis habet principium magnitudinis a quo incipit generatio. declara

uimus enim in de gñatione ꝙ lꝫ in motu locali nõ sit dare primũ mutatũ eẽ. est tñ hoc dare in motu ad formã: ut si calefit aer est dare aliquã ptẽ aeris primo calefactã ut in 6° huius plenius ostẽdetur. quicqd ergo habet principiũ factionis habet principiuꝫ magnitudinis a quo incipit generatio. Nõ ergo ex principio factionis incõgrue arguit principium magnitudinis. uel qꝛ hoc mõ nõdum pate factũ est: possumus tñ aliter saluare textũ phi. Nã cum ostẽsum sit ꝙ oẽ cãtũ est qd finitum de neces sitate quicqd habet principiũ factionis habet ꝑncipium magnitudinis: ⁊ per ꝯñs habet fineꝫ: ⁊ est quid finitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem ⁊ ingenitum ⁊ incorruptibile: si est quõdã principiuꝫ. Quodcũqꝫ enim fit necesse est accipere fineꝫ: ⁊ finalitas est corruptionis. Quare sicut dicim⁹ non est huiusmodi principium: sed hoc aliorum videtur esse.

¶ Ponit scđam ꝓprietatem infiniti dicẽs ꝙ infinitũ si est quoddã ꝑncipium. i. si habet rõnem principij ut ostẽsum est oportet ꝙ sit ingenitũ ⁊ incorruptibile. qđ enim fit necesse est accipe finem: ⁊ ois corruptionis est aliq̃ finalitas: nullum enim corruptibile est infinitũ. Si ergo sit aliqd qđ sit nõ factum ⁊ sit infinitũ de necessitate erit incorruptibile ⁊ ingenitum. subdit aũt quasi ꝯcludẽdo ꝙ nõ est principium huius. s. infiniti. qꝛ infinitũ nõ est ꝑncipiatum: sed hoc. i. infinitũ videt eẽ ꝑncipium aliorꝫ. Nam si infinitũ nõ habet finẽ nec est factũ non erit ꝑncipiatũ sed ꝑncipiũ. ¶ Notãdũ aũt ꝙ ex his ṽbis dupliciter ostẽdit infinitũ esse icorruptibile: tũ qꝛ est nõ factũ: tũ etiam qꝛ nõ habet finẽ. quicquid enim corrũpit ⁊ est factum ⁊ est finitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et continere omnia ⁊ gubernare: sicut affirmant quicũqꝫ non faciunt extra infinitum aliquam causam: ut intellectuꝫ aut concordiam.

¶ Ponit tertiã ꝓprietatẽ. d. ꝙ infinitũ videt oia cõtinere ⁊ oia gubernare sicut affirmãt qcũqꝫ nõ faciũt extra infinitũ aliquã cãm efficiẽtẽ ut itellectũ aut ꝯcordiã aut aliquã aliam cãm efficiẽtẽ. ¶ Notãdũ aũt ꝙ ponẽtes ꝑter infinitũ aliã cãm ut efficientẽ sicut Anaxag. qui ꝑter chaos cõfusum posuit intellectũ oportebat dicere illud infinitũ eẽ causaꝫ materialẽ rerũ. qꝛ ergo gubernatio ꝯstructiua attribuitur cause efficiẽti q̃ꝫ mali: sic opinãtes non oportebat dicere illud ifinitũ gubernare ⁊ ꝯseruare alia. Sed nõ ponẽtes aliã cãm ab initio cõueniebat illud dicere infinitum esse conseruatiuum ⁊ gubernatiuum aliorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hoc esse debet diuinum. Immortale enim ⁊ incorruptibile est: sicut affirmant anaximãdros ⁊ plurimi philosophorũ.

¶ Ponit quartã ꝓprietatẽ infiniti. d. ꝙ ꝯtingit dicere. hoc. s. infinitũ eẽ qd diuinũ: qꝛ est qd imortale ⁊ incorruptibile sicut affirmat Anaximã. ⁊ plurimi phoꝝ. si enim qđ est imortale ⁊ incorruptibile est qd diuinũ infinitũ qđ oñsuꝫ est eẽ huiusmodi erit quid infinitum diuinum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Esse autem infinitum fides ex quinque contingit maxime intendentibus ex tempore. hoc enim infinitum.

¶ Ostẽso quõ rõnabiliter antiq ꝑdictas q̃tuor ꝓprietates attribuebant infinito. cũ oẽs ille ꝓprietates supponãt infinitũ eẽ. in pte ista ostẽdit qbus rõnibus antiqui mouebant uel moueri poterãt ad ponẽdũ infinitũ eẽ. infinitũ enim nõ est causa nec causatũ nec corruptibile nec incorruptibile qꝛ non est. Sed si eẽt rõnabiliter ⁊ ꝓbabilr dici posset ꝙ ei cõpeterẽt ꝓprietates tacte. in probãdo aũt infinitum eẽ qnque facit ꝑm ꝙ qnque rõnes adducit ꝓbãtes infinitũ eẽ. scđa ibi ⌊ ⁊ in magnitudinib⁹. ⌋ tertia ibi ⌊ amplius sic utiqꝫ. ⌋ q̃rta ibi ⌊ amplius iñcludẽdo. ⌋ qnta ibi ⌊ maxime autẽ. ⌋ Dicit ergo ꝙ eẽ aliqd infinitũ maxime cõtingit fides intẽdẽtib⁹ ex qnque. ꝑmo enim ex tpe: qꝛ hoc est infinituꝫ. est ergo prima rõ ꝙ infinitũ est qđ est tempore qđ cõtingit infinitũ esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex magnitudinum diuisione. Utuntur enim mathematici infinito.

¶ Adducit scđam rõnẽ dicẽs. ꝙ ex diuisione in magnitudinib⁹: ⁊ qꝛ utunt mathematici ifinito ex his supple ꝓbari põt infinitũ eẽ. si eniꝫ magnitudo est diuisibilis in infinitũ: ⁊ si mathematici utunt ifinito qꝛ dicũt quãlibet lineã in cõtinuũ ⁊ directũ ⁊ in infinitum protrahere videt ꝙ necesse est ponere infinitum esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius sic utiqꝫ solum non est deficere fieri ⁊ corrumpi: si infinitum sit.

¶ Ponit tertiã rõnẽ. d. ꝙ amplius solũ sic. s. si sit infinitum nõ est deficere fieri ⁊ corrũpi. si enim semꝑ cõtinuat ⁊ nunq̃ꝫ deficit generatio ⁊ corruptio videt eẽ dicẽdum ꝙ materiale ꝑncipiũ qđ gñationi ⁊ corruptioni subijcit est infinitũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius includendo finitum semper ad aliquid. Quare necesse est ei nulluꝫ eẽ terminum: si semper inducere necesse est alterum ad alterum.

¶ Ponit q̃rtã rõnẽ. d. ꝙ finitũ sumit includẽdo ad aliqd. aq̃ eniꝫ finita est: qꝛ includit ab aere ⁊ terminat ad ipm ⁊ aer ad ignẽ ⁊ ignis ad celũ: q̃re necesse est nullũ eẽ terminũ si semꝑ necesse est icludere alterũ ad alterũ. ¶ Notãdũ aũt vim rõnis huius in hoc cõsistere: qꝛ si nõ est finitũ corp⁹ nisi termineꝫ ad aliud: uel oportet dare corpus eẽ infinitũ. uel si oẽ corpus est finitũ semꝑ vnũ corp⁹ terminabit ad aliud ⁊ aliud ad aliud. ⁊ sic in infinitũ q̃re ponẽdo oẽ corpus finitũ ponimus aliqd infinitũ. ¶ Notãdũ etiam ꝙ quantũ he rõnes cõcludũt in fine huius tertij ostẽdet. uerũ est enim ꝙ omne corpus finitũ terminat ad aliqd ut ad supficiẽ: sed accidit corpi finito ut cõmẽtator ait: ut icludat uel termineꝫ ad aliud corpus. ponẽdo ergo oẽ corpus finitum nõ oportet ꝙ semper vnum corpus termineꝫ ad aliud: ⁊ aliud ad aliud ⁊ sic in infinitum ut ratio ostendebat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime autem ⁊ magis proprie quod cõem facit dubitationem omnibus: propter id enim qđ intellectu non est deficere: ⁊ numerus infinitus videtur eẽ ⁊ ma

thematice magnitudines: ⁊ qḋ est extra celum. Infinitum aũt cum sit extra: ⁊ corpus infinitum videtur esse ⁊ mundi.

¶ Adducit quartã rõnẽ circa qḋ duo facit. q2 pmo fac qḋ dictũ est. 2° quoddã qḋ supposuerat pbat ibi [qd enim magis.] Dicit ergo q magis ⁊ maxie pprie qḋ cõe. i. coiter facit dubitationẽ de ipso infinito. ppter illud enim q nõ est deficere itellectu i. in imaginatione. i. per imaginationẽ. semp enim imaginãdo aliqd terminatũ imaginamur aliqd ultra illud: ⁊ etiã q2 nũs videt eẽ ifinit⁹ ⁊ mathematice magnitudines vident posse ptrahi in infinitũ ⁊ qḋ est extra celũ imaginamur eẽ spatiũ infinitũ. cũ ergo fm imaginationẽ sit extra celũ spatiũ ifinitũ ⁊ corpus videt ibi eẽ infinitũ ⁊ mũdi infiniti. g est aliqḋ infinitũ huiusmodi uel eius imagiatio deficit quod est cõtra cõmunem opinionem philosophorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quid enim magis uacuum hic q̃ ibi. Quare si qdẽ in vno loco: ⁊ ubiq3 eẽ magnitudinẽ. Similiter aũt ⁊ si uacuu3 est: ⁊ locus infinitus ⁊ corpus infinitum necesse est esse. Contingere enim ab esse nihil differt in perpetuis.

¶ Probat qḋ supposuerat. videlicet q si est ifinitus spatiũ extra celũ q est ibi ifinitũ corpus. Nõ enim dicere possumus q in vna pte illi⁹ spatij sit corpus ⁊ nõ in alia: q2 qd. i. ppter qd est magis uacuũ hic q̃ ibi: ⁊ in vna pte q̃ in alia. Si ergo in vno loco. i. in vna pte illi⁹ spatij est corp⁹ uel magnitudo: necesse est ubiq3 eẽ magnitudinẽ. Si aũt totũ spatiũ sit simul uacuũ erit locu3 ifinitũ. necesse est ergo ⁊ corpus ifinitũ eẽ. i. ↄgruẽ siue cõtingẽ siue posse ut hẽt lra cõmẽti in ppetuis nõ differt posse ab esse. si ergo in spatio extra celũ congruit uel põt eẽ corpus prio ⁊ est ibi locus ifinit⁹ uel uacuũ ifinitũ de necessitate ibi erit corpus ifinitũ. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ uerũ sit q in ppetuis nõ differt eẽ ⁊ posse. ⁊ videt q nõ: q2 sicut se hẽt eẽ ad eẽntiam sic se hẽt posse ad potẽtiã. in qbus ergo nõ differt esse ⁊ posse nõ differt eẽntia a potẽtia nec suba a ṽtute. Cũ ergo nõ oĩa ppetua hẽant subam a potẽtia indifferẽtẽ nõ videt bñ dictũ q in ppetuis non differt eẽ ⁊ posse. Dicẽdum q potẽtia dicit respectu actus: ⁊ sicut duplex est act⁹ vnus pmus ut esse alius scḋus ut agere uel opari: ita duplex est potẽtia. vna sumpta respectu eẽ ⁊ hec est potẽtia passiua. que enim sunt in potẽtia ut sint sunt in potentia passiua mãe. alia est potẽtia respectu agere ⁊ hoc est potẽtia actiua. cum ergo dicit q in ppetuis nõ differt eẽ ⁊ posse. nõ loqmur de ṽtute siue de potẽtia actiua sumpta respectu agẽ ut rõ facta in ↄtrariu3 ↄcludebat: sed loqmur de potẽtia sũpta respectu eẽ. est enim sensus q in eis nõ differt eẽ ⁊ posse: q2 nõ pus sunt in potẽtia passiua mãe q̃ sunt: sed statim cũ pñt eẽ sunt. hoc viso patet ppõnẽ pdictam nõ solũ eẽ uerã sed etiã per se notã. Nã rõ pdicati claudit in subiecto. si ergo cõtra rõnẽ eternoꝝ est incipe eẽ ↄtra rõnẽ eternoꝝ erit q differat eẽ ⁊ posse ut q pus possint eẽ q̃ sint. ¶ Aduertẽdũ aũt q rẽ eẽ in potẽtia ad eẽ vno mõ sumi põt ex pte mãe sic enim erit in potẽtia ad eẽ corruptibilia: q2 prius q̃ sint fuerũt in potẽtia passiua mãe: ⁊ qḋ sic est in potẽtia ad eẽ q̃ de se hẽt q possit eẽ: q2 mã in cui⁹ potẽtia passiua existit ingredit eẽntiã eius ⁊ efficitur ps sube ei⁹. Alio mõ res est in potẽtia ad eẽ nõ ex pte potẽtie mãe: sed solũ ex pte potẽtie agentis ⁊ sic fm fidẽ catholicã ⁊ fm ṽitatẽ sube sepate fuerũt in potẽtia ad eẽ: q2 hẽant eẽ post nõ eẽ. qḋ autẽ sic est in potẽtia ad esse nullo mõ hẽt de se q possit eẽ: q2 nunq̃ anteq̃ sit eẽ dare aliqd qḋ sit essentia eius uel ps sube ipsius: uel ex cui⁹ potẽtia educat imo in talib⁹ tota rõ facti est potẽtia faciẽtis. Si g iter ppetua cõputare volum⁹ supcelestia ⁊ subas sepatas in talib⁹ nõ differt eẽ ⁊ posse nõ q non pus fuũt in potẽtia agẽtis q̃ eẽ habuit. Sed q2 non pus fuerũt in potẽtia mãe quãtũ est ergo de se nõ pus potuerũt eẽ q̃ fuerũt: q2 ut dicebat qḋ est in potẽtia mãe aliquo mõ hẽt de se q possit eẽ. Sed qḋ solũ est in potẽtia agẽtis nullo mõ hẽt de se qḋ possit eẽ. phũs ergo q2 credidit q qcqd hẽret esse post nõ eẽ educeret de potẽtia mãe simplr ptulit q in ppetuis nõ differt eẽ ⁊ posse. Nos aũt dicere possumus q si ppetua volum⁹ itelligẽ uere eterna tũc ut dicebat ppõ dicta est per se nota: q2 rõ pdicati claudit in sbto: cũ incipe eẽ uel hẽre eẽ post nõ eẽ repugnet eternitati. utrũ aũt sit aliqd tale. s. uere eternũ: uel sint plura talia nõ est pñtis speculationis. sed si ppetua itelligẽ volumus oĩa incorruptibilia sic in eis nõ differt eẽ ⁊ posse: q2 quãtu3 est de se nõ pus potuerũt eẽ q̃ fuerũt: cũ nõ prius fuerũt in potẽtia mãe. aliquo tñ mõ differt in eis eẽ ⁊ posse. q2 pus q̃ eẽnt fuerũt in potẽtia facientis. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrũ si extra celũ eẽt spatiũ uel uacuũ infinitũ q de necessitate eẽt ibi corp⁹ infinitu3. Dicendum q qcqd est ultra corpus lunare totũ est icorruptibile. incorruptibilia aũt fm opinionẽ pHi sunt uere eterna. q2 ut probat ipse in de celo ⁊ mũdo. quicqd hẽt potẽtia ut semp sit in futurũ habuit potẽtia ut semp eẽt in pteritũ ita q fm ipm oẽ incorruptibile est igenitu3 ⁊ nec in potẽtia agẽtis nec in potẽtia mãe pus potuit eẽ q̃ fuerit. si ergo extra celũ potuit eẽ corpus q2 illud corpus eẽt incorruptibile ⁊ eternũ fm opinionẽ pHi. si posset ibi eẽ tale corpus de necessitate ibi eẽt ita q si ibi posset eẽ corpus infinitũ esset ibi corpus ifinitũ fm phũm tale corpus eẽt qd ppetuũ ⁊ in eo nõ differt eẽ ⁊ posse. posset autẽ alia via declarari ppositũ: s3 nõ sic directe iret ad mẽtem pHi. utrũ aũt uera sit mens ipsius q qcqd est corruptibile est ingenitũ: ⁊ qcqd nõ pcessit in potẽtia mãe nõ pcessit in potẽtia faciẽtis in 8° hui⁹ declarabit ubi ostẽdet q est deuenire ad aliqḋ agens qḋ põt totũ pducẽ absq3 supponẽ mãe. Lcõ. VII

b Abet aũt dubitationẽ de ifinito cõsiderario: ⁊ nãq3 nõ eẽ ponẽtibus multa impossibilia accidunt ⁊ esse. Amplius aũt qualiter est: utrũ sicut substãtia: aut sicut accñs per se alicui nature aut neutraliter. Sed nihilominus est infinitũ aut ifinita multitudine. Maxime autem est phisici considerare si est magnitudo sensibilis infinita.

¶ Positis opinionib⁹ antiquoꝝ de infinito ⁊ addu-

ctis rōnibus per q̄s moueri poterāt ad sic opinandū. In pte ista iprobat opiniones illas. circa quod tria facit. q2 pmo ostēdit qōnē de infinito eē rōnabilē. 2° pmittit q̄sdā diuisiones necessarias ad ppositū. 3° ex pmissis diuisionib⁹ iprobat opiniones antiquoꝝ. 2ª ibi Pmū igif determinādū. 3ª ibi Separatū qdē igif. Dicit ergo q̄ ꝯsideratio de infinito hēt dubitatonē. Nā q2 ponētib⁹ infinitū nō eē: ⁊ ponētib⁹ ipm eē accidūt. i. videnf accidere multa iposſibilia. sunt enim pbabiles rōnes ad utrāq3 pte. Amplī⁹ ergo q2 sic est rōnabilis dubitatio de infinito. vidēdū est q̄liter est infinitū. utrū sit sicut suba aut sicut per se accñs alicui nāe aut neutraliter. i. neutro mō. Sed nihilominus q̄cqd dicaf de infinito si est infinitum multitudine: uel si sunt infinita magnitudine phisici est ꝯsiderare: ideo subdit q̄ maxime est ꝯsiderare pHici si est magnitudo sensibilis infinita: uel supple si est infinita multitudo sensibilis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Primum igif determinādū quot modis dicitur infinitum. Uno qdem igif modo q̄ impossibile est trāsire: ex eo q̄ non est aptū trāsiri: ut est uox iuisibilis. Aliter aūt trāsitum habēs iconsumabilem: aut quod vix: aut quod aptum natum est habere: nō tamē habet transitum aut finē.

ℭ Premittit q̄sdā diuisiones necessarias ad ppositū. circa qd duo facit fm q̄ duas diuisiones pmittit. 2ª ibi Amplius infinitū. Dicit ergo q̄ pmū determinādū est quot modis dicif infinitū. Nam fm unā diuisionē ad pns dicif q̄tuor modis. vno enim mō dicif ifinitū qd ipossibile est trāsire ex eo qd nō est aptū natū trāsiri: q2 caret spatio qd transeaf ut uox est iuisibilis: q2 caret eo quo posset videri ⁊ sic pūct⁹ est infinit⁹: q2 nō est quātus: nec habet spatiū quo posset finiri aliter. scdo mō dicif infinitū hñs trāsitū incōsumabilē ⁊ sic pprie accipif ifinitū qd actu hēt magnitudinē nllo mō ptrāsmutabilē. 3° aūt mō dī ifinitū qd vix est ptrāsibile: ⁊ sic magna via dī aliqñ ifinita: q2 cū difficultate trāsif. 4° aūt mō dicif infinitū qd est aptū natū hēre trāsitū: nō tñ hēt trāsitū ad finē pter ipedimētū appositū: sicut pfunditas maris dicif ifinita: non tm pter magnitudinē: q2 forte multa spatia non reputanf ifinita: que tñ sunt maiora q̄3 pfunditas maris. dicif tñ talis pfunditas infinita pter ipedimētū appositū: q2 multitudo aq̄rum pbibet ne finiaf uel trāscaf dictū spatiū. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Amplius infinitum esse: aut fm appositionem: aut fm diuisionem: aut utroq3 modo.

ℭ Ponit aliā diuisionē de ifinito hñtē tria mēbra. ⁊ dicit ifinitū eē. vno mō fm appōnē. i. fm augmētū aut fm diuisionē: aut utroq3 mō. ℭ Notādū autē q̄ de infinito posset dari tertia diuisio: q2 uel est fz potētiā uel fm actū. nā infinitū fm appōnē ⁊ augmētū pōt dici tale potētia uel actu. sic etiā fz diuisionē uel etiā utroq3 mō tā fm augmētū q̄3 fm diuisionē pōt dici eē tale actu uel potentia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Separatum qdem igitur esse infinitū a sensibilibus ipsum aliquid ens infinitum impossibile est. Si nāq3 neq3 magnitudo: neq3 multitudo est: substātia autem ipsum infinitum: ⁊ non accidens: indiuisibile erit. Diuisibile enim aut magnitudo aut multitudo erit. Si autem indiuisibile est: non infinitum est: nisi sicut uox inuisibilis. Sed neq3 sic dicunt affirmantes esse infinitum: neq3 nos querimus: sed sicut itransibile. Si autem fm accidens est infinitum: non erit utiq3 elementum eorū que sunt fm q̄ est infinitum: sicut neq3 iuisibile locutionis: q̄uis uox sit inuisibilis.

ℭ Ne laboraret in equoco pmisit pdūs diuisiōes q̄sdā de ifinito. q̄b⁹ pmissis iprobat opiniones dicentiū eē actu aliqd ifinitū. Circa qd duo fac. q2 pmo iprobat platonē ⁊ Pytha. nō nāliter loquētes. 2° iprobat alios qui nāliter loquebanf ibi Phice aūt magis. Circa pmū duo facit. q2 pmo iprobat platonē ⁊ pytha. per rōnes q̄si demōstratiuas ⁊ necessarias. 2° per rōnes rōnabiles ⁊ logicas ibi rōnabiliter qdē. Circa pmū duo facit. q2 pmo adducit rōnē cōtra platonē. scdo ꝯtra pytha. ibi manifestū nūt. Pma in duas fm q̄ duas rōnes adducit. 2ª ibi Amplius quō. Dicit ergo q̄ sepatū eē infinitū a sensibilib⁹ sicut posuit plato ipm dico infinitū eē sic aliqd ens actu per se exñs est ipossibile nā si ipm ifinitū neq3 est magnitudo neq3 multitudo: sed est suba ⁊ nō accñs indiuisibile erit diuisibile: supple oē aut erit magnitudo: aut multitudo q2 nihil diuidif nisi quātū. Si ergo dictū infinitū est suba sepata a quātitate erit idiuisibile. Si autē est idiuisibile nō erit infinitū nisi equoce ut pūctus est infinit⁹: uel ut uox est iuisibilis. Sed affirmantes infinitū eē nō sic loquunf nec sic dicūt eē infinitū: nec nos h̄ querimus: sed querim⁹ ifinitū sicut itrāsibile. Nō ergo pōt poni substātia a quātitate sepata eē infinita nisi est equoce. Sed si est ifinitū fm accñs ut rōne quātitatis: sic qd est infinitū nō erit utiq3 elemētū eorū que sunt. i. entiū ⁊ subarū. Nā q2 suba ponif infinita nō q2 suba: sed q2 quāta infinitū ⁊ quātū fm q̄ huiusmodi nō erit pncipiū entiū. sed suba erit pncipiū tale cui accidit eē quantā ⁊ infinitā sicut nec iuisibile est mā locutiōis: q̄uis uox cui accidit q̄ sit iuisibilis sit h⁹ materia. ℭ Notādū aūt hāc rōnē dupliciter eē cōtra platonē. ponebat enim plato infinitā eē subam sepatam per se exñtē sepatā a sensibilib⁹. ⁊ dicebat h⁹ infinitū per se ⁊ fm q̄ huiusmodi est eē alioꝝ pncipium. ponebat enim eē ifinitū in ideis q̄s dicebat eē rerū pncipia. Duplr ergo peccabat. pmo q2 ponebat subam per se sepatā eē infinitū qd stare nō pōt cū rō infiniti quātitati cōgruit. scdo q2 ponebat infinitū fm q̄ huiusmodi eē rerū principiū. Nam si fm ipsu3 suba erat rerū principiū infinitū fz q̄ huiusmodi nō poterat eē tale pncipiū l3 forte posset esse rerum principium illud cui accidebat esse infinitum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius quomō ꝯtinget aliqd eē ipm ifinitū: si uere nō est ⁊ fm numerū ⁊ magnitudinē: quoꝝ est per se passio quedā

ifinitū. Adhuc eni minus necesse est esse q̄z ſm numerum ⁊ magnitudinem.

¶ Ponit scđam rōnē. d. q̄ amplius quō cōtingit eē ipm infinitū separatū siquidē nō ɔtingit eē separatū numerū ⁊ magnitudinē quoꝝ ipsum infinitū est quedā per se passio. nā si minus est separata passio q̄z sbiectū necesse est adhuc separatū eē minus infinitum q̄z nūm ⁊ magnitudinē respectu quoꝝ infinitū se hēt ut ꝓprietas uel ut passio. ¶ Notādū aūt has duas rōnes que principalr̄ improbare videnē infinitum separatū subaliter eē cōtra platonē qui posuit huiusmodi infinitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū aūt est q̄ non ɔtingit ifinitū eē: sicut actu eē: ⁊ sicut substātiā ⁊ principium. Erit eni quodlibet ipsius acceptum ifinitū si partibile est. Infinito eni eē ⁊ infinitum idē est: si substātia ifinitū est: ⁊ non de subiecto. Quare aut īdiuisibile est: aut in ifinita diuisibile. Multa autem infinita esse idem impossibile est.

¶ Improbat opinionē pythago. circa qđ duo facit. q: primo adducit rōnes cōtra ipm. 2° ostēdit q̄ inuestigatio taliū opinionū aliquo mō excedit considerationē phi nālis. 2° ibi ⌊ sed fortassis. ⌋ Circa p̄mū tria facit ſm q̄ tres rōnes adducit. 2ᵃ ibi ⌊ at vo sicut. ⌋ 3ᵃ ibi ⌊ sed ipossibile est. ⌋ Dicit ergo q̄ manifestū est q̄ nō ɔtingit ifinitū eē sicut actu ens ⁊ sicut subam ⁊ sicut principiū sicut posuit pythago. Nā si hm̄ infinitū sit ptibile qđlibet acceptum ipsi⁹. s. quelibet ps ipsi⁹ erit qđ ifinitū. Nā si ifinitū est suba: nō dicit̄ de sbto idē est eē infinito ⁊ infinitū. Nā sicut quelibet ps sube est suba ⁊ in qualibet pte sube reseruat̄ eē ⁊ rō sube. sic in q̄libet pte infiniti reseruabit̄ eē ⁊ rō infiniti: q̄re si infinitū est tale ut ponebāt Pytha. aut est indiuisibile. aut si ē diuisibile diuidit̄ in ifinita: q: quelibet ps ifiniti est infinita. sed vnū ⁊ idē eē infinita ⁊ hēre multas ptes infinitas est ipossibile: q: ipossibile est plura infinita simul eē. ¶ Dubitaret forte aliqs utruꝫ suba sit idē qđ sube eē: ut videt̄ uelle phūs qui ait q̄ si infinitū est suba ⁊ nō dicit̄ de sbto sicut accn̄s de sbto p̄dicat̄: idē erit infinitū ⁊ ifiniti eē: qđ non eēt nisi idē eēt suba ⁊ sube eē: cuius ɔtriū videt̄ phūs velle in 3° de aia. ubi ait q̄ aliud est magnitudo ⁊ magnitudinis eē ⁊ aq̈ ⁊ aque eē. cū ergo magnitudo sit nomē accn̄tis aqua sit nomē sube tā in accn̄tib⁹ q̄z in alijs v̄ificari pōt q̄ nō sit idē res qđ eius eē. Dicēdū q̄ de hac q̄one in qbusdā nr̄is editionib⁹ theologicis ⁊ in qbusdā nr̄is q̄onib⁹ sub nobis in methaphisica recollectis diffusius diximus. tn̄ ut ad p̄ns spectat dicē possumus q̄ hāc q̄onē utrum res sit idē cū suo eē uel cū sua qdditate. determiāt phūs in 7° metha^{ce}. ubi ait q̄ in his que sunt per se idē est res cū suo eē uel cū sua qdditate. quātuꝫ aūt ad p̄ns spectat duplr̄ pōt dici aliqd eē per se. p̄mo si nō sit in alio sicut accn̄s ⁊ sic nō soluꝫ sube itelligibiles sed etiā sensibiles sunt per se. scđo pōt dici aliqd per se q: nō hēt admixtū aliqd per accidēs ſm quē modū nulla suba sensibilis est per se: q: in oī tali multa per accn̄s sunt admixta: ⁊ sicut duplr̄ accipit̄ per se sic dupliciter pōt accipi rē eē eādē cū sua qdditate. p̄mo eniꝫ aliqd pōt dici idē cū sua qdditate si in qdditate eius nihil ponat̄ extraneū ab ipso: ⁊ sic lꝫ accn̄tia nō sint idē cum sua qdditate q: nō hn̄t qdditatē simplicē sed per additamēta cū in diffinitione eoꝝ ponat̄ aliqd nō pertinēs ad eēntiā eoꝝ. sube tn̄ etiā sensibiles sūt sic idē cū sua qdditate q: nō hn̄t diffinitionē per additamēta: nec in diffinitione eoꝝ ponit̄ aliqd nō pertinēs ad eoꝝ subam ⁊ nām. scđo mō pōt dici aliqd idē cū sua qdditate qn̄ nō solū in qdditate ei⁹ non ponit̄ aliqd extraneū ab ipso ⁊ nō ptinēs ad eēntiam ipsius: sed etiā in eo nihil est admixtū per accidēs ⁊ nihil est in eo qđ nō sit idē qđ nā ei⁹ ⁊ sic nulla suba sensibilis est idē cū sua qdditate: q: ut dem̄ est in oī tali sunt multa per accn̄s quoꝝ nullum est idē cū ipsa nā ipsa sube sensibilis sic etiā eē idē cuꝫ sua qdditate simplr̄ ⁊ per oēm modū ɔuenit soluꝫ p̄ p̄n° in quo nihil est per accn̄s. qcqd aūt est i ipso est idē qđ ipse ⁊ est idē qđ ipsa ei⁹ eēntia. sube ēt separate nō sūt idē cū sua qdditate sic p̄mū p̄n^{m} nec sic differūt ab ea sicut sube sensibiles pp̄ qđ respectu subarū sensibiliū aliqn̄ cōcedit̄ itelligētias eē idē cū sua qdditate: qđ sic accipiēdo eē idē q̄ sit ipsa sua qdditas ⁊ q̄ nihil hēant admixtū p accn̄s: nō est uerū simplr̄: est tn̄ aliquo mō uerū in respectu ut respectu subarū sensibiliū: q: in eis nō sunt tot p accn̄s quot in illis. pꝫ ergo quō est idē suba ⁊ eē ⁊ quō nō: ⁊ quō est idē aq̈ ⁊ quecūqꝫ alia suba sensibilis: ⁊ hm̄ sube eē ⁊ quō nō: sic etiā pꝫ quō in subijs separatis ⁊ etiā in ipso p̄ p̄n° est idē hn̄s qdditatē cū sua qdditate. pꝫ ergo qđ q̄rebat̄. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū si ifinitū est suba ut ponebāt pythago. idē eēt ifinitū ⁊ ifinito eē utꝝ nihil posset accipi in ifinito qđ nō est eē ifinitū. Dicēdū q̄ pytha. nō solū posuerūt ifinitū eē subaꝫ sꝫ posuerūt eē p̄ncipiū ⁊ cām rerū: nec assignauerūt aliquā porē cām ipso ifinito. q: ergo ut ostēsum est suba que est p̄ncipiū ⁊ cā rerū est idē simplr̄ cum sua qdditate ⁊ nihil est in ea qđ nō sit idē qđ ipsa nihil est eni in ipso p̄mo p̄ncipio qđ nō sit ipm primū p̄ncipiū. Si ergo ifinitū sic eēt suba ut pytha. posuerūt idē eēt ifinitū: qđ ifinitū eē sine qđ ei⁹ qdditas: ⁊ nihil posset accipi in ifinito qđ nō eēt indiuisibile ⁊ tūc nō eēt ifinitū ut hic de ifinito loqmur. uel si eēt ptibile ⁊ eēt in eo accipe plures ptes que liber illarū eēt ifinita pp̄ qđ eēt dare plura ifinita simul qđ est incōueniēs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo sicut aeris aer pars est: sic ⁊ infiniti infinitum. Siquidem substantia est ⁊ principium impartibile: igitur ⁊ indiuisibile est.

¶ Adducit scđam improbationē cōtra p̄dicta. d. q̄ sicut quelibet pars aeris est aer sic quelibet pars infiniti est infinitū: ⁊ q: siue sit qđ ut habet alia littera infinitū est substātia ⁊ partibile: supple erūt plura infinita. igit̄ impartibile ⁊ indiuisibile est huiusmodi infinitū. ¶ Notādum aūt q̄ si infinituꝫ eēt substātia sensibilis ⁊ corporea ut posuerūt pythagorici: q: dicebāt huiusmodi substātiam infinitaꝫ eē principium: oportebat talem substātiam infinitam nō esse corpus cōpositum sed simplex. simplicia enim sunt principia alioꝝ: q: ergo quelibet ps corporis simplicis suscipit predicationeꝫ totius quia quelibet pars aeris est aer. ergo si infinitum

erat tale ut ipsi ponebāt quelibet po īfiniti erat in-
finita: ꝛ q: īpossibile est plura infinita eē sil' huiuſ-
modi infinitū nō poterat eē ꝑtibile. erat igit̄ īparti
bile ꝛ indiuisibile qḋ ēt ponere est incōueniēs: q:
tūc nō esset īfinitū ut hic de īfinito loqmur. ¶ No
tādū ēt hanc iꝓbationē differre a ꝑcedēte. q: illa
fuīt per rōnes. h' aūt per sil'e. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed impossibile est esse actu infinitum
Quantitatem enim aliquam necesse est
esse. Scōm accidēs ergo est īfinitum: sed
sic dictum est ꝙ non cōtingit ipsum dice
re principiuꝫ: sed illud cui accidit: ut aerē
aut pars. Quare īconuenīēter utiqꝫ enū
ciant idem dicentes sicut pythagorici di
cunt. Simul enim substantiam faciunt
īfinitum: ꝛ partiuntur.

¶ Ponit tertiā improbationē ꝯtra Pythago. dicēs
ꝙ impossibile est esse actu infinitū supple sicut Py
thagorici posuerūt. Nā necesse est infinitū esse ali
quā q̄ntitatem uel esse aliqḋ quātum ut habet alia
littera. ergo est infinitū ꝓm accidens nō ꝓm substā
tiaꝫ ut ponebāt pythagorici. Sed si sic se habet ut
dictum est nō contingit ipsum infinitum esse ꝑnci-
pium: sed illud cui accidit infinitū esse ut aereꝫ aut
par uel quecunqꝫ alia substātia sic infinita poterit
esse tale principiū. ipsum autem infinituꝫ ꝓm ꝙ hu
iusmodi non erit ipsum principiuꝫ sed erit accidēs
eius. imo q: substantia dicit̄ de se quid indiuisibile
inconueniēs est ponere infinitū ꝓm ꝙ huiusmodi
esse substātiam. ꝛ tamē esse qd diuisibile. ideo sub
dit ꝙ incōuenienter utiqꝫ enūciant dicentes sicut
pythagorici dicūt qui simul faciūt infinitū esse sub
stantiam. ꝛ tamē patiunt̄ ipm. i. dicunt ipm esse di
uisibile. ¶ Notandū aūt hāc rōneꝫ tripliciter esse
ꝯtra Pythago. ꝑmo q: Pythago. posuit īfinitū ꝓꝫ
ꝙ huiusmodi eē substātiaꝫ qḋ patet esse falsum: q:
infinitum ꝓm ꝙ huiusmodi nō dicit substantiā sed
qd quantū. secūdo q: ponebat infinitum ꝓm ꝙ hu
iusmodi principiū esse substātiarū. Nam si princi-
pium substātiarū est substātia qḋ etiā pythagorici
cōcedebāt infinitum nō erit huiusmodi principiū.
Sed forte poterit accidē ipsi substantie que ponit̄
esse tale principiū. tertio ponebant pythagorici in
finitum ꝓm ꝙ huiusmodi esse substātiam. ꝛ tamē
ponebāt ipsum diuisibile qḋ etiam falsuꝫ est: q: lo-
quēdo de diuisione ut hic loquimur substantia ut
substantia est nō diuidit̄: sed ut est quāta. ¶ Notā
dum etiā qḋ dicit nō esse principiū sed substātiam
cui accidit infinitū ut aereꝫ aut par: q: loquitur de
modo Pythago. qui parē ꝛ vniuersaliter numeꝝ
dixit esse substātiaꝫ. ideo cōnumerat parē cū aere
ac si esset substantia ut aer. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Sed fortassis hec quidem est vniuersa
lis questio magis: si cōtingit in mathema
ticis īfinitum esse ꝛ intelligibilib' ꝛ in nul
lam habentibus magnitudinē. Nos au
tem itendimus de sensibilibus: ꝛ de qui-
bus facimus scientiaꝫ: utrum in ipsis est:
aut non est corpus infinitū in augmētū.

¶ Ostendit ꝙ inuestigatio talium opinionū aliquo
modo excedit cōsiderationeꝫ pħi nālis dicens ꝙ
fortassis hec questio si cōtingit in mathematicis ꝛ
in intelligibilib' ꝛ in habentib' nullaꝫ magnitudi-
nem aliqd esse infinitū est questio magis vniuersa
lis q̄ reqrat naturalis pħia: q: nos intendimus
de sensibilib' de quib' facimus sciētiā naturalem:
utrum in ipsis est aut nō est corp' infinitū in aug-
mentuꝫ uel in diminutionē. nō ergo est nostra que
stio de abstractis de quibus sunt dicte opiniones.
¶ Notandū autem ꝙ eoipso ꝙ Plato ꝛ Pytha
go. posuerūt in mathematicis: q: mathematica sūt
abstracta a sensibilibus posuerūt infinitū in abstra
ctis ꝛ eorū consideratio aliquo modo excedebat
naturalē pħiam: uerū q: Plato posuit infinitū nō
solum in mathematicis sed etiaꝫ in ideis. ideo po
suit infinitū tam in abstractis ꝓm esse q̄ ꝓm consi-
derationem. Pythago. v̄o quia posuit infinitū so-
lum in mathematicis non posuit ipsum in abstra-
ctis ꝓm esse sed ꝓm cōsiderationē. ex hoc autē sol-
uitur controuersia textus superius adducta: ubi
dicebatur ꝙ Plato posuit infinitū abstractum ꝛ
nō Pythago. qḋ sic itelligendū est: q: Pythago.
nō posuit infinitū abstractū sensibilib' ꝓm esse ut
Plato qui ut dictū est posuit īfinitū in ipsis ideis
que nō solū ꝓm ꝯsiderationeꝫ sed ēt ꝓm eē erant a
sensibilib' sepate. ¶ Dubitaret forte aliqs: quia si
positio platonicoꝝ ꝛ pythago. eēt vniuersalioꝛ q̄
requirat consideratio nālis vr̄ ꝙ pħs fuerit trans
gressus proprios limites huius doctrine cū in hac
sciētia iꝓbauit positiones illas. Dicenduꝫ ꝙ in
positionibus dictoꝝ philosophoꝝ est duo ꝯsidera
re. videlicet illud de quo loquebant̄ ꝛ moduꝫ ꝓm
quem loquebant̄. loquebantur enim de nālibus:
sed nō loquebant̄ modo naturali: quia pro mathe
matica voluerunt assignare rationes ꝛ causas na
turaliū. quantum ergo ad ea de quibus loquebā
tur improbare positiones illorum spectat ad natu
ralem. Sed q̄tum ad moduꝫ loquendi huiusmo-
di cōsideratio aliquo modo videt̄ excedere consi
derationem phisicā. ideo pħs non simpliciter asse
rit huiusmodi rationē esse magis vniuersalem: sed
sub q̄dā dubio ait fortassis hec questio est magis
vl'is q̄. s. sit ꝯsideratio pħica. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Rationabiliter quidem igitur speculā-
tibus ex huiusmodi videbit̄ non esse uti-
qꝫ. Si eniꝫ est corporis ratio ꝙ planitie
determinatum est: non erit uniqꝫ corpus
infinitum: neqꝫ itelligibile: neqꝫ sensibile.

¶ Postq̄ iꝓbauit dictas positiōes per rōnes ne-
cessarias iꝓbat eas per rationes logicas. ¶ No
tandum autem ꝙ lꝫ tam Plato q̄ Pythago. ali-
quo mō per mathe. uoluerūt reddē causas natura
liū. Pythago. tn̄ magis conat' est reddē rationes
tales per numeros ut patet per precedentia. Pla
to v̄o magis per planities ꝛ per corpora. duo ergo
facit. quia primo addit quandam rationem pro-
babilem ꝛ logicam ꝙ nō est dare corpus infinitū.
secundo ꝙ non est dare infinitū numerū ut ibi. At
v̄o nec numerus. dicit ergo ꝙ rationabiliter. i. lo-
gice speculantibus ex huiusmodi videbit̄ utiqꝫ nō
esse corpus infinitū. Si enim est ratio. i. diffinitio
corporis ꝙ est determinatū planitie. i. superficie nō
erit unqꝫ corpus infinitum neqꝫ itelligibile: neqꝫ
sensibile: quia impossibile est esse infinitum qḋ per

superficiem terminatur.b.¶ Notandū autem ꝙ ut cōmuniter ponitur hec ratio est logica ⁊ proba bilis. probabile enī est ꝙ de ratione corꝑis sit ꝙ determinetur superficiē. Sed diceret forte aliqs non esse necessariū nec esse de ratione corꝑis sim plr̄ ſ; solū de rōne corꝑis finiti. ¶ Deīde cū dicit.

¶ At vo nec numerꝰ sic est: sicut sepatꝰ ⁊ ifinitꝰ. Numerabile enim numerus est: aut habēs numerum. Si ergo numera bile possibile est numerari ⁊ trāsiri: utiqꝫ possibile erit ifinitum.

¶ Adducit aliā rōnē ꝓbabilē ⁊ logicā qḋ nō sit da te nūꝫ ifinitū dicēs ꝙ at vo nec numerꝰ sic est sicut sepatus.i.sicut mathematicꝰ ⁊ infinitꝰ sicut posuit Pythago. uel si uolumꝰ hic adaptare ad Platonē dicemꝰ ꝙ nūs nō est sepatꝰ.i.idealis ⁊ ifinitus ut Plato posuit. Nā nūabile est tā nūs ꝗ̄ habēs nu merū. Si ergo ois nūs est q̄d numerabile possibi le est ipm nūare: nō est ergo ifinitꝰ: q: possibile erit trāsire ⁊ nūare infinitū qḋ est incōueniēs. ¶ No tandū autē ꝙ ut coiter ponit̄ hec rō est ꝓbabilis ⁊ logica: q: diceret q̄s ꝙ accidit mltitudini ꝙ nume ret̄ ⁊ ꝙ mēsuret̄. nūs eni nō est ois mltitudo ſ; ad dit supple multitudinē mēsurationē. est enim nūs mltitudo mēsurata per vnū ut dī xᵒ methaᶜᵉ. dice ret ergo quis multitudinem illā infinitā nō habe re rationem numeri nec rationem mensurati: cum non sit de ratione multitudinis ꝙ numeretur.

Lectio.VIII.

P Hisice aūt magis ꝯsiderātibꝰ ex his manifestū erit. Neqꝫ eni cōpo sitū possibile est eē ifinitū neqꝫ sim plex. Cōpositū q̄dē igit̄ nō erit ifinitū cor pus: si finita elemēta sūt multitudie. Ne cesse est eni plura esse ⁊ eq̄re ꝯ̄ria semꝑ. ⁊ nō eē vnū ipsoꝝ ifinitū. Si nāqꝫ q̄tūcū qꝫ deficiat que in vnoquoqꝫ corꝑe est po tētia a potentia alterꝰ: ut si ignis finitꝰ sit: aer aūt ifinitꝰ. Est aūt eq̄lis ignis eq̄li aeri in potētia q̄tūcūqꝫ duplicatꝰ: solum aūt numerū quēdā habēs: tūc manifestuꝫ ꝙ ifinitū excellit ⁊ corrumpit finitum.

¶ Postq̄ pħs improbauit positiōes de infinito non naliter loquētiū. In parte ista improbat naliter lo quētes uel postq̄ iprobauit ponentes infinitū esse aliquā substantiam per se ⁊ separatā. in parte ista improbat ponētes ifinituꝫ esse accidēs aliqḋ subij ciētes ei aliquod elemētoꝝ uel aliquā aliam nām ostēdit enim per rōnes nāles ⁊ pħicas ꝙ nullum elemētū nec aliqḋ aliḋ corpus pōt esse subiectū in finiti uel esse ifinitū. circa qḋ duo facit: q: p̄mo ostē dit ꝙ nō est dare corpꝰ infinitum per rationes ma gis ꝑticulares. 2ᵒ per rationes magis vniuersales ibi [oportet aūt de ol.] Circa p̄mum duo facit: q: p̄mo ostēdit ꝙ nō pōt esse corpus positū infinitū. secundo ostendit hoc idem de corpore simplici ibi [at vo.] neqꝫ probādo aūt corpus cōpositum non esse infinitum supponit elemēta ⁊ miscibilia esse fi nita quo supposito patet ꝙ corpꝰ cōpostuꝫ uel cor pus mixtum poni infinitum potest intelligi dupli citer: q: si miscibilia sunt finita nūo nunq̄ poterūt facere corpꝰ cōpositum infinitum nisi vnū elemen toruꝫ uel plura elemēta sint ifinita. duo ergo facit: q: p̄ ostēdit ꝙ nō pōt poni corpꝰ mixtū ifinitū ꝓpter ifinitatē vniꝰ miscibilis tm̄. 2ᵒ ostēdit ꝙ nō pōt hoc poni ꝑꝑ infinitatē pluriū miscibiliū ibi [vnūquod qꝫ aūt.] Dicit ergo ꝙ ꝯsiderātibꝰ magis phisice.i. per rationes magis phisicas uel magis phisice.i. cōtra loquētes magis phisice ex his.i. ex dicēdis manifestū est ꝙ neqꝫ corpꝰ cōpositum nec simplex possibile est esse infinituꝫ. cōpositū q̄dē igit̄ corpus nō erit ifinitū si elementa sunt finita multitudine. necesse est eni in ol corꝑe cōposito plura miscibilia esse ⁊ eq̄re semꝑ ꝯ̄ria.i. ꝯ̄rietatē miscibiliuꝫ ⁊ non esse vnū ipsoꝝ infinitū: q: etiā inter ipsa miscibilia nō posset esse eq̄litas. Nā q̄tūcunqꝫ deficiat potē tia que est in vno corꝑe a potētia alterꝰ. semꝑ enīꝫ infinitū suꝑabit alia ut si ignis sit finitꝰ aer aūt infi nitꝰ lꝫ aer sit debilior igne corrumpet tm̄ ⁊ suꝑabit ipm nec erit eq̄litas inter ea. vnde subdit ꝙ ignis pōt esse eq̄lis aeri in potētia quātūcūqꝫ duplicatꝰ sit aer in magnitudine. solū aūt sic habēs quēdam nūm.i. quēdā numeratā ⁊ determinatā magnitu dinē. Nunq̄ enīꝫ posset tantū accipi de aere dum tm̄ esset q̄d finituꝫ q̄n finitꝰ ignis possit ei eq̄ri in po tētia. tn̄ manifestuꝫ est ꝙ si aer est q̄d infiniti ꝙ ⁊ excellit ⁊ corrūpit omne finitū. non ergo poni pōt ꝙ in isto sit vnū elemētuꝫ infinitū ⁊ nō alia: q: tūc nō esset ibi eq̄litas nec esset ibi miscio. ⁊ q: illḋ if nitū corrūperet alia. ¶ Dubitaret forte aliqs vn de pħus hēt ꝙ possit hoc supponē elemēta esse fi nita multitudine. Dicēdum rōnes pħi ꝓcedere ex hac suppositiōe. Nā si elemēta essent infinita mul titudine nō oporteret aliqḋ miscibiliū esse ifinituꝫ ad hoc qḋ instituerent corpꝰ infinitū: sed si elemēta sunt finita multitudine nunq̄ ex eis resultabit infi nitū mixtuꝫ nisi vnū illoꝝ uel etiā plura infinitatē habeāt. Qꝫ aūt vnū miscibiliuꝫ ponat̄ infinitū ⁊ nō alia stare nō pōt: q: ut ponit nō esset ibi eq̄tio neqꝫ miscio. Si vo ponat̄ mixtū ifinitū ēt stare nō pōt: q: ut patebit plura infinita simul eē nō pn̄t. suppo sito ergo elemēta eē finita multitudine ex eis infi nitum corpꝰ cōpositū uel infinitū mixtū eē nō pōt. hanc autē suppositionē pħs tripliciter supponere pōt. p̄ ex dictis priorībꝰ ꝓbabat enīꝫ supra cū dis putabat̄ ꝯtra Anaxago. ꝙ elemēta ex q̄bꝰ cōponit̄ aliqḋ oportet eē finita nō solū magnitudine sed ēt multitudine q: aliter periret scientia cū ifinitū ſm ꝙ hꝰ sit ignotū ⁊ nos nō arbitramur cognoscere aliq̄d priꝰ q̄ sciamꝰ ex quibus ⁊ quālis sit. secūdo pōt hic supponē ex suppositione pħoꝝ cōtra quos disputabat qui huiusmodi elemēta ⁊ corpora sim plicia cuꝰ sūt ignis ⁊ aer ⁊ talia cōcedebāt eē fini ta. Cū enī q̄s disputat cōtra aliū lꝫ supponeret qḋ ille concedit. tertio ħ pōt ex dicēdis supponē. naꝫ de generatione probabitur huiusmodi elemēta ⁊ miscibilia finita esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unūquodqꝫ aūt infinitū esse impossibi le est: corpꝰ eni est penitꝰ hn̄s dimēsionē. Infinitum autem indeterminate distans est. Quare infinituꝫ corpus vbiqꝫ distās erit in infinitum.

¶ Ostenso ꝙ nō possit esse mixtum infinitum ꝓpter

infinitatem vnius elemēti ostēdit φ nō possit esse infinitum ꝑpter infinitatē plurium uel etiaʒ oium elemētoꝝ dicens φ vnūquodqꝫ elemētuʒ uel vnū quodqꝫ miscibile esse infinitū est īpossibile. corpus eniʒ est habēs dimēsionē penit⁹.i.in oēm partē. infinitū aūt est indeterminate distās q̄re infinitū corpus est distās in infinitū omniquaqꝫ.i.in oēm ptē. nō ergo cōpatieẛ secū aliō infinitū. plura ergo uel oia elemēta infinita cōstituere aliqd mixtū est impossibile. ℭ Dubitaret forte aliqs: q: nō videẛ verꝫ φ si poniẛ corpus infinitū qȯ in omnē partē distet in infinitū ⁊ φ nō cōpatiatur secum aliud corpus posset enim corp⁹ ꝑtendi in infinitū in partem vnā absqꝫ eo φ ꝑtenderet in partem aliā ⁊ posset cōpati secum aliud corp⁹ circa partē illā ad quā infinitū nō ꝑtendiẛ. ℭ Dicēdū φ absolute loquēdo nō est corpus infinitū nisi in oēm partē distet in infinituʒ. Nā ut ⁊ⁱᵒʳ ait cū aliquid cōponiẛ ex aliqb⁹ diffinitio cōpositi cōponiẛ ex diffinitione utriusqꝫ cōponētium ut si homo alb⁹ cōponiẛ ex hoie ⁊ albo diffinitio hois albi cōponetur ex diffinitione utriusqꝫ ut si homo est animal rationale: ⁊ albū est disgregatiuum visus: homo alb⁹ erit aial rōnale disgregatiuum visus. sic ergo q: corpus īfinituʒ cōponiẛ ex corpe ⁊ infinito diffinitio corporis infiniti cōponeẛ ex diffinitione utriusqꝫ. Cū igiẛ corp⁹ sit habēs dimensionē in oēm partē. infinituʒ aūt sit indeterminate distans opoꝛtet φ corp⁹ infinitū hec oia comprehendat. erit ergo huiusmodi corp⁹ in oēm pteʒ indeterminate distās quo posito nō cōpatieẛ secū aliud corpus. text⁹ ergo phi si bene aduertiẛ ex diffinitione corpis infiniti arguit multa uel oia elemēta infinita esse nō posse cū de rōne corporis infiniti sit in oēm partem indeterminate distare. patet igiẛ φ infinitū absolute ⁊ infinitū ut corpus nō cōpatitur secū aliqȯ. qȯ aūt est infinitū solū in vnā partem nō est īfinitū absolute sed ꝫm qd nec ꝑprie est infinitū ut corp⁹: q: nō est īfinitū in oēm dimēsionē uel in omnē partem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At vero neqꝫ vnū ꝯuenit īfinitū corp⁹ eē ⁊ simplex: neqꝫ sicut dicūt qdā φ eẛ elemēta est: ex q̄ alia gn̄anẛ: neqꝫ simplr. Sunt eni qdā qui h̄ faciūt īfinitū: sed nō aereʒ: aut aquā: q̄ten⁹ nō alia corrūpanẛ ab infinito. Habēt eni adinuiceʒ ꝯrietatē ut aer qdē humidus: aq̄ aūt frigida: ignis vero calidus: quoꝝ si eēt vnū infinitū: corrumperenẛ utiqꝫ iam alia. Nūc aūt dicūt alterū esse: ex quo hec sunt. Impossibile est aūt esse aliqȯ corp⁹ huiusmodi īfinitum. De hoc enim cōe qdaʒ dicēdū est: ⁊ de omni silr ⁊ aere ⁊ aqua ⁊ quolibet. Sꝫ p̄mo dicendū φ nō est huiusmodi corp⁹ sensibile extra notata elemēta. Omne nāqꝫ ex quo est: ⁊ resoluiẛ in hoc. Quare esset utiqꝫ hoc corp⁹ preter aerē ⁊ ignē ⁊ terram ⁊ aquam: videẛ aūt nullaʒ huiusmodi.

ℭ Ostenso φ nō est infinitū corp⁹ cōpositū ostēdit φ nō possit esse infinitū corp⁹ simplex. de corpib⁹ aūt simplicib⁹ antiqui dupliciter loquebanẛ: q: quidaʒ ponebāt huiusmodi corpa ipsa elemēta. quidā vero aliqȯ mediuʒ inter ipsa. duo ergo facit. nā in p̄mo ostēdit φ nō possit corpus simplex esse infinitū qȯ sit mediū inter elemēta. secūdo ostēdit vniuersaliter de oi corpore simplici φ nō possit esse īfinitum ibi [neqꝫ igiẛ ignem.] Dicit ergo φ neqꝫ cōtingit vnū corpus ⁊ simplex esse infinitū: neqꝫ sicut dicūt quidē est īfinitū corp⁹ qȯ est extra elemēta ex quo alia generāt nec simpliciter aliqȯ corpus simplex pōt esse infinitū. sunt enim quidā qui infinituʒ faciunt h̄.s. corpus mediū inter elementa: sed nō faciunt infinitū aerē aut aquā aut aliqȯ aliȯ elemētū. q̄tenus alia ipsoꝝ elemētoꝝ nō corrūpanẛ ab infinito. habēt eni huiusmodi elemēta ad se inuiceʒ ꝯrietatē. ut aer quidē est humiduʃ. aq̄ vero est frigida ignis vero calidus. terra vero sicca. quoꝝ elementoruʒ si esset vnū infinitum corrūperenẛ iam utiqꝫ alia. Nunc aūt dicūt esse.s. infinitū alteꝝ corp⁹ qȯ est inter elemēta ex quo corpore hic alia sunt. Sed impossibile est esse huiusmodi corp⁹ mediū non solū: q: poniẛ esse infinitū q: de hoc est dicēduʒ qȯdam cōe.i. est fienda quedā cois ratio. fiet enim quedaʒ cois rō silr.i. vniuersalr de oi corpe simplici de aere ⁊ de aqua ⁊ de quolibet alio qȯ nō est ponere aliqd tale infinitū. hec ergo rō nō intendit iprobare esse corp⁹ mediū infinitū ratione īfinitatis sed rōne ipsi⁹ corpis ꝫm se eo φ nō est huiusmodi corp⁹ sensibile extra uocata elementa: omne nāqꝫ qȯ est ex quo.i. ex aliquo resoluiẛ in hoc ex quo est. Si ergo corpa mixta essent ex aliquo corpe medio inter elemēta ut ponebāt antiqui esset utiqꝫ hic aliquod corp⁹ simplex in qȯ referenẛ miscibilia p̄ter ignē ⁊ aquā ⁊ aerem ⁊ terram quod est impossibile ⁊ patet ad sensum falsum: q: nullum videtur esse tale corpus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Neqꝫ igiẛ ignē neqꝫ alioꝝ elemētorum nullū ꝯtingit īfinitū esse aliqȯ. Oino eni ⁊ p̄ter id qȯ īfinitū sit aliqȯ ipsoꝝ īpossibile esse: si tamē infinitū sit: aut esse: aut fieri vnū aliqȯ ipsoꝝ: sicut dicit Eraclit⁹ oia fieri aliqn̄ ignē. Eadē aūt ratio est ⁊ de vno ⁊ de alio qȯ faciunt extra elemēta phisici. Omne aūt mutatur ex cōtrario in contrarium: ut ex calido in frigidum.

ℭ Adducit quandā cōem rationē φ nullum corpus simpliciter pōt esse infinitū dicēs φ neqꝫ igiẛ ignē nec alioꝝ elemētoꝝ nullū cōtingit eē aliqȯ infinitū: q: hoc posito preter id qȯ infinitū īpossibile est esse aliqȯ ipsoꝝ elemētoꝝ: corrūpet eniʒ sic īfinitū elemētū oia alia ⁊ ꝯuerteret ea ad seip̄m. iȯ subdit φ si infinitū sit aliqȯ elemētum necesse est oia elemēta aut esse aut fieri vnū aliquod ipsoꝝ elemētoꝝ q: oia cōuertenẛ in illȯ. Nā sicut dicit Eraclit⁹ cōtingit aliqn̄ oia fieri ignē. Si ergo ꝑpter potētiam ignis ponebat Eraclitus oia aliqn̄ fieri ignem supplendū est φ multo magis illud infinitū ꝑpter sui potentiā omnia conuerteret ad seipsum ꝑpter contrarietatem. ergo que est inter elementa nullū elementorum potest poni infinitum: quia omnia alia corrūperet. subdit aūt φ eadem ratio est ⁊ de illo vno corpore quod faciunt phisici extra elementa. Nam cum illud habeat contrarietatem ad alia nō

potest poni infinitū: quia omnia alia corrūperet. q̄ autē oīa habeant ɔ̄rietatem ad alia patet: q̄ omne qḋ mutaf mutaf ex ɔ̄rio in ɔ̄rium ut ex frigido in calidum. Si ergo ex illo medio elemento ſm antiquos fiebāt alia habebat ɔ̄rietatē ad illa. ℭ Dubitaret forte aliquis: q̄ hec rō nō videf sufficienter arguere de oī corpe simplici q̄ nullum tale sit infinitum. supponit enim hec rō cum nāli p̄ho q̄ elementa ⁊ p̄ncipales ptes vniuersi oportet manē. quo supposito arguit cum oē corp' simplex siue sit elementum siue mediū inter elemēta habeat ɔ̄rietatē ad alia non pōt esse tale corp' infinitū: q̄ tunc oīa alia elemēta corrūperet ⁊ nō remanerēt p̄ncipales partes vniuersi: cū ergo sit aliqḋ corp' simplex qḋ nō habet ɔ̄rietatē ad alia cuiusmodi est corp' celeste hec ratio nō vniuersaliter p̄bat de oī corpore simplici q̄ non possit esse infinitum. Dicendum q̄ ſm ɔ̄rem nondū declaratū est corp' celeste habē aliam naturā ab elemētis siue a corporib' hic existētib'. imo oēs antiqui p̄hi nesciuerūt distinguē illḋ corpus ab istis corpib': sed posuerunt ip̄m esse de nā elementari quo posito necesse erat huiusmodi corpus habē ɔ̄rietatem ad alia. p̄hus ergo arguendo cōtra dicta antiquoꝝ sufficiēter arguit nō esse aliqḋ corp' simplex ifinitū cū ostendit q̄ nullū corp' hñs ɔ̄rietatē possit esse infinitū. nā ut dictū est ex dictis antiquoꝝ sequebaf q̄ oē corp' simplex subesset alicui ɔ̄rietati. in libro ergo celi ⁊ mundi. ubi ōndef corpus celeste esse alteri' nāe ab istis corporib' ⁊ eternū hīf qḋ de ifinito ⁊ illic erit ſmo eois q̄ nō est ponē corp' infinitū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Oportet autē de oī ex his considerare si cōtingat aut nō cōtingat corpus ifinitū esse sensibile. Qḋ autē oīno ipossibile sit corpus ifinitum esse sensibile ex his manifestum. Aptum eni natū est omne sensibile alicubi esse: ⁊ locus aliq̄s est vniuscuiusq̄ ⁊ idem partis ⁊ oīs est: ut totius terre ⁊ vnius glebe: ⁊ ignis ⁊ scintille.

ℭ Adducit rōnes magis vniuersales ad p̄bādū nō esse aliqḋ corpus infinitū circa qḋ duo facit: quia primo premittit quasdam suppositiones. secundo ex illis arguit ibi⌊ quare siquidem.⌋ dicit ergo q̄ oportet in his que sunt dicenda considerare de oī corpe si ɔ̄tingat aut nō contingat corpus sensibile esse ifinitū. Nā h̄ ex his dicēdis manifestū erit premittit ad declarationē hui' tres suppositiōes. q̄rū p̄ma est q̄ omne corp' sensibile est aptū natū alicubi esse. scd̄a est q̄ vniuscuiusq̄ corpis sensibilis est aliq̄s loc'. tertia est q̄ idē loc' est oīs ⁊ toti' ⁊ partis ut totius terre ⁊ vnius glebe ⁊ totius ignis ⁊ vnius scintille. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quare siquidem sit eiusdem speciei aut imobile erit: aut semper mouebif ⁊ ipossibile est. Quid eni magis deorsū aut sursum aut alicubi. Dico autē ut si gleba sit alicubi ipsa ubi mouebif: aut ubi manebit Locus enim infinitus erit sibi ⁊ cognati sibi corporis. Utrū igitur continebit totū locum ⁊ quomodo.

ℭ His suppositionib' suppositis arguit nō esse corp' aliqḋ infinitū circa qḋ duo facit. q̄ p̄mo ostendit nō posse eē corp' infinitū si illḋ ponaf simile ⁊ homogeneū. scd̄o ostēdit nō posse esse tale corp' si ponaf dissimile ⁊ etherogeneū ibi⌊ si aūt dissimile.⌋ ℭ Ad euidentiā aūt p̄me partis sciendū est q̄ oē corp' nāle aliquo mō habet moueri ⁊ q̄escē: ut declarauimus in p̄ncipio scd̄i hui'. mot' autē duplex est q̄dā rect' q̄dā circularis. mota autē motu recto moueri videnf ut tendāt ad locū p̄priū. Sed mota motu circulari cū nō p̄prie sint extra locū p̄priū nō p̄prie hoc moueri videnf. sed q̄libet pars mobilis circulariter videf appetē: ut sit in toto circuitu: ⁊ q̄ h̄ simul obtinē nō pōt mouef: ut h̄ successiue obtineat qḋ nō pōt habē simul. huiusmodi aūt sil'e videm' in mā que cū per quēdā circulū sit formarū ḡnationi subaꝗ: simul sub oīb' formis esse nō pōt appetit ut successiue sub illis existat. Dupliciter ergo fit mot' uel ut totū successiue occupetur uel ut ad debitā māsionem tēdaf. duo ergo facit: q̄ p̄mo probat nō esse tale corp' prout fit motus ut ɔ̄tineaf totū. scd̄o p̄ut fit mot' ut tendaf in māsionem p̄priā ibi⌊ que igif: ⁊ ubi māsio.⌋ Dicit ergo quare siq̄dem corp' qḋ ponif infinitū sit eiusdē speciei. i. sit sil'e. ⁊ homogeneum aut est semp imobile aut semp mouebif qḋ est ipossibile. mobili eni nāli oportet cōpetere quietē ⁊ motū. qḋ aūt hoc seq̄tur ex hac positione q̄ huiusmodi corp' q̄d magis mouebif deorsum aut sursū aut ēt alicubi utputa ad dextrā uel ad sinistrā uel q̄si in circuitu uel etiā aliter. dico aūt si gleba sit alicubi ipsa: aut ubi mouebif aut ubi manebit quasi dicat nō manebit sed semp mouebif. loc' eni infinit' erit sibi. i. ip̄i glebe ⁊ cognati corpis. utrū igif ɔ̄tinebit totū locū. i. utrū mouebif huiusmodi gleba ut ɔ̄tineat ⁊ occupet totū locum ⁊ quō mouebif. q̄si dicat q̄ p̄pter hoc moueri nō pōt. Cū eni loc' sit infinit' uel nūq̄ mouebif: q̄ frustra moueref cū nō possit totum occupare: uel semp mouebif ⁊ nūq̄ finief mot' ei' cū nūq̄ possit ad hoc deuenire ut totū occupet. ℭ Notandū aūt q̄ dicit infinitū esse locū ipsi glebe ⁊ cognati corpis: q̄ cū ponaf huiusmodi corpus esse homogeneū ⁊ eiusdē speciei ptes erūt cognate ⁊ similes adinuicem quib' oīb' respondet infinitus locus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Que igitur mansio: ⁊ ubi. ⁊ mot' ipsius aut ubiq̄ manebit. Non ergo mouebif. Aut si ubiq̄ mouebif. Non ergo stabit.

ℭ Ostendit hoc idē si ponaf corp' moueri nō ut totū occupet: sed ut tēdat in māsionē p̄priā dicens. que igif ⁊ ubi māsio ipsi' ⁊ ubi erit mot' ipsi'. nam cū idē sit loc' toti' illi' ifiniti ⁊ cuiuslibet ptis: q̄ ponif corp' esse homogeneū ⁊ eiusdē speciei vni glebe ⁊ vni parti illi' corporis nō magis respōdet vnus locus q̄ ali' huiusmodi. ergo gleba uel ubiq̄ manebit ⁊ tūc nō mouebif. aut ubiq̄ mouebif. nō ergo stabit. nā si nō magis respōdet ei vn' loc' q̄ ali' ul' ad oēm locū mouebif uel in oī loco q̄escit qḋ vī eē cōtra rationē corporis naturalis de cuius ratione nō est motus tm̄ nec quies tm̄: sed utrunq̄. ℭ Notandum autē has rationes vniuersaliores esse q̄ p̄missē. ille enim magis p̄ticulariter p̄babāt nō eē corpus infinitū. tum quia primo p̄babant hoc de corpore mixto. secūdo de corpore simplici. he aūt p̄bant hoc de omni corpore eiusdē nature siue de

di corpore cui cōpetit vnus locus siue sit simplex siue cōpositū. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 nō videt esse incōueniens qd phūs habet pro incōueniēti. habuit eni3 tanq̄ ipossibile q corp⁹ nāle semp moueat uel semp quiescat. celū eni est nāle corp⁹ 7 tn̄ semp mouet. nec ualet siqs diceret q celū semper quiescit q̄tū ad se totū: q2 l3 fm se totū mutet locū q̄tū ad dispositionē. nō tn̄ q̄tū ad subam. nā hoc mō infinitū regesceret cū h3 subn3 locū mutare nō possit. dicēdu3 q fm 2ᵐ ib nō arguit nisi de motu recto fm quē modū est ipossibile aliqd semp moueri. Sic ēt forte est ipossibile aliqd semp gesce: s3 q solū hic intelligat de motu recto nō vr bene textui cōsonare qui q̄st de oi motu loquens: aut quō mouebit h⁹ corp⁹. Imo expsse in textu dr utrū moueatur ut ptineat totū qui modus mouēdi ut supra declarabat vr esse pprī⁹ motui circulari. ¶ Amplius cū hic arguat ptra antiquos phos tpe quoz visu3 erat eē circularem motū 7 celu3 circulariter moue re l3 nō visum esset ipm eē alteri⁹ nature ab istis inferiorib⁹. disputādo ergo ptra eos sufficit arguē de corpe habēte ɔ̄rium cū ipsi nō pceperint aliō corpus. Sed nō videt sufficere per se loquēdo arguē solū de motu recto cū ipsi pceperint alium motu3. ¶ Ampli⁹ cū arguit ptra aliquos q̄n rō est vniuersalior 7 ipossibilior tāto melior. possum⁹ ergo dicere sic esse intelligēdum textū phi q posita huiusmodi positione sequit corp⁹ moueri semp aut semper gescere: q2 utrūq3 pōt argui de huiusmodi corpore. Nā posita dicta positiōe sequit q vnū 7 idē corp⁹ semp moueat 7 semp gescat qd est ipossibile. Nā dictū corp⁹ si nāle est aliquē motū habebit. uel ergo mouebit circulariter uel recte. si circulariter semp mouebit. Nā cu3 in tali motu q̄libet ps intēdit successiue totū ubi occupare: q2 ubi illi⁹ corpis est infinitū semp mouebit quelibet pars illi⁹ corpis q2 nunq̄ ueniet ad finē qd ptrāsire possit spatiū infinitū. sic etiā nunq̄ mouebit 7 q2 nā nunq̄ incipit qd nō pōt cōsumare. Nō est enim incōueniēs aliquē ponere potentiā aliquā ad quā sequunt opposita. si vo huiusmodi corpus moueat motu recto ib idē sequet. s. q semp moueat 7 semp gescat uel q semp moueat 7 nunq̄ moueat. Nihil eni mouet motu recto cui⁹ nō sit assignare duo loca: in quorū vno quiescit nāliter in alio vo violenter. si eni3 graue esset extra locū pprīū uel eēt in loco violento 7 nunq̄ moueret ad locū nālē. Si ergo idē esset locus toti⁹ 7 partis: q2 infinitū totu3 occupat. si sit dare aliqd corp⁹ infinitū eiusdē speciei non erit dare nisi vnū locū. si ergo tale corp⁹ uel partes ei⁹ mouerent motu recto 7 est eis assignare motū nālē 7 violētū cū nō sit ei assignare nisi vnū locū ide3 erit locus ei⁹ nālis 7 violēt⁹. semp ergo mouebit. q2 semper est in loco violēto 7 nunq̄ mouebit cū semper sit in motu nāli. loc⁹ eni ei⁹ ut ostēsu3 est sil' est ei nālis 7 violent⁹. patet ergo q siue ponant ptes dicti corpis moueri recte ul' circulariter sil' semp mouebit 7 nunq̄ mouebit. Qui aūt uellet saluare pᵗᵉᵐ q loqueret hic solu3 de motu recto posset per hūc modū: q2 l3 antiqui aliū motū pceperūt. tn̄ ut non ponerēt nisi corp⁹ hn̄s ɔ̄riū cū oē tale corp⁹ moueatur motu recto oportebat eos dare qdlibet corp⁹ nāliter moueri motu recto. siue ergo ptes illi⁹ infiniti moueant motu recto ut totū locū quē nō possint occupare sil' occupēt successiue sequit q semp mouebunt q2 nunq̄ poterunt attingere finē 7 nunq̄ mouebunt q2 ut dictū est nā nō incipit qd cōsumare nō pōt siue etiā moueant ut tendāt in mansionē pprīā semp mouebunt 7 nunq̄ mouebunt: q2 ut pbatū est: ut ptᵒʳ vult illi⁹ corporis 7 partiū ei⁹ idem esset locus naturalis 7 violentus.

Lectio. IX.

f

Si autem dissimile est omne: dissimiles 7 loci sunt: 7 primum quidem non vnum corpus omnis est: sed aut in tangendo.

¶ Ostenso q nō pōt poni corpus infinitū: si ponat simile 7 eiusdē spēi. hic ostēdit q non pōt poni tale corp⁹ si ponat dissimile 7 diuersaz specie3 poneret forte qs tale esse corp⁹ infinitū q̄le est nunc vniuersum in quo cōgregant ptes diuersaz spērum. duo aūt facit: q2 pmo improbat tale corp⁹ eē. 2ᵒ spāliter descēdit ad opinionē Anaxa. qui vr dicē quedā repugnātia dictis suis ibi[Anaxa. ait.] Circa pmū duo facit: q2 pmo adducit quādā rōnem logicam. scdo adducit rōnes magis necessarias ibi[postea aūt 7 finita.] dicit g q si est oē uel totū uel habet alia lr̄a dissimile. s. dissiles sūt 7 loci illi⁹ corpis toti⁹ ifiniti hoc posito pmū gdē incōueniēs est: q2 nō ois talis magnitudo est vnū corp⁹ sed solū hēt vnitatē ut in tāgendo. s. fm quēdā ɔtactū. nō ergo est vnum corpus infinitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Postea aut finita hec erūt: aut infinita specie. Et finita quidem non esse possunt. Erunt enim alia quide3 finita: alia vo nō si omne infinitum est: ut ignis aut aqua. Corruptio autem huiusmodi in contrariis esset sicut dictū est prius. Et propter hoc nullus vnum 7 infinitum ignem facit: neq3 terram phiologoru3: sed aut aerem: aut aqua3: aut ipsorū mediu3: quia locus vniuscuiusq3 manifestus erat 7 determinatus. Hec autem terminat ad duas partes sursum 7 deorsum.

¶ Quia forte ut dictū est non esset aliqbus incōueniens adducere ptra positionē pdictā rōnes magis necessarias circa qd duo facit: q2 pmo ostēdit non posse esse tale corp⁹ si corpa simplicia cōponentia illd ponant finitaz specie3. scdo si ponant infinitarū ibi[Si aūt infinita.] Dicit ergo q postea incōueniēs est ponere corp⁹ sic dissimile infinitū: q2 hec s. corpora simplicia dissilīa cōponētia ip3 aut erūt finita specie aut infinita. finita gdē spe esse non possunt: q2 tūc erūt alia gdē finita alia vo nō: s3 omne s. sed totū est infinitu3. nō eni est possibile q corpa simplicia sint finita spe 7 faciāt aliqd totū infinitū nisi aliqd illoz corpoz uel aliq̄ sint infinita ut q sit infinit⁹ ignis aut aq̄: aut aliqd aliud elemētoz: sed hoc stare nō pōt: q2 sicut dictu3 est pus erit tale ul' esset ut hēt alia lr̄a corruptio aliis elemētis ɔ̄riis. Subdit autē ad declarationē huiusmodi q pp ib nullus phisiologoz fecit vnū corp⁹ ifinitū ignē neq3 terrā sed aut aerem aut aquā aut medium ipsorum inter aerem 7 aquam. Nam quia locus vniuscuiusq3. s. ignis 7 terre erat manifestus 7 determinatus. Nam hec. s. ignis 7 terra se habent ad

ambo sua loca sicut ad sursum et ad deorsum: quia si ignis et terra haberent sic loca contraria propter eorum contrarietatem ne alia corrumperent nullus philosophantium posuit aliquod illorum esse infinitum: quia ergo quodcunque elementorum uel quecunque ponantur infinita omnia alia corrumperent non est ponendum aliquod simplicium corporum esse infinitum nisi forte illud non haberet contrarietatem ad alia quorum nullum tale posuerunt antiqui: quia etiam ipsum celum posuerunt de natura elementorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autem infinita et simplicia sunt: et loci infiniti: et elementa infinita erunt. si autem hoc impossibile est et loci finiti sunt: totum finitum esse necesse est. impossibile enim est non comparare locum et corpus. Neque enim locus omnis maior est: quam quantumcunque contingit corpus simul esse. Similiter autem neque infinitum erit corpus: neque corpus maius quam locus: aut enim uacuum erit aliquid: aut corpus nusquam aptum natum est esse.

¶ Ostendit non posse esse tale corpus si corpora simplicia componentia ipsum ponantur infinitarum specierum dicens quod si corpora simplicia componentia tale corpus sunt infinita scilicet specie et loci infiniti erunt et elementa infinita erunt quia quodlibet tale corpus simplex debebit rationem elementi aut si impossibile est hoc quod elementa sunt infinita sicut probatur in primo cum disputatur contra Anaxa. loci finiti sunt et si loci finiti sunt quia elementa finita sunt. necesse est totum corpus compositum ex illis elementis finitum esse. impossibile enim est non comparare. id est non proportionare locum et corpus. nec enim locus omnis maior est quam quantumcunque similiter contingit esse corpus: simul autem nec infinitum erit corpus si supple non est infinitus locus: quia nec corpus maius est quam locus nec econuerso: quia hoc posito aut uacuum erit aliquid aut est corpus quod nusquam aptum natum esse. Si ergo elementa sunt finita et omnes loci finiti impossibile est corpus compositum infinitum esse: quia tunc constaret infinitum ex pluribus finitis tam secundum speciem quam secundum magnitudinem et esset infinitum corpus infinito loco: que omnia sunt inconuenientia. ¶ Dubitaret forte aliquis: quia uidetur hic philosophus supponere quod cuilibet corpori competat suus locus cuius contrarium dicetur in 4° ubi ostendetur quod terra est in aqua. aqua in aere. aer in igne. ignis in celo. celum autem non amplius in alio est. Dicendum quod cum hic dubitat contra dictos philosophos ponentes omne corpus habere contrarietatem aliquam: quia omne tale est in loco. ideo sufficit ratio philosophi ratione materie in qua loquitur uel ratione eorum contra quos loquitur uel possumus dicere quod licet celum non sit in loco continente ipsum. aliquo tamen modo locus et ubi competunt celo etenim ipso quod celum habet determinatam distantiam et determinatum ordinem ad centrum competit ei habere determinatum locum et determinatum ubi. Nam ut in 4° dicetur celum est in loco: quia centrum in loco est. sic ergo accipiendo esse in loco quodlibet corpus est in loco et determinatum corpus indeterminato loco. si ergo finitus sit locus et finita sit distantia et finitus ordo oportet esse finitum corpus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Anaxagoras autem inconuenienter dicit de infiniti mansione. Fulcire enim ipsum seipsum dicit infinitum. Hoc autem est: quia in seipso est. Aliud enim continet nihil: tanquam ubi utique aliquid sit aptum natum sit ibi esse.

¶ Quia dicta Anaxa. specialiter repugnare uidebantur dictis eius: ideo hic specialiter descendit ad positionem ipsius posuit Anaxa. infinitum fulcire seipsum et esse in seipso propter suam infinitatem tanquam in loco proprio quod uidetur repugnare his que dicta sunt et sunt dicendis. Nam tam rationes habite quam habende supponunt omne determinatum locum uniuscuiusque corporis sensibilis: quia omne tale corpus fertur in suum proprium locum. et quia nullum corpus fertur in seipsum non uidetur bene dictum aliquid esse in seipso tanquam in loco proprio. duo ergo facit: quia primo recitat huiusmodi positionem Anaxago. et improbat eam. 2° adducit rationes nouas ad probandum corpus sensibile non esse infinitum. 2ª ibi [omnino autem manifestum.] Circa primum duo facit. quia primo ponit positionem Anaxa. 2° improbat eam ibi [hoc autem non uerum.] dicit ergo quod Anaxa. inconuenienter dicit de mansione. id est de loco infiniti. dicit enim infinitum seipsum fulcire. hoc autem est. scilicet quod fulcit seipsum: quia est in seipso. nihil enim aliud continet ipsum et in nullo alio est sed ipso seipsum continet et in seipso naturaliter est tanquam nihil utique sit aliquid nisi ubi aptum natum est sic esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hoc autem non uerum est. Erit enim aliquid alicubi: et non ibi aptum natum est esse.

¶ Improbat huiusmodi positionem circa quod tria facit secundum quod tripliciter improbat ipsam. 2° ibi [Si igitur quam maxime.] 3° ibi [simul autem manifestum.] supponebat enim Anaxago. quod illud chaos infinitum quod ponebat non erat in alio sed in seipso. ideo et hoc quia in seipso erat. erat in seipso naturaliter et erat aptum natum esse in seipso quod philosophus primo improbans ait quod hoc non est necessarium: quia erit aliquid alicubi et ubi non natum est esse: non ergo oportet quod quicquid est alicubi quod sit ibi naturaliter. dato ergo quod infinitum sit in seipso. non tamen oportet quod sit naturaliter in se et quod sit aptum natum in seipso esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si ergo quam maxime non mouetur totum in seipso namque fulcit: et in seipso est: immobile esse necesse est. Sed quare non aptum natum sit moueri dicendum est. non enim sufficiens est sic dicentem euadere. Erit enim utique et quodlibet aliud non motum: sed aptum natum esse nihil prohibet: quoniam et terra non fertur: neque si infinita esset ferentur coherceta tamen a medio. Sed quia est non aliud ubi mutatur manebit in medio: sed non mouebitur: quia non apta nata est sic: sed tamen licebit utique dicere: quia fulcit seipsam. Si ergo neque in terra hec causa est cum sit infinita: sed quia grauitatem habet: graue autem manet in medio: similiter et infinitum manet utique in seipso propter quandam aliam causam: sed non quia infinitum est: et fulcit ipsum seipsum.

¶ Adducit secundam improbationem contra Anaxa. dicens quod si quam maxime non mouetur totum quod fulcit in seipso et si necesse est esse immobile quod est in seipso. non tamen sufficit dicere quod infinitum propter sui infinitatem non est in alio: sed est in seipso tanquam in loco proprio. ideo non mouetur. Sed dicendum est quare non sit aptum natum moueri et quare est in seipso. non enim sufficiens causa huius est infinitas. ideo subdit quod sic dicentem non sufficiens est euadere. erit enim utique quodlibet uel quodcunque aliud supple alicubi non motum: sed tamen nihil prohibet esse aptum natum esse ibi per aliquam causam: licet enim

terra sit in cētro imobiliter. aliqua tñ causa est q̄re apta nata est esse ibi. ideo dicit q terra nō fert sursū. nec si infinita esset ferret sursum: sed esset cohercita et coadunata a medio et in medio. terra g̊ et si sit infinita manebit in medio nō q2 nō habet aliqd ubi mutet et quo tēdat: sed q2 nō apta nata est esse nisi sit in medio: sed tñ posita terra infinita p̄ter ipsam infinitatē licebat utiq3 dicere cām: q2 fulcit seipsā in medio. si ergo neq3 in terra hec est cā q manear in medio: q2 sit infinita: sed q2 habet grauitatem et graue manet in medio. silr et si infinitū manet utiq3 in seipso pp aliquā aliā cām hoc erit. nō ergo q2 infinitū est. ideo fulcit ip̄m seip̄m. ¶ Dubitaret forte aliquis q̄re nō sufficit assignare infinitā cām pp quam aliqd est in loco uel ꝓpter quā infinitū est in seipso. Dicendum q sicut duplex est corp᷒. s. nāle et mathematicū: sic quodāmodo pōt distingui duplex locus nālis. s. et mathematic᷒. Nā3 et mathematicis quodāmodo debet tact᷒ et locus ut declarauim᷒ in de gn̄atione. differt enī3 corpus nāle a mathematico: q2 corp᷒ mathematicū solū3 ꝯsideratur ut q̄ntum nāle nō cōsideratur ut est q̄le et ut est sensibile quia naturalis nō abstrahit a mā quali uel a mā sensibili. et sicut differt corpus nāle a mathematico sic quodāmodo differt loc᷒ nālis a mathematico. sufficit enim locū mathematicū ꝯsiderare ut quātū: sed locus nālis videt habere quandam vim cōseruatiuā: nec sufficit ip̄3 considerare ut quantū sed ut est cōiunctus qualitatib᷒ debitis. sicut ergo aliter cōsiderat corp᷒ ut est nāle et ut est mathematicū et aliter cōsiderat locus nālis et mathematic᷒ sic et causa propter quā aliqd est in loco aliter accipienda est in nālib᷒ aliter in mathematicis. Nā sicut corpus mathematicū videt ꝯsiderari ut quātū et loc᷒ mathematicus accipit rōne quātitatis sic prout mathematicis dam᷒ locū cā ꝓpter quā mathematica sūt in loco ex pte q̄ntitatis sumi videt. corp᷒ v̊o q2 considerat ut quale et loc᷒ nālis q2 cōsiderat ut sit sensibile et nō rōne q̄ntitatis tm̄ causa ꝓpter quā nālia sunt in loco nō sufficit sumere ex parte quātitatis solū: terra ergo nō q2 quanta nec q2 sit quanta: est in medio: sed q2 qualis et quia grauitatē habet. Cū igit infinitū se teneat ex parte q̄ntitatis si illi corpori infinito deberem᷒ assignare locū mathematicū forte sufficeret dicē ip̄m esse in seipso uel ei cōpetere talē3 locū ꝓpter sui īfinitatē: sed q2 ei querim᷒ locū nālem. ideo ꝓpter infinitatē oportet assignare aliquā aliam cām ut grauitatem uel leuitatē ul' aliqd aliud ꝓpter qd̄ sit in seipso ul' pp qd̄ cōpetat ei talis loc᷒ qd̄ cū nō fecerit Anaxa. insufficienter locut᷒ est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Silr aūt manifestū q et si sit q̄libet pars indigebit manere. Sicut enī īfinitū in seipso manet se fulciēs: sic et si q̄libet ps accipiat in seipsa manebit. Tot᷒ enī et ptis sīles loci sūt: sicut terre et glebe deorsum: et omnis ignis et scintille sursū. Quare si infiniti locus qd̄ in seipso et idē partis: manebit ergo in seipso.

¶ Adducit tertiā rōnē cōtra Anaxago. d. simul cum dictis incōuenientib᷒. manifestū est q si q̄libet ps illius īfiniti indigebat manere. i. indigebat q̄escere supple in seipsa: q2 sicut infinitū in seipso manet seipsū3 fulciēs sic et si q̄libet ps. i. quecūq3 pars quātūcūq3 modica accipias in seipsa manebit. toti᷒ enī et ptis loci sunt sīl'es: sicut toti᷒ terre et vni᷒ glebe loc᷒ est deorsū3. et oīs idest toti᷒ ignis et scintille locus est sursū: q̄re si loc᷒ īfiniti est q sit in seipso idē3 loc᷒ erit et ptis. manebit ergo in seipsa q̄libet ps illius infiniti quātūcunq3 parua. ¶ Dubitaret forte aliqs quō hec rō sit cōtra Anaxa. Dicendum q si aliqd sit in seipso pp sui infinitatē ut Anaxa. ponebat. sequit q si tollat hec causa. s. īfinitas q tollat et effect᷒. s. esse in seipso. qd̄ ergo nō est infinitū s̄m hāc hypothesiā in seipso eē nō poterit. S3 et q2 probatū est per rationē predictā q quelibet pars infiniti sit in seipsa cū ab īfinito possit abscindi pars finita ut ꝓbat in p̊ celi et mūdi. sequit q nō solum infinitum sed etiam finitum sit in seipso qd̄ est contra Anaxagorā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnino aūt manifestū est q impossibile est simul dicere infinitū corp᷒ et locum quēdā corporib᷒ esse si omne corp᷒ sensibile: aut grauitatē habet: aut leuitatē3: et si graue qdē in mediū natura habet ferri. Si v̊o leue sursum necesse enim et infinitū corp᷒. Impossibile aūt aut omne utrū libet aut mediū utrunq3 sustinere. Quomodo enim diuides: aut quomodo infiniti erit hoc quidem sursum: illud aūt deorsum: aut ultimū: aut medium.

¶ Adducit quasdam nouas rationes ad probandū3 infinitum nō esse. sūt aūt huiusmodi rationes tres quaꝝ prima sumit ex nā motus. secūda ex nā loci. tertia ex q̄dam cōsequētia. secunda ibi [amplius omne.] tertia ibi [at v̊o q alicubi.] Dicit ergo q oīno manifestū est q īpossibile est simul dicē īfinitū corp᷒ et locū quidē corporib᷒ esse. hec enim duo nō pñt simul stare q aliqd īfinitū sit infinitū corp᷒ et qd̄ ferat in ꝓpriū locū. Si enim oē corp᷒ sensibile hēt grauitatē aut leuitatē: et si graue ex nā habet ferri in mediū. si v̊o leue sursū. necesse est enim infinitū corp᷒ ferri aut sursum aut deorsum. īpossibile est aūt ip̄m ferri sursū aut deorsū. ıō subdit q īpossibile est aut oē. i. totū eē utrūq3. i. esse sursū aut deorsum. aut mediū substinē utrūq3. i. sursum et deorsum. nō enim pōt esse q medietas infiniti sit sursū et medietas deorsū: q2 quō diuides infinitum aut quō infinitū hoc idest pars quidē erit sursum. illō aūt idest illa pars erit deorsū aut quō in infinito assignabis ultimū et mediū. De ratione enim infiniti est esse qd indeterminatū. talia ergo que determinationē īportāt infinito cōuenire nō possūt. ¶ Notandū aūt q si infinitū esset graue uel leue et posset moueri in suū ꝓpriū locū q oportet ponē si sit tale q̄le antiq ponebāt uel totū ibi sursū3 ul' totū ibi deorsum et tūc erit qd finitū: q2 occupabit determinatū locū uel totū locū sil' et semel erit sursū et deorsum qd̄ est īpossibile: q2 vnū et idē s̄m se totū nāliter in plib᷒ locis esse nō pōt: ul' medietas erit sursū et medietas deorsum qd̄ etiā est impossibile: q2 huiusmodi diuisiones que qd determinatū dicūt infinitū pati nō pōt. ex ipsa ergo natura motus s̄m q aliquid fertur in suum locum patet q infinitū corpus esse non potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius omne corpus sensibile in loco est loci aūt spēs τ differētie sursū τ deorsuz: ante τ retro: dextrorsuz τ sinistrorsum τ hec nō solū ad nos τ positiōes sūt: sed in ipso toto determiata sūt. Impossibile autem in infinito hoc esse. Simpliciter aūt si impossibile est locum esse infinitū. In loco aūt omne corpus est: impossibile est infinitū esse aliquod corpus.

¶ Adducit secūdam rationē sumptam ex natura loci. d. φ oē corpus sensibile est in loco. loci aūt spēs τ differētie sunt sursū τ deorsū ante τ retro dextrorsum τ sinistrorsū τ hec nō solū sūt determinata positione τ situ quoad nos: sed etiā in ipso toto. i. in ipso vniuerso siue in ipso celo determinata sūt. dextrum enim in celo est oriēs. sinistrū occidēs. sursuz vō polus meridionalis. deorsū vō septētrionalis: τ hoc accipiēdo ꝑm motū celi absolute in se. nā accipiendo in cōparatione nostri climatis sursum est polus artic⁹ siue septētrionalis ante emisperiuz superi⁹ retro emisperiuz inferi⁹. τ q2 hec sic determinata sunt cū infinitū dicat qd indeterminatū īpossibile est h. i. huiusmodi dr̄ias eē in ipso īfinito. Si ergo simplr̄ īpossibile est locū esse infinitū: q2 tales differētias habere nō posset. In loco autē est idest ꝯtingit esse corp⁹. impossibile est igiſ ex ipsa nā loci esse infinitū aliqđ corpus cum non possit esse infinitus locus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vō qđ alicubi est τ in loco est: τ qđ in loco est: alicubi est. Si igiſ neq3 q̄ntitatez possibile est infinitam esse. Quantū enim aliqd erit ut bicubitū aut tricubitum. Hec enim signant q̄ntum sic in loco q2 alicubi. Hoc est aūt aut sursū aut deorsum aut in aliq̄ alia distātia que sūt sex. Horꝫ autem vnūquodq3 terminus aliquis est.

¶ Adducit tertiā rationē sumptā ex quadā ꝯsequentia. d. at vō qđ est alicubi in loco τ qđ est in loco est alicubi idest in aliquo loco. si igiſ non est possibile q̄titatem esse infinitam: q2 tunc quātū erit quid infinitū, ut bicubitum aut tricubitū. hec enim significāt aliqd q̄tū. sicut ergo in quātitate tenet hec ꝯsequentia φ si q̄titas est infinita aliq̄ q̄titas est īfinita sic τ in loco: q2 alicubi. i. aliqs loc⁹ supple est infinit⁹ si loc⁹ est īfinit⁹. hic aūt est aut sursū aut deorsū aut in aliqua alia differētia que differētie sūt sex. Nā ut dictum est sex sunt loci differētie vnūquodq3 horꝫ idest ꝑm vnūquodq3 horum siue ꝑm vnāquamq3 talem differētiā localem est aliqs terminus: q2 ergo nō est dare aliquē locum nec aliquaz differētiā localē cuius nō sit aliqs termin⁹ uel que nō sit finita ut patet ex vi cōsequētie predicte locus simpliciter finitus erit τ si loc⁹ finitus τ corpus finitū qđ declarare volebam⁹. ¶ Notādu3 aūt ut supra tetigimus τ ut patet per habita oēs has rōnes probātes impossibile esse corp⁹ īfinitū ꝑncipalr̄ loqui de corpore habēte cōtrariū uel de corpore habente grauitatē τ leuitatē in de celo eniz τ mūdo ubi probatur corpus celeste esse alteri⁹ nature ab istis inferioribus simpliciter ostendetur non esse possibile corpus aliquod infinitum esse. ibi enim supplebitur si quid h̄ videtur esse dimissum.

Lectio. XIIII.

Quod qdem igiſ actu nō sit corpus infinitū: manifestū ex his. Qđ autē si non sit infinitū: multa īpossibilia accidāt: manifestū est: temporis eniz erit quoddā principiū τ finis. Et magnitudines non diuisibiles in magnitudines. Et numer⁹ non erit infinit⁹. Cū aūt determinaſ: sic neutro mō vr̄ ꝯtīgē ob hoc: vz est manifestū φ sic qdem est: sic aūt non.

¶ Positis opinionib⁹ antiquoꝝ de infinito τ improbatis eisdem in parte ista phūs determinat de infinito ꝑm ueritatem τ ꝑm opinionē propriā circa qđ duo facit: q2 primo ꝑmittit quedā per que declarari habet diffinitio de infinito. secūdo ex his que dixerat inuestigat diffinitionem ei⁹ ibi ⌊ accidit autē cōtrarium. ⌋ Circa primū duo facit: q2 ꝑmo determinat de ipso infinito quō habet eē. secūdo q2 infinitū diciſ multis modis comparat modos infiniti ad se inuicē ibi ⌊ aliter aūt τ in tempore. ⌋ Circa primum duo facit: q2 primo ꝓponit quod intēdit. secūdo manifestat qđ dixerat ibi ⌊ dicitur igiſ esse. ⌋ Dicit ergo φ quidē nō sit corpus actu infinitū manifestū est ex his. i. ex dictis. ergo infinitū aliquo modo nō est: q2 nō est actu τ etiā aliquo modo est. iō subdit φ si infinitū simplr̄ nō sit. i. nullo mō sic manifestuz est φ multa īpossibilia accidunt. Nam erit tempus quoddā idest tps determinatū τ finitū τ erit principiū τ finis ipsius temporis cui videtur ꝯtradicere phūs naturalis τ magnitudines non erunt diuisibiles in infinitū qđ est contra geometram τ numerus nō erit infinitus qđ est cōtra arismetricum. si ergo hec sunt inconueniētia oportet dicere infinitum aliquo modo esse: cū aūt determinatis his sic neutro modo videſ ꝯtingere φ nō est cōcedēdū infinitū simplr̄ esse nec simplr̄ nō esse ob hoc videlicet τ manifestū est φ īfinitū sic qdez est. sic aūt non est. i. aliq̄ mō est aliquo mō non est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Diciſ igiſ esse aliō qdē potētia: aliud vō actu. Et īfinitū est qdē appositiōe: est aūt τ ablatiōe. Magnitudo aūt qđ qdē actu nō sit infinita: dictū est. Diuisione aūt est. Nō eni difficile destruē indiuisibiles lineas. Relinquiſ igiſ potētia esse infinitum.

¶ Manifestat qđ dixerat. τ quia dixerat infinitum aliquo modo esse aliquo modo nō esse. ideo duo facit: quia ꝑmo ostendit quō est: q2 est potētia. secundo quomodo non est: quia non est in actu cōpleto nec est in potentia respiciente talem actuz ibi ⌊ nō oportet autem. ⌋ Dicit ergo φ aliquid dicitur esse potentia. aliquid vō aliud dicitur esse actu. infinitū autem dupliciter est appositione τ ablatione idest diuisione τ supple utroq3 modo est in potentia nō in actu. Nam magnitudo φ non sit quidem actu infinita dictum est. prius ergo non est infinitū ꝑm appositionem τ augmentum actu. diuisione autez supple est infinitū etiam non actu: q2 nō est difficile interimere lineas diuisibiles. nunq̄ eniz potest

aliqd esse actu diuisum in infinitum nec est deuenire ad lineas uel ad corpa idiuisibilia ⁊ iterimere positioē illā hoc dicentē non est difficile. sic ergo nec appositione nec diuisione est aliqd infinitū in actu. Relinquit igitur infinitum esse in potentia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nō oportet aūt potentia ens accipere: sicut si possibile sit hoc statuam esse qđ ⁊ erit hec statua: sic ⁊ īfinitum: quod erit actu. Sed quoniam multipliciter est esse quēadmodū dies ⁊ agon in semper aliđ ⁊ aliud fieri: sic ⁊ infinitū est. Et nāq3 in his est ⁊ potētia ⁊ actu. Olimpia eni3 sūt ⁊ in posse agonem fieri: ⁊ in eo quod fit.

¶ Ostendit quō infinitum nō est: q2 nō est potentia respiciente actum completum dicēs ꝙ nō oportet accipe infinitum esse potentia ens sicut impossibile est hoc. s. ens statuā eē quod pro quis. ⁊ erit hec statua sic ⁊ infinitū diceret aliqs eē potētia qđ ⁊ erit aliqñ actu qđ simpliciter nō est uerum. Sed qm̄ multipliciter esse est aliqd in actu quemadmodum dies ⁊ agon est aliqd in actu: q2 semp est in semp aliud ⁊ aliud fieri. sunt enim actu admixto potētia sic ⁊ infinitum est in actu admixto potentia. iō subdit ꝙ in his est esse potētia ⁊ actu. olimpia enim idest illi ludi qui fiebāt in mōte olimpo sunt in eo qđ est posse agonē fieri ⁊ in eo quod est agon fit: sicut ergo in ludis ⁊ vniuersaliter in omnibus motib⁹ est potētia admixta actui ⁊ aliquid est ibi factum ⁊ aliquid fiendum sic ⁊ infinitum nunq3 est in actu completo sed in actu admixto potentia. ¶ Dubitaret forte aliqs utrum infinitū sit in potētia. videt ꝙ nō: q2 frustra est potētia que nō est ad actū reducibilis. si ergo infinitū eēt potētia posset esse ⁊ actu: ampli⁹ potētia nō dicit nisi respectu actus. si ergo nō pōt poni ꝙ infinitū sit in actu uel ꝙ possit esse in actu nō debet poni ꝙ sit in potentia. Dicendū ꝙ ut in de gñatione difusius diximus ridiculū est negare illō pncipiu3 ꝙ possibili posito esse nullu3 sequit impossibile. ppter qđ ridiculū est dicere ꝙ infinitū nō possit poni in actu: ut est in potētia. est enim de rōne possibilis ꝙ possit esse qđ si esse nō posset iam possibile nō eēt sed impossibile. Est tamen aduertendum ꝙ possibile pōt poni in eē: ⁊ in actu nō in actu quolibet sed in actu quē respicit ⁊ respectu cui⁹ dicitur possibile. act⁹ autē duplex est forma. s. ⁊ mot⁹. se eni3 motus quidas actus est ut supra dicebat: sed non est act⁹ simpliciter neq3 est act⁹ pfect⁹: sed est actus admixtus cu3 potētia. cū ergo dicit ꝙ infinitū est in potētia ⁊ ꝙ potest poni in actu ⁊ in esse nō est intelligēdum ꝙ sit in potentia respiciente actum cōpletu3 ppter quod si ponat in actu ut est possibile nō ponetur in actu cōpleto: nec in facto eē: sed in fieri ⁊ hoc posito nullu3 sequet impossibile. est ergo cōtinuum diuisibile infinitu3 nō respectu actus in facto eē: q2 nunq3 eē potest infinitum diuisum sed est ibi possibilitas respectu actus in fieri: q2 semp pōt diuidi. vñ ⁊ si ponatur in tali actu ꝙ ponat semper diuidi nullum sequetur inconueniēs. signāter ergo phs cum primo pbauit infinitum esse potentia. postea ait ꝙ non est in potētia sicut statua uel sicut homo: q2 huiusmodi potentialitas nō respicit actum cōpletum nec formā: que enim talem actu3 respiciunt sic possunt esse ꝙ aliquādo sunt in actu simpliciter. sic possibile est statuam esse ꝙ contingit eam aliqñ esse in actu simpliciter. infinitū autē sic est in potentia ꝙ nunq3 est in actu simplr: q2 ut dictu3 est nō est in potētia respectu actus simpliciter sed respectu actu in fieri. est enī in potētia sicut dies que est latio solis sup terrā ⁊ sicut agon idest sicut bellū uel sicut ludus que oīa cum iportēt motum dicunt actum ut in fieri non in facto esse sic ⁊ infinitū potest poni in actu in fieri nō in facto esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alter autem ⁊ in tempore manifestum quod infinitu3 ⁊ in hominibus ⁊ diuisione magnitudinum. Omnino quidē eni3 sic est infinitum in semper aliđ ⁊ aliud accipiendo: ⁊ acceptum quidē semper esse finitum: sed semper alterū ⁊ alteꝝ. Quare infinitū nō oportet accipere sicut hoc aliquid: ut hominem aut domū: sed sicut dies dicitur: ⁊ agon quibus esse non sicut substantia quedam facta est: sed semper in generatione aut corruptiōe finitū: semper alterum ⁊ alterum. Sed in magnitudinib⁹ quidem permanēte accepto hoc accidit: in hoibus autem ⁊ tempore corruptis: sic ut non sit deficere.

¶ Comparat modos infiniti ad se inuice3. infinitum aūt repit in successiuis ⁊ in pmanentib⁹. rursus in ipsis pmanētib⁹ repitur dupliciter infinitū. videlicet ßm diuisionē ⁊ appositionē. duo ergo facit: q2 primo cōparat infinitū in successiuis ad infinitum in pmanentibus. secūdo comparat infinitū ßm diuisionē ad infinitu3 ßm appositione3 ibi [quod autem est ßm appositionem.] dicit ergo manifestū esse ꝙ infinitum aliter est in tempore ⁊ in hoibus idest in gñatione hoium ⁊ in quacunq3 alia generatione. ⁊ aliter est huiusmodi infinitū in diuisione magnitudinum. Nam oīno sic est infinitū in accipiendo aliđ ⁊ aliud ⁊ acceptū semp esset qđ finitum ⁊ semp eē alterum ⁊ alterum: q2 infinitū non oportet accipe eē sicut hoc aliud cōpletu3 ut sicut hoiem aut domū. Sed dicit infinitum eē sicut dies ⁊ agon quib⁹ eē nō pōt sicut substantie quedā facta: q2 talia nō iportant actū in facto eē: est ergo cōuenientia inter infinitū in successiuis ⁊ in pmanētibus: q2 tam hic q3 ibi sumit infinitū in accipiēdo aliud: ⁊ aliud ⁊ acceptū semp est finitū ⁊ tam hic q3 ibi dicit infinitū respectu act⁹ in fieri. l3 ergo sic cōueniāt ß infinitū ⁊ illō. differt tñ q2 infinitum acceptū in gñatiōe ⁊ corruptione uel ēt in alijs successiuis supple nō manet: sed semp succedit alterū ⁊ alterum: sed in magnitudinib⁹ hoc qdē accidit pmanente accepto. diuisa enim magnitudine ptes accepte manēt. Sed in hoib⁹ idest in gñatione hominū uel in gñatione alioꝝ: ut in tpe accidit ut nō sit deficere idest ut nō pcedat in īfinitū corruptis acceptis. qcqd enim acceptu3 est de tpe nō manet ⁊ gñatio ßm phm durabit in infinitū: q2 nō oia generata manēt. patet ergo quō cōueniūt ⁊ quō differūt īfinitū in successiuis ⁊ in pmanētib⁹. ¶ No

tandum autem semper acceptum esse finitū si sit sibi dare primum acceptuȝ esse: sed si non sit ibi dare primum tale non oportet accepta finita esse. si enim đa esset positio pħi cum sit falsa mundum ab eterno fuisse si totū pteritū volum⁹ appellare acceptum infinita accepta sunt: quia infiniti homines pcesserunt. est ergo huiusmodi acceptum infinitū: q2 hoc posito nō erat dare pmū acceptum eē. nec primum hominem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qđ aūt sm appositionē: idē quodāmō est ꝛ qđ est sm diuisionē. Infinitū eni sm appositionē fit ecōtrario: sm quod enī diuisum videtur in infinitum: sic appositum videbitur ad determinatum.

¶ Cōparat īfinituȝ sm appositionē ad īfinitū sm diuisionē circa qđ duo facit: q2 pͦ pponit qđ intēdit. 2⁹ manifestat ppositū ibi[īfinita enim magnitudine.] Dicit ergo q̄ infinitū sȝ appositionē est quodāmodo idē illi īfinito qđ est sm diuisionē. ꝛ dicit quodāmodo: q2 nō simplr̄ est idē h̄ īfinitum ꝛ illō bn̄ ergo dictū est h̄ esse q̄dāmodo ꝛ nō simplr̄: q2 īfinito sm appositionē fit q̄si eꝯrio cum īfinito sm diuisionē. sm enim q̄ cōtinuū est diuisuȝ vī ire in īfinitum: sed sic appositū ꝛ augmētatuȝ videbitur ire ad determinatā magnitudinē. eꝯrio ergo vī eē in magnitudinib⁹ sm appositionē ꝛ diuisioneȝ: q2 sm appositionē nō itur ad īfinitū: sed ad aliqd determinatū. Sed sm diuisionē videt̄ esse processus in infinitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Infinita eni magnitudine sic accipiens aliqs determinatū accipiet eadē rōne nō eandē aliquā magnitudinē rōne accipiēs nō transibit finitū. Si ergo sic augmētet ut semper eandē aliq̄ȝ sit accipe magnitudinē transibit finitū propter id qđ omne finitum remouetur a quolibet finito.

¶ Mālfestat qđ dixerat circa qđ duo facit. q2 pmo ośdit quō magnitudo est diuisibilis in īfinituȝ. 2⁹ ex his que dixerat ostendit quō est idē ꝛ quō non est idē infinituȝ sm appositionē ꝛ sm diuisionē ibi [aliter qdē igit̄ nō est.] Dicit ergo q̄ in magnitudine finita si aliqs accipiēs accipiet aliqd determinatuȝ eadē rōne. i. eadē pportione ꝛ nō sm eandē aliquā magnitudinē sic accipiēs eadē rōne nō trāsibit finituȝ. finita eni magnitudo est diuisibilis in īfinitū accipiēdo ptes sȝ eādē pportionē. nō tn̄ diuisibilis est in īfinitū accipiēdo ptes sȝ eādeȝ q̄ntitatē. ideo subdit q̄ si sic augmētet rōnē. i. pportionē ut semp eandē aliquā sic accipe magnitudinem trāsibit finitū pp id qđ omne finitū remouet̄. i. cōsumit̄ q̄libet finito. i. per amotionē cuiuslibet finiti uel cuiuslibet determinate q̄ntitat̄ ab ipso. ¶ Notandū aūt q̄ q2 ꝯtinuū est diuisibile in infinitū accipiēdo ptes sm eādem pportionē ut diuidendo totū in duas medietates ꝛ medietatē in duas medietates. ꝛ sic semp pcedēdo sm hāc pportionem itur in īfinitū: q2 nō est deuenire ad idiuisibilē magnitudinē. Sed si fiat acceptio sm eandē q̄ntitatē ut q̄ semp accipiat̄ ab aliq̄ magnitudine finita q̄ntitas vni⁹ cubiti uel vni⁹ palmi uel q̄cunq̄ȝ alia determiata q̄ntitas nō pcedet̄ in infinitū. nulla est eni magnitudo dū tn̄ sit finita a qua nō possit totiens remoueri q̄ntitas vni⁹ palmi uel q̄cunq̄ȝ alia q̄ntitas determinata q̄ ad ultimū oportebit q̄ntitatē illaȝ consumi ꝛ deficere. ¶ Notandum autem qđ sit si nō augmentet rōnē idest pportionē accipiendo semp eandē magnitudinē: q2 si fiat acceptio sm eādē q̄ntitatē uel sm eādem magnitudinē iter ptes ꝛ totū nō remanebat pportio eadē: sȝ semp erit proportio augmētata. nā si totuȝ diuidat̄ in duas medietates ꝛ medietas in duas medietates semp sic pcedendo ps abscissa cū suo toto semp hēbit proportionē eandē: q2 semp erit in pportione subdupla. Sed si fiat abscissio sm eandē q̄ntitatē uel sȝ eādē magnitudinem nō semp remanebit ibi pportio eadē inter partē ꝛ totū sed semp erit talis proportio augmētata. nā si a magnitudine decem palmarū remoueat̄ vn⁹ palmus pars abscisa cuȝ suo toto erit in proportione subdupla. sed si a residuo ut si a. xi. palmis iteȝ abscindat̄ vnus palm⁹ pars 2ª abscissa habebit maioreȝ pportionē cū suo toto q̄ pars pma. maior enim est proportio iter vnum palmū. ꝛ. ix. palmos q̄ inter vnū ꝛ. x. sic ēt si tertio fieret abscissio rursū augeret̄ pportio: q2 maior est pportio iter vnū ꝛ octo q̄ inter vnū ꝛ. ix. q̄to igit̄ magis accipiunt̄ ptes sm eandē q̄ntitatē tanto magis augmētat̄ pportio. pħus ergo volēs loqui de acceptione sm eandē q̄ntitatē cōgrue tales acceptioneȝ circūscribit per augmentū rōnis siue per augmētum pportionis. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Aliter quidem igitur nō est: sic aūt est infinitū potētia ꝛ diuisione. Et actu aūt est: sicut diē eē dicimus ꝛ agonē. ꝛ potētia sic sicut materia: ꝛ nō p se sicut finitū. Et sm appositionē igitur sic infinitū potētia est: qđ ideȝ dicim⁹ quodammodo esse ei q̄d est sm diuisionem. Semper quidem enī aliquid ipsius extra est accipere.

¶ Ostēso quō diuisio magnitudinis vadit in īfinitū ostēdit quō est idē ꝛ quō nō est idē infinitū sm diuisionē ꝛ sm appositionē circa qđ duo facit: q2 pͦ facit qđ dictū est. scđo ex his que dixerat specialiter descēdit ad icrepationē platonis ibi [qm̄ ꝛ plato.] Circa pmū duo facit: q2 pmo ostēdit quō īfinitū sm diuisionē est quodāmodo idē cū īfinito sm appositionē. 2⁹ ośdit quō nō est idē ibi [Nō tn̄ excellit.] Dicit ergo q̄ aliter qdem igit̄ nō est supple pcedere in infinitū in diuisione magnitudinis nisi s. accipiēdo ptes sm eandē pportionē. sic aūt pcedendū est in infinitū potētia ꝛ diuisione. actu autē nō est tale infinitū simplr̄ sed est actu sicut dicim⁹ esse diem ꝛ agonē ꝛ est potētia sic sicut mā. Non aūt est huiusmodi infinitū per se in actu cōpleto sicut id qđ est finitū ꝛ q2 infinitū sm appositionem sic potētia est: nō est per se in actu cōpleto: sicut id qđ est finitū. patet q̄ idē quodāmodo dicim⁹ esse infinitū sm appositionē ei qđ est sȝ diuisionē. semper quidē enim in vnoquoq̄ȝ tali infinito aliqd ipsius est extra accipe. ꝯuenitit ergo infinitū sm appositionē ꝛ diuisionē: q2 nullū ipsoꝝ est in actu cōpletū sed qđlibet est in actu admixto cū potētia. ꝛ q2 nullū ipsoꝝ dicit actū cōpletū ꝛ terminatū semper est ibi aliqd extra sumere: q2 semp ibi restat aliqd accipiēdū. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū sit idē infinitū sm diuisionē ꝛ sm appositionem. Dicen-

dum ꝙ inter utrũqꝫ infinitũ magna videt̃ esse cõ-
uenientia ⁊ silitudo qḋ sic ostendit̃. diuisio enĩ uł
appositio uel augmẽtũ ad quãtitatẽ pertinere vi-
dent̃. quantũ autẽ tripliciter considerari põt. ꝑmo
ſm se ⁊ ut quantũ est. secundo ut habet esse in mã.
tertio ut habet esse in mã sensibili ⁊ ut dicit qḋ na-
turale. Si aũt ꝯsideret̃ q̃tum ꝑmo mõ ſm absolu
tam acceptionẽ suam ⁊ ut quãtũ est sic tam ſm di
uisionẽ q̃ȝ ſm appositionem uadit in infinitum ſm
actum in fieri ⁊ nõ ſm actum in facto esse. quanto
enim vnde quantũ est contingit diuidi in infinitũ.
Nunq̃ȝ enim quãtuȝ ſm ꝙ huiusmodi potest in tã
tum diuidi quin possit ulterius diuidi. sic etiã quã
tum ſm appositionẽ vnde quãtũ est non habet ꝙ
habeat statum. nõ enĩ repugnat quãto ſm ꝙ quã
tum semper posse augeri in infinitũ. nunq̃ȝ tamen
erit actu in infinitum augmentatũ nec erit actu in
infinitum diuisuȝ. ſm ergo primã acceptionẽ quã-
ti ut accipiendo quãtuȝ ut quãtũ est simile est quo
dãmodo de infinito ſm appositionẽ ⁊ diuisionem:
q̃ȝ utrũqꝫ uadit in infinitũ in fieri non in facto esse.
Si ṽo accipiat̃ quantum nõ ut quantum est sed ut
habet esse in materia ⁊ ut habet esse in reb⁹. sic est
etiam aliquo modo simile de utroqꝫ infinito. Naȝ
infinitum ſm diuisionẽ accipiendũ est ſm eandeȝ
proportionẽ non ſm eandem quantitatem. Sicut
ergo ab aliqua magnitudine finita in infinituȝ põt
aliquid accipi si fiat acceptio ſm eandẽ proportio
nem sic magnitudini finite in infinitũ põt fieri ad-
ditio ſm proportionem illam ſm quam fit diuisio
alterius magnitudinis. si enĩ quicquid accipitur
ab vna magnitudine potest addi alteri prout ĩfini-
tum põt fieri acceptio a magnitudine vna in infini
tum poterit fieri talis additio magnitudini alteri:
quanto ergo ut quantum est non repugnat additio
in infinitũ ſm eandem magnitudinem. nunq̃ȝ enĩ
est aliqua quantitas adeo magna cui absolute lo-
quendo ⁊ ut quantitas est repugnet ꝙ augeatur
quãto ergo ut quantũ est in infinitum põt fieri ad-
ditio ſm eandẽ quantitatẽ. nõ enim repugnat quã
to ſm ꝙ huiusmodi ꝙ semper ei addat̃ quantitas
vnius palmi uel quãtitas vnius cubiti uel quecũ-
qꝫ alia quãtitas sed quãtis nõ ſm absolutam suaȝ
considerationem sed ut habet esse in materia ⁊ ut
existit in rebus nõ patitur talem additionem. Nã
tota quantitas omniũ rerũ ⁊ tota magnitudo ma
terie corporalis non sufficeret ad huiusmodi addi
tioneȝ. totiens enĩ quantitas vnius palmi posset
addi alicui magnitudini ꝙ excresceret huiusmodi
quantitas supra quãtitatem totius materie corpo
ralis. lȝ ergo quantitas non habeat esse preter res
in quibus est ⁊ preter materiã in qua existit. alia ta
men est acceptio ⁊ consideratio quanti ut quantũ
est ⁊ quanti ut habet esse in materia ⁊ in reb⁹ ⁊ q̃ȝ
quãto ut quantum est nõ repugnat crescere in infi
nitum ſm appositionẽ eiusdem magnitudinis: sed
quãto ut habet esse in materia ⁊ in rebus tale aug
mentum repugnare videtur siue accipiatur quãtũ
ut quantum est siue ut habet esse in mã ⁊ in rebus
⁊ quodãmodo simile est de infinito ſm appositio
nẽ ⁊ diuisionẽ: q̃ȝ sicut potest fieri infinituȝ diuisio
ſm eandem ꝓportionẽ nõ ſm eandem quãtitatem
sic quãto ut habet esse in materia uel in rebus põt
fieri additio infinita ſm huiusmodi proportionem
non ſm eandẽ quãtitatẽ. tertio põt cõsiderari quã
tum magis contracte ut si consideretur non solum
ut existit in rebus ⁊ in materia sed ut existit in his
rebus ⁊ in his corporib⁹ ⁊ ut dicit aliquid natu-
rale ⁊ sic est aliquo modo simile de diuisione ⁊ ap
positione: q̃ȝ quantum ut est naturale nec uadit in
infinitum in maius nec in minus. in maius non: q̃ȝ
ut dicitur in secũdo de anima omniũ natura cõstã
tiũ est certa ratio ⁊ termin⁹ eorũ magnitudinis ⁊
augmenti. in minus etiaȝ nõ uadit quãtũ ut est nã
le in infinitũ: q̃ȝ ut declarabat̃ in ꝑmo huius est da
re minimã carnẽ ⁊ minimã aquã. patet ergo ꝙ lȝ
non sit quantum preter q̃ȝtitatẽ que est in mã ⁊ in
rebus ⁊ lȝ ſm phũm nõ sint res quãte nisi sint nã-
les ⁊ sensibiles. alia tñ cõsideratio quãti ut q̃ȝtuȝ
est ⁊ ut habet esse in mã ⁊ in rebus. sic etiã alia cõ
sideratio quanti ut est in rebus ⁊ in mã: ⁊ ut est in
mã sic accepta siue ut est quid nãle quocũqꝫ tamẽ
modo accipiat̃ quãtũ semꝑ ut patet per habita est
aliquo mõ simile de appositiõe ⁊ diuisione. ¶ Ul
terius aũt propter iam dicta dubitaret aliquis: q̃ȝ
lȝ q̃ȝtum ꝑcedat quale ⁊ ꝑcedat mãm ⁊ ut est sen
sibile ⁊ ut est de cõsideratione nãlis. nõ tamẽ pre-
cedit mãm simplr̃ nec põt cõsiderari quãtum pre
ter oẽm mãm. non est ergo alia cõsideratio quan-
ti ſȝ se ⁊ ut habet esse in rebus uel in materia lȝ sit
alia cõsideratio quãti ſm se ⁊ ut est quid nãle siue
ut est in mã sensibili. Dicendũ ꝙ sicut spẽs non po
test intelligi sine genere ⁊ inferiora sine superiori-
bus. aliqua tamẽ cõpetunt spẽi ſm se que nõ com-
petunt generi ſm se: nec cõpetunt specie ut in ea ra
tio generis reseruat̃: sic lȝ q̃ȝtitas nõ habeat eẽ ni-
si in materia ⁊ nõ possit intelligi q̃ȝtitas nõ intelle
cta mã simplr̃. aliqua tamẽ cõpetunt quãto ſm se
ut q̃ȝtuȝ est ita ꝙ si posset habere esse ꝑter mãm ni
hilomin⁹ ei illa cõpeterent. Nõ est ergo inconueni
ens ꝑdicta distinctio qḋ si tamẽ faciliori modo ⁊ si
ne oĩ calũnia vellem⁹ satisfacẽ ꝑcedẽti quesito pos-
sem⁹ aliter distinguẽ triplex q̃ȝtum dicẽdo ꝙ q̃ȝtũ
ꝯsiderari põt uel ut est qḋ imaginatũ uel ut est qḋ
reale uel ut est qḋ nãle. oĩbus tamen istis quodã-
modo silr̃ est de appositione ⁊ de diuisione: q̃ȝ si-
cut q̃ȝtum diuidit̃ in infinitum sic q̃ȝtum imagina
tũ ſm appositionẽ uadit in ĩfinituȝ. Nunq̃ȝ enĩ pos
simus imaginari q̃ȝtitatem ita magnam qn possu-
mus imaginari maioreȝ. Si ṽo accipiat̃ q̃ȝtum ut
est qḋ reale sic etiã quodãmodo silr̃ est de diuisio
ne ⁊ appositione: q̃ȝ sicut uadit diuisio in ĩfinitum
ſm eandẽ ꝓportionem nõ ſm q̃ȝtitatem eãdem sic
realiter põt quãtitas augmẽtari in ĩfinitum ſm hu
iusmodi ꝓportionẽ nõ ſm eãdẽ q̃ȝtitatẽ. sicut enĩ
semꝑ põt aliqḋ remoueri ab vna magnitudine sic
realiter remotũ h⁹ magnitudine vna poterit semꝑ
addi alteri magnitudini. Si ṽo accipiat̃ tertio mõ
q̃ȝtuȝ ut est qḋ nãle. est etiã quodãmõ silr̃ de diui-
sione ⁊ appositione: q̃ȝ ut dicebat̃ q̃ȝtum nãle nec
ſm diuisionẽ uadit in infinitum in min⁹ nec ſm ap-
positionem in infinitũ in mai⁹. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Nõ tñ excellit oẽm determinatã magni
tudinẽ: sicut in diuisione excellit oẽ deter
minatũ: ⁊ erit minus. Quare neqꝫ est ex
cellẽ oẽ ſȝ appositionẽ: neqꝫ potẽtia pos
sibile est eẽ: siqdeȝ nõ est ſm accidẽs actu
ĩfinitũ: sicut dicũt phisiologi extra corp⁹

mũdi cuius substãtia est aer: aut aliõ huiusmodi. Sed si nõ possibile est q̃ infinitũ corp⁹ sensibile actu sit manifestũ: qd̃ neq̧ potẽtia utiq̧ erit ẜm appositionẽ: sed aut sicut dictum est econtrario diuisioni.

¶ Omnino esse quodãmõ sil'e de appositione ⁊ diuisione ostẽdit quodãmodo eẽ dissimile ⁊ quõ se habet q̃si ecõuerso hic ⁊ ibi dicens q̃ in appositione nõ excellit oẽm determinatã magnitudinẽ sicut in diuisione excellit oẽ determinatũ ⁊ erit min⁹: q̄ nunq̃ põt accipi ita determinate modicuʒ qn per diuisionẽ possit fieri minus: q̃re excellit omne q̃tũ ẜm appositionẽ nõ soluʒ actu sed etiã neq̧ potẽtia est possibile: q̄ qdem si nõ est in infinitũ actu ẜm accidẽs ẜm q̃titatem sicut dicũt qdaʒ phisiologi ponẽtes extra corp⁹ mundi aliqd̃ infinitum cuius substa est aer aut aliud huiusmodi. si ergo infinitũ ẜm appositioneʒ in magnitudinibus non potest esse actu non poterit esse potentia. ideo subditur q̃ si nõ est possibile in infinitum corpus sensibile esse actu manifestum est q̃ neq̧ utiq̧ potentia ẜm appositionẽ erit utiq̧ aliqd infinituʒ. sed sicut dictũ est in appositione est ecõtrario diuisioni. ¶ Notãduʒ aũt q̃ in appositione dupl'r est ecõtrario diuisioni. p̃mo q̄ nõ põt appositio ire in infinitum nisi ecõtrario fiat appositio sicut fit diuisio ab vna magnitudine sic ecõtrario apponaẜ alteri. Scd̃o est ecõtrario in appositione diuisioni: q̄ in diuisione excediẜ ois determinata magnitudo in min⁹. in appositiõe ṽo non excediẜ ois determinata magnitudo in mai⁹. ¶ Dubitaret forte aliq̄s cum habitũ sit supra quodãmodo sil'e esse de appositione ⁊ diuisione. vnde est q̃ in diuisione magnitudo nõ habet statũ ⁊ semper est excellere oẽm determinatã magnitudinem in min⁹. in appositione ṽo hẽt statum ⁊ nõ est excellere oẽm determinatam magnitudinem in maius. Dicẽdum q̃ cum supra dictum est quãtum tripliciter sumi põt. videlicet ut est qd imaginatuʒ quid reale qd naturale: cõtrouersia ista nõ est accipiẽdũ ẜm quantũ imaginatum: q̄ quãtum sic acceptum in infinitũ. uadit etiã ẜm appositionẽ: nec etiã est intelligẽdum de quãto ut est qd nãle: q̄ quãtũ sic acceptũ habet statũ in maius ⁊ in min⁹. intelligendũ est ergo de quanto ut habet esse reale absolute loquẽdo nõ ut habet esse sic reale prout est qd nãle. sic enim acceptum quãtũ nõ obstãte silitudine predicta nõ habet statum in min⁹ ẜm diuisionem: sed habet statuʒ in maius ẜm appositionẽ. Dicebatur enim sic q̃ accepto quãto sil'e erat de appositione ⁊ diuisione: q̄ sicut ẜm diuisionem itur in infinitũ ẜm eandẽ proportionẽ non ẜm eãdem q̃titates sic uadit appositio in infinitũ ẜm huiusmodi ꝓportionẽ nõ ẜm appositionẽ eiusdẽ magnitudinis ul' eiusdẽ q̃titatis. eo enim mõ quo semꝑ remoueẜ aliqd ab vna magnitudine põt fieri appositio ul' additio alteri. hec enĩ silitudo nõ soluʒ ipedit ꝯrietatẽ predictã imo inducit eã. Nã diuidẽdo in magnitudinẽ ẜm eandem ꝓportionẽ nunq̃ poterit signari ita modica q̃titas quã nõ sit excellere in min⁹ ẜm talẽ diuisionẽ. semꝑ enim sic diuidẽdo nõ erit dare statũ in minoratione magnitudinis. erit tñ dare statũ in augmẽto: q̄ si hoc modo uadit appositio in infinitũ: q̄ semꝑ põt remoueri aliqd ab vna magnitudine ⁊ addi alteri cõstat q̃ per huiusmodi additionẽ nõ excedeẜ q̃titas utriusq̧ magnitudinũ: ⁊ q̄ tota illa q̃titas est determinata ex huiusmodi appositione nõ excediẜ ois determinata magnitudo qd̃ declarare uolebam⁹. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s quõ ṽitare habet ꝯñia ph̃i. videlicet q̃ si ẜm appositionẽ posset crescẽ magnitudo in infinituʒ ita q̃ excelleret oẽm magnitudinẽ determinataʒ esset dare magnitudinẽ actu infinitaʒ. Uidem⁹ enim q̃ nũs põt augmẽtari in infinitũ. nõ tñ est dare nũm actu infinitum. Ampli⁹ nõ quicq̃ est potẽtia oportet q̃ sit actu. si ergo magnitudo põt crescere in infinitũ ẜm potẽtiam nõ oportet q̃ sit infinita ẜm actũ. Dicẽdum q̃ hanc cõsequẽtiam dupl'r possum⁹ declarare. p̃mo ex d̃ria augmẽti in numeris ⁊ in magnitudine. scd̃o ex diuersitate potẽtie forme ⁊ potẽtie materie. nũm enim aliquẽ crescere realiter in infinitũ dupl'r põt intelligi. p̃mo q̃ sit aliq̄s numerus actu infinitus a quo semꝑ possent accipi alique vnitates ⁊ addi alteri nũo ⁊ sic ponẽdo numeruʒ crescere in infinitũ presupponiẜ numerus aliq̄s infinit⁹ a quo possunt accipi infinite vnitates ut possit alteri nũo fieri infinita additio. scd̃o mõ põt intelligi numerũ crescere in infinitũ etiaʒ realiter ex sola diuisione cõtinui finiti. Nam q̄ qd̃libet cõtinuuʒ quãtũcunq̧ finitum est in infinitũ diuisibile: q̄ semper ex diuisione cõtinui fiũt plures partes ⁊ augmẽtaẜ numerus si possibile est ꝯtinuũ diuidi in infinitũ possibile est numeꝝ in infinitũ augeri. Nõ ergo oportet si numerus crescit in infinituʒ q̃ sit dare numerum actu infinitũ: q̄ huiusmodi augmẽtũ fieri põt ex sola diuisione ꝯtinui absq̧ eo qd̃ supponaẜ magnitudo aliqua finita: sed augmẽtũ magnitudinis in infinitũ si debeat excellẽ oẽm magnitudinem datã fieri nõ poterit ex sola diuisione cõtinui. Nã ut supra dicebaẜ ex tali additione non excedeẜ ois determinata magnitudo: q̄ nunq̃ excedeẜ tanta q̃titas quãta est utriusq̧ magnitudinis videlicet ei⁹ cui fit additio ⁊ ei⁹ ⁊ a qua fit acceptio. oportet igiẜ si põt alicui magnitudini real'r fieri additio in infinitũ q̃ aliqua magnitudo infinita p̃supponaẜ a qua nõ solũ ẜm eandẽ ꝓportionẽ: sed etiã ẜm eãdẽ q̃titatem in infinitũ possit fieri acceptio infinita ut alij magnitudini fiat additio infinita. põt ergo magnitudo crescere in infinitũ ut excellat oẽm magnitudinem datã ẜm imaginationẽ solũ: q̄ augmẽtũ imaginatũ fieri põt absq̧ diuisione cõtinui ⁊ absq̧ p̃suppositione alteri⁹ magnitudinis: sed si tale augmẽtum fieri debeat sensibiliter ⁊ realiter cum ad hoc nõ sufficiat diuisio cõtinui si sit finitũ oportet ut dicebaẜ presupponere magnitudinẽ realẽ ⁊ sensibilẽ actu infinitã a qua possit fieri infinita acceptio ut magnitudo alia realiter crescere possit in infinitũ. ¶ Scd̃a via ad inuestigãdum h̃ idem sumiẜ ex differẽtia potẽtialitatis materie ⁊ potẽtialitatis forme. potẽtia enim ẜm mãm respicit actum in fieri. dicim⁹ enim mãm esse in potẽtia ad infinitas formas. nunq̃ tamẽ simul erit sub infinitis formis sed huiusmodi potẽtialitas solũ respicit actũ in fieri ſʒ potẽtia ẜm formã respicit actũ pfectũ ⁊ in facto eẽ: q̄ ergo diuidi ⁊ accedẽ ad ꝑtalitatẽ est accedẽ ad modũ mãe. augeri ṽo ⁊ accedẽ ad totalitatẽ est accedẽ ad modũ foie. idõ potẽtia illa qua cõtinuũ diuidiẜ est ẜʒ nũʒ ⁊ respicit actũ in fieri ꝑp qd̃ nõ oportet si ꝯtinuũ põt diuidi in infinitum q̃ aliqñ

fit actu diuisū in īfinitū: qꝛ hꝰ potētialitas cū sit sꝫ mōꝫ nō respicit actū in facto esse: sed si magnitudo possit augeri in īfinitū: qꝛ huiusmodi potētialitas eēt sꝫ formā ⁊ respicerēt actū cōpletū: qꝛ frustra eēt potētia nisi posset poni in actu respectu cuius dī si esset in nā potētia ad augmentū in īfinitū: qꝛ ut dictū est talis potētialitas respicit actū cōpletuꝫ ⁊ in facto eē oportet ꝙ esset dare magnitudinē aliquā actu īfinitā qḋ declarare uolebamꝰ. qḋ vō obijciatur de nūis patet ꝙ nō est sil'e. qḋ aūt addebat̄ de potētialitate ut pluries replicatū est sicut aliqd est possibile sic pōt poni in actu ut si est possibile respectu actꝰ in fieri ponet̄ sic in actu si respectu actꝰ in facto esse ponet̄ in actu tali ⁊ in actu simpl'r: qꝛ ergo potētialitas nunq̄ vniuersal'r frustrat̄ a suo actu. lꝫ frustrari possit in h̄ uel in illo si esset in nā potētia ad augmētū īfinitū: qꝛ talis potētialitaꝭ eēt sm formā ⁊ respicerēt actū simpl'r: qꝛ huiusmodi potentialitas vniuersal'r frustrari non potest de necessitate esset dare magnitudinem aliquam actu infinitam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ ⁊ plato pp̄ h̄ infinita duo fecit: qꝛ ⁊ augmētū vī excellē ⁊ īfinitū abire ⁊ annihilationē: faciēs tñ duo nō utit̄ duobus. Neqꝫ eni in nūeris sm diuisionē īfinituꝫ est. Unitas eniꝫ minimū est. Neqꝫ in augmētum. Usqꝫ nāqꝫ decē facit numeruꝫ.

¶ Spālīter descēdit ad īcrepationē Platonis dicēs qm̄ ⁊ Plato pp̄ h̄.s. ꝙ est duplex infinitū vnū sm augmētū in nūis aliō sm diuisioneꝫ in ꝯtinuis pp̄ h̄.s. Plato facit duo īfinita.s. magnū ⁊ paruū. magnū eni vī excellē ⁊ infinitū habē augmentū. paruum aūt uadit in īfinitū ad nihilationē ⁊ ad detrimētū ⁊ ad diminutionē. lꝫ ergo si ita tñ reprehēsibilis est: qꝛ sic duo īfinita faciēs nō tamen utit̄ his duobꝰ. qꝛ in nūis sm seiꝑm nō est infinitū sm diuisionē: qꝛ vnitas est ibi minimū neq̄ est ibi īfinitas in augmētum. Nā Plato nō facit nūm enim usq̄ ad decē ⁊ ab illo in antea sꝫ ipm nō crescit nūs sed est replicatio accepti reprehēsibilis. ergo erat Plato qui cum faceret duo infinita nō utebat̄ eis ut debuit.

Lectio. XIIII.

a Ccidit aūt cōtrariū esse īfinitū que sicut dicunt. Non enim cuius nihil est extra: sed cuius semper aliquid est extra: hoc infinitum est.

¶ Postq̄ pħs pmisit quedam per que declarari hēt diffinitio infiniti in pte ista ponit diffōneꝫ eiꝰ circa qḋ tria facit: qꝛ pͦ facit qḋ dictum est. scḋo assignat rōnē dictoꝝ eoꝝ que dicunt̄ de īfinito. 3ͦ soluit ad illas quinq̄ rōnes supius factas per q̄s oñdebat̄ infinitū esse. 2ͦ ibi | sm rōnem aūt. | 3ͦ ibi | reliquum aūt est. | ponēdo aūt diffinitionē de infinito oñdit ꝯ͂rio diffiniēduꝫ eē q̄ antiq dixerūt. antiq aūt dupliciter descripserūt ipm. pͦ sic infinitū est extra qḋ nihil est. scḋo sic īfinitū est qḋ oīa ꝯtinet. duo ergo facit sꝫ ꝙ has duas diffinitiones iꝓbat oñdens infinitū describendū esse mō opposito q̄ antiq descripserūt. pͦ ergo oñdit infinitū nō esse extra qḋ nihil est sed extra qḋ aliqd est. Scḋo oñdit infinitū nō esse cōtinēs oīa: sed eē qḋ ꝯtētū. 2ͦ ibi | qm̄ hinc accipiūt. | Circa pmū duo facit: qꝛ pͦ ꝓponit qḋ intē dit. scḋo ꝓbat qḋ dixerat ibi | signū aūt est. | Dicit ḡ ꝙ accidit īfinitū esse ꝯ͂riū q̄ sicut antiqui dicūt. Nō eni īfinitū est id cuiꝰ nihil est ex̄. sꝫ h̄ est īfinitū cuiꝰ semp aliqd est extra. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signū aūt est: ⁊ nāqꝫ anulos dicūt īfinitos ut hñtes circulationē: qꝛ semp est ex̄ accipe: sm silitudinē quādā dicētes: nō tñ ꝓprie. Oportet eniꝫ ⁊ hoc eē: ⁊ nō aliqñ idem recipi. In circulo aūt non sic fit: sed semp qḋ est consequēter solū alterum.

¶ Probat qḋ dixerat circa qḋ tria facit: qꝛ pͦ ꝓbat h̄ per signū. scḋo per rōneꝫ. tertio ex his que dixerat oñdit Parme. meliꝰ dixisse q̄ Meli. 2ͦ ibi | infinitū qdē. | 3ͦ ibi | vñ meliꝰ opinādū. | Dicēs ergo ꝙ signū est qḋ īfinituꝫ est id cuiꝰ semp est aliqd ex̄: qꝛ anulos dicit eē infinitos ut habētes suppositionē i. supponētes: qꝛ semp in anulis pp̄ eoꝝ circulationē est aliqd ex̄ accipe. semp eni in anulis pōt accipi ps post ptē ⁊ nunq̄ finiet̄ talis acceptio. addit aūt ꝙ sm sil'itudinē quādā nō tñ ꝓprie sunt dicentes anulos esse īfinitos. opꝫ aūt in īfinito esse h̄ qḋ semp aliqd ibi restat accipiēdū. ita tñ ꝙ non sit ibi aliqñ idem repeti. in circulo aūt nō sic fit sed in eo semp est alteꝝ solū ꝙ est ꝯ͂ter. ps eni que imediate ⁊ ꝯ͂ter se hēt ad partē aliā est altera ab ipsa. aliquo ergo modo in circulo accipit̄ alteꝝ: qꝛ si debet ꝯtinuari circuitꝰ in īfinitū nō semp accipiet̄ simpl'r alteꝝ sed pluries repetabit̄. ¶ Dubitaret forte aliqs: qꝛ cū supius pħs dixerit rōnabil'r dictū esse ꝙ īfinitū habeat rōnē pncipij ⁊ ꝙ oīa ꝯtineat vī hic ꝯdicere sibi cū uelit infinitū nō cōtinē oīa nec eē id extra qḋ nihil est sed ex̄ qḋ semp aliqd est. Dicēdū ꝙ antiqui posuerūt infinitū esse actu quo posito vī esse bñ dictū ꝙ sit extra qḋ nihil est: sed cū infinitū non possit esse in actu cōpleto sed in actu in fieri: qꝛ in oī motu ⁊ in oī fieri est aliqd acceptū ⁊ aliqd restat accipiēdū infinitū sm ꝙ hēt esse: qꝛ nō hēt esse in actu cōpleto sed in potentia ⁊ in fieri semp in eo restat aliqd accipiēdū: qꝛ totū acceptū sm ꝙ huiusmodi finitū est. iō enim est infinitū in diuisione: qꝛ semp restat aliqd ulterius diuidēdū. Si eni posset aliqd total'r diuidi cōsumeret̄ eiꝰ diuisio ⁊ nō eēt infinitū sm diuisionē sic etiā ideo est aliqd infinitū appositione: qꝛ semp restat aliqd ei apponēduꝫ. si enim cōsumari posset eiꝰ appositio nō esset infinitū appositione antiq. ergo pħi qꝛ crediderūt infinitū esse tale respectu actꝰ in facto esse diffinierūt ipꝫ esse id extra qḋ nihil est. Cū ergo infinitū non recipiat actū in facto esse sꝫ actū in fieri: qꝛ in oī fieri ulteriꝰ aliqd restat accipiēdū sꝫ rei vītatē meliꝰ dixissent antiq dicēdo infinitū esse id cuiꝰ semp aliqd ex̄ est q̄ cuius nihil est extra. sicut enim habitibꝰ presentibꝰ in mā cessat motꝰ ⁊ qñ nihil ulterius restat accipiendū cessat fieri ⁊ nō est ulteriꝰ fieri sic qꝛ infinitū respicit actū in fieri si nihil eiꝰ esset extra ⁊ si nō restaret aliqd ulteriꝰ accipiendū cessaret infinitas ⁊ non esse ulterius infinitum sed magis esset finitum ⁊ cōsumatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Infinitum qdē igit̄ hoc est: cuiꝰ sm quātitatem accipiētibꝰ semp est aliqd accipe extra. Cuiꝰ aūt nihil est extra: hoc pfectū est ⁊ totū. Sic enim diffinimꝰ totū: cui ni-

bil abest:ut hoīez totū:aut archā. Sicut aūt singulare:sic ⁊ qđ ꝓprie:ut totū:cui⁹ nihil est extra. Cuius aūt absentia extra est:nō omne est cū absit. Totū aūt ⁊ perfectū:aut idē penit⁹:aut ꝓximū ſm nām est. Perfectum autem nullum non habens finem. Finis aūt terminus est.

C Probat hoc idē per rationē ⁊ dicit ꝙ infinitū quidem igiꝛ est hoc cui⁹ q̄titatem accipientib⁹ semꝑ est aliqd accipe extra cui⁹ autē nihil est extra hoc nō est infiniti sed magis est finitū ꝑfectum ⁊ totū sic enim diffinim⁹ totum cui nihil abest ut hoīez totū:aut archā totā dicimus esse qn̄ nihil deest ibi de rōne hoīs uel de rōne arche. sicut aūt totū singulare totum aliqd ut totū hoiem: aut totā archā dicimus qn̄ nihil eis deest sic ⁊ qđ est proprie ut qđ est totū vniuersaliter est cui⁹ nihil est extra. vñ vniuersū proprie diciꝛ totū ꝙ extra ipsū nihil est cuius autē absentia extra est:nō est omne. i. nō est totum cum absit idest cū desit ei aliqd:qꝛ ergo totum ⁊ perfectū:aut est idem penit⁹:aut ꝓximū ſz nām. ꝑfectum aūt nullū est nō habens finē. finis aūt terminus est. ergo totū ⁊ perfectū dicūt quid terminatū. ⁊ qꝛ id cui⁹ nihil est extra est totum ⁊ perfectū. ergo tale nō est infinitū ut dixerūt antiq sed finitū ⁊ terminatū. C Nota aūt vim rationis huius in hoc ꝯsistere:qꝛ oppositoꝝ opposite sunt diffinitiones ⁊ descriptiones. qꝛ ergo completū ⁊ perfectum siue habēs finez ⁊ terminatum diciꝛ opposite ad īfinitū hui⁹ ⁊ infinitū illius apposite erunt diffinitiones. ergo ꝑfectū ⁊ cōpletū sit idē qđ totum uel ꝓximum ei: qꝛ totū est cui⁹ nihil est extra perfectum ⁊ cōpletum erit id cuius nihil ē extra. si ergo perfecti ⁊ completi ⁊ infiniti est ꝯria diffinitio:qꝛ ꝑfectū est id cuius nihil est extra infinitū q̄si modo cōtrario erit id cui⁹ semꝑ est aliqd extra. C Notādum aūt ꝙ ait totū ⁊ ꝑfectum uel esse idem penit⁹ uel ꝓximū ſm nām:qꝛ in intelligētiis ⁊ substātiis separatis magis ꝓprie repiꝛ ratio ꝑfecti q̄ȝ ratio totius. iō perfectum nō per omnez modū est idem ꝙ totū:sed habet magnā finitatez ⁊ silitudinem cum ipso. C Deinde cum dicit.

C Unde melius opinādū Parmenidez Melisso dicere. Hic quidē enim infinitū totum dicit. Totum autē finiri a medio eque pugnās. Non enim linum lino est continuare omni ⁊ toti infinitum.

C Ex his que dixerat ostēdit Parme. meli⁹ dixisse q̄ȝ Meli. dicēs ꝙ melius est opinādū dicē meli⁹ Melisso. hic qdē eniȝ idest Meli. dicit totū. i. vniuersū infinitum sed Parme. supra dicit totū finiri a medio eque pugnās. i. eque distās. posuit enim Parme. totum vniuersum esse circulare ⁊ eque distare a medio ⁊ esse quid finitū. ⁊ in hoc meli⁹ dixit q̄ȝ Meli. Non enim infinitū est cōtinuare toti sicut linū est ꝯtinuare lino. qꝛ ergo totalitas ⁊ ꝑfectio nō cōtinuaꝛ infinitati ſȝ repugnat ei Parme. qui totū ⁊ vniuersum nō posuit infinitū sed finitū dixit melius q̄ȝ Meli. qui posuit ipsum infinitū. toti enim videꝛ repugnare infinitas ⁊ est ei cognata finitas. C Notandū aūt fuisse ꝓuerbium antiquoꝝ quādo aliq duo erāt cognata ⁊ cōsequēter se habētia dicebanꝛ cōtinuari ⁊ cōnecti sicut linū continuaꝛ lino. In filo enim qđ est qd cōtinuum linū lino cōnectiꝛ ⁊ cōtinuaꝛ. uolēs ergo phs ostēdere ꝙ infinitum ⁊ totū nō habēt cōnexionem ad inuicem sed repugnātiam ait ꝙ totū nō cōtinuaꝛ infinito sicut linum lino. C Dubitaret forte aliqs utrū infinitū habeat rationē totius. Dicēdū ꝙ cū omne habēs ꝑtes sit quoddā totū:qꝛ omne infinitum habet ꝑtes oportet omne infinitū accipiendo infinitū ut ſ de eo loquuntur esse quoddā totū. siue cui infinitū ponaꝛ in actu simplr̄ ut posuerūt antiqui siue ponaꝛ eē in potētia ut ait phs semꝑ dicit ad quātū ⁊ qꝛ de rōne quāti esse habere ꝑtes ⁊ eē quid diuisibile omne infinitū est quoddā totū. lȝ ergo semꝑ infinitū sit quoddā totū. tñ si de infinito loqui uolum⁹ ſm ueritatez accidit infinito ꝙ sit totū. infinitū enim lȝ sit totū quoddā. tñ ut infinitum est nō hēt rationē totius sed habet magis rationem partis. sic enim imaginari debem⁹ ꝙ sicut in motu ⁊ in fieri est aliqd acceptū ⁊ aliqd restat accipiendū ⁊ talia magis accipiunꝛ respectu accipiēdi q̄ȝ respectu accepti sic in īfinito:qꝛ dicit actū in fieri ꝓut poniꝛ in actu aliqd est acceptū ⁊ aliqd restat accipiēdum ⁊ formali⁹ sumiꝛ infinitas respectu accipiēdi q̄ȝ respectu accepti. tñ acceptum ſm ꝙ huiusmodi dicit qd finitum. qꝛ ergo infiniti rōne accepti dicē pōt quoddā totū rōn e. tñ accipiendi habet rationē partis. cū igiꝛ infinitū magis dicatur rōne accipiēdi q̄ȝ rōne accepti ſm ꝙ huiusmodi est magis habet rōnē partis q̄ȝ rationē totius. videꝛ enim esse de rōne toti⁹ extra qđ nihil est. Sed de rōne partiꝭ est extra q̄ȝ aliquid est. ⁊ quia respectu accipiendi infinitū est cui⁹ aliqd extra est si infinitū ſm ꝙ huiusmodi magis dꝛ respectu accipiendi q̄ȝ respectu accepti. sequiꝛ ꝙ magis hēat rōnem ꝑtis q̄ȝ totius. lȝ ergo īfinitū possit eē totū tñ ſm ꝙ huiusmodi nō habet rōnem toti⁹ sed partis. C Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs si esset dare infinitū in actu ut posuerūt antiq utrū quelibet parꝭ infiniti esset infinita. Dicēdū ꝙ inter partē ⁊ totū debet esse q̄dā determinata ꝓportio. Si ergo ꝑ sumaꝛ ꝓprie nunq̄ȝ īter partē ⁊ totū est infinita distātia ⁊ inde est ꝙ oīs pars sumpta in aliquo nūo determinato uel reddit totū uel plus q̄ȝ totū. vñ ⁊ mathematici oēm partē esse aliquotā dixerunt uel nō aliquotā appellantes partē aliquotam que aliquotiēs sumpta reddit punctaliter totū non aliquotā aūt que reddit plus q̄ȝ totū. sic aūt sumēdo partē quelibet pars infiniti ⁊ infinita:qꝛ nullū finitū sumptū aliquotiēs idest in aliquo numero determinato reddit īfinitū ⁊ multo min⁹ reddit plus q̄ȝ infinitū. sic ergo accipiēdo partē quelibet pars infiniti est īfinita. sed si uellem⁹ accipere partez large ut diceremus eē partē qđ in infinitū distat a toto ⁊ qđ infinities sumptum reddit totū sic in infinito signare partē infinitā non est incōueniens. vnde ⁊ phs aliqn̄ dicit quālibet partē infiniti esse infinitā ut patuit in ꝑmo hui⁹ cū disputabaꝛ cōtra Anaxa. aliqn̄ vo ait ꝙ ab infinito pōt abscindi pars finita ut patet in primo celi ⁊ mūdi. ⁊ ut patebit in lectione sequenti. quō aūt utrūqȝ hoꝝ habeat ueritatez pōt esse per habita manifestū. C Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs dato ꝙ ꝓprie accipiēdo partem: quelibet pars infiniti sit infinita utrū infinitū talē partē habeat. Dicendū ꝙ nō oīs enim pars talis uel

est aliquota que in aliquo nūo determinato sūpta reddit punctaliter totum uel est non aliquota que in aliquo numero sumpta reddit plus q̄ totū. ptē enim aliquotā infinitū habere nō pōt: q: ois talis ps sic est situata in toto q᷑ sm aliquē determinatū nūz distat ab extremitatib⁹ ipsi⁹ toti⁹: ꝛ q: h̄ repiri nō pōt nisi in q̄titate finita ꝛ in q̄titate hn̄te extrema nullū ifinitū habē pōt ptē aliquotā que in aliquo nūo determinato sumpta reddit punctaliter totum ꝛ multo min⁹ habē poterit ptem nō aliquotam: q: aliquotiēs sumpta redderet plus q̄ totū. dato ergo q᷑ esset infinitū in actu ut posuerūt antiqui nō haberet ptē ꝓprie sumptā. Sed si talē partē haberet quelibet talis pars esset infinita. decēs enim esset q᷑ sicut tale infinitū nō ꝓprie totū nec pfectum sit etiā nec ꝓprie ptem habet. si ergo eēt infinitum in actu haberet partē ip:oprie que sumpta in nūo ifinito redderet totū sed non habēt partem ꝓprie que sūpta aliquotiēs uel in aliquo nūo determinato redderet totū ul' plus q̄ totū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quoniam hinc accipiunt dignitatē de ifinito: qd̄ est omnia continens: ꝛ omnia in seipso habens: propter id quod habet similitudinem quandam cum toto.

ℭ Ostenso infinitum nō esse id cuius nihil est extra ut diffinierūt antiqui sed eē id cuius aliqd est extra ostendit infinitum nō habere rōnē continentis ut dixerunt antiqui. sed magis habere rōnem cōtenti. circa qd̄ duo facit: quia primo facit quod dictum est. secūdo ex his que dixerat spāliter descēdit ad icrepationē Platonis ibi⌊ qm si cōtinet.⌋ Circa primū tria facit: q: pmo ostēdit vn̄ moti fuerūt antiqui ut ponerēt ifinitū habē rōnē ꝯtinētis: q: credebant ipsum habere rōnē totius. scd̄o probat q᷑ infinitum nō ꝓprie habet rationē totius. tertio ꝛ hoc ostēdit q᷑ infinitum nō habet rationē cōtinētis sed cōtenti. 2ª ibi⌊ est enim infinitū.⌋ 3ª ibi ⌊ ꝛ non cōtinet.⌋ Dicit ergo q᷑ hinc accipiunt antiqui dignitatem ꝛ regulā de infinito q᷑ est oia cōtinens ꝛ q᷑ est oia in seipso habēs propter id quod habet idest qd̄ videt᷑ habere quādam silitudinem cum toto. credebant enim aniqui infinitū habere rationem totius. ideo posuerūt ipsum oia ꝯtinere. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Est eni ifinitū perfectionis materia magnitudinis: ꝛ q᷑ potētia totū est. Actu ṽo nō. Divisibile autez est ad divisionē ꝛ ad oppositam appositionē. Totū aūt ꝛ finitum non sm se sed sm aliud.

ℭ Improbat hoc ostēdēs infinitum nō habere rōnē totius dicēs q᷑ infinitum est mā pfectionis ꝛ magnitudinis: q: respectu perfectiōis magnitudinis ꝛ respectu toti⁹ est sicut mā ꝛ sicut potētia. iō subdit q᷑ infinitū est potētia totū actu ṽo nō. Q᷑ aūt infinitum sit potētia totum patet: q: infinitū ꝓut est divisibile ad consumptionē se habet ad oppositā appositionē. p:out enim in infinitū fit divisio in cōtinuis per appositum in infinitū fit augmētū ꝛ appositio in discretꝭ. si ergo divisio in ꝯtinuis semper est in potentia: q: nunq̄ terminat᷑ appositio ꝛ augmentū ꝛ totalitas in discretis semp erat in potentia ꝛ nunq̄ terminabit᷑. totum ergo est infinitū nō sm se idest sm ꝓpriam rationē: sed est aliō. infinitum enim sm q᷑ huiusmodi ꝛ sm ꝓp:iam rōnē dicit non qd in actu sed qd in potētia. ꝛ sm se non habet rationē totius. ℭ Notandū autē q᷑ cū vnū ꝛ idem possit esse finitum ꝛ infinitū aliter ꝛ aliter sumptum vnū ꝛ idem poterit esse totum ꝛ nō totū aliter ꝛ aliter acceptū. si ergo infinitum est totū h̄ non est sm se ꝛ ut habet rōnez infiniti sed sz aliud ꝛ ut habet rationē finiti: q: ut dictum est idem potest esse finitum ꝛ infinitū alr ꝛ aliter acceptū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et nō continet: sed continetur inq̄tum est ifinitum. Unde ignotum est inq̄tum est infinitum. Speciem enim non habet materia. Ergo manifestum est q᷑ magis in ptis rōne sit ifinitum q̄ in totius. pars enim materia totius est sicut es statue.

ℭ Ex his que dixerat ostēdit q᷑ infinitū nō habet rationē cōtinentis sed cōtenti dicēs q᷑ inquantū aliquid est infinitum nō cōtinet sed cōtinet᷑. vn̄ ignotum est inq̄tum est infinitū ꝛ sm q᷑ huiusmodi est materia ꝛ nō habet spēm idest finem ꝛ pfectionē ergo manifestum est q᷑ infinitū magis sit ponēdū in rōne partis q̄ in rone toti⁹: q: materia est quasi pars toti⁹ sicut es est pars statue. ifinitū ergo q: accedit ad rōnem māe ꝛ dicit qd in potētia nō het rōnez toti⁹ ꝛ cōtinētis sed rōnez ptis ꝛ ꝯtēti cui⁹ ꝯrium dicebant antiqui. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quoniam si continet aūt in sensibilibus ꝛ in intelligibilib⁹ magnū ꝛ parvū oportuit continere intelligibilia inconveniens autem ꝛ ipossibile ignotum ꝛ indeterminatum continere ꝛ determinare.

ℭ Ex his que dixerat spāliter descēdit ad icrepationem Platonis ꝛ dicit q᷑ si magnū ꝛ parvū continet in sensibilibus ꝛ itelligibilib⁹ Plato nō posuit infinitū tam in sensibilib⁹ q̄ in intelligibilib⁹: ꝛ q: infinitum dicebat habere rōnē ꝯtinētis: magnū ꝛ parvū que dicebat infinita dicebat ꝯtinē insensibilia ꝛ intelligibilia. oportuit ergo eū dicē infinitū continere intelligibilia. inconveniens est aūt ꝛ impossibile huiusmodi dictum. s. infinitū qd̄ est ignotum ꝛ indeterminatū contineret ꝛ determinaret intelligibilia que sunt nota ꝛ determinata.

Lectio. XV.

Secundum rationem autem accidit: ꝛ qd̄ sm appositionem nō esse videri infinitum sicut omnem excellat magnitudinem. In divisione autē esse: continetur enim sicut materia intus ꝛ infinitum: continet autem species.

ℭ Ostenso quomō habet esse infinitum ꝛ quid est infinitū. in parte ista ex iam dictis ostēdit rōnabilia esse que de infinito dicunt᷑ circa qd̄ duo facit: quia primo facit qd̄ dictū est. scd̄o q: crederet aliqs q᷑ ratio infinitatis eodē modo reperiret᷑ in oib⁹ ostēdit q᷑ diversa diversimode participant rōnem infiniti ibi⌊ infinitū autem nō idez.⌋ ℭ Ad evidentiā prime partis sciendū q᷑ infinitum repitur in cōti-

nuis ſm diuiſionē nō ſm augmentum. In nume-
ris aūt econuerſo. duo ergo facit: q2 primo oſtēdit
rōnabile eſſe: q2 in continuis itur in infinitum ſ3 di
uiſionem & nō ſm augmētū. ſc'do oſtendit rōnabi
le eſſe q numeri augmētent in infinitū & nō magni
tudines ibi rationabiliter autē eſt. Dicit ergo q
ſm rōnem accidit q ſm appoſitionem non eē infi-
nitū ut oēm excellat magnitudinē. In diuiſiōe aūt
oportet eē pceſſu3 in ifinitū. B autē eſt rōnabile: q2
mā ptinet intus & eſt ſicut infinitū & indetermina
tū. ſpēs aūt. i. forma cōtinet & eſt ſicut qd finitu3 &
determinatu3. ergo ſm augmētu3: q2 accedim' ad
totu3 & ad formā debet eē ſtat' & nō debet eē pceſ-
ſus in infinitum. ſm diminutionē vo q2 accedimus
ad mām que eſt quid indeterminatum & infinitum
nō debet eſſe ibi ſtatus ſed debet ibi eſſe proceſſus
in infinitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Rationabiliter aūt eſt & in numero qdē
ad numer eſſe terminū: ad plus aūt ſem
per oē3 excellere multitudinē. In magni
tudinib' aūt ecōtrario. In min' quidē ex
cellere oēm magnitudinem: ſed in mai'
non eſſe magnitudinem infinitam.

¶ Oſtendit rōnabile eſſe q in numeris ſm augmen-
tum eſt proceſſus in infinitum. nō aūt ſm diminu-
tionē. in magnitudinib' vo ecōuerſo. Circa B autē
duo facit q2 primo ppoſnit qd intendit. ſc'do mani-
feſtat qd dixerat ibi cum autē. Dicit ergo q rō
nabiliter eſt q in nūis quidē ad minimum eſt eſſe
terminu3. Ad plus autē. i. ſm augmētum nō cōtin
git eſſe terminū ſed ptingit ſemp excellere oē3 mul
titudinē. in magnitudinib' aūt ecōtrario. in minus
qdē cōtingit excellere oēm magnitudinē ſed in ma
ius nō ptingit poſſe eē magnitudinē ifinitā. habet
eni ptinuū ſtatu3 in augmetū. ¶ Deinde cu3 dicit.

¶ Cauſa autem: quia vnum eſt indiuiſibi-
le qdcūq3 vnū ſit: ut homo vn' homo: &
nō multi. Numer' aūt eſt vno plura & qli
bet quedā. Quare neceſſe eſt ſtare ad idi
uiſibile. Duo nāq3 & tria dnoiatiua noia
ſūt: ſilr & alior numerorū vnuſquiſq3.

¶ Manifeſtat qd dixerat circa qd duo facit: q2 pmo
manifeſtat quod dictu3 eſt in numeris. ſc'do in ma-
gnitudinib' ibi in magnitudines aūt. Circa pri-
mum duo facit ſ3 q duo declarat que premiſerat
de numeris. primo eni3 oſtēdit q numerus habet
ſtatum in min'. ſecundo q nō habet ſtatū in plus
ibi in plus autē ſemper. Dicit ergo q cauſa aūt
qre ſtatū habet nūs in min' eſt: q2 vnum eſt indiui
ſibile qdcunq3 ſit huiuſmodi vnum ut homo dicit
vnus homo: q2 ſm q huiuſmodi eſt indiuiſibilis
& nō eſt multi hoies. Numer' autē ſemp eſt plura
vno & quilibet numerus eſt qda3 vnitates. ſi ergo
numerus eſt ex vnitatib' reſoluet in vnitates. cum
igit peruētu3 erit ad vnitates nō pcedit ulteri' di-
uiſio qre neceſſe eſt ſtare ad idiuiſibile. i. ad huiuſ-
modi vnitates que ſunt indiuiſibiles. Q aūt quili
bet numer' reſolui habeat in vnitates. patet q2 duo
nāq3 & tria & ſilr alior numeror vnuſqſq3 ſunt no
mina denoiatiua ab vnitate. dicit enim ternari': q2
tres cōtinet vnitates. quaternarius autē q2 quatu-
or & ſic de alijs. B autem nō eſſet q quilibet nume

rus denoiaretur ab vnitatibus niſi componeretur
ex eis & reſolueretur in illas. habet ergo numerus
ſtatu3 in minus ut reſolui ualeat uſq3 ad vnitates
que ſunt indiuiſibiles. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem ſemp eſt intelligere. In
finite aūt ſunt deciſiones magnitudinis.
Quare potentia quide3 eſt. Actu vo nō:
ſed ſemper excellit acceptum omnē mul
titudinem determinatam. Sed nō ſepa-
bilis eſt hic numer' a deciſione neq3 ma
net infinitas: ſed fit ſemper ſicut & tem-
pus & numerus temporis.

¶ Oſtēdit q nūs nō habet ſtatim in plus & dicit in
plus aūt numer' non habet ſtatim ſed ſemp eſt in
intelligere maiorē nūm. infinite enim ſūt deciſiōes
magnitudinis. i. ptinui. ſi ergo ex diuiſione ptinui
cauſat augmētū in nūis: q2 ptinuum pōt diuidi in
infinitum nūs augeri poterit in infinitu3. nunq̄ tn̄
erit nūs actu infinit': q2 cōtinuum nunq̄ erit actu
diuiſum in ifinitum. idō ſubdit q potētia eſt h' infi
nitū actu vo nō eſt: ſed in nūis accipiendis: ſiue qd
eſt acceptū in potētia ſemp excellit oēm multitudi
nē determinatam. addit aūt q his nūs qui ſic cre-
ſcit in ifinitum nō eſt ſepabilis deciſionis. i. a diui-
ſione ptinui neq3 h' infinitas manet. i. non reſpicit
actum in facto eē ſed fit ſemp. i. ſemp reſpicit actū
in fieri ſicut tps & nūs ideſt ſicut tps & motus que
reſpiciūt actum in fieri nō in facto eſſe. ¶ Notādū
aūt q ut ſupra dicebat infinitū nō pōt poni in actu
cōpleto ſed pōt poni in actu ſicut dies & agōio. &
q2 talē actū dicit tps & mot' qui eſt aliquo modo
nūs tpis ut in quarto patebit. ideo dicit infinitum
nō eſſe in actu nec manere ſed fieri ſicut tps & nūs
tpis. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū hic nūs qui va
dit in ifinitū ſepari poſſit a deciſiōe ptinui. Dicēdū
q nūs de quo hic loqmur eſt ſpēs q̄titat. vnitates
q cōponētes talē nū3 ptinēt ad gen' q̄titat. Non
enim dicē poſſumus q vnu3 qd eſt pn̄ nūi & qd
igredit cōpoſitionē numeri dicat formū ſubſtātia
lem & mām uel aliquid in genere ſubſtantie. Sed
dicit aliqd in gn̄e quātitatis. nihil enim inuenim'
in genere quantitatis qd poſſit dare rei qd ſit quid
vnum niſi q̄titas ptinua. realiter enim niſi uelle-
mus fingere non poſſum' dicere q vnū qd eſt pnci
piū nūi ſit aliqd aliō q̄ continuum. nō tamen ſub
eadem rōne eſt vnum & cōtinuum. q2 ergo idē rea
liter a ſeipſo ſeparari non pōt vnitates cōponētes
numerum a cōtinuis ſeparari nō poſſunt. nihil eni
aliō ſunt huiuſmodi vnitates niſi cōtinua interci-
ſa. ſi ergo ipoſſibile eſt ſepari nūm ab vnitatib' im-
poſſibile eſt ſepare ip3 a deciſiōe ptinui. ¶ Ulteri'
forte dubitaret aliqs: q2 ſi vnū qd eſt pncipiu3 nu
meri eſt idē qd continuū ul' qd quantitas cōtinua
cū cōtinuum ſemp de ſe ſit diuiſibile vnū de ſe eſt
diuiſibile. nō ergo numerus habet ſtatum in min'
q2 nō eſt reſoluere numerum uſq3 ad indiuiſibilia
cū oſtēſum ſit ipſas vnitates de ſe eſſe diuiſibiles.
Dicendum q ſi vnum uel cōtinuum eandem rem
uel eandem formā & pfectionem dicunt nō tn̄ hoc
eſt ſub eadē rōne. Sed illa res que eſt ptinuū put
perficit id in quo eſt per cōparationem ad partes
meret nomē ptinui: ſed prout pficit id in quo eſt in
ſe conſideratu3 nō per relationē ad partes dicitur

vnū qđ est ꝓncipiū numeri: inde est ergo ꝙ ꝯtinuū est qđ diuisibile: q: qcqđ diuidif habet diuidi per cōparationē ad ptes: inde est etiā ꝙ in diffinitione ꝯtinui cadūt ptes. dicif enim ꝯtinuū: cuius ptes copulanf ad aliquē eōdem terminū. uel dicif ꝯtinuū qđ est diuisibile in semꝑ diuisibiles ptes: vnū aūt de se est indiuisibile ⁊ posite in diffinitiōe vniꝰ nō cadūt ptes: q: ut dictū est res illa que est vnū dicif esse hᵐ ꝓut ꝑficit aliqđ in quo est nō per relationē ad ptes: vnū ergo ſꝫ ꝙ hᵐ respicit suū subiectū nō ut hēt ptes nec ut hēt esse diuisibile. bn̄ igif dictū est: q: vnū nō diuidif q: vnū. sed q: ꝯtinuū. manifeste ergo pꝫ ꝙ numerus per se hēt statū in minus q: resolui habet in vnitates que de se qđ īdiuisibile dicūt. ¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs utrū sit aliquis numerus sepabilis a decisione ꝯtinui. Dicendū ꝙ sicut distinguimus duplex vnū: vnū .s. qđ cōuertif cum ente: ⁊ vnū qđ est principiū numeri: sic possumus distinguere duplicē pluralitatē vnā que fit ex vnis que sunt ꝓncipiū numeri: ⁊ aliā que fit ex vnis ꝯuertibilibus cū ente: uerūtñ pluralitas illa: cuius ꝓncipiū est vnū ꝯuertibile cum ente nō ꝓprie dicif numerus: sed si hᵐ pluralitatē extēso nomine appellare uolemus numeꝝ esset dare aliquē numerū separatū a decisione ꝯtinui qa huiusmodi pluralitas reperif in substantijs separatis. sic ergo accipiēdo large numerum possumus dicere ꝙ est vnus numerus separatus a decisione ꝯtinui. Aliter aūt nō. cuius aūt numerus separatꝰ a decisione cōtinui nō uadit in infinitū q: respicit perfectionē ⁊ formā. ipsa enim forma rei ⁊ ipsa entitas est huiusmodi vnitas que facit ipsum vnū qđ ꝯuertif cū ente. Sed numerus qui nō est separatus a decisione ꝯtinui que est spēs quātitatis uadit in infinitum q: possibile est ꝯtinuū diuidi in īfinitū. Signanter ergo phs nō ait numeꝝ qcūqꝫ mō sumptū nō separari a decisiōe ꝯtinui: sꝫ dicit ꝙ hic numerus qui .s. uadit in īfinitū a tali diuisione nō separaf qđ qmodo sit est per habita manifestum. ¶ Deinde cū dicit.

¶ In magnitudinibus autem contrarium est. Diuiditur autem in infinita continuū. In maius autē non est in infinitū. Quātum enim contingit potētia esse: ⁊ actu cōtingit tantū esse. Quare quoniā infinita est nulla magnitudo sensibilis nō ꝯtingit ois excellētiam esse magnitudinis determinare. Esset eni utiqꝫ aliqđ celo maiꝰ.

¶ Ostēdit ecōuerso eē in magnitudinibꝰ ⁊ in numeris dicens: ꝙ in magnitudinibus ꝯriū est. diuidif enim magnitudo in ꝯtinuū ⁊ in infinitū ut hēt lrā cōmēti: semꝑ enim magnitudo est diuisibilis ⁊ nō hēt statū in minꝰ: in maius aūt statū hēt ⁊ non est ire in īfinitū: q: qꝫtū ꝯtingit aliqđ esse magnū potētia tātū ꝯtingit esse actu: qre qm̄ nulla magnitudo sensibilis est īfinita nō ꝯtingit .i. nō est possibile eē excellētiā ois determinate magnitudinis: eēt enī utiqꝫ aliqđ maiꝰ celo qđ ꝯtinet totū vniuersum: qđ est impossibile. ¶ Notādū aūt ꝙ ut supra dicebaf potētia ſm formā respicit actū simplr ⁊ qđ pōt sic eē ꝯtingit esse actu. ſm ergo hāc positionē si posset eē aliqđ maius celo eēt maius celo: tū ergo q: forma dicit qđ finitū: tum etiā q: qđ dicif per respectū ad formā dicit actū cōpletū potētia ſm formā nō sumif respectu infiniti: sed potētia ſm materiā est ad infinitū ⁊ nō habet determinationē ⁊ statū tum q: mā dicit qđ indeterminatū: tum etiā q: talis potētialitas respicit actū in fieri. cū ergo ex diuisione ꝯtinui accedaf ad modū materie. ex augmēto vō ad totalitatē ⁊ modum forme in ꝯtinuis est statꝰ in maius ⁊ nō in minꝰ: in numeris vō ecōtrario. Nā ex diuisione accedif ad modū forme: q: accedif ad vnitatē: ex appositiōe vō accedif ad modū materie: q: ad pluralitatē: ideo ꝯrio est in numeris ⁊ in magnitudinibꝰ: q: in numeris est status in minus ⁊ nō in maius. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Infinitū aūt nō idem est in motu ⁊ magnitudine ⁊ tēpore tanqꝫ vna quadā natura: sed posterius dicif ⁊ ſm prius. Ut motus qdem q: prior est magnitudo in qua mouef: aut alteraf: aut augmētatur. Tēpus aūt ꝓpter motum. Nūc quidē enim utimur his: posterius aūt tētabimus dicere: ⁊ qđ est vnūquodqꝫ: ⁊ q: omnis magnitudo sit in magnitudines diuisibilis.

¶ Ne crederet aliqs ꝙ infinitū vniformiter repiref in oibus: ostēdit ꝙ rō infinitatis in diuersis diuersimode reperif. circa qđ tria facit: q: pmo facit qđ dictū est. 2ᵒ ostēdit ꝙ dicta de infinito non ꝯtradicūt mathematicis sciētijs. 3ᵒ declarat ad qđ genus cause reducif infinitū. 2ᵒ ibi[nō remouet autē.]3ᵒ ibi[qm̄ aūt cause.] Dicit ergo ꝙ infinitū non est idē .i. nō repif eodē modo in oibus: q: non repitur eodē modo in motu magnitudine ⁊ tēpore: in his enī nō est infinitū tanqꝫ vna quedā nā vniformiter accepta: sed dicif de istis ſm prius ⁊ posterius: ut motus qdē dī infinitus: q: prior magnitudo est suꝑa quodāmodo īfinita in qua mouef: aut alteraf aut augmentaf .i. in qua hn̄t esse tales motus. per tp̄s aūt habet infinitatē ꝓpter motū: subdit aūt ꝙ nūc qdē utimur his supponēdo talia: posteriꝰ autē tētabimus dicere .i. declarare qđ est vnūqđqꝫ hoꝝ ⁊ ostēdemus ꝙ ois magnitudo semꝑ est diuisibilis in magnitudines ex quo apparebit ꝙ ſm diuisionē ois magnitudo sit infinita a cuius infinitate tp̄s ⁊ motus infinitatē hn̄t. ¶ Notandū aūt ꝙ ut infra declarabif tp̄s habet quātitatē ⁊ ꝯtinuitatē a motu: motus aūt a magnitudine: ⁊ q: ratio īfiniti quātitati ꝯgruit sicut ratio quātitatis ⁊ ꝯtinuitatis per prius repif in magnitudine qꝫ in motu ⁊ in motu qꝫ in tp̄e: sic ratio infinitatis repif in illis ſm prius ⁊ posterius: q: ab infinitate in magnitudine est infinitas in motu ⁊ ab infinitate in motu infinitas in tēpore: quomodo aūt intelligēdū sit ꝙ oportet esse magnitudinem infinitum: nec sit motus infinitus in .viij. patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nō remouet aūt ratio neqꝫ mathematicos a ꝯsideratione auferens sic esse aliquid infinitum: ut actu sit in augmentū intrāsibile. Neqꝫ enim sic indigēt infinito: neqꝫ enī utūtur: sed solū esse quātūcūqꝫ uelint finita. Maxime autem magnitudini ſm eādem inest secari rationem: quātūcūqꝫ magnitudo sit altera. Quare ad

demōstrandū qdē illo mō nihil differret. Eēt aūt in exñtibus erit magnitudinibꝰ.

¶ Ostēdit dicta de ifinito nō ꝯdicere sciētijs mathematicis. d. ꝙ hec rō ⁊ ħ dictū de ifinito auferēs ⁊ tollēs sic aliqd eē actu ifinitū in augmētū ut sit intrāsibile: ħ aūt modo negare uel auferre ifinitū nō remouet mathematicos a ꝯsideratione sua: q2 nec ipsi mathematici sic idigēt ifinito: nec utunť ħ modo ifinito: s3 solū indigēt eē lineā finitā quātācūq3 uelint. Cū dī i mathematicis ꝙ licet lineā ꝓtrahē in ifinitū itelligēdū est: ꝙ licet eā ꝓtrahē q̄tācūq3 uelis ⁊ quātācūq3 expedit. ad hꝰ enim demōstrationes nō op3 esse lineā ifinitā simpliciter: q2 maxime magnitudini ēt finite inest secari ſm eādē rōnē i. ſ3 eādē ꝓportiōe3 quātācūq3 altera magnitudo sit magna. Si eni3 mathematicus vult aliquā magnitudinē quātācūq3 magnā secare ab alia ſm ꝓportionē decuplā uel ſm ꝓportionē aliā: nō op3 ꝙ magnitudo illa ponať ifinita: poterit eni3 fieri: hoc etiā si sit finita dū tñ accipiať ita maxima sicut expedit. ideo subdit ꝙ ad demōstrādū qde3 illo modo nihil differt: s3 in eē ifinitatē in exñtibꝰ magnitudinibꝰ uel nō eē erit supple magna dīa. ¶ Notandū aūt ꝙ in entibꝰ multū refert: ponere ifinitatē uel nō ifinitatē: q2 infinitas in actu repugnat entitati. S3 si ab aliq̄ magnitudine d3 alia subtrahi ſm aliquē determinatū numer̄ nihil ad ꝓpositū utrū si ill̄ magnitudo ꝓtēdať in infinitu3 uel nō ꝓtēdať. Sufficit eni hꝰ magnitudinē adeo ponere magnā ꝙ ab eo possit subtrahi magnitudo alia ſm determinatū numerū. utrū aūt ꝓtēdať ulterius uel etiā utrū ꝓtēdať in ifinitū nihil ad ꝓpositū: ⁊ q2 mathematici nō indigēt infinito simpliciter sermo ille auferēs ⁊ negās infinitū huiusmodi nō remouet mathematicos a ꝯsideratione sua. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Qm̄ aūt cause diuise sunt quadrifariam: manifestū ꝙ sicut mā infinitū causa est: ⁊ qd eē qdē ipsi p̄uatio est. Per se aūt subiectū continuū ⁊ sensibile est. Videť aūt ⁊ oēs alij sicut mā utētes ifinito. Unde icōuenies est ꝯtinēs ipm facē: sed nō ꝯtētu3.

¶ Ostēdit ad qd genꝰ cause reduciť ifinitū. d. ꝙ cause diuise sunt quadrifariā. ⁊ manifestū est ex dictis ꝙ ifinitū est cā sicut mā: ⁊ eē ipsi ifinito est sicut p̄uatio. rō eni infiniti in p̄uatione ꝯsistit: ſbm aūt hꝰ p̄uationis per se ⁊ imediate nō est mā p̄ma: sed est corpus ꝯtinuū ⁊ sensibile: ꝙ aūt hꝰ infinitū reducať ad cām mālē: patet q2 oēs alij antiq phi videnť eē utētes infinito sicut mā. vnde si sic se hēt incōueniēs est ipm infinitū facere ꝯtinēs ⁊ nō ꝯtētum: de rōne eni materie non est ꝙ ꝯtineat sed ꝙ ꝯtineať. ¶ Notādū aūt ꝙ oēs antiq phi attribuerūt ifinito rōnē materie: q2 si ei attribuerūt rōnē efficiētis ⁊ ꝯseruātis hoc erat: q2 credebāt mālē p̄ncipiū habere rōnē p̄ncipij effectiui ⁊ ꝯseruātiui. Lectio. XV.

r Reliquu3 aūt est aggredi: ſm quas rationes infinitū esse videť: nō solum potētia: sed sicut determinatū est. Alia qde3 ipsor̄ non necessaria sunt. Alia vō hūt quasdā ueras ꝯtrarietates.

¶ Postq̄ phūs ostēdit infinitū nō eē actu: s3 potētia ⁊ declarauit rōnabilia esse dicta de infinito. in parte ista soluit illas quoq3 rōnes supiꝰ positas per quas videbať ꝓbari infinitū nō solū eē potētia: sed actu. Circa qd duo facit: q2 p̄ cōtinuat se ad dicenda. 2ᵒ exequiť de intēto ibi [nec eni3 ut gñatio.] Dicit ḡ ꝙ reliquū est aggredi soluē illas rōnes quoq3 ſ3 q̄s vī eē ifinitū nō solū potētia: s3 sic aliqd est determinatū actu ⁊ ait: ꝙ alia qdē ipsor̄ augmētor̄ simplr̄ nō sunt necessaria. i. simplr̄ sunt falsa: alia vō sunt aliq̄ modo uera ⁊ aliq̄ modo falsa: hñt eni quasdā alias ueras ꝯtrietates. dñr eni aliq̄ illar̄ rōnū hēre ꝯtrietates ueras nō simplr̄ ſ3 q̄sdā: q2 nō sūt ꝑ oē3 modū false: s3 sunt q̄dā mō false. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Neq3 eni ut generatio nō deficiat necessariū est ifinitu3 eē actu sensibile corpus. Cōtingit enim alterius corruptionē alterius generationē esse: cū omne finitu3 sit.

¶ Exequiť de intēto: circa qd quoq3 facit ſm ꝙ quoq3 sunt rōnes quas soluit. 2ᵒ ibi [ampliꝰ tangi.] 3ᵒ ibi [itelligēdū aūt.] 4ᵒ ibi [tps aūt.] 5ᵒ ibi [magnitudo aūt.] Dicit ergo ꝙ neq3 ut gñatio non deficiat necessariū est eē actu corpꝰ sensibile ifinitū: ꝯtingit eni alteriꝰ corruptionē alteriꝰ eē gñationē: ⁊ sic nūq̄ gñationē deficē cu3 oē. i. cū totū sit finitū. arguebať eni supra ꝙ ne gñatio deficiat: op3 ponere aliqd corpꝰ actu ifinitū ex quo gñatio semꝑ fieri ualeat. Sed ut patet nō op3 aliqd tale totū poni infinitū ut generatio ꝯtinueť. poterit enim semꝑ generatio cōtinuari: q2 nihil de subiecto generationis deperit: sed semper vnius corruptio est alterius generatio ⁊ econuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplꝰ tāgi ⁊ icludi alterū est. Hoc qdē eni est aliqd ⁊ cuiusdā. Tāgit enim aliqd oē ⁊ finitor̄ alicui accidit. Finitū autē nō ad aliqd est: neq3 tāgē ꝯtigēti ꝯtingēs ē.

¶ Soluit ad rōnē de tactu. d. ꝙ alter̄ est tāgi ⁊ finiri hoc qdē eni. s. tāgi cuiusdā ad aliqd: oē eni tāgēs tāgit aliq̄ alio ⁊ aliter: aliter finitor̄ accidit ꝙ tangat uel ꝙ tangať ab alio: finitū aūt nō est ad aliqd aliud: nec est respectu alteriꝰ: ad ħ eni ꝙ aliqd sit finitū: nō op3 ꝙ ꝯtineať sub alio s3 sufficit ꝙ ꝯtineať ifra ꝓprios terminos: ideo subdit ꝙ nō est. i. nō cōtingit siue nō ꝯuenit ꝯtingēti tāgē ꝯtingēs. i. nō cōtingit cuilibet tāgē qdlibet ut sonat lr̄a cōmēti: rō eni illa ꝙ oē corpꝰ finitū finiť ad aliqd aliud corpꝰ ad qd terminať ⁊ ad qd ꝯtingit simplr̄ est falsa: q2 nō est idē tāgere ⁊ finiri: pōt eni ut dictū est aliqd finiri ifra ꝓprios terminos qd nō terminať per aliud corpus: nec ꝯtingit aliud corpus. Nō enim op3 ꝙ l3 finitū tāgere aliud per cuius ꝯtactū finiať: celu3 enim sic finiť infra ꝓprios terminos ꝙ nō finiť per ꝯtactū alterius corporis. ¶ Deinde cu3 dicit.

¶ Intelligētie aūt idem icōueniēs est. Nō enim in re abūdātia ⁊ defectꝰ est: sed itelligētia. Unūquēq3 eni3 nr̄m itelliget aliqs multiplicē seipso augmētās in infinitum. Sed nō ꝓpter hoc extra aliqd est aut extra tātā magnitudinē: quā habemus: q̄3uis intelligit aliqs: sed qm̄ est: hoc accidit.

¶ Soluit ad rōnē de imagiatiōe ꝑ quā arguebať eē corpꝰ ifinitū: q2 imaginari poterimꝰ infinitū spatiū

extra celū.d.q̄ incōueniēs est credē intelligētie.i. imaginationi. Nā si imaginamur aliquē abūdare uel deficē:nō ꝓpter hoc in re est abundātia ꝫ defectus. Sed intelligibilia:vnūquēq̄ꝫ eni aīm intelliget aliquē multiplicē.i.multiplicatū.seipso eni.i.supra seipso augmētaꝭ q̄ntitatē suā in infinitū:ſꝫ nō ꝓpter h.i.ꝓpter hᵃ imaginationeꝫ est aliqd in re ex̄ aut ꝓpter hᵃ imaginationē hēmus ex̄.i.ultra tātā imaginationē quā hēmus q̄ntis aliqs intelligit.i. imaginaꝭ nos hēre ulteriorē magnitudinē q̄ꝫ hēamus:ſꝫ qm̄ est.i.qm̄ est ita in re sicut in imaginatione hoc accidit idest nō est necessarium. Non enim oportet q̄ semper imaginationi respondeat aliqd in re.¶ Deinde cum dicit.

¶ Tempus autem ꝫ motus infinita sunt ꝫ intelligentia non permanente accepto.

¶ Soluit ad rōnē de tpe ꝫ motu.d.q̄ tps ꝫ motus sunt infinita.itelligēdu3 nō simplr ꝫ in actu nō ꝑmanēte accepto.¶ Notādū aūt q̄ q2 ptes tpis ꝫ motus nō manēt realiter ꝫ in actu dato q̄ tps ꝫ motus fuerint ab eterno nō factū infinitū in actu:factū tm̄ q̄dāmodo infinitū ſm itelligētiā:q2 lꝫ hᵃ ptes nō manēt in actu:tamen manēt aliquo modo ſm imaginationē ꝫ intellectū:q2 in tēpore ꝫ motu per intellectum apprehendimus ordinem partiu3 posteriorum ad priores.¶ Deinde cum dicit.

¶ Magnitudo autem:neq̄ꝫ diuisione:neq̄ꝫ intelligibili augmentatione infinitum.

¶ Soluit ad rōnē de magnitudine.d.q̄ magnitudo neq̄ꝫ diuisiōe nec itelligibili.i.imaginabili augmētatione uadit ad infinitū.¶ Notādū aūt q̄ magnitudo nō uadit diuisione in infinitū ſm actū in facto eē:q2 nō pōt eē actu diuisa3 in infinitū.imaginabile aūt augmētatiōe nō uadit in infinitū q̄ illi imaginationi rn̄deat aliqd in re:possumus enim imaginari quātitatem crescere in infinitum:sed in re extra non sic se habebit. ¶ Ultimo epilogat circa determinata dicens q̄.

s Ed de infinito quidem quomodo est:ꝫ quomodo non est:ꝫ quid est: dictum est.

¶ Ad itelligētia3 aūt dictoꝝ de infinito restat q̄rere in quo genere sit infinitū. ꝫ ꝑ q̄riſ utrū finitū ꝫ infinitū sunt dr̄ie q̄ntitatis. Dicēdū q̄ diuersoꝝ generu3 ꝫ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt spēs ꝫ dr̄ie: q2 ergo finitū ꝫ infinitū ut in seq̄nti qōne patebit nō sunt in genere q̄ntitatiſ:ſꝫ ptinēt ad aliud p̄dicamētū:q2 que sunt in vno p̄dicamēto nō ꝓprie sunt dr̄ie alteriꝰ p̄dicamēti:finitū ꝫ infinitū:q2 sunt in alio predicamēto a q̄ntitate ꝓprie nō sunt dr̄ie q̄ntitatis:uerū q2 qn̄ nescimus ꝓprie noīare dr̄ias vniꝰ generis noīamus eas per dr̄ias accn̄tales.sic nō est icōueniēs cū nescimus noīare ꝓprias dr̄ias q̄ntitatis q̄ noīemus eas per finitū ꝫ infinitū uel etiā per dr̄ias alias.¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs in quo genere collocari debeant finitū ꝫ infinitū.Dicēdū q̄ finitū ꝫ infinitū nō ꝓprie sunt in genere q̄ntitatiſ ꝯtinue nec in genere q̄ntitatꝭ discrete.nā ut ifra dicebaſ finitū ꝫ infinitū sunt passiōes magnitudinis ꝫ numeri.ex h eni ostēdebaſ q̄ infinitū nō pōt hēre eē separatū:q2 magnitudo ꝫ numerus quoꝝ poniſ passio eē separatū nō hn̄t. Nō ergo finitū ꝫ infinitū q̄ntitas est passio q̄ntitatis.est eni q̄da3 q̄lificatio q̄ntitatis uelꝰ q̄ idem est q̄litas in q̄ntitate:ꝫ q2 qd̄ sic est ptinet ad quartā spēm q̄litatis finitū ꝫ infinitū sunt in q̄rta spē q̄litatis:ita tm̄ q̄ finitū est in hᵃ spē tanq̄ꝫ habitꝰ ꝫ directe:infinitū vō tanq̄ꝫ p̄uatio ꝫ per reductionē.Cū ergo q̄riſ in quo genere sunt finitū ꝫ infinitū.si queriſ de genere p̄dicabili sunt in genere q̄litatiſ.Sed si queriſ de genere subijcibili sunt in genere q̄ntitatis.Si ergo aliqn̄ inueniaſ q̄ ptinent ad genus q̄ntitatis h pro tāto uerū est:q2 in q̄ntitate fūdanſ tanq̄ꝫ in ꝓximo sbo:sunt eni ut dictū est passiōes q̄ntitatis.¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs utrū rō infiniti q̄ntitati ꝯgruat.Dicēdū q̄ cū ꝓpriu3 sbm igrediaſ diffinitionē ꝓprie passionis:opꝫ q̄ntitas igrediaſ diffinitionē tā finiti q̄ infiniti.pro tāto ergo dictū est:q̄ rō infiniti q̄ntitati ꝯgruit:q2 infinitū per q̄ntitatē hēt diffiniri:sicut eni infinitu3 hēt diffinitionē:sic q̄ntitas igrediſ diffōnē ipsius:ꝫ in hoc terminaſ sn̄ia tertij libri phiᶜᵉ Egidij romani.

¶ Incipit liber quartus phisicoꝝ Egidij romani.

Lectio prima.

Similiter autem necesse est phisicum ꝫ de loco sicut ꝫ de infini
s to considerare si est: aut non: quomodo est ꝫ quod est.

Nā h 4ᵒ libro ut pꝫ ex diuisionibꝰ p̄cedētibꝰ
f phs de tribꝰ determinare itēdit.vꝫ de loco uacuo ꝫ tpe.ueru3 q2 de oibus his determinat ꝓpter motū:ideo duo facit.q2 primo determinat de p̄dictis tribus.scdo reddit ad determinandū de motu:ꝫ diuidit motū in suas species.2ᵃ pars incipit in principio q̄nti ibi Trāsmutaſ autem trāsmutās. Circa primū tria facit ſm q̄ tria sunt de qbus determinat in hoc quarto.pmo enim determinat de loco.scdo de uacuo.tertio de tēpore.2ᵃ ibi eodē autē modo. tertia ibi ꝯsequēs autē dictis. Circa primū duo facit: q2 pmo dicit q̄ spectat ad naturalē ꝯsiderare de loco.scdo icipit exequi de ipso ibi Quod quidē igiſ locus. Circa primū duo facit:q2 primo ꝓponit q̄ itēdit.scdo ꝓbat qd̄ dixerat ibi Et ea nāq̄ꝫ. Dicit ergo q̄ necesse est phicu3 ꝯsiderare silr̄ ꝫ de loco sicut ꝫ de infinito:si est aut nō est: ꝫ qd est: ꝫ q̄modo est.¶ Dubitaret forte aliqs:q2 cum locus repiaſ determinate ꝫ simpliciter in nālibus.nō tamē sic repiaſ infinitū videſ ꝫ q̄ nō silr̄ spectat ad nālē ꝯsiderare de loco ꝫ de infinito.Dicēdū q̄ silr̄ sicut ꝫ cetera talia dicūt similitudinē nō equalitatē.ad hoc autē q̄ silr̄ ꝯsideret naturalis de loco sicut de infinito nō oportet q̄ eque directe uel eque p̄ncipaliter cadat in ꝯsideratione nālis infinitū sicut locus.sufficit autē q̄ ille eedē rōnes per quas ꝓbari pōt q̄ spectat ad nālem ꝯsiderare de infinito adduci possunt ad ostēdendū:q̄ spectat ad ipsum cōsiderare de loco.dicebaſ eni supra q̄ de infinito ꝯsiderare debet nālis:tum q2 sequiſ motū:tum etiā q2 de eo tractauerunt philosophi nāles.ergo a silī de loco debet ꝯsiderare naturalis:tum q2 sequiſ motū:tu3 etia3 quia naturales philosophi cōsiderauerūt de ipso:sunt etiam speciales alie rationes:quare spectat ad naturalem considerare de loco: ut dicetur in littera.¶ Deinde cum dicit.

¶ Et ea nāq̄ꝫ que sunt:omnes opinantur alicubi esse.Quod enim nō est:nusq̄ꝫ est.

Ubi enim est tragellaphus: aut sphinx.

¶ Probat qđ dixerat. vʒ ꝙ spectat ad nālē ꝯsiderare de loco. circa qđ quatuor facit ſm ꝙ q̄druplicitem phat itētū. 2ª ibi Et de motu. 3ª ibi hēt aūt. 4ª ibi amplius autē. Dicit ergo ꝙ oēs opinant̄ ea que sunt alicubi eē. qꝛ qđ nō est nusq̄ꝫ est. ubi enim est tragellaphus ꝛ phinx. i. ubi est hircocervus ꝛ chimera. ut hēt alia lr̄a. q. d. qꝛ hec nihil sunt nusq̄ꝫ sunt. Si ergo locus cōpetit entib⁹ ꝛ reb⁹ nālib⁹ patet ꝙ spectat ad nālē ꝯsiderare de ipso. ¶ Dubitaret forte aliqs. qꝛ si de rōne entis est ꝙ sit in loco: ita ꝙ solū non entia nusq̄ꝫ sunt videt̄ ꝙ spectat ad methaphisicū ꝯsiderare de loco qꝛ ei⁹ ꝓprie est cōsiderare de ente. nō aūt videt̄ h̄ spectare ad nālem. Dicēdū ut innuit ꝯ^{or} ꝛ ut cōiter dr̄ eē in loco nō sequit̄ ens in eo ꝙ ens. imo ſm Boetiū apud sapientes est cōis animi ꝯceptio in corp̄alia in loco nō eē talia eni nō sunt in loco: ut hic de eē in loco loquimur nec̄ qꝛ antiq̄ phī modicū uel nihil ꝑceperunt: preter corp̄a loquēdo de h^{is} sensibilibus credebāt loq̄ de toto ente. vnde in 4° metha^{ce} dr̄ ꝙ nāles ꝑscrutādo de ꝑncipijs corp̄is mobilis estimabāt se ꝑscrutari de cognitiōe uł'is nature ꝛ toti⁹ entis. cū ergo locus sequat̄ omne corp⁹ mobile loquēs more antiquoꝝ phōꝝ ait. oīa entia eē in loco. qꝛ oīb⁹ sensibilibus ꝛ oīb⁹ corp̄ibus mobilib⁹ cōpetit aliq̄ modo locus. vnde ꝛ ꝯ^{or} ait. hāc rōnē eē famosaꝫ: qꝛ fundata est sup̄ cōi fama: ꝛ sup̄ cōib⁹ dictis antiquoꝝ phōꝝ. ꝯsideratio ergo de loco spectat ad nālem. qꝛ locus nō ꝯsequitur ens simplr̄ sed ens mobile. Naꝫ si ꝯsequtur ens simpliciter. h̄ est ſʒ modū loq̄ndi antiquoꝝ phōꝝ nō ponētiū alia entia: ꝑter entia mobilia. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs: qꝛ videt̄ phs arguere a positiōe ꝯñtis. ꝓbat enī omne qđ est: est eē in loco. qꝛ qđ nō est: nō est in loco: eē eni in plus est q̄ꝫ esse in loco. bñ ergo ualet qđ nō est: nō est in loco. qꝛ arguit̄ a destructiōe ꝯñtis. ſʒ cū arguit̄. ergo qđ est in loco est ꝯñtia falsa: qꝛ arguit̄ a positione ꝯñtis. eē eniꝫ est ꝯñs ad eē in loco. Dicēdū ꝙ q̄dā h̄ ꝯcedūt hāc rōnē esse sophisticā. ꝯ^{or} aūt etiaꝫ videt̄ uelle hāc rōnē peccare in ꝯñtia ꝛ nō esse necessariā: sed famosaꝫ. Nō enī ualet. si hircocervus ꝛ chimera que sunt nō entia nusq̄ꝫ sunt ꝙ quecūq̄ꝫ sunt entia sunt alicubi. possum⁹ aūt dicere ꝙ sicut hic loquit̄ de entib⁹: sic ualet hec ꝯñtia. ꝛ si nō ualet gr̄a forme: ualet gr̄a materie in qua loqtur. Nā ut patet p̄ habita hic per entia solū itelligētia sunt entia sensibilia ꝛ mobilia que appellat vniversaliter entia: qꝛ antiq̄ alia entia nō ꝑceperunt. cuꝫ ergo q̄cūq̄ꝫ sunt in loco accipiēdo eē in loco: ut hic accipimus sint entia sensibilia: ꝛ cuꝫ oībus sensibilib⁹ cōpetit aliquo modo locus hoc modo accipiēdo entia: ut hic accipiunt̄ est ꝯuertibilis: qꝛ igit̄ in mā ꝯuertibili possumus arguere a positione cōsequentis ꝛ a destructione antecedentis: tenet hec cōsequentia modo quo diximus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et de motu qui cōmunis maxime ꝛ magis ꝓprius ſm locum est: quem uocamus loci mutationem.

¶ Adducit scd̄aꝫ rōnē. d. ꝙ nālis maxime hēt ꝯsiderare de motu qui est maxime cōis ꝛ est magis ꝓprius: h⁹ aūt est motus ſʒ locū quē uocamus loci mutationē. dicit̄ aūt talis mot⁹ esse magis ꝓprius: qꝛ in eo magis ꝓprie reseruat̄ ratio mot⁹: cū solus ipse sit simpliciter ꝯtinuus. dicit̄ etiā esse maxime cōis: qꝛ cōpetit tā supcelestib⁹ q̄ꝫ inferioribus: qđ non accidit de aliq̄ alio motu: si ergo de motu ſm locū maxime debet ꝯsiderare nālis: tum qꝛ cōmunior: tum qꝛ ꝓprior oportet ꝙ de loco etiā considerare habeat naturalis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem multas dubitationes: qđ forte sit locus. Non enim eadem videt̄ cōsiderantibus ex omnibus que insunt.

¶ Adducit tertiā rōnē. d. ꝙ hēt multas dubitatiōes qđ forte sit locus: qꝛ nō videt̄ eadē ratio loci ꝯsiderātib⁹ ex oībus que isunt. i. ex oībus his que sunt in loco. si ergo circa difficilia maxime debet eē ars ꝛ sciētia de loco nāliū corpoꝝ nālis debet ꝯsiderare circa cui⁹ q̄dditatē multe difficultates isurgūt. ¶ Notādū aūt ꝙ qꝛ obiectū intellectus est: ꝙ qđ est qñ aliq̄bus cōpetit eadeꝫ ratio q̄dditatis ſm ꝙ h^{ec} sunt facilr⁹ ab itellectu cōprehēdunt̄. cū igit̄ oībus nālibus nō cōpetat locus ſm vnā ꝛ eādē rōnē: qꝛ aliter sunt in loco supcelestia aliter hec iferiora: circa quidditateꝫ loci accidit difficultas. expedit ergo considerare de eo ꝓpter difficultates contingentes circa ipsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autē neq̄ꝫ habemus nihil ab alijs: neq̄ꝫ predubitatuꝫ: neq̄ꝫ bene exquisitum de hoc.

¶ Ponit q̄rtā rōnē dicēs ꝙ amplius aūt bonū est ꝑscrutari de loco: qꝛ neq̄ꝫ hēm⁹ nihil ab alijs: neq̄ꝫ ꝑdubitatū: neq̄ꝫ bñ exq̄situ͂ de hoc. si ergo alij nāles in hoc deficiūt bonū est supplē eoꝝ defectuꝫ. dicit aūt nō bñ exq̄situꝫ: neq̄ꝫ bñ ꝑdubitatū: qꝛ antiq̄ ita friuole determinauerunt de loco ꝙ nō solū nō bñ exq̄siuerūt de ipso: sed etiam nesciuerūt dubitare de eo ꝛ eorum dicta nō merebantur dici dubitationes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod quidem igitur locus sit videt̄ ex trāsmutatione manifestuꝫ esse. Ubi nāq̄ꝫ nūc est aqua hinc exeūte sicut ex uase iterū aer inest. Quando autem eundē locū hunc aliud aliquod corpoꝝ detinet hoc ab his que insunt ꝛ cōmutant̄: alterū omnibus esse videt̄. In quo eniꝫ aer est nūc aqua in hoc ꝑus erat. Quare manifestuꝫ est ꝙ erat locus aliqs ꝛ receptaculuꝫ alterum ab utrisq̄ꝫ in qđ ꝛ ex quo mutatū est.

¶ Ostēso ꝙ spectat ad nālē ꝯsiderare de loco hic incipit exeq̄ de eo circa qđ duo facit: qꝛ p̄ determinat de loco dubitādo. 2° v̄itatē determinando ibi qđ aūt forte sit locus. Circa p̄^m duo facit: qꝛ p̄ inq̄rit an locus sit. 2° qđ sit ibi qm̄ aūt aliqđ. Circa p̄^m duo facit: qꝛ p̄ adducit plures rōnes ꝓbātes locū eē. 2° adducit rōnes ad ptē oppositā ondētes locū nō eē ibi At vō ſʒ hēt defectū. Circa p̄^m duo facit: qꝛ p̄ ostēdit locū esse per rōnes. 2° p̄ auctes siue p̄ testimonia alioꝝ phōꝝ ibi ampli⁹ aūt affirmātes. Prima ps diuidit̄ in ptes 4^{or} ſm ꝙ 4^{or} rōnes adducit ad ꝓbādū ꝓpositū. 2ª ibi amplius aūt loci. 3ª ibi sunt aūt h^{ec}. 4ª ibi ostēdunt auteꝫ. Dicit ergo ꝙ quidē igit̄ sic locus videt̄ manifestuꝫ esse ex trāsmutatiōe corpoꝝ. ubi nāq̄ꝫ nūc est aqua huic exeunte aqua sicut appet cū aqua exit a uase

aer ibi igredit᷑ ꝛ iterū aer illic inest: qn̄q̄ autē hn̄t eūdē locū in quo est aer detinet postea aliqd̄ aliud corpoꝝ: qꝛ ergo corpa sic sibi inuicē succedūt in loco ideo hoc. s. locus videt᷑ eē qd alterum ab oībus his corpibus que sunt in loco ꝛ que sequēter concomitant᷑ in loco: ꝛ qꝛ in quo est aer nūc in h aqua p̄us erat: ꝛ qꝛ sic trāsmutant᷑ corpa in loco manifestū est: ꝙ locus erat aliqd ꝛ manifestū est ꝙ erat receptaculū alterꝫ ab utrisq̄ huiusmodi corpibus in qd̄ receptaculū ꝛ ex quo receptaculo mutatum est. i. fit mutatio corporū. ℭ Dubitaret forte aliqs vnde est ꝙ ex trāsmutatiōe corpoꝝ innotescit nobis locus coꝝ. Dicendū ꝙ duplex est mot᷒ ad ubi ꝛ ad formā: sicut enim in motu ad formā intelligimus aliqd qd̄ sit receptaculū formarū ut ipsaꝫ materiā sicut īfra dicet᷑ sic in motu ꝭm locum itelligimus ip̄m locū. q. receptaculū corpoꝝ. videt᷑ enim quodāmodo se hēre locus ad corpus sicut mā ad formas. Nā sicut mā nunq̄ p̄uat᷑ simpliciter forma: qꝛ non est dare mām sine omni forma: p̄uat᷑ tn̄ hac forma uel illa: sic nunq̄ locus p̄uat᷑ simpliciter corpe: qꝛ nō est dare uacuū: p̄uat᷑ tn̄ h corpe uel illo corpe. sic ergo est quodāmodo sił̄e de mā respectu trāsmutatiōis formarū sicut de loco respectu trāsmutatiōis corpoꝝ. qꝛ trāsmutatio formarū nō soluꝫ facit nos scire mām. sed etiā facit nos cognoscere ipsam alterā esse a qualibet forma. ergo trāsmutatio corpoꝝ nō soluꝫ faciet nos cognoscere locum esse. sed etiam faciet nos scire ipsum esse alterum a quolibet corpore. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius aūt loci mutationes phisicorum corpoꝝ ꝛ simplicium: ut ignis ꝛ terre ꝛ taliū non soluꝫ ostēdūt ꝙ aliquis est locus. Sed qꝛ ꝛ habet quandā potentiā locus. Fertur enim vnūquodq̄ in sui locum nō prohibitū. Hoc quidē sursum: illud autem deorsum. Hec autem sunt loci partes: ꝛ species sursum ꝛ deorsum: ꝛ relique sex distantiarum.

ℭ Adducit scd̄aꝫ rōnē dicēs ꝙ mutationes loci corpoꝝ phicoꝝ ꝛ simpliciū ut mutatiōes ignis ꝛ terre ꝛ taliū corpoꝝ nō solū ostēdunt ꝙ locus aliqd est: sed etiam p̄bāt ꝙ locus hēat quandā potētiā ꝛ quādā virtutē saluatiuā. qꝛ ergo vnūqd̄q̄ corpoꝝ fert᷑ in suū locū nō p̄hibitū. i. si nō p̄hibeat᷑: ut hoc qdē sursuꝫ si sit leue. illud aūt deorsuꝫ si sit graue. qꝛ ergo sic est cū vnūqd̄q̄ nāliter ferat᷑ in id qd̄ est eius ꝯseruatiuū sequit᷑ ex h᷒ motu corpoꝝ nō solū ꝙ locus sit. sed etiā ꝙ hēat quādā vim ꝛ v̄tutē saluatiuā. addit aūt ꝙ sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ ꝛ relique sex distātiarū. vꝫ ante ꝛ retro ꝛ dextrū ꝛ sinistrū sunt p̄tes ꝛ sp̄es loci. ℭ Notādū aūt ꝙ duo sunt genera partiū. quedā eniꝫ sunt p̄tes quātitatiue. quedā v̄o formales sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ faciūt differētiā formalem in loco. ne ergo aliqs crederet ꝙ sursum ꝛ deorsuꝫ eēnt p̄tes loci solū quātitatiue ait ꝙ sunt p̄tes ꝛ sp̄es. i. p̄tes ꝛ forme: siue p̄tes formales. diuidit᷑ eni locus ut cōmētator ait in sup̄ius ꝛ inferius: sicut genus diuidit᷑ in suas specificas differentias. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sunt autē huiusmodi non solū ad nos dextrorsum sinistrorsum sursum ꝛ deorsum. Nobis quideꝫ enim nō semp̄ idem: sed ꝭm positioneꝫ quomodocūq̄ uertamur fit: p̄pter qd̄ idem multotiēs dextrū ꝛ sinistruꝫ est: ꝛ sursum ꝛ deorsum ꝛ ante ꝛ retro. In natura auteꝫ determinatū est seorsum vnūquodq̄. Nō enim quoniaꝫ ꝯtingit sursum est: sed ubi fert᷑ ignis ꝛ leue. Similiter auteꝫ ꝛ deorsum: nō qꝛ contingit: sed ubi habentia grauitatem ꝛ terrena tanq̄ non positione solum differentia: sed potentia.

ℭ Adducit tertiā rationē que talis est nō est ponere dr̄ias loci sine loco. Sꝫ in vniuerso est signare differētias loci nō solum quo ad nos: sed etiā in se: ergo in ipso vniuerso est ponere locū eē. De hac autē rōne non plus ponit nisi ꝙ in vniuerso est signare dr̄ias loci nō solū quo ad nos: sed ēt in se. dicēs ꝙ dextrū ꝛ sinistrū sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ: ꝛ hui᷒ dr̄ie loci sunt in vniuerso nō solū quo ad nos: sꝫ etiā in se. Nobis qdē eni nō semp̄ idē est dextrū ꝛ sinistruꝫ sed ꝭm positionē q̄cūq̄. uerūtn̄ fit nobis dextrum qd̄ erat sinistrū ꝛ ecōuerso: p̄pter qd̄ ideꝫ multotiēs est dextrū ꝛ sinistrū ꝛ sursuꝫ ꝛ deorsuꝫ ꝛ ante ꝛ retro. Cuꝫ enim v̄timus nos eadē colūna que erat nobis dextra fit sinistra ꝛ que erat ante fit retro ꝛ ex motu nr̄o illud ideꝫ qd̄ erat sup̄a nos fit subt᷒ nos. sed in nā ꝛ in vniuerso sursuꝫ seorsuꝫ ꝛ distinctū determinatū est vnūqd̄q̄ hoꝝ. Nō eniꝫ sursuꝫ est qm̄ ꝯtingit. i. idifferēter ubiq̄. sed sursuꝫ est solū ubi fert᷑ ignis ꝛ leue. silr̄ aūt ꝛ deorsuꝫ nō est qꝛ ꝯtingit. i. idifferēter ubiq̄. Sed est ubi ferūtur hn̄tia grauitatē ꝛ terrena tanq̄. Hec nō soluꝫ dr̄ia p̄oat᷑: nec ꝙ ad nos. sꝫ potētia ꝛ v̄tute. ℭ Notādū aūt ꝙ sicut est ponere dr̄ias loci sic est ponere ip̄m locū. arguit᷑ ergo per rōnē factā ꝙ locus sit in vniuerso ꝛ in nā rerum nō solū quo ad nos. sed etiam simpliciter ꝛ ꝭm se. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Ostendit᷑ aūt ꝛ mathematica. Cū enim non sint in loco: tamē ꝭm positionem ad nos habēt dextra ꝛ sinistra. Quare solū est intelligere ipsorum positionem nō habentia natura horum vnumquodq̄.

ℭ Adducit quartā rōnem que talis est dr̄ias locales quas hn̄t mathematica positiōe ꝛ quo ad nos habēt nālia nāliter ꝛ ꝭm se. sed sursum ꝛ deorsum ꝛ dextrū ꝛ sinistruꝫ: ꝛ alia h᷒ dr̄ias hn̄t mathematica positiōe: ꝛ quo ad nos. ergo talia habēt nālia vniuersaliter ꝛ ꝭm se. h aūt nō eēt nisi locus esset aliqd in nā. ergo ꝛc̄. De hac aūt rōne nō plus ponit nisi ꝙ mathematica h᷒ dr̄ias locales non hn̄t ꝭm se: sed quo ad nos. hoc est ergo qd̄ ait. mathematica supple ostēdit locū eē aliqd in nā. cuꝫ enim mathematica nō sint in loco ꝭm se. tn̄ ꝭm positiōeꝫ ꝛ quo ad nos hn̄t dextrū ꝛ sinistrū. quare solū est itelligere positionē ꝛ situm ipsoꝝ quo ad nos non sunt tamē habentia naturam. i. per naturā vnumquodq̄ hoꝝ. ꝛ tūc supplēda est ratio ꝙ cū naturalia habeāt huiusmodi differētias nāles quas mathematica hn̄t positione ꝛ quo ad nos ex differentia mathematicorū ad nālia ostēditur ꝙ locus est

⁊ ꝙ eius differētie sint aliquid in natura. ¶ Dubitaret forte aliqs quomodo mathematica ꝑpter differentiā quā habēt ad naturalia ostēdunt locū ⁊ differētias locales esse aliqd in natura. ¶ Dicēdū ꝙ corpa mathematica a nālibus differre vidētur: q: illa ꝯsiderant in eo ꝙ quanta: h aūt in eo ꝙ sensibilia ⁊ in eo ꝙ qualia siue in eo ꝙ sunt ꝯiuncta qualitatibus actiuis uel passiuis dextruz autē ⁊ sinistrū sursum ⁊ deorsum: ⁊ huiusmodi dīie locales nō pñt accipi ex sola q̄titate: ꝯsiderata enim sola q̄titate nō hēt ꝙ vna pars aialis sit plus dextra q̄ alia: sed rōne ṽtutis īpulsiue: ut q: īcipit motus a pte dextra: ideo in aiali differt dextruz a sinistro: sic etiā ⁊ in vniuerso ut in celo ꝯsiderata quātitate sola cuz sit figure orbicularis non hēt ꝙ vna pars sit magis dextra q̄ alia: tñ q: motus celi incipit ab oriēte ex ipso motu celi arguimus oriēs esse dextrū ⁊ occidēs sinistrum: sic ꝯsiderata sola dīia quātitatis possumus signare in vniuerso extremū ⁊ mediū: sed nō sursuz ⁊ deorsum. Nālia ergo q: ꝯsiderant ut mobilia ⁊ ut ꝯiūcta ṽtutibus ⁊ qualitatibus actiuis ⁊ passiuis hꝰ differētias locales simpliciter ⁊ ꝭm nām hñt determinatas ⁊ distinctas: mathematica ṽo q: abstrahunt ab istis: si habēt hmōi differētias locales: hoc est per cōparationē ad nos uel per cōparationē ad nāz: ut dicemus aliqđ corpus mathematicū esse dextruz: q: imaginamur illud ex pte dextra. uel eē sursum: q: imaginamur illđ in aere uľ in igne. uľ eē deorsuz: q: imaginamur illud esse in medio uel in terra: ipsa ergo dīia mathematicoꝝ ad nālia sufficiēter ostēdit: ꝙ locus ⁊ locales differētie nō solū quo ad nos: sed simpliciter ⁊ per nām in nālibus hñt esse. Est aūt diligēter aduertēdū: ꝙ q: id ꝑpter quod sunt alia est p̄mo ⁊ simpliciter tale. Sed mathematica habēs dīias locales nō ꝑpter se: sed in comparatiōe ad nos: ⁊ per respectum ad nālia: opꝫ huiusmodi igiť dīias locales simpliciter ⁊ p̄ncipaliter repiri in nālibus: ipsa ergo mathematica ostēdunt tales dīias locales eē simpľr ⁊ p̄ncipaľr in nālibꝰ cū habeāt eas p cōparationē ad illa. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Amplius uacuū affirmātes locuz dicūt esse. Uacuū enim erit utiq̄ locus p̄uatus corpe. Quod qdē igiť sit aliqs locus preter corpa: ⁊ omne corpus sensibile in loco esse: per hoc aliquis concipiet.

¶ Ostendit ex testimonio alioꝝ locū esse aliqd in natura. circa qđ duo facit ꝭm ꝙ dupliciter hoc ostendit. 2ᵒ ibi [videť autē ⁊ hesiodus.] Dicit ergo ꝙ amplīꝰ affirmātes uacuū dicunt locū esse aliqd in natura. Nā uacuuz erat utiq̄ locus p̄uatus corpe ergo ex testimonio ponentiū uacuū patet locū esse aliqd in nā. subdit aūt. q. epilogando. d. qđ quidē igiť locus sit aliqd p̄ter corpus ⁊ ꝙ omne corpus sit in loco per hec utiq̄ iam dicta aliquis ꝯcipiet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Uidetur aūt utiq̄ ⁊ Hesiodus recte dicere faciens primū chaos. Dicit qdez igitur oium primū chaos factuz: postea ṽo terrā latam tanq̄ indigeret primū esse receptaculū his que sunt: propter id qđ opinati sunt queādmodum multi oia alicubi ⁊ in loco esse. Si aūt huiusmodi est mirabilis quedā utiq̄ erit potētia loci ⁊ prima oium: ⁊ prima oibus. Sine quo nāq̄ alioꝝ nullum est: illud autem sine alijs necesse est primuz esse. Non enim perditur locus his que sunt in eo corruptis.

¶ Adducit ad hoc idē testimoniuz hesiodi. d. ꝙ hesiodus videť recte dicere faciēs p̄mū chaos. i. locuz ⁊ receptaculū. dicit qdē igiť chaos factū esse p̄mū oiuz: imaginabať eni hesiodus ꝙ in p̄ma factione mūdi p̄mo factū fuit quoddā chaos ⁊ qđdā receptaculū. postea ṽo in illo chaos dicebat esse terraz latam ⁊ spatiosam: ut in ea eē possint aialia ⁊ alia que sunt īfra tanq̄ īdigeret. i. tanq̄ oporteret primū eē receptaculū his que sunt. i. q̄ ipa entia. hec autē dicebat ꝑpter id qđ hesiodus ⁊ sui sequaces opinati sunt queādmodū ⁊ multi alij oia entia eē alicubi ⁊ in loco ideo ponebāt locū ⁊ receptaculū p̄ora esse q̄ ea que sunt. i. q̄ entia. Subdit autē ꝙ si locus est hꝰ ut hesiodus dicebat mirabilis utiq̄ erit potētia loci. ⁊ p̄mo oium erit nā loci sine quo loco nullū alioꝝ est. illud aūt. s. locus uel receptaculū pōt esse sine alijs. necesse est ergo locuz esse p̄us alijs entibꝰ: q: nō ꝑdiť. i. nō corrūpiť locus corruptus his que sunt in eo: q: ergo h erat sniā hesiodi patet ex testimonio eius nō solum locū eē: sed etiā mirabilē esse ṽtutē ⁊ potētiā ipsius. Notādū aūt ꝙ ait videť hesiodus recte dicere: q: non simpliciter recte dicebat: dicebat tñ aliquo modo recte q: quādā ṽtutē saluatiuā loco attribuebat. ¶ Notādū etiā ꝙ si p̄oribꝰ corruptis corrūpunť posteriora ⁊ non econuerso ꝭm sniam hesiodi locus est prius alijs entibus: q: corruptis his que sunt in loco nō ꝑdiť nec corrūpiť locus sed econuerso. Lectio. II.

Si ṽo habet defectum: si est: quid
a est. Utrū enim moles quedam corporis: aut quedaz altera naturam.
Querendū est enim genus ipsius primū distantias: qđ igitur habet tres lōgitudinis: latitudinis: ⁊ ꝓfunditatis: quibus determinatur corpus omne. Impossibile est autem corpus esse locum. In eodem nāq̄ essent duo corpora.

¶ Adductis rōnibus per quas ostēdiť locum esse: in pte ista adducit rōnes per quas ꝓbari videť locus nō esse. diuidiť autez h pars in ptes sex ꝭm ꝙ sex rōnes ad hoc adducit. 2ᵃ ibi [amplius si uera.] 3ᵃ ibi [qdē eni forte.] 4ᵃ ibi [amplius ⁊ cuiꝰ utiq̄.] 5ᵃ ibi [amplius ⁊ ipse si est.] 6ᵃ ibi [amplius sicut omne corpus.] Dicit ergo ꝙ si ṽo hēt defectuz. i. dubitationē si est locus ⁊ si aliqd est utrū est. s. moles quedā corplo. i. corpalis: aut est quedaz altera nā. p̄muz eni querēdū est genus ipius loci utrū sit in genere corpaliuz uel icorpaliuz. hēt qdē igiť locus. i. videť habere tres distātias lōgitudinis: latitudinis: ⁊ ꝓfunditatis: qbus distātijs determinať omne corpus: lz ergo videať locus habere distantias ⁊ dimēsiones corporis impossibile est locuz eē corpus: q: hoc posito in eodē nāq̄. i. simul eēnt duo corpa. formeť aūt sic hec ratio cū locus videatur habere dimēsiones corporis si esset aliqd esset

corp⁹ nō est corpus quia tūc duo corpora essent in
eodē ergo nō est. ¶ Notādum aūt q̄ sit querēdū
eē p̄mū genus ipsius loci. q2 ut cōmētator innuit
aliqñ de re est ignotū tam genus q̄3 differētia: qs
nescimus nec in quo gñe nec per q̄s differētias de
terminat: ⁊ tñ h̄ ptingit si illius rei qdditatē ⁊ dif
finitionē investigare volumus querēdū est tā3 ge-
nus q̄3 dña. qñ vo notū est genus ⁊ ignota differē
tia tūc genus est supponēdū ⁊ dña est querēda. q2
ergo dicta antiquoꝝ q̄si nihil de loco notificaue-
rūt: ⁊ q2 sic friuola erat q̄ nō merebat dici dubita
tiones s̄m coꝝ dicta locus erat q̄si pūctus ignot⁹
nec de eo sciebat genus nec dña. p̄us ergo q̄3 que-
rat dña loci querēdū est ⁊ genus eius cū etiā3 de
gñe ipsius ptingat dubitare nec sit plene notu3 in
quo genere sit. ¶ Notādū aūt q̄ sit locu3 habere
tres distātias: lōgitudinis: latitudinis ⁊ pfundi-
tatis. q2 loquit more antiquoꝝ phoꝝ credētiū lo-
cū nō eē supficiē ultimā corpis ptinētis: sed esse di
stātias illas exñtes inter latera corpis ptinentis
ut si aq̄ sit in vase tanq̄3 in loco locus aque s̄m anti
quoꝝ dicta nō est ultima supficies vasis: sed est spa
tiū illud exñs inter latera vasis. q2 ergo nullo spa-
tio est signare dictas tres distātias ⁊ dimēsiones
ideo locus tales dimēsiones hēre dicit. utrū autē
pprie accipiēdo locū cōpetat ei tales distātias ha
bere ifra patebit. ¶ Dubitaret forte aliqs quō ve-
ritatem hēt pñtia phi. videlicet q̄ si locus eēt cor-
pus duo corpa eēnt in eodem loco. Dicēdū q̄ quā
tum ad pñs spectat de rōne loci duo sunt. p̄mū est
q̄ locus totaliter attingit a locato. nihil est eni3 lo
ci q̄ locatū nō attingat. scd̄m est q̄ locus nō cedit
adueniēte locato. imo simul est cū locato. Si ergo
locus eēt corpus tūc vnum corpus totaliter attin-
geret aliud corpus: ⁊ per huiusmodi attingē vnū
corpus nō crederet alteri corpi: sed simul eēt cum
eo sicut locus nō cedit locato sed simul stat cū ipo.
h̄ aūt ut patet stare nō posset nisi duo corpa in eo-
dem simul eēnt. Si enim aqua est in aere ⁊ locus
aque nō est supficies aeris sed ipse aer vel ipm cor
pus aeris oporrebit q̄ aq̄ totum aerē attingat ae-
re nō credēte q̄ nō eēt nisi simul ⁊ in eodem loco
essent aer ⁊ aqua. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius si vere corporis locus est rece
ptaculum: manifestum est q̄ ⁊ superfici-
ei erit ⁊ reliquorum terminorum. Eade3
enim consonat ratio: ubi nāq3 prius erat
aque planities: erūt iterum que sunt ae-
ris. At vo differentiam neq3 vnam habe
mus puncti ⁊ loci puncti. Quare si neq3
ab hoc est locus alterum: neq3 ab aliorū
nullo: neq3 est aliquid preter vnūquod-
q3 istorum locus.

¶ Adducit scd̄am rōnē q̄ si corpis vere est locus ⁊
receptaculū manifestū est qm̄ ⁊ supficiei erit locus
⁊ receptaculū ⁊ reliquoꝝ terminoꝝ ut linee ⁊ pū-
cti. erit etiā locus ⁊ receptaculū. eadē enim rō cō-
sonat in oibus. ubi nāq3 p̄us erat aque planities
erūt planities. i. supficies que sunt aeris: sic etiam
ubi erat pūctus aque sit postea pūct⁹ aeris. At vo
neq3 vna dña3 hēm⁹ pūcti ⁊ loci si pūcti erit loc⁹.
neq3 est aliqd alteru3 ad h̄. i. a pūcto neq3 ab alioꝝ
nullo locus erit qd alterū. qua enim rōne locus pū
cti nō differt a pūcto nec locus supficiei differt a
supficie: nec loc⁹ corpis a corpe: ideo subdit q̄ lo-
cus nō est aliqd p̄ter vnūquodq3 istoꝝ. formet aūt
rō sic. Si solus locus eēt aliqd eēt differēs ab eo
cuius est locus: sed nō pōt poni q̄ sit differēs ergo
nō est. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū locus puncti
differat a pūcto. Dicēdū q̄ pūcti nō est locus pro-
prie ⁊ per se sed per accñs: corpi enim debet loc⁹
per se nō pūcto tñ sicut supficies corpis locati atti
git supficiē corpis locātis: sic aliquo mō pūcta at-
tingūt pūcta vel actu si ponant pūcta talia actu eē
vel potētia si ponant potētia eē q̄ si pūcta illa vel-
lemus appellare locū: querere utrū pūctus sit idē
cū loco suo est querere utrū duo pūcta se ptingen-
tia sint vnus pūctus. ¶ Ad qd̄ dici pōt q̄ differē-
tiā pūctoꝝ supficierū ⁊ taliū dupliciter accipe pos
sumus. p̄mo ex situ. eo enim ipso q̄ hic pūctus est
in alio situ q̄3 ille differt ab illo. scd̄o talis differen
tia accipi pōt ex eis in qbus sunt. cum enim aq̄ cō
tiguat aeri simul ⁊ supficies aq̄ cu3 supficie aeris
q2 cōtigua sunt quoꝝ ultima simul remanēt tñ ille
supficies distincte sunt: q2 supficies aque est i alio
subiecto q̄3 supficies aeris: q2 alia est natura aque
⁊ alia aeris. Sed si eēnt corpa mathematica que
solū cōsiderant ut quāta nec differūt ex diuersita
te nāe s̄m cōmētatorē in qnto huius. si ponerētur
ptigua fierēt ptinua. si enim ultima ⁊ supficies ta-
liū corpoꝝ eēnt simul de necessitate eēnt vnū. sup-
ficies enim ⁊ ultima taliū nō possent differre ex di
uersitate nāli in qbus sunt. sed solū differūt ex di
uersitate situs. Si ergo due tales supficies ponan
tur simul efficient vna supficies ⁊ duo talia pūcta
vnus pūctus. Cū ergo querit utrū differat pūctus
⁊ locus pūcti: vel utru3 differat punctus a puncto
quē attingit. dici pōt q̄ si loq̄mur de tactu ⁊ de lo
co mathematico sic ultima se attingētia efficiūtur
vnū tale. Sed si loquamur de tactu nāli adhuc po
terit reseruari distinctio inter talia pp̄ter diuersita
tē nārū in qbus sunt. q2 ergo antiqui loquebantur
de loco magis mathematico q̄3 de loco nāli: q2 so
lū cōsiderabāt locū rōne quātitatis ⁊ rōne dimē-
sionū oportebat eos dicere q̄ idē eēt pūctus ⁊ lo-
cus pūcti ⁊ supficies ⁊ locus supficiei: q2 hoc mō
loquēdo ut habitū est semp vnus pūctus attigēs
aliū efficit idē cū illo ⁊ vna supficies attingēs ali-
um efficit eadē cū illa. ¶ Ulterius forte dubitaret
aliqs utrū si pūctus nō differret a loco suo q̄ nec
quodlibet alioꝝ differt a suo loco ut in lr̄a dicit. vi
det q̄ nō: q2 pūctus cū nō hēat partē ⁊ parte3 to-
taliter attingit a suo loco. corpus vo q2 est qd par-
tibile ⁊ qd diuisibile nō totaliter attingit a suo lo
co. nō ergo valet si pūctus est idē cū suo loco q̄ cor
pus sit idē cū suo loco. Dicēdū q̄ sicut nō est idem
cū loco suo simplr̄ loquēdo: sed solū habet verita-
tem supponēdo antiquoꝝ dicta loquētiū de loco
magis mathematice q̄3 nāliter: sic nō valet simplr̄
loquēdo si pūctus est idē cū loco suo q̄ corpus sit
idē cum loco suo nisi supplēdo dicta antiquorum
dicentium locum non esse superficiem corporis cō
tinentis sed esse distantiam illam vel spatiu3 illud
quod est inter latera continentis: quo posito sequi
tur q̄ sicut punctus totaliter attingit ⁊ attingi-
tur a suo loco: sic ⁊ corpus totaliter attingit ⁊ at
tingitur illud spatium ⁊ illas diuisiones: similiter

quoniam quasi tu nūc in celo es: quia in aere. Hic autez in celo: ⁊ in aere: q₃ in terra. Sūt autem ⁊ in hac: q₃ ⁊ in loco: qui continet nihil plus q̄₃ te.

¶ Postq̄₃ ph̄s disputatiue inq̄siuit an sit loc⁹. in p̄te ista īcipit disputare ⁊ inq̄rere q̄d sit loc⁹. Circa q̄ð duo facit: q₃ p̄ facit q̄ð dictū est. 2° declarat quedā per que sophisticatiōes p̄us habite solute sunt ibi ⌊ post aūt hoc accipiēdū. ⌋ Circa p̄ᵐ duo fac: q₃ p̄ adducit quasdā rōnes p̄bātes locū eē mā₃ uel formā. 2° adducit rōnes ad p̄tē oppositā ibi ⌊ merito aūt. ⌋ Circa p̄ᵐ duo facit ſm q̄ duas rōnes adducit: q₃ p̄mo enim p̄bat locū esse formā. 2° p̄bat locū esse mām ibi ⌊ ſm aūt q̄ð videt. ⌋ Circa p̄ᵐ duo facit: q₃ p̄ p̄mittit distinctionē quādā utilē ad p̄posi tū. 2° ex distinctiōe illa p̄bat intētū ibi ⌊ si igit est locus. ⌋ Dicit ergo q̄ aliud q̄dez dicit eē ſm se aliud v̄o ſm aliud: ⁊ q₃ hec distinctio q̄ q̄dā sunt per se quedā per aliud est. q. cōis oībus entib⁹: ideo ⁊ circa locū est hoc repire. Nā ⁊ locus al⁹ q̄dē est cōis in quo q̄dē sunt oīa corpa: ⁊ iste locus est per aliō. Alius v̄o est locus p̄prius in quo est aliq̄d p̄ ⁊ iste locus est ſm se ⁊ equalis locato. v̄bi grā. dico aūt q̄ tu nūc es in celo: q₃ es in aere. hic aūt aer est in celo ⁊ es in aere: q₃ es in terra. sīlr aūt ⁊ es in hac s. terra: q₃ es in loco h̄ tibi p̄prio qui continet nihil plus q̄₃ te. ¶ Notādū aūt q̄ oīe per accñs ⁊ per aliud reducit ad per se: ⁊ q₃ omne q̄ð est per se: est rō eoꝝ que sunt per aliud cū locus p̄prius sit locus per se locus cōis sit locus per aliud ⁊. q. per accñs op₃ q̄ existētia rei in loco p̄prio sit rō existētie ei⁹ in loco cōi. Causa aūt quare aliquid est in loco cōi est ex eo q̄ est in loco p̄prio: q₃ ergo tu es in illa p̄te terre tanq̄₃ in loco p̄prio qui cōtinet nihil aliud q̄₃ te: ideo tu es in terra in aere in celo tanq̄₃ in locis cōmunibus in quibus continentur multa alia a te. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sic igitur est locus primum continens vnumquodq̄₃ corpus terminus quidaz utiq̄₃ erit. Quare videtur species ⁊ forma vniuscuiusq̄₃ locus esse: q̄₃ determinatur magnitudo ⁊ materia magnitudinis. Hoc eni est vniuscuiusq̄₃ terminus. Sic quidez igitur considerantibus locus vniuscuiusq̄₃ species est.

¶ Ex distinctiōe p̄missa arguit locū eē idē q̄ð forma d. si est igit loc⁹ aliq̄d p̄ᵐ ⁊ per se p̄tinēs vnūq̄dq̄₃ corpoꝝ h⁹ locus erit utiq̄₃ terminus vniuscuiusq̄₃ corpis: quare loc⁹ vi eē spēs ⁊ forma vniuscuiusq̄₃ quo mediāte magnitudo determinat ⁊ mā magnitudinis cuiuslibet corporis: q₃ ergo h̄. s. forma uel spēs est termin⁹ vniuscuiusq̄₃ corpis: videbit igit sic p̄siderātibus q̄ locus est spēs ⁊ forma vniuscuiusq̄₃: postq̄₃ hēt rōnē termini sic̄ ⁊ forma. ¶ Notādū aūt q̄ hec rō dupliciter deficit: ut p̄ᵗᵉʳ innuit p̄ per fallatiā equocatiōis. 2° p fallatiā p̄ntis. cū ergo arguit forma ⁊ termin⁹ locus est termin⁹. ergo locus est forma equocat ibi in termino quia locus est terminus extra. forma v̄o terminus intra. rursus est ibi fallatia p̄ntis: q₃ arguitur ex puris affirmatiuis in scd̄a figura. ¶ Notandū etiā q̄ distinctio prius habita de loco ad hoc defuit huic rōni.

Nō eni q̄libet locus est termin⁹. Nā locus cōis nō p̄prie hēt rōnē termini cū nō equet rei locate: sed huius terminus est solū locus p̄prius: si ergo uolebat ph̄s arguere locū eē formā per h̄ q̄ erat terminus oportuit eū distinguē locū p̄priū que est terminus a loco qui nō est termin⁹. uel oportuit eū ostēdere quō locus hēt rōnē termini: q₃ ex hoc hēt q̄ sit termin⁹ inquātū hēt q̄ sit p̄mus ⁊ p̄pri⁹. ¶ Dubitaret forte aliq̄s utrū sit loc⁹ idē q̄ð forma. ⁊ videt q̄ sic: q₃ gn̄ans q̄tū dat rei de forma tātū dat sibi de loco: ex quo vi seq idē eē locū ⁊ formā. Dicēdū q̄ si locus eēt idē q̄ð forma nihil oīno moueret localiter: ⁊ si nō eēt motus localis nō eēt aliq̄s alius motus: h̄ aūt sic ostendit. nā ideo aliq̄d mouet nāliter: q₃ est extra locū illuz ad quē naturaliter tēdit: uel q₃ est in potētia ad aliquod ubi ad q̄ð naturaliter moueri pōt. Cū ergo res semper sit sub forma p̄pria: nec sit intelligibile q̄ aliqua res sit ⁊ tamē careat p̄pria specie: si locus esset forma nō eēt motus naturalis: q₃ semp res esset in suo ubi: imo h̄ posito ubicūq̄₃ poneret quodcūq̄₃ corpus quiesceret: q₃ semp haberet suū locum naturalē secuz. nō ergo esset motus localis naturalis: nec etiā violētus: q₃ posterior nō potest esse nō existēte priori: motus enim violētus est posterior motu naturali ⁊ presupponit illū. nisi enim terra moueret ad mediū naturaliter nō moueret a medio violēter. sunt etiā multa alia incōueniētia que infra dicent: quare locus nō potest idē esse q̄ð forma. ¶ Quod vero dicebat q̄ generās quātū dat rei de forma tātuz dat sibi de loco. ex hoc nō arguit q̄ locus sit idē quod forma: sed q̄ sit aliq̄d p̄sequēs formā cū locus sursum sit cōsequēs formā leuis: locus deorsum formam grauis: quāto ergo generās plus dat rei de forma leuis plus dat sibi de loco sursum: quanto plus de forma grauis plus dat sibi de loco deorsum: ut ignis qui est leuior aere est superior ipso: ⁊ terra que est grauior aqua est inferior ea. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secūdum autem q̄ videtur esse locus distantia magnitudinis: sic materia. Hec nāq̄₃ altera est a magnitudine. Hec autē est cōtenta sub specie ⁊ diffinita: sicut sub plano ⁊ termino. Est autem huiusmodi materia ⁊ infinitum. Cum enim remoueantur termini ⁊ passiones ⁊ species: relinquitur nihil preter materiam.

¶ Probat locū esse materiā: circa q̄ð duo facit: quia p̄mo facit q̄ð dictū est. scd̄o ad affirmandū q̄ð dixerat adducit dictum Platonis: ibi ⌊ vnde ⁊ plato. ⌋ Dicit ergo q̄ ſm q̄ locus videt esse distantia magnitudinis idest ſm positionē antiquoꝝ ponētiuz locū non esse superficiē corporis p̄tinētis: sed esse spatiuz ⁊ distantiā inter latera magnitudinis ſm h̄. s. materia. i. videt locus esse materia: h̄ nāq̄₃ s. huiusmodi distātia est altera a magnitudine. spatiū enim illud est alterū a corpore p̄tinente ⁊ non est determinatū de se: sed determinat per corpus p̄tinēs: tātuz enim extēdit illud spatiū quāta est distātia laterū corporis p̄tinentis: in hoc g̃ videt esse idez q̄ð materia que de se q̄d indeterminatuz nominat: ideo subdit q̄ hec autē. s. materia est p̄tenta sub specie. i. sub forma diffinita sub plano idest sub

suphicie ꝛ sub termino: est aūt hꝰ mā ꝛ infinitū. i. indeterminatū. Nā cū remouerent̄ termini ꝛ passiones spere vel alicuius alteriꝰ corpis nihil relinquit̄ p̄ter mām: ergo mā est de se qd indeterminatū ꝛ infinitum. determinatū per aliqd̄ sicut ꝛ illud spatiū de se qd indeterminatū. dicit: ꝛ determinatū per aliud. ¶ Notādū aūt q̄ hec ratio pbās locū esse mām deficit: sicut ꝛ ratio p̄ma pbās ipm eē formā. Nā cū ar. mā de se: dicit qd indeterminatū spatiū illud qd̄ ponit̄ locus qd̄ est īter latera ɔtinētia dicit qd etiā īdeterminatū: ergo mā est hꝰ spatiū ꝛ hꝰ locus. arguit̄ ex affirmatiuis in scd̄a figura: ꝛ cōmittit̄ ibi fallatia ɔn̄tis. ¶ Rursus equiuocat̄ ibi quoniā ad esse īdeterminatū nō sequit̄ esse mām. mā enim sic dicit qd indeterminatū q̄ de se nullū actū noīat. dimēsiones vō uel quodcūq; spatium quātumcūq; accipiat̄ sub modo indeterminato non dicit quid omnino in potentia sicut ipsa materia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde plato mām ꝛ locū dicit esse idē in thimeo. Receptiuū enim ꝛ locū vnum ꝛ idē dicit. Alio vō modo ibi dicēs receptiuum: ꝛ in dictis nō scriptis dogmatibus: tn̄ locum ꝛ receptiuū idem retulit. Dicūt quidem enim oēs esse aliqd locū. Quid autem est: hic solus conatus est dicere.

¶ Adducit ad ɔfirmationē eiꝰ qd̄ dixerat dictū Platonis. d. q̄ ꝛ Plato in thimeo idē dicit eē mām ꝛ locū. Nā receptaculū ꝛ locū vnū ꝛ idē dicit. videtur ergo q̄ ex dicto platonis ɔfirmat̄ rō p̄dicta. vꝫ q̄ locꝰ sit idē qd̄ receptaculū ꝛ mā. Addit aūt ad increpationeꝫ Platonis q̄ alio modo Plato fuit d. i. diffiniēs idē receptaculū supple in thimeo ꝛ in dictis dogmatibꝰ nō scriptis. icrepn̄dus ergo erat Plato nō utēs receptaculo vno modo. sed in dogmatibꝰ suis nō scriptis. i. in his que dicebat in scolis que nō redigebat in scripto diffiniebat receptaculū vno modo. in thimeo vō alio modo. quocūq; tamē modo uteretur receptaculo. locū tamē ꝛ receptaculū idem retulit siue ideꝫ posuit ꝛ subdit q̄ oēs pħi aliȷ a Platone dicūt locum esse aliqd non tn̄ iuestigauerūt qd eēt locus: sed qd est locus hic solus. s. Plato conatꝰ est dicē. ¶ Dubitaret forte aliqs qd mouebat Platonē ad ponēdū locum esse māꝫ. Dicēdū q̄ duplici rōne moueri potuit. p̄mo q: Plato per mathe. uoluit reddē rōneꝫ de nālibꝰ posuit enim q̄ mā corꝫ. eēnt superficies: uoluit eni solida nālia ɔstitui ex superficiebꝰ: ꝛ q: ex hac positione seq̄bat̄ idē esse corpus nāle ꝛ mathematicū: ꝛ idē esse corpus sbām ꝛ corpus qd̄ est q̄ntitas: opoztuit eū dicere q̄ dimēsiones eēnt mā corpis nālis siue corpis substātie: si ergo alique dimēsiones ponēde sunt huiusmodi mā: maxime erūt ipsa mā dimēsioneſ que de se sunt qd indeterminatū: q: ergo dimēsiones ꝛ spatiū illud qd̄ est īter latera corpis ɔtinētis: qd̄ cōiter ponebat̄ eē locus. dicit qd indeterminatū ꝛ dimēsiones ille vident̄ eē indeterminate de se. determinant̄ aūt per latera corpiſ ɔtinētis: ideo dixit locū eē mām: q: spatiū illud qd̄ dicebat esse locū videbat̄ hēre rōnē materie. 2ª via qua moueri potuit ex hoc forte hēbat ortū. Nā spatiū illud qd̄ est inter latera corpis ɔtinētis: ut distātia illa que est īter latera alicuius uasis in qua recipit̄ aqua uel aer uel aliqd̄ aliud corpus nō solū est indeterminatū de se q̄ntū ad magnitudinē: q: illi spatio nō cōpetit de se magnitudo determinata: sꝫ determinat̄ per latera uasis: sed etiā illud spatiuꝫ est qd indeterminatū q̄ntū ad esse: q: aliqn̄ habet esse aereū: aliqn̄ aqueum: aliqn̄ vō aliud ſm q̄ aliud ꝛ aliud corpuſ ibi recipit̄. Cūꝫ ergo hoc sit mā qd̄ dicit qd īdeterminatū q̄ntū ad esse: ꝛ quātuꝫ ad magnitudinē videbat̄ forte Platoni q̄ spatium illud qd̄ dicebat̄ eē locus ideꝫ esset qd̄ mā. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrum uerum sit q̄ locus sit idē qd̄ mā. ꝛ videt̄ q̄ sic. Naꝫ lꝫ prima ratio sit sophistica: q: fundat̄ sup falso fundamēto. 2ª tn̄ ratio videt̄ de necessitate ɔcludere. sola enim mā videt̄ esse illud qd̄ dicit qd indeterminatū: tā ſm esse q̄ ſm magnitudinē. si ergo sic argunt̄ locus: ut de eo loquebant̄ antiq siue spatiū illud dicit quid indeterminatū quātum ad esse: ꝛ quātuꝫ ad magnitudinē: mā aūt est huiusmodi: ergo locus est idē qd̄ materia: lꝫ arguat̄ ex affirmatiuis in scd̄a figura tenet tn̄ argumētum: q: videt̄ esse in mā cōuertibili: qd̄ enim nō est sic indeterminatū est materia ꝛ ecōuerso. Dicēdū q̄ si locus nō pōt esse idem qd̄ forma ut supra ostēdebat̄ multo minꝰ est ideꝫ qd̄ materia. mā enim magis habet oppositas ɔditiones loco q̄ forma. Nā cum forme sit continere. materie vō ɔtineri cū locus qd cōtētiuum dicat cōditio materie videt̄ esse opposita cōditioni loci. rursuſ licet locus nō sit forma: est tn̄ ɔsequens formā nō tn̄ proprie est ɔsequens mām. rōne enim forme cōpetit rei determinatꝰ locus: sed non rōne materie. Si ergo forma nō est idem qd̄ locus multo minus est ideꝫ qd̄ mā. qd̄ vō obijciebat̄ de spatio illo uel de dimēsionibꝰ illis que sunt in potētia ad eē ꝛ ad magnitudinē dicēdū q̄ intra latera corporis ɔtinētis nō sunt realiter nisi dimēsiones corporis ɔtenti ut aqua existēte in uase intra latera uasis nō sunt nisi dimēsiones aque aqua de uase: ꝛ subintrāte ibi nere nō erūt intra dicta latera nisi dimēsiones aeris realiter aūt nō est dare dimensiones aliqs separatas que sunt in potētia ad hoc esse uel ad illd̄ ut ratio supponebat. Si ergo infra latera uasis est dare aliqs dimēsiones preter dimensiones corporis ɔtenti hoc nō erit realiter. sed ſm imaginationem tātū. dico igit̄ qd̄ si huiusmodi dimēsiones uel huiusmodi spatiū eēt locus poni nō posset qd̄ taliſ locus esset idē qd̄ materia: q: materia dicit quid reale: ꝛ non qd imaginatuꝫ tm̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Merito autē ex his intēdentibus videt̄ uniq; difficile cognoscē qd est locus: si qdē hoꝝ qdcūq; est: siue mā: siue species. Hec eni certissimā hn̄t speculationē: ꝛ in sensu ab alijs: si facile est cognoscere ipa.

¶ Adducit rōnes ad partē oppositā: ostendēs q̄ locus nō pōt esse materia neq; forma. circa qd̄ duo facit. q: p̄mo assignat difficultatē huiusmodi positionis: si ponat̄ locus mā uel forma. scd̄o adducit rationes locuꝫ nō esse materiā neq; formā: ibi[at vō.]Dicit ergo q̄ merito intēdētibꝰ ex his ex quibus ponit̄ locus eē materia uel forma videt̄ utiq; difficile cognoscere qd sit locus. siqdē locus quodcūq; ꝛ hoꝝ siue materia: siue species altissimaꝫ. i. difficillimā habet speculationē. ꝛ est ratio: q: siue

inuicē nō facile est cognscere ipa. Nō eni pōt fm q̄ b[m] cognosci mā sine forma nec ecōuerso: q₂ correlatiua sunt. ❡ Notandū aūt q̄ si locus ponaꝛ mā uel forma dupliciter est difficile cognscere ipꝫ. pmo q₂ mā ꝛ forma noiare pñt simplicia pncipia. qōlibet eni simplex pncipiū hēt cognitionē alierā ꝛ difficilē. secūdo est hoc difficile qa quāto plura reqrūtur ad cognitionē alicui⁹ tāto difficilior est cognitio ipsius. cuꝫ ergo nō possit cognosci mā ignorata nā forme nec ecōuerso difficil' est cognitio loci: qa siue ponaꝛ locus mā tm̄ siue forma tm̄ non tamen habebitur cognitio eius sine cognitione utriusqꝫ. ❡ Deinde cum dicit.

❡ At vo q̄ impossibile sit quodlibet horum esse locū: non enim difficile videre. Species quidem enim ꝛ materia non separantur a re: locum autem cōtingit. In quo nāqꝫ aqua erat: in hoc iterꝫ aer: sicut diximus prius fit transmutatis adinuicē aereqꝫ ꝛ aqua ꝛ aliis corporib⁹ similiter quare neqꝫ ps neqꝫ habit⁹ sed sepabilis est locus ab vnoquoqꝫ. Et videꝛ eni huiusmodi aliqd eē loc⁹: ut uas. Eteni uas locus transmutabilis. Uas aūt nihil rei. Secūdū quidē igiꝛ q̄ sepabilis est a re: sic quidē nō est species. Secundum autē q̄ continet: sic quidē alterum a materia.

❡ Adducit rōnes pbātes locū nō eē māꝫ neqꝫ formaꝫ circa qō qtuor facit ꝫ q̄ quatuor rōnes adducit. 2ª ibi[videꝛ aūt semp.] 3ª ibi[amplius quō ferꝛ.] 4ª ibi[ampli⁹ tm̄ ex aere.] Dicit ergo at vo qō impossibile sit locū esse qōlibet hoꝝ idest māꝫ uel formā nō est difficile videre. spēs qdē eni ꝛ mā nō separanꝛ a re. locū aūt ꝯtingit separari ab eo cui⁹ est in quo nāqꝫ aqua erat in hoc iterū fit aer sicut diximus prius trāsmutatis iuicē corporib⁹ aere. s. ꝛ aq̄ ꝛ qō dictū est de aere ꝛ aq̄ itelligēduꝫ est de aliis corporib⁹ similiter q̄ pñt trāsmutare loca sua: qre locus nec pars est rei. s. materialis neqꝫ est habit⁹ s. pars formalis. Sed locus est separabilis ab vnoquoqꝫ. mā aūt ꝛ forma nō separanꝛ a re: vñ subdit q̄ videꝛ locus eē aliqd h[m] ut uas. uas eniꝫ est quasi locus trāsmutabilis. cū aūt nihil sit rei ꝛ possit separari a re ꝯtēta locus poterit separari a locato ꝛ ecōuerso. subdit aūt. q. ꝯcludēdo q̄ locus fm q̄ est separabilis a re sic nō est spēs nec forma. fm vo q̄ ꝯtinet sic est alterꝫ a mā: qa mā nō pprie ꝯtinet sed ꝯtineꝛ. ❡ Notādū aūt q̄ ait uas esse locū trāsmutabilē: qa uas nō est locus nisi materialiter. Si aūt debet eē formaliter locus oportet q̄ ultra ꝯtinentiā uasis itelligamus ibi debitū ordinē ad vniuersum: qa ergo locus est trāsmutabilis materialiter ꝛ nō formaliter vt infra plenius declarabiꝛ diciꝛ esse uas locus trāsmutabilis qa est locus materialiter qui fm q̄ h[m] trāsmutari pōt. pro tāto tm̄ facit exēplū ad ppositū: qa sicut uas nihil est rei ꝯtente ꝛ pōt separari ab ea sic locus pōt separari a locato. ❡ Notādū etiā q̄ cū de forma nō sit dubiū q̄ nō separaꝛ a re dubiū tm̄ est de mā que est ingenerabilis ꝛ icorruptibilis. Cū ergo pbasset locū nō eē formā qa est separabilis a re ut remoueret ōēm calūniā addidit specialē rōneꝫ de materia ꝛ dixit locū nō esse māꝫ quia locus ꝯtinet mā cōtinetur. ❡ Dubitaret forte aliqs qa nō videꝛ uerū q̄ materia nō ꝯtineat qa cū forma sit in mā ꝛ omne qō est in aliquo videaꝛ ꝯtineri ab illo videꝛ q̄ mā habeat rōnē ꝯtinētis. ❡ Dicēdū q̄ ꝛ si aliquo modo possemus dicere māꝫ ꝯtinere nō tm̄ ꝯtinet ut finiēs ꝛ determināns sed sic ꝯtinet formā q̄ finiꝛ ꝛ terminaꝛ per ipsam vñ pprius diciꝛ q̄ ꝯtineaꝛ q̄ꝫ q̄ contineat. locus aūt cōtinet ut finiēs ꝛ termināns. dato ergo q̄ ꝯcedamus materiā ꝯtinere illa tm̄ continētia oīno sumeꝛ eqnoce respectu ꝯtinētie localis. ex modo ergo cōtinendi loci sufficienter locus distinguitur a materia. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Uidetur autē semp qō est alicubi ipsum esse aliquid: ꝛ alterū: aliquid extra ipsum.

❡ Adducit secūdā rōnem circa qō duo facit: qa p̄ facit qō dictū est. 2° disgrediꝛ ut icrepet Platonē ibi[Platoni igiꝛ dicēduꝫ.] D. ꝫ q̄ videꝛ semp qō est alicubi. i. qō est in aliquo loco ipsum locatū eē aliqd ꝛ alterū aliqd ut locū esse extra ipsum. locus ergo est extra locatū. sed supple mā forma sunt in eo cuius sunt nec sunt extra ipꝫ ergo locus nō est materia nec forma. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Platoni igitur dicendum est: si oportet trāsgredientes dicere: quare non in loco species ꝛ numeri sūt: ꝛ hoc si uere pticipatiuū est locus siue magnitudis ꝛ puitatis existēte participatiuo siue materie: ut in thimeo scripsit.

❡ Disgrediꝛ ut repħendat Platonē. D. q̄ si opꝫ trāsgrediētē dicē disgressionē facere dicēduꝫ est Platoni: quare spēs. i. idee: ꝛ numeri nō sūt in loco: ꝛ hoc si locus uere est qd pticipatiuū siue exñte pticipatiuo magno ꝛ paruo que sunt dīe māles siue exñte pticipatiuo ipsa mā ut in thimeo scripsit qlitercūqꝫ supple loquiꝛ Plato de participatiuo: opꝫ eū dicē numeros ꝛ ideas eē in loco. Naꝫ si ponebat Plato locū hēre rōnē participatiui: ꝛ dicebat ideas ꝛ numeros pticipari a magno ꝛ puo uel a mā: oportebat eū dicē ideas ꝛ numeros eē in suis pticipatiuis ꝛ eē alicubi sicut in loco. ❡ Notāduꝫ q̄ Plato in sua positione iplicat ꝯdictoria. dicebat enim ideas ꝛ numeros ideales esse qdditates reꝝ separatas: q₂ ergo dicebat talia eē quidditates ponebat ea in rebus. q₂ vo dicebat ea separata ponebat ea nō in rebus: ponebat ergo ideas in rebus ꝛ non in rebus ꝛ sequebatur ex dictis suis q̄ idee essent in loco ꝛ non in loco quod est implicare opposita. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Amplius quomodo ferētur in sui locū si locus esset materia aut spēs. Impossibile est eni cuius nō est motus neqꝫ sursū aut deorsum locū eē. Quare querendus in huiusceemodi locus est. Si aūt in ipso locus est: oportet eni siquideꝫ aut forma aut materia est: erit locus in loco. Transmutantur eni simul cum re: ꝛ mouentur ꝛ species ꝛ infinitū non semper in codeꝫ sed ubi utiqꝫ res. Quare loci erit locus.

¶ Ponit tertiã rõnem dicẽs amplius quõ ferunt res in suũ locũ: si locus eẽt mã aut spẽs .i. forma. impossibile enim est cui' nõ est mot' nec sursum aut deorsum locũ esse .q.d. locũ nõ eẽ rerũ imobiliũ: qꝛ querẽdus est locus in h'.i. in rebus mobilib'. Si aũt in ipso mobili locus est qd ops dicere: siqdem forma aut mã est locus erit ergo locus in loco. Nã si rebus mobilib' querit' locus ⁊ mã ⁊ forma sunt mobilia qꝛ sunt in re mobili mãe ⁊ forme cõpetet locus: ꝙ aũt mã ⁊ forma sint mobilia pꝫ: qꝛ trãsmutant' simul ⁊ mouent' cũ re spẽs ⁊ īfinitũ .i. forma ⁊ mã. nõ enim semꝑ sunt in eodẽ loco mã ⁊ forma. sed mã ⁊ forma sunt ubi est res illa cuius sunt ꝑtes: quare loci erit locus. nã si mã ⁊ forma sunt mobilia ⁊ sunt in loco: si ponat' locus eẽ mã uel forma sequit' ꝙ locus sit in loco. ¶ Dubitaret forte aliqs: qꝛ cũ dĩ ꝙ rebus mobilib' querẽdus est locus. videt' intelligẽdũ eẽ de mobilibus per se nõ per accñs. mã aũt ⁊ forma nõ mouent' per se: sed per accñs. mouent' enim mota re cuius sunt ꝑtes: ꝙ si mobilibus per accñs vellemus q̃rere locũ cum ipse locus moueat' per accñs: qꝛ mouet' ad motũ corꝑis locãtis in quo est tanq̃ in sbto: seq̃ret' ꝙ loci eẽt locus. illd ergo ⁊ idẽ incõueniẽs: qd ꝯcludit pħs ꝯtra ponẽtes locũ eẽ mãm ⁊ formã põt ꝯcludi ꝯtra ipsum ponẽtẽ locũ eẽ ultimũ corꝑis ꝯtinẽtis. nã sicut mã ⁊ forma mouent' per accñs: sic ⁊ h' ultimũ per accidẽs moueri videt'. Dicẽdũ ꝙ huic dubitatiõi cõmẽ. sic satisfacẽ nitit'. ait enim ꝙ mã ⁊ forma semꝑ mouent' ad motũ rei uel ad motũ corꝑis. locus vero nõ semꝑ mouet' ad motũ rei uel ad motũ corporis qñ accidit corꝑi ꝙ sit ꝯtinẽs aliud corpus. ⁊ qꝛ qd est semꝑ est .q. per se: qd aũt nõ est semꝑ est .q. per accñs: mã ⁊ forma: ut ait .q. per se mouent': locum vero .q. per accñs: ideo mãe ⁊ forme q̃rendus est locus: sed ipsi loco nõ est q̃rendus locus. hec aũt rõ nõ satisfacit. Nã ut declarari hẽt ꝑ posterioꝝ ca° de per se. per se aũt addit supple de oĩ. nõ enim sufficit ꝙ aliqd sit in oib' ⁊ semꝑ ad hoc ꝙ sit per se rursus si locus raro mouet' ⁊ per accñs saltem per accñs ⁊ raro loco eẽt querẽdus locus: qd nec pħs ꝯcederet. possumus ergo dicere ꝙ in loco duo est ꝯsiderare. vꝫ illud qd est mãle in loco ut superficies corꝑis ꝯtinẽtis. ⁊ illud qd est ibi formale ut ordo ad vniuersum. locus ergo mãliter moueri põt: qꝛ ultimũ corꝑis ꝯtinentis põt esse qd mobile. ordo tñ ad vniuersum semꝑ manet imobilis. locus ergo ut locus est: ⁊ quãtũ ad id qd est formale in ipso: nec per accñs moueri põt. sed forme ut forma est ⁊ materie ut mã est cõpetit mot' per accñs. nõ est ergo querẽdus locus ipsi loco: si loq̃mur de eo ꝺm opi. pħi. sicut est querẽdus locus ipsi loco: si ponat' eẽ mã uel forma: qꝛ hac positione posita locus mouebit' saltem per accidens: qd non competit loco formaliter loquendo: si loquamur de ipo ꝺm opi. pħi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius cum ex aere fit aqua: perditus est locus. Non enim in eodem loco fit corpus. Que igitur corruptio.

¶ Adducit quartã ⁊ ultimã rõnẽ ad ꝓpositũ que rõ spãliter ꝓbat locũ nõ eẽ formã: ait aũt ꝙ cũ ex aere fit aqua locus est ꝑdit' .i. corrupt'. si qdẽ spẽi .i. forme in hẽat ꝙ eẽt locus. nã hoc posito cũ corrupta sit forma corrupt' erit locus. nõ tñ in eodẽ loco .i. in eadẽ spẽ ul' in eadẽ forma est corpus qd fit .i. corpus qd generat' ⁊ supple corpus qd corrũpit' que igit' est corruptio loci .q.d. nulla: qꝛ loc' est qd immobile. formetur ergo sic ratio. forma perditur ⁊ corrũpit' locus nõ corrũpit'. ergo nõ est forma.

¶ Ex qbus igit' necessariũ est locũ esse aliquid: ⁊ iterum ex quibus utiq̃ dubitabit aliquis de substantia ipsius dictum est.

¶ Ultimo .q. epilogãdo ait qd ibi Ex quibus igitur necessariũ est locũ esse aliquid: ⁊ ex quibus utiq̃ dubitabit aliquis de substantia .i. de quidditate ipius loci quid sit dictum est. Lectio. IIII.

p

Post hec autem accipiẽdũ est quot modis aliud in alio dĩ. Uno qdem igit' modo sicut digitus in manu: ⁊ oĩno pars in toto est. Alio vero sicut totum in ꝑtib'. Nõ enim ꝑter ꝑtes est totũ. Alio modo sicut hõ in aĩali. ⁊ oĩno spẽs in genere. Alio vero sicut genus in specie: ⁊ oĩno pars speciei in spẽi rõne. Adhuc sicut sanitas in calidis ⁊ fridis: ⁊ oĩno spẽs in mã. Adhuc sicut in rege que sunt grecorũ: ⁊ oĩno motũ in p̃mo motiuo. Amplius sicut in optimo: ⁊ oĩno in fine. Hoc autẽ est: cuius causa fit. Oĩum aũt maxime proprium est sicut in uase: ⁊ oĩno in loco.

¶ Postq̃ pħs inq̃siuit disputatiue an sit locus ⁊ qd sit. in ꝑte ista declarat q̃dã per que manifestari habẽt. quedã sophisticationes supius facte. circa qd duo facit. qꝛ primo ꝓmittit huiusmodi declarationes. scđo ex declaratiõibus ꝓmissis manifestat sophisticationes illas ibi Qd autẽ zeno opposuit. ¶ Circa primum duo facit ꝺm ꝙ duo declarat. primo enim declarat quot modis dicit' esse aliquid in aliquo. secũdo declarat ⁊ manifestat an aliqd possit esse in seipso ibi Dubitabit aũt aliqs. Dicit ergo ꝙ post h' que dicta sunt accipiẽdũ est q̃t modis aliquid dicit' esse in alio: sunt aũt hui' octo. vno qdem modo hic ꝯtingit sicut digitus est in manu ⁊ oĩno sicut pars in toto. alio vero modo est ecõuerso .s. sicut totũ in partibus. nõ enim est totũ ꝑter partes. Alio autẽ modo sicut homo in aĩali: ⁊ oĩno .i. vniuersaliter species in genere. Alio vero videlicet quarto modo sicut gen' in specie: ⁊ oĩno pars speciei in ratiõe speciei. genus enim est pars rationis speciei: qꝛ est pars diffinitiua eius. adhuc autẽ quĩto modo hoc cõtingit sicut sanitas est in calidis ⁊ frigidis: ⁊ oĩno sicut species .i. forma est in materia. adhuc autẽ sexto modo sicut res que sunt grecorũ sunt in rege: ⁊ oĩno motus in primo motiuo. dicit' enim esse in aliquo quicqd est in potestate ei' ⁊ qꝛ regnum est in potestate regis: regnũ est in rege. Amplius septimo modo aliqd est in aliquo sicut in optimo ⁊ oĩno sicut in fine. hoc autẽ est cuius causa vnũquodq̃ habet ꝙ sit. hoc autẽ modo cor ⁊ aĩus alicuius dicit' esse in eo qd diligit ⁊ in eo ubi ponit optimum ad felicitatẽ. omniũ aũt maxime propriũ est aliqd in aliquo. Octauo modo sicut aliquid est in uase ⁊ oĩno sicut locatum in loco. ¶ Notandũ aũt ꝙ sufficiẽtia hoꝝ modoꝝ: sic põt

accipi. Nam hi modi vel sumunt̃ sm partẽ & totũ & sic sunt quatuor primi modi. vel sumunt̃ sm causam & cãtũ: & sic sunt quatuor sequẽtes. modi aũt sm partẽ & totum sic accipi possunt: totalitas nãq̃ & partialitas vel põt accipi sm rem vel sm rõnem si accipiant̃ sm rem: sic accipiunt̃ primi duo modi vz put pars integralis est in suo toto ut digitus in manu: & put totuz integralis est in suis ptibus: totũ enim integrale respectu suarũ partiũ dicit totalitatẽ sm rem. Si võ accipiat̃ totalitas sm rõnez: sic sunt alij duo modi, put species est in genere: & genus in spẽbus: genus enim est pars diffinitiua speciei: sed nõ est pars sm rem: q2 totũ qd dicit species dicit genus sm rem: lz dicat totũ illud per modũ partis: ut per moduz materie. ad hũc ergo modũ reducit̃ prout. d. est in specie vel put differẽtia est in genere. differẽtia eniz est pars diffinitiua speciei: & est in genere tanq̃ in suo toto vniuersali. in specie võ tanq̃ in eo cuius est pars diffinitiua. quatuor ergo modi ẽẽndi ibi sumunt̃ sm partẽ & totũ duo sm totalitatem realẽ: & duo sm totalitatez rationis. alij aũt quatuor sumũtur sm causam & causatũ: ut sm formã & mãm. modus qrtus qui sumitur put species est in materia sm cãm efficientez. modus sextus qui sumit̃ put motus est in motiuo sm causam finalẽ. sumit̃ septimus & octauus. finis enim dupliciter est vel simplex vel sm aliquez modũ. Si sumatur finis simpliciter sic est septimus modus put aliquid est in suo optimo. Si võ sumatur finis sm aliquez modũ sic est octauus modus prout locatũ est in loco. ipse eniz locus ut supra declarabat̃ est aliquo modo finis locati. ad hũc autẽ modũ reduci habet prout aliqd est in tẽpore: locus enim sic est finis locati q etiã est mẽsura eius: & q2 tẽpus est mẽsura tẽporaliũ: modus quo aliqd est in tẽpore reducitur ad modũ quo aliquid est in loco. ¶ Notãdum etiã q cuz esse in loco sit maxime pprius modus essendi in oĩbs. alij modi reducunt̃ ad ipsum. qd enim est in loco cõtinetur & quietat̃ in ipso: oẽs ergo predicti modi essendi reducũtur ad istũ: q2 in oĩbus denotat̃ aliqua ptinẽtia vel aliqua cõmemoratio vl' aliq̃ fixio. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Dubitabit autem aliquis: utrum vnum & idez aliquid esse in seipso contingit: aut nihil: sed omnia aut nusq̃: aut in alio eẽ.

¶ Inuestigat an aliquid possit esse in seipso. circa qd duo facit: q2 primo mouet huiusmodi questionez. scdo eam soluit ibi [Dupliciter aũt.] Dicit ergo q dubitabit aliqd aliquis utrũ vnum & idẽ aliqd cõtingit. i. possit esse in seipso: aut nihil est in seipso: sz omnia. i. quelibet aut nusq̃ sunt: aut si alicubi sunt in alio contingit ea esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dupliciter aũt hoc est: aut sm se: aut sz alterũ. Cũ enim sint quedã ptes totius: & hec in illa: & illa in hoc dicet̃ totũ in seipso esse. Dicit̃ aũt & sm ptes: ut albũ: q2 supficies & sciẽs: q2 ratiocinatiuũ. Amphora qdem igit̃ nõ erit in seipsa: neq̃ vinũ. Vini autẽ amphora erit. Qd nãq̃ est: & in quo est: utraq̃ eiusdẽ ptes sunt idẽ. Sic qdem igitur contingit idem aliqd esse in seipso.

¶ Soluit ad questionẽ ppositã. est autez dicte questionis solutio q ratione partiũ aliqd põt esse in seipso. sed primo nihil est in seipso. duo ergo facit: q2 primo ostẽdit q sm alterũ & sm partes contingit aliqd esse in seipo. secũdo ostẽdit q primo nihil est in seipso ibi [primuz aũt non ptingit.] Dicit ergo h aũt. i. esse in seipso dupliciter est: aut sm se & primo: aut sm alterũ & sm partes. cum enim sint partes totius & h. s. totuz sit in illis. i. in ptibus: & illa. i. partes sint in hoc. i. in toto. dicet̃ totuz supple eẽ in seipso ppter partes. q. d. q q2 partes sunt in toto & ecõuerso: qd cõpetit vni attribuit̃ alteri. qd autez attribuitur toti cõpetit partibus: & qd denotetur totũ ppter partes patet: q2 dicit̃ aliquid. i. denoiatur sm partes: ut dicit̃ corpus album: q2 supficies est alba que est aliquid corpis: & dicit̃ homo sciens: q2 ratiocinatiuũ. i. intellectiuũ est sciens vel est subiectũ sciẽtie. h ergo modo totum erit in seipso ppter partes: amphora quidẽ igit̃ non erit in seipsa: nec vinũ erit in seipso. sed amphora vini. i. totum hoc amphora & vinũ erit in seipso ppter partes. q nãq̃ est in alio ut vinuz & illud in quo est ut amphora utraq̃. s. hec sunt partes eius totius: q2 sunt partes aggregati ex amphora & vino. Sic qdem igit̃ sm suas partes ptingit idem aliquid esse in seipso. ¶ Notandum aũt qd q2 nisi esset motus nõ quereremus locũ. eodez. q. modo loquimur de motu & de loco. Sicut enim nihil mouet seipsum. primo ita q totum moueat totuz. mouet tamẽ aliquid seipsum ratione partiuz: inquantuz vna pars mouet aliã partem. sic nihil est in seipso primo. est tamẽ aliquid in seipso ratione partiũ. Nam si que sunt partiũ possunt attribui toti: cuz anima mouet corpus: totũ animal dicitur mouẽs nõ ratione totius: sed ratione partiũ: ut ratione anime. sic totuz aĩal dicitur motum ratione corporis. a simili ergo cũ amphora continet vinũ totuz aggregatũ ex amphora & vino dicitur esse in seipso: & continere seipsum totuz. totũ enim tale aggregatũ est continẽs & contentũ. dicit̃ enim tale totuz continẽs: q2 vna pars eius ut amphora est quid cõtinens. & dicitur totũ esse cõtentũ: q2 altera pars ipsius ut vinũ est quid cõtẽtũ. hoc ergo modo. s. per synodochem: inquantũ que sunt partiũ attribuũtur toti dicitur totũ esse in seipo: q2 vna pars est in alia parte. ¶ Notãdum autẽ q ut probat totũ denoiari sm partes manifestat aliqd denominari posse ab omni eo qd est in ipso ut corpus dicitur albũ: q2 superficies est alba. & in hoĩe dicitur esse sciẽtia: q2 in potentia intellectiua est scientia. si ergo qd cõpetit superficiei attribuit̃ corpori: & qd cõpetit potentie intellectiue attribuit̃ homini nõ est incõueniens qd cõpetit ptibus attribuere toti. Si ergo vni pti ut amphore cõpetit ptinere & alteri parti ut vino cõpetit cõtineri: tam ptinere q̃ ptineri attribuitur toti. dicet̃ ergo totum esse in seipso & ptinere seipsum: q2 vna pars continet aliam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Primum aũt non cõtingit: ut album in corpore: supficies enim in corpore: scientia autem in aĩa. Secũdum hoc aũt sunt appellationes: cuz partes sint sicut in homine. Amphora aũt & vinum cum seorsum sint non partes. Simul autem cum sint partes: erit idem in seipso: ut albuz in

hoie: qm̄ in corpore: ⁊ in hoc qm̄ in super ficie. In hoc autem non amplius: quoniam ſm aliud est. Et altera specie hec sūt: ⁊ alteram naturaz habet vnumquodq₃ ⁊ potentiam: ut superficies ⁊ album.

¶ Ostenso ꝙ potest aliquid esse in seipso ſm alterum ut ſm partes ostēdit ꝙ nō potest esse aliqd in seipso primo rōne totius. circa qđ duo facit: q₂ primo ostēdit ꝙ non pōt esse aliqd in seipso primo ⁊ per se. scđo ꝙ non pōt esse aliqd in seipso primo ⁊ per accidēs ibi[at vō neq₃ ſm accidens.]Quomodo aūt sit intelligēdū ꝙ aliqd sic possit esse in aliquo primo per accñs: ⁊ quomodo hoc dictū non impli cat opposita in dubitationib⁹ patebit. circa qđ primū tria facit ſm ꝙ tripliciter declarat intentū. primo eniz declarat intentū. q. exēplariter ⁊ per quā dam manuductionē. scđo per inductionem. tertio per rationez. scđa ibi[neq₃ igitur inductiue.]tertia ibi[⁊ rōne manifestū.]Probat igiť primo nō esse aliquid in seipsum: ⁊. q. exēplariter ⁊ per quā dam manuductionē dicēs: ꝙ primū nō ꝯtingat ali quid esse in seipso: ut si album est in corpe: q₂ suꝑficies est in corpore: sciētia aūt est in aīa: q₂ est in intellectu: ſm hoc aūt. i. ſm ptes sunt huiusmodi appel. i. huiusmodi denolationes: cū sint partes sicut in hoie. aīa enim ⁊ corpus sunt partes hois. poterit ergo homo dici albus ꝓpter corpus: ⁊ sciēs ꝓpter aiam. sunt ergo tales denolationes ꝓpter partes. amphora aūt ⁊ vinū cum seorsum sint. i. cum sint diuisa ab inuicē nō sunt partes alicuius corporis totius: simul aūt existētia supple sunt partes. ꝓpter qđ cum talia sunt ptes ꝓpter huiusmodi ptes erit idem in seipso. ex hoc igiť exēplo ⁊ ex hac manuductione: q₂ hoc totū amphora ⁊ vinū est in seipso ꝓpter partes: ⁊ cū partes sunt ꝯiūcte non tñ sunt diuise patet: q₂ totuz non est in seipso per se. ⁊ ꝑmo: sed rōne partium. ꝙ aūt ſm partes possit fieri denolatio: ⁊ ꝙ aliquid possit dici tale: q₂ aliqd eius est tale manifestat cum ait: ꝙ albū est in hoie: qm̄ est in corpore: in hoc aūt. s. in corpore est albedo: qm̄ in superficie: in hoc aūt. i. in suꝑficie non est amplius albedo ſm aliud: q₂ propriū est suꝑficiei i. corporis terminati primo loco colorari. addit autē ad remotionē cuiusdā cauillationis ꝙ hec. s. superficies ⁊ albū sunt altera specie. ⁊ vnūqđq₃ eorū habet alterā nām ⁊ potētiam. ¶ Notandū aūt ꝙ talis est locutio cū₃ diciť aliqd est in seipso: sicut si diceret album esse in hoie. albū eniz nō est in homine rōne totius: sed ratione partis ut rōne corporis: sic etiaz totū nō est in seipso ratione totius sed ratione partiū. ¶ Notandū etiam ꝙ ait albū ⁊ superficiē esse altera ſm spēm ⁊ habere alterā naturā: q₂ si eadem esset natura albi ⁊ suꝑficiei cum albū sit in superficie. primo esset aliqd in seipso ꝑmo ne ergo aliqs cauilleť dicēs aliqd esse in seipso primo q₂ albuz est idem qđ superficies: superficies est in superficie. primo ait albuz ⁊ superficiem esse diuersa specie: ⁊ habere alteram potentiam ⁊ naturam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq₃ igitur inductiue considerantibus nihil in seipso videmus ſm nullum determinatorum modorum.

¶ Probat hoc idem inductione. d. ꝙ nec inductione ꝯsiderantibus ſm nullū determinatoꝝ modoꝝ videmus nihil esse in seipso. discurramus ergo per oēs dictos modos essendi: nō inueniemus aliquid esse in seipso. nunq̄₃ enim in dictis modis dicēs ꝙ totū sit in toto pars in parte genus in genere species in specie forma in forma: nec vnquaz ibi dicitur ꝙ aliquid sit in seipso sed semꝑ ꝙ aliud in alio est ut totū in partib⁹ ⁊ econuerso genus in speciebus ⁊ eꝯ ⁊ sic semꝑ aliud in alio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et ratione manifestum est: quia impossibile est. Oportet eniz utraq₃ utrūq₃ eē: ut amphorā uasq₃ ⁊ vinum esse. Vinum autem vinum ⁊ amphoram: si uere primuz contingit: ⁊ ipsum in seipso esse.

¶ Probat aliqd nō esse in seipso. ꝑmo per rōnez. pōt aūt dupliciter intelligi aliqd esse in seipso per se ⁊ prīo. vno modo si totū sit in toto ut ꝙ totū amphora ⁊ vinū sit in seipso per se ⁊ ꝑmo. alio modo potest intelligi ꝙ pars sit in pte: ut ꝙ amphora sit in seipsa per se ⁊ primo. duo ergo facit: quia primo ostēdit nō est aliquis in seipso primo si totuz ponatur in toto. secūdo ostendit hoc non esse si pars ponatur in parte ibi[qđ siquidem maxime.]Dicit ergo ꝙ ratione maximum est: q₂ impossibile est aliquid esse in seipso: q₂ supple ſm hunc moduz ponitur totū in toto oportet utraq₃ idest utrāq₃ partez illius totī⁹ esse utrūq₃ ergo posito necesse est quālibet partem esse totū siue esse utrāq₃ partez: ut necesse est amphoram esse uas ⁊ vinū: ⁊ vinum esse vinū ⁊ amphoram: ergo hoc impossibile cōtingit si uere ipsum totuz contingit esse in seipso primo. ¶ Dubitaret forte aliquis vnde sequiť hꝯ ꝙ si totū est in seipso primo ꝙ quelibet pars erit ipsum totum: ⁊ ꝙ quelibet pars erit oēs partes: ut si hꝯ totum vinū ⁊ amphora erit in seipso primo vinum erit vinū ⁊ amphora: ⁊ amphora erit amphora ⁊ vinum. Dicendū ad hoc ꝙ cōsequentia dupliciter declarari potest primo sic. philosophi enim primo super hoc sustētati sunt ꝙ semper recipiens ſm ꝙ huiusmodi est denudatū a natura recepti. alia est enim natura recipientis ⁊ recepti sicut alia est natura actus ⁊ potentie. ¶ Dubitare eniz an recipiens sit aliud a recepto est dubitare de primis differentijs: ⁊ est dubitare utrū natura potentie sit altera a natura actus. si ergo totū est in seipso primo cum quodlibet totuz sit idem sibi fiet receptio ſm idētitatem non ſm alteritatē: quicqd igitur erit in toto erit idem totī: q₂ igitur si totū est in seipso primo cum totuz dicat oēs partes quelibet pars erit in toto t ⁊ q₂ ſm dictam hipothesim quicqd est in toto est idem totī vnaqueq₃ pars erit idem totī: ⁊ erit ipsum totū. Si ergo hoc totū vinuz ⁊ amphora est in seipso primo quelibet pars totius erit hoc totū. vinū ergo qđ est vna pars huius totius erit hoc totum. s. vinū ⁊ amphora: ⁊ amphora que est altera pars erit ipsum totū. s. amphora ⁊ vinum. ¶ Secūda via ad declarandū hoc idem sic haberi potest. Nunq̄₃ enim totum esset in seipso primo ⁊ per se nisi totū ad seipsuz cōuerteretur: omne autem ad se cōuersum ut probat Proculus est quid simplex: ⁊ omne tale caret partib⁹. immo si poneretur habere partes esset idem cū qualibet parte. Nunq̄₃ enim totū potest ad totū conuerti ⁊ totuz

esse in seipso primo nisi quelibet pars ad quālibet partē conuerteret: ⁊ quelibet pars sit eadē cum quaslibet parte: q2 si quelibet pars non ꝯuerteretur ad quālibet partem: ⁊ nō esset eadem cuilibet parti cum totū dicat omnes partes talis conuersio non cōpeteret toti. primo quicqd ergo ad se cōuertitur uel est simplex ⁊ nō habet partes: uel si habet partes erit idē cuilibet parti. Cū ergo esse in seipso dicat plus q̄ ꝯuerti ad seipsum: q2 ꝯuersio ad seipm pōt esse nō soluz per existentiā in seipso: sed per cōparationē. intelligētia enim dicit ꝯuerti ad seipsaz q2 intelligit seipsam ⁊ redit ad seipsam per operationē. q2 ergo esse est in terminis rei q̄ agere uehemētior esset ista ꝯuersio. si ꝯuerteret aliquid ad seipsum ſm existentiam ⁊ ſm esse ut ꝙ per se ⁊ ꝑmo in seipso esset tale: ergo multo magis non haberet ꝑtes: sed eēt simplex. uel si poneret habere partes esset idem cuilibet parti, ꝓpter qd̄ h̄ totum vinum ⁊ amphora qd̄ est habens partes si ponat esse in seipso per se ⁊ primo erit ad se ꝯuersiuum: ⁊ quelibet pars erit eadē toti: erit ergo vinū vinum ⁊ amphora ⁊ amphora amphora ⁊ vinuz qd̄ declarare uolebamus. ¶ Notādum aūt ꝙ lz si aliquid poneret in seipsa esset ad seipsum ꝯuersiuū: plus tamen dicit esse in seipso q̄ esse ad seipsuz ꝯuersiuuz. propter qd̄ lz ꝯcedamus aliquod esse ad seipsum ꝯuersiuum: tamē ut coīter ponitur nihil est in seipso ſm intellectum affirmatiuū. Si aūt aliquid ponit esse in seipso h̄ est ſm intellectum negatiuū: ut dicatur in seipso esse: q2 non est in alio: esse autez aliquid in seipso affirmatiue ut hic loqmur de esse in esse non potest cum semper recipiens intelligatur esse alterum a recipiente. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare siquidem maxime in alterutris essent: amphora qdem acciperet vinum non ſm ꝙ vinū: sed inquantuz illa. Et vinū inerit in amphora: non inquantū amphora ip̄a: sed ſm ꝙ illud amphora. Secūdum esse quidem igitur ꝙ alterum sit manifestum est. Alia nanqz est ratio eius quod in quo: ⁊ alia illius quod in hoc.

¶ Ostendit ꝙ pars nō potest esse in seipsa primo. nō solū enim h̄ totum. s. vinū ⁊ amphora nō potest eē in seipso primo: sed etiam partes eius non possunt esse in seipsis primo. Si enim amphora esset in seip̄a primo quicqd reciperet amphora esset amphora: ⁊ si vinū esset in seipso primo in quocūqz reciperetur vinuz esset vinum: ideo ait ꝙ maxime supple apparēt ꝑtes non esse in seipsis: q2 siqdē huiusmodi ꝑtes essent in alterutris. i. si vna esset in alia hac s. positione stante vna pars supple fieret alia: ideo subdit ꝙ amphora qdez acciperet vinū non ſm ꝙ vinum est alterū ab amphora: sed inquātum vinū est illa. i. est amphora ⁊ vinum inerit. i. recipiet in amphora nō inquātum amphora ipsa est differēs a vino: sed ſm ꝙ illud vinum est illa amphora uel est ipsa amphora. si ergo īpossibile est ꝙ vna pars totius fiat altera impossibile est ꝙ aliqd sit in seipso: ⁊ ꝙ aliqd recipiat in alio ratione idētitatis. manifestū est igitur ꝙ aliquid recipit in alio ſm ꝙ alterum sit. i. ſm ꝙ est diuersum ab eo non ſm ꝙ est idē illi. alia nāqz est ratio eius qd̄ est in quo est aliquid. i. recipientis. ⁊ alia est ratio illius rei que est in hoc. i. recepti. ¶ Dubitaret forte aliqs utrum sequit h̄ ꝯn̄tia ꝙ si amphora esset in seipsa primo ꝙ qcqd recipet amphora esset amphora. Dicēdū ꝙ sicut arguebamus de toto ꝙ si totuz esset in seipso cum totū sit idē sibi fieret receptio in toto rōne idētitatis: quicqd ergo esset in toto esset ipsuz totū: sic si pars esset in seipsa primo cum sit pars eadez sibi fieret receptio in eadem rōne idētitatis: nec differt ratio recipiētis a ratione recepti. hac ergo ypothesi stante qcqd reciperetur in ꝑte eēt ip̄a pars. ꝓpter qd̄ si amphora esset in seipsa primo cum ipsa sit eadez sibi nō fieret receptio in ea ratione alteritatis: sed rōne idētitatis. quicqd ergo recipet in amphora recipet in ipsa ut non est alteruz ab ea: sed ut est idem sibi. vinū ergo si reciperetur in amphora fieret amphora qd̄ declarare uolebamus. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis: q2 videt ratio assignata esse sophistica. Nō eniz vz sor. currit ergo oīs homo currit. ergo nō ualet a simili amphora recipit in seip̄a rōne idētitatis: ergo quicqd in ea recipit erit idem amphore ⁊ recipiet in ip̄a ratiōe idētitatis: q2 igit ratio assignata videt esse illud sup qd̄ ph̄s se fundare videtur ꝯn̄tia eius videt esse sophistica. Dicēdum ꝙ modus recipiēdi nō sumit originē ex natura recepti: sed ex natura recipientis. omne eniz qd̄ recipitur in aliquo recipitur per modū recipiētis ⁊ nō per moduz rei recepte. Si igit amphora est in seipsa ⁊ vinum recipiat in ea: duo erūt in amphora vinum ⁊ amphora. erit ergo vinuz recipiēs ⁊ duo recepta. cum igit modus recipiēdi non sumatur ex receptis sed ex recipiēte lz duo sint recepta: tñ q2 vnum est recipiens erunt duo illa in ipso recipiēte. vno modo propter qd̄ cū amphora sit in seipsa per modū idētitatis erit vinum in amphora per moduz idētitatis. recipiet ergo vinum in amphora inquantū est idē qd̄ amphora ut ratio superior ostēdebat. posset aūt hec eadez ꝯsequētia alia via declarari sic: quia quādo aliqua passio cōpetit alicui primo. si aūt illa passio repiatur in aliquo h̄ non erit nisi sit idē illi: uel nisi sit illud ut si habere tres cōpetit triangulo primo si competit ysocheli oportet ꝙ ysocheles sit triāgulus. ⁊ si cōpetit figure non cōpetet nisi figure triangulari: sic ⁊ si risibile cōpetit homini primo oportet ꝙ quicqd est risibile ꝙ sit homo. si ergo amphora est in seipsa primo q2 hec passio. s. eē in amphora cōpetit amphore primo. sequitur ꝙ quicqd est in amphora ꝙ sit amphora: quare si vinū ponat esse in amphora recipiet in ea ut est amphora: ⁊ ut est idez qd̄ ip̄a. arguit aūt h̄ via uliter tā de toto q̄ de ꝑte ꝙ nō pnt eē in seipsis ꝑ. si enim totū eēt in seipso ꝑmo qcqd eēt in toto esset totū: ⁊ q2 quelibet pars eēt in toto q̄libet ꝑs eēt idē toti sine eēt ip̄m totū qd̄ est incōueniēs. sic etiā si pars esset in seipsa primo quicqd eēt in ꝑte esset ipsa pars qd̄ etiā est incōueniēs: ut est per habita manifestum. ¶ Ulterius aūt ꝓpter hāc viam ꝓxime assignataz forte dubitaret aliqs: q2 nō videt ueruz ꝙ si aliqd cōpetit alicui primo ꝙ cuicūqz cōpetit illud sit idē qd̄ ipsum. videmus eni ꝙ esse calidū cōpetit igni primo: nō tñ quicqd est calidū est ignis: sed uel est ignis uel participat nām eius. non ergo ualet si amphora est in seipsa primo ꝙ qcqd est in amphora ꝙ sit amphora: sed uel erit amphora uel participat nām eius. Dicendū ꝙ ſm ph̄m primo posterioꝝ sic diffinit primo

q: primo cui alteri per seipsum non ipsi ꝓpter alterũ: ut q: oia sunt calida ꝓpter ignem ignis est calidus p̄mo: et q: oia habent tres per triangulũ triãgulus habet tres primo. sicut ergo loqmur de passione: si loqui debemus de eo cui cõpetit illa passio primo modo illa eadẽ passio et illud et idem habere tres qd cõpetit triãgulo cõpetit ysocheli et figure que seruat in triangulo. sicut ergo cõicatur istis eadem passio: ita predicabit de istis idem subiectũ erit ergo triãgulus tam ysocheles q̃ figura cui cõpetit habere tres. uerũ q: nõ ille idem calor sũmus qui cõpetit igni p̄mo cõpetit ignitis nõ oportet qꝫ qcqd est calidũ qꝫ sit ignis nec qꝫ ignita sint ignis q: sicut talibus non cõicat eadem passio: ita de eis nõ predicat subiectuz illius passionis. Sed si amphora est in seipsa primo. si postea vinuz reciperet in amphora: q: hec eadẽ passio. vz esse in amphora que cõpetit per se et p̄mo ipsi amphore cõicaretur vino oporteret qꝫ de ipso vino p̄dicaret amphora: et qꝫ vinuz esset amphora. et q: sicut vino cõicaret passio primo cõpetẽs amphore: sic ei cõicaretur in natura amphore et de eo predicaret amphora qd est primũ sbm illius passionis. et qd dictum est de amphora intelligẽdũ est etiã de ipso toto. Nam sicut si amphora esset in seipsa primo quicqd esset in amphora esset amphora. sic et si totũ aliqd esset in seipso primo quicqd esset in illo toto esset ipsum totũ. ¶ Qd v̾o obijciebatur de igne patet qꝫ non est simile. q: calor qui cõpetit igni primo non sic cõpetit ignitis sicut esse in amphora que ponitur passio primo competẽs amphore competeret vino: si vinum poneretur in amphora. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At v̾o neqꝫ ꝑm accidens contigit: simul enim duo corpora in eodẽ erunt. Ipsaqꝫ amphora in seipsa erit: si eius natura receptiua est: hoc ꝯtingit in seipso esse. Et adhuc illud cuius receptiuũ est: ut si vini vinum. Quod qdem igit impossibile sit aliquid in seipso esse primo manifestuz est.

¶ Ostẽdit nõ posse esse aliqd in seipo primo per accidẽs. d. at v̾o neqꝫ ꝑm accidẽs competit supple aliquid esse in seipso primo. simul enim duo corpora erũt in eodem si h̾ ponat ipsa: q: enim amphora in seipsa erit si h̾. i. si ꝯtinens cuius natura est receptiua ꝯtingit esse in seipso: q: ergo ꝯtinens ut amphora ponit esse in seipsa et adhuc illud cuius est receptio ponit etiã esse in amphora ut si sit receptio vini vinũ. duo ergo corpa erũt in eodẽ: q: vinũ et amphora erũt in amphora qd est incõueniens: iõ subdit. q. epilogãdo qꝫ manifestũ est qꝫ impossibile sit aliqd eẽ in seipso p̄mo siue supple accipiat p̄mo et per se siue p̄mo et per accidens. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: videt hic iplicari oppositũ in adiecto. vz qꝫ dicat aliqd esse primo. et tñ dicat eẽ per accñs. Dicẽdũ qꝫ p̄mo et per accñs sunt opposita. naz primo est qd nõ est per aliud: per accñs v̾o qd est per aliud: esse aũt per aliud et non esse per aliud opponunt. Nõ ergo esse põt qꝫ aliqd sit p̄mo et per accidẽs vno modo: sed qꝫ aliqs sit p̄mo vno modo ꝑ accidẽs: alio nõ est incõueniẽs. primo enim ut dictuz est excludit per aliud: qꝫ ergo cõpetit toti non per ptes est p̄mo ꝓpter exclusionem ptium. põt tñ esse per accidẽs respectu alterius. possumus ergo dicere aquã eẽ in igne p̄mo et non p̄mo. Nam per cõparationez ad ptes aqua est in igne p̄mo nõ. dicit enim aqua eẽ in igne uel in celo: q: aliqua pars aque sit in igne uel in celo. tota eni aqua est in igne et tota aqua est in celo. ergo respectu ptiũ aqua est in igne p̄mo. tñ respectu aeris nõ est in igne primo sed est in igne mediante aere: q: eni aer est in igne: ideo aqua ꝯtenta sub aere est in igne. possemus ergo dicere aquã eẽ in igne p̄mo per accidens. aliter tñ p̄mo aliter per accidẽs ut ostẽsum est. ex hoc ergo patere põt quomodo intelligendũ sit aliqd esse in seipso p̄mo per accidens: põt eniz aliquid esse in seipso per ptes ut dicatur totũ ratione vnius ptis esse in seipso ratione alterius partis. Sed si totuz eẽt in seipso nõ ratione partium: et tamẽ esset in se per aliud esset in seipso p̄mo et per accidẽs. Nam sicut dicebatur tota aqua esse in igne primo. quia non ratione partiuz et etiam per accidẽs quia per aerem: sic si diceret tota amphora esse in seipsa: nõ propter partes: sed q: vinum uel aliquid aliud est in ea: sic amphora esset in seipsa primo per accidẽs hoc ergo modo amphoraz esse in seipsa ratione vini uel ratione alterius existẽtis in ea est impossibile: q: tũc duo corpora essent in eodem. ¶ Ulterius autez habito quomodo intelligendũ sit aliqd esse in seipso primo per accidẽs. ¶ Dubitaret forte aliquis de cõsequentia philosophi: quomodo uerus sit qꝫ si aliquid esset in seipso p̄mo per accidẽs modo quo dictũ est qꝫ duo corpora essent in eodez loco. Dicendũ qꝫ hanc ꝯsequentiã determinare possumus triplici via. p̄ma talis est cum aliquid est in alio per aliud qꝫ oportet qꝫ modus essendi in hic et ibi vniformiter accipiat. Dicimus enim aquaz esse in igne: q: est in aere. q: sicut aqua est in aere localiter sic et aer in igne est localiter ꝓpter qd taz aqua q̃ aer in igne localiter existũt. aliter tamẽ et aliter q: aer immediate: aqua aũt mediãte aere. qꝫ si uariaret modus essendi in nõ ualeret ꝯsequẽtia. Nõ enim ualeret totum regnum est in rege. sed rex est in camera. ergo totum regnũ est in vna camera. cõmittit enim ibi fallatia accidẽtis. q: uariat mediũ. aliter enim est regnuz in rege et aliter rex in camera. Si ergo amphora est in seipsa per accidens: ut rõne vini existentis in et ea oportet qꝫ amphora et vinũ eodẽ modo essendi insint in ipsa amphora sicut aer et aqua eodem modo eẽndi inerãt in igne. opz enim in oĩbus talibus ꝯñtijs non uariare mediũ: sed eodẽ modo accipeioduz eẽndi in. Cuz g̾ amphora sit simul cũ seipa et sit eẽntialiter in seipa oportebit qꝫ et vinũ sit simul cũ ipa amphora et sit eẽntialiter cũ ea qd nõ eẽt nisi vinũ sbintraret amphorã et essent simul duo corpa in eodẽ. ¶ Scda via sic pz. Nam qñ aliqd est in alio per aliud illud aliud est ꝓpinquius uel ꝓximius illi q̃ ipsuz: ut si aqua est in igne p aerez aer est ꝓximior igni q̃ aq̃. Si igit amphora est in seipa per aliud ut per vinũ uel per aliud corpꝰ existẽs in ea oportebit qꝫ vinuz sit ꝓximiꝰ amphore q̃ amphora sibi qd eẽ nõ posset nisi vinũ subitraret amphorã et eẽt simul in eodẽ loco cum ea. h̾ aũt scda via roborat p̄mã. naz si amphora est in seipa ꝓpter vinũ cum amphora sit in seipa eẽntialiter q: ex hac hipothesi sequit vinũ eẽ ꝓximiꝰ amphore q̃ amphora: sibi eẽntialiꝰ erit vinũ in amphora q̃ amphora in seipa qd esse non posset nisi vinũ sbintraret amphorã et duo corpo-

ra essent in eodem. ¶ Tertia autem via est diligēter notanda quia multum facit ad intellectum litterę. Nā ut supra dicebatur modus recipiendi sumitur ex recipiēte non ex rebus receptis. Si ergo vinuz ꝛ amphora dicant esse in amphora: lz duo sūt ibi contenta ꝛ recepta: tamen q2 vnum recipiens ꝛ continens oportet illa duo .s. vinum ꝛ amphoram esse in amphora vno modo uel vinuz. erit ergo in amphora mediante amphora: ꝛ cū tunc amphora sit eadem sibi erūt ibi modo idētitatis. uel amphora erit in seipsa mediante vino. ꝛ tūc fiet huiusmodi receptio per modū alietatis. phs ergo fundatꝰ est in duobꝰ impossibilibꝰ q̄ aliquid non possit esse in seipso. q2 uel hoc erit primo ꝛ per se: uel hoc erit per aliud. si ponat amphora esse in seipsa primo ꝛ per se quicqd recipietur in amphora recipietur in ea per modūz idētitatis ꝛ ut est idem amphore. hoc ergo fuit impossibile prius adductum. videlicet q̄ vinum recipitur in amphora ut est amphora ꝛ ut est idem ei. Si ergo ponatur amphora esse in seipsa per se ꝛ primo ꝛ vinum recipi in amphora mediante amphora bene sequet vinum ꝛ amphorā esse simul: sed nō ꝓpter h habebūt duo corpora esse in eodē loco: quia aliqua positione stante vinū ꝛ amphora nō erunt duo corpora: sed vnum corpus. Cum dictum sit ſm hanc hipothesim vinum recipi in amphora modo identitatis ꝛ ut est idem amphore. sed si ponat amphora eē in seipsa per aliud ut ratione vini existētis in ipsa non sequetur q̄ vinum sit idem amphore sed magis sequet q̄ amphora sit alia a se. Nā cum amphora recipiet in seipsa mediante vino cū vinum sit aliō ab amphora fiet ista receptio modo alietatis ꝛ sequet q̄ amphora sit aliud a seipsa. vinū ergo existēs aliud ab amphora erit simul cuz amphora. Cū ostēsum sit hac positione stāte vinum esse ꝓximiꝰ amphore q̄̄ amphora sibi. duo ergo corpora ut vinuz ꝛ amphora manentia duo ꝛ diuersa erūt sil' in eodē. Si ergo ponat aliqd esse in seipso uel quicqd recipiet in ipso erit idez sibi si fiat ista receptio modo idētitatis ut si ponatur illud esse in seipso per se ꝛ primo uel duo corpa erūt in eodē si ponat q̄ ista receptio fiat per modū alietatis: ꝛ si dicat aliqd esse in seipso per aliud. Cū ergo nec receptū sit idē cū recipiēte nec duo corpora possunt eē in eodē loco nō pōt eē q̄ aliquid sit in seipso p̄mo ꝛ per se nec q̄ sit in seipso primo per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem zeno opposuit: quia si locus est aliquid: in aliquo erit: soluere non est difficile. Nihil enim ꝓhibet in alio esse primo locū: non tamē in illo sicut in loco sed sicut sanitas quidē in calidis ut habitus. calor autez in corpore sicut passio est Quare non necesse est in infinitū abire.

¶ Ex premissis declarationibus manifestat quasdā sophisticationes superiꝰ habitas circa quod duo facit ſz q̄ duas tales sophisticationes manifestat. 2ª ibi [illud aūt manifestuz.] Dicit ergo q̄ illō qō Zeno opposuit quia si locꝰ est aliquid in aliquo est soluere non est difficile. nihil enim prohibet locum esse in alio principaliter ꝛ primo. non tamen esse in illo sicut in loco sed sicut in subiecto: quia sicut sanitas est in calidis ꝛ humidis tanq̄ in propria materia aut sicut passio est in ꝓprio subiecto sic locus est in aliquo sicut in proprio subiecto: q2 est in corpore locante: quare nō necesse est abire in infinitū: quia locus nō est in aliquo tanq̄ in loco sed tanq̄ in subiecto. ¶ Notandum autem hanc sophisticationem Zenonis solui per declarationem illaz ubi distinguebant modi essendi in. Non enim valet obiectio Zenonis q̄ si locus est in aliquo q̄ locus sit in loco: ꝛ si locus est in loco itur in infinitum: q2 pari ratione alius locus erit in loco ꝛ sic in infinitum. Nam cū esse in multis modis dicat nō oportet q̄ si locꝰ sit in aliq̄ q̄ sit in loco. est eni locꝰ in aliq̄ non sicut in loco sed sicut in subiecto. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Illud autē manifestum: quoniam nihil est vas eius quod est in ipso. Alterū enim primo: ꝛ quod est: ꝛ in quo est: ꝓpter qō non erit utiq̄ neq̄ materia neq̄ spēs locus: sed alterū. illiꝰ ꝯo aliquid hec ꝛ materia ꝛ forma. Hec qdē igit sūt opposita.

¶ Declarat aliam sophisticationem dicens illud manifestuz esse q̄ vas nihil est eius qō est in ipso ꝛ locus nihil est locati. primo enim ꝛ principaliter loquendo alterum est qō est contentum ꝛ locatuz ꝛ illud in quo est scilicet locus ꝛ continens propter qō locus non erit utiq̄ neq̄ materia neq̄ species idest forma sed erit alterū a materia ꝛ forma. Nā hec scilicet materia ꝛ forma sunt aliquid illius in entis idest illius existētis sive illius in quo sunt. locus aūt nihil est locati. ¶ Addit aūt quasi per modum epilogi q̄ h quidē igitur sunt opposita .i. sūt dicta de loco modo oppositionis ꝛ modo disputatiuo. alia ꝯo que sequuntur dicuntur magis de ipso ſm ueritatem. ¶ Notandum autem q̄ sicut ex declaratione in qua distinguebātur modi essendi insoluta fuit obiectio Zenonis: sic ex declaratiōe alia in qua ostendebatur nihil eē in seipso sed semper recipiens esse alterū a recepto manifestari habet error dicentium locum esse mām uel formam. Nam cum locus sit recipiens locatum ꝛ sit alterū ab ipso ꝛ nihil sit eius neq̄ erit mā neq̄ forma quia materia ꝛ forma sunt aliquid eius cuius sūt locus aūt nihil est eius cuius est locus. patet ergo ad qd deseruiūt declaratiōes premisse. Lectio. v.

Quid autē forte sit locus: sic fiet utiq̄ manifestum.

¶ Postq̄ phs determinauit de loco mō disputatiuo hic determiat de eo ſz vitatē circa qō duo facit. quia primo continuat se ad dicenda. secundo exequitur de intento ibi [significamus igitur.] Dicit ergo quid aūt forte sit locus fiet sic utiq̄ manifestum. accipiamus autē de ipso loco quecūq̄ uere ꝛ ſm ipsum vident inesse ipsi. hoc ergo accipiendo habemus viam ad manifestanduz qd sit locus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Accipiamus autem de ipso quecūq̄ vident uere ſz ipz inesse ipsi. Dignū est igit locū eē p̄mū qō cōtinet illō cuiꝰ locꝰ est: ꝛ nihil esse rei. Ampliꝰ p̄mū neq̄ maiorem neq̄ minorē esse. Adhuc aūt neq̄ deficē vnicuiq̄: ꝛ sepabilez esse. Adhuc autem omnem locum habere sursum ꝛ deorsū.

Et ferri natura: ⁊ manere vnumquodq̄ꝫ corporum in proprijs locis. Hec aūt facere aut sursum aut deorsum. Suppositis autem his reliqua consideranda.

¶ Exequitur de intento circa qḋ duo facit: q̄ꝛ primo premittit quasdam suppositiones. secundo ex suppositionibus premissis ostēdit quomodo inuestigāda est diffinitio loci ⁊ quomodo determinādū est de ipso ibi. oportet aūt tēptare. premittit aūt quinq̄ꝫ suppositiones: quarū prima est ꝙ nos significamꝰ .i. dicimus esse locū primum .i. proprium ⁊ principalē qḋ cōtinet illud cuiꝰ est locꝰ ⁊ huiusmodi locū dicimus esse nihil rei. est ergo pᵃma suppositio ꝙ locus cōtinet locatum ⁊ nihil est eius amplius. secunda suppositio est locum primum .i. proprium esse equale locato neq̄ꝫ esse maiorē neq̄ꝫ minorē eo. Adhuc autem tertia suppositio est locuꝫ nō deficere vnicuiq̄ꝫ locato ⁊ esse separabilem ab eo. Adhuc aūt quarta supositio est locum habere differentie locales ut habere sursū aut deorsū aut alias locales differentias. Et quinta ⁊ ultima suppositio est vnūq̄dq̄ꝫ corporū ferri natura in suū locū ⁊ manere .i. quiescere in proprijs locis. hec autē facere aut sursum aut deorsuꝫ. Corpora enī aut mouentur naturaliter sursum ⁊ quiescunt ibi sicut leuia: aut deorsuꝫ sicut grauia. his aūt quinq̄ꝫ suppositis suppositionibus tanq̄ꝫ per se manifestis reliqua consideranda sunt de loco. ¶ Notādū autēꝫ ꝙ de loco apud antiquos triplex fuit mala opinio quidā enī dixerūt locū esse mām. quidam formam quidā uacuū. ponētes enī dimēsiones illas imaginatas siue spatium illḋ inter latera cōtinētis eē locū dicebāt locū eē q̄ddam uacuū receptiuū corporis. per has aūt quinq̄ꝫ suppositiones remouētur he tres opiones erronee de loco. Nā per h̄ ꝙ locꝰ ꝯtinet ⁊ nihil est rei habet ꝙ nō sit forā. per h̄ aūt qḋ est sepabilis a re habet ꝙ non sit mā: q̄ꝛ vō est eq̄lis rei ⁊ habet sursuꝫ ⁊ deorsuꝫ ⁊ corpa mouent nāliter ad locū suuꝫ ⁊ q̄escunt ibi habet ꝙ non sit uacuū. oēs eniꝫ tres suppositiones ꝓbāt locū non esse uacuū. ¶ Dubitaret forte aliq̄s de his suppositionibꝰ ⁊ p̄ de pᵃma. patet eniꝫ uerū esse locū non esse formā per h̄ qḋ ꝯtinet id cuiꝰ est ⁊ nihil est eiꝰ. forma cui aliqd est eiꝰ cuius est forma. Sed dubitari pōt de hac suppositione in se utrū locꝰ ꝯtineat locatū. videt aūt ꝙ nō: q̄ꝛ ꝯtinens videt esse maiꝰ cōtento. locus aūt est equalis locato. nō ergo cōtinet ipsuꝫ. Dicendū locū esse eq̄lem ⁊ tn̄ ꝯtinere ipsum. ꝙ aūt locus sit eq̄lis locato dupliciter declarari pōt. primo sic. corpꝰ locatuꝫ est ꝯtiguū corpori locanti sed contigua sūt quoꝝ ultima sunt sil' supficies ḡ corpis locātis ꝯm quā ꝯtiguat locato est sil' cū supficie corpis locati ⁊ equat ei: q̄ꝛ dimēsiones sil' existes vna nō excedēte alia nec ecōuerso eq̄les sunt. cū ergo illa supficies corpis locātis sit attingēs corpꝰ locatū sit locꝰ eiꝰ oportet ꝙ locꝰ sit eq̄lis locato: q̄ꝛ est eq̄lis supficiei eiꝰ. scḋo h̄ declarat sic ex nō magnitudine nō fit magnitudo ⁊ ex indiuisibilibꝰ nō fit magnitudo diuisibilis. supficies ergo ex ea pte ex qua nō habet magnitudinē nō pōt magnitudinē efficere. Cū ergo locatuꝫ totalr̄ attingit locum suum: ⁊ q̄ꝛ si recederet simul cū suo loco nō susciperet augmētū nec esset maioris q̄ꝫtitatis: q̄ꝛ cū locus sit supficies ⁊ vna supficies posita super aliā nihil augeat locꝰ ⁊ locatū sil' sumpta non sunt plus q̄ꝫ locatū solū. nō ḡ est locꝰ maior locato cum nullā q̄ꝫtitatē addat supra ipsam. est ergo eq̄lis ei. dicit tn̄ ꝯtinere ipm inq̄ꝫtum locatū nō extēdit se extra locū suū sed h̄ nō arguit locum maiorē eē locato. Nā ⁊ ꝓpria supficies est ꝯtētiua ꝓprij corporis: q̄ꝛ nullū corpꝰ se extendit ultra ꝓpriā supficieꝫ. cū ḡ dr̄ ꝙ cōtinēs est maiꝰ ꝯtēto intelligēdū est de ꝯtinēte ut corpꝰ nō de ꝯtinente ut supficies. qḋ enī cōtinet ut corpꝰ addit aliquā q̄ꝫtitatem supple ꝯtētū. nā si ꝯtētū recederet cū corpe continente maioris q̄ꝫtitatis existeret. sed si recederet cū loco: ul' cū supficie ꝯtinēte nō esset maius q̄ꝫ prꝰ. ¶ Ulterius forte dubitaret aliq̄s de alia suppositiōe utrū s. uerū sit qḋ ꝯᵉᵒ ait locū differre a mā. q̄ꝛ locꝰ est separabilis ab eo cuius est nō aūt mā. videt aūt ꝙ nō: q̄ꝛ cū mā sit ingenita ⁊ incorruptibilis ut dicebat in pᵃmo. separabit aūt ab eo cuiꝰ est: q̄ꝛ remanebit eo corrupto. Dicēdū ꝙ mā dupliciter cōsiderari pōt ꝯm essentiaꝫ ⁊ ꝯm esse. ꝯm essentiam est ingenerata ⁊ incorruptibilis: sed ꝯm esse generat ⁊ corrumpit. Cum ergo dicit ꝙ remanet mā corrupto composito uel corrupto eo cuiꝰ est. intelligēdū est ꝙ remanet q̄ꝫtū ad essentiā. non tn̄ remanet q̄ꝫtū ad eē. ꝯm ergo esse qḋ habet in aliquo nō sepat ab eo cuius est. locꝰ aūt sepat a locato absq̄ꝫ eo ꝙ corrūpat ꝯm esse. locꝰ enim nō habet esse in locato: sed in locāte. ergo ꝓpter sepationē locati nō amittit suū eē sed manēs idem ꝯm eē separi pōt ab ipso. ¶ Ulterius aūt dubitari pōt de tribꝰ alijs suppositionibꝰ per q̄s videt locꝰ differre a uacuo: ⁊ dubitat pᵃmo utrū locꝰ differat a uacuo per h̄ ꝙ est eq̄lis locato. videt aūt ꝙ nō. Nā ponētes locū esse uacuū dixerūt ipm esse dimensiones illas uel spatiū illud qḋ est extra latera cōtinētis. cū ergo illḋ spatiū sit eq̄le locato nō vr̄ locꝰ differre a uacuo per huiusmodi eq̄litateꝫ. Dicendū ꝙ lꝫ equale dicat ꝓuationeꝫ q̄ꝛ opponit ꝓuatiue magno ⁊ paruo ut declarari habet xᵒ methaᶜᵉ. huiusmodi tn̄ ꝓuatio fundat in aliquo positiuo: q̄ꝛ fundat in aliq̄ quātitate reali. naꝫ sicut in vnū in substātia facit idē ⁊ vnum in q̄litate simile fit vnū in quātitate facit eq̄le. cū ergo uacuū nō dicat aliquā nām positiuam sed locꝰ dicat positiue nām aliquā lꝫ sit eq̄litas loci ad locatū. uacui tamē ad locatū uel ad aliqḋ corpꝰ nulla ꝓprie eq̄litas esse pōt. ¶ Ulterius forte dubitaret aliq̄s quō locus differt a uacuo per quartaꝫ suppositionē ut q̄ꝛ est signare in eo differētias locales sursum. s. ⁊ deorsum. Dicendū ꝙ ut supra patuit sursum deorsum dextrū sinistrū ⁊ huiusmodi differētias locales nō est sumere ꝯm quātitatē solum. si enim respiciat sola quātitas in animali non est vna pars magis dextera q̄ꝫ alia: sed si cōsideretur impulsus ⁊ inceptio motꝰ est signare in ipso aīali determinate partem dexteram differētem a sinistra: q̄ꝛ illa erit pars dextera a que incipit motꝰ. sic etiā sursum ⁊ deorsum nō accipiunt in vniuerso per solā diam quātitatis sed ꝯm differētiā motuū. est enī sursum ubi ferunt leuia ⁊ deorsū ubi ferunt grauia. uacuum ergo qḋ de se dicit solā nām priuatiuā has differētias habere nō pōt. imo si poneremꝰ uacuū dicere aliquo modo nām positiuam ut dixerunt antiqui ꝓbi ponētes ipsum esse quasdaꝫ dimēsiones sepatas adhuc in eo tales differentias saluare nō possemus: quia ut ostensum est in sola quantitate

uel in solis dimensionibus h^{9} locales diie determinate ꝛ simpliciter signari nō possunt. ex hoc aūt apparere pōt quō per quintam suppositionē differat loc^{9} a uacuo. nā in locū suū ꝓprium ferunt' nālia ꝛ quiescunt ibidē tanq̄ȝ in eo ubi magis saluari habet eorum natura. uacuū aūt talē virtutē saluatiuā importare nō potest. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Oportet aūt tētare intentionem sic fieri ut quid sit reddantur: queque opposita saluantur: ꝛ que vident' loco inesse insint ꝛ amplius discolie cā ꝛ oppositorum circa locū manifesta erit. Sic eni utiq̄ȝ pulcherrime demonstratur vnūquodq̄ȝ.

ℂ Ex suppositionib^{9} premissis ostendit quō determinādū sit de loco ꝛ quō inuestigāda sit diffinitio ei^{9} circa qd̄ duo facit: qꝛ pͣmo assignat modū quō determinādū sit de loco. 2° determinat de illo ꝯm modū illum ibi⌊ pͣmuȝ gdeȝ igit'. ⌋Dicit ergo ꝙ oportet tentare sic fieri intētione. i. sic itēdere de loco ꝛ sic uenari diffōneȝ eius ut pͣmo reddat' qd sit loc^{9}. 2° ut soluant' quecūq̄ȝ opposita. i. quecūq̄ȝ sunt dubitata ꝯm locū. 3° ut quecūq̄ȝ ꝓprietates vident' inesse ipsi loco isint. i. appareāt ipsi inesse. Amplꝰ 4° talis dȝ eē diffinitio loci ꝙ māifesta erit cā discolie ꝛ oppositoꝝ circa locum: qꝛ ex diffōne loci scire poterim^{9} q̄re antiq̄ discordauerūt circa ipm̄ ꝛ habuerunt diuersas ꝛ oppositas opiones de eo. addidit aūt ꝙ sic gdem igit' vnūqdq̄ȝ pulcherrime demōstrat' ꝛ māifestat' qn̄ talia circa ipsū declarant'. ℂ Dubitaret forte aliqs qꝛ videt' hic pħo uelle ꝙ diffinitio subi sit mediū in demōstratione cū dicat ꝙ ex ea notificari habent ꝓprietates ꝛ passiones ei^{9}. vñ ꝯ^{or} sup hūc locuȝ ait ꝙ diffōnes complete innate sunt reddere cāȝ oiuȝ accidētiū existiuȝ in re. oppositum aūt huius videt' uelle pħs circa finē scdi posterioꝝ. ubi ait ꝙ ratio pͣmi termini est medium in demōstratione. pͣmus aūt termin^{9} in quolibet sill'o est maior extremitas. maior aūt extremitas in demōstratione est passio ꝓbanda de subiecto. vī ergo plane uelle ibidē ꝙ diffinitio passionis sit medium in demōstratione. Dicendum ꝙ de mā hac in quodā tractatu nr̄o diffusius diximus ꝛ si cōtingeret nos scribere sup posteriorib^{9} hāc mām clarius tractarem^{9}. Sed ut ad pn̄s spectat dicere possumus ꝙ diffinitio subiecti nō est ꝓprie medium in demōstratione potissima: ꝛ per diffinitioneȝ subiecti demōstratiue ꝓbari nō habent oēs proprietates existētes in subiecto. Nā ꝯm pħm p̄ posterioꝝ augentur demōstrationes nō per media sed in post assumēdo. in demōstratione eniȝ potissima nec sūt proprie plura media ad vnā ꝯnem nec vnū mediū ad plures ꝯnes sed semp ad vnaȝ ꝯnem est vnū medium. si ergo ꝯ^{or} exponit hūc textū ꝙ si per diffōnes declarant' ꝓprietates: qꝛ per eas si sunt cōplete assignant' cause oium accītiuȝ que sunt in re: patet ꝙ nō loquit' de causa demonstratiua nec de declaratione ꝯm demōstrationē: qꝛ cū vni^{9} rei sit vnica diffinitio cōpleta. sint aūt ꝓprietates plures eēt vnū mediū ad plures ꝯnes demōstratiuas si per h^{9} diffinitionē demōstratiue ꝓbari possent tales ꝓprietates. possum^{9} ergo dicē ꝙ diffinitio subiecti cū claudat in se pͥcipiū subiecti est causa ꝛ ratio oium accidentiū que sunt in subiecto. nam ex pͥn^{9} subiecti oīa talia accītia causant'. ergo pp huiusmodi causalitatē diffinitio subiecti pōt dici pͥcipiū demonstrationis. nō tn̄ est ꝓprie medium in demōstratione. Sed sicut ab eodē subiecto vna passio fluit mediante alia. sic qꝛ modus cognoscendi ꝛ demōstrādi sumit originē ex modis essendi vna passio demōstrat' per aliā ꝛ alia per aliā donec deueniat' ad passionē simpl'r pͣmam ꝛ imediatā que si demōstrari deberet demōstraret' per diffōnē subiecti: qꝛ nō habet aliqd aliud. pͥus tn̄ h^{9} passiones que sūt prime ꝛ imediate simpl'r demōstrari nō possunt: qꝛ imediatoꝝ nō est simpl'r demōstratio ita ꝙ diffinitio subiecti nunq̄ȝ est mediuȝ in demonstratione potissima. utruȝ aūt possit esse mediū in demōstratione aliq̄: ꝛ utrū possit ingredi demōstrationē ꝛ ad qd deseruire si ingrederet' ꝛ quō deficeret demōstratio a demōstratione potissima si in ea accipet' diffinitio subiecti tanq̄ȝ mediū declarare nō est p̄sentis speculationis. Sufficiat aūt ad presens scire ut habeat' intentio pħi ꝙ qꝛ diffinitio subiecti aggregat in se pͥn^{a} eius ex qb^{9} causant' oīa accidētia que sunt in eo ex huiusmodi diffōne habēs viā ad reddendum cām oium accidētiū que sūt in eo. Nō tamē ois redditio cāe est ꝓbatio demōstratiuā ꝛ si mās diffōneȝ subiecti accipemus ad reddēdū cām proprietatū que sunt in subiecto h^{9} redditio cause nō esset probatio demonstratiua ut est per habita manifestum. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Primū qdē igit' oportet itelligere ꝙ nō quereret' locus nisi motus aliquis esset ꝯȝ locū: ꝓpter hoc eni ꝛ celū maxime in loco esse opinant': qd̄ semp in motu est. Huiusmodi autem aliud quidē est loci mutatio. Aliud ꝟo augmētū ꝛ decremētū. Et nāq̄ȝ in augmēto ꝛ decremento trāsmutatur: ꝛ quod prius erat hic iterum transmutatum est in maius aut minus.

ℂ Exequit' de loco ꝯm moduȝ dictū. dixit aūt q̄tuor determināda esse circa locuȝ. s. manifestatio qdditatis ei^{9}: manifestatio discolie ul' diuersitas opinionū circa locū solutio dubitatoꝝ ꝛ declaratio ꝓprietatū eius. q̄tuor ergo facit. qꝛ p̄ ostēdit qd est loc^{9}. 2° manifestat discolias ꝛ diuersitates opinionū circa locū. tertio soluit dubitationes factas circa ipȝ ꝛ q̄rto declarat proprietates ei^{9}. 2^{a} ibi⌊ cui qdē igitur corpi. ⌋3^{a} ibi⌊ manifestū aūt ex his. ⌋4^{a} ibi⌊ fertur igit' sursus. ⌋Circa primum duo facit: quia pͣmo pͣmittit quedā pͣambula necessaria ad declarādū qdditatē loci. 2° inuestigat de qdditate ei^{9} ibi⌊ iā igit' manifestū. ⌋Circa pͣmū facit q̄tuor: ꝯm ꝙ q̄tuor talia pͣambula pͣmittit. 2^{a} ibi⌊ est aūt qd̄ mouet'. ⌋3^{a} ibi⌊ qm̄ aūt. ⌋4^{a} ibi⌊ videt' aūt h^{9}. ⌋Dicit ergo ꝙ pͣmū qdē oportet itellige circa locū ꝙ non quereretur locus nisi esset motus aliqs ꝯm locum propter hoc eni antiq pħi maxime opinant' celū eē in loco eo ꝙ semper est in motu. ꝛ quia dixerat ꝙ propter transmutationem loci queritur locus ostēdit quot modis fit transmutatio dicēs ꝙ huiusmodi. s. transmutare locum aliud quidem est loci mutatio. aliud autem augmentum ꝛ decrementum ꝛ namq̄ȝ in augmento ꝛ decremento transmutat' locus: quia qd̄ prius erat hic. s. in tanto loco iterū

transmutat in maius cū augetur:aut in mīo'.i.in minorem locum cum minuatur:quia igitur tā per motum localem ꝙ̄ per motum augmenti ꝛ decrementi siue per augmentum ꝛ decrementum mutatur locus per oēs huiusmodi mot' habem' viā ad ingram' de qdditate loci. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Est aūt qđ mouet:aliud qdem per seipsum actu:aliud vō ꝑm accñs. Ipsius aūt qđ ꝑm accñs est: alia qdem contingētia moueri per se:ut partes corporis:ꝛ in naui clau'. Alia vō non cōtingētia sed sem per ꝑm accñs:ut albedo ꝛ scia. Hec enī sicut trāsmutant locū:quod in quo sunt transmutatur.

ℭ Ponit scđm preambulū dicens ꝙ id qđ mutatur aliud quidem est actu, existēs per seipsum. aliđ vō ꝑm accidēs. eorum autem que sunt ꝑm accidēs ꝛ quo mouent per accidens. alia quidem sunt cōtingentia moueri.i.possunt moueri per se ut ptes corporis ut clauus in naui. alia vō non sunt contingētia moueri per se sed semp mouent ꝑm accidēs ut albedo ꝛ scientia. hec enim solum sic trasmutant locum eo ꝙ id in quo sunt transmutatur ꝑm locū. ℭ Notandum autem ꝙ sicut loquimur de natura rerum ꝛ earum existentia sic possum' loqui de eorum motu. partes ergo q: per se nō existunt per se non mouent. clauus enim fixus in naui nō mouetur nisi ad motuꝫ nauis cū quia partes possunt separari a toto ꝛ clauus potest separari a naui: iđ talia lꝫ ꝙ̄diu sunt coniuncta suis totis non mouentur per se. possunt tamen moueri per se:q: possunt habere esse separatum ab eis. scietia vō ꝛ albedo ꝛ vniuersaliter accidentia:q: nec habent esse per se nec possunt naturaliter separari ꝛ existere per se nec mouent per se nec possūt moueri per se sed solū mouentur per accidens ut per motum eorum in quo sunt. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quoniam aūt dicimus esse sicut in loco in celo:q: in aere:hic aūt in celo ꝛ in aere aūt non oī:sed ꝑpter ultimuꝫ ipsius:ꝛ cōtinēs in aere esse dicimus. Si enī oīs aer locus:non equalis erit vniuscuiusqꝫ locus ꝛ vnūquodqꝫ locatum.

ℭ Ponit tertiū preambulū dicēs ꝙ dicim' aliquid esse in celo sicut in loco quia est in aere. hic autem aer est in celo. in aere aūt nō oī.i.nō toto:sed ꝑꝑ ultimū ipsi' ꝛ ꝑꝑ illā parteꝫ aeris que est continens locatum dicimus ipsum locatū esse in aere. sic enī omnis aer.i.totus aer esset locus:loc' vniuscuiusqꝫ locati ꝛ vnūquodqꝫ locatum non erit equale. ℭ Notandū autem ꝙ proprius locus est solum illa pars aeris continens locatum uerum: quia illa pars aeris est in toto aere ꝛ totus aer est in celo. iđ aliquid est in celo quia est in aere qui est in celo: ꝛ est in aere quia est in hac parte aeris cōtinente ipsum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Videt aūt huiusmodi ꝑmū in quo est. Cū qdem igit non diuisum sit continens sed cōtinuū: nō dicim' esse in illo sicut in loco:sed sicut pars in toto. Cū vō diuisū sit ꝛ contactū:in ꝑmo quodaꝫ est ultimo cōtinētis quod neqꝫ pars est ipsi':qđ est in ipso:neqꝫ maius distātia sed eq̄le. In eodem enim ultima contingentium.

ℭ Ponit quartum preambulum circa qđ duo facit: quia primo premittit qđ intendit. secundo probat qđ dixerat ibi[ꝛ cum continuum.] Dicit ergo ꝙ cū aliquid huiusmodi videtur esse in eo in quo est primo.i.immediate cum illud cōtinens non sit diuisum ab eo sed continuum ei non dicimus illđ eē in illo sicut in loco sed sicut pars in toto:sed cuꝫ diuisum sit ut contactum.i.per contactum sit in primo.i.immediate in quodā ultimo continentis nec est pars ipsius qđ est in ipso neqꝫ est maius distātia.i.maior magnitudo illa in qua est sed est equale ei:tunc supple est in eo tanq̄ in loco. de ratione enim loci est ꝙ non sit continuus locato ꝛ ꝙ sit equalis ei ꝛ ꝙ sit simul cum eo:quia in eodeꝫ sūt ultima contingentium. ultimum enim corporis cōtinētis qđ est loc' ꝛ ultimū corpis locati qđ continet ipsum sunt simul. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et cū ꝯtinuuꝫ quidem sit:nō in illo mouetur:sed cū illo. Diuisum autem in illo. Et siue moueatur continens:siue non nihil minus. Amplius cum non diuisuꝫ sit; sicut pars in toto dicitur:ut sicut in oculo visus. ꝛ in corpore manus. Cum aūt diuisum est:ut in cado aqua:ꝛ in cipho vinum. Manus qdem enī cū corpore mouetur:aqua autem in cado.

ℭ Probat qđ dixerat. videlicet ꝙ locus nō est continuus ipsi locato. tangit autem tres breues rationes ad hoc ostendendum. prima est ꝙ cum continuum est aliquid alicui. tunc illud non mouet in illo sed cuꝫ illo. sed si est diuisum potest moueri in illo. cum ergo locatum possit moueri in suo loco locus non erit cōtinu' sibi sed contiguus. secunda ratio est quia siue moueatur continens.i. locus siue nō nihil minus supple potest moueri locatuꝫ. imo de ratione locati est ꝙ possit moueri loco existēte imobili qđ nō posset cotingere si esset loc' quid cōtinuum cum eo amplius. tertia ratio est q: cuꝫ nō diuisum sit contentuꝫ a continente:tunc dicit esse in eo sicut pars in toto ut sicut visus in oculo que est pars formalis ei':aut sicut man' i corpore que est pars quātitatiua ipsi':sed cum diuisum est cōtentum a continente. tunc est in eo ut aqua in toto i.in uase ut vinum in cipho. Cum ergo locatuꝫ nō sit in loco sicut manus in corpore: q: manus non mouetur in corpore sed cum corpore: sed si sit locatuꝫ in loco sicut aqua in cado que mouetur in cado:quia aqua nō est continua cado sed cōtigua: sequit ꝙ locus nō sit cōtinuus sed ꝯtiguus. ℭ Notandū aūt hec quatuor preambula deseruire ad inuestigandum quidditatem loci. Si enim uolum' scire quid est locus oportet nos scire quare queritur locus qđ fecit preambulum primum. oportet etiam scire quorum est locus per se ꝛ quorum per accidēs qđ fecit ꝑambuluꝫ scđm. ꝛ quō accipitur locus communis ꝛ quomodo proprius qđ faciebat preambulū tertiū. ꝛ q̄rto sciēdū est quō se ha-

bet loc' ad locatū utrū sit ɔtinu' uel ɔtiguus ei qd̄ declaratum fuit per preambulum quartum.

Lectio.VI.

i Am igitur manifestuz ex his quid locus. uere eniz quatuor sunt: quorum necesse est locum vnum aliquid esse. Aut eniz forma. aut materia est aut spatium aliquod in medio extremorum aut extrema: sed non est spatium ullum preter impositi corporis magnitudinem. Horum autem quod tria non contingat esse: manifestuz est.

¶ Premissis preambulis ad inuestigādū qdditatē loci. in parte ista incipit inuestigare de qdditate ei' circa qd̄ duo facit: q: p̄ inuestigat qd nō est loc'. 2° qd est loc' ibi⌊ si igit nihil hoꝝ.⌋ Circa p̄muz duo facit: q: p̄ ɔtinuat se ad dicēda. 2° exequit de intēto ibi⌊ sed pp illd̄.⌋ ¶ Ad euidētiā aūt p̄me ptis sciendū q ut supius tāgebat de loco fuerūt tres male opiones: q̄ruz vna fuit q loc' eēt mā. alia q eēt forma. tertia q eēt spatiū inter latera corpis cōtinētis. q̄rta vo opinio fuit Aristo. s. q loc' esset supficies corpis ɔtinētis. ideo phs ait q manifestum est ex his. i. ex opinionib' iam dictis qd sit loc'. he enim q̄tuor sunt quoꝝ vnū aliqd vr̄ esse. aut enim est forma aut mā aut spatiū aliqd̄ in medio extremoꝝ. i. aut est spatiū contentum in medio inter extremitates. i. inter supficiē corpis ɔtinētis. aut q̄rto loc' est extrema. i. extremitas siue supficies corporis cōtinētis. Sed nullū est spatiū p̄ter magnitudinē corpis interpositi. subdit aūt q manifestū est q tria hoꝝ nō cōtingat esse locū. neqꝫ enim est mā neqꝫ forma neqꝫ spatiū. relinquit igit q̄rtū videlicet q sit extremitas uel q sit supficies corpis ɔtinētis. ¶ Notādū aūt q dicit forte locū eē vnū ex q̄tuor: q: nōdū plene manifestū est quid illoruz sit loc'. iō sub dubitatione de eo loquimur. ¶ Notandū ēt q esse aliqd̄ spatiū uel esse aliquā magnitudinē intra latera corpis cōtinentis est uez ꝛ nō est uerū. uerū est enim itra latera h'i corpis esse dimēsiōes ꝛ magnitudies corpis locati: sꝫ q p̄ter h'i dimēsiōes ꝛ p̄ter h'i magnitudinē sit ibi magnitudo alia sepata a magnitudine locati ut ponebāt antiqui est ipossibile. iō ait nullū eē spatiū. s. sepatum uel magnitudinē sepatā p̄ter magnitudinē corpis iterpositi. Si enim uas sit plenū aqua inter latera uasis nō sūt alie dimēsiones p̄ter dimēsiones aq̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed propter id quod continet: videtur forma esse. In eodem eniz sunt extrema continentis ꝛ contenti. Sunt quidem igitur utraqꝫ termini: sed non eiusdem: sed species quidam rei. Locus autem continentis corporis.

¶ Exequitur de intēto circa qd̄ tria facit: q: p̄ ostendit q locus nō est forma. scd̄o q nō est spatiū. tertio q nō est mā. 2° ibi⌊ sed ex eo qd̄ mutat.⌋ 3° ibi⌊ ꝛ mā aūt.⌋ Dicit ergo q ꝓpter illd̄ qd̄ loc' cōtinet vr̄ esse forma cū forme sit ɔtinere. q aūt locus ɔtineat patet: q: extrema. i. ultima corpis ɔtinētis ꝛ ɔtenti sunt in eodē. i. sunt simul. locatū eni nō se extēdit extra locū suū ut supficies locati est simul cū ipso loco siue est simul cū supficie locātis quod nō eēt nisi loc' terminat locatū ꝛ ɔtineret ipm. sꝫ q̄ loc' cōtineat ꝛ sit termin' nō tñ est forma: q: nō est eodē mō termin' sicut illa. ideo ait. sūt igit termini utraqꝫ. s. loc' ꝛ forma sed nō eiusdē: sꝫ spēs. i. forma est termin' rei ɔtēte. loc' aūt est termin' corpis ɔtinētis. forma eni est in eo cui' est forma: sed locus nō est in eo cuius est loc': q: nō est ut in subiecto in corpe locato sed in locante. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed ex eo q mutatur multotiens manente continente contentum ꝛ diuisum: ut ex uase aqua: ipsum mediuz esse aliqd videtur spatiuz: tanq̄ aliqd sit preter corpus quod transfertur.

¶ Ostēdit q loc' nō est h'i spatiuz ut ponebāt antiqui circa qd̄ duo facit: q: p̄ ostendit vñ mouebant antiq ad dicēdū locū eē tale spatiū. scd̄o arguit in ɔ̄riū ostēdēs q loc' tale spatium esse non possit ibi⌊ hoc aūt nō est.⌋ Dicit ergo q ex eo q manente ɔtinente ut manēte uase cōtētuz ꝛ diuisum mutat multotiēs ut ex uase exit aq̄ ꝛ intrabit ibi aer ꝛ ecōuerso: q: ergo ita est videt loc' eē ipm mediū ꝛ esse aliqd qd̄ est spatiū inter latera corpis ɔtinētis tanq̄ huiusmodi spatiū sit aliqd p̄ter corp' qd̄ trāsfertur. i. p̄ter corp' locatū. ¶ Notādū autē q q: non vr̄ moueri loc' pp mutationez locati cū antiqui viderēt trāsmutare corpa adinuicē: q: in eodē cōtinēte intra latera eiusdē uasis aliqñ videbāt esse aerē aliqñ aquā posuerūt illd̄ spatiū mediū iter latera continētis eē locū qd̄ dicebāt nō trāsmutari ꝓpter trāsmutationē corpoꝝ ɔtētoꝝ. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hoc autem non est: sed contingens incidit corpus eorum que transferuntur: ꝛ que se apta nata sunt contingere. Si autem aliquid esset spatium aptum natum ꝛ manens in eodē loco: infiniti utiqꝫ eēnt loci. Distante enim aere ꝛ aqua idem facient omnes partes in toto: quod quidē omnis aqua in uase.

¶ Ondit locū nō esse huiusmodi spatiū sepatū circa qd̄ duo facit sm̄ q ad duo incōueniētia adducit si loc' ponat eē h'i spatiū. 2ᵐ ibi⌊ simul aūt est.⌋ Dicit ergo hoc aūt nō est videlicet q loc' sit tale spatiuz: sed icidit ɔtingēs corp'. i. aliqd̄ corp' eoꝝ que trāsferunt ꝛ que sūt se apta nata ɔtingere. inter latera q̄ corpis ɔtinētis nō sūt aliq̄ dimēsiōes p̄ter dimēsiōes corpis ɔtigētis siue corpis locati qd̄ trāsfert sm̄ locū. nō ergo loc' est h'i dimēsiones ul' h'i spatiū. sed si eēt aliqd̄ spatiū manens in eodē loco qd̄ eēt aptū natū per se existere p̄ter dimēsiones locati ut ponebāt antiqui dicētes tale spatiū esse locuz hoc posito sequeret hꝫ incōueniens q infiniti utiqꝫ eēnt loci: q: trāsmutāte aere ꝛ aq̄ idē faciunt oēs ptes in toto qd̄ qdē facit ois aq̄. i. tota aq̄ in uase. nā sm̄ hāc hipothesim rn̄debit locus oib' ptib' sicut toti: q: ergo in toto sunt infinite partes infiniti erūt loci in actu qd̄ est inconueniēs. ¶ Dubitaret forte aliqs vñ sequit hec ɔ̄ntia q si locus esset dimensiones uel spatium separatum q essent infiniti loci ꝛ q responderet locus cuilibet parti sicut ꝛ

totí. Dicendū ꝙ hanc consequentiam dupliciter
declarare possumus primo sic. nunq̃ dimēsiones
alias dimensiones subintrant nisi eas separent ⁊
diuident. si enim dimensiones claui subintrarent
dimēsiones cere oporteret ꝙ cera in suis partibus
pateretur dimēsionem ⁊ scissuram. Si ergo totali
ter dimēsiones alique dimēsiones alias subintra-
rēt totaliter eas separent ⁊ diuiderēt. ꝑpter qḋ si
locꝰ eēt hꝰ dimēsiones: qꝛ hoc posito dimēsiones il
le totaliter sbintrarēt dimēsiones locati oporteret
locatū totalr̄ diuidi. diuideret ergo locatū pp̄ di-
mensiones subintrantes in ipꝫ in tot ptes in quot
diuisibile eēt: qꝛ ergo diuisibile est in ptes īfinitas
si locus esset tales dimēsiones de quolibet locato
fierēt actu īfinite ptes: qꝛ ergo pti sepate a toto de
bet locꝰ in actu eēnt infiniti loci ⁊ hoc facerēt oēs
ptes in toto qḋ facit oīs aq̃ in uase: qꝛ sicut tota aq̃
hēt esse sepatum a uase ⁊ debet ei per se locꝰ sicut
q̄libet pars habēt esse sepatuꝫ a toto ⁊ deberet ei
per se locꝰ. essent ergo īfiniti loci pp̄ infinitas ptes.
¶ Aduertēdū aūt ꝙ ponētes locū eē huiusmodi
dimēsiones ꝯdictoria ponūt. nā cū dimēsiōes per
se dimēsionibꝰ resistāt ⁊ nunq̃ dimēsio dimēsionē
igrediat qḋ patiat sectū eā nisi illā separet ⁊ diui-
dat si spatiū esset hꝰ dimēsiones: dimensiones ille
igrederent dimēsiones locati: ⁊ qꝛ totalr̄ subintra
rēt eas totaliter diuiderēt locatū in tot ptes in q̄t
diuisibile eēt. eo ergo ꝙ spatiū ponat eē huiusmo
di dimensiones ponit ꝙ dicta diuisio fiat ⁊ ponit
ꝙ dimēsiones ille dimēsionibꝰ locati resistāt: quia
vo dictū spatiū dicit esse locus cū locꝰ sit simul cū
locato erūt dimēsiones illiꝰ spatij simul cū dimen-
sionibus corpis locati propter qḋ sequit ꝙ fiat di
cta sepatio ⁊ ꝙ nō fiat uez: qꝛ semp ponētes falsū
implicant aliquo modo ꝯdictoria: qꝛ uel dicūt eē
qḋ non est uel non esse qḋ est licebit sic opponētes
ipugnare ex qualibet pte ꝯdictionis cū utrāq; po
nāt. poterimꝰ ergo arguere ꝯtra ponētes locū esse
dimēsiones sepatas ꝙ sint infiniti loci: qꝛ ad hanc
positionē ſm vnū modū cōcludēdi sequit locatuꝫ
diuidi in infinitas partes ⁊ esse īfinita loca ꝑpter
īfinitatē partiū. secūda via sic patet: qꝛ res est in
loco per quātitatē suam ⁊ per dimēsiones suas. si
cut ḡ loq̄mur de dimēsionibꝰ ⁊ de q̄ntitate rei sic
debemus loqui de loco eiꝰ. in quolibet eniꝫ corpe
possumus distinguē dimēsiones in actu ⁊ in potē
tia. dimēsiōes eniꝫ totiꝰ ut sūt vident dicere q̄d in
actu. Sed dimēsiones partiū ut partiū sunt viden
tur dicere q̄d in potētia. supficies enim ꝯtinens to
tū est supficies in actu. Sed supficies ꝯtinēs par-
tē est q̄d in potētia. ptꝰ eniꝫ q̄ꝫ pars sit diuisa a suo
toto nō est signare supficiē aliquā in actu que ꝓ ⁊
imediate sit ꝯtētiua partis. pōt tñ fieri huiusmodi
supficies in actu per diuisionē ꝯtinui. sicut eniꝫ ex
diuisiōe linee fiūt pūcta in actu sic ex diuisiōe cor
poris fiūt supficies in actu ⁊ facta diuisione est si
gnare supficiē in actu ꝯtētiuā ptis que ante diuisio
nem nō erat in actu sed in potentia. hinc est ḡ ꝙ qꝛ
locꝰ ſm v̇itatē est supficies corpis ꝯtinentis: qꝛ ta-
lis supficies solū applicat supficiei ultime corpis
locati que est supficies in actu locus in actu debet
ipsi toti: qꝛ illa supficies ad quā applicat locꝰ non
respicit partes ſm ꝙ hꝰ. sed magis respicit ipsum
totū. partes enim q̄ꝫdiu sunt cōtinue toti nō sūt in
loco in actu: sed in potētia: qꝛ nō habēt supficiem
actu cōtinētem eas ad quā locꝰ actu applicari pos-
sit. sed si locꝰ eēt dimēsiones sepate: qꝛ dimēsiones
ille totalr̄ subingrederent dimēsiones locati ⁊ ap
plicarēt se nō solū dimēsionibꝰ in actu: sed ēt dimē
sionibꝰ in potētia seq̄ret ꝙ ipsis ptibꝰ per se respō
deret locꝰ quarū est habere dimēsiones in potētia:
iō phūs ait ꝙ hoc facerēt ptes in toto qḋ tota aqua
in uase: qꝛ sicut toti aque respōderet per se locꝰ sic
si locꝰ esset hꝰ dimēsiōes cuilibet pti r̄nderet locꝰ
cū ostēsuꝫ sit hac positiōe posita locū applicari nō
solū dimēsionibꝰ in actu ſꝫ ēt in potētia. r̄ndebit ḡ
locꝰ ꝑ se ptibꝰ existibꝰ in potētia: ⁊ qꝛ īfinite sūt ta-
les ptes infiniti erunt loci. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Simul autem erit ⁊ locus transmutās quare erit loci alius locus. Et multi loci simul erunt.**

¶ Adducit scḋꝫ icōueniēs cōtra positionē factā. cir
ca qḋ duo facit: qꝛ ꝓ facit qḋ dictū est. scḋo remo
uet q̄sdam cauillationes possibiles fieri circa de-
terminata ibi [nō est aūt.] Dicit ergo ꝙ si ponat
locꝰ esse huiusmodi spatiū ul' eē hꝰ dimēsiones si-
mul cū dicto icōuenienti videlicet ꝙ erūt īfiniti lo
ci erit aliud incōueniēs. s. ꝙ locꝰ erit trāsmutās. s.
erit q̄d mobile q̄re loci erit locꝰ ⁊ mlti loci erūt si-
mul qḋ est incōueniēs. ¶ Dubitaret forte aliq̄s si
locꝰ esset hꝰ spatiuꝫ uel si eēt dimēsiones separate
utrū esset trāsmutās uel utrū esset q̄d mobile. Di-
cēdum ꝙ ſm eē q̄ntuꝫ nō separatur a quali nec est
dare dimēsiones separatas ſm esse a materia sen-
sibili: qꝛ si hoc eēt tūc mathematica sciētia que est
de quāto ſꝫ qḋ huiusmodi nō solū esset de abstra
ctis ſꝫ cōsiderationem: sed etiā ſm esse. modus er
go mathematicꝰ ⁊ mathematicus essent paris ab
stractionis qḋ est icōueniēs. nō solū igit huiusmo
di dimēsiones nō sunt locus: sed etiā nō est ponē
tales dimēsiones sicut ponebāt antiq. tamē si eēt
dare tales dimēsiones infra latera corpis cōtinē-
tis moto corpe cōtinente mouerent dimensiones
ꝑdicte. ¶ Ulterius forte dubitaret aliq̄s utrū ex
hoc sequeret ꝙ loci esset locꝰ ⁊ ꝙ multi loci essent
simul. Dicendū ꝙ ponere tales dimēsiones esse lo
cū nihil est aliḋ q̄ꝫ dicere corpꝰ mathematicū esse
locū. mathematicis aūt ut dicit in de gñatione ca
pitulo de tactu. debet tactꝰ ⁊ locus: uerūtamē si-
cut existunt mathematica sic debet eis locꝰ: qꝛ si
mathematica nō sūt sepata ſm esse sed solū ſm in-
tellectū ⁊ imaginationē nō debet eis locꝰ nisi ima
ginatꝰ. sed si v̇o existerēt sepata ſm esse ⁊ uere sūt
mobilia uere debet eis locus. sicut ergo aqua exi-
stēte in uase ꝑter dimēsiones aque ponimꝰ inter la
tera uasis quasdā dimēsiones sepatas que sūt lo
cus ipsius aque sic ꝑter illas dimēsiones sepatas
oportebit nos dare tertias dimēsiones que sint lo
cus illaꝝ dimēsionū sepataꝝ cū ostēsum sit ꝙ illis
dimēsionibꝰ cōpetit habē locū nō solum imagina-
tū sed etiā uerū ⁊ existentē. erit ergo loci locus ⁊
multi loci erūt simul. imo īfiniti loci erūt simul qꝛ
si sic posuerimꝰ locū esse hꝰ spatiū uel hꝰ dimēsio
nes sicut ꝑter dimēsiones aque damꝰ alias dimē
siones que sint locꝰ eiꝰ sic ⁊ in illis dimēsionibꝰ da
bimꝰ alias dimēsiones ⁊ aliju alias ⁊ sic in īfinitū.
¶ Notandū ergo ꝙ tā per ꝓmū inconueniens q̄ꝫ
etiā per istud cōcludit infinitas locoꝝ. aliter tamē
⁊ aliter: quia primo ꝯcludebat huiusmodi īfinitas

quia ponendo locũ esse huiusmodi spatium seque batur q̃ partib⁹ debebatur locus sicut ⁊ toti. hic autem concluditur talis infinitas: quia hoc posito sequitur q̃ loci sit loc⁹ q̃re ratio loci ibit in infinitũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nõ est autẽ alius locus partis in quo mouetur: cum totum uas trãsmutatur: sed idem in quo enim est commutatur aer ⁊ aqua aut partes aque. Sed nõ in quo fiunt loco: qui pars est loci: qui est locus totius celi.

¶ Remouet quasdã cauillatiões possibiles fieri circa determinata. Cauillaret eni forte aliqs dicens q̃ de loco loquẽdo sm opinionẽ phi oportet ponere infinitatẽ locoꝝ cum qõlibet corpus cõtinuũ habeat infinitas ptes. Ad hoc ergo remouendũ ait q̃ cuz totũ uas transmutatur nõ est ali⁹ locus partis q̃ locus in quo mouetur totũ idest q̃ locus totius: sed idem. ⁊ q2 dixerat uas trãsmutari ne aliqs crederet locũ esse trãsmutabilẽ ostẽdit quõ trãsmutatur dicẽs q̃ cũ mutatur idest trãsmutatur supple uas uel corp⁹ cõtinẽs in quo est aer ⁊ aqua: aut partes aque sed nõ. s. mutatur in quo loco fuerũt qui locus est pars loci qui est loc⁹ toti⁹ celi. mutatur ergo loc⁹ mãliter: q2 trãsmutari põt uas uel corp⁹ aliqõ cõtinẽs. Sed nõ trãsmutatur loc⁹ ut loc⁹ est siue formaliter: q2 ordo ad celũ uel ordo ad vniuersum qõ est formale in loco est qd imobile. ¶ Notãdum ergo q̃ q2 sm opinionẽ phi ⁊ sm ueritatem ptibus nõ respõdet locus in actu nisi locus toti⁹ ppter infinitatez partiũ nõ possumus arguere infinitatẽ locorum sicut arguebam⁹ cõtra ponẽtes locuz esse spatium sm qõ sequebatur q̃ partib⁹ sm q̃ huiusmodi deberetur locus. Rursus q2 locus formaliter est immobilis nõ possum⁹ arguere q̃ loci sit locus. ne ergo aliqs cauillaret contra phm q̃ esset locoꝝ infinitas ppter infinitatem partiũ: ⁊ q2 loci esset loc⁹ ppter imobilitatem loci. ideo ut tales cauillationes remoueat ostẽdit q̃ partib⁹ non debetur locus actu nisi ratione toti⁹. ⁊ q̃ locus est imobilis formaliter ⁊ per se lz mãliter ⁊ per accidens transmutari possit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et materia autem videtur utiq3 esse locus: si in quiescenti aliquis cõsideraret ⁊ nõ in separato sed continuo. Sicut enim si alteratur. est hoc quidem nunc utiq3 album. nunc autem nigrum: ⁊ nunc quidẽ durum. oliz autem molle. Unde dicim⁹ aliquid esse materiam sic ⁊ locus per talem quandam videtur esse fantasiã. Ueruntamen illud quidem quoniaz qõ nũc est aqua: prius erat aer. Locus autem q2 ubi nunc est aqua: ibi erat aer.

¶ Ostẽdit q̃ locus nõ est mã. circa qõ duo facit: q2 p̃ ostendit vnde moueri poterãt ponẽtes locũ esse mãm. secũdo arguit in 9rium ostẽdẽs q̃ locus nõ possit esse mã ibi [Sed mã qdem.] Dicit ergo q̃ locus uñq3 videtur esse mã si aliqs cõsideret in quiescenti non separato sed continuo. ¶ Q2 aũt locus videatur eẽ materia patet. q2 sicut si alteretur aliquid hoc idez qõ nunc est albũ. nũc aũt idest postea est nigruz. sicut aũt qõ nũc est duruz olim fuit molle. vnde ppter talem trãsmutationẽ formarũ dicim⁹ aliquid esse materiã sicut ⁊ loc⁹ per talem quandã fantasiaz idest apparentiã videtur aliquid esse loc⁹: q2 ergo quodãmodo est silis modus uenãdi locũ ⁊ materiam: q2 transmutatio fecit scire aliqd esse utrũq3. ideo opinati sunt aliqui locũ esse mãm: ⁊ q2 nõ eadem trãsmutatio facit nos scire esse aliqd locum ⁊ mãm. ideo subdit q̃ uerũtamẽ supple sz transmutationez mãlem qõ nũc est aqua p̃us erat aer. locus aũt est idest sm trãsmutationẽ localem ubi nũc est aq̃ pri⁹ ibi erat aer. ¶ Notãdũ aũt q̃ ait q̃ locus videtur esse materia si aliqs cõsideret in quiescẽte: q2 sicut locus quodãmodo quiescere dr̃ q2 ipse manens imobilis fit in eo trãsmutatio corpoꝝ: sic ⁊ mã quodãmõ dr̃ quiescẽ: q2 ipsa manẽs igenerabilis ⁊ icorruptibilis fit in ea gñatio ⁊ corruptio alioꝝ. ¶ Notãdũ etiã q̃ dicit in continuo nõ sepato q2 mã in hoc differt a loco: q2 loc⁹ est qd sepatum ab eo cui⁹ est loc⁹. mã uo nõ est qd sepatũ ab eo cui⁹ est mã. si ergo loc⁹ debet apparere mã non debet fieri 9sideratio in sepato: q2 mã non est quid separatum. ¶ Notãdũ etiam q̃ q2 trãsmutatio sm mãz est transmutatio formaꝝ. trãsmutatio uo sm locum est trãsmutatio corpoꝝ. ideo mãlis transmutatio differt a locali: q2 sm trãsmutationẽ mãlẽ nõ dicitur ubi p̃us erat aer ibi postea est aqua: q2 aer ⁊ aq̃ nõ dicũt solã formã sed notant ipz cõpositũ. sm ergo hãc trãsmutationẽ dici põt q̃ mã que p̃us erat sub forma aeris postea fit sub forma aque: uel qõ p̃us erat aer postea fit aqua. Sed sz trãsmutationẽ localẽ ubi est trãsmutatio ipsoꝝ cõpositoꝝ uel ipsoꝝ corpoꝝ competenter dicitur q̃ ubi prius erat aqua ibi postea est aer: ⁊ ecõuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed materia quidem sicut dictuz est in prioribus neq3 diuisa est a re: neq3 continet rem. locus autem utraq3.

¶ Arguit 9rium ostẽdẽs locũ nõ esse mãm dicẽs q̃ mã quidem sicut dictũ est in p̃orib⁹ neq3 diuisa est a re neq3 9tinet. loc⁹ aũt est ut supra. nõ igitur eẽ põt q̃ locus sit mã ppter utraq3 hec q2. s. habet rõnez 9tinẽtis ⁊ est qd sepatuz ab eo cui⁹ est loc⁹. mã uo habet rationem contenti ⁊ non est qd diuisum ab eo cuius est materia.

Lectio. VII.

Si igitur nihil horum trium locus est: neq3 species: neq3 materia: neq3 spatiuz aliquod: sed semper est alterum preter id quod est rei distantia: necesse est locum esse reliquum de quatuor continentis terminuz corporis. Dico autem contentum corpus qõ mouetur sm loci mutationem.

¶ Postq̃ phs ostẽdit qd nõ est loc⁹: q2 nõ est aliqõ dictoꝝ triũ: q2 non est mã nec forma nec spatiũ. in pte ista uenatur qd est loc⁹: q2 est q̃rtũ. vz. terminus corpis 9tinẽtis. in uenãdo aũt qd est loc⁹ duo. s. q2 p̃ uenatur ptes qdditatis ei⁹ siue diffinitionis ipsi⁹. 2⁰ 9cludit diffinitionẽ ei⁹ tanq̃ uenatã ibi [q̃re terminu⁹ 9tinẽtis.] diffõ aũt loci hec est q̃ loc⁹ ẽ termin⁹

ptinētis imo^lis pmū. In hac autē diffōne est aliqd mäle aliqd formale. Nā totum hoc videlicet termin⁹ ptinentis pmū est q̈si mäle in loco. qd ṽo additur imobilis est q̈si formale in eo. Nā ordo ad vniuersū pp quē ordinē loc⁹ hēt imobilitatem est q̈si qd formale in loco. duo ergo facit: q: p̊ uenaf illud qd est mäle in loco. 2° id qd est formale ibi [videt aūt magnū.] Dicit ergo q̈ si loc⁹ nihil est hoꝝ triū: q: neq̈ spēs neq̈ mä neq̈ spatium aliqd qd est alterum pter id qd est rei distātia. i. rei locate ꝛ cōtēte que distat. i. differt ab huiusmodi spatio. Si ḡ loc⁹ nō est tale spatiū differēs a re locata neq̈ est mä neq̈ forma necesse est locum esse reliquū q̈tuor. s. terminum corpis ptinētis: ptinētis supple corp⁹ ptentū vel corp⁹ locatum ꝛ exponit se qd appellat corp⁹ locatū vel ptētum. dicit q̈ corp⁹ ptētū est qd mouet ſm loci mutationē. sicut enim de rōne loci est q̈ sit qd imobile sic de rōne locati ꝛ ptēti est q̈ moueat ſm loci mutationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Videt aūt magnū aliqd ꝛ difficile accipi qd est locus: ꝛ propter hoc qd apparet eē materia ꝛ forma: ꝛ propter hoc qdē q̈ in quiescente ꝛ continente fit transmutatio eius quod fert: ptigere eni videt eē spatium medium aliud aliquid amotis magnitudinibus. proficit autem aliqd ꝛ aer: ꝛ apparens icorporeus esse. Videtur eni non solum termin⁹ vasis esse locus: sed ꝛ qd est medium tanq̈ vacuum.

¶ Venat id qd est formale in loco circa qd duo facit q: p̊ ait esse difficile ꝛ magnū accipe qd est loc⁹. secūdo pmissa difficultate circa qdditatē loci investigat id qd est formale in qdditate loci. videlicet q̈ loc⁹ est qd imobile ibi [est aūt sicut vas.] Dicit ergo q̈ videt aliqd magnum ꝛ difficile accipi locus idest accipe qd sit loc⁹ ut habet alia lr̃a ppter hoc q̈ loc⁹ apparet esse mä ꝛ forma ꝛ ppter hoc etiam q̈ incōtinēti ꝛ quiescēti fit trāsmutatio ei⁹ qd fert. ideo videt ptingere locū esse spatiū medium qd est aliqd aliud a magnitudinib⁹ motis: q: ergo loc⁹ cōuenit cū mä ꝛ forma ꝛ spatio difficile est accipere qdditatem ei⁹ ꝛ addit q̈ pficit aūt aliqd. i. iuuat ꝛ inducit ad hoc q̈ loc⁹ videat esse spatiū aer qui est apparēs esse incorpore⁹. videt enim ex hoc loc⁹ non solum esse terminus vasis. i. superficies vasis. sed eē id qd est mediū tanq̈ vacuū. ¶ Notandū aūt q̈ supficialiter cōsiderādo de loco cū cōsideram⁹ in vase quiescente pleno aere: q: in illo spatio in quo est aer recipit aqua videt loc⁹ esse illud spatium qd est mediū inter latera vasis. imo q: aer habet q̈litates valde insensibiles hoies sensibiles plenum aere reputant vacuum. pficit ḡ aer ad hoc q̈ loc⁹ videat eē spatiū: q: aer qui est inter latera vasis qui pp sui icorporeitatē. i. isensibilitatē credit esse spatiū vacuū: q: ille talis aer vr̃ esse loc⁹. ideo loc⁹ credit esse tale spatiū medium. q: enim intrāte aq̈ in vase non videm⁹ ide exire aerē. idē credim⁹ esse locū vacuum ꝛ spatium aere plenū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Est autem sicut vas locus transmutabilis: sic locus vas imobile: vnde cū quidē in eo qd mouetur moueatur: ꝛ mutetur quod intus: ut in flumine nauis: tanq̈ vase uertitur magis q̈ loco ptinēti: vult autem imobilis locus esse. Unde ois fluui⁹ magis locus est: q: imobilis omnis.

¶ Venat qd est formale in loco videlicet q̈ loc⁹ est qd imobile dicēs q̈ sicut vas est loc⁹ trāsmutabilis sic ꝛ loc⁹ est vas imobile. vñ cū in eo qd mouet moueat ꝛ mutet aliqd qd est intus ut im⁹ in amne idest int⁹ in flumine nauis. Nauis enim cū mouet itus in amne vel itus in flumine cū ipm flumen sit qd mobile mouet itus in eo qd mouet. Cum ergo ita est nauis utit supra toto flumine tanq̈ vase. i. tanq̈ loco magis q̈ loco ptinēti. vr̃ eni tot⁹ fluui⁹ magis esse locus nauis q̈ illa ps fluuij ptinēs nauē. ideo subdit q̈ locus vult esse imobilis. vñ ois terminus. i. tot⁹ termin⁹ vel totus fluuius ut habet alia littera magis est loc⁹ nauis q̈ pars fluuij: q: partes fluuij mouentur. Sed ois idest tot⁹ fluui⁹ est quodāmō imobilis. ¶ Notādū autē q̈ vas ꝛ qdlibet corp⁹ cōtinēs ut supra tāgebat noiat locū mäliter solū: ꝛ q: loc⁹ mäliter transmutat iō vas dicit esse loc⁹ nō quocūq̈ mō: sed loc⁹ trāsmutabilis. locus ṽo dicit esse vas imobile: q: locus nō nominat vas vel corp⁹ cōtinēs absolute sed noiat ipsum ut habet ordinē ad vniuersum: q: ergo ex tali ordine ptrahit locus imobilitatem. ideo sicut vas est loc⁹ transmutabilis q: noiat locum solū mäliter sic loc⁹ formaliter ꝛ ut est vas immobile: q: est ut vas habēs ordinem ad vniuersum ex quo ordine immobilitatem trahit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare terminus continentis imobilis primum hic est locus.

¶ Ex his que dixerat pcludit diffinitionē loci tanq̈ venatam. circa quod duo facit: q: p̊ cōcludit hui⁹ diffinitionē. secūdo manifestat mēbra posita in huiusmodi diffinitionē ibi [ꝛ pp hoc manifestū est.] Dicit ergo q̈ hoc est loc⁹ idest hoc est diffinitio loci videlicet q̈ est terminus continētis immobilis primū. ¶ Notandū aūt q̈ locus est termin⁹ idest supficies ptinētis imobilis. nō supficies quelibet sed supficies illa que primū ꝛ imediate attingit ipsum locatū. tria ergo sunt de rōne loci videlicet q̈ sit supficies cōtinēs. q̈ sit qd imobile. ꝛ tertio q̈ p̊ ꝛ imediate attingat ipm locatū. ¶ Dubitaret forte aliqs de quidditate loci. ꝛ pmo dubitari pōt de genere loci in quo genere sit loc⁹ videt q̈ sit in genere q̈litatis. nā si locus habet quandā ṽtutē ꝛ potētiam saluatiuā cum hoc ptineat ad nālem potentiam vel ipotētiam que est scđa species qualitatis videtur q̈ locus sit in genere qualitatis ꝛ nō quātitatis cū quātum ſm q̈ huiusmodi nō videat dicē qd saluatiuum. ¶ Ampli⁹ videt q̈ loc⁹ sit in genere relationis cum dicat relatiue ad locatū. in ptrariū est phs qui in predicamētis collocat locum in genere q̈titatis etiā in hoc libro cū dicat locū eē supficiem ꝛ terminum corpis cōtinētis reponit ipsum in gñe quātitatis. Dicendū q̈ quidā dixerūt locum esse in gñe quātitatis ꝛ qualitatis: q: ut est termin⁹ supficies ptinet ad quātitatem ſ3 ut dicit ṽtutē quādam saluatiuam ptinet ad q̈litatē: sed istud stare nō pōt: q: vnū ꝛ idem formaliter ad diuersa pdicamēta pertinere nō pōt cū diuersoꝝ generum ꝛ nō subalternatim positoꝝ diuerse sunt spēs ꝛ diñe locus.

ergo sumpt⁹ formaliter ⁊ ut loc⁹ est ad diuersa p̄-
dicamēta pertinere non pōt. Dicam⁹ igit̄ ꝙ quātū
dupl'r pōt cōsiderari uel ut q̄tū uel ut est termin⁹
corp⁹ nālis. p̄mo modo ptinet considerare de quā
to ad mathematicū. secūdo ad nālem. q̄tum ergo
ƀz cōsiderationē mathematicā nō habet ꝙ saluet
nec ꝙ corrūpat. Sed quātū nāle ɔsequi bēt salus
⁊ corruptio. Nam ƀm quātitatē sic sumptū sumū
tur debitus ordo debita distātia ad h⁹' sēsibile. q̄
tū ergo ut est de cōsideratione naturalis nō est qd
abstractū a materia sensibili. q̄ ergo ƀz ꝙ accipit̄
alia ⁊ alia distantia ab orbe ⁊ ƀm ꝙ aliqd cōtinet̄
alio ⁊ alio termino corporis nālis potest cōsequi
salutē ⁊ corruptionez ideo locus bēt vim saluatiuā
si sit ꝓpri⁹. ⁊ vim corruptiuaz si sit alicui⁹. ꝓut eni
res habent aliam ⁊ aliā naturam habēt saluari in
alia ⁊ alia distantia ab orbe. locus ergo q̄ termi-
nus ⁊ superficies est quātitas est. Q̄ŏ aūt habet
virtutē saluatiuaz uel corruptiuā hoc nō est ut est
quid mathematicum sed ut est quid nāle ⁊ ut dicit
quid cōiunctū qualitatib⁹ actiuis ⁊ passiuis uel ut
dicit determinatā distantiā ab orbe. ⁊ per hoc pa-
tet solutio ad p̄mū: q̄ nō est incōueniēs aliqd eē in
genere quātitatis ⁊ tū modo quo dictū est habere
virtutē saluatiuā ⁊ corruptiuā. Quod v̄o addeba
tur ꝙ loc⁹ est in predicamēto relationis. dicēdū ꝙ
ut alibi diffusius dixim⁹ incōueniēs nō est rē vni⁹
predicamēti habere modū alteri⁹ predicamēti ut
forma substantialis que pertinet ad p̄dicamentuz
substantie habet quēdam modū qualē inq̄tū non
per se existit ⁊ oīa uľia nō significant qd per modū
quid q̄ nō significant hoc aliquid sed magis signi
ficat quale quid .i. significant qd per modū qualis
sicut ergo qŏ nō est in predicamēto qualitatis ha-
bet quēdā modū quale: sic qŏ nō est in predicamē
to relationis habere pōt quēdā modū relatiuū ⁊
talia sunt relatiua ƀm dici. hoc modo locus est qd
relatiuū qui ƀm eē est in predicamēto quantitatis
bēt tū quēdā modū relatiuū per cōparationē quā
habet ad locatū uel per ordinē quē bēt ad vniuer-
sū. ℭ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis de eo qŏ est
formale in loco. videlicet de immobilitate ei⁹ utrū
loc⁹ sit qd imobile. videt̄ ꝙ nō: q̄ mota remouet̄
qcqd est in ipsa. Cū ergo loc⁹ sit in corpore locāte
tanq̄ in subiecto moto huiusmodi corpore moue-
bit̄ ⁊ loc⁹. Dicēdum ꝙ loc⁹ ƀm quosdā est imobi-
lis per se mouet̄ tū per accidēs. Sed si ph̄m salua
re volum⁹ cogimur dicere locū ƀm ꝙ huiusmodi
esse qd imobile nō solū per se sed ēt per accidens.
Naz supra ꝓbauit ph̄s locū nō esse materiā neq̄
formā q̄ loc⁹ est quid immobile. materia aūt ⁊ for
ma dicūt qd mobile. Cū ergo in mā neq̄ foīa per
se moueri possūt nō sufficit ad habēdā mētē ph̄i di
cere locū eē imobilē per se: mobilē v̄o per accidens.
Sciendū igit̄ ꝙ ut pōt patere per habita loc⁹ est i
mobilis formaliter. mobilis v̄o mālr̄. hoc autez
dupliciter declarare possum⁹. p̄mo sic. videm⁹ eni
ꝙ quelibet pars fluuij mouet̄ tot⁹ tamē fluius est
quodāmō imobilis: q̄ q̄diu durat cursus aquaꝝ
tādiu fluuius retinet eundē sitū. Nauis existēs in
fluuio si liget̄ ad stipitē aliquē ut non sit cū flumi-
ne fluat dicet̄ semp̄ eē in eodē loco q̄ lz semp̄ alia
⁊ alia aqua sit subter eā ⁊ lz nauis non habeat eū
dē ordinē ad totū fluuiū ꝓpter qŏ totus flui⁹ quo
dāmodo dicit̄ loc⁹ q̄ loc⁹ nauis habet quādaz im-

mobilitatē ex ordine ad totū fluuiū: sic ⁊ quelibet
pars vniuersi est mobilis: totū tū vniuersū nō mu
tat locū sed substantiā ideo locus sursū dicit̄ eē im
mobilis q̄ cōcauū orbis lune semp̄ est in eadē di
stātia ad centrū nec est in vno tp̄e plus sursū q̄ in
alio. ⁊ sicut locus sursū est imobilis sic ⁊ loc⁹ deor
sum est immobilis q̄ ad cētrū imobiliter perseue
rat. Non ergo posset intelligi ꝙ locus sursum uel
locus deorsum mutantur nisi totū vniuersū muta-
ret locuz ƀm substantiam quo posito oportet mu
tari centrum quo mutato mutaretur locus sursuz.
ex ordine ergo ad vniuersū loc⁹ bēt imutabilitatē.
Si ergo aliqs in terra quiesceret ⁊ uēto flante tol
leret̄ tot⁹ aer qui est circa ip̄z non diceret̄ mutare
locū: q̄ lz ali⁹ aer circūdaret ip̄z nec quā p̄us dice
retur tū eē in eodē loco q̄ haberet eundē ordinez
ad vniuersum. vn⁹ ergo modus inuestigandi imo
bilitatem loci sumit̄ ex immobilitate vniuersi ƀm
substantiā. secūda via ad inuestigandū huiusmodi
imobilitatē sumit̄ ex immobilitate polorū ⁊ cētri
Nam ut cōsequenter ponit̄ ideo locus est immobi
lis q̄ lz te quiescēte possit moueri aer qui est iuxta
te uel aliqŏ aliud corpus circūdans te semp̄ tamē
diceris esse in eodē loco q̄ semp̄ es in eadē distan
tia ad centrū ⁊ ad polos. hec aūt secunda via fun-
dat̄ ƀm primaz. Nam ideo poli ⁊ centri dicunt qd
imobile q̄ vniuersum nō mutat locū ƀm substanti
am. p̄ma ergo via melior est q̄ hec secūda cū ista
ex illa recipiat fulcimētū. ex his ergo patet solutio
ad quesituz. Nā cum locus materialiter sit super-
ficies corporis continentis: formale v̄o in loco sit
ordo ad vniuersū q̄ huiusmodi ordo est omnino i
mobilis: superficies v̄o illa est imobilis per se: mo-
bilis v̄o per accidēs: locus acceptus formaliter ⁊
ut loc⁹ est: est immobilis per se ⁊ per accidens: ma
terialiter v̄o potest moueri per accidens nō per se.
ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et ꝓp̄ h̄ mediū celi ⁊ ultimū ad nos cir
cularis loci mutatiōis videt̄ eē: h̄ qdē sur
sum: illŏ v̄o deorsū maxie oīb⁹ ꝓprie: q̄
h̄ qŏ semp̄ manet. Circuloꝝ eni ultimuz
silr̄ se hn̄s manet. Quare q̄m qŏ leue qdē
sursum fert̄ nā. Qŏ v̄o graue deorsum.

ℭ Declarat mēbra posita in diffinitione loci circa qŏ
tria facit. q̄ p̄mo ondit quō loc⁹ est immobilis. se-
cundo quō est termin⁹ ⁊ sup̄ficies corp̄is cōtinētis
tertio quō est huiusmodi sup̄ficies p̄ma ⁊ imedia
ta. hec eni tria sūt de ratione loci. secūdo ibi ⌊ ꝙ q
dē eni. ⌋ tertia ibi ⌊ ampli⁹ simul. ⌋ Dicit ergo ꝙ ꝓ
pter hoc q̄ locus est .s. immobilis. ideo mediū celi
i. centrū ⁊ ultimū quo ad nos .i. cōcauū orbis lune
qŏ est circularis mutationis loci .i. qŏ mouet̄ cir-
culariter videt̄ esse .s. locus. hoc quidē .s. cōcauum
lune est locus sursū illud v̄o .s. mediū celi uel cētrū
est locus deorsū. centrū ergo ⁊ cōcauū lune dicunt̄
esse locus q̄ utrūq̄ est qd imobile. ideo ait ꝙ ma-
xime ꝓpriū est omnib⁹ hoc .s. centrū semp̄ manet:
ultimū eni .i. cōcauū orbis lune circulo .i. qŏ mo-
uetur circulariter similiter se habens manet: patet
igit̄: quomodo locus habet imutabilitatē q̄ locus
deorsum habet imutabilitatē ex immobilitate cen
tri. locus v̄o sursū est immobilis q̄ orbis lune cir-
culariter mot⁹ similiter se habens est semp̄ in eadē

distantia ad centrum:q; ergo orbis lune ad quem feruntur leuia est locus sursum. centruz vo ad quē ferunt gravia est deorsuz q̈si ɔcludēdo ait q̄ leue quidem natura fertur sursum. graue vo deorsum. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Qō qdē eni ad mediū ɔtinēs deorsum est: ⁊ ipm mediū. Qō vo ad ultimū: sursū est: ⁊ ipm ultimū. Et ppter h planū vī esse quoddā: ⁊ sicut vas loc⁹ ⁊ cōtinens.

ℂ Declarat quō loc⁹ est qd cōtinēs dicēs q̄ ipm mediū ⁊ illō qō est termin⁹ ɔtinēs ad mediū est deorsum. Qō vo est ɔtinēs ad ultimū ⁊ ipm ultimū est sursū: ⁊ q: tam loc⁹ sursū q̄ deorsū est qd ɔtinens pp h loc⁹ vī esse q̄ddā planū. i. q̄daz supficies que est sicut vas ⁊ sicut cōtinēs. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Amplius simul cū re quodāmodo loc⁹ est. Simul enim finis est ⁊ locus.

ℂ Declarat tertiū qō est de rōne loci: videlicet q̄ est supficies corpis ɔtinētis nō quelibet sed imediate iō ait q̄ simul cū re locata est quodāmō loc⁹. finis eni. i. finalis ⁊ ultima supficies corpis locati ⁊ locus sūt simul. loc⁹ ḡ est non q̄libet supficies corpis ɔtinētis. Sed est illa que est simul cū locato ⁊ que pmo ⁊ imediate attingit ipm. Lectio. VIII.

c Ui qdē igit corpi inest aliqd extra corpus cōtinens ipm hoc in loco est cui vo non: nimime.

ℂ Postq̄ pħs ostēdit qd sit locus. in pte ista ostēdit vn̄ orte sunt discordie ⁊ vn̄ sumpsit originē diuersitas opinionū circa locū. ad cui⁹ evidentiā sciēdū q̄ cā quare nullus antiquoꝝ potuit attingere ad verā qdditatē loci est: q: crediderunt oīa esse in loco: eodē mō nesciuerūt distiguē quō aliq̄ sūt in loco fm totū: aliq̄ vo fm ptes: aliq̄ per se: aliq̄ per accidēs: aliqua actu: aliq̄ potētia. q: ergo oīa crediderūt esse in loco vniformiter. iō posuerunt locū esse aliqd tale qō vniformiter se haberet ad oīa corporalia. ideo qdā dixerunt locū esse spatiū: quidā vo formā: quidā autē māz. Nā si dimēsiones separate penetrātes dimēsiones locatoꝝ eēnt loc⁹ ut quidam antiquoꝝ posuerūt oīa corpa eēnt in loco eodē mō ⁊ nō alr esset in loco pars q̄ totū: nec aliter terra q̄ celum. Nā dimēsiones ille penetrare possent tam dimēsiones toti⁹ q̄ dimēsiones ptis. ⁊ sicut ponerem⁹ dimēsiones aliq̄s penetrātes dimēsiones terre sic ponēdū eēt dimensiones alias penetrantes dimēsiones celi. ppter qō oīa eēnt in loco eodē: sicut etiā si loc⁹ ponat mā uel forma fz antiquoꝝ opiniones oīa corpora eodē modo in loco erūt. Ante enim tpa pħi nondū visuz erat celuz eē alteri⁹ nature ab istis inferiorib⁹. ppter qō mā ⁊ forma fm opinionē ipsoꝝ nō aliter veniebāt ad cōpositionē celi q̄ ad cōpositionē istoꝝ corpoꝝ. Si ergo materia ⁊ forma vniformiter respiciūt oīa corpora sequit oīa talia eodē mō in loco esse siue loc⁹ ponat esse mā siue forma: q: igit bonū est vno mō malū vo multifariā. causa q̄re antiqui sic discordauerūt de loco est: q: male senserūt de ipso. crediderūt eni oīa eē in loco vno mō cū sint in loco diuersimode. declarare. ḡ discolias antiquoꝝ ⁊ assignare cām diuersitatis opinionum ipsoꝝ est ostēdere nō oīa eē in loco eodē modo: q: aliter est in loco totuz

vniuersuz: aliter partes ei⁹. ptes etiā vniuersi non sūt in loco eodē mō: q: alr est in loco totū vniuersū aliter partes ei⁹. partes etiā vniuersi nō sūt in loco eodē mō: q: aliter est in loco celū ⁊ alr ea que sunt in loco. Duo ergo facit. q: pmo in q̄dam ḡnalitate ostēdit cui cōpetit eē in loco ⁊ cui nō. scdo ex his que dixerat ostēdit quō est in loco vniuersū ⁊ quō ptes ei⁹ ibi[vnde ⁊ si aquā.] Dicit ḡ q̄ h. i. illud corpus est in loco cui quidē corpi inest aliqō corp⁹ extra cōtinēs ipsuz. cui vo nō inest tale corpus minime est in loco. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Unde si aqua fiat huiusmodi: ptes quidē mouent ipsius: cōtinent eniz subinuicem. Ois aūt est tanq̄ qō mouebit: ⁊ tāq̄ non sic quidē eniz tota simul locū nō mutat. Circulariter aūt mouebit: partiuz eni hic locus ⁊ sursuz qdē ⁊ deorsū non circulo autez quedā vo alia ⁊ deorsuz ⁊ sursū quecūq; habēt dēsitatē ⁊ raritatez.

ℂ Ex his que dixerat manifestat quō est in loco ipm vniuersū ⁊ quō ptes ei⁹. duo ḡ facit. q: p̄ ostendit quō totū vniuersuz est in loco. Scdo quō ptes ei⁹ ibi[sicut antē si dictū est.] Dicit ḡ q̄ si aq̄ fiat h⁹ i. si aq̄ ponat eē totuz vniuersum extra qō nihil sit ptes qdē ipsi⁹ mouent ⁊ sūt in loco: q: ɔtinent sub inuicē. i. q: vna ɔtinet aliā. ois autez. i. tota aq̄ siue totū vniuersū est tanq̄ mouebit. est aūt tanq̄ non sicut qdē eniz tota sil nō mutat locū supple fm substātiā. mouebit aūt circulariter. i. mutat locum fm dispōnez. ptes vo mutabūt locū fm subam. iō subdit q̄ ptiū hic qdē loc⁹ est sursū ⁊ ille supple est deorsuz: q: nō circulo aūt idest ptes vniuersi que nō mouent circulariter. alia qdem mouent sursū alia deorsum quecūq; habēt dēsitatem ⁊ raritatē. Nā habētia dēsitatē vadūt deorsuz habētia raritatem sursū. est ergo intētio pħi q̄ q: totū vniuersum fz se totū nō mutat locū nec habet aliqd aliud continēs ipm. ideo simplr nō est in loco fm se totuz. est tn̄ in loco per ptes: q: ptes possunt mutare locum fm subaz ⁊ hēt aliqd extra ɔtinēs eas: q: ɔtinent subinuicem ⁊ vna pars vniuersi continet aliam. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Sic aūt dictum est alia qdē sunt in loco fm potētiā: alia vo fm actū. Unde cum qdem cōtinuū sit qō est similis partis fm potētiā in loco partes sunt. Cū aūt separata quidē sūt tāgāt aūt se: sicut collectio fm actuz sūt. Et alia quidē per se sunt: ut omne corpus: aut fm loci mutationem: aut augmentum mobile alicubi per se.

ℂ Ostēdit quō partes vniuersi sunt in loco. circa qō duo facit: q: primo pmittit quasdā diuisiones necessarias ad ppositūz. scdo ex diuisionib⁹ pmissis manifestat intentū ibi[celū aūt.] Dicit ergo q̄ sicut dictū est pus alia qdez sunt in loco fm potētiā alia vo fm actuz. vnde quod est simul partis idest quod est eiusdem nature cum sit continuum: partes illi⁹ continui sunt in loco fm potentiā. cū autez sunt separata si tāgant se sicut collectio fm actum sunt in loco. toti⁹ enim qō nō est vnū fm ɔtinuationem sed fm cōtiguationē uel fz collectionē partes

sunt in loco actu sed illius toti⁹ qd̄ est cōtinuum cu ius partes nō sūt sepate ptes sunt in loco potētia. Est ergo hec diuisio q̄ quedā sūt in loco actu: quedā potētia. subdit aūt aliā diuisionē q̄ alia sunt in loco per se ut oē corp⁹ qd̄ mouet̄ s̄m loci mutationē. aut qd̄ est mobile s̄m augmentū est alicubi per se. i. est in loco per se. aliq̄ ḡ sunt in loco per se: aliq̄ supple sunt in loco per accn̄s. ¶ Notādū autez q̄ quicqd mouet̄ s̄m locū per se est in loco p̄ se: dum tū sic moueat̄ s̄m locū q̄ mutet locum s̄m substātiam: q: si mutaret locū solū s̄m dispositionē nō oporteret illud esse in loco per se: q: ut apparebit in dubitationib⁹ ultimū celuz lȝ moueat̄ in loco per se: est tamen in loco per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Celum autem sicut dictū est non est alicui totū: neqȝ in aliquo est. Siquidez nullū cōtinet ipsum corpus: s̄m quod autez mouet̄ sicut ⁊ loc⁹ est partib⁹. Altera eniz ab altera habita partium est. Alia v̄o s̄m accidens ut anima ⁊ celum. partes enim in loco quodāmodo oēs sunt. In eo eni quod circulariter sunt continet alia aliaz. Unde mouetur circulariter soluz quod sursum est.

¶ Ostendit quō partes vniuersi sunt in loco. vniuersum autē p̄ma diuisione diuidit̄ in partes duas. s. in celestē ⁊ elemētarē. duo ergo facit: q: p̄mo ostēdit quō celum est in loco. secundo quō alie partes vniuersi sunt in loco ibi[omne aūt.] Dicit ergo q̄ celū sicut dictuz est totum. i. s̄m se totū nō est alicubi neqȝ est in aliquo loco: siqdē nullum corp⁹ continet ip̄m. Sed s̄m q̄ mouet̄ s̄m suas partes sic est locus ipsis partib⁹: q: altera partium est habita. i. ptenta ab altera. aliqua ergo sunt in loco per ptes ut celū. alia v̄o sunt in loco per accn̄s ut anima ⁊ celum: q̄ aūt celū sit in loco per partes patet: q: oēs ptes sunt in loco celi quodāmodo: q: in eo q̄ ptes celi circulariter mote sunt cōtinet alia. put ḡ ptes celi sic se cōtinēt adinuicē dicunt̄ esse in loco. q̄ autem pprium sit celo esse in loco per partes patet: q: soluz qd̄ sursū. i. soluz celum mouetur circulariter. ¶ Dubitaret forte aliqs ubi dictuz fuit totuz celū nō esse in loco. Dicendū q̄ ex p̄ma ppositiōe hui⁹ lectionis sufficiēter habitum est celū s̄m se non eē in loco. Nā si corp⁹ extra qd̄ nō est aliō corp⁹ cōtinēs ip̄m nō est per se in loco cū extra totum celum nō sit aliud corp⁹ cōtinens ip̄m sequit̄ q̄ celuz s̄m se totum in toto esse nō possit. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis: q: videt̄ pħs sibi ȝdicere. Nā s̄m cōmētatorē aliqd est in loco tripliciter. q: uel est in loco s̄m se totū ⁊ per se. uel est in loco per ptes: ul' est in loco per accidēs. differt enim s̄m ip̄m eē in loco per ptes ⁊ per accn̄s. pħs ḡ sibi ȝdicit: q: p̄ dicit celū esse in loco per ptes. postea ait ipȝ esse in loco per accn̄s. Dicēdū q̄ celū dupl'r pōt sumi: uel pro tota regione celesti: ul' pro ultimo mobili. Si dicatur celū tota regio celestis siue tota regio inalterabilis cui⁹ est regio a globo lunari supple sic celū est in loco per ptes: q: sic acceptū celum noiat multas speras quaꝝ vna cōtinet ⁊ circūdat aliam. Sed si accipiatur celū pro ultimo mobili sic s̄m opinionē pħoꝝ non est in loco per se: q: non habet aliud corpus cōtinēs ip̄m. sed est in loco per accn̄s ut per cētrū ut in disputationib⁹ patebit. utrū autez sit dare aliqd̄ corp⁹ extra ultimū mobile nō est p̄ntis speculationis. sufficit aūt ad p̄ns scire pħos nō posuisse celum empireū. ⁊ s̄m opionez pħoꝝ ultimum mobile nō habet aliqd̄ corp⁹ cōtinēs ipȝ. patet ḡ celū esse in loco per ptes si accipiat̄ celum pro oīb⁹ speris celestib⁹ que sunt a globo lunari supra. patet ergo celū esse in loco per accidēs si accipiat̄ celū pro ultimo mobili uel pro ultima spera celesti. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: q: videt̄ falsum esse q̄ solum qd̄ est sursum siue q̄ solū celū moueat̄ circulariter: q: ut declarari habet in libro methaphisicorū tot⁹ ignis ⁊ etiā magna ps aeris mouet̄ circulariter. Dicēduz q̄ sic debem⁹ iudicare de motu ut iudicam⁹ de nā rei. que ergo sūt nature grauis mouent̄ ad mediū. que leuis a medio. que neqȝ grauis neqȝ leuis mouent̄ circulariter siue circa mediū. ⁊ q: solū celū pprie nec est graue nec leue. ideo soluz celum pprie mouet̄ circulariter. Si aūt alia mouētur circulariter hoc non est motu pprio sed uel est ex raptu firmamenti uel ex aliquo alio accidente. ¶ Notandū aūt q̄ ait omnes partes celestes cōtineri ab inuicem ⁊ esse in loco nō simpl'r sed quodāmodo: q: ultima spera nō cōtinuetur ab aliqua alia. Omnes ergo spere celestes p̄ter ultimaz sunt in loco ⁊ habēt rōnem cōtenti. temperauit ergo se pħs ⁊ nō dixit oēs speras celestes ȝtineri ab aliis ⁊ esse in loco simpl'r sed quodāmō pp ultimaz speram que a nulla alia cōtinetur. uel possumus dicere q̄ s̄m 9^rem accidit corpori circulari esse in loco ⁊ contineri ab alio. adeo ait speras celestes siue partes celi esse in loco quodāmodo ⁊ nō simpl'r: q: accidit speris celestibus ut spere sunt q̄ vna contineat aliam. ¶ Notādū autē q̄ illō quod mouet̄ motu recto habet aliqd aliud extra se ad qd̄ terminat̄ sed qd̄ mouetur motu circulari non oportet q̄ habeat aliqd aliō ad quod terminet̄. ut ergo ostenderet q̄ non oportet celū s̄m se totū esse in loco ait ipsum circulariter moueri. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omne aūt non alicubi est. Quod enim alicubi: ip̄m aliquid est: ⁊ adhuc aliquid oportet esse extra hoc in quo quod continet. Extra autem omne ⁊ totuz nihil est.

¶ Ostēdit quō alie ptes vniuersi ut quō ea que sunt in spera actiuoꝝ ⁊ passiuorum sunt in loco ⁊ duo facit. q: primo facit qd̄ dictū est. secundo cōcludit quādam cōclusionē que sequit̄ ex p̄dictis ibi[⁊ ppter hoc quidez.] Dicit ergo q̄ omne idest totū vniuersum s̄m se totū non alicubi est: q: q̄ alicubi est ip̄m in se est aliqd ⁊ adhuc extra hoc idest extra ip̄m oportet esse aliqd in quo est illud qd̄ cōtinet ipsum. extra aūt omne ⁊ extra totū vniuersum nihil est ⁊ propter hoc q̄ nihil est extra totū ⁊ nihil est extra celum oīa sunt in celo. patet ergo quō existētia in spera actiuorū ⁊ passiuorū sunt in loco: q: sūt in celo q: nondū ostēsum est esse aliqd̄ corp⁹ qd̄ sit alteri⁹ nature ab istis inferiorib⁹. iō subdit q̄ fortassis est idest ȝtingit celū esse. dicit autē fortassis: q: nōdum pbatum est q̄ celum sit. addit aūt ad remouendū cauillationē quandā. crederet enim aliqs q̄ ipsum corpus celeste esset loc⁹. ideo ait q̄ locus nō est celum sed celi quoddā ultimū. ipsa eniz ultima superficie celi que est tangens corpora mo

bilia ut ignem ⁊ que est corporis mobilis terminꝰ quiescēs idest quietās ad illa.s.supficies est locꝰ.concauū enim lune que est ultima superficies celi terminat motū ignis ⁊ in ea quietaṫ ignis ⁊ illa supficies est locꝰ ignis ⁊ etiā est quodāmodo locꝰ oīum eorum que sunt in spera actiuorum ⁊ passiuorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et ꝓpter hoc omnia in celo sunt. Celuꝫ enim qdem omne forassis est. Est auteꝫ locus nō celū: ſꝫ celi quiddā ultimū: ⁊ tāgens mobilis corpis terminꝰ quiescens. Et propter hoc quidem terra in aq̄. Hec v̄o in aere: hic auteꝫ in ethere. Ether v̄o in celo. Celum aūt non amplius in alio.

¶ Concludit quandā ꝯnem que sequitur ex dictis. Nā si hoc quod habet aliquod corpus cōtinēs ipsum est in loco: qđ v̄o non habet nō est per se ⁊ proprie in loco: q: terra continetꝰ ab aqua: aqua ab aere: aer ab igne: ignis a celo: celum nō ab alio. ideo ꝓprie hoc quidem sequitꝰ ꝙ terra sit in aqua. h̄ v̄o idest aqua sit in aere. hic autē idest aer sit in ethere idest in igne. ether v̄o.i. ignis in celo. celū auteꝫ nō amplꝰ in alio. ¶ Dubitaret forte aliquis utrum celum sit aliquo modo in loco. videtꝰ ꝙ non: quia ut supra dicebaṫ loci est cōtinere. qđ ergo per omnes modū continetꝰ per oēm modū est in loco. Qđ autem aliquo mō cōtinetur aliquo modo est in loco. qđ nullo modo cōtinetur nullo modo est in loco. Sed ultima spera siue ultimum celuꝫ nullo modo continetur. ergo nullo modo est in loco. Dicenduꝫ ꝙ opinio fuit Alexandri ut cōmētator ait celū nullo modo esse in loco: quia qđ est alicubi uel est ibi ſm se totum uel ſm partes. ⁊ si ſm totuꝫ uel per se uel per accidens. Non possumus imaginari ut innuit Alexander celum esse in loco nisi altero istoꝝ trium modorū: quia uel hoc est per partes uel per se uel per accidens. per partes nō: q: cū partes nō sint diuise a toto nō cōpetit eis esse in loco. dicere autem celum ſm se totū esse in loco nō videtꝰ possibile neqꝫ per se neqꝫ per accidēs cuꝫ nec per se nec per accidens ſm se totuꝫ mutet locum. nullo ergo modo est in loco. Cōfirmat auteꝫ Alexan. positionem suam: quia ut ait nō est de rōne corporis esse in loco cum in diffinitione corporis non cadit locus. poterit ergo eē corpꝰ aliquod ut celeste absqꝫ eo ꝙ aliquo modo sit in loco: sed hec positio non potest stare: quia ut ait ꝯᵗᵒʳ lꝫ non sit de ratione corporis absolute sumpti esse in loco. est tamē de rōne corporis mobilis ſm locum ꝙ aliquo modo sit in loco. nō est enim intelligibile ꝙ aliquid moueatur localiter ⁊ tñ nullo modo sit in loco. tenendum est ergo celum aliquo modo esse in loco. quō auteꝫ sit in loco cū non contineatur a loco ⁊ utrū sit in loco ſm totum uel ſm partes uel per se uel per accidēs in sequētibꝰ dubitationibꝰ ostendetꝰ. ¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs utrum celum sit in loco per partes. ⁊ videtur ꝙ sic per litteram phi: quia ait celū nō esse alicubi totū. sed per partes: quia altera partium celi ab altera est habita ⁊ cōtēta. Amplꝰ nō querimus locum nisi ꝓpter motum. sicut ergo cōpetit alicui moueri ſm locum. sic cōpetit ei esse in loco. cū ergo celum non mutet locum ſm totuꝫ sed ſm partes non erit in loco ſm totū sed ſm partes.

Dicenduꝫ ꝙ opinio fuit Themistij ut cōmen. narrat celum esse in loco ſm partes nō ſm totū. dixit enim celū diuidi in orbes inferiores ⁊ in orbem superiorē. celuꝫ ergo est in loco per ptes ſꝫ opi. Themistij. q: orbes inferioreſ qui sunt quedam parteſ celestes cōtinentꝰ ab orbe maximo siue orbe supremo. ipse etiam orbis supremus est in loco per partes suas itrinsecas que sunt in ipso. sed hec positio triplici via iprobari potest. primo quia ordo partium in toto est alius ab ordine partium in loco. ordo enim partium in toto est quedaꝫ dr̄ia q̄titatis que dr̄ positio de qua dicitꝰ in p̄dicamentis ꝙ q̄titatum quedā cōstant ex particulis habentibꝰ positionē ad seinuiceꝫ. quedā v̄o minime. ordo eni partiū in loco est p̄dicamētū qđ dicitꝰ situs. uelle ergo assignare locū alicuius ex ordine partiū in toto est ignorare quō differt positio que est p̄dicamētuꝫ a positione que est dr̄ia q̄titatis. secūda via ad iprobandū hoc idem sumitꝰ ex pte motus. Si eniꝫ assignaremus locū celo ſm ptes inq̄tum vna pars cōtinetur ab alia uel ꝓut singule partes continentꝰ in toto nullo modo celū mouetꝰ localiter. hac eniꝫ hipothesi posita celū non mutabit locū nec ſm totuꝫ nec ſm partes nec ſm substantiam nec ſm dispositionē qđ est omnino absurdū. moto enim celo partes celi habēt alium ordinē ad ptes cētri. ps enim illa celi que p̄us respiciebat hāc parteꝫ terre moto celo respicit aliam ptem terre. totū ergo celū semp respicit totā terrā: sed nō semp respicit eam eodeꝫ mō. ptes v̄o celi nō semp respiciūt easdē ptes terre ꝓpter qđ si comparamꝰ celū ad centrum ⁊ partes celi ad partes centri inueniemꝰ ꝙ totū celuꝫ mutat locū ſm dispositionē. partes v̄o eius mutant locuꝫ ſm substantiā. si cōparamus partes celi ad seinuicem cum celū sit ꝯtinuū ⁊ ex motu suo ordo partiū in toto nō mutetur si ex tali ordine uolumꝰ assignare locuꝫ ipsi celo sequitꝰ ꝙ ex motu eiꝰ celum nullo mō mutet locum. lꝫ eniꝫ per motū celi quelibet ps celi successiue respiciat diuersas ptes terre. ptes tamen celi ad seinuicē nō mutāt ordineꝫ. pars eni illa celi que est coniuncta alteri parti semp manet coniuncta illi parti. si ergo ex tali ꝯiunctione uolumus assignare locum ipsi celo. Non solum totum celum nō mutabit locum sed etiā partes celestes ꝓpter motum celi nō mutabūt locuꝫ qđ est inconueniēs. ¶ Tertia via ad inuestigādum h̄ idem sumitꝰ ex parte ipsius loci. Nam ſm phm̄ quedam sunt in loco in actu. quedā in potētia: q: que habēt esse separatū sunt in loco in actu. que nō habēt esse separatum: sed possunt habere esse separatuꝫ sunt in loco in potētia. potentia enim semp dicitꝰ respectu actꝰ ut dicitur 5ᵒ methaphisice. Si ergo oportet aliquid habere esse per se separatuꝫ ad hoc ꝙ per se sit in loco ꝙ nec habet esse separatū nec potest habere esse separatum nec est per se in loco nec potest esse per se in loco. partes celi quia non sunt actu diuise a celo nō sūt in loco actu sed potētia ⁊ sic sunt potētia per se in loco ut nō possunt habere esse per se separatū. Cū ergo celum ſm ueritatem diuidi non possit: q: non patitꝰ peregrinas impressiones sed solum diuidi habeat ſm significationē aie ⁊ per imaginationē nostram dicē celum esse in loco per partes cū hoc qđ est inconueniēs: q: datꝰ celo solum locus in potentia. est etiam inconueniēs: q: nō datur ei nisi locus imaginatꝰ uel mathemati

cus. ꝙ aūt sit incōueniens celo dare solū locū in
potentia patet q: qđ est in loco soluʒ in potētia nō
habet esse per se ⁊ separatū neqȝ habet per se moue-
ri qđ dicere de celo est incōueniens. Qđ vo sit in-
cōueniens ei dare solum locum imaginatuʒ ⁊ ma
thematicum nō habet dubium. ꝓpter hec ergo in
cōuenientia credimus esse dicendum celum nō eē
in loco per ptes ut Themisti⁹ fingit. Qđ vo obij-
ciebatur de pħo qui ait celum esse in loco per ptes
dicendū ꝙ ut patuit supra celuʒ vel pōt accipi pro
omnibus speris celestib⁹ vel pro ultima spera. Si
accipiatur pro oībus speris sic est in loco per ptes
ꝓut vna spera continetur ab alia. Sed sic non intē
dimus loqui de celo. Intendimus eniʒ querere nō
de loco cuiuslibet substantie celestis. sed de loco
ultimi celi qđ eē in loco per partes ut patet per ha
bita est inconueniēs dicere. Qđ vo addebatur ꝙ
celum nō mutat locum ſm totum sed ſm partes.
ergo est in loco nō ſm totum sed ſm partes. Dicen
dum ꝙ ridiculuʒ est dicere omnes partes mutare
locum ⁊ tamen totum nō mutare locū cum totum
nō videatur esse aliud q̃ʒ omnes partes. si ergo to
tum ut totum est aliquo mō mutet locū oportet ꝙ
totum ⁊ ut totum aliquo mō sit in loco. de hoc er-
go loco querimus quō toti ut totū est competat lo
cus. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis utrū celum
sit in loco ꝓpter ultimā supficiem cōtinētē ipm. vi
dīt ꝙ sic. locus enim debet eē eq̄lis locato sed ni-
hil est equale ultimo celo nisi supficies cōtinēs ipʒ
ergo ⁊c. Amplı⁹ loc⁹ est ꝯtinens locatum sed nihil
ꝯtinet ultimum celū nisi supficies ultima ergo ⁊c.
Dicēdū ꝙ ſʒ quosdā ultima supficies ꝯtinēs celū
est loc⁹ celi. dicūt enim ꝙ aliter querēdus est locus
corporibus mobilib⁹ motu recto ⁊ aliter mobilibus
motu circulari. mota enim motu recto semp termi
nanſ ad aliqd aliđ: sed mota motu circulari sūt pfe
cta in seipsis ⁊ nō habēt ꝙ ad aliqd aliđ terminē-
tur. mobilib⁹ ergo motu recto querēdus est loc⁹ ex
corpe exteriori. Sed mobilib⁹ motu circulari que-
rēdus est locus in seipsis. q: ergo si aliqd est in ce-
lo qđ possit dici loc⁹ ei⁹ hec est ultima supficies ipsi
us que equaſ ei ⁊ ꝯtinet ipm. talis ergo supficies
ponēdus est loc⁹ ei⁹. Sed hec positio stare nō pōt:
q: de rōne locati est ꝙ nō moueatur cum loco. sed
ꝙ moueatur in loco: vel ꝙ moueaſ per cōparatio
nem ad locum. semp eīʒ loc⁹ est aliqd diuisuʒ a lo
cato ut dicebaſ supra. ultima ergo supficies conti-
nens celum: quia simul moueſ cum celo ⁊ nō est di
uisa ab eo nō poterit esse locus ei⁹. imo si huiusmo
di supficies eēt loc⁹ celi cū ad illam supficiem celū
semp vniformiter se habeat sequeretur ꝙ celuʒ ex
motu suo nullo mō mutaret locuʒ qđ est oīno incō
ueniēſ. Qđ vo dicebaſ ꝙ ultima supficies cōtinet
celū ⁊ videſ equari ei: io est loc⁹ ei⁹. dici pōt ꝙ ad
cōstruendū multa requirunſ. sed ad destruendum
vnum solum sufficit. Nō ergo oportet si illa supfi-
cies in aliquo cōuenit cū loco ꝙ ꝓpter hoc sit loc⁹.
sufficit enim ad hō ꝙ arguatur nō esse locus ꝙ non
sit diuisa a celo ⁊ ꝙ moueaſ simul cū eo. ¶ Ulteri
us forte dubitaret aliquis utrū celuʒ sit in loco per
centruʒ. videſ ꝙ nō: q: cū cētrum videaſ esse oīno
extrinsecum a celo ⁊ nihil videaſ ens eius videtur
oīno ridiculū dicere celum esse in loco: q: centrum
est in loco. Oppositū aūt vult ꝯᵗᵒʳ qui ait celuʒ esse
in loco: q: centrum est in loco. Dicendū ꝙ celuʒ est
in loco rōne centri quod triplici via iuestigare pos-
sumus. pmo ex parte motus. secūdo ex parte imo
bilitatis que est formalis in loco. tertio ex parte eo
rū que debem⁹ saluare circa locū. prima via sic pa-
tet. nam si locum querimus ꝓpter motū sicut dici
mus aliqua moueri sic cōpetit eis locus. que ergo
moueſ in aliquo sunt in loco: q: sunt in aliquo cor
pore cōtinente. sed que moueſ circa aliqd nō cō-
petit eis locus: q: sint in aliquo: sed q: sunt circa ali
quid. cū ergo de rōne spere sit ꝙ non moueaſ in
aliquo nec qđ moueaſ a medio vel ad mediuʒ sed
ꝙ moueaſ circa mediuʒ assignādus est loc⁹ spere
inq̃ʒtum est circa aliqd ut circa mediū siue circa cē
trum. Bene ergo dictū est ꝙ celuʒ est in loco: q: cē
trū est in loco: cū celo non assignādus sit locus: q:
est in aliquo. sed q: est circa aliqd. rōne eniʒ centri
circa qđ moueſ assignādus est locus celo. secunda
via sumiſ ex pte imobilitatꝭ que est formalis in lo-
co. oīs enim mot⁹ fit respectu alicui⁹ imobilis. Nū
q̃ʒ enim possum⁹ imaginari motū nisi imaginemur
aliqd imobile respectu cuius aliqd dicatur moue-
ri. imo q: de rōne loci est ꝙ sit qd imobile. nunq̃ʒ
possumus imaginari motum localeʒ nisi imagine-
mur aliquid imobile ſm qđ accipiatur rō loci. Cū
igitur fixio spere sit ex fixione centri ⁊ imobilitas
in spera accipiatur principaliter ex imobilitate cē-
tri ⁊ cum accipiſ motus spere per cōparationē ad
centrum accipiendus est locus eius rōne centri. to
tum enim celuʒ quiescit ⁊ totū moueſ. quiescit enī
totum: q: non mutat locum ſm substantiam cuʒ cē
trum semp imobiliter maneat. moueſ autem totū:
quia mutat locū per dispositionē. Nam terra que
ponitur centrū celi nō semp eodē mō respiciſ a ce-
lo: q: ergo tam mot⁹ celi q̃ʒ eius imobilitas sumiſ
respectu centri cū nō queraſ totus nisi rōne quie-
tis vel rōne mot⁹ nō est querendus locus ipsi celo
nisi rōne centri. ¶ Tertia via sumiſ ex parte eoruʒ
que debemus saluare circa locū. sic enim tribuen
dus est alicui locus ut per motum ei⁹ localem mu-
tet locum. si enim ponem⁹ celuʒ nullo mō esse in lo
co ut posuit Alexā. vel si ponemus ipsum esse in lo
co solum ſm partes ut posuit Themisti⁹. vel si di-
ceremus ipsum esse in loco rōne superficiei ultime
ut quidā alij posuerunt nunq̃ʒ per motum ei⁹ muta
ret locum. Sed si ponimus ipm esse in loco per cō
parationem ad cētrum vel per cōparationē ad ter
ram cum totū celum semp respiciat eandem terraʒ.
partes vo celi nō semper respiciāt easdē partes ter
re saluabim⁹ in celo ꝙ per eius motū mutet locum
⁊ saluabim⁹ ꝙ q̃ʒtum ad eius partes mutet locuʒ
ſm substātiam q̃ʒtum ad se totū mutet locū ſm dis
positionē que positio est oīuʒ peripatheticoꝝ recte
sentientium. dicendū est ergo cū ꝯᵗᵉ ꝙ celum est in
loco: q: centrum est in loco. ¶ Qđ vo obijciebaſ
ꝙ centruʒ nihil est ipsius celi. dici pōt ꝙ celo ut in
sequenti questione patebit nō est querēdus locus
per se sed per accidens. Nō ergo oportet centrum
esse aliquid ipsius celi ut dicamus celum esse in lo
co: quia centrum est in loco. Qđ enim conuenit ali
cui per accidens nō oportet ꝙ cōueniat ei per ali-
quid qđ sit de natura eius. ¶ Ulteri⁹ forte dubita
ret aliquis utrum celum sit in loco per se. videſ ꝙ
sic: q: si cōpetit aliquid alicui ut est aptum natum
cōpetere videſ ei cōpetere per se: sed essentiale est
corpori rotundo ꝙ moueaſ circa aliquid. si ergo

ponitur eē in loco: quia est circa aliqd videtur poni in loco per se. Dicendum q̄ opinio fuit Auēpace ut cōior narrat q̄ celum eēt in loco essentialiter et per se. nolebat enim saluare celum per se esse in loco: q2 aliter querēdus est locus mobili motu recto et aliter locus mobili motu circulari. de ratiōe enī motus recti est q̄ terminetur ad aliquid extra ip̄z Sed de rōne motus circularis nō est q̄ terminet ad aliqd extra ipsum. sed qd̄ fit circa aliquid intra ipsum. illud ergo circa qd̄ mouet spera est per se et eēntialiter locus spere: ut si octaua spera mouetur circa cōnerum spere saturni locus octaue spere est cōnerum spere saturni. Sed istud stare nō pōt: q2 nunq̄ possumus saluare locuz alicui' per se nisi saluamus ibi que sūt per se de rōne loci. cum ergo de rōne loci sit q̄ cōtineat locatum et q̄ sit ei equalis qd̄ quidem sit formale respectu eius illud circa qd̄ uertitur spera non poterit eē per se locus spere. tuz quia non equatur ei: quia centrum non equat celo nec spera inferior equatur spere superiori. tum etiam quia nō continet ip̄m. et tertio quia id circa qd̄ uertitur spera non est quid formale respectu eius semper cum cōtinens s̄m q̄ huiusmodi videtur eē quid formale respectu eius qd̄ continetur. Nō ergo potest poni q̄ celuz sit per se in loco ratione ei' circa qd̄ mouetur. possumus ergo dicere q̄ cuz celum habeat fixionem per aliud: q2 per centruz et sit in loco per aliud: q2 per centruz: non est in loco per se sed per accidens et hec est sententia Aristo. qui ait celum esse in loco per accidens. et etiam cōmentatoris qui etiam ait celum esse in loco per accidēs Nam s̄m ipsum celuz est in loco: q2 centrum est in loco. qd̄ v̄o dicitur quādo competit aliquid alicui ut est aptum natum competere ei cōperit ei per se uerum est si illud sit aptum natum ei cōpetere per se. Si ergo celuz eēt aptum natuz per se eē in loco per se esset in loco et esset in loco ut est aptum natū sequeretur q̄ esset in loco per se. Sed cum sit aptū natum esse in loco per accidens si est in loco ut est aptum natum nō sequit q̄ sit in loco per se sed per accidēs.

¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrū celuz moueatur in loco per se. videtur q̄ non: quia sicut aliquid est in loco sic videtur moueri in loco. Cum ergo celum sit in loco per accidens mouebit in loco per accidēs. In contrarium est: quia cū motus celi sit prior omni alio motu et sit causa omniū aliorum motuuz: quia illud quod est per se est prius eo qd̄ est per accidens oportet motum celi localez non esse per accidens sed per se: quia si esset per accidens haberet alium priorem motū. Dicenduz q̄ aliqua sunt priora in cognitiōe nostra que nō sunt priora in esse. Nam ut cōmentator ponit exemplū in mathematica sensibilia corpora sūt priora in cognitione nostra q̄z substantie separate. ille tamen substantie sunt priores in esse. et quod dictuz est de sensibilibus corporibus et de substantijs separatis dicere possumus de quiete et motu. inquirendo enim locum motus est prior in cognitione nostra: sed est posterior in esse. querimus enim locum propter motū: q2 ut cōior ait motus prius cadit in cognitione nostra q̄z quies essentialiter. cum locus pri' respicit quietem q̄z motum. modus ergo essendi in loco proprie accipiendus est ex quiete nō ex motu locus enim de se est quid imobile et habet rōnem quietandi et queritur locus ꝓpter quietē per se et primo. modus ergo loci querēdus est ex mō quietis ut que qescūt per se sunt in loco per se. que qescunt per accidens et nō sūt apta nata qescere per se non sūt in loco per se: s3 sunt in loco per accidens. Cum ergo locus nō sit per se et primo respicit motum l3 queram' locū propter motum: q2 motus prius cadit in cognitione nostra q̄z quies. et l3 omne motuz localiter aliquo mō sit in loco. nō tamen oportet q̄ modus essendi in loco per omnez modū sumat ex mō motus. possunt eni aliqua moueri per accidēs que sunt in loco per se ut homo sedēs in naui est in loco per se et qescit per se mouebit t\̄ per accidēs si moueat ad motum nauis. sicut ergo qd̄ est in loco per se pōt moueri per accidēs sic qd̄ est in loco per accidēs pōt moueri per se. celū ergo l3 sit in loco p accidēs: mouet tamen per se. Si igit modus essendi in loco p̄ncipaliter accipiēdus est ex qete nō ex motu. cum eni celū quiescat per accidens: q2 qescit ex quiete cētri erit in loco per accidens. sicut ergo celū quiescit per accidēs: q2 per cētrū qescit: sic celum est in loco per accñs: q2 centrū est in loco. non ergo oportet ad h̄ q̄ aliqd moueat per se q̄ sit in loco per se: sed sufficit dare aliqd per se qescens respectu cui' possit per se moueri. hec aūt est via cōris qui posuit celū moueri per se sed dicit ip̄m q̄si quiescere per accidēs cū ponat ip̄m habere fixionē ex fixione centri. Quō aūt uerū sit q̄ quies cōpetit celo quodamodo per accidēs cum nā sit principiū mot' et quietis eius in quo est per se et primo nō s̄m accñs in .viij. declarabit. sufficiat aūt ad p̄ns scire sequendo viā cōmenti oino bene dictum esse celuz esse in loco per accidēs et per centrū cum quiescat per accñs et per centrū.

¶ Ulteri' forte dubitaret aliquis utruz mot' celi debeat dici solū mot' in situ. videt q̄ sic: q2 cum nō dicat moueri celū nisi q2 habet alium ordinē ad terram nunq̄z prius cuz ratione terre cōpetat locus ipsi celo nō dicet moueri celum nisi ex ordine suaꝝ partium ad terrā uel ex ordine suarū partium ad locū. sed cum situs nō sit nisi ordo partiuz in loco nō videt moueri celum nisi ex ordine suaꝝ partium ad terram uel ex ordine suaꝝ partiū ad locum. sed cuz situs nō sit nisi ordo partiū in loco nō videt moueri celum nisi s̄m situ. Dicendū q̄ Auice. opinio fuit celū nō moueri nisi s̄m situm. sed hec positio duplici via iprobari pōt p̄ma sumitur ex eo q̄ rō situs cōsistit in quodaz indiuisibili. mot' autē qui ut coiter ponitur successionem habet in indiuisibili reseruari nō pōt. sicut ḡ in substantia nō est motus: q2 ratio substantie in indiuisibili cōsistit: sic in situ nō est mot': q2 rō situs q̄z indiuisibile noiat.

¶ Cuz enim situs dicat ordinem partiuz in loco: q2 ille ordo ex q̄libet mutatione tollit oportet q̄ rō situs sit indiuisibilis et punctabilis. scd̄a via sic sumat: q2 cum ratio situs sumatur ex loco nō pōt alicui cōpetere si' nisi ei aliquo mō cōpetat locus per se. ergo aliqd mutat s̄m locum. facta aūt mutatione in loco cōsurgit mutatio s̄m situm. q2 ergo loc' celi sumit per cōparationē ad terrā mouebit celum s̄m locū ex eo q̄ aliter et aliter respicit terrā. facta aūt mutatione s̄m locū sequit ip̄m mutari s̄m situm. in situ ergo non erit mot' sed mutatio. Nec erit huiusmodi mutatio p se sed per accñs: ut ex mutatione loci. non est ergo bona positio Auice. q̄ celū solū mouet s̄m situm.

¶ Qd̄ v̄o obijciebat q̄ celū mouet ex eo q̄ aliter

respicit terram nunq̃ prius. patet q̄ ex hoc principaliter est ibi mutatio fȝ locū siue fm ubi, ex ꝯsequēti aūt ꝛ quasi per accidēs est ibi mutatio fm situȝ.

Lectio. IX.

Manifestum aūt ex his quoniā ꝛ dubitationes omnes soluunt̃ sic utiq̄ȝ dicto loco. Neq̄ȝ utiq̄ȝ sit augmētari necesse est locū. Neq̄ȝ puncti esse locum. Neq̄ȝ duo corpora in eodē loco. Neq̄ȝ spatiū aliquod esse corporeū: loci mediū: corp⁹ aūt ꝛ contingens est ut spatium corporis: est locus ꝛ est alicubi: non sicut in loco: sed sicut terminus in īfinito. Non eniȝ omne quod est in loco est: sed mobile corpus.

℃ Ut dicebat̃ quattuor declaranda erāt circa locuȝ. declaratio autē duob⁹: q2 ostēsum est quid est loc⁹ ꝛ manifestū est id vñ poterāt oriri discordie ꝛ diuersitates opinionū circa locū. in pte ista declarantur alia duo: q2 soluunt̃ dubitatiōes ꝛ ostēdit̃ quō accipiunt̃ ꝓprietates loci. duo ergo facit q2 primo soluit dubitatiōes factas circa locū. scđo ostendit quō rōnabilit̃ sumi habeāt ꝓprietates loci ibi [Et fert̃ igit̃.] Dicit ergo q̄ manifestū est ex his quoniam loco sic dicto idest sic diffinito soluunt̃ utiq̄ȝ oēs dubitationes facte circa ipm. neq̄ȝ enim necesse est augmentari locū ut quedā rō concludebat. Si enim loc⁹ esset dimensiones separate oporteret ipsum per se augmētari augmētato corpe locato. Sed cū locus sit sup̱ficies que nō habet esse per se sed est in corpe locāte tanq̃ȝ in subiecto nō poterit augmentari per se sed per accidēs nec augmētabitur formaliter: q2 sic accept⁹ dicit̃ qd imobile. sȝ solum augmētabit̃ mālr̃: q2 augmētato corpe contēto fm corpus cōtinens ut aerē uel aquaȝ in quo mālr̃ reseruat̃ ratio loci. neq̄ȝ etiā oportet pūcti esse locū talis ratio cōcludebat. Hoc eni oporteret si loc⁹ eēt dimēsiones per se existes: q2 tūc dimēsiōes ille totalr̃ subintrarēt corp⁹ locatū ꝛ coaptarent se oib⁹ dimēsionib⁹ tā dimēsionib⁹ ptiū q̃ȝ toti⁹ ꝛ tam dimēsionib⁹ in actu q̃ȝ in potētia ꝓpter qđ sicut hoc posito rñderet loc⁹ vnicuiq̄ȝ pti toti⁹ sic rñdēt p se loc⁹ oib⁹ terminis toti⁹ ꝛ vnicuiq̄ȝ dimēsioni eius esset ergo loc⁹ ipsius pūcti ꝛ ipsi⁹ linee. Sed hoc nō oportet nos dicere cū nos ponam⁹ locū per se ꝛ in actu respōdere solū ipsi toti neq̄ȝ oportet duo corpora esse in eodē loco ut alia ratio concludebat: q2 nec opȝ aliqđ spatiū corporeū mediū eē loci. i. habere rōnē loci. itra eni latera corpis ꝯtinētis est corpus qđcūq̄ȝ locatū. sȝ nō spatiū aliqđ corpis qđ sit loc⁹. Ratio ḡ illa que ꝯcludebat locū nō eē: q2 tūc duo corpa eēnt sil̄ supponebat locū habere trinas dimēsiones ꝛ esse dimēsiones aliq̄s sepatas inter latera ꝯtinētis p̄ter dimēsiones corpis locati. ꝛ q̃rto soluit̃ illa rō que cōcludebat q̄ loci esset loc⁹: q2 loc⁹ erit alicubi. iō ait q̄ loc⁹ est alicubi nō sicut in loco sed sicut nūs. i. sicut termin⁹ ut habet alia littera siue sicut sup̱ficies in corpe terminato. est eni locus in aliquo sicut accidēs in subiecto. sed nō sicut locatū in loco: q2 nō omne qđ est est in loco sed solum corp⁹ mobile est illđ cui per se cōpetit locus. ℃ Dubitaret forte aliq̄s: q2 cuȝ superius facte fuerūt sex rōnes ꝓbantes nō esse locuȝ videt̃ p̱hs fuisse diminutus: q2 duas rōnes dimitiit insolutas. Nō enim soluit rationē hanc q̄ loc⁹ uel est elementū uel ex elemētis. nec illā q̄ si locus esset aliqd eēt aliqua q̃tuor causaꝝ. Dicēdū q̄ ratio illa q̄ locus nihil est. q2 neq̄ȝ est elemētum nec ex elemētis procedit supponēdo locū esse corp⁹ ꝛ habē trinā dimēsionē sicut corp⁹. nō ergo oportuit illā rōnem superius soluē: q2 satis patet ei⁹ solutio per iam dicta. Ratio v̓o illa q̄ si loc⁹ esset aliqd eēt aliqua quattuor causaꝝ forte hic nō soluit̃: q2 quodāmodo uerū cōcludit. reducit̃ enim locus quodāmodo ad cām finalem ut supra ostendebat̃. ℃ Deinde cum dicit.

℃ **Et fert̃ igit̃ in suūipsius locum vnūqđq̄ȝ rōnabiliter. cui enim cōsequētes ꝛ qđ tangitur nō vi proximum est. Et simul apta nata impossibilia sunt. Que v̓o tāgūtur ꝛ actiua ꝛ passiua sunt adinuicem.**

℃ Ostēdit quō rōnabiliter sumi habeāt loci ꝓprietates. sunt aūt q̃tum ad p̄sens due ꝓprietates eius. p̄mo q2 locus est id in qđ nālr̃ fert̃ locatuȝ. scđo quia est illud in qđ locatuȝ nālr̃ quiescit. duo ergo facit: q2 p̄mo ostēdit eē rōnabile q̄ locatū ferat̃ in suū locum. secūdo ostēdit esse rationabile q̄ quiescat ibidem ibi [ꝛ manet igitur nā.] Dicit ergo q̄ vnūqđq̄ȝ locatū fert̃ naturaliter in suūipsius locuȝ: q2 illud cui locatuȝ est cōsequētes ꝛ illđ qđ tangit̃ a locato nō est in ꝓximū ipsi locato. sed est ei proximū ꝛ cōueniēs ꝛ talia sūt sil̄ apta nata esse ipassibilia. rō ergo quare locatū fert̃ in locū est: q2 locus est ei cōueniēs ꝛ saluat̃ in eo ꝛ nō patit̃ ab ipso nec tangit̃ ab eo tactu alteratiuo ꝛ corruptiuo: q2 que sic tangunt̃ sunt actiua ꝛ passiua abinuicē. ℃ Dubitaret forte aliq̄s quō uerū sit q̄ locatuȝ nō patiat̃ a loco. Nā cū vnuȝ elemētū sit loc⁹ alteri⁹: q2 quelibet elemēta habēt ꝯrietatē abinuicē oportet locatū pati a loco ut aquā ab aere ꝛ aerē ab igne. Dicēdū q̄ fm quosdā locatū dr̃ esse ipossibile a loco nō quātū ad qualitates actiuas ꝛ passiuas sed q̃ȝtuȝ ad formas substātiales q̄s habet hec corpa iferiora ex virtute celestis corpis: q2 cum eni ad qualitates actiuas ꝛ passiuas ut dicunt̃ elemēta sunt actiua ꝛ passiua adiuicē. sed nō q̃ȝtū ad formales substātiales: sed hoc nō vr̃ getare itellectū. Nā cū forme accidētales sūt q̄si q̄dā organa formaꝝ substātialiū. lȝ imediata rō alterādi sit forma accidētalis ut aliq̄ q̄litas actiua uel passiua. p̄ncipalis tñ rō alterationis est ipsa nā rei. ergo nō soluȝ fm q̄litates actiuas ꝛ passiuas. sed etiā fm subales formas sumit̃ rō alterandi ꝛ transmutādi. ℃ Ampli⁹ si vnuȝ elemētū diceret̃ loc⁹ alteri⁹ pp formā substātialem fm quā nō est trāsmutatio qđlibet elemētū posset dici loc⁹ nālis cuiuslibet elemēti: q2 fȝ hāc hypotesim nullū elemētū trāsmutat̃ ab alio elemento fm subalē formā. Si ḡ vnū elemētoꝝ est i alio nālr̃ tanq̃ȝ in loco: q2 nō patit̃ ab eo qđlibet poterit esse nālr̃ in q̄libet cū fm hūc modū nullū elemētoꝝ patiat̃ ab alio. ℃ Ampli⁹ nālis nō abstrahit a trāsmutatione ꝛ motu nec abstrahit a mā sensibili. cū ergo quodlibet sit sensibile per q̄litatem: ꝯsideratio nālis semp̱ cōiuncta erit q̄litatib⁹ sensibilibus. uelle ergo ꝯsiderare de loco preter huiusmodi q̄litates nō est considerare de ipso nālr̃ sed est ab-

strahere q̄ntum a quali qḋ nō ptinet ad nālem sed ad mathematicū. Dicendū q̄ nunq̄ vnū elementū est locus alteri⁹ elemēti nisi in aliqua qualitate cōueniat cū illo elemēto:q: ergo vnūquodq̄ saluari habet in eo qḋ est sibi pximū ⁊ cōueniēs dicit locus habere quandā v̄tutem saluatiuā:q: ex hoc vnū elementū est locus alterius inq̄ntum habet affinitatē ⁊ conuenientiā cū illo: uerum q: vnum ⁊ idem aliter ⁊ aliter sumptum pōt habere cōueniētiam ⁊ differētiam cū alio nō est incōueniens idē elemētum esse locū alterius ⁊ esse actiuū ⁊ passiuum ab illo. Sed nō sub eadē rōne erit h̄ ⁊ illḋ ſʒ locus erit inq̄ntum est ei pximū ⁊ cōueniēs:actiuū aūt ⁊ passiuum inq̄ntum est ɔ̄riū ⁊ differēs. bene ergo dictū est q̄ locatū nō patit a loco: q: ut loc⁹ est ei pximū ⁊ cōueniēs ab illo pati non pōt. Signāter igit ph̄s cum p̄us dixisset q̄ locatū ⁊ loc⁹ sunt impassibilia adinuicē. postea subdit q̄ que tāgunt sunt adinuicē actiua ⁊ passiua:ut ōnderet q̄ idē elemētū pōt eē saluatiuū ut est loc⁹ ⁊ ut est cōueniēs: ⁊ esse alteratiuū ut est tangēs ⁊ differens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et manet igit natura in ꝓprio loco vnūquodq̄ rōnabiliter. Et nāq̄ h̄ ps in toto loco:sicut diuisibilis ps ad totū est:ut cū aque aliqs moueat partem:aut aeris.

¶ Ostendit quō vnūquodq̄ nāliter quiescit in loco suo. circa qḋ duo facit. q: p̄mo ꝓponit qḋ intēdit. secūdo māifestat qḋ dixerat ibi [sicut aūt ⁊ aer.] Dicit ergo q̄ rōnabiliter manet idest quiescit vnūquodq̄ nā idest nāliter in suo loco. ⁊ nāq̄ h̄. i. res locata est sicut pars in toto loco. est eni se habēs locatum ad locū sicut pars diuisibilis ad totū ut cū aliqs moueat ptē aque aut aeris. tunc sicut pars aque uel aeris mota ⁊ diuisa a suo toto se hēt ad suū totū sic locatū se hēt ad locū. cū ḡ nāliter pars qescat in suo toto nāliter locatū qescit in suo loco. ¶ Notandū aūt q̄ lʒ locatū se hēat ad locū ut ps ad totū. nō tn̄ se habet ut pars continua sed ut ps diuisibilis uel ut pars sepata: q: ut supra dicebat loc⁹ est qd sepatū a locato. ¶ Dubitaret forte aliquis quō locatū se hēat ad locū q̄si pars ad totū. Dicendū q̄ hoc duplici via declarare possum⁹. primo ex cōuenientia locati ad locū. scḋo ex ordine ipsoꝝ entiū. p̄ma via sic patet. dictū est eni q̄ nunq̄ vnū elemētū est loc⁹ alteri⁹ elemēti nisi cōueniat in aliq̄ qualitate cū elemēto illo. Nāliter ergo terra est in aqua cū aqua cōiungit frigiditate:aqua in aere cū quo cōuenit in forā humidi: aer in igne cū quo ɔuenit in forma calidi. rōne igit h⁹ vicinitatis ⁊ pximitatis vnū elm̄ est loc⁹ alteri⁹ iq: ḡ q̄litas illa simbola in qua ɔuenit locatū cū loco semper est pfectiori mō in loco q̄ in locato. iḋ locatū se hēt sicut impfectū ⁊ sicut pars. loc⁹ v̄o sicut pfectū ⁊ sicut totū. Q. aūt q̄litas simbola in qua conuenit locatū cū loco sit semp pfectiori mō in loco q̄ in locato. patet inducēdo. Nā ut in de gn̄atione declarauim⁹ frigiditas pfectiori modo reperit in aqua q̄ in terra. humiditas v̄o perfectiori modo in aere q̄ in aqua. caliditas autē pfectiori modo in igne q̄ in aere. semp ergo elemētū locatū ſm q̄ huiusmodi est ut cōuenit cū suo loco est q̄si pfectū ⁊ q̄si ps respectu ei⁹. hūc etiā modū saluare possumus aliquo mō in igne respectu celi. ignis eni ɔgrue est in celo:q: est maxime actiu⁹ inter elemēta. est ḡ celum q̄si totū ⁊ q̄si qd pfectū respectu ignis:q: virtus actiua pfectiori mō reseruat in celo q̄ in igne. secūda via ad inuestigādū h̄ idem sumit ex ordine entiū. semp eni corp⁹ ɔtinēs est formali⁹ corpe contento ⁊ corp⁹ cōtentum est māli⁹ ɔtinēte. terra eni est mālior aqua:aqua aere:aer igne:ignis celo. Cū ergo forma respectu materie hēt rōnē pfecti ⁊ toti⁹ ɔtinētis:q: locatū est māli⁹ suo loco hēbit se ad ipm sicut impfectū ad pfectū ⁊ sicut ps ad totū. imo q: nāliter mā appetit esse sub forma sibi ꝓpoꝛtionata nāliter terra est in aqua : aqua in aere:aer in igne:ignis in celo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sic aūt ⁊ aer habet ad aquam:ut materia enim. Hic autem spēs. Aqua quidē materia aeris:aer aūt sicut actus quidā ipsius. Aqua eni potentia aer est:aer v̄o potētia est aqua alio modo. Determinādum aūt de his posterius est. Sed ꝓpter tps necesse quidem dicere. Incerte autē nunc dictum:tunc erit certius.

¶ Manifestat qḋ dixerat ⁊ duo facit ſm q̄ dupliciter manifestat intētū ibi [Si igit mā.] ɔtinuet sic hn̄ dictū est q̄ locatū se hēt ad locū sicut ps ad totū ⁊ sicut impfectū ad pfectū. loc⁹ v̄o ad locatū sicut pfectū ad impfectū ⁊ sicut for͡a ad māʒ:q: aer sic se hēt ad aquā. aqua eni est ut mā. hic aūt. s. aer est ut spēs: ⁊ aqua qdem est sicut mā aeris. aer aūt sicut actus quidā ipsi⁹ aque. aqua enim est potētia aer. aer v̄o est alio modo potentia aqua. q̄ aūt aer sit formalior aqua ⁊ q̄ ita se habeat sicut est dictū: determinādum est posterius in libro de generatione ubi talia clarius tractabunt. ibi enim declarauimus q̄ semp elemētū ɔtinēs est formali⁹ ɔtento. Sed ꝓpter tps necesse est quidē dicere succincte. incerte aūt nunc dictū est de his. tūc autē in de gn̄atione erit certius:est vis ergo rationis q̄ q: elemētum cōtinens est formali⁹ cōtento ut patet in aere qui est formalior aqua. ideo loc⁹ qui se habet ut cōtinēs se hēt q̄si forma ⁊ quasi totū respectu locati. ¶ Dubitaret forte aliqs quō aq̄ est potētia aer ⁊ aer alio mō est potētia aqua. Dicēdū q̄ ſm ɔ^{tem} in transmutatione rerū est ɔsiderare intētionē nature ⁊ potētialitatē materie. Si cōsideramus intentionē nature:q: nature est intendere qḋ melius est per p̄us ⁊ principalius aer est intētus a natura q̄ aqua. cōsiderata ḡ huiusmodi itētione magis proprie est dictū q̄ aq̄ sit potētia aer q̄ aer aqua. Sʒ si cōsideramus potētialitatē materie:q: habentia vnā māʒ sunt trāsmutabilia ad se inuicē nō solū aq̄ est potentia aer sed ecōuerso. alio ergo mō est aer potētia aqua q̄ ecōuerso:q: h̄ est ex sola potētialitate materie. illḋ v̄o ex pmaria intētione nature. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit idem materia ⁊ act⁹. Aqua enim utraq̄. Sed hoc quidē potētia:illud v̄o actu. Habebit utraq̄ sicut pars quodāmodo ad totum. Unde ⁊ his tact⁹ inest. Copulatio autem cum utraq̄ actu vnum fiant. Et de loco quidem : ⁊ quoniam est: ⁊ quid est:dictum est.

¶ Declarat hidem alia rõne. d. ꝙ ſi idem eſt materia ⁊ actus .i. materia ⁊ forma: q2 aqua eſt utraq3. Sʒ licʒ ita ſit ꝙ in eadẽ re ut in aqua cõgregant utriuq3 .ſ. materia ⁊ forma tamẽ hec gdeʒ .ſ. materia eſt potẽtia. aliud vͦo ideſt forma eſt actus. cũ ergo oſtẽſum ſit ꝙ corpus ɔtentũ ſe habet ſicut potẽtia ad continẽs: q2 aqua eſt potẽtia aer habebit ſe utiq3 corpus ɔtẽtũ ſicut pars quodãmodo ad totũ uel ſicut materia ad formaʒ. eſt ergo vis rationis ꝙ cũ ex primaria intẽtione nature ꝓprie corpus ɔtentũ ſit potentia ɔtinẽs ⁊ nõ econuerſo: q2 materia dicit quid in potẽtia forma quid in actu cõtentũ ad ſuũ cõtinens ⁊ per ɔſequẽs locatuʒ ad locũ ſe habebit ſicut materia ad formã ⁊ ſicut pars ad totuʒ. addit autẽ ꝙ his .ſ. corpori cõtento ⁊ ɔtinẽti ineſt actus ⁊ ineſt ei copulatio: cum actu utraq3 vnum fiant. ¶ Notandũ autẽ ꝙ cum corpus cõtentũ ſit potẽtia ad cõtinẽs poteſt cõuerti in ipſum. inquãtũ ergo eſt potentia illud ⁊ habet ſe ſicut pars ad ipſuʒ eſt ibi tactus: q2 ſemꝑ pars naturaliter appetit attingere ſuũ totũ: ga vͦo põt cõuerti in ipſum cũ eſt iã ɔuerſuʒ eſt ibi copulatio. Ultio epilogat ⁊ dicit ꝙ de loco gdẽ: qm̃ eſt ⁊ gd eſt dictũ eſt. Lectio. x.

c Odẽ aũt modo accipiẽduʒ phiſici eſſe cõſiderare de uacuo: ſi eſt: aut nõ: ⁊ quõ eſt: ⁊ gd eſt: ſicut ⁊ de loco. Et nãq3 ſileʒ habet credulitatẽ ⁊ fidẽ per ea que opinant. Ut eni locũ quẽdã ⁊ uas uacuũ ponũt dicẽtes. Uidet aũt eſſe plenũ gdem cum habet graue: cuius ſuſceptiuum eſt. Cum vͦo priuatum eſt uacuum: tanq̃3 idem quid ſit uacuum ⁊ plenum: ⁊ locus: eſſe autem ipſis non idem.

¶ Poſtq̃3 philoſophus determinauit de loco in parte iſta ut dicebatur determinat de uacuo. circa qͦ duo facit: q2 primo oſtẽdit ꝙ ſpectat ad naturaleʒ determinare de uacuo. ſcͦo icipit determinare de ipſo ibi [incipe autẽ oportet.] Dicit ergo ꝙ eodeʒ modo accipiẽdum eſt phici eſſe conſiderare de uacuo ſi eſt aut non eſt ⁊ quomodo eſt ⁊ quid eſt ſicut ⁊ de loco: ⁊ nãq3 locus ⁊ uacuũ ſimileʒ habet credulitatẽ ⁊ fidẽ per ea que opinant. per eadẽ eni antiq opinabant eſſe locũ ⁊ uacuũ. imo qͦ pluſ eſt antiq qui ponũt uacuũ dicẽtes eſſe ut locũ quẽdaʒ ⁊ ut uas. Cũ enim locus hẽt molẽ corpalẽ ſine corpus cui' eſt ſuſceptiuũ videt eſſe gd plenũ. Cuʒ vͦo priuatũ eſt tali corpe videt eſſe uacuuʒ tanq̃3 re ⁊ ſbͦto idẽ ſit uacuum ⁊ plenuʒ ⁊ locus aũt eſſe ipſis nõ idẽ. Si ergo idẽ eſt ipſis ſm rem locus uacuuʒ ⁊ plenũ ⁊ nõ differũt niſi ſm eſſe diffinitũ ſiue ſm rõnẽ cũ ſpectat ad nalẽ ɔſiderare de loco videt ꝙ ſpectat ad ipſum ɔſiderare de uacuo. ¶ Notandũ aũt ꝙ uacuũ ⁊ locũ apud antiquos habebat ſimilẽ credulitatẽ ⁊ fidẽ ⁊ per eadẽ opinabant locuʒ ⁊ uacuũ: q2 ſicut motus localis ⁊ augmẽtũ fecit eos opinari ꝙ eſſet locus ſic hͦᵃ motus ⁊ hͦᵃ augmẽtũ fecit eos opinari ꝙ eſſet uacuum ut patebit per ea que inferius dicent. ¶ Notãdũ aũt ꝙ apud antiquos locus uacuũ ⁊ plenũ nõ differebãt niſi rõne ponebãt enim ꝙ locus eſſet gd cõe ad uacuũ ⁊ ad plenũ: ita ꝙ ideʒ locus aliqñ erat uacuũ cum erat priuatus corpe. aliqñ plenus cũ in eo erat corpus ꝓpter qͦ locus uacuũ ⁊ plenũ idem erãt ſubiecto differebãt aũt ſoluʒ rõne. ¶ Dubitaret forte aliqs dato ꝙ eſſet dare uacuũ atrũ ideʒ eſſet uacuũ ⁊ locus. Dicẽdũ ꝙ ſi aliqͦ uas eſſet ſimpliciter uacuũ ⁊ in illo ſpatio uacuo reciperet aliqͦ corpus illud corpus equaret illi ſpatio uacuo uel illis dimẽſionibus exiſtẽtibus intra latera uaſis ⁊ etiã equaret ſupficiei uaſis. aliter tñ ⁊ aliter: q2 ſm ɔᵗᵉˢ duplex eſt equalitas. quedam ſm ɔtinentiã. quedã vͦo ſm idẽtitatẽ mẽſure. equalitaſ ſm ɔtinentiã eſt qñ aliqua duo ſunt equalis ɔtinẽtie ſm quẽ moduʒ diceremus circuluʒ equari quadrato: ſi ut utrũq3 equaliter ɔtinerẽt. hoc modo locus equat locato: q2 tãtũ ɔtinet locus quãtum eſt locatũ. tãtum enim ɔtinet ſupficies uaſis quãta eſt aqua exiſtẽs in uaſe. ſcͦo modo poteſt eſſe equalitaſ ex idẽtitate mẽſure ſm quẽ modũ dicũt aliqua equalia qñ eadeʒ ⁊ equali mẽſura mẽſurant. hoc aũt modo locus ⁊ locatum equari nõ pñt. Nã cuʒ locus ſit ſupficies quedam ⁊ ꝓfunditate careat nõ poterit mẽſurari menſura eadẽ cuʒ corpe qͦ ꝓfunditatẽ hẽt. Sed ſi eſſet ſpatiũ aliqͦ uacuuʒ in quo recipet corpus: ga hͦᵘ ſpatiũ hẽret trinã dimẽſionẽ ſicut ⁊ corpus poſſet mẽſurari eadẽ menſura cum corpe. dato ergo ꝙ eſſet dare tale uacuũ hͦᵘ uacuũ nõ eſſet locus: ga equaretur corpori locato ſm idẽtitatem menſure qͦ loco competere non poteſt. ¶ Deinde cuʒ dicit.

¶ Incipere aũt oportet ɔſiderationem accipientes que dicunt affirmãtes non eſſe ⁊ iterum communes opiniones de ipſis.

¶ Incipit determinare de uacuo. circa qͦ duo facit: q2 ꝑ ɔtinuat ſe ad dicẽda. 2ͦ exequit de intento ibi [alij gdẽ igit tẽtãtes.] D. ergo ꝙ incipe opʒ ɔſiderationẽ de uacuo accipiẽtes que dicũt affirmãtes uacuũ eẽ: ⁊ iterũ accipiẽdũ eſt q̃ dicũt affirmãtes nõ eſſe uacuũ. ⁊ tertio accipiẽde ſunt cões opiniones de ipſis uacuitatibus uel de ipſo uacuo: q2 accipiendũ eſt gd ſit uacuum ⁊ quid coĩter opinãtur homines nomine uacui. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alij gdẽ igit tẽtãtes mõſtrare q2 nõ eſt: non quod homines uolũt dicere uacuũ: hoc arguunt: ſed peccantes dicunt ſicut anaxagoras ⁊ qui eodeʒ modo argumẽtãtes. Demõſtrant enim ꝙ aliqd eſt aer ligantes per utres: ⁊ demonſtrantes ꝙ aer eſt fortis: ⁊ accipientes in clepſedris.

¶ Exequit de intẽto. circa qͦ tria facit ſm ꝙ tria poſuit determinãda circa uacuũ. ꝑ enim oſtẽdit quõ aliq affirmãt ipm eſſe. 3ͦ gd ſignificet noĩe uacui ⁊ gd coĩter hoĩes opinant per uacuũ ⁊ gd coĩter intẽdũt ſignificare per uacuũ. 2ͦ ibi [ſed affirmantes eẽ.] 3ͦ ibi [ad quale aũt.] Circa ꝑᵐ duo facit: q2 ꝑ oſtẽdit ꝙ arguẽtes uacuũ nõ eẽ nõ arguũt ſufficiẽter ſed deficiẽter. 2ͦ qͦ dixerat manifeſtat ibi [homines aũt.] Dicit ergo ꝙ alij quidẽ tẽtantes mõſtrare ꝙ uacuũ non eſt nõ arguunt ideſt nõ improbant hoc qͦ homines uolũt dicere per uacuũ: ſed dicũt peccãtes .i. arguunt deficiẽter ſicut Anaxa. ⁊ ſicut alij qui arguũt hoc modo. hi enim nõ ꝓbãt uacuũ nõ eſſe ſed ſolũ demõſtrãt ꝙ aliquid eſt aer ligantes utres uel ligantes per utres demonſtrantes ꝙ aer eſt fortis ⁊ accipientes in clepſedris.

¶ Notandū autē q̄ quia multi antiquoꝝ philoso-
phoꝝ credebāt idē esse vacuū ⁊ aere plenū: ideo
Anaxa. ⁊ quidā alij sui sequaces sufficiēter crede-
bāt ꝓbare nō esse vacuum ꝓbātes aerem eē aliqd.
Nā si aer est aliqd plenū aere nō est vacuū cum sit
plenū aliq̄: aerē aūt eē aliqd ꝓbāt dupliciter. ꝑ in-
flādo utres ⁊ ligātes eos. videbāt eni q̄ uter infla
tus ⁊ plen⁹ aere si sit ligat⁹ pōt sup̄ se sustinere pon
dus aliqđ qđ nō posset sustinere nisi eēt in eo aer.
Aer ḡ ut dicebāt nō solū est aliqd sed etiā est fortis
cuȝ possit sustinē pōdus. 2° ꝓbat aerē eē aliqd per
q̄ddā uas qđ uocat̄ inclepsidrio qđ hēbat vnū fo
ramē in pte supiori ⁊ multa foramina ex pte infe-
riori. Cum ḡ illud uas iplebat̄ si apiebant̄ forami
na inferiora remanēte clauso foramine supiori aq̄
nō exibat inde: q2 aer nō pmittebat aquā exire no
lēs subītrare per illa foramina pp̄ qđ arguebant
aerē aliqd eē. Si enim de illo uase sic artificiose fa
cto exiret aq̄ ⁊ nō subintraret ibi aer remaneret ibi
uacuū. aer ergo uolēs itrare per foramina illa vn-
de exibat aq̄ ipediebat exitū aque. aliqd ḡ ut dice
bāt est aer. isti aūt ut 2ᵗᵉʳ ait deficiebāt i probatio-
ne uacui: q2 particulariter iprobāt ipm̄. ¶ Dubita
ret forte aliqs quō hi pticulariter iprobāt uacuū.
Dicēdum q̄ dupliciter ostēdē possumus hos defe
cisse in iprobatiōe uacui ⁊ pticulariter improbasse
ipm̄. p̄ q2 minor ꝓpositio ⁊ qđ ꝓpositio ⁊ accipit̄ in
minori videt̄ eē qđ pticulare respectu maioris ꝓpo
sitionis ⁊ respectu ei⁹ qđ p̄ncipaliter accipit̄. Anti
qui ergo p hi p̄mo ⁊ p̄ncipaliter accipiebāt esse ua
cuuȝ illud in quo nihil est: tñ q2 nō credebāt aliqd
eē p̄ter sensibile corpus: q2 aer hēt valde sensibiles
passiones in quo nō erat nisi aer credebāt eē nihil:
ideo aere plenū appellabāt uacuū. arguebāt ergo
sic. uacuuȝ est in quo nihil est: sed in quo est aer uel
in quo nō est sensibile corpus in illo nihil est ergo
oē tale est uacuū. Si ergo aliq ulr̄ vellēt iprobare
uacuuȝ deberēt istare maiori ꝓpōni ostēdēdo nul
lum spatiū eē in quo nihil sit: instādo aūt minori ꝓ-
positioni ostēdēdo aerē esse aliqd ⁊ plenū aere esse
plenū aliquo est istare pticulariter solum. 2° hi im-
probāt uacuum particulariter: q2 de uacuo fuerūt
due cōes opiones. qdā enim posuerūt uacuum ex
pte spatij ⁊ hi dixerunt uacuū eē aliqd separatū a
mobili. qdā vō posuerunt uacuū ex pte mobilis di
cētes uacuum eē aliqd ibibitum imobili ⁊ eē quos-
dā poros ⁊ quedā foramina mobilis. Rursus ua-
cuum ex pte spatij quidā posuerūt ꝓpter carentiā
corpis. qdā vō ꝓpter distinctionē corpoꝝ. qdaȝ vō
ꝓpter ifinitum spatiū extra celum. inde est ergo q̄
de uacuo ex pte spatij fuit triplex opinio. qdā eniȝ
dixerunt uacuū eē idem qđ nō plenū corpe sensibi
li. alij vō posuerūt uacuum esse distinctiuū corpis.
alij vō dixerunt uacuū esse infinitū spatiū extra ce
lum. cum ergo ꝓbātes aerem esse aliqd nō impro-
barent omnes positionem de uacuo solum particu
lariter improbant ipsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alij aūt hoies uolūt uacuū esse spatiuȝ:
in quo nulluȝ corpus sensibile. Opinātes
aūt omne qđ est eē corpus: dicūt oino in
quo nihil est hoc eē uacuū. Unde plenuȝ
aere uacuū est. Igit̄ hoc non opȝ mōstra
re: q2 est aliqd aer. Sed q2 nō est alterum
spatiū a corpib⁹ neq̄ȝ sepabile qđ sit actu:
qđ distinguat oē corpus: ut sit nō ꝯtinuū:
sicut dicunt Democritus ⁊ Leucippus: ⁊
alij multi phōꝝ. Aut ⁊ si aliqđ extra om-
ne corpus est: cum sit ꝯtinuū. Hi qdē igit̄
nō fm̄ posita ad problema contradicūt.

¶ Manifestat qđ dixerat ostendēs p̄dictos phōs in
sufficiēter ⁊ pticulariter iprobare uacuū. d. q̄ ho-
mines uolūt eē uacuȝ spatiū illud in quo nullum
corpus sensibile est. opinātes aūt oē qđ est esse cor
pus. s. sensibile aut oino. i. ulr̄ supple volunt hoies
hoc eē uacuū in quo nihil est: vnde plenuȝ aere fm̄
eos est uacuum: q2 credebāt aerē nihil eē. Si ergo
ulr̄ dȝ improbari uacuū ostēdēdū est nullū eē spa
tium in quo nihil sit. ꝓbare aūt aereȝ esse aliqd est
iprobare uacuū pticulariter: ideo subdit q̄ nō opȝ
mōstrare hoc. s. q̄ nō est aliqd aer sed opȝ ostende
re q̄ nō est spatiū alteruȝ a corpibus neq̄ȝ sepabile
ab omni corpe: neq̄ȝ q̄ sit actu separatuȝ in quo sit
nullū corpus: ⁊ hoc q̄ͫtū ad opinionē illoꝝ dicētiū
uacuū esse spatiū p̄uatū corpe sensibili. susceptiuū
tñ sensibilis corpis. aut etiā oportet ostēdere q̄ nō
est uacuū qđ distinguat omne corpus ut nō sit ꝯti-
nuuȝ sicut dicūt Democritus ⁊ Leucippus ⁊ alij
multi phisiologoꝝ. opinātes uacuū eē distinctiuū
corpoꝝ: etiā opȝ ostēdere si est aliquid uel si nō est
aliqd extra omne corpus cū sit ꝯtinuū: ⁊ hoc q̄ͫtū
ad positionē dicētiū uacuū eē quoddā ꝯtinuuȝ spa
tium extra omne corpus siue extra celum: q2 ergo
predicti philosophi nō sufficienter improbāt uacu
um: ideo subdit q̄ hi quidem igit̄ nō ꝯtradicūt ad
problema fm̄ posita: q2 non sufficienter improbāt
positiones de uacuo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed affirmātes eē magis dicūt vnū qui
dē: q2 motus fm̄ locuȝ nō erit: hic aūt est
loci mutatio ⁊ augmētū. Nō enim vide-
bit̄ utiq̄ȝ mot⁹ esse: nisi sit uacuū. Plenuȝ
eniȝ ipossibile est recipe. Si vō recipiat: ⁊
sunt duo in eodē: ꝯtinget utiq̄ȝ ⁊ q̄libet si
mul esse corpa. Diam enim ꝓpter quam
nō erit utiq̄ȝ quod dictum est nō erit dice
re. Si autem hoc ꝯtinget: ⁊ paruissimum
accipiet maximuȝ. Multa nāq̄ȝ magnū
sunt. Quare si multa equalia cōtinget in
eodem esse: ⁊ multa inequalia.

¶ Ostēso quomodo aliqui negabāt esse uacuū: osten
dit qbus ratiōibus mouebant̄ affirmātes uacuuȝ
esse. circa qđ quinq̄ȝ facit fm̄ q̄ qnq̄ȝ rationes ad-
ducit ad hoc ostēdendū. scđa ibi⌊ alio vō modo.⌋
tertia ibi⌊ amplius autē ⁊ augmentū.⌋ quarta ibi
⌊ testimoniuȝ aūt.⌋ quīta ibi⌊ esse autē affirmāt.⌋
Circa primū duo facit: q2 primo adducit quandaȝ
rōnē sumptā ex pte mot⁹ per quā ꝓbat̄ uacuū esse.
2° ex hoc ostendit quō mouebat̄ mellis. ut poneret
nō eē motū ibi⌊ mellis. qdem.⌋ Dicit ergo q̄ affir
mātes uacuū esse magis dicūt. i. sufficiētius vidē
tur dicere q̄͂ ponētes ipsum nō esse. vnū quideȝ ⁊
vna ratio per quā mouētur ad ponēduȝ uacuum
non esse est q2 nō erit motus fm̄ locuȝ: supple si nō
sit uacuū. hº aūt. s. motus fm̄ locuȝ est loci mutatio

⁊ augmētū. utroq; enim modo mutat locus. s. per loci mutationē ⁊ per augmentū. Qz ergo oporteat esse vacuū pz: q2 nō ubiq; videbit esse mot⁹ nisi sit vacuū in quo recipiat corpus mobile. plenū enim īpossibile est recipe aliqd corpus: q2 si plenū recipiat aliqd corpus ⁊ sunt duo corpa in eodem ꝯtinget utiq; qlibet corpa ⁊ quecūq; corpa ⁊ qdcūq; corpus simul esse. Si enim duo corpa naliter possent eē simul īfinita possent eē simul. nō eni erit dare dr̄iam ꝓpter quā nō erit utiq; qd dictū est. vz q si duo corpa possent esse simul q ⁊ quecūq; corpa possent eē simul. si aūt hoc ꝯtinget. i. si ita se hēt ut dictum est puissimū accipiet maximū. i. locus qui accipiet pvum corpus poterit recipe maximū: qa qd est magnū est multa pva: quare si in eodē loco ꝯtinget eē simul multa eqlia corpa in illo eodē contingent eē multa simul ineqlia que oīa sunt incōuenientia. ¶ Dubitaret forte aliqs quō sequit hec ꝯñtia q si duo corpa pñt eē in eodē q quecūq; ⁊ quodcūq; corpa pñt eē in eodē. Dicēdū q tota cā quare vnū corpus nō cōpatit secū aliud corpus est: q2 dimēsiones resistūt dimēsionibus. vnde ⁊ si dimēsiones eēnt sepate: ut infra ꝓbabit nō cōpaterent se cū aliud corpus. si ergo vnū corpus posset eē cum alio dimēsiones dimēsionib⁹ nō resisterēt quo posito qdlibet corpus posset cum qlibet corpe esse ⁊ qcūq; corpa possent esse simul: q2 sibi invicē nō resisterēt. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: q2 nō videt seq ꝯñtia philosophi. vz q si quecūq; corpora pñt eē simul q simul sint corpa equalia ⁊ iequalia ⁊ q simul sint magnū ⁊ pvum. Nā hoc modo ꝓbat magnū posse eē simul cum pvo: q2 vnū magnū pōt diuidi in multa parva. Sz si oīa illa parva ponant esse simul nō erūt simul inequalia nec erūt simul magnū ⁊ pvum sed parvū ⁊ parvū. Dicēdū q si duo corpa possent naliter esse simul sequeret q corpus magnū posset esse in eqli loco cum parvo absq; eo q divideret. illa enim cadē cā ꝓpter quā duo corpa non pñt esse in eodē loco est: q2 corpus magnū occupat maiorē locum qz parvū: ideo enim ut dicebat duo corpa non pñt esse in eodē loco: q2 dimēsiones vnius corpis resistūt dimēsionibus alterius. Sic etiā magnū corpus de necessitate reqrit magnū locum: q2 dimēsiones vnius ptis nō pñt eē cum dimēsionib⁹ alterius. Si eni dimēsiones nō resisterent dimēsionib⁹ qd oporteret ponere si duo corpa possent eē simul seqret q dimensiones vnius ptis nō resisterēt dimēsionib⁹ alterius ptis: ꝓpter qd ubi eēt vna pars posset eē alia: ⁊ q2 dimēsiones ptium nō resisterēt sibi adinvicem absq; eo q divideret corpus ubi eēt vna pars corporis posset eē totū corpus: ⁊ q2 pars est minor toto in eodē loco posset eē corpus magnū ⁊ parvum simul ⁊ in eodē loco possent esse multa corpa magna ⁊ multa parva: quare in loco equali essent simul ⁊ etiam in eodē loco equalia ⁊ inequalia qd est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Mellissus qdē igit demōstrat q omne immobile ex his. Si enī movebit aliqd: necesse esse vacuū dicit: vacuum aūt non est eorū que sunt. Uno qdem igit modo ex his demonstrant q aliqd est vacuū.

¶ Ex his que dixerat ostēdit quō movebit mellissus ad negādū motum. d. q mellissus qdē igit ex his i. ex h⁹ rōnibus demōstrat q omne qd est imobile est: q2 si movebit aliqd ut dicebat necesse est esse vacuū: vacuū aūt dicit eē nō eorū que sunt. i. eē nō ens. alij ergo phi ut ponerēt motum posuerunt vacuū. mellis. vo ut negaret vacuū negavit motū. cōcludit aūt. q. epilogādo q vno qdē igit mō ex his i. per h⁹ rōnes: q2 per viam motus demonstrat dictum phi q vacuū est aliqd. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alio vero modo: q2 vident quedā coeuntia ⁊ calcantia: ut ⁊ vinum dicūt cum utribus recipere dolia: tanq; in ea que sunt vacua coeuntia densato corpore.

¶ Adducit scdam rōnē ad ꝓbādum hoc idē. d. q alio modo ꝓbat esse vacuū: q2 quedā corpa vident coeuntia. i. subintrātia ⁊ calcātia se adinvicem: q2 dicūt dolia recipe vinū cum utrib⁹ tantū qntū sopple suis utribus tanq; in ea que sunt vacua. i. in ipsas vacuitates coeunte. i. subintrāte densato corpe. dicūt enim q vinū adeo ꝯstringit in utre: q doliū pōt capere tantum de vino cū utrib⁹ qz sine utrib⁹. qd dicebāt antiq ideo ꝯtingere q2 vino dēsato in utre ptes vini subintrabāt vacuitates eius ꝓpter qd vinum capiebat minorē locū. ꝯcludebāt ergo q necesse erat vacuum ponere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aūt ⁊ augmētum videt oībus fieri per vacuū: alimētū qdē corpus esse. Duo aūt corpora impossibile simul esse.

¶ Ponit tertiā rōnē dicēs: q amplius ⁊ augmētum videt oībus fieri per vacuū: q2 alimentū dicit esse corpus: duo aūt corpa īpossibile est esse simul. Si ergo alimētum per qd fit augmētū recipit in corpore aīalis vel recipitur in vacuo vel in pleno. si in vacuo ergo vacuum est. si in pleno ergo duo corpa erunt simul qd est incōueniēs. ¶ Dubitaret forte aliqs: q2 hec rō nō videt differre a prima. in prima enim rōne etiā per motū augmēti ꝓbabat vacuū inqtū ad augmētū sequebat loci mutatio: quia posita vel recipiebat qd mutabat locū in vacuo vel in pleno. erat ergo eadē rō illa cum ista. Dicēdum q in augmēto est duo ꝯsiderare. vz alimētū ingrediēs mēbrū quo ingrediēte ⁊ ecōuerso in mēbrū sequit q mēbrum augmētet ⁊ occupet maiorē locum. dupliciter ergo per augmētum pōt argui vacuū. pmo ex alimēto ingrediēte: q2 cum nō possit recipi in pleno recipiet in vacuo: ⁊ sm hoc ꝓcedit hec rō. 2⁰ mō pōt argui vacuū ex ipa augmētatiōe corpis. nā cū corpus augmētatū occupet maiorē locū cū illud plus de loco qd occupabit opz fuisse vacuū: q2 si fuisset plenū essent duo corpa simul ⁊ sm hoc ꝓcedit ratio prima. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Testimonium autem ⁊ quod est de cinere faciunt: quod recipit tātum aqua: quātum vas vacuum esset.

¶ Adducit quartā rōnē. d. testimoniū aūt qd est ad ꝓbādum vacuū est testimonium qd faciūt de cinere. dicunt enim q vas plenum de cinere recipit tātum aque quantum vas vacuū qd esse non posset ut dicebāt nisi in cinerib⁹ essent aliq vacuitates quas subingrederetur aqua. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Esse aūt affirmāt ⁊ pythagorici vacuū: ⁊ igredi ipm in celo ex infinito spū tanq;

respirātī: ⁊ hoc esse uacuum: qđ determināt naturas tanq̄ꝫ sit uacuum separatio quedam eoꝝ que sunt ꝯsequenter ⁊ determinatio: ⁊ hoc esse primū in numeris. Uacuū eniꝫ determinare numerū ipsoꝝ. Ex quibus quidem alij dicūt esse: alij vero non dicunt: fere tot ⁊ huiusmodi sunt.

¶ Ostēdit qnto uacuuꝫ esse ex testimonio pythago. ⁊ dicit ꝙ pythago. affirmāt esse uacuū ⁊ dicūt ipsum igredi a celo tanq̄ꝫ a respirāti ex infinito spiritu ⁊ dicūt uacuū esse qđ determinat nāās reꝝ tanq̄ꝫ sit uacuum sepatio quedā ⁊ quedaꝫ determinatio eoꝝ que sunt ꝯn̄ter. i. eoꝝ que sunt ꝓxima ⁊ vicina ⁊ addebāt pytha. ꝙ hoc. i. hm̄ uacuuꝫ est p̄m distinctiuū in numeris. dicebāt enim uacuū p̄mū determinare nām ipsoꝝ numeroꝝ ⁊ ex ꝯn̄ti distinguere nāās aliaꝝ rerum. patet ergo ex testimonio pythago. ꝙ uacuū est. ¶ Notādūꝫ aūt ꝙ pytha. nō credebant posse esse res distinctas sine uacuo: ⁊ qꝛ videbat ꝯueniēs esse distinctionē mediante corpe celesti: ideo ponebāt extra celū esse īfinitum uacuū ⁊ dicebāt celum esse quoddā magnuꝫ aial: qꝛ per anhelitum suū attrahebat multū de illo uacuo: ⁊. q. ex īfinito spiritu emittebat hm̄ uacuuꝫ in hec iferiora. q. emittēdo causabat distinctiōes reꝝ. ¶ Notādūꝫ etiā ꝙ qꝛ pytha. ponebāt numeros eē p̄ncipia reꝝ: ideo ut dicebat hm̄ distinctio, p̄us causabat in numeris ⁊ per numeros detinebat ad alia. ¶ Dubitaret forte aliqs qđ potuerit mouere pythagorā ut poneret res nō esse distinctas nisi distinguerent per uacuū. Dicēdūꝫ ꝙ ut supra tāgebat corpa mathematica si sunt ꝯtigua sunt ꝯtinua. ꝯtigua enim corpa hn̄t ultimas supficies simul. supficies enim mathematice si ponant simul efficiunt vna supficies: qꝛ nō hn̄t per quid distinguant: qꝛ ergo ꝯtigua sunt quoꝝ ultima sunt simul. ꝯtinua vo sunt quoꝝ ultima sunt vnū. mathematica corpa si ponant ꝯtigua ponunt ꝯtinua: qꝛ si hn̄t ultima simul hn̄t ultima vnuꝫ. qcūq̄ꝫ ergo vult loqui de nālibus modo mathematicali si vult saluare oīa nālia corpa non esse vnū corpus ꝯtinuum opꝫ ꝙ ponat huiusmodi corpa sibi inuicē nō ꝯtiguari qđ esse nō posset nisi inter corpa vicina ⁊ ꝯn̄ter se habētia esset aliqđ uacuuꝫ distinguēs: ideo forte pythagoras: qꝛ loquebat de nālib' modo mathematicali posuit ꝙ necesse erat ponere uacuuꝫ distinctiuū nālium corpoꝝ. ¶ Ultio epilogat. d. ꝙ rōnes ex qbus alij dicūt uacuū esse ⁊ rōnes ex qbus alij dicūt ipm nō eē fere tot sunt ⁊ huiusmodi sunt que dicte sunt. T. cō. XI.

Ad quale autē se habet opꝫ accipe
a qđ significet nomen. Videt aūt uacuū locus eē: in quo nihil est. Huiꝰ aūt cā est: qꝛ omne qđ est corpus opinant esse. Omne aūt corpus in loco est: uacuū aūt in quo nullū corpus est. Quare sicubi nō est corpus nihil eē hic. Corpus aūt iterū omne opinant eē tāgibile: hm̄ōi aūt est qđ habet grauitatē aut leuitateꝫ. Accidit igit ex sillogismo hoc esse uacuuꝫ: in quo nullū est graue aliqđ: aut leue: qdem igit ex sillogismo sicut p̄us diximus accidūt.

¶ In parte ista ut dicebat philosophus ponit cōes snias siue cōes opiniones de uacuo. circa qđ tria facit: qꝛ p̄mo ponit hm̄ cōes opiniones ⁊ improbat eas. 2° soluit rōnes superius factas per quas videbat ꝓbari uacuū esse. 3° adducit rōnes firmas ⁊ irrefragabiles ꝙ ipossibile sit esse uacuū. 2° ibi, qm̄ aūt de loco. 3° ibi, qm̄ autē nō est. Circa p̄muꝫ duo facit fm̄ ꝙ de uacuo narrat duos cōes modos ponēdi siue duas cōes opiniones. 2° ibi, alio aūt modo. Circa p̄muꝫ duo facit: qꝛ p̄mo narrat quandā cōem sniam siue quādā cōem opinionem de uacuo. 2° improbat ipam ibi, Sed incōueniēs est. Dicit ergo qđ ad quale se habeat. i. ad quam ptē declinādū sit utruꝫ. s. ꝯcedēdū sit esse uacuum uel ꝯcedēdū sit ipm nō esse opꝫ accipe qđ significet nomē uacui ⁊ qđ coiter hoies opinant per uacuū: ideo subdit ꝙ uacuuꝫ videt esse locus in quo nihil est. hm̄ōi aūt causa est: qꝛ philosophi opinant omne qđ est esse corpus. omne aūt corpꝰ est in loco: uacuū aūt est illud in quo nullū corpus est: quare sicubi nō est corpus fm̄ hoꝝ ꝓhoꝝ sniaꝫ opꝫ hoc nihil esse. iteꝝ aūt opinant omne corpus esse tāgibile. hm̄ōi aūt corpus tāgibile est hn̄s aut grauitateꝫ: aut leuitatē. accidit ergo ex sillogismo hoc esse uacuū in quo nihil est graue aut leue. hec qdē igit nō sunt de prima significatiōe uacui. sed sicut prius nūc diximus accidit ex sillogismo. ¶ Notādū aūt ꝙ vna cois opinio fuit de uacuo ꝙ uacuū fm̄ suaꝫ p̄malē significationē esset illud in quo est nullū corpus. ex hac autē primali significatiōe uacui ꝯcludebāt sillogistice duo circa uacuum. Nam qꝛ credebāt omne qđ est eē corpus ⁊ oē corpus esse in loco arguebant quasi sillogistice ꝙ si omne qđ est est corpus ⁊ omne corpus est in loco: qꝛ uacuuꝫ est illud in quo nō est corpus uacuuꝫ est locus in quo nihil est: qꝛ ubi nō est corpus ibi nihil est. ¶ Rursus qꝛ credebant omne corpus esse tangibile: ideo cōcludebant etiā sillogistice ꝙ uacuum est in quo non est corpus tangibile cum non sit dare corpus nisi tangibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed incōueniens est: si pūctum uacuuꝫ sit. Oportet enim locum esse: in quo loco est corporis sit spatium tangibilis.

¶ Improbat hanc sententiā de uacuo. circa qđ duo facit fm̄ ꝙ dupliciter improbat eaꝫ. scđa ibi, Sic igitur videt. Primo improbat sic. Nam si uacuum est illud in quo nō est corpus: si hoc significatur nomine uacui: ⁊ hec est descriptio eius oportet ꝙ omne illud in quo nō est corpus sit uacuuꝫ. erit ergo punctus quid uacuū cum in eo nō sit corpus: ideo ait ꝙ incōueniens est si punctū sit uacuū oportet enim uacuū esse locum in quo loco sit spatium susceptiuū tangibilis corporis. nō ergo sufficit dicere ꝙ uacuum ex p̄maria significatiōe significat id in quo nō est corpus. Sꝫ ꝙ significat illud qđ est aptum natū suscipe corpus: uel qđ est spatium susceptiuū corporis: nō tamē est in eo corpus. Sic ergo rectificādo significationem uacui nō sequeretur ꝙ pūctum sit quid uacuū: qꝛ nō est aptū natum suscipere corpus. ¶ Notādum autē ꝙ ait incōueniens esse punctū esse uacuuꝫ: ⁊ ꝙ oportet uacuū eē locuꝫ: qꝛ ꝯsuetudo fuit philosophi arguē cōtra philosophos alios ex datis: qꝛ igit antiqui

pħi dicebāt vacuū eē omne id in quo nō est corp⁹
cū vlteri⁹ dicerēt vacuū eē locū in quo nihil est seq̄
baṫ ex dictis eoꝝ ꝙ pūctū eēt vacuū cum in eo nō
sit corpus. ⁊ etiā ꝙ pūctus eēt locus ⁊ per ꝯñs vt
ꝯᵗᵒʳ ait: ꝙ haberet dimensiones ⁊ ꝙ esset diuisibi
lis qḋ est oīno inconueniens. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sic igiṫ videṫ dici vacuū vno qdē modo nō plenū sensibile corpore ſm tactū. Sensibile aūt ſm tactū est grauitatē habēs: aut leuitatē. Unde ⁊ sic dubitabit aliquis qd vtiq̄ dicat: si habeat hoc spatiū colorē: aut sonū vtrū vacuū an non. Aut manifestū est siqdem accipiat corpus qḋ tangitur vacuū esse: si vero non: minime.

¶ Improbat p̄dictā opinionē alia rōne. d. ꝙ sic igiṫ ſm
tactā sniaꝫ vi dici vacuū vno qdē modo qḋ nō est
plenū corpe sensibili ſm tactū sensibile: aut ſm ta-
ctū est hñs grauitatē aut leuitatē. ſꝫ ħ ergo oē illḋ
spatiū in quo nō est corp⁹ tāgibile vel in quo nō est
corp⁹ graue: aut leue est vacuū: vnde ⁊ sic. i. ſꝫ hūc
modū ponēdi dubitabit aliqs qd vtiq̄ dicat: si ħ
spatiū hēat colorē. i. corpus coloratū ⁊ visibilē aut
sonū. i. corp⁹ sonorosū ⁊ audibile: vtrū tale spatiū
sit vacuū: aut nō. q̄cqd eni dicaṫ sequeṫ icōueniēs
ꝯtra dictos phōs. Si eniꝫ tale spatiū dicaṫ esse va
cuū icōueniēs est cū sit ibi corp⁹ sensibile. Si aūt
dicerēt tale spatiū nō eē vacuū ꝯdicerēt positioni
sue cū nō sit ibi corp⁹ tāgibile. non ḡ sufficit dicē ꝙ
spatiū in quo nō est corpus tāgibile ꝙ illud est va-
cuū. Si aūt manifestū est ꝙ si hꝰ spatiū accipiat. i.
sit aptū natū accipe corpus qḋ tāgiṫ opꝫ ipm eē va
cuū. si aūt nō sit aptū natū accipe tale corpus mini
me esse vacuū. ¶ Notādū aūt ꝙ sicut dicti pħi in
cōplete describebāt vacuū dicēdo vacuū eē omne
illud in quo nō est corp⁹ qꝛ tūc sequereṫ ꝙ vacuū
ita incōplete describebāt ipꝫ dicēdo vacuū eē spa
tiū in quo nō est corp⁹ tāgibile: ſꝫ eēt ibi corpus vi-
sibile vl' audibile ꝙ illud eēt vacuū. Nō ergo suffi
cit dicē ꝙ vacuū est illud in quo nō est corp⁹: ſꝫ ad
dēdū est vacuū eē illud qḋ est aptū natū recipe cor
pus ⁊ tñ nō est i eo corp⁹. Sic eṫ nō sufficit dicē ꝙ
vacuū est spatiū in quo nō est corpus tāgibile. Sꝫ
addēdū est vacuū eē spatiū qḋ ē aptū natū recipe
corp⁹ tāgibile. nō tñ hñs corp⁹ tāgibile. Nā si esset
aliqḋ spatiū qḋ nō eēt aptū natū recipe corp⁹ tāgi
bile. si nō eēt ibi tale corp⁹ tāgibile minime esset va
cuū. ¶ Dubitaret forte aliqs vtrū sit aliqḋ corpus
audibile ⁊ sonorosū qḋ tñ nō sit tāgibile. Dicēdū
ꝙ son⁹ fieri hēt ex aliq̄ reuerberatiōe vel ex aliqua
scissura. nunq̄ igiṫ hēt fieri son⁹ nisi in corpe qḋ pa
ti pōt pegrinas ipressiōes. oē aūt tale corp⁹ est alte
rabile. oē aūt alterabile est calidū vel fridū vel hu
midū vel siccū: qꝛ sine his alteratio fieri nō hēt. cū
ergo hec sunt q̄lle tāgibiles ipossibile est esse aliqḋ
corp⁹ sonorosum ſm v̇itatē nisi sit sensibile sensu ta-
ct⁹: tñ qꝛ antiq pħi aerē qꝛ hēt debiles passiōes ap
pellabāt intāgibilē cū in aere possit eē son⁹ sicut in
sōtoꝝ: qꝛ si fortiter scindaṫ sonat sequiṫ ſm hunc mo
dū dicēdi ꝙ aliqḋ sit corp⁹ sonorosū qḋ tñ est in-
tāgibile. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs vtrum sit
aliqḋ corp⁹ coloratū qḋ tñ sit isensibile sensu tact⁹.
Dicēdū ꝙ cū color ⁊ lux sint obā visus q est vn⁹ sen
sus ꝑticularis opꝫ ꝙ vnū aliq̄ mō reducaṫ ad aliḋ.

Reduciṫ eni color ad lucē ita ꝙ lux est hipostasis
⁊ sba coloris. nihil eniꝫ est aliud color nisi q̄dā lux
obūbrata. Nec aūt lux vꝫ esse qd elemētare. ꝓp̄e ḡ
huiusmodi lux obūbrata nō habet esse nisi in reb⁹
que sunt de natura elemētoꝝ vel in his que sunt cō
posita ex elemētis in celo. ergo qḋ nō est de natura
elementoꝝ ꝓprie nō est color. Si vellemus exten-
dere nomē coloris ad omne visibile: ita ꝙ ipsū lu
cidū diceremus esse coloratū sic aliqua sunt colo
rata que nō ꝓprie sunt tāgibilia. Supcelestia eniꝫ
nō ꝓprie sunt sensibilia sensu tactus. sunt tamē luci
da ⁊ sunt sensibilia sensu visus. Ex hoc ergo appa
ret quare philosophus arguēs cōtra dictos philo
sophos ponētes vacuū esse spatiū in quo non est
corpus tāgibile querit si esset spatium in quo non
esset corpus tangibile: sed esset ibi sonus. i. corpus
audibile: aut color. i. corpus visibile vtrū tale spa
tiū vacuū esset: sequereṫ enim ſm eos ꝙ spatiū
in quo sunt supcelestia esset vacuū cum illa nō sint
tāgibilia sed visibilia. etiam sequereṫ ꝙ totū spa-
tiū in quo est aer eēt vacuū cum aer possit esse sub
iectū soni subiectū qḋ ſm eos est quid intāgibile.
¶ Ulterius forte dubitaret aliqs vtrum spatiū in
quo nō est tāgibile corpus est tamē aptū natū su
scipe corpus tāgibile vtrū illud de necessitate sit
vacuū. videṫ enim philosophus velle nō esse hñ di
ctum vacuū esse spatiū priuatū corpore tāgibili vt
volebāt dicti philosophi: qꝛ tūc sequereṫ ꝙ spatiū
in quo est celū esset vacuū. Cōcedit tamē philoso
phus ꝙ spatiū priuatū corpore tāgibili si sit rece
ptiuū tāgibilis corporis est vacuū. Sed si nō: mi
nime: queriṫ ergo quomodo v̇itatē habeat qḋ di-
ciṫ. Dicēdum ꝙ si accipiaṫ corpus tāgibile ſm ve-
ritatē pro omni eo qḋ est subiectū qualitatibus tā
gibilibus: sic quicqd est in spera actiuoꝝ ⁊ passiuo
rū est tāgibile ⁊ solū huiusmodi spatiū qḋ est in-
tra celū vel qḋ est in spera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ est
susceptiuū tāgibilis corporis. Nō ergo posset po-
ni spatiū aliqḋ susceptiuū tāgibilis corporis pri-
uatū tali corpore nisi diceret ꝙ esset aliqḋ spatiū
in spera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ in quo nō esset tāgibi
le corpus quo posito illud de necessitate esset vacu
um. Loquēdo ergo de corpe tāgibili ſm veritatē
verū est qḋ diciṫ. Sed si vellemus loq̄ de corpo-
re tāgibili vt loquebanṫ qdam philosophi loquen
tes vel dicētes aerē nō habere qualitates tāgibi
les: sic nō est verum qḋ dicitur: qꝛ tunc omne ple-
num aere esset vacuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Alio aūt modo in quo nō est hoc aliqd: neq̄ substātia aliqua corporea. Unde qdam dicūt vacuū esse corporis materiā: qui qdē ⁊ locū dicētes idem hoc: nō bene: mā qdē enim non separabilis est a rebus. Uacuū aūt querūt sicut separabile.

¶ Ponit aliā opinionē de vacuo dicens: ꝙ aliq̄ modo
dr̄ vacuum in quo nō est ħ aliqd. i. in quo nihil est
determinatū. s. neq̄ accidēs neq̄ sba aliqua cor
porea: vnde qdā vt Plato ⁊ sui sequaces dicūt va
cuū esse materiā corporis qui quidē sunt dicētes
hoc idē. s. materiā esse locum Platonici eni qui
dixerunt materiam esse locum dicebāt hoc idem
scilicet materiā esse vacuum: sed in hoc nō hñ di-
xerūt: qꝛ mā nō est separabilis a rebus sed vacuū

querunt ut separabile. ¶ Notandū aūt q vacuū est locus ꝑuat⁹ eo qḋ est aptus natus suscipe. Qui ergo dixerūt locū esse spatiū: qꝛ est susceptiuū corpoꝝ posuerūt q esset vacuū spatiū p̄riuatū corpe. qui vo dixerūt locum eē māᷓm: qꝛ mā est susceptiua formaꝝ cogebanẗ ponere q vacuū esset mā in qua nō erat aliqua forma vel in quo non erat hic aliqḋ in actu nec aliqua forma sbālis corpea. ¶ Notādū etiā q cum ꝯm se mā sit pura potētia magis repugnat ei hēre eē sepatū ab omni forma q̄ repugnet spatio hēre eē separatū ab omni corpe. Ideo Plato ponēs vacuū esse māᷓm sine forma spāliter tepbēdiẗ de sepatione cuꝫ vacuū intelligaẗ aliqḋ separabile. mā aūt ab omni forma separari non pōt: qꝛ ꝯm se videẗ esse qḋ mediū inter ens ⁊ nihil. ¶ Dubitaret forte aliquis cuꝫ supra dictū sit q erāt tres opiniones de vacuo. videẗ q isufficiēter enumerē tur hic cōes opiniones de vacuo: qꝛ nō sunt positi hic nisi duo modi ponēdi vacuuꝫ. Dicendū q ille tres opiniones supius tacte de vacuo oēs quodāmodo incidūt in vnā sniam. Nā siue ponaẗ vacuū ut aliqḋ separatū a corpibus ⁊ distinctū corpoꝝ: siue ut aliqḋ imbibitū corpibus sicut dixerūt illi qui posuerūt vacuū esse poros quosdā vacuos dispsos in corpe: siue dicaẗ vacuū esse qḋdā infinitum spatiū extra celū semp ꝯm oēm talem acceptiōeꝫ intelligiẗ esse vacuū spatiū quoddā ꝑuatum corpe. phs ergo cum narrauit illā opinioneꝫ de vacuo qḋ est spatiū ꝑuatum corpe tāgibili quodāmodo tetigit oēs illas tres snias de vacuo ⁊ ultra snias illas addit opinionem Platonis qui posuit vacuū esse materiā forma priuataꝫ. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: qꝛ cum vacuū qdditateꝫ habere nō possit dicẗ q incōueniēter inqrat de vacuo cum inqrat qdditatē eius. Dicendū q cum dicẗ 2° posterioꝝ. duplex est diffinitio. quedā dicēs quid rei: quedaꝫ dicēs qḋ nois. diffinitio dicēs quid nois nō soluꝫ est entium: sed etiā non entiū. de quolibet enim enunciabili quantūcūq sit ipossibile scire possumus qḋ nois. lꝫ enim verificatio ꝯtradictionis sit impossibilis scire tn̄ possumus quid significaẗ per hoc enunciabile q ꝯtradictoria verificari possunt. sic etiā lꝫ esse vacuum sit impossibile scire tn̄ possumus qḋ significaẗ noīe vacui. cum ergo dicẗ q vacuū quidditatem nō habet nec est inuestigāduꝫ de eo qḋ sit dici debet q nō est inuestigādum de eo quid rei sꝫ qḋ nois. signāter ergo phs. d. ut q oportet accipe de vacuo qḋ significet nomē insinuās q de eo qḋ rei nunq̄ accipe possumus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aūt de loco determinatuꝫ est: ⁊ vacuū locū necesse est eē si est ꝑuatū corpe. Locus aūt quō est ⁊ quō nō est dictuꝫ est: manifestū est qm̄ sic qdē vacuū nō est: neq separatū: neq iseparabile. Vacuū eni nō corpus sed corporis spatiū volūt esse.

¶ Soluit rationes supius factas que videnẗ probare vacuū esse. ⁊ circa hoc duo facit: qꝛ primo ostendit per iam dicta q impossibile est eē vacuū: ut dicti philosophi ponebāt. scḋo soluit rationes que videbanẗ ꝓbare vacuum esse ibi vnde ⁊ vacuuꝫ dicẗ. Dicit ergo q qꝛ de loco determinatū est ⁊ locuꝫ necesse est esse vacuū si est spatium priuatū corpore. ¶ Ulterius aūt qꝛ dictū est quomodo est locus ⁊ quomodo nō est: ideo manifestū est qm̄ quidem nō est sic vacuum: neq separatū: neq inseparabile ut dicebāt philosophi. volebāt eni dicti philosophi vacuum nō esse corpus: sed spatiū corpis. cum ergo ostēsum sit q impossibile sit locū esse spatiuꝫ. sed oportet ipsum esse supficieꝫ vel terminum corpis ꝯtinentis nō potest esse q vacuū sit locus. ⁊ tn̄ sit spatium ut illi dicebāt. ¶ Notandū auteꝫ qḋ ait q impossibile est esse vacuū neq separatuꝫ inseparabile: qꝛ ut dicebaẗ qdam posuerūt vacuuꝫ separatū a corporibus. quidam vo dixerūt ipsum esse corpibus imbibituꝫ ponētes vacuum esse vacuitates quasdam vel poros quosdam in corporibus respersos. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde ⁊ vacuum videẗ aliqḋ esse qꝛ ⁊ locus: ⁊ pp hoc acceptū est. Prouenit eniꝫ mot⁹ qui est ꝯm locū ⁊ locū dicētibus esse aliqḋ p̄ter corpa incidētia ⁊ in his qui quidā dicūt ⁊ vacuū est. Causam aūt motus opinanẗ esse vacuū sic: sicut in quo mouetur: hoc aūt erit quale locū qdeꝫ dicūt eē.

¶ Soluit rōnes supius factas de vacuo. ad cui⁹ euidētiā. sciēdū q lꝫ supius qnq modis ostēdereẗ vacuū esse. ultima tn̄ rō sumpta ex testimonio pythagoricoꝝ nō ꝓprie inueniebaẗ dici rō qꝛ nō assignabaẗ ibi cā q oporteret esse vacuū. Sꝫ solū dicebaẗ h̄ sensisse pythagorā: illā ergo rōnē non soluit: tria ergo facit: qꝛ p̄mo soluit rōnē sumptā ex pte mot⁹. 2° sumptam ex pte ꝯdēsationis. tertio soluit rōnes sumptas ex augmento ⁊ cinere. istis enim modis supple ꝓbabaẗ vacuū esse. s. ex pte motus: ⁊ ex pte ꝯdēsationis: qꝛ dicebaẗ q ꝯdēsato vino in utribus doliū tātū capiebat de vino cū utribus quātū sine utrib⁹. Ulteri⁹ ꝓbabaẗ hoc ex pte augmēti ⁊ ex testimonio cineris. 2ª pars ibi ꝯuenit aūt densari. 3ª ibi ⁊ augmētari nō solū. Circa p̄m̄ duo facit: qꝛ p̄mo ostēdit quō phi venati sunt vacuū pp motū. 2° ꝓbat q ꝓpter motū nō necesse est ponere vacuū ibi neq vna aūt. Dicit ergo q vacuū videẗ esse aliqḋ qꝛ locus est aliqḋ ⁊ pp hoc acceptū est vacuū ꝓpter q. s. accept⁹ est locus. naꝫ motus qui est ꝯm locū ꝯuenit. i. ꝯuenit ut hēt alia lr̄a dicētibus locū esse aliqḋ p̄ter corpa incidētia. ⁊ hꝰ etiā mot⁹ ꝯuenit his qui dicūt vacuū esse. pp eādē ergo cām accipiebaẗ locus ⁊ vacuū: qꝛ ꝓpter motū localeꝫ: ideo subdit q causa motus opinabanẗ sic esse vacuū sicut in quo moueẗ. dicebāt eni q ad motū de necessitate reqriẗ vacuū sicut illud in quo est mot⁹. hoc aūt erit quare locū dicunt esse. Nā sicut ponebant necessariū esse vacuū ꝓpter motū sicut illud in qḋ fit motus: sic etiā credebāt ꝓpter hoc reqri locū. ponebāt enim fieri motū in loco ⁊ nō in vacuo. ¶ Dubitaret forte aliqs qꝛ cum idē respectu eiusdeꝫ ꝯm idē genus cause nō possit esse cā ⁊ causatū videẗ q stare nō possit q vacuū sit acceptū ꝓpter motuꝫ ⁊ q ulterius vacuū sit cā motus: qꝛ tunc idē respectu eiusdē esset cā ⁊ causatū. Dicēduꝫ q duplex est cā in essendo ⁊ in inferēdo. apud antiquos aūt phos motus fuit causa vacui: ⁊ esset causa loci in inferendo: qꝛ per motū accipiebāt ⁊ venati sunt locū ⁊ vacuū. sꝫ vacuū ⁊ locus ꝯm eos erāt cā mot⁹ in eēndo ponebāt eni motū fieri nō posse nisi esset dare locū vacuum in quo esset motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ vna autē necessitas est si motus esse vacuum. Omnino quidē igitur ois motionis nequaqꝫ. Unde ⁊ mellissum latuit alterari nāqꝫ contingit plenum.

¶ Ostēdit ꝙ nō necesse est ponē vacuū ꝓpter motū circa qḋ duo facit: qꝛ ꝑ ostēdit ꝙ nō ois mot⁹ reqrit vacuū. 2° spāliter ostēdit hoc de motu locali ꝓꝑ quē dicti pħi ponebāt vacuū ibi [Sed neqꝫ ꝺm locū.] Dicit ergo ꝙ neqꝫ vna necessitas est eē vacuū sicut mot⁹: qꝛ oino qdē igit ois motionis .i. ꝓpter oēʒ motionē nequaqꝫ exigit vacuū. vnde ⁊ h mellissum latuit: qꝛ ut negaret vacuum: negauit omnē motum ꝙ non oportet. alterari nāqꝫ contingit plenum igitur propter alterationē non necesse est ponere vacuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed neqꝫ ꝺm locū motū. Simul enim subingredi adinuicē ꝯtingit si nullū spatiū separabile sit ꝑter corpa mota: ⁊ hoc manifestū est etiam in ꝯtinuoꝝ reuolutionibus: sicut in his que sunt humidorum.

¶ Ostēdit ꝙ nō opꝫ ponē vacuū ꝓpter motū localē d. ꝙ neqꝫ ꝺm locū motū. i. ꝺm motū localē opꝫ ponere vacuū: qꝛ ꝯtingit corpa subigredi simul adinuicē: si spatiū nullū sit separabile ꝑter corpa mota. nō ergo opꝫ ponere spatiū separatū vl' spatiū vacuū ut sit mot⁹: qꝛ vnū corpus subigredit aliud: ⁊ vnū corp⁹ cedit alteri ꝓpter qḋ pōt saluari mot⁹ absqꝫ eo ꝙ sit vacuū: ⁊ h ꝙ ita sit manifestū est in reuolutionibus .i. in circulatiōib⁹ ꝯtinuoꝝ sicut in his ꝯtinuis que sunt de numero humidoꝝ. ꝓiecto enī lapide in aquā fiunt ibi motus circulationū: qꝛ vna pars aque cedit alteri parti ⁊ vnus circulus impellit aliū circulum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Contingit autē densari non in vacuum: sed propter id quod ea que insunt elabūtur: ut aqua collisa aerem qui inest.

¶ Soluta rōne de motu soluit rōnē de vino siue de ꝯdēsatiōe. dicit ꝙ ꝯuenit ꝯdēsari nō in vacuū. Sꝫ ꝓꝑ hoc ꝙ ea que insunt elabunt .i. euaporāt ꝓpter ꝯdēsationē ut aq̈ collisa ꝯuenit euaporare aerem qui est in ea. pꝫ ergo solutio ad rōnē illā de vino siue de utrib⁹: qꝛ colliso ⁊ ꝯdēsato in utrib⁹ ꝑtes que sunt ibi aeree vel ꝑtes suꝑiores euaporāt: quibus euaporatis vinū occupat minus spatiū ꝓpter qḋ fieri pōt ꝙ dolia tantū capiant de vino cum utribus quantum sine utribus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et augmētari nō solum ingrediente aliquo sed ⁊ alteratione: ut si ex aq̈ fiat aer.

¶ Soluit rōnē de augmēto ⁊ cinere. circa qḋ duo facit: qꝛ ꝑ ostēdit ꝙ pōt fieri aliqs mot⁹ augmēti sine vacuo. 2° ostēdit ꝙ rō de augmēto ⁊ cinere seipsas ipediūt ibi [oino aūt.] Dicit ḡ ꝙ augmētari ꝯtingit nō solū igrediēte de aliq̈: sed ⁊ alteratione ut si ex aq̈ fiat aer erit ibi qḋdā augmētū: qꝛ occupabit sibi maiorē locū. igit ꝓpter rōnē illā ꝙ si sit augmētū alimētū igrediēs vel recipit in pleno: ⁊ tūc sunt duo corpa in eodē vel in vacuo: ⁊ tūc vacuum est ꝓpter huiusmodi rōnē nō oportet ponere vacuū in omni augmēto: qꝛ si sumat augmentū large ꝯuenit augeri ex sola rarefactione absqꝫ aliquo alimēto ingrediente. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Oino aūt ⁊ que est de augmēto rō: ⁊ in cinerē diffuse aque: ipsa seipsam impedit. Aut eni nō augetur qḋlibet aut non corpe. Aut ꝯtingit duo corpa in eodē eē. Dubitanōē igit volūt cōem soluere: sed nō demōstrāt vacuū quō est. Aut omne eē corpus necesse est vacuū: si penitus augetur: ⁊ augent per vacuū. Eadē aūt ⁊ i cinere ratio est. Qḋ qdē igit ⁊ ex qbus demōstrāt vacuum soluere facile sit manifestū est.

¶ Ostēdit ꝙ rō de augmēto ⁊ cinere seipsam impedit. Ad cuius euidētiā sciendū ꝙ tūc ratio seipsam ipedit qñ ꝯcesso eo qḋ dicit nō habet intentū. Nā si philosophi ponebāt vacuū ne per ingressum alimēti ponerēt duo corpa in eodē cū quelibet pars aucti sit aucta ⁊ cū totū corpus augeat cum nullū sit corpus ita vacuū qn sit ibi aliquid de pleno si illud plenū debet augeri opꝫ ꝙ alimētū recipiat in pleni⁹ ⁊ ꝙ sint duo corpa in eodē. ꝯcessis ergo vacuitatib⁹ in corpe si totū corpus debet augeri ⁊ alimētū est aliqḋ corporeum oportebit ꝙ tale alimētū recipiat in pleno: sic etiā ratio de cinere seipsaꝫ impedit. nā q̄tumcūqꝫ sint vacuitates in cinerib⁹ aliquid tñ est ibi de pleno. si ergo vas plenū de cinere tātū recipit de aqua q̄tū si nō eēnt ibi cineres aq̈ nō solū subintrabit vacuitates cineꝝ: sed etiā erit simul cū cineribus. erūt ergo duo corpa in eodē. h est ergo qḋ ait ꝙ oino ratio que est de augmēto ⁊ ratio que est aqua diffusa in cinerē ipsa seipsaꝫ ipedit. aut enim nō augetur quodlibet .i. nō augetur totū corp⁹ ⁊ non quelibet pars aucti est aucta. aut ꝯtingit augeri nō corpore quoꝝ utrūqꝫ est incōueniēs aut si volumus saluare alimentū esse corp⁹ ⁊ quālibet ꝑtem aucti esse auctā duo corpora erūt in eodē: quia alimētū non solū recipiet ex parte vacua: sed ex parte plena. volūt ergo isti soluere cōmunē dubitationē de augmēto que soluet in de generatione: sed nō demonstrāt quomodo sit vacuū: qꝛ si augetur corpus per vacuū aut omne .i. totū corpus est vacuū. si debet augeri penitus .i. si debet augeri ꝺm quālibet partē aut suppie si aliqḋ est ibi de pleno duo corpora erūt in eodē. eadem autē ratio est ⁊ in cineribus. Nam si in cinere est aliquid de pleno ⁊ per totū vas diffunditur aqua oportebit duo corpa esse in eodē. ¶ Notandū autē ꝙ si vas plenū cinere tātū capit de aqua quantū si nō eēnt cineres. forte hoc ideo cōtingit: quia intra cineres sunt alique partes aeree que per appositionē aque euaporat. rursus cinis iste per appositionem aque inspissat ⁊ occupat minorem locū. ¶ Amplius qꝛ cinis est adustus ⁊ siccus aliquam corruptionē facit in aqua ⁊ aliquas partes aque facit euaporare. Nunqꝫ autē simul ex parte ꝙ vas tātū capiat de aqua plenū cinere quantū sine cineribus. tamē si ita est forte hoc erit ꝓpter dictas causas. Declarare ergo quomodo q̈libet pars aucti est aucta: ⁊ quomodo fit augmentū in de generatiōe diffusius diximus. ad ꝑsens aūt in tñ dictū sit ꝙ si essent in corpe vacuitates in actu ⁊ pori in actu ⁊ non fieret augmētū aliter nisi qꝛ illi pori replerent sequeret ꝙ nunqꝫ augmētaret corpus ut occuparet maiorē locū sicut si essent foramina in pariete ⁊ solū

illa foramina replerentur nō proprie hic cresceret paries. ¶ Ultimo epilogat circa determiata. et dicit q manifestū est q facile sit soluere rationes ex quibus demōstrant vacuum esse. Lectio. XII.

q Uoniam autem non est vacuū sic diuisum: sicut quidam dicunt: dicemus iterū. Si eniz est vniuscuiusqz loci mutatio aliqua simplicium corporuz natura est: ut ignis quidem sursum: terre autem deorsum et ad medium: manifestū est q non vacuum erit causa loci mutationis. Cuius igitur causa erit vacuum videtur autem causa esse motus sm locū. Huiusmodi autem causa non est.

¶ Postq̄ phūs improbauit opiniones phoꝝ de vacuo quātū ad id qd importat nomine vacui et soluit rationes eoꝝ per quas probauerāt vacuū esse. in parte ista adducit rationes ꝓbantes q impossibile sit esse vacuum. vacuū enim est de genere non entium. Nō entia autē sm q huiusmodi nō habēt quid rei: sed qd nois. dupliciter ergo circa talia qs potest errare. primo quantū ad significationē nois q: ignorat qd importat per nomē illius non entis. scdo errare pōt si ponat tale nō ens esse. utroqz autem modo errauerūt antiqui phi. errauerūt enim q: pfecte nō capiebāt quid importat noie vacui ut supra ostendebat. errauerūt etiaz q: posuerūt vacuū esse. tota enim sequens pars ordinat ad hoc remouendū. s. q non sit vacuū. ¶ Dubitaret forte aliqs q: questio si est videt precedere questionē quid est ut pōt haberi. 2° posterioꝝ. tenuit ergo phūs retro gradū ordinem cum pmo inquisiuerit quid est vacuū q̄ si est vacuum. Dicendū q ut supra dicebat de quo quid est possumus loq dupliciter: q: est q quid rei: et q quid est nois. Cū ergo dicit q questio si est precedit questionē quid est si itelligat de quid nois falsum est. ipossibile est enim inuestigare de aliquo si est ignorato quid importet nomine eius. Nunq̄ enim possemus inuestigare an sit vacuū si ignoret quid importet noie vacui. in omni ergo inquisitione incipiendū ad quid est qd dicit per nomen. questio ergo si est nō precedit questionem quid nois lz possit precedere quid rei: q: ergo supra determinatū est de vacuo quantum ad illud qd significat per nomē merito pars illa que determinat quid nois precedit hāc partem ubi inquirit si est vacuū. de vacuo ut supra dicebat fuit triplex modus dicendi: q: quidā posuerūt vacuū in corporibus. qdam vo posuerūt ipsum separatū a corporibus et hi diuisi fuerūt: q: qdam dixerūt huiusmodi vacuū esse in spera actiuoꝝ et passiuoꝝ. quidaz vo posuerūt ipsum esse infinitū spatium extra celuz. Scdo ergo et tertius modus dicendi valde conueniūt. uterqz enim ponit vacuū esse aliquid separatuz a corpibus. phūs ergo in inquirēdo an sit vacuum ꝓbat q impossibile sit vacuum esse. circa qd duo facit: q: primo ostēdit q nō potest esse vacuum a corpibus separatuz. scdo q nō potest esse vacuum corpibus imbibitū. secūda ibi Sunt autē quidā qui per rarum. Circa primuz duo facit: q: primo ostendit q non possit esse vacuū ex parte ipsius motus. scdo probat q nō sit vacuum si per se cōsideret vacuum ibi a per se autem cōsiderantibus. Circa primū duo facit: q: primo ostendit q nō sit vacuum ex parte quietis et motus. scdo probat hoc idem ex pte velocitatis et tarditatis in motu ibi amplius aūt et ex his. Prima pars potest diuidi in partes. ix. sm q ex parte quietis et mot9 q. ix. rationes adducit ad probādum q nō sit dare vacuuz. secūda ratio ibi amplius si est aliquod. tertia ibi eadez aūt ratio. quarta ibi et quomodo iam inerit. qnta ibi accidit aūt dicentibus. sexta ibi dictuz qm ois. septima aūt ibi amplius aūt nūc qdez. octaua ibi amplius nullus habebit. nona ibi amplius aūt nūc. Dicit ergo q qm nō est vacuuz sic diuisum sicut qdam dicunt dicemus iterū. Nam si est natura. i. nālis aliqua mutatio loci vniuscuiusqz simpliciuz corpoꝝ: ut ignis qdem nāliter est motus sursuz terre vo deorsum et ad mediū: manifestū est q vacuum nō erit cā loci mutationis cum nullā nām dicat. si ergo nō est causa loci mutationis cuius igit motus causa erit vacuū. videt aūt causa esse mot9 sm locū. huiusmodi aūt motus ut dictū est nō est causa ergo et ꝯsequēs non erit causa alicuius alterius motus. ¶ Dubitaret forte aliquis cum superius ostensum sit q nō est necessariū vacuū ꝓpter motū. quomodo differt ratio hic adducta a rationibus illis. Dicēdū q vacuū reqri ad motuz pōt intelligi dupliciter. pmo q vacuū sit quasi de ratione motus ut qd nō possit fieri motus nisi sit vacuū in quo recipiant mobile. secūdo pōt poni vacuū ꝓpter motum ut q vacuū sit quasi finis mot9: ut si ponamus vacuū habere quādam virtutem saluatiuā vel quandā conuenientiā cū corpore mobili ꝓpter qd corpus mobile mouetur ad vacuuz tanq̄ ad finem: ut tanq̄ ad illud qd est sibi naturaliter saluari debet in primis rōnibus magis ostēditur vacuū nō reqri ad motū q sit aliquid de rōne eius quia toto orbe existēte pleno potest in partibus vniuersi fieri motus alterationis et etiā fieri motus localis ut supra dicebat: qa ptes vniuersi cedūt et subingrediunt sibi adinuicē. Sed in hac rōne magis oñdit q vacuū nō requirit ad motū tanq̄ finis: qa vacuū cū corporib9 nālib9 sm q huiusmodi sunt nullā ꝯueniētiā hēt. Nō eniz in vacuo est assignare sursuz ut ponam9 ipm ꝯuenire cū leuib9: nec in eo est assignare deorsū ut ponam9 ipz ꝯuenire cū grauib9. hoc est ergo qd ꝯior ait. d. q in primis sermonibus declarauit q vacuū non est causa formalis mot9. in hoc aūt sermone declarauit q nō est causa finalis eius. appellat aūt ꝯior formalē cāz oē illud qd est de rōne alicui9: sm quē modū vacuū eēt cā formalis motus si eēt de rōne mot9 qd fieret in vacuo. verū q: hec dīa forte non posset adaptari ad oēs rōnes hic positas: nō possumus dicere q superi9 oñdit nō esse necessariū vacuū ꝓpter motū ut solueret rōnes philosophoruz ꝓbātiū vacuū esse. hic aūt oñdit hoc ut probat q non est possibile ipsum esse signanter. ideo phs ait q esse vacuū separatuz dicemus iterum. ostensum enim h fuerat prius q nō est ponere vacuum propter motuz sed aliter est hoc ibi q̄ hic ut patet per habita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius sic aliqd velut locus priuatus corpore cuz sit vacuū quo mouebit positū in ipo corpus. Nō enim iam in omne.

ℭ Ponit secūdā rationē dicēs ꝙ si uacuū est aliqđ spatiū ut si est locus ꝙ est spatiū priuatū corpe cū uacuū sic sit ut dicū est corpꝰ positū in ipso uacuo ꝗ mouebit ꝗsi dicat nusꝗ̃. nec eni iaȝ mouebit oē i. in oēȝ ptē. est ergo vis rōnis ꝙ si corpꝰ poneret in uacuo q: uacuū nō magis in vna pte cōuenit cū illo corpore ꝙ̃ in alia corpus ibi positū uel moueretur in omnem partem uel in nullā. Sed non est dicere ꝙ in omnē ergo in nullā non igit est ponendum uacuum ut sit motus imo si esset uacuuȝ non esset motus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Eadē aūt ratio ⁊ ad locū eē aliquid opinātes sepatū in quē fertur qđ fert. Quō eni mouebit positū: aut manebit ⁊ de sursū ⁊ deorsū. ⁊ de uacuo cōuenit eadē rō merito. Uacuū eni locū faciūt eā dicētes.

ℭ Adducit tertiā rationē dicēs ꝙ eadē rō pōt fieri ⁊ ad opinantes i. cōtra opinātes uacuū esse locuȝ ⁊ eē aliqd separatū in quē locū fert qđ fert. Nā positū corpꝰ quō mouebit ad uacuū ⁊ quō manebit deorsū: aut sursū. ꝯuenit eni eadē ratio merito de uacuo. uacuū eni est merito eiusdē rationis in qualibet sui pte. dicētes eni uacuū eē locū supple dicūt locū esse eiusdē rationis in qualibet eiꝰ parte quo posito tollat motꝰ. ℭ Dubitaret forte aliqs vñ sequtur ꝙ si eēt locꝰ eiusdē rōnis in qualibet sui parte ꝙ nō eēt motꝰ. Dicēdum ꝙ sicut loquēduȝ est de forā ꝗ̃tū ad motū per quē acquirit forā sic loquēdū est de loco quātū ad motū per quē acquirit locus. videmꝰ eni ꝙ nihil mouet ad formā quā hēt q: habitibus presentibꝰ in materia cessat motꝰ. nisi ergo eēt differentia formarū nō esset motꝰ ad formā ꝗ nisi esset diīa locoꝝ nō eēt motꝰ ad locū. Cū ergo in uacuo nō sit diīa sed sit totū eiusdē rōnis qui ponit uacuū esse locū tollit motū. Notandum aūt has tres rōnes sic differre. nam uacuū ꝓpter motū dupl'r pōt poni. primo ut dicit uacuū eē spatiū mediū in quo fiat motus. secūdo ut dicat uacuum esse terminū ⁊ finē ad quē terminet motꝰ. secūda ratio ostēdit ꝙ qui ponit uacuū tollit motuȝ si dicat uacuū eē mediū per qđ fiat motꝰ. Nā cū uacuū equaliter se habeat in omni parte si fieret motus in uacuo uel fieret in oēȝ pte uel in nullā. pma aūt ⁊ tertia ratio magis arguit ꝙ ponētes uacuū tollāt motū. Si ponat uacuū eē ad qđ terminatur motꝰ differēter tñ q: pma ratio hoc arguit: q: uacuū nō pōt habere cōuenientiā cū oībꝰ mobilibus sed hec tertia rō ostēdit q: in uacuo nō est assignare differentiam locoꝝ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et quō iā inerit aut in loco aut in uacuo Nō eni accidit cū totuȝ positū sit sicut in sepato loco ⁊ sufferēte corpe. Pars eni nisi seorsū ponat nō erit in loco: sȝ in toto Amplꝰ sit si nō est locꝰ: uacuū nō erit.

ℭ Ponit quartū rationē que talis est si uacuū eēt aliquid uel si uacuū requireret ꝓpter motū hoc non eēt nisi q: uacuū haberet rationē loci. Sed impossibile est ꝙ uacuuȝ sit locus ergo impossibile est ꝙ uacuum sit uel ꝙ necesse sit esse uacuum propter motū. ꝓbat aūt ꝙ uacuū non possit eē locus dicēs ꝙ si uacuū ponat esse locus quō inerit aliqd aliud in aliquo aut in loco: aut in uacuo ꝙ ponat eē locꝰ nō eni accidit cū totū positū sit supple eē in uacuo ꝙ sit in eo sicut in loco separato ⁊ sicut in corpore nisi pars ponat seorsū a toto nō erit in loco: sed in toto qđ supple in uacuo saluare nō possumꝰ. est ergo vis rationis ꝙ si uacuū eēt locꝰ saluaremꝰ in eo cōditiones loci. est aūt cōditio loci ꝙ ps nō sit per se in loco: sed in toto. qđ si uacuo saluari nō pōt q: ut supra dicebat si locꝰ eēt spatiuȝ uacuū seqret ꝙ ptes eēnt eque per se in loco sicut ⁊ totū. Non ergo uacuū pōt eē locus ⁊ si nō est locꝰ sequit ꝙ nō sit: iđ subdit ꝙ amplꝰ si uacuū nō est locus sequit ꝙ uacuū nō erit. ℭ Notandū aūt ꝙ ait corpꝰ nō posse eē in uacuo sicut in loco sepato ⁊ in corpe sufferente: q: ꝭm phȝ locus est aliquid separatū a locato ⁊ aliquid extra ipȝ ⁊ huiusmodi locus est in corpe sufferēte i. in corpe sustinente ⁊ cōtinēte locatū. sed si locus poneret eē uacuū tūc locꝰ nō esset aliqd extra locatū. Sȝ dimēsiones loci penetrarēt dimēsiones locati ⁊ coaptarēt se huiusmodi dimēsiones dimēsionibꝰ partiū sicut dimēsionibꝰ totiꝰ ꝓpter qđ ita eēt in loco pars per se sicut ⁊ totū qđ est cōtra cōditionē loci. Nō ergo uacuū pōt eē locus ⁊ p ꝯñs nec pōt eē eēntiale eni eēt uacuo ꝙ si eēt. eēt locꝰ ut cōmētator ait. ℭ Deinde cuȝ dicit.

ℭ Accidit aūt dicētibꝰ eē uacuū tanꝙ̃ necessariū: siquidē erit motꝰ: cōtrariuȝ magis eē: si aliqs intēdat nō cōtingere moueri nihil: si sit uacuū. Sicut eniȝ propter simile dicentes terrā quiescē: sic ⁊ in uacuo necesse est quiescere. Nō enim quo magis ⁊ minus mouebitur: ꝭm eni ꝙ uacuum est: nō habet differentiam.

ℭ Ponit quītā rōnē dicēs ꝙ dicentibꝰ eē uacuū tanꝙ̃ aliquid necessariū siquidē erit motꝰ accidit magis cōtrariū eiꝰ qđ dicūt si aliqs itēdat nō cōtingere moueri nihil si sit uacuū sic patet pp simile. sūt eniȝ qdā dicētes terrā qescē in medio ꝙ nō magis trahit ab vna parte celi ꝙ̃ ab alia sic ⁊ in uacuo necesse est. Nō eni est ibi dare quo aliqd magis pōt trahere ꝭm vnā partē ꝙ̃ ꝭȝ aliā q: ꝭm ꝙ uacuū est nō hēt diīaȝ. corpꝰ ergo positū in uacuo in nullam ptē mouebit: q: in nullā ptē trahet. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū sit tractꝰ a uacuo. vī ꝙ sic q: ut col ter ponit tractꝰ aliqñ est a uacuo aliqñ a calido aliqñ a tota specie. in cōtrariū est: q: ꝙ nullā naturā hȝ vi attractiuā hēre si pt. ℭ Dicēdū ꝙ tractꝰ a uacuo dupl'r pōt itelligi. p ꝙ uacuū dicat aliquā nāȝ positiue a qua per se fiat attractio ⁊ sic imaginari tractū a uacuo est oīno fātasticū. hoc ergo mō ꝓbat phūs ꝙ oē positū in uacuo cōtingit qescere q: cū uacuū nō positiue aliꝗ̃ viȝ abstrahēdi qcqd poneretur in uacuo nusꝗ̃ mouebit q: nō magis trahetur ad vnā ptē ꝙ̃ ad aliā sicut per simile ꝭm quosdā terra in medio manebat imobilis q: cū equaliter distaret a ptibꝰ circūferētie celi nō magis trahebat ad vnā ptē ꝙ̃ ad aliā. Alio modo pōt intelligi tractꝰ a uacuo i. tractꝰ ut non sit uacuuȝ ⁊ sic sit tractus a uacuo: q: eni nā nō patit uacuum sic multotiens tractꝰ ne ꝯtingat uacuū ut patet de uētosa in qua si ponat stupa accēsa ignis ille rarefacit aerē ꝯtētū in uētosa. Si ergo uētosa ponat super carnē q: ignis ille extinguit: ⁊ aer ille infrigidat ⁊ occupat minorē locuȝ: ideo ne sit uacuum sit attractio

carnis forte tñ in uentosa ibi ponit stupa accẽsa cõcurrit uterqꝫ attractꝰ a calido ⁊ a uacuo. multotiẽs tñ fit tractꝰ a solo uacuo ut patet in fistulis tortuosis q̃s quidẽ serpẽteos appellãt que posite in dolio vini q̃si totũ doliũ euacuãt. qđ ideo contingit qꝛ cum ille fistule sint tortuose si desisteret fluxus in medio remaneret uacuũ. ℭ Ulteriꝰ forte dubitaret aliquis cum attrahere sit aliquis effectꝰ positiuus ⁊ effectui positiuo oporteat dare causã positiuã que est illa causa positiua que trahit ut nõ sit uacuũ. Dicẽdũ ꝙ huiusmodi cãm nõ possumꝰ ponere aliqđ corpꝰ mixtũ: qꝛ in puro elemẽto ubi nullũ elementũ esset corpus mixtũ posset contingere talis tractus. rursus huiusmodi cãʒ nõ possumus ponere aliqđ elemẽtoꝝ: qꝛ talẽ tractũ cõtingit fieri i oẽʒ partẽ ⁊ ad omnẽ differentiã positionis. nullũ aũt elemẽtoꝝ ẜm se contingit habere talẽ motũ est ergo talis tractus a virtute celesti. sic eni imaginari debemus ꝙ tota spera actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ ex virtute celesti conexionẽ habet. ⁊ qꝛ eiꝰ cuiꝰ est cõnectere est attrahere ne contingat ibi aliqđ eẽ diffusũ. ideo celestis virtꝰ cuiꝰ est ꝯnectere hec omnia trahit ne ista fiant deffusa ⁊ ne cõtingat hoc eẽ uacuũ. sicut enim adamas: qꝛ habet sibi vnire ferrũ. ideo ex quacunqꝫ pte ponat ferrum abstrahit ab adamante. sic qꝛ celũ habet vnire singulas partes vniuersi in quacũqꝫ parte cõtigeret diuisio ⁊ uacuitas fit virtute celesti abstractio in illã partẽ ne hoc cõtingat. ℭ Notãdũ aũt falsã eẽ sniaʒ dicẽtiũ terrã quiescere in medio: qꝛ equaliter trahit ab oi parte celi. qꝛ tũc terra non qesceret naturaliter ibi: sed violẽter. hec ergo ratio ꝙ corpus positũ in uacuo ibi quiesceret uel est contra sic opinãtes uel est pticularis ut cõtra ponẽtes motũ fieri in uacuo propter talẽ abstractionem. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Deinde qm̃ ois motꝰ aut violẽtꝰ aut ẜʒ nãʒ est. Necesse est aũt: siqdẽ si violẽtꝰ eẽ ⁊ cũ qui ẜʒ nãʒ. Violẽtꝰ quidẽ eni est extra naturam: qui autẽ extra naturã posterior est eo: qui est ẜʒ nãʒ. Quare si nõ ẜm naturã est vnicuiqꝫ phisicorum corporũ motꝰ: neqꝫ aliorũ erit motuũ neqꝫ vnꝰ.

ℭ Ponit sextã rõnẽ circa qđ duo facit: qꝛ pmo supponit motũ naturalẽ esse priorẽ violẽto: ⁊ ꝙ si nõ est nãlis nõ est violentus. ideo ex hac suppositiõe supposita arguit intentuʒ ibi [at ṽo motꝰ.] Dicit ergo ꝙ deinde supponẽdũ est ꝙ omnis motꝰ aut est violentꝰ aut ẜm naturã. ⁊ ꝙ necesse est siquidẽ si motꝰ est violentus est esse ⁊ eũ qui est ẜʒ naturã nam violentus est motus qui est extra naturam ⁊ est posterior eo motu qui est ẜʒ naturã. ⁊ qꝛ si non est priꝰ nõ est posteriꝰ. quare si vnicuiqꝫ phisicorũ corpoꝝ nõ est motꝰ qui est ẜm naturã neqꝫ erit vnꝰ alioꝝ motuũ. oẽs eni alij motꝰ vident presupponere motũ naturalẽ. cui ergo non cõpetit motꝰ nãlis ei nõ cõpetit alius motꝰ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At ṽo motꝰ nã quõ erit in uacuo: cum nec vna sit dĩa ẜʒ uacuũ ⁊ ĩfinitũ. Secundũ qdẽ eni ꝙ infinitũ est: nihil erit sursũ: neqꝫ deorsũ: neqꝫ mediũ. Secũdũ autẽ ꝙ uacuũ ẽ nihil differẽs sursũ a deorsuʒ. Sicut enim nulliꝰ neqꝫ vna est differẽtia sicut ⁊ nõ entis: uacuũ aũt cũ nõ sit aliqđ puatio videt eẽ. Nã aũt loci mutatio differẽs est. Quare erũt que sunt nã dĩa. si igit nõ est natura: nusqꝫ ⁊ nulla loci mutatio aut si hoc est: non est uacuuʒ.

ℭ Ex his que dixerat arguit intẽtũ dicẽs. at ṽo quõ erit motꝰ nã. i. nãlis in uacuo cũ neqꝫ sit vna differentia ẜm uacuũ ⁊ ẜm infinitũ. ẜm quidẽ eni ꝙ est infinitũ nihil erit sursũ neqꝫ deorsũ neqꝫ mediũ. ẜʒ aũt ꝙ est uacuũ nõ est in eo differẽs sursũ a deorsũ. qꝛ sicut nulliꝰ est vna differentia sic ⁊ non entis est aliqua differẽtia. uacuũ aũt cũ nõ sit aliqđ ⁊ qꝛ videt eẽ puatio nõ habebit in se aliquã differẽtiaʒ loci aũt mutatio est differẽs natura. i. nãliter ẜm supꝰ ⁊ inferꝰ: quare erũt dĩa que sũt nã. est ergo vis rationis ꝙ in his que fiunt natura ⁊ in mutationibus naturalibus est assignare differentias ẜʒ diuersas species motuũ in uacuo non est assignare huiusmodi differentiam. ergo ibi nõ est ponere motus naturales ⁊ per cõsequẽs nec alios motus ideo subdit. si igit nõ est natura. i. si nõ est motꝰ nãlis nusqꝫ erit alia loci mutatio. aut si hoc est. i. si est motꝰ naturalis sequit ꝙ non est uacuũ. ℭ Dubitaret forte aliquis quõ uacuũ est uacuũ ⁊ infinitũ ⁊ quõ ut est ĩfinitũ nõ est ibi assignare neqꝫ sursũ neqꝫ deorsũ neqꝫ mediũ. ⁊ ut est uacuũ sursũ ibi non differt a deorsũ. Dicendũ ꝙ ponere sursũ nihil est aliđ q̃ ponere quoddã corpus mathematicũ uel ponere quasdã dimẽsiões separatas que sint actu priuate ab omnibꝰ qualitatibus sensibilibꝰ. huiusmodi ergo dimẽsiones dupľr ꝯsiderari possũt. uľ ut dimẽsiones sunt: uel ut sunt priuate qualitatibꝰ sensibilibuſ. si cõsiderent ut sic priuate sũt sic dicũtur infinite. i. indeterminate: qꝛ nõ determinant p aliquas qualitates sensibiles. ratio eni ĩfiniti in q̃dam priuatione cõsistit ⁊ infinitũ qđ indeterminatum nominat. cũ ergo sursũ deorsũ ⁊ mediũ ut dicunt quid naturale dicant aliquid coniunctum debitis qualitatibus ⁊ debitis passionibus quia a talibus non abstrahit naturalis uacuum ut dicit qđ infinitum: ⁊ quid priuatuʒ talibꝰ in eo nãles differentie locales signari nõ pñt. ⁊ rursuſ qꝛ uacuũ ut uacuũ est ⁊ ut nominat ipas dimẽsiões lʒ ibi possemus signare diuersas extremitates: qꝛ nõ eẽt alteriꝰ nature nec esset nãliter alteriꝰ rationis in vna extremitate q̃ ĩ alia ibi sursũ a deorsũ differre nõ posset: ppter qđ si nõ esset ibi assignare tales differẽtias locales ibi naturalis motꝰ eẽ nõ posset que tales differentias presupponit. ℭ Deĩde cũ dicit.

ℭ Ampliꝰ nũc qdẽ piecta mouent piecto nõ tãgẽte: aut pp anthiperistasim: sicut qdã dicũt: aut ex eo qđ pellit pulsus aer uelociore motu q̃ʒ latio pulsi: ẜʒ quã fert in ppriũ locũ. In uacuo ãt nihil hoꝝ cõtingit eẽ: neqꝫ erit fieri: sʒ aut sicut qđ uehit.

ℭ Ponit septimã rationem dicens ꝙ ampliꝰ nũc qdem piecta mouent proiectiuo nõ tãgente ea. qđ quidẽ nõ cõtingit aut propter anthiperistasim. i. ppter repercussionẽ uel ppter cõtrapulsionẽ sicut quidam dicunt. aut hoc contingit ex eo ꝙ aer pellit corpus mobile sicut corpus pulsum: qui aer est

pulsus ueIociori motu q̃ sit latio corporis pulsi s3 quā fert in propriū locū. in uacuo aūt nihil horū cōtingit esse quare neq3 erit. i. nō cōtinget ferri sic aliqd in uacuo. Sed aut si est ibi latio erit sicut qō uehit. i. sic qō portat. ℭ Notandū aūt q quō aer pellit corp⁹ proiectū in ipso est duplex modus dicēdi. vnus est q sicut lapide proiecto in aqua fiūt ibi quidā circuli ita cū fit ipulsus in aere fiunt ibi quidā circuli qui ipellūt corp⁹ ꝓiectū ⁊ hoc appellat phūs moueri per anthiperistasim. i. per cōtrapulsionē: q2 illi circuli cōtrapellūt ꝓiectū corp⁹. Alio modo dicit q iō corp⁹ proiectu3 ab aere pellit q2 aer ipulsus mouet ueIociori motu q̃ si sit motus corporis proiecti. ideo nō permittit illud cadere ⁊ nō permittēdo ip3 cadere pellit ip3: videm⁹ eni q si in circulo ponat lapis ⁊ proijciat circulus in altum ita q̃ fortiter uertatur lapis simul uertet cū circulo ⁊ semꝑ stabit in eadē parte circuli. qō ideo contigit: q2 mot⁹ circuli est uelocior q̃ sit mot⁹ lapidis deorsu3. iō ille mot⁹ ipedit motū lapidis ut nō permittit ip3 descēdere sed facit ip3 moueri s3 motū ipsi⁹ circuli. sic ēt siquis scutellā plenā aqua repente uerteret ita q uersio scutelle eēt uelocior q̃ descēsus aque deorsū per huiusmodi uersionē aqua a scutella nō caderet. q2 ergo aer est imobilis ⁊ pulsus mouet ueIociori motu q̃ sit mot⁹ corpis proiecti in propriū locū. ideo q̃diu mot⁹ aeris est ita uelox nō permittit corpus proiectū cadere sed pellit ip3. quocūq3 ḡ mō ponat corpus ꝓiectū fieri per pulsionē medij ponētes uacuū talē motū saluare nō poterunt poterit forte lapis in uacuo uehi uel portari cū manu. sed statī cū exibit a manu cadet. cū ergo hoc sit cōtra sensū q2 ad sēsum videm⁹ ꝓiecta moueri ꝓiectiuo nō tangēte cōtra sensum est ponere uacuū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius nullus habebit dicere ꝓpter quid qō mouet stabit alicubi. Quid eni3 magis hic q̃ ibi. Quare aut quiescet aut in infinitum necesse est ferri: nisi quod impedierit maius.

ℭ Ponit octauā rōnē dicēs ampli⁹ si ponat uacuu3 nullus habebit dicere aliquid. i. nullus poterit dicere rationē ꝓpter quid mouet qō mouet. mouet aūt ꝓpter qd aliqd stabit. i. qescet alicubi. qd enim i. ꝓpter qd magis mouebit aut qescet hic q̃ ibi q̄ si dicat nō est assignare cām quare aut qescet ubiq3 corp⁹ positū in uacuo aut infinitū necesse ferri nisi aliqd ipedierit mai⁹. ℭ Notandū aūt q q2 uacuum nullam hēt dr̃iam in suis partibus ideo corp⁹ positū in eo si quiescet in vna pte quiescent in q̄libet: ⁊ si mouet ad vnā pte3 mouebit ad qualibet uł ergo semꝑ qescet uł semꝑ mouebit. nō ergo uacuo posito poterim⁹ saluare in corpib⁹ naturalib⁹ motū ⁊ qete3 naturalem: sed uel saluabim⁹ ibi motū tm̄ uel quietem tm̄. ℭ Notādū ēt q ait nisi aliquid impedierit q2 q̃tūcunq3 corpus dicit etiā naturā semꝑ fieri uel moueri. Si occurreret ei aliqō impedimētū qō esset maius eo uel fortius eo sisteret motus eius. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Ampli⁹ aūt tūc quidē in uacuū ob id qō cedit ferri videtur. In uacuo aūt ubiq3 similiter est huiusmodi. Quare ubiq3 fert.

ℭ Ponit nonā ⁊ ultimā rationē dicēs q ampli⁹ aūt nūc quidē s3 opinionē ponētiū uacuū corp⁹ mobile videt ferri. i. moueri in uacuo ob id q cedit uacuo. sed in uacuo similiter est h⁹. i. in uacuū cedit similiter ubiq3: quare corp⁹ positū in uacuo ubiq3 fert. mouebit ergo simul ⁊ semel diuersis moub⁹ qō est inconueniens. Lectio. XIII.

Ampli⁹ autē ⁊ ex his manifestū est
a qō dicit. Uide eni idē ⁊ graue ⁊ leue corp⁹ uelocius ferri propter duas causas. Aut indifferendo quid: ut per aquā: aut per terrā: aut per aerē: aut idifferendo qō fert: si alia sūt eadē ꝓpter excellētiā grauitatis aut leuitatis. Hoc igit per qō fert cā est: q2 ipedit maxime quidem quod contra fertur: postea autē ⁊ manēs Magis autem quod nō facile diuiditur. Huiusmodi autem grossius est.

ℭ Postq̃ phs improbauit uacuū ex parte mot⁹. in parte ista iprobat ipsum ex pte uelocitatis ⁊ tarditatis in motu. circa quod duo facit. q2 primo p̄mittit quedā necessaria ad propositū. secūdo exequit de intēto ibi [illud quoq3 in quo est.] Dicit ergo q ampli⁹ ex his. i. ex dicēdis manifestū est qō diximus q nō ē dare uacuū. videm⁹ eni idē corp⁹ graue ⁊ leue uelocius ferri ꝓpter duas cās. aut inferēdo ꝑ mediū per qō fert ut q2 fert p aquā aut per terram aut per aerē: aut pōt eē causa inferendo id qō fert. i. per dr̃ias mobilis: q2 si alia sint eadē. i. si mediū sit equale ꝓpter excellētiā grauitatis aut leuitatis ipsi⁹ mobilis pōt eē differētia in motu. Addit aūt quō mediū diuersimode hēt ipedire dicēs q hoc quidē per qō fert. i. mediū cā est q2 maxime qdē impedit qō ꝯtra fert: postea aūt ipedit si est manēs. lapis eni si descēdat per aerē q̃tūcūq3 aer maneat uel nō moueat impedit mot⁹ lapidē. Sed si aer ferat cōtra inclinationē lapidis magis impediret motū eius. subdit aūt q etiā magis impedit motū mobilis mediū qō nō facile diuidit. h⁹ aūt est mediū grossius. ℭ Notādū aūt q phūs ex his oīb⁹ ꝙ his habē vult q mot⁹ aliqñ est uelox aliqñ est tardius ⁊ hoc uel est dr̃ia medij uel est dr̃ia mobilis. Sed si eēt dare uacuū nullus eēt mot⁹ uelox neq3 tardus. ergo ipossibile est uacuū eē. ℭ Notādū etiā antiquos phos posuisse uacuū ꝓpter motū: q2 ergo mot⁹ circularis nō requirit spatiū. s3 solū mot⁹ rect⁹ videt esse ille mot⁹ per quē antiq ponebāt uacuū. iō phūs spāliter iprobat uacuum ex parte grauiū ⁊ leuiu3 que mouentur motu recto. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Id igitur in quo est. a. aut mouebit per b. qō. a. in quo. c. tempore ꝑ ip3 aūt. d. cū sit subtili⁹: sed equalis lōgitudo est ipsius b. que est ipsius. d. s̄m analogiam ipedientis corporis. Sit eni. b. qdem aq̄. d. vo aer. Quanto igit subtilius aer aqua ⁊ incorporalius: tanto citius. a. per. d. mouebit q̃ per. b. Habeat igit eandem rationem: quam qdem distat aer ab aqua: uelocitas ad uelocitatem. Quare si dupplici

ter subtile est:in duplici tempore quod ē
ipm.b.transibit q̄3.d.Et erit in quo est.c.
tempus duplex eo in quo est.c.Et semp
iam quātūcūq3 sit incorporalius ꝛ min⁹
impeditum:ꝛ bene diuisibilius per quod
fertur:citius mouebitur.Uacuum autez
nullam habet rationez qua excellat sub
pleno:sicut neq3 nihil ad numeruz.

C Ostenso quomodo oportet esse uelocitatē ꝛ tardi
tatē in motu:aut ex parte medij:aut ex pte mobilis
in pte ista ex huiusmodi uelocitate ꝛ tarditate osn
dit q̄ impossibile est esse uacuū circa q̄ð duo facit
ſm q̄ uelocitas ꝛ tarditas dupliciter hñt sumi.s.
ex parte medij ꝛ ex parte mobilis.primo ergo ad
ducit huiusmodi demōstrationes sūptas ex parte
medij.secūdo sūptas ex parte mobilis ibi⌊ ſ3 aūt
horū que ferunt.⌋Circa p̄mū duo facit ſm q̄ du
pliciter pbat intētū.p̄mo enī pbat hoc demonstra
tione ostēsiua.secūdo demonstratione ducente ad
impossibile ibi⌊ sed per subtilissimū.⌋ Circa p̄mū
duo facit:q2 p̄mo adducit dictā demōstrationē.se
cūdo q̄ðdā q̄ð supposuerat declarat ibi⌊ Si enim
quatuor.⌋Dicit ergo illud ergo in quo est.a.mobi
le q̄ð significatur per.a.mouebitur per.b.i.per ali
q̄ð mediū utputa per aquā.tēpus aūt q̄ð apponit
in tali motu sit in quo.c.per ip3 autem .d.i.per ali
ud mediū utputa per aerē cū sit subtili⁹ si eq̄lis sit
lōgitudo ipsius.b.que est ipsius.d.mouebitur per
ipm.d.ſ3 analogiā impedientis corporis.tāto eni3
citi⁹ mouebit a mobile per.d.q̄3 per.b.quanto.d.
est subtilius.b.sit ergo.b.quidem aqua.d.vō aer
quanto igit subtili⁹ ꝛ incorporali⁹ est aer q̄3 aqua
tāto citius.a.mouebit per.d.q̄3 per.b.hāc ergo ra
tionē.i.pportionem quam.i.ſm quam ut hēt alia
littera distat aer ab aqua habebit uelocitas mo-
tus facti in aerem ad uelocitatem motus facti in
aqua:quare si dupliciter subtile est aer q̄3 aqua in
duplici tpe q̄ð est ipsum.e.transibit a mobile.b.q̄3
d.ꝛ erit tēpus in quo est.c.i.tēpus in quo transit
b.duplex ex tpe in quo trāsit.d.q̄ð tēpus designa
tur per.e.ꝛ semp quātūcūq3 mediū sit in.e.corpo
rali⁹ ꝛ min⁹ impeditiuū ꝛ bene diuisibili⁹ ꝛ q̄ð me
diū fertur mobile citius ꝛ ueloci⁹ fertur per ipsū
uacuū aūt nullā habet rōnē.i.pportionez qua ex
cellatur sub pleno.sicut neq3 nihil habet propor-
tionem ad numeruz in uacuo.ergo q2 nihil est ibi
impediēs nullu3 requiretur ibi tempus:mot⁹ ergo
in uacuo neq3 erit uelox neq3 tardus:immo nullus
erit ibi mot⁹ cū de ratione motus sit q̄ fiat in tpe.
C Deinde cum dicit.

C Si enim quatuor tria excellūt vnū.plu
ribus autem duo ꝛ adhuc vnuz plurib⁹
q̄3 duobus.Nihil autem nō amplius ha
bent rationez quā excellunt.Necesse est
enim diuidi excellens in excellentiam:ꝛ
in id quod excellitur.Quare ꝛ quatuor
in q̄ztūcunq3 excellunt ꝛ nihil.Unde ne
q3 linea punctum excellit:nisi compona
tur ex punctis.Similiter autem uacuum
ad plenum nullā possibile est habere ra
tionem ergo neq3 ad motum.

C Declarat q̄ð supposuerat.Supposuerat eni3 q̄ ni
hil ad numerum nulla est proportio:ideo ait q̄ si
quatuor excellent trib⁹.i.habet excellentiā ad tria
vnum.i.ſm vnum.pl'i aūt excellunt duo:quatuor
enim plus excellunt duo q̄3 tria ꝛ adhuc vnū ex-
cellunt plura.i.in pl'i duobus.Sed ipsi⁹ nihil non
habēt ampli⁹ rationē.i.proportionē qua excellār.
Necesse est enī omne excellēs diuidi in excellen-
tiam ꝛ id q̄ð excellit.quatuor enī si habēt excellē-
tiam ad tria ꝛ excellūt tria in vno oportet quatu-
or cōponi ex trib⁹ ꝛ vno:quare si quatuor habent
proportionē ad nihil erunt quatuor quantacunq3
excellūt ꝛ nihil.erit ergo de cōpositione ipsorū q̄ð
est inconueniēs.Nullus ergo numerus hēt pporo
tionē ad nihil cū nō cōponat ex nihilo:neq3 linea
excellit pūctū cū neq3 cōponat ex punctis.Simi
liter aūt uacuū ad plenū nullam possibile est habe
est rationē idest proportionem.ergo neq3 motum
factū in uacuo possibile est habere pportionē ad
motū factū in pleno.Si ergo in pleno sit motus in
tpe uacuo fiet nō tpe.erit ergo huiusmodi motus
neq3 uelox neq3 tardus imo ut dictū est si ponat
uacuuz tollit mot⁹:q2 ut dicebat de ratione mot⁹
est q̄ tpe mensuret.C Dubitaret forte aliqs utrū
tota causa quare requirit tēp⁹ in motu sit resisten-
tia medij.ꝛ videt q̄ nō:q2 corpora celestia nō ha
bēt mediū retardans nec impediēs ꝛ tñ mouent
in tpe.oppositū vult phūs in littera qui ait eā pro
portionē eē motū factorū in diuersis medijs que
est ipoꝝ medioꝝ:ut quāto aer est icorpalior aqua
tāto mot⁹ fact⁹ in eo est citior ꝛ uelocior motu fa-
cto in aqua q̄ð nō est nisi tota ratio quare requira
tur tempus in motu sumeret ex parte medij.Di-
cendū q̄ quedā corpora mouent ex se quedā non
mouent ex se.quecūq3 enim mouentur ex se non
determinant ad vnam differentiā positionis tm̄.
Sed quodāmodo hñt q̄ moueant ad plures dif
ferentias positionis.aīal enim q2 mouet ex se mo
ueri habet ad plures differētias positionis.sic ēt
ꝛ celū:q2 ex se mouet quodāmodo mouet ad plu
res differentias positionis.Sol enim ꝛ alia astra
per motū celestē nō solū tendūt ab oriente in occi-
dens:sed per illū eundē motum ab occidēte reuer
tunt ad oriēs.ea vō que nō mouent ex se per se ꝛ
essentialr ſ3 suū motū naturalē ꝛ pprium determi
nant ad vnā differentiaz positionis tm̄ ut grauia
habēt tm̄ deorsum ꝛ leuia sursū.grauia enim per
suū motū naturalē ꝛ pprium motū nō habēt q̄ tē-
dant a sursū deorsū ꝛ a deorsū sursū.sed ex natura
sua determinant ut solū deorsū tendāt ꝛ leuia ut
solū sursū.Cū igitur querit utrū tota cā quare re-
quirit tēpus in motu sit impedimētū medij.Si lo
quimur de proprio motu grauiū ꝛ leuiū que non
mouentur ex se patet q̄ tota cā quare requirit tē-
pus in tali motu est impedimētū medij.grauia enī
nō sunt in potentia eēntiali ut sint deorsu3 imo ex
forma sua essentialiter ꝛ per se semp habēt q̄ sint
deorsū.generans enī quantū dedit graui de forma
grauis tātu3 dedit ei de loco deorsū.q̄3diu ḡ gra
ue hēt formā grauis tādiu eēntialiter ꝛ per se cō-
petit ei esse deorsum.grauia igit nunq̄3 sunt in po
tentia eēntiali ut sint deorsū:sed uł sunt actu deor
sum:uel si nō sūt actu ibi sunt solū in potētia acci-

dētali ut ibi existant. Nō eni pñt eē in potētia eēn
tiali ad talē locū cui ex se ꝛ eentialiter semꝑ habe
ant ꝙ ibi existant: sed cū aliquid respectu alicuius
est in potētia accidētali ad hoc ꝙ cōpetat ei illud
nō indiget nisi remouēte ꝓhibēs. qꝛ ergo grauia
sunt in potentia accidētali ut sint deorsū si tollaẜ
ꝓhibēs ꝛ īpediēs stati erūt deorsū. ꝛ qꝛ īpediens
ꝛ ꝓhibēs in tali motu est solū corp⁹ mediū. ideo
tota cā quare requirit tp̄s in motu grauiū ꝛ leui-
um est resistentia medij: patet ergo qd dicēduȝ sit
de motu taliū. Sed si nō sit qō de motu grauiū ꝛ
leuiū sed de motu coꝝ que mouenẜ ex se talia ſm
ꝙ h⁹ non hñt ꝙ sint in vno loco tm̄. Sol eni non
hēt de se ꝙ semꝑ sit in oriente uľ ꝙ semꝑ sit in oc
cidēte. cū ergo est in oriēte ad hoc ꝙ sit in occiden
te nō est in potētia accidētali solū. nō ergo loquen
dū est de motu celi uel de motu solis sicut de mo-
tu grauiū uel leuiū. grauia eni cū sunt sursū: qꝛ de
se semꝑ hñt ꝙ sint deorsū si tollaẜ oē impediēs sta
ti erūt deorsū. Sol ṽo cū est in oriente qꝛ de se non
hēt ꝙ sit semꝑ in occidēte si tollaẜ mediū īpediēs
nō stati erit in occidēte ꝓpter qō in motu grauiuȝ
ꝛ leuiū tota cā quare requirit tp̄s est resistētia me
dij. Sed in motu celestiū ꝛ astroꝝ ꝛ uľr in motu
coꝝ que mouenẜ ex se tota cā quare requirit tēpus
nō est īpedimētū medij ut patet per habita. ¶ Ul
teri⁹ forte dubitaret aliqs utrū quātitas spatij fa-
ciat ut requiraẜ tp̄s in motu. vꝫ ꝙ sic ſm pħȝ si eq̄
lis est lōgitudo ipsi⁹. b. que est ipi⁹. d. mot⁹ facti in
eis habebūt eandem ꝓportionē quā habēt ipsa
media. videẜ ergo uelle pħs ꝙ lōgitudo ipi⁹ medij
aliqd faciet ad hoc ꝙ mot⁹ citius uel tardius cō-
pellaẜ. imo si pħs nunꝙ hoc uellet videm⁹ ad sen
sū ꝙ in maiori spatio plus apponiẜ de tp̄e ꝛ in mi
nori min⁹ qō nō eēt nisi quātitas spatij aliqd face-
ret ad hoc ꝙ ibi requireret tēpus. Dicēdū ꝙ mo-
tus localis minus hēt de trāsmutatiōe mobilis ꝙ̃
aliqs ali⁹ mot⁹. per huiusmodi eni mot⁹ min⁹ trā-
mutaẜ mobile quātū ad suā sbstāiā ꝙ̃ per aliquē
aliū motū. qō ergo nō facit ad exigētiā tp̄is i alijs
motib⁹ multo min⁹ facit in motu locali. videm⁹ eni
ꝙ cā quare in motū ad formaȝ requirit tēp⁹ nō est
quātitas: sed est contraria dispositio existēs in mā
si eni mā eēt sufficienter disposita ad aliquā formā
ꝛ nō haberet cōtrariā dispositionē illi forme in il-
lo instāti in quo appropiquaret sufficiēs actiuū illi
materie induceret talis forma tota illa mā nec re-
ferret utꝝ mā illa eē pue ꝙ̃titatꝭ uľ magne. qꝛ ꝙ̃te
cūqꝫ ꝙ̃titatꝭ eēt p approximationē ad sufficiēs acti
uuȝ ꝛ in istāti susciperet debitā formā. videm⁹ eni ꝙ
qꝛ aer nō habet cōtrariā dispositionē adinuicē in
illo instāti in quo appropinquat sol. ad emisperiuȝ
nostrū sol illuminat totā ꝑtē aeris sibi obiectam. si
cut ergo est in motu ad formaȝ sic suo modo est in
motu ad ubi. ꝓpter qō sicut rōne ꝙ̃titatis nō req
ritur tp̄s in motu ad formam. sed ratione cōtrarie
dispositionis: sic in motu ad ubi nō requirit tp̄s ra
tione quātitatis spatij sed ratiōe resistēue uel rōne
īpedimēti medij. hoc ergo in motu grauiū ꝛ leuiū
facit mediū īpediens qō in motu ad formam facit
cōtraria dispositio in subiecto. quare si esset aliqō
spatium uacuuȝ ꝛ in eo tolleret omne mediū resi-
stens mobile ptrāsiret illud spatiū in nō tp̄e. dice-
rem⁹ eni ꝙ sicut lux multiplicat se in nō tp̄e in to-
to medio qꝛ nō inuenit in eo cōtrariā dispositionē
sic si esset spatiū uacuū corp⁹ graue uel leue transi-
ret illud in nō tp̄e qꝛ nō inueniret ibi corp⁹ mediū
īpediēs ei⁹ motū. ¶ Qō ṽo obijciebaẜ ꝙ magnuȝ
spatiū nō citi⁹ pertrāsiẜ ꝙ̃ ꝑuum. Dicēdū hoc ideo
cōtingit quia in magno spatio plus est de corpore
medio īpediēte ꝛ retardāte motū ipsi⁹ mobilis ꝙ̃
in spatio paruo. Sed si tolleret omne corp⁹ mediū
non citi⁹ pertrāsiret paruū spatiū ꝙ̃ magnū. Sic
eni videm⁹ in motu ad formā ꝙ ubi est contraria
dispositio in subiecto nō oportet ꝙ agens simul in
ducat formā in toto spatio. citi⁹ eni calefit pars ae
ris propinqua igni ꝙ̃ remota. Sed ubi nō est con
traria dispositio in instanti fit inductio forme in to
to passo ut patet in illuminatione aeris ubi nō pri⁹
illuminaẜ ps medij ꝙ̃ totū mediū. quantitas ergo
maior in motu ad formā nō requirit magis de tp̄e
nisi qꝛ magis hēt de contraria dispositione. cū igiẜ
hoc faciat corpus mediū īpediēs in motu grauiuȝ
ꝛ leuiū qō facit cōtraria dispositio in motu ad for
mā maior ꝙ̃titas spatij iō requirit plus de tp̄e: qꝛ
plus est ibi de medio corp̄e īpediēte. Sed si pone
ret eē uacuū ꝛ tolleret oē corp⁹ mediū īpediēs nō
citius ptransiret ꝑuū spatiū ꝙ̃ magnum. qꝛ in nō
tp̄e ptrāsiret utrūqꝫ: sicut nō citi⁹ illuminaẜ parua
pars aeris ꝙ̃ magna sed utraqꝫ lumē recipit in in-
stanti. ¶ Ulteri⁹ ad maiorē euidētiā dictorū dubi
taret forte aliqs utrū in uacuo esse mot⁹ in instāti
videẜ ꝙ nō: qꝛ lȝ in uacuo nō sit assignare mediuȝ
corpis qꝛ uacuū est spatiū priuatū corp̄e est tm̄ ibi
assignare mediū spatij. Si ergo aliqō corp⁹ mobi
le ptransiret aliqō spatiū uacuū aut in eodē instāti
eēt in medio ꝛ in fine illi⁹ spatij. aut in alio ꝛ alio in
stanti. Nō est dicere ꝙ in eodē instāti: qꝛ vnum ꝛ
idē corp⁹ diuersis locis localiter simul ꝛ semel eē
nō pōt. ergo hoc erit in alio ꝛ in alio instāti. Sed
inter quelibet duo instātia cadit tp̄s mediū erit er
go huiusmodi mot⁹ in tēpore. Dicēdū ꝙ auēpace
ut cōmētator narrat distinxit duplex tp̄s in motu
vnū naturale ꝛ aliud supadditū. naturale eni tēp⁹
sumiẜ in motu ex distātia terminorū. supadditū au-
tē tp̄s accipiẜ ex resistentia medij ſm hanc opinio-
nē cū queriẜ utrū mot⁹ in uacuo fiat in nō tp̄e. dici
debet huiusmodi motū fieri in nō tp̄e quātū ad tē
pus qō ibi requiriẜ ex resistētia medij. sed nō fit in
tēpore quātum ad id qō ibi requiriẜ ꝓpter distan
tiam terminorū. mouit aūt auēpace mot⁹ supcele
stiū corpoꝝ qui fit in tp̄e nec tm̄ est ibi resistētia me
dij: vnde ſm ip̄m in motu supercelestiū solū requi
riẜ tēpus naturale qō accipiẜ ꝓpter distantiā ter-
minoꝝ. Sed in motu grauiū requiriẜ ēt ꝓpter resi
stentiā medij: qō si fieret talis mot⁹ in uacuo omni
no tolleret tale tp̄s nō tm̄ ꝓpter lȝ huiusmodi mo-
tus fieret in nō tp̄e qꝛ adhuc requireẜ ibi tp̄s pro-
pter distantiā terminoꝝ. Sed hec positio est ꝯtra
mētē pħi ꝛ negat ꝓpositiones per se notas cōtra
mentē pħi est qꝛ ſm ip̄m eandē rationē ꝛ ꝓportio
nē quā habēt media adinuicē hñt uelocitates mo
tuū factoꝝ in illis medijs. sicut eni se hēt mediū ad
mediū sic se hēt tp̄s qō reqriẜ in motu vni⁹ medij
ad tp̄s qō requiriẜ ad motū alteri⁹ medij. ut si acci
piaẜ equale spatium uel equalis lōgitudo aeris ꝛ
aque si aer est duplex subtili⁹ ꝙ̃ aqua in duplo tp̄e
transibiẜ aqua ꝙ̃ aer. sed ſm ꝯ^{tes} ꝛ ſm ṽitatē quan
do alique ꝙ̃titates sūt ꝓportionales si utriqꝫ illa
rū addaẜ equalis quātitas non ulterius remanēt

in illa proportione:ut si octo est duplū ad quatuor si utriq3 illoꝝ addat numer⁹ binari⁹ non ulteri⁹ reseruabit ibi ꝓportio dupla. decē eni nō sunt duplū ad sex quare si tp̄s retardationis in aqua est duplū ad tp̄s retardationis in aere q: aer posit⁹ est duplo subtilior q̄ aqua. Sed utriq3 tp̄i retardationis addat equale tp̄s ꝓpter equalē distantiā terminorū: q: positū est ꝙ aeris ⁊ aque accipiat eq̄le spatiū uł longitudo equalis tali additione facta nō ulterius reseruabit ibi proportio dupla. nō ergo ueꝝ erit ꝙ tp̄s qd̄ requirit in motu aque sit duplū ad tp̄s qd̄ requirit in motu aeris: dato ꝙ aer sit duplo subtilior q̄ aqua. cui⁹ oppositū simpliciter ph̄us asserit. Cū eni in huiusmodi motu ſm hūc modū dicendi requirat duplex tp̄s unus retardationis propter ipedimētū medij. aliud naturale ꝓpter longitudinē spatij: q: tp̄s retardationis erit duplū tp̄s naturale erit equale. Sequit ut patet per habita ꝙ tēpus cōpositū ex duplo ⁊ equali nō ulteri⁹ habeat proportionē duplā: ut si tp̄s retardationis in aqua sit quatuor horarū tp̄s naturale sit unius hore totū tp̄s qd̄ requirit in tali motu erit quinq3 horarū Si ergo accipiat tāta longitudo aeris quāta aque tp̄s retardationis aeris erit duarū horarū cū positus sit aer duplo subtilior aqua tēp⁹ naturale erit uni⁹ hore q: equalis est proportio utriusq3. totū ḡ tp̄s qd̄ requirit in tali motu erit triū horarū. tēporib⁹ ergo retardationū que sūt in ꝓportiōe dupla: q: unū est q̄tuor horaꝝ ⁊ alia duarū addita est eq̄lis quātitas: q: addita est una hora qd̄ est tp̄s nāle qd̄ reqrit ꝑ longitudinē spatij. Nō ḡ remanebit ibi ulteri⁹ ꝓportio dupla. q̄nq3 eni nō sī duplū ad tria nō est ḡ simplr̄ ueꝝ qd̄ ph̄us simplr̄ asserit. videlicet ꝙ sit ꝓportio tēporū s3 ꝙ est ꝓportio mediorū ut hēret mens ph̄i. Si q̄s dicēt ꝙ sufficiēter cōtradicat antiq̄s ph̄is ꝙ sola tp̄a retardationes hūt ſm proportionem medioꝝ. Nā in fine hui⁹ capituli plane cōcludit ph̄s ꝙ ecōtrario debeāt ph̄i dicere: q: si eēt uacuū nō esset mot⁹. uult eni plane ꝙ in uacuo nō sit mot⁹ in tp̄e ⁊ per cōsequēs ꝙ nō sit ibi mot⁹. Ꝯdicit ergo hec positio menti philosophi negat ēt ꝓportiones per se notas. per se eni notū est qd̄ si tanta virt⁹ mouet tātū per tantū spatiū in tanto tp̄e dupla virt⁹ mouebit illud mobile per eundē mediū in medietate tēporis. Cū3 igit maioritas virtutis solū scindat magis medium nō autē faciat magis appropinquare terminos ꝓpter ipā3 distantiā terminoꝝ s3 ꝙ huiusmodi nō reqrit tp̄s tunc falsa esset ꝓpositio predicta ꝓpter q̄ntitatē spatij nō reqrit tp̄s. sed ꝓpter resistētiā uel ꝓpter ipedimētum medij. dicam⁹ ergo cum cōmētatore ꝙ tēpus in motu requiri pōt uel ꝓpter resistentiā mobilis uel propter ipedimētum medij uel ꝓpter utrūq3. eo eni ipso ꝙ mobile est distinctū a motore ⁊ est in loco alio q̄ motor uelit intelligit ibi esse quedā resistentia ⁊ requirit ibi tp̄s. in motu autē grauiū ⁊ leuiū solum requirit tp̄s ꝓpter medij impedimētū. nō autē ꝓpter resistentiā mobilis. nam cū ibi ratio mouendi sit forma q: forma abstracta ab huiusmodi corpibus grauib⁹ uł leuib⁹ nō remanet nisi materia: q: materia non hēt per qd resistat in motu taliū nō pōt requiri tēpus ꝓpter resistentiā mobilis sed solū propter impedimētū medij ꝙ si dicat ꝙ abstracta forma si non remanet materia cum qualitate: q: qualitas se tenet ex parte forme remanet tn̄ materia cū quātitate: q: quātitas se tenet ex pte mā̄e ut patet ꝑ habita ꝓpter hoc nō requirit ibi tempus. nā ut ostensū est ratione quātitatis nō requirit tp̄s in motu nisi ipsam quātitatē cōmittet aliqua cōtraria dispositio uel aliqua resistentia uel aliqd̄ aliud impedimētū. cū ergo querit utrū in uacuo esset motus in nō tp̄e. dicēdū ꝙ motus ille qui requirit tp̄s solū ꝓpter resistentiā medij cuiusmodi est mot⁹ grauiū deorsū uel leuiū sursū fieret in nō tp̄e. Sed motus ille qui requirit tp̄s ꝓpter resistentiā mobilis cuiusmodi est mot⁹ violentus ⁊ mot⁹ aīaliū uel motus coꝝ que mouētur ex se huiusmodi motus fieret in tp̄e. in talibus eni mobile uel intelligit esse actu distinctū a motore uel intelligit habere aliquā resistentiā ad ꝑ̄sam ⁊ requiritur ibi tp̄s nō solū ꝓpter ipedimētū medij. sed propter resistentiā mobilis. Signāter ergo ph̄us uolēs ꝓbare in uacuo nō esse motū ⁊ ꝙ ille mot⁹ nō fieret in tp̄e arguit de grauib⁹ ⁊ leuib⁹: q: ut dictū est mot⁹ taliū in uacuo fieret in instāti. qd̄ vo obijciebat q: si ponat aliqd̄ mobile transire aliqd̄ spatiū uacuū aut in eodē instanti erit in medio ⁊ in fine illi⁹ spatij: aut in alio ⁊ alio instāti. dicēdū ꝙ de hac materia capitulo de tempore diffusius tractabimus ibi enim ostendemus si fieret motus in uacuo quomodo fieret in instanti.

Lectio. XIIII.

Sed si per subtilissimum in tāto talisq3 fertur per uacuum: omnem exuperat rationez.

¶ Postq̄ ex parte uelocitatis ⁊ tarditatis in motu ꝓbauit ph̄s q̄si ostensiue ꝙ nō est dare uacuū ꝓpter motū: q: tūc nullus esset mot⁹. in parte ista ꝓbat hoc idē demonstratione ducente ad impossibile circa qd̄ tria facit. q: primo premittit quādā suppositionē necessariam ad suppositū. secūdo suppositione premissa exponit in terminis demonstrationem quā intendit. tertio summatim ⁊ breuiter assignat causam eorū que dixerat. secunda ibi [sic eni ⁊ uacuū.] tertia ibi [sed sicut in cap̄.] Dicit ergo ꝙ si aliquid per subtilissimū mediū ferat in tanto ⁊ in tali tempore si fertur per uacuu3 omnem exuperat rationem: est ergo suppositio ꝙ nunq̄ potest esse mediū adeo subtile q̄n per uacuū ferratur citius q̄ per tale mediū. Nam cum uacuum ad remotionem impedimenti exuperet omnem rationem pleni: q: semper est minus impeditiuum uacuū q̄ plenū semper in minori tp̄e ferret aliquid in uacuo q̄ in pleno. ¶ Notandū aūt ꝙ hec suppositio est necessaria ad demonstrationē sequentem. vult enim philosophus ostendere ꝙ uacuu3 transeatur in nō tempore: ꝙ siquis diceret uacuum transiri in tempore duceretur ad hoc inconueniens ꝙ in equali tēpore transibitur uacuum ⁊ plenum quod est impossibile ut patet per suppositionē predictā. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit eni. z. uacuū. Equale autem magnitudine his que sunt. b. ⁊. d. A ergo si transibit ⁊ mouebitur per. z. in quoda3 quidē tempore quod est. i. Sed in minori q̄ in quo est. e. ⁊ hanc habebit rationem uacuū ad plenum. Sed in tanto tempore

quãtũ est in quo est.i.ipsius.d.a.transibit subtilius. Transibit aũt: si sit aliquid subtilitate: differẽs ab aere in quo est.z.ƒz hãc proportionẽ quaz tempus habet in quo est.e.ad tẽpus in quo est.i. Si enim in tãto subtilius est corpꝰ in quo est.z.ipso.d. quantuz exuperat.e.ipsum.i.trãsibit ecõtrario velocitatẽ in tãtũ quantũ.i.ipsuz.z. qđ est in quo est.a.si ferat. Si igit nullum sit corpꝰ in quo est.z.adhuc velocīꝰ pertrãsibit qm̃ ⁊ sicut prius: sed erat in quo est.i. Quare in equali tẽpore trãsibit qđ est plenũ ⁊ vacuũ. Sed impossibile est. Manifestuz est igit ꝙ si fuerit aliquod tempus in quo per vacuuz quodlibet ferť: accidet hoc ĩpossibile. Inequali eñi accipiet: ⁊ qđ plenum est: trãsire aliquod ⁊ vacuum. Erit enim aliquod analogum corpus alteruz ad alterum ut tempus ad tempus.

¶ Exponit demonstrationẽ in terminis ostẽdẽs ꝙ si ponať vacuũ transiri in tpe sequiť hoc ĩpossibile ꝙ in equali tempore trãseať vacuũ ⁊ plenũ: ideo ait. sit eñi.z.i.vacuũ qđ sit eq̃le magnitudine.i.ƒm magnitudinẽ his que sunt.b.⁊.d.a.igiť si trãsibit ⁊ movebiť per.z.i.per vacuũ in quodã quidẽ tpe qđ est.i.sed in minori quidẽ tempore q̃z in quo est e.diceret eñi adversariꝰ ꝙ in vacuo est motꝰ q̃z.e. in quo transitur.b.vel.d.que sunt quidẽ plenuz ꝙ si ita est vacuũ ad plenũ habebit hanc rationez.i. hãc proportionẽ quã habet.ƒ.i.ad.e. Sed hoc posito in tanto tpe quãtũ est in quo est.i.a mobile trãsibit corpus subtilius ipsiꝰ.d.i.ipso.d.poniť enim ibi genitivꝰ pro ablativo erit eñiz aliquod corpꝰ tãto subtilius ipso.d.q̃ztum.e.excedit.i.qđ transibiť in.i.idest transibiť in equali tpe cũ vacuo qđ est impossibile. Qđ aũt mobile trãsibit in equali tẽpore vacuũ ⁊ plenũ patet: q2 si corpꝰ in quo est.z.sit aliquid subtilitate differens ab aere ƒm hãc ꝓportionẽ quã hẽt tẽpus in quo est.e.ad tẽpꝰ in quo est.i. mobile transibit in equali tpe vacuũ ⁊ plenũ. Nã si corpꝰ in quo est.z.est tãto subtiliꝰ ipso.d.vel ipso aere quantũ tempus.e.exuperat ipsuz.i.transibit econverso velocitate.i.ƒm velocitatẽ in tanto tpe quantũ est.i.mobile.ergo qđ est in quo est.a.si feratur exuperat.i.transibit ipm.z.supple.i.equivocat aũt phs in.z.q2 primo accepit.z.pro vacuo. hic aũt accepit.z.pro corpore qđ sit tanto subtilius.d. quantũ.e.in quo transibiť.d.exupat.i.qđ ponebatur esse tempus in quo vacuũ transiebať ꝓpter qđ sequebať ꝙ in equali tpe ut in.i.transeať.z.qđ est corpꝰ subtilius aere ⁊.z.qđ est vacuũ qđ est ĩpossibile.ideo subdiť. Si igiť nullũ sit corpꝰ in quo est z.si.z.ponať esse vacuũ ad hoc velociꝰ trãsibit ⁊ vacuũ q̃z.z.plenũ.sed erat in quo est.i.i.ponať quod ⁊ vacuũ transireť in.i.in quo sicut ostensũ est transibiť.z.plenũ quare in eq̃li tpe mobile trãsibit qđ est plenũ ⁊ qđ est vacuũ. Sed hoc est impossibile ut dictuz est. manifestũ est igiť ꝙ si fuerit aliquod tempus ipsius vacui in quo ferť quolibet.i.qđcunq̃z mobile accidet hoc impossibile: q2 capietur aliqđ mobile transire in eq̃li tpe qđ est plenũ ⁊ qđ est vacuũ. erit ergo aliqđ corpꝰ analogũ ad alterũ corpus ut tẽpꝰ se habet ad tpe. ¶ Notandũ aũt totã vim rationis huiusmodi nihil cõsistere ꝙ si ponať vacuũ transire in tpe sed in minori q̃z plenũ utputa si aer transitur in.x.horis vacuũ aũt in una hora: q2 inveniet aliqđ corpus qđ hẽbit hanc analogiam ad aerem quaz habet tempus in quo transiť vacuũ qđ patet in igne. nã sicut.x.hore sunt decuplũ ad unã horã: sic ignis est decuplũ subtilior aere. quãtũ ergo de aere trãsibiť in.x.horis tãtũ de igne transibiť in una hora. Sed una hora erat tps in quo trãsiebať vacuũ: ergo in equali tpe trãsibiť ignis qđ est plenũ ⁊ ipz vacuũ qđ est incõveniẽs. ¶ Notãdũ etiã ꝙ aũt si accipiať corpus tanto subtilius ipso.d.vel ipso aere quantũ.e.superat.i.trãsibit ecõverso velocitate q2 est modus cõversus in subtilitate corporis ⁊ in magnitudinẽ tpis: q2 quãto est corpus magis subtile tãto est minꝰ tẽpꝰ in quo transitur. ¶ Notandũ etiaz ꝙ si hec ratio Aristo. debet esse vera ꝙ credendum est ꝙ sit vera ut patet per dubitationes premissas oportet ꝙ tota ratio quare requiriť tempus motu gravium ⁊ leviũ sumať ex impedimento medij. nam cum requirať plus de tpe cum transiť medium grossum q̃z cum transitur subtile: q2 illud plus impedit si simpliciter ⁊ absolute loquendo sic se hẽt tps in quo trãsitur mediũ grossum ad tẽpus in quo transiť subtile sicut se habẽt ipsa media adinvicẽ oportet ꝙ simpliciter ⁊ absolute loquendo tota causa quare requiritur tempus in talibꝰ motibus sumať ex resistentia medioꝝ. ¶ Dubitaret forte aliqs: q2 si tota causa quare requiriť tẽpus in talibꝰ motibus sumitur ex ĩpedimento medij videť ꝙ in spera activorũ ⁊ passivorũ nullus sit motꝰ nõ ĩpediẽs. ergo nullus est ibi motus naturalis quod est incõveniẽs. Dicẽdũ ꝙ ƒm cõmẽtatorẽ ex tali impedimẽto nõ tolliť naturalitas istorũ motuũ. est eñi de rõne taliũ motuũ ꝙ fiãt cũ ĩpedimẽto medii. qđ eñi est de ratione alicuius non tollit naturam eius nec facit ipsuz eẽ naturale. ¶ Vel possumus dicere sicut dixerũt aliqui magni ⁊ bene ꝙ motꝰ naturalis graviuz ⁊ leviũ incipit a loco non naturali ⁊ terminať ad locum naturalem: q2 ergo gravia ⁊ levia in toto motu sunt in loco nõ naturali. in termino aũt motꝰ sũt in loco naturali. Nõ est incõveniens si in toto motu habẽt aliquid de innãlitate admixtũ. ĩpedimẽtũ ergo medij lz simpliciter nõ tollat naturalẽ motus aliqua materia tñ innaturalitatem dicit. hanc aũt innaturalitatẽ cõcomitari motũ naturalẽ non est incõveniẽs: q2 quãdiu aliquid moveť naturaliter tamdiu est in loco innaturali. Si eñi grave vel leve esset in loco naturali inde ƒz motũ ꝓpriũ naturaliter moveri non posset. ¶ Possumus aũt tertio respondẽ ⁊ dicere ꝙ de rõne graviũ ⁊ leviũ est ꝙ moveant seipsa per accidẽs qđ ideo cõtingit: q2 movent seipsa removendo ꝓhibẽs ⁊ scindendo mediũ. Si ergo movent seipsa per accidẽs in toto motu oportet motũ habere aliqđ ꝓhibẽs ⁊ habere aliquid de impedimẽto admixto. nõ ergo hoc facit motũ innaturalez q2 de ratione gravium ⁊ levium ƒm motum naturalem sit ƒm seipsa movere. ¶ Ulterius dubitaret aliquis q2 in demonstratione premissa videť supponere ꝙ est invenire corpꝰ ita rarum ⁊ ita subtile respectu cuiuscũq̃z corporis

ret per ipsuȝ pluribuȝ ꝗ̃ palea qḋ est oīno absurdū. ¶ Notādū etiā ꝙ aīt qꝛ ꝓicitū ⁊ qḋ ferť cit⁹ diuidit mediū aut figura aut inclinatiōe quā hēt: qꝛ duob⁹ modis fit uelocioꝛ diuisio medij. uel ꝓpter differentiā iclinationis ſ̃ꝫ ꝙ magis grauia magis diuidūt mediū: qꝛ magis iclinanť deoꝛsū ⁊ magis leuia magis sursū: aut hoc fit ꝓpter dūā figurarū ⁊ que sunt figure piramidalis aut rotūde cit⁹ diuidūt mediū ꝗ̃ habētia figurā latā. ¶ Dubitaret forte aliquis dato ꝙ in uacuo grauia ⁊ leuia moueanť eque uelociter qꝛ omnia mouebunť in nō tē pore utruꝫ in ipso uacuo animalia mouerentur ⁊ utrum mouerenť in nō tpe. videť aūt ꝙ sic. Nam qcqd sit de homine in alijs tamen animalib⁹ videť esse vna forma tm̄. cum ergo in eis forma se habeat ut motoꝛ: qꝛ abstracta foīa non remanet nisi mā cū mā nō habeat per qd resistat videť ꝙ in uacuo animalia mouerenť in non tpe sicut ⁊ grauia ⁊ leuia. Oppositum aūt huiusmodi vult ꝯ̄ᵒʳ ⁊ etiam oppositū huius ostēsum fuit supꝛa. Dicendum ꝙ forma substantialis lꝫ sit prima ⁊ ꝑncipalis ratio mouendi mouet tm̄ mediāte aliqua accidentali forma. dato ergo ꝙ in alijs animalib⁹ ab hoīe sit vna forma substantialis. vna tamē forma dupl'r cōsiderari pōt uel ut supplet viceꝫ forme mixti: uel ut est anima ut supplet formā mixti mouet mediāte grauitate. sed ut est anima mouet per appetitū. prout ergo anima mouet corp⁹ mediāte appetitu ex pte corpis mobilis se tenet grauitas per quaꝫ resistit mobile mouenti. inde est igiť ꝙ in motu animaliuꝫ cōuenit lassitudo in mēbris ꝓpter resistentiā ⁊ cōtrarietatē quā habet corpus ſ̃ꝫ grauitatem ad huiusmodi motū. Cū ergo querť utrū aīalia mouerentur in tpe in uacuo: dici pōt ꝙ si ille mot⁹ non esset mediante appetitu sed mediante grauitate utputa si animal caderet de alto deorsum in tali motu ideꝫ iudiciū esset de animali qḋ de alijs grauibus ⁊ leuib⁹. esset enī huiusmodi mot⁹ in non tēpore qꝛ nō haberet per quid resisteret mobile mouēti. Sꝫ si fieret talis motus mediante appetitu fieret in tēpore quia in tali motu grauitas se teneret ex parte mobilis per quā resisteret mouenti. cuꝫ ergo mot⁹ animalis ut animal est fit mediante appetitu qꝛ in tali motu requirit tps bene dictum est ꝙ in uacuo grauia ⁊ leuia mouerenť in instāti. animalia autē in tpe. ratione ergo temporis qḋ requireretur in motu animaliū possemus saluare uelocitateꝫ ⁊ tarditatē in huiusmodi motu. ¶ Ulteri⁹ cum dicit.

¶ Quod quidē igiť si uacuū sit accidat cōtrariū ꝗ̃ propter qḋ ꝓbāt eē uacuū: manifestū ex dictis est. Hi qdē igiť opinātur uacuū eē. Siqd erit ſm locū mot⁹ discretū ſ̃ꝫ se. Hoc aūt idē est ei qḋ est dicere locum esse aliquod separatū. Sed hoc qḋ sit impossibile esse: dictum est prius.

¶ Epilogat circa determinata dicēs ꝙ quidē igiť si uacuū sit accidat cōtrariū ꝙ ꝓpter qḋ probat uacuum esse manifestū est ex dictis. arguebant enim dicti pħi si motus est uacuū est. debebāt enī econtra dicere ꝙ nō est uacuū si est motus: ideo subdit qḋ hi quidem igiť opinātur uacuū esse si erit mot⁹ ſm locū. dicit aūt huiusmodi uacuū esse ſm se abstractum. i. diuisū ⁊ separatū a coꝛporib⁹ hoc autē idē est ei dicere locū eē aliqḋ spatiū separatū ſ̃ꝫ ꝙ hō esse sit ipossibile dictū est pri⁹. posset autē ex hoc formari quedā noua ratio sic. si uacuū eēt ut antiq dicebant loc⁹ eēt qḋdā spatiū separatū. sed hoc est impossibile ut ꝓbatū fuit in capitulo de loco. ergo impossibilis erat eorum positio.

Lectio. XV.

Et per se aūt cōsiderantibus videť e utiqꝫ dictū uacuum: sicut uere uacuum. Sicut eni in aq̄ si ponat aliquis cubū: distabit tanta aq̄ quāt⁹ est cubus: sic est etiā in aere. Sed sensui imanifestū est. Et semꝑ igiť in omni coꝛpe habenti transmutationē: ad qḋ est aptū natū mutari: necesse ē: nisi coeat trāsmutari aut deoꝛsū semꝑ: si deoꝛsū est motus sicut est terre: aut sursū: sicut ignis. Aut in utraqꝫ aut quale aliquid sit impositum.

¶ Postꝗ̃ pħs iꝓbauit uacuū ratione mot⁹. in parte ista improbat ipm ſm se. circa qḋ tria facit ſ̃ꝫ ꝙ triplicem ratione adducit ad ꝓpositū. secūda ibi [ampli⁹ autem manifestū.] tertia ibi [ampli⁹ aūt manifestū esse.] Circa ꝑmum duo facit: qꝛ primo ꝓmittit quedā necessaria ad ꝓpositū. secūdo ex illis arguit itētū ibi [in uacuo aūt.] Dicit ergo ꝙ per se considerantib⁹ de uacuo videbiť utiqꝫ dictū uacuū sicut uere uacuū. uacuū eni sicut ſm dictuꝫ ⁊ ſm nomē est uacuū ita ſm ueritatē ⁊ entitatē est uacuuꝫ. quia ſm ueritatē non est nec habet aliquā entitatē. nam sicut si in aqua aliquis ponat cubuꝫ distabit tanta aqua quantus est cub⁹. sic est etiā in aere: qꝛ si ponať aliqḋ coꝛp⁹ in aere opꝫ ꝙ cedat de aere ſm ꝗ̃titatē illius coꝛpis. sed ſm sensū est imanifestū. qꝛ nō ita est manifestus sensui aer sicut aq̄ semꝑ igiť in omni coꝛpe habēte transmutationē si ponať aliqḋ coꝛpus in primo necesse est ipꝫ trāsmutari ad id qḋ est aptū natū mutari nisi illud coꝛp⁹ coeat. i. cōdensetur in seipso. si eni ponať aliqḋ coꝛpus in aqua ul' aqua cōdensabiť in seipsa uel transmutabiť ⁊ cedet in illam partē in quā est apta nata cedere. h⁹ eni coꝛp⁹ in qḋ poniť aliḋ coꝛp⁹ ul' cedet sꝑ deoꝛsū si deoꝛsuꝫ est mot⁹ ei⁹. Aut cedet sursū sic ignis. aut cedet in utrāqꝫ ptē sicut est aer uel aqua ⁊ hoc aut quale aliqd sit ipositū coꝛp⁹: qꝛ qḋcūqꝫ sit coꝛpus illud qḋ poniť in alio coꝛpe: qꝛ vnū coꝛpus non cōpatiť secū aliud opoꝛtet ꝙ illud coꝛpus in quo poniť uel condenseť in seipso uel cedit in aliquā partem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In uacuo āt hoc qdē ipossibile est. Nullū eni coꝛp⁹ est. Sed per uacuū eq̄le spatiuꝫ trāsire videť: qḋ qdē erat pu⁹ in uacuo tanꝗ̃ si aqua nō cederet ligneo cubo neqꝫ aer: sꝫ oīa trāsirēt per ipsuꝫ. At uo cubus habet tantā magnitudinē: quantam cōtinet uacuū. Quod si calidū est: aut frigidum: aut graue: aut leue: nihil min⁹ alterum inesse ab oībus passionibus est: ⁊ si nō diuisibile sit ab illis. Dico autem coꝛ

pus lignei cubi. Quod ēt si separetur ab
omnibus alijs: ⁊ neq̧ graue neq̧ leue sit
cōtinebit equale uacuū: ⁊ in eadē erit que
est loci ⁊ uacui parte equali sibiipsi. Quid
igit distabit cubi corpus ab equali uacuo
⁊ loco. Et si duo huiusmodi sūt, ꝓpter qd
nō quilibet in eodem erunt. Unū quidē
igitur hoc inconueniens ⁊ ipossibile est.

¶ Ex his que dixerat arguit intētum ⁊ dicit ꝙ in ua
cuo ipossibile est hoc eē. uacuū eniꝫ est nullū corp⁹
naturale. nō ergo pōt uacuum cedere ipsi corpori
qđ ponitur in ipso: sed uacuū videt transire ⁊ pene
trare equale spatiū corpus qđ qdē erat prius posi
tuꝫ in uacuo tanq̄ si aqua nō cederet cubo ligneo
nec aer hec omnia transibunt per ipsꝫ. q: ergo cub⁹
hēt tantā magnitudinē quantam cōtinet uacuū in
quo ponit cubus ⁊ dimēsiones uacui sūt simul cū
dimēsionib⁹ cubi. Sequit ergo ex hoc ꝙ duo cor-
pora possūt esse in eodē loco qđ est ipossibile. ideo
subdit ꝙ si corp⁹ cubum est calidum aut frigidum
aut graue aut leue nihilominus huiusmodi corp⁹
in esse diffinitiuo ⁊ sm rationē alterū est ab omni-
bus his passionib⁹ ⁊ sit. i. sm actuale esse nō sit di-
uisibile ab eis dico autē corpus lignei cubi. si enim
ex ligno fiet corpus cubū lꝫ huiusmodi corp⁹ non
posset sm actuale esse separari a passionib⁹ ligni sꝫ
tū esse diffinitiū esset alterū ab eis ⁊ huiusmodi cor
pori per se competeret occupare locum ⁊ resistere
alteri corpori. nō aūt hoc cōpeteret ei, ꝓpter huius
modi passiones: ideo subdit ꝙ si ēt huiusmodi cor
pus separetur ab omnib⁹ alijs passionibus ⁊ neq̧
sit graue: neq̧ leue continebit equale uacuū ⁊ equa
lem locum ⁊ huiusmodi corpus erit in eadeꝫ par
te que est loci uacui parte dico equali cubi: quia tā
tuꝫ de uacuo quāta est magnitudo cubi erit simul
cum cubo: quid ergo distabit corpus cubi equali
uacuo ⁊ loco idest ab equali uacuo quod ponitur
esse locus q̄si dicat non distabit sed simul erit hoc
cū illo. ⁊ si duo huiusmodi videlicet cubus ⁊ uacu
um sūt in eodē, ꝓpter qd nō quelibet. i. nō quecūq̧
alia corpora in eodē erūt vnū quidem. igitur inco-
ueniēs ⁊ impossibile si ponatur uacuū receptiuuꝫ
corpus hoc est: q: sequet ꝙ duo corpora possūt eē
simul in eodē qđ sm naturā est ipossibile. ¶ No-
tādū aūt pħm ꝓmisisse hāc positionē ꝙ si poneret
cubus aut aliqđ aliud corpus in aere uel in aqua
ꝙ cederet aer uel aqua sm quantitatē illius corpo
ris ut ostenderet ꝙ q: uacuū nō pōt cedere si pone
ret corp⁹ in uacuo oporteret dimēsiones uacui sub
intrare dimēsiones illius corporis. Nā si ex ligno
fieret cubus si huiusmodi cubus poneret in aqua
uel in aere si illa ei nō cederēt oporteret dimensio-
nes aeris uel aque subintrare dimensiones illius
cubi. cū ergo uacuū nō cedat corpori posito in ipso
oportebit dimēsiones uacui esse simul cum dimē-
sionib⁹ corporeis positis in ipso. ¶ Notādū etiam
vim rationis pħi in hoc cōsistere ꝙ corpus nō oc-
cupat locū ⁊ nō resistit alteri corpori ratione pas-
sionū: ut q: est calidū uel frigidū uel graue uel leue
sed hoc cōpetit ei ratione dimensionum. per se eni
est ꝙ dimēsiōes nō cōpatiunt secū dimēsiones ali
as propter hoc ꝙ dimēsiones simul cū alijs dimē
sionib⁹ esse non possunt. nam si dimensiones simul
cū dimensionib⁹ esse possent nō esset assignare cāꝫ
quare duo corpora non posset simul eē: q: ergo po
nentes uacuū esse locū receptiuū corporis ut patu
it oportet eos ponere ꝙ dimensiones simul possūt
esse cū dimensionibus. ideo sic opinantes incidūt
in hoc ipossibile ꝙ possūt duo corpora esse simul.
¶ Dubitaret forte aliqs quomodo uerū est ꝙ per
se cōpetit dimēsionisibus ꝙ alijs dimēsionib⁹ resi
stant. Dicēdum ꝙ hoc duplici via inuestigare pos
sumus. primo ex occupatione loci. secūdo ex cessio
ne corpoꝝ. prima via sic patet. Nā plura corpora
esse simul idē est qđ plura corpora esse in eodeꝫ lo-
co. ex hoc auteꝫ plura corpora in eodē loco esse nō
possūt: q: qđlibet corpus occupat totū locum suū
occupādo aūt totū illū locū in eodē loco aliud cor
pus esse non pōt. cā ergo quare corpus resistit cor-
pori ⁊ quare nō cōpatit secū aliud corp⁹ sumit ex
ipsa occupatione loci. id ergo per qđ habet corpus
ꝙ occupet locū est id per qđ habet ꝙ resistat alte-
ri corpori ⁊ qđ nō cōpatiat secum aliud corp⁹. hoc
aūt nō habet per qualitatē sed per quantitateꝫ. ꝙ
aūt corpus sit diuisibile ⁊ ꝙ occupet aliqđ spatiū
habet per quātitatē siue per ipsas dimēsiones. ha
bere eni partes occupantes locū per se cōpetit quā
titati. si aūt competit alijs hoc erit rōne quātitatis.
ex ipsa ergo occupatione loci patet ꝙ per se cōpe-
tit quātitati ⁊ dimensionib⁹ resistere ⁊ nō cōpati
secum dimensiones alias. secūda via sumit ex mo
do cessionis corporū. si eni cub⁹ ponat in aqua, aq̄
cedet cubo sm modū dimēsionū ei⁹ ita ꝙ quante
erunt dimensiones cubi tanta erit cessio aque. siue
ergo cubus ponat graue siue leue siue frigidū siue
calidū non mutabit cessio aque. modus ergo cessio
nis corporū nō sumit originē ex modo qualitatis
uel ex modo passionū sed ex modo dimēsionū. Cū
ergo ex hoc corpus cedat corpori q: vnū resistit al
teri ⁊ non possūt simul esse q: modus cessionis su-
mit ex mō dimēsionū oportet ꝙ resistere ⁊ nō cō
pati secum aliud corpus per se dimēsionib⁹ cōpe-
tat. Signāter ergo pħs ex cessione corpoꝝ ⁊ ex oc
cupatione loci probauit ꝙ per se cōpetit dimēsioni
bus resistere ⁊ ꝙ si dimēsiones cū dimēsionibus
esset possent duo corpora possent siꝲ eē. Si eni be-
ne cōsideret text⁹ pħi utraq̧ via ibi innuit. videli
cet de cessiōe corporū ⁊ de occupatione loci. ¶ Ul
teri⁹ forte dubitaret aliquis si corp⁹ poneret in ua
cuum utrum uacuū ei cederet. Dicēdum ꝙ nunq̄
corpus cedit alteri corpori nisi sit rarefactibile uel
ꝯdēsabile. uacuū aūt q: dicit dimēsiones separatas
a talib⁹ passionibus hec ei cōpetere nō possunt nec
hēt vnde cedat. immo sm ꝯ^{ter} q: uacuū dicit dimē
siones separatas a motu ⁊ a materia trāsmutabi-
li per se loquendo nō hēt vnde trāsmutet uel vnde
cedat corpori qđ ponitur in ipso. ex his ergo mani
feste apparet ꝙ q: per se cōpetit dimensionib⁹ resi
stere si ponerent dimēsiōes separate ab omnibus
passionibus adhuc cōpeteret eis resistere ⁊ nō cō
paterent secum dimensiones alias. dimēsiones er
go uacui quātūcūq̧ sint separate a passionib⁹ non cō
patientur secum dimensiones alterius corporis, ꝓ
pter qđ si poneret ꝙ dimēsiōes alicuius corpis siꝲ
posset eē cū dimēsionib⁹ uacui sequeret ꝙ duo cor
pora siꝲ eē posset. Si eni uacuū cedere nō pōt cor
pori posito in ipso ponētes corp⁹ recipi i uacuo opꝫ
hoc ipossibile ꝯcedere ꝙ duo corpa siꝲ eē possent:

predicti ergo pħi ponēdo uacuū ꝓpter motum ne
cogerent ponere duo corpora simul eē incidebant
in illō incōuenīēs ut oporteret eos dicere duo cor
pora sil' eē posse. Si eni corpus recipit in pleno: qꝫ
plenū cedit nō opꝫ ꝙ dimēsiōes sil' cū dimēsiōibꝰ
existāt: sꝫ si recipit in uacuo qꝫ uacuū nō hēt vñ ce
dat oportebit dimēsiōes cū dimēsionibꝰ simul eē.
¶ Ulterius forte dubitaret aliqs si corpus recipe
ret in uacuo ⁊ eēnt sil' dimēsiōes uacui cū dimēsio
nibꝰ corpis utrū he dimēsiones distinguerent ab
illis. ¶ Dicēdū quosdā uoluisse dimēsiones nō di
stingui nisi ex situ. nā ut dicūt nō pōt poni duas li
neas simul eē uel duas alias dimēsiones eē sil' ni
si efficiant vna linea ⁊ vna dimēsio. Sed hoc non
videt posse stare: qꝫ tūc quecūqꝫ eēnt cōtigua eēnt
cōtinua. Nā ut dicet in. vj. huius cōtigua sūt quo
rū ultima sūt simul. ꝯtinua vō quoꝝ ultima sūt vnū.
Cū ergo aq̈ cōtiguat aeri superficies utriusqꝫ nō
distiguunt ex situ. supficies eni vnīꝰ est sil' cū supfi
cie alterīꝰ. Si ergo dimēsiones habētes eūdē situ
fierent vna dimēsio ille due supficies fierēt vna su
perficies. aq̈ ergo ⁊ aer eēnt vnū corpꝰ cōtinuū qꝫ
haberēt ultima vnū: sic ergo dicēdū uel oportebit
ponere totū vniuersū vnū corpꝰ cōtinuū qꝫ singu
le partes eiꝰ sibi inuicē cōtiguant. uel oportebit re
dire ad positionē Pythago. ⁊ Democri. qō est da
re uacuū distinctiuū corporū ⁊ sic oportebit dare
uacuum inter quelibet duo corpora distincta ne si
bi inuicē cōtinuarent: qꝫ ut patet per habita si ue
ra eēt positio dicta si cōtiguarent sibi inuicē corpa
fierent vnū corpus cōtinuum. ¶ Dicendum est er
go ꝙ sicut materia vnde materia est non habet ꝙ
ab alia materia distinguat sic dimēsio. vnde dimē
sio est nō hēt ꝙ ab alia dimēsione distinguat ⁊ ma
xime si accipiant dimēsiones equales ⁊ eiusdē ra
tionis. vna ergo materia ab alia differt qꝫ est sub
alia foīa: uel qꝫ est cōiūcta alijs passionibꝰ sic si ac
cipiantur due linee uel due superficies equales ⁊
eiusdem rationis differunt adinuicē. uel qꝫ sunt in
alio situ: uel qꝫ sūt cōiuncte alijs passionibꝰ ꝓpter
qō cū aer cōtiguat aque supficies aeris ⁊ aque nō
efficiunt vna superficies. nā lꝫ inter eas nō possit
assignari differētia ratione situs: qꝫ simul sūt: disti
guunt tū ꝓpter alias ⁊ alias passiones quibꝰ sūt
cōiuncte. Nā qꝫ superficies aeris est in aere tanqꝫ
in subiecto ⁊ est cōiuncta passionibꝰ eius. superfici
es vō aque est in aq̈ ⁊ est cōiuncta passionibꝰ aque
que sūt alie a passionibꝰ aeris: ideo ille superficies
distinguunt nō obstante ꝙ sūt in eodē situ. Sed si
essent supficies mathematice sm ꝙ huiusmodi sūt
separate a passionibꝰ inter eas nō esset differētia ni
si ratione situs. inde est ergo ꝙ corpora mathema
tica ut cōmētator ait si sunt cōtigua sūt cōtinua: qꝫ
cū habent ultima simul habēt ultima vnū. ultima
aūt eorū si sunt simul ⁊ habēt eandē situm efficiū
tur vnū. in naturalibus aūt nō sic ut pōt patere per
habita: cū igit querit si essent dimēsiones uacui si
mul cū dimēsionibꝰ corporis naturalis utrum he
fierent ille. patet ꝙ non. Nam lꝫ nō differrēt ratio
ne sitꝰ distinguerent tū qꝫ dimēsiones uacui essēt
separate a passionibꝰ. ille vō nō. Sed si utreqꝫ di
mēsiones essent a passionibus separate ⁊ eēnt in eo
dē situ nō haberēt per quid differrēt: qō ergo pħs
ait ꝙ ligneū cubū nō distabit ab equali uacuo itel
ligendum est ꝙ non distabit quātum ad situ. rur
sus nō distabit: neqꝫ differret quātū ad occupatio
nem loci: qꝫ sicut dimēsiōibꝰ lignei cubi cōuenit re
plere ⁊ occupare locū sic hoc cōpetit dimēsionibꝰ
uacui siue dimensionibus separatis. uerū est ergo
qō pħūs arguit ꝙ sequit duo corpora esse sil'. Nā
si dimēsiones uacui nō distant a dimensionibꝰ cu
bi quantum ad situm ⁊ utrisqꝫ cōpetit replere lo
cū qua ratione ille dimēsiones possunt simul eē cū
illis quelibet dimēsiōes cū quibuslibet eē poterūt
poterūt ergo duo corpora eē simul. fuerūt aūt ali
qui ⁊ magni dicentes dimensiones a dimensioni
bus non differre nisi sꝫ situ. Sed credibile est eos
sic opinatos fuisse qū utreqꝫ dimensiones habent
esse a passionibꝰ separatum de quibus ut patuit in
constanter est uerum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem manifestū est: qꝫ hic cu
bus habet transmutamus: quod ⁊ omnia
alia corpora habēt. Quare si a loco nihil
differt qd oportet locū facere corporibꝰ
extra vniuscuiusqꝫ corpus: si impossibile
est corpus. Nihil enim conferet: si alterū
circa ipsum equale spatiū huiusmodi sit.

¶ Ponit secundā rationē dicēs ꝙ manifestuꝫ est qꝫ
cubꝰ trāsmutatꝰ. i. cubus qui trāsmutatur ⁊ ponit
in spatio uacuo hoc habet ꝙ ⁊ omnia ⁊ alia corpo
ra: qꝫ habet tres dimēsiones sicut illa. quare si hu
iusmodi corpus nihil differt a loco. i. nihil differt
a uacuo qō antiqui dicebāt eē locū nihil eni differt
ab huiusmodi uacuo siue ab huiusmodi dimēsio
nibus separatis quātū ad hoc ꝙ est habere tres di
mensiones ⁊ occupare locū. Si ergo quantuꝫ ad
hoc nihil differt quid oportet facere locū corpori
bus ⁊ dare ei dimensionē uel alias extra corpꝰ vni
uscuiusqꝫ. i. extra magnitudinē ⁊ extra dimensio
nes vniuscuiusqꝫ corporis. dimēsionibus eniꝫ cor
poris naturalis nō oportet assignare tanqꝫ locum
dimensiones alias ut dimensiones uacui: qꝫ cū in
occupando locum non differūt dimensiones ab il
lis ut commētator ait si oporteret dimensionibus
naturalibus dare alias dimensiones in quibꝰ exi
sterent tanqꝫ in loco pari ratione illis dimensioni
bus oporteret dare alias dimensiones ⁊ alijs ali
as ⁊ sic in infinitum. addit aūt ꝙ si huiusmodi cor
pus huiusmodi spatiū uacuū qō est quasi quoddā
corpus mathematicū ⁊ habet tres dimensiones
ad modum corporis si tale. s. spatiū est impassibi
le. i. est separatū a passionibꝰ nihil cōfert ipsi corpo
ri naturali si tale alterū equale huiusmodi spatiuꝫ
sit circa ipm corpus naturale. ¶ Notandū aūt ꝙ
pħūs in hac ratione duo tangit propter que suffi
cienter habet ⁊ ꝙ non oportet corporibꝰ naturali
bus dare tale spatiū uacuū tanqꝫ locum pꝫ. qꝫ cuꝫ
huiusmodi spatium uacuum habeat tres dimēsio
nes sicut ⁊ corpora cum ratione talium dimensio
num aliquid ut in loco sequeretur ꝙ loci esset lo
cus ⁊ ꝙ uacuum esset in loco. rursus cum locꝰ cō
ferat aliquid ipsi locato ⁊ habeat saluare ipꝫ qꝫ ta
le spatiū est separatum a passionibus ⁊ nihil potest
conferre corpori naturali superuacuꝫ est facere ta
lem locum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius oportet manifestū esse quale
uacuū sit in his que mouent. Nunc autem

nusq̄ʒ infra mundum: aer enim aliquid est non videtur autem. Necq̄ʒ aqua: si essent pisces ferrei. Tactu eniʒ est discretio illius quod tangitur.

¶ Ponit secūdā rationē dicēs oportet manifestū eē per sensū quale uacuū sit in his que mouent̄. natu ralis enī nō abstrahit a materia sēsibili. cū ergo ex nullo sensu innotescat nobis uacuū nō est ponēduʒ q̄ uacuū sit aliqd in natura: ideo subdit q̄ nūc aūt infra mūdū supple non apparet nobis uacuū: aer aūt aliqd est: nō videt̄ ām: sētit̄ tn̄ sēsu tact⁹. Necq̄ʒ si in aqua essent pisces ferrei: q: q̄si eēnt eiusdē coloris cū aqua forte visu nō discernerent̄ ab aq̄. tact⁹ tamē est discretio illi⁹ qđ tāgit̄. dato ergo q̄ hu iusmodi pisces visu nō discernent̄ ab aq̄. discernē tur tn̄ tactu. supplendū est ergo q̄ q: uacuū nullo sensu nobis innotescit nullo modo est ponendum.

¶ Quod quidem igitur nō separatum sit uacuum ex his manifestum est.

¶ Ultimo epilogat circa determiata dicēs. Qđ qui dē igit̄ non sit uacuum separatū manifestuʒ est ex his idest ex dictis: Lectio. XVI.

Sunt aūt quidā qui per rarū ꝛ den suʒ opinant̄ manifestū eē q̄ sit uacuū. Siquidē enī nō est rarū ꝛ densum necq̄ʒ coire ꝛ calcari possibile est. Si ꝟo hoc: aut oīno motus nō erit: aut mouetur totū sicut dixit xuthus: aut in equale semper est mutare aquā ꝛ aerē. Dico aūt sicut si ex aqua ciati fact⁹ sit aer: simt̄ ex equali aere tantūdē aquā fieri: aut uacuū erit ex necessitate. Conculcari enī uel extendi non cōtingit aliter.

¶ Postq̄ʒ p̄hs iprobauit eē uacuū separatū a corpibus. in parte ista iprobat uacuū ponētes imbibitū corporib⁹. antiq enīʒ posuerūt uacuū ꝑpter motū in motu āt est duo cōsiderare: spatiū ꝛ mobile. duplicit̄er ergo qs posset ponere uacuū ex pte spatij: ut si poneret ipʒ spatiū eē uacuū. uł ex parte mobilis: ut si poneret in ipso mobili eē uacuitates quasdā: ponētes ergo uacuū ex parte spatij dixerūt uacuū eē aliqd separatū a corporib⁹ mobilib⁹. Sed ponētes uacuū ex parte mobilis dixerūt ipm̄ esse imbibitū ipsis corporib⁹. iprobato ergo primo mō dicēdi ut iprobato uacuo separato sumpto ex pte spatij hic iprobat̄ secūdus modus: q: improbat̄ uacuū imbibitū sūptū ex parte mobilis. circa qđ tria facit: q: p̄mo adducit rationē per quā aliqui ꝓbabant tale uacuuʒ eē. secundo improbat huiusmodi uacuū. tertio soluit rationē factā in cōtrariū. secunda ibi [Siquidē igit̄ rarū.] tertia ibi [qm̄ aūt uacuū.] Dicit ergo q̄ sunt quidā qui per rarū ꝛ densum opinant̄ manifestū esse q̄ sit uacuū. arguebāt enī si nō est uacuū nō est rarū: necq̄ʒ dēsum. Si qdē nō est rarū ꝛ densum nō est possibile corpa coire i. subintrare adinuicē ꝛ non est possibile ea calcari i. cōstringi. Si aūt h̄. i. si nō est possibile cōstrictio corporū aut oīno nō erit mot⁹ aut vno moto mouebitur totū uniuersū sicut dixit siccos. i. ille p̄hs: aut cassimedras ut habet alia littera ꝛ est ēt nomē proprij p̄hi cuiusdā. aut ēt nec̄e ē mutare aquā ꝛ aerē ꝛ semꝑ ineq̄lē. si enī nō posset corpa rarefieri nō posset ex aq̄ fieri aer nisi statī ex eq̄le aere fieret eq̄lis aqua. dico āt ut si ex aq̄ ciati. i. si est tāta aq̄ quātū cōtinet vn⁹ ciat⁹ uel vnū uas fact⁹ sit simul aer. i. statim opʒ ex equali aere tantūdē aquā fieri. aut si hoc nō ex necessitate cōtinget eē uacuū q: ut dicebāt calcari uel extendi corpa nō cōtingit aliter nisi per uacuū. ¶ Notādū aūt errorē dictoꝝ p̄hoꝝ in hoc cōsistere q̄ nō credebāt eē corp⁹ raru nisi haberet in se uacuitates aliq̄s. hoc aūt posito dupli arguebant intētū. p̄mo ex pte mot⁹ localis. Naʒ si multi lapides essent bene cōiugnati adinuicē q: lapides per ipulsū nō cōdensant̄ nec cedūt in seipsis oporteret q̄ qui vnū ipelleret omnes ipelleret. Si ergo tales essēt singule pt̄es vniuersi: q: nō coirēt adinuicē nec cōstringerent̄: oporteret q̄ qui vnam ptē ipelleret totū vniuersuʒ tumultuaret. rursus h̄ idē arguebāt nō solum ex pte motus ad ubi: sed ēt ex parte mot⁹ ad formā. si enī ex aqua generaret̄ aer ꝛ nō eēt dare uacuū nec cōstrictiones corpoꝝ: q: aer occupat maiorē locū q̄ʒ aqua: celū nō posset capere singulas partes vniuersi: q: occuparet maiorē locum q̄ʒ prius. oporteret ergo q̄ statim cū ex aqua fit aer q̄ ex eq̄li aere equalis aq̄ fieret. ꝛ q: hoc nō cōspicim⁹ sic esse opʒ q̄ sit possibilis cōstrictio corporū q̄ si hec est ipossibilis ut dicebāt necesse est uacuum esse. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Siquidē igit̄ rarū dicūt multa uacuū separata hn̄s māifestū est: q̄ si necq̄ʒ uacuū cōtigit eē sepabile: sicut necq̄ʒ locū habentē aliqd uacuū sūipsi⁹: nec rarum sic.

¶ Improbat hūc modū dicendi. ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ ponere uacuū in ipsis corporib⁹ mobilibus dupliciter pōt itelligi. p̄mo q̄ in casib⁹ corpalib⁹ sint alique uacuitates separate ab omni corpore. secundo q̄ sunt ibi uacuitates cōiuncte corporib⁹. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū dimēsiōes uacui q̄s ponebāt antiqui p̄hi eēnt alique dimēsiōes reales uel eēnt solū imaginate. Dicendum q̄ antiqui posuerūt uacuū eē locū p̄uatū corpe. susceptiuū autē corporis: duplici ergo via uenari possum⁹ q̄ oportebat antiquos dare dimēsiones uacui nō eē solū dimēsiones imaginatas: sed eē aliquid reale. prima via sumit̄ ex parte loci. secūda ex pte p̄uationis p̄ᵐ sic patet. q̄le est enī locatū talis debet eē loc⁹ eius. Si ergo locatū est solū qd imaginatū sufficit ei dare imagiatū locū. Si āt est qd reale cōpetit ei realis locus: q: ergo antiqui p̄hi nō ponebāt locū esse superficiē corporis cōtinētis sed esse spatiū illō ꝛ dimensiones illas que erant inter latera cōtinētis Si ergo corporib⁹ realib⁹ dabāt talem locū oportebat spatiū illud ad dimēsiones illas eē qd reale ꝛ esse alias a dimēsionib⁹ corporis ibi positi: q: locus est differens a locato. Secūda via sumitur ex parte priuatiōis. lʒ enī negatio de se nihil ponat p̄uatio tn̄ semꝑ determinat sibi aliqđ subm̄: est enīʒ negatio p̄uatio ex sbo ut p̄ʒ hēri ex q̄rto metħ. Si ḡ uacuū est spatiū p̄uatū corpe opʒ illō spatiū ꝛ illas dimēsiones eē aliqd reale in qb⁹ tanq̄ʒ in subiecto fūdet̄ hec p̄uatio. Si enī nihil eēt h⁹ spatiū uł h⁹ dimēsiōes non posset dici uacuū necq̄ʒ plenū. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utꝝ sit itelligibile i corpe eē uacuitates q̄ sūt cōiūcte corpib⁹. dicebat̄ enī q̄

uacuitates in corpe dupliciter poni pñt primo ſint ſeparate a corpore. ſecundo ꝙ ſint cõiuncte corporibus: vĩ eni eſſe oppoſitũ in adiecto dicere aliqd eſſe uacuũ ⁊ tñ ponere in eo aliqͦ corpꝰ: uel dicere illͦ eẽ cõiunctũ corpori. ℭ Dicendũ ꝙ ut patet in qõne ꝑmiſſa ponẽtes uacuũ eſſe locũ oportet eos ponere dimenſiones uacui eſſe dimẽſiones reales rurſus cogunt dicere ꝙ ſi corpus aliqͦ recipiatur in illis dimẽſionibꝰ uel in illo uacuo ꝙ dimẽſiones ille nõ cedãt: qꝛ locus eſt quid imobile ⁊ nõ cedit locus aduenĩẽte locato. Sicut ergo huiuſmodi dimenſiones que ſe tenent ex parte ſpatij aliqñ ſunt cõiũcte dimenſionibꝰ corporis: aliqñ ſũt ſeparate a corpore. ſic ſi in ipſis corporibꝰ mobilibꝰ poneremus aliquas uacuitates poſſemus eas ponere cõiunctas corpori ⁊ ſeparatas a corpore. Cum ergo querit utrũ poſſit poni uacuũ cõiunctũ corpori dici põt ꝙ uacuũ ut uacuũ eſt ⁊ formaliter acceptuȝ ſemꝑ dicit qd priuatũ corpore. uacuuȝ tñ mãliter põt poni itelligi cõiunctũ corpori: qꝛ dimẽſiones ipſas ſeparatas a paſſionibꝰ que materialiter ſunt idẽ qͦ uacuũ poſſumꝰ imaginari eſſe cõiũctas corporibꝰ. dupliciter ergo põt intelligi uacuũ eẽ ibibitũ corporibus cõiunctũ. ſ. ⁊ ſeparatũ. duo ergo facit: qꝛ ꝑmo iprobat hãc poſitionẽ ſi ponat tale uacuũ eẽ ſeparatũ. ſecũdo ſi ponat eẽ cõiũctũ ibi ⌊ ſi aũt nõ eſt ſepabile. ⌋ Dicit ergo ꝙ ſiqdẽ igit dicentes rarum eẽ uacuũ dicunt rarũ eẽ hñs multa uacua ſeparata a corporibus manifeſtũ eſt ꝙ nõ contingit uacuũ ibibitũ eẽ ſic ſeparabile ſicut nec cõtigit locũ habẽre aliqͦ uacuũ ſuũ ipſiꝰ. i. in ſeipſo ꝙ ſit uacuũ ſeparatũ. Sic ẽt neqȝ cõtingit eſſe aliqͦ rarũ ſic ſeparatuȝ a corporibꝰ: oẽs ergo ille rõnes que improbant locũ eẽ uacuũ ⁊ eẽ ſpatiũ ſeparatũ iprobare pñt uacuũ eẽ quaſdã raritates ⁊ quoſdã poros ſiue quedã foramina in qbꝰ nõ aliqͦ ſit corpus ſȝ ſint ſepata a corꝑibꝰ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si autem non eſt ſeparabile: ſed tamen ineſt aliquod uacuum: minus quideȝ impoſſibile. Contingit auteȝ primum: ꝙ nõ omnis motus eſt cauſa uacuum: ſed qui ſurſum eſt. Rarum eni leue. Unde ignẽ rarum eſſe dicunt.

ℭ Improbat huiuſmodi uacuũ imbibitũ ſi ponat cõiunctũ corpori. circa qͦ quinqȝ facit ſcḋm ꝙ quinqȝ rationes adducit ad propoſitũ. ſecũda ibi ⌊ poſtea motꝰ. ⌋ tertia ibi ⌊ q̃uis qualiter põt. ⌋ quarta ibi ⌊ ampliꝰ quõ aſſignat. ⌋ quinta ibi ⌊ ⁊ manifeſtuȝ eſt qm̃. ⌋ Dicit ergo ꝙ ſi uacuũ nõ eſt ſeparabile a corporibꝰ ſed tñ ineſt in ipſis corporibus aliqͦ uacuũ imbibitũ minus quidẽ ipoſſibile eſt ſic dicere tñ hũc modũ dicẽdi ſequunt multa inconuenĩẽtia cõuenit eni ꝑmũ ꝙ uacuũ nõ eſt cã oĩs motꝰ: ſȝ ſolũ eſt cã eiꝰ motuſ, qui eſt ſurſũ. rarũ eni eſt leue: unde ignẽ rarũ eſſe dicũt ꝓpter ſui leuitatẽ. Cũ ḡ dicti pħi ponerẽt uacuũ: ut ſaluarent omnẽ motũ rectũ inſufficiẽs erat eorũ poſitio. Nã cũ dicerẽt uacuũ eſſe raritatẽ quandã per ipȝ nõ poterant ſaluare niſi motũ ſurſũ. ℭ Notãdũ aũt ꝙ ponẽtes uacuũ ſeparatũ a corpore ponũt ipȝ formaliter. ſȝ ponẽteſ ipȝ cõiũctũ corpori ut patet per qõnẽ ꝑmiſſã nõ ponũt uacuũ niſi materialiter ſolũ. cũ ergo icõuenĩẽs ſit poſitio uacui quãto magis ponit uacuũ incõuenĩẽtius dicit. peiꝰ ergo dicebãt ponẽtes uacuũ formalr ⁊ ſepatũ a corpe q̃ ponẽtes ipm mãliter ⁊ cõiunctũ corpori. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Poſtea motus cauſa non ſic uacuum: ſicut in quo eſt: ſed ſicut utres in eo qͦ ferantur ipſi: ſurſum ferunt continuum: ſic uacuum fert ſurſum.

ℭ Adducit ſecũdã rationẽ dicẽs ꝙ poſtea incõuenĩens eſt ponere ſic uacuũ cũ ponere ſic uacuũ nõ ſit ca motꝰ ſicut illud in quo eſt motꝰ: ſed ſicut illͦ qͦ ꝓtrahit mobile: ut ſicut utres in eo ꝙ ipſi ferunt ſurſũ ferũt ſecũ corpꝰ ſibi cõiũctũ ⁊ cõtinuũ. ſic uacuũ fert ſecũ corpꝰ ſibi cõiũctũ. ℭ Notãdũ aũt antiquoſ poſuiſſe uacuũ ut in eo eẽt motꝰ. ſed ſi uacuum eẽt aliqd imbibitũ ⁊ exiſtẽs in ipſo corpe mobili tũc uacuũ nõ eẽt id in quo eſt motuſ: ſed eẽt aliquid trahẽs mobile. ergo ſcḋm hũc modũ dicẽdi uacuũ ſic faceret ad motũ qꝛ faceret corpꝰ eẽ rarꝫ per quam raritatẽ traheret ſurſũ: ſicut ḡ utres facerẽt ad motũ eorũ que eẽnt cõiuncta eis qꝛ utres moti ſurſũ traherẽt corpora ſibi cõiũcta: ſic uacuũ faceret ad motũ corporũ in qbꝰ eẽt qꝛ eo modo ſurſum traheret corpora in quibꝰ exiſteret. ponentes ergo ſic uacuum cõtradicebãt põni ſue: quia tunc uacuum non eſſet id in quo motus eſſe: ut ipſi dicebãt. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quãuis q̃liter põt motꝰ eſſe uacui: ſȝ locus uacui. uacui eni ſit uacuũ in qͦ fert.

ℭ Ponit tertiã rationẽ dicens q̃uis qualiter. i. qua ratione pt eẽ motꝰ uacui oportet ꝙ ſit ⁊ locꝰ uacui. ſi ergo uacuo cõpetit moueri cõpetit ei eẽ in loco. opȝ ḡ ſȝ hͦ ꝙ loci ſit locꝰ ⁊ ꝙ uacui ſit uacuũ in qͦ fert qͦ eſt icõuenĩẽs: qꝛ ſi uacui eſſet uacuũ uel loci eſſet locus ratio loci uel ratio uacui iret in infinitum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius quomodo aſſignant in graue ferri deorſum.

ℭ Aſſignat quartam rationẽ dicens amplius quõ aſſignãt grauia ferri deorſum: q̃ſi dicat ꝙ ſi eſſet motus ꝓpter uacuũ graue nõ ferret naturaliter deorſũ. ℭ Dubitaret forte aliqs dato ꝙ eſſet dare uacuum ⁊ grauia ⁊ leuia mouent in uacuo in tẽpore utruȝ his cõditionibꝰ ſtantibꝰ graue ferret deorſũ niſi impelleret. Dicẽdũ ꝙ ſolutio huiꝰ queſtionis depẽdet ex ſolutione queſtionũ ꝑmiſſarũ. dicebat eni ꝙ ideo grauia mouent in inſtãti deorſũ ſi eſſet dare uacuũ. qꝛ grauibꝰ ſȝ ꝙ huiuſmodi cõpetit eſſentialiter eſſe deorſum nec poſſũt ſe habere reſpectu loci deorſũ niſi in potẽtia accidentali ꝓpter qͦ ſi ſubtraheretur totũ ipedimẽtũ medij ⁊ eſſet dare uacuũ grauia ſtatim eſſent deorſũ. ꝙ ſi nõ ſtatiȝ deorſũ eẽnt nõ cõpeteret eis eſſentialiter deorſum eẽ: ſed quotienſcũqȝ aliqͦ mobile ex eẽntia ſua uł ex forma quã hẽt nõ determinat ad aliquã differẽtiã poſitionis ſi debet illuc tẽdere indiget aliquo mouente ⁊ impellente ipȝ. ſi ergo eſſet dare uacuũ ⁊ grauia in eo mouerent in tpe ſequeret ꝙ grauia nõ tẽderẽt deorſũ niſi ipellerent ab alio: qꝛ ſȝ hãc hipothẽſim nõ cõpeteret eis eẽntialiter deorſũ eẽ ex hoc ergo apparet nõ bonã fuiſſe opinionẽ Auẽpace qui poſuit ꝙ ſbtracto toto ipedimento medij ꝓpter terminoꝝ diſtãtiã grauia mouerentur in uacuo in tempore. patet enĩȝ ꝙ hoc poſito nõ cõpete

ret grauibus essentialiter esse deorsu͂ nec ferētur grauia in locū deorsū nisi haberēt aliquē ipellētē Ex hoc ēt patet ꝙ ponētes motū fieri ꝓpter vacuu͂ nō pn̄t assignare cā͂ quare grauia ferant deorsū: vacuū eni ut dictū est vel pōt se tenere ex parte spatij vel ex parte mobilis. si se teneat ex pte spatij vel grauia nō mouebunt deorsū accipiēdo motum ꝓpriū sed in instāti ibi eēnt. vel si mouerētur deorsū eis nō cōpeteret eēntialiter deorsū eē: nec eēt assignare cā͂ quō de se ⁊ ex nā sua deorsū tenderent. Si vō ponat vacuū ex pte mobilis adhuc nō erit assignare cā͂ mot⁹ deorsū. Sed sm̄ hunc modū loquēdi si ratio mot⁹ semp sumit ex pte vacui: vacuū cū sit qd rarum de se semp traheret mobilia sursū nō deorsū. imo si mot⁹ esset propter vacuum imbibitum cum vacuum nullā materiā dicat non mouetur locatū ad locu͂ propter cōueniētiā quā haberet cū ipso. Sed solū eēt mot⁹ ex aliquo trahente vel ipellente. Ideo ait phs ꝙ vacuū traheret leuia sursū: sicut utres traherēt sursū corp⁹ aliqd sibi cōiunctū. quid ergo traheret grauia deorsū nō eēt cām dare. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et manifestū est: quoniam quāto utiqꝫ rarius: ⁊ magis vacuum sit: magis sursū fert: ⁊ si sit omnino vacuum: velocissime utiqꝫ fert. Fortassis autē hoc impossibile est moueri. Ratio aūt eade͂ sicut quia in vacuo sine motu oia sunt: sic ⁊ vacuū qdem est quod est sine motu. Incomparabiles enim sunt velocitates.

¶ Ponit ultimā rōnē dicēs manifestū est ꝙ quāto utiqꝫ aliqd sit rarius magis ⁊ magis vacuū tāto magis sursū fert. ⁊ si sit oino vacuum velocissime utiqꝫ fert imo feretur in instāti. Ideo subdit ꝙ fortassis īpossibile sit hoc. s. ꝙ est omnino vacuū moueri: ratio āt est eadē que supra q: in spatio vacuo sunt oia sine motu sic ⁊ mobile vacuū est qd est sine motu. Incōparabiles eni sūt velocitates. Sicut eni quāto mediū est grossi⁹ tāto magis īpedit mobile. Ideo si eēt spatiū vacuū eēt ibi mot⁹ in instanti q: nullā haberet analogiā ad plenu͂. Sic si ponat vacuū ex parte mobilis q: quāto mobile esset magis vacuū veloci⁹ ferret sursū. Si eēt oino vacuū ip͂z mobile eēt ibi incōparabilis velocitas ⁊ feret in instāti ꝓpter qd nō esset ibi ꝓprie mot⁹ q: de ratiōe mot⁹ est ꝙ sit in tpe. nō ergo per se loquēdo vacuū est cā motus ut antiqui volebāt q: tūc maxime vacuū eēt talis cā qd patet eē fl̄m: q: maxime vacuū tollit motum. Lectio. XVII.

Q Uoniā autem vacuum quide͂ nō dicim⁹ esse: alia vō vere dubitata Aut mot⁹ nō erit nisi erit densitas ⁊ raritas: aut turbatur celu͂ aut semper equalis aqua ex aere ⁊ ex aqua erit ⁊ aer Manifestum eni͂ quia plus aer ex aqua fit. Necesse igitur nisi sit: aut depulsum qd habetur ultimum tumultuari facere: aut alibi alicubi equaliter mutare ex aere in aquam: ut omne corpus toti⁹ equale sit: aut nihil moueri. Semper eni͂ trāsmutato hoc accidet: nisi circulariter circunstet. Non semper autem in circulu͂ loci mutatio: sed aliquando ⁊ in rectum est. Hi quidem igitur propter hoc vacuum aliquid dicunt esse.

¶ Postq͂ phs posuit ratiōē ponētiū vacuū ībibitū ⁊ iprobauit hui⁹ positiōnē in parte ista soluit ratiōnē factā in ꝯriū circa qd duo facit. q: primo oñdit rōnē illā eē dubitabilē. secundo soluit eam ibi [Nos aūt diximus.] Dicit ergo ꝙ vacuū nō dicimus eē: nihilomin⁹ tñ alia vere dubitata sūt q: vere ꝓbant raritatē ⁊ dēsitatē eē in corporib⁹. iō ait ꝙ nisi erit raritas ⁊ dēsitas in corpib⁹: aut nō erit mot⁹: aut turbabit. i. tumultuabit ⁊ cōpatiet celū: aut semp cū sit equalis aqua ex aere statī aer erit ex aqua. manifestū est eni͂ ꝙ aer ex aq̄ fit plus. i. fit in maiori q̄ntitate. aer eni generat⁹ ex aq̄ est maioris q̄ntitatis ⁊ idiget maiori loco q̄ sit aq̄ ex aq̄ gñat. nisi ḡ possent corpa dēsari oportēt ꝙ celū cederet facta gñatiōe aeris ex aq̄. iō subdit ꝙ necesse est nisi calcatio sit: aut id qd habet depulsū. i. id qd depellit facē tumultuale ultimū. i. celū: aut alicubi equaliter mutare ex aere in aquā ut oē corp⁹ toti⁹ vniuersi sit eq̄le: aut ēt op͂z nihil moueri motu recto. Si eni nō eēt dēsatio cum generat aer ex aq̄ q: aer occuparet maiorē locū impelleret alias ptes vniuersi ⁊ faceret tumultualē celū. imo h̄ posito nihil mouebit motu recto. iō subdit ꝙ semp trāsmutatio aliq̄ accidet h̄ nisi circūstet circulariter ibi ut illud circulariter moueat. videmus eni͂ ꝙ nō semp loci mutatio est in circulū sed aliqñ est in rectū qd nō posset esse nisi eēt possibilis raritas ⁊ dēsitas. hi qdē philosophi dicūt vacuū esse aliqd ꝓpter hoc qa. s. de necessitate est ponere raritatē ⁊ densitatē in reb⁹. qa ut dicebant sine vacuo fieri non potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nos aūt dicimus ex subiectis: quoniā est materia vna contrariorum ⁊ calidi ⁊ frigidi ⁊ aliarum phisicarum cōtrarietatum. Et ex eo qd potētia est actu: ens fit Et nō separabilis qdem materia est: esse aūt alterū est. Et vna qde͂ numero ⁊ si contingat coloris calidi ⁊ frigidi.

¶ Soluit h⁹ rōnem. ad cuius euidentiā sciendu͂ ꝙ dicti philosophi bene arguebāt ꝙ oporteret dare rarū ⁊ densum in corporib⁹. Sed nō propter hoc habebāt ꝙ esset dare vacuū. fit eni͂ de raro dēsu͂ nō qa alique pticule ibi addant: sed qa mā que est potētia densa fit actu dēsa. sic ēt de dēso fit rarum nō ꝓpter subtractionē alicui⁹: sed qa mā que erat potētia rara fit actu rara. tota ergo solutio philosophi in hoc ꝯsistit ꝙ nō ꝯtingit raritas ⁊ densitas ꝓpter vacuitates vel ꝓpter repletionē vacuoru͂. Sed qa mā existēs vna est in potētia ad utrunqꝫ ꝯtrariorū ꝓpter qd trāsmutat a raro in densu͂ ⁊ ecōuerso. duo ergo facit quia pmittit primo qdā necessaria ad ꝓpositū. Secūdo ex his que dixerat declarat itēm ibi [est igit corporis.] pmittit autē quattuor suppositiones ⁊ dicit ꝙ nos dicimus ex subiectis idest ex suppositis ⁊ ex his que debent supponi in scientia naturali quorum primu͂ est ꝙ

materia est vna cõtrariorũ ut est vna calidi ꝛ frigidi ꝛ alioꝝ cõtrarietatũ. secũda suppositio est ꝙ ex eo qđ est potentia ens fit actu ens ut ex potẽtia rarũ fit actu rarũ. tertia est ꝙ materia nõ est separabilis ab altero cõtrarioꝝ. esse tñ ipsius materie id est ratio diffinitiua eius est qđ alterũ ꝛ quid differẽs ab utroqꝫ contrarioꝝ. mã enĩ lʒ actu nõ separet a cõtrarijs tñ ßʒ rõnẽ differet a quolibet cõtrariorũ. q̈rta suppositio est ꝙ mã que est sub forma caloris ꝛ sub foĩa calidi si fiat sub foĩa frigidi erit vna numero ꝛ nõ alia. ℭ Notãdũ aũt ꝙ hec quarta suppositio declarat primaʒ. dixerat enim supra ꝙ materia est vna calidi ꝛ frigidi ꝛ aliaꝝ cõtrarietatũ. hec aũt q̈rta suppositio declarat quõ est vna qꝛ est vna nũo ßʒ essẽtiã ꝛ subiectũ lʒ ßm eẽ ꝛ ratione non sit vna. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Est igitur corporis materia ꝛ magni ꝛ parui eadẽ: manifestũ est aũt hoc. Cũ eni ex aqua aer fiat: eadẽ materia nõ accipiẽs aliud aliqd facta est. Sed qđ erat potẽtia actu facta est: ꝛ iterũ aq̄ ex aere fitr: aliqñ qdẽ in magnitudineʒ ex ꝑuitate: aliqñ in ꝑuitatẽ ex magnitudie. Silr igiẽ ꝛ cũ multus aer existẽs in miori fit molle: ex minori maior: potẽtia cũ sit: fit materia utraqꝫ.

ℭ Suppositionib⁹ premissis ostendit ꝙ rarũ ꝛ dẽsũ ꝛ graue ꝛ leue nõ cõtingũt in corporib⁹ ꝑpter uacuitates uel ꝑpter repletionẽ uacuoꝝ. sed qꝛ materia existẽs vna numero est in potentia ad hm̃ cõtrarietates. duo ergo facit. qꝛ ꝑmo oñdit hoc de raro ꝛ dẽso. secũdo de graui ꝛ leui ibi [est aũt dẽsuʒ.] Circa ꝑmũ duo facit ßʒ ꝙ materie dupl'r cõpetit mutatio. põt eni mutari materia ßm diuersas formas cõtrarias ut cũ mutaẽ a calido in frigidum a recto in curuũ. secũdo cõpetit ei mutari in eadẽ forma ꝛ hoc ßm magis ꝛ min⁹: ut cũ uadit a calido in magis calidũ ꝛ a curuo in magis curuuʒ. ꝑmo ğ declarat intentũ quantũ ad ꝑm̃ modũ mutationis secũdo quãtũ ad scðm. secũda ibi [sicut eni ex frigido.] Dicit ğ ꝙ manifestũ est ꝙ eadẽ est mã magni ꝛ parui corporis. cũ eni ex aqua fiat aer eadeʒ materia facta est sub forma aeris nõ accipiens aliqd aliud ab extra. Sʒ qđ erat potẽtia facta est actu iterum aqua fit. similiter ex aere nõ per subtractionẽ uel additionẽ alicui⁹ ßʒ qđ erat potẽtia tale fit actu tale. ex quo manifestuʒ est ꝙ materia aliqñ mutaẽ ex paruitate in magnitudinẽ. aliqñ ex magnitudine in paruitatẽ. Similiter igitur .i. simili modo ut propter potẽtialitatẽ materie fit ex magno paruũ ꝛ ecõuerso. ut cũ multus aer existens si fiat aq̈ fit in minori molle .i. fit mior quãtitas ex minori quãtitate. Sed si fiat ecõuerso ut ꝙ ex aq̈ fiat aer tũc ex minori q̄titate fiat maior. omnia ergo hec cõtingũt cũ materia sit potẽtia utraqꝫ .i. utriũqꝫ ꝯtrariorũ. supplẽda ẽ igiẽ rõ qꝛ sicut ex aq̄ fit aer ꝛ ecõuerso ꝛ ex ꝑua quãtitatẽ maior ꝛ ecõuerso nõ per additionẽ alicuius nec per repletionẽ uacuorũ nec per subtractionẽ alicuius: sed qꝛ eadẽ mã est in potentia ad talia: sic ex raro fit densuʒ ꝛ ecõuerso nõ rõne uacui: sed qꝛ eadem materia est in potentia ad utrunqꝫ. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sicut eni ex frigido fit calidũ: ꝛ ex calido frigidũ: eadẽ: qꝛ ẽ que erat potẽtia: sic ex calido magis calidũ nullo facto i mã calido qđ nõ cẽt calidũ: qñ erat min⁹ calidũ. Sicut qñ nec maioris circulatio ꝛ cõnexitas: si fiat minoris circuli eadẽ cũ sit: aut alia in nullo alio fact⁹ est ambit⁹: qđ nõ cẽt ambit⁹ ßʒ rectũ. Nõ eni deficiẽdo min⁹: aut mai⁹ ẽ. Neqꝫ eni scintille accipe aliquã magnitudinẽ in q̄ nõ ꝛ caliditas ꝛ albedo inest. Sic igiẽ ꝛ prior ꝛ calor posteriori. Quare ꝛ magnitudo ꝛ ꝑuitas sẽsibilis corpis nõ accipiẽte aliqd mã extendiẽ ßʒ qꝛ potẽtia est mã utriusqꝫ. Itaqꝫ idem est densũ ꝛ rarũ: ꝛ vna materia ipsorum.

ℭ Adducit secundã rationẽ supiã ex trãsmutatione materie ßm eandẽ formã dicẽs ꝙ sicut ex frigido fit calidũ ꝛ ex calido frigidũ nõ ꝑpter additioneʒ alicui⁹: sed qꝛ eadẽ materia erat potẽtia ad utrũqꝫ ꝯtrarioꝝ. sic ex calido fit magis calidũ nullo facto in materia calido ꝙ nõ cẽt calidũ qñ erat min⁹ calidũ. Nõ eni fit aliqd magis calidũ per additionẽ noui calidi uel ꝙ ipsi⁹ calidi fiat aliqua pars calida que prius nõ erat calida. Sed hoc contingit qꝛ mã existẽs sub minori calido est in potẽtia ad magis calidũ. uel existens sub calore remisse est in potentie ad intẽsũ. Nam sicut circulatio ꝛ cõnexitas maioris circuli siue sit eadẽ circulatio: aut alia in nullo alio .i. si nulla aliqua parte circuli fact⁹ est ambitus .i. facta est curuitas ꝙ nõ esset ambitus sed rectũ. si eni ex minus curuo fiat magis curuũ uel minus curuũ nõ fit hoc deficiẽdo .i. per subtractionẽ aliquarũ partiũ: sed per additionem eoꝝ. sed hoc qꝛ materia que erat in potẽtia magis curua fit actu sub minori curuitate. nã sicut in igne nõ est accipe aliquã magnitudinẽ ita modicã ut magnitudineʒ unius scintille in qua nõ est caliditas ꝛ albedo .i. caliditas ꝛ claritas uel diosanitas: sic ꝛ prior calor posteriori idẽ ad posteri⁹ se habet qꝛ nõ fit qd magis calidũ ꝙ aliqua pars efficiaẽ calida. quelibet pars eni calidi est calida sicut quelibet pars ignis hẽt calorẽ in se ꝛ claritatem. hoc ergo est. qꝛ materia est in potẽtia ad maiorẽ caliditatẽ: qꝛ magnitudo ꝛ paruitas sensibilis corporis põt fieri in materia absqꝫ additione uel subtractione alicui⁹ qꝛ mã extẽdiẽ ea nõ accipiẽte aliqd. Sed qꝛ est in potentia utriusqꝫ. itaqꝫ sicut contingit in magno ꝛ paruo ꝛ in magis calido ꝛ min⁹ calido idẽ est .i. idẽ cõtingit circa densum ꝛ rarũ: est eni vna materia ipsoꝝ fit ergo ex dẽso rarũ ꝛ ecõuerso nõ ratione uacui. sed qꝛ materia est in potentia ad utrunqꝫ sicut est in potẽti ad alias ꝯtrarietates. ℭ Notãdũ aũt ꝙ quãto circulus est maior tanto circũferentia ei⁹ est min⁹ curua qđ patet: qꝛ si protrahatur linea recta contingẽs circulũ ab hm̃ linea plus distabunt ꝑtes minoris circuli q̄ʒ maioris qđ nõ esset nisi esset minor circulus haberet circũferentiam magis curuã Si ergo spera aeris conuerteretur in speraʒ aque uel si ex aliquo corpore sperico aereo fieret corpus spericum aqueum quia ex multo aere fit pauca aq̈ quia aqua haberet minorem speram esset ibi maior curuitas. ergo factum est de minus curuo ma

gis curuuȝ nõ q: aliqua ps que erat recta sit facta
curua quelibet enim pars sperici est sperica. sȝ hoc
cõtingeret q: materia existẽs sub minori curuitate
est in potẽtia ad maiorẽ. ¶ Dubitaret forte aliqs
utrũ raritas in corporib⁹ cõtingat ex uacuitate. vi
detur q sic. si enim in corpore raro partes ita essent
cõuexe ⁊ cõglutinate uel coniuncte adinuicẽ sicut
in corpore denso: non uideretur q esset assignare
causam quare unũ corpus esset densum ⁊ aliud ra
rum. uidetur ergo q in corpore raro partes habeãt
aliquã distantiã adinuicẽ qḋ eẽ nõ posset nisi ibi es
sent uacuitates alique. Dicendum q uacuum est
locus priuatus corpore. locus aũt ut supra ostẽde
batur lȝ posset absolui ab hoc corpore uel ab illo nun
q̃ tñ absoluitur a corpore simpliciter sicut nec mate
ria absoluitur a forma simpliciter lȝ absoluatur ab hac
forma uł ab illa. Nõ est ergo dare uacuitates sim
pliciter nisi forte uellem⁹ dicere in corpe eẽ uacui-
tates ubi essent foramina uł pori repleti extraneo
corpore. huiusmodi aũt poros uel huiusmodi ua-
cuitates in corporibus maxime raris minus repi-
mus: ignis aũt qui est rarissimuȝ corp⁹: minime pa
titur admixtionem contrarij corporis. loquẽdo er
go de uacuitatib⁹ ut possum⁹ uacuitatẽ ponere in
natura raritas nõ cõtingit esse propter uacuitates
q: que maxime rara sunt: sunt minime porosa ⁊ mi
nime patiuntur admixtionẽ cõtrarij. raritas ergo nõ
cõtingit ꝓpter huiusmodi uacuitates. Sed q: mã
que põt eẽ multa uel pauca põt occupare magnuȝ
⁊ paruũ locũ ⁊ esse sub magnis ⁊ paruis dimẽsio
nib⁹. quãdo ergo multũ de materia est sub paruis
dimẽsionib⁹ corp⁹ est densum. Sed qñ paruũ est
de mã sub magnis dimẽsionib⁹ corp⁹ est rarũ. inde
est ergo q corpora densa sunt magis mãlia ⁊ rara
magis formalia. declarauimus enim in quodã tra-
ctatu nostro theologico ⁊ in phia cũ tempus ade-
rit intẽdimus hic diffusius declarare videlicet q
in materia est duplex genus quantitatis. vnuȝ per
qḋ habet mã q sit tanta ⁊ tanta ut q sit multa uel
pauca. aliḋ per qḋ hẽt materia q occupet tãtuȝ ⁊
tãtũ locũ ut magnũ uel pũũ nec est idẽ mã eẽ tãtũ
⁊ tãtũ ⁊ eaȝ occupare tãtũ locũ. naȝ si ex aqua fiat
aer ex tãta materia quanta est in vno pugillo aque
erit in decẽ pugillis aeris: remanebit ergo ibi tãtũ
de materia q: nihil ibi deperditur. Sed nõ remane
bit ibi occupatio tanti loci. Nõ est ergo eadẽ quan
titas per quã materiã habet q sit tãta ⁊ per quaȝ
hẽt q occupet tãtũ locũ. Raritas ergo ⁊ dẽsitas
nõ accipitur ꝯm uacuitates ut arguebat ratio facta.
sed accipitur ꝯm analogiã quãtitatum adinuicẽ. rari
tas enim ⁊ dẽsitas sũt quedã q̃litates materie ⁊ ꝯm
aliã ⁊ aliã dispositionẽ materie hñt uariari huius-
modi qualitates. cũ ergo materia est sic disposita
q parũ de mã occupet magnũ locũ tũc est sub for
ma rari. qñ ṽo multũ de mã occupat magnũ locuȝ
tũc est sub forma dẽsi. bene ergo ait phs q talia nõ
ↄtingũt ex additiõe alicui⁹ ut ex repletione uacui.
Sed q: vna ⁊ eadẽ mã est in potentia ad utrũq̃.
¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis utrũ ex min⁹ ca
lido fiat aliquid magis calidum nullo addito cali
do. Dicendum q sicut videm⁹ in virtute respectu
agere: sic imagiari debem⁹ in forma respectu eẽ. vi
demus enim q vna ⁊ eadẽ virt⁹ nõ augmẽtata ma-
gis ⁊ minus agit prout inuenit passum magis ⁊ mi
nus dispositũ: sic vna ⁊ eadẽ forma dat eẽ magis
⁊ minus prout inuenit materiã magis ⁊ min⁹ dis
positã. que aũt forme suscipiũt magis ⁊ min⁹ ⁊ que
nõ in de generatione declarauim⁹. ad presens aũt
sufficit scire q si idẽ calor magis ⁊ min⁹ calefit si in
uenit calefactibile magis ⁊ min⁹ dispositũ sic ea
dẽ forma caloris reddit subiectũ suũ magis ⁊ mi
nus calidũ si inueniat ipȝ magis ⁊ min⁹ dispositũ
Nõ ergo intenditur calor ex eo q alique partes ipsi
us calidi fiant calide que non eẽnt calide uel ex eo
qḋ addatur aliqs calor exterior. Sed q: magis per
agens disponitur materia in qua hẽt esse forma calo
ris. mã aũt magis disposita ille idẽ calor qui prius
erat remissus fit intensus ⁊ qui dabat min⁹ eẽ cali
dũ dat magis esse calidũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est aũt dẽsũ qdẽ graue: rarũ aũt leue.

¶ Qḋ probauerat de raro ⁊ dẽso ꝓbat de graui ⁊
leui. circa qḋ duo facit. q: p̃ facit qḋ dictũ est. secũ
do epilogat circa determiata ibi ⌊ ex dictis igitur. ⌋
Circa p̃m duo facit ꝯȝ q dupliciter ꝓbat intẽtũ. :
ibi ⌊ ampli⁹ sicut circuli. ⌋ p̃ᵃ rõ talis est. rarũ ⁊ dẽ
sum nõ cõtingũt rõne uacui. Sȝ q: mã est in potẽ-
tia ad illa. cũ g̃ dẽsũ sit graue ⁊ rarũ leue idẽ iudi
ciũ erit de graui ⁊ leui qḋ ẽ de dẽso ⁊ raro. igitur gra
ue ⁊ leue nõ cõtigẽt ratione uacui. sed q: mã est in
potẽtia ad illa. de hac aũt ratione nõ plus ponitur nĩ
si virtutẽ medij. videlicet q densum quidẽ est gra-
ue rarũ autem leue. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ sicut circuli circulatio cõducta
in min⁹ nõ aliḋ accipit cõcauũ: sȝ qḋ erat
ↄductũ est. Sic ⁊ ignis: q cũ aliqs accipi
at oẽ eẽ calidũ: Sic ⁊ oẽ cõductione ⁊ di
stẽtione eiusdẽ mãe. Duo enim sũt ab utro
q̃ dẽso ⁊ raro. Graue enim ⁊ durũ dẽsa vi
detur eẽ: ⁊ ↄria rara leueq̃ ⁊ molle. Disso
nat aũt graue ⁊ durũ in plũbo ⁊ ferro.

¶ Adducit secũdã rationẽ que est q̃si declaratio rõ
nis p̃misse dicẽs q sicut circulatio circuli cõducta
min⁹ ⁊ facta magis curua nõ accipit aliud cõcauũ
qḋ nõ eẽt pri⁹ cõcauũ. Sed qḋ erat pri⁹ cõcauũ est
cõstrictũ ⁊ conductũ ⁊ factũ magis cõcauũ sic ⁊
ignis qḋcũq̃. i. quãcũq̃ ptẽ aliqs accipiat oẽ. i. to
tũ est calidũ: iductio ergo forẽ respicit totã mãȝ. si
cut ergo curuũ respicit totã mãm curuã q: q̃libet
ps curui est curua ⁊ sic calor respicit totã mãȝ cali
dã q: quelibet ps ignis siue quelibet ps calidi est
calida sic raritas ⁊ dẽsitas respiciũt totã mãm ca
lidã q: quelibet ps ignis siue quelibet ps calidi est
calida: sic raritas ⁊ dẽsitas respiciũt materiã totã
in qua habẽt eẽ. ideo subdit q sit oẽ. i. totũ fit. s. dẽ
sũ ⁊ rarũ cõductione. i. restractione ⁊ extẽsiõe ma
terie. tũc ergo supplẽda ẽ ratio q cũ graue ⁊ leue
sequatur rarũ ⁊ dẽsuȝ cũ rarũ ⁊ dẽsum nõ cõtingat
rõne uacui. Sed q: mã est in potẽtia ad illa opȝ ẽẽ
q graue ⁊ leue nõ habeãt eẽ rõne uacui. Qḋ aũt
graue ⁊ leue sequantur rarũ ⁊ dẽsum declarat cũ ait
q ab utroq̃. s. raro ⁊ dẽso sũt duo. nã graue ⁊ du
rũ videntur eẽ dẽsa uel videntur eẽ a dẽso. ↄtraria aũt
ut molle ⁊ leue sũt rara uel a raro. Addit autẽ q
dissonat graue ⁊ durũ in plũbo ⁊ ferro plũbũ enim
est grauis ferro nõ tñ durius. Qḋ forte ideo cõti
git q plũbũ plus hẽt de sicco terrestri q̃ȝ ferrũ hu
midũ tamẽ aqueum qḋ dominatur in omnibus

metallis in plūbo nō est bñ digestū pp qd nō reddit ipz bñ cōpactū ⁊ coagulatū. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Ex dictis igit̃ manifestū est: q̄ nec discretū est uacuum: nec simpliciter: nec in raro nec potentia: nisi aliqs uelit penit⁹ uocare uacuū cām illi⁹ qd fert̃. Sic aūt qua grauis est: aut leuis mā que hmōi erit uacuū. Dēsum enim ⁊ rarū fm hanc ɔtrarietatē motus actiua sunt. Scdm aūt durū ⁊ molle passionis ⁊ nō passionis receptiua ⁊ nō loci mutationis sed alterationis magis: ⁊ de uacuo qdē quomodo est: ⁊ quomodo nō est determinatū sit hoc modo.

¶ Epilogat circa determinata. d. q̄ ex dictis manifestū est q̄ nec est uacuū nec simplr discretū quantū ad ponētes uacuū se tenere ex pte spatij. nec est uacuū in raro q̄tū ad ponētes uacuū se tenere ex pte mobilis: nec uacuū est potētia q̄tū ad ponētes uacuū esse in mobili eē tm̄ repletū corpe. Dicebat̃ enī supple q̄ uacuū i mobili dupliciter pōt poni. s. separatū a corpe ⁊ nō sepatū uel potētia ⁊ actu nullo ergo modo est uacuū nisi forte accipiat̃ uacuum equoce: ut si aliqs uelit penit⁹ uocare uacuū cām illius. i. cām motus localis siue cām grauitatis aut leuitatis qbus mediātibus fit talis motus: sic aūt mā est huiusmodi uacuū que est cā grauis aut leuis. Nam fm hāc ɔtrietatē dēsum ⁊ rarum mā est actiua motus localis. Fm aūt durū ⁊ molle mā est cā passionis ⁊ nō passionis ⁊ est causa nō loco mutationis sed magis alteratiōis. subdit aūt q̄ de uacuo qd est ⁊ quō est ⁊ quō nō est determinatū sit hoc modo. ¶ Notādū q̄ cū dēsum ⁊ rarū quodāmodo se teneant ex pte materie cum a raro ⁊ dēso sumat̃ duplex ɔtrietas. vz durum ⁊ molle ⁊ graue ⁊ leue fm hāc duplicem ɔtrarietatē quodāmodo est duplex motus. Nam fm graue ⁊ leue est causa motus localis. Fm durum ⁊ molle est causa alterationis. omnium enim transmutationum factarum in composito est quodāmodo materia ratio ⁊ principium.

Lectio. XVIII.

¶ Onsequens aūt dictis est aggredi de tēpore: primum aūt bene se habet opponere de ipso ⁊ per extraneas rationes utrum sit eorum que sunt: aut nō entium: postea que natura ipsius.

¶ Ut dicebat̃ in toto isto quarto intēdit̃ de trib⁹. vz de loco de uacuo de tēpore. expeditis duobus hic phūs exeqtur de tertio. s. de tpe. circa qd duo facit: qa primo exeqtur de tpe dubitādo ⁊ adducendo quasdā rōnes logicas ⁊ cōes. scdo determinat ueritatē circa ipsum ibi⌊ qm̄ aūt uidet̃ maxima.⌋ Circa primum duo facit: qa primo ɔtinuat se ad dicēda. scdo exeqtur de intēto ibi⌊ qd qdem igit̃ oīno.⌋ Dicit ergo q̄ ɔñs ex dictis est aggredi de tēpore. cum enim determinatū sit de loco ⁊ uacuo. restat dicendū de tēpore. primū aūt bñ se habet opponere de ipso. i. pcedere opponēdo ⁊ procedere per quasdā rōnes extraneas. i. cōes ⁊ logicas: ut cōmentator exponit. primo ergo dubitat̃ circa ipsum tps utrū ipsum tēpus sit eoꝝ. i. de numero eorū que sunt. i. entium. aut de numero nō entiū. postea dubitat̃ que est natura ipsius tēporis ⁊ qd est tps. hec enim sunt due qōnes se habentes per ordinem. vz an est ⁊ quid est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qd qdē igit̃ oīno nō sit: aut vix: aut obscure: ex his aliqs utiqꝫ ɔcipiet. Hoc qdē enī ipsius factū est ⁊ nō est. Illud vo futurū: ⁊ nōdū est. Ex his aūt que ifinitū ⁊ semp acceptū tēpus cōponit̃. Ex his aūt que nō sunt cōpositū: impossibile esse videtur participare aliquam substantiam.

¶ Exeqtur de itēto circa qd duo fac̃ fz qd duo pmisserat esse ingrēda circa tēpus. pmo eni ingrit an sit tēpus. 2° ingrit qd sit tēpus ⁊ que est nā ipsius ibi ⌊ Quid aūt est tps.⌋ Circa pm duo facit: q: p̄ probat tēpus nō esse. 2° q: ipm nūc est aliqd tpis: q: est ɔtinuatiuū eius mouet de eo dubitationes q̄sdam ibi⌊ amplius aūt ipm.⌋ Prima pars diuidit̃ in duas fm q̄ duas rōnes adducit ad pbādū q̄ nō sit tps. 2ª ibi⌊ adhuc aūt.⌋ Dicit ergo q̄ qdē igit̃ tps oīno nō sit aut q̄ vix: aut etiā obscure possit aliqs scire q̄ tēpus sit ex his utiqꝫ. i. ex ɔñtibus rōnibus aliqs ɔcipiet. Nam ipius tpis hoc qdē factū est ut pteritū ⁊ iam nō est. illud vo est futurū ⁊ nōdū est ex his aūt. i. ex pterito ⁊ futuro in infinitū est semp cōponit̃ acceptum tēpus. qdcūqꝫ enim tēpus accipiat̃ etiā si accipet̃ tēpus infinitū uel est pteritū futurū uel cōpositū ex utrisqꝫ. cōpositū est ergo tps ex his que nō sunt: q: neqꝫ est pteritū neqꝫ futurū ex qbus cōponit̃ tēpus: q: ergo sic est ipossibile videt̃ ipsum tps aliqd participare subaz. i. esse aliqd pōt autē sic formari ratio. qd cōponit̃ ex nō entib⁹ nullā substātiam participat ⁊ est nō ens: tēpus est huiusmodi ergo ⁊c̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Adhuc aūt ois diuisibilis siqdem est: necesse est cum est: aut oēs: aut quasdā ptes esse. Tpis autem alie facte: alie vo future sunt. Est autē nihil cum sit diuisibile. Ipsum aūt nūc non est pars. Mēsurat enī pars: ⁊ cōponi oportet totū ex partibus. Tempus aūt nō videtur cōponi ex nūc.

¶ Ponit scdam rōnē dicēs: q̄ adhuc. i. pter hec que dicta sunt pbat̃ tps non esse sic. q: oēs res diuisibiles ⁊ omne ptibile siqdē est necesse est cum est esse oēs ptes eius aut quasdā: tpis aūt nulla pars est, nā tpis alie ptes sunt facte. i. pterite. alie vo sunt future. est aūt nihil. i. nulla pars ipsius tpis. cum tm̄ tēpus sit qd diuisibile. de tpe enim nō est nisi nūc qd nō est pars eius: ideo subdit q̄ ipm nūc nō est pars tpis: q: pars mēsurat totū ⁊ oēm totū cōponi ex suis partibus. tēpus aūt nō cōponit̃ ex ipsis nūc: qa diuisibile non cōponit̃ ex ipsis indiuisibilibus. ¶ Notādū aūt hanc rōnē factā esse a destructione ɔñtis. nā cum tēpus sit qd ptibile si esset aliquid eēt aliqua pars ipsius: q: omne ptibile est per esse partiū. Sed ɔñs est falsum. vz q̄ sit aliq̄ pars ipsius tēporis. ergo ⁊ añs. vz q̄ tēpus sit aliquid. ¶ Notādū etiā q̄ ait q̄ pars mēsurat totū ⁊ totū opz cōponi ex ptib⁹: q: est duplex pars aliquota. s. ⁊ nō aliquota. Aliquota aūt est que aliq̄tiēs sumpta reddit totū ⁊ h̄ dicit totū mēsurare. Nō aliquota aūt que nō mēsurat totū cū ex ea cōponit̃ totū.

Sicut 4[or] est pars de sex. Iȝ enī q̈tuoꝛ nō mēsuret sex. est tñ de cōpōne eius: q꞉ q̈tuoꝛ cū duob[us] cōponūt sex. loqndo autē de pte q̈ntitatiua instās nullo mō est pars tpis: ⁊ q꞉ nullo mō est de cōpōne eius. ¶ Dubitaret forte aliqs utrum tps sit de numero entiū: ⁊ videt[ur] ꝙ nō per rōnes factas a pho. Nam si tps cōponit[ur] ex nō entibus ⁊ nulla pars tpis est videt[ur] ipm tps nō esse. Dicēdū ut alibi ostēdimus aliter dicunt[ur] esse successiua ⁊ aliter pmanētia. Si enim tā successiua q̈ȝ pmanentia accipiant[ur] ꝑtibilia opȝ ea esse per cōparationē ad ptes. aliter enī sunt pmanētia respectu partiū ⁊ aliter successiua: pmanētia enim sunt ꝓpter simultatē ꝑtium. Si enī dȝ esse aliqd totū de numero ꝑmanētiuȝ: opoꝛtet oēs ptes eius simul esse: q꞉ si nō oēs ptes eius eēnt simul iam nō eēt pmanēs: totū ṽo successiuū nō habet eē ꝓpter simultatē partiū: sed ꝓpter ordinē earū. Nā si ptes sue essent simul iam nō eēt successiuū sed pmanēs. ad hoc ergo ꝙ sit totū successiuū nō opȝ ꝙ sint partes eius. sed sufficit ꝙ sit ordo illarū partiū. ordo aūt illaꝝ ꝑtium tps fundat[ur] in ipso nūc qd est ꝑncipiū vnius ꝑtis tpis ⁊ finis alterius. Iȝ ergo de tpe nō sit nisi nūc ⁊ nūc non sit pars tpis cum eoipso qd est nūc est tps: q꞉ in ipso nunc fundat[ur] ordo partium temporis ex quo ordine partium tempus dicitur habere esse. argumenta ergo procedebant ac si tempus esset de genere entium permanentium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem ipsum nūc qd videtur determinare preteritum ⁊ futurum: utrū vnū ⁊ idem semper permanet: aut aliud ⁊ aliud non facile est scire.

¶ Monet quādā dubitationē de nūc utrū sit idē uel nō idē in toto tpe. circa qd duo facit: q꞉ ꝑmo ꝓbat ꝙ nūc est idem in toto tpe. 2[o] ꝙ nō est ideȝ ibi[dem] at ṽo neqȝ nūc. [Circa ꝑmū duo facit: q꞉ ꝑmo innuit difficultatē q̈stiōis. scd̄o arguit ad q̄ōnē ibi[dem] Siquidē enī semp. [Dicit ergo ꝙ ipm nūc qd videt[ur] determinare ꝑteritū ⁊ futurū: q꞉ est ꝑncipiū vni[us] ⁊ finis alteri[us] utrū semp manet ideȝ in toto tpe: aut sit aliud ⁊ aliud nō est facile scire. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Siqdem enim nūc semper alterū ⁊ alterū: nulla aūt eorū que sunt in tēpore alia ⁊ alia pars simul est: que non ꝯtineat: alia ṽo ꝯtineat: sicut minus tēpus subest sub pluralī ipsum nūc quod modo: prius aūt fuit necesse est corrūpi aliqñ: q꞉ ipsa qdeȝ nūc simul adinuicem non erunt. Corruptum autem esse necesse est prius.

¶ Semp arguit ad q̄ōnē ostendēs idē nūc eē in toto tpe nō alteꝝ ⁊ alteꝝ. intēdit aūt talē rōneȝ si in tpe eēt dare plura nūc cū nō pñt esse plura nunc simul opoꝛteret ꝑ[m] nūc corrūpi ne eēt simul ꝯñti nūc impossibile est ipm nūc corrūpi. ergo ipossibile est eē plura nūc in ipso tpe. erit g̊ vnū ⁊ idē nunc in toto tpe. In hac aūt rōne sic ꝓcedit: q꞉ ꝑ declarat hanc ꝯñtiaȝ ꝙ si eēt alterū ⁊ alterū nūc in tpe ꝙ opoꝛteret ipm nūc corrūpi. 2[o] ostēdit ꝙ ipossibile sit corrūpi ipm nūc ex quo sequit[ur] ꝙ nō sit dare in ipso tpe alteꝝ ⁊ alteruȝ nūc. 2[a] ibi[dem] in eodē qdē igit[ur]. [Dicit ergo ꝙ siqdē nūc ponat[ur] pp eē alteꝝ ⁊ alteꝝ supple est ipossibile: q꞉ nulla ps eoꝝ que sunt in tpe alia ⁊ alia h[uius] pars est sil[ŭ] que nō ꝯtinet. alia ṽo ꝯtineātur sicut minus tps ꝯtinet[ur] sub plī. Nunq̈ȝ ergo de tpe aliq̄ duo sunt sil[ŭ] nisi vnuȝ ꝯtineat[ur] ab alio. ipm aūt nūc qd mō nō est prius aūt fuit necesse ⁊ corrūpi aliqñ. ⁊ est rō ꝙ ipa qdē nūc sil[ŭ] adinuiceȝ nō erūt: si enī in tpe nō sunt plura nūc simul ⁊ nō est vnū nūc semp manēs in toto tpe: opȝ ꝙ ꝑus nunc corrūpat[ur] necesse est ergo corruptū eē ꝑus nūc. ¶ Notādū aūt ꝙ si de tpe nō sunt aūt duo sil[ŭ] etsi vnuȝ ꝯtineat aliud ꝯtineat[ur] cū nūc nō possit hēre rōnē ꝯtinentis cū sit qd indiuisibile impossibile est duo nūc in tpe simul esse: q꞉ nūc vnuȝ ꝯtineret aliud qd est incōueniēs. ¶ Notandū etiā hāc ꝯñiam esse. q. per se notā. vȝ ꝙ si in tpe sunt plura nūc ⁊ non pñt esse plura nūc simul ꝙ necesse est primū nūc esse corruptū. si enim nō possunt eē plures hoīes simul: ⁊ tñ esset dare plures hoīes opoꝛteret ꝙ anteq̈ȝ eēt posterioꝛ homo corrūperet[ur] hō prioꝛ. sic si sunt plura nūc in tpe ⁊ nō possunt esse plura nūc simul opoꝛtet corruptum esse primuȝ nunc anteq̈ȝ habeat esse nunc posterius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In eodem qdem igit[ur] corruptū esse impossibile est: ꝓpter hoc quod nūc est. In alio aūt nūc corrūpi prius nūc nō ꝯtingit. Sic enim impossibile est habita esse inuicē ipsa nūc: ut pūctū cum pūcto. Siqdeȝ igit[ur] in eo quod ꝯñter est nō corrūpit[ur]: sed in alio. In medijs nūc que sunt infinita: simul erit: hoc autem impossibile est.

¶ Destruit ꝯñs dicte ꝯsequētie ostendēs ꝙ impossibile est corrūpi ipsum nūc dicēs: ꝙ ipsum nūc esse corruptū in eodē nūc in quo habet eē est impossibile ꝓpter hoc ꝙ tūc est. rursus prius nūc corrūpi in alio nūc nō ꝯtingit. i. nō est possibile. Ipossibile enī est ipsa nūc nō ꝯtingi. i. non est possibile. impossibile enim est ipsa nūc sic se habere adinuicē ꝙ vnum nūc sit cōsequēter alteri: ideo subdit ꝙ impossibile est ipsa nūc esse adinuicē habita. i. ꝯsequēter se habētia uel ut punctū cum pūcto nō se habēt ꝯsequēter. Siqdeȝ igit[ur] nunc nō corrūpit[ur] in eo nūc qd est ꝯsequēter sed in alio in medijs nūc que sunt infinita erit ipsum nūc simul cum illis. erit ergo nunc simul cuȝ infinitis nunc si debeat corrūpi. hoc aūt est impossibile: q꞉ impossibile est plura nūc simul esse. nō ergo est possibilis corruptio ipsi[us] nūc. ¶ Dubitaret forte aliqs: q꞉ nō videt[ur] esse necessariuȝ ꝙ si corrūpit[ur] nunc ꝙ corrūpit[ur] in nūc. essentialiter enī vna forma nō fit alia nec vnuȝ accidēs fit aliud: albedo enim nō fit nigredo nec corrūpit[ur] in nigredinē. Sed qd erat sub forma nigri efficit[ur] sub forma albi ⁊ vna forma succedit alteri. sic ergo nūc nō corrūpit[ur] in nunc: sed vnuȝ nūc succedet alteri. Amplius generatiōes ⁊ corruptiones sunt ex oppositis ⁊ in opposita. si ergo dȝ corrūpi nunc magis corrūpet[ur] in nō nunc q̈ȝ corrūpat[ur] in nunc. Dicēdū ꝙ sicut motus mēsurat[ur] tēpore sic mutatio mēsurat[ur] in instāti. generatio aūt ⁊ corruptio mutatiōes quedā dicunt. Si ergo accipiant[ur] ꝓprie fient in instāti. sicut g̊ nihil mouet[ur] nisi moueat[ur] i tpe sic nihil mutat[ur] nec corrūpit[ur] nisi corrūpat[ur] in istāti. Si g̊ ipm nunc corrūperet[ur] opoꝛteret ꝙ in aliq̈ istāti uel in aliquo nunc corrūperet[ur]. nō est ergo intellectus cum dicit[ur] ꝙ nunc corrūpit[ur] in nūc sicut cum dicitur ꝙ albuȝ

coꝛrūpit in nigrum. Sz sicut dr̄ ꝙ aliqd mouet in
tp̄e vel ꝙ aliqd mutat in istāti. cuz ergo dr̄ ꝙ nunc
coꝛrūpit in nūc li nūc in qd̄ dr̄ eē coꝛruptio non di
cit terminū mot⁹ sed mēsurā mutationis. opoꝛteret
eni oēm coꝛruptionē ⁊ oēm mutationē ꝓpꝛie acce
ptā fieri in aliquo nūc vel in aliquo istāti. argumē
ta ergo deficiebāt per fallatiā equocatiōis. ¶ Ul-
teri⁹ foꝛte dubitaret aliqs vñ sequit h̄ ꝯsequētia ꝙ
si nūc coꝛrūperet in nūc ꝙ nūc eēt simul cū ifinitis
nūc. ¶ Dicēdū ꝙ nūc nō pōt coꝛrūpi in nūc in quo
est qa tūc simul eēt ⁊ nō eēt. opoꝛtet ergo ꝙ coꝛrū
pat in posteriora nūc. sit ergo a nunc qd̄ debet coꝛ
rūpi ⁊ sic. b. nūc in quo debet coꝛrumpi. Si ergo a
coꝛrūpit in. b. qꝛ res est q̄diu nō est coꝛrupta ante
q̄ӡ veniat. b. semꝑ est veꝝ dicē ꝙ est. a. cuz ergo. b.
nō possit eē ꝯseqnter ipsi. a. Sed iter. b. ⁊. a. cadat
tp̄s mediū qa iter q̄libet duo istātia cadat tp̄s me
diū cū in quolibet tp̄e sunt ifinita istātia sicut in q̄-
libet linea sunt ifinita pūcta opoꝛtet ꝙ iter. a. ⁊. b.
sint ifinita istātia. si ergo. a. nō est coꝛruptū nisi i. b.
in oib⁹ illis istātib⁹ que sunt iter. a. ⁊. b. veꝝ dicere
ꝙ est. a. qꝛ ergo illa istātia sūt ifinita erit. a. cū ifini
tis instātib⁹ qd̄ est ipossibile qa ipossibile est aliqd̄
nūc vel aliqd̄ istāti eē cū alio istāti vel cū alio nūc
Si ergo nō pōt significari aliqd̄ istās ꝯsequēter ip
si. a. sed iter. a. ⁊ qd̄cūqꝫ aliud istās signatū cadūt
ifinita istātia nō pōt esse coꝛruptio ipsius. a. in alio
istāti. a. seipso nisi ponat simul esse cū ifinitis istāti
b⁹. nō ergo est possibilis coꝛruptio ipsi⁹. a. nec coꝛ-
ruptio alicuius istātis tñ nō possit coꝛrūpi nec in in
stāti in quo est nec in alio. erit igit ſm rē vnū instās
manēs nō coꝛruptū in toto tp̄e. ¶ Ulteri⁹ foꝛte du
bitaret aliqs utrū se hñant ipa nūc ad tp̄s sicut pū-
cta se hñt ad lineā. Dicēduӡ ꝙ pūcta vel pñt accipi
respectu linee ꝯtinue vel respectu lineaꝝ nō ꝯtinua
rū. si accipiant pūcta put hñt eē in lineis nō ꝯtinu
is: sic plura pūcta eē sil' absqꝫ eo ꝙ iter ea itercidat
linea media nō est icōueniēs. Nā si accipiant due
linee contigue ꝯtigue hñant ultima simul ⁊ non ul
tima vnuӡ opꝫ iter illas duas lineas dare duo pū-
cta que habeāt eē sil' iter que nō itercidat linea me
dia. Sz si ꝯsiderent puncta ut hñt eē in eadē linea
ꝯtigua: sic nunq̄ӡ est dare duo puncta sil' nec ꝯñter
se hñtia. Sz iter q̄libet duo puncta cadit linea me
dia: ⁊ qꝛ in q̄libet linea sunt ifinita puncta inter q̄li
bet duo puncta sunt ifinita puncta. cū ergo querit
utruӡ sic se hñant puncta ad lineā sicut ipa nunc ad
tp̄s. si loq̄mur de punctis put hñt eē in lineis cōti-
guis. pꝫ ꝙ nō: qꝛ sic plura puncta ꝯtingit eē sil'. Sz
plura nunc sil' eē nō pñt. attamē si loq̄mur de pun-
ctis put hñt esse in eadē linea ꝯtinua sic q̄dāmodo
sil'e est de punctis respectu linee ⁊ de ipsis nunc re
spectu tp̄is: qꝛ sicut in eadeӡ linea ꝯtinua nunq̄ӡ est
dare duo puncta inter que nō cadat linea media ⁊
iter que nō cadāt ifinita puncta. Sic in tp̄e nunq̄ӡ
est dare duo nunc iter que nō cadit tp̄s mediuӡ ⁊
iter que nō cadāt ifinita nunc. Cuӡ ergo ait ph̄s ꝙ
ipossibile est ipsa nunc eē inuicē habita ⁊ ꝯñter: ut
punctuӡ cū puncto: si itelligat de pūcto cum pūcto
put hñt eē in eadē linea ꝯtinua: sic est exēpluӡ per
sil'e ⁊ est sensus ꝙ vnuӡ nunc nō est ꝯñter alteri si
cut punctū cū puncto in eodē ꝯtinuo ꝯñter esse nō
pōt. Si itelligat de puncto cum pūcto ut hñt eē in
lineis ꝯtiguis sic est exēpluӡ per ꝯ̄riuӡ ⁊ est sensus
ꝙ nunc nō est ꝯñter ipsi nunc sicut punctū cū pun
cto in lineis ꝯtiguis ꝯñter eē pōt. ¶ Ulterius du-
bitaret aliqs vnde seqtur hec ꝯñia ꝙ non pñt esse
plura tēpora simul nisi vnum ꝯtineat aliud. Dicen
duӡ ꝙ ut patet per habita intātum tp̄s est inq̄ӡtuӡ
est oꝛdo ꝑoꝛum tp̄is: ⁊ qꝛ ille oꝛdo fundat in nunc
ideo ex hoc ꝙ nunc est in quo fundat oꝛdo ꝑoꝛū tē
poris dicit ⁊ tp̄s esse: ⁊ qꝛ sicut loqmur de esse ali
cuius: sic opꝫ nos loq de simultate ipsius sicut tp̄s
dicit esse per cōparationē ad nunc sic ⁊ tp̄a illa que
dicunt simul esse que respiciunt eundē terminuӡ ⁊
idē nunc nec sufficit ad h̄ ꝙ tp̄a dicant simul eē ꝙ
respiciāt eundē terminū nisi respiciāt eodē modo.
Nā idē terminus si diuersimode ad alia tp̄a cōpa
ret nō facit ea eē simul: imo eꝯ̄rio facit ea nō esse si
mul. Jnde est ergo ꝙ lӡ eundē terminū ⁊ idē nunc
respiciat ꝑteritū ⁊ futurū: ꝑteritum ut ꝑteritū est
nō est sil' cuӡ ipso futuro: qꝛ h̄ duo tp̄a nō respiciūt
idē nunc eodē modo. Sz idē nunc qd̄ respicit ꝑte-
rituӡ ut finis respicit futurū ut ꝑncipiuӡ. Sic ergo
debēt dici tp̄a aliq̄ eē sil' que respiciunt eundē ter-
minū eodē modo: vnum ꝯtinebit aliud: nunq̄ӡ eni
duo p̄terita tp̄a vel duo futura pñt terminari ad
vnuӡ terminū eodē modo nisi vnum ꝯtineat al'iud
vnus ergo modus oñdēdi tp̄a que simul sunt vnū
eē ꝯtētiuum alterius sumit ex pte termini instātis
ad qd̄ illa tp̄a terminant: alia via sumit ex pte ip-
soꝝ tēpoꝝ ſm se. Nā sicut se habet locus ad locata
sic suo modo se hēt tp̄s ad tp̄alia. videmus eniӡ ꝙ
si aliqd̄ coꝛpus localiter est in plurib⁹ locis simul
opꝫ vnuӡ illoꝝ locoꝝ eē ꝯtētiuum alterius. est eniӡ
aliqs hō in domo ⁊ in ciuitate: qꝛ ciuitas est ꝯtēti-
ua domus. sic est aer in igne ⁊ ignis est in celo: qa
ignis est ꝯtētiuus aque ⁊ celuӡ est ꝯtētiuuӡ ignis.
Sic ḡ nunq̄ӡ aliqd̄ locatū est in plurib⁹ locis simul
nisi vnus sit ꝯtētiu⁹ alteri⁹. sic nunq̄ӡ ē aliqd̄ tp̄ale
in plurib⁹ tp̄ibus simul nec pñt eē plura tp̄a simul
nisi vnū sit ꝯtētiuuӡ alteri⁹. vna eni ⁊ eadē eclipsis
dr̄ fieri in anno ⁊ mēse in die ⁊ in tali hora dici ⁊
oīa hec tp̄a dicunt eē simul: qꝛ sunt ꝯtētiua inuicē.
Annus eniӡ ꝯtinet mēsem mēsis diē: dies horā. est
ergo vis rōnis ph̄i: ꝙ qꝛ nunc coꝛrūpi nō pōt cum
nō possint esse plura nunc simul qꝛ vnum non pōt
esse ꝯtētiuum alterius. opoꝛtet ꝙ ſm rem sit idem
nunc manens in toto tēpore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vō neqꝫ nūc semper manere idem possibile est. Nullus enim diuisibilis finiti vnus terminus est: nec si in vno sit cōtinuū: nec si in plura. Jpsum aūt nunc terminus est: ⁊ tempus est accipere finituӡ.

¶ Neqꝫ obiicit ad ptē ꝯ̄riā ostēdēs ꝙ nō sit idē nūc
in toto tp̄e. circa qd̄ duo facit ſm ꝙ dupliciter ꝓ-
bat intētuӡ. 2⁹ ibi [Ampli⁹ si simul.] Dicit ergo ꝙ
at vō est ipossibile idē semꝑ nunc manē in toto tp̄e
qꝛ nulli⁹ diuisibilis. i. nulli⁹ ꝯtinui finiti est vn⁹ ter-
minus. nec si illud diuisibile sit ꝯtinuū in vno. i. in
vna dimēsione: nec si in plura. i. ſӡ plures dimēsio
nes: linea eni recta que hēt vnā dimēsionē: si acci-
piat finita claudit iter plures termios. sic ēt ⁊ sup
ficies que hēt plures dimēsiones si accipiat finita
claudit iter plures lineas: qꝛ ḡ ipm nunc est termi
nus tp̄is: ⁊ qꝛ est accipe tp̄s finitum: opꝫ eē plura
nunc in ip̄o tp̄e. ¶ Notādū autē ꝙ lӡ ſm ph̄m tp̄s
nō icepit ⁊ sit ifinitum. possumus tñ accipe tēpus

finitum ut vnā diē uel vnā horā: τ q: icōueniēs vī q idē nūc qō est pn^m hore sit finis hore. imo ut vī op3 dare plura nūc terminātia horā sicut plura pūcta terminātia lineā: iō ponē vnu3 nunc in toto tpe videtur omnino absurdum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius si simul esse sm tempus: τ nec prius nec posterius in eodem esse: τ in ipso nunc est: simul sunt que in annu3 sunt millesimum: his que sunt hodie: nec prius nec posterius nihil aliud alio.

¶ Adducit scdam rōnē dicēs: amplius si est sil' sm tps τ nec est prius nec posterius: quod est in eodē tpe τ in eodē nunc. Si ergo nō est nisi vnū nunc in toto tpe oia erūt in eodē nūc τ oia erūt sil'. sunt ergo simul que sunt in millesimum annum cum his que sunt hodie τ in tēpore. nec est prius nec posterius nihil aliud alio: sed omnia sunt simul qō est absurdum.

¶ De his quide3 igitur que insunt ipsi tot opposita sint.

¶ Ultimo epilogat q de his. i. de ipsis nūc que quidē igit insunt ipsi tpi tot opposita sunt. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū sit idē nunc in toto tpe. Dicēdū q de h infer' sufficiēter tractabit: ut tñ ad pñs spectat dicere possumus q nūc ppie respicit sbam rei mobilis sicut tps respicit ipm motū. sicut ergo est sm rē vnū mobile in toto motu: differēs aūt sm rōnē. sic est vnū nunc sm rē in toto tpe differēs tñ sm rōnē sicut enī mobile fluēs causat motū sic nunc fluens causat tps. nūc ergo est vnum τ idē manēs in toto tpe sm rē ut arguebat rō pma: sed nō est vnu3 sm rōnē qō ɔcludebāt due rōnes in ɔriū facte. Nā si esset idē nunc in toto tēpore sm rem τ sm rationē tunc per ipsum nunc non potest terminari aliqō tēpus ex utraq3 parte τ oia essent simul: q: omnia essent in eodem nunc. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quid aute3 est tempus: τ que ipsius natura similiter τ ex traditis: manifestu3 est: τ de quibus attingimus aduenientes prius. Quidam enim totius quidem motū dicunt. Alij autem ipsam speram.

¶ Postq̄ opponendo inqsiuit an sit tps inqrit qd sit tps τ que sit nā ipsius. circa qō duo facit: q: p narrat qd senserunt antiq de qdditate tpis. 2° iprobat opiones illoz ibi Quāuis circulationis. Dicit ergo qd autē sit tps τ qd sit nā ipsius ex traditis ab antiqs τ ex his de qb' attingimus prius inuenientes est imanifestū. Nā sicut ex traditis ab antiqs non est manifestū an sit tps. sil'r ex traditis ab eis nō est manifestū qd sit tps τ que sit nā ipius. Nā qdā dicunt eē tps motū toti'. i. motū celi. Alij aūt dicunt esse tps ipsam sperā celeste3. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quāuis circulationis est pars: tempus quoddam est. Circulatio autem non est pars enim circulationis est que accipitur: sed non circulatio.

¶ Improbat dictas opiones: τ p improbat opione3 pma. 2° scdam ibi totius aūt spera. Circa pm duo facit sm q duas rationes adducit. pa ratio talis. q̄uis pars circulationis sit tps qōdā: pars aūt circulatiōis nō est circulatio: si di q tps sit circulatio cu3 pars tpis sit tps: op3 q pars circulationis sit tps qōdā si pars circulationis nō est circulatio. est eni3 pars que accipit de circulatione pars circulationis: sed non est circulatio. cum ergo dicitur q pars temporis sit tēpus τ pars circulationis non est circulatio: oportet q non idem sit tempus τ circulatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem si plures essent celi: similiter esset tempus cuiuslibet ipsorum motus. Quare multa tempora simul.

¶ Ponit scda3 rōnē τ dicit q si tps idē est qō circulatio uel qō mot' celestis: tūc si plures eēnt celi motus cuiuslibet ipsoz eēt sil'r tps: quare eēnt multa tēpora simul qō est incōueniēs. ¶ Nota aūt q l3 pars circulationis nō sit circulatio pars tamē motus est motus. dicētes ergo tēpus eē circulatione3 uel accipiebāt circulatione3 ppie pro ipsa reuolutione cōpleta: τ tunc hec positio improbat per rationē primā: q: pars tpis est tēpus. pars circulationis nō est circulatio. uel si sic dicētes accipiebāt circulationem large pro motu celesti quocūq3 modo sumpto τ tūc est ɔtra eos ratio 2a q: ad pluralitatē motuum celestium sequeretur pluralitas temporum quod est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Totius aūt spera visa est qdem dicentibus esse tempus: quia in tempore omnia sunt: τ in totius spera. Est autem stultius quod dicitur: q̄3 τ quod est de hoc ipossibilia considerare.

¶ Exequit de opinione scda. d. q aliqbus dicētib' i. quibusdā sine recta rōne loquentib' spera totius i. celestis visa est esse tēpus: q: in tēpore sunt oia τ in spera toti' sunt oia: ideo arguebāt tēpus esse sperā totius siue esse sperā celeste3. subdit autē q hec positio que dicit esse stultius. i. qd magis stultum q̄3 qō est de hoc impossibilia ɔsiderare. ¶ Notandū aūt q hec ratio tēpus ɔtinet oia: spera celestis continet oia: ergo tēpus est: spera celestis est valde fatua τ valde defectiua. deficit eni3 per fallatiā cōsequētis: q: arguit ex affirmatis in scda figura. deficit etiā per fallatiā equocationis: q: aliter tēpus ɔtinet oia τ aliter spera celestis. spera eni3 cōtinet oia sicut locus locatu3. tēpus vō sicut mēsura mensurata. adeo ergo est stulta hec positio q fatuū est inquirere impossibilia circa ipsam. Lectio. XIX.

Quoniam aūt videtur maxime motus esse τ mutatio quedam tēpus hoc ɔsiderādu3 est. Uniuscuiusq3 qdem igit mutatio τ motus in ipso ppter alterationem τ augmentum mutatio est solu3: aut ubi fortasse est ipsum qō mouetur: τ transmutatur. Tempus autem similiter τ ubiq3 τ apud omnia est.

¶ Postq̄ philosophus determinauit de tēpore opponēdo: in parte ista determinat de eo ueritatē determinando. circa qō duo facit: q: primo determinat de ipo. secūdo mouet quasdā questiones circa ipsam ibi dignu3 autē cōsideratione. Circa primum tria facit: q: primo ait quid sit tēpus. secūdo soluit dubitatiōes prius factas circa ipsum. tertio ex his que dixerat assignat rationē eoz que dicūtur de tēpore. secūda ibi τ sicut mot'. tertia ibi

minimus aũt numerus.] Circa ꝑmuȝ duo facit
q: ꝑmo premittit quedã p:eambula necessaria ad
diffinitionem tp̃is.scḋo ex his que dixerat investi
gat diffinitionẽ eius ibi[quĩ aũt qḋ movet.] Cir
ca primũ tria facit fm ꝙ tria determinat circa tp̃s
q: ꝑmo ostendit ꝙ tẽpus nõ est motus.2° ꝓbat ꝙ
nõ est sine motu.3° ex his que dixerat ostẽdit ꝙ tẽ
pus est aliquid ipius motus.2° ibi[at ṽo neq3.] 3°
ibi[accipiẽduȝ aũt.] Prima in duas:fm ꝙ duas
rõnes adducit ad ꝓbãdum ꝙ tp̃s nõ sit motus.2ᵃ
ibi[amplius aũt.] Dicit ergo ꝙ qm̃ tẽpus maxi
me videt eẽ motus ⁊ mutatio quedã:ideo ħ ꝯside
rãduȝ utrũ sic sit.Sed ꝙ nõ sit mot⁹ patet.q: que
libet ut mutatio ⁊ motus vniuscuiusq3 est soluȝ in
ipso mutatiuo siue in ipso mutato uel in ipso mutã
te:ut habet alia lr̃a. ⁊ ħ per alterationẽ ⁊ augmen
tũ.i.per motũ ad formã:aut motus ⁊ mutatio est
ubi.i.in illo loco ubi est ipsuȝ qḋ movet.motus er
go nõ est vnus ⁊ idem silr ⁊ ubiq3.sed tẽpus est si
militer ⁊ ubiq3 ⁊ apud oĩa:ergo tp̃s nõ est motus.
¶ Notãdũ aũt ꝙ oĩs motus uel est ad formã uel
est ad ubi.motus aũt ad formam videt esse in ipso
mobili.Sed motus ad ubi quodãmodo est in ipso
loco:ideo phũs ait ꝙ motus uel est in ipso mutato
q̃tũ ad alterationẽ ⁊ augmentũ uel est in ipso ubi
siue in ipso loco in quo est qḋ movet q̃:tuȝ ad mo
tũ localẽ.¶ Notãdum etiã ꝙ cũ fecit mẽtionẽ de
motu ad formã nõ nominauit nisi alterationeȝ ⁊ aug
mẽtum:q: mot⁹ ad formã ꝓp:ie nõ est nisi in qua
litate ⁊ q̃titate.forme enim sbales lȝ sibi invicem
succedãt in mã:in subs tñ non est ꝓp:ie motus sed
mutatio. ¶ Dubitaret forte aliq̃s qñ differt mo
tus a tẽpore ꝓpter hoc ꝙ tẽpus est silr ⁊ ubiq3
⁊ apud oĩa. Dicẽdum ꝙ motus ut motus est non
videt respicere nisi id in quo est ut mobile uel locũ
sed tẽpus fm ꝙ huiusmodi est:est quedaȝ mensu
ra oĩum tp̃aliũ ⁊ habet respectũ nõ solum ad mo
tũ ꝑmuȝ in quo est tanq̃ in subiecto:sed etiã habet
habitudinẽ ad oĩa alia que respicit tanq̃ mensura
ta. Rursus motus nõ silr vno modo est apud oĩa
mobilia:q: est vnus motus in omnib⁹ mobilibus.
sed tẽpus est quodãmodo silr ⁊ vno modo apud
oĩa tp̃alia:q: est vnum tẽpus oĩuȝ eoꝝ.Est ergo in
tẽtio phi distinguere motum a tp̃e ꝓut formaliter
accipiunt:q: motus sic sumptus respicit solũ id in
quo est nõ est vnus motus silr ⁊ ulr in oĩbus mo
bilibus:tẽpore autẽ nõ solum respicit motuȝ ꝑmũ
in quo est tanq̃ in subiecto:ſȝ etiã fm ꝙ huiusmo
di est habet quãdam habitudinem ad omnia tẽpo
ralia ⁊ est vnuȝ similiter ⁊ non diuersificatũ apud
omnia talia.¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt mutatio qdem oĩs veloci
or:aut tardior est.Tẽpus aũt nõ est . Tar
dũ aũt ⁊ velox tempore determinant:ve
lox qdem quod in pauco multũ movet.
Tardũ autem qḋ in multo paucũ . Tem
pus aũt non determinat tempore : neq3
quo quantũ aliqd est : neq3 quod quale.
Quod qdem igit non est motus:manife
stũ est. Nihil autem differat nobis dicere
in presenti motum:aut mutationem.

¶ Adducit scḋaȝ rõnẽ: ⁊ dicit ꝙ oĩs mutatio est ve
locior:aut tardior.tp̃s aũt nõ est velocius:aut tar
dius.ergo nõ est idẽ qḋ motus uel mutatio.ꝙ aũt
velocius ⁊ tardius nõ psit dici de tp̃e sicut dicunt
de motu patet:q: tardũ ⁊ velox tp̃e determinãtur.
velox qdẽ est qḋ in pauco tp̃e movet multum:tar
dũ ṽo qḋ in multo tp̃e movet paucum.tp̃s aũt nõ
determinat tp̃e in quo est aliqd q̃tum ad ꝓprieta
tes suas:ut quo est aliqd quale: ⁊ q: ita est manife
stum qdẽ igit est ꝙ tp̃s nõ est motus.Subdit aũt
ꝙ nihil differt nobis dicere in pñti.i.q̃tuȝ ad p:e
sens motũ:aut mutationẽ.¶ Notãdũ aũt ꝙ quo
tiẽscũq3 fit circulatio tũc aliqd revertit sup:a seip
sum i ut si.a.ꝓbat.b. ⁊ .b.ꝓbat.a.sequit ꝙ.a.p:o
bet seip̃m.Si ergo velox ⁊ tardũ diffiniunt ⁊ de
terminant per tp̃s.si rursum tp̃e determinaret per
velox ⁊ tardũ eẽt ibi circulus.determinaret ergo
tp̃s per seipsum qḋ est incõueniẽs. Non ergo tp̃s
determinat per velox ⁊ tardũ ⁊ per ꝯñs nõ est mo
tus cum cõpetat motui determinari per velocita
tẽ ⁊ tarditatẽ.¶ Notãdum etiã ꝙ mutatio si acci
piat ꝓp:ie nec est velox nec est tarda cũ fiat in istã
ti:q: ergo dixerat phs ꝙ oĩs mutatio est velocior
⁊ tardior:ideo subdit ꝙ nõ differt in pñti accipere
mutationẽ ⁊ motũ:q: mutatio si debet eẽ velox ⁊
tarda:opȝ ꝙ nõ accipiatur ut est terminus motus
⁊ ut differt a motu: ⁊ ut mensuratur instanti.Sed
oportet eam accipere ut includit totum ⁊ ut men
suratur tempore.¶ Deinde cum dicit.

¶ At ṽo neq3 sine motu tp̃s est. Cũ enim
nihil ipsi mutamur fm intelligẽtiã:aut la
tet trãsmutãtes:nõ videt nobis fieri tp̃s
sicͭ neq3 in sardo fabulant dormire apud
heroes:cũ expgiscunt.Copulãt eniȝ nũc
pumũ posteriori nũc: ⁊ vnũ faciũt remo
uẽtes ꝓpter insensibilitatẽ mediũ. Tanq̃
igit si nõ esset mediũ nũc:sed idem ⁊ vnũ
nõ esset tẽpus. Sic ⁊ qñ latet alteruȝ esse:
non videt mediũ esse tẽpus . Si igit non
opinari esse tẽpus tũc accidit nobis cum
nõ diffinimus:nec vnã mutationẽ sed in
vno idiuisibili videt aĩa manere. Cũ aũt
sentimus ⁊ determinamus:tũc dicim⁹ fie
ri tp̃s:manifestum est ꝙ nõ est sine motu
neq3 mutatione tp̃s. Qḋ igit neq3 motus
neq3 sine motu tempus est manifestũ est.

¶ Ostẽdit ꝙ tp̃s non est sine motu.d.at ṽo neq3 sine
motu est.s.tp̃s. Nã cũ nos ipsi nihil mutamur fm
intelligẽtiã:aut latet nos esse trãsmutãtes nõ vide
tur nobis fieri tẽpus:sicut neq3 qui fabulãtur.i.fa
bulose dicuntur dormire in sardo.i.in illa ciuitate
apud heroes.i.apud deos per multos annos:cuȝ
expgiscunt.i.cũ sunt excitati a somno copulãt p:i
mũ nunc in quo inceperunt dormire posteriori nunc
in quo excitati fuerũt remouẽtes mediũ nũc ⁊ me
dium tp̃s ꝓpter insensibilitatẽ. Nã illi qui dormiẽ
do nõ senserunt motũ nõ senserũt tẽpus:nec sense
runt mediũ interuallũ:qḋ fuit inter primum nunc
quo inceperunt dormire ⁊ posterius nũc in quo fue
rũt excitati tanq̃ igit si nõ esset mediũ nũc:nec eẽt
aliud ⁊ aliud nũc.sed eẽt vnuȝ ⁊ idẽ nũc nõ erat.i.

nõ esset tps. Sic ergo qñ latet alterũ esse nũc nõ vi
def esse mediũ tps. sicut enĩ est de esse sic est de vi
deri: q̃diu ergo est idẽ nũc inuariatũ nõ fluens tã
diu nõ est tps. ergo si nõ videaf nobis q ipsuz nũc
fluat z q uariaref z q̃diu nõ pcipimus esse alterũ
z alteruz nũc tãdiu nõ pcipimus: nec videf nobis
fieri tps: si igif sic est q tũc accidit nobis nõ opina
ri eẽ tpa: cuz nõ diffinimus. i. cum nõ discernimus
nec iudicam⁹ neq3 vnã mutationẽ. Sed videf nĩn
manere in vno z eodẽ indiuisibili nũc. cũ aũt senti
mus z determinamus h⁹ mutationẽ tũc dicimus
fieri tps. q: ergo sic est manifestuz est q tps nõ est
sine motu neq3 sine mutatiõe. ꝯcludit aũt. q. epilo-
gãdo q manifestũ est q tps neq3 est mot⁹ nec sine
motu. ¶ Notãdum aũt q motus est pˀor tpe sicut
sbm est pˀus passione. inde est ergo q mot⁹ ponif in
diffinitiõe tpis. non aũt tps in diffinitione motuſ:
q: priora sunt de rõne posteriorũ. nõ aũt ecõuerso:
q: ergo mot⁹ cadit in diffinitione tpis: z q: tps est
sic annexũ motui qui nõ pcipit motũ nõ pcipit tpſ
ꝑpter qd dormiẽtes ꝑpter isensibilitatẽ z existẽtes
in delectatiõe magna: q: sunt nimis attẽti ad id cir
ca qd existũt: q: nõ sentiunt motũ nõ sentiunt tps.
Cũ enĩ qs fortiter dormit etiã si dormit multũ vi
def ei dormiuisse parum. z qui nimiũ delectaf etiã
si multo tpe in delectatiõe existit videf ei modicuz
tps trãsiuisse. eõtrio aũt est cum quis in afflictione
est z in anxietate cordis. Nã q: semp turbaf in aĩo
z semp cogitat trãsmutationez z motũ: ideo tales
maxime pcipiũt tps z videf eis modicũ tẽpus eẽ
multum. oĩa aũt hec indicãt tpa nõ esse sine motu.
¶ Notãdum etiã q sardo ut dĩ est quedã ciuitas
asie in qua fm fabulaz qdã dicunf dormiuisse per
qngẽtos annos: z q: tãto tpe dicebanf dormiuisse
ex hoc dictuz fuit aĩas illorũ nõ esse in corpib⁹ eorũ
sed eẽ apud heroeſ. i. apud deos. z q: dicti dormiẽ
tes nimis delectabanf ex ꝯsortio deorũ nõ pcipien
tes trãsmutationẽ z motũ nõ pcepũt tps. imo qñ
fuerunt expgefacti visum. q. fuit eis nõ apposuisse
tps in dormiendo: sed in instãti surrexisse. H enim
lz fabulose dicta sint tñ si uera eẽnt ideo ꝯtigissent:
q: sic dormiẽtes copulãtes pˀm instãs cuz posterio
ri: z nõ sentiẽtes trãsmutationẽ pp insensibilitatẽ
ipsius mot⁹ auferrebant tps mediũ z instãtia me
dia. q. nõ credebãt se dormiuisse per tpa qd totum
arguit tps nõ eẽ sine trãsmutatione z motu. ¶ Du
bitaret forte aliqs utrũ tps sit idẽ qd mot⁹. z utrũ
h sit bona predicatio tẽpus est motuſ. videf q sic.
Nã fm ꝯꝛ^{es} tolle aĩam z nõ remanet nisi motus z
res mota. tẽpus ergo nõ videf distare a motu nisi
fm quãdã intẽtionẽ aĩe. Sed que sic differũt ut vi
def de se inuicẽ pˀdicanf. videmus enĩ q hõ addit
supple aĩal intẽtionẽ quãdã ne tñ ꝑpter huiuſ intẽ
tionẽ additã impedif pˀdicatio. uere enĩ hõ est aĩal
ergo uere dicef q tẽpus sit motus non obstãte q
tps addit quãdã intẽtionẽ supra motũ. in ꝯtriũ au
tẽ est phs qui negat hãc pˀdicationẽ tẽpus est mo-
tus. Dicẽdũ q ut ꝯ^{or} ait: tps z motus sunt idem
mãliter. formaliter tñ differunt sicut actio z passio
mãliter sunt idẽ formaliter tñ differũt. sic tẽpus z
motus mãliter sunt idẽ formaliter tñ differũt: ipsa
enĩ pˀus z posterius in motu ut declarabif in seq̃u
ti lectione mãliter sunt idẽ qd motus z sunt partes
ei⁹ formaliter tñ nõ sunt idẽ. motus enĩ nõ diffinif
fm pˀus z posterius: sz fm q est actus mobilis. lz

ergo motus nõ sit sine pˀori z posteriori. rõ tñ mo-
tus est alia a rõne pˀoris z posterioris: ut ĩfra clari
us ostẽdef. cũ igif pˀus z posterius in motu ut sunt
numerata ab aĩa cõplent rõnẽ tpis: opz q tps for-
maliter differat a motu cuz rõ pˀoris z posterioris
sit alia a rõne motus. ex hoc aũt q̃tuz ad pñs pos
sumus dare triplicẽ dñiam iter tps z motũ. tẽpus
enĩ z motus quedã accñtia sunt. accñs aũt ad tria
cõparari põt: ad sbm in quo est: ad nãz ꝓpriã: z ad
suas ꝓprietates siue ad suas dñias: ut albedo cõpa
raf ad suã supficiẽ tanq̃ ad sbm cõparaf ad lucez
tanq̃ ad suã nãm z tanq̃ ad id qd est per essentiã
z cõparaf tertio ad disgregationẽ tanq̃ ad suam
ꝓprietatẽ uel tanq̃ ad suã dñiam. albedo enim est
quedam lux opaca disgregatiua visus in supficie
existẽs. Sed lux opaca est eẽntialiter: quia lux est
hipostasis z sba colorũ. qlibet enim color est essen-
tialiter lux quedam obũbrata. in superficie aũt est
tanq̃ in sbto: sed disgregari cõpetit ei tanq̃ ꝓpria
dñia. fm autẽ hec oĩa tria ad que põt referri accñs
differt tps a motu. nã cũ tps sit pˀus z posterius in
motu z sunt nũata ab aĩa: opz q tps differat a mo
tu rõne sbti: q: cũ pˀus z posteri⁹ in motu sint in tps
motu: tps ut in sbto est in motu: mot⁹ aũt ut in sbto
nõ est in seipso: sz est in mobili. rursuſ tps fm id qd
est z formaliter est qdã nũs cũ sit pˀus z posteri⁹: ut
sunt numerata. motus aũt fm id qd est z formali-
ter nõ est numerus: sed est actus mobiliſ. amplius
ꝓprietates motus sunt q sit uelox z tardus: tps
aũt ut ostẽsum est nõ est uelox neq3 tardũ. Qd vo
obijciebaf q que differũt fm solã intẽtionẽ aĩe de
se inuicẽ pˀdicanf. dicendũ q utrũ tẽpus fm id qd
est z formaliter sit solũ ens apud aĩam infra decla
rabif. ad pñs aũt tñ dictum sit q qui differũt fm
intẽtionẽ aĩe uel fm rõnẽ ille rõnes uel sic se habẽt
q vna directe z in recto claudif in alia sicut ratio
generis claudif in specie: z tũc nõ impedif predi-
catio. uel q ille rõnes sunt opposite z disperate z
vna directe nõ claudif in alia: z tũc impedif pˀdi
catio. actio enim nõ est passio. lz actio z passio sint
idem mãliter z differãt fm rationẽ uel fm inten-
tionẽ aĩe: q: ratio actionis nõ claudif directe in ra
tione passionis nec ecõuerso: sic q: ratio mot⁹ non
claudif directe in ratione passionis nec ecõuerso:
sic ratio motus nõ claudif directe z in recto in ra-
tione tpis nec ecõuerso tẽpus nõ est mot⁹ nec econ
uerso. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utruz tps
possit esse sine motu. videf q sic. tẽpus enĩ est mẽ
sura motus. Sed ut dĩ 5° metha^{ce} mẽsura referf
ad mẽsuratũ: q: mẽsuratũ referf ad ipsam sicut sci
bile referf ad scientiaz: q: sciẽtia referf ad ipm: sed
qd est sic relatiuũ põt remanere sblato alio relati-
uo. sicut ergo põt remanere scibile sublata scientia
sic põt remanere tẽpus qd mẽsura est motuſ subla
to motu. Dicendũ q duplici via uenari possumus
tẽpus non esse sine motu. prima via sumif ex eo q
motus est sbm tẽporis. si enim nõ põt esse passio si
ne ꝓprio subiecto nõ poterit esse tẽpus sine motu.
scḋa via sumif ex eo q tẽpus z motus sunt idem
mãliter. que enim sic sunt idem vnuz sine alio esse
nõ põt. passio enim que est eadem mãliter actioni
absq3 actione esse non ualet. tertia via sumif ex eo
q motus est qd successiuuz. Nã cum tẽpus nõ sit
mẽsura nisi successiuorũ: oportet q nõ sit sine mobi
libus nec sine motu sine quo successio esse nõ põt:

nō enim eēt tp̄s ſm id qd̄ eſt ⁊ eēntialiter q̄dā mē ſura ſucceſſiua niſi h̄ret eēntialē habitudinē ⁊ ana logiā ad motū ſine quo nō pōt eē ſucceſſio: qd̄ v̄o obijciebaſ de menſura ⁊ mēſurato dicendū q̄ tp̄s ſicut in ſubiecto eſt in primo motu ⁊ illius ſm ſe to tū nō eſt mēſura: ſed paſſio. aliorū v̄o motuum eſt mēſura. tp̄s aūt pōt eſſe ſine hoc motu uel ſine illo cuius eſt mēſura ſimplr̄: ſed nō poteſt eē ſine motu ſimplr̄: q2 nō pōt eē ſine motu cu9 eſt paſſio. habet enī tp̄s a motu illo q̄ ſit mēſura ſucceſſiua: ⁊ q̄ ſit mēſura alioꝝ motuū: ⁊ q2 h̄ēt eſſentialē habitudi nē ad illū motū: ideo ſine motu ſimplr̄ uel ſine mo tu tp̄s eē nō pōt. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs quō ꝑcipiēdo uel imaginādo motū ꝑcipimus tp̄s. Dicēdū q̄ ut coiter ponit̄ coīs̄ p̄o q̄ imaginam9 mo tū ꝑcipim9 nos eē in eſſe trāſmutabili: ⁊ q2 ois trāſ mutatio habet eē a p̄ motu: ideo ex hoc ꝑcipimus tp̄s qd̄ eſt paſſio p̄mi motus. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Accipiendū aūt quoniam querimus qd ſit tempus: hinc incipientibus qd motus eſt. Simul enim motū ſentimus ⁊ tēpus. Et nāq̄ ſi ſint tenebre: ⁊ nihil per corpus patiamur: motus aūt aliqs in anima ſit: ſubito ſimul videt̄ fieri quodāmodo tē pus. At v̄o ⁊ cum tempus videt̄ fieri ali quid: ſimul ⁊ motus aliqs fieri videtur. Quare autē motus: aut motus aliqd eſt tempus. Quoniam autē non eſt motus: neceſſe eſt motus aliquid eſſe ipſum.

¶ Quia dixerat tp̄s nō eē motū ⁊ nō eſſe ſine motu ideo ex hoc oñdit q̄ tp̄s eſt aliqd ipſius motus. d. q̄ qm̄ q̄rimus qd eſt mot9: ideo incipiētib9 hinc. i. ab ipſo motu accipiēdū eſt qd tp̄s eſt ipſius mot9: op3 enī q̄ tp̄s ſit aliqd ipſius mot9. Nā ſil' cū ſen timus motū ſentimus ⁊ tp̄s ⁊ ecōuerſo: q2 ſi ſint te nebre ⁊ nihil per corp9 patiamur ſi ſit aliqs motus in aīa ſil' videt̄ fieri tp̄s qd̄dā: at v̄o ⁊ cū tp̄s videt̄ aliqd̄ fieri ſil' ⁊ mot9 aliqs fieri videt̄: ⁊ q2 ſunt an nexa tp̄s ⁊ motus manifeſtū eſt q̄ tp̄s aut eſt mo tus: aut eſt aliqd ipſius motus: qm̄ autem declara tū eſt q̄ tēpus nō eſt ipſe motus neceſſe eſt ipſum tempus eſſe aliquid ipſius motus.

Lectio. XX.

q Uoniam autem qd̄ mouetur: mo uetur ex quodam in qddam: ⁊ ois magnitudo continua ſequitur ma gnitudinem motus: propter id enim q̄ magnitudo continua eſt: ⁊ motus conti nuus erit. Quātū enī mot9 eſt: tantū ⁊ tē pus videt̄ fieri. Prius aūt ⁊ poſterius in loco primum ſunt. Hec autem poſitione ſunt determinata. Quoniam aūt in ma gnitudine primū ⁊ ultimū eſt: neceſſe eſt in motu prius ⁊ poſter9 eſſe, ꝓportionali ter his: que ſunt ibi. At v̄o ⁊ in tēpore eſt prius ⁊ poſterius propter id qd̄ ſequitur ſemper alterum: alterum ipſorum.

¶ Poſtq̄ p̄hs p̄miſit p̄ambula neceſſaria ad diffini tionē tp̄is. in p̄te iſta uenat̄ hui9 diffinitionē3. Cir ca qd̄ duo facit: q2 p̄ uenat̄ ꝑticulas poſitas in dif finitione tp̄is. 2° ex h9 particulis uenatis ꝯcludit diffinitionē ei9 ibi[hoc eni3 eſt tp̄s.]Eſt aūt diffi nitio tp̄is q̄ eſt nūs mot9 ſm p̄us ⁊ poſterius. In hac aūt diffinitione eſt tria ꝯſiderare. p̄m eſt q̄ tp̄s h̄ēt quādā depēdentiā ⁊ q̄dā3 habitudinē ad mo tu3. 2m eſt q̄ hec habitudo determinat̄ per p̄us ⁊ poſterius. 3m eſt q̄ in h9 habitudine ſic determina ta per p̄us ⁊ poſteri9 inuenit̄ rō numeri. inueſtigā do ergo ꝑticulas poſitas in diffinitiōe tp̄is tria fa cit ſm q̄ diffinitio ei9 h̄ēt tres ꝑticulas. p̄ eni3 oſtē dit q̄ tp̄s habet quādā habitudinē ad motū ſicut mot9 ad magnitudinē. ſcd̄o oſtēdit q̄ illa habitu do ſumit̄ ſm p̄us ⁊ poſterius. tertio declarat q̄ in h9 habitudine repit̄ rō numeri. 2° ibi[eſt aūt p̄us ⁊ poſteri9.]3° ibi[qm̄ qdē igit̄.]Dicit ergo q̄ qm̄ qd̄ mouet̄: mouet̄ ex quodā in qddā: ita q̄ mobile h̄ēt ꝑtes: q2 partim eſt in termino exquo mouet̄: ⁊ ꝑtim in eo ad qd̄ mouet̄: ⁊ ēt h9 ꝑtes ſunt ꝯtinue q2 ois magnitudo ꝯtinua eſt. Si ergo magnitudo mobilis h̄ēt ꝑtes ⁊ eſt qd ꝯtinuū: q2 motus ſequit̄ magnitudinē mot9 erit ꝯtinuus: q2 magnitudo eſt qd ꝯtinuū. ⁊ ſicut motus ſequit̄ magnitudinem ſic tēpus ſequit̄ motū qd̄ patet: q2 quātus eſt motus tātum videt̄ fieri tēpus: q2 ergo ſic eſt q̄ tēpus ſe quitur motū ⁊ motus magnitudinē prius ⁊ poſte rius ſunt primū. i. principaliter in loco ⁊ in magni tudine: ⁊ hec. i. in magnitudine ⁊ in loco ſunt pri us ⁊ poſterius poſitione. i. rōne poſitiōis ⁊ ratio ne ſit9: q2 eſt vna pars magnitudinis ſituata ⁊ po ſita ante aliam: ideo in magnitudine reperit̄ prius ⁊ poſterius. qm̄ ergo in magnitudine reperitur pri mū ⁊ ultimū neceſſe eſt in motu eſſe prius ⁊ poſte rius: ⁊ ꝓportionaliter his que ſunt ibi. i. in magni tudine. Nam ſm illā ꝓportionē ſm quam reperit̄ prius ⁊ poſterius in magnitudine repitur prius ⁊ poſterius in motu: at v̄o ſi in motu eſt prius ⁊ po ſterius: ⁊ in tēpore eſt prius ⁊ poſterius ꝓpter id qd̄ ſemper alterū ipſoꝝ ſequit̄ alteru3: ſemꝑ enim tēpus ſequitur motū. ¶ Notandū autē q̄ ſi prio ritas reperit̄ in tēpore per motū ⁊ in motu per ma gnitudinē declarata eſt prima ꝑticula que diceba tur declarāda. v3 q̄ tp̄s habet quādā habitudinē ad motū ſicut motus ad magnitudinē. ¶ Notan dū etiā q̄ prioritas ⁊ poſterioritas dicunt̄ eſſe p̄n cipaliter in magnitudine non q̄ hec nō ſint in ma gnitudine per aliud. habet enim magnitudo p̄ori tatē ⁊ poſterioritatē per ſitum ſiue per poſitionē: eo enim q̄ ꝑtes eius ſunt ordinate poſite repit̄ in magnitudine p̄us ⁊ poſterius. dicunt̄ ergo in ma gnitudine eſſe p̄oritas ⁊ poſterioritas reſpectu tē poris ⁊ motus: q2 prius ⁊ poſterius in motu ⁊ tē pore deriuat̄ a p̄ori ⁊ poſteriori in magnitudine. ¶ Notandū etiā q̄ ꝯſecutio pōt accipi dupliciter uel q̄ntum ad eſſe uel q̄ntu3 ad illationē: ſi accipiat̄ quātū ad eſſe: ſic tp̄s ſeq̄tur motu3 ⁊ nō ecōuerſo: ſed ſi accipiat̄ ꝯſecutio q̄ntu3 ad illationē ſic ſeq̄tur tēpus motum ⁊ econuerſo. ualet enim illatio q̄ ſi eſt tp̄s eſt motus ⁊ ecōuerſo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eſt aūt prius ⁊ poſterius ipſorū in mo tu: quod eqde3 ens motus eſt: tamē eſſe ipſius alterū eſt: ⁊ non eſt motus. At v̄o ⁊ tēpus cognoſcimus: cū diffinimus mo

tū p̄ius ⁊ posterius determinātes:⁊ tūc dicimus fieri tēpus:qū prioris ⁊ posterioris in motu sensum ꝑcipimus. Determinamus aūt in accipiēdo aliud ⁊ aliud ipsum:⁊ mediū ipsoꝝ alterū. Cū enim altera extrema medij intelligimus:⁊ duo dicat anima ipsa:nūc hoc quidem prius:illud vō posterius:tūc ⁊ hoc dicimus esse tempus. Determinatum enim ipso nunc tempus esse videtur ⁊ supponatur.

C Declarat scđam particulā.vꝫ ꝙ habitudo tp̄is ad motū accipiēda est fm̄ p̄us ⁊ posterius:ideo ait ꝙ p̄us ⁊ posterius est ipsoꝝ.i.de nūo ipsoꝝ que sunt in motu ⁊ hᵐ prius ⁊ posteriꝰ qđ qdē est eꝰ motus est in eē cū ipsi p̄ori ⁊ posteriori est alterum a motu ⁊ formaliter nō est motꝰ. Repit enī prius ⁊ posteriꝰ in motu ⁊ q̄stū ad eē qđ hn̄t in mā sunt ipse motus:tn̄ formaliter ⁊ fm̄ eē diffinitū hᵐ prius ⁊ posterius differūt a motu:sed lꝫ rō prioris ⁊ posterioris in motu differat a motu:tp̄s tn̄ hēt habitudinē ad motū ꝓut in eo repit prius ⁊ posterius: ideo subdit ꝙ at vō ⁊ tp̄s cognoscimus ⁊ diffinimus fm̄ motū determinātes tp̄m fm̄ p̄us ⁊ posterius:⁊ tūc dicimus fieri tp̄s qū in motu ꝑcipimus sensuꝫ p̄oris ⁊ posterioris. determinauimꝰ aūt tp̄s in accipiēdo ipsuꝫ p̄us ⁊ posteriꝰ eē aliud ⁊ aliud in accipiēdo mediū ipsoꝝ eē aliqd alteꝝ. Nā cū intelligimus extrema ipsiꝰ medij esse altera ⁊ diuersa:ita ꝙ aīa dicat ipsa duo nūc eē diuersa:ita ꝙ h̄ qdē nūc dicat esse p̄us:illud vō posterius:tūc h̄ dicimus eē tp̄s. videt enīꝫ tp̄s esse determinatū ipso nunc est h̄ supponat ad p̄ns:qꝛ in seq̄ntibꝰ hoc erit magis manifestum.pꝫ ergo ꝙ determinamus tp̄s fm̄ prius ⁊ posterius que repiunt in motu ⁊ tp̄s habet habitudinē ad motū fm̄ ꝙ in eo repit prius ⁊ posterius qđ dicebat 2ᵒ declarādū. C Notādū aūt ꝙ sicut intelligēdo duo pūcta ⁊ itelligēdo inter ea esse aliqd mediū intelligimus lineā:qꝛ inter duo pūcta nō pōt eē aliqd mediū nisi linea sit intelligēdo duo nūc quoꝝ vnū sit p̄us aliud posteriꝰ ⁊ itelligēdo inter ipsa nūc eē aliqd in medio statiꝫ intelligimus tp̄s:qꝛ iter duo nūc de necessitate est in medio tp̄s aliqđ:statiꝫ ergo cū aīa itelligit duo extrema.i.duo nūc eē diūa adinuicē:qꝛ intelligit iter ea esse aliqd mediū statim intelligit tp̄s:cū igit nō p̄nt accipi duo nūc quoꝝ vnū sit p̄us aliud posterius nisi accipiant fm̄ p̄us ⁊ posterius in motu:opꝫ ꝙ tp̄s habeat habitudinē ad motum ꝓut in eo reperitur prius ⁊ posterius. C Deinde cum dicit.

C Quādo qdem igit tanq̄ꝫ vnum ipsum nūc sentimus.⁊ nō fit sicut prius ⁊ posterius in motu:aut ut idē qdem prioris:aut posterioris alicuius:nō videt tēpus fieri nullūq̄ꝫ neq̄ꝫ motus. Cuꝫ autem prius ⁊ posterius est:tunc dicimus tempus.

C Declarat tertiā ꝑticulā positā in diffinitione tp̄is. vꝫ ꝙ in habitudine quā hēt tp̄s ad motuꝫ repit rō numeri:ideo ait ꝙ qū qdē igit sentimus ipsuꝫ nūc tanq̄ꝫ vnū:ita ꝙ nō sit in motu nūc p̄us ⁊ posteriꝰ qū imaginamur uel sentimus eē ideꝫ nūc alicuius p̄oris aut posterioris:non vꝫ fieri ullū tp̄s:qꝛ neq̄ꝫ vꝫ fieri motꝰ.sic igit in vno nūc nō fit motꝰ:sed opꝫ imaginari diuersa nūc si uolumꝰ imaginari motuꝫ ita oportebit imaginari diuersa nūc si uolumꝰ imaginari tp̄s:ideo subdit:cū aūt supple sentimus uel imaginamur ꝙ est nūc p̄us ⁊ posteriꝰ:tūc dicimus esse tp̄s:nunq̄ꝫ ergo imaginamur tp̄s nisi imaginamur plura nunc uel nisi imaginamur in ipso motu esse aliq̄ plura quoꝝ vnū sit p̄us ⁊ aliud posterius cū igit semꝑ intelligat aliqs numerus esse oportet ꝙ in habitudine quam habet tempus ad motum sit aliqua ratio numeri. C Deinde cum dicit.

C Hoc enīꝫ est tp̄s. Numerus motus fm̄ p̄us ⁊ posterius. Nō ergo motus tēpus est:sed fm̄ qđ numerum habet motus.

C Venatis ꝑticulis positis in diffinitione tp̄is ꝯcludit diffinitionē eiꝰ tanq̄ꝫ manifestā ⁊ declaratā circa qđ tria facit.qꝛ p̄ facit qđ dictū est.scđo qꝛ dixerat tp̄s esse numeꝝ declarat h̄ per qđdā signū.tertio manifestat cuiꝰ numerꝰ sit tp̄s ondens ꝙ est numerꝰ numeratꝰ nō numerꝰ quo numeramꝰ.scđa ibi [signū aūt.]ꝫᵃ ibi [qm̄ aūt nūs.] Cōtinuet sic:dictū est ꝙ tp̄s hꝫ habitudinē ad motū fm̄ p̄us ⁊ posteriꝰ:⁊ qꝛ in hᵐ habitudine reperit q̄dā numeri rō qꝛ igit sic est manifestū est h̄ enī est tp̄s.s. numerus motꝰ fm̄ p̄us ⁊ posteriꝰ. Nō ergo tp̄s est motꝰ sed sumitur ex motu fm̄ ꝙ motus habet numerū prioris ⁊ posterioris. C Deinde cum dicit.

C Signū est aūt:plus quidem enim ⁊ minus iudicamus numero. Motum autēꝫ in plurem ⁊ minorem tēpore. Numerus itaq̄ꝫ quidem tempus est.

C Probat tp̄s eē numeꝝ per qđdā signū.d.signum aūt ꝙ tp̄s est numerꝰ est qꝛ nos iudicamꝰ aliqd eē plus ⁊ minꝰ uel multū ⁊ paucū numero.s.per numerū.motū aūt dicimus eē plurē ⁊ minorē.i.tunc multū ⁊ pauciorē tp̄e.i.ꝓpter tp̄s:tp̄s itaq̄ꝫ est q̄dā numerus. C Notādū aūt ꝙ multū ⁊ paucum magis ꝓprie reperit in numeris q̄ꝫ in magnitudinibus. Si ergo dicimus ꝙ sit plus ⁊ minus uł ꝙ sit multus ⁊ paucus rōne tp̄is ⁊ qꝛ sit in multo uel in pauco tp̄e signū est ꝙ tp̄s habeat rōneꝫ cuiusdā numeri:cū per ipsum iudicemus multitudinem ⁊ paucitatem motus. C Deinde cum dicit.

C Qm̄ aūt numerus est dupliciter:⁊ nāq̄ꝫ qđ numerat ⁊ numerabilē numerū dicimus:⁊ quo numeramꝰ:tēpus aūt est qđ numerat:⁊ nō quo numeramus. Est aūt alterū quo numeramus.⁊ qđ numerat.

C Ostendit cuius numerus sit tp̄s.d. ꝙ numerꝰ est dupliciter. Nā id qđ numerat ⁊ ipꝫ numerabile dicimꝰ eē numerū ⁊ id qđ numeramꝰ est ēt numerus tp̄s aūt est ipꝫ numerabile uel est numerꝰ qđ numerat nō est numerus quo numeramus:subdit aūt ꝙ alterū est quo numeramus ⁊ qđ numerat:qꝛ ergo alterū est hoc ab illo bn̄ se hꝫ dicē cuiꝰ nūs est tp̄s. C Dubitaret forte aliqs utrū prius ⁊ posterius in motu sint formaliter ipse motꝰ uel sint de rōne motus. Dicēdū ꝙ nō est icōueniēs aliq̄ nō separi fm̄ eē que tn̄ separant fm̄ rōnē ⁊ diffinitionē.genꝰ enī lꝫ fm̄ eē nō possit separi ab oībꝰ speciebꝰ qꝛ nihil est in gn̄e qđ nō sit in aliq̄ specie:rō tn̄ generis est p̄ter rōnē cuiuslibet sp̄ei:sic est in ꝓposito lꝫ motꝰ fm̄ eē

nõ possit separi a priori ⁊ posteriori rõ tñ motus
est preter rões prioris ⁊ posterioris: ita q̇ si diffi
niret mot⁹ p̃us ⁊ posterius nõ caderẽt in diffinitio
ne eius qḋ sic declarat. nihil eni diffinit per id qḋ
potẽtialiter reseruat in ipso. p̃us enĩ ⁊ posteri⁹ in
motu habẽt eẽ in potẽtia. q̃ diu eni durat mot⁹ uel
q̃ diu cõtinuat motus que accipiunt in eo ꝺm pri
us ⁊ posterius sunt in potẽtia solũ. aliter enĩ mo
tus ꝺm illḋ qḋ est non esset quid continuum: sed
qd discretũ. Si ergo diffiniat motus diffinit per
hoc qḋ est act⁹ mobilis nõ per hoc qḋ in eo hẽt esse
prius ⁊ posterius: q̇ talia sunt solũ potẽtialiter in
ipso: sed hͦ magis erit manifestũ circa finem huius
capituli ubi ostẽdetur q̇ ad esse mot⁹ nihil facit ani
ma sed ad esse temporis aliquo modo facit anima
q̇ prius ⁊ posteri⁹ in motu que complent rationes
temporis fiunt in actu per significationẽ anime. ad
presens autem intantum dictum sit q̇ motus ꝺm
esse quod habet non separatur a priori ⁊ posteriori
cũ sit act⁹ successiuus. ratio tamẽ motus est preter
rationẽ prioris ⁊ posterioris. bene ergo dictũ est
qḋ ait phs q̇ p̃us ⁊ posterius in motu ꝺʒ q̇ est ens
i. ꝺm esse actuale qḋ hẽt est ipse mot⁹. tñ ꝺʒ eẽ diffi
nitiuũ ⁊ ꝺm rõnẽ est alterũ a motu. ¶ Ulterius du
bitaret aliq̇s utrũ p̃us ⁊ posteri⁹ in tpe differãt a
p̃ori ⁊ posteriori in motu. Dicẽdũ q̇ formaliter ⁊
ꝺm q̇ hͦ sem̃p effect⁹ differt a sua cã: q̇ si hͦ nõ eẽt
tunc idẽ ꝺm idẽ esset sibiipsi cã essendi uel esset cã
suiipsius qḋ est incõueniens. cũ ergo p̃us ⁊ poste
rius in motu causent a priori ⁊ posteriori in magni
tudine ⁊ prius ⁊ posterius in tpe causet a priori ⁊
posteriori in motu ut patuit per phm oportuit hec
oia formal'r ⁊ ꝺm q̇ hͦ esse adinuicẽ altera ⁊ dif
ferẽtia. p̃us ergo ⁊ posterius in motu differt a p̃ori
⁊ posteriori in magnitudine ⁊ p̃us ⁊ posterius in
tpe formal'r est alterũ a p̃ori ⁊ posteriori in motu.
¶ Ulterius forte dubitaret aliq̇s cũ in diffõne tẽ
poris ponat p̃us ⁊ posterius utrũ hͦ p̃us ⁊ poste
rius que ponunt in diffõne eius accipiẽda sunt pro
ut repiunt in tpe uel ꝓut repiunt in motu. Dicẽdũ
q̇ p̃us ⁊ posteri⁹ que ponunt in diffõne tpis non
sunt p̃us ⁊ posteri⁹ in tpe sed sunt p̃us ⁊ posteri⁹ in
motu quod sic declarat. dicebat eni sup̃ q̇ q̇ñ eẽt
q̇ sit circulatio: tũc est conuersio alicuius sup̃ seip
sum ut si. a. pbat. b. ⁊. b. pbat. a. sequit q̇. a. pbat
seipm. cũ ergo p̃us ⁊ posteri⁹ in tpe diffiniant ⁊ de
terminent per ipm tps: q̇ ꝓpter tps cognoscimus
prius ⁊ posterius in tpe: sequit q̇ si prius ⁊ poste
rius in tpe essent diffinitiua tpis cum tps hẽat dif
finire ⁊ determinare talia tps diffiniret ⁊ determi
naret seipm qḋ est incõueniẽs. Nã si aliqd eẽt dif
finitiuũ ⁊ determinatiuũ suiipsi⁹. tũc idẽ eẽt noti⁹
⁊ ignoti⁹ seipso. p̃us ergo ⁊ posterius in tpe cũ dif
finiant per tps nõ ponunt in diffõne tpis. Sʒ pri
us ⁊ posterius que ponunt in diffinitione tpis sũt
prius ⁊ posteri⁹ in motu ut sunt numerata ab ani
ma cõplent rationẽ tpis. ¶ Ulterius forte dubita
ret aliquis utrũ tps sit nũs. Dicendũ q̇ tps forma
liter est nũs mãliter est qd cõtinuũ. mot⁹ aũt quasi
eẽ̃rio magis est qd cõtinuũ q̃ nũs. ratio enĩ tpis
cõplet ex priori ⁊ posteriori in motu ut sunt nũata
ab anima. ergo tps ꝺm se ⁊ formal'r habet rationẽ
numeri: uerũ q̇ numerus hui⁹ ⁊ huius prius ⁊ po
sterius habẽt esse in motu que sunt qd cõtinuum.
ideo tps mãliter est qd cõtinuũ: q̇ subiectũ respe
ctu passionis que fundat in ipso habet rõnẽ mãlis
p̃ncipij. cũ ergo tps ut in subiecto fundet in motu
mãliter est qd ꝯtinuũ sed formal'r est nũs. ¶ Ul
terius forte dubitaret aliq̇s utrũ tps sit nũs nume
ratus. Dicẽdũ q̇ duplici via uenari possumus q̇
tps magis diffiniendum est per hoc q̇ est nũs nu
meratus q̃ ex eo q̇ sit nũs quo numeramus. Pri
ma via est q̇ ut cõiter ponit nũs quo numeramus
est numerus accept⁹ simpliciter sed numer⁹ nume
ratus est numerus applicat⁹ ad res numerabiles
tẽpus ergo est numerus numerat⁹ quia est nume
rus applicatus ad motũ. nõ est aũt numer⁹ quo nu
meramus quia nõ est numerus simpliciter sumpt⁹
si eni hͦ esset cũ ratio numeri simpliciter reperiatur
in omni numero si tps eẽt numerus simpliciter uel
esset numerus quo numeram⁹: sequeret q̇ ois nu
merus esset tps qḋ est incõueniens. Scḋa via ad
inuestigãdũ hͦ idẽ sic sumit. Nã prius ⁊ posterius
in motu possunt ꝯsiderari dupliciter. uel ut sunt in
motu primo: uel ut sunt in motib⁹ alijs. si ꝯsiderent
ut sunt in motu primo sic prius ⁊ posteri⁹ sunt nu
merata ab aia cõplẽtia rõnẽ tpis. tps eni ut cõpara
tur ad prius ⁊ posterius in motu p̃mo hʒ rõnẽ nu
meri numerati. sed si cõparet ad prius ⁊ posterius
que reperiunt in alijs motib⁹ sic tps quodãmodo
hʒ rõnẽ numeri numerãtis. tps eni nõ ꝓprie est mẽ
sura p̃mi mot⁹ sʒ est passio eius. est tñ mẽsura alio
rũ motuũ. cũ ergo res magis diffiniat per sua prio
ra q̃ per sua posteriora tps nõ ꝓprie hʒ diffiniri p
prius ⁊ posterius aliorũ motuũ sed per prius ⁊ po
steri⁹ primi motus. magis ergo diffinit tẽpus ut
est numerus numerat⁹ q̃ ut est numerus numerãs
q̇ ⁊ si tps cõparatũ ad prius ⁊ posterius aliorum
motuũ hʒ rõnem numerãtis: cõparatũ tñ ad prius
⁊ posterius p̃mi motus per que accipiẽda est dif
finitio eius hʒ magis rõnẽ numerati ut infra clari⁹
ostendet. Hec aũt due vie q̇bus ostẽsum est tps esse
numerũ numeratũ vident esse necessarie ad intelli
gendũ ueritatẽ quesiti nec vna sine alia videt suffi
cere. sunt aũt ⁊ alie rões ꝓpter quas dicit tẽpus
numerus numeratus. Sed de his in prosequen
do patebit.

Lectio. XXI.

Et sicut mot⁹ semper aliḋ: sic ⁊ tps
c Qḋ aũt simul oẽ tps idẽ est. Ipsũ
enim nũc idẽ est quod quidẽ erat.
Esse autem ipsi alterum est.

¶ Postq̃ philosophus declarauit diffinitionem tẽ
poris: in parte ista soluit dubitationes factas circa
tempus. de tempore autem supra dubitatũ fuit an
tempus eẽt. ⁊ huic dubitationi annexa fuit dubita
tio alia an scilicet esset vnum ⁊ idem nunc in toto
tempore. duo ergo facit: quia primo soluit dubi
tationem factam de tempore. secundo dubitatio
nem factam de nunc siue de instanti ibi [ipsũ enĩ
nunc.] Ad euidentiã prime partis sciendum q̇ ut
supra dicebatur q̇ lʒ partes temporis non sint est
tamen tempus: quia tempus est quid successiuum
⁊ esse eius non est in simultate partium sed in or
dine partium. Soluere ergo ad dubitationem fa
ctam q̇ non est tempus quia non sunt partes eius
nihil est aliud q̃ ostendere q̇ tempus non est de
genere permanentium sed de genere successiuo
rum ⁊ esse quid successiuum sicut ⁊ motus: ideo
ait quod sicut motus per se est aliud post aliud

qꝛ semꝑ est vna pars post aliā ⁊ est qd successiuū: sic ⁊ tps est qd successiuū: ex ꝙ patet ꝙ nō opꝫ ptes tpis sil' esse ut supponebat dubitatio pmissa de tpe sed sufficit ꝙ ptes tpis successiue cōpleant sicut ⁊ ptes motꝰ: ⁊ qꝛ tātā affinitatē hēt tps cū motu ne aliqs crederet ꝙ tps formalr eēt motꝰ ait ꝙ oē tēpus qd est sil' est idē qd de motu dici non potest. ¶ Notandū autē ꝙ lꝫ tps sit mālr motꝰ ⁊ lꝫ sit qd successiuum sicut ⁊ motꝰ. differt tn̄ a motu: qꝛ simpliciter possunt esse plures motꝰ simul. nō autē plura tempora simul. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsum autem nūc tempus mensurat. fm quod prius ⁊ posterius est.

¶ Soluit dubitationē factā de istāti. ꝓbabat enī supra ꝙ esset vnū nūc in toto tpe ⁊ ꝙ nō eēt vnū. huiꝰ aūt solutio est per distinctionē: qꝛ qdāmō est vnū ⁊ qdāmō nō est vnū. est enī in toto tpe vnū nūc fꝫ rē sed nō est vnū nūc fm eē diffinitiuū siue fm rōnē. duo ḡ facit. qꝛ pmo ponit huiꝰ solutionē. 2° assignat cām eoꝝ que dicunt de ipso nūc ibi[manifestū autem est.] Circa pmū duo facit. qꝛ p̄ ponit in gnāli dicte solutionis mām: 2° quedā que supposuerat declarat ibi[ipm aūt nūc est qdē.] Dicit ḡ ꝙ ipsum nūc supple in toto tpe est idē supple fꝫ rē sed ꝙ qd erat eē. i. diffinitio ⁊ rō eiꝰ est qd alteꝝ ⁊ alteꝝ qd patet: qꝛ ipꝫ nūc mēsurat tps fꝫ pꝰ ⁊ posteriꝰ. ipꝫ ergo nūc lꝫ sit idē fm reꝫ in toto tpe. tn̄ cū mēsurat tps per pꝰ est aliud fm rōnem ꝙ ut mēsurat ipꝫ nunc fm posterius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipm aūt nūc est qdē sicut idē: est vō sicut nō idē: fm qdē eniꝫ ꝙ in alio ⁊ alio alterū est. Hoc vō erat ipsi nūc. Inqꝫtum aūt qdcūqꝫ ens est ipsum nunc idem est.

¶ Manifestat que dixerat. duo eī pmiserat. videlicet ꝙ nūc in toto tpe est idē fm rē: differēs tn̄ fꝫ rōnē. ⁊ ꝙ ipm nūc mēsurat tps. duo ḡ facit. qꝛ p̄ ostēdit quō nūc idē fm rē est ⁊ quō est differēs fm rōnē. 2° declarat quō nūc nūat tps ibi[⁊ motū autem maxie.] Circa pmū duo facit. qꝛ p̄ ꝓponit qd intēdit. 2° declarat ꝓpositū ibi[sequit enī.] Dicit ḡ ꝙ ipm aūt nūc: est qdē sicut idē: est vō sicut nō idē: fꝫ qdē enī ꝙ est in alio ⁊ in alio tpe: ut fm ꝙ hēt esse pꝰ ⁊ posteriꝰ alterū est supple fm rōnē. hoc ḡ erat ipsi nūc supple eē diffinitiuū ⁊ rō eiꝰ: put ḡ hēt esse aliō ⁊ aliō ut put hēt eē pꝰ ⁊ posteriꝰ est differēs fm rōnē. inqꝫtū aūt est qdcūqꝫ ens. i. inqꝫtū est aliqd ens ⁊ put ꝯsideraꝛ fm esse reale ipm nunc idem est in toto tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sequitur enī sicut dictū ē magnitudinem motꝰ. Hunc aūt tps: sicut diximꝰ. Et silr igiꝛ pūcto qd ferꝛ: quo motū cognoscimꝰ ⁊ pꝰ in ipo posteriꝰ. Hoc qua qdē quodcūqꝫ ens idē ē. Aut enim pūctū. aut lapidem: aut aliqd aliud huiusmodi est.

¶ Probat qd dixerat. circa qd duo facit. qꝛ p̄ ostēdit quō nūc est idē fm rē. 2° quō est aliō fm rōnem ibi[rōne aūt aliō est.] Dicit ḡ ꝙ sicut dictū est motꝰ sequiꝛ magnitudinē ⁊ hūc. i. motū sicut diximꝰ sequiꝛ tps. depēdet enī tps a motu ⁊ motꝰ a magnitudine. est ḡ qd ferꝛ silr pūcto. i. mobile cui cōpetit ferri: hēt quādā silitudinē cū pūcto. mobile enī est id ꝙ cognoscimꝰ motū ⁊ quo cognoscimꝰ pꝰ ⁊ posteriꝰ in ipso motu. est ḡ sil'e de mobili respectu motꝰ ⁊ de pūcto respectu linee. ꝑ pūctū enī cognoscimꝰ lineā ⁊ cognoscimꝰ ꝑ ipm pꝰ ⁊ posteriꝰ in linea. Addit aūt ꝙ hoc. s. mobile qd qdē vel iā qdē ut hēt alia lrā qdcūqꝫ ens sit est idē supple in toto motu: aut enī pūctū: aut lapis: aut qdcūqꝫ aliqd aliō cuiusmodi mobile est supple semꝑ est idē in toto motu: tūc ḡ supplēda est rō ꝙ cū sil'e sit de nūc respectu tpis sicut de mobili respectu motꝰ erit vnū nūc realiter in toto tpe sicut est vnū mobile in toto motu realr. ¶ Notādū aūt vim huiꝰ rōnis in hoc ꝯsistē: ꝙ qꝛ per mobile distinguimꝰ pꝰ ⁊ posteriꝰ in motu sicut ꝑ pūctum possumꝰ distinguē ptes pores ⁊ posteriores in linea: qꝛ nūc respectu tpis se hēt sicut pūctꝰ respectu linee: qꝛ per nūc distinguimꝰ ptes pores ⁊ posteriores in tpe: sic per pūctuꝫ distinguimꝰ ptes pores ⁊ posteriores in linea: erit ꝗsi silis habitudo mobilis ad motū que est pūcti ad lineā vel que est nūc tpis ad tps. Si ergo est vnuꝫ mobile realr in toto motu erit vnū nūc realr in toto tpe. ¶ Notandū ēt ꝙ cū per se sit ꝙ semꝑ in toto vno motu ꝯtinuo opꝫ dare vnū mobile. iō ait ꝙ qcqd sit opꝫ illō qd moueꝛ siue sit lapis siue pūctꝰ siue aliquid aliō semꝑ eē vnū ⁊ idē mobile fm rem in toto motu. ¶ Notandū etiā ꝙ ideo sunt plura mobilia fꝫ rem: qꝛ est dare plures motꝰ nō ꝯtinuos. Sed si nō esset nisi vnꝰ motꝰ ꝗtecūqꝫ ꝗtitatis esset ille motꝰ. de necessitate in toto illo motu nō eēt nisi vnū mobile fm rē: qꝛ si essent plura mobilia de necessitate eēnt plures motꝰ. cū ergo nūc respectu tpis. ut dictū est se habeat ut mobile respectu motꝰ cuꝫ nō sit nisi vnū tps nō est nisi vnū nunc realr in toto tpe. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū se hēat pūctus ad lineā sicut se habet mobile ad motū. videꝛ ꝙ nō: qꝛ est vnū mobile realr in toto motu: sed non oportet ꝙ sit vnus pūctꝰ realiter in tota linea. imo in eadē linea cōtinua est dare plura pūcta fm rē. oppositū aūt vꝫ uelle phs. Dicendū ꝙ nō oē sil'e est per oēs modū simile. mobile eniꝫ se habet ad motuꝫ sicut pūctꝰ ad lineā: qꝛ sicut per mobile cognoscimꝰ motū ⁊ per ipꝫ distinguimꝰ pꝰ ⁊ posteriꝰ in motu ita per punctū cognoscimꝰ lineā ⁊ per ipm possumꝰ distinguere ptes priores a partibꝰ posterioribꝰ linee. tūc nō eēt quodāmodo per oēm modū sil'e de mobili respectu motꝰ ⁊ de pūcto respectu linee si intelligeremꝰ ꝙ pūctꝰ fluens causaret lineā. fm hūc enī intellectū intelligeremꝰ ꝙ pūctus manens idē fm rē causaret oēs ptes linee quarū aliquas causaret pꝰ. aliquas vō posteriꝰ. sicut mobile manēs ideꝫ fm rem causat oēs ptes motꝰ qrū aliqs causat pꝰ: aliquas posterius. ut ergo phs inueret hāc silitudinē de mobili respectu motꝰ ⁊ de pūcto respectu linee accipiēdā esse fm punctū fluentē nō fm punctū stātem ait ꝙ qcqd sit illō qd moueꝛ: aut sit pūctus aut lapis: aut huiꝰ semꝑ est ideꝫ ens fm rem in toto motu. Nominauit ergo pūctū iter mobilia ut ostēderet fm pūctum motū accipiēdū esse pdictum simile. hoc ergo viso nō habet calūniā qd dꝛ. ¶ Nā sicut mobile fluēs causat motū ⁊ sicut intelligiꝛ pūctus fluēs causabit lineam sicut intelligiꝛ nūc esse fluens causabit tps. ꝓpter qd sicut ex fluxu vnius mobilis causaꝛ vnꝰ motꝰ ⁊ ex fluxu vniꝰ pūcti vna linea: sic ex fluxu vnius nūc causaꝛ vnū tps. quare sicut si nō esset nisi vnus motus possemus arguere ꝙ nō est nisi vnū mobile fluēs. ⁊ si nō esset nisi vnus

linea cōstituta ex fluxu puncti nō esset nisi vn⁹ pūctus fluens. sic qꝛ nō est nisi vnū tēpus nō est nisi vnū nunc realiter qđ intelligit̄ esse fluens in toto tēpore. imo quia est valde expꝛesse simile ꝙ nūc fluens intelligitur causare tp̄s sicut pūct⁹ fluens causare lineā cum pħs ait ꝙ simile est de mobili respectu mot⁹ sicut de pūcto respectu linee. visum fuit sibi ex hoc sufficiēter innuere ꝙ simile esset de nunc respectu tp̄is. si ergo est idem mobile in toto motu erit idem nūc sm rē in toto tp̄e. patet ergo quō se habet pūctus ad lineā sicut mobile ad motū ⁊ quo modo nō. ⁊ patet etiā quomodo hoc simile est ad ppositum applicatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ratione aūt aliud est. sicut sophistice accipiunt alterū corriscum in theatro esse: ⁊ corriscū in foro. Et hoc igit̄ in eo qđ alibi ⁊ alibi est alterū. Est aūt qđ fertur sequitur ipsum nunc: sicut tempus motū. Eo enim quod fert̄ cognoscim⁹ prius ⁊ posterius in motu. Secūdū autē ꝙ numerabile prius ⁊ posterius ipsum nunc est. Quare ⁊ in his quod quidē ens nūc est: idē est: prius enī ⁊ posterius est: quod in motu. Esse aūt alterum. sm enim quod numerabile prius ⁊ posterius ipsum nunc est.

¶ Ostendit ꝙ sit idē nunc sm rem in toto tp̄e. nō est tamen idē sm rōnem: qꝛ nec mobile est idē sm rōnem in toto motu. ideo ait ꝙ rōne. i. sm rōnē mobile est aliud ⁊ aliud in alia ⁊ alia parte mot⁹: sic sophiste accipiūt alterū esse corriscū in theatro ⁊ corriscū in foro. arguunt enim sophistice corriscus in theatro est alter a corrisco in foro. ergo corrisc⁹ est alter a se qđ sm rōnem verū est. differt enī sm rōnē corrisc⁹ ⁊ qđlibet mobile a seipso, put est alibi ⁊ alibi. ideo subdit ꝙ h̄ igit̄. i. mobile in eo ꝙ est alibi ⁊ alibi est alterū sm rōnē. ergo ip̄m nūc sequit̄ ei qđ fert̄ vel ut h̄r alia lr̄a sequit̄ id qđ fert̄ ipsum mobile sicut tp̄s sequit̄ motū. Quō aūt nūc se teneat ex pte mobilis ⁊ ꝙ nūc cōparet̄ ad tp̄s sicut mobile ad motum patet: qꝛ ex eo ꝙ fert̄. i. ipso mobile cognoscim⁹ prius ⁊ posteri⁹ in motu sicut ipso nūc cognoscim⁹ pꝰus ⁊ posterius in tp̄e. ideo subdit ꝙ ip̄m est nūc id sm ꝙ tp̄s est numerabile per prius ⁊ posteri⁹: quare in his idest in tp̄e sic se habet nūc sicut mobile se habet in motu. idē est enim nūc ens sm rem quod est pri⁹ ⁊ posteri⁹ in tp̄e sicut est idē mobile quod est in motu: esse aūt. s. sm esse diffinitiuum ⁊ sm rōnem est alterū. ipsum enim nūc sꝫ ꝙ est numerabile per pꝰus ⁊ posteri⁹ supple differt rōne sicut mobile est alterū sm rōnem, put est in alia ⁊ alia parte spatij. ¶ Notandū aūt ꝙ cū dicit̄ corrisc⁹ in theatro est alter a corrisco in foro: ergo corriscus est alter a se. huiusmodi illatio pōt esse bona ⁊ pōt peccare per fallatiā accidētis. Si enī intelligatur talis alteritas sm modū accipiendi vel sm modū accipiēdi vel sm rationē sic est illatio vera. vere enim idē corriscus accept⁹ ut est in theatro ⁊ in foro sm quēdam modū accipiēdi ⁊ sm rationē differt a seipso. Sed si accipiat̄ talis alteritas sm rem cōmittit̄ ibi fallatia accidētis. accidit enī corrisco ut est idē sibi sm rem ꝙ sit alterū a seipso, put est in theatro ⁊ in foro: qꝛ talis alteritas ei⁹ realem idētitatem nō impedit. si ergo nūc sequit̄ ipsum tēpus sicut ipsum mobile motū ⁊ cōparat̄ nūc ad tēpus sicut mobile ad motū cū sit idem mobile sꝫ rē in toto motu sed sm esse diffinitiuum. i. sm rōnem sic alterū erit idē nūc sm rem in toto tp̄e alterū autē sm rationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et notū aūt maxime hoc est. Et motus enim propter id quod mouet̄ ⁊ loci mutatio propter id quod fert̄. Hoc aliqd enī quod fertur. Motus aūt nō. Est qdē igit̄ sicut idē ip̄m quod nūc dr̄ semp. Est aūt sicut nō idē. Et nāqꝫ est silr̄ quod fert̄.

¶ Declarat quō nūc numerat ⁊ mēsurat ip̄z tp̄s dicēs ꝙ h̄. s. nūc est maxīe notū supple respectu tp̄is cognoscit̄ enī tp̄s per ip̄z nūc sicut min⁹ notū per magis notū: sic etiam ⁊ motus cognoscitur per id qđ mouet̄ ⁊ loci mutatio cognoscit̄ per id qđ fert̄ qđ enī fertur. i. mobile est hoc aliquid. i. est aliqd manens: motus aūt non est aliqd manens: habet ergo cognosci motus per mobile sicut qđ nō manet cognoscitur per id qđ manet. Si igit̄ mobile se habet ad motū sicut nūc ad tempus cum mot⁹ cognoscat̄ per mobile cognoscet̄ tēpus per ip̄z nūc: mensurabit ergo ip̄z nunc tempus cū tēpus cognoscatur per ipsum. ¶ Dubitaret forte aliquis utrū nūc mēsuret tp̄s. videtur ꝙ nō: qꝛ mēsura debet eē vniḡeris mēsurato ⁊ debet eē quedā cōmēsuratio mēsurati ad mensurā. idiuisibile aūt nō pōt se cōmensurare diuisibili nec econuerso. idiuisibile ergo nō poterit eē mēsura diuisibilis nisi forte illō diuisibile cōponeret̄ ex idiuisibilib⁹. cū ergo tempus non cōponatur ex instantib⁹ sicut nec linea cōponit̄ ex pūctis instās nō poterit eē mensura ipsi⁹ temporis ut videtur velle pħs in littera. Dicēdū ꝙ mēsura ut videt̄ velle cōr per prius videt̄ reperiri in numeris. ratio enī mēsure per pꝰus cōpetit vni qđ est pncipiū nūi. vnū ⁊ nūs diffinit̄ a pħo xᵒ metha^ce ꝙ est multitudo mēsurata per vnū. ex hoc aūt trāslata est ratio mēsure ad alia: verū qꝛ oēs transferētes sm aliquā silitudinem transferūt nō opꝫ ꝙ omne illud qđ reperit̄ in vno qđ est pncipium numeri reperiat̄ in omnib⁹ alijs ad que trāslata est ratio mēsure: sed sufficit ꝙ oīa que sunt mēsura aliarū habeant aliquā silitudinē cū vno qđ est pncipiū numeri ⁊ ꝙ aliquo modo se habeāt ad sua mēsurata sicut vnū se habet ad nūm. videm⁹ enim ꝙ per vnū cognoscim⁹ nūz ⁊ vnū per sui replicationē cōmēsurat se cuicūqꝫ nūo. cū ergo ratio mēsure transfert̄ ad alia aliqñ est translatio sm replicationē ⁊ hoc modo vncia est mēsura pōderū ⁊ palm⁹ vel aliqua alia minor quātitas est mēsura cōtinuorū: qꝛ sicut vnitas replicata reddit quēcūqꝫ nūm: sic vncia replicata reddit qđcūqꝫ pōdus: ⁊ palmus replicat⁹ reddit qđcūqꝫ cōtinuum. aliqñ vero huiusmodi trāslatio nō fit, pter replicationē sed per notitiā ⁊ manifestationē. dicim⁹ enim album esse mēsurā colorū nō ꝙ per sui replicationē reddat oēs colores. sed qꝛ plus habet de nā lucis ⁊ est notior colorib⁹ ceteris ponim⁹ ip̄m mēsuram colorū oīum. Sic etiā ⁊ pmam substantiā ponimus mēsuram oīum substātiarum: quia est notior substantijs omnibus. patet ergo ꝙ rō mēsure pꝰus reperit̄ in nūis ⁊ ex eo qđ transfert̄ ad alia. utrū aūt hec prioritas accipiēda

fit solũ ẜm impositionẽ nominis uel etiã ẜm rẽ ita
ꝙ realr̃ id qđ signaẜ noie mensure ꝓus repiaẜ in
vno quod est ꝑncipium nũi q̃z in alijs nõ est pñtis
speculationis. de hoc enim in quibusdam nostris
editionibus theologicis diffusius diximus. Ad
presens aũt intẽtuz dictũ sit ꝙ ratio mẽsure aliqñ
transferẜ ad alia rõne cõmẽsurationis ꝛ replicatio
nis. aliqñ ꝟo rõne notitie. In omni eniʒ gñe qđ est
ibi nou⁹ ꝛ per qđ sunt alia apta nata cognosci põt
dici alioꝝ mẽsura. ergo eoipso qđ per istãs cogno
scimus tp̃s põt dici mẽsura tp̃is nõ obstãte ꝙ tp̃i
se cõmensurare nõ põt. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret
aliqs de eo qđ ait. videlicet ꝙ mobile est ħ aliquid
s. manẽs ꝛ videẜ oppositũ in adiecto ꝙ aliqd mo-
tũ ẜm ꝙ h⁹ dicaẜ eẽ manens. Dicenduʒ ꝙ mobile
diciẜ differre a motu: q: mobile est qd manẽs ꝛ nõ
mot⁹. mobile enim lʒ nõ maneat ẜm rõnem. manet
tñ ẜm rem. mot⁹ aũt nõ manet ẽt ẜm rẽ. mobile aũt
ẜm situm de quo hic loqmur cũ per h⁹ motuʒ per
se loquẽdo nõ amittat suã formã ꝛ suã substãtiam
d̃ manere idẽ ẜm rem. cognoscim⁹ ergo per h⁹ mo
bile ip̃m motũ sicut per id qđ manet cognosciẜ qđ
nõ manet. sic etiã per nũc tp̃is cognoscim⁹ ip̃m tp̃s
q: h⁹ nũc manet idẽ ẜm rem in oib⁹ ꝑtib⁹ tp̃is. ipse
tñ partes tp̃is ẽt realiter nõ manẽt ſʒ semꝑ est alia
pars tp̃is post aliã sicut ẽ alia pars mot⁹ post aliã.
Ultimo cõcludit q̃si epilogãdo ꝙ id qđ dĩ nũc est
qdem igiẜ sicut semꝑ. idẽ est aũt sicut nõ idẽ ꝛ ra-
tiõ qđ ferẜ idest mobile est silr̃ idem ꝛ nõ idẽ. est
enim idẽ ẜm rem: non idem aũt ẜm rationeʒ.

Lectio. XXII.

m Anifestũ aũt est: ꝙ nisi tp̃s sit: ip̃m
nũc nõ erit: ꝛ si qdẽ ip̃ʒ nũc nõ erit
tp̃ʒ nõ erit: silr̃ eñi sũt: sicut quod fer
tur: ꝛ loci mutatio sic ꝛ numer⁹ qui est ei⁹
quod ferẜ: ꝛ qui est loci mutationis. Tp̃s
qdẽ eñi est loci mutationis numer⁹. Ip̃ʒ
aũt nũc ut quod ferẜ: ut vnitas numeri.

¶ In pte ista ut dicebaẜ ph̃s assignat rõneʒ eoꝝ que
dicunẜ de ipso nũc. sunt autẽ q̃ʒtum ad p̃ns q̃tuor
que dicunẜ de eo. ꝑmũ est ꝙ nũc est inseꝑabilr̃ an-
nexũ tp̃i. secũduʒ est ꝙ nũc ꝯtinuat ip̃m tp̃s. tertiũ
est ꝙ nũc nõ est ps tp̃is. q̃rtũ est ꝙ nũc determinat
ꝛ numerat ip̃m tp̃s. q̃tuor ergo facit: q: ꝑmo ostẽ
dit ꝙ nũc est annexũ tp̃i. scđo quõ ꝯtinuat ip̃ʒ. ter-
tio manifestat ꝙ non est pars ipsi⁹. q̃rto ꝛ ultimo
ostẽdit quõ nũc terminat ꝛ numerat ip̃m tp̃s. scđa
ibi [cõtinuũ iã tp̃s.] 3ª ibi [est adhuc manifestũ.]
4ª ibi [ẜm quidẽ igiẜ.] Dicit ergo ꝙ manifestum
est ꝙ nũc est inseparabilr̃ annexũ tp̃i ꝛ ecõuerso.
Nam nisi tp̃ʒ sit ipsuʒ nũc nõ erit ꝛ si ipsuʒ nũc nõ
erit tp̃s non erit nunc sicut simul sunt ꝙ ferẜ ꝛ loci
mutatio. i. mobile ꝛ mot⁹ sicut numer⁹ qui est eius
quod ferẜ idest numerus ipsi⁹ mobilis supple est si
mul cũ eo qui est numer⁹ loci mutationis: q: ergo
tp̃s est numerus loci mutationis. ip̃m aũt nunc est
vnitas numeri ei⁹ qđ ferẜ sequiẜ ꝙ nunc ꝛ tp̃s sibi
inuicem sunt annexa. ¶ Notandũ autem ꝙ sicut
se habẽt numerata adinuicẽ sic quodãmodo se ha
bent ipsa numerantia. cũ ergo tp̃s sic mẽsuret mo-
tum. nũc aũt numeret ꝛ mẽsuret id qđ ferẜ sic se ha
bebit nũc ad tp̃s sicut qđ ferẜ ad motũ ꝑpter quod
cũ id qđ ẜm ꝙ huiusmodi semꝑ sit cõiunctum mo-
tui ꝛ ecõuerso nũc semꝑ erit cõiunctuʒ tp̃i ꝛ econ
uerso. ¶ Notandũ etiã ꝙ nunc habet rõnem vni-
tatis cũ sit qd indiuisibile ꝛ quodãmõ videẜ habẽ
rõnem numeri: cũ etiã numeret ꝛ mẽsuret ip̃m mo
bile. ideo cũ ꝓus dixisset ꝙ nũc erat numer⁹ mobi
lis postea dicit ꝙ nũc erat vnitas numeri. ¶ No-
tandũ etiã ꝙ nũc magis diciẜ vnitas q̃ʒ numerus
imo nõ debet dici numer⁹ nisi numer⁹ sumaẜ valde
large ut dicaẜ numerus. quicqd aliđ numerat ẜm
quẽ modũ loquẽdi Boeti⁹ ait ꝙ vnitas est quodã-
modo numer⁹ oĩs: q: oĩs numerus virtualiter cõti
neẜ in vnitate ꝛ ꝑ vnitateʒ numeraẜ. Inde est ergo
ꝙ nũc magis diciẜ vnitas numeri q̃ʒ numer⁹ vnita
tis: q: non sic directe ꝛ in recto competit ipsi nunc
ꝙ sit numerus sicut cõpetit ei ꝙ sit vnitas. nõ est
eniʒ proprie numerus sed est magis aliqd numeri.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Et continuum aũt tempus est ipsi nũc ꝛ
diuiditur ẜm ipsum nunc.

¶ Ostẽdit quõ nũc est cõtinuũ tp̃is. circa qđ duo fa
cit: q: primo ostẽdit hoc ꝑut nũc habet silr̃itudinẽ
cum mobili. secũdo ꝑut silr̃itudinẽ habet cũ pũcto
ibi [sequiẜ aũt ꝛ hoc.] Dicit ergo ꝙ ꝛ tp̃s iaʒ est
continuũ ipsi nũc idest per ip̃m nũc. ꝛ diciẜ ẽt ẜm
ip̃m nũc. sequiẜ enim hoc ꝙ. s. tp̃s habent cõtinui
tateʒ per ip̃m nũc. Si cõsiderem⁹ ad loci mutatio
nem ꝛ ad id qđ ferẜ. mot⁹ eniʒ ꝛ loci mutatio vna
est ab eo qđ ferẜ idest a mobili: q: enim vnũ est id
qđ ferẜ ꝛ nõ qđcunq̃ʒ ens indifferẽter accipiẽduʒ
est si debeat esse vnus mot⁹. oportet enim ad vnita
tem mot⁹ ꝙ nõ quodcũq̃ʒ mobile accipiaẜ in ꝑnci
pio spatij ꝛ in fine. Sed ideʒ mobile oportet eẽ in
toto spatio ꝛ nãq̃ʒ si nõ esset idem mobile deficiet
vnitas mot⁹ sed aut rõne idest ẜm rationẽ est mo-
bile alterũ ꝛ alteꝝ. Nam q: ħ numeret idem mo-
bile est ꝙ determinat priorẽ ꝛ posteriorẽ motuʒ si
debeat esse mot⁹ vnus ꝛ ꝯtinuus: cũ ergo sic se ha
bet nunc ad tp̃s sicut mobile ad motum eoipso ꝙ
mobile cõtinuat motum sequiẜ ꝙ nunc cõtinuat
ipsum tempus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sequitur enim hoc ad loci mutationẽ
ꝛ ad id qđ fertur: ꝛ motus eniʒ ꝛ loci mu
tatio vna est ab eo quod fertur: q: vnum
ꝛ nõ quodcũq̃ʒ ens. Et namq̃ʒ defici est:
sed nõ ratione. Et nãq̃ʒ determinat prio
rem ꝛ posteriorem motum hoc. Sequiẜ
autem ꝛ hoc quodãmodo ad punctuʒ.
Et punctũ eniʒ continuat lõgitudineʒ ꝛ
determinat. Est enim huius quideʒ prin-
cipium illius autem finis.

¶ Ostẽdit ħ idẽ ex silr̃itudine quã habet nũc cuʒ pũ
cto circa quod duo facit: q: primo ponit huiusmo
di silr̃itudinem inter nũc ꝛ pũctũ. scđo dat dñam
inter ea ibi [sed cũ sit quidẽ.] cõtinueẜ sic. dictum
est ꝙ sequiẜ nũc cõtinuare tp̃s si cõsiderem⁹ ad lo
ci mutationẽ ꝛ ad id qđ ferẜ: sed sequiẜ etiã quo-
dãmodo: ꝛ hoc qđ nunc cõtinet tempus si cõside
rem⁹ ad ip̃m pũctuʒ. pũctũ enim ꝯtinuat lõgitudi-
nem. i. lineam ꝛ determinat ipsam. cũ eñi ꝯtinuat
punct⁹ duas ꝑtes linee adinuicẽ. est eñi huiusmo-
di quidem ꝑncipium. illius aũt finis. tũc ergo sup
plendum est: quia cum nunc se habeat ad tempus

ſicut pūctꝰ ad lineā ꝙ nūc erit cōtinuatiuū tp̄is ſicut pūctꝰ linee. erit eniꝫ nūc ꝑncipiū vniꝰ ꝑtis tp̄is ⁊ finis alterius ſicut pūctus eſt ꝑncipium vniꝰ partis linee ⁊ finis alterius. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Sed cū ſic qdē accipiat aliqs tanq̄ʒ duobus utens vno: neceſſe eſt ſtare ſi ꝑncipiū ⁊ finis idem pūctū erit. Ip̄m aūt nūc propter id qd̄ mouet̄ quod fert̄ ſemꝑ alterū eſt. Quare tp̄s numerus nō ſicut eiuſdē pūcti: qꝛ eſt ⁊ principiū ⁊ finis: ſed ſicut vltima eiuſdē magis ⁊ non ſicut partes ⁊ ꝓpter quod dictuꝫ eſt. Medio eni pūcto tanq̄ʒ duobꝰ utet̄ ergo quieſcere accidet.

ℂ Dat differentiam inter pūctuꝫ ⁊ nūc dicēſ ꝙ cum ſic quidē aliqs accipiat utens vno tanq̄ʒ duobꝰ neceſſe eſt illud ſtare ut ſi idē pūctuꝫ erit ſm̄ acceptionem nr̄am ꝑncipiū ⁊ finis ſupple neceſſe eſt ipſuꝫ pūctum ſtare. ipſum aūt nūc ꝓpter id qd̄ mouet̄ ⁊ ꝓpter id qd̄ ſemꝑ fert̄: ⁊ qꝛ ſemꝑ eſt in fluxu ſemper eſt alterum ⁊ alteꝝ. ideo ſupple nō poſſumus uti eodem nunc tanq̄ʒ duobꝰ quoꝝ tempus numerus eſt nō ſicut eiuſdē puncti: qꝛ eſt principiū ⁊ finis. ſed magis accipitur numero tp̄is ſicut duo vltima. i. ſicut duo termini eiuſdē qui termini nō ſūt ſicut partes temporis. ſi enim uolumus imaginari tp̄s ſm̄ cōparationeꝫ ad nūc nō imaginabimur ipſum ꝓut vnuꝫ nunc ponitur inter duo tēpora ⁊ prout vnus pūctꝰ ponit̄ inter duas lineas. Sꝫ magis ꝓut vnum tp̄s ponitur inter duo nūc uel ꝓut vna linea ponit̄ inter duo pūcta. illa autē duo vltima uel illa duo nūc inter que imaginamur tempus nō ſunt ꝑtes tp̄is ſicut nec puncta ſunt partes linee. Cauſa autē quare nō imaginamur tp̄s imaginādo nunc inter duo tp̄a eſt ꝓpter id qd̄ dictū eſt: qꝛ ſi aliqs utet̄ medio puncto tanq̄ʒ duobꝰ accidet pūctuꝫ quieſcē. ergo a ſimili ſi utemur medio nūc tanq̄ʒ duobꝰ ut qd̄ ſit ꝑncipium vniꝰ ⁊ finis alteriꝰ accidet ip̄m nūc qeſcere qd̄ eſt incōueniēs. ℂ Dubitaret forte aliquis qꝛ videt̄ ꝙ poſſumꝰ intelligere tp̄s intelligēdo aliquod nunc inter duo tp̄a qd̄ ſit finis vniꝰ ⁊ ꝑncipiū alteriꝰ: res enim ſicut ſe habet ad eſſe ſic ſe habet ad cognoſci ⁊ diſpoſitio vniuſcuiuſq̄ʒ rei in ſua entitate eſt ſua diſpoſitio in ueritate. Cū ergo uere ita ſit ꝙ idem inſtās eſt ꝑncipiū vniꝰ tp̄is ⁊ finis alterius: qꝛ eſt ꝑncipiū futuri ⁊ finis preteriti poterimꝰ intelligere tp̄s intelligēdo idem inſtās qd̄ eſt inter duo tēpora quorū vnius ſit ꝑncipiū: alterius ṽo finis. Dicendū ꝙ nō eſt intentio ph̄i negare ꝙ idē inſtans ſit principiū vnius tp̄is ⁊ finis alteriꝰ: qꝛ tūc cōtradiceret ſibiipſi. Sed intentio ſua eſt ꝙ lꝫ vnū ⁊ idem inſtās ſit ꝑncipiū vnius temporis ⁊ finis alteriꝰ. nos tamē qui intelligimꝰ cum cōtinuo ⁊ tp̄e non poſſumꝰ uti eo inſtanti tanq̄ʒ principio ⁊ fine ut poſſumꝰ in vno ⁊ eodē inſtāti imaginari tp̄s niſi poneremus inſtās quieſcere: ut cū imaginaremur ip̄m eſſe finē ꝑteriti ⁊ anteq̄ʒ flueret poſſumꝰ imaginari ipſum eē ꝑncipium futuri. cū ergo nūc ſemꝑ ſit in cōtinuo fluxu in vno nūc nō poſſemus imaginari tempus. cū ergo anima numeret tp̄s ſm̄ ꝙ imaginamur ip̄m: qꝛ nō pōt imaginari tempus in eodē inſtāti nō numerabit tp̄s ꝓut eſt vnuꝫ inſtās inter duo tēpora. ſꝫ ꝓut eſt vnū tp̄ſ clauſuꝫ inter duo inſtātia: imaginādo enim aīa vnū nūc prius ⁊ aliud poſterius imaginabit̄ inter ea eſſe quoddā tempus. bene ergo dictū eſt ꝙ magis accipiēdus eſt numerꝰ tp̄is prout eſt vna linea inter duo pūcta q̄ʒ prout eſt vnus pūctus inter duas lineas qd̄ totū ↄuenit: qꝛ tātꝰ eſt fluxus ipſius nūc ꝙ in duobꝰ nūc poſſumꝰ numerare tp̄s ⁊ imaginari nō aūt in vno. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Et adhuc manifeſtum ꝙ nulla pars ipſum nunc temporis eſt: neq̄ʒ diuiſio motus: ſicut neq̄ʒ puncta linee: linee eni due partes vnius ſunt.

ℂ Oſtēdit quod nūc nō eſt pars ipſius tp̄is dicēs adhuc manifeſtū eſt ꝙ ipſum nūc nulla pars tēporiſ eſt ſicut neq̄ʒ diuiſio idest neq̄ʒ mutatū eē eſt pars motꝰ ⁊ ſicut neq̄ʒ pūcta ſunt partes linee. due eni linee ſunt partes vniꝰ. linea enim ſemꝑ diuidit̄ in lineas ⁊ nō in pūcta. Sic etiā tempus ſemꝑ diuiditur in tempora ⁊ nō diuidit̄ in ipſa nūc. ℂ Notandū aūt ꝙ ipſa mutata eſſe in motu ſe habēt q̄ſi īdiuiſibilia. ipſa ṽo moueri q̄ſi diuiſibilia. cū ergo cōtinuū diuiſibile nō componat̄ ex indiuiſibilibꝰ motꝰ nō cōponit̄ ex mutatis eē nec linea ex pūctiſ nec tēpus ex inſtantibꝰ. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Secundum qdē igit̄ ꝙ eſt terminꝰ ip̄m nūc non eſt tp̄s: ſed accidit. Secūdū ṽo ꝙ numerat numerꝰ. Termini qdē eni illiꝰ ſolū ſūt: cuiꝰ ſūt termini. Numerꝰ autē qui eſt hoꝝ equoꝝ decem alibi ⁊ alibi eſt.

ℂ Oſtendit quod nunc habet numerare tempꝰ ⁊ determinare dicēs ſm̄ quidē igit̄ ꝙ ipſuꝫ nūc eſt terminus uel eſt finis ut habet littera cōmētī ipſiꝰ tēporis nō eſt tēpus: ſed tamē accidit tempori idest eſt aliqd in ipſo tp̄e: ſicut accidēs eſt aliqd in ſubiecto. ſed ſm̄ ꝙ numerat eſt numerꝰ ⁊ ſupple non oportet ꝙ ſit in eo cuiꝰ eſt numeruſ. termini quidē eniꝫ ſolū illius ſunt cuiꝰ ſunt numeri uel cuiꝰ ſūt termini ut habet alia littera. numerꝰ aūt qui eſt horū x. equoꝝ eſt alibi ⁊ alibi. i. pōt nūerare alia ⁊ alia. ℂ Notādū aūt ꝙ ſm̄ ↄ̄mᵐ hec eſt differētia inter numerū ⁊ terminū. Numerus eniꝫ ⁊ mēſura pōt eſſe diuerſoꝝ ⁊ eoꝝ in quibꝰ nō eſt tēpus. tp̄s eniꝫ mēſurat oēs hos inferiores motꝰ. lꝫ non ſit in eis tanq̄ʒ in ſubiecto. Sed finis ⁊ terminꝰ ut hic de eiſ loquimur nō habet terminare ⁊ finire niſi ea qbus aliquo modo ſūt cōiuncta. nūc ergo eſt terminꝰ ⁊ eſt mēſura. Sed ut eſt terminus non terminat niſi illud in quo eſt: ſed ut eſt mēſura pōt mēſurare hec mobilia inferiora in quibus nō eſt ſicut tp̄s mēſurat hos īferiores motus in qbus non exiſtit. ſicut eni idē eſt numerus. x. equoꝝ ⁊ . x. aliaꝝ rerum. ſic idē tempus pōt eſſe numerus diuerſoꝝ motuū ⁊ idem nunc poteſt eſſe menſura diuerſoꝝ mobiliū.

ℂ Quod qdem igitur tempus numerus motus ſm̄ prius ⁊ poſterius ſit ⁊ cōtinuū continui namq̄ʒ manifeſtum eſt.

ℂ Ultimo q̄ſi epilogādo cōcludit ꝙ tp̄s eſt numerꝰ motꝰ ſm̄ ꝑus ⁊ poſteriꝰ ⁊ ꝙ manifeſtuꝫ eſt ꝙ tp̄s ſm̄ ſe nō eſt qd ↄtinuū ſed numerꝰ. Sed qd̄ eſt nāq̄ʒ cōtinuū ↄtinui idē eſt aliqd ipſiꝰ continui: qꝛ eſt quedā paſſio motus qui eſt quid continuū ⁊ fundatur in motu ſicut in ſubiecto. ℂ Dubitaret forte

aliqo quid sit nūc tp̄is ſm substātiā ꝛ ſm id quod est. Dicendū ꝙ cum cōtinuū permanētia habeāt ptes habētes positiones ad seinuicem in ipsis ptibus talium cōtinuorū est assignare aliquid qđ eas pōt continuare ut inter ipsas partes linee sūt puncta in potētia que cōtinuāt ipaꝫ lineā. Sed in successiuis nō possumus dare aliqua idiuisibilia illi⁹ gn̄is per que hm̄oi successiua ꝯtinuari habeāt. si enī uellem⁹ assignare ꝯtinuationē in motu ex idiuisibilib⁹ sui gn̄is sicut assignam⁹ ꝯtinuationē in linea dicerem⁹ ꝙ mot⁹ habēt ꝯtinuitatē a mutatis eē sicut linea habet ꝯtinuitatē a pūctis qđ ꝓp̄ie dici non pōt. ipsa enī mutata eē nō ꝑncipalr̄ ꝯtinuatiua sūt motus. Sed ipꝫ mobile ꝑncipalr̄ ꝯtinuat motuꝫ. cū enī successiua sint in ordine ꝓriū nō in simultate eaꝝ ꝛ hm̄oi ordo ꝑncipalr̄ fundaſ in aliquo ꝑmanente ſm rem: qꝛ in motu nihil manet idē ſm rem nisi mobile ordo partiū mot⁹ adinuicē ꝑncipalr̄ fundatur in mobili: mobile ergo est id a quo mot⁹ ꝑncipaliter habet ꝯtinuitatē cū ordo partiū mot⁹ ꝑncipaliter fundeſ in ipso: qꝛ ergo tp̄s hēt cōtinuitatem a nūc oportet ipm̄ nunc ꝑmanere realr̄ in toto tp̄e ꝛ esse illud in quo ꝑncipalr̄ fundaſ ordo partiū tp̄is hēbit se ergo nūc ad tp̄s sicut mobile ad motuꝫ ꝛ per locū a ꝑmutata ꝓportione se hēbit nūc ad mobile sicut tp̄s se habet ad motū. si ergo possum⁹ videre qđ est tp̄s per cōparationē ad motū facile erit videre qđ sit nūc per cōparationes ad mobile. tp̄s enim ut patuit mālīter est ipse mot⁹. nūc ergo mālīter nihil est aliō q̄ ipa suba rei mobilis. formaliter tn̄ nūc nō est ipsa suba mobilis sicut nec tp̄s est ipe mot⁹. possum⁹ ergo dicere ꝙ sicut formalr̄ motus est act⁹ mobilis ꝓut vō repiſ in eo ꝑus ꝛ posteri⁹ sumiſ inde ratio tp̄is. sic mobile ſm ꝙ hm̄oi est id qđ est subm̄ mot⁹. sed prout ipsa substātia rei mobilis terminat ꝑus ꝛ posteri⁹ in motu sumiſ inde rō ipsi⁹ nūc ꝓpter qđ nūc ꝑus ꝛ nunc posteri⁹ est aliud ſm rōnem nō ſm rem sicut suba rei mobilis ut terminat prius ꝛ posteri⁹ in motū est alia ꝛ alia ſꝫ rōnē nō aūt ſm rem. imo si hanc analogiā quā hēt nunc ad subaꝫ rei mobilis recte nihil ꝓsequiſ de ipo nūc di cui⁹ rōnē ꝛ cām assignare non possum⁹. patet ḡ qđ est ipm̄ nūc: qꝛ mālīter est ipsa substātia rei mobilis. formalis tn̄ rō ipsius sumiſ ꝓut tali substātie superadditiſ ꝫ intētio que est terminare ꝑus ꝛ posterius in motu. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqo utrū nūc mēsuret ipsa mobilia. Dicenduꝫ ꝙ sicut se hēt tp̄s ad motū sic ut patuit se hēt nūc ad mobile. tp̄s aūt si cōpareteſ ad motū ꝑmi mobilis sic ꝓp̄ie nō est mēsura illi⁹ sed hēt esse in eo ut in subo. si vō cōpareſ ad mot⁹ alios hēt q̄si ꝓportionē ꝯtrā. tp̄s enī ut in subiecto nō est in alijs motib⁹. est tn̄ eoꝝ mensura. sic ergo nūc ut in subo est in ipsa substātia p̄mi mobilis. mēsurat tn̄ alia mobilia ut mobilia sūt lꝫ in eis esse non habeat. Lectio. XXIII.

m Inim⁹ aūt numer⁹ qui simplr̄ quidē dualitas est. Quidā aūt numerus est qui est qdē sicut ē: tanq̄ꝫ nō est. Ut linee minima multitudine qdēꝫ est due aut vna. Magnitudie qdē nō est minima. Semp enīꝫ diuidiſ oīs linea. Quare similiter ꝛ tp̄s. Minimū enim qdēꝫ est ſm numerū vnum aut duo. ſm vō magnitudinem non est.

¶ Postq̄ꝫ ph̄s assignauit rōnē eoꝝ que dicunſ de ipso. nūc in pte ista assignat rōneꝫ eoꝝ que dicunſ de tp̄e. circa qđ tria facit: qꝛ p̄ assignat hm̄oi rōnem. 2° declarat quō tp̄s est mēsura mot⁹. 3° ondit quō diuersa diuersimode tp̄e mēsuranſ. 2ª ibi [nō solū autē motū]. 3ª ibi [qm̄ aūt est tp̄s de tp̄e.] Dicit q̄ꝫ tuꝫ ad p̄m̄ tria ꝯsueuerūt dici. dī enī tp̄s aliqđ eē minimū. aliqn̄ vō ꝙ est mltū ꝛ paucū lōguꝫ ꝛ breue. 3° vō dī de ipso ꝙ est vnū ꝛ idē diuꝫ ꝛ aliuꝫ. tria ḡ facit: qꝛ p̄ ondit quō tp̄s pōt esse qđ minimum. 2° vō quō est multū ꝛ paucū lōguꝫ ꝛ breue cū tn̄ nō sit uelox ꝛ tardū. 3° vō declarat quō est vnū ꝛ idē. 2ª ibi [manifestū est aūt ꝓp qđ.] 3ª ibi [ꝛ idē aūt.] Dicit ḡ ꝙ nūs minim⁹ simplr̄ est qdēꝫ nūs qui est dualitas: sed si nō sumaſ nūs simplr̄: sed nūs qui est qdā tūc est qdem sic .i. hm̄oi nūs vno mō est minimus: est nūt tanq̄ꝫ nō sit .i. alio mō est tanq̄ꝫ nō minim⁹ ut linea minima multitudine est due: aut vna magnitudine qdē nō est minima. semp enī diuidiſ oīs linea. cū enī diuidaſ linea in īfinitū nō est dare lineā minimā magnitudine q̄re silr̄ ꝛ tp̄s manifestū qdem est ꝙ tp̄s ſm nūꝫ est supple minimū vnū aut duo. ſꝫ vō magnitudinē nō est supple dare minimū tp̄s. ¶ Notandū aūt ꝙ nūs duplr̄ pōt accipi. videlicet simplr̄ ꝛ ut est applicat⁹ ad mām cōtinuā. Si accipiaſ numer⁹ absolute ꝛ simplr̄ sic ī eo repiſ minimuꝫ simplr̄. Sed si accipiaſ numer⁹ applicat⁹ ad mām ꝯtinuā sic in eo repiſ minimū in eo ꝙ numer⁹: sed nō repiſ minimuꝫ rōne materie ad quā applicaſ. cuꝫ ergo tp̄s sit numer⁹ applicat⁹ ad mām ꝯtinuā repiſ ibi minimū in eo qđ est numer⁹ ꝛ nō repiſ ibi minimū rōne materie ad quā applicaſ. tp̄s enim ut est qđ discretū habet minimū: sed ut est qđ continuū qđ cōpetit ei rōne subiecti ut rōne mot⁹ ad quē applicaſ sic in eo nō est repire minimum: qꝛ qđlibet cōtinuū est diuisibile in infinitū. ¶ Notandū etiā ꝙ minimū in numeris est vnum aut duo. aliter tamē ꝛ aliter. duo enī sunt qđ minimū nō absolute sed est minim⁹ numerus. nō est enī minor numer⁹ q̄ dualitas: Sed vnuꝫ ſm ꝙ huiusmodi dicit quid minimum simpliciter ꝛ absolute. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū est aūt ꝓp qđ tardū ꝛ uelox nō dī. Multū aūt ꝛ paucū: ꝛ breue ꝛ longū. Scōm qdē enī ꝙ ꝯtinuū est ꝛ lōgū ꝛ breue. Scōꝫ aūt ꝙ numer⁹ multū ꝛ paucū: uelox aūt ꝛ tardū nō est. Neq̄ꝫ enī numer⁹ q̄ nūeram⁹ uelox ꝛ tardus nullus ē.

¶ Ostendit quare tempus nō dī uelox ꝛ tardū: sed diciſ multū ꝛ paruū ꝛ breue ꝛ longū dicēs ꝙ manifestū est ꝓpter qđ tp̄s nō diciſ tardū ꝛ uelox: sed diciſ multū ꝛ paruū siue multū ꝛ paucū breue ꝛ longū. rō enim huius est: qꝛ ſm ꝙ tp̄s est qđ continuū est lōgū ꝛ breue. ſm autem ꝙ est numerus ad multū ꝛ paucū uelox aūt ꝛ tardū nō est: qꝛ nec numerus quo numeramus nullus est uelox nec tardus. ¶ Notandūꝫ autē ꝙ ex hoc magis apparet quō tempus habet minimū ꝛ quō non habet. Si enim accipiaſ ut est lōguꝫ ꝛ breue sic nō habet minimum: qꝛ sic est quid cōtinuū ꝛ quodlibet cōtinuum est diuisibile in infinitū. Sed si accipiaſ ut est multum ꝛ paucum sic habet minimū: qꝛ sic habet

rationē numeri. In numeris enim est status in minimo ſ3 augeaſ numerus in infinitū. duo enim anni aut vnus annus ⁊ duo mēses aut vnus mensis sūt ita pauca tempora ꝙ nō possunt esse pauciora possunt enim accipi minora tempora ꝙ̄3 duo anni vel vn⁹ annus sed non pauciora: q2 duob⁹ aut vno nihil est paucius. ℂ Notandū etiā ꝙ tpe numeramus aut determinam⁹ velox ⁊ tardū. sō tpˢ nō est velox neqȝ tardu3 ut supra dicebaſ. hū ergo dictū est ꝙ nullus nūs quo numeram⁹ supple velocitatē aut tarditatē est velox aut tardus: ⁊ q2 huiusmodi numerus est tpˢ ꝓ ideo nō est velox neqȝ tardu3. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Et idē aūt ubiqȝ siml' ⁊ p2i⁹ ⁊ posterius nō idē3: q2 ⁊ mutatio presens quidem vna facta aūt ⁊ futura altera est. Tpˢ autem numer⁹ est: nō quo numeram⁹: ſ3 qȝ numeraſ uel numerat⁹. Huic aūt accidit prius ⁊ posteri⁹ semp esse altera. Ipsa eni3 nūc semp altera. Est aute3 numer⁹ vnus quidem ⁊ idē qui est centū equoꝝ: ⁊ qui est centum hoīum. Quoꝝ autē numer⁹ altera sūt ⁊ equi ab hoībus.

ℂ Ostēdit quō tpˢ est vnum ⁊ idem. circa qȝ duo facit ꝑm ꝙ dupliciter ꝓbat intentum. scđa ibi [amplius sic cōtingit.] Dicit ergo ꝙ tpˢ est ide3 simul ubiqȝ. i. apud oīa. omnia eni3 spatia simul mēsurātur vno tpe. ergo est vnu3 ⁊ idem tpˢ. sed ut est p2i⁹ ⁊ posteri⁹ nō est idē: q2 ⁊ mutatio prima quā sequiſ tpˢ si accipiaſ ut est presens ⁊ ut est simul est quide3 vna. simul enim nō sunt plures mutationes ꝑme. Sed si accipiaſ hm̄ mutatio ut est facta ⁊ ut est futura sic est altera ⁊ altera mutatio. est ergo temp⁹ vnum oīum temporaliū. Sed huiusmodi tpˢ habet diuersitatem in suis partib⁹ ita ꝙ tempus primu3 est aliud a tempore posteriori. Nam ⁊ mutatio prima ſ3 sit vna: habet tamen diuersitatē in suis ꝑtibus: q2 reuolutio ꝑterita est alia a reuolutione futura. causa aūt q̄re tpˢ hēt huiusmodi diuersitatē in ꝑtibus est q2 tpˢ nō est nūs quo numeramus sed qȝ numeraſ. huic ergo accidit ꝙ prius ⁊ posteri⁹ in tpe semp est alterū ⁊ alterū: q2 ipsa nūc ꝑm que numeraſ tpˢ sunt altera ⁊ altera. tpˢ ergo ꝑus ⁊ posterius. ideo est alterum ⁊ alteru3: q2 est numerus numerat⁹. Si eni esset numerus quo numeram⁹ esset idē ꝑus ⁊ posteri⁹: q2 numerus quo numeram⁹ est vnus ⁊ idem qui est. c. equoꝝ ⁊ qui est. c. hoīu3. ita tamē ꝙ cōnumerata quoꝝ est nūs sunt altera. equi eni3 sunt alteri ab hoībus. ℂ Notandum aūt ꝙ ſ3 sint plures motus simul: q2 mot⁹ est in plurib⁹ subiectis simul. tamē non pōt esse nisi vnū tpˢ: q2 tpˢ non habet esse nisi in vno subiecto ut in motu ꝑmo. Si enim nō esset nisi vnū mobile localiter nō posset esse: ut supra tangebaſ nisi vnus mot⁹ localis simul. veruntamē huiusmodi mot⁹ haberet diuersitatē in suis ꝑtibus. sic ⁊ tpˢ habet diuersitatē in suis ꝑtibus ꝓpter qȝ ſ3 non sint plura tpa simul. sunt tn̄ plura tpa successiue: q2 pars tpis prior est altera a posteriori. ℂ Notandum ēt ꝙ q2 numerus quo nūamus si accipiaſ eq̄liter semp est ide3. ideo si tpˢ esset nūs simplr̄ siue esset nūs quo nūamus: idem eēt tpˢ. c. dierū ꝑcedētiū ⁊. c. dieꝝ sequētiū: nec oporteret partē priorē in tpe differre a parte posteriori. veru3 q2 tpˢ non est nūs mathematic⁹ nec est nūs simplr̄ sumptus: sed est nūs quidam ⁊ est nūs applicat⁹ ad motu3 ⁊ est nūs nūat⁹. ipse enim mot⁹ ut est nūatus hēt rōnē tpis. q2 ḡ numerata sunt alia ⁊ alia ⁊ vna pars mot⁹ nūata prior est altera ab alia ꝑte mot⁹ nūata posteri⁹: op3 ipm tpˢ ꝑus esse aliō ⁊ differēs a tpe posteriori. ℂ Dubitaret forte aliqs: q2 cu3 nūc ꝑus ⁊ posteri⁹ nō differant nisi ꝑm rōnem. vī ꝙ tpˢ ꝑus ⁊ posteri⁹ non differant nisi ꝑm rōnem cū pħs arguat hm̄ tpa esse altera: q2 ipsa nūc accepta ꝑm ꝑus ⁊ posteri⁹ semp sunt altera. Dicendū ꝙ sufficit ipsa nūc esse altera ꝑm rōnem ad hoc ꝙ partes differāt ꝑm rōnem sicut sufficit ipsum mobile esse alterū ꝑm rōnem ad hoc ꝙ partes mot⁹ realiter distinguantur. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Amplius sicut contingit motu3 esse eūdem ⁊ vnum iterū ⁊ iteꝝ: sic ⁊ tpˢ cōtingit: ut hyemem aut ver aut autūnum.

ℂ Ostēdit alia via quō tpˢ est ide3 ⁊ quō nō est idē dicēs ꝙ amplius sicut ꝯtingit motū factū iteru3 ⁊ iterū. i. motū iteratū esse vnum ⁊ eūdem: sic ⁊ tempus prius ⁊ posterius contingit esse vnū ⁊ idem. Si enim sol moueatur sub ariete ⁊ iterum postea moueatur sup illo signo redit idē mot⁹ nō nūo sed specie. sic ⁊ tpˢ redit idem specie ut ꝯtingit redire hiemē aut ver: aut autūnu3. cū enim sol sub aliq̄b⁹ signis mot⁹ facit hiemē: si iterū postea sub eisde3 signis moueatur: redibit idem tpˢ ⁊ erit hiems: sed hiems ꝑorꝭ cū hieme posteriori nō erit eadē hiems nec idē tpˢ nūo sed specie. ℂ Notādu3 aūt hāc declarationē sic appropriari. Nam ꝑus dicebaſ ꝙ simul erat vnū ⁊ idem tpˢ successiue. tamē nō erat idem: q2 tpˢ ꝑus erat differēs a posteriori. hic aūt dī ꝙ ēt successiue quodāmo redit idē tpˢ ⁊ tpˢ prius quodāmodo pōt esse idem tpˢ cum tpe posteriori non numero sed specie. ℂ Dubitaret forte aliquis: qȝ videſ ꝙ etiam numero sit idem tpˢ prius ⁊ posterius. dicebaſ eni3 ꝙ sic loquēdū est de idētitate tpis sicut loquimur de idētitate primi mot⁹ prius autē motus est vnus cōtinuus ⁊ vnus mot⁹ numero. ergo ⁊ totū tpˢ est vnū numero. nō ergo differt numero pri⁹ tpˢ a posteriori. Dicendū ꝙ in quolibet cōtinuo si cōsideranſ partes in se habent diuersitatē: q2 vna non est alia. ipse ergo partes in se cōsiderate sunt diuerse numero. Si vō accipiantur ut cōponūt nunc vnū totū sic nō est incōueniēs ex plurib⁹ partibus resultare idē totū numero. imo si vellem⁹ proprie loqui magis forte ꝓprie dictum esset ꝙ plures partes sūt in eode3 numero ꝙ̄3 ꝙ sit vnū numero: ut due man⁹ in eodē corꝑe magis forte dici debet ꝙ sūt in eodē numero ꝙ̄3 ꝙ sint idem numero. totū ergo tpˢ est cōtinuum ⁊ est vnū tpˢ numero. ꝑtes tamen tpis habēt diuersitate3 adinuicem ⁊ tpˢ prius ⁊ aliud a posteriori nec sunt idē tpˢ numero huiusmodi partes sic accepte. posset tamē forte cōcedi ꝙ tpˢ prius ⁊ posteri⁹ ſ3 nō sint vnū tpˢ numero. sūt tamē in eodē numero. uel posset cōcedi ꝙ cōponūt idē tpˢ nūo. due eni3 ꝑtes ſ3 nō sint vna pars nūo: nō est tamē incōueniēs eas cōponere idē totū nūo. ⁊ qȝ dictum est de tpe respectu suaꝝ partiū: intelligendū est de motu ꝑmo si cōparetur ad suas partes. ℂ Deinde cum dicit.

¶ Nõ solũ autẽ motũ tempore metimur: sed motu tp̃s propter diffiniri adinuicez. Temp⁹ qdem enim determinat motũ: cũ sit numerus ipsius mot⁹ aũt tempus. Et dicimus multũ aut paucũ esse tp̃s motu mẽsurantes sicut ꝛ innumerabili numerũ. Numero qdem equoꝝ multitudinẽ cognoscim⁹. Iteꝝ aũt vno equo equoꝝ numerum ipsum: similiter autez ꝛ in tempore ꝛ motu est. Tempore quidem eniz motum: motu autez tẽpus mensuram⁹.

¶ Ostẽdit quõ tempus mẽsurat motum ꝛ ait ꝙ sic tp̃e mẽsuram⁹ motũ ꝙ etiam motu possum⁹ mẽsurare tp̃s. circa hoc aũt duo facit ſm ꝙ hoc dupliciter declarat. scḋa ibi [ꝛ hoc rõnabiliter accidit.] Dicit ergo ꝙ nõ solum tp̃e metimur motũ sed etiã motu metimur ꝛ mẽsuram⁹ tp̃s: ꝛ hoc ꝓpter adinuicem diffiniri. i. ꝓpter adinuicẽ cognosci ꝛ determinari. tp̃s enim determinat motum cũ sit numerus ꝛ mẽsura ipsius. motus aũt determinat temp⁹ ꝛ facit nos cognoscere tp̃s non ꝙ proprie motus sit mẽsura tp̃is: sed hoc accidit ex pte nostra: q: nobis aliqñ notior est motus q̃ tp̃s. ꝛ q: sic est dicimus tp̃s esse multũ aut paucũ mẽsurantes ip̃s motũ. i. per motũ sicut ꝛ in ipso numerabili accidit: ipsi enim numerabili uel ipsis reb⁹ numeralibus numerum supple aliqñ numeram⁹. cognoscim⁹ enim multitudinez equoꝝ numero iteꝝ autẽ vno equo: uel ipsis equis numeratis cognoscim⁹ ip̃m numerum equoꝝ: aliqñ ergo per numeꝝ determinam⁹ ꝛ cognoscim⁹ numerabilia. aliqñ aũt ecõuerso. similiter autem est in tp̃e ꝛ motu. tp̃e quidẽ enim mensuram⁹ motũ ꝛ ecõuerso. Nã ꝛ motu mensuram⁹ tẽpus. ¶ Dubitaret forte aliqs quõ per res numeratas deuenimus in cognitionẽ numeri. Nã quõ per numeꝝ cognoscimus multitudinẽ numerataꝝ nõ hẽt dubiuz. eo enim ꝙ habuerim⁹ artem numerandi si offeranꝫ nobis aliqua numerabilia per huiusmodi artẽ cognoscimus multitudinez illoꝝ numerabiliũ. Sed quõ per numerabilia inotescit nobis nũs nõ videꝫ esse oĩno manifestuz. Dicendũ ꝙ dupliciter via possum⁹ ostẽdere quõ aliqñ per ipsa numerata innotescit nobis numerus p̃ma talis: si ego enim sciret se habere. x. digitos ꝛ nesciret cõputare usqꝫ ad. x. posset ex ipsis digitis que sunt q̃dã numerabilia cognoscere numeꝝ denariuz in alijs rebus ut posset cognoscẽ nũm denarium in ipsis eqs si semp pro vno digito acciperet vnum equuz. per se ergo est ꝙ ex numero cognoscim⁹ numerabilia: sed ex parte nostra aliqñ cõtingit ꝙ ex numerabilibus cognoscim⁹ numerum ut si nobis sint magis nota numerabilia q̃ nũs. sic etiã q: tp̃s est numerus mot⁹ per se ꝙ tempore cognoscim⁹ ꝛ mensuramus motuz. sed si nobis esset notior motus q̃ tp̃s tunc ipso motu qḋ est qd numerabile cognoscim⁹ tp̃s qḋ est quidã numer⁹. scḋa via ad ostẽdendum quõ per numerabilia cognoscim⁹ numeꝝ sumiꝫ: q: oportet nos scire qd est ip̃m numerabile ꝛ quãta sit quãtitas eius ad hoc ut cognoscam⁹ nũm ip̃oꝝ numerabiliũ. Si eñ offerreꝫ nobis aliq̃ linea que esset octo uel pluriũ palmoꝝ si scirem⁹ qd esset palmus ꝛ quãta est q̃titas palmi tunc ex cognitione palmi inuestigarem⁹ numeꝝ palmoꝝ in illa linea ꝛ tunc ex re numerabili ut ex cognitione vni⁹ palmi inotesceret nobis nũs palmoꝝ. sicut etiã ex cognitione vni⁹ equi põt nobis inotescere numer⁹ equoꝝ computãdo enim equos per vnũ equuz põt nobis inotescere: quãtuz sit nũs illoꝝ equoꝝ. vna eñ res numerata totiens replicari põt ꝙ euacuat omnez datum numeꝝ. Sic ergo ex re numerabili cognoscimus numeꝝ ut cognoscẽdo vnum palmuz inuestigam⁹ numeꝝ palmoꝝ in aliquo cõtinuo ꝛ cognoscendo qd est vnus equus inuestigam⁹ numerum equoꝝ. Sed si sciremus lineã aliquã esse octo palmoꝝ nescirem⁹ tamẽ quãta sit quãtitas vni⁹ palmi ex ip̃o numero palmoꝝ diuidẽdo lineã in octo partes possem⁹ cognoscẽre quãta sit q̃titas vnius palmi ꝓpter qḋ ex ipso numero cognosceremus rẽ numerabilẽ. patet ergo utrũqꝫ esse possibile: videlicet ꝙ per numerũ aliquãdo cognoscimus numerabile aliquando econuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hoc rõnabiliter accidit. Imitaꝫ enim magnitudinẽ qdem mot⁹: hunc aũt tp̃s: eo ꝙ q̃ta ꝛ ꝯtinua sint diuisibilia: ꝓpter qḋ enim ſm magnitudinẽ eẽ huiusmodi mot⁹ hoc sustinet: ꝑ autem motũ tp̃s: ꝛ mẽsuram⁹ magnitudinẽ motu: ꝛ motum magnitudine. Multa eñ dicim⁹ eẽ viã: si ꝓcessus mult⁹. Et hũc mltũ. si via multa Sic igiꝫ tp̃s: si mot⁹: ꝛ motuz si tempus.

¶ Ostendit alia ratione ꝙ tp̃e mẽsuram⁹ motũ ꝛ ecõuerso dicens ꝙ ꝛ hoc rõnabiliter accidit. s. ꝙ tp̃s mẽsuret motũ ꝛ ecõuerso. imitaꝫ enim mot⁹ magnitudinẽ ꝛ hũc. s. motũ imitaꝫ tp̃s. tp̃s enim sequitur motũ ꝛ dependet ab ipso sicut mot⁹ sequiꝫ magnitudinẽ ꝛ depẽdet ab ipsa. hoc aũt est eo ꝙ tp̃s ꝛ mot⁹ sint quãta ꝛ cõtinua ꝛ diuisibilia. i. ptibilia supple ꝑ ip̃am magnitudinem unõ subdit ꝙ mot⁹ qdẽ hꝰ sustinet ꝙ est quãtus ꝛ cõtinuus ꝛ ꝯtingit ip̃m esse hꝰ ꝓpter ip̃am magnitudinẽ. tp̃s aũt hẽt hoc ꝓpter motum ꝛ si sic est quod ita se habet tp̃s ad motũ sicut mot⁹ ad magnitudinẽ: q: mẽsuram⁹ magnitudinẽ motu ꝛ motũ magnitudine: q: mlta enim dicim⁹ esse viam si sit mult⁹ ꝓcessus. i. mot⁹ ꝛ hũc. s. motũ ꝛ ꝓcessuz dicim⁹ multũ si sit via mlta ꝛ q: simile est de tp̃e respectu mot⁹ sicut de motu respectu magnitudinis oportet ꝙ sic tp̃s dicamus multũ si dicim⁹ multũ motuz: ꝛ motuz multũ si tẽpus multuz. patet ergo ꝙ tp̃e mẽsuram⁹ motum ꝛ ecõuerso nõ solũ ex eo ꝙ tp̃s habet rõnẽ numeris ut arguebat rõ p̃ma: sed etiã ex analogia quaz hẽt tp̃s ad motũ ꝛ mot⁹ ad magnitudinẽ ut ostẽdebat hꝰ ratio scḋa. ¶ Dubitaret forte aliqs quõ est per se ꝙ tp̃s mensurat motuz. Dicendũ ꝙ nunq̃ mensuram⁹ aliqḋ cõtinuũ nisi ꝓut in eo repiꝫ aliqua rõ numeri. vñ in x⁰ geometrie ꝓbaꝫ ꝙ oẽs quãtitates coicantes siue cõmẽsurabiles ꝓportio vni⁹ ad alterũ est sicut ꝓportio numeri ad numeꝝ. Nunq̃ eñ est nota nobis q̃titas alicui⁹ cõtinui nisi ꝓut in ea cõsideram⁹ aliquã rõnẽ numeri: ut q: scimus quot palmoꝝ uel quot cubitoꝝ sit. si ergo sit per se mẽsura respicit numeꝝ: ꝛ q: numeram⁹ continua prout in eis repiꝫ ratio numeri. cũ tp̃s sit numer⁹ mot⁹ ꝛ in motu repiꝫ ratio numeri prout in eo reperiꝫ pri⁹

⁊ posterius que cōplent rationez tpis per se est ꝙ
tp̄s habet mēsurare motū cū motus sit de genere
cōtinuoꝝ ⁊ tp̄s comparaꝝ ad motū ꝑut in eo repe
ritur ratio numeri ſm quē numeꝝ ut dictum est ac
cipiꝝ mēsura continuoꝝ. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret
aliqs cum tp̄s dicaꝝ numerus mot⁹ ſm prius ⁊ po
sterius utrū huiusmodi ꝑus ⁊ posteri⁹ qui repiunꝝ
in motu possunt dici ꝑtes tpis. Dicendū ꝙ in mo
tu est cōsiderare aliqua que se habēt q̄si indiuisibi
lia ut ipsa mutata esse. aliq̄ vͦo que se habēt ut diui-
sibilia ut ipsa moueri ſꝫ utraqꝫ in motu. pōt accipi
ꝑus ⁊ posteri⁹. vnū eniꝫ mutatū esse est ꝑus alio ⁊
vnū moueri est ꝑus alio. cū ergo queriꝝ utrum pri
us ⁊ posteri⁹ in motu sint ꝑtes tpis si accipiaꝝ pri-
us ⁊ posteri⁹ ſm idiuisibilia ut ſm ipsa mutata esse
sic prius ⁊ posterius nō sunt tp̄a nec sunt ꝑtes tem
poris: q2 indiuisibilia nec sunt ip̄m cōtinuuꝫ diuisi
bile nec sunt partes eiuſ. Si vͦo accipiaꝝ prius ⁊ po
sterius ſꝫ ipsa moueri sic quodāmodo sunt partes
tpis nō sicut tp̄s māliter est ipse mot⁹: formaliter
vͦo est numer⁹ mot⁹. sic partes tpis māliter sūt par
tes motus. formaliter vͦo accipiꝝ ratio partiū tpis
prout partib⁹ mot⁹ superaddiꝝ intentio numeri: q2
igiꝝ ipsa mutata esse nō sunt partes mot⁹: sed ipsa
moueri accipiēde sunt partes tpis ſm ipsa moueri
nō ſm mutata esse. patet ergo quō prius ⁊ posteri⁹
in motu sunt partes tpis ⁊ que non ⁊ quō partes
mot⁹ sunt idem cū partib⁹ tpis ⁊ quō nō. ¶ Ulteri
us forte dubitaret aliqs cuꝫ prius ⁊ posteri⁹ in mo
tu ponanꝝ in diffinitione tpis utruꝫ in huiusmodi
diffinitione ponanꝝ prius ⁊ posteri⁹ in motu prout
accipiunꝝ ſm esse indiuisibile. Dicēdū ꝙ sicut mo
tus pōt ꝯsiderari prout iter duo mutata esse cadit
vnum moueri ⁊ ꝑut inter duo moueri cadit vnuꝫ
mutatū esse. sic ⁊ tp̄s pōt accipi uel ꝑut inter duo
nunc claudiꝝ vnuꝫ tp̄s uel prout inter duo tp̄a iter
cipiꝝ vnū nūc. quocūqꝫ aūt modo accipiaꝝ tp̄s vi
detur numerus esse supple mot⁹ ſm prius ⁊ poste
rius. nā si accipiaꝝ tp̄s ut sic esset numerus motus
ꝑut inter duo moueri cadit vnū mutatū esse cū il-
la moueri sic se habeāt ꝙ vnum est prius. aliō ꝑo
posterius. quia in eodē motu nō est dare duo mo-
ueri sed duas ꝑtes mot⁹ que sunt simul oportet ꝙ
ſm hūc modū accipiendi tempus sit nūs mot⁹ ſm
priuſ ⁊ posteri⁹. rursus si accipiaꝝ tp̄s prout claudi
tur inter duo nunc uel ꝑut vnū moueri claudiꝝ in-
ter duo mutata esse: q2 nunqꝫ duo nunc claudūt ali
qō tp̄s nec duo mutata esse claudūt vnuꝫ aliquod
moueri nisi vnū sit prius aliō posteri⁹. etiā sic acce
ptum tp̄s est numerus mot⁹ ſm prius ⁊ posteri⁹
idest est quasi quidā mot⁹ numeratus ſm nūc pri⁹
⁊ posteri⁹. Cum enim tp̄s māliter sit ipse motus ⁊
nunc habeat quodāmō numerare ⁊ mēsurare ip̄ꝫ
tp̄s ut supra dicebaꝝ non possumus imaginari tp̄s
esse iter duo nūc quoꝝ vnum sit prius aliud vͦo po
sterius: nisi imaginaremur ip̄ꝫ esse quid numeratū
ſm prius ⁊ posteri⁹. utroqꝫ ergo mō pōt accipi tp̄ſ
ſm ꝑus ⁊ posterius in motu siue accipiaꝝ prius ⁊
posterius ꝑut duo indiuisibilia claudūt vnuꝫ diui
sibile: ⁊ siue ut duo mutata esse claudūt vnū mo-
ueri. ⁊ etiā accipi pōt tempus ꝑut duo diuisibilia
intercipiūt vnū idiuisibile siue ꝑut duo moueri in
tercipiūt vnuꝫ mutatum esse. uerū q2 diffinitio de-
bet dari per ꝑora non oportet rem diffiniri ſm om
nem sui acceptionē. nō enim diffiniꝝ per acceptio-
nem posteriorem sed ꝑorem. cū ergo queriꝝ cū tp̄ſ
diffiniaꝝ: q2 est numerus mot⁹ ſm prius ⁊ posteri⁹
utrū illa prius ⁊ posterius accipiēda sint ſꝫ esse in
diuisibile uel diuisibile. Dicendū ꝙ illa prius ⁊ po
sterius accipienda sunt ut dicūt quid indiuisibile
⁊ nō ut dicūt quid diuisibile: ⁊ magis diffiniēduꝫ
est tp̄s ꝑut claudiꝝ moueri inter duo indiuisibilia
q̄ꝫ ꝑut intercipꝝ ip̄m indiuisibile inter duo moue-
ri qō duplici via declarare possum⁹. ꝑma sumiꝝ ex
parte tpis numerati. scđa ex parte anime numerā
tis prima sic patet. Nā prius ⁊ posterius in motu
accepta: ſm esse diuisibile sunt ꝑtes q̄ꝫtitatiue tpiſ
sicut ipsa moueri sunt ꝑtes q̄ꝫtitatiue motuſ. nihil
est enim aliud sic accipere ꝑus ⁊ posterius nisi ac-
cipere duo tp̄a quoꝝ vnum sit prius ⁊ aliud vͦo po
sterius: ꝓpter qō cū res nō diffiniaꝝ per suas par
tes q̄ꝫtitatiuas: q2 semicirculus nō cadit in diffini
tione circuli ut declarari habet 7⁰ metha^{ce} tempuſ
nō diffiniꝝ ſm prius ⁊ posterius accepta ſꝫ esse di
uisibile que sunt partes quātitatiue tpis. sic enim
tempus est tale prius ⁊ posterius sicut totū est sue
parti q̄ꝫtitatiue. imo q2 diffiniri habet res per sua
priora cum nūc habeat rationem prioritatis respe
ctu tpis diffiniri habet tp̄s ꝑut claudiꝝ inter duo
nunc quoꝝ vnum est prius aliud posterius. ex hoc
aūt apparet quō tēpus habet diffiniri ⁊ distribui
ex eo ꝙ est numerus numerat⁹. Nā cum tp̄s non
sit ipsa nunc inter que claudiꝝ sed mēsureꝝ ⁊ nume
reꝝ per ea: q2 dictū est ꝙ nunc quodāmodo habet
numerare ⁊ mēsurare tp̄s sequiꝝ ꝙ tp̄s est nume-
rus mot⁹ ſm prius ⁊ posteri⁹. i. est motus numera
tus per nunc prius ⁊ nunc posterius. dicitꝝ tamen
tp̄s magis esse numerus mot⁹ q̄ꝫ esse mot⁹ numera
tus: q2 numerus passiue ⁊ esse qđ numeratū cōpe-
tit tpi formaliter. sed tamē quod sit mot⁹ competit
tempori māliter. ideo numerus poniꝝ in diffinitio
ne tpis in recto. mot⁹ autē poniꝝ in obliquo. si ergo
tempus est aliquid numeratū per duo nunc ⁊ ha-
bet diffiniri prout numeraꝝ per nunc prius ⁊ nūc
posteri⁹ bene dictū est ꝙ ait ph̄s ꝙ determinam⁹
tempus in accipiēdo aliō ⁊ aliud nūc ⁊ in accipiē
do aliqō ipsoꝝ mediū: q2 ut dictuꝫ est diffiniri h̄et
tp̄s prout claudiꝝ inter duo nunc per que numeraꝝ
tanqꝫ per prius ⁊ posterius. patet ergo ꝙ prius ⁊
posterius que ponunꝝ in diffinitione tpis nō acci-
pienda sunt ſm esse diuisibile nec sunt partes tpiſ:
sed sunt ipsa nunc numerātia tp̄ſ. secūda via ad in
uestigandū hoc idē sumiꝝ ex ꝑte anime numeran-
tis. Num sic diffiniri debet tp̄s ut est aliqđ nume-
ratū ab anima. cū ergo anima nō possit accipe nu-
merum tpis in vno nūc: q2 tunc sequereꝝ illud nūc
quiescere ut supra ostēdebaꝝ non habet diffiniri tē
pus per vnuꝫ nunc clausum inter duas ꝑtes tpis:
sed magis habet diffiniri per duo nunc claudētia
⁊ numerantia ip̄m tempus. Lectio. XXIIII.

Quoniam autem tempus metrum mot⁹: ⁊ eiuſ quod est moueri. Mē
surat aūt sic motū in determinādo
quēdam motū: quo mēsurabit totū: sicut
lōgitudinem cubitus in determinādo ali
quam magnitudinem: que metitur totū.
¶ Postq̄ꝫ ph̄s ondit ꝙ tpe mēsuramus motū ⁊ ecō
uerso. in ꝑte ista ostēdit quō diuersa diuersimode

tpe mēsurant. Circa qđ tria facit: q: pmo cōparat tp̄s ad sua mēsurata. scđo cōparat tp̄s ad ip̄z nūc. tertio reddit rōnem ꝛ cām quorūdā que dixerat. 2ª ibi⌊ ip̄z aūt nunc.⌋ 3ª ibi⌊ mutatio aūt ols.⌋ Circa primū duo facit: q: pmo ostēdit quō tp̄s mensurat entia. scđo quō mēsurat non entia ibi⌊ Manifestum igit q̄m eque.⌋ Circa pmū tria facit fm ꝙ tp̄s ad tria videt habē habitudinē ꝛ ꝑportionem videlicet ad motū: ad mobile: ꝛ ad quietē. pmo er go ostēdit quō tp̄s mensurat motū. 2° quō mensurat mobile. 3° quō mensurat quietem. 2ª ibi⌊ manifestū autē q: in alijs.⌋ 3ª ibi⌊ q̄m aūt est tp̄s.⌋ prima pars diuidit in duas fm ꝙ ostēdit tp̄s ad motū duplicē habere habitudinē. 2ª ibi⌊ ꝛ est mot⁹.⌋ Dicit ergo ꝙ tp̄s est metrū .i. mēsura motus ꝛ est mēsura eius qđ est moueri. mēsurat enim sic motū in determinādo quēdam motū quō motu mēsurabit totum motū. sicut enim cubitus mēsurat lōgitudinem in determinādo aliquā magnitudinē que remittit .i. remēsurat totū. videmus enim ꝙ si volumus mēsurare aliquā lōgitudinē ut pānuz per cubitum. pmo mēsuramus aliquā ptē pāni per quā ptem mēsuramus totum. sic per tp̄s mēsuram⁹ motum: q: pmo mēsuramus aliquā partem mot⁹ ꝛ postea aliā partē mot⁹ donec mot⁹ totus mensuretur. ¶ Notādū aūt ꝙ mēsura mēsurat totū mēsurando ptē aliquā que mēsurat totū. nunq̄ enī cubitus mēsuraret pānū nisi ps cubitalis illi⁹ pāni eēt pars aliquota eius que aliq̄tiēs sūpta mēsuraret totū. Si ergo eēt pānus duoꝝ cubitoꝝ cū dimidio cubito nō mēsuraret cubito: s; medio cubito. oportet enim mēsurā per sui repletionē reddē totū in eq̄litate quod non esset nisi primo mensuraret partem aliquā aliquotā que aliquotiēs sumpta metiret totū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Et est motui in tpe esse. Mēsurari in tēpore: ꝛ ip̄m ꝛ esse eius. Simul enī ꝛ motum ꝛ esse motus mēsurat: ꝛ hoc est ipsi in tpe esse: mensurari ipsius esse.**

¶ Ponit scđam hītudinē tp̄is ad motū dicēs ꝙ motui eē in tpe est mēsurari tpe ꝛ ip̄m eē ei⁹. sił enī ꝛ motū ꝛ esse mot⁹ mēsurat tp̄s ꝛ h̄ est ipsi motui eē in tpe mēsurari tpe eē ipsius mot⁹ ꝛ ēt ip̄m motū. sunt ergo due habitudines ipsius tp̄is ad motū. p̄ q: tp̄s mēsurat motū mēsurādo partē ei⁹. 2° q: mensurat ip̄m cū fm se q̄; fz esse eius. ¶ Dubitaret forte aliquis vñ est ꝙ tp̄s mēsurat motum mēsurādo partē eius. Dicēdū ꝙ tp̄s est mēsura quedā ꝛ hᵒⁿ mensura cōparari habet ad motū primū in quo est sicut in subō ꝛ ēt ad mot⁹ alios q̄s ꝯtinet tanq̄ mēsurata. triplici ergo via possumus ostendere ꝙ tp̄s mēsurat motuz mēsurando partē eius. pma via sumit ex eo ꝙ tp̄s est mēsura qdaz. 2ª ex cōparatione quā habet ad motū pmū. tertio ex ꝑportione quā habet ad mot⁹ alios. pma sic patet. Nam fm p̄hm 4° methaᶜᵉ semp mēsurā ponimus ad motū in quo nō sic de facili pōt cadere error: ꝛ q: in minori quātitate minus accidit deceptio q̄; in maiori semper mēsura videt habē rōnem quādā minimi. eo ergo ipso ꝙ tp̄s habet rationē mensure cōgruētius est ꝙ tpe mēsuremus motum particulariter ut ꝙ primo mēsuremus vnā partē motus. ꝛ postea aliam donec compleatur tota mensuratio motus q̄; ꝙ simul tpe mēsuremus totum motū. Nam sic mensurādo nō poneremus mensurā esse qđ minimū ꝛ magis nō ibi accideret deceptio. magis enī deciperemur mēsurādo totū simul q̄; mēsurādo ptem post partē. 2ª via sumit ex habitudine quā habet tēpus ad motū pmum. nihil enī mēsurat tpe nisi cōnectat. a tpe aūt motus primus fm totū suū eē nō cōtinet a tpe: si ergo tp̄s aliquo modo mēsurat motum illū oportet ꝙ mēsuret ip̄m mensurando ptes eius. 3ª via sumit ex habitudine quā habet tp̄s ad hos particulares mot⁹. l; enī aliquo modo tp̄s mēsuret motū primū. tamē nō est ꝑprie mēsura illius motus sed passio. mēsura aūt est alioꝝ motuū. dr ergo tp̄s mēsurare motū: q: mot⁹ partem mēsurat: quia mēsurat hos motus qui sunt quasi partiales respectu primi motus. prima tamen via magis est ad propositū ꝛ magis est de intētione p̄hi. ¶ Ulterius forte dubitaret aliq̄s utrū tp̄s mēsuret motum ꝛ esse eius. Dicendū ꝙ duplici via declarare possum⁹ ꝙ tp̄s mēsurat motū ꝛ eē mot⁹. prima talis q̄n aliqđ mēsurat aliq̄ mēsura: tūc mēsura proprie debet actui ꝛ nūc mēsure debet rei habēti illū actū. ut si euū est mensura subaꝝ sepataꝝ oportet ꝙ euū mēsuret actū taliū subaꝝ sepataꝝ ꝛ nūc cui mēsuret ipsam subam habentē talē actū. euū ḡ est mēsura itelligētie ꝛ nūc eui mēsurat subam habentē tale esse. Si etiā nūc tp̄is mensurat ip̄m mobile sed tp̄s mēsurat actū eius .i. mēsurat motū qui est act⁹ mobilis. est igit alia mensura ipsius rei ꝛ alia act⁹ eius: sed h̄ est q̄n res sic est distincta a suo actu ꝙ per cōparationē ad mēsurā nō hēt rōnes actus nec ei rñdet mēsura sed nūc mēsure: ut q: per cōparationē ad tp̄s hoc mō mobile est differēs a motu nō est eadē mēsura utriusq; ꝛ ēt suba itelligētie sic est differēs a suo esse nō eadē mēsura mēsurat substātia illa ꝛ esse ei⁹: sed ut dictum est illō mēsurat euo. suba aūt nūc eui. cū ergo mot⁹ sit ip̄e actus: q: est actus mobilis ꝛ cū motus per cōparationē ad mēsurā habeat rōnez actus: q: ip̄se motus mēsuratur tpe nō dabimus aliā mēsurā motui ꝛ aliā actui eius: nec dicemus ꝙ alia mēsura mēsuret mot⁹ ꝛ alia esse eius. motus enī ꝛ esse eius per cōparationem ad mēsurā nō habent diām. Nā si mot⁹ mēsurat tpe: q: est actus mobilis cū ex hoc hēat esse: q: est actus eius: nō alia mēsura mēsurabit mot⁹ ꝛ esse eius: ꝑpter qđ ꝛ si possit assignari dīa iter motū ꝛ esse eius per cōparationē. tn̄ ad mēsurā nō reperitur ibi .d. 2ª via sumit ex analogia ꝛ proportione quā habet mēsura ad mēsuratum. cū enim mensura debeat esse vnigena mensurato cū tp̄s habeat vnigeneitatē tam cū motu q̄; cū esse eius tp̄s erit mēsura utriusq;. motus enim nec manet fm se nec fm suū esse. sicut enim in tpe semp enim est pars posterior realiter alia a priori: sic ꝛ mot⁹ iā fm suā quātitatē q̄; fm suū esse pars posterior est realiter differēs a priori. ꝑpter ergo hāc vnigeneitatē vnius ad alterū tam motus q̄; esse eius mēsurat tpe. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Manifestum autem ꝙ ꝛ alijs hoc est in tpe esse: mensurari esse ipsoꝝ sub tēpore.**

¶ Ostēdit quō mobilia mēsurant tpe. circa qđ duo facit f; ꝙ tp̄s duplicē habet habitudinē ad mobile. prima est q: mēsurat eē eius. scđa est q: cōtinet ip̄m. p̄ ergo ondit ꝙ tp̄s mēsurat esse mobiliū. 2° ꝙ cōtinet ipsa mobilia ibi⌊ in tpe enī.⌋ continuet

esse. cuz igit tempus sit mensura mobiliũ eo q̄ est mẽsura mot⁹ manifestũ est q: ⁊ alijs .i. mobilib⁹ h̄ est esse in tpe: q: esse eoꝝ .i. mobilium ꝯtingit mẽsurari sub tpe. ℭ Notandũ aũt q̄ aliter mẽsuratur mot⁹ tpe ⁊ aliter mobile. mot⁹ eni mensuraẜ tpe: q: tam mot⁹ q̄ȝ esse eius mẽsuraẜ tpe. mobile aũt non sic mensuraẜ tpe: q̄ ipsa sub̃a rei mobilis tpe mẽsureẜ. sed videẜ mobile tpe mensurari: q: esse eius ⁊ motũ ipsius mẽsuramus tpe. hoc aũt quō sit in sequẽti lectione patebit. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ In tpe eni esse duoꝝ est: alterũ vnũ quidẽ esse tũc: qñ tp̄s est: vnũ autẽ sicut q̄daz dicimus q: in numero sũt. Hoc aũt significat aut sicut partẽ numeri ⁊ passionez: ⁊ oino qḋ numeri est aliqd: aut qḋ est ipsius numerus. Qm̃ aũt numerus tp̄s est: ipsũ quidẽ nũc ⁊ prius: ⁊ quecũq̄ sunt huiusmodi: sic in tpe sunt: sicut in numero vnitas ⁊ supfluus ⁊ par. Hec qdem numeri aliquid: illa vo tpis aliqd sunt. Res autẽ sicut in numero in tempore sunt.

ℭ Ostẽdit q̄ mobilia mẽsurata a tpe cõtineẜ a tpe circa qḋ duo facit: q: pmo facit qḋ dictuz est. scdo assignat diuersas habitudines q̄s h̄et tp̄s ad ipsa tpalia que mẽsurat ibi ⌊ Sed h̄ qdez accidit. ⌋ Circa primũ duo facit. q: p̄ pmittit q̄ndã diuisionẽ necessariã ad ꝓpositum. 2° diuisione pmissa arguit intentũ ibi ⌊ si aũt hoc est. ⌋ Dicit ergo q̄ in tpe esse est alterũ duoꝝ modoꝝ. vnũ quidez .i. s̃m vnũ modũ dicimus esse in tpe si est tũc qñ est tp̄s. vnũ aũt .i. s̃m vnũ aliuz modũ dicim⁹ q̄dã esse in tpe: q: sunt in eo sicut in nũero. h̄ aũt .s. eẽ in tpe sicut in numero etiã dr̃ multipliciter: q: aut e. si ḡ esse in numero sicut partẽ numeri ⁊ passionem numeri ⁊ oino qḋ est aliqd numeri aut significat eẽ in numero q̄ pro q: q: est numerus ipsius .i. q: numeraẜ a numero. sicut ḡ aliqd est in numero: q: est aliqd nũi: vel q: numeraẜ a nũo: sic aliqd est in tpe: q: est aliqd tpis: vl' q: nũatur a tpe. iḋ subdit q̄ qm̃ tp̄s est nũs ipsum nũc ⁊ ipm̄ prius ⁊ ipsuz posteri⁹ ⁊ quecunq̄ sũt hm̃ sic sunt in tpe sicut vnitas ⁊ supfluus ⁊ par sunt in nũo. hec qdez eni .s. supfluũ vnitas ⁊ hm̃ sũt in nũo: q: sunt aliqd ipsi⁹ nũi. illa vo .s. prius ⁊ posterius ⁊ talia sunt in tpe: q: sunt aliqd tpis. Sed res tpales sunt in tpe nõ q: sunt aliqd tpis sed sunt in eo sicut in nũo: q: numeranẜ a tpe. ℭ Notandũ q̄ ut patet ex dictis esse in tpe sumiẜ trib⁹ modis. vno mõ large ⁊ improprie ut dicaẜ aliqd esse in tpe: q: est qñ est tp̄s s̃z quẽ modũ loquẽdi itelligẽtie sunt in tpe sed hoc est valde iproprie. sũt eni in tpe nõ q: cõtineanẜ a tpe: sed q: sunt qñ est tp̄s. scdo aliqd dr̃ eẽ in tpe: q: est aliqd tpis. 3° dr̃ aliqd esse in tpe: q: ꝯtinetur siue mẽsuraẜ siue numeraẜ a tpe s̃m quẽ modũ oẽs res tpales sunt in tpe. ℭ Notãdũ ẽt q̄ 2m mẽbrũ diuisionis videlicet esse in tpe: q: est aliqd tpis tripliciter põt sumi. vl' hoc est tanq̄ pars ⁊ sic p̄teritũ ⁊ futuꝝ sunt in tpe: q: sunt partes tpis ⁊ numerus ipar ut ternari⁹ est in nũo: q: est pars nũi. 2° hoc põt esse tanq̄ passio ⁊ sic lõgũ ⁊ breue sunt in tpe: q: sunt ꝓprietates tpis ⁊ supfluus siue supabũdãs ⁊ diminut⁹ sunt in numero: q: sunt passiones numeri. sunt eni ꝓprietates nũeri abũdãs pfectũ ⁊ diminutũ. tertio põt dici esse in tpe qḋ est aliqd tpis tanq̄ pncipium ⁊ sic nũc prius est in tpe: q: põt accipi ut pnm̄ p̄teriti. ⁊ nũc posterius est in tpe: q: põt esse pnm̄ futuri. sic ẽt vnitas est in numero: q: est pncipium numeri. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si aũt hoc est ꝯtineẜ sub numero: sicut que sunt in loco: sub loco. Manifestũ aũt est qm̃ nõ est in tpe esse: qñ tp̄s est: sicut neq̄ in motu esse: neq̄ in loco: qñ locus est ⁊ motus. Si enim erit qḋ est in aliquo: sic omnes tres erunt in quolibet: ⁊ celuz in milio. Qñ enim milium est: est ⁊ celum.

ℭ Ostenso q̄t modis aliqd est in tpe ex diuisione premissa arguit intentũ dicẽs. si aũt h̄ est q̄ .s. res numerabiles ꝓprie sunt in numero patet sup̄. q̄ ꝓprie sunt in numero que cõtineẜ sub numero sicut que sũt in loco ꝯtineẜ sub loco. ⁊ q: ita est manifestuz est qm̃ nõ est esse in tpe eẽ qñ est tp̄s sicut nec est eẽ in loco ⁊ esse in motu esse qñ est mot⁹ ⁊ locus: q: si erit qḋ est esse in aliquo esse qñ est illud sic oẽs res erũt in quolibet ⁊ celũ erit in milio .i. in grano milij: q: est celũ qñ est granũ milij. posset autez sic formari ratio ad ostendẽdũ q̄ ea ꝓprie sũt in tpe que cõtineẜ a tpe. Nã sicut se habet loc⁹ ad ea que sũt in loco sic se h̄et tp̄s ad ea que sunt in tpe. cũ ergo nõ ꝓprie ⁊ per se sunt in loco nisi que ꝯtineẜ a loco per se ⁊ ꝓprie nõ erũt in tpe nisi que cõtineẜ a tpe. ℭ Dubitaret forte aliq̄s vñ est q̄ nõ ꝓprie est aliqd in tpe nisi numereẜ a tpe. Dicenduz q̄ plane patet q̄ nõ ꝓprie sũt in tpe que sunt qñ est tp̄s: q: sic nihil esset supra tp̄s. Nã de⁹ ipse est qñ tp̄s est. Dubiũ ergo est utrũ sint ꝓprie in tpe que sunt aliquid tpis. videẜ eni per ptes tpis ⁊ ꝓprietates ei⁹ ⁊ ea que sũt aliqd tpis ꝓprie sunt in tpe. Nõ ergo solum ꝓprie est in tpe qḋ numeraẜ a tpe. Sciendũ igiẜ q̄ vnũ ⁊ idem sub diuersis intẽtionib⁹ accipi põt: ⁊ ut accipiẜ sub vna intẽtione est aliqd est propriũ ⁊ cõuenit ei per se: qḋ si accipiaẜ sub intẽtione alia illud est ei extraneũ ⁊ cõpetit ei q̄si per accñs eandẽ enim rẽ noiat triangulus ⁊ pncipiũ figurarũ. attñ illa res accepta sub hac intentione que est triãgulus competit ei per se ⁊ p̄ habere tres. qḋ si accipiaẜ ut est figurarũ pnm̄ cõpeteret ei q̄si per accidens. plane enim vult ph̄s q̄ ut triangulus stat sub hoc attributo qḋ est habẽ tres: accidit ei q̄ sit pncipiũ figurarũ. cũ ergo tp̄s ut tp̄s est sit numer⁹ qdam alia est acceptio tpis si accipiaẜ ut tp̄s est ⁊ alia si accipiaẜ ut est q̄ddã subiectũ vel ut est quoddam totũ vel ut est quoddã causatũ. Nam ut tp̄s est q: sic est quidaz numer⁹ cõparaẜ ad ea quoꝝ est numerus. ut subiectũ est cõparaẜ ad suas passiones sed ut est totũ cõparaẜ ad suas partes. s̃z ut est causatum cõparaẜ ad ipm̄ nũc a quo depen/det tanq̄ a sua causa vel a suo pncipio. sunt ergo ꝓprietates tpis in tpe sicut in subiecto ptes eius sunt in eo sicut in toto. nũc aũt est in tpe sicut pncipiuz ⁊ sicut causa in suo causato vel sicut terminus in eo cuius est terminus. oĩa ergo ista que sunt aliqd tpis sunt in tempore sed nõ sunt in eo s̃m q̄ tp̄s est sed sunt in eo ut est quoddã subiectũ vel ut est quoddã totũ vel ut est qd causatũ ⁊ terminatum. Nam cũ tp̄s ut tẽpus est sit quidã numerus solũ ea sunt in tpe ut tẽpus est que sunt in eo tanq̄ in nũero. ⁊ q: sic

esse in tpe est numerari ab ipso patet ꝙ ꝓpꝛie ꝛ ſm ꝙ hꝰ nihil est in tpe nisi qđ numeraꝫ ab eo.pōt ḡ multis modis accipi esse in tpe.ſ₃ per se ꝛ ꝓpꝛie acceptio eiꝰ est numerari a tpe. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs:qꝛ cu₃ nunc sit nūs tēporis ꝛ tps sit nūs numeratꝰ per ipsa nūc vr̄ ꝙ nunc sit in tēpore tanꝗ̄ in nūo. Dicēdu₃ ꝙ nūari qđdā mēsurari est ꝛ ea sunt in nūo que sunt in mēsura qđā.cū ḡ esse in mēsura nō ꝓpꝛie dicat mēsurare sed mēsurari sicut esse in loco per se loquēdo nō dicit continē sed contineri:ea ꝓpꝛie sunt in aliquo sicut in nūo ꝛ ea ꝓpꝛie sunt in tpe ut tēpus est ꝛ ut nūs est que numeranꝫ a tempore.ipse ergo res tpales sunt in tpe tanꝗ̄ in nūo ꝛ nō ipsa nunc.sed ipm nunc est in tēpore tanꝗ̄ pnᵐ in pncipiato uel tanꝗ̄ terminus in terminato nō tanꝗ̄ in nūo.cum enim tēpus numeret res tēporales ꝛ numereꝫ per ipsa nūc tps magis est in ipsis nūc tanꝗ̄ in nūo ꝗ̄ ecōuerso ꝛ res tpales sūt in tēpore tanꝗ̄ in nūo nō ecōuerso.utraqꝫ aūt habitudo competit tpi.cōparaꝫ enī₃ tēpus ad ipsa nunc per que numeratur ꝛ ad ipsas res numerabiles ꝗs numerat.ſ₃ habitudo quā habet ad ipsa nunc est habitudo ad sua pora.alia habitudo est ad posteriora.ide est ut supꝛa dicebaꝫ ꝙ magis diffiniꝫ tps ut est nūs nūeratꝰ ꝗ̄ ut est nūs numerās:qꝛ diffinitio est dāda de re per cōparationē ad pora nō ad posteriora.ſ₃ enī tps īelligaꝫ claudi inter duo nūc ꝗrū ſ₃ durationē vnū est pus reliquū posterius.ſm tamē nālez intelligētiā quodlibet illorum nunc pcedit ipsum tps.intellectꝰ enim tpis presupponit intellectū utriusqꝫ nūc ꝛ habet diffiniri tēpus per illa nūc non per res temporales.meritoergo diffiniꝫ ut est nūs numeratꝰ non ut est nūs numerans.patet ergo ꝙ nō obstante ꝙ tēpus habet numerari per ipsa nūc ꝛ diffiniri per eaipsa.tamen nūc nō sunt in tpe tanꝗ̄ in numero:qꝛ esse in numero ex vi locutionis iportat numerationē passiue nō actiue:ꝛ esse in numero est numerari nō numerare.ipse ergo res tēporales ꝓpꝛie sunt in tpe tanꝗ̄ in numero:qꝛ numeranꝫ a tpe.ipsa vō nunc nō ꝓpꝛie sic sunt in tpe:qꝛ nō pꝛopꝛie ꝛ per se numerantur a tempore sed magis numerāt ipsu₃. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed hō qđē accidit:illō aūt necesse est cōsequi:ꝛ ei qđ est in tpe eē ꝗddā₃ tps:qn̄ ꝛ illō est:ꝛ ei qđ est in motu esse tūc motu₃.

¶ Ostenso ꝙ pꝛopꝛie sunt in tpe tpalia que numerātur a tēpore ostendit ꝛ assignat diuersas habitudines ꝗs habet tps ad tpalia.sunt aūt habitudines tres:ideo tria facit.qꝛ pmo enim ostendit ꝙ tpalia per se depēdent a tpe.scđo ꝙ ꝯtineꝫ ab eo.tertio qꝛ patiunꝫ ab ipso.scđa ibi[quoniā₃ aūt est.]₃ᵃ ibi [ꝛ pati iam.] ꝯtinueꝫ sic.dictum est quedā esse in tēpore:quedā esse cu₃ tpe.sed hoc qđ supple est cū tpe accidit.i.habet accidētalem habitudinē ad tēpus:ꝛ tempus per accidēs cōsequiꝫ ipsu₃.illō autem qđ.s.est in tpe necesse est cōsequi tps ꝛ necesse est ꝙ habeat essentialē dependentiam ad ipsum ideo subdit ꝙ ei qđ est.i.qđ cōtingit esse in tēpore de necessitate cōsequiꝫ quoddā tempus quādo est illud:sicut ꝛ ei qđ est in motu cōsequiꝫ tunc esse aliquem motū quādo est illud. ¶ Notandū aūt ꝙ sicut se habet motus ad ea que sūt in motu sic se habet tps ad ea que sunt in tpe.sed nihil est in motu nisi de necessitate cōsequaꝫ ipsu₃ aliqs motꝰ.ergo nihil est in tpe pꝛopꝛie loquendo nisi de necessitate cōsequaꝫ ipsum aliqđ tps.vna igitur habitudo tēporalium ad tempus est ꝙ habent essentialem determinationem ad ipsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aūt est sicut est in numero:sic in tpe accipieꝫ ad plus tps omni eo qđ est in tpe Unde necesse est omnia que sūt in tpe cōtineri sub tempore: sicut alia quecunqꝫ in alio sunt:ut que sunt in loco sub loco.

¶ Ponit secūdam habitudinem tpalium ad tps que est ꝙ tpalia cōtineꝫ a tēpore:vnde ait ꝙ aliqđ est in tēpore sicut in numero accipieꝫ aut tempus ad plus.i.tēpus maius omni eo qđ est in tēpore sicut supꝫ.accipiꝫ numerus maioꝛ omni eo qđ est sub numero:vnde qꝛ sic est: necesse est omnia que sunt in tēpore cōtineri sub tempore: sicut necesse est quecunqꝫ alia sunt in alio cōtineri sub illo alio in quo sunt:ut que sunt in loco ꝯtineꝫ sub loco:que in numero sub numero.ergo a simili que sunt in tpe continentur sub tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et pati iā aliqđ sub tpe:sicut ꝛ cōsueuimus dicere:quia tabefacit tps:ꝛ senescūt oia in tpe:ꝛ obliuisciꝫ ꝓpter tps:sed non didicit:neqꝫ nouū factū est:neqꝫ bonum. Coꝛruptionis enim causa per se est tps. Numerus etenim motꝰ est. Motꝰ autē distare facit quod est.

¶ Ponit tertiā habitudinē tpaliu₃ ad tempus.videlicet ꝙ tpalia patiuntur a tpe. Circa qđ duo facit:qꝛ pmo ponit huiusmodi habitudines.scđo ex his que dixerat cōcludit ꝙ que sunt semp nō sunt in tēpore:qꝛ nec continenꝫ a tēpore nec patiunꝫ ab ipso ibi[quare manifestu₃ est.] Dicit ergo ꝙ que sunt sub tempore opoꝛtet iam pati aliqđ ab ipso tēpore sicut cōsueuimus dicere ꝙ tps tabefacit idest putrefacit ꝛ coꝛrūpit ꝛ senescūt omnia sub tēpore ꝛ obliuisciꝫ aliqs pꝛopter nūc:sed non didicit ꝓpter ipsum neqꝫ nouū neqꝫ bonū factū est in tēpore.tēpus enim per se est causa coꝛruptionis nō generationis.ꝙ ideo cōtingit:qꝛ tēpus est numerus motus.motꝰ autē per se facit distare rem ab eo quod est ꝛ a sua natura.ergo motꝰ per se facit ad coꝛruptionem.per accidēs autē₃ ad generationē.si ergo sic est in motu erit hoc ꝛ in tēpore quod est numerus motꝰ.que ergo sunt in tpe per se patiunꝫ ꝛ coꝛrumpunꝫ:sed qđ in tempore fiat nouū uel bonum uel generatio hoc est per accidēs:qđ quomodo sit hoc infra circa finem huius quarti declarabitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare manifestū est:qm̄ que semp sunt ſm ꝙ semp sunt:non sunt in tēpore. Neqꝫ enim cōtineꝫ sub tpe: neqꝫ mensuratur esse eorum sub tempore. Signū autē huiusmodi quoniam neqꝫ patiuntur nihil a tempore tanꝗ̄ non entia in tpe.

¶ Cōcludit ex dictis ꝙ que sunt ſ₃ ꝙ huiusmodi nō sūt in tempore:vnī ait ꝙ manifestū est quoniā que sunt semper ſm ꝙ semper sunt nō sunt in tempore qꝛ neqꝫ cōtineꝫ sub tpe neqꝫ esse eoꝝ mensuratur

sub tpe. Signum aūt huiusmodi est ꝙ non sunt in tpe. qm̄ neqꝫ nihil patiuntur a tempore tanq̄ non sunt entia. i. nō sunt exītia siue nō existunt in tpe.

Lectio. XXV.

Q Voniam autem est tempus mēsuratio motus: erat ⁊ quietis metrū ſm accidens. Omnis eniꝫ quies in tempore est.

¶ Postq̄ pħs oñdit quō mēsurant tpe tam motus q̄ mobilia. In parte ista ostendit quō qes mēsurat tpe. Circa qđ duo facit. q: pmo oñdit ꝙ tpꝫ mēsurat quietē per accidēs inq̄ntum mensurat motū. 2° ex his que dixerat oñdit quō tps hēt mēsurare qescēs ⁊ mobile ⁊ ēt qetē ⁊ motū ibi Mēsurabit aūt tps. Circa pmuꝫ duo facit. q: pmo ꝓponit qđ intēdit. scđo declarat ꝓpositū ibi nō eniꝫ sicut. Dicit ergo ꝙ qm̄ tps est mēsuratio mot⁹ erit metrū. i. mēsura qetis ſm accñs. ois eni qes est in tpe cū ⁊ mot⁹ sit in tpe. ¶ Dubitaret forte aliqs: vñ sequit̄ h̄ ꝯñia ꝙ si tēpus est mēsura mot⁹ ꝙ sit mēsura qetis per accñs. Dicēdū ꝙ qes ut hic de qete loquimur est ꝑuatio mot⁹. ꝑuatio auteꝫ est apta nata cognosci per habitū. nā ꝑuatio nō cognoscit̄ per spēꝫ ꝓpriā cū ſm ꝙ h⁹ⁱ sit nō ens ut oñdebat̄ in p̄ hui⁹: q: ergo ꝑuatio nō cognoscit̄ per spēm ꝓpriā ⁊ per se sed cognoscit̄ per suū oppositū ut p̄ habitū est ⁊ q̄si per accñs cū mēsura sit id per qđ mēsuram⁹ ⁊ cognoscim⁹ sicut ꝑuatio hēt cognosci per habitū ⁊ q̄si per accidēs sic hēt mēsurari per mēsurā sui habit⁹ ⁊ q̄si per accidēs: ꝓpter qđ si quies est ꝑuatio mot⁹: ⁊ mot⁹ se habet q̄si habit⁹ respectu qetis seq̄tur ꝙ tps qđ est mēsura mot⁹ per se sit mēsura qetis q̄si per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nō eni sicut qđ in motu est necesse moueri: sic ⁊ quod in tēpore est. Non enim mot⁹ tps est: sed numerus mot⁹. In numero autem mot⁹ cōtingit eē ⁊ qescens. Non eni omne imobile quiescit: sed ꝑuatum motu: aptum aūt natū moueri: sicut dictū est in ꝑorib⁹. Esse aūt in numero: ē esse quēdā numerum rei ⁊ mēsurari esse ipsius numero in quo est. Quare si in tempore: ⁊ sub tempore est.

¶ Manifestat qđ dixerat dicens ꝙ non opꝫ ꝙ sicut qđ est in motu necesse est moueri. sic quod est in tēpore necesse sit moueri. tempus enim non est motus. s. nūs mot⁹. in numero aūt mot⁹ ꝯtingit eē non solū qđ mouet̄: sed ēt qescēs inq̄tum est aptū moueri. Nā nō omne mobile qescit sed solū qescit qđ est ꝑuatū motu ⁊ est aptū natū moueri sicut dictū est in ꝑorib⁹. i. in 3° hui⁹. Si ḡ qescēs inq̄tū est ꝑuatū motu ⁊ est aptuꝫ natuꝫ moueri: q: rē aliquā eē in nūo idē est qđ esse quēdā nūm illi⁹ rei ⁊ qđ eē ipsi⁹ rei mēsurari nūo in quo est: q̄re si qes est in tpe ⁊ in nūero mot⁹ opꝫ ꝙ ēt sit sub tpe ⁊ ꝙ mensuret̄ numero mot⁹. ¶ Notādū aūt vim rōnis hui⁹ in h̄ ꝯsistē ꝙ qes mēsurat̄ tpe ⁊ mēsurat̄ nūero mot⁹ ⁊ nō alia mēsura mēsurat̄ ꝑuatio q̄ꝫ su⁹ habit⁹. ¶ Dubitaret forte aliqs vñ est ꝙ id qđ est in motu necesse est moueri. qđ aūt est in tpe nō necesse ē moueri. cū eni tps nō separet̄ a motu vr̄ ꝙ sicē qđ est in motu necesse est moueri: sic qđ est in tpe necesse sit moueri. Dicēdū ꝙ nihil est in motu nisi mot⁹ sit in eo tanq̄ in subō. mot⁹ eni ut mot⁹ est dicit actū quēdā est eniꝫ mot⁹ act⁹ mo^{bi}s. sicut ḡ nihil est in actu nisi sit id in q̄ existit act⁹: sic nihil est in motu nisi sit id in q̄ existit mot⁹. qđ aūt in aliq̄ sit motus: ⁊ tñ illđ nō moueat̄ est ipo^{le}: sicut nec eē pōt ꝙ in aliq̄ sit albedo ⁊ tñ illud nō sit albū. nō tñ sic est de tpe. non enim est esse in tpe esse illđ in q̄ est tps: q: si h̄ esset cū tps de necessitate fundet̄ in motu nihil eēt in tēpore in q̄ nō eēt mot⁹ ⁊ qđ nō moueret̄. sunt eni in tpe in qbus nō est tps. Nā oia hec tpalia sunt in tēpore. nō aūt tps est in istis tpalibus. sed est solū in motu primi mobilis: q: ḡ mot⁹ ſm id qđ est dicit quēdā actū: ⁊ eē in actu est eē illđ in q̄ est act⁹: opꝫ ꝙ qcqđ est in motu ꝙ moueat̄ ⁊ ꝙ in eo sit mot⁹. tps v̄o q: dicit quēdā numeꝝ ⁊ esse numero nō est eē id in quo est numer⁹: sed est numerari ⁊ mensurari in numero. ideo qđ est in tpe. non oportet ꝙ in eo sit tps sicut in subiecto nec ꝙ in eo sit mot⁹: sed sufficit ꝙ sit qđ tpale ⁊ ꝙ sit aptū natuꝫ moueri ⁊ ꝙ mensuret̄ tēpore ad hoc ꝙ dicat̄ esse in tpe. patet ergo ꝙ nō eandē habitudinē iportet esse in tpe ⁊ esse in motu: ⁊ patet etiā ꝙ in tpe mensurant̄ nō solum que mouent̄ sed que sunt ꝑuata motu ⁊ sunt apta nata moueri. mēsurat ergo tps nō solū motū: sed ēt qetē que est ꝑuatio mot⁹. ¶ Deide cū dicit.

¶ Mēsurabit aūt tps: quod mouebit̄ ⁊ qescens: ſm ꝙ hoc quidē motū: illud aūt qescens. Motū enim ipsoꝝ ⁊ quietē mensurabit: ſm ꝙ quāta quedaꝫ. Quare quod mouet̄: nō simpliciter erit mēsurabile sub tempore: ſm ꝙ quātū aliquid est: sed ſm ꝙ mot⁹ ipsius quātus. Quare quecunqꝫ neqꝫ mouent̄: neqꝫ qescūt nō sūt in tpe. In tpe eni esse est mēsurari tpe. Tps aūt motus ⁊ quietis mēsuratio est.

¶ Ostendit quō tps habet mēsurare quiescēs ⁊ mobile ⁊ etiā quietē ⁊ motū dicens ꝙ mēsurabit tps qđ mouet̄. i. mobile ⁊ quiescēs ſm ꝙ hoc quidē. s. mobile est motū: illud aūt est qescēs. motū enim ⁊ quietē ipsoꝝ mensurabit prout sunt quāta quedaꝫ est ergo hic ordo ꝙ tps mensurabit mobile ꝓut in eo reperitur mot⁹. mēsurat aūt ipm motū ꝓut in motu reperitur rō quātitatis. sic etiā tēpus mēsurat qescens: ꝓut in eo reperitur quies. mēsurat aūt ipaꝫ qetē prout in ea reperitur ipsa ratio quātitatis: q̄re qđ mouet̄ vel etiā qđ quiescit nō simpl'r erit mēsurabile sub tpe ſm ꝙ ipm in se est aliqđ quātū: sed ſm ꝙ quies eius vel ſꝫ ꝙ mot⁹ ipsi⁹ est quāt⁹: q̄re quecūqꝫ neqꝫ mouent̄ neqꝫ qescūt nō sūt in tpe. in tpe enim esse est mēsurari tpe. tēpus eniꝫ est mēsuratio mot⁹ per se ⁊ quietis per accidēs: qđ ergo nō mouetur nec quiescit ſm ꝙ h⁹ⁱ est nec mēsurat̄ tpe per se nec per accidēs. ¶ Dubitaret forte aliqs utrum mobile vel quiescēs ſm ꝙ est aliqđ quātum mēsuret̄ tēpore. Dicēdum ꝙ ipsum mobile est qđ q̄ntū ⁊ ipse mot⁹ est quātus sumpta quātitas ipsius mobilis vel ipsius qescētis est de gñe ꝑmanentiū. Sed quātitas ipsius est de gñe successiuoꝝ. Si eniꝫ aliqđ mobile mouet̄ per aliqđ spatiū sicut in toto motu manet idē mobile ſm rem sic manet eadē quāti.

tas mobilis ſm rem. per motū enim ad ubi per ſe lo
quendo nō tollitur ſubſtātia rei nec etiam eius quā
titas. quātitas aūt motus eſt de genere ſucceſſiuo
rum: qꝛ partes motus ſibi ſuccedūt adinuicē ⁊ ſem
per eſt alia poſt aliā. Si ergo mēſura debet eē uni
gena mēſurato: qꝛ nunc manet idem ſm rem in to
to tempore. partes aūt tēporis ſibi ſuccedūt adin
uicē quicquid in iſtis motib' manet idē in toto mo
tu menſurabitur nunc tpis. que ſunt aūt de genere
ſucceſſiuoꝝ mēſurabuntur tpe. motus ergo ⁊ quā
titas ipſius menſurabit tēpore. mobile aūt ⁊ quā
titas ei' mēſurabit nūc temporis. bene ergo dictū
eſt ꝙ mobile ſm ꝙ ipm eſt aliqd quātū ⁊ ſm q̄ti
tatem ꝓpriā nō mēſurabit tēpore ſed nūc tēporis:
ſed prout in eo reperit motus q̄tus: qꝛ quantitati
ipſius motus cōpetit mēſurari tpe: mobile non ra
tione ſui nec ratione quātitatis ſue ſed ratione quā
titatis motus dicitur tpe menſurari. ¶ Ulterius
forte dubitaret aliqs utrū mobile ſm ſuum eſſe tem
pore mēſuretur. Dicendū ꝙ mobile dupliciter pōt
conſiderari ſm ꝙ eſt ſubſtātia quedā uel ſm ꝙ eſt
quid mobile. ſi cōſiderēt ut eſt ſubſtātia quedā ſic
eſſe eius manet idē q̄diu manet mobile. qcqd aūt
manet idem q̄diu manet mobile nō pōt menſura
ri tēpore: qꝛ enim ut pluries dictū eſt mēſura debet
eſſe unigena mēſurato cū tēpus poſterius ſit aliud
realiter a tēpore priori quicquid ꝓprie ⁊ per ſe lo
quēdo mēſuratur tēpore. oportet ꝙ illud ut habet
eē in tempore poſteriori ſit aliud realiter ab eo qd
habet eſſe in tēpore priori: ꝓpter qd ſi eſſe mobilis
ſm ꝙ eſt ſubſtantia quedā mēſurarēt tēpore opor
teret ꝙ eſſe ſubſtātiale eius in tempore poſteriori
eſſet aliud realiter ab eſſe ſubſtātiali ipſius in tempo
re priori. ⁊ quia amoto eſſe ſubſtātiali rei non ma
net res ſi non maneret idem rem ſubale ipſius mo
bilis in toto motu nō maneret idem mobile in toto
motu qd eſt incōueniens. eſſe ergo ipſius mobilis
ut eſt ſubſtātia quedā nō menſurat tēpore. Sed ſi
cōſideret eſſe eius nō ut eſt ſubſtātia quedā ſed ut
eſt quid mobile ſic ſm tale eſſe mēſurat tpe. Nam
cum motus ⁊ eſſe ei' ſit aliquid ſucceſſiuum ⁊ eſſe
unius partis mot' ſit aliud ab eſſe alteri' partis mo
tus ſicut in una pars mot' eſt alia ab altera pte mo
tus oportet ꝙ mobile nō ſm ſe nec ſm ſuū eſſe ſub
ſtātiale ſed ſm qd in eo repitur motus ⁊ ſm ꝙ ha
bet eē tale q̄le eſt eſſe in motu qd tēpore mēſurare
tur. hoc eſt ergo qd phs ſuperius dixerat ꝙ qꝛ eē
motus eſt menſurari tpe manifeſtū eſt ꝙ alia idest
mobilia tēpore menſurātur ſʒ eſſe quod habet ſub
tempore: uel ſʒ eſſe quod hēt in motu. ¶ Ulterius
forte dubitaret aliqs ſi mobilia nō menſurant tpe
ſm ſuū eſſe ſubale ſed ſʒ ipm moueri ⁊ ſm eē ipſi'
motus utrū eſſe ſubſtātiale mobiliū cum nō menſu
retur tpe mēſurēt aliqua mēſura ſup̄ tps. Dicendū
ꝙ mēſura ſup̄ tempus non eſt niſi eternitas. Sed
eternitas duplex eſt. quedam ſimplr ⁊ hac eterni
tate menſurat ſola prima cauſa. Nā cū eſſe eternū
ſit idem qd eē extra terminos ſolus deus mēſurat
eternitate ſimplr: qꝛ ipſe ſolus eſt infinit' ſimplr ⁊
extra terminos. alia vō ut intelligētie mēſurantur
eternitate non ſimplr ſed participata quocūqꝫ mo
do accipiat eternitas ſemp nunc fluēs facit tēpus.
nunc vō ſtās facit eternitatem ſumptam. nūc ſtans
ſimplr facit eternitatē ſimpliciter. nūc vō ſtans ex
quadā participatione imobilitatis prime: ſiue nūc
ſtans ex participatione p̄me cauſe nō facit eterni
tatē ſimplr ſed participatā. eſt ergo idem nūc cuiuſ
cunqꝫ eternitatis in tota eternitate. ⁊ idem nunc tē
poris in toto tēpore. aliter tamē ⁊ aliter: qꝛ cū nūc
tēporis ſit ſemp fluens. ſic eſt idem in toto tēpore:
qꝛ ſemp eſt cōiunctum trāſmutationi ⁊ motui. ſed
nūc eternitatis: qꝛ non eſt ſic fluens. ſic eſt idem in
tota eternitate qd per ſe loquēdo nō ſic ꝯiungitur
tranſmutationi ⁊ motui ut nūc tpis. Si ergo tem
pus habet eſſentialem habitudinē ad motum ⁊ nō
eternitas quicqd habet eſſe mobiliter menſurabit
tempore uel nūc temporis. quicqd autē habet eſſe
eãter uel exiſtēter mēſurabit eternitate: uerū quia
inter entia eãter eſt gradus: qꝛ deus eſt ſupra itelli
gētiam ⁊ intelligētia ſupra animā ſi accipiam' eter
nitatem participatā que eſt ꝓprie mēſura intelligē
tie ſic deus eſt ante eternitatē itelligētia ꝑficatur
eternitati ⁊ eſt in eternitate. aīa vō participat eter
nitatē ⁊ attīgit ipſam. hoc eſt ergo qd ait Proculus
87ª ꝓpoſitione libri ſui. ꝙ omne eãter ens aut eſt
ante eternitatē aut eſt in eternitate aut participās
eternitate. ⁊ in 2ª propoſitione de cauſis ſcribit om
ne eſſe ſuperius. i. omne eſſe excellēs ſiue eſſe eãter
aut eſt ſuperius eternitate ⁊ ante ipſam. aut eſt cum
eternitate aut eſt poſt eternitatē. i. attingēs eterni
tatē ⁊ ſupra tēpus. ⁊ ut patet in cōmēto in primo
gradu eſt deus. in ſcdo eſt intelligētia. in tertio eſt
anima: q̄re ſi nihil eſt ſup̄ tempus niſi qd habet eē
eãter: qꝛ nihil eſt in mobilib' qd habeat eē eãter ſi
ue exiſtēter: ſed totū qd eſt in eis habet eſſe mobi
liter: patet ꝙ nihil eſt in eis ſm ꝙ huiuſmodi ſunt
qd mēſuret eternitate uel qd mēſuret aliqua men
ſura ſup̄ tempus: immo ipſa anima itellectiua que ſʒ
ſuam ſubſtātiam aliq̄ modo attingit eternitatē. tū
ut eſt in corpore ⁊ ut eſt act' corporis habet aliquā
habitudinem ad tempus: qꝛ nō eſt actus corporis
ſemp ſed ſeꝑatur a corpore ⁊ deſinit eſſe act' eius.
Cum igit querit utrū eſſe ſubſtātiale iſtoꝝ mobili
um mēſuretur aliqua mēſura ſup̄ tempus. patet ꝙ
cū tale eſſe nō habeat eſſe eãter ſed habeat eſſe mo
biliter nō mēſuratur menſura aliqua que ſit ſupra
tēpus nec mēſurat tēpore: ut ſupra oſīdebat. relin
quit ergo ꝙ mēſuretur nūc tēporis. his viſis ſatis
apparet que iſtorū inferiorum mēſurant tēpore ⁊
que nunc tpis. Nam ipſa ſubſtātia mobilis ⁊ eſſe
ſubſtātiale eius ⁊ quātitas ipſius ⁊ omnia accidē
tia quoꝝ eſſe nō eſt in fieri ſed ſunt de genere ꝑma
nētium menſurant nunc tēporis. talia enim lʒ non
ſunt de genere ſucceſſiuorum: ſunt tamen coniūcta
ſucceſſioni ⁊ motui. ideo menſurant nunc tēporis
qd eſt ſemp coniunctum ſucceſſioni ⁊ motui. ipſum
tamē ſm rem nō eſt quid ſucceſſiuū ſed manet idē
in toto tpe. ea vō que ſunt de gn̄e ſucceſſiuorum ut
mot' ⁊ eē eius ⁊ quātitas ipſius non mēſurantur
nūc tpis ſed tēpore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifeſtum igitur quoniam neqꝫ quod
nō eſt omne in tpe erit: ut quecūqꝫ nō cō
tingit aliter: ſicut diametron: lateri ſime
tron. Omnino enim ſi menſura eſt tem
pus motus per ſe: alioꝝ aūt ſm accidēs:
manifeſtum eſt ꝙ quorum eſſe menſurat:
his oib' inerit eſſe in moueri ⁊ quieſcere.

¶ Oſtendit quod nō entia mēſurant tēpore. vult enim

ꝙ que sic sunt nõ entia que nũq̃ sunt nec esse pos sũt nõ dicunt tẽpore mẽsurari. Circa qḋ duo facit ſm ꝙ dupl'r ꝓbat intẽtum. 2° ibi [q̃cunq; quidẽ.] Dicit ergo ꝙ manifestũ est qm̃ nõ oẽ qḋ nõ erit in tpe ut quecũq; non cõtingit al'r se habẽ. i. illa que sic sũt nõ entia ꝙ sũt impossibilia ⁊ ꝙ nõ possunt aliter se habere sicut est diametrũ esse simetrũ. i. eẽ cõmẽsurabile lateri. talia aũt nõ mẽsurant tpe. omnino enim si tp̃s est mẽsura mot' per se, aliorũ autẽ ut quietis est mẽsura per accidẽs si ita est manifestũ est ꝙ quorũ esse mẽsurat tp̃s oĩbus his erit esse imoueri. i. esse in motu ⁊ quiescere. sed tunc est supplẽda ratio ꝙ quia nõ entia impossibilia nec mouẽtur: nec quiescũt nõ competit eis tempore mẽsurari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quecũq; quidem igitur generabilia ⁊ corruptibilia sũt: ⁊ oĩno que aliqñ quidem sunt: aliqñ aũt nõ sunt: necesse est in tempore esse. Est enim quoddã tempus plus: quod excellit esse ipsorum: ⁊ mẽsurat substantiam. Ipsorũ aũt que nõ sunt: quecũq; cõtinet tempus. Alia quidẽ erãt: ut homerus aliquando erat. Alia vero erunt: ut futurorũ aliquod ⁊ tempus utraq; continet. Et si ad ambo utraq;: ⁊ erãt ⁊ erũt. Quorũ aũt non continet: neq; erit: neq; est: neq; erat. Sunt autẽ huiusmodi eorũ que non sunt: quorũcũq; opposita semper sunt: ut asimetron esse diametrõ semper est: ⁊ non erit hoc in tempore. ergo neq; simetron. Unde semp nõ est. q2 ꝯtrium est ei qḋ semp est. Quorũcũq; aũt nõ semp est ꝯtrium. Hec aũt ⁊ possunt esse ⁊ non esse: ⁊ est generatio ⁊ corruptio ipsorum.

¶ Adducit secũdã rationẽ dicẽs ꝙ quecunq; quidẽ igit' sunt gñabilia ⁊ corruptibilia ⁊ oĩno. i. nãliter que aliquãdo quidẽ sunt aliquãdo non sunt necesse est talia esse in tpe. est enim quoddã tp̃s plus. i. maius qḋ excellit esse ipsorũ ⁊ mẽsurat subam eorũ nõ ſm se sed ut habet esse in motu. ipsorũ autem que non sunt. i. nõ entiũ quecũq; cõtinent tp̃s. alia quidem erant ut cõtinebant a tempore ꝑterito: aliqñ quidẽ erunt ut futurorũ aliqḋ tempus ad quecũq; cõparatur cõtinet ea dicunt illa esse in illo tempore: ⁊ si ambo utraq; tp̃a ut preteritũ ⁊ futurũ continẽt aliqua illa erant ⁊ erunt. est ergo hec universalis ꝓpositio ꝙ quicquid mẽsurat tpe siue sit ens siue non ens oportet ꝙ contineatur a tpe: uel ergo cõtinetur a tpe ꝑterito ut id qḋ fuit: uel a futuro ut id qḋ erit: uel ab utroq; ut id qḋ partim fuit ⁊ partim erit: illud ergo de numero quorũ nõ cõtinet neq; erit. i. tp̃s futurũ neq; est idest presens neq; erat idest ꝑteritũ talia. s. nõ sunt in tpe. sunt enim h'⁹ de nũo eorum que nõ sunt idest de numero nõ entium quorũcunq; nõ entium apponitur semp sunt: illa ergo nõ entia ipossibilia que nõ possunt esse ⁊ sua oppositio que necesse est semp eẽ tẽpore mẽsurari nõ possunt ut diametron esse assimetron. i. incõmensurabile semper est ⁊ est necessariũ ⁊ nõ erit hoc in tẽpore. ergo neq; suum oppositũ ut diametron esse simetron. tale enim nõ mensurabit' tpe. Nam semp nõ est: q2 contrariũ est ei qḋ semp est. quorũcunq; enim cõtrariũ nõ semp est h' possunt esse ⁊ nõ esse ⁊ est generatio ⁊ corruptio ipsorũ. talia psũt tempore mẽsurari. ergo non mẽsurantur nec ea que sunt nec que semper non sunt. Sed que aliquando sunt aliquando aũt nõ sunt.

Lectio. XXVI.

Ipsum autem nũc est continuatio temporis: ut dictum est prius. Cõtinuat enim tempus preteritũ ⁊ futurum: ⁊ omnino terminus temporis est. Est enim huius quidem principium: illius autem finis. Sed hoc non sicut ⁊ linea in puncto manente manifestũ: diuidit autem potentia. Et inquantũ quidem huiusmodi est: semper alterum est ipsum nunc. Inquãtum autem copulat: semp idem est.

¶ Postq̃ ph's determinauit de tpe per comparationẽ ad mẽsurata. in parte ista determinat de eo per cõparationẽ ad ip̃m nũc. Circa qḋ duo facit: q2 p̃ determinat de ipso nũc q̃dem qḋ est cõtinuatiuum ⁊ diuisiuum tp̃is. 2° determinat de quibusdã aliis dictionib' significãtibus quasdã intẽtiones exñtes in tpe ibi [ip̃m aũt tunc.] Circa p̃mum duo facit q2 primo determinat de nũc sumpto proprie ꝓut dicit quid indiuisibile. 2° determinat de eo ꝓut sumit' large ut prout dicit aliqḋ tp̃s modicum propinquum tp̃i presenti ibi [aliud aũt cũ tempus.] Circa p̃mũ duo facit: q2 p̃mo ꝓponit qḋ intẽdit. 2° qḋ dixerat manifestat per sil'e ibi [sicut ⁊ in mathematicis.] Dicit ergo ꝙ ip̃m nũc est cõtinuatio tẽporis ut dictũ est p'us. ꝯtinuat enĩ tp̃s ꝑteritũ ⁊ futurũ ⁊ oĩno ip̃m nũc est terminus diuisiuus tp̃is: q2 est h'⁹. s. futuri q̃dẽ p̃ncipium. illius aũt. s. ꝑteriti est finis: ip̃m ergo nũc nõ solum ꝯtinuat tp̃s inq̃tum est vnũ ⁊ idẽ ſm rem: sed et diuidit ip̃m ꝓut differt ſm rõnem ut ꝓut est vnius quidẽ p̃n^m. alteri' aũt finis ſm ꝙ h' ꝯueniãt ipsi nũc non sic manifestum est in nũc sicut in pũcto manẽte: q2 enĩ pũctus manet pñt meli' accipi ut finis ⁊ p̃n^m linee q̃ ip̃m nũc qḋ fluit. Addit aũt ꝙ nũc aliter ⁊ aliter sũptũ ꝯtinuat ⁊ diuidit tp̃s. nã ip̃m nũc ex͂ns q̃d in potẽtia diuidit tp̃s. Sed ip̃m nũc est q̃dẽ h'⁹. i. est diuisiuũ tp̃is inquãtũ est semp alterũ sed copulat ⁊ continuat ip̃m inq̃tum est semp idem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sicut ⁊ in mathematicis lineis. Nõ enĩ semp idem pũctũ intellectu est. Diuidentium enim semp aliud est. Scd'm autẽ ꝙ copulat: vnum idẽq; penit' est: sic ⁊ ipsum nunc. Aliud quidẽ tẽporis diuisio ſm potentiam est. Aliud autẽ terminus utrorũq; ⁊ vnitio. Est aũt idem ⁊ ſm idem diuisio ⁊ vnitio: esse autem non idem est. Hoc quidem igitur sic dicitur ipsorum nunc.

¶ Manifestat qḋ dixerat per simile dicẽs ꝙ sicut in lineis mathematicis. i. in lineis in se consideratis punctũ nõ semp est idem intellectu. i. ſm intellectũ ⁊ ſm rationẽ prout est diuisiuum ⁊ ꝯtinuatiuum linee. Nã pũctum ꝓut est diuidentiũ. i. prout est de nũo diuidentium siue prout diuidit lineã semper

est aliud.sed fm q copulat lineam est vnum z idē
penitus: z sicut ipse pūctus accipit aliter z aliter
ut est cōtinuatiuus z ut est diuisiuus:sic z ipz nūc
qd habet esse fm potētiam.aliud gdē.i.fm aliud est
diuisio tpis.aliud aūt.i.fm aliud est terminus z vni
tio.i.copulatio utrorūqz tempoz.est ergo idē.i.ad
idem nunc z fm idem nūc diuisio z vnitio tpis.eē
aūt nō est idē.nam lz idem nūc fm rem habeat ɔti
nuare z diuidere.tamē ut cōpetit ei hoc z illud est
aliud fm rōnem z fm esse diffinitiuuz.Subdit aūt
q ipsoz nūc idest ipsorum modoz accipiēdi nūc h
gdem igit vno mō dicit nunc sic prout est gd indi-
uisibile z est continuatiuū z diuisiuuz tpis.¶Du
bitaret forte aliqs utrum nūc ꝑut est gd in potētia
diuidat tps:videt q nō:qz sile est de nūc respectu
tpis z de pūcto respectu linee.sed punct' in poten-
tia cōtinuat lineam:sed ꝑut est in actu diuidit ipz
ergo a simili nunc in potētia cōtinuat tps: nunc in
actu diuidit ipm.nō ergo bene dictum est qd in lit
tera dicit q nunc in potētia diuidit tps.Dicenduz
q cum mot' sit actus entis in potētia fm q huius-
modi gcqd itelligit esse in fluxu z in motu inqtuz
est tale intelligitur esse gd in potētia.cū ergo nūc
tpis semp itelligat esse fluēs semp intelligit esse in
potētia:lz igit pūctus possit accipi ut est in actu:qz
est gd stās.nūc aūt siue accipiat ut est gd cōtinua-
tiuuz tpis siue ut est diuisiuuz semp itelligit eē gd
in potentia:qz semp noiat gd fluens.pbs ergo assi
gnās diām iter punctū z nūc:qz magis est mani-
festū in puncto q possit accipi ut pnm z ut finis:qz
gd manens qz sit h manifestū in nūc:qd est gd flu-
ens.ad declarationem huius vitatis subdit q nūc
qd est in potētia diuidit tps.Naz ideo non pōt ita
accipi ipm nunc ut ꝑncipiū z ut finis sicut pūctus:
qz ēt hm nunc ut est diuisiuum tpis non itelligit ut
manēs nec in actu sed ut fluēs z ut in potētia.vna
ergo causa quare nūc dicit esse gd in potētia:sumit
ex eo q dicit:gd fluēs.scda causa ad hoc assignari
posset:qz ad esse ipsius nūc aliquo modo facit aīa.
Sed de hoc aligd ifra dicet.¶Ulterius forte du-
bitaret aliqs:utrū ipm nunc sit ɔtinuatiuū tpis.vi
detur q nō.dicebat enim supra q tps de se nō est
quid cōtinuuz sed magis habet rationem nūi.Si
aūt est quid cōtinuuz hoc est rōne mot' in quo fun
dat.Si ergo nunc est cōtinuatiuum tpis:tunc tps
de se esset gd continuum: qz per suum indiuisibile
cōtinuaret . sicut linea de se est gd cōtinuū:qz cōti
nuat per id qd est indiuisibile in ipsa ut per pūctū.
Dicendum q nō obstāte q nunc est aliquo modo
ɔtinuatiuum tpis possumus duplici via declarare
q tempus de se est nūs z cōtinuitatez quā habet:
habet a motu.pma via sic patet.tēpus enim ut in-
fra dicet in re extra habet esse māle z potētiale.cō
plementum aūt habet ab anima:qz ergo anima nō
apprehēdat nec numerat tēpus in eodem nūc cuz
ipm nunc nō continet tēpus nisi ut est vnū z idem
sequit q tempus ut est apprehēsum ab aīa habeat
ratione numeri:qz semper apprehēdit esse iter plu
ra nunc per que numerat ab anima tanqz per prius
z posterius. Si aūt cōtinuat tempus per nūc hoc
magis fz esse qd habet in re extra qz fz h qd appre
hendit ab anima.nā in re extra est idem nūc qd cō
tinuat tempus z est ꝑncipiū vnius z finis alterius.
anima tamē ꝑpter fluxibilitatez ipsius nūc nō pōt
accipere vnū z idem nūc tanqz ꝑncipiū z finez:nec

in eodem nunc apprehendit tps:sed semp apprehē
dit ipm inter plura nūc fz quē modū tps habet ma
gis rationem numeri qz cōtinui. Si igitur tps fm
esse qd habet in re extra est quid cōtinuuz ut est ap
prehēsum ab anima habet ratione numeri:qz in re
extra est idem māliter cum motu:ut est apprehen-
sus ab anima differt formaliter ab ipso i sequit q
tempus ut tps est z fm formalē suā acceptionē sit
nūs.fm autē q habet esse in re extra z ut est idem
māliter cum motu sic est quid ɔtinuū.Nō obstāte
ergo q instans est cōtinuatiuum tpis tēpus de se
nō est gd cōtinuū sed cōtinuitatē habet a motu:qz
ipsum nunc siue ipm instās nō dat cōtinuitatē tpi
fm suuz esse formale z ut est apprehēsuz ab aīa:sed
dat ei cōtinuitatē fm suuz esse māle z ut est idē cū
motu.Scda via ad inuestigāduz h idez est:qz nūc
nō est cōtinuatiuuz tpis:nisi inqtum est idez in to-
to tempore:sed q sit idez nunc in toto tpe hoc non
habet a se sed hoc cōpetit ei prout est idez māliter
cuz substantia rei:cū igit mobile fm q hm habeat
habitudinem a motu nec habeat habitudinem ad
tps nisi mediante motu : sed continuitas tpis re-
ducēda est in ipsum mobile.sic reducet in ipsuz ut
habet habitudinem ad aliud:sed habet hm habitu
dinem mediāte motu.ergo habet ɔtinuitatē a mo-
tu.erit igit hic ordo q tps habebit cōtinuitatem a
motu z motus a magnitudine.modus ergo conti
nuitatis quem dat nunc tempori nō tollit quin tē-
pus habeat cōtinuitatē a motu. ¶Ulterius forte
dubitaret aliqs:qz cū nunc continet tps z diuidat
ipm inqtū est terminus eius.utrū huius termin'
possit esse idez in diuersis tpib'.videt eni spālē dif
ficultatē habē q si nūc est termin' tpis q in diuer-
sis tpibus possit esse idem nūc nec idē terminus:si
cut in diuersis partib' linee oino distātib' idem pū
ctus esse nō pōt.Dicendū q nō est simile de termi
no quiescenti z fluēti.idē enim terminus quiescēs
in diuersis partib' oino distantib' esse nō pōt.pun-
ctus eni si intelligat quiescēs nō erit idez punctus
in ꝑncipio linee z in fine:qz si hoc esset tunc vnum
z idez essent simul in diuersis.sed si itelligat pūct'
fluens z fm suū fluxū faceret lineam.tūc ille idez
punct' qui primo fuit in ꝑncipio linee postea erit in
fine z erit successiue in diuersis partib' linee:qztū-
cunqz partes ponant distātes esse.cū igitur nunc
nō habeat rationem termini quiescētis sed fluen-
tis nō est inconueniēs idem nūc fm rem esse in di-
uersis partib' tpis z terminare vnum z idem tps
ex diuersis partibus.ex hoc aūt solui habent ratio
nes supius facte de nūc.videlicet q nō est idē nūc
in toto tpe:qz tūc oia essent in eodē nūc: z ulterius
vnū z idē nunc terminaret aliqd tps ex utraqz par
te .patet eni q oia possunt esse in eodē nūc realiter
sicut vnū z idē mobile realiter per suuz motū hēt
esse in oibus partib' spatij.nō tn oia sunt in eodem
nūc fm rōnem:sicut nec est idem mobile fm rōnez
prout hēt esse in diuersis partib' spatij.sic etiā vnū
z idem nunc fm rem successiue pōt terminare ali
quod tempus ab utraqz parte:sicut vnū z idē mo
bile per suum motū terminat aliqd spatiū ex utra
qz parte qz primo existens in ꝑncipio alicuius spa-
tij per motum ipsius sit postea in fine illius spatij.
¶Ulterius forte dubitaret aliqs cū nūc cōparet
ad tps sicut mobile ad motū z cum si accipiatur
tempus finitum ut terminet ipsum ex utraqz parte

sicut si accipiat motus finit⁹ mobile terminet ipm ex utraqꝫ parte: utrũ ex hoc possumus cõcedere ꝙ motus aliqs claudat inter duo mobilia: sicut cõcedimus ꝙ tẽpus aliqđ claudat inter duo nũc. videtur enim oĩno simile esse de hoc ⁊ de illo. Nã sicut est idem mobile in toto motu ẜm rem differẽs ẜm rõnẽ: sic ut supra dicebat est idez nũc ẜm rem in toto tpe differẽs ẜm rõnez. Si ergo ꝑpter diũam rationis ꝯcedimus esse plura nũc in vno ⁊ eodez tpe videt oĩno ꝯcedẽdum esse ꝙ sint plura mobilia in vno ⁊ eodẽ motu. ⁊ videt esse dicendũ ꝙ motus aliqs claudat inter plura mobilia: sicut tps aliqđ claudit inter plura nũc. ℭ Ad hoc autẽ dici põt ꝙ lꝫ nũc mãliter sit idez qđ suba rei mobilis formaliter tñ ipm nũc addit quãdam intentionẽ rõnis supra dictã sbam. ꝑpter ergo additionẽ talis intẽtionis ipm nũc se tenet magis ex parte rõnis. mobile vo se tenet magis ex parte rei. Si igit nũc se tenet magis ex pte rõnis: sufficit ꝙ sit ibi diuersitas rationis ad hoc ꝙ absolute ꝯcedamus plura nũc eẽ in eodẽ tpe. Sed qꝛ mobile se tenet magis ex parte rei: non possumus absolute ꝯcedere plura mobilia esse in aliquo motu nisi sit ibi diuersitas ẜm rez ex hoc aũt magis apparet qđ dicebat in qõne pmissa. vꝫ ꝙ nũc nõ est ꝯtinuatiuum tpis nisi ẜm ꝙ reducit in sbam rei mobilis. Nã cum tẽpus sit qđ ꝯtinuum mãliter ⁊ ut habet esse in re extra. sit aũt numerus formaliter ⁊ ut est apphẽsum a ratione: nũc ut nũc est ⁊ ut se tenet ex parte rõnis non erit idem in toto tpe ⁊ per ꝯñs nõ faciet tẽpus ꝯtinuũ. Sed poti⁹ ꝯtinuabit ipm: ut se tenet ex pte rei: ⁊ ut est idẽ qđ substãtia rei mobilis. ℭ Deide cũ dicit.

ℭ Aliud aũt cũ tps qđ est huius prope sit: veniet nũc: qꝛ hodie venit venit nũc: qꝛ hodie venit. Sed in Ilion facta nõ sunt nũc: neqꝫ diluuiũ factũ est nũc: tamẽ tps continuũ nunc est: sed quia non est ꝑpe.

ℭ Ponit scđam acceptionẽ ipsius nũc. d. ꝙ aliud autem. i. alio modo accipit ipsum nũc cum tẽpus qđ est huius. i. qđ dicit nũc ꝑpe sit ipsi nunc in quo sumus ut dicimus de aliquo: qm̃ veniet nũc: in futuro: qꝛ veniet hodie. vel venit nũc in preterito: qꝛ venit hodie. Sed facta in Ilion. i. in troia nõ sunt facta nũc: neqꝫ diluuiũ factum est nũc. Nã ⁊ cum tẽpus ꝯtinuuz est: qꝛ illud tẽpus cũ toto alio tpe est cõtinuum isti tpi: sed tñ qꝛ tẽpus illud non est ꝑpe isti nũc in quo sumus: ideo talia facta nõ dicuntur fuisse nũc. pꝫ ergo ꝙ nũc vel accipit pro aliquo indiuisibili: vel accipitur pro aliquo tpe breui qđ est ꝑpinquũ nũc in quo sumus. ℭ Deide cum dicit.

ℭ Ipsuz aũt tũc tps determinatũ per prius nunc est: ut tunc destructa est troia: ⁊ tunc erat diluuiũ. Oportet enim includi ad ipsum nũc. Erit enim quãtũ aliqđ ab hoc tẽpore in illud quod erat in pteritũ.

ℭ Postqꝫ determinauit de nũc determinat de qbusdã alijs intẽtionibus tpis. Circa qđ tria facit: qꝛ primo determinat de tũc. 2° de iam. 3° determinat de modo ⁊ de olim ⁊ de repẽte. 2ª ibi[ipsum autẽ iam.]3ª ibi[ipsum aũt modo.]Circa primũ duo facit: qꝛ pmo determinat de ipso tũc. scđo ꝑpter ea que dixerat mouet qõnem quandã ibi[si vo neqꝫ tẽpus.]Dicit ergo ꝙ ipm tunc est tẽpus determinatũ per prius nũc: ut tũc destructa est troia tunc erat diluuiũ. Nunqꝫ enim dicimus de aliquo tũc fuisse nisi facta sit mẽtio de aliquo nũc respectu cuius dicamus hꝰ fuisse: opꝫ aũt tunc includi inter tẽpus in quo sumus: ⁊ ad ipsuz nũc de quo facta est mentio. erit enim aliqñ tẽpus. i. aliqđ tẽpus ⁊ determinatũ ⁊ finituz ad hoc tpe in illud tẽpus: de quo dicimus fuisse tũc: ⁊ hoc erat ad pteriti. ℭ Notãdum aũt ꝙ tũc dicit aliquod tẽpus fixum ⁊ determinatum per aliquod nunc: ⁊ qꝛ est magis nobis determinatum tempus in pterito qꝫ in futuro magis utimur hoc aduerbio tunc in preterito qꝫ in futuro. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si vo neqꝫ tps est: quod nõ sit tunc: oẽ erit tps finitũ. Aut ergo deficiet: aut non. Siquidem semper est motus. Aliud igit aut idem multotiens. Manifestum quoniam ut utiqꝫ motus: sic ⁊ tempus est.

ℭ Ex his que dixerat mouet quandã qõnez de ipso tpe. Circa qđ duo facit: qꝛ pͦ mouet qõnez. 2° soluit ibi[Siqdẽ semp.]Dicit ergo. si vo neqꝫ est tẽpus qđ nõ sit tũc. i. qđ nõ designari possit per tũc: qꝛ tũc ut dicebat dicit tẽpus determinatum finitũ esse. i. totuz tẽpus erit finitũ. nostra lr̃a habet erit futurũ sed est corrupta ut patet ex alia lr̃a ⁊ ex trãslatione cõmenti: qꝛ igit sic est merito. queritur autez ergo deficiet tempus aut non. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Siquidem enim vnus ⁊ idem sit mot⁹ aliquando erit ⁊ tempus vnum ⁊ idez. Si autem non: non erit.

ℭ Semp soluit. Circa qđ duo fac: qꝛ pͦ ostẽdit silr̃ eẽ de tẽpore ⁊ de motu. 2° adducit spãlem rõnẽ de ipso tpe ꝙ nunqꝫ deficiet ibi[Qm̃ aũt ipsum nũc.]Dicit ergo ꝙ siqdẽ semp est motus: aut alius: aut idem multotiens manifestũ: qm̃ utiqꝫ sicut est motus: sic est ⁊ tẽpus. siqdẽ enim vnus ⁊ idẽ sit motus erit tẽpus vnũ ⁊ idem. si aũt nõ est vnus motus nõ erit vnũ tẽpus. ℭ Notãdum aũt ꝙ lꝫ omne tẽpus acceptũ sit finitũ: qꝛ omne tale tps potest designari per tũc. tñ ẜm opinionẽ phi tẽpus infinitũ est ⁊ nunqꝫ incepit ⁊ nunqꝫ desinet: sicut motus nunqꝫ incepit ⁊ nunqꝫ desinet. immo loquẽdo de motu pͥmo sic sequit tẽpus motũ: ꝙ sicut est vnus motus: sic est vnũ tps. ⁊ sicut nõ est vnus mot⁹: sic nõ est vnũ tẽpus. motus aũt ẜm sui totalitatem est ꝯtinuus. partes tamẽ eius habẽt diuersitatẽ adinuicez: ita ꝙ reuolutio que preterijt: nunqꝫ redibit in eodẽ numero: qꝛ quoꝝ substãtia depit nõ redeunt eodẽ numero ut dicit circa finez de generatione. sic ⁊ tẽpus qđ pterijt ut estas aut autũnus nunqꝫ redibit idem numero: poterit tamẽ redire idem tempus ⁊ redire idem specie. ℭ Deinde cuz dicit.

ℭ Quoniam autem ipsum nũc pͥncipium ⁊ finis tpis est: sed nõ eiusdẽ: sꝫ pteriti quidẽ finis. pͥncipium autem futuri habebit sicut circulus quodãmodo: ⁊ in eodẽ ambitũ ⁊ planũ: sic ⁊ tempus semper in pͥncipio ⁊ fine. Et propter hoc videt semp alterum. Non eni semper eiusdem pͥncipium ⁊ finalitas ipsum nunc. simul eniz

⁊ ꝺm idē opposita essent: ⁊ non deficiet itaq̄ tempus: sem̄p enim in principio est.

¶ Adducit sp̄alē rōnē ad oñdēdū ꝙ tp̄s nunq̄ deficiet dicēs: ꝙ ip̄m nūc est p̄n^m ⁊ finis: ꝫ nō eiusdē sed p̄teriti q̄dē est finis: futuri aūt p̄n^m. hēbit ergo seip̄m tp̄s sicut circulus in quo q̄dāmodo in eodē .s. in eadē p̄te est ambitū ⁊ planū. i. est gibbositas ⁊ ꝯcauitas ut hēt lr̄a p̄^{ti}. Sicut ḡ in q̄libet p̄te circuli est gibbositas ⁊ ꝯcauitas: ⁊ sicut in q̄libet p̄te circuli est pūct^{us} qui est p̄n^m vni^{us} linee ⁊ finis alterius sic ⁊ tp̄s q: assimilat̄ circulo: ⁊ seq̄t motū circularē semp̄ est in p̄n^o ⁊ in fine: q: q̄libet istās in tp̄e hēt rōnē p̄ncipij ⁊ finis: ⁊ p̄p̄ h̄ tp̄s semp̄ vr̄ eē̄ alterū: ex eo eni ꝙ nūc in tp̄e est p̄n^m ⁊ finis sequit̄ ꝙ tp̄s hēat alteritatē in suis p̄tib^{us}: q: semp̄ ip̄m nunc nō est eiusdē p̄tis tp̄is p̄n^m ⁊ finis: q: tūc ipsi nūc ꝺm idē inecūt ei opposita q̄d est incōueniēs. Ex h̄ ēt sequit̄ ꝙ tp̄s nō deficiet: q: semp̄ est in suo p̄n^o.

¶ Notādū aūt ꝙ circulus ad tp̄s ꝺm opiones ph̄i duas silitudines hēt. p̄^a est ꝙ sicut nō est signare pūctū in circulo qui nō sit p̄n^m ⁊ finis: sic nō est signare istās in tp̄e q̄d nō sit p̄n^m vni^{us} tp̄is ⁊ finis alteri^{us}. rursus sicut gibbosū ⁊ ꝯcauū in circulo idē est ꝺm rē differens ꝺm rōnē: q: ꝯcauū dr̄ per respectū ad iteriora. gibbosū aūt per respectū ad exteriora: sic in tp̄e idē est istās q̄d est p̄n^m ⁊ finis: differēs ꝺm rōnē: q: respectu futuri est p̄n^m: respectu p̄teriti est finis: ph̄s aūt exp̄ssit hāc scd̄as silitudinē ⁊ q̄dāmodo tacuit p̄mū: q: supponebat. q. manifestū ꝙ tp̄s hēt rōnē circuli: q: seq̄t motū circularē ⁊ ꝙ nō est assignare in tp̄e istās q̄d nō sit p̄n^m ⁊ finis: sicut nec in circulo est signare pūctū q̄d nō sit finis ⁊ p̄n^m. ¶ Notādū ēt ꝙ ex eo ꝙ q̄libet instās in tp̄e hēt rōnē p̄ncipij ⁊ finis tres ꝯnes p̄nt elici. p̄^a est ꝙ tp̄s hēt alteritatē in suis p̄tib^{us} ⁊ tp̄s posteri^{us} est alterū a p̄ori. Nā cū istās sit finis tp̄is p̄oris ⁊ p̄n^m posterioris uel sit finis p̄teriti ⁊ p̄n^m futuri: si h^{ec} tp̄a nō differrēt: tūc idē istās respectu eiusdē esset p̄n^m ⁊ finis: p̄p̄ q̄d eidē istāti respectu eiusdē tp̄is cōpeterēt opposita q̄d est icōueniēs. 2^a ꝯclu^o est ꝙ tp̄s nunq̄ deficiet. nulla eniꝫ res deficiet in suo p̄n^o: nec desinit cū incipit eē̄. Si ergo tp̄s semp̄ est in suo p̄n^o: q: de tp̄e nō est nisi istās ⁊ q̄libet instās hēt rōnē p̄ncipij respectu alicui^{us} tp̄is. sequit̄ ꝙ tp̄s ul̄r nunq̄ deficiet p̄ōt deficere hoc tp̄s uel illud: sed nō tp̄s simpliciter. 3^a ꝯclusio est quā ph̄s tacuit. s. ꝙ tp̄s nunq̄ incepit: q: sicut q̄d est in p̄ncipio ꝺm ꝙ h^{oi} nō deficit, sic q̄d est in fine ꝺm ꝙ huiusmodi est nō incipit. cū ergo q̄libet instās sit p̄ncipiū ⁊ finis sicut tēpus semp̄ est in suo principio: ⁊ ideo non deficit: sic quia semp̄ est in suo fine nunq̄ incipit. futurū ergo tp̄s nunq̄ deficiet: quia semp̄ instās est principiū talis tp̄is. p̄teritū aūt tēpus nunq̄ incepit: quia semp̄ instās est finis respectu talis tp̄is. ¶ Notandū etiā ꝙ ph̄us in his rationib^{us} supponit tēpus hēre silitudinē circuli quo posito arguit. q̄libet nūc hēre rationē p̄ncipij ⁊ finis. in linea enim recta est accip̄e pūctū q̄d est ita principiū ꝙ nō est finis: ⁊ ꝙ est ita finis ꝙ nō principiū. Si ergo tēpus haberet silitudinē cum linea recta posset dici ꝙ incepit uel ꝙ desinet. Sed cū assimilet̄ circulo ꝺm ph̄m nō est ibi dare instās q̄d sit tm̄ p̄ncipiū uel tm̄ finis: sed quodlibet habet rationē principij ⁊ finis: arguit autem cōmētator ad fortificandā philosophi rōnē ꝙ si corrūpet̄ tēpus corrūpetur in tp̄e. eēt ergo tēpus postq̄ deficeret tēpus ⁊ si incip̄et tēpus incip̄et in tp̄e. fuisset ergo tēpus anteq̄ esset tēpus: sed ꝙ he rōnes nō cōcludūt ⁊ ꝙ possit dari instās in tp̄e q̄d sit solū principium ante q̄d nō fuit tēpus. ⁊ ꝙ possit dari ibi instās q̄d sit solū finis post q̄d nūc erit tēpus nō obstāte ꝙ tēpus assimilet̄ linee circulari ⁊ non linee recte in 8° declarabitur. ibi eniꝫ he rationes ⁊ alie que vident̄ probare eternitatem mundi dissoluentur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsum aūt iam prope est presenti athbamo nunc pars futuri tēporis. Quādo uadet iam: q: prope est tempus: in quo futurum est ⁊ preteriti tēporis: quod non procul est ab ipso nūc. Quādo uadis iam iui. Ilion autem destrui iam non dicimus: q̄a procul multum est ab ipso nunc.

¶ Determinat de ipso iā. d. ꝙ ip̄m iā dicit aliq̄d tp̄s q̄d est p̄p̄e p̄n̄ti nūc athbamo. i. idiuisibili: ⁊ h^{uius} tp̄s p̄ōt eē̄ p̄s futuri tp̄is: ut cū dicim^{us} q̄n̄ uadet r̄ndet̄ iā: q: p̄p̄e est ꝙ uadat. Sic ēt ⁊ iaꝫ p̄ōt eē̄ p̄s p̄teriti t̄pis q̄d tp̄s non est p̄cul ab ip̄o nūc in quo sum^{us} ut cū querit̄ q̄n̄ uadis respōdet̄ iam iui. Si prope est ꝙ iuit: sed Ilion. i. troiam iam destrui non dicimus: q: destructio illa est multum procul ab ipso nunc in quo sumus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsum aūt modo p̄p̄e p̄n̄ti nūc est pars p̄teriti. Q̄n̄ uenit modo: si sit tp̄s p̄rimū p̄n̄ti nūc. Olim aūt ꝙ p̄cul. Repente aūt quod in sensibili tp̄e est p̄p̄ter paruitatē.

¶ Determinat de modo ⁊ de olim ⁊ de repēte. d. ꝙ ip̄m modo noiat tēpus q̄d est p̄p̄e p̄n̄ti nunc ⁊ est pars p̄teriti tp̄is: ut q̄n̄ uenit r̄ndet̄ modo si sit tēpus p̄rimū p̄senti nūc. olim aūt noiat tēpus p̄teritum. sed non noiat tēpus q̄d est p̄rimū: sed q̄d est p̄cul. Repēte autē p̄p̄ter paruitatē noiat aliq̄d q̄d fit in isensibili tēpore. Illud enim dicit̄ repēte fieri q̄d fit in paruo tp̄e uel q̄d fit subito ⁊ cito. ¶ Notandū autē ꝙ olim semp̄ noiat tēpus remotū ⁊ tēpus preteritū. modo autē semp̄ noiat tēpus p̄rimū. Sed ꝺm modū idiomatis nostri nō semp̄ nominat tēpus preteritū. dicimus enim non solum de preterito ꝙ modo uenit. sed etiam de futuro ꝙ modo ueniet: sed forte apud grecos nominat solū tempus preteritum: quia talia accipienda sunt ꝺm consuetudinem idiomatum. Lectio. XXVII.

Urato autē ois a nā remota est.
m In tp̄e aūt oia fiunt: ⁊ corrūpunt̄.
Unde ⁊ alij q̄dā sapiētissimū dicebāt. Pythagoricus aūt paron penitus indisciplinabile: q: obliuiscunt̄: in hoc rectius dicens. Manifestum igit̄ q̄m corruptionis magis erit per se causa q̄ȝ generationis: sicut dictū est prius. Destructiuū autem mutatio per se est. Generationis autem ⁊ ipsius esse est ꝺm accidens.

¶ Postq̄ ph̄s determinauit de tp̄e per cōparatiōes ad sua mēsurata ⁊ ēt determinauit de q̄busdā ite-

tñöibꝰ tp̄is. in p̄te ista assignat rōnē eoꝝ que supius dixerat uel declarat q̄dā que supposuerat. dixerat eni ꝙ per se motꝰ est corrūpe. per accñs aūt gñare. dixerat ēt ꝙ de rōne motꝰ est ꝙ fiat in tp̄e. duo ḡ facit ẜm ꝙ h̄ duo declarat. p̄ eni ondit ꝙ motꝰ per se facit ad corruptionē: per accidēs aūt ad gñationez. s̄o ꝓbat ꝙ de rōne motus est ꝙ fiat in tp̄e ibi [bis aūt nobis.] Circa p̄m duo facit: q2 p̄ ꝓponit qd̄ itēdit. s̄o qd̄ dixerat manifestat per signum ibi [Signuz aūt sufficiēs.] Dicit ḡ ꝙ ois mutatio p se est remotiua a nā idest abijcit a suba ⁊ hz per se corrūpere. uerū ꝙ oia ista tp̄alia fiūt. i. generanť ⁊ corrūpunť in tp̄e inde est ꝙ alij qdē dicebāt ip̄ȝ eē sapiētissimū: q2 aspiciebāt ad generationē. Sȝ paron pythagoricꝰ dixit tp̄s penitꝰ idisciplinabile q2 hoies obliuiscunť in tp̄e ⁊ tp̄s magis facit ad corruptionē discipline q̄ȝ ad generationē ⁊ nihil magis igiť rectiꝰ dixit. Nā manifestū est sicut dictuȝ est p̄us ꝙ tp̄s magis erit per se cā corruptionis q̄ȝ generatiōis oiȝ. mutatio eni est per se qd destructiuum. Sed ipsius generationis dicimꝰ mutationeȝ esse causam ẜm accidēs. ℭ Deinde cuȝ dicit.

ℭ Signum aūt sufficiēs: quia fit quideȝ nihil: nisi moueat ip̄ȝ quodāmodo: ⁊ agat. Corrūpiť aūt ⁊ cuȝ nihil moueať. Et hāc maxime solemꝰ dicere sub tp̄e corruptionē. At v̄o neq̄ȝ hāc tēpus facit. sed accidit in tp̄e fieri ⁊ hanc mutationem.

ℭ Probat qd̄ dixerat per signū. d. ꝙ signū sufficiēs ꝙ tp̄s per se faciat ad corruptionē: per accñs autē facit ad gñationeȝ est: q2 nihil fit. i. gñať nisi aliqd q̄dāmodo ip̄m moueat ⁊ agat. agēs ḡ est per se cā gñationis nō tp̄s. sȝ tp̄s vr̄ per se cā corruptionis corrūpiť aūt aliqd cuȝ nihil moueať ab aliq̄ cā extrinseca ⁊ hāc corruptionē maxie solemus dicē eē sub tp̄e. dato eni ꝙ aial nō corrūpereť ferro uel p aliq̄ȝ violētiā ⁊ solo senio moreretť. tp̄s ergo per se vr̄ sufficiēs cā corruptiōis. talē enim corruptionē per se attribuimꝰ tp̄i que fit per seniuȝ seu per senectutē non per violentiā illatā. Addit aūt ꝙ nec ad corruptionem facit tempus: sed accidit hanc mutationem fieri in tempore.

ℭ Quod qdeȝ igiť tp̄s est: ⁊ qd est: ⁊ quot modis dicimus ip̄ȝ nunc: ⁊ quid ip̄ȝ tunc ⁊ quid modo: ⁊ quid iam: ⁊ quid olim: ⁊ quid repente: dictum est.

ℭ Ultio epilogat circa determinata. d. Qd̄ qdē igiť tp̄e est. i. hȝ eē ⁊ ēt qd est tp̄s ⁊ quot modis dr̄ ip̄m nūc ⁊ qd est ip̄m tūc: ⁊ qd iā ⁊ qd olim ⁊ qd repēte dictū est supra. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū motꝰ per se faciat ad corruptionē: per accñs aūt ad gñationē. vr̄ aūt ꝙ nō. motꝰ eni eēntialiorē cōparationē habet ad terminū ad quē q̄ȝ ad terminū a quo. Nā ut in 5º huiꝰ ꝓbabiť motꝰ semꝑ recipit denoiationē ⁊ sp̄ēm a termino ad quē uadit. si eniȝ qs ex nigro fiat albus motꝰ ille incipiet a nigredine ⁊ terminabiť ad albedinē. hꝰ aūt motus nō diceť denigratio nec suscipiet sp̄ēm a nigro. sed diceť dealbatio ⁊ suscipiet sp̄ēm ab albo: si igiť motꝰ habet eēntialiorē cōparationē ad formā ad quā uadit q̄ȝ ad formā a qua incipit cuȝ respectu forme ad quā uadit faciat ad gñationē. respectu eiꝰ a qua icipit faciat ad corruptionē magis erit motꝰ per se generare q̄ȝ corrūpere: cuiꝰ oppositū videť in lr̄a. Dicēdū ꝙ motꝰ dupliciter pōt ꝯsiderari: uel ut motꝰ est: uel ut est organū ⁊ instr̄m alicuiꝰ agētis. cuilibet enim organo cōpetit duplex actio. vna inq̄ȝtuȝ res q̄dā est. alia inq̄ȝtū instr̄m est. videmus eni ꝙ calor est qd̄dā organuȝ aie uegetatiue mediāte quo habet nutrire ⁊ augmentare. calori ergo cōpetit duplex actio vna inquātū calor est ⁊ sic habet ꝙ cōsumat ⁊ ꝙ in infinitū ꝯsumat. alia aūt actio cōpetit ei inquātū est instrumentū aie: ⁊ sic nō habet qd̄ infinituȝ cōsumat: sed regulať ab aia: ⁊ cōsumit usq̄ȝ ad debitā digestionē. Qd̄ ergo dictū est de calore respectu aie intelligēdū est de motu respectu agētis motꝰ enim ut motꝰ est ⁊ ut res quedā est semꝑ hēt ꝙ corrūpat. Si aūt generat h̄ nō est ut motus est: sed ut est organū ⁊ instrumētuȝ alicuius agentis. Qd̄ aūt motus per se sit corrūpere ⁊ nō generare sic ostēdi pōt. nā in his que fiūt per se sicut simpliciter ad simpliciter ⁊ magis ad magis: ⁊ maxime ad maxime. Si ergo de rōne motus est ꝙ motus facit distare. ergo qui moueť distat qui magis moueť magis distat. Sed ẜm qd̄ intēdiť motus augetur distātia termini a quo. minuiť aūt distātia termini ad queȝ: ꝓpter qd̄ q2 motus per se facit distare. per accidēs aūt appropinquare per se corrūpit: q2 distātia accipiēda est ẜm terminū a quo. Si eni ẜm terminuȝ ad quē acciperet distātia: tūc quāto qs plus moueretť tāto plus distaret a termino ad quē uadit: q2 ergo cum intēdiť motus augeť distātia termini a quo ⁊ augmētať ꝓpinquitas termini ad quē accipiēda est distātia ẜm terminuȝ a quo ⁊ ꝓpinquitas ẜm terminū ad quem: ⁊ q2 per distātiam termini a quo fit corruptio per approximationē termini ad quē fit generatio sī motus per se facit distare per accñs appropinquare per se est motus: corrūpere per accñs est generare. ℭ Ad euidētiā aūt rōnis facte sciēdū ꝙ motus dupliciter ꝯsiderari pōt. p̄mo simpliciter ut motꝰ est. scd̄o ut habet eē ꝯcītū ⁊ ut determinať ad hāc sp̄ēm motꝰ uel ad illā. Si ꝯsiderať motꝰ simpl̄r ⁊ ut motus est sic semꝑ facit determinate distare ab eo in quo aliqd est. nihil eni moueť localr̄ nisi distet ab illo loco in quo est: sic ēt nihil alterať nisi distet ab illa q̄litate in q̄ est: est ḡ de rōne motꝰ facē distare ab eo in quo est siue a forma in qua est. Sed ꝙ appropinq̄t ad hāc formā uel ad illā h̄ nō hēt ex p̄te motꝰ: vn̄ motus est. Sȝ h̄ cōpetit ei ut determinať p aliqd̄ agēs ad aliquā sp̄ēȝ. Si eni albū ẜm ꝙ hꝰ alterať de necessitate recedit ab albedine sȝ ꝙ uadat ad rubedinē uel ad palorē hoc cōpetit ⁊ ꝓut determinať hꝰ motꝰ per aliqd̄ sp̄ale agēs. est aūt h̄ in trāsmutatione sb̄ali forte magis manifestū: sufficit eniȝ ꝙ aer trāsmuteť sb̄alr̄ ad h̄ ꝙ distet ⁊ recedit a forma in qua est. Sȝ ad h̄ ꝙ appropinq̄t ad aliq̄ȝ sb̄alē formā: opȝ ꝙ hꝰ trāsmutatio specificeť per aliqd̄ sp̄ale agēs. ut si debet trāsmutari in ignē trāsmutabitur ab igne ⁊ a calido. Si dȝ trāsmutari in aquam trāsmutabiť ab aqua ⁊ a frigido. nō igiť pōt intelligi trāsmutatio aeris substātialis nisi sp̄aliter fiat recessus a forma aeris: sed non opȝ ꝙ sp̄aliter fiat accessus ad formā ignis uel ad formam aque nisi hꝰ trāsmutatio specificeť per aliquod determinatum agēs. ergo trāsmutatio quātum est de se facit distare ab illa speciali forma in qua est qd̄ trāsmu-

taꝛ. Q̄ ꝺ aūt faciet accedere ad aliquā ſpālez h̄ nō cōpetit trāſmutatiōi ut trāſmutatio eſt: ſ3 ut determinaꝛ per aliqđ agēs. declaratū eſt ergo qđ ſupra dicebaꝛ. v3 qđ motus vnde mot⁹ eſt facit diſtare ⁊ corrūpit. Q̄ autē faciat approꝑinquare ⁊ ꝙ generet hoc nō cōpetit ei ut motus eſt ut ſpecificaꝛ per aliqđ agēs ⁊ eſt organū alicuius agētis. ideo eſt ergo ꝙ ait philoſophus ꝙ motui ⁊ ipi attribuiꝛ corrūpere. ſed ipſi agēti attribuiꝛ generari. Quod ṽo obijciꝛ qa mot⁹ recipit ſpeciez a termino ad quē reſpectu cuius generat. Dicēdum ꝙ motus ut eſt cōtractus ⁊ ſpecificatus per aliqđ agēs per ſe generat ⁊ facit approꝑinquare. ſed abſolute ſumpt⁹ ſolū corrūpit ⁊ facit diſtare. Nō eni3 ut dicebaꝛ pōt ītelligi trāſmutatio aeris ſubſtātialis niſi ſit ibi corruptio aeris. Sed ꝙ ſit ibi gn̄atio ignis uel aque nō ſufficit ītelligere h⁹ᵗ trāſmutationem abſolute. Sed oportet ītelligere eā ſpecificatā ⁊ ꝯtractā per aliqđ ſpeciale agens: qa ſm ꝙ aer patiꝛ ab alio ⁊ alio agēte ſic aliud ⁊ aliud generaꝛ ex ipſo. ℭ Ulterius forte dubitaret aliqs utꝝ tp̄s per ſe corrūpat. videꝛ ꝙ nō: qa cū tp̄s cōplemētū3 recipiat ab aīa ut īfra diceꝛ nec eſt actiuū nec ⁊ paſſiuum ſicut nec vniuerſalia per ſe agūt uel patiūꝛ. Dicēdū ꝙ tp̄s per accidēs corrumpit ⁊ per accidēs generat vnde philoſophus ait ꝙ hāc trāſmutationē. v3 corruptionez tēpus facit per accidēs. tamē in his que ſunt per accidens eſt dare gradus. tp̄s enim oīno per accn̄s generat: qa nec h̄ cōpetat ei rōne ſui nec rōne motus in quo fundaꝛ: ſed ꝙ corrūpat non eſt oīno per accn̄s: q2 l3 hoc nō cōpetat ei rōne ſui cōpetit ei tn̄ rōne motus: ideo ꝯ⁹ᵗ ait: ꝙ tp̄s generare eſt pure per accidēs: ſed ꝙ corrūpit nō eſt pure per accn̄s: ⁊ inquantū nō eſt pure per accidens diciꝛ quodāmodo per ſe. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ His aūt nobis ſic determinatis manifeſtū aūt eſt ꝙ oēm mutationez ⁊ omne qđ moueꝛ neceſſe eſt moueri in tp̄e. Ueloci⁹ eni ⁊ tardius dicimus ſm oēm mutationē. In oibus enim ſic vī. Dico aūt uelocius moueri p̄us trāſmutās in ſubiectum ſm idem ſpatiū: ⁊ qđ ſm regularem motu3 moueꝛ: ut in loci mutatione: ſi utraq3 ſm circularē motum moueꝛ: aut utraq3 ſm rectum: ſimiliter autem ⁊ in alijs.

ℭ Declarat ſcđm declarandū. v3 ꝙ de rōne mot⁹ eſt ꝙ ſit in tp̄e. Circa qđ duo facit ſm ꝙ duas rōnes adducit ad ꝓpoſitū. 2ᵃ ibi[at ṽo p̄us.]Dicit ergo ꝙ cum his ſic determinatis. i. a nobis manifeſtu3 eſt ꝙ oēm mutationē ⁊ omne qđ moueꝛ neceſſe eſt moueri in tp̄e: q2 ſm oēm mutationē dicimus eſſe uelocius ⁊ tardius. in oibus eni mutationib⁹ ſic videꝛ ꝙ aliqua eſt uelox aliqua tarda. addit aūt ꝙ illud qđ dī uelocius moueri qđ p̄us eſt trāſmutās in ſbm. i. in id qđ ſubijciꝛ intētioni agētis: illud ergo uelocius trāſmutaꝛ qđ citi⁹ ꝑuenit ad terminū quē intēdit agēs: ⁊ h̄ qđ moueꝛ ſm idē ſpatiū ⁊ ꝙ moueꝛ ſm motū regularē. i. ſm eādē regulā uel rōnem motus: ut in loci mutatione ſi utraq3 moueꝛ ſm circulationē: aut utraq3 ſm rectu3. Silr̄ aūt ⁊ in alijs trāſmutationib⁹: ſi accipiaꝛ ſm eādē regulā ſemꝑ inueniꝛ ibi uelocius ⁊ tardius. Eſt aūt vis rōnis hui⁹ ꝙ cū uelox ⁊ tardū mēſuraꝛ tp̄e: q2 ois motus aut eſt uelox: aut tardus ois motus fiet in tp̄e. ℭ Notādū aūt ꝙ ut patebit in 7° huius non ſunt cōparabilia niſi que ſunt vniuoca: mot⁹ aūt rectus nec eſt uelocior neq3 tardior circulari: q2 ꝓpe nō eſt cōparabilis ſibi: ideo ait ꝙ ueloci⁹ ⁊ tardius non dicuꝛ niſi in his que mouentur ſm idem ſpatium ⁊ ſm eandem regulam motus: q2 proprie talia ſunt comparabilia. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At ṽo p̄us in tp̄e eſt. Prius enim ⁊ poſterius dicimus: ſm ad ipm nūc diſtātiā. Ipſum aūt nūc terminus p̄teriti ⁊ futuri eſt. Quare qm̄ ipſa nūc in tp̄e ſunt: ⁊ p̄us ⁊ poſteri⁹ in tp̄e erūt. In quo eni eſt ipm: ⁊ ipſi⁹ nūc diſtātia: ecōtrario aūt p̄us dī ⁊ ſm p̄teritū tp̄s ⁊ futurū. In p̄terito qde3 eni p̄us dicimus: quod lōgius eſt ab ipſo nūc. Poſterius aūt ⁊ qđ ꝓpe eſt. In futuro autem p̄us qde3 quod ꝓpinqus eſt ipſi nunc. Poſterius aūt ⁊ quod procul eſt. Quare qm̄ prius in tēpore eſt: ⁊ oēm autē motu3 ſequiꝛ prius manifeſtum eſt: ꝙ ois mutatio ⁊ motus ois in tempore eſt.

ℭ Adducit ſcđa3 rōnē: ⁊ dicit ꝙ p̄us ſupple ⁊ poſterius eſt in tp̄e qđ patet: q2 p̄us ⁊ poſteri⁹ dicimus ſm diſtātiā ad ipſum nūc: ipſum aūt nūc eſt terminus p̄teriti ⁊ principiū futuri: quare qm̄ ipſa nunc in tp̄e ſunt. ſequiꝛ ꝙ hec prius ⁊ poſterius in tēpore erūt. Nā in quo eſt ipſum nūc in illo eſt diſtātia ipſius nūc. declaratū eſt ergo ꝙ prius ⁊ poſterius ſunt in tp̄e: q2 ſumuꝛ per diſtantiā ad ipſum nunc qđ eſt in tp̄e. Addit aūt ꝙ ecōtrario diciꝛ p̄us ſm tēpus preteritū ⁊ futuru3. Nā prius in p̄terito dicimus ꝙ eſt lōgius ab illo nūc in quo ſum⁹. poſterius aūt in preterito dicimus ꝙ eſt ꝓpe p̄ñti nunc in futuro aūt ecōuerſo prius quidē qđ eſt ꝓprius ſemꝑ ipſi nūc. poſterius aūt qđ eſt procul habito ergo quomodo p̄us ⁊ poſterius habēt eſſe in tēpore ex his que dixerat ꝯcludit intentū. d. ꝙ qm̄ prius ⁊ poſterius eſt in tp̄e: ⁊ ad motu3 omne ſequiꝛ ꝙ ſit ibi prius ⁊ poſterius: manifeſtum eſt igiꝛ ꝙ ois mutatio ⁊ ois motus eſt in tp̄e. ℭ Dubitaret forte aliqs utru3 mutatio mēſureꝛ tēpore. videꝛ ꝙ non: qa mutatio dicit qd indiuiſibile. indiuiſibilia autē menſuraꝛ inſtāti ⁊ nō tēpore: ergo ⁊c. Dicēdu3 ꝙ mutatio dupliciter poteſt accipi. vno modo ut includit motū precedētē: ⁊ ſic dicit qd diuiſibile ⁊ mēſuraꝛ tēpore: ⁊ ſic philoſophus hic de mutatione loquiꝛ. alio modo pōt accipi mutatio ut eſt terminus motus ⁊ ut dicit qd indiuiſibile: ⁊ ſic nō mēſuraꝛ tp̄e ſed inſtāti. Q̄ aūt mutatio ſic accepta mēſureꝛ inſtāti p3. Nā cū tp̄s mēſuret motū illud ꝓprie mēſurabiꝛ inſtāti ꝙ ſic ſe hēt ad motū ſicut inſtās ad tp̄s. inſtās aūt ad tēpus ꝙ̄tum ad p̄ſens duplicē habet habitudinē. primo q2 eſt idem realiter in toto tēpore. ſcđo q2 eſt terminus eius. ex quo p3 ꝙ ip̄m mobile ⁊ oia ꝑmanētia ⁊ etiā ipſe mutationes mēſurenꝛ inſtāti. S3 aliter cōpetit ꝑmanētibus mēſurari inſtāti ⁊ aliter mutationib⁹: ꝑmanētia enim mēſuraꝛ inſtanti inq̄tū ſunt eadē in motu ſicut inſtās eſt idē in toto tp̄e. Sed mutatio mē

furaf instāti ꝑut est terminus mot⁹ sicut instās est
terminus tp̄is. ℭ Ulterius aūt q꞉ in ca° de uacuo⁊
refuabaf quedā ratio soluēda in hoc co°. Dicebaf
enim ibi ꝙ si grauia mouerenf in uacuo ꝙ descen
derent in nō tp̄e: ꝗ aūt ut ibi ostendebaf imagina-
tioni repugnat. Nā lȝ in uacuo nō sit medium cor
poris nālis. est tñ ibi mediū spatiū ⁊ sunt ibi diuer
se ꝑtes medij ꝓpter diuersam q̄ntitatem spatij. Qꝛ
aūt aliqđ corpus sit in diuersis ꝑtibus medij ⁊ in
diuersis locis simul est oīno incōueniēs: qđ si hoc
nō est simul ⁊ est ibi successio. ergo uacuū nō ptrā
situr in instāti sed in tp̄e. ut igiꝭ tales difficultates
soluanf primo mouebimus quasdā q̄ōnes de illu
minatione aeris: eo ꝙ h⁹ transmutatio videꝭ hēre
magnā siītudinē cum trāsmutatione que fieret in
uacuo: si esset dare uacuū postea ad maiorē decla
rationē quesiti etiā de ipso uacuo poterimus aliq̄
dubitare. ℭ Dubitaf ergo ꝑmo utrum in illumina-
tione aeris sint plura mutata eē. Dicēdum ꝙ sicut
videmus in trāsmutatiōe reali sic suo modo se ha-
bet in trāsmutatiōe intētionali. videmus enim ꝙ si
ignis calefacit aerē imediate calefacit sibi ꝑtes ꝓ-
pinquās ⁊ mediāte illa calefacit ꝑtes aeris remotās.
Sic si aliqđ lucidū illuminat aliqđ mediū imedia
te illuminabit sibi partes propinquās ⁊ mediāte il-
la illuminabit partem magis remotā. Sed ꝗ esse
nō posset nisi a luce generata in ꝑte ꝓpinquiori gene
raref lux in ꝑte posteriori. sunt ergo ibi diuerse ge
nerationes lucis. Sed cū gñatio sit quedā mutatio
quot sunt ibi gñationes tot sunt ibi mutationes ⁊
per ꝯñs tot sunt ibi mutata esse. credimus enim lu
cē eē intētionaliter in medio qđ supponiꝭ ad pñs.
Sed si ꝯstringeret nos scribere sup librum de aīa: de
hoc diffusius tractaremus. gñationes aūt intētio
naliū diuersificari hñt ſm puncta ipsius medij: ut
declarari hēt in ꝑspectiua: quot sunt ergo pūcta ae
ris tot sunt ergo gñatiōes lucis ⁊ per ꝯñs tot sunt
ibi mutationes ⁊ mutata eē. accipiēdus est tñ pun
ctus aeris nō mathematice ut dicit qđ indiuisibi-
le. Sed dꝭ eē pūctus aeris illa modica pars eius
que est susceptiua intētiōis lucis: ⁊ tūc dꝭ eē pūcta
lis uel talis pars qñ accipiꝭ ita modica ꝙ si accipe
ref minor posset ibi reſuari spēs lucis. ℭ Ulterius
aūt dato ꝙ si in illuminatiōe aeris sint plures mu
tationes ⁊ plura mutata eē ꝓpter plītatem gñatio-
nis lucis uel ꝓpter plītatē pūctorum medij. ℭ Dubi
taret forte aliqs utrū ille plures mutationes mēsu
renf plībus instātib⁹ uel eodē instāti. Dicēdū ꝙ si-
cut se hēt tp̄s ad motū sic se habet instās ad muta-
tum eē. tp̄s aūt nō plurificaf ex inferioribus moti
bus: sed plītatē ⁊ unitatē ipsius aeris deducimus
in plītatē ⁊ unitatē celestis motus: ideo enī tp̄s est
unū ſm ꝯtinuitatem ⁊ nō est dare simpliciter plura
tp̄a simul: q꞉ motus ꝑmus est unus ſm ꝯtinuitatē
⁊ nō est dare plures tales mot⁹ simul. Si enim suc-
cessiue est dare plītatem tēporum: ut q꞉ posterius tp̄s
est aliud a ꝑori. hoc est ꝓpter plītatem ꝑtiū motus
celi: ut quia reuolutio posterior est alia realiter a re
uolutione ꝑori. sicut ergo ꝓpter unitatē motus ce
lestis ponimus unitatē tp̄is sic ꝓpter unitatem mu-
tati eē in celo ponimus unitatē ipsius instātis. quā
tūcūq3 ꝗ in illuminatiōe aeris sit dare plura muta
ta eē. tñ q꞉ oīb⁹ illis mutatis eē nō rñdet nisi unū
mutatū esse in celo. sequiꝭ ꝙ tota illuminatio aeris
mēsureꝭ uno istāti nō plībus istātibus. Nā si illis

plīb⁹ mutatis eē q̄ sunt in illuminatiōe aeris rñde
rēt plura mutata eē in celo cū īter plura mutata eē
in celo sit dare mediū aliqđ moueri: q꞉ qđlibet mo
ueri mēsuraf tp̄e seq̄ref ꝙ illuminatio aeris fieret
in tp̄e qđ est ꝯtra ūitatē ⁊ ꝯtra pħm in 2° de aīa. co
gimur ergo ad dicēdū qđ sicut plīb⁹ motib⁹ iferio
rib⁹ pōt rñdere unus mot⁹ celestis sic oīb⁹ illis mu-
tatis eē in aere rñdet unū mutatū eē in celo. cā aūt
q̄re illuminatio aeris nō fit in tp̄e: ⁊ q̄re oīb⁹ illis
mutatis eē nō rñdet nisi unū mutatū eē in celo: est
q꞉ ut supra tāgebaf introductio forme fit in istāti. to
ta enī cā q̄re req̄riꝭ tp̄s in introductiōe forme sumiꝭ
ꝓpter remouēdā dispōnē ꝯriā. cū igiꝭ aer nō hēat
ꝯrietatē ad lucē poterit se lux multiplicare in toto
aere in instāti ꝓpter qđ oīb⁹ illis mutatis eē que sunt
in illuminatiōe aeris nō rñdebit nisi unū mutatum
eē in celo. ℭ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs cū in il-
luminatiōe aeris sit dare plura mutata eē utrū in-
ter illa plura mutata eē sit dare aliqđ moueri. Di-
cēdū ꝙ si ꝯsiderenf ꝑdicta hec questio nō est que-
stio. si enī tota illuminatio aeris fit in istāti cū qđli
bet moueri mensureꝭ tp̄e: oportet nos dicē ꝙ inter illa
plura mutata eē ⁊ que sunt in illuminatione aeris
nō īterciꝑiꝭ aliqđ moueri ꝓpter qđ illuminatio ae
ris nō est motus: nisi uellemus ponere ꝙ mot⁹ cō
poneref ex mutatis eē qđ eē nō pōt. Nam sicut li-
nea nō cōponiꝭ ex pūctis nec tp̄s ex instātibus: sic
nec mot⁹ ex mutatis esse. ℭ Dubitato de illumina
tione aeris restat dubitare de motu in uacuo. circa
qđ forte dubitaret aliqs: si descēderet graue in ua
cuo utrum in illo descēsu eēt dare plura mutata eē.
Dicēdum ꝙ ut in ca° de uacuo diximus sicut tota
cā quare req̄riꝭ tp̄s in introductione forme est ꝯria
dispositio in mā: sic tota cā quare req̄riꝭ tp̄s in mo
tu locali sumiꝭ ex resistētia medij uel mobilis. pro
pter qđ si graue descēderet in uacuo: q꞉ ibi nō esset
resistētia medij: cū uacuū si in eo eēt motus nō ha-
beret unū resisteret: nec etiā eēt ibi resistentia mobi-
lis cū in tali motu mobile nō sit actu distinctum a
motore: q꞉ grauia nō mouenf ex se nec sunt diuisi-
bilia in talia duo quorum unū est per se mouēs ⁊ ali-
ud per se motū seq̄reꝭ ꝙ in uacuo grauia descēde-
rēt in nō tp̄e: ideo ꝯcludebaꝭ supra ꝙ cum de rōne
motus sit ꝙ mēsureꝭ tp̄e ꝙ in uacuo non est mot⁹.
Sed lȝ in descēsu grauis nō sit motus eēnt tñ ibi
plura mutata eē. Nā sicut lȝ illuminatio aeris nō
sit mot⁹. tñ ꝓpter diuersas ꝑtes aeris est ibi dare plu
res gñationes lucis ⁊ plura mutata eē: sic lȝ descē
sus grauis in uacuo nō sit mot⁹. tñ ꝓpter diuersas
ꝑtes ipsi⁹ spatij: qđ poniꝭ eē uacuū eēt ibi dare plu
ra mutata eē. Sed tñ inter plura mutata eē nō ca-
deret mediū aliqđ moueri: q꞉ nō eēt ibi resistentia
aliq̄ q̄ ꝑsupponit moueri ſm sitū: sicut nec īter plu
ra mutata eē in illuminatiōe aeris cadit mediū ali
qđ moueri: q꞉ nō est ibi dare ꝯria dispō māe quam
ꝑsupponit motus ſm formā. ex quo manifeste ap-
paret ꝙ sicut illuminatio aeris nō est motus: quia
tūc motus cōponereꝭ ex mutatis esse absq3 moue-
ri: sic descēsus grauis in uacuo nō est motus: q꞉ ibi
est dare mutata esse absq3 eo qđ inter illa mutata
esse interciꝑiaꝭ aliqđ moueri. patet ꝗ qđ lȝ descen-
sus grauis in uacuo non sit motus. attamē si esset
dare talē descēsum eēt ibi dare plura mutata esse.
ℭ Ulterius forte dubitaret aliquis si in descensu
grauis in uacuo est dare plura mutata esse utrum

talis descēsus mēsuref vno instāti uel pluribus in-
stātibus. Dicēdū q si descēsus grauis in uacuo re
duceref in motū celi z illa mutata esse reducerenf
i mutatū esse celestem: sequeref q ille descēsus nō
mēsuraref pluribus instātibus sed vno instāti. Nā
sicut plurib⁹ mutatis esse in illuminatione aeris rñ
det solū vnū mutatū esse in celo. Sic pluribus mu
tatis eē in descēsu grauis in uacuo nō posset rñde-
re nisi vnū mutatum eē in celo: qz si pluribus tali-
bus mutatis eē rñderent plura mutata eē celestia
cum motus celi fiat in tpe z nō sit dare in celo plu
ra mutata eē inter que nō intercipiaf aliqđ moue-
ri de necessitate descēsus grauis in uacuo fieret in
tpe z inter plura talia mutata eē intercipef aliqđ
moueri cuius ɔrīū est ostēsum: oporteret ergo q si
descēsus grauis in uacuo reduceref ad celestē mo
tū q oībus illis mutatis eē non rñderet nisi vnum
instās. Sed qz uacuū nō pōt habere ordinē ad ce
lū: opz q si in h⁹ descēsu est dare plura mutata eē
q talis descēsus mēsuref pluribus instātibus nō
vno instāti. Si enim eēt dare plures mot⁹ hic infe
rius qui nō reducerenf in celestē motū de necessi-
tate esset dare plura tpa. ipe enim de necessitate se
quif quelibet motū no reductuȝ in alio motu: z qz
nō est nisi vnus motus qui nō reducaf in supiorez
motū: ideo est solū vnū tps z nō plura tpa. A simi
li ergo si esset dare plura mutata eē non reducta in
aliqđ mutatū eē supius de necessitate quot eēnt ta
lia mutata eē tot eēnt instantia mēsurātia illa. dica
mus ergo q lȝ oīa mutata eē que sunt in illumina-
tione aeris mēsurenf vno instāti: quia reducunf in
vnū mutatum eē celestē. tñ oīa mutata eē in uacuo
mēsuranf mulꝯ istātib⁹: qz oīa illa mutata eē nō re
ducenf i aliqđ mutatū eē sup̄i⁹: est igif ɔcedēdū q
plib⁹ mutatis eē in uacuo rñderēt plura istātia cuȝ
iter illa pl'a istātia nō caderet tps aliqđ mediū sic
nec iter plura mutata eē in uacuo caderet moueri
mediū. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū ta-
lia plura instātia mēsurātia plura mutata eē in ua-
cuo habeāt ɔtinuitatē adinuicē: z utrū ex eis cōsti
tuerēf tēpus. Dicēdū q tēpus z ea que sunt in tpe
quātum est de se hñt rōnem numeri. Si aūt dicunt
qd ɔtinuum hoc est rōne motus in quo fundaf. tē-
pus enim z que sunt in tpe non sunt qd ɔtinuuȝ ni-
si put in continuo fundanf: quare si descensus gra
uis in uacuo nō est motus z inter mutata eē in ta-
li descēsu intercipif aliqđ moueri mediuȝ: qz subla
tus est ipse motus uel ipm moueri a quo talia ha-
bēt ɔtinuitatem. sequif illa instātia nec eē cōtinua
nec esse terminos ɔtinui. Imo ut dictū est inter illa
instātia nullū intercipif tempus sicut nec inter illa
mutata eē intercipif aliqđ moueri. querere autem
utrū ex illis instātibus ɔstituaf aliqđ tēpus nō ha
bet dubiū: qz nisi accipiaf tēpus oīno equiuoce ex
instātibus nō ɔstituif tēpus sicut nec ex punctis li
nea nec ex mutatis eē motus: immo qz si oēs pūcti
cōponanf nullā faciūt magnitudinem z per plura
puncta nō sunt aliquid maius q̄ȝ vnus pūctus: sic
oīa illa instātia mēsurantia descēsum grauis in ua
cuo nullā facerēt magnitudinem nec eēnt plus q̄ȝ
vnū instās. Si ergo descēderet graue in uacuo de
scēderet in nō tpe: z ɔcedi pōt quodāmodo q de-
scēderet in instāti: qz z si eēnt ibi plura instātia p-
pter plura mutata esse: tñ qz oīa illa instātia non fa
cerēt tps: nec eēnt plus q̄ȝ vnum instās ɔcedi pos-
set descēsus talem fieri in instāti. ¶ Ulterius forte
dubitaret aliqs dato q in tali descēsu essent plura
instātia ꝓpter plura mutata eē: utrū illa plura istā
tia differrēt re uel rōne solū. Dicēdū q instās ꝭm
rem fundaf in substātia rei mobilis. plura aūt mu
tata esse nō diuersificant instātia nisi put illa muta
ta esse diuersificāt ipsum mobile. cum ergo mobile
prout cōpetit ei aliud z aliud mutatum esse nō sit
aliud ꝭm rationē. sequif q si esset descēsus grauis
in uacuo: lȝ esset tñ ibi plura mutata esse. tamen qa
vnū eēt corpus mobile graue qđ mutaref ꝭm oīa
illa mutata esse oporteret dicere oīa instātia eē idē
ꝭm rem ꝓpter vnitatē corpis mobilis. esse tamē di
uersa mutata esse que hñt diuersificare ipm mobi-
le ꝭm rōnē. Nam put mobili cōpetit q sit in alio z
alio mutato esse sequif q ꝭm rōnē sit aliud z aliud
a seipso. ¶ Ulterius si pluribus mutatis esse in ua
cuo rñderēt plura instātia dubitaret forte aliquis
utrū in illis pl'ibus instātib⁹ dici possit q sit ibi suc
cessio. Dicendū q hō videf eē. q. labērintbus. qcqd
eñi dicamus videm⁹ incedē incōueniēs. si eniȝ dici
mus q sibi nō sit successio: tūc cū illa instātia mēsu
rēt oīa mutata eē ipsi⁹ grauis in uacuo si in illis in-
stātib⁹ non est successio. sequif q graue sit sil' in di-
uersis ptib⁹ spatij uacui. Si eñi aliqđ mobile ꝑtrā
seat aliqđ spatiū q̄ȝtūcūq̄ȝ illud sit uacuuȝ dicē q
nō ptrāseat illud successiue: z dicē q sit simul in di
uersis ptibus illi⁹ spatij videf eē oppositū in adie-
cto. rursus si ɔcedimus inter illa instātia eadē suc-
cessionē cū oīa illa istātia nō sunt plus q̄ȝ vnū istās
qz iter ea ut dictū est nullū cadit tps mediū sequif
ut videf q in eodē instāti possit eē successio: post q̄ȝ
iter illa istātia est successio que nō sunt plus q̄ȝ vnū
instās. Dicamus ergo q si graue descēderet in ua
cuo eēt ibi dare plura istātia absq̄ȝ tpe medio sicut
eēt ibi dare plura mutata esse absq̄ȝ moueri medio
z iter illa plura istātia eēt successio: nec esset sil' cor
pus graue in diuersis ptib⁹ spatij: sed ꝭm illa plu-
ra istātia successiue eēt in pl'ibus ptib⁹ spatij nō ob
stāte q oīa illa istātia nō eēnt plus q̄ȝ vnuȝ instās.
¶ Ad cui⁹ euidentiā ɔsiderādū uel sciēdū q in ɔsi
deratione hui⁹ ṽitatis imaginatio dupl'r decipif.
Nā si eēt dare uacuuȝ z nihilomin⁹ moueref celū
esset dare qđdā tps fundatū in motu celi. rursus si
in illo uacuo descēderet aliqđ graue: qz ille descen
sus nō reduceref in motū celi: seq̄ref ut dictum est
q illa mutata eē in uacuo hērēt ꝓpria instātia qb⁹
mēsurarenf nec reducerenf in instās celestis tpis
tanq̄ȝ in mensurā ꝓpriā. arguit ergo imaginatio lȝ
mutata eē in uacuo hēant instātia ꝓpa: nec reduca
tur in instās celeste tanq̄ȝ in mēsurā ꝓpriā. tñ est in
stans celeste qñ fuet illa mutata eē: z qz oib⁹ illis
mutatis eē nō rñdet nisi vnū instans tpis celestis.
Naȝ si illis mutatis eē rñderēt plura istātia in tpe
celesti cū iter illa plura istātia cadat tps mediū seq
ref q descēsus in uacuo fieret in tpe: cui⁹ oppositū
diximus. dicere ḡ iter illa instātia mēsurātia muta
ta eē in uacuo eē successionē ut videf: est dicere q
in vno z eodē instāti tpis celestis possit esse succes-
sio. Nā ut dictū est oībus illis instātibus nō rñde
ret nisi vnū instās in celo sicut oībus illis mutatis
esse in uacuo nō rñderet nisi vnū mutatum esse ce-
leste. Amplius arguit imaginatio si oīa illa instan-
tia nō sunt plus q̄ȝ vnū instās: qz in vno instāti nō
pōt esse successio. sequif q nec in oībus illis instā-

tibus posset eē successio. Sʒ ꝙ he imaginationes fallāt de leui ostēdit. Nā successio nō est attēdēda fm mēsurā corrñdentē uel assistētē: sed fm mēsurā ppriā: qꝛ si hoc esset in toto tpe nō posset eē successio. Nō est enim magis simplex ꝛ indiuisibile nūc tpis q̄ʒ nūc eternitatis: ꝛ cū toti tpi non rñdet nisi vnū nūc eternitatis. ipm enim nūc eternitatis simplex ꝛ indiuisibile oia tpa cōprehēdit ꝛ assistit oibus tpibus. Sicut ergo nō ualeret in nūc eternitatis non esse pōt successio. Sed qñ sunt diuersa tpa nō est nisi vnū nūc eternitatis. ergo in diuersis tpibus nō pōt eē successio. Sʒ qñ sunt plura instātia mēsurantia plura mutata esse in uacuo non est nisi vnū instās celeste. ergo in illis plurib9 instātib9 nō pōt esse successio ppter qd amota est sophisticatio pma. 2° aūt de leui tollit. naʒ pōt esse successio ubi nō interuenit maior q̄titas: inter tps enim ꝛ instās est successio: qꝛ si aliqd de albo fiat nigrū nō erit simul albū ꝛ nigrū. Sed per totū tps erit albū ꝛ in instāti ad qd copulat erit nigrū. erit ergo successio inter tps ꝛ instās. sicut igit inter tps ꝛ instans est successio nec tñ tps ꝛ instās est plus q̄ʒ tps solūʒ: qꝛ instās nullā addit magnitudinē supra tps: sicut nec pūctus supra lineā. sic etiā inter plura instātia mensurātia mutata esse in uacuo pōt esse successio nō obstāte ꝙ illa plura istātia nō sunt plus q̄ʒ vnū instans. ex hoc aūt patere pōt qualis mot9 fieret in uacuo ꝛ quale tps mēsuraret motū illuʒ. Nā motus ille cōponeret ex solis mutatis esse ꝛ tps illud ex solis instātibus. si ergo pprie loquēdo ex mutatis esse nō fit motus ꝛ ex solis instātib9 nō resultat tps. Si uolumus pprie loq debemus dicere ꝙ descēsus grauis in uacuo non sit motus ꝛ ꝙ talis descēsus sit in nō tpe. fatendū est ergo ꝙ impossibile est eē aliqua mutata esse que nō reducunt i mutatū esse celeste ꝛ ipossibile est esse aliqua plura instātia inter que nō cadat tps mediū: ppter qd ipossibile est ponere aliqd spatiū uacuū in quo sit descensus alicui9 leuis uel si tale impossibile poneret sequeret ꝙ essent aliqua mutata esse nō reducta in motū celi ꝛ ꝙ essent aliqua instantia inter que non caderet tempus mediuʒ ꝛ ulterius inter illa plura instantia esset successio non obstāte ꝙ non essent plus q̄ʒ vnum instans. Lectio. XXVIII.

Dignuʒ aūt ꝯsideratione est: ꝛ quō
d igit se habet tēpus ad aiam: ꝛ propter quid in omni videt esse tēpus ꝛ in terra ꝛ in mari ꝛ in celo.

¶ Postq̄ʒ phs determinauit de tpe fm se ꝛ per cōparationē ad mēsurata: ꝛ ostēdit quō se habet tēpus ad nūc olim iaʒ ꝛ cetera talia que dicūt quasdā intētiones tēporis. in pte ista ut dicebat mouet quasdā qōnes circa tps. Sunt aūt h9 qōnes tres quarum prima est de entitate eius. 2° de ulitate. 3° de vnitate ipsius. duo aūt facit: qꝛ p̄ querit sil' duas qōnes de tpe. Querit enim de entitate ei9 ꝛ de vniuersalitate ipsius. 2° querit per se separatim de vnitate tpis qd erat tertiū quesitū circa ipsum ibi [Dubitabit aūt aliqs.] Circa primū duo facit: qꝛ primo pmittit dictas duas qōnes. 2° exequit de illis ibi [aut motus est.] Dicit ergo ꝙ dignū est cōsideratione quō tps se habet ad aiam: est ergo prima questio de entitate tpis ut utrū tps sit solū eius apud aiam. scda questio est de vniuersalitate tpis: ideo querēdū est ppter qd tēpus videt esse vniuersaliter in omni re sensibili: qꝛ videtur esse ꝛ in terra ꝛ in mari ꝛ in celo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut quia motus est passio quedam uel habitus numerus existens. Hec aūt mobilia oia in loco enim sunt omnia. Tempus autem ꝛ motus simul sunt ꝛ fm potentiam ꝛ actum.

¶ Exequit de predictis qōnibus. circa qd duo facit qꝛ primo exequit de qōne scda. 2° exequit de questione pma ibi [utrū aūt cuʒ nō sit.] Dicit ergo ꝙ aut ideo supra tēpus habet quādā vniuersalitateʒ ꝛ habet esse in oib9: qꝛ est quedā passio motus uel est qdā habit9 motus uel est existēs numerus ipsius mot9. Sed hec oia. s. celuʒ terra mare ꝛ alia oia in loco sunt ꝛ sunt mobilia localiter. tps aūt ꝛ motus simul sunt fm potētiā ꝛ fm actū. tēpus enim nō solū mēsurat qd mouet in actu: sed etiā qd mouet in potētia: qꝛ tpe mēsurant etiā quiescētia: si ergo oia ista que videmus uel mouent actu uel potētia: opʒ ꝙ tēpus habeat quādam ulitatem circa oia talia. ¶ Notādū aūt ꝙ specialiter ait oia esse in loco: qꝛ nullus motus est ulis apud oia nisi motus localis uolēs ergo pbare vniuersalitatē tpis ex vniuersalitate motus specialiter facit mētionē de loco: qꝛ oia corpalia sunt mobilia fm locum. non tñ sunt mobilia motibus alijs. ¶ Notādū etiā ꝙ cum dicit oia esse in loco accipiēdū est esse in loco large: put etiā celū dicit esse in loco qd per se ꝛ pprie non est in loco: sed solū per accñs ut supra ostendebat. cū enim hic faciat mētionē de loco ppter motū localē. cum celum moueat tali motu per se. sufficit aūt ꝙ accipiat esse in loco large fm quem modū cōpetit celo esse in loco. ¶ Notādum etiā ꝙ tēpus dicit esse simul cū motu ꝛ cuʒ quiete: uel dicit esse simul cum motu in actu ꝛ cuʒ motu in potētia: sed nō est accipiēdū h9 simul put passio est simul cuʒ subiecto. tēpus enim non fundat in quiete tanq̄ʒ passio in sbto nec etiā est passio cuiuslibet motus: accipiendū est ergo illud sil' sicut mēsura est siml' cū mēsurato: qꝛ tps mensurat quēlibet motū hic iferi9: ꝛ ēt nō solū mēsurat motū in actu sed in potētia. ¶ Dubitabit forte aliqs utruʒ tps sit ulr idē apd oia ista sensibilia. Dicēdū ꝙ ut supra dicebat mensura aliqñ accipit fm equalitatē: ꝛ hoc modo habet esse in rebus quātis: qꝛ mensura quāta per sui replectionem adequat mensurato ut ulna replicata adequat pāno. Aliquādo vo accipit mēsura ratione cognitiōis ut album est mēsura oium coloꝝ nō ꝙ albuʒ replicatum mēsuret oēs colores. sed qꝛ cognitio albi facit ad cognitionē oium coloꝝ. ꝛ primū ens deus ipse gloriosus est mēsura oium substātiaꝝ ꝛ etiā oium entium nō ꝙ ipso replicatus mēsuret entia: sed qꝛ cognitio ipsius facit ad cognitionē oium. cum igit tēpus equet motui ꝛ mensuratio tēporis accipiat fm quandā equalitatē: qꝛ ppriū est q̄titati fm eaʒ equale uel inequale dici pōt: tēpus erit mēsura nō quocūq̄ʒ modo. sed erit mēsura quāta. rursus quia quātitas tpis nō manet cuʒ hoc ꝙ tēpus est mēsura quāta est ꝛ successiua. tēpus igit tripliciter pōt ꝯsiderari. pmo ut est mēsura. scdo ut est qd q̄tuʒ. tertio ut est qd successiuū ut ex mensura fundat in aliquo. pmo qꝛ semp primū in quolibet genere est

aliqua aũt sunt ad quoꝝ eẽ aliq̃ modo facit aĩa.nõ
tñ totũ eẽ qd hñt:hñt ab aĩa ut ulĩa que ẜm eẽ mã
le qd hñt sunt in re extra formalitatez:tñ ꝛ cõple
mẽtuz recipiũt ab aĩa.ulẽ enim mãliter est ipsa nã
reꝝ pticulariũ.formaliter aũt est hꝰ nã.put ꝯside-
raẜ absq̃ ꝯditionibꝰ mãe:ꝛ q: itellectus est qui ꝯsi
derat talia absq̃ ꝯditiõibus mãe:intellectꝰ est qui
facit ulitatẽ in rebus:ut vult ꝯᵗᵒʳ in ꝑ de aĩa.facit
ergo itellectus ad esse ulĩuz.nõ tñ totũ esse qd ha-
bẽt:hñt ab aĩa.essent eniz ulĩa mãliter etiam si nõ
esset aĩa:sic ẽt suo modo ꝛ ad esse tpĩs facit aĩa.nõ
tñ tẽpus totũ esse qd habet:habet ab ea.esset enim
tp̃s mãliter ꝛ si aĩa non esset que numeraret illud
ipsa eniz p̃us ꝛ posterius in motu sunt tp̃s mãliter
cõpleẜ tñ ratio formalis ipsius tpĩs ex eo ꝙ talia
sunt numerabilia ab aĩa.hñ ergo dictuz est ꝙ si nõ
esset aĩa ꝙ esset tp̃s utcũq̃:q: esset mãliter nõ esset
tñ ẜm suũ formale cõplemẽtũ.essent enim ipa p̃us
ꝛ posterius in motu ut sunt mãliter.tp̃s etiã si nõ
esset aĩa.nõ tñ essent talia ut cõplẽt formalẽ rõnez
tpĩs:q: nõ essent ut sunt numerata ẜm quẽ moduz
cõpleẜ formalis ratio tpĩs. ¶ Ulterius forte dubi
taret aliq̃s ad qd oportet p̃us ꝛ posterius in mo-
tu numerari ab aĩa ad hoc ꝙ cõpleaẜ formalis ra
tio tpĩs.Dicẽdũ ꝙ cum motus sit ꝯtinuus ip̃a pri
us ꝛ posterius in motu sunt in potẽtia ꝛ si sunt in
actu hoc est per signationẽ aĩe:sicut in linea conti-
nua pũcta sunt in potẽtia ꝛ fiũt in actu:eo ꝙ signa
mus illa:opz ergo ipsa p̃us ꝛ posteriuſ in motu nu
merari ab aĩa:ꝛ aĩa facit ad quoddã cõplemẽtum
tpĩs.inquantum numerando ꝛ signando ipsa pri-
us ꝛ posterius in motu facit ad quandam actuali
tatem eorum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dubitabit aũt aliq̃s:ꝛ q̃lis motꝰ tp̃s nu
merus sit aut cuiuslibet. Et nãq̃z fit in tẽ
pore ꝛ augmentatur:ꝛ alteraẜ in tempo
re ꝛ ferẜ.Scdm igiẜ ꝙ motꝰ est:sic ẽ vni-
uscuiusq̃z motꝰ numerꝰ:vñ motꝰ simpli
citer numerꝰ est ꝯtinui:sed nõ cuiusdaz.

¶ Mouet q̃õnem de vnitate tpĩs. Ad cuius euiden
tiã sciẽdum ꝙ vnitas numeralis ipsius tpĩs sumẽ
da est ex vnitate motus. Si eniz videre volumus
utrũ sit tp̃s vnũ:vidẽduz est utrum tp̃s sit passio ꝛ
nũs cuiuslibet motus.tria ergo facit phs: q: p̃mo
inq̃rit utruz tp̃s sit passio:ꝛ pbat ip̃m esse numerũ
etiã cuiuslibet motus.2ᵒ obijcit in ꝯtrium.3ᵒ q̃a ex
his depẽdet questio de vnitate tpĩs.ostendit quõ
sit tẽpus vnũ.2ᵒ ibi⌊ Sed est nunc moueri. ⌋3ᵒ ibi
⌊ aut nõ omne nãq̃. ⌋Dicit ergo ꝙ dubitabit aũt
aliq̃s qualis motuſ.i.cuius motꝰ tp̃s sit numerus
uel passio:aut cuiuslibet.i.videẜ ꝙ tp̃s sit passio ꝛ
numerus cuiuslibet motꝰ:q: nãq̃ fit.i.generaẜ ali
quid in tp̃e ꝛ augmẽtaẜ ꝛ alteraẜ in tp̃e ꝛ ferẜ loca
liter in tp̃e.ẜz igiẜ ꝙ motꝰ est simpliciter ꝛ absolute
sumptus videẜ habere analogiã ad tp̃s:sic q: tp̃s
est numerus ꝛ passio vniuscuiusq̃ motꝰ:vnde tp̃s
est numerus simplr̃ motus ꝯtinui.sed non est nu-
merus cuiusdã motus tñ. ¶ Notãdũ aũt ꝙ cum
diffiniẜ tp̃s ꝙ est numerus motꝰ li motus non stat
pro vnoq̃q̃ motu.sed soluz stat pro motu p̃. Non
eniz q̃libet motus cadit in diffinitiõe tpĩs:sed solũ
motꝰ p̃mus.rõ ergo facta hꝰ nõ arguit ꝙ q̃libet mo
tus ponaẜ in diffõne tpĩs.nec ꝙ tp̃s diffiniaẜ per
hoc ꝙ est numerus cuiuslibet motꝰ.mẽsuraẜ enim
q̃libet motus tp̃e:q: quilibet motus depẽdet a pri
mo motu.tẽpus tñ solum diffiniri habet per hꝰ ꝙ
est numerus primus motus. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Sed est nũc moueri vnũ ꝛ aliud quoꝝ
utriusq̃z motꝰ erit numerus. Alteꝝ ꝛ al-
terũ igiẜ tp̃s ꝛ simul duo tp̃a eq̃lia erunt.

¶ Obijcit in ꝯtriũ ostẽdẽs tp̃s nõ esse diffiniẽdũ per
hoc ꝙ est numerus cuiuslibet motus.d.ꝙ est.i.ꝙ
ꝯtingit nũc moueri vnũ ꝛ aliud.psũt eniz simul mo
ueri diuersa mobilia quoꝝ mobiliũ utriusq̃ motꝰ
erit numerus supple tp̃s.erit igiẜ alterũ ꝛ alteruz
tp̃s ppter alterũ ꝛ alteruz motũ:ꝛ erũt simul duo
equalia tp̃a qd est incõueniẽs. Nõ ergo tẽpus est
numerus cuiuslibet motus. ¶ Notãdũ ꝙ si tẽpuſ
diffiniretur per hoc ꝙ est numerus cuiuslibet motꝰ
ꝛ q̃libet motus numeratꝰ esset tp̃s cuz ꝯtingat mo
ueri vnũ ꝛ aliud mobile vel cuz contingat moueri
diuersa mobilia. ꝛ per ꝯsequẽs ꝯtingat esse diuer-
sos motus per ꝯñs ꝯtingeret esse diuersa tp̃a.hec
ergo ratio 2ᵒ facta soluit primã rõnem. Nã nõ p-
pter hꝰ ꝙ q̃libet motus sit in tẽpore tẽpus diffiniri
habet per hoc ꝙ sit numerus cuiuslibet motus:q:
tũc ad diuersitatẽ motuum sequeretur diuersitas tẽ
poꝝ qd est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut nõ omne nãq̃z tempus vnũ simili
ter ꝛ simul est. Spẽ autẽ ꝛ que nõ simul.

¶ Quia ex his que dixerat dependet quodãmodo
quõ de vnitate tpĩs:ideo ostẽdit quõ sit vnum tp̃s
circa qd duo facit:q: primo ꝑponit qd intendit.2ᵒ
manifestat qd dixerat ibi⌊ Si enim ꝛ hi sunt ca-
nes. ⌋Dicit ergo ꝙ omne nãq̃ tẽpus simul ꝛ simĩr
est.vnum autẽ pro se.sed ꝙ species supple est vna
tẽpoꝝ coꝝ motuũ qui nõ sunt simul. ¶ Notãdum
aũt ꝙ cum tp̃s nõ habeat diffiniri per hꝰ ꝙ est nu-
merus cuiuslibet motus:sed solũ per hoc ꝙ est nu
merus motus p̃mi qualẽ vnitatem dabimus mo-
tui ultimi celi talẽ vnitatem dabimus tẽpori.vide
mus enĩ ꝙ dictus motus simul est vnus numero.
successiuus aũt simul est vnus specie.reuolutio enĩ
hodierna nõ est vna numero cũ reuolutione exter-
na.põt tñ esse vna ẜm spẽz sic simul nõ est nisi vnũ
tẽpuſ numero.Sed si accipiaẜ tẽpus successiue ut
si acciperẜ tẽpus diuersaruz reuolutionũ vel diuer
soꝝ motuũ qui nõ sunt simul sic esset tp̃s idem spe
cie nõ numero.tp̃s enim posterius est aliud nume
ro a p̃ori:lz possit esse idez specie. ¶ Dubitaret for
te aliq̃s utrũ sit vnum tp̃s oĩum tp̃aliũ.Dicẽdũ ꝙ
vnitatẽ rerũ dupliciter inuestigare possumus.s.ex
eẽ ꝛ ex rõne q̃dditatis.Sed vnitas ex eẽ facit vni
tatẽ numeralẽ.vnitas aũt ẜm rõnẽ q̃dditatis facit
vnitatẽ spẽi.De vnitate aũt generis nõ est curãdũ
ad p̃ñs:q: genꝰ nõ dicit ppꝛie formã vnã:q̃re si de
vnitate spẽi ꝛ de vnitate nũali inq̃rẽ volumuſ dice
mus ꝙ illa sunt vnũ spẽ quoꝝ est vna rõ q̃ddiiatis.
Sed illa sunt vnũ nũo quoꝝ est vnũ eẽ.Si ergo hꝰ
accñtia adaptare volumus cũ tp̃s sit de gñe accñ-
tiũ pp qd mota est q̃õ:q: accñtis eẽ est in esse dice-
mus ꝙ vnitas nũalis accñtiũ q̃rẽda est ex sbto
cui insunt.vnitas aũt spẽi q̃rẽda est ex vnitate for-
mali sumi ex eadẽ rõne q̃dditatis.albũ enĩ differt
spẽ a nigro:q: ratio q̃dditatis huiꝰ ꝛ illiꝰ est alia ꝛ
alia.Sz albũ qd est in pariete differt nũo ab albo

qđ est in ligno nō ꝓpter aliā ꝛ aliā rōnē q̄ditatis sed ꝓpter aliud ꝛ aliud eē qđ hēt albū in hoc sbo ꝛ in illo. cū ergo tp̄s formaliter ꝛ ſm suā rōnē q̄ditatis sit nūs. mãliter autē ꝛ ut in sbo fundet in motu vnitas spēi ipsi⁹ tp̄is querēda est ex nūo. ex quo sumit ei⁹ formalis ratio q̄ditatis. Sȝ vnitas nūalis ipsius querēda est ex motu. p̄ in quo fundat tanq̄ȝ in sbo: q: igitur idē est nūs. vij. canū. ꝛ. vij. equoꝝ. cū septenarius a septenario nō differat spe septē dies sequētes sunt idē tp̄s spe cū. vij. diebus p̄cedētibus: ita q̄ vnitas spēi tp̄is querēda est ex vnitate nūi. Sed vnitas nūalis eius querenda est ex vnitate mot⁹ in quo fundat: ut q: p̄mus motus in quo fundat tp̄s ꝛ vnus nūo: ideo tp̄s est vnū numero. ¶ Est eni diligēter notādū q̄ cū vnitas spēi sit vnitas formalis. vnitas aūt ſm nūm sit magis mãlis eo q̄ spēs respectu indiuiduoꝝ se hēat quasi forma. indiuidua vō respectu speciei se hēant. q. mã cum tp̄s sit formaliter numerus. materialiter aūt sit motus vnitas speciei tēporis accipiēda est ex numero. Sed vnitas numeralis ipsius est considerāda ex motu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si eniȝ ꝛ hi sunt canes: alii vō equi: utriq̄ȝ aūt septē. idem numerus est. Sic enim ꝛ motuū simul terminatoꝝ idem tp̄s est. Sed hic uelox fortassis: alius vō nō ꝛ alius q̄dē loci mutatio est. Hic aūt alteratio. Tēpus tñ idem est: siq̄dē ꝛ numerus equalis sit ꝛ simul alterationis ꝛ loci mutationis: ꝛ ꝓpter hoc motus q̄dem alteri sunt: ꝛ seorsum sunt: tempus aūt ubiq̄ȝ idem: q: ꝛ numerus vnus ꝛ idem ubiq̄ȝ est: qui est equalium ꝛ simul.

¶ Manifestat que dixerat de vnitate tp̄is. Circa qđ tria facit: q: p̄ ostēdit q̄ tp̄s est vnū spe: q: est vnū sic ex eo qđ est numerus. 2° declarat quō tp̄s est vnū nūo: q: est sic vnū rōne mot⁹ in quo fundat. 3° quoddā qđ supposuerat ꝓbat. 2ᵃ ibi. q̄ṁ autē loci mutatio. 3ᵃ ibi. di aūt recte. Cōtinuetur aūt sic bñ dictū est q̄ tp̄s est vnuȝ spe: q: si hi q̄dē sunt canes illi aūt equi: utrūq̄ȝ aūt sunt. vij. ſm spēm ideȝ est nūs utrorūq̄ȝ sic q: tp̄s est nūs idē erit tp̄s motuū simul terminatoꝝ. pñt ergo ipsi mot⁹ terminati per tp̄s differre specie nō aūt tp̄s: ideo subdit q̄ hic mot⁹ fortassis est uelox. alius vō nō uelox ꝛ ali⁹ q̄dem motus est loci mutatio. hic aūt est alteratio ita q̄ motus pñt eē differētes specie. tñ tp̄s idē est siq̄dē nūs sit simul ꝛ equaliter alterationis ꝛ loci mutatiōis. ꝓpter h̄ ergo mot⁹ q̄dē alteri sunt ꝛ seorsum sunt. tp̄s aūt ubiq̄ȝ est: q: ꝛ nūs vnus ꝛ idē est qui est equaliū ꝛ simul. ¶ Notādū aūt q̄ si motus dȝ esse ideȝ specie in eo q̄ nūs: opȝ q̄ accipiat equalis. Nā numeri eq̄les ſm q̄ h⁹ sunt semp idē specie. q̄ vō addit simul nihil facit ad vnitatē tp̄is inq̄ȝtū est numerus. sed facit ad vnitatem eius inquātū fundat in p̄ motu. nā q: tales mot⁹ non pñt esse plures simul. ideo tp̄a equalia plura simul esse nō pñt. pōt ergo tp̄s simul mēsurare mot⁹ differentes spe. Attamē si tp̄s accipiat equale ꝛ simul opȝ esse vnū ꝛ idē: q: lȝ sunt diuersa numerata. tñ si illa sunt equalia numerus eoꝝ ſm q̄ h⁹ est vnus ꝛ idē. ¶ Dubitaret forte aliq̄s: q: lȝ tp̄s numerus sit nō tñ est numerus quo nūamus: sed numerus numerat⁹ est ut supra ostēdebat. numerus aūt numeratus nō est idē diuersoꝝ numeratoꝝ q̄ȝtūcūq̄ȝ numerata sunt equalia. Dicēdū q̄ numerus numeratus etiā si sit equalis q̄ȝtūcūq̄ȝ habeat eē in diuersis numeratis est idē specie: lȝ nō sit idē numero: sicut eni lȝ lignū ꝛ paries differāt specie. albū tñ in hoc ꝛ in illo differt solū nūo. sic lȝ canes ꝛ equi differāt spe: septenarius tñ in canibus ꝛ in eq̄s nō est ali⁹ septenarius spe sed numero. Quātūcūq̄ȝ ergo eni iste septenarius ꝛ ille sit nūs numeratus: nō est tñ alius septenarius spe sed numero. ꝓbs ergo ex eo q̄ tp̄s est numerus nō hēt q̄ tp̄s sit vnū numero si accipiat tp̄s equale: sed solū q̄ sit vnū specie motus ergo numerati per tp̄s possunt differre specie. non autem specie tēpus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam aūt loci mutatio ꝛ huiusmodi circularis: numeratur aūt vnūquodq̄ȝ vno quodam ꝓximo vnitates vnitate: equi vō equo: sic ꝛ tempus tp̄e quodam finito. Mensuratur aūt sicut diximus tēpusq̄ȝ motu: ꝛ motus tempore. Hoc aūt est: q: determinato motu: ꝛ tempore mēsuratur motus quantitas ꝛ temporis.

¶ Ostēdit tp̄s eē vnū nō solū ex eo q̄ est numerus: sed ēt ex eo q̄ fundat in motu. Circa qđ duo facit: q: p̄ facit qđ dictū est. 2° qđ dixerat manifestat per alioꝝ dicta ibi. vnde ꝛ videt tp̄s. Circa primuȝ duo facit: q: p̄mo p̄mittit q̄dā necessaria ad ꝓpositū. 2° ex his que dixerat ꝯcludit intētū ibi. Si igit qđ p̄mū. Premittit aūt quasi tria: quoꝝ p̄mū est q̄ loci numeratio ꝛ h⁹ circularis mutatio supple ē maxime regularis: scđȝ est q̄ vnūqđq̄ȝ numerat vno quodā ꝓximo sui generis: ut vnitates numerant vnitate equi vō equo. tp̄s eni numerat quodā tp̄e finito. videmus eni q̄ per vnitatē numeramus vnitates plures ꝛ etiā ip̄m nūm: ꝛ per vnū equuȝ multos equos ꝛ per quātitatē vnius ulne mēsuramus q̄ȝtitatē multaꝝ ulnarū ꝛ tp̄e aliquo finito: ut vno die numeramus aliqđ magnū tp̄s ut totuȝ annum. 3ᵐ est q̄ sicut diximus prius tēpus mēsurat motu ꝛ motus tēpore. hoc aūt est q: determinato i. certo tempore mensurat motus ſm ip̄os motus uel ipsum motuȝ: siue per ipsum motum mensuratur quantitas temporis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit qđ p̄mum mēsura oium, primoꝝ circulatio: que regularis mensura maxime: q̄a numerus huiusmodi notissimus est. Alteratio q̄dē igit neq̄ȝ augmentatio non sunt regulares. Loci aūt mutatio est.

¶ Ex his que dixerat ꝯcludit itētū. d. q̄ si igit p̄mū in quolibet genere est mēsura oiuȝ, primoꝝ: q: circulo est mensura maxime regularis: ꝛ q: numerus h⁹ mēsure est notissimus ut hēt alia lr̃a uel est notissimus: q: in talē motū reducunt oēs alii motus: q: supple ita est tp̄s q̄ est mēsura motuū fundabit in p̄ motu. erit ergo tp̄s vnū. q: h⁹ motus regularis in quo fundat tp̄s est vnuȝ. addit aūt q̄ alteratio q̄dē: neq̄ȝ augmētatio nō sunt motus regulares loci autēȝ mutatio est supple regularis ꝛ maxime circulatio. tēpus ergo sequet huc motū ꝛ erit vnū

ꝑpter vnitatem eius. pꝫ ergo ꝙ tp̄s est vnũ ſpē: qꝛ est formaliter numerus. ſed est vnũ ſimpliciter: q̄ materialiter est motus primus regulariter in quo fundatur tanq̄ꝫ in ſubiecto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde ⁊ videt̄ tp̄s eē ſpere mot⁹: qꝛ hoc mēſurant alij motus: ⁊ tēpus hoc motu.

¶ Qđ dixerat manifestat per dicta alioꝝ. Circa qđ duo facit: ẜm ꝙ ex modo dicendi alioꝝ dupl'r declarat itētuꝫ. 2ᵃ ibi[ꝑpter h̄ aũt.]Cõtinuet̄ ſic. bn̄ dictũ est ꝙ tp̄s ſequit̄ motũ circularēꝫ: vñ ⁊ qꝛ ita ē videt̄ aliq̄b⁹ tp̄ſ eē idē qđ ſpere mot⁹. qđ ideo cõtingit: qꝛ hoc. ſ. motu ſpere mēſurant̄ alij motus: ⁊ etiā tp̄s mēſurat̄ hoc motu. mēſuramus eniꝫ aliqđ tēpus ut mēſem: aut annũ attēdētes ad motũ celi. ¶ Notādũ aũt ꝙ ut ſup̄ patuit: q̄dā poſuerũt tp̄s eſſe ip̄m motũ celi ⁊ h⁹ opinionis dicit̄ fuiſſe Plato. h⁹ aũt opinio lꝫ nõ ſit oīno uera aliq̄ modo roborat poſitionē ph̄i. vꝫ ꝙ tp̄ſ accipiēdũ est ẜm motũ celi ſiue ẜm circularē motũ. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Propter hoc aũt ⁊ ꝯſuetuꝫ dici accidit. Dicũt enim circulũ eſſe humanas res: ⁊ alioꝝ motũ habētiũ nāl'em: ⁊ gn̄ationē: ⁊ corruptioneꝫ. Hoc aũt est: qꝛ oīa hec tp̄e indicant̄ ⁊ accipiũt finē ⁊ p̄ncipiuꝫ: ſicut ſi ẜm circulationeꝫ fit. Et tp̄s enim ip̄m videt̄ circulus q̄dā. Hoc aũt iterũ videt̄ ob hoc: ꝙ huius loco mutationis menſura est: ⁊ mēſurat̄ ipſuꝫ ab huiuſmodi. Quare dicere eſſe rerũ que fiunt circulũ: dicere est tēporis eſſe quēdam circuluꝫ. Hoc aũt est: qꝛ menſurantur circulatione. Extra enim metruꝫ nihil videtur eſſe: q̄ꝫ qđ menſuratur. Sed aut multa metra totũ.

¶ Cõfirmat poſitionē ſuā ex alio modo dicēdi. continuet̄ ſic. bn̄ dictũ est ꝙ tp̄s ſequit̄ circularē motuꝫ ⁊ ꝑpter hoc qꝛ ſic est accidit id qđ ꝯſuetũ est dici. dicũt enim cōiter loq̄ntes res humanas ⁊ fortunā humanā eſſe quēdā circulũ: ſic etiā motũ alioꝝ. i. aliaꝝ rerũ hn̄tium nāl'eꝫ generationē ⁊ corruptionē dicunt etiā eſſe quēdā circulũ. hoc aũt ideo est: qꝛ hec oīa inferiora indicant̄ tp̄e ⁊ accipiũt finem ⁊ principiũ in tp̄e: ſicut ſi omne qđ hic inferi⁹ agit̄ fit ẜm quādā circulationē. nam ip̄m tēpus videtur eſſe q̄dā circulus: ideo oīa hic iferius acta vidētur eſſe circularia. iteꝝ aũt hoc. ſ. ꝙ tēpus ſit circulus videt̄ ab hoc: qꝛ est mēſura loci mutationis qđ est huius. i. circularis ⁊ mēſurat̄ ip̄m tēpus ab huius. i. a mutatione circulari: quare dicere eſſe quēdam circulũ ipſarũ rerũ que fiũt est dicere quēdā circulũ ipſius tp̄is. h̄ aũt. ſ. qđ ſit q̄dā circulus ipſaꝝ rerũ est: qꝛ cetera talia mēſurant̄ circulatione. Nāq̄ꝫ ⁊ ip̄m tēpus circulatione mēſurat̄ ⁊ ecõuerſo. mēſuramus enim motũ tp̄e ⁊ tp̄e motũ. Addit aũt ꝙ id qđ mēſurat̄ nihil videt̄ eſſe extra ſuũ metruꝫ. i. extra ſuā mēſurā: ſed ipſum totũ qđ mēſuratur est multa metra. i. multe mēſure. ¶ Notādum aũt ꝙ cōiter res humane ⁊ oīa hec iferiora: qꝛ vulgo credit̄ eſſe quādā rotā fortune ẜm quā h̄ oīa diſponũtur. hec aũt vulgaris poſitio ex hoc videt̄ ſumpſiſſe originē: qꝛ oīa talia mēſurant̄ tp̄e qđ est q̄daꝫ circulus eo ꝙ ſequit̄ circularē motuꝫ. ex quo patet ꝙ h̄. ſ. vulgaris opīo quodāmodo roborat poſitionē ph̄i. vꝫ ꝙ loquēdũ est de tp̄e ꝑut loq̄mur de circulari motu: ⁊ ꝙ tp̄s ſequit̄ huiuſmodi motũ. ¶ Notādum etiā ꝙ nõ videt̄ eſſe ꝙ mēſurat̄ aliud a ſua mēſura: qꝛ tēpus qđ mēſurat aliquo modo primũ motũ māliter est ipſe motus. dicit̄ tn̄ totũ mēſuratũ eſſe multa metra: qꝛ ſemꝑ mēſuramus q̄ꝫtitateꝫ magnā per q̄ꝫtitatē minorē: ꝑpter qđ mēſura pluries ꝯtinet̄ in ſuo menſurato. uel poſſumus dicere ꝙ nõ ſolũ mēſuramus motum tp̄e ⁊ ecõuerſo. ſed etiā mēſuramus motũ motu: ⁊ tēpus tp̄e. ⁊ tā qđ ſic est mēſuratuꝫ nõ differt a ſua mēſura niſi ꝙ mēſuratuꝫ habet rõnem totius: ⁊ mēſura habet ratiõnē ptis: ut qꝛ dies est pars mēſis ⁊ mēſis anni: annum mēſuramus mēſe ⁊ mēſem die. ¶ Dubitaret forte aliq̄s utrũ tēpus ſit mēſura p̄mi motuſ. Dicēdum ꝙ ſi ille motus accipiat̄ ẜm ſuā totalitatē nõ ꝓprie mēſurat̄ tp̄e: qꝛ nõ ꝯtinet̄ a tp̄e. nõ enim fuit ante tēpus q̄ꝫ eſſet ille motus: ideo ẜm ſui totalitatē motuſ ille nõ est ꝓprie in tp̄e. Si v̄o accipiat̄ ẜm ptialitatem: ſic quelibet pars illius motus ꝯtinet̄ tp̄e ꝑpter qđ aliquo modo mēſurat̄ a tēpore. deficit tn̄ tēpus aliquo modo a rõne mēſure: qꝛ menſura non proprie dependet a menſurato: ſed ecõuerſo. tempus autēꝫ magis dependet ab illo motu q̄ꝫ econuerſo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dicit̄ aũt recte qđ numerus q̄dē idē est: ⁊ ouiũ ⁊ canũ: ſi equalis utriq̄ꝫ ſit. Deceꝫ autem nõ idē. Neq̄ꝫ decē eadē ſunt: ſicut neq̄ꝫ triāguli idē qui est eq̄laterus ⁊ gradatus: ⁊ tn̄ eadē figura est: qꝛ utraq̄ꝫ triāguli ſunt. Idē enim dicit̄ a quo nõ differt dr̄ia. Sed nõ a quo differt ut triāgulus a triāgulo dr̄ia differt. Alteri q̄dē enim triāguli ſunt. A figura aũt non. Sed in eadē diuiſione ⁊ vna. Figura eni hec q̄dē talis circulus. Alia v̄o huiuſmodi triāgulus. Huiuſmodi aũt alia q̄dē eq̄laterum. Alia v̄o huiuſmodi gradatũ. Figura q̄dē igit̄ eadē: ⁊ hec triāgulus eniꝫ est. Triāgulus aũt nõ ideꝫ est. Et numerus iam ſil'r. Nõ eni differt a numero dr̄ia numerus hoꝝ. Decē aũt nõ idē est. In q̄bus enim dicit̄ differunt. Hec q̄dē enim canes. Alia v̄o equi. Et de tp̄e q̄dē ipſo: ⁊ de circa ipſum proprietatibus hac intētione dictum est.

¶ Probat qđ ſuppoſuerat. vꝫ ꝙ ſi accipiat̄ numer⁹ equalis ut denarius vel ſeptenarius nõ differt formaliter ⁊ in eo ꝙ numerus: lꝫ poſſit differre māliter ⁊ in eo ꝙ denarius: ⁊ ideo ait ꝙ recte dicit̄ ꝙ numerus q̄dē idem est ouiũ ⁊ canum ſi ſit equalis utriq̄ꝫ. i. ex utraq̄ꝫ p̄te: ut ſi uterq̄ꝫ ſit denari⁹. est ergo idē numerus hic ⁊ ibi: ſed nõ est idē. x. nec ſunt eadē. x. que nūant̄: ſicut nec ſunt idem triāguli triāgulus qui est eq̄laterus: ⁊ triāgulus qui est gradatus. tn̄ est eadē figura. uterq̄ꝫ eniꝫ. ſ. tam gradatus q̄ꝫ equilaterus ſunt a triangulo: ſed ſupple nõ ſunt ideꝫ triāgulus. Quod aũt ſic ſit patet. Nam illud est idē cum alio a quo nõ differt differētia aliqua: ſed nõ est idē cum eo a quo differt ut triangulus a

triangulo differt dña.gradatus enim ꝛ equilate-
rus sunt alteri triãguli: ꝛ differũt ꝯm ꝙ sunt trian
guli.sed nõ a figura.i.nõ differũt ꝯm ꝙ sunt figu-
ra. Nam si diuidaꝭ figura per suas dñas oẽs spe-
cies triãguli cadunt ex eadẽ pte:ideo ait ꝙ in vna
ꝛ eadẽ diuisione.i.ex eadẽ parte cadunt oẽs spẽs
triãguli. Nam figura sic diuidiꝭ ꝙ alia est talis.s.
circulus.alia võ huius ut triãgulus:alia quadrã-
gulus.nunꝗ̃ ergo diuidẽdo figurã per suas diffe
rẽtias habebimus ꝙ vna spẽs trianguli differt ab
alia:ut ꝙ eqlaterus differat a gradato:ideo sbdit
ꝙ huiusmodi.s.triãgulum:alia spẽs est equilaterũ
alia võ species huius est gradatus.hec igiꝭ.s.equi
laterus ꝛ gradatus sunt eadẽ figura:qꝛ utrũqꝫ est
triãgulus. Sed nõ sunt idem triãgulus.subdit au
tẽ ꝙ ꝛ tam numerus siĺr se habet.numerus autez
hoꝝ.s.x.canũ nõ differt a numero.x.ouiuz siue.x.
equoꝝ differentia numeri. Sed sunt idẽ numerus
x.aũt non est idẽ.differt ergo denarius hic ab illo
lꝫ nõ differt in eo ꝙ numeruꝭ.sic etiã differũt ea in
qbus diciꝭ esse talis numerus. Naꝫ ħ qdẽ sunt ca-
nes:alia võ sunt equi uel oues. ¶ Notandũ aũt ꝙ
equilaterus ꝛ gradatus sunt spẽs trianguli.sicut
homo ꝛ leo sunt spẽs aialis.triãgulus aũt aut ha-
bet oia equalia latera. ꝛ tũc diciꝭ equilaterus.aut
hẽt oia inequalia. ꝛ tũc diciꝭ gradatus:aut habet
duo equalia: ꝛ tertiũ ineq̃le. ꝛ tũc dr̃ equicrurius.
¶ Notãdum etiã ꝙ spẽs generis inferioris nõ di
stinguiꝭ per dñas generis supioriꝭ.nec etiã indiui
dua speciei distinguunꝭ per dñas generiꝭ.videm⁹
enim ꝙ homo ꝛ leo que sunt spẽs aialis.nõ distin
guunꝭ per sensibile ꝛ isensibile que sunt differẽtie
corpis aiati. Sed distinguunꝭ per rõnale ꝛ irratio
nale que sunt differẽtie aialis. Sic etiã eqlaterus
ꝛ gradatus que sunt species trianguli nõ differũt
per dñas figure:sed per differẽtias triãguli: ꝛ qa
nõ differunt per differẽtias figure:sed triãguli di-
cunꝭ esse eadẽ figura nõ idẽ triãgulus.eodem aũt
modo denarius:qꝛ est quedã spẽs numeri nõ diui
diꝭ nisi per differẽtias mãles: qꝛ alius est denari⁹
canũ ali⁹ ouiũ.x.ergo canes ꝛ.x.oues nõ differũt
dña formali numeri nec in eo ꝙ numerus. Sꝫ so-
lũ differũt differentiis materiali: ut qꝛ ħ denarius
repiꝭ in alia materia ꝗ̃ ille: qꝛ differẽtia materia-
lis est ꝓpria speciei specialissime.diuidiꝭ enim spe-
cies ex eo ꝙ est in alia ꝛ alia mã.sicut diuiditur ge
nus per differẽtias formales ut per aliam ꝛ aliaz
formã.cum ergo.x.canes ꝛ.x.oues differãt diffe
rentia denarij nõ differẽtia numeri dicunꝭ esse idẽ
numerus. ¶ Notãdũ etiaꝫ hoc dictũ sic facere ad
ꝓpositũ. Nam cũ numerus equalis nõ differat in
eo ꝙ numerus nec formaliter:sed solũ possit differ
re mãliter:ut si repiaꝭ in diuersis materijs.denari
us enim nunꝗ̃ differt a denario nisi rõne materie
in qua repiꝭ:ut qꝛ hic denarius repiꝭ in canib⁹.ille
võ in ouib⁹ siue in eqs.cuꝫ ḡ tps sit nũs si accipiã-
tur tpa eq̃lia nõ differt vnum tps ab alio nisi rõne
mãe uel rõne sbti in quo fundaꝭ. Cuꝫ ḡ tps nõ fun
deꝭ nisi in p̊ motu:qꝛ siĺ nõ pñt eẽ plures mot⁹ pri-
mi.seqꝭ ꝙ plura tpa eq̃lia siĺ eẽ nõ pñt. ¶ Ultimo
epilogat circa determinata.d.ꝙ de ipso qdẽ tpe ꝛ
de ꝓprijs.i.de ꝓprietatib⁹ circa ipsuꝫ tps intẽtioni
i.ꝯm intẽtionẽ ꝛ ꝯsiderationem nostram dictũ est.
Et in hoc terminaꝭ sentẽtia quarti libri phisicorũ.

¶ Explicit liber quartus phisicorum.

¶ Incipit quintus liber phisicorum.

Lectio.I.

Transmutaꝭ aũt trãsmutãs om
ne. Aliud qdẽ ꝯm accñs:ut cum
dicimus musicuꝫ ambulare:qm̃
cui accidit musicũ esse:hoc am-
bulat. Hoc autez in hmõi aliqd mutari ꝛ
simplr dr̃ mutari:ut quecũqꝫ dicũtur ꝯm
partes. Sanaꝭ enĩꝫ corpus qꝛ oculuꝭ:aut
thorax:he aũt partes totius corpis sunt.

In hoc quĩto libro ut supra dicebaꝭ phs in
tẽdit determinare de speciebus motus.ue
rũ qꝛ de his que sunt per accidẽs nõ est cu
re arti: ꝛ qꝛ phs nõ intẽdit determinare nisi de spe
ciebus motuꝭ per se:ideo tria facit:qꝛ p̊mo diuidit
motum in per se ꝛ per accidẽs.2° ait ꝙ dimittẽda
est mutatio per accidẽs ꝛ determinãdũ est de mo
tu per se.3° incipit determinare de speciebus mot⁹
per se.2° ibi[quomodo qdẽ igiꝭ.]3° ibi[qm̃ autẽ
ois mutatio.] In motu aũt põt accipi per se ꝛ per
accñs tripliciter:ex parte mobilis:ex parte mouen
tis: ꝛ ex pte termini.p̊mo ergo determinat de per
se ꝛ per accidens ex parte mobilis.2° ex parte mo
uẽtis.3° ex parte forme siue ex parte termini.2° ibi
[est aũt ꝛ in mouente.]3° ibi[qm̃ aũt est aliqd.]
Dicit ergo ꝙ omne trãsmutans.i.omne trãsmuta
tiĩ siue omne trãsmutabile trãsmutaꝭ.aliud qdem
ꝯm accidẽs:ut cuꝫ dicimus musicũ ambulare:qm̃
accidit musicuꝫ eẽ hoc qd̃ ambulat.alio modo di-
ciꝭ supple aliqd mutari:qꝛ in aliqd ut in sanitatem
uel in aliqd aliud diciꝭ mutari ħ.i.pars que est in
huius.i.in toto: ꝛ qꝛ mutaꝭ pars alicuius toti⁹ di-
ciꝭ simpliciter mutari totum:ut pꝫ in his.quecũqꝫ
dicunꝭ mutari ꝯm partes ut sanatur.i.diciꝭ sanari
corpus simpliciter:qꝛ sanaꝭ oculus uĺ thorax.i.pe
ctus.hoc aũt.s.pectus ꝛ oculus sunt partes toti⁹
corporis. Est autẽ tertius modus trãsmutandi qñ
aliquid nec moueꝭ ꝯm accidẽs nec moueꝭ in eo ꝙ
aliqd ipsius.i.aliq̃ parꝭ ei⁹ moueꝭ. Sed moueꝭ pri
mũ nõ ratione partis:sed in eo ꝙ ipsuꝫ.i.per se.est
ergo hec diuisio ꝙ quicqd trãsmutaꝭ uel trãsmuta
tur per accidẽs uel per partẽ uel per se. Addit aũt
ꝙ hoc qd̃ est mobile ꝯm seipsum ꝯm aliũ ꝛ aliũ mo
tum est alterũ.i.diuersum.diuersificaꝭ enim mobi
le ex diuersificatiõe motus ut alterabile est qd̃ est
sbm alterationis ꝛ sanabile ꝛ calefactibile sunt qd
alterũ adinuicem. ¶ Notãdũ aũt ꝙ simpliciter di
ciꝭ id qd̃ sine additamẽto diciꝭ. Cuꝫ ergo cois mo
dus loquẽdi admittat ꝙ diciꝭ simpliciter ꝛ absolu
te sanari corpus si sanetur eius oculus:ideo qd̃ est
ꝯm ptẽꝫ talẽ ꝯm modũ loquẽdi absqꝫ additione di
ciꝭ esse simpliciter tale. ¶ Notandũ aũt ꝙ ꝯm mo
tũ per se diuersificaꝭ mobile.nõ aũt ꝯm motuꝫ per
accidẽs.per se enĩ est ꝙ calefactibile calefiat sana-
bile saneꝭ augmẽtabile augmẽteꝭ.opꝫ ergo per se
loquẽdo ꝯm diuersos motus diuersificari mobile
Sed si uellemus loq per accñs.tũc vnũ ꝛ idẽ mo
bile posset moueri motibus oibus.per accñs enĩꝫ
augmẽtabile sanaꝭ dealbaꝭ denigraꝭ: ꝛ sic de cete
ris motib⁹.uolẽs ergo phs distinguẽ motũ per se
ꝛ per accñs ait ꝯm diuersos mot⁹ per se diuersifica
ri mobile:qꝛ ꝯm diuersos mot⁹ per accñs non opꝫ
ꝙ mobile sit diuersuꝫ. ¶ Dubitaret forte aliqs:qa

vi q hec diuisio. vȝ mobile per se ⁊ per accidēs ⁊ per ptē nō sit per opposita. mobile eni per ptē non vi ponere in mēbro cū mobili per accñs. ɔcedimus enim aliqd esse per accñs qd est per ptē. Dicēdum q ut vi velle ɔ^{or} qd est per ptem est. q. medium iter per se ⁊ per accidēs. pars enim nec est oino diuersa a toto nec oino idem. prout ergo nō est omnino diuersa qd est per ptē nō est oino per accñs: qz vero nō est oino idē qd est per ptē etiam nō est oino per se. Si ergo qd est per ptē nec est simplr per se nec simplr per accñs: esse per ptē distinguit ab esse per se ⁊ ab esse per accidens. Qd vo dicit q dicimus aliqñ esse per accidēs qd est per ptē: dici pōt q nō oportet q semp cuis modus loquēdi sit locutio ppria. esse ergo sm partem est aliud ab esse per accidens. lȝ sm cōmunem modū loquendi aliquando vnum accipiatur pro alio. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Est aūt etiā aliqd: qd neqȝ sm accñs mouet neqȝ in eo qd aliqd ipsius: sȝ in eo qd ipm mouet pmo. Et hoc est sm seipsum mobile. Secūdū aūt aliū motū ⁊ aliū alterū est: ut alterabile: ⁊ alterandis sanabile: ⁊ calefactibile alterū. Est aūt ⁊ in mouente silr. Aliud qdē enim sm accñs mouet: aliud sm partē in eo quod huiusmodi aliqua. Aliud vo per seipm pmum: ut medicus qdeȝ sanat. Manus aūt pcutit.

⁋ Ostēdit q ēt ex pte mouētis pōt accipi per se ⁊ p accñs ⁊ per ptē. d. q est aūt ⁊ in mouēte silr. Naȝ aliud qdē mouet sm accidēs. aliud vo mouēs mouet per ptem in eo q aliqua pars mouet. aliud vo mouet per seipsum primū: ut medicus qdem sanat per se. manus autem pcutit tanqȝ pars musicū supple sanat per accidens. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Qm̄ aūt est aliqd mouēs pmuȝ. Est aūt ⁊ aliud qd mouet. Adhuc in quo tps. Et pter hec ex quo ⁊ in qd. Oēs eni motus a quodā ⁊ in qddā. Alteruȝ eni est quod pmū mouet ⁊ in quod mouet: ⁊ ex quo: ut lignum ⁊ calidum ⁊ frigidū. Hoꝝ aūt aliud qdeȝ mobile est: aliud vo in quod. Aliud ex quo. Mot aūt manifestuȝ q in ligno nō in spē est. Neqȝ eniȝ mouet: neqȝ mouet spēs: aut locus: aut qntuȝ hoc. Sed est mouēs qd mouet: in qd mouet.

⁋ Ostēdit quō pōt accipi per se per accñs: ⁊ per ptē ex pte forme siue ex pte termini. Circa qd duo facit: qz p pmittit qdā necessaria ad ppositū. 2° ex his que dixerat manifestat intētū ibi[Est autē ⁊ in illis.]Circa pm tria facit sm q trin pmittit: qz p ostēdit q mobile est alteꝝ ab utroqȝ terminoꝝ. 2° ostēdit q ipsi termini sunt diuersi ⁊ alteri iter se. 3° circa ea que dixerat mouet dubium qddā. 2° ibi[magis aūt in qd.]3° ibi[dubitabit aliqs.]Dicit ḡ q ad motū quoqȝ ɔcurrūt: qm̄ est ibi aliqd qd est pmū mouēs. est aūt ⁊ aliud qd mouet. i. mobile ad hoc aūt 4° est ibi tps in quo mot est ⁊ pter h. i. pter mouēs mobile ⁊ tps est ibi terminus ex quo ⁊ terminus in quē. ois eniȝ mot est a quodā in qddā. i omni cui motu sunt duo termini a quo ⁊ ad quē. cuȝ ḡ ad motū ɔcurrāt tā mobile qȝ terminus a quo ⁊ in quē qd mouet pm. i. mobile est alteruȝ ab eo in qd mouet ⁊ ab eo ex quo mouet: ut lignū calȝ ⁊ fridū sunt altera ⁊ diuersa. Hoꝝ aūt aliud qdē est mobile ut lignū. aliud vo in qd mouet ut calm. aliud vo ex quo mouet ut fridū: si fiat mot ex calido i fridū vel ecōuerso calm erit ex quo mouet ⁊ fridū in qd si fiat mot ex calo in fridū. Qd aūt differat mobile ab utroqȝ terminoꝝ pȝ: qz manifestū est q mot est in ligno. i. i mobili: sȝ nō est in spē. i. in calore vel in frigiditate vel in aliq terminoꝝ mot: ideo sbdit q spēs ⁊ locus: aut qntū: aut hoc quoꝝ qdlibet pōt eē termin mot: neqȝ mouet neqȝ mouet. Sed mouēs qd mouet. i. mobile: ⁊ in qd mouet. i. terminus supple sunt altera ⁊ diuersa adinuicē. ⁋ Notādū aūt q ait q alteꝝ est qd mouet pm ⁊ in qd mouet ⁊ ex quo mouet. Naȝ id qd mouet est ipm sbm id ex quo mouet ⁊ in qd mouet sūt opposita vel ɔ̄ria trāsmutatio enim fit ex oppositis in opposita: ideo ḡ alterū est qd mouet pm ⁊ ex quo mouet ⁊ in qd qz sbm est alteꝝ ab utroqȝ ɔ̄rioꝝ. tn̄ si debet accipi sbm alterū dȝ accipi sbm pm ⁊ per se: qz si accipiat sbm per accñs ⁊ ex ɔ̄nti. sic ipm ɔ̄riū vel etiaȝ ipsa pūatio pōt esse illud qd mouet. per se eniȝ ⁊ p sbm ipm ut albū in potētia fit albū: ⁊ ex ɔ̄nti nō albū fit albū ⁊ etiā nigrū fit albū. bñ ergo dictū est q id qd mouet pmo est alteruȝ ab utroqȝ terminoꝝ vel ab utroqȝ ɔ̄rioꝝ: qz ut patuit id qd mouet ex ɔ̄nti pōt esse suū ɔ̄riū. ⁋ Notādū etiā q accipiēdo trāsmutationē large: sic est in 4^{or} gn̄ib: qz 4^{or} sunt ea que acqrunt per trāsmutationē ⁊ motū. vȝ sba quantitas qlitas ⁊ ubi. he aūt que acqrunt per motum ⁊ que sunt termini motus nec mouent nec mouēt. nō enī mouent talia: qz mot nō est ut in sbo in ipsa forma acqrēda per motuȝ: sȝ est in ipso mobili. rursus forma acqrēda per motū nō mouet: sȝ ipm efficiēs vel ipm mouēs est qd mouet: iō ait q spēs. i. qualitas: aut locus: aut qntū: aut hoc. i. forma sbalis. vnūquodqȝ enim taliuȝ ut est terminus motus ⁊ ut est finis motus nec mouet nec mouetur. eo enim q talia sunt finis motus sm q huiusmodi sunt nō mouentur nec mouent pprie nisi forte acciperetur mouere methaphorice. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Magis autē in quod qȝ ex quo mouet: denoiabit mutatio. Vn̄ corruptio in non eē mutatio est qm̄uis ex eē mutet: qd corrūpit. Et gn̄atio in eē: qm̄uis ex nō eē. Quid qdem igit motus sit: dictū est prius. Spēs aūt ⁊ locus ⁊ passiones in que mouent: q mouent: imobilia sunt ut scientia ⁊ calor.

⁋ Postqȝ ostendit sbm eē alteꝝ ab utroqȝ terminoꝝ. ondit ipsos terminos eē alteros iter se. sicut eniȝ ex ipso motu accipitur dña sbi ad utrūqȝ terminū: qz nō mouet aliqs tminoꝝ: sȝ mouet ipm sbm vel ipsum mobile. sic ex hº motu pōt accipi dña ipsoꝝ terminoꝝ adinuicē. differt aūt termin ad quē a termino a quo p cōparationē ad motū: qz mot recipit spēs ⁊ denoiationē a termino ad quē nō a tmino a quo Ideo ait q mutatio magis denoiatur ex eo in qd aliqd aliqd mouet qȝ ex eo ex quo: vn̄ corruptio ē mutatio in nō eē ⁊ recipit denoiationē ⁊ spēm ab ipso nō eē qm̄uis id qd corrūpit mutet ex eē ⁊ gn̄a-

tio est mutatio in esse: et recipit denoīatione ex esse q̄ꜯ cuius icipiat ex nō eē. Addit autē q̄si per modū epilogi q̄ dictū est p̄us qd sit mot⁹: q̄r est act⁹ mobilis et est in eo sicut in sb̄to. spēs autē .i. forma et locus et passiōes nō sunt ipsa mobilia nec sunt sb̄m mot⁹. s₃ sunt termini mot⁹ et sunt ea in que alia mouent. talia autē que sunt termini mot⁹: ut scia et calor et quecūꜯ alia q̄ acqrūtur per motū sunt imobilia: q̄r nō sunt sb̄m mot⁹: s₃ termini mot⁹. ¶ Notādū₃ autē q̄ accipit hic moueri et pati large. s̄m q̄ etiā talia se extēdūt ad ipsa itellectualia dicimus enī q̄ itellect⁹ mouet a fantasmatib⁹. sb̄m g̃ h⁹ mot⁹ est itellectus possibilis. id autē qd̄ sic acqrit per talē motu₃ et qd̄ terminat ipm̄ est cognitio et scia: sciētia g̃ nō est id qd̄ mouet s₃ h⁹ motū: s₃ ē id qd̄ terminat talē motū. quō autē calor siue forma caloris nō sit id quod mouet: s₃ sit termin⁹ mot⁹ nō hēt dubiū. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū mot⁹ recipiat spē₃ et denoīationē a forma ad quā vadit siue termio ad quē: vr̄ autē q̄ nō. spēs enī vniuscuiusq₃ accipiēda est ex nā rei siue ex diffōne ei⁹. cū ergo mot⁹ nō diffiniat per cōparationē ad formā ad quā vadit: s₃ per cōparationē ad mobile: q̄r est act⁹ mobilis. vr̄ q̄ mot⁹ nō accipiat spēm a forma in quā vadit s₃ a mobili. ¶ Amplius ad h̄ idē vr̄ facere qd̄ dicebat in 4°. si enī₃ de rōne mot⁹ est facē distare cū faciat distare a termino a quo: q̄r illū tollit et faciat appropinqre ad terminū ad quē: q̄r illud inducit. vr̄ q̄ magis mot⁹ recipiat spē₃ a termino a quo q̄₃ a termino ad quē cū magis ,ppe cōpetat ei corrūpere et facē distare q̄₃ appropinqre et gn̄are. Dicēdū q̄ mot⁹ ex quacūꜯ pte accipiat nō est in gn̄e per se s₃ per reductionē. mot⁹ enī ut supra dicebat per se et s̄m se accept⁹ facit distare et corrūpit et p̄uat: s₃ ut est specificat⁹ per agēs: et ut est organū agētis sic facit appropinqre et gn̄at. nā ut dicebat nō pōt itelligi q̄ aer trāsmutet sb̄aliter nisi icipiat distare a nā in qua est et sic icipiat corrūpi. Sed q̄ ex tali trāsmutatiōe generet ignis uel aq̄ uel aliqd̄ aliud h̄ nō cōpetit transmutationi sb̄ali aeris s̄m q̄ h⁹. sed hoc cōpetit ei p̄ut dicta trāsmutatio specificat et determinat per aliqd̄ agens. ,pp hoc s̄m q̄ aer trāsmutat ab alio et alio agēte. sic gn̄at inde aliud et aliud: ut p̄ut trāsmutat ab igne fit ignis p̄ut ab aq̄ fit aqua. p̄ut vo trāsmutat ab alio fit aliud. Si g̃ cōparet mot⁹ ad terminū a quo quē p̄uat et corrūpit. sic nō est in genere per se s₃ per reductionē: q̄r sic nō dicit aliqua₃ nā₃ positiue sed p̄uatiue. p̄uationes autē et negationes in gn̄e per se et directe esse nō p̄nt. Si vo cōparet ad terminū ad quē: sic ēt est in genere per reductiōe₃. Nā li₃ mot⁹ sit q̄dā p̄ticipatio forme ad quā vadit. nō tn̄ ex hoc hēt q̄ sit per se et directe in gn̄e: q̄r talis non est talis p̄ticipatio: nec cōpetit ei hēre habitudinē ad terminū ad quē vadit nisi ut est organū agētis et ut specificat et determinat p̄ agēs. Rursus si ꝯsiderat s̄m se ut est q̄dā act⁹ incopletus adhuc non est per se et directe in gn̄e: q̄r incopleta s̄m q̄ h⁹ sunt: sunt in genere per reductionē: vnde ꝯ⁹ supra p̄m celi et mundi. vult motū ,ppie nō eē per se et ,pp̄ie nec in genere sb̄e: nec ēt in genere alicui⁹ accn̄tis: s₃ eē via₃ ad illa. ait enī q̄ oīa existia: aut sūt sb̄e: aut accn̄tia: aut via ad eē istoꝝ et ut subdit h⁹ vie sunt mot⁹ et uīr transmutatio. li₃ g̃ mot⁹ q̄cūꜯ mō accept⁹ nō sit in genere directe. et li₃ magis cōpetat ei p̄uare et corrūpere q̄₃ gn̄are. tn̄ q̄r vnū q̄dq₃ magis reponit in genere per id qd̄ dicit positiue: q̄₃ per id qd̄ dicit p̄uatiue: mot⁹ magis ponit in gn̄e et in spē per terminū ad quē respectu cuius dicit aliqd positiue q̄₃ per terminū a quo respectu cui⁹ dicit aliqd p̄uatiue. bn̄ dictū est g̃ q̄ mot⁹ est in eodē genere: et ēt in eadē spē cū reb⁹ ad quas est mot⁹. et ēt bn̄ dictū est q̄ mot⁹ recipit spē₃ et denoīationē a termino ad quē. Qd̄ vo obijciebat q̄ mot⁹ diffinit per cōparationē ad mobile nō per cōparationē ad formā ad quā vadit. Dicēdum q̄ in diffōne mot⁹ ponit utraq₃ habitudo. ponit enī ibi habitudo ad formā: q̄r est act⁹. et ponit ibi habitudo ad mobile: q̄r nō est q̄libet act⁹ sed act⁹ mobilis cu₃ g̃ nō sit act⁹ nisi per habitudinē quā hēt ad formā in diffōne mot⁹ magis ponit in recto habitudo ad formam q̄₃ habitudo ad mobile. magis est ergo mot⁹ in eodē gn̄e cū forma ad quā vadit q̄₃ cu₃ mobili in quo existit. Qd̄ vo addebat q̄ de rōne mot⁹ est facē distare solutū est per iā dicta: q̄r ut dicebat et si motui magis cōpetat corrūpere q̄₃ gn̄are: vnūq̄dq₃ tn̄ magis reponit in genere uel in spē per id qd̄ dicit positiue q̄₃ per id qd̄ dicit p̄uatiue. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū corruptio recipiat spē₃ et denoīationē a nō eē. vr̄ q̄ nō. Nā₃ ut dicebat li₃ mot⁹ magis hēat p̄uare et corrūpere q̄₃ generare. magis tn̄ est in eodē genere cū forma ad quā vadit et iducit q̄₃ cū forma a q̄ icipit et quā p̄uat. q̄r vnūq̄dq₃ magis reponit in genere per id qd̄ dicit positiue q̄₃ priuatiue. g̃ a siꝉ li₃ corruptio magis dicat nō eē q̄₃ eē. nō tn̄ reponeret in eodē genere cū nō eē et cū p̄uatiōe. s₃ cū eē qd̄ dicit aliqd positiue. Dicēdū q̄ aliud est q̄rere a quo denoīat aliquid et in quo genere uel in qua spē reponit illud. Si ergo q̄rat a quo denoīat corruptio cū iustū sit oīa appellari et denoīari a fine: ut dr̄ in 2° de aīa. co̅spo q̄ corruptio terminat ad nō eē et nō eē est finis corruptiōis: ut accipiam⁹ fine₃ pro omni eo qd̄ hēt rōnē termini dignū est ipsa₃ corruptionē denoīari a nō eē. Sed si queraf utrū corruptio sit in genere nō entis. dicēdū q̄ nō entis nō sunt spēs neq₃ dr̄e Nō entia enī s̄m q̄ h⁹ et directe nō sunt in genere nec sunt gn̄a alioꝝ. Sed talia sunt solū in genere p̄ reductionē. p̄uatio ergo quantūcūꜯ sit eēntialiter qd p̄uatiuū est tn̄ in eodē genere cū habitu et nō eē et negatiōes reducunt ad illud genus in quo hn̄t eē ipse affirmationes. ex h̄ aūt magis inotescit qd̄ p̄missa. v₃ q̄ mot⁹ nō collocat in genere neq₃ in spē ut dicit quid p̄uatiue. sed ut dicit qd positiue. non ergo ait p̄hs q̄ corruptio sit in genere nō entis: q̄r nō ens nō est genus: ut dictū est. et nō entiū nō sunt spēs neq₃ dr̄e: s₃ ait q̄ denoīat a nō eē. pōt enī denoīari aliqd a p̄uatiōe. li₃ ipsa p̄uatio nō sit genus alioꝝ. nec s̄m q̄ h⁹ sit directe in genere: sed solum sit in genere per reductionem: q̄r reducitur ad genus in quo est suus habitus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dubitabit aliquis si passiones motus sunt. Albedo autem passio est. Erit enim in motu mutatio. Et fortassis non est albedo motus: sed albatio.

¶ Mouet q̄₃dā dubitationem circa p̄missa. d. q̄ dubitabit aliqs si mot⁹ sunt passiones. i. si mot⁹ sunt ipse forme: iō subdit q̄ albedo q̄dā passio est. est ergo qd̄ utrū mot⁹ ad albedinē sit ipsa albedo uel mot⁹ ad aliquā ,pprietatē uel ad aliquā passionē sit ipsa

ꝓprietas uel ipsa passio. Sed ꝙ motus nō sit forma pz: q: si motus est ipsa forma erit mot⁹ uel mutatio in motū ⁊ terminabit motus ad motū cū terminet mot⁹ ad formā. Ideo subdit ꝙ fortassis motus non est albedo nec est forma. sed est albatio ⁊ via in formā. ℭ Notandū aūt ꝙ dicit fortassis: q: ut cōmuniter ponit nōdum manifestū est motū nō est esse formam: quia motus non terminat ad motum sed ad formam. erit ergo hoc in sequentibus manifestum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Est aūt ⁊ in illis ⁊ qd̄ est ꝟm accñs: ⁊ qd̄ est ꝟm ptē: ⁊ ꝟm aliud: ⁊ quod primo est: ⁊ nō ꝟm aliud: ut quod fit albū: in id quod intelligit: mutat ꝟm accidēs. Colori enim accidit intelligi: in colorē aūt q: pars albū coloris est ⁊ in europam: q: pars europe athene sunt. In albū aūt colorez per se.

ℭ Ostēso quō inueniť per se ⁊ per accñs ⁊ per ptes i mobilib⁹ ⁊ in mouētib⁹. ostēdit quō inueniunt talia in ipsis terminis. d. ꝙ nullis. i. in terminis motus est aliqd qd̄ est ꝟm accñs ⁊ qd̄ est ꝟm ptē ⁊ ꝟm aliud. z⁹ est ibi quod est primo ⁊ non ꝟm aliud: ut id qd̄ fit albuz ꝟm accñs mutat in id qd̄ itelligit. i. in aliqd intelligibile. accidit enim colori albo intelligi. i. eē qd intelligibile. Qd̄ ergo mutat in albuz mutat in rez intelligibilē per accñs. Sed mutat in colorē per ptē: q: albū est pars coloris. sic etiā qui uadit in athenas uadit in europā per ptez: q: athene sunt pars europe: sed ꝙ fit albū lz mutet in colorē gñaliter ⁊ simpliciter sumptū per ptē in rem intelligibilē per accidēs: in colorē tñ albū mutat per se. ℭ Dubitaret forte aliqs: q: videt eē falsuz ꝙ colori accidit intelligi ⁊ ꝙ colori albo accidat esse qd itelligibile. per se eniz est ꝙ qcqd habet rōnē entis habet rōnē itelligibilis. Dicēdū ꝙ aliqd eē per accidēs pōt intelligi dupľr uel simpliciter ⁊ absolute: uel respectu alicui⁹ attributi. eē eniz intelligibile per se ⁊ simpliciter nō accidit albo: tñ put albū stat sub isto attributo qd̄ est termin⁹ trāsmutationis accidit ei esse qd intelligibile: q: nō trāsmutat aliqd in albū ut est qd intelligibile: sed ut est qd sensibile ut enim diximus in elenchis cū determinauimus de fallacia accñtis si accipiat accñs respectu tertij attributi ꝟm quē modū peccat fallacia accñtis. superiora pñt accidere iferiorib⁹ ⁊ inferiora supioribus ⁊ equalia eq̄libus ⁊ quodāmodo oīa oībus: ut eniz hō stat sub isto attributo spēs accidit sibi ⁊ est extraneuz ab eo ꝙ sit spēs uel ꝙ p̄dicet de sorte uel ꝙ sit risibile uel ꝙ hēat habitudinez ad cetera talia: q: nō est spēs ut habet habitudinē ad ista. sic si ex nigro fit albū albo ut est terminus dicte mutationi accidit ⁊ extraneū est ab eo ꝙ sit color uel ꝙ sit qd itelligibile: quia nō est h⁹ terminus ut est talis. sed ut est ꝯtrarium nigro. ℭ Deinde cuz dicit.

ℭ Quō qdē igiť per se mouet: quō ꝟm accidēs: ⁊ quō ꝟm aliud aliqd: ⁊ quō ipsum p̄mū in mouēte: ⁊ in eo quod mouet manifestuz est: ⁊ ꝙ mot⁹ nō in specie: sz in eo qd̄ mouet ⁊ mobili ꝟm actū sit. Secūduz qdem igiť accidens mutatio dimittat. In oībus enim est ⁊ semp ⁊ omniuz. Quod uo non ꝟm accidens est: nō est in oībus: sz in ꝯtrarijs ⁊ medijs ⁊ in ꝯtradictione.

ℭ Ostenso quō repit per se ⁊ per accñs in motu. hic ostēdit dimittendū esse qd̄ est per accidens. Circa qd̄ duo facit: q: primo facit qd̄ dictum est. z⁹ quod dā qd̄ supposuerat ꝓbat inductiue ibi, huius aūt fides. Dicit ergo quō mouet aliquid per se ⁊ quō per accidēs: ⁊ quō ꝟm aliqd aliud ut ꝟm partez: ⁊ quō repit ipsum qd̄ est esse primū ⁊ etiā qd̄ est esse supple per accidēs tam in mouēte q̄z in eo qd̄ mouet. i. i mobili. manifestū est per iam dicta ⁊ etiam manifestū est quō motus nō est in specie siue in forma ⁊ in termino motus tanq̄z in sbto: sed motus ut in subiecto. est in eo qd̄ mouet ⁊ in mobili cuz ꝟm actū sit. motus eniz est actus mobilis. cū ergo mobile est in suo actu ⁊ est in motu. tūc motus est in eo tanq̄z in subiecto. cuz ergo repiat in motu per se ⁊ per accidēs ex pte mobilis ⁊ ex pte mouentis: ⁊ etiā ex pte ipsoꝝ terminoꝝ. mutatio qdem igiť ꝟm accidēs dimittat ⁊ accipiat supple mutatio per se. est enim dimittendū qd̄ est per accidēs: q: est in oībus ⁊ semp ⁊ in omni. i. est qd indeterminatū. mutatio uo que nō est ꝟm accidēs nō est in oībus nec est quid indeterminatū. sed est in ꝯrijs ⁊ medijs ⁊ in cōtradictione. ℭ Notādum aūt ꝙ mutatio per accidēs dicit esse in oībus ⁊ semp: q: semp ⁊ indifferēter ⁊ ex quolibet pōt fieri qdlibet per accidēs. per accñs enim albū pōt fieri ex dulci ⁊ amaro ex musico ⁊ grāmatico ⁊ ex quolibet. sed per se albū nō fit nisi ex aliq̄ determinato: ut ex nō albo ⁊ non ex q̄libet nō albo: sed ex nigro ⁊ ex medio colore. Cū ergo indeterminata nō cadit sub rōne nec sub arte que sunt per accñs sunt dimittēda. ℭ Notandū etiā ꝙ motus fit ex ꝯrio uel ex medio. Sed mutatio fit ex priuatione uel ex ꝯdictione: ut infra patebit. Ideo accipiēdo trāsmutationez large ad mutationē ⁊ motū dicit transmutatio fieri uel ex ꝯtrarijs uel ex medijs uel ex ꝯtradictione. quō autē fit aliquid ex forma uel ex priuatione: uel quomodo aliquid fieri cōtingit ex ꝯtrario uel medio: uel etiā ex ꝯtradictorio fiat per se te talis factio: ⁊ quomodo non fit per se talis factio in p̄mo libro fuit sufficienter ostensum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Huius aūt fides ex inductiōe est. Ex medio aūt mutat: utiť eni ipso: sicut quod est ꝯriū ad utrūq;. Etenī q̄dāmodo mediū ultima: vnde ⁊ hoc ad illa ⁊ illa ad hoc quodāmodo dicunt ꝯria: ut uox media: grauis ad ultimā: subtilis ad extremaz: ⁊ fuscū album ad nigrū: ⁊ nigrū ad albuz.

ℭ Probat inductiue qd̄ supposuerat. vz ꝙ nō solus ex contrario. sed etiaz ex medio possit fieri trāsmutatio: vnde ait ꝙ fides huius. s. ꝙ fiat trāsmutatio ex medio talis fides est ex inductiōe. ex medio qdē aliqd mutat uel mutat ut habet alia ira: q: utiť ipso medio qd̄ est sicut ꝯtrariū ad utrūq;. ꝯtrarioꝝ enim est quodāmodo mediū ultima. i. extrema: vnde mediū est h ad illa ⁊ illa ad h. Nam mediū respectu vnius extremi est aliud extremū: ut pallidū respectu nigri est albū respectu albi est nigrū: ideo subdit ꝙ quodāmodo de medio dicuntur ꝯtraria ut media uox est grauis ⁊ subtilis. Sed grauis est

cōparata ad vocē ultimā.s.ad subtilem: ⁊ subtilis
est cōparata ad vocē extremā.i.ad grauē: ⁊ fuscū
est albū cōparatū ad nigrū: ⁊ est nigrum cōparatū
ad albū.ex medio ergo pōt fieri trāsmutatio in cō
trariū:q: medium cōparatū ad vnū ꝯtrariū habet
rationē alterius ꝯtrarij.ex inductione ergo patet
ꝙ potest aliquid transmutari ex medio : quia trās-
mutari ex medio est quodāmodo transmutari ex
contrario. Lectio.II.

Q Voniā aūt oīs mutatio est a quo-
dā ⁊ in qddā: manifestat etiā vnqꝫ
nomē:post aliud eni aliqd: ⁊ aliud
qdē prius:aliud aūt mōstrat posteri⁹: ⁊ mu
tabit mutās quadripharie. Aut enim ex
subiecto in subiectū:aut ex subiecto in nō
subiectū:aut ex nō subiecto in subiectū:
aut ex nō subiecto in non subiectū. Dico
aūt subiectum affirmatione monstratū.

℄ Ostenso ꝙ mutatio per accidēs dimittenda est:in
parte ista determinat de mutatione per se diuiden
do eā in suas species. ℄ Ad cuius euidētiā sciēdū
ꝙ si mutatio accipiat large ut includit motum.sic
mutatio tripliciter diuidit.s.in generationē ⁊ cor-
ruptionē ⁊ motū.rursus motus triphariā diuidit
motus enī ꝓprie sumptus nō habet esse in substā
tia:sed in qualitate quātitate ⁊ ubi.nō ḡ erūt speci
es motus generatio ⁊ corruptio. Sed augmenta-
tio uel diminutio alteratio uel loci mutatio.duo er
go facit:q: primo diuidit mutationē in suas spēs.
secūdo diuidit ipsum motū ibi[si igit̄ pdicamen-
ta.] Circa primū duo facit : q: primo ostēdit quot
modis potest aliqd itelligi mutari.scdo ex his que
dixerat concludit tres esse species mutationis ibi
[Quare necesse est.] Dicit ergo ꝙ oīs mutatio est
a quodā in quoddā manifestat utiqꝫ h̄ nomen.i.
per hoc nomē ipsius mutationis.ipsum eni nomē
mutationis designat ꝙ fit aliud post aliud ipa mu
tatio mōstrans ꝙ est aliud quidē.primū aliud po-
sterius:q: ergo sic est mutās mutabit uel mutabit̄
ut habet alia lr̄a quadripharie . aut enim h̄ erit ex
subiecto in sbm in nō subiectū:aut ex nō subiecto
in subiectū:aut ex sbto : aut ex non subiecto in non
subiectū.addit autē dico.i.expono subiectū id qđ
est ex affirmatione mōstratū. ℄ Notādum aūt ꝙ
q̄diu mouet aliqd eodē modo nō dicitur mutari.
sed qñ est prius vno modo est posterius alio mo-
do ⁊ habet in se diuersitatē:tūc cōpetit ei mutari.
ipsū ergo nomē mutationis ostēdit ꝙ nomini mu
tato sit dare aliud qdē prius aliud vō posterius.
℄ Dubitaret forte aliqs : vnde sequit̄ h̄ ꝯñia ꝙ si
nomē mutationis iportat diuersitatē quādā ⁊ di-
cit aliud post aliud ꝙ ex hoc mutatio quadruplici
ter sumi possit ut in lr̄a dicit̄. Dicendū ꝙ alietas ⁊
diuersitas sumit̄ ex actu uel ex p̄uatiōe actus siue
sumit̄ ex forma ⁊ ex p̄uatione forme. In pura enī
potētia ſm ꝙ h⁹ non est distinctio.iuxta illud.xj°
Meth̄.in fundamēto nature.i.in p̄ma mā ⁊ in pri-
ma potētialitate nō est aliqd distinctū.ois ergo di
stinctio uel sumit̄ ex forma:ut h̄ est diuersum ab il
lo:q: habet aliam formā:uel sumit̄ ex p̄uatione:ut
dicat̄ hoc eē diuersū ab alio:q: p̄uatur aliquo nō
p̄uat̄ aliqd. Si igit̄ sic est ois mutatio ⁊ ois diuer

sificatio erit quadripharia:q: uł erit ex sbto in sub
iectū.i.ex forma in formā:uł erit ex subiecto in nō
sbm in sbm.i.ex p̄uatiōe in formā:uł ex nō sbto ex
foia in p̄uatione:uel ex nō sbto in nō sbm.i.ex p̄ua
tione in p̄uationē. Nā ut dr̄ xj° meth̄.dr̄ia est inter
sbm ⁊ mā.mā eni dicit qd solū in potētia ⁊ est uel
existit magis negatiue q̄ꝫ affirmatiue:q: qđ est so-
lū in potētia magis nō est q̄ꝫ sit.sbm vō dicit aliqd
i actu ⁊ dicit aliqd affirmatiue.dicit eni aliqd exñs
⁊ aliqd formatū forma per sbm.ḡ itelligēdū est ꝙ
aliqd affirmatū ⁊ aliqd in actu siue aliqd exñs sub
forma.per nō sbm vō itelligēdū est aliqd negatū ⁊
p̄uatū existēs sub p̄uatiōe.bñ igit̄ dictū est ꝙ qua
dripharia pōt itelligi eē diuersificatio uel mutatio
q: ut patuit ſm p̄uationē ⁊ formā q̄druplicit̄er pñt
accipi termini mutationum. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Quare necesse est ex his que dicta sunt
tres esse mutationes.s.ex subiecto in sub
iectum: ⁊ ex subiecto in non subiectū: ⁊
ex non subiecto in subiectum. Que enim
est ex non subiecto in non subiectum:nō
est mutatio:propter hoc ꝙ nō est ſm cō-
trapositionem. Neqꝫ enim cōtraria ne-
qꝫ contradictio est.

℄ Quia dixerat 4ᵒʳ eē mōs mutationū cū vn⁹ illorū
modoꝝ sit oino per accñs ⁊ iproprı⁹.vꝫ cū dicam⁹
aliqd mutari ex nō sbto in nō sbm siue ex p̄uatione
in p̄uationē.ideo ꝯcludit tres eē spēs mutationū
circa qđ facit duo:q: p̄ ait tres eē mutatiōes.2° de
terminat de vnaquaqꝫ illaꝝ mutationū.2° ibi[ex
nō sbto qdē.] Dicit ergo q̄re necesse est ex his que
dicta sunt accipiēdo mutationē per se tres eē muta
tiōes.s.in sbto.i.ex sbto in sbm.i.ex forma in formā
⁊ ex sbto in nō sbm.i.ex forma in p̄uationē. ⁊ ex nō
sbto in sbm.i.ex p̄uatione in formam.tūc ergo sup
plēdū est:q: ex nō sbto in nō sbm siue ex p̄uatione
in p̄uationē ꝓprie nō est mutatio.que aūt cā est ꝙ
ex nō sbto in nō sbm.i.ex p̄uatione in p̄uationē nō
est mutatio ꝓpter h̄ qđ nō est ſm ꝯtrapositionē.i.
q: nō est ibi ꝯtrapositio uel oppō.neqꝫ enim est ibi
ꝯdictio neqꝫ est ꝯria p̄uatio p̄uationi. ℄ Notādū
aūt ꝙ q: phs nō intēdit determinare nisi de muta
tionib⁹ per se ut supius dicebat̄.ideo lꝫ q̄tuor sint
modi mutationū.si iter mutatiōes vellemus cōpu
tare mutationē per accñs.tñ nō sunt nisi tres mu-
tatiōes.si vellem⁹ accipe mutatiōes per se. Nā ut
statim declarabit̄ mutatio ex nō sbto in non sbm ⁊
ex p̄uatione in p̄uationē nō est per se:sꝫ per accñs.
℄ Dubitaret forte aliqs:quare ex nō sbiecto in nō
sbm nō dr̄ esse mutatio.si enī itelligat̄ ꝙ talis mu
tatio nullo mō est mutatio nec per se nec per accñs
est locutio falsa. Nā cū albū sit nō nigrū ⁊ nigrum
sit nō albū qđ mutat̄ ex albo in nigrū per accidēs
mutat̄ ex nō nigro in nō albū. Si vō intelligat̄ h⁹ⁱ
mutationē nō eē mutationē:q: nō est mutatio per
se sꝫ per accñs.sic etiā mutatio ex forma in formā
uel ex forma in p̄uationē uel econuerso semp vr̄ eē
per accñs. Nā ut in p̄ libro tāgebat̄ ex ente in potē
tia fit aliqd per se. Sꝫ ex forma ⁊ p̄uatiōe fit aliqd
per accñs:quare qua rōne mutatio ex p̄uatione in
p̄uationē dr̄ eē nō mutatio:q: est per accñs pari rō
ne mutari ex forma in formā. ⁊ et alij modi muta-
tionū assignari nō debēt dici mutatiōes:q: sunt qd

per accñs. Dicendũ ꝙ fieri aliqd ex forma uel ex priuatione pōt itelligi dupl'r. uel tanq̃ ex subo mot' ul' tanq̃ ex t'mino mot'. s3 si accipiat' h' eē tanq̃ ex subo mutationis ⁊ mot' tūc ex forma ⁊ ex ꝑuatione fit aliqd per accñs: q2 mot' ⁊ ꝑuatio ut in subo sūt in ente in potētia ul' i mob'. Nō aūt sūt in forma ucl in ꝑuatione. forma enī ⁊ ꝑuatio nō sūt illō in quo est mot' ⁊ mutatio ut in ꝑcedēti lectione dicebat'. sed si accipiat' aliqd fieri ex aliq̃ nō tanq̃ ex subiecto mutationis ⁊ mot' sed tanq̃ ex terminis: sic ex forma ⁊ ꝑuatione fit aliqd per se: q2 forma ⁊ ꝑuatio per se pñt esse termini mutationũ ⁊ motuũ mutari. ergo ex forma in formã uel ex forma in ꝑuationē uel ex ꝑuatione in formaz est mutari per se: si li ex iportet habitudinez nō ei' qd subiicit' in motu. sed ei' qd est terminus mot'. per se enī est ꝙ mutatio sūpta large ut icludit motuz uel incipiat a forma ⁊ terminet' in formã: uel icipiat a forma ⁊ terminet' in ꝑuationē uel a ꝑuatione ⁊ terminet' in formaz. Qd aūt incipiat a ꝑuatione ⁊ terminet' in ꝑuationē que est oīno per accñs: cũ mot' ⁊ ul'iter mutatio per se reqrat terminos differētes aunq̃ sunt ꝑ se termini mot' uel mutationis: q2 possunt in idez coincidere. ꝯria ḡ ut forma ⁊ forma cuiusmodi sūt albũ ⁊ nigrũ uel ēt alia ꝯria. sic etiaz ꝯdictoria ut forma ⁊ priuatio cuiusmodi sūt albũ ⁊ nō album ⁊ nigrũ ⁊ nō nigrũ ⁊ cetera talia possunt esse termini motus per se uel mutatiōis: q2 nō possunt in idē coincidere. priuatio tñ ⁊ ꝑuatio per se hui' termini nō sūt: q2 possunt in idē coincidere. idem enī pōt esse nō albũ ⁊ nō nigrũ uel nō albũ ⁊ nō pallidũ ut ḡ pħs ostēderet ꝙ priuatio cũ priuatiōe possit in idē coincidere ⁊ ꝙ nō sunt per se termini motus ait ꝙ iter ea nō est ꝯrietas nec ꝯdictio. ꝑuatio enī ꝑuationi ꝑ se loquēdo nō ꝯdicit nec ꝯriat' q̈re possunt talia in idē coincidere ⁊ nō sunt per se termini mot' ꝑpter qd mutari ex ꝑuatione in priuationem uel ex nō subiecto in non subiectum nullo modo est mutatio per se sed per accidens. Si ergo relinquēdũ est quod est per accñs huiusmodi trãsmutatio iter mutationes cōputari nō debet. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Ex nō subiecto qdē igit' in subiectũ mutatio ꝺm ꝯdictionē gñatio est. Alia quidē simpl'r simplex. Alia ṽo quedã cuiusdã: ut ex nō albo in albũ: gñatio qdē huiusmodi est. Que ṽo ex non esse simpl'r in substãtiã est: gñatio simpl'r est: ꝺ3 quã fieri ⁊ nō fieri simpl'r dicimus.

¶ Omissa mutatiōe per accñs que est ex nō subo in nō subm uel ex ꝑuatione in ꝑuationē exequit' de alijs trib' mutationib'. ¶ Ad cui' euidētiã sciēdũ ꝙ hax termini mutationuz de qb' intēdit exequi due attendunt' ꝺm oppositionē ꝯdictoriã. 3ª ṽo attendit' ꝺm oppositionē ꝯriã. mutari enī ex nō subiecto in subiectũ ⁊ ex sbto in nō subiectũ siue mutari ex ꝑuatione in formã ⁊ ex forma in ꝑuationē dicit oppositionē ꝯdictoriã. sed mutari ex forma in formã ut ex albo in nigrũ dicit oppositionē ꝯriaz. duo ḡ facit: q2 ꝑ determinat de mutatione ꝺm oppositionē ꝯdictoriã. 2° determinat de mutatiōe ꝺ3 oppositionē ꝯriã ibi[qm̃ aūt mot'.] Circa ꝑmuz duo facit: q2 ꝑ ondit duas eē h'' mutatiões sūptas ꝺm oppositionē ꝯdictoriã. 2° declarat nullã talem mutationē esse motũ ibi[Si igit' qd nō est.] Circa ꝑm duo facit ꝺ3 ꝙ sunt due mutatiões accepte ꝺm ꝯdictionē. ꝑ enī determinat de mutatione ex nō sbto in subiectũ que dr̃ gñatio. 2° de mutatione ex sbto in nō subiectũ que dr̃ corruptio ibi[Que ṽo ex sbto.] Dicit ḡ ꝙ mutatio ꝺm ꝯdictionē que est ex nō sbto in subiectũ. i. ex negatiōe in affirmationē ⁊ ex ꝑuatiōe in formã talis mutatio gñatio est ⁊ h'' mutatio alia qdē ē simpl'r ⁊ simplex. Alia ṽo est quedã ⁊ cuiusdã ut gñatio accñtis que est ex nō albo in albũ. est quidem generatio h'' idest generatio quedã uel cuiusdam. sed generatio que est ex nō eē simpliciter ut generatio in substãtiam est generatio simpl'r ꝺm quam generationem substãtialez dicimus aliqd fieri ⁊ nō fieri simpliciter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que ṽo ex subiecto in nō subiectũ corruptio est. Simpl'r qdē que ex substantia in nō esse est. Quedã aūt est que est in oppositã negationē: sicut dictũ ē i gñatiōe.

¶ Determinat de mutatione ex sbto in nō subiectuz que dr̃ corruptio dicēs ꝙ mutatio que est ex sbto in nō subiectũ. i. ex forma in ꝑuationē uel ex affirmatiōe in negationē talis mutatio corruptio est ⁊ h'' mutatio simpl'r qdē est ex substãtia in nō esse simpliciter. s3 tūc est mutatio q̃dã ul' corruptio q̃dam que nō est in nō eē simpl'r. sed que est in negationē oppositã. i. in negationē q̈lēctiq3 ut est negatio in formis accñtalib'. mutatio enī ex albo in nō albũ uel ex alia forma accñtali in ei' negationez nō est corruptio simpl'r sed quedã. sic enim dicēdum est de corruptiōe sicut etiã dictũ est in gñatione. Nã sicut gñatio simpl'r est generatio quedã: sic est corruptio simpl'r ⁊ quedã corruptio. Quō aūt distinguunt' gñationes ⁊ corruptiones ut accipiuntur simpl'r ⁊ nō simpl'r in secundo de generatione satis ostendimus. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Si igit' qd non est: dicit' multipl'r: ⁊ neq3 quod est ꝺm cōpositionē aut diuisionem cōtingit moueri: neq3 quod est ꝺm potētiã: ꝙ ei quod est simpl'r ꝺm actũ oppositum est. Hoc qdē enim nō albũ: aut nō bonum: tamen cōtingit moueri ꝺm accidens. Erit enim homo non albus.

¶ Ostēdit h'' mutatiões que accipiunt' ꝺm oppositionē ꝯdictoriã nō esse mot' sed mutationes solũ. Circa qd duo facit: ꝺm ꝙ due sunt tales mutationes gñatio. s. ⁊ corruptio. ꝑ ergo ondit ꝙ gñatio nō est mot'. secūdo ostēdit h' idem de corruptione ibi[neq3 iam corruptio mot' est.] gñatio autē est mutatio ex nō esse in esse. Ne ergo laboret in equiuoco. ꝑmo ostēdit quō ⁊ quot modis accipit' non ens. 2° ex his que dixerat arguit gñationē non eē motum ibi[Qd aūt simpl'r.] Dicit ergo ꝙ si qd nō est dr̃ simpl'r. eē enī ⁊ nō esse tripl'r pōt sumi ⁊ ꝺm duas acceptiones nō pōt esse motus ꝺm eē ⁊ nō esse. sed ꝺm tertiã acceptionē pōt ibi esse mot'. ideo ait ꝙ neq3 qd est uel qd nō est ꝺm cōpositionem ⁊ diuisionē. i. ꝺm ꝑpositionē affirmatiuã ul'

negatiuā ꝯtingit moueri neq3 ēt ꝯtingit moueri id qd̄ est ſm potētiā qd̄ est oppositū ei qd̄ est ſ3 actū simplr̄. sed h̄ qd̄ est ſm eē accñtale ut qd̄ nō est albū: aut qd̄ nō est bonū tale qd̄ nō est ꝯtingit moueri ꝑ accñs: q2 tale nō ens accidit alicui enti. ¶ Nā qd̄ nō est albū uel qui nō est alb⁹ erit tñ homo uel erit aliqd̄ aliud ens. tale ergo nō ens rōne entis cui accidit moueri poterit. ¶ Notādū aūt ꝙ eē ⁊ nō esse triplr̄ pōt sumi. vno mō pōt sumi esse ut nō dicit esse reale: ſ3 ut dicit habitudinē ꝑdicati ad subm ut cū dicim⁹ chimera est opinabilis. nō eni ex hoc possumus iferre ꝙ chimera sit. ibi eni esse nō dicit esse reale. sed solum dicit quādā habitudinē ꝑdicati ad subm. sic ergo acceptū esse uł nō esse nō dicit nisi ꝟitatē uel falsitatē cōpositionis ⁊ diuisiōis siue affirmationis ⁊ negationis. cū ḡ ueꝝ ⁊ falsū sunt in aīa tale esse ⁊ nō esse magis se tenet ex ꝑte itellectus q̄3 ex ꝑte rei. Alio mō pōt accipi esse uel nō eē ut dicit qd̄ reale ⁊ hoc est duplr̄. q2 uel accipiunt in subalib⁹ ⁊ accidētalib⁹. Si in substātialib⁹ tunc esse sic acceptū dicit actum simplr̄. nō esse ꝟo dicit potētiā simplr̄. uł dicit potētiā oppositā actui simpliciter. qd̄ enim nō est actu substātia ſm ꝙ est huiusmodi simplr̄ est nō ens. Sed si accipiat eē ⁊ nō esse ſm accidētalia sic esse nō dicit actū simplr̄ sed quēdam nō esse dicit potētiam simplr̄. Qd̄ enim subijcit forme accidētali nō est in potentia simplr̄ sed dicit aliqd in actu. ꝑuatio ergo forme accñtalis ut ꝑuatio albi fundat in aliq̄ ente in actu ut est homo uel leo uł aliqd̄ aliud ens in actu qd̄ non est albu3 in quo ꝑuatio albi fundat. est ergo intētio pħi ꝙ ex nō esse in esse nō est mot⁹. Si accipiat nō esse ſm cōpositionē ⁊ diuisionē siue ſm habitudinē ꝑdicati ad subm: q2 talia se tenēt ex parte mētis siue ex parte itellect⁹ ſm quē modū nō hēt esse motus. Rursus nō est motus ex non esse in esse. si accipiat nō esse in subalibus ſ3 quē modū nō esse opponit actui simplr̄ ⁊ dicit purā potētiā: q2 pura potentia nō pōt esse subm mot⁹. Sed si accipiat nō esse tertio mō ꝑut repit in accidētalib⁹ sic ex nō esse in esse pōt esse mot⁹: q2 nō esse sic sumptū nō opponit actui simplr̄ nec dicit potētiā simplr̄. S3 tale ens ⁊ talis ꝑuatio fundat in aliquo ente in actu rōne cuius pōt ibi esse motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod aūt simpliciter nō hoc aliqd est: hoc nullo modo ꝯtingit moueri. Impossibile est enim qd̄ nō est moueri. Si aūt h̄ in gñationē esse motū impossibile erit. Fit eni quod nō est. Si eni quod nō est fit eni ⁊ quod ex nō ente maxie ſ3 accñs fit. S3 tñ uerū est dicē: quod est: quod nō est: de eo quod fit simpliciter. Similiter autē ⁊ quiescere. Hec igitur accidunt icōueniētia: si moueatur quod non est.

¶ Ostēso quot modis accipit esse ⁊ nō esse ondit ꝙ gñatio simplr̄ que est ex nō eē in eē nō est motus. Circa qd̄ duo facit ſm ꝙ duas rōnes adducit. 2ª ibi [⁊ si oē qd̄ mouet.] Dicit ḡ ꝙ id qd̄ simplr̄ nō est hoc aliqd h̄ nullo mō mouet. Impossibile enim est moueri qd̄ nō est simplr̄ ⁊ qd̄ est simplr̄ in potētia. si aūt h̄. i. si qd̄ est simplr̄ in potentia ⁊ qd̄ simpliciter est nō ens nō mouet ipossibile est gñationem esse motū: q2 fit ⁊ gñatur qd̄ non est simpliciter. Addit aūt ꝙ fit. i. q̄3 uis supple ex nō ente fit maxime aliqd ſm accidēs. l3 ergo ita fit ꝙ ex nō ente nō fiat aliqd per se sed per accidēs sed tamē uerū est dicere de eo ꝙ fit simplr̄ ⁊ qd̄ est ⁊ qd̄ nō est. i. ꝙ est nō ens simpliciter. tūc ergo supplenda est ratio ꝙ cū simpliciter nō ens ⁊ ens simpliciter in potētia nō possit eē subm mot⁹ ⁊ generatio nō est motus ⁊ generari nō est moueri. Subdit aūt ꝙ similiter generari nō est qescere. h̄ ḡ incōueniētia accidūt si ponat ꝙ generatio sit qes uł mot⁹: q2 tūc qd̄ est simplr̄ in potētia qescit uel mouebit. ¶ Notandū autem ꝙ l3 ex nō ente ⁊ ex ꝑuatione fit aliqd per accidēs ex ente aūt in potētia fiat aliqd per se tamē qd̄ est simpliciter in potētia nō mouet. factio eni illa que ex ente simplr̄ in potētia nō est motus sed mutatio. Nā qd̄ est simplr̄ in potētia: simpliciter ueꝝ est dicere ꝙ nō est ꝑꝑ qd̄ subm mot⁹ eē non pōt. ¶ Notādū ēt ꝙ ens simplr̄ in potētia qd̄ subijcit in gñatione subarū de quo ente in potētia h̄ loqmur h⁹ ens in potētia ſm ꝙ tale est nec mouet nec est aptū natū moueri. Cū ḡ oē qescēs sit aptu3 natū moueri dicere possumus ꝙ generatio subaꝝ de qua hic loqmur nec est motus nec est quies: q2 ens in potētia simpliciter quo tali generationi subijcit ſm ꝙ huiusmodi est nec moueri pōt nec qescere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et si oē quod mouet: in loco est: qd̄ autē nō est: nō est in loco. Esset eni3 alicubi.

¶ Adducit secūdā rationē ad ꝓpositū dicens oē qd̄ mouet est in loco. Sed qd̄ nō est: nō est in loco ergo qd̄ nō est nō mouet. Qd̄ aūt qd̄ nō est nō sit in loco patet: q2 si eēt in loco esset alicubi ⁊ determinaret ad aliquē locū qd̄ de nō ente dici nō pōt. est ḡ supplēda rō ꝙ cū ens simplr̄ in potētia qd̄ est generationis subiectū sit nō ens ⁊ non sit in loco nec moueat sequit ꝙ generatio nō sit mot⁹. ¶ Notandū aūt ꝙ semꝑ primū in aliquo genere est rō ⁊ cā oium coꝝ que sunt post. ubi ergo nō reperit qd̄ est primū nec reperiri pōt qd̄ est posteri⁹: q2 ergo mot⁹ localis est mot⁹ ꝑm⁹ qd̄ nō mouet localiter non mouet aliquo alio motu. q̄re si ens simpliciter i potētia qd̄ est generationis subiectū nō pōt moueri localiter sequit ꝙ nullo alio motu moueri possit. ¶ Notādū ēt ꝙ sufficiēter ꝓbat phs ꝙ si ens i potētia qd̄ est gñatiōis subm nō mouet ꝙ gñatio nō sit mot⁹. est enim q̄si per se notū ꝙ si subm alicuius forme nō est albū ꝙ illa forma nō sit albedo. Na3 si illa forma eēt albedo daret subō suo ꝙ eēt albū: sic ēt si subiectū gñationis nō mouet gñatio nō est mot⁹. Nā cū qcqd est subm motui mouet si gñatio esset mot⁹ de necessitate moueret qd̄ est gñationis subm. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū ens simplr̄ in potētia cuiusmodi est ẏle qd̄ est maxie gñationis sub3 moueri possit. Dicēdum ꝙ triplici via uenari possum⁹ ꝙ ens simplr̄ in potētia ſm ꝙ h⁹ est moueri nō possit. ꝑma via sumit ex ꝑte mot⁹. 2ª ex parte mobilis. 3ª ex ꝑte mouentis. motus enim ut dicebatur in tertio est quidā actus: q2 est actus entis in potētia siue est actus mobilis. Cū ergo nō sit intelligibile ꝙ in aliquo subiecto sit aliqs act⁹ ⁊ subm illud sit omnino in potētia quātūcūq3 mot⁹ sit act⁹ incōpletus ⁊ iperfectus. tñ ex quo aliquis actus est qd̄ mouet oīno in potētia esse non pōt. scđa via

sumit ex parte mobilis. omne enim qd mouet ptim est in termino a quo z ptim in termino ad quē. eo ḡ ipso q̄ de rōne mobilis est q̄ aliquid participet de actu z de forma ad quā mouet: nihil qd est oino in potētia sm q̄ hmōi est pōt esse subiectum mot⁹. tertia via sumit ex pte mouentis. nihil enim est mouēs aliqd nisi sit aliqua resistētia mobilis ad mouens. Nam si nulla esset ibi resistētia ut dicebat in 4° capitulo de vacuo nō esset ibi mot⁹ s3 mutatio. omne enim mouēs si mouet: mouet in tpe. qr est ibi resistētia aliqua: qr si nulla esset ibi resistētia nō fieret in tpe sed in instāti. ens ḡ oino in potētia: qr nō habet unde resistat nō pōt esse subiectum mot⁹ qui fit in tpe l3 posset esse subiectū mutatiōis: qr fit in instāti gnātio ergo cui subijcit ens oino in potentia per se loquēdo nō est motus nec mēsurat tpe: sed est mutatio z mēsurat instāti. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrum ens oino in potētia possit esse in loco. Dicendū q̄ quātum ad psens tria cōpetunt loco ex quib⁹ arguere possum⁹ q̄ ens oino in potētia in loco esse nō possit. pmum est: qr locus equat locato. scdm est q̄ posito loco oportet nos ponē differētias loci ut sursum z deorsum. ideo dicebat in 4° q̄ oportet omnē locū hēre sursum vel deorsū. tertium est q̄ vnūquodq3 corpoꝝ fert z manet nāliter in ppio loco. hec aūt tria dicta de loco z si nō cōpetunt loco ut ponimus celū eē in loco. cōpetūt tn̄ locis gnābiliū z corruptibilium ppter que inducta est questio. Querim⁹ enim an ens oino in potentia possit eē in loco pp gnātionis subiectū qd est oino in potētia. de quo forte dubiū est apd aliqs an possit esse in loco. q̄ aūt tale ens in potētia in loco esse nō possit osīdere possum⁹ ex pdictis trib⁹ que diximus loco cōpetē. nā si de rōne loci est q̄ equet locato cū ppriū sit q̄titati sm eā equale vel inequale dici ens oino in potētia non pōt esse in loco: qr nec est q̄tū nec quale nec est aliqd in actu: ut possit eq̄ri locato. rursus si de rōne loci est habere sursum z deorsum z eidē locato cōpetit habere diuersitatē partiū z repiatur in eo sursum z deorsum: cū in ente oino in potētia nulla sit distinctio nec in tali ente possumus assignare ordinē partiū in loco ut dicamus aliquas ptes eius esse sursum. aliquas vo deorsum: sequit q̄ tale ens in loco eē nō possit. tertio qr vnūq̄d3 gnābilium corpoꝝ manet z mouet naturaliter ad suū locum: qr ens oino in potentia non habet aliquā nām per quā determinet ad aliquē locū. Sequit q̄ in nullo loco nāli esse possit z si nō possit esse in loco nāli nō erit in violēto: qr loc⁹ violentus psupponit nālem sicut mot⁹ violētus psupponit nālē. nullo ergo modo erit in loco. bene igitur arguit phs q̄ tale nō ens qd scilicet simplr est ens in potētia non est in loco: qr si esset in loco esset alicubi z determinaret ad aliquē locum: q̄re cū tali enti nō cōpetat hēre determinatā formam z determinatā nām nō cōpetit ei esse alicubi z determinari ad aliquē locū z per pñs non cōpetit ei esse in loco nec moueri localiter. z si nō mouet localiter nō mouetur aliquo modo. si igit subiectū gnātionis qd est in potētia simplr nullo mō mouet sequit q̄ gnātio nō sit motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq3 iā corruptio mot⁹ est. Cōtrarium quidē enim motui: mot⁹ aūt quies. Corruptio aūt generationi cōtrarium est.

¶ Quia pbauerat gnātionē non esse motū pbat q̄ ēt corruptio nō est mot⁹ dicēs q̄ neq3 iā corruptio mot⁹ est. Nam contrariū motui est mot⁹ aut quies. q̄cqd ergo nō est ɔtrariū motui nec est mot⁹ nec est quies. corruptio aūt nō est ɔ̄trium motui sed est cōtrariū generationi que nō est mot⁹. sequit ergo q̄ corruptio nec sit motus nec sit quies. ¶ Notādū aūt p̄hm hic supponere oēm motum z oēm quietem ɔtrariari motui pp qd arguit gnātionē nō esse motū nec quietem: qr nō cōtrariat motui. valet autem hec ratio gr̄a materie. Nam l3 sit aliqs motus non habēs ɔtrariū ut motus celi. tamē qr nos loqmur de subiecto gnātionis: cū gnābilibus nō competat pprie moueri nisi motu habēte ɔtrariū sufficit de tali motu arguere ut ad ppositum spectat. uel possumus dicere z forte melius q̄ cum corruptio habeat cōtrarium z nō cōtrariet motui. sequit q̄ nō sit mot⁹ neq3 quies: qr nihil habēs cōtrariū est motus aut quies nisi cōtrariet motui. eo ergo ipso q̄ corruptio nō cōtrariat motui sed mutationi: qr est ɔ̄ria generationi que est mutatio z nō est motus. Sequit etiam q̄ corruptio non sit mot⁹ sed mutatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam aūt mot⁹ mutatio quedā est mutationes aūt tres sūt dicte. Harū autē que sunt sm gnātionē z corruptionē nō sunt mot⁹. Hec aūt sunt sm ɔ̄dictionē: necesse est ex subiecto i subiectū mutationē motū eē solū. Subiecta aūt: aut ɔ̄ria aut media. Et puatio enim ponit ɔ̄riū z mōstratur affirmatione nudū: z albū z nigrum.

¶ Determinat de illa mutatiōe que est a subo in subm dicēs q̄ qr mot⁹ q̄dā mutatio est. mutatiōes aūt dicte ut patuit sunt tres. harū aūt triū mutationū due mutationes que sunt sm gnātionē z corruptionem nō sūt mot⁹. Nā hec sunt sm ɔ̄dictionē sm quā nō attendit mot⁹. necesse est ergo ex quo ille due non sunt mot⁹ solū tertiā mutationē eē motū que est ex subiecto in subiectū siue ex forma in formā z ex contrario in ɔtrariū. addit aūt q̄lia debēt eē sba: qr debēt esse ɔtraria aut media. subdit ēt q̄ puatio ponitur esse sicut ɔtrariū z mōstrat affirmatione. i. designat z significat aliqū per affirmationē. nudum enim qd dicit qd puatiuū dsignat per affirmationē sicut z albū z nigrū que sūt ɔtraria. ¶ Notādum aūt q̄ cū per sbm intelligat aliqd in actu z aliquid īformatū forma accn̄tali qdē enim subijcit forme substātiali nō debet dici subiectū: sed mā. nec est qd in actu sed in potētia. Cū ḡ forme accn̄tales inter q̄s intēdit mot⁹ possint eē ɔtraria. z media. iō exponēdo qd itelligat noie subiecti ait sba esse cōtraria vel media. ¶ Notādū ēt q̄ qr in p̄ dictū fuit q̄ oportet pncipia esse cōtraria. z ēt ibi dicebat ɔtrarietatē esse inter puationē z formā cū nō sit ɔtrarietas nisi inter ea que signant per affirmationē. ideo ait q̄ ēt ipsa puatio aliq̄ mō hēt rōnem ɔtrarij z quodāmō pōt designari per affirmationē. sicut enim nigrū z albū dicunt aliqd affirmatiue: sic ēt nudū qd puationē iportat si ɔsideramus modū nois per affirmationē designat. ex q̄ apparet q̄ si accipiat cōtrarietas large put se extēdit ad opposita puatiue ois mot⁹ z ois mutatio sit aliq̄ mō iter contraria.

Lectio. III.

Si igitur p̄dicamēta diuisa sūt substātia ⁊ q̄litate ⁊ ubi: ⁊ qñ: ⁊ ad aliquid: ⁊ quantitate: ⁊ facere: ⁊ pati: necesse est tres esse motus quātitatis ⁊ q̄litatis ⁊ secūdum locum.

¶ Postq̄ ph̄s diuisit mutationē cōiter sumptam in gñationē corruptionē ⁊ motū. in pte ista diuidit ipsum motum in suas species determinare aūt de speciebus motus est determinare in quibus p̄dicamētis habet eē mot⁹ ⁊ que sunt illa p̄dicamenta que acq̄runt per motū. nā mot⁹ recipit spēm a termino ⁊ est in eodē gñe cū reb⁹ ad q̄s est mot⁹: ⁊ sicut mot⁹ recipit spēz a termino sic recipit ab eo quodāmodo ɔ̄rietatē ⁊ vnitatē. sūt enim mot⁹ ɔ̄rij habētes motus ɔ̄rios. albari enī ⁊ denigrari ɔ̄rianſ q: albedo ⁊ nigredo que acq̄runſ per tales motus ɔ̄rietatez hñt. rursus mot⁹ quodāmodo habet vnitatē a termino: q: vnius mot⁹ per se est vnus terminus acq̄sit⁹ per motū. determinare igiſ de spēbus mot⁹ ⁊ de eius vnitate ⁊ ɔ̄rietate sunt q̄ſt cōuertibilia possumus ḡ totū istū q̄ntū diuidē in ptes tres: q: p̄ determinat de spēb⁹ mot⁹ siue determinat in q̄bus gñib⁹ est mot⁹. 2° determinat de vnitate eius. 3° de ɔ̄rietate ipsius. 2ª ibi [post h̄ aūt dicamus.] 3ª ibi [Ampli⁹ aūt determinādū est.] Circa p̄mū duo facit: q: p̄ ꝓponit q̄d intēdit. 2° manifestat q̄d dixerat ibi [f̄m substantiā aūt.] Dicit ergo q̄ si p̄dicamēta sunt diuisa. i. distincta suba. i. per subaz ⁊ per q̄litatē per ubi ⁊ per qñ ⁊ per ad aliq̄d ⁊ per q̄ntitatē ⁊ per facere ⁊ pati. dicunſ enī p̄dicamenta distingui per ista: q: f̄m h̄ accipiſ diuisio. x. p̄dicamētoꝝ: q: ḡ sic distinguuntur predicamēta necesse est tres esse motus. s. quātitatis qualitatis ⁊ f̄m locū. Nam f̄m alia p̄dicamenta non est motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Scd̄m substātiā aūt nō est mot⁹: ꝓpter nullū entium substantie contrarium esse.

¶ Probat q̄d dixerat. Circa q̄d duo facit q: p̄ ostēdit q̄ f̄m alia p̄dicamēta ab illis trib⁹ nō est mot⁹. 2° declarat q̄ f̄m illa. s. qualitatem quātitatē ⁊ ubi hēt esse mot⁹ ibi [Qm̄ autē neq̄ suba.] ¶ Ad euidētiā aūt p̄me ptis sciendū q̄ oīa alia p̄dicamenta a qualitate q̄ntitate ⁊ ubi q̄dāmō reducunſ ad substātiā relationē ⁊ motū. Nā hēre ⁊ sit⁹ reducūtur ad relationē. habit⁹ enī dicit q̄dā hītudinē ⁊ q̄dā relationē ad hñtē. Sit⁹ aūt est q̄dā ordo ptiū in loco. ordo aūt quādā relationē ip̄ortat actio ⁊ passio ⁊ qñ reducuntur ad motū. Nam ⁊ actio ⁊ passio sunt idē mālr cū motu: qñ vō id q̄d relinquiſ ex adiacētia tp̄is. tp̄s aūt ut sup̄a ostēdebaſ est idem mālr cum motu. ph̄s ḡ uolēs ostēdere q̄ nō est mot⁹ in p̄dicamētis alijs a q̄ntitate qualitate ⁊ ubi tria facit: q: p̄ ostēdit q̄ mot⁹ nō est in substātia. 2° q̄ nō est in relatiōe. 3° pbat q̄ mot⁹ nō est in actione ⁊ passiōe ⁊ q̄ vniuersalr in motu nō est motus neq̄ in motione motus. 2ª ibi [neq̄ in ad aliq̄d.] 3ª ibi [neq̄ agētis.] Dicit ḡ q̄ f̄m sbam nō est mot⁹ ꝓp nullū entiū eē ɔ̄riū sube. si enī motus est a ɔ̄rio in cōtrariū in substātia nō est mot⁹: q: in ea nō est cōtrarietas. ¶ Dubitaret forte aliq̄s utrū substātie sit aliquid cōtrariū. Dicendū q̄ f̄z Alex. substātiā substātie cōtrariari uez est f̄m formā. nō est autem uerū f̄m māz. hec aūt responsio l̄z in se contineat aliquā ueritatē: q: accipiēdo cōtrarietatē large put p̄uatio ⁊ habit⁹ cōtrarietatē importāt forme subales sibiinuicem cōtrarianſ: q: vna est nobilior alia ⁊ vna habet rōnem habit⁹. alia vō rōnem p̄uatiōis. imo eoipso q̄ substātiales forme mutuo se expellūt ⁊ in eodē subiecto vna nō cōpatiſ secū aliam vna habet rōnem p̄uationis respectu alteri⁹ ⁊ inuenit q̄dam cōtrarietas inter eas. uerū est ergo formas substātiales habē aliquā cōtrarietatez ad seinuicē. nō aūt huiusmodi forme habēt contrarietatē ad māz s; d p̄supponūt eaz tanq̄ ꝓpriū susceptiuū. hec tñ ueritas nō est in parte ista f̄z mētem ph̄i: sufficeret enīz in formis subalib⁹ esse ɔ̄rietatē ut ɔ̄ᵗᵒʳ ait ad h̄ q̄ in substātia eēt mot⁹. rursus si negarem⁹ esse ɔ̄trarietatē in substātia que nō est cōtrarietas f̄m māz ⁊ subiectū oportet nos negare esse cōtrarietatē in accidētib⁹. oīa enim ɔ̄traria quodāmō sūt apta nata fieri circa idē. nunq̄ enim ex vno cōtrario fieret aliud nisi esset aliq̄d vnū ⁊ idē subiectū q̄d posset esse susceptiuū oīuz cōtrariorum. sicut ergo forme substātiales hñt inter se aliquā cōtrarietatē. nō tamē est ibi cōtrarietas rōne materie: q: vna ⁊ eadem mā habet esse sub utraq̄ forma. sic ⁊ in accidētib⁹ est ibi vnitas ex pte subiecti ɔ̄trarietas ex pte forme. quare si ꝓpter carētiā talis cōtrarietatis negarem⁹ motū in substātia deberem⁹ negare motū in accidētib⁹. ampli⁹ hec via petit q̄d est in cōtrario. nā si poneremus cōtrarietatem in substātia rōne materie ut ɔ̄ᵗᵒʳ ait. nullus eēt ibi mot⁹ nec mutatio. oīs enīz trāsmutatio p̄supponit vnitatē ex parte subiecti. Nō ergo debem⁹ negare motū in substātia: q: nō est ibi cōtrarietas ex pte materie. talis enīz cōtrarietas nihil facit ad eē mot⁹. imo si poneremus talē cōtrarietatē tolleret oīs trāsmutatio. possumus ergo dicere q̄ cōtraria sūt que posita sub eodē gñe maxime a se distāt ut declarari habet x° metha͠. Quia ergo videſ esse q̄d formale in cōtrarijs ipsa distātia dici pōt: quia ph̄s hic loquiſ de cōtrarietate put illa dicunſ esse cōtraria inter que sunt quidā gradus ⁊ quedā distātia ita q̄ nō statim cū aliq̄d incipit recedere ab vno est in altero. Sed ꝓpter illos gradus ⁊ ꝓp illam distātiā si aliq̄d debet ire de vno in aliū oportet q̄ īteruenīat ibi quidā mot⁹ ⁊ quedā successio. Sic enim loquēdo de cōtrarietate ꝓpositio h̄ adducta q̄ in substātia nō est mot⁹: q: in ea nō est cōtrarietas nō solū est famosa ut videſ ɔ̄ᵗᵒʳ dicē. sed etiā est demōstratiua ⁊ necessaria. Nā cum de rōne mot⁹ sit q̄ fiat in tp̄e ipossibile est aliq̄d moueri ab vno in aliū nisi inter illa sit quedā distātia ⁊ quidā gradus f̄m quos successiue eaſ in illū. inde est ergo q̄ pūcto in linea nō posset eē mot⁹: q: punct⁹ imediate cōiungiſ linee: ⁊ in puncto nō est assignare aliq̄d spatiū nec aliquā distātiā f̄m quam possit ibi esse successio: ꝓpter q̄d dato q̄ a pūcto in linea posset esse mutatio que fit in instanti. nō tñ posset ibi eē mot⁹ qui fit in tp̄e. Cū ergo in forma substātiali nō sint aliqui gradus nō possumus intelligere q̄ ꝓprie sit distātia inter duas formas subales nisi uellemus accipere distātiaz f̄m q̄ vna nō est alia. sed h̄ distātia nō facit oppositionē ɔ̄trariā: sed magis facit opp̄onē ɔ̄dictoriā uel p̄uatiuā. pōt ergo inter formas sbales accipi oppositio cōtradictoria ul' p̄uatiua. put vna nō est alia uel put vna habet annexā p̄uationē alteri⁹: nō tñ inter eas ꝓprie est op-

positio ↄ̄ria nisi accipet̃ ↄ̄rietas large ꝓut se extē-
dit ad opposita ꝓuatiue. rō aūt quare in sūba non
est ꝓprie ↄ̄rietas ē q: iter foīas subales non est assi
gnare illā distantiā graduū que requiritur ad con
traria. ⁊ q: nō est ibi assignare hmōi distantiam cū
sine ea non sit motus sequitur ꝙ in substantia mo
tus eē non possit. ¶ Ulterius forte dubitaret ali-
quis quare in formis substātialibus nō est assigna
re hmōi gradus ⁊ hmōi distantiā que requiritur
ad contraria. ¶ Dicendū ꝙ ut i de generatiōe dif
fusius diximus ubi declarauimus ꝙ forme susci-
piūt magis ⁊ minus. gradus i formis dupliciter ac
cipi pnt: uel quantū ad essentiā uel quantū ad esse.
in formis aūt accidentalibus ⁊ si nō assignamus
gradus quantū ad eēntiā q: forte ois talis forma
ex simplici ⁊ inuariabili essentia cōsistēs assigna-
mus tn̄ hu' gradus q̄ntū ad eē. intēdūtur enim ⁊ re
mittunt̃ hu' foīe ⁊ dāt magis ⁊ min' eē suo suscepti
uo ꝓut inueniūt ipm magis ⁊ min' dispositū. ꝫ hos
eni gradus attēdit̃ mot' iter hu' formas. Nā q: est
assignare tales gradus in forma albi ⁊ nigri ⁊ in
alijs formis ↄ̄rijs. iō nō statim cū aliqd incipit re-
cedere ab vno ↄ̄rio est in alio ↄ̄rio: ꝫ successiue re-
mittit̃ vna foīa ↄ̄ria donec hēat esse ita debile ⁊ ita
remissuꝫ ꝙ cū esse magis remisse nō pōt stare esse
talis foīe. cū g̃ peruētū est ad eē ita remissū expel
lit̃ vna foīa ↄ̄ria ⁊ introducit̃ alia: ⁊ q: h̃ fit in tpe
⁊ successiue ꝑ diuersos gradus in eē sequit̃ ꝙ in
ter talia hēat eē mot'. ¶ Dupl'r g̃ possum' assigna-
re distātiā inter formas ↄ̄rias. ꝑ q̄ntuꝫ ad gradus
in esse. Nā si ↄ̄sideret̃ utrunq3 ↄ̄rioꝝ in suo potissi-
mo esse opꝫ inter utrūq3 illoꝝ intelligē multos gra
dus in esse ⁊ magnā distantiā ⁊ oportet oēs illos
gradus in esse successiue ꝑtrāsire ⁊ deuenire ad eē
oino remissuꝫ anteq̄3 ex vno ↄ̄rio fiat aliud. ꝙ au-
tē distātia ꝑm tales gradus in esse sit attēdēda ad
ↄ̄rietatē. patet q: forme nō habēt ↄ̄rietatē adinui-
cem nisi inq̄ntum sunt apta nata fieri circa idem ⁊
ꝓut hūt habitudineꝫ ad vnū ⁊ idē susceptiuū. al-
bedo eniꝫ in manu nō ꝓprie ↄ̄riat̃ nigredini in pe-
de. sed ↄ̄riat̃ nigredini que est apta nata esse in ma
nu. Rō g̃ ↄ̄rietatis aliq̄ mō accipiēda est ex habi-
tudine ad sūbm ꝓpter qd̄ cum talis habitudo acci
piat̃ ꝫ esse q: forme est dare esse suo susceptiuo di
stātia que attēdit̃ inter ↄ̄ria vno mō accipiēda est
ꝑm gradus in esse. alio mō accipi pōt ꝑm foīas me
dias. Si eni sint ↄ̄ria mediata nō solum vnū dista
bit ab alio ꝑm esse qd̄ hūt in mā̃ in qua esse est assi-
gnare multos gradus ⁊ magnā distantiaꝫ. ꝫ ēt di
stabit vnū ab alio rōne formaꝝ mediaꝝ. nunq̄3 eni
de vno ↄ̄rio mediato transibit̃ ad aliō nisi trāseat
per oia media uel per quedā. tales aūt distātias in
ter formas sbales assignare nō possum'. nō est eniꝫ
in eis assignare gradus in esse. Nam cum talia di-
cūt esse specificū nō posset itelligi ꝙ intenderet̃ ul'
remitteret̃ eoꝝ esse nisi uariaret̃ spēs. rursus inter
hu' formas nō est distātia q̄ntum ad formas medi-
as. per se enim loquēdo ⁊ ut ↄ̄'or vult ⁊ in sequenti
q̄ōne patebit nō oportet si trāseat̃ de vna foīa sub-
stātiali ad aliā ꝙ catur per formas medias: per se
eniꝫ loquēdo nō oportet si ex aq̄ fiat ignis ꝙ prius
cōuertat̃ in aereꝫ q̄3 in ignē. ¶ His visis facile est
videre q̄re iter formas substātiales ꝓprie nō est ↄ̄
rietas: q: nō est ibi distātia que reqrit̃ ad ↄ̄rietatē.
¶ Amplꝰ facile est videre q̄re ex hoc sequit̃ ꝙ in

substātia nō fit mot' sed mutatio solum. nā si in for
mis substātialib' nō sūt gradus successiue tolli nō
pnt̄ hu' forme. sed uel nihil amittit̃ de substantiali
forma nec q̄ntū ad eē nec q̄ntū ad essentiā. uel si tol
lit̃ talis forma tota sil' tollit̃: ⁊ q: nō tollitur in tpe
sed in instāti nō erit ibi mot' qui mēsurat̃ tpe: ꝫ ut
dictū est poterit ibi eē mutatio que mēsurat̃ instā-
ti. ¶ Ulteri' forte dubitaret al'qs utruꝫ de q̄libet
forma substātiali possit iri ad q̄libet aliā formam
substātialē absq3 eo qd̄ transeat̃ per aliq̄s formas
subales medias. Dicendū ꝙ forma sbalis dupl'r
cōparari pōt. ꝑ ad suū susceptiuū. 2° ad accn̄tia cō-
comitātia ipaꝫ. si cōparare ad ꝓpriū susceptiuū sic
ꝓpriū susceptiuū ei' est ꝑ' mā̃. foīa eni sbalis ime-
diate fundat̃ in ipa mā̃ ita ꝙ in via ꝑficiēdi ⁊ in dā
do eē nihil est mediū iter formā substātialē ⁊ mām
utrū aūt h̃ uerū sit in oib' substātialib' formis: uel
falsitatē hēt in aia rōnali nō est ꝑsentis speculatio-
nis. Nō eniꝫ intēdimus loqui de rōnali aia sed de
alijs substātialib' formis. scdo pōt cōparari substā
tialis forma ad accidētia cōcomitātia ipaꝫ. si ergo
substātialis forma imediate fundat̃ in ipsa mā̃ seq
tur ꝙ hu' forma det esse simplex ⁊ indiuisibile ⁊ ꝙ
nō possit intendi nec remitti q̄ntum ad esse. Naꝫ ꝙ
vna ⁊ eadē forma det eē aliq̄n magis remissum ⁊
nō semꝑ det esse pūctale. h̃ ideo est: q: inenit subie-
ctū magis ⁊ min' dispositū. mā̃ autem ꝑma ꝑm ꝙ
huiusmodi est nō pōt intelligi magis ⁊ min' dispo
sita. ꝫ ergo esse nō intēdet̃ nec remittet̃ forma sub
stātialis: q: sic accepta imediate habet habitudinē
ad ipam mām. ꝑm tn̄ suuꝫ agere recipiet intētionē
⁊ remissionem: q: lꝫ imediate det esse ipi materie.
agit tn̄ mediantib' virtutib' actiuis ⁊ passiuis. ꝙ
aūt reqratur mā̃ aliter ⁊ aliter disposita ꝓut susci-
pit aliā ⁊ aliā formā pōt esse per se in accn̄talibus
formis. In substātialib' ṽo nō est per oēm moduꝫ
per se: sed quodāmō per accn̄s. Nā q: nō est dare
aliquid ociosuꝫ in nā̃. Si expoliet̃ mā̃ ab aliqib'
qualitatib' actiuis ⁊ passiuis que sūt ꝓpria alicui
forme oportet ꝙ expoliet̃ ab illa forma. forma eni
substātialis non hēt esse in mā̃ nisi sit disposita per
ꝓprias passiones cōsequentes formā illā. ꝫ h̃ non
pōt esse simpl'r per se: q: per se loquendo non tollit̃
ꝑus per allationē posterioris. Ex hac ergo via per
quā ostēdimus formā substātialē dare esse pūcta-
le ⁊ nō habere latitudinē nec habē gradus in esse
ostēdere possum' ꝙ de q̄cunq3 forma substantiali
per se loquēdo pōt ꝓcedi ad aliā absq3 eo ꝙ eatur
per formas medias. Nā cū substātialis foīa ime-
diate ꝑficiat mām ipam: q: nō est aliud subiectum
vni' foīe substātialis q̄3 alterius i qua rōne de vna
forma substātiali pōt iri ad aliā imediate pōt ime
diate iri ad quālibet. Sic ergo loquēdū est per se.
ista tn̄ ↄ̄sitia aliq̄n ipedit̃ per accidēs. Nā si nā̃ cū
ex vno gn̄e aliō imediate inciperet a forma substā
tiali posset ex qualibet substātia gn̄abili facere q̄li
bet substātiā generabilē nec oporteret dare huius-
modi gn̄ationes medias q̄s aspicimus in gn̄atio-
ne aliquoꝝ ⁊ maxie in gn̄atiōe aialiuꝫ ⁊ brutoꝝ in
quibus nō est dubiū esse vnā substātialem formā.
ꝑus eni q̄3 huiusmodi aial sit ꝑfectū cōcurrūt illuc
plurime gn̄ationes. ꝫ natura nō sic agit nec icipit
a forma substātiali. imo ab accidētali ⁊ prius expo
liat mām ab accidentalib' formis cōpetentib' vni
foīe subali ⁊ iducit ibi accn̄tia cōpetētia alteri for

me q̄ facto expoliat mām ab vna forā ⁊ īduit eam alia forā. Cū ḡ in ipsis accñub' sit trāsire p̄ mediā nec possit eē trāsit' a qbuslibet accñtib' ad q̄libet nisi transeat per aliq̄ accñtia media cōtingit q̄dāmō per accñs ut in gñatione aliquarū subarum sit assignare gñationes medias. patet ḡ q̄ de vna forma subalī trāseūdo ad aliā si ↄsiderem' ipas forās substātiales ẜm se nō oportet trāsire per aliq̄s formas substātiales medias. Sed si ↄsiderem' ipa accñtia annexa a qb' incipit oꝑari nā oportet aliqū talem trāsitū fieri per media. Ex hoc autē q̄ncꝫ patē pōt meli' q̄stio p̄missa. Nā ut aliq̄ mō patet p̄ hūa distātia iter forās pōt q̄drupl'r accipi. p̄ma ẜm affirmationē ⁊ negatione inq̄ꝫtū vna non est alia. 2ª est ẜm p̄uationē ⁊ hitū inq̄ꝫtū vna hēt rōnē p̄uationis ⁊ alia rōnē habit'. 3ª accipit ẜm gradus in eē. 4ª ẜꝫ trāsitū formaꝝ mediaꝝ. posset etiā assignari 5ª distātia que accipit ẜm ꝑtes q̄ꝫtitatiuas siue ẜm ꝑtes magnitudinis. Sed de hac aliq̄d infra dicet p̄dicte aūt q̄tuor distātie sic se habēt q̄ ẜm p̄mam distātiā accipit oppositio ↄ̄dictoria. sed ẜm scđam accipit oppositio p̄uatiua. ẜm 3ᵃᵐ ⁊ 4ᵃᵐ oppositio ↄ̄ria. ꝓpter q̄d cū in formis subalib' nō īueniat distātia ⁊ latitudo ẜm gradus in eē nec p̄ se loquēdo sit in eis distātia ẜm trāsitū mediaꝝ formaꝝ: ſꝫ solum sit in eis distātia ẜm affirmationē ⁊ negationē: q̄ꝛ vna forā subalis nō est alia: ⁊ ẜm p̄uationeꝫ ⁊ habitū: q̄ꝛ vna est p̄uatio respectu alteri'. Dicere possum' q̄ in subalib' formis pōt accipi oppositio ↄ̄dictoria ⁊ p̄uatiua ẜm quā hēt eē mutatio: ſꝫ nō pōt ibi accipi ꝓprie oppositio ↄ̄ria ẜꝫ quā accipit ratio mot' q̄ si aliquo mō volumus saluare ↄ̄rietatē in substantia oportet q̄ accipiat ↄ̄rietas large ꝓut se extēdit ad p̄ua. ⁊ habitū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ **Necꝫ est in ad aliq̄d: cōtingit eni altero mutāte uerum esse alterū nihil mutans. Quare ẜm accidēs motus horum est.**

¶ Dicit q̄ necꝫ in ad aliq̄d est mot': q̄ꝛ cōtingit verū esse aliq̄d relatiue dici de aliq̄ altero mutāte. i. per mutationē alterius. ipsum tamē alterū de quo dicit aliq̄d relatiue nihil erit mutās. pōt enim q̄s fieri similis si ipse non mutetur: mutato tamē altero: quare quia sic est sequit motus horum idest relatiuorum esse ẜm accidens. Dubitaret forte aliquis vnde est q̄ potest fieri aliquid de nō relatiuo relatiuum ipō nō mutato: mutato tamē altero. Dicēdū q̄ relatiuū dupl'r pōt ↄsiderari. s. q̄ꝫtū ad eē ⁊ q̄ꝫtū ad rōnē sue q̄ddita. si ↄsideret q̄ꝫtū ad eē sic nō distinguit a suo fūdamēto. eē eni sil'itudinis vel in eē ei' nō est aliō q̄ꝫ in eē ipsi' albedinis in qua fundat Sed si cōsideret ẜm rōneꝫ sue q̄dditat sic relatio differt a suo fūdamēto: q̄ꝛ fūdamētū suū est q̄d absolutū. Ratio v̄o relationis sumit in ad aliō se habere: cū ḡ forma ẜm esse q̄ō hēt faciat cōpositionē in subo ẜm rōnem sue q̄dditat reponat in predicamēto sequit q̄ relatio sit in alio p̄dicamēto q̄ꝫ suuꝫ fundamētū. sil'itudo eni est in alio predicamēto q̄ꝫ albedo: tn̄ q̄ꝛ nō hēt aliud esse vl' aliō in esse q̄ꝫ albedo nō facit aliquā cōpositionē aliā q̄ꝫ ipa. absurdū ē eni dicē q̄ aliq̄d sit cōposit' ex eo q̄ō est albū ⁊ sil'e q̄ꝫ ex eo q̄ō est albū solū. q̄ō tn̄ si sil'itudo cōparata ad subꝫ hēret aliō eē vl' aliō inesse q̄ꝫ albedo faceret nouā cōpositionē sup ipaꝫ. cū ḡ falsū sit ⁊ subm nō sit cōpositū' ex eo q̄ō est albū ⁊ sil'e q̄ꝫ ex eo q̄ō est albū solū nō opꝫ si aliq̄d de nō sil'i fiat simile q̄ aliq̄ mutatio facta sit in eo cū in ipō non sit facta aliq̄ noua cōpositio. Sufficit eni q̄ aliq̄d habeat albedinē q̄ si postea aliq̄d aliō fiat albū illud erit ei sil'e nulla mutatiōe facta in ipō: ſꝫ mutatiōe soluꝫ facta in alio. ¶ Ulteri' forte dubitaret aliq̄s vtrū ex h̄ sequat q̄ in relatiōe nō sit mot' p̄ se ſꝫ p̄ accñs. Dicēdū q̄ aliq̄d ex eo q̄ mouet ad formaꝫ reqrat aliq̄ō esse per formā illā ex q̄ relatio nō hēt ꝓpriū esse uel ꝓpriū in eē. ſꝫ suū eē q̄ō hēt in subiecto sit eē fundamēti nō poterit per se acq̄ri relatio per aliquē motū. ſꝫ p̄ se acq̄rit fundamētū quo acq̄sito acq̄rit ⁊ relatio. per se enim aliq̄d pōt moueri ad albedinem: ⁊ q̄ō mouet ad albedinē per se pōt moueri ad similitudinem per accidens que fundatur in albedine. ¶ Deinde cum dicit.

¶ **Necꝫ agētis necꝫ patiētis. necꝫ ois q̄ō mouet aut mouētis: quia non est mot' motus: necꝫ generationis generatio: necꝫ omnino mutationis mutatio.**

¶ Ostēdit q̄ mot' nō est in actione ⁊ passione ⁊ vl'r mot' nō est in motu nec motio in motiōe. Circa q̄ō duo facit. q̄ꝛ p̄ ꝓponit q̄ō intēdit. 2° ꝓbat q̄ō dixerat ibi [p̄mū q̄dē.] Dicit ḡ q̄ mot' necꝫ est agētis necꝫ patiētis. i. nec est in actiōe nec in passiōe. necꝫ eni vl'r mot' est ois ei' q̄ō mouet. i. nō est in motione passiua: aut ēt mot' nō est mot' mouētis. i. nō est in motiōe actiue sūp̄. mot' eni nec est in mouē: nec in moueri: q̄ꝛ q̄litercūcꝫ sumat mot' sequit q̄ mot' nō est mot' necꝫ gñationis gñatio. necꝫ oino. i. vl'r mutatiōis mutatio est. ¶ Notādū aūt q̄ actio ⁊ passio sūt idē mālit̄er cū motu. rursus mot' sumpt' actiue ⁊ passiue idem est real'r. idem eniꝫ est mouē ⁊ moueri. Si ḡ ōndat q̄ mot' nō est in motu ⁊ q̄ mot' nō est mot' necꝫ motiōis motio ostēsum erit q̄ mot' nō est in actiōe ⁊ passiōe nec est in motiōe sūpta actiue vl' passiue: q̄ꝛ oia h̄ q̄dāmō idē dicūt. ¶ Notādū ēt q̄ mot' est in plus q̄ꝫ agē ut declarauim' i de gñatiōe. Nō eni ꝓprie q̄cq̄d mouet agit: q̄ꝛ nō q̄cq̄d mouet patit. celū eni mouet ſꝫ nō proprie patit. rursus mutatio sumpta large est in plus q̄ꝫ mot'. Cū ḡ h̄ se hēant per ordinē actio ⁊ passio mot' ⁊ mutatio. iō ait q̄ mot' nō est agētis vel patiētis ⁊ ois. i. vl'r nō ei' est q̄ mouet aut mouētis. ⁊ subdit q̄ oino. i. vl'r mutationis non est mutatio. nā ut dictum est mutatio large sūpta est magis q̄d cōe ⁊ magis vniuersale q̄ꝫ actio ⁊ mot'. ¶ Deide cum dicit.

¶ **Primū quidē eni cōtingit dupl'r motus eē motū. Aut sicut subiectū: ut homo mouet: q̄ꝛ ex albo in nigrū mutat sic ⁊ mot': aut calefcit: aut frigescit: aut locū mutat: aut augm̄tat: aut diminuit. Hoc āt ipoſſe est. Nō eni subiectoꝝ aliq̄ō est mutatio.**

¶ Probat q̄ō dixerat. Circa q̄ō duo facit ẜm q̄ duplicit' pōt itelligi q̄ mutatiōis sit mutatio vl' q̄ motus sit motus. p̄°o eni potest hoc itelligi tāq̄ꝫ subiecti vt dicamus mutationis esse mutationē ⁊ motus eē motū tanq̄ꝫ subiecti. q̄ꝛ motus fūdat in motu tanq̄ꝫ in subiecto ⁊ mutatio etiā in mutatione. secūdo hoc pōt intelligi tanq̄ꝫ termini ut dicamus motus esse motū ⁊ mutationis mutationē: q̄ꝛ mo-

tus terminat ad motū ꝛ mutatio ad mutationēz. Primo ergo ostēdit mot⁹ non esse motum nec mutationis mutationē tanq̄ subiecti. Scđo ostendit hoc nō esse tanq̄ termini ibi ⌊aut in mutādo alterꝫ aliquod.⌋ Dicit ergo q̄ primū distinguēdū est: q: cōtingit mot⁹ esse motuz dupliciter. Primo sicut subiecti ut sicut homo mouet: q: mutatur ex albo in nigrum: sic ꝛ mot⁹ cōtingit esse motū: q: s. ipse mot⁹ mouebit ꝛ subijciet vnus mot⁹ alteri motui. ꝛ tūc motus aut calefcit aut frigescit aut locū mutat aut augmētat aut diminuit aut mouet sm aliquā speciē motus. hoc aūt est ipossibile: q: mutatio nō est aliqd de numero subiectoꝝ. ❡ Notandum aūt q̄ sm ꝯcm mot⁹ non subijcit motui: q: subiectū mot⁹ pōt quiescere. si ergo mot⁹ subijceret motui motus posset quiescere. posset ergo mot⁹ esse cū quiete uel esse in quiete qđ est incōueniēs: q: vnū oppositoꝝ nō est in alio. possumus tamē aliter dicere ꝛ forte magis sm intentionē phi: q: subiectū mot⁹ non est de gñe successiuoꝝ. mutatio ergo q: non est de numero subiectoꝝ idest de numero pmanētiū sed est de numero successiuoꝝ. ideo mutatio non potest eē mutationis subiectum. Lectio. IIII.

a Ut in mutando alterū aliqđ subiectum ex mutatione in alteraz speciem: ut homo ex egritudine in sanitatem.

❡ Hic ut dicebat ostēdit q̄ mutatio nō pōt esse mutationis terminus nec gñationis gñatio pōt esse terminus. gñationis aūt termini possum⁹ accipe dupliciter: simplicē ꝛ cōpositum. simplex aūt termin⁹ gñationis est ipsa forma que per gñationē iducit. Sed gñationis termin⁹ ut dicit qđ cōpositum est ipm cōpositum qđ generat. generatio enim leonis terminat ad leonē qui gñatur ꝛ ad formā leonis que per generationē iducit. duo ḡ facit. q: p̄ ostēdit q̄ mutatio nō terminat ad mutationē sicut gñatio terminat ad formā. 2° ostēdit q̄ mutatio nō terminatur ad mutationē nec gñatio ad gñationē sic gñatio terminat ad rē gñatam siue ad rē que gñat ibi ⌊amplius aūt in ifinitum.⌋ Circa p̄m duo facit. q: p̄ ostēdit mutationē nō eē hm⁹ terminuз mutationis p se. 2° ostēdit q̄ nihil phibet eā eē hm⁹ terminū per accidēs ibi ⌊Sz sm q̄ accidit.⌋ Circa p̄m tria facit sz q̄ tres rōnes adducit ad ppositū 2° ibi ⌊manifestū aūt.⌋ 3° ibi ⌊ꝛ amplius.⌋ cōtinuet autē sic. nō solū mutationis nō est mutatio tanq̄ subiecti. sed ēt nō est tanq̄ termini. nō eni possum⁹ dicē q̄ subiectū in mutādo aliqđ alterꝫ. i. in mutādo aliquā formā ex mutatione vna tēdat in alterā mutationem sm speciem: ut sicut homo ex egritudine uadit in sanitatē sic ex vna mutatione uadit in aliā. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Sed neq̄ h̄ possibile est nisi sm accidēs Hic eni mot⁹ ex alia specie in aliā mutatio est. Et gñatio ꝛ corruptio silr: pter qđ hec sūt in opposita sic. Mot⁹ aūt non silr. Similiter igitur mutabitur ex sanitate in egritudinē ex ipsa hac mutatione in aliā.

❡ Ideo subdit q̄ nec h̄ est possibile nisi sz accñs. hic eni mot⁹. s. qui est ab egritudie in sanitatē est mutatio ex alia spe. i. ex alia forma in aliā spēz oppositā ꝛ gñatio ꝛ corruptio silr est mutatio ex vno opposito in aliđ oppositūz pp qđ in hoc differūt q̄ hec s. gñatio ꝛ corruptio sūt in opposita. sic. i. in opposita ꝯdictorie: sed mot⁹ non silr est in opposita ꝯdictorie: sz est in opposita ꝯrie. his pmissis patet subiectū nō posse ire ex mutatione in mutationē sicut uadit ex forā in forāz: q: hoc posito silr mutabit ex sanitate in egritudinē ꝛ ex ipsa hac mutatione silr ibit in aliā mutationē oppositā. silr ḡ mouebit oppositis motib⁹ qđ est icōueniēs. Notādū aūt cū aliqd mouet sz aliquā mutationē denoiatur a termino illius mutatiōis. ut si mouet ad sanitatē possum⁹ dicere q̄ sanet. si ḡ mutatio terminat ad mutationē ꝛ subiectū uadat de mutatiōe in mutationē sicut de forā in formā cū ois mot⁹ ꝛ ois mutatio sit de opposito i oppositū ut de sanitate in egritudinē uel ecōuerso si subz h̄ mō uadit de mutatione in mutationem: sequit q̄ uadit de mutatione in mutationē oppositā. ibit ḡ de sanatione in egrotationē uel de alia mutatiōe in aliā oppositam mutationē. Cū ḡ termin⁹ denoiet id qđ uadit ad terminū si aliqd cū sanat uadit ad egrotationē ꝛ egrotatio est termin⁹ sanationis. sequit q̄ egrotatio denoiet id qđ sanat. Quare necꝫ est dicē q̄ id qđ sanat egrotat qđ nō eēt nisi aliqd silr sanaret ꝛ egrotaret: q̄re simul mouebit sm hāc mutationem que est sanari: ꝛ sm aliam mutationē oppositā que est egrotari qđ est inconueniēs. ❡ Deinde cū dicit.

❡ Manifestū aūt qđ cū infirmet mutatus erit in quālibet. Contingit eniz quiescere.

❡ Ponit scđaz rōnē dicēs q̄ si mutatio terminat ad mutationē manifestū est cū aliqs ifirmet mutatus erit in quālibet ꝛ in qđlibet idifferēter: q: nō soluz mutabit in mutationē. sed ēt mutabit in qetez. q̄re ꝯtinget q̄ sic mouet qescere. silr igit mouebit ꝛ qescet. ❡ Notādum aūt q̄ si aliq cā est pp quā dicamus mutationē terminari a mutatiōe est h̄: q: finita vna mutatiōe forte incipit alia. Cū ḡ post mutationē ꝯtingat aliqñ qes dicem⁹ q̄ mutatio terminatur ad qetē: q: cum termin⁹ denoiet id qđ uadit ad ipsuz si qes est termin⁹ mot⁹ seq̄ret q̄ qes denoiet id qđ mouet. poterim⁹ ḡ dicē qm id qđ mouet qescit ponēdo mutationē eē mutationis terminū nō solū ducimur ad h̄ icōueniēs q̄ idē silr moueat oppositis motib⁹. sed ēt oportet nos dicē q̄ idē possit silr moueri ꝛ qescere: q: si cōtingit post mutationē mutari multo magis ꝯtingit post mutationem qescē: cū semp iter mot⁹ ꝯrios oportet dare qetem mediā. ❡ Dubitaret forte aliqs q: nō vr incōueniens q̄ qes ponat termin⁹ mot⁹. qđ tamē si rō phi exponēdo textū et⁹ ut exposit⁹ est debet hēre vītatē vr q̄ h̄ ponē sit incōueniēs. Dicēduz q̄ sicut nō sufficit ad rōnē finis q̄ solū sit aliqd ultimū q: tūc mors eēt finis reꝝ qđ est incōueniēs: q: finis ꝛ bonū idē. sz nō sufficit ad h̄ q̄ aliqd sit termin⁹ mot⁹ q̄ solū sit post motū. sz loquēdo de termino ut hic de eo loqmur illđ est termin⁹ mot⁹ qđ denoiat motū ꝛ dat ei spēm: ut sanitas denoiat ꝛ determinat motū ad sanitatē ꝛ hm⁹ mot⁹ recipit spēz a tali termino ꝛ hui⁹ termin⁹ est pprie ꝛ per se termin⁹ motus. potest ergo contingere q̄ finito vno motu incohoet alius motus sz hoc nō possit esse in motibus oppositis inter quos oportet cadere quietem mediā in illo instanti in quo quis plene sanatus est posset in.

cipere dealbari. dealbatio ergo esset post motū sanationis sed nō proprie esset terminus eius: quia nos denominaret eaꝫ nec collocaret eā in spēm. ex hoc eni ꝙ post sanationē inciperet mot⁹ dealbatiōis sanatio nō denoīaret a dealbatiōe nec reciperet spēꝫ ab ea. Sicus igit post vnā mutationeꝫ pōt eē alia sic ꝛ post mutationem ꝯtingit quiescere. Sed ꝗes nō ꝑꝑ hoc erit termin⁹ mot⁹ ut hic de termino loquimur. mot⁹ enim nō reponit in gñe per quietem nec denoīatur a quiete: qꝛ tūc qd moueret ꝗesceret qd erat inconueniens in rōne adducta. exponit autē aliter dictus textus. Sed qꝛ videtur esse extra mētem pħi dimittatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et amplius non in contingētē semper. Et illa ex quodā in quoddā alterum est. Quare ꝛ opposita erit sanatio.

¶ Ponit tertiam rationē dicens. Et amplius supple mot⁹ sem ꝛ ꝑ per se est in terminū nō ꝯtingētem sed in oppositū: ꝛ illa. i. ꝛ mutatio ex quodā i quoddā alterꝫ. i. in quoddā diuersum ꝛ oppositum. Si ergo de rōne motus ꝛ mutationis est ꝙ nō habeat terminos qualescūqꝫ cōtingētes sed oppositos opposita erit sanatio illi mutationi in quā terminabit qre simul mouebit aliqd oppositis motib⁹. ¶ Notandū aūt hāc rōnem intm̄ differre a prima: qꝛ hic reddit causa eius ꝙ ibi quodāmodo supponebat per accidēs enim ꝛ aliqñ mot⁹ terminat in terminū non oppositū sed contingentē. ut cum fit motus ab albo in dulce sed semp ꝛ per se tam mot⁹ q̄ꝫ mutatio sunt ex opposito in oppositū ut ex albo in nigrum ꝛ ex sano in egrū. Cum ergo nos hic loquimur de termino mot⁹ per se nō per accidens. si per se vadit aliqd ex sanatione vel ex aliqua alia mutatione in aliā ibi in mutationē nō cōtingētē: sed oppositā. nō ergo mutabit ex sanatione in albationeꝫ sed in egrotationē ei oppositāꝫ ꝑ qd cū dictū sit ꝙ termin⁹ determinat mobile dum mouet ad ipm si egrotatio est termin⁹ sanatiōis sequit ꝙ aliqd duꝫ sanat egrotet ꝛ moueat sil⁹ oppositis motib⁹ qd est incōueniēs. Signāter ḡ pħs ut assignaret cāꝫ qre mot⁹ ꝛ mutatio sūt in opposita. ait ꝙ mot⁹ semp id est quātū ad id cōuenit eis semp ꝛ per se est in terminū nō ꝯtingētem sed oppositū. Nā q̄ꝫtum ad id qd cōpetit ei aliqñ ꝛ per accidēs nil ꝓhibet motū esse in terminum cōtingentem. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Sed ẜm ꝙ accidit: ut si ex recordatione in obliuionē mutat: qm̄ cui inest illud mutat aliquando in scientiaꝫ aliquando vō in sanationem.

¶ Ondit ꝙ lꝫ per se mutatio nō possit esse terminus mutationis. pōt tñ esse per accñs. ideo ait ꝙ ẜm ꝙ accidit. i. ẜm accñs supple nihil ꝓhibet mutationē ad imutationē terminari: ut si aliqd sbiectū mutat vel mutat ex recordatione in obliuionē obliuio aliquo mō erit termin⁹ recordatiōis: sed hꝫ nō erit per se sed erit ꝑ accñs ꝛ rōne subiecti. ideo eni recordatio ad obliuionē terminat. qm̄ id. i. subiectū cui inest recordatio mutat siue mutat in obliuionē. qꝛ ergo hꝫ est per accidēs ꝛ rōne subiecti iō indifferenter qlibet mutatio pōt terminari ad qualibet mutationē. Nā sicut subm̄ cui inest recordatio mutat in obliuionē. sic aliqñ mutat in scientiā. aliqñ vō in sanationē. aliqñ vō in aliquam aliam mutationeꝫ.

¶ Notādū aūt ꝙ sicut subiectū aliqd in illo instāti in quo est plene sanatū incipiat dealbari sanatio terminabit ad dealbationē: sed hoc nō erit per se ꝛ ut sanatio est sed per accidens ꝛ rōne subiecti. Nam qꝛ subiectū cui inest sanatio incipit dealbari ꝛ habet ordinē ad dealbationem. ideo sequit ꝙ per accidēs vna mutatio habeat ordinē ad aliam mutationem. cū ergo hꝫ sit per accidēs sequit ꝙ sit aliquid indeterminatū ita ꝙ qlibet mutatio indifferenter poterit terminari ad qualibet mutationē tā ꝯtingētē q̄ꝫ oppositā: sed differēter. qꝛ ad cōtingentē poterit terminari imediate. in illo eni instanti in quo ꝗs est dealbat⁹ poterit incipe calefieri: sed ad oppositā terminabit nō imediate sed interueniente ꝗete media. nō enim in illo instāti in quo est ꝗs sanat poterit incipe egrotari egrotatiōe opposita illi sanationi. sed iter illos duos mot⁹ ꝯrios interueniet quies media. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aūt in infinitū vadit si erit mutationis mutatio: ꝛ gñationis gñatio. Necesse est igit eē ꝑmā si ultima erit ut si simpliciter gñatio fiebat aliqñ: ꝛ qd fit fiebat.

¶ Ostenso ꝙ mutatio nō terminat ad mutationeꝫ sicut mot⁹ terminat ad formā a qua recipit denoīationē ꝛ spēm. in parte ista ondit ꝙ mutatio nō terminat ad mutationē nec gñatio ad gñationē tanq̄ꝫ ad id qd gñat ꝛ mutat. Nam nō solum vna generatio nō recipit spēm ꝛ denominationē ab alia. sed etiaꝫ vna gñatio nō generat per aliā. Diuidit aūt hec pars in partes sex ẜm ꝙ adducit sex rationes ad ostēdendum ꝙ gñatio nō gñatur nec mutatio mutat. scda ps incipit ibi ⌊ Amplius eiusdē. ⌋ tertia incipit ibi ⌊ Amplius oportet. ⌋ qrta incipit ibi ⌊ ꝛ iterū aliqd. ⌋ Quinta incipit. ⌊ Simul aūt ꝛ qd mō. ⌋ sexta incipit ibi ⌊ ampli⁹ si tres. ⌋ Pmittit aūt primo duas propositiones: quarū vna est ꝙ si mutationis est mutatio ꝛ generationis gñatio. i. si mutatio mutat ꝛ gñatio gñatur in infinituꝫ vadit i. erit processus in infinitū: qꝛ enim rōne vna generatio generat generabit nihilominus alia ꝛ etiam alia ꝛ sic in infinitū. scda propositio est ꝙ si erit ultima gñatio necesse est esse gñationē ꝑmaꝫ. qꝛ si gñatio simplr fiebat. i. gñabatur fiebat qd fit: ꝛ qꝛ quod fit non est generatio illa dum fiebat nō erat.

¶ Quare nondum erat quod fit simpliciter sed aliquid fit ꝛ factū est iam ꝛ iterum fiebat hoc aliquādo. Quare nondū erat tunc quod fit. Quoniam autem infinitorum non est primuꝫ: non erit quid ultimū Quare neqꝫ habituꝫ neqꝫ fieri igitur neqꝫ moueri possibile est: neqꝫ mutari nihil

¶ Ideo subdit. Quare nondum erat qd fit simpliciter: sed cum aliquid fit ꝛ factum est iam tunc supple primo est. ꝛ qꝛ tunc primo est ideo quādo hoc iterum aliquādo fiebat nondū erat tunc qd fit opꝫ ꝙ si generatio debet eē ꝙ suum fieri sit completū ꝛ ꝙ precedat prima generatio ad hoc ꝙ sit generatio sequens. Ex his aūt duab⁹ ꝓpositionib⁹ concludit pħs ꝙ si generatio generatur ꝙ nihil generatur. Nam si generatio generatur est ꝓcessus in infinitum ut dicebat ꝓpositio prima. ꝛ ulterius si nō est dare generationē primā nō eē dare sequētē

ut dicebat ratio scõa. qñ aũt infinitoꝝ nõ est pmũ si nõ erit ibi qd est pmũ nõ erit ibi qd est habitũ .i. qd est cõsequẽter. quare si nõ est dare gñationeȝ primã neqȝ sequenteȝ nulla erit generatio neqȝ factio. iõ subdit⌊ neqȝ igif fieri neqȝ moueri possibile neqȝ mutari nihil.⌋ ¶ Notãdũ aũt ꝙ si gñatio gñaref nõ esset dum generaf sed esset gñatione cõpleta sicut ignis nõ est dũ gñaf neqȝ domus cum fit sed talia sunt postq̃ eoꝝ factiones sũt iam complete ꝛ terminate. patet g̃ ꝙ si gñatio sequẽs generaf per gñationẽ pcedentẽ ꝙ oportet generationẽ pmã ꝛ pcedẽtem esse cõpletã ꝛ terminataȝ ad hoc ꝙ sit gñatio sequẽs. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: videf ꝙ rõnes hic facte nõ improbẽt scðm mẽbrum diuisionis pdicte. videlicet ꝙ generationis nõ sit generatio tanq̃ terminus. sed solũ videf improbare pmũ membꝛuȝ videlicet ꝙ generationis nõ est generatio tanq̃ subiectũ. Nam cũ hec ratio ꝛ alie sequẽtes probẽt ꝙ generatio nõ generatur videnf pbare ꝙ generationis nõ sit generatio tanq̃ subiectũ. Dicẽduȝ ꝙ id qd generationi subijcif nõ generaf nec ecõuerso. In generatione enĩ ignis ipse ignis est qd generaf. subiectũ tamẽ in hᵘ generatione nõ est ipse ignis. sed est mã ꝛ ens in potẽtia. vnde ꝛ in de generatione ostẽdimus ꝙ maxime pprie subiectum generationis est yle. id ergo qd generaf magis est generationis terminꝰ q̃ generationis subm. Dicebamus enĩ sup̃ ꝙ generationi dupl'r cõperit terminus simplex ꝛ cõpositꝰ: simplex terminus eius est forma. cõpositꝰ aũt terminus est res que generaf. q̃re pbare generationẽ nõ generari nõ est pbare ꝙ generatio nõ sit generationis subȝ. scðȝ ꝙ nõ sit generatiõis terminus.

¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: q: nõ videf sequi si generationẽs vadũt in infinitũ ꝛ nõ est gñatio sequẽs nisi sit gñatio precedens ꝙ pter hoc oporteat nos ponere gñationẽ pmaȝ. nec videf ꝙ possimꝰ arguere ꝙ q: in infinitis nõ est pᵐ ꝙ nulla erit gñatio neqȝ factio: videmꝰ enim ꝙ ꝓm sniaȝ pħi pterite reuolutiões celestes sunt infinite nec est dare reuolutionẽ sequentẽ nisi pus fuerit reuolutio pcedens. nunq̃ enĩ esset reuolutio hodierna nisi pcessisset hesterna: nõ tamẽ ꝓm pħm ex hoc possumus arguere ꝙ necesse sit dare reuolutionẽ primã. Nec possumus cõcludere ꝙ si nõ est dare reuolutionem primam: ꝙ nõ sit dare reuolutionem aliã. Dicẽdum ꝙ in ordinatis per accñs ꝓm ꝯᵗᵉᵐ nõ oportet dare pᵐ. nã q: accidit huic reuolutioni ꝙ ea pcesserint reuolutiones infinite nõ opȝ in reuolutionibꝰ dare reuolutionẽ pmã. sic etiã q: vna generatio terminaf ad aliã generationẽ per accñs sequẽdo opinionẽ pħi hanc generationẽ pcesserũt generationes infinite. nec oportet ꝓm pħȝ in generationibꝰ dare generationẽ primã. sed si generatio per se generaref ꝛ generatio per se terminaref ad generationeȝ. tũc in generationibꝰ esset ordo essentialis ꝛ per se. cũ ergo in ordinatis per se nõ sit dare ultimũ nisi sit ibi dare pᵐ oportet nos ponẽ generationẽ primã si esset generatio ultima. talis est ergo ratio pħi si generatio per se generaref generationes irẽt in infinitũ: q: qua rõne generaref vna ꝛ alia. Sed si generatiões irẽt in infinitũ nõ eẽt ibi dare generationẽ primã. ꝛ si nõ eẽt ibi dare generationẽ primã nulla eẽt ibi generatio: q: i ordinatis per se qui tollit primũ tollit ordinẽ. Dicẽs g̃ generationem per se generari tollit omnẽ generationẽ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius eiusdeȝ motus cõtrarius est: ꝛ adhuc quies: ꝛ generatio ꝛ corruptio.

¶ Ponit secũdã rõnem dicẽs ꝙ eiusdẽ motꝰ est ꝯrius motꝰ ꝛ quies. sic etiã ꝛ generatio ꝛ corruptio habent oppositionẽ adinuicẽ. ꝙ ergo sic est qd generaf oportet ꝙ corrũpaf. si ergo generatio generabitur corrũpetur: sed nõ corrũpetur nisi cum generatur: q: nec est nisi cum generatur. simul ergo corrũpetur ꝛ generabitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare quod fit cum fiat qd fit: tunc corrumpif. Neqȝ enim cũ mox fit: neqȝ posterius. Esse enĩ oportet qd corrũpitur.

¶ Ideo subdit⌊ Quare cũ fiat qd fit.⌋ idest cũ generetur tũc corrũpaf. simul ergo generaf ꝛ corrũpif Nõ enim est dicendũ ꝙ generatio corrũpaf mox cũ fit. i. ꝙ corrumpaf statim cũ est facta. nec etiam dici põt ꝙ posterius. i. diu post factionẽ suã corrũpaf. sed oportet generationeȝ corrũpi in ipso fieri. esse enim oportet qd corrũpif. Cũ ergo generatio nõ sit nisi in ipso fieri ꝛ in ipso generari si corrũpetur generatio corrũpef cũ fit ꝛ cũ generaf. ¶ Notandũ aũt pħũȝ pter misisse ꝙ motui ꝯriaf motus ꝛ quies ꝛ ꝙ generatio ꝛ corruptio habẽt oppositionẽ adinuicem ut ex hoc haberet ꝙ si generatio generaf ꝙ corrũpetur ꝛ si mouef quiescit: ꝛ si mouef vno motu ꝯrio ꝙ moueri põt alio ꝯrio. Nam cũ opposita nata sint fieri circa idẽ si motꝰ moueretur motꝰ quiesceret. si generatio generaref generatio posset corrũpi. imo de necessitate corrũperef: q: oẽ generabile est corruptibile ꝛ oẽ corruptibile de necessitate corrũpef. ¶ Notãdũ ẽt ꝙ sil'r opponif motꝰ motui ꝛ quies motui ꝛ generatio corruptioni. Nã motꝰ põt opponi motui ꝯrie si motꝰ illi sunt ad formas ꝯrias. sed qes opponif motui priuatiue: generatio aũt ꝛ corruptio q̃dãmodo opponunf ꝯdictorie ꝛ ꝓm affirmationẽ ꝛ negationẽ: q: generatio est ad eẽ. corruptio aũt ad nõ eẽ. ¶ Notãdũ ẽt ꝙ al'r sunt pmanẽtia aliter successiua. nam esse successiuoꝝ est in fieri ꝛ nõ in facto esse: qñ enĩ cõpletꝰ est motꝰ: tunc ulterius nõ est motꝰ sed esse pmanẽtiũ est in facto esse nõ in fieri. cũ eniȝ fit domus tũc nõ est sed ea facta ꝛ cõpleta tunc incipit esse: cũ g̃ corruptio icipiat ab eẽ ꝛ terminef ad nõ esse ꝛ cũ oporteat esse qd corrũpif: si debẽt corrũpi pmanẽtia cũ talia nõ habeãt esse nisi in facto eẽ nõ poterunt corrũpi nisi cũ facta sunt. sed si corrũpunf successiua: q: nõ hñt eẽ nisi in fieri: ꝛ si nõ corrũpunf nisi cũ sũt oportet qd fiũt corrũpanf. Si g̃ generatio corrũpif: q: generatio nõ habet esse nisi in ipso fieri ꝛ in ipso generari oportet ꝙ cũ fit ꝛ cũ generaf ꝙ tũc corrũpaf: pp qd si ipossibile est sim̃ aliqd generari ꝛ corrũpi ipossibile est generationẽ corrũpi: ꝛ si ipossibile est eã corrũpi ipoᵇᶦᵉ est eã generari. ¶ Dubitaret forte aliqs q: videf hec rõ ꝯdicere rõni pmisse. in pmissa enĩ rõne supponebaf ꝙ si generatio generaf ꝙ generatio nõ erit nisi cõpleta generatione sua. hic aũt videf uelle ꝙ si generatio generaf ꝙ generatio nõ sit nisi cũ est in generari ꝛ cũ est in fieri. Dicẽdũ ꝙ dicẽs generationẽ generari quodãmodo opposita implicat. Naȝ eo ꝙ dicit generationẽ dicit aliqd de gñe successi-

noꝝ: q: vo dicit eã generari dicit eã esse de genere per se existẽtiũ. Cũ enim gñatio terminet ad esse illa per se generant quibus cõpetit per se esse ⁊ per se existere. ergo dicẽtes generationes generari utraq; via impugnari possunt. Nã cũ dicãt eã de genere per se existẽtiuꝫ: q: talia nõ sũt nisi in facto esse. sequitur q generatio nõ fit nisi sua gñatiõe cõpleta. rursus q: ꝯdictoria implicãt ⁊ dicũt gñationẽ esse de gñe successiuoꝝ. sequit q gñatio nõ fit nisi cum generat ⁊ cum est in fieri. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Amplius oportet mãm subesse: ⁊ ei qd̃ fit ⁊ mutanti. Que igit erit materia sicut alterabile: aut corpus: aut aia: sic aliqd qd̃ fit motus: aut motus: aut generatio.

¶ Adducit tertiã rationẽ q generatio generari non possit dicens. Amplius oportet mãm subesse ⁊ ei qd̃ fit. i. ei qd̃ generat ⁊ mouenti. i. ei qd̃ mouet: q: oportet imaginari mãm in re mota: ut dicit 2° metha. Si ergo generatio generat generationis est aliqua materia: que igit erit hui⁹ mã q̃si dicat nulla. Nõ enim sicut alterabile est aliqd ut corp⁹: aut aia: sic mot⁹: aut generatio est aliqd qd̃ fit. i. est aliquid qd̃ mouet: aut generat. Si enim corp⁹ alteratur corpus est subiectum ⁊ mã alterationis. ergo si generatio generat: generatio erit materia generationis. ⁊ si motus moueat motus est subiectum mot⁹. ¶ Notandũ aũt q hic accipit alteratio large sm q in anima alterationẽ quandam cõcepim⁹. ¶ Nã ip̃m intelligere est quoddaꝫ pati. vult ergo phs dicere q̃ualicunq; extẽdamus nomẽ alterationis concedere nõ poterimus q generatio sit aliqd qd̃ generetur. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Et iterũ aliquid in qd̃ mouet. Oportet enim aliquid esse huiusmodi ex hoc in hoc motum non motum aut generationem

¶ Ponit q̃rtam rationẽ dicẽs q iteꝝ in motu est dare aliqd in quod mouet ⁊ supple in generatiõe est dare aliqd in qd̃ generatio tendit. oportet eni aliquid esse huius qd̃ est motũ. i. qd̃ mouet ex hoc in hoc. i. ex existẽte in existẽs: generatio enim incipit ab aliquo existẽte ⁊ terminat in aliqd existẽs. ut si ex aere fit aqua generatio icipit ab aere qui corrũpit ⁊ terminat in aquã que generat. hu⁹ aũt existẽs nõ possumus ponere motũ aut generationẽ. Cũ ergo generatio nõ sit quid existẽs sed sit de genere successiuoꝝ generatio nõ generabitur nec generatio terminabitur a generatione. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autẽ ⁊ quomodo erit. Nõ eni erit doctrina: que doctrine gñatio. Quare neq; generandis generatio neq; quedam cuiusdam.

¶ Ponit quintã rõnẽ dicẽs. simul aũt ⁊ quõ erit generatio generationis. non eni erit doctrina ea que est generatio doctrine: ex doctrina eni nõ generat doctrina sꝫ scia. qua ergo rõne doctrina que est generatio scie nõ terminat ad doctrinã sed ad sciẽtiã pari rõne nec generatio simpl'r ⁊ absolute erit terminus gñationis. ultra ḡ generatio nõ terminabitur ul'r a generatione nec generatio quedã terminabit ad quãdã generationẽ. ¶ Notanduꝫ aũt q si videmus in specialibus generationib⁹ generatio terminat ad formã non ad generationẽ: ut calefactio terminat ad calorẽ nõ ad calefactionem: ⁊ doctrinatio terminat ad formã nõ ad doctrinam arguere debem⁹ q ul'r ⁊ simpl'r gñatio nõ terminat ad generationem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius si tres species sunt mot⁹: harum aliqua necesse est esse subiectam naturam ⁊ in quaꝫ mouetur: loci ergo mutationem alterari aut ferri.

¶ Adducit sextã rationẽ ⁊ ultimã. Circa qd̃ duo facit. q: p̃ ponit huius rõnẽ. scd̃o ex his que dixerat cõcludit q generationem terminari ad generationẽ nõ est uerũ neq; per se neq; per partẽ sed per accidẽs soluꝫ ibi⌊ oĩno aũt.⌋ Dicit ergo q si tres sũt spẽs motus. hoꝝ aũt motuũ siue harũ mutationũ necesse est aliquã esse nãm subiectã alicui mutationi: ⁊ esse in qua mouet aliq̃ mutatio. dicemus ergo loci mutationẽ alterari: aut ferri. Si eni mutatio subijcitur mutationi cũ nõ sint nisi tres maneries motuũ. s. alteratio loci mutatio ⁊ augmẽtũ uel diminutio oportebit q una istaꝝ ul' subijciet alteri uel terminet in alterã cui⁹ ꝯtriũ videmus inducẽdo in singulas mutationes. loci enim mutatio nõ fert nec alterat ⁊ alteratio nõ augeť nec ferť ḡ ⁊ c̃. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnino autẽ quoniam mouetur: omne quod mouetur tripliciter: aut in eo qd̃ est sm accidens: aut q: pars aliqua: aut q: per se sm accidens solum contingit mutare mutationem: ut siquis sanus si curat: aut discat. Hanc aũt sm accidens dimisimus olim.

¶ Concludit ex dictis q mutationis esse mutationẽ ⁊ motus motũ nec est ueꝝ per se nec per p̃tẽ sed p accñs solũ dicẽs q oĩno. i. ul'r omne qd̃ mouetur: mouet tripl'r: videlꝫ aut in eo qd̃ mouet sꝫ accñs: aut q: pars aliq̃ eius mouet: aut hoc est q: mouet per se. Cũ ergo his trib⁹ modis dicat aliqd mutari solum per accidẽs ⁊ rõne subiecti contingit mutare mutationẽ ut dicit sanatio curare: aut discere q: is qui fit sanuꝫ. i. subiectũ cui accidit sanatio curat: aut discit. sicut enim musica edificat hoc est p accidẽs rõne subiecti: sic mutatio mutat ul' mutatio mutat est per accñs rõne subiecti. Sed hãc mutationem que est sꝫ accidẽs dimisimus olim ⁊ diximus de ea non esse cure arti. ideo dimittatur.

Lectio. IIII.

q Uoniam autem neq; substãtie: neq; ad aliquid: neq; ipsius facere: aut pati: relinquit sm q̃le: aut q̃tũ ⁊ ubi motum esse solũ: in unoquoq; eni horum motus est contrarietas.

¶ Postq̃ phs ostendit q in alijs generib⁹ a q̃litate q̃titate ⁊ ubi nõ est mot⁹. in p̃te ista declarat q in his tribus gñibus est mot⁹. ueruꝫ q: motui videt repugnare imobilitas ⁊ quies: ideo tria facit: q: p̃ ostendit in dictis trib⁹ generib⁹ esse motuꝫ. scd̃o ostendit quot modis aliqd dicit imobile. tertio determinat de ipsa quiete. 2ᵃ ibi⌊ imobile aũt.⌋ 3ᵃ ibi ⌊ Sed qdẽ gescere.⌋ Circa p̃ᵐ duo facit: q: p̃ ostẽdit in trib⁹ dictis gñib⁹ esse motũ. 2° determinat de unoq̃ꝫ tali motu singul'r ⁊ p se ibi⌊ mot⁹ qdẽ igr̃.⌋

Dicit ꝰ qm̄ mot⁹ nō est neq; sube neq; ad aliqd ne ꝙ ipsius facē: aut ipsi⁹ pati relinquit motū esse solū fm̄ q̄letaut quātitā: aut ubi. in vnoquoq; eni hoꝝ est ꝯrietas. ¶ Dubitaret forte aliqs utrum neꝝ sit ꝙ in q̄litate q̄ntitate ⁊ ubi sit ꝯrietas. vī eni pħs ꝯ dicere. Nā in p̄dicamētis dicit ꝙ q̄ntitati nihil est cōtrariū. Dicendū ꝙ ut superi⁹ tangebat ꝯrietas est q̄dā distātia. hui⁹ aūt distātia itelligit hēre aliquā latitudinē. Si eniꝫ imaginemur sub eodē gñe esse plēs formas ut in gñe coloris albū nigrū fuscū in h̄ gñe illa erūt ꝓprie ꝯria iter que itelligit eē maius spatiū ⁊ maior mot⁹: ut q: eundo ab albo in nigrū est maxim⁹ mot⁹ qui possit repiri in gñe coloruꝫ: iō in tali gñe ꝓprie albū ⁊ nigrū ꝯrietatē hñt: q: posita sub eodē gñe maxie a se distāt. ut ꝰ videm⁹ q̄lis ꝯrietas est in dictis gñib⁹ distinguēdū est de distātia. possum⁹ eni distinguē triplicē distātiā in formis fm̄ ꝙ forma tripl̄r ꝯsiderari pōt. p̄ eni cōparari pōt forma ad suā eēntiā ꝑ quā collocat in sp̄e. 2° ad suum eē qđ hēt in mā. 3° v̄o cōparari pōt ad motū ꝑ queꝫ iducit. ois ꝰ distātia in formis ul' est accipiēda fm̄ eēntiā uel fm̄ eē uel cōparationē ad motū. Si accipiat distātia per cōparationē ad eēntiā fm̄ eā non poterit accipi oppositio ꝯtraria: s; solū ꝯdictoria. forme eniꝫ distāt per eēntiā inq̄ntū vna nō est alia. Nā cū forma sit simplici eēntia ꝯsistēs fm̄ talē distātiā: non ꝓprie poterit accipi spatiū ⁊ latitudo nec ꝓprie dicet talis distātia eē maxia: q: ꝓprie nō est quāta. forma eni sic accepta magis itelligit simplex ⁊ indiuisibilis q̄ hñs ptes. S; si accipiat distātia fm̄ eē uel fm̄ motū sic poterit ibi eē ꝯrietas. Nam fm̄ h̄ forme aliq̄ vident quādā latitudinē hēre. pñt eni forme quādā latitudinē hēre fʒ eē qđ hñt in mā: q: quedā intēdunt ⁊ remittunt in suis subiectis: sic ēt repit in formis distātia hñs latitudineꝫ fm̄ motū: q: q̄dā per trāsmutationē ⁊ motū successiue acq̄ri hñt. Cū ꝰ q̄rit quō repiat ꝯrietas in p̄dictis generib⁹ dici pōt ꝙ in q̄litate repit cōtrarietas q̄ntuꝫ ad esse inq̄ntum in eis repit intēsio ⁊ remissio. albedo eni ⁊ nigredo q: pñt in mā hēre eē intēsum ⁊ remissum. iō repit in eis oppositio ꝯrietatis: q: fm̄ esse qđ hñt in mā albū ⁊ nigrū maxie a se distāt. in q̄ntitate v̄o ⁊ ubi repit ꝯrietas nō per cōparationē ad eē: q: talia nō suscipiūt magis ⁊ min⁹ nec intensionē ⁊ remissionē. Sed repit in eis ꝯrietas q̄ntuꝫ ad motū: q: fm̄ motū talia successiue acq̄runt. itelligit ꝰ iter talia eē distātia q̄ntū ad motū ꝓut req̄rit magn⁹ uel puus mot⁹ fm̄ queꝫ acq̄runt. mobile eni nō mutat sil' totū suum ubi: sed mutat ptē post ptē: ⁊ augmētabile nō acq̄rit totā suā q̄ntitatē sil'. sed acq̄rit ptem post ptē. Cū ergo ibi sit mot⁹ ⁊ successio: q: hui⁹ mot⁹ pōt eē maior ⁊ minor: in talibus pōt accipi distātia pua, magna ⁊ maxia ꝓp qđ ibi pōt attēdi q̄dā ꝯrietas ꝑ cōparationeꝫ ad motum ꝓut fm̄ talē acceptionē repit ibi distātia hñs latitudinē nō q̄ncūq; s; latitudinē maximā. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū simpl'r cōcedendū sit in q̄ntitate ⁊ ubi eē ꝯtrarietatē sicut absolute ꝯcedim⁹ ꝙ qualitati est aliqd ꝯtrariū. Dicendū ꝙ distantia maxia ⁊ distātia hñs latitudinē fm̄ quā acq̄rit cōtrarietas ut tactū est: nō est accipiēda in formis fʒ eēntiā ꝓut hñt esse simpl'r ⁊ q̄si pūctale. Sed accipi pōt fm̄ eē ul' fm̄ motū: q: fm̄ h̄ pōt cōpetē formis hēre latitudinē q̄ndā. cū ꝰ q̄rit in qb⁹ formis cōcedi dʒ cōtrarietas simpl'r ⁊ absolute: patet ꝙ cum forme māles diffiniri hēant per cōparationem ad mām ⁊ fm̄ esse qđ habēt in mā. nō aūt diffiniri habeāt per cōparationē quā habēt ad motū cōtrarietas que cōpetit formis per cōparationē ad eē ꝯtrarietas simpl'r: sed que cōpetit eis per cōparationē ad motū est ꝯtrarietas fʒ qd. in q̄litate ergo est cōtrarietas simpl'r: q: qualitates quedā intēdunt ⁊ remittunt ⁊ hñt cōtrarietatē fm̄ esse. in q̄ntitate v̄o ⁊ ubi est cōtrarietas q̄dāmō ⁊ per cōparationem ad motū. pħs ergo q: in p̄dicamētis loquit de cōtrarietate. simpl'r ait ꝙ q̄ntitati nihil est ꝯtrariū s; qualitati fm̄ eūdē ibidē est aliqd cōtrariū. hic aūt ubi loqtur de ꝯtrarietate per cōparationē ad motū ait ꝙ ꝯtrarietas est in q̄ntitate qualitate ⁊ ubi. in oibus enim istis est cōtrarietas fm̄ motū. Sed in q̄ntitate ⁊ ubi est cōtrarietas fm̄ motū tm̄ ⁊ nō fʒ esse. in qualitate v̄o est ꝯtrarietas tā fm̄ esse q̄ fm̄ motū. eo eni ipso ꝙ albedo ⁊ nigredo ⁊ cetere tales qualitates fm̄ quas habet eē mot⁹ nō habēt eē punctale ⁊ si intēdunt ⁊ remittunt fm̄ eē qđ hñt in mā dicunt hēre cōtrarietatē fm̄ motū. Nā a distātia fm̄ esse sumi pōt fʒ motū: q: que plus distāt fm̄ esse si esse debeat trāsit⁹ ab vno in aliud erit ibi maior mot⁹: quare quecūq; sūt ꝯtraria fʒ eē sūt cōtraria fm̄ motū. sed nō cōuertit ut patet per habita. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs quare magis accipienda est ꝯtrarietas q̄ntū ad distātiā fm̄ esse q̄ q̄ntū ad distātiā fm̄ eēntiā. Dicendū ꝙ triplici via uenari possumus cōtrarietatē in formis accipiendā esse fm̄ distātiam in esse. Prima via q̄dāmodo tacta est. nā ut dicebat distātia faciēs cōtrarietatē nō est distātia quelibet sed distātia maxima ⁊ hñs latitudinē. Nō ergo fm̄ talē distātiā statim cū recedimus ab vno extremo sumus in alio. Cū ꝰ forme sint simplices fm̄ essentiā nec q̄ntū ad essentiaꝫ tollat in eis pars post partē. sed tollat tota essentia simul oportet ꝙ fm̄ distātiā essentiaꝝ statim cū recedimus ab vna forma sim⁹ sub alia forma. talis ꝰ distātia nō hēt latitudinē ꝓpter qđ nō faciet cōtrarietatē. imo si fm̄ talē distātiā cōparemus multas formas adinuicē ordinatas: q: magnitudo non cōponit ex indiuisibilib⁹ nunq̄ fm̄ hāc viā inter formas accipiet distātia magna ul' distātia habēs latitudinē. Si enim statim cū recedim⁹ ab albo essemus in palido ⁊ postea statiꝫ in fusco ⁊ postea statim in nigro fm̄ hūc modū inter albū ⁊ nigrū non esset distātia magna nisi magnitudo cōponeret ex indiuisibilib⁹. imo ab albo in nigro fm̄ hūc modū nō iretur in tpe nisi tps cōponeret ex instātib⁹. Sʒ si cōsiderent forme ꝯtrarie fm̄ eē sic cōpetit eis habere latitudinē. lʒ eni tota essentia albedinis simul tollat. nō tamē simul tollit totū eius eē. Sed albedo ⁊ cetere tales forme fm̄ esse habēt magnā latitudinē quare fm̄ esse in hui⁹ formis pōt accipi distātia maxima ⁊ habēs latitudinē. ꝓpter qđ cum huius distātia faciat cōtrarietatē accipiēda est in eis cōtrarietas fm̄ esse: sicut etiā accipi pōt cōtrarietas in formis fm̄ motū: q: ut supra dicebat ⁊ ēt ut infra clarius patebit inter formas fm̄ motū accipi pōt distātia maxima quare ⁊ cōtrarietas. Secūda via ad ostēdēdū cōtrarietatē in formis accipienda est fm̄ esse ⁊ nō fm̄ essentiā: q: ut plane patet albū in ligno nō cōtrariat nigro in pariete: sed nigro qđ est aptum natū esse in ligno. cōtrarietas enim accipiēda est respectu eiusdē subiecti qđ non

esset si contrarietas in formis accipienda esset sm essentiam uel sm rationem qdditatis. nigrum enim ut habet eē in pariete uel in ligno uel in aliquo alio subiecto per se s3 ꝙ huiusmodi diuersificaſ quātū ad esse: qr in alia ⁊ alia mā hēt aliud ⁊ aliō eē. Nō autem diuersificanſ ꝗ̄tum ad rationem quidditatis. tertio qr talis ꝯrietas accipienda est s3 esse. ex hoc patet ꝙ si huius forme accipianſ non sm esse materiale qō habent nō ulterius itelliganſ esse cōtraria. vnde in intellectu spēs albi ⁊ nigri ꝯrietatē non habent ⁊ in aere similitudines diuersorum colorꝫ sibi nō ꝯrianſ adinuicē. Dicamus ergo ꝙ ipsa albedo est ꝯria nigredini ⁊ essentie horꝫ colorꝫ ꝯrietatē habent adinuicē sed nō ut essentie sunt sed sm eē qō habent in mā propter qō si esset possibile ꝙ haberēt esse separatum nō ulteri⁹ mereren̄ſ dici cōtraria. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Motus quidē igiť sm quale alteratio sit huic enim alludit cōmune nomē. Dico autem quale non in substātia ⁊ nāq3 differentia quale est: sed qō passiuum sm qō dicitur pati: aut impassibile esse.

¶ Exequiť de vnoquoq3 tali motu per se circa quod duo facit: qr primo facit qō dictū est. secundo mouet quādā questiones circa determinata ibi. Que autem est in eadē. Circa primū tria facit: qr primo exequiť de motu in qualitate. tertio de motu s3 locum. secūda ibi. qui vō sm quātū. tertia ibi. qui aūt sm locum. Dicit ergo ꝙ mot⁹ qui est sm quale alteratione fit. ⁊ subdit ꝙ huic alludit cōe nomē motus enim in qualitate habet vnū cōmune nomē quia cōmuniter dicitur alteratio. Adducit autē. Dico autem quale nō in substātia: qr qualitas de qua hic loquimur nō est accipienda in substātia ⁊ nāq3 differentia substātialis est quid quale sed sic nō accipiť h qualitas sed accipiť sm ꝙ est quid passiuū ⁊ sm qō diciť pati: aut sm ꝙ esse habet impassibile. a qualitatibus enim sortiť aliquid esse passiuum ut si sit molle. uel eē impassiuū ut si sit durū. ¶ Notandū autem ꝙ forma substātialis ut differētia substantialis dicitur qualitas non rōne rei sed ratione modi: quia habet quendam modum qualem. sed de tali qualitate nō loquimur cū dicimus ꝙ mot⁹ est in qualitate. Nam si in qualitate tali esset motus sequeretur ꝙ mot⁹ eēt in predicamento substātie cū tales ꝗ̄litates sm rem substātie quedā sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qui vō sm quātum cōe qdem innominatus est: sed sm utrunq3 aut augmētū: aut decrementum. Qui quidem est imperfectam magnitudinem augmentum est. Qui vō ex hoc decrementum.

¶ Determinat de motu in quātitate dicēs ꝙ motus qui est sm quantum sm cōmune nomē est innominatus. Non enim habem⁹ vnū cōmune nomē per qō nominemus motū in ꝗ̄titate. Sed sm utrūq3 motum nominamus tm̄ duplici nomine. videlicet: aut augmentum: aut decremētum ut mot⁹ qui est in magnitudinem perfectam dicitur augmētum: motus autem qui est ex hoc. i. ex magnitudine pfecta ⁊ tendit in imperfectā dicitur decrementū. ¶ Dubitaret forte aliquis quare non habemus vnū nomen cōmune quo nominemus omnē motum factū in quantitate sicut habemus vnum nomē commune quo nominamus omnē motum factum in qualitate. Dicendum ꝙ motus non reperitur nisi in habentibus aliquo modo cōtrariū. cōtrarietas autē aliter reperitur in qualitate ⁊ aliter in quantitate. Nam in qualitate ut dictum est reperitur cōtrarietas sm esse qō habet in materia. in quātitate vō solum reperitur contrarietas ꝗ̄tum ad motum quare cum vna sit materia que habet esse sub utroq3 cōtrariorꝫ. Non aūt est vnus mot⁹ per quem acquiritur utrūq3 cōtrariorꝫ. imo qr motus recipit species ex forma ad quā est motus: ubi repitur ꝯrietas solum ex parte motus ꝓpter diuersitatem formarū mot⁹ ille denominabiť diuersis nominib⁹. S3 ubi reperiť cōtrarietas per cōparationē ad esse qō habent forme in subiecto propter unitatē subiecti huius motus denominari poterit vno cōmuni nomine. in qualitate ergo mot⁹ habet vnū nomē cōmune ꝓpter vnum cōmune subiectum. Sed in quātitate nominaſ motus diuersis nominib⁹ ꝓpter diuersitatē formarꝫ acqsitarum per motum. uel possumus dicere ⁊ clarius ut accipiaſ h diuersitas non ex diuersitate cōtrarietatis sed ex diuersitate denominationis que est in motu. mot⁹ enim in qualitate non denominat ipsam formā sed solum denominat subiectū. Nō enim dicim⁹ sc̄ḋm modū phi ꝙ albedo albaſ sed ꝙ subiectū albaſ: utrū aūt possimus cōcedere ꝙ albedo sit alba uel ꝙ albedo albeſ cū augeſ concedat candorem esse candidū nō est ꝑsentis speculationis. sufficit enim hic loqui s3 modum phi ⁊ dicere ꝙ motus in qualitate nō denominat formam sed subiectū: in quantitate vō denominat ipsam formam. cōcedim⁹ enim ꝙ quātitas sit magna ⁊ ꝙ sit parua ⁊ ꝙ quātitas augeſ ⁊ ꝙ minuitur. cū ergo in trāsmutatione ⁊ motu sit vnitas ex parte subiecti ⁊ diuersitas ex parte formarꝫ in qualitate ubi mot⁹ denominat solum subiectum qō est vnum ⁊ cōmune habebit motus vnū cōmune nomen: in quantitate vō ubi motus denominat ipsas formas oppositas ꝓpter diuersitatē formarꝫ nō reduceſ in vnum nomen cōmune. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum in quantitate sit inuenire maximam distātiam. Dicendū ꝙ quātitas ut quātitas est non hēt statū in minus nec in mai⁹ ut in tertio ꝓbatur. sed ut est ꝗ̄titas nālis hēt statum ⁊ in minus ⁊ in maius. s3 hoc ergo poterit in motu augmēti repiri maxima distantia: qr erit dare in aliqua specie aliqd ita minimū ꝙ si ultra descenderet nō remaneret in illa spē est assignare ibi ꝗ̄titatē ita magnā ultra quā nō erit trāscendere in illā: qr omni nā ꝯstantium positus est terminus. rōe eorꝫ magnitudinis ⁊ augmēti erit ergo maxima distātia in ꝗ̄titate: put est ibi repire minimū ⁊ maximū. sic ēt erit maxima distātia in ubi: qr est ibi reperire locū oīno inferiorē ⁊ oīno supiorem. Cū ergo maxima distātia inducat ꝯrietatē in quātitate est ꝯrietas per cōparationē ad motū: qr ibi est procedere a minima ꝗ̄titate ad maximā. ⁊ in ubi est ꝯtrarietas ēt per cōparationē ad motū, put imaginamur ꝓcessū a cētro ad orbē uel ab ubi oīno superius ad ubi oīno inferius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qui aūt est sm locum ⁊ sm ꝓpriū ⁊ cōe inoiat⁹ est. Sit aūt loci mutatio uocata:

qđ cōe est. Quāuis dicanť ferri hec sola ꝓprie: cū nō in seipsis sit stare mutantibꝰ locum. Et quecunqꝫ non ipsa seipsa mouent ſm locum.

¶ Determinat de motu ſꝫ locū dicēs ꝙ motꝰ qui est ſm locū est inoiatꝰ ꝛ ſm nomē ꝓpriū ꝛ ſm nomē cōe. ꝛ qꝛ hꝰ motꝰ est oīno inoiatus talis mutatio sit uocata latio q̄ꝫtū ad id qđ est ei cōe q̄ꝫuis latio nō sit nomē oīno cōe oī motui qui est ſm locū cum ꝓprie dicanť ferri hec sola in qbus mutātibꝰ locuꝫ nō sit in seipsis stare uel quiescere. quecūqꝫ eni nō ipsa seipsa mouēť ſm locū eis ꝓprie competit ferri latio ꝗ nō est nomē cōe oī motui sed solū competit motui nō mouētiū seipsa. ¶ Dubitaret forte aliqs cū q̄ ꝑdicamēto sit motꝰ ſm locū. vi ꝙ sit in q̄ꝫtitate. Nā motꝰ est in eodē gñe cū rebꝰ ad quas est motus. cū ergo locus sit in q̄ꝫtitate motꝰ per quē acqriť locus erit in gñe q̄ꝫtitatis. Dicendū ꝙ motꝰ localis est in ꝑdicamēto ubi nō in ꝑdicamēto quātitatis. Nā cū motꝰ sit in corpe mobili sicut in subiecto per se ꝛ ꝓ per hꝰ motū acqreť aliqd in sbto nō aliquid extra subiectuꝫ. Cum ergo locus sit in corpore locante: ubi autem sit in ipso corpore mobili per motū localē per se ꝛ ꝓmo acqreť ubi: ꝛ acqsito ubi acqreť locus cū ubi sumať in ordine ad locū. Cꝫ ergo hꝰ motus dicať motuſ localis nō ꝟ est ꝙ sit in eodē ꝑdicamēto in quo est motꝰ locꝰ nec ꝟ est ꝙ per talē motū per se ꝛ ꝓ acqrať locus. Sed qꝛ notior est nobis locus q̄ꝫ ipm ubi cū ubi sūptuꝫ sit in ordine ad locuꝫ sit ꝟ denoiatio a notiori ꝛ dř motus ſm locū. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū hꝰ motꝰ inominatus est tam ſm nomē cōe q̄ꝫ ſm propriū. Dicendū ꝙ qꝛ nō est nobis oīno notū ubi qđ acqriť per talem motū. iđ hꝰ motum nolamus per circulationem tam ſm nomē cōmune q̄ꝫ ſm proprium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que aūt est in eadem specie mutatio: in magis ꝛ minꝰ alteratio ē. Aut eni ex ꝯrio aut in ꝯriū motꝰ est: aut simplř aut sic.

¶ Remouet quādā dubitationē. crederet enim aliqs ꝙ moueri in eadē forma ut moueri a magis calido in minus calidū uel ecōuerso nō deberet dici alteratio uel motꝰ. ad hoc ergo remouendū ait ꝙ mutatio que est in eadē ſpe in magis ꝛ in minꝰ alteratio est ꝛ motꝰ est. Nā motꝰ aut est ex ꝯrio aut in ꝯriū. ꝛ ꝟ aut simplř ut cū itur a calido in frigidū uel eꝫ uel sic cū itur a magis calido in minꝰ calidū uel eꝫ. lꝫ eni magis calidū nō sit simplř ꝯriū minus calido. est tñ ei ꝯriū sic. i. aliquo mō. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In minꝰ qdē eni uadēs in cōtrariū dicetur imitare. In magis aūt tanq̄ꝫ ex ꝯrio in ipsum. Differt eni nihil ſm qd mutare aut simplr: nisi ꝙ sic indigebit ꝯria esse. Magis aūt ꝛ minus est qđ plus aut minꝰ cōtrarij insunt aut nō. Qđ qdeꝫ igitur hi tres soli motus sunt: ex his māifestū est.

¶ Ideo subdit ꝙ uadēs quidem in minus dicit mutare in ꝯrium. Nā uadēs in minus calidū appropinquať frigido ꝯrio ꝛ dř ire in frigidū: sed uadēs in magis uadit tanq̄ꝫ ex ꝯrio in ipm: qꝛ uadens in magis calidū recedit ex frigido ꝛ ꝑgit in ipm calidum. vñ ait ꝙ nihil differt q̄ꝫtum ad motū mutare in ꝯriū ſm qd aut mutare in ꝯriū simplr: nisi ꝙ mutās sic. s. in ꝯria simplř indigebit esse ꝯria. i. eē ꝯrias formas ſꝫ q̄s attendiť ille motꝰ. magis aūt ꝛ minus est ꝙ pluſ aut minus insit ꝯrij aut nō īsit. Ire eni de minus calido ad magis calidū. lꝫ nō sit ire de forma ꝯria in formā ꝯriam simplř est tñ ire ab eo qđ hēt plus de ꝯrio ꝛ qđ est magis ꝑmixtuꝫ in id qđ hēt minus de ꝯrio ꝛ est magis impmixtū ꝑꝑ qđ aliquo modo ꝯrietas reseruatur ibi. subdit aūtē quasi epilogando ꝙ manifestuꝫ est ex his ꝙ hi soli tres sunt motus: videlicet in quantitate q̄litate ꝛ ubi. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Imminobile aūt est qđ oīno ipossibile est moueri: sicut sonꝰ iuisibilis. Et qđ multo tpe vix moueť: aut qđ tarde incipit: quod dicitur grauiter mobile. Et quod aptum natū est moueri ꝛ possibile: nō mouetur aūt tunc: cū aptū natū est ꝛ ubi ꝛ sic.

¶ Ostēdit quot modis diciť imobile dicēſ ꝙ mobile diciť tripliciter. nā vno modo diciť imobile qđ ipossibile est moueri ut sonus est inuisibilis. scđo mō dř imobile qđ in multo tpe vix moueť aut qđ tarde incipit moueri. uel ēt diciť sic imobile qđ est grauiter mobile. i. de difficili mobile. 3ꝰ mō dř imobile qđ est aptū natum moueri ꝛ possibile moueri. nō tamē moueť tūc tñ est aptū natū moueri. ꝛ ubi est aptū natū moueri nō moueť sic ut est aptū natum moueri. hoc ergo mō accipiēdo imobile qcqd est aptū natū moueri dū nō moueť diciť imobile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod quidem quiescere uoco imobilium soluꝫ. Cōtrarium enim quies motui est. Quare priuatio erit susceptiuum.

¶ Ostēdit quō accipiēda sit qes dicēs ꝙ hoc solum imobiliū. in ꝟ soluꝫ de numero imobiliū qđ qdem est aptū natū moueri ꝛ nō moueť dico qescē. ꝛ est rō: qꝛ qes est ꝯriū motui. q̄re qes erit ꝑuatio susceptiui motꝰ. id ergo qđ est susceptiuū motꝰ ꝛ est aptum natū moueri ꝛ nō mouetur: sed est priuatum motu id proprie quiescit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quid quidem igitur motus: ꝛ quid qes: ꝛ quot mutationes: ꝛ quales motus: manifestum ex dictis.

¶ Ultimo epilogat circa determinata dicēs. Quid qdem igiť est motꝰ ꝛ qd qes ꝛ quot sunt mutationes ꝛ quō diuidiť mutatio in suas spēs ꝛ q̄les sūt motus. i. in qualibus generibꝰ habet esse motus ꝛ quot sunt species motꝰ manifestū est ex dictis.

Lectio. V.

Post hec aūt dicamus qd est simꝫ: ꝛ qd est tāgere: ꝛ qd est mediū: ꝛ cōsequēter ꝛ qd habitū: ꝛ qd cōtinuum. ꝛ in qualibet re vnumquodqꝫ horū esse aptum natum sit.

¶ Ut dicebať in hoc q̄nto de tribꝰ intendiť. videlicet de diuersitate specierū motꝰ: ꝛ de vnitate motꝰ: ꝛ de ꝯrietate ipsiꝰ. expedito ergo ꝓmo qđ determinatū est in quibꝰ ꝑdicamētiſ est motꝰ ꝛ que sunt spe

cies eius. In parte ista exequit de secūdo. videlicet de vnitate ipsius mot⁹. circa qđ duo facit: qz pmo pmittit quedā necessaria ad ppositū. 2° determiat de vnitate mot⁹ ibi ⌊ vnus autē mot⁹ dicit. ⌋ Circa pm duo facit: qz p narrat ea de qb⁹ est determinatu rus. 2° icipit determinare de illis ibi ⌊ Simul qdez igit. ⌋ Dicit g̃ q post h̃ que dicta sūt dicam⁹ qd est sil' z qd est e͡xctū. i. qd est esse sepatū ut hēt alia litera: z qd tāgere z qd mediū z qd p̄sīter z qd habitū z qd ptinuū z q̃libet. i. in q̃libet uel in q̃cūqz re vnūqđqz hoz sit aptū natū esse. dicet eni nō solū qd est vnūqđqz dictoz sed ēt ondet in qb⁹ rebus habent esse predicta. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Simul qdē igit dicunt hec esse fm locū: quecūqz in vno loco sunt primo.

ℭ Exequit de vnoquoqz dictoz. Circa qđ duo facit: qz p ostēdit qd sit vnūquodqz pdictoz. 2° declarat in quib⁹ rebus hñt esse pdicta ibi ⌊ manifestum aūt z qd pmū. ⌋ pma pars posset diuidi in ptes septē fm q septē pmiserat esse dicēda. p eni ostēdit qd est sil' esse. 2° qd sepatū. 3° qd tangere. 4° qd mediū. 5° qd p̄sequēter. 6° qd habitū. 7° qd continuū. 2ª ibi ⌊ separatū aūt. ⌋ 3ª ibi ⌊ tāgere aūt. ⌋ 4ª ibi ⌊ mediū vo. ⌋ 5ª ibi ⌊ p̄sīter aūt. ⌋ 6ª ibi ⌊ bitū aūt est. ⌋ 7ª ibi ⌊ ptinuū aūt est. ⌋ Dicit aūt q sil' qdez igit dicunt esse fm locuz quecūqz in vno loco sunt p z pprio. nā si vellemus accipe simul quecūqz sunt in codez loco cōmuni. sic oia sunt simul: qz oia sunt in celo. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Separatum aūt quecūqz sūt altero. Tāgere aūt quorum ultima simul.

ℭ Deinde ondit qd est eē sepatim dicēs q esse sepatum hñt quecūqz sūt in loco altero. ℭ Deinde ostēdit qd est tāgere z que se tāgūt. dicit q tāgere aūt se dicunt illa quoz ultima sūt sil'. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū corpa se tāgētia hēant ultima sil'. Dicendū q q̃ticūqz aliq̃ duo sic se hñt q totū attingit totū de necessitate illa sic se hñt q sunt in loco eodē p z in eodē situ. Si eni duo lapides sic se haberēt q vn⁹ totū attingēt aliū z ec̄ de necessitate illis lapidib⁹ cōpeteret idē sit⁹ z idē loc⁹ nō solū cōtinuus sed ēt idē loc⁹ pprius z pmus. Nā si vnus lapis ul' aliqd de illo lapide eēt in vno loco in q̄ nō eēt ali⁹: tūc ille lapis saltē fm illā ptē fz quā poneret in alio loco nō attigeret ab illo lapide cui⁹ p̄riū ponebat. Si eni bñ attendim⁹ vim dicti est q̄si per se notū: qz q̄ticūqz aliq̃ duo sic se hñt q totum attingit totū de necessitate illa sūt simul z eis cōpetit idē sit⁹. Si g̃ linee se tāgūt tāgēt se fm ultia pūcta. Cū ergo pūct⁹ nō hēat ptem z ptē ops illa pūcta esse ptingētia se fm totū. erūt ergo illa pūcta simul: qz totuz vnius attinget totū alteri⁹. rursus si supficies se tangāt tāgēt se fm ultimas lineas. Cū ergo linee ut sūt termini supficiez sint idiuisibiles: qz carēt latitudine in tali cōtactu tota illa linea fm quā est cōtact⁹ vnius supficiei attinget totā aliā lineā fz quā est cōtact⁹ alteri⁹. Sic ēt si corpa se tangāt: qz supficies ut sūt termini corporū sūt indiuisibiles cū nō hēant pfūditatē oportebit q supficies illa fm quā est cōtact⁹ vnius corpis attingat totaz aliā fm quā est cōtact⁹ alterius: q̄re ille due supficies simul erunt. Siue ergo se contingētia sint linee siue supficies siue corpora de necessitate habebūt ultima simul. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Mediū vo in qđ aptū natū est pmū ptingere mutās: q̄z i q̄d ultimū mutat fz nāz ptinue mutās. In minimis aūt ē mediū i trib⁹: ultimū qdē eni mutationis p̄riū est.

ℭ Ostēdit qd est mediū: z qz diffinit mediū per cōparationē ad motū cū mediū videat facē ad continuitatē z ad p̄rietatē mot⁹. ideo tria facit. qz p ostēdit qd est mediū. 2° ostēdit quō ex spatio medio accipiēda est ptinuitas in motu. 3° manifestat quō ex h⁹ spatio medio accipiēda est p̄rietas in ipō motu. 2ª ibi ⌊ cōtinue aūt mouet. ⌋ 3ª ibi ⌊ p̄riū aūt. ⌋ Dicit ergo q illō est mediū in qđ mutās. i. id qđ mutat siue mobile pm est aptū natū ptingere. Nā mutās ptinue fm nām. i. fm nālem mutationē pus mutat in quod mediū q̄z in qđ ultimū. Addit aūt q medium in minus est in trib⁹. nō pōt enim intelligi mediū nisi intelligant duo extrema z vnū medium. Subdit etiā q ultimum quidē enīz mutatiōis est p̄riū. illud eni est p̄riuz in qđ mutās ultimo mutat z quod maxime distat. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Cōtinue aūt mouet: quod nihil aūt paucissimū deficit rei: nō tpis. Nihil eni phibet deficiētē rei nō tpis: z statim aūt post hypatin. i. pmā sonare ultimaz sed rei in quā mouet. Hoc aūt z in his que sūt fm locū: z in alijs mutationib⁹ manifestū est.

ℭ Quia fecerat mētionē de motu ptinuo ondit quō ex medio spatio accipit ptinuitas. Nā modica itercisio in spatio medio: dū tamē non fit ibi intercisio tpis nō tollit cōtinuitatē mot⁹. iō ait q ptinue mouetur qđ nihil aut paucissimū deficit rei. i. de cōtinuitate spatij nō tpis: qz nihil debet ibi deficere de ptinuitate tpis. ponit enim colter exēplum q si in aliqua via ponant lapides nō se tāgētes: dū tamē illi lapides nō multū distent ab inuicez poterit qs sup illos moueri ptinue. Nā lz sit ibi quedā intercisio spatij super qđ moueat. nō tamē discōtinuatur mot⁹ si nō discōtinuat tps. nihil enim phibet deficientē rei nō tpis esse motū cōtinuū. videm⁹ eni q statim post hypaum. i. post pmā chordā ptingit sonare ultimā. absqz eni discōtinuatiōe tpis z absqz discōtinuatiōe mot⁹ manus pōt qs sonare pmam chordam z postea sonare ultimā absqz eo q sonet chordas itermedias. h aūt discōtinuatio no discōtinuabit motū: qz nō est tpis sed rei. iō subdit q h est rei in quā mouet z fm quā est mot⁹. Nā taz in his que sunt fm locū q̄z ēt in alijs mutationib⁹ ut in tactu chordaz pōt eē ptinuitas mot⁹ si sit ibi alīqualis intercisio rei: dum tamē nō sit ibi intercisio temporis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Contrariū aūt fm locū est: fm rectitudinem distans plurimum. Minima enim finita. Metrum aūt finitum est.

ℭ Quia diffiniēdo motū fecerat mētionē de p̄rio cū p̄rietas dicat quādā distātiā. ondit quō talis distātia est accipiēda dicēs q p̄riū fz locū uel ēt fz motū localē plurimū distās. i. plurima z maxima distātia in talib⁹ accipiēda est fm rectitudinē. i. fm lineā rectā. nā linea recta est minima z est finita. metrū aūt. i. mēsura qd finitū z supple qd minimū oz esse. ℭ Notādū aūt q linea recta dicit eē minima

q: inter duo puncta nō pōt ꝓtrahi linea ita breuis sicut recta. rursus linea recta dī eē finita: q: iter aliqua duo pūcta nō pōt ꝓtrahi linea recta nisi vna ꝛ eq̄lis. Sꝫ circulares linee iter duo pūcta pñt ꝓtrahi infinite. Si ḡ id per qḋ mēsuram⁹ alia dꝫ esse qd finitū ꝛ qd minimū. si uolum⁹ mēsurare distātiā iter aliq̄ loca debem⁹ illā distātiā mēsurare ſꝫ lineā rectā ꝛ nō ſm curuam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Cōsequēter aūt ꝙ cū post pⁱmū solū sit: aut positione: aut specie: aut aliquo sit determinatoꝝ: nullū mediū est eoꝝ que sūt in eodē genere: ꝛ cuius ↄsequēter est. Dico aūt ut linea linee: ſm ꝙ sunt linee: aut vnitatꝭ vnitas: ſꝫ ꝙ sūt vnitates: aut dom⁹ dom⁹. Aliud aūt nihil ꝓhibet esse mediū.

ℭ Ondit qd sit esse ↄñter dicēs ꝙ ↄñter est cū aliqd sit solū post pⁱⁿ aut positiōe sicut ↄtiauū est post cōtinuuꝫ: aut spē sicut nūs est post nūm sicut binari⁹ est post vnitatē aut quocūq; alio mō ordinis ita tñ ꝙ que sūt ↄñter debēt eē de nūo sic determinatoꝝ ꝙ inter ea nullū est mediū eoꝝ que sūt in eodē gñe ꝛ ei⁹ cui⁹ est ↄñter. dico aūt ut linea linee est ↄñter si ſm ꝙ sūt linee nulla linea cadit media inter eas aut vnitas est ↄñter alteri⁹ vnitatis. Si ſm ꝙ sunt vnitates non cadit vnitas alia media iter eos: aut vna dom⁹ est ↄñter alteri⁹ dom⁹ si iter illas domos nō sit alia dom⁹ media. tñ nihil ꝓhibet eē ibi aliqd aliud in medio. dato enim ꝙ iter duas dom⁹ essent arbores uel esset aliqd aliḋ in medio qḋ nō eēt domus nō obstāte tali intermedio diceret vna dom⁹ esse cōsequenter alteri. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Cōsequenter enim alicui: cōsequēter ac posterius aliquid. Non enim vnum consequenter est duobus: neq; noua luna secunde consequenter: sed hec illis.

ℭ Subdit aūt ꝙ ↄñter alicui eē est illi esse aliqd consequēter ac esse aliqd posterius. ꝓus eni nō est consequēter posteriori sed ecōuerso. iō ait ꝙ vnū non est ↄñter duob⁹ nec noua luna est ↄñter scḋe lune i. lune sequēti sed hᷓ sunt ↄñter illis. Naꝫ dualitas est ↄsequenter vnitati ꝛ scḋa reuolutio lune est cōsequenter priori. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Habitum autē est: quod consequenter est: cum tangat.

ℭ Ostēdit qd est eē habitū. Circa qḋ duo facit. q: pⁱ facit qḋ dictū est. scḋo q: fecerat mētionem de medio ꝛ de opposito ostēdit que opposita habēt media ꝛ que nō dicēs ꝙ habitū est qḋ est ↄñter cum tāgat. est ergo habit⁹ spēs ei⁹ qḋ est ↄñter eē. Nā si aliqua se tangāt siue nondū inter ea nō sit mediū eiusdem gñis dicunt esse ↄñter. Sed ad hoc ꝙ dicatur hita oportet ꝙ se ↄtingāt. ℭ Deinde cū dicit

ℭ Qm̄ aūt ois mutatio in oppositis est: opposita aūt cōtraria: ꝛ que ſm cōtradictionem sūt: ↄ̄dictionis aūt nihil mediuꝫ: manifestum est ꝙ in cōtrarijs erit medium.

ℭ Ostendit ꝙ inter que opposita est mediuꝫ ꝛ inter que nō dicit ꝙ ois mutatio est in oppositis. i. ſꝫ opposita. opposita aūt sunt que sunt ↄ̄ria ꝛ que sunt ſm ↄ̄dictiones. ↄ̄dictionis aūt nihil est mediū. manifestū est ergo ꝙ si est mediū in aliquibus oppositis ꝙ erit in contrarijs. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Cōtinuum aūt est quidem qḋ quidē habitum aliquid. Dico aūt esse cōtinuū: cuꝫ idem fiat ꝛ vnus utriusq; terminus eoꝝ que tangunt: ꝛ sic significat nomē contineatur. Hoc aūt esse nō pōt: cuꝫ duo sint ultima. Sed hoc determinato manifestū est ꝙ in his est cōtinuū: ex qb⁹ vnū aliqḋ aptū natū est fieri ſm cōtactum. Et sicut aliqū fit continuum vnum: sic ꝛ totū erit vnuꝫ: ut aut penetratione aut eleuatione aut colla aut tactu: aut adnascentia.

ℭ Ostendit quid est cōtinuum dicēs ꝙ cōtinuuꝫ est habituꝫ aliqd. sicut enim habitū erat spēs eius qḋ est consequenter. sic continuuꝫ est species eius qḋ est esse habitum. ostendit autem quid addat continuum sup esse habitum dicens. ꝙ continuū auteꝫ esse dico cum fiat vnus ꝛ idem terminus utriusq; eoꝝ que tangunt. Nam sic ꝛ nomē significat. i. ꝙ ↄtinuat. cōtinuum enim dī a continendo. illa ergo sunt cōtinua que sibi se tenēt ꝛ que cōtinent in vno aliquo toto. hoc aūt esse nō pōt cū duo sint ultima oportet enim ꝙ cōtinua habeāt ultima. uliter eniꝫ nō se cōtinerent nec se tenerēt adinuicē. hᷓ ergo determinato ꝙ cōtinua habēt ultima vnū: manifestū est ꝙ in his qdē est continuuꝫ ex quib⁹ est aliquod aptum natū fieri aliqḋ vnū ſm cōtactuꝫ. sicut ergo fit aliquādo vnū cōtinuū sic ꝛ totum illḋ erit vnuꝫ per cōtactū. hᷓ ergo erit aut colla aut tactu aut per inclauationē: aut adnascētiā sicut foliū cōtinuat ramo cui est adnatū aut aliquo alio mō. ℭ Notādū autē ꝙ cōsequēter habitum ꝛ cōtinuū se habēt per ordinē. ad hᷓ eni ꝙ aliqua sint ↄñter duo requirunt pⁱ ꝙ sit ibi ordo prioritatis ꝛ posterioritatis. semꝑ eniꝫ quod est ↄñter dicit aliqd qḋ est posterius eo ꝙ se habet tanq; ꝓus ꝛ tanq; ꝓncipiuꝫ. 2° ꝙ sit ibi ordo prioris ꝛ posterioris ꝙ iter illḋ prius ꝛ posterius non cadat mediū eiusdē gñis. Sed ad hoc ꝙ aliqua sint habita uel ad hoc ꝙ sint ↄtinua plus requirit ꝙ ultra hoc qḋ inter ea nō dꝫ esse mediuꝫ eiusdē gñis oportet ꝙ illa sint adeo approximata ꝙ se tangant. Sed ulterius ad hoc ꝙ sint cōtinua ēt plus requiritur: q: oportet ꝙ sic se tangant ꝙ habeant ultima vnum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Manifestum aūt ꝛ qḋ pⁱmū cōsequenter. Cōtactum quidē enim est necesse cōsequēter esse. Qḋ cōsequēter aūt nō omne tāgere: vñ in priorib⁹ rōne cōsequēter est: ut in numeris. Tactus autē non est.

ℭ Postq; ostēdit qd est mediū ꝛ qd cōtinuū ꝛ quid cetera talia. ostēdit in quib⁹ talia habēt esse. ℭ Aduertēduꝫ aūt ꝙ inter ꝑdicta quedā sunt intēta q̄si principaliter. Quedam aūt fuerūt adducta ad declarationē alioꝝ. Nā de ↄñter de habito ꝛ de cōtinuo intēdebat q̄si ꝑncipaliter determinare. Nam hoꝝ cognitio maxie deseruire videt ad cognoscēdā vnitatē mot⁹. de medio aūt ꝛ de separato ꝛ de tangere ꝛ de simul determinauit: q: cognitio hoꝝ deseruit ad cognitionem eoꝝ que sunt ↄñter ꝛ que sunt habita ꝛ cōtinua: q: ergo de his intēdebat q̄si

ꝑncipaliter ideo ostendit in quibus talia habēt esse circa hoc aūt tria facit. quia ꝑmo ostēdit ꝙ esse cōsequēter est in pluribꝰ q̃ esse habitū. scđo declarat ꝙ esse habitum est in pluribꝰ q̃ esse ꝯtinuū. tertio ex his que dixerat dat differētiā inter vnitatem ⁊ pūctum. scđa ibi⌊ ⁊ si cōtinuū.⌋ tertia ibi⌊ quare si est vnitas.⌋ Dicit g̃ ꝙ manifestū est ꝙ ꝯsīter est ꝑmum. i. ꝑcedit oīa talia. est enim eē ꝑꝰ q̃ esse cōtactum vel q̃ esse habitum. ideo subdit ꝙ est cōtactum. i. qđ est habitum vel qđ est ꝯtiguum necesse est ꝯsīter: sed nō cōuertif. Nā qđ est ꝯsequēter nō oportet esse tāgere. i. esse tactum vel habitū: vnde esse ꝯsīter est in ꝑoribus ratione ut in nūis que sūt priora ſm rationem q̃ ꝯtinua tactus: aut nō est in numeris sed in cōtinuis solum. ¶ Notandū autē ꝙ hic accipif prius pro eo a quo nō cōuertitur cōsequentia. cum ergo omne cōtactum ⁊ omne habitum sit ꝯsīter ⁊ nō econuerso sequif ꝙ esse cōsequēter sit ꝑmū vel sit ꝑꝰ q̃ esse cōtactum. ex hoc aūt apparet in quibꝰ hēt eē ꝯsīter: q2 habet esse in pluribus q̃ esse contactum: q2 habet esse taʒ in cōtinuis q̃ in numeris: ⁊ etiam habet esse in prioribꝰ ſm rationem: q2 numeri ſm rationē sunt ꝑores ꝯtinuis. ¶ Dubitaret forte aliqs utruʒ numerus sit ꝑor cōtinuo. videf ꝙ nō: q2 numerus causaf ex diuisione cōtinui ut probatum fuit in tertio. Sed effectꝰ est prior sua causa ergo. Dicēdum ꝙ cū vnitas sit ꝑor puncto cum pūctus se habeat ad vnitatē per additionē: q2 addit supra eā sitū ⁊ positionē: oportet ꝙ q̃titas discreta ⁊ vniuersalr oīs numerus cuꝰ ꝑncipium est vnitas ꝑor est quātitate continua cuius ꝑncipiū est punctꝰ maxime q2 numerus est ipse vnitates collecte. Si ratio vnius ꝑcedit rōnem ꝯtinui oportet ꝙ ratio nūi ꝑcedat rōnem ꝯtinui. qđ vō dicitur ꝙ numerus causaf ex diuisione cōtinui h̄ est mālr ⁊ q̃si per accidēs. numerus enim causatur ex collectione vnitatū. qđ autē causef ex diuisione cōtinui: hoc ideo est: q2 diuiso ꝯtinuo resultant ibi plures vnitates. ex h̄ aūt nō debemus arguere cōtinuum esse ꝑꝰ nūo. nā sicut nūs quasi per accñs causaf ex diuisione ꝯtinui: sic ⁊ cōtinuū causari pōt ex coniunctione nūoꝝ vel ex numeris. sicut eniʒ diuidēdo continuum efficif nūs: sic si numerata coniungerentur vel clauo vel colla vel aliquo alio modo resultaret tamē continuum. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et siquidē ꝯtinuū est: necesse est tāgere Si vō tangit: nondū cōtinuū est. Nō enim necesse est vnū esse ipsoꝝ ultima: si simul sunt: sed si vnuʒ sunt: necesse est ⁊ simul.

¶ Ostēdit in qbus habet esse cōtinuuʒ. est enim esse ꝯtinuū in paucioribꝰ q̃ esse ꝯtactū. ideo ait ꝙ si cōtinuū eē necesse est tāgere. sed nō ꝯuertitur. Nā si tangit nōdum est cōtinuuʒ. Non enim si ultima ipsorū tangētiū sunt simul necesse est ea esse vnū sed ecōuerso. Si ultima sūt vnū necesse est esse simul. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare insertus ultimus est ſm generationem. Necesse est enim tāgere: si adnata erunt ultima. Contacta aūt nō oīa adnata sunt. In quibus aūt nō est tactꝰ: manifestum est ꝙ non est consertus in his.

¶ Ideo subdit ꝙ insertus idest id qđ inseritur alteri per continuationem necesse est esse ultimuʒ ſm generationem ⁊ necesse est supple tangere id cui inseritur ⁊ cui ꝯtinuaf. ergo si ultima erūt adnata. i. insertа ⁊ cōtinua per naturā necesse est ea tāgere. cōtacta aūt nō omnia sunt adnata. nō enim quecūqȝ se tangūt habent insertionem ⁊ continuitateʒ. ideo subdit ꝙ in quibus nō est cōtactus in his nō est cōsertus idest continuitas. patet ergo ꝙ cōtinuū presupponit esse cōtactum ⁊ in pluribꝰ est contactū q̃ continuum. ¶ Notādū aūt ꝙ translatio noua habet. contraria aūt oīa non sunt adnata. ⁊ est littera corrupta. debet enim dicere. contacta aūt ut patet in alia translatione ⁊ ex littera cōmenti. ¶ Notādum etiā ꝙ ait insertꝰ est ultimus ſm generationem. nā cū cōtinuū sit speс cōtacti ⁊ habiti: habituʒ vō sit species eius quod est esse ꝯsīter cuʒ in esse ꝯsīter ut supra dicebaf requiraf ordo ꝑoris ⁊ ultimi opʒ ꝙ in contacto ⁊ in cōserto siue in cōtinuo reseruef aliquo modo talis ordo. ¶ Notāduʒ ēt ꝙ hic per cōsertum ⁊ per adnatum intelligit ulr esse cōtinuum qđ sit vnum per aliquā adnationem vel per aliquē cōtactum: vnde ubi nos habemus adnatuʒ littera cōmēti habet adunatū: ⁊ ubi nos habemꝰ cōsertus ibi habetur cōtinuatio. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quare si est vnitas ⁊ pūctum: qualia dicūt separata. Non possibile esse vnitateʒ ⁊ punctum ideʒ. His quidē inest tāgere: vnitatibus autem cōsequenter. Et horū quidem contingit esse medium. Omnis enim linea medium pūctorum est. Harū autem non est necesse. Nulluʒ enim medium est dualitatis ⁊ vnitatis.

¶ Quia dixerat ꝯsīter reseruari in nūis ⁊ nō ꝯtactū dat ex h̄ dr̃aʒ inter vnitatē ⁊ punctū. vnitates aūt nō se tāgunt sed possunt se hēre ꝯsīter. pūcta auteʒ nō se habent ꝯsīter: q2 īter quelibet duo pūcta cadit linea media ⁊ per ꝯñs inter quelibet duo puncta cadūt infinita puncta. pūcta aūt nō se habēt cōsequēter. tñ ſm ea habet esse contactꝰ. ideo ait ꝙ si vnitas ⁊ pūctū sunt separata q̃lia. Quidā dicūt qui posuerūt mathematica separata esse nō possibile est vnitatē ⁊ pūctuʒ esse ideʒ. Nā his quidē. s. pūctis inest tāgere: q2 pūcta sunt rō cōtactꝰ. vnitatibꝰ aūt inest esse ꝯsīter. 2° differt vnitas ⁊ pūctus: q2 horū. s. pūctoꝝ cōtingit esse mediū. oīs enim linea est media aliquoꝝ punctoꝝ. harū aūt. s. vnitatū nō necesse est esse mediū. Nullū enim mediū est dualitatis ⁊ vnitatis. īter duas ergo vnitates cōponētes dualitatē nulla vnitas īercipif in medio. ¶ Dubitaret forte aliqs: q2 nō videf ꝙ in hoc differat vnitas a pūcto. videlicet ꝙ īter vnitatē nō oporteat esse mediū. nā si due linee ꝯtiguanf cū cōtigua sint quoꝝ ultima sunt silr erit ibi dare duo pūcta īter que non cadet linea media. Dicendū ꝙ si q̄raf utrū possint esse duo pūcta silr absqȝ medio. Si accipiantur illa duo pūcta in eodem ꝯtinuo: est īpossibile assignare duo pūcta sine linea media. Sed in nō ꝯtinuis nō est incōueniēs assignare duas supficies sine corpore medio ⁊ duas lineas sine supficie media vel etiaʒ duo pūcta sine linea media. Duo ergo pūcta sine linea media nō pñt significari in magnitudine cōtinua. sʒ in nō ꝯtinua. Cū g̃ ex diuisione ꝯtinui causetur nūs accidit pūctis ꝙ inueniaf duo pūcta sine

linea media:quia puncta per se non habēt habitudinē ad quantitatē discretā: ꝛ ad quātitatē nō ꝯtinuā sed ad cōtinuam:sed ꝙ possint reperiri vnitates inter quas nō cadit aliqd mediū h̄ est per se.nā cū vnitates per se habeāt habitudinē ad numeruꝫ per se cōpetit vnitatibuſ ꝙ possint reperiri sine medio cū in ipso numero signari possint alique vnitates īter quas nō cadit aliquod mediū.Si accipiatur ergo qḋ est per se dimisso eo quod est per accidēs bona est differētia pħi ga īter puncta oportet cadere aliqd mediū.nō autē inter vnitates.posset aūt litteram pħi aliter saluari.Nā differētiā quā assignat inter vnitates ꝛ pūcta non assignat īter illa quocūqꝫ modo sumpta sed prout habēt esse separatū.Si enim mathematicalia haberēt esse separatū a naturalibus possent dari due vnitates īter quas nō caderet aliquid mediuꝫ.Sed hoc posito nullo modo nec per se nec per accidēs esset dare duo pūcta inter que nō caderet linea media.Naꝫ ut diximus in quarto ꝛ ut comētator ait in hoc quīto magnitudines mathematice si sunt ꝯtigue sunt continue.ꝛ si habēt ultima simul habēt ultima vnū.ultima enim mathematicaꝝ magnitudinū nō possunt distingui eē diuersa natura substantiaꝝ in quibus existunt sed solū distinguunſ ex diuersitate situs. Cū ergo ultima taliū magnitudinuꝫ sunt simul ꝛ non distinguunſ ex diuersitate situs.sequiſ ꝙ tollatur in eis oīs distinctio ꝛ ꝙ fiant vnū:ꝑpter qḋ si in magnitudine cōtinua nō pñt dari duo puncta sine linea media:q: mathematica nō pñt esse contigua nisi sint ꝯtinua.si talia haberēt esse separatum nullo modo nec per se nec per accñs esset ibi signare duo pūcta sine linea media.℄ Deinde cū dicit.

℄ Quod qdeꝫ igiſ est simul ꝛ extra.Et qd tāgere:ꝛ qd medium:ꝛ quid cōsequēter: ꝛ quid habitum:ꝛ quid ꝯtinuuꝫ: ꝛ in qualibet vnūquodqꝫ eoruꝫ inest:dictum est.

℄ Ultimo epilogat circa determiata.d.qḋ qdē igiſ est simul ꝛ qd extra.i.qd separatū ꝛ qd tangere ꝛ qd mediū ꝛ qd ꝯsñter ꝛ quid habitū ꝛ qd ꝯtinuū ꝛ in qualibet.i.in qua re ꝛ in quo subiecto vnumquodqꝫ eoꝝ inest dictum est. Lectio.VI.

v Nus autē motus dicitur multipliciter:vnum qdem enim multipliciter dicimus.Genere qdeꝫ igitur vnus est ſm figuras predicamenti.Loci mutatio quideꝫ enim omni loci mutatio ni genere vna est.Alteratio autem a loci mutatione altera genere est.

℄ In pte ista ut dicebaſ determinat de vnitate mot⁹ Circa qḋ duo facit.q: ꝑ ostēdit quot modiſ dr̄ motuſ vnus.2° assignat rōnē eoꝝ que dixerat ibi⌊ qm̄ aūt ꝯtinuus.⌋Mot⁹aūt vnus dr̄ tripl'r:gn̄e spe ꝛ nūo.Circa ꝑm̄ tria fac.q: ꝑ ońdit quō dr̄ mot⁹vn⁹ gn̄e.2°quō vn⁹spe.3°quō vnus nūo.2°ibi⌊ spe aūt vnus est.⌋3°ibi⌊ simpl'r aūt vnus.⌋Dicit ḡ ꝙ motus dr̄ vnus multipl'r.nā vnū dr̄ multipl'r.vꝫ genē spe nūo.gn̄e qdeꝫ est mot⁹ vnus ſm figuras ꝑdicamēti.oīs enī ille mot⁹ per quē acqriſ vnū ꝑdicamētū est vnus gn̄e.loci enīꝫ mutatio est vna gn̄e oī loci mutationi.ſꝫ alteratio est altera gn̄e a loci mutatione:q: per alterationē nō acqriſ idē ꝑdicamētū. sed per alterationē acqriſ q̄litas per loci mutationē ubi.℄ Dubitaret forte aliqs:q: si mot⁹est in eodē genere cū reb⁹ad quas est mot⁹:sicut ex hoc arguimus ꝙ diuersi mot⁹ sunt idē genere si per eos acqraſ res eiusdē ꝑdicamēti sic vr̄ ꝙ possimus arguere eūdē motū eē in diuersis gn̄ib⁹ si per eū acqrunſ res diuersoꝝ ꝑdicamētoꝝ.erit ergo mot⁹localis in gn̄e q̄titatis ꝛ in ubi ꝛ in situ.per motuꝫ enī localē acqriſ locus qui est in gn̄e q̄titatis: ꝛ ēt per ipm̄ acqriſ ordo ptiū in loco:qui est ꝑdicamētū sit⁹ per h⁹ ēt motū acqriſ ubi.erit ḡ dict⁹motus in triplici gn̄e qḋ vr̄ oīno incōueniēs.Dicēdū ꝙ res nō sumit spēꝫ ex eo ꝙ est per accñs ꝛ ex ꝯñti.ſꝫ ex eo ꝙ est per se ꝛ ꝑ.Ex motu aūt locali ut sup̄ dicebaſ per se ꝛ ꝑ acqriſ ubi.ex ꝯñti autē acqriſ ordo ꝛ locus ptiū in loco.dict⁹ ergo motus non sumit spēm ex loco nec ex ꝑdicamēto situs:ſꝫ ex ubi.erit ergo solū in genere ubi.non aūt erit in ꝑdicamēto q̄titatis vel in ꝑdicamento situs.℄ Deinde cum dicit.

℄ Specie aūt vnus est:cuꝫ genere vnus ꝛ. indiuidua specie sit:ut coloris qdem sunt dr̄e. Jam igiſ alius spe denigratio ꝛ dealbatio.Oīs aūt dealbatio omni dealbationi idē ſm spēm erit:ꝛ oīs denigratio denigrationi.Albedini aūt nō amplius:vnde specie vna dealbatio albatiōi omni.

℄ Determinat de motu qui est vn⁹ spe.Circa qḋ tria fac.q: ꝑ ońdit quō mot⁹est vn⁹ ſm spēꝫ spālissimā. 2° quō est vn⁹ ſm spēꝫ subalternā.3° mouet dubitationē quādā circa pdicta.2°ibi⌊ si aūt sint q̄dā.⌋3° ibi⌊ dubitabit autē aliqs.⌋Dicit ḡ ꝙ spe est mot⁹ vn⁹cū est vnū gn̄e ꝛ ēt cū sit vnus ſꝫ īdiuiduā spēꝫ ex quo pꝫ ꝙ hic loqſ de vnitate mot⁹ſꝫ spālissimā spēꝫ:q: sola illa est indiuidua.ad exēplificādū aūt de tali motu subdit ꝙ coloris qdē multe sunt dr̄e ꝛ multe spēs:ꝛ q: sic est iā igiſ erit alius mot⁹ spe denigratio ꝛ dealbatio.sed oīs dealbatio ideꝫ erit ſm spēm oī dealbationi. ꝛ oīs denigratio denigrationi.sed denigratio nō amplius erit vnū specie albedini siue dealbationi.sed solum est vnum specie dealbatio dealbationi.℄ Deinde cum dicit.

℄ Si aūt sunt quedā que ꝛ genera simul ꝛ spēs sunt:manifestū est ꝙ ut specie vnus erit simpl'r vnus specie non ut doctrinatio:sed scientia qdeꝫ species existimationis:genus autem scientiarum aliarum.

℄ Ostēdit quō mot⁹ est vn⁹ ſm spēꝫ subalternā.d.ꝙ si sīt q̄dā que sunt simul gn̄a ꝛ spēs cuiusmodi sīt spēs subalterne manifestū est ꝙ ſm talia mot⁹ erit vnū spe supple sbalterna.simpl'r aūt h⁹ mot⁹nō erit vnū spe ut doctrinatio que est mot⁹in sciaꝫ est vn⁹ mot⁹ spe subalterna sed nō spe spālissima.ideo subdit ꝙ scia que supple acqriſ per doctrinationeꝫ est spēs existimationis.i.cognitionis.sed est gen⁹aliaꝝ sciaꝝ.℄ Notādū aūt ꝙ sicut mot⁹est in eodē gn̄e cū rebus ad quas est motus sic est in eadem specie cuꝫ re que acquiriſ per motū illū.omnes ergo motus per quos acqritur vnū ꝑdicamentū sunt vnuꝫ genere.sed oēs per quos acquiriſ vna spēs specialissima sunt vnū spe spālissima.oēs vō per q̄s acquiriſ vna spēs subalterna sūt vnū ſm spēꝫ sbalternā. Oīs ḡ alteratio oī alterationi ē vnū gn̄e qa q̄litas

que acquirit per alterationē noīat vnū genus. oīs enim dealbatio omni dealbatiōi est vnus mot⁹ ſm spēm spālissimā: q̄ albedo que acq̄rit per talē motū noīat spēm spālissimā. oīs aūt doctrinatio omni doctrinationi est vnus mot⁹ ſm spēm subalternāt q̄ sciētia que acq̄rit per talē motū est spēs subalterna. est eni spēs ⁊ genus: q̄ est spēs cognitionis. est enim sciētia cognitio non quelibet: sed cognitio per causam siue cognitio certa. est etiam sciētia genus ad grammaticā logicam ⁊ ad ceteras alias scientias. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dubitabit autem aliquis: si specie vnus motus sit: cum ex eodem idem in idem mutetur: ut vnum punctum ex hoc loco in hunc locum iterum ⁊ iterum. Si autem hoc est: erit circulatio rectitudini eadem: ⁊ uolutatio ambulationi.

¶ Mouet q̄ōnē quādā circa p̄dicta. circa qd̄ duo facit. q̄ p̄mo mouet h̄mōi q̄ōnē. 2° soluit eam ibi[aut determinatū est.] Dicit ergo ꝙ dubitabit aūt aliquis si semꝑ sit vnus mot⁹ specie cū aliq̄d mutet̄ ex eodē in idē: utputa si vnū pūctū vel si aliqd̄ aliud mobile mutet̄ ex hoc loco in hūc locū. ⁊ iterū mutet̄ ex eodē loco in eūdē locū utrū talis motus sit semꝑ idē specie. ostēdit ꝙ nō: q̄ si hoc est tūc circulatio erit idē specie rectitudini. i. motui recto ⁊ uolutio. i. mot⁹ spicus erit idē spē ambulationi recte. ¶ Notādū aūt ꝙ cum ab eodē loco in eundē locū possit q̄s ire per chordā ⁊ arcū. Si mot⁹ ab eodē loco in eūdē locū semꝑ eēt idē specie. sequeret̄ ꝙ mot⁹ curuus ⁊ rectus nō differret spē. ¶ Notādū etiā ꝙ h̄ q̄stio habet ortū ex p̄dictis. supponebat̄ eni supple ꝙ dealbatio semꝑ eēt eadē spē cū dealbatione: q̄ albedo que acq̄rit̄ per talē motū noīat vnā spēm. ergo si per duos mot⁹ locales semꝑ acq̄rit̄ idē termin⁹ ⁊ idē. ubi dato ꝙ vnus illoꝝ motuū sit rect⁹ alius curuus. q̄ nō est incōueniēs ad eundē locum ire per chordam ⁊ arcum videbit̄ ꝙ illi duo motus sint vnum specie. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Aut determinatū est id in quo est: si alterū est specie: qm̄ alter motus est. Circulare aūt a recto alterum specie est. Genere quidē igitur ⁊ specie motus vnus sic est.

¶ Soluit dicēs: ꝙ q̄ determinatū est. i. distinctū ⁊ diuersū id spatiū in quo est motus. si alterū est h̄mōi spatiū spē manifestū est: ꝙ ⁊ mot⁹ est alter spē circulare. q̄ a recto est alteꝝ specie: q̄ lꝫ hi duo motus possint eē ad eūdē terminū. nō tñ p̄nt esse per eandē lineā: nec per idē spatiū. ¶ Subdit aūt q̄si per modū epilogi ꝙ motus q̄dē igit̄ est vnū spē ⁊ genere. sic q̄dē igit̄ sicut dictū est. ¶ Dubitaret forte aliq̄s: quare semꝑ mot⁹ in albedinē est idē specie. mot⁹ tñ in idē. ubi non est semꝑ idē specie: q̄ dato ꝙ eūdo per lineam rectā ⁊ per lineā circularē acq̄rat̄ idē. ubi nō tñ erit idē mot⁹ specie: q̄ rectū ⁊ circulare differūt specie. Dicēdū ꝙ nō est mot⁹ in aliquo genere. ubi nō est in aliquo ꝯrietas nec est cōtrarietas alicubi nisi ibi sit aliq̄ distātia: q̄ ꝯrietas distātiā p̄supponit. Si ergo ratio mot⁹ depēdet ex ꝯrietate ⁊ ꝯrietas ex distātia loquēdum est de ipso motu sicut loq̄mur de ꝯrietate: ⁊ de ꝯrietate sicut loquendū est de distātia. in qualitate aūt est distātia q̄ꝫ ad gradus in esse. in ubi v̄o est distātia rōne ꝑtiū spatij. Cum ergo eē ⁊ dispōnes materie hēant oīno essentialē habitudinē ad formā: q̄ per se loquēdo semꝑ ab eadē forma est idē esse: ut albedo semꝑ ⁊ dat esse albū. lꝫ illud esse nō sit punctale: sed possit intēdi ⁊ remitti. sic etiā respectu eiusdē forme per se loquēdo sunt eedē dispōnes: lꝫ h̄mōi dispōnes possint intēdi ⁊ remitti ⁊ esse maiores ⁊ minores sicut intēdit̄ ⁊ remittit̄ eē ipsius forme: in spatio aūt nō sic. Nā ꝑtes spatij nō hoc modo habēt essentialē habitudinē ad ipsum terminū: q̄ ab eodē termino ad eūdem terminū per diuersa spatia ⁊ per diuersas lineas pōt quis ꝯtingere: ut ab vno eodē puncto ad aliū eundē pūctū. pōt q̄s ire per diuersas distātias ⁊ per diuersas lineas: ut per chordā ⁊ arcū. q̄ ergo in talib⁹ est alia ⁊ alia distātia erit alia ⁊ alia ꝯrietas: ⁊ per ꝯn̄s alius ⁊ alius mot⁹ specie. dicamus ergo ꝙ cū in ubi nō sit ꝯrietas ſm se: sed per cōparationē ad motū ⁊ per cōparationē ad spatiū q̄ꝫtūcūq̄ꝫ sit idē. ubi qd̄ per motū acq̄rit̄ si nō acq̄rat̄ per idē spatium. nō opꝫ ꝙ sit idē mot⁹ specie: imo ut spectat ad ꝓpositū acq̄rere idē ibi per spatiū rectū ⁊ circulare magis est acquirere diuersum ubi q̄ꝫ idē: in q̄litatibus v̄o est ꝯrietas non solū per cōparationē ad motū: sed etiā ſm se. Nā ⁊ si h̄mōi formis siue in h̄mōi qualitatib⁹ est cōtrarietas ſm esse qd̄ hn̄t in mā. hoc nō tollit q̄n in eis sit ꝯrietas ſm se. Nam māles forme ⁊ si nō diffiniunt̄ per cōparationē ad motū: sed magis motus diffinit̄ ut hēt habitudinē ad illas ꝓpter qd̄ hēre ꝯrietatē ſm motū non sit habere ꝯrietatē ſm se: tñ q̄ māles forme diffiniunt̄ ſm esse qd̄ habēt in mā habere ꝯrietatē ſm tale eē nō tollit ꝯtrarietatē ſm se. Quare bn̄ dictū est ꝙ in qualitatibus est cōtrarietas ſm se. in ubi v̄o est ꝯtrarietas per cōparationē ad spatiū. Quotiēscūq̄ꝫ ergo acq̄rit̄ eadē qualitas specie: erit idē motus spē: q̄ in talibus ꝯtrarietas ⁊ spēs motus sumēda sunt ex qualitatib⁹ ſm se: sed si acq̄rit̄ idē ubi nō semꝑ erit idē motus specie nisi acq̄rat̄ per idē spatium: q̄ motus nō sumit spēm ab ubi ſm se. sed sumenda sunt talia per comparationem ad spatium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simpliciter aūt vnus motus est: qui substātia quidem vnus ⁊ numero est. Quis autem huiusmodi sit manifestum est diuidentibus. Tria enim sunt ſm numerū: circa que dicimus motum vnum quod ⁊ in quo: ⁊ quando.

¶ Ostēdit quō accipit̄ vnus mot⁹ numero. Circa qd̄ duo facit. q̄ p̄ facit qd̄ dictū est. 2° mouet quādam q̄ōnē circa p̄tacta ibi[Socratē ſm alterationē.] Circa p̄mū tria facit: q̄ ostēdit ꝙ tria req̄runt̄ ad vnitatē motus simplr̄. 2° declarat quō accipienda est idētitas in illis tribus ibi[simpliciter aūt vnū in oībus.] Dicit ergo ꝙ simplr̄ est vnus motus ille qui sb̄a. i. ſm sb̄am ⁊ ſm nām suā: siue ſm id qd̄ est vnus numero. Quis aūt sit h̄mōi motus manifestū est diuidētibus. i. distinguētib⁹ ea que req̄runt̄ ad motū. tria enim sunt ſm numerum. circa que ⁊ ſm que dicimus motū vnū. h̄ aūt tria sunt qd̄ mouet̄. i. mobile in quo mouet̄. i. res acquisita per motum. ⁊ q̄n mouet̄. i. tempus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dico aūt qd̄: qm̄ necesse est aliq̄d eē qd̄

mouet: ut hoiem: aut aurū. Et in aliquo hoc moueri: ut in loco: aut in passiõe. Et qñ. In tpe enim omne mouet. Hoꝝ aūt genere qdem: aut specie esse unum est in re in qua mouet. Habitū erat in tēpore.

¶ Ideo sbdit. Dico aūt qd mouet: qm̄ necesse est aliquid eē qd mouet .i. aliqd eē mobile: ut hoiez: aut aurū: ⁊ h̄ mobile necesse est moueri in aliq̄ ut in loco: aut in passione: aut in q̄ntitate: aut in aliq̄ alia re acquisita per motū. ⁊ h̄ mobile necesse est moueri qñq₃: q: oīe mobile mouet in tpe. ¶ Subdit aūt ꝙ hoꝝ triū .i. de nūo hoꝝ triū in re in qua mouet ē repire vnū genere: aut spē. in tpe erat repire vnū habitū .i. ſm ꝯñtiā. ¶ Notādū aūt ꝙ tps est vnū oīu₃ tpaliū. diuersitas ergo in tpe nō accipit ꝙ sit dare simul plura tpa spē uel genere. sed accipit hᵘⁱ diuersitas ſm q̄dā iterpellationē ⁊ discōtinuationem ꝑut accipimus duo tpa distātia ⁊ nō se hñtia ꝯñter: quare vnitas in tpe accipiēda est ſm esse habitu₃ .i. ſm eē ꝯñter .s. ꝑut vna pars tpis imediate ⁊ ꝯñter annectit alteri pti. ¶ Ut ergo phūs daret dñiam inter vnitatē rei ad quā est mot⁹: ⁊ vnitatē tpis: ait ꝙ in re ad quā est mot⁹ que est de nūo illorū triū que reqrunt ad vnitatē mot⁹ pōt accipi vnitas ſm genus: vel ſm spē₃: vel ēt ſm nūm. s₃ in tpe est accipiēda vnitas solu₃ ſm esse habitū .i. ſm esse ꝯsequenter. v₃ cum vna pars tēporis consequēter annectitur alteri parti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simpliciter aūt vnu₃ in oibus his esse: Et nāq₃ in quo est vnū: oportet eē ⁊ indiuisibile ut spēm. Et ipsum qñ vnū tēpus ⁊ nō deficiens. Et qd mouet vnum esse: nō ſm accidens ut album nigru₃ fieri: ⁊ coriscum ambulare: vnum aute₃ est coriscus ⁊ album: sed ſm accidens.

¶ Ostēdit q̄uo in motu est vnitas simplr̄ ex idētitate illoꝝ triū. d. ꝙ simplr̄ aūt accipit vnu₃ in motu in oib⁹ his trib⁹: ⁊ nāq₃ illud in quo est motus op₃ vnū eē idiuisibile: ut op₃ eē vnā spēm ⁊ vnā formā ad qua₃ est mot⁹ ad h̄ ꝙ sit mot⁹ vnus. rursus ipm qñ ⁊ ipm nbi tps d₃ esse vnū ⁊ nō deficiēs: ⁊ etia₃ qd mouet .i. mobile d₃ eē vnū nō ſm accn̄s. Nā si idē sit coriscus ⁊ alb⁹: ⁊ ut hēt esse albū dicimus ipm fieri nigrū. ut aūt dicimus ipm eē coriscū cōpetit ei ambulare. nō tñ q: sic est ambulare ⁊ dealbari erūt vnus motus: nec habebūt idem subiectū nisi ſm accidēs. Nam vnū est esse corisci ⁊ albū non per se sed per accidens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq₃ cōe. Esset eni₃ duos hoies simul sanari ſm eandē sanitatem ut obtalmic: sed non vnus hic est: sed specie vnus est.

¶ Rursus sbm nō d₃ eē qd cōe sed d₃ eē indiuiduū: q: si sufficeret ad vnitatē mot⁹ simplr̄ vnitas mobilis ſm specie₃ uel ſm eē cōe esset .i. ꝯtingeret duos hoies sil' sanari ſm eādē sanitate₃: ut obtalmie ab obtalmie siue ab infirmitate oculoꝝ. sed tñ hic motus nō eēt vnus simplr̄ sed vnus spē. ¶ Notādu₃ aūt ꝙ ad h̄ ꝙ sit motus vnus simplr̄ duo reqrunt ex pte mobilis. p̄ ꝙ sit vnū per se. 2ᵒ ꝙ sit vnū ſm eē indiuiduale. Nā si in eodē tpe ⁊ ab eadē īfirmitate sanaret soꝛ. ⁊ Plato sanatio utriusq₃ non esset vnus motus simplr̄. Nā l₃ soꝛ. ⁊ Plato sint vnu₃ mobile simpliciter ſm eē cōe: q: uterq₃ est hō non tñ sunt vnū ſm eē indiuidnale: q: si tm̄ vnitas mobilis ſm eē cōe sufficeret ad vnitatē motus simpliciter. sequeret ꝙ hec sanatio ⁊ illa esset vnus motus simpliciter qd falsum est. ¶ Deinde cu₃ dicit.

¶ Socratem autem ſm alterationem eādem alterari in specie: in alio autem tempore: ⁊ iterum in alio: siquidem contingit corruptum iterum vnum fieri numero: erit ⁊ hic vnus: si vo non: idem quidem: vnus autem non.

¶ Mouet quādā q̄ōnē circa ꝑtacta. circa qd tria facit. q: p̄ mouet dictā q̄ōnē ⁊ soluit eam apparēter. Scdo mouet q̄ōnē aliā annexā illi. 3ᵒ determinat vitatē quesitarum. 2ᵒ ibi [habet aūt dubiū.] 3ᵒ ibi [eadē eni₃ ratio est.] Dicit ergo ꝙ Socratē alterari ſm eādē alterationē specie: utputa si sanet de obtalmia ⁊ hoc in alio tpe. ⁊ iteꝝ in tpe hoc posito erit supple alio modo h̄ iterata sanatio sit idē motus simplr̄ ⁊ idē motus nūo. soluit h̄ quesitū apparēter dicēs: ꝙ siqdē ꝯtingit corruptū fieri iteꝝ vnū numero erit ⁊ hic mot⁹ vnus nūo. Si vo nō cōtingit qd est corruptū esse idē nūo. non erit aūt vnus mot⁹ nūo. est ergo vis solutionis hui⁹ ꝙ si sanitas recuperata erit eadē nūo ⁊ sanatio reiterata erit idē mot⁹ nūo: ⁊ qd dictū est de sanitate respectu sanatiōis itelligēdū est de ceteris formis respectu motuū per q̄s iducunt. ¶ Dubitaret foꝛte aliqs utrū sanitas corrupta redeat eadē nūo. Dicēdū ꝙ hāc q̄ōnē soluit phs circa finē scḋi de gn̄atiōe: ubi vult ꝙ quoꝝ sba depit nō redeūt eadē nūo. sol eni cum ab occidēte redit ad oriēs: q: sba ipsi⁹ non pit redit idē nūo. l₃ ergo in motu ad ubi ſm quem motū nō ꝑit sba possit eē reditus eiusdē nūo in motu. tñ ad formā ſm quē sba forme ꝑrie coꝛrūpit nō pōt esse reditus eiusdē nūo. Si ergo qo amittat albedinē: q: ipsa eēntia albedinis nō manet facta tali amissione si postea iterū dealbet non redibit eadē sanitas nūo. h̄ aūt ⁊ si bñ dictū est. hēt tñ dubiū: quare ubi est amissio sbe nō pōt esse redit⁹ eiusdē nūo. Ad qd dixerūt qdā ꝙ per se dñia entis ⁊ nō entis eo ḡ ipso ꝙ forma que cessit in potētia mãe nō est: forma ēt de nouo itroducta est. h̄ aūt ⁊ illa nō sunt eadē nūo. S₃ hec positio duplr̄ deficit. p̄ q: petit qd est in pn°. De hoc eni est qo: utrū forma que cessit in potētiā mãe ⁊ fuit nō ens possit redire eade₃ nūo: ⁊ eē ens. facto ḡ tali reditu nō erit ibi dñia entis ad nō ens. sed dī ꝙ forma illa que cessit redit ⁊ ens est: ꝙ si supponat illā nō redisse nec esse ens petit qd est in prin° ⁊ supponit qd d₃ pbari. ¶ Ampli⁹ nō ens ſm ꝙ hᵘⁱ nō est per se in gñe. sed q̄ttescūq₃ aliq̄ duo sic se hñt ꝙ vnu₃ est per se in genere ⁊ nō aliud illa ad eādē spē₃ ꝑtinē nō ptit. Si ḡ inter formā p̄ itroductā ⁊ formā reiteratā vellemus assignare dñiam que est nō entis ad ens. diceremus ꝙ hᵘⁱ foꝛa nō solū nō rediret eadē nūo: s₃ ēt non rediret eadē spē: cui⁹ oppositū determinat phs circa finē scḋi de gñatiōe: ubi vult ꝙ quoꝝ sba coꝛrūpit l₃ nō redeāt eadē nūo: redeūt tñ eadē spē. Dicam⁹ ergo ꝙ forme ut forma est: non repugnat qn possit redire eadē nūo: ut patebit in fine lectionis huius tñ q: huiusmodi forme si cedāt in potētiam mate-

se loquẽdo ꝯtinuitas durationis nõ est de ratione ꝑmanentiũ. Si enim aer nũc corrũperet꞉ ⁊ interrũperet꞉ in suo esse. si posset redire eadẽ forma aeris numero in eadẽ mã in qua prius fuit esset idẽ aer numero nõ obstãte qḋ esse suũ fuit interruptũ. sed de rõne successiuoꝝ est cõtinuitas. eoipso ergo qḋ motus interruptus est: q꞉ discõtinuatus est nõ potest esse idẽ numero. Discõtinuatio ergo per se ⁊ pͦmo repugnat vnitati successiuoꝝ: q꞉ de ratiõe vnitatis eoꝝ est cõtinuitas. Sed huiusmodi discõtinuatio per se ⁊ pͦmo nõ põt repugnare vnitati permanentiũ ut vnitati forme uel vnitati ipius ꝯiũcti q꞉ de rõne vnitatis taliũ nõ est ꝯtinuitas. Si ergo talia iterata nõ redeunt eadẽ numero: ut aer corruptus nõ redit idẽ numero: uł si forma corrupta nõ redit eadẽ numero. hic est ex ꝯñti. Nã talia generant꞉ per motũ cũ motus iteratus nõ possit esse idẽ numero talia iterata nõ redeũt eadẽ nũo. Ex hoc ergo apparet ꝗ̃uis determinata a phõ. vz ꝙ dato ꝙ forma eẽt vna numero ad quã ordinaret꞉ motus iteratus nõ oporteret ꝙ hͥ motus esset vnus numero. Nã qñ aliqḋ cõpetit alicui pͦmo aliis autẽ ex ꝯñti. q꞉ pͦmo est cui alteri per ipsum non ipsi per alteꝝ: ut dicit꞉ pͦ posterioꝝ. nõ oportet si remoueat꞉ aliqḋ ab his qbus cõpetit ex ꝯñti ꝙ remoueat꞉ ab eo cui cõpetit primo. discõtinuata aũt ẛm tps non esse eadẽ numero per se ⁊ primo cõpetit successiuis. si aũt hͦ cõpetit ꝑmanẽtibus hͦ est ꝑut talia accipiũt esse per successionẽ ⁊ motũ. Dato ergo ꝙ forme uel alia ꝑmanẽtia hñtia ordinẽ ad motum discõtinuatũ essent eadẽ numero: nõ tñ oporteret ꝙ motꝰ discõtinuatus esset idẽ nũo: q꞉ discõtinuatio pͦmo ⁊ per se repugnat vnitati successiuorũ: ꝓpter qḋ dato ꝙ ꝑmanẽtia discõtinuata in suo esse eẽnt eadẽ numero. nõ oporteret ꝙ successiua sic discontinuata eadẽ eẽnt: q꞉ huiusmodi discõtinuatio nõ sic repugnat ꝑmanẽtibus sicut successiuis. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs dato ꝙ motus discõtinuatus nõ possit eẽ idẽ numero utrũ iplicet cõtradictionẽ motũ discõtinuatũ esse eũdẽ nũo. ⁊ utruz aliqḋ agẽs sit illius potẽtie ꝙ possit facere ꝙ motus redeant idẽ nũo. uel ꝙ motus discõtinuatꝰ sit vnus numero. Dicẽdũ ꝙ sicut est in ꝯtinuis ꝑmanẽtibus. sic suo modo est in cõtinuis successiuis. si enim aliqḋ ꝯtinuũ ꝑmanẽs: utputa linea aliqua diuideret꞉ in plures ꝑtes. ꝑtes aũt ille separarent꞉ ab inuicẽ: ita ꝙ esset aliqua distãtia ⁊ aliqḋ spatiũ inter eas si aliqḋ agẽs esset illiꝰ potentie qḋ posset sic lineã diuisam reintegrare oporteret ꝙ posset ꝑtes sic ꝯiũgere adinuicẽ ꝙ nulla eẽt distãtia inter eas: q꞉ manẽtibꝰ ꝑtibus sic diuisis ⁊ distãtibus eas cõtinuari est ipossibile. Asĩli ergo si aliqs ambulãs pauset ⁊ quiescat postmodũ iterũ ambulare incipiat iter ambulationẽ scḋam ⁊ pͦmã iterpositũ est spatiũ quoddã tpis. Si ergo vna deberet ꝯtinuari alteri oporteret ꝙ vna ꝯiungeret꞉ alteri sublato ipso tpe medio. sed tẽpus positum in medio nõ põt remoueri ⁊ per ꝯñs ꝑtes motus discõtinuate nõ pñt cõtinuari nisi fieret ꝙ ꝑteritum nõ esset preteritũ. Cum ergo hͦ sit oĩno ipossibile esse non põt ꝙ motus discõtinuatus redeat idẽ nũo nisi fieret ꝙ tps rediret idẽ numero ⁊ ꝙ ꝑteritũ nõ eẽt ꝑteritũ ꝓpter qḋ si eẽt aliqḋ agẽs qḋ posset agẽ sine trãsmutatione ⁊ motu tale agẽs oĩa ꝑmanẽtia corrupta posset restaurare eadẽ nũo. posset enĩ facere ꝙ aer corruptꝰ rediret idẽ numero ⁊ ꝙ hõ corruptus rediret idẽ nũo. Nam ut dicebat꞉ ꝙ talia nõ redeant eadẽ numero: hoc nõ est q꞉ de rõne vnitatis ipsoꝝ sit ꝯtinuitas. sed q꞉ talia accipiũt esse per viaz motꝰ: adeo cũ motus iteratus nõ sit idẽ numero talia nõ redeunt eadẽ nũo. Sed pͦmũ agẽs deus ipse qui absq꞉ trãsmutatione ⁊ motu res in eẽ ꝓducere põt quecũq꞉ ꝑmanẽtia q̃ntumcũq꞉ sint corrupta q̃ntũcũq꞉ sint discõtinuata in suo eẽ: põt ea eadẽ numero restaurare: q꞉ ꝯtinuitas tpis nõ est de rõne vnitatis ꝑmanẽtiũ: lz sit de rõne vnitatis successiuoꝝ. Ex hoc autẽ meliꝰ apparet questio supra dicta. vz ꝙ dato ꝙ forma iterata esset eadẽ numero. nõ tñ oporteret ꝙ motꝰ iteratus esset idẽ numero. phs aũt q꞉ loquit꞉ de iteratione forme ut põt redire eadẽ numero excedit limites nãlis phie: ideo non ait ꝙ forma iterata sit eadẽ numero. sed dicit ꝙ nõ opz ꝙ si forma est vna numero ꝙ motꝰ ordinatus ad illã formã sit vnus numero. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrũ hͦ sit possibile ꝙ sit vna forma ⁊ vnus habitus nũo ad quã ordinent꞉ plures motus numero. Dicẽdũ ꝙ hͥ motus ordinari pñt simpliciter ad ipsam essentiã forme: ita ꝙ sicut est motꝰ iteratus. ita sit sba forme iterata: ⁊ tũc est ipossibile ẛm viam nature. forma enim iterata q꞉ nãliter non iterat꞉ nisi per trãsmutationẽ ⁊ motũ cum motus iteratus nõ sit vnus numero ẛm naturã: forma iterata nõ erit vna nũo. sed si huiusmodi motus ordinant꞉ non ad ipsam sbam forme simpliciter sed ad esse eius nõ est incõueniens plures motꝰ ordinari ad eandẽ formã. Si enim aliqs calefiat ⁊ accipiat formam caloris. si postea accepta hͥ forma quiescat ⁊ post quietẽ incipiat intẽdi in calore erũt ibi duo motus quoꝝ vnus erit a frigido in calidũ. Alius aũt a calido in magis calidum. uterq꞉ aũt hoꝝ motuũ erit ad eãdẽ formã: sed per vnũ introducet꞉ ipsa sba forme. per aliũ vͦ intẽdet꞉ forma in esse eius. pz ergo quõ duo motus ordinari pñt ad vnum terminũ ⁊ ad vnã formã ꝓpter qḋ bona est ꝯñtia phi: ꝙ si motus est vnus forma est vna: sed nõ valet. si forma est vna ꝙ motꝰ sit vnus. possunt enim duo motus ordinari ad eandem formam modo quo dictum est.

Lectio. VII.

q Uoniam autem cõtinuus est omnis motus: simpliciter quidẽ vnuz necesse est continuum esse: siquidem omnis diuisibilis est: ⁊ si continuus vnus. Non enim omnis fiet continuus omni: sicut neq꞉ aliud nullum cõtingenti contingens: sed quoꝝ vnum sunt extrema: ultima autem alioꝝ non sunt quidez alioꝝ autem sunt: sed specie differentia ⁊ equoca sunt. Quomodo aũt tanget: aut vnuz fiet ultimum linee ⁊ ambulationis. Habiti qdem igitur sunt: ⁊ qui neq꞉ idez specie: neq꞉ idem genere sunt. Currens enim aliquis statim febricitabit.

¶ In ꝑte ista ut dicebat꞉ philosophus assignat rationẽ eoꝝ que dixerat. Dixerat enim ꝙ ad vnitatez motus reqrit꞉ vnitas termini mobilis ⁊ tẽporis. tria ergo facit. q꞉ primo ostendit ꝙ ad vnitatez motus

reqrit vnitas termini. scdo probat q requirit ibi vnitas mobilis. tertio q vnitas temporis. secuda ibi [et ut lampas.] 3a ibi [unde necesse est.] Dicit ergo q qm ois motus continuus est: ideo supple mot nō est vnus idiuisibilitate sicut punct est vnus. sed est vnus continuitate: ideo subdit q sīqdez ois mot est diuisibilis. si dicimus motū ec qcq3 simplr vnū necesse est ipm esse cōtinuū z cōuertit q si est cōtinuus q est vnus. Si g mot est vnus cōtinuitate: op3 ipsum hre vnū terminū: qz nō ois mot fiet cōtinuus omni motui: sicut neq3 aliud ullū cōtinuaf cōtingēs cōtingēti. Nō enim qdlibet cōtinuaf cuilibet. s3 illa cōtinuātur quoz ultima sunt vnū. Duo ergo reqrunt ad h q aliqua cōtineant. pmo q habeāt ultima. 2o q hēant talia ultima q possint fieri vnū. ideo subdit q aliorū qdē nō sunt ultima. itelligētie eni cōtinuari nō pnt: qz eoz nō sunt ultima. alioz aūt. i. aliquarū rerum sunt ultima: sed sunt eqiuoca z spe dīa: ppter qd l3 talia hēant ultima. nō tn cōtinuant: qz ex eis nō resultat aliqd vnū. Nā quō tanget: aut quō vnū fiet ultimū linee z ultimū ambulatiōis: sicut ergo non cōtinuaf cū ambulatione: qz nō hnt ultima ex qbus possit fieri vnū. sic mot differētes spe z nō hntes eūdē terminū nō cōtinuant: qz nō hnt ultima ex qbus possit fieri vnū. ideo subdit q motus qui neq3 sunt idē spe nec sunt idez genere sunt habitu. i. pnt esse habiti z cōnter se habētes: qz currens aliqs statim post cursuz febricitabit. Sed huiusmodi mot differētes spe uel genere nō pnt esse cōtinui. C Notādum aūt q indiuisibilia sunt vnū per priuationē pnuum: sed diuisibilia sm magnitudinē nō pnt esse vnū per priuationē priū. Sed talia sunt vnū per cōtinuationē priū: ideo phs ait. q si ois motus est diuisibilis simpliciter vnitas eius accipiēda est non ex priuatione priū: sed ex cōtinuitate. motū ergo esse vnū est ipm esse cōtinuuz: z ipm esse cōtinuū est ipm esse vnū. C Notādū etiā q cū vera vniuocatio sit solum in specie spālissima: ut probabit in 7o huius si accipiaf equocatio large ad esse nō vniuocum. tūc oia dīa specie dicunf hēre ultima equoca. Cuz ergo ex talibus ultimis nō fiat vnū talia cōtinuari nō pnt. C Notādum etiā vim rōnis phi in hoc cōsistere: q qz vnitas motus est ex cōtinuitate cuz motus differētes specie z hntes plures terminos cōtinuari nō pnt: oportet q ad vnitatē motus reqraf vnitas termini. C Dubitaret forte aliqs: qz cum phs hic loquaf de vnitate motus simpliciter cū motus vnus simpliciter nō solū reqrat vnitatē termini sm spēm: sed etiā reqrat hm vnitatez sm nām. videf q insufficiēter pbet vnitatem termini que reqrif ad vnitatē motus cū ipse nō arguat nisi de vnitate termini sm spēm. talea enim mot cōtinuari nō pnt qui hnt terminos spe differētes. Dicēdū q si in motu est vnitas termini sm spēm nō sm numez op3 q hoc fit uel ppter dīam mobilis uel ppter dīam tpis. pnt enim duo diuersa mobilia moueri ad duas albedines nūo. sic etiā vnū z idē mobile in vno z eodē tpe moueri pōt ad vnā albedinez a qua si decidat poterit ictū dealbari z moueri in aliquo tpe ad aliā albedenē in numero. uerūtamen z idez mobile in vno z eodē tpe moueri ad diuersas albedines nūo: uel ad quascūq3 alias formas solū numero differētes est impossibile. Sufficit ergo probare q ad vnitatē mot reqrif vnitas termini sm speciez: nec op3 pbare q reqraf vnitas termini sm nūm: qz eoipso q pbabif q ibi reqrif vnitas mobilis z vnitas tpis: sufficiēter erit ostēsum q si terminus ille est vnus specie q est vnus nūo. Nā ut dicebaf vnū z idem mobile in vno z eodez tpe ad diuersos finales terminos solo numero differēter moueri non potest. C Deinde cum dicit.

C Et ut lampas ex diffusione loci mutatio est habita. Continua aūt non. Ponitur enim continuum quoz ultima vnū sunt Quare habita z cōsequenter sunt: quo tēpore continuum est. Continuum autem est quo motus. Hoc autem est cum vnū ultimum fiat ambobus.

C Ostēdit q ad vnitatē mot reqrif vnitas mobilis dicēs: q lāpas ex diffusione loci. i. si lāpas uel candela uel lumē cādele diffundat se sm locū cōburēdo diuersa mobilia hm loci mutatio est habita alterius loci mutatiōe nō cōtinua. Naz cōtinuū ponit siue cōtinua ponunf esse quoz ultima sunt vnū specie dicti mot sunt habiti z cōnter se hntes. Naz eo ipso cōnter se hnt q tēpus in quo fiunt est cōtinuuz. Nam qz in diffusione nūo per diuersa mobilia. si statim cū vnus mot est cōpletus incipiat alius hmi motus cōtinuus se habebūt: qz tps in quo fiunt est cōtinuū. tps aūt est cōtinuū eo modo quo motus est cōtinuus. hoc aūt est cum ex ambobus fiat ultimū vnū. C Notādū aūt q lāpas uel lumē ex loci diffusione: ut hic phs loquif sic intelligi potest. ponamus q diuersa combustibilis ut diuersos globos stuppe qs seriatim z ordinatim poneret. si postea aliqs accēderet cū lāpade uel cum cādela primus globū z pmo globo pfecte accēso statim accenderet scdo globus. 2o aūt pfecte accenso accenderet tertius z sic deinceps. in tali aūt adustione videretur q ignis per stuppā curreret z pgeret mutādo locū. h enim posito p3 q dicte mutationes non essent mutatio cōtinua. Nā cum eēnt ibi diuersa mobilia z diuersi globi stuppe qui accēderent essent ibi diuersi motus z diuerse adustiones. eēnt ergo ille mutationes nō cōtinue: sed cōnter se habētes: qz statim ad vnā sequeret alia. ad vnitatem ergo motus reqrif vnitas mobilis: qz motus diuersoz mobiliū cōtinuari nō possunt. l3 esse valeant cōsequnter. C Notādum etiā q ut ostēdit predictas mutationes que fiūt ex tali diffusione luminis esse habitus z cōnter ut q cōtinuitas tpis habet esse sicut continuitas motus. Nā sicut motus continuaf motui quādo ultima eoz fiunt vnuz: sic tēpus cōtinuaf tēpori qū habēt ultima vnū. Si ergo in illo eodē instāti in quo cōsumpta est adustio primi globi stuppe incipiat aduri scdo globus: tūc tēpus pme adustionis cōtinuabif tēpori secūde adustionis qz illa duo tēpora habebūt ultima vnū. qz erit vnum instans cōtinuatiuū utriusq3 tēporis: quare ille due adustiones non solū erunt cōsequenter sed etiam erunt habite: qz vna statim z immediate sequetur ad aliam. C Deinde cum dicit.

C Unde necesse est eundem sm speciem esse z vnus z in vno tempore simpliciter continuum motum z vnum. Tpe quidē ut non immobilitas intersit. In deficienti eniz quiescere necesse est. Multi igif z nō

vnus motꝰ est: quoꝝ quies in medio est. Quare si aliqs motꝰ statu occupet: neqꝫ vnus est: neqꝫ cōtinuus. Intercipit autē: si in medio tps est. Qui aūt specie nō vnitur: nō vnus motꝰ est: ⁊ si nō deficiat tps. Tps quidē enim vnū est: specie aūt alius vnuꝫ quidē enim necesse est ⁊ specie vnū esse. Hunc autem simpliciter vnum esse non est necesse. Quis igitur motꝰ quideꝫ simpliciter vnus: dictum est.

C Ostēdit ꝙ ad vnitatē motꝰ requirit vnitas tpis. d. ꝙ vt motus ꝯtinuet necesse est terminū eius eē eūdē ſm speciē ⁊ etiā motū illū esse vnius mobilis: ⁊ in vno tpe. Qñ ergo hec cōcurrūt motū dicimꝰ eē simpliciter cōtinuū ⁊ vnū. Qꝺ aūt ad vnitatē motus reqrat vnitas termini ⁊ mobilis patet per iaꝫ dicta. Quod vō reqrat ibi vnitas tpis declarat. d. ꝙ in tpe quidē di motꝰ vnꝰ ⁊ nō itersit ibi imobilitas. i. qes. Nā in tpe deficiēti. i. si intersit vel deficiat ibi tpo in illo necesse est qescere. Erūt igit multi motꝰ non vnus quoꝝ est qes in medio. q̄re si aliqs motꝰ occupet statu. i. iterrūpat per quietē talis motus nec est vnus nec ꝯtinuus q: iterrūpit hꝰi motꝰ si in medio eius sit tps ad vnitatē. ergo motꝰ reqritur iaꝫ vnitas termini ꝙ̄ vnitas tpis. q: si motꝰ eēt alius spē ⁊ nō haberet eūdē terminū quātūcunqꝫ esset ibi ꝯtinuitas tpis nō esset vnus motꝰ. iō ait ꝙ motꝰ qui nō vnit spē nō est vnꝰ motꝰ. ⁊ si nō deficiat ibi tps talis eni motꝰ tpe qdē enim est vnū sed spē est alius ⁊ differēs necesse est eni vnū motū eē vnū spē sed nō ꝯuertit ꝙ si est vnū spē ꝙ sit vnum simpliciter. ideo subdit ꝙ hunc. s. motū vnū specie nō necesse est eē vnū simpliciter. Addit aūt per modum epilogi ꝙ dictum est quid sit motus simpliciter vnus. C Deinde cum dicit.

C Amplius autem dicitur minus ⁊ perfectus: siue ſm genus siue ſm specieꝫ: siue ſm substantiā sit: sicut ⁊ in alijs perfectuꝫ ⁊ totū vnius est. Est autem aliqñ ⁊ si imperfectus sit: vnū dicit si solū sit ꝯtinuus.

C Ostēso quō accipit in motu vnitas nūalis simplr ostēdit quō sit accipienda talis vnitas ſm cōparationē circa quod duo facit ſm ꝙ tales duas vnitates ponit. 2° ibi [amplius aūt aliter.] Dicit ergo ꝙ amplius aūt dicitur motus vnus si est ⁊ perfectus siue hꝰi ꝑfectio sit ſm genus vt quia hꝫ ea que sunt de perfectione generis: siue sit ſm spēm siue ſꝫ substātiā. i. ſm dignitatē. nā sicut in alijs totū ⁊ perfectū est vnius idest habet rōnem vnius sic ⁊ in motu. sicut ḡ non dī vnꝰ equus nisi sit totꝰ equus. Nā si deficeret ibi medietas equi nō esset vnus equus sed medius equus: sic ēt ſm quēdā modū accipiendi vnū nō dicit vnus motus nisi sit totus ⁊ perfectꝰ. subdit aūt ꝙ est. i. ꝯtingit aliqñ ꝙ ⁊ si iperfectꝰ sit motus dicit qd vnū si solū sit ꝯtinꝰ. C Notanduꝫ aūt ꝙ vnitas motus simpliciter accipiēda est ex ꝯtinuitate. dicit eni motꝰ simpliciter ⁊ absolute vnus si solū sit ꝯtinuus. vnitas tñ eius ſꝫ quādā cōparationē pōt accipi ex perfectione vel etiaꝫ ex alijs causis. Nam lꝫ imperfectiōi nō tollat vnitatē motus simpliciter tamē motus ꝯtinuus iperfectus est minus vnus ꝙ̄ ꝯtinuus ⁊ perfectꝰ. perfectio ḡ ⁊ imꝑfectio ⁊ si nō faciūt ad vnitatem vel ad pluralitatē motus simpliciter faciūt tñ ad vnitatē eius vt accipit ſm magis ⁊ minus ꝓpꝫ qꝺ bene dicebat in ꝯtinuādo ꝙ sup̄ egit pħs de vnitate motꝰ simpliciter. hic aūt agit de vnitate eius ſꝫ cōparationē quādā. vel agit de vnitate eius cōparata ſm magis ⁊ minus. C Dubitaret forte aliqs vtrū faciat perfectio ad vnitatē rei. Dicēdum ꝙ rō vnius cōsistit in diuisionē: in iperfectione aūt itelligit eē diuisio quedā. cuilibet eniꝫ iperfectio deficit aliqd ⁊ a quolibet qꝺ habet esse imꝑfectū intelligit aliquid esse diuersuꝫ ⁊ separatū qꝺ ꝑtinet ad ꝑfectionē eius siue huiusmodi ꝑfectio accipiatur ſm ꝑfectionē generis siue ſm ꝑfectionē speciei siue ſm aliquē aliuꝫ modū ꝑfectionis: quare si ab omni imꝑfecto intelligit aliqua ꝑfectio eē diuisa ⁊ separata: q: diuisio ⁊ separatio diminuunt de rōne vnitatis relinquitur quodlibet imꝑfectum esse minus vnū ꝙ̄ id quod est perfectum. C Deinde cum dicit.

C Amplius autē aliter preter ꝓdictos dicit motus vnus regularis: irregularis enim nō videt vnus: sed magis regularis sicut rectus. Irregularis eniꝫ diuisibilis est: videtur autē differre: sicut magis ⁊ minus.

C Determinat de alia vnitate accepta ſm magis ⁊ minus. Accipiat aūt hec vnitas ſm regularitatē ⁊ irregularitatē. duo ergo facit. q: pmo determinat de huiusmodi vnitate. 2° ostēdit quomodo regularitas ⁊ irregularitas cōparant ad motuꝫ ibi [Est aūt ⁊ in omni.] Dicit ergo ꝙ amplius ꝑter dictos motus dicit aliter motus vnus qui est regularis. Nam irregularis nō videt vnus: sed magis videtur vnus qui est regularis. sicut motus rectus magis est vnꝰ ꝙ̄ obliquus vel circūflexus. Ratio autēꝫ quare irregularis nō videt vnus est: q: huiusmodi motus est diuisibilis. Subdit autē ꝙ huiusmodi vnitas accepta ſm regularitatē ⁊ irregularitatem videt differre ſm magis ⁊ minus. C Notādum aūt ꝙ sicut ꝑfectio ⁊ imꝑfectio nō faciūt ad vnitatem motus simpliciter: sed faciunt ad huiusmodi vnitatem ſm magis ⁊ minus. sicut regularitas ⁊ irregularitas faciunt motū magis ⁊ minus vnuꝫ. Nam motus irregularis est minus vnus ꝙ̄ regularis. C Dubitaret forte aliqs quid facit regularitas ad vnitatē motus. Dicēdum ꝙ vt supra tāgebat ratio vnius cōsistit in quadam indiuisione. ſm ergo ꝙ motus plus ⁊ minus habet de indiuisione plus ⁊ minus participat de vnitate. motꝰ auteꝫ tripliciter cōsiderari pōt. primo vt est qd quantū: q: de ratione motus est vt habeat ꝑtes: ⁊ vt sit quid diuisibile. scꝺo cōsiderari pōt vt est quidam actus: q: vt dicebat in tertio motus est actus mobilis. tertio cōsiderari pōt motus ꝙ̄tū ad modū existendi quē habet. pōt enim in motu attēdi modus vniformis ⁊ difformis. Si ergo cōsideret motus vt est qd quantū sic vnitas eius accipit ex ꝯtinuatione: q: oium quātoꝝ ⁊ oium diuisibiliū ſm magnitudinem: vt dicebat accipit vnitas nō ex priuatione ꝑtiuꝫ: sed ex ꝯtinuatione earuꝫ. Si vō ꝯsideret motus vt est actus ⁊ vt est quedam ꝑticipatio forme: sic vnitas eius accipitur ſm perfectionem. Nā quāto motꝰ plus accidit ad terminū ⁊ ad for-

mã plus hẽt de cõplemẽto ⁊ pfectione: pp qð ẽm hũc modũ vnitatis dĩ magis vnus: sʒ si 3° cõparet mot⁹ ad modũ exñdi quẽ hẽt: sic vnitas ei⁹ accipit ex regularitate: ⁊ diuersitas ex irregularitate: qꝛ q̃to mot⁹ est magis regularis: tãto hẽt modũ exñdi magis vniformẽ ⁊ per ꝯñs est magis vnus. quãto vò magis est irregularis tãto hẽt modũ magis difformẽ: ⁊ tãto est mĩ⁹ vnus. Nã si de rõne vni⁹ est indiuisio ⁊ indr̃ia: cũ maioꝛ diuersitas ⁊ maioꝛ dr̃ia sit in motu irregulari q̃ʒ regulari: opʒ ꝙ regularitas faciat ad q̃dã vnitatẽ mot⁹. Hę aũt due sequẽtes vnitates sic differũt a pᵃ: qꝛ ẽm pmã vnitatẽ ut ẽm ꝯtinuitatẽ accipit in motu vnitas simplr̃. Sed ẽm alias vnitates ut ẽm pfectionẽ ⁊ regularitatẽ accipit vnitas magis ⁊ minus. mot⁹ eñi discõtinuus simplr̃ nõ est vnus: sed motus impfect⁹ si sit continuus vnus est. sed est minus q̃ʒ pfectus. Sic etiã motus irregularis vnuʒ eẽ põt: sed est minus vnus q̃ʒ regularis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est autem ⁊ in omni motu quod regulariter est: aut nõ. Et nãq; alterabitur regulariter: ⁊ fertur irregulariter ut circulo aut rectitudine. Et circa augmentum similiter ⁊ decrementum.

¶ Determiat de regularitate ⁊ irregularitate per cõparationeʒ ad motũ. Circa qð duo facit. qꝛ p̃ facit qð dictũ est. 2° assignat modos irregularitatis ibi [irregularitatis aũt.] Dicit ḡ ꝙ est. i. ꝯtingit ꝙ in oĩ motu est regulr̃: aut nõ regulariter. ⁊ nãq; alterabit aliqd regulariter ⁊ supple alterari põt nõ regulariter ⁊ fert aliqd in spatio regulari ut in circulo: aut in rectitudine ⁊ supple fieri poterit nõ regularit. ⁊ silr̃ circa augmẽtũ ⁊ decremẽtũ est. s. accipe regularitatẽ ⁊ irregularitatẽ. ¶ Deinde cuʒ dicit.

¶ Irregularitatis autem differentia est aliquando quidẽ in quo mouetur. Impossibile enim est regularem esse motum nõ in regulari magnitudine: ut reflexi motus: aut obliqui: aut alias magnitudines quarum non conuenit contingens in cõtingentem partem.

¶ Assignat modos irregularitat̃ circa qð duo facit: qꝛ p̃ assignat hᵐ modos irregularitatis. 2° ostẽdit quõ modus irregularitatis hẽat eẽ vnũ ibi [vnus qdẽ igit.] Circa p̃m tria facit: qꝛ p̃ ponit vnuʒ modũ irregularitatis sumptũ ex pte spatij siue ex pte ei⁹ in quo est mot⁹. 2° ponit modũ aliũ sumptum ex uelocitate ⁊ tarditate. 3° qꝛ mẽtionẽ facit de uelocitate ⁊ tarditate: oñdit quõ uelocitas ⁊ tarditas cõparanť ad motũ. 2ᵐ ibi [Aliqñ aũt.] 3ᵐ ibi [vnde neq; spẽs.] Dicit ḡ ꝙ aliqñ qdẽ dr̃ia irregularitatis est accipiẽda respectu eiuʒ in quo est mot⁹. ipossibile est enim eẽ regularẽ motũ in nõ regulari magnitudine ut mot⁹ spatij reflexi: aut mot⁹ spatij obliqui: aut mot⁹ alicui⁹ alterius magnitudinis quarũ magnitudinũ nõ ꝯuenit pars ꝯtingẽs in ptẽ cõtingẽtẽ. i. q̃libet pars cũ pte q̃libet in talib⁹ magnitudinib⁹: qꝛ irregulares sunt nõ põt eẽ regularis motus. ¶ Notãdũ aũt ꝙ magnitudo regularis dʒ eẽ vniformis ⁊ dʒ quelibet pars ꝯuenire cũ qualibet pte. Rectũ ḡ ⁊ circulare sunt magnitudines regulares. qꝛ q̃libet pars recti est recta ⁊ in q̃libet circulo secãdo eq̃les arcus inueniemus eos eq̃liter curuos. Sʒ si sit magnitudo circũflexa ⁊ hñs angulũ uel sit aliter curua q̃ʒ circulariter nõ poterit in tali magnitudine ⁊ in tali spatio ppter irregularitatẽ eius esse regularis motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliquando autem neq; in ubi: neq; in quando: neq; in quod: sed in eo quod uelocitate enim ⁊ tarditate aliquãdo determinatur. Cuius quidem enim uelocitas est eadem: regularis est: cuius aũteʒ non: irregularis est.

¶ Determinat de irregularitate ẽm uelocitatẽ ⁊ tarditatẽ dicẽs: ꝙ aliqñ est irregularitas: neq; in ubi: neq; in q̃to: neq; in qð: qꝛ non est irregularitas in re in qua est mot⁹ siue illa reʒ sit: ubi siue aliqð aliud pdicamẽtũ: nec ẽt est ibi regularitaʒ in tpe ꝙ sit ibi discõtinuatio tpis. Sed hᵐ irregularitas est in eo ꝙ ut. i. ex rõne modi nõ rõne rei. Naʒ uelocitate ⁊ tarditate determinať aliqñ regularitas ⁊ irregularitas. Nã motus cuius est uelocitas eadẽ est regularis: cuius aũt nõ est eadẽ: est irregularis. Sic ẽt si mot⁹ habeat eandẽ tarditatẽ ut ꝙ sit eq̃liter tardus q̃tũ ad hoc erit regularis. Si vò nõ sit equaliter tardus erit irregularis. ¶ Notandũ aũt ꝙ uelocitas ⁊ tarditas ut statim diceť nõ sunt spẽs motus nec dr̃ie motus. Sed magis dicũt quẽdã modũ motus. assignare ergo regularitatẽ ⁊ irregularitateʒ ex uelocitate ⁊ tarditate est assignare talia non ex re in qua est motus: sed ex modo motus in eo ꝙ ut est motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde neq; species motus neq; differẽtie sunt uelocitas ⁊ tarditas: quia oẽs sequuntur differentes ẽm speciem. Quare neq; leuitas neq; grauitas que in ideʒ est: ut terre ad ipsam: aut ignis ad ipsum.

¶ Ostẽdit quõ uelocitas ⁊ tarditas se habẽt ad motuʒ dicẽs ꝙ uelocitas ⁊ tarditas nec sunt dr̃ie motus nec spẽs mot⁹: qꝛ sequunť oẽs mot⁹ ẽt differẽteʒ ẽm spẽm iõ sbdit ꝙ neq; grauitas terre que est in idẽ ut ad ipsaʒ terrã: aut leuitas ignis que est in idem ut ad ipm ignẽ hᵐ grauitas ⁊ leuitas uel hᵐ mot⁹ facti per grauitatẽ ⁊ leuitatẽ neq;. s. sunt ideʒ specie tales mot⁹: sed differũt. ⁊ tñ supple hᵐ mot⁹ determinanť per uelocitatẽ ⁊ tarditateʒ. posset aũt sic formari rõ pbĩ ꝙ est spẽs motus uel ꝙ est dr̃ia specifica mot⁹ nõ repiť in diuersis spẽb⁹ mot⁹. Sʒ uelocitas ⁊ tarditas repiť in motu grauiũ ⁊ leuiũ uel in motu sursũ ⁊ deorsuʒ uel in alijs spẽb⁹ mot⁹. ḡ talia nec sunt spẽs nec dr̃ie specifice motus. Qð ergo ait: q̃re neq; grauitas ut cõmẽta. innuit est redditio cause ei⁹ qð dixerat. Naʒ õi pbať ꝙ neq; uelocitas neq; tarditas sunt spẽs aut dr̃ie motus: qꝛ talia reperiunť in motu grauiuʒ ⁊ leuium ⁊ in diuersis speciebus motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unus quideʒ igitur irregularis est quo est continuus. Minus autem qð quidem reflexiuo accidit motui. Quod auteʒ minus ⁊ commixtio semper contrarij.

¶ Determinat de vnitate motus regularis. Circa quod duo facit: quia primo facit quod dictum est. Secundo ex his que dixerat ostendit ꝙ motus

differẽs spe vn' mot' eẽ pñt ibi[Si aũt oẽs.]dic
ergo ꝙ mot' irregularis eo qdẽ ꝙ est cõtinu' vn'
est: min' aũt est vn' ꝙ̃ regularis qḋ qdẽ accidit mo
tui reflexiuo ubi nõ est tanta vnitas sicut in motu
recto. Sꝫ qḋ est min' tale semp est in eo admixtio
contrarij. ergo q: motus irregularis est min' vn' hẽt
aliqd admixtũ de cõtrario vnitas ut de diũa ⁊ de
diuersitate. est enim irregularis hñs plus de diffe
rẽtia ꝙ̃ irregularis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aũt omnẽ vnũ cõtigit ⁊ regularẽ eẽ
⁊ nõ: nõ erũt qui nõ fm speciẽ habiti ipsi
vn' ⁊ cõtinuus. Quomodo enim erit re
gularis ex alteratiõe cõposit' : ⁊ loci mu
tatione indiget enim cõuenire.

¶ Ex his que dixerat ostẽdit ꝙ mot' differentes spe
vn' mot' eẽ nõ pñt dicẽs ꝙ si oẽs motũ cõtigit eẽ
regularẽ ⁊ nõ regularẽ ipsi mot' q sũt habitu. i. cõ
sequẽter ⁊ nõ sũt idẽ fm spẽs tales mot' nõ erunt
vn' mot' ⁊ cõtinu' : q: in eis nõ põt attẽdi regula
ritas. Nã mot' cõposit' ex alteratiõe ⁊ loci muta
tiõe quõ erit regularis q̃si dicat nullo modo. Nã
mot' regularis idiget ꝯuenire. i. reqrit cõueniẽtiã
partiũ. mot' aũt differẽtes spe fꝫ ꝙ h' sũt nõ ꝯue
niũt adinuicẽ ut ex eis possit fieri vn' motus cõpo
situs regularis: q̃re ex talib' motib' sic differẽtib'
nõ põt fieri mot' vn' : q: ois talis mot' põt eẽ regu
laris ⁊ nõ regularis. ¶ Dubitaret forte aliqs q: vi
detur phus ꝙ ois mot' vn' possit eẽ regularis ⁊ nõ
regularis: cui' ꝯriũ videm' in motu celesti qui cũ
sit mot' vn' nõ regularis eẽ nõ põt. ¶ Dicẽdũ ꝙ
sufficit ad hoc ꝙ phus habeat itẽtũ ꝙ ois mot' q
est vn' nĩ sit regularis uel possit eẽ regularis. Est
eni intẽtio ei' pbare ꝙ mot' cõposit' ex pluribus
motib' differentib' spe nõ possit eẽ vn' q: nõ põt
eẽ regularis ita regularitas eni in nullo suffragat
pho ut pbet intẽtum: sed regularitas tm̃. uel possu
m' dicẽ ꝙ hic phs agit de motu in se ꝯsiderato nõ
aũt agit de motu cõtracto ad mãꝫ spãlem. ois aũt
mot' vn' inquãtũ mot' est põt regularis ⁊ irregu
laris eẽ. Si aũt alicui motui q est vn' repugnat ir
regularitas hoc nõ est rõne qua mot' : nec ratione
qua vn'. sꝫ h solũ est ex eo ꝙ cõtrahit ad talẽ mãꝫ
ut ad celestem uel ad aliquã aliã cui irregularitas
repugnat omnino. Lectio. VIII.

Ampli' aũt determinandũ est: q̃lis
a mot' cõtrari' motui: ⁊ de mãsiõe
eodẽ mõ. Sꝫ pmo determinandũ
est utrũ cõtrari' mot' sit: q est ex eodẽ: ei
q est in idẽ: ut q est ex sanitate: ei q est in sa
nitatẽ: ut gñatio ⁊ corruptio videt. Aut
qui est ex cõtrarijs: ut qui est ex sanitate: ei
qui est ex egritudine. Aut qui in cõtraria:
ut qui est in sanitatẽ: ei qui est ex egritudie
Aut qui est ex ꝯrio: ei qui est in ꝯriũ: ut q
est ex sanitate: ei q est in egritudinẽ. Aut
qui est ex ꝯrio in ꝯriũ ei qui est ex ꝯrio in
ꝯriũ: ut qui est ex sanitate in egritudinẽ:
ei qui est ex egritudine in sanitatẽ. Necẽ
est eni aut vnũ quẽdã hoꝝ eẽ modoruꝫ
aut plures. Nõ eni est aliter ꝯtraponere

¶ Ut dicebat in toto hoc q̃nto de trib' spãliter agit
vꝫ de spẽb' motus: de vnitate ei' : ⁊ de cõtrarieta
te ipsi'. expeditis igit duab' ptib' hic incipit pars
tertia ubi agit de ꝯtrarietate mot'. põt aũt hec ps
diuidi in parte tres. q: pmo agit de ꝯtrarietate mo
tus. secũdo agit de cõtrarietate qetis que est puã
tio motus. tertio mouent quedã dubitationes cir
ca pdicta. secũda ibi[qm̃ aũt aliqs.]Circa pmuꝫ
duo facit. q: p cõtinuat se ad dicẽda ⁊ enumerat
q̃nqꝫ modos fm quos dici põt ꝙ mot' cõtrariet
motui. secũdo exequit de modis illis ibi[ẽ aũt q
dẽ.]Dicit ergo ꝙ ampli' supple pter h qḋ ostẽsũ
est in quib' pdicamẽtis est mot' ⁊ que sũt spẽs ei'
⁊ ẽt pter hoc ꝙ ostẽsũ est quõ mot' est vn'. deter
minandũ est qualr mot' est cõtrari' motui ⁊ eodẽ
mõ determinandũ est de mãsione. i. de qete. q: vi
dẽdũ est quõ qes cõtrariat motui uel etiã quõ cõ
trariet qes qeti. Sed pus determinãdũ est de mo
tu ꝙ̃ de qete. p ergo videndũ est utrũ mot' qui est
ex eodẽ aliquo termino sit cõtrari' ei qui est in idẽ
uel in eũdẽ terminũ. ⁊ utꝝ mot' qui est ex sanitate
sit cõtrari' ei motui qui est in sanitate. put gñatio ⁊
corruptio vident eẽ ꝯtraria. Nã mot' in formã est
generatio. mot' a forma est corruptio. pmus ergo
modus accipidiendi cõtrarietatẽ in motu ex eodẽ
termino in eũdẽ terminũ: aut secũdo accipiẽda est
talis cõtrarietas ut dicat mot' cõtrari' qui est ex
cõtrarijs: ut qui est ex sanitate dicat cõtrarius ei
motui qui est ex egritudine. Aut tertio dicat mot'
cõtrari' qui est in contraria ut qui est in sanitate ei
qui est in egritudinẽ. Aut quarto motus qui est ex
cõtrario dicet cõtrari' ei qui est in cõtrariũ: ut qui
est ex sanitate ei qui est in egritudinẽ. Aut quinto
mot' qui est ex cõtrario in cõtrariũ est cõtrari' ei
qui est ex cõtrario in ꝯtrariũ: ut qui est ex sanitate
in egritudinẽ ei qui est ex egritudie in sanitatẽ. ho
rum aũt modoꝝ vnũ quendam: aut plures neces
se est ponẽ esse ꝯtrarios: q: aliter nõ est ꝯponere. i.
alio mõ nõ põt accipi cõtrarietas uel cõtrapositio
in motu nisi aliquo istoꝝ q̃nqꝫ modorum. ¶ Notã
dũ aũt hos. v. modos sic accipi posse q: contrarie
tas in motu uel accipit ex vno termino tm̃ uel ex
plib' terminis: si ex vno tm̃ sic est pm' modus ut
dicam' motũ qui est ex sanitate eẽ cõtrariũ ei qui
est in sanitatẽ. Si vo cõtrarietas motuꝫ accipit ex
pluribus terminis uel hoc erit ex duob' terminis
tm̃ uel ex plib' duob' : si ex duob' tm̃ h erit tripl'r
q: uel illi ambo accipient ut termini a quo: uel am
bo accipient ut termini ad quẽ. uel vn' accipiet ut
terminus a quo: ⁊ alius ut termin' ad quẽ. si aũt
ambo accipiat ut termini a quo sic est secũdus mo
dus ut dicam' motũ qui est ex sanitate eẽ cõtrariũ
ei qui est ex egritudine. si vo ambo accipiant ut ter
mini ad quẽ sic est terti' modus ut dicat mot' qui
est ad sanitatẽ cõtrari' ei qui est ad egritudinẽ. Sꝫ
si vn' illoꝝ terminoꝝ accipiat ut termin' a quo ali
us aũt ut termin' ad quẽ: sic est quart' modus ut
dicam' motũ qui est ex sanitate eẽ cõtrariũ ei qui
est in egritudinẽ. Si aũt cõtrarietas mot' accipit
ex plurib' terminis ꝙ̃ ex duob' sic est quint' ⁊ ulti
mus modus nisi quilibet motus cõtrari' denomi
nat a duob' terminis fm quẽ modũ dicim' ꝙ mo
tus qui est ex vno cõtrario in aliud cõtrariũ cõtra

in prosequēdo patebit. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret
aliqs q: cū enumerasset quinq3 modos fʒ quos po
test accipi cōtrarietas quia in prosequēdo de illis
modis vnū illoꝝ modoꝝ ꝑtermisit. modū eni illū
qui est ab eodē termino in eundem terminum ut a
sanitate in sanitatē ꝑtermisit. De alijs aūt quatuoꝝ
est ꝓsecut⁹ quoꝝ duos dixit eē inutiles duos ꝟo
utiles. Dicendū ꝙ ad hoc dixerūt qdā pħm illū
ꝑtermisisse q: cū ibi semꝑ accipiaṫ eadē forma nō
ꝑt ibi accipi aliq̄ oppositio vn̄ videnṫ uelle modū
illū eē inutilē. Sed hoc nō videṫ sufficere. q: lʒ sē-
per accipiaṫ ibi eadē forma nō t̄n ibi accipiṫ huius
modi forma ut hēt rationē eiusdē termini. Nā mo
ueri ex sanitate est ponere sanitatē tanq̄3 terminū3
a quo. moueri aūt ad sanitatē est eā3 ponēre tanq̄3
terminū ad quē. Amplı⁹ ut in ꝓsequendo patebit
aliqua oppositio mutationū accipiṫ ex eo ꝙ itelli
giṫ aliqd mutari ex eadē forma in eandē formam.
Sciendū ergo ꝙ cū quīq3 modi fuerint numerati
⁊ solū duo sint exclusi tanq̄3 inutiles oēs alij tres
modi sūt utiles sed nō ex oib⁹ trib⁹ accipiṫ opposi
tio eodē modo. Nā si accipiaṫ oppositio ex utris-
q3 terminis sic accipiṫ cōtrarietas in motu. nunq̄3
eni ꝓprie noiaṫ ꝯtrarietas motuū nisi accipiaṫ op
positio fm utrosq3 terminos ut mot⁹ qui est ab al-
bo in nigrū cōtrariaṫ ei qui est a nigro in albū. Si
ꝟo accipiaṫ oppositio ex sola cōtrarietate termino
rū ad quos uel ex eo ꝙ est ab eadē forma in eandē
formā sic accipiṫ cōtrarietas mutationū aliter t̄n
⁊ aliter q: ex cōtrarietate terminoꝝ ad quos acci-
piṫ oppositio mutationū in accidētib⁹: ut ire in al-
bū ⁊ ire in nigrū sūt cōtrarie mutationes acciden
tales. ꝓut ꝟo itur ab eadē forma in eandē forma3
accipiṫ oppositio mutationū substātialiū: de qbus
oib⁹ in ꝓsequēdo patebit. ire eni a forma ignis est
corruptio ignis. ire aūt ad formā ei⁹ est ei⁹ gn̄atio
Ideo eni in substantialib⁹ accipiṫ oppositio muta
tionū ex eo ꝙ itur ab eadē foꝛa in eandē formā q:
ibi accipiṫ oppositio fm generationē ⁊ corruptio-
nē. Cū ergo queriṫ quare pħs ꝑtermisit hūc modū
qui est ab eadē forma in eandē formā patet ꝙ hoc
nō fecit ꝙ ille modus sit inutilis nec fecit ꝙ fm ta
lē modū nulla oppositio sumaṫ. sed forte hoc iō fe
cit ut qdā dixerūt ⁊ bene q: fm talē motū nō acci-
piṫ ꝓprie cōtrarietas. q: ⁊ si in substantia est aliqs
modus oppositionis nō tamen est ibi proprie con
trarietas. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniā aūt differt mutatio a motu: ex
quodā eni subiecto in qodā subiectū mu
tatio est mot⁹ qui est ex cōtrario in cōtra
riū ei qui est ex cōtrario in cōtrariū mot⁹
cōtrari⁹ est: ut qui est ex sanitate in egritu
dinē ei qui est ex egritudine in sanitatē.

¶ Exequiṫ de oppositione motuū quātū ad modos
utiles. Circa qō duo facit. q: ꝑ exequiṫ de opposi-
tione motuū ꝓut extrema cōparanṫ adinuicē. secū
do ꝓut cōparanṫ ad mediū ibi ⌊Qō aūt in medi-
um.⌋ Circa ꝑmū tria facit fm ꝙ tres modos uti-
les adducit fm quos accipiṫ oppositio mutationū
⁊ motuū. ꝑ ergo exequiṫ de oppositione utrorūq3
terminoꝝ fm quos accipiṫ oppositio motuū. secū
do exequiṫ de oppositione respectu terminorū ad
quos fm qō accipiṫ oppositio in mutationibus ac
cidētalib⁹. 3⁹ exequiṫ de oppositiōe que est ex sola
eadē in eandē formā fm ꝙ accipiṫ oppositio mu-
tationū substantialiū. secūda ibi ⌊qui aūt in cōtra
riū.⌋ tertia ibi ⌊quidā ꝟo est ꝯtrariū.⌋ Circa ꝑmū
duo facit fm ꝙ dupl'r ꝓbat cōtrarietatē motuum
accipiēdā eē ex utroq3 termino. ꝑmo eni ꝓbat hoc
rōne. secūdo inductione ibi ⌊manifestu est autē.⌋
dicēs ꝙ qm̄ differt mutatio a motu eo ꝙ mot⁹ est
mutatio nō quelibet sed est mutatio ex quodā sub
iecto in qodā sbiectū. In motu ergo uterq3 termi-
nus dicit aliqd affirmatiue ad significandū cōtra
rietatē in motu oportet noiare utrūq3 terminū. nō
ergo dicemus ꝙ motus in cōtraria sūt cōtrarij uł
ꝙ mot⁹ ex cōtrarijs sūt cōtrarij: sed dicem⁹ ꝙ mo
tus qui est ex cōtrario in cōtrariū est ꝯtrari⁹ ei qui
est ex cōtrario in cōtrariū: ut mot⁹ qui est ex sanita
te in egritudinē est cōtrari⁹ ei qui est ex egritudīe
in sanitatē. ¶ Dubitaret forte aliquis quare ad si-
gnandū oppositionē motuū opʒ noiare utrūq3 cō
trariū. videlicet tam termini a quo q̄3 terminū ad
quē. Dicēdū ꝙ i motu est duo ꝯsiderare. videlicet
q̄3titatē ei⁹: ⁊ spē3 ipsi⁹: utrūq3 aūt istoꝝ faċ ad cō
trarietatē mot⁹. Nā si mot⁹ nō eēt q̄3tus ⁊ nō diui
sibilis nō ꝓprie acciperet in motib⁹ oppositio cō-
trarietatis que requirit distātiā. rursus nō sufficit
ꝙ mot⁹ sit quāt⁹ ad hoc ꝙ in motu possit accipi ra
tio ꝯtrarietatis. Sed requiriṫ ꝙ mot⁹ determineṫ
ad aliquā spēm. Nā si sola q̄3titas mot⁹ sufficeret
ad cōtrarietatē cū quilibet mot⁹ sit quāt⁹ quilibet
mot⁹ opponereṫ cuilibet motui. Nō ergo solū3 q:
in motib⁹ reperiṫ ratio quātitatis hēt in eis eē cō
trarietas. sed q: motus cū qō quāti sūt: recipiunt
denominationē ⁊ spē3 cōtrarijs formis. iō in eis
hēt eē cōtrarietas: quare si ad ꝯtrarietatē motus
utrūq3 cōsiderādū est. videlicet quātitas ei⁹ ⁊ spe
cies ipsi⁹ cū motus spē3 habeat a termino ad que3
quātitatē3 aūt habere videaṫ a termino a quo. ad
accipiēdā cōtrarietatē motuū oportet noiare utrū
q3 terminū. nō ergo dicem⁹ ꝙ mot⁹ in sanitatē cō
trarieṫ motui in egritudinē: q: fʒ hūc modū magis
accipiṫ oppositio mutationum q̄3 motuū. nec dice
mus ꝙ mot⁹ ex sanitate ꝯtrarieṫ motui ex egritu
dine: q: hic modus accipiendi oppositionem ut su
pra dicebaṫ videṫ eē inutilis. Nominabim⁹ ergo
utrūq3 terminū ⁊ dicem⁹ ꝙ mot⁹ a sanitate in egri
tudinē cōtrariaṫ ei qui est ab egritudine in sanita-
tē. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū uerū sit ꝙ
mot⁹ recipiat quātitatē a termino a quo. Dicēdu3
ꝙ in ꝑmissa qōne supponebaṫ ꝙ mot⁹ haberet spe
ciē a termino ad quē: q̄3titatē a termino a quo. Q⁹
aūt mot⁹ recipiat spēm a termino ad quē in prece
dētib⁹ est sufficiēter ostēsū. Sed ꝙ recipiat quan-
titatē a termīo a quo forte hʒ dubiū. ¶ Sciēdū ḡ
ꝙ ratio quare mot⁹ est quātus est q: mēsuraṫ tpe
ratio aūt q: requiriṫ in transmutatione tp̄s ut ostē
debaṫ in quarto est ꝓpter cōtrariā dispositionem
mãe. nā ut dicebaṫ ibidē si nō eēt cōtraria disposi
tio in materia in instanti ꝓduceret in ea forma: cū
ergo cōtraria dispositio materie se teneat ex parte
termini a quo ꝙ mot⁹ fiat in tpe ⁊ ꝙ sit quātus ha
bet ex parte termini a quo. de ratione ergo motus
est ꝙ sit de subiecto in subiectu3 ⁊ ꝙ fm utrunq3
terminū dicat aliquid affirmatiue. Nā fm termi-
nu3 a quo dʒ dicere aliqd affirmatiue ⁊ aliqd cū
dispositione contraria q: aliter nec esset q̄3tus nec

fieret in tpe. ꝯm aūt terminū ad quē debet habere aliqd affirmatiue q: aliter nō eēt in specie. Si ergo de rōne mot⁹ est ⁊ φ sit diuisibilis ⁊ φ sit in tpe de ratione ei⁹ est φ sit a cōtrario in ꝯtrariū. ex hoc aūt meli⁹ innotescit qd̄ pmissa. Nā si accipienda est cōtrarietas in reb⁹ ꝯm φ habent eē: cū motus sit a cōtrario in cōtrariū ⁊ cū mot⁹ ꝯm utrūqȝ terminū dicat qd affirmatiue oportet accipere cōtrarietatē motuū ꝯm utrunqȝ terminū ut supra ostendebatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū est aūt ex inductiōe q̄lia videntur ꝯria eē. Egrotari eni ipsi sanari ⁊ ipsi adiscē decipi pmutatū ꝟo nō per ipȝ. In ꝯria eni sicut enim in sciētia est: sic ⁊ in deceptione ⁊ per ipȝ hēre ⁊ per aliū. Et sursū mot⁹ ei qui est deorsū. Cōtraria enim hec sūt in lōgitudinē. Et qui est ad dextrā ei qui est ad sinistrā: cōtraria eni hec sunt in latitudine. Et qui est ante: ei qui est retro. Cōtraria enim hec sunt in altitudine

¶ Ostendit inductiōe motus illos eē cōtrarios qui hñt cōtrarietatē ꝯm utrunqȝ terminū dicēs φ manifestū est ex inductione qualia videant eē ꝯtraria q: egrotari cōtrariū est ipsi sanari: ⁊ ipsi adiscere ꝯriū est decipi nō per ipȝ sȝ per aliū: ista eni cōtrariant q: sūt in cōtraria ⁊ ēt sūt supple ex cōtrarijs ¶ Addit aūt φ sicut est in scientia q: cōtingit scire per se ⁊ per aliū: sic etiā est in deceptione q: cōtingit habere deceptionē per ipȝ ⁊ per aliū. In oib⁹ g̃ motib⁹ accipit hoc mō ꝯrietas q: mot⁹ sursū cōtrari⁹ est ei qui est deorsū: q: hec .s. sursuȝ ⁊ deorsū sūt ꝯria in magnitudie. mot⁹ qui est ad dextrū est ꝯri⁹ ei qui est ad sinistruȝ. q: dextrum ⁊ sinistrum sunt cōtraria in latitudine. mot⁹ qui est ante cōtrarius est ei qui est retro. q: hec .s. ante ⁊ retro sūt cōtraria in profunditate. patet ergo φ in motib⁹ omnibus cōtrarijs accipit cōtrarietas ꝯm utrūqȝ terminū. Nam egrotari incipit a sanitate ⁊ terminat ad egritudinē. sanari ꝟo qd̄ est ei ꝯtrariū icipit ab egritudie ⁊ terminat in sanitatē. ⁊ qd̄ dictū est de sanari ⁊ egrotari intelligendū est de omnib⁹ alijs cōtrarijs motib⁹. semp eni cōtrarij mot⁹ ꝯtrarie incipiūt ⁊ cōtrarie terminant. ¶ Notandū aūt φ oē qd̄ quis nouit uel nouit discens per aliū uel nouit inueniēs per seipsuȝ. Adiscere ergo ꝓprie dicit scientiā quā quis hēt ex alio. Si ergo uolum⁹ accipere proprie oppositū ei⁹ qd̄ est adiscere nō dicem⁹ φ opponat ei decipi per seipȝ. Nā huiusmodi deceptio opponit inuentioni que dicit notitiā habitā per seipȝ. sed decipi per aliū opponit ei qd̄ est adiscere qd̄ nominat scientiā habitā per aliū. ut ergo phūs ostēderet quō accipienda sit oppositio inter scientiā ⁊ deceptionē ait φ cōtingit scire per se ⁊ per aliū ⁊ decipi per se ⁊ p aliū. opponunt g̃ singula singulis decipi per alium opponitur ad scire per aliū decipi per se ad scire per se. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Qui aūt est in cōtrariū solū: nō est mot⁹ sȝ mutatio: ut fieri albū nō ex quodaȝ est.

¶ Ostēdit quō accipiat in mutationib⁹ accidētalib⁹ dicens φ qui est solū in cōtrariū nō est mot⁹ sȝ mutatio ut fieri albū nō est ex quodā. Nam si dicatur aliqd fieri albū nō denoiat ibi ad termin⁹ ad quē ideo talis trāsmutatio est in qd̄dā. sed nō est ex qd̄dā. nō ergo est mot⁹ sed mutatio. ꝯm ergo hūc modū ut plane innuit phūs nō accipiet oppositio motuum sed mutationū: ⁊ nō mutationū quarūlibet sed solum accidentaliū: q: in solis accidentib⁹ reperitur cōtrarietas. ¶ Notandū aūt φ ut est per habita manifestū differentia est inter mutationē ⁊ motū: q: mot⁹ fit ex subiecto in subiectū ⁊ ꝯm motū accipit uterqȝ termin⁹ affirmatiue sed ꝯm mutationē non accipit affirmatiue nisi alter terminoꝝ tm̄ quare si nominent trāsmutationes opposite soluȝ ꝯm cōtrarios terminos ad quos ut dicam⁹ fieri albū opponi ei qd̄ est fieri nigrū cum fieri albū ⁊ fieri nigrū nō dicāt mot⁹ sed mutationes ꝯm hūc modum nō accipient oppositiones motuū sed mutationū. transmutari ergo in cōtraria dicit oppositionē mutationū accidentaliū. Nā eo φ sic nominamus talia solū per alteros terminorū non sunt ibi motus sed mutationes solum: eo ꝟo φ illos terminos dicim⁹ esse cōtrarios sunt ibi mutationes non quelibet sed accidentiū quib⁹ cōpetit habere ꝯtraria. ¶ Dubitaret forte aliquis utꝝ nominādo trāsmutationē solū ex termino ad quē fit ibi solū mutatio. vr̄ φ nō. Nā dicēdo fieri album lȝ in tali factione nominet solus termin⁹ ad quem cum cōtingat aliqd fieri albuȝ in tempore si mot⁹ mensuret tpe ⁊ nō mutatio non erit ibi mutatio sed mot⁹. Dicēdū φ ut supple dicebat tota causa quare requiritur in transmutatione tps est dispositio cōtraria. Non albū ergo ut nō albū est nō hēt ut resistat gͣ statim fiat albū in tpe hoc non ratione qua non album. sed hoc erit q: illō nō albū cōtingit eē nigrū uel cōtingit ipm habere aliquā aliā dispositionem cōtrariā: per se ergo loquēdo a cōtrario in ꝯtrariū itur in tpe. sed a nō cōtrario in cōtrariū ut a nō albo in albū per se loquendo itur in instāti. Si ergo utrūqȝ terminoꝝ noiam⁹ affirmatiue erit ibi mot⁹ sȝ si solū alterū terminoꝝ noiam⁹ affirmari siue nō erit ibi motus per se loquēdo sȝ mutatio. Si autē est ibi mot⁹ hoc erit per accñs. vȝ put termin⁹ negat⁹ hēt annexā dispositionē cōtrariā: ut si ire ex nō albo in albū mēsuret tpe ⁊ est ibi mot⁹ hic nō erit p se ⁊ ut est nō albū sed erit per accñs ꝓut .s. ipsi nō albo annexa est ꝯtraria dispositio albi. negatio eni ut negatio est nō habet per quid resistat agenti nec transmutatio nisi solū alter terminoꝝ noiatur affirmatiue ⁊ per se loquendo nō est mot⁹ sed mutatio solum. Si ergo oppositionē transmutationum accipim⁹ ꝯm utrunqȝ terminum erit ibi oppositio motuum. Sed si transmutationes opposite sumātur solū ꝯm cōtrarietatē terminoꝝ ad quos ut dicam⁹ fieri albū cōtrariari ei qd̄ est fieri nigrū nō erit ibi oppositio motuū sed transmutationū. erunt tm̄ ille mutationes accidentales q: cōtrarietates terminoꝝ nō reperiunt ꝓprie nisi in accidentib⁹. ex hoc aūt patere pōt quare phūs supple sub dubio loquebatur cū ait φ trāsmutari in cōtraria ⁊ trāsmutari ex contrarijs in contraria forte est idem. non ut patet per habita transmutari ex contrarijs in ꝯtraria dicit motum: sed transmutari solum in contraria per se dicit mutationem: lȝ per accidens possit dicere motum. non est ergo simpliciter concedendū φ idē sit trāsmutari in cōtraria qd̄ transmutari ex cōtrarijs in cōtraria pñt tm̄ talia esse idem inq̄tū trāsmutari ex nō ꝯrijs in ꝯria pōt aliq̄ mō dicē

motū ut est per habita manifestū. ¶ Deinde cū dic.

¶ Quidā aūt nō est ꝯtrariū: qui est ex ipso ei qui est in ipsum mutatio contraria est. Unde generatio corruptioni contraria est ⁊ remotio acceptioni. Hec autem mutationes quidē: motus autem non sunt.

¶ Ostendit quō accipit oppositio in mutationibus substātiū in qb⁹ nō est ꝯrietas dicēs ꝙ quidā aūt nō ꝯriū .i. quedā sūt que nō hn̄t cōtrariū. vn̄ alia lrā hēt ꝙ quib⁹ .i. aliquib⁹ nō est cōtrariū. in talib⁹ ergo in qb⁹ nō est accipere cōtrariū ut⁹ sūt substātie dicem⁹ ꝙ q est ex ipso ei qui est in ipm est mutatio cōtraria ut mutatio que est ex igne que est corruptio ignis cōtrariat mutationi que est in ignē que est generatio ignis. ideo ait ꝙ gn̄atio est ꝯria corruptioni ⁊ remotio forē est ꝯria acceptioni. ¶ Addit aūt ꝙ hee trāsmutationes sūt mutationes sed nō sūt mot⁹. ¶ Notādū aūt ꝙ in subā nō est ꝯrietas nisi accipiat ꝯrietas large pro pͥuatione ⁊ habitu. pͥuatio aūt ⁊ habit⁹ sumunt respectu eiusdē forme. Nā habit⁹ est habere formā. pͥuatio aūt est carere illa forā. ex quo patet ꝙ differūt mutatiōes accidētalib⁹ in qb⁹ est cōtrarietas: ⁊ in subalib⁹ in qb⁹ est oppositio forē ⁊ nō forme ut in qb⁹ est oppositio pͥuationis ⁊ habit⁹. In accidentalib⁹ ergo sumunt mutationes cōtrarie respectu formarum ꝯriaꝝ ut fieri albū cōtrariat ei qd est fieri nigrū. in subalib⁹ aūt accipit oppositio respectu eiusdē forme ut mutari ab igne ⁊ recedere ab igne qd est corruptio ignis opponet ei qd ē mutari ad ignē ⁊ accipe ignē: qd ē gn̄atio ignis. hn̄ ḡ dicebat sup̄ ꝙ inter illos qnq̄ modos enūeratos duo erāt inutiles ⁊ tres utiles. Nā ex eo ꝙ itur a ꝯrijs i ꝯria accipit oppositio motuū. ex eo vō ꝙ itur in ꝯria solū accipit oppositio mutationū accidētaliū: sed ex eo ꝙ itur ab ipo in ipz accipit oppositio mutationū substantialium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qui aūt in mediū mot⁹: sūt qbuscūq̄ ꝯtrarioꝝ est mediū. tanq̄ in ꝯria quodā modo ponēdi sūt: sicut eni ꝯrio utit medio mot⁹ in utraq̄ utiq̄ utet: ut ex fusco qdē in albū tanq̄ ex nigro: ⁊ ex albo in fuscū tanq̄ in nigrum ex nigro autem in fuscū tanq̄ in albū fuscū mediū autē ad utrunq̄ dicit quodāmō utrūq̄ ultimorū: sicut dictū est prius. Mot⁹ qdē igit motui cōtrari⁹ est: sic qui est ex cōtrario in cōtrariū: ei qui ex cōtrario in cōtrarium.

¶ Ostēdit quō accipit ꝯrietas in motib⁹ ex eo ꝙ extrema cōparant ad mediū dicēs q̄si mot⁹ qui sūt in mediū supple hn̄t aliquo modo ꝯrietatē. Nā qbuscūq̄ cōtrarioꝝ est mediū mot⁹ in mediū quodā mō sūt ponēdi tanq̄ mot⁹ in cōtraria. Nā medio utit sicut ꝯrio mot⁹ utiq̄ in mediū est. Unq̄ sicut qd mouet in utraq̄ ꝯria ut si mutet ex fusco qdē i albū: mutat tanq̄ ex nigro ⁊ ecōuerso. si mutet ex albo in fuscū mutat tanq̄ in nigrū ita ꝙ fuscū cōparatū ad albū hēt rōnē nigri: cōparatū ad nigrū hēt rationē albi. q: ex nigro in fuscū est mutari tanq̄ in albū: fuscū aūt qd est mediū ad utrūq̄ extremoꝝ cōparatū dicit quodāmō utrūq̄. respectu eni utriusq̄ cōtrarij quodāmodo dr̄ utrūq̄ cōtrariū sicut dictū est prius. hoc eni magis supra in hoc eodē quinto fuit ostēsum. ¶ Notādū aūt ꝙ lz mediū cōparatū ad utrūq̄ cōtrarioꝝ fungatur vice utriusq̄ cōtrarij magis tn̄ est accipienda ꝯrietas motuū ex eo ꝙ ex eodē medio itur ad ꝯtraria q̄ ex eo ꝙ ex contrarijs itur ad idem medium q: motus ut supra dicebat magis recipiūt spēz ⁊ cōtrarietatē ex terminis ad quos q̄ ex terminis a quibus. ¶ Ultimo epilogat circa determinata dicēs ꝙ mot⁹ quidē est cōtrari⁹ motui sic q: mot⁹ qui est ex cōtrario in cōtrariū est cōtrari⁹ ei qui est ex contrario in cōtrariū. oz eni ꝯrietas in motu accipi ex utroq̄ terminoꝝ ut supra ōndebat. Lectio. IX.

Q

Uoniā autem motui non solū videtur esse mot⁹ cōtrari⁹: sed ⁊ quies: hoc determinādū est: simpliciter quidē contrarius est mot⁹ motui. Opponitur aūt ⁊ quies. Pͥuatio enim est.

¶ Postq̄ pħs determinauit de oppositiōe mot⁹. in parte ista determinat de oppositione quietis. ad cuius euidētiā sciēdū ꝙ sicut qes opponit motui sic imutatio opponit mutationi: ita ꝙ imutatio lz nō sit qes est tn̄ aliqd simile qeti. Duo ergo facit. q: pmo ōndit quō qes opponit motui. secūdo declarat quō imutatio opponit mutationi ibi[qb⁹ aūt nō sūt.] Circa pmū duo facit. q: pmo ōndit quō qes opponit motui. secūdo quō qes opponit qeti ibi[simul aūt ⁊ adinuicē.] Ipse pma diuidit in duas. q: p ait ꝙ motui nō solū opponit mot⁹ sed quies. secundo declarat que qes cui motui sit opposita ibi[est aūt sic.] Dicit ergo ꝙ qm̄ motui non solū mot⁹ vr̄ esse qd ꝯtrariū sed etiam ⁊ quies. ideo hoc determinādū hic. videlicet q̄liter qes oppōat motui. Subdit aūt ꝙ simpliciter qdē mot⁹ est cōtrari⁹ motui: tn̄ qes supple aliquo mō opponit motui: q: est pͥuatio ei⁹. ¶ Notandū aūt ꝙ ꝓprie accipiendo cōtraria oppositio pͥuationis ⁊ habit⁹ est, gen⁹ appositiōis distinctuz ab oppositione cōtrarietatis. tn̄ si large accipiant ꝯria tūc opp̄sita pͥuatiue dr̄ opponi ꝯrie. lz ḡ mot⁹ simplr̄ ꝯriet motui: tn̄ aliquo mō qes cōtrariat motui q: est pͥuatio ei⁹. ⁊ opposita priuatiue aliquo modo dicuntur opponi contrarie. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est autem sic ꝙ pͥuatio contraria dicitur. Qualis autem quali: ut ei qui est fm locū que fm locum. Sed hoc non dicitur simpliciter: utrum enim ei qui est hic mansioni qui est ex hoc: aut qui est in hoc motus opponitur.

¶ Ōndit que qes cui motui opponit. Circa qd duo facit. q: p ostēdit hoc in gn̄ali. secūdo q: determinare aliqd in generali ⁊ sub modo cōfuso est determinare illud insufficienter. ostēdit in spāli que qes cui motui opponit. :a ibi[manifestū est igit.] Dicit ḡ ꝙ est aūt sic ꝙ qes dr̄ pͥuatio cōtraria motui ⁊ qualis quies .i. aliqua qes opponit q̄li motui .i. aliqua li motui. nō eni q̄libet qes opponit cuilibet motui ut ei motui qui est fz locū opponit qes que est fm locū. sic etiā motui fm aliud gen⁹ opponit qes fm illud gen⁹. Subdit aūt ꝙ hoc non dicit simplr̄ .i. sic dicēdo nō dicimus simplr̄ ⁊ sufficiēter utrū ei

mansioni.i.utrū ei qeti que est hic.i.que est in hoc
termino opponat mot⁹ qui est ex hoc.i.ex illo ter
mino:aut ei opponat motus qui est in hoc.i.in illū
terminū. Notandū aūt ꝙ dicere qetē fm locū op
poni motui fz locū ul' qetē fz qualitatē opponi mo
tui que ē fz q̄litatē nō ē dicē simplr̄ ꝛ sufficiēter q̄
lis qes q̄li motui opponat. Nā cū mot⁹ ex sanitate
ꝛ mot⁹ in sanitatē sint mot⁹ in qualitate ex eo ꝙ di
ctū est nōdū habet utrū qeti que est in hoc.i. qeti
que est in sanitate opponat motus qui est ex hoc.i.
qui est ex sanitate:aut motus qui est in hoc idest in
sanitatem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū igit̄ est: qm̄ in duob⁹ motus
subiectis est. Huic quidē qui ex hoc in cō
trariū:que est in hoc quies. Huic aūt qui
ex contrario in hoc que in cōtrario qes.

¶ Ostendit magis in spāli que qes cui motui oppo
nit dicēs ꝙ manifestū est igit̄ qm̄ mot⁹ est in duo
b⁹ subiectis.est enī mot⁹ ex sbo in sbz:iō mot⁹ dr̄ eē
in duob⁹ sbis q: est iter duos terminos quoꝝ quili
bet dr̄ hēre rōnē subiecti.q: q̄libet dicit aliquid af
firmatiue.per sbm enī intelligit aliqd affirmatiue
dictū ut supra dicebat. Cū ergo sic se hēat mot⁹ q:
est ex subiecto in sbm ꝛ ex cōtrario in cōtrariū ma
nifestū est ꝙ huic motui qui est ex cōtrario in hoc
i.in aliō ꝯriū opponit qes que est in illo cōtrario
motui ḡ qui est ex sanitate in egritudie opponit q
es que est in illo cōtrario ex quo incipit mot⁹.s.qes
in sanitate nō qes in egritudine.sicut ēt qeti in sani
tate opponit mot⁹ ex sanitate nō mot⁹ in sanitatē.
¶ Dubitaret forte aliqs que qes opponat motui
cū enī mot⁹ sit iter duos terminos videt ꝙ qes in
utroqꝫ termio opponat motui ut motui qui est ex
egritudie in sanitatē oppōit qes tā in egritudie q̄
i sanitate. Nā cū qes sit ꝓuatio mot⁹ cū qes utriuſ
qꝫ termini tollat motū vr̄ ꝙ qes utriusqꝫ termini
oponit motui. ¶ Amplı⁹ vr̄ ꝙ magis opponatur
motui qes in termino ad quē q̄ in termino a quo
Nā qes opponit ꝓuatiue.cū ergo habit⁹ ꝓcedat ꝓ
uationē nō ꝓpt̄e opponet motui ꝓuatiue nisi qes
in termino ad quē:qes ergo in sanitate opponitur
motui ad sanitatē q: h⁹ qes sequit talē motū. Dicē
dū ꝙ ut dicebat in ꝓ hui⁹ ꝓuatio de se est nō ens
ꝓuare ḡ est remouē ꝛ tollere entitatē aliquā.sicut
ḡ cōpetit rei hēre spēm ꝛ entitatē sic cōpetit ei ꝙ
aliquid opponatur et priuatiue ꝛ ꝙ aliqd ei tol
lat spēz ꝛ unitatē aliā:mot⁹ aūt recipit entitatē spe
ciē ꝛ denominationē a forma ad quā uadit. fm ḡ
ꝙ accipit ꝓuatio foīe ad quā est mot⁹ sic accipit ꝓ
uatio mot⁹ q̄ est in illā formaꝫ.ꝓuatio aūt foīe ad
quā ē mot⁹ nō ē in termio ad quē sz ē i termio a q̄.
Nā si ꝓuatio forme ad quā ē mot⁹ eēt i termio ad
quē cū ipa foīa ad quā est mot⁹ sit termin⁹ ad quē
sequeret ꝙ sil' eēt forma cū sua ꝓuatiōe qō est icō
ueniens.si ergo accipiēda est ꝓuatio mot⁹ sicut ac
cipit ꝓuatio forme ad quā est mot⁹:cū ab h⁹ foīa
recipiat mot⁹ denominationē ꝛ spēz cū dictum sit
ꝙ forme ad quā est mot⁹ nō opponat ꝓuatio in ter
mio ad quē sz in termio a quo:sequit ꝙ motui nō
opponit ꝓuatiue qes que est in termio ad quē.sed
que est in termino a quo qō declarare uolebam⁹.
¶ Qd̄ uō obiiciebat ꝙ utraqꝫ qes tollit motum.
Dicēdū ꝙ lz cessēt mot⁹ per qetē in termio ad quē
q: habitib⁹ ꝓsentib⁹ in mā cessat mot⁹ ut vult phs
ꝑ de gn̄atione.tn̄ h⁹ qes nō opponit motui ꝓuati
ue:q: ꝓuatio nō est finis suo habitu nec ꝑficit nec
cōsumat ipz:mot⁹ aūt habet similitudine cuꝫ qete
i termino ad quē:q: mot⁹ est quedā ꝑticipatio for
me ad quā est mot⁹:rursus mot⁹ ꝑficit ꝛ cōsomat
per talē qetē.arguebat ergo ratio ab insufficiēti q:
nō oīs qes per quā cessat mot⁹ est ꝓuatio ei⁹.plus
enī dīc ꝓuatio mot⁹ q̄ cessatio mot⁹ ut patet ꝑ ha
bita. ¶ Qd̄ uō addebat q: hitus ꝓcedit ꝓuationē
ḡ mot⁹ debet ꝓcedere qetē que opponit ei priuati
ue. Dicēdū ꝙ ꝓuatio aliqñ respicit ipz subiectū me
diante motu.aliqñ aūt respicit ipz mediante foīa.
Tūc enī ꝓuatio respicit sbz mediāte foīa qñ aliqd
est iformatū aliq̄ foīa respectu cui⁹ pōt accidere ei
ꝓuatio.ut oculus q: est apt⁹ nat⁹ iformati visu pōt
ei cōtingere cecitas ēt in talib⁹ naturaliter ꝛ per se
vr̄ habitus ꝓcedere ꝓuationē. Sed tūc ꝓuatio di
cit respicere sbm mediāte motu qñ aliqd est priua
tū aliquo ēt mediante motu ꝛ transmutatione pōt
acqrere illō. ꝛ cuꝫ sic est opz ꝙ ꝓuatio naturaliter
ꝓcedit transmutationē ꝛ motū: ꝛ q: sic est in ꝓpo
sito tō nō hēt dubiū qō dicebat:uel possum⁹ dicē
ꝙ priuatio uel cōparari pōt ad subiectū uel ad in
tellectū:si cōparet ad intellectū sp est posterior ha
bitu.q: cū de se sit nō ens nō hēt itelligi nisi per ha
bitū. Sed si cōparet ad subiectū cui⁹ est negatio
aliqñ ꝓcedit aliqñ sequit. Nā aliqñ est processus
a ꝓuatione ad formā: ut cū est generatio.aliqñ uō
a foīa ad ꝓuationē ut est corruptio.potest enim es
se in aliqbus regressus a ꝓuatione ad formaꝫ. Sz
in aliquibus hoc est imediate.in aliqb⁹ uō per mul
ta media.ostēdere aūt in qb⁹ ꝛ q̄liter hoc sit tran
scendit presens negociuꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Simul aūt ꝛ adiuicē cōtrarie hē sūt. Et
nāqꝫ in cōtrarijs est:si mot⁹ qdē cōtrarij
sūt. Quietes autem opposite nō sunt.

¶ Determinat de oppositione qetis ad qetē. Circa
qō duo facit.q: pmo facit qō dictū est.secūdo qō
dixerat manifestat in terminis ibi[sunt autem in
oppositis.]Dicit ergo ꝙ si motus contrariat mo
tui ꝛ quies motui simul autem manifestum est ꝙ
adinuicem contrarie sunt hee.s.quietes que sunt
supple contrariorum motuuꝫ. Namqꝫ quidē incō
ueniens est si mot⁹ quidē cōtrarij sunt qetes autē
opposite non sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sunt autēꝫ in oppositis hē: ut qui est ex
sanitate in egritudinē:ei qui est ex egritu
dine in sanitatēꝫ:que aūt est in sanitate ex
egritudine quies. Motui aūt ei qui est ex
sanitate in egritudinem:ei enim qui est ex
egritudine in sanitatē irrationabile. Qui
enim in ipso mot⁹ est:in quo stent: quie
tatio magis est:sm ꝙ accidit sit fieri mo
tui. Necesse autem est:aut hanc: aut illaꝫ
esse. Non enim que est in albedine quies
contraria est ei que est in sanitate.

¶ Qd̄ dixerat manifestat in termio.exēplificat eniꝫ
quō qetes opponūt adiuicē ꝛ quō opponunt mo
tui dō aīt ꝙ hē quietes sūt in opposius ꝛ hnt oppo
sitionē adinuicē:ut quies que est in egritudine sup
ple opponit queti que est in sanitate. Motui autē

ei qui est ex sanitate in egritudinē supple opponi
tur ges est in sanitate. ⁊ et motui q est ex egritudi-
ne in sanitatē opponit̃ ges que est in egritudine ir
rationabile est supple ꝙ ei opponat̃ ges in sanita-
te. Nā mot⁹ qui est in ipso termio sanitatis est ma
gis id in quo stetit getatio ⁊ cōsumatio illi⁹ mot⁹
⁊ hui⁹ getatio est ꝑm ꝙ accidit fieri similis motui
quasi dicat ꝙ ges in sanitate nō opponit̃ ꝑuatiue
motui ad sanitatē. tū q: illa ges gescat ⁊ cōsumat
⁊ ꝑficit illū motū: tū ēt q: illa ges hēt similitudinē
cū illo motu. ¶ Addit aūt ꝙ motui qui est in sanita
tē nec̃e est eē oppositā: aut hāc getē que est i sanita
te: aut opꝫ eē oppositā illā. s. getē que est in egritudi
ne. Nō eni possumus dicere ꝙ ges in alio genere
opponat̃ motui in sanitatē. nō eni est dicēdū ꝙ g-
es que est in albedine cōtraria est ei transmutatio
ni que est in sanitatē. opꝫ g ꝙ motui in sanitate uł
ꝯriet̃ ges in sanitate uł in egritudie: q: ges in alio
genere ei nō pōt eē opposita. cū g motui in sanita
tatē nō opponat̃ ges in sanitate opponet̃ ei ges in
egritudine. ¶ Notandū aūt ꝙ iste ultim⁹ text⁹ q
exposit⁹ est de oppositione getis ad motū exponi
posset de oppōne getis ad getē ut diceremꝰ ꝙ ge-
ti in sanitate de necessitate opponit̃ ges in egritudi
ne. Nō eni dicere possum⁹ ꝙ geti in sanitate oppo
nat̃ ges in albedie uel ges in alio genere geti. g in
sanitate uel opponit̃ ges in ipsa sanitate uel ges i
egritudie. cū ergo geti in sanitate nō possit opponi
ges in sanitate q: tunc idem opponeretur sibiipsi
oportet ꝙ ei opponatur quies in egritudine.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Quib⁹ aūt nō sūt ꝯria: hoꝝ mutatio q-
dē est opposita: que est ex ipo: ei q ē in ipꝫ
mot⁹ aūt nō est ut que ex eē: ei q̄ est i esse
Quies qdē hoꝝ nō est. Immutatio āt ē

¶ Ostēso quō ges opponit̃ motui ondit quō imuta-
tio opponit̃ mutatiōi. Circa qō tria fac. q: ꝑ aīt ꝙ
oppositū ꝑuatiue ipsi⁹ mutationis nō est ges sꝫ im
mutatio. secūdo ostēdit ꝙ huiusmodi imutationi
opꝫ aliqd eē sbꝫ. tertio qōdā qō supposuerat pro-
bat. 2ª ibi[⁊ sic qdē.]tertia ibi[⁊ ges.] Dicit g
ꝙ qb⁹ nō sūt supple ꝯria ut alia lr̃a supplet. i. i sub
stantijs in qb⁹ nō est ꝯrietas hoꝝ. i. haꝝ subarum
mutatio qdē que est ex ipo opposita est ei que est i
ipꝫ: mot⁹ aūt nō est in talib⁹ sed mutatio ut muta-
tio que est ex eē ut. i. corruptio opposita est ei mu-
tationi que est in eē. i. opposita est ei generatiōi: si-
cut ergo hoꝝ. i. haꝝ sbarū nō est mot⁹ sed mutatio
sic horū qdē ges nō est: imutatio aūt est. ¶ Notā-
dū aūt ꝙ ut supra dicebat̃ q: in substātijs nō est ꝯ
rietas. iō in eis nō pōt accipi oppositio mutationū
ꝑm terminos ꝯrios. Sed accipiat̃ ibi talis opposi
tio respectu eiusdē forme. Nā sicut in substantijs
nō est oppositio cōtrarietatis sed ꝑuatiōis ⁊ habi
t⁹: sic in eis accipiunt̃ mutatiōes opposite ꝑm hēre
aliquā formā ⁊ ꝑuari illa forma. Ideo in talibus
mutatio que est ex eē uel ipsa forma opponit̃ mu-
tationi que est in ipꝫ eē uel in ipaꝫ formā. In sub-
stātijs eni corruptio que icipit a foꝛa ⁊ eē opponit̃
gnationi que terminat̃ ad eē ⁊ formā. ¶ Notādū
aūt ꝙ sicut ges est ꝑuatio mot⁹ sic imutatio est pri
uatio mutationis. ꝑuatio ergo trāsmutationū sub
stantialiū est imutatio nō ges: q: in substātijs non
est motus sed mutatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et siqdē aliqd erit subiectū: que in eē nō
mutatio ei que est i nō eē ꝯria erit. Si vo
nō est aliqd ei qō non est: dubitabit aliqs
cui sit cōtraria que est in esse mutatio.

¶ Probat ꝙ in talib⁹ immutationib⁹ opꝫ aliqd esse
sbꝫ dicēs ꝙ siqdē:: nostra aūt lr̃a hēt sic qdē: sed lit
tera est falsa ut patet ex alia littera. Dicit ergo ꝙ si
qdē aliqd eē sbꝫ imutatiōi ipsi que est in nō eē: tūc
non mutatio. i. imutatio que est in esse erit ꝯtraria
mutationi que est in nō eē: sꝫ si nō est aliqd sbm ei
qō nō est. i. ipsi imutationi que est in nō eē. ¶ Du-
bitabit aliqs cui sit ꝯtraria imutatio que est in esse
q̈si dicat talis imutatio nulli erit ꝯria: opꝫ g ipsuꝫ
ꝙ nō est dicere aliqd subiectū: uel opꝫ ꝙ ipsi imu-
tationi que est in nō eē demꝰ aliqō sbꝫ. Sed in ta-
lib⁹ volum⁹ aliquo mō saluare ꝯrietatē. ¶ Dubi-
taret forte aliqs utrū mutatiōes uel imutationes
subales opponant̃ adinuicē ita ꝙ mutationi sbali
oppōat̃ tā mutatio q̄ imutatio. Dicēdū ꝙ sic ima
ginari debem⁹ ꝙ sicut in accidētib⁹ accipit̃ mot⁹ ⁊
ges sic in substātialib⁹ accipit̃ mutatio ⁊ imutatio
Si eni aliqō mo̾ ꝓcedat ab ubi deorsū ad ubi sur
sū q̄diu erit in ubi sursū dicet̃ gescere. postq̄ autē
inde mouebit̃ dicet̃ moueri: motui ergo deorsū re
pugnat mot⁹ sursū ⁊ ges sursū sic ⁊ motui sursū re
pugnat mot⁹ deorsū ⁊ ges deorsū. In substātiali-
b⁹ aūt nō est mot⁹ ⁊ quieſ: sed est mutatio imutatio
Si ergo aer corrūpat̃ est ibi mutatio ab esse aeris
ad nō eē. si aūt generet̃ erit ibi mutatio a nō eē ad
eē. Quādiu ergo aer durat in suo eē est ibi muta-
tio ꝑm eē. si aūt corrūpat̃ aer ⁊ fiat aliqō aliō cor-
pus q̄diu ex illo corpore non iterum regenerabit̃
aer erit imutatio in nō eē aeriſ. ipi ergo generatio
ni aeris repugnat corruptio que est mutatio ad nō
eē ⁊ repugnat illa imutabilitas uel ille stat⁹ que ē
in nō eē. Nā si fiat ꝓcessus a nō eē in eē nō statiꝫ a
nō eē erit regressuſ ad eē. Sed opꝫ ibi dare aliquā
morā. huiusmodi aūt mora si sit ꝑuatio mot⁹ dicit̃
ges. sed si sit ꝑuatio mutationis dr̃ imutatio. bene
ergo dictū ē ꝙ mutatiōi ad eē repugnat mutatio
ad nō eē: ⁊ ēt mutatio illa siue mora illa que ꝯtra-
bit̃ in nō eē anteq̄ sit ibi regressus ad eē: sicut etiā
mutationi ad nō eē repugnat mutatio ad eē: ⁊ ēt
mora illa que contrahit̃ in ipso eē anteq̄ sit ibi re-
gressuſ ad nō eē. oīno ergo videt̃ eē simile de moti
bus respectu getis: sicut de mutationib⁹ respectu
imutationis. Nā sicut inter duos mot⁹ cōtrarios
est dare getē mediā: q: cū qs ab egritudine uadit
ad sanitatē: non stati regredit̃ ad egritudinē sꝫ ge-
scit in sanitate: sic iter duas mutationes oppositaſ
est dare imutationē mediā. Nō eni cū aliqd gnat̃
⁊ ꝓcedit ad eē corrūpit̃ ⁊ ꝓcedit ad nō eē: sꝫ con
trahit morā in ipo eē adepto: illa aūt mora q: non
est opposita motui sꝫ mutationi. Cū g sic se hēat i-
mutatio respectu mutatiōiſ sicut ges respectu mo
t⁹: q: motui nō solū opponit̃ mot⁹ sꝫ geſ mutationi
nō solū opponeret̃ mutatio sꝫ imutatio. ¶ Ulteri
us forte dubitaret aliqſ utrū iter talia reseruet̃ op
positio pure ꝯtradictoria. vr̃ aūt ꝙ sic: q: in eiſ est
oppositio sꝫ eē ⁊ nō eē. Nā mutatiōes subales op
ponunt̃ qua [illegible] na est ad eē alia ē ad nō eē. Sic ēt ⁊ i-
mutationes opponunt̃ q: vna est mora in eē alia i
nō eē. Cū ergo ꝑm eē ⁊ non eē accipiat̃ oppositio
cōtradictionis ergo ⁊c̃. Dicēdū ꝙ hec est dūa in-

ter purã negationẽ ꝛ ꝑuatiõnẽ:q2 pura negatio ni bil ponit:sed ꝑuatio aliqd ponit saltẽ ex parte sbti presupponit eni ꝑuatio subz in quo fūdet. vnde in quarto metha" dicit ꝙ ꝑuatio est negatio in sbo. Cū ḡ in substãtialib⁹ ꝓcedit ab eẽ in nõ esse si iret ad nõ eẽ per oẽz modū uel si iret ad pure nihil eẽt ibi pura oppositio cõtradictoria s3 erit ibi oppositio ꝯtraria accipiẽdo ꝯtrariū large ad oẽ ꝑuatiuū ꝛ ad oẽz negationẽ in sbo. uolendo ergo ꝓbare ꝙ in talib⁹ mutationib⁹ ꝛ imutationib⁹ ꝑsupponitur materia sbm: ꝛ ꝙ nõ est in eis ꝓcessus ad nõ esse qđ sit pure nihil:ait ꝙ nõ eẽt dare quõ immutatio que est in eẽ opponeret ꝯtrarie imutationi que est in nõ eẽ nisi illi nõ eẽ eẽt aliqd sbz. nã si illud nõ eẽ diceret pure nihil nõ eẽt ibi aliquo modo oppositio cõtraria q̃tuĩcũq3 acciperem⁹ talẽ oppositionẽ large prout se extẽdit ad ꝑuationẽ ꝛ ult' ad omnẽ negationez in subiecto. Sed esset ibi oppositio pure cõtradictoria. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et qes est. Si aũt hoc est:aut nõ omnis qes motui cõtraria est:aut gñatio ꝛ corruptio mot⁹ sũt. Manifestũ igit ꝙ qes non dicẽda est:si nõ ꝛ hec mot⁹. Simul aũt aliqd ẽ ꝛ imutatio. Cõtraria aũt est:aut nulli:aut ei que est in non eẽ:aut corruptioni. Hec eni ex ipsa generatio:aut in ipsam.

¶ Probat qđ supposuerat. supposuerat eniz ꝙ imutatio que opponit mutationi nõ debet dici qes. uolens ergo ꝓbare hoc ait ꝙ ꝛ qes est. deficit aũt ibi vnũ si ut patet ex alia l'ra dicat ergo ꝙ ꝛ si qes est s. ipsa imutatio. Si aũt hoc est sequit inconueniens q2 aut sequit ꝙ nõ ois qes est cõtraria motui. aut generatio ꝛ corruptio sunt mot⁹. Si eni imutatio est qes cũ opponat generationi ꝛ corruptioni uel generatio ꝛ corruptio sũt mot⁹ uel est aliqua quies nõ opposita motui. Sed utrũ hoꝝ est ĩpossibile manifestũ est ꝙ imutatio nõ est dicẽda qes si hec s. si generatio ꝛ corruptio nõ sunt mot⁹. est ergo immutatio nõ qes sed est aliqd simile qeti q2 se hẽt immutatio ad mutationẽ sicut qes ad motũ. addit ẽt ꝙ ipsa imutatio q̃ est in eẽ:aut nulli est ꝯ̃ria:aut est ꝯ̃ria ei imutationi que est in non eẽ aut est ꝯ̃ria corruptioni. Nã h. s. corruptio est ex ipa entitate siue ex ipso eẽ:generatio aũt est in ipaz entitatẽ siue in ipm esse. ¶ Notandũ aũt ꝙ sicut quies in vno termino cõtrariat motui ꝛ qeti in aliũ terminũ ut quies in sanitate cõtrariat motui ꝛ qeti in egritudine sic imutatio in vno termino cõtrariat imutationi ꝛ mutationi in alio termio ut imutatio que est in eẽ: accipiẽdo ꝯ̃riũ large cõtrariat corruptioni que est in nõ eẽ: ꝛ ẽt cõtrariat ipsi imutationi ꝛ ẽt ipi more que cõtrahit in non esse.

Lectio. x.

Dubitabit autẽ aliqs:q̃re i mutatiõe qdẽ fm locũ sũt:ꝛ fm naturam:ꝛ extra nãm ꝛ qetes ꝛ mot⁹:in alijs aũt nõ:ut alteratio:hec qdẽ fm nãm:alla aũt extra nãz:nihil eni magis sanatio aut egrotatio s3 nãz:aut extra nãz neq3 dealbatio:aut denigratio. Similiter aũt est ꝛ in augmẽto ꝛ decremẽto. Neq3 adiuicẽ hi ꝯ̃ria:ut s3 nãm:aut extra nãm. Neq3 augmẽtũ augmẽto. Et in gñatione aũt ꝛ corruptiõe eadẽ ratio est. Neq3 gñatio qdẽ fm naturã:corruptio aũt extra naturam. Senescere eni fm nãz est. Neq3 generationẽ videm⁹ aliam quidẽ fm naturam:aliam ṽo extra naturam.

¶ Postq̃ ph'us determinauit de vnitate ꝛ de contrarietate mot⁹. in parte ista ut dicebat mouet q̃sdã dubitationes circa pretacta. Sũt aũt huiusmodi dubitationes .iiij. uerũ q2 due illaꝝ vident esse annexe ideo totũ istud capitulũ possum⁹ diuidere in partes tres. q2 ꝑmo ph'us mouet quãdã questionẽ per se ꝛ soluit eam. secũdo mouet duas questiones que vident eẽ annexe ꝛ soluit eas. tertio mouet questionẽ quartã ꝛ soluit ipaz. secũda ibi [hẽt aũt dubiũ si est ois qetis.] tertia ibi [qm aũt est qdã.] Circa ꝑmũ tria facit. q2 ꝑmo mouet dubitationẽ. secũdo soluit ipaz. tertio manifestat qđdã qđ videbat esse dubiũ in solutione quã dederat. 2°. ibi [aut si est ꝙ violẽta.] tertia ibi [erũt ergo corruptiones.] Dicit ergo ꝙ dubitabit aũt aliqs quare immutationes quidem fm locũ sunt tam quietes q̃ motus fm naturã ꝛ extra naturam. in alijs autez mutationibus non sic est assignare ꝙ ali qua sint ibi fm nãz:aliqua ṽo ꝑter nãz ut alteratio nõ dicit ꝙ hec qdẽ sit fm nãz:illa aũt extra nãz. nihil eni magis sanatio q̃ egrotatio est s3 nãz aut extra nãz. neq3 dealbatio neq3 denigratio est vna magis fm nãz q̃ alia. Silr aut ꝛ in augmẽto ꝛ decremẽto neq3 adiuicẽ hi mot⁹ sũt ꝯtrarij ut dicam⁹ ꝙ hi mot⁹ sũt fm nãz. hi aũt extra nãz. nõ eni mot⁹ augmenti sunt fm nãz. mot⁹ aũt decremẽti cõtra nãm uel ẽt ecõuerso. utrosq3 eni videm⁹ nãliter ꝯtigere nec ẽt augmẽti sic vz ꝯ̃riari augmẽto ut vnũ sit cõtra nãz:aliud ṽo s3 nãz. ꝛ in gñatione ꝛ corruptione eadẽ est ratio:q2 neq3 gñatio est qdẽ s3 nãz:corruptio aũt extra nãz. Sed utrũq3 videt eẽ qd nãle. nã senescere per ꝯ̃ns corrũpi fm nãz est sic etiã ꝛ gñatio semꝑ videt fm nãm eẽ:q2 nõ videm⁹ aliam generationẽ esse fm nãm:aliã ṽo extra nãm. S3 quelibet videt eẽ fm nãm. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ corruptio sit qd nãle. Dicẽdũ ꝙ de hoc in de gñatione diffusi⁹ dixim⁹:ostẽdim⁹ eni ibi corruptionẽ eẽ qd nãle q2 nullũ malũ fm ꝙ huiusmodi pt eẽ qd itẽtũ. qcqd eni itẽdit hẽt rationẽ finis uel est bonũ uel apparens bonũ. corruptio ergo s3 ꝙ h⁹ᵒ nõ põt eẽ per se intẽta ꝓpter qđ nõ erit corruptio nãlis:q2 sit de intẽtione nature. sed est naturalis q2 nãliter euenit. euenit eni per naturã materie. nã mã est per quã res põt eẽ ꝛ nõ eẽ. corruptio ḡ nõ est cõtra nãz mãe. est aũt ꝯ̃ nãz forme nõ forme que inducitur. sed forme que expellit. ut si aer corrũpat ꝛ generet idē ignis in huiusmodi corruptione est tria cõsiderare. formã aeris que expellit:formã ignis que inducit: ꝛ materiã utriq3 cõmunem erit ergo dicta corruptio ꝯtra nãz ꝛ nõ cõtra nãm nã nõ erit cõtra nãz mãe sic ẽt nõ erit cõtra naturã cuiuslibet forme. nã l3 sit cõtra naturã forme aeris que expellit nõ eẽ tamẽ cõtra nãz forme ignis que inducitur. Cũ ergo corruptio aliquo modo sit ꝯtra nãz ꝛ aliquo modo nõ sit cõtra naturam:aliquan-

do dicitur esse naturalis: aliquãdo non naturalis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut si est quod violentia sit extra naturam tunc & corruptio erit corruptioni cõtraria: que violẽta: ut que extra naturam ei que ſm naturam. Ergo nature & generationes quedam sunt violẽte: & non moderate: quib⁹ contrarie sunt que sunt ſm naturam. Et augmenta sunt violenta & detrimenta: ut augmenta que velociter propter alimentum pubescentium sũt: & tritica cito & adducta & nõ cõstricta. In alteratione autem sic aut similiter. Erunt enim alie quidem violente: alie vero naturales: ut dimissi non in creticis diebus: alij autem in creticis. Alij quidem extra naturam alterant: alij vero ſm naturam.

¶ Solvit questionẽ pmissã per interẽptionẽ. ostẽdit enim q in oib⁹ mutationib⁹ reperit aliqd ſm nãz & aliqd extra nãz cuius cõtrariũ supponebat in ratione pmissa: unde ait q si est .i. si cõtingit q aliqd sit corruptũ extra naturã tũc corruptio que est violenta est ꝯria corruptioni: ut corruptio que est extra nãz est ꝯria ei que est ſm nãz. ergo & gñationes quedã sũt violẽte & nõ fatate .i. nõ ordinate ſʒ ordinẽ celestẽ qb⁹ gñationib⁹ ꝯtrarie sũt gñationes que sũt ſm nãz. igit tã in gñationib⁹ q̃ʒ in corruptionib⁹ reperit ibi cõtrarietas: q: aliqd est ibi nãle: aliqd violentũ. & qd dictũ est de gñatione & corruptione intelligẽdũ est de augmẽto & decremẽto & de alteratione. ideo ait q quedã augmẽta & decremẽta sũt violẽta ut augmẽta pubescẽtiũ & iuvenũ que sunt velociter & citi⁹ q̃ʒ debeãt ppter abũdans alimentũ: & tritica ppter abũdãtiã pluvie. aliqñ sũt citoaucta & nõ sũt cõstricta .i. nõ sũt cõsolidata q: humor ille in tanta abũdantia tract⁹ nõ pvenit ad debitã digestionẽ nec potuit ꝯsolidare: addit aũt q in alteratione q̃liter .i. aliqualiter erit ibi nãle & violentũ & nõ solũ aliq̃liter in alteratione nãle & violẽtũ: sed aut ẽt reservat in alteratione nãlitas & violẽtia sicut in gñatione vel in augmẽto. nã alie qdẽ alterationes sũt violẽte alie nãles: ut aliq sunt dimissi a febrib⁹ q̃si violẽter ut in dieb⁹ nõ creticis, alij aũt liberant in dieb⁹ creticis. & q: sic est sequit q alij quidẽ alterant extra nãz. alij vo ſm naturã. ¶ Notandũ aũt q fatũ põt hic appellari vis siderũ ſm quã pcedũt nãliter gñationes istoꝝ inferiorũ. cũ ergo possunt ex artificio fieri alique gñationes preter celestẽ cursũ dicent gñationes ille nõ fatate & q̃si violẽte. põt eni ex artificio fieri q rose fiant in hyeme. Sic & cucurbite in hyeme fieri pñt cũ tñ ſm celestẽ circulũ talia fieri debeãt in estate sic ẽt & corruptiones quedã vident eẽ nãles cũ quis morit senio. quedã aũt violẽte ut cũ aliqs perimit gladio. ¶ Notandũ ẽt q oia mẽsurant suo piodo in ipsis eni febrib⁹ põt distingui tps augmẽti tempus status & tps diminutionis. ois enim morb⁹ ex quo quis curat p augetr deinde est in statu: postea decrescit: & ad ultimũ cessat. dies ergo illi in quib⁹ cõplet periodus morbi dicunt cretici. cõtingit eni aliqñ q natura fortificata a deo habet victoriã super morbũ q expellit ipm ante diẽ creticũ: ppꝫ qd sanatio illa videt eẽ violenta que si fieret in die cretico eẽt q̃si nãlis. & qd dictũ est de alteratione itelligendũ est de augmento & de diminutione. Nã sicut liberatio vel aliqua alia alteratio requirunt certũ tps: sic augmentũ & diminutio certũ tps reqrũt ppter qd si nõ fiant in tpe debito si ppter aliquas cõditiones cõtingãt citi⁹ q̃ʒ debeant dicunt fieri q̃si violente. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ cõcedendũ sit q eque simplr inveniat violentum & nãle in alijs mutationib⁹ sicut in motu locali. Dicendũ q ut dicit tertio ethi⁹. violentũ est cuius pncipiũ est ab extra nõ cõferẽte vim passo. nõ ergo differt violentũ a nãli q in motu naturaliũ nõ possit eẽ pncipiũ ab extra. Nã elemẽta nãliter movent a generante: generans tñ est aliqd differens a re generata sicut agens est aliquid pter passum. Differentia ꝗ iter motũ violentũ & naturalẽ est q: in motu nãli ꝯfert vis passo: ut si generãs movet aliqd supi⁹ cõfert sibi formã q̃ʒdã & viʒ q̃ʒdã ut levitatẽ ipaʒ per quam superius tendat. Nam generans quantum dat generato de forma tantũ dat sibi de loco. generans ergo formam in aliquo dicitur naturaliter movere illud quia confert sibi vim quandam & formam quandam per quam competit sibi talis motus. Sic etiã & sol naturaliter trahit vapores sursum quia calefacit eos propter qd vapores calorẽ illum incorporatum & propter vim illaʒ a sole collatam naturaliter moventur sursum. Sed siquis proijciat sursum lapidem vel aliquod aliud grave dicitur hoc fieri violenter: quia ex tali proiectione nulla virtus nulla levitas nulla forma cõfertur ipsi lapidi per quam sursum tendat. hoc ergo si bene advertimus patet q nunq̃ʒ motus ad formam potest esse ita violentus sicut motus ad ubi. nam motus ad formam simpliciter & ſm rem nunq̃ʒ est violentus cũʒ in omni tali motu conferatur aliqua virtus & aliqua forma ipsi passo. potest autem eẽ violentus quemadmodum introducendi formam illam: ut quia introducit citius q̃ʒ debeat. Sed motus ad ubi potest esse simpliciter violentus: siquis ex tali motu movetur mobile ad aliquod ubi ſʒ quem motum nulla virtus & nulla forma confertur passo propter quam competat ei dictus motus ut patuit de motione lapidis sursum. nam lapis sic sursum impellitur quia tamen ei nulla confertur levitas per quam habeat talem motum. bona ergo fuit questio philosophi quare violentum & naturale non sic reperitur in alijs motibus sicut in motu ad ubi. & bona fuit solutio eius q in omnibus motibus reperitur aliquo modo violentum & naturale: sed hoc non est eque simpliciter sicut in motu locali ut est per habita manifestum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Erũt igit corruptiones cõtrarie adinvicem: nõ gñatio: & qd phibet: est enim sic. Et namq; si hec quidẽ dulcis: illa vero tristis est. quare non simpliciter corruptioni corruptio contraria est: sed ſm hoc quidem huiusmodi: alia vero huiusmodi harum est.

¶ Quia in solutiõe pdicta supposuerat q corruptio sit ꝯria corruptioni cum hic videat esse dubium.

iō declaꝛat qḋ ſuppoſuerat. Circa qḋ tria facit:q: pͦ oſtendit ꝙ coꝛruptio aliquo mō ꝯriaꝛ coꝛruptioni 2ͦ declarat ſimplr ꝙ cōtrarietas reqꝛiꝛ in motibꝰ. tertio q: fecerat mētionē de cōtrariete motu ⁊ qe tū oſtēdit quō motꝰ ꝯrieꝛ motui ⁊ quō qes qeti ⁊ quō qes motui. 2ª ibi ⌊ oīno qdē igiꝛ. ⌋ 3ª ibi ⌊ ⁊ cō trariꝰ eſt qui eſt. ⌋ Dicit ergo ꝙ coꝛruptiones crūt cōtrarie adiuicē ⁊ nō gñationi tm̄. coꝛruptio enī nō ſolū opponiꝛ generationi ſed ēt opponi pōt coꝛ ruptiōi. iō ſubdit ⁊ qd ꝓhibet ſupple coꝛruptionē eē cōtrariā coꝛruptioni. eſt enī ſic ꝙ coꝛruptio coꝛ ruptioni cōtrarieꝛ. Nā ſi hec coꝛruptio eſt qdē qſi dulcis ut illa que eſt naturalis: illa vͦo eſt triſtis. ſ. que eſt violenta opꝫ ꝙ coꝛruptio aliquo mō cōtra rieꝛ coꝛruptioni ⁊ iō ſubdit ꝙ ſimplr coꝛruptio eſt cōtraria coꝛruptioni ſed hoc. i. ſꝫ hoc ꝙ hec coꝛru ptio eſt huiuſmodi q: eſt naturalis. alia vͦo huiuſ modi q: eſt violenta. iō q: ſi eſt haꝝ. ſ. coꝛruptionū eſt ſupple cōtrarietas. ¶ Notādū aūt ꝙ nō eſt in cōueniēs ꝙ eidē ſm nō vnū ⁊ eundē modū oppo nanꝛ multa. coꝛruptio ḡ naturalis duplr cōſidera ri pōt. uel ut coꝛruptio eſt. uel ut nālis eſt. ſi cōſide reꝛ coꝛruptio ut coꝛruptio eſt nūq̄ coꝛruptioni op poniꝛ coꝛruptio ſed ſemꝑ. coꝛruptioni oppōiꝛ gña tio. Sed ſi cōſidereꝛ coꝛruptio ut eſt naturalis op poniꝛ ei coꝛruptio violenta. coꝛruptioni ergo nāli nō ut coꝛruptio eſt: ſed ut nālis eſt hēt oppoſitam coꝛruptionē violentā. bene ergo dictū eſt ꝙ coꝛru ptio nō opponitur coꝛruptioni ſimplr: q: nō oppo niꝛ ei ut coꝛruptio nec opponiꝛ abſolute ⁊ ulr acce pta: ſed opponiꝛ ei ut eſt hꝰ. i. ut cōſideraꝛ ſub eſſe ſpeciali. videlicet ut eſt coꝛruptio talis. i. ut eſt nā lis uel violenta. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omnino quidē igiꝛ contrarij motꝰ ⁊ qetes dicto mō ſūt: ut qui eſt ſurſū ei qui eſt deoꝛſū. Loci enī cōtrarietates he ſunt. Ferꝛ aūt ſurſū qdē eſt motū nā ignis. deoꝛſū vͦo terra. Et cōtrarie ipſorum loci muta tiones ſūt. Ignis aūt ſurſū quidē natura. Deoꝛſum autem extra naturam.

¶ Oſtendit in quibꝰ reperiꝛ ſimplr ⁊ oīno cōtrarie tas dicēs ꝙ oīno qdē ⁊ ſimplr motꝰ ſunt cōtrarij quietes aūt. ſunt ꝯtrarie eo ꝙ ſunt termini oppoſi toꝝ motuū. ꝙ aūt in motibꝰ reperiaꝛ ſimplr eē con trarietas patet q: motꝰ qui eſt ſurſū eſt cōtrariꝰ ſim plr ei qui eſt deoꝛſū. Nā he differentie. ſ. ſurſū ⁊ deoꝛſū ſunt cōtrarietates loci ⁊ he mutationes cō petūt coꝛporibus ꝯrie motis: uō ait ꝙ motū. i. ſm motū ignis ferꝛ nā ſurſū: t'ra vͦo deoꝛſū ⁊ ipoꝝ ter re ⁊ ignis ſūt: ſūt ꝯrie loci mutationes. Nā ignis ferꝛ nā ſurſū: extra nāꝫ vͦo ferꝛ deoꝛſū. terra aūt ecō trario: q: nālr ferꝛ deoꝛſū: extra naturā vͦo ſurſū ¶ Dubitaret forte aliqs q̄re in motibꝰ diciꝛ oīno eē contrarietas. Dicēdū ꝙ accipiēdo large ꝯrieta tē mutatio ꝯraꝛ mutationi ⁊ motꝰ motui ⁊ qes qe ti ⁊ qes motui: in nullis tn̄ iſtoꝝ oīno reperiꝛ ꝯtra rietas niſi in motu. Nā cōtraria ſūt que poſita ſub eodē genere maxime a ſe diſtant. utrūq̄ ergo ꝯtra rioꝝ dꝫ dicere aliqd poſitiue ⁊ debet dicere aliqd in genere: qes ergo ut qes eſt ⁊ ut ꝑuatio eſt q: nō dicit aliqd poſitiue nō pōt ſimplr hēre cōtrarieta tē ad aliqd. non ergo ſimplr nec qes ꝯraꝛ motui nec qes qeti. Quietꝭ ergo ad qetē uł qetis ad mo tū nō eſt ꝯrietas ſimplr eo ꝙ deficit ibi eē in gñe. nā ut dictū eſt utrūq̄ ꝯrioꝝ debet dicere aliqd po ſitiue: ſed mutationis ad mutationē nō eſt oīno ꝯ rietaꝭ q: deficit ibi id qḋ eſt de rōne diſtātie. muta tiones enī menſuranꝛ inſtātꝫ nec inter mutationes pōt attendi illa diſtātia que reqꝛiꝛ ad ꝯrietatē. in ꝓpio ḡ motibꝰ oīno ⁊ magis reſeruaꝛ rō ꝯrietatis q̄ in aliqbꝰ ꝑdictoꝝ. poſſet aūt aſſignari ſpālis rō q̄re motus oīno ꝯriaꝛ motui qes tn̄ nunq̄ oīno ⁊ ſimplr contrariatur motui. ſed de hoc infra pate bit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et cōtrariꝰ eſt qui eſt ſm naturā ipſius: ei qui eſt extra naturā. Et qetes autem ſi militer. Que nāq̄ eſt ſurſū qes: qui eſt de ſuper. Deoꝛſū motui cōtraria eſt. Fit aūt terre. Illa quidē quies extra naturā: mo tus aūt his ſm naturā: quare motui qes cōtraria que eſt extra naturā: ei qui eſt ſꝫ nāꝫ eiuſdē. Et motꝰ enī eiuſdē cōtrarius ſic eſt. Alia qdē ſm naturā ipſoꝝ erit ſur ſum aut deoꝛſum: alia aūt extra naturā.

¶ Quia fecerat mētionē de cōtrarietate qetū ⁊ mo tuū: oſtēdit quō reſpectu eiuſdē rei talia hn̄t ꝯrie tatē adinuicē dicēs ꝙ ipſiꝰ eiuſdē rei motꝰ qui eſt ſm nāꝫ ꝯriꝰ eſt ei motui qui eſt extra nāꝫ ⁊ qetes aūt ſilr. nā eiuſdē rei qui eſt ꝯtra naturā ꝯriaꝛ mo tui qui eſt ſm nāꝫ. Nā ipiꝰ terre uel alicuiꝰ coꝛpis grauis qes que eſt ſurſū ꝯriaꝛ ei motui qui eſt de ſup. i. de ſurſū deoꝛſū. ¶ Subdit aūt ꝙ ipſi terre illa qes que eſt ſurſū fit extra nāꝫ. motꝰ aūt hic qui eſt de ſurſū deoꝛſū eſt ipſi terre ſm nāꝫ q̄re eiuſdē rei ut ipſiꝰ terre qes eſt extra nāꝫ ꝯria eſt ei motui qui eſt ſꝫ nāꝫ. ¶ Addit aūt ꝙ ⁊ motꝰ eiuſdē rei ꝯ riꝰ eſt ei ſic: nā ſicut eiuſdē rei qes cōtra nāꝫ ꝯriaꝛ motui ſm naturā ſic eiuſdē rei motꝰ ſm nāꝫ ꝯriaꝛ motui cōtra naturā. ¶ Subdit ēt ꝙ ipoꝝ mobiliū alia qdē ſupple qes ſurſū aut deoꝛſū erit ſm nām alia aūt extra nām. et hoc aūt hēre vult ꝙ qes ex tra nām ꝯriaꝛ qeti ſm naturā ſicut motꝰ contra riatur motui ⁊ qes motui. Lectio. XI.

b Abet aūt dubitationē: ſi eſt oīs qe tis que nō ſemꝑ eſt gñatio ⁊ ipſa ſꝫ ipꝫ ſtare. Manēns igiꝛ extra natu rā ut terre ſurſū erit generatio. Cū ergo ferebaꝛ ſurſū violentia ſtetit. Sed qḋ ſē per ſtat: videꝛ ferri velociꝰ. Qḋ aūt violen tia eſt: contrarium eſt. Non factum ergo quieſcens erit quieſcens.

¶ Premiſſa queſtione pͥma ⁊ ea ſoluta. in parte iſta ut dicebatur exequitur de duabus queſtionibus que videntur eē annexe. Circa qḋ duo facit: quia primo premittit huiuſmodi queſtiones. ſecūdo ſol uit eas ibi ⌊ aut ſic quieſcit. ⌋ Circa primum duo facit: ſm ꝙ duas queſtiones premittit. ſecūda ibi ⌊ habet aūt dubitationē ſi cōtraria. ⌋ Eſt autem pri ma queſtio utrum omnis quies que non eſt ſem per aggeneretur per totum. Circa hoc autem duo facit ſm ꝙ dupliciter oſtendit ꝙ non omnis talis quieꝭ eſt gñata per motū. 2ª ibi. ⌊ Amplꝰ aūt vī ſta re. ⌋ Dicit ḡ ꝙ hēt dubitationē ſi oīs quietis que

nō semp est: est generatio z hēt dubitationē utrū hoc stare uel hoc quiescere qđ nō est semp sit aggeneratū per motū: quia si dicat ꝙ sic tūc erit generatio getis terre manentis sursū extra nāꝫ qđ est incōueniēs: incōueniēs eni videt esse ꝙ quies terre sursū generet uel sit gñata. Nā cū gñatio sit termin⁹ mot⁹ cū mot⁹ semp debeat eē fortior in suo cōplemēto z in suo termino si ges illa eēt gñata sequeret ꝙ terra uel qđcūq graue q̃to magis appropinquaret sursū tanto ueloci⁹ ferret: nō aūt ꝙ cū terra ferebat sursū violenta stetit.i.genit ibi. Sed qđ stat.i.quiescit alicubi.q̃to magis appropinqt ad suū statū semp vi ueloci⁹ ferri. Sed ɔtriū est in re que est lata cū violentia. nō ergo factū est ꝙ gescēs erit quiescēs.i.quies ei⁹ qđ gescit violēter nō est facta.i.nō est generata. ℭ Notādū aūt ꝙ nulli dubiū est ꝙ si graue moueat sursū gescit ibi anteq̃ moueat deorsū: q2 semp īter duos mot⁹ ɔrios est dare getē mediā. Sed dubiū est: utrū illa ges debeat dici eē generata. Nā cū generatio sit terminus z cōplemētū mot⁹ cū omne qđ est sit magis in suo vigore quādo est ꝓpinquus suo cōplemēto si illius getis eēt gñatio sequeret ꝙ motus violentus per quē generat huiusmodi quies esset fortior in fine q̃ in pncipio. cui⁹ contrarium patet ad sensum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius videtur stare: aut omnino esse in ipsius locū ferri: aut accidere simul.

ℭ Ponit secūdam rationē dicēs ꝙ ampli⁹ ipꝫ stare z ipꝫ gescere si supple sit aggeneratū per motū h⁹ stare.i.per h⁹ stare aut vī oino eē.i.oino cōtingē ferri in locū ipi⁹ aut tale stare aut tale gescere vī accidere supple sil' cū motu. cū ergo ex eo ꝙ terra gescit sursū per hoc nec ferat in suū locū q2 suus loc⁹ nō est sursū nec ēt per hoc sil' ferat z quiescat sequitur ꝙ ges illa nō sit aggenerata per motū. expōit aūt aliter dict⁹ text⁹ sed hec est expositio cōmēti z vī oino cōsona lr̄e. ℭ Notādū aūt ꝙ ges que aggenerat per motū z est finis mot⁹ est intēta ab ipo mobili. Si ergo terra mouet sursū z per motū illū aggenerat ges opꝫ ꝙ terra intēdat quietē sursū. sꝫ oē intendens getē uel intendit eaꝫ ut cesset a motu uel ut hēat eā sil' cū motu. q̄re stāte hipotesi uel terra simul gesceret sursū z moueret qđ est incōueniēs: uel intēderet getē sursū a motu. Sed oē qđ intendit quiescere alicubi ut cesset a motu ille loc⁹ est ei naturalis. q2 q̄diu res est extra locū suū naturalē semp intēdit moueri ad ipm: quare si dicta ges aggeneraret per h⁹ motū ul' terra moueret sursū tanq̄ in suiipsi⁹ locū: ul' accideret ꝙ terra sil' moueret z quiesceret quare cū utrūq3 sit incōueniēs illi⁹ getis nō ē gñatio. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū sil' aliqd moueat nāliter z quiescat. Dicēdū ꝙ mot⁹ duplex est rect⁹ z circularis. mot⁹ aūt rect⁹ ē nālis elementis. circularis vo est nālis ipsi celo: z sic mouet alr̄ elta z aliter celū: sic z aliter quiescit celū z elta. naꝫ elta cū gescūt cessāt a motu ꝓprio. celū aūt sil' mouet z gescit. nā oē motū circul'r fꝫ se totū est in eodem situ. vñ qđlibet tale mouet totū z ges erit oē ut ostēdet in.viij.ps ḡ quō aliqd pōt sil' moueri z quiescē. ex hoc autem patere potest intentio phi. nā tam per motum rectum q̄ per circularē aggenerat ges. z tā mota motu recto q̄ mota motu circulari intēdūt gescere: sed mota motu recto intēdūt gescere ut cessant a motu: ꝓpter qđ ges intēta a talibus est in suo loco ꝓprio. nā talia nō itēdūt cessare a motu nisi cū sūt in ꝓprijs locis: sꝫ celū intēdit getē sil' cū motu. Est ergo intētio ei⁹ dicē ꝙ si per motū terre sursū aggeneret ges uel terra itēderet getē illā sicut itēdūt quiescere mota motu recto z tūc terra ferret sursū tā in ꝓpriū locū. uel terra itēderet getē illā ꝓut itendūt gescere mota circul'r z tūc sil' moueret z gescēt qđ cū utrūq3 sit icōueniens sequit getē illā nō eē gñatā per motū illū: utrū aūt he rōnes cōcludāt z que sit vias quesiti eum dissoluet hec qđ apparebit. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Habet aūt dubitationē: si ɔria est ges: que est hic: qui huic est motui. cū eni moueat ex h aut reijciat: adhuc vī hēre: qđ abiectū ē. q̄re si hec ges ɔria est ei q huic est in cōtrariū motui sil' erunt cōtraria.

ℭ Mouet qōnē quādā que est quodāmodo annexa premisse. nā quies sicut ad quaꝫ terminat mot⁹ est cōplemētū mot⁹: sic ges a qua icipit mot⁹ est opposita motui. Similē ergo questionē hēt utrū quies ad quē terminat motus generata per motus: z sic complementū motus. z utrūꝫ quies a qua icipit mot⁹ sit opposita motui. quesita ḡ qōne pma querit hic qōnē sequētē dicēs ꝙ hēt dubitationē si ges que est hic.i.que est in termino a quo est ɔtraria motui que est hinc.i.qui est ab illo termino. videt ꝙ nō: q2 cū aliqd moueat ex hoc.i.ex termino a q̄ aut reijciat aliqd de termio illo mobile adhuc vī hēre aliqd de eo qđ est ad rectū. nō eni cū mobile incipit moueri relinqt statim totuꝫ terminū a quo Si ergo termin⁹ a quo cōtrariat motui cū mobile sil' moueat z hēat aliqd de termio a quo sil' hēbit contraria. ℭ Ideo subdit ꝙ si hec quies que est in termino a quo cōtraria est ei motui qui est inhinc i.qui est ab illo termino in terminū ɔtrariū ipi mobili simul inerunt cōtraria q2 simul mouebit z habebit de termino a quo. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Aut sic gescit: aut adhuc manet. Omnino autē eius quod mouet: aliud qdēꝫ ibi: aliud aūt est in quod mutat. vnde z magis motus motui contrarius est q̃ ges:

ℭ Soluit has duas qōnes. Circa qđ duo fac. q2 p̄ soluit qōnē scđaꝫ. scđo soluit p⁹ⁿ ibi [dubitabit autē.] Dicit ḡ ꝙ aut mobile sic gescit in termino a q̄ fm ꝙ adhuc manet z fꝫ ꝙ adhuc hꝫ aliqd de illo termino: oino aūt.i.ult̄ ei⁹ ꝙ mouet.i.ipi⁹ mobilis aliō qdē.i.alia ps ei⁹ est ibi.i.in termino a quo. aliud aūt.i.alia ps est in qđ mutat.i.est in termio ad quē. q2 oē qđ mouet ptꝫ est in termino a quo z partim in termino ad quē. Nō ergo mobili insūt ɔtraria simpl'r: sed fꝫ qd: q2 huiusmodi termin⁹ uel huiusmodi ges nō simpl'r cōtrariat mobili. iō subdit ꝙ mot⁹ magis est cōtrari⁹ motui q̃ quies. ℭ Notādū aūt ꝙ eidē inesse ɔtraria simpl'r est incōueniēs. nihil est eni qđ sit simul pure albū z pure nigrū: sed eidē inēē cōtraria fꝫ esse annexū nō est incōueniēs. Nā quicquid est medio colore coloratū est quodāmodo partim albū z ptim nigrū. Qz ergo mobile totū sit in termino a quo z tū moueatur est incōueniēs. Sed ꝙ cū mouet habeat ptim de termino a quo nō solū non est incōueniens sed

est necessariū: q: oē qđ mouet͡ᵗ ut dicebatur partis erit in termino a quo ⁊ parti in termīo ad quē. Cū ergo arguit͡ᵗ q͞ simul eidē īerūt ꝯtraria: patet q͞ nō insunt ei cōtraria simpl'r sed insūt ei ꝯtraria sic .i. ꝯm partē ⁊ ꝯz esse admixtū: quia mobile cū mouetur nō est ꝯm se totū in termino a quo qui ꝯriat͡ᵗ motui sed est ibi solū ꝯz partē. ¶ Notādū ēt q͞ q̄es in termino a quo uel ēt ipē termin⁹ min⁹ ꝯriat͡ᵗ motui q̄z mot⁹ motui. Nā cū aliqd mouet͡ᵗ motu sursū nihil hēt de motu ꝯrio: q: per se sil' nō mouet͡ᵗ ꝯrijs motib⁹. Sꝫ cū aliqd mouet͡ᵗ a termino a quo aliqd hꝫ de ipo termino a quo mouet͡ᵗ. Ex hoc aūt patet illa spālis rō que sup̄i⁹ dimissa fuit. vꝫ q̄re mot⁹ oino ꝯriat͡ᵗ motui: q̄es tñ nō sic oino ꝯriat͡ᵗ motui: q: cū mobile mouet͡ᵗ aliquo modo nō opꝫ ipꝫ hēre aliqd de motu ꝯrio. Sꝫ necesse est ipꝫ hēre aliqd de termino a quo: q̄re sicͭ pure albū oino opponit͡ᵗ nigro q: nihil hēt admixtū de ipo medi⁹ aūt color nō oino opponit͡ᵗ ei q: aliqd hēt admixtū de utroq̄ extremoꝝ. sic mot⁹ ꝯrij sūt oino oppositi q: per se loquēdo nō hñt admixtionē adiuicē. Sꝫ q̄es in termio a q̄ uł' ipi termio nō oino oppōit͡ᵗ mot⁹. q: qđ mouetur aliquid habet de ipso termino a quo mouet͡ᵗ ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dubitabit autem utiq̄ quis ⁊ de stare si ⁊ quicunq̄ preter naturam mot⁹. His est quies opposita: siquidem igitur: non erit inconueniens: manet enim violētia quare quiescens aliquid erit non semper si non fieri. Sed palam qđ erit: sicut enim mouetur preter naturam: ⁊ quiescet utiq̄ aliquid preter naturam.

¶ Soluit qōnē p̄mā ⁊ pri⁹ repetit qōnē ipāꝫ dicens dubitabit aūt utiq̄ aliqs de ipo stare siue de ipsa cessatione mot⁹ ut hēt alia lr̄a. Dubitabit. s. si q̄cūq̄ mot⁹ sūt p̄ter nāꝫ his talib⁹ motib⁹ est q̄es opposita .i. diuersa. Est ergo qđ utrū mot⁹ p̄ter nām habeant q̄etē que sit opposita .i. q̄ sit diuersa ab eis ⁊ que sit agg͞n̄ata p̄ tales mot⁹. accipit͡ᵗ eni hic oppositū large pro oi diuerso. Subdit aūt q͞ siqdē non erit talis q̄es sic agg͞n̄ata est icōueniēs: q: videm⁹ q͞ aliqd manet violētia q̄re si illa q̄es violēta nō ē agg͞n̄ata p̄ motū aliqd qđ nō semp̄ q̄escit q̄escet sine fieri .i. hēbit q̄etē nō factā nec g͞n̄atā. Repetita g̃ qōne soluit eā dicēs q͞ palā erit supple q͞ tal' q̄es ē agg͞n̄ata p̄ motū sꝫ ē agg͞n̄ata p̄ter nāꝫ: q: sicut moueret͡ᵗ p̄ter nāꝫ sic q̄escet p̄ter nām ⁊ est agg͞n̄ata talis q̄es p̄ter nāꝫ. ¶ Notādū aūt q͞ iste text⁹ dubitabit aūt utiq̄ ad finē hui⁹ quinti libri ut dī non hētur in exemplarib⁹ grecis ⁊ ēt nō hētur coiter in trāslatione ueteri apud latinos: ēt ꝯ⁴ narrat q͞ nō inuenit͡ᵗ in q̄busdā exēplarib⁹ arabicis ꝑpter qđ credit͡ᵗ ab aliq̄bus q͞ nō sint uerba Ari. q̄cq̄d tñ sit de hoc nō uariat sētāꝫ. modus tñ loquēdi satis sinuat modū Ari. vñ satis credi pōt q͞ sint uerba eius. ¶ Dubitaret forte aliqs q̄lis sit q̄es violēta ⁊ quō sit agg͞n̄ata talis q̄es. Dicēdū q͞ h⁹ q̄es violēta ag generat͡ᵗ per motū violētū. Sed ut coiter ponit͡ᵗ sic aliqd g͞n̄at͡ᵗ p̄ motū talē q͞ magis hꝫ cāꝫ p̄uatiuā q̄z positiuā: ut si lapis ꝑiciat͡ᵗ sursū q̄escet ibi. Sꝫ hꝫ q̄es magis est ex p̄n⁰ defectiuo ut ex defectu ipulsionis q̄z ex aliquo p̄n⁰ effectiuo ⁊ positiuo. sic eni imaginari debem⁹ q͞ lapis mouet͡ᵗ sursū per ipulsū maior impulsus requirit͡ᵗ ad mouendū ipꝫ velociter q̄z tarde. rursus maior ipulsus requirit͡ᵗ ad mouendū ipꝫ superi⁹ q̄z ad sustinēdū ipm in loco iam adepto. Cū ergo talis ipulsus in p̄n⁰ sit magn⁹ ⁊ fortis ⁊ postea cōtinue deficiat lapis ⁊ ul'r oē proiectū sursū per violentiā in p̄n⁰ mouet͡ᵗ fortiter deficiēte ipulsu mouet͡ᵗ debiliter. postea aūt tantū deficit ipulsus q͞ nō sufficit ulterius pulsus ad faciēdū lapidē plus ascēdere: sed sufficit ad sustinēdū ipm in illo loco superiori quē adept⁹ est lapis. deniq̄ aūt ⁊ ad ultimū in tantū deficit pulsio illa aeris q͞ nō sufficit ad sustinendū corp⁹ graue supius ꝓiectum ꝑpter qđ opꝫ tale corp⁹ descēdē. plane ergo patet q͞ q̄es illa cāꝫ hēt p̄uatiuā ⁊ deficiētē magis q̄z positiuā ⁊ efficiētē: ⁊ hoc ut videt͡ᵗ innuebat ph̄us cū ait quietē illā nō esse generatā per nāꝫ .i. per cāꝫ positiuā sꝫ magis p̄ter nāꝫ ⁊ p̄ cām p̄uatiuā. ex hꝫ aūt soluunt͡ᵗ rōnes superi⁹ facte. nā cū dicit͡ᵗ q͞ mot⁹ sēper est fortior in suo termino. itelligēdū est cū q̄es illa uł' termin⁹ ille sit generat⁹ per motū qui hēt magis cāꝫ positiuā q̄z p̄uatiuā. qđ nō est uerū de q̄ete violēta. Qđ v̄o secūdo obijciebat͡ᵗ q͞ oīs q̄es generata a motu est itēta a mobili. Sꝫ ut dicebat͡ᵗ nūq̄z mobile itēdit q̄etē nisi uel ut cesset a motu ⁊ tūc sic intēdēs q̄etē fert͡ᵗ in suū locū: q: nihil itēdit cessare a motu ut dicebat͡ᵗ nisi cū est in loco proprio. uel si nō intēdit q̄etē ut cesset a motu sil' mouet͡ᵗ ⁊ quiescit. Sed cū terra uel aliud corp⁹ graue cū fert͡ᵗ sursum nō ferat͡ᵗ in suū locū nec cū sic fert͡ᵗ sil' mouet͡ᵗ ⁊ q̄escat videt͡ᵗ sequi ut ostēdebat͡ᵗ q͞ q̄es illa non sit intēta a mobili nec sit generata per motū. patet q͞ hec ratio soluit͡ᵗ per iā dicta. Nā tunc q̄es generata per motū est intenta a mobili qñ cōpetit nec ipsius mobilis ⁊ qñ hēt cāꝫ positiuā nō p̄uatiuā: q: qđ nō sit a p̄n⁰ positiuo ⁊ effectiuo sed magis hēt eē a cā p̄uatiua ⁊ defectiua ꝯm q͞ h⁹ est naturaliter ⁊ per se itentū eē nō pōt. ¶ Deide cum dicit.

¶ Quoniam autem est quibusdam mot⁹ ꝯm naturaꝫ ⁊ preter naturā. Puta ignis qui sursum ꝯm naturā: qui auteꝫ deorsū p̄ter naturā: utrū hic cōtrari⁹ aut qui terre: hec enim fertur ꝯm naturam deorsū.

¶ Tūc seq̄t͡ᵗ illa pars[qm̄ āt est q̄busdā.]in qua ut dicebat͡ᵗ mouet͡ᵗ qōnē q̄rtā. Circa qđ tria facit: q: p̄mo mouet h⁹ qōnē. secūdo soluit ipāꝫ ibi[aut palam q:.]tertio addit quedā ad manifestationē eorū que dixerat superi⁹ ibi[forte aūt q̄eti.]Dicit g̃ q͞ qm̄ q̄busdā est mot⁹ ꝯm nāꝫ ⁊ p̄ter nāꝫ utputa motus ignis qui est sursū ꝯz naturā: qui aūt est deorsum est p̄ter nāꝫ. querit͡ᵗ igit͡ᵗ utrū hic .s. mot⁹ deorsum ignis cōtrariet͡ᵗ motui ei sursū: aut mot⁹ qui est terre deorsū cōtrariet͡ᵗ motui ignis sursū. fertur eni terra hic deorsū ꝯm naturā. ¶ Notādū aūt q͞ motui ignis sursum magis ꝯriat͡ᵗ mot⁹ eius deorsū q̄z mot⁹ terre deorsū. Nā magis sunt contraria que sunt respectu eiusdeꝫ subi ⁊ que sunt modo ꝯrio ⁊ ad contrarias differentias q̄z que sunt ad contrarias differentias solū. motus ergo ignis sursū tripliciter cōtrariat͡ᵗ motui eius deorsum. p̄mo q: est respectu eiusdem subiecti. secundo q: est modo ꝯrio q: vn⁹ naturalis alius violētus. tertio q: est ad cōtrarietates dicens q: vn⁹ sursū alius deorsū. Sed motus terre deorsum motui ignis sursum non con

trariet q̄ sit respectu eiusdem subiecti nec contrariatur ei q̄ sit modo contrario: quia uterq3 naturalis: sed solum contrariatur illi q: est ad contrarias differentias: q: vnus sursum alius deorsum: uterq3 ergo motus contrariatur motui illi. Sed motui illi. s. motui ignis sursum magis contrariatur motus eius deorsu3 q̄3 motus terre deorsum ut patet per habita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut palā q: ambo: sed nō eodē mō: sed qui qdē ſm naturā existētis: ei⁹ aūt q̄3 ipsius qui sursū ignis ei⁹ q̄3 deorsū: ut ſ3 naturam existens preter naturam existēti: similiter autem ꝛ mansionibus.

¶ Soluit ad qōnē factā dicens palam eē q̄ illi duo mot⁹ ꝯriant motui ignis sursū sed nō eodē mō. sed gcgd est ſm naturā existentis ut mot⁹ terre deorsū qui est ſm naturā terre est cōtrariū eius mot⁹ qui est ipsius ignis qui est sursū supple mō nāli. Sed motus ignis qui est sursū est contrari⁹ motui ei⁹. i. motui ipsius ignis qui est deorsū modo innāli: vnū ꝯriaꝛ ei ut existens ſm nāz ꝯriaꝛ existēti ꝑter nām addit aūt q̄ similiter est in mansionib⁹. i. in quietibus. nā quedā quietes opponunt mō nāli. quedaz vo modo innaturali. ut quies sursū ignis quieti ei⁹ deorsum opponit mō innaturali. S3 qes terre deorsum quieti ignis sursum opponitur modo naturali. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Forte aūt quieti motus aliquaten⁹ opponit. Cū enim moueat ex hoc: ꝛ abijciat adhuc videt habere qō abijcit. quare si ipsa ꝯria ei huic in cōtrariū motui sit existāt ꝯria: si aliq̄ten⁹ qescit: aut adhuc manet. Totaliter autē ei⁹ qō mouet hoc quidem ibi: hoc aūt in qō mutatur: propter quod magis motus motui cōtrariu3 q̄3 quies.

¶ Quia dixerat superi⁹ q̄ motui nō ita opponit qes sicut motus. ideo ut hec exponat ait q̄ forte motui aliquaten⁹ opponit qeti. Nam cū aliquid moueat ex hoc. i. ex termino a quo ꝛ abijciat aliqd de illo termio adhuc videt aliqd hēre de eo qō abijcitur quare si ipsa quies ꝯtraria est ei motui qui est hinc i. qui est ab illo termio in cōtrariū terminū. Simꝉ eidē existūt cōtraria sed hoc est ſm qd ꝛ ſm q̄3dā participationē uel ſm eē admixtū. nō aūt ſm esse purū. q: ut dicebat mobile dū mouet nō est totaliter in termino a quo: sed solū ſm partē. ideo ait q̄ aliquo modo ꝛ ſm quid existunt contraria eidē. Si id qō mouet aliquaten⁹ qescit ꝛ aliquaten⁹ adhuc manet ꝛ aliqd retinet de termio a quo q: totaliter i. ultr ei⁹ qō mouet. hec quidē. i. aliqua pars est ibi i. in termino a quo: hec aūt. i. aliqua pars ei⁹ est in qō mutat. i. in termino ad quē. motus ergo aliqd hēt admixtū de quiete ꝛ de termino a quo. sed nihil hēt admixtū de motu ꝯrio ꝑpter qō mot⁹ magis est quid cōtrariū motu3 q̄3 qes motui ut supra sufficienter ostendim⁹.

¶ Quis qdē igit motus simpliciter vnus: dictū est: ꝛ de motu qdē ꝛ qete quō utiq3 vnus: ꝛ qui contrarij qbusdā: dictum est.

¶ Ultimo epilogat circa determinata dicens q̄ dictum est quid sit mot⁹ vnus simpliciter: ꝛ dictū est de motu ꝛ quiete quō uterq3 est vn⁹ ꝛ quō nō est vnus: ꝛ quomodo supple hūt cōtrarietatē ꝛ quō nō hūt ꝛ in hoc terminat scientia quinti libri phisicorum Egidij romani.

¶ Incipit liber sext⁹ phisicorum Egidij Romani.

Lectio. I.

Si aūt est cōtinuū: ꝛ qō tāgit: ꝛ ꝯsequēter sicut diffinitū est prius: ꝯtinua quidem quoꝝ ultima vnū. Que vo tāgunt quoru3 siḿ. Cōsequenter aūt quoru3 nihil est mediū. primi generis: impossibile ex indiuisibilibus esse aliquid cōtinuū: ut lineā esse ex punctis si uera linea quidē cōtinuum est: punctū autē indiuisibile.

Ut dicebat in tertio hui⁹ ad naturalē ptiet nō solū cōsiderare de motu sed et de infinito loco tpe ꝛ continuo. Cū ergo ostensum sit quid sit mot⁹ ꝛ determinatū sit ibi de infinito in quarto aūt determinatū sit de loco uacuo ꝛ tpe. in hoc sexto ut dicebat determinat de cōtinuo. ostendit eni quō mot⁹ hēt eē cōtinuu3. ſm ergo hūc modū diuidendi iste sextus recipit cōtinuationē sua3 ex dictis in tertio libro: possumus tū si volum⁹ ut ꝯ^ter ꝛ Alex. cōtinuant ipm continuare hunc sextū ad quintū librum imediate precedentē. Nā cu3 in quinto determinatū sit de motu ut hēt diuidi in suas spēs ꝛ in suas partes subiectiuas. in hoc sexto determinat de eo ꝑut hēt diuidi in suas partes integrales uel in suas partes quantitatiuas. Motus eni dupl'r pōt ꝯsiderari. pmo ut hēt eē in predicamēto ꝛ sic accipiunt diuersa genera ꝛ diuerse spēs motus. secūdo cōsiderari pōt ut est qd quantu3 ꝛ sic accipi possūt diuerse partes integrales ꝛ diuerse partes quātitatiue ipsi⁹ mot⁹. Quint⁹ ergo liber magis ꝯsiderat de motu ut determinat ad gen⁹ ꝛ spē3 ꝛ ut diuidit per ptes subiectiuas: hic aūt sextus cōsiderat de eo ut est quid quantū ꝛ ut est qd cōtinuū ꝛ ut diuidit per suas ptes integrales. in hoc ergo sexto libro intendit determinare de continuitate mot⁹. uerū quia mot⁹ circularis qui s3 ipm est eternus potissime est cōtinu⁹: idō duo facit. q: pmo determinat de cōtinuitate motus. secūdo inquirit an sit dare motū eternum ibi in pn° septimi ibi⌊ oē qō mouet. ⌋ a septimo eni ultra incipit ingrere de eternitate mot⁹. Nam per hoc q̄ oē qō mouet ab alio mouet ꝛ in mouentibus non est abire in infinitum. sed est deuenire ad motorem immobilē probat q̄ est dare motū eternū. Circa primū duo facit q: primo probat motū esse quid cōtinuū. secundo ostendit quō mot⁹ diuidi habeat in suas partes integrales ibi⌊ necesse aūt ꝛ ipm nūc. ⌋ Ad euidētiā aūt pme partis sciendum q̄ tempus hēt cōtinuitatē a motu ꝛ motus a magnitudine. ideo eni tps est continuū q: motus est continuus. ꝛ ideo mot⁹ est continuus q: magnitudo est diuisibilis in semper diuisibilia. duo ergo facit: q: primo ostēdit omnē magnitudinē eē diuisibilē in semper diuisibilia. secundo ostēdit hoc idē de motu ꝛ tēpore ibi⌊ eiusdē aūt rōnis est. ⌋ Circa pmū duo facit. q: pmo ꝑponit qō intendit. secundo probat qō dixerat ibi⌊ neq3 eni vnū sunt. ⌋ Dicit ḡ q̄ si cōtinuū ꝛ qō tā

gitur ꝛ qđ cõsequenter est.i.habet esse sicut diffinitum est prius:quia cõtinua sunt quorum ultima sunt vnũ.cõsequẽter vero sunt quoꝝ nihil est mediũ primi generis ꝛ supple ut supplet alia littera se tãgentia sunt quorum ultima sunt simul. ¶ Si ergo sic debẽt talia diffiniri ut prius in quinto diffinita sunt patet ꝙ impossibile est aliqd cõtinuũ eẽ ex indiuisibilib⁹ ut lineã eẽ ex pũctis.hoc dico si uere linea est qd cõtinuũ ꝛ pũctũ qd indiuisibile. ¶ Notandũ aũt ꝙ nomina sũt ad placitũ.ne ergo equocet noie linee uel noie pũcti aũt lineã nõ cõponi ex pũctis si noie linee significam⁹ qd cõtinuũ ꝛ noie pũcti nõ qd idiuisibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ eni vnũ sũt ultia pũctoꝝ. Nõ est eni hoc qdẽ ultimũ pũctorũ aliud aliqđ. illud aũt aliq̃ ps idiuisibilis. Neqꝫ sił sũt ultima:nõ eni est ultimũ nihil ipartibilis: alterũ eni est ultimuꝫ:ꝛ cui⁹ est ultimum.

¶ Probat qđ dixerat. Circa qđ tria facit ſꝫ ꝙ tres rationes adducit ad ostẽdẽdũ lineã nõ cõponi ex punctis nec magnitudineꝫ ex indiuisibilib⁹.2ª ibi [ampli⁹ necesse est.] tertia ibi [ampli⁹ diuidił.] pmittit sic.bene dictũ est ꝙ ex pũctis nõ sit cõtinuum nec ex indiuisibilib⁹ magnitudo:qꝛ ultima pũctoꝝ nõ sunt vnũ.nõ eni possum⁹ dicere ꝙ ipsi⁹ indiuisibilis ꝛ ipi⁹ pũcti hoc qdẽ sit ultimũ.illa aũt sit aliqua ps ei⁹ neqꝫ ipsoꝝ indiuisibiliũ ultima sũt siłr:qꝛ ipsi⁹ ipartibilis nihil est ultimũ.nã alterũ est ultimũ ꝛ illđ cui⁹ est ultimũ.est ergo vis rationis ꝙ cũ nõ fiat cõtinuũ nisi ex habentib⁹ ultimũ indiuisibilia cũ nõ hẽant ultima cõtinuari nõ poterũt ¶ Dubitaret forte aliqs quõ idiuisibilia carẽt ultimis. Dicẽdũ ꝙ ultimũ ordinẽ quẽdã iportat.dr eni ultimũ respectu pcedẽtiũ.nihil ergo hꝫ ultimũ nisi in quo est signare aliqd pri⁹ ꝛ aliqd posterius ipꝫ ergo indiuisibile in quo nõ est signare aliqd prius ꝛ aliqd posteri⁹ ultimũ hẽre nõ poterit.põt ergo qđ est indiuisibile eẽ ipꝫ ultimũ ꝛ eẽ ipe ordo ptiũ. Sꝫ nõ cõpetit ei hẽre ultimũ qꝛ non cõpetit ei hẽre ptes ordinatas:q̃re qđ ẽ diuisibile hẽt ultimũ qꝛ qđ est tale hẽt ptes ꝛ habendo ptes si ptes ille sint finite ꝛ terminate hñt ultimũ:qꝛ termin⁹ illaꝝ ptiũ ultimũ dici põt.est ergo ultimũ qd idiuisibile ꝛ est ordo ptiũ qđ est indiuibile sed nõ hẽt ultimũ ut hic de ultimo loquił nisi qđ est diuisibile ꝛ hẽt partes ordinatas. Duplicẽ igił cãꝫ tãgit phũs in littera q̃re ipartibilis nõ est ultimũ:pma eni est qꝛ ipartibile nõ hẽt ptes.iđ ait ꝙ ipi⁹ ipartibilis nõ est hoc qdẽ ultimũ:illđ aũt aliqua pars.secũda est qꝛ differt ultimũ ab eo cui⁹ est ultimũ. Sicut eniꝫ aliđ est albedo ꝛ aliud est qđ est albũ ꝛ qđ hẽt albedinẽ:sic aliud est qđ est termin⁹ ꝛ aliud qđ hẽt terminũ ꝛ qđ est terminatũ. Si eni idẽ eẽt ꝛ termin⁹ ꝛ id cui⁹ est termin⁹ idẽ terminaret seipꝫ.cũ ergo ipartibile sit ipꝫ ultimũ ꝛ sit ipe termin⁹ sequitur ꝙ ipartibile ſꝫ ꝙ h⁹ nõ terminetur nec hẽat terminũ.hoc ergo uolẽs pbare phũs ait ꝙ ipartibile non hẽt ultimũ:qꝛ aliđ est ultimũ ꝛ aliđ cui⁹ est ultimũ uel ad idẽ est aliud est terminus ꝛ aliud cuius est terminus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ necesse est aut cõtinua eẽ pũcta aut tãgẽtia se adinuicẽ: ex qb⁹ est cõtinuũ. Eadẽ aũt ratio est:ꝛ in oib⁹ idiuisibilib⁹. Cõtinua qdẽ igił nõ erũt ppter pdictaꝫ rõnẽ. Tãgit aũt oẽ:aut totũ totuꝫ:aut ps partẽ.aut totũ pars. Qm̃ aũt ipartibile: est idiuisibile:necesse est totũ tãgẽ totuꝫ. Totũ aũt totũ tãgẽs nõ est cõtinuũ. Cõtinuũ eni hẽt hoc qdẽ aliã:illud vero aliã ptẽ ꝛ diuidił in sic diuisibilia ꝛ loco discreta.

¶ Ponit secundã rationeꝫ que talis est.illa ex qbus fit aliqua magnitudo uel sunt cõtinua uel se tãgũt uel se hñt cõsequẽter. Sed ipartibilia ꝛ pũcta nec pñt continuari nec se tangere nec se hẽre cõsequenter ergo ex talib⁹ nõ põt fieri magnitudo.est autẽ hec ratio valde cõis:qꝛ nõ solũ pbat ex ipartibilibus nõ posse fieri magnitudinẽ continuam:sed et ostẽdit ꝙ ex eis nõ põt fieri magnitudo contigua nec etiam alia magnitudo. Circa hãc aũt rõnẽ sic procedit:qꝛ pmo ostẽdit ꝙ pũcta ꝛ impartibilia nec possũt cõtinuari nec se possunt tãgere.secundo pbat ꝙ nõ possunt se hẽre cõsequenter ibi [at vero neqꝫ cõseqnẽter.] Dicit ergo ꝙ amplius si ex pũctis debet fieri magnitudo necesse est pũcta:aut eẽ se cõtinua aut eẽ se tangentia adinuicẽ:ex quib⁹ se tangentibus est id.i.opꝫ ꝙ sit cõtinuũ uel et cõtiguum. ꝛ qđ dictũ est de pũctis eadẽ ratio est ꝛ in oibus indiuisibilibus. Nunq̃ꝫ ergo ex indiuisibilibus fit magnitudo nisi talia ut sint cõtinua uel se tangant.sed indiuisibilia quidẽ nõ erũt continua ppter rationẽ predictã:qꝛ.s.nõ habent ultima. qđ aũt talia non se tangant ita ꝙ possĩt facere magnitudinẽ.patet:qꝛ omne qđ tangit aliud uł totũ tangit totũ aut pars tangit partẽ aut pars tangit totũ Quoniã ergo impartibile est indiuisibile ꝛ nõ habet partẽ necesse est totũ tangere totũ.totũ aũt totum tangens nõ est cõtinuũ nec ex tali tactu resultat magnitudo aliqua.nã continuũ est qđ hẽt hoc i.ſm hoc quidẽ partẽ aliã.illud vero .i.ſm illud hẽt etiã aliã partẽ nunq̃ꝫ enim est aliqđ cõtinuũ nisi sit in eo signare diuersos situs ꝛ ſm vnum situꝫ hẽt vnã partẽ:ſꝫ vero aliud hẽt aliã partẽ.ideo ait ꝙ cõtinuũ diuidił in diuisibilia.i.in parteſ diuisibiles. diuisibiles vero dico sic ꝙ sũt talia loco distincta ꝛ discreta. ¶ Notandũ aũt ꝙ hic accipił cõtinuum large prout se extendit ad cõtiguum arguit enim hec ratio ꝙ ex punctis ꝛ vniuersaliter ex indiuisibilibus nõ potest fieri magnitudo non solum continua sed etiam cõtigua.nã tam cõtigua q̃ꝫ continua hñt partes distinctas ſm sitũ:sed cuꝫ aliqua duo sic se habent ꝙ totuꝫ tãgit totum eis competit idẽ sit⁹.ex talib⁹ ergo nec cõtinuũ nec contiguum fieri põt quare ex ipartibilib⁹ nulla fiet magnitudo nec continua nec cõtigua. ¶ Dubitaret forte aliqſ q̃re se tãgentibus ſm totũ cõpetit idẽ situs. Dicendũ ꝙ cum totũ tangit totum oportet ꝙ sic se tangentibus competat equalis ꝛ idem situs. Nam si vni competeret maior situs q̃ꝫ alij tũc vnum illorum nõ attingeret aliud ſꝫ se totũ.rursus si in alio situ eẽt vnũ quã aliud tũc vnũ illoruꝫ eẽt extra aliud q̃re nõ attingeret ab eo ſm se totũ.sic eni dicebamus in quarto ꝙ duo lapides nõ possent se tangere ſm se totos nisi vnus subintraret aliũ quare lapides illi essent equales ꝛ eẽnt in eodẽ situ.ex hoc aũt patere põt quare ex talib⁹ non fit magnitudo.omnis eni magnitudo plus occupat de spatio q̃ꝫ aliq̃ suaꝝ

partiū nō tñ plus occupat ꝙ̃ oēs sue partes simł sūpte. opoꝛtet ergo partes magnitudinis esse distinctas loco ⁊ situ ⁊ plus occupare de spatio plures partes sil' sumptas ꝙ̃ vnā solā ex agentib⁹. si ergo ſm totum non fit magnitudo: q꞉ talia non sunt distincta loco uel situ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vero neq꞉ cōsequēter inerit pūctū pūcto: aut ipꝫ nūc ipsi nūc: ut ex his fit lōgitudo: aut tp̄s: cōsequēter enī est quoꝝ nullū est mediū pꝛimū. Pūctoꝝ aūt semper est mediū linea: ⁊ ipsoꝝ nūc temp⁹.

¶ Ostendit ꝙ ipartibilia se nō hn̄t cōsequēter dicēs ꝙ neq꞉ pūctū ierit ꝯ̄siter alteri pūcto aut ipꝫ nō alteri nūc ut ex his. i. ut ex talib⁹ fit lōgitudo. i. linea aut tp̄s. nā cōsequēter est aliqd alicui quoꝝ nullū est mediū pꝛimū. pūctoꝝ āt semꝑ est mediū linea ⁊ ipoꝝ nūc tp̄s. Si ergo nunꝗ̃ ex aliquib⁹ fit magnitudo nisi illa uel cōtinuētur uel cōtiguent᷑ uel ꝯsequēter se hēant ex ipartibilib⁹ nullo modo fiet magnitudo. ¶ Dubitaret forte aliqs: q꞉ videt᷑ phs insufficienter arguere. ait enī ꝙ ipsa nūc nō se hn̄t ꝯsequēter q꞉ iter ea cadit tp̄s: nec pūcta se hn̄t cōsequēter q꞉ iter ea cadit linea. Sed cū linea sit aliud a pūctis ⁊ tp̄s ab ipsis nūc ut vī hoc non tollit quin se possint hēre cōsequēter. Nā ut dicebat᷑ in quinto due dom⁹ se possēt habere cōsequēter dato ꝙ inter eas eēnt arbores uel qdcūq꞉ aliud qd nō eēt dom⁹. Dicēdū ꝙ cū in qualibet linea sint īfinita pūcta ⁊ in qolibet tp̄e īfinita nūc. Sed iter quelibet duo nūc cadit tp̄s inter quelibet duo nūc cadūt infinita nūc. Et si iter quelibet duo pūcta cadit linea inter quelibet duo pūcta cadūt īfinita pūcta. duo ergo pūcta nō se hn̄t cōsequēter. q꞉ inter ea cadit linea. Sed hoc nō est rōne quia linea: ſꝫ q꞉ ex eo ꝙ est ibi linea media sūt ibi īfinita pūcta media. ⁊ qd dictū est de pūctis itelligēdū est de ipsis nūc ⁊ ēt de qbuslibet ipartibilib⁹: q꞉ in eodē cōtinuo semꝑ inter duo ipartibilia cadūt īfinita ipartibilia: lꝫ ergo possint dari duo ipartibilia in re non cōtinua inter que nō cadit mediū in re tñ cōtinua ut supꝛa ostēdebat᷑ nō est dare duo ipartibilia imediate: pp qd q꞉ si ex ipartibilib⁹ fieret cōtinuū illa ipartibilia eēnt in illo cōtinuo qd resultaret ex eis ſ in eodē cōtinuo ipartibilia nō pn̄t nec cōtinuari nec cōtiguari nec se habere cōsequēter ex talib⁹ nō fiet aliq̄ magnitudo. ipartibilia ḡ nec pn̄t eē actu cōiūcta ut faciāt cōtinuū: nec pn̄t actu diuisa ⁊ postea se tāgere ita ꝙ ex tali cōtactu itelligat᷑ fieri aliqd cōtinuū q꞉ tūc in illo cōtinuo huiusmodi ipartibilia uł se tāgerēt uel hērēt ꝯ̄siter qd eē nō pōt. patet ergo ꝙ pūcta nō pn̄t eē cōtinua nec ēt esse pn̄t taliter cōtigua uel ꝯ̄siter se habētia ꝙ ex eis possit fieri aliqua magnitudo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ diuident᷑ idiuisibilia: siquidēꝫ ex quib⁹ est utrūq꞉ in ipsa diuidetur sed nullū est cōtinuoꝝ in ipartibilia diuisibile.

¶ Ponit tertiā rationē circa qd duo fac᷑. q꞉ pꝛ̄mo fac᷑ qd dictū est. secūdo quedā que supposuerat ꝓbat ibi [aliud aūt gen⁹.] Dicit ergo ꝙ ampli⁹ supple si cōponit᷑ magnitudo ex idiuisibilib⁹ diuidet᷑ in indiuisibilia. siqdē ex qb⁹ est utrūq꞉. i. vnūqdq꞉ diuidetur in ipsa: sed nullum continuorum est diuisibile in impartibilia. ergo nullū tale componitur ex impartibilibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aliud aūt gen⁹ nō pt eē mediū pūctorū ⁊ ipoꝝ nūc nullū: si nāq꞉ erit māifestū ꝙ aut ēt diuisibile aut idiuisibile erit: ⁊ si idiuisibile aut in idiuisibilia: aut in semꝑ diuisibilia hoc aūt est ꝯtinuū. Manifestum aūt ⁊ ꝙ oē cōtinuūꝫ diuisibile in semꝑ diuisibilia.

¶ Pꝛobat qdā que supposuerat. Supposuerat enīꝫ ꝙ inter pūcta cadit linea. Supposuerat ēt in hac ultima ratione ꝙ cōtinuū nō est diuisibile in indiuisibilia. duo ergo facit ſm ꝙ hec duo declarat. pꝛ̄mo enī ostēdit ꝙ mediū cadēs inter pūcta est linea secūdo ostēdit cōtinuū in indiuisibilia nō posse diuidi ibi [si enī idiuisibilia.] Dicit ergo ꝙ aliud gen⁹ nō pōt eē mediū ipsoꝝ pūctoꝝ supple nisi linea ⁊ ipsorū nūc nullū pōt eē mediū supple nisi tp̄s. nā si erit aliqd mediū inter pūcta. manifestū erit ꝙ illd aut erit diuisibile aut erit indiuisibile. nō idiuisibile q꞉ tūc pūcta illa sil' eēnt. opꝫ ergo ꝙ sit diuisibile. ⁊ si est diuisibile aut indiuisibilia sunt ea in que diuiditur. aut diuidit᷑ in semꝑ diuisibilia ⁊ q꞉ hoc est cōtinuū qd diuidit᷑ in semꝑ diuisibilia. opꝫ supple ꝙ inter pūcta cadat aliqd cōtinuū: cū ergo nō sit ibi dare aliqd aliud cōtinuū nisi lineā opoꝛtet inter ea cadere lineā. qd ergo dictū est de punctis respectu linee intelligendū est de ipsis nūc respectu tp̄is. ¶ Notādū aūt ꝙ si inter duo idiuisibilia caderet mediū indiuisibile nunc illa nō distarent ab inuicē: sed q꞉ qdlibet eoꝝ tangeret totū aliud oia illa essent in eodē situ. opꝫ ergo si indiuisibilia debēt habere distātiā aliquā ꝙ inter ea cadat aliqd diuisibile. rursus illud diuisibile debet diuidi in semꝑ diuisibilia: q꞉ si diuideret᷑ in indiuisibilia sequeret᷑ idē qd pꝛ⁹. videlicet ꝙ q꞉ se attingerent ſꝫ totum nō distarent ab inuicē sed eēnt oia simul: oia ergo impartibilia si nō sūt simul inter ea cadit aliqd cōtinuū quare cū inter pūcta nō possim⁹ imaginari aliud cōtinuū ꝙ̃ lineam ⁊ inter nunc ꝙ̃ tempus: opoꝛtet inter puncta cadere lineā ⁊ inter ipsa nūc tp̄s. ¶ Notādū etiā ex hoc qd dictū est posset foꝛmari ratio noua ad ostēdēdū ꝙ cōtinuū nō cōponit᷑ ex indiuisibilib⁹. nā si inter idiuisibilia opoꝛtet cadere aliquid qd est diuisibile in semꝑ diuisibilia cū inter indiuisibilia cadat cōtinuū opꝫ hoc esse cōtinuū qd est diuisibile in semꝑ diuisibilia. cōponetur ergo cōtinuū nō ex idiuisibilib⁹: sed ex semper diuisibilibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enī i idiuisibilia diuideret᷑: ꝯtinuū eēt idiuisibile idiuisibili contactū: vnum enīꝫ ultimum ⁊ que tangunt᷑ continuoꝝ.

¶ Ostendit continuum nō esse diuisibile in indiuisibilia qd supple supponebatur dicēs ꝙ si in indiuisibilia diuidetur. s. continuum esset vnum indiuisibile contactum alteri indiuisibili idest vnū indiuisibile contingeret aliud. Nāꝫ ipsorum continuorū ⁊ eorum que tanguntur ab inuicem ut fiant continua illorum est vnum ultimuꝫ. sed que habēt vnū ultimū se contigunt. ergo ea in que resoluitur continuum se contingunt cūꝫ talium sit vnum ultimū quare si resolueretur cōtinuum in indiuisibilia in eodem cōtinuo indiuisibilia se contingerēt qd est inconueniens. Lectio. II.

Eiusdē aūt rōnis est ꝛ magnitudinē
e ꝛ tps ꝛ motū ex idiuisibilib⁹ cōponi ꝛ diuidi in idiuisibilia aut nihil.

¶ Postq̄ phūs ostendit magnitudinē nō cōponi ex indiuisibilib⁹ ostēdit hoc idē de tpe ꝛ de motu. circa qd̄ duo facit: q: p̄mo ait ꝙ eiusdem rationis est magnitudinē eē cōpositā ex indiuisibilib⁹ ꝛ tēp⁹ ꝛ motū cōponi ex indiuisibilib⁹. secūdo ꝓbat qd̄ dixerat ibi [manifestū est aūt.] Dicit ergo ꝙ eiusdē rōnis est magnitudinē tps ꝛ motū ex indiuisibilib⁹ cōponi ꝛ diuidi in idiuisibilia. aut ergo qdlibet istoꝝ ex idiuisibilib⁹ cōponit̄ aut nihil eoꝝ est ex idiuisibilib⁹ cōpositū. ¶ Notandū autē ꝙ p̄dicta tria cōponi ex indiuisibilib⁹ dicit̄ eē eiusdē rōnis: q: q̄titas ꝛ diuisio vni⁹ dependet a q̄titate ꝛ diuisione alteri⁹. q̄titas eni temporis dependet a quātitate mot⁹: ꝛ quātitas motus a quātitate magnitudinis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū est aūt ex his. Si eni magnitudo ex idiuisibilib⁹ cōponit̄ ꝛ mot⁹: qui hmōi ex equalibus erit motib⁹ idiuisibilibus: ut si ipsa. a. b. c. ex. a. b. c. est idiuisibilibus motus in quo. d. e. ȝ. ſm quē motuȝ est ipsum. o. in spatio qd̄ est. a. b. c. vnamquamq̧ partem habet indiuisibilem.

¶ Probat qd̄ dixerat. Circa qd̄ duo facit. q: p̄ ꝓbat motū diuidi prout diuidit̄ magnitudo. secūdo ostē dit ꝙ tps diuidit̄ ꝓut hēt diuidi magnitudo ꝛ motus ibi [simr aūt necesse est longitudini.] Circa p̄m duo facit: q: p̄ ostēdit ꝙ mot⁹ diuidit̄ ꝓut diuidit̄ magnitudo. secūdo ꝓbat ꝙ mot⁹ ex indiuisibilib⁹ cōponi nō pt ibi [Si ergo necesse est oē qd̄ mouetur vnū ꝛ ubi.] Circa p̄m duo facit: q: p̄mo fac̄ qd̄ intēdit. secūdo ꝓbat qd̄ dixerat ibi [Si igit̄ p̄sentis mot⁹.] Dicit ergo ꝙ manifestū est ex his ꝙ si magnitudo cōponit̄ ex indiuisibilib⁹ ꝙ ꝛ mot⁹ qui est hu⁹. i. qui est circa hāc magnitudinē erit ex equalib⁹ motib⁹ idiuisibilib⁹: ut si ipsa magnitudo que est. a. b. c. est ex. a. ꝛ. b. ꝛ ex. c. indiuisibilibus motus in quo est. d. e. ȝ. ſm quē ipm. o. i. ipsuȝ mobile motū est in spatio qd̄ est. a. b. c. habet vnā quandā partē idiuisibilē. vult ergo phs ꝙ si magnitudo super qua mouet̄. o. mobile cōponit̄ ex trib⁹ ptib⁹. s. ex. a. b. c. mot⁹ qui fiet super magnitudinē illā diuidit̄ etiā in tres ptes. s. in. d. e. ȝ. ꝛ alteri⁹. s. a. b. c. q̄ sunt partes magnitudinis sūt indiuisibiles sequit̄ ſm ipȝ ꝙ etiā. d. e. ȝ. que sunt partes motus sūt etiam indiuisibiles. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit̄ p̄sentis mot⁹ necesse moueri aliquā partē: ꝛ si mouet̄ aliquid ad eē motū ꝛ mouere erit ex indiuisibilib⁹: ſm quideȝ igitur. a. motum esse ipsum. o. motu quo d. mouetur secūdum ꝟo. b. quo ipsuȝ. e. Et secundum. c. quo ipsum. ȝ.

¶ Probat qd̄ dixerat. dicēs [si igit̄ p̄sentis mot⁹.] ponitur ibi genitiu⁹ pro ablatiuo. est ḡ sēsus ꝙ si p̄sente motu necesse est moueri aliquā ptē. i. per aliquā ptē magnitudinis ꝛ eȝ: qt si mouet̄ aliqd per aliquā ptē magnitudinis necesse est aliud eē motū qt ergo sic mot⁹ r̄ndet magnitudini mouē. i. mot⁹ erit ex idiuisibilib⁹ supple si magnitudo cōpōit̄ ex idiuisibilib⁹: iō cōcludit ꝙ ipȝ mobile ſm quidem igit̄. a. motū est motu quo. d. mouetur ratio ſm. b. motu quo est ipȝ. e. ꝛ mouet̄ ſȝ. c. motu quo est ipȝ ȝ. ¶ Notādū aūt ꝙ tota vis rōnis phi in h̄ ꝯsistit videlicet ꝙ q: nō pōt eē mot⁹ p̄sēs nisi moueat̄ aliqd per aliquā partē magnitudinis nec pōt moueri aliqd per aliquā ptē magnitudīs nisi p̄sentialr̄ fiat mot⁹ in illa parte q: ita est sequit̄ ſm ipȝ ꝙ cuilibet parti magnitudīs r̄ndeat aliq̄ pars mot⁹. quāta ergo erit pars magnitudinis tāta erit ps ipi⁹ motus: q̄re si. a. b. c. que sunt ptes magnitudinis sunt idiuisibiles. d. e. ȝ. que sūt ptes mot⁹ correspōdentes p̄dictis partib⁹ idiuisibiles erūt. ¶ Dubitaret forte aliqs q: videt̄ hic uelle phūs ꝙ sola quātitas spatij sufficiat ad quātitatē mot⁹ ita ꝙ si spatiū est quātū opȝ ꝙ mot⁹ sit quāt⁹ ꝛ mensuret̄ tpe cuius ꝯriū dicebat̄ in q̄rto ubi ōn̄debat̄ ꝙ si eēt dare uacuū quēcūq̧ spatiū illd̄ eēt magne distātie uel magne quātitatis mot⁹ ibi factus nō eēt quātus q: fieret in nō tpē. uel ut magis ꝓprie loquamur nullus eēt ibi mot⁹. Dicendū ꝙ ut supra dicebat̄ ꝛ hīc sola quantitas spatij nō sufficit: nec ad motum nec ad forā nec ad motū ad ubi. sed ultra huiusmodi quātitatē reqrit̄ ibi ꝯria dispositio in mā uel aliq̄ resistentia ex parte medij uel ex pte mobilis ꝛ vnde ꝓbat̄ ibidē ꝙ lux se multiplicat in toto aere in istāti: q: aer est in pura ꝑuatiōe respectu lucis. nihil est eni in aere qd̄ sit ꝯtraria dispositio i ꝛ ꝙ oporteat abijci ab aere ad hoc ꝙ ꝑficiat̄ forā lucis. sic etiā si grauia mouerent̄ in uacuo nō mouerent̄ in tpe: q: nō eēt resistentia in tali motu. ꝙ ergo hic phūs ait ꝙ mot⁹ diuidit̄ ſm quantitatē spatij nō loquit̄ de quātitate spatij uacui nec de quantitate mathematica. sed loquit̄ de quātitate corporis naturalis ad quantitatē semꝑ intelligit̄ eē aliqua resistentia uel medij ad mobile uel mobilis ad motorē. h⁹ ergo quantitas magnitudinis de qua hic loquimur hēt annexam resistentiā ratione cui⁹ mot⁹ circūcurrēs tale spatiū fit in tpe ꝛ diuidit̄ quātitas mot⁹ ſȝ q̄titatē magnitudinis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit̄ necesse est qd̄ mouet̄ vnum ꝛ ubi nō simul moueri ꝛ motū esse quo mouit quādo mouit: ut si thebas aliquis it: ipossibile est sil̄r ire thebas: ꝛ itum eē thebas.

¶ Ostendit motū nō posse cōponi ex indiuisibilibus circa qd̄ duo facit: q: primo p̄mittit q̄dā suppositionē necessariā ad propositum. secūdo illa suppositione p̄missa arguit intentū ibi [ſm sūt quidē.] Dicit ergo qd̄ mouet̄: vnde ubi. i. cū aliqd mouet̄ ex aliquo loco ad aliqd̄ ubi siue ad aliquē locū nō est possibile quo mouit ꝛ quando mouit sil̄r moueri ꝛ motū eē: ut si aliqs eat thebas ipossibile est simr̄ ire thebas ꝛ eē itū thebas. ḡ si ab aliquo loco mouit ut iret thebas quādo sic mouit nō simul cōpetebat ei moueri ꝛ motū eē. ¶ Notādū aūt ſȝ ꝯ^{tes} ꝙ si mobili simul cōpeteret moueri ꝛ motū eē motus esset ociosus. Si ergo nihil est ociosū in nā impossibile est aliquid sil̄r moueri ꝛ motū eē. ¶ Dubitaret forte aliquis utꝝ uera sit hec suppositio. videlicet ꝙ nō pōt aliquid sil̄r moueri ꝛ motū eē. vīr ꝙ nō: videm⁹ eni ꝙ moueri mēsurat̄ tpe. motuȝ eē mensurat̄ in instāti. si ergo simul est tps ꝛ instans simul erit moueri ꝛ motū esse. ꝙ aūt simul sit tps ꝛ instans patet: q: de tpe nō est nisi instans. nō est

ergo tps nisi qn est instās. Si ergo non eēt tps sil' cū in instāti uel oīno tps nihil eēt, uel simul eēt ⁊ nō esset. Dicēdū q̄ ut dicebat in quarto aliter accipienda est totalitas permanētiū ⁊ aliter totalitas successiuoꝝ. totalitas eni permanētiū accipit ex simultate partiū. sed totalitas successiuoꝝ ex ordine partiū accipit. tps ergo est nō q: partes ei' simul sunt: sed q: partes ei' fm quēdā ordinē fieri hñt idō ergo est tēp' qn est instās q: partes temporis hñt aliquē ordinē ad ipz instās. cū ergo h' ordo dicat ꝑoritatē ⁊ posterioritatē opz partes tpis uel precedere instās uel subsequi ipm. inde est igit q̄ istās dicit finis ꝑteriti ⁊ ꝑncipiū futuri: q: partes preterite ꝑcedunt ipz. partes future ipm sequunt. ratio ergo facta arguebat oppositū. Nā si moueri mēsurat tpe q̄ mutatū esse mensurat instanti sicut istās qd mēsurat mutatū eē sequit tps qd mensurat sic mutatuz eē sequit ipsum moueri: bene ergo dictū est q̄ nō hēt aliqd simul moueri ⁊ motū eē q: nec tps est sil' cū instāti: eo enīz ipso q̄ de tpe nō est nisi instans uel partes tpis ꝑterierūt ⁊ tūc nō sūt sil' cū instanti sed precedūt ipm. uel sūt future ⁊ tunc ēt nō sūt sil' cū eo: sed sequunt illd. ¶ Ulteri' forte dubitaret aliqs utrū uerū sit dictū cōmēti q̄ motus esset frustra si simul cōtingeret moueri ⁊ motū eē. Dicēdū q̄ frustra ⁊ uacuū ⁊ cetera talia ut in secūdo hui' diximus dicunt per cōparationez ad finem. ex hoc ergo aliqd est frustra ⁊ ociosuz: q: per illud nō cōsequimur finē ad quē ordinat: ꝑꝑ qd cū moueri ordinet ad mutatū esse si simul cōtingeret aliqd moueri ⁊ mutatū esse per illud moueri non cōsequeret mutatū eē. ociosus ergo esset ille mot' ex quo non cooperaretur ad consequendum finez ad quem ordinatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secūdū. a. qdē igit ipartibilē motuz est est ipm. o. fm qd ipm. d. motus aderat. Quare siquidē posteri' deuenerit q̄z uenit: diuisibilis utiq̄z erit. Cū. a. eni ueniret neq̄z qescebat: neq̄z transierat: sed mediū erat: si aūt sil' uenerit ⁊ uenit ueniēs: cū uēit: uētū ibi erit ⁊ motū eē: ubi mouet

¶ Premissa suppositiōe ꝑdicta arguit itētū siue probat propositū. ostēdit eni motū ex indiuisibilib' cōponi nō posse: uel qd idē est ōndit q̄ sup magnitudinē cōpositā ex idiuisibilib' partib' mot' esse nō posse. dicere aūt super magnitudinē cōpositā ex idiuisibilib' fieri motū dupliciter pōt itelligi ul' q̄ sup quālibet ptē idiuisibilē fiat mot': ul' q̄ fiat huiusmodi motus super totā magnitudinē sic cōpositā nō āt sup q̄libet ptē. duo g facit: q: ꝑ ōndit motū nō posse fieri sup huiusmodi magnitudinez ita q̄ fiat sup quālibet partē ei'. secūdo probat motuz nō posse fieri sup talē magnitudinē totaz absq̄z eo q̄ fiat super ptes ipsius ibi [si uo fm totū.] Dicit ergo q̄ fm. a. quidē ipartibilē ipm. o. i. ipm mobile mouebit ⁊ mot' eius aderat super talē partē q: si quidē posteri' deuenerit q̄z uenit. i. si in tali motu pri' ⁊ moueri q̄z mutatū eē diuisibilis utiq̄z erit. a. nā cū mobile ueniret. a. i. cū moueret per illā ptem magnitudis q̄ est. a. nec qescebat in termino a quo nec transibat. i. nec erat transiēs in termino ad quē q: non cōpetebat ei mutatū esse sed mediū erat inter utrūq̄z terminū: ⁊ partim habebat de termio a quo ⁊ partim de termio ad quē: quare si per partē magnitudinis que est. a. non simul cōpetit moueri ⁊ motū eē erat ipm. a. diuisibile ⁊ hēbat partez ⁊ partē. Si aūt simul uenerit ⁊ uenit ⁊ ueniens. i. simul est ibi moueri ⁊ motū eē cū ueniēs uenit. i. cū ueniēs est in spatio medio ⁊ in motu ibi est uentū i. ibi erit mutatū eē ⁊ erit in termino. erit ergo motū eē ubi mouet qd est incōueniēs q: motū esse est in termino moueri est in spatio medio. nō ergo ubi est moueri ibi est motū eē: q: nō est ibi spatiū medium cū ipso termino. ¶ Notandū aūt q̄ mobile ꝑus acquirit unā partē q̄z aliā: immo quālibet partē spatij acquirit successiue. quare opz talē partem diuisibilē eē: q: si nō eēt diuisibilis uel non eēt motus aliqs ibi uel simul eēt ibi moueri ⁊ motū esse: q: spatiū indiuisibile nō pōt acqri successiue ita q̄ ibi moueri ꝑcedat motū eē. Si ergo ipossibile est aliqd simul moueri ⁊ motū eē in parte indiuisibili mot' eē nō pōt, ꝑꝑrie q̄. si. a. b. c. que ponunt ptes magnitudinis eēnt indiuisibiles in nulla tali parte esset motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si uo fm totum. a. b. c. moueat aliqd ⁊ mot' quo mouet. d. e. z. est fm aūt ipartibile. a. nihil mouet: sed motū est. erit utiq̄z mot': nō ex motibus sed ex momētis

¶ Quia forte diceret aliqs magnitudinē. a. b. c. cōponi ex indiuisibilib' ⁊ fieri motū sup eā: huiusmodi tñ mot' fit super magnitudinē totā: nō aūt sup aliquā ptē ei'. q: ut dicēt aduersari' tota magnitudo est diuisibilis quelibet tñ pars ipsi' est idiuisibilis ideo iprobat circa qd quatuor facit fm q̄ quatuor ratiōes adducit. secūda ibi [⁊ motū eē aliqd.] tertia ibi [si igit necesse est.] quarta ibi [⁊ siqdē idiuisibilia.] Dicit ergo q̄ si totū spatiuz qd ē. a. b. c. moueat. o. qd est aliqd mobile ⁊ mot' quo mouet est. d. e. z. fm aūt impartibilem. a. nihil mouet. sed motū est. Sequit hoc incōueniēs q̄ erit utiq̄z motus nō ex motib' sed ex momentis uel ex mutatis esse. ¶ Notandū aūt q̄ sicut partes magnitudis cōponūt magnitudinē sic mot' facti in partib' huiusmodi cōponūt ipm motū: quare si in qualibet illarum partium nō est moueri sed mutatum esse sequit motū esse ex mutatis esse qd est incōueniēs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et motū eē aliqd nō motū. fz eni. a. trāsiuit nō trāsiens. Quare erit aliqd trāsitū eē nō aliquando iens uel transiēs. Hāc enim transiuit non transiens hanc.

¶ Adducit secundā rationē dicēs q̄ sequit ex dicta positione aliqd nō motū esse motū. dicere eni per magnitudinē fieri motū ⁊ nō per aliquā partē est dicere q̄ aliqd simul sit motū ⁊ nō motum. nā fm hāc positionē mobile trāsiuit. a. nō trāsiens ipsum quare aliqd erit trāsitū. i. pertrāsitum qd tñ nō est aliqñ aliqd iens. i. uadens uel transiēs per ipz. hāc enim partē que est. a. mobile trāsiuit nō transiens hanc. i. nō transiens ipsam. ¶ Notandum autez q̄ qui transit aliqd totum oportet q̄ trāseat quamlibet partem eius. si ergo transitur tota aliqua magnitudo composita ex idiuisibilibus partib' q: totum est omnes partes transibūt quelibet pars ei' rursus q: per indiuisibile nō pōt eē transit' ⁊ motus sequit q̄. a. sit pertransitū ita tamen q̄ per ipz

nihil transiuit. erit ergo idem transitum ꝛ non trāsitū ꝛ per hanc eandē partem que est. a. continget aliqd eē motū ꝛ nō esse motū qḋ est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit̄ necesse est aut quiescere aut moueri oē: quiescit aut per vnūqḋqꝫ eorum que sūt. a. b. c. ergo est aliqd continue qe scens simul ꝛ quod mouet̄: per totā enim a. b. c. mouebatur. o. ꝛ quiescebat ſ꞉ quālibet partem. Quare ꝛ per omnem est

¶ Adducit tertiā rōnē dicēs. si igit̄ necesse est mobile aut qescere aut mouere siue moueri ut hēt alia littera qꝛ ipm mobile qescit vnūqḋqꝫ eoꝝ que sunt a. b. c. ergo est aliqd cōtinue quiescēs ꝛ simul: cum hoc ē qḋ mouet̄. nā per totā. a. b. c. mouebat̄: ꝛ qescebat ſm q̄libet partē quare ꝛ qescit per oēꝫ. i. p totā magnitudinē. simul ergo mouebit̄ ꝛ qescet. ¶ Dubitaret forte aliquis: qꝛ nō videt̄ eē uerū q qḋlibet mobile uel qescat uel moueat̄ ſ꞉ qḋcunqꝫ signatū. Nā ſ꞉ punctū nec est motus nec qes. Cū ergo. a. ꝛ cetere partes magnitudinis ponant̄ indiuisibiles ſm nullā earū erit motus aut qes cui9 oppositū supponebat̄ in lr̄a. Dicendū q licꝫ ex simplici negatione nō possimus inferre affirmationē tn̄ ex negatione cū aptitudine pōt inferri priuatio nō enī ualet hoc nō videt ergo est cecum. ualet tn̄ si nō videt ꝛ est aptū natū videre: ergo est cecū sic qꝛ quies est priuatio mot9 nō vꝫ hoc nō mouet̄ in h ergo qescit ibidē. ualet tamē hoc est aptū natū moueri in hoc ꝛ nō mouet̄. ergo qescit ibidē: igit̄. a. b. c. eo q ponunt̄ partes magnitudinis in qua est motus super eas erit aliquid aptū natū moueri. qꝛ vo ponunt̄ idiuisibiles in nulla earū erit mot9. sequit̄ ergo q in qualibet illarū sit qes cū ſm vnāquāqꝫ eaꝝ sit aptus natus esse mot9 ꝛ tamē nō sit motus hn̄ ergo arguit phs q sup totā magnitudinē. a. b. c. mobile sil' mouet̄ ꝛ quiescit. mouet̄ enī per totā qꝛ hoc ponit aduersarius. quiescit enim per totuꝫ qꝛ qḋ quiescit i qualibet parte oportet q quiescat in toto cū totū sit oēs ptes. ¶ Ulteri9 forte dubitaret aliqs: qꝛ nō videt q in qualibet parte illi9 magnitudinis mobile sit aptū natū moueri. nā cū quelibet illarum partiū ponat̄ indiuisibilis in indiuisibili aūt nec est mot9 nec est aptus natus esse motus falsū est ergo qḋ supponebat̄ in questione pmissa. Dicēdū q ex dicta positione sequit̄ q in qualibet illarum partium sit motus ꝛ non sit motus: ꝛ etiā in qualibet illarum partiū sit aptus nat9 esse mot9 ꝛ non sit aptus natus esse motus. Nā cū ponātur partes magnitudinis si in alia est motus opꝫ q ēt ſm qualibet earū cōtingat moueri ꝛ q ēt ſm quālibet eaꝝ cōtingat moueri sit aptus nat9 eē motus rursus qꝛ ponunt̄ indiuisibiles sequit̄ q ſm quālibet earum nec sit mot9 nec sit aptus nat9 esse mot9 ex omni ergo parte impugnari pōt pdicta positio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et siquidēꝫ indiuisibilia que sunt. d. e. ꝫ. mot9 sunt: motu presente cōtinget utiqꝫ nō moueri sed quiescere. Si aūt non sūt motus: motum non ex motibus esse.

¶ Adducit q̄rtā rationē dicēs q si indiuisibilia que sunt. d. e. ꝫ. sunt mot9 ꝯtingit utiqꝫ pn̄te motu nō moueri sed quiescere: qḋ est icōueniēs. Si aūt. d. e. ꝫ. non sint mot9 cōtinget utiqꝫ motū esse ex non motib9 qḋ fuit incōueniēs ad qḋ adducebat ratio pma. ¶ Notandū aūt q. d. e. ꝫ. ut dicebat̄ supple sunt partes mot9 correspōdentes ptib9 magnitudinis que sūt. a. b. c. nō enī dici pōt q. d. e. ꝫ. nō sūt mot9: qꝛ cū mot9 factus supple dicta magnitudine constet ex predictis ptib9 sequeret̄ q mot9 eēt ex nō motib9. Si ergo. d. est mot9 cū. d. respōdeat ipsi a. qꝛ in. a. nō cōtingit moueri cū sit indiuisibile: ꝛ ēt cū hoc ponat aduersari9 sequit̄ q in. a. presente motu uel presente. d. nō cōtingat moueri. ꝛ qḋ dictū est de. d. intelligendū est de. e. respectu. b. ꝛ de ꝫ. respectu. c. ¶ Notandū ēt q dicit. d. e. ꝫ. eē idiuisibilia: qꝛ ex quo. a. b. c. que ponunt̄ partes magnitudinis sūt indiuisibilia opꝫ q. d. ꝛ. ꝫ. que sūt partes motus correspondētes pdictis partib9 indiuisibilia sint. ¶ Notādū ēt q ponētes p totā magnitudinē. a. b. c. eē motū nō tn̄ eē per aliquā partē ei9 ut patet ex littera: phūs per quatuor rationes ducit ad quatuor icōueniētia: qꝛ hoc posito mot9 erit ex nō motib9. rursus erit aliqd pertrāsituꝫ qḋ nullus pertransiuit. ampli9 simul idē mouebit̄ ꝛ quiescet ulteri9 presente motu cōtinget aliqd non moueri. ¶ Notandū etiā q qꝛ mot9 ꝛ magnitudo nō possūt cōponi ex indiuisibilib9 nec diuidi in idiuisibilia opꝫ talia diuidi in semp diuisibilia. ꝛ qꝛ hec est ratio cōtinui sequit̄ magnitudinē ꝛ motū eē quid cōtinuū: imo qꝛ mot9 q sic diuidat̄ ꝛ q sic cōponat̄ hēt a magnitudine cōtinuitas mot9 est ex cōtinuitate magnitudinis. Si igit̄ cōsiderent̄ pdicta sufficienter ostēdit̄ magnitudinē ꝛ motū eē de gn̄e cōtinuoꝝ ꝛ q ꝯtinuitas vni9 dependet ex continuitate alterius. Lectio. III.

Similiter aūt necesse longitudini ꝛ motui indiuisibile eē tp̄s ꝛ cōponi ex ipsis nūc existentib9 indiuisibilib9.

¶ Postq̄ phs ostendit motū eē cōtinuū ꝛ diuidi in semp diuisibilia: qꝛ magnitudo super quā est motus est cōtinua ꝛ est sic diuisibilis. in pte ista ostēdit tp̄s eē cōtinuū: qꝛ magnitudo ꝛ mot9 sūt qd cōtinuū. Circa qḋ duo facit. qꝛ p pponit qḋ intēdit. secūdo manifestat qḋ dixerat ibi. sicut ois diuisibilis est. ¶ Dicit ergo q necesse est tp̄s esse indiuisibile: similiter longitudini ꝛ motui: ꝛ necesse est tempus esse compositum ex ipsis nunc entibus idiuisibilibus sicut supple componit̄ magnitudo ꝛ motus. q̄si dicat q si magnitudo ꝛ motus componunt̄ ex idiuisibilibus sequit̄ q ꝛ tēpus esse sic cōpositum. ergo ab oppositis cū magnitudo ꝛ motus sint qd continuum ꝛ diuidi habeant in semp diuisibilia tempus erit qd cōtinuū ꝛ erit diuisibile in semper diuisibilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim omnis diuisibilis est in minore autem equaliter uelox transibit minorēꝫ diuisibile erit ꝛ tp̄s. Si autem tempus diuisibile erit: in quo fert̄ aliquid per ipsum a. ꝛ que est ipsum. a. erit diuisibile.

¶ Probat qḋ dixerat. ad cui9 euidentiā sciēdū q tēpus quantitatē quā hēt hēt a motu ꝛ magnitudine. rursus quātitatē quā hēt tp̄s a motu ꝛ a magnitudine est quantitas cōtinua. Amplius cum ratio infiniti quantati congruat oportet q finitas ꝛ infi

finitas in tpe sint a finitate ꝛ ifinitate magnitudīe ꝛ motu. ex eo ergo ꝙ tp̄s hēt q̄ntitatē a magnitudine cū oē q̄ntū sit diuisibile sequit ꝙ tp̄s sit diuisibile sicut ꝛ magnitudo. ex eo vō ꝙ q̄ntitas quā habet tp̄s a magnitudine nō est quātitas quecūqꝫ sꝫ ꝯtinua sequit ꝙ sicut magnitudo est diuisibilis in semꝑ diuisibilia sic diuisibile sit ꝛ tp̄s. tria ergo facit: qꝛ pmo ostēdit tp̄s eē diuisibile. secūdo declat ip̄m eē diuisibile in semꝑ diuisibilia. tertio ostēdit tp̄s eē finitū ꝛ infinitū sicut ip̄a magnitudo a qua hēt ꝙ sit q̄ntū ꝛ ꝯtinuū. secūda ibi. qm̄ āt ois motus. tertia ibi. ꝛ si qdcūqꝫ infinitū. Circa pmū duo facit fm ꝙ dupl'r ostēdit tēpus eē diuisibile pmo eni ośdit hoc ex uelocitate equali. secūdo ex uelocitate maiori: ibi. qm̄ autē ois. Dicit ḡ ꝙ si magnitudo est diuisibilis in minori tpe equaliter uelox trāsibit minorē magnitudinē diuisibile erit tp̄s. patet ergo ꝙ ex diuisibilitate magnitudinis sequit diuisibilitas tpis. qꝛ quāto minꝰ accipit de magnitudine minꝰ apponit ibi de tpe. Si igit magnitudo est diuisibilis ꝛ tp̄s erit diuisibile ꝛ econuerso. si tp̄s erit diuisibile in quo tpe fert aliqd per ip̄m. a. i. per ip̄m spatiū uel per ip̄az magnitudinē Si ita est sequit ꝙ magnitudo que est ip̄m. a. erit quid diuisibile. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quoniā aūt omnis magnitudo in magnitudines diuisibilis ostensuꝫ est eni qm̄ iꝑossibile est ex athomis ꝯtinuū eē aliqd magnitudo aūt ois ꝯtinua necesse est ueloci⁹ in equali tpe mai⁹ ꝛ in minori plus moueri: sicut diffiniūt quidā ip̄ꝫ uelocius.

ℭ Adducit scdam rōnē. Circa qd duo fac. qꝛ pmo pmittit necessaria ad ꝓpositū. secūdo illis pmissis arguit itētū ibi. Sit eni ip̄ꝫ in quo. a. Dicit ergo ꝙ ois magnitudo est diuisibilis in magnitudines ꝛ ꝙ ostēsuꝫ est pri⁹ ꝙ iꝑossibile est ꝯtinuū aliqd eē ex athomis. i. ex idiuisibilibꝰ. magnitudo aūt ois ꝯtinua est. nō igit erit magnitudo ex idiuisibilibꝰ sed diuidet in semꝑ diuisibilia. qꝛ ḡ sic est necesse est qd est ueloci⁹ in equali tpe ire per mai⁹ spatiuꝫ ꝛ ēt in minori tpe plus moueri. i. ire per mai⁹ spatiū: ꝛ supple necesse est hꝰᵐ uelox per eq̄le spatium ire in minori tpe sicut quidā diffiniūt ip̄ꝫ ueloci⁹. ℭ Notādū aūt ꝙ ex diuisibilitate magnitudinis mot⁹ hēt eē uelox ꝛ tarduꝫ. nā nisi eēt magnitudo maior ꝛ minor ꝛ equalis ꝛ nisi eēt magnitudo ꝯtinua ꝛ diuisibilis non eēt assignare quō ueloci⁹ in minori tpe trāsit mai⁹ spatiū ꝛ quō trāsit equale ēt in minori tpe. ut ergo hoc arguēt phūs pmittit magnitudinē eē ꝯtinuā ꝛ eē diuisibilē in semꝑ diuisibilia. ℭ Dubitaret forte aliqs: qꝛ videt ꝙ hic dicitur oino eē extra ꝓpositū. Nā cū hic phūs ꝓbare uelit tp̄s eē diuisibile videt oino ire extra ꝓpositū designando ꝓportionē uelocis ad tardū. Dicēdū ꝙ si tp̄s reperitur maius ꝛ minus ꝛ magnitudo reperit maior ꝛ minor opꝫ tā tp̄s q̄ꝫ magnitudinē esse qd diuisibile. Cū ergo nō possit ueloci⁹ in eq̄li tpe moueri per mai⁹ spatiū ꝛ in minori tpe moueri per eq̄le spatiū nisi reperiat tp̄s mai⁹ ꝛ minꝰ ꝛ magnitudo maior ꝛ minor. ꝛ per ꝯns si tā tp̄s q̄ꝫ magnitudo sit qd diuisibile ex ꝓportiōe quā hēt uelox ad tardū arguit tp̄s ꝛ magnitudinē qd diuisibile esse. posset ḡ sic formari ratio: si ueloci⁹ in eq̄li tpe transit mai⁹ spatiū ꝛ eq̄le spatiū trāsit in minori tpe: ꝛ mai⁹ spatiū trāsit in minori tpe de necessitate reperit tp̄s mai⁹ ꝛ minꝰ ꝛ magnitudo maior ꝛ minor: ꝛ per ꝯns de necessitate talia sūt diuisibilia: sed e necessariū sit uelox hēre dictas ꝓportiones ad tarduꝫ ergo necessariū est talia diuisibilia eē. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sit eni ip̄ꝫ in q̄. a. eo qd in quo. b. ueloci⁹ Qm̄ igit ueloci⁹ quod primum mutat in quo tempore ip̄m. a. mutatū est ab ip̄o. c. in ipsum. d. s. in tempore. ꝫ. i. in hoc ipsuꝫ b. nō erit iuxta ip̄m. d. sed deficiet. Quare in equali tempore abibit uelocius.

ℭ Ostēdit tales ꝓportiones necessarias eē. circa qd tria facit: qꝛ pmo ośdit ꝙ ueloci⁹ in eq̄li tpe trāsit maius spatiū. secūdo declarat ꝙ in minori tpe transit plus de spatio. tertio manifestat ꝙ equale spatiuꝫ trāsit in miori tpe. 2ᵒ ibi. at vō. 3ᵒ ibi. manifestū aūt ex his. Dicit ergo. sit. eni ip̄ꝫ in quo est. a. ueloci⁹ eo qd ē i quo est. b. qm̄ igit ueloci⁹ est qd mutat supple citi⁹ ul' qd mutat pmū ut hēt alia lr̄a. qꝛ ergo sic est in tpe in quo ip̄m. a. mutatū est ab ipso c. in ip̄m. d. s. in tēpore. ꝫ. i. in hoc tpe ip̄ꝫ. b. qd est tardius nō erit iuxta ip̄ꝫ. d. sed deficiet ab ip̄o: q̄re in eq̄li tpe ueloci⁹ plus hēbit de spatio. est ḡ vis rōnis ꝙ qꝛ de rōne uelocioris est ꝙ citi⁹ ꝑtingat ad terminū in illo tāto tpe in quo uelox attingit terminū nō attinget ip̄ꝫ qd est tardū: quare in equali tpe mouebit tardū per minꝰ spatium ꝛ uelox per maius. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At vō ꝛ in minori plus. In quo eni ip̄ꝫ a. factū est iuxta ip̄m. d. ipsuꝫ. b. erit iuxta e. cū tardius est. Ergo quoniam ipsuꝫ. a. ad ipsum. d. factū est in omni in quo est. ꝫ. i. tēpore ad ip̄ꝫ. t. erit in minori hoc: ꝛ erit in quo. ꝫ. k. Ipsum quidē igitur. e. t. quod transiern ip̄ꝫ. a. maius est ipso. e. e. Tempus aūt q̄d est. ꝫ. k. minus est omni eo q̄d est. ꝫ. i. Quare in minori abibit maius.

ℭ Ostēdit ꝙ uelox in minori tpe plus ibit de spatio. At vō in minori. s. tpe plus supple ibit de spatio uelox q̄ꝫ tardū. nā in tpe in quo ip̄ꝫ. a. qd est uelox factū est iuxta ip̄m. d. ip̄ꝫ. b. cū sit tardi⁹ erit iuxta ip̄ꝫ. e. itelligit eni per. e. aliqd spatiū citra. d. qm̄ ḡ ip̄m. a. factū est ad ip̄m. d. in oī tpe. i. in toto tpe in quo est. ꝫ. i. hoc. s. a. erit in minori tpe ad ip̄ꝫ. t. erit ḡ in tpe in quo est. ꝫ. k. Intēdit eni per. ꝫ. k. tp̄o minus q̄ꝫ. ꝫ. i. ꝛ itēdit per. t. spatiū mai⁹ q̄ꝫ. e. ꝛ min⁹ q̄ꝫ. d. qꝛ ḡ ip̄m qdē. e. t. qd transit ip̄m. a. est maius ipo. c. e. qd trāsit ip̄ꝫ. b. tēpus āt qd est. ꝫ. k. in quo uelox trāsit. e. t. min⁹ est oī. i. toto tpe qd est. ꝫ. i. in quo tardū trāsit. c. e. qꝛ ita est seq̄t ꝙ ueloci⁹ in minori tpe hēbit mai⁹ spatiū. ℭ Notandū aūt hanc demonstrationē sumere originē ex pmissa. nā si ueloci⁹ in eq̄li tpe attigit ad ulteriorē terminū: ut qꝛ attingit ad. d. tardū vō attingit magis citra: qꝛ ad e. si signet termin⁹: utputa si signetur. e. inter. d. ꝛ e. ad illū terminum attingit uelox in minori tpe q̄ꝫ ad. d. qꝛ ad terminū magis citra idē mobile citius attinget: erit ergo ibi min⁹ de tpe: ꝛ tamē spatium illud maius erit spatio qd trāsit tardum in mino-

ri tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum autem ex his: ⁊ quod velocius in minori tpe abibit equale. Quoniam quidē enī maiorē in minori trāsit tardiori: ipsum autē ƀm seipsum acceptum in pluri tempore maiorem minori.

¶ Ondit ꝙ velox trāsit equale spatiū in minori tpe. Circa qd duo facit ƀʒ qd dupl'r ꝓbat itētū. secūda ibi [amplīꝰ aūt si oē.] Circa pᵐ duo facit. qꝛ pmo pmittit quedā necessaria ad ꝓpositū. secūdo illis pmissis arguit itētū ibi [ut que est. l. m.] Dicit ergo ꝙ manifestū est ex his ꝙ velociꝰ in minori tpe habebit equale spatiū. ad hoc āt ꝓbādū pmittit duo quoꝝ primū est qm̄ quidē velox trāsit maiorē magnitudinē in minori tpe tardiori. i. q̄ꝫ faciat tardiꝰ ut pʒ ex pcedētibꝰ. scōm aūt qd pmittit est ꝙ ipm a. i. ipʒ mobile qdcūqꝫ sit ƀʒ se acceptū in pluri tpe transit maiorē magnitudinē: minori aūt. i. in minori tpe trāsit minorē magnitudinē. Est aūt hoc qd 2° pmittit. q. per se notū: qꝛ semp plus de spatio ꝑ se loquēdo plus reqrit de tpe. ¶ Deide cū dicit.

¶ Ut que est. l. m. ea que est. l. x. plus utiqꝫ erit tps: qd. p. r. in quo ipʒ. a. transit. l. m. q̄ꝫ quod est. p. s. in quo transit ipsum. l. x. Quare siquidē est. p. t. tps: minus est eo in quo est. b. in quo quod est tardiꝰ trāsit ipm. l. x. ⁊ quod est. p. s. tēpus minꝰ est eo in quo est. b. ipo enīʒ. p. r. minꝰ est. minore autēʒ minus: ⁊ ipsū minus est. Quare in minori movebit equale.

¶ Ex his que pmiserat arguit itētū dicēs ꝙ magnitudo que est. c. l. m. maior est ea magnitudine que est. l. x. ⁊ qꝛ ita est plus utiqꝫ erit tps qd est. p. r. in quo ipʒ. a. trāsit. l. m. q̄ꝫ qd ē. p. n. i q̄ trāsit. l. x. supponebat enī supple ꝙ idē moⁱˡⁱ maiori tpe ptrāsit maiorē magnitudinē ⁊ i minori miorē g. p. r. qd ē tps i q̄ trāsit magnitudo maior erit plus q̄ꝫ. p. s. i q̄ trāsit minor. Addit aūt ꝙ si tps qd est. p. r. minꝰ est eo in quo est. b. in quo tpe qd est tardiꝰ trāsit ipʒ. l. x. si ita est sequit ꝙ ipm qd est. p. s. mlto magis est minꝰ tps eo tpe in q̄ est. b. Nā si. p. s. minꝰ est tpe p. r. ergo multo magis est minꝰ ipso. b. qꝛ qcqd est minꝰ minore ⁊ ipm est minꝰ maiore. sequit ergo ꝙ velocius in minori tpe movebit per equale spatiuʒ. est igit vis demōstratiōis hꝰ ꝙ qꝛ velociꝰ trāsit maiꝰ spatiū in minori tpe. g eq̄le spatiū adhuc trāsibit in minori. ¶ Notadū aūt ad intelligentiā demonstrationis predicte ꝙ phūs imaginat tps qddā divisuʒ in tres partes: vel imaginat tria tpa se habere per ordinē. vʒ. p. s. p. r. ⁊. b. ita ꝙ est maiꝰ tps q̄ꝫ. p. r. ⁊. p. r. q̄ꝫ. p. s. rursus imaginat magnitudinēʒ dividi in duas ptes. s. in. l. m. ⁊ in. l. x. ita ꝙ. l. x. est ps magnitudinis. d. l. m. ulteriꝰ aūt supponit ꝙ velox transeat. l. m. in tpe. p. r. ⁊ tardū trāseat. l. x. qd est minꝰ q̄ꝫ. l. m. in tpe. b. qd est maius tps q̄ꝫ. p. r. supponebat enī supple ꝙ velociꝰ trāsit maiꝰ spatiū in minori tpe. ex hoc ergo arguit ꝙ si velox trāsit. l. m. qd est maius spatiū in minori tpe trāsibit. l. x. qd est equale spatiuʒ ad hoc in minori tpe: quare equale spatium transibit in minori tpe. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aūt si oē necesse qdē: aut in eq̄li: aut in minori: aut i pluri moveri: ⁊ qd qdē in pluri: tardiꝰ est. Qd aūt in equali eq̄ velox. Velociꝰ aūt nō est equaliter velox neqꝫ tardius: neqꝫ utiqꝫ in pluri aut eq̄li movet ipm velociꝰ relinquit igitur in minori. Quare necesse est equalē magnitudinem minori tempore trāsire velocius.

¶ Adducit secūdā rationē dicēs ꝙ si oē qd movetur necesse est moveri aut in equali tpe aut in minori aut in pluri. ⁊ ꝙ qdē in pluri tpe trāsit aliqd est tardius. qd aūt in eq̄li eque velox. sequit ergo ex his ꝙ velociꝰ qꝛ neqꝫ est equaliter velox neqꝫ tardius est q̄ꝫ tardū. iō sequit ꝙ per equale spatiū nō movet ipm qd est velociꝰ neqꝫ utiqꝫ in pluri tpe neqꝫ in equali. relinquit ergo ꝙ in minori: quare necesse est ꝙ est velociꝰ magnitudinē equaliter se habētē trāsire in minori tpe. est ergo vis rōnis huiꝰ ꝙ qꝛ velocius magnitudinē equalē nō pōt trāsire in eq̄li tpe: qꝛ tūc nō eēt velociꝰ nec in pluri: qꝛ tūc esset tardiꝰ. relīqtur ergo ꝙ eā trāseat in minori. ¶ Dubitaret forte aliquis: qꝛ videt ꝙ phūs demonstret circulariter. probat enī per velocitatē ⁊ tarditatē divisionē tpis ⁊ magnitudinis. Nā ut supra dicebat si est dare velocitatē ⁊ tarditatē est dare tēpus maius ⁊ minꝰ ⁊ magnitudinē maiorē ⁊ minorē ⁊ per ꝯñs ut dicebat est dare talia divisibilia eē. arguit ergo ex velocitate ⁊ tarditate quātitatē tpis ⁊ magnitudinis. rursus ex quātitate tpis ⁊ magnitudinis arguit velocitatē ⁊ tarditatē: qꝛ illd est velox qd in pauco tpe transit multū. tardū vo in multo parū. Si ergo q̄ntitas tpis ⁊ magnitudinis probat velocitatē ⁊ tarditatē ⁊ velocitas ⁊ tarditas ꝓbant quātitatē tpis ⁊ magnitudinis ergo quantitas tpis ⁊ magnitudinis ꝓbat q̄ntitatem tpis ⁊ magnitudinis ⁊ idē ꝓbat seipm qd est icōveniēs. Dicēduʒ ꝙ tūc est circularis demōstratio qn̄ itur ab eodē in idē per idē. ipossibile est ergo circulo demōstrare. qꝛ per idē genꝰ cāe ⁊ ƀm eūdē modū demōstrādi nō ꝯvertunt demōstrationes. ꝓbat enī cā effectū ⁊ hic effectꝰ cām nō tn̄ ꝑꝑ hoc est demōstratio circularis qꝛ nō est ibi idē modus demonstrandi. Nā cū per cām demōstremꝰ effectū est ibi demonstratio ꝓpter qd ⁊ a priori: sʒ cū per effectū ostēdimꝰ cām est ibi demonstratio qꝛ ⁊ a posteriori: quare cū imus a cā ad effectum ⁊ ab effectu ad cām quodāmodo imus a cā ad cām ⁊ ab eodē in idē. Sed qꝛ hoc nō est per idē nec ƀʒ eundē modū demōstrandi. ideo nō ꝓpter hoc arguit ꝙ contingat circulo demōstrare. ⁊ qd dictū est de cā respectu effectꝰ intelligendū est in his que sunt sibi cāe adinvicē. Nā ⁊ potio est cā sanitatis ⁊ sanitas potionis. cū ergo per potionē ꝓbat sanitas ⁊ per sanitatē potio quodāmodo itur a cā ad cām per cām ⁊ utrūqꝫ respectu utriusqꝫ hēt rationē cāe. sive enī per potionē ꝓbet sanitas sive econverso semp est demonstratio per cām nō tn̄ ꝓpter hoc est ibi proprie circulus. naʒ lʒ hꝰ conversio plus accedat ad circulationē q̄ꝫ pma: nō tn̄ in tali ꝯversione est ibi cōpleta rō circulationis: qꝛ q̄ꝫuis eamꝰ a cā ad cāʒ ⁊ per cām nō tn̄ ꝓprie imus ab eodē in idē ⁊ per idē qꝛ nō est ƀm idē genꝰ cāe. potio enī causat sanitatem ut efficiēs. sed sanitas est cā potionis tanq̄ꝫ

finis.tūc ergo eēt ibi ꝓpꝛie circulatio aut aliq̄ duo
se inferēt adinicē eodē mō ita ꝙ vnū eēt cā alteri⁹
ꝛ ecōuerso ꝑm idē gen⁹ cāe ꝙ eē nō pōt. Nō est ḡ
icōueniēs ꝓcedere ab eodē i idē si hoc nō sit eodē
modo.cū ḡ uelocitas ꝛ tarditas ꝓbēt q̄ntitatē tē-
poris ꝛ magnitudinis.alr vō q̄ntitas tp̄is ꝛ ma-
gnitudinis ꝓbēt uelocitatē ꝛ tarditatē nō est icō
ueniēs vnū ꝓbare per aliud ꝛ ecōuerso. Nā cū ꝑ
q̄ntitatē tp̄is ꝛ magnitudinis ꝓbam⁹ uelocitatē ꝛ
tarditatē ꝓcedim⁹ a p̄ori.Dū aūt facim⁹ eꝫ facim⁹
demōstrationē q: ꝛ ꝓcedim⁹ a posteriori:vñ ꝯ^{tor}
ait ꝙ diuisibilitas magnitudinis est cā diuisibili-
tatis uelocitatis ꝛ tarditatis.Sꝫ uelocitas ꝛ tar
ditas sunt signa diuisibilitatis ꝛ magnitudinis tñ
ꝛ ipse ait huiusmodi signa sūt demonstrantia ꝛ cō
uertunt̃ cū suis causis ita ꝙ si ponit̃ uelocitas tar
ditas ponitur diuisibilitas temporis ꝛ magnitu-
dinis ꝛ econuerso. Lectio.IIII.

Uoniā aūt oīs mot⁹ in tp̄e est:pos
q sibile est moueri.Oē autē illud qd̄
mouet̃:ꝯtigit ꝛ ueloci⁹ moueri ꝛ
tardi⁹:an oī tp̄e erit ueloci⁹ ꝛ tardi⁹ moue
ri.Hec aūt cū sint:neċe est ēt tp̄s ꝯtinuū
eē.Dico aūt cōtinuū eē diuisibile in semꝑ
diuisibilia.Huiusmodi eni supposito cō-
tinuo necesse est ꝛ tempus cōtinuū esse.

¶ Ut dicebat̃ nō qd̄libet diuisibile hēt rōnē ꝯtinui
Sed illud diuisibile est ꝓpꝛie cōtinuū qd̄ diuidit̃
in semꝑ diuisibilia.ꝓbatū est eni supra ꝙ opꝫ tp̄s
eē diuisibile:q: magnitudo est diuisibilis.Sed ex
hoc nō ꝑfecte habet̃ ꝙ tp̄s sit qd ꝯtinuū:ut ḡ ph̄s
perfecte ostēdat tp̄s eē cōtinuū ꝓbat tp̄ꝫ eē diuisi
bile in semꝑ diuisibilia.Circa hoc aūt duo facit ꝑꝫ
ꝙ dupl'r ꝓbat intētū.2° ibi Ampli⁹ aūt ꝛ ex ꝯsue
tis. Circa p^m duo facit:q: p̄ p̄mittit quedā neces
saria ꝛ ad ꝓpositū.secūdo illis p̄missis arguit itētū
ibi Qm̄ enim ostēsum est. Dicit ḡ ꝙ oīs mot⁹ fit
in tp̄e ꝛ in omni tp̄e possibile est moueri.si eni tēp⁹
est numer⁹ mot⁹ opꝫ ꝙ semꝑ mot⁹ fiat in tp̄e cum
nō sit dare motū sine p̄ori ꝛ posteriori ad que seq̄t
tp̄s.rursus in omni tp̄e possibile est moueri:q: sem
per in ꝓpꝛio nūo ꝛ in ꝓpꝛia mensura possibile est
eē ꝓpꝛiū mēsuratū.Addit aūt ꝙ oē qd̄ mouet̃ cō
tingit moueri ueloci⁹ ꝛ tardius ꝛ in omni tp̄e cō
tingit ueloci⁹ ꝛ tardi⁹ moueri.hec ergo cū sint ne
cesse est tp̄s eē cōtinuū:q:necesse est tp̄ꝫ diuidi in
semꝑ diuisibilia:ideo ait dico aūt continuū id qd̄
est diuisibile in semꝑ diuisibilia.Supposito enim
h^m ꝯtinuo.i.supposito ꝯtinuū eē tale necesse est tē
pus eē ꝯtinuū. ¶ Dubitaret forte aliqs:q: non vr̄
uerū eē qd̄ hic ph̄s ait.videlicet ꝙ oīs mot⁹ pōt
eē uelocioꝛ ꝛ tardioꝛ.q: ut ꝯ^{tor} ait mot⁹ mobiliū na
turaliter est terminat in uelocitate ꝛ tarditate ꝛ ut
ipse subdit ipossibile est ꝙ aliqs mot⁹ sit uelocioꝛ
motu celi.Dicēdū ꝙ ut ꝯ^{tor} ait ad hāc q̄ōnē Alex.
respondet dupl'r:p̄mo sic.q: mot⁹ celestiū coꝛporū
est uoluntari⁹:q: talia coꝛpa mouent̃ ab intelligē-
tia uel ab aīa que mouet per intellectū ꝛ uolūtatē
ꝛ q: uoluntari⁹ est h^m mot⁹ ut ipse ait:iō pōt esse ue
locioꝛ ꝛ tardioꝛ. Nā ut ponit exēplū sicut boni pos
sunt moueri ad operādū nō bona lꝫ nō moueant̃
sic mot⁹ ille pōt eē uelocioꝛ ꝛ tardioꝛ nunq̄ꝫ tamē
erit uelocioꝛ aut tardioꝛ. ¶ Hec aūt respōsio utrū
cōtinet in se aliquā ueritatē nō est p̄sentis specula-
tionis:q: videt̃ expositio in superiorē scientiā. Ad
p̄ns tñ intantū dictū sit sic cōtra cā:q: huiusmodi
respōsio nō est ꝑꝫ mētē ph̄i.nā ꝑꝫ tp̄ꝫ in celo nō est
possibilis peregrina ipꝛessio nec aliqua ioꝛdinatio
qd̄ eni celū de necessitate semꝑ hēt equalē motum
huiusmodi necessariū nāliter loquēdo nō est sicut
oē qd̄ est qn̄ est necesse est eē. ¶ Sed q: ꝑꝫ hūc na-
turalē oꝛdinē quēꝫ videm⁹ impossibile est aliter se
habere.nō ergo est ibi possibilitas ad oppositū ut
imaginatur Alex.utrū aūt deus posset hūc oꝛdinē
imutare negare eēt oīno ridiculū:sed hoc declara
re nō postulat p̄sens negociū.sufficit eni ostēdere
ꝙ dicta positio nō sup̄ ꝓbiam idē Alex.aliter re-
spondet ꝛ bene ꝙ mot⁹ ut motus est semꝑ ꝛ non
possit eē uelocioꝛ ꝛ tardioꝛ hoc non est ratione:q:
motus:sed ratione mobilis in quo hēt eē.positio ḡ
ph̄i uera est per se.videlicet ꝙ oīs mot⁹ pōt eē uelo
cioꝛ ꝛ tardioꝛ per accidēs:tñ pōt habere aliquam
falsitatē.respondet̃ eni aliter a quibusdam videli-
licet ꝙ in hoc libro intendit̃ de motu in coi.motui
aūt in cōmuni nō repugnat quin possit eē uelocioꝛ
aut tardioꝛ.Sed si hoc repugnat ei hoc est ratiōe
qua cōtrahit̃ ad naturā specialē.possum⁹ aūt etiaꝫ
aliter respōdere ꝛ forte magis per se.nā si diuisio
ꝑm uelocitatē ꝛ tarditatē causat̃ ex diuisione ma-
gnitudinis sicut cōcedim⁹ magnitudinē diuidi in
īfi^m:sic ꝯcedē possumus ꝙ mot⁹ pōt eē uelocioꝛ ꝛ
tardioꝛ in infinitū.magnitudo eni diuidit̃ in infi^m
rōne qua cōtinua nō ratione qua est qd nāle:q: ut
est qd nāle hēt statū in mai⁹ ꝛ in min⁹.est eni dare
minimā carnē ꝛ minimā aquā ut probat̃ in p̄mo-
hui⁹.Sic ꝛ mot⁹ si cōsideret̃ ut cōtinuus est semꝑ
per pōt esse uelocioꝛ ꝛ tardioꝛ ꝛ uelocitas ei⁹ pōt
augmentari in infinitū:nunq̄ꝫ tñ erit actu in infin
tū uelox.Sic nō pōt eē magnitudo actu in infini-
tū diuisa.Si ergo ꝯsideret̃ mot⁹ ut est quid nāle
sic nō oportet ꝙ possit esse uelocioꝛ ꝛ tardioꝛ sed
est ibi dare statuꝫ. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs
cum falsum sit ꝙ omnis motus pōt esse uelocioꝛ ꝛ
tardioꝛ:lꝫ sit falsum per accidēs utrū tale falsum
per accidēs posset supponi.Dicendū ꝙ sermones
sunt semꝑ inquirendi ꝑm materiā.in omni eni ma
teria possum⁹ arguere ex his que per se cōpetūt il
li materie.cū ergo ph̄s intendat hic loqui de di-
uisione mot⁹ ratione qua est qd cōtinuū omnia il-
la que cōpetunt motui ut est quid cōtinuū ipse pōt
supponere ꝛ arguere ex illis.cū ergo augeri ꝑꝫ ue
locitatē ꝛ tarditatē ut dictum est cōpetit motui ex
eo ꝙ est quid cōtinuū ratione materie in qua loq̄-
tur pōt supponere omnē motū posse esse uelociorē
ꝛ tardiorē. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrū
hoc possit supponere ph̄s naturalis.videt̃ ꝙ nō
nā augmentari sic ꝑꝫ uelocitatē ꝛ tarditatē cōpetit
motui ut est qd cōtinuū nō ut est qd nāle videt̃ ꝙ
possit hoc supponere mathematic⁹ qui ꝯsiderat de
cōtinuo ut ꝯtinuū est.nō autē ut videt̃ pōt hic sup
ponere nālis ph̄s qui cōsiderat de cōtinuo ꝓut
habet esse in materia naturali.Dicendū ꝙ ut dice
batur motus pōt eē semꝑ uelocioꝛ ꝛ tardioꝛ sicut
magnitudo pōt semper diuidi.est auteꝫ magnitu
do semꝑ diuisibilis ut est cōtinua nō ut est natura
lis:nō q: per diuisionē naturalis magnitudo pos-
sit fieri mathematica ꝯtinua.ergo diuisio per se lo
quendo nō repugnat magnitudini naturali simpli

citer sed repugnat magnitudine nāli ꝓut hēt eē in tali specie uel in tali:ut q: est dare minimā carnē ⁊ minimā aquā:sicut etiā ꝙ mot⁹ possit esse semꝑ uelocior uł tardior repugnat ei ut est qd naturale nō simplr̄ ⁊ absolute loquēdo sed ꝓut hēt esse in tali uel in tali corpe nāli. si eni cōsideret mot⁹ ut hēt eē in corpe nāli ꝯm se cōsideratū nō repugnat ei quin possit esse semꝑ uelocior aut tardior:sꝫ si repugnat ei hoc est prout hēt eē in tali corpore nāli:intantuꝫ ergo cōmunis modus loquēdi ꝙ magnitudo ut ē nālis nō diuidit in infinituꝫ. ⁊ ꝙ mot⁹ ut est nālis nō pōt semꝑ eē uelocior aut tardior:q: natura magis ꝓprie dicit de forā spēi ꝙ̃ de forma gn̄is. diuisio aūt in īfinitū si repugnat naturalib⁹ reb⁹ per se loquēdo repugnat magis forme spēi ꝙ̃ foīe gn̄is: ⁊ ꝙ mot⁹ nō possit esse uelocior aut tardior nō repugnat ei ꝯm ꝙ hēt eē in corpe gn̄ali nāliter sumpto. sed ꝯm ꝙ hēt eē in corpe cōtracto ad aliquam spēm:ꝓpter qd plane patet ꝙ ꝯsiderare sic de motu nos pōt semꝑ esse uelocior aut tardior simpliciter ⁊ absolute loquendo nō subterfugit consideratioņeꝫ phi nālis ⁊ maxime nō subterfugit considerationem huius libri ubi agitur de corpore mobili in cōmuni. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ eni ostēsum est:ꝙ uelocius in minori trāsibit equale sit qd quidē in quo est. a. uelocius. Qd aūt est in quo est. b. tardius: ⁊ sit motū tardius que est. c. d. per magnitudinē:in quo est. ʒ. i. tpe. Manifestū igit est ꝙ uelocius in minori ꝙ̃ hoc mouebit per eādē magnitudinē. Et sit motū. a. in quo est. ʒ. t. Iteruꝫ aūt qm̄. a. qd uelocius in eo qd est. ʒ. t. trāsiuit totā que est. c. d. ipꝫ tardius in eodē tpe minorē trāsit. Sit igit in qua. c. k. Qm̄ aūt tardius qd est ipm. b. in eo quod est. ʒ. t. tpe ipam que est. c. k. trāsiuit:uelocius minori trāsibit. Quare iterū diuidit qd est. ʒ. t. tps:hoc āt diuiso ⁊. c. k. magnitudo diuidet ꝯm eandē rationē: si vō magnitudo ⁊ tēpus ⁊ hoc semꝑ erit a ueloctori tardius:⁊ a tardiori uelocius:⁊ eo demōstratū est utentib⁹. Diuidet aūt qd est uelocius tps:tardius aūt longitudinē. Si igit semper in natura est ꝯuerti:cōuersio autem semper fit diuisio: manifestuꝫ qm̄ omne tēpus cōtinuū est. Similiter aūt manifestū ⁊ ꝙ magnitudo omnis cōtinua est:per easdē eni ⁊ equales diuisiōes tempusq; ⁊ magnitudo diuiditur.

¶ Premissis ꝓdictis suppositionib⁹ arguit iterū ostēdēs ꝙ tam magnitudo ꝙ̃ tps sūt quid ꝯtinuū ⁊ diuidunt in semꝑ diuisibilia. d. qd ostēsuꝫ est ꝙ uelocius in minori tēpore transibit equale. i. equalem magnitudinē. qm̄ ergo ita est sit qd quideꝫ in quo est. a. uelocius qd. a. est i quo est. b. tardius ergo id qd est tardius sit motū. i. moueat per magnitudinē que est. c. d. in tpe in quo est. ʒ. i. manifestū est igit ꝙ uelocius mouebit per eandē magnitudinē in minori tpe ꝙ̃ sit hoc. i. ꝙ̃. ʒ. i. sit ꝫ motū per totā magnitudinem. c. d. in tpe in quo est. ʒ. t. iterum aūt qm̄ qd est uelocius in eo tpe ꝙ est. ʒ. t. transibit totā magnitudinē que est. c. d. ipm tardius in eodē tpe transibit minorē magnitudinem. sit ergo huiusmodi magnitudo in qua est. c. k. ita ꝙ. c. k. erit pars magnitudinis de. c. d. rursus qm̄ tardius est ipsum. b. sequitur ꝙ id qd est ipm. b. in eo tpe qd est. ʒ. t. trāsiuit magnitudinē que est. c. k. uelocius ergo transit eandē magnitudinē in minori tpe quare iterū diuidit tps ꝙ est. ʒ. t. hec aūt diuisio diuidet ⁊ magnitudo que est. ʒ. k. que est ꝯm eandē rationē. Si vō diuidit magnitudo ⁊ tps hoc aūt erit semꝑ accipientib⁹ a ueloctori tardius ⁊ a tardiori uelocius. Nā si post tardius semper accipimus uelocius ⁊ ecōuerso semper diuidemus magnitudinē ⁊ tempus. utentibus eni eo ꝙ demonstratū semꝑ fiet diuisio magnitudinis ⁊ temporis. nā qd est uelocius diuidet tps:qd vō est tardius diuidet lōgitudinē. si igit semꝑ uerꝫ est ꝯuerti:q: semꝑ post tardū accipit uelox ⁊ ecōuerso:facto aūt sic ecōuerso semꝑ fit diuisio tpis ⁊ magnitudinis ergo manifestū est ꝙ oē tps est cōtinuū. similiter ēt est manifestū ꝙ omnis magnitudo est continua. Nā semper per easdē ⁊ per eqles diuisiones diuidet magnitudo ⁊ tēpus. est igit vis rationis ꝙ q: semper tardū uadit minus de spatio ⁊ uelox ponit minus de tēpore in tanto spatio:quando accipim⁹ uelox accipim⁹ minus de tpe:qn̄ tardū minus de magnitudine: ⁊ q: semꝑ post uelox possumus accipe tardū ⁊ eꝯ in īfinitū poterit diuidi tps ⁊ magnitudo in infinitū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem ex cōsuetis rationibus dici manifestū est:ac si tempus quideꝫ cōtinuū:q: ⁊ magnitudo. Siquidem in medio tēpore mediū transit: ⁊ simpliciter in minori minus. Eedem namq; diuisiones temporis ⁊ magnitudinis sunt.

¶ Adducit secūdā rationē ostēdēs ꝙ si magnitudo diuidit in infinitū ꝙ ēt ⁊ tēpus sic diuidit dicens ꝙ ex cōsuetis rōnib⁹ manifestuꝫ est qd dici solet. s. ꝙ ac si tps ꝯtinuū ē q: ⁊ magnitudo ꝯtinua est. q̄si dicat ꝙ idō tps ꝯtinuū est:q: magnitudo ꝯtinua est ⁊ ideo tēpus est diuisibile in infinitum: q: ⁊ magnitudo est diuisibilis in infinitū. qd aūt sic sit patet. Nam siqdē in medio tpe mobile trāsit mediū magnitudinis ⁊ simpliciter in minori tpe minus de magnitudine. nā eedē sunt diuisiōes magnitudinis ⁊ tēporis. est ergo vis rationis ꝙ tēpus diuiditur ꝓut diuidit magnitudo. nā mediū magnitudis trāsitur in medio tēporis ⁊ quarta pars magnitudinis in quarta parte temporis:quia ergo simpliciter ⁊ ulr̄ tempus diuidit sicut diuidit magnitudo cū magnitudo diuidit in infinitū oportet ꝙ ⁊ tempus diuisibile sit in infinitum. Lectio. V.

Et si quodcunq; infinitum est ⁊ alteruꝫ:⁊ sicut alterum ⁊ alterum est ut siquideꝫ ulnimis infinitum est tēpus ⁊ longitudo ulnimis:si vō diuisione: diuisione ⁊ longitudo:si autem in utrisq; tempus:utrisq; ⁊ longitudo.

¶ Postꝙ̃ phs ostendit ꝙ simile est de continuitate tpis ⁊ magnitudinis:q: si vnū est continuum ⁊ alī

nō.in parte ista pbat ꝙ simile est etiā de infinitate utriusqȝ:ostēdit enī ꝙ si vnū est īfinitū ⁊ aliud.circa qđ tria facit:q: p̄ ꝓponit qđ intēdit.secūdo ex hoc descendit ad soluendū rationē ꝣenonis.tertio ꝓbat ꝙ dixerat.secūda ibi[vnde ⁊ ꝣenonis rō.] tertia ibi[neq: iam infinitū.] Dicit ergo ꝙ tp̄s ⁊ magnitudo sic se hn̄t ꝙ si qđcūqȝ eoꝝ est infinitū ⁊ alterū est infinitum ⁊ rursus sicut est infinitum alteꝝ sic est infinitū ⁊ alteꝝ:ut siquidē tp̄s est infinitū in ultimis.i.fm quātitatē ⁊ extēsionē:⁊ longitudo.i.magnitudo erit īfinita in ultimis.Si vo tēpus sit infinitū diuisione:⁊ longitudo erit infinita diuisione.Si autē tēpus est infinitū in utrisqȝ.s.tam diuisiōe q̄ȝ extēsione similiter ⁊ lōgitudo erit infinita in utrisqȝ.cū ergo tp̄s sit īfinitū ⁊ lōgitudo erit infinita in utrisqȝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde ⁊ zenōis ratio falsū opinaſ ꝙ nō est possibile īfinita ptrāsire:aut tāgere īfinita fm vnūqđqȝ īfinito tpe.Dupl'r enim dicitur ⁊ longitudo ⁊ tp̄s infinitū:⁊ oino omne cōtinuū:aut fm diuisionē:aut ultimis.Infinitis quidē igitur fm quātitatē cōtingit sese tāgere īfinito tpe:eis aut que sunt fm diuisionē cōtingit:⁊ nāqȝ ip̄ȝ sic infinitū.Quare ⁊ in infinito tpe ⁊ nō finito accidit transiri infinitum:⁊ tangere infinita in ipsis infinitis ⁊ non finitis.

¶ Soluit ex hoc rationē ꝣenonis.ad cui⁹ euidentiā sciēdū ꝙ ꝣeno negabat motū:q: dicebat ꝙ in tpe finito nō possunt pertransiri īfinita.Sed in quolibet spatio sunt infinita spatia:q: qđlibet cōtinuū est diuisibile in infinitū.ergo nullū spatiū contingit pertrāsiri:quare nō cōtingit moueri.hec autē ratio soluiſ:q: qđlibet spatiū est finitū nō extēsione:sicut non est incōueniens in aliquo tpe pertransiri aliqđ spatiū.hoc est ḡ qđ ait ꝙ ratio ꝣenonis opinaſ falsū que erat ꝙ nō est ipossibile ptransire īfinita aut tāgē īfinita fȝ vnūqđqȝ ī tpe finito.Nā ꝙ vnūqđqȝ infinitoꝝ transeaſ in tpe finito est incōueniēs.hec ergo ratio ꝣenonis soluiſ:q: lōgitudo ⁊ tp̄s ⁊ oino.i.ul'r oē cōtinuū dupliciter diciſ infinitū aut fm diuisionē aut infinitis ultimis.i.aut fȝ quātitatē ⁊ extēsionē ut q: hēt īfinita ultima.fȝ igiſ quātitatē nō cōtingit se se tangere īfinita īfinito tpe.nā ꝙ aliqđ mobile tangat que sūt fȝ sese infinita in tpe finito est incōueniēs.Sed eis.i.fm ea que sunt infinita fm diuisionē cōtingit.s.pertrāsire q: ⁊ ipm tp̄s est infinitū sic.s.diuisione q̄re in tpe infinito ⁊ nō in tpe finito accidit trāsire infinitū ⁊ tangere infinita cōtingit in ipsis infinitis ⁊ non in ipsis finitis.q: sicut sunt ibi infinite ptes spatij sic sunt ibi infinite partes tpis.¶ Dubitaret forte aliquis utꝝ hec solutio sit recta uel nō recta.Dicēdū ꝙ ut ista diceſ hec solutio est ad hominē.ad cui⁹ euidentiā sciendū ꝙ si per aliquē motū transiſ in īfinitū in infinito tpe opoꝛtet motū illū nō icepisse q: si mot⁹ ille incepit habuit initiū.si ponitur etiam habere finē de necessitate est finitus.ꝙ aūt sit finitus motus super infinitū spatiū est incōueniēs.ꝓpter qđ si īfinitū spatiū est pertrāsitum nō sufficit dicere ꝙ hoc fuit factū in infinito tempore.Sȝ ulteri⁹ opoꝛtet addere ꝙ mot⁹ per illud spatiū nō inceperit.nullū enī infinitū pōt pertransiri ⁊ cōpleri sed habet initiū:q: nō est intelligibile aliquid hēre initiū ⁊ cōplemētū nisi hēat esse finitū.Cū ergo ꝣeno negaret omnē motū ⁊ poneret ꝙ nullū spatiū posset pertransiri q: aliquis mot⁹ inciperet ⁊ transitus alicuius spatij hēt initiū nō sufficit dicere ꝙ ille transitus fiat in tempore infinito.implicat enī opposita si dicaſ ꝙ infinita possunt pertransiri si ille trāsitus initiū habeat.ideo hec ratio ꝣenonis infra soluetſ rectius.ostendeſ enī ꝙ nō est incōueniens pertransire infinita in potētia.in quolibet enī spatio sunt īfinite parteſ:sed huiusmodi partes nō hn̄t esse in actu sed in potētia.q: ergo qđ est in potentia magis nō est q̄ȝ sit ponere ergo īfinita in potentia est magis ponere non īfinita q̄ȝ infinita.quare sit transire infinita non est inconueniens.q: hoc non est transire īfinita simpliciter sed fm quid. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqȝ iam infinitum pōt infinito tempore transire:neqȝ in infinito finitum:sed si quidē tēpus infinitū sit:⁊ magnitudo erit infinita:sicqȝ magnitudo ⁊ tempus.

¶ Probat qđ dixerat.videlicet ꝙ si magnitudo est īfinita ⁊ tp̄s ⁊ ecōuerso.Circa qđ duo facit:q: p̄mo ostēdit ꝙ nō pōt esse magnitudo finita extensione quin tp̄s ēt sit finitū nec ecōuerso.secūdo ostendit ꝙ tp̄s magnitudo ⁊ ul'r oē cōtinuū est infinitū diuisione ibi[manifestū igiſ ex dictis.] Circa p̄mū duo facit:q: p̄ ꝓponit qđ intēdit.secūdo ꝓbat qđ dixerat ibi[sit enī magnitudo.] Dicit igiſ ꝙ neqȝ infinitū spatiū pōt aliqđ pertransire in tpe finito neqȝ in tēpore infinito pōt pertransire spatiū finitum.Sed siquidem temp⁹ infinitum sit ⁊ magnitudo infinita erit sicqȝ magnitudo est finita ⁊ tēp⁹. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit enī magnitudo finita in qua est.a.b. Tēpus aūt infinitū:in quo est.g.Accipiaſ igitur tēporis aliquid finitū in quo sit.g.d. In hoc igiſ trāsibit aliquid magnitudis. Et sit quod transitum est:in quo est.b.e. Hoc autem aut mensurabit in quo est.a.b.aut deficiet:aut excellet.Differt enim nihil:si enim semper equalē que est in.b.e. magnitudinē in equali tempore trāsibit Hoc autem mēsurat totum.Finitum erit omne tempus:in quo trāsibit:in equalia enim diuidetur:sicut ⁊ magnitudo.

¶ Probat qđ dixerat.Circa qđ tria facit fm ꝙ tres rationes adducit ad ostendendū ꝙ non pōt poni magnitudo finita nisi ⁊ tp̄s in quo trāsitur magnitudo illa habeat etiā esse finitū.secunda ratio incipit ibi[Amplı⁹ aūt.] tertia ibi[qđ aūt infinito tēpore.] Dicit ergo.sit igiſ magnitudo finita in qua est.a.b.tp̄s aūt infinitū in quo est.g.hoc posito nō est possibile supple ꝙ.a.b.supple magnitudo finita transeaſ in.g.qđ est tp̄s īfinitū qđ sic patet:accipiaſ igiſ illius temporis infiniti aliquid finitum.i.aliqua parſ finita que sit in quo est.d.in hoc igitur i.in hac parte tēporis finita mobile transibit aliqđ illius magnitudinis.sit autē qđ est pertransitū in quo est.b.e.hoc autem.i.hec pars que est.b.e.aut

mensurabit totũ in quo est.b.a.aut deficiet ab ipso aut excellet ipm̃.differt aũt nihil. Nã.b.e.que ponit̃ pars de.a.b.aut aliquoties sumpta reddet in equalitatẽ totũ.a.b.⁊ tũc mensurabit ipm̃.aut reddet min⁹:⁊ tũc deficiet ab eo.aut reddet plus ⁊ tunc excellet ipm̃.qcq̃d eni ponat̃ nõ refert quãtũ ad ꝓpositũ. Nã semꝑ erit aliqua ꝓportio inter illã partẽ ⁊ suũ totũ cũ utrũq3 ponat̃ eẽ finitũ illa eni pars totiẽs poterit sumi q2 uel reddet totũ uel plus q̃3 totũ.si ergo semꝑ sumamus eq̃lẽ magnitudinẽ ei magnitudini que est.m.b.e.semꝑ talẽ magnitudinẽ transibit in eq̃li tp̃e.hec aũt.s.magnitudo.b.e.mẽsurat totũ idest totã magnitudinẽ.a.b. ergo supple tempus.g.d.qd̃ est finitũ in quo trãsitur.b.e.mẽsurabit totũ tp̃s in quo trãsitur.b.a.finitũ ergo erit omne.i.totũ illud tp̃s in quo mobile trãsibit.b.a.in equalia eni.i.in equales ptes diuidet̃ illud tp̃s sicut ⁊ magnitudo. ¶ Notandũ aũt q̄ tota vis rõnis hui⁹ in hoc cõsistit:q2 exquo b.e.que est pars magnitudinis de.b.a.trãsitur in tp̃e finito oportet q̄ tota magnitudo.b.a.trãseat̃ in tp̃e finito.nã totũ tp̃s in quo trãsitur tota magnitudo.a.b.sic se habebit ad ptẽ tẽporis in quo trãsitur.b.e.sicut se hẽt totũ.b.a.ad partẽ eius que est b.e. Nã q2 semꝑ in equali tp̃e trãsitur equalis magnitudo in equalia eũ diuidet̃ tp̃s:⁊ magnitudo, quotiẽs.b.a.cõtinebit.b.e.totiẽs tẽp⁹ in quo transitur.b.a.cõtinebit tp̃s in quo trãsibit̃.b.e.quare si.b.a.est magnitudo finita ⁊ finities cõtinebit.b.e.tp̃s in quo trãsitur.b.a.erit finitum ⁊ finities cõtinebit illud finitu3 tp̃s in quo transit̃.b.e.nõ ergo põt poni magnitudo finita nisi ⁊ tp̃s in quo transitur sit ẽt finitũ. ¶ Dubitaret forte aliquis, q2 videtur hic phũs supponere q̄ si dicat aduersari⁹ q̄ tota magnitudo.b.a.transitur in tp̃e infinito q̄.b.e.que est pars illi⁹ magnitudinis transeat̃ in tp̃e finito: hoc aũt nõ videt̃ sequi. Nã si tota magnitudo b.a.transitur in toto tp̃e ifinito pars illius magnitudinis transitur in parte tp̃is infiniti. Sed quelibet pars infiniti est infinita ut ostendebat̃ in p̃mo hui⁹.ergo pars magnitudinis.a.b.nõ transibit̃ in tp̃e finito sed in infinito. Dicẽdũ q̄ ut supra dicebat̃ pars põt accipi ꝓprie uel improprie.proprie eni accepta parte semꝑ est aliqua ꝓportio partis ad totũ ita q̄ quelibet pars ꝓprie sumpta replicata s̃3 aliquẽ finitũ numerũ uel reddit totũ uel plus q̃3 totũ. Sic enim accipiẽdo partem ipossibile est q̄ infiniti sit pars finita:q2 ifiniti ad finitũ nõ est ꝓportio.nec aliqd̃ finitũ finities sumptum põt reddere ifinitũ ⁊ multo min⁹ põt reddere plus q̃3 ifinitum. Si ergo infinitũ haberet partem ꝓprie sumptam de necessitate pars illa esset infinita.sed ut supra dicebat̃ talis pars in infinito eẽ nõ põt. Nã sicut infinitũ nõ est ꝓprie totũ:sic nec habet partem ꝓprie sumptã utcũq3 a phõ.videlicet q̄ pars infiniti est ifinita ⁊ q̄ in ifinito põt accipi ꝑs finita.s3 p̃us dictũ est ex suppositione est enim sensus q̄ ꝑs ifiniti est infinita.q2 si infinitũ haberet partẽ ꝓprie sumptã oporteret partẽ illã infinitã eẽ. Sed s̃3 q̄ dictũ est magis ⁊ s̃m ueritatẽ.na3 cũ pars sit minor toto ⁊ infinitũ nõ sit min⁹ infinito si esset dare aliquid infinitũ pars ibi accepta de necessitate finita eẽt:s3 illa pars nõ eẽt ꝓprie sumpta.tũ q2 nõ haberet ꝓportionẽ ad suũ totũ cũ infiniti ad finitum nõ sit ꝓportio:tũ etiã q2 pars illa nõ posset in aliq̃ nũo finito sumi q̄ redderet totũ uel plus q̃3 totu3. Est ergo intentio phĩ q̄ dato per ipossibile q̄ tota magnitudo.b.a.que ponit̃ esse finita transeatur in tp̃e infinito de necessitate pars illius magnitudinis transibit̃ in tempore finito quia transibitur in parte illius temporis:ergo transibitur in tẽpore finito.quia infinitum nõ habet partẽ ꝓprie sumptã nec habet partẽ nisi finitam.immo q2 in minori tẽpore transit̃ pars q̃3 totum oportebit partẽ illã trãsiri in tempore finito:quia qd̃ est min⁹ ifinito oportet esse finitum.quia ergo pars illa trãsibitur in tẽpore finito:ex hoc ulterius philosophus arguit q̄ ⁊ tota magnitudo transeatur in tempore finito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ aũt si nõ oẽ3 magnitudinẽ in infinito tp̃e trãsibit:sed cõtingit aliquã ⁊ in finito tp̃e trãsire:ut quod est.b.e.hec aũt mensurabit totam ⁊ equale3 in equali trãsibit. Quare ⁊ finitum erit tempus.

¶ Adducit secũdã rationẽ dicens q̄ si nõ omnẽ magnitudinẽ transit mobile aliqd̃ in tp̃e infinito: sed cõtingit aliquã magnitudinẽ finitã transire in tp̃e finito: utputa ꝯtingit trãsire in tp̃e finito qd̃ est.b.e.q2 sic est quelibet magnitudo finita transibit̃ in tp̃e finito. Nã si.b.e.trãsibit̃ in tp̃e finito q2 hoc.s.b.e.mẽsurabit totã.a.b.uel totã aliã quãtũcunq3 magnitudinẽ finitã ⁊ in equali tp̃e semꝑ transibit mobile eq̃lẽ magnitudinẽ. q̃re tẽp⁹ supple in quo trãsit̃ quecũq3 magnitudo finita finitũ erit. ¶ Notandũ aũt eẽ vi3 rationis hui⁹ q̄ quecũq3 magnitudo finita ponat̃ transiri in tp̃e finito de necessitate quelibet magnitudo transibit in tp̃e finito. Na3 cũ quelibet magnitudo finita habeat ꝓportione3 ad quãlibet aliã finitã ⁊ hẽat eã mẽsurare uel excellere de necessitate tp̃s in quo trãsit̃ quecũq3 magnitudo finita habebit ꝓportionẽ ad omne aliud tempus in quo transit̃ quecunq3 alia magnitudo finita. erit ergo omne tale tp̃s finitũ. ¶ Notandũ etiã hanc rationẽ differre a prima:q2 in p̃ma ratione ex eo q̄ pars transibat̃ in tp̃e finito ꝓbabat̃ q̄ oportebat etiã ip̃3 totũ trãsiri in tp̃e finito.hic aũt ex eo qd̃ quecũq3 magnitudo trãsitur in tp̃e finito ꝓbat̃ q̄ oportet magnitudinẽ quãlibet finitã trãsiri in tp̃e finito.aliud eni est ex finitate ptis arguere finitatẽ tot⁹:⁊ aliud ex finitate vniu3 alteri⁹ magnitudinis arguere finitatẽ alterius. ¶ Dubitaret forte aliqs q2 videt̃ hec ratio superfluere.na3 siue b.e.ponat̃ pars magnitudinis de.b.a.siue ponat̃ quedã alia magnitudo diuersa exquo semꝑ ponit̃ b.e.mẽsurare.b.a.⁊ habere ꝓportionẽ ad ipm̃ ⁊ ex hoc arguit̃ q̄ si.b.e.transit̃ in tp̃e finito q̄ ⁊.b.a.etia3 trãseat̃ in tp̃e finito ut videt̃ nõ uariat̃ modus arguendi nec aliquã ulteriorẽ certitudinẽ facit demonstratio secũda ad demõstrationẽ p̃mã. Dicendũ q̄ hec ratio secũda aliquã certitudinem addit supra demõstratione3 p̃mã. Nã sensus noster nõ experit̃ omnẽ magnitudinẽ finitã trãsiri in tp̃e finito:nec etiã experit̃ partẽ cuiuslibet magnitudini3 finite trãsiri in tp̃e finito.sunt enim plures magnitudines in vniuerso que nec s̃m se totas nec s̃m suas partes se obtulerunt sensui alicui⁹ hominis.sed q̄ aliqua magnitudo finita transeat̃ in tp̃e finito continue possumus experiri per sensum.s3 g̃

tam demonstratio pma q̄ demōstratio secūda ali
quo modo ex sensib⁹ procedat:secunda tamen ma
gis ex sensibilibus procedat:q: magis experimur
per sensū q aliqua magnitudo finita trāseat in tpe
finito q̄ q ps cuiuslibet magnitudinis finite tran
seat in tpe finito. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs
q: videt hic phūs arguere ex isufficiēti.arguit eni
q si quelibet magnitudo finita habet pportionē
ad quālibet aliā magnitudinē finitā q ꝛ tēpus in
quo transit quecūqꝫ magnitudo finita:est pportio
natū tpi quo trāsit quecūqꝫ magnitudo aliq finita
pportio enim tpis ad tpꝰ nō sumit solū ex propor
tione magnitudinū.sed ēt ex uelocitate mobiliū.
Nā sicut maior magnitudo plus requirit de tpe
sic ꝛ mobile tardi⁹ magis requirit tpꝰ. Dicendū
q uelocitas ꝛ tarditas mobiliū sumit originē ex
diuisiōe magnitudinū. Nā ideo mobile est uelox:
q: in equali tpe plus uadit de spatio: ꝛ ideo est tar
dū q: in equali tpe min⁹.q: ergo semp pōt accipi
min⁹ ꝛ min⁹ de magnitudine ideo semp pōt acci
pi mobile qd est magis ꝛ magis tardū.q: quanto
min⁹ trāsit de spatio in equali tpe tāto magis ē tar
dū. Sublata ergo diuisione magnitudinis ꝛ tollit
pportio uelocis ad tardū. Si ergo pportio uelոci
tatis ad tarditatē sumit originē ex pportione ma
gnitudinū sufficit arguere pportionē tpis ad tpꝰ
ex pportione magnitudinis ad magnitudinē. Nā
ꝛ si pportio tēpoꝝ uariat ex uelocitate ꝛ tardita
te mobiliū nō ppter hoc reddit ratio phi insuffici
ens q: uelocitas ꝛ tarditas mobiliū sumit originē
ex pportione magnitudinū.imo q: nulla finita fini
ties sūpta reddūt aliqd totū infinitū siue illa finita
accipiant magna siue parua dato q vna pars ma
gnitudinis ꝛ transiret a mobili ueloci alia a tardo
ex quo quelibet talis ps transit in tpe finito opꝫ to
tam magnitudinē finitā in tpe finito transiri.tales
ergo uarietates demōstratiōes phi nō impediūt.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Qd aūt nō in infinito tpe trāsit qd est.e.
b.manifestū est si accipiat in altera finitū
tpꝰ:si eni in minori parte transit:hanc ne
cesse est finitā eē altero termino existēte.
Eadē aūt demōstratio est:ꝛ si longitudo
quedā infinita sit:tempus autem finitū.

¶ Adducit rationē tertiā dicēs.q aūt nō tpe ifinito
sed in tpe finito mobile trāsit spatiū qd est.c.d.ma
nifestū est ex hoc q accipiat tpꝫ finitū in altera pte
i.ex pte ante. Nā si tpꝰ i quo trāsit.c.d.que est ps
magnitudinis transeunde est finitū ex pte aū erit
finitū ex parte post.q: in minori tpe mobile trāsit
hāc parte q̄ totū.necesse est ergo hanc partē tpis
in qua transit pars magnitudinis finitā eē supple
ex parte post existēte finito altero termio.s.ex pte
ante.tunc supplenda est ratio q postq̄ tpꝰ in quo
transit pars magnitudinis finite est finita tam ex
parte post q̄ ex parte ante opꝫ q tpꝫ in quo trāsit
tota magnitudo sit etiā sic finitū. Addit aūt q ea
dē demōstratio est si lōgitudo est ifinita tpꝰ aūt in
q̄ trāsit est finitū. Nā sicut nō pōt eē q sit magni
tudo finita tpꝰ aūt in quo trāsitur sit infinitū sed ex
finitate magnitudinis arguim⁹ finitatē tpis.sic eē
nō pōt q sit magnitudo infinita tpꝰ aūt finitū.q:
ex quo partes tpis respōdēt partib⁹ magnitudinis
ex finitate tpis pbari pōt finitas magnitudinis.p
oēs eni tres rationes dictas per quas ostēsum est
q si magnitudo est finita q tpꝰ est finitū pbari pt
q se habet etiā ecōuerso.videlicet q si tpꝰ est fini
tū q est etiā magnitudo finita. ¶ Notādū aūt pdi
ctā rationē philosophi fundati sup duob⁹.quoꝝ
pmū est q tpꝰ in quo transit.c.d.que ponit eē ps
magnitudinis finite ꝛ finitū ex parte ante hec aūt
supponit quasi manifestū sensui:q: ex quo mot⁹ in
quo trāsitur talis pars incipit tempus illud in quo
transitur talis pars habet terminum ex parte an
te:immo eoipso q magnitudo est finita opoꝛtet q
trāsitus illius magnitudinis incipiat in initio ei⁹.
Si ergo transitus ille hēt initium opꝫ q ꝛ tēpus
mensurans talem transitū hēat initiū ꝛ sic sit fini
tū ex parte ante. Secūdum aūt super quo fūdatur
predicta ratio est q si tēpus in quo transitur talis
pars est finitū in altero termino idest ex parte ante
q oportet q sit ēt finitum in altera parte.i.ex par
te post.qd pbat ex hoc q: in minori tempore tran
situr pars q̄ totum.non esset aūt minus tpꝰ nisi es
set finitū ꝛ nisi haberet terminū ex parte post.imo
si accipiat.c.d.que ponit pars magnitudinis si ta
lis pars accipiat a pncipio magnitudinis simul in
cipere transiri talis pars ꝛ tota magnitudo.cum
ergo minus ponat de tempore in trāsitu partis q̄
totius oportet pri⁹ finiri transitū partis q̄ totius
qd esse nō posset nisi temp⁹ in quo transitur ps eēt
finitum ex parte post sicut ex parte ante. Si ergo
pars transit in tpore simpliciter finito oportet q
ꝛ totū transeat in tpe simpliciter finito.q: sicut est
proportio partis ad totū sic oportet esse proportio
nē tpis in quo transitur pars ad tempus in q̄ tran
situr totū. ¶ Notandū etiam hanc ultimam ratio
nem aliquid speciale addere supra alias.tū quia
magis exprimit finitatem temporis cum oportet
ipꝫ oportere esse finitū ex utraqꝫ parte siue ex utro
qꝫ termino.tum etiā quia nō solum arguit ex pro
portione partis ad totum:sed etiā arguit ex incho
atione motus.sic ergo distigui possunt he tres de
monstrationes.quia prima arguit ex proportione
partis ad totū.secūda ex pportiōe cuiuslibet finiti
ad quodlibet finitum.tertia vo ex inchoatione mo
tus.ex hoc eni arguit tempus esse finitū ex altero
termio idest ex termino anteriori q: supponit mo
tum illum ꝛ transitum illum qui mensuratur tali
tempore incepisse ꝛ habuisse principium. ¶ De
inde cum dicit.

¶ Manifestū igit ex dictis ē:q neqꝫ linea:
neqꝫ planū:neqꝫ oino nullū continuoꝝ
erit athom⁹ nō solū ppter id quod nūc
dictū est:sed q: accidit diuidi athomum.

¶ Ostenso q neqꝫ tempus nec magnitudo sint infi
nita extensione ostendit q utrunqꝫ illorum sit infi
nitum diuisione.pbare autē magnitudinē tpꝰ ꝛ
vniuersaliter oē continuum eē infinitum diuisione
est ostēdere talia nō cōponi ex indiuisibilib⁹.duo
autē facit.q: pmo ait q si ponantur talia componi
ex indiuisibilibus q oportet q indiuisibile diuida
tur.secundo probat qd dixerat ibi[qm eni in oi]
Dicit ergo q manifestū est ex dictis q neqꝫ linea
neqꝫ planum idest superficies neqꝫ omnino.i.vni
uersaliter nullum continuoꝝ erit athom⁹.i.erit ex
athomis ꝛ ex idiuisibilib⁹ nō solū ppter id qd nūc

dictum est ut q: .s. op3 eē ꝓportionē partis ad totū ꝛ idiuisibilis ad ɔtinuū nō est ꝓportio ſ3 ēt icōuenicēs est ɔtinuū cōponi ex idiuisibilib⁹: q: hoc posito accidit diuidi athomū3 .s. sequitur ꝙ diuidatur id qđ est indiuisibile. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ eni in omni tpe uelocı⁹ ꝛ tardı⁹ est. Uelocı⁹ aūt plus trāsit in eq̄li tpe: ɔtingit autē ꝛ duplicē ꝛ emioliā trāsire in lōgitudinē. Sit eni hec rō uelocis. Adducatur igit̄ uelocius ſm emioliū in eodē tpe ꝛ diuidant̄ magnitudines: que qdē uelocioris sūt .a.b.c.d. i tres athomos. q̄ v̄o sūt tardioris i duos: i qb⁹ sūt .e.3. Itaq3 ꝛ tēpus diuidet̄ in tria athoma. Eq̄le eni i eq̄li tpe tāsibit. Diuidat̄ igitur tp̄s in ea que sunt .K.l.m.n. Iterū aūt qm̄ deductū est tardius per .e.3.i. ꝛ tp̄s secabit̄ in gemina. Diuidet̄ ergo athomū: nō eni ipartibile i athomo trāsit: ſ3 i pluri. Mānifestū ergo est ꝙ nihil cōtinuoꝝ ipartibile est.

¶ Probat qđ dixerat dicēs ꝙ in oi tpe est assignare uelocı⁹ ꝛ tardı⁹. uelocı⁹ aūt est qđ in eq̄li tpe prius trāsit spatiū uel plus transit de spatio. ɔtingit āt ꝛ duplicē emioliā .i. sexqalterā3 trāsire longitudinē. Si eni accipiat̄ mobile: dupl'r uelox in equali tpe trāsibit duplicē lōgitudinē. Si v̄o accipiat̄ mobile ſ3 uelocitatē sexqalterā in eq̄li tpe trāsibit lōgitudinē sexqalterā. sic eni rō uelocis hec .s. ſ3 ꝓportionē sexqalterā. adducat̄ ḡ uelocı⁹ ſm emioliū .i. ſm ꝓportionem sexqalterā ꝛ diuidantur .i. distinguant̄ magnitudines que sūt uelocioris ꝛ tardioris ita ꝙ magnitudines uelocioris diuidant̄ in tres athomos .s. in .a.b.c.d. que nō sūt tardioris diuidantur is duos athomos in qb⁹ sūt .3.e.i. itaq3 ꝛ tēp⁹ in q̄ uelox trāsit tres athomos de magnitudīe diuidet̄ ēt in tria athoma q: equalē magnitudinē trāsibit in equali tpe. diuidat̄ ḡ tp̄s in ea athoma que sūt .K.l.m.n. patet ḡ ꝙ in trib⁹ athomis tpis in q̄bus uelox trāsit tres athomos de magnitudīe trāsibit ide tardū duos q: positū est ꝙ tardū sit in sexquialtera ꝓportione ad uelox. Jō subdit ꝙ iterū3 supple per tres athomos tpis in quib⁹ uelox trāsit tres athomos magnitudīs p3 ꝙ tardı⁹ deductū est per .3.e.l.i. per duos athomos magnitudīs. sı ḡ tardū transit duos athomos magnitudinis in tribus athomis tpis. ḡ vnū athomū magnitudīs trāsibit in vno athomo ꝛ dimidio tpis. secabit̄ ḡ tp̄s in gemina .i. in duas ptes. diuidet̄ ḡ athomū ꝛ impartibile q: tardū nō trāsit athomū magnitudis i athoma tpis sed in pluri q: in athomo cū dimidio. Si ḡ ipossibile est athomū ꝛ ipartibile diuidi manifestū est ꝙ nihil cōtinuoꝝ est ipartibile .i. est cōpositū ex ipartibilib⁹. ¶ Notandū aūt ꝙ ꝓportio emiolia ul' ꝓportio sexquialtera est qñ ɔtinet totū ꝛ medietate vñ tria se hñt in emiolia ꝓportiōe ad duo q: ɔtinēt totū duo ꝛ ɔtinēt vnū qđ est medietas duoꝝ. quare si accipiant̄ mobilia ſ3 emioliam ꝓportionē in illo tpe in quo uelox trāsibit tria op3 tardū trāsire duo. ¶ Notādū ēt ꝙ .a.b.c.d. nomināt tria athoma. Nā si per l'ras uellem⁹ itelligere athoma eēnt quatuor athomi. nō ergo per l'ras debem⁹ intelligere athomos: ſ3 per id qđ est iter l'ras ita ꝙ per id qđ ē iter .a. ꝛ .b. itelliget̄ vn⁹ athom⁹ per id qđ est iter .b. ꝛ .c. itelliget̄ secūdus athom⁹ per id v̄o qđ est iter .c. ꝛ .d. itelligeret̄ terti⁹ athomus. ita ꝙ .a.b.c.d. que sūt q̄tuor littere noiabunt athomos magnitudis uelocioris. .3.e.i. duos athomos magnitudinis tardioris. .K.l.m.n. tres athomos temporis.

Lectio .VI.

Ecesse autē ipsum nunc quod nō ſm alterum sed per se ꝛ primū dictum indiuisibile ꝛ in omni tempore huiusmodi esse.

¶ Postq̄ phūs ostēdit motū eē ɔtinuū. in pte ista determinat de ptib⁹ ipı⁹ mot⁹. Mot⁹ aūt dupl'r diuidit̄. p̄ per cōparationē ad mēsurā. eo eni ipo ꝙ mēsurat̄ mot⁹ tpe sequit̄ ip3 diuidi diuisione tpis. secūdo mot⁹ diuidit̄ per cōparationem ad subi3. Si eni mobile qđ est subiectū mot⁹ est diuisibile sequitur ip̄m motū diuidi ſ3 ptes ip̄ius mobilis. uolēs ḡ phs determinare de partib⁹ ipsı⁹ mot⁹ tria facit q: p̄ ostēdit mēsurā mot⁹ nō esse quid indiuisibile sed diuisibile. secūdo ostendit subiectū motus esse ēt qd diuisibile. tertio determinat de partib⁹ mot⁹ tā per cōparationē ad mēsurā q̄ etiā per cōparationē ad sbm. secūda ibi [Qđ mutat̄ autē ꝛc.] tertia ibi [mot⁹ aūt est diuisibilis.] in[te]ntio ḡ p̄me ptis est ꝙ mot⁹ nō fit in nūc nec in istāti nec mēsurat̄ mensura idiuisibili ſ3 diuisibili. Duo ḡ facit. q: p̄ ostēdit ꝙ in tp̄o tpe est dare aliqd indiuisibile qđ dicit̄ nūc. secūdo probat ꝙ in huiusmodi nūc ꝛ in h⁹ indiuisibili mot⁹ esse nō pōt. secūda ibi [ꝙ aūt nihil.] Circa p̄mū tria facit. q: p̄ ostēdit qd ꝓprie significat̄ noīe ipsius nūc. secūdo cōparat h⁹ nūc ad preteritū ꝛ futurū. tertio quedā que supposuerat ꝓbat. secūda ibi [est eni aliqd.] tertia ibi [necesse est ergo.] Dicit ergo ꝙ necesse est ip3 nūc qđ non ſm alterū sed per se ꝛ p̄mū dictū est nunc h⁹ nūc necesse est esse indiuisibile ꝛ necesse est eē supple ibidē huiusmodi nūc in omni tpe. ¶ Notādū aūt ꝙ aliqd dı per se ꝛ ꝓprie tale qđ ſ3 se totū est tale. aliqd v̄o dı per accn̄s ꝛ ſ3 alterū tale qđ ſ3 aliqd sui est tale ut dı sanari sortes q̄si per accñs ꝛ ſ3 alterum si sanat̄ ci⁹ thorax ꝛ nō sanat̄ ſm se totū3 Cū ergo nūc dicat aliqd p̄ñs illō per se ꝛ p̄ est nūc qñ nihil est ci⁹ qđ nō sit in p̄senti sed ſ3 se totū est presens illud nūc dı eē nūc ſm alterū ꝛ q̄si per accidēs qñ nō ſ3 se totū est presens. sed q: est aliqd eius est in p̄senti. quare cū in p̄senti aliō de tpe nō sit nisi idiisibile aliqd per se ꝛ p̄ nūc dıc qd idiuisibile. S3 si accipiat̄ p̄ñs ul' ēt ip3 nūc nō per se. sed ſm alteꝝ: sic tp̄s aliqđ dicit̄ eē p̄ñs ꝛ dı eē nūc nō q: ſm seip̄m sit p̄ñs. sed q: est propinquū p̄ñti nūc uel ēt dicit̄ tp̄s aliqđ eē p̄ñs: q: nūc qđ est presens est aliquid eius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est enim aliquid ultimum eius quod factū est: cui⁹ sup hoc nihil futuri est: ꝛ iterū futuri est: cui⁹ sup hoc nihil est illius quod factū est: qđ utiq3 diximus utrisq3 esse terminū. Hoc aūt si demōstret̄: qm̄ hoc huiusmodi est per se. ꝛ ipsum simul manifestum erit: ꝛ quod indiuisibile est.

¶ Cōparat ip̄m nūc ad preteritū ꝛ futurū. d. ꝙ ip-

nũ nũc est aliqd ultimũ ei⁹ qđ factũ est .i. est finis ꝑteriti cui⁹ ꝑteriti semꝑ hoc .i. ultra hoc nihil est futuri. ipʒ enĩ nũc ita ꝑteritũ terminat ꝙ ultra illud nihil est de ꝑterito: q2 tũc ꝑteritũ eēt futurũ ⁊ iteꝝ ita est termin⁹ futuri cui⁹ futuri suꝑ hoc nihil est illius qđ factũ est q2 ipi⁹ futuri nihil ē ꝑteritũ. Addit aũt ꝙ ipʒ nũc qđ dixim⁹ esse terminũ utriusqʒ tꝑis .s. ꝑteriti ⁊ futuri si hoc .s. nũc demõstret q̃m hoc est h⁹ .i. est vnũ per se ⁊ s̃m ipʒ simul manifestũ est ꝙ est indiuisibile. qui enĩ cognoscit nũc qđ est termin⁹ ꝑteriti ⁊ futuri eē vnũ cognoscit ipʒ eē īdiuisibile ⁊ eꝫ. ℭ Notãdũ aũt ꝙ nũc ita terminat ꝑteritũ ⁊ qcqd est post ipʒ totũ est futurũ. g̃ opʒ ꝙ nihil de ꝑterito sit suꝑ ipʒ nũc uel ultra ipm nũc: q2 tũc illud ꝑteritũ eēt futurũ. Rursus h⁹ nũc terminat sic futurũ ꝙ qcqd est añ ipʒ nũc totũ est ꝑteritũ nihil g̃ ipsi⁹ futuri est suꝑ ipʒ nũc .i. añ ipm nunc q2 tũc qđ est futuꝝ eēt aliqd qđ est factũ siue esset aliquid ꝑteritũ. ℭ Notãdũ aũt ꝙ s̃m ꝯ̃ᵐ nunc eē vnũ ⁊ eē indiuisibile nõ se hñt per ordinẽ s3 cognitionẽ ita ꝙ qs p̃i⁹ cognoscat nũc eē vnũ ⁊ postea cognoscat ipʒ eē īdiuisibile. Sed sil' ⁊ stati cũ qs sit nũc eē vnũ scit ipm eē īdiuisibile. ℭ Dubitaret forte aliqs quõ ueritatẽ hẽt dictũ cõmẽti videlicet ꝙ sil' cognoscim⁹ nũc eē vnũ ⁊ esse qd indiuisibile. Dicẽdũ ꝙ h̃ duplici via uenari possum⁹. prima via sumit si cõsideret q̃liter nũc est vnũ. 2ᵃ nũt accipit si cõparet nũc ad ꝑteritũ ⁊ futurũ. p̃ma via sic patet: nõ enĩ omnia sũt vnũ vno modo. alr enĩ sunt vnum ipsa continua in linea ⁊ tꝑs ⁊ aliter termini ꝯtinuoꝝ ut nunc ⁊ punct⁹. linea enĩ ⁊ tꝑs sũt vnũ ꝯtinuitate partiũ. pũct⁹ aũt ⁊ nũc sunt vnũ s3 indiuisibilitatẽ ⁊ per priuationẽ partiũ. Sicut g̃ intelligẽs lineã vnã itelligit sil' eã eē ꝯtinuã: q2 h̃ est eã eē vnã ipã3 eē ꝯtinuã: sic intellect⁹ itelligẽs nũc eē vnum intelligit simul ipm eē idiuisibile q2 hoc est ei eē vnũ eē indiuisibile. patet g̃ p̃ma via v3 ꝙ ex ipso modo vnitatis qui cõpetit ipsi nũc ⁊ aliis indiuisibilib⁹ statim cũ intelligim⁹ talia eē vnũ intelligim⁹ eē idiuisibilia. Secũda via sic patet quia nunq̃ due partes alicui⁹ ꝯtinui cõsequẽter se hñt si inter eas sit aliqd cõtinuũ uel aliquid diuisibile: nunq̃ enĩ due ꝑtes linee ꝯñter se hñt si inter eas cadat linea media. sꝫ enĩ inter duas tales ꝑtes cadit solus pũct⁹: eo enĩ ipso ꝙ itelligim⁹ eē vnũ nũc iter ꝑteritũ ⁊ futurũ intelligim⁹ ꝙ ꝑteritũ se hẽat cõsequẽter ad ipʒ futurũ est ꝙ iter ea nõ cadat aliqđ cõtinuũ nec aliqđ diuisibile. qñ g̃ itelligimus ipm nũc qđ cadit mediũ inter ipa intelligim⁹ ipm esse quid indiuisibile. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Necesse est igitur ipsum idem esse ipsuꝫ nunc: quod utriusqʒ temporib⁹ ultimũ est Si enĩ alterum est: consequenter nõ erit alterum alteri: propter id quod nõ est cõtinuum ex impartibilibus.

ℭ Quedã que supposuerat ꝓbat. duo ergo facit s̃m ꝙ duo supposuerat. p̃ enĩ ꝓbat ipm nũc qđ est termin⁹ ꝑteriti ⁊ futuri eē vnũ. secũdo ꝓbat ipʒ eē indiuisibile ibi[si aũt diuisibile est.]Circa pᵐ duo facit. q2 p̃ ostẽdit nõ posse eē plura nũc inter ꝑteritũ ⁊ futurũ si illa nũc se habeãt ꝯñter. secũdo declarat talia nũc nõ posse eē plura si se habeãt seorsum ibi[si autẽ seorsum.]Dicit ergo ꝙ necesse est igit idẽ eē ipm nũc quod est ultimũ .i. qđ est terminus utriusqʒ tꝑib⁹. q2 si est alterũ .i. si sint plura nũc iter utraqʒ tꝑa. v3 iter ꝑteritũ ⁊ futurũ alterũ non erit cõsequẽter alteri ꝓpter id ꝙ ꝯtinuũ nõ est cõpositũ ex ipartibilib⁹. nunq̃ enĩ i eodẽ ꝯtinuo sũt aliq̃ plura ꝯsequenter se habẽtia nisi illa sint ꝑtes ꝯtinui ⁊ nisi ex eis cõponat cõtinuũ. Si ergo in tẽpore eẽnt plura nũc ꝯsequẽter se habẽtia sequeret ꝙ tꝑs eēt cõpositũ ex ipsis nũc ⁊ ꝙ cõtinuũ cõponeret ex impartibilibus quod est inconueniens. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si aũt seorsũ est utrunqʒ: intercst. Omne enim continuum huiusmodi est. Quare erit vniuocum mediũ terminorum.

ℭ Ostẽdit talia nũc nõ posse se hẽre seorsũ. Circa qđ duo facit s̃m ꝙ dupl'r ꝓbat intẽtũ. 2⁹ ibi[at ṽo si tẽp⁹.]Dicit ergo ꝙ si ista plura nũc que ponũtur eē inter ꝑteritũ ⁊ futurũ nõ sũt ꝯsequẽter se habẽtia sed utrũqʒ est seorsũ ⁊ separatũ ab alio tꝑs est inter ea. omne enim cõtinuum est huiusmodi videlicet ꝙ cadit iter duo indiuisibilia seorsum se habẽtia: nõ est enĩ dare duo puncta seorsuꝫ se habentia nisi inter ea cadat linea nec duo nunc nisi inter ea cadat tꝑs quare ipsoꝝ terminoꝝ .i. inter ipsos terminos siue inter ipsa nunc que sunt termini ꝑteriti ⁊ futuri ⁊ per ꝯñs inter ꝑteritũ ⁊ futurum caderet mediũ vniuocũ. Nã hoc posito caderet tꝑs aliqđ inter ꝑteritum ⁊ futurũ qđ est incõueniẽs. ℭ Dubitaret forte aliqs q̃re iter extrema tꝑa est incõueniens caderet mediũ vniuocũ. Dicẽdũ ꝙ hic ꝑh̃s supponit ꝑteritũ ⁊ futurũ eē tꝑa ꝯsequẽter se habẽtia. illa aũt ꝯñter se hñt ut superi⁹ dicebat inter que nõ cadit mediuꝫ vniuocum uel inter que non cadit medium eiusdem generis: igitur inconueniens est inter ꝑteritũ ⁊ futurũ cadere aliqđ tꝑs ꝓpter qđ eē nõ põt ꝙ inter ꝑteritũ ⁊ futurũ cadant duo nũc seorsũ se habẽtia: q2 tũc iter illa duo nũc que sunt termini ꝑteriti ⁊ futuri ⁊ per ꝯñs iter ꝑteritũ ⁊ futurũ caderet tꝑs mediũ: quare tꝑa ꝑteritũ ⁊ futurũ nõ se haberẽt ꝯñter q2 inter ea caderet tꝑs ul' iter ea caderet mediũ vniuocũ ⁊ eiusdẽ g̃nis qđ est icõueniẽs. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At ṽo si tempus medium est: diuisibile erit. Omne enim tempus ostensum est quod diuisibile sit. Quare diuisibile est ipsum nunc.

ℭ Adducit secũdã rõnẽ dicẽs. at ṽo supple si ponantur duo nũc inter ꝑteritũ ⁊ futurũ seorsũ se hñtia ⁊ tꝑs est mediuꝫ inter ea illud tꝑs erit diuisibile. ostẽsũ est enĩ q2 oẽ tꝑs est diuisibile quare si diuisibile est huiusmodi tẽpus diuisibile erit ipm nunc tunc ergo supplẽda est ratio ꝙ cum incõueniẽs sit ipm nunc esse diuisibile inconueniẽs est ponere sic duo nunc inter ꝑteritum ⁊ futurum. ℭ Notãduꝫ aũt ꝙ ex his rationib⁹ sufficienter arguit ꝙ iter ꝑteritũ ⁊ futurum nõ põt eē nisi vnum nunc q2 si essent ibi plura nunc vel illa plura se haberent consequenter ⁊ tunc cõtinuum eēt ex impartibilib⁹ uel se haberent seorsum ⁊ tunc inter preteritum ⁊ futurum caderet tempus ⁊ etiam ipsum nunc esset quid diuisibile que omnia sunt incõuenientia q2 si nõ est intelligibile eē plura nunc inter ꝑteritum ⁊ futurum nisi illa plura se haberent cõsequẽter uel

seo:sū cū utrūqꝫ hoꝝ sit īpossibile:impossibile erit
eē plura nūc inter p̄teritū ⁊ futurū.erit ḡ vnū nūc i
ter ea qd̄ declarare uolebam⁹.℄ Dubitaret forte
aliqꝭ vn̄ ꝯsequit̄ hec ꝯsequētia ꝙ si tp̄s aliqd̄ ca-
dit iter p̄teritū ⁊ futurū cū illō tp̄s sit diuisibile ꝙ
oporteret ip̄z nūc eē diuisibile.Dicēdū ꝙ iter p̄teri
tū ⁊ futurū nō pōt eē nisi nūc:sicut iter duas ptes
linee ꝯsequēter se hn̄tes nō pōt eē nisi pūct⁹.Si ḡ
solū nūc est id qd̄ nec est p̄teritū nec futurū ⁊ ēt si
solū nūc est mediū inter p̄teritū ⁊ futurū:dicē tp̄s
aliqd̄ eē mediū iter ea est dicē ip̄z aliqd̄ eē idē qd̄
nūc q̄re cū oē tp̄s sit diuisibile oportebit ip̄z nunc
eē qd diuisibile.est ḡ intētio ph̄i ꝙ si inter p̄teritū
⁊ futurū caderēt duo nūc seorsū se habētia inter illa
duo nūc caderet tp̄s mediū qd̄ tēpus mediū eēt
idē qd̄ nūc.q: nihil pōt poni iter p̄teritū ⁊ futurū
nisi nūc.Cū ḡ omne tēpus sit diuisibile sequet̄ ꝙ
ipsum nūc sit quid diuisibile qd̄ est inconueniens.
℄ Deinde cum dicit.

℄ Si aūt diuisibile est ip̄z nūc:erit aliqd qd̄
factū est in futuro:⁊ futuri in eo q̊d factū
est.Secundū q̊d eni uidetur hoc:deter
minat preteritū ⁊ futurum tempus.

℄ Ostēso ꝙ op̄z eē vnū nūc inter p̄teritū ⁊ futurū
ostēdit ꝙ illud nunc op̄z eē idiuisibile.Circa qd̄ tria
facit ꝑm ꝙ tripl'r ꝓbat intētū.secūda rō incipit ibi
[sil'r aūt.]3° ibi[ad hoc aūt.]Dicit ḡ ꝙ ipossibi-
le est ip̄z nūc eē diuisibile .q: si ip̄z nūc est diuisibi
le aliqd eēt factū qd̄ est i futuro.i.qd̄ est futurū. ⁊
aliqd eēt futurū in eo qd̄ est factū.Naz hoc.i.ip̄z
nūc qd̄ diuidit̄.i.qd̄ pōit eē diuisibile determinat p̄te-
ritū ⁊ futuꝝ tp̄s. ⁊ q: determinat p̄teritū ⁊ futurū
tp̄s si eēt diuisibile eēt sil' p̄teritū ⁊ futurū.Si ḡ icō
ueniēs est qd̄ factū eē futurū ⁊ qd̄ futurū est esse
factū icōueniēs est ip̄z nūc eē qd diuisibile.℄ Du
bitaret forte aliqs vn̄ sequit̄ hec ꝯn̄tia ꝙ si nūc est
diuisibile tūc qd̄ est futurū eēt in p̄terito ⁊ qd̄ est
preteritū eēt in futuro.Dicēdum ꝙ ut patet ex lit
tera.hoc iō cōtingit q: ip̄z nūc determinat p̄teritū
⁊ futurū.dicebat̄ eni supra ꝙ nūc sic determinat
p̄teritū ꝙ qcqd est post nūc totū est futurū ⁊ sic de
terminat futurū ꝙ qcqd est ante nūc totū est p̄teri
tū.Si ḡ nūc qd̄ determinat p̄teritū ⁊ futurū est
qd diuisibile ⁊ est alicui⁹ q̄ntitatis p̄ter hoc ꝙ est
termin⁹ p̄teriti ⁊ futuri hēbit aliqd in medio.illd̄
aūt qd̄ erit in medio erit post terminū p̄teriti ⁊ an̄
terminū futuri.ꝓut ergo erit post terminū p̄teriti
erit futuꝝ.ꝓut aūt erit an̄ terminū futuri erit p̄te
ritū.idē erit ḡ p̄teritū ⁊ futurū:quare qd̄ est in p̄-
terito erit futurū ⁊ qd̄ est in futuro erit p̄teritū.
Nō tamē est itelligibile ꝙ sit aliqd diuisibile an̄ fu
turū nisi illud sit p̄teritū.Si ḡ nūc est ante futurū
⁊ post p̄teritū si ponat̄ eē qd diuisibile erit sil' p̄te
ritū ⁊ futurū qd̄ est icōueniēs.℄ Ulteri⁹ forte du
bitaret aliqs q: videt̄ ꝙ possit nūc poni eē qd di-
uisibile ⁊ tn̄ nihil uel vnū ⁊ idē erit an̄ terminū fu
turi ⁊ post terminū p̄teriti.Nā si nūc diuideret̄ in
duo indiuisibilia ⁊ ꝑm vnū idiuisibile terminaret
p̄teritū.ꝑ3 aliud v̊o terminaret futuꝝ nō posset ibi
signari aliqd vnū ⁊ idē qd̄ eēt simul p̄teritū ⁊ fu-
tuꝝ. q: hoc posito nihil vnū ⁊ idē eēt post terminū
p̄teriti ⁊ ante terminum futuri.Dicēdū ꝙ cū in cō
tinuo duo indiuisibilia nō pn̄t se ꝯsequēter habe-
re nisi cadat ibi aliqd in medio nō pōt itelligi nūc
esse quid diuisibile ⁊ terminare p̄teritū ⁊ futurū
nisi inter huiusmodi terminos sit dare aliqd̄ in me
dio.q: si nihil eēt ibi in medio eēt ibi dare duo idi
uisibilia ꝯsequēter se hn̄tia absqꝫ alio medio.cū ḡ
semp termin⁹ hēat rōnē indiuisibilis nō pōt poni
nūc eē diuisibile nisi ponat̄ eē :q: cōtinuū clausū
inter duo indiuisibilia ita ꝙ ꝑ3 vnū idiuisibile ter
minet p̄teritū ⁊ ꝑm aliud terminet futurū.illd̄ ḡ
qd̄ erit in medio inter illa duo idiuisibilia que po-
nunt̄ esse termini p̄teriti ⁊ futuri erit simul p̄teritū
⁊ futurū ⁊ erit in p̄terito ⁊ futuro q: erit ante fu-
turū ⁊ post preteritū. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Sil' aūt ⁊ nō per se erit hoc nūc ſ3 ꝑ3 al-
terum.Diuisio enim nō ꝑm ipsum est.

℄ Ponit secūdā rōnē que talis est.ꝙ si nūc est qd di
uisibile nūc nō accipiet̄ ꝑm suā significatiōnē ꝓpri
am q: nihil diuisibile in tp̄e ꝑm se totū est nūc . iō
ait ꝙ simul cū p̄dicto incōuenienti sequit̄ hoc incō-
ueniēs si nūc ponat̄ qd diuisibile q: tunc hoc nunc
nō erit per se sed ꝑm alterū.Diuisio aūt nō est ꝑm
ip̄m nūc:q: ip̄z nūc ꝑm se nō est qd diuisibile sed i
diuisibile.℄ Notandū aūt ꝙ ut supra dicebat̄ eē
aliqd tale ut eē aliqd p̄ns uel eē aliqd̄ nūc pōt itel
ligi dupl'r ꝑm se ⁊ tūc est ꝑm se totū tale uel ꝑ3 al-
terū:⁊ tunc est ꝑm aliqd sui tale.p̄ma acceptio est
per se ⁊ ꝓpria.secūda est q̄si per accn̄s ⁊ trāsūpti
ua.si ḡ accipiat̄ nūc ꝓprie qd̄ ꝑm se totum est p̄ns
sic est qd idiuisibile ⁊ sic ꝑm ip̄m nō est diuisio q:
repugnat ei diuisio.Sed si accipiat̄ ut est diuisibi
le sic nō accipit nūc ꝑm se sed alterū q: nullū diui-
sibile in tp̄e ꝑ3 se totū est p̄ns.Est ergo hoc incōue
niēs ad qd̄ dicit ph̄s ꝙ si dicat̄ nunc eē diuisibile
accipiet̄ nō ꝓprie ut hic de eo loquimur sed tran-
sumptiue. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Adhuc autem ipsius nunc hoc quidem
erit illud autem futurum:⁊ non semper
idem factum est ⁊ futurum. Neqꝫ itaqꝫ
ipsuz nunc idem est simul. Multipliciter
enim diuisibile est tempus.

℄ Ponit tertiā rōnē circa qd̄ tria facit.q: p̄ pōit h^m
rōnē.secundo ex his que dixerat ꝯcludit ꝙ si nūc
est idiuisibile est vnū:⁊ si est vnū ꝙ est idiuisibile
tertio epilogat circa determinata.secūda ibi[q̄re
si hoc.]3° ibi[ꝙ qdē sit aliqd.]est aūt hec rō ta-
lis ꝙ si nūc est qd diuisibile nō erit simpl'r idē sibi
sed hēbit successionē in ptib⁹ ⁊ nō erit totū sil'.Jō
ait ꝙ adhuc si nūc ponat qd diuisibile:tūc ipsi⁹ nunc
h̄ qdē erit factū.i.aliq̈ ps ipsi⁹ erit p̄terita illd̄ aūt
i.alia ps ei⁹ erit qd futuꝝ.hoc ḡ posito nūc nō per
se est idē sibi.sed h3 successionē in ptib⁹ ⁊ est factū
⁊ futurū.Nā si nūc est diuisibile aliqua ps ei⁹ pre
terijt ⁊ aliqua est futura.itaqꝫ ip̄z nūc neqꝫ est idē
neqꝫ sil' est eni tp̄s.i.est se hn̄s q̄si tp̄s q: est multi
pliciter diuisibile.℄ Notandū aūt ꝙ de rōne ipsi
us nūc est ꝙ nō hēat successionē in ptib⁹ ſ3 sit idez
sibi ⁊ totū sil'.hoc eni dicit̄ eē nunc qd̄ est in p̄senti
nihil ḡ ꝑ3 se totū est nūc nisi ꝑ3 se totū sit in p̄senti.
Sed omne tale est totū sibi ergo de rōne ipsi⁹ nūc
est ꝙ sit totū simul. ℄ Deinde cum dicit.

℄ Quare si h̄ ipoi'e ē iē ē ipi nūc:nec ē idē
eē ei q̊d i utroqꝫ nūc ē.At v̊o si idē ē ma-
nifestū est ꝙ ⁊ idiuisibile.si eni diuisibile ē ite

rum contingent eadem que ⁊ prius.

¶ Cōcludit ex dictis ꝙ si nunc est indiuisibile ꝙ est vnū ⁊ eꝫ dicēs quare si īpossibile est ineē ipsi nūc hoc ꝙ.s.qd sit diuisibile necesse cōpetere ei eē idē ⁊ vnū nūc in eodē tpe.s.in pterito ⁊ in futuro ḡ si nūc est indiuisibile est vnū ⁊ idez ⁊ eꝫ. Ideo ait. at vō si idē est nūc manifestū est ꝙ est īdiuisibile. qꝛ si eēt qd tāgibile.i.si eēt qd ꝯtinuū uel si eēt qd diuisibile ut hēt alia lr̄a iteꝝ ꝯtigeret ponere eadē icōuenientia que ⁊ pri⁹ diximꝰ de eo: nr̄a lr̄a hēt que ⁊ ipsi⁹. sꝫ vult dicē que ⁊ prius ut patet tā ex lr̄a cōmēti q̄ꝫ ex alia trāslatione. fuerūt eni pri⁹ plura in cōuenientia adducta si poneref ipm nūc qd diuisibile esse. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Quod quidē igitur sit aliquid in tempore indiuisibile: qđ dicimꝰ esse ipsum: nunc manifestum est ex his que dicta sunt.

¶ Ultimo epilogat circa determinata dicēs ꝙ qdē igif sit in tpe aliqd īdiuisibile qđ dicimꝰ eē ipꝫ nūc manifestū est ex his que dicta. sūt. Lectio. VII.

Quod autem nihil in ipso nunc mo q uetur: ex his manifestū est. Si nāq̄ꝫ est: contingit ⁊ uelocius moueri in ipso nūc ⁊ tardius: sit ipꝫ nūc in quo enim moueaf aūt ueloci⁹ in ipso per. a. b. ergo tardius in ipso per minorē q̄ꝫ sit. a. b. mouebitur ut per. a. g. Qm̄ aūt tardius in toto ipso nūc mouebaf per. a. g. uelocius in minori q̄ꝫ hoc mouebif. Quare diuidef ipsuꝫ nūc: sed erat indiuisibile. Nō ergo est moueri in ipso nunc.

¶ Postq̄ꝫ phūs ostēdit ꝙ ipm nūc tpis est qd indiuisibile. i pte ista pbat ꝙ in hꝰ nūc nō pt eē mot⁹. Circa qđ duo facit. qꝛ p̄ ostēdit ꝙ in nūc nō pt eē motus. secūdo ostēdit ꝙ nō pt ibi eē qes ibi at vō neq̄ꝫ qescere. Dicit ḡ ꝙ manifestū est ex his.i.ex dicēdis ꝙ in ipso nūc nihil mouef si nāq̄ꝫ est.i.si pōt eē mot⁹ in nūc ꝯtingit in ipso nūc aliqd moueri ueloci⁹ ⁊ tardi⁹. qꝛ ut supra dicebaf ois mot⁹ pōt eē uelox ⁊ tardus sit igif ipꝫ nūc in quo eni in ipo: aut eni siue in ipō nūc ueloci⁹ mouef per. a. b. ḡ tardi⁹ in ipō nūc mouef per minorē magnitudinē q̄ꝫ sit. a. b. utputa mouebif per. a. g. que est ps de. a. b. Qm̄ aūt tardi⁹ in toto ipso nūc mouebaf per magnitudinē. a. g. qđ ē ueloci⁹ mouebif p. a. g. in minori q̄ꝫ hoc.i.q̄ꝫ nunc quare diuidef ipm nūc. Sꝫ hoc est īpossibile qꝛ erit.i. ponebaf eē indiuisibile nō ḡ est moueri in ipō nūc. ¶ Notādū ḡ totā vi rōnis hui⁹ in hoc ꝯsistē ꝙ si in ipō nūc est mot⁹ qđ est ueloci⁹ mouebif in nūc per maiorē magnitudinē ⁊ tardi⁹ per minorē. Si ergo ueloci⁹ mouebif per maiorez magnitudinē in ipso nūc per minorē magnitudinē mouebif in minori q̄ꝫ in nūc. erit ḡ diuisibile ipsuꝫ nūc qđ est inconueniēs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vō neq̄ꝫ quiescere. Quiescere eni diximꝰ aptū natū moueri: qđ nō mouef: qn̄ aptū natū est: ⁊ quo ⁊ sic. Quare quoniā in ipso nunc nihil aptum natuꝫ est moueri: manifestum qꝛ neq̄ꝫ quiescere.

¶ Probat ꝙ i nūc nō possit eē qes. Circa qđ tria facit sꝫ ꝙ tres rōnes ad hꝫ adducit. 2ᵃ ibi amplius si idē. 3ᵃ tertia ibi amplius aūt qescere. Dicit ergo ꝙ at vō neq̄ꝫ qescere supple ꝯtingit in nūc: qꝛ diximꝰ id qescere qđ est aptū natū moueri nō tamē mouef quādo aptū natū est ⁊ quo est aptū natū ⁊ sic aptū natū: quare qm̄ in ipso nunc nihil est aptū natū moueri manifestū est etiā ꝙ neq̄ꝫ qescere cōtinet in nūc. ¶ Notādū aūt ꝙ qes est priuatio mot⁹. priuatio aūt ⁊ habit⁹ nata sūt fieri circa idē. Qđ ḡ nō est aptū natū moueri ⁊ qn̄ nō est aptū natū moueri: nō dr̄ qescē pp qđ cū i nūc nihil sit aptū natū moueri in ipō nūc nihil qescere poterit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius si idem quidez nunc in utrisq̄ꝫ tēporibꝰ est: contingit autē hoc quidē moueri: aliud aūt qescere totum. Quod aūt mouef tpe toto: in quolibet mouebif: hoc sm̄ quod aptum natuꝫ est moueri: ⁊ quiescens similiter quiescit contingit idem simul quiescere ⁊ moueri. Idem enim ultimum temporum utrorūq̄ꝫ ipsum nūc.

¶ Adducit secūdā rōnē dicēs ꝙ si idē nūc ē termin⁹ in utrisq̄ꝫ tpibꝰ ꝯtigit aūt hoc qdē ⁊ sꝫ hoc totū tpꝰ moueri aliud idē.i. sm̄ aliud totū tpꝰ qescē. Qđ aūt mouef in toto tpe mouebif in quolibet ei⁹ sm̄ ꝙ ē aptū natū moueri ⁊ qescēs in aliq̄ toto tpe: silr̄ qescet in quolibet ei⁹ sm̄ ꝙ est aptū natū toto qescere cū ḡ vnū ⁊ idē nūc sit aliqd tam tēporis in quo est motus q̄ꝫ etiā tēporis in quo est qes cōtingit idez impositio nūc qescere ⁊ moueri cuius ratio est: qꝛ ipm nunc est idem ultimū.i. idē terminus utrorūq̄ꝫ tēpoꝝ. ¶ Notandū aūt ꝙ phūs imaginaf duo tempora ꝯsequēter se habētia utputa. a. b. ita ꝙ in toto. a. sit mot⁹ ⁊ in toto. b. qes. si ergo cū. a. ⁊. b. cōsequenter se hēāt erit idē nūc utriusq̄ꝫ tpis. in illo ḡ nūc erit silr̄ mot⁹ ⁊ qes qꝛ ꝓut illud nūc est aliqd ipsius. a. erit ibi mot⁹ qꝛ positū est eē motū in toto. a. ⁊ in oi eo qđ est aliqd ipi⁹. a. ꝓut vō dictū est nunc est aliqd ipsi⁹. b. erit qes qꝛ silr̄ erit ibi mot⁹ ⁊ quies qđ est inconueniēs. ¶ Dubitaret forte aliqs: qꝛ vr̄ hec rō nō solū eē cōtra aduersarios sed ēt eē cōtra ueritatē. Cū eni ueritas sit ꝙ in duobꝰ temporibꝰ consequēter se habentibꝰ possit quis sic se habere ꝙ in toto vno tpe illorū quiescat ⁊ in toto alio moueatur videf semper sequi hoc inconueniens ꝙ ex quo vnū ⁊ idem ponif esse aliqđ utriusq̄ꝫ tēporis ꝙ simul quiescat ⁊ moueaf. Dicendū ꝙ cū dicitur ꝙ quiescit in toto. b. uel in toto aliquo tēpore quiescit in quolibet ei⁹. itelligēdū est de eo qđ sic est aliquid ipsius. b. ꝙ ibi sit aptū natū quiescere. Dato ergo ꝙ aliqd qescat in toto. b. ⁊ in quolibet eius nō tamē ꝓpter hoc qescet in termino illi⁹ tēpus qꝛ in hꝰ termino nō posset esse quies. Iꝫ ergo vnus ⁊ idē terminus sit aliqd utriusq̄ꝫ tēporis tam sit temporis in quo est mot⁹ q̄ꝫ etiā tēporis in quo est qes nō tn̄ ꝓpter hoc sequif ꝙ in huiusmodi termino sit silr̄ motus ⁊ qes nisi supponaf ꝙ in hꝰ termino sit aliqd aptū natū qescere uel moueri. nō est ergo dicta ratio cōtra ueritatē sed cōtra aduersarios ponētes in nūc temporis posse eē quietē ⁊ motū. Signāter ergo phūs nō absolute ait qđ mouetur in toto tēpore mouetur in quolibet ei⁹. sed dicit qđ mouetur in quolibet tēpore mouef in quolibet eius in

quo aptum natū est moueri ⁊ q̄escit similiter in quo libet ei⁹ in quo est aptū natū q̄escere. Si ergo in instanti sit apta nata eē q̄es uel mot⁹: cū vnū ⁊ idem instās possit eē q̄d duoꝝ tēpoꝝ quoꝝ vno fm se totū est mot⁹. in altero vō fm se totū est q̄es. hoc ḡ posito in illo instāti qd est aliq̄d vtriusq̧ tp̄is erit sil' mot⁹ ⁊ quies. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aūt quiescere q̄dē dicimus: q̄d similiter se hēt ⁊ ipsum ⁊ partes ⁊ nūc ⁊ prius: in ipso aūt non est prius: quare neq̧ quiescere. Necesse est ergo ⁊ moueri q̄d mouetur in tēpore: ⁊ quiescere quiescēs.

¶ Adducit tertiā rationē dicēs ꝙ ampli⁹ illud q̄dez dicimus q̄escere qd silr se hēt ⁊ ip̄m ⁊ partes ei⁹ ⁊ nūc ⁊ pri⁹. Nā cū q̄es sit p̄uatio mot⁹: sicut illud dr̄ moueri qd nō silr se hēt nūc ⁊ p̄us: uel qd non silr se hēt nūc p̄us: ul' qd nō silr se hēt p̄us ⁊ posteri⁹ illud dicit ⁊ q̄escere qd silr se hēt pri⁹ ⁊ posteri⁹ In ip̄o aūt nūc nō est pri⁹ neq̧ posteri⁹ neq̧ successio q̄re neq̧ q̄escere ꝯtingit in nūc. necesse est ḡ qd mouet moueri in tp̄e ⁊ qd est quiescens quiescere in tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod mutat aūt oē: necesse est diuisibile eē. Qm̄ eni ex quodā in q̄ddā ois mutatio: ⁊ cum quidē fit in hoc: in quod mutatum est: nō ampli⁹ mutat. Cū aūt est in eo ex quo mutatū est: ⁊ ip̄m ⁊ partes oēs nō mutant. Quod enim similiter se hēt ⁊ ipsū ⁊ partes oēs nō mutat. Necesse igitur hoc quidē aliquid in hoc eē: aliud vō i altero mutātis. Nō eni i utrisq̧ neq̧ in neutro possibile est eē. Dico āt in qd mutat p̄mū fm mutationē ut ex albo in fuscū nō in nigrū. Nō eni necesse ē qd mutatur i quocūq̧ eē ultimoꝝ. Manifestū igit est: ꝙ oē quod mutat erit diuisibile.

¶ Tunc sequit illa ps ꝙ mutat aūt oē: in qua postq̄ phūs ostēdit ꝙ mot⁹ nō mēsurat mēsura idiuisibili sed diuisibili: q2 mot⁹ nō fit in nūc sed in tp̄e: ostēdit ꝙ mot⁹ non hēt sbm indiuisibile sed diuisibile dicēs qd omne qd mutat. i. oē qd est sbiectū mot⁹ necesse est eē diuisibile: q2 ois mutatio est ex quodā in q̄ddā. i. est ex termino a quo in terminum: ad quē: ⁊ cū quidē mobile sit in hoc in qd mutatū est. i. in termino ad quē: nō ampli⁹ mutat sed cōplet⁹ est mot⁹: cū aūt in eo ex quo mutatū est in termino a quo: ⁊ ip̄m ⁊ partes ei⁹ oēs nō mutant: q2 nōdū incept⁹ est mot⁹: q2 qd similiter se hēt ⁊ ip̄m ⁊ oēs partes eius nō mutat. Necesse est igit cuz mobile mouet ꝙ ip̄ius mutantis. i. ipsi⁹ mobilis hoc q̄dē aliq̄d. i. aliquā partē ei⁹ eē in hoc. i. in termino a q̄ aliud vō. i. fm aliā partē eius eē in alio termino. i. in termino ad quē. Si ergo oē qd mutat partiz est in termino a quo partim in termino ad quē omne tale est diuisibile. nō eni est possibile ip̄z mobile fz se totū eē in utrisq̧ terminis: neq̧ possibile est ip̄m eē in neutro termino per omnē modū: sed parti est in termino vno partim in alio. Addit autez de quo termio ad quē intelligendū est ꝙ mobile parti est in illo termino partiz in alio: dicēs hoc intelligēdū esse de illo termino ad quē in qd mutat p̄mum fm mutationē ut ex albo in fuscū nō in nigrū. Qd eni mutat ex albo aliqui hūt de fusco. in qd p̄m mutat nō tn̄ op3 ꝙ liquid hēat de nigro in qd ultimū mutat. ideo ait ꝙ nō est necesse qd mutat eē in quolibet ultimoꝝ: q2 nō op3 ꝙ sit in ultimo termino sed sufficit ꝙ sit fz aliquā sui p̄tē in termio primo. cōcludit aūt ex dictis ꝙ māifestū est qd oē qd mutatur erit diuisibile. ¶ Dubitaret forte aliqs utꝝ uerū sit ꝙ oē qd mutat partiz est in termino a quo ⁊ parti in termino ad quē. vr̄ aūt ꝙ nō sunt eni aliq̄ mutationes indiuisibiles sicut patet i mutationib⁹ substātialib⁹. Si eni aer debeat mutari i ignē nō op3 ꝙ partiz sit aer ⁊ partim sit ignis. fōe eni substātiales sūt simplices q̄tū ad eēntiā ⁊ q̄tū ad eē. Nō ergo h⁹ fōe ita inducunt in materia ꝙ prius īducit vna ps fōe q̄ alia. lz ḡ de aliq̄ uez sit parti est in termio a q̄ ⁊ p̄ti in termio ad quē. nō tn̄ vr̄ eē bene dictū ꝙ oē qd mutat hēat aliq̄d de termino a quo ⁊ aliq̄d de termio ad quē. Dicēdū ꝙ ꝯ͛ᵒʳ ad saluandā hāc lrāz p̄hi uarias solutiōes recitat. ait eni Alex. sēsisse ꝙ ois mutatio mēsurat tp̄e quo posito vr̄ seq cū in tp̄e sit successio ꝙ oē qd mutat successiue mutet. ⁊ per partes egrat qd egrit. Sed hoc videt eē cōtra itētionē Aristo. qui ponit aliq̄s mutationes subitas ⁊ indiuisibiles. aer eni subito illuminat ut patet ex secūdo de aia. sic ēt ois mutatio sbalis est disibilis. Themisti⁹ āt ut patet ex eodē cōmēto aliter soluit. ait eni ꝙ aliqua trāsmutatio fit subito. Sed latet nos Aristotiles ergo utit eo qd est manifestū. ⁊ q2 māifestū est aliq̄s mutatiōes eē diuisibiles. iō ex diuisibilitate mutationū arguit diuisibilitatez mobiliū. Sed nec hoc videt sufficere: q2 si sunt alique mutatiōes diuisibiles alique vō indiuisibiles lz hoc nos lateat sicut ex indiuisibilitate mutationū arguim⁹ diuisibilitatē mobiliū: sic ex indiuisibilitate mutationis debem⁹ arguere indiuisibilitatē mobilis. Nō ergo oē quod mutat quacūq̧ mutatione mutet fm ꝙ h⁹ est idiuisibile: cui⁹ oppositū innuit in lrā. Auepace autez ut ibidem ꝯ͛ᵒʳ ait aliter soluit. vult eni ꝙ phūs hic nō loquit de diuisibilitate subiecti fm quātitatez. Sed de diuisibilitate ei⁹ fm formas ꝯtrarias. hāc aūt diuisibilitatē multū videt sonare lrā. vult eniz phūs ꝙ si aliq̄d mutet de albo in fuscū partim hēt de albo ⁊ parti de fusco. Sz hui⁹ solutio nō remouet dubitationē inductā. nā in aliq̄b⁹ mutationib⁹ ut in his que fiūt subito nō est diuisio subiecti fm formas ꝯtrarias. in talib⁹ eni sil' expoliat subiectū tota vna forma ⁊ induit alia ⁊ nō est parti in vna ⁊ parti in alia. rursus ut in ꝯseq̄ndo patebit diuisio que attendit i mutationib⁹ nō semp accipiēda est fm formas ꝯtrarias sed in aliq̄b⁹ accipida est fm q̄titatē sbi. Immo in oīb⁹ mutatiōib⁹ q̄dāmō accipiēda est diuisio fz q̄titatē subiecti. Ideo dr̄ aliter a quibusdā ꝙ in oīb⁹ mutationib⁹ est aliqua diuisio ⁊ i mutationib⁹ sbalib⁹. Sed in aliquib⁹ mutationibus est diuisio fm esse. in aliquibus vō ratione anneri. i mutatione ergo substātiali lz nō sit diuisio fz se q2 huiusmodi mutatiōe subiectū totū expoliat vna forma ⁊ induit alia. est tn̄ ibi diuisio rōne dispositionis annexe q2 subiectum lz in istāti suscipiat substantialē formā successiue tamē disponitur ad successionē eius. ¶ Commentator autem aliā solutionē adducit. ait eni ꝙ per se omnis trās-

mutatio est in tpe. Si aūt ɔtingit aliquid transmu
tari nō in tpe hoc est per accidens. videlicet prout
huius trāsmutatio est finis transmutationis facte
in tēpore. omnis eni mutatio facta in instāti est ter
minus alicuiꝰ motus factus in tpe. Ille ergo motꝰ
factus in tpe est id per qđ aliquid per se trāsmuta
tur. Si aūt dicat aliqd transmutari per mutationē
factā in instāti hoc est q̄si per accidēs. vz prout trans
mutatio est finis trāsmutatiōis facte in tpe. ¶ Ad
euidētiā ergo dictoꝝ ꝛ ut appareat qd est de q̄ōne
tenēdū sciendū ꝙ in oībꝰ si uolumꝰ hēre mētē phi
losophi considerandus est modus processus eius
hoc eni modo probat phūs oē qđ mutat eē diuisi
bile: q2 cū est in termio a quo nōdū incepitꝰ est mo
tus: cū est in termino ad quē nō mutat s3 est ibi mu
tatū esse. quare s3 ip3 sequit ꝙ oē qđ mutat diuisi
bile sit q2 parti est in termino a quo parti in termi
no ad quē. Ois ḡ illa mutatio que dicit mutatum
eē nō op3 fm intētionē phi ꝙ sit qd diuisibile. ar
guit eni phs qđ mutat eē diuisibile, put mutari di
stinguit a mutato eē uel ut patet ex litera qđ mu
tat est qd diuisibile, put mutari nō dicit solū muta
tū eē. Cū ergo ois mutatio instātanea dicit solum
mutatū eē ꝛ ibi mutari non differat a mutato esse
patet ꝙ per hᵐ mutationes nō ipedit demonstra
tio phi. Si eni illuminatio aeris est in instāti hᵐ il
luminatio nō differt ab illuminato eē. Cū ergo que
rit utrū ois illuminatio sit diuisibilis ꝛ utrū ois
qđ mutat parti sit in termino a quo ꝛ partiz in ter
mino ad quē: patet si loqmur de mutatiōe que est
finis motꝰ que dicit solū mutatū esse ꝙ sic mutatur
fm ꝙ hᵐ nō partim est in termino a quo ꝛ partim
in termio ad quē nec de tali mutatione sic accepta
loquit phūs. Si vō loqmur de hᵐ mutatiōe nō ut
dicit solū mutatū eē sed ut icludit motū p̄cedētem
sic rōne motꝰ p̄cedētis est ibi assignare diuisionem
id eni qđ mutat subaliter sine id qđ generat prout
gnātio est finis motꝰ nō sumit ut dicit solū mutatū
eē sed ut icludit motū p̄cedētē qui fit in tpe ꝛ suc
cessiue di accipe ptē post ptē: pp qđ sic mutat ptis
hēt de termio a quo ꝛ pti de termio ad quē. eo eni
ipso ꝙ per hᵐ motū quod mutat magis ac magis
accedit ad terminū ad quem dicitur magis ac ma
gis hēre aliqd de ipo hoc ḡ forte voluit Auerrois
dicē cū ait ꝙ mutatio que fit in nō tpe nō debet di
ci trāsmutatio nisi inq̄tū est finis motꝰ ꝛ ut icludit
motū p̄cedētē q2 fm hoc est ibi accipe partē ꝛ par
tē: hoc ēt forte voluerunt dicē dicentes ꝙ mutatio
aliqñ hēt partē ꝛ partē fm se. aliqñ vō rōne dispo
sitionis annexe. Nā pꝑter hᵐ dispositionē est assi
gnare motū in transmutationibꝰ subalibꝰ: Qđ eni
sbaliter trāsmutat lȝ nō hȝ aliqd de termio ad quē
q2 hēt aliqd dispositiōe forē ad quā vadit. patet ḡ
quō hȝ eē divisio in trāsmutatiōibꝰ ꝛ quō oē qđ trās
mutat parti est in termio a q̄ ꝛ pti i termio ad quē
¶ Ulterius forte dubitaret aliqs cū oē qđ mutat
partim sit in termino a quo ꝛ partim in termio ad
quē utrū hᵐ ps ꝛ ps accipiēda sit fm formas con
trarias uel fm q̄titatē subiecti. Dicēdū ꝙ s3 Auē
pace ut patuit in q̄ōne precedenti huiusmodi pars
ꝛ ps accipienda est fm formas cōtrarias: sed hoc
in motu locali videt eē falsum. q2 ut patebit in hᵐ
trāsmutatione accipiēda est pars ꝛ ps fm q̄tita
tē sbti. Adeo dixerūt alij ꝙ talis pars semp accipiē
da est fm quātitatē subiecti q2 aliter non habet in

tentio philosophi. vult phūs pbare ipm mobile eē
diuisibile ex eo ꝙ partiz est in termino a quo ꝛ par
tim in termino ad quē3. intelligendum est ergo de
partibus ipsius mobilis. Sed huiusmodi sūt par
tes q̄titatiue ergo ꝛc̄. Sed hᵐ ratio nō videt con
cludere. nō eni ols diuisio subiecti est s3 partes q̄
titatiuas s3 etiā op3 dare aliquā diuisionē in subie
cto fm partes formales ut fm ꝙ hēt aliquid ꝛ ali
quid de formis cōtrarijs. Qualitercunq3 ergo ac
cipiatur pars ꝛ pars siue fm partes formales siue
s3 partes q̄titatiuas semp qđ mouet intelligit eē
quid diuisibile. Cū ergo utroq3 modo arguat mo
bile esse qd diuisibile questio est utrum p̄dicte par
tes accipiende sunt fm quantitatē uel fm formas
contrarias. Ad qđ dicendum est ꝙ in omnibꝰ con
siderandū est ꝙ est per se. Ex hoc eni argutmꝰ mo
bile nō fm se totū eē in termino a quo nec fm se to
tū eē in termio ad quē. q2 successiue ꝛ per ptes ac
quirit qđ acquirit. in motu ḡ locali ubi mobile fm
partes suas q̄titatiuas se cōmensurat ptibꝰ spatij
q2 fm vnā partē q̄titatiuā est in termio a quo. fm
aliam vō in termino ad quē ibi partē ꝛ partem ac
cipere debemꝰ fm q̄titatē. In motu vō ad formas
ut in motu ad qualitatē ubi nō est necesse ꝙ succes
siue fm partes q̄titatiuas mobile moueat ibi ps
ꝛ pars per se ꝛ p̄mo accipiēda est fm formas cō
trarias ꝛ nō fm partes q̄titatiuas. Si eni aliqd
totum simul alteratur quod sic mouetur partiz est
in termino a quo ꝛ partiz in termino ad quem: nō
q2 fm vnā suā partē quātitatiuā sit in vno termio
ꝛ fm aliā in alio q2 positū est ipm totū alterari sil'
sed qđ alterat hoc modo partim est in hoc ꝛ ptim
in illo: q2 partim hēt de vna forā cōtraria ꝛ partiz
de alia. Nā si fm se totū ꝛ per oēz modum eēt sub
forma que est terminꝰ a quo nōdū inchoatꝰ est mo
tus. Si vō fm totū esset sub forma alia iam eēt ibi
mutatū esse ꝛ cōpletꝰ esset motꝰ. q̄diu ergo durat
motꝰ aliqd hēt vna forma ꝛ aliqd de alia. in huius
ergo motibꝰ per se ꝛ p̄mo accipiē de sūt partes s3
formas cōtrarias nō s3 quātitatē. patet ergo quō
accipiēde sunt dicte partes q2 in aliquo motu acci
piēde sunt fm q̄titatē. in aliquo vō fm formas ɔtri
as. ¶ Ulteriꝰ aūt cū mobile diuidi possit iā s3 par
tes formales q̄ s3 ptes q̄titatiuas ꝛ cū ex diuersis
motibꝰ utrāq3 diuisionē arguē possumꝰ. ¶ Dubita
ret aliqs cū phūs ex ipso motu arguat mobile esse
diuisibile utrū itelligat de diuisione eiꝰ s3 ptes q̄
titatiuas ul' s3 ptes formales uel fm utrasq3. Dicen
dū ꝙ aliō est querere quō mobile dū mouet ptim
est in termino a quo ꝛ parti in termio ad quē: ꝛ q̄
rere quō mobile sit diuisibile. Nā loquēdo de motu
phūs logt oē mobile est quātū ꝛ oē mobile est di
uisibile fm partes q̄titatiuas. Nā cū ois motꝰ p̄
supponit motū localē ꝛ cū oē mobile fm alios mo
tus sit mobile localiter q2 mobᵉ localiter de neces
sitate est quātū ꝛ diuidit fm ptes q̄titatiuas op3
ult' oē mobile eē diuisibile fᵉ ptes q̄titatiuas. hē
ergo mobile de necessitate hēt partes quantitati
uas. nō tamen oē mobile quocūq3 modo moueat
fm vnā partē q̄titatiua3 est in termino a quo ꝛ s3
aliam est in termino ad quē. q2 fm phūm in de sen
su ꝛ sensato lationes ꝛ motus locales rōnabilr in
medio attigūt priꝰ. s3 quecūq3 alterant nō adhuc
similiter se hñt. cōtingit eni simul aliqd alterari ꝛ
nō dimidiū prius uelut omnē aquā coagulari sil'

quare qȯ alterat̄ lȝ sit de necessitate q̄ttū nō tn̄ de necessitatate ſm vnā ptē q̄titatiuā est in termino a quo ⁊ ſm aliā in termino ad quē.sed sic pti est in termino a quo ⁊ ptim in termino ad quē.q: pti habet de vna forma ꝯria ⁊ partim de alia.omne eniȝ qȯ mouet̄ hēt aliqd de utrisq₃ formis ꝯtrarijs uel ſm se uel ſ₃ dispōnes annexas. cū igit̄ querit̄ utꝝ intētio Aristotelis sit arguere mobile eē diuisibile ſm ptes q̄titatiuas uel ſm partes formales dici debet ꝙ sua ꝑncipalis intentio est arguere mobile esse diuisibile ſm partes q̄titatiuas. Nā sicut omnes alij mot⁹ ꝑsupponūt motū localem:sic partes ſ₃ formas cōtrarias ſm quas accipiunt̄ alij mot⁹ ꝑsupponit ptes q̄titatiuas ſm quas accipit̄ motus localis. Si ergo qȯ mouet̄ ptiȝ est in termino a quo ⁊ pti in termio ad quē:siue ille partes sint ſ₃ formas cōtrarias siue ſm q̄titatē.semꝑ tn̄ sequit̄ mobile eē diuisibile ſm q̄titatē q: ptes ſm foꝛas cōtrarias ut ostensum est ꝑsupponere hn̄t ptes q̄titatiuas. ❡ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis cū nō necesse sit oē qȯ alterat̄ alterari successiue ſm ptes q̄titatiuas q: ꝑt totū alterari sil' utꝝ hoc aliqn̄ cōtingat. Dicēdū ꝙ cū oē alterabile de necessitate sit q̄tum ⁊ sit diuisibile ſm q̄titatiuas ptes:tn̄ ut dictū est nō de necessitate alterat̄ successiue ſm tales parteȝ.pōt tn̄ totū alterari:lȝ ergo nō sit necessariū pōt tn̄ cōtingere.ponunt̄ aūt cōiter duo modi qb⁹ hoc aliqn̄ accidit.ꝑ ex debilitate agentis.secundo ex distātia ptiū mobilis. Nā q: agēs aliqn̄ est debile non simul īducit formā in toto passo.sed ꝑmo īmutat vnā ptē passi ⁊ illa ps imutata īmutat aliā ut ignis ꝑmo calefacit vnā partē aeris ⁊ illa pars calefacta calefacit aliam ⁊ sic successiue calefit aer donec cōplet̄ calefactio tota. Rursus q: ptes passi hn̄t aliquā distātiā ⁊ magis appꝛopinquat agenti vna pars passi q̄ alia nō opȝ ꝙ totū illȯ passū qȯ mutat̄ ab agente eque perfecte sil' mutet̄ sed' pfectius recipit formā agentis ps ꝓpinqua q̄ remota propter qȯ pars illa ꝓpinqua fortius imutata immutat ptē aliā imutatā debili⁹ quare successiua successio forme nō solū q̄tum ad ipsā formā sed etiaȝ q̄tum ad ei⁹ eē intēsum ⁊ remissū. Sed hec omnia sunt per accn̄s:q: successio in alteratione nō de necessitate sit ſm partes q̄titatiuas.sed ſm formas contrarias ꝓut.s.mobile successiue vadit ab vna foꝛa ꝯtraria in aliā ⁊ parti hēt de vna foꝛa ⁊ parti de alia. ❡ Esset aūt ulteri⁹ dubitādū de eo qȯ ꝓbȝ ait.vȝ ꝙ oē qȯ mutat̄.pti hēt de termio ad quē nō de termino ad queȝ mutat̄ ultimo sed de eo ad quē mutat̄ ꝑmo:q̄re videt̄ ponere ꝙ sit dare ꝑmū mutatū eē qȯ inferi⁹ negat. Sed tūc cū disputabimuȝ infra utrū sit dare in motu in pꝛimū mutatū esse ⁊ quomodo est ibi dare pꝛimum mutatum esse apparebit qȯ queritur.

Lectio. VIII.

m Otus aūt est diuisibilis dupl'r. Uno qdē modo tpe. Alio ṽo ſm partium illius qȯ mouetur.

❡ Postq̄ phūs ostēdit mēsurā mot⁹ eē diuisibilē q: motus sit in tpe nō in instāti ⁊ ꝓbauit ip̄m mobile siue ip̄m subiectū motus eē diuisibile.in parte ista determinat de diuisione mot⁹ ostēdēs motū eē diuisibilē tam ex pte mobilis q̄ ēt ex parte tp̄is. Circa qȯ duo facit. q: ꝑ determiat de diuisibilitate motus.secūdo remouet quasdā obiectiōes factas circa motū. Soluit eni quasdā sophisticas rationes zenonis per quas pꝛobat motū nō eē.secundo ibi ⌊qm̄ aūt oē qȯ mouet̄ in tpe mouet̄ ⁊ ex quodā.⌋ Circa ꝑmū duo facit. q: ꝑ determiat de diuisibilitate mot⁹.secūdo de diuisibilitate quietis ibi⌊ qm̄ aūt oē aut mouet̄ aut qescit.⌋ Circa ꝑmū duo facit.q: ꝑmo determinat de diuisibilitate mot⁹.secūdo de ei⁹ īfinitate ibi⌊ qm̄ aūt oē qȯ mouet̄ in tpe moueatur.⌋ Prima pars diuidit̄ in tres:q: ꝑ determinat de diuisibilitate mot⁹.secūdo determiat de oꝛdine ipsaꝝ mutationū.tertio de oꝛdine ipsoꝝ moueri.2ª ibi⌊ qm̄ aūt oē qȯ mutat̄ ex quodā ī aliud mutat̄.⌋ tertia ibi⌊ qm̄ aūt oē qȯ mutat̄ in tpe mutat̄.⌊ Circa ꝑm duo facit.q: ꝑ ostēdit motū diuidi tā diuisibilitate mobilis q̄ etiā diuisibilitate tp̄is.secundo enumerat ea ſm que diuiditur ipse mot⁹ ibi⌊ qm̄ aūt oē qȯ mouet̄.⌋ Circa ꝑm duo facit:q: ꝑ ꝓpōit qȯ intēdit.secūdo ꝓbat qȯ dixerat ibi⌊ ut si ip̄ȝ.a.c.⌋ Dicit ergo ꝙ mot⁹ est diuisibilis dupl'r.vno quidē mō mot⁹ diuidit̄ tpe. alio ṽo modo diuidit̄ mot⁹ ſm diuisionē ptiū illi⁹ qȯ mouet̄.i.ſ₃ diuisionē mobilis. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Ut si ipsū.a.c.mouet̄ totū:⁊.a.b.mouebitur:⁊.d.e. Sit igit̄ ipsius quidē.a.b.qui est.d.e.ipsius.b.c.qui est.e.ȝ.mot⁹ partiū Necesse est igit̄ totū in quo est.d.ȝ.ipsius a.c.eē motū. Mouebit̄ eni ſm hunc:quoniam quidē utraq₃ partiū mouebitur ſm utrunq₃. Nulla enim mouebitur ſm alterius motum. Quare totus motus totius est magnitudinis motus.

❡ Pꝛobat qȯ dixerat. Circa qȯ duo facit.q: ꝑ ꝓbat motū diuidi ſm diuisionē mobilis.secūdo ostēdit ꝙ mot⁹ diuidit̄ ſm diuisionē tp̄is ibi⌊ Ali⁹ aūt ſ₃ tp̄s.⌋ Circa ꝑm tria facit ſm ꝙ tres demonstrationes adducit ad ꝓbādū motū diuidi ſm diuisionē mobilis.secūda ibi⌊ ampli⁹ aūt si ois mot⁹.⌋ tertia ibi⌊ ampli⁹ aūt si qdē.⌋ Dicit ḡ ꝙ si ip̄ȝ.a.c.mouet̄ totū mouebit̄.a.b.q̄ ē vna ps de.a.c. ⁊ ēt mouebit̄.b.c.q̄ ē alia ps ei⁹. Sit igit̄ ip̄i⁹.a.b.mot⁹ q ē d.e.ip̄i⁹ āt.b.c.sit mot⁹ q ē.e.ȝ.mot⁹ ptiū supple respōdet ipsis ptib⁹.ergo mot⁹ tot⁹ respōdet toti mobili.necesse est igit̄ totū motū in quo est.d.ȝ.eē ip̄ius toti⁹ magnitudinis que est.a.c.mouebit̄ eni totū.a.c.ſm hāc mētonē que est.d.ȝ.qm̄ qdē utraq₃ partiū.a.c.mouebit̄ ſ₃ utraq₃.i.mouebit̄ ſm utraq₃ ptē mot⁹ que est.d.ȝ.nulla enim partiū.a.c.mouebit̄ ſm modū alteri⁹ ptis. ⁊ q: quelibet ps mot⁹ respondet sue parti magnitudinis q̄re tot⁹ mot⁹ est toti⁹ magnitudinis ⁊ per cōsequēs diuidit̄ mot⁹ ſ₃ diuisionē magnitudinis. ❡ Notādū aūt ꝙ mot⁹ diuidit̄ diuisione mobilis sicut act⁹ ⁊ forma diuiditur diuisione subiecti.huiusmodi aūt mot⁹ ad ꝓbandum ꝙ forma diuidit̄ diuisione materie est si ps foꝛe respōdeat parti materie eo eni ip̄o ꝙ alia pars forme est in vna parte materie q̄ in alia sequitur formā diuidi diuisione materie.ergo eoipso ꝙ alia pars mot⁹ est in vna parte mobilis q̄ in alia. quia vna pars mobilis non mouet̄ motu alterius partiȝ sed quelibet pars mouet̄ suo ꝓpꝛio motu:sequitur motum diuidi ſm diuisionem partium mobilis. ❡ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt si ois mot' alicuius est: totus aũt motus qui ꝯtiner. d.z. neqꝫ ptium est neutre: pars eni utraqꝫ neqꝫ alterius nulli': cuius eniꝫ totus totius ꝛ ptes ptiũ sunt: partes aũt ipsius. d.z. sunt ipsarum que sunt. a.b.c. ꝛ nullaꝝ aliarũ. Pluriuꝫ enim nõ erat vnus motus: ꝛ utiqꝫ totus motus erit ipsius. a.b.c. magnitudinis.

¶ Adducit scdaꝫ rõnẽ. d. amplius si ois mot'. i. si totus mot' est alicui' magnitudinis totus mot'. d.z. qui est ꝯtiner. i. qui est ꝯtinuus neqꝫ est ptiũ neutre. i. totus h' mot' nõ cõpetit alicui pti mobilis. Nulla eniꝫ pars mobilis est cui cõpetat totus mot': qꝛ utraqꝫ pars mot' rñdet utriqꝫ pti mobilis. Si ergo tot' motus nõ est alicui' ptis. a.c. neqꝫ h' totus mot' alterius nulli' magnitudinis q̃ꝫ. a.c. cui' igit est tot' mot'. d.z. sequit. s. q sit totius magnitudinis. a.c. ꝛ sequit q ptes dicti motus sunt ptiũ magnitudinis. sunt aũt ptes ipsi' totius mot'. d. ꝛ. z. ꝛ h' ptes mot' sunt ipsaꝝ ptiũ que sunt ipius magnitudinis. a.b.c. ꝛ nullaꝝ aliaꝝ: qꝛ pluriũ nõ erat vnus mot'. ptes eniꝫ mot' magnitudinis. a.b.c. nõ possint rñdere nisi ptib' ipsi' mobilis ꝛ nõ ptibus alterius mobilis: qꝛ vnus mot' ꝯtinuus nõ põt rñdere plꝛibus ptibus diuersoꝝ mobiliũ. Si ergo totus mot'. d.z. nõ rñdet alicui pti ipius magnitudinis. a.b.c. sed q̃libet pars mot' rñdet cuilibet parti magnitudinis: quare sequit q totus utiqꝫ mot' erit toti' ipsius magnitudinis. a.b.c. ¶ Notãdum aũt q formã diuidi diuisione mãe dupliciter põt ostẽdi. p̃ si vna pars illius forme sit in vna pte materie ꝛ alia pars in alia: ita q illõ qõ est in vna pte nõ sit in alia. 2° h põt ostẽdi si tota forma non sit in q̃libet pte materie. Ideo enim aia rõnalis nõ diuidit diuisione corpis: tuꝫ qꝛ nõ est vna pars aie totalis in vna pte corpis ꝛ alia pars in alia. tum etiã qꝛ huiusmodi aia est tota in qualibet pte corporis. ſm has duas vias pcedũt he due demõstratiões adducte ostendẽtes motũ diuidi diuisione mobilis. nam p̃ma demõstratio ostẽdit motũ diuidi diuisione mobilis: qꝛ cuilibet pti rñdet suus motus: ita q motus vnius ptis mobilis nõ est in alia pte mobilis. 2° aũt via hoc ostẽdit ex eo q totus mot' totius mobilis cõpetit neutre parti ipius. oporteret eni si motus nõ diuideret diuisione mobilis: q totus mot' cõpeteret cuilibet pti mobilis: sicut qꝛ aia rõnalis nõ diuidit diuisione corporis tota aia est in qualibet parte corporis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli' aũt si qdẽ est tot' alius mot': ut in quo. t.i. remouebit ab eo: qa utrarũqꝫ ptiũ mot'. Hi aũt eq̃les erãt his que sunt d.e.z. vni' eni vnus mot'. Quare si tot' qdẽ diuidet: qui est. t.i. in ptiũ mot': eq̃lis erit qui est. t.i. ei qui est. d.z. Si ũo deficit aliqd ut qõ est. K.i. Hic nulli' erit mot': neqꝫ eni totius: neqꝫ ptiũ: pp id qõ vnus vni' est: neqꝫ alteri' nullius est. Cõtinuus eni motus est ꝯtinuoꝝ q̃rũdã. Silr aũt est: ꝛ si excellat ſm diuisionem. Quare si hoc ipossibile est: necesse eũdẽ cẽ ꝛ equalẽ. Hec qdem igit diuisio ſm partiũ motus est: ꝛ necesse ois esse partibile ipsum.

¶ Adducit tertiã rõnẽ dicẽs: q si totius magnitudinis. a.c. sit ali' mot' q̃ꝫ. d.z. utputa sit h' motus in quo est. t.i. h positore mouebit ab eo. i. a magnitudine. a.c. mot'. s. qui est utrarũqꝫ ptiũ. hi aũt mot' erũt equa'es his que sunt. d.e.z. Nã si tot' motus qui est. d.e.z. est eq̃lis magnitudini. a.b.c. si mot' t.i. ponit esse mot' illius magnitudis: opꝫ q. t.i. sit eq̃lis. d.e.z. qꝛ g̃ vni' ptis est vnus mot': itaqꝫ pluribꝰ ptib' mobilis nõ rñdet vnus mot': q̃re si totus qdẽ mot' qui est. e.i. diuidit in mot' ptiuꝫ mobilis eq̃lis est motus qui est. t.i. uel motui qui est. d.z. ꝛ si mot'. t.i. equat. d.z. cũ. d.z. positũ sit equari. a.c. sequit q tot' mot'. t.i. equat toti magnitudini. a.c. ꝛ si totũ equat toti pars eq̃bit pti ꝛ diuidet motus ſm diuisionẽ mobilis. si ũo totus motus non equat toti mobili: tũc aut deficiet: aut excellet qõcũqꝫ ponat sequit icõuenico. Ideo ait si ũo deficit t.i. d.z. uel si magnitudo. a.c. qꝛ h duo ponunt eq̃lis si. s. h' magnitudo uel si h' mot' deficit aliqd. i. ſm aliqd. a.c. i. ut si deficiat ſm. k.i. seqt uel q motus qdẽ est. k.i. nulli' erit mot'. neqꝫ eniꝫ erit mot' toti' neqꝫ ptiũ: ppter id qõ vnus mot' est vni' mobilis: neqꝫ h' mot' erit nullius alteri' multitudis: qꝛ mot' ꝯtinuus est quorũdã ꝯtinuoꝝ. Sequit ergo q si motus. t.i. supat magnitudinẽ. a.c. m.r.i. q mot'. r.i. sit nullius mobilis. silr aũt si magnitudo a.c. ſm diuisionẽ excellat motũ. t.i. sequit incõueniẽs: q tũc erit aliq̃ pars illius mobilis sine motu q̃re si h est ipossibile necesse est illũ eũdẽ motũ esse ꝛ eq̃lẽ. ꝛ opꝫ diuidi h' motũ ſm diuisionẽ mobilis. iõ ait q h diuisio mobilis est ſꝫ diuisionẽ ptiũ mot' ꝛ necesse est ipm totũ motũ cẽ ois ptibilis. i. cẽ toti' mobilis qõ est ptibile ſꝫ diuisionẽ motus uel ut hẽt alia lrã necesse est oẽꝫ motũ. i. totũ motũ cẽ ptibilẽ supple ſꝫ diuisionẽ mobilis. ¶ Notãdũ aũt totaꝫ vim rõnis hui' in h ꝯsistẽ: q qꝛ nec mot' excedit mobile nec mobile motũ: opꝫ motũ equari mobili: ꝛ opꝫ ipm diuidi ſm diuisionẽ mobilis. q ẽt mot' nõ excedat mobile pꝫ: qꝛ si mot' se extenderet ultra mobile cẽt dare motũ qui nõ cẽt alicuius mobilis. Rursus si mot' se extẽderet ultra motuꝫ seq̃ret silr incõueniẽs: qꝛ seq̃ret q est aliq̃ pars ipsius mobilis in qua nõ cẽt motus: ꝛ cẽt aliqõ totũ ꝯtinuũ ſꝫ se totũ actu motũ qõ nõ moueret ſꝫ oẽs ptes suas qõ est icõueniẽs. ¶ Notãdũ ẽt q ait q vni' mot' est vnius ꝛ q vnus ꝯtinu' est ꝯtinuoꝝ: qꝛ posset aliqs dicẽ q si mot'. e.i. excedit magnitudinẽ. a.c. in aliq̃ pte ei' ut. m.r.i. nõ opꝫ q motus. r.i. nõ sit mot' alicui' mobilis. posset eni pãnus maior q̃ꝫ baculus applicari baculo si replicaret pãn': ita q plures ptes pãni rñderẽt vni pti baculi: ita forte aliqs diceret: q lꝫ mot' sit maior q̃ꝫ mobile. non tñ pp h est aliqs mot' nõ applicat' alicui pti mobilis: iõ ad h excludẽdũ ait q vnus mot' est vni' mobilis ꝛ vna pars mot' cõpetit vni pti mobilis. Rursus ne qs diceret q mot'. r.i. nõ est sine mobili iqꝛ cõpetit alij mobili q̃ꝫ. a.c. ait q mot' ꝯtinu' est ꝯtinuoꝝ. ex quo eniꝫ tot' mot'. t.r.i. ponit cẽ ꝯtinuus nõ põt cõpetẽ alicui magnitudini que nõ ꝯtinuat cũ magnitudine. a.b.c. relinqt ergo illã ptẽ motus cẽ sine mobili qõ est icõueniẽs. ¶ Notãdũ aũt q qꝛ ſm vnũ modũ motus: semp vnũ mobile mouet

vno motu:q2 impossibile est idem mobile moueri per se motibus 2trariis. Si.d.3.ponit esse motus magnitudinis.a.c. ꝛ ponit esse equalis illi magnitudini.si dicat ꝙ etiã.c.i.sit motus illius magnitudinis ex quo ſm eũdez modũ motus vnus motus est vnus:oportet motũ.c.i.esse eũdẽ motũ cum.d.3.ꝛ esse equale illi motui: ꝛ oportet motũ.c.i.diuidi ſm diuisionẽ mobilis sicut diuidebat.d.3.Ideo ait ꝙ necesse est motũ.s.c.i.eũdẽ ꝛ equalẽ esse supple cum motu.d.3.ꝛ oportet hec quidez igit diuisio mobilis sit ſm diuisionem partium motus.c.i.sicut.s.ponebatur esse ſm diuisionem partiuz motus.d.3.¶ Deinde cum dicit.

¶ Alius aũt ſm tẽpus. Qm̃ enim ois motus in tẽpore. Tẽpus aũt omne diuisibile est:in minori aũt minor motus:necesse est omnem diuidi motum ſm tempus.

¶ Ostẽdit motum diuidi ſm diuisionẽ tpis dicens: ꝙ alius aũt est supple modus diuidẽdi motum: ꝛ est ſm tps. Nam omne tps est diuisibile ꝛ in minori tpe est minor motus.nõ autez esse posset ꝙ in minori tpe eẽt minor motus ꝛ in maiori maior nõ diuideret mot⁹ ſm diuisionẽ tpis.necesse est ergo motum diuidẽdi ſm tempus. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Qm̃ autem omne qđ moueť:in aliquo mouetur:ꝛ quodam tẽpore:ꝛ omnis est motus:necesse est easdem diuisiones esse tẽporis ꝛ motus ꝛ ipsius moueri: ꝛ quo mouetur:ꝛ in quo motus est. Sed nihil omniũ similiter est:in quibus motus est: sed quãti quidem ſm seipsum:qualis autem ſm accidens.

¶ Enumerat ea ſm que diuidiť motus. Sunt autez quatuor ſm que diuidiť motus.diuiditur aũt motus ſm diuisionem mobilis spatij tẽporis: ꝛ ſm diuisionẽ ipsius moueri:ita ꝙ.v.sunt que cum diuiduntur simul.s.mobile spatiũ tẽpus motus ꝛ moueri.duo ergo facit:q2 pͥmo enumerat hec ſm que diuidiť motus.2° probat qđ dixerat ibi[accipiatur enim tẽpus.]Dicit ergo qm̃ omne qđ moueť:mouetur in aliquo spatio uel in aliquo ubi uel in aliquo alio acqsito per motũ: ꝛ etiam ois.s.motus fit in tẽpore quodã.q2 ergo sic est:oportet hic cum diuidi adinuicẽ.necesse est ergo easdem esse diuisiones tpis ꝛ motus ꝛ ipsius moueri ꝛ eius qđ moueť ꝛ illius in quo est motus:sed nõ omni illoꝝ in gbus est motus est diuisio:similiter q2 quãti est diuisio ſm seipsum.qualis aũt ſm accidẽs. ¶ Notandum autem ꝙ illud in quo est motus appellať hic res acqsita per motũ. Nam motus est in eodez genere cuz rebus acqsitis per motũ. Si ergo per motuz acquiriť qualitas ille motus est in q̃litate sicut quãtitas in quantitate: ꝛ sic de alijs.ex quo patet ꝙ cum qualitas sit diuisibilis per accidẽs quantitas aũt per se:ea in gbus est motus nõ siliter diuidunť. ¶ Dubitaret forte aliqs quomodo qualitas diuidiť per accñs. Dicẽdũ ꝙ qualitas dupľr põt cõparari.pͥmo ad q̃titatẽ in qua fundať.2° ad esse qđ habet in mã utroq3 modo qualitas põt habere diuisionẽ aliter ꝛ aliter:q2 respectu quãtitatis cõpetit ei diuidi ſm extẽsionẽ maiorem ꝛ minorẽ:q2 q̃to maior est supficies tãto maior est albedo que fundať in ipsa.ſm aũt esse qđ habet in mã cõpetit ei diuidi per intẽsionẽ ꝛ remissionem:q2 quãto est mã magis disposita tãto habet esse magis intẽsuz: q̃to minus disposita magis eẽ remissum. Sed oia hec accidũt albedini:q2 si albedo haberet esse separatũ nec uariaret per maiorez ꝛ minorẽ extẽsionẽ nec per intẽtionẽ ꝛ remissionẽ:ideo diciť qualitas indiuisibilis per se eẽ diciť diuisibilis nõ per accidẽs. ¶ Ulterius dubitaret aliqs utrũ eadẽ sit diuisio motus ſm diuisionẽ mobilis ꝛ ſm diuisionẽ tẽporis ꝛ spatij. Dicẽdũ ꝙ inquantuz cõpetit alicui diuidi inq̃tuz cõpetit ei habere aliquã q̃titatez ꝛ habere aliquẽ modũ quãtitatiuũ.cum ergo alia sit q̃titas motus quã habet a mobili: ꝛ alia sit quãtitas eius quã habet a spatio ꝛ a tpe nõ est idẽ diuidere motũ ſm diuisionẽ mobilis ꝛ diuidere ipsuz ſm diuisionẽ spatij ꝛ tpis.quãtitas eniz qm̃ habet mot⁹ a mobili habet quodãmodo esse simul:q2 moto aliq̃ 2tinuo simul mouentur oẽs ptes eius: ꝛ q2 mot⁹ habet esse in qualibet pte mobilis diciť tãtus esse motus q̃tũ est ipm mobile.talis est ergo quãtitas motus quã habet a mobili:qualis est quantitas albedinis quaz habet a supficie: uel qualis est q̃titas cuiuslibet actus mãlis existẽtis in mã.quãta est ergo h⁹ quãtitas.q.simul.sed quãtitas quã habet motus a spatio ꝛ a tpe est qđ successiuuz:q2 nõ simul sunt oẽs partes tpis nec mobile siľ acquirit oẽs partes spatij. Nõ est ergo idẽ diuidere motũ ſm diuisionẽ mobilis ꝛ ſm diuisionẽ spatij uel tpis. ¶ Ex hoc autẽ apparere põt quomodo accipiunť tres demõstrationes habite gbus pbať motũ diuidi ſm diuisionẽ mobilis. Naz sicut albedo diuidiť diuisione supficiei:q2 in qualibet pte supficiei habet eẽ albedo:sic motus diuidiť ſm diuisionẽ mobilis:q2 in qualibet pte mobilis habet mot⁹ formã ꝛ actũ sic existẽtez in mã uel in subiecto.triplicitur potest ostẽdi ꝙ diuidať diuisione materie uel sbti.pͥmo si huiusmodi actus ſ3 aliud sit in vna parte sbti ꝛ ſm aliud in alia.2° si huiusmodi actus ſm se totuz nõ sit in qualibet pte sbti.3° hic ostẽdiť si h⁹ actus ſm extẽsionez equeť sbto:ita ꝙ tãta sit extẽsio actus q̃ta est extẽsio sbti.his eniz trib⁹ modis modo opposito põt argui aiam rõnaĺ non diuidi diuisione corpis.pͥ q2 nõ aliud de essentia h⁹ aie est in vna pte corpis q̃ in alia.2° q2 in huiusmodi aia ſm esse totã est in qualibet parte.tertio quia huiusmodi aia ſm extensionẽ non equať corpi:ita ꝙ tanta sit extẽsio aie quanta corporis. Aia enim illa omni extẽsione caret.ſm hec ergo tria tres demõstrationes predicte arguũt motuz diuidi diuisione subiecti. Nam prima hoc arguit ex eo ꝙ de ipso motu aliud est in vna parte subiecti ꝛ aliud in alia.secũda ṽo ex eo ꝙ motus ſm se totum nõ est in qualibet parte subiecti.tertia quidẽ hic ostẽdit: q2 extensio motus equatur extẽsioni subiecti.motus enim sic est imobilis ꝙ nõ se extẽdit ultra mobile:q2 tũc esset motus siue mobilis nec deficit ab eo:q2 tũc esset aliquid actu motũ ſm se totũ cuius nõ oẽs partes mouerẽtur: ꝛ q2 sic equatur extẽsio motus extẽsioni subiecti:op3 motũ diuidi diuisione subiecti. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrũ sit idem diuidere motũ diuisione spatij ꝛ diuisione tpis. Dicẽduz ꝙ motus ab utroq3 habet quantitatẽ ꝛ a spatio ꝛ a tẽpore:q2 quãto maius est spatiũ maior est mot⁹. Si enim motus est in qualibet

parte spatij nō est intelligibile spatiū esse multū ꝛ
motū nō esse multū: sic etiā mot⁹ habet q̃titatē a
tpe: q꞉ cum in qualibet pte tpis sit aliqua pars mo
tus si tēpus est multū opꝫ motū multū esse. Si er-
go mot⁹ habet q̃titatē tam a tpe q̃ a spatio opoꝛ-
tet motū diuidi tā diuisione tpis q̃ diuisione spa
tij. uerū q꞉ hec q̃titas nō est illa: sequit̄ ꝙ nec diui
sio hec habeat eē illa. alia eni est quātitas quā habet
motus a spatio ꝛ tpe: q꞉ ſm dr̄iam uelocis ad tar-
dū ↄtingit trāsire magnū spatiū in tpe paruo ꝛ par
uū in magno. Si eni trāseat magnū spatiū in par
uo tpe: ille motus hēbit magnā q̃titatē ꝛ paruā:
magna qdē est quātitas ꝛ extēsio eius ꝓut habet
q̃titatē ꝛ extēsionē a spatio: ꝛ pua qdē ꝓut hēt eā
a tpe qd̾ esse nō posset nisi eēt alia quātitas motus
quā habet a tpe: ꝛ alia quā habet a spatio. ꝛ si alia
est q̃titas eius hec ꝛ illa aliud est diuidere motū di
uisione tpis ꝛ aliud diuisione spatij. ¶ Ulteri⁹ foꝛ
te dubitaret aliqs: q꞉ inconueniēs videt̄ esse dicere
motū diuidi ſm diuisionē ipsius moueri: cū ipm
moueri sit idē qd̾ motus. Dicēdū ꝙ lꝫ mot⁹ habe-
at extensionē ꝛ quātitatē a spatio uel a mobili uel
ab alijs: ut dictū est: tñ alia est q̃titas motus ꝛ alia
spatij uel mobilis: sicut lꝫ albedo nō habeat exten
sionē nisi a supficie: alia tñ est extēsio albedinis ꝛ
alia supficiei: q꞉ ptes albedinis nō sunt ptes supfi
ciei. utroqꝫ ergo modo posset qs ↄsiderare diuisio
nē albedinis uel ut diuidit̄ ſm extēsionē supficiei:
uel ut diuidit̄ ſm extēsionē ꝓpriā. est enim aliquo
modo alia dicit hec ꝛ illa sicut est extensio hec ꝛ illa
depēdet tñ hec diuisio ab illa sicut ꝛ extēsio depē
det ab extēsione. aliud est enī ↄsiderare albedinē
esse magnā: qa supficies in qua existit est magna:
ꝛ aliud est ↄsiderare eā magnā: qa sua extēsio ma-
gna est. lꝫ ergo nunq̃ dicamus albedinē multā ni-
si supficies multa sit: q꞉ nec est albedo extensa: nisi
qa supficies est extensa. tñ sicut alie sunt ptes albe
dinis a partibus supficiei. sic alia est extēsio illius
ab extēsione illius: ꝛ quodāmodo aliud est ↄside-
rare diuisionē albedinis ſm hāc extēsionē uel ſm
illā. qd̾ ergo dictū est de extēsione albedinis respe
ctu extēsionis supficiei intelligendū est de quātita
te motus respectu mobilis ꝛ spatij: q꞉ lꝫ quantitas
motus habeat eē a q̃titate mobilis uel spatij. alia
tñ est quantitas motus a q̃titate illoꝝ sicut ꝛ alie
sunt ptes motus a ptibus illoꝝ. motus ergo nō so
lū habet diuidi ſm q̃titatē mobilis uel spatij. sed
etiā habet diuidi ſm ꝓpꝛiam quātitatē. differt tñ
hec diuisio ab illa: sicut differt aliqd ↄsideratū in
seipso ꝛ in sua causa: q̃titas enim mobilis est quā
titas mot⁹ causaliter. sicut etiā ꝛ q̃titas spatij est
quātitas motus causaliter. q̃titas ꝟo tpis est quā
titas motus ſm mensurā sicut ꝛ quātitas ulne est
q̃titas pāni mēsurati per ulnā. Quātitas ꝟo ipsi-
us moueri est quātitas motus pꝛopꝛia. vult ergo
phs dicere ꝙ motus diuidit̄ ſm mobile ſm spati-
um ſm tēpus ꝛ ſm moueri. i. ſm ꝓpꝛiā quātitatē.
¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: q꞉ videt̄ sibi phi
losophus ↄtradicere. pmo enim tetigit solū duos
modos diuisionis qbus dicebat diuidi motū. s. di
uisione mobilis ꝛ tēporis. hic aūt tangit quatuoꝛ
modos ut patet per habita. uel ergo sibi ↄtradicit
uel ibi fuit diminutus uel hic supfluus est. Dicen-
dū ꝙ motus ut supra dicebat̄ habet quātitatem a
tēpore successiuā. sed quātitas quam habet a mo-

bili est. q. simul. Cum ergo ois quātitas motus uel
opoꝛtet ꝙ sit simul uel successiue omnes quantita
tes motas quecunqꝫ sint ille ad has duas reduci
possunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Accipiat̄ enim tēpus in quo mouetur: in
quo sit. a. ꝛ motus in quo. b. Si igitur per
totum in omni motum est tēpore in me
dio per minorē: ꝛ iterum hec diuisio per
minorem huic: ꝛ sic semꝑ. Similiter autē
ꝛ si motus diuisibilis sit: ꝛ tēpus diuisibi-
le. Si enim per totū in omni: per mediū
in medio: ꝛ iteꝝ per minorem in minori.

¶ Pꝛobat qd̾ dixerat. circa qd̾ duo facit. quia pmo
ostēdit ꝙ oia numerata simul adinuicē ↄdiuidun-
tur. scd̾o declarat ꝙ simul adinuicē habet finitatē
ꝛ infinitatē ibi⌊ ꝛ in ipso finita esse. ⌋Circa pmuꝫ
quatuoꝛ facit ſm ꝙ quatuoꝛ sūt illa ſm que habet
diuidi ipse motus. pmo enim ostēdit ꝙ motus di-
uidit̄ ſm tempus. scd̾o ꝙ ſm moueri. tertio ꝙ ſm
spatiū. quarto ostēdit ꝙ diuidit̄ ſm mobile. scd̾a
ibi⌊ eodē aūt modo. ⌋tertia ibi⌊ silr̄ aūt demō
strabitur. ⌋quarta ibi⌊ ꝙ enim mutat̄. ⌋Dicit er-
go ꝙ accipiat̄ tēpus in quo mouetur aliqd ꝙ sit in
quo. a. ꝛ motus sit in quo. b. Si igitur mobile mo
tuꝫ est in omni. i. in omni tēpore per totū motuꝫ ꝛ
in medio tēpore per minorē motum. ꝛ iterū diui-
so hoc medio tpe ibit h. s. mobile in huiusmodi mi
nori tēpore per minorē motum ꝛ sic semꝑ cum mi
noraт̄ tēpus minorat̄ ꝛ motus qd̾ esse non posset
nisi divideret̄ motus diuisione tpis. Addit aūt ꝙ
etiā tēpus diuidit̄ diuisione motus dicēs: ꝙ simi
liter si mot⁹ est diuisibilis ꝙ etiā tēpus est diuisi-
bile: q꞉ si per totum motū uadit in omni tpe: ꝛ per
mediū motū ibit in medio tpe. ꝛ iterū per minorē
motū in minori tpe qd̾ esse nō posset nisi diuideret̄
tēpus sicut diuidit̄ ꝛ motus. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Eodem autē modo ꝛ ipsum moueri di
uidetur. Sit enim in quo est. c. ipsum mo
ueri. Secūdum igitur medium motum
minoꝛ erit toto: ꝛ iterum ſm medietatis
medium: ꝛ sic semper.

¶ Ostendit motū diuidi ſm ipsuꝫ moueri. Circa qd̾
duo facit ſm ꝙ dupliciter ostendit intētuꝫ. secūda
ibi⌊ est aūt ꝛ ponētem. ⌋Dicit ergo ꝙ eodē autē
modo ꝛ ipsum moueri. i. ſm ipsuꝫ moueri diuidet̄
supple motus. sit enim in quo. c. ipsum moueri ſm
igit̄ mediū motū. i. ſm mediuꝫ moueri minoꝛ erit
motus q̃ in toto moueri: ꝛ iterū ſm mediuꝫ. i. ſm
medietatē medietatis adhuc erit minoꝛ: ꝛ sic sem
per quāto minus erit ipm moueri: minoꝛ erit ipse
motus: qd̾ esse nō posset nisi divideret̄ mot⁹ ſm di
uisionē ipsius moueri. ¶ Notādum aūt ꝙ accipit
motū pꝛo moueri: q꞉ idē est diuidere motū ſm mo
ueri ꝛ diuidere motum ſm seipsum. i. ſm pꝛopꝛiā
quantitatē diuidit̄ motus ſm ꝓpꝛiam quātitatē:
q꞉ quāto maioꝛ est motus maioꝛ est quātitas eius
ꝛ quanto minoꝛ minoꝛ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est aūt ꝛ ponētem ſm utrūqꝫ motuꝫ
ipm moueri: ut ſm. d. c. ꝛ. c. e. dicere ꝙ to
tum erit ſm totū. Si nāqꝫ aliud plus erit

ipsum moueri ꝫm eūdem motū: sicut determinauimus ⁊ motū diuisibilem in partium motus esse. Accepto enim ipso moueri ꝫm utrūq₃ continuum erit totum.

¶ Adducit scdam rōnem. d. est aūt ponētem ꝯtingit ponere ipm moueri ꝫm utriūq₃ motu₃. i. ꝫm utrāq₃ ptem motus. Quot enim habet partes motus tot erūt ptes ipsius moueri ⁊ ecōuerso: ut si motus habet ptes duas. d. c. ⁊. c. e. ⁊ moueri habebit duas ptes ⁊ ꝫm. d. c. erit vna pars moueri ⁊ ꝫm. c. e. erit alia: quare erit dicere ꝙ totū moueri erit ꝫm totu₃ motū. si nāq₃ aliud plus erit ipsu₃ moueri ꝫm eundē motū: ita ꝙ moueri sit plus q̄₃ motus vel ecōuerso: sicut determinauimus prius cōtingit motū esse diuisibilē in motus ptiū. i. in mot⁹ qui sunt partiū mobilis. Accepto enim ipso moueri ꝫm utrūq₃ i. ꝫm utrāq₃ ptē motus ꝯtinuū erit totū. s. ipm moueri: ⁊ etiam supple ꝯtinuus erit ipse motus. ⁊ tū erit vnū ꝯtinuū quantū aliud qḋ nō esset nisi vnus diuideret ꝫm diuisionē alterius ⁊ ecōuerso. p₃ ergo ꝙ hec ratio adduci pōt ꝙ mot⁹ diuidaꝛ ꝫm diuisionē moueri: uel ꝙ econuerso. ita ꝙ sicut prius ostēdit ꝙ motus diuidiꝛ ꝫm diuisionē tpis ⁊ ecōuerso. sic pōt ꝯtinuari hec lr̄a ꝙ in prima ratione ostēdat motū diuidi ꝫm diuisionē moueri: hic aūt ꝙ ecōuerso. quōcūq₃ tū legaꝛ nō multū uariat ppositū. ¶ Notādu₃ aūt ꝙ si pus ex ꝯtinuitate mobilis ⁊ motus ostēdebaꝛ ꝙ oportebat partes motus rn̄dere ptibus mobilis: ⁊ tantū esse motū quātū est mobile. multo magis ex continuitate ipsius moueri ⁊ ipsius motus possumus arguere ꝙ ptes vnius rn̄deāt ptibus alterius. na₃ si motus nō superat q̄₃titatē mobilis nec ecōuerso: multo magis nō supat quātitatē ipsius moueri. i. nō supat quantitatē ppriā nec ecōuerso. diuideꝛ ergo motus ꝫm diuisionem proprie quantitatis: ⁊ tantū se extendet motus quantum se extendit propria quātitas ⁊ respondebunt partes motus partibus proprie quantitatis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter aūt demonstrabiꝛ ⁊ lōgitudo diuisibilis: ⁊ oīno illud omne in quo est mutatio preter quedā: que ꝫm accidens.

¶ Ostendit motū diuidi ꝫm diuisionē spatij uel ꝫm diuisionē eius in quo est motus. d. ꝙ sil'r demōstrabiꝛ ꝙ lōgitudo est diuisibilis. i. ꝙ spatiū est diuisibile ⁊ oīno id omne in quo est mutatio est diuisibile pter q̄₃ queda₃ talia que diuiduntꝛ ꝫm accn̄s ⁊ q₂ supple talia sunt diuisibilia. ideo motus est diuisibilis. ¶ Notādū aūt ꝙ dicit quedam in quibus est motus eē diuisibilia per accidēs: q₂ qualitates per accn̄s diuiduntꝛ tū sicut in talibus pōt reseruari diuisio: ita habet esse motus: q₂ semp in motu intelligitur esse successio: ⁊ intelligitur esse acceptio partis post partem quod sine diuisione autem esse non potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod enim mutatur est diuisibile: vno enim diuiso omnia diuidentur.

¶ Ostēdit ꝙ motus diuidiꝛ per diuisione₃ mobilis d. qḋ eni₃ mutaꝛ est diuisibile: ⁊ q₂ mobile est diuisibile: ideo supple motus diuidiꝛ. vno enim diuiso diuidenꝛ oīa: q₂ ad diuisionē mobilis seq̄ꝛ diuisio oīu₃ alioꝝ. spāliter ḡ cū loquiꝛ de diuisiōe mobilis ait. ꝙ vno diuiso oīa diuiduntꝛ: q₂ diuisio mobilis est magis cā alioꝝ q̄₃ ecōuerso. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Et in ipō finita esse: aut infinita similiter se habebit de oibus. Secutum autē maxime est diuidi oīa: ⁊ infinita esse ab ipso mutante. Mox enim inest mutanti diuisibile ⁊ infinitum. Diuisibile quidem igiꝛ ostensum est prius. Infinitum autem in sequentibus erit manifestum.

¶ Ostēdit ꝙ talia nō solū se sequuntꝛ ꝫm diuisiones motus. sed etiā ꝫm finitatē ⁊ īfinitatē. d. ꝙ in ipso eē finita aut infinita. i. q̄₃tū ad ipm eē finitatis ⁊ infinitatis sil'r se hēbit de vno ⁊ de oibus. Addit aūt in quo maxime inueniꝛ diuisio ⁊ īfinitas dicēs: ꝙ secutū est. i. sequiꝛ maxime diuidi oīa ⁊ infinita eē ab ipso cōmutāte. i. ab ipō mobili. Ex eo eni ꝙ mobile est q̄₃tū ⁊ diuisibile reqrit spatiū q̄₃tu₃: ⁊ diuisibile ⁊ mot⁹ eius est q̄₃tus: ⁊ mouetꝛ in tpe quāto ⁊ diuisibili. Ideo ait ꝙ mox ipsi mutāti. i. ipsi mobili inest eē diuisibile ⁊ eē qḋ infinitū ꝫm diuisionē sed ꝙ mobile qdē sit diuisibile ostēsum est prius. Quod aūt sit infinitū ꝫm diuisionē in sequētibus erit manifestū: q₂ ⁊ si de hoc supple tactum est magis tamen tāgetur inferius. Lectio. IX.

q Uoniam autē omne quod mutaꝛ: ex quoda₃ in aliquid mutatur: necesse est quod mutatur: cum mutatum est: esse in quo mutatum est.

¶ In pte ista ut dicebaꝛ determinat de ordine ipsaꝝ mutationū. ostēdit eni quē ordinē hēt ipsa mutata esse. mutata eni esse ad tria cōparari pn̄t. v₃ ad suū terminū: ad suā mēsurā: ⁊ ad se inuicē. Si cōparētur ad suū terminū: sic id qḋ mutatū est habet hūc ordinē: q₂ est in termino in quem mutatū est. si aūt cōparentꝛ ad ipsam mēsurā: sic cōpetit ei mēsurari mēsura indiuisibili. si aūt cōparentꝛ ipsa mutata eē ad se inuicē: sic in ipso motu aliq̄ modo est dare p̄mum mutatū esse ⁊ aliq̄ modo nō est ibi dare primū mutatū esse. tria ergo facit. q₂ p̄ ostēdit ꝙ omne qḋ mutatū est: est in termino ad quē mutatum est. 2° declarat ꝙ oē mutatū eē mēsuraꝛ mēsura indiuisibili. 3° ostēdit quō in ipso motu est dare p̄mū mutatū eē ⁊ quō nō est ibi dare p̄m̄ mutatū esse. 2ª ibi[in quo aūt primo mutatu₃ est.]3ª ibi[dī aūt in quo.]Circa p̄mū tria facit. q₂ p̄ ait ꝙ omne qḋ mutatū est: est in termino ad quē mutatū est. 2° declarat qḋ iportaꝛ per h̄ qḋ est mutatu₃ est. 3° pbat qḋ dixerat. 2ª ibi[qḋ mutaꝛ eni.]3ª ibi[qm̄ ḡ vna mutationū.]Dicit ḡ qḋ q₂ oē qḋ mutaꝛ: mutaꝛ ex q̄dā in aliqd necesse est qḋ mutaꝛ cū mutatū est eē in termino in quo mutatū est. ¶ Deinde cu₃ dicit.

¶ Quod mutaꝛ enim ex quo mutaꝛ distat: aut deficit ipsum: ⁊ aut idem est mutari ⁊ deficere: aut sequitur ad mutari ipsu₃ deficere. Nam qḋ est mutatū esse defecisse: similiter eni₃ utrūq₃ se habet ad utrūq₃.

¶ Exponit quid importaꝛ noīe eius qḋ est mutatu₃ esse. d. qḋ mutaꝛ ex eo termino ex quo mutatū est uel ipsu₃ qḋ mutaꝛ ab eo termino ex quo mutatur distat aut deficit. vnde subdit qḋ deficere: aut idē est qḋ mutari: aut seq̄tur ad ipsum mutari. si ergo

deficere seqtur ad mutari. cõñs nãq3 est q̈ defecisse sequat̃ ad mutatũ esse. Silr enim utriq3 se habebit ad utraq3. sicut eñi mutari se habet ad deficere sic mutatũ esse se hẽt ad defecisse. patet ergo qd̃ importat̃ noĩe eius qd̃ est mutatum esse ab aliquo termino: q: idez est esse mutatũ ab aliquo termino q̈ distasse uel defecisse ab illo termino. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ idem sit defecisse ab aliquo termino qd̃ mutari ab illo. Dicẽdũ q̈ mutari ⁊ deficere idẽ sunt mãliter. qcqd enim mutat̃ ab aliq̃ termino deficit ab illo. In quacũq3 ergo materia uel in quocũq3 sbto habet esse mutari in illo habet esse ipm deficere. mãliter igit̃ idẽ est h̃ cum illo. formaliter tñ nõ est idez: q: deficere ut coiter ponit̃ sumitur per respectũ a termino a quo. mutari ṽo per respectum a termino ad quem. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Qm̃ ergo una mutatio necq3 est s̃m contradictionẽ: qñ mutatum est ab eo qd̃ nõ est inesse: deficit nõ ens erit igitur inesse. Omne enim necesse est esse: aut non esse. Manifestum igit̃ q̈ in mutatione s̃m cõtradictionem quod mutatum est: erit in quo mutatũ est: si autem in hac ⁊ in alijs est: similiter enim in una ⁊ in alijs.

¶ Probat qd̃ dixerat. s. q̈ omne qd̃ mutatuz est: est in termino ad quẽ mutatuz est. Circa qd̃ duo facit s̃m q̈ duas rõnes ad h̃ adducit. 2ª ibi⌊ amplius.⌋ Dicit ergo q̈ una mutatio est s̃m ꝯdictionẽ: ut qñ mutatũ est ab eo qd̃ nõ est inesse. Qd̃ ergo sic mutatum est deficit nõ ens. i. distat ⁊ deficit a nõ esse. erit ergo in ipso esse: q: omne qd̃ est necesse est esse: aut nõ eẽ. manifestũ est igit̃ q̈ i mutatione s̃z ꝯdictionẽ qd̃ mutatuz est necesse est esse in termino in quo mutatũ est. Si autẽ h̃ est in hac mutatione est ẽt ⁊ in alijs mutationib⁹: q̈a silr est in una mutatione ⁊ in alijs. ¶ Notãdũ aũt vim rõnis huius in h̃ ꝯsistere: q̈ q: inter ꝯdictoria nõ est mediũ qcqd recedit ab uno extremo ꝯdictionis de necessitate est in alio. Cũ ergo mutari a nõ eẽ ad esse sit recedẽ ⁊ deficẽ a nõ esse q̈ sit mutatũ est qñ mutatuz est: q̈a iam defecit ⁊ recessit a nõ eẽ a quo mutatũ est: ergo de necessitate est in esse ad qd̃ mutatũ est. eodẽ aũt modo se hẽret si inciperet mutatio ab esse ⁊ terminaret̃ ad nõ esse. Nam q̈ sic mutatũ est: q: defecisset ab esse de necessitate esset in nõ esse. Patet ergo q̈ in mutationibus s̃m ꝯdictionẽ omne qd̃ mutatũ est qñ mutatũ est: est in termino ad quem mutatũ est: ⁊ q: quãtũ ad hoc simile est de hac mutatione ⁊ de alijs arguere debemus q̈ in oĩbus mutationibus sic se habeat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt ⁊ s̃m unãquãq3 accipiẽtibus manifestũ est: sigdẽ necesse est quod mutatũ esse alicubi: ex quo mutatum est: aut in aliquo. Qm̃ aũt ex quo mutatũ est deficit: necesse est autez esse alicubi: aut in hoc: aut in alio erit: sigdem igit̃ in alio ut in ipso. c. quod in ipsum. b. mutatũ est: iterũ ex. c. mutatur in. b. Nõ enim erat habitum ipsi. b. Mutatio enim cõtinua est. quare quod mutatum est qñ mutatũ: mutatur in quod mutatum est: hoc autẽ impossibile. Necesse ergo quod mutatũ est esse in hoc in quod mutatum est.

¶ Adducit scd̃am rõnẽ. circa qd̃ duo facit. q: p̃ facit qd̃ dictũ est. 2° ꝯcludit q̃sdaz ꝯñes que sequunt̃ ex dictis ibi⌊ manifestũ igit̃ est.⌋ Dicit g̃ q̈ amplius s̃m unãquãq3 mutationẽ accipiẽtib⁹ manifestũ est supple qd̃ dictũ est. vz q̈ oẽ qd̃ mutatũ est: est i termino in quo mutatũ est: q: sigdẽ necesse est qd̃ mutatũ est eẽ alicubi: aut g̃ erit in termino ex quo mutatũ est: aut in aliquo alio. Qm̃ aũt qd̃ mutatũ est deficit a termĩo ex quo mutatũ est: ideo supple nõ erit in illo termino. Sz necesse est h̃ qd̃ mutatũ est alicubi eẽ: aut g̃ erit inchoatio. s. in termino ad quẽ mutatũ est: ⁊ tũc hẽbit̃ itẽtũ: aut erit in alio t̃mino si aũt est in alio t̃mino: utputa qd̃ mutatũ est in ipz b. nõ est in ipso. b. s3 in ipo. c. q: iterũ ex. c. mutat̃. i. poterit mutari aliqd in. b. q: nõ erit ipm. c. habitus i. ꝯiũter se hñs ipi. b. Nã mutatio ꝯtinua est. Nõ g̃ est ibi dare t̃minos ꝯiũter se hñtes: q̈re si qd̃ mutatũ est in. b. nõ est in. b. s3 in alio: ⁊ põt mutari in. b. seq̃t̃ qd̃ mutatũ est qñ mutatũ est mutat̃ in id i qd̃ mutatuz est: q: aũt h̃ est ipoĩe necesse est qd̃ mutatũ est eẽ in h̃ qd̃ mutatũ est. ¶ Notãdũ aũt totam vim hui⁹ rõnis in h̃ ꝯsistẽ: q: si qd̃ mutatũ est in. b. nõ est in. b. s3 in aliq̃ alio termĩo. sequit̃ q: qd̃ est in alio t̃mino a. b. põt mutari in. b. seq̃t̃ q̈ id qd̃ mutatũ est in. b. cũ mutatũ est in. b. põt mutari in. b. ⁊ mutatũ eẽ in. b. qd̃ est icõueniẽs. Nõ g̃ dici põt q̈ id qd̃ mutatũ est in. b. sit in alio termĩo a. b. ¶ Notandũ ẽt hãc rõnẽ multiplr differre a p̃missa. p̃ q: illa est ostẽsiua. h̃ aũt ducẽs ad ipoĩe. 2° q: illa arguit sine medio, ostẽdit eñi q̈ q: iter ꝯdictoria nõ est mediũ. ideo statĩ cũ aliqd recedit a nõ eẽ est in eẽ ⁊ ꝯ°. Jõ si aliqd mutet̃ ex nõ eẽ in eẽ: q: deficit a nõ eẽ ex quo mutatuz est. Jõ de necessitate est in esse ad qd̃ mutatũ est. h̃ aũt arguit per mediũ ut si aliqd mutatũ est in. b. q: nõ est in t̃mino a quo mutatũ est cũ ab eo defecerit: s3 ẽt nõ est in. b. i qd̃ mutatũ est ponet̃ eẽ in medio t̃mino: ut in. c. q: g̃ ex. c. põt mutari in. b. silr erit mutari. s. in. b. ⁊ mutatũ eẽ in. b. qd̃ est incõueniẽs. has autẽ duas dĩas tãgit ꝯ°r. assignat̃ aũt coiter tertia dĩa. vz q̈ h̃ demonstratio est uliox. p̃a q: illa arguit directe. de mutatione ꝯdictoria. h̃ autẽ applicari põt quodãmodo ad oẽs demõstrationes. Sz forte h̃ tertia dĩa hẽt calũniã: q: cum h̃ demõstratio arguat rõne medij forte nõ ꝯueniẽter applicari põt ad mutationẽ ꝯdictoriã s̃m quã nõ repit̃ mediũ. ¶ Notãdũ aũt q̈ he demõstratiões sunt ꝯueniẽter adducte. Nã cũ p̃a arguat directe de mutatiõe ꝯdictoria. 2ª ṽo de mutatiõib⁹ alijs cũ in mutatione ꝯdictoria nõ sit mediuz. in alijs ṽo hẽat esse mediũ recte p̃ma demõstratio arguit nõ per medium. 2ª ṽo arguit per mediũ. ¶ Notãdũ ẽt qd̃ mutatũ est qñ p̃ mutatũ est de nec̃itate est in termĩo ad quẽ mutatũ est. Sz postea põt recedẽ ab illo termino ⁊ ire ultra illũ ⁊ eẽ in alio termino: q̈re si qd̃ mutatũ est in. b. nunq̃ fuit in. b. seq̃t̃ q̈ nõ erit ultra. b. Cũ g̃ qd̃ sic mutatũ est nõ possit eẽ in termino a quo: q: ab illo defecit nec ponat̃ eẽ uel fuisse in termino ad quem op3 q̈ sit in termino medio: utputa in. c. ⁊ q: ex. c. iterũ põt mutari in. b. simul erit mutari in. b. ⁊ mutatum esse in. b. qd̃ est incõueniẽs. ¶ Deĩde cũ dicit.

¶ Manifestũ igit est: ⁊ quod factum cum factum est: erit ⁊ quod corruptum est: nõ erit: vniuersaliter enim dictũ est ⁊ de omni mutatione: ⁊ maxime est manifestum in ea que est ſm cõtradictionem. Quod qdem igitur quod mutatum est: cuȝ mutatum est: primuȝ in illo est: manifestũ est.

¶ Cõcludit qdã que sequunt ex dictis. d. q manifestũ est q oẽ qd factũ est cũ factũ est erit: ⁊ qd corruptũ est cũ corruptũ est nõ erit. ulr aũt dictuȝ est de oi mutatiõe: q sẽp qd mutatũ est: est i termino ad quẽ ⁊ maxie hoc manifestũ est in ea mutatiõe que est ſm ꝯdictionẽ tñ in oi mutatione hoc hẽt veritatẽ: ꝫ magis lateat in aliis mutatiõib quã in mutatione ꝯdictoria. 2o ꝯcludit ex dictis qd manifestũ est q id qdẽ qd mutatũ est cum mutatũ est: in illo termino in quem mutatũ est pm. ¶ Notãdũ aũt q si qd mutatũ est: est in t'mino ad quẽ cũ factio terminet ad eẽ. corruptio aũt ad nõ eẽ qd factũ est erit. qd vo corruptũ est nõ erit. ¶ Notãdũ ẽt q q2 inter ꝯdictoria nõ est mediũ: ga quod deficit a termino a quo statĩ manifestũ est ipm eẽ in termino ad quẽ: q2 nõ pot eẽ in aliq alio t'mino: ꝫ in aliis mutatiõib ubi pter terminũ a quo est dare aliũ terminuȝ quã terminũ ad quẽ nõ sic manifestũ est qd dr. ¶ Notãdũ ẽt q ait in qd mutatũ est pm: q2 qñ aliqd mutatũ est in aliquẽ terminuȝ pm necesse est ibi eẽ: sed postmodũ pot idẽ ab eo recedẽ. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ In quo autẽ primo mutatum est: quod mutatum est: necesse est athomũ esse. Dico autem primum quod non per alterũ: aliquid ipsius esse huiusmodi sit.

¶ Ondit quõ cõparat mutatũ eẽ ad suã mẽsurã. circa qd duo facit. q2 p ait q mutatũ eẽ mẽsurat mẽsura idiuisibili. 2o pbat qd dixerat ibi sit igit diuisibile. Dicit g in quo aũt p mutatũ est qd mutatũ est necesse est illud eẽ athomũ ⁊ eẽ nũc tpis: ita q p mutatũ eẽ nõ est in tpe: sed in nũc tpis. Exponit aũt qd appellat pm mutatũ eẽ. d. q pm mutatuȝ eẽ est in quo appellat qd sit hm nõ per aliqd alterũ ipsius: ꝫ per seipm. ¶ Notãdũ aũt q pot qd dici mutatũ eẽ in tpe: q2 mutatuȝ est in instãti qd est aliqd tpis. Sed tũc nõ p mutatũ est in tpe: sed tũc p mutatũ esse in tpe aliquo qñ illud mutatũ eẽ tanq̃ mẽsura ppria mensurat tẽpore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit igit diuisibile quod est. a. c. ⁊ diuidatur ſm. b. siqdem igitur in. a. b. mutatum est: aut iterum in. b. c. non utiq in primo quod est. a. c. qd mutatum est erit: si autẽ transmutabat in utroq: necesse est enim in utroq trãsmutatuȝ esse: aut trãsmutari: ⁊ utiq in toto transmutabat: sed erat mutatũ. Eadem aũt ratio ⁊ si in hoc qdẽ mutatur: in hoc autem mutatuȝ est. Erit enim aliquid primo prius. Quare non erit utiq diuisibile in quo mutatum est. Manifestum est igit: q2 ⁊ quod corruptũ est: ⁊ quod factum est in athomo hoc qdem corruptum: hoc autem factum est.

¶ Ondit q opȝ mutatũ eẽ est in istãti ⁊ mẽsurari mẽsura idiuisibili. 2o ait sit igit qd est. a. c. diuisibile ⁊ diuidit ſm. b. si igit in. a. b. mutatũ est: aut iterũ in b. c. alia lra hẽt: aut rõnẽ in. b. c. Sȝ est corrupta ut pȝ ex alia lra. vult g dicẽ q si qd mutatuȝ est in. a. c. diuisibili ⁊ mutatũ est in q̃libet pte ei. vȝ in. a. b. ⁊ iterũ ẽt in. b. c. nõ utiq qd mutatũ est erit p mutatũ in eo qd est. a. c. sed p mutabit in pte eius. Si aũt trãsmutat in utraq necesse est i utroq trãsmutatũ esse: aut mẽsuratũ: lra est corrupta ut pȝ ex lra cõmẽti. vȝ enĩȝ eẽ necesse est in utroq trãsmutari. utiq g in toto trãsmutabit: ꝫ erat mutatũ esse. i. hoc est ꝯtra hypothesim: q2 ponebat q in toto. a. c. eẽt trãsmutatũ eẽ nõ trãsmutari. Addit aũt q eadem rõ est si in hoc q. i. in hac pte ipsi. a. mutat in hoc. a. i. in alia mutatũ est: ga tunc nõ p mutatũ erit in toto a. c. q2 eẽt aliqd prius. p q̃re nõ utiq est qd diuisibile in quo p aliqd mutatũ est. Mutatiões g oẽs mẽsurant istãti ⁊ mẽsura idiuisibili. cũ g factio ⁊ corruptio dicãt mutatiões: opȝ talia mẽsurari instãti. Jo ait q manifestũ est q factũ ⁊ qd corruptũ est i athomo. i. in istãti est hoc corruptum. hoc aũt factũ. ¶ Nõndũ aũt vim rõnis hui in hoc ꝯsistẽ q si in. a. c. est post mutatũ eẽ ⁊. a. c. est diuisibile: vl' in utraq pte eius erit mutatũ eẽ vel in utraq erit mutari vel in vna ⁊ in alia mutatũ eẽ: si in utraq sit mutatũ eẽ cũ ptes tpis se hẽant per ordinẽ ⁊ vna sit prior alia tũc p fuit mutatũ eẽ in pte priori. nõ g toto. a. c. p mutabat. sed in pte ei. Si aũt in utraq pte erat mutari tũc in. a. c. nõ erat mutatuȝ eẽ. ꝫ solũ mutari. si aũt in vna pte erat mutari. in alia aũt mutatuȝ eẽ tũc idẽ qd prius. vȝ q nõ erat mutatuȝ eẽ in toto a. c. sed solũ in pte ei: ga mutari p vel eẽ aliqd primo in aliq toto est esse in qualibet pte eius. ¶ Notandũ etiã q si ponat aliqd in toto. a. c. mutatum esse. primo erit aliqd mutatũ esse prius. primo q2 primo mutatum erit in parte ipsius. a. c. quã in toto. a. c. in quo ponebatur mutari post. Lectio. x.

Dicitur autẽ in quo primo mutatum est dupliciter. Aliud qdem in quo primo pfecta est mutatio. Tũc enĩȝ naturam est dicere qd mutatũ est. Aliud vo in quo primo cepit mutari.

¶ Postq̃ phs cõparauit ipsas mutationes vel ipsa mutata eẽ ad suũ terminũ ⁊ ad suã mẽsurã. In pte ista dicebat cõparat ipsa mutata esse ad se inuiceȝ ondẽs quõ in talib est dare pm mutatũ esse ⁊ quõ nõ. circa qd duo facit. q2 p distinguit quot modis pot itelligi q aliqd p mutatũ sit. 2o exeqtur de modis illis ibi ſm qdẽ igit. Dicit g q in quo aliqd mutatũ est. s. p dr dupl'r. aliud qdem in quo p pfecta est mutatio. tũc enĩ sic. s. accipiẽdo mutatũ eẽ. p ex pte finis ut cũ p finita ⁊ pfecta est mutatione necessariũ est dicẽ q mutatũ est supple aliqd. p ergo vno modo dr mutari. p ex pte finis ut cuȝ p finita est mutatio. aliud vo. i. ſm aliũ modũ dr aliqd mutari. primo ex parte principii ut id in quo primo aliquid cepit mutari. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secũdum qdem igitur finem mutationis q primum dicitur existit ⁊ est: contingit enim perfici mutationeȝ: ⁊ est muta-

**tionis finis:quod ostensum est indiuisibi
le esse:propter id quod finis est.**

℄ Exegtur de dictis modis.circa qđ duo facit.quia
primo ostēdit ꝙ est dare primuꝫ mutatum esse ex
pte finis motus.2° ꝙ non est ibi dare huiusmodi
primū ex pte principij ibi⌊ Quod aūt ꝯm principi
um.⌋Dicit ergo qđ ꝯm ꝗdem igit finē mutationis
qđ dicit primū existit dare.i.est dare tale primuꝫ
mutatū esse.ptingit enim pfici mutationē:ꝛ est ali-
quis finis ipsius mutatiōis. Si ergo ꝯtingit aliꝗ̄
mutationeꝫ cōpleri ꝛ finiri in illo instāti in quo ta-
lis mutatio est cōpleta.nec est dicere nūc.pmo cō
plete.i.mutatum est.i.est. Addit aūt qđ ostensum
est huiusmodi finē mutationis esse gd indiuisibile
ꝓpter id qđ finis.i.est ꝓpter id qđ habet rōnē ter-
mini.finis eni ꝛ terminus incōtinuus ꝯm qđ huius
modi sunt dicūt gd indiuisibile: ꝛ illud in quo pri-
mo finit mutatio est instās ꝛ indiuisibile:q: ut su-
pra dicebat in quo primo aliquid mutatum est gd
indiuisibile nominat.℄ Deinde cum dicit.

**℄ Quod autem ꝯm principiuꝫ oino non
est:non enim principium est mutationis:
neqꝫ in quo primo ipso mutabatur.**

℄ Exegtur de scđo modo ostendēs ꝙ ꝯm pncipium
motus nō est assignare pmo mutatū esse.circa qđ
duo facit:ga pmo ꝓponit qđ intedit.2° ꝓbat qđ di
xerat ibi⌊ sit enim pmū.⌋Dicit ergo ꝙ ꝯm princi-
piū motus oino nō est supple dare pmum mutatū
eē.nō enim est dare pncipiuꝫ mutationis.i.ex pte
principij nō est dare pmum mutatū esse nec est da
re in quo primo gs mutabit.℄ Dubitaret forte ali
quis:quare est dare ultimo mutatū eē in motu:ita
ꝙ ex pte finis ꝛ cōplemēti est assignare in quo pri
mo cōpletus est motus.ex pte aūt principij nō est
dare in quo primo aligd sit mutatum. Dicēduꝫ ꝙ
loquēdo de motu locali:q: de alijs motibus infra
queret:triplici via q̄stū ad pñs uenari possumus:
quare est ibi dare ultimo mutatū esse.nō tñ est ibi
dare primo mutatuꝫ esse uel qđ idē est:est ibi dare
qñ pmo cōpletus est motus.nō tñ est ibi dare qñ
pmo incboatus est motus:ut appellemus pmā in
choationē motus ptem illā motus que p est actu.
℄ Prima via sumit si cōparent mutata esse ad po
tētiā ꝛ ad actum.℄ Scđa si cōparent mutata esse
ad ipsa moueri.℄ Tertia si cōparent ad ipsaꝫ ma
gnitudinē.p° via sic pꝫ.nā ipsa mutata eē dicūt gd
indiuisibile in motu.hñt eni se mutata eē ad motū
sicut puncta se hñt ad lineā.Sic eni uidemus in ip
sis pūctis ꝙ si accipiant puncta in actu est ibi assi-
gnare p^m punctū ꝛ ult^m.linea eni recta claudit in-
ter duo pūcta in actu quoꝝ vnū se hēt ut pn^m.reli
quū uo ut finis.sꝫ si accipiant pūcta in potētia:nec
est ibi assignare p^m nec ult^m. Nā ante oēꝫ punctū
in potētia sunt ifinita pūcta ꝛ post oēꝫ talē punctū
sunt ēt ifinita pūcta. Nā punct⁹ in potētia semp est
ꝯtinuatiu⁹ linee.nunꝗ̄ ḡ est signare talē punctū ni
si sit īter duas ptes linee ꝯtinuās eas adinuicē.nū-
ꝗ̄ ergo in linea pōt signari pūct⁹ in potētia quē nō
pcedat aliq̄ pars linee ꝛ quē nō sequat aliq̄ linea.
Cuꝫ ergo in qualibet linea sunt ifinita pūcta si sem
per h^oi punctū pcedit ꝛ segtur lineaꝫ:opꝫ ꝙ semp
talē pūctū pcedāt ꝛ sequant ipsa pūcta:quare nul-
lus talis pūctus poterit eē pmus:q: euꝫ pcedūt in
finita pūcta:nec ēt poterit esse ultimus:q: eū infini
ta puncta sequant.in linea ergo recta est assignare
p^m punctū ꝛ ultimū:q: tā ex parte principij ꝗ̄ etiā
finis est ibi dare punctū in actu:sed si oia pūcta p-
cedētia essent in potētia solum ꝙ pūctus ultimus
eēt in actu:ita eēt ibi dare pūctuꝫ ultimū qđ nō es-
set ibi dare pmuꝫ. Nā si oēs puncti pcedētes mes-
sent in potētia cum oēm talē punctū pcedāt infini-
ta puncta ex pte principij nō esset assignare primū
punctū:q: nō esset ibi dare aliquē pūctum quē nō
precederent infinita pūcta. Sic est aūt in ꝓposito.
Nā in omni motu ꝯtinuo oia mutata esse pceden-
tia sunt in potētia solū mutatum esse ult^m in actu:
ideo ex pte finis est ibi dare ultimo mutatū eē:sed
ex parte pncipij nō est ibi dare pmo mutatuꝫ esse.
Nā si oēm punctū in potētia pcedūt infinita pun-
cta:sic omne mutatū esse in potētia pcedūt infinita
mutata eē. Si ergo ex pte principij oia mutata eē
sunt in potētia nō est ibi dare primum mutatū esse
q: omne tale mutatū esse pcedunt ꝛ sequunt infini
ta mutata esse:patet ergo prima via.vꝫ ꝙ si cōpa-
remus mutata esse ad potentiā ꝛ ad actū est dare
in motu ex parte finis ultimo mutatū esse:q: soluꝫ
tale mutatum esse est in actu.ex parte tñ principij
nō est ibi dare primo mutatū esse:q: oia talia sunt
in potētia.℄ Scđa via sic patet. Nā mutatuꝫ esse
est motus terminus.nō est aūt terminus quocūqꝫ
modo sumptus.sed sic est terminus motus ꝙ est
acgsitus per motū.cuꝫ ergo nihil acgratur per mo
tum nisi ipsum pcedat motus de necessitate omne
mutatuꝫ esse precedit aligs motus. Qꝫ autem mu-
tatum esse sequat aligs motus:hoc est quodāmo-
do per accidēs.sed ꝙ mutatū esse pcedat motus:
h est per se. Nam motus nō acgrit ex mutato esse.
sed ecōtrario mutatuꝫ esse acquirit ex motu per se
ergo omne mutatū esse pcedit motus. Sed quodā
modo est per accidēs ꝙ ipsum mutatū esse sequat
motus:ꝛ ga qđ est per acciñs separabile est : ꝛ qđ
est per se est semp ꝛ inseparabile in motu poterit si
gnari aliquod mutatū esse post qđ non erit ulteri-
or motus:sed nō poterit ibi signari aliquod muta-
tū esse qđ nō precessit aligs motus. Cum ergo in
quolibet motu sunt infinita mutata eē sicut in qua
libet linea sunt infinita. Si quodlibet mutatū esse
pcedit motus nō est dare in motu primo mutatuꝫ
esse:ga nō est ibi dare aliquod tale qđ nō precesse-
rint infinita mutata eē. Est tñ ibi dare ultimo mu-
tatū esse:ga quādo cōpletus est motus tunc illud
mutatuꝫ eē:nō ulterius segtur motus quare in illo
motu post illud mutatum eē nō est dare aliud mu
tatum eē.cōparando ergo mutatū esse ad motum
patet ꝙ ex pte principij nō est ibi dare primo mu-
tatuꝫ esse.tamē ex parte finis est ibi dare ultimum
mutatū esse.℄ Tertia via sumpta ex parte magni
tudinis sic patet.accipiat eniꝫ magnitudo pro spa
tio ꝛ sit.a.b.duret ergo mot⁹ ab.a.in.b.huiusmo-
di igitur motus incipit in.a.ꝛ terminat in.b.si in
a.ergo esset motus uel mutatuꝫ eē nō esset incōue
niēs ꝙ in motu esset dare primo mutatuꝫ esse : sed
in.a.ꝛ in termino a quo nec est motus nec mutatū
esse:ga q̄diu mobile totaliter est in termino a quo
nondū incboatus est motus. Si ergo ibi sit muta
tum eē hoc erit post.a. Cum ergo in nullo ꝯtinuo
indiuisibilia se habeāt ꝯsiter nullus punctus pote
rit accipi post.a.inter queꝫ ꝛ.a.non cadāt infinita

pūcta. Sicut ergo quodlibet punctū post .a. precedunt infinita pūcta sic quodcūqꝫ mutatū esse signetur post .a. oportet ꝙ illud mutatū esse precedāt infinita mutata esse. patet ergo ꝙ nō est dare primo mutatuꝫ eē in motu: qꝛ in .a. ⁊ vniuersaliter in termino a quo nō est dare nec motū nec mutatum eē est tñ in motu dare ultimo mutatuꝫ esse: qꝛ in .b. ⁊ in termino ad quē est mutatum eē. Est igitur dare pncipiū motus in quo nec est motus nec mutatuꝫ eē. sed nō est dare principiū in motu in quo sit motus uel mutatū esse: qꝛ q̄ꝫdiu mobile fm se totū est in termino a quo nec est ibi motus nec mutatuꝫ eē immo quādiu sic est nōdum incboatus est motus. sed in termino ad quē nō sic se babet: qꝛ qñ mobile est in termino ad quem tūc cōpletus est motus: ⁊ tunc est ibi dare mutatū esse. Si ergo in principio motus nō est mutatuꝫ eē. est aūt in fine motus ex parte principij nō est dare primo mutatum eē. sed ex parte finis est dare ultimo mutatū eē. posset autē ad hoc idem sumi ratio ex pte tēporis ⁊ ex parte mobilis. sed de his patebit in littera. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs dato ꝙ in motu nō sit dare simpliciter mutatū esse ex parte principij utruꝫ sit ibi dare aliquo modo pͦ mutatū esse. Dicēdū ꝙ mutatū esse: lꝫ semp mensuret instanti sicut motus mēsurat tēpore cum ipsa mutata eē possint accipi uel fm spatiū indiuisibile uel fm aliqd indiuisibile. nā cum mobile acqsiuit aliquid de spatio semp est ibi mutatum esse: ⁊ fm ꝙ plus ⁊ plus acqsiuit de spatio est ibi aliud ⁊ aliud mutatū eē. ipsum ergo mutatū esse uel pōt accipi fm spatiū acquisitū. vꝫ ut dicat mutatū qñ tanta uel tāta spatij pars est acqsita: uel huiusmodi mutatum eē pōt accipi fm aliqͦd pūctuꝫ termini: uel fm aliqͦd indiuisibile terminās aliqͦd spatiuꝫ acqsitū: ut dicat eē mutatum esse qñ puentū est ad aliquod punctū uel ad aliqͦd indiuisibile terminās aliquod spatiū acqsituꝫ. Si ergo accipiant mutata eē fm spatiū aliquod diuisibile: tūc illa diuisibilitas uel sumeret fm eādeꝫ proportionē uel fm eādē q̄ꝫtitatem. si fm eandē proportionē: sic nō erit ibi dare primo mutatū esse: qꝛ fm hūc modū diuisio magnitudinis uadit in infinitū ut si mutatuꝫ eē per palmū primo mutatū fuit per dimidiū palmi ⁊ adhuc primo dimidiū dimidij ⁊ sic in infinitū. sed si accipiant ptes spatij fm eandē quātitatē sic: qꝛ diuisio magnitudinis nō uadit in infinitū: aliquo modo est ibi dare pͦmo mutatū eē: ut si mobile aliquod sit quātitatis vnius palmi: ⁊ debeat moueri per spatiū qnqꝫ palmoꝝ: tūc si debeat ibi accipi pͦmum mutatū esse: qñ mobile pͦmo reliqt totū locum suū: cū hoc nō fecerit nisi qñ acqsiuerit tantā q̄ꝫtitateꝫ spatij quāta est q̄ꝫtitas mobilis cū spatiū accipiēdo ptes quantitatis nō sit diuisibile in infinitū erit ibi dare primo mutatū esse: qñ acqsiuerit pͦmuꝫ palmū de spatio. ⁊ scōꝫ mutatū eē qñ acqsiuerit fm ⁊ tertiū qñ tertiū. ⁊ sic deinceps. ⁊ qͦd dictū est de ptibus diuisibilibus intelligēdū est de terminis indiuisibilib⁹. Nā si accipiant huiusmodi termini put terminant ptes eiusdē rōnis: sic nō erit ibi dare pͦmo mutatum eē. Si vͦo put termināt partes eiusdē q̄ꝫtitatis sic erit ibi dare primo mutatū eē. Ex hoc aūt patere pōt cōtrouersia huius textus ad pcedentē. Dicebat eniꝫ supra ꝙ accipiēdo id in quo mobile mutat primo sic omē qͦd mouet ptim est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē. hic aūt dicit qͦd non est dare in motu pͦmo mutatum eē: qꝛ hic accipit mutatuꝫ eē pro quātocūqꝫ spatio acqsito. ⁊ sic nō est ibi dare primū: qꝛ ꝯtinuum est diuisibile in infinituꝫ: ibi aūt accipit primo mutatū eē quādo mobile primo tantā quātitateꝫ acqsiuit de termino ad quem ꝙ nihil habet de loco in quo pͦus erat fm quē modū in motu est dare primo mutatū esse: qꝛ spatiuꝫ nō diuidit in infinitū accipiēdo partes fm eandeꝫ quātitatē. Ex hoc etiā patere pōt quomodo in motu locali qͦd mouet partiꝫ est in termino a quo partim in termino ad quē. accipiēdo terminuꝫ ad quē in qͦd mutatur primo. naꝫ si mobile sit vnius palmi accipiēdo post mutatū quādo primo dimisit totum locū in quo erat: nō erit ibi primo mutatū nisi quādo primo acqsiuit vnū palmū de spatio. duꝫ ergo acqrit illum palmū semper partim est in loco in quo erat ⁊ ptim in loco quē acqrit donec totaliter dimisit illū locū ⁊ acqsiuerit alium locū. Si vͦo ulterius debeat alium palmū aqcuirere de spatio semp partim erit in palmo quē acqsiuit ⁊ partim in palmo acqrēdo donec totaliter acqsiuerit aliuꝫ palmū. Semp ergo accipiēdo primo mutatū pro tāto spatio propinquo ipsi mobili quātum est ipm mobile semper qͦd mutat partim est in termino a quo partim in termino ad quē mutat primo: quia successiue fm quātitatē suā mobile se cōmensurat spatio donec cōpletus sit motus totus. quō aūt in alijs motibus mobile partim est in termino a quo ⁊ partim in termino ad quē sufficiēter supra ostendimus. ubi diximus ꝙ cum aliqd mouet ab vna forma in aliam quādiu durat motus uel fm se uel fm dispositiones annexas aliquid habet de utraqꝫ forma. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit enim primū in quo sit .a.d. hoc igitur indiuisibile qdem nō est: accidit enim habita esse ipsa nunc.

¶ Probat qͦd dixerat. vꝫ ꝙ in motu ex parte principij nō est dare primo mutatū esse. circa qͦd tria facit fm ꝙ in motu tria est cōsiderare. videlꝫ tēpus mobile ⁊ rem ipsaꝫ acqsitā per motū. primo ergo pbat hͦ ex parte tēporis. secūdo ex parte mobilis. tertio ex pte rei acqsite per motum. scōa ibi⌊ neqꝫ itaqꝫ in eo.⌋ tertia ibi⌊ ipsum auteꝫ qͦd mutatur.⌋ ¶ Ad euidentiā prime partis sciēduꝫ ꝙ si cōtingit primo mutatū esse in aliquo tēpore uel illud in quo primo mutatū est: est diuisibile uel indiuisibile. Duo ergo facit. qꝛ pͦmo ostēdit ꝙ id in quo primo mutatuꝫ est nō pōt esse nunc nec qd indiuisibile. secūdo pbat ꝙ non pōt esse tēpus nec qd diuisibile ibi⌊ qm̄ aūt non est.⌋ Circa primū duo facit fm ꝙ duas rationes adducit ad propositū. secūda ibi⌊ amplius si in .c.a.⌋ Dicit ergo sit enim in quo pͦmo mutatū sit .a.d. hoc igit .s. a.d. si indiuisibile. i. si est idiuisibile ꝙ nō est. i. ꝙ hͦ nō possit esse patet: qꝛ hoc posito accidit ipsa nūc in tpe eē habita. i. esse ꝯñter se habētia. Si ergo nūc tēporis nō se habet ꝯñter impossibile est ꝙ indiuisibile est uel ꝙ nunc tpis sit aliqd primo mutatū eē. ¶ Dubitaret forte aliqs: vnde seqtur hec ꝯñtia ꝙ si in nunc tēporis esset pͦmo mutatū eē qͦd ipsa nunc se haberent cōsequenter. Dicēdum ꝙ hoc dupliciter declarari pōt. nam sicut est de spatio sic suo modo est de tēpore. Si enim fiat aliquis mot⁹ per aliquod

spatiū in pn° illi° spatij nec est mot° nec mutatū eē: sic si fiat aliqs mot° vl' incipiat in aliquo tpe in nūc qd est pncipium tpis nec erit motus nec mutatum esse. Si ergo erit mutatū esse erit in alio nunc: quare si erit dare nūc aliquod in quo pmo mutatuz sit erit dare aliqd nūc qd se habeat ɔñter et imediate ad pm nunc: q2 si h° nūc esset distās a nunc caderet inter ea tps. cū ergo in quolibet tpe sint infinita nunc inter illa nūc essent ifinita nūc et per ɔñs illd mutatū esse pcederet ifinita mutata esse: q2 q̄diu durat tps in quo est mot° semp in quolibet nūc illius tpis est dare aliqd mutatū esse excepto p̄ nunc in quo nō est mot° nec mutatū esse. Non ergo pōt poni pmo mutatuz esse in aliquo nūc tpis nisi dcat q illa nūc se habeāt imediate: vel nisi dcat q sit dare aliqd nūc qd se habeat ɔñter et imediate ad primū nūc qd est icōueniēs. Assignat aūt alia via ad inuestigādū h idē: q2 si esset dare p̄ mutatū esse in nunc tpis sequeret q in nūc tpis posset esse mot°. Cōponeret ergo mot° ex momētis et ex diuisibilibus: et q2 idē est motū cōponi ex momētis et tēpus ex ipsis nūc sequeret q tps esset cōpositū ex ipsis nūc qd esse nō posset nisi ipsa nūc in tpe se haberēt ɔñter. credo aūt pmam viam esse de intētione phi magis q̄ hanc. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli° si in. c. a. tpe oino qescit. ponat enī quiescēs: in. a. qescit. Quare si ipartibile est. a. d. sil' quiescet et mutatū erit. In a. quidē enī qescit. In. d. aūt mutatū est.

¶ Adducit scdam rōnez dicēs q si in omni. c. a. tpe quiescit. ponat enī quiescēs et in. a. q̄re si ipartibile est. a. d. sil' quiescit et mutatū erit: q2 in. a. qdem quiescit in. d. mutatū est ergo simul qescit et mutatū est. ¶ Dubitaret forte aliqs vñ sequit ɔñtia q si est dare p̄ mutatū esse q simul aliqd quiescat et moueat. Dicendū q fm q̄sdā hec ɔñtia nō sequit simpl'r sed sequit ɔ̄ eos qui ponūt q mot° et quies possit fieri in istāti: et q2 h ponūt ponētes q sit dare p̄ mutatū esse. iō hoc incōueniēs est ɔ̄ illos. quō aūt ɔtingeret idē sil' quiescere et moueri si mot° et quies possent esse in instāti supra cū pbauimus q in nūc tpis nō est mot° sufficiēter ostēdimus. possumus tñ aliter dicē q hic phs accipit quietē large s. nūc fz q opponit motui: sz fz q opponit ad mutatū esse qd pz ex eo q ait q sil' qescit et mutatū est igit ibi qescere idē sonat qd nō eē mutatū. Si enīz eēt dare aliqd nūc in quo p̄ aliqd esset mutatum sequeret q aliqd simul esset mutatū et nō mutatum naz qd qescit in aliq tpe nō est mutatū in istāti ad qd copulat illud tps. Nā cum mutatū esse pcedat aliqs mot° nō pōt esse q in instanti qd pcessit sola quies possit esse aliqd mutatū eē: quare si aliquid quiescat in tpe. c. a. i. dato q. a. sit qddā idiuisibile terminās illd tps illd nō mutatū erit in. a. q2 si eēt in. a. mutatū tūc eēt mutatuz eē sine motu pcedente. nā stāte hipotesi illd mutatū esse non pcessisset mot° sed sola qes quare si. a. d. est qd ipartiblie tūc a. d. nō est aliud q̄. a. Si ergo in. a. nō est mutatuz in. d. aūt est mutatū simul est mutatū et nō mutatū vel sil' erit qescēs et mutatū quod est incōueniēs. ¶ Ulterius aūt dato q si eēt dare pm mutatū esse q sequeret idē sil' esse mutatū et nō mutatū. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū sequeret q idē moueret et quiesceret. Dicēdū q sic. ponamus enim q essent aliq duo tpa ɔñter se hñtia utputa. c. a. et. d. z. ita q. a. et. d. nomināt vnū et idem instās qd est finis tpis precedētis et initium sequentis. illud ergo instans dicat. a. c. inq̄ātum est finis tpis precedētis et dicatur. d. inq̄ātum est pncipiū sequētis: hoc posito ponat aliqd mobile qescere in toto. c. a. et moueri in toto. d. z. Si ergo in hoc motu cōmensurat tpe. d. z. est dare pm mutatū eē: sicut est ibi dare ultimuz oporteret q sicut in ultimo instanti illius tēporis est dare ultimū mutatū esse: sic in. d. et in primo instāti illius tpis esset dare primo mutatū esse. Non enim est intelligibile q in motu sit dare primo mutatū esse sicut est ibi dare ultimū nisi ponamus q sicut in ultimo in instāti tpis mēsurantis illum motum est dare ultimū mutatū esse sicut in p̄ instanti illius tpis sit dare pmo mutatuz esse quare si iā motu quo mēsurat. d. z. est dare pmo mutatum esse oportet q in. d. qd est pmum instās illius tpis sit pmum mutatum esse: sed cū nō sit mutatuz esse sine motu pcedēte. ergo in tpe quod pcessit tēpus. d. z. contingebat moueri. Sed illud tps erat. c. a. q2 ponebatur q tempus. d. z. cōsequēter se haberet ad. c. a. ergo mouebat in. c. a. sed dicebat ibi quiescere. ergo in illo tpe simul quiescebat et mouebat. est enim diligēter notandum q nō pōt poni pmo mutatū esse in aliquo instāti nisi in tpe qd precedit illd instās: simul quiescat et moueat. Nā dicēs pmo mutatū esse dicit duo. s. mutatum esse et pmo. etenim qd dicit mutatū esse oportet q precedat illud aliqs motus: q2 nō est dare mutatū eē sine motu precedēte. ea vo qd est primo nō pcedit illud aliqs motus. Nā cum in quolibet motu sint infinita mutata esse si illd mutatū esse pcederet aliquis motus pcederent ipm ifinita mutata eē: quare nō esset pmo mutatū esse. instās ergo in quo est pmo mutatū esse: precedit mot° et nō pcedit mot°. quare in tpe quod est ante illud instans contingit simul moueri aliqd et nō moueri: vel ɔtingit simul aliqd moueri et quiescere qd declarare nō volebamus. ex hoc aūt magis pōt patē littera phi. Naz ut dictuz est nō pōt poni q in aliquo instāti sit primo mutatū esse nisi in tpe qd precedit illd instās simul aliquid moueat et quiescat ut si tempus. c. a. sit illud tps ad qd copulat instās in quo cōtingit primo mutatū esse. tūc in illo tpe erit simul quies et motus. prout ergo in illo tempore erit quies in instāti qd est terminus illius tpis nō erit mutatū esse: sed prout in illo tēpore erit motus erit ibi mutatum esse. ¶ Nominetur ergo illd instans duplici nomine et vocet. a. et. d. ita q prout est termin° illius tpis ut in eo hēt esse quies vocet. a. put vo est terminus illius tpis ut in eo habet esse mot° vocet. d. hoc posito. i. a. erit nō mutatum eē in. d. erit mutatū esse. et q2 idē est. a. et. d. simul erit mutatū esse et non mutatū et simul erit quies et mot° ut est per habita manifestum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam aūtē non est impartibile: necesse est diuisibile eē: et in q̄libet huiusmodi mutatū esse: diuiso enī ipso. a. d. siqdez in neutro mutatuz est: neqz in toto est. a. d. si aūt in ambobus mutatur in omni: si vo in altero tm̄ mutatuz est non in toto pmo. Quare nec̄e est in q̄libet mutatuz

esse: manifestū igit̄ est: q̄ nō est in q̄ p̄mo mutatū est: infinite enim diuisiones sunt.

¶ Ostenso q̄ non pōt poni impartibile illō in quo contingit p̄mo moueri. ostēdit q̄ nō pōt esse q̄d partibile ꝛ diuisibile dicēs. q̄m aūt non est ipartibile. i. nō pōt poni esse ipartibile uł nō pōt poni esse in instāti illud in qō ꝯtingit p̄ moueri necesse est diuisibile eē. i. si ꝯtingit aliq̄d p̄ moueri in aliquo ex h̄ q̄ nō pōt esse in instanti ꝛ in idiuisibili opʒ q̄ h̄ sit in tpe qō est diuisibile ꝛ oportet in quolibet hu̇ tp̄is mutatū est. Nā diuiso ipso. a. d. i. diuiso tpe i quo ponit̄ aliquid p̄ mutatū eē si in neutro. i. in neutra parte eius mutatum est neq̄ in toto mutatū erit. si aūt mutatū est in ambob⁹. i. in ambab⁹ ptibus ꝛ in omni. i. in toto mutatū erit. si v̄o in altero. i. in altera parte tm̄ mutatū est nō est mutatū in toto p̄mo: q̄re si in toto. a. d. mutatū est aliq̄d p̄mo necesse est in quolibet. i. in qualibet parte ei⁹ mutatuʒ esse. Si aūt mutatū est in q̄libet parte ipsius p̄us mutatuʒ erit in parte p̄ori. nō ergo in toto p̄mo. ꝛ q: infinite sunt decisiones ꝛ quodlibet cōtinuū est diuisibile infinitum manifestū est q̄ nō est dare in quo p̄mo aliq̄d mutatū est. ¶ Notanduʒ aūt q̄ ex oīb⁹ his p̄dictis sumit̄ vna cōpleta demōstratio sumpta ex parte tp̄is q̄ nō est dare p̄mo mutatū eē: q: si hoc esset uel eēt in diuisibili ꝛ in instāti uel eēt in diuisibili ꝛ in tpe. Cū ḡ ꝑbatū sit per duas rōnes p̄missas q̄ nō cōtingat aliq̄d p̄ mutari ꝛ in indiuisibili tp̄is ꝛ in instāti: ꝛ cū per hāc rōnē tertiā ꝑbatū sit q̄ nullo modo cōtingit aliq̄d p̄mo mutari in diuisibili ꝛ in tpe sufficiēter cōcludit̄ ex his oībus demōstratione sūpta ex parte tp̄is q̄ nō est dare aliq̄d p̄mo mutatū esse. ¶ Notādū et̄ q̄ ad hoc q̄ in aliquo toto tpe sit aliq̄d p̄mo q̄tū ad p̄sens duo requirunt̄. s. q̄ sit in q̄libet parte illius tp̄is: ꝛ q̄ non sit p̄us in parte q̄ in toto: q: si eēt p̄us in pte q̄ in toto nō esset in toto p̄mo. hoc ergo posito nullo modo in aliquo toto tpe cōtinuo uel in aliquo diuisibili pōt aliq̄d moueri p̄ı q: uel mouebit̄ in qualibet pte totius illi⁹ tp̄is uel nō. Si nō mouet̄ in q̄libet parte ergo nō mouet̄ in toto p̄mo. si aūt mouet̄ in toto ꝛ in qualibet parte cū partes tp̄is se habēt ordinate ꝛ semp̄ pars sit p̄or toto adhuc nō mouebitur in toto p̄mo: q: p̄mo mouebit̄ in parte q̄ in toto: imo q: infinite sunt decisiones ꝛ q̄libet continuum est diuisibile in infinitū nō poterit ita accipi modicū de tpe quin semp̄ sit diuisibile ꝛ q̄n semp̄ sit p̄us mutatū eē in pte q̄ in toto. nunq̄ ergo erit deuenire ad p̄mum mutatū esse: q: non contingit euacuare diuisionem continui. Lectio. XI.

Neq̄ itaq̄ in eo quod mutatū est: aliquid ipsius prius est: quod mutatum est: sit enim. d. e. quod p̄mo mutatū est ipsius. d. e. omne enim diuisibile eē demōstratuʒ est: qō mutatur. Tēpus autem in quo. d. ʒ. mutatuʒ est. t. i. si ergo in omni. d. ʒ. mutatū est: medio minus est q̄d mutatū est: ꝛ p̄us est ipso. d. ʒ. iterū hoc aliud: ꝛ illo alterū: ꝛ sic semper: q̄re nihil erit primū mutātis: quod mutatū est. Quod igit̄ neq̄ in eo quod mutatur: neq̄ in quo mutat̄ tempore: nihil prius sit manifestū ex his que dicta sunt.

¶ Postq̄ phūs probauit q̄ non cōtingit dici primo mutatū esse demōstratione sumpta ex parte tp̄is. in parte ista ꝑbat hoc ideʒ demr̄atione sumpta ex parte mobilis. d. q̄ neq̄ itaq̄ in eo q̄ mutatū est. i. in ipso mobili est q̄ p̄us mutatū est. nā ex pte ipsius mobilis ꝑbari pōt q̄ nō est dare p̄mo mutatum esse. sit eni. d. ʒ. queda pars ipsius mobilis. d. e. qō. i. que pars p̄mo mutatum est. i. que ponit̄ primo mutatū esse. demōstratum est eniʒ q̄ omne qō mutatur. i. omne mobile esse diuisibile. si igit̄. d. ʒ. que est pars ipsius mobilis. d. e. primo mutata est in aliquo tempore primo mutata erit: si aūt tēpus in quo p̄mo mutatū est. d. ʒ. in quo est. t. i. si ergo in omni. i. in tempore. t. i. mutatū est. d. ʒ. in medio tēpore minus est quod mutatum est q̄ sit. d. ʒ. ꝛ hoc prius mutatū erit ipso. d. ʒ. semp̄ enim pars est minor toto ꝛ semp̄ contingit prius mutatū esse in parte q̄ in toto. Cū ergo. d. ʒ. ꝛ quodlibet cōtinuū sit diuisibile in infinitū sicut mediū ipsius. d. ʒ. prius mutatum est in ipso toto. d. ʒ. sic iteʒ hoc aliud videlicet dimidium dimidij p̄mo mutatuʒ erit ꝛ adhuc illo dimidio dimidij. primo mutatum erit alterum. i. altera pars minor illa ꝛ sic semp̄ in infinitū: q: nō contingit euacuare diuisionē ꝯtinui: quare nihil ipsius mutantis. i. ipsius mobilis erit qō p̄mo mutatū est. Addit aūt q̄si epilogādo q̄ manifestū est ex his que dicta sunt q̄ neq̄ in eo qō mutat̄. i. neq̄ ex parte mobilis neq̄ in tpe in quo mutat̄. i. neq̄ ex parte tp̄is sit. i. contingit nihil p̄us mutatū esse. ¶ Dubitaret forte aliquis: q: videtur hec demōstratio fundari super falso. supponit enim q̄ prius s̄m tp̄s mouet̄ pars mobilis q̄ totū utputa si totuʒ mouet̄ in toto tpe medietas mouebitur adhuc p̄us: q: mouebit̄ in medietate tp̄is: ꝛ q: nō est euacuare diuisionem cōtinui: ideo arguit q̄ ex parte mobilis nō est dare p̄mo mutatū esse. videt̄ autē esse falsum qō supponit̄: q: ex quo mobile est q̄d cōtinuū simul mouebit̄ totū ꝛ pars. Dicēdum q̄ mot⁹ pōt cōparari ad mobile dupliciter: uel s̄m se: uel ut cōparat̄ ad spatium qō acq̄rit. si uersatur motus ad mobile s̄m se sic si mobile est q̄d cōtinuum simul mouet̄ totū ꝛ singule p̄tes eius. si v̄o accipiatur mot⁹ mobilis per cōparationē ad spatiuʒ sic est ibi successio: q: mobile prius acq̄rit aliq̄d de spatio s̄m partes eius q̄ s̄m se totū. Nam mobile nō simul s̄m se totum derelinquit illud in quo p̄us erat: nec simul s̄m se totum acquirit locum in quo non erat: sed successiue ꝛ per p̄tes sit acq̄sito: ꝛ quātuʒ ad hoc hēt ueritatē qō dicit̄: q: si totum aliqō mobile mutet locū suū in toto tpe medietatem illius loci mutabit in medietate tp̄is ꝛ sic deinceps. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsum aūt quod mutat̄: aut s̄m quod mutatur: non etiam similiter se habebit: tria nāq̄ sunt que dicunt̄ s̄ʒ mutationē: quod mutatur: ꝛ in quo: ꝛ in quod mutatur ut homo: tp̄s: ꝛ albū: homo quidē igitur ꝛ tp̄s diuisibilia sunt. De albo autem alia ratio est: propter id quod s̄ʒ accidēs omnia diuisibilia sunt: cui enim accidit

album aut quale:illud diuisibile est.

¶ Tunc sequit' illa pars ip̄s aūt qd mutat' in quo ut dicebat' ostēdit quō est dare p̄ mutatū eē ex pte rei que per motū acqrit'. Circa qd duo facit:q2 p̄mo ait q̄ nō simr est diuisibile mobile z tēpus z res acqsita per motū. 2° ostēdit quō ex parte rerū acqsitarum per motū est dare in motu p̄mo mutatū eē z nō est ibi dare p̄ mutatū eē ibi [qm̄ quecūq3.] Dicit ergo q̄ ip̄m quod mutat'.i.ip̄m mobile aut illud qd mutat'.i.s3 rē quā per motū acqrit nō simr se habebit. Nā ip̄e res acqsite per motū nō sp̄ simr diuisibiles:z etiā ip̄m mobile nō est semp simr diuisibile sicut res acqsite per motū.io subdit q̄ tria nāq3 sunt que dicunt s3 mutationē.s.qd mutat'.i. mobile in quo mutat'.i.tp̄s z id in qd mutat'.i.res que per motū acqrit':ut homo est qd mutat' tp̄s in quo mutat' z albū est id in qd mutat' uel est id qd per motū acqrit'.homo quidē igit' z tp̄s sunt diuisibilia s3m se.de albo aūt est alia rō ppt id qd s3 accidēs oia.i.oēs h° qualitates diuisibilia sūt. Nā albūm aut quale diuisibile est per acciñs.videlicet q2 diuisibile est illud cui accidit album aut quale.

¶ Notādū aūt q̄ tō ph's h' p̄misit q̄ subm̄ qd mouet' z tp̄s in quo aliqd mouet sunt diuisibilia per se. Res vō ad q̄s est mot' pñt esse diuisibiles per acciñs ut ostēdat q̄ in motu nō esset dare p̄ mutatū esse:non similiter contingit hoc pbare ex parte rerum ad quas est motus z ex parte mobilis z ip̄is.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Quī q̄cūq3 diuidunt' s3m seipsa diuisibilia z nō s3m acciñs:neq3 in his erit p̄mū:ut in magnitudinib':sit enim in quo est.a.b. magnitudo:motū aūt sit ex.b.c.p̄mū igit' siqdem idiuisibile erit.b.c.ipartibile ipartibili erit cōiūctū:si vō diuisibile erit aliqd ip̄so.c.p̄us in qd mutatū est:z in illo iterum aliud:z sic semp propter id q̄d nullo mō deficit diuisio in.b.si p̄mo motū3 sit.a.b.in c. Quare nō erit p̄mū in quod mutatum est:similiter autem z in quantitatis mutatione:z hec quidē eni in cōtinuo est:manifestum igitur q̄ in sola mutatione que est s3m qualitatem contingit indiuisibile per se esse.

¶ Ostēdit quō s3m res ad quas est mot' est dare primo mutatū esse z quō nō est ibi dare p̄ mutatū eē dicēs q̄ quecūq3 diuidunt' z sunt diuisibilia s3 se ipsa nō s3m acciñs neq3 in his est dare p̄ mutatū eē: ut patet in magnitudinib' que mouent' s3m locū.sit eni magnitudo.i.mobile in quo est.a.b.h' aūt mobile sit motū ex.b.in.c.p̄mū quidē igit' si indiuisibile est.b.c.erit ipartibile pīunctū ipartibili qd est incōueniēs. Si vō erit diuisibile.b.c.erit aliqd prius ipso.c.in quo mutatū est:q2 erit dare aliquod signum ppinquius ip̄si.b.quoniā sit.c.z in illud signū prius mutabit mobile q̄3 in.c.z iterū erit dare aliud signū propinquius illo:z sic semp in infinitum ppter id qd nullo modo deficit diuisio cōtinui quare in loci mutatione rōne spatij acqsiti non erit ibi assignare in quod p̄mo mutatū.simr aūt est z in mutatione quātitatis est diuisibilitas per se:

z per se nō est ibi dare p̄mo mutatū esse. Nā3 hec mutatio est in cōtinuo idest s3m cōtinuum. manifestū est igit' q̄ in sola mutatione que est s3m qualitatem cōtingit aliqd esse indiuisibile per se.diuisibile aūt per accidēs.de mutatiōe aūt que est in substātia nō facit mētionē:q2 in subā pprie nō est motus z per pñsequēs s3m q̄ huiusmodi nō est ibi dare p̄us z posterius.superfluū3 ergo videt' esse q̄ queratur utrū ibi sit dare p̄mo mutatum esse ex pte spacij cū ibi neget' esse mot'. ¶ Dubitaret forte aliqs vnde sequit' hec cōsequētia q̄ si.b.c.est qd ipartibile q̄ impartibile est cōiunctū impartibili. Dicendū q̄ spatiū in quo est mot' z omne cōtinuū terminat' ad aliqd indiuisibile ita q̄ illud a quo incipit mot' in quo nō est mot' nec mutatū esse intelligit' esse aliqd indiuisibile z ad huiusmodi indiuisibile copulatū est id in quo est mot'. Si ergo.b.qd ponit' esse id in quo est mot' esset quid indiuisibile sequeret' q̄ indiuisibile esset copulatū indiuisibili qd est icōueniēs. Declarat' aūt aliter a qbusdā hec pñtia. dicūt eni qua rōne i vno ipartibili posset eē mot' pari rōne posset eē in alio ipartibili.eēt ergo mot' cōposit' ex ipartibilib': qua ergo rōne mot' eēt cōposit' ex ipartibilib' magnitudo ēt cōposita eēt ex ipartibilib' qd esse non posset nisi ipartibile cōiunctū esset ipartibili. ¶ Ulteri' forte dubitaret aliqs utrū in motu in q̄litate sit dare p̄mū mutatū esse. Dicēdū q̄ de h' in de gñatione diffusius diximus:tñ q̄tū ad pñs spectat dicē possum' q̄ q̄litas que per motū alterationis iducit' dupl'r pñderari pōt q̄tū ad essentiā z q̄tū ad esse.si pñderet' q̄tū ad eēntiā z per se sic est qd idiuisibile. S3 si pñderet' q̄tū ad esse qd hēt in mā sic est diuisibile.p̄mo g' mō nō habet locū qd q̄rit cū idiuisibilio sit per se loquēdo essentia albedinis z cuiuslibet qualitatis nō est ibi dare p̄us z posteri':q2 non est ibi assignare partē post partē. Si vō pñderet' qualitas 2° modo.videlicet q̄tū ad esse qd hēt in mā sic per acciñs cōpetit ei diuidi. Sumit' eni hec diuisio dupliciter s3m intēsionē z extensionē. put eni q̄litas in mā existit utroq3 modo diuidit'. Nā3 put subm in quo hēt eē albedo uel alia qualitas hēt esse magis uel min' extensum z qualitas illa est magis z minus extēsa z diuisa z diuidit' per maiorē z minorē extēsionē.s3 put huiusmodi sub3 est magis z minus dispositū q̄litas sūdata in ipso est magis z minus intēsa z diuidit' per maiorē z minorē intēsionē. ¶ Duob' g' modis p acciñs diuidit' q̄litas s3 extēsionē z s3 intēsionē:3° aūt mō p se nō diuidit', vz s3 eēntiā.illis aūt duob' modis qbus p acciñs diuidit' q̄litas est ibi accipe successionē z est ibi accipe ptē post partē.pōt eni cōtingē q̄ s3 extēsionē inducat' qualitas in mā s3m ptē3 ut in calefactione aeris p̄us pñtingit calefieri vnā ptē z postea aliā z sic deinceps. Sic ēt q̄tū ad intēsionē z remissionē est ibi successionē accipe:q2 h' qualitates p̄us introducunt' in mā subesse min' intēso z postea subesse magis extēso donec tota eoz gñatio sit pfecta. Cū g' querit' utrū in talib' motib' sit dare p̄mū mutatū esse.dici pōt q̄ tota cā quare in motu nō est dare p̄mo mutatū esse est q2 mot' est quid cōtinuum. put ergo in talib' motib' reseruat' pñtinuitas nō est ibi dare p̄mo mutatū3 esse. Sed put nō habet ibi esse pñtinuitas quodāmō est ibi dare p̄mo mutatū esse.nō aūt pprie est ibi pñtinuitas in pdictis motib'

ꝑut hꝰ qualitates diuidunt̃ ſm extẽſionem:utpu ta ꝑut ſucceſſiue introducunt̃ in mã ſꝫ diuerſas par tes ſubi. Nã ſi aliqđ calefactibile debeat calefieri nõ opꝫ ꝙ aliqđ calefactibile ꝑus calefiat ſm medi um q̃ ſm totum ⁊ adhuc ꝑus ſꝫ medietatẽ medie tatis ⁊ ſic in infinitũ ita ꝙ in tali motu ſꝫ ptes ſub iecti ſit ↄtinuitas ⁊ ꝙ nõ ſit aſſignare ibi ꝑ calefa ctũ eẽ.opꝫ eniꝫ dicere ꝙ ſit aliq̃ pars aeris que ſit̃ tota calefit. Nã ſm extẽſionem eſt dare minimum calidũ ut ↄ[ter] plane vĩ velle.hoc ergo mõ debemꝰ intelligẽ motuꝫ in qualitate ꝙ mã ↄtinue diſponit̃ ad aliquã qualitatẽ ſuſcipiẽdam ⁊ cũ eſt ſufficien ter diſpoſita ſit̃ introducit̃ qualitas illa in aliq̃ par te ſubiecti ⁊ poſtea cõtinue diſponit̃ pars alia do nec ibi introducat̃ qualitas illa ⁊ ſic deinceps eſt ibi talis alteratio donec tota gñatio ſit cõpleta.eſt g̃ ibi aſſignare aliquã ptẽ ſubi.ꝑ calefactũ.nõ g̃ ſic eſt in motu ſm qualitatẽ ſicut in motu ſꝫ loci. Nã in motu locali ↄtinue ptranſit̃ ſpatium ſemꝑ.ꝑ per ptẽ minorẽ q̃ per partẽ maiorẽ:nec eſt ibi aſſigna re partẽ ꝑ pertrãſitã:q: nulla pars eſt ibi ita mo dica cuiuſmodi medietaſ nõ fuerit ꝑ ptrãſita q̃ꝫ to tum. Sꝫ in calefactione ⁊ in alijs alterationibꝰ nõ ſic.nã lꝫ nulla pars ſpatij ſimul pertranſeat̃.aliqua tñ pars calefactibilis ſit̃ calefit.nõ ſaltẽ opoꝛtet ſit̃ calefieri tantã partem calefactibilis ꝙ poſſit ibi re ſeruari foꝛma caloriſ.nõ g̃ cõtinue ſucceſſiue calefi unt ptes ſubiecti ſed eſt ibi aſſignare partẽ aliquaꝫ ſimul totam calefactã quare ꝑut habet diuidi foꝛ ma ſm extẽſioneꝫ ſubiecti in motu alterationis nõ eſt ↄtinuitas:q: cõtinuuꝫ ſm ꝙ hꝰ eſt diuiſibile in infinitũ ſed hꝰ motꝰ ſm partes ſubiecti nõ eſt diui ſibilis in infinitũ:ſed eſt dare qđ eſt ꝑ calefactũ ut partem illã que ſimul tota calefit. Sed ſi cõſidere tur huiuſmodi motꝰ q̃tum ad diſpoſitionem mate rie uel q̃tuꝫ ad intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ ipſius foꝛ me ſic eſt ibi aliqua ↄtinuitas:q: mã cõtinue diſpo nitur ad ſuſceptionem talis foꝛme ⁊ hꝰ foꝛma con tinue põt intendi ⁊ remitti in mã. ⁊ q: hoc mõ eſt ibi aliqualiter ↄtinuitas ſaluare poſſumꝰ ꝙ non ſit ibi dare ꝑ mutatũ eſſe ut ſi aliqua diſpoſitio mate rie ſit in aliquo tpe:q: illud tps eſt diuiſibile in infi nitũ ante oẽ diſpoſitũ eſſe ꝑceſſerũt infinite diſpoſi ta eſſe:q: diſpoſitum eſſe in medietate illiꝰ tpis pri us eſt q̃ꝫ diſpoſitio facta in toto tpe ⁊ adhuc priuſ eſt diſpoſitũ eſſe in medietate medietatis illiꝰ tpis. ⁊ q: tempus eſt diuiſibile in infinitũ ſꝫ diſpoſitio nẽ mãe uel ſm inteſionem ⁊ remiſſionẽ foꝛme non eſt aſſignare ꝑ alteratuꝫ eſſe.patet g̃ ꝙ rõne eẽntie foꝛme nõ hẽt locũ qđ querit̃. ꝑut aũt diuidit̃ foꝛ ma extẽſione mãe in alteratione aſſignari põt ꝑ al teratũ eſſe. ꝑut aũt diuidit̃ per intenſionẽ ⁊ remiſ ſionẽ eſt ibi quodãmodo motꝰ ↄtinuus ⁊ nõ eſt ibi aſſignare ꝑ mutatũ eſſe. ℂ Ulterius foꝛte dubita ret aliqs utrũ in motu in quantitate ſit aſſignare ꝑ mutatũ eſſe. Dicẽdũ ꝙ augmẽtũ ⁊ diminutio du pliciter poſſunt fieri:ꝑ per rarefactionẽ ⁊ ↄdẽſatio nẽ ⁊ ſic nõ eſt aſſignare in augmẽto ꝑ mutatũ eſſe: q: rarefactio põt eſſe motꝰ continuus.põt enim ali quid in aliquo tpe continue rarefieri:q: in toto tpe totaliter erit rarefactũ ⁊ in medio tpe medio mo do erit rarefactũ. ⁊ ſic deinceps poterit diuidi rare factio ſꝫ diuiſionẽ tpis quare nõ erit ibi aſſignare ꝑ rarefactũ eſſe ⁊ per ↄñs nec ꝑ augmentatũ eſſe. ſi võ fiat augmẽtum nõ per rarefactionẽ ſed per cõ uerſionẽ alimẽti ſic.lꝫ per ſe quãtitas ſit diuiſibiliſ in infinitũ:q: ad hꝰ motũ augmẽti ↄcurrit gñatio ⁊ alteratio per accñs erit ibi quodãmodo aſſignare ꝑmo augmẽtatũ eſſe. Nã ſicut in alteratiõe opoꝛ tet dare aliquã partẽ totã ſit̃ alteratã.ſic cũ ↄuerti tur alimẽtum in carnẽ opoꝛtet ꝙ aliq̃ quãtitas ali menti tota ſit̃ cõuertat̃ in carneꝫ quare aliq̃ modo eſt ibi aſſignare ꝑ augmẽtatuꝫ eſſe.ſi ergo motus augmẽti uel gñatio foꝛme ſubalis uł ẽt alteratio ſi ↄſiderent̃ q̃tuꝫ ad diſpoſitionẽ ꝑcedentẽ introdu ctionẽ foꝛme eſt ibi aſſignare quodãmõ motũ con tinuũ. Nam lꝫ alia pars aeris tota ſimul ſuſcipiat foꝛmã caloris.cõtinue tñ diſponitur mã ad ſuſce ptionem talis foꝛme.ſic etiã lꝫ aliqua pars alimen ti tota ſimul cõuertat̃ in carnem.cõtinue tñ diſpo nitur mã ad talẽ cõuerſionẽ.ſic ⁊ in gñatione ſubẽ lꝫ foꝛma ſubalis tota ſit̃ introducat̃.cõtinue tñ diſ ponit̃ mã ad huiuſmodi foꝛmam:q̃re in oibꝰ talibꝰ poſſumus ſaluare ꝙ nõ eſt ibi dare ꝑmũ mutatuꝫ eſſe rõne diſpõnis annexe:imo q: ꝑpter talẽ diſpo ſitionẽ reſeruat̃ in talibꝰ rõ motꝰ.ſimplr̃ cõcedere poſſumꝰ ꝙ in oibꝰ talibꝰ ut ibi hẽt eẽ motꝰ ⁊ ut trãſ mutatio taliũ mẽſurat̃ tpe nõ eſt ibi dare ꝑmo mu tatum eſſe.

Lectio.XII.

q Uoniã aũt oẽ qđ mutat̃ in tpe mu tat̃.dĩ autẽ in tpe mutari ⁊ ſicut in ꝑmo:⁊ ſicut ſꝫ alterũ:ut in ãno:q: in die mutat̃: in quo pꝛimo tpe mutat̃ qđ mutat̃:⁊ in q̃libet huiuſmodi neceſſe mu tari:manifeſtũ igitur ⁊ ex diffinitione pꝛi mum enim ſicut diximus.

ℂ Poſtq̃ pħs determinauit de oꝛdine ipſaꝝ muta tionuꝫ, ⁊ oñdit quẽ oꝛdinẽ hñt ipſa mutata eſſe.in pte iſta vult oñdẽ quẽ oꝛdinẽ hñt ipſa moueri. Cir ca qđ duo facit:q: ꝑmo declarat quoddã neceſſa riũ ad ꝑpoſitũ.2ꝰ exeq̃t̃ de itẽto ibi [Oñſo aũt h.] declarat enĩ ꝑmo ꝙ oẽ illud qđ mouet̃ in toto ali quo tpe ꝑmo ꝙ mouet̃ in quolibet illius tpis. Cir ca qđ duo facit ſm ꝙ dupliciter h oſtendit.2ꝰ ibi [Sed ex his manifeſtũ.] Dicit g̃ ꝙ oẽ qđ mutat̃ in tpe mutat̃:ſꝫ dicit̃ aliqd mutari in tpe dupl'r ſic in ꝑmo ⁊ ſicut ſm alterũ.i.ſm partem ut dicit̃ ali quid mutari in anno:q: mutat̃ in die que eſt pars anni.qđ ergo mutatur in tẽpore in quo mutat̃ pꝛi mo neceſſe eſt ipſuꝫ mutari in quolibet huiuſmodi i.in qualibet parte illiuſ tẽporis.manifeſtũ eſt igit̃ igit̃ h ex diffinitione ipſius ꝑmi. Sic enĩ diximus ⁊ diffinimꝰ ꝑmũ.videlicet ꝙ illud eſt ꝑmo tale qđ ſm qđlibet eius eſt tale. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Sed ⁊ ex his mãifeſtũ ſit enĩ in quo pꝛi mo mouetur . qđ mouetur.x.r.⁊ diuidat̃ ſm.k.omne eniꝫ tempus diuiſibile eſt in x.r.tempore aut mouetur:aut no mouet̃ ⁊ iterum in.r.k.ſimiliter ſiquidem igitur in neutro mouet̃:quieſcet itaq̃ꝫ in oi mo ueri enim in nullo huiuſmodi qđ mouet̃ ĩpoſſibile:ſi võ in altero ſolũ mouet̃:non utiq̃ꝫ in pꝛimo mouet̃:qđ eſt.x.r.ſm eniꝫ utrũq̃ꝫ motus eſt:neceſſe eſt igitur in quo libet ipſius.x.r.motum ipſum eſſe.

¶ Declarat h' idē in terminis. ꝯtinuet aūt sic. nō solū p3 ex diffōne ipsius p̄mi ꝙ nihil mouet in aliq̄ tpe p̄ nisi moueat in q̄libet ei'. sed ex his dicēdis ē hic manifestū. sit eni tps in quo p̄ mouetur id qđ mouet. i. mobile. x. r. i. h' tps uocat. x. r. diuidat autē h' tps f̄m. r. naz oē tps diuisibile est igit in. x. r. tpe que est pars p̄dicti tpis: aut mouet mobile aut nō mouet etiā in. k. r. que est alia ps illi' tpis: aut supple mouet mobile: aut nō mouet. Siqdē igit simpliciter mouet in neutro. i. in neutra pte: quiescet in oī. i. in toto tpe: qꝛ īpossibile ē qđ mouet in aliquo tpe moueri in nullo. i. in nulla pte illi' tpis. nō igit pōt eē ꝙ aliqd moueat in tpe. x. r. ⁊ tñ moueat in neutra pte ipsius. uel ergo mouebit in utraqꝫ uel in altera solū. Si uō mouet in altero solum. i. in altera pte tm̄ nō utiqꝫ mouet in p̄ s3 tēpus qđ est. x. r. p̄ eni utrūqꝫ. i. f̄m utrāqꝫ partē illius tpis motus est si d3 esse mot' in eo p̄ necesse est igit motū esse in quolibet ipsi'. x. r. si in. x. r. debeat aliqd p̄ moueri. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ostēso aūt hoc manifestū est ꝙ omne qđ mouet: necesse est motū esse p̄us: si eni in. x. r. p̄mo tpe. r. l. mota est magnitudo Immediate quod eque velociter mouetur: ⁊ sil' inceptū est: mediū erit motū: si āt eque uelox in eodē tpe motū est aliqd: ⁊ alterū necesse eandē motā eē magnitudinē: q̄re erit motū p̄ius quod mouet.

¶ Descendit ad declarādū ꝓpositū ostēdens quē ordinē hñt ipa moueri ad ipsa mutata eē. Circa qđ duo facit: qꝛ p̄ ostēdit ꝙ añ oē moueri p̄cedit mutatū eē. 2° declarat ꝙ ēt est eꝯ. v3 ꝙ añ oē mutatū eē p̄cedit moueri ibi [nō solū aūt.] Circa p̄m tria facit. s3 ꝙ tres rōnes adducit ad ꝓpositū. 2ª ibi [amplius aūt ⁊ si in oī.] 3ª ibi [ampli' aūt si ꝯtinue.] Dicit ḡ ꝙ ostēso h'. v3 qđ mouet in aliq̄ tpe p̄ ꝙ mouet in q̄libet ei': māifestū est ꝙ oē qđ mouet nece est motū eē p̄us. i. manifestū est ꝙ añ oē moueri p̄cedit mutatū eē. Si eni in. x. r. tpe p̄ ip̄m. k. l. i. per ip̄m. k. l. ut hēt alia lr̄a siue per ipsum spatiū mota est magnitudo. i. mobile aliqđ in medietate illius tpis magnitudo que eque uelociter mouet supple mouebit in medietate ipsi' spatij. idō subdit ꝙ qꝛ sil' inceptū est moueri hui' uelocis ⁊ illi' cū vnū erit motū per mediū spatiū aliđ supple eq̄ uelox motū est per mediū spatium. idō ait ꝙ si eq̄ uelox in eodē tpe: qꝛ in eadē medietate tpis. x. r. motū est aliqd: qꝛ motū est per mediū spatij. k. l. ⁊ alterū. i. f̄m alterū mobile eq̄ uelox necesse ē eādē magnitudinē. i. eādē medietatē spatij motū esse q̄re qđ mouet. i. moueri p̄us erit motū esse. op3 eni ꝙ ip̄m moueri p̄cedat mutatū esse: qꝛ mutatū eē f̄m mediū spatij p̄cedit moueri f̄m totū spatiū ⁊ s3 mutatū esse f̄m minorē ptē spatij p̄cedit ip̄m moueri f̄m maiorem partē spatij: q̄re cū spatiū ⁊ ult' oīs magnitudo sit diuisibilis in īfinitū sp̄ añ oē moueri est p̄us aliquod mutatū eē. ¶ Dubitaret forte aliqs cū hec demōstratio leuiori mō hēret si fieret in eodē mobili: qꝛ tūc haberet statim intētū. Nā si aliqđ mobile mouet in toto tpe in toto spatio p̄us mouebit in medietate finis spatij: qꝛ mouebit in medietate tpis. ⁊ qꝛ semp ptē minorem p̄us ptrāsibit cū ꝯtinuū sit diuisibile in īfinitū sp̄ añ oē moueri in maiori pte spatij p̄cedet mutatū esse in minori. Si ḡ taz de facili habet itentū per vnū mobile q̄re ph's hāc demōstrationē posuit in duob' mobilib'. Dicēdū ꝙ f̄m ꝯtes ea que sūt in potētia iuestigare debem' per ea que sunt in actu. Si igit eēt aliqđ vnū mobile motū cōtinue per aliqđ totū spatiū ⁊ aliq̄ toto tpe in medietate illi' spatij nō eēt mutatū eē in actu sed in potētia: qꝛ in oī motu ꝯtinuo oīa mutata esse sūt in potētia excepto ultimo mutato esse. ut ḡ in medietate spatij eēt aliqđ mutatū eē in actu p̄ter, illđ mobile qđ d3 moueri p̄ totū spatiū. k. l. in tpe. x. r. accepit aliđ mobile eq̄ uelox ꝙ nō moueret nisi p̄ medietatē spatij ita ꝙ in medio spatio eēt mutatū esse in actu. Si igit illa duo mobilia sūt eque uelocia ⁊ simul icipiūt moueri in eodē tpe trāsibūt eandē medietatē spatij: qꝛ p̄us transit medietas q̄ totū p̄us est mutatū eē f̄m mediū spatij q̄ moueri f̄m totū ⁊ adhuc p̄us f̄m mediū dimidij ⁊ sic in infinitū. semp ḡ añ moueri erit dare aliqđ p̄us mutatū esse in tantū ḡ facit exemplificare de duob' mobilibus eque uelocib' quoꝝ vnū sit motū f̄m mediū spatij ⁊ aliud f̄m totū ut in medio spatij sicut mutatum eē in actu arguat de mutato eē in potētia: qꝛ semp ex eo qđ est in actu iuestigādū est qđ est in potētia q̄re si f̄m mobile eque uelox p̄us est mutatum esse per mediū spatij q̄ moueat aliud mobile eque uelox f̄m totū ⁊ f̄m aliđ mobile eque uelox p̄us erit mutatū eē per mediū spatiū q̄ per totū. differt tñ qꝛ in eodē mobili mutatū esse in medio spatio erit in potētia. sed in alio mobili est in actu. arguim' ergo ꝙ in medio spatio mutatū esse eiusdē mobilis qđ est qd in potētia precedit suū moueri f̄m totū: qꝛ in alio mobili mutatū esse f̄m medium spatij qđ est qd in actu p̄cedit illud moueri f̄m spatiū totum ⁊ qđ dictū est de mutato esse f̄m mediū respectu moueri f̄m totū. itelligēdū est de omni mutato eē f̄m minorē partem respectu moueri f̄m maiorem ita ꝙ semper ante moueri opoꝛtet precedere aliqđ mutatum esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem ⁊ si in omni tēpore qđ est. x. r. motum esse dicimus: aut omnino in quolibet tpe: in accipiendo ultimū ipsius temporis nunc. hoc enim determinās est: ⁊ medium ipsorum nunc tp̄s est: ⁊ in alijs similiter dicetur motum esse: medietatis autem ultimū diuisio est: quare ⁊ in medio motū erit: ⁊ omnino in qualibet partium. semp eni3 similis diuisionis tēpus est determinatum ab ipsis nūc: si igit omne tempus diuisibile est: mediū aūt ipsorum nunc tempus est: omne quod mutatur infinite mutatū erit.

¶ Adducit secūdam rōnem dicēs ꝙ si in omni tpe qđ est. x. r. dicimus motum esse aliquid aut omnino in quolibe tpe. i. in qualibet parte illius temporis dicimus aliqd esse motū opoꝛtet ꝙ h' sit in accipiēdo tēpus s3 ultimū ipsius qđ est nūc. hoc eni s. tps determinatū est per nūc ⁊ mediū ipsoꝝ nūc est tps. claudit enim tēpus inter tpa nunc ⁊ cum diuiditur tēpus inter duas ptes semp inter ea in-

telligitur esse nūc. tunc ergo supplēda est littera ꝙ si nunc est terminatiuū ⁊ diuisiuum tpis sicut nunc qd est in medio tpis pcedit nunc qd est finis ei⁹ ⁊ terminatiuum alicuius totius tpis sic mutatū esse in medio tpe pcedit moueri in toto tpe. ⁊ qd dictū est de medio tpe ⁊ de toto intelligēdū est de alijs partib⁹ tpis. ideo ait ꝙ ⁊ in alijs ptibus tpis simi liter dicit motū esse .i. mutatū esse. diuisio aūt me dietatis est ultimū .i. fm ultimū ⁊ fm ipm nūc. Si cut eni aliqd totū tps diuidit in duas ptes copu latas per ipm nūc ⁊ mutatū esse in illo medio tpe pcedit moueri fm totū: qz nunc terminās mediū tps pcedit nunc quod est terminatuꝫ toti⁹. Sic ēt qz mediū tps potest diuidi in duas partes ⁊ ulti mū nunc terminans mediū diuidi est prius q̄ȝ nunc terminās ipsaꝫ medietatē opꝫ ꝙ mutatum esse fꝫ medietateꝫ medietatis tpis sit prius q̄ȝ moueri fm medietatē ipsius: ⁊ qz tps est diuisibile in īfinituꝫ semp ante oē moueri est dare mutatū esse. iō ꝯclu dendo ait q̄re in medio tpe motū erit prius q̄ȝ in to to oino in qualibet partiū tpis supple prius motuꝫ erit q̄ȝ in toto: ⁊ semp in minori pte prius motū erit q̄ȝ in maiori. Nam semp simul in diuisione .i. fꝫ di uisionē tēpus determinatū est ab ipsis nūc simul eni .i. statim cū diuidit tēpus in h⁹ⁱ diuisione est as signare ipm nūc. Si igit omne tēpus diuisibile est ⁊ mediū ipsoꝝ temporꝝ est nūc: qz tēpus .i. fm tps mutat .s. oē qd mutat: qz tps est diuisibile in infini tū ⁊ in omni tpe est assignare īfinita. nūc sequit ꝙ omne qd mutat īfinite .i. īfinities mutatū erit. igit ante oē moueri erit dare aliqd mutatū esse. ¶ No tādū aūt vim rōnis h⁹ⁱ in hoc ꝯsistere vꝫ ꝙ qz om ne tps est diuisibile ⁊ semp inter duas ptes tpis est assignare aliqd nūc: qz nū q̄ȝ fit diuisio in tpe ni si fm ipm nūc opoꝛtet ꝙ sicut nunc in medio tpis pcedit nūc qd est in fine tpis: sic mutatū esse fm mediū tps pcedit moueri fm totū tps. nulluꝫ g̃ est moueri qd nō pcedat aliqd mutatum esse: qz si oē moueri mēsurat tpe ⁊ omne tps est diuisibi le opoꝛtet ꝙ mutatū esse fꝫ mediū tēpus pcedat qdcūq̄ȝ moueri fm tps totuꝫ. ¶ Notādū aūt hāc demōstrationē fm ꝯ^tem^ sic differre a pmissa: qz il la arguebat ex diuisiōe spatij: ut qz spatiū est diui sibile in infinitū ⁊ semp mutatum eē fm minorem partē spatij pcedit moueri fꝫ maiorē partē opoꝛ tet omne moueri pcedere mutatū esse. hoc autē arguit de diuisione tpis. ¶ Notādum ēt ꝙ id qd phūs pmiserat. videlicet ꝙ nō mouet aliqd in to to tpe p̊ nisi moueat in q̄libet pte illius tpis sic de seruit ad demōstrationes factas. Supponit enim phs ꝙ in minori tpe est minoꝛ motus ⁊ in minori minus mouet aliqd de spatio qd nō est uerꝫ nisi ac cipiat tēpus sicut mēsurās motū ꝙ in q̄libet par te illius tpis habeat esse mot⁹. Nā si aliqs dicatur moueri in anno: qz mouet in die: ⁊ etiā moueri di catur in mēse: qz mouetur in die non plus mouet in anno q̄ȝ in mense. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Amplius aūt si cōtinue qd mutat: ⁊ nō coꝛrūpitur: neq̄ȝ pausat a mutatione: aut mutari: aut mutatū esse: necesse est in q̄li bet: in ipso aūt nūc nō est mutari necesse mutatū esse fm vnūqdq̄ȝ ipsoꝝ nūc: q̄re si ipsa nūc infinita sunt: necesse est omne quod mutatur infinite mutatuꝫ esse.

¶ Adducit tertiā rōnem dicēs ꝙ si mutat ꝯtinue in aliquo tpe ⁊ nō coꝛrūpit neq̄ȝ pausat .i. neq̄ȝ cessat a mutatione illa necesse est in quolibet illius tpis aut mutare aut mutatū eē. in ipso aūt nūc nō ē mu tari neq̄ȝ mutare. necesse ergo mutatū eē fm vnuꝫ qdq̄ȝ ipsoꝝ nūc: qz si ipsa nūc in q̄libet tpe infinita sūt necesse ē oē qd mutat in īfinitū mutatū eē: q̄re in quolibet mutari sunt īfinita mutata eē: ⁊ añ qd libet mutari pcedit mutatū eē. ¶ Notādū autē vim rōnis hui⁹ in hoc ꝯsistere ꝙ si aliqd mouet cō tinue in aliq̄ tpe in q̄libet nūc illi⁹ tpis est dare ali qd mutatū esse. Si g̃ oē moueri mēsurat tpe ⁊ in quolibet tpe est dare infinita nūc qdlibet moueri pcedunt infinita nunc ⁊ per cōsequens pcedūt ipsum infinita mutata esse. Lectio. XIII.

N On solum autē qd mutat necesse est mutatum esse: sed etiam muta tū necesse prius mutari.

¶ Postq̄ȝ phūs ostendit ꝙ qdlibet moueri pcedit mutatum esse. in parte ista pbat cōuersaꝫ h⁹ⁱ vide licet ꝙ omne mutatū eē pcedit moueri. Circa qd duo facit: qz pmo pponit qd intēdit. scdo pbat qd dixerat ibi [omne autē.] Dicit ergo ꝙ nō solum qd mutat necesse est mutatū esse .s. prius. sed etiā oē qd mutatū est necesse est mutari prius. q. d. ꝙ nō so lum moueri pcedit mutatuꝫ esse sed eꝫ ante omne mutatū esse pcedit moueri. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Omne eniꝫ quod ex quodā in quoddā mutatū est: in tempore mutatum est. Si enim in ipso nunc ex .a. in .b. mutat ergo in eodē quidem nūc in quo est in ipso .a. nō mutatū est: similiter eniꝫ eēt in ipso .a. ⁊ in .b. Quod enim mutatū est: qñ muta tum est: quod non est in hoc ostensuꝫ est prius: si vō in alio est: in medio erit tēpus Nō enim contiūcta erant ipsa nunc.

¶ Probat qd dixerat. Circa qd duo facit fm ꝙ du as rōnes adducit ad ppositū. 2ª ibi [Amplius au tē.] Circa pmum duo facit: qz pmo pbat ꝙ omne qd mutat in tpe mutat. scdo ex hoc ostēdit inten tum. videlicet ꝙ ante oē moueri pcedit mutatū eē ibi [quoniā igitur in tpe.] Dicit ergo ꝙ omne qd mutat: mutat ex quodā in quoddā. ppter hoc sup ple oē qd mutatum est in tpe mutatum est. si enim in ipso nunc mutat aliqd ex .a. in .b. ergo in eodem nūc in quo est in ipso .a. nō mutatum est in ipm .b. qz tunc simul esset in ipso .a. ⁊ in .b. ostēsum est eni prius ꝙ illd qd mutatuꝫ est nō est in hoc .i. in termi no a quo sed est in termino ad quē mutatū est. in il lo ergo nunc in quo est in .a. nō mutatū est ab .a. in .b. Si vō hoc est in alio nūc in medio illoꝝ nūc erit tēpus: qz ipsa nunc nō erūt ꝯiuncta nec cōsequēter se habētia. opoꝛtet ergo qd mutatū est in tpe mu tatum eē. ¶ Notandū aūt ꝙ hic accipit mutatuꝫ esse nō ut dicit terminū mot⁹ tm̄: qz planū est ut su pra dicebat ꝙ tale mutatū eē mēsurat instāti. acci pit g̃ hic mutatū eē ut icludit motū pcedēteꝫ qui de necessitate mēsurat tpe. ¶ Dubitaret forte ali quis: qz nō vī verū ꝙ oē qd mutatur ex quodam in quoddaꝫ mutetur in tempore: itaq̄ȝ ibi sit signate

duo instātia in quorū uno ꝛ sit in termino a quo in alio vō in termino ad quē: qꝛ in gñatione est trāsitus a non esse ad esse. Si ergo in gñatione esset assignare hꝰ tps mediū esset dare mediū īter ꝯdictoria. eēt enī dare tps in q̄ id qḋ gñat nec esset in nō eē. i. in t'mino a q̄ nec in eē. i. in t'mino ad quem qḋ est icōueniēs. Dicēdū ꝙ cū dī ꝙ oē qḋ mutat ex q̄dā in qḋdā ibi qḋdā ꝛ qḋdam dꝫ accipi affirmatiue. Est enī sensus ꝙ oē qḋ mutat ex termino affirmatiuo in terminū affirmatiuū vl' ex subo in subiectū mouet in tpe. gñatio aūt ꝛ corruptio nō dicūt motū sed sūt termini motꝰ nec hꝰ mutatiōes sūt ex q̄dā in qḋdā: sed uel sūt ex q̄dā in nō qḋdā ut corruptio: ul' ex nō quodā i qḋdā ut gñatio. de talibꝰ g̃ nō itēdit phs nec talia mēsurant tpe fm se sꝫ si mēsurent tpe h̄ est rōne motꝰ anneri rōne cuiꝰ ut infra patebit ēt in talibꝰ saluare possumꝰ ꝙ nō ē ibi dare p̄ mutani eē: sꝫ añ oē fieri p̄cedit factū eē ꝛ añ oē factū esse fieri ꝛ sic in infinitū. ¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs: qꝛ vī ꝙ talia tpe mēsurent. Nā ut arguit coiter si ex aere fit ignis accipiat ultimū instās in quo est aer ꝛ p̄ᵐ in q̄ est ignis. uel g̃ h̄ duo instātia sūt vnū instās. ꝛ tūc sil' eēt aer ꝛ ignis qḋ est icōueniēs. uel sūt aliḋ ꝛ aliḋ instās: ꝛ tūc cadit ibi tps. in medio g̃ est dare tps in q̄ nec erit aer nec ignis qḋ eē nō posset nisi gñatio eēt motꝰ ꝛ nisi per se mēsuraret tps cuiꝰ oppositum dicebat in qōne p̄missa. Dicendū ꝙ hꝰ rō coiter soluit ut eā soluit phūs in 8° huiꝰ. vult enī ꝙ nō sit dare ultimum instās in quo est aer qui corrūpit. Sꝫ est dare p̄ᵐ instās in quo est ignis gñatꝰ. non debemꝰ g̃ fm ipm ibi dare duo instātia. Sꝫ si ex aere fiat ignis dici dꝫ ꝙ in toto tpe p̄cedēte est aer ꝛ in instāti ad qḋ copulat illḋ tps incipit eē ignis. Sꝫ hec cois solutio nō vī sufficē. nam ut dicebat in 4° tps mēsurat motū. sed instans mēsurat moˡᵉ. cū g̃ aer sit qḋdā mobile si nō est dare mēsuratū sine ꝓpria mēsura semꝑ est dare aliqḋ istās qḋ sit mēsura ipsiꝰ aeris. vī g̃ ꝙ sit dare ultimum instās in quo est aer sicut est dare p̄mum in quo est ignis. quō aūt hec difficultas soluatur in 8° ubi h̄ mā tractabit apparebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ igit i tpe mutatū ē tps āt oē diuisibile: i medio aliḋ erit mutatū: ꝛ iterū i illiꝰ medio aliḋ ꝛ sic semꝑ. Quare mutabit p̄us.

¶ Ex eo ꝙ ꝓbauerat oē motū eē in tpe ostēdit ꝙ añ oē mutatū est p̄cedit moueri dicēs. qm̄ igit in tpe mutatū est supple oē qḋ mutat. tps aūt oē diuisibile ē sequit ꝙ in medio tpe aliḋ mutatū erit p̄us q̄ȝ i toto. ꝛ iterū in medio tpe illiꝰ medii tpis aliḋ mutatū erit p̄us ꝛ sic sꝑ in infinitū: qꝛ sꝑ p̄us mutabit i medio q̄ȝ i toto tpe ꝛ i minori pte tpis q̄ȝ i maiori. sꝑ g̃ añ mutatū eē p̄cedit moueri. qꝛ moueri fꝫ medietatē tpis ē p̄us q̄ȝ mutatū eē fꝫ totū: qꝛ oē tps ē diuisibile nō erit dare aliqḋ mutatū eē qḋ nō p̄cedat moueri. ¶ Notādū āt ꝙ moueri dupl'r cōparari pōt ad mutatū eē. vꝫ ut accipiat moueri qḋ immediate cōparat ad mutatum eē. ꝛ sic moueri p̄cedit mutatum eē. sicut qḋ ē ad finē p̄cedit ipꝫ finē. moueri i toto tpe p̄cedit mutatū eē qḋ sequit ad illḋ tps sicut ꝛ tps p̄cedit istās ꝙ sequit ipm. 2° pt accipi moueri nō respectu mutati eē ad qḋ copulat. ꝛ sic adhuc moueri p̄cedit mutatū eē: qꝛ moueri fꝫ mediū tps p̄cedit mutatū eē fꝫ totū. sꝫ illḋ moueri nō immediate copulet ad illḋ mutatū eē. Rō āt phi arguit de moueri 2° sūpto magis q̄ȝ de moueri accepto p̄ mō. ¶ Notādū ēt ꝙ cū i motu duo hēant eē 4ᵒʳ cōparatiōes ul' 4ᵒʳ hitudines ibi sumi poterūt: qꝛ cōparabit moueri ad moueri ul' mutatū eē ad mutatū eē ul' moueri ad mutani eē ul' eꝯ mutatū esse ad moueri. q̄cūq3 mō sumat hꝰ hitudo ꝛ analogia nunq̄ȝ i motu ē dare p̄ᵐ ex pte p̄ncipij: qꝛ sꝑ añ oē moueri p̄cedit moueri. nā cū oē moueri mensuret tpe sꝑ moueri fꝫ mediū tps p̄cedet moueri fm totū. sic ēt añ oē mutatū eē p̄cedit mutatū eē: qꝛ mutatū eē fꝫ mediū p̄cedit mutatū eē fm totū. ꝛ rursus añ oē mutatū eē p̄cedit moueri: qꝛ moueri fm mediū p̄cedit mutatū eē fm totū. Sic ēt añ oē moueri p̄cedit mutatū eē: qꝛ mutatū eē fꝫ mediū p̄cedit moueri fꝫ totū. ex h̄ āt apparere p̄t q̄re phs postꝰ ꝓbauit moueri fꝫ mediū tps ꝙ p̄cedat mutatū eē fꝫ totū q̄ȝ h̄ ꝓbaret de moueri fm totū ꝙ immediate cōparat ad mutatū eē fꝫ totū: qꝛ ut pꝫ fꝫ hitudinē sūptā ex moueri medio accipi pñt oēs prioritates que ꝯsiderant in motu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampliꝰ āt i magnitudie māifestiꝰ ē q̄d dī: ꝑꝑ id q̄d ꝯtinua ē magnitudo i q̄ mutat q̄d mutat. Sit enī mutatū ex. c. in. d. Ergo si idiuisibile ē ipꝫ. c. d. ipartibile erit ipartibili ꝯiūctū. Qm̄ āt h̄ ipoſe ē: necē ē magnitudinē eē. q̄d itereſt ꝛ i infinita diuisibile. Quare si illa mutat p̄us: necē g̃ oē quod mutatū ē mutari p̄us. Eadē enī demōstratio est in nō cōtinuis: ut in ꝯrijs ꝛ contradictione. Accipimus enim tempus in quo mutatum est: ꝛ iterum eadem dicemus.

¶ Adducit scdaꝫ rōnē. Circa qḋ tria fac. qꝛ p̄ adducit hꝰ rōnē. 2° ꝯcludit ꝯnē itentā. 3° qḋ dixerat adaptat ad gñationē ꝛ corruptionē. 2° ibi [q̄re necē est.] 3° ibi [māifestū igit.] Dicit g̃ ꝙ ampliꝰ i magnitudine māifestū ē ꝙ dī ꝑꝑ id qḋ ꝯtinua est magnitudo i q̄ mutat qḋ mutat. i. ꝑꝑ id qḋ ꝯtinuū est spatiū i q̄ mouet moˡᵉ. sit enī aliqd mutatū ex. c. in d. g̃ si idiuisibile ē ipꝫ. c. d. ipartibile erit ipartibili cōiūctum. ꝓbat enim sup̄ ubi ostēdebat quō ē dare p̄mū mutatū fꝫ res ad q̄s ē motꝰ ꝙ nō pōt eē motꝰ ipartibili nisi ipartibile ipartibili ꝯiūctū sit. qm̄ āt h̄ ē ipoˡᵉ ꝙ ipartibile ipartibili ꝯiūgat necē est esse magnitudinē ꝛ eē spatiū aliquod qḋ est iter utrūq3 t'minū ꝛ hꝰ magnitudinē necē est eē qd diuisibile in infinita. i. i infinitas ptes: qꝛ si i illa. i. si i illas ptes mutat p̄us q̄ȝ mutatū sit i toto necē ē āt oē qḋ mutatū ē aliqd mutari p̄us. addit aūt ꝙ eadē demōstratiō ē in mutationibꝰ nō ꝯtinuis ut i ꝯrijs ꝛ in ꝯdictiōe. accipiemꝰ enī tps in quo mutatū est fm tales mutationes ꝛ iterū eadē dicemꝰ: qꝛ semꝑ diuidemus tps ꝛ semꝑ mutari fm mediū erit p̄us q̄ȝ mutatū esse fꝫ totū. ¶ Notādum aūt ꝙ per mutationes cōtrarias intelligit mutationes in qualitate ꝛ ꝛ quātitate. per mutatiōes vō cōtradictorias intelligit mutatiōes factas in suba. appellat aūt has mutatiōes nō ꝯtinuas: qꝛ in hꝰ mutationibꝰ nō est tanta cōtinuitas q̄ȝta in motu locali. ¶ Notandū etiam ꝙ in motu locali ostēdit ꝙ non est dare p̄mū mutatum esse tam ex parte spatij q̄ȝ ex parte tēporis. sed in alijs mutationibus magis ꝓpꝫ ic hoc

pbat̃ ex pte tp̃is.iõ pħs ait q̃ accipiem⁹ tp̃s ꝛ erit demõstratio eadẽ.i.idẽ ↄcludẽs in oibus his mutationib⁹:q: per diuisionẽ tp̃is ꝓbabit̃ q̃ nõ est ibi dare p̃ mutatũ esse.℄ Dubitaret forte aliq̃s de eo qd̃ pħs ait q̃ manifestior est hec demr̃atio de magnitudine eo q̃ magnitudo cõtinua sit. Cum ḡ tp̃s sit et ↄtinuũ vi q̃ demr̃atio facta de tp̃e sit eq manifesta sic demr̃atio facta de magnitudine. Dicẽdũ q̃ ad h̃ r̃ndet Alex. ait eni q̃ nõ est intelligẽdũ q̃ demr̃atio de magnitudine sit magis manifesta q̃z demr̃atio de tp̃e:vñ nõ cõparat pħs secũdã demr̃ationẽ ad p̃mã: sꝫ comparat demr̃ationẽ de motu locali ad demr̃ationes alioꝝ motuum. vult eni q̃ magis sit manifestũ de motu locali q̃ nõ sit ibi dare p̃ mutatũ ee eo q̃ h̃m mot⁹ sit in magnitudine cõtinua ꝛ in spatio cõtinuo q̃z hoc sit manifestũ in alijs motib⁹ ubi nõ est tãta ↄtinuitas.possumus dicẽ tñ q̃ et cõparãdo scd̃az demr̃ationẽ ad p̃mã ṽitatẽ h̃et qd̃ dĩ. Nã ꝛ si tp̃s est cõtinuũ cõtinuitatẽ quam habet:h̃et a magnitudine. pp̃ id ergo q̃ magnitudo f̃m se est cõtinua.tp̃s aũt nõ sic est ↄtinuũ.ideo manifestior est demr̃atio sũpta ex magnitudine q̃z ex tp̃e.℄ Deinde cum dicit.

℄ Quare necẽ ẽ mutatũ oẽ mutari p̃us:ꝛ qd̃ mutat̃ mutatũ esse:ꝛ est in ipso mutari mutatũ eẽ p̃us. Ipso aũt mutatum eẽ mutari.ꝛ nullo mõ cõp̃hẽdit̃ p̃mum. Cã aũt h̃mõi est:nõ eẽ ipartibile ipartibili cõiũctũ. In ĩfinitũ eni diuisio est:sicut in his que augmẽtant̃ ꝛ minuunt̃ lineis.

℄ Cõcludit ↄñe intentũ dicẽs q̃ necesse est mutatũ esse mutari p̃us ꝛ eẽ qd̃ mutat̃ necesse est mutatũ esse p̃us ip̃m.ergo mutatũ eẽ est p̃us ipso mutari ꝛ eẽ ip̃m mutari est p̃us ipso mutatũ esse. Nullo ḡ mõ ex pte p̃ncipij cõp̃hẽdit̃ p̃m in motu. Causa aũt huius est ut dicebat̃ p̃us:q: nõ ↄtingit esse ĩpartibile ipartibili cõiunctũ.in infinitũ eni est diuisio ipsi⁹ ↄtinui sicut p3 in his que augmẽtant̃ ꝛ diminuunt̃ in lineis.linea eni vna q̃dãmõ põt minui in ĩfinitũ:ꝛ q: q̃cq̃d mutat̃ ab vna p̃t addi alij q̃dãmõ alia augmẽtari poterit in infinitũ. Sicut ergo q̃ linea est diuisibilis in infinitũ ꝛ in q̃libet linea sũt ĩfinita pũcta sic:q: q̃libet mot⁹ cõtinu⁹ est diuisibilis in ĩfinitũ in q̃libet motu sunt ĩfinita mutata esse ꝛ añ omne moueri p̃cedit mutatũ eẽ ꝛ eẽ ita q̃ in motu nõ est reperire p̃m ex parte p̃ncipij.
℄ Deinde cum dicit.

℄ Manifestũ igit̃ qm̃ q̃d factũ ẽ:necẽ ẽ fieri p̃us:ꝛ q̃d fit factũ eẽ: q̃cũq̃ diuisibilia ꝛ ↄtinua sũt. Nõ tñ sp̃ q̃d fit:sꝫ aliõ aliq̃ñ ut illi⁹ aliq̃d:sic dom⁹ fũdamẽtũ. Siẽr aũt ꝛ in eo quod corrũpit̃:ꝛ quod corruptũ ẽ

℄ Qd̃ dixerat adaptat ad gñationẽ ꝛ corruptionẽ. Circa qd̃ duo facit:q: p̃.p̃põit qd̃ itẽdit.2⁹ assignat rõnẽ dicti ibi [mor eni iest.] Dic̃ ḡ manifestũ est igit̃ q̃ oẽ qd̃ factũ est necẽ est fieri p̃.ꝛ eẽ qd̃ fit factũ est p̃us oñta q̃ añ oẽ fieri p̃cedit factũ esse ꝛ eẽ h̃et eni h̃ ṽitatẽ in oib⁹ q̃cũq̃ sc̃ diuisibilia ꝛ cõtinua.℄ Addit aũt q̃ nõ sp̃ qd̃ fit factũ ẽ ip̃m p̃us:sꝫ factũ ẽ aliq̃ñ aliõ ut factũ ẽ aliq̃d illi⁹ ut cum fit dom⁹ factũ est fũdamẽtũ p̃us. ℄ Dubitaret forte aliq̃s q̃re pħs addidit q̃cũq̃ diuisibilia ꝛ ↄtinua sũt. Dicẽdũ q̃ innuit ↄ̃ter q̃ h̃ dixit duplici de cã.p̃ ad excludẽdũ mutationes illas que nõ fiũt cũ motu cõtinuo ut intelligẽ ꝛ sentire que nõ p̃prie dñr mot⁹.2⁹ h̃ dixit ut nõ excluderẽt a mutatiõib⁹ motus ↄtinuos q̃rũ sũt t̃mini.in gñatiõe eni ꝛ corruptiõe ꝛ in alijs mutatiõib⁹ si volum⁹ saluare q̃ nõ sit ibi dare p̃m mutatũ eẽ op3 q̃ accipiant̃ mutatiões ille ut includũt motũ p̃cedẽtẽ f3 quẽ modũ sp̃ añ fieri p̃cedit factũ eẽ:q: rõne dispõnũ annexaꝝ nõ ẽ ibi dare p̃m mutatũ eẽ:q: oẽ qd̃ dispositũ est p̃us disponebat̃ ꝛ oẽ qd̃ dispõit̃ p̃us dispositũ fuit.℄ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis quõ ver̃ sit q̃ in oi factiõe añ oẽ fieri p̃cedit factũ eẽ ꝛ eẽ.℄ Dicẽdũ q̃ hic duplici distinctiõe op⁹ est.p̃ eni distinguẽdum est de factiõe:q: factio aliq̃ñ est t̃minus mot⁹ eiusdẽ gñis ut calefactũ est t̃minus de calefieri.aliq̃ñ ṽo est t̃min⁹ mot⁹ alteri⁹ gñis.ut p3 in factione substãtiali.h̃m eni factio nõ põt eẽ t̃min⁹ mot⁹ eiusdem gñis que in sub̃a nõ est mot⁹ sed terminus mot⁹ alteri⁹ gñis:q: est t̃minus alteratiõis.ꝛ illuminatio aeris que fit in instãti est termin⁹ mot⁹ localis.rursus distinguẽdũ est de eo qd̃ fit:q: aliq̃ñ in q̃ fit dĩ fieri f̃m se totũ.aliq̃ñ dĩ fieri q: facta est aliq̃ pars ei⁹.ḡ añ oẽ factũ eẽ p̃cedit fieri:ꝛ añ oẽ mutatũ eẽ p̃cedit moueri ꝛ h̃ ul̃ f̃m idẽ gen⁹ ul̃ f̃m aliõ:ꝛ oẽ qd̃ fit p̃us fiebat uel f̃m se totuz uel f̃m aliquã sui ptẽ.in oib⁹ ḡ factiõib⁹ ꝛ in oib⁹ reb⁹ factis saluare possum⁹ q̃ sp̃ añ oẽ fieri p̃cedit factũ eẽ ꝛ eẽ. Signãter ḡ pħus addidit q̃ nõ semp añ oẽ fieri p̃cedat factũ eẽ rei f̃m se.sed sufficit q̃ p̃cedat f̃m aliquã sui partẽ:ut dĩ dom⁹ esse in fieri cũ factũ est fũdamentũ uel aliq̃d de fundamẽto qd̃ est pars ei⁹ ꝛ dicit̃ animal fieri cũ factũ est cor qd̃ est p̃ncipale membrũ in ipso.℄ Deinde cum dicit.

℄ Mor eni iest ei q̃d fit:ꝛ q̃d corrũpit̃ ĩfinitũ q̃ddã:cũ sit cõtinuũ:sꝫ nõ est in fieri: nisi aliq̃d factũ sit p̃us. Neq̃ factũ eẽ:nisi fiat aliq̃d:siẽr aũt ꝛ in corrũpi ꝛ in corruptũ eẽ. Semp̃ eni erit ipso corrũpi corruptũ eẽ p̃us. Corruptio autẽ eẽ corrũpi. Manifestũ igit̃:q: qd̃ factũ ẽ:necesse ẽ fieri p̃us:ꝛ q̃d fit factũ eẽ. Ois eni magnitudo ꝛ oẽ tp̃s sp̃ diuisibilia sũt. Quare in q̃cũq̃ fit aliq̃d:nõ erit utiq̃ sicut in primo.

℄ Assignat cãm quõ añ oẽ fieri p̃cedit factũ eẽ ꝛ eẽ dicẽs q̃ mor eni iest ei qd̃ fit ꝛ ei qd̃ corrũpit̃ qd̃ est ĩfinitũ qdõdã ↄtinuũ est.i.q: ↄtinuũ ẽ. ul̃ ut h̃et alia l̃ra cũ ↄtinuũ sit h̃. fieri.iõ subdit q̃ nõ ẽ neq̃ fieri nisi aliq̃d factũ sit p̃us:neq̃ factũ esse nisi fiat aliq̃d p̃us.siẽr aũt ꝛ in corrũpi ꝛ in corruptũ eẽ.sp̃ eni ipso corrũpi erit p̃us ip3 corruptũ eẽ:ꝛ corrupto eẽ erit p̃us ip3 corrũpi:iõ cõcludit. manifestũ est igit̃:q: qd̃ factũ est necesse est fieri p̃us ꝛ qd̃ fit factũ eẽ p̃us.nã ois magnitudo ꝛ oẽ tp̃s sũt semp̃ diuisibilia:q: in quocũq̃ tp̃e fit aliq̃d non erit utiq̃ factũ in illo tp̃e sicut in p̃.nã cũ illõ tp̃s sit diuisibile nõ est ibi assignare p̃m factũ eẽ nec p̃m fieri.

Lectio.XIIII.

q Uoniã aũt oẽ quod mouet̃ in tp̃e mouet̃ ꝛ ĩ pluri maior magnitudo in ĩfinito tp̃e ipossibile est moueri

magnitudinē finitā non eandē semper ꝛ illius aliqd qđ mouet̄:sed in oi omne.

¶ Postq̄ pħs determinauit de diuisione mot⁹ ꝛ de diuisione coꝝ que ꝯcurrūt ad motū. in pte ista determinat de finitate ꝛ ifinitate mot⁹ ꝛ de finitate ꝛ ifinitate cōcurrētiū ad motū. ¶ Ad motuꝫ aūt reqrit̄ ꝛ cōcurrit ibi spatiū tp̄s ꝛ mobile. tria ḡ facit: qꝛ p̄ determinat de finitate ꝛ infinitate spatij respectu tpis ꝛ eꝯ. 2° determinat de finitate ꝛ ifinitate mobilis respectu spatij ꝛ tpis. 3° determinat de finitate ꝛ infinitate mot⁹ respectu spatij tpis ꝛ mobilis. 2° ibi ⌊ demr̄atio aūt. ⌋ 3° ibi ⌊ qm̄ aūt finit̄. ⌋ Circa p̄m duo facit: qꝛ p̄ ostēdit q̄ nō pōt eē tp̄s infinitū si magnitudo sit finita. 2° pbat cōuersam huius. vꝫ q̄ nō pōt esse magnitudo ifinita si tp̄s sit finitū. Ex quib⁹ duob⁹ apparet q̄ finitū ꝛ ifinitū reperit̄ silr̄ in magnitudine ꝛ tpe. 2° ibi ⌊ eadē autē rō. ⌋ Circa p̄m duo facit. qꝛ p̄ p̄mittit qdā necīa ad ꝓpositū. 2° illis p̄missis ꝓbat intētū ibi ⌊ q̄ quidē igit̄. ⌋ p̄mittit aūt duo necessaria ad ꝓpositū. p̄mū est q̄ oē qđ mouet̄ in tpe mouet̄. 2m est q̄ in pluri tpe mouet̄ maioꝛ magnitudo. his positis sequit̄ q̄ nō est possibile in tpe ifinito moueri. i. transire magnitudinē finitā. i. spatiū finituꝫ. ita tm̄ q̄ id qđ mouet̄. i. mobile nō trāseat eādē magnitudinē sp̄ reiterādo eā ꝛ nō trāseat aliqd illi⁹ magnitudis reiterādo partē ei⁹: ſꝫ in oi tpe. i. in toto tpe trāseat oēꝫ. i. totā magnitudinē absq̄ eo qđ reiteret eā vl' partes eius. ¶ Notādū aūt q̄ ſꝫ ꝯ^rē ideo p̄mittit q̄ oē qđ mouet̄ in tpe mouet̄: qꝛ cū ꝓbare intēdat q̄ magnitudo finita trāsit̄ in tpe finito: qꝛ trāsiri in tēpore finito ꝑsupponit trāsiri in tpe. ideo p̄misit q̄ trāsit⁹ ꝛ motus de necessitate reqrit tp̄s. ¶ Notādū ēt q̄ cū ipse per h̄ ꝓbet q̄ magnitudo finita trāsitur in tpe finito: qꝛ in maiori tpe transit̄ totuꝫ q̄ꝫ pars. iō p̄misit q̄ in pluri tpe trāsitur magnitudo maioꝛ qđ itelligēdū est de eodē mobili. sp̄ eni idē mobile in eodē motu ꝯtinuo se hn̄te plus apponit de tpe in trāseūdo totū q̄ꝫ ptē. ¶ Notandū aūt q̄ ſm ꝯ^rē iō ait q̄ magnitudo finita nō trāsit̄ in tpe ifinito nisi reiteret̄ ip̄a vel ptes ei⁹ ut ꝑseruaret se a coꝛpib⁹ celestib⁹ q̄ circa terrā reiterādo eā ſꝫ snias pħi mota sunt p̄ infinitū tp̄s. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Quod qdē igit̄ si aliqd moueat̄ eque velociter: necesse est finitū infinito moueri: manifestū est. Accepta eni pte que mēsurabit totū in eq̄lib⁹ tpib⁹ tantis quot ptes sunt per totā motū est. Quare qm̄ he finite sunt ꝛ quātitate vnaqueq̄ꝫ ꝛ tot modis oēs: ꝛ tp̄s utiq̄ꝫ erit finitum. Totiens enim erit tantum q̄ꝫtū tp̄s: quod est ptis multiplicatio ſm multitudinē partiuꝫ.

¶ Probat qđ dixerat. Circa qđ duo facit: qꝛ p̄ ostēdit magnitudinem finitā nō trāsiri in tpe ifinito si mobile moueat̄ regul'r ꝛ eque velociter. 2° ostendit h̄ si moueat̄ irregulariter ꝛ non eque velociter ibi ⌊ sed si nō sit. ⌋ Dicit ergo q̄ qdē igit̄ si aliquid moueat̄ eque velociter. i. regul'r necesse est moueri finitū. i. per finitū spatiū in tpe finito. manifestū est ex dicēdis. accepta eniꝫ pte aliqua illi⁹ spatij finiti que mēsurabit totuꝫ h⁹ spatiū in tpibus equalibus ꝛ in tantis tpibus quot sunt ptes illius spatij mobile motū est per totū spatiū: q̄re qm̄ he partes sunt finite ꝛ vnaqueq̄ꝫ est finita q̄ꝫtitate. ꝛ tot modis. i. tot ptib⁹ supple ipsius tpis oēs. s. partes magnitudinis transeunt̄ quot supple sunt ptes ipsius magnitudinis. ꝛ qꝛ oēs he ptes sūt finite tp̄s utiq̄ꝫ in quo trāsit̄ tota magnitudo finitū erit. nam in h⁹ tpe mēsurate totū motuꝫ totiēs erit tātū tp̄s quātum est tp̄s qđ est ptis q̄tiens supple pars illa ꝯtinet̄ in toto vel quot sunt h⁹ ptes in toto. multiplicatio eni partiū tpis erit ſm multiplicationem partiū magnitudinis. ¶ Notandū aūt vim rōnis huius in h̄ ꝯsistere: qꝛ si aliqđ spatiū finitū transit̄ totū in tpe infinito cū pars transeat̄ in minori tpe q̄ꝫ totū pars transibit̄ in tpe finito. Cum ergo si sit mobile eque velox in equali tpe semp trāseat equalem partē totū tp̄s in quo trāsit̄ totū illud spatiū finitū ꝯstabit ex tot tpibus equalib⁹ quot sunt tales ptes in illo spatio: q̄re cū spatiū illud positū sit esse finitū ptes eius finite erūt taꝫ multitudine q̄ꝫ magnitudine ꝛ per ꝯñs ptes cōponentes tp̄s in quo trāsit̄ tota illa magnitudo finite erūt: transibit̄ igit̄ h⁹ totū spatiū in tpe finito. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed si nō sit eque velociter: differt nihil. Sit eni in quo. a. ꝛ. b. spatiū finitū. qđ motum sit in ifinito tēpore: ꝛ tempus infinitum in quo. c. d. Si igitur necesse est ꝑus alterum altero motū eē. Hoc aūt manifestū: q̄ tpis in priori ꝛ posteriori alteruꝫ motū est. Semp̄ eniꝫ in pluri alterū erit motū esse: siue eque velociter mutet: siue nō eque velociter mutet: ꝛ siue itēdat̄ motus: siue remittat̄: siue maneat nihil min⁹.

¶ Ostēdit q̄ opoꝛtet esse tp̄s finitū in quo trāsit̄ magnitudo finita. dato ēt q̄ per illā magnitudinē nō sit mot⁹ regularis nec eque velox. circa qđ duo facit. qꝛ p̄ ꝓpōit qđ itēdit. 2° declarat qđ dixerat ibi ⌊ accipiat̄ igit̄. ⌋ Dicit ḡ ſꝫ si mobile nō sit eque velociter motū per h⁹ spatiū qđ ponit̄ eē finitū. differt nihil: qꝛ semp̄ opꝫ q̄ finitū spatium transeat̄ in tpe finito nō ifinito. iō ſbdit sit eniꝫ spatiuꝫ in q̄ est a. ꝛ. b. finitū q̄ sit motū. i. ptrāsitū in infinito tpe: ꝛ tp̄s ifinitū in quo trāsit̄ tale spatiū sit. c. d. Si igitur necesse est ꝑus eē motū. i. ptrāsitū alteꝝ altero. i. alterā ptē spatij q̄ꝫ altera. h̄ aūt qꝛ sic est manifestū est q̄ in pte ꝑori tpis ꝛ in pte posteriori de spatio est alterū motū. i. ptrāsitum. Nā cū mot⁹ spatij ꝛ trāsit⁹ ei⁹ mēsuret̄ tpe opꝫ q̄ in alia ꝛ in alia parte tpis trāseat̄ alia ꝛ alia pars spatij. ita q̄ in ꝑori parte tpis trāsibit̄ pars spatij ꝑoꝛ: ꝛ in posteriori posterioꝛ: ꝛ qꝛ sic semp partes spatij r̄ndent ptib⁹ tpis semp̄ in pl'i tpe erit alterū motū. i. pertrāsitū de spatio: qꝛ in pluri tpe opoꝛtet pluꝫ per trāsiri de spatio siue mobile eque velociter mutet siue nō eq̄ velociter mutet siue intēdat̄ eius mot⁹ siue remittat̄ siue supple aliqñ itēdat̄ aliqñ remittat̄ siue remaneat semper eodē mō nihil min⁹. i. nihilominus semp̄ opꝫ ptes tpis r̄ndere ptib⁹ spatij ꝛ opꝫ spatiū finitū trāsiri in tēpore finito. ¶ Notādū aūt q̄ hoc qđ p̄missuꝫ est: est p̄ambulū ad demr̄ationē se quētē. Nā iō in demōstratione sequenti ꝓbabit̄ q̄ spatiū finitū opꝫ trāsiri in tēpore finito: qꝛ partes tēporis r̄ndent partib⁹ spatij ita q̄ in altero tēpore

trāsit altera pars spatij ut in priori tpe pōr ps spatij τ in posteriori posterior τ in plī tpe maior pars spatij τ in minori minor. ¶ Notādū aūt q mot⁹ aliqñ est regulr̄ τ eque uelox. aliqñ irregulr̄ τ nō eque uelox. τ tñ est irregulr̄ τ nō eq̄ uelox ƒ3 ꝯᶜᵃ est in triplici dr̄ia: q̄ uel semꝑ intēdit uel semꝑ remittit uel aliqñ intēdit τ aliqñ remittit. q̄cq̄d ḡ cōtingat ut innuit pħs in l̄ra siue semꝑ mot⁹ siue eq̄ uelox siue semꝑ itēdat siue semꝑ remittat siue aliqñ intēdat aliqñ remittat semꝑ ptes spatij rñdēt ptibus tpis τ op3 finitū spatiū trāsiri in finito tēpore. ¶ Dubitaret forte aliqs q̄ nō vr̄ esse uer̄ qd̄ pħs ait. v3 q ipsi⁹ magnitudinis ṗus alterū altero motū sit. Nā si magnitudo est ꝯtinua mota vna parte simul mouebunt singule ptes ei⁹ ita q nō ṗus altera pte altera mota est. Dicēdū q ad h̄ ꝯᵗᵒʳ rñdēt vr̄ distinguēdo de ipsis motib⁹. vult eni q l3 in motu locali nō ṗus moueat vna pars q̄ altera si magnitudo sit ꝯtinua: q̄ oportebit oēs ptes sil̄ moueri. tñ in alijs motib⁹ h̄ pōt ꝯtingere. pōt eni3 esse q magnitudine exñte ꝯtinua sit calefacta in vna pte altera parte remanēte frigida. Sed h̄ est ire pter mētē pħi. possum⁹ ḡ dicē q mot⁹ cōparari pōt ad magnitudinē mobilē dupl̄r. ul' ƒ3 se. uel ut cōparat ad spatiū. l3 ḡ in magnitudine ꝯtinua sil̄ moueant oēs ptes eius τ mota vna pte moueant singule. nō tñ sil̄ ptrāsit oēs ptes spatij: nec simul ƒm se totā mutat totū locū suū. imo ṗus mutat h⁹ʳ locu3 ƒm vnā ptē τ postea ƒm aliā τ sic successiue. qd̄ v̄o dr̄ q ipsius magnitudinis ṗus alterū altero motū est uel hoc itelligēdū est de magnitudine spatij. τ tūc nō hēt calūniā. q̄ ṗus mouet. i. transit vna ps spatij q̄ alia. ul' si hoc referat ad magnitudinē mobilē itelligendū est ꝑut h⁹ᵍⁱ magnitudo cōparat ad spatiū: q̄ ṗus acq̄rit aliquid de spatio ƒm vnā partem sui q̄ ƒm aliā. ¶ Ulterius dubitaret aliqs: q̄ ut dicebat in sentētiādo in plī tpe plus transit de magnitudine. vr̄ aūt hoc eē falsū: q̄ si moueret mobile eq̄ uelociter sꝑ in plī tpe plus trāsit de magnitudine. Sed cū hic arguat de mobili nō eq̄ uelociter moto poterit ꝯtingē q in minori tpe plus trāseat de spatio. nā ut supra dicebatur uelox in minori tpe trāsit plus. Dicēdū q hoc itelligēdū est de motu eiusdē mobilis. ulteri⁹ accipiēdū est tp̄s maius τ minus: nō ꝑut dicūt diuersa tpa oīno: sed ut vnum est pars alterius. pōt eni3 ꝯtingē q vnū τ idē mobile nō motum eque uelociter plus moueat in vna hora q̄ in vna die si illa hora nō sit pars illi⁹ diei. Sed si aliqd̄ mobile cōtinue moueret per totā diē q̄tūcūq3 diuersificaret mot⁹ eius ita q mō eēt uelox modo tardus. semꝑ tñ in toto die aliqd alterū .i. aliquid plus moueret q̄ in pte diei τ hoc sufficit pħo ut habeat intētū. vult eni q in toto tpe in quo aliqd ꝯtinue mouet semꝑ plus mouebit in toto q̄ in parte: quātumcunq3 diuersificetur motus eius. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Accipiat igit aliqd .a.b. spatij: q̄d sit .a.c. q̄d mēsurat .a.b. Hoc itaq3 ifinitū in q̄dā factū est tpe. In ifinito eni3 non pōt esse. Omne eni in ifinito est. Et iterū alter̄ iā si accipiam⁹ q̄tū est .a.c. necesse in finito tpe esse. Omne eni in ifinito: τ sic accipiens qm̄ ifinitū q̄dē nulla pars que mēsuret. Impossibile eni ifinitū eē ex finitis τ eq̄lib⁹ τ ineq̄lib⁹: ꝑꝑ id quod mēsurant finita multitudine τ magnitudine a q̄dam vno siue eq̄lia siue ineq̄lia: finita aūt magnitudine nihil min⁹. Spatiū autē finitū tantis que sunt .a.b. mēsuratur: ergo in finito tpe .a.b. mouetur: similiter autē τ in quiete. Quare neq3 fieri neq3 corrumpi possibile est semꝑ aliqd vnum τ idem.

¶ Declarat qd̄ dixerat ōndēs q si mo^le nō eq̄ uelociter moueat. oportebit tñ q spatiū finitū trāseat in tpe finito. iō ait. accipiat ḡ aliqd alia ps ipsi⁹ spatij .a.b. qd̄ .i. eq̄ ps sit .a.c. τ q .a.c. sit talis ps q mēsurat totū .a.b. hoc itaq3 .s. .a.c. est factū .i. est per trāsitū in q̄dā tpe .i. in q̄dā pte tpis ipsius tpis infiniti. Nam si totū .a.b. trāsit in toto illo tpe ifinito ps eius .a.c. q̄ transibit in minori tpe erit trāsacta in tpe finito. iō ait q in tpe ifinito no pōt esse transactū .a.c. q̄ oē .i. totū .a.b. est trāsactū in tpe ifinito si igit .a.c. trāsit in tpe finito τ iter̄ iā sic accipiam⁹ alter̄ q̄tū est .a.c. .i. alterā partē q̄ta est .a.c. necē ē talē partē eē ēt trāsita3 in tpe finito: q̄ oē .i. totū .a.b. trāsitū est in ifinito tpe: qlibet ḡ pars: q̄ trāsit in miori trāsibit in tpe finito ꝑꝑ qd̄ si qlibet pars .a.b. tāta q̄tā est .a.c. trāsitur in tpe finito cū totū .a.b. hēat finitas tales ptes tā magnitudine q̄ multitudine op3 tp̄s in q̄ transit totū .a.b. finitū eē. imo q̄ ex quo aliqd̄ totū cōstat ex aliqb⁹ ptib⁹ finitis tā multitudine q̄ magnitudine siue ille ptes sint eq̄les siue ineq̄les op3 q in illo toto sit accipe aliquā partē mēsurātē ipam: quare nullū tale est infinitū. ideo ait q sic accipiēs ptes ipsius tpis in q̄ trāsit .a.b. qm̄ infiniti q̄dē nulla pars est que mēsurat ip3 ipossibile est ifinitū aliqd eē ex ptib⁹ finitis τ eq̄libus τ ineq̄lib⁹ ꝑpter id qd̄ finita m̄ltitudine τ magnitudine siue sint eq̄lia siue ineq̄lia mensurant a q̄dā vno. iō subdit q finita magnitudine .i. ƒm magnitudinē nihil min⁹ supple siue sint eq̄lia siue ieq̄lia mēsurant mēsura vna. Cū aūt spatiū .a.b. finitū sit h⁹ʳ spatiū mēsurat tātis ptib⁹ tpis q̄te sunt ptes que sunt ipsius que sunt .a.b. τ q̄ tales ptes sūt finite sequit q totū .a.b. mouet .i. trāsit in tpe finito. Nō ḡ pōt eē mot⁹ finit⁹ nec pōt trāsiri magnitudo finita in finito tpe. τ qd̄ dictū est de motu sil̄r itelligēdū est de q̄te. cōcludit aūt ex dictis q q̄ finitū nō trāsit in tpe infinito nō est possibile aliqd vnū τ idē semꝑ per infinitū tp̄s neq3 fieri neq3 corrumpi. ¶ Notādū aūt q si mo^le nō moueat eq̄ uelociter plus apponet de tpe in trāsitu vni⁹ ptis q̄ alterius tñ q̄libet ptē trāsibit in tpe finito cū in minori tpe trāseat ptē q̄ totū: q̄re si qlibet pars mēsurās totū .a.b. trāsit in tpe finito cū in minori tpe trāseat ptē q̄ totū q̄re si qlibet pars mēsurās totū .a.b. trāsit in tpe finito: q̄ dictū erat q ipsius .a.b. acciperent ptes mēsurātes ipm oportebit q totū tp̄s in q̄ trāsitur .a.b. sit finitū. nā cū .a.b. ptes mēsurātes ipm nō hēat ifinitas nec m̄ltitudine nec magnitudine totū tp̄s mēsurans .a.b. ꝯstabit ex finitis ptib⁹ tam multitudine q̄ magnitudine. cū ḡ ex h⁹ʳ ptib⁹ siue sint eq̄les siue ineq̄les nō possit resultare aliqd̄ totū in infinitū tp̄s^le est tp̄s in quo trāsit .a.b. infinitū esse. ¶ Notādū ēt pħm spālem vim facē q tēpus

mēsurās.a.b.nō sit īfinitū:q2 oē totū ɔstās ex ptibus finitis multitudīe τ magnitudine siue ille sint eq̄les siue ineq̄les mēsurat̄ mēsura vna.q̄ctiq3 eni ptes sil'r iungant̄ τ efficiant aliq̄d totū siue ille partes sint eq̄les siue ineq̄les dū tn̄ sint finite multitudine τ magnitudine repit̄ vna q̄ntitas mensurans hm̄ totū:q2 ḡ q̄d sic mēsurat̄ īfinitū eē nō pōt ipoꝛe est tp̄s mēsurās.a.b.īfinitū eē. ¶ Dubitaret forte aliq̄s vn̄ sequit̄ hec ɔn̄tia. vz q̄ si finitū nō pōt trāsiri in tp̄e īfinito q̄ nihil vnū τ idē sp̄ τ per īfinitū tp̄s pōt fieri aut corrūpi. Dicēdū q̄ h̄ duplici via declarare possumus.p̄ ex pte mo^{lis}.2° ex pte rez ad q̄s ē mot⁹.dictū enī fuit in 3° hui⁹ q̄ īfinitū opz eē ingenitū τ īcorruptibile. Si ḡ aliq̄d fit aut corrūpit̄ opz eē finitū:q̄re si fieri uel corrūpi alicui⁹ finiti duraret p̄ īfinitū tp̄s seq̄ret̄ q̄ factio aut corruptio uel mutatio q̄cūq3 alicui⁹ finiti mēsuraret̄ tp̄e īfinito q̄d ē icōueniēs. ¶ Est ḡ diligēter notādū q̄ ait vnū τ idē nō posse fieri aut corrūpi sp̄ p̄ tp̄s in īfinitū:q2 finitū nisi iteret̄ nō trāsit̄ in tp̄e infinito iterat̄ tn̄ nō est icōueniēs hēre trāsitū īfinitū. sicut ḡ fm p̄hm lz terra sit finita:celū tn̄ mouet̄ motu īfinito pp̄ reiteratione quā hēt circa ip̄az. sic fm ip̄m lz totū s̄m ḡnatiōis sit finitū. ḡnatio tn̄ est īfinita τ ppetua:q2 plies eadē forā fm sp̄ēm reiterat̄ in eadē mā. ḡnatio ḡ vni⁹ τ eiusdē nō mēsurat̄ tp̄e īfinito. sed ḡnatio diuersoꝝ τ ḡnatio reiterata fm p̄hz nō est icōueniēs q̄ ppetuet̄ p̄ īfinitū tp̄s. ¶ Scdā vis ad iuestigādū q̄ ḡnatio vni⁹ τ eiusdē non pōt esse sp̄ per īfinitū tp̄s sumit̄ ex pte rez ad q̄s ē motus. in oi eni ḡnatione itelligit̄ eē trāsit⁹ ab vna forma in aliā. Cū ḡ iter illas formas nō sit distātia īfinita si hm̄ ḡnatio duraret p̄ īfinitū tp̄s in trāsitu finite distātie apponeret̄ tp̄s īfinitū q̄d est icōueniēs cū finitū nō reiteratū p̄ īfinitū tp̄s trāsire nō possit.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Eadē aūt rō:τ q̄ neq3 īfinito tp̄e īfinitū possibile est moueri: neq3 q̄escere: neq3 q̄d regul'r mouet̄:neq3 q̄d irregul'r. Accepta eni q̄dā pte que mouet̄:metiet̄ totū tp̄s:i hac aliq̄d tātū trāsibit magnitudīs τ nō totā. In oi eni totā:τ itez i eq̄li aliā: τ i vnoq̄3 sil'r:siue eq̄lis erit: siue ieq̄lis ei que ē a p̄ncipio. Differret āt nihil:si solū sit finita aliq̄ vnaqueq3. Māifestū eni q̄ diuiso tp̄e īfinitū non aufert̄ finita diuisione facta:τ quāto τ eo q̄d tot modis. Quare nō trāsibit īfinito tp̄e īfinitū. Nihil āt differt magnitudinē in altera:aut in utraq3 esse īfinitam. Erit eni eadem ratio.

¶ Postq̄3 p̄bauit q̄ si magnitudo est finita tp̄s est finitū. p̄bat ɔuersaz hui⁹ vz q̄ si tp̄s est finitū magnitudo est finita:iō ait q̄ eadē rō est q̄ neq3 in tp̄e finito possibile est moueri.i.trāsire īfinitū spatiū. neq3 ēt q̄escē fm q̄tē īfinitā in tp̄e finito. iō subdit q̄ neq3 q̄d mouet̄ regul'r neq3 q̄d irregul'r supple pōt trāsire spatiū īfinitū in tp̄e finito. Nā accepta q̄dā pte ipsius tp̄is que metiet̄.i.que mēsuret totū tp̄s in hac pte tp̄is trāsibit mo^{le} aliquid magnitudinis nō totā magnitudinē:q2 tn̄ oi.i.in toto tp̄e trāsit totū τ itez in alia eq̄li pte tp̄is trāsibit aliā ptē magnitudinis τ in vnoq̄3.i.in vnaquaq3 pte tp̄is sil'r transibit aliq̄d de magnitudine siue sit eq̄lis ei pti que est a p̄n⁹ siue nō. differt āt nihil si solū vnaquaq3 aliq̄ talis ps sit finita. nō refert eni utrū in eq̄libus ptib⁹ tp̄is sp̄ trāseant̄ eq̄les ptes magnitudīs. Nā si tp̄s est finitū τ sumunt̄ ptes ei⁹ finite ex q̄ sp̄ in vnaquaq3 taliū partiū trāsit̄ ps magnitudīs finita siue hm̄ ptes sint eq̄les siue ineq̄les nō refert: q2 sp̄ opz totā magnitudinē ptrāsitā in tali tp̄e finitā esse. iō subdit q̄ diuiso tp̄e per ptes finitas facta finita ablatiōe a magnitudine nō auferet̄ infinitū. nō eni esse poterit q̄ fm finitā ablationē τ fz finitū tp̄s abscindat̄ uel trāseat̄ īfinitū spatiū: τ q̄3to supple existe tp̄e opz magnitudinē esse q̄3tā τ finitā eo q̄ tot modis supple diuidit̄ magnitudo q̄t tp̄s τ ptes vni⁹ opz eē p̄portionales alteri⁹:q̄re nullum mo^{le} trāsibit īfinitū spatiū in tp̄e finito. Addit aūt q̄ nihil differt facē magnitudinē eē infinitā in alterā ptē aut in utraq3. eadē eni est ratio. nā siue spatium sit infinitū in alterā ptē siue in utrāq3 sp̄ ostēdit̄ q̄ hm̄ spatiū in tēpore finito transiri non possit.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Demōstratis eni his manifestū est q̄ neq3 finitam magnitudinem īfinitū cōtigit trāsire in finito tp̄e p̄pter eandē cām. In parte eni tp̄is finitum transibit:τ in vnoquoq3 sil'r. Quare in omni finitum.

¶ Postq̄3 ostēdit q̄ finitū τ īfi^{m} sil'r hūt eē in tp̄e τ in spatio:ōn̄dit talia sil'r eē in mobili sicut in spatio τ in tp̄e. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q̄ ponēdo īfinitatē i mo^{li} uel in spatio uel dicem⁹ q̄ spatiū sit īfi^{m} τ mobile finitū:uel ecō q̄ mobile sit īfi^{m} τ spatiū finitū:ul' q̄ utrūq3 sit īfinitū. tria ḡ facit:q2 p̄ ōn̄dit q̄ mobile finitū nō trāsit spatiū īfi^{m} in tp̄e finito. 2° declarat ɔuersaz hui⁹.s.q̄ mo^{le} īfi^{m} nō pōt trāsire spatiū finitū in tp̄e finito. 3° p̄bat q̄ mobile īfinitum nō trāsit spatiū īfi^{m} in tp̄e finito. 2^{a} ibi [qm̄ autem finitum.] 3^{a} ibi [at vō neq3 īfi^{m}.] Dicit ḡ demōstratis aūt his manifestū est q̄ neq3 magnitudinē.i.neq3 mobile aliq̄d supple finitū cōtingit trāsire īfi^{m}.s. spatiū in tp̄e finito p̄pter eandē cām que dicta est prius:q2 hm̄ mobile in vna aliq̄ pte tp̄is trāsibit finitū spatiū τ in vnoq̄3.i.in vnaquaq3 pte illi⁹ tp̄is similiter transibit finitū spatiū: q̄re cū totū tp̄s sit finitū in oi.i.in toto tali tp̄e finitū trāsibit spatiū.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aūt finitū nō trāsibit īfinitū i finito tp̄e māifestū ē:sicut neq3 īfinitū finitū. Si eni īfinitū finitū:necesse est τ finitum īfinitum transire. Nihil enim differt quodlibet esse quod mouet̄:utrobiq3 eni finitū pertransibit infinitum.

¶ Probat ɔuersam huius.vz q̄ mobile īfinitum nō trāsit spatiū finitū in tp̄e finito. Circa q̄d duo facit: q2 p̄ adducit hm̄ rōnē. 2° q̄d dixerat manifestat in terminis ibi [cū eni moueat̄.] Dicit ḡ qm̄ ostēsū est q̄ finitū mobile nō trāsit īfi^{m} spatiū in tp̄e finito manifestū est sic.vz per hāc eādē rōnē q̄ neq3 īfi^{m} mobile finitū.s.spatiū trāsibit in tp̄e finito. nā si īfinitum trāsit finitū nec̄e est finitū trāsire īfinitū. nihil enim differt q̄dlibet.i.q̄dcūq3 esse q̄d mouet̄.i. mobile. Nā siue mobile ponat̄ īfinitum τ spatium

finitū siue ecōuerso utrobiqз accidit ꝙ finitū transibit infinitum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Cū eni moueat̃ ifinitū i quo est.a. erit aliqd ipsi⁹ ꝑm.b. finitū ut.c.d.⁊ iterū aliud:⁊ aliud:⁊ semp sic. Quare simul accidit ifinitū motū esse per finitū:⁊ finitū transire ifinitū. Neqз eni forrassis possibile est aliter ifinitū mutare finitū:qз ꝙ finitū trāseat ifinitū:aut ita qđ ferat̃:aut metiat̃. Quare quoniam hoc ipossibile est:non transibit infinitum finituз.

¶ Qđ dixerat manifestat in terminis dicēs ꝙ cum enim moueat̃ ifinitum sit hⁱ ifinitum in quo est.a. erit aliī aliqd.i.aliq̃ pars ipsius.a. ptrāsita ꝑm.b. ꝙ ponit̃ esse spatiū finitū utputa.c.d. que ponit̃ ps ipsius.a. ifiniti post trāsibit sup.b.⁊ iter aliđ ⁊ aliud.i. alia ⁊ alia pars ipsius.a. trāsibit sup.b. ⁊ sic semp donec totū trāseat.a. q̃re sił accidit infinituз mobile motū esse per finitū spatiū ⁊ finituз spatiū trāsire ifiᵐ mobile. Nā nō est possibile ifiᵐ mobile trāsire ifinitū spatiū nisi illđ spatium successiue mēsuret illđ mobile ⁊ vice uersa trāseat ipзз:iđ subdit ꝙ forrassis neqз ē aliter possibile ifiᵐ mutare.i. trāsire finituз q̃з ꝙ vice vsa finitū trāseat ifiᵐ:aut ita ꝙ finitū ferat̃ sup ifiᵐ ut cū mobile est finitū ⁊ spatiū ifiᵐ:aut ita ꝙ finitū nō ferat̃ sup infiᵐ ʒ metiet̃ ipsum ⁊ trāseat ipm cōmēsurādo se ei ꝙ ɔtingit cuз spatium est finitum ⁊ mobile ifinitū:q̃re qm̃ hͦ est ipossibile nō trāsibit ifiᵐ mobile finitum spatium.

¶ Deinde cum dicit.

¶ At vͦo neqз ifinitū i ifinito tpe transibit ifinitum. Si eni ifinitū ⁊ finitū:iest eni ifinito finitū. Amplius aūt ⁊ tempore accepto eadem erit demonstratio.

¶ Ostēdit ꝙ infinituз mobile nō pōt trāsire ifinituз spatiū in tpe finito dicēs ꝙ at vͦo neqз infiᵐ mobile trāsibit infiᵐ spatiuз in tpe finito:qз si est infiᵐ spatium ptrāsitū ⁊ finituз supple est ptrāsitū:qз finitū.i. pars finita inest ipsi finito. est eni accipe in ifinito partē finitā. si ḡ esse nō pōt ꝙ in tpe finito ifiᵐ trāseat finitū eē nō poterit:qз in hͦ tpe transeat infiᵐ:qз trāseūdo totū aliqđ infinitū trāsibit ēt finitū cū trāseat quālibet partē ei⁹. Addit aūt ꝙ amplius ⁊ tpe accepto eadē erit demōstratio. Naз ꝑter hanc rōnē factā posset fieri demōstratio supius facta ex acceptione tpis diuidēdo tps per suas ptes ⁊ ostēdēdo ꝙ in q̃libet illarū partium trāsit̃ aliqđ finitū spatiū quare spatium ptrāsitum in toto huiusmodi tempore finitum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quoniam aūt neqз finitū transibit ifinitū:neqз ifinitū finitū:neqз ifinitū in finito tpe mouet̃. Manifestū est ꝙ neqз motus erit ifinit⁹ in finito tpe. Quid enim differt motū aut magnitudinē infinitū facē. Necesse eni si qđlibet ifinitū alterū ⁊ alterum ifinitū esse. Ois eni loci mutatio i loco ē.

¶ Ostēdit ꝙ in motu sił'r se hēt finitas ⁊ infinitas sicut ⁊ in aliis. dicēs ꝙ qm̃ autē neqз finitū trāsit infinituз neqз infinitū finiti neqз ēt infinituз mouet̃ i. trāsit infinitū in tpe finito manifestū est ꝙ neqз mot⁹ erit infinit⁹ in tēpore finito:qз qd differt motū aut magnitudinē aut spatiū aliqđ facere infinituз quasi dicat ꝙ nō differt qз necesse est qđ si hͦ est ifinitū ⁊ alterū infinitum esse. si eni magnitudo aut spatiū est infinitū ⁊ motus fact⁹ in illo spatio infinitus est ⁊ si qđ spatiū est finitū ⁊ mot⁹ finit⁹ erit. Nā ois loci mutatio est in loco aliquo ⁊ in aliquo spatio uel circa aliqđ spatiū. tātus ḡ erit motus q̃tuз erit spatiū qđ pagit mobile:q̃re si tale spatium est finitum opз motū finituз esse. Lectio. XV.

q Uoniā aūt oē aut mouet̃:aut quiescit:qđ aptū natū est:qñ aptum est: ⁊ quo ⁊ sic:necesse oē q̃d stat cum stat moueri:si enim nō mouetur:quiescit: sed nō contingit quiescere quiescens.

¶ Postq̃з phs determinauit de diuisiōe mot⁹. in parte ista ut dicebat̃ determiat de diffinitiōe quietis. intēdit eni ostēdere ꝙ sicut in motu nō est dare primum mutatū esse i sic nec in qete est dare pᵐ qetatuз esse. neqз qз stat⁹ est q̃dā impfecta quies. iđ ostēdit etiā de statu ꝙ non est dare in statu ꝑ statū esse duo ḡ facit:qз ꝑ ostēdit ꝙ in statu nō est dare pmo statū esse. 2⁹ declarat ꝙ in quiete nō est dare pmuз quietatū esse ibi⌊ neqз igit̃ quiescēs.⌋ Circa pmuз tria facit. qз ꝑ ostēdit ꝙ stare est idē māliter cū motu:⁊ ꝙ oē qđ stat mouet̃. 2⁹ ex hoc ostēdit ꝙ omne qđ stat in tpe stat. 3⁹ ex his que dixerat pbat intentū. vз ꝙ omne qđ stat in tpe stat. 2⁹ ibi⌊ hoc aūt demōstrato.⌋ 3⁹ ibi⌊ in quo autē tpe.⌋ Dicit ergo ꝙ qз omne qđ aptū natū est ⁊ qñ aptum natū est moueri ⁊ quo.i. ubi aptū natuз est moueri. ⁊ sic.i. eo mō q̃ aptuз natū est moueri:qз.s. oē tale aut mouetur aut qescit:qз ergo sic est oē qđ stat cū stat necesse est moueri. nā cuз stās nō qescat opз ꝙ moueat̃ iđ subdit. si eni stās nō mouet̃ qesceet sed qescēs.i. stās uel tēdēt ad qetē nō ɔtingit qescere. ḡ supple necesse est tpз moueri. idē est igit̃ māliter stare qđ moueri ⁊ oē qđ stat cum stat mouet̃. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū differat stare a moueri. Dicēdū ꝙ ɔᵗᵒʳ duplicē dīiam assignat iter ea. pma est ꝙ stare sumit̃ respectu qetis. moueri vͦo respectu forē. 2ᵃ est ꝙ stare sumitur respectu habiti. moueri vͦo respectu hñdi. he autē due dīe sic accipi pñt:qз si mot⁹ ⁊ stat⁹ cōparant̃ ad diuersos terminos sic habet̃ pma dīia. vз ꝙ mot⁹ sumit̃ respectu forme. stat⁹ vͦo respectu qetis. Si vͦo cōparant̃ ad eūdeз terminū sic habet̃ dīia 2ᵃ. vз ꝙ stat⁹ ē respectu habiti. mot⁹ vͦo respectu habēdi. Sicut eni imaginari debem⁹ ꝙ mot⁹ hēt duplex cōplemētum qetē ⁊ formā. ipsa eni forma ad quā est mot⁹ est qđdā cōplemētuз ei⁹ qđ patet ex eo qđ mot⁹ recipit dnoīatione ⁊ speciē a tali foīa. sic ēt ipsa qes que est in termino ad quē est qđdā cōplemētū mot⁹. Naз ut dicebat̃ in 5ᵒ mot⁹ opponit̃ quieti que est in termino a quo nō ei que est in termino ad quē:qз hͦ qes nō est opposita motui sed est cōplemētū ei⁹. Cū ḡ vat⁹ ⁊ eiusdē rei ꝑm vnā ⁊ eandē rōnem nō sit duplex cōplemētū oportet ꝙ mot⁹ sumat̃ sub alia ⁊ alia rōne ut cōplet̃ p formā ⁊ p quietē. Eadē ḡ res māliter cōplet̃ per formā ⁊ per qetē. sed illa res ut cōplet̃ per formā dī mot⁹:ita ꝙ mot⁹ est quedā icōpleta foīa uel est quedā via in formā:uł' est quedā gñatio forme:put vͦo illa res cōplet̃ per quietē dī stat⁹:stat⁹

ergo uel est q̄dā impfecta quies:uel est via in quie
tem:uel est q̄dā ↄ̄ſeruatio quietis.sunt ḡ idez mālr
mot⁹ ⁊ status sed differūt ſm rōnem:q: vnū sumit
respectu forme.aliud vō respectu quietis.declara-
ta est ḡ pma differētia iter statū ⁊ motū.dīta autē
scōa sic declarari pōt:q: q̄diu aliqd mouet conti-
nue nunq̄ȝ amittit aliqd de eo qd̓ acq̄siuit per mo-
tū:ita ꝙ mobile dū mouet semꝑ stat ⁊ pseuerat in
acq̄sito per motū.q: si deficeret ab eo qd̓ acq̄siuit
ꝑ motū tūc desisteret ab illo motu ⁊ moueret mo
tu ↄtrario.dū eni aliqd dealbat q̄diu durat mot⁹
ille nunq̄ȝ amittit aliqd de eo qd̓ acquisiuit de eē
albo:q: si aliqd amittēt de eo:tūc desisteret moue
ri motu dealbationis ⁊ moueret motu ↄtrario.vȝ
motu denigrationis ul' aliquo alio motu opposito
Si igit̄ q̄diu durat mot⁹ semꝑ est ibi quedā perse
uerantia ⁊ quidā stat⁹ respectu acquisiti.Cū cōpa
ram⁹ motū ⁊ statū ad eundē terminū ut ad ipsam
formā ad quā est mot⁹ sic mot⁹ est respectu acq̄rē
di:q: mot⁹ est act⁹ entis in potētia ut in potētia.sta
tus vō est respectu acq̄siti:q: ut dictū est in oī motu
q̄diu durat est eni quedā pseuerantia ⁊ q̄dā stat⁹
respectu ei⁹ qd̓ est acq̄situ̅.patet ergo quō ↄueniūt
⁊ differūt mot⁹ ⁊ stat⁹.℄ Ulteri⁹ forte dubitaret
aliq̄s cū h̄ videat eē ↄ̄ oēȝ coēm modū loquēdi:cū
aliqd cū mouet dicat stare vnde potuit oriri h̄ no-
mē ut mālr dicerent idē mot⁹ ⁊ stat⁹.Dicēdum
ꝙ nomina simpliciter sunt ad placitū nō ↄtigit sim
plr demōstrare qd ē qd̓ significat per nomē.tamē
quātū ad phm spectat dicere possum⁹ ꝙ stare ſȝ cō
munē modū loquēdi nominat aliqd manēs erectū
sedētia eni ⁊ iacētia ſȝ cōeȝ modū loquēdi stare nō
dicunt.qd̓ enim erectū manet iperfectū q̄escit.idē
ergo hoc nomē trāsmutat ut iperfecta quies possit
dici stat⁹.Cū ergo via in q̄etē sit quodāmodo im-
perfecta q̄es.⁊ cū ēt aliqd habem⁹ de termino ad
quē si nō habeam⁹ ſm totū rōne habiti iperfecte
q̄scam⁹ sequit ꝙ id qd̓ est via in quietē stat⁹ q̄daȝ
dici possit.⁊ ēt cū aliqd iperfecte habem⁹ de termi
no ad quē rōne habiti pōt ibi eē stat⁹ quidā.nō est
igit̄ ↄtra rationē hui⁹ nominis stat⁹ ꝙ id qd̓ moue
tur dicat stare non tn̄ sub ratione qua mouet:q: ut
dicebat mot⁹ sumit ut est via in formā ⁊ ut aliqd
restat habēdū.Sed stat⁹ accipit ut est via in quie-
tē ⁊ ut aliquid est acquisitū.utroq̄ȝ eni modo stare
dicunt:q: utroq̄ȝ mō impfecte quiescim⁹.℄ Ulte-
rius forte dubitaret aliq̄s utrū stare differat a q̄e-
scere.Dicēdū est aūt ꝙ ſm ↄ⁹ differt stat⁹ a quiete
q: stare est tēdere in quietē.cū ergo tēdere in quie
tē nō sit ipsa quies sed magis sit quoddā moueri
stare nō est ipm quiescere:sed magis est quidā mo
tus.stare ergo ut hic de eo loq̄mur differt a quie-
te ⁊ a motu.a q̄ete q̄deȝ differt sicut via a termino
uel sicut incōpletū a cōpleto.a motu vō differt for
maliter ⁊ ſm rōnem.Nā lȝ sit idē mālr cū mo-
tu.nō tn̄ ſm eandē rōnem sumit mot⁹ ⁊ stat⁹.pos-
sumus ergo dicere ꝙ mot⁹ ⁊ stat⁹ idem sunt māli-
ter sed differūt formaliter ⁊ ſm rōnem.in trāsmu
tatione eni duo est cōsiderare:terminū a quo rece-
ditur:⁊ terminū ad queȝ itur.rursus terminus ad
quē itur duplr pōt accipi.pͦ ut aliqd est acquisituȝ
de ipo.2⁹ ut aliqd restat acq̄rendū.trāsmutatio aūt
pōt dici defect⁹ mot⁹ ⁊ stat⁹:sed defect⁹ est ratione
termini a quo recedit.stat⁹ est ratione ei⁹ qd̓ est ac-
quisitū de termino a quo.mot⁹ vō dicit rōne ei⁹ re-
stat ulteri⁹ acq̄rendū.℄ Deinde cum dicit.

℄ Hoc autem demōstrato manifestum ꝙ
in tempore necesse est stare. Qd̓ eni mo
uetur in tempore mouet. Qd̓ autem stat
ostensum est omne quod mouet. Quare
necesse est in tempore stari.

℄ Ostēdit ꝙ quicq̄d stat in tpe stat.Circa qd̓ duo fa
cit ſm ꝙ duplr ꝓbat intētū.2⁹ ibi [amplius aūt.]
Dicit ergo ꝙ hoc aūt demōstrato.videlicet ꝙ sta-
re sit quoddā moueri manifestū est qd̓ stat stare in
tpe.Nā qd̓ mouet in tpe mouet:q̄re si stat⁹ est qui
dam motus necesse est qd̓ stat in tpe stare.℄ De-
inde cum dicit.

℄ Amplius aūt si ueloci⁹ ⁊ tardius in tpe
dicim⁹:stare aūt est uelocius ⁊ tardius.

℄ Adducit scdam rōnem dicēs ꝙ si uelocius ⁊ tar
dius dicimus esse in tpe ⁊ que fiūt uelocius ⁊ tar
dius dicimus ꝙ mēsurant tpe:q: est.i.cōtingit sta
re uelocius ⁊ tardius:oportet ꝙ stare fiat in tpe ⁊
mēsuret tpe.℄ Notādum aūt ꝙ siue accipiat sta-
re ſm ꝙ est via in quietē siue ſm ꝙ dicit aliqd acq̄
situm in motu semꝑ ↄtingit stare uelocius ⁊ tardi
us:q: cōtingit uelocius ⁊ tardius ire ad quietem
⁊ ↄtingit ueloci⁹ ⁊ tardi⁹ alia esse acq̄sita in motu.
Si ergo nihil sit uelocius aut tardi⁹ nisi fiat in tpe
oportet qd̓ stat ꝙ in tpe stet.℄ Deinde cum dicit.

℄ In quo aūt tempore primo quod stat ⁊
statur:in quodlibet huiusmodi necesse est
stari. Diuiso enim tpe siquideȝ in neutra
partium statur:neq̄ȝ in toto. Quare neq̄ȝ
utiq̄ȝ stat qd̓ statur. Si vō in altera nō in
primo toto statum est. Secūduȝ eni utrū
q̄ȝ in hoc statur sicut dictuȝ est:⁊ in eo q̄d
mouetur prius. Sicut auteȝ quod moue
tur non est in quo primo mouetur:sic uti
q̄ȝ neq̄ȝ in quo statur quod stat. Non eni
in ipso moueri neq̄ȝ stari aliqd est pmuȝ.

℄ Ostendit ꝙ in statu nō est dare pmo statum esse.
Circa qd̓ duo facit.q: pmo facit qd̓ dictū est.2⁹ qd̓
dixerat manifestat in terminis ibi [Sit enim in q̄
pmo.] Dicit ergo ꝙ in tpe in quo pmo stat ꝙ stat:
necesse est stare in quolibet huiusmodi.i.in q̄libet
parte illius tpis.nunq̄ȝ eni stat in aliquo tpe pmo
nisi stetur in q̄libet parte illius:q: diuiso tpe siqui-
dem in nulla illarū partiū statur neq̄ȝ stabit in to-
to:quare nō utiq̄ȝ stat qd̓ statur.i.qd̓ dicit stare in
aliquo tpe nō stabit in illo tpe cuȝ nō stet in aliqua
parte eius.Si vō stat in altero.i.in altera pte tm̄
nō est statum.i.non stabit in toto illo tpe pmo.pa-
tet ergo ꝙ ſm utrūq̄ȝ.i.ſm utranq̄ȝ partē statur in
hoc.i.in illo tpe in quo statur pmo sicut dictuȝ est
prius in eo qd̓ mouetur:q: ut prius dicebat qd̓ mo
uetur in aliquo tēpore pmo mouet in quolibet ei⁹
hoc viso de leui patet ꝙ nō est dare pmo statū eē
q: sicut in eo qd̓ mouet non est dare in quo mouet
pmo sic utiq̄ȝ neq̄ȝ in quo statur est dare qd̓ stat p-
mo.nō enim in ipso moueri neq̄ȝ in ipso stari est alī
qd̓ pmū.Nā si talia mensurant tpe cum tps illud
in quo statur sit diuisibile in infinitum non erit ibi
dare primum statum esse. ℄ Deinde cum dicit.

¶ Sit enĩ in q̃ p̃mo stat in q̃ est.a.b. Hoc q̃dẽ ĩpartibile nõ ꝯtingit eẽ. Mot⁹ enĩ nõ est in ĩpartibili ꝑꝑ id q̃d motũ est aliq̃d ip sius. Q̃ḋ aũt stat demõstratũ est eẽ quod mouet. At ṽo si diuisibile in q̃libet ipsius p̃riũ stat. Hoc enĩ ostẽsũ p̃us q̄ in q̃ p̃mũ stat: in quolibet illius stat. Quoniam ergo tp̃s est in quo p̃mo statur: ⁊ nõ athomũ est: omne aũt tempus in infinitũ partibile non erit in quo primo statur.

¶ Q̃ḋ dixerat manifestat in terminis dicẽs. sit enĩ tp̃s in quo p̃mo statur in quo est.a.b. h̃ autẽ .a.b^m tp̃s nõ cõtingit esse ĩpartibile: q: mot⁹ nõ est in impartibili ꝓpter id q̃ḋ in oĩ motu est.i. ꝯtingit ipsius mobilis aliq̃d eẽ motũ p̃us ⁊ aliq̃d posteri⁹. nunq̃ꝫ enĩ cõtingit imaginari motuꝫ nisi imaginamur ibi esse p̃us ⁊ posterius ita q̄ aliq̃ pars ipsius mobilis p̃us trãsea t aliquã partẽ spatij. aliquã ṽo posterius. Cũ g̃ hoc nõ possit esse sine tp̃e nullus mot⁹ est in ĩpartibili. Sed oĩs mot⁹ est in tp̃e: q: ante dictũ est id q̃ḋ stat eẽ id q̃ḋ mouet opꝫ q̄ stet in tp̃e nõ indiuisibili cũ stat⁹ sit quidã mot⁹. at ṽo si diuisibile est id in quo stat ut patet ex dictis stat in q̃libet partium ipsius. Nã hoc ostẽsum est p̃us. vꝫ q̄ s̃m illud tp̃s in quo p̃ stat: stat in quolibet illius. Quoniã ergo tp̃s est id in quo stat ⁊ nõ est athomũ ⁊ indiuisibile. cũ omne tp̃s sit partibile in infinitũ nõ erit dare in quo p̃mo stat: q: nõ est dare aliquã partẽ tp̃is que sit p̃ma: q: nulla pars tp̃is est adeo parua quã nõ possit accipi alia minor: ⁊ per ꝯñs nulla pars in aliquo tp̃e est ita p̃ma: q: nõ possit accipi alia prior: q: semper minor pars precedit maiorem partem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq̃ꝫ igit̃ q̃escens cũ primo quieuit est. In impartibili enim non quieuit: propter id q̄ nõ motus in athomo. In quo autẽ quiescere ⁊ moueri. Tunc enim dicimus quiescere: quando ⁊ in quo aptum natuꝫ est moueri: nõ mouet q̃d aptuꝫ natũ est.

¶ Ostẽso q̄ in statu nõ est dare p̃mũ ostendit q̄ nec in quiete est dare p̃^m. Circa q̃ḋ duo facit: q: p̃ ostẽdit q̄ q̃cq̃d q̃escit in tp̃e q̃escit. 2° ex hoc ꝓbat q̄ in q̃ete nõ est dare p̃ quietatũ eẽ ibi [si ṽo ptibile.] Circa p̃mũ duo facit s̃m q̄ dupl'r ꝓbat q̄ quicq̃d q̃escit in tp̃e quiescit. 2ª ibi [Amplius aũt.] Dicit g̃ q̄ neq̃ꝫ igit̃ quiescẽs est cũ p̃ quieuit. i. in q̃ete nõ est dare p̃^m quietatuꝫ esse q̃ḋ pꝫ ex h̃ q̄ oĩs q̃es fit in tp̃e. Q̃ḋ aũt sic sit ꝓbat duplici rõne q̃ ĩ dupli cẽ rõnẽ ẽt supra tetigerat. p̃^a est nã in impitibili ⁊ in instanti nõ q̃euit aliq̃d ꝑꝑ id q̃ḋ in athomo ⁊ in indiuisibili nõ est mot⁹. in quo aũt ꝯtingit q̃escere cõtingit ⁊ moueri. Nã tũc dicimus aliq̃d q̃escere cũ id q̃ḋ aptũ natũ est moueri nõ mouet qñ ⁊ in quo est aptũ natũ moueri. Cũ ergo mot⁹ ⁊ quies sicut apta nata fieri circa idẽ si mot⁹ non põt esse in indiuisibili neq̃ꝫ quies erit in indiuisibili sed in tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aũt id dicimus q̃escere cũ similiter se habeat nunc ut prius: tanq̃ꝫ non vno quodã indicãtes: si duob⁹ minimis.

Quare nõ erit in quo q̃escit impartibile.

¶ Addacit s̃c̃dam rõnẽ ad idẽ dicẽs q̄ amplius id dicim⁹ q̃escere cũ sil'r se habeat nunc ut p̃us tanq̃ꝫ nõ indicãtes q̃teꝫ in vno quodã nũc sed in duob⁹ minimis. i. in duob⁹ nũc. nõ possum⁹ enĩ imaginari aliq̃d se habere sil'r nũc ut p̃us nisi imaginaremur duo nũc quoꝝ vnũ sit p̃us ⁊ aliud posterius. Cuꝫ ergo semꝑ inter duo nũc cadat tp̃s: q̃re si quiescẽ est se habere sil'r nũc ut p̃us illud in quo q̃d quiescit nõ erit ĩpartibile neq̃ꝫ instãs: sed oportet q̄ sit diuisibile ⁊ tempus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si ṽo partibile tp̃s utiq̃ꝫ erit: ⁊ in q̃libet partium istarum q̃escit. Eodẽ enĩ modo demõstrabit̃ quo ⁊ in p̃orib⁹. Quare nullum erit p̃mum. Hec autem causa est: q: q̃escit q̃dem ⁊ mouet omne in tp̃e. Tempus aũt non est primum: neq̃ꝫ magnitudo neq̃ꝫ oĩno nullum continuum. Omne enim continuum in infinita diuisibile.

¶ Ex his que dixerat vꝫ ex eo q̄ q̃es fit in tp̃e q̃ḋ est q̃d ꝑtibile ostẽdit q̄ nõ est dare p̃^m q̃etatũ eẽ dicẽs q̄ si utiq̃ꝫ erit ꝑtibile tp̃s illud in quo est q̃es ⁊ q̃ḋ q̃escet in q̃libet istaꝝ partium tp̃is supple si sic est non erit dare in q̃ete p̃^m q̃etatũ esse: q: eodẽ mõ debebit̃ q̃ ⁊ in p̃orib⁹ demõstrabat̃: q: sicut supra ostẽdebat̃ q̄ nõ est dare p̃mo statũ eẽ nec p̃ motũ esse: q: talia fiunt in tp̃e eodẽ mõ nõ erit dare p̃mũ q̃etatũ esse. Ideo subdit q̃re nullũ erit p̃mũ q̃etatũ esse. h̃^m aũt cã est: q: q̃ḋ q̃escit ⁊ q̃ḋ mouet q̃escit in tp̃e ⁊ mouet in tp̃e. tp̃s aũt nõ est p̃mũ neq̃ꝫ magnitudo neq̃ꝫ nullũ continuũ est q̃d p̃mũ. uel in nullo cõtinuo est accipere p̃tẽ p̃mã: q: oẽ continuum est diuisibile in infinitum. semper ergo minor pars in continuo erit ante maiorem.

Lectio.XVI.

Q
Voniã aũt omne quod mouet in tẽpore mouet: ⁊ ex quodã in q̃dam mutat: in quo tp̃e s̃m se ⁊ nõ quo in illius aliquo ĩpossibile est tunc s̃m aliquid esse primum quod mouetur.

¶ Postq̃ꝫ ph̃s determinauit de cõtinuitate mot⁹ ⁊ ostẽdit q̃ḋ mot⁹ habet diuidi in suas partes. In parte ista ut dicebat̃ remouet quedaꝫ dubia circa motũ. Intendit enĩ ĩprobare rõnes Zenonis per quas ꝓbabat nõ eẽ motum. duo aũt facit: q: p̃mo ĩprobat positionẽ Zenonis in se. secũdo improbat ipsaꝫ q̃ꝫ ium ad ea que sequebant̃ ex positione illa ibi [ostẽsis aũt his.] Ad euidẽtiam aũt p̃me partis sciẽdum q̄ vna ratio ꝓpter quã Zeno negauit motũ fuit: q: dicebat q̄ omne mobile q̃ꝫ tũcũq̃ꝫ sit uelociter motũ semꝑ est in loco eodẽ ⁊ in loco sibi eq̃li. Sed q̃ḋ est tale nõ mouet. ideo negabat motũ dicẽs q̄ etiã id q̃ḋ videt̃ uelociter moueri non mouet. ideo duo facit: q: p̃mo ostẽdit q̄ nullum mobile dũ mouet est in tp̃e in aliquo eodẽ loco sibi equali. sed semꝑ solum hoc cõtingit esse in instãti. s̃c̃do ex hac ueritate declarata descẽdit ad ĩprobandã rõneꝫ Zenonis. Zeno aũt deratiocinat̃. circa p̃mũ tria facit: q: p̃mo ait q̄ nullũ mobile dum mouet est in tp̃e in aliquo eodem. s̃c̃do q̃ḋ dixerat ꝓbat. tertio ostendit q̄ lꝫ h̃ nõ cõtingat esse in tp̃e

cõtingit tñ esse in instãti. 2ᵘˢ ibi [quiescere enim.] 3ᵘˢ ibi [si enim non sic est.] Dicit ergo ꝙ oẽ qđ mouet: mouet in tꝑe ⁊ mutat ex quodã in quoddã in quo tꝑe ꝯm se totũ ⁊ nõ quo in aliquo illius idest in ali qua alia ꝑte illius tꝑis. ꝯm ergo tꝑs sic acceptum impossibile est qđ mouet idest mobile tũc. s. qñ mo uet esse ꝓmũ ⁊ per se ꝯm aliqđ idẽ. ⸿ Notandum aũt ꝙ oĩs motus est alietas quedã. omne ergo qđ mouet q̃diu mouet semꝑ hẽt in se quãdã alietatẽ vnde dũ mouet semꝑ est in alio ⁊ alio ita ꝙ nõ est signare tꝑs in quo ꝯʒ ꝙ huiusmodi est sit in aliquo eodẽ. ⸿ Notandũ etiã ꝙ nõ ait phs ꝙ mobile dũ mouet nõ sit in aliquo eodẽ loco uel in aliq̃ eadem forma: sʒ simplr̃ ait ꝙ oẽ mobile dũ mouet nõ ha bet esse ꝯm vnũ ⁊ idem aliqđ: q2 in oĩ motu ꝯm ꝙ est ibi cõtinuitas ⁊ ꝯm ꝙ mẽsuratur tꝑe semꝑ est ibi successio ⁊ semꝑ est ibi accipe aliud ⁊ aliud. ut si sic motꝰ ꝯm locũ nunq̃ mobile dum mouet est in tꝑe in eodem loco sed semꝑ est in alio ⁊ alio loco. Si vͦ sit motꝰ ꝯm formã: q2 in tali trãsmutatiõe ut supra ostẽdebat accipit ↄtinuitas motꝰ rõne dispo sitionis annexe ꝯm huiusmodi dispõnes semꝑ est accipe aliud ⁊ aliđ ita ꝙ nunq̃ mobile dũ mouet ad formã q̃diu cõtinuat motꝰ eiꝰ est ꝯm aliqđ tꝑs in vna ⁊ eadẽ dispõne. hñ ĝ ulterius dictũ est ꝙ nul lũ mobile hẽt esse ꝯm aliquã. i. hẽt esse in aliquo eo dẽ q̃diu durat motꝰ eius. ⸿ Notandũ ẽt ꝙ ait in quo tꝑe ꝯm se ⁊ nõ quo in aliq̃ illiꝰ: q2 si debet esse uex qđ dĩ videlicet ꝙ nullũ mobile in tꝑe in quo mouet est in aliquo eodẽ accipiẽduʒ est tꝑs in quo mouet ꝯm se nõ in quo mouet ꝯm aliqđ illius: q2 si quid diceret moueri in die: q2 mouet in hora nõ esset incõueniẽs accipe aliqđ tꝑs ut accipere aliq̃ ꝑtẽ diei in qua esset in eodẽ loco. Sed si accipia tur tꝑs in quo aliquid mouet ꝯʒ se totũ ⁊ nõ rõne partis eius nõ erit accipe aliquã partẽ illius tꝑis in qua mobile sit ꝯm aliqđ idẽ uel in aliquo eodeʒ. ⸿ Notãdũ ẽt ꝙ sicut dʒ accipi tꝑs in quo aliquid mouet ꝯm se ad hꝫ ꝙ verificet ꝓpositio dicta sic acci piẽdum est illud aliqđ in quo est ꝓ ⁊ per se ad hoc ꝙ habeat ueritatẽ qđ dicit. cõtingit enim aliquid dũ mouet esse in eodẽ loco nõ ꝓmo sed ꝯʒ ꝑtẽ: mo bile enim dũ mouet: nõ simul deserit totũ locũ suũ sed deserit ipm successiue ⁊ ꝯm ꝑtes q̃re durãte motu est assignare aliqđ tꝑs in q̃ mobile est in eo dem loco sed hoc nõ est simplr̃ ⁊ per se ⁊ ꝓmo sed ꝯm quid ⁊ rõne ꝑtis ꝓut videlicet aliquã ꝑtẽ reti net de ꝓori loco. Inde est ergo qđ ait ꝙ ĩpossibile est mobile tũc cũ mouet esse ꝯm aliqđ ꝓmũ q2 non est icõueniẽs mobile dũ mouet esse in aliq̃ eodem loco rõne ꝑtis: ut q2 partim retinet de illo loco uel q2 ꝯʒ aliquã sui partẽ est in illo loco: sed ꝙ sit signa re tempus in quo mobile dũ mouet per se ⁊ ꝓmo ⁊ ꝯm se totũ sit in aliquo eodẽ est oĩno ĩpossibile. ⸿ Notãdũ etiã ꝙ hoc qđ dictũ est ut ẽt 2ᵒʳ videt innuere potissime ueritatẽ hẽt in motu locali: quia ibi maxime hẽt eẽ cõtinuitas ⁊ ibi semꝑ est accipe aliã ⁊ aliã partẽ spatij ꝯm quã mouet mobile: ita ꝙ nunq̃ mobile dũ mouet est per aliqđ tꝑs in ali quo eodẽ loco. In alijs aũt motibꝰ intantũ hẽt ue ritatem ꝙ dicitur inq̃tum reseruat in eis cõtinui tas motus. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Quiescere enim est eo ꝙ in eodeʒ sit tẽ pore quodam ⁊ ipsum ⁊ partiũ vnaque q̃ʒ. Sic enĩ dicimus quiescere: cuʒ in alio ⁊ in alio ipsorũ nunc uerũ sit dicere ꝙ in eodem ⁊ ipsum ⁊ partes. Si aũt hoc q̃e scere non contingit quod mutatur ꝯʒ ali quid esse totum ꝯm primuʒ tempus. Tẽ pus enim diuisibile omne. Quare in alia ⁊ alia ipsius parte uerum erit dicere ꝙ in eodem sit ipsum ⁊ partes.

⸿ Probat qđ dixerat videlicet ꝙ nõ est signare tꝑs in quo mobile dũ mouet sit in aliquo eodẽ: q2 tunc mobile dũ moueret quiesceret. ideo ait ꝙ quiescẽ est eo ꝙ aliqđ sit in eodẽ aliquo tꝑe quodaʒ. i. per aliqđ tꝑs ⁊ ipm ⁊ vnaqueq̃ partiũ eius. Sic enĩ dicimus quiescẽ aliquid cũ in alio ⁊ alio ipsorum nũc uex sit dicẽ ꝙ sit in eodẽ ⁊ ipʒ ⁊ partes eius. si aũt hoc est q̃escere nõ ↄtingit ꝙ mutat totũ esse ꝯm aliqđ. i. eẽ in aliquo eodẽ ꝯm ꝓmũ tꝑs. i. ꝯm tẽ pus in quo mouet ꝓmo. Naʒ tꝑs oẽ diuisibile est quare si qđ mouet dũ mouet per aliqđ tꝑs est per se ⁊ ꝓmo ⁊ ꝯm totuʒ in aliquo eodẽ in alia ⁊ alia parte ipsius tꝑis erit uerum dicere ꝙ mobile ipm partes eiꝰ sint in eodẽ aliquo. cũ hoc ergo sit q̃esce re sequit ꝙ aliquid dum mouet quiescat qđ est in conueniẽs. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Si enim nõ sic est sed in vno solo nunc non erit tempus nullum ꝯm aliquid est ꝯm terminum temporis: in ipso autem nunc est terminus quod semꝑ ꝯm aliqđ mouẽs: non tamen quiescit. Neq̃ enim moueri neq̃ q̃escere est in ipso nũc. Sed non moueri quideʒ est uerũ in ipso nũc: ⁊ esse ꝯm aliqđ. In tempore autẽ nõ con tingit esse ꝯm aliquid q̃escens: accidit enĩ quod fertur quiescere.

⸿ Ostẽdit ꝙ lʒ mobile dũ mouet nõ sit in tꝑe in ali quo eodẽ. est tñ ibi in instãti. ideo ait ꝙ si nõ est ⁊ sic ꝙ mobile dũ mouetur non sit per aliqđ tꝑs in aliquo eodẽ. Sed hoc sit in vno solo nũc nõ erit tẽ pus nullũ nũc in quo mobile dũ mouet sit ꝯm ali quid. i. sit in eodẽ aliquo. Sed hoc erit solũ ꝯʒ ter minũ tẽporis: q2 in ipso nũc qđ est terminus tꝑis mobile est manẽs ꝯm aliqđ idẽ est ⁊ est in aliq̃ eo dẽ. Sed nõ tamẽ ꝓpter hoc q̃escit: q2 neq̃ moueri neq̃ quiescere est in ipso nũc. Ideo subdit ꝙ nõ est uerũ aliqđ moueri in ipso nũc est uerũ mobile duʒ mouet esse ꝯm aliquid. i. esse in eodẽ aliquo supple per aliqđ tꝑs: q2 aliqđ dũ mouet nõ ↄtingit ipʒ eẽ quiescẽs in aliquo tꝑe ꝯm aliqđ: idẽ q2 hoc posito accidit qđ fert quiescere dũ fertur ⁊ dũ mouet qđ est inconueniens. ⸿ Deinde cum dicit.

⸿ Zeno autẽ deratiocinat ⁊ paralogizat. Si enĩ semper dicit q̃escit omne autem mouet cũ sit ꝯm equale. Est autem sem per quod fertur i ipso nũc imobilẽ eẽ sa gittam que fert. Hoc aũt falsuʒ est. Non enĩ cõponit tꝑs ex ipsis nunc idiuisibili bus sicut nec alia magnitudo in illa.

⸿ Ostendit mobile dũ mouet nõ esse in loco eodem

in tpe sed in instāti. ex hac veritate ostēsa descēdit ad soluēdū quādā rōnem Zenonis per quā negabat motū. mot⁹ aūt quidā est ad ubi. quidā vo ad formas. Rursus mot⁹ localis siue mot⁹ ad ubi duplex est: q: quidā est rect⁹ quidā aūt circularis. tria ḡ facit: q: p̄ soluit rōnes Zenonis per q̄s negabat motum localē rectum. scdo soluit rōnem eius per quā negabat motū ad formā. tertio soluit rōnē ei⁹ per quā negabat motū circularē. 2ª ibi⌊ neq3 igitur ꝑm mutationē.⌋ 3ª ibi⌊ Itē3 in circulo.⌋ Circa primū duo facit: q: p̄mo ex eo qd̄ p̄miserat soluit quādā rationē Zenonis per quā negabat motū localē rectū. scdo narrat oēs rationes eius per q̄s negabat h⁹ motū z soluit eas ibi⌊ Quatuor aūt sūt.⌋ Dicit ergo ꝙ Zeno deratiocinaꝫ. i. male rōcinaꝫ z paralogizat. dicit enim ꝙ semꝑ omne: aut quiescit aut moueꝫ. Sed cū aliqd sit ꝑm eq̄le. i. sit in loco sibi equali suppie 2stat cū sic se hēt. nō moueꝫ ḡ quiescit: sed qd̄ fert semꝑ est in ipō nūc sup. in loco sibi equali ergo qd̄ ferꝫ. i. qd̄ videꝫ ferri nō moueꝫ sagittā ergo que ferꝫ. i. que videꝫ ferri ut dicebat cōtingit eē imobilē: q: semꝑ est in loco sibi eq̄li. soluit aūt hanc rōnem Zenonis dicēs ꝙ hoc falsū est. s. sagittam que ferꝫ nō moueri. nā l3 in q̄libet nūc sit in loco sibi eq̄li. nō tñ 2pungit. ꝑpter hoc eā quiescere q: tpē nō cōponiꝫ ex ipsis nūc nec ex ipsis īdiuisibilib⁹ sicut nec alia ulla magnitudo ex indiuisibilibus cōponiꝫ. C Notādū aūt ꝙ ad solutionē hui⁹ rōnis ueritas ualet p̄missa. Nā si aliqd dū moueꝫ non est signare in quo sit in eodē loco sed solū hoc est in istāti sequiꝫ ꝙ mobile dū moueꝫ nō sit in tpe in loco sibi eq̄li. Nā si nō est signare tp̄s in quo mobile dū moueꝫ nō sit in plurib⁹ locis cū plura loca simul sumpta excellāt q̄ātitatē ipsius mobilis nullū mobile dū moueꝫ in tpe est in loco sibi equali. S3 solū hoc est in istāti ꝑalogizabat Zeno cum dicebat mobile semꝑ est in loco sibi equali ḡ nunq̄3 moueꝫ. Nā cū nō sit in loco sibi eq̄li nisi in istāti in tpe sit in plibus locis z per cōsequēs nō sit in loco sibi eq̄li debebat arguere ꝙ mobile in instāti nō moueꝫ. nō aūt debebat negare ꝙ nō moueret in tēpore nisi forte tpē esset compositū ex instantibus. C Notādū aūt ꝙ 2ᵒʳ alr̄ soluit rōnem Zenonis. ait eni ꝙ est in loco sibi eq̄li in actu nō moueꝫ: mobile aūt dū moueꝫ nō est in loco sibi eq̄li in actu: q: durāte motu cōtinuo oīa mutata eē sūt ibi in potētia nō in actu. solū eni3 ultimū mutatū eē est in: motu in actu. Deficiebat ḡ rō Zenonis ꝑ equocationē: q: extās in loco eq̄li sibi nō moueri ue3 est si respiciat h⁹ locū tanq̄3 ens in actu. Sed mobile dū moueꝫ respicit locū in quo est tanq̄3 ens in potētia: q: motus est actus entis in potētia ꝑm ꝙ h⁹. solutio tñ p̄hi magis videꝫ ire ad mentem Zenonis: q: ex hoc negabat motum: q: videbat mobile in quolibet instāti esse in loco sibi eq̄li. bn̄ ergo arguebat motū nō esse in instāti. Sed nō ꝓbabat motū non esse in tpe nisi ut dicebaꝫ tp̄s esset cōpositum ex instantibus. C Deīde cum dicit.

C Quatuor aūt sunt rationes de motu zenonis habentes difficultatem soluētib⁹. Prima quidem de eo quod non moueꝫ propter hoc ꝙ prius in mediū3 oportet accedere quod fertur: q̄3 ad finē: de qua diuisimus in prioribus rationibus.

C Narrat omnes rationes zenonis per quas negabat motum localem rectum z soluit rationes illas circa qd̄ quatuor facit ꝑm ꝙ quatuor tales rōnes ponit. secunda ibi⌊ secūda aūt.⌋ 3ª ibi⌊ que nūc.⌋ quarta ibi⌊ quarta autem.⌋ Dicit ergo ꝙ quatuor sunt rationes zenonis de motu habentes difficultatem soluentibus. i. gerentes difficultatē his qui volunt eas soluere. prima autē est de eo ꝙ nō moueatur propter hoc ꝙ prius oportet quod fertur. i. mobile accidere in medium spatiū q̄3 ad finē spatij de qua ratione diuisimus. i. distinximus in prioribus rationib⁹. C Notandum autē3 ꝙ ut supra dicebatur zeno negabat motū q: dicebat ꝙ mobile prius oportet transire medium spatium q̄3 totum z ad hoc prius dimidium dimidij quare cum cōtinuū sit diuisibile in infinitum z nō 2tingat infinita pertransiri: dicebat autē ꝙ nō 2tingit moueri. hec aūt ratio soluebatur superius per diuisionem siue distinctionem. Dicebatur enim ꝙ est infinitum duplex diuisione z extēsione ꝑpter hoc nō est icōueniēs magnitudinē aliq̄3 trāsiri in aliquo tēpore q: sicut magnitudo illa nō est īfinita extēsione sed diuisione sic est tp̄s in quo transiꝫ est īfinitum diuisione: trāsire aūt infinitū in tpe infinito nō videꝫ icōueniēs. C Dubitaret forte aliq̄s quō habeat solui hec ratio Zenonis ꝑm ueritate3. Dicēdū ꝙ ut dicebaꝫ sup̄ h⁹ solutio est ad hoīem. nā nō 2tingit transiri aliqd̄ infinitū in tpe infinito nisi supponatur transitū illiū z motū illu3 nō icepisse: q: nō tp̄s infinitum 2tingit pertrāsire si h⁹ tp̄s incepit. Ideo ut dicebatur ibi ꝙ nō sufficit dicere ad soluēdū rōnē Zenonis ꝙ spatiū infinitum pōt trāsiri in tpe infinito nisi distinguaꝫ de īfinito. possumus ergo dicē ꝙ īfinita in potētia nō est incōueniēs ꝑtrāsire sed infinita in actu est incōueniēs. in q̄libet eni spatio sunt infinita spatia: q: qd̄libet cōtinuū est diuisibile in infinitas ptes z in q̄libet motu sunt īfinita mutata eē in oi ḡ motu est dare infinita eē ꝑtrāsita sed h⁹ infinita sunt in potētia nō in actu. Nā in quolibet spatio sunt īfinita spatia in potētia. Nā ptes sūt in potētia in toto sic eēt in q̄libet motu sunt infinita mutata eē in potentia nō in actu ut dicebaꝫ. i. ꝙ in motu solū mutatū eē ultimū est in actu. cetera vo sunt in potētia. qui ḡ sic imaginaꝫ motū ꝙ sint ibi infinita mutata esse in actu ponit ꝙ per motū aliquē nunq̄3 possit trāsiri magnitudo finita: utputa si q̄s moueretur per mediū spatij z ibi sisteret ita ꝙ eēt ibi mutatū eē in actu z postea moueret ꝑ dimidiū dimidij z ibi sisteret sic faciēdo nunq̄3 ueniret ad finē spatij: q: cōtingeret ipm trāsire infinita mutata esse in actu. Sed cū mot⁹ cōtinueꝫ z mutata eē que sūt in singulis ptibus spatij sint solū in potētia nō est incōueniēs motū eē nec est incōueniēs trāsire spatiū quodcu3q3 infinitū. C Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s ꝑꝑ qd est incōueniēs trāsire īfinita in actu nō autē in potētia. Dicēdū ꝙ h̄ duplici via uenari possum⁹ q̄rū p̄ma talis est intātū est icōueniēs infinitū trāsiri inq̄3tu3 per h⁹ transitū infinitū finiꝫ. Nā per se loquēdo quicqd nō facit de infinito finitū s3 ꝙ h⁹ nō repugnat infinito: facere aūt de infinito finitum z finire infinitū: h̄ est ponere ipm inter fines z in terminos. ois ḡ ille trāsitum qui nō ponit z nō claudit īfinitū īter ceteros fines z īter ceteros limites

ꝑm ꝙ hꝰ ⁊ per se nõ repugnat īfinito:quare si ali-
qḋ mobile ferret per mediū spatiū ⁊ ibi sisteret: ⁊
postea per mediū dimidij ⁊ ibi sisteret ⁊ sic semꝑ sic
faciēdo posset attingere aliqñ ad finē spatij eēt ibi
dare īfinita mutata eē in actu inter que ēt eēt dare
ꝓmū mutatum eē in actu:q2 ꝓmum mutatū esse in
actu:fuit in medio spatij.2ᵐ aūt in medio dimidij.
3ᵐ aūt est in medio residui ⁊ sic deincepſ.ergo si ta-
lis trāsitꝰ aliqñ cōpleret̄ seq̄ret̄ ꝙ eēt dare infinita
mutata eē in actu clausa ⁊ terminata inter duo mu
tata eē in actu:quoꝝ vnum eēt in medio spatij.reli
quum vō in fine.ponere ḡ īfinita mutata eē in actu
ꝑtrāsiri est incōueniēs:q2 ponit̄ ꝙ īfinita sunt fini-
ta ⁊ ꝙ infinita claudunt̄ inter duos fines:q2 ut di
ctū est. In mutatis eē in actu est dare ꝓmum muta
tū eē:sed ponere ꝙ īfinita in potētia trāseant̄ cum
talia mutata eē sic sint ꝑtrāsita ꝙ nō est ibi dare ꝓ
mutatū esse talis trāsitus nō repugnat infinito hꝰ:
q2 nō facit ipsum esse finitū nec claudit ipm īter du
os fines ⁊ inter duos terminos.vz inter ꝓmū ⁊ ul-
timū. Incōueniēs enim eēt si ibi esset dare primū
mutatū esse ꝙ ꝯtingeret aliqñdo infinita ꝑtransi
re infinita esset finita cū haberēt duos fines.s.pri-
mū ⁊ ultimū.patet ergo ꝙ trāsire infinita in actu
est incōueniēs:q2 in tali trāsitu est dare ꝓmū ⁊ ul
timum,ꝓpter ꝙ hꝰ trāsitus repugnat infinito:sed
cū infinita mutata eē in potētia sic trāseant ꝙ per
hꝰ trāsitū nō est ibi dare primo mutatū eē sic trāsi
re infinita nō est incōueniēs:q2 ex hoc nō ꝯstituun
tur īfinita inter duos terminos ⁊ iter duos fines.
vz inter ꝓmū ⁊ ultimū. ¶ Scḋa via ad inuestigā
dū hoc idē patet sic.nā si aliqua cā est ꝓpter quam
sit incōueniēs trāsire infinitū ex ħ sumit̄:q2 trāsire
infinitū est quodāmodo finire ipm ⁊ facē ipm fini-
tū.sicut ḡ est incōueniēs īfinitū eē finitū sic est in-
cōueniēs trāsire īfinitū.finitū aūt ⁊ īfinitū opponū
tur.opposita aūt nō pñt esse in eodē actu. Incōue-
niēs eni est vnū ⁊ idē eē actu simul albū ⁊ nigrū:
ſʒ vnū oppositoꝝ sit in aliq̄ in actu.aliud aūt sit in
potētia nihil est incōueniēs.videmꝰ eniʒ qḋ est po
tētia album actu eē nigrū.īfinita ḡ in actu ꝑtrāsiri
est incōueniēs:q2 tūc actu aliq̄ eēnt simul īfinita ⁊
finita.ſʒ īfinita in potētia nō vẽ incōueniēs:q2 nil
īpossibile si aliqd sit in potentia vnū oppositoꝝ ⁊
actu aliud ut qḋ sit potētia infinitū.actu vō finitū
ergo nō est incōueniēs trāsire infinita in potentia.
tū q2 ex tali trāsitu non ꝯstituunt̄ infinita inter du-
os fines:ut ꝙ sit ibi dare dare ꝓmum ⁊ ultimū:tū
etiam quia nō est incōueniens aliquid esse potētia
vnū oppositoꝝ ⁊ actu aliud. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Secūda aūt uocata Achilles. Est autē
hoc ꝙ tardius nequaq̄ iungetur currens
a uelocissimo. Ante autem necesse perse
quēs ire vnde mouit fugiēs. Quare sem
per aliquid habere necesse est tardius.

¶ Ponit scḋam rōnē.circa qḋ tria facit.ꝓmo ponit
huiusmodi rōnem.2° cōparat hāc rationē ad pre-
cedentē.tertio soluit ipsam.scḋa ibi[est autē hec
eadē.]tertia ibi[uelle autem ꝙ precedēs.]Dicit
ergo ꝙ secūda ratio est uocata Achilles.i.fortis
⁊ inuincibilis.sequunt̄ autē in līa nostra est.a.b.
qḋ tardius ⁊ est corrupta.debet eniʒ dicere est au
tē hoc qḋ tardiꝰ.est aūt hec ratio que uocat̄ Achil
les ꝙ nihil contingit moueri:q2 si poneret̄ moueri
esse:sequeret̄ hoc incōueniens ꝙ tardius currens
nequāq̄ iūgeretur a uelocissimo. Nam uelox per-
sequēs tardum anteq̄ iungat ipsum necesse est ip-
sum ire usq̄ ad locū.vnde tardum fugiēs mouit.
dum ergo uelox trāsibit spatium illud tardū inter
dū aliquid mouebit̄. Rursus ergo oportebit uelox
ꝑtrāsire illud spatiū ꝙ tardū acq̄siuit ⁊ dum per
trāsit ipsum interdū tardū aliqd acquiret de spa-
tio:quare necesse est tardius semper habere aliqd
de spatio ante uelox. nunq̄ ergo uelox iunget ip-
sum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est aūt hec eadē ratio in decidendo in
duo. Differt aūt in diuidendo nō in duo
acceptā magnitudinem. Nō q̄dem igit̄
ꝯiungi tardius accidit ex rōne. Fit autē
ad idē in duo decisio. In utrisq̄ enim ac
cidit nō attingere ad terminū diuisa quo
dāmodo magnitudine. Sed apponit̄ in
hoc:q2 neq̄ uelocissimum qḋ cum trage
dia dictum est: in persequendo tardius.
Quare necesse est eādem esse solutionē.

¶ Cōparat hāc rōnē ad ꝓcedētē.d.ꝙ hec rō est quo
dāmodo eadē in decidēdo in duo.i. est eadē cū rō
ne ꝓmissa que negabat motū decidēdo spatium in
duo media. ¶ Dicebat̄ eni ibi ꝙ opʒ mobile ꝓus
ꝑtrāsire mediū spatij ⁊ ad ꝓus mediū dimidij: ⁊
sic in īfinitū q̄re nō ꝯtingit moueri:q2 nō ꝯtingit īfi
nita ꝑtrāsire.ħ aūt rō q̄dāmodo est eadē cū illa:ſʒ
differt in nō diuidendo in duo accepta magnitudi
ne. Nō eni arguit hec rō ex diuisiōe in duo:ſʒ ex ꝓ
portiōe uelocis ad tardū. Accidit q̄dē igit̄ ex rōne
ista ꝯ° tardiꝰ nō ꝯiūgi cū ueloci.ſʒ ḡ q̄ꝫtū ad mo
dū arguēdi differat hec rō ab illa.tñ q̄ꝫtū ad ꝟtutē
medij hec rō fit ad idē decisionē in duo.i.eadē cū
rōne que descēdit. Nā in utrisq̄ diuisa q̄dāmodo
magnitudine accidit nō iūgē terminū.utraq̄ eniʒ
rō arguit ex diuisione magnitudinis. Sed pᵃ diui
debat spatiū in duo media.2ᵃ vō arguit ex diuisio-
ne magnitudis siue ex diuisiōe spatij nō diuidēdo
ipm in duo media.ſʒ diuidēdo ipm ſm ꝓportionē
uelocis ad tardū.ꝟtualiter tñ est eadē rō hec cū il-
la. Sed ponit̄ in hac 2° rōne ꝙ neq̄ uelocissimū in
ꝑseq̄ndo tardiꝰ iūget ipm qḋ dictū est cum quadā
tragedia.q̄si dicat.ꝙ ħ appositū nō auget q̄ōnis
difficultatē:ſʒ solū facit ad quēdā ornatū ⁊ ad quā
dā ꝟboꝝ magnificētiā:quare cū hec rō sit eadē cū
illa q̄ꝫtū ad ꝟtutē medij necesse est eādē eē solutio-
nē huiꝰ ⁊ illiꝰ. ¶ Notādū aūt hāc rōnē scḋam ⁊ ꝓ
mā deficē:q2 accipiebat̄ ꝙ in motu eēnt mutata eē
in actu. Dicebat̄ enim supra ꝙ si mobile moueret̄
usq̄ ad mediū spatij ⁊ ibi sisteret: ⁊ postea ad me
diū dimidij ⁊ ibi sisteret: ⁊ sic deinceps nunq̄ ꝑue-
niret ad terminū nec posset attingere finē spatij.si-
cut etiā si tardū ꝓcederet uelox per aliqḋ spatium
⁊ uelox prius iret ad locū.vnde mouit tardū ⁊ ibi
sisteret: ⁊ postea iret ad terminū ad quē interdum
iuit tardū: ⁊ ibi etiā sisteret: ⁊ sic deinceps nunq̄
iūgeret ipsū nec ꝯtingeret ad terminū aliquē vnū
simul cum tardo.ꝟtualiter ergo eadē est hec rō cū
pᵃ:q2 q̄libet arguit ex diuisiōe spatij in īfinitū ⁊ q̄li
bet ponit ꝙ mobile nō possit uenire ad terminum:

et etiā quelibet ponit qđ in motu debeant esse infinita mutata esse in actu. differt tñ hec ab illa quantum ad modū diuidendi spatium: qꝛ prima arguit q̄ mobile non possit peruenire ad terminū spatij diuidendo ipsum in duo media. secūda vero arguit q̄ velox nō possit peruenire ad eūdem terminum simul cum tardo diuidēdo spatium s̄m proportionem velocis ad tardum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Velle aūt q̄ p̄cedens nō iungat falsum est. Cū enim p̄cedit nō ꝯiungetur: sed tñ cōiunget siqdem dabitur transire finitam. Hec quidem igitur rationes sunt due.

¶ Soluit hāc rōnē dicēs: q̄ velle q̄ tardū p̄cedens nō iūgat a veloci falsū est. Nā cū p̄cedit nō iūget. Nō enī hec duo sil' erūt q̄ p̄cedit et sit ei ꝯiūctū: sꝫ tñ aliqñ ꝯiūget: qꝛ aliqñ velox p̄ueniet ad eūdem terminū cū tardo. Siqdē dabit. i. si ꝯcedit mobile posse trāsire magnitudinē aliq̄ finitā. Addit autē q̄ he qdē rōnes due sunt. sunt enim due q̄ntū ad modū arguēdi. vna tñ sunt q̄ntū ad radicē et q̄ntū ad v̄tutē medij. ¶ Notandū aūt vim solōnis hui⁹ in h̄ ꝯsistē. vꝫ qꝛ pōt trāsiri magnitudo finita: qꝛ in motu nō sunt īfinita mutata eē in actu: sed in potētia. Ideo mobile pōt p̄uenire ad finem spatij et velox poterit attingē tardū. supposito enī q̄ infinitū spatiū possit p̄transiri cū velox sit qđ in equali tp̄e vadit plus nō h̄et dubiū q̄n velox possit attingere tardū dato q̄ antecedat ipm. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Tertia aūt que nūc dicta est: q̄m sagitta que fertur stetit. Accidit aūt s̄m q̄ accipit tempus componi ex ipsis: nūc non dato enim hoc non erit sillogismus.

¶ Ponit tertiā rōnē dicēs: q̄ 3ª rō est que et nūc dicta est: q̄m et sagitta que fert velociter stetit. i. q̄escit qꝛ semp̄ est in loco sibi eq̄li. Accidit autē h̄ ut dicebat: s̄m q̄ ȝeno accepit tp̄s cōponi ex ipsis nūc. nā sagitta mota in nūc est in loco sibi eq̄lis: ꝫ in tp̄e est in eq̄li. nō ḡ seqtur q̄ sagitta mota q̄escat: qꝛ est in loco sibi eq̄li nisi supponet q̄ mot⁹ et q̄es possent eē in instāti et q̄ tp̄s cōponeret ex ipsis nūc. h̄ aūt nūc dato. i. non cōcesso non est sillogismus. i. non cōcludit huiusmodi ratio. Lectio. XVII.

Quarta autem est ex his que mouētur stadio ex contrarietate equalium magnitudinū iuxta equalia. Horum quidem a fine stadij: illorū autē a medio equali velocitate. In quo accidere opinatur equale tēpus duplici medium. Est autem deceptio in eo q̄ hoc quidem secus motum: illud autē secus quiescens equalē magnitudinem velle equali velocitate s̄m equale fieri tēpus. Hoc autem falsum est.

¶ In pte ista ut dicebat ponit ph's q̄rtam rōnē ȝenonis per quā negabat motū esse. circa qđ duo facit. qꝛ p̄ ponit h̄m rōnē et soluit eā. 2° qđ dixerat manifestat in terminis ibi. ut sint stātes. Dicit ḡ q̄ q̄rta rō ȝenonis est ex his magnitudinib⁹ que mouētur in stadio. i. in spatio aliq̄. et h̄ ex ꝯrietate eq̄liū magnitudinū iuxta equalia. Horū qdē nāq̄. i. harū magnitudinū motarū a fine spatij. illorū aūt a medio et h̄ eq̄li velocitate in quo motu opinat ȝeno accidē mediū tp̄s eē eq̄le duplici tpi. imaginabat enim ȝeno tres magnitudines eq̄les duas mobiles et p̄ces ꝯtrias et vnā q̄scētē. mobiles aūt cōaptabat a p̄ncipio: ita q̄ p̄ncipiū vni⁹ magnitudinis mobilis erat iuxta p̄ncipiū alteri⁹ mobilis: sed magnitudinē q̄scētē coaptabat magnitudinib⁹ mobilib⁹ s̄m mediū. Dēs aūt has ponebat eq̄lis velocitatis. ꝯstat aūt q̄ cū eque velox trāsit mediā magnitudinē q̄scētē trāsit duplā magnitudinē ꝯtra motā. Ex h̄ ergo arguebat ȝeno q̄ idē tp̄s eēt mediū et duplū. Idē enim tp̄s erat: qꝛ simul trāsit media magnitudo q̄scēs et dupla magnitudo ꝯtra mota. Supponebat enim ȝeno q̄ dupla magnitudo transiret in duplo tp̄e et media in medio: q̄re cum in eodē tp̄e trāsiret dupla magnitudo ꝯtra mota et media q̄scēs dicebat eē idē tp̄s et eq̄le tēpus duplū et tp̄s dimidiū. Soluit aūt hec rō et est deceptio circa ip̄m in eo q̄ h̄ qdē mobile mouet secus mobile motū. illud aūt secus q̄scēs. velle aūt eq̄lē magnitudinē eq̄li velocitate fieri vel ferri ut h̄et alia lra s̄m eq̄le tp̄s. verū est ceteris parib⁹. Sed si vna trāseat magnitudinē alia vero trāseat quiescētē nō fiet s̄m equale tp̄s hic trāsit⁹ et ille. ideo s̄bdit q̄ h̄ aūt est falsū. vꝫ q̄ fiat trāsitus talis s̄m equale tp̄s cum dicte magnitudines nō eodē modo se habeant: sed vna sit mobilis altera vero quiescens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ut sint stantes equales magnitudines: in qbus sunt. a. a. a. alie autem in qbus ipsa. b. b. b. incipientes a medio ipsorū. a. que equales s̄m numerū his ent: es et magnitudinē. Alie autem qbus ipsa. c. c. c. ab ultimo equales numero his et magnitudinem eque veloces ipsis. b. Contingit igitur p̄mum. b. simul cū ultimo. a. esse et p̄mum. c. secus inuicem motorū. Accidit autem ipsum. c. iuxta oia. a. a. a. trāsire ipsum. b. secus media. a. Quare medium esse tēpus: equale enim utrūq̄ est: secus vnūquodq̄. Simul autē accidit ipsum. b. secus oia. c. trāsactū esse. Simul enī erit p̄mum. b. et p̄mum. c. in cōtrarijs ultimis in equali tēpore ad vnūquodq̄ factū ipsorū. b. b. b. quantum qdem ipsorū. a. ut ait propter ambo equali tempore secus ipsa. a. fieri. Ratio qdē igitur hec est. Accidit autem ad dictam falsitatem.

¶ Qđ dixerat manifestat in terminis dicēs: ut sint magnitudines stātes in qbus sunt. a. a. a. magnitudo enī. a. a. a. debet itelligi stās et imobilis. rursus aūt sint alie magnitudines in qbus sunt ipsa. b. b. b. incipiētes a medio magnitudinū. a. a. a. entes eq̄les his s̄m nūm et magnitudinē. Nā magnitudines b. b. b. debēt h̄re tot p̄tes s̄m nūm et equales s̄m magnitudinē quot h̄nt. a. a. a. Iterū aūt sunt alie magnitudines in qbus sunt. c. c. c. mouētes ab ultimo et equales nūo et magnitudine et eque veloces his q̄ sunt. b. vel' his que sūt. b. b. b. Aduertēdū aūt q̄. a. a. a. pōt dici magnitudo et magnitudines: ma

gnitudo aūt:q̄ itelligit eē magnitudo ɔtinua.pħs
tñ dicit.a.a.a.eē magnitudines rōne diuersaꝝ pti
um:q̄.a.a.a.intelligit hēre tot ptes ⁊ eq̄les quot
habet.b.b.b.uel.c.c.c.quelibet ergo harū pōt dici
magnitudo rōne ɔtinuitatis ⁊ magnitudines rōne
diuersaꝝ ptiū. ¶ Aduertēdū ē q̄.a.est magnitu
do stabilis.b.⁊.c.sunt magnitudines mobiles:tñ
b.⁊.c.si sint magnitudines mobiles q̄ aliter.b.īci
pit moueri a medio ⁊ alr̄.c.ab ultio. Nā.b.incipit
moueri a medio ipsi⁹.a.sed.c.dr̄ incipe moueri ab
a.ultio nō respectu ipsius.a.ſ3 respectu ipsi⁹.b.ad
uertēdū ē q̄ cum pħs noīat vnā l̄ram itelligit to-
tā magnitudinē noīando solū.c.intelligit totū ma-
gnitudinē.c.c.c. ⁊ noīando solū.b.itelligit totā ma
gnitudinē.b.b.b.his ḡ sic dispositis patet q̄ cōtin
git p̄ᵐ.b.simul eē cuʒ ultio.a.⁊ p̄ᵐ.c.q̄ est de duo
bus inuicē motaꝝ erit supple simul cū ultimo.b.
Ideo ait accidit aūt ipsum.c.iuxta oia.b.trāsisse
aliq̄ aūt text⁹ hn̄t iuxta oia.a.trāsisse.sed dʒ dicere
iuxta oia.b.ip̄m aūt.b.accidit trāsisse secus media
a.simul ergo.c.trāsit oia.b.⁊.b.trāsit media.a.ḡ ta
mediuʒ est tp̄s in quo ⁊.b.trāsit media.a.⁊ supple
tp̄s in quo.c.trāsit oia.b.est duplum.nā utrūq̄ se
cus vnūq̄dq̄ est eq̄le.nā.a.cōparatū secus.b.⁊ se
cus.c.est eq̄le ad utrūq̄. Si ergo.a.est equale ipsi
b.tp̄s in quo trāsit mediū.a.est mediuʒ ⁊ tēpus in
quo trāsit totū.b.est duplū.cuʒ ḡ sil' accidat.b.trā
sire media.a.⁊.c.trāsire totuʒ.b.sequit q̄ tp̄s du
plū sit equale dimidio. Subdit aūt q̄ accidit ip̄m
b.simul secus oia.c.trāsactū eē ⁊ supple.c.sec⁹ oia
b.attamē.c.⁊.b.nō trāseūt nisi media.a. Ideo sub
dit q̄ sil' erit p̄ᵐ.b.⁊ ēt p̄ᵐ.c.in ɔ̄rijs ultimis ipsi-
us.a.⁊ etiā in equali tp̄e factū erit ip̄m.c.ad vnū-
q̄dq̄ ipsoꝝ.b.q̄ʒtū q̄dē ipsoꝝ.a.⁊ hoc ut ait,ppter
h̄ q̄ ambo.s.c.⁊.b.accidit fieri in equali tp̄e secus
ipsa.a.i.⁊ secus ultia ipsi⁹.a.addit aūt.q.solpēdo
q̄ h̄ ratio accidit ad dictū falsitateʒ.vʒ q̄.a.ponit
stabilis.b.⁊.c.ponunt mobiles.iō simul trāsit me
diū.a.⁊ totuʒ.b.nō tñ ,ppter h̄ tp̄s mediū est eq̄le
duplū. ¶ Notādū aūt q̄ dispositio magnitudini
bus ut dictū est ɔtingit.b.trāsire mediū.a.⁊ totuʒ
c.⁊ ɔtingit.c.trāsire mediū.a.⁊ totū.b.uerūtñ ali
ter.b trāsit mediū ipsi⁹.a.⁊ aliter.c.q̄.b.trāsit me
diū ex pte vna ⁊.c.ex pte alia. Ita q̄ accidet.b.⁊
c.eē in ɔ̄rijs ultimis ipsius.a.q̄ cū.c.⁊.b.ɔ̄rie mo
ueant p̄ᵐ.b.ueniet ad vnuʒ ultimū ipsi⁹.a.⁊ p̄ᵐ.c.
ueniet ad aliud ultimū.cōpleto igit motu p̄ᵐ.b.⁊
p̄mū.c.erūt in ɔ̄rijs ultimis ipsi⁹.a. ¶ Notādū ēt
q̄ q̄ ambo.s.b.⁊.b.fiunt in equali tp̄e secus ɔ̄ria
ultia ipsius.a.simul accidit.c.factū eē circa vnūq̄d
q̄ ipsoꝝ.b.⁊ circa media.a.sic ēt.b.simul sit cir
ca oia.c.⁊ circa oia.a.⁊ q̄ totum.c.uel totū.b.trā
situr in duplo tp̄e quā mediū.a.arguebat zeno tē-
pus duplū eē equale dimidio. Sed hec rō accidit
ad dicta falsitatē. Nam ueꝝ est q̄ dupla magnitu
do trāsit in duplo tp̄e q̄ʒ dimidia tp̄is ɔditionib⁹
paribus:sed in ,pposito non ponunt ɔditiones pa-
res q̄.a.ponit magnitudo stabilis.b.⁊.c.ponunt
magnitudines contra mote. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq̄ igit ſm mutationeʒ in ɔ̄dictione
nullū erit impossibile:ut si ex non albo in
albū mutetur:⁊ in neutro est. Tanq̄ er-
go neq̄ album erit:neq̄ non album.

¶ Ostēdit quomodo zeno negabat motū ad formā
circa q̄d duo facit.q̄ p̄mo soluit rationē eius de-
fectiuam.scd̄o assignat causam defectus ibi[Nō
enim si nō.] Ostendit ergo q̄ neq̄ igit ſm muta-
tionē in cōtradictionē neq̄ ſm mutationē ad for-
mā a nobis nullū erit impossibile:ut si aliq̄d mutet
ex nō albo in albū. Arguebat zeno q̄ cum sic mu-
tat inuētio est tanq̄ eru albū neq̄ nō albū. ¶ No
tādum autē zenonē sic negasse motum ad formā.
Naʒ in omni motu ad formā est aliqua generatio
⁊ corruptio ⁊ in omni tali est assignare mutationē
ſm opposita ɔtradictionis siue hec sit in accidēti-
bus:ut cuʒ ex nō albo fit albū:siue in substātialib⁹
ut cum ex nō aere fit aer. Si igit ſm talia opposi-
ta est trāsmutatio:q̄ q̄d transmutat dum trāsmu-
tat est inuētio terminoꝝ:oportebit q̄ ex non albo
fit albuʒ:neq̄ esse in nō albo:neq̄ in albo sic est ali
quid q̄d neq̄ erit album:neq̄ non album:quia ut
dicebat zeno si est dare motum ad formam est da-
re medium inter contradictoria quod est inconue-
niens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nō enim si nō totū in quolibet est:nō di
cet albū:aut nō album. Albū enim dicit:
aut nō albū:nō q̄ totū sit huiusmodi:sed
quo plures:aut magis ,ppriе partes. Nō
idē aūt est nō esse in hoc:⁊ nō esse in hoc
totū. Silr̄ aūt est ⁊ in esse ⁊ in nō esse:⁊ in
alijs que ſm ɔtradictioneʒ sunt. Erit qui
dem enim ex necessitate altero opposito
rum. In neutro autem semper totum.

¶ Assignat causam defectus dicēs:q̄d nō enim si to
tū mobile nō est in quolibet terminoꝝ nō propter
hoc nō dicet albū:aut nō album. Nā albū dicimus
aut nō albū nō q̄ totum sit huiusmodi:sed q̄ plu-
res:aut magis ,pp:ie.i.magis p̄ncipales partes
aut h⁹.si ergo aliq̄d de nō albo fiat album poterit
ɔtingere q̄d cū dealbat ptim sit in albo.partim in
nō albo:nec tñ ,ppter h̄ illud q̄d dealbat nec dicet
albū nec nō albū:q̄ si plures ptes eius uel p̄ncipa
liores sint albe q̄ʒ nō albe dicet albū. Si autē ecō
uerso dicet nō albū. Nā nō idē est aliq̄d nō esse in
hoc ⁊ nō esse in hoc ſm se totum. Nō ergo idē est
aliq̄d nō esse album ⁊ aliq̄d nō esse albū ſm se to-
tū.poterit enim ɔtingere q̄ aliq̄d ſm aliquas par-
tes sit album.⁊ tñ dicat simpliciter nō albū si ſm
plures ptes ⁊ ſm p̄ncipaliores habeat esse albuʒ
⁊ q̄d dictū est de albo ⁊ nō albo intelligēdū est q̄
silr̄ est autē in esse ⁊ nō esse:ut in ɔ̄dictionibus ſm
sbam ⁊ in alijs mutationibus que fiunt ſm ɔtradi
ctionē ut in calido ⁊ nō calido ⁊ in ceteris h⁹.erit
eni q̄d trāsmutat ex nō calido in calidū uel ex nō
albo in albuʒ ex necessitate in altero extremoꝝ:q̄
q̄cq̄d est uel est album uel nō albū.semp̄ tñ dū du
rat mot⁹ in neutro terminoꝝ est ſm totū. ¶ Notā-
duʒ aūt vim solonis hui⁹ in h̄ ɔsistē:q̄ nō opʒ q̄ si
aliq̄d de nō albo fit albū q̄ oporteat dare mediuʒ
inter ɔ̄dictoria. Nō enim oportet q̄d dealbat nec
simplr̄ eē albū nec simplr̄ nō esse album. Sufficit
ſm aliquas ptes eē albū ⁊ ſm aliquas nō albū:⁊
sic successiue mouet ad albedinem donec ſm se to-
tum sit albuʒ. ¶ Dubitaret forte aliq̄s:q̄ nō vide-
tur q̄ phūs non aitet incōueniens ad q̄d uolebat
ducere zeno. Nam si quod ſm plures partes uel

principaliores est nõ albuȝ dato q̃ fm pauciores partes uel minus pncipales sit album simpliciter debet dici nõ album. Si autẽ sit ecõuerso est econuerso. ergo si aliqd dealbat etiã cum dealbat simpliciter ꝛ absolute fm philosophũ debet dici albũ uel nõ albũ: ita q̃ nunq̃ȝ erit dare mediuȝ iter ꝯdictoria. vȝ q̃ neqȝ tale sit albũ nec nõ album: q2 qõ sic dealbat q̃ȝdiu fm plures ptes ul' pncipaliores erit nõ albũ dicet nõ albũ. qñ aũt intãtuȝ erit dealbatũ fm plures ptes sit albũ dicet simplr albuȝ. H aũt nõ vr sufficẽs: q2 poterit ꝯtingere q̃ id qõ dealbat sit corpus hõgeneũ: ita q̃ nõ hẽat ptes magis uel min' pncipales. Cũ g̃ tale corp' fm mediũ erit dealbatuȝ: tũc nec fm plures ptes nec fm pncipaliores erit albuȝ uel nõ albũ. g̃ saltẽ tunc erit dare mediũ iter ꝯdictoria. Dicẽdũ q̃ ipossibile est eadẽ mediũ iter ꝯdictoria. cum g̃ aliqd dealbet ẽt dum dealbat nunq̃ȝ erit signare istãs q̃ nec sit albũ nec nõ albuȝ. Nã si fm plures ptes uel fm pncipaliores sit album dato q̃ fm aliquas ptes sit nõ albũ dicet simplr albũ. Si aũt sit corp' hõgeneuȝ ꝛ fm medietatẽ sit albuȝ fm medietatẽ nõ albũ: tũc simpliciter dȝ dici nõ albuȝ. nã sil'e erit tũc de eo sicut est de copulatiua cui' vna pars est uera reliq̃ falsa. Nã tũc simplr tota dĩ falsa uel tota dĩ nõ uera: ut ostẽsis duob' quoꝝ vn' sit vidẽs ꝛ alter cecus dici põt iste ꝛ iste nõ vidẽt: sic si corp' aliqõ fm mediuȝ sit albũ fm mediuȝ nõ albũ totũ dȝ dici nõ albuȝ. Nã nunq̃ȝ pars simplr denoiat totum nisi illa sit pncipalior uel maior. potẽtior est g̃ in hoc negatio q̃ȝ affirmatio: quare corp' fm q̃ mediuȝ est albuȝ simplr nõ erit albũ. g̃ erit simplr nõ albũ. pȝ ergo q̃ nunq̃ȝ est dare medium iter ꝯdictoria: ut rõ zenonis ꝯcludebat. ¶ Ulteri' forte dubitaret aliqs: q2 vr q̃ phs oĩno sophistice soluat rõneȝ zenonis. q̃ eni de nõ albo mouet in albuȝ: nõ opȝ q̃ pus alteret fm vnã ptẽ ꝛ postea fm aliã: ut vr ipse supponere. põt eni totuȝ alterari sil'. Dicẽdũ q̃ fm qdã hec solutio phi lȝ nõ sit sufficiẽs in se est tñ sufficiens ad repellẽdã rõnẽ zenonis. Sed sufficiẽtia solutiõis hui' hẽbit in 8° ubi dicet q̃ si de nõ albo fit albũ: nunq̃ȝ erit signare tps uel istãs in quo nec sit albũ nec nõ albũ: sȝ per totũ tps erit nõ albuȝ ꝛ in istãti ad qõ copulat illud tps icipiet eẽ albũ. uolũt ergo isti q̃ hec vitas tradita in octauo hui' sufficiẽtius soluat rõnẽ zenonis q̃ȝ q̃ dĩ in h 6°. Sed q̃ȝtuȝ itellect' nr' põt attingẽ nõ videt nobis q̃ per tradita in octauo soluat hec rõ zenonis. Zeno aũt nõ arguebat de mutatiõe ut dicit terminum mot' uel ut dĩc mutatũ eẽ: q2 planum est q̃ cũ talis mutatio mẽsuret istãti. idẽ est enim ibi mutari ꝛ mutatũ eẽ ꝑpter q̃ sic mutat cum mutat mutatũ est ꝑpter qõ opȝ ipm eẽ in altero termioꝝ: q2 qõ mutatũ est qñ mutatuȝ est: est in eo ad qõ mutatũ est. intelligebat g̃ zeno de mutatione nõ ut est terminus mot': sȝ ut est ipse mot': q2 qõ mouet dum mouet nõ est in altero terminoꝝ. Si ergo de nõ albo mouet aliqd in albũ: neqȝ est in albo: neqȝ in nõ albo: quare ut arguebat zeno erit mediũ iter ꝯdictoria. Ad hoc aũt soluit phs qõ mouet de nõ albo in album q̃ȝdiu durat mot' ptim est nõ albũ ptim albũ nec tñ ꝑpter h est dare medium iter ꝯdictoria: q2 semp qõ dealbat uel est simplr albuȝ si fm plures ptes. uel fm pncipaliores sit tale: uel est simplr nõ album si fm tales ptes nõ sit tale: sed sic dicẽdo lȝ referamus mentẽ phi. nõ tñ soluemus ad qõnẽ factã: q2 ut dicebat qõ alterat non semp alterat successiue fm ptes: sȝ ꝯtingit aliqd fm se totuȝ alterari sil'. ꝑpter qõ sciendũ q̃ mot' semp mẽsurat tpe quare alteratio ut est mot' semp fit successiue ꝛ fm ptes ꝛ h' partialitas nõ semp sumit fm ptes ipsius mobilis: sed aliqñ sumit fm ea que sunt annexa ipsi forme itroducẽde per motuȝ. Qõ ergo de nõ albo trãsmutat in albuȝ si talis trãsmutatio sit motus: opȝ q̃ ibi sit successio uel fm ptes ipsius mobilis: ut q̃ tpm mobile pus fm vnã ptẽ dealbet: ꝛ postea per aliuȝ donec totũ fiat album: uel erit ibi successio fm annexa ipsi forme. Nã qõ de nõ albo fit albũ dum dealbat pus acqrit aliqd de dispõnibus albi: ꝛ postea acqrit aliqd ulterius de dispõnibus illis donec totũ fiat albuȝ. Qualitercũq̃ȝ aũt fiat ista successio nunq̃ȝ erit dare medium iter ꝯdictoria: q2 si accipiat talis successio fm ptes mobilis: ut patet per habita semp qõ dealbat uel erit albuȝ si fm plures uel pncipaliores ptes sit tale uel erit nõ albũ: si fȝ tales ptes nõ sit tale. Si võ q2 talis successio fm dispõnes ad formã uel fm annexa forme: tũc q̃ȝdiu mo'e nõ acqsiuit tales dispõnes ad q̃s de necessitate sequat forma dicet nõ tale ut dicet nõ albũ uel nõ calĩȝ. qñ võ acqsiuit tales dispõnes uel acqsiuit tãtuȝ de dispõnib' q̃ ad eas de necessitate seqtur forma ꝛ tunc dĩ eẽ tale ut dicit eẽ album uel calidũ. Nunq̃ȝ ergo est dare mediũ inter ꝯdictoria qualitercũq̃ȝ accipiat successio in motu phũs exẽplificauit de ptibus ipsi' mobilis potius q̃ȝ de his que sunt annexa forme: q2 ibi est magis manifestũ qõ dĩ. utraq̃ȝ tñ modo ut pȝ per habita ueritatẽ habet q̃ imobile dum mouet sic est ibi signare ptẽ post ptẽ ꝛ successionẽ. q̃ tñ inter ꝯtradictoria non est dare medium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Silr autẽ est in circulo ꝛ in spera ꝛ oĩno que in ipsis mouent: q2 accidet ipsa qescere. In eodẽ loco fm tps qõdã sunt ꝛ ipa ꝛ ptes. Quare qescũt simul ꝛ mouebunt.

¶ Ostẽdit quõ zeno negabat motuȝ circularẽ. circa qõ duo facit. q2 p̃ ponit rõneȝ zenonis. 2° destruit eaȝ ibi [Primo quidẽ.] Dicit ergo q̃ similiter in circulo ꝛ in spera ꝛ oĩno in his que mouetur in seipsis supple zeno negabat motum: q2 ut dicebatur accidet ipsa que sic mouent qescere. Nã fm quoddam tẽpus in quo dicunt talia moueri sunt in eodem loco ꝛ ipa ꝛ partes eorum: q2 sic tamen se habent mouentur simul ꝛ quiescunt ꝛ mouebuntur quod est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Primũ qdẽ eni ptes non sunt in eodẽ nullo tpe. Postea ꝛ totũ mutat semp in alteꝝ. Nõ eni eadẽ est ab ipso. a. accepta circulatio: ꝛ que est ab ipso. b. ꝛ. c. ꝛ alioꝝ vnoquoq̃ȝ signoꝝ: nisi sicut musicus homo ꝛ homo: q2 accidit. Quare mutatur semper altera in alterã: ꝛ nequaq̃ȝ quiescet. Eodem autem modo est ꝛ in spera ꝛ in alijs que in ipsis mouentur.

¶ Soluit h' rõneȝ. d. q̃ circulariter mota dum mouent nec fm se tota nec fm suas partes sunt in eodẽ loco. dicit q̃ pmum qdẽ enim ratio zenonis nõ

ꝯcludit:qꝛ partes nõ sunt in eodẽ loco nullo tp̃e.i. per nullũ tp̃s.postea ẽt nõ ꝯcludit:qꝛ ꝛ totũ semꝑ mutat̃ in alterꝝ ꝛ alterꝝ locũ. Nã nõ est eadẽ circulatio accepto circulo ab ipso.a. ꝛ circulatio que est accepta ab ipso.b. ꝛ ab ipso.c. ꝛ ad aliorꝝ vnũqđq; signorꝝ nisi dicat̃ eadẽ sicut est idẽ musicus hõ ꝛ hõ: qꝛ musicũ accidit hoĩ.est enim musicũ in hoĩe tanq̃ in sb̃to:qꝛ musicus ꝛ hõ differũt rõne:ſꝫ sunt idẽ sb̃to sic circulatiões in eodẽ circulo accepte fm diuersa pũcta sunt idẽ sb̃to:sed differũt rõne.ergo qđ mouet̃ circulariter etiã fm se totũ mutat locũ: qꝛ semꝑ mutat̃ altera circulatio in alteram circulationẽ:q̃re qđ mouet̃ circulariter semꝑ est in alio ꝛ alio loco circulari.nequaq̃; ḡ q̃escet. ꝛ qđ dictũ est de circulo eodẽ modo itelligẽdũ est ꝛ in spera ꝛ in alijs que mouent̃ in seipsis ut in colũna. Qđ enĩ orbiculariter mouet̃:siue sit circulus:siue spera:siue colũna: siue qđcũq; aliud eẽ possit nunq̃; dum mouet̃ est in eodẽ loco nec fm totum nec fm ꝑtes. ¶ Notãdũ aũt q̃ ut in 4° diximus qđ mouet̃ circulariter mutat locũ tã fm totũ q̃; fm ꝑtes:ſꝫ fm ꝑtes mutat locũ q̃tum ad sb̃am.fm totũ ꝟo q̃tũ ad dispõnẽ.motũ enĩ circulariter ſꝫ semꝑ intelligat̃ eẽ in eodẽ loco fm sb̃am:tñ ꝓut circulus ei⁹ incipit ab alio ꝛ alio puncto:est in illo loco fm aliã ꝛ aliã dispõnẽ. ¶ Dubitaret forte aliq̃s cum motũ circulariter fm se totũ q̃dãmodo mutet locum fm se totũ ꝛ q̃dãmodo nõ mutet hui⁹:qꝛ mutat ipsũ fm dispõnẽ nõ fm sb̃am:qđ simplr̃ ꝯcedẽdũ ꝛ de eo qđ sic mouet̃ utrum q̃ sit in eodẽ loco uel q̃ nõ sit in eodẽ loco. Dicẽdũ q̃ magis simplr̃ ꝯcedẽdũ est ip̃m nõ eẽ in eodẽ loco q̃; eẽ in eodẽ loco. Nam ad idẽtitatẽ localẽ magis est ꝯsiderãda dispõ ꝛ ordo loci q̃; sb̃a ei⁹:ut si aliq̃d sit in aere magis est in eodẽ loco ꝓpter eũdẽ ordinẽ quẽ habet ad vniuersum q̃; ex eo q̃ idẽ aer fm sb̃am circũdat ip̃m. Nã ut dicebat̃ in 4° si ucto flãte poneret̃ aer circũdãs ꝛ nõ tolleret̃ ordo ad vniuersum nõ tolleret̃ idẽtitas loci nisi mãliter ꝛ fm q̃d:qꝛ si ordo ꝛ dispositio ꝑncipalr̃ ꝯsiderãda sunt in idẽtitate loci si motũ circulariter fm se totum mutat locũ fm dispõnẽ quãtumcũq; nõ mutet ipsum fm sb̃am magis dicẽdum est qđ sic mutatur non esse in eodem loco q̃; esse in eodem loco. Lectio.XVIII.

Stẽsis aũt his dicim⁹ q̃ ipartibile nõ
o ꝯtingit moueri nisi fm accidẽs ut in
corꝑe moto:aut magnitudĩe in qua
est:sicut utiq; erit qđ in naui mouet̃ a nauis motu:aut pars totius mot⁹. Impartibile aũt dico:qđ est fm q̃ntitatẽ indiuisibile.

¶ Postq̃; pħs iprobauit positionẽ zenonis fm se:soluẽdo rõnes suas per quas negabat motum.in parte ista disputat ꝯtra dictã dispõnẽ q̃tũ ad ea que sequunt̃ ex positione illa. ¶ Ex põne aũt zenonis sequebant̃ duo.p̃ q̃ ipartibile moueret̃.dicebat enĩ sagittã uelociter motã non moueri:qꝛ in q̃libet instãti est in loco sibi eq̃li:sed qđ est in loco sibi equali nõ mouet̃ ergo sagitta uelociter mota nõ mouetur.erat ḡ vis rõnis hui⁹ q̃ si sagitta nõ mouet̃ in aliq̃ instanti q̃ nullo modo mouet̃:sed h̃ nõ seq̃tur nisi supponat̃ q̃ motus possit eẽ in instãti.hñ ergo ꝯcludebat rõ eius q̃ sagitta q̃tumcũq; uelociter mota nõ mouet̃ in nullo instãti alicuius tp̃is:qꝛ in q̃libet istãti est in loco sibi eq̃li.nõ tñ ꝓpter hoc cõcludit̃ q̃ si nõ mouet̃ in aliq̃ instãti q̃ nõ moueat̃ nisi supponat̃ q̃ mot⁹ possit eẽ in instãti:sed idẽ est dicere q̃ mot⁹ sit in instãti ꝛ q̃ ipartibile mouet̃ sequebat̃ ergo ex rõne zenonis q̃ ipartibile moueri posset. Rursus seq̃bat̃ ex dictis eius q̃ mutatio eẽt infinita ex ꝑte terminorꝝ. Nã cum fm ip̃m ꝑus oporteret trãsiri mediũ spatiũ q̃; totũ ꝛ adhuc ꝑus mediũ dimidij ꝛ sic in ifinitũ seq̃bat̃ fm ip̃m q̃ per motũ nunq̃; ꝗs posset ꝑuenire ad terminum erat igit̃ fm põnẽ suã mutatio ifinita ex ꝑte termini:qꝛ erat iterminata.duo ḡ facit ſꝫ q̃ hec duo destruit que seq̃bant̃ ex dictis zenonis.p ḡ ostẽdit q̃ nullũ mouet̃.2° ꝓbat q̃ nulla mutatio est infinita ex ꝑte termini ibi[mutatio aũt nõ est.] Circa p̃m duo facit:qꝛ p̃ ꝓponit hãc ꝯnẽ iprobãdã:qꝛ per se nullum ipartibile mouet̃.2° ꝓbat eã per multa media ibi[sicut ḡ dicebaꝫ.] Circa p̃m duo facit.qꝛ p̃ facit qđ dictum est.2° q̃ddã qđ supposuerat declarat ibi[ꝛ nãq; ꝑtiũ.] Dicit ergo q̃ ostẽsis his.i. iprobatis rõnib⁹ zenonis in se restat iprobare eas q̃tũ ad ea que sequunt̃ ex rõnibus illis.dicimus ḡ q̃ nõ ꝯtingit ipartibile moueri nisi fm accñs:ut ꝯtingit impartibile moueri nisi toto corꝑe:aut magnitudine in qua est illud impartibile.sed h̃ nõ est per se. Addit aũt quot modis mouet̃ aliq̃d in aliq̃.naꝫ vno modo mouet̃ aliq̃d in aliq̃ oĩno per accñs sicut utiq; qđ erit in naui mouet̃ per accñs ad motũ nauis: aut mouet̃ alio modo aliq̃d in aliq̃ sicut pars mouet̃ in toto uel mouet̃ motu.i.per motum toti⁹. Subdit aũt q̃ ipse uocat ipartibile qđ est indiuisibile fm q̃titatẽ. ¶ Notãdũ aũt q̃ ideo pħs distinxit q̃ dupl'r mouet̃ aliq̃d in aliquo:aut per accñs:aut sicut pars ne laboret in equoco. Nã impartibile sic mouet̃ in aliq̃ ut in corꝑe q̃ nõ mouet̃ sicut pars ei⁹:sed solũ mouet̃ per accñs. ¶ Notandũ aũt q̃ ideo sb̃dit q̃ ipartibile uocat qđ est indiuisibile fm q̃titatẽ.ne etiã equocet̃ in impartibili:qꝛ si accipet̃ impartibile fm formaꝫ sicut dicimus aquã aliquaꝫ esse impartibilẽ si sit ita modica q̃ si accipiat̃ minus non remaneat ibi forma ꝛ species aque.sic enim accipiẽdo impartibile nõ est incõueniens ipartibile moueri. Sed si accipiat̃ ipartibile fm q̃titatẽ cuiusmodi est punctus ipossibile est q̃ tale impartibile moueatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et nãq; ꝑtiũ mot⁹ alij sunt fm q̃ ꝑtiũ ꝛ fm q̃ toti⁹ mot⁹. Uidebit aũt in spera aliquis maxime dr̃iaꝫ. Nõ enim eadẽ erit uelocitas eorꝝ que iuxta cẽtrũ sunt:ꝛ que extra:ꝛ que toti⁹:sicut nõ vni⁹ exñte motu.

¶ Quoddaꝫ qđ supposuerat declarat.dixerat enim q̃ pars mouet̃ motu totius in quo innuebat motũ partis quodãmodo esse aliũ a motu totius. Ideo ostendit motum partis quodãmodo esse alium a motu totius.d.nãq; motus partiũ alij sunt fm q̃ sunt partium est fm q̃ sunt motus totius.videbit aũt utiq; aliquis maxime differentiã in motu circulari:qꝛ in tali motu nõ eadem erit uelocitas eorum.i.earum partiũ que sunt iuxta cẽtrum ꝛ que sunt extra ꝛ que totius. Nã partes iuxta centrum habẽt tardiorẽ motum.partes ꝟo extra habẽt uelociorem.uelocitas aũt totius nõ accipit fm uelocitatem partium interiorꝝ:sed exteriorꝝ.ergo est ibi

diuersitas iter talia sicut nõ existẽte motu vni⁹ uel ut habet alia lr̃a: sicut nõ existẽte motu vno toti⁹ ⁊ ptis: q: motus totius ⁊ ptiu3 exterio2 est alius a motu ptiu3 interio2. ¶ Dubitaret forte aliq̄s utrũ ptes moueant per se. Dicẽdũ ꝙ cum ptes nõ sint nisi in potẽtia in toto ⁊ cum ptes ẜm ꝙ huiusmodi nõ habeant esse per se: per se moueri non pñt. tñ ut ꝯ[tor] inuit ⁊ ut supra in q̄nto ostẽdimus sufficiẽter in his que sunt per accñs est gradus dare. l3 ergo ptes moueant per accidens. nõ tñ sic mouent per accidẽs: sicut accñtia ⁊ forme que nullo modo per se moueri pñt. Inde est ergo ꝙ motus ptis distinguit a motu per accñs ⁊ dicit esse nõ pure per accidẽs: quia motus partium nõ est omnino per accidens: sicut motus accidẽtium ⁊ forma2 ⁊ cum partes moueant in toto ꝙ pñt moueri per se. accidentia autem ⁊ forme sic mouentur in corpore ꝙ per se moueri non possunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sicut igit̃ dicebã: sic q̄dem ꝯtingit moueri impartibile: sicut in naui sedẽs naue eunte. Per se aũt non ꝯtingit. Mutetur enĩ ex. a. b. in. b. c. siue ex magnitudine in magnitudinem: siue ex specie in spẽm: siue ẜm ꝯtradictionem. Tẽpus aũt sit in quo p̃mo mutatur. d. Ergo necesse est ipsum ẜm ꝙ mutatur tẽpus: aut in. a. b. esse: aut in. b. c. aut aliq̄d q̄de3 huius in hoc: aliud vero in altero. Omne enĩ quod mutatur sic se habuit. In utroq3 q̄dem igit̃ nõ erit aliq̄d ipsius: partibile enim utiq3 esset. At vero neq3 in. b. c. mutatũ enim erit. Cõcessum est aũt mutari. Relinq̄tur igit̃ ipsum in. a. b. esse ẜm ꝙ mutatur tempus: quiescet ergo. In eodem enim esse per tẽpus quoddã q̄escere est. Quare non ꝯtingit impartibile moueri neq3 oĩno mutari.

¶ Probat ꝯclusionẽ quã p̃miserat. v3 ꝙ per se nullũ ĩpartibile mouet̃. circa qõ quatuo2 facit ẜm ꝙ quatuo2 rõnes adducit ad ꝓpositum. 2ᵃ ibi[solũ enim sic esset.]3ᵃ ibi[Amplius aũt ex his.]4ᵃ ibi[Amplius aũt si omne.] Repetit ergo p̃mo ꝯclusiones intẽtã. d. ꝙ sicut dicebat sic quidẽ ꝯtingit moueri impartibile. v3 per accñs sicut sedẽs mouet̃ in naui naue mota ⁊ eunte: per se aũt h̃ non ꝯtingit ꝙ si dicat aduersarius h̃ esse possibile per se mutet̃ igit̃ qõ est impartibile ex termino. a. b. in terminũ. b. c. siue hoc fit ex magnitudine in magnitudinem siue ex specie in spẽ3 siue ẜm ꝯdictionem. quocũq3 enĩ3 modo accipiant̃ dicti termini siue accipiantur ẜm magnitudinẽ ⁊ ẜm augmẽtum ⁊ diminutione3 siue ẜm formã ⁊ spẽm. i. ẜm alteratiõnẽ siue ẜm qualitatẽ siue accipiant̃ ẜm ꝯtradictionẽ. i. ẜm eẽ ⁊ nõ esse: uel ẜm generationem ⁊ co2ruptionẽ que est in s[bs]. uel accipiant̃ ẜm motũ localẽ: quocũq3 modo accipiant̃ nõ ꝯtingit impartibili moueri. Na3 si tẽpus in quo p2imo mutatur qõ in quo est. d. necesse est ergo ip̃m impartibile ẜm tp̃s ẜm ꝙ mutat̃: aut esse ẜm se totum in termino. a. b. aut in. b. c. aut aliquid h[m]. i. aliqua pars illius ĩpartibilis erit in h̃. i. in vno termino. aliud aũt in altero termino. Nam omẽ qõ mutat̃ necesse est ꝙ sic se habuerit: in utroq3 q̄dem igit̃ nõ erit aliq̄d ipsius impartibilis. Nõ enĩ3 possumus dicere ꝙ aliqua pars ipsius impartibilis sit in vno termino ⁊ aliqua in alio: q: partibile utiq3 eẽt. Si ergo impartibile est: uel totũ est in. a. b. uel totu3 in. b. c. At vero neq3 erit totũ in. b. c. q: tũc mutatum erit ꝯcessum. est aũt ip̃m impartibile mutari ⁊ moueri. Relinq̄tur ergo ip̃m totum esse in. a. b. in toto illo tp̃e ẜm ꝙ mutat̃. quiescet ergo ibidẽ: q: esse in eodẽ termino per quoddã tẽpus est idẽ qõ q̄escere: quare nõ ꝯtingit ĩpartibile moueri neq3 oĩno mutari: q: tunc qõ mouet̃ q̄esceret. ¶ Notãdum aũt vim rõnis huius in hoc ꝯsistere: ꝙ si impartibile mouet̃ in toto illo tp̃e dum moueret̃ nõ est in termino ad quẽ: q: ibi est mutatu3 esse nec est partĩ3 in vno termino nec partim in alio: q: caret partibus. relinq̄tur ergo ꝙ in toto tp̃e dũ mouet̃ sit in termino a quo hoc ꝙ est in aliquo eodem termino per aliquod tempus quiescet ibide3. ergo in toto tempore du3 mouetur quiescit quod est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Solum enim sic eẽt ipsius motus: sic tẽpus esset ex ipsis nunc. Semper enim in ipso nũc est motũ esse ⁊ mutatu3. Quare moueri q̄dem nequaq̃3 est: motum autẽ esse semper. Hoc autem ꝙ impossibile sit: ostẽsum est. Neq3 enim ex ipsis nunc tẽpus: neq3 linea ex ipsis pũctis: neq3 motus ex momẽtis est. Nihil enim aliud facit hoc dicens: aut motum ex indiuisibilibus: sicut si tempus ex ipsis nunc: aut magnitudinem ex punctis.

¶ Adducit scd̃am rõnẽ. d. ꝙ solum sic eẽt motus ipsius ĩpartibilis si tẽpus eẽt ex ipsis nũc: ⁊ si supple motus posset esse in ip̃o nunc. Sed utrũq3 ho2 est impossibile: ergo ĩpossibile est ĩpartibile moueri. Qõ autẽ motus nõ possit eẽ in nunc patet: q: in ipso nunc semꝑ est motũ eẽ. i. mutatu3 esse: q: moueri q̄dem nequaq̃3 est in nũc: motu3 aũt esse. i. mutatum semꝑ est in ipso nunc. h̃ aũt qõ sit impossibile v3 ꝙ moueri sit in ipso nunc ostẽsu3 est p̃us. addit aũt ꝙ neq3 tẽpus est ex ipsis nunc neq3 linea ex ipsis punctis: neq3 motus ex momentis. i. ex mutatis eẽ. d. enĩ3 h̃ v3 ꝙ ĩpartibile moueat̃ nihil aliud facit nisi aut motũ esse ex indiuisibilibus. ⁊ etiã h̃ est dicere sicut si tẽpus sit ex ipsis nũc: aut sicut dicere magnitudinẽ esse ex pũctis. Cu3 ergo oĩa hec sint ĩpossibilia: impossibile est ꝙ ĩpartibile moueatur. ¶ Dubitaret forte aliq̄s: vnde seq̄tur hec ꝯñtia ꝙ si impartibile moueret̃ ꝙ magnitudo eẽt cõposita ex indiuisibilibus. Dicẽdu3 ꝙ omne spatium per qõ mouet̃ aliqõ mobile: opo2tet esse ꝓpo2tionatum ipsi mobili. Nã mobile successiue se cõmensurat spatio: ita ꝙ p̃ trãsit spatium eq̄le sibi q̃3 maius: ⁊ postea aliud spatiũ eq̄le sibi donec sic totum spatiũ sit ꝑtrãsitũ qõ eẽ nõ posset nisi spatiũ eẽt cõpositũ ex equalib⁹ partib⁹: uel ẽt ex minorib⁹ q̃3 sit q̃3titas ipsius mobilis. nunq̃3 enĩ3 mobile trãsiret aliqõ spatiũ nisi mobile ipsum aliquotiẽs sumptũ redderet illud spatiũ uel plus q̃3 illud spatiũ. Cum ergo nunq̃3 indiuisibile aliquotiẽs sumptũ reddat aliq̄d nisi illud sit cõpositũ ex indiuisibilibus. Si

mobile eēt aliqd īpartibile ꝛ trāsiret aliqđ spatiuꝫ oporteret illud spatiū eē cōpositū ex īpartibilibus patet ḡ ꝙ si mobile eēt qd indiuisibile. linea. i. magnitudo uel spatiū per qđ fieret mot⁹ eēt cōpositū ex pūctis uel ex īpartibilib⁹. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs: vnde seqtur hec ꝯñia: ꝙ si pībile moueret ꝙ tp̄s eēt cōpositū ex ipsis nūc: ꝛ ꝙ mot⁹ esset cōpositū ex momētis uel ex mutatis eē. Dicēdū ꝙ ut patet ex qōne p̄missa: si mobile eēt qd īpartibile spatiū per qđ fieret mot⁹ eēt cōpositū ex īpartibilibus. Cū ergo in īpartibili nō possit eē nisi mutatū eē si aliqđ spatiū per qđ fieret motus eēt cōpositū ex īpartibilib⁹: oporteret motū illū qui fieret in illo spatio cōponi ex momentis uel ex mutatis esse. Rursus qa mutatū eē mēsuraᷓ īstāti ut supra ostēdebaᷓ: si aliqs mot⁹ cōponereᷓ ex mutatis eē: oporteret tp̄s mēsurās motū illū cōponi ex īstātibus. patet ḡ ꝙ qui ponit īpartibile moueri ponit ꝙ spatiū cōponaᷓ ex īpartibilibus: ꝛ ꝙ mot⁹ cōponiᷓ ex mutatis eē: ꝛ ꝙ tēpus cōponaᷓ ex īstātib⁹. est ergo hec ratio p̄bi ꝙ cū oīa hec sint impossibilia: īpossibile est impartibile moueri. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aūt ex ipsis manifestū: ꝙ neqꝫ pūctū: neqꝫ aliud īdiuisibile nullū ꝯtingit moueri: Oē eniꝫ qđ moueᷓ: īpossibile est p̄us mai⁹ moueri ipsi⁹ q̄ꝫ aut eq̄le: aut minus. Si igiᷓ hoc manifestū: qꝛ ꝛ pūctū minus: aut equale mouebiᷓ p̄muꝫ. Qm̄ aūt īdiuisibile est īpossibile est minus moueri p̄us. Eq̄le ergo ipsi. Quare erit linea ex pūctis: semp̄ eni per equalē motū oēm lineā pūctū mēsurabit. Si āt hoc īpossibile est: ꝛ moueri indiuisibile īpossibile est.

¶ Adducit tertiā rōnē. d. ampli⁹ ex his aūt. i. ex dicēdis. manifestū est ꝙ neqꝫ punctū neqꝫ nullū aliud indiuisibile ꝯtingit moueri. Naꝫ omne qđ moueᷓ īpossibile est p̄us moueri per spatiū maius ipsi⁹. i. maius ipso q̄ꝫ moueri per spatiū: aut eq̄le sibi: aut minus ipso. Si igiᷓ hoc est qđ mobile p̄us trāsit spatiū eq̄le sibi: aut min⁹ q̄ꝫ mai⁹. manifestū est ꝙ ꝛ pūctū uel qđcūqꝫ aliud īdiuisibile: qđ poniᷓ mobile p̄m mouebiᷓ per spatiū minus: aut eq̄le q̄ꝫ per maius. Sed qm̄ h⁹ mobile est indiuisibile: īpossibile est ip̄m moueri p̄us per spatiū minus se. trāsibit ḡ p̄us spatiū equale sibi: quare linea erit cōposita ex pūctis. Nā semp̄ punctū uel qđcūqꝫ aliud īpartibile motū per aliqđ spatiū uel per aliquā lineā mēsurabit oēꝫ h⁹ lineā per eq̄le. impartibile eni illud accidēdo ꝛ trāseundo p̄us semp̄ partē equalē. Si aliqñ mēsurabit totā lineaꝫ qđ nō eēt nisi linea cōponereᷓ ex pūctis uel ex īpartibilibus. si aūt hoc est īpossibile: īpossibile est indiuisibile moueri. ¶ Notādū aūt hāc tertiā rōneꝫ differre a scđa: qꝛ addit aliqd supra ipsam. declarat enim quādā ꝯñiā que ibi supponebaᷓ. Supponebaᷓ eni ibi ꝙ si īpartibile moueretᷓ ꝙ linea cōponereᷓ ex pūctis. hoc aūt hic declarat per hoc ꝙ mobile p̄us trāsit spatiū equale sibi q̄ꝫ maius se: qđ nō eēt nisi mobile cōmēsuraret se spatio: ꝛ qꝛ nunq̄ꝫ īpartibile cōmēsurat se alicui nisi illud sit cōpositū ex īpartibilib⁹: si īpartibile moueret linea cōponereᷓ ex īpartibilibus. in rōne ḡ p̄cedēte supponēdo hoc impossibile supponebaᷓ intētū. hic aūt declarādo hoc īpossibile manifestaᷓ ꝓpositū. Rursus differt hec ratio ab illa: qꝛ in hac rōne ex vno solo īpossibili ꝯcludiᷓ ꝓpositū: ut qꝛ vꝫ īpossibile est lineā cōponi ex pūctis īpossibile est impartibile moueri. in p̄missa aūt rōne ex tribus īpossibilib⁹ ꝯcludebaᷓ intētū. dicebaᷓ eniꝫ ꝙ qa īpossibile est lineaꝫ cōponi ex pūctis tp̄s ex nūc ꝛ motū ex momētis uel ex mutatis eē. ideo īpossibile est īpartibile moueri. ¶ Dubitaret forte aliqs qꝛ nō videᷓ ꝙ hec ꝯñia sequaᷓ ꝙ si īpartibile moueretᷓ ꝙ linea cōponereᷓ ex pūctis. hū eniꝫ seqtur ꝙ si īpartibile moueᷓ ꝙ mot⁹ eius ꝯstitueret lineā. Nā si spericū absqꝫ ꝯsione moueretᷓ supple planū: qa spericū tāgit planū in pūcto: pūct⁹ ille sic fluens ꝯstitueret lineā. non tñ ꝓpter hoc linea cōponereᷓ ex punctis. Dicēdū ꝙ cū dicimus si īpartibile moueretᷓ linea cōponereᷓ ex pūctis: intelligēdum est de motu īpartibili per se. nō aūt itelligēdū est de motu eius per accñs. p̄hs nō itēdit negare īpartibile moueri per accñs ꝛ in alio: sed negat ip̄m moueri per se. spericū aūt positū supra planū tangit planū in puncto: tñ si moueretᷓ h⁹ spericū pūctus ille in quo fit ꝯtact⁹ ad planū nō moueretᷓ per se: sꝫ moueretᷓ per accñs: qꝛ moueretᷓ ad motū spere. Cū ergo diciᷓ ꝙ mobile se cōmēsurat spatio intelligēdū est de mobili per se. spera ergo posita supra planū per motū suū cōmēsuraret se aeri circūstāti illi plano: sed pūct⁹ in quo fit ꝯtactus ad planū lꝫ per fluxū eius ꝯstitueret lineā. nō tñ cōmēsuraret se illi linee: qꝛ nō moueretᷓ per se sed per accñs. Nā qꝛ motus ipsius spere per se eēt diuisibilis cuꝫ mota spera moueaᷓ per accñs: qcqd est in spera opꝫ fluxuꝫ ipsi⁹ pūcti existētis in spera eē qd diuisibile per accidēs: si ex īdiuisibili cōstitui diuisibile nō est incōueniens. ideo ex tali fluxu ꝯstitueᷓ linea. Si ergo fluxus pūcti qui est qd diuisibile ꝛ faciēs lineam hēret talē diuisibilitatē ab ipso pūcto: oporteret illū pūctū se cōmēsurare ipsi linee quā fluendo ꝯstituit. sed cū effect⁹ nō sumat modū ꝛ mēsuraꝫ a causa per accñs. ex quo accidit ipsi puncto moueri cū accidat ei ꝯstituere lineam per motū suuꝫ nō oportet lineā sic ꝯstitutaꝫ cōponi ex punctis: neqꝫ oportet ꝙ huiusmodi linea se cōmēsuret puncto: ꝛ hec ad ista sufficiant. Nam hāc materiam in questionibus quas supra de generatione edidimus diffusius pertractauimus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ aūt si oē in tp̄e moueᷓ in ip̄o nūc nihil: oē aūt tp̄s diuisibile erit utiqꝫ aliqđ tp̄s min⁹ q̄libet eoꝝ que mouent: in quo moueᷓ q̄ꝫtū ip̄m motū est. Hoc qdē eniꝫ erit tp̄s in quo moueᷓ: ꝓpter id quod mouetᷓ omne in tp̄e. Tp̄s aūt omne diuisibile ostensuꝫ est p̄us. Si igiᷓ pūctū moueᷓ: erit aliqđ tp̄s minus in quo ip̄m motū est. sꝫ īpossibile est. In minori eni necesse minus moueri. Quare erit diuisibile īdiuisibile in min⁹: sicut ꝛ tp̄s in tp̄e. Solūmodo eniꝫ mouebiᷓ īpartibile ꝛ indiuisibile: si erit in ipso nūc possibile moueri athomo. Eiusdē enim rationis est in ipso nūc moueri: ꝛ indiuiduum aliquod moueri.

¶ Adducit aūt quartā rōnē. d. ꝙ amplius: sed omne qḋ mouet: mouet in tpe: ⁊ in ipso nūc nihil mouet q̄a omne tēpus est diuisibile. erit utiq̄ȝ dare aliqḋ tp̄s minus q̄ȝ sit tp̄s in quo mouet tātū corp⁹ quā tū est ip̄m. ⁊ h̄ qḋlibet. i. qḋcūq̄ȝ sit h⁹ mobile qḋ est de uūo eoꝝ que mouent. hoc qdē eni erit ipsuȝ tp̄s in quo mouet tantū corpus q̄ȝtū est ip̄m mobile. Nā ꝑpter id qḋ mouet necesse est eē motum in tpe: tp̄s aūt omne eē diuisibile. ostēsum est: quare pus si qḋlibet mobile mouet per tātuȝ spatiū quātū est ip̄m in aliquo tpe ⁊ omne tēpus est diuisibile: oportet dare tēpus aliqḋ minus q̄ȝ sit tēpus in quo mouet mobile per tātū spatiū q̄ȝtū est ip̄m qḋ cūq̄ȝ sit illud mobile. Si igitur mouet punctū uel qḋcūq̄ȝ aliud indiuisibile erit aliqḋ tēpus minus q̄ȝ sit tēpus in quo motū est ipsum punctū: sed hoc est ip̄ossibile: q̄a semp in minori tpe necesse est moueri minus mobile. sequitur ergo ꝙ indiuisibile erit diuisibile in minus. Nā sicut tēpus in quo mouet diuisibile diuidit in tēpus minus sicut indiuisibile diuidit in aliqḋ minus: q̄a si in toto tpe mouet totū indiuisibile: ⁊ tātum spatiū q̄ȝtū est ipsum cū tēpus illud sit diuisibile: ⁊ sit dare aliqḋ minus tēpus oportebit ꝙ in illo minori tpe moueat aliqd qḋ sit minus q̄ȝ ip̄m indiuisibile: ⁊ oportebit ꝙ in illo minori tpe indiuisibile transeat minus de spatio q̄ȝ sit ipsuȝ: ⁊ cū oīno hec sint impossibilia ip̄ossibile est ip̄artibile moueri. Addit autē ꝙ solūmodo mouet impartibile ⁊ indiuisibile. Sed in ipso nūc erit mot⁹: ⁊ sic erit possibile motuȝ in athomo i. in instāti ⁊ in indiuisibili. nā eiusdē rōnis est moueri. i. ꝙ sit motus in ipso nūc ⁊ moueri aliqḋ mobile indiuiduū. ¶ Notādū aūt ꝙ si mobile eēt indiuiduū ꝙ motus eēt in instāti. nam ut dicebat si ip̄artibile moueret ꝙ motus cōponeret ex mutatis eē. Cuȝ ergo motus nō cōponeret nisi ex motibus sicut nec cōponitur linea nisi ex lineis nec corpus nisi a corporib⁹. Si motus cōponeret ex mutatis esse oporteret ꝙ ipsum mutatuȝ esse esset quidam motus. Cum ergo mutatum esse sit in instāti motus esset in instanti. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Mutatio aūt non est: neq̄ȝ vna infinita. Ois eni erat ex q̄dā in qddā ⁊ que est in ꝯdictiōe ⁊ in ꝯrijs. Quare eoꝝ que sunt ꝟm ꝯdictionē affirmatio ⁊ negatio terminus est: ut gn̄ationis qdē eē: corruptionis aūt nō eē. Eoꝝ aūt que sunt in ꝯrijs ꝯria: hec eniȝ ultima sunt mutationis: quare ⁊ alterationis ois. Ex ꝯtrarijs enim q̄busdā est alteratio. Silr̄ aūt augmenti ⁊ decremēti. Augmēti qdeȝ terminus est: qui est ꝟm ꝑpriam naturā ꝑfecte magnitudinis. Decrementi qui est ab hac remotio.

¶ Probato ꝙ nullū ip̄artibile mouet qḋ sequebat ex dictis zenonis. ostēdit ꝙ nulla mutatio est īfinita. qḋ ēt sequebat ex dictis eius. circa qḋ duo facit ꝟm ꝙ motus ⁊ mutatio dupliciter sumi p̄nt ad formā ⁊ ad ubi. p̄ ergo ostēdit ꝙ nō est īfinita mutatio ad formā: 2° declarat ꝙ nō est infinita mutatio ad ubi ibi[loci autem mutatio.]Dicit ergo ꝙ mutatio nō est neq̄ȝ vna infinita. Naȝ ois mutatio est ex quodā in quoddaȝ. i. est ex termino in terminū. Sed nihil qḋ claudit inter duos terminos est infinitū ⁊ interminatū. nulla ergo mutatio est infinita. ꝙ aūt mutatio claudat inter duos terminos ostēdit exēplificādo de mutationib⁹ ꝟm formaȝ. d. ꝙ mutatio que est in ꝯdictione. i. in s̄ba ⁊ mutatio que est in cōtrarijs. i. in qualitate ⁊ q̄ȝtitate ois talis mutatio est inter duos terminos: q̄a coruȝ que sunt ꝟm ꝯdictionē terminus est affirmatio ⁊ negatio: ut gn̄ationis qdem que incipit ante esse terminus est eē. corruptionis autē que icipit ab eē terminus est nō eē. eoꝝ aūt que sunt in ꝯtrarijs termini sunt ipsa ꝯria. Nam h̄. s. ꝯria sunt ultima talis mutationis: quare ois alterationis sunt aliq̄ termini. Nā ex ꝯtrarijs q̄busdaȝ est ois alteratio. similiter aūt ⁊ augmēti ⁊ decremēti sunt aliq̄ termini. Nā augmenti qdē terminus est qui est ꝟm ꝑpriā materiā ꝑfecte magnitudinis. Nam omni nā ꝯstātium est dare determinatā magnitudinē ad quātū ꝑuē tū est terminat motus augmēti. mot⁹ ergo augmēti est accessus ad quātitatē ꝑfectā. decremēti autē mutatio est que est remotio. i. recessus ab hac. i. a quātitate ꝑfecta. Si ergo tam mutatio ꝟm ꝯtradictionē que est in s̄ba q̄ȝ etiā ꝟm contraria que est in qualitate ⁊ q̄ȝtitate est inter duos terminos ⁊ est finita. Seq̄tur ꝙ nulla mutatio ad formā sit īfinita. Quomodo aūt motus in quantitate sit in contradictione ⁊ quomodo in quantitate habet esse contrarietas prout sufficit ad motum. in quinto sufficienter ostendimus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Loci aūt mutatio sic qdē non erit finita. Nō eni ois in ꝯrijs est: sȝ qm̄ qḋ ip̄ossibile decisuȝ eē: eo ꝙ nō ꝯtingit decisum eē. Multiplr̄ eni dr̄ ip̄ossibile: non ꝯtingit sic ip̄ossibile decidi: neq̄ȝ oīno ip̄ossibile factū eē fieri neq̄ȝ mutari: ip̄ossibile ꝯtingit utiq̄ȝ mutari: in qḋ impossibile est mutari Si ergo qḋ fert mutat in aliqd: ⁊ possibile est mutari: q̄re nō infinit⁹ mot⁹. Neq̄ȝ fert infinito. Impossibile est enim trāsire ipsuȝ. Qḋ qdē igit sic nō sit infinita mutatio: ut nō finiat terminis: manifestum est.

¶ Ostēdit ꝙ loci mutatio est etiā finita. circa qḋ duo facit. q̄a p̄mo ostēdit ꝙ oportet talē mutationē eē finitā ꝟm terminū. sc̄do declarat ꝙ nihil prohibet eā esse infinitā ꝟm tēpus ibi[Sed si sic cōtingit.] Dicit ergo ꝙ loci autē mutatio nō erit finita. i. non poterit ostēdi ꝙ sit finita sic. i. per rationeȝ iam dictā. Nō enim possumus dicere ꝙ loci mutatio sit finita: q2 est a ꝯtrario in cōtrariū uel a cōtradictorio in cōtradictoriū sicut dicebat de motu ad formā. Nō ergo est sic finita mutatio ad ubi sicut mutatio ad formā: q̄a non ois talis mutatio est in cōtrarijs uel in ꝯtradictorijs: q2 circularis est ab eodē in idem. Sed ideo suppie talis mutatio est finita: quoniā impossibile est decisum esse in eo qḋ cōtingit esse decisuȝ. nunq̄ȝ enim descinditur nisi qḋ possibile est descindi. nunq̄ȝ eni natura incipit nisi qḋ pōt perficere ⁊ qḋ pōt perducere ad terminū. Ois ergo mutatio naturalis terminata est ⁊ habet aliquē terminum: q̄a aliter nō inciperet a natura. Addit aūt ꝙ multipliciter dicitur impossibile. nō enim ꝯtingit sic impossibile descindi qḋ eniȝ. i.

nullo modo est possibile descindi nunq̄ descinditur: neq̄ qđ omnino impossibile est factū esse ꝯtingit fieri: neq̄ qđ impossibile est mutari ꝯtingit mutari. Si ergo qđ fertur mutaf in aliquod impossibile est mutari in idq̄: ergo sic est motus nō est infinitus neq̄ ferf aliqđ in infinito .i. ad terminū non finitum: q: impossibile trāsire ipsum ⁊ ꝑuenire ad ipsū. si ergo motus aliqs esset infinitus fm terminū: natura inciperet qđ nō posset ꝑficere. immo q: omne motū localiter tendit in aliquid si talis mutatio esset infinita fm terminum aliquid moueretur ad aliquid ad qđ nō posset peruenire quod est inconueniens. concludit ergo ex dictis .d. ꝙ quidē igitur mutatio fm locum non sit infinita sic ut non finiatur eius terminus manifestum est ex dictis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed si sic cōtingit ut tēpore sit infinitus idem existens ⁊ vnus ꝯsiderandum est. Nō vno qdem enim facto nihil fortassis ꝓhibet: ut si post loci mutationem alteratio sit: ⁊ post alteratione augmētum: ⁊ iterum generatio. Sic enim semꝑ qdez erit tempore motus: sed nō vnus propter id quod non est vnus ex omnibus: ut autē fiat vnus: non contingit infinitum esse tempore preter vnū. Hic autē est vnus scilicet circulatio.

¶ Ostēdit ꝙ lz nulla sit loci mutatio infinita fm terminū. potest tamē aliqua esse infinita fm tēpus. d. ꝙ sic cōtingit esse infinitū motū ut vnus ⁊ idē existens sit infinitus tēpore cōsiderādum est. naz non vno quidē facto nihil fortasse prohibet ꝙ sit infinitus. in infinitū enim possunt durare motus fm tēpus si huiusmodi mot⁹ sint alius ⁊ alius: ut si post loci mutationē sit alteratio ⁊ post alterationē augmentū. ⁊ iterū post augmentū generatio. sic enim semꝑ qd erit motus tēpore .i. fm tēpus: sed nō erit motus vnus ꝓpter id qđ nō est vnus motus ex omnibus his motibus. Sed ut fiat vnus motus nō cōtingit motū esse infinitū tēpus preter vnum motū qui vnus ⁊ idem existēs ꝯtinuari pōt per infinitū tēpus. hic autē vnus est .s. circulatio. ¶ Notādū aūt intētionē philosophi in hac parte in hoc ꝯsistere. ꝙ lz ois motus sit finitus fm terminū. aliqs tamen motus ut circularis pōt esse infinitus fm tēpus. Nā sicut alteratio est augmētū gñatio ⁊ cetera talia sunt infinita fm terminū cū talia se possint habere ꝯñter fm tēpus: q: statim post vnū motū pōt accipi alius. sic quelibet circulatio celestis est finita fm terminū. tñ huiusmodi circulationes se habēt ꝯsequēter fm tēpus: q: statim finita vna circulatione incipit alia. Differt aūt hec infinitas a priori: q: ex oibus his circulationib⁹ efficif vnus mot⁹ ꝯtinuus. Sed ex augmēto ⁊ alteratione ex huiusmodi motibus quātumcūq̄ se habeant consequēter fm tēpus vnus motus ꝯtinuus esse nō potest. ¶ Notādū aūt ꝙ nīt si vnus ⁊ idē motus existēs sit infinitus tēpore ꝯsiderādū est .s. postq: de hoc queref in 8° utrū sit dare motū eternū. ostēdetur enim ibi ꝙ sic. Sed ꝙ hoc nō sit uerum ⁊ ꝙ rationes phi non ꝯcludant ostēdemus ibidem. In hoc aūt terminatur sententia sexti libri phisicorum.

¶ Incipit liber septimus phisicorum Egidij Romani. Lectio .I.

Omne aūt qđ mouef: necesse est ab aliquo moueri. Siqdem igif in ipso non habet pricipiū motus: manifestū ꝙ ab altero mouetur: aliud enim erit mouens. Si autē in seipso accipiatur .a.b. quod moueatur fm se: sed non eo ꝙ eorum que hoc aliquid mouetur.

Quia mot⁹ circularis qui fm pħm etern⁹ est maxie est vnus ⁊ ꝯtinu⁹. Ideo postq̄ pħs in 6° lib° determinauit de ꝯtinuitate ipius mot⁹. In his duobus libris ultimis. vz in 7° ⁊ 8° vult determinare de etnitate eius. ostēdit aūt pħs motū eē eternū per h ꝙ est deuenire ad vnū motorē p̄m oino immobilē. Qz aūt sit deuenire ad motorē p̄m ⁊ imobilē. pz per h ꝙ oīe qđ mouef ab alio mouef. Nā si in mouētib⁹ ⁊ motib⁹ nō est ꝓcedere in infinitū si omne qđ mouef ab illo mouef. Nā si in mouētibus ⁊ motib⁹ nō est ꝓcedē in ifinitū si oē qđ mouef ab alio mouef est deuenire ad aliquem motorē p̄m ⁊ imobilē. fm ḡ pħm h tria se hñt fm ꝯñtiā. vz ꝙ si omne motū mouef ab alio est deuenire ad motorez p̄m ⁊ imobilē: ⁊ si est deuenire ad h⁹ motorē est dare motū eternū: tria ḡ facit fm ꝙ h tria declarat. p̄ eni ostēdit ꝙ omne motū: mouef ab alio. 2° ꝓbat ꝙ est deuenire ad motorē p̄m imobilē. 3° ꝓbat ꝙ si est deuenire ad motorē p̄m ⁊ imobilē est dare motū eternū. 2° icipit in fine lectionis ibi[_] qm autē omne qđ mouetur. 3° incipit in pn° 8i ibi[_] utrū aūt fact⁹ sit. [Circa p̄m duo facit. q: p̄ ꝓponit qđ intēdit. 2° manifestat ꝓpositū ibi[_] p̄mū qdē igif. [Dicit ergo ꝙ oīe qđ mouef necesse est moueri ab aliq .s. aliud uel aliq̄ altero: ⁊ subdit ꝙ siqdē igif h⁹ motū nō hēt in seipso p̄ncipiū motus manifestū est ꝙ mouef ab altero. Si aūt in seipso hēt h⁹ p̄ncipiū mot⁹: lz supple nō sit sic manifestū ꝙ tale moueaf ab altero: tñ ut patebit per sequentia opz ēt sic mota moueri ab altero: ut si accipiaf mobile .a.b. qđ moueaf aliqd eoꝝ .i. aliq̄ pars de nūo eoꝝ que sunt hui⁹ .i. que sunt ptes hui⁹ mobilis .a.b. tale eni mobile si moueaf fm se totū ⁊ nō fm ptē tñ siue hēat in se p̄n^m motus siue nō hēat de necessitate mouef ab alio. ¶ Notādū aūt ꝙ sicut nihil est in seipso p̄ ⁊ fm se totū: sed hoc ꝯtingit rōne diuersaꝝ ptiū. sic nihil mouef a seipso p̄ ⁊ fm se totū. Sed solū h pōt ꝯtingē fm diuersas ptes. sicut ergo totū hoc .s. lagena ⁊ vnū fm se totū nō est ꝯtinēs ⁊ ꝯtētū: sed totū rōne vni hēt rōnē ꝯtēti: ⁊ totū rōne lagene hēt rōnē ꝯtinētis: sic nullū mobile fm se totum mouef a seipso qđ sit simul mouēs ⁊ motū. sed totū rōne vnius ptis mouet. ⁊ rōne alterius mouef. ⁊ ut totū aial mouet rōne aie: ⁊ mouef rōne corporis. nihil ergo mouef ex se uel mouef a p̄ncipio intra: q: totū totū moueat per se ⁊ primo. Sed ideo dicitur aliquid moueri ex se: q: est diuisibile in talia duo quorum vnum est per se mouēs aliud per se motum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Primū qdem igif opinar .a.b. a seipso moueri ꝓpter qđ totum mouef: ⁊ a nullo exterioꝝ sic est: sicut siqs ipso .d.e. mouē

te.e.3.⁊ ipso moto opinet.d.e.3.a seipso moueri pp id qđ non videt utrū ab utro moueatur utrū.d.e.ab.e.3.aut.e.3.a.d.e.

¶ Declarat qđ dixerat.circa qđ duo fac.q: p̄ ostēdit vñ accidit h̄ deceptio q̄ credim⁹ aliqd a seipso moueri.2° adducit rōnē pbātē q̄ nihil a seipso mouet ibi[amplius qđ a seipso.]Dicit ḡ q̄ p̄ᵐ qdē igit decipimur ⁊ ꝯtingit nos opinari.a.b.moueri a seipso pp id qđ totū.a.b.mouet ⁊ a nullo exterioꝝ.sic̄ est ḡ sicut ip̄o.d.e.mouētio id qđ.e.3.⁊ ex h̄ ip̄o toto.d.e.3.moto.Siqs ḡ ex h̄ opinet totū.d.e.3.moueri a seip̄o pp id qđ nō vł utrū ab utroq3 moueat q̄z ḡ nescimus isti⁹ toti⁹.d.e.3.que ps quā ptē moueat.credim⁹ aūt q̄ totū seip̄m moueat:ut q: nesci mus utrū.d.e.moueat.a.d.e.3.aut.e.3.moueatur supple.a.d.e.⁊ q: h̄ est credim⁹ totū.d.e.3.seip̄m mouē. ¶ Aduertēdū tn̄ q̄ i termio hui⁹ ptis noua trāslatio est corrupta.imo pl'ies in hac trāslatione appet corruptio. ¶ Notādū aūt q̄ nihil mouet se ip̄m per se:mouet tn̄ seip̄m per accn̄s:ut q: aīa mouet per se corp⁹ ⁊ corpe moto mouet aīa:sequit q̄ aīa moueat seip̄am per accn̄s.aīa ḡ mouēs corp⁹ per se seqt ex hoc q̄ ēt totū aīal moueat:q: ēt ip̄sa aīa mouet l3 per accn̄s:ignorātes ḡ que ps aīalis quā ptē moueat ⁊ vidētes totū aīal moueri credūt q̄ totū aīal seip̄m moueat s̄m se totū.accidit ḡ deceptio in his ⁊ credim⁹ totū mouere:q: ignoramus que pars quā partē moueat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius qđ a seipso mouet:nullo modo pausabit cum mouet:in stando aliqd alterū quod mouet. Necesse est ergo si aliqd pausat quod mouet in stādo aliqd alterum:hoc ab altero moueri. Hoc aūt manifesto facto necesse est omne quod mouet cum diuisibile moueri ab aliquo.

¶ Adducit rōnē q̄ nihil a seip̄o mouet.circa qđ duo facit.q: p̄ manifestat quādā ꝓpōnē necessariā ad ꝓpositū.2° ex manifestatiōe ꝓpōnis illi⁹ ꝓbat intētū ibi[qm̄ enī acceptū est.]Dicit ḡ ampli⁹ qđ a seip̄o mouet cum mouet nullo mō pausabit in stādo aliqd alteꝝ qđ mouet.q.d.qđ mouet a seipso non pausat nec qescit per statū.i.per qete3 alteri⁹ mobilis. Necesse est ḡ si aliqd qđ mouet pausat in stando aliqd alteꝝ.i.p qetē alteri⁹ necesse est.s.h̄ qđ sic qescit moueri ab altero.h̄ enim manifesto facto necesse ē oē qđ mouet moueri ab aliq̄ altero. ¶ Notādū aūt hanc ꝓpōnē quā p̄misit ph̄s q̄dā mōper se eē notā. Nā si aliqd mouet a seipso:q̄ est sibiip̄i sufficiēs cā mot⁹.qcqd ḡ aliud qescat uel qcqd aliud pauset pp h̄ nō pausabit illud.bn̄ ḡ dictū est:q̄ qescēs per qetē alteri⁹ nō mouet a seipso p̄ s3 ab altero. ¶ Notādū ēt q̄ h̄ ꝓpositio l3 videat eē per se nota.⁊ l3 valde in p̄rōpm appareat vitas ei⁹:declarari tn̄ pōt per id qđ habet p̄ poste°ꝝ ubi di.q̄ p̄ est cui alteri per ip̄m nō ip̄si per alterū. Si ergo aliquid ꝯuenit alicui p̄ a quocūq3 remoueat illud nō remouebit ab eo. Si ergo mouere seip̄m cōpetit alicui p̄ a quocūq3 remoueat mot⁹ nō remouet ab eo. Quocūq3 ergo aliud qescat non oportebit illud quiescere:quare bn̄ dictū est qđ mouet a seipso p̄mo nō quiescat per quietē alterius.sed ut patebit omne mobile quiescit per quietē alterius.ergo nullū mobile mouet seipsum p̄mo.immo omne qđ mouetur ab alio mouet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ enī3 acceptū est.a.b.quod mouet:diuisibile erit. Diuidat igit in.c. Necesse igit.b.c.qescēte quiescere:⁊.a.b. Si enim nō accipiat moueri.b.c.igit qescente mouebit utiq3.b.a. Non ergo mouet per se a.b.sed ꝯcessū est per seip̄m moueri p̄ᵐ. Manifestū igit q̄.b.c.qescēte quiescet:⁊.b.a.⁊ tūc pausabit quod mouet. Sed si aliqd in qescendo aliud stat ⁊ pausat moueri:hoc ab altero mouet. Manifestū est igit omne quod mouet ab aliquo mouet ⁊ nō a se. Diuisibile enim est omne quod mouetur ⁊ parte qescente qescet totum.

¶ Premissa necessaria ꝓpōne ad ꝓpositū.in pte ista ex ea ꝓbat intētū.d.qm̄ enī receptū est.a.b.esse qđ mouetur supple a seipso p̄.dicebat enī3 supra q̄.a.b.mouet a seipso p̄.si ergo.a.b.sit seip̄m mouet diuisibile erit:q: omne qđ mouet erat.i.ponebat eē diuisibile.diuidat ergo h̄⁹ mobile.a.b.in pūcto.c.necesse est igit qescente.b.c.i.qescēte pte qescere ⁊ a.b.i.qescere totū.si enim nō.i.si nō qescit totū accipiat moueri ip̄m totū.b.c igit qescēte.i.qescente vna pte mouebit utiq3.c.a.⁊ moueri poterit alia.nō ergo qescēte vna sui pte mouebit totū.a.b.per se ⁊ p̄mo.i.s̄m se totū:sed solū moueri poterit per motū alterius ptis. Sed ꝯcessum est ip̄m totū.a.b.moueri p̄mū per seip̄m.manifestū igit q̄ qescente.b.c.i.qescēte vna pte quiescet ⁊.b.a.i.qescet totū:q: nō mouebit per se ⁊ p̄mo.⁊ tūc pausabit.i.quiescet qđ mouet.i.ip̄m mobile.b.a.per qete3 alterius.i.per quiete3 ptis:sed si aliqd stat ⁊ pausat in qescēdo aliud per quietē alterius manifestū est hoc moueri ab altero:⁊ q: sic est manifestū est igit q̄ omne qđ mouet:mouet ab aliquo altero. Nā3 omne qđ mouet est diuisibile ⁊ quiescēte pte quiescit totū. ¶ Notandū aūt vim rōnis huius in hoc ꝯsistere.s3 q̄ omne qđ qescit per quietē alteri⁹ nō mouet a seipso p̄mo:sed omne mobile quiescit per qetē alterius:q: per quietē ptis.ergo nullū mobile mouet a seipso p̄mo. ¶ Dubitaret forte aliquis utrū qescēte pte dicat totū qescere.videt q̄ nō:q: si mobile diuidit in duas ptes qua rōne dicat totū qescere:q: quiescit vna pars.pari rōne dici poterit q̄ totū motū moueat eo q̄ poterit moueri alia pars. Dicēdū3 q̄ in hoc Galien⁹ ꝯtradicit Aristo.ut ꝯ̄ᵉᵐ narrat.uoluit enim q̄ quiescēte vna pte adhuc moueret totū per se:q: posset moueri per aliā ⁊ moueri per ptē:ut dicebat nō est moueri per accidēs:s3 per se.ad ꝯfirmationē huius rōnis videt facere qđ dicebat in 5° ubi moueri per ptē distinguebat a moueri per accn̄s:sed hoc nō bn̄ dictum est.nā moueri per ptē magis est moueri per accn̄s q̄3 per se.nam moueri per accidens est moueri per aliud. Quelibet enī3 pars in se accepta magis est alia a toto q̄3 sit eadē toti. Si enim oēs ptes simul sumerent dubiū forte esset utrū oēs ptes sic sumpte eēnt eedē toti:sumēdo tn̄ quālibet ptē sigillatim in se:nō est dubiū quālibet ptē sic sumptā magis eē aliā a toto q̄3 eādē toti.moueri ergo per ptē

magis est moueri p accñs ⁊ per aliud q̃ per se tñ
in eo qd est ee per accñs sunt gradus. Nã lz ps sit
magis alia a toto q̃ eadẽ. nõ tñ est oino alia. ideo
moueri p ptẽ nõ est oino moueri p accñs. iõ in gu-
to moueri per ptẽ distinguit a moueri per accñs.
pz ergo q̃ qescere per ptẽ ptis est qescere per q-
tẽ alteri⁹: qꝛ pars magis est alia a toto q̃ eadẽ to-
ti. Rursus qescẽte altera pte nõ ulterius mouet to
tũ per se ⁊ p̄ pp̄ter qd dr totũ qescere qescẽte pte.
Qd vo obijciebat q̃ qua rõne dicit totum qesce-
re qescẽte vna pte dz dici totũ moueri pp̄ter motũ
alterius. Dicẽdũ q̃ nõ est sil'e de qete ⁊ de motu.
Nã motus dicit aliqd per modũ alterationis ⁊ per
modũ habit⁹. Sed qes dicit aliqd per modũ pua
tionis ⁊ negationis. Nã qes est puatio mot⁹. ¶ Ad
h aũt q̃ aliqd pueniat alicui toti p̄ opz q̃ pueniat
ei fm q̃libet ei⁹ ptẽ. Sed ad h q̃ nõ pueniat ei p̄
sufficit q̃ nõ pueniat ei fm aliq̃ ptẽ eius. mouẽte
ergo vna pte ⁊ nõ alia falsum est moueri p̄. ⁊ uerũ
est ipm nõ moueri p̄. sic ergo accipit hic q̃ qescẽte
vna pte qescit totũ: qꝛ nõ ulteri⁹ mouet totũ per se
⁊ p̄ si altera pars ei⁹ qescat. ¶ Ulteri⁹ forte dubi-
taret aliqs utrũ aliqd possit moueri ab alio p̄. Di-
cẽdũ q̃ p̄ dr per oppositũ ad posteri⁹. excludit eni
p̄ ordinẽ posterioritatis. h⁹ aũt ordo posterioritatis
dupl'r põt accipi uel respectu sbtoꝝ uel respectu tẽ
poꝝ. si accipiat respectu sbtoꝝ ⁊ respectu mobiliũ
sic non est incõueniẽs moueri aliqd ab alio p̄. põt
eni aliqd mobile moueri ab aliq̃ motore imediate
nõ mediãte alio mobili. ⁊ tunc qd sic mouetur ab
alio mouet ab eo p̄. Si li p̄ excludat ordinẽ mobi
liũ. sed si p̄mo excludat ordinẽ ptiũ tpis dicẽ pos-
sumus q̃ nõ est ibi dare p̄ mutatũ esse. Nã semp
p̄us tpe mutat locũ pars minor q̃ maior. cũ ergo
ptinuũ sit diuisibile in ifinitũ nõ erit ibi dare p̄mo
mutatũ ee. Si ergo accipiẽdo p̄ nec a seipo nec ab
alio est dare p̄m mutatũ. tñ ne laboremus in equo
eo possumus dicere q̃ ptes mobilis dupl'r psũt ac
cipi. primo ut cõparant ad mobile. 2° ut cõparant
ad spatiũ. Si accipiant p̄mo modo et per cõpara-
tionẽ ad tps est dare aliqd p̄ mutatũ: qꝛ oẽs ptes
mobilis ptinui mouent simul. Nõ eni p̄us mouet
pars minor q̃ maior nec pars q̃ totũ. sed totuz ⁊
oẽs ptes ei⁹ mouent simul. Sed si accipiant ptes
per cõparationẽ ad spatiũ: qꝛ p̄us acqrit de spatio
pars minor q̃ maior ⁊ mobile p̄us mutat locũ fm
ptẽ minorẽ q̃ fm ptẽ maiorẽ nõ erit ibi dare p̄mo
mutatũ ee cũ ptinuũ sit diuisibile in ifinitũ. ¶ Ul-
teri⁹ forte dubitaret aliqs utrũ aliqd possit moue-
ri a seipso p̄mo: ita q̃ totum moueat totũ nõ pars
ptẽ. videt q̃ sic: qꝛ si aliqua cã est pp̄ter quã ipz se
ipm mouere nõ possit: est qꝛ tũc ide fm idez ⁊ fm
seipm eet in potẽtia ⁊ in actu. Sed h nõ videt ob
stare. põt enim ptingẽ q̃ aliqd sit vtualiter tale. ⁊
tñ formaliter nõ sit tale. sz ad hoc q̃ aliqd moueat
⁊ agat sufficit q̃ sit virtualiter illud. ad hoc aũt q̃
moueat ⁊ patiat videt sufficẽ q̃ nõ sit formaliter
illud. Si ergo aliqd fm se totũ sit vtualiter tale ⁊
fm se totũ nõ sit formaliter tale poterit tũc totum
fm se totũ mouere. Illa g̃ ppositio q̃ idẽ fm idez
nõ põt ee in potẽtia ⁊ in actu videt esse defectiua.
Est eni ibi addẽdũ eodẽ modo. dz eni dici q̃ idez
fm idẽ ⁊ eodẽ modo nõ põt ee in potẽtia ⁊ in actu
igit ut videt nõ est incõueniẽs q̃ aliqd totũ fm se
totũ moueat: si aliter ⁊ aliter sumptũ fm se totũ sit
in potẽtia ⁊ in actu. Dicẽdũ q̃ idẽ mouere seipsuz
est idẽ agẽ in seipso. cũ ergo opz esse aliquẽ pactũ
agẽtis ad patiẽs ⁊ semp sit aliq̃ puersio agẽtis sup
patiẽs nõ est itelligibile idẽ seipm mouere nisi idẽ
sit supra se puersiuũ: sed nihil corpeuz ⁊ nihil diui
sibile pp̄ter distãtiã ptiũ est in seipm puersiuuz. ut
patet in ppõnib⁹ pcli. põt ergo in corpeis rebus
pars attingẽ ptẽ ⁊ pars puerti ad ptẽ: sed nõ pote
rit totũ puerti ad totũ nec totuz attingẽ totũ: qꝛ si
totũ attingeret totũ: q̃libet pars attingeret q̃libet
partẽ. nõ ergo ibi eet distãtia ptiũ: quare illud nõ
eet corpeuz ⁊ diuisibile. bñ ergo dictũ est q̃ in re-
bus corpeis ⁊ diuisibilib⁹ totũ nõ attingit totũ nec
puertit ad totũ. sed pars ad ptẽ: quare si omne mo
uẽs ⁊ omne agẽs aliq̃ modo attingit passuz ⁊ cõ-
uertet supra ipm. in h⁹ corpalib⁹ nunq̃ totuz mo-
uebit totũ sicut pars ptẽ. sicut ergo videmus in ta
libus duo genera ptiũ sic dicẽ possumus q̃ dupli-
citer in talib⁹ pars mouet ptẽ. diuidit aũt aliqñ to
tũ aliqd corpeuz in suas ptes eẽtiales. ut diuidit
aial in aiam ⁊ corpus. diuidit et in suas ptes q̃ti-
tatiuas: ut diuidit aer in diuersas ptes aeris. utro
q̃ ergo modo in talib⁹ pars mouet ptẽ ut in motu
locali vna pars eẽtialis mouet aliã: ut aia mouet
corpus. sic et in motu h⁹ vna ps q̃titatiua mouet
aliaz: ut musculi mouẽt chordas ⁊ neruos ⁊ chor-
de ⁊ nerui mouent digitos uel alias ptes corpis.
Sic et in motu ad formã vna pars q̃titatiua mo-
uet aliã. ut vna pars aeris calefacta calefacit aliã.
cũ ergo querit utrũ aliqd possit mouere seipsum:
aut loqmur de motu sumpto pp̄rie qui nõ cõpetit
nisi rebus corpalib⁹ ⁊ diuisibilib⁹: aut loqmur de
motu sumpto methaphorice fm q̃ itelligẽ dr esse
qdaz mot⁹ ⁊ amare qdã mot⁹. Si ergo loqmur de
motu sumpto methaphorice sic nõ est incõueniẽs
idẽ mouere seipm. Nã hui⁹ mot⁹ cõpetit reb⁹ indi-
uisibilib⁹. ipse eni intelligẽtie que sunt sbe que non
diuidit: seipsus intelligũt ⁊ seipsas dirigũt. Si er
go nõ est incõueniẽs itelligẽtias ⁊ incorpalia esse
ad seipsa puersiua nõ est icõueniẽs aliqd mouere
seipm motu methaphorico. nã h⁹ mot⁹ ipsis itelli
gẽtijs cõpetit. Si vo loquamur de motu pp̄rie di
cto cuiusmodi est mot⁹ localis uel mot⁹ ad formã.
tũc aut loqmur per se aut per accñs. si loqmur per
accñs: sic nõ est incõueniẽs idez mouere seipm: ut
aia mouet corpus. corpe autẽ moto mouet aia. qꝛ
mouẽtib⁹ nobis mouent oia que in nobis sunt: ut
habet in topicis. aia ergo mouẽdo corp⁹ per se mo
uet seipsam per accñs. Sic et graue sursuz positũ
cũ descẽdit mouet seipm per accñs. nã graue scin-
dit mediũ ⁊ scindẽdo mediuz remouet id qd phi-
bet ipsum ee deorsuz. remouẽdo aũt hui⁹ phibẽs
mouet seipm deorsum. sic g̃ graue mouet a seipso
deorsum sicut aliqd mouet a remouente phibẽs.
Sed remouẽs phibens est cã per accñs. ideo gra
ue mouet deorsuz a seipo per accñs. Nõ g̃ incõue
niẽs est sumpto motu pp̄e mouere aliqd seipz per
accñs. Sz si loq̃mur per se: aut accipiet per se lar-
ge: aut pp̄e. si accipiat large fm q̃ moueri per ptẽ
est moueri per se: sic nõ est icõueniẽs aliqd mouẽ
seipm per se: qꝛ totũ per vnã ptẽ mouet seipm per
aliã. ut totũ aial mouet rõne aie ⁊ totũ mouet rõ-
ne corpis. Si vo accipiat per se pp̄rie ut dicat esse
per se tale qd est fm se totuz tale: sic sumpto motu
pp̄rie nihil mouet seipm: qꝛ motus sic sumpt⁹ nõ

cōpetit nisi reb⁹ corpalib⁹. in corpalib⁹ aūt ut dice
baẗ nunq̄ꝫ totū ꝯuertitẗ ad totū: sed pars ad ptē. iō
in talib⁹ per se loq̄ndo totū nō mouet totū: sꝫ pars
ptē. est ḡ intētio pħi ꝙ̄ sumpto motu ꝓprie qui nō
cōpetit per se nisi reb⁹ corpalib⁹ ⁊ diuisibilib⁹ nun-
q̄ꝫ per se ⁊ p̄ totū mouet totū sꝫ pars ptē. Q̄ uō ṽo
obijciebaẗ ꝙ̄ aliqd qđ est ṽtualiter ⁊ non formalr̄
pōt mouē̄ seipm̄ ut sit tale formaliter. Dicēdū ꝙ̄ si
extrīs mālit̄er tale sit agēs per se: q: de tali actione
hic loqmur nunq̄ꝫ mouebiẗ ut fiat formaliter tale:
q: hēt illud altiori mō: ut sol qui est ṽtualr̄ calidus
nunq̄ꝫ recipiet calorē formaliter: q: hēt calorē altio-
ri mō hn̄do ipm̄. sic ṽtualiter q̄ꝫ si hēret ipꝫ forma-
liter ⁊ itellect⁹ agēs in cui⁹ ṽtute fiūt oēs spēs itelli
gibiles nunq̄ꝫ aliā spēꝫ itelligibilē recipit. Nā hn̄-
do sic hꝰ spēs ṽtualiter ⁊ causaliter hēt eas altiori
mō q̄ꝫ si hēret eas formalr̄. Sol eniꝫ qui est calidus
ṽtualiter est pfectior: ⁊ est in altiori gradu q̄ꝫ ignis
qui est calidus formalr̄. ⁊ itellect⁹ agēs in cui⁹ ṽtu
te abstrahunẗ spēs itelligibiles est p̄stantior ⁊ pfe-
ctior q̄ꝫ itellect⁹ potētialis qui formaliter īformaẗ
illis. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs: q: vr̄ ꝙ̄ ratio
pħi nō plus ꝓbet ꝙ̄ aliqd nō moueaẗ a seipso p̄ q̄ꝫ
ꝙ̄ nō moueaẗ ab alio p̄. Arguit eni si aliqd moueẗ
a seipso p̄. tūc qescēte pte nō qescit totū: q: qđ mo-
ueẗ a seipso p̄mo nō qescit per qetē alteri⁹ ptis. per
hāc aūt rōnē videẗ argui ꝙ̄ nihil moueẗ ab alio p̄.
Nā si aliqs moueẗ ab alio p̄. tūc mot⁹ inerit illis p̄
passiue. ḡ a q̄cūq̄ꝫ alio modo remoueaẗ mot⁹ passi-
ue nō remouebiẗ a toto. dato ergo ꝙ̄ mot⁹ passiue
sumpt⁹ nō insit pti ut dato ꝙ̄ pars nō moueaẗ ad-
huc mouebiẗ totū qđ falsum est: q: qescēte pte nō
moueẗ totū. incōueniēs ḡ est per hanc rōnē arguē
ꝙ̄ nihil moueaẗ a seipso p̄. cū per eādē hn̄ eque cō
cludaẗ ꝙ̄ nihil moueẗ ab alio p̄. ¶ Amplius pars
est aliqd totius. Tūc ḡ hn̄ argueret pħs ꝙ̄ nullꝫ
mobile moueret a seipso p̄. Sꝫ qđlibet mobile qe-
sceret per pausationē alicui⁹ qđ esset oīno aliud ab
eo ⁊ ꝙ̄ nullo mō claudereẗ in ipo. Arguē aūt ꝙ̄ to
tū nō moueẗ a seipso: q: qescit per qetē ptis nō vi-
deẗ ꝯueniēs ꝙ̄ pars nō est oīno alia a toto. Immo
pars claudiẗ a toto ⁊ est aliqd ei⁹. Dicēdū ꝙ̄ si ali
quid cōpetat alicui p̄ ut dicebaẗ supra tūc illud a
q̄cūq̄ꝫ alio remoueẗ. non tn̄ ꝓpter hoc: sꝫ remoueẗ
ab eo: ut si hr̄e tres cōpetit triāgulo p̄. tūc a q̄cūq̄ꝫ
alio remoueaẗ h̄ ꝓprietas nō ꝓpter hoc remoueẗ a
triāgulo. ¶ Aduertēdū tn̄ est ꝙ̄ cū aliq̄ passio cō-
petit alicui p̄. passio illa potest remoueri ab oi alio
absq̄ꝫ eo ꝙ̄ remoueaẗ ab illo. Si tn̄ illud aliud sit
extraneū ab eo ⁊ accidat ei inq̄ꝫtū stat sub illa pas-
sione uel sub illo attributo. qđ si tn̄ illud aliud non
accideret ei nec eēt extraneū ab eo inq̄ꝫtuꝫ stat sub
illo attributo. tūc si hꝰ ꝓprietas remoueret ab hꝰ
alio non oporteret ꝙ̄ remoueret ei cui dicebaẗ cō
petere p̄: ut triāgulus cui cōpetit hr̄e tres p̄mo est
figura ⁊ est p̄ncipiū figurarꝫ: ⁊ est hn̄s vnuꝫ angu-
lū extrinsecū. tn̄ ut triāgulus cōparaẗ ad hoc attri
butū ⁊ ad hāc ꝓprietatē que est hr̄e tres nō est eo
dē modo ad oia p̄dicta. Nā inq̄ꝫtuꝫ triāgulus hēt
tres accidit ei ⁊ extraneū est ab eo ꝙ̄ sit figura ⁊ ꝙ̄
sit figurarꝫ p̄ncipiū. nō tn̄ accidit ei nec extraneum
est ab eo ꝙ̄ sit hn̄s angulū extrinsecuꝫ. imo ex hoc
triāgulus habet tres: q: habet angulū extrinsecuꝫ
dato per ipossibile ꝙ̄ figura nō hēret tres ⁊ ꝙ̄ triā
gulus nō eēt figura. nihilominus tn̄ adhuc trian-
gulus hēret tres: ⁊ ga nō haberet tres in eo ꝙ̄ figu-
ra. imo accidit ei ⁊ extraneū est ab eo ꝙ̄ sit figura
in eo ꝙ̄ habet tres. Sic etiā dato ꝙ̄ triāgulus nō
eēt p̄ncipiū figurarꝫ: ⁊ dato ꝙ̄ hr̄e tres remoue
reẗ a p̄ncipio figurarꝫ. nō tn̄ hoc remoueẗ a triāgu
lo ꝙ̄ extraneū est a triāgulo ꝙ̄ sit p̄ncipiū figurarꝫ
inq̄ꝫtū habet tres. sed si hr̄e tres remoueẗ ab ha-
bēte angulū extrinsecuꝫ ⁊ si triāgulus nō eēt hn̄s
angulū extrinsecū nō ulterius hn̄s tres eēt: q: non
habet tres nisi inq̄ꝫtū habet angulū extrinsecū. Cū
ergo dr̄ ꝙ̄ cum aliqua passio uel aliqđ attributum
cōpetit alicui primo a quocūq̄ꝫ alio remoueaẗ nō
remoueẗ ab illo. intelligēdū est de tali alio qđ acci
dit ei ⁊ extraneum est ab eo inq̄ꝫtuꝫ stat sub tali at
tributo. Hoc viso de leui patet ꝙ̄ si aliqd moueret
a seipso p̄mo. tūc pte quiescēte adhuc moueret to-
tū per se ⁊ p̄mo qđ est incōueniēs. Sed si aliquid
moueret ab alio p̄mo. nō oportet ꝙ̄ quiescēte pte
adhuc moueaẗ totū per se ⁊ p̄mo. Nā ut supra di
cebaẗ qđ est ad seipsum ꝯuersiuū ⁊ qđ agit in seip
sum extraneum: est ab eo hr̄e ptes: quare si aliqd
moueret a seipso: q: illud ageret in seipm̄ ⁊ ꝯuerte
reẗ ad seipm̄ extraneum eēt ab eo hr̄e ptes. Sed
si aliqd moueaẗ ab alio nō est extraneū ab eo hr̄e
ptes. imo s̄m ꝙ̄ huiusmodi est per se cōpetit ei ha-
bere ptes motū ergo a seipso p̄mo pte eius nō exi
stēte uel pte eius qescēte adhuc cōpeteret ei moue
ri per se ⁊ p̄mo. q: extraneum esset ab eo hr̄e ptē.
Sed si aliqd moueẗ ab alio p̄mo. nō oportet ꝙ̄ qe
scente pte moueaẗ totū per se ⁊ p̄mo. q: qđ tale est
⁊ qđ moueẗ ab alio s̄m ꝙ̄ huiusmodi est nō est ex
traneuꝫ ab eo hr̄e ptes. Tota ergo ratio pħi in h̄
ꝯsistit ꝙ̄ cū in toto a seipso accidat ⁊ sit extraneum
ab eo hr̄e ptes nullū partibile pōt moueri a seip-
so: q: si aliqđ ptibile in seipso moueret per se ⁊ pri
mo tūc qescēte pte adhuc moueret totū per se ⁊ p̄
mo qđ est incōueniēs. Cuꝫ ergo omne mobile s̄m
ꝙ̄ hic de mobili loqmur sit partibile: impossibile
est aliqđ mobile moueri a seipso p̄mo. Q̄ uō ṽo obij
ciẗ: q: per hāc eādē rōnē pōt argui ꝙ̄ nihil mouea
tur ab alio p̄mo. patet ꝙ̄ non est simile: q: in motu
ab alio cum moueẗ totuꝫ nō possumus supponere
ptē qescere nec debemus remouere motū a pte: q:
qđ sic moueẗ nō est extraneum ab eo hr̄e partes:
sed in motu a seipso p̄mo etiā cū moueẗ totū possu
mus supponere ptē qescere: ⁊ possumus remoue-
re motū a pte: q: ei qđ sic moueẗ accidit ⁊ extrane
um est ab eo hr̄e ptes. ¶ Q̄ aūt addebaẗ ulteri
us ꝙ̄ pars claudiẗ in toto ⁊ pars est de rōne toti-
us. dicēdū ꝙ̄ aliud est ꝯsiderare totū in se ⁊ aliud
est ꝯsiderare ipm̄ ut cōparaẗ ad aliqđ attributum
uel ad aliquā ꝓprietateꝫ. videmus enim ꝙ̄ figura
est de rōne triāguli ⁊ figura claudiẗ in triāgulo. tn̄
q: triāgulus nō habet tres in eo ꝙ̄ figura. imo ac-
cidit ei ⁊ extraneū est ab eo ꝙ̄ sit figura inq̄ꝫtū ha
bet tres. Ideo dato per ipossibile ꝙ̄ triāgulus nō
eēt figura: ⁊ ꝙ̄ hr̄e tres remoueret a figura. nihilo
minus tn̄ hr̄e tres adhuc cōpeteret triāgulo pri-
mo. sic in ꝓposito q̄ꝫuīcūq̄ꝫ pars sit de rōne totius
⁊ q̄ꝫuīcūq̄ꝫ pars claudaẗ in toto. tn̄ q: accidit ei ⁊
extraneum est ab eo hr̄e ptes inq̄ꝫtū est ad seipm̄
ꝯuersiuū ⁊ inquantū moueẗ a seipso dato ꝙ̄ pars
eius qesceret ⁊ ꝙ̄ motus remoueret a pte. nihilo
minus tn̄ adhuc motus cōpeteret toti per se ⁊ pri-
mo. Cum ergo ipossibile sit ꝙ̄ qescēte pte moueaẗ

totū per se ꝛ ꝑmo impossibile est aliqđ ptibile moueri a seipso ꝑ. Sed cū mot⁹ ꝓp̄ie sumptus nō cōpetat nisi rebus corpalib⁹ ꝛ ptibilib⁹. patet ꝙ sum pto motu ꝓp̄ie nihil mouet a seipso ꝑmo. qđ declarare volebamus. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs cū demōstratio Aristo. sit ꝯditionalis utrū ꝯditionalis habeat semp añs falsuz uel impossibile. utit enī pħs tali modo loquēdi ꝙ si totū moueat a seipso qescēte pte ꝛ si pars quiescat qescet totū. imerito ergo dubitabat aliqs utrū talis suppositio sit falsa uel ipossibilis. Dicēdū ꝙ ſm ꝯrēs aliqñ sūt ꝓpōnes cathegorice ꝛ ꝯditionales: aliqñ hñt añs uez aliqñ falsum. ꝓpositio enī hypothe. ꝛ ꝯditionalis pōt eē uera utroqȝ mō. uez est enim si sor. est hō ꝙ est aīal. uerū est ēt ꝙ si sor. uolat hēt alas ꝑdicatū ꝯditionalis sic est uerū ꝙ tñ hēt añs uerū. sola nūc sic est uera ꝙ habet añs falsum ꝛ ipossibile. hec ergo ꝯditionalis ſm ꝯrēs. si pars qescit totū qescit: q2 nō mouet per se ꝛ ꝑmo. aliqñ habet añs uerum ut in his in qb⁹ est possibile ptē qescere. Aliqñ vo habet añs ipossibile ut in corpe celesti in quo impossibile est qescere ptē. dato tñ per ipossibile ꝙ pars eius qesceret nō mouet totuz per se ꝛ ꝑmo. sed qesceret. Illa ǵ hypothetica ꝓpositio per quā pħs ꝓbat intētū. vz ꝙ si qescat pars qescit totū semp est uera: lz hēat aliqñ añs impossibile: q2 pōt eē ꝯditionalis uera: cui⁹ añs est ipossibile. possumus tñ dicere ꝙ si ꝯsideret tota mens pħi supponere partē qescere semp est falsum ꝛ ipossibile. Nā pħus supponit ꝙ moto toto per se ꝛ ꝑ qescat pars qđ est impossibile tñ ut dicebat tale ipossibile pōt supponi: q2 accidit toti ut moueat a seipso ꝑ ꝙ hēat ptes. sicut si triangulus habet tres ipossibile ꝛ figurā non hēre tres posset tñ supponi ꝙ remoueret a figura hēe tres remanente tali ꝓprietate ipsi triāgulo: q2 accidit ipsi triangulo ꝙ sit figura in eo ꝙ habet tres. Si ǵ ponat totū moueri per se ꝛ ꝑmo. ipossibile est qescere ptē. tñ possumus distinguē de impossibili sicut distinximus demōstratio. Nā duplex est necessariū qđdā simplr. qđdā ex suppōne: sicut omne qđ est qñ est necesse est eē: sic duplex est ipossibile qđdaz simplr. qđdā aūt ex suppōne. sicut omne qđ nō est qñ nō est ipossibile est eē. ponere ergo qescere ptez ipossibile est simplr in corpe celesti. est tñ ipossibile ex suppōne in alijs corpib⁹. Nā in quocūqȝ alio corpe si ponat totū moueri per se ꝛ ꝑmo ipossibile est qescere ptē. tñ qđcūqȝ corpus a seipso moueret per se ꝛ ꝑmo dato per ipossibile ꝙ pars ei⁹ qesceret adhuc moueret totū per se ꝛ ꝑmo. Sed cū qescēte pte nō moueat totū per se ꝛ ꝑmo impossibile est aliquod mobile per se ꝛ ꝑmo a seipso moueri. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utruz demrātio pħi per quaz ꝓbat nihil moueri a seipso ꝑmo sit de gñe demōstrationū simplr uel sit de genē demrātionū que dicunt demrātiones signi. Dicendū ꝙ ſm ꝯrēs demōstratio Ari. nō est demonstratio simpliciter: sed est demōstratio per signū. hoc aūt qdā iprobant dicētes ꝙ demrātio ꝑdicta est demrātio simplr ꝛ ꝯtinet cām. dicūt enim ꝙ ꝑm in quolibet genē est cā oium alioꝝ. nec inest sibi illud per aliđ. sed motus inest mobili per ptes: q2 pars ꝑus mutat locū ꝙ̄ totū. vnde ꝓbatum fuit in 6° ꝙ in motu non inuenit ꝑm nec ex pte tpis neqȝ mobilis: neqȝ spatij. ꝑp hoc ꝙ diuisibilitas hoꝝ uadit in infinitū. Nullū ergo mobile mouet seipm ꝑmo q2 non pōt eē aliqđ mobile cuius mot⁹ nō depēdeat a ptibus ſm istos. ergo tale est dicere nullum diuisibile mouet a seipso ꝑmo quale si diceret. Nullū diuisibile est a seipso ꝑmo. Nā sicut nullū ptibile est a seipso ꝑmo: q2 entitas eius dependet ex ptibus. sic nullū diuisibile mouet a seipso ꝑmo: q2 mot⁹ eius dependet ex ptib⁹. ¶ Possumus tñ si uolumus tenē cuz ꝯrēs. Nā si hec demōstratio esset simplr ꝛ per cām. ut ideo diceret nihil moueri a seipso ꝑmo: q2 mot⁹ totius depēdet ex ptib⁹: ꝛ q2 pars ꝑus mutat locū ꝙ̄ totū: ut ꝓbat in 6°. ratio pħi ut supius tāgebat nō plus ꝓbaret ꝙ aliqđ nō mouet a seipso ꝑmo ꝙ̄ ꝙ non mouet ab alio ꝑmo. Nā in motu quo aliqđ nō mouet ab alio mot⁹ totius depēdet ex ptib⁹ ꝓut isti sumūt depēdētiā ex ptibus. Nam in tali motu nō est dare ptē ꝑus motā: ꝛ cuz aliqđ mouet ab alio semp pars ꝑus mutat locū ꝙ̄ totū. Sciēdum ergo ꝙ dare per signū est dare per effectū: demonstrare simplr est demōstrare per cām. Causa ergo quare si hēre tres remoueat ab alijs non remouet a triāgulo: est q2 competit triāgulo ꝑmo. qui ergo sic argueret hēre tres cōpetit triangulo ꝑmo. ergo si remouet ab alijs nō remouet a triāgulo argueret a ꝑori ꝛ simplr. Sz si diceret hēe tres remouet ab alijs nō remouet a triāgulo. ǵ cōpetit triāgulo ꝑ argueret a posteriori ꝛ per signū. ꝛ sicut est in affirmatiuis sic suo modo est in negatiuis: q2 negatiua ex affirmatiuis sumunt robur. Si ergo habere tres nō cōpeteret triāgulo ꝑmo qui argueret hēre tres nō cōpetit triāgulo ꝑmo. ergo si remouetur a triāgulo: non opz ꝙ remoueat ab alijs argueret a priori ꝛ simplr: q2 argueret ex diffōne eius qđ est nō ꝑmo: q2 sicut ꝑmo diffinit: q2 primo est cui alij per ipm nō ipsi per aliud. sic nō ꝑmo diffiniri pōt: q2 nō primo est qđ nō est alij per ipsum: sed ipsi per aliud. Si ergo pħus argueret nullum mobile mouet per seipm. primo ergo qđlibet mobile pōt qescere per quietē alterius argueret simpliciter ꝛ ꝓ. per cām. Nam hec est cā: quare mobile qescit per quietem alterius: q2 nō mouet ipm primo: sed ipse arguit ecōtrario. ait enim ꝙ q2 quodlibet mobile quiescit per quietem alterius: ut per quietem ptis ideo nullū mobile mouet seipsuz primo. ratio ergo eius est a posteriori ꝛ per signum. Lectio. II.

Q
Uoniam autē omne quod mouetur: ab aliquo mouetur: necesse est ꝛ quod mouet omne in loco moueri ab altero. Et mouens igitur ab altero: quoniam ꝛ ipsum mouetur ꝛ iterum hoc ab altero. Non autem in infinitum abibit: sed stabit alicubi: ꝛ erit aliqđ quod primo causa erit motus.

¶ Postꝙ̄ pħus ostendit ꝙ omne qđ mouet ab alio mouet. in pte ista ex hoc ostēdit ꝙ est deuenire ad aliquē motorē imobilē. circa qđ duo facit. q2 ꝑmo per nām mot⁹ ostēdit ꝙ est deuenire ad aliquē motorē imobilē. 2° cōparat ipsos mot⁹ adinuicē ostendens qui motus sunt comparabiles ꝛ qui nō sunt cōparabiles ibi⌊ Dubitabit utiqȝ aliquis.⌋ Circa ꝑm duo facit. q2 ꝑmo facit qđ dictū est. 2° q2 ꝓbando ꝙ est deuenire ad ꝑm motorē immobilē suppo suerat ꝙ mouēs ꝛ motū sunt simul. ondit quō mouēs ꝛ motū simul existūt ibi⌊ ꝑmuz aūt mouēs.⌋

Circa primū duo facit. q2 primo ostēdit ꝙ cū3 nō sit abire in infinitū in mouētibus ꝛ motis si omne qđ mouet ab alio mouet: oportet deuenire ad primū motorē imobile3. 2° pbat hoc qđ supposuerat v3 ꝙ in mouētibus ꝛ motis nō est abire in infinitū ibi Si enim nō. Dicit ergo ꝙ q2 omne quod mouet: mouet ab aliquo alio necesse est qđ mouet supple localiter eē in loco ꝛ moueri ab altero ꝛ mouēs illud localiter necesse est moueri ab altero: qm̄ ꝛ ipsum mouet. q. d. ꝙ si hoc qđ mouet illud mouet necesse est ꝙ moueat ab altero. ꝛ iterum qđ ponit esse mouēs si mouēs necesse est ꝙ moueat ab altero. nō aūt in infinitū abibit: sed stabit alicubi ꝛ erit aliqd ꝙ primo est causa motus. i. erit aliqd qđ erit primus motor imobilis. ℭ Notādum aūt ꝙ sicut v3 omne aial ergo hō: q2 homo est quoddā aial sic v3 oē qđ mouet ab alio mouet. ergo qđ mouetur localiter mouet ab alio: q2 motus localis est qdā3 motus. ℭ Descēdit aūt hic spāliter ad motū3 localē: q2 cū3 intēdat inuestigare motorē primū ꝯgruētius hic inuestigare habet per motū3 localem qui est motus primus ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si enim nō: sed in infinitū pcedet: sit. a. qde3 qđ ab ipso. b. moueat. b. vero ab ipso c. c. aūt ab ipso. d. ꝛ hoc igit modo in infinitum ascēdat. Qm̄ ergo simul mouēs ꝛ ipsum qđ mouet: manifestū est: qm̄ simul mouet ꝛ. a. ꝛ. b. qm̄ aūt omne quod mouet: ab alio mouet: necesse est. a. ꝛ. b. Cū3 enī mouet. b. mouebit. a. ꝛ cū mouet. a. ꝛ ipm. c. ꝛ cū. c. ipm. d. Erit igit simul mot⁹ qui est. a. ꝛ. b. ꝛ reliquoru3 vniuscuiusq3.

ℭ Probat ꝙ in mouētibus ꝛ motis non est abire in infinitū qđ fuerat suppositū in demōstratione premissa. Circa hoc aūt duo facit. q2 pmo pmittit quasdam supponēs necessarias ad ppositu3. 2° ex illis supponībus pbat intētum ibi accipiat igit. Primo aūt pmittit duas suppositiones. pma est ꝙ mouens ꝛ motū sunt simul. 2ª aūt est ꝙ si ponant mobilia infinita ꝙ vniuscuiusq3 mobilis est accipere aliquē vnum motū numero. tria ergo facit. q2 primo ponit primā supponēm. 2° ponit scđam. tertio q2 fecerat mētione3 de motu qui est vnus numero ostēdit quō motus habet eē vnus nūo. ꝛ quō non est vnus numero. Sed aliqñ est vnus specie uel genere. 2ª ibi ꝛ accipe igit. 3ª ibi qm̄ aūt qđ mouet. Dicit ergo si enim nō. i. si nō est status in mouētibus ꝛ motis. sed in infinitū pcedet supple hoc stare nō pōt ut patebit. nā sit qdē. a. qđ ab ipso. b. mouet. b. vo ꝙ ab ipso. c. c. aūt qđ ab ipo. d. ꝛ hoc igit modo in infiniti accidat. i. in infinitū pcedat. Qđ hoc ergo nō possit stare supponat: qm̄ simul est mouēs ꝛ ipsum qđ mouet. Si ergo aliqđ mouēs mouet motū cum simul est mouēs ꝛ mobile: ꝛ simul mouet mouēs ꝛ mobile. qm̄ ergo sic est manifestū est: qm̄ simul mouebit ꝛ. a. ꝛ. b. Nā cum mouebit ꝛ. b. mouebit ꝛ. a. ꝛ cū mouebit. b. mouebit ꝛ ipm. c. ꝛ cum mouebit. c. mouebit ꝛ ipm. d. oia ergo mobilia ꝛ mota simul mouebunt. erit igit simul mot⁹ ipsius. a. ꝛ ipsius. b. ꝛ vniuscuiusq3 aliorū. ℭ Notandu3 aūt ꝙ loquēdo de motu pure locali: de quo hic phūs loq intendit nō est intelligibile ꝙ aliqđ nō moueat nisi motum. ꝛ tamē non simul moueat mouens ꝛ motum. utrum aūt in aliis motibus hic locum habeat in hoc 7° ꝛ in 8° declarabitur. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et accipe igit vnūquodq3 istoꝝ poterimus. Et nāq3 si vnūquodq3 ab vnoq3 mouet: nihil minus vnus numero vniuscuiusq3 motus ꝛ non infiniti in ultimis.

ℭ Ponit scđam supponēm. d. ꝙ accipe poterimus vnūqđq3 istoꝝ. ꝛ fm vnūqđq3 istoꝝ mobiliu3 motū fm aliquē vnum numero ꝛ finitū. ꝛ nāq3 si vnūqđq3 istoꝝ mobiliū mouet ab vnoq3 ꝛ nō est ibi dare mouēs nisi moueat ab alio nihil minus. i. nihilominus poterit accipi vniuscuiusq3 mobilis motus vnus nūo ꝛ hr̄ motus nō erit infinit⁹ ultimus i. in ultimis. ℭ Notādū aūt hāc scđam supponē3 in hoc ꝯsistere ꝙ qñtumcūq3 mouētia ꝛ mota sint infinita fm numerū. tñ cuilibet mobili fm se cōpetit aliqs mot⁹ vnus nūo qui motus nō est infinitus in ultimis: q2 est terminat⁹ ꝛ finitus. Nā ois mot⁹ ut dicebat in 6° est ex quodā in qđdā ꝛ ex termino in terminū. ꝛ ad hoc ꝙ pueniat ad terminū aliquē3 determinatū in illo motu ponit infinitū tēpus ipse mot⁹ circularis: ut terminat ad aliquē terminū nō durat per infinitu3 tēpus. Si aūt duret fm philosophum per infinitum tempus hoc est: q2 semp reiteratur circulatio. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Qm̄ qdē quod mouet omne ex quodā in qddā mouet. Aut enim numero accidit eūdē eē motū: aut genere: aut specie. Numero qdē igit dico eūdem motū: qui ex eodē in ide3 numero: ꝛ in tpe eodē fit ut ex hoc albo quod est vnu3 numero in hoc nigrū fm hoc tps qđ est vnū numero. Si eni3 fm aliud nō adhuc vnus erit numero sed specie. Genere aūt motus vnus est: qui in eode3 predicamēto substantie vel generis est. Specie autem qui ex eadem specie in idem specie: ut ex albo in nigrum: aut ex bono in malū. Hec autem dicta sunt ꝛ in prioribus.

ℭ Quia fecerat mētionē de motu vno numero. ostēdit quō mot⁹ est vnus numero ꝛ quō nō est vnus nūo: s3 est vnus specie vel gñe: ideo ait qm̄ aūt omne qđ mouet: mouet ex quodā in qđdam. i. ex termino in terminū: ideo rōne terminoꝝ ꝛ rōne alioꝝ que ꝯcurrūt ad motum accidit motū: aut esse eūdē nūo: aut genere: aut specie. Numero qdē igit dico eūdem esse motū: qui est ex eodē in idem numero ꝛ qui fit in eode3 tpe numero: ut motus qui est ex hoc albo qđ est vnū nūo in hoc nigrū: ꝛ fm hoc tēpus qđ est vnū numero. Nā si sit fm aliud tēpus uel fm aliū terminum differētē nūo nō adhuc erit vnus motus nūo: sed specie. Na3 ad diuersos terminos fm nūm ꝛ in alio ꝛ alio tpe fm numerum nō potest esse idem motus numero: l3 possit eē idē specie. Subdit aūt ꝙ vnus motus genere est qui est in eodē predicamēto substātie uel qui est in eodem predicamēto generis. s. alterius. Sed specie est idem motus qui est ex eadē specie in idē specie

uel in eandē spēm ut ex albo in nigrū: aut ex bono in malū. oīs enim depuatio que est ex eadē specie boni in eādez spēm mali est eadē specie. Addit aūt ꝙ hec dicta sunt in prioribus. Nam in qnto de talibus determinatum est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Accipiatᷓ igiᷓ qui ēst motus ipsius. a. ⁊ sit in quo est. e. ⁊ qui est ipsius. b. sit in quo. ȝ. ⁊ qui est. c. d. in quo. i. t. Et tempus in quo moueatur. a. sit. r. Determinato aūt motu ipsius. a. determinatū erit ⁊ tempus ⁊ nō infinitū quod est. r. Sed in eodem tēpore motū est. a. b. ⁊ reliquoꝝ vnūquodqꝫ. Accidit ergo motum qui est. e. ȝ. i. t. cū sit īfinitus in tēpore finito moueri quod est. r. In quo enim. a. motū est: ⁊ que sunt ipsius consequenter omnia mota sunt infinita. Quare in eodem mouetur.

¶ Premissis supponib' pdictis. in pte ista ꝓbat intētū. ondēs aūt ꝙ in mouētib' ⁊ motis nō est abire in infinitū. Circa qđ duo facit. qꝛ p̄ adducit quādā demōstrationē ad ꝓpositū. 2° dat instantiā ꝯtra demōstrationē illā. 3° supplet demōstrationē quā fecerat. 2° ibi [sic igiᷓ qdē.] 3° ibi [ꝫ si qđ mouetᷓ.] ꝯtinuetᷓ sic. Suppositum est ꝙ si aliqđ mouet motū simul est mouēs ⁊ motū ⁊ simul est motus mouētis ⁊ moti: ita ꝙ qn̄ cessat mouere mouēs cessat moueri qđ mouetᷓ ab illo. rursus suppositū est ꝙ si eēnt mobilia infinita fm nūm qđlibet tn̄ mobile in se acceptū posset habere vnū motū numero qui esset terminatus ⁊ finit': ⁊ qui fiet in tpe finito his suppositis: patet ꝙ in mouētib' ⁊ motis nō est abire in infinitū. nā accipiatᷓ igiᷓ motus qui est ipsius a. ⁊ sit in quo est. c. ⁊ qđ est ipsius. b. sit motus in quo. ȝ. ⁊ ꝙ est. c. ⁊. d. sint motuſ in quo est. a. ⁊ tp̄s in quo mouetᷓ. a. sit. k. determinato aūt motu ipi' a. determinatū erit ⁊ tp̄s. ⁊ nācꝫ nō est infinit' motus ipsius. a. nō erit infinitū tēpus qđ est. k. in quo tpe fit ille motus. a. ergo mouetᷓ in tpe: sed in eodē tpe motū est. a. ⁊. b. ⁊ vnūqđqꝫ reliquoꝝ mobiliū: sed motus ipsius. a. fit in tpe finito. ergo motus infinitoꝝ mobiliū fit in tpe finito: ideo subdit. accidit ergo motū qui est. e. ȝ. i. t. motū oēm mobiliū cū sit infinit' moueri. i. finiri in tpe finito qđ est. k. in quo enim tpe motū est. a. ⁊ oīa mobilia infinita que sūt ipsius ꝯsñter mota sunt: quare in eodē tpe mouētur huiusmodi mobilia cum ipso. a. sed. a. mouetur in tempore finito. ergo infinita mobilia ⁊ per consequens infinitus motus erunt in tempore finito qđ est inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et nācꝫ aut equalis motus erit qui est ipsius. a. ipsi qui. b. aut maior. Differt autem nihil: penitus enim infinitum motū infinito tēpore accidit moueri. Hoc autem impossibile est.

¶ Addit aūt ⁊ nācꝫ mot' qui est ipsius. a. ⁊ qui est ipsius. b. aut ponatᷓ ꝙ erit eq̄lis aut ꝙ erit maior: nihil differt: qꝛ penit' q̄cūqꝫ modo ponatᷓ accidit infinitū motū moueri. i. fieri in tpe finito. h aūt est impossibile. ḡ ⁊ illud ex quo sequitur. vꝫ ꝙ possint eē mobilia īfinita ⁊ in mouētib' ⁊ motis eatur in īfinitū. ¶ Notandū aūt ꝙ ut patet ex dictis h rō fundatᷓ in duob' fundamētis. p̄m est ꝙ nō plus durat mot' oīuꝫ mobiliū q̄ȝ mot' ipsiuſ. a. Nā si simul est mot' mouētis ⁊ moti ⁊ ea que simul ⁊ in eodē tpe fiūt hñt equalē durationē in eodē ⁊ per equale tp̄s durabit mot' ipsiuſ. a. ⁊ oīuꝫ alioꝝ. scđꝫ fūdamētū est ꝙ mot' ipsius. a. est finit' ⁊ fit in tpe finito: quare si h'm mobilia sunt infinita: seqtur ꝙ in tpe finito fit mot' infinitoꝝ mobiliū uel fit motus infinit' qđ est incōueniens. ¶ Dubitaret forte aliqs: qꝛ videtᷓ phs innuere ꝙ motus ipsius. b. possit eē maior aut minor q̄ȝ mot' ipsius. a. hoc aūt videtᷓ falsuꝫ. nā cū simul mouetᷓ. a. ⁊. b. ⁊ vnūqđqꝫ alioꝝ mobiliū ⁊ tantū duret mot' oīum mobiliū q̄ȝtū motus vnius seqtur ꝙ nō erit maior aut minor vnus mot' q̄ȝ alius. Dicēdū ꝙ hic phs loqtur de motu pure locali in quo nō itercipitᷓ aliqs alius mot'. Nā ubi simul cuꝫ motu locali ꝯcurrit motus ad formā q̄ȝtūcūqꝫ mouēs moueat motū: nō oportet ꝙ simul finiatur motus mouētis ⁊ moti: ut siqs cū bacculo vel cum aliq̄ alio instrō v̇beret aerē ⁊ rarefaciat ipm ꝓpter rarefactionē aggeneratā in aere: nō oportet ꝙ q̄ȝnis v̇berās desinit v̇berare uel qn̄ v̇berans desistit a motu suo ꝙ aer desistit a motu suo. non desinit eni aer moueri statim cum v̇berāſ desinit v̇berare. Sed si sit ibi pure mot' localis si non mouetᷓ mobile nisi motū ab alio statim cū mouēs desinit mouere: oportet ꝙ mobile desinat moueri: quare si mouēs illud mouet motū simul ⁊ in eodē tpe erit motus mouētis ⁊ moti. ꝓut ergo mot' diuiditᷓ fm q̄ȝtitatē tpis stāte hypothesi phi mot' ipsius. ȝ. a. nō pōt esse minor nec maior q̄ȝ mot' ipsius. b. imo fm hūc motū tāius erit motus vniuscuiusqꝫ mobilis ut in arguēdo tāgebatᷓ q̄ȝtū mot' oium alioꝝ. uerū qꝛ mot' nō soluꝫ diuiditᷓ fm tp̄s. sed ēt diuiditᷓ fm diuisionē mobilis: ideo lꝫ motuſ. a. ⁊. b. sunt eq̄les q̄ȝtū ad tp̄s: nō oportet ꝙ sint equales ꝓut diuidūtur fm diuisionē mobilis. Est ergo intentio phi ꝙ mot' ipsius. a. pōt eē maior uel minor q̄ȝ mot' ipsius. b. non fm ꝙ motus diuiditᷓ diuisione tpis. sed ꝓut diuiditᷓ diuisione mobiliſ: qꝛ nō opꝫ. a. ⁊. b. eē mobilia eq̄lia. possumus aūtē qđ diximus manifestare per exēplū. videmus eni in supcelestib' ꝙ spera supior reuoluit sperā iferiorē tpe. ergo q̄ȝtū durat mot' spere supioris tātū durat motus iferioris loq̄ndo de motu queꝫ hēt supple iferior a supiori. oēs eni spe raptu firmamēti: ut coiter opinantᷓ astrologi circa terrā īfra diē ⁊ noctē v̇tuntᷓ semel. loquēdo ergo de tali motu q̄ȝto tpe durat mot' spere iferioris: tāto tpe durat motus oiuꝫ alioꝝ. attamē ꝓut mot' diuiditᷓ diuisione mobilis cuꝫ spera supior sit maior spa iferiori. loquēdo ēt de hoc motu qđē hñt spere a raptu firmamenti maior ⁊ uelocior est mot' spere supioris q̄ȝ inferioris: q̄re patet solutio ad q̄situꝫ. imo si bñ ꝯsiderentᷓ que dicta sunt clari' īnotescit intētio phi. quō in mouētibus ⁊ motis se hñtib' fm ordinē q̄ȝtū durat mot' vnius tantū durat mot' oiuꝫ alioꝝ. ut q̄ȝtū durat mot' orbis lune loq̄ndo de motu q fit raptu firmamēti tātuꝫ durat mot' oiuꝫ aliarū speraꝝ loquēdo de motu quē habet a tali raptu. cū ergo mot' vnius mobilis fiat in tpe finito. si talia mobilia ponerentᷓ infinita motus īfinitoꝝ mobiliū fieret in tpe finito qđ est incōueniens. loquēdo ergo de motu sic accepto motus vniuscuiusqꝫ mobilis est equalis motui alterius ꝓut

motus diuiditur diuisione temporis. non tñ opoꝛtet ꝙ sit equalis: ut patet per iam dicta prout diuiditur diuisione mobilis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sic qdem igitur videtur demonstrari: quod est a pꝛincipio: non tamen demonstratur: pꝛopter hoc quod nullum inconueniens accidit. Contingit enim in finito tempore infinitum motum esse. Non eiusdem autem: sed alterum ⁊ alterum multis ⁊ infinitis motis: quod quidem accidit ⁊ in his que nunc.

ℭ Instat ꝯtra demõstrationē ꝑdictã. d. ꝙ sic qdem igit̃ videt̃ demõstrari qđ est a pꝛĩcipio. i. qđ est pꝛĩcipale intẽtũ. nõ tñ demõstrat efficaciter ꝓpter id ꝙ nullũ incõueniens accidit. i. nullũ incõueniens videt̃ accidẽ ꝓpter ea que dicta sunt. ꝯtingit enĩ. i. ut videt̃ põt ꝯtingẽ in tp̃e finito esse motũ infinitũ nõ eiudẽ nũc. i. nõ eiusdẽ mobilis: sed alterũ ⁊ alterũ. i. alteriꝰ ⁊ alterius. existẽtibꝰ eniꝫ motis. i. mobilibꝰ multis ⁊ ĩfinitis ꝙ qdẽ accidit in his que nũc. i. in ꝓposito supple nõ videt̃ ĩcõueniẽs ꝙ taliũ ĩfinitoꝝ mobiliũ sit motus ĩfinitꝰ in tp̃e finito. ℭ Notãdum aũt hãc instantiã in hoc ꝯsistere. ꝙ si oĩa illa mobilia quoꝝ motus dicit̃ esse ĩfinitꝰ eẽnt vnũ mobile esset incõueniẽs ꝙ motus eius fieret in tẽpore finito: q2 magnitudo infinita non põt moueri in tẽpore finito. Sed cum positũ sit talia mobilia nõ esse vnũ mobile: sed esse diuisa ⁊ separata nõ videt̃ incõueniẽs ꝙ huiusmodi motus ĩfinitꝰ possit eẽ in tẽpore finito. ℭ Notandũ aũt ꝙ siue oĩa huiusmodi mobilia sint vnũ mobile siue sint diuisa ⁊ separata semꝑ est incõueniẽs motum infinitũ fieri in tẽpore finito. tñ magis euidẽter ⁊ magis expꝛesse apparet tale incõueniẽs si illa mobilia ponãtur esse vnũ mobile q̃; si dicant̃ esse diuisa ⁊ separata ideo instat̃ cõtra predictã demonstrationẽ ⁊ dicit ꝙ non efficaciter arguit: q2 non sit manifestum est esse hoc incõueniens per demõstrationem predictam sicut manifestuꝫ est per illud qđ supplebitur in sequentibus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sed si quod mouetur pꝛimo ſm locuꝫ ⁊ coꝛporalem motum: necesse est tangi aut ꝯtinuum esse mouenti: sicut videtur hoc in oibus contingere. Erit enim ex oibus vnum ipsum totum aut cõtinuum. Hoc igit̃ contingens accipiatur: ⁊ sit magnitudo quidem aut cõtinuum in quo sunt. a. b. c. d. Huius autem motus est. e. ꝫ. i. t.

ℭ Supplet demõstrationẽ ꝑdictã. d. ꝙ si qđ mouet̃ pꝛimo. i. imediate ab alio mouẽte ſm locũ ⁊ ſm coꝛporalẽ motũ si tale sit motũ necesse est tãgi: aut eẽ ꝯtinuuꝫ mouẽti sicut videt̃ h̃ in oibus ꝯtingere: q2 semꝑ mouẽs attingit motũ. oĩa ergo hꝰ mobilia se ꝯtingũt sicut oẽs spere celestes se ꝯtingũt. semper enĩ vna attingit aliã eo ꝙ vna reuoluit aliã. Si ḡ hꝰ mobilia ĩfinita se ꝯtingũt: eo ꝙ vnũ mouet aliud erit enĩ. i. poterit ꝯtingere in oĩbꝰ. i. ex oĩbꝰ vnũ. poterit enim ex oibus talibꝰ mobilibus fieri ipm vnũ totum aliqđ aut vnum ꝯtinuũ coꝛpus. hoc igit̃ q2 est ꝯtingẽs ⁊ possibile accipiat̃. i. ponat̃ in esse ⁊ sit magnitudo qdem vna: aut vnuꝫ ꝯtinuũ coꝛpus in quo sunt. a. b. c. d. motꝰ aũt hꝰ magnitudinis sit. e. ꝫ. i. t. differt aũt nihil hꝰ magnitudinẽ finitã aut infinitã facẽ: q2 siue tota hꝰ magnitudo mouebit̃ in tp̃e finito qđ est. r. aut sit finita: aut ĩfinita. ḡ q̃tuꝫ ad h̃ ꝙ moueat̃ talis magnitudo in tp̃e finito non refert utruꝫ sit finita uel ĩfinita. sed ſm utrũq3 eoꝝ. i. ſm magnitudinẽ finitã ⁊ infinitã fieri supple motũ in tp̃e finito est ĩpossibile. ĩpossibile est ḡ hꝰ mobilia se mouẽtia ⁊ se tãgentia eẽ infinita: q2 accidit ex hoc ꝙ magnitudo infinita moueat̃ in tp̃e finito sicut magnitudo finita: ⁊ q2 hoc est incõueniẽs manifestũ est ꝙ stabit aliqñ. i. ꝙ erit status in mouẽtibus ⁊ motis ⁊ nõ abibit in infinitũ in eo qđ semꝑ mouet̃ ab altero. nõ eniꝫ est ponere ꝙ hoc moueatur ab altero: ⁊ illud ab altero ⁊ sic in infinitũ: sed erit aliqd qđ mouebit̃ pꝛimum. i. qđ erit pꝛimũ motuꝫ. Sic etiam supple erit aliquid qđ erit pꝛimo mouens immobile. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Differt autem nihil magnitudinem finitam aut infinitam esse: similiter enim in finito tempore quod est. r. mouebit̃ aut finita aut infinita. Hoꝝ autem ſm utrũq3 impossibile est. Manifestum igitur quia stabit aliquando: ⁊ non in infinitum abibit: quod semper ab altero: sed erit aliqd quod pꝛimum mouebitur. Nihil autem differat concesso quodam hoc demonstrari. Contingenti enim concesso nullũ inconueniens poterit accidere.

ℭ Addit aũt ꝙ differt nihil demõstrari hoc cõcesso q̃dã possibili: q2 ꝯcesso ꝯtingẽti ⁊ possibili nullum opoꝛtebat accidẽ incõueniens. i. ĩpossibile. ℭ Notãdũ aũt ꝙ ĩpossibile non seqt̃ur ex possibili. dato ẽt ꝙ illud possibile sit falsuꝫ oĩa illa mobilia continuari erat possibile. Si ḡ seqt̃ur ĩpossibile: ut si seqt̃ur ꝙ magnitudo ĩfinita moueat̃ in tp̃e finito h̃ impossibile nõ seqt̃ur ex possibili posito. vꝫ ex ꝯtinuatione illoꝝ mobiliũ. sꝫ seqt̃ur ex eo ꝙ talia mobilia ponunt̃ eẽ ĩfinita. cũ ergo ĩpossibile nõ sequat̃ nisi ex ĩpossibili ĩpossibile est talia mobilia infinita esse ĩpossibile est ḡ ꝙ in mouẽtibꝰ ⁊ motis eatur in ĩfinitũ. ℭ Dubitaret forte aliqs: q2 nõ videt̃ possibile oĩa q̃cũq3 mobilia eẽ ꝯtingẽtia ꝯtinuari posse. videmus enĩ ꝙ elemẽta se ꝯtingũt. celũ etiã ꝯtingit ipsa elemẽta: q2 supꝛemũ ignis attingit infimũ spere lune. sꝫ ḡ forte nõ sit incõueniẽs elemẽta ꝯtinuari adinuicẽ: incõueniẽs tñ est celũ ꝯtinuari cũ ipsis elemẽtis. Nõ enim uerũ est qđ hic dicit̃. vꝫ ꝙ oĩa mobilia se ꝯtingẽtia ꝯtinuari pñt. Dicẽdũ ꝙ ad h̃ rñdet̃ colter ⁊ bñ. phs enim hic intendit arguẽ de motu in cõi ⁊ de mobilibus in cõi. Qđ aũt mobilia se ꝯtingẽtia nõ possunt ꝯtinuari hoc nõ est rõne qua coꝛpus uel rõne qua mobile: sed ratiõe qua tale coꝛpus uel tale mobile. coꝛpi enim vnde coꝛpus est nõ repugnat qn ꝯtinuari possit coꝛpori cõtingẽti. i. coꝛpi qđ ꝯtingit. ℭ Sed ꝯtra hoc cõe dictũ obijceret forte aliqs. Nã intẽtio philosophi est ꝙ est deuenire ad motorem pꝛimũ ⁊ ꝙ in mouẽtibus ⁊ motis nõ est abire in infinitũ. cum ergo inter pꝛimuꝫ motorẽ ⁊ coꝛporalia sint intelligẽtie ⁊ substãtie separate. si oĩa mouẽtia ⁊ mota ordinate

cōtinuari debent continuabunt intelligētie cū corporib⁹ qḋ est impossibile nō solū ratione qua tale corp⁹ sed etiā ratione qua corp⁹. corpori eni vnde corp⁹ est repugnat ꝙ cōtinuet cū substantijs separatis. Ad quod dici pōt ꝙ si cōsideraꝛ text⁹ ꝓhūs nō plus arguit nisi ꝙ est deuenire ad aliqḋ imobile per se ꝛ ꝓprie. Nam ideo ꝓbat qḋ est deuenire ad motorē imo[les] . qȝ oē qḋ moueꝛ ab alio mouetur. Nō autem uerum est ꝙ omne quod mouetur ab alio moueꝛ nisi accipiaꝛ motus proprie ſꝫ ꝙ reperiꝛ in corporalibus ꝛ in rebus partibilib⁹. Nō plus ergo arguit ratio philosophi nisi qḋ in mouētibus ꝛ motis corporalib⁹ in quib⁹ motus reperiꝛ proprie nō est abire in infinitū. Sed est deuenire ad aliqḋ corp⁹ ꝑmo motū qḋ nō moueꝛ ab alio aliquo corpe qḋ moueaꝛ motu per se ꝛ ꝓprio ut hic de motu loquimur. ꝙ v̄o in istis substātijs separatis ēt sit ordo ꝛ ꝙ sit deuenire ad motorē penitus immobilē per se ꝛ per accn̄s ꝛ ab intra declarabiꝛ in octauo. sufficit eni ad habēdū intētionē ꝓhi ꝙ ipsa corpora se attingentia ꝯtinuari possint. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: qȝ nō videꝛ incōueniēs magnitudinē infinitā cōtinuā moueri in tpe finito. Nā corp⁹ cōtinuū simul totū moueꝛ nec prius mouetur pars q̄ totū. dato ergo ꝙ esset corp⁹ infinitū ex quo simul totū moueꝛ nō est incōueniēs ipꝫ moueri in tpe finito. Dicendum ꝙ hic ꝓhus supponit ꝙ tunc dicaꝛ corp⁹ moueri qn̄ pertransit aliqḋ spatiū. supponit eni ꝙ ipossibile sit esse aliqḋ mobile qḋ nō possit pertrāsire aliqḋ spatiū. imo per cōparationē ad spatiū nō diciꝛ corp⁹ mutare locū ſꝫ se totū nisi ſm se totū pertranseat aliqḋ spatiū. cū ergo impossibile sit īfinitū pertrāsire aliqḋ spatiū in tpe finito ut ꝓbabaꝛ in 6° ipossibile est magnitudinē aliquā infinitā moueri localiter ſm se totam ꝛ pertransire aliqḋ spatiū in tēpore finito. sic eni intelligenda est mens ꝓhi. Nam videm⁹ in supercelestibus speris ꝙ semper vna reuoluit aliā ꝛ loquēdo de raptu firma. ut superius dicebaꝛ quelibet spera istā diē ꝛ noctē cōplet circulū ita ꝙ q̄tū ꝑhs apponit in huiusmodi motu vna spera tantū apponunt oēs alie spere simul. si ergo essent infinite tales spere ꝛ oēs cōtinuarenꝛ ꝛ fierent vnū corp⁹ ꝯtinuum tunc illi corpori deberet infinitus mot⁹. infinitū ergo corp⁹ uerteret ſm se totū in tpe finito ꝛ eēt infinit⁹ motus in tpe finito. qȝ quotcūqꝫ ponanꝛ tales spere etiā si infinite essent stāte hac hypothesi mouerenꝛ in tpe finito. Qꝫ v̄o dicebaꝛ ꝙ tota magnitudo cōtinua moueꝛ sil' ut patet ꝑ superius dicta motus magnitudinis ꝯtinue per cōparationē ad locū est successiuus: qȝ nō tota sil' mutat locū lꝫ ptes magnitudinis oēs simul moueanꝛ: quare cū ex dicta hypothesi ut patet ꝑ habita sequaꝛ ꝙ magnitudo infinita ſm se totū mutet locū ꝛ ꝑtrāseat aliqḋ spatiū utputa ut circuat totā terrā in tpe finito: qȝ hoc est incōueniēs: incōueniēs est illud ex quo sequiꝛ: vꝫ ꝙ talia mobilia pn̄t esse infinita: ꝛ ꝙ in corpib⁹ mouentibus ꝛ motis sit abire in infinitū. huiusmodi enim incōueniēs apparet maxime in his que se mouent adinuicē circulariter ut patet per iā dicta: qȝ forte ideo ꝓhs talē demōstrationē adducit: qȝ motus pure localis magis reꝑitur in corpib⁹ motis circulariter q̄ in alijs. rursus magis dubiū est utrū corpora supcelestia uadant in infinitū q̄ corpora elemētaria que oīa ꝯtinenꝛ intra globū lunarem. in huiusmodi ergo supcelestibus corporibus maxime efficax est demonstratio ꝓhi: qȝ motu illo quo vna reuoluit aliā oēs mouenꝛ in tpe equali ꝛ in tpe finito: quare si tales spere essent infinite esset mot⁹ īfinitus in tpe finito qḋ est incōueniēs. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis de eo qḋ ꝓhus ait. videlicet ꝙ nihil differt ponere huiusmodi magnitudinē finitā ul' īfinitā. hoc aūt vꝫ falsū: qȝ si ponatur finita nō est incōueniēs eam moueri in tēpore finito. Sed si ponaꝛ infinita est incōueniens. Dicēdū ꝙ sic intelligendus est textus ꝓhi ꝙ ponere talem magnitudinē finitam uel infinitā stante tali hypothesi nihil differt. i. nulla differentia est quātuꝫ ad tempus in quo moueꝛ talis magnitudo. nam in tēpore finito mouebiꝛ talis magnitudo siue sit finita siue infinita. Nō ergo intelligendū est nullā eē ibi differentiā q̄tum ad cōsecutionē ipossibilis. Sed nulla est ibi differentia ratione tpis quo mensuraꝛ mot⁹ h⁹ magnitudinis ꝛ illius. cū ergo hoc sit impossibile ꝙ ſm utrūqꝫ. i. ſm ꝙ corpus finitū ꝛ infinituꝫ fiat mot⁹ in tpe finito impossibile est illud ex quo sequiꝛ. videlicet ꝙ in corporibus mouentibus ꝛ motis sit abire in infinitum. Lectio. III.

PRimum autem mouens non sicut quod cuius causa sed vnde est ꝑncipium motus est simul cuꝫ eo qḋ mouetur. Simul autem dico: qȝ nihil ipsorum medium est. Hoc enim cōmune in omni quod mouetur ꝛ mouente est.

¶ Quia ꝓhus supposuerat in rationib⁹ ꝑcedentibus mouens ꝛ motū simul eē. in parte ista ꝓbat qḋ supposuerat. circa qḋ duo facit. qȝ ꝑmo ꝓponit qḋ intēdit. 2° ꝓbat qḋ dixerat ibi qm̄ aūt tres sūt ꝛc. ❡ Dicit ergo ꝙ mouens primum idest mouēs immediatum nō sicut qḋ est cā eius motus. i. nō tale mouens qḋ se hēt ut finis qui diciꝛ esse causa ei⁹ mot⁹ qȝ finis est causa causaruꝫ. Sed illud mouens qḋ est vnde ꝑncipium motus. i. qḋ est causa efficiens mot⁹ tale mouēs est simul cū eo qḋ moueꝛ. Subdit aūt. simul aūt dico ꝙ nihil est medium ipsorū i. nihil est mediū inter ipsa. Nam hoc est commune in omni qḋ mouetur ꝛ in omni mouēte: semper enim mouens ꝛ motum si accipiatur mouens primuꝫ sunt imediata ꝛ inter ea non est mediū. ¶ Notandū aūt ꝙ lꝫ mouēs efficienter si sit primum sit semper imediatū ei qḋ mouetur: mouens tamē ut finis qḋ diciꝛ esse causa motus: quia finis est causa causarum tale mouens non oportet semper attingere id qḋ mouetur. videmus enim ꝙ pomum mouet amantem sub ratione finis: lꝫ separatū ab eo ꝛ distās ab ipso. ¶ Notandum etiā sic intelligendū esse mouens ꝛ motū esse simul. nō qȝ sunt in codeꝫ loco: ut si manus impellit lapidē nō oportet ꝙ manus ꝛ lapis sint in eodem loco. Sed sufficiet ꝙ inter manū ꝛ lapidem non cadat aliquod corp⁹ mediū ad hoc ꝙ manus ꝑmo ꝛ imediate moueat lapidē. corpus ergo mouens aliud corpus si sit mouens proximū diciꝛ esse simul cū eo: nō qȝ sit in eodem loco cum eo. sed qȝ inter illa duo corpora nō cadit medium corpus. Sed si itelligētia aliq̄ moueret corpus aliquod ut cōmentator ait esset simul cū eo qḋ esset in eodē loco cū illo corpore. nam intelligentia ſm ipm non determinatur ad locū nisi

rõne corporis qꝺ mouet.i.rõne corpis circa quod operaꝛ qꝺ determinaꝛ a loco. ¶ Notandū ēt ꝙ ꝭ ꝯ{cs} qꝺ hoc ꝓbaꝛ sic deseruit ad demonstrationes pmissas.nā ibi supponebaꝛ ꝙ mouēs ꝛ motū se attingebāt ꝙ poterāt sil' ꝯtinuari ꝛ fieri inde vnum corp⁹.iō hic hoc ꝓbaꝛ.s.ꝙ mouēs pmū ꝛ ꝓximū ꝛ id qꝺ moueꝛ simul sunt ꝛ se attingūt ꝛ inter ea non cadit medium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ aūt tres sūt mot⁹:qui ꝭ locū:ꝛ qui ꝭm q̄litatē:ꝛ qui ꝭm q̄titatē necesse est ꝛ ea que mouenꝛ tria esse. Qꝺ qdē igiꝛ ꝭm locū loci mutatio:qui v̄o ꝭm q̄litatē alteratio. Qui v̄o ꝭm q̄titatē augmētū vel detrimētū.pmū quidē igitur de loci mutatiōe dicam⁹. Hic eni pm⁹ motuū est.

¶ Probat qꝺ dixerat.circa qꝺ duo facit.q2 p distinguit tria gn̄a motuū.2° exequiꝛ de eis ondēs in q̄libet tali motu sil' esse mouēs ꝛ motū ibi[oē igiꝛ qꝺ ferꝛ.] Dicit ergo ꝙ tres sunt mot⁹. vꝫ ꝙ mot⁹ est qui est ꝭm locū:ꝛ qui est ꝭ q̄litatē:ꝛ ꝭm q̄titatē:q2 ergo sic est necesse est ut ea que mouenꝛ tria sint i.necesse est eē tria gn̄a mobiliū in qb⁹ supple oīb⁹ est simul supple mouēs ꝛ motū. ¶ Addit aūt quō h⁹ mot⁹ noianꝛ dicēs ꝙ qdē igiꝛ mot⁹ qui est ꝭ locū dꝛ loci mutatio. Qui v̄o est ꝭm q̄litatē dꝛ alteratio.qui v̄o est ꝭm quātitatē dicꝛ augmētū ꝛ decrementū.de his ergo oībus est dicēdū. Sed pmum dicamus de loci mutatione:q2 talis est pmus motuū. ¶ Notandū aūt ꝙ hic ptermittit gn̄ationē ꝛ corruptionem qꝺ forte iō fecit:q2 gn̄atio ꝛ corruptio nō sūt mot⁹ sed termini mot⁹.vel forte ut ꝯ{or} ait magis manifestū est in gn̄atiōe ꝙ gn̄ans est sil' cū genito q̄ in alijs motib⁹. Nā si ignis corrūpendo aerē gn̄at ignē opꝫ ignē esse ꝓximū aeri quē corrūpit. Sed in alijs motib⁹ nō sic est manifestū.videmus eni adamātē trahē ferrū ēt si sit distās ab ipso.vel possumus dicē ꝙ gn̄atio ꝛ corruptio sunt termini alteratiōis. Si g̊ ꝓbabiꝛ ꝙ in alteratione sil' est mouēs ꝛ motuꝫ ꝓbatū erit ꝙ simul oportet esse gn̄ans ꝛ generatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omne igiꝛ qꝺ ferꝛ:aut ipm a seipso moueꝛ:aut ab altero. Siqdē igiꝛ a seipso:manifestū ꝙ in ipso mouēte existe sil' mouēs ꝛ qꝺ moueꝛ erit ꝛ nullū illius medium.

¶ Exequiꝛ de pdictis motib⁹. Circa qꝺ tria facit ꝭ ꝙ tres sunt h⁹ mot⁹.pmo eni ondit ꝙ in motu locali simul est mouēs ꝛ motū.2° ostēdit hoc in motu alterationis.3° ondit ḃ in augmēto ꝛ decremēto. 2ª ibi[at v̄o neqꝫ alterati.]3ª ibi[ꝛ qꝺ augeꝛ ꝛ augēs.]mouētia aūt localiter dupl'r diuiduꝛ:quia quedā mouenꝛ ex se.i.a pncipio intrinseco.duo ergo facit.q2 p ostēdit ꝙ sil' mouēs ꝛ motuꝫ sunt in his que mouenꝛ a pncipio intrinseco.2° ostēdit hoc idē in his que mouenꝛ a pncipio extrīseco ibi[qꝺ aūt ab alio.] Dicit ergo ꝙ oē igiꝛ qꝺ ferꝛ aut ipsuꝫ a seipso aut ab altero. Siqdē a seipso igiꝛ ferꝛ manifestū est ꝙ in ipso mouēte existe sil' est mouēs ꝛ qꝺ moueꝛ ꝛ nullū est mediuꝫ illius.i.inter illꝺ qꝺ moueꝛ ꝛ qꝺ mouet. ¶ Notandū aūt ꝙ hic phūs dicit aliqd posse moueri a seipso nō ꝙ aliqd moueat seipsum pmo.sed dicit hic moueri a seipso quod moueꝛ a pncipio intrinseco:ꝛ qꝺ est diuisibile in talia duo quoꝝ vnuꝫ est per se mouēs ꝛ aliud per se motū:ut aial qꝺ diuidiꝛ in aiam ꝛ corpus ꝛ aia est ibi per se mouēs ꝛ corpus per se motū.in talibus ergo mouētib⁹ est mouēs ꝛ quod moueꝛ:ut in ipso aiali est aia ꝛ corp⁹ sicut ptes sūt in toto ꝛ nihil est mediū inter illa:q2 nō est aliqꝺ mediuꝫ inter aiam mouentē ꝛ motum corpus.aia eni per suā virtutē imediate attingit corpus.q2 ergo virt⁹ motiua aie imediate attingit corp⁹ aia nō solū ut est forma sed ēt ut est motor quodāmō imediate attingit corp⁹. ¶ Notanduꝫ aūt ꝙ aliter attingit aia corpus imediate ut est forma ꝛ aliter ut est motor:q2 ut est forma attigit ipm imediate per suā essentiaꝫ. Sed ut est motor attingit ipm imediate per suā v̄tutē. nec valet ꝓpter hoc ꝙ aia ut est motor nō attingat corpus imediate:q2 attingit ipꝫ mediante virtute:q2 aliqd ut est agēs ꝛ ut est motor non dꝫ separari a sua virtute.sub͛a eni ut est ꝯiuncta virtuti habet rationē agētis ꝛ mouentis.ipse ergo motor dꝛ attingere aliquid imediate si virtus eius imediate attingit illud. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem ab alio moueꝛ:q̄drifarie mouetur. Qui eni ab altero mot⁹ quatuor sunt:pulsio:tractio:vectio:vertigo. Etenāqꝫ oēs alios in hos reduci accidit.

¶ Ostēdit simul esse mouēs ꝛ motū in his que mouenꝛ ab alio. Circa qꝺ tria facit:q2 pmo distinguit h⁹ motus.scꝺo exequiꝛ de vnoquoqꝫ taliū motuū ostēdens q̄lis habeat esse vnuſqſqꝫ illoꝝ.3° probat ꝙ in omnibus talibus motib⁹ simul habeat esse mouēs ꝛ motū.scꝺa ibi[pulsionis qdē.]3ª ibi[Manifestum igiꝛ est.] Dicit ergo ꝙ illꝺ qꝺ moueꝛ ab alio moueꝛ quadrifarie.mot⁹ enim qui sunt ab altero sunt q̄tuor.videlicet pulsio tractio vectio ꝛ vertigo:ꝛ nāqꝫ oēs alios motus sicut cōgregatio ꝛ segregatio inspiratio ꝛ expiratio ꝛ ceteros alios motus tales accidit reduci in hos q̄tuor. ¶ Notādū aūt ꝙ hi q̄tuor mot⁹ sic accipiunꝛ:q2 quidam sunt per se.quidā per accidēs.tres eni sūt per se ꝛ vnus per accidēs. Qꝺ enim trahiꝛ ꝛ qꝺ pelliꝛ ꝛ qꝺ vertitur habet moueri per se.sed qꝺ vehiꝛ ꝛ qꝺ portatur nō moueꝛ nisi per accidēs:ꝛ q2 mot⁹ per accñs innitiꝛ motui per se qꝺ vehitur ꝛ qꝺ portaꝛ ut patebit.vl' existit in eo qꝺ pelliꝛ vel in eo qꝺ trahitur vel in eo qꝺ vertiꝛ. Si enim aliqd existēs in ligno portareꝛ ibidē vel oporteret ꝙ lignū illud trahereꝛ vel ꝙ pellereꝛ vel ꝙ vertereꝛ.posset eniꝫ aliqs existēs in dolio portari ibidē si doliū vertereꝛ.patet ergo vectioneꝫ differre ab his trib⁹ sicut qꝺ est per accidēs differt ab eo qꝺ est per se. ¶ Notādū aūt alios tres mot⁹ sic differre ab inuicē:q2 qdā eoꝝ sūt simplices.qdā cōpositi.tractio eni ꝛ pulsio sūt mot⁹ simplices.v̄tigo aūt est mot⁹ cōposit⁹.cōponitur eni vertigo ex tractu ꝛ pulsu.vertēs eni aliqd simul trahit ꝛ pellit.trahit eni partes inferiores ꝛ pellit supiores. Sic g̊ differt vertigo a pulsu ꝛ tractu.sicut cōposit⁹ a simplici. Nā lꝫ q̄libet hoꝝ motuū possit esse per se.v̄tigo tñ est mot⁹ cōpositus. pulsus aūt ꝛ tract⁹ sunt simplices. ¶ Notādū aūt pulsum a tractu quantū ad presens differre dupliciter.primo q2 ubi terminaꝛ pulsus ibi incipit tractus.pulsus enim semp terminaꝛ ad aliud.tractus semp incboatur ab alio.secūdo differt q2 in pulsu sunt duo termini a quo ꝛ vnus ad quē.quicunqꝫ

enim pellit semꝑ pellit ad aliud. Sed pōt pellere a se uel ab alio vnus est terminus ad quē impulsu: q: semꝑ est terminus id qḋ est aliud. Sed duo sūt termini a quo. vꝫ ipse uel aliud. pulsus eni pōt incipere uel a se uel ab alio. in tractu aūt eꝫ est vnus terminus a quo ⁊ duo ad quē. tract⁹ aūt sꝑ incipit ab alio. Sed pōt terminari uel ad se uel ad aliud. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Pulsionis quidem igitur alia impulsio alia expulsio. Impulsio quidem est: cum mouens ei quod mouet non deficit. Expulsio cum expellēs deficit.

¶ Exequit de h⁹ motib⁹. Circa qḋ q̈tuor facit: q: ꝑmo exequit de pulsione. 2° de uectiōe. 3° de tractu. 4° de uertigine. 2ª ibi ⌊ uectio aūt. ⌋ 3ª ibi ⌊ tractio aūt. ⌋ 4ª ibi ⌊ uertigo autē. ⌋ Dicit ergo ꝙ pulsiōis quidē igit due sunt spēs. alia quidem est impulsio alia expulsio. Nā impellēs pellit ⁊ ēt expellēs pellit uel differt ipulsio ab expulsione: q: ipulsio qdē est cū mot⁹ nō deficit ei qḋ mouet. expulsio aūt est cū expellēs deficit ei qḋ expellit. qui ṽo pellit lapidē dimittēdo ipm dicit illū expellē. Sed pellēs ipsum si semper coniungatur eidem ⁊ nunq̈ꝫ dimittit illum dicit ipsuꝫ impellere. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Uectio aūt in tribus erit motib⁹. Quod quidem uehit: non ſm se mouet: sed ſm accidens. In eo eni quod est: in eo quod mouet: aut semꝑ id quod mouet: mouet ipꝫ. Uehens aūt mouet: aut pulsuꝫ: aut tractū aut uertigine ductum. Manifestū igit quoniaꝫ uectio in tribus motib⁹ erit.

¶ Determinat de uectione dicens ꝙ uectio aut erat in trib⁹ actib⁹. i. in trib⁹ motib⁹ ut hēt alia lrā. Naꝫ oportet ꝙ uehitur nō esse ꝙ per se mouet. sed qḋ ſm accn̄s. Nā qḋ uehit mouet in eo qḋ est. i. in eo in quo existit aut in eo qḋ mouet. nunq̈ꝫ eni mouetur qḋ uehit ⁊ qḋ portat nisi ſꝫ motū ei⁹ qḋ uehit uel qḋ portat ipm: sed ipm uehēs ⁊ ipm portans cū mouet pulsum aut tractū aut uertigine ductuꝫ manifestū est igit ꝙ uectio necesse erit in trib⁹ motib⁹. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: nō videt ꝙ semꝑ uehēs ⁊ portās moueat pulsuꝫ aut tractū aut uertigine ductuꝫ. vidimus eniꝫ aīal aliqḋ uel equum portare ascensorē. ipm tamē aīal mouet ex se neqꝫ oportet ꝙ moueat pulsuꝫ aut tractū aut uertigine ductū. Dicendū ꝙ semꝑ ea que sunt per accidēs reducunt in per se: q: ergo qḋ uehit ⁊ qḋ portat semꝑ mouet per accidēs sic loquēdum est de uectione sicut loqmur de motu per se in quā reducit huiusmodi mot⁹ per accn̄s. Ille aūt qui uehit pōt uehi ⁊ portari suꝑ eo qḋ mouet ex se ⁊ suꝑ eo qḋ mouet ab alio. Cum ergo portat suꝑ eo qḋ mouet ex se utputa si portet suꝑ aliquo aīali: tunc huiusmodi uectio reducitur in motū ex se. si ergo in motu ex se simul est mouens ⁊ quod mouet oportet ꝙ ⁊ in tali uectione sit simul mouēs ⁊ qḋ mouet. de tali ergo uectiōe nō loquit phs. sed ꝙ in huiusmodi uectione simul sit mouēs ⁊ qḋ mouet ꝑsupposit ex dictis in his que mouent ex se. loquit ergo hic de eo qḋ uehit suꝑ eo qḋ mouet ab alio: ⁊ q: motū ab alio si nō moueat ab illo ꝑ accidēs uł est pulsū: uel tractū uel uertigine ductū: ideo oportet huiusmodi uectionē esse aliq̄ hoꝝ triū motuū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Tractio autem est: cum etiam ad ipsum: uel ad alterum uelocior sit motus trahētis non separatus ab eo qui trahitur. Et nāqꝫ ad ipm est tractio ⁊ ad alterum.

¶ Determinat de tractu circa qḋ duo facit: q: primo ostēdit quot modis hēt fieri tract⁹. 2° declarat oēs alios modos tract⁹ reduci ad illos duos modos: ibi ⌊ Et reliqui tract⁹. ⌋ Dicit ergo ꝙ tractio est cū sit mot⁹ uelocior ipsi⁹ trahentis ad seipm uel ad alterū ⁊ h⁹ mot⁹ trahētis sic debet esse uelocior q̈ꝫ motus tracti: q: nō debet esse sepatus ab eo qui trahitur. ꝙ aūt tract⁹ sit ad ipm uel ad alterū pꝫ: q: nāqꝫ ad ipm ⁊ ad alterū est tractio. ¶ Notandū aūt ꝙ aliqñ aliqd trahit ad partē illā ad quā inclinat ut graue pōt trahi deorsū: tūc ergo oportet ꝙ motus trahētis sit uelocior q̈ꝫ mot⁹ tracti: q: si trahēs graue deorsum nō moueretur uelocius q̈ꝫ ipm graue nullo modo traheret ipꝫ. Sed si aliqd trahat contra inclinationē suā ut ꝯtor ait nō oportet ꝙ uelocius trahat q̈ꝫ si moueret naturaliter. Nō eni oportet ꝙ uelocior sit tractus lapidis sursum q̈ꝫ motus eius deorsum: ut ergo in oī tractu ueritatē hēat ꝙ uelocior sit motus trahētis q̈ꝫ tracti debet exponi uelocior. i. uehemētior ⁊ fortior ut ꝯtor innuit. Nā nisi ṽtus trahētis eēt uelocior ⁊ fortior q̈ꝫ ṽtus tracti nullo modo traheret ipꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et reliqui tract⁹ idē specie in hos reducuntur: ut inspiratio ⁊ expiratio ⁊ sputatio ⁊ quicunqꝫ corpoꝝ emissiui aut receptiui sūt ⁊ ipathesis ⁊ kerkesis. Aliud est qdē ipsoꝝ congregatio: aliud disgregatio. Et oīs igit motus qui est ſm locum: aggregatio ⁊ disgregatio est.

¶ Ostēdit ꝙ alij modi tract⁹ reducunt in hos duos modos. vꝫ in tractū ad se ⁊ tractū ad aliū dicēs ꝙ reliq tract⁹ sūt idē spē cū his duob⁹ tractib⁹ ⁊ reducunt i hos tract⁹: ut ispiratio ē tract⁹ aeris ⁊ ad se: ⁊ expiratio est tract⁹ aeris ⁊ ad aliḋ: ⁊ sputatio est missio sputi ad aliḋ ⁊ qcūqꝫ corpoꝝ. i. de nūo corporalium sūt emissiui aut receptiui sūt supple tractiui ad se inq̈ꝫtū sūt emissiui uel tractiui ad aliḋ inq̈ꝫtū sūt receptiui ut ipathesis. i. ductio spate ⁊ kerkesis. i. ductio cuiusdā textoris. in oībus ḡ his aliḋ est cōgregatio ipoꝝ. i. qḋ est tract⁹ ad se. aliḋ ṽo qḋ est disgregatio qḋ est tract⁹ ad aliḋ. milites eni ducētes spatā uł trahūt ipam ad se uel pellūt ipam ad aliū. ⁊ textores kerkesim. i. instrꝫ quo terūt trahūt ad seipꝫ uel pellūt ipm ad aliḋ: oīs ḡ mot⁹ localis quodāmodo redit ad hos duos tract⁹. s. ad se uel ad aliḋ: iō ait ꝙ oīs igit mot⁹ qui est ſm locum uel est cōgregatio. i. tract⁹ ad se: uel est disgregatio. i. tract⁹ ad aliḋ. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: vr̄ h phs pulsionē collocare sub tractu. Nam expiratio est qdā pulsio aeris: ⁊ sputatio est qdā pulsio sputi. Dicēdū ꝙ lꝫ tract⁹ ⁊ pulsio sint mot⁹ simplices. pulsio tn̄ est qdā tract⁹. pulsio eni qdāmō reducit in tractū nō eꝫ. nā mot⁹ recipiūt spēꝫ ex termīo ad quē pulsio aūt nō hꝫ nisi vnū terminū ad quē: q: pulsio sꝑ est ad aliud: ſꝫ tract⁹ hēt duos terminos ad quē. pōt enim esse tract⁹ ad se uel ad aliud: ⁊ quia

non pōt esse motus aliquis localis qui non sit uel
ad se uel ad aliud nullus est mot⁹ localis qui nō in
cidat in terminos ipsius tract⁹: q̄re oīs mot⁹ loca-
lis q̄dāmō reducit̄ in tractū ipsa ergo pulsio quo
dāmodo reducitur in tractuz: ⁊ est q̄daz tract⁹ ⁊
est q̄dāmō eadē spē cū tractu inq̄ztū semꝑ hēt eū-
dē t̄minū ad quē cū tractu. Si eni mot⁹ reciperēt
spēm a termino a q̄ oīs mot⁹ reduceret̄ in pulsum:
q: pulsus habet duos terminos a quo. vz a se ⁊ ab
alio. Cū ergo nō possit esse mot⁹ aliq̄s q̄n incipiat
a se uel ab alio nullus esset mot⁹ qui nō eēt q̄dā pul
sus. uez q: mot⁹ nō recipiūt spēz a termino a quo:
sed a termino ad quē nō debet oīs mot⁹ reduci in
pulsuz qui habet duos terminos a quo: sed debet
reduci in tractū qui habet duos terminos ad quē
ad quos duos terminos ad quē oportet oēz motū
terminari cū oīs mot⁹ uel sit ad se uel ad aliud.

C Deinde cum dicit.

C Uertigo autem componitur quidez ex tractu ⁊ pulsione. Hoc quidem eni pellit mouens: illud autem trahit.

C Determinat de ūtigine dicēs ꝙ ūtigo cōponit̄ ex
tractu ⁊ īpulsione. Nā mouēs aliq̄s motu uersio-
nis h̄ quidē eni. i. hāc partē vz inferiorē trahit: q̄ḋ
quōd sit est per habita manifestuz. **Lectio. IIII.**

Manifestū igitur est ꝙ sīq̄dez sil' pellens ⁊ trahēs cū eo q̄d pellit̄ ⁊ trahitur nullū mediū eius q̄d mouetur ⁊ mouētis est. Hoc aūt manifestū ex dictis. Pulsio q̄dē eniz aut a seipso aut ab alio ad aliud mot⁹ ē. Tract⁹ āt ab alio ad ipz: aut ad aliud ē: ampli⁹ eni i ꝓiectis.

C Postq̄ꝫ phūs distinxit quot modis mouet̄ aliq̄d
ab alio ⁊ declarauit q̄lis esse hēat vnusq̄sq̄ꝫ talis
mot⁹. in pte ista ut dicebat̄ intēdit ōndere ꝙ in oī-
bus talib⁹ motib⁹ simul est mouēs ⁊ motū. C Ad
cuius euidentiā sciēdū ꝙ cū quattuor sint mot⁹ ab
alio pulsio tractio ūtigo ⁊ uectio. hi q̄ttuor reducū
tur ad duos. nā uectio reducit̄ ut dicebat̄ ad alios
tres sicut q̄ḋ ē ꝑ accn̄s reducit̄ ad per se. ūtigo au-
tē reducit̄ ad pulsionē ⁊ tractuz sicut cōpositū ad
simplex. cōponit̄ eniz ut dicebat̄ ūtigo ex tractu ⁊
pulsu. Si ḡ ostēdere poterim⁹ ꝙ in tractu ⁊ pulsu
sil' sunt mouēs ⁊ motū: ostensum erit ꝙ in oī motu
ab alio sil' est mouēs ⁊ motū. Nā oēs mot⁹ ab alio
reducunt̄ ad pulsionē ⁊ tractū. duo ergo facit. q: ꝓ
ostēdit ꝙ in tractu ⁊ pulsu sil' sunt mouēs ⁊ motū.
2° remouet quandā cauillationē que fieri posset de
motu ꝓiectoꝝ ibi [ꝓiectio aūt.] Dicit ergo ꝙ ma
nifestū igitur est ꝙ sīq̄dē simul est pellēs ⁊ trahēs
cū eo q̄ḋ pellit̄ ⁊ trahit̄ si ita est nullū est medium
mouētis ⁊ eius q̄ḋ mouet̄ supple ab alio. Nā oīs
mot⁹ ab alio reducit̄ i pulsuz ⁊ tractū. si ergo in his
nō est mediū iter mouēs ⁊ motū nec in aliis. h̄ aūt
ꝙ ita sit vz ꝙ nō sit mediū inter pellēs ⁊ pulsuz ⁊
inter trahēs ⁊ tractū manifestuz est ex dictis pul-
sio. q̄ḋ eni ut dicebat̄ est mot⁹ aut a seipso ad aliud
aut ab alio ad aliō. Sz nullus posset pellere aliq̄d
a seipso ad aliō uel ab alio ad aliud: nisi esset cōiun
ctū ei q̄ḋ pellit. ergo simul est pellēs ⁊ pulsum. tra
ctus aūt est mot⁹ ab alio ad ipm uel ad aliō q̄ḋ eē
nō posset nisi trahēs esset cōiunctū tracto adhuc si

monis. i. ꝯgregatio qui est q̄dā tract⁹ ⁊ dyalc. i. dis
gregatio que est q̄dā pulsus in talib⁹ supple est mo
uēs cōiunctū mouēti. in oī ḡ motu ab alio sil' sūt
mouēs ⁊ motuz. nihil eni cōgregaret̄ nisi esset con
gregās cōiunctū cōgregato nec aliq̄d disgregaret̄
nisi esset disgregās cōiunctū disgregato. C Notā
dū autē ꝙ ꝑm ꝯm̄tes trahēs trahit ad se uel ad aliud
q: trahēs uel est nāle uel uolūtariū. Si est nāle tra
hit ad se. si est uoluntariū pōt trahē ad se ⁊ ad aliō
C Dubitaret forte aliq̄s de h̄ q̄re agēs nāle semꝑ
trahit ad se. uolūtarius autē trahit ad se ⁊ ad aliō.
Dicēdū ꝙ agēs nāle trahit ꝓ̄rimēdo formā ignis
⁊ vniuersaliter omne calidū sic trahit aliq̄d sursuz
rarefaciēdo ipm ⁊ incorporādo ei calorē ⁊ dando
ei formā leuitatis ⁊ ꝑm ꝙ plus uel minus dat ei
de forma leuis sic plus ⁊ minus dat ei de loco sur
sum. si igit̄ agēs nāle trahit assimilādo ei passum ⁊
dādo ei quodāmodo similē formā quā habet cum
res nāles determinent̄ ad locum per suas formas
dādo ei similē formā dat ei similem locū. idē est er
go querere q̄re agēs nāle semꝑ trahit aliquid ad
se ⁊ semꝑ dat ei similez locū loco quē habet: ⁊ que
rere q̄re agēs naturale assimilat sibi passum ⁊ dat
ei similē formā forme quā hēt: cū aūt omne agens
agat per formā suā ⁊ ut est in actu oportet agens
naturale assimilare sibi passum in forma ⁊ per cō-
sequēs assimilare sibi passum in loco ⁊ trahere ipz
ad seipm: ⁊ ad locum suū. est aūt ista similatio nō
semꝑ in idētitate spēi: sed pōt eē in identitate ge-
neris. ideo ⁊ loc⁹ ad quē trahit agēs naturale non
semꝑ est idē specie. Sed sufficit ꝙ sit idem genere
uel sit idē ꝑm quādā analogiā: ut sol nāliter trahit
uapores ad se: q: trahit eos sursuz. nō trahit tamē
eos ad illū locum sursum in quo est ipse: nec trahit
eos tantū sursuz quātū est ipse. patet ergo oē agēs
nāle trahere quodāmō ad se. Sed agēs uolūtari-
um q: agit ꝑm formā apprehēsam pōt trahere ad
se ⁊ ad aliud: q: pōt apprehēdere hunc motuz uel
illū. C Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s q: videt̄ uelle
ph̄s ꝙ oēs motus locales reducant̄ ad pulsum ⁊
tractū. erūt ergo ꝑz hoc duo mot⁹ simplices pulsus
s. ⁊ tractus. oppositū aūt huius vult in libro celi ⁊
mundi: ubi ait tres mot⁹ esse simplices a medio: ad
mediū: ⁊ circa mediū. I libro ergo celi ⁊ mūdi vult
ꝙ uersio ⁊ ꝙ mot⁹ circularis sit mot⁹ simplex. hic
aūt videt̄ uelle ꝙ uersio sit mot⁹ cōpositus ex tra-
ctu ⁊ pulsu. Dicēdū ꝙ in oībus accidētib⁹ est duo
cōsiderare. videlicet rē ipsam in qua existūt: ⁊ mo
dū existētie quē hñt in ea. mot⁹ ergo dupl'r cōside
rari pōt: uel q̄ztum ad subiectuz in quo existit: uel
quātum ad modū existētie quē habet in eo. Dupli
citer ergo poterit accipi sufficientia motuū simpli
ciū: uel rōne subiectoꝝ: uel rōne modi existēdi quē
habēt in subiecto. cū igit̄ subiecta motuū simplicia
ad tria genera reducant̄ 1 q: quedā sunt grauia ut
terra ⁊ aqua. quedā leuia ut aer ⁊ ignis. quedam
nec grauia nec leuia ut supercelestia corpora. er-
go rōne subiectorū simpliciū tres erūt motus sim
plices ad medium ut grauiū a medio: ut leuiuz cir
ca mediū: ut corꝑꝫ neq̄ꝫ ḡuiū neq̄ꝫ leuiū. ꝑm hūc
ergo modū s. rōne subiectoꝝ uel rōne corporū sim
plicium in quibus existunt motus accipitur suffi-
ciētia motuū simpliciū in libro celi ⁊ mūdi ꝑz quē
modum accipiendi ut ꝯm̄tor innuit. motus circularis
est simplicior motui recto 1 q: corp⁹ supcceleste est

corpus simplici⁹ q̃ sunt elemēta. ¶ Scḋo mō pñt accipi mot⁹ simplices rōne modi exñdi quē habēt mot⁹ta suis subis ꝛ sic mot⁹ simplices sūt duo tractus ꝛ pulsus. uertigo aūt ꝛ mot⁹ circularis lꝫ ꝯm illud qḋ est sit magis simplex q̃ mot⁹ recti. hēt tñ quēdā cōpositū. nā cū aliqd circl'ariter vtif sil'pellif ꝛ trahif. nō est eni inconueniēs ꝙ aliqd realiter sit vnū ꝛ tñ hēat motū alterius sicut forā subalis ꝫ id qḋ est: est suba: hēt tñ quēdā modū accñtalē ꝛ quēdā modū q̃lē inq̃tū nō per se existit: sic motus circularis qui ꝯm se est simplex: hēt tñ quēdā motū cōpositū inq̃tum intelligif ibi tract⁹ ꝛ pulsus. patet ꝰ ꝙ dicta hic nō ꝯdicūt dictiꝫ in de celo ꝛ mūdo: qꝛ aliter accipiunf mot⁹ simplices hic ꝛ aliter ibi. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis: qꝛ videf hic phs uelle ꝙ trahēs semp est cōiūctū tracto. videm⁹ aūt oppositū in magnete que attrahit ferrū cui nō est ꝯiūcta. Dicēdū ꝙ mot⁹ ferri ad magnetē nō ē mot⁹ locati ad locū qḋ ex triplici signo patere pōt ut ꝯ^{tor} ait. ꝑmūꝫ est ꝙ requirif ibi quātitas mobilis. nō eni q̃tūcūq; ferrū trahif ꝛ q̃tacunq; magnete. ꝙ si tñ mouerecf ferrū ad magnetē sicut locatū ad locū q̃to maius esset ferrū magis mouerecf ad ipsaꝫ. cui⁹ ꝰ ꝯriū ad sensuꝫ patet. scḋꝫ requirif ibi q̃titas spatij. Nō eni ferrū q̃tūcūq; a remotis positū uadit ad magnetē ꝙ tñ si mouerecf ad ipsam sicut locatū ad locū remotio ꝛ distātia nō īpediret h⁹ motū. tertiū signum est: qꝛ ut ꝯ^{tor} ait si magnes fortiter pungaf alleo durāte tali punctione nō ulterius trahit ferrū. oīa ergo hec arguūt ꝙ magnes attrahit ferrū alterādo ipm. in tali ꝰ motu mouēs est ꝯiunctū mobili: qꝛ magnes ꝑmo alterat aerē iuxta ipaꝫ ꝛ alterando aerē puenit h⁹ alteratio usq; ad ferrum. ferrū aūt alteratuꝫ trahif ad magnetē: qꝛ ꝰ nō qḋlibet alterās alterat q̃tūcūq; alterabile nec alterat ipꝫ q̃tūcūq; a remotis: ideo opꝫ ferrū esse in proportionata q̃titate ꝛ esse in distātia ꝑportionata ad hoc ꝙ alterecf ab adamante uel a magnete. rursus qꝛ virtus alteratiua aliquādo īpedif ꝑpter appositum īpedimētū: ideo si magnes pungaf allijs pōt īpediri ab h⁹ tractu. posset aūt assignari quartū signū q̃re h⁹ tractū per alterationē fit: qꝛ si ferrū ꝯfricaref ad magnetem meli⁹ postea trahif ab ea qḋ nō eēt nisi per cōfricationē illā ferrū magis alteraref ꝛ magis alteratū magis traherecf. in hoc ergo tractu simul est mouēs ꝛ motū: qꝛ sil' est alterās ꝛ alteratū. eēt aūt ulteri⁹ dubitādū de motu ꝑiectionis: qꝛ ꝑijciens lapidē lapis moueref absq; eo ꝙ ꝑijciēs coniungaf ei. sed de h̄ patebit statim post: qꝛ ꝑijciēs lapidē simul ipellēdo lapidē ipellit aerē ꝛ aer ipulsus ipellit lapidē. nō ergo oportet lapidē cessare a motu statim cū dimittif a manu. Sed postq̃ recesserit a manu adhuc mouef: qꝛ ipellif ab aere. tādiu ergo durat iste motus q̃diu motus aeris ipulsi superat nālē grauitatē lapidis siue nālem motuꝫ eius. in tali ergo motu semp impulsū est ꝯiunctū ipellēti: qꝛ lꝫ lapis nō semp sit ꝯiūctus manui expellēti ipm. est tamē semp coniūctus alicui parti aeris que impellit euꝫ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Proiectio aūt qñ uelocior mot⁹ fiat: q̃ qui ꝯm nām lati fortiori facta pulsione. ꝛ hoc facto tādiu accidit ferri: quousq; fortior sit mot⁹ eiuꝫ qḋ fertur. Manifestū igitur quoniam qḋ mouef ꝛ mouens simul sunt: ꝛ nullum mediuꝫ est ipsorum.

¶ Remouet quādaꝫ cauillationē que posset fieri de ꝑiectione dicēs ꝙ proiectio aūt fit qñ fit uelocior mot⁹ aeris ipulsi q̃ si sit mot⁹ ꝯm nām lati. i. ꝯm naturā ꝑiecti. facta ergo tali fortiori ipulsione mouetur ꝑiectū ꝛ hoc facto tādiu accidit ferri qḋ ꝑijcif quousq; fortior sit mot⁹ eius qḋ fert. i. ipsius proiecti q̃ supple sit mot⁹ aeris ipellentis. in talib⁹ ergo ꝑiectū nō separaf a mouēte: lꝫ separef a manu: qꝛ semp in cōiunctū manui impellēti ipm. in oi ergo motu locali siue sit tractiu⁹ siue ipulsiuus siue quicūq; ali⁹ sil' est mouēs ꝛ qḋ mouef: iō cōcludit ex dictis dicēs. manifestū est igif qm̄ supple in motu locali qḋ mouef ꝛ mouēs sil' sūt ꝛ nullū mediū est ipsi⁹. s. mouētis ꝛ moti. ¶ Deinde cū dicit.

¶ At ṽo neq; alterati neq; alterātis nullum mediū. Hoc aūt manifestū ex inductione. In oib⁹ eni simul esse accidit alterans ultimū: ꝛ primuꝫ qḋ alteraf. Quale eni alteraf in eo qḋ sensibile est. Sensibilia aūt sunt qb⁹ differūt corpa ad se inuicē ut grauitas: leuitas: durities: mollities: sonus: nō sonus: albedo: nigredo: dulcedo: amaritudo: humiditas: siccitas: densitas: raritas: ꝛ hoꝝ media. Silr aūt ꝛ alia que sub sensu sūt: q̃rū est ꝛ calor: ꝛ frigus: ꝛ leuitas ꝛ asperitas. Hec enim sunt passiones subiecte q̃litatis. His eniꝫ differūt sensibilia corpoꝝ: aut ꝫ aliqḋ hoꝝ mat⁹ ꝛ minus ꝛ in patiēdo aliqd hoꝝ. Calefactiua eni aut frigefactiua: aut dulcefactiua: aut amaricatiua: aut ꝯm aliquid aliud predictorum.

¶ Ostēdit h̄ idē ṽitatē hēre in motu alteratiōis. Circa qḋ duo facit. qꝛ ꝑmo ostēdit ꝙ sil' sunt mouēs ꝛ motū in alteratione inaiatoꝝ. 2° ostēdit hoc idē in alteratione aiatoꝝ ibi[silr aūt ꝛ aiata.] Dicit ergo at ṽo neq; alterati ꝛ alterātis est nullū mediū. hoc aūt manifestū est ex inductione. in oib⁹ eni alterationib⁹ sil' accidit eē ultimū alterās ꝛ ꝑ^{m} qḋ alteratur. alterās eni ꝑrimū semp est ꝯiunctū ei qḋ ꝑmo ꝛ imediate alteraf ab eo. Qꝫ autem ita sit patet inducendo. nā quale aliqḋ oportet esse qḋ alteraf ꝛ nō q̃le qḋcūq; ꝫ q̃le sensibile eo ꝙ sensibile qḋdā est illḋ qḋ alteraf. discurramus ergo per oēs sensibiles passiones ꝛ per oēs sensibiles alteratiōes apparebit inducēdo ꝙ sp alterās ꝛ alteratū sil' sunt sensibilia autem. i. sensibiles passiones siue sensibiles qualitates sunt quibus differūt corpora sensibilia ad se inuicē ut grauitas leuitas durities mollities sonus ut quādo aliqd est bñ sonoꝝ nō sonus quādo nō est bñ sonoꝝ. Qꝫ aūt aliquid sit bñ sonorū uel male sonoꝝ ꝑcedit ex diuersitate aliquaruꝫ qualitatū sensibiliū. huiusmodi etiā q̃litates sensibiles sunt albedo nigredo dulcedo amaritudo humiditas siccitas densitas ꝛ raritas ꝛ hoꝝ media. Similiter autem ꝛ alia. i. alie sensibiles q̃litates que sub sensu sunt de quoꝝ nūo est calor frigus le-

uitas aspitas. hec enī sunt passiones subiecte qualitates. i. que subijciunt̄ ⁊ subsūt gn̄i q̄litatis. his enī q̄litatib⁹ differūt sensibilia de nūo corpoꝝ. corpora enī sensibilia differūt aut ꝑ3 has q̄litates aut ꝑm aliqd hoꝝ magis aut min⁹. Nā nō solū calidū differt a frigido s3 ēt differt magis calidū a min⁹ calido: ⁊ differūt ēt corpa in patiēdo aliqd hoꝝ ut q: sūt calefacta ⁊ ifrigidata aut amarifacta: aut q: passa sunt ꝑ3 aliqd aliō ꝑdictoꝝ: ⁊ tūc supplēda est rō q: in patiēdo ꝑm qdcūq3 taliū est sil' alterās ⁊ alteratū. g̃ in motu alterationis sil' est alterās ⁊ alteratū. ℭ Notādū aūt totā hāc rōnē in h̄ ꝯsistere: v3 q: q: inducēdo per oēs h⁹' q̄litates sensibiles vidimus in alteratione oium eaꝝ sil' est alterās ⁊ alteratū. ergo ex inductione p3 q: in alteratione h⁹' sensibiliū corpoꝝ sil' est movēs ⁊ motū. ℭ Dubitaret forte aliqs de h⁹' motu alterationis. nā ut videbat̄ magnes attrahit ferrū alterādo ip̄m. cū g̃ nō attrahat aerē vī q: alteret ferru3 absq3 alteratione aeris qui est medius iter ipsa3 ⁊ ferrū. g̃ in tali alteratione nō op3 alterās esse coiunctū alterato. Dicendū q: magnes si ferrū sit distās ab ea p̄us alterat mediū q̄3 alteret ferrū. tn̄ alterādo aere3 nō sic attrahit aerē sicut alterādo ferrū attrahit ferrum. nā act⁹ activoꝝ sunt in patiēte ⁊ dispositio. est enim aliq̄ v̄tus icōpleta in ferro que ē cōpleta in adamāte ꝑꝑ qd cū ferru3 alterat̄ a magnete movet̄ ad ip̄sam sicut incōpletū ad cōpletū. vī enī h⁹' eē tract⁹ a tota spē: q: aliqua ꝓprietas sequit̄ spēm magnetis: ut alterādo ferrum abstrahat ferrū l3 alterādo aerē nō abstrahat aerem: q: nō est illa ꝓportio ad amātis ad aerē que est eius ad ferrū. Sicut etia3 videmus q: sol calefacit aerē l3 nō attingat aerem op3 g̃ orbes celestes iter medios aliqd pati a sole ad hoc q: ifluētia solis per illos orbes intermedios deveniat usq3 ad aerē. sed illa passio in orbibus itermedijs non est alteratio ꝓprie sūpta l3 in aere sit alteratio. ℭ Orbes enī celestes sic illuminant̄ a sole q: nō ꝓprie alterant̄ ab eo. Aer v̄o cū illuminatur ab eo patit̄ ab ipso. Sic ēt d3 de q̄dam pisce q: cū capit̄ a piscatorib⁹ facit tremē manus eoꝝ. Sed piscis ille si nō imediate tangat̄ a manib⁹ piscatorum non potest alterare eas nisi alteret corpus intermediū. Sicut ergo alteratio ab illo pisce i aere nō est tremor ⁊ in manibus piscatorum est tremor ⁊ sic illuminatio facta a sole in corꝑib⁹ suꝑcelestib⁹ nō est calefactio in aere est calefactio. Sicut alteratio facta a magnete trahit ferrū l3 nō op3 q: sic trahat aerē alterat nō magnes aerē ⁊ ferrū sicut piscis ille alterat aere3 ⁊ manū ⁊ sicut sol illuminat suꝑcelestia corpa ⁊ aerē. Sed ꝑꝑ diversitatē recipiētiū magnes per h⁹' alterationem nō sic attrahit aerē sicut ferrū ⁊ piscis ille nō sic facit tremere aerem sicut manū. ⁊ sol nō sic calefacit orbes celestes cū illuminat eos sicē calefacit aerē cū illuminat illū.
ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Similiter est aiata corpoꝝ ⁊ inaiata. Et aiatoꝝ quecūq3 partiū sunt inaiate. Et ipsi sensus alterant̄. Patiunt̄ enim. Actio ipsoꝝ mot⁹ est per corpus patiēte sensu aliqd. Scdm quecūq3 qdē igitur inaiata alterātur: ⁊ aiata ꝑm oia hec alterantur. Scdm aūt q̄cūq3 aiata alterātur: nō ꝑm hoc alterātur inaiata. Scdm enī sensus. nō alterātur. Et latet cū alterātur iaiata.

ℭ Ostendit specialiter q: in alteratione aiatoꝝ sil' est alterās ⁊ alteratū. Circa qd duo facit: q: ꝑmo dat cōveniētiā ⁊ diffa3 iter alterationē aiatoꝝ ⁊ inaiatoꝝ. 2° ꝓbat hoc v3 q: in alteratione aiatoꝝ est sil' alterās ⁊ alteratū ibi [siqdē igit̄.] Dicit g̃ q: aiata de nūo corpoꝝ ⁊ ēt inaiata sil'r alterant̄ ⁊ etia3 q̄cunq3 partiū aiatoꝝ sunt inaiate. i. sunt insensibiles ut pili ⁊ capilli ⁊ ēt ipsi sensus sil'r alterantur. Dicunt̄ g̃ hec alterari: q: alterant̄ alteratione proprie dicta. Nā per alterationē in eis factā corrūpi possunt. Q3 autē sensus alterent̄ patet: q: patiunt̄. actio enim ipsoꝝ est qdā mot⁹ ⁊ q̄dam passio rōne organi. fit ergo hec passio patiente sensu aliqd per corp⁹. i. per organū. Est ergo ꝯveniētia iter aiata: q: oia quodāmodo similiter alterant̄ inq̄3tū per alterationē patiunt̄. Est diffa iter ea: q: ꝑm quecūq3 quidē igitur. i. ꝑm q̄scūq3 alterationes inaiata. sed hec oia alterant̄ ⁊ aiata: sed nō ꝯvertit̄: q: ꝑm q̄lecūq3 alterant̄ aiata nō ꝑ3 hec oia alterant̄ inaiata q: inaiata nō alterant̄ sensibiliter q: sentire possunt huiusmodi alterationes: ideo ait q: ꝑm sensus nō alterant̄ inaiata. Nā latēt ipa iaiata cū alterant̄.
ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Nihil autē3 prohibet ⁊ animata latere cum alterantur: cum non ꝑm sensus accidit q: alterationis ipsis.

ℭ Addit aūt q: nihil ꝓhibet ipsa aiata latē cū alterātur: q: nō ꝑm sensum accidit ipsis aiatis q: est alterationis tūc pōt latere ea. Nā cū accidit eis alteratio ꝑm illas ptes ꝑm q̄s nō sentiūt nō op3 q: tales alterationes ꝑcipiāt. possent enī cōburi capilli alicuius absq3 eo q: ipse talē alteratione3 sentiret.
ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Siqdē igitur sensibiles passiones. Per hec aūt alteratio: et hoc ergo manifestū est qd passio ⁊ patiēs sit: ⁊ hoꝝ nullū mediū est. Huic qdē igitur aer est cōtinuus. Aeri aūt ꝯtinuat̄ corp⁹. Et suꝑficies qdē terminatur ad lumē. Lumē aūt ad visu3: sil'r ⁊ audit⁹ ⁊ odorat⁹: ⁊ movēs ipsa primū. Eodē aūt mō simul ⁊ gust⁹ ⁊ sapor est. Sil'r aūt ⁊ in aiatis ⁊ in sensibilibus.

ℭ Ostēso quō ꝯveniūt ⁊ differūt alterationes aiatoꝝ cū alterationib⁹ inaiatoꝝ ostēdit q: cū alterant̄ aiata sil' sūt alterās ⁊ alteratū dicēs q: siqdē igit̄ sensibiles sūt passiōes ⁊ ꝑ h̄. i. ꝑ h⁹' sensibiles passiones supple est alteratio aiatoꝝ manifestū est ex h̄ q: in tali alteratione sil' est passio. i. id qd passionē causat ⁊ patiēs ⁊ hoꝝ nullū est mediū. Nullū enī est mediū iter visū ⁊ illud a q̄ patit̄ visus. nā huic s. visui aer ꝯtinu⁹ est ⁊ aeri ꝯtinuat̄ corp⁹ coloratu3. g̃ corp⁹ coloratū imediate imutat aerē. aer āt imediate imutat visū. Semper enī in talib⁹ ꝯiūctū est agēs patiēti ⁊ suꝑficies qdē colorata terminat̄ ad lumē. i. attingit aerē illuminatū. lumē aūt. i. aer illuminat⁹ attingit ad visum. Sil'r aūt audit⁹ ⁊ odorat⁹ imediate attingūt ad movēs ip̄m ꝑm. i. ad id qd imediate alterat ip̄m. Eodem aūt mō est simul gustus ⁊ sapor qui alterat ip̄m. ergo similiter est

alteratio in rebus aiatis ⁊ in rebus sensibilib⁹ vel vt hēt alia lr̄a in reb⁹ insensibilib⁹.i.in reb⁹ inaiatis qꝛ tā in alteratione aiatoꝝ q̄ȝ inaiatoꝝ semꝑ est sil' alterans ⁊ alteratum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Et quod augetur ⁊ augens. Appositio eniȝ quedā est augmentū. Quare simul sunt: ⁊ quod augetur ⁊ augens ⁊ detrimentum. Detrimenti enim causa est ablatio quedā. Manifestū igitur q̄ mouentis vltimi ⁊ moti primi nullum est medium fm medium mouentis ⁊ eius quod mouet.**

ℭ Ostēdit hic idē in augmēto ⁊ decremento. circa qđ duo facit: qꝛ p̄ ꝓbat q̄ in augmēto ⁊ decremento sil' est mouēs ⁊ motū. 2° qꝛ dixerat alteratione fieri fm q̄litates sensibiles declarat qđ supposuerat ibi. qm̄ aūt que alterant. Dicit ḡ qđ auget ⁊ augens sil' sūt. nā augmētum est q̄dā appositio: qꝛ sil' est qđ auget ⁊ augēs: qꝛ h⁹ appositū opꝫ eē cōtinuū ei cui apponit. ⁊ decremētum ē sic fieri hēt: qꝛ simul est minuēs. ⁊ q̄ diminuit. Nā decremēti cā est ablatio q̄dā q̄ fieri nō posset nisi h⁹ ablatū eēt adiūctū ei a quo auferf. ꝯcludit ḡ ꝯnē ꝑncipaliter intētam dicēs q̄ manifestū est igit q̄ mouētis vltimi.i.primi ⁊ moti p̄mi.i.imediati nullū est medium. ⁊ manifestū. est ḡ q̄ nullū est mediū inter mediū mouētis ⁊ ei⁹ qđ mouet fm qđcūq̄ gen⁹ motus. ℭ Notādū aūt q̄ augmētū possum⁹ attribuere duplici agēti: qꝛ vel attribuem⁹ ip̄m ꝯtuti augmētatiue ⁊ calori nāli qui est in mēbro qui attrahit ip̄m alimētū: vel attribuem⁹ ipsi cibo ⁊ ipsi alimento: qꝛ alimētū in eo q̄ qđ nutrit. in eo q̄ est quātū auget. Quocūq̄ mō dicam⁹ semꝑ sil' est augens ⁊ qđ auget: qꝛ ꝟtus augmētatiua ⁊ calor nālis est sil' cū mēbro ⁊ alimētū ē nunq̄ȝ auget nisi ꝯiungat ipsi mēbro. ⁊ qđ dictū est de augmēto itelligēdū est de decremēto. Nā siue attribuam⁹ decremētū ipsi calori nāli ꝯsumēti mēbrū: siue attribuamus ipsius decremetū illi p̄ti q̄ recedit a mēbro cū diminuit mēbrū sꝫ talia sil' sunt: qꝛ sil' est calor nālis cū mēbro ⁊ nūq̄ȝ aliqđ recedet a mēbro rōne cui⁹ diceret mēbrū diminui: nisi eēt ꝯiūctū ei. Lectio v.

Quoniam autem que alterantur: alterantur omnia a sensibilibus: ⁊ solum horum alteratio est quecunq̄ȝ fm se dicuntur pati ab his: ex his considerabimus.

ℭ Quia pℏs in p̄cedētib⁹ rōnib⁹ supposuerat alteratione soluȝ fieri fꝫ q̄litates sensibiles.i. fꝫ q̄litates que sunt in 3ª sp̄e q̄litatis: ideo in p̄te ista ꝓbat qđ dixerat. ostēdit eni q̄ alteratio ꝓprie sumpta solū hēt eē in 3ª sp̄e q̄litatis. Circa qđ duo facit. qꝛ p̄ proponit qđ intēdit. 2° ꝓbat qđ dixerat ibi. aliorum eniȝ maxime. Dicit ḡ qm̄ aūt que alterant a sensibilibus q̄litatib⁹ ⁊ solū est alteratio eoꝝ.i. fm has vꝫ q̄litates sensibiles ⁊ fm tertiā sp̄em q̄litatis. q̄cūq̄ ergo dicunf pati fm se ab his qualitatib⁹ supple patiunf. qđ aūt ita sit considerabimus ex his.i. ex dicēdis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ **Aliorum enim maxime vtiq̄ȝ quis existimabit in figuris ⁊ translationibus ⁊ habitudinibus: ⁊ horum remotionibus ⁊ acceptionibus: vꝫ enim esse q̄ alterationis.**

ℭ Probat qđ dixerat. intēdit aūt talē ratione: si esset alteratio fm alias sp̄es qualitatis q̄ȝ fm tertiā maxime hoc videf esse fm p̄mā ⁊ quartam. Sed nec fm primā sp̄em qualitatis nec fꝫ quartā est ꝓprie alteratio ergo alteratio nō hēt eē nisi fꝫ tertiā sp̄eȝ qualitatis. in hac aūt ratione sic ꝓcedit: qꝛ p̄ ꝓposuit hanc ꝯsequētiā: qꝛ si eēt alteratio fm alias species q̄litatis q̄ȝ fm tertiā maxime hoc videret esse fꝫ primā ⁊ q̄rtā. secūdo ꝓbat q̄ fm p̄mā ⁊ quartā sp̄eȝ q̄litatis alteratio esse nō possit ex q̄b⁹ sequif q̄ solū sit alteratio fm tertiā sp̄em qualitatis. secūda ibi. nō est neq̄ȝ in his. Dicit ergo q̄ si debeat eē alteratio in alijs specieb⁹ q̄ in tertia vtiq̄ȝ aliqs existimabit talē alteratione eē maxime alioꝝ in figuris ⁊ trāslationib⁹. littera est corrupta debet dicē in figuris ⁊ formis vt patet ex alia trāslatione ⁊ ex lr̄a cōmēti. in figuris ergo ⁊ formis in q̄rta sp̄e qualitatis que est forma ⁊ circa eam cōstans figura ⁊ in habitudinibus.i. in p̄ma sp̄e qualitatis que est habitus ⁊ dispositio. in talib⁹ ergo specieb⁹ qualitatis videf eē qđ est alterationis.i. videf eē alteratio ⁊ hoc in remotionib⁹ ⁊ acceptionib⁹ horū magis q̄ȝ in alijs: q̄si dicat q̄ in alijs sp̄eb⁹ q̄litatis q̄ȝ in 3ª maxie videf eē alteratio in p̄ma. ⁊ qꝛ ex eo q̄ qs ꝑdit vl' accipit huiusmodi qualitates: sed vt patebit nō est alteratio nec in p̄ma nec in quarta sp̄e qualitatis. ergo in nullis alijs specieb⁹ qualitatis est alteratio nisi in sola tertia. ℭ Dubitaret forte aliqs q̄re de secūda sp̄e qualitatis nō facit mētionē. Dicēdū q̄ duplex potuit eē cā q̄re de secūda specie qualitatis mētionē nō fecit. p̄ma est qꝛ valde est manifestū q̄ in secūda sp̄e qualitatis per se ⁊ ꝓprie eē nō possit alteratio. Nā alteratio per se ⁊ ꝓprie est in illa sp̄e qualitatis que per se ⁊ ꝓprie per alteratione accipif. Si ergo ex eo q̄ aliqđ alterat fꝫ vnū ꝯtingat ipsum accipere aliud fm illō nō erit ꝓprie alteratio neq̄ȝ mot⁹: qꝛ si hoc eēt tunc ad aliqđ eēt mot⁹. cōtingit eni ex eo q̄ aliqđ mutaf ad albedinē fieri simile ⁊ accipe similitudinē. Cū ergo ꝯtingat aliquē accipere vel ꝑdere que sūt in secūda sp̄e q̄litatis ex eo q̄ alteraf in alijs: in secūda sp̄e q̄litatis ꝑ se ⁊ ꝓprie alteratio eē nō poterit. est aūt 2ª sp̄es q̄litatis nālis potētia vel impotētia. in nāli ḡ potētia vel impotentia fit variatio ex eo q̄ fit trāsmutatio in nā vel in ꝯsequētib⁹ nāaȝ: vt ex eo qđ quis acq̄rit qualitates debitas ⁊ ꝓportionatas nāe sue: vt ex eo qđ fit calidus vl' frigidus acq̄rit nālē poȝ vl' ip̄otētiā vt sit salubris vl' isalubris sit pugil vl' nō pugil cursor vl' nō cursor. vna ḡ cā q̄re de 2ª sp̄e q̄litatis mētionē nō fecit eē potuit: qꝛ manifestū est q̄ in ea ꝓprie nō est alteratio cū cōtingat aliqđ variari in talib⁹ solū variatione alioꝝ. vel possum⁹ dicere ⁊ forte meli⁹ q̄ cū quatuor sint sp̄es q̄litatis habitus ⁊ dispositio nālis potētia vel impotētia passio vel passibilis q̄litas forā ⁊ circa eā ꝯstās figura lꝫ ḡ fm veritatē nō hēat esse alteratio nisi in tertia sp̄e qualitatis. videlicet fm passionē ⁊ fm passibiles q̄litates. tm̄ si deberet eē alteratio in alijs sp̄eb⁹ magis vꝫ q̄ deberet eē in p̄ma ⁊ in q̄rta q̄ȝ in secūda. Nā ex eo q̄ fit variatio in p̄ma ⁊ in q̄rta ꝯtingit fieri variationē. circa secūdā: vt ex eo q̄ qs acq̄rit bonū habitū ⁊ bonā dispositionē corpis efficit pugil vl' cursor. sic etiā ex eo q̄ hēt debitas formā

uel debitā figurā corpis est magis apt⁹ ⁊ magis di spośit⁹ ad currēdū uel ad pugnādū. est ḡ itērū phi q̄ magis vi q̄ debeat esse alteratio ,pp̄rie sūpta in pma uel in 4ª specie q̄litatis q̄ȝ in scd̄a cū fiat varia tio circa scd̄as ex variatione facta circa pmā ⁊ q̄r- tā: sed ut patebit non est alteratio ,pp̄rie ſm pmā ⁊ quartā spēȝ. ḡ nec ſm scd̄aȝ. q̄re si alteratio est cir- ca ea que sunt in gn̄e q̄litatis ⁊ nec est circa pmam nec circa scd̄as nec circa q̄rtā spēȝ q̄litatis relinquit tur q̄ sit circa tertiam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Non est autē neq̄ȝ in his: sed fiunt hec cum quedam alterant. Densata eniȝ aut rarefactiua aut cum fiat calida: aut frigi- da materia: alteratio autem non est.

¶ Probat q̄ circa pmā ⁊ q̄rtā spēm q̄litatis altera- tio esse nō possit. duo ḡ facit. q̄: p̄ ,pbat q̄ nō sit al- teratio ,pp̄rie sumpta circa q̄rtā spēm q̄litatis. Se- cūdo ,pbat q̄ nō sit circa pmā ibi⌊ neq̄ȝ eni in habi tib⁹. ⌋Circa p̄ᵐ tria facit ſm q̄ tres rōnes adducit ad ,ppositū.: ibi⌊ ex quo q̄dē eni. ⌋3ª ibi⌊ ampli⁹ ⁊ alr̄. ⌋Dicit ḡ q̄ neq̄ȝ ē alteratio ,pp̄rie in his que fiūt ħ. i. in his que accipiūt formā uł figurā. siue in his que fiūt formata vel figurata: q̄: supple tūc cir ca formā ⁊ figurā fit variatio cū quedā alterant. i. cū fit alteratio in q̄busdā aliis. dēsata enim ⁊ rare- facta aut cū fiat calida aut frigida mā̄ supple fit va riatio circa formā ⁊ figurā. ¶ Dubitaret forte ali- q̄s quō hec rō cōcludat circa formā ⁊ figurā non esse alterationē. Dicēdū q̄ circa nihil cui⁹ rō ꝯsistit in indiuisibili ,contingit alterationē esse. ratio autē forme ⁊ figure ꝯsistit in indiuisibili. quocūq̄ȝ enim situ ⁊ q̄cūq̄ȝ dispōne partiū mā̄e variata variaf fi- gura. ea aūt quorū rō ꝯsistit in esse pūctali variant ex variatione facta in aliis: forma ḡ ⁊ figura: q̄: ra tio talium ꝯsistit in eē pūctali variant eo q̄ fiat va riatio circa alia: ut q̄: variaf mā̄ ſm caliditatē ⁊ fri giditatē vel ſm raritatē ⁊ dēsitatē uł ſm alias va- riationes: iō fit variatio ſm formā ⁊ figurā. vide- mus eni aialia cōplexionis calide habē aliā formā mēbroꝝ ⁊ aliā figurā q̄ȝ que sūt cōplexionis frigi- de. in eadē eni spē cōspicim⁹ q̄ colerici hn̄t formaȝ faciei magis tenuem. flegmatici ꝟo hn̄t eā magis corpulētā: sic ēt que sunt cōplexionis rare diuersifi cant in forā ab his que sūt cōplexionis dēse. q̄re si variatio in forma ⁊ figura fit ex eo q̄ accidit varia tio circa alia per se ⁊ ſm q̄ hᵘ circa formā ⁊ figurā alteratio esse nō poterit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ex quo quidē eni est forma statue: non dicimus formā: neq̄ȝ ex quo figura pira- midis est: aut lecti: sed denoīatione sūt ħ quidē eneū: illō ꝟo terreū: aliō aūt ligne- um. Qō aūt alteraf eā dicimus. Eā q̄deȝ eni humidū esse dicimus: aut forte: aut ca lidum. Et nō solū sic: sed humide ⁊ cali- de eā equiuoce dicētes passioni materiā. Oīa igif ex quo q̄dē forma ⁊ figura ⁊ qō factū est equiuoce nō dicunf cuȝ figuris: que ex illo sunt: que aūt alterant: cum pas sionibus equiuoce dicunf: manifestum q̄ in solum sensibilibus alteratio est.

¶ Adducit scd̄am rōnem dicēs q̄ illō ex quo q̄dem est forma statue nō dicimus statuā. i. nō p̄dicaf de statua: neq̄ȝ illud ex quo est figura Piramidis aut lecti est piramis aut lect⁹. sed denoīatiue sūt ħ q̄dē eneū: illō aūt terreū: aliō aūt ligneū. Si enim ex li gno aut ex ere fiat lect⁹ aut statua aut aliq̄ alia figu ratū nō dicemus q̄ hec sint illō ex q̄ facta sunt: ut q̄ statua sit es: aut lect⁹ sit lignū: ſȝ denoīatiue fiet talis p̄dicatio. Dicef eni q̄ statua est enea ⁊ q̄ le- ctus est ligne⁹ uel terre⁹: sed illō qō alteraf. i. circa qō ꝯtingit alteratio dicim⁹. i. p̄dicamus de eo qō subiicif alterationi ut si es per alterationē fiat hu- midū aut forte aut calidū. dicem⁹ q̄dē eni hᵘ es sic alteratū eē humidū aut forte. i. durū aut calidū ⁊ nō solū sic. i. nō solū humidum uł aliq̄ alia passio p̄dicaf de mā̄ uel de eo qō tali passioni subiicitur. sed ēt eꝫ ipsa mā̄ p̄dicaf de tali passiōe. dicem⁹ eni humidū ⁊ calidū eē eā eq̄uoce dicētes. i. eq̄uoce ⁊ eq̄li p̄dicatione p̄dicātes passioni. i. de passione ma teriā sicut sup̄ eꝫ dicemus de mā̄ passionem. Oīa igif illō ex quo q̄dē fit forma ⁊ figura ⁊ q̄ factum est. i. ⁊ hᵘ formā ⁊ figuram que facta est nō dicunf eq̄uoce. i. nō p̄dicātur de inuicē equa voce ⁊ equa p̄dicatio est. Que aūt alterant cū suis passionibus dicunf eque. i. eq̄ p̄dicatione de se inuicē p̄dicanf: q̄: ḡ sic est circa formā ⁊ figuram nō erit alteratio manifestū est q̄ in solis sensibilib⁹. i. in tertia spē q̄ litatis est solū alteratio. ¶ Notandū aūt totā vim rōnis hui⁹ in hoc ꝯsistē. vȝ q̄ ea circa que est alte- ratio p̄dicanf de suis subiectis ⁊ eꝫ. forma aūt ⁊ fi gura nō predicanf de subō ex q̄ fiūt nec eꝫ. ḡ circa formā ⁊ figurā nō hēt esse alteratio. ¶ Dubitaret forte aliq̄s: q̄: videf q̄ ea que sūt in 4ª spē q̄litatis eq̄ p̄dicenf de suis subis sicut que sunt in 3ª. Non eni dicimus q̄ es sit calor uel q̄ sit humiditas. sed denoīatiue p̄dicam⁹ ħ de illo dicētes hoc esse cali- dū aut humidū. sic nō dicim⁹ q̄ es sit foīa uł figu- ra ſȝ q̄ ē formatū ⁊ figuratū. Dicēdū q̄ nō fit cali ditas nec humiditas ſȝ fit calidū aut humidū. non eni gn̄af foīa ſȝ cōpositū. vī tn̄ fieri ipsa statua ⁊ ip se lect⁹ uł ēt ipsa piramis que sūt noīa figuraꝝ. Si ḡ eēt sil'r de 3ª spē q̄litatis ⁊ 4ª: sicut q̄: fit humidū. iō hᵘ hūidū qō gn̄af ⁊ fit p̄dicaf de eo qō subiicif tali factioni: ut si es subiiciaf tali factioni dicemus es esse humidū ⁊ hūidū es. Si ḡ q̄: ipsa statua fit si eēt sil'r in his ⁊ in illis diceremus q̄ statua p̄dica ref de ere: qō tali factioni subiicif. diceremus eniȝ q̄ statua eēt es ⁊ eꝫ qō cū falsū sit nō sil'r que sunt in 4ª spē q̄litatis p̄dicanf de suis subiectis sic que sunt in 3ª. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s vn̄ sequi tur hec ꝯñia q̄ si que sūt in 4ª spē q̄litatis nō p̄di canf de eo ex q̄ fiūt q̄ circa ea nō ꝯtigat alteratio. Dicēdū q̄ mot⁹ recipiūt speciem ⁊ denoīationem ex forma ⁊ ex termino ad quē sunt: iō q̄ddāmō sil'r iudiciū est q̄ntū ad denoīationē subiecti de motu ⁊ de forma. ut si dealbari p̄dicaf de subō opȝ q̄ ⁊ al bū: q̄: per talē dealbationē acq̄rif ēt de subō p̄di caf. opȝ ēt q̄ id dicaf eē albū cui cōpetit dealbari. dicere ḡ aliqō subm alterari ⁊ subiici alicui factio ni ⁊ tamē formā aliquā nō p̄dicari de subō illo est dicere formā illā per se ⁊ p̄ nō esse terminū illius factionis uel illi⁹ alterationis. nō eni est itelligibile q̄ aliq̄d subiiciaf humectationi ⁊ tn̄ illō nō possit dici humidū. Nā cū humectari p se ⁊ p̄ termineƒ ad formaȝ humidi quod humectatur in fine talis

trāsmutationis opꝫ esse humidū. Nunq̄ʒ ergo ali-
quid pōt subijci humectationi nisi de eo possit p̄di
cari humidū q̄re si forma statue uel q̄cūqʒ alia for
ma uel figura per se ꝛ p̄ esset termin⁹ alicui⁹ altera-
tionis uel alicuius factionis opꝫ h⁹ statuaʒ uel h⁹
formā ꝛ figuram p̄dicari de eo qȯ subijcit tali fa-
ctioni. diceret̄ ꝫ es esse statuā qȯ falsum est. patet
ergo ꝙ cū aliq̄d nō p̄dicat̄ de eo qȯ subijcit̄ factio
ni ꝙ circa tale factū nō hēt esse mot⁹ uel alteratio.
H ergo mō alteratio ꝛ motus terminant̄ ad formā
ꝛ figuram: q: es calefit ꝛ liquefit ꝛ postea emittit̄
per fistulā aliquā ꝛ format̄ inde idolū. cōcurrit ꝫ
ibi duplex mot⁹. s. alterationis ꝛ localis. nullius au
tē talis mot⁹ est terminus per se ꝛ p̄ forma ꝛ figu-
ra: sed mot⁹ alterationis cū calefit uel liquefit es ter
minat̄ ad calorē ꝛ ad mollitiē. mot⁹ aūt localis cū
es est liquefactū per fistulā transmutat̄ ꝛ termina
tur ad ubi eo ꝙ per ptes erit liquefacti acquirunt ta
lem situm ꝛ tale ubi resultat ibi talis ꝛ talis figura.
forma ergo ꝛ circa eā cōstās figura: q: nō est termi
nus alterationis ꝛ mot⁹ per se ꝛ p̄ ideo ipm subie
ctū ꝙ tali factioni subijcit̄ nō dicim⁹ esse qȯ factuʒ
est ut si per talē factionē fit statua dicem⁹ esse statu
am. cum ergo nō fit alteratio ꝑprie nisi circa ea ad
que per se ꝛ p̄ terminat̄ alteratio cū talia p̄dicent̄
de eo qȯ tali alterationi subijcit̄ statua ꝛ lectus ꝛ
alia que ptinent ad quartā spēm qualitatis nō p̄di
cent̄ de eo ex quo fiunt per se ꝛ p̄mo: nō erunt alte
rationis terminus quare circa talia ꝑprie altera-
tio esse non potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius ꝛ aliter dicere incōueniēs est.
Dicere eni hoīeʒ alteratū eē: aut domuʒ
accipientē finē ridiculū est: si pfectionem
domus tectionē: aut laterationē domus
alterationem esse: domo aūt laterata aut
cooperta alterari domū: mālfestū aūt ē:
q: qȯ est alterationis nō est in his que fiūt.

¶ Adducit tertiā rōnē dicēs ꝙ amplius ꝛ alr. i. alio
mō ostēdit̄ hoc idē: q: incōueniēs est dicē hoīeʒ ꝛ
domū alteratū esse accipiētē finē ꝛ pfectionē. ridi-
culū eni est dicere si perfectionē dom⁹ ut tectioneʒ
eius aut laterationē ipsius dicimus esse alteratio-
nē. domo eni laterata cū dom⁹ laterat̄ incōueniēs
est supple domū alterari. ꝛ q: sic est manifestū est:
q: qȯ est alterationis. i. alteratio nō est in his que fi
unt. i. nō est in reb⁹ factis siue supple s̄m totā spēm
q̄litatꝭ. ¶ Dubitaret forte aliq̄s quō hec rō arguit
alterationē nō eē circa q̄rtā spēʒ q̄litatis. Dicēduʒ
ꝙ si alteratio eēt circa aliquā pfectionē ꝛ circa ali
quā formā illȯ maxime diceret̄ alterari cui⁹ est il-
la pfectio ꝛ illa forma. Cū ꝫ tectio ꝛ lateratio sint
q̄dā pfectiones dom⁹. si s̄m tectionē uel s̄m latera
tionē diceret̄ esse alteratio: tūc ipsa dom⁹ que dī te
gi uel laterari diceret̄ alterari: sed ipsa domus que
laterat̄ uel tegit̄ nōdū est ergo alterat̄ qȯ nōdum
est ꝛ subm alterationis esset ens in potētia: qȯ est
incōueniēs. ¶ Est aūt diligēter notandū ꝙ forma
ꝛ figura cōsistūt in quodā situ ꝛ in quodā ordine
partiū. iō rō hoꝝ ꝯsistit in quodā esse pūctali: q: si
tus ꝛ ordo partiū q̄d pūctale sonat. Ex hoc ergo
possunt accipi p̄dicte rōnes q̄re circa talia non est
ꝑprie mot⁹ ꝛ alteratio. Nā circa esse punctale nō
ꝯtingit uariatio per se nisi uariatio facta in alijs. ꝛ
s̄m h̄ ꝓcedebat rō p̄ma. rursus q: circa id qȯ ē pū
ctale nō est accipe ptē ꝛ ptē: iō qȯ subijcit̄ tali fa-
ctioni nō pōt dici ꝙ prim hēat de termino ad quē
ꝛ prim de termino a q̄: sed itelligit̄ esse simplr̄ ali
qȯ iforme respectu ei⁹ qȯ dꝫ fieri ex ipso ut es s̄m
ꝙ h⁹ itelligit̄ eē simplr̄ q̄d informe respectu statue
q̄re nō bn̄ dicit̄ es est statua nec de ere p̄dicabitur
statua: q: tūc oppositum p̄dicaret̄ de opposito. qȯ
est ergo iforme eēt q̄d formatū. qȯ est incōueniēs
ꝛ s̄m h̄ ꝓcedebat rō scda. Ampli⁹ q: mot⁹ dicit q̄d
diuisibile. pfectio vō dicit q̄d idiuisibile si rō taliū
ꝯsistit in idiuisibili s̄m ea magis accipit̄ pfectio q̄ꝫ
mot⁹. ridiculū ergo est dicere alterationē ꝛ motū
eē circa talia: q: qȯ accipit pfectionē uel aliq̄d indi
uisibile s̄m ꝙ h⁹ moueri nō dicit̄. ꝛ s̄m hoc ꝓcede
bat rō tertia. ¶ Est ēt notādū ꝙ q̄rta spēs q̄litatꝭ
dī forma ꝛ circa eā ꝯstās figura. Sed forma dī ut
dat eē ꝛ ut est q̄dā pfectio. figura vō dī ut est termi
nus quātitatꝭ: q: figura est que termino uł t̄minis
ꝯtinet̄ ut dī circa p̄n^m geometrie: ꝛ q: terminus
dicit̄ eē aliqȯ circa aliū: ideo quarta spēs q̄litatis
dicit̄ esse forma rōne pfectionis ꝛ dicit̄ esse figura
circa aliq̄d rōne terminationis. Lectio. VI.

N Ecqʒ i hitib⁹: hit⁹ eni ṽtutes ꝛ ma
litie sūt. Virt⁹ aūt ois ꝛ malitia ad
aliq̄d sūt: sic sanitas q̄dē calidoꝝ ꝛ
frigidoꝝ mēsuratio q̄dā est: aut eoꝝ que
sūt ifra ad aliq̄d ꝯtinēs. Silr̄ āt ꝛ pulchri
tudo ꝛ macies ad aliq̄d sunt. Dispōnes
eni q̄dā pfecti ad optimū sūt. Dico autē
pfecti: qȯ sanat ꝛ dispositū est circa nāʒ.
Qȯ ergo ṽtutes ꝛ malitie sunt ad aliq̄d
Nec āt neqʒ gn̄atiōes sūt: neqʒ gn̄atiōes
ipsoꝝ: neqʒ alteratio oīno māifestū ē q:
nō est oīno: qȯ ē alterationis circa habit⁹.

¶ Postq̄ꝫ phs ꝓbauit ꝙ nō est alteratio in 4ª spē q̄li
tatis que est forma ꝛ figura. in pte ista oñdit ꝙ nō
est alteratio circa p̄mā spēm q̄litatis que est habi
tus uł dispositio. circa qȯ duo facit. q: p̄ ꝓbat hoc
de habitib⁹ corpis. scdo de habitib⁹ aīe ibi. Neqʒ
itaqʒ circa aīe ṽtutes. Dicit ꝫ ꝙ neqʒ in habitib⁹
ꝛ in p̄ª specie q̄litatis hēt eē alteratio. Nā habit⁹
sunt ṽtutes ꝛ malitie. virtus aūt ois ꝛ malitia sūt
ad aliq̄d sicut sanitas q̄deꝫ que est ṽtus corpis ad
aliq̄d est: q: est q̄dā cōmēsuratio calidoꝝ ꝛ frigido
rū ꝛ hoc aūt est eoꝝ que sūt infra corpus ut respe
ctu humoꝝ qui sunt in corpe: aut per respectuʒ ad
cōtinēs. i. per respectū ad totū ꝯtinēs uel ad cōple
xionē corpis. sanitas eni est q̄dā cōmēsuratio uel
ipsoꝝ humoꝝ in se uel ipsoꝝ humoꝝ p cōpositionē
ad corp⁹ in q̄ ꝯtinent̄. Silr̄ aūt ꝛ alij hitus corpa-
les ut pulchritudo ꝛ macies ad aliq̄d sūt. pulchri
tudo eni est ad aliq̄d: q: est q̄dā ꝓportio mēbrorū.
Macies aūt. i. dispositio illa corpis q̄ aliq̄s est dis
posit⁹ ad aliq̄d agēdū ēt ad aliq̄d est. oēs eni tales
hitudines sūt q̄dā ṽtutes ꝛ sūt q̄dā dispōnes pfe
cti ad optimū. sūt eni talia q̄dā pfectiōes respectu
optimi idest respectu finis. ideo ait: dico autēʒ pfe
cti qȯ sanat idest qȯ mēsurat ꝛ qȯ est dispositū cir
ca nāꝫ ut habet alia littera qȯ est dispositū s̄m na
turam. ex hoc enim habet aliquis bonos habitus
ꝛ bonas dispōnes: q: ē cōmēsuratū ꝛ ꝓportionatū

ſm nãm.eſt ergo tota vis rõnis ꝙ qm̃ ḡ h^{9}ꝰ ỽtutes ꝛ malitie corꝑales ſũt ad aliqd.ꝛ hec aũt que ſũt ad aliqd neqꝫ ſũt ipſe gñationes neqꝫ ipſoꝝ ſũt generatiões neqꝫ taliũ eſt olno alteratio per ſe loquẽdo:qꝛ ergo ſic eſt manifeſtũ eſt ꝙ non eſt oino qȯ eſt alterationis.i.alteratio circa hꝰ habitꝰ.¶ Notandũ aũt ꝙ ea que ſũt ad aliqd nõ ſũt ipe gñationes ꝛ ipſi motꝰ:qꝛ motꝰ ꝛ gñationes ꝓcedũt ſoꝛmas.ea aũt que ſũt ad aliqd ſequunť actiones ꝛ ſoꝛmas.ruꝛſus nõ ſolũ talia nõ ſolũ gñationes ꝛ motꝰ:qꝛ gñationes ꝛ motꝰ terminanť ad formã ꝛ nõ ad relationẽ.¶ Dubitaret forte aliqs quõ ſanitas ꝛ pulchꝛitudo ꝛ habitꝰ huiuſmodi uel hꝰ ỽtutes ꝛ malitie corꝑales:qꝛ ſũt ad aliqd.iõ ſm eas nõ hẽt eẽ motꝰ ꝛ alteratio.vꝫ eni ꝙ cũ talia ſint ad aliqd ſꝫ dici:qꝛ talia nõ ſũt in ꝑdicamẽto relationis ſed in ꝑdicamẽto q̃litatꝫ ꝙ ꝑꝑ h̃ nõ ipediať qn circa eas poſſit eẽ alteratio.Dicẽdũ ꝙ motus ꝛ relatio terminanť ad aliquid qȯ abſolute tale.ablatio eni nõ terminať ad aliqd qȯ ſit albedo in vno ꝛ nigredo in alio.illud eni ad qȯ terminať dealbatio in q̃cũqꝫ fuerit erit albedo.¶ Nã cũ motꝰ recipiat ſpẽm ex termino ꝛ ex forma ad quã ſunt opꝫ formã illã eẽ aliqd ſimplr̃ abſolutũ.ſi eni eẽt aliq̃ forma que eẽt albedo in vno ꝛ nigredo in alio nullã ſpẽꝫ poſſet dare motui:qꝛ tũc motꝰ per quẽ acqriť vna eadẽ forma in aliquo eẽt dealbatio in aliq̃ denigratio qȯ eſt incõueniẽs.h̃ viſo pꝫ ſolutio eiꝰ qȯ q̃riť.Naꝫ lꝫ ſanitas ꝛ pulchꝛitudo ꝛ hꝰ habitꝰ corꝑales ſint relatiua ſꝫ dici.tñ nõ noiant aliquã foꝛmaꝫ ſimplr̃ abſolutaꝫ.Nã aliq̃ commẽſuratio humoꝝ eẽt ſanitaꝫ in ceruo que eẽt ĩfirmitas in leone.ꝛ aliqua ꝓportio mẽbꝛoꝝ eẽt pulchꝛitudo in vno aliq̃ que eẽt turpitudo in alio.circa talia ergo per ſe ꝛ ꝑ motꝰ ꝛ relatio eẽ nõ põt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ itaqꝫ circa aie ỽtutes ꝛ malitias. Uirtꝰ eni qdã pfectio eſt. Unũqȯqꝫ eniꝫ tũc maxie pfectũ eſt:cũ attigit ꝓpꝛie ỽtuti:ꝛ tũc eſt maxime ſꝫ nãꝫ:ut circulus tũc maxime ſm nãm eſt:cuꝫ maxie circulus ſit.Malitia ãt coꝛruptio boꝝ ꝛ remotio ẽ

¶ Dicit hoc idẽ de habitibꝰ aie:habitꝰ aũt aie diſtinguunť:qꝛ qdã ſũt morales ut qui ſũt in pte appetitiua.quidã cognitiui ut qui ſunt in pte intellectiua duplex eni eſt ỽtus aie:moralis ꝛ ĩtellectualis ut declarari hẽt 2° ethiᵒꝝ.duo ḡ facit:qꝛ ꝑ oſtẽdit ꝙ nõ eſt alteratio circa ỽtus morales ꝛ circa ptẽ appetitiuã.2° declarat ꝙ nõ eſt hꝰ alteratio circa habitꝰ cognitiuos ꝛ circa ptẽ aie intellectiuã ibi ⌊ at ỽo neqꝫ ĩtellectiua.⌋ Circa ꝑᵐ tria facit ſm ꝙ tres rõnes adducit ad ꝓpoſitũ.2° ibi ⌊ ſit qdẽ igiť.⌋ 3° ibi ⌊ ꝛ totã moralẽ ỽtutẽ.⌋ Dicit ḡ ꝙ neqꝫ itaqꝫ circa aie ỽtutes ꝛ malitias ſupple habet eẽ alteratio ꝓpꝛie ſupra.Nã ỽtus q̃dã pfectio eſt:qꝛ vnũqȯqꝫ tũc maxie pfectũ eſt cũ attingit ꝓpꝛie ỽtuti:ꝛ tũc eſt aliqd maxime pfectũ ſm nãm cũ attingit ꝓpꝛie virtuti nãli ꝛ nõ ſolũ hoc eſt in nãlibꝰ ſed in mathematicis ut circulus tũc maxime eſt circa nãꝫ.i.ſꝫ nãm ſuã cũ ſit maxime circulus.i.cuꝫ ſit circulus pfectꝰ ꝛ cũ habet formã ꝓpꝛie ſpẽi.cũ ḡ ỽtuteſ ſint in q̃dã pfectione:circa eas nõ ꝯtinget motꝰ ꝛ alteratio:qꝛ malitia eſt q̃dã coꝛruptio ꝛ q̃dã remotio boꝝ.i.hꝛũ ỽtutũ. ¶ Dubitaret forte aliqs:vnde ſequiť hec ꝯñtia ꝙ qꝛ ỽtus ꝯſiſtit in q̃dã pfectiõe iõ circa eã nõ eſt motꝰ nec alteratio.Dicẽdũ ꝙ ſm ꝯᵗʳᵃʳⁱᵘᵐ h̃ iõ ꝯtingit qꝛ pfectio qd ĩdiuiſibile dici.ratio eni pfectiõis ꝯſiſtit in ĩdiuiſibili.motꝰ aũt ꝛ alteratio hñt eẽ circa aliqd diſibile.iõ circa ỽtutẽ motus uť alteratio eẽ nõ põt:ſed h̃ ĩpꝛobari põt:qꝛ ỽtus lꝫ ꝯſtat in q̃dã pfectione media.illa tñ pfectio media ſiue illȯ mediũ in q̃ hẽt eẽ ỽtus nõ eſt qd punctale ut poſuerũt ſtoici:qꝛ tũc pauci uť ẽt nlli eẽnt ỽtuoſi.Nõ ḡ rõne huiꝰ pfectionis debemꝰ negare circa hꝰ ỽtutẽ alterationẽ ꝛ motũ.ĩpꝛobať ẽt h̃ alr̃ qꝛ ꝛ ſi eſſe ỽtutis ꝯſiſtit uel in aliq̃ punctali:qꝛ rõ eiꝰ eſt in q̃dã pfectiõe.eſſe tñ malitie nõ cõſiſtit in aliq̃ pũctali cũ ſit ibi receſſus a pfectiõe a qua ꝯtingit magis ꝛ minꝰ recedẽ.ſi ḡ bona eẽt rõ cõmenti lꝫ forte ꝑꝑ eã deberemꝰ negare alterationẽ ꝛ motũ circa ỽtutẽ:nõ tñ deberemus negare talia circa malitiã.ꝑꝑ hoc dꝛ alr̃ a qbuſdã:dicũt eni ꝙ ſicut arguebamꝰ in artificialibꝰ:qꝛ ridiculum eſt dicẽ ꝙ cũ domꝰ ſit ꝛ accipit pfectionẽ ꝙ altereť:ſic ridiculũ eſt dicere cũ aliqs efficiť ỽtuoſus ꝛ accepit pfectionẽ ꝙ altereť.Sꝫ nec hoc vꝫ ſufficẽ:qꝛ cũ domꝰ ſit ꝛ accepit pfectionẽ:tũc nõ ẽ iõ alterari nõ põt.Sꝫ cũ hic efficiť ỽtuoſus ꝛ accipit pfectionẽ talẽ tũc eſt:q̃re nõ eſt ĩcõueniẽs ꝙ altereť:iõ poſſumꝰ dicẽ ꝙ pfectio quã ĩpoꝛtat ỽtus ꝛ ĩperfectio quaꝫ ĩpoꝛtat malitia ꝯſiſtẽ in q̃dã relatione:qꝛ ỽtus ꝯſiſtit in diſpõne pfecti ad bonuꝫ.malitia in diſpõne impfecti ad malũ:imo qꝛ eſt ỽtuoſum ꝛ laudabile in vno eſt inuirtuoſum ꝛ vituꝑabile in alio:ut eſſe furibũdũ lꝫ ſit laudabile in cane.eſt tñ vituꝑabile in hoie.ꝙ ſi in ad aliqd nõ eſt alteratio neqꝫ motꝰ circa ỽtutẽ ꝛ malitiã motꝰ uel alteratio eẽ nõ põt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Fit qdẽ igiť cũ q̃dã alterať:ꝛ acceptio ỽtutis ꝛ remotio malitie:alteratio tñ boꝝ neutrũ eſt.Qȯ aũt altereť aliqd:manifeſtũ eſt.virtus qdẽ eniꝫ aut ĩpaſſibilitas quedã eſt:aut paſſibile eſt ſic.Malitia aũt paſſibilis:aut ꝯtraria paſſio ỽtuti eſt.

¶ Adducit ſcḋam rõnẽ dicẽs ꝙ acceptio ỽtutis ꝛ remotio malitie fit quidẽ igiť in nobis cũ quoddam aliȯ alterať.neutrũ tñ boꝝ.i.circa neutrũ boꝝ eſt alteratio:qȯ aũt nõ ſit alteratio nec circa ỽtutẽ nec circa malitiã ſm aliqd aliȯ altereť ut fiat in nobis ỽtus aut malitia manifeſtũ eſt.Naꝫ ỽtus qdẽ aut eſt q̃dã paſſibilitas:aut eſt qȯdã paſſibile ſic.ſ.redactũ ad mediũ ꝛ cõmẽſuratũ.malitia aut ecõtrario:aut eſt qȯdã paſſibile:aut eſt q̃daꝫ paſſio ſic.ſ.que eſt contraria virtuti.opoꝛtet ergo ſi debeat in nobis fieri virtꝰ aut malitia ꝙ fiat alteratio ꝛ trãſmutatio circa aliqd aliȯ ut circa ipſas paſſiones.Eſt igiť in hoc virtꝰ huius rõnis.vꝫ ꝙ ỽtus ꝛ malitia ſit in nobis trãſmutatione facta circa aliȯ.iõ circa talia motꝰ ꝛ alteratio ꝓpꝛie eẽ nõ põt. ¶ Notãduꝫ aũt ꝙ de ỽtute ꝛ malitia duplex fuit opinio vna ſtoicoꝝ dicẽtiũ virtutẽ eſſe ĩpaſſibilitatẽ q̃dã dicebãt eni illum eſſe ỽtuoſum in quo nulla paſſio ſurgit.uolebãt eni ꝙ in ſapientẽ virũ nullo mõ caderet turbatio.Alia fuit opio Ari.ꝛ ꝑipatheticoꝝ ponẽtiũ ꝙ nõ ſpectat ad ỽtuteꝫ oẽs paſſiones tollerare:qꝛ tũc virtus de hoie faceret nõ hoieꝫ.Nõ enim eſſet homo qui nullas paſſiones ſentiret:ſed

magis eēt agristis bestialis ꝛ insensibilis sed spe ctat ad ↄ̃tutē habere passiones.s.moderatas ꝛ lau dabiles. Est eni ↄ̃tus q̄dā medietas passionū ꝛ spe ctat ad ↄ̃tutē ponē mediū in h° passioib°. siue ḡ sit uera positio stoicoꝝ ꝙ ↄ̃tus sit q̄dā ipassibilitas ꝛ malitia passibilitas. siue sit ↄ̃a positio pħi ꝙ ↄ̃tus sit passibilitas. vꝫ moderata ꝛ laudabilis. ꝛ ma litia sit passibilitas et opposita ꝛ ↄ̃riaq̄cunqꝫ mō ↄ̃tingat semꝑ semꝑ fit in nobis ↄ̃tus ꝛ malitia alte ratione facta circa aliud ut alteratione facta circa huiusmodi passiones q̄s uel ↄ̃tus penit° expellit ꝫ̃ stoicos: uel eas moderaꝛ ꝛ reducit ad mediū ꝫ̃m pħm. ℭ Notādū aūt ꝙ ut pōt patē per iā dicta al teratio per se ꝛ ṗ fit circa passiones ꝛ circa passibi les q̄litates. facta aūt alteratione circa talia fit ua riatio ꝛ trāsmutatio circa dispōnem ꝛ habitū uel circa ṗmā spēꝫ q̄litatis ꝛ hoc uel circa habit° cor porales si ex illis passionib° resultāt dispōnes cor poris: uel circa habit° aie si ex illis passionib° resul tant dispōnes aie. in ṗ° ḡ specie q̄litatis nō est alte ratio per se sed per accñs. ℭ Dubitaret forte aliq̄s de eo qd̄ hic ↄ̃i°ᵒʳ querit: q2 vꝫ pħs uelle ꝙ passiōes laudabiles ṗcedāt ↄ̃tutē circa q̄s facta trāsmuta tione fit in nobis ↄ̃tus. Sed ↄ̃i°ᵒʳ ait passiones lau dabiles sequunꝛ ↄ̃tutē. nō ḡ ṗcedūt eā. Dicēdū ꝙ sicut act° boni ṗcedūt ↄ̃tutē ꝛ sequunꝛ: sic passiōes laudabiles ṗcedūt ↄ̃tutē ꝛ sequunꝛ. ↄ̃tus eni poli tica fit in nobis ex eo ꝙ bona facim°. ita bona opa ṗcedūt ↄ̃tutē politicā ꝫ̃ pħm: q2 ex silib° actib° gñanꝛ siles habit°. sic ēt bona opa sequunꝛ h°° ↄ̃tu tes: q2 hñdo ↄ̃tutes politicas tēdim° in bonū op°. boni ḡ act° ṗcedūt ꝛ sequunꝛ ↄ̃tutē politicam ꝛ alij ṗcedūt ꝛ alij sequunꝛ. Nā ṗcedētes sūt impfecti. se quētes aūt pfectiores sūt sic passiones laudabiles ṗcedūt ꝛ sequunꝛ ↄ̃tutē. Sed ṗcedētes sūt impfe cte: sequētes sunt pfectiores. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ Et totā moralē virtutē in uoluptatibus ꝛ tristitijs accidit esse. Aut eni ꝫ̃m actū ꝙ uoluptatis: aut per memoriā aut spem. Siq̄dē igiꝛ ꝫ̃m actū sensus est cā. Si ṽo per memoriā: aut per speꝫ ab ipso est: aut eni insūt q̄lia passi sum° reminiscētib° uo luptatis: aut q̄lia patiemur sperātib°.

ℭ Adducit tertiā rōnē dicēs ꝙ totā moralē ↄ̃tutē ac cidit eē in uoluptatib° ꝛ tristitijs. ꝛ hoc aut eni qd̄ est ṗactū uolūtatis q̄ntū ad p̄ntiā: aut p memoriaꝫ q̄ntū ad ṗterita aut a spe q̄ntū ad futura. Siq̄dē igi tur est ibi uoluptas ꝫ̃m actū illi° uoluptatis cā est sensus qui est ꝫ̃ actū. Si ṽo est ibi uoluptas aut p memoriaꝫ aut per speꝫ h̄ ēt est ab ipo sensu put. s. memoramur ṗterita ul' put speram° futura: iō sub dit ꝙ aut eni delectamur reminiscētib° nobis q̄lia uoluptatis passi sum° i ṗterito i supple delectamur sperātib° nobis q̄lia patiemur in futuro. ℭ Notā dū aūt hāc rōnē tertiā in radice eē eadē cū scd̄a. Nā iō h̄ pbat ꝙ circa ↄ̃tutē ꝛ malitiā nō est altera tio p se: q2 talia fiūt in nobis alteratiōe facta circa alia. differt aūt hec tertia rō a 2ª: q2 illa arguit ↄ̃tu tē ꝛ malitiā fieri in nobis alteratiōe facta circa pas siōes. hic āt pbat talia fieri in nobis alteratiōe fcā circa delectationes ꝛ tristitias. ℭ Notādū aūt ꝙ ↄ̃tus ꝛ malitia dñr eē in uoluptatib° ꝛ tristitijs: q2 ut pbaꝛ 2° ethi°ᵒʳ signū gñati hit° est delectationē ꝛ tristitiā fieri in ope. ois eni hñs hitū vitiosū ul' vir tuosū delectaꝛ in his que ꝫ̃m hitū illū: ꝛ tristaꝛ in his que sūt ꝫ̃m oppositū. ℭ Deinde cū dicit.

ℭ At ṽo neqꝫ in itellectiua ꝑte aie est alte ratio. Sciēs eni ad aliq̄d maxie dr̄: h̄ aūt manifestū. Scdō eni nullā potētiā motis factū est qd̄ est sciēte: sed cū extiterit q̄d dam. Ex ea eni que est ꝫ̃m partē experiē tia accipimus vniuersalem scientiam.

ℭ Probat ꝙ non pōt esse alteratio in hitib° cogniti uis ꝛ circa ꝑtē itellectiuā. circa qd̄ duo facit ꝫ̃ ꝙ dupl'r pbat intētū. 2° ibi⌊ neqꝫ igiꝛ act°.⌋ Dic ḡ ꝙ at ṽo neqꝫ in itellectiua ꝑte aie est alteratio q2 sciēs ꝛ ul'r hit° itellectiu° maxie dr̄ ad aliq̄d. circa aliq̄d aūt nō est alteratio neqꝫ mot°. i. circa talia altera tio eē nō hēt. hic aūt .s. ꝙ sciēs ꝛ hit° coḡscitiu° sit ad aliq̄d māifestū est: q2 ꝫ̃ nullā pōnē nob mouꝛ. i. si nullus mot° fiat in pō āīa itellectiua factū ē in no bis ꝙ est scie. i. fit in nobis scia. Sꝫ cū extiterit quē dā. i. cū fuerit q̄dā experiētia in ꝑte sensitiua aggñaꝛ in nobis scia: iō subdit ꝙ ex ea experiētia que est ꝫ̃m ꝑtē sensitiuā accipim° ul'eꝫ sciaꝫ. ℭ Dubitaret for te aliq̄s q2 vꝫ hic pħs uelle ꝙ hit° cognitiu° sit ois ad aliq̄d ita ꝙ nulla inouatio fit in itellectu ex eo ꝙ hēt eē in eo scia: ꝫ solū fit talis uariatio circa ꝑtē sensitiuā sicꝫ colūna que erat sinistra al'r fit ei dexte ra nulla mutatiōe facta in colūna ꝫ solū mutatio ne facta in illo. Dicēdū ꝙ ꝫ̃m q̄sdā pħs hic loquiꝛ ꝫ̃m opionē Platōis qui posuit spēs īactas aie ex ꝑticipatiōe formaꝝ sepataꝝ ꝫ̃ quā positiōeꝫ mani feste sequiꝛ ꝙ nulla inouatione fcā in itellectu fiat in nobis scia. Sꝫ ꝫ̃ hoc nr̄ꝫ scire erit q̄dā remini sci ꝛ fiet in nobis scia nō recipiēte itellectu aliquid ab extra. Dicūt ḡ isti ꝙ iō h̄ fec pħs ꝙ loquiꝛ ꝫ̃m positionē Platōis: q2 ↄ̃suetudo sua est anteq̄ꝫ pro bet positionē ꝑpriā uti positiōib° alioꝝ. Sꝫ nō vꝫ hñ credibile ꝙ iprobādo ↄ̃itateꝫ pħs se fūdet sup fūdamētis falsis. nūq̄ꝫ eni licet arguē expōnib° fal sis nisi uellem° arguē ↄ̃ ponētes positiōes illas: q2 tūc ex dicis eoꝝ licitū est arguē ↄ̃ eos. ℭ Possum° ḡ dicē ꝙ in ꝑte itellectiua absqꝫ alteratione ꝑprie sūpta recipiunꝛ spēs sicꝫ a corꝑe triso ꝛ polito uel ab ipso speculo ut ↄ̃i°ᵒʳ ait fit reuerberatio uel in eo receptio itētionū sensibiliū. uerꝫ est ḡ ꝙ scia est ad aliq̄d: ꝛ uerꝫ est ꝙ sicꝫ in ad aliq̄d nō est mot° p acci dēs: q2 alteratione fcā circa aliō acq̄riꝛ ipa relatio sic uerꝫ est ꝙ alteratiōe fcā circa aliō ut circa ꝑteꝫ sensitiuā acq̄riꝛ in nobis scia. nō ḡ est itētio pħi ꝙ nulla receptio fiat in itellectu: sed itētio ei° est ꝙ ta lis receptio alteratio dici nō debet. q̄re circa sciaꝫ nō est alteratio p se ꝫ p accñs: q2 nō facta alteratio ne uel passiōe in itellectu: ꝫ facto in eo aliq̄ qd̄ est salus ꝛ receptio ꝛ facta relatiōe in alio fit in nobis scia ꝛ hitus cognitiuus. ℭ Deindecum dicit.

ℭ Neqꝫ igitur actus generatio est: nisi ali q̄s respectionem ꝛ tactum generationes dicat huiusmodi enim actus.

ℭ Probat hoc idē alia rōne sūpta ex ꝑte actuū itel lectiuoꝝ. circa qd̄ duo fac. q2 ṗ pbat h̄ put act° itel lectiui sequunꝛ sciaꝫ. 2° put ṗcedūt ipaꝫ ibi⌊ ꝙ aūt ex ṗn°.⌋ ℭ Ad euidētiā āt ṗᵉ rōnis sciēdū ꝙ alte ratio est q̄dā act° icōplet° ꝛ est via in formā. Si ḡ

habitus scie acquirit per alterationē per se opꝫ dare aliquos act⁹ qui sint quedā alteratio per quos acquirat scia. ¶ Nō autē possum⁹ dicē ꝙ act⁹ itellectiui sequentes habituꝫ sint gñatio scie uł sint alteratio que sit via in sciaꝫ: q₂ tales actus nō sunt ad sciaꝫ: nec sūt via in sciam sed magis ſm ꝙ hu͡ᵒ sunt a scia sunt ⁊ sunt effect⁹ scie. sicˀ igiť per act⁹ sensitiuos nō gñať sensus nec sunt tales act⁹ generatio sensus nec sūt alteratio que sit via in sensuꝫ. Sic act⁹ sequētes habitū nō gñant habitū ꝑcedētes. imo sunt via in talē habitum. hoc est ġ qđ ait ꝙ neqꝫ igiť act⁹ supple sequēs habitū est gñatio illi⁹ habit⁹ nisi aliqs dicat respectionē. i. visuꝫ ⁊ tactū esse gñationes sensuuꝫ huiusmodi eñi act⁹ nō gñant sensuꝫ sed magis generanť ab eis: sicut in itellectu act⁹ sequētes habitū nō efficiūt habitū illū sed magis efficiunť ab ipso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Que aūt ex ꝑncipio acceptio scie nō est generatio neqꝫ alteratio. Inquietari enīꝫ ⁊ residere anima sciens fit ⁊ prudens.

¶ Ostēso ꝙ nō est alteratio circa sciaꝫ q̄ꝫtū ad actus sequētes eāꝫ: q₂ tales act⁹ nō sūt mot⁹ nec alteratio qui sunt via in sciaꝫ nec qui generēt eā: ostēdit ꝙ nō est alteratio circa sciaꝫ q̄ꝫtū ad act⁹ ꝑcedētes ipsaꝫ per quos gñať scia. Est aūt sua rō talis ꝙ gñať magis per q̄etē q̄ꝫ per motū act⁹ gñantes illā nō sunt ꝓprie alteratio neqꝫ mot⁹ ſꝫ scia magis efficiť per quietē q̄ꝫ per motū. ġ actus ꝑcedētes sciam ⁊ generantes ipsaꝫ nō sūt ꝓprie alteratio. Nullo ergo mō est ꝓprie alteratio circa sciaꝫ nec q̄ꝫtū ad actus ꝑcedētes nec q̄ꝫtū ad sequētes. in hac aūt rōne sic ꝓcedit: q₂ p̊ ait ꝙ scia magis acquiriť in quiete q̄ꝫ in motu. 2° qđ dixerat manifestat ibi ⌊ sic igiť neqꝫ. ⌋ Dicit ergo ꝙ ea que est acceptio scie ex ꝑn° q̄ꝫtum ad actus ꝑcedētes ipsaꝫ per quos acquiriť scia hu͡ᵒ act⁹ qui est via in sciaꝫ nō est ꝓprie alteratio neqꝫ generatio: q₂ aīa fit sciēs ⁊ prudēs in quietari. i. per q̄etē ⁊ residentiā. actus ergo ꝑcedētes ⁊ efficientes sciam non ꝓprie sunt alteratio: neqꝫ motus: q₂ scia nō efficiť per alterationē ⁊ motū sed magis efficiť per residentiā ⁊ quietem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sicut igiť neqꝫ cū dormiēs exciteť aliqs aut ebri⁹ pauset: aut infirmās ordineť factus est sciēs: q̄ꝫuis p̊us nō poterat uti: ⁊ ſm sciaꝫ agere: sed mutata ꝑturbatione ⁊ in statū reueniēte mente inerat potētia ad sciētie congruitateꝫ. Hoc igitur aliqđ fit ex ꝑncipio in scientie existētia. Turbationis enim quies quedam ⁊ residentia.

¶ Probat qđ dixerat. vꝫ ꝙ magis fit ⁊ magis cōuenit cuꝫ q̄ete q̄ꝫ cū motu. circa qđ duo faċ ſm ꝙ dupliciter ꝓbat itēruꝫ. p̊ enī ꝓbat hꝰ ex motu ipediēte accñtalr. 2° ex motu ipediēte nāliter ibi ⌊ neqꝫ igiť īfantes. ⌋ Dicit ġ sicut igiť neqꝫ dormiens pōt uti scia sua nec ēt īfirm⁹ nec ebri⁹: sed cū aliqs dormiēs excitať: aut ebri⁹ pauset: aut īfirm⁹ ordineť fact⁹ est sciēs. i. pōt uti scia sua q̄ꝫuis p̊us nō poterat uti ea ⁊ nō poterat ſm sciam. s. agere. Sꝫ mutua ꝑturbatione ꝑueniēte mente in statū. i. in q̄etem inerat ei potētia ad cōgruitatē scie. Sicut ġ in visu scie potior est quies. i. tranquilitas q̄ꝫ mot⁹ ⁊ turbatio: sic ⁊ acceptio scie a ꝑn° magis fit cū corp⁹ est trāquilluꝫ

q̄ꝫtū est in motu ⁊ ꝑturbatione. idō ait ꝙ existētia igiť scie a ꝑn° fit aliqđ hu͡ᵒ fit aliqđ hu͡ᵒ q₂ fit magis per q̄etē q̄ꝫ per motū. Naꝫ supple ipsa acceptio scie est quedā quies ꝑturbationis ⁊ quedā residentia. i. quedā trāquillitas. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ igiť infantes possunt adiscere: neqꝫ iudicare sensib⁹ sicˀ seniorib⁹. Multa enī ꝑturbatio circa ipsos ⁊ mot⁹. Sedať autē ⁊ pulsať turbatio: aliqñ qdē a nā: aliqñ aūt ab alijs. In utrisqꝫ autēꝫ his alterari aliqđ accidit: sicut cū surgat ⁊ fiat vigilās ad actū. Manifestū igiť q̄ꝫtū ipꝫ alterationis in sensibilibus est ⁊ in sensibili pte aīe. In alio aūt nullo nisi ſm accidēs.

¶ Probat hꝰ idē ex motu ipediēte nāliter. dicit ꝙ neqꝫ igiť īfantes ꝑꝑ hoc ꝙ hñt hūores magis in motu ⁊ in ꝑturbatione ideo non pñt ita adiscere. i. ita intelligē nec ita iudicare sensibus: sicˀ senioribus: q₂ mlťa ꝑturbatio ⁊ mult⁹ mot⁹ accidit circa ipos. addit aūt ꝙ stať ⁊ pulsať. i. expelliť hu͡ᵒ mot⁹ ⁊ hu͡ᵒ ꝑturbatio aliqñ qdē a nā ut cū ꝑueniūt ad ꝑfectaꝫ etatē. aliqñ aūt hꝰ fit ab inuicē. i. ab usu ⁊ exercitio qđ hñt ad se inuicē. cū enī pueri se inuicē assuescūt ad exercitiū studij tranquillať i eis mot⁹ mētis ⁊ efficiūtur min⁹ uagabūdi. in utrisqꝫ ġ his. i. in utroqꝫ mō vꝫ a nā ⁊ ab exercitio accidit aliquid alterari circa pueros: q₂ sedanť mot⁹ eoꝝ sicˀ sedanť mot⁹ dormientis cū surgat ⁊ fiat vigilās ad actū. ꝯcludit autē ꝙ manifestū est igiť ex dictꝭ: q₂ qđ est alterationis i. ipa alteratio est in sensibilib⁹ ⁊ in pte sensibili aīe. In alia aūt nulla pte est hu͡ᵒ alteratio nisi ſꝫ accñs. Nā in pte itellectiua que est alia a pte sensitiua nō est alteratio nisi per accidens. Nam q₂ itelligēdo utimur sensu ⁊ fantasia. diceť esse in itelligēdo alteratio per accñs: q₂ nō est ibi alteratio rōne sui ſꝫ rōne sensus ⁊ fantasie. ¶ Notādū aūt ꝙ tñ hꝰ qđ dictū est de īfantib⁹ q̄ꝫ illō qđ dicebať de dormiente ebrio ⁊ īfirmo ꝓbāt ꝙ acceptio scie ⁊ usus eēt: magis hñt fieri corpe existe in q̄ete ⁊ in tranquillitate q̄ꝫ in ꝑturbatiōe ⁊ motu. sed ꝑturbatio ⁊ mot⁹ ille qui fit in infantib⁹ est magis nālis. In īfirmo vō ⁊ ebrio est magis per accñs ⁊ extra nām. ¶ Notādū etiā ꝙ in dormiēdo v̄tus nutritiua maxime est in actu suo ꝑꝑ qđ tūc est sātus mot⁹ humoꝝ ꝙ si aliqđ per imaginationē apprehēdim⁹ ualde violēter apprehēdim⁹ illud: q₂ nō possumus figē imaginationem nr̄am ad aliqđ imo quilibet in seipso expiť qđ imaginať nūc vnū nūc aliō. Infantes ġ ꝑꝑ nimiū motuꝫ in eis: q₂ mētē suā nō pñt hēre fixā ad aliqđ in cōsiderādo sunt siles q̄si dormiētib⁹. sicut ġ cū dormiēs surgat ⁊ fiat vigilās ⁊ ueniat ad actuꝫ. i. utatur actu suis sensib⁹ trāquillanť in eo mot⁹ illi ⁊ pōt ex tūc mentē suā magis hēre fixā ad aliqđ: sic cum infantib⁹ sedanť motus uel per nām uel per exercitiū possunt figere mētē suā ad ꝯsiderationes sciētificas. ¶ Notandū ēt ꝙ in pte sensitiua fit alteratio rōne organi nō aūt rōne v̄tutis sensitiue: q₂ ſm pħm si senex accipet oculū iuuenis videret sicut ⁊ iuuenis. In intellectu aūt nō fit alteratio nec rōne sui nec rōne organi: q₂ nō est virtus organica. sed si cōtingit alteratio in intelligendo hoc est oino per accidēs. cōtingit enī hoc ratione sensus ⁊ fantasie

quibus utimur in intelligēdo. In sensibus ergo nō est alteratio oīno per accidēs cū contingat hoc ratione organi in quo fundat sensus tanqꝫ in subiecto sed in itelligēdo ut patet per habita est hoc omnino per accidēs. Lectio. VII.

D Ubitabit aūt utiqꝫ aliqs utruꝫ oīs motus omni comparabilis sit: aut nō. Si igitur oīs cōparabilis est: ꝛ equaliter uelox est: qd̄ in equali tpe equale mouet: erit circularis aliqs equalis recto: ꝛ maior etiā ꝛ minor. Amplꝰ alteratio ꝛ loci mutatio quedā eq̄lis cū in equali tpe: aliud quideꝫ alteretur: aliud vō ducatur. Erit ergo passio equalis longitudini. Sed impossibile est. Si ergo in equali tpe ꝰm equale moueat: tunc equaliter uelox est: equalis aūt non est passio omnis lōgitudini: q̄re non erit alteratio loci mutationi eq̄lis neqꝫ minor. Quare nō omnis comparabilis.

¶ Postq̄ phūs per aāꝫ motꝰ ꝛ cōparādo ipsos motus ꝛ ipsa mobilia adinuicē ꝓbauit ꝙ est deuenire ad motorē primum: qꝛ in probatione illa supposuerat motus ꝛ mobilia esse cōparabilia adinuicē. In parte ista inuestigare intēdit qui motꝰ qbus motibꝰ cōparabiles sint. ¶ Possumus aūt si uolumus sequi ꝯᵗᵉˢ hanc partē sic continuare ad p̄cedentia. Nā ꝰm ipsum in toto hoc libro intēdit phūs inuestigare quatuor q̄ōnes. Prima est utruꝫ aliqd a seipso moueat. secūda utrū sit deuenire ad motoreꝫ p̄mum uel sit abire in infinitū in mouētibꝰ ꝛ motis tertia est utrum mouēs ꝛ motū sint simul. Quarta aūt est quō reperiat cōparatio in motibꝰ. ¶ Expeditis ergo tribus questionibꝰ hic sequit de quarta circa qd̄ duo facit: qꝛ primo de hac quarta q̄ōne exequit dubitādo. secūdo ueritatē determinando ibi sed quecūqꝫ nō equiuoca. Circa p̄mum duo facit: qꝛ p̄mo arguit ad hanc quartā questionem ꝙ nō omnis motꝰ omni motui sit cōparabilis. secūdo arguit ad partē cōtrariā ibi in circulo aūt. Dicit ergo ꝙ dubitabit aliqs utrū omnis motꝰ omni motui sit cōparabilis: aut nō. ꝛ ꝙ nō ois omni sit cōparabilis patet. ꝙ si igit ois motꝰ omni motui est cōparabilis. ꝛ equaliter uelox est qd̄ in equali tpe mouet per aliqd eq̄le cū ꝯtingat per eq̄le tp̄s durare motū aliquē rectū ꝛ circularē. sed si hec sūt cōparabilia erit aliqs motus circularis eq̄lis recto. ꝛ ēt erit maior ꝛ minor si duret per maius tp̄s uel per minus tp̄s. ¶ Amplius adhuc sequit maius incōueniēs: qꝛ si quilibet motꝰ est cōparabilis cuilibet erit alteratio quedā: ꝛ loci mutatio equalis cuꝫ in equali tpe aliud qdeꝫ alterat: aliud vō ducat idest moueat localiter. Erit igit si hec est passio que acq̄rit per alterationē equalis lōgitudini .i. spatio qd̄ acquirit per motū localē. sed hoc est impossibile ergo ꝛ illd̄ videlicet ꝙ quilibet motꝰ sit cōparabilis cuilibet. ideo subdit. si ergo cuꝫ in eq̄li tpe moueat aliqd per equale tūc est equaliter uelox nō poterit accipi equalis uelocitas nec poterit esse cōparatio inter alterationē ꝛ motum localē: qꝛ passio omnis que acqritur per alterationē nō est eq̄lis longitudini .i. spatio qd̄ acquirit per motū q̄re nō erit alteratio eq̄lis loci mutatiōi neqꝫ erit minor neqꝫ maior ea que nō est cōparabilis ei. quare si sic est nō omnis motus cōparabilis est omni motui. ¶ Dubitaret forte aliqs vnde sequit hec cōsequētia ꝙ si motus rectꝰ esset cōparabilis curuo ꝙ rectū spatiū uł recta linea eēt eq̄lis curue. ꝛ vnde etiā sequit ꝙ si loci mutatio esset cōparabilis alterationi ꝙ passio esset eq̄lis lōgitudini. Dicēdū ꝙ illa ꝓprie sunt cōparabilia circa que reperit magis ꝛ minus ꝛ eq̄le. si ergo motꝰ rectus posset esse comparabilis curuo tūc motus rectꝰ posset esse equalis curuo. cū ergo motus trahat quātitatē ex magnitudine ꝛ sit rectꝰ: aut curuus: qꝛ magnitudo circa quā fit est recta uł curua nō pōt esse ꝙ quātitas motꝰ recti sit cōparabilis curue magnitudini. imo qꝛ motꝰ sumūt mensuram ꝛ spēm ex terminis ad quos sunt: nō est itelligibile motus ipsos esse cōparabiles adinuicē nisi ꝛ termini acq̄siti per motū adinuicē cōparari possunt. quare si alteratio est cōparabilis loci mutationi: passio acq̄sita per alterationē cōparabilis erit lōgitudini ꝛ spatio acquisito per motū. poterit ergo dici per se loquēdo ꝙ passio sit maior q̄ lōgitudo: aut ꝙ sit equalis: que omnia inconuenientia sunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In circulo autem ꝛ recto quomodo cōtinget. Inconueniens quideꝫ enim est: nisi sit in circulo similiter hoc aliqd moueri: ꝛ hoc in recto. Sꝫ mox necesse est: aut uelocius: aut tardius: sicut si hoc deorsū: hoc autem sursum.

¶ Obijcit ad partē cōtrariā. circa qd̄ duo facit. qꝛ p̄ ostendit motū rectū esse comparabilē circulari ꝰm magis ꝛ minus. secūdo ꝓbat huiusmodi motꝰ esse cōparabiles ꝰm equalitatē ibi amplius nihil differt. Dicit ergo in circulo autē ꝛ recto quō cōtinget supple nō fieri cōparationē: incōueniēs quidē est enim nisi sit in circulo cōparatio respectu recti: qꝛ videmus silr aliquid moueri ꝛ hoc in recto sicut in circulo. Sicut ergo motꝰ rectꝰ est comparabilis recto: qꝛ ibi potest esse uelocius ꝛ tardius. similiter motus circularis erit cōparabilis recto: quia poterit ibi esse uelocius ꝛ tardius. Ideo subdit ꝙ mox necesse est supple in motu circulari moueri aut uelocius: aut tardius. sicut necesse est uelocius aut tardius moueri si hoc quidē feratur sursum illud autē deorsum. ¶ Notādum aūt vim rationis huius in hoc cōsistere: qꝛ sicut si duo mobilia moueant motu recto vnum sursum aliud deorsum statim apparet ꝙ vnus motus est uelocior alio: sic si vnum mobile moueatur recte ꝛ aliud circulariter statim apparere potest ꝙ vnū moueri pōt uelocius alio. Si ergo motꝰ recti ꝓpter hoc sunt cōparabiles adinuiceꝫ. qꝛ in eis reperit maior ꝛ minor uelocitas motus rectꝰ erit comparabilis circulari: qꝛ inter eas maior ꝛ minor uelocitas eē pōt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius nihil differret in ratione: si aliquis dicat necessariuꝫ esse uelocius mox: aut tardius moueri. Erit aūt maior ꝛ minor circularis recto: quare ꝛ equalis. Si enim in. a. tpe ipsum. b. trāsit: aliud auteꝫ

ipsum.c.maius erit.b.ipso.c.sic eni uelo-
cius esse dictum est. Ergo si ꝛ in minori
eq̄le uelocī⁹ est. Quare erit aliq̄ pars ipsi
us.a.in quo ipsius.b.circuli trāsibit:cū in
toto.a.ipm.c. At vō si sūt cōparabilia:ac
cidit mō dictū equale esse rectū circulo:sꝫ
non cōparabilia sunt:necꝫ ergo motus.

C Ostendit ꝙ si mot⁹circularis ꝛ rectus sunt cōpa-
rabiles ꝭm magis ꝛ minus ꝙ sunt cōparabiles ꝭꝫ
eq̄litatē:ut si inuenit̄ linea curua maior linea recta
inuenit̄ linea curua eq̄lis recte ꝛ per ꝯñs mot⁹cur
uus eq̄lis recto. Jō subdit ꝙ nihil differt in rōne
i.ꝭm rōnem si aliqs dicat ꝙ mouet̄ circulariter ne
cessariū mox eē uelocī⁹motū:aut mox moueri tar-
dius est:aut ꝭm ꝙ̄ circularis maior ꝛ minor rectos
q: si est maior ꝛ minor rōnabilr̄ sequit̄ ꝙ sit ꝛ eq̄-
lis. Si eni in.a.tpe aliqd mo^k ptrāsit ipm.b.i.spa
tiū aliqd circulare.alid vō mobile in.a.trāsiet ipm
c.spatiū rectū.si ergo motū circulariter est uelocī⁹
q̄ꝫ qd mouet̄ motu recto.b.est mai⁹ ipso.c.q: h̄ est
de rōne uelocioris qd in eq̄li tpe ptransit mai⁹spa
tiū. ergo in minori poterit transire equale spatiuꝫ.
quare in minori tpe.a.poterit tātū trāsiri a uelocio
ri de ipso.b.quātū est ipꝫ.c. Jdeo subdit qd dictū
est.i.diffinituꝫ est sic esse uelocius qd.s.in eq̄li tpe
trāsit plus ꝛ in minori equale. Si ergo in minori
tpe est equale spatiuꝫ ptrāsitum a ueloci ori quare
erit aliqua pars ipsius tpis.a.in quo trāsibit ueloci
us tantam partē ipsius.b.quātum supple ꝛ.c. Ad
dit aūt ꝙ ipm.c.transit̄ in toto tpe.a.nam cum mo
tum circulariter positūꝫ sit moueri uelocius plus
apponet̄ de tpe in transeundo.c.q̄ꝫ in trāseūdo tan
tū de.b.quātum est ipꝫ.c.quare si in toto.a. transit̄
c.in parte tpis.a.transibit̄ tantū de.b.quātū est ip
sum.c. Jdeo subdit ꝙ at vō si circulare ꝛ rectum
sunt cōparabilia:supple ꝭꝫ magis ꝛ minus accidit
ꝙ modo dictū est.videlicet ꝙ sint cōparabilia ꝭm
equalitatē.accidit aūt rectū eē eq̄le circulo. C No
tandū aūt ꝙ circulare ꝛ rectū nō possunt cōpara-
ri ꝭm maioritatē ꝛ minoritatē qn etiam cōparant̄
ꝭm equalitatē. Nā si ppter hoc spatiū circulare di
cimus esse maius recto.qm̄ motū est ibi uelocius
ꝛ in eq̄li tpe plus transit de spatio minorādo tp̄s a
ueloci ori minorabit̄ ꝛ spatiuꝫ ita ꝙ in minori tpe
trāsibit̄ equale spatiū.q̄re sicut est dare maiorē uł
minorē lineā circularē q̄ꝫ rectam est dare ꝛ eq̄lem
C Dubitaret forte aliqs utrū uerꝫ sit qd hic dr̄. vi
delicet ꝙ circa qdcūqꝫ est dare maiuꝫ ꝛ minus qd
circa illud est dare equale.vr̄ autē ꝙ nō. Nam an-
gulus qui fit ex circūferentia circuli ꝛ a diametro
est oium anguloꝝ acutorū amplissimus ut pbatur
in 3°geometrie. Reperit̄ ergo angulus rectilineus
minor tali angulo ꝯtingētie ois angulus rectiline
us acut⁹ ꝛ reperit̄ angulus maior ut ois angulus
rectilineus ꝛ obtusus.nullus tamē repit̄ talis an-
gulus equalis: q: nullū est dare anguluꝫ rectilineū
quin sit acutus rect⁹ aut obtusus. Dicendū ꝙ hec
ppositio circa qdcunqꝫ reperit̄ maius ꝛ minus ꝛ
equale nō est uera nisi in his que sunt eiusdē rōnis
ꝛ que sunt pprie cōparabilia ꝛ in quib⁹ pprie re-
perit̄ maioritas ꝛ minoritas. Si ergo angulus re
ctus rectilineus ꝛ angulus cōtingētie eēnt pprie
cōparabilia ꝛ essent eiusdē rōnis de necessitate re
periret̄ equale:q: si eadē rō q̄ntitatis esset in utrisꝫ
ꝙ liceret a lōgiori breuiorē abscindē. Amputato
ergo excessu remaneret equalitas. Angulus ḡ con
tingētie pprie nec est maior nec minor angulo re-
ctilineo.q: pprie tales anguli nō sūt cōparabiles
nec eiusdē rōnis:q̄re nō oportet inter talia equali-
tateꝫ repiri.itentio ḡ phi est ꝙ si linea recta pprie
eēt cōparabilis linee circulari ut ꝙ pprie dici pos-
sit maior:aut minor:eadeꝫ necessitate posset dici ꝛ
equalis:q: cū falsū sit pꝫ talia nō esse cōparabilia.

Lectio.VIII.

Ec quecūqꝫ nō equoca oia cōpa-
b rabilia sunt:puta q̄re nō cōparabi
le:utrū acutius stilus:aut vinū:aut
ultima. Quia eni equoca non cōparant̄.
Sed ultima ei que iuxta ultimā cōparabi
lis est:qm̄ idē accidit acutum in utrisꝫ er
go nō idem uelox ꝛ hic ꝛ ibi. Multo aūt
adhuc min⁹ i alteratiōe ꝛ loci mutatiōe.

C Postq̄ꝫ executū est de cōparatione motuū dubitā
do ꝛ obijciēdo ad utrāqꝫ ptē.in parte ista exequit̄
de tali cōparatione vitatē determinando.circa qd
tria facit:q: pmo ueniūt ea que requirunt̄ ad h̄ ꝙ ali-
qua sint cōparabilia.2° ex hoc inuestigat quo mo-
tus sunt adinuicē cōparabiles.3° dat quasdā maxi
mas ꝛ quasdā regulas de cōparatione motuū.2°
ibi[ꝛ circa motū.]3° ibi[qm̄ āt mouēs mouet.]
Ad euidentiā aūt pme partis sciendū ꝙ ad hoc ꝙ
aliqua sint cōparabilia tria requirunt̄.p ꝙ nō sint eq
uoca.2° ꝙ dicāt idē subiectū pmū.3° ꝙ habeāt eā-
dē nām.tria ḡ facit.q: pmo ostēdit cōparabilia de
bent esse non equoca.2° ꝙ debēt hēre idē subiectū
pm.3° ꝙ debēt habē eandeꝫ nām.2° ibi[aut pmuꝫ
qdem.]3° ibi[aut manifestū est.] Dicit ḡ ꝙ q̄cun
qꝫ nō sunt equoca oia cōparabilia sūt:utputa q̄re
non cōparabile est utrū acutius stilus:aut aliquid
alid est acutius:ut vinū:aut alid ut ultima chorda
ista enim nō sunt cōparabilia:q: equoca nō cōpa-
rant̄ adinuicē.acutū ergo i chorda cythare siue in
sono non est cōparabile acuto in vino uel acuto in
magnitudine. Sꝫ acutū in vna chorda ē cōparabi
le acuto i alia chorda. Jdeo subdit ꝙ ultia chorda
est cōparabilis ei chorde que est iuxta ultimā.pōt
enim dici ꝙ vnius chorde sonus sit acutior q̄ꝫ alte
rius.qm̄ accidit acutum idē.i.ꝭm eandē rationem
reperiri in utrisꝫ chordis. Cuꝫ ergo circulare ꝛ re
ctum nō sunt eiusdē rationis nō est idem uelox hic
ꝛ ibi nec talia sunt cōparabilia. Sꝫ si uelox in mo
tu locali recto nō est cōparabile ueloci in motu lo-
cali aliquo adhuc multo minus uelox in alteratio
ne est cōparabile ueloci in loci mutatione. C No-
tandū ꝙ acutum equoce dicit̄ ut reperit̄ in magni
tudinibus ꝛ saporib⁹ ꝛ in sonis: aliter enim dicit̄
corpus acutū aliter sapor ꝛ aliter sonus. Nā acu-
tuꝫ in corporibus opponit̄ obtuso. acutū in sapori
bus opponit̄ dulci uel amaro uel alicui differētie
saporum.acutū eni in uoce opponit̄ graui. ꝛ q: ta-
lia nō sunt cōparabilia ideo acutū in stilo.i.in ma-
gnitudinibus ꝛ in vino.i.in saporib⁹ ꝛ in chorda.i.
in uocibus nō est cōparabile. C Notādū aūt ꝙ ex
hoc soluit̄ rō facta in cōtrariū.arguebat̄ eniꝫ ꝙ q:
in motu recto ꝛ circulari repit̄ maior ꝛ minor ue-
locitas. Jdeo tales motus comparabiles sunt hoc

aũt sic soluit ꝙ velocitas hic ⁊ ibi nõ est ꝓprie ma
ior neqꝫ minor qꝛ nõ dicit qd vniuocũ. sicut enim
acutũ in voce nõ est maius aut minus q̃ꝫ acutum
in sapore qꝛ acutũ hic ⁊ ibi nõ est eiusdẽ rõnis: sic
velocitas in motu locali recto nõ est maior aut mi
nor q̃ꝫ velocitas in motu locali obliquo. qꝛ veloci-
tas hic ⁊ ibi nõ est eiusdẽ rõnis. Arguebat ergo rõ
illa ex suppositione falsa ostẽdebat enim tales mo-
tus esse cõparabiles: qꝛ velocitates eoꝝ cõparabi
les sunt qđ patet esse falsuꝫ: qꝛ si velocitates in hꝰ'
motibꝰ localibꝰ nõ cõparabiles sunt nec ẽt ipsi mo-
tus, cõparabiles sunt multo magis nec erũt cõpa-
rabiles velocitates in alteratiõe ⁊ in motu locali
⁊ mlto minus tales motꝰ cõparabiles erũt. ¶ Du
bitaret forte aliqs utrũ inter equoca possit eẽ com
paratio. ⁊ vr ꝙ sic. Nã acutũ in magnitudinibꝰ sa-
poribꝰ ⁊ sonis dr equoce. ⁊ tñ hec videnť cõpara-
bilia. acutũ enĩ ĩ magnitudinibꝰ ex h vr eẽ sumptũ
qꝛ velociter pũgit tactũ. In saporibꝰ vo qꝛ veloci-
ter pũgit gustum. In sonis aũt qꝛ velociter mouet
auditũ. Si ergo acutũ in sonis velocĩꝰ moueat au
ditũ q̃ꝫ in saporibꝰ moueat gustũ ⁊ in magnitudini
bꝰ moueat tactũ vr eẽ hꝰ' acutũ acutius illis q̃re in
ter talia acuta poterit esse cõparatio nõ obstãte ꝙ
inter ea hẽat eẽ equocatio. Dicẽdũ ꝙ hic duplici di
stinctiõe opus est. Nã quedã sũt pure equoca iter
ea que ꝯueniũt in sola voce. Quedã aũt sunt pure
vniuoca ut sunt eiusdẽ speciei specialissime. Que-
dã aũt sũt analoga ⁊ hec sũt in duplici gradu: ⁊ qꝛ
q̃dã analoga magis appropinquãt ad vniuocatio
nẽ ut analoga generꝫ. qdã vo magis appropiquãt
ad equocationẽ ut analoga iqua sꝫ ꝙ hꝰ nõ reser
uať vnitas gñis. inde est ꝙ logicꝰ dicit gñia vni-
uoce ꝑdicari: nõ qꝛ sic sit ꝓprie loquẽdo sꝫ qꝛ ana-
logia que latet in gñibꝰ multum appropinquat ad
vniuocationẽ. dic aũt ens equoce ꝑdicari nõ qꝛ sic
sit sꝫ qꝛ hꝰ analogia appropiquat ad equocationẽ.
Distĩcto de mõis ꝑdicãdi restat distiguẽ de cõpa
ratiõe. cõpatio aũt attẽdiť iter hñtia aliq̃ꝫ vnitatẽ
adinuicẽ. vnitas aũt aliq̃rũ duplr' põt accipi vl' sꝫ
ꝓportionẽ vel sꝫ ꝓportionalitatẽ. illa aũt utimur
sꝫ ꝓportionẽ que ad se inuicẽ hñt aliquã hitudinẽ
vl' aliquã cõparationẽ. Nã ꝓportio est duaꝝ q̃ti-
tatũ alteriꝰ ad alterã certa hitudo: ex q̃ apparet ꝙ
nõ est ꝓportio nisi iter ea que sũt eiusdẽ rõnis. nũ
enĩ ad supficiẽ vl' linee ad corpus nõ est ꝓprie pro
portio sed linee ad lineã supficiei ad supficiẽ põt eẽ
ꝓportio dupla vel tripla vel eq̃lis vel aliq̃ alia spe
cies ꝓportionis. 2° põt reseruari vnitas ⁊ analogia
sm ꝓportionalitatẽ ⁊ h est nõ reꝝ ad se inuicẽ sed
per cõparationẽ ad aliã. est enĩꝫ ꝓportionalitas ut
tradit Euclides in 5° geometrie qdã silitudo ꝓpor
tionũ q̃re nõ est incõueniẽs ꝓportionalitatẽ reser-
uari iter res diuersoꝝ generꝫ ⁊ iter ea que nõ sunt
eiusdẽ rõnis ꝑꝑ qđ lꝫ nõ sit ꝓportio nũi ad supficiẽ
qꝛ nõ est iter ea determinata habitudo. põt tñ iter
talia eẽ ꝓportionalitas. i. silitudo proportionũ:
qꝛ sicut se hẽt vna supficies ad aliã ita se habẽ põt
vnus nũs ad aliũ. ex hoc aũt apparet ꝙ cũ cõpara
tio ꝑsupponat aliquã vnitatẽ sicut duplex est vni-
tas. s. ꝓportionis ⁊ ꝓportionalitatis. duplex po-
terit esse cõparatio. s. sm ꝓportionẽ ⁊ sm ꝓportio-
nalitatẽ. veꝝ qꝛ vnitas sm ꝓportionẽ dicit habitu
dinẽ rerũ ad se inuicẽ ⁊ sꝫ se. vnitas vo sm ꝓpor-
tionalitatẽ dicit habitudinẽ rerũ per cõparationẽ
ad aliã ⁊ non sm se. Ideo que sunt cõparabilia sm
ꝓportionẽ sunt cõparabilia ꝓprie. sed que sũt pro-
portionabilia sm ꝓportionalitatẽ sm ꝙ hꝰ' sũt cõ-
parabilia abusiue. cũ ergo q̃riť que sunt cõparabi
lia ⁊ que nõ dicẽdũ ꝙ vere vniuoca sunt cõparabi
lia ꝓprie ⁊ sm ꝓportionẽ: qꝛ iter talia ad se inuiceꝫ
eẽ põt certa ⁊ determinata habitudo. analoga vo
sunt cõparabilia large ⁊ sm ꝓportionalitatẽ: qꝛ lꝫ
iter talia nõ possit esse ꝓpria ꝓportio est tñ iter ea
silitudo ꝓportionũ. tanto tñ analoga magis ⁊ mi-
nus recedũt a cõparatiõe ꝓprie sũpta q̃ꝫto magis
⁊ minus recedũt a vera vniuocatione ꝑꝑ qđ ana-
logia trãscẽdẽtiũ magis impedit cõparationẽ pro
prie sumptã q̃ꝫ analogia generũ: qꝛ illa magis rece
dũt a vera vniuocatione q̃ꝫ ista. Que aũt sunt pu-
re equoca sm ꝙ hꝰ' nullo mõ sunt cõparabilia nec
sm ꝓportionẽ nec sꝫ proportionalitatẽ: qꝛ pura eq
uocatio nõ dicit nisi solã vnitatẽ nois: q̃re cũ noia
sint ad placitũ ens ⁊ nihil eodẽ mõ noiari possent.
esset ergo proportio vel ꝓportionalitas inter ens ⁊
nihil si inter pure equoca cõparatio esse posset. Ex
hoc aũt soluiť rõ in ꝯtrũ facta. Nam acutũ in ma-
gnitudinibꝰ in saporibꝰ ⁊ in sonis nõ sumitur oino
equoce sed est ibi aliqs modus analogie ꝑꝑ qđ lꝫ
inter talia nõ possit esse ꝓportio ⁊ cõparatio ⁊ pro
prie poterit ibi esse q̃dã ꝓportionalitas ⁊ cõpara-
tio large. iter acutũ enĩ in voce ⁊ in sapore non est
ꝓportio ⁊ habitudo sm se. est tamẽ ibi ꝓportiona
litas ⁊ habitudo per cõparationẽ ad alia: qꝛ sicut
acutũ in voce mouet auditũ sic in saporibꝰ mouet
gustũ ⁊ in magnitudinibꝰ mouet tactuꝫ: q̃re est ibi
ꝓportionalitas vl' silitudo ꝓportionũ nõ ꝓportio
⁊ est ibi cõparatio nõ ꝓprie sed large. ¶ Ulterius
forte dubitaret aliqs: qꝛ nõ videť esse verum quod
phs ait. videlicet ꝙ oia nõ equoca sunt cõparabi-
lia. Nam ut diximus tria requiruntur ad hoc ꝙ ali-
qua sint cõparabilia. videlicet ꝙ sint nõ equiuoca
ꝙ habeat idẽ subiectũ pmum. ⁊ ꝙ dicãt eandẽ na
turã. Nõ ergo sufficit aliqua nõ esse equiuoca ad
hoc ꝙ sint cõparabilia sm ꝙ phs velle videť. Di-
cendũ ꝙ lꝫ illa tria reqrant ad hoc ꝙ aliq̃ sint com
parabilia. tñ illa se cõsequunť. Nã phs h appellat
equoca que nõ sunt vere vniuoca. Est tñ itẽtio eiꝰ
ꝙ quecũqꝫ nõ sunt equoca. i. quecũqꝫ sũt vere vni-
uoca sunt cõparabilia: qꝛ ergo vere vniuoca ut pa-
tebit habent idẽ subiectũ primũ ⁊ dicũt eãdẽ natu
ram. bene dictũ est ꝙ quecũqꝫ sunt nõ equoca sũt
cõparabilia: qꝛ ad esse sic nõ equiuoca ut ipse acci-
pit sequitur habere idem subiectũ primum ⁊ dice
re eandem naturam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut primũ quidẽ hoc nõ verum est ꝙ si
nõ sint equiuoca cõparabilia. Multũ enĩ
idem signat in aqua ⁊ in aere ⁊ nõ sũt cõ-
parabilia. Si aũt nõ multũ qdẽ idẽ. Duo
enim ad vnum: ⁊ nõ comparabilia sunt.

¶ Uenať sm ꝙ requiriť ad verã cõparationẽ. videli
cet ꝙ cõparabilia debẽt habere idẽ subiectũ pmũ
circa qđ tria facit: qꝛ pmo obiicit cõtra determina
ta. 2° soluit obiectũ illũ. 3° ex huiusmodi solutione
cõcludit intẽtuꝫ. videlicet ꝙ ad hoc ꝙ aliq̃ sint cõ
parabilia oportet hẽre idẽ subm pmum. 2° ibi. [aut
⁊ ex his.] 3° ibi. [qm̃ ꝓpter quid.] Dicit ergo ꝙ
aut pm qdem hoc qdẽ qđ dictum est nõ est verum

vȝ ꝙ si sint eqͦuoca ꝙ nō sint cōparabilia. Nā ut supplet alia lr̃a multū qdē in aq̄ ⁊ aere idē significat ⁊ tñ multū h̄ ⁊ ibi nō sūt cōparabilia. si autēȝ nō. i. si nō est ita ꝙ multū in aere ⁊ in aq̄ idē significet. duplū qdē idē significat q̄si dicat ꝙ si dubiū est de multo utrū significet idē hic ⁊ ibi. de duplo tñ nō est dubiū. duplū eniȝ siue sumat in aere siue in aq̄ semꝑ idē significat. sp enim dicit aliqd qd̄ se hēt sicut duo ad vnum. Si igit̃ duplum hic ⁊ ibi idē significat ⁊ nō sūt cōparabilia nō oīa nō equoca sūt cōparabilia. ¶ Notādū aūt totā vim rōnis hui⁹ in h̄ cōsistē: q: vniuoca s̄m idē nomē hn̄t eandē rōnē. Cū ḡ duplū in aere ⁊ in aq̄ eodē mō diffiniat̃: q: utrobiqȝ diffinit̃ ꝙ est ꝓportio duoꝝ ad vnū utrobiqȝ sumit̃ vniuoce q̄re si duplum h̄ ⁊ ibi nō sūt cōparabilia nō oīa vniuoca ul' nō oīa nō equoca sunt cōparabilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut ⁊ in his eadē rō. Et nāqȝ multum equocū. Sed quorūdaȝ ⁊ rōnes equoce sunt: ut si dicat̃ aliqs ꝙ multū est tantū ⁊ adhuc ⁊ si aliud aliqd tantūdeȝ ⁊ equale equiuocū esset. Et vnū aūt si cōtingit statim equiuocum. Si auteȝ ⁊ hec ⁊ duo.

¶ Soluit dubitationē factā dicēs ꝙ aut ⁊ in his. s. in m̃lto ⁊ in duplo est eadē rō ꝓut hn̄t eē in aere ⁊ in aq̄ nihilomin⁹ supple talia dicunt̃ equoce hic ⁊ ibi. iō subdit ꝙ ⁊ nāqȝ m̃ltū equocū est ⁊ ēt supple duplū est equocū hic ⁊ ibi. Sȝ q̄rūdā rōnes equoce sūt ut si dicat aliqs. i. diffiniat m̃ltū est tm̄ ⁊ adhuc sigs diffiniat duplū est tādē ⁊ eq̄le equocū. i. talis diffō dupli ⁊ m̃lti erit equoca: q: aut si ɔtigit diffiniri vnū statī est equocū. Si āt h̄. i. si vnū ⁊ eq̄le in aere ⁊ in aq̄ sumit̃ equoce sequit̃ ꝙ duo. i. duplū ⁊ ꝑ ɔñs ēt multū sumat̃ equoce. ¶ Notādum aūt vim solutiōis hui⁹ in hoc ɔsistē. Nā qn̄ dr̄ habētia eādē rōnē sunt vniuoca. Intelligēdū est ꝙ illa rō nō dȝ esse eadē solo noīe nec dȝ eē equoca sed vniuoca: duplū ḡ ⁊ m̃ltū in aere ⁊ in aq̄ dr̄ equoce. Nā si diffō dupli est ꝙ est ꝓportio duoꝝ ad vnuȝ. lȝ hec diffō ɔueniat duplo in aere ⁊ in aq̄ tñ hec diffinitio est equoca: q: vnū hic ⁊ ibi non dr̄ vniuoce: q̄titas aūt vnius pugilli aq̄ ⁊ aeris nō dicit eandē rōneȝ q̄titatis: q: nō est tm̄ de m̄a in vno pugillo aeris sicut est in vno pugillo aq̄. q̄re si vnū hic ⁊ ibi dr̄ equoce ⁊ duo: ⁊ si vnū ⁊ duo dicunt̃ equoce tota ista diffō dupli s. ꝓportio duoꝝ ad vnū equoca erit. sic ēt si diffiniret̃ m̃ltū ⁊ diceret̃ multuȝ qd̄ est tm̄. i. ꝙ hēt tātā q̄titatē dato ꝙ hec diffinitio ɔueniret multo in aere ⁊ in aq̄: tñ hec diffō esset equoca q: tm̄ in aere ⁊ in aqua nō sumit̃ vniuoce. ¶ Notādū ēt ꝙ duplū dr̄ tantūdē ⁊ eq̄le: q: aliqd dr̄ eē duplū ad aliud inq̄tū ɔtinet bis illd̄ ꝓut cōtinet ipm iteꝝ est ⁊ tantūdē ⁊ ad hoc eq̄le. Cū ḡ tātūdē idē sit qd̄ eq̄le idē est esse tātūdē ⁊ eq̄le: qd̄ ē bis tantūdē uel qd̄ est bis equale uel qd̄ est duplū. duob⁹ ḡ modis pōt diffiniri duplū uel qd̄ est tātū ⁊ eq̄le ul' qd̄ est ꝓportio duoꝝ ad vnū. Utraqȝ eni diffinitio aliquo mō tangit̃ in lr̃a. ¶ Notādū ēt ꝙ ut habet̃ in 2° de gn̄atione si elemēta sunt cōparabilia s̄m q̄titatē necesse est esse aliqd idē in oībus hⁱˢ cōparabilib⁹ q̄ mēsurant̃. Naȝ ut ibi dr̄ ex vno pugillo aque fiūt. x. aeris. tantū ergo in aqua ⁊ tantū in aere uel vnū in aqua ⁊ vnū in aere non sumūtur vniuoce: q: vnum in aqua equipollet. x. in aere. ¶ Notādūȝ etiā ꝙ ex solutione q̄onis ꝓposite plane ostēdit̃ ꝙ cōparabilia debēt habere idē subiectū. Nā cū varietas subiecti variat diffōnē ⁊ faciat eā equiuocā: q: diffinitio dupli applicata ad aerem ⁊ aquā nō vniuoce sumit̃ si cōparabilia nō haberēt idē subm nō haberēt eādē diffōnē nisi forte equoce quare non esset vniuoca ⁊ per cōsequēs nō essent comparabilia. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare vniuocoꝝ cōparabilia alia qdē sūt: alia v̄o nō si qdē erat vna nā. Aut q: sūt in alio p̄mo susceptiuo. Equ⁹ qdē igit̃ canis cōparabilia sūt utrū alb⁹. In q̄ eni p̄ idē ē sup̄ficies ⁊ magnitudo sil'r. Aq̄ āt ⁊ vox nō. in alio nā qua subiecto sunt.

¶ Ex solutione questionis p̄emisse ostendit ꝙ comparabilia oportet habere idem subiectum p̄mum dicēs ꝙ qm̄ supple ita est sicut dictū est patet q̄re vniuocoꝝ alia qdē comparabilia sunt alia v̄o non. Nam siquidem erit vna nā coꝝ. i. si dicent̃ vniuoce: aut q: sūt in alio. i. in aliq̄ ut hēt alia lr̃a p̄mo susceptiuo sūt cōparabilia: cōparabilia ḡ dicunt̃ vniuoce ⁊ hn̄t aliqd̄ idē p̄ susceptiuū. tamē si susceptiuum remotū esset aliō nō oporteret ꝓpter hoc cōparationē impediri. Equ⁹ quidē igit̃ ⁊ canis cōparabilia quidē sunt utrū vnus sit alb⁹ amplius alio. Nam lȝ equus ⁊ canis differūt sp̄e. p̄muȝ tñ subm albedinis est sup̄ficies. iō ait ꝙ in quo eni est p̄ albedo est idē subȝ: q: sup̄ficies. albedo ergo in cane ⁊ equo ē cōparabilis ⁊ sil'r magnitudo hic ⁊ ibi est cōparabilis. Nā p̄muȝ subiectū magnitudinis equi ⁊ canis est idem. s. substātia corꝑalis mixti. aqua aūt ⁊ vox nō sup̄sunt cōparabilia s̄m magnitudinē ut dicat̃ vox est maior q̄ȝ aqua. Nā magnitudo hic ⁊ ibi sunt in alio naturarū. i. sunt in alia ⁊ alia nā siue in alio ⁊ alio subiecto. magnitudo eni aque ut in subiecto fundat̃ in substātia. sed magnitudo vocis ut in subō fundat̃ in sono. ¶ Dubitaret forte aliqs quare cōparabilia reqrunt idē subiectū primū nō idē subiectū remotū. Dicēdū ꝙ intātū aliq̄ sunt cōparabilia inq̄tū sunt eiusdeȝ rōnis. quicqd ergo diuersificat rōnem ⁊ diffinitionē cōparabiliū impedit coꝝ cōparationē. Cum ergo subiectum remotū nō ingrediat̃ diffinitionē accidētis sed subiectū p̄ᵐ nō diuersificat diffinitionē accidētū subiectū remotū sed p̄ᵐ. homo eni nō igredit̃ diffinitionē simi: sed nasus. reqrit̃ ergo ꝙ cōparabilia habeāt idem subiectū p̄ᵐ ꝙ diuersificatis talib⁹ subiectis diuersificant̃ diffōnes coꝝ ⁊ per ɔñs impeditur coꝝ comparatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut manifestū est ꝙ erit omnia sic vnū facere. In alio autem vnūquodqȝ dicere esse: qd̄ erit ideȝ equale ⁊ dulce ⁊ albū. Sed in alio.

¶ Inuestigat tertiū qd̄ reqrit̃ ad cōparationē. vȝ ꝙ cōparabilia habeāt eādē m̄am. circa qd̄ duo facit q: p̄ ꝓbat ꝙ ad cōparationē reqrit̃ in cōparabilibus idētitas nāe. 2° cōcludit ex dictis ꝙ ad comparationē tria reqrunt̃. vȝ vniuocatio vnitas sbiecti ⁊ idētitas nāe ibi⌊ sȝ ḡ nō solum.⌋ Circa p̄ᵐ duo facit ꝙ dupl'r ꝓbat itētū: 2° ibi⌊ ampli⁹ susceptiuū.⌋ In p̄ma pte intēdit talē rōnē debēt cōparabilia esse

vniuoca ⁊ debēt qd vnū dicē. Si ergo sola vnitas sbti reqreret ad cōparationē sequeret ꝙ oia de se cēnt qd vnū ⁊ nō diuersificarent nisi ꝓpter diuersitatē sbtoꝝ. Nā si res nō solū ex subis: sed ēt ex seipsis ⁊ ex nā ꝓpria hūt diuersitatē nō solū diuersitas sbtoꝝ: sed ēt diuersitas nārū ipediret cōparatione ⁊ ad h̄ ꝙ aliq̄ cēnt cōparabilia reqreret nō solū ꝙ bērēt idē sbm pm: sed ēt ꝙ bērēt eādē nām. dicē g̃ ꝙ sola diuersitas suboꝝ cōparationē ipedit ⁊ nullā mētionē facē de diuersitate nārū est dicē ꝙ res q̃tū est de se ⁊ ex nā ꝓpria nō diuersificant: sed tota diuersitas eaꝝ erit rō suboꝝ. h̄ est ergo ꝙ ait ꝙ manifestū est etiā ꝙ sic supple dicē ꝙ sola diuersitas suboꝝ ipedit cōparatiōeꝫ ⁊ nullā mētionē facē de diuersitate nāli est oia vnū facē. sm g̃ hoc vnūquodqꝫ est dicē eē aliud: q: est in alio. manifestū est g̃ ex eo ꝙ idē erit ⁊ eq̄le ⁊ dulce ⁊ albū: sed in alio. i. si est diuersitas iter ista h̄ iō ꝯtingit: q: sunt in alio ⁊ alio subo. ℭ Notādū aūt ꝙ ideo ph̄s forte hoc ait ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̄ sint cōparabilia non sufficit dicē ꝙ hēant idē sbm pm. sed ꝙ hēant eādē formā ⁊ eādē nāꝫ ut destrueret errores platonis qui posuit idētitatē rerū quātuꝫ ad formā ⁊ ideam ⁊ diuersitatē quātum ad mām ⁊ subiectū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius susceptiuū cuiuslibet accn̄tis nō ꝯtingēs est. Sed vnum vnius est primū.

ℭ Ponit scd̄aꝫ rōnē que talis est. aliud ⁊ aliud susceptiuū reqrit aliā ⁊ aliā mām. ⁊ alia ⁊ alia mā aliaꝫ ⁊ aliā formā: quare si ad cōparationeꝫ reqrit idētitas subi: ut ostēsum est. pꝫ ꝙ reqrit ibi idētitas nature: q: si eēt ibi diuersitas nature esset ibi diuersitas subiectoꝝ. de hac autē rōne nō plus ponit nisi ꝙ susceptiuū non est cōtingens. i. nō est quodcūqꝫ ⁊ indifferēs: sed est vnuꝫ primū susceptiuū vnius nature: q: diuersificato primo susceptiuo diuersificatur natura ⁊ ecōuerso. ⁊ si ad comparationeꝫ requiritur vnitas vnius requiritur ibi vnitas alterius ⁊ econuerso. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sic ergo non solum oportet cōparabilia non equoca esse: sed non habere differentiā neqꝫ quod: neqꝫ in quo. Dico aūt sicut color habet diuisioneꝫ: non ergo cōparabile sm hoc: ut utrum coloratū magis sit album q̄ꝫ nigrum. Hec enim comparantur non sm aliquem colorem sed inquantum color: sed sm album.

ℭ Ex his que dixerat ꝯcludit p̄dicta tria que reqrūtur ad cōparationē. d. sic ergo q: ita est oportet cōparabilia nō solū nō esse equoca: sed etiaꝫ nō habē driaꝫ neqꝫ ꝙ. i. q̃tū ad mām neqꝫ in quo. i. q̃tū ad subiectū. dico aūt sicut color hēt diuisionē ⁊ nō dicit vnā nām neqꝫ formā vnā q: genus nō dicit formā vnā. nō ergo sm h̄. i. sm coloreꝫ est cōparabile aliqd ut dicat ꝙ albū videt ꝙ sit magis coloratū q̄ꝫ nigrū. hec eniꝫ sic cōpata nō cōparant sm colorē aliquē. i. sm colorē spālē: sed cōparant inq̃tum color. i. cōparant sm colorē in cōi: quare nō potest fieri cōparatio: sed sm albuꝫ. i. sm colorē spālē poterit supple eē cōparatio. ℭ Dubitaret forte aliqs quō se hēant adinuicē hec tria q̄ reqrunt ad cōparationē. Dicēdū ꝙ se hūt sm ꝯñiam. nā scd̄m seqtur ex tertio ⁊ primū sequit ex tertio ⁊ scd̄o. forma enim iponit necessitatē materie. que ergo hūt eandeꝫ nām sequit ꝙ habeāt idem subiectū pmū. primum aūt sequit ex scd̄o ⁊ tertio. Nam hūtia eādē nām ⁊ idem subiectū habēt eādem diffinitionē ⁊ sunt nō equiuoca. utrūqꝫ enim ingredit diffinitionē accn̄tium. vꝫ ꝙ partiuꝫ ad essentiā eius ⁊ subiectū ipsius. habere ergo eādem mām ⁊ ideꝫ subiectum ⁊ esse non equoca: sed habere eandē diffōnē ut patet se hūt sm cōsequētiam. Lectio. VIII.

8 Ic ⁊ circa motuꝫ eque uelox qō in equali tpe mouetur equale tm̄ longitudinis in hac. Si autem aliud quidem alteratum est: aliud v̄o ductuꝫ. Equalis ergo hec alteratio: ⁊ similiter uelox loci mutatio: sed inconueniens. Causa autem quia motus habet species.

ℭ Postq̄ꝫ ph̄s enumerauit ea que requirunt ad hoc ꝙ aliqua sint cōparabilia. in pte ista ut dicebat inuestigat quō motus sunt adinuicem cōparabiles. Circa qō duo facit. qa pmo in generali ꝓponit ꝙ nō qlibet motus cuilibet est cōparabilis. scd̄o descēdit ad diuersa genera mot⁹ quomodo in eis habet eē cōparatio ibi[Quare si que in equali.]Dicit ergo ꝙ sicut est in alijs cōparabilibus sic est ⁊ circa motuꝫ: q: eque uelox est qō mouet in equali tēpore ⁊ per equale spatiū magnitudinis ⁊ hoc in tali lōgitudine que sit eiusdē speciei. q: ergo sic est si autē aliud qdē est alteratū. aliud v̄o ductū localiter: quia tales motus nō solū differūt specie: sed etiā genere nō sunt cōparabiles. ideo ait erit ne ergo equalis ⁊ erit ne silr̄ uelox hec alteratio ⁊ loci mutatio: sed incōueniēs est talia eē eque uelocia uel esse cōparabilia. causa aūt est: q: motus habet plures spēs. ℭ Notādū ꝙ sicut est in alijs cōparabilibus ꝙ inter ea nō potest esse cōparatio nisi sint eiusdē speciei sic ⁊ circa motū. oportet eniꝫ eē tātū ⁊ tale aliqd. i. esse eiusdē spēi qō acqrit per motus aliquos ad hoc ꝙ motus illi sint cōparabiles. cuꝫ ergo motus habeat plures species nec oēs motus sint eiusdē speciei non quilibet motus cuilibet motui comparari potest. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quare si que in equali tpe ducta equali longitudine eque uelocia erit equalis rectus ⁊ circularis.

ℭ Exequit de diuersis generib⁹ mot⁹ quō in eis habet fieri cōparatio. circa qō tria facit. q: p̄ ostendit quō habet fieri cōparatio in motu locali. 2° quō est in alteratione. 3° quō in gñatione ⁊ corruptione. 2° ibi[de alteratione aūt.]tertia ibi[⁊ in generatione autē.]De augmēto autē ⁊ de diminutione mētioneꝫ nō facit: q: sm quosdā eadē ratio est de augmento ⁊ diminutione ⁊ de motu locali: uel possumus dicere ⁊ forte melius ꝙ per ea que dicunt de cōparatione alterationū sufficiēter haberi poterit quō habet esse cōparatio in diminutione ⁊ augmēto. Circa pmū tria facit. q: pmo ostēdit ꝙ nō quilibet motus localis cuilibet est cōparabilis. 2° inquirit cām ꝓpter quaꝫ ipedit cōparatio in motu locali. tertio ex his que dixerat ꝯcludit motus locales nō eē cōparabiles nisi sint eiusdē spēi. 2° ibi[utrū ergo causa.]tertia ibi[quare que in equali.]Dicit ergo quare si que sūt ducta in equali tpe equali

lõgitudini sunt eque velocia. quia ergo sic diffini-
tur eque velox: q2 in equali tẽpore ptrãsit equalez
lõgitudinẽ si supple ppter h vellem᷒ oia mobilia ⁊
oẽs mot᷒ hĩe cõparationẽ adinuicẽ erit eq̃lis ⁊ erit
cõparabilis rectus ⁊ circularis qd̃ est incõueniẽs.
Nõ obstãte ergo diffõne data ⁊ eque velociori nõ
qlibet mot᷒ localis est cõparabilis cuilibet. ¶ No-
tãdũ aũt q̃ q2 videmus aliqñ per eq̃le tp̃s durare
motũ rectũ ⁊ circularẽ credim᷒ hũc eẽ eque velocẽ
illi ⁊ esse cõparabilẽ illi. Sz h nõ opz: q2 velocitas
hic ⁊ ibi ut supra dicebat̃ sumit̃ equoce. Ideo inter
ea non põt esse comparatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Utrũ ergo cã q2 loci mutatio genus aũt
q2 linea genus. Tp̃s qdez enim semp idẽ
athomus spẽ: aut q2 simul. Illa spẽ diffe-
rũt: ⁊ loci mutatio spẽs habet: sigdẽ spẽs
hẽt illud sup qd̃ mouet̃. Aliqñ aũt in quo
ut si per pedes ambulatio. Si ale vola-
tio: aut non: sed figuris loci mutatio alia.

¶ Inqrit cãm q̃re nõ qlibet mot᷒ localis est cõparabi-
lis cuilibz: ut q̃re rect᷒ nõ est cõpabilis circulari. d.
utrũ ĝ cã est q̃ supple talia nõ sunt cõparabilia: q2
loci mutatio gen᷒ est: aut cã est: q2 linea gen᷒ est tp̃s
qdẽ eniz nõ põt eẽ cã huius ipedimẽti: q2 semp est
idẽ ⁊ athomũ. i. indiuisibile ſm spẽz. soluit qõnẽ sa-
ctã. d. aut sil᷒ utrũq3 est supple cã huius ipedimẽti
mot᷒ cui rect᷒ nõ est cõparabilis circulari: tũ q2 hic
mot᷒ ⁊ ille differũt spẽ: tũ etiã q2 magnitudines ⁊
linee sup q̃s fiunt h᷒ mot᷒ specie differũt. Ideo dit
q̃ illa supple spatia supra que fiunt tales mot᷒ spẽ
differũt. ⁊ loci etiã mutatio spẽs hẽt: q2 illud. i. spa-
tiũ sup qd̃ mouet̃ spẽs hẽt. Naz a diuersitate spẽi
in spatio uel magnitudine sequitur diuersitas spẽi
in motu ĝ diuersitas spẽi hic ⁊ ibi ipedit talẽ cõpa-
rationẽ. ¶ Addit aũt q̃ diuersitas istrõꝝ talez cõ-
parationẽ non impedit. d. aliqñ aũt aliud in alio. i.
instrm̃ metha॰ quo fit motus est diuersuz. ut si pe-
des tale instrm̃ est ambulatio. si ale est uolatio. Sz
nunqd ppter talẽ diuersitatẽ ipedit̃ cõparatio mo-
tus soluit. d. aut nõ. Sz loci mutatio est alia ⁊ dif-
ferẽs ſm spẽm figuris. i. ppter diuersitatẽ figura-
rũ. ¶ Notãdum aũt q̃ ſm ꝯ॰ˢ diuersitas instrõꝝ
nõ diuersificat motũ ſm spẽm ⁊ per ꝯñs nõ ipedit
cõparationẽ motuũ: sed h᷒ diuersitas solũ diuersi-
ficat motũ q̃tũ ad figurã. vnde exponit: sz figuris
loci illa: q2 diuersitas instrõꝝ facit q̃ loci mutatio
sit alia figuris. i. q̃tũ ad figurã: sed q̃ nõ sit alia ſz
spẽz: tñ cõis expositio vilior esse videt̃: ut dicat̃ q̃
loci mutatio nõ est alia ſm spẽz instrĩs. i. ppter in-
strumẽta: sed est alia ſm spẽm figuris. i. ppter figu-
ras spatij. Nã si vnũ spatiuz sit figure circularis ⁊
aliud figure recte mot᷒ fact᷒ hic ⁊ ibi nõ erit eiusdẽ
spẽi nec erunt cõparabiles adinuicẽ. ¶ Dubitaret
forte aliqs quõ diuersitas magnitudinũ ⁊ quõ di-
uersitas ſbtõꝝ impedit cõparationẽ. Dicẽdũ q̃ ut
supra dicebat̃ diuersitas ſbtõꝝ p̃moꝝ ⁊ primorũ
impedit cõparationẽ: sed diuersitas ſbtõꝝ remoto-
rũ cõparationẽ nõ ipedit. Ideo ut dicebat̃ albũ in
hoie ⁊ in cane sunt cõparabilia. nõ obstãte q̃ hõ ⁊
canis differãt specie: q2 hõ ⁊ canis nõ sunt ſbm p-
priũ albedinis: sed supficies. ⁊ qd̃ dictũ est de ſbto
intelligi põt de spatio ſm q̃ spatiuz facit ad cõpa-
rationẽ mot᷒. Nã si accipiat̃ spatiũ ppriũ primuz

diuersitas talis spatij cõparationez impedit. ideo
rectũ ⁊ circulare impediũt cõparationem motuuz
ligni aũt ⁊ lapis cõparationẽ nõ ipediunt: q2 talis
sunt ſbta remota. Si eni vnũ mobile moueret̃ sup
spatiũ ligneum ⁊ aliud sup spatiũ lapideum. dũ tñ
illa spatia essent eiusdẽ figure non ppter hoc ipedi-
ret̃ cõparatio taliũ motuũ nec ppter hoc mot᷒ hic
⁊ ille differẽt ſm speciem. sed si sic dicimus q̃ cre-
dimus hñ dictũ. occurrit nobis quedã dubitatio:
q2 videt̃ q̃ etiã diuersitas ſbtõꝝ remotõꝝ cõpara-
tionẽ impediat. Nã ſbta prima vident̃ fundari in
ſbtis remotis. ut si qualitas fundat̃ in q̃titate q̃ti-
tas aũt fundabit̃ in ſba: ita q̃ ſba ⁊ si nõ est ſbm im-
mediatuz q̃titatis. debet ergo accñtia diuersifica-
ri nõ solũ ſm ſbta prima: sed etiã ſm ſbiecta remo-
ta. Naz diuersitas subiectõꝝ remotõꝝ facit ad di-
uersitatẽ primoꝝ. diuersitas aũt ſbtõꝝ primoꝝ fa-
cit ad diuersitatẽ accñtiũ. ergo de p̃ ad ultimuz di-
uersificatis ſbtis remotis diuersificabunt̃ species
accñtiũ ⁊ ipediet̃ cõparatio. ¶ Notãdũ aũt q̃ in
causis remotũ ⁊ primum vno modo accipiunt̃ si-
cut p̃ncipale ⁊ imediatuz: ut si floritionis arboris
causa remota est sol ⁊ vt᷒ pullulatiua est causa pri-
ma. sol aũt qui dicit̃ causa remota est cã p̃ncipalis
v̓tus aũt pullulatiua est cã scd̃aria: ⁊ qd̃ dictuz est
in causis efficiẽtib᷒ v̓itatẽ habet in causis mal̃ib᷒ ⁊
in ordine ſbtõꝝ: ut si q̃litas fundat̃ in ſba mediãte
q̃titate ſba sic dicet̃ eẽ ſbm qualitatis remotũ qd̃
erit ſbm eius radicale ⁊ p̃ncipale. quãtitas v̓o erit
ſbm primũ: q2 erit ſbm imediatũ. Aliqñ v̓o remo-
tũ ⁊ primũ nõ accipiunt̃ sicut p̃ncipale ⁊ imedia-
tũ. sed sicut per se ⁊ per accñs: ut dicat̃ ſbm primũ
qd̃ est ſbm per se. remotũ v̓o qd̃ est ſbm per accñs
⁊ sic accipiunt̃ ibi remotũ ⁊ primuz sicut per se ⁊
per accñs: ppter qd̃ nõ habet dubiũ qd̃ q̃rit̃. nã
lz ſbta prima diuersificent̃ ex subiectis remotis. i.
ex ſbtis p̃ncipalibus. ſbta tñ per se nõ diuersificen-
tur ex ſbtis per accñs. Est ergo intẽtio pħi dicẽ q̃
cõparabilia debẽt hẽre idẽ subiectũ primũ ⁊ non
idẽ subiectũ remotũ: q2 debẽt hẽre subiectũ idem
per se ⁊ nõ oportet q̃ habeãt idẽ subiectuz per ac-
cidẽs. ¶ Ulterius q2 aius hois non q̃escit dubita-
ret forte aliqs: q2 videt̃ q̃ in differẽtib᷒ specie nul-
lo modo possit esse idẽ accidẽs specie. ut si canis ⁊
equs dicũt diuersas spẽs substãtie cũ substãtia sit
radicale ⁊ p̃ncipale subiectũ accidẽtiũ videt̃ q̃ in
diuersis speciebus substãtie de necessitate sint di-
uerse spẽs accidentiũ: q2 in cane ⁊ equo nullũ erit
accidẽs idẽ specie. albedo ergo hic ⁊ ibi differt spe-
cie nec erit eiusdẽ rationis sicut multũ in aqua ⁊ in
aere ppter diuersitatẽ subiectõꝝ eiusdẽ rõnis esse
nõ põt. canis ergo ⁊ equs nõ erũt cõparabiles ſm
albedinẽ. ⁊ qd̃ dictuz est de albo intelligẽdũ est de
motu: ita q̃ duo alia dĩa specie ſm velocitatem ⁊
tarditatẽ in motus cõparari nõ poterũt. Dicẽdum
q̃ nãliter ab eodẽ ſm idez semp fit idẽ cum ab eo-
dem realiter sub alia ⁊ alia rõne sumpto fluere di-
uersa nõ est incõueniens. qcqd enim sit de hoie in
alijs tñ cõpositis est soluz vna subalis forma. imo
ſm opinionẽ pħi: ut in hac eadẽ lectiõe patebit for-
ma generis nõ est alia a forma spẽi. equs ergo per
eãdẽ formã est equs aial ⁊ corpus: ⁊ tñ nulli dubi-
um est q̃ alia pprietas realiter seq̃tur ipm in eo q̃
equs ⁊ alia in eo q̃ aial ⁊ alia in eo q̃ corpus. sicut
ĝ ab eodem realr̃ sub alia ⁊ alia rõne sumpta pñt

fluere diuersa sic a diuersis sub eadẽ rõne accepta
põt fluere idẽ. eiusdẽ eni rõnis ꝙ ab eodem nõ in
eo ꝙ idẽ fluat diuersuz ⁊ ꝙ diuersis nõ in eo ꝙ di
uersa fluat idez. qcqd ergo fluit a cane ⁊ equo uel a
qbuscũqȝ aliis differẽtib⁹ specie in eo ꝙ dña sunt
illud eẽ diuersum: sed que fluũt a talib⁹ nõ in eo ꝙ
dña sunt: sed in eo ꝙ eadẽ: nõ opȝ talia eẽ diuersa.
nõ eni est itelligibile ꝙ albedo in cane ⁊ equo flu-
at ab eis. in eo ꝙ dña sunt. ⁊ tñ albedo hic ⁊ ibi di
cat qd vniuocũ ⁊ sit idez spe. Sed ideo albedo h̄ ⁊
ibi ẽ eiusdẽ spẽi: qꝛ nõ fluit ab eo ut equs est nec a
cane: ut canis est nec fluit a cane ⁊ equo ut sũt dña.
sed ut ꝯueniũt in aliq̃ modo mixtiõis. equs ergo ⁊
canis erunt ſm albedis per accñs. corpus aũt sic
mixtũ ⁊ sic terminatuz erit ſm albedis ꝑ se. Ideo
albuz hic ⁊ ibi erũt cõparabilia: qꝛ ea que sunt per
accñs nõ est necessariũ diuersificare que sunt per
se. ¶ Apparet ergo ꝙ si nõ est incõueniẽs ab eadẽ
ſba ſm spẽz. Immo ab eodẽ idiuiduo fluere diuer
sa accñtia ſm spẽz: lȝ hoc nõ sit ſm idẽ sic nõ est in-
cõueniẽs a diuersis ſm spẽz nõ in eo ꝙ diuersa sũt
fluere eadẽ spẽm accñtis: quare diuerse ſbe ſm spe
ciẽ cõparari poterũt ſm aliqd accñs si illud accñs
in eis sit qd vniuocũ ⁊ sit eiusdẽ spẽi. Ex hoc ergo
apparet ꝙ si aliqs mot⁹ sit in diuersis ſbis uel fiat
sup diuersa spatia. si diuersitas taliũ ſbroꝝ uel spa-
tioꝝ per se faciãt ad diuersitatẽ mot⁹: oportet talẽ
diuersitatẽ ipedire cõparationẽ motuũ. Sed si ta-
lis diuersitas nõ faceret diuersitatez motus per se
nõ oportet ꝓpter diuersitatẽ illã ipediri cõparatio
nẽ motuũ. inde est ergo ꝙ mot⁹ facti sup spatiuz la
pideum ⁊ ligneũ sunt cõparabiles: qꝛ talis diuersi
tas per accñs se hẽt ad motuz: sed motus facti sup
spatiũ rectũ ⁊ circulare nõ sunt cõparabiles: qꝛ ta-
lis diuersitas ſm se diuersificat motũ. Nã motus
sup spatiũ rectuz est rect⁹: sup circulare est circula-
ris. patet igiẽ quõ diuersitas ſbroꝝ uel ẽt spatiorũ
ipedire hẽt cõparationẽ motuũ. ⁊ ẽt patet quõ ex
diuersitate ſbroꝝ ipedit cõparatio quorũcũqȝ ac-
cidẽtiũ. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs: quare di-
uersitas instroꝝ nõ ipedit cõparationẽ motuũ. Di
cẽdum ꝙ hec dubitatio ex habitis põt esse soluta.
Nã istr̃m cũ quo fit mot⁹ siue hoc fiat per pedes si
ue per alas nõ igredit diffõnẽ motus nec per se di
uersificat motũ. Ideo per se ⁊ ſm ꝙ hm̃ cõparatio-
nẽ motus ipedire nõ poterit. nihil eniz per se impe
dit cõparationem motuũ nisi illud qd per se diuer
sificat spẽm motus: ⁊ qꝛ ad diuersitatez instroꝝ nõ
de necessitate sequit ꝙ sit diuersa species motus
non oportet ꝙ ꝓpter huiusmodi diuersitatẽ cõpa-
ratio motus impediatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare que in eq̃li tpe mouent ſm ean
dẽ magnitudinẽ eque uelocia: sed idẽ in
differẽs specie: ⁊ moueri indifferẽs spe.
Quare hoc ꝯsiderãduz que dña motus.

¶ Cõcludit ex dictis mot⁹ non esse cõparabiles nisi
sint eiusdẽ spẽi: ⁊ nisi sint etiã eiusdẽ rõnis. Nam
vnitas generis nõ sufficit ad cõparatiões mot⁹: cũ
gen⁹ nõ dicat aliqd vnũ: sed latẽt equocationes in
gñib⁹. tria ergo facit. Nã p̄ ait ꝙ mot⁹ non sunt cõ
parabiles nisi sint eiusdẽ spẽi ⁊ eiusdẽ rõnis. 2⁹ ꝓ-
bat ꝙ vnitas generis nõ sufficit ad cõparationem
motus. 3⁹ ut doceat nos cognoscẽ que sunt cõpara
bilia ⁊ que nõ: doceat nos cognoscẽ quõ in rebus re
periẽ eadẽ spẽs ⁊ eadẽ rõ ⁊ quõ nõ. 2ª ibi[⁊ signat
rõ hec.]3ª ibi[qñ igiẽ altera est.]Dicit ergo qua
re que mouent in equali tpe ſm eãdez magnitudi
nẽ sunt eque uelocia ⁊ sunt cõparabilia: sed idez in
magnitudine qd facit mot⁹ esse cõparabiles debet
eẽ indifferẽs specie ⁊ motui debet ꝯuenire ꝙ sit in
differẽs specie. qꝛ ergo ita est ꝯsiderãdum est que
sit differentia motus ⁊ que sit differentia magni-
tudinis: ut accipiaẽ motus ⁊ magnitudo ſm eãdẽ
rationem ⁊ ſm eãdem speciem: qꝛ aliter non posset
ibi esse comparatio. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et signat ratio hec: ꝙ genus non vnuz
aliqd est: ſȝ iuxta hoc latẽt multa: suntqȝ
equiuocationum alie quidem multuz di
stantes: alie ṽo habentes quandaz simi-
litudinem. Alie ṽo proxime: aut genere:
aut similitudine. Unde non videntẽ equi
uocationes cum sint.

¶ Probat ex dictis ꝙ vnitas generis nõ sufficit ad
cõparationẽ dicẽs ꝙ ratio hec que dicta est sigt. i.
ostendit ⁊ ꝓbat ꝙ genus nõ est aliqd vnũ. i. nõ est
aliqd vniuocũ ⁊ per ꝯñs ſm vnitatẽ generis nõ at
tẽdit cõparatio: sed iuxta hoc. i. iuxta genus latent
multa. i. multe equocatiões. Nã equocationũ alie
qdem sunt multũ distãtes: ut ille que ꝯueniũt solo
noie. alie ṽo nõ sunt multũ distãtes: sed sunt habẽ
tes quãdã silitudinẽ ut aĩal ꝑdicaẽ de aĩali uero ⁊
picto. nec est ibi sola ꝯueniẽtia noĩs: sed est ibi que
dã silitudo mutatiõis. alie ṽo equocationes sunt
ꝓxime: ut genere: ut ille que ꝯueniũt in genere na
li. sicut aĩal dicit equoce de leone ⁊ capra: aut sili-
tudine ut illa que conueniũt in genere logico sicut
corpus dĩ equoce de corꝑib⁹ inferiorib⁹ ⁊ supcele
stib⁹. vnde ꝓpter hãc ꝓximitatẽ quã hñt alique eq
uocationes nõ videntẽ equocatiões cũ sint. ¶ No
tãdũ aũt ꝙ si ꝯsideraneẽ rõnes supius facte mani-
feste ꝓbaẽ per eas ꝙ nõ est de intẽtione phĩ ꝙ ge-
nus dicat formã vnã: qꝛ tunc ꝑdicareẽ vniuoce de
suis iferiorib⁹ ⁊ esset cõparatio ſm formã generis
corꝑeitas ergo in aere nõ est aliud q̃ aeritas: ⁊ cor
poreitas in igne nõ est aliud q̃ igneitas. ꝓpter qd
cũ aeritas nõ dicat formã vnã corꝑeitas hic ⁊ ibi
nõ dicit formã vnã. Si enim corꝑeitas in igne ⁊ in
aere esset alia forma a forma spẽi: cũ ex igne fieret
aer eadez corꝑeitas nũo que fuit in igne corrupto
eẽt in aere generato: quare eadẽ forma generis ſȝ
nũm esset in diuersis ſm speciez: quare maior esset
vnitas in forma generis q̃ in forma spẽi: qꝛ nunq̃
forma ſbalis specifica eadez nũo põt esse in diuer-
sis: sed eadẽ forma generis nõ nũata esse posset in
diuersis: quare maior esset vniuocatio: ⁊ per ꝯñs
maior cõparatio ſm formã gñis q̃ ſm formã spẽi
qd est cõtra mentẽ philosophi. ¶ Dubitaret forte
aliqs: quare logicus dicit genus ꝑdicari vniuoce
de suis inferioribus. nãlis ṽo ait ꝙ predicaẽ equi-
uoce ⁊ ꝙ latẽt equocationes in generibus. Dicen
dũ ꝙ vniuocoꝝ ſm idẽ nomẽ est eadẽ ratio. equo-
coꝝ ṽo ſm idem nomẽ est diuersa ratio. Rñsio aũt
⁊ diffinitio ex forma sumiẽ. Nam oẽs ptes posi-
te in diffõne sunt forme. vnde ⁊ si mã diffõnem in-
gredit hoc est ut habet analogiã ad formam eorũ
ergo est vna ratio quorũ est vna forma ratio. gñis
igiẽ sic est vna ſm ꝙ forma generis est forma vna

gñis aût fož ↄsiderata ut hẽt fundamẽtũ in re ſm mẽtẽ pħi nõ dic̃ formã vnã. Nulla eni forma vna ſm ipſ ſignari põt in re q̃ ſit fož gñis. vñ ꝛ themiſtius dicit ꝙ ↄceptioni gñis nõ rñdet hypoſtaſis. Nã lȝ intellectus de gñe formet vnũ ↄceptũ. illi tñ vni ↄceptui nõ rñdet aliq̃ vna fož in re eẋ. forma ḡ gñis eſt vna ſm ↄceptionẽ rõnis. Nõ ãt eſt vna ſm fũdamẽtũ qḋ hẽt in reb⁹: q̃re nõ gñis erit vna ſm apphẽſionẽ rõnis. nõ aũt ſm fũdamẽtũ reale logic⁹ qui magis eſt artifex rõnis q̃ȝ realis dic̃ gen⁹ vniuoce p̃dicari pp̄ vnã ↄceptionẽ itellect⁹ qua rñdet rõni gñis. pħicus võ qui eſt magis artifex realis q̃ȝ rõnalis dicit gen⁹ p̃dicari equoce pp̄ hoc ꝙ rõni ꝛ ↄceptiõi generis nõ rñdet in re eẋ vna nã ꝛ vna fož. forma eñi ſpẽi per ſe eſt vna. ꝛ ſi diuidet̃ h̃ eſt per accñs pp̄ diuiſionẽ mãe pp̄ qḋ p̄ ſe eſt ꝙ ſpẽs p̃dicet̃ vniuoce de ſuis iferioribus: ꝛ ꝙ uera vniuocatio ſit in ſpẽ ſpãliſſima: q̃re ſola illa que ſũt eiuſdẽ ſpẽi ſpãliſſime per ſe ꝛ ꝓpe cõparabilia ſũt fož võ gñis ẽt per ſe loq̃ndo nõ eſt forma vna: q̃re latẽt equocatiões in generib⁹ ꝓpter qḋ vnitas generis ut aliqua ſint comparabilia per ſe ꝛ proprie nullatenus ſufficit. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quãdo igitur altera eſt ſpecies: ſi eadẽ in alio: aut alia in alio: aut alia in eodem.

ℭ Ut doceat nos cog̃ſcẽ q̃ ſũt cõpabilia ꝛ que nõ: docet nos cog̃ſci in qb⁹ repit̃ eadẽ ſpẽs ꝛ eadẽ rõ ꝛ in qb⁹ nõ. Nã ſi cõpabilia debẽt eẽ vni⁹ rõnis ꝛ eiuſdẽ ſpẽi. ſi nolum⁹ cog̃ſcẽ qñ aliq̃ ſũt cõpabilia ꝛ qñ nõ opȝ nos ſcire qñ in eis repit̃ eadem ſpẽs ꝛ eadẽ rõ ꝛ qñ nõ. Duo ḡ fac̃ ſm ꝙ hic duo q̃rit: qꝛ p̃ q̃rit qõnes de idẽtitate ꝛ diuerſitate ſpẽi. 2° de idẽtitate ꝛ diuerſitate rõnis ibi ꝛ qs termin⁹. Dic̃ ḡ ꝙ qñ igit̃ eſt altera ſpẽs ꝛ qñ ſupple eſt eadẽ eſt ue h̃ idẽ alio. i. eſt diuerſitas ſpẽrũ in reb⁹ ſolũ ex diuerſitate ſbti: ut ſũt ne oẽs res q̃ȝtũ eſt de ſe idẽ ſpẽ: ꝛ differũt ſolũ: qꝛ ſũt in alio ꝛ alio ſbto: ſoluit. d. aut ſi aliud in alio. q. d. ꝙ diuerſitas ſpẽꝝ in reb⁹ eſt ꝛ ex pꝫte rerũ ꝛ ex pꝫte ſbtoꝝ: ut vnũ eſt accñs differẽs ab alio: ꝛ qꝛ eſt aliud in ſe: ꝛ qꝛ recipit̃ in alio ſbiecto. utrũ ergo ↄcurrit ad diuerſitatẽ ſpeciei ꝛ diuerſitas forme ꝛ diuerſitas ſbti. Nam alia ꝛ alia forma req̃rit aliud ꝛ aliud ſubiectuȝ. ℭ Deĩde cum dicit.

ℭ Et quis terminus: aut quo diſcernimus qḋ idem. eſt albuȝ ꝛ dulce: aut aliud: quia in alio videt̃ altera: aut qꝛ oĩno nõ idem.

ℭ Mouet qõnes de idẽtitate ꝛ de diuerſitate diffõnis. d. ꝛ qs t̃min⁹ ꝛ que rõ uel q̃ diffõ ſupple eſt eadẽ: aut talis ſoluit. d. ꝙ ille eſt ꝓpri⁹ termin⁹ rei ꝛ ꝓpria diffõ quo diſcernim⁹ idẽtitatẽ ꝛ diuerſitatẽ rerũ: ut quo diſcernimus ꝙ idẽ eſt albũ ꝛ dulce: aut ꝙ aliud eſt albũ ꝛ dulce. cog̃ſcim⁹ aũt vnũ eẽ aliud ab alio ꝓpter duo. p̃ rõne ſubiecti: ut qꝛ in albo videt̃ eẽ alia nã ſbiecta q̃ȝ in dulci. 2° hoc cognoſcimus rõne ſui: ut qꝛ ſm ſe nõ oĩno eſt ideȝ nec oĩno dicit eãdẽ nãm albũ ꝛ dulce. ℭ Notãdũ aũt ꝙ illa ꝓprie hñt eãdẽ rõneȝ que ſunt eiuſdẽ ſpẽi: qꝛ ut dictũ eſt uera vniuocatio nõ eſt niſi in ſpecie ſpãliſſima. quecũq; ergo faciũt ad idẽtitatẽ ꝛ diuerſitatem ſpẽi: faciũt ad idẽtitatẽ ꝛ diuerſitatẽ diffinitionis. ſicut ergo res dupliciter differt ſpecie ab alia uel qꝛ eſt alterius nature: uel qꝛ eſt in alio ſubiecto ſic aliq̃bus competit alia ꝛ alia diffinitio: uel qꝛ eſt eis altera ꝛ altera res ſubiecta: ut qꝛ ſunt in alio ꝛ alio ſubiecto: uel qꝛ non ſunt omnino idem: ſed dicunt aliam ꝛ aliam naturam. Lectio. IX.

E alteratiõe aũt quõ eſt equaliter
D uelox altera alteri: ſi itaq; eſt ſanari alterari. Eſt aũt hunc q̃dẽ uelociter: aliuȝ tarde ſanatũ eſſe: ꝛ ſimul quoſdam: quare erit alteratio equaliter uelox: in equali enim tempore alteratum eſt.

ℭ Poſtq̃ȝ pħs oñdit quõ hẽt eẽ in motu locali cõparatio. In pꝫte iſta vult oñdẽ quõ hȝ eẽ cõparatio in motu alt̃atiõis. circa qḋ duo fac̃. qꝛ p̃ ꝓbat ꝙ vna alteratio eſt cõpabilis alij. 2° circa h̃⁹ cõpationẽ mouet q̃ſdã dubitatiões ibi ſȝ q̃d alt̃atũ eſt. Dic̃ ḡ de alteratiõe ãt ꝙ quõ eſt eq̃lit̃ uelox ꝛ quõ eſt cõparabilis altera alteri pȝ ex dicẽdis. Nã ſi itaq; ſanari eſt alterari qḋdã. cũ ãt ↄtingit uelocit̃ ſanatũ eẽ. alteꝝ aũt tarde ꝛ q̃ſdã ſil̃: q̃re erit alteratio eq̃lit̃ uelox ꝛ in eq̃li tpe eſt aliq̃d alteratum. eſt ḡ in h̃ vis rõnis hui⁹ ꝙ cũ ↄtingat aliq̃s ſanari ſil̃ ꝛ eq̃ uelociter: qꝛ ſanari eſt qḋdã alterari ↄtingit aliq̃s alterari ſil̃ ꝛ eque uelociter. erit ḡ alteratio cõparabilis alteratiõi: qꝛ ſanatio que eſt quedã alteratio eſt cõparabilis ſanationi. ℭ Deĩde cum dicit.

ℭ Sed quid alteratuȝ eſt: equale enim hic non dicit̃: ſed ſicut in quantitate equalitatis: ita hic ſimilitudo: ſed ſit idem qḋ mutatum eſt in equali tempore eque uelox.

ℭ Mouet q̃ſdã dubitationes circa cõparationẽ reptã in alteratione. Circa qḋ duo fac̃ ſm ꝙ duas mouet qõnes. 2° ibi utrũ igit̃ in quo paſſio. Dicit ḡ ſm illḋ qḋ eſt ſupple q̃d alteratũ h̃. i. in motu alteratiõis nõ dĩ eq̃le: ſed qꝛ in q̃ȝtitate eſt eq̃litas. hic aũt. ſ. in eq̃litate eſt ſilitudo. eſt ḡ hec dubitatio ꝙ vna alteratio nõ eſt cõparabilis alteri: nec ẽt eq̃lis alij: qꝛ eq̃litas nõ attẽdit̃ in motu alterationis ꝛ in eq̃litate: ſȝ in augmẽto ꝛ q̃ȝtitate. deberet ḡ vna alteratio dici ſilis alteri nõ eq̃lis ſoluit. d. ꝙ ſi ſit idẽ i. ſm idẽ ꝛ ſm eãdẽ q̃litatẽ qḋ mutatũ eſt. i. qḋ alteratũ eſt in eq̃li tpe: tũc eſt alteratio eq̃lis ꝛ eque uelox. ℭ Dubitaret forte aliq̃s quõ p hec v̾ba ſoluit̃ dubitatio tacta. Dicẽdũ ꝙ ꝓpriũ eſt q̃ȝtitati ſm eã eq̃le uel ineq̃le dici. Si ḡ aliq̃d dĩ eq̃le alteri i uel opȝ ꝙ illud ſit q̃ȝtũ uel ꝙ hẽat aliquẽ modũ q̃ȝtitatiuũ. ſic ḡ vna alteratio erit eq̃lis alteri ꝓut ei cõpetit aliq̃s mot⁹ q̃ȝtitatiu⁹: ſȝ cũ tps ſit q̃d ↄtinuũ ꝛ q̃d q̃ȝtũ nõ eſt itelligibile ꝙ aliq̃d per ſe mẽſuret̃ tpe. ꝛ tñ illḋ nõ ſit q̃d ſucceſſiuũ ꝛ ei non cõpetat aliq̃s modus q̃ȝtitatiu⁹. bñ igit̃ dictũ eſt ꝙ alteratio ꝓut ſit ineq̃le tpe dĩ eq̃lis ꝛ eq̃ uelox. Nã lȝ alteratio rõne q̃litatis ad quã terminat̃ poſſit dici ſil̃is. tñ ut menſurat̃ tpe ꝛ ut cõpetit ei q̃dã modus q̃ȝtitatiu⁹ põt dici equalis ꝛ eque uelox. ℭ Deĩde cum dicit.

ℭ Utrum ergo in quo paſſio: aut paſſionẽ oportet comparare.

ℭ Mouet ſc̄daȝ dubitationẽ. circa qḋ duo facit. qꝛ p̃ h̃⁹ dubitationẽ mouet. 2° ſoluit eã ibi hic q̃dẽ igitur. Dicit ergo utruȝ ergo oportet cõparare ſbiectũ in quo eſt paſſio aute paſſioneȝ. q. d. ꝙ ad h̃ ꝙ vna alteratio ſit equalis alteri ſm q̃d oportet cõſiderare ꝛ cõparare hãc equalitatẽ utrum ſm ſubiectum: aut ſm paſſionem. ℭ Deinde cum dicit.

¶ Hic qdē igit̄ ꝙ sanitas eadē sit est accipe: aut neq̄ magis neq̄ min⁹: sed silr̄ existit. Si autē altera passio sit qua alterat̄ qḋ fit albū ⁊ qḋ sanat̄. His nihil idē neq̄ eq̄le neq̄ sil̄e: aut iā hec spēs faciūt alteratiōis ⁊ nō ē vna sic̄ neq̄ loci mutatio. Quare ꝯsiderādū q̄t sunt spēs alteratiōis: ⁊ q̄t loci mutatiōis. Siqdē igit̄ que mouent̄ spe differūt: quorū sunt motus ſm ipsa ⁊ nō ſm accidēs: ⁊ mot⁹ specie differūt. Si vo genere: genere. Si āt numero: numero.

¶ Soluit q̄ōnē p̄dictā. ad cui⁹ euidētiā sciēdū ꝙ ad hoc ꝙ alt̄atio sit eq̄lis alt̄atiōi: opꝫ ibi ꝯcurrē i͂ eq̄litatē sbti q̄ꝫ passiōis: ut si alt̄atio hui⁹ aeris est eq̄lis alteratiōi illi⁹: opꝫ tātū de aere eē alteratū hic q̄ntū ibi: ⁊ opꝫ eq̄ itēse alteratū eē aerē hic sic̄ ibi. Ita ꝙ passio iducta in hoc aere ⁊ i illo sit eq̄lis ⁊ eque itēsa. duo ḡ facit. q: p̄ ōndit ꝙ ad eq̄litatē alt̄atiōis ꝯcurrit ibi eq̄litas passiōis. 2° ꝙ ꝯcurrit ibi eq̄litas sbti ibi. ibi igit̄. Dicit ḡ ꝙ hic qdē igit̄. s. i alt̄atiōe ad hoc supple ꝙ sit ibi cōpabilitas: opꝫ ꝙ sit eadē sāitas ⁊ supple eq̄ itēsa eo ꝙ nō ē ibi accipe neq̄ mai⁹ neq̄ min⁹: sꝫ h⁹ passio si est cōpabilis ſꝫ eq̄litatē silr̄ existit: sed si passio sit alt̄a: utputa aliqd fit albū ⁊ alterat̄ ⁊ aliqd est ꝙ sanat̄ his alteratiōib⁹: q: differūt spe nihil est ibi idē neq̄ eq̄le neq̄ sil̄e. Sꝫ aut iā hec faciūt diuersas spēs alteratiōis: ⁊ nō est vna hec mutatio ⁊ illa: sic̄ neq̄ loci mutatio est eadē cū alteratiōe. imo loci mutatio nō est eadē ſm spēꝫ cū q̄cūq̄ alia loci mutatione: q̄re si volum⁹ h⁹ mutatiōes cōparare adiuicē ꝯsiderādū est q̄t sunt spēs alterationis ⁊ quot loci mutatiōes. Nā siqdē igit̄ q̄ mouent̄ i. ſꝫ q̄ mouent̄ ⁊ t̄mini q̄rū sūt mot⁹ si talia ſm seipsa ⁊ nō ſm accñs differūt spe ⁊ mot⁹ differūt. si vo gn̄e: gn̄e. si aūt nūo: nūo. Nā p̄ se loq̄ndo: opꝫ differre mot⁹ ſm d̄ias rerū ad q̄s est mot⁹. ¶ Notādū aūt itētionē p̄hi in hoc ꝯsiste: ꝙ si dꝫ eē eq̄litas in alteratiōe: opꝫ ꝙ passio sic iducta sit eadē: q: si eēt alia nihil eēt ibidē nec eq̄le nec sil̄e. idētitas eni eq̄litas ⁊ sil̄itudo nō fūdant̄ in alietate: sꝫ in vnitate. Rursus si dꝫ ibi eē eq̄litas: opꝫ ꝙ hec passio sit eq̄ itēsa: ita ꝙ nō sit aut magis: aut min⁹: sed silr̄ existat. ¶ Notandū etiā ꝙ ad hoc ꝙ res ad quas est mot⁹ faciāt d̄iam in motib⁹: opꝫ talia accipe per se nō per accidēs: q: motus nō recipiūt spēm a terminis per accñs: sed per se. p̄hus aūt ideo hoc itroduxit de d̄ia motuum: q: cōparatio nō attēdit̄ inter motus quātūcūq̄ differētes. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Si igit̄ utrū opꝫ ad passionē respicere: si idē sit: aut siles: aut equalr̄ ueloces alterationes: aut in id qḋ alterat̄ ut si hui⁹ qdē h⁹ albatū sit: hui⁹ aūt tm̄: aut in utraq̄: ⁊ eadē qdē: aut alia passiōe ſm ꝙ eadē. Eq̄lis autē: aut inequalis: ſm ꝙ illa inequalis.

¶ Ōndit ꝙ ad hoc ꝙ alteratiōes sint cōparabiles ſm eq̄litatē reqrit̄ ibi nō solū idētitas passionū: sed etiā eq̄litas sbtoꝝ. Iō ait. si igit̄ supple ad hoc ꝙ alterationes sint cōparabiles ſm eq̄litatē utrū opꝫ respicē ad passionē si sit idē. i. si sit eadē passio hic ⁊ ibi. Si tales alterationes sint siles: aut eq̄lr̄ ueloces: aut nō opꝫ respicē in passionē: sꝫ in idēꝫ qḋ alterat̄. i. in sbm: ut si h⁹ qdē albatū sit h⁹. i. tm̄. h⁹ aūt tm̄: soluit ꝙ aut opꝫ respicē in utraq̄. i. in sbm ⁊ passionē ut si aliqd sit alteratū eadē aut alia passiōe: ⁊ ſꝫ ꝙ est alteratū eadē passiōe supple dī alteratio eadēꝫ. Sꝫ dī alteratio eē eq̄lis aut ieq̄lis ſm ꝙ illa pars sbti que alterat̄ est eq̄lis uel ieq̄lis. ¶ Uerū ḡ ad hoc ꝙ alteratio sit cōparabilis ſm eq̄litatē: opꝫ ꝯcurrē vꝫ idētitatē passiōis ⁊ eq̄litatē sbti: ut per idētitatē passiōis sit alteratio eadē per eq̄litatē sbti dicat̄ eē eq̄lis. ¶ Notādū aūt ꝙ sicut in alteratiōe attēdit̄ cōparatio ſm eq̄litatē ex eo ꝙ eadē passio eque itēsa in eq̄li tp̄e acq̄rit̄. sic in augmēto attēdit̄ talis cōparatio ex eo ꝙ eadē q̄ntitas eque extēsa i eq̄li tp̄e iducit̄. nō ḡ opoꝛtuit sp̄alē tractatū facē de cōparatiōe augmēti: q: per ea que dicta sunt de alteratione satis pꝫ qd dicēdū sit de ip̄o augmēto. ¶ Dubitaret foꝛte aliquis de eo qḋ p̄hus hic uelle vr̄. vult eni ꝙ alteratio possit dici eadē sil̄ ⁊ equalis. Nas ut scribit̄ 5° metha^ce ca° de relatiuis. vnū in sba facit idēꝫ in q̄litate sil̄e in q̄ntitate equale: sꝫ ḡ possumus saluare alterationes esse sil̄es: q: alteratio est mot⁹ ad qualitatē ⁊ vnū in qualitate facit sil̄e. ⁊ sꝫ forte saluare possum⁹ alteratiōes eē equales: q: cōpetit eis qdā mot⁹ quātitatiuus ex eo ꝙ mēsurant̄ tp̄e uel ex eo ꝙ passiones iducte suscipiūt magis ⁊ minus: tū ut vr̄ saluare nō possumus ꝙ sit ibi idētitas: q: nō est ibi vnitas in sba. Dicēdum ꝙ sicut in aliqb⁹ reſuat̄ equalitas: q: cōpetit ei qdā mot⁹ q̄ntitatiuus: ita in aliqb⁹ reſuat̄ idētitas: q: cōpetit ei qdā modus sbstātiuus. Nā sba ut dī in 5° metha^ce vno modo siḡt eēntiā cuiuslibet entis. ip̄a eni eēntia quātitatis est quedā sba ei⁹. ¶ Possumus ergo dicē ꝙ passio per alterationē inducta tripl'r ꝯsiderari pōt. p̄ ut habet eēntiā. 2° ut habet talē essentiā que est eēntia qualitatis. 3° ut h̄et talē eēntiā qualitatis ꝙ. s. suscipit magis ⁊ minus itēsionē ⁊ remissionē. ꝓut ergo alteratio ⁊ illa terminat̄ ad vnā essentiā ⁊ ad vnā sbām ⁊ reſuat̄ ibi idētitas. nā cum q̄libet eēntia sit sba q̄dā ⁊ vnū in sba facit idēꝫ habet ibi esse q̄dā idētitas. Sed ꝓut h⁹ alteratio terminat̄ ad talē essentiā que est eēntia qualitatis: q: vnū in qualitate facit sil̄e. reſuat̄ ibi q̄dā sil̄itudo ꝓut vo talis alteratio terminat̄ ad talē essentiā q̄litatis que suscipit magis ⁊ min⁹: q: in his que sunt eiusdē rōnis. ubi est dare magis ⁊ min⁹ est dare ⁊ equale pōt ibi reseruari quedaꝫ. equalitas ergo in alterationib⁹ ex parte ip̄sarū passionū aliter ⁊ aliter acceptarum pōt ibi reseruari idētitas similitudo ⁊ equalitas. uerū q: subiectū passionis acq̄site per alterationē magis habet rōneꝫ quāti q̄ꝫ passio. philosoph⁹ volēs approꝑate loq̄ ait ꝙ ex parte subiecti reseruat̄ equalitas: sed ex p̄te passionis reseruat̄ similitudo uel idētitas. Est tamē aduertēdū ꝙ in alterationib⁹ sic reseruatis idētitas ex parte passionū sicut est idētitas in ip̄sis passionibus: q: si passiones acq̄site per huiusmodi alterationes sunt eedē specie ⁊ alterationes ille erūt eedēꝫ specie. si genere: genere. ⁊ ut sit ad vnum dicere equaliter sunt eedem passiones per aliquas alterationes acquisite: quia taliter sunt eedem ⁊ passiones ille. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et in generatione autem ⁊ corruptione idē ꝯsiderādū est: quomodo eque uelox

generatio est: si in equali tempore idez indiuisibile: ut homo: sed non aial. Ueloci or autem est: si in equali tpe alterum est. Non enim habemus aliqua duo: in quibus alteritas sicut dissimilitudo.

C Ostēdit quō accipiēda sit comparatio eq̄litatis in gn̄atiōe. circa qd̄ duo facit. q2 p̄ ondit quō accipiēda sit talis cōparatio fm opionē ppriā. 2° ut 3ᵗᵉʳ innuit quō accipiēda sit talis cōparatio fm opionez quorūdā antiq̄rū phoꝝ ibi [ꝛ si nūs sba.] Dicit ḡ q in gn̄atione aūt ꝛ corruptione idē ɔsiderādū est quō eque uelox est gn̄atio. uel supple quō eque uelox est corruptio. Nā si in eq̄li tpe idē ꝛ idiuisibile acgraf: tūc supple est eq̄lis gn̄atio. ut si in eq̄li tpe acgrif hō. i. forma humana. tūc est eq̄lis gn̄atio: sꝫ nō est eq̄lis gn̄atio si acgraf aial: q2 fm genꝰ nō attēdif cōparatio: sed fm spēz. ḡ est gn̄atio eq̄lis si in eq̄li tpe fit fm idez: sed est uelocior si in eq̄li tpe fit fm alteꝝ. Addit aūt q in gn̄atiōe nō hēmus respicere ad duo in qbꝰ fit alteritas: sicut in alteratione hēmus respicē ad duo in qbꝰ fit dissilitudo. C Notādū aūt q in gn̄atione si ex eodē fiat idez ꝛ tm̄ in eq̄li tpe: tūc est ibi eq̄lis gn̄atio. ut si ex hoc aere in eq̄li tpe fiat tātꝰ ignis quātꝰ ex illo erit eq̄lis gn̄atio ignis h̄ ꝛ illa: ita q fm idē attēdif gn̄atio eq̄lis: sed fm alterūz hēt eē gn̄atio uelocior. Nā si in eq̄li tpe fm alterū fiat gn̄atio siue ista alteritas attēdaf fm terminū a quo: siue fm terminū ad quē semp poterit ibi eē generatio magis ꝛ minꝰ uelox: ut uelocior erit gn̄atio si in eq̄li tpe generef ignis ex aqua q̄3 si ex aere. sicut ēt ista uelocitas pōt attendi fm alteritatē termini ad quē. ut uelocior erit gn̄atio si ex aq̄ generef ignis q̄3 si ex ea gn̄ef alterū ut aer. C Notādū aūt q magis attēdif maior ꝛ minor uelocitas si in gn̄atiōe sit alteritas ex termino a quo: ꝛ idētitas ex termino ad quē q̄3 si sit ecōuerso: q2 motꝰ ꝛ mutatiōes ulr̄ magis sunt cōparabiles si habeant idētitatē ex termino ad quē ꝛ diuersitatē ex termino a quo q̄3 si cōparationē hēant ecōuerso. C Notādū aūt q in alteratione si debet ibi eē cōparatio fm equalitatem hebemus respicere ad duo. vꝫ q sit eadē passio ꝛ q sit eque intēse inducta. Sed in gn̄atione nō hēmus respicē ad h̄ duo. Nā si uolumus q in gn̄atiōe sit cōparatio fm eq̄litatē debemus respicere utrū in equali tēpore eadem forma sit per generationē inducta: sed nō oportet respicere utrum forma illa sit eque intensa: q2 forma substantialis intensionem ꝛ remissionem siue magis ꝛ minus non suscipit. C Deinde cum dicit.

C Et si numerus substātia maior ꝛ minor numerus similis speciei. Sed equiuocuz est qd̄ commune: ꝛ utrūq3 sicut que plus: passio autem excellens magis: quantum autem maius.

C Ostēdit quō cōparatio sit in gn̄atiōe fm opiones quorūdā phoꝝ. posuerūt eni qdā phi: ut Plato ꝛ Pitha. q nūs erat sba reꝝ qd̄ si hoc eēt in gn̄atione nō solū attēderef cōparatio fm idētitatē forme sed etiā fm maioritatē ꝛ minoritatē. ideo ait q ꝛ si nūs eēt sba rerū maior ꝛ minor nūs ꝛ silis spēi. Si enim nūs eēt sba reꝝ vnū qd̄ est principiū nūi esset qdditas oīuz entium: ꝛ q2 ex tali vno cōponif oīs nūs oīa entia cōposita eēnt ex eodē vno ꝛ hērēt eādē qdditatē ꝛ eēnt silis spēi iter ea resuaref maioritas ꝛ minoritas fm q vnū eūs hēret rōnē maioris nūi q̄3 aliud uel minoris. fm ergo hāc pōnē entia nō eēnt indiuisibilia q̄tū ad sbaz: sed suscipent maioritatē uel minoritatē. h̄ tm̄ maioritas ꝛ minoritas ppria noiatiōe noiari nō posset. Ideo subdit q innoiatū eēt qd̄ est cōe: ꝛ qd̄ est utrūq3. i. nesciremus noiare utrūq3 fm talē maioritatē ꝛ minoritatē sicut scimꝰ noiare alia. Nā passio que est plus: aut que est excellēs dr̄ magis. q̄tuz aūt dicif maiꝰ q̄3 fm intēsionē ꝛ remissionē q̄litatis dicimus magis ꝛ minꝰ fm augmētū ꝛ diminutionē q̄titatis dicimus maius ꝛ minus: sed si eēt dare maioritatē ꝛ mioritatē in sba: ut si ūa eēt positio Platonicoꝝ ꝛ Pithagoricoꝝ nō hēremus ppriū nomen quo talē maioritatē ꝛ minoritatē noiare possemꝰ. C Dubitaret forte aliqs: q2 nō videf eē uerū qd̄ dr̄. vꝫ q si nūs esset sba rerū maior ꝛ minor nūs esset silis speciei. Nā cū maior ꝛ minor nūs sit diuersarū specierū: q2 nunq̄3 sunt duo nūi inequales eiusdē spēi dato q nūs eēt qdditas sbarū nō oporteret q maior ꝛ minor nūs in substātijs esset silis spēi. Dicendū q nō est sile de q̄titate ꝛ de sba. Nā maioritas ꝛ minoritas per se uel formalr̄ cōpetit q̄titati: sed maioritas ꝛ minoritas per accn̄s uel mālr̄ cōpetit sbe. Cū ergo qd̄ est per se ꝛ se tenet ex pte forme possit diuersificare spēm. Qd̄ aūt est per accidēs ꝛ se tenet ex pte mae talē diuersitatez nō possit efficere: lꝫ nūs maior ꝛ minor diuersificēt speciē q̄titatis. tn̄ si nūs ptineret ad qdditatē sbalē: q2 nō ptineret ad qdditatē eiꝰ: nisi sicut mā est de qdditate rei talis maioritas uel minoritas formam ꝛ spēm sbaꝝ diuersificare nō posset. Immo si nūs ꝛ vnū qd̄ est pncipiū nūi eēt de qdditate sbarū: oporteret hoc sic ptinere ad earuz qdditatē q vnū se teneret ex pte forme ꝛ nūs ex pte materie. inde est ergo q forte Plato motꝰ posuit vnitatē ex pte idee ꝛ ex pte forme pluralitatē: aut ut magnū ꝛ puuz posuit ex pte materie. oportebat ergo ipsuz ponere entia formaliter esse vnum ꝛ esse similis speciei. materialiter autem differre fm maioritatem tunc ꝛ minoritatem.

Lectio. X.

q Uoniam aūt mouēs mouet semp aliqd ꝛ in aliquo ꝛ usq3 ad aliqd. Dico autem in aliquo: quia in tempore. Usq3 autem ad aliquid: q2 ad quā tam aliquam longitudinem: semp enim simul mouet ꝛ mouit: quare quantuz aliquid erit: quod motum est: ꝛ in quanto.

C Post q̄3 phūs uenatꝰ fuit ea que regrunf ad cōparationē: ꝛ ostēdit quō motꝰ sunt adinuicē cōparabiles. In pte ista ut dicebaf dat quasdā maximas ꝛ quasdā regulas de cōparatione motuū. circa qd̄ duo facit. q2 p̄ premitit quedā necessaria ad ppositū. 2° ponit hꝰ maximas ꝛ exequif de intento ibi [Si igif. a.] Dicit ḡ q̄m aūt mouēs mouet semp sup aliquid. i. sup aliqd̄ mobile ꝛ in aliq̄ tpe ꝛ usq3 ad aliqd. i. usq3 ad aliqd̄ spatiū ꝛ exponit se dicens. Dico aūt mouēs mouē in aliq: q2 mouet in aliquo tpe ꝛ mouet aūt usq3 ad. a. b. q2 mouet usq3 ad q̄tā aliquā magnitudinē. i. usq3 ad aliqd̄ spatiū. semp eni est simul hoc qd̄ mouet ꝛ mobile quo mouit: ꝛ q2

in his oib⁹ resuaṫ quedā q̄ntitas. ideo ꝯcludit: quare qm̄ erit quātū aliqd per motū est. i. ip̄m mobile ⁊ mouebit in quāto. i. in tp̄e quāto ⁊ in spatio quāto ⁊ supple v̄t⁹ ipsius mouētis erit etiā aliq̄ modo q̄nta. ¶ Notādū aūt q̄ p̄hs iō h̄ p̄misit q̄ res fm̄ quā attēdit mot⁹ est aliq̄ mō q̄ta ⁊ q̄ mobile ⁊ etiā tp̄s aliq̄ modo quātū: ⁊ per ꝯñs q̄ v̄t⁹ ipsi⁹ mouētis est aliq̄ modo quāta: q: oēs regule ⁊ oēs maxime iferi⁹ date ꝓcedūt supponēdo q̄ntitatē mobilis spatij tp̄is ⁊ v̄tutis motiue. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igiṫ. a. quod est mouēs. b. aūt quod moueṫ. Quātumcūq; aūt lōgitudo mota. c. In quantocūq; est tp̄e in quo est. d. In equali igitur tp̄e equalis potētia ei in quo est. a. medietatem ipsius. b. duplicem ipsius. c. transibit: ipsum autem. c. in medietate ipsius. d. sic enim erit analogia.

¶ Ponit h⁹ maximas. circa qd̄ duo facit. q: p̄ ponit maxias de motu locali. 2° de alijs motibus ibi⌊ sit igiṫ in alteratione. ⌋Circa p̄m duo facit. q: p̄ ponit maxias sumptas fm̄ diuisionē mobilis. 2° ponit quādā maximā sumptā penes aggregationē ibi⌊ si vo duo. ⌋Circa p̄m duo facit. q: p̄ ponit quādā maximā sumptā penes diuisionē mobilis. 2° ponit maximā aliā sumptā penes diuisionē v̄tutis motiue ibi ⌊ ⁊ si eadē. ⌋Dicit ḡ q̄ si. a. est illud qd̄ est mouēs b. aūt id qd̄ moueṫ. lōgitudo aūt quātacūq; mota sit. c. in q̄ntocūq; aūt tp̄e est motuȝ h⁹ mobile sit in quo est. d. his ḡ ita dispositis in eq̄li tp̄e potētia ipsius. a. uel eq̄li potētia ei q̄ est. a. medietatē ipsi⁹. b. i. medietatē ipsi⁹ mobilis trāsibit duplicē ipsi⁹. c. i. per duplex spatiū q̄ sit. c. ip̄m aūt. c. i. tātū spatiuȝ quātū est. c. trāsibit in medietate tp̄is. d. sic eni erit analogia. i. ꝓportio mouētis ad mobile. ¶ Notāduȝ aūt q̄ in hac maxia ꝯtineṫ due maxie. Nā si diuidiṫ mobile remanēte itegra virtute mouētis: tūc illa v̄t⁹ que mouebat totū mobile per aliqd̄ totū spatiū in aliq̄ toto tp̄e mouebit medietatē illius mobilis in toto illo tp̄e per duplex spatiū: ſȝ per tātū spatiū mouebit medietatē mobilis per medietatē tp̄is. vna ḡ maxia est q̄ medietatē mobilis mouebit per duplex spatiū in toto tp̄e. alia vo per tātū spatiū mouebit taleȝ medietatē in medietate tp̄is. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: nō vi h̄ veruȝ q̄ si aliq̄ v̄t⁹ mouet aliqd̄ mo^le per aliqd̄ spatiū in aliq̄ tp̄e q̄ si accipiaṫ pars illi⁹ mobilis q̄ v̄t⁹ mouēs moueat illā p̄tē per tāto mai⁹ spatiū q̄nto pars illa deficit a toto mobili. Nō eni opȝ si aliqs ꝓijciat cētū libras p̄. x. passus: q̄ ꝓijciat vnā librā p̄ mille passus. multi forte reperirenṫ q̄ cētū libras ꝓijcerēt per. x. passus qui vnā librā nō ꝓijcerēt per miliare siue per mille passus. Dicēdū q̄ oēs regule hic date sūt vere per se ⁊ de motu in cōi. que tn̄ si applicenṫ ad maȝ spāle p̄ accn̄s ꝯhūt aliquā falsitatē. Nā q̄uis est ex ꝓportiōe motoris ad mobile semp sic diminuiṫ mobile: opȝ q̄ motor hēat victoriaȝ supra ip̄m: ⁊ q̄nto plus sup̄at ip̄m tāto mouet ip̄m per mai⁹ spatiū uł tāto mouet ip̄m in minori tp̄e. ḡ diminuto mobili uel oporteret q̄ fm̄ diminutionē ei⁹ augeaṫ spatiuȝ uł q̄ minuaṫ tp̄s. tn̄ per accn̄s hec ꝓportio ipediri pōt: ut pȝ in ꝓiectu lapidis. Nam q: in ꝓijciēdo lapis moueṫ: ſȝ circulaȝ in aere faci⁹: nō opȝ si v̄t⁹ mouētis sufficit ad faciēdū circulos in aere per. x. passus q̄ sufficiat ad faciēdū tales circulos p̄ miliare siue per mille passus. falsificaṫ ḡ h̄ maxima nō rōne mot⁹ fm̄ se: ſȝ per accn̄s ⁊ rōne aueri. in motib⁹ ḡ celoꝝ ubi talia per accn̄s nō ꝯcurrūt: sed uelocitas ⁊ tarditas in eis ⁊ fm̄ ꝓportionē mobilium ad motores simpl'r habet v̄itatē qd̄ diciṫ: ita q̄ quanto motor est maioris v̄tutis ꝯsiderata ꝓportiōe mobiliū uelociori motu mouet suū mobile: ⁊ illud idē mobile qd̄ mouet per tātū spatiū in tāto tp̄e si acciperet duplo minus mobile moueret ipsum per duplū spatiuȝ in minori tēpore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et si eadē potētia idem in hoc tantūdeȝ mouet: ⁊ medietateȝ in medietate mouebit ⁊ media v̄tus mediū mouebit in equali tēpore equale. Ut ipsius. a. potentie sit ⁊ medietas que est ipsum. c. ⁊ ipsius. b. ȝ. sit mediuȝ. Similiter igitur se habent ⁊ fm̄ analogiā virtus ad graue. Quare equale ⁊ in equali tempore mouebit.

¶ Ponit maximā sumptā ex diuisione potētie. circa qd̄ tria facit. q: p̄ ponit h⁹ maximā uerā. 2° ponit q̄dā maximā falsam. 3° ex ꝓbatione illi⁹ maxie soluit q̄dā obonē ȝenonis. 2° ibi⌊ ⁊ si hoc ip̄m. ⌋3° ibi ⌊ ꝓpterea h̄ ȝenonis rō. ⌋Dicit ḡ q̄ si eadē potentia mouet idē mobile ⁊ tātūdē in hoc tp̄e ⁊ medietatē illius mobilis mouebit in medietate tp̄is ⁊ media v̄t⁹ mouebit in eq̄li tp̄e eq̄le. i. eq̄tū. i. ꝓportionatū corp⁹ il'i medietati: ut si potentie ipsi⁹. a. medietas sit potentia que est ip̄m. c. ⁊ ipsi⁹ mobilis. b. mediū sit ip̄m. ȝ. sicut se hēt totū. a. ad totū. b. sic se hēt medietas v̄tutis motiue ut medietas ipsi⁹. a. ad medietatē mobilis. b. ut ad. ȝ. in illo ḡ tp̄e in quo totū. a. mouet totū. b. ⁊. c. mouet. ȝ. sic igiṫ sil'r se hēt ⁊ fm̄ analogiā v̄t⁹ ad ḡue. i. motor ad mo^le: ⁊ q: eadē est analogia toti⁹ motoris ad totū mo^le uł toti⁹ v̄tutis ad totū graue q̄ est medietas ad medietatē: q̄re h⁹ eq̄le fm̄ ꝓportionē siue h⁹ eq̄tū ⁊ ꝓportionatū in eq̄li tp̄e mouebit. Nam sic equaṫ ⁊ ꝓportionaṫ mediū medio sic totū toto. ¶ Notādū aūt hāc maximā ꝯtinē duas maxias q̄rū vna q̄dāmō iā habita est. vȝ q̄ si tota v̄t⁹ mouet totū mo^le in toto tp̄e medietatē mobilis p̄ tātūdē spatiū mouebit in medietate tp̄is. Alia maxia est q̄ si tota v̄t⁹ mouet totuȝ mobile per tātū spatiū in tāto tp̄e media v̄t⁹ mouebit mediū mo^le per idē spatiū in eodē tp̄e: q: semp adeq̄toꝝ ⁊ ꝓportionatoꝝ est idē effectus. Cū ḡ sic equaṫ ⁊ ꝓportionaṫ mediū medio: sic totū p̄ti per tātū spatiū ⁊ in tāto tp̄e mediū mouebit mediū sic totū totū. ¶ Dubitaret forte aliqs utruȝ sit simpl'r veꝝ q̄ sic augeṫ potētia sic diminuaṫ tp̄s: ut p̄hus innuit in vna istaꝝ maxiaꝝ. ubi vult q̄ si tāta v̄t⁹ mouet tātū mo^le per tātū spatiū in tāto tp̄e dupla v̄t⁹ mouebit idē mo^le p̄ idē spatiū i medietate tp̄is. fm̄ ip̄m eni q̄nto v̄t⁹ motoris plus exsup̄at mobile tāto citi⁹ mouet ip̄m. Dicēdū q̄ v̄t⁹ motoris duplex est q̄dā que supponit potētiā passiuā: ut v̄t⁹ inferioꝝ agētiū. ⁊ q̄dā que nō p̄supponit h⁹ potētiā ut v̄t⁹ agētis primi de qua declarabiṫ in 8°. q̄ pōt agē absq; p̄suppōne passiue potētie. cū ḡ q̄riṫ utrū fm̄ q̄ augeṫ v̄t⁹ motoris dimiuaṫ tp̄s i motu. Dicēdū q̄ in scōis agētib⁹ ⁊ i his q̄ agūt ex suppōne passiue potētie v̄itatē habet qd̄ dr̄. In talib⁹ eni si tāta v̄t⁹ in tāto tp̄e dupla v̄tus poterit eūdē motū efficere in

medietate tpis. Sz si talia referant ad agēs pmū
nō opz q: cū illud agēs in ifinitū excedat potentiā
cuiuslibet alterius actiui si fm q augeret ṽtus ali
cui' actiui minueret ⁊ tps motuz quē efficeret fm
agēs i aliq tpe p' cā illū motū efficeret in istāti qd
falsū est:q: ꝯ rōnē mot' est q mēsuret istāti.imo si
mot' fieret in istāti mot' nō eēt mot'. ¶ Ulteri' du
bitaret aliqs q̄ est cā:qre b'' maxīa tenet in moto
rib' p̄supponētib' potētiā ex pte passi ⁊ nō tenet in
motore p g talē potētiā minime supponit. Dicēdū
q cum motor p̄supponit potētiā ex pte passi qcqd
agēs pōt agē passū pōt effici ⁊ q̄tū agēs pōt mo
uere p̄z suā potētiā actiuā:tātū passuz pōt moueri
fm suā potētiā passiuā.nā si plus posset agēs agē
q̄ passū effici illi potētie actiue nō rñderet potētia
passiua. Nullū est g agēs p̄supponēs potentiā ex
pte passi qd nō possit pducē effcm pporrtiōatū sue
potētie:q: ut dictū est:opz q tantū possit aliqd effi
ci q̄tū tale agēs pōt efficē:sz agēs illd qd nō p̄sup
ponit potētiā ex pte passi:nunq̄ pdūc effectū ppor
tionatū sue potētie:sed semp sua ṽt' in ifinitū supat
quēcūqz effectū ab ipa pductū. Ideo nō opz si alia
agētia mouēt in tpe:q p' cā moueat in ifinita.sicut
nō opz si alia agētia pducūt effectū finitum ⁊ hñtē
q̄titatē finitā:q p' cā pducat effectū ifinitū ⁊ hñtē
quātitatē ifinitā. ¶ Ulteri' aūt:q: itellect' hois nō
quiescit dubitaret forte aliqs:q: ṽi q p' cā possit p
ducē effectū oīno sibi pporrtiōatū. Nā lz ipa nō p
supponat potētiā passiuā.tñ b'' potētiā efficē ⁊ pdu
cit:poterit g tātā potētiā efficere ex pte passi ut pas
sūz illd tātū possit effici q̄tū ipe pōt efficē:ut pote
rit tātā dispōnē ⁊ tātā habilitatē efficē in mobili ut
mo'' illd sic uelocit' moueat ut ipa pōt uelocit' mo
uere. Dicēdū q de rōne cuiuslibet agētis est nō facē
aliqd qd p se repugnat effectui:q: si efficeret aliqd
qd ipi effectui repugnat.tc ille effect' nō eēt effect'
⁊ illd agēs faciēdo nō faceret ⁊ efficiēdo nō effice
ret. ꝛ' g agētia faciēdo effect' sibi pporrtionatos ⁊
adeq̄tos nō faciūt aliqd qd p se repugnat effectui:
q: ut dictū est ṽt' taliū agētiū p̄suppōit passiuā po
tētiā ⁊ qcqd illa pnt efficere passa pnt effici:⁊ q̄tū
illa pnt mouē mobilia pnt moueri:sz si p'' agēs fa
ceret effectū sibi pporrtiōatū b'' efficē repugnaret
effectui:ut si tāto moueret uelocit' q̄ ꝛ' agētia q̄to
ṽt' sua exsupat ṽtutē agētiū scdo oz mot' ille fieret i
istāti qd est ꝯ rōnē mot'. g mouēdo nō moueret ⁊
efficiēdo nō faceret qd est incōueniēs. Cā g q̄re ta
lis ṽt' passiua nō pōt pduci a p' agēte:ut p̄z eē tātū
efficiat q̄tū ipe pōt efficē.itaqz effect' sit eq̄l' ṽtuti
ei' est:q: ad nullū agēs ptinet facē aliqd qd p se re
pugnat effectui. ꝯ'' tñ b'' maximā dixit solū hēre
ṽtutē in agētib' nālib' ⁊ in his que mouēt mota.nō
aūt in itelligētijs ⁊ in agētib' imālib':q: moueret
nō mota.qd forte iō dixit:q: mot' g est effect' sensi
bilis est iproportiōat' itelligētijs. Nā oīa sēsibilia
iproportionata sūt sbstātijs sepatis:q: si h' nō eēt per
b'' effect' sensibiles cogsceremꝰ nō solū itelligētias
eē:sz ēt qdditates eaz. Nā pporrtionat' effect' nou
solū ducit i cognitionē:q: est cā:sz ēt qd est cā.uez
ē ēt qd simplr sēsibilia sūt iproportionata p' agēti.
Nā itelligētia q̄libet in tā puo tpe posset mouē ali
qd corpus qd nō posset ipz mouē in minori qd in p
ṽitatez nō hēt:q: tc moueret illd in istāti.iō maxīa
illa de motu q fm q augeat ṽt' minuit tps ṽitatez
hēt in oīb' agētib' pterqz in p':q: eēt a agētia exce-
pto p sunt ṽtutis finite.iō si aliqd agēs mouet i tpe
qdcūqz aliud agēs a p q̄tūcūqz sit maioris ṽtutis cū
hēat ṽtutē ifinitā mouebit illd in tpe:sz in minori.
cū ergo nō sit ꝯtra rōnez motus fieri in quātūcūqz
modico tpe.sit aūt cōtra rationē eius fieri in instā
ti qd dictuz est nō habet ueritatē in p'mo:sed in oī
bus alijs saluari potest. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et si.e.ipm.z.mouet in ipso.d.fm.c.nō
necīū est in eq̄li tpe.e.duplū ipo.z.moue
re fm medietatē ipi'.c. Si ṽo.a.b.moue
bit i ipo.d.q̄ta est ipz.c.medietas ipi'.a.
q̄ est in quo est.e.ipz.b.nō mouebit in tpe
in quo est.d.neqz in aliq ipsius.d.ipi'.c.
fm q est analogia ad totuz.c.sicut est.a.
ad.e.oino eni si ꝯtingit nō mouebit nihil.
Si eni tota ṽtus totuz mouit: medietas
nō mouebit:neqz quātam:neqz in quo
cūqz. Unus eni moueret nauē:siqdē na
uem trahētiuz decidit potentia in nume
rū ⁊ lōgitudinem:quam oēs mouerunt.

¶ Remouet quādā maximā fallatiā.d.q si.e.ipz.z.
mouet in ipo tpe qd est.d.fm spatiū nō necessariū
est ipm.e.in eq̄li tpe mouere duplū ipm.z.fm me
dietatē ipsi' spatij.c.nō eni opz si aliqua ṽt' mouet
aliqd mobile per aliqd spatiū in aliq tpe q moue
at duplū mobile per mediū spatiuz in eodē tēpore
neqz ēt opz q si tota ṽt' mouet totū mobile per ali
qd spatiū q media ṽt' moueat totū mobile per me
diū spatiuz. Ideo ait q si.a.mouebit.b.in ipso tpe
d.per tātū spatiū uel per tātā magnitudinē quāta
est ipm.c.medietas ipsi'.a.que est in quo est.e.ipz
totū.b.non mouebit in tpe in quo est.d.nec in aliq
ipsi'.d.i.in aliq pte tpis mouebit supple per aliqd
ipsius.c.fm analogiā ad totū.c.i.ad totū spatiū si
cut est.a.ad.z. Nā si accipiat pars spatij que ita su
peret a toto spatio sicut.z.que est pars mobilis su
perat a tota ṽtute ipsi'.a.nō opz q.eisque est pars
ṽtutis.a.qd.s.e.moueret.z.per totuz spatiū q b''
e.moueat totū mobile per illā ptez spatij. Nā si oē
i.si totū mobile ꝯtingit supple cōparari ad ptē ṽtu
tis nō mouebit nihil.i.nō oportebit b'' ptē ṽtutis
mouere totū mobile per nullā ptē spatij:q: tūc vn'
hō posset trahere nauē totā. Ideo subdit q si tota
ṽt' mouet totū mobile supple per aliqd spatiū me
dietas ṽtutis nō de necessitate mouebit totū illud
neqz q̄taz.i.neqz per q̄tācūqz ptē illi' spatij:neqz
in q̄cūqz tpe:q: tūc vnus hō moueret nauē.siqdez
potētia trahētiū nauē descindit in nūm ⁊ lōgitudi
nē quā oēs mouerēt. ¶ Notādū aūt q manēte in
tegro spatio diuiso mobili fm diuisionē ṽtutis po
ṽtutis mouebit ptē mobilis per totuz illud spatiū
in eodē tpe in quo tota ṽt' mouebit totū illud mo
bile per totū illud spatiū:sed manēte itegro mobili
⁊ diuiso spatio fm diuisionē ṽtutis:nō opz q po
ṽtutis moueat totū mobile itegrū per tātā ptē spa
tij in tāto tpe in q̄to tota ṽt' moueret illud mobile
p totū spatiū:ut si cētū hoies trahūt nauē per cētū
passus:nō oportet q vnus hō trahat nauē per vnū
passuz. Diuisa ergo potētia trahētiū fm nūm lōgi
tudinis spatij pars illi' potētie non mouebit mobi
le illud fm illā partez spatij. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Preterea hec zenonis ratio nõ est uera φ sonet milij quelibet ps. Nihil enim que libet pars probet nõ mouere aerẽ in nullo tempore tantum quantũ moueret cadẽs tot⁹ modius. Neq₃ itaq₃ tanta pars quantacũq₃ mouebit cũ₃ toto si sit per se hoc nõ mouet neq₃ nihil ẽ potẽtia i toto

¶ Ex his que dixerat soluit rõnẽ zenonis dicens φ hec zenonis ratio nõ est ṽa. v₃ φ si sonat modius tot⁹ milij φ sonet q̃libet ps milij. i. q̃dlibet granũ milij. nihil enĩ phibet vnũ granũ milij nõ mouere tãtũ aerẽ i nullo tpe q̃tũ aerẽ moueret tot⁹ modi⁹ cadẽs. neq₃ itaq₃ tanta ps quantacũq₃. i. q̃tũcũq₃ parua mouebit cũ toto. i. dato φ moueat cũ toto si sit p se nõ mouet h̃. i. nõ mouet h⁹ mobile q̃d mouebat cũ toto. nã neq₃ ps nõ est nisi potẽtia in toto ¶ Notãdũ aũt φ nõ q̃tuscũq₃ aer neq₃ quocũq₃ modo mot⁹ facit sonũ. ⁊ q₂ tãtũ aerẽ q̃tum moueret tot⁹ modi⁹ nõ posset mouere vnũ granũ nec ẽt posset tantũ aerẽ mouere eque fortiter nõ op₃ si totus modi⁹ facit sonũ φ q̃dlibet granũ facit sonũ ẽt q̃tũcunq₃ pnũ sonũ. q₂ vnũ granũ ita modicã ptẽ aeris ⁊ ita lete mouebit ipã₃ φ nullũ sonũ faciet. sicut ẽt si cẽtũ hoĩes trahũt aliq̃d tantum corp⁹ ut puta nauẽ nõ op₃ φ vn⁹ homo moueat aliquo mõ totũ illud corp⁹. sic si tot⁹ modi⁹ moueat tãtũ aerẽ in quo possit fieri son⁹ nõ op₃ φ vnũ granũ moueat tãtũ aerẽ i quo son⁹ generari possit. ¶ Notãdũ ãt φ q̃cq̃d agit agit ut est in actu: ppter q̃d l₃ si aliq̃d totũ mouet aliq̃d mobile p̃ oporteat φ q̃libet pars illi⁹ totius moueat illud mobile: tñ q₂ partes nõ sunt nisi potẽtia in toto ⁊ per se loquẽdo q̃d est in potẽtia nõ agit nulla pars per se mouebit illud mobile: quare si separet talis pars a toto nõ oporteret φ actus ille qui cõpetebat parti ut erat cõiũcta toti φ cõpetat ei ut hẽt eẽ p se: q₂ nõ op₃ φ cõpetit alicui ſ₃ q̃d ⁊ potẽtialr ⁊ ut est ↄiũctũ alteri q̃d cõpetat ei simpliciter ⁊ actualiter ⁊ ut habet eẽ separatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si h̃o duo ⁊ utrunq₃ hoꝝ aũt utrunq₃ mouet tãtũ in tãto: ⁊ cõposite potẽtie cõponit ex grauib⁹ equali: mouebũt lõgitudine ⁊ in equali tpe analogum namq₃.

¶ Ponit quãdã maximã sũptã ſ₃ cõpositionẽ dicẽs φ si aliq̃ duo mouẽtia utrũq₃ mouet tantũ mobile in tãto tpe ⁊ potẽtie cõposite. i. si cõponant ille virtutes ⁊ illa mouẽtia mouebũt cõpositũ ex grauib⁹. i. mouebũt totũ aggregatũ ex illis mobilib⁹ eq̃lĩ lõgitudine. i. per equale spatiũ ⁊ in eq̃li tpe ⁊ hoc ſ₃ analogũ numerũ. i. ſ₃ numeratã ⁊ mẽsuratã pporiionẽ. q₂ si ṽtutes diuise in aliq̃ tpe mouẽt mobilia diuisa si in eodẽ tpe ṽtutes ↄiũcte mouẽãt totũ aggregatũ ex illis mobilib⁹ erit pportio tot⁹ ad totũ que erat ptiũ ad ptes. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sic igiť in alteratione ⁊ in augmẽto aliq̃d q̃dẽ enĩ ẽ augẽs: aliq̃d aũt ⁊ q̃d augeť. In quãto aũt tpe ⁊ quãtũ aliud q̃dã auget: aliud aũt augeť. Et alterãs q̃dẽ ⁊ q̃d alterať siľr aliq̃d ⁊ quãtũ ſm maius ⁊ minus alterata sunt ⁊ in quãto tempore.

¶ Dat regulas de motu alterationis ⁊ augmẽti. circa q̃d tria facit. q₂ p̃ p̃mittit quedã necessaria ad ppositũ. secũdo dat quasdã regulas ueras de cõparatione hoꝝ motuũ. tertio excludit quãdã regulã₃ falsã. secũda ibi[.] in duplo duplũ. Tertia ibi[.] si ãt alterãs. Dicit ergo φ sic igiť est in alteratione ⁊ augmento sicut in motu locali. q₂ sicut est ibi aliq̃d mouens ⁊ aliq̃d q̃d moueť ⁊ tps in quo mouet ⁊ omnia hec sũt aliquo modo quãta uel q̃titate extẽsiua uel q̃titate ṽtuali. sic in augmẽto est q̃d q̃d est augens ⁊ aliq̃d q̃d augeť ⁊ in tpe q̃to ⁊ q̃tũ aliq̃d est aliud q̃d auget aliud q̃d augeť ⁊ supple alteratione similiter alterũ q̃dẽ est q̃d alterať ⁊ alterũ supple q̃d alterat. uel ut hẽt alia littera est ibi alterans ⁊ q̃d alterať similiter est aliq̃d quãtũ q̃d alterať ⁊ que alterata sunt alterant ſm magis ⁊ min⁹ ⁊ alterant in tpe quãto. ¶ Notãdũ aũt φ sicut in motu locali sumunť regule ⁊ maxime ex eo φ cõcurrũt ibi diuersa quorũ q̃dlibet est aliq̃ mõ quãtũ. sic in alteratione ⁊ augmẽto sumunť maxime q₂ ↄcurrũt ibi diuersa quoꝝ q̃dlibet est aliquo modo q̃d q̃tũ. Nã sicut in motu locali dicim⁹ φ si tãta virtus mouet tãtũ in tãto tẽpore ⁊ dupla mouebit duplũ in media mediũ ⁊ sic de alijs: sic si tãtũ augmẽtãs uel tãtũ alterãs augmẽtat uel alterat tãtũ in tãto tpe ⁊ duplũ alterabit uel augmẽtabit duplũ ⁊ dimidiũ₃ dimidiũ ⁊ sic de alijs. Si ergo tales maxime erãt dande oportuit ph̃m distinguere que ↄcurrũt ad alterationẽ ⁊ augmẽtũ ⁊ quõ in eis reperitur rõ q̃titatis prius q̃₃ tales maximas poneret. ¶ Deinde cum dicit.

¶ In duplo duplum ⁊ duplum in duplo. Medium autem in medio tẽpore: aut in medio medium: aut in equali duplum.

¶ Põit h⁹ maximas dicẽs φ i duplo tpe aliq̃d augmentat uel alterat duplũ ⁊ duplũ in duplo mediũ in medio tpe: aut in medio mediũ₃: aut si sit dupla ṽtus in equali tpe augmẽtabit uel alterabit duplũ op₃ enĩ per se loquẽdo ⁊ ut in talib⁹ motib⁹ reseruať ↄtinuitas repiri in eis h⁹ pportiones. Si aũt tales pportiones deficiãt h̃ est per accñs ⁊ ut in talib⁹ motib⁹ ipediť ↄtinuitas. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Si aũt alterãs: aut augẽs tãtũ i tãto tpe auget: aut alteret: nõ necesse est mediũ: ⁊ mediũ i medio ⁊ mediũ. S₃ nihil si ↄtigit augmẽtabit: aut alterabit: sicut ⁊ i graui.

¶ Remouet q̃dã maximã fallatiã dicẽs φ si alterãs aut augẽs auget: aut alteret tm̃ in tanto tpe nõ est necesse ⁊ mediũ i medio ⁊ in medio mediũ augere uel alterare. Sed sicut ↄtigit. i. sicut põt ↄtingẽ φ mediũ nihil augmẽtabit uľ alterabit sic ⁊ in graui. ¶ Notãdũ ãt φ alterabile põt diui p̃ ſm ptes q̃titatiuas. secũdo penes itẽsionẽ ⁊ remissionem. cũ ergo diciť φ si tm̃ auget uel alterat tm̃ φ non op₃ φ mediũ augeat uel alteret mediũ si intelligať de medio ſm partes q̃titatiuas falsũ est. nã si tantus ignis alterat duos pugillos aeris in tpe medietas illi⁹ alterabit vnũ pugillũ₃ in eodẽ tpe. Sed si itelligať de diuisione ſ₃ intẽsionẽ ⁊ remissionẽ: sic uerũ est q̃d dĩ. Nã si tãtũ alterans alterat tãtũ mobile sic itẽse dãdo sibi tãtũ de eẽ calido nõ op₃ medium illius alterantis alterare illõ alterabile medio modo intense dando sibi medio modo esse calidũ

sic in graui nō opʒ ſi tāta virtꝰ mouet tātuʒ graue
per tantū ſpatiū ꝙ media virtꝰ moueat illō graue
per mediū ſpatiū. Nā ꝙ acqrit in motu locali eſt
ſpatiū motꝰ uel minꝰ extēſuʒ ſicut qō acqrit per al
terationē eſt eq̄litas magis ꝛ minꝰ intēſa. ſicut ḡ
remanēte mobili itegro media virtꝰ ſʒ motū loca
lē nō mouet illud mobile per mediū ſpatiū qō to
ta virtꝰ mouebat per totū. ſic remanēte alterabili
itegro media vtꝰ alterātis nō alterabit illō altera
bile medio modo itēſe qō tota virtꝰ alterabit tota
lis intēſe ꝛ ſic finit ſententia 7ⁱ libri pħicoꝝ.

℄ Incipit liber octauus phiſicorū Egidij Romani.

Lectio. I.

**Truʒ aūt factꝰ ſit aliqñ motꝰ:
cū nō eſſet pꝰ: ꝛ corrūpit iteꝝ
ſic ꝙ moueri nihil ſit: aut ne-
qꝫ factus eſt: neqꝫ corrūpit: ſʒ
erat ſemper ꝛ erit: ꝛ hoc imoꝛtale: ꝛ ſine
quiete exiſtit in his que ſunt: ut vita que-
dam ens natura omnibus ſubſiſtentibꝰ.**

N hoc octauo ut dicebatur phūs intēdit
uenari utꝝ ſit dare motū eternū. Circa qō
duo facit. q: p̄ pbat motū nō incepiſſe ſed
fuiſſe eternū. ſecūdo ex eternitate motꝰ inueſtigat
cōditionē p̄mi mobilis ꝛ p̄mi motoris. ſecūda ibi
⌊ Pncipiū aūt cōſiderationis. ⌋ Circa p̄m duo fa-
cit. q: p̄ p̄mitit hanc qōnē utrū motꝰ ſit factꝰ an ſit
eternꝰ. ſecūdo incipit exequi de qōne illa adducēſ
rōnes plurimas ꝙ motꝰ uľr nō pōt icipe. ſʒ de ne
ceſſitate eſt dare motū eē eternū ibi ⌊ inciperemus
aūt. ⌋ Circa p̄m tria facit. q: p̄ pponit qōnē p̄dictā
ſecūdo oſtēdit gd ſēſerūt antiqui de factione mū
di ꝛ de eternitate motꝰ. tertio aſſignat utilitatē quā
ɔſequimur ex hꝰ qōne. ſecūda ibi ⌊ Sʒ quā gdē. ⌋
tertia ibi ⌊ ɔſiderādū igiť de ħ. ⌋ Circa p̄m duo fa
cit. q: p̄ ait ingrendū eē an motꝰ ſit eternꝰ an ſit fa
ctꝰ. Secūdo ait ꝙ nō opʒ ingrē an motꝰ ſit. q: oēs
naturalr̄ loquētes ɔcedunt motū eē ibi ⌊ eē gdē. ⌋
Dicit ergo ꝙ ingrendū eſt utrū motꝰ ſit aliqñ fa-
ctꝰ cū nō eēt pꝰ. ꝛ iteꝝ ingrēdū utrū motꝰ ſic coꝛ
rūpit ꝙ omnino deſinat: ita ꝙ nihil ſit. i. cōtingat
moueri: aut factus eſt motꝰ. q: non incepit: nec coꝛ
rūpit q: non deſinet: ſed erat ſemp ꝛ erit ſine qete
exiſtit in his que ſunt. i. in entibꝰ ꝛ ipe motꝰ eſt ut
ens vita quedā oībꝰ ſubſiſtētibꝰ natura. i. naturali
ter. ℄ Dubitaret forte aliqs quō motꝰ ſit vita que
dā oībꝰ ſubſiſtētibꝰ nāliter. Dicēdū ꝙ triplici via
uenari poſſumꝰ eē hꝰ vitā. Nā natura ad natura
les ſe hēt ut ɔᵗᵒʳ ait ſicut aīa ad animata. Nā ſicut
aīa eſt p̄ncipiū motus in aīalibꝰ: ſic nā eſt p̄nᵐ mo
tus in naturalibꝰ: motꝰ ḡ nāliū eſt qōdā opus nāe
ꝛ eſt qdā actꝰ cuiꝰ p̄nᵐ eſt nā. ꝛ q: ut dictū eſt nā
in nālibꝰ ſe hēt ſicut aīa in rebꝰ aīatis cū actus aīe
ſit viuere: motꝰ qui eſt qdā actꝰ nāe dicit eſſe que-
dā vita. Nāqꝫ nā eſt p̄nᵐ motꝰ ꝛ influit motuʒ in
rebꝰ nālibꝰ ſicut aīa eſt p̄nᵐ vite influit vitā in re-
bꝰ viuentibꝰ. vno ergo modo motꝰ dicit eſſe quedā
vita ſi cōparant naturalia ad viuentia. ſecūdo mo
tus pōt dici quedā vita naturaliū ſi cōparant nā-
lia ad artificialia. Naturalia eni hñt in ſeipis p̄nᵐ
motꝰ. Ideo quodāmodo dicunt viuere q: in ſeipiſ
hñt vnde moueant. motꝰ eni vꝫ eē qōdā opꝰ vite ꝛ
artificialia vō ſm ꝙ hꝰ ſūt: nō hñt in ſeipſis vnde
moueri poſſint. Ideo quodāmō ſūt mortua nō ha
bentia in ſe p̄ncipiuʒ motus ſm ꝙ huiuſmodi ſūt:
pñt dici quodāmō viuētia. Motꝰ ergo ipſe eſt que
dā vita his que nā ſubſiſtūt. tertio motꝰ dicit vita
ſi nō accipiat motꝰ quilibet ſed referat hoc ad mo
tū celeſtē. motꝰ eni ille celeſtis q ſʒ phꝫ ē ppetuꝰ ꝛ
eternꝰ nec eſt factꝰ nec corrūpit. hꝰ motꝰ eſt q̄ſi vi-
ta quedā hiſqꝫ ſbſiſtūt nāliter: q: oīa nālia per hꝰ
motū ſubſiſtūt ꝛ accipiūt eē. ℄ Ulteriꝰ forte dubi
taret aliqs de quo motu intēdit phūs querere utꝝ
ſit factꝰ uel ſit eternꝰ: vult eni hic ingrere de motu
in cōi uľ de motu celeſti. Dicēdū ꝙ ſm ɔⁱᵗᵒʳ pħs itē
dit querere de motu celeſti an ſit factꝰ an eternꝰ. tā
git aūt q̄ſt tria per que ɔbari pōt ꝙ rōnes pħi ar
guūt de motu celeſti. p̄m eſt q: rōnes eiꝰ eēnt inſuf-
ficiētes niſi arguerēt de hꝰ motu. Nā motꝰ alij nō
ɔtinuant niſi p motū celeſtē. Eternitas ḡ in alijs
motibꝰ nō eſt inſufficiēter ḡ ɔbaret phūs motū eē
eternū niſi argueret de motu celeſti. ſecūdo ħ idē
appꝫ ex mō querēdi. Ingrit eni an motꝰ qui eſt vi
ta quedā hiſqꝫ ſubſiſtūt nā ſit factꝰ an ſit eternꝰ. Cū
igiť motꝰ ille celeſtis maxīe ſit huiuſmodi vita rō
nes eiuſ de tali motu videnť arguere. tertio hoc pʒ
nō ſolū ex mō q̄rēdi ſʒ ꝛ ex mō arguēdi. arguit eni
ꝙ iō motꝰ eſt eternꝰ q: ante oēʒ motū nouū eſt da
re aliquē motū: ſed motꝰ p̄cedēſ oēʒ motū nouū eſt
motꝰ celeſtis. iō de hoc motu videť phūs intēdere
cū arguit motuʒ eťnū eē. hec igiť ē via cōmēti. aliſ
aūt multi peripatetici huic vie cōtradixerūt. dixe
rūt eni rationes pħi ɔbātes eternitatē motꝰ nō ar
guere de motu celeſti ſed de motu in cōi qō tripľr
oñdūt. p̄ ex ipis rationibꝰ arguētibꝰ. dictū eni nul
lā rōnē hic factā arguere eternitatē de motu cele-
ſti ſed de motu in cōi. ℄ Ulteriꝰ inferiꝰ phūs ing-
ret an aliqua moueant ſemp fruſtra. igiť hoc ibi in
quireret ſi hic ɔbaret motū celeſtē eternū eē. tertio
inferiꝰ phūs uolēs ɔbare aliqua moueri ſemp ſup
ponit eternitatē motꝰ quā hic credidit demōſtraſ-
ſe. Si ḡ hec demōſtraſſet eternitatē motꝰ celeſtis
cū ex hoc inferiꝰ ɔbet coꝛpa celeſtia moueri ſemp
ꝛ eternaliter peteret ꝙ eſt in p̄ꝰ: ꝛ ɔbat ideʒ per
idē. Poſſumꝰ aūt huiuſmodi diuerſitatē q̄dāmō
ad ɔcoꝛdiā reducere: dicēdo ꝙ rōnes hic adducte
ɔbāt utrūqꝫ. Oſtēdit eni motū uľr uel motū i cōi
nō incepiſſe ꝛ motū celeſtē eē eternū. Nā ſm pħʒ
iō motꝰ uľr nō incepit q: oēʒ motū nouum p̄cedit
aliqs motus. qcqd eni de nouo moueť ꝛ quicquid
eſt in potētia ut moueat indiget aliquo qō moue-
tur actu qō facit ipm potētia motū actu motū. hꝰ
aūt ſit actu motū a quo actu moto depēdet oē po-
tētia motū eſt celū. Ratiōes ḡ hic facte ſi totā vir
tutem eaꝝ cōſideremꝰ arguūt motū in cōi nō icipe
ꝛ oſtēdit motū celeſtē a quo oīs motꝰ depēdet ēt
nō icipere: q: per huiuſmodi motum ſit actu motū
quicqd eſt potētia motū. utrūqꝫ ergo oſtēdunt rō
nes p̄dicte. Sed clariꝰ ꝛ ſenſibiliꝰ huiuſmodi rō-
nes oſtēdūt nō incepiſſe motū in cōi q̄ʒ nō icepiſſe
motū celeſtē: q: ḡ doctrina prudentiū dʒ eſſe clara
ꝛ manifeſta ut phūs clariꝰ ſuū ɔpoſitū oſtēderet
inferiꝰ ɔbat ſupceleſtē motū non incipere ſed eſſe
eternū. non ergo ſunt fruſtra ꝛ ſupuacue rationes
inferius inducte. ℄ Deinde cum dicit.

**℄ Eſſe quidē eni motū oēs affirmāt de na
tura aliquid dicētes: ɔpter hoc ꝙ mūdū**

faciunt de generatione ꝛ corruptione eē considerationem omnibus his ipsis: quā impossibile est esse nisi sit motus.

¶ Ostēdit ꝙ nō opȝ pbare motū eē: qꝛ eē quidē motū oēs dicētes aliqd de nā affirmant. Nā ppˀ hˀ ꝙ pħi loquētes nāliter faciūt .i. gñant mūdū: opȝ oībˀ illis pħis eē cōsiderationē de gñatione ꝛ corruptione: quā ꝯsiderationē īpossibile est eē nisi sit motus. Nullus enī pōt sufficiēter ꝯsiderare de generatione ꝛ corruptiōe nisi ꝯsideret de motu. ¶ Notādū āt ꝙ eē eternū p̄supponit eē qcqd enī est eternū illud est. qō ḡ an res sit p̄cedit qōnes an eterna sit. Nc ḡ pħs videret puertisse ordinē qꝛ que sunt an motˀ sit eternˀ nō p̄us querēs an motˀ sit ait ꝙ oēs nāliter loquētes affirmāt motū eē. Nō ḡ oportuit p̄ˀ q̄ q̄ramˀ an motˀ sit eternˀ q̄rere an motˀ sit. Sȝ opȝ hic supponere tāq̄ notū ꝛ tanq̄ aliqd ab oībˀ nālibˀ affirmatū. ¶ Notādū ēt ꝙ ait oēs de nā aliqd dicētes affirmare motū eē. Nā aliqui pħi negauerūt motū eē: ut Parmeni. ꝛ Meli. Sȝ illi nō dixerūt aliquid de nā. qꝛ ḡ sic dicēdo nullo mō loquebant nāliter. de loquētibˀ enī nāliter nullus vnq̄ negauit motū. ¶ Notādū etiā ꝙ gñatio mūdi pōt itelligi duplr̄. uel s̄ȝ se totū: uel s̄m aliq̄ ptē. nullus enī fuit pħs nāliter loquēs qui nō faceret .i. nō generaret mūdū uel s̄m se tm̄: uel s̄ȝ aliq̄ que sūt in ip̄o. oēs ḡ nāles fecerūt mētionē ꝛ cōsiderationē de gñatione ꝛ corruptione ꝙ eē nō poterat nisi cōsiderarēt ēt de motu: qꝛ gñatio ꝛ corruptio uel sūt motˀ uľ termini motˀ pp qō sine motu eēt nō possunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed quāti qdē infinitos mūdos dicūt eē: ꝛ quosdā qdē fieri: quosdā aūt corrūpi: sed mūdoꝝ semp dicūt eē motū. Necessarium enīȝ generationes ꝛ corruptiones cum motu esse ipsorum.

¶ Ostēdit qd senserūt pħi de eternitate motˀ ꝛ de factione mūdi. Circa qō duo facit. qꝛ p̄ ponit opinionē democriti ꝛ leucippi ponētes īfinitos mūdos ꝛ motū semp eē. secūdo ponit opinionē Empedo. ꝛ Anaxago. ponētiū vnū mūdū ꝛ dicētiū motum nō semp esse ibi⌊ quicūq̄ aūt vnū. ⌋ Dicit ergo ꝙ pħi qdā quāti .i. magni cuiusmodi supple fuerunt Democritˀ ꝛ Leucippˀ. hi pħi dicūt mūdos eē īfinitos ꝛ quosdā quidē mūdoꝝ dicūt fieri .i. generari quosdā āt corrūpi ꝛ dicūt ēt motū semp eē. Nā gñationes ꝛ corruptiones ip̄oꝝ mūdoꝝ necessarium est eē cū motu. ¶ Notādū aūt ꝙ Democritus ꝛ Leuci. appellat pħs q̄tos .i. magnos: qꝛ multū studuerūt in nālibˀ ꝛ de oībˀ voluerūt reddē rōnē ut pȝ ex p̄ de gñatione. ¶ Notandū ēt hos pħos posuisse rerū p̄nˀ corpa īdiuisibilia semp per se mobilia: ex quoꝝ aggregatiōe ꝯstitutˀ est iste mūdus ꝛ nō solū iste mūdus in quo sumˀ: sȝ ēt infiniti alij ꝯstituti sūt ex aggregatiōe taliū athomoꝝ. pōebāt enī huiusmodi athomos per se semp mobiles respersos in infinito uacuo. ꝛ qꝛ īfinito uacuo est dare infinitas partes dicebant ꝙ sicut in hac pte uacui in qua sumˀ gñatˀ est iste mūdus: sic in īfinitis alijs ptibˀ uacui existentis ex̄ hoc celū qō videmˀ gñati sūt īfiniti alij mūdi. Cū ergo in īfinito uacuo ponerēt cōtinuā gñationē ꝛ corruptionē mūdorū cū gñatio ꝛ corruptio nō fiant sine motu dicebant motū semp eē. imo eo ip̄o ꝙ ponebant corpa īdiuisibilia reꝝ p̄nˀ sp ꝛ p se ꝛ mobilia oportebat eos ponere motū nō īcepisse sȝ semp eē. ¶ Deīde cū dicit

¶ Quicūq̄ aūt vnū ꝛ nō eē semp de motu apponūt s̄ȝ rationē si igit̄ cōtigit aliqñ nihil moueri duplr̄ necē ē hˀ accidē. Aut enī sicut Anaxa. dic. Ingt enī ille sil̄ oībˀ existētibus ꝛ quiescētibus in infinito tp̄e motū facere itellectū: ꝛ disgregare.

¶ Ponit opiones Anaxa. ꝛ Empe. ponētiū vnū mūdū ꝛ dicētiū motū nō sp eē. Circa qō tria facit. qꝛ p̄ ponit opinionē Anaxa. secūdo narrat opiniones Empe. tertio recitat v̄ba Empe. p que v̄ba opinionē suā ꝓferebat ibi⌊ amplˀ sic Empe. ⌋ 3ˀ ibi⌊ dicēs sic. ⌋ Dicit ḡ ꝙ qcūq̄ pħi faciūt mūdū vnū ꝛ hˀ mūdū nō dicūt sp eē ꝛ de motu opponūt secūdā rationē. vȝ qdē nō semp sit motˀ. rōnabile enī ē si nō semp est mūdus uel. si nō semp est mobile ꝙ nō sp sit motˀ. si igit̄ nō sp ē motˀ: ꝛ ꝯtigit aliqñ nihil moueri duplr̄ necesse est hˀ accidē. aut enī sicut Anaxa. dicit. ingt enī ille .i. Anaxa. qꝛ ī quodā chaos ꝛ in quodā isto ꝯfuso simul existētibˀ oībˀ ꝛ qescētibˀ in īfinito tp̄e .i. per īfinitū tp̄s postea post tātā qeiē ꝯtigebat itellectū facere motū ꝛ disgregasse ex illo chaos ꝯfuso. motˀ ḡ uľr s̄m anaxa. est tp̄alis: qꝛ itellectˀ quē posuit eē uľe p̄nm motˀ tp̄aliter icepit moueri ꝛ disgregare illō chaos ꝯfusū. ¶ Dubitaret forte aliqs qꝛ vȝ hic pħs dicē ꝙ hi pħi rōnabiliter dicebant motū nō sp eē: qꝛ ponebāt mole nō semp eē: hˀ aūt vȝ flˀm: qꝛ oēs pħantes posuerūt māȝ igenitā icorruptibilē ꝛ eternā: qꝛ oēs timuerūt dicere ex nihilo fieri aliqd. rursus oēs p̄cedentes pħȝ posuerūt mām eē aliqd in actu: dicētes eā eē corpˀ. uel si s̄m v̄itatē mā nō est corpˀ nunq̄ tm̄ absoluit̄ a for̄a corpis: q̄re si mā est eterna ꝛ corpˀ eternū ꝛ per ꝯñs mole eternū: qꝛ s̄m pħȝ oē corpˀ est mobile. nullus ergo pħantiū posuit eē aliqō tēpus in quo nō eēt aliqō mobile. Dicēdū ꝙ lȝ oēs pħantes posuerūt māȝ ingenitā ꝛ dixerūt eā uel nō eē corpˀ uel nō absolui a for̄a corpis. Aliq tm̄ dixerūt aliqō tp̄s fuisse in quo nulli erat mobile sub rōne qua mobile: qꝛ aliqō tēpus fuit in quo hˀ mā uel huiusmodi corpˀ nō hēbat illū ordinē uel illaȝ ꝓportionē ad intellectū uel ad litē ꝛ ad amicitiaȝ: uel ad alia p̄ncipia mouentia s̄m quē ordinē uľ s̄ȝ quā ꝓportionē ad huiusmodi p̄nˀ mouentia ꝯtingerent huiusmodi corpˀ moueri. rōnabilr̄ ḡ huiusmodi pħi ponebāt motū nō semp eē: qꝛ ponebāt p̄ fuisse tp̄s aliqō in quo lȝ eēt aliqō corpˀ nō tm̄ erat sub rōne qua mole ꝛ ut posset in illo tp̄e moueri: qꝛ nō erat ibi ꝓportio illa que est motoris ad mobile ꝛ que reqrit̄ ad motū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut sic Empedocles in pte moueri ꝛ iteꝝ qescere. Moueri qdē cū amicitia ex multis faciat vnū aut discordia mlˀta ex vno. Quiescere autē in medijs tēporibˀ

¶ Ponit opionē Empe. dicēs ꝙ aut ponēdū est motū nō semp eē sicut dixit Anax. aut sicut dixit Empe. qui ait pte alia tp̄is moueri .i. esse motū. ꝛ iterū in alia pte tp̄is qescere moueri qdē cū amicitia ex multis faciat vnū: aut cū discordia facit multa ex vno. quando ergo lis uel amicitia erāt in actu suo

tūc ꝯtigebat mot⁹: sed in tpib⁹ medijs qñ nec ami
citia nec lis aliqd opabaṫ ꝯtigebat qescere. ℂ No
tādū aūt tā Anaxa. q̄ʒ Empe. posuisse motū nō sp
aliter tñ ⁊ aliter: qꝛ Anaxa. posuit motū icepisse: ſʒ
post q̄ʒ incepit sp postea ꝯtinuebaṫ. Empe. vō nega
uit motū sp eē nō qꝛ dixerat ul'r motū icepisse. sed
qꝛ ponebat aliq̄ tpa itermedia in qb⁹ nihil cōtige
bat moueri. Nā ſm eū postq̄ʒ amicitia oīa cōgre-
gauerat ⁊ fecerat ex eis aliqd vnū p̄us q̄ʒ discor-
dia disgregaret erat dare tp̄s intermediuʒ in quo
nihil oino mouebaṫ ꝓpter hāc iterruptionē mot⁹
dicebat motū nō semp eē. ℂ Deinde cū dicit.

ℂ Dicēs sic inquātū qdē ex pluribꝰ vnū di
dicit nasci: inquātū iterū ex vno gemina
to plurima pficiunṫ. Sic que fiunt res: ⁊
nullo modo ipiꝰ est ſm vnū sic aūt pmu
tanṫ: neq̄ʒ sit pficiunṫ. Sic aūt sp sūt imo
biles ſm circulū, Hoc eni qd sic pmutaṫ
ab hinc inde dicere ipm opinandum est.

ℂ Ponit uerba Empe. sub qb⁹ suā opionē ꝓferebat
ideo ait q Empe. erat sic dicens. i. sub his verbis
suā opinionē ꝓferebat. vʒ q inquātū ex pluribꝰ di
dicit. i. ꝯsueuit nasci vnū qd fit per amicitiā ⁊ iquā
tū iterū ex vno generato plurima pficiunṫ. i. pluri
ma gñanṫ qd fit per discordiā si q. i. ſm hūc mo-
dū res fiūt. i. generanṫ ⁊ sunt in motu: imo ſm hūc
modū cū lis ⁊ amicitia sint i actu suo: sic mūdus ē
in motu q nullo mō est ipsi⁹ q sit ſm vnū statum
sic ergo res pmutanṫ nec simul pficiunṫ. Nā ut di
cebat pfectio. i. pfectio rerū siue fiat per litē disgre
gantē siue per amicitiā ꝯgregantē nō simul fit. i. in
stanti sed fit in tpe. ſm ergo Empe. fit. i. tpe litis ⁊
amicitie res sūt in motu. Sed sic tpibꝰ itermedijs
qñ regnat lis nec amicitia res sunt semp imobilesʒ
⁊ hoc ſm circulū: qꝛ circulariter ponebat q nunc
eēt lis ⁊ eēt mot⁹ disgregationis nunc amicitia ⁊
motus cōgregationis. nūc aūt erat tp̄s intermedi
um in quo nullus mot⁹. Addit aūt q opinādū est
ipm Empe. dicere q eni. i. res sicut permutanṫ ab
hinc inde ab vno tpe usq̄ʒ ad aliō tp̄s. ponebat eni
ab vno usq̄ʒ ad aliud eē motū modo quo dictū est
qꝛ ponebat sic in huiusmodi tpibꝰ eē motū q in tē
poribꝰ intermedijs erat qes. ℂ Notandū autem
Empe. metrice fuisse locutū ⁊ pħiaʒ suā tradidisse
per versus iō mō poetarū obscure loquebaṫ ⁊ me
tha. qd apparet ex mō loquēdi. cū eni volebat di-
cere q hoc ꝯsueuit nasci dicebat hoc didicit nasci
sequēs modū metha. ⁊ ꝓuerbiū. nā ꝓuerbialiter
dicim⁹ aliquē hñ didicisse rē quā sepe facere ꝯsue
uit: qꝛ ḡ Empe. sic metrice ⁊ extranee loq̄baṫ i iō
forte phūs pri⁹ narrauit potētiā suā ⁊ postea po-
suit vba ei⁹ ut ex vbis ipi⁹ posset sua opinio accipi.
ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Cōsiderādū igiṫ de hoc quō se hʒ: ꝓpe
eni nō solū ad nature cōsideratione scire
ueritatē sed ad scientiā de p̄ncipio p̄mo.

ℂ Ostēdit quā utilitatē ꝯsequimur ex q̄si p̄dicta di
cēs q ꝯsiderandū igiṫ de hoc. i. de questione p̄di-
cta quō se hēt utrū. s. sit fact⁹ mot⁹ uel sit eternus.
Nā inuestigare hoc est p̄ꝛeopere. i. est expediēs ⁊
utile nō solū ad ꝯsideratione nāe ⁊ ad ṽitatē sciē-
tie nālis: sed ēt est utile ad mathematicā ⁊ ad sci-
entiaʒ de p̄n⁹ p̄. nā ex eternitate mot⁹ ꝓbat phūs
in hoc 8° ⁊ in 12° metha. p̄m p̄nm eē ⁊ hēre poten
tiā infinitā. ℂ Notandū aūt q ut coiter di supua
cuū est ex eternitate mot⁹ inuestigare p̄m p̄nm eē.
uāq̄ʒ tūc diciṫ aliqd aliquo modo supuacuū aut si
ue deṫ illō siue ꝯtriū nihilomin⁹ habeṫ intētū: siue
eni ponam⁹ motū eē eternū siue nō opʒ p̄nm p̄m eē
q sit cā eterni mot⁹. si vō ponam⁹ motuʒ incepisse
necesse est p̄m p̄nm eē: qꝛ oē nouuʒ indiget aliqd in
nouāte. nō ergo indigem⁹ eternitate mot⁹ ad inue
stigādū p̄m p̄ncipium esse. Lectio. II.

Incipiem⁹ aūt p̄mū ex diffinitis a
nobis phisicis pri⁹. Dicim⁹ aūt mo
tū esse endelichiam. i. actum mobi
lis ſm q est mobile. Necesse ergo existe
re res possibiles moueri ſʒ vnumquēq̄ʒ
motū. Et sine motus diffinitione ois un-
q̄ʒ cōfiteṫ necessariū esse motum ipossibi
le moueri ſm vnūquēq̄ʒ motū ut altera
ri alterabile: ferri aūt ſʒ locuʒ mutabile.
Quare pri⁹ oportet eē cōbustibile q̄ʒ cō-
buratur: ⁊ cōbustiuum q̄ʒ comburere.

ℂ Postq̄ʒ phūs ꝓposuit qōnē hāc an mot⁹ sit fact⁹
an sit etern⁹ ⁊ narrauit qd antiqui senserūt de fa-
ctione mūdi ⁊ de eternitate mot⁹ ⁊ ostēdit q̄ʒ uti
le ⁊ q̄ʒ sūmope est inuestigare aliqd de huiusmodi
qōne. in parte ista ut dicebaṫ phūs exequiṫ de qō
ne p̄dicta ostendēs per plurimas rationes motuʒ
eē sempiternū. Circa qd tria facit: qꝛ p̄ ponit hꝰ rō
nes. secūdo iprobat opiniones ꝯdicētiū rationibꝰ
p̄dictis ⁊ negātiū sēpiternitatē mot⁹. tertio soluit
rōnes possibiles fieri in ꝯtriū per quas qs negare
posset motū eē sēpiternū. 2ª ibi ⌊ sed nō aliqñ qdē
erat. ⌋ 3ª ibi ⌊ ꝯtria aūt his. ⌋ ℂ Ad euidētiā prime
ptis sciēdū q motū nō eē sempiternū dupl'r qs ne
gare posset. p̄ si diceret oēʒ motū eē nouū ul'r oēm
motū incipe. secūdo si dicēt oēʒ motū aliqñ desine
re. duo ergo facit: qꝛ p̄ ꝓbat q mot⁹ ul'r nō icepit.
secūdo ostendit q mot⁹ ul'r nō desinit nec corrū
piṫ ibi ⌊ eadeʒ ratio est. ⌋ Circa p̄m tria facit ſm q
tripl'r ostēdit motū ul'r nō eē factū nec icipe. p̄mo
eni ośdit hoc eē ex pte ipi⁹ mot⁹. secūdo ex pte mo
uētiū. tertio ex pte tpis qd est nūs mot⁹. 2ª ibi ⌊ at
vō ſʒ ampli⁹. ⌋ 3ª ibi ⌊ adhuc aut p̄us ⁊ posteri⁹. ⌋
Circa p̄m duo facit. qꝛ p̄ p̄mittit quedā necessaria
ad ꝓpositū. secūdo ex illis p̄missis arguit itētū ibi
⌊ siquidē ergo ⁊ hoc factū. ⌋ p̄ma in duo ſʒ q duo
necessaria p̄mittit. 2ª ibi ⌊ ēt ergo hoc necessariū. ⌋
Dicit ḡ q ad ꝓbādū motū eternū eē ⁊ nunq̄ʒ ice-
pisse icipiem⁹ p̄ ex diffinitis nobis p̄us in his pħi
cis. i. in tertio pħicoꝝ dicim⁹ q ut patuit ibi motū
eē endelichia. i. actu mobilis ſm q est mobile. ne
cesse ergo est res possibiles moueri existere supple
pri⁹ ſʒ vnūquēq̄ʒ motū. qdlibet eni accñs p̄suppo
nit suū sbm. mot⁹ ḡ cū sit act⁹ mobilis p̄supponit
mobile. Cū ḡ mot⁹ sit qddā accñs ipi⁹ mobilis ut
pʒ ex ipa diffinitione mot⁹ opʒ mobile p̄existē suo
motui. Addit aūt q sine diffōne mot⁹. i. ⁊ si nō es-
set diffinitio mot⁹ nihilomin⁹ appareṫ eē uerū qd
dictū est. Nā ois utiq̄ʒ ꝯfitebiṫ q moueri. i. ipi mo
ueri ⁊ ipsi motui necessariū est eē supple pri⁹ possi
bile moueri. i. mobile ſʒ vnūquēq̄ʒ motū ut ipi al-

terari necessariū est p̄existere alterabile ⁊ ipi fieri ſm locū necessariū est p̄existē mutabile ſm locū q2 op3 p̄us eē cōbustibile q̄3 cōburat: ⁊ nō solu3 mobile p̄cedit suū moueri s3 ēt motiuū ⁊ possibile agē p̄cedit suā actionē. nā p̄us necesse est eē ip3 cōbustiuū q̄3 sit ip̄m cōburere. ¶ Dubitaret forte aliq̄s quō uerū sit q̄ mobile ſm vnūquēq3 motū p̄cedit suū moueri. Nā vr̄ hoc eē falsū. nā celū qđ est mobile ſm locū nō p̄cessit motū suū localē. nā sequendo opinionē pħi nō pri⁹ fuit celū ⁊ postea mouebitur localiter. nā cū in p̄petuis nō differat eē ⁊ posse statim cū fuit celū mouebat̄ localiter cū ta3 celū q̄3 ei⁹ mot⁹ ſm pħū3 sint perpetua. ¶ Amplius cū stati ḡnatus est ignis nisi ip̄ediat̄ ascēdit sursū h⁹ ergo mobile nō op3 p̄cedere suū motū. Dicēdū q̄ ſm quosdā semp̄ mobile p̄cedit suū motū nō tēpore sed natura. Nā cū sbm ult̄ p̄cedit suū accn̄s op3 mobile naturaliter p̄cedere motū. hoc aūt dictū multū vr̄ ɔcordare cū uerbis pħi cū ex hoc p̄bat mobile p̄cedere suū motū: q2 est act⁹ ⁊ accn̄s ipsius: sed l3 hic sit quedā ueritas: q̄ mobile naturaliter p̄cedit suū motū nō tn̄ huiusmodi ueritas sufficit ad declarandā mētē pħi. intendit eni pħs p̄bare motū tp̄e nō icepisse: q2 nunq̄3 pōt dari aliqua mutatio noua quā tp̄e nō p̄cedat alia mutatio quare op3 motū ſ3 pħ3 ult̄ nō eē tēporalē. Ad hoc ergo p̄bandū p̄misit pħs q̄ mobile p̄cedit suu3 motu3: ut si poneret̄ q̄ eēt dare motū aliquē p̄m factū argueret̄ hoc inconueniēs q̄ ante illū p̄m motū eēt aliq̄s mot⁹: q2 mobile ⁊ factio mobilis que est qdā mot⁹ de necessitate p̄cessit motū illū. omnes ergo motū nouū ſm pħūm p̄cedit aliq̄s mot⁹ nou⁹ tp̄e. Nā q2 icōueniēs videt̄ pħo q̄ sit mobile eternū ⁊ moueat̄ tp̄aliter. iō ois mot⁹ nouus ſ3 ip3 p̄supponit mobile nouū: oē aūt mobile nouū p̄supponit factionē aliq̄3 ḡ nō est dare aliquē motū nouū quē tp̄e nō p̄cedat aliq̄s mot⁹ ut factio mobilis ut ergo pateat intētio pħi sciēdū q̄ mot⁹ est actus entis in potētia. duplex est tn̄ potētia. quedā eni ē abiiciens actū ⁊ nō est cōiūcta suo actui sed tp̄e p̄cedit suū actū: qdā vo est nō abiiciēs actū quē nō op3 tp̄e p̄cedere suum actū: ⁊ sicut distinguim⁹ de potētia mobilis sic distinguendū est de motu qui est actus mobilis. Nam ſm pħm huiusmodi act⁹ cuiusmodi est mot⁹ pōt eē perpetuus ⁊ etern⁹ ⁊ talis mot⁹ est mot⁹ celestis ⁊ pōt eē tp̄alis ⁊ factus ⁊ huiusmodi est mot⁹ alioꝝ mobiliū. Cū ḡ i perpetuis tp̄e nō differat eē ⁊ posse: q2 si p̄petua prius possent esse q̄3 essent ia3 p̄petua nō eēnt. in tp̄alib⁹ vo ēt tp̄e potētia p̄cedit actū. his visis satis app̄et quō ex eo q̄ mot⁹ est act⁹ entis in potētia pri⁹ op3 q̄ sit mobile q̄3 sit ipse motus. Na3 si huiusmodi mot⁹ est perpetu⁹: q2 in perpetuis tp̄e potētia nō p̄cedit actū in huiusmodi motu mobile est pri⁹ suo motu nō tp̄e sed natura. Nāq3 q2 tp̄e ⁊ duratione nihil est pri⁹ eterno ⁊ p̄petuo ip̄ossibile est q̄ motū eternū ⁊ p̄petuū tp̄e p̄cedat aliqđ mobile. si vo motus ille sit nou⁹ ⁊ tp̄alis: q2 in nō p̄petuis tp̄e potētia p̄cedit actū: op3 eē aliqđ mobile qđ tp̄e p̄cedit talē motū. intentio ergo pħi est q̄ non est dare p̄m motū tp̄alē ⁊ nouū: q2 cū motū nouū tp̄e p̄cedat aliqđ mobile nouū: ⁊ oē mobile nouū p̄cedat aliq̄ factio si aliquis mot⁹ nou⁹ eēt p̄m⁹ tūc huiusmodi motū tp̄e p̄cederet aliq̄s mot⁹ ⁊ aliqua factio ut factio ipius mobilis qđ p̄supponit talis mot⁹. nō ḡ pōt dari q̄ mot⁹ nou⁹ sit mot⁹ p̄m⁹: nisi ſm pħ3 incidam⁹ in hoc incōueniēs qđ ante p̄m motu3 sit aliq̄s mot⁹. sed q̄ hec via pħi nō ɔcludat in sequētib⁹ app̄ebit. Ex hoc aūt soluit̄ q̄ hec ratio p̄ª: q2 mot⁹ celi ſm pħūm nō est tp̄alis s3 p̄petu⁹. non ḡ op3 talē motū p̄cedere aliqđ mobile tp̄e s3 nā. qđ vo addebat̄ deinde videt̄ ip̄ortare maiorē difficultatē: h⁹ tn̄ difficultatē soluit ɔ̄ᵒʳ distinguēdo de potētia dicēs q2 semp̄ in motu nouo tp̄e potētia p̄cedit actū: sed h⁹ potētia nō semp̄ fūdat̄ in ipo mobili cui⁹ est ipse mot⁹: sed aliq̄n fundat̄ in alio: ut si statī3 cū est ignis ascēdit sursū h⁹ ascēsus ⁊ huiusmodi mot⁹ tp̄e p̄us fuit in potētia q̄3 eēt in actu. s3 huiusmodi potētia nō fūdabat̄ in igne cui⁹ est ip̄e mot⁹: sed fūdabat̄ in aere ⁊ in aqua ex qua factus est ignis cui cōpetit sic moueri. Sed si uolum⁹ saluare modū loquēdi pħi possum⁹ dicere ſm q̄ vnūquēq3 motū nouū tp̄e p̄cedit mobile cui⁹ ē ille motus: s3 huiusmodi mobile qđ tp̄e p̄cedit suū motū aliq̄n dicit qđ in actu: aliq̄n qđ in potētia. ut si ferri sursū est mot⁹ ignis nulla est latio sursū si sit tp̄alis ⁊ noua quā nō p̄cedat ēt tp̄e uel ignis in actu uel ignis in pō: ut si nō stati cū est ignis fert̄ sursū tūc talē motū p̄cedit ignis in actu. Si vo stati3 cū est actu ignis sursū fert̄: tūc huiusmodi motū p̄cedit tp̄e aq̄ uel aer qui est ignis in pō ⁊ ex quo fact⁹ est ignis. ⁊ hoc suffic ad saluāda uctionē pħi. Nā siue stati cū est ignis ferat̄ sursū siue nō. semp̄ enim motū ignis p̄cedit factio ignis: q̄re si mot⁹ alicui⁹ mobilis sit nou⁹ ⁊ sit p̄m⁹: cū semp̄ oē3 talē motū p̄cedat factio mobilis ante p̄m motū erit aliq̄ mutatio siue aliq̄s mot⁹ qđ est icōueniēs. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliq̄s utrū sic sit ex parte agētis ⁊ motiui sicut est ex parte passi ⁊ mobilis: ut ut̄q3 cōbustiuū ⁊ ult̄ oē motiuū p̄cedat suū cōburere ⁊ suum mouere sicut cōbustibile ⁊ ultra oē mobile p̄cedit suū cōburi ⁊ suū moueri. Dicēdū q̄ quodāmō sequēdo viā pħi est oīo sil'e de motiuo respectu mouere ⁊ de mobili respectu moueri. na3 sicut moueri ſm ip3 qđdā est p̄petuū qđdā tp̄ale. mobile perpetuū nō p̄cedit mobile aliqđ tp̄e s3 nā. moueri vo tp̄ale ēt tp̄e p̄cedit aliqđ mo^le sic dupl'r est mouere tp̄ale ⁊ eternū. mouere aūt eternū p̄cedit motū aliqđ nō tp̄e: s3 nā. na3 sicut nā'liter celū p̄cedit suū moueri sic itelligentia nā'liter p̄cedit suum mouē: mouere vo tp̄ale ēt p̄cedit aliqđ moueri sicut moueri tp̄ale p̄cedebat aliquod mobile. Aduertēdū tn̄ q̄ sicut moueri passiuū mobile cui⁹ erat illud moueri nō semp̄ p̄cedebat tp̄e actu sed potētia: ut lationē ignis sursū nō semp̄ p̄cedit ignis in actu s3 aliq̄n ignis in potētia. sic mouē actiue q̄3tū cūq3 sit tp̄ale nō op3 q̄ tp̄e p̄cedit illud mouē motiuū in actu cui⁹ est tale mouere: sed sufficit q̄ p̄cedat ip̄m moueri in potētia. Nā sicut statim cū est ignis pōt moueri ⁊ ascēdere sursū: sic stati cu3 est ignis p̄t cōburere ⁊ mouere. moueri ergo passiuū ignis ut suu3 fieri sursū si sit tp̄ale p̄cedit de necessitate ut ignis in actu si p̄us sit ignis q̄3 ascēdat ut saltē p̄cedit ēt tp̄e aer uel aq̄ ex qua fact⁹ est ignis que est ignis in potētia: sic ēt mouere actiuū ipius ignis ut ip3 cōburere uel p̄cedit tp̄e ignis in actu si p̄us sit ignis q̄3 cōburat uel p̄cedit tale cōburere aer ul' aq̄ ex qua fact⁹ est ignis ⁊ que erat ignis in potētia. est ergo diligēter notādū qđ pħs dixerat de motu passiue sumpto siue de moueri ait ue

ritatē habere de motu actiue sumpto siue de mo-
uere ut duplici via cōsequat intētū. Nā sicut si di
ceret q aliqđ moueri eēt pᵐ ꝛ esset nouū duceret
ad hoc incōueniēs q ante pᵐ moueri eēt aliqđ mo
ueri: sic si aliqđ mouere eēt nouū ꝛ eēt pᵐ ducere
mur ad hoc icōueniēs q añ pᵐ mouere eēt aliqđ
mouere. Nā sic oē moueri passiue sumptū si fit no
uum pcedit aliqđ aliud moueri ut fieri ipius mo
bilis cuiꝰ est illud moueri: sic oē mouere actiue sū
ptum si fit nouū pcedit aliqđ aliud mouere: qꝛ pce
dit ipꝫ illud mouere ꝛ illud facere quo fiebat hu-
iusmodi actiuū ꝛ motiuū: quare cū oē moueri no-
uum psupponat mobile nouū: oē mobile nouūꝫ p
supponit aliqđ fieri nouū quo factū est illud mobi
le nullū moueri nouū erit pᵐ moueri: qꝛ tūc añ pᵐ
moueri eēt aliqđ moueri: sic qꝛ oē mouere nouū p
supponit aliqđ motiuū nouū: oē āt motiuū nouū
psupponit aliqđ mouere quo factū est illud moti-
uūꝫ. nullū mouere nouū poterit eē pᵐ mouere: qꝛ
tūc ante pᵐ mouere eēt aliqđ mouere: ut si cōbure
re ignis eēt nouū nō posset eē pᵐ cōburere: qꝛ cō-
burere ignis non pōt eē nouū nisi ignis sit nouus
ignis aūt nō pōt eē nouꝰ nisi sit calefacta uel com
busta aq̈ uel aliqđ aliđ ex quo gñatꝰ est ignis. sꝑ ḡ
añ oē cōburere nouū est aliqđ cōburere. ut aūt cō
burere cuiuslibet ignis sit illđ cōburere quo cōbu
stū est illđ ex quo factꝰ est ul' gñatꝰ hꝰ ignis. nullū
ḡ cōburere ꝛ nullū mouere sꝫ phꝫ pōt poni pᵐ: qꝛ
tūc ante pᵐ mouere eēt aliqđ mouere qđ est icō
ueniēs. Sic ḡ vꝫ eē dicēdū sequēdo rōnes phi. Sꝫ
q rōnes eiꝰ nō simplr arguāt sꝫ pcedāt ex suppō
ne falsi ut psequēdo patebit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Ergo ꝛ hoc necessariū est aut facta ali-
qñ esse cuꝫ non essent aut perpetua esse.

¶ Est penitꝰ aliđ qđ est neciū ad ppositū ostēdēduꝫ
dicēs q ḡ supple cū neciū est mo^le pcedē suū mo-
tū ē ꝛ hꝫ neciū q mo^lia aut opꝫ eē facta cū priꝰ nō es
sēt aut opꝫ ea eē ppetua. de q̈libet eni uez ē q ul'
est perpetuū uel est tpale. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sigdē igit factū est mobiliuꝫ vnūqđqꝫ
necessariū est priꝰ accepta aliā mutationē
factā esse: ꝛ motum sm q factuꝫ est pos
sibile motū eē: aut moueri. Si autem que
sūt preerāt semp motu nō existēte irratio
nabile quidem videt ꝛ ab insciētibus.

¶ Ex pmissis arguit itētū dicēs q sigdē igit vnūqđ
qꝫ mobiliū supple qđ mouet motu nouo factū est
necessariū est prius acceptā eē ꝛ priꝰ factā eē aliaꝫ
mutationē ꝛ aliū motū sm quē motū factū est ipꝫ
mobile qđ dicimꝰ possibile eē motuꝫ aut possibile
moueri. Nullus ḡ motꝰ nouꝰ poterit eē pmꝰ qꝛ añ
oēꝫ talē motū pcedit alia mutatio ut factio ipiꝰ mo
bilis. Si vō dicat q aliq̈ mouent motu nouo que
nō sūt facta sꝫ ppetua vꝫ oino irrōnabile: iō dicit
q si aliq̈ sint mobilia que sꝑ pcerāt motu nō exñte
s. sꝑ ita q sit aliqđ mobile eternū cuiꝰ motꝰ sit factꝰ
ꝛ tpalis hoc ponere vꝫ gdē irrōnabile ēt ab isipiē
tibꝰ: ipi aūt isipiētes cogscerēt hoc eē irrōnabile.
¶ Notādū aūt vꝫ rōnis huiꝰ ut sat pōt patē p ha
bita in hoc psistere q cū motꝰ nouꝰ psupponat mo
bile nouū nullus motꝰ nouꝰ poterit eē pmꝰ: qꝛ oē
motū cuiuslibet mobil' noui de necessitate pcedit
aliqs motꝰ sꝫ quē factū est illđ mobile: qre si talis
motꝰ eēt pmꝰ añ pᵐ motū eēt aliqs motꝰ qđ est icō
ueniēs. ¶ Notādū ēt iō oino irrōnabile eē q mo
tꝰ nouꝰ cōpetat mobili eterno: qꝛ que eterna sūt vni
formiter se hñt oino. ḡ vꝫ esse ridiculū ponere aliq̈
eterna ꝛ nō dicere ea sꝑ imutabiliter se hēre ul' sꝑ
vniformiter moueri. ¶ Dubitaret forte aliqs qꝛ vꝫ
q hec rō phi nō solū nō dēt simplr sꝫ ēt q nō de
mōstrat ex suppōne. Suppositꝭ eni oībus fūdamē
tis eiꝰ ut vꝫ nō pbat motū nō icepisse. arguit eni q
cū motus psupponat mo^lis factionē nouꝰ. si aliqs
motꝰ mobilis noui ul' aliqs motꝰ nouꝰ eēt pmꝰ cū
oēꝫ talē motū pcedat factio mobilis tūc añ motuꝫ
pᵐ eēt aliqs motꝰ. diceret eni aliqs q pp hꝫ nō ar-
guit motū nō icepisse qꝛ nō poneret motꝰ pmꝰ mo
bilis: sꝫ ipa factio mobilis. Dicēdū q suppositꝭ fū
damētis eiꝰ. i. possumꝰ oñdē hāc rōnē pcludē du-
pliciter. p pp id qđ arguit p locū a maiori. Nā si
iter motꝰ nouos aliqs motꝰ dꝫ eē pmꝰ potissime vꝫ
q hꝰ motꝰ sit motꝰ localis. Sꝫ hꝰ motꝰ si est nouꝰ
nō pōt eē pmꝰ. ḡ nec aliqs motꝰ nouꝰ aliꝰ poterit eē
pmꝰ. q aūt motꝰ localis nouꝰ nō possit eē pmꝰ suf
ficiēter pbat rō phi suppositis fūdamētis eiꝰ. Nā
sm ipm ois motꝰ localis nouꝰ psupponit mobile
nouū. oē aūt mobile nouū psupponit factionē ali-
quā ꝛ motū aliquē per quē factū est mobile. ḡ ois
motꝰ localis nouus psupponit aliquē motū ꝛ nul-
lus talis motꝰ nouꝰ poterit eē pmꝰ ꝛ per pñs vnꝰ
aliꝰ motꝰ nouꝰ poterit eē pmꝰ. Sꝫ si nullus motꝰ no
uus poterit eē pmꝰ motꝰ sꝑ añ oēꝫ motū nouū est
dare aliquē motū q̈re motꝰ ulr nō icepit sꝫ est eter
nus. ¶ Secūda via ad declarādū mēteꝫ phi est ut
rōnes hic facte suscipiāt supplemētū p ea que dñr
in fine de gñatiōe. ibi eni. o. q nunq̈ factio aliqua
nec aliq̈ gñatio est motꝰ pmꝰ. Nā ois factio ꝛ ois
gñatio psupponit aliquā corruptionē. nunq̈ eniꝫ
aliqđ fit uel gñat nisi aliqđ aliđ corrūpat: qꝛ gña-
tio vniꝰ ē corruptio alteriꝰ nūq̈ eni aliqđ corrūpit
nisi sit pus gñatū: sꝑ ḡ gñatio psuppōit corruptio
nē ꝛ corruptio gñationē ꝛ sic i isinitū. Est ḡ itētio
phi q ois motꝰ nouꝰ qꝛ ē mo^lis noui psupponit fa
ctionē mo^lis. Nullus ḡ tal' motꝰ pōt eē motꝰ pmꝰ
qꝛ tūc ante motū pᵐ eēt aliqs motꝰ: sed ut patebit
in de gñatiōe sꝑ añ oēꝫ factionē est aliq̈ corruptio
ante oēꝫ corruptionē aliq̈ factio. ulr ḡ motꝰ nō pt
eē nouꝰ qꝛ semp ante oēm motū nouū est dare ali-
quē motū. ¶ Tertio hoc idē declarari pōt. Nā fa
ctio semp est terminꝰ motꝰ ut factio vniꝰ mobilis
psupponit motū alteriꝰ mobilis qđ est illud mobi
le in potētia ut factio ignis psupponit alterationē
aeris ul' alicuiꝰ alteriꝰ qđ ē ignis in pō. supposito
ḡ q sꝑ factio vniꝰ mobilis psupponit alterationes
ꝛ motū alteriꝰ mobilis de levi pbat itētū. Nā mo
tꝰ nouꝰ ipiꝰ ignis psupponit factionē eiꝰ: factio vō
ignis psupponit motū alteriꝰ mobilis ex q̈ factꝰ ē
ignis ille. qđ aūt motꝰ alteriꝰ mobilis si nouꝰ sit p
supponit factionē eiꝰ. sꝑ ḡ motꝰ nouꝰ psupponit fa
ctionē ꝛ factio motū. sꝑ ḡ ē motꝰ añ motū ꝛ factio
añ factionē. nō ḡ icepit motꝰ. hāc āt viā multū vꝫ
sonare textꝰ. Nā iō pbat q motꝰ nō est nouꝰ qꝛ sꝑ
motꝰ nouꝰ sꝑ ē mobilis noui ꝛ psupponit motū sꝫ
quē factū est mobile qđ possibile ē moueri tali mo
tu sꝑ ḡ ē motꝰ añ motū ꝛ factio añ factionē fulcit
tñ hec tertia via ꝛ secūda. nā iō ē motꝰ añ motū ꝛ
factio añ factionēꝫ: qꝛ sꝑ gñatio vniꝰ est corruptio
alteriꝰ ꝛ eꝫ. Ex hꝫ ḡ appet q si hē rōnes phi dicunt

sufficiēter ↄcludē opȝ ꝙ arguāt nō solū de motu i
coi ꝙ nunꝗ̄ icepit: ſȝ ēt de motu celesti. nā hꝰ rō-
nes nō arguūt motū simplr̄ nō icipe nisi supponat
ꝙ ḡnatio ⁊ corruptio se hn̄t ſ̄ȝ circulum ita ꝙ ois
motꝰ nouꝰ p̄supponit factionē mobilis. factio aūt p̄sup
ponit corruptionē: corruptio āt factionē: ⁊ sic circu
larit in infinitum. Sed ꝙ factio ⁊ corruptio circularit se
p̄cedāt in infinitum eē nō p̄t nisi p motū circularē ipsiꝰ ce
li. ⁊ i de ḡnatiōe sufficiēter ondimꝰ. arguūt ḡ he rō
nes adducte motū celestē nunꝗ̄ icepisse p quē hꝰ
motꝰ inferiores ꝑpetuo circulant. ¶ Ulteriꝰ forte
dubitaret aliqs: q₂ sic exponēdo rōnē pħi ut expo
suimꝰ vr̄ ꝙ nō solū arguat ex suppōne: ſȝ ēt ꝙ sim-
plr̄ ꝓbet motū nūꝗ̄ icepisse. Nā nullus sane mē
tis negaret ꝙ si ē motꝰ nouꝰ ē ⁊ mobile nouū: huic eni
fūdamēto ēt fides catholica minime ↄdic̄. pōit eni
fides nr̄a ꝙ ois motꝰ ē nouꝰ ⁊ ꝙ hꝰ motꝰ nouꝰ sp ē
mobilis noui: ſȝ si mobile ē nouū de necitate est factū: fa-
ctio āt ē t̄minꝰ motꝰ. oē ḡ motū nouū p̄cedit factio
⁊ q₂ factio ē sp t̄minꝰ motꝰ ⁊ p̄supponit motū si oēȝ
motū nouū p̄cedit factio an̄ oēȝ motū nouū nec̄e ē
eē aliquē motū. ulr̄ ḡ motꝰ nouꝰ eē nō p̄t. Nā si ulr̄
motꝰ eēt nouꝰ an̄ oēȝ motū eēt aliqs motꝰ qd̄ ē icō-
ueniēs. Dicēdū ꝙ lȝ mltis vijs fulcirēimꝰ rōnem
pħi. oēs tamē p̄dicte vie p̄cedunt ex suppōne falsi.
Supponūt eni ꝙ nūꝗ̄ sit factio aliq̄ nisi illa sit ter
minꝰ motꝰ q̄ supposito ipo lr̄ est rn̄dē ad rōnes pħi.
Si ḡ ondē poterimꝰ eē aliqd̄ agēs qd̄ p̄t ꝓducere
res i eē absqȝ motu p̄cedēte rōnes pħi appebūt vi-
lia sophismata. uer̄ ē eni ꝙ motꝰ nouꝰ p̄supponit fa
ctionē mobilis ſȝ factio mobilis nō de necitate p̄suppōit
motū: q₂ ut ꝓbabit p̄ꝰ cā p̄t ꝓducē res in esse absqȝ
motu p̄cedēte. Nō igit an̄ oēm motū nouū ē aliqs
motꝰ ut rō pħi cōcludebat. ꝙ aūt p̄ꝰ cā absqȝ motu
p̄cedēte res ꝓducē possit p₃. nā oē agēs agit ſ̄ȝ mo
dū sue nāe. Cū ḡ nā diuina sit suū eē ⁊ in illa nā sit
admixta pōa: ſȝ sit ipȝ eē ꝓpriꝰ effectꝰ dei est dare eē.
imo q₂ cāitas eiꝰ se extēdit ad oia entia: opȝ ꝙ pro
priꝰ effectꝰ sit id q̄ oia pticipāt. hoc aūt ē esse. huic aūt
vitati ꝙ ꝓpriꝰ effectꝰ dei sit dare eē ↄcordat scriptu
ra sacra dcā sāctoꝝ auctātes pħoꝝ. Dio. eni ait i de
di. no. ꝙ deꝰ marie p eē noiare hēt tanꝗ̄ p id qd̄ ē
coīssimū ⁊ qd̄ est ꝓpriꝰ effectꝰ eiꝰ. ipē eni deꝰ p eē se
noīat tanꝗ̄ p aliqd ꝓpriū ut p₃ sciētibꝰ scripturā sa
crā. ipē ēt ↄmētator ab hac vitate coactꝰ ait 2° methaphisice ꝙ
vnū ē ens p se ens ⁊ p se uerū. cetera aūt sūt entia p
eē ⁊ vitatē eiꝰ. dici ḡ ꝙ nō est aīs eē ꝓpriꝰ effectꝰ est
dare eē. Sȝ ꝓpriꝰ effectꝰ alioꝝ agētiū nō ē eē ſȝ fie-
ri. nāqȝ eē dic̄ actū simplr̄. fieri āt dic̄ actū admix-
tū pōe. Si ḡ modus agendi cuiuslibet agētis seqt
modū eēndi eiꝰ cū oia agētia circa p̄m nō sint actꝰ
puri: sed hēant eē admixtū pō ꝓpriꝰ effectꝰ eiꝰ non
erit esse qd̄ ſ̄m se acceptū dic̄ actū simplr̄ ſȝ erit fie-
ri qd̄ ſ̄ȝ se dicit actū admixtū potētie. eē eni p se lo
quēdo sp dicit actū simplr̄. Si āt sit aliqd̄ esse qd̄
hēat eē pōlitatē admixtā h̄ nō erit rōne ipsiꝰ esse ſ̄ȝ
se sed rōne eiꝰ in q̄ tale eē recipit p se. ḡ loquēdo eē
qd̄ ſ̄m se dicit actū simplr̄ nunꝗ̄ pōt esse ꝓpriꝰ effe
ctus alicuiꝰ agētis qd̄ nō sit in actu simplr̄ ⁊ nō ha
beat pōlitatem admixtā. Cū ḡ solus deꝰ sit actꝰ pu
rus ⁊ actꝰ simplr̄. cetera vō agētia sint in actu ad-
mixto potētie bn̄ dictū est ꝙ ꝓpriꝰ effectꝰ dei est eē
ceteroꝝ vō agētiū ꝓpriꝰ est fieri. sed cū oē agēs ime
diate possit efficē ꝓpriū effectū ⁊ mediāte hꝰ effe-
ctu possit efficere oia alia agētia ⁊ citra p̄m immedia
te sunt cā ipsiꝰ fieri. Si aūt sunt cā eē h̄ est median
te fieri. inde est ḡ ꝙ ois effectꝰ accipiēs esse a scd̄is
agentibꝰ accipit tale esse mediāte motu ⁊ mediāte
fieri. ꝓductio ḡ rerū ⁊ factio earꝝ ſ̄ȝ ꝙ factio est ut
extēdemus nomē factionis ad oēm ꝓductionē ⁊
ad omnē causationeȝ nō hēt ꝙ sit terminꝰ motꝰ uel
ꝙ sit terminꝰ ipsiꝰ fieri. sed si ꝓductio ⁊ factio reruȝ
p̄supponit fieri ⁊ motū p̄cedentē h̄ est inꝗ̄tum illa
factio est scdoꝝ agētiuȝ que agūt mediāte motu ⁊
mediāte fieri: sed cū ꝓprius effectꝰ dei sit ipsuȝ esse
pōt deus dare eē rebꝰ absqȝ fieri ⁊ absqȝ motu p̄ce
dēte: esse ergo qd̄ dat deꝰ ⁊ factio eiꝰ ⁊ ꝓductio ip-
sius nō opȝ ꝙ sit terminꝰ alicuiꝰ motus. videmꝰ eni
ꝙ 2ª agētia efficiūt fieri absqȝ fieri p̄cedēte ita ꝙ
fieri scdoꝝ agētiū ſ̄m ꝙ hꝰ ⁊ per se nō est terminꝰ
alicuius fieri: q₂ motiōis nō est motꝰ ⁊ ḡnationis
nō est ḡnatio ut ꝓbabat in 5°. Si ergo 2ª agētia q₂
ꝓprius effectꝰ eoꝝ est fieri imediate hūc effectum
efficiūt absqȝ aliq̄ alio p̄cedēte. deus cuiꝰ ꝓprius
effectꝰ est esse poterit res ꝓducere in esse absqȝ mo-
tu ⁊ absqȝ fieri ⁊ absqȝ aliq̄ alio p̄cedente. est enim
q̄si p se notū ꝙ qd̄libet agēs imediate efficit ꝓpriū
effectū. patet ergo ꝙ rō pħi nō cōcludit. Nā si uo-
lumꝰ accipe factionē large ad oēm ꝓductionē dato
ꝙ motꝰ nouus p̄supponit mobile nouū ⁊ per ↄn̄s
p̄supponit factioneȝ eiꝰ. nō tn̄ ois motꝰ nouꝰ de ne
cessitate p̄supponit aliū motū: q₂ pōt eē factio que
nō est terminꝰ alicuiꝰ motꝰ. Qd̄ si tn̄ uellemus face
re viȝ in vbo accipiēdo nomē factionis ut est termi
nus ipsius motꝰ ⁊ ipsiꝰ fieri dicemꝰ ꝙ nō ois motꝰ
nouus de necessitate p̄supponit factionē mobilis:
q₂ pōt esse mobile nouuȝ qd̄ ꝓducat absqȝ factione
⁊ absqȝ fieri ⁊ absqȝ motu p̄cedēte. motꝰ ergo nouꝰ
qd̄ nō de necessitate p̄supponit factionē mobilis uel
si p̄supponit hꝰ factionē nō oportet ꝙ illa factio sit
terminus alicuiꝰ fieri uel alicuiꝰ motꝰ ita ꝙ nō semp
ante oēm motuȝ nouū est aliqs motꝰ nec est motus
eternus ut pħs opinatur.

Lectio. III.

a Et vō magis igredientibus hoc ne
cessariuȝ est accidere. Si enim alijs
quideȝ mobilibus existētibus alijs
motiuis aliquādo quidē erit aliquod pri-
mū mouēs: hoc autem qd̄ mouetur: ali-
quando quidē nihil sed quiescit oportet
hoc mutari prius. Erat enim aliqd causa
quietis. Quies eniȝ priuatio motus est.
Quare autē primam mutationeȝ erit mu
tatio prior.

¶ Postꝗ̄ pħs ꝓbauit eternitatē motꝰ ex pte ipsiꝰ mo
tus ostēdens ꝙ ante oēm motū nouū est dare mo-
tum. in parte ista uenat eternitatē motus ex pte ip
soꝝ mouētiū. mouētia auteȝ triplr̄ distinguunt: q₂
quedā agūt per naturā ut corpalia: quedā agūt ⁊
mouēt a ꝓposito ut habētia intellectū. Quedā vō
mouēt ⁊ agūt methaphorice ut habētia rōnem fi-
nis. finis enim ut in de ḡnatione ostēdimus est mo
uēs methaphorice. tria ergo facit. q₂ p̄mo ostendit
motū esse eternuȝ ex parte agētium naturaliter. 2°
ex parte agentium a proposito. tertio ex pte agen-
tium quoruncunqȝ. scd̄a ibi [alia qdē mouet eni.]
3ª ibi [necesse eni in his que sūt.] Dicit ḡ ꝙ at vō

amplī⁹ magis īgredietib⁹.i.ꝓfundi⁹ ꝯsiderantib⁹
ueritatē hoc necessariū est accidere.vz ꝙ mot⁹ nū
ꝗ̄ cepit.nā si aliq̄s qdē mobilib⁹ existētib⁹ alijs aūt
mouētib⁹ supple si mot⁹ sp̄ nō fuit opz ꝙ aliqñ qdē
hoc qdē cui p̄ᵐ mouēt hoc aūt qḋ mouet supple
aliqñ qdē nihil mouebat̄ s; q̄escit.i.erat nāllo qui
es.si ḡ oz īcipe mot⁹ oz ꝙ hoc.i.mobilia mutari p̄
us.nā si mobilia q̄escebāt aliqd erat cā q̄etis.nā q̄
es est p̄uatio mot⁹.si ḡ oz tolli q̄es ⁊ debēt mobi-
lia incipe moueri opz ꝙ tollat̄ cā q̄etis que erat i-
pedimētū mot⁹ ⁊ per quā p̄uabat̄ mot⁹.s; hᵘⁱ cā ⁊
hᵘⁱ īpedimētū nō pōt tolli nisi per motū.ḡ si mot⁹
ul'r incepat erit aliq̄s mot⁹ ante omnē motū ⁊ mo
uebunt̄ mobilia p̄us ꝗ̄ moueant̄:q̄re añ p̄mā mu
tationē est mutatio p̄or: qḋ est incōueniēs. ¶ No-
tandū aūt vī; rōnis hui⁹ in hoc ꝯsistere:q: nihil ē
in noua dispositione nisi per motū p̄cedētē. Naq̄
si aliqd est in aliq̄ dispositione in qua p̄us nō erat
aliq̄ cā est añ mota ⁊ aliqḋ īpedimētū est ablatū
ꝑ cui⁹ ablationē cōpetit ei hec noua dispō:s; illa
ablatio īpedimēti q̄dā motus ⁊ ip; īpedimētū au
ferre qḋdā mouē est.ḡ ois noua dispō fit mediāte
aliq̄ motu p̄cedēte:si igit̄ mot⁹ ul'r icepit tūc mobi-
lia sūt in noua dispōne:q: eē in motu est alia dispo
sitio ꝗ̄ eē in q̄ete.s; noua dispositio fit per motū p̄
cedētē.ḡ ul'r ante oēz motū fuit aliq̄s mot⁹ ⁊ p̄mū
motū entiū p̄cessit aliq̄s mot⁹ qḋ est incōueniens.
¶ Notādū ēt hāc rōnē sēsibiliter ⁊ euidenter ar-
guere magis de agēte nāli ꝗ̄ de agēte a ꝓposito.
nā agēs nāle nō pōt in opposita sicut agēs a ꝓposi
to quare agēs oē per nāz si assit passū statī agit ni
si īpediat̄:si ḡ talia agētia p̄us nō mouebāt ⁊ po-
stea mouēt aliqḋ īpedimētū est sublatū ⁊ aliq̄s mo
tus p̄cessit ratione cui⁹ entia sūt in motu ⁊ in noua
dispōne.arguit ḡ hec ratio ꝙ ex parte agentiū nā-
liter nō pōt ul'r īcipere mot⁹:q: nihil īcidit per ta-
lia agentia nisi mediāte motu. Si ḡ per ea ul'r mo
tus incipet ante oēz motū eēt mot⁹ qḋ est īcōueni
ens. ¶ Notādū aūt hāc rōnē secūdā eē suppleme-
tū rationis p̄misse.supposuerat eni p̄hūs ꝙ motus
nou⁹ reqrit mobile nouū ⁊ p̄supponit factionē mo
bilis:s; ois factio p̄supponit motū: q: est termin⁹
mot⁹ ḡ ois mot⁹ nou⁹ p̄supponit motus.ul'r igitur
mot⁹ nō icepit nec ul'r mot⁹ p̄t eē nou⁹:q: tūc ul'r
oēz motū p̄cederet aliq̄s mot⁹ qḋ ē īcōueniēs.ap
parenter ḡ ꝯcludit hec rō motū nō īcipe si motus
nou⁹ arguit mobile nouū ⁊ p̄supponit factionē mo
bilis si q̄s diceret mobilia nō eē facta s; eē eterna ⁊
tñ moueri t̄paliter rō hec nec appenter nec existēter
ꝯcluderet iō hec secūda rō supplet rōnē illā. Naz
s̄m eā ēt si mobilia ponant̄ eterna ut vł opz motū
ul'r nō eē nouū:q: si mobilia sunt eterna ⁊ ul'r inci
piūt moueri in t̄pe ita ꝙ nō sit aliq̄s mot⁹ nisi t̄pa-
lis qñ p̄ᵒ entia icepunt moueri aliqḋ īpedimētū fu
it ab eis sublatū. S; auferre īpedimētū qḋdā mo
uē ē.ḡ añ p̄ᵃˢ mutationē fuit mutatio p̄ior.imo si
mot⁹ ul'r ē nou⁹ siue mobⁱˡⁱᵃ sint eterna siue t̄palia cū
mot⁹ nou⁹ arguat nouā dispositionē ⁊ noua dispo
sitio fiat p̄ motū p̄cedētē:ul'r añ oēz motū fuit ali-
q̄s mot⁹ qḋ ē īcōueniēs. ¶ Dubitaret forte aliq̄s
utrū hec rō simpl'r ⁊ absolute ꝯcludat motū eṫnū
eē:vł aūt ꝙ sic. Nūꝗ̄ eni videm⁹ aliqḋ agēs agē
si p̄us nō agebat nisi aliqua mutatio facta p̄cedat
ut si ignis calefacit stupā qui p̄us nō calefaciebat
uel ignis iuit ad stupā uel stupa ad ignē uel utrū-
ꝗ̄ accessit ad utrūq̄. Cū ergo in p̄ma cā nō possit
eē trāsmutatio nec in nihilo possit eē trāsmutatio
dato ꝙ ꝓpri⁹ effect⁹ dei sit dare eē ⁊ ꝙ possit res
ex nihilo ⁊ absq̄ motu p̄cedēte ꝓducere: tñ ut vł
q̄cq̄d ꝓduxit ab eterno ꝓduxit:q: si fecisset entia in
t̄pe aliqua mutatio facta eēt uel in deo uel in nihi-
lo rōne cui⁹ nūc ꝓduxit entia ⁊ nō p̄us:s; cū utrū
ꝗ̄ hoꝝ sit impossibile opz entia eterna eē:sed si en
tia sunt eterna ⁊ mot⁹ eternus:q: si entia eēnt eter
na ⁊ mot⁹ ul'r eēt nou⁹ ut ꝓbabat̄ per rōnem nūc
adductā ante omnē motū eēt aliq̄s mot⁹ qḋ est in
cōueniēs. Dicēdū ꝙ l; possem⁹ hanc rōnē effuge
re superficialiter dicēdo eā nō arguere de agente a
ꝓposito cuiusmodi est de⁹ sed de agēte nāli:tñ q̄a
p̄hs hāc rationē faciēdā dicit se ampli⁹ ⁊ ꝓfundi⁹
ingredi ⁊ nos ampli⁹ ⁊ ꝓfundi⁹ ostēdam⁹ ꝙ de⁹
absq̄ p̄cedente mutatione pōt noua ⁊ mutabilia
facere. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciendū ꝙ p̄ma causa
quātū ad p̄sens ab oīb⁹ alijs cāis in trib⁹ differt p̄
ma eni differētia est q: nulla cā que est alia a p̄ est
ul'is cā entis:solus aūt de⁹ cū sit p̄ᵐ agēs est cā to
tius entis:vnde ⁊ in secūdo metha.ꝓbat ꝙ infiᵐ
⁊ mediū nō p̄nt esse cā toti⁹:sed ul'r semper p̄ᵐ est
cā toti⁹. Si ergo de⁹ est cā toti⁹ entis opz ꝙ possit
ꝓducere effectū absq̄ motu p̄cedēte. Naq̄ cum
mot⁹ de necessitate p̄supponat mobile ⁊ subiectū
in quo recipiat̄ oē qḋ de necessitate agit p̄ trāsmu
tationē ⁊ motū nō est cā toti⁹ entis sed de necessi-
tate p̄supponit pōz ex parte passi in qua suscipiat̄
ei⁹ actio ⁊ eius mot⁹:deus ergo ex quo totius en
tis est causa ⁊ nihil est ad qḋ eius cāalitas se nō ex
tēdit pōt agere absq̄ trāsmutatione ⁊ motu p̄ce-
dēte imo ꝓductio totius entius impossibile est ꝙ
fiat trāsmutatione mediāte ⁊ motu:q: tunc mot⁹
ille eēt absq̄ omni subiecto qḋ si de alijs accidēti-
b⁹ saluare possum⁹ trāscēdēdo nāle s̄niaz ꝙ possint
eē sine s̄bo:dicere tñ hoc de motu ⁊ de q̄libet alio
cui⁹ eē est in fieri est oīno ridiculū.negare ḡ deum
absq̄ trāsmutatiōe p̄cedēte posse aliquē effectū ꝓ
ducē ē ponē deū nō eē cāz toti⁹ entis.p; ḡ ꝙ q: mo
tus p̄supponit ens in pōā cuz de⁹ ip̄m ens in pōā.⁊
ip̄az mā; ꝓduxerit necesse est ip̄; posse agere abs-
q̄ motu p̄cedēte. ignrare ḡ deū posse agē absq̄ mo
tu p̄cedēte ē ignorare p̄mas diās entis.ens eni p̄⁹
diuisiōe diuidit̄ in pōz ⁊ actū in cāz ⁊ cātū. de q̄li-
bet eni v̄ificari pōt ꝙ uel dicit q̄d i actu ul' q̄d i pōā
uel hēt rōnē eē ul' cāti.cū ḡ mā dicat q̄d in pōā ⁊ nō
causet alia opz ꝙ sit cāta ab alio.si igit̄ ens i pōā ⁊
mā nō pōt ꝓduci p̄ motū p̄cedētē de⁹ qui est cā to
ti⁹ entis differt ab alijs agētib⁹ q: nō agit ex suppō
ne mā:sed pōt ip̄az mā; ꝓducere ⁊ pōt agere abs
q̄ motu p̄cedēte qḋ nō p̄nt alia agētia. Secunda
diā ē q: in alijs agētib⁹ v̄t⁹ ⁊ actio differūt ab eo
rū s̄ba vnde ip̄e itelligētie q: hñt actionē differē-
tē ab eoꝝ s̄ba cū varia itelligūt est in eis mutatio
aliq̄:s; cū oīa que sūt in deo sint ip̄a diuina s̄ba uel
le ⁊ itelligē de vnū nullā in deo mutationē dicunt
sicut ḡ per p̄mā diāz q: de⁹ est ul'is cā entiū pōt
agere nō p̄cedēte trāsmutatione ex p̄te passi. Sic
p̄ hāc secūdā diā:q: sua v̄tus ⁊ sua actio est ip̄sa
sua s̄ba agit nulla mutatiōe existēte ex parte agētis.
Tertia diā ē q: alia agētia adeo nō q̄cq̄d p̄nt me-
diantib⁹ agētib⁹ iferiorib⁹ p̄nt sine illis:ut nō q̄cq̄d
sol p̄t mediāte v̄tute īformatiua existēte in aliq̄ semi
ne pōt sine illa. S; de⁹ q̄cq̄d pōt mediantib⁹ alijs

causis pōt sine illis. ⁊ hu⁹ cā est q: nihil in alijs est
causis cui⁹ de⁹ nō sit cā ⁊ actio.iō vt⁹ oiuz cāru̇ p
ampli⁹ ⁊ pfecti⁹ reseruat in ꝑ. Sz nō qcqd hz mar
tellus hēt a fabro nec qcqd hūt hec agētia iferiora
hūt a sole.iō nō qcqd pōt faber cū martello pōt si-
ne eo.nec qcqd pōt sol mediātib⁹ agētib⁹ iferiorib⁹
pōt sine illis.ex ꝑmis ḡ duabus dictis ut pbabat
plāe pz q nulla mutatiōe pcedēte ex pte passi nec
ex pte agētis de⁹ pōt suos effect⁹ pducē.sz diē ali-
qs q nec hoc phs negasset.pcederet enī ipsa oia eē
effect⁹ dei ⁊ deū oino imutabiliter agere. Nā ut p
babit in h 8° est deuenire ad aliqd agēs qd ē olno
imobile p se ⁊ p accñs ⁊ abi ītra.sz diceret phs q
oēs hu⁹ effect⁹ de⁹ ab eterno pduxerit ⁊ h nō pce
dēte mutatiōe ex pte passi.q: añ talē pductionē ni
hil erat q tali mutatiōi posset eē sbm nec ēt pcessit
ibi mutatio ex pte agētis:q: de⁹ est oino imobilis
eternalr ḡ absq oi mutatiōe deū suos effect⁹ pdu
cere phs nō negaret sz q noua aliq̄ efficiat ē ipo⁹
sz ad h vz tertia dicta nō si absq sui mutatiōe medi
antib⁹ secūdis agētib⁹ pt noua efficē ēt sine illis abs
q oi mutatiōe poterit noua pducē.phs ḡ ut saluа
ret q de⁹ sp se hēt vniformit ad oia ⁊ q idē manēs
idē sp fac idē nouū q de⁹ nihil nouū pducē posset
nisi mediantib⁹ secūdis agētib⁹. Sz qcqd pduxit
ab eterno pduxit: ⁊ cū pducere sit aliō q cōserua
re si de⁹ ab eterno res pduxit nūc aūt nō pduxit sz
pseruat nō eodē mō se hēt ad res nūc ⁊ prius.negā
do ḡ deū posse a'lqd facere nūc ⁊ prius cōcessit ipm
posse facere nunc qd nō fecerat prius uel nō facere
nūc qd fecerat prius.quō ḡ sic intelligēdū sit q de⁹
se hēt vniformiter ad oia ut infra dicet. ¶ Ad pre
sens aūt intātū dictū sit q q: de⁹ agit uolēdo ⁊ in-
telligēdo cū uolēdo ⁊ intelligēdo diuersa mutabi-
lia ⁊ diuersas pres tpis nullo mō mutet:q: suum
uelle ⁊ suū itelligere nullo mō est aliqua mutatio
sz olno est ipsa sua suba.sicut pōt absq sui mutatio
ne talia uelle ⁊ talia itelligere:sic pōt absq oi mu
tatione talia pducere.quō ḡ de pductione rez ali
quo mō reducēda est ad qōnem illā quō de⁹ uelit
⁊ itelligit alia a se.de qua qōne in qbusdā nris edi
tionib⁹ theologicis diffusius diximus ⁊ si pti-nge-
ret nos scribere sup methaphisicā de hac eadē qō
ne diffusi⁹ aliq̄ diceremus.ad pñs aūt dicta suffici-
ant.q vo dicebat de igne ⁊ de stupa.pz q: nō est si
mile de alijs agētib⁹ ⁊ de ꝑ. ¶ Deinde cuz dicit.

¶ Alia quidē enī mouēt singulr:alia autē
⁊ fm contrarios mot⁹:ut ignis quidē ca
lefacit:frigefacit aūt nō. Sciētia autez vi
detur contrariōz eē vna. Uidetur igit ⁊
ibi esse aliqd simili modo:frigidum enim
calefacit conuersum quodāmō ⁊ abscō-
dens:sicut ⁊ peccat uolūtarius sciēs:qñ
e contrario utimur scientia.

¶ Probat mūdū eē eternū ex pte agētis a pposito
circa qd duo facit.q: p dat pueniētiā ⁊ diffaz inter
agens nāle ⁊ a pposito.secūdo ex his que dixerat
pbat intētū ibi. Si igit quecūq possibilia. ¶ Di-
cit ḡ q alia qdē mouent singulariter.i.vno mō tm
ut agētia nālia.alia aūt mouēt ēt fz ptrios mot⁹ ut
agētia p intellectū:ut ignis qdē q: est agēs nāle po
tētia ei⁹ est ad alterū oppositoꝝ tm:iō solū calefa-
cit nō frigefacit. Sz scia vi eē vna ptrioꝝ. Est ḡ dif-
ferentia inter agēs nāle ⁊ a pposito:q: potētie nā-
les sunt ad vnū singulariter:sed potētie rōnales ⁊
scia sunt ad opposita. differūt ḡ hoc agēs ⁊ illud ⁊
ēt pueniūt:iō subdit q vz ibi.s.in agente a pposito
eē aliqd simili mō sicut in agēte nāli. Nā frigiduz
per se infrigidat sed calefacit quodāmō.i.per acci
dēs:q: hoc facit pūersim ⁊ abscōdēs.frigus enīz
cōuertēdo calorē ad interiora ⁊ abscōdendo calo
rē iterl⁹ lz per se ifrigidet per accñs tñ calefacit.si-
cut ergo agēs naturale agit alterū oppositoꝝ p ac
cidēs sic peccat uolūtarie sciēs qñ econtrario utit
scia.sil'e est ḡ aliquo mō iter agēs nāle ⁊ a pposito
q: hoc ⁊ illud agit vnū oppositoꝝ per se.aliud vo
quodāmō per accñs ut frigidū per se ifrigidat ⁊ p
accñs calefacit ut sciēs grāmaticā uel sciēs aliam
sciaz per se agit fm artē ⁊ loquit pgrue. Si autem
peccat uoluntarie ⁊ loquit incongrue hoc est per
accidens ut ex corruptione appetit⁹ uel ex aliqua
alia causa concurrente. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit q̄cūq possibilia sūt facē:aut pa-
ti:aut mouē aut moueri. Hec aūt moue-
ri nō penit⁹ possibilia sūt. Sz sic se hñtia
⁊ pria alterutris sūt. Quare cū primant:
aliō mouet: aliō aūt mouet:cū sint ut sit
h qdē motiuū:illō vo mobile. Si igit nō
sp mouebat:manifestū est q nō se hēbāt
sicut nūc potia:h qdē mouē:illō aūt mo
ueri:sz oportuit mutari alterum illoruz.

¶ Ex his que dixerat pbat intētū dicēs q quecūq
sūt possibilia facere aut pati aut qdcūq est possibi
le hoc mouere hoc aūt moueri nō penit⁹ possibilia
sūt.actiua enī ⁊ passiua nō quocūq modo se habē
tia agūt ⁊ patiūtur uel sūt possibilia agere ⁊ pati
sz hñtia se sic ⁊ cū sūt primari⁹.i.primi⁹.l.cū sint
i debita dispōne:qre cū talia sūt prima.i.i debita
dispōne tūc utunt actione ⁊ passione: ⁊ aliō qdez
mouet aliud qdē mouet ⁊ cū hoc qdē motiuū illō
aūt mo^{le} sicut ut sic.i.ut debite se hñtia supple tūc
vnū mouet aliō mouet:q: ḡ sic ē si igit mobile nō
sp mouebat ab aliquo motiuo manifestū est q hu⁹
motiuū ⁊ hu⁹ mobile nō se hēbāt sicut nūc possibi
lia:hoc qdē mouere illō āt moueri.sz oportuit mu
tari alterū illoꝝ:q: si ultr mot⁹ icepit añ pmā mu
tatiōe fuit aliq̄ mutatio qd est icōueniēs. ¶ No
tādū aūt vīz rōnis hui⁹ in hoc psistere q tā agēs
nāle q̄ a pposito p se loquēdo semp facit altez tm
si āt faciat oppositū ut si frigidū calefacit ul' si sci-
ens agit pter sciaz hoc ē per accñs ut pp corruptio
nē appetit⁹ ul' per aliqd ipedimētū:qre qdcunq
agens si pri⁹ nō agebat ⁊ postea agit passū ⁊ agēs
nō se hēbat in illa dispositiōe qd hoc posset agere
illud vo pati. Sed aliqd erat ipediēs. Si igit ultr
mot⁹ icepit cū nō erat mot⁹ aliqd erat ipedimētū
uel ex pte agētis ul' ex parte passi.prius ergo q̄ ultr
iciperet mot⁹ oportuit remoueri illud impedimē-
tuz sz hoc nō potuit fieri nisi per motū.ergo si ultr
ois mot⁹ incepit ultr ante oēm motū fuit aliqs mo
tus qd est incōueniēs. ¶ Notādū etiam q penit⁹
vult phūs q mot⁹ uel sit etern⁹ uel q eat in infi-
nitū in motib⁹ ⁊ q sit mot⁹ añ motū. Nā si aliqs
mot⁹ incipit ⁊ aliqd mobile nunc de nouo mouet
aliqua erit causa quare prius nō mouebatur.illā

ergo cām opoꝛtuit pꝛius moueri. Sed si remouet
cā nūc ꝛ nō remouebaẗ pꝰus aliq̄ erat cā. quā etiā
opoꝛtuit remoueri ꝛ sic in īfinitum. nunq̄ ḡ est da-
re aliqd nouū nisi sit dare remotionē īpedimēti uł
remotionē cāe ante remotionē cause in īfinitū: s; cū
remotio cause ꝛ īpedimēti fiat per motū. nunq̄ est
dare motū nouū: nisi sit dare motum ante motū in
īfinitū. ¶ Notādū aūt q̄ cū tres rōnes sint addu-
cte ꝓbantes eternitatē motuū sicut ostēdebaẗ q̄ 2ª
rō erat supplemētū rōnis pᵐe. sic ēt hec 3ª est sup-
plemētū rōnis scđe. diceret enim aliqs q̄ si agēs
nāle pꝰus nō agebat ꝛ postea agit aliqd erat impe-
diēs: q: potētie nāles sunt ad vnum tm̄: sed potētie
rōnales sunt ad opposita: q: in potestate agētis uo
lūtarie est agē et nō agere. nō op; si tale agēs pꝰus
nō agebat: ꝛ postea agit q̄ qd fuerit impediēs. po
tuit ergo motꝰ nr̄ incipe nō per agēs nāle: sed per
agēs per itellectū. ad hoc ḡ remouēdū addit pħs
hāc rōnē tertiā ostēdēs q̄dāmodo sile eē de agēte
uolūtario ꝛ ꝟm sciā; sicut de nāli. nā agēs per intel
lectū semꝑ agit alterū; ꝯrioꝝ tm̄: q: semꝑ agit ꝟm
sciā;. si aūt agit ꝯriū h̄ est per aliqđ impedimētū ꝛ
per accñs sicut frigidū per accñs calefacit: semꝑ ḡ
oē; motū nouū a q̄cūq̄ agēte efficiaẗ ꝓcedit remo
tio impedimēti. cū tm̄ nō fiat talis remotio nisi per
motū semꝑ ante oēm motū nouū est aliqs motus.
nunq̄ ḡ nr̄ incepit motꝰ. ¶ Dubitaret forte aliqs
quare potētie rōnales dicunẗ eē ad ꝯria. nāles vō
sunt singulariter ad vnu; tm̄. Dicēdū q̄ q̄cq̄ agit
agit ut est in actu ꝛ per formā suam. sicut ergo du-
plex est forma que est pꝰᵐ actionis sicut duplex est
agēs. q̄dā enim forma est rō agēdi que est pncipiū
eēndi ꝛ nō cognoscēdi: ꝛ hᵐ forma est in nālibꝰ. ca-
loꝛ enī ex eo q̄ dat igni esse calidū est rō: q̄re ignis
agat. q̄dā aūt forma sic est rō agendi q̄ est pꝰᵐ co
gnoscēdi ꝛ talis foꝛma ꝛ ꝑfectio est in agentibꝰ per
itellectū. spēs enī intelligibiles uel ipsa ars existēs
in artifice dādo ipsi artifici q̄ cog̃scat artificia dat
ei q̄ possit efficere illa. nālia ergo agūt per formā;
que est pꝰᵐ essendi. intellectualia vō per formam
que est pncipiū cognoscēdi. cū igiẗ forma ut est pꝰ
cipiū eēndi ita det esse hoc q̄ nō det eē oppositū;
q: caloꝛ ita dat eē calidū q̄ nō dat eē frigidū. ideo
potētie nāles sunt ad vnum tm̄: sed forma ut est pꝰ
cipiū cog̃scēdi sic est ratio quare cognoscanẗ oppo
sita: q: per rectū cognosciẗ rectū ꝛ obliquū ꝛ per eā
dē artē cognosciẗ ꝯgruū potentie rōnales nō sunt
ad vnum tm̄: sed sunt oppositoꝝ. ¶ Ulterius forte
dubitaret aliqs utrū sit aliquo modo sile de agēte
nāli ꝛ a ꝓposito. Dicēdū; q̄ nō est oīno sile de hoc
ꝛ de illo: q: ut dictū est agēs nāle agit per formā;
ut est pꝰᵐ essendi que nō dat esse opposita: sed dat
esse alterū oppositoꝝ tm̄. agētia vō per intellectu;
agūt per formā ut est pncipiū cognoscēdi que foꝛ-
ma vna ꝛ eadē existēs est ratio: quare cognoscātur
opposita. aliq̄ tm̄ modo videẗ esse sile de hoc agēte
ꝛ illo. Nā l; vna ꝛ eade; forma sit rō: quare cogno
scanẗ opposita. nō tm̄ eque pꝛimo ducit in cognitio
nē oppositoꝝ. hn̄do enim spēm recti cognoscimus
rectū ꝛ obliquū: sed nō eque p̄. imo per tale; spēm
per se ꝛ p̄ cognoscimus rectū. ex ꝯñti vō obliquū;.
ideo est quodāmodo sile de agēte nāli ꝛ a ꝓposito:
q: sicut agens nāle per se agit vnū. per accidēs vō
pōt efficere ꝯriū: sic agēs a ꝓposito agēdo per spē;
intelligibilē per se ꝛ pᵐo agit illud in cuius cogni-
tionē ducit per se ꝛ pᵐo spēs itelligibilis: ideo per
se ꝛ pᵐo videẗ agere vnum tm̄. ex ꝯñti aūt poterit
agere oppositum sicut sua spēs ex ꝯñti ducit in co-
gnitionē oppositi. agere ergo nō solū ꝓpositū: sed
etiā oppositū: ꝛ si nō est oīno per accñs in agētibꝰ
per intellectū sicut in nālibus. videẗ tm̄ eē ex ꝯñti.
¶ Potuit ergo esse intētio pħi q̄ cū in motore pri-
mo sint oēs foꝛme in actu que sunt in mā̄ pꝛima in
potētia statī egit ꝟm foꝛmas illas uel si nō statim
egit aliqd erat impediēs. q̄cqd ergo deus ꝓduxit
ab eterno ꝓduxit: sed q̄ hec rō non ꝯcludit statim
in seq̄nti q̄ōne patebit. ¶ Ulterius forte dubitaret
aliqs utrū ex ꝑte agētis per intellectū ꝓbari possit
mundū eternū ꝛ motū nō incepisse. Dicēdū q̄ om
ne agēs de necessitate statim facit effectū ꝓpꝛiū ni-
si impediaẗ. sicut enim ignis statim calefacit: q: ca
lefacē est eius effectꝰ ꝓpꝛius nisi īpediaẗ: sic in agē
te a ꝓposito est quedā necessitas uel quedā īmuta-
bilitas: ut statim agat effectū ꝯueniente nisi impe-
diaẗ ꝛ effectū tm̄ nō ꝯuenictē; nō opoꝛtet ponere po
sita sua causa. si ergo res que pꝛocedunt a pᵐo sic
eēnt ꝯuenictes effectus ideaꝝ siue formarū intelli
gibiliū existētiū in pᵐo sicut calefacē est ꝯueniens
effectus ignis sicut stati; cū est ignis calefacit nisi im-
pediaẗ. Sic q: deus īpediri nō pōt stati; ꝛ ab eter
no oīa ꝓduxisset: sed ab illis ideis nihil ꝯuenienter
ꝛ ut expedit ꝓgrediẗ nisi ut est a sua uolūtate uoli
tū. res ergo nō tūc esse acceperunt q̄n deus in se ha-
buit ꝛ eaꝝ spēs ꝛ eaꝝ ideas: sed tūc effecte fuerunt
q̄n deus per illas ideas uoluit eas fieri. vn̄ cōiter
dici ꝯsueuit ꝛ bn̄ q̄ nihil cōparaẗ ad deu; tanq̄ ꝓ-
pꝛius effectꝰ nisi qđ est a deo uolitu; ꝛ ut est a deo
uolitū. que ergo deus uoluit ꝛ q̄n uoluit: tunc ꝓdu
cit. hec aūt cōis ṽitas sic declarari pōt. Nā omne
agēs per intellectum agit itelligēdo: nō itelligēdo
speculatiue sed pꝛactice: sed cū itellectꝰ extēsione fi
at pꝛacticus: quia ex hoc est practicus ut se extēdit
ad uolūtatē: nulla spēs intelligibilis est ꝯueniēs ꝛ
ꝓpꝛia causa rei nisi ut habet ordinē ad uolūtate;.
cū ergo sciētia speculatiua nō sit ꝓpꝛia causa rerū:
sed practica uelle ex hoc solu; q̄ ab eterno deꝰ ha-
buit spēs itelligibiles rerū q̄ ab eterno res in esse
ꝓduxerit est uelle q̄ posita cā nō ꝓpꝛia ponaẗ effe
ctus. sed si sic dicimꝰ q̄ credimus bn̄ dictu;: nō vi-
demus satisfacē rōni pħi. Nā ꝟm ipm semꝑ agens
per artē agit ꝟm artem illā: ꝛ vult agere ꝟm artē il-
lam nisi habeat appetitū coꝛruptū uel nisi aliquid
aliud īpediat: sed h̄ de leui tolliẗ. Nā uolūtas alio
rū agētiū oꝛdinatꝰ ad aliquē aliū finē ꝛ alia agentia
per suos actꝰ ꝛ ex suis effectibꝰ ꝯsequunẗ aliquem
aliū finē a seipsis. ēt hᵐ agētia in agendo aliqd pre-
supponūt ex ꝑte passi ꝛ p̄supponūt ipm tp̄s: sed de
us ad nullū aliū finē oꝛdinaẗ ꝛ in agēdo nihil p̄sup
posit ex ꝑte passi. nec etiā p̄supposit tp̄s: q: ipsius
tp̄is est actoꝛ. in pᵐa ergo ꝓductione rerū in nullo
alio debemus q̄rere cām nisi in ipso deo. si ḡ nunc
ꝓduxit res ꝛ nō pꝛius nō est per mutationem ali-
qua; factā in aliquo. Sed h̄ est q: sic oꝛdinauit ꝟm
sapientiā suā ꝛ sic uoluit ut oꝛdinauit. In aliis aūt
agētibus locū habet qđ queriẗ ut si homo nō facit
igne; in estate: sed in hyeme hoc est: q: nō est actoꝛ
temporis: sed expectat tēpus in quo sit frigus. rur-
sus si aqua rosarū qui facit in uere ꝛ nō in hyeme
hoc est: q: p̄supponit mām in qua; agat. rose enim
que sunt materia talis aque inueniunẗ in uere ꝛ nō

in hieme. Ampli⁹ si aliqs opat dū est san⁹ ꝛ nō cū ē eger: hoc est qꝛ est mutabilis ꝛ nō ē tāte fortitudinis eo exñte egro sicut sano. De⁹ aūt ꝗ oīno in se est imutabilis tps nō ꝓsupponit nec mām in quam agat sꝫ totū pōt ex se ꝓducere: si nūc agit ꝛ nō prius agebat nō est per mutationē factā in seipso vl' i alio sꝫ si vl' i aliquā cāꝫ reducē volum⁹ iō ɔtigit qꝛ sic voluit ꝛ sic ordinauit p sapiētiā suā. si vō queraꝛ ulterius quare sic de⁹ voluit ꝛ sic per sapiētiaꝫ suā ordinauit satis dubitaꝛ. queriꝛ eni cā cui⁹ nō est causa. opꝫ eni esse statum in causis. cū ergo deuentum est ad diuinam volūtatē ꝛ ad ei⁹ sapiētiā nō est vlterius procedendum. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Necesse eni in his que sūt ad aliqd hoc accidere: ut sicut nō est duplum: nunc autem est duplū mutari: sed nō utrunqꝫ alterū. Erit ergo quedā prior mutatio prima

ℭ Probat eternitatē mot⁹ ex pte quīcūqꝫ agētiū dicēs ꝙ necesse est in his que sunt ad aliqd hoc accidere. vꝫ ꝙ nō ē noua relatio sine motu pcedēte ut si cū nō est duplū: nūc est duplū necesse est mutari ꝛ si nō utrūqꝫ relatiua: saltē alteꝝ relatiuoꝝ. si eni aliqd est duplū ad aliqd ꝛ prius nō erat duplū uel necessariū illoꝝ hēt aliā quātitatez nūc q̄ prius vel saltē alterū illoꝝ. si ꝗ mot⁹ vl'r incepit prius q̄ mot⁹ icideret oportuit mobilia habere nouā relationez ad suos motores: sed noua relatio nō est nisi p motū ꝗ añ p^m motū fuit aliqs mot⁹. est ergo quedam mutatio prior pª mutatiōe qđ est icōueniēs. ℭ Notandū aūt ꝙ cū quatuor rationes sint facte vna ex pte mot⁹ ꝛ tres ex pte agētiuꝫ: he rōnes sic se hūt qꝛ ut patuit si iā fuit supplemētū pme: ꝛ tertia secūde ꝛ hec q̄rta rō est supplemētū tertie. ℭ Diceret eni aliqs ꝙ lꝫ agentia ꝓprie si prius nō agebāt sed postea agant aliqua mutatio facta sit. tn̄ si sit agēs metbapho. cui⁹ agens est finis qꝛ inter tale agens ꝛ actū nō videꝛ eē nisi quidā ordo ꝛ quedā relatio nō est incōueniēs tale agēs agere absqꝫ motu pcedēte. ad hoc ēt excludēdū ait ꝙ ēt noua relatio requirit motū pcedentē. cū ꝗ semp inter agēs ꝛ actū sit aliqs ordo ꝛ aliq̄ relatio cū noua relatio ꝓsupponat motū pcedētē: qꝛ mot⁹ nou⁹ ꝓsupponit nouā relationē si mot⁹ vl'r eēt nou⁹ ante omnē motū eēt aliqs mot⁹ qđ est icōueniēs. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū hec rō de relatiōe arguat motū eē eternū. Dicēdū ꝙ hec rō peccat per fallatiaꝫ accñtis. p se eni est ꝙ noua relatio reqrit nouū fūdamētū ut si est noua sil'itudo est ibi noua albedo in q̄ fūdaꝛ talis similitudo. si aūt ē ibi noua eq̄litas est ibi noua q̄ritas que est equalitatis fundamētū. ꝙ vō noua relatio ꝓsupponit motū nouū hoc est per accñs in quantū. s. fūdamētū relationis est per motū acquisitū. cū ergo de⁹ ut ostēsum est possit naturas reꝝ ꝓducere absqꝫ motu pcedēte: qꝛ in huiusmodi naturis rerū fūdari pñt ipse relationes lꝫ noua relatio arguat nouā naturā. nō tn̄ de necessitate arguit motū pcedētē: qꝛ nā illa que ponit relationis fūdamētū virtute diuina pōt absqꝫ motu pcedente produci. De⁹ igiꝛ ꝓducendo res in tpe fuerūt noue relationes ipsaꝝ reꝝ ad deū: qꝛ de⁹ fact⁹ de nō creatore creator de nō domino dñs sꝫ h⁹ noue relationes nō supposuerūt originē per motū pcedētē: sꝫ p nouitatē naturaꝝ ꝓductaꝝ absqꝫ motu. nulla ergo nouitate ꝓducta in deo lꝫ naturis reꝝ nouiter ab ipso ꝓductis habuerūt ortū relationes noue p q̄s diuini effect⁹ referunꝛ ad ipm. patet igiꝛ ꝙ cū oēs rōnes adducte sint false i se: ꝛ ēt vna sit supplemētū ꝛ fulcimētū alteri⁹ volendo phūs per h⁹ rōnes arguere eternitatez mot⁹ falso arguebat ꝛ sup falso se fūdabat. arguūt ergo dicte rōnes supposito aūt falso hoc fūdamēto ꝙ nulla fiat nouitas sine motu pcedēte. Sꝫ ostēso ꝙ de⁹ absqꝫ trāsmutatione pcedēte pōt noua ꝓducere qđ idubitāter sufficienter ostēdim⁹ appet ꝙ rōnes phi ꝓbantes eternitatē motus non sunt determinationes sophismata.

Lectio. IIII.

Adhuc aūt prius ꝛ posteri⁹ quō erūt
a tpe nō existēte. Aut tps nisi sit motus. Si igiꝛ tps numer⁹ mot⁹ aut motus quidā: siquidez tēpus semper est ꝛ motum necesse est perpetuum esse.

ℭ Postq̄ phūs ꝓbauit vl' poti⁹ ꝓlogisauit eternitatē mot⁹ ex pte ipi⁹ mot⁹ ꝛ ex pte agētiū. in parte ista ut dicebaꝛ ꝓbat hoc idē ex parte tpis. circa qđ duo facit: qꝛ pᵒ pmittit q̄dā necessaria ad ꝓpositū. 2ᵒ ex his que dixerat ꝓbat intētū ibi. at vō de tpe. Dicit ꝗ ꝙ adhuc supple pꝫ ex pte tpis motū eternū eē: qꝛ quō erūt prius ꝛ posteri⁹ tpe nō existēte aut quō tps erit si non sit mot⁹. Si ꝗ aut tps est nūs mot⁹: aut mot⁹ sigdem tps semp est necesse est ꝛ motū ppetuū eē. ℭ Posset aūt ex his duab⁹ cōsequētijs sic formari rō ꝙ qꝛ semp est prius ꝛ posteri⁹ semp est tps: sed si semp est tps semp est motus nunq̄ ꝗ icepit mot⁹: sꝫ est etern⁹. ℭ Notandū aūt ꝙ au qđ tps uel est mot⁹: vl' numer⁹ mot⁹: qꝛ de tēpore fuerūt diuerse sētētie. vna fuit phi ꝙ tps est nūs mot⁹. alia fuit quorūdā phoꝝ dicētiū ꝙ tps est ipse mot⁹. uel possum⁹ dicere ꝛ meli⁹ ꝙ tps dupliciter pōt accipi formaliter ꝛ mālīter. formaliter eni est q̄dā nūs: qꝛ nūs est mot⁹. mālīter vō est ipse mot⁹. q cqd ꝗ sit tps siue mot⁹ siue nūs mot⁹ vera est ista ɔsequētia ꝙ si semp est tps semp est mot⁹. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ At vō de tpe extra vnū cōcorditer itelligi videnꝛ oēs. Ingenitū eni eē dicunt ꝛ ꝓpter hoc democrit⁹ demōstrat tanq̄ i possibilia oia eē facta: ipossibile enīꝫ tēp⁹ factū eē. plato āt tps gñat solus. Siꝛ eniꝫ cū celo factū eē. Celū aūt factū esse dicit.

ℭ Premissa hac ɔsequētia ꝙ si sp est tps semper est mot⁹. ꝓbat tps sp eē ut ɔcludat motū etnū eē. Circa qđ duo facit pꝫ ꝙ dupl'r ꝓbat intētū. Nā pᵒ ꝓbat sēpiternitatē tpis p dicta alioꝝ phoꝝ. 2ᵒ p rōnē sūptā ex priori ꝛ posteriori ibi. Si igiꝛ ipo^re ē. ℭ Dicit ꝗ ꝙ de tpe ex̄ vnū. i. excepto vno q̄ɔ dic oīs videnꝛ tpꝫ habētes igenitū ꝛ dicūt ipm eē igenitū. ꝛ pp hoc democrit⁹ dicēt tāq̄ ipossibilia oīa eē facta: qꝛ ut dicebat ipossibile est tps eē factū. solus aūt Plato generat ipm tps. dicit eni tps simꝛ eē factū cū celo. ꝛ dic celū eē factū: ꝗ p locū ab auctoritate tps nō est factū sed est igenitū ꝛ eternū cū oēs phi hoc posuerūt excepto vno. s. Platone. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si igiꝛ ipossibile est eē dicere ꝛ itelligere tps sine ipo nūc: nūc aūt est medietas que

dã ꝛ pncipiũ ꝛ finẽ hñs simul pncipiũ qͥ futuri tpis finẽ vͦo pteriti necesse semp eẽ tps:ultimũ eni finiti accepti tpis i aliquo iporũ nũc erit. Nihil eni est accipe in tpe pter nũc. Quare qm̃ est finis ꝛ pncipiuꝫ ipꝫ nũc:necesse est ipsiꝰ in utraqꝫ parte sẽ per eẽ tps. At vͦo si tps. manifestũ est:qꝛ necesse est ꝛ motum esse. Siquidẽ tẽpus est:passio quedam motus.

¶ Probat tps eẽ sẽpiternũ per rõnẽ sũptã ex priori ꝛ posteriori q̃ sine tpe eẽ nõ pñt dicẽs ꝙ si igiť impossibile est dicere ꝛ intelligere tps sine ipo nũc:ꝛ ipꝫ nũc est quedã medietas hñs siľ pncipiũ ꝛ finẽ.i. hñs siľ rationẽ pncipij ꝛ finis. Nã dicit pnm futuri tpis. finẽ vͦo pteriti. Cũ ergo nũc semp sit que datur medietas iter tps pus ꝛ tps posteriꝰ.i.iter pteritũ ꝛ futurũ:qꝛ est finis pteriti ꝛ pnm futuri:qꝛ ita est necesse est sp eẽ tps.nã ultimũ accepti finiti tpis erit in aliquo ipoꝝ nũc:sic supple pnm accepti tpis est in aliq̃ nũc:qꝛ nihil est accipe i tpe nisi nũc qre qm̃ ipꝫ nũc sp est finis ꝛ pnm necesse est i utraqꝫ pte ipiꝰ nũc sp eẽ tps:qꝛ ꝫ nõ est dare aliqd nũc añ qd nõ fuerit tps ꝛ post qd nõ sit tps opꝫ ꝙ tps nũc icepit nec desinat ſꝫ sit sepiternũ. ¶ Notandũ aũt ꝙ si tps alr incepit:incepit in aliquo nũc.ꝫ añ illd nũc nõ fuit tps.illd ꝫ nũc ita fuit pnm tpis ꝙ nõ fuit finis.sic eẽt si tps alr deficeret deficeret i aliquo nũc.qꝛ ꝫ post illd nũc nõ eẽt tps hꝰ nũc sic eẽt finis tpis ꝙ nõ eẽ pnm.nunqꝫ ꝫ põt poni tps alr icepisse nisi ponať aliqd nũc sic eẽt pnm tpis ꝙ nõ sit finis:nec pt poni tps alr deficẽ nisi deť aliqd nũc sic eẽ finẽ tpis ꝙ nullo mõ sit pnm:tota ꝫ vis ratiõis huiꝰ in hoc ꝯsistit:ꝙ cũ qdlibet nũc sit siľ pnm ꝛ finis opꝫ tps nunqꝫ icipe nũc desinere. ¶ Dubitaret forte aliqs:qꝛ vr ꝙ rõ nec apparẽter nec existẽter arguat.diceret eni aliqs nõ esse verũ nec existenter nec apparenter ꝙ qdlibet nũc in tpe sit siľ pnm ꝛ finis. Dicẽdũ ꝙ si ꝯsidereť lra pħi:nõ arguit qdlibet nũc eẽ pnm ꝛ finẽ tpis:qꝛ pus ꝛ posterius que sũt dĩe tpis sine tpe eẽ nõ pñt.videbať eni pħo ꝙ ita eẽt per se notũ qdlibet nũc in tpe esse siľ finẽ ꝛ pnm ꝙ qui h negaret hoc ꝯcederet. Nã si tps alr incepit eẽ ꝛ est aliqd nunc ita pnm tpis ꝙ nõ finis:tũc pus ꝙ eẽt illd nũc nõ erat tps sed pus nõ ẽ sine tpe cũ sit dĩa tpis.ꝫ negãdo añ illd nũc nõ eẽ tps ꝯcedimꝰ añ ipm eẽ tps:qꝛ ante ꝛ prius nõ sũt sine tpe . dicẽdo igiť illd nũc nõ eẽ finẽ tpis sed pnm ꝯcedimꝰ ipm siľ eẽ pnm ꝛ finẽ:sic si tẽpus alr deficeret eẽt dare aliqd nũc post qd nõ eẽt tps ꝛ illud nũc sic eẽt finis tpis ꝙ nõ eẽt pnm. Sꝫ cuꝫ posteriꝰ nõ sit sine tpe qꝛ est dĩa tpis negãdo post illd nũc nõ eẽ tps ꝯcedimꝰ post ipꝫ eẽ tps:ꝛ negãdo illud nũc nõ eẽ pnm tpis ꝯcedimꝰ ipsum nũc eẽ pnm tẽporis.qdlibet ergo nũc est finis ꝛ pnm temporis.nunqꝫ igiť tps icepit nec desinet.cõmẽtator aũt hãc ꝯsequẽtiã.vꝫ ꝙ qdlibet nũc in tpe sit finis ꝛ pnm aliter ostendit.ait eni ꝙ tps assimilať linee circulari. Nãqꝫ tps est passio motꝰ pmi:qui nõ est rectꝰ sed circularis.imo cũ tps mãliter sit ipe motus pmꝰ opꝫ itelligere tps hẽre quãtitatẽ circularẽ nõ rectã. Nã cũ tẽpus hẽat ꝯtinuitatẽ a motu ꝛ motꝰ a magnitudine ex quo magnitudo illa ꝛ celestis est circularis opꝫ quãtitatẽ ꝯtinuaꝫ quã imaginamur in motu ꝛ tpe se habere ad modũ circuli. Cũ ergo in linea circulari nõ sit dare pũctũ qui nõ sit simul pnm ꝛ finis linee in tempore nõ erit dare aliqd nunc qd nõ sit simul pncipiũ ꝛ finis eiꝰ.tempus igiť si assimilareť linee recte nõ videť incõueniẽs dare ibi aliqd instãs qd esset pncipiuꝫ ꝛ non finis:ꝛ aliqd qd eẽt finis ꝛ nõ pncipiũ.ſꝫ cũ assimiletur linee circulari qdlibet instãs simul erit principiũ ꝛ finis.igiť ante qdlibet instãs fuit tps ꝛ post qdlibet erit tps:nunqꝫ ergo incepit tẽpus nec desinet.patet igiť quõ rõ pħi apparẽter ꝯcludit. ¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs dato ꝙ he rõnes ꝯcludãt apparẽter utrũ ꝯcludãt existẽter. Dicẽdũ ꝙ nec via pħi nec via cõmẽti sufficienter pbat qdlibet instãs esse simul finẽ ꝛ pncipium tpis.tps eniꝫ qd est passio pmi motus icepit ꝛ desinet:fuit eniꝫ aliqd istãs ante qd nõ fuit tps:ꝛ erit aliqd instãs post qd nõ erit tẽpus.qd vͦo addebatur ꝙ ante ꝛ post sunt differẽtie temporis. Dicẽdum ꝙ ut communiter dicit ꝛ bene li ante ꝛ li post nõ dicũt nisi tps imaginatũ.si enim pħus per tales differẽtias tpis vult arguere infinitatẽ eiꝰ pari ratione per differẽtias loci argueť infinitas loci ꝛ per ꝯsequẽs infinitas ꝯtenti in loco.quereret eni aliquis utrũ sit dare aliqd corpus extra qd nõ sit aliud corpus ꝙ si dicat ꝙ nõ sed semp extra corpus est corpus quãtitates corpoꝝ vadũt in infinituꝫ. Si vͦo est dare corpꝰ extra qd nõ est corpus qꝛ extra celum fm pħm nõ est ponere aliqd corpus tũc cuꝫ extra sit differẽtia loci ꝛ dĩa loci nõ sit sine aliquo loco tũc extra celũ est aliqs locus:sed locꝰ nõ est sine locato ꝛ sine corpore.ergo extra celũ est aliqd corpus. ꝛ pari ratione extra illud corpus est aliud corpus ꝛ sic in infinitũ.ponẽdo ergo esse aliqd corpus extra qd nõ est aliud corpus ꝯcedimus extra illud corpus eẽ aliud corpus:sicut ponẽdo esse aliqd instans ante qd nõ est tps ante illud eẽ tps.patet ergo ꝙ cũ dicimꝰ extra celũ li extra dicit locũ imaginatũ.vnde ꝛ pħs hoc modo videť soluere argumẽtũ de infinitate corporis dicẽs ꝙ nõ debemꝰ credere intelligẽtie ꝛ imaginationi:sic etiã cũ dicimꝰ ante instans in quo incepit tps li ante nõ dicit nisi tps imaginatũ.cũ ergo arguiť ꝙ pus ꝛ posterius sunt differẽtie tpis dicẽdũ ꝙ tales sunt huiusmodi differẽtie qle est illud tps cuiꝰ differẽtie eẽ ponuntur:ut si illud tps est quid reale ꝛ huiusmodi differẽtie sunt reales.si vͦo est qd imaginatũ ꝛ huiusmodi differẽtie sunt imaginate. Nõ ergo arguit huiꝰ ratio fm rei vͦitatẽ tps nunqꝫ incepisse. Sꝫ solũ ostẽdit ꝙ nõ põt poni aliqd istãs ante qd nõ imaginemur tps:sicut nõ põt poni aliqd corpꝰ extra qd nõ imaginemur locũ.qd vͦo addebať de cõmẽtatore ꝙ tps assimileť linee circulari ẽt sophistice arguit.nã circulus dupľr põt accipi uel ut est in facto eẽ ꝛ sic circulus cõpletus nõ hẽt in se pũctuꝫ aliquẽ qui nõ sit simul finis ꝛ pncipiũ linee:sed circulus in fieri ꝛ circulus diminutus cuiusmodi est semicirculus uel aliqua alia pportio circuli hẽt in se pũctũ qui est ita pnm ꝙ nõ est finis ꝛ qui est ita finis ꝙ nõ pnm. Cũ ergo tempus non assimiletur circulo in facto esse sed circulo in fieri:qꝛ sequitur motum cuius esse est in fieri ꝛ non est in facto esse erit in tempore dare aliquod instans quod est pncipium ꝛ non finis:ꝛ aliquod quod est finis ꝛ non

p̄a^m. Possum^9 ḡ dicere cōmētatori q̄ nō est in me
thaphoricis disputare tñ q2 methaphorice arguit
ei metha. respōdēdū est. Dixerūt eni aliq̄ p̄^res po-
suisse q̄ōlibet istās tp̄is eē sil' p̄a^m z finez ex eo q̄
tp̄s nō dicit q̄d p̄manēs s3 q̄d fluēs: sed si hec esset
rō p̄^ti oīno eēt ridiculosa. p̄^tor enim nō ia eo q̄ tp̄s
est fluēs sed ex eo q̄ est sic fluens. s. circulariter po
suit q̄ōlibet istās ei^9 habere rōnē p̄ncipij z finis.
Sed q̄ hoc nō oportea[t] est per habita manifestū
C Deinde cum dicit.

C Eadē aūt ratio est: z de eo q̄ corruptibi
lis sit mot^9: sicut de fieri motū accidit p̄o
rē quādā eē mutationē: p̄^a sic hic posteri
or est posteriori. Nō eni sil' q̄escit q̄ō mo
uet: z q̄ō mobile est: z q̄ō cōburit: z q̄ō cō
bustibile. Cōtigit eni cōbustibile eē: q̄ō nō
cōburit. Necq̄ motū z mouens. Et corru
ptibile igit idigebit corrūpi: cū corrūpat z
huiusmodi corruptiuū iterū posteri^9. Cor
ruptio eni mutatio q̄dā est. Si igit h̄ ipos
sibile: manifestū est q̄ est p̄petuus mot^9.

C Probato motu nunq̄ incepisse ondit q̄ simili mō
p̄bari pōt motū nunq̄ deficere dicens q̄ eadē rō
est de eo q̄ō mot^9 sit corruptibilis. q2 sicut de fieri
motū accidit q̄dā mutationē eē p̄orē p̄ma. sic hic
v3 de corrūpi motū z deficere motū accidit q̄daz
mutationē eē posteriorē posteriori. Nā nō sil' ge-
scit q̄ō mouet. i. deficit mot^9 z q̄ō mobile est sil' ge
scit z deficit q̄ō cōburit. i. cōburi in actu z q̄ō est
cōbustibile. nā sicut gn̄atio mobilis p̄cedit iceptio
nē mot^9 sic corruptio mobilis sequit cessationē a
motu. nō eni op3 si nō ē mot^9 q̄ nō sit mobile: z si
nō est q̄ō mot^9 q̄ nō sit mobile z si nō est q̄ō cōbu
rit q̄ nō sit cōbustibile. ɔtingit eni cōbustibile q̄ō
nō cōburit. z q̄ō dictū est de motu passiue itelligē
dū est de motu actiue: q2 nō sil' tollit motiuū i pō
z mouēs in actu. Si ḡ posset cessare oīs mot^9 re-
manēte mobili z mo^{ile} illud z corruptibile idigebit
igit corrūpi z cū corrūpat corrūpet iterū posteri^9
h^{9} corruptiuū. i. h^{9} corruptibile. ḡ post cessationē
oīs mot^9 erit posterior corruptio mobilis: sed ipsa
corruptio quedā mutatio est: ergo post oēm muta
tionē ē aliqua mutatio. si igit hoc ipossibile mani
festū est q̄ mot^9 est perpetu^9 z nunq̄ icepit z nun
q̄ desinet. C Notādū aūt q̄ mot^9 passiue sūptus
ad sui eē indiget mobili z depēdet a mobili: q2 ac-
cidēs ad sui eē indiget subo z depēdet a subo. mo
bile aūt per se loquēdo ad sui eē non indiget motu
nec dependet a motu: q2 s̄m per se loquēdo nō de
pēdet ab accidēte: sed quādo duo aliqua sic se hn̄t
q̄ vnū depēdet ex alio z nō econuerso illud q̄ō nō
depēdet op3 p̄us eē z ultimo corrūpi: ut si est gn̄a
tio subiecti z accn̄tis p̄us z gn̄atio subiecti q̄ ac-
cidētis. z si est corruptio utriusq̄ posterius corrū
pit subiectū q̄ accidēs z si nō tp̄e nā. Natura nā-
q̄ si p̄us corrūperet subiectū q̄ accn̄s remaneret
accn̄s sine subiecto. in via ḡ gn̄ationis gn̄atio mo-
bilis p̄cedet gn̄ationē mot^9 in. vin ergo corruptio
nis ecōtrario corruptio mobilis sequit corruptio
nē mot^9. est ergo vis rationis p̄hi q̄ si oīs motus
possit corrūpi q2 post corruptionē oīs mot^9 eēt cor
ruptio mobiliū post oēs mutationē eēt aliqua mu-
tatio q̄ō est incōueniēs. C Notādū ēt p̄h3 ideo di
xisse q̄ nō simul q̄esci t. i. nō simul cessat z corrūpit
q̄ō mouet. i. ipse mot^9 siue moueri in actu z q̄ō est
mobile. i. subiectū mot^9: z nō sil' cessat q̄ō cōburit
i. ip̄m cōburi z q̄ō est cōbustibile. i. subiectū cōbu
stionis ut ostēdat q̄ mot^9 z mobile nō oportet sil'
corrūpi q2 mot^9 dependet a mobili z nō ecōuerso
propter q̄ō pōt corrūpi motus absq̄ hoc q̄ corrū
pat mobile sed nō ecōuerso. Nā cōtingit eē mobi
le ēt si nō mot^9 q2 cōtingit eē cōbustibile ēt si nō cō
burit. que oīa vidētur arguē q̄ corruptio mobilis
nō pōt p̄cedere corruptionē mot^9: sed de necessita
te sequitur eā. quare si ult' oīs mot^9 posset corrūpi
post corruptionē omniū motuū esset corruptio mo
biliū z post omnē mutationē esset aliqua mutatio
q̄ō est icōueniēs. C Notandū ēt p̄h̄m supponere
q̄si per se uerū q̄ sicut mot^9 nouus est mobilis no
uitas mot^9 corruptibilis ē mo^{lis} corruptibilis. Si
cut ḡ vī ridiculū q̄ mobile sit eternū z generit per
ifinitū tp̄s z postea icipiat moueri in tp̄e: sic videt
eē ridiculū q̄ mot^9 alicui^9 mobilis oīs deficiat z
tñ illō mobile semp̄ duret: ideo s̄m ip̄3 sicut factio
mobilis de necessitate precedit factionez mot^9: sic
corruptio mobilis de necessitate sequit corruptio
nē mot^9: q2 sicut arguebat q̄ si motus ult' iciperet
ante omnē motū eēt motus: q2 esset motus ille per
quē factū fuit mobile. eodē modo s3 p̄hūm argui
debet q̄ si oīs mot^9 corrūperet post oēm motū eēt
aliq̄s motus: q2 esset mot^9 ille per quē corrūperet
mobile. C Dubitaret forte aliq̄s de eo q̄ō p̄hs ait
q̄ non sil' q̄escit. i. nō sil' desinit eē mot^9 z mobile
hoc aūt videt esse falsum. Nam quidā mot^9 abij-
ciunt a substantijs ut cōbustio que corrumpit z de
struit quod cōburit. s. cōbustibile. i^n tali ergo motu
statim cum desinit esse mot^9 desinit mobile esse: ut
si ignis adurit aerem z cōuertit ip̄m in ignem sta
tim cum cōpleta est adustio corruptus est aer z fa
ctus est ignis. cu3 ergo p̄hūs exemplum ponat de
ipsa cōbustione non videt hēre ueritatem q̄ō dici
tur. Dicēdū q̄ sufficit p̄ho suppositis fundamētis
suis q̄ motus depēdeat a mobili z nō ecōuerso:
vnde cum ait q̄ nō sil' quiescit. i. nō simul desinit
esse vel nō simul tollit motus z mobile hoc pro tā
to. dicit q̄ qui tollit mobile tollit motū: sed nō ecō
uerso. Si eni est cōbustio z cōbustibile sed nō cō
uertit. pōt eni eē aliq̄ō cōbustibile q̄ō nō cōburit
q̄ hec ergo sit intentio ei^9 patet: q2 cū ait q̄ nō sil'
quiescit. i. nō simul desinit esse vel nō simul cōburi
tur. i. ip̄m cōburi vel ipse motus cōbustionis z q̄ō
est cōbustibile statim subdit q2 contingit esse com
bustibile q̄ō non comburitur. non ergo est intentio
eius quin sint aliqui motus abijcientes a substan-
tia quib^9 motib^9 finitis tollit substantia mobiliu3
sed vult ostendere q̄ si ponitur motus necesse est
ponere mobile. nō aūt ecōuerso. p̄pter hoc non de
necessitate simul q̄escit nec sil' tollit siue nō simul
p̄eat hoc z illud q2 pōt tolli z non eē mot^9. nō tñ
p̄pter hoc sequit q̄ nō sit mobile. possem^9 tñ dicē
si uellem^9 q̄ ēt in motib^9 abijciētib^9 a s̄ba reseruat
h^{9} ordo. v3 q̄ p̄us desinit eē mot^9 q̄ mobile ut si
adurit aer q̄ sit ignis mot^9 adustionis mēsurabit
tp̄e. ipsa vō corruptio aeris mēsurat istanti. Cū ḡ
tp̄s in quo adurit aer precedat instans in quo cor
rūpit sic prius de se desinit eē talis mot^9 q̄ mobile
sicut tempus precedit istans q̄ō est finis eius: sed

sic dicere est quodāmō ire pter mētes pħi. sufficit
aūt q̄ nō simul tollit mot⁹ ⁊ mobile q: nō op3 mo
tus tollit ⁊ nō est mot⁹ ğ tollit mobile ⁊ nō est mo
bile. ℂ Ulterius forte dubitaret aliqs: q: nō vī q̄
pħs habeat intētū suppositis fūdamētis ei⁹. vult
eni arguere q̄ si mot⁹ oīno tolleret circa post oēm
motū eēt mot⁹ aliqs uel aliq̄ mutatio. q: post oēm
motū eēt corruptio mobilis. dicēt eni aliqs q̄ post
q̄z desinit eē oīs mot⁹ mobile remanet icorruptibi
le: ita q̄ post oēm motū nō erit aliqs mot⁹. ℂ Am
pli⁹ dico q̄ mobile sit corruptibile. dicēt eni aliqs
ipaz corruptionē mobilis esse ultimū motuz ita q̄
post illū motū nō eēt aliqs mot⁹. ℂ Ampli⁹ nō est
sil'e de factione mobilis ⁊ de corruptione ei⁹. Nā
factio fm pħūz est termin⁹ mot⁹. semp ergo f3 ip3
ante factionē est aliqs mot⁹. suppositis igit funda
mētis ei⁹ bene arguit q̄ mot⁹ ul'r nō incepit: q: si
mot⁹ ul'r incepisset tūc aliqs mot⁹ nou⁹ eēt pm⁹: sed
mot⁹ nou⁹ p̄supponit factionē mobilis: factio autē
p̄supponit motū: ğ ante pm motū eēt mot⁹. S3 cuz
corruptio sit finis mot⁹ dato q̄ ul'r mot⁹ desineret
ul' corrūperet ⁊ corruptio mot⁹ argueret corruptio
nē mobilis ita q̄ deficiente ultimo motu deficeret
mobile: nō pp̄ter hoc argueret q̄ post ultimū mo
tū eēt mot⁹: q: post defectū ⁊ corruptionē mobilis
nō op3 eē motū cū defect⁹ ⁊ corruptio nō sint mo
t⁹ pm sed finis. Dicēdū q̄ sicut saluabam⁹ rōnem
pħi suppositis fūdamētis eius q̄ mot⁹ nunq̄z ice
perit. sic saluare possum⁹ q̄ nunq̄z desinat. Nā cuz
oīs mot⁹ depēdeat a motu locali: si mot⁹ ul'r icipet
p̄ icipet motus localis ⁊ si ul'r deficeret ultimo de
ficeret talis mot⁹. Nā si p̄ deficeret mot⁹ localis q̄z
alij mot⁹ eēt effect⁹ sine cā: q: cā oīs trāsmutatiōis
est trāsmutatio in situ: sed cuz mot⁹ localis defecti
uus nō sit nisi mobilis defectiui: ⁊ naliter pri⁹ defi
ciat mot⁹ q̄z mobile cū mot⁹ p̄suppōat mobile ⁊ nō
ecōuerso ponēs motū ul'r deficere suppositis fūda
mētis pħi ɔ̄dictoria iplicat. ponit eni q̄ post motū
localē qui debet eē ultim⁹ mot⁹ sit aliqs mot⁹ ut sit
mot⁹ ille quo corrūpit mobile. Nā p̄ motū locales
per se loquēdo non est corruptio mobilis. igit post
ultimū motū erit aliqs mot⁹ ⁊ mot⁹ localis erit ul
tim⁹ ⁊ nō erit ultim⁹ ⁊ ēt mot⁹ alij erūt ultimi ⁊ nō
ultimi. vī eni pħus q̄si tria supponere que accipie
bāt q̄si per se nā ex qb⁹ arguit motū nunq̄z ul'r de
ficere. pmū est q̄ mot⁹ de necessitate p̄supponit mo
bile. nō āt ecōuerso. ut si cōbustio est: est cōbustibi
le sed nō cōuertit. ɔ̄ungit eni eē cōbustibile qd̄ nō
cōburit. scd̄3 est q̄ mot⁹ nou⁹ arguit mobile nouū
⁊ mot⁹ defectiu⁹ mo'le defectiuū: ut si mot⁹ est fa
ctus ⁊ incepit ⁊ mo'le cui⁹ est ille mot⁹ est factuz ⁊
eē icepit: ⁊ si mot⁹ corrūpit ⁊ desinit eē ⁊ mobile
cui⁹ est ille mot⁹ corrūpit ⁊ desinit eē. videbat eni
q̄ celestia que credebat eē eterna mouebant motu
sēpiterno: hec āt iferiora corruptibilia mouebant
motu uariabili ⁊ corruptibili. tertio supponebat q̄
gñatio ⁊ corruptio ⁊ ul'r oīs mot⁹ cui⁹ per se ē ter
min⁹ ⁊ gñatio uel corruptio nō eēt mot⁹ pm⁹ neq3
ultim⁹. Nā mot⁹ pm⁹ ⁊ ultim⁹ debet esse mot⁹ ille
a quo depēdet oīs mot⁹ ⁊ qui est cā oīs mot⁹: h⁹
āt est mot⁹ ad situ nō āt mot⁹ ad formā: his suppo
sitis p3 q̄ mot⁹ ul'r nec incipit nec desinit nisi an pm
motū sit aliqs mot⁹ ⁊ post ultimū motum sit aliqs
mot⁹. nāq3 si mot⁹ ul'r icipit tūc ante locales motū
qui d3 eē pm⁹ erit aliqs mot⁹: ut erit mot⁹ ille quo
factū fuit mobile. nā mot⁹ localis fact⁹ ⁊ nou⁹ ar
guit q̄ ēt suū mobile sit factū ⁊ nouū: cui⁹ factio p̄
cessit talē motū. ergo ante pm motū fuit aliqs mo
tus. sic ēt si mot⁹ ul'r deficeret tūc post motū loca
lē qui d3 eē ultim⁹ eēt aliqs mot⁹ ut eēt ille motus
quo corrūpit mobile. nā mot⁹ localis corruptibilis
p̄supponit ⁊ arguit mobile corruptibile cui⁹ corru
ptio sequit talē motū. ğ post ultimū motū eēt aliqs
mot⁹. qd̄ vō obiciebat q̄ post q̄z desinit eē oīs mo
t⁹ remanet mobile icorruptibile: patet q̄ hoc nō est
arguere supponēdo pħi fūdamēta. Supponit eni
motū corruptibilē ⁊ defectiuū nō eē nisi mobilis
corruptibilis ⁊ defectiui. qd̄ vō addebat q̄ diceret
aliqs corruptionē mobilis ultimi eē ultimū motū
patet q̄ nec est arguere suppositis fūdamētis eius
supponit eni q̄ mot⁹ ad formā ⁊ ul'r gñatio ⁊ cor
ruptio nō pñt eē mot⁹ pmi neq3 ultimi. imo q: sem
per vno corrupto aliō gñat ⁊ illo gñato postea cor
rūpit ⁊ sic in infinitū. Suppositis fūdamentis pħi
ponē corruptionē aliquā eē ultimū motū est ponē
post ultimū motū eē aliquē motū. q: fm ip3 semp
post corruptionē est gñatio ⁊ post gñationē corru
ptio ⁊ sic in ifim. qd̄ aūt tertio addebat nō est sil'e
de factione mobilis ⁊ de corruptione ei⁹ p3 q̄ ut
spectat ad p̄positū est oīno sil'e: q: sic an factionez
mo'lis est aliqs mot⁹: sic post corruptionē ei⁹ ē aliqs
mot⁹. q: ut patuit gñatio ⁊ corruptio nō pñt poni
mot⁹ pmi neq3 ultimi. Nāq3 cū sp an gñationez sit
corruptio ⁊ eō ⁊ post corruptionē gñatio ⁊ eō sp
post q̄libet corruptionē est aliq̄ mutatio uel aliqs
mot⁹. ponē ğ aliquā corruptionē eē ultimā muta
tionē uel ultimū motū ē ponē post ultimū motū eē
aliquē motū qd̄ ē icōueniēs. ℂ Ulteri⁹ forte dubi
taret aliqs cū rōnes pħi nō sufficiēter p̄bēt motū
nō icepisse utrū sufficiēter arguāt ipm nō deficere
Dicēdū q̄sdā dixisse hoc mō eē multū ɔ̄ fidē nr̄am
qd̄ l3 aliq̄ mō uez sit tū si ɔ̄sideret mēs pħi qd̄
hic dī de p̄petuitate mot⁹ totū ē uenenū fidei. po
suit eni gñationē ⁊ corruptionē nūq̄z deficē: q: mo
t⁹ localis nunq̄z deficit. mot⁹ aūt localis f3 ip3 nūq̄z
deficit: q: mot⁹ corpalis nō est nisi mo'lis corrupti
bilis. hoc aūt plane ē ɔ̄ fidē nr̄az. ponim⁹ eni q̄ cessa
bit mot⁹ celi. mouebat eni pħs ad ponēdū celestia
⁊ icorruptibilia moueri motu sēpiterno ⁊ icorru
ptibili: q: itelligētie mouētes ea: tūc sūt i optia dis
positione cū mouēt: ut ğ semp sint in optia disposi
tione sp mouēt. l3 q̄ gñatio ⁊ corruptio nō sp cōti
nuent ⁊ q̄ h⁹ mot⁹ nō semp existūt: imo sicut h⁹
mot⁹ icepunt cū tpe sic cū tpe desinēt in de gñatio
ne diffusius p̄bauim⁹: iō cui cure est de hoc mā in
uestigare ulterius recurrat ad id qd̄ ibi diffuse tra
ctauimus

Lectio. V.

Sed nō aliquādo quidē erat aliquā
do autē non. Et namq3 assimilat
sic dicere figinēto magis.

ℂ Postq̄z pħs adduxit rōnes p̄bātes sēpiternitatē
mot⁹. i pte ista ut dicebat iprobat opiones dicētiū
motū nō sempiternuz eē. ℂ Ad cui⁹ euidētiā scien
dū q̄ sicut Anaxa. ⁊ Empe. negauerūt sēpiterni
tatez mot⁹ aliter tū ⁊ aliter ut superi⁹ dicebat. Si
aūt aliq alij h⁹ sempiternitatē negauerūt q̄si icide
bāt in positionē istoꝝ ut patuit de platone qui i ne
gando sempiternitatē motus quantuz ad hoc inci
dit in positionez Anaxa. q: sicut Anaxago. posuit

motũ ulr icepisse ꝛ postea nunq̃ desinere sꝫ semp ꝯtinuari. sic ꝛ Plato visus est ponẽ. hoꝝ igit duorũ positionẽ. vꝫ Empe. ꝛ Anara. reprobat. Circa qͦd tria facit: q: p̃ ait opinionẽ eoꝝ assimilari figmẽto. secũdo ait rationẽ per quã moueri poterant insufficiẽtẽ eẽ. tertio iprobat hꝰ opiniões. secũda ibi [sil'r aũt ꝛ dic.] ꝫ ibi [at ṽo nihil.] Dicit ḡ sꝫ nõ est bene dictũ ꝙ motꝰ aliqñ qdẽ erat. aliqñ aũt nõ erat: ꝛ nũq̃ sic dicere dic magis assimilaſ figmẽto q̃ dicto rationabili. figmentum eni phũs hic appellat oẽ dictũ nõ per se notum nec ratiõe firmatũ. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Similiter aũt ꝛ dicere: q: aptũ natum sic est: ꝛ hoc opꝫ opinari esse principiũ: sicut videſ utiq̃ Empedocles dicẽ: ꝙ tenere ꝛ mouere amicitiã in parte ꝛ discordiã inest rebꝰ ex necessitate: qescere aũt mediũ tp̃s. Fortassis aũt ꝛ vnũ principium facientes sicut Anaxagoras sic utiq̃ dicerẽt.

ℂ Ostẽdit rationẽ per quã mouebaſ Empe. ꝛ p̲ quã moueri poterat Anara. nõ eẽ sufficiẽtẽ dicẽs ꝙ similiter nõ sufficit dicere ꝙ natũ est sic eẽ nec sufficit dicere ꝙ opꝫ hoc opinari esse p̃nᵐ sicut utiq̃ vĩ Empe. dicere. vꝫ ꝙ amicitiã mouere. i. ꝯgregare ꝛ tenere. i. retinere ꝛ ꝯseruare res sic cõgregatas in p̲te. i. in aliq̃ parte tp̃is ꝛ discordiã supple disgregare in alia parte tp̃is. mediũ aũt tp̃s qescere ꝛ h̃ inest rebꝰ ex necessitate. Cũ eni querebaſ ab Empedo. quare per tãtũ tp̃s mouet amicitia ꝛ p̲ tãtũ lis ꝛ medio tp̃e est qes dicebat ꝙ sic natũ est eẽ ꝛ ꝙ opꝫ hoc supponere ꝛ opinari tanq̃ p̃nᵐ. ꝛ q: hoc inest rebꝰ ex necessitate ꝙ sic moueanſ ꝑm talẽ rõnẽ assignare ꝛ sic dicere ut patebit nõ sufficit. Addit aũt ꝙ fortassis ꝛ facientes vnũ p̃ncipiuꝫ sicut Anaxago. ꝛ sui sequaces sic utiq̃ dicerẽt. vꝫ ꝙ motũ eẽ aliqñ ꝛ non esse semp̲ est supponẽdum tanq̃ p̃ncipiũ. ℂ Notandũ aũt ꝙ Anaxago. differebat ab Empe. q: ipse posuit vnum principium motiuũ s. intellectũ. Empe. ṽo plura ut litem ꝛ amicitiam. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ At ṽo nihil inordinatũ eoꝝ que natura ꝛ ꝑm naturã sunt. Natura eni oibꝰ cã ordinationis est. Finitũ aũt ad infinitũ nullã rationẽ habet. Ordinatio aũt ois ratio est. In finito autem tp̃e quiescere: postea motũ eẽ aliqñ. Huiꝰ aũt neq̃ vnã differentiã eẽ quare nũc magis q̃ p̃uꝰ. Neq̃ iteꝝ aliquã ordinationẽ habere nõ iã nature est opꝰ. Aut eni simpl'r se hẽt: qͦd est nature: ꝛ nõ aliqñ quidẽ sic: aliqñ ṽo aliter ut ignis natura sursum fertur: ꝛ nõ aliquando quidem: aliquãdo ṽo nõ: aut rationem habet quod non est simpliciter.

ℂ Improbat huiusmodi positioneſ. Circa qͦd tria facit: q: p̃ iprobat positionẽ Anara. secũdo cõparat eaꝫ ad positionẽ Empedo. tertio improbat positionẽ Empedo. secunda ibi [quare digniꝰ.] tertia ibi [sed ꝛ hoc dicẽtẽ.] Dicit ergo ꝙ eoꝝ que sunt ꝑꝫ nãm nihil est inordinatũ. natura aũt oibꝰ est cã ordinationis. Infinitũ aũt ad finitũ nullã hẽt rationẽ s. ordinationẽ siue ꝓportionẽ. nã ordinatio omnis est quedã ratio ꝛ quedã ꝓportio: q: ergo sic est in infinito tp̃e quiescere ꝛ postea motũ aliqñ eẽ sicut dicebat Anarago. huiusmodi aũt dictũ nõ cõtingit neq̃ vnã esse causam: quare nũc magis cõtigat moueri q̃ p̃us: neq̃ iteꝝ huiusmodi dictũ ꝯtingit habere aliquã ordinationẽ naturalẽ. Nam hoc iã nõ est nature opꝰ. Nã qͦd est nature opꝰ aut est simpliciter ꝛ semp̲ ꝛ non aliquãdo quidem sic: aliquãdo ṽo non erat hẽt aliquam rationẽ ꝛ causã ꝙ nõ est simpl'r neq̃ semp̲: cũ ergo Anara. non poneret motũ neq̃ quietẽ semp̲: nec posset reddi ratio positionis sue oĩno nõ loquebaſ naturaliter nec rationabiliter. ℂ Dubitaret forte aliqs ꝙ videſ hec trãslatio noua ꝯdicere translationi veteri. ubi eni nos habemus ꝙ finitum ad infinitũ nullã habet rationẽ. alia littera habet ꝙ infinitũ ad infinitũ nullam rationẽ hẽt. Dicendũ ꝙ utraq̃ littera saluari põt posuit eni Anarago. res per infinitũ tp̃s quieuisse ꝛ postea fuisse motũ. tp̃s ergo quietis fuerit infinitum. tẽpus ṽo motꝰ põt accipi ꝛ ut finitum ꝛ ut infinitũ. Nã si accipiaſ tp̃s respectu motus iam facti est finitũ. respectu ṽo motꝰ fiendi est ĩfinitũ. Cuꝫ ergo nõ sit assignare rationẽ ꝛ ꝓportionẽ temporis qetis ĩfinite ad tp̃s respectu motus facti qͦd est finitũ nec ad tp̃s respectu motus fiendi qͦd est infinitũ utraq̃ littera saluari põt. vꝫ ꝙ infiniti ad finitũ vel infiniti ad infinitũ nulla est ꝓportio. ℂ Ulterius forte dubitaret aliquis: q: videſ hoc eẽ falsuꝫ ꝙ infiniti ad infinitum nulla esset ꝓportio. nam lꝫ finitũ nõ ꝓportioneſ infinito infinitũ tñ ꝓportionaſ ĩfinito. Dicendum ꝙ hic nõ habere proportionẽ idẽ significat qͦd nõ habere ordinẽ naturalẽ qͦd qd est eni a natura vel est simpliciter ꝛ vno modo sicut ꝙ deus semp̲ est ꝛ ꝙ celestia sequendo opinionẽ p̃hi semp̲ moueanſ: vel si nõ est simpl'r ꝛ vno modo est tñ qd ordinatũ ut si non semper est generatio elemẽtoꝝ frigidoꝝ nec semp̲ est generatio calidoꝝ est tñ hoc modo ordinatio ut dominantibꝰ signis frigidis elementa frigida hñt victoriam sup̲ calida ꝛ fit in ea parte ubi est tale dominiũ generatio frigidoꝝ. in illa ergo eadem parte transmutatiſ dispositionibus siderum ꝛ dominantibus signis calidis fit generatio calidoꝝ ꝛ hoc quodãmodo ordinate: q: oia que dependent ad motũ celi quodãmodo mensuranſ sua periodo. Cũ ergo finituꝫ nõ dicat ordinẽ sed cõfusionẽ cũ in infinito ꝑm ꝙ huiusmodi nõ sit dare p̃mũ nec ordinẽ nõ põt esse in his que ordinate generanſ ꝛ corrumpunſ ꝛ mouẽtur ꝛ qescũt ꝙ per infinitum tp̃s duret generatio vel corruptio. nec etiam eẽ põt q: per infinituꝫ tp̃s qescãt ꝛ postea moueanſ: sed opꝫ talia sic diuersimode se habẽtia reduci in aliquã certã ꝛ determinatam circulationẽ ꝓpter qͦd oportet motus ꝛ qetes ꝛ ẽt generationes ꝛ corruptiones illaꝝ reruꝫ nãliũ in quibꝰ requiriſ talis diuersitas mensurari certa ꝛ finita periodo: nisi forte casu ꝛ p̲ accñs cõtrariũ accidat. Cum ergo talis certa ꝛ determinata periodus nõ possit repiri in motu ꝛ iquirere quã ponebat Anara. ait p̃hs ꝙ infinita qes ad infinitũ motũ vel infinita qes ad finitũ nullã hẽt huiusmodi rõnẽ neq̃ ordinẽ: q: inter talia nõ põt reseruari ꝓportio naturalis. durãte eni ĩfinita quiete. ꝛ postea incipiente motu nullus posset assignare rõnẽ ꝫ q̃re post infinitam quietem potiꝰ incepit motꝰ nũc

ꝙ pri⁹.si eni elemēta in mixto hñt eē nāliter ⁊ ge-
scunt in eo per aliqḋ tps determinatū si postea re
soluto mixto qḋlibet elemētoꝝ tēdat in regionē ꝑ
priā h⁹ᶦ mot⁹ pōt assignari ratio. Nā q2 elementa
existētia virtualiter i mixto vniunt in eo ṽtute forē
subalis que forma cū sit virtutis limitate per infi-
nitū tps nō pōt h⁹ᶦ elemēta ꝯtinere in sua vnitate
⁊ in sua ꝓportione.ꝑꝑ qḋ opꝫ mixtura corrūpi:q2
oē corruptibile de necessitate corrūpet.h⁹ᶦ eni cor-
ruptio differt per magis ⁊ min⁹ tps ſm ꝙ natura
mixti est maioris vel minoris virtutis.ex ipa ergo
cōplexione ⁊ nā mixtoꝝ pōt assignari ratio quare
mixta hui⁹ spēi ſm cōmunez cursū nāliter tantuꝫ
durēt:sed si elemēta per īfinitū tps quieuissēt in mix
to ⁊ postea recederent in regionē ꝓpriam nullus
posset ratonē assignare:quare poti⁹ dissoluit mix-
tū nūc ꝙ pri⁹.siue ḡ mot⁹ iste elemētoꝝ in ꝓprias
regione sit finit⁹ siue infinit⁹:si h⁹ᶦ mot⁹ fiat post īfi
nitā gerē nō reseruabit ibi ratio ⁊ ꝓportio nālis.
Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs:q2 vi ꝙ positio fi
dei incidat in positionē Anaxa. Nāqꝫ cū mūdus sit
fact⁹ in tpe deus eternaliter precessit mūduꝫ.infi-
nita ergo duratio ꝑcessit mūdi factionē. Dicēduꝫ
ꝙ ante factionē mūdi ut cōmuniter ponit nulla ꝑ-
cesserūt tpa nisi imaginata. ꝙ ṽo mūdus īceperit
nūc ⁊ nō prius nō opꝫ assignare cām ex aliquo or-
dine vel ex aliq̈ ꝓportione naturali:nō eni hoc fu
it ex ordine nature sed ex ordine diuine sapiētie ⁊
ex volūtate:q2 eni de⁹ sic voluit ⁊ sic ꝑ suā sapiētiā
ordinauit:ideō sic fact⁹ est mūdus ⁊ in tali tempore
ut deus ab eterno disposuit. Deide cū dicit.

Quare digni⁹ est sicut Empedocles: ⁊
siquis aliter dixit sic habere in parte quie
scere omne ⁊ moueri iterū. Ordiationē
enim iam habet quandam huiusmodi.

Cōparat opinionē Empe.ad opinionē Anaxago.
dicēs ꝙ digni⁹ est sic opinari sicut Empe.vel etiā
siqs ali⁹ ab Empe.dixit aliter ꝙ Anaxa.dicendo
sic se hēre oē.i.vniuersū ꝙ ꝯtingit ipm in aliq̈ ꝑte
tpis quiescere ⁊ iterum moueri supple in aliq̈ alia
parte tpis. Nā qḋ est h⁹ᶦ rationē hēt.i.videt hēre
ꝗdā ordinationē ⁊ ꝓportionē nālē.meli⁹ est ergo
dicere ꝙ in aliqua parte tpis fiat mot⁹ ⁊ in aliqua
qes sicut dicit Empedo.vel sicut dixit aliqs ali⁹ si
fuit aliquis qui sic senserit ꝙ dicere ꝙ per infinitum
tps fuerit qes ⁊ postea motus sicut dixit Anaxa.
Deinde cum dicit.

Sed ⁊ oportet hoc dicētē nō affirmare
solū:sed cāꝫ ipsi⁹ dicere: ⁊ nō apponere
nihil:neqꝫ velle dignitatē irratiōabilē. ſꝫ
aut inductionē aut demōstrationē ferre.
Hec qdē eni nō cāe posite sūt:neqꝫ in h
erat amicitie vel inimicitie eē. Sed huius
modi qdē ꝯgregare:illi⁹ ṽo disgregare
Si ṽo determinet qḋ est in parte:dicēdū
est in quib⁹ sic sūt:sicut q2 est aliqd:quod
cōgregat hoies amicitia:⁊ fugiūt inimici
ab inuicē. Hoc eni supponit ⁊ in toto eē.
videt eni ⁊ in qbusdā eē sic. Qḋ aūt ⁊ ſꝫ
equalia tpa idiget aliqua ratione. Omino
eni existimare ꝑncipiū hoc esse sufficiens
q̊d semꝑ aut est sic:aut sic:nō recte se hēt
opinari. In quo democrit⁹ reducit de nā
cās ꝙ sic q̊d pri⁹ factū est:ipsius aūt sem
per noluit ꝑncipiū querere in quibusdaꝫ
dicens recte. Quod aūt in omnibus nō
recte. Et trigonū semꝑ hēt duob⁹ rectis
equales angulos.sed tamē est perpetui-
tatis huiusmodi altera cā:ꝑncipioꝝ igit
non est altera causa:sed perpetua sunt.

Improbat positionē ipaꝫ Empe. Circa qḋ duo fa
cit ſm ꝙ dupl'r eam iprobat.secūda ibi[ ] oino qui-
dē. Dicit ergo ꝙ ⁊ dicētē hoc qḋ dicebat Empe.
nō opꝫ.i.nō sufficit affirmare soluꝫ.sed debet cām
ipsi⁹ dicere ⁊ supple non sufficit apponere nihil.i.
nullā cāꝫ assignare:neqꝫ supple sufficit velle digni
tatē irrationabilē.i.sine ratiōe.sed aut debet ferre
īductionē aut supple demōstrationē. sed hoc qdē
eni vꝫ lis ⁊ amicitia nō sunt cāe hui⁹ posite.i.non
sūt tales cāe quales ponebat Empe.neqꝫ eni erat
eē amicitie vel inimicitie in hoc ꝙ.s.cōgregarēt ꝑ
tātū tps vel disgregarēt. sed h⁹ᶦ quidē.s.amicitie
est cōgregare:illius ṽo.s.inimicitie est disgregare
ratiōabile est ergo amicitiā ꝯgregare ⁊ inimicitiā
disgregare. Sed qḋ ꝯgreget per tantū tps ⁊ dis-
greget per tantū ⁊ ꝙ tps cōgregationis sit eq̄le tē
pori disgregatiōis nō sufficit ad hoc assignare ꝑo
cā litē ⁊ amicitiā. Sꝫ opꝫ per aliquā iductionē vel
ꝑ demōstrationē h ostēdē.iō subdit ꝙ si determi
net ꝙ est i tāta pte tpis cōgregatio ⁊ i tāta disgre
gatio dicēdū est.i.ostēdēdū est per īductionē in q-
bus est:q2 sicut est aliqd qḋ ꝯgregat hoies ut ami
citia:⁊ aliqd qḋ disgregat ut inimicitia q2 fugiunt
inimici ab inuicē.hoc ḡ supponit in toto vniuerso
q2 in qbusdā.i.in aliqua parte vniuersi ut in homi
nib⁹ videt eē sic:sed ꝙ ſm equalia tpa sit supple in
toto vniuerso ꝯgregatio ⁊ disgregatio indiget ali
qua ratione:q2 nō videmus ꝙ ꝓpter amicitiaꝫ ⁊
inimicitiā in aliqua parte vniuersi tps cōgregatio
nis sit equale tēpori disgregationis. Notandū
aūt ꝙ ꝑncipia vel sūt oino ꝑma vel hñt aliqua ꝑo
ra.si sunt oino prima nō possunt ꝓbari nisi via idu
ctiua:sed si hñt aliqua ꝑora ꝓbari pñt via demō-
stratiua:ut patet in ꝑncipijs que supponit ꝑspecti
uus:que cū habeāt aliqua ꝑncipia ꝑora demōstra
tiue ꝓbant in supiori sciētia ut in geometria. Nō
sufficit ergo dicere hoc est supponēdū tanq̄ꝫ digni
tas ⁊ tanq̄ꝫ ꝑncipiū:si illud dictū sit irrationabile
q2 nullus debet proponere principium aut digni-
tateꝫ irrationabilem sicut faciebat Empe.sed om
ne huiusmodi principiū qḋ supponitur debet esse
tale qḋ vel demonstratione vel saltem inductione
manifestari possit. Notandum autem ꝙ si qḋ
videm⁹ in aliqua pte vniuersi supponim⁹ eē in to-
to est aliquo modo irrationabile. Sed supponere
in toto vniuerso qḋ in nulla pte videm⁹ nullo mō
nec apparenter nec existenter rōnabile eē pōt.assi
gnare ergo cās ꝯgregationis ⁊ disgregationis ex
lite ⁊ amicitia vi rationabile:sed per hoc assigna-
re causaꝫ equalitatis tēpoꝝ nullo modo est ratio-
nabile:q2 in nulla parte vniuersi ꝓpter litē ⁊ ami-
citiam si nō assignet ulterior cā possum⁹ assignare

rationem sufficienter: quare huiusmodi tempora sunt equalia. ¶ Deinde cũ dicit. Oino gdẽ. adducit scdaʒ iprobationẽ ꝯtra empe. dicebat eni Emp. ꝙ nõ opʒ assignare cãm: quare tm̃ est tp̃s ꝯgregationis. tm̃ vo disgregationis ꝛ tm̃ tp̃s getis mediũ: q2 semp ita se habet ꝙ hec tp̃a sunt equalia ꝛ eoꝝ que sunt semp nõ opʒ reddẽ rõnẽ. Ad hoc gdẽ remouẽdũ ait. ꝙ oino gdeʒ existimare h̄ esse p̃n^m sufficiẽs ꝛ nõ h̃ere ulteriorẽ cãm: q2 semp est aut sic aut nõ sic nõ recte se h̃ʒ sic opinari in quo democrit⁹ reducit cãs de nã assignans cãs eius qd̃ sic. i. qd̃ habet eẽ tp̃ale ꝛ eius qd̃ est factũ p̃us. i. qd̃ habet esse nouũ. ipsius aũt qd̃ est semp noluit querẽ p̃n^m: q2 in gbusdã aũt est dicẽs recte: sed ꝙ sic sit in oĩbus est nõ recte dictũ. trigonũ enim semp habet angulos eq̃les duob⁹ rectis. Sed tñ h⁹ ꝑpetuitatis est altera cã. p̃ncipioꝝ igit̃ nõ est altera causa: sed ꝑpetua sunt. p̃nt ergo aliqua semp eẽ ꝛ nõ h̃ere aliquã alterã cãm. nõ ergo bñ fecit Democritus: q2 nullas eorũ que sunt semp noluit q̃rere cãm: nec ẽt bñ dicebat Empe. d. ꝙ semp tp̃s ꝯgregatiõis est eq̃le tp̃i disgregatiõis. ideo h⁹ nõ est querẽda cã. ¶ Notãdũ aũt ꝙ ut coiter ponit̃ lʒ p̃hũs posuerit mũdũ eternũ. nõ tñ negauit ip̃m eẽ factũ ꝛ causatũ a deo: q2 ut plane hic vult nõ qcqd est semp eternuʒ caret causa. uoluit g̃ deum esse cãm mũdi ꝛ nõ esse cãm motus. est ergo ꝺm euʒ mundus factus a deo non in tempore sed ab eterno. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod quidem igitur nullum tẽpus erit neqʒ erat: quando motus non erit: siue non erat: tanta dicta sunt.

¶ Ultimo epilogat circa determinata. d. ꝙ qdẽ igit̃ nullũ tp̃s erat neqʒ nullũ mobile erat qñ mot⁹ non erat siue non erit in futuro aliqd̃ tp̃s in quo supple nõ est aliquis motus ꝙ ita sit tanta dicta sunt. ꝺm ergo p̃hũm tp̃s est eternum ꝛ est dare aliquem motum ꝛ aliqd̃ mobile eternum. nunq̃ʒ ergo fuit tempus uel mobile quin esset aliquis motus: nec etiaʒ erit ꝙ non sit motus. Lectio. VI.

c Ontraria autẽ his nõ difficile est solnẽ. Uidebit̃ aũt ex h⁹ ꝯsiderãtibus ꝯtingẽ maxime motũ esse aliquãdo: cum non est oino. Primo quidẽ q2 neqʒ vna perpetua mutatio est. Mutatio enim omnis apta nata est ex quodã in gddaʒ. Quare necesse est ois mutationis terminuʒ esse contraria in quibus fit. Infinitum autem moueri nullum.

¶ Postq̃ p̃hs ꝓbauit motũ sempiternũ ꝛ iprobauit opiniones ponẽtiũ ꝯriuʒ. in p̃te ista ut dicebat̃ soluit rõnes per quas ꝓbari posset motũ nõ esse eternũ. circa qd̃ duo facit. q2 ꝑ ponit huiusmodi rationes. 2° soluit eas ibi[hoꝝ aũt p̃^m.] Circa primuʒ tria facit ꝺm ꝙ tres rõnes adducit ad ꝓpositũ. primo enim ꝓbat motũ nõ esse eternum ex p̃te ipsius motus. 2° ex p̃te mobiliũ inaiatoꝝ. 3° ex p̃te mobiliũ aiatoꝝ. 2° ibi[amplius videmus.] 3° ibi[multo aũt magis.] Dicit ergo ꝙ ꝯria his. i. rõnes probãtes ꝯrium eius qd̃ ꝓbatũ est ostendẽtes motuʒ nõ esse eternũ nõ est deficere soluere. videbit̃ autẽ ꝯsiderãtib⁹ ex huiusmodi. i. ex rõnib⁹ dicẽdis hoc maxime ꝯtingere. vʒ motũ esse aliqñ cum oino nõ est. p̃mũ qdem. i. p̃ma ratio per quã supple ostẽdit̃ motũ nõ esse ꝑpetuum: sed incipe esse cũ oino non fuerit est: q2 neqʒ vna. i. nulla mutatio est ꝑpetua: sed ois mutatio est apta nata esse ex quodaʒ in gddã. i. ex termino in terminuʒ: quare necesse est ꝯria esse terminũ ois mutatiõis in qb⁹. i. inter que ꝯria fit omnis mutatio. in infinitum enim contingit moueri nullum. Si ergo omnis mutatio finitur ꝛ terminatur ꝛ est ex quodam in quoddã nulla est perpetua ꝛ eterna. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ videmus qñ possibile est moueri: neqʒ qd̃ mouet̃: neqʒ h̃ñs in seip̃o neqʒ vnũ motum: ut in aiatis: quoꝝ neqʒ pars nulla: neqʒ totũ mouet̃: sed quiescẽs mouet̃ qñq̃ʒ. Cõuenit aũt aut semp moueri: aut nequaq̃ʒ sigdẽ sit: cum nõ sit motus.

¶ Adducit scdam rationeʒ. d. quoniã nos videmus ꝙ possibile est moueri id qd̃ neqʒ mouet̃ neqʒ est habens in seipso neqʒ vnũ motum. i. nullũ motum ut apparet in aiatis quorũ neqʒ nulla pars. i. neqʒ totũ moueret̃: sed res aliqua inaiata quiescẽs ꝺm se totã: ꝛ ꝺm oẽs partes suas mouet̃ quãdoqʒ. tũc ergo supplenda est ratio ꝙ si aliqua pars vniuersi quiescẽs ꝺm se ꝛ ꝺm suas partes icipit postea moueri ꝙ pari ratione totũ vniuersum post vniuersalẽ quietẽ poterit incipe moueri ꝛ erit motiuus vniuersaliter nouus. ideo subdit ꝙ cõtingit aut semp moueri aut nequaq̃ʒ. siquidẽ nõ sit motus: cum sit supple vniuersalis quies: uel ut habet alia l̃ra. cõtingit aũt semp moueri aut nunq̃ʒ si nõ sit motus cum nõ sit motus. i. si motus nõ potest habere esse post nõ esse. ¶ Notãdũ etiã ꝙ si simile est de qualibet parte vniuersi sicut de toto vniuerso: sed totũ vniuersuʒ nõ potest incipe moueri nisi in eo prius fuerit aligs motus. ergo nec aliqua pars vniuersi poterit incipe moueri de nouo. sed oportet ꝙ quicquid nũc mouet̃ ꝙ etiã prius mouebatur quo posito videt̃ sequi ꝙ omne qd̃ mouet̃ semper moueatur ꝛ omne qd̃ quiescit semper quiescat. quod cum sit falsum videtur esse ꝛ primuʒ. videlicet ꝙ in toto vniuerso nõ põt esse mot⁹ vniuersaliter nouus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Multo aũt magis hmõi eẽ in aiatis manifestũ est. Neqʒ vnus qdẽ in nobis: cuʒ sit mot⁹ aliqñ: sed qescentes tñ mouemur aliqñ: ꝛ si nihil extra moueat. Hoc enim in inaiatis esse nõ videmus silr̃: sed semp mouet ipsa aliqd exterioꝝ alteruʒ. Aliqñ aũt aial dicimus ipsum se mouẽ. Quare sigdem quiescit aliqñ penitus in imobile motus utiqʒ fiet ex ipso ꝛ non ab extra. Si aũt in aiali hoc possibile fieri: qd prohibet ideʒ accidere ꝛ ꝺm omne. Si nãqʒ in paruo mũdo fit: ꝛ in magno ꝛ si in mũdo: ꝛ in infinito: siquidem contingit moueri infinitum ꝛ quiescere totum.

¶ Adducit tertiã rõnẽ. d. ꝙ esse huiusmodi. i. incipe esse motũ post vniuersalẽ quieteʒ multo magis est manifestũ in rebus aiatis. nã cum qdem in nobis aliquãdo sit neqʒ vnus motus. i. nullus mot⁹ i sed

limus oino quiescētes. mouemur tñ aliqñ ⁊ fit in nobis ex nobisipsis aliqñ principiū motus etiā si nihil ex̄ moueat. hoc enī nō videmus sili᷑ esse .i. pue nire rebus inaiatis: sed semper res inaiatas mouet aliqd alterū exterioꝝ. talia enim semꝑ mouent᷑ ab aliquo extrinseco ut a generāte vel ab aliquo alio: sed aial dicimus ipm mouere seipsuꝫ: quare si aial aliter alteri penit⁹ quiescit fiet utiqꝫ motus in ipo aliter existēte immobili .i. fiet motus in eo post oimodā quietē ⁊ hoc ex ipso aiali nō ab extra: sed si hoc est ipossibile fieri in aiali. vꝫ ꝙ possit in eo eē mot⁹ post oimodā quietē qd ꝓhibet ideꝫ accidere ⁊ ꝯm omne .i. ꝯm totuꝫ vniuersum. q. d. nihil. nāqꝫ si hoc sit in paruo mūdo .i. in aiali ⁊ in hoīe erit ꝟ. hoc est in magno mūdo ⁊ etiā poterit in mūdo infinito siqdem ꝯtingit totū aliqđ infinituꝫ moueri ⁊ quiescere. ℭ Notandū aūt ꝙ ꝯm ꝯ^{tes} hō ⁊ etiā quodāmodo omne aial ꝑfectum dicit᷑ minoꝛ mūdus ꝓpter duo primo q2 omne tale aial mouet᷑ localiter ex se sicut celū ꝯtinēs mūdum ⁊ vniuersum est quodāmodo aiatuꝫ ⁊ mouet᷑ ex se. 2° dicit᷑ aial minoꝛ mūdus: q2 sicut in maiori mūdo est deuenire ad motoreꝫ immobileꝫ: sic in motu aialis est deuenire ad motorē immobilē. nam coꝛpus aialis mouet᷑ ab aīa per appetitū. appetitus aūt mouet᷑ ab appetibili. appetibile ṽo cum moueat ut desideratū ⁊ amatū ⁊ cū moueat sub rōne finis mouet in motum. q2 ergo videt᷑ esse ꝯueniētia inter aial ⁊ ipsum celū siue ꝑm vniuersum cū in aiali possit esse motus post ulꝫ quietem poterit hoc esse in toto vniuerso. nō ergo opoꝛtet motū esse semꝑ ⁊ nunqꝫ deficere. ℭ Notādum etiā quosdā pħos posuisse mūdum esse infinitū. uerū q2 infinito repugnat motus: ideo pħs ait ꝙ si totum infinitū posset moueri ⁊ quiescere .i. si infinito nō repugnaret neqꝫ mot⁹ neqꝫ quies si aial qđ est minoꝛ mūdus posset moueri post ulˀem quieteꝫ totū vniuersum etiā si esset infinitū: ut qdā pħi posuerūt posset moueri per post ulˀem quietē. nō ergo necessariū est semꝑ motum esse. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Hoꝝ aūt ꝑmum qdeꝫ quod dictum est nō eūdem semꝑ ⁊ vnuꝫ numero esse motū: qui est in ꝯtraria recte dicit᷑. Hoc enim foꝛtassis qdem necessariū est: siqdem nō semꝑ vnū ⁊ eūdem esse possibile est eiusdem ⁊ vnius motū. Dico autē sic: utrum vnius choꝛde vnus ⁊ ideꝫ sonus: aut separabiliter similiter se habēte ⁊ mouēte: sed tñ qualitercūqꝫ se habet: nihil prohibet ⁊ quendam eundem esse: qui perpetuus ⁊ cōtinuus est. Manifestum utiqꝫ erit magis ex his que posterius.

ℭ Soluit huiusmodi rōnes. circa qđ tria facit. q2 primo soluit qōnē ꝑmam. 2° scđam. 3° tertiā. scđa ibi [moueri aūt.] 3ª ibi [maxime aūt.] Dicit ergo ꝙ ꝑmum hoꝝ qđ dictū est nō esse motuꝫ semꝑ eūdē ⁊ vnuꝫ numero qđ est in ꝯtraria .i. loquēdo de motu qui est inter ꝯtraria dicit᷑ recte. talis enim mot⁹ nō pōt ꝯtinuari eternaliter existēs vnus ⁊ ideꝫ numero. imo hoc enim foꝛtassis qdē necessariū est motū hñtem ꝯtrium nō posse ꝯtinuari eundē numero. siqdē non possibile est semꝑ esse vnū ⁊ eūdem motū nūo vni⁹ ⁊ eiusdē mobilis. dato aūt sic utrū vnius ⁊ eiusdē choꝛde mote in ꝯtrias partes sit vn⁹ ⁊ idem sonus siue vnus ⁊ ideꝫ motus: aut sit semꝑ aliter sili᷑ se hñte ⁊ mouēte. si enim choꝛda sili᷑ ⁊ eque velociter mota in ꝯtrarias partes nō facit eūdem sonū nec eūdem motū. patet ꝙ motus habēs ꝯtrarium nō pōt ꝯtinuari existēs vnus ⁊ idem numero: sed cuꝫ qualitercūqꝫ se habet in huiusmodi motibus hñtibus ꝯtrarium nihil ꝓhibet esse quendā motū vnum ⁊ eūdē qui est cōtinuus ⁊ ꝑpetuus. ꝙ aūt sic sit manifestū utiqꝫ erit magis ex his que posterius dicent᷑. ℭ Notandū autē ꝙ cum dicit᷑ ois mutatio est finita ꝯm terminos. ergo nulla mutatio est ꝑpetua. hec ratio ꝟꝫ philosophū soluēda est distinguēdo de terminis. nā quedā mutatio sic est a termino in terminum ꝙ est ab eodē in ideꝫ: ut patet in motu circulari. ⁊ talis mutatio reiterata non discōtinuat motum. nam cū stella cōpleuit suā reuolutionē vadēs ab eodem termino in ideꝫ terminum: cum postea facit ꝯm reuolutioneꝫ non est ibi discōtinuatio motus. sed secūda reuolutio ꝯtinuatur cuꝫ prima reuolutione. semꝑ ergo talis motus cōtinuari poterit nō obstāte ꝙ est a termino in terminum. quedā ṽo mutatio est sic a termino in terminū ꝙ est a cōtrario in cōtrariuꝫ ⁊ talis mutatio si reiteret᷑ semꝑ discōtinuat᷑: sicut choꝛda iterato ꝑcussa nō facit eūdem motū. est ergo vis solutionis huius ꝙ cum arguit᷑ nulla vna ⁊ eadē mutatio est ꝑpetua: quia quelibet talis est terminata. patet ꝙ nō quelibet terminatio impedit quin vnus motus ꝯtinuus ꝑpetuari possit: sed soluꝫ hoc impedit terminatio que est ꝯm terminos ꝯtrarios. ℭ Notandum etiā predictā rationē solui posse distinguēdo aliter de terminatione. Naꝫ vno modo pōt accipi terminatio qꝫtuꝫ ad tēpus qđ est nūs motus. alio modo pōt accipi terminatio ꝯm terminos qui acquirunt᷑ per motū. Cum ergo dicit᷑ ꝙ ois mutatio est terminata: si intelligat᷑ de terminatione ꝯm tꝑs sequēdo viam pħi nō est veruꝫ. Sed si intelligat᷑ de terminatiōe que est per terminos acqsitos per motum sic verū est: q2 ois mutatio est a termino in terminū vel ab eodē in idē: vel a ꝯtrio in ꝯtrium. sed ꝓpter hoc nō arguit᷑ nullā mutationē esse ꝑpetuā: q2 cuꝫ ꝑuētum est ad hⁿ terminū. iterū pōt reiterari reuolutio ⁊ ꝑpetuari motus ꝯm tꝑs. prima tñ solutio vadit magis ꝯm mētē pħi. ℭ Notandū etiā ꝙ ait foꝛtassis vnius ⁊ eiusdē mobilis nō esse eūdem motum si reiteret᷑ motus eius: quia cōsuetudo est eius nō plene asserere que debet in sequētibus declarare. lꝫ enim quodāmodo sit per precedētia notum huiusmodi motū non esse vnū: neqꝫ ꝯtinuum. tamē q2 etiam de hoc aliqđ infra dicitur. ideo hoc hic sub dubio pꝛofert. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Moueri aūt quod non mouet᷑ nullum incōueniens est. Si aliqñ qdem sit extrinsecus mouens: aliquando aūt non. Nihil enīꝫ aliud dubitat hoc dicens: quapꝛopter non semper alia quidem quiescunt eorum que sunt: alia ṽo mouentur.

ℭ Soluit scđaꝫ rōnē. d. ꝙ moueri aūt qđ nō mouet᷑ nullū incōueniēs est si aliqñ qdē sit extrinsec⁹ mouēs aliqñ qđ non sit hⁿ mouēs ꝟ. tñ qualiter utiqꝫ erit ingrēdū est posterius. dico aūt idē ab eodē existēte motiuo ꝓpter aliā ⁊ aliā ꝓpoꝛtiōeꝫ quā habet

ad illud aliqñ qdē moueat̃ aliqđ autez nō. Qui ğ ex hoc arguit supple nō ostēdit motū nō eē eternū sed hoc dicēs nihil aliud dubitat q̃ ꝓpter qd quiescunt eoꝝ que sunt nō semꝑ quiescūt ꝛ ꝓpter qd alia que mouent̃ nō semꝑ mouent̃. ℭ Notādū autē lapidez uel aliqd aliud qđ mouet̃ corpus in aietū moueri posse post olmodā suā quietē per motuz factū in exteriori agēte: ut si mouēs lapidē p̄us nō erat ꝓpinquus lapidi: postea effect⁹ ei ꝓpinquus incipit lapidez mouere mot⁹ lapidis nouus ꝑsupponit motū factuz in alio. ex hoc ğ argui nō pōt q̧ mot⁹ sit ul'r nouus. imo magis videt̃ argui q̧ mot⁹ ul'r nō sit nouus. Nā ex hoc ꝓbat̃ motū ul'r nō esse nouum: qꝛ ante oēm motū nouū ꝑcedit aliqs motus. sic ğ arguēs nō ꝓbat intētū: sed vult q̧ sibi soluat̃ difficultas illa q̃ aliqua semꝑ mouent̃ ut celū: aliq̃ semꝑ qescunt ut terra: aliqua aliqñ quiescūt aliqñ mouent̃. vult ergo sic arguens sibi satisfieri: quare que quiescūt non semꝑ quiescunt ꝛ que mouentur non semper mouentur. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Maxime aūt utiq̧ videbit̃ tertiuz hēre dubitationē: q̧ fit cū insit p̄us mot⁹: q̧ accidēs est in aiatis. Quiescēs eni p̄us post hoc uadit mouente exterioꝝ nullo: sicut videt̃: hoc aūt falsuz est. Cōspicimus eni semꝑ aliqd motū in aiali nāliuz. Huius modi aūt mot⁹ non aial causa est: sed ꝯtinēs forsitan. Ipm aūt dicimus ipm mouere se: nō ꝑm oēm motū: sed ꝑm locuz. Nihil igit̃ ꝓhibet. Magis aūt fortassis necessariū est in corꝑe multos fieri mot⁹ a ꝯtinēte. Hoꝝ aūt quosdā intellectuz: aut appetitū mouere. Illū aūt totū iam aial mouere q̄le ꝯtingit circa sōnos. Sensibilis qdē eniz cū neq̧ vnus insit mot⁹ in existente tn̄ aliquo surgunt aialia iterū. Sed nāq̧ manifestū erit ꝛ de his ex seq̄ntib⁹.

ℭ Soluit tertiā rōnē. d. q̧ maxime utiq̧ tertiū ꝛ tertia ratio videbit̃ habere dubiū. vz q̧ fit in aliqbus supple motus cū p̄us nō insit motus in illis qđ accidēs est. i. qđ accidit in rebus aiatis. aial eniz p̄us quiescēs post hoc. i. post hm̄ quietē sicut videt̃ uadit nullo exterioꝝ: quare si in aiali ut videt̃ pōt esse mot⁹ nouus nullo motu ꝑcedēte: poterit hoc eē in toto vniuerso soluit. d. q̧ hoc falsuz est. ꝯspicimus eni semꝑ aliqd nāliū motū esse in aiali. In aiali eni videt̃ semꝑ eē aliquis alteratio ꝛ aliqua trāsmutatio nālis ꝑcedēs motum aialis appetitiuū. hm̄ aūt mot⁹ nālis ꝛ huiusmodi alterationis ipm aial nō est cā: sed forsitan hm̄ cā est ꝯtinēs. i. celū: aut aer ipm aial nō dicimus mouere seipm ꝑm oēm motuz: sed ꝑm locū. cū ergo arguit̃ aial mouet seipsum localiter nullo motu ꝑcedēte. soluit pħs per interemptionē. d. q̧ motū illuz localē ꝑcessit motus nālis siue alteratio facta in corꝑe aialis: qꝛ nihil ꝓhibet. imo magis fortassis necessariuz est in corꝑe aialis fieri multos nāles motus a ꝯtinēte. i. ab aere uel a celo quosdā aūt hoꝝ motuuz mouere intellectum: aut appetitū. illum autē videlicet intellectū: aut appetitū mouere iam totū animal: quale cōtingit circa somnos nāq̧ cum in somno neq̧ vnus motus sensibilis insit. in existēte tamē. i. imo existēte aliquo motu surgunt aialia quietato illo motu ut quietato motu uapoꝝ soluūtur sensus aialiuz ꝛ excitant̃ a somno ut surgūt ꝛ pergūt: sed nāq̧ erit manifestū de his in sequētibus. ℭ Notandū autē q̧ hec ratio directe videbat̃ cōcludere motū vniuersaliter icepisse. Nā si aial pōt se mouere localiter ꝛ potest esse motus aialis nouus nullo motu ꝑcedente nec in aiali nec in alio pari ratiōe in toto vniuerso poterit eē motus nouus. nullo alio motu ꝑcedēte. Ideo philosophus ait hanc rōnē maxime facē dubiuz ꝛ soluit eā per interemptionē ostēdēs q̧ motū illū quo aial se localiter mouet ꝑcedit aliqs motus: qꝛ ꝑcedit ipsum alteratio facta in corꝑe aialis ex qua alteratione ꝓcedūt fantasie appetitus ꝑm quos aial se localiter mouet. ℭ Notandū autez q̧ ait q̧ motus nālis siue alterationis facte in aiali forsitan causa est cōtinēs qđ tota alteratio quā patitur aial in toto corpore nō est ab ipso ꝯtinente ut ab aere uel a celo. sed etiā est a ꝯtrarietate miscibiliū existēnū in ipso mixto. ℭ Notandū aūt q̧ philosophus ait quosdā hoꝝ motuū naturaliū mouere intellectū ꝛ appetitū. Uidemus eniz q̧ cū intellectus ꝛ uolūtas sint ṽtutes nō organice trāsmutationes facte in corꝑe humano. lz aliquā inclinationē faciant in uoluntate nostra nō tn̄ necessitāt eam ut uolūtas sequat̃ illas. qꝛ ergo ꝑm aliquas taliuz trāsmutationū mouet̃ itellect⁹ ꝛ appetit⁹ ꝛ ꝑz aliq̃s nō ideo nō ait oēs hos mot⁹ mouere itellectū ꝛ appetitū ꝑm q̄sdā. Est ğ intētio pħi q̧ semꝑ ꝑcedunt hm̄ mot⁹ etiā trāsmutationes nāles ꝛ nunq̃ aia mouet seipsam sine talib⁹ trāsmutationib⁹ ꝑcedētibus nō tn̄ semꝑ ꝑm hm̄ motus ꝑcedētes mouet̃ humana uolūtas: sed ꝑm quosdā. non ergo pōt argui ex hac via q̧ si aliqs mot⁹ nouus sine motu ꝑcedente lz posset argui q̧ nō oēs hm̄ motus ꝑcedētes mouent appetitū ꝛ intellectū: qꝛ nō necessitāt ipm sed inclināt. ℭ Notādū ēt q̧ ideo pħs posuit exēpluz de somno: qꝛ in somno maxime ligant̃ sensus ꝛ nō videt̃ eē in nobis aliqs motus sensibilis ꝓpter qđ cū statim post dormitionē surgūt aialia maxime ille mot⁹ videt̃ fieri nullo motu ꝑcedēte. cū ergo talē motū ꝑcedat aliqs motus: qꝛ ꝑcedit illū. ille mot⁹ uapoꝝ qui fit ex cibis illis uel ex alijs humoribus in corꝑe quo getato excitant̃ aialia videt̃ q̧ multo magis omne motū quo aial se mouet ꝑcedit aliqs motus. sicut igit̃ in aiali semꝑ nouuz motū ꝑcedit aliqs motus sicut ꝑm pħm in toto vniuerso nō est dare motū nouū q̃ nō ꝑcessit aliqs motus. ℭ Notādū etiā q̧ lz hoc sit falsum q̧ mot⁹ nō incepit: nō opz instare ad has solutiones pħi. nec opz nos sustinere q̧ he tres rōnes p̄us adducte de necessitate ꝓbēt motū ul'r incepisse: qꝛ. s. ꝯtra ṽitatem firmā ꝛ stabilē rōnes sophistice fieri pn̄t postq̃ dubitauimus de vijs pħi: per quas ꝓbare nitit̃ eternitatē mot⁹ ꝛ ostēdimus eas eē insufficiētes ꝛ sophisticas. restat dubitare de vijs quas addidit ꝯtor per quas nitebat̃ ostēdere mūdū eternū esse. sunt autē hm̄ vie qnq̧. p̄ma eniz sumit̃ ex ꝑte rerū factaꝝ. 2ª ex ꝑte mot⁹. 3ª ex ꝑte tp̄is. 4ª ex ꝑte agētiuz quorū cūq̧. 5ª ex ꝑte agētium ꝑm uolūtatē. uerū qꝛ vias sumptas ex ꝑte tp̄is ꝛ ex ꝑte motus sufficiēter distinximus: cū ostēdimus illas vias pħi insufficientes eē. ideo illis vijs ꝑtermissis de alijs tribus vijs

dubitet. ¶ Dubitaret forte aliqs ꝑ utrū ex pte re-
rū factarū possit ostēdi mūdū nunq̄ icepisse. videt
q̄ sic. arguit enim ꝯ^cor triplici via ex pte factionis
rerū mundū nunq̄ incepisse. ꝑ^a via est talis q̄ fa-
ctio est terminus mot^9. mot^9 autē ꝑsupponit mobi
le. nulla ḡ factio nō ꝑsupponēs mobile in quo non
recipiat mot^9 ille cui^9 illa factio est termin^9. si ergo
oīs factio ꝑsupponit motū ⁊ oīs motus ꝑsupponit
mobile ex nihilo nihil fit ⁊ per ꝯñs nunq̄ mūdus
incepit. Imo ꝯ^cor hāc rōnem fulciēs ait q̄ ꝑma mā
nō pōt esse sīm mot^9: sed opꝫ eē corpus in actu qd
motui subijcit. nunq̄ ergo fit aliqd corpus nisi ei
ꝑexistat aliud corpus ex quo fiat: quare corp^9 ulr
nō icepit ⁊ mūdus per ꝯñs est eternus. ¶ Ampli^9
arguit 2^9 sic. ex ꝑuatione nō fit forma nisi per acci-
dens. sicut etiā ex nihilo non fit aliqd nisi per acci
dēs. q2 ergo qd est per accñs: opꝫ reduci ad aliqd
per se sicut nunq̄ ens in actu fit ex ꝑuatiōe nisi per
accñs: q2 illa ꝑuatio est coniūcta enti in potētia ex
quo fit ens in actu per se: sic cū ex nihilo fit ens per
accñs: opꝫ esse aliqd ex quo fiat ens per se. ponēdo
ergo ex nihilo fieri ens ponimus ex aliq̄ fieri ens.
¶ Ampli^9 3^9 arguit sic: q2 turpe est ignorare cōem
ꝯceptionē phoꝝ oīuꝫ. cois aūt ait ꝯceptio oīuꝫ eoꝝ
fuit ex nihilo nihil fieri quare ⁊c̄. Dicēdū ꝯ^cor firmi
ter sensisse mūdū eternū eē ⁊ oīno esse īpossibile ex
nihilo fieri aliqd. assignat tñ duas causas: q̄re vul-
gus movetur ut ponat possibile eē ex nihilo aliqd
fieri. ꝑ^a est q2 vulgus nō ꝑcipit nisi corpa sensibilia
qñ ergo ex corpe īsensibili ⁊ subtili fit corpus sensi-
bile ⁊ grossuꝫ videt vulgo ex nihilo factū eē aliqd.
Rursus q2 verū est deum nō hēre potētiā diminu
tā cum videat vulgo deuꝫ eē diminute potētie nisi
ex nihilo posset facē aliqd dicunt hoc esse possibile
apud deū. sed ut ipse ait hoc nō est ex diminutione
potētie divine: q̄ nō pōt ex nihilo facere aliqd: sed
hoc est: q2 repugnat factioni ⁊ effectui. Est eniꝫ de
rōne ei^9 omne qd est factum fieri ex aliquo. ut ḡ ap
pareat qd tenēdū sit de qōne ꝑdicta ⁊ quō obvian
dū est sic rōnib^9 cōmenti. sciēdū q̄ inter tres rōnes
assignatas 2ª ratio videt plus facere dubiū. si eniꝫ
est per accñs q̄ ex nihilo fiat aliqd ens: opꝫ eē ali-
quid ex quo per se ens aliqd fieri possit. hanc ergo
rōnē qdā volētes solvere dixerūt. q̄ lꝫ in ꝓductio-
ne ꝑticulari per se fit q̄ ex aliquo fiat aliqd. in ꝓdu
ctione tñ ulī ut cum totuꝫ ens in esse ꝓducit per se
est q̄ ex nihilo fiat aliqd. Nā sicut cū generat qō-
dam aial fit ex aiali non quodā. si ꝑo generet ani-
mal simpliciter fit ex nō aiali simpliciter. sic si q̄ ꝓ
ducat totuꝫ ens ex nullo nō ente sive ex nihilo. In
huiusmodi aūt dicto nihil possumus īcidere in ali
quam veritatē. tñ ex hoc nō videt satisfieri rationi
cōmēti. Nam plus videt esse per accidēs q̄ ex ni-
hilo fiat aliqd q̄ꝫ q̄ ex privatione fiat forma. Ideo
enī dī aliqd fieri ex alio p accñs: q2 illd nō est ꝑn^m
illius per se sed per accñs. q2 ḡ ꝑuatio est ꝑn^m eius
qd fit per accñs. mā ṽo ⁊ ens in potētia est ꝑn^m rei
facte per se: q2 eēntialr māꝫ ⁊ ens in potētia est de
cōpositione rei facte. ideo ex privatione. fit aliquid
per accidēs: sed ex ente in potētia fit aliquid per se
dicere ex nihilo fieri aliqd per se est dicere q̄ nihil
per se ⁊ essentialiter fit de cōpositiōe alicuius pro
pter qd cum nihil magis sit principiū per accidēs
q̄ꝫ privatio: magis est ista per accidēs ex nihilo fit
aliqd q̄ꝫ ex privatione fit forma. sicut igitur sensus

est ex privatione fit forma nō q̄ privatio fiat essen-
tialiter ipsa forma vel fit de cōpositione forme: sed
q2 post privationē habet eē forma: sic cum dicit ex
nihilo fit aliquid nō est sensus q̄ nihil essentialiter
fiat aliqd vel q̄ nihil fit de cōpositione alicuius: sꝫ
q2 post nihil habet esse aliquid: quare cū magis ha
beat ordineꝫ eē forma ad privationē q̄ꝫ aliquid ad
nihil eo q̄ ꝑuatio magis habeat de esse reali q̄ꝫ ni
hil. si tamē dicit ex privatione fit forma est locutio
per accidēs: q2 li ex solū dicit ordinē ⁊ nō dicit q̄
ꝑuatio eēntialiter fiat forma multo magis erit per
accidēs ex nihilo fit aliquid: q2 nihil nō pōt perti-
nere ad essentiā alicuius ⁊: min^9 reperit ordo rea-
lis inter nihil ⁊ aliqd q̄ꝫ inter privationē ⁊ formā: ꝫ
sed si sic dicimus q̄ credimuſ bene dictū videmur
fortificare rōnē cōmētī: oportet ergo nos ostēdere
quō istud per accñs ad per se reducit. sciendū igit
q̄ qcqd fit: fit ex nō ente ⁊ fieri aliqd ex nō ente est
fieri per accñs ⁊ istud per accidēſ semp reducit ad
per se: tñ sicut diversificant agētia sicut diversifican
tur factiōes ex nō ente: ⁊ sic diversimode talia per
accidens reducunt ad per se. Nā ut supra dicebat
oīa alia agētia a ꝑmo agūt ex suppōne materie: q2
agūt mediāte fieri motu q̄ de necessitate requirit
materiā ⁊ subiectū in quo recipiat. de^9 aūt ipe agit
dādo eē ita q̄ ꝓprius effect^9 ei^9 est dare eē: ⁊ q2 in
ꝓpriū effectū pōt agēs imediate: pōt de^9 reb^9 da-
re eē nō mediāte transmutatione ⁊ motu: nec agit
ex suppositione materie q2 nullū agēs agit ex sup-
positione ꝓprij effect^9. Cū ḡ ipsa mā sit effect^9 dei
q2 alr de^9 nō eēt ens ꝑ^m mōꝫ opꝫ deū in actione sua
materiā ꝑsupponere. factio ḡ alioꝝ agētiū non est
ex non ente nullo modo sed est ex nō ente in actu.
In talib^9 ergo factionib^9 hoc per accñs ex nō ente
fit ens: reducit ad per se: q2 reducit ad potētiā pas
sivā materie quā huiusmodi agētia in suis actioni
bus ꝑsupponunt: sꝫ factio divina pōt eē ex oīno nō
ente. verꝫ est ḡ q̄ de^9 ex oīno nō ente pōt facere ali
qd: sed h^m ṽitas est per accñs. ista enī ꝓpositio est
vera per accñs de^9 ex nihilo facit aliqd q2 ex nihi-
lo de^9 facit aliqd q2 facit q̄ post nihil fit aliqd non
qd faciat q̄ nihil per se pertineat ad essentiam ali-
cuius. huiusmodi ḡ per accñs reducit ad per se nō
ad potētiā passivā materie: q2 de^9 pōt agere absq̄
suppositione materie: sꝫ reducit ad potētiā agētis
ita q̄ in talib^9 tota ratio facti est potētia facientis:
ex hoc enī de levi solvunt obā. Nā cū dicit factio
ꝑsupponit motū. ergo nihil fit nisi ex aliq̄ ente qd
possit subijci trāsmutationi ⁊ motui patet q̄ factio
divina nō ꝑsupponit motū cū de^9 possit agere non
mediāte motu. Est enī diligēter notādū q̄ de^9: q2
ꝓpri^9 effect^9 eius est eē causat fieri ⁊ motū mediā
te eē: alia ṽo agentia ecōverso: q2 ꝓpri^9 effect^9 eoꝝ
est fieri causant eē mediāte motu ⁊ fieri. nō enī est
intelligibile q̄ ꝑmū effectū a deo sit ipe motus vel
ipm fieri: q2 tūc eēt mot^9 ⁊ fieri absq̄ subō sed ime
diate de^9 ꝓduxit res in eē ⁊ dādo eis eē dedit eis
q̄ possent moveri ⁊ q̄ possent alterari ⁊ q̄ posset
ex eis que sūt alterabilia fieri aliqd. causat ḡ de^9 fie
ri ⁊ motū mediāte eē: alia ṽo agētia supponēdo en
tia ꝓducta in esse a deo movent ea ⁊ alterant ea ⁊
per huiusmodi moveri ⁊ per h^m fieri trāsmutāt en
tia ⁊ dant eis aliud eē: ita q̄ dant eē mediāte fieri
factio ḡ divina: q2 imediate terminat ad esse ⁊ fit
nō mediāte motu nō opꝫ q̄ sit terminus alicuius

mot⁹. p^a ḡ rō nō de necessitate ꝯcludebat. Q̄ ŏ vo 2° addebat ꝙ hoc est p̄ accñs ex nihilo fit aliqd ꝛ reducit ad per se p3 ꝙ nō reducit ad pōz passiuaz mãe s3 ad pōz actiuā agētis. qŏ vo 3° addebat ꝙ oēs pħi timuerūt dicere ex nihilo fieri aliqd. Dicēdū ꝙ p̄mi pħātes crediderūt ꝙ in oi factione p̄supponeret ens in actu: ita ꝙ oīs gñatio erat alteratio. pħūs vo alteri⁹ speculãs ait eē factionē in q̄ per se nō supponit nisi ens in pō ut in factiōe que est gñatio simplr in qua s̄m ipm materie s̄m vi esse ꝯle. theologi vo lumine fidei illustrati ꝓfūdi⁹ conspexerūt dicētes eē factionē aliquā in qua nec supponit ens in actu nec ens in pō ut in factione diuina. Nā q̄to agēs est supi⁹ tāto pauciora p̄suppōit. cū ḡ hec agētia se hēant per ordinē ars nã ꝛ de⁹ ars plura p̄supponit q̄ nã ꝛ nã q̄ de⁹. Nã ars in sui factione semp̄ p̄supponit ens in actu: cū oēs forme artificiales sūt accntia. Nã vo p̄supponit per se loquēdo solā mãz qz tūc pōt resoluere usq3 ad formaz subalē. de⁹ vo tanq̄ p^m agēs nihil p̄supponit s3 pt rē ex nihilo ꝓducere. l3 ḡ repugnet factioni aliorū agētiū: nō tñ repugnat factioni diuine. cognoscentes ergo sensibilia ꝛ isēsibilia subtilia ꝛ grossa ponim⁹ deū ꝓducere aliqd ex nihilo qz in sua actiōe nō opz ꝙ p̄supposito aliqŏ. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū ex pte agētiū quorūcūq3 probari possit mūdū eternū eē. vi aūt ꝙ sic. tangit eni ꝯ^{ter} tres ꝓpositiones per quas triplr ostēdi pōt mundū nunq̄ incepisse. p^a est ꝙ oē qŏ aliqñ agit: aliqñ nō agit: est agens in pō. 2ª est ꝙ oē agēs qŏ nō est ꝯiunctū suo actui indiget ulteriori cā per quā tali actui cōiūgat. 3ª est ꝙ si aliqŏ agēs nō agit aliquē effectū ꝛ postea agit effectū illū aliq̄ dispositio deficiebat q̄re p̄us talez effectū nō agebat que noua dispositio nō pōt incipere eē nisi uel per mutatiōē agētis uel p̄ mutationē passi uel per mutationē utriusq3. Si ergo de⁹ ex nihilo ꝓduxit entia ꝛ nō ab eterno ꝓduxit ea tūc qz aliqñ agebat: aliqñ nō agebat erat agēs in pō ut p3 ex ꝓpositione p̄ma. Ampli⁹ qz nō semp̄ erat cōiūct⁹ suo effectui idigebat ulteriori cā: ut p3 ex ꝓpositione secūda. ¶ Ampli⁹ qz in nihilo no pōt eē trāsmutatio si de⁹ ex nihilo de nouo ꝓduxit entia qz noua ꝓductio arguit nouā trāsmutationē ut p3 ex ꝓportione 3ª opoztuit trāsmutationē eē in deo: cū in nihilo trāsmutatio eē nō possit. Dicēdū ꝙ per rōnes tactas sufficienter tāgunt oēs difficultates circa hāc mãz. quacūq3 eni agēs sit de⁹ vi superficialiter cōsiderantib⁹ ꝙ si mūdus nō est etern⁹ ꝛ si de⁹ ꝓduxit entia in tp̄e ex nihilo: ꝙ de⁹ sit agēs in potētia ꝛ indigeat ulteriori causa: ꝛ ꝙ sit agēs trāsmutatuz que omnino de deo dicere est inconueniens: ex pte cuiuslibet agētis sufficiēter ꝓbari vi mūdū eternū eē: ut ergo appareat ꝙ de⁹ absq3 eo ꝙ sit agens in potētia absq3 eo qŏ idigeat ulteriori cā ꝛ absq3 eo ꝙ sit agēs trāsmutatū possit entia de nouo ꝓducere. ¶ Sciēdū ḡ ꝙ duplex est act⁹ ut distingui hēt 9° metha. qdā eni est nō trāsiēs in exteriorē mãm ut est ꝑfectio agētis: quidā vo trāsiens ꝛ est perfectio acti: h⁹ aūt duplicis act⁹ vna ꝛ eadē forma ratio eē pōt: siue hoc sit in reb⁹ naturalib⁹ agētibus que agūt per formā ut est p̄n^m essendi. siue in agentib⁹ per intellectū que agunt per formā ut est p̄n^m cognoscēdi. Calor eni existēs in igne dat ei ꝙ sit calidus ꝛ dat ei ꝙ calefaciat: sed dãdo ei hūc actū qui est eē calidū dat ei actū nō trāseūtē in exteriorem mãm qui est ꝑfectio agētis. dãdo vo ei ꝙ calefaciat dat ei actum trāseūtez qui est perfectio acti. Sicut est edificator hñs in se spēm dom⁹ h⁹ forma dat ei ꝙ domū intelligat ꝛ cogscat q est act⁹ nō est trāsiens ꝛ dat ei ꝙ domū efficiat ꝛ edificet q est act⁹ trāsiēs. edificare eni nō est in edificāte s3 in edificato. Inter hos aūt duos act⁹ hec est dria: qz act⁹ trāsiēs per se ꝛ s3 ꝙ h⁹ cuz nō habeat eē in agēte sed in acto nullā potētialitatē nullā diminutionez nullā trāsmutationez dicit in agēte. Cū ergo di ꝙ oē agēs qŏ aliqñ est cōiūctū actui suo aliqñ nō est cōiūctū agēs in potētia ēt indiget ulteriori cā ꝛ dicit qd trāsmutatū. si itelligat de actu iteriori q est ꝑfectio agentis uez est. nā si agēs nō est ꝯiūctum suo actui interiori ꝛ sue ꝑfectioni est qd in pō ꝛ indiget ulteriori cā faciēte ipm pō ꝑfectuz actu ꝑfectū. Rursus tale agēs dicit qd trāsmutatū qz hoc sine trāsmutatione fieri nō pōt. sed si intelligat de actu exteriori qui nō est ꝑfectio agētis s3 acti p̄ se loquēdo nō est uez: qz si uez sit ꝙ agēs nō ꝯiūctū tali actui sit potētia ꝛ sit qd diminutū uel trāsmutatū: pro tāto uez est inq̄tū agēs nō cōiūctū actui exteriori arguit nō eē coiūctū actui ipm nō eē calidū. de⁹ aūt l3 nō semp̄ ꝓduxerit entia ꝛ nō semp̄ fuerit ꝯiūct⁹ effectib⁹ exteriorib⁹ semp̄ tñ fuit ꝯiūct⁹ suo actui iteriori ꝛ sue ꝑfectioni: effect⁹ ḡ illi sūt tp̄ales: s3 itelligē diuū ꝛ suū uelle qd eternū: uolūtate eni eterna ꝓduxit res tp̄ales ꝙ quŏ sit isequēti q̄one patebit. qz ḡ de⁹ sp̄ fuit ꝯiūct⁹ suo actui iteriori ꝛ sue ꝑfectioni l3 nō sp̄ ꝓduxerit effectus exteriores nō pōt argui ipm agentem esse in potētia uel eē qd diminutū ꝛ indigere ulteriori cā: cū vt⁹ oium agētiū reseruet in ipo. nec ēt pōt argui ipm eē qd trāsmutatum ut rōnes p̄habite arguebant.

¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū ex pte agētiū per uolūtatē ꝓbari possit mūdū eternū eē: vi āt ꝙ sic. ꝯ^{ter} eni adducit octo rōnes ostēdētes ꝙ a uolūtate diuina eterna ꝛ antiq̄ nō pōt ꝓcedere imediate effect⁹ nou⁹. ¶ Prima talis oē agens siue p̄ uolūtatez siue al'r si nūc agit ꝛ p̄us nō agebat aliq ꝓportio facta est inter ipm ꝛ effectum: sed h⁹ proportio nō pōt fieri nisi per motū p̄cedentem ḡ ꝛc̄. ¶ Secūda talis. agēs si sit per uolūtatē ꝛ a ꝓposito si nūc agit aliqd ꝛ p̄us nō agebat: opz ipm apprehendere diuersa tp̄a vnū in quo agat ꝛ aliŏ in quo nō agat. Sed diuersitas temporū nō est sine motu: quare ois talis actio fit mediãte trāsmutatione ꝛ motu. nihil ergo nouū pōt ꝓcedere a uolūtate eterna nisi mediãte motu ḡ ꝛc̄. ¶ Tertia ē talis: sicut se hēt uolūtas noua ad actionē antiquam sic se hēt uolūtas antiqua ad actionē nouā: sed uoluntas noua non est ꝓpria cā actionis antique: ergo uoluntas antiquas nō est imediata cā actionis noue. Nihil ḡ nouū pōt imediate ꝓceder e a uolūtate eterna. ¶ Quarta vo talis. a uoluntate antiq̄ nō ꝓcedit aliqŏ nouū nisi mediãte actione noua. Nā si uolūtas antiqua nihil aliŏ reqreret ad hoc ꝙ eēt futū uolitū: statim futū eēt uolitū: ḡ uoluntati antique respōderet uolitū antiquū. Si ḡ ei debeat respondere effect⁹ nou⁹ ꝛ uolituz nouū opz ꝙ ibi aliqd aliŏ iteruenitat ut trāsmutatio noua mediat qua ꝓducat effect⁹ nouus. a uolūtate ergo eterna nō nisi mediante motu aliqd nouū ꝓduci potest. ¶ Quinta talis. ostēdit se accipere duo fundamē

ta qb⁹ ut ait nullus pōt ɔ̄dicere per rōnē intrīsecā. Sȝ si ɔ̄dicit h̄ est per rōnē ex̄nea ꝛ irrōnabilē: est pmū fūdamētū tale: ꝙ si uolūtas antiq̄ aliqd non pducit prius qd̄ pducit postea aliqd deficiebat ei pri us qd̄ nō pducebat: q: saltē deficiebat tp̄s illd̄ in q̄ uolebat pducere: scd̄z fundamētū est: q: h⁹ uolun tas antiq̄ si pducit effectū nouū uel simul cū eo pducit tp̄s uel nō. ꝙ si nō cū tp̄s nō sit sine motu. g tale nouū fit mediāte motu: si vo pducit sil' tp̄s tūc reuertit qd̄ sup̄ nos loq̄ut eo: q: nihil pducit de no uo nisi appropet ei aliqd̄ tp̄s ꝛ determinet p aliqd̄ tp̄s in quo pducat. Si igit tp̄s est nouū tūc illud tp̄s indigebit alio tp̄e. ꝛ q: tp̄s nō est sine motu gē qd dicat a uolūtate antiq̄ nō pōt pcedē aliqd̄ no uū nisi mediāte motu. ¶ Sexta talis. in habētib⁹ ordinē per accn̄s nō est incōueniēs ifinita eē ptrāsi ta sicut hūc hoiez infiniti patres pcesserūt: sed h̄ est per accn̄s: q: accidit isti ꝙ sit ex ifinitis patrib⁹. in habētib⁹ vo ordinē per se incōueniēs est ifinita eē ptrāsita. si g a uolūtate eterna pcedit imediate ali qd nouū sed opȝ ifinita esse pertrāsita anteq̄ illud nouū pducat q: inter eternū ꝛ tp̄ale est infinita di stātia. Rursus opȝ talia ifinita eē ptrāsita per se q: effect⁹ imediat⁹ per se hēt ordinē ad suā cāz. Si g ab eterna uolūtate imediate pducat aliqd̄ nouum opȝ per se ifinita eē pertrāsita qd̄ est inconueniēs. ¶ Septima talis. uolūtas eterna semp se hēt eodē modo: uel g semp pducit ul' nunq̄ producit. uel si aliqn̄ pducit aliqn̄ nō pducit hoc est mediāte trās mutatione ꝛ motu g ꝛc. ¶ Octaua talis: si ab ali qua uoluntate prius nō pducebat aliqd ꝛ postea p ducit aliqd g tūc deficiebat in uolito: q: tūc nō pducebat. Indiget g h⁹ uolūtas aliqua ulteriori cā supplēte talē defectū. Si ergo diuina uolūtate nō pcessissent entia eternaliter idiget ulteriori cā qd̄ est incōueniēs. Dicendū ꝙ tota difficultas qōnis pmisse est quō a uolūtate eterna nō mutata pōt pgredi tp̄alis effectus. ¶ Sciendū g ꝙ uolūtas est quedā inclinatio sequēs formā apprehensam sicut grauitas uel pondus: quedā est inclinatio ɔ̄ñs for mā nālē. Sicut g de inclinatione ad locū: loquen dū est ſm formā nālē: ut sicut aliqua hñt plus ꝛ mi nus de forma grauis uel de forma naturali: habēt plus ꝛ min⁹ de huiusmodi inclinatione: sic iclina tio per appetitū sequit formā apprehēsam: siue in tellectū: loquēdū est de uoluntate sicut loquimur de itellectu. Dubitare ergo utrū uolūtate antiqua possit quis uelle rem tp̄alē: est dubitare utrū intel lectu antiquo possit quis intelligere aliqd tp̄ale. vi demus enī ꝙ artifex per suum itellectuȝ cognoscit rē quā facturus est ita ꝙ intellect⁹ artificis pcedit huiusmodi artificiale. sic ēt ꝛ uolūtas artificis pōt uelle rem quam facturus est. loquendo ergo de sci entia ut est cā rerū nō est incōueniens huiusmodi sciētiā pcedere sua causata. imo q: nullus negaret quin deus intellectu diuino uel eterno possit intel ligere huiusmodi tp̄alia: nullus negare debet quin deus uolūtate eterna ut cōueniēter ponit uelle pos sit h⁹ tp̄alia. ꝛ q: ut a'iqd est a deo uolitū sic in eē pducit: si a uolūtate eterna est a deo uolituȝ aliqd tp̄ale uolūtate eterna a deo causat ꝛ pducit aliqd tp̄ale. Si enī nos ipsi hodie uellemus facere aliqd cras si semp ɔ̄sisterem⁹ in tali uolūtate ꝛ cras fa cerem⁹ illd̄ uolūtate hodierna nō mutata fieret cā effectus crastini. Sic q: de⁹ ab eterno uoluit ꝛ di

sposuit facē res in tp̄e cū uolūtas sua nō fuerit mu tata: opȝ ꝙ p uolūtatē illā eternā nō mutatam fiāt res tp̄ales. ¶ Qd̄ vo obijciebat ꝙ si nūc fiunt effe ct⁹ ꝛ prius nō fiebāt est aliq̄ pportio inter effectuȝ ꝛ cāȝ que prius nō erat. dicēdū ꝙ iter deū ꝛ creaturā pōt eē pportio cōmēsurationis: sȝ pportio ordis. qn̄ g fuit istās illd̄ i q̄ ordinauerat de⁹ se facturȝ res tūc habuerit eē illa pportio ꝛ tūc res fec. tn̄ pportio il la noua ꝛ ordo ille nou⁹ nō habuerit eē p motū pce dētē: q: sicut nās nouas de⁹ pōt facere absq̄ motu pcedente sic nou⁹ ordo ꝛ noua relatio rez ad deū ɔ̄surgere pōt absq̄ motu alio pcedente. ¶ Qd̄ vo addebat secūdo ꝙ si deus fecit aliqd in hoc tp̄e ꝛ nō in priori: oportuit ipm apprehēdere tp̄s in quo fecit ꝛ in quo nō fecit. ꝛ q: tp̄s nō est sine motu opȝ ꝙ factionē rez nouā pcedat aliq̄s mot⁹. Dicēdū ꝙ cetera talia argumēta sūt sophistica. Nā tp̄s qd̄ p cessit factionē rez nō fuit tp̄s uez sed imaginatū: si ergo ex hoc uolumus arguere ꝙ factionē mūdi p cessit mot⁹ nō plus arguim⁹ nisi ꝙ pcessit imagina tus mot⁹ ꝛ ꝙ pcessit tp̄s imaginatū mobile ꝛ ꝙ fu it mundus imaginat⁹. nihil enī reale pcessit factio nē mūdi nisi solus de⁹. Immo oēs h⁹ rōnes eē so phisticas de leui patet. Nā sicut de⁹ fecit munduȝ in hoc tp̄e ꝛ non in alio ita fecit ipm in hoc loco ꝛ nō in alio. sicut g ali⁹ loc⁹ ab hoc loco in quo est mū dus nō est nisi loc⁹ imaginat⁹: q: extra celū nō est loc⁹ nisi ſm imaginationē: sic aliud tp̄s ab hoc tp̄e in quo fact⁹ est mūdus nō fuit nisi tp̄s imaginatū. ¶ Qd̄ vo addebat ꝙ a uolūtate noua nō pōt pce dere effect⁹ antiquus g a uolūtate antiq̄ nō pōt p cedere effect⁹ nou⁹. Dicēdū ꝙ nō est simile q: cau sa debet pcedere suū effectū. Cū g uoluntas noua nō pcedat effectū antiquū sȝ sit posterior eo: uolū tas autem antiqua pcedat effectum nouum: nō vȝ si uolūtas noua nō pōt esse causa effect⁹ antiqui ꝙ uoluntas antiqua nō possit esse cā effect⁹ noui: ꝛ si dicat ꝙ posita causa ponit effectus: quare posita uolūtate eterna nō ponit effect⁹ etern⁹. dici debet ꝙ posita causa nō ponit effect⁹ nisi ut est effect⁹ res diuīt nō sunt effectus primi nisi ut sunt ab eo uolite ꝛ quando sunt ab eo uolite. Ideo tunc fact⁹ est mū dus ꝛ sic fact⁹ est mūdus quādo deus uoluit ꝛ ut uoluit. ¶ Quod vo quarto addebatur ꝙ a uolun tate antiqua non pcedit effectus nouus nisi medi ante transmutatione noua: solutum est per iam di cta. Nam ut patet deus nō agit mediāte transmu tatiōe ꝛ motu nec opȝ ꝙ posita uoluntate antiq̄ sit effectus antiquus: uel ꝙ posita uolūtate eterna sit effectus eternus: q: ut dicebat effectus nō pcedit a sua causa nisi ut est effect⁹. ꝛ a uoluntate tanq̄ a causa ppria nō pcedit effectus nisi ut est uolitus ꝛ quādo est uolitus. pp̄ter qd̄ si de⁹ uolūtate eter na uoluit res fieri in tp̄e a uoluntate eterna absq̄ alia transmutatione precedente facte sunt res tp̄a les. ¶ Quod vo quinto addebat quia dicebat se accipere duo fundamenta quibus per rationes re ctam cōtradici nō poterat. dicendum ꝙ lȝ locutio sit ipropria cum dicitur ꝙ causa nō faciēs aliquod ꝛ postea faciēs deficit ei aliquid q: deficit ei tēp⁹ in quo vult facere illd̄: q: de eo nihil deficit. tamē quātū ad hoc ueruȝ est ꝙ. deus nō fecit mūdū ni si in tp̄e in quo disposuit deus enim simul fecit mū dū ꝛ tempus. Sed ꝙ per secundū fundamētū ad debatur quia si tempus est simul factū cum mūdo

ergo tp̄s idiguit tp̄e in quo fieret. Dicēdū ꝙ sicut de⁹ faciēdo corpa fecit locuꝫ ⁊ loc⁹ fact⁹ nō idiguit loco nisi imaginato ⁊ ante factionē corpoꝝ nō ꝓcessit loc⁹ nisi imaginat⁹: sic ante factionē tp̄is nō ꝓcessit tp̄s nisi imaginatū ⁊ tp̄s nō fuit factū in tp̄e nisi imaginato. de⁹ eni fecit mūdū in aliquo istāti in quo istāti simul incepit mūdus in tp̄e: quicquid ḡ fuit ante illud instās totū fuit imaginatū. ¶ Qđ ꝟo addebat 6° ꝙ si de⁹ fec̄ mūduꝫ in tp̄e qn̄ factionē mūdi ꝓcesserūt infinita spatia ⁊ q: de⁹ imediate ⁊ per se ponit cām mūdi: ⁊ quicquid est iter cāꝫ imediatā ⁊ ꝓpinquā totū est per se: per se ḡ sūt ptrāsita infinita spatia: q: infinitū spatiū fuit inter deuꝫ eternū ⁊ mūdū tp̄alē. Dicēdū ꝙ icōueniēs est eē pertrāsita infinita per se ꝫ forte nō sit incōueniēs eē ptrāsita ifinita per accn̄s. Si ḡ hoc ueꝝ est qđ ꝯ[1or] ait nō tn̄ ueꝝ est ꝙ si mūdus sit fact⁹ in tp̄e ꝙ ꝓcessit spatiū necfinitū: nec infinitū. Nā factioneꝫ mundi nō ꝓcessit nisi eternitas que est aliqd indiuisibile ⁊ nullū spatiū nominat. Si aūt ꝓcessit aliqđ spatiū uel aliqđ tp̄s hoc fuit imaginatū. Nā sicut extra celū ē ifinitū spatiū locale imaginatū sic ante mūdū fuit ifinitū spatiū tp̄ale. ¶ Qđ ꝟo septimo addebat ꝙ cū de⁹ semꝑ eodeꝫ mō se habeat ab eterno fecit quicquid fecit. Dicēdū ꝙ si de⁹ nō posset absqꝫ trāsmutatione ⁊ motu aliqd nouū facere ualeret ratio. Sed cū ostēsū sit supra ꝙ nō ꝓcedente mutatione in deo faciēte nec in in reb⁹ factis deus res ꝓduxit in esse: ꝫ de⁹ ante semꝑ eodē modo se hēat pōt tn̄ res nouas ⁊ tp̄ales ꝓducē. ¶ Qđ ꝟo addebat octauo ꝙ si de⁹ ꝓus nō fecit mūdū ⁊ postea fecit aliqd deficiebat ipsi rei facere ⁊ idigebat ulteriori cā supplēte defectū. Dicēdū ꝙ si de⁹ ꝓus nō fecit mūdū ⁊ postea fecit hoc non fuit ꝑꝑ aliquē defectū: q: sic uoluit ⁊ ordinauit sic per sapiētiā suā. ⁊ hec cōtra eternitatē mūdi sufficiant.

Lectio. VII.

P Rincipiū aūt ꝯsiderationis est qđ qdē ⁊ dicte dubitationis: q̄re q̄dā eoꝝ que sūt: aliqn̄ qdē mouentur aliquando autem quiescunt iterum.

¶ Postq̄ꝫ pħs ꝓbauit mūdi et̄nitatē eē. In pte ista ex his que dixerat iuestigat que digna attribuenda sūt motori ꝓ ordināis quodāmō totū sequētez librū in laudē ei⁹. ꝓ aūt mouēti attribuēduꝫ est ꝙ sit mouēs oia ⁊ ꝙ sit qd imobile ⁊ ꝙ sit vnū ⁊ ꝑpetuū ⁊ ꝙ sit ipartibile ⁊ infinitū. tria ergo facit. q: ꝓ ostēdit mouēs ꝓ[m] eē mouēs oia est imobile. secūdo declarat ip̄m eē vnū ⁊ perpetuū. tertio ꝓbat ip̄m eē ipartibile ⁊ ifinitū. secūda ibi[qm̄ aūt opꝫ eē sꝑ motū.]tertia ibi[at ꝟo aliꝗ faciētib⁹ ꝓn[m].] ¶ Ad euidētiā aūt ꝓme ptis sciēdū ꝙ si ꝓbare uolum⁹ ꝓ[m] motorē mouētē oia eē imobilē: ꝓ opꝫ nos scire quō mot⁹ repit in entib⁹. nā per viā mot⁹ pħs nālis deuenit in cognitionē motoris ꝓmi. secūdo opꝫ nos scire ꝙ per se ⁊ ꝓ nihil a seipso mouet sed oē qđ mouet ab alio mouet. Nāqꝫ ex hoc dicim⁹ motorē ꝓ[m] eē imobilē q: nō est abire in ifinituꝫ in mouētib⁹ ⁊ motꝭ. si ḡ oē qđ mouet ab alio mouet ⁊ nō est abire in talib⁹ in infinitū opꝫ deuenire ad aliquē motorē ꝓ imobilē. tria ḡ facit. nā ꝓ ostēdit quō mot⁹ reperit in entib⁹. 2° ꝓbat ꝙ oē qđ mouetur ab alio mouet. tertio ex his que dixerat ostēdit ꝙ ē deuenire ad motorē imobilē. secūda ibi[mo-

uētiū igit est eoꝝ que mouent.]tertia ibi[hec aūt dupl'r: aut nō eni ꝑter se.]Circa ꝓ[m] duo fac̄. q: ꝓ ꝯtinuat se ad dicēda. 2° exequit de intēto ibi[necesse aūt.]Dicit ḡ ꝙ ꝓn[m] ꝯsiderationis est ꝙ qdē rō dubitationis supple est solutio q̄re eoꝝ que sūt i. entiū q̄dā aliqn̄ quidē mouent aliqn̄ aūt qescunt iteꝝ. i. iterato q: nō sub. mouēt nec sꝑ qescūt ꝫ aliqb⁹ entib⁹ iteratio ꝑ iterpellationē tēpoꝝ cōpetit eis mot⁹ ⁊ qes. ¶ Notādū aūt ꝙ ꝯsiderare quō mot⁹ sit in entib⁹ ⁊ q̄re aliq̈ entia aliqn̄ qdē qescūt aliqn̄ ꝟo mouent est ꝓn[m] toti⁹ ꝯsiderationis sequētis. Nā cū tota sequēs ꝯsideratio quodāmō ordinet in laudē motoris ꝓmi ⁊ ad attribuēdū q̄ ei digne sunt attribuēda cū ꝫ maxime possum⁹ facē sciendo quō mot⁹ reperit in entib⁹. iō hoc dī eē ꝓn[m] toti⁹ ꝯsiderationis sequētis. ¶ Notādū ēt ꝙ cuꝫ superi⁹ adducte fuerint tres dubitationes ⁊ tres rōnes dubitātes ⁊ arguētes motū icepisse q: secūda dubitatio ut dicebat nō ꝓbat ictū ꝫ petebat sibi dari cāꝫ q̄re aliq̈ entia aliqn̄ qdē mouent aliqn̄ qdē qescūt. iō opꝫ iuestigare quō mot⁹ iest entib⁹ ⁊ q̄re aliq̈ entia aliqn̄ qescūt aliqn̄ mouent nō solū ē ꝓn[m] ꝯsiderationis sequētis ꝫ ēt est solutio illi⁹ secūde dubitationis ꝓdicte. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse autē: aut oia qescere sꝑ: aut oia sꝑ moueri: aut alia qdeꝫ moueri: alia aūt qescē. Et iteꝝ hoꝝ: aut que mouent moueri sꝑ: que ꝟo qescūt qescē sꝑ: aut oia apta nata sūt sil'r moueri ⁊ qescē: aut reliquuꝫ ampli⁹: ⁊ tertiū ē. Cōtigit eni alia qdē sꝑ imobilia eē eoꝝ q̄ sūt: alia ꝟo sꝑ moueri: alia aūt cū utrisqꝫ accipe: qđ qdē nobis dicēdū ē. Hoc eni hꝫ solutiōes oiuꝫ dubitatoꝝ: ⁊ finis nobis ē hmōi negocij.

¶ Exequit de itēto. Circa qđ duo facit. q: ꝓ ꝓmittit quādā diuisionē. secūdo exequit de mēbris diuisionis illi⁹ ibi[oia igit qescere.]Dicit ḡ ꝙ necesse ē aut oia sꝑ quiescere: aut oia semꝑ moueri: aut alia qdē moueri alia qdē qescere. ⁊ iō ꝫ tertiū mēbrū subdiuidit q: supponim⁹ nō oia moueri nec oia qescere sed aliq̈ moueri ⁊ aliq̈ qescere: aut nos dicemus de uno hoꝝ q̄ mouent moueri sꝑ. q̄ ꝟo qescūt qescere sꝑ: aut dicem⁹ ꝙ oia sūt apta nata sil'r moueri ⁊ qescere: aut erit reliquū mēbruꝫ. Ampli⁹ ⁊ tertiū q: s. ꝯtigit alia qdē eoꝝ q̄ sūt sꝑ imobilia eē alia ꝟo moueri. alia aūt accipe cū utrisqꝫ aliqn̄ quidē qescere aliqn̄ qdē moueri: ꝙ qdē nobis. i. a nobis est dicēdū ⁊ ponēdū. Nā hec positio hēt solutiones oiuꝫ dubitatoꝝ ⁊ quodāmō est nobis finis hui⁹ negocij. ¶ Notādū aūt ꝙ cū ꝓma diuisio habuerit tria mēbra: ⁊ tertiū mēbrū iteꝝ subdiuisuꝫ fuerit in tria mēbra ut ꝯ[1or] ait opꝫ tria mēbra dicte diuisionis eē qnqꝫ: quoꝝ ꝓ[m] est ꝙ oia mouent. 2[m] ē ꝙ oia qescūt. tertiū ē ꝙ nec oia mouent i nec oia qescūt: sed que mouent semꝑ mouent ⁊ que qescūt sꝑ qescūt. quartū ꝙ nec oia mouēt: nec oia qescūt ⁊ nihil est qđ semꝑ moueat uel semꝑ qescat ꝫ aliqn̄ qđlibet mouet aliqn̄ qescit. qntuꝫ est ꝙ nec oia mouent ut dicebat 2[m]: nec quecūqꝫ mouent semꝑ mouent ul' quecūqꝫ qescūt semꝑ qescūt ut dicebat tertiū nec ⁊ ueꝝ est ꝙ nihil sit sꝑ qescēs ⁊ nihil sꝑ motū ut dicebat q̈rtū. Sed est dare qntū mēbruꝫ

vȝ ꝙ est aliqd semp qescēs aliqd sp motū. aliqd vo participās utrūq; aliqñ qdē qescēs aliqñ vo motū ¶ Notādū ái ꝙ hoc qrtū mēbrū dicit eē reliquū tertiū est eni reliquū q; fȝ phȝ cū diuidit ꝯtra oia alia mēbra q; oia alia sūt falsa ꝛ illud uer est tertiū q; est tertiū mēbrū subdiuisionis facte. Noua aūt trāslatio videt hēre ꝙ hoc mēbrū sit reliquū ꝛ initiū sed forte est vitiū scriptoris. posset tñ hoc trahi ad bonū itellectū q; hoc ipso est initiū ꝛ p̄ncipiū dicēdoꝝ. ¶ Notādū ēt ꝙ ponēdo aliqua moueri sp aliq̈ qescere sp: aliqñ vo qescere aliqñ moueri ē finis negocij nr̄i q; ex hoc ostēdet que sūt attribuenda motori. p̄ in quo cōsumat ꝛ finit qd intēditur in hoc libro. ex hoc ēt solui poterūt in mēte dubitationes que posset fieri circa hec attributa. ¶ Dubitaret forte aliqs vñ est ꝙ aliq̈ sp mouētur. aliq̈ vo semp qescūt aliq̈ aūt utrūq; participāt. Dicendū ꝙ fm ꝯ^{tes} est dare p̄^m motorē imobilē a quo ē ois mot^9. fm ḡ ipȝ put aliqua magis ꝛ min^9 distāt ab hoc motore magis ꝛ min^9 de motu ꝑticipant: supcelestia ḡ q; inter corpalia sūt suprema sūt semper mobilia: tertia vo q̄si qd ifi^m ꝛ maxie distātia motore p̄ est sp qescens reliq̈ vo medio mō se habētia utroq; ꝑticipāt motu. s. ꝛ qete. ¶ Deīde cū dicit.

¶ Omnia igit̄ qescere ꝛ huiusmodi rationē querere dimittentes sensum infirmitas quedā est intellectus. Et de toto aliquo sed nō de parte ambiguitas est. Neq; solum ad phisicū: sed ad oēs sciētias: ut est dicere ꝛ omnes opiniones: ꝓpter id ꝙ motu utuntur omnes.

¶ Exequit̄ de mēbris p̄dicte diuisiōis. circa qd tria facit fm ꝙ p̄ma diuisio tria mēbra ꝯtinebat. p̄mo ostēdit ꝙ nō est possibile oia qescere. secūdo ꝙ nō est possibile oia moueri. tertio īngrit quō sit possibile entia aliqñ qescere aliqñ aūt moueri. secunda ibi ꞁ sere āt. ꞁ tertia ibi ꞁ at vo neq; alia. ꞁ Circa p̄^m duo facit fm ꝙ dupl'r ꝓbat positionē p̄dictā. secūda ibi ꞁ amplius autē. ꞁ Dicit ḡ ꝙ oia igit̄ qescere ꝛ querere. i. inuestigare huiusmodi rationē ꝙ oia qescāt ꝛ dimittere sensū est quedā infirmitas. i. quedā itellectus debilitas: ꝛ huiusmodi ambiguitas dubitationis est de aliquo toto ente nō de aliqua parte. ꝛ ēt hec ambiguitas nō solū ad phisicū. i. cōtra phisicū sed ēt est ad oēs sciētias. i. ꝯtra oēs sciētias ꝛ ut est dicere cōtra oēs opiniones ꝛ ꝯtra oēs sciētias ꝓpter illud ꝙ oēs sciētie ꝛ oēs opiniones utunt̄ quodam motu. Posset ergo sic formari rō q̄cqd cōtradicit sensui ꝛ omnis illis questio. i. ois illa positio per quā apparet debilitas itellectus ꝛ erronea fȝ talis est positio dicēs oia qescere ḡ ꝛc. ¶ Notādū aūt ꝙ per opiniones fȝ ꝯ^{tes} itelligit artes p̄cticas. uel possum^9 dicē ꝙ per opiones itelligit modos sciēdi ut dialeticā ꝛ rhetoricā. cū ḡ sciētie rōnales ut dialetica ꝛ rhetorica sint de ipo discursu rōnis siue de ipsis actib^9 rōnis. alie vo scientie utant̄ hoc discursu q; in hoc discursu itelligit̄ esse quidā mot^9 qui negat ul'r oēm motū negat discursum p̄ncipioꝝ ad ꝯnes. quare ꝯtradicit nō solū scientijs speculatiuis: sed ēt ꝯdicit modis sciendi uel ꝯtradicit ipsis sciētijs practicis utentib^9 operationib^9 quibusdā. ¶ Dubitaret forte aliqs quō ponere oia qescere est dubitare de toto ente. Dicēdum ꝙ triplici via inuestigaret possumus ꝙ ponēs oia qescere dubitat de toto ente. p̄ma talis: q; ponēs oia qescere fm ꝯ^{tes} dubitat de p̄ motore a quo est ois mot^9 fȝ a p̄ motore sūt oia entia: dubitādo de p̄ motore dubitat de oib^9 entib^9. secūda talis: nam cū p viā sēsus fiat inuestigatio de quolibet ente dubitans de motu dubitat de maxime sēsibili ꝛ p ꝯsequens dubitat de eo per qd maxime inuestigat veritas toti^9 entis ꝓpter qd dubitare dī de toto ente tertio pōt hoc solui ut si dicat ꝙ dubitās de motu ul'r dubitat de toto ente nō de toto ente simpl'r fȝ de toto ente mobili. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli^9 autē de p̄ncipijs iportunitates sic in rōnib^9 circa doctrinas nihil sunt ad mathematicū: sil'r aūt in alijs: sic neq; de eo qd nunc dicit̄ ad phisicū. Suppositio enī ꝙ natura principium motus sit.

¶ Adducit secūdā rōnē dicens ꝙ iportunitates de p̄ncipijs. i. falsitates circa p̄ncipia sicut dictuȝ est in rōnib^9 circa doctrinas. i. in rationib^9 dialeticis per quas descēdim^9 in doctrinales sciētias nihil sūt ad mathematicū. Sil'r aūt ꝛ in alijs scientijs specialib^9 se hēt. sicut ḡ mathematic^9 ꝛ alie sciētie speciales ut declaratū est in dialeticis nihil hñt ulterius ut disputēt ꝯtra iportunitates p̄ncipioꝝ ꝛ cōtra negātes p̄ncipia: sic neq; de eo qd nunc dī. vȝ de eo qd negat motū ad phicū supple spectat disputare. suppositio enī ē in nālib^9 ꝙ sit mot^9 q; nā est p̄n^m mot^9. Si ḡ in nālib^9 supponit nāȝ eē supponit hec diffinitio nāe ꝛ per ꝯns supponit ꝙ sit mot^9 q; mot^9 cadit in diffinitione nāe. ¶ Dubitaret forte aliquis utrū naturalis debeat supponere motū eē. videt ꝙ nō: q; si aliqua cā est ꝓpter quā nālis supponere debeat motū eē hoc io erit maxime patet sēsui motū eē. Cū ergo cōtingat sensū circa talia decipi q; videm^9 ꝙ eūtes in naui si crederet sensui iudicaret ꝙ arbores in terra fixe mouerent. nō ergo credēdū est sēsui cū decipiat circa talia. Dicēdū ꝙ ut tāgebat in arguēdo nālis dȝ supponere motū eē q; hoc apparet ad sēsuȝ. est enī debilitas intellect^9 ꝛ maxime ipedimētū ad sciaȝ ꝛ inuestigationē v̄itatis oīno despicere sensū cū nr̄a cognitio a sensu incipiat. Aduertendū tñ ꝙ mot^9 ut declarari hēt in secūdo de aīa est sensibile commune. sicut ḡ in sensibilib^9 ꝓprijs nō decipimur q; hec decipimur tñ ubi hoc ꝛ quid hȝ ut non decipimur q; sonus: decipimur tñ qd sonās ꝛ ubi sonas sit sēsu debite disposito nō decipimur q; mot^9. decipi tñ possum^9 qd motū ꝛ ubi motū. sic enī imaginari debem^9 ꝙ sicut moto speculo vȝ ꝙ moueat̄ imago ꝛ mota facie videt ꝙ ēt moueat̄ imago: ita ꝙ idē effect^9 cōtingit ex motu faciei ꝛ speculi ita moto oculo fit alia ipressio sp̄ēi extrīsic in oculo: ꝛ sic etiaȝ moto visibili uariatur huiusmodi impressio. Idem igitur effectus contingit ex motu oculi ꝛ ex motu obiecti visibilis. iō moto oculo credim^9 aliqñ ꝙ moueat̄ obm q; sic uariat̄ ipressio facta in oculo ex motu oculi sicut uariat̄ huiusmodi ipressio ex motu obi. euntib^9 ḡ per nauē q; cū mouētib^9 nobis moueant̄ oculi nr̄i ꝛ per ꝯns uariant̄ ipressiones facte in oculo vȝ nobis ꝙ uariarent̄ ꝛ moueant̄ visibilia illa quoꝝ fuit ille ipressiones ut vȝ nobis ꝙ moueant̄ arbores si arboꝝ ip̄rimant sp̄ēs

in oculis nr̃is. nõ ḡ decipimur q: mot⁹ q: sine dubio aliqđ mouet̃: sȝ decipimur circa quẽ motũ. credim⁹ eni q mot⁹ ille sit in arborib⁹ cũ mot⁹ ille sit in nobis ⁊ in oculis nr̃is. Nõ ḡ arguebat rõ quin nãlis deberet supponere motũ eẽ lȝ aliqualiter cõcludet q nõ oĩno deberet gñ supponere qd est qđ mouet̃. ¶ Ulteri⁹ dubitaret aliqs quare phisicus nõ põt disputare cõtra negãtes suppositiones ei⁹. Dicendũ q sicut ars practica se videt̃ hẽre ad rõcinationes. Nã sicut ars practica attingit bonum quod est finis ei⁹ agendo ⁊ operando: sic scientia speculatiua attingit verũ qđ intendit tanq̃ finẽ rõcinando ⁊ arguẽdo. sicut ḡ si arti practice tolleret̃ illud qđ supponit in agendo nõ haberet ut ulteri⁹ ageret: ut si arti fabrili tolleret̃ tractũ qđ i agẽdo p̃supponit nullas actiones posset efficere: sic si sciẽtie speculatiue tollerent̃ suppositiones ⁊ p̃n̄a que arguẽdo ⁊ rõcinãdo p̃supponit nõ hẽret. vnde ulterius rõcinaret̃ uel argueret. ⁊ q: disputatio fit loquẽdo rõcinãdo ⁊ arguendo si phĩco uel alij spãli sciẽ negent̃ p̃n̄a quoꝝ nõ sũt aliqua p̃ora in illa sciã nõ hẽt vnde ulteri⁹ disputet cõtra sic negãtẽ q: huiusmodi sciẽ spãles oẽs rões loquelas ⁊ argumẽtationes fundãt sup h⁹ p̃ncipijs suppositis: illis ḡ negatis nõ hñt vnde ulteri⁹ arguãt uel rõcinent̃ uel loquant̃ ⁊ per ɔ̃ñs nõ hñt ulteri⁹ vñ disputẽt: uel possum⁹ dicere ut dicebat̃ in p̃ hui⁹ q si sciẽtia spãlis disputaret contra negantẽ principia ageret ultra suã speciẽ ꝓpter qđ hoc nõ põt efficere nisi in virtute supioris agentis ut inducẽdo habitus supioris phi: qđ quõ fit supra diffusi⁹ diximus.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Fere aũt adhuc ⁊ omnia dicere moueri falsum quidẽ. Min⁹ aũt hoc preter artes positum quidem enim est: q nã in phisicis principium sit motus ⁊ quietis. Similiter autem phisicum est motus.

¶ Improbat scđs mẽbrũ diuisionis. vȝ q nõ põt ponĩ oĩa sp̃ moueri. Circa qđ tria facit. q: p̃ ait hãc positionẽ ɔ̃dicere suppositionib⁹ phĩcis. 2° ondit quo motiuo sic opinãtes moueri poterãt. 3° improbat h⁹ opionẽ. 2° ibi[⁊ dicũt qdã.]3° ibi[neq3 enim augeri.] Dicit ḡ q dicere oĩa moueri ad hoc qdẽ est fere ita falsuȝ sicut supple dicere oĩa qescere tñ h̃ positum min⁹ est p̃ter artẽ. i. ɔtra artẽ nãlẽ. Nã eni in phĩcis sicut est p̃n̄m mot⁹ sic est ⁊ qetis: qes aũt est sĩlr phĩcũ sicut mot⁹. ¶ Notãdũ aũt q cũ nã sit p̃n̄m mot⁹ ⁊ qetis nõ solũ cõtradicit nãe negãs oẽm motũ dicẽs oĩa qescere sed ẽt cõtradicit ei negãs oẽm quietẽ ⁊ dicẽs oĩa moueri. minus tñ ɔtradicit sciẽtie naturali negãs oẽȝ qetẽ q̃ negãs oẽm motũ: q: ut ɔ̃ᵒʳ ait mot⁹ est manifestior ⁊ sensibilior q̃ qes sicut habit⁹ est manifestior q̃ p̃uatio. Quies eni est p̃uatio mot⁹. magis ḡ ɔtradicit sensui ⁊ plus repugnat phĩcis fundamẽtis dicere nihil moueri sed oĩa qescere q̃ dicere econuerso.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Et dicũt qdã moueri eoꝝ que sunt non alia quidẽ: alia ṽo nõ sed oĩa ⁊ semp̃: sed latere hoc nostrũ sensum ad quos ẽt qdẽ nõ terminãtes qualẽ motũ dicũt: aut oẽs: non difficile est contradicere.

¶ Ostẽdit quo motiuo moueri poterãt sic opinãtes dicẽs ⁊ dicũt qdã ut Eracli⁹ ⁊ sui sequaces eoꝝ que sũt. i. entiũ nõ alia quidẽ moueri alia ṽo nõ: sȝ dicebãt oĩa entia moueri ⁊ semp̃ eẽ in motu. Sed latere hoc sensum nr̃m motiuũ ḡ quo mouebãtur ut cõtradicerẽt sensui quo iudicamus aliqñ qescere. ⁊ q: dicebãt oĩa eẽ in cõtinuo motu: sed hoc latet sensum ⁊ decipit̃ sensus videt̃ in iudicãdo aliq̃ aliqñ qescere. Addit aũt ad quos. i. cõtra quos nõ determinãtes qualẽ motũ dicũt aũt oẽs. i. q: videtur ponere oẽs mot⁹. Ideo eis nõ est difficile ɔtradicere. ¶ Notandũ aũt q si sic opinãtes descẽdissent ad aliquẽ spãlẽ motũ ut si dixissent q oĩa cõtinue alterant̃ difficilius fuisset eis cõtradicere: sed nõ descẽdẽdo ad aliquẽ spãlem motũ videbantur velle q oĩa moueant̃ ɔtinue omni motu. facile est ḡ cõtradicere eis q: ad sensum patet aliqua quiescere sȝ aliquos motus ⁊ nõ moueri omni motu.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Neq3 eni augeri: neq3 minui difficile est cõtinue: sed est ⁊ mediũ. Est aũt similis ratio huic eo qđ est guttã conterere apta nata ⁊ lapides scindere. Nõ eni si tãtũ effodit: aut remouit guttã ⁊ mediũ in medio tp̃e p̃us: sȝ sicut nauis tract⁹ est: ⁊ gutte tot tãtũ mouẽt. Pars aũt illoꝝ in nullo tp̃e tãtũ. Diuidit qdẽ eni qđ remotũ ẽ est in plura: sed nihil eoꝝ motũ est seorsũ sed sĩl. Manifestum igit̃ q nõ est necessariũ semp̃ aliqd abire: q: diuidit̃ diminutio in infinita: sed totũ aliquãdo abire.

¶ Improbat h⁹ opinionẽ ostẽdẽs aliqua aliqñ quiescere. vel q: sic opinãtes videbant̃ velle oĩa cõtinue moueri sm̃ oẽȝ motũ ideo ut plene hãc positionẽ euacuent ostẽdit q ɔtingit ab omni motu qescere. tria ergo facit. q: p̃ dicit q est dare qeteȝ in motu augmẽti. secũdo ostẽdit hoc de motu alterationis. tertio de motu locali. 2° ibi[sĩlr autem.]3° ibi[⁊ sȝ q fert̃.] Dicit ḡ q neq3 ẽ possibile aliqđ cõtinuo augeri: neq3 minui. sȝ est mediũ. i. est ibi dare qeteȝ mediã. huic ḡ positioni est sĩl' rõ de eo qđ est guttã ɔterere petrã ⁊ nascẽtia scindere lapides. Nõ eni si aliq̃ planta nascẽs mittẽs radiceȝ suã ⁊ fodiẽs lapidẽ si tãtũ effodit in tãto tp̃e: aut si aliq̃ gutta remouit tñ in tãto tp̃e nõ opȝ q remouerit p̃us mediũ in medio tp̃e sed sicut tractus nauis ⁊ guttarũ sicut tot gutte tãtũ mouerẽt ps aũt illaꝝ guttaꝝ in nullo tp̃e moueret tãtũ. diuidit̃ qdẽ qđ remotũ est in plura sed nihil eoꝝ qđ motũ est seorsum remouet̃ sȝ sĩl'. manifestũ igit̃ q nõ necessarium est semp̃ abire q: diuidit̃ diminutio in infinita sed ɔtingit aliqñ abire totũ. ¶ Notandũ auteȝ q sicut nõ opȝ si plures homines trahunt naueȝ per centũ passus q quilibet hõ trahat nauẽ per aliquẽ passum ꝓpter h̃ q tota nauis sĩl' trahit̃: ita nõ opȝ si cẽtũ gutte remouẽt aliquid a lapide q quelibet gutta aliqd remoueat ꝓpter h̃ q remotũ a lapide totũ remoueret̃ simul. sicut eni si nauis diuideret̃ sm̃ diuisionẽ trahẽtiũ quilibet hõ traheret parteȝ suã naue tñ existente integra. Non quilibet homo trahit partẽ suam sic si remotũ a lapide diuideret̃

fm diuisionē guttaꝝ quelibet gutta remoueret a
lapide.ista qꝛ remotū a lapide p est alicuiꝰ q̄ntitatis
ꝛ totū remoueret siſ nulla gutta totū illud remo-
uet. sed ultima gutta in v̄tute oiuȝ p̄cedētiū remo
uet p̄cedentes aūt gutte solū disponūt ad remotio
nē ipsiꝰ. ℭ Notādū ēt ꝙ sicut in fossione lapidis ē
dari interpellationeȝ ita ꝙ nūc ois gutta aliqd re
mouet: sed p̄cedētes gutte ad hꝰ remotionē dispo
nūt ꝛ ultima gutta in v̄tute oiuȝ p̄cedētiū remouet
ꝛ sicut plāta mittēs radices suas in petrā nō sp̄ fo
dit petrā sed disponit ad hꝰ fossionē ꝛ postea na-
scēs supra petrā scindit ꝛ fodit ipaȝ: sic qđ augmē
taſ nō ꝯtinue augmētaſ. ſȝ per aliqđ tp̄s disponiſ
ad augmētū ꝛ postea augmētaſ: est ḡ dare q̄etē ꝛ
iterpellationē in augmēto: sicut est dare q̄etē ꝛ iter
pellationē in remotione petraꝝ p̄ guttas. uel sicut
est dare q̄etē ꝛ iterpellationē in fossione lapidis p̄
radices plātaꝝ nascētiū in eis. nō ḡ qđ augmētaſ
ꝯtinue augmētaſ ꝛ per ꝯñs qđ minuiſ sed est dare
interpellationē in motu diminutionis sicut in mo
tu augmēti.

Lectio. VIII.

Similiter aūt ꝛ in alteratiōe q̄libet
f Nō eni si partibile in ifinitū est qđ
alteraſ: p̄pter hoc ꝛ alteratio: sed
uelox fit multotiēs sicut congelatio.

ℭ Postq̄ p̄hūs ostēdit motū augmēti nō eē ꝯtinuū
sed est ibi dare q̄etē mediā. In parte ista ostēdit h̄
idē de motu alterationis. circa qđ tria facit fm ꝙ
tripliciter p̄bat itētū. 2ᵒ ibi⌊ amplꝰ cū infirmeſ.⌋
3ᵒ ibi⌊ lapis qꝛ neq̄.⌋ Dicit ḡ ꝙ siſr ꝛ in alteratio
ne qualibet se hēt sicut. s. ꝛ in augmēto. Nā nō oȝ
si qđ alteraſ est partibile in infinitū ꝙ p̄pter hoc ꝛ
alteratio in infinitū diuidaſ sed fit multotiens alte
ratio uelox sicut ꝛ ꝯgelatio. ℭ Notādū aūt ꝙ nō
opȝ si aliqđ alterabile in tāto tp̄e alteraſ per unuȝ
palmū ꝙ medietas eiꝰ in medietate illiꝰ tp̄is altere
tur per mediū palmū: ſȝ pōt ꝯtigere ꝙ totū illđ al
terabile per totū illđ tp̄s disponiſ ad hꝰ alteratio
nē ꝛ postea in fine illiꝰ tp̄is alteraſ: sicut pȝ in ꝯge-
latiōe aque ꝙ p̄ totū tp̄s disponiſ ꝛ postea in fine
illiꝰ tp̄is ꝯgelaſ. nō ḡ motꝰ alterationis est ꝯtinuꝰ
sed est ibi dare q̄etē mediā iterpellationē mediaȝ.
ℭ Dubitaret forte aliqs unde est ꝙ in alteratione
est dare talē q̄etē ꝛ interpellationē mediā ꝛ qđ al
teraſ nō ꝯtinue alteraſ ſȝ p̄us disponiſ ꝛ premissa
dispositione postea alteraſ. Dicēdū ꝙ ut superius
diximꝰ in alteratione ē motꝰ ad formā. cū ḡ forma re
qrat māȝ sibi p̄portionatā nō in quacūq̄ minima
mā introduciſ quelibet forma. si ḡ debeat aliqd cale
fieri opȝ aliq̄ p̄teȝ calefieri siſ: qꝛ opȝ tm̄ de calefa
ctibili siſ calefieri i quo possit reſuari forma caloris
Nō ḡ sic est in alteratione sicut in motu locali. In
motu eni locali nō est dare aliqđ spatiū siſ ptrāsitū
ſȝ sp̄ p̄us minꝰ ptrāsiſ spatiuȝ q̄ȝ in maiꝰ. In motu
aūt ad formā est dare aliquā p̄tē totā siſ alterataȝ.
Nō eni i tali motu sp̄ p̄us alteraſ minor ps q̄ȝ ma
ior qꝛ posset accipi ps ita modica in qua nō posset
reseruari forma que per alterationē iduciſ. opȝ ḡ sal
tē siſ alterari tātā partē in qua posset reseruari for
ma itroducēda. ex quo pȝ ꝙ motꝰ alterationis nō
simplr̄ ꝯtinuus ſȝ est ibi dare q̄etē mediā ꝛ inter-
pellationē mediaȝ ut ps alterabilis p̄ alterata per
aliqđ tp̄s disponiſ ꝛ in fine illiꝰ tp̄is tota siſ altera
tur: alterata aūt illa p̄te disponiſ ꝛ alteraſ postea
alia donec totū alterabile altereſ. patet ḡ ꝙ in mo
tu alterationis iterponiſ aliq̄ q̄es ꝛ hꝰ motꝰ nō est
ꝯtinuꝰ ut p̄dicta ponebat. Nō ḡ que alterant sup-
ple cōtinue alterant: quō aūt in alteratiōe sit dare
p̄ mutatū eē: in sexto ostēdimꝰ. Rursus qd est dis-
poni p̄us alterabile ꝛ postea alterari: utrū hec dis
positio aliquā trāsmutationē dicat in alterabili ut
qd sit talis dispositio in q̄ōnibꝰ quas supra i de gñā
tione edidimꝰ aliquid tetigimus ꝛ alibi hoc forte
ostendimus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplꝰ cuȝ infirmeſ aliquis: necesse est
tp̄e fieri in quo sanabiſ: ꝛ nō in termino tē
poris mutari. Necesse autem in sanitatē
mutari ꝛ in aliud nullū. Quare dicere cō
tinue alterari ꝛ multum in manifestis est
ambigere. In cōtrariū eniȝ alteratio est.

ℭ Addit secūdā rationē dicēs ꝙ cū infirmeſ necesse
est fieri tp̄s in quo saluabiſ ꝛ nō opȝ ipȝ mutari. i.
saluari in termino tp̄is. i. in istāti. Nā sanatio ꝛ al
teratio ꝛ ulr̄ oīs motꝰ nō mēsuraſ istāti ſȝ tp̄e. Rur
sus hoc qđ sanaſ necesse est mutari in sanitatē ꝛ in
nullū aliđ quare dicere aliqd ꝯtinue alterari ꝛ nun
q̄ȝ in alteratione q̄escere est ambigere. i. dubitare
in multū manifestis qꝛ in ꝯtrariū est ois alteratio.
ℭ Dubitaret forte aliqs unī sequiſ hec ꝯñtia ꝙ qꝛ
alteratio sp̄ est in ꝯ̄riū iō qđ alteraſ nō sp̄ alteraſ.
Dicēdū ꝙ semp̄ iter duos motꝰ ꝯtrarios est dare
quietē mediā: quare si aliqs existēs in egritudine
sanaſ de necessitate uadit ad sanitatē que est ꝯ̄ria
egritudini. Cū aūt est i sanitate nō statī recedit ab
ea ſȝ q̄escit i ipsa. cū ḡ sit motū sic ꝙ cū p̄uētū sit ad
ꝯ̄riā formaȝ est ibi q̄es ꝛ statꝰ: dubitaret aūt an q̄
alterant semp̄ altereſ uel sit ibi dare q̄etē mediaȝ
interpellationē mediā est dubitare in rebꝰ multuȝ
manifestis hoc ē via cōmēti. possemꝰ tn̄ si uellemꝰ
hoc alr̄ declarare retorquēdo rōnē hāc ad negan
tes oēȝ q̄etē ab entibꝰ ꝛ ponētes in eis oēs motꝰ.
Nā qꝛ ut dicebaſ ipsi nō descēdebāt ad spāles mo
tꝰ nō ē difficile arguere ꝯtra eos. Nā si fȝ ipos sim
plr̄ loquendo qđ mouebaſ semp̄ moueſ sequeſ ut
qđ alteraſ semp̄ altereſ ꝛ per ꝯñs qđ sanaſ sp̄ sana
tur. Cū ḡ motꝰ sanitatis sit ad aliquē terminuȝ qꝛ
est ad sanitatē que est ꝯ̄ria egritudini adepta sani-
tate cessat motꝰ sanitatis qꝛ habitibꝰ p̄sentibus in
mā cessat motꝰ ut diciſ in p̄ de gñatione. dicere qđ
sanaſ semp̄ sanari ꝛ nunq̄ȝ p̄uenire ad terminū sa
natiōis est dubitare i nimis manifestis. dato ḡ ꝙ
inter duos motꝰ ꝯtrarios nō eēt dare q̄etē mediā
sed statim quis adepta sanitate iciperet ifirmari
falsū est nō determināđo de motu alterationis in
generali uel in spāli uel qđ alteraſ semp̄ alteraſ qꝛ
tūc qđ sanaſ semp̄ sanareſ ꝛ qđ ifirmareſ semp̄ in
firmareſ qđ patet manifeste eē falsū: qꝛ tn̄ hꝰ trāſ
mutationes sūt in ꝯ̄riū ꝛ cū p̄uētū est ad hꝰ ꝯ̄riū
cessat motꝰ: opȝ hꝰ alterationē nō eē semp̄ ꝯtinuā
ꝛ dubitare in talibꝰ est dubitare i nimis māifestis.
ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Lapis neq̄ȝ durior fit, neq̄ȝ mollior.

ℭ Adducit tertiā rōnē dicēs ꝙ lapis neq̄ȝ fit durior ne
q̄ȝ mollior. ḡ supple nō fȝ alterationē oēm q̄cqd al
teraſ semper alteraſ: cū cōtingat reperiri aliquos
lapides q̄ p̄ diuturnū tp̄s neq̄ȝ fiūt duriores neq̄ȝ
molliores. ℭ Deinde cuȝ dicit.

¶ Secūdū ꝙ fert: mirabile est: si latuit lapis deorsū latus: aut manēs in terra.

¶ Probat ꝙ opȝ dare qetē aliquem in motu locali. circa qđ duo facit ſʒ ꝙ dupl'r ꝓbat itētū. 2ᵘˢ ibi [am pli' āt terrā.] Dicit ḡ ꝙ ſʒ ꝙ aliqd fert supple ſʒ motū localē mirabile est si latuit lapis deorsū lat' aut si latēt manēs. i. qescēs in t'ra. est ḡ vis positionis ꝙ qꝛ sensus si sit recte disposit' i talib' nō decipit. Jdeo si videm' aliqd deorsū ferri mirabile est si illud nō mouet deorsū. ꝛ videm' aliud manere in terra mirabile est si illud nō qescit ibidē. Cū ḡ videam' multa manere in terra indubitabile est illa qescere: nō ḡ qcqd mouet local'r semp mouet. Cū ḡ graue fert ad terrā manēs in terra qescit ibideȝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli' āt terra ꝛ aliorū vnūqđqȝ ex necessitate pmanēt qdē in ꝓprijs locis mouent aūt violēter ex his. Siqdē igit q̄daȝ ipoꝝ sūt in ꝓprijs locis: necesse neqȝ ſm locū oia moueri: qñ qdē igit ipossibile sit: aut semp oia moueri: aut sp oia qescere. ex his ꝛ alijs huiusmodi sciet utiqȝ aliqs.

¶ Adducit secūdā rōnem dicēs ꝙ terra ꝛ vnūqđqȝ alioꝝ ex necessitate qdē pmaneat in ꝓprijs locis ꝛ violēter mouent: ex his. i. ex locis ꝓprijs. Siqdē igit qdā ipoꝝ mobiliū sūt in ꝓprijs necesse est neqȝ ſm locū oia semp moueri. ¶ Patet ḡ ꝙ nō solū q̄ augmētant nō semp augmētāt ꝛ q̄ alterant nō sp alterant: sʒ ēt que moueat local'r nō semp mouent: qꝛ ꝯtingit mobilia localiter eē in locis ꝓprijs ꝛ q̄ diu sunt ibi qescūt ibidē. epilogat aūt circa determinata dicēs ꝙ qdē igit ipo'le sit: aut sp oia moueri semp aut oia qescere ex his ꝛ alijs q̄ supra dicēda sunt sciet utiqȝ aliquis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo neqȝ alia qdē semp ꝯtigit qescē alia vo semp moueri: aliqñ aūt qescere ꝛ aliqñ moueri nullū. Dicēdū aūt ꝙ ipossibile sit: sicut ꝛ in dictis prius ꝛ in his. Videm' eni in eisdē fieri dictas mutatiōes.

¶ Post q̄ probauit impossibile eē oia semp qescere uł oia sp moueri inuestigat quō entia aliqñ qescūt aliqñ mouent. entia igit aliqñ qescere aliqñ moueri ut dicebat pōt itelligi tripl'r. p̄ ut q̄ qescūt sp qescāt ꝛ que mouent sp moueant. scđo pt eē itellect' ut oia entia aliqñ qescāt aliqñ moueant ꝛ hi duo itellect' ut dicebat sūt fl'i. 3ᵒ pt itelligi ut q̄dā entia sp moueant q̄dā vo sp qescāt. q̄daȝ āt aliqñ moueant aliqñ qescāt. ꝛ hic itell'ꝰ ut dicebat ēv'. tria ḡ facit. qꝛ p̄ iprobat intellectū p̄ᵐ. 2ᵒ iprobat itellectū 2ᵐ. 3ᵒ resumit q̄ dicta sūt ut approbet itellectū tertiū. 2ᵘˢ ibi [oia aūt uelle.] 3ᵘˢ ibi [p̄uᵐ aūt itez.] Circa p̄ᵐ duo facit ſm ꝙ dupl'r ꝓbat ipo'le eē que mouent sp moueri ꝛ q̄ qescūt sp qescē. 2ᵘˢ ibi [ꝛ ad huc qꝛ oppugnat.] Dicit ḡ ꝙ at vo neqȝ ꝯtigit alia qdē qescē sp alia sp moueri: ꝛ aliqñ nullūȝ vnū ꝛ idē aliqñ qescē aliqñ moueri. Dicēdū āt ꝙ sit ipo'le qꝛ sicut i dict' p̄us iplicabat aliqd ipo'le sic ꝛ i his iplicat aliqd ipo'le. videm' eni i eisdē dictas mutatiōes. Nā videm' ad sensū vnū ꝛ idē aliqñ qescere aliqñ vo moueri. non ḡ qcqd qescit semp qescit nec qcqd mouetur semper mouetur. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et adhuc qꝛ oppugnat manifestis dubitās. Neqȝ eni augmētū neqȝ violēt' erit mot': nisi mouebit extra nāȝ qescēs p̄us Generationē igr̄ remouet ꝛ corruptionē hec rō. Ferre aūt ꝛ moueri fieri qddaȝ ꝛ corrūpi videt oib'. Jn qđ qdē eni mutat fit hoc aut in hoc. Ex quo aūt mutat corrūpit hoc: aut huic. Quare manifestū ꝙ alia qdē mouent alia vo quiescūt aliqñ.

¶ Adducit secūdā rōnē dicēs ꝙ adhuc sic dubitās oppugnat. i. repugnat reb' manifestis. Nā si qcqd mouet sp mouet neqȝ erit augmētū neqȝ mot' violēt'. Nā nō eni erit mot' violent' nisi p̄us qescens ſm nām mouebit postea extra naturā qꝛ hec rō remouet generationē ꝛ corruptionē. ferre aūt vł hec rō remouere oē moueri qꝛ qđdā fieri ꝛ corrūpi vł semp inesse in omnib' motib'. Nā omne qđ mouetur fit q̄tū ad terminū ad quē ꝛ corrūpit q̄tū ad terminū a quo. ideo subdit ꝙ illud qđ mutatur fit hoc i qđ qdē mutat: aut. s. in hoc loco in quē. s. mutat ꝛ corrūpit hoc ex quo mutat: aut supple corrūpitur huic. i. q̄tū ad huc locū ex quo mutat: quare manifestū est ꝙ alia qdē mouent. alia vo quiescūt aliqñ. ¶ Notandū aūt ꝙ duplex est motus ad formam ꝛ ad ubi: ꝛ in utroqȝ motu qđ mouet recedit a termino a quo ꝛ accedit ad terminū ad quē: quare in utroqȝ motu est ibi generatio q̄tū ad terminū ad quē ꝛ corruptio q̄tum ad terminū a quo. iđo ait ꝙ illud qđ mouet fit. i. generat hoc in qđ mouetur q̄tum ad motum ad formam: aut fit in hoc loco in q̄tū mouetur q̄tum ad motum ad ubi corrūpitur hoc a quo mouetur q̄tum ad motum ad formam: aut recedit ꝛ corrūpitur huic. i. respectu loci a quo mouet q̄tum ad motum ad ubi. ¶ Dubitaret forte aliquis quomodo qui negat quietē negat generationē ꝛ corruptionē. Dicēdū ꝙ large accipiendo quieteȝ cū gñatio sit ex nō eē ad eē nō possumus itelligere ꝙ aliquid generetur nisi prius permanserit ꝛ steterit in nō esse. Negans ergo omnē quietem ꝛ omnem statum negat generationem ꝛ corruptionē: qꝛ nō pōt esse generatio nisi aliquid p̄us stans ꝛ quiescēs in nō esse postea accedat ad eē nec potest esse corruptio nisi aliquid prius stans ꝛ quiescēs in esse postea accedat ad nō esse. patet ergo ꝙ negans omnē quietem ꝛ omnē statum negat generationē ꝛ corruptionē. ꝙ aūt neget augmētū etiam manifeste patet. qꝛ ut dicebat mot' augmēti nō est ꝯtinuus: sed est ibi dare quietē ꝛ interpellationē mediā. Qđ vo negans omnem qeteȝ ꝛ omnē statum neget motū violentum videre nō est difficile qꝛ semper motus violentus incipit a quiete naturali. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis vnde sequitur hec consequentia ꝙ si negans omnē quietem ꝛ oēȝ statū negat generationē ꝛ corruptionē ꝛ ꝓpter hoc neget omnē motū uel omne moueri. Dicendū ꝙ hāc ꝯsequētiā cōmētator declarat dupl'r primo sic: qꝛ ut ait ꝛ etiaȝ ph'us innuit in l'ra in oi motu est quedā generatio ꝛ quedā corruptio. Nā siue sit mot' ad formā siue ad ubi est ibi corruptio termini a quo ꝛ generatio termini ad quē. ¶ Negās ergo gñationē ꝛ corruptionē quodāmodo negat oēm motū. secundo hoc ideȝ declarat sic: qꝛ ut

sit gñatio mot⁹ terminat ad mutatū eē.cū ḡ ipm mutatū eē sit quedā gñatio negās gñationē negat mutatū eē. Negando aūt mutatū eē negat terminū mot⁹.negādo ēt terminū mot⁹negat ēt ipʒ motū.qꝛ si nō eēt possibilis termin⁹in motu sic frustra ꝛ ociosus eēt mot⁹. ℭ Ulteri⁹ forte dubitaret aliquis qꝛ vī pħʒ ex h̄ nō hēre intētū. Nā lʒ oī motu sit dare aliqd mutatū eē ꝙ sit ibi dare aliquē terminū ꝛ aliquā gñationē nō tñ ꝓpter h̄ seqꝛ ꝙ sit ibi dare aliquā gētē. Nā ī motu circulari est dare aliqd mutatū eē ꝛ in h⁹ motu est dare aliquē terminum ꝛ aliq̄ꝫ gñationē. Nā stella circulr̄ mota recedit ab vno ubi ꝛ fit in aliō ubi nō tñ pp h̄ qescit ſʒ cōtinue mouet. Dicēdū ꝙ hic phūs non loquit de gñatione ꝛ corruptione ꝓut hēt eē in motu circulari:qꝛ ſʒ ipʒ circulariter mota ꝯtinue mouent. nec opʒ ibi dare quietem mediā sed loquit hic de generatione ꝓut habet esse in motu habēte cōtrarium in quo motu cuʒ peruētum est ad terminū ꝛ ad ultimū mutatū eē uł cū est ibi gñatio ultimi termini:opʒ ibi eē qetē:q̄re negās oēm qetē ꝛ oēs stanū negat oē tale mutatū eē ꝛ p ꝯñs negat oēs gñationē ꝛ oēʒ talē motū siue oē tale moueri. Inde est ḡ ꝙ pħs forte ꝯseruās se ab h̄ ait ꝙ hec rō fere negat oē moueri. Nā ut patuit non negat oē moueri simplr̄ nec negat oēʒ motū simplr̄ sed negat omnē motū habētē ꝯtrariū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Omnia autem uelle aliquādo quiescere:aliquando autē moueri. Hoc iam copulandum ad antiquas rationes.

ℭ Improbat aliō mēbrū.vʒ ꝙ nō ē possibile oia aliqñ qdē qescere aliqñ āt moueri.dicēs ꝙ uelle oia aliqñ qdē qescere aliqñ aūt moueri supple est fł'm ꝛ hoc copulādū ē ad aliq̄s rōnes.iprobatio eni hu⁹ pōnis copulāda est ad aliq̄s rōnes iam dictas. ℭ Notāduʒ autē oia aliqñ quidem qescere aliqñ vo moueri ut supra patuit fuit positio Empe.copulāda est ḡ hec ad illas aliq̄s rōnes qꝛ per illas rōnes p q̄s iprobata fuit positio Empe.pōt iprobari hec positio.uł possum⁹ dicē ꝙ cū supra ońsū sit motū eē etnū ꝛ nunq̄ꝫ deficē cū poneret oia aliqñ moueri ꝛ postea oia qescē ponat motū aliqñ deficere copulādū ē hoc ad aliq̄s rōnes supra dictas qꝛ per illas rōnes p q̄s ꝓbatū fuit motū nunq̄ꝫ deficere iprobari pōt ꝛ hec positio.q̄ꝫtū aūt ꝯcludāt rōnes ille supra diffusi⁹ diximus. Lectio.IX.

P Rincipiū āt itez̄ faciēdū a nūc determinatis idē qd qdē icepim⁹ prius. Aut eni oia qescūt aut oia mouent:aut hec qdē qescūt. Hec aūt mouētur eoꝝ que sūt. Et si alia qdē qescūt:alia vo mouent.eorū que sūt necesse est: aut oia aliqñ quidē quiescere:aut omnia aliquando vo moueri:aut quedaʒ semper quiescere:alia vo moueri ipsorum.

ℭ Ut dicebat diuiō ꝓposita de motu q̄ꝗꝫ mēbra habebat. Postq̄ꝫ igit phūs improbauit q̄tuor mēbra fł'a qꝛ iprobauit oia qescere ꝛ oia moueri ꝛ iprobauit q̄cūq̄ꝫ qescūt sp qescere ꝛ q̄cūq̄ꝫ mouent sp moueri ꝛ ēt iprobauit q̄rtū mēbrū vʒ oia aliqñ qescere aliqñ moueri. In pte ista sub breuitate recolligit que dicta sūt ut approbet q̄ntū mēbrū qd est uerū.vʒ ꝙ aliq̄ entia sp mouent ut celestia:aliq̄ sp qescūt ut terra.aliq̄ vo aliqñ qescūt aliqñ mouent ut entia alia.trta ḡ fac. qꝛ p̄ h̄ breuitate recolligit oēs diuisiones tactas.2° iprobat mēbra fł'a.3° approbat mēbra v'a.2ª ibi[ꝙ qdē igit.]3ª ibi[reliquū vo ꝯsiderādū.] Dicit ḡ ꝙ itez̄ est faciēdū p̄n^m a reb⁹ nūc determinat̄ ꝛ h⁹ p̄n^m erit idē qd icepim⁹ prī⁹. Nā sicut p̄us icepim⁹ q mot⁹ iest entib⁹ sic ēt ꝛ nūc icipiemus:aut ḡ oia qescūt qd fuit p̄^m mēbrū.aut oia mouent qd fuit scōm:aut eoꝝ q sūt.i. entiū.hec qdē qescūt hec aūt mouent. Rursus h̄ tertiū mēbruʒ ut dicebat diuidit in tres ptes.qꝛ si eoꝝ que sūt aliq̄ qdē qescūt.alia vo mouent necesse est aut oia aliqñ qdē qescē aliqñ vo moueri:aut necesse est q̄dā sp qescē alia vo ipoꝝ sp moueri:aut est dare supra tertiū mēbrū ut cū h̄ ꝙ aliq̄ sp mouent aliq̄ vo semp qescūt est dare alia que ꝯtingit aliqñ quidem quiescere aliquando vo moueri. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Qd qdē igit nō possibile sit oia qescē:dictū est p̄us. Dicem⁹ aūt ꝛ nūc. Si eni ſm ueritatē sic se hēt:sicut qdē dicūt eē:ꝙ est īfinitū ꝛ imobile:sed nō q̄d videt ſm sensum:ſʒ mouent mlt'a eoꝝ que sūt. Si qdē igit opio est falsa:aut oino opio ꝛ mot⁹ est:ꝛ utq̄ꝫ si fantasia:ꝛ si aliqñ qdē sic videatur aliquando autez aliter. Fantasia qdem ꝛ opinio mot⁹ qdam esse vident.

ℭ Improbat mēbra fł'a hu⁹ diuisionis.nā lʒ h⁹ mēbra ēt supr⁹ iprobauerit hic tñ iprobat ea alia via. circa qd duo facit.qꝛ p̄ iprobat h̄ mēbrū ꝙ ipo^le ē oia qescere.2° iprobat alia mēbra fł'a ibi[simr̄ ēt ꝛ ipo^le.] Circa qd duo facit ſm ꝙ duplr̄ ꝓbat itērū 2ª ibi[Sʒ de h̄ qdē.] Dic̄ ḡ ꝙ qdē igit ipo^le sit oia qescere dictū est p̄us.dicem⁹ aūt nūc. Nā cū h̄ p̄us ꝓbatū sit adhuc ꝓbabit h̄ idē. Nā si ſʒ v'itatē sic se hēt ꝙ ē vnū īfi^m imo^le sic dicūt qdā ut Meli. ꝛ sui seq̄ces. Sʒ tñ ꝙ nihil moueat nō vī aliqd tale ſm sēsū ſʒ ſʒ sensū mouent mlt'a eoꝝ q̄ sūt. Qd aūt h̄ sit ipo^le vʒ ꝙ nihil moueat ſʒ v'itatē pʒ:qꝛ siqdē est opio fł'a:aut si oino est opio seqꝛ ꝙ est mot⁹ ei⁹ ꝛ utq̄ꝫ si fātasia ē ꝛ si aliqñ qdē videat sic aliqñ aūt alr̄ opʒ ēt ꝙ mot⁹ sit. Nā fātasia ꝛ opio mot⁹ qdā vident eē. ℭ Notādū aūt Meli.despexisse sēsū.dicebat eni credēdū eē rōni ꝛ nō sēsui ꝛ qꝛ rō sua de q̄ ī p̄ hu⁹ diffusi⁹ ꝓsecuti sum⁹ videbat ei ꝙ oino ꝯcludēt nullū motū eē.iō dicebat ꝙ ſm v'itatē nihil mouet lʒ ſm sensū multa moueri videant ℭ Notādū ēt ꝙ opio fł'a ꝛ uł'r oīs opio ē qdā motus rōnis ꝛ qdā discursus ei⁹.sic ēt ꝛ fātasia est qdā mot⁹ fact⁹ ad sēsū ḡ eo ipo ꝙ Meli. opinabat nullū motū eē ꝛ eo ipso ꝙ fātasie sue videbat nō eē motū negādo oēʒ motū ponebat aliquē motuʒ qꝛ opio ꝛ fātasia qdā mot⁹ sūt. Aduertēdū tñ ꝙ lʒ uł'r opio ꝛ fantasia sit qdā mot⁹ maxie tñ in talib⁹ apparet eē mot⁹ qñ ſm opinionē uel fātasiā nō vī sic:nūc aut alr̄.qꝛ hoc absq̄ꝫ trāsmutatiōe facta in reb⁹ uel in nobis eē nō potest.si ergo hec sunt opʒ aliquem motum esse. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sʒ de hoc qdē itēdere ꝛ querere rationē quoꝝ dignius habem⁹ q̄ꝫ rōne idigere:male iudicare ē meli⁹ ꝛ pei⁹ ꝛ credibile

ꝛ nõ credibile:ꝛ principiũ ꝛ nõ pͥncipiũ.

¶ Uel pbat h̃ 2ͣ via dicẽs ꝙ itendẽ de h̃ utrũ s. oia semꝑ qescãt ꝛ q̃rere rõnẽ hoꝝ quoꝝ habem⁹ digni us ꝗ sit rõ: q: habem⁹ sensũ est idigẽ .i. carẽ rõne. Nã dubitãs in maxie manifestis ꝓ sensũ ꝛ q̃rere ad talia rõnẽ rõne carẽ. nã h̃ isipientie attestat̃. q ḡ sic agit male põt iudicare qd meli⁹ ꝛ qd pei⁹ ꝛ qd credibile ꝛ qd nõ credibile qd pͥnᵐ ꝛ qd nõ pͥnᵐ. ¶ Notãdum aũt ꝙ cũ oĩs nr̃a cognitio incipiat a sensu ꝛ despiciẽs oĩno sensũ nullã sciam adiscere põt. scie aũt tripl'r distingũt pñt: q: quedã rõnales ut dialectica rhetorica. ꝛ q: ꝑ talia acq̃rit̃ fides ꝛ opio. ideo talia v̄sant̃ circa credibile ꝛ nõ credibile. alie aũt scie sũt doctrinales ut geometria ꝛ arisme trica. ꝛ q: talia maxie demr̃atiue ꝓcedũt. iõ v̄sant̃ circa pͥnᵃ ꝛ nõ pͥnᵃ. alie v̄o scie sunt morales ut ethi ca ꝛ politica ꝛ yconomica: q: finis moraliũ sciẽtia rũ est ut boni fiamus. iõ in talib⁹ intendet̃ qd meli us ꝛ qd peius. est ergo intẽtio ph̃i ꝙ despiciẽs oĩ no sensum male põt iudicare ad credibile ꝛ qd nõ credibile .i. nõ est apt⁹ nat⁹ ad discendũ scias rõna les nec bñ põt iudicare quid meli⁹ ꝛ qd pei⁹ .i. est idispositus ut adiscat scias morales ꝛ qd pͥnᵐ ꝛ nõ pͥnᵐ .i. nõ est apt⁹ ut adiscat scias doctrinales. Si ḡ hec sũt icõueniẽtia icõueniẽs est despicere oĩno sẽ sũ .i. negare oẽm motũ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Similiter autem ꝛ impossibile est ꝛ om nia moueri: aut alia qdem semꝑ moueri alia v̄o semꝑ quiescere. Ad oia enĩ hec sufficiens est vna fides. Uidemus enim quedã aliq̃ñ quidẽ quiescere: aliq̃ñ quidẽ moueri. Quare manifestũ est. ꝙ ipossibi le sit similiter omnia quiescere: ꝛ oia mo ueri continue ex eo ꝙ alia quidẽ semper mouentur: alia v̄o quiescunt semper.

¶ Improbat alia mẽbra falsa ꝑdicte diuisiõis dicẽs ꝙ sil'r ipossibile est oia moueri aut alia qdẽ semper moueri alia aũt sꝑ qescẽ. Ad oia aũt hec sufficiẽs ẽ vna fides q: ad sẽsũ appet ↄ̃trariũ. videm⁹ enĩ q̃dã aliq̃ñ qdẽ moueri aliq̃ñ aũt qescere. sẽsus ḡ in hoc nobis facit sufficiẽtẽ fidẽ: q̃re manifestũ est ꝙ ipos sibile sit semꝑ ꝛ uĩr oia qescere ꝛ oia ↄ̃tinue moue ri ex eo .i. ꝓꝑ hoc ꝙ alia qdẽ semꝑ mouent̃ ut celũ alia v̄o semꝑ qescũt ut terra. alia v̄o supple medio mõ se hñt ut que sũt iter celũ ꝛ terrã. videm⁹ enim multa que sunt inter celũ ꝛ terrã aliq̃ñ quidẽ quie scere aliq̃ñ v̄o moueri. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Reliquum ergo cõsiderandũ est: utrũ omnia huiusmodi possibilia moueri ꝛ qe scere. Aut quedã quidẽ sic: ꝛ aliqua v̄o semper quiescunt: aliqua v̄o semper mo uent̃. Hoc enĩ demõstrãdũ est a nobis.

¶ Ostenso que mẽbra ꝑdicte diuisionis sũt f'sa ostẽ dit ꝙ mẽbrũ est ibi veꝝ ꝛ qd ẽ tenẽdũ pro v̄itate di cẽs ꝙ reliquũ v̄o ↄ̃siderãdũ est utrũ oia sint hᵐ ꝙ sint possibilia moueri ꝛ qescẽ: aut nõ oia sũt talia s; q̃dam qdẽ sic se hñt ꝙ aliq̃ñ mouent̃ aliq̃ñ qescũt. aliq̃ v̄o semꝑ qescũt aliq̃ v̄o semꝑ mouent̃. h̃ enim est a nobis demõstrãdũ .i. ꝓ v̄itate tenẽdũ. ¶ No tãdũ aũt ꝙ dicit hic reliquũ ꝛ ultimũ mẽbrũ eẽ a nobis demõstrãdũ vel q: ut dictũ est pro v̄itate te nẽdũ vel q: per ea que dicunt̃ ĩfra demõstrabit̃ ꝛ declarabit̃ hoc eẽ veꝝ. v; ꝙ aliqua semꝑ mouent̃ aliqua semper qescũt. aliqua v̄o aliq̃ñ mouẽtur ali quando quiescunt. Lectio .X.

Mouentium igitur ꝛ eoꝝ que mo uentur: alia quidem manent ꝛ mo uentur ꝓm accidens. alia aũt per seipsa. Secundum accidens quidem: ut quecunq; in eo ꝙ sunt in mouentib⁹: aut in his que mouentur: ꝛ que sunt ꝓm par tem: alia autem per seipsa quecunq; nõ in eo ꝙ sint in mouente: aut in his que mouentur in eo ꝙ pars aliqua ipsorum mouet aut mouetur.

¶ Ut dicebat̃ duo neciã ꝑmittẽda erãt ad oñdẽdũ motorẽ pͥᵐ esse imo'ẽ. pͥ enĩ vidẽdũ erat quõ mot⁹ erat in entib⁹ vel repit̃: q: per viã mot⁹ deuenit̃ in imobilitatẽ motoris pͥmi. 2ͦ declarandũ erat ꝙ oẽ qõ mouet̃ ab alio mouet̃: q: ut dicebat̃ ex h̃ maxie habem⁹ viã ad inuestigandũ motorẽ pͥᵐ eẽ imo'ᵉᵐ postq̃ ḡ ph̃s oñdit quõ mot⁹ repit̃ in entib⁹ in ꝑte ista declarat ꝙ oẽ qõ mouet̃ ab alio mouet̃. circa qõ duo facit. q: pͥ ꝑmitit q̃sdã diuisiões neciãs ad ꝓpositũ. 2ͦ illis diuisionib⁹ ꝑmissis exequit̃ de in tẽto ibi[ꝛ maxie moueri.] Circa pͥᵐ tria facit ꝓm ꝙ tres diuisiões ꝑmittit. 2ͦ ibi[eoꝝ aũt que mouẽ tur.] 3ͦ ibi[ꝛ alia qdẽ.] Dicit ḡ ꝙ mouẽtiũ ꝛ eoꝝ que mouent̃ .i. mobiliũ. alia qdẽ mouẽt ꝛ mouent̃ ꝓm accñs. alia aũt per seipsa. ꝓm accñs qdẽ mouẽt q̃cũq; mouẽt in eo ꝙ sũt in mouẽtib⁹: aut mouent̃ ꝑ accñs q̃cũq; mouent̃ ex eo ꝙ sunt in his que mo uent̃: ꝛ ẽt sunt mota u'l mouẽtia ꝑ accñs que sũt ta lia ꝓm partẽ. talia igit̃ mouẽt: aut mouent̃ per acci dẽs. S; alia sũt que mouẽt: aut mouent̃ per seipsa ut q̃cũq; mouẽt: aut mouent̃ nõ in eo ꝙ sũt i mouẽ te: aut in his que mouent̃. neq; in eo ꝙ aliq̃ ps ip soꝝ mouet aut mouet̃ s; supple ꝑ seipsa mouẽt: aut mouent̃. hẽt ḡ hec diuisio ꝓm ↄ̃ꝗs quatuor mẽbra. v; ꝙ est mouẽs per se ꝛ ꝑ accñs ꝛ mobile ꝑ se ꝛ ꝑ ac cidẽs. ¶ Notãdũ aũt ꝙ hic accipit̃ per accñs lar ge ꝓut icludit eẽ per partẽ. Nã per accñs ꝓprie lo quẽdo qõ ẽ tale ex eo ꝙ ẽ i alio siue h̃ sit i mouẽte siue i moto: ut si mota naui mouet̃ hõ qui ẽ i ipa h̃ est ꝑ accñs sic ẽt edificãte edificatore per accidens edificet albũ si albũ sit i edificatore. nñ si large acci piat̃ per accidẽs tũc est per accñs qõ est per partẽ ut si sanat̃ man⁹ per se dicit̃ totus hõ sanari per ac cidẽs. q̃ñ ḡ aliqd nũc mouet nec mouet̃ ex eo ꝙ ẽ i aliud nec per rõnẽ partis tũc dicit̃ mouere vel mo ueri per se. ¶ Notãdũ etiã ph̃m hanc distinctionẽ premisisse q: cũ intẽdat inq̃rere utrũ aliqd mouea tur a seipso cũ aliqd mouere seipm sit ipossibile per se. sit nũc possibile per accidẽs ꝛ rõne ꝑtis distiguẽ do inter per se ꝛ per accidẽs accipiẽdo per accñs ꝓut includit ꝙ est per partẽ dedit viã ad inuestigã dũ quõ aliquid mouet̃ a seipso ꝛ quomodo non. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eorum autem que mouentur per se.

¶ Ponit secundam diuisionẽ dicens ꝙ eoꝝ que mo uentur per se alia mouent̃ a seipso. alia v̄o ab alio. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Alia quidem a seipso: alia v̄o ab alio: ꝛ

sicut in nauib⁹ ꝛ nō natura subsistētib⁹: sic in animalibus esse diuisum mouēs: ꝛ qḋ mouet: ꝛ sic omne ipm̄ seipsum mouet.

¶ Ostēdit hoc idē de motu aialiū dicēs ꝙ postea que sūt ex nām magis supple manifestū est qḋ mouet ab alio moueri in motu eoꝝ que sic sūt ſ᷑ nām ꝙ ipsa a seipsis mouent ut aialia. hoc eni nō imanifestum est ꝙ ab aliq̄ mouent. Est eni i aialib⁹ accipe ꝑ se motū ꝛ ꝑ se mouēs ita ꝙ in eis qḋ mouet ab alio mouet. ſ3 quō ip̄i⁹ aialis accipiēdū ē mouēs ꝛ id qḋ mouet. vi eni ꝟ sic eē accipiēdū sicͭ in nauib⁹ ꝛ sic in nā subsistētib⁹. i. sic i nō nālib⁹ siue sic in artificalib⁹. Nā sic i nauib⁹ ꝛ i artificialib⁹ diuersū ē mouens ꝛ qḋ mouet sic ꝛ in aialib⁹ diuersum est mouēs ꝛ qḋ mouetur ꝛ sic ex se ip̄m aial mouet supple seip̄z inq̄ʒ tū vna ps mouet aliā ꝛ inq̄ʒtū est ibi repire ꝑ se mouēs ut aiaʒ ꝛ ꝑ se motū ut corp⁹. ¶ Notādū āt ꝙ lʒ marie sit māifestū i motꝫ violēter ꝙ mouent ab alio. tñ post motū violētū ē mͣxīū māifestū i motu aialiū ꝙ taliꝫ mot⁹ sit ab aliq̄. Nā in aiali aia ad corp⁹ cōpat sicͭ nauta ad nauez. sic ḡ nauis ꝑ se ē mota ꝛ nauta ē ꝑ se mouēs: sic corp⁹ ē ꝑ se motū ꝛ aia ē ꝑ se mouēs. ꝛ sic nauis mota a nauta mouet nō a seipa ſ3 ab alio: sic corp⁹ motū ab aia nō mouet a seipo ſ3 ab alio. ¶ Notādū āt ꝙ nauta ad nauē ꝛ aia ad corp⁹ se hñt silr ꝛ non silr. hñt eni se nō silr: qꝛ ex aia ꝛ corpe fit vnū ſm eē. ex nauta āt ꝛ naui fit vnū solū ſ3 cōpatiōnē. silr āt se hñt: qꝛ sicut nauta mouēdo nauē mouet seip̄z ꝑ accñs. sic ꝛ aia mouēdo corp⁹ mouet seip̄m ꝑ accñs. ꝛ sic nauta est motoꝛ ꝛ gubernatoꝛ nauis: sic aia ē motrix ꝛ gubernatrix corpis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Marie aūt dubitat reliquū dicte ultime diuisionis. Eoꝝ eni que ab alio mouent: hec qdē extra nām posuimus moueri. Alia aūt relinquunt ꝯponi: qꝛ nā. Hec aūt sūt que dubitationē afferūt: a q̄ mouent: ut leuia ꝛ grauia. Hec enim oppositos locos violētia mouent. In ꝓprios āt leue qdē sursū: graue aūt deorsū nā: a q̄ autē nō adhuc māifestū sicͭ cū moueant ex nāʒ.

¶ Ondit ꝟ ꝟitatē hic i motu iaiatoꝝ ut i motu grauiū ꝛ leuiū. circa qḋ tria fac. qꝛ ꝑ͂ ait i tali motu marie eē dubiū qḋ qrit. 2° ꝓbat talia nō moueri a seipis. 3° ingrit a q̄ mouēt ondēs ꝙ mouēt a gñante. 2° ibi [ꝛ nāq3 ipa.] 3° ibi [ſ3 accidat ꝟ ab aliq̄.] Dicit ḡ ꝙ reliquū dicte ultīe diuisiōis mēbꝛū marie dubitat. i. marie fac nos dubitare. Nā coꝝ que mouēt ab alio ꝟ qdē posuim⁹ moueri ex nāʒ. alia aūt relinquūt ꝯponi. i. ꝯrio poni: qꝛ. s. mouent nā. i. ſ3 nāʒ hoc aūt ut grauia ꝛ leuia ꝛ inaiata que nō mouent ex se sūt que dubitationē efferūt a q̄ mouent. Naʒ hec. s. grauia ꝛ leuia mouent in oppositos locos violētia: ut leuia mouent deorsū ꝛ grauia sursū violētia in ꝓprios āt locos ut leue qdē sursū graue āt deorsū nā. i. fert ſm nāʒ. manifestū ē ḡ quō talia mouent nāliter ꝛ quō violēter. Sʒ a q̄ mouent cū mouent nāliter nō que adhuc ita māifestū sicͭ māifestū est. cū moueant ex nāʒ. ¶ Notādū āt cū graue ꝛ leue mouent ex nāʒ statim māifestū ē ꝙ mouent ab aliquo: qꝛ lapis per seip̄m nō uadit sursuʒ nisi ipellat ab alio. Sed cū mouet nāliter. tūc maxime est dubium a quo mouet: qꝛ nō videt moueri ab alio sed a seipso cuʒ lapis nullo impellente sed per seipsum deorsum tendat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et nāq3 ipsa a seipsis dicē ipossibile est. Vitale enim hoc ꝛ animatoꝝ est ꝓpriuʒ.

¶ Ostēdit talia nō moueri a seipis. Circa qḋ 4ᵒʳ facit ſ3 ꝙ 4ᵒʳ rōnes adducit ad ꝓpositū. 2ᵃ ibi [ꝛ facere stare.] 3ᵃ ibi [q̄re si i ip̄o.] 4ᵃ ibi [āpli⁹ quō.] Dicit ḡ ꝙ nāq3 ipsa grauia ul' leuia dicē moueri a seipsis est dicē ipoˡᵉ qꝛ ꝟ ē vitale. i. est solū viuētiuʒ ꝛ ē ꝓpriū aiatoꝝ mouē. s. seipa. ¶ Notādū aūt ꝙ ꝟ nomē vita ut vult ꝯᵗᵒʳ 12° metha⁽ᶜᶜ⁾ ꝓprie dr̄ de cōprehēsione. vñ que cōprehēdūt seipa dicunt viuētes aūt dr̄ cōprehēdē seipaʒ qñ sue actiones ꝛ sui mot⁹ reducunt in seipaʒ tanq̄ʒ in ꝓprium pͥᵐ effectū. Nā cū effect⁹ cōprehēdnt in sua cā tūc res seipsaʒ cōprehēdere dr̄ qñ est ꝓpria cā suoꝝ motuuʒ ꝛ suaꝝ actionū tunc viuē dr̄. qñ ꝟo nō mouet ex se nec agit ex se ꝛ nō cōprehēdit suas actiones ꝛ suos mot⁹. tūc dicit carere vita: mouere ergo seipsa ꝛ agere ex se est ꝓpriū viuētiū ꝛ aiatoꝝ: qꝛ grauia ꝛ leuia qꝛ carent vita ꝛ anima seipsa mouere non possunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et facere stare posse ipsa ſm seipsa. Dico autem uelut si ambulandi causa inest ipsi ꝛ non ambulādi.

¶ Adducit scdaʒ rōnē dicēs ꝙ si grauia possent mouere seipsa possent facere stare seipsa. si eni essent sibiipsis cā motus eēnt sibiipsis cā qetis. dico autē uelut si ambulādi cā inest ipsi ꝛ non ambulandi. si eni aliqḋ seip̄m mouet ad ambulādū pōt se mouere ad nō ambulādū. est ḡ vis rōnis hui⁹ ꝙ illa mouent seipsa in cui⁹ ptāte est mouē uel nō mouē seipsa. Cū ḡ nō sit in ptāte grauiū ꝛ leuiū mouere ꝛ nō mouere: nō dicunt seipsa mouere. ille eniʒ mot⁹ dr̄ in potestate nr̄a ꝛ ſm illū motū mouem⁹ nosip̄os a quo possum⁹ qescere cū volum⁹. Cū ḡ nō sit in potestate grauis quiescere cuʒ vult: nō dicetur graue mouere seipsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare si in ip̄o est sursū ferri: igit manifestū est ꝙ in ipso ꝛ deorsū. Irrationabile aūt est ſm vnū motum moueri solū hec a seipsis: siquidem seipsa mouent ipsa.

¶ Adducit tertiā rōneʒ quare si igni est ferri sursū ꝛ hoc est in ipso ptāte ei⁹ manifestū est ꝙ in ipso est ꝛ ferri deorsū. Irrationabile est aūt moueri solū ſm vnū motū ꝟ que a seipis mouent siqdeʒ ipsa seipsa mouēt. Est ergo vis rōnis ꝙ motus fact⁹ ab aia ꝛ mot⁹ ille quo aliqs seip̄z mouet est ad plures dr̄as positiōis. grauia āi ul' leuia nō mouent nisi ad vnaʒ drām positiōis. ergo ꝛc. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ quō ꝯtingit ꝯtinuū aliqḋ ꝛ ipsuʒ seipsuʒ mouere: ſm eni ꝙ vnū ꝛ ꝯtinuū nō tactu ſm hoc ipossibile est. Sed ſ3 ꝙ diuidit: si hoc qdē aptū natū facē: illḋ ꝟo pati. Neq3 ergo nulluʒ horū ipsuʒ seip̄m mouet. Cōtinua eni sūt. Neq3 aliḋ ꝯtinuuʒ nullū: ꝟ necesse est diuidi mouēs in vno q̄ʒ ad id qḋ mouetur: sicut in aiatis videmus: cū moueat aliqḋ animatoꝝ ipsa.

¶ Adducit 4[am] rõnẽ dicẽs ap̃li[us] quõ ↄtigit aliqđ ↄti
nuũ ip̃z seip̃z mouẽ. Nã ƒȝ h̃ ꝙ aliqđ ẽ ↄtinuũ ƒm
h̃ ipossibile ẽ supple ꝙ ip̃m seip̃z moueat: mouẽs
eni ad motũ nõ se hẽt ut tactũ ꝛ ut cõtactũ siue ut
ↄtinuatũ: ſȝ se hẽt ƒm ꝙ diuidiƭ .i. ƒm ꝙ distiguiƭ
ab ip̃o, put h̃ .s. mouẽƒ est .s. i actu ẽ qđ ẽ sic aptũ na
tũ facẽ: illđ vo .i. mo[ti] ẽ i põ ꝛ ẽ aptũ natũ pati. ğ ne
qȝ nullũ hoꝝ .i. nullũ corpoꝝ simpliciũ neqȝ nullũ
aliud ↄtinuũ ip̃m seip̃z mouet. talia eni sᷓ ↄsita .i.
ↄtinuata ꝛ nõ diuisa ƒȝ nãȝ. Sȝ qꝛ in vnoqȝ mouẽ
te seip̃z nec̃e ẽ diuidi .i. distigui mouẽs ad id .i. ab
eo qđ moueƭ: sic i reb[us] ãiaťȝ videm[us]. Nã cũ aliqđ
ãiatoꝝ moueat ip̃a ãiata mouẽs ibi ẽ distinctũ a
motu. ¶ Notãdũ ãt totã viȝ rõnis hui[us] i h̃ ↄsistẽ:
qꝛ i motis ex se ẽ repire talia duo q̃rũ vnũ ẽ p se mo
uẽs ꝛ aliđ p se motũ. vnũ i põ aliđ i actu: cũ hoc in
corpĩb[us] simplicib[us] repire nõ possumus talia seip̃a
mouẽt. ¶ Dubitaret forte aliqs utrũ he 4[or] rõnes
adducte vigorẽ hñt. vꝛ eni h̃ phs suppone qđ de
beret pbare. suppõit eniȝ ꝙ mouẽtia seip̃a viuũt
pñt agẽ ꝛ nõ agẽ: pñt moueri ad diuersas diias po
sitiõis ꝛc̃. talia q̃ cũ nõ videanƭ eẽ p se nota h̃ idi
geãt declaratiõe icõueniẽs ẽ talib[us] nõ pbaƭȝ oñdẽ p
ea simplicia corpa nõ mouẽ seip̃a. Dicẽdũ ꝙ si cor
pora simplicia ponanƭ mouẽ seip̃a ul' hoc est p se ꝛ
p ut ꝙ totũ moueat totũ ꝛ hoc ẽ ipossibile nõ so
lũ i ğuib[us] ꝛ leuib[us] h̃ ẽt ul'r i oibus; qꝛ ut pbabaƭ in
7[o] accepto motu pp̃rie nihil ẽ qđ seip̃z p se ꝛ p̃ mo
ueat. Si vo corp[us] simplex mouet seip̃m nõ p se ꝛ p̃
ꝙ totũ moueat totũ. ſȝ qꝛ vna ps moueat aliã tũc
de se mouẽte seip̃z duo ↄcludẽ possum[us]. p̃ qꝛ sic se
mouẽs seip̃z det'minat ad motũ: qꝛ si nõ det'mina
ret seip̃m aliq̃ mõ h̃ sufficiẽter det'minareƭ ab alio
sicͭ sagitta sufficiẽter det'minaƭ a sagittãte ut tem
dat i locũ debitũ nec ip̃a sagitta respcũ talis t'mini
aliq̃ mõ se det'miat: ꝛc sic det'minatũ ab alio nullo
mõ moueretƭ a seip̃o h̃ solum moueretƭ ab alio a q̃
sufficiẽter det'minaƭ ut tendat in aliquẽ t'minũ. 2[o]
ↄcludẽ possum[us] de mouẽte seip̃m ꝙ opȝ ip̃m hẽre
ptes diuersaꝝ rõnũ: qꝛ mouens ꝛ motũ act[us] ꝛ põ
nõ dicũt rõnẽ vnã. ƒȝ ğ hec duo cõpetẽtia mouẽti
seip̃z pcedũt oẽs p̃dicte 4[or] rõnes. Nã p̃[m]e tres pce
dũt ex p̃ ↄclusõ vȝ ꝙ nihil mouet seip̃m nisi ad mo
tũ aliq̃ mõ det'minet. q̃rti vo ad 2[m] cõclusũ pcedit
rõ 4[a]. Q' aũt sic sit pȝ. nã si aliqđ det'miat seip̃z ad
motũ hoc nõ ẽ nisi p appetitũ. appetit[us] aũt ƒm quẽ
aliqs se det'miat ad motũ nõ iest nisi reb[us] viuẽtib[us].
Rursum q̃ mouenƭ p appetitũ mouenƭ cũ volũt ꝛ
cũ volũt. qescũt a motu. Ampli[us] q̃ mouenƭ p appe
titũ mouenƭ ad pl'res diias põnis. mouẽ ğ seip̃a
pp viuẽtiũ ut dicebat rõ p̃[a]. Rursus mouẽtia seip
sa i ptãte coꝝ est moueri ꝛ nõ moueri ut dicebat rõ
2[a]. Ampli[us] mouẽtia seip̃a: qꝛ det'miat se ad motũ p
appetitũ pñt moueri ad pl'res diias põnis: ut dice
bat rõ 3[a]. Cũ ğ hoc nõ cõpetat simplicib[us] corpib[us]
talia seip̃a nõ mouẽt. bñ igiƭ dcm̃ est ꝙ tres p̃[e] rõ
nes inituƭ huic fũdamẽto. vȝ ꝙ nihil seip̃z mouet
nisi se aliq̃ mõ ad motũ det'miet. 4[a] vo rõ initiƭ hu
ic fundamẽto ꝙ oẽ qđ moueƭ ex se hẽt ptes diuer
saꝝ rõnũ: qꝛ est disibile i mouẽs ꝛ motũ q̃ ƒȝ ꝙ h[m]
in vnã rõnẽȝ nõ coicidunt. corp[us] ğ simplex si diuiƭ
in pl'res ptes ul' hoc erit i pl'res ptes eẽntiales ut
in mãȝ ꝛ formã. ul' i pl'res ptes q̃titatiuas: qꝛ talia
corpa sᷓ q̃ta ꝛ ↄtinua ꝛ diuidi hñt in pl'res ptes q̃ti
tatiuas. si igiƭ talia corpa seip̃a mouẽt ꝛ sᷓ diuisibi
lia in pl'res ptes q̃rũ vna ẽ p se mouens ꝛ alia p se
mota. ul' hoc erit: qꝛ forã ibi erit p se mouẽs ꝛ mã p
se mota. ul' qꝛ vna ps q̃titatiua erit ibi p se moueƭ
ꝛ alia p se mota. p̃m[us] ãt modus stare nõ pt. qꝛ mã
nõ põt hẽre rõnẽ p se motã cũ dicat qđ diuo in põ
nec ƒm ꝙ h[m] hẽat aliqđ per qđ possit resistere mo
uẽti. Rursus ẽt scđs modus stare nõ pt. Nã ptes
q̃titatiue simplicis corpis ƒm ꝙ h[mo]i sᷓ eiusdeȝ rõ
nis. nõ ğ magis vna est mouẽs q̃ȝ alia. phs ğ pre
mittit hũc modũ ꝙ corpa simplicia nõ mouẽt se
ip̃a q̃si forã moueat mãm cũ q̃si p se notũ sit mãȝ
nõ posse eẽ illđ qđ p se moueƭ cũ mobile ꝛ motum
nõ dicat põm purã sed dicat põm admixtã actui.
cũ eni ip̃e mot[us] sit qdã actus: impo[le] est qđ moueƭ
nõ esse q̃dãmõ in actu. hoc igiƭ mõ p̃termisso ipro
bat aliũ modũ ꝙ corpa simplicia nõ mouẽt seip̃a
ꝙ vna ps q̃titatiua moueat aliã: qꝛ tales ptes in
simplicibus corpibus sunt ↄsite ꝛ cõtinue ꝛ eiusdẽ
rationis. non ergo vna est plus mouens q̃ȝ alia.
nec plus mota q̃ȝ alia. manifeste ergo patet ꝙ sicut
p̃me tres rõnes initebanƭ huic fũdamẽto ꝙ nihil
mouet seip̃m nisi se aliq̃ mõ det'minet ad motũ: sic
4[a] rõ initiƭ huic fũdamẽto ꝙ nihil seip̃m mouet ni
si sit disibile in pl'res ptes diuersaꝝ rõnũ q̃rũ vna
sit p se mouens alia p se mota. ¶ Ulteri[us] viso quõ
p̃dicte rõnes ↄcludũt: forte dubitaret aliqs: qꝛ vꝛ
ꝙ ğuia ꝛ leuia seip̃a mouẽãt p se. Nam ei qđ p se
moueƭ opȝ rñdere p se mouẽs si ğue deorsũ descẽ
dẽs p se moueƭ qđ pȝ p id qđ dictũ ẽ de p se moto.
illđ eni ut dicebaƭ p se moueƭ qđ nec moueƭ i alio
nec moueƭ rõne ptis. cũ ğ hec ambo possint cõpe
tere ğui descẽdẽti: ğue deorsũ descẽdẽs mouebiƭ
p se. opȝ ğ dare aliqđ qđ moueat ip̃m actual'r p se
sic ip̃ȝ actual'r p se moueƭ. ſȝ hoc nõ põt eẽ gñans
qꝛ ↄtigit gñans nõ eẽ q̃n ẽ talis motus. ğ opȝ ip̃m
moueri p se a seip̃o: Ampli[us] ut dicebaƭ in 2[o] nã est
p̃n[m] mot[us] ꝛ qetis ei[us] i q̃ est p se p̃. ğue ğ p se moueƭ
a seip̃o qꝛ hẽt in se nãm suã q̃ p se est p̃a[m] talis mo
tus. ampli[us] ğue p se itẽdit qescẽ deorsũ. cũ ğ talis
qes acqraƭ p suũ motũ p se ğue itendit in talẽ mo
tũ. ğ h[m] mot[us] p se efficiƭ a corpe ğui. Dicẽdũ ꝙ ut
scribiƭ 5[o] metha[ce] .c. de p se: p se dꝛ eq̃liƭ eẽ: q̃t eni
modis diuersificaƭ eẽ tot modis põt diuersificari
qđ est p se. Nã in oi gñe eẽ iueniƭ p se ꝛ p accñs.
cũ ğ q̃riƭ utrũ mot[us] ğuis deorsuȝ sit p se: si loqmur
de p se ut reduciƭ in cãȝ mãlẽ sic nihil aliđ ẽ motũ
uel qđcũqȝ accñs inesse p se q̃ȝ nõ inesse mediãte
aliq̃ alio subo: ut color iest supficiei p se: qꝛ pp̃riũ ẽ
supficiei p̃ ioco colorari. color eniȝ imediate adhe
ret supficiei nec iest ei mediãte alio subo. hoc ğ mõ
mot[us] deorsũ reduci hẽt i ğue tanq̃ȝ i cãm mãlem p
se: qꝛ ut dicebaƭ cõpetit motuȝ deorsũ inẽe ğui nõ
mediãte aliq̃ subo: qꝛ põt moueri ğue nõ i alio nec
rõne ptis ꝛ sic se põt ei cõpetẽ talis mot[us]. si vo loq̃
mur de motu h[o] ƒm ꝙ reduciƭ in cãm formalẽ sic
ẽt nõ ẽ icõueniẽs mot[us] ğuis deorsuȝ reduci in ip̃m
ğue tanq̃ȝ i aliqđ p se. Nã ut i 2[o] hui[us] tetigim[us] talis
mot[us] est ğuis deorsuȝ ut ad p̃positũ spectat q̃lis ẽ
ascẽsus vapoꝝ sursum. Nã sic sol icorporat calorẽ
ip̃sis vaporib[us] ꝛ mediãte tali calore icorpato vapo
res sursuȝ tẽdũt: sic gñans dat formã grauis ip̃sis
ğuib[us] ꝛ mediãte tali forã ğuia deorsũ uadũt. ascen
sus vo vapoꝝ sursũ ẽ a sole ꝛ a calore incorporato
sed a sole est effectiue. a calore vo icorporato ẽ q̃si
formaliter. Nã vapores hñdo talẽ formã cõpetit

ficut albedo formal'r dat tale eē ut eē albū sic calor i corpat' uel quecūq3 forma leuis q̄ formal'r dat eē i tali ubi ut sursū. ⁊ qd̄ dictū ē de sole respectu uapoꝝ itelligēdū ē de oi generāte respectu grauiū ⁊ leuiū. motꝰ eni grauis deorsū est a gn̄ante efficiēter s3 ē a forma grauis q̄si formal'r. Nā ut p3 uapores nō mouent seipsos sursū s3 mouenf a sole: nec ēt calor icorpatꝰ mouet eos sursū l3 hꝰ calor sit rō ⁊ hꝰ pn̄cipiū talis motꝰ. nō eni gcgd est p se rō ⁊ pn̄m alicuiꝰ ē p se cā effectiua illiꝰ. nā hꝰ rō ⁊ pn̄m nō solū sumi pōt in gn̄e cāe efficiētis s3 ēt i alijs cāis. albedo eni fac̄ piete albū nō effectiue formal'r: pictor uel qdcūq3 aliud agens generās albedinē i piete facit piete albū albificatio g̊ parietis ē a pictore ⁊ ab albedine s3 a pictore effectiue ab albedie formal'r. Immo q2 agē psupponit eē ⁊ sic loquēdo de agere ut loquimur de eē qd̄ nō hēt eē p se s3 i alio nō hēt agē p se s3 magis ē q̄dā rō agēdi. calor g̊ icorpatꝰ ul' q̄cūq3 forma nō pp̄e agit nᵉ pp̄e hēt rōnē pn̄cipij effectiui s3 magis ē rō agēdi ⁊ hēt rōnē pncipij formal'. Qd̄ g̊ dictū ē de uaporibꝰ respcū solis ⁊ de albificatiōe respectu pictoris itelligēdū ē de motu grauiū respcū gn̄antis. nā hꝰ motꝰ effectiue ē a gn̄ante formal'r aūt ē a forma grauis. Nō g̊ ē icōueniēs hꝰ motū reducere i ip̄a3 nā3 grauis tanq̄3 in pn̄m p se s3 nō tanq̄3 in pn̄m effectiuū. s3 magis q̄si i pn̄m formale q̄re loq̄ndo de pn̄o effectiuo grauia seip̄a nō mouēt. motꝰ g̊ grauis reducif p se tanq̄3 in pp̄riū pn̄m in ip̄m graue ⁊ in formā eiꝰ ⁊ in gn̄ans: s3 in ip̄m graue reducif tanq̄3 in pp̄riū sub3. In formā3 vo eiꝰ tanq̄3 in pn̄m formale. In gn̄ans vo tāq̄3 i pn̄m effectiuū. Ridiculū eni eēt dicē q graue mouet se p se deorsū pp h' q hēt i se forma3 ⁊ nā3 q̄ ē rō ⁊ pn̄m talis motꝰ sicut ridiculū ē dicē q pies albificarēt seip̄3 q2 hēt in se albedinē que est illō pn̄m albificādi. paries g̊ effectiue nō albificat seip̄m s3 albificaf ab eo q tribuit sibi albedinē q̄ est rō ⁊ pn̄m albificatiōis: sic nec graue mouet seip̄3 deorsū s3 mouef a gn̄ante: a quo hēt formā grauis q̄ est rō ⁊ pn̄m talis motꝰ. Qd̄ vo obijcif q2 graue mouef p se deorsu3 g̊ motꝰ grauis reducif in ip̄m graue tanq̄3 in pn̄m p se p3 q hꝰ reductio p se nō est in ip̄3 graue tanq̄3 in pn̄m effectiuū s3 tanq̄3 in pn̄m nāle nec v3 nō est generās cū graue mouef deorsū. g̊ hꝰ motꝰ nō est effectiue a generāte. q2 multa sūt cā efficiēdi q̄ nō sūt cā ɔseruādi. corrupto eni generāte adhuc veꝝ est dicē q graue nō est cāt ū a seipso s3 a generante nec habef forma grauis a seip̄o s3 a gn̄ante. Cū g̊ generās h' mō moueat graue deorsū dādo ei forma3 grauis q2 dādo ei talē formā dat sibi q cōpetat ei talis locꝰ ⁊ tales motꝰ q̄3diu. g̊ est veꝝ dicere hic forma grauis effectiue cāta generāte tādiu veꝝ ē dicē qd̄ motꝰ grauis deorsū effectiue ē a gn̄ante. ⁊ qd̄ dictū est de grauibꝰ respcū deorsū itelligēdū ē de leuibꝰ respcū sursū. existētia igif uel nō existētia generantis nō tollit vitate3 ppōnis p̄dicte v3 q motꝰ grauiū ⁊ leuiu3 est a generāte. Qd̄ vo ulteriꝰ addebaf q forma grauis ē p se pn̄m tal' motꝰ p3 q nō obstāte q hꝰ motꝰ reducif i formā grauis tanq̄3 i p se pn̄m formale reducif in ip̄3 gn̄ans tanq̄3 in p se pn̄m effectiuū. Qd̄ vo 3ꝰ addebaf q graue incēdit p se descere deorsu3. Dicēdū q nā p se nō icēdit nisi in q̄tū mouēs nām icedit. ratio g̊ ista l3 sit trāscēdēs magis tn̄ arguit oppōm q̄3 ppositū. nā cū graue dicat gd nāle sit icēdit motū deorsū non ualet q graue efficiat motū talē motū s3 magis arguif q aliq̄ cā mouet effectiue ip̄3 graue a qua icēdif talis motus. Argumētū ergo istud est trāscēdēs q2 nō sistit in mouēte pp̄rio s3 trāscēdit usq3 ad itelligētiā cuius pp̄rie est icēdere. tn̄ si ɔsideretur vis argumēti magis arguit oppositū q̄3 ppositū.

Lectio. XI.

Sed si accidit ⁊ hec ab aliq̄ semp moueri: fiet āt utiq3 māifestū diuidentibꝰ cās. Est aūt ⁊ in mouētibꝰ accipere que dicta sūt. Alia q̄dē eni extra naturā ipsorū motiua sunt: ut uectis non natura grauis motiuus est. Alia vo natura ut actu calidū motiuū est potētia calidi: similiter aūt ⁊ in alijs huiusmodi est.

¶ Postq̄3 phs pbauit grauia ⁊ leuia nō moueri a se ipsis. In pte ista uenaf a quo moueanf oñdens q moueanf a generāte. circa qd̄ duo facit. q2 p̊ p̄mittit q̄dā necessaria ad ppositū. 2ꝰ ex illis p̄missis manifestat itētū ibi Si tn̄ q̄re. Ad euidētiā aūt p̊ ptis sciēdū q i motu tria est ɔsiderare mouēs mobile ⁊ potētialitatē quādā iuherētē ipi mobili. Nā nihil mouef ad aliquē nisi aliq̄ mō sit in poᵃ ad illud. duo g̊ fac̄. q2 p̊ distiguit de ip̄is mouētibꝰ ⁊ de ipsis mobilibꝰ. 2ꝰ distinguit de ip̄a potētialitate siue de ip̄a potētia ibi qm̄ aūt p q poᵃ. Circa pm̄ tria facit. q2 p̊ distiguit de ip̄is mouētibꝰ. 2ꝰ de ipsis mobilibꝰ. 3ꝰ qd̄ dixerat adaptat ad grauia ⁊ leuia siue ad corpa simplicia. 2ᵃ ibi ⁊ mobile āt simplr. 3ᵃ ibi ignis itaq3. ɔtinuef āt sic. dictū ē grauia ⁊ leuia nō moueri a seip̄is accidit tn̄ ⁊ h' semp que mouenf moueri ab aliquo alio fiet aūt utiq3 h' manifestū a quo mouenf hꝰ grauia ⁊ leuia diuidētibꝰ cās motiuas in nāles ⁊ violētas. Nā q2 est. i. ɔtingit accipere in mouētibꝰ ea que dicta sūt. Nā3 alia q̄dē ipoꝝ mouētiū sūt motiua extra nā3 ut uectis. i. virga ⁊ bacculus est motiuꝰ nām corpis grauis supple nō nām suā uel ut hēt alia l'ra uectis nō nā est motiuꝰ grauis. Alia vo mouētia sūt nā. i. nāliter ut calidū actu est motiuū calidi potentia. i. est motiuū eiꝰ qd̄ est calidū in poᵃ. 2ᵃ nūc est i alijs hꝰ q2 actu frigidū mouet potētia frigidū. ¶ Dubitaret forte aliqs cū grauia ⁊ leuia nō moueanf a seipsis vn̄ est q dicunf moueri a gn̄ante. Dicēdū q sic est in gn̄atione reꝝ sic est ⁊ i motibꝰ eaꝝ nō eni dr̄ gn̄atio violēta si fiat a pn̄o extriseco nec ēt dr̄ motꝰ violentꝰ pp̄rie h' qd̄ fit a pn̄o extriseco: s3 tūc talia eēnt violēta si sic fierēt a pn̄o extriseco q nulla vis nec aliq̄ forma ɔferref passo utrūq3 eni de rōne violēti q sit pn̄cipiū ab extra ⁊ q nō ɔferaf vis passo ex q̄ appet q uectis ⁊ bacculus mouet lapidē violēter q2 nō dat ei formā per quā ei cōpetat ille motꝰ generāf. g̊ q̄3uīcūq3 sit pn̄m extrisecū nāliter tn̄ mouet ea que generat q2 cōfert eis vtutē ⁊ formā per quā sic mouef. sic eni imaginari debemus q sicut generatio terminatur ad esse sic motus localis terminatur ad locu3 uel ad ubi. sicut ergo res generata non dicitur generare seip̄am l3 habeat in seip̄a3 forma3 que est pn̄m eē s3 a generāte a q̄ habuit talem formam sic res grauis l3 hēat in se forma3 que est pn̄m motus deorsum ⁊ per quam compeiit ei dare ubi nō tn̄ propter hoc dicitur mouere seip̄a3 deorsum q2 a seipsa non habet talem formam sed

mouet a gñante a q̄ adepta ē h° forā. ❡ Ulteri° forte dubitaret aliqs quō dictis ubi cās inañleo ꝛ violētas statim sit manifestū a quo moueant grauia ꝛ leuia. Dicēdū ꝙ si ꝯsiderent p̄dicta quod queritur non hēt dubiū. Nā cū nihil sit aliud moue nāliter nisi ꝯferre passo quādā viz ꝛ iprimere ei q̄ꝫdā formaz p quā cōpetat ei talis mot° cū graue nō iprimat sibiipsi formā suā ſꝫ iprimat ei a generante q fecit potētia gñe actu graue talia nō mouent nāliter a seipsis sed a gñante. Ad vidēdū igit a q̄ mouent grauia ꝛ leuia indigebat philosoph° distiguē de mouente nā ꝛ nō nā: q̄z statiz cū scim° ꝙ moueri nā est facē potētia tale actuale ꝛ est ei iprimere formā statiz scim° grauia ꝛ leuia moueri a generāte per quē ei iprimit talis forā p quā cōpetit ipsis talis motus. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Et mobile aūt similiter natura ꝙ potētia quale aut quātū: aut ubi est: cū habeat p̄ncipiū huiusmodi in seipso: ꝛ nō ſm accidens. Erit eni idē ꝛ quātū ꝛ q̄le. sed alteri alterū accidit: ꝛ nō ſm se existit.

❡ Distiguit de ipso mobili dicēs ꝙ ꝛ ipſꝫ mobile silr nā est po° ꝙ quale aut q̄ꝫtū aut ubi cū habeat in se ipso aliqd qd est h° p̄u^m ꝛ nō ſm accñs. Naꝫ sicut actu quale mouet per se ꝛ nāliter ita potētia quale mouetur per se ꝛ naturaliter ad qualitatē ꝛ quod est po° ad ubi. ſꝫ qd est po° q̄ꝫtū ſꝫ ꝙ h° non mouetur ad q̄litatē p se: sed p accñs enī erit qd est q̄ꝫtū quale ꝛ qd est po° ꝛ qd est po° q̄ꝫtuꝫ pōt moueri ad qualitatē ſꝫ alterū accidit alteri ꝛ nō ſm se existit. q̄z g̃ q̄ꝫtū nō est eēntialr ipm quale ſꝫ alterū accidit alteri nō est per se ꝙ potētia moueat ad aliō. ❡ Notādū aūt ꝙ sicut ad h̄ ꝙ aliqs p se ꝛ nāliter agat opꝫ ꝙ habeat in se p̄n^m aliqd actiuū ut qd habeat in se formā ꝛ actū qui sit rō talis actionis. ita ad hoc ꝙ aliqd p se nāliter patiat opꝫ ꝙ habeat i se aliqd p̄n^m passiuum ut potētiā aliquam que sit ratio illius passionis. ideo qd est potentia aliquid naturaliter ꝛ per se mouet ad illud. si autem mouetur ad aliud hoc est per accidēs uel ex consequēti. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Ignis itaq ꝛ terra mouent ab alio violentia quidē: cū extra naturā. Natura autem cum in ipsoꝝ actus potētia entia.

❡ Quod dixerat adaptat ad corpa simplicia ut ad ignē ꝛ ad terrā dicēs ꝙ ignis itaq ꝛ terra mouēt ab alio violēter ꝛ nālr. Sꝫ mouent violētia cū motus coꝝ fiāt extra nāꝫ ꝛ nō ut sūt apta nata moueri. Nā aūt mouent cū mouent in act° ipoꝝ ꝛ i act° ꝛ mot° ꝓprios ꝛ cōpetētes ipsis ad quos sūt entia in po°. ❡ Notādū aūt ꝙ ex his que dicta sunt magnā viā hēmus ad sciendū quō etiā mouent a gñante. Nā qd est po° graue ul leue p se mouet a suo generāte ut suscipiat talē formaꝫ ut ei cōpetat mot° debit° illi forē. graue g̃ gñat p se mouet ꝛ generās ipm p se mouet. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Quoniā aūt potētia mltiplr dr: hec cā est nō eē manifestū a quo huiusmodi mouent: ut ignis sursū: terra vō deorsū. Est aūt potētia alr adiscens sciēs: ꝛ hñs iam sciam ꝛ nō cōsiderans. Semp aut cū sil' actiuū ꝛ passiuū sūt: fit aliqn actu: qd i pō ut adiscēs ex pō eē alterū fit pō: hñs eni sciam nō cōsiderās aūt pō est sciēs q̄dā mō: ſꝫ non sic ꝛ añ adiscē. Cū āt sic hēat: si aliqd nō ꝓhibeat operat ꝛ cōsiderat: aut erit in ꝯdictione ignorātia. Silr autē hec se hñt ꝛ in phisicis. Frigidū eni potētia est calidū: cū āt fuerit mutatū: iā ignis est. Ardet āt nisi aliqd ꝓhibeat ꝛ ipediat.

❡ Postq̄ distixit de mouētib° ꝛ motis distiguit de ipsa po° q̄ est annexa actiōi ꝛ motui. circa qd duo fac. q̄z p̄ fac qd dcm̄ ē. 2° qd dixerat adaptat ad res nāles ibi Silr aūt hec. Dic̄ g̃ ꝙ q̄z po° multiplr dr idō hec est cā nō eē manifestū a quo mouent h° grauia ꝛ leuia ut a quo mouet ignis sursū ꝛ terra deorsū. Si eni scirem° quot modis dr po° non hēret dubiū qd q̄rit. idō distiguēs po° ait ꝙ addiscēs alr est po° sciēs ꝛ alr est in po° hñs iā sciaꝫ ꝛ nō cōsiderās. nā sp sūt silr actiuuꝫ ꝛ passiuū nisi aliqd ipediat fit actu qd est in ipō ut adiscēs fit supple sciēs ex po° eē. i. ex po° eēntiali. alteꝝ āt. i. altero mō fit po° supple hñs sciaꝫ q̄z est in po° accñtali nō eēntiali: idō subdiuidit ꝙ hñs eni sciaꝫ nō ꝯsiderās ūt de ea est po° sciēs quodāmodo: ſꝫ nō sicut añ addiscere q̄z cū sic hēat habitū si aliqd ꝓhibeat ꝛ uelit ꝯsiderare opat ꝛ ꝯsiderat ſm illū habitū. aut si cōsiderare nō pōt nō erit sciēs: sed erit in ꝯdictiōe. i. in ꝯrio scie ꝛ ignorātie. ❡ Dubitaret forte aliquis quō nescire distinguē de potētia sit cā nō eē nobis manifestū a quo moueant grauia ꝛ leuia. Dicēdū ꝙ si scirem° bñ distinguē inter potētiam essentialē ꝛ accidētalē statim appēret ꝙ grauia ꝛ leuia p se mouent a gñante. per accñs aūt a seipsis. nā ꝙ aliqd nō agat actionē aliquā ul nō moueat ſꝫ aliquē motū dup̄r pōt esse cā. p̄ si deficiat ei forma uel nā ad quā sequitur talis mot° ut potētia graue nō mouet deorsuꝫ. q̄z nō hēt in se formā grauis q̄ est p̄ncipiū ꝛ ratio talis mot°. 2° h̄ pt ꝯtingere si aliqd sit impediēs ut actu graue lꝫ hēat i se formā p quam cōpetit ei eē deorsū. nō tñ sp ē deorsū: q̄z aliqd pōt ipedire ꝛ ꝓhibē ne sit deorsū. qd aūt est p̄ mō i potētia esse in potētia eēntiali q̄z deficit ei aliq̄ eēntia uel aliq̄ nā uel aliqua forā per quā ei cōpetat talis actus uel talis mot°. idō qd sic est in potētia indiget mouēte p se. qd vō est in potētia 2° mō est in po° accidētali nō eēntiali: q̄z non deficit ei aliq̄ eēntia uel aliq̄ forma per quā ei cōpetat talis mot° uel talis act°. qd ergo sic est in potētia ſm ꝙ h° idiget solū mouente per accñs ꝛ remouēte ꝓhibēs. cū ergo generās det ipsis grauib° essentiā aliq̄ꝫ ut nām ꝛ formā per quā mouent deorsū. ipsa vō grauia solū exercēāt talē motū scindēdo mediū qd ꝓhibet ea eē deorsū. graue mouet a gñante essentialr ꝛ p se. a se ipso vō mouet per accñs: q̄z causa remouens ꝓhibens est causa per accñs. q̄re manifeste pꝫ ꝙ si bene scirem° distinguere quō aliqd est in potentia eēntiali ꝛ quō in accñtali nō dubitarem° graue moueri a gñante ꝛ eēntialr ꝛ p se. a seipō vō tāq̄ꝫ a remouēte ꝓhibēs ꝛ per accñs. ❡ Deinde cum dicit.

❡ Similiter aūt se hēt ꝛ circa graue ꝛ leue Leue eniꝫ fit ex graui: ut ex aqua aer: hic eni potētia p̄mū ꝛ iā leue: ꝛ opabit mox:

nisi aliqd ꝓhibeat act⁹ aūt leuis ē alicui eē sursū. Probibet aūt cū i ꝯrio loco sit similiter ⁊ hoc se habet in quāto ⁊ quali.

¶ Adaptat qḋ dixerat ad res nāles dicēs ꝙ silr ħ se hñt i ꝑbicis. frigidū eni est po⁹ calidū. Cū aūt mutatū fuerit i calidū ⁊ iā est ignis ardet nisi aliqd ipediat ⁊ ꝓhibeat: silr āt se hēt ⁊ circa graue ⁊ leue. leue eni fit ex graui ut ex aq̄ fit aer. ħ eni. s. grue ꝑᵐ ē po⁹ leue. Sed qñ iā est factū leue actu mox opabit nisi aliqd ꝓhibeat. act⁹ āt ei⁹ est eē alicubi ⁊ eē sursū leue vō statī ē sursū nisi ꝓhibeat. ꝓhibet āt cū sit in ꝯrio loco ⁊ qḋ dictū ē de leui silr ħ se hȝ in q̄̄to ⁊ q̄li. ¶ Notādū aūt ꝙ ꝑ hec vba plane hēri pōt ꝙ graue ul' leue mouet a gñante ꝑ se a seipō ꝑ accidēs. nā q: po⁹ leue est in po⁹ ecntiali ut sit sursum indiget trāsmutāte ꝑ se ut faciat ipm po⁹ sursū actu sursū. ⁊ q: ħ fac gñans q: facit po⁹ leue actu leue ⁊ alia mouent a gñante ꝑ se. Sȝ qñ aliqd est actu leue sp̄ actu ē sursū nisi ipediat. actu ḡ leue ut uadat sursum: q: nō est nisi in po⁹ accñtali ad tale ubi non indiget nisi remouēte ꝓhibēs nō eget nisi mouēte ꝑ accñs ⁊ remouēte ꝓhibēs: iō si leue mouet seipȝ ħ est per accñs ⁊ ut scīdēs mediū qḋ ꝓhibebat ipsum esse sursū. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū simile sit in q̄̄to ⁊ q̄li sicut est in graui ⁊ leui. Dicēdum ꝙ ut spectat ad ꝓpositū simile est hic ⁊ ibi. Nam sicut aliqḋ gñans dat aliquā formā rei gñate ꝑ quā cōpetit ei ꝙ graue sit ⁊ leue ⁊ ꝙ hēat tale. ubi tn̄ ab illo ubi pōt retardari ꝓpter aliqḋ ꝓhibēs sic aliqd pōt ꝯferre aliquā formā passo ꝑ quā cōpetit ei hēre talē q̄litatē uel talē q̄̄titatē. ab illa tn̄ q̄̄titate ⁊ q̄litate pōt retardari ꝑꝑ aliqḋ ꝓhibēs. videm⁹ eni ꝙ calor ⁊ rarefacit ⁊ rarefaciēdo extēdit ⁊ tribuit maiorē q̄̄titatē. Si ḡ aer ul' aq̄ est in aliq̄ uase vndiqȝ clauso calor ille ꝑꝑ latera uasis ꝓhibentia ne plene rarefaceret nec extēderet aerē uel aquā ꝯtētā in illo uase. Si ergo aqua ibi reclusa frāgeret latera illi⁹ uasis ⁊ frāgēdo ea acqreret raritatē ⁊ extēsionē per se loquēdo aq̄ illa nō faceret se neqȝ qualem neqȝ quātā: q: per se nō faceret se neqȝ rarā neqȝ extēsā sed solū hoc faceret per accñs remouēdo ꝓhibēs ut remouēdo latera uasis ꝓhibētia raritatē ⁊ extēsionē. per se aūt faceret aquā rarā ⁊ extēsā generās calorē. in ea quē calorē nisi sit aliqd ꝓhibēs cōcomitat raritas ⁊ extēsio: sic graue mouet seipm per accñs remouēdo ꝓhibēs qḋ remouet scidēdo mediū qḋ ꝓhibet ipm eē deorsū: per se aūt mouet graue deorsū generās in eo forma grauis quā forā nisi aliquis prohibeat de necessitate cōcomitat tale ubi, ut eē deorsum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et tamen queritur hic: quare in ipsorū locum mouent grauia ⁊ leuia. Cā aūt est q: apta nata sunt ⁊ hoc ex graui ⁊ leui eē hoc qdē eo ꝙ sursū: illud aūt eo ꝙ deorsū determinatū. Potētia aūt est leue ⁊ graue multiplr: sicut dictū est. Cūqȝ eni fit aer aq̄: potentia quodāmō est leue. Et cū aer est adhuc in potētia. Cōtingit enī impeditū nō sursū eē. Sed si auferat ipedimētum agit: ⁊ semꝑ sursum fit. Similiter āt ⁊ quale ad actū eē imutat. Mox eni cōsiderat sciens: nisi aliqd ꝓhibeat.

¶ Ex his que p̄miserat manifestat intētū ostendēs a quo mouētur graue ⁊ leue. circa qḋ tria facit: q: p̄ ostēdit ꝙ talia mouent a generante per se. secundo ꝙ mouent a seipsis per accñs. tertio epilogat circa determinata. 2ª ibi [sustinēs aūt.] 3ª ibi [signat oia.] Dicit ergo ⁊ tamē querit hic videlicet quare grauia ⁊ leuia mouent in locū ipsoꝝ. causa aūt: q: sunt sic apta nata hoc aūt est eē graui ⁊ leui. i. hoc est de ratione grauis ⁊ leuis. videlicet hoc quidē eē eo ꝙ sursū illḋ vō eo. i. in eo ꝙ deorsum determinatū. i. determinare. Tūc ergo est supplēda ratio ꝙ si graui ⁊ leui per se ꝯuenit esse sursū idē est querere quare graue uel leue uadit in suū locū ⁊ querere quare graue est graue ⁊ leue est leue: ⁊ q: graue nō ē graue a se sed a generāte: ⁊ leue nō est leue a se sȝ a generāte: iō talia per se nō mouent a se sed a generāte. qḋ āt plane pateat talia moueri a generāte per se subdit ꝙ sicut dictū est potētia leue ⁊ graue multipliciter dicit. cūqȝ eni fit aqua potētia quodāmō est leue ⁊ po⁹ est sursum: sed cū aqua facta est aer adhuc pōt esse in potētia sursum: q: cōtingit illud qḋ factū est aer impeditū esse ⁊ nō esse sursum: sed si auferat impedimētū agit. i. est in suo actu ⁊ semper est sursum. Similiter autē est quale. i. sciēs qḋ est qḋdā tale mutat ad esse actum mox enim considerat sciēs nisi aliqd ꝓhibeat ⁊ quātū etiā mox extenditur nisi aliud aliqd ꝓhibeat tunc ergo supplēdū est illud qḋ transmutat talia ut sunt in potentia ecntiali: dicit eam mouere per se. ⁊ q: hoc facit generās ideo mouet ea per se. qḋ vō mouent ea remouendo ꝓhibēs ut patebit dicit mouere per accñs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sustinens aūt ⁊ ꝓhibens mouēs est sicut mouet est aūt sicut nō: ut est colūnas diuellēs: aut lapidē remouēs: aut a uase aquā. Secūdū accñs eni mouet: sicut repcussa spera nō a pariete mota est sed a ꝓijciēte. Qḋ qdē igit nihil hoꝝ ipm mouet seipȝ manifestū est: sed mot⁹ hñt p̄ncipiū nō mouēdi neqȝ faciendi sed patiendi.

¶ Ostendit ꝙ talia mouent a seipis per accñs. ostēdit eni ꝙ remouēs ꝓhibēs est eā per accñs: iō ait ꝙ mouēs aūt. i. remouēs sustinēs ⁊ ꝓhibēs sicut mouens est aūt sicut nō mouēs ut qḋ est colūnas diuellēs ⁊ faciēs cadere lapides qui erāt sup colūnas aut remouens lapidē a uase in aqua ⁊ faciens aquā intrare in uas quā ꝓhibebat itrare lapis appositus ad os uasis ꝑm accñs eni mouet tale mouēs sicut spera. i. pila repcussa ad parietē retro cedit: cū sit retro cedēs nō est mota a pariete per se sed a ꝓhibēte. i. a ꝓijciēte ut hēt alia littera. tūc ergo supplēdū ē ꝙ cū remouēs ꝓhibēs mouet ⁊ nō moueat: q: mouet ꝑ accñs nō per se cū grauia ⁊ leuia nō moueāt seipā nisi remouēdo ꝓhibēs se mouerēt ꝑ accñs nō ꝑ se. iō ꝯcludit ꝙ manifestū est ꝙ quidē igit nihil hoꝝ mouet ipm seipȝ supple per se sȝ quolibet hoꝝ hēt in se p̄ncipiū motus nō mouēdi actiue nec faciēdi: sȝ patiēdi. ¶ Dubitaret forte aliqs q: videt hoc eē falsum ꝙ grauia ⁊ leuia nō habeant in se principiū faciendi. Nam lȝ grauia ⁊ leuia per se nō efficiāt talē motū habent tamē in seipsis

aliqd pncipiuz per qd efficit talis mot⁹: q: natura eorum est huiusmodi pncipium cū natura sit pn^m motus ⁊ qetis ei⁹ in quo est p se ⁊ nō p. Dicēdū q sicut idē est actio ⁊ passio ⁊ idē est real'r mouere ⁊ moueri: ita eadē res al'r ⁊ al'r accepta pōt eē ratio mot⁹ actiue ⁊ passiue sūpti. Nā gͣ grauis al'r ⁊ al'r accepta est ratio qre generās moueat actiue ⁊ qre graue moueat passiue. Nā sicut vna ⁊ eadē res est actio ⁊ passio: sed actio ut est ab agēte passio vō ut suscipit in passo: sic eadē nā grauis si referat ad generās a quo est ratio qre generās moueat actiue. Si vō referat ad graue in qd suscipit est ratio qre illud moueat passiue: nā ut supra dicebat sol calefaciens uapores trahit ipsos superi⁹. calor ergo ille incorpat⁹ exñs in uaporib⁹ per se est pn^m ⁊ rō talis mot⁹ uapores tn̄ per illū calorē nō hñt p se q moueāt: sed solū q moueant a sole. sol gͣ mediāte illo calore mouet uapores aūt moueant. nā sic uapores nō hñt calores a se sed a sole sic non hñt q moueant a se: sȝ a sole generāte calorē in ipsis: imo sicut sol respectu illi⁹ caloris se hēt sicut pn^m effectiuū: uapores vō se hñt sicut aliqd passiuū ⁊ susceptiuū caloris illi⁹: sic calor ille ut cōparat ad soles ⁊ rō q moueat ut comparat ad uapores est rō q moueant. ⁊ qd dictū est de calore generato in uaporib⁹ a sole intelligēdū est de foia grauis generata i graui a generāte. Nā foia illa cōparata ad generās est rō qre moueat. Nam hoc mō mouet generās agēdo ⁊ imprimēdo formā ad quā sequit talis mot⁹. illa et eadē foia cōparata ad graue est rō quare patiat ⁊ moueat. Nā graue illā formā nō efficit sed solū respectu ei⁹ se hēt ut patiēs ⁊ ut suscipiens: iō sicut gñans per illā formā mouet formā in pparando ⁊ faciēdo eā: sic res grauis per ipas passiue mouet patiēdo ⁊ suscipiēdo eā. bn̄ igit dictuȝ est q graue nō hēt in se pn^m mouēdi actiue ⁊ faciēdi: sȝ solū patiēdi: q: nā grauis ut est in graui ⁊ ut cōparat ad graue in quo suscipit nō est factio p se loqndo q gͣue moueat sȝ q moueat: id est gͣ qd dicebat superi⁹ q mot⁹ grauis pōt referri ad ipȝ graue ad suū gñans ⁊ ad suā formā ⁊ nāȝ. h⁹ enī motus reducit in ipȝ graue tanq̄ in cāȝ per se mālē ⁊ tanq̄ in ppriū susceptiuū: sȝ in generās reducit tanq̄ in cām efficiētē p se ⁊ tanq̄ in ppriū pn^m effectiuū: sed in naturā reducit tanq̄ in illō qd est ratio talis mot⁹ ⁊ aliter tn̄ ⁊ al'r q: ut hui⁹ nā cōparat ad gñans est ratio quare moueat actiue. ut vō cōparatur ad ipsum graue est ratio quare moueatur passiue. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si igit oia que mouent a nā mouentur aut extra nāȝ ⁊ violētia: ⁊ que in ⁊ extra nāȝ oia a quodā ⁊ ab alio. Eoȝ aūt que nā: iterū quecūq a seipsis mouent ab aliquo mouent: ⁊ que nō a seipis ut leuia ⁊ grauia aut eni a generāte ⁊ faciēte leue ⁊ gͣue aut ab ipediētia ⁊ phibētia soluēte: oia gͣ que mouent ab aliquo mouebunt.

¶ Epilogat circa determinata. dicēs q si oia q̄ mouēt aut mouent ex nāȝ ⁊ violētia. i. p violētiā ⁊ eq̄ mouent vi. i. violentia ⁊ extra nām oia mouent a quodā. i. ab alio iteȝ eoȝ que mouent nā mouent ab aliquo alio ut q̄ mouent a seipsis. i. ex seipis ut aialia ⁊ que nō mouent a seipis ut grauia ⁊ leuia nā talia mouent p se a gñante ⁊ faciēte graue aut leue per accidēs aūt mouere psūt a seipis aut ab aliq̄ alio soluente ipediētia ⁊ phibētia quare si oia mobilia uel mouent violētia uel nā: ⁊ si nā ul' mouēt ex se uel nō ex se: cū oia talia pbatū sit moueri ab aliquo. alia omnia igit que mouētur ab aliq̄ alio mouebuntur. Lectio. XII.

Oc aūt dupl'r: aut eni nō ppter se ipm est mouēs sȝ pp alterū qd mo b uet mouēs: aut ppter ipm.

¶ Postq̄ phs ostēdit quō mot⁹ reperit in entib⁹ ⁊ pbauit q oē qd mouetur ab alio mouet. in parte ista ut dicebat oñdit q est deuenire ad motorē immobilē. Ad cui⁹ euidētiā sciēdū q motor imobilis dī eē p^m mouēs. p^m aūt mouēs pōt accipi dupl'r. ul' in gñe uel simpl'r. p^m aūt mouēs in gñe mobiliū ē corp⁹ supceleste. p^m aūt mouēs simpl'r est pma cā deus ipē pmum. gͣ mouēs in gñe nō mouet ab alio sȝ mouet a se: sȝ p^m mouēs simpl'r est oino imobile ⁊ a se ⁊ ab alio. duo gͣ facit. q: primo pbat q est deuenire ad aliqd qd nō mouet ab alio qd est p^m mouēs in gñe. 2° pbat q ē deuenire ad aliqd imobile oino qd est p^m mouēs simpl'r ibi ad dicta autē. Circa pmū duo facit q: p de ipis mouētibus pmittit qdā necessaria ad ppositū. 2° ex illis pmissis pbat itētū ibi Si gͣ necesse est. Circa p^m tria facit fȝ q tria pmittit de ipsis mouētib⁹. 2ª ibi ⁊ hoc aūt primū. 3ª ibi utraq gͣ. Dicit gͣ q hoc aūt. s. mouēs dupl'r pōt eē q: mouēs qd mouet aut nō est mouēs ppter seipm. i. imediate: sȝ ppter alterū i. per mediū. aut est mouēs ppter ipȝ imediate. est ergo hoc pmo pmissum q duplex est mouens mediate ⁊ imediate. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et hoc aūt mouēs ex se pmū post ultimū aut per plura media ut baculus mouet lapidē. ⁊ mouet a manu mota ab homine. Hic autem non amplius eo q ab alio moueatur.

¶ Ponit 2^m pambulū dicēs ⁊ hoc aūt. s. mouēs mediate aut mouet primū ⁊ statim post primū mouet ultimū ita q nō mouet nisi p vnū mediū. aut supple mouet p plura media: ut baculus mouet lapidē ⁊ mouet a manu mota ab hoie. s. h⁹ nō amplius est eo. i. in eo ⁊ ħ illō qd ab alio mouet gͣ mouet lapidē per plura media q: mediate manu ⁊ baculo. est igit fm 2^m pambulū q duplex est mouēs mediatū uel q: mouet p vnū mediuȝ uel p plura. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Utraq igit mouere dicim⁹ pmū ⁊ ultimū mouētū: sed magis pmum. illō eniȝ mouet ultimum: sed nō hoc pmuȝ. Et si ne quidem primo ultimuȝ non mouebit Illud autem si non hoc: ut baculus non mouebit nisi moueatur ab homine.

¶ Ponit tertiū pambulū dicēs q gͣ utraq mouētium. i. fȝ utraq mouentiū ⁊ fm p^m ⁊ ultimū dicimus aliquē moueri: sȝ magis dicim⁹ moueri aliqd p^m. i. fȝ aliqd p^m. i. fȝ mouēs p^m quā supple fȝ ultimū qd dupl'r declarat. p q: illud. s. mouēs pmuȝ mouet ultimū: sȝ hoc. s. mouēs ultimū nō mouet pmū. 2° q: sine p mouēte ultimū nō mouebit: illud

qđ.s.pᵐ mouebit supple sine hoc.i.sine mouēte ultimo: ut baculus nō mouebit nisi moueať ab hoie hō.s. mouē poterit sine baculo. ¶ Notādū nūc q mouēs pᵐ nō depēdet a mouēte ultimo: sed eͨ. iō duplr cā primaria plus īfluit q̃ cā scđaria. ꝛ pmū mouēs magis mouet q̃ ultimū pp duo. pᵐ q: pmū mouēs mouet ultimū ꝛ nō eͨ. 2ᵒ q: pᵐ mouēs mouere pt sine ultimo sȝ nō eͨ. ¶ Notādū ēt q nullū effectū pōt agere agēs ultimū sine agēte pᵒ. semꝑ tñ aliquē effectū pōt agere agēs pmissū ultimo: iō semꝑ agēs primū dī plus facere ꝛ plus mouere: utrū aūt oēȝ effectū quē pt facere pimū agēs mediātib⁹ agētib⁹ secūdis possit facere sine illis non est p̄sentis speculatiōis. Alibi āt in qbusdā editionib⁹ nostris theologicis ostēdim⁹ q agēs primus simplr qcqd pōt mediātib⁹ secūdis agētib⁹ pt nō mediātib⁹ illis: alia tñ agētia que nō sūt prima simplr: sȝ in gñe nō qcqd pnt mediātib⁹ secūdis agentibus possunt sine illis: tñ huiusmodi etiā agentia pma semꝑ plus mouēt ꝛ plus īfluunt q̃ agentia 2ᵃ. sed h̄ alibi iā nostris phisicis dictis forte diffusius ostēdemus. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Si ḡ necesse est oē qđ moueť ab aliquo moueri: ꝛ aut ab eo qđ moueť aut ab alio aut nō. Et siqdē ab alio qđ moueť: necesse aliqd eē mouēs qđ nō ab alio pmū. Si āt huiusmōi pmū nō necesse est eē alteꝝ.

¶ Premissis his que sūt necessaria ad ꝓpositū ꝓbat itētū ostēdēs q est deuenire ad aliqđ pᵐ mouēs qđ nō moueť ab alio sȝ a se. Circa qđ duo facit: pᵐ q duplr ꝓbat itētū. 2ᵒ ibi⌊ ampli⁹ aūt.⌋ Circa pᵐ duo facit: q: pᵒ pmittit q̃sdā ꝯñtias. 2ᵒ illis ꝯñtijs pmissis ꝓbat itētū ibi⌊ ipo ͥˡᵉ eni.⌋ Dicit ḡ q si oē qđ moueť necesse est moueri ab aliquo aut hᵒⁱ mobile qđ moueť mouebiť ab eo qđ moueť tanq̃ ab aliquo alio aut nō: hec est vna ꝯñtia. alia est q siqdē est aliqd qđ moueť ab alio necesse est eē aliqd pᵐus mouēs qđ supple nō moueť ab alio: sȝ nō opȝ eē eͨ: q: si est hᵒⁱ primū mouēs qđ supple nō moueť ab alio nō necesse est eē alterū.s. mouēs qđ moueť ab alio. ¶ Dubitaret forte aliqs de prima ꝯsequentia q: nō videtur esse veꝝ q si omne qđ mouetur mouetur ab aliquo uel mouetur ab alio aliquo uel nō moueť ab aliquo alio. Nā ut ꝓbať in.7. ꝛ etiā ut parū ante ostēsum fuit oē qđ moueť moueť ad aliq̄ alio. Dicēdū q ꝟm ꝯʳᵉˢ moueri ab alio pōt intelligi duplr. ul' ab alio nō nūato uel ab alio nō distīcto. Si aūt itelligať aliqd moueri ab alio non numerato: falsa est locutio. Nā ēt qđ moueť ex se est diuisibile in duo quoꝝ vnū est per se mouēs ꝛ aliud per se motū. ergo etiā in talib⁹ mouēs ponit in numerū cū re mota. Si aūt itelligať aliquē moueri ab aliquo distīncto uera pōt eē diuisio. Nā lȝ oia mobilia moueāť a motore nūato nō tñ oia mouenť a motore distīncto: sic ergo videť ꝯʳᵉˢ soluere Sed ut meli⁹ pateat ueritas questi possumus alr distinguere de ipo alio. Dicēdū q hoc est eē aliqd aliud ab alio eē differēs ꝛ distīctū ab eo. Nam aliud differentiā ꝛ distīctionē iportat ꝛ differētia ꝛ distīctio in reb⁹ q̃tū ad pñs spectat tripliciter pōt accipi uel ꝟȝ rationē q̄ditatis: uel ꝟm eē: uel ꝟȝ ubi. Si aūt itelligam⁹ de alietate ꝛ distinctione ꝟm rōnē q̄ditatis: sic oē qđ moueť ab alio moueť. Nā cū mouens ꝟȝ q huiusmodi dicit q̄d in actu. mobile vō quid in potētia cū alia sit ratio act⁹ ꝛ alia potētie ꝟm rōnē q̄ditatis p se loquēdo semꝑ moueńs est q̄d aliud ꝛ q̄d distīctū a mobili. Secūdū hoc ergo in hoc octauo ꝛ in 7ᵒ ꝓbatum fuit q nihil per se moueť a se: sed oē qđ moueť ab alio moueť: sȝ si loquamur de alietate ꝛ distinctione ꝟm eē uel ꝟm ubi sic nō omne qđ mouetur ab alio moueť. Nam corp⁹ animalis nō moueť ab alio distīcte ꝟȝ eē. corpus vō celeste moueť ab alio nō distīncto ꝟm ubi. Nam lȝ alia sit essentia aie ꝛ alia corꝑis tñ ex aia ꝛ corꝑe resultat vnū esse: sic ēt lȝ alia sit eēntia supcelestis corꝑis ꝛ alia itelligentie ꝛ aliud sit eē utriusqȝ nō est tñ aliud ubi hui⁹ ꝛ illi⁹. intelligētia enī ibi est ubi opať ꝛ ꝓpter q nō respōdet ei aliđ ubi q̃ ubi corꝑis circa qđ agit. moueri ḡ a motore nō alio pōt intelligi nō alio.i.nō distīncto ꝟȝ eē uel ꝟȝ ubi: ul' qđ idē est moueri a motore nō extrīseco: ꝛ sic veꝝ ē qđ h̄ dī q aliqd moueť a motore alio.i.a motore extrīseco. aliqd vō moueť a motore nō alio i.nō extrinseco. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs de 2ᵃ ꝯñtia vñ hēat ꝟtutē ut que est cā q si est qđ mouet ab alio ꝛ a motore extrinseco opȝ eē motū nō ab alio ꝛ motore itrīseco nō tñ est eͨ. Dicēdū qđ h̄ duplr declarare possumus. pᵒ sic q: motū ab alio ꝛ a motore extrīseco est q̃si agēs 2ᵐ ꝛ q̃si organū respectu moti a motore itrinseco: ꝛ q: ut parū añ dicebať ꝛ si est ultimū est primū ꝛ nō ecōuerso: iō si est motū a motore extrīseco est id qđ moueť a motore itrinseco sed nō est eͨ. ¶ Secūdo hoc pōt declarari sic q: oia mobilia reducūtur i moˡᵉ celeste celū aūt nō reduciť in aliud mobile. ergo cū celum moueať a motore intrinseco ꝛ moueať ex se si ꝯtingit aliqd moueri nō ex se: nec a motore intrinseco opȝ illa eē alia a corꝑe celesti: q̄re si mot⁹ celi nō depēdet ex motu alioꝝ: sȝ ecōuerso. Si mouenť alia loquēdo ꝟm ordinē quē videm⁹ opȝ moueri celū: nō tñ sequiť ecōuerso: quare si mouenť mota a motore extrinseco moueť qđ est motū a motore intrinseco nō tñ ecōuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Impossibile eni est in infinitū abire mouēs: ꝛ quod moueť ab alio ipȝ. Infinitoꝝ eni non est aliquid primum. Si ergo omne quod mouetur ab aliquo moueť. primum autem mouēs mouetur quidē: nō ab alio aūt necesse est ipȝ a seipo moueri

¶ Premissis huiusmodi ꝯñtijs ꝓbat intētū ostēdēs q est deuenire ad aliqđ primū mouens qđ nō moueť ab alio: sed ex se. d. q impossibile est abire in infinitum mouēs ꝛ ipȝ qđ moueť ab alio. si eni hoc moueť ab alio ꝛ illud ab alio in talib⁹ mouentib⁹ ꝛ motis nō est abire in infinitū: q: infinitoꝝ nō est aliqd primum ꝛ ubi nō est primū neqȝ ultimū neqȝ aliqd aliud. ponēdo igiť infinitatē in motib⁹ est negare omnē motuȝ tam primum q̃ ultimum ꝛ per cōsequens est ponere nullum motum. Si ergo oē qđ mouetur ab aliquo mouetur ꝛ primum mouēs mouetur quidem: q: non mouetur ab alio necesse est ipsum moueri a seipso ergo est deuenire ad aliquod primum mouens quod non moueť ab alio sed ex se quod declarare uolebam⁹. ¶ Dubitaret forte aliquis q: non videtur hec consequentia ualere. hoc mouetur ab alio ergo necesse est ipm mo

ueri a seipso. posset enim contingere q nec a se nec ab alio moueretur. Dicendum q philosophus duas conclusiones intendit uenari. quarum vna est principalius intenta q alia. intendit enim uenari q est deuenire ad aliquid quod non mouetur ex alio sed ex se: et ulterius ex hoc intendit uenari q est deuenire ad aliquid omnino imobile et a se et ab alio. has ergo duas conclusiones intendit sed principalius intendit secundam q primam. ostenso ergo q est deuenire ad aliquid quod non mouetur ab alio si aliquis diceret hunc motum non ab alio esse omnino imobile probo haberet conclusionem principaliter intentam. quicquid ergo dicatur probo habet intentum. uoluit tamen concludere conclusionem minus intentam. videlicet q hunc motum non ab alio mouetur: sed ex se: ut ex hac conclusione minus intenta ueniretur conclusionem magis intentam. q si tamen hec conclusio minus intenta negaretur oporteret concedere conclusionem magis intentam. quia si primum mouens non mouetur ab alio nec ex se ipso oportet ipsum esse penitus imobile quod est principaliter intentum. Possumus autem aliter soluere et forte magis secundum intentionem littere distinguendo de primo mouente q est primum mouens simpliciter et in genere. primum enim mouens in genere mobilium non mouetur ab alio: tamen quia est quid mobile de necessitate mouetur ex se. Nam licet non ualeat hec consequentia hoc non mouetur ab alio ergo mouetur ex se. tamen cum hac additione. videlicet hoc non mouetur ab alio et mouetur. ergo mouetur ex se: et quia primum mouens in genere est quid mobile et mouetur ergo de tali primo mouente valet q si non mouetur ab alio q necesse sit ipsum moueri ex se. Quod autem hec sit intentio littere patet. Nam ibi dicit q primum mouens mouetur quidem: sed quia non ab alio mouetur necesse est ipsum a seipso moueri. constat autem primum mouens quod mouetur non esse primum simpliciter sed in genere. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis vnde est q primum mouens in genere mobilium oportet moueri ex se. Dicendum q secundum quosdam hoc ideo sequitur quia si aliquod mouens mouet ex se dignum est q celum quod est primum mouens in genere moueatur ex se sed hoc est probare rhetorice. ideo dicendum est aliter sciendum enim q aliter mouet corpus aliter non corpus. corpus enim cum mouet aliud corpus est mouens extrinsecum: quia duo corpora naturaliter simul in eodem loco esse non possunt: sed cum corpus mouetur ab intelligentia uel ab aliquo non corpore ut ab anima: tunc tale mouens est intrinsecum ei quod immediate mouet. cum ergo mobile primum attingat substantias separatas: quia quod est supremum in corporibus attingit quod est infimum in intelligentiis oportet primum corpus moueri a motore intrinseco et quia hoc est moueri non ab alio et moueri ex se moueri a motore intrinseco ideo primum mouens in genere ut celum non mouetur ab alio sed ex se. sic enim imaginari debemus q si aliquod corpus mouet uel mouetur a corpore uel non. oportet enim deuenire ad aliquod corpus quod immediate non mouetur a corpore quia aliter in mouentibus et motis esset abire in infinitum. Cum autem deuentum est ad tale corpus deuentum est ad primum in genere corporum q cum non moueatur a corpore: oportet ipsum moueri ab aliqua intellectuali substantia uel ab anima propria: prout motor celi habet rationem anime et quia omnis talis motor est interius secus et quod sic mouetur dicitur moueri non ab aliquo sed ex se necesse est primum mouens in genere non moueri ab alio sed ex se. Est enim aduertendum q hic non intendimus loqui nisi de corporibus mobilibus de quibus philosophi se intromiserunt. Utrum autem sit dare aliquod corpus imobile et utrum illud corpus habeat influentiam in hec inferiora non est philosophorum inuestigare sed theologorum. ideo hoc in tempore aliud opponatur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem et sic iterum hanc eandem rationem est aggredi. Omne enim mouens aliquid quidem mouet et aliquo. Aut enim seipso mouens mouet: aut ab alio ut homo ipse: aut baculo. Aut uentus proiecit: aut ipse. Aut lapis quem enim mouit. Impossibile autem est mouere si non ipsum mouente et agente id quo mouet. Sed et siquidem ipsum seipso mouet: non necesse est aliud esse quo mouet. Si uero sit alterum id quo mouet: est aliquid quod secundum seipsum mouet mouebit non quodam alio sed seipso aut in infinitum abibit.

¶ Adducit secundam rationem q est deuenire ad primum mouens quod mouetur ex se. Ad cuius euidentiam sciendum hanc secundam rationem differre a prima quantum ad vim concludendi: quia eadem vis est hic et ibi sed solum differt quantum ad modum quia sub aliis verbis arguitur hic et ibi. Circa quod duo facit: quia primo ponit ea in quibus stat vis rationis huius. 2° ex his que dixerat probat intentum ibi [si ergo quod mouetur.]Dicit ergo q amplius et sic. i. hoc modo ut dicemus est aggredi hanc eandem rationem. nam mouens aliud mouet quidem et aliquo. si ergo mouet aliquo aut illud quidem quo mouet est idem quod ipsum: aut aliud. ideo subdit q mouens aut mouet seipso aut alio ut homo: aut ipso seipso mouet aut baculo et uentus proiecit: aut ipse seipso aut lapis quem uentus mouit: uentus enim aut mouet seipso aut mouet mouendo lapidem aut aliquid aliud quo moto mouet alia. Addit autem q id ipsum quod mouet. i. instrumentum impossibile est mouere sine mouente principaliter. Sed siquidem ipsum seipso mouet non necesse est esse aliud quo mouet: quia si est agens principale non necesse est esse instrumentum sed econtra: quia si sit id alterum instrumentum quo aliquid mouet necesse est esse aliquid quod non mouebit quodam alio: sed seipso: aut in infinitum ibit. ¶ Notandum autem q dicit se dicere hanc eandem rationem quam dixerat: quia quantum ad vim inferendi hec ratio non differt a priori. ¶ Notandum etiam q differt hec ratio quantum ad modum pronunciandi. Nam prius concluserat q est deuenire ad aliquod quod mouetur ex se ipso: quia non mouet mouens ultimum sine mobili primo. hic autem vult concludere hoc idem q quia non mouet mouens instrumentale sine mouente principali: est ergo sola diuersitas uerborum quia quod prius appellauit mouens ultimum hic appellat instrumentum quo quis mouet. et quod prius appellauit mouens primum hic appellat mouens quod mouet seipso suum mouens principale. sed cum supple ostensum est q cum deuentum est ad tale mouens quod est primum mouens in genere deuentum est ad id quod mouetur ex se. Cum ergo non sit in talibus abire in infinitum oportet deuenire ad aliquod mouens quod non mouetur ab alio sed ex se. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si ergo quod mouetur aliquid mouet necesse est stare et non in infinitum ire. Si enim baculus mouet: eo q mouetur a manu: et manus mouet baculum. Si autem et hanc aliud mouet: et hanc alterum aliquod mouens. Cum itaque aliquo moueatur semper alterum: necesse est prius ipsum seipsum mouens. Si igitur mouetur quidem hoc: non aliud autem mouens ipsum: necesse ipsum seipsum mouere. Quare et secundum hanc rationem quod mouetur aut mox ab ipso mouente mouebitur aut uenit aliquando in huiusmodi.

¶ Ex his que dixerat probat intentum dicens q si quod mouetur motu aliquid necesse est stare et non in infinitum ire. Nam si baculus mouet eo quod mouetur a manu

ꝛ man⁹ mouet baculū.ſi aūt ꝛ hāc.i.manuʒ mo-
uet aliud ꝛ hāc aliā rē mouētē mouet aliqđ alteꝝ
mouenſ cū itaqʒ moueaſ aliqd alterū.i.cū mouea
tur instrumētū neceſſe eſt ipm̄ moueri.i.ab aliquo
alio: ꝛ q: in talib⁹ nō eſt abire in īfinitū neceſſe eſt
aliqđ mouēs ꝑus mouere ſeipſʒ.ſi igiſ mouet h̄ q
dē qđ eſt ꝑ^m mouēs in genere ꝛ nō eſt mouēs ipʒ
aliqd alio neceſſe eſt ipʒ ſeipſʒ mouere: q̄re ſʒ hāc
rōnē qđ moueſ aut mox mouebiſ ab ipſo mouēte
ꝑ aut aliqñ ueniſ in h^o ꝙ aliqd moueſ ab aliquo
mouēte. Notādū āt ꝙ ait ſi igiſ qđ moueſ mouet
neceſſe eſt ſtare:q:hic nō īuit aſſignare ſtatuʒ niſi
in mouentib⁹ motis.vult enim ꝓbare ꝙ in mouē
tia mota eſt dare aliqđ mouēs ꝑmū quod mouet
ſeipſum. Lectio.XIII.

Dicta aūt ꝛ ſic itēdētib⁹ cōtingēt
a eadē hec. Si eni ab eo qđ moueſ:
moueſ oē qđ moueſ:aut hoc reb⁹
exiſtit ſm accidens: ut moueat quidem
quod mouetur:nō tamen propter id qđ
mouetur ipſum aut non ſed per ſe.

¶ Poſtq̄ȝ pħs ꝓbauit ꝙ eſt deuenire ad aliqđ qđ ē
ꝑ^m mouēs in genere:ut ad id qđ nō moueſ ab alio
ſed ex ſe.in ꝑte iſta intendit ꝓbare ꝙ eſt deuenire
ad ꝑ^m mouēs ſimplr̄ qđ nō moueſ nec a ſe nec ab
alio. Ad cui⁹ euidētiā ſciēdū ꝙ ſi oē mouēs moue
reſ fruſtra eēt inueſtigare an ſit deuenire ad moto-
rē imobilē. duo ḡ facit q: ꝑ uerificat hāc ꝓpoſitio
neʒ ꝙ nō oē mouēs moueſ.2° hac ꝓpōne vificata
ꝓbat itētū oñdēs ꝙ eſt deuenire ad motorē imo
bilē ibi[at vo ſi.]oʒ ꝯſiderare oē āt mouēs moue
ri pōt itelligi duplr̄.uel per ſe uel ꝑ accñs:iō duo
facit:q: ꝑ ꝑmittit hāc diſionē ꝙ ſi oē mouēs mo-
ueſ uel hoc ē ꝑ accñs ul ꝑ ſe.2° exequiſ de mēbriſ
huiſ diuiſionis oñdēs ꝙ nec ꝑ accñs nec ꝑ ſe ueꝝ
ē ꝙ oē mouēs moueaſ ibi[ꝑ^m gdē igiſ.]Dicit ḡ
ꝙ ad ea q̄ dicta ſūt ſic itēdētib⁹ hec eadē q̄ dñr ꝯti
gēte eē addēda. nā q̄ tradēſ ꝯueniēter addunſ iā
dictis.eſt eni tradēdū ꝛ dicēdū ꝙ ſi oē qđ moueſ
moueſ ab eo qđ moueſ ita ꝙ nihil moueſ ab imo
bili:aut hoc exiſtit reb⁹ ſʒ accñs:ut qđ moueſ mo
ueaſ gdē ſupple ab eo qđ moueſ nō tñ ꝓpter illđ
qđ moueſ ipm̄.i.per ſe:ſed per accidēs.aut nō eſt
ita videlicet ꝙ mouēs moueaſ ſit per accidēs ſed
eſt per ſe. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Primum gdem igitur ſi ſm accidens
non neceſſe eſt mouere quod moueſ. Si
autem hoc eſt manifeſtum quod cōtigit
aliquādo moueri nihil eorū que ſūt. Nō
eni neceſſarium eſt accidens:ſed contingit
non eſſe. Si ergo ponamus poſſibile eē
nullum īpoſſibile accidit: falſum autem
forſitan. Motum aūt īpoſſibile eſt non
eſſe. Oſtenſum eniʒ prius eſt hoc q̄m ne
ceſſe eſt motum ſemper eſſe.

¶ Exequiſ de mēbris diſionis oñdēs nec per ſe nec
ꝑ accñs uerificari ꝙ oē mouēs moueaſ.duo ḡ fa-
cit:q: ꝑ ꝓbat h̄ nō uerificari ꝑ accñs.2° ꝙ nō vifi
caſ ꝑ ſe ibi[at vo ſi nō ſm accñs.]Circa ꝑ^m duo
facit ſm ꝙ duplr̄ ꝓbat intētū.ꝑ eni ꝓbat hac rōne
ducēte ad īpoſſibile.2° rōne oſtēſiua ibi[ꝛ rōnabi

liter.]Dicit ḡ ꝙ ꝑ^m gdē igiſ ſi ſm accñs eſt ꝙ oē
mouēs moueat q: qđ eſt per accñs nō eſt neceſſa
riū:i nō eſt neceſſe moueri qđ moueſ: ſi aūt hoc eſt
manifeſtū eſt ꝙ ꝯtigit aliqñ nihil eoꝝ que ſūt mo
ueri.nā nō eſt neceſſariū qđ eſt per accñs:ſʒ ꝯtigit
nō eē.ſi ḡ ponam⁹ poſſibile eē nullū īpoſſibile acci
dit forſitan aūt accñs inde falſū ſed nō eē motum
īpoſſibile eſt:q: oſtēſū eſt ꝑuſ hoc q̄m neceſſe ē mo
tū ſemp eē. ¶ Notādū aūt vim rōnis hui⁹ in hoc
ꝯſiſtere.q: ſi dicaſ nullū mouēs mouere niſi mo-
ueaſ ita ꝙ cū ceſſat mouēs moueri ceſſat mouēdi
cā:tñ hoc eēt per accñs ꝙ mouēs moueaſ q: qđ ē
per accidēs cōtingit nō eē pōt poni nō eſſe:ergo
pōt ꝯtingere ꝙ ꝑ^m mouēs nō moueaſ ꝛ per ꝯñs
ꝙ nō moueat.poterit ḡ ceſſare oiſ mot⁹ ſʒ eſt hoc i
poſſibile ḡ ꝛ illud ex quo ſequiſ.vʒ ꝙ nullū mouēſ
moueat niſi ꝑ accñs moueaſ. ¶ Notādū ēt phm̄
ualde habuiſſe pro icōueniēti motū oino ceſſare cū
ex eo ꝙ mot⁹ ceſſare nō ꝑt ueneſ que ſūt per ſe va.
nā ꝑ ſe neꝝ eſt qđ mouens moueri nō eſt neceſſari
um per ſe nec per accñs. ¶ Dubitaret forte aliqs
utrū ſit per accñs ꝙ mouēs moueaſ. Dicēduʒ ꝙ
oē qđ nō cōpetit aliter ſm ꝙ h^o nec per ſe vł eē ꝑ
accñs:ſʒ ꝙ mouēs moueaſ nec cōpetit ei ꝑ ſe ꝛ ſʒ
ꝙ h^o iō eſt ꝑ accñs. Qđ āt ſic ſit pʒ. Nā mouēs ut
mouet dicē aliqd i actu ut moueſ dicit aliqd in po^a
cū ḡ idē ſʒ idē ꝛ eodē mō nō ſit actu ꝛ potētia non
pōt eē ꝙ mouēs per ſe ꝛ ut eſt mouēſ moueaſ.ſed
ſi contingit mouēs moueri hoc erit per accñs nō
ut eſt mouēs. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs:q: ſi
mouēs moueri eſt per accñs incōueniēter pħs im
probat hāc partē diuiſiōis ꝙ mouēs moueaſ per
accñs. Dicēdū ꝙ pħs nō negat quin mouēs poſ-
ſit moueri per accñs:ſʒ negat ꝙ iſtud ꝑ accñs opʒ
vificari nl̄r ꝙ nō ſit mouēs qđ nō moueaſ nec opʒ
ſi mouēſ moueſ ꝙ ſi nō moueaſ opʒ ꝙ nō moueat
ita ꝙ ſi aliqd deſinit moueri ꝙ ſtati deſinat mouē
q: tc ſʒ ipʒ poſſet deficē oiſ mot⁹ q: ſi ē ꝑ accñs ꝙ
mouēs moueaſ poterit ꝯtingē ꝙ nō moueaſ: ꝛ q:
ſʒ ypotheſiʒ datā ſi nō moueaſ nō mouet ideo ſic
ceſſabit mot⁹ qđ eſt incōueniēs ſʒ ipm̄:nec ueꝝ q:
nō ē icōueniēs ſimplr̄ motū aliqñ nō fuiſſe.eſt tñ
incōueniēs ſimplr̄ ꝙ oē mouēs moueaſ:iō poſſu-
mus hanc ueritateʒ declarare dicēdo ꝙ mouens
moueri eſt per accidens ut ꝓbaſ ſupra.cū ḡ ſit de
uenire ad aliquē motorē in quo nihil eſt per accñs
ut ad primā cām que eſt oino ſimpliciſſima nō ha
bens aliquid per accidēs admixtū opʒ ꝙ tale mo
uens nullo mō moueaſ.falſum eſt ergo omne mo
uens moueri etiā per accidens quia eſt deuenire
ad aliqđ mouens in quo nō eſt aliqd per accidēs.
¶ Deinde cum dicit.

¶ Et rationabiliter hoc accidit. Tria enim
neceſſe eſt eſſe:quod moueſ: ꝛ mouēs: ꝛ
quod mouet. Quod gdē igiſ moueſ ne-
ceſſe gdē moueri. Mouere aūt nō neceſ
ſe eſt:ſed quo mouet: ꝛ mouere: ꝛ moue
ri. Coicat eni ſiſ hoc ꝛ ſm idē exiſtens ei
quod moueſ. Manifeſtū aūt eſt in mouē
tibus ſm locū. Tāgere eni neceſſe adinui
cē ſicut uſqʒ ad aliqd. Mouēs aūt ſic: ut
ſit:nō quo mouet imobile. Qm̄ aūt vide

mus ultimum quod moueri qdē pōt motus: aut ꝑncipium non hēt: ⁊ mouetur qdez: ab alio aūt. sed nō a seipso: rationabile est: ut nō necessariuz dicamus: ⁊ tertiū esse quod mouet quidem cū sit imobile.

¶ Adducit secūdā rōnē ꝓbā s ostēsiue ꝙ nō oē mouēs mouet. Circa qđ duo fac. q: ꝑ adducit hᵃ rōnē. 2° qđ dixerat cōfirmat ꝑ Anaxago. ibi. vnde ⁊ Anaxago. Dicit ḡ ꝙ rōnabilr hoc accidit. vz ꝙ nō oē mouēs moueat. Nā tria necesse est eē: qđ mouet. i. res mota: ⁊ mouēs: ⁊ instr̄z quo mouet. qđ qdē igit mouet: necesse est moueri: sz nō est necesse mouere. sed istrumētū quo mouet necesse est mouere ⁊ moueri. coicat eni hoc. i. instrumētū s3 idē extrēs. i. ꝓm illud qđ est instr̄z ei ⁊ qđ mouetur supple ⁊ ei qđ mouet. manifestū aūt est in mouentib' ꝓm locū. Nā necesse est talia se tāgere adinuicē sic usqꝫ ad aliquid. Nam mouēs in talibus attingit instr̄m. instr̄m enīz attingit rem motam. instrumentū ḡ q̄si mediū ꝑticipat cōditiones utriusqꝫ. s. mouentis ⁊ moti ita ꝙ mouet ⁊ mouet. Sz mouens sic. i. ꝑncipalr nō aūt mouēs sic ut q̄ mouet. i. nō mouēs ut istrumētalr tale mouēs pōt eē immobile. Est ḡ vis rōnis ꝙ q: res mota pōt nō mouere. instr̄m aūt mouet ⁊ mouet ergo tertiū ut mouēs ꝑncipalr poterit mouere absqꝫ eo ꝙ moueat. iō subdit ꝙ qm̄ videm' ꝙ ⁊ ultimū qdē moueri pt. Nā ante mouet ꝙ nō hēt in se ꝑnᵐ effectiuum motus ⁊ qdē mouet ab alio: sz nō a seipso ut instr̄m supple motū ⁊ mouet: q: ḡ sic est rōnabile āt vī ⁊ ēt videbit ut necessariū ut dicam' eē tertiū ut eē mouēs ꝑncipale qđ qdē mouet cū sit imobile. ¶ Notādū aūt hic pħz uelle si aliq̈ duo sūt cōiuncta ⁊ ꝯiungit vnū iueniri per se ꝯiungit ēt reliquū per se reperiri: ut si aqua repit ꝯiūcta melli i oximelle: q: repit aq̈ sine melle ⁊ reperit mel sine aq̈: sic q: etiā mouens istrumētale simul mouet ⁊ mouet. ultimū aūt motū mouetur ⁊ nō mouet. ergo est dare tertiū ut mouēs ꝑncipale qđ mouet ⁊ nō mouet. si eni aliqd mouet ⁊ nō mouet rōnale est imo necessariū est ꝙ aliqd moueat ⁊ nō moueatur. ¶ Dubitaret forte aliqs q: videt ꝙ nō ualeat hec ꝯñtia pħi. vz ꝙ si aliq̈ duo sūt ꝯiūcta ⁊ repitur vnū sine alio ꝙ possit repiri reliquū sine illo. Nā accidēs repit ꝯiūctū sube ⁊ repit suba sine omni accidēte ut eā pᵃ nō tñ repit ualiter aliqđ accidēs sine omni suba. ¶ Ampli' ut ēt coiter opponit reperit forma cū mā ⁊ repiunt foie absqꝫ omni mā ut sube sepate que sūt foie per se subsistētes nō tñ reperit mā absqꝫ omni forma. ḡ a silī nō opz ꝙ si aliqđ silr moueat ⁊ mouet ⁊ aliqd solū mouet ⁊ nō mouet ꝙ ꝓpter h̄ sit dare tertiū ꝙ solū moueat ⁊ nō moueat. Dicēdū ꝙ est per accñs sz ꝙ hᵃ est separabile. qđ ṽo est per se ꝓm ꝙ hᵃ est isepabile. si ergo aliq̈ duo ita se habeāt ꝙ utrūqꝫ per se ordinet ad aliud qđlibet erit insepabile a reliquo. si ṽo utrūqꝫ ꝯiungat per accñs utrunqꝫ qđlibet erit separabile a quolibet. videm' eni ꝙ q: nigrū per accñs cōiūgit dulci ⁊ ecōuerso: sz eni repiat nigꝛ ꝯiunctū dulci ut in cassia que est nigra ⁊ dulcis reperit tñ dulce sine nigro ut in zuccaro qđ est albū ⁊ dulce ⁊ repit nigꝛ sine dulci ut in carbone ⁊ ebano que sūt nigra ⁊ nō dulcia: sz si aliq̈ duo sic se habeant ꝙ vnū per se ordinet ad aliud reliquū ṽo ordinet ad illđ nō ꝑ se: sz ꝑ accñs ꝓm ꝙ hᵃ sūt talia repirent cōiūcta ⁊ vnū sepabit ab alio reliquū ṽo nō sepabit ab illo inde est ḡ ꝙ q: nō sic dependet suba ab accidēte ut eꝯ sz repiat suba sine accidēte ⁊ accñs ꝯiūctū sube non opz ꝙ repiat accñs sine suba. sic ēt q: accipiēdo formaz ꝓm ꝙ sube sepate dicunt forme per se existētes foia ultr nō depēdet a mā. mā aūt ultr depēdet a foia iō nō opz si repit forma ꝯiūcta māe ⁊ repit forma sine mā ꝙ repiat mā sine forma: sed cū nec motū ut motū est moueat q: nihil ut ē in poᵃ est in actu: nec mouēs ut mouens cū moueat: q: nihil ut est in actu est in poᵃ ita est per accñs ꝙ mouēs moueat sicut ꝑ motū moueat: imo ut infra declarabit plus est per accñs ꝙ mouens moueat q̄ʒ ꝙ motū moueat: iō ut spectat ad ꝓposituū rō pħi de necessitate ꝯcludit. videlicet ꝙ si est dare aliqd ꝙ silr mouet ⁊ mouet ⁊ est dare aliqd qđ mouet ⁊ nō mouet. est dare tertiuz ꝙ mouet ⁊ nō mouet. Nā plus est per accñs ꝙ mouens moueat q̄ʒ ꝙ motū moueat si reperit motū qđ non mouet multo magis reperitur mouens ꝙ non mouetur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde anaxagoras dicit recte itellectū. ipassibilem: inqens ⁊ imixtū eē: qm̄ qdē mot' ꝑnᵐ ipz facit eē: sic eni utiqꝫ solū mouebit: cū sit imobile: ⁊ ipabit cū sit imixt'

¶ Qđ dixerat ꝯfirmat ꝑ testimoniū Anaxa. dicens ꝙ Anaxa. recte ⁊ ꝯueniēs dicit itellectū eē ipassibilē ⁊ imixtū: qm̄ qdē ipe Anaxa. fec̄ ipz itellectū eē ꝑnᵐ mot' effectiue: iō supple cū sit ipassibilis. sic eni utiqꝫ solū mouebit cū sit imobilis iperabit aūt cū sit imixt'. ¶ Notandū aūt ꝙ si itell's quez ponebat Anaxa. ꝑnᵐ mot' erat oīno ipassibilis ⁊ nullo modo erat in poᵃ oportebat ꝙ moueret imobiliter. si aūt erat imixt' oportebat ꝙ moueret imperando. Nā oē qđ est imixtū māe est qd icorporeū ⁊ ad se ꝯuersiuū ⁊ est nāe itellectualis. sz qđ ē tale mouet ꝑ itellectū ⁊ impiū siue per itell'z ⁊ uolūtatē: igit eo ipso ꝙ intell's ponit imixt' mouebit itelligēdo ⁊ mouēdo siue iperādo. ¶ Notādū ēt spectabilr pħm hic fecisse mētionē de Anaxa. ponētē intellectū eē ꝑnᵐ mot': q: hic intendit ostēdere ꝙ est ꝯuenire ad aliqd qđ mouet imobilr: imobilr āt mouens est itell's ꝑmus qui est oīs motus ꝑnᵐ ⁊ mouet intelligendo ⁊ imperando ⁊ ut desideratū ⁊ amatum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At ṽo si nō ꝓm accidēs: sz ex necessitate mouet mouēs: nisi aūt moueat nō utiqꝫ mouet necesse est mouēs si mouet: aut moueri sic ut ꝓm eandē spēm mot': aut ꝓm alterā. Dico aūt q: aut calefaciens ⁊ ipm calefieri: ⁊ sanās sanari: ⁊ ferens ferri: aut sanans ferri: ferens aūt augeri.

¶ Ostenso ꝙ nō opz oē mouens moueri per accñs ostēdit ꝙ nō opz oē mouens moueri per se. Circa qđ duo facit: q: ꝑ ꝓponit qđ intēdit ⁊ ꝑmittit diuisionē quādā de ipso motu. secūdo exequit de mēbris diuisionis illi' ibi. Sed manifestū est qm̄ impossibile. Dicit ḡ ꝙ at ṽo si nō ꝓm accñs oē mouens mouet sed ex necessitate ⁊ per se mouet oē mouens ⁊ nisi moueatur nō utiqꝫ mouet necesse

est si mouens mouet aut moueri sic.vȝ fm eãdem spẽȝ mot⁹ qua mouet aut fȝ alterã.dico ãt q: aut ipȝ calefaciẽs necesse est calefieri ⁊ san⁹sanari ⁊ ferẽs ferri ita ꝙ eadẽ spe mot⁹ moueat mouẽs ⁊ mobile:aut fm aliam ut sanãs contingat ferri ferens autem augeri. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed manifestũ qm̃ ipossibile est. Oportet enim usqȝ ad indiuidua diuidentẽ dicere:ut si aliqs docet geometrizare:hoc doceri geometrizare idem:aut si ꝓijciat ꝓijci fm eundẽ modũ proiectionis.

¶ Exequit de mẽbris diuisionis ostendẽs ꝙ ꝑ se ⁊ ex necessitate mouẽs nõ mouet nec fm eadẽ spẽȝ mot⁹ qua mouet nec fm aliã.duo ḡ facit.q: ṗ ostẽdit ꝙ mouẽs ꝑ se nõ mouet fȝ eãdẽ spẽȝ mot⁹ qua mouet.2° ꝓbat ꝙ nõ mouet fm aliã ibi[aut sic q dẽ.]Dicit ḡ ꝙ est manifestũ qm̃ ipossibile est supple mouẽs per se moueri fȝ eadẽ spẽȝ mot⁹ q̃ mouet. opȝ eni dicere hoc diuidẽtẽ usqȝ ad idiuidua i.usqȝ ad spẽs specialissimas q̃ nõ diduñt in ulteriores spẽs:ut si aliqs docet geometrisare opȝ ꝙ idẽ i.ill ꝺ aliqd ul' illũ doctorẽ doceri geometrisare.aut si aliqs ꝓijcit opȝ illũ ꝓijci fm eundẽ motũ ꝓiectionis:q: ḡ descẽdẽdo ad idiuiduas ⁊ spẽlissimas spẽs ipi⁹ mot⁹ nõ videm⁹ ꝙ aliqd moueat eodẽ motu q̃ mouet nõ est dicẽdũ mouẽs ꝑ se moueri eadẽ specie mot⁹ qua mouet cum hoc appareat ad sensum falsum. ¶ Deinde cũ dicit.

¶ Aut sic qdẽ nõ:sȝ aliꝺ ex alio gñe;: ut qꝺ fert augeri. Hoc autẽ augẽs alterari ab alio. Hoc ãt alterãs fm quẽdã moueri motũ. Sȝ necesse ẽ stare. Finiti eni sunt mot⁹. Itez ãt reflectẽ ⁊ alterãs dicẽ ferẽs idẽ facere ẽ:⁊ si mox dicat ferẽs ferri:⁊ docẽs doceri. Mãifestũ eni qꝺ mouet ⁊ a supi⁹ mouente qꝺ mouet oẽ:⁊ magis a ṗori mouentiũ. At vo ꝙ ipossibile ẽ. Docens eni accidit adiscere:quoꝝ hoc qdeȝ hẽre:illꝺ aũt nõ hẽre sciaȝ necessariũ est:

¶ Oñdit mouẽs ꝑ se non moueri alia spe mouẽs,q̃ȝ ea q̃ mouet. Circa qꝺ duo fac̃ fȝ ꝙ dup' ꝓbat itẽtũ.2° ibi[ampli⁹ aũt his.]Dicit ḡ ꝙ aut sic qdem nõ est ueꝝ ꝙ mouẽs moueat eadeȝ specie mot⁹ q̃ mouet:q: ad sẽsũ pȝ ꝙ ꝓijciẽs nõ ꝓijcit ⁊ edificãs non edificatur:sed forte dicet aliqs ꝙ est aliud ex alio genere:ita ꝙ mouens mouetur fm aliã spẽm mot⁹ ut qꝺ fert ꝯtigit augeri hoc ãt qꝺ est augẽs contigit alterari ab alio.hoc aũt qꝺ est alterãs cõtingit moueri fm quẽdã aliũ motũ:fȝ si sic dicim⁹ necesse est stare q: finiti sũt mot⁹ fm spẽȝ.spẽs eniȝ mot⁹ nõ sũt ifinite ḡ uel est deuenire ad aliqꝺ mouẽs qꝺ nõ mouet ab alio uel si omne mouens mouetur ab alio necesse est iterũ reflectere spẽs mot⁹ ut necesse est dicere alterãs ferri.sed hoc.vȝ sic reflectẽ spẽs mot⁹ idẽ est facere ꝙ siqs mox dicat ferens ferri ⁊ docens doceri:q: manifestũ est ꝙ mouetur qꝺlȝ inferioꝝ a mouẽte superi⁹:q: oẽ magis mouet a ṗori mouẽtiũ.i.a ṗori mouẽte q̃ȝ a posteriori.at ṽo ꝙ ẽ ipo^le vȝ ꝙ docẽs doceat q: accidit docẽs adiscere quoꝝ hoc.i.docere est habere illꝺ i.sciaȝ.ꝙ aũt.i.adiscẽtẽ necessariũ est nõ hẽre sciaȝ

q̃re si docẽs addiscit hñs sciam nõ hẽt sciaȝ qꝺ est icõueniẽs. Cũ ḡ nõ possit poni ꝙ mouẽs ꝑ se ⁊ fȝ ꝙ h⁹ moueat nisi ponam⁹ ꝙ ferẽs ferat ⁊ docẽs doceat:q: talia sũt incõueniẽtia icõueniẽs est ⁊ illud. ¶ Notãdũ aũt ꝙ ut in sequẽti lectione ꝓbabit sicut ẽ deuenire ad aliqꝺ ṗ^m mouẽs qꝺ mouet ex se est deuenire ad aliqꝺ mouens qꝺ mouet nõ motũ.ponens ergo ꝙ oẽ mouens mouet oportet ponere ꝙ nec sit deuenire ad aliquid qꝺ mouetur ex se nec ad aliqd qꝺ non mouetur oino. Sed oẽ qꝺ mouet ab alio mouet. ¶ Notandũ etiã ꝙ si oẽ mouẽs mouet ab alio nõ erit status in mouetib⁹ ⁊ motis:sed est ꝓcedẽdũ in talib⁹ in ifinitũ:quare cũ spẽs mot⁹ sint finite nõ ṗt eẽ ꝙ oẽ mouẽs moueat nisi reiterent spẽs mot⁹: ut si nõ eẽnt plures mot⁹ q̃ȝ alteratio latio ⁊ augmẽtũ si alterãs fert ferens auget ⁊ augẽs iterũ mouet opȝ ꝙ uel augeat uel ferat uel alteret ita ꝙ reiterabunt mot⁹ tam dicti. ¶ Dubitaret forte aliqs q: nõ videt necessariũ ꝙ si mouẽs mouet ꝙ oporteat fȝ eãdẽ spẽȝ mot⁹ moueri mouens ⁊ mobile.videmus eni ꝙ in corporibus hoc est ueꝝ ꝙ corpus non mouet nisi moueatur ab alio ⁊ tamen non semper qꝺ alteratur ab alterabili nec semꝑ alterans alteratur.. Nam celum est ṗmũ alterans ⁊ alterat in alteratũ. Dicẽdũ ꝙ celum mouetur ex se ⁊ nõ mouet ab aliquo motore extrinseco. ⁊ idẽ est cõcedere ꝙ nõ est deuenire ad aliqꝺ ṗ^m mouens qꝺ mouet ex se ⁊ cõcedere qꝺ est deuenire ad motoreȝ oino imobilẽ .oportet ergo si nõ est deuenire ad motorẽ imobilẽ ꝙ celũ nõ moueat ex se.si ergo celũ alterat ⁊ nõ alterat fȝ fert uel mouet localiter tũc quero de mouẽte celũ quõ mouet cũ mouet:si mouet eodẽ motu quo celũ uel eodẽ motu quo mouet qꝺ alterat a celo habet initiũ.vȝ ꝙ eodẽ motu moueat mouẽs ⁊ mobile.si aũt nõ mouet eodẽ fȝ alio tũc quero de mouente illꝺ utrũ moueat eodẽ motu uel alio cũ spẽs motus sint finite opȝ ꝙ mouẽs ⁊ motũ eodẽ motu moueant utrũ hoc fiat imediate uel ꝑ plura media.nihil ad ꝓpositũ:q: mouẽs mediatũ nihilominus mouet imo plus mouet mouẽs supremuȝ q̃ȝ tũcũqȝ hoc agat per multa media q̃ȝ mouẽs imediate ¶ Est igit diligenter notãdũ ꝙ nõ est per se ꝙ mouẽs moueat.ideo ꝯtigit aliqd moueri ab eo qꝺ nõ mouet eodẽ motu ut ꝯtingit aliqd alterari ab inalterabili ut hec iferiora alterant a celo sic ẽt ꝯtingit aliqd moueri a penit⁹ imobili:immo qcqd mouet mouet a ṗente in quo est nullus motus.uerũ est ergo ꝙ nõ eodẽ motu mouet mouẽs ⁊ mobile q: est stat⁹ in motib⁹ ut q: i mobilib⁹ est deuenire ad aliqd qꝺ nõ mouet ab alio fȝ ex se.in mouẽtibus ṽo ẽ deuenire ad aliqd penit⁹ imobile. Sȝ si nõ eẽt stat⁹ i motib⁹ ⁊ per se omne mouẽs moueretur contingeret qꝺ dictũ est ꝙ idẽ fȝ idẽ eẽt in po^a ⁊ in actu ⁊ ꝙ eodẽ motu moueret mouẽs ⁊ mobile ut patet per habita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ampli⁹ aũt his magis irrõnabile qm̃ accidit eẽ oẽ motiuũ mobile.siquidẽ ab eo qꝺ mouetur:mouet oẽ qꝺ mouetur. Erit enim mobile sicut aliqs dicat:qm̃ sanatiuum et sanãs sanabile erit:et edificatiuũ edificabile:aut mox:aut per plura.

¶ Adducit ad hoc idẽ aliã rõnẽ. Circa qꝺ tria facit

q: p̄ ponit hu̓ modi rōnē. 2° exponit qd̓ dixerat. 3° cōcludit itētū. 2° ibi dico aūt. 3° ibi nō ḡ necesse. Dicit ḡ q̄ amplius est magis irrōnabile his q̄ dcā sūt qm̄ accidit oē motiuū eē mobile. nā sigdē si omne qd̓ mouet̄ mouetur ab eo quod mouetur erit supple omne mouēs mobile. hoc ergo est idē si aliquis dicat qm̄ sanatiuū ꝛ sanans erit sanabile ꝛ edificatiuū ꝛ edificās est edificabile: ꝛ h̓ aut mox ita q̄ stati edificās edificet̄. aut per plura media q: si edificās imediate nō edificatur deuenire erit ad aliqd qd̓ edificat̄ ꝓpter qd̓ uel imediate uel p̄ plura media uerificabit̄ q̄ edificās edificet̄. ¶ Notā dū aūt q̄ hāc eē eādē rōnē cū p̄cedēti. dicit tn̄ hic cōclusum eē magis irrōnabile: q: magis est notū sensui sc̄m q̄ edificans non edificatur ut concludit ratio ista q̄; q̄ docens non docea̓tur: ut concludebat ratio tacta. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dico aūt sic: si mobile qdē ab alio est oē motiuum: sed non sc̄m eūdem motū mobile quo mouet ꝓrimū: sed sc̄m alterū ut sanatiuū ꝛ disciplinatiuū: sꝫ h̓ ascēdēs ꝑueniet aliqñ ad eandē spēm: sicut diximus p̄us. Hoc quidē igit̄ horū īpossibile: aliud aūt figmētū est. Inconueniens enī ē alteratiuū ex necessitate eē augmētabile.

¶ Exponit qd̓ dixerat dicēs dico aūt. i. dictū meum expono sic. q: si oē motiuū est qdē mobile ab alio: sed nō mouet̄ sꝫ eūdē moueri q̄ mouet mobile ꝓrimū: sꝫ sc̄m alterū ut sanatiuū ꝛ disciplinatiuū: sꝫ h̓ ascēdēs. i. sic ascēdēdo in mouētib' ꝑueniet aliqñ ad eādē spēm motus sicut p̄us dixim'. Contingit eni sic ascēdēdo eodē motu moueri mouēs ꝛ mobile: subdit āt q̄ horū hoc qdē est ipossibile. vꝫ q̄ mox mouēs moueat̄ eni quo mobile mouet̄. Aliud vō ē figmētū. vꝫ q̄ p̄ multa media oporteat deuenire ad h̓ ut eodē motu moueat̄ mouēs ꝛ mobile icōueniēs est eni alteratiuū ex necitate eē augmētabile ꝛ moueri sc̄m motu alterationis ita q̄ nō stati alterās alteret̄ sꝫ alterās augmētet̄ ꝛ q̄ p̄ multa media deueniat̄ ad h̓ q̄ oporteat alterās alterari. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Nō ḡ necesse ē sp̄ moueri qd̓ mouetur ab alio: ꝛ ab h̓ qd̓ mouet̄: stabit ḡ. Quare aut a qescēte mouebit̄ quod mouet̄ p̄imum: aut ipsum seipsum mouebit.

¶ Cōcludit ꝯnē p̄ncipalē intētā dicēs q̄ nō necesse est qd̓ mouet̄ semp̄ moueri ab alio ꝛ ab h̓ qd̓ mouet̄ ita q̄ nihil moueat̄ nisi a mobile ꝛ ab eo qd̓ mouet̄: ꝛ q: h̓ ipossibile est q̄ fiat in ifinitū: talis ꝓcessus stabit. ḡ q̄re q̄ mouet̄ p̄us aut mouebit̄ a qescēti. i. ab imobili. aut ipꝫ seipꝫ mouebit p̄us. p̄us eni motū uel imediate mouet̄ ab imobili uel mouet̄ ex se: sꝫ siue sic siue sic dicat̄ ē deuēire ad motorē imobilē. Nā si p̄m mobile siue qd̓ mouet̄ p̄us mouet̄ imediate ab imobili ḡ ē deuenire ad aliqd imobile. si aūt mouet̄ ex se ut patebit est ēt deuenire ad mouens imobile. i. sequēti eni lectiōe ondet̄ q̄ si ē deuenire ad aliqd̓ p̄m qd̓ mouet̄ ex se ē deuenire ad motorē imobilē de q̄ est lectio p̄ntis. Lectio. XIIII.

Tertio si oportet cōsiderare utrum
a causa motus sit: ꝛ principium ipꝫ seipsum mouens: aut q̄ ab alio: illud ois utiqꝫ ponet. Ipsum enī qdē qd̓ per se est causa: semp̄ p̄or est eo qd̓ sc̄m alterum ꝛ cum ipꝫ sit: quare hoc considerandum est accipientibus aliud principium: si aliquid mouet ipsuꝫ seipꝫ quō mouet: ꝛ sc̄m quem motum.

¶ Postq̄; pħs probauit q̄ est deuenire ad aliqd qd̓ mouetur non ab alio sed ex se ꝛ ostēdit q̄ nō est necesse omne mouens moueri. in parte ista ostēdit q̄ est deuenire ad motorē penitus immobilem. Circa qd̓ duo facit. quia primo dat moduꝫ procedendi in hoc quesito. secundo uenat̄ intentū sc̄m illum moduꝫ ibi necesse igitur omne. Dicit ḡ q̄ at vō si oportet considerare utrum causa ꝛ principium motus sit ipse mouens seipsuꝫ aut quod mouetur ab alio illud omnis utiqꝫ ponet. vꝫ q̄ ipm̄ qd̓ mouetur per se est causa supple aliorū motuū. Nā qd̓ est per se cum sit ipm̄. i. per seipsum semp̄ est prius eo quod est sc̄m alterū: quare accipientib' aliquod principiuꝫ supple in hoc quesito an sit deuenire ad motorem immobilem considerandū est hoc. videlicet q̄ si aliqd̓ mouet seipm̄ quō ꝛ sc̄m quē motuꝫ mouet seipm̄. modus igit̄ inuestigādi an sit deuenire ad motorē imobilē est hic q̄ debem' accipe tm̄ q̄; p̄m q̄ id qd̓ mouet̄ a se est cā aliorꝫ motuū q̄re videndū est quomodo ꝛ sc̄m quem motum aliquid mouetur ex se: q: ex hoc habebimus viam ad inuestigandū q̄ oportet deuenire ad motorem imobilē. ¶ Notandū aūt q̄ celū mouet̄ a se ꝛ aīalia hic inferi' mouent̄ ex se: motus tn̄ celi ex se est cā ꝛ p̄ncipium aliorum motuū non aūt sit motus animalium. cum ergo ex motu celi magis habeamus viaꝫ ad inuestigādū motorem immobilem q̄; ex motu animalium: ideo p̄ncipium cōsiderationis nostre ad inuestigandū motorē imobilē est ponēdus motus ille ex se qui est cā ꝛ p̄m aliorꝫ motuū. ¶ Notandū etiā q̄ mobile illud ꝓprie mouet̄ ex se cui' motus nō innitit̄ alij motui nec innitit̄ alij corpori mobili. Sed solū inītit̄ motori ꝓprio. ꝓpter qd̓ lꝫ animalia moueantur a ꝓprio p̄ncipio intrinseco tn̄ q: huiusmodi p̄m non est sufficiens ad causandum talem motum sine motore extrinseco ut sine corpore celesti per quādaꝫ anthonomasiā celū dicitur moueri ex se: mot' vō aīaliū aliquo modo deficit cū tali motu: q: mot' eorꝫ innitit̄ motui celesti. sc̄m eni ordinē quē vidimus nō moto celo cessaret ois motus horꝫ inferiorꝫ utrū aūt deus possit illuꝫ ordinē mutare nō est presentis speculationis. ad p̄sens aūt sufficiat scire q̄ motus celi q̄tum ad hoc magis est ex se q̄; aliqs alius mot': inde est q̄ motū ex se pħs appellat cām ꝛ p̄m aliorꝫ motuuꝫ: q: motus celi qui per quādā anthonomasiā est ex se est huiusmodi causa ꝛ p̄m. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse igit̄ oē quod mouet̄ eē diuisibile in semper diuisibilia. Hoc enim ostensum est prius in vniuersalibus de natura q̄ omne quod per se mouetur: ꝯtinuum est. Impossibile est igitur ipsuꝫ mouens seipsum penitus mouere ipsum seipsuꝫ.

¶ Exequit̄ de itēto ostēdēs q̄ ex eo qd̓ mouet̄ ex se est deuenire ad motorē imobilē. ¶ Ad cui' euidētiā sciēdū q̄ aliqd moueri ex se p̄t itelligi dupl'r. ul'

rõne toti⁹ ut q̄ totũ moueat totũ uel rõne ptis ꝛ
si hoc est rõne partiũ multipli̾ cẽ ꝯtingit:q2 uel to
tũ dicit̾ mouere seipm̃ rõne ptis:q2 aliq̃ ps ul' ali
que partes mouẽt seipas:uel q2 vna ps mouet al-
terã. Et hoc ẽt dupli̾ contingit:uel q2 utraqꝫ mo-
uet utrãqꝫ ita q̄ reciproce vna mouet̾ ab alia ꝛ eꝫ
uel q̄ altera mouet alterã ita q̄ vna p se ẽ solũ mo
uens ꝛ ultima per se mota. quoꝝ ḡ modis põt in-
telligi aliqd mouere seipꝫ. hoꝝ aũt q̃tuoꝛ modoꝝ
tres sũt falsi ꝛ vn⁹ tm̃ uerus. falsum est eniꝫ aliqd
mouere seipꝫ:q2 totũ mouet totũ. ꝛ falsuꝫ est ẽt ut
totũ dicat̾ mouere seipꝫ rõne alicui⁹ ptis que mo
uet seipam ut sicut dicit̾ sanari hõ:q2 sanat̾ nasus
sic dicat̾ hõ mouere seipm̃ q2 alia pars ei⁹ mouet
seipaꝫ. sic ẽt terti⁹ sensus falsus est ut dicat̾ aliqð
mouere seipm̃:q2 utraqꝫ ps mouet utranqꝫ ita q̄
quelibet ps ipsi⁹ est per se mouẽs ꝛ p se mota. so-
lus aũt quartus sensus est uerus. vꝫ q̄ aliqd mo-
uet seipꝫ nõ rõne toti⁹ sed rõne ptiũ. nõ q2 aliq̃ ps
moueat seipaꝫ:uel q2 utraqꝫ ps moueat utrãqꝫ ſ3
q2 altera moueat alterã. ut q2 altera est per se mo-
uẽs ꝛ altera per se mota. duo ḡ facit:q2 p exeq̄t̾ de
sensib⁹ falsis iprobãdo eos. secũdo exequit̾ de sen
su uero inuestigãdo ex ipo ṽitatẽ itẽtã ꝛ oñdẽdo q̄
est deuenire ad motorẽ imobilẽ ibi. qm̃ ẽt moue-
ri aliõ gdẽ. Circa p^m tria facit ̄ƒm q̄ tres sunt sẽ
sus falsi quos ip2obat. p eni oñdit q̄ aliqd nõ mo
uet seipꝫ q2 totũ moueat totũ. secũdo q̄ nõ mouet
seipꝫ:q2 utraqꝫ ps moueat utranqꝫ. tertio pbat ali
qd nõ mouere seipꝫ eo q̄ alique partes ei⁹ uel ali
qua pars ipi⁹ seipm̃ moueat. 2ª ibi. q̄ aũt nõ ꝯtin
git. 3ª ibi. at vo neqꝫ ̄ƒmũ. Circa p2imũ duo fa
cit. q2 p ne laboret in equiuoco ostẽdit de quo mo
bili intẽdit:q2 intẽdit de mobili cõtinuo qð est di
uisibile in semp diuisibilia. secũdo adducit rões
ad ꝓpositũ ostẽdẽs tale mobile nõ mouere seipꝫ
q̄ totũ totũ moueat ibi. totũ eni fert̾ ipm. Dicit
ḡ q̄ necesse igit̾ oẽ qð mouet̾ cẽ diuisibile in semp
diuisibilia. hoc eni ostẽsuꝫ est p2ius in plurib⁹. i. in
ulib⁹ ut hẽt alia littera de nã. nã in. 7. hui⁹ ostẽsuꝫ
est q̄ oẽ quod per se mouet̾ est ꝯtinuũ ꝛ est diuisi
bile in semp diuisibilia:q2 ergo sic ẽ ipo^le est igitur
ipꝫ mouens mouere seipm̃ supple totũ penit⁹ ̄ƒm
seipm̃ ita q̄ totũ moueat totũ. ¶ Notãduꝫ aũt q̄
duplex est motus ꝓpri⁹ ꝛ methaphisic⁹. motu eni
metha^co p2out intelligere ꝛ uelle dicunt̾ gdã mo-
tus sube separate que nec sũt co2p⁹ nec uirtus in
co2pore moueri dicunt̾ q2 uolũt ꝛ itelligũt: mot⁹
ẽt ꝓp2ius est duplex gdã p se quo mouent̾ co2pa
gdã p accñs quo mouent̾ que sunt in co2pib⁹. Ne
igitur phũs laboret in equoco de quo motu ꝛ de
quo mobili loqui intendit ait mobile esse diuisibile
in semper diuisibilia ex quo patet q̄ loquitur de
motu per se p2op2io qui non potest competere ni-
si reb⁹ cõtinuis ꝛ diuisibilib⁹ in semp diuisibilia.
Nã motu methaphisico ꝛ per accñs idiuisibilia
moueri possunt. ¶ Notandũ etiã q̄ ut in. 7. dixi-
mus nunq̄ aliqd mouet seipꝫ ita q̄ totuꝫ moueat
totũ nisi idẽ ad seipm̃ ꝯuertat̾ ꝛ ut ibi ꝓbauimus
nullũ co2p⁹ ꝛ nullũ ꝯtinuũ est ad seipꝫ cõuersiuũ
Cum ḡ hic phs loquatur de motu co2porũ patet
vnde sequit̾ illa ꝯ q̄ ipossibile est ipm̃ mouẽs mo
uere seipm̃ penit⁹ q̄ totũ moueat totũ. Nã si ipse
loquit̾ nõ de motu quolibet ſ3 de motu ꝯtinuoruꝫ
cũ talia nõ sint ad ipa ꝯuersiua ipo^le est q̄ ̄ƒm talẽ

motũ aliqð totũ moueat se totũ penit⁹. ¶ Notan
dũ ẽt q̄ cũ hoc qð p ṽba p̄missa ne laboret in equo
co expssit suã itẽtionẽ innuebat rõnẽ q̃: dã q̄ loquẽ
do de motu ꝓprie nihil mouet seipꝫ ita q̄ totũ mo
ueat totũ:q2 talis mot⁹ nõ cõpetit nisi cõtinuis q̃
nõ sũt ad seipa ꝯuersiua. Notãdũ ẽt q̄ libros p̄ce
dẽtes hũc octauũ auctoꝛ appellat ul'i de nã:q2 cõi
ter dẽ in libris p̄orib⁹ ul'ius loq̄t̾ de motu q̃ in h̄
octauo:imo in h̄ octauo quodãmõ applicat mot^u
ad res mobiles. hãc ḡ ꝯnẽ q̄ mobile est diuisibile in
semper diuisibilia. dicit cẽ dictũ p̄us in ul'ib⁹ de nã:
q2 dicta ẽ i. 6. ubi de motu quẽ maxie ꝯsiderat na
lis ul'ius dictũ ẽ q̃ i h̄ octauo. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Totũ eni fert̾ uticꝫ:ꝛ feret ̄ƒm eãdẽ loci
mutationẽ vnũ cũ sit ꝛ ididuũ spe ꝛ alt̾a
bit̾ ꝛ alt̾abit. Quaꝫ docebit uticꝫ ꝛ doce
bit̾ sit:ꝛ sanabit ꝛ sanabit̾ ſ3 eãdẽ sãitatẽ.

¶ Adducit rões ad ꝓpositũ oñdẽs nõ posse mouẽ
seipꝫ ita q̄ totũ moueat totũ. Circa qð duo fac̄ ſ3
q̄ ad duo icõueniẽtia adducit ꝯ hoc ponẽtes. 2^a
ibi. amplí⁹ determinatũ est. p^m igit̾ icõueniẽs:
q2 si aliquis mouet seipꝫ ita q̄ totuꝫ moueat totũ
tũc totũ fert̾ uticꝫ. i. ferret̾ ſ3 eãdẽ loci mutationẽ
ꝛ q̃ rõne vnũ ꝛ idẽ ꝛ ̄ƒm idẽ põt ferre ꝛ ferri pari
rõne vnũ aliqd cũ sit idiuiduũ spe alterabit̾ ꝛ alte
rabit q̃re idẽ uticꝫ sit docebit ꝛ docebit̾ ꝛ sanabit
ꝛ sanabit̾ ſ3 eãdẽ sanitatem. cũ ḡ hec icõueniẽtia
sint. icõueniẽs ẽ aliqð totũ ̄ƒm se totũ mouẽ seipꝫ
ſ3 aliquã spẽꝫ mot⁹ q2 si mouet se ſ3 lationẽ idẽ fer
ret ꝛ ferret̾ si ſ3 sanationẽ idẽ sanabit ꝛ sanabit̾: si
̄ƒm doctrinã idẽ docebit ꝛ docebit̾. ¶ Notãdũ ẽt
q̄ alterãs ꝛ alteratũ ſ3 q̄ h^m semp dñt ̄ƒm foꝛaꝫ
nã alterãs itelligit̾ aliqd habens foꝛmam. altera-
tũ vo intelligitur aliquid carẽs foꝛa uel nõ hñs eã
in eẽ pfecto. cũ ḡ vnũ ꝛ idẽ mobile respectu vnius
ꝛ eiusdẽ foꝛe sit in idiuiduũ:q2 nõ põt ẽẽ q̄ vnum
mobile hẽat vnã ꝛ eãdẽ formã ꝛ careat ea ipossi-
bile est aliqð vnũ ꝛ idẽ cũ sit idiuiduũ ſ3 spẽꝫ ꝛ foꝛ
mã alterare seipaꝫ ita q̄ totũ alteret totũ. ¶ Dubi
taret forte aliqs q2 nõ est icõueniẽs q̄ aliqd seipꝫ
moueat ad sciaꝫ. Nã qð aliqs nouit discẽs ab alio
põt nosse iueniẽs per seipꝫ. nõ est ḡ icõueniẽs idẽ
quodãmodo seipꝫ docere ꝛ mouere seipꝫ ad sciaꝫ
qð phs hic pro icõueniẽti habere videt̾. Dicẽdũ
q̄ sicut aial mouet seipꝫ motu locali ita quodãmo
do aia intellectiua mouet seipsam ad sciẽtiaꝫ. aial
enim nõ mouet seipꝫ ita q̄ totũ totũ moueat ſ3 est
dare in aiali plures partes quaꝝ vna est p se mo-
uẽs ut aia ꝛ alia p se mota ut co2p⁹ sic in seipa aia
est dare plures partes. nã ipe po^e aie dicunt̾ q̃daꝫ
partes potẽtiales ei⁹ ꝛ ipa aia dicit̾ qðdã totũ po
tẽtiale ad suas potẽtias. vnde phs uolendo loqui
de itellectu ait de parte aũt aie qua cognoscit aia
ꝛ sapit. sic ergo aia mouet seipaꝫ ad sciam nõ q̄ to
ta ̄ƒm oẽs suas potẽtias moueat se totã. sed q2 per
vnam partem ꝛ per vnam potentiam mouet ꝛ per
aliam mouetur:ut anima per intellectũ agentẽ est
per se mouens per intellectum potẽtialem est per
se mota: põt igitur aia mouere sic seipam ad sciaꝫ
sicut aial mouet seipsum ad ubi: utrum aũt ex hoc
possit hõ dici docẽ seipm̃ ꝛ eẽ magister sui nõ est p
sẽtis speculatiõis. sufficit ãt ad pñs scire q̄ aia nõ
mouet seipaꝫ ad sciaꝫ ita q̄ tota moueat totã:ſ3 q2
vna ps ei⁹ ẽẽntialis mouet aliã. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Amplius determinatū est: q2 mouet mo-
bile. Hoc aūt est qd potētia mouetur nō
actu. Qd aūt est potētia. uadit i actū. Est
aūt mot⁹ actus mobilis iperfectus: mo
uēs aūt iā actu est: ut calefacit calidum ⁊
oino generat hn̄s speciem. Quare simul
idez ⁊ ꝯm idem calidū erit ⁊ non calidū
Similiter aūt ⁊ alioꝝ vnūquodq̄ quo-
rūcunq̄ mouens necesse est hēre vniuo
cū. Hoc quidem igitur mouet illud autē
mouetur ipsum seipsum mouens.

¶ Adducit secūdā rōnē q̄ idē nō mouet seipm q̄ to
tum moueat totū dicēs q̄ amplius determinatū est
supple ut in tertio hui⁹: q2 mobile est illud qd mo-
uet ⁊ hoc aūt qd mouet est potētia nō actu. qd aūt
est in po^a ꝯm q̄ h⁹ uadit ad actū: sed supple nō est
in actu. Mot⁹ aūt est act⁹ mobilis imperfect⁹. i. est
act⁹ nō separat⁹ a potētialitate ꝗ mobile ē cui⁹ mo
tus est act⁹ est qd in po^a. mouēs aūt est iaz aliquid.
actu ut actu calidū calefacit ⁊ oino. i. ult gn̄at hn̄s
spēz. i. hn̄s formā3 quare si aliqd totū totū se mouet
simul idē ⁊ ꝯm idez erit calidū ⁊ nō calidū erit in
actu ⁊ non in actu. ⁊ qd dictum est de calido ⁊ nō
calido intelligēdū est de oīb⁹ alijs: iō subdit q̄ silr
aūt ⁊ alioꝝ vnūqdq̄ mouēs necesse est hēre aliqd
vniuocū cū ipso mobili: q2 quale est mouēs in actu
tale est mobile i po^a. nihil eni fit nisi a sibi vniuoco
⁊ a sibi cōueniētu: ꝑpter qd si idē sic mouet seipm
idē ⁊ ꝯm idē est in potētia ⁊ in actu. Sed cu3 hoc
sit inconueniēs ipossibile est aliqd mouere seipm
ita q̄ totū moueat totū: sed pars mouebit partem
ipsius qdē igit mouentis ipm eē seipm hoc qdem
igit. i. hec pars mouet illud aūt. i. alia pars mouet
¶ Dubitaret forte aliqs: q2 nō vr̄ q̄ semꝑ mouēs
hēat qd vniuocū cū re mota. videm⁹ eni q̄ nō solū
generatur asin⁹ ab asino sed ēt ab asino gn̄at mu-
lus ⁊ calidū nō solū fit ab igne s3 ēt a sole vn̄ ⁊ ꝯue
niēter ꝯsuenit distigui q̄ ē duplex agēs equocū ⁊
vniuocū. Non ꝗ oē agēs est qd vniuocū. Dicēdū
q̄ ut ꝓbat. 7. metha^ce. qcqd fit fit a sibi sili semꝑ ꝗ
agēs aliquo mō assimilat sibi passum. ista tn̄ assimi
lano nō semꝑ est equalis ⁊ vniformis: q2 aliqn̄ est
ꝯm spēm ut ignis generat ab igne. aliqn̄ est ꝯm ge
nus ut mulus generat ab asino. aliqn̄ est s3 aliquā
analogiā ut cū ignis generat a sole. sol eni cū istis
inferiorib⁹ nō ꝓprie comunicat in eodē gn̄e phīco
si ergo qcqd fit fit ab aliquo modo sibi simili nihil
generat ab agente penit⁹ equiuoco. agēs igit inq̄
tū nō est penit⁹ equiuocū cū passo dicit habere ali
qd vniuocū cū eo. distictio ꝗ illa comunis q̄ agēs
aliqd equiuocū aliqd vniuocū pro tāto uera est q2
nō semꝑ agēs est eiusdē speciei cū acto: ut q2 latet
equiuoces in generib⁹ di aliqd agens eē equocu3
qd vo hic dicitur omne agēs esse vniuocum accipi
tur vniuocum large prout qcquid haber aliquam
similitudinē cū aliquo di aliquo mō eē vniuocū il-
li cū quocūq̄ mō dicat semꝑ agēs ut agēs est dīc
qd in actu ⁊ hn̄s formā. passū vo dicit qd in po^a q̄
re si totū ꝯm se totū mouet ⁊ moueret uel ageret ⁊
pateret idē ꝯm idē eēt in actu ⁊ in potentia qd est
inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod aūt nō cōtingat ip3 seip3 moue-
re sic: ut utrūq̄ ab utroq̄ moueat ex his
manifestū est. Neq̄ erit p^m mouēs nul-
lu3: si utrūq̄ utrūq̄ mouebit. Quod eni
prius magis est cā mouēdi q̄ sequens:
⁊ mouebit magis. Dupl'r eni3 mouere
erat: aliud qdem quod ab alio mouetur
ipsum: aliud aute3 ex seipso. Proximus
autem est quod longius est ab eo quod
mouetur principio q̄ medium.

¶ Improbat aliū sensū falsum. v3 q̄ totū nō mouet
seip3 ita q̄ utraq̄ pars moueat utrāq̄ ptē. Circa
qd q̄tuor facit ꝯm q̄ quatuor rōnes adducit ad ꝓ
positū. 2^a ibi ampli⁹ nō necesse est. 3^a ibi ampli
us nō necesse est. quarta ibi ampli⁹ qdē. Dicit
ergo q̄ aūt nō cōuenit ip3 mouere seip3 sic ut utrū
q̄: ⁊ utraq̄ pars moueat ab utraq̄ parte ex his ē
manifestū: q2 si utrūq̄ mouebit utrūq̄ neq̄ erit p
mū mouens nullū. Nā qd est p^m magis est cā mo
uēdi ⁊ magis mouebit q̄ sequēs. Nā ut supple di
cebat dupl'r erat. i. ꝯtingebat aliqd mouere. Nā3
aliqd quidē ut dicebat est q̄ mouet ipm. i. ꝯm ipm
ab alio: ⁊ hoc erat mouēs 2^m. aliqd autē qd mouet
ex seipso ⁊ hoc erat mouēs p^m ut ibi dicebatur. ⁊
qd est proximius mouenti ultimo ⁊ est lōgius ab
ipso principio. i. ab ipso primo mouente qd moue
tur supple primo est minus mouēs q̄ motū: quare
patet ex superiorib⁹ dictis q̄ p^m agēs ⁊ qd est ꝓ-
pinquis p agēti semꝑ plus mouet: sed si ita mouēte
seip3 utraq̄ ps moueret utrāq̄ nō magis vna eēt
mouēs q̄ alia. ergo nō esset ibi pmū mouēs cū de
ratione primi mouētis sit q̄ plus moueat: ⁊ si nō
esset ibi primū mouēs nullus eēt ibi mot⁹. ponere
ꝗ huiusmodi motū est negare talē motū. ¶ Notā
dum aūt q̄ in omni motu ex se est reꝑire aliqd p^m
mouēs: ut si aer mouet a corꝑe ⁊ corp⁹ mouet ab
aia in huiusmodi motu aia est p^m mouēs ⁊ si non
esset ibi pmum mouēs nō eēt mot⁹ aialis qui dici
tur motus ex se. Aia aūt ideo est primū mouēs in
tali motu: q2 est per se mouens corp⁹: ⁊ per se non
mouet ab ipso. Sed si ita corpus moueret aiam si
cut aia mouet ipm ita q̄ utraq̄ pars animalis mo
ueret utrāq̄ non magis esset mouens vna q̄ alia
q2 non esset ibi primu3 mouens ⁊ per cōsequēs nō
esset ibi aliquis motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius non necesse est mouens moue
ri nisi a seipso ꝯm accidens. Ergo con-
tra mouet alterum: accipiebā igitur cōti-
gere non mouere. Ergo erit aliud qde3
qd mouet: aliud aūt mouēs imobile.

¶ Ponit 2^am rōnē dicēs q̄ nō necesse est mouēs mo
ueri nisi a seipso ⁊ ꝯm accn̄s ꝗ alterū. i. altera ps
cōtra ip3 supple ꝑ accn̄s: s3 qd est ꝑ accn̄s accipia
m⁹ supple ꝯtigē nō mouē ps ꝗ mouēs poterit mo
uere exn̄s i mobilis q̄re i mouēte ꝑ se utraq̄ ps nō
mouebit utrāq̄ ꝗ erit aliud qdē. i. alia ps qd mo
uetur aliqd aūt mouēs i mobile. ¶ Notādū aūt vi3
rationis hui⁹ in hoc consistere. videlicet q̄ q2 qd
est per accidēs pōt nō esse cū in mouente per se ps
mouens non moueatur nisi per accidens moueat
aūt per se poterit ergo mouere absq̄ eo q̄ mouea
tur ꝑpter qd i huiusmodi mouēte altera ps erit se-

lū mouēs altera vo solū mota. ¶ Dubitaret forte aliqs vtrū sequit hec ɔñtia q in mouēte p se ps mouens nō mouet nisi a seipa et p accñs. Dicēdū q i mouēte p se ps mota nō mouet ptē mouētē nisi in quātū mouet ab ea ut in aiali corp⁹ nō mouet aiaz nisi inq̃tū mouet ab aia. si g̃ aia mouet corp⁹ et corpus motū ab aia mouet aiaz sequit q aia seipam moueat. Nā qcqd mouet aliqd mouet oē motū ab illo: nō igit eē pōt q aia moueat corp⁹ et corp⁹ eꝫ moueat aiaz nisi aia moueatur a seipsa: et q: nihil mouet a seipso nisi per accñs bene dictū est q in mouēte per se ps mouēs nō pōt moueri eꝫ ab alia pte mota nisi moueat a seipa per accñs. ¶ Aduertēdū tm̄ q nō in omni qd mouet ex se ps mouēs mouet seipsaz per accñs: q: est deuenire ad aliqd motū ex se cui⁹ pars mouēs ppriie nō mouet p se nec per accñs ut patet in motore celi: tm̄ si cōtigat ptē mouentē moueri a pte mota ut si ɔtingat aiaz moueri moto corpe h est inq̃rū aia mouet seipam per accñs. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs q: videtur nō eē ver q si pars mouēs mouet seipaz p accidēs q huiusmodi per accñs possit ɔtingere nō eē ut q possit mouere imobilis. videm⁹ eni in aialib⁹ aialiū q huiusmodi aie mouēt seipas p accñs nunq̃ tm̄ illō per accñs ɔtigit sic nō eē q possit huiusmodi aia mouere imobilis imo semp cū mouet corpus mouet et ipa. Dicendū q illud qd est per accñs lz forte nō separet in hac mā vel in illa nō tm̄ opz ipz eē ɔiūctū in qualibet mā ut si nigrū per accidēs cōiungit dulci lz sit dare aliquā māz in qua nigrū nō separat a dulci ut patet in cassia nō tm̄ h opz vlr in oib⁹ q: est dare nigrū in aliquo l quo nō cōiungit dulci ut patet in carbone qui est niger nō tm̄ dulcis. Sic in pposito: q: moueri compecit per accñs ipi pti mouēti h in aliqbus mouētib⁹ seipa ps mouēs nunq̃ moueat nisi moueat tm̄ hoc non est vlr in oibus. est enim deuenire ad aliqua que mouent ex se i qb⁹ pars mouēs sic mouet q nō ppriie mouet nec per se nec p accñs. bene ergo dictū est q ɔtigit aliqd moueri ex se in quo alia ps soluz mouet alia vo mouet imobilis. ¶ Deinde cū dic.

¶ Ampli⁹ nō necesse est mouēs cū mouet ɔ̃ moueri: sed aut imobile mouē necesse: aut ipsum a seipso moueri: siquidem necesse est semper motum esse.

¶ Ponit tertiā rōnē dicēs q nō necesse ē mouēs cū mouet eē cōtra motū: sz aut opz eē aliqd mouēs imobile: q: necesse est motū semp eē. ¶ Notandū aūt q in aliquib⁹ mouētib⁹ ex se pars mouēs ecōtrario mouet ut aia mouens corp⁹ ecōtra sive eꝫ mouet moto corpe. in aliqb⁹ vo mouentibus ex se pars mouens nō ecōtra mouet ut in corpe celesti ut itelligētia mouet celū sed nō ppriie eꝫ mouet intelligentia a celo moto nec per se nec per accidens in oib⁹ g̃ q̃ mouent ex se et nō qescūt a motu motores sūt imobiles. In mouētib⁹ vo ex se: q: aliqñ mouent aliqñ nō mouent motores mouent p accñs est igit vis rationis q cū oporteat dare motū aliquē ɔtinuū et perpetuū opz dare aliqd qd mouet ex se cui⁹ mouens est imobilis et ppriie nō mouet nec per se nec per accñs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius quod mouet motum et mouebitur utiq̃. Quare calefaciēs calefit.

¶ Adducit q̈rtā rōnē dicēs q ampli⁹ qdez supple si utraq ps mouet utrāq tūc idē motū mouet et mouebit utiq: q: calefaciēs calefit qd est icōueniēs. ¶ Notandū aūt q cū vn⁹ sit mot⁹ ei⁹ q mouet ex se si p se loquēdo utraq ps ei⁹ moueret utrūq sz vnū et eūdē motū q̃libet ps mouētis ex se mouet et moueret iq̃re sz huic modū ponēdi si qd mouet ex se moueret motu lationis idē ferret et ferret si moueret motu calefactionis idem calefaceret et calefieret si moueret motu augmētatiōis idē augeret et augeret. et q: oia hec sunt ipossibilia ipossibile ē aliqd mouere seipsum eo q utraq pars moueat utranq partem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo neq prīnū ipsum seipsum mouens: neq vna pars: neq plures mouebunt ipsum seipsum vnumquodq.

¶ Improbat tertiū sensū flz. vz q nō dī aliqd mouē seipz eo q aliq̈ ps ei⁹ moueat seipaz vl eo q plēs ptes ipi⁹ moueat seipas. ośdit eni q in mouēte se ipz p se et p̄m nulla ps ipi⁹ moueat. Circa qd duo facit: q: p̄ ppōit qd itēdit. 2° pbat pposituū ibi Toti eni si mouet. Dicit g̃ q at vo neq mouēs se ipz p̄m neq vna ps supple mouet seipaz neq plures ptes mouebūt ipz seipm vnūqd q q̈si dicat q mouēs seipm dī seipz mouere eo q aliq̈ ps ipius moueat seipz vel eo q alique ptes ipsi⁹ moueāt se ipsas ita q vnūqd q illoꝝ vel vnaquaq illaꝝ partiū moueat seipam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Totū eni si mouet ipz a seipo aut ab aliquo que sūt ipi⁹ mouebit aut totū a toto

¶ Probat qd dixerat. Circa qd duo facit. q: p̄ pmittit quādā dīuisionē. 2° destruit mēbra illi⁹ diuisiōis ibi Siqdē igit. Dicit g̃ q totū aliqd. i. tota aliq̈ ps si mouet ipz a seipo aut mouebit ab aliq̈ q̃ sūt ipi⁹ aut totū a toto. ¶ Nōndū āt hāc diuisionē i h ɔsistē q si aliqd dī mouē seipz eo q aliq̈ ps ei⁹ moueat seipaz vl h erit q: tota illa ps mouebit se totā. vl q: illa ps ē diuisibil i plēs ptes et aliqd ipi⁹ ptis vl aliq̈ ps ipsi⁹ ptis mouebit aliā ptez. ¶ Deīde cū dic.

¶ Siqdē igit in mouēdo aliq̃ ptē ipm a se ipso. Hoc utiq erit primū ipz seipz mouēs separatū qdē eni hoc qdē mouebit ipsuz seipsuz. Totum aūt nō iam.

¶ Neq iprobat mēbra p̄dcē diuisiōis. Circa qd duo facit: q: p̄mo pbat aliqd nō mouē seipm rōne ptis eo q aliq̈ ps illi⁹ ptis moueat aliā. 2° pbat aliqd nō mouē seipz rōne ptis eo q tota illa ps moueat se totā ibi Si āt totū. Dic g̃ q siqde igr i mouēdo aliq̃ ptē ipz a seipo mouet h utiq erit p̄m mouēs sepatū qdē eni h qdē mouebit seipz totū nō tā. ¶ Notādū āt q si totū. a. b. dī mouē seipm rōne ptis eo q. a. mouet seipz et. a. mouet seipz ēt rōne ptis q: vna ps ipi⁹. a. ēt est mouēs et alia mota tūc totū. a. b. p se et p̄ iā nō erit mouēs seipz. Nā si solū a. ex se et p se sepatū ab ipo. b. moueret seipz cōpositū sit ipz. a. mouē seipz rōne ptis et eē diuisibile in talia duo quoꝝ vnū est p se mouēs et aliud p se motū. loquēdo igit de mouēte seipz p se et p̄ nō possumus dicere aliqd mouere seipz p se et p̄ rōne ptis eo q illa ps moueat seipaz: q: est diuisibilis i talia duo quoꝝ vnū est p se mouēs et aliud p se motū: q: tūc illa ps moueret seipsā per se et p̄mo et nō totū.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Si aūt totū a toto mouet̄ ſm accn̄s utiq₃ mouebūt hec ipſa ſeipā. Quare ſi nō ſūt neceſſaria: accipiant̄ nō mota ſeipſis. Totus igit̄ aliud mouebit cū imobile ſit aliud aūt mouebit̄: ſolum enim ſic poſſibile eſt adhuc ipſum mobile eſſe.

¶ Improbat 2m mēbrū oſtēdēs aliqd nō poſſe moueri a ſeipō rōne ptis ita q̄ tota illa ps moueat ſe totā. Circa qd̄ duo facit: ſm q̄ dupl̄r ꝓbat intētū. 2° ibi [amplius ſiqdē.] Dicit ḡ q̄ ſi aūt totū mouet̄ a toto. i. ſi aliqd dicit̄ mouere ſeipſ₃ rōne partis: q₂ tota illa ps mouet ſe totam ſ₃ accn̄s utiq₃ mouebūt hec ipā ſeipā. i. illa ps mouebit ſeipā₃ ſm accn̄s: q̄re ſi nō ſūt neceſſaria q̄ ſūt ſ₃ accn̄s accipient̄ talia nō mota a ſeipis. ps igit̄ illa q̄ dr̄ mouere aliā ptē mouēdo ſeipā₃ totā poterit nō mouere ſeipām. illius ergo totū qd̄ dicit̄ mouere ſeipſ₃ aliud mouebit cū ſit qd imobile. Aliud aūt. i. alia ps mouebit̄: id̄ ſubdit q̄ ſolū eni ſit poſſibile eſt adhuc ipm̄ mobile eē mouēs ſeipm̄ nō q₂ aliqua ps moueat ſeipā₃ ſed vna ps per ſe mouet̄ alia vō mouet per ſe imobilis. ¶ Notādū aūt q̄ ſi totū aīal dr̄ mouere ſeipſum rōne partis ut q₂ tota aīa mouet corp⁹ ⁊ mouēdo corp⁹ mouet ſeipā₃ cū tota aīa nō moueat ſe ipā₃ totā niſi ſm accn̄s ⁊ qd̄ eſt ſm accn̄s nō repiatur ulr̄ in oīb⁹ erit deuenire ad aliqd̄ mouēs ſeipſ₃ cui⁹ pars mouēs erit imobilis pp̄ qd̄ illi⁹ mouētis ſeipſu₃ vna pars erit per ſe mota alia erit per ſe mouens immobilis nulla autē erit ſeipſam mouens.

¶ Deinde cum dicit

¶ Amplius ſiqdē₃ tota ipſa ſeipſā mouet: h̄ qdē mouebit ipſi⁹: illud aūt mouebit̄. Ergo. a. b. a ſeipā quidē mouebit̄ ⁊ ab. a.

¶ Improbat hoc idē alia rōne dicēs q̄ ſi aliqd̄ totū mouet ſeipm̄ rōne partis: q₂ ſiqdē aliqua ps ipſi⁹ ipā tota ſeipā₃ mouet ps illa que tota ſeipſam mouet erit diuiſibilis in duas partes ⁊ hoc qdē ipſius mouebit illud aūt mouebit̄. quare ſi pars illa que mouet ſeipā₃ uocat̄. a. b. ſequit̄ h̄ incōueniēs q₂. a. b. mouebit̄ qdē a ſeipſa ⁊ mouebit̄ ab. a. quare idē mouebit̄ a duob⁹ motorib⁹ ⁊ eque imediate qd̄ eſt incōueniēs. ¶ Notādū aūt q̄ ſi aliqd̄ totū dicitur mouere ſeipā₃: q₂ aliqua ps mouet ſeipm̄ uocet̄ ps illa. a. b. ſi ergo. a. b. mouet ſeipā₃ ita q̄ tota moueat totā uel hoc eſt per ſe uel per accn̄s. ſi per accn̄s q₂ qd̄ eſt per accn̄s ꝯtingit nō eē erit deuenire ad aliqd̄ mouens ſeipm̄ cuius pars mouens erit imobilis ut ꝓbabat rō prima. Si aūt hoc nō eſt per accidēs ſed per ſe cū omne mouens ſeipſum per ſe ſit diuiſibile in talia duo quorū vnū eſt per ſe mouēs ⁊ aliud per ſe motū. a. b. qd̄ mouet ſeipm̄ totū per ſe erit diuiſibile in. a. qd̄ ē per ſe mouēs ⁊ in. b. qd̄ ē per ſe motū ergo hac hypotheſi ſtante. a. b. mouebitur a duobus motoribus ſm eundem motu₃: ⁊ eque imediate videlicet a ſeipſo toto ⁊ a parte ei⁹ ſ. ab. a. que ponit̄ eē per ſe mouens ut probat ratio nunc facta.

Lectio. XV.

q — Uoniā aūt mouet aliō qdē qd̄ mouet̄ ab alio. aliud aūt cū ſit imobile ⁊ mouet̄: aliud qdē mouens: aliud aūt nihil mouēs ipſum ſeipm̄ mouēs neceſſe eſt ex imobili eē mouenti autē ⁊ adhuc ex eo q̄ mouet̄ non mouente aūt ex neceſſitate ſed qualiter euenit.

¶ Poſtq̄ phūs executus eſt de tribus ſenſib⁹ falſis ſm quos aliqs dicit̄ ſeipm̄ mouere. in iſta parte ut dicebat̄ exequit̄ de q̄rto ſēſu uero. Circa qd̄ duo facit. q₂ p̄ ꝓponit qd̄ itendit. 2° ꝓbat qd̄ dixerat ibi [Sit eni. a. mouēs.] Dicit ergo qm̄ autem mouet ſupple aliqd ſeipm̄. id̄ in tali mouēte eſt dare duo aliud qd̄ mouet̄ ab alio aliō aūt qd̄ mouet cū ſit imobile ⁊ mouet̄ aliqd̄ mouēs ipm̄ ſeipſ₃: q₂ hec qdē pars eius eſt mouēs illō aūt. i. illa alia ps ē nihil mouēs: q₂ ḡ ſic neceſſe ē oē mouēs ſeipm̄ eē cōpoſitū ex imobili mouenti aūt ⁊ adhuc ex eo qd̄ mouet̄ nō mouēte aūt ex neceſſitate. Sed q̄liter h̄ euenit ſtati₃ ꝓbabit̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sit eni. a. mouēs qdē: imobile aūt. b. qd̄ mouet̄ ab. a. ⁊ mouēs qd̄ eſt in q̄. c. Hoc aūt motū qdē. a. b. nō mouēs aūt nullu₃ Siqdē eni ⁊ per plura media uenit aliq̄n in. c. ſit per vnū ſolū. Oē ergo. a. b. c. ipm̄ ſeipſum mouet: ſed ſi aufero. c. a. b. ipſu₃ ſeipſum mouebit. a. quidem eſt mouens b. vō quod mouetur. c. aut non mouebit ipſum ſeipſum neq₃ penitus mouebit̄.

¶ Probat qd̄ dixerat oſtēdēs q̄ oē mouēs ſeipm̄ p̄ nō eſt incōpoſitū niſi ex duab⁹ ptib⁹. v₃ ex pte que eſt mouēs imobilis ex pte q̄ mouet̄ nō tn̄ ex neceſſitate mouet. Circa qd̄ duo facit: q₂ p̄ fac̄ qd̄ dictū eſt. 2° mouet qdā dubiū circa p̄tacta ibi [dubitatione aūt.] p⁹ in tres: q₂ p̄ oſtēdit q̄ mouēs ſeipſ₃ nō ꝯſtat niſi ex duab⁹ ptib⁹. 2° declarat q̄les ſunt ille ptes. 3° ꝓbat q̄ mouere ſeipm̄ nō cōpetit ipſis ptib⁹ ſ₃ toti. 2° ibi [at vō neq₃.] 3° ibi [ſiqdē igit̄.] Dicit ḡ ſit eni. a. mouēs qdē imobile āt. b. vō ſit qd̄ mouet̄ ab ipſo. a. ⁊ bm̄. b. ſit mouēs qd̄ eſt in quo c. h̄ āt. ſ. c. qd̄ qdē ē motū a mobili qdē. b. nō ſit mouēs nullū. ſ. c. ſit ita motū q̄ nō ſit mouēs ſiqdē eni ⁊ ſi per plura media mouet aliq̄n ueniet in. c. ſiue eni ponam⁹. a. mouere. c. per vnū mediū ut per. b. ſiue per plura oportet tn̄ aliquādo deuenire in. c. i. ī aliqd̄ qd̄ ſic mouet̄ q₂ nō mouet tn̄ qd̄ uocat̄. c. ⁊ ut ſpectat ad ꝓpoſitū idē eſt hoc facē per vnū mediū q̄ per plura. ⁊ q₂ ſic eſt ſic ḡ per vnū ſolū medium. oē ḡ. i. totū qd̄ eſt. a. b. c. mouet ip₃ ſeip₃ p̄. ſed ſi aufero. c. ipm̄. a. b. ſeipm̄ mouebit. a. quidē enim erit mouēs. b. vō qd̄ mouet̄. c. aūt ſit diuiſum ⁊ ſeparatū nō mouebit ſeipm̄ neq₃ penitus mouebit. Nō igit̄ totū h̄. a. b. c. mouebat ſeipm̄ primo cū. a. moto. c. adhuc ipſi. a. b. cōpetat mouere ſeip₃. mouens ergo ſeipm̄ p̄mo nō cōſtat ex tribus partib⁹ ſed ex duabus tn̄. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vō neq₃. b. c. mouebit ipā ſeipſā ſine a. b. enim mouet in eo qd̄ mouet̄ ab alio nō quia a ſuiipſius parte aliq̄. a. b. igit̄ ſolū ip₃ ſeip₃ mouet. Neceſſe itaq₃ ip₃ ſeip₃ mouēs hēre mouēs imobile āt ⁊ qd̄ mouet̄: nihil aūt mouēs ex neceſſitate ꝯtacta aut utraq₃ ab inuicē aut ab altero alteru₃.

¶ Declarat q̄les sūt ille ptes: mouēs eni seipm̄ p̄ cōstat ex duab⁹ ptib⁹ s; hoc nō ē ex qbuslibet duab⁹ s; ex pte p̄ mouēte ⁊ p̄ mota. Nā .b.c. nō mouet se ipm̄ p̄ sed .a.b. ideo ait q̄ at vo neq; .b.c. mouebat ipa seipas siue .a. q: .b. mouet i eo q̄ mouet ab alio ut q: mouet ab .a. nō q: a suis ipi⁹ aliq̄ parte: si ergo b. nō mouet a pte ei⁹ s; ab ipo .a. subtracto .a. subtrahit ois mot⁹: q: g̃ sic est solū igit .a.b. ipm̄ seips; mouet. ⁊ q: .a.b. cōponit ex parte mouēte imobili ut ex .a. ⁊ ex pte mota q̄ nō de necessitate mouet ut ex .b. Cū g̃ sic sit necē ē utiq; ipm̄ seipm̄ mouēs hēre mouēs imo[bi]le aūt ⁊ hēre illō qō mouet qō ex necītate nihil est mouēs ⁊ he due ptes siue h̄ duo aut utraq; sūt ɔtacta ab inuicē: q: vnū tāgit aliō ⁊ eɔ̄. aut alteꝝ ab altero tāgit ⁊ nō eɔ̄. ¶ Notādū āt q̄ mouēs seips; p̄ nō cōstat ex trib⁹ ptib⁹ uel ex 4^or ex plurib⁹: s; tm̄ ex duab⁹. qr si toti qō ɔstat ex tribus ptib⁹ uel ex plurib⁹ cōpeteret mouere seipm̄ p̄ amota 3^a pte uel amotis alijs ptib⁹ p̄lib⁹ nō cōpeteret residuo mouē seipm̄: q: si remoueret aliqd ab eo cui cōpetit p̄ remouet a q̄libet alio: sed si .a. mouet .b. ⁊ .b. mouet .c. ⁊ .c.d. ⁊ q̄cūq; ponant mobilia: utputa si aia mouet corp⁹: corp⁹ mouet baculū ⁊ baculus lapidē si auferret baculus ⁊ lapis adhuc aia mouebit corpus ⁊ cōpositū ex aia ⁊ corpe mouebit seipm̄. nō g̃ h̄ totū aia corp⁹ baculus uel h̄ solū totū aia corp⁹ baculus lapis mouet seipm̄ p̄. s; hoc totū. v; aia corp⁹ mouet seips; p̄ mouēs seips;. g̃ p̄ ɔstat ex duab⁹ ptibus tm̄. ¶ Notādū ēt q̄ si aia mouet corp⁹ ⁊ corp⁹ baculū ⁊ baculus nihil ut p; p̄ hita totū h̄ aia corp⁹ baculus nō mouet seips; p̄mo: s; solū h^c aia corp⁹. rursus si aia mouet corp⁹ ⁊ corp⁹ baculū baculus lapidē ⁊ q̄cūq; ponant talia mobilia totū cōpositū ex oib⁹ illis mobilib⁹ nō mouebit seipm̄ p̄. sed solū mouet se p̄ cōpositu; ex aia ⁊ corpe. ut g̃ spectat ad ꝓpositū idē est facere vnū mediū qō plura media: q: idē est ponere tria talia qō plura: qr sic totū cōpositū ex trib⁹. v; ex aia ⁊ corpe ⁊ baculo nō mouet seipm̄ p̄. sed solū cōpositū ex duob⁹. sic si ponerent 4^or ul' plura talia cōpositū ex oib⁹ seipm̄ p̄ nō mouebit. ¶ Notādū aūt q̄ l; mouēs seipm̄ p̄ ɔstet ex duab⁹ partib⁹ tm̄. nō tm̄ q̄cūq; due ptes cōstituūt mouēs seipm̄ p̄. sed solū ɔstituūt ipm̄ ps imobilis ⁊ ps p̄ mota. ut si aia est imobilis ⁊ mouet corpus: corp⁹ aūt mouet baculū cōpositū ex corpe ⁊ baculo non mouet seipm̄ p̄. q: amota aia nullus erit. s. ibi h^m mot⁹: q̄re cōpositu; ex aia ⁊ corpe mouet seipm̄ p̄. iō ph̄s cu; p̄us ꝓbauit .a.b.c. nō mouē seipm̄ p̄ ut ostēderet q̄ mouens seips; p̄ nō ɔstat ex trib⁹ ptib⁹: sed ex duab⁹. postea ꝓbauit q̄ .b.c. nō mouet seipm̄. sed .a.b. ut ostēderet mouēs seipm̄ nō ɔstare ex qbuslibet ptib⁹ duabus. sed solū ex pte imobili ⁊ pte p̄ mota. ¶ Notādu; aūt q̄ si mouet aial seipm̄ de necītate aia que de se est imobilis mouet corp⁹. sed corp⁹ nō de necessitate mouet aliqd aliud. iō mouēs seipm̄ dī cōstare ex duab⁹ ptib⁹. v; ex pte imobili ⁊ mouēte ex pte mota nō de necītate mouēte. ¶ Notādū ēt a[liqu]ā q̄n aliqua duo sic se hēe q̄ vnū tangit aliud ⁊ eɔ̄. ut cū vnū agit in aliud ⁊ patit ab illo ut p; in oi agēte hn̄te ɔ̄triū. Nā si vnū ɔ̄triu; agit in aliud cū agit in ipm̄ patit ab illo. aliqn̄ vo loq̄ndo de tactu nālr s; q̄ agēs dī tāgē passum vnū tāgit aliud ⁊ nō eɔ̄. ut p; in agēte nō hn̄te ɔ̄triū. celū eni tāgit hec inferiora agēdo in ea. nō tm̄ tāgit ab eis: q: nō patit ab illis ut declarauim⁹ in p̄ de gn̄atiōe. h̄ ergo mō ptes mouētes seipas se hn̄t adinuicē: q: aia dī tāgē corpus sed nō eɔ̄: q: aia mouet corp⁹ nō tm̄ mouet ab ipso nisi per accn̄s. Ita ergo illa q̄ ptes mouētes se ipas uel sunt ɔtacte adiuicē uel altera tāgit alterā v̄ificat pro altero sensu. v; q̄ altera tāgit alterā nō eɔ̄. nā aia per se tāgit ⁊ mouet corpus. corpus vo p̄ se non tangit ⁊ mouet aiam. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Siquidē igit cōtinuū est mouēs. Quod eni mouet: cōtinuū necessariū est eē: manifestū est qō totū ip; seips; mouet: nō eo q̄ ipi⁹ aliqd hmōi sit: ut ip; seips; moueat s; totū mouet ip; seips;. Motū aūt ⁊ mouēs eo q̄ ipi⁹ aliqd ē mouēs ⁊ aliqd motū. Nō eni totū mouet: neq; totū mouet s; mouet qdem .a.b. aūt mouet tm̄. Sed c. ab ipso .b. nō iam impossibile enim.

¶ Ostēso ex quot ⁊ qbus partib⁹ cōstat totū mouēs seipsu;. ostēdit q̄ mouere seipsum nō cōpetit ipsis partibus s; ipsi toti. d. siqdem igit continuum est mouens uel supple si nō est continuū nondum est manifestū. s; qō mouetur necessariū est esse ɔtinuū mouēs ergo seipm̄ hēt duas partes. v; partes per se mota; que de necessitate est q̄ta ⁊ ɔtinua: ⁊ partem per se mouentem que utrū sit cōtinua uel non nondū est manifestū. l; ergo mouēs seipm̄ habeat h^m partes tm̄ ipse ptes mouēt seipsas. s; manifestū est q̄ totū ipm̄ seipsum mouet nō eo q̄ aliquē ipsi⁹ i. q̄ aliq̄ ps ei⁹ sit h^m ut ip; seips; moueat si totū mouet ip; seips;. motū aūt est ip; totū ⁊ est mouēs ip; totū nō s̄m se totū s; eo q̄ aliqd ipsi⁹ est mouēs ⁊ aliqd motū. non eni totū mouet neq; totu; mouet s; mouēs qdē ps ei⁹ ut .a. alia āt ps ei⁹ ut .b. mouet tātū: s; .c. 3^a i. pars nō iā op; q̄ moueat ab ipo .b. ipo^s est eni supple ut supra dicebat q̄ i mouēte se ip; p̄ sit dare ptē tertiā. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: vi ph̄s hic ɔ̄dicē hīs q̄ supra in .7. dixerat. ubi videbat uelle nullū totū mouē seips; p̄ se ⁊ p̄ s; solu; rōne ptiū. hic āt vult ip; totū mouē seips; p̄ se ⁊ p̄. Dicēdū q̄ i mouēte seips; tria ē ɔsiderare. v; motū actiue motū passiue ⁊ ipa; reciprocationē. Cū eni dicim⁹ aial mouē seipm̄ tria dicim⁹. v; q̄ aial mouet q̄ mouet ⁊ 3° q̄ h̄ est reciproce v; a seipo dicē igit aliqō totū mouē seips; p̄ uel ly p̄ refert ad motū actiue ul' ad motū passiue: uel ad ipa; reciprocationē. si refert ad motū actiue sic est locutio falsa q: in h^m motu totū aial p̄ se ⁊ p̄ nō mouet s; mouet rōne aie s; si referat ad motū passiue adhuc ē locutio f'l'a. q: i h^m motu totū aial p̄ se ⁊ p̄ nō mouet s; sic aia per se mouet sic corp⁹ p̄ se mouet. Sed si hoc qō dico p̄^m referat ad ipa; reciprocationē sic ptes nō mouent seipas p̄ s; totū. Nā l; aia p̄ se moueat nō tm̄ per se mouet seipam. ⁊ l; corp⁹ p̄ se moueat nō tm̄ per se mouet a seipo. de solo ergo toto aiali p̄ se v̄ificat reciprocatio q̄ .s. moueat a seipo. h̄ ē g̃ qō ph̄s ait totū mouet seips; tm̄ totū s; q̄ h^m nō mouet nec ēt totū mouet. sed aliq̄ ps ei⁹ mouet ⁊ altera mouet in .7. g̃ ꝓbat q̄ nihil mouet seipm̄ p̄. S; oē qō mouet ab alio mouet ꝓut ly p̄ refert ad motu; h^m aūt dī totū mouere seipm̄ p̄ ꝓut ly p̄ non refert ad motū s; ad reciprocationē que est in tali motu. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dubitationē aūt hēt si auferat aliqd qs ab ipso.a.si cōtinuū mouēs qdē:imobile aūt aut ab ipō.b.qd mouet. Reliqua vō ipsius.a.mouebit. Reliqua aūt ipsius.b.mouebit. Si eni hoc nō utiq erit que primo mouet a seipsa q̄ ē.a.b. Remota eni ab.a.b.adhuc mouebit seipsā reliq̄.a.b.

¶ Mouet quandam dubitationem circa pdicta circa qd tria facit:qz p̄ mouet hu͡ꝰ dubitationē.secūdo soluit eā.tertio ex his que dixerat ↄcludit ↄnē p̄n͡r intētā:vz qd est deuenire ad motorē mouēs alia imobile aūt.2ª ibi[aut potētia quidē.]3ª ibi[manifestū igit.]Dicit ḡ q dubitationē aūt hēt si auferat aliqd ab ipso.a.i.ab ipso mouente si ipz mouens qdem imobile aūt sit qdē ↄtinuū aut etiā auferat ab ipso.b.qd mouet.facta ergo hac ablatione reliqua ergo pars ipsiꝰ.a.mouebit.reliqua autē pars ipsius.b.mouebit.si eniz hec ita se habēt nō utiq erit ipsa magnitudo.a.b.que ponit moueri a seipsa:qz remota aliqua parte ab ipsa magnitudie a.b.adhuc reliqua ps ipsiꝰ.a.b.mouebit seipsam. ¶ Notandū aūt q ait si cōtinuū est ipm mouens imobile. Nā lz ex his que dicta sunt nondū manifestū sit utrū in mouēte seipm pars per se mouens sit ↄtinua uel nō cōtinua.ueritas tā huiꝰ in hoc cōsistit qz nullū tale mouēs est cōtinuū p se. Nā hu͡ꝰ mouēs est anima uel intelligentia que cōtinua per se eē nō pōt aliqd tā tale mouēs est cōtinuū per accidēs:ut patet in habētibꝰ alaz eductā de potentia materie que extendit extensione corpis.in aliqbꝰ vō huiusmodi mouens nec est cōtinuū p se nec per accidēs ut patet in motoribꝰ celoꝝ ꝛ in animabus hominū. ¶ Notādū etiā dubitationē tactā in hoc cōsistere qz si totum.a.b.c.nō mouet seipm primo qz autē moto.c.a.b.mouet seipsum videtur q totū compositum ex.a.ꝛ.b.ut totū animal constans ex corpore ꝛ ala per se ꝛ p̄mo nō seipsum moueat. Nam lz tota aia nō moueat seipsam nec etiā totuz corpꝰ tā ps ale mouet partē corpis ut pz in aīalibꝰ annulosis que decisa nūc ꝛ ptes decise seipsas mouent.nō ergo totū tale animal p̄mo seipsuz mouet qz ablata vna pte adhuc reliqua seipsam mouet nō ergo ut videt est in talibꝰ dare totū aliqd qd se primo moueat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Aut potentia quidē nihil prohibet utrūq:aut alteꝝ qd mouet diuisibile eē:actu āt indiuisibile. Si aūt diuidat nō adhuc eē hūs eādē potētiā. Quare nihil ꝓhibet ꝛ indiuisibilibꝰ potētia primum eē vnū.

¶ Soluit dubitationē tactā dicēs q aut potētia quidē nihil ꝓhibet utrunq esse diuisibile tam mouēs q̄ motum. aut si utrunq nō est diuisibile alterum aut ut illud qd mouet cōtingit esse potentia diuisibile actu aūt indiuisibile si aūt diuidat non adhuc est habens eandem potentiam quare nihil ꝓhibet in rebus diuisibilibꝰ potētia eē p̄muz vnum.i.esse aliqd vnū totū qd primo seipm mouet. ¶ Dubitaret forte aliqs qz videtur hic phūs cōtradicere dictis in sexto.dixerat eni ibi q in motu nō est dare aliqd p̄mo motū.hic aūt videt uelle q sit aliqd a se ipso primo motum. Dicēdū q ſm quosdā phōs ibi loquebat de motu in cōi ſm quē motū nō est dare aliquid p̄mo motū nec etiā p̄mo mouēs maxime si mouēs sit cōtinuuz.sed hic loquit de motu ut applicatur ad determinatas naturas ſm quē modū aliqd potest esse primo motū ꝛ primo mouēs.hoc aūt videt habere calūniaz quia q̄tumcūq applicetur motus ad numerū spālē nō erit ibi dare primo mutatuz eē.possumus ḡ aliter dicere distinguēdo de partibꝰ ꝛ de ipsa diuisione. Nā lz diuisio ex parte q̄titatis ꝛ materie uadit in infinitū qz ↄtinuū ſm q hu͡ꝰ est in infinitū diuisibile.ex parte tamē forme nō uadit in infinitū sed est dare minimā carnem ꝛ minimā aquā ut dicebat in primo huiꝰ.cū ḡ moueri cōpetit rei ex parte mãe ꝛ pricipij passiui.mouere vō cōpetat ei ex parte forme ꝛ p̄ncipij actiui.sed applicādo motū ad materiā spālē uadit diuisio in īfinitū ex pte moti nō uadit in īfinitū diuisio ex pte mouētis. ꝓpter qd cū in mouente seipsuz includitur forma ꝛ principiū actiuū opz q sit dare aliqd totū cui cōpetat mouere seipm p̄mū ut si pars aīalis annulosi decisa seipsaz mouet poterit intātū diuidi q sibi reseruari nō poterit virtus motiua quare sic diuisa nō mouebit seipsam. In aīali igit annuloso ꝛ in omni mouēte seipm est dare aliquid cui p̄ cōpetit mouere seipsuz ut saltē illud qd si ulteriꝰ diuidet nō ulterius seipsuz moueret ꝛ hoc qdē totū est qz est diuisibile in duas partes.quaꝝ vna est p se mouens ꝛ alia per se mota.quicqd eni seipz mouet opz sic diuisibile eē.hoc est ḡ qd phs.ait qz talia sūt diuisibilia poᵃ actu aūt īdiuisibilia. Nā lz ex pte materie ꝛ ex pte p̄ncipij potētialis uadat diuisio in infinitū ex pte tā actꝰ ꝛ ex pte forme nō uadit diuisio in īfinitū sed est deuenire ad aliquā ptē que si ulteriꝰ diuideret nō reseruaret ibi talis foīa nec ulteriꝰ esset hñs talem potētiam q posset seipsum mouere quare est deuenire ad aliquod vnū qd est totum quoddaz cui cōpetit mouere seipsuz primo ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū igitur ex his ē qm̄ est primū mouēs imobile. Siue eni mox stet quod mouet:ab aliquo aūt motuz ad imobile primū:siue in quo mouet qdē:ipm autez seipsuz mouēs ꝛ stās utrobiq accidit primum mouēs in oibus eē motis imobile.

¶ Ex iā dictis cōcludit ↄnē p̄ncipaliter intētā.videlicet q est deuenire ad aliquod imobile mouēs alia d.manifestū est igit ex his.i.ex dictis q ē aliqd mouēs p̄ᵐ imobile.nā siue q mouet motū aūt ab aliq̄ mox stet ad p̄ncipiū imobile siue stet illud qd mouet qdē.mouēs aūt seipm ꝛ stans.i.qescēs a motu facto ab aliquo.qz hu͡ꝰ mouēs mouet ex se nō ab alio quocūq mō dicat utrobiq accidit p̄ᵐ mouens in oibꝰ motis esse imobile.qz ipz mouēs imobile est cā quare oia mota mouent. ¶ Notandūz aūt q si hoc mouet ab alio ꝛ illd ab alio cū in talibus nō sit abire in infinitū opz deuenire ad aliquid aliud qd nō mouet ab alio.ul' ergo mouet ex se uel est simplr imobile.si est simplr imobile tūc p istuz ꝓcessuz mox ē stare ad p̄nᵐ imobile.si aūt illd mouet ex se qz in moto ex se est dare motorē imobilez ꝛ maxime in moto ex se cuiusmodi est corpꝰ celeste opz etiā q sic sit stare ad motorē imobilē.quocūq ergo modo dicatur est dare aliqd primum mouēs imobile quare ꝛc. Lectio.XVI.

Q Uoniam aūt oportet semp motū eē ꝛ nō deficere necessariū ē aliqd esse qḋ primū mouet. Siue ergo vnum sit: siue plura ꝛ primum mouens imobile est.

¶ Postq̄ phūs ōndit q̄ est deuenire ad motorē primū qui est mouens alia ꝛ est imobilis. In pte ista ut dicebaṫ ōndit q̄ huiusmodi motor est vnꝰ ꝛ perpetuus. circa qḋ duo facit: qꝛ p̄mo ꝓponit qḋ itendit. 2° ꝓbat qḋ dixerat ibi ⌊ sic aūt si aliqs. ⌋ Circa p̄m duo facit ſm q̄ duo p̄mittit de hꝰ p̄mo motore quoꝝ p̄mum spectat ad eiꝰ vnitatem. 2m ad ipsius perpetuitatem ibi ⌊ vnūquodq̄ gdeꝫ igiṫ dicēs. ⌋ ergo aūt oportet motū semp esse ꝛ nō deficē necessariū est aliquid esse p̄m qḋ mouet. siue ergo vnū siue plura sit hꝰ qḋ est p̄m mouens ꝛ est imobile supple est dicēdū ꝛ ōndendū. ꝓbabiṫ eniꝫ circa finē lectiōis huiusmodi mouēs p̄m esse vnū ꝛ non plura. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unūquodq̄ gdē igiṫ ꝑpetuū eē imobilium mouentiū gdē nihil ꝑtinet ad eā que nūc rōnem. Quoniā aūt necessariū ē eē aliqd imobile gdē ipm ab oi iteriꝰ mutatiōe ꝛ simplr ꝛ ſm accñs: motiuū autem alteriꝰ: manifestū est ꝯsiderātibus sic.

¶ Premittit 2m qḋ spectat ad eius perpetuitatem dicēs q̄ vnūquodq̄ gdem igitur mouētiū imobiliū ꝓbare esse perpetuū nihil gdē ad eam rōnem que nunc est. Non eniꝫ hic intēdiṫ ꝓbare q̄ vnūquodq̄ gdem mouentiū imobiliū sit perpetuū sed intēdiṫ ꝓbare qm̄ necessariū est esse gdem aliqd. s. vnū qḋ ipsum vnū est imobile ab oi mutatione exteriꝰ idest ab oi extrinseca ꝛ peregrina impressiōe ita q̄ nihil patiṫ nec corrūpiṫ sed est perpetuū ꝛ est imobile simplr ꝛ ſm accñs. motiuum aūt alterius. Qḋ aūt ita sit manifestū est ꝯsiderātibꝰ sic idest cōsiderātibus hoc modo uel ꝯsiderantibꝰ hec que diceṅ inferius. ¶ Notādum aūt quosdam posuisse oēs aīas eē perpetuas eo q̄ sunt motores imobiles: qꝛ mouēdo corpus nō mouenṫ per se sed ꝑ accñs: sed utrū oēs hꝰ motores imobiles sint perpetui non spectat ad hāc rōnem uel ad hūc librū sed ad hūc librū spectat ōndere q̄ est deuenire ad aliquē vnū motorē imobilē qui est perpetuus. ¶ Notādū ēt q̄ lꝫ sint plures motores imobiles aliq̄ mō primi: qꝛ ois aīa ē aliquo mō p̄mus motor imobilis, simpliciter tn̄ est vnus motor imobilis ꝛ hꝰ motor nec moueṫ per se nec ꝑ accñs qḋ de oibus aīalibus dici non pōt. ¶ Notandū etiam q̄ per supius dicta sufficiēter ꝓbatur q̄ est deuenire ad motorē imobilem per se: qꝛ si est deuenire ad illud qḋ moueṫ ex se cū omne tale sit diuisibile i mouēs qḋ est per se imobile ꝛ in illud qḋ est per se motū opꝫ ponē motorem per se imobilem. iō ut ꝑficeret ꝯsiderationē de motore p̄mo ait q̄ huiusmodi motor nec moueṫur simplr. i. per se nec per accñs. eo ergo qḋ 2° premiserat de p̄mo motore q̄ est perpetuū addit hoc tertiū qḋ est imobile per se ꝛ per accñs. tria ḡ quodāmodo declaranda p̄misit de motore imobili q̄ est vnus perpetuus imobilis per se ꝛ per accidēs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sic aūt si aliqs uelit in qbusdā ꝯtingēs esse ut ꝛ sit aliqñ ꝛ nō sit sine generatiōe ꝛ corruptiōe. Fortassis enim necessariū est: si aliquod impartibile aliqñ gdeꝫ est: aliquādo autē non sine mutatione: aliqñ gdē esse: aliqñ quidē nō esse. Et principiorū imobiliū gdē: motiuoꝝ aūt quedā aliquādo gdē esse: aliqñ aūt nō eē cōtingat ꝛ hoc. Sed nequaq̄ omnia possibile est.

¶ Exequiṫ de intēto circa qḋ tria facit ſꝫ q̄ tria premisit declarādo de motore. p̄mo eni ostēdit ipsum perpetuū. 2° ostēdit ipsum esse vnū. 3° ꝓbat ipsum esse imobilē per se ꝛ per accidēs. 2a ibi ⌊ vnum autē magis. ⌋ 3a ibi ⌊ ꝛ iterum cōsiderās. ⌋ Circa p̄mū duo facit: qꝛ p̄mo ꝯtinuat se ad dicenda. 2° exequiṫ de intento ibi ⌊ manifestū eni est. ⌋ Dicit ḡ q̄ si aūt aliqs sic uelit ꝯsiderare ꝯtingēs. i. illud qḋ ꝯtingit in quibusdam videbit ut aliqd aliqñ sit ꝛ aliquādo nō sit sine generatione ꝛ corruptione sui sed solū per generationeꝫ ꝛ corruptionē alterius. imo illud nō videṫ esse contingēs sed fortassis est necessariū. Necessariū enim est fortassis si aliqḋ imꝑtibile aliquādo gdem est: aliquādo aūt nō est q̄ omne tale aliquādo gdē esse aliquādo aūt nō esse sit sine mutatione sui. ꝛ qḋ dictū est de impartibilibus intelligēdū est de aliquibꝰ p̄ncipiis imobilibus. ideo subdit q̄ ꝛ p̄ncipioꝝ imobiliū quidē motiuoꝝ aliorū quedā aliquādo gdem cōtingat esse aliqñ autē nō esse ꝛ hoc supple sine mutatione eoꝝ. Sꝫ nequaq̄ possibile omnia p̄ncipia imobilia eē talia q̄ aliqñ sint aliqñ nō sint. Sed est deuenire ad aliqḋ p̄mū mouēs imobile qḋ de necessitate est semp ꝛ est perpetuū. ¶ Notandum aūt q̄ qꝛ nullū iꝑtibile mouet per se sed solū moueṫ per accidēs si ꝯtingat aliqḋ impartibile esse ꝛ postea nō esse h̄ nō erit per se s. per gñationem ꝛ corruptionē sui: sed hoc est ꝑ generationē ꝛ corruptioneꝫ alteriꝰ ut corrupto corpe corrūpi pōt aliqḋ impartibile qḋ est in eo. ¶ Notandū etiā q̄ idem iudiciū est de aliqbꝰ motoribꝰ imobilibꝰ qḋ est de ipsis iꝑtibilibꝰ: qꝛ sicut si desinit esse pūctꝰ hoc nō est per corruptionē uel ꝑ mutationē sui: qꝛ impartibilia loquēdo de motu ut h̄ loquimur subiectū motꝰ esse nō possunt. Sic si forma aliqua uel aīa aliqua desinit esse hoc nō est per gñationem uel per corruptionē sui: sed per gñationē ꝛ corruptionē cōpositi. Nā ut ꝓbaṫ 7° methaꝰ cōpositū est qḋ per se gñaṫ ꝛ corrumpiṫ. forma aūt ꝛ materia generanṫ ꝛ corrūpuntur per accidēs uł per gñationem ꝛ corruptionē eius q̄re cum omnis anima sit aliquo mō motor imobilis: qꝛ ꝯtingit aliquas aīas aliquādo quidem esse aliquādo nō esse cōtingit aliqua p̄ncipia imobilia nō esse perpetua: sed nō est sic in oibus. est eñim deuenire ad aliqḋ p̄m imobile qḋ necesse est esse perpetuū. ¶ Dubitaret forte aliqs vnde est q̄ huiusmodi p̄ncipia imobilia cōtingit aliquādo gdē esse aliquādo nō eē sine generatione ꝛ corruptione sui. Dicendū q̄ gñatio est terminꝰ motꝰ. sicut ergo aliqbus cōpetit moueri sic cōpetere eis pōt gñatio ꝛ corruptio. que ergo mouenṫ per se possunt eē corruptibilia ꝑ se que per accidēs nec mouenṫ ꝑ se nec per accidēs nullo mō sunt corruptibilia nec per se nec per accñs. aduertēdū tamē q̄ loquēdo de gñatiōe ꝛ corruptiōe ut hic loquimur. ois generatio ꝛ ois corruptio est ter

minus alicuius mot⁹. nō tñ ois mot⁹ per se ꝛ imediate t̄minat ad generationē ꝛ corruptionē. Ideo qcquid generatur uel corrūpitur per se de necessitate moueri hēt per se sed non conuertit̄ ꝙ quicqd mouet̄ per se ꝙ sit corruptibile per se. celū enī lꝫ sit per se mobile naturalr̄ tamē: qꝛ caret cōtrarietate est incorruptibile. Sic etiā quicqd corrūpit̄ per accidens mouet̄ per accidēs. nō tñ cōuertit̄ ꝙ qcqd mouet̄ per accidēs ꝙ corrūpatur per accidēs. aīa enim intellectiua mouet̄ per accidēs moto corpe. nō tamē ſm subam suā corrūpit̄ per se nec per accidēs sed sepat̄ a corpe sicut perpetuū a corruptibili. Cum ergo ois anima per se sit qd impartibile. si aūt patit̄ ꝛ diuidit̄ hꝫ fit rōne materie in qua suscipitur ut patet in aiabus brutoꝝ. loquēdo ergo phūs de ipartibilib⁹ hu⁹ qui sunt motores imobiles p se mobiles aūt per accidēs nō simpliciter talia asserit p̄us esse ꝛ postea nō esse per gñationē ꝛ corruptionē sui. sed dicit hic fortassis ꝛ sub dubio: qꝛ non oia ipartibilia que mouent̄ per accidēs sunt corruptibilia ꝛ desinūt esse per corruptionē cōpositi. dicit ḡ fortassis forte pseuerādo se ab intellectu: qꝛ lꝫ alie anime desinūt esse corruptis corpibus. aīa tamen itellectiua remanet corrupto corpe. ē ḡ intētio phi ꝙ lꝫ plures motores imobiles nō sunt ppetui sed esse desināt eo ꝙ plures aie corrūpant̄. non tñ oia p̄n⁹ imo^{bi}a uel oēs motores imobiles sūt tales sed de necessitate est deuenire ad aliquē motorē oino imo^{le} qui necio est perpetu⁹ ꝛ icorruptibilis. Quō aūt tales aie ꝛ tales motores imo^{les} esse desinant. patet per iā dicta ꝙ nō esse desinūt per se sed p corruptionem compositoꝝ. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū aūt est ꝙ cā quedā ipsa scipsa mouētib⁹ inest: ipsi⁹ quod est aliqñ qdē eē: aliqñ aūt nō esse. Ipm qdē enī scipsuꝫ mouēs necesse est oēm magnitudinē habere: si nihil mouet̄ impartibile. Mouēs autem neqꝫ vna necessitas est ex dictis.

¶ Exequit̄ de intēto circa qđ duo facit: qꝛ p̄ premisit quedā necia ad ppositū. 2° illis p̄missis pbat intentū ibi [ipsius igit̄.] p̄mittit aūt duo necessaria ad ppositū quoꝝ p̄m est: qꝛ manifestum est ꝙ quedā causa inest mouētib⁹ ipsa scipsa ipsius ꝙ est aliqñ qdem esse. aliqñ vō nō esse. si enim aliq̄ mouentia aliqñ qdem sunt. aliqñ vō nō sunt oportet ꝙ aliqua causa sit minus qđ vꝫ aliquādo quidēꝫ sūt aliquādo autē nō sunt ſm qđ p̄mittit est ꝙ ipm quidem seipm mouēs necesse est omne habē magnitudinē aliquā si nihil impartibile mouet̄. ipm tamen mouēs ut pꝫ ex dictis neqꝫ vna necessitas est aliqꝫ magnitudinē hēe. ut enī patet ex dictis supra mobile est esse qd partibile. Sed nulla necessitas est oē mouēs esse partibile. ¶ Notādū aūt hec duo premissa ad hꝫ deseruire ei qđ hꝫ intēdit̄. itēdit enī phūs pbare esse aliqđ mouēs perpetuū qđ nō imediate mouet hec iferiora: sed imediate mouet supcelestie corpus quo motu causant̄ gñatio ꝛ corruptio in hec inferiora. p̄m ergo p̄missum ꝙ aliqua est causa quare generabilia aliqñ quidēꝫ sunt. aliqñ vō non sunt deseruit ut ostēdat̄ ꝙ est deuenire ad motorē perpetuum. Nā cum nō possit cōtinue causari esse ꝛ nō esse siue generatio ꝛ corruptio in hec inferiora sine motore ppetuo oportet dare motorē perpetuū. 2^m vō p̄missum ꝙ mouens seipm de necessitate est partibile. mouēs vō simplr̄ nō opꝫ esse partibile deseruit ut ostēdat̄ ꝙ a motore imobili penitus ipartibili eodem modo sine per se habentē immediate nō causat̄ generatio ꝛ corruptio in hec inferiora sed ab ipso celo qđ mouet̄ ex se ꝛ est quid partibile habēs diuersitatē in partib⁹ talis diuersitas causari potest. ¶ Notādū aūt ꝙ lꝫ p̄ma causa causet in hec inferiora gñationū ꝛ corruptionuꝫ mediante supercelesti corpe. posset tamen sine tali medio hoc causare: qꝛ quicquid pōt causa pria mediāte causa efficiente. secūda pōt sine illa eo ꝙ virtus secundorum agentium per amplius ꝛ perfectius reseruatur in primo. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Ipsius igit̄ quod est alia qdēꝫ fieri: alia vō corrūpi: ꝛ hoc continue nulla cā ē imobiliū qdē: nō semp aūt entiū: neqꝫ ipsoꝝ qdē semp hoc mouētiū. Hoꝝ aūt altera. Ipsi⁹ enī semp ꝛ cōtinui: neqꝫ vnūquodqꝫ ipsoꝝ cā: neqꝫ oia. Hoc enī quidēꝫ sic se habere semp ꝛ ex necessitate ē: oia aūt infinita ꝛ non sunt simul omnia entia.

¶ Ex his que dixerat pbat intentū. Intendit autē talem rōnē cōtinuitas gñatiōis ꝛ corruptiōis nō pōt causari ab ipsis gñabilibus ꝛ corruptibilib⁹ nec ēt imediate causat̄ ab ipso motore imobili. ḡ opꝫ dare aliqđ mobile nō gñabile nec corruptibile ſꝫ perpetuū ut corp⁹ celeste p cui⁹ motū ppetuuꝫ causet̄ huiusmodi cōtinuitas. Sed si aliqs motus alicuius mobilis est perpetu⁹ oportet dare motorē perpetuū: qꝛ mot⁹ nō est sine motore. oportet igit̄ deuenire ad aliquē motorē perpetuū. In hac aūt rōne sic pcedit: qꝛ p̄mo ait ꝙ huiusmodi cōtinuitas gñatiōis causari nō pōt ab ipsis gñabilib⁹ nec etiā causat̄ imediate ab ipso motore imobili. scđo ex hꝫ ostēdit ꝙ oportet dare aliquē motū alicui⁹ mobilis perpetuū cōtinētēꝫ cōtinuitatē hu⁹ gñationi. 3° ex his que dixerat cōcludit cōclusionē intētam vꝫ ꝙ qꝛ est dare aliquē motum perpetuuꝫ oportet dare motorē aliquē perpetuū esse. scđa ibi [manifestuꝫ igitur.] 3° ibi [siquidēꝫ igit̄.] Dicit ergo ꝙ ipsius igit̄ ꝙ est alia quidē fieri alia vō corrūpi ꝛ hic cōtinue nulla causa est que sit de numero imobilium quidē non semp aūt entiū. lꝫ igitur inter hec gñabilia ꝛ corruptibilia sit dare aliqua mouētia imobilia: qꝛ quelibet aīa est quodāmodo motor imobilis tñ cū nō quelibet aīa sit perpetua: sed multe aie corrūpant̄ ꝛ desinūt esse nullū tale mouēs qđ nō semp est ꝛ per cōsequēs nullū gñabile ꝛ corruptibile pōt esse causa cōtinuitatis gñationis ꝛ sicut generabilia ꝛ corruptibilia nō sūt talis causa ita neqꝫ hꝫ de numero quidē ipsoꝝ supple mouentiū. s. perpetue ꝛ uniformiter est talis causa. hoꝝ aūt sic continue gñabiliū est causa altera ab ipsis gñabilib⁹ ꝛ etiaꝫ ab ipso motore supple mouēte imobiliter. ꝙ autēꝫ ipse motor supple imobilis nō sit huiusmodi causa imediata supponit phūs quasi per se notuꝫ sed ꝙ ipsa generabilia nō sint huiusmodi cā pbat dicens ꝙ ipsius semp cōtinui mot⁹ gñatiōis neqꝫ vnūqđqꝫ ipsoꝝ generabilium per se sumptū neqꝫ ipsa generabilia est .i. contingit esse cām semp ꝛ ex necessitate sic se habere ad generationē ꝙ. s. sit cōtinua ꝛ perpetua: qꝛ omnia huiusmodi generabilia sunt in

finita τ non sunt oīa simul entia. per se aūt cāe ɔtinuitas gn̄ationis supple sunt finite τ simul. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū causas generabiliū oporteat esse simul. Dicēdū ꝙ duplex est causa. quedaꝫ eniꝫ est causa ipsius rei ſm se. quedā ꝟo nō est causa ipsius rei ſm se nec efficit ipsam rē sed efficit aliquid aliud quo facto dicit̄ esse causa rei illius que causat̄ mediāte eo qđ efficit. Prima aūt harū causarū potest esse effectiua. secūda ꝟo magis dispositiua ꝙ̄ effectiua. Cū ergo querit̄ utrū causas alicuius rei oporteat esse simul: aut loquimur de causis effectiuis: aut de dispositiuis. si de effectiuis planū est talia simul esse. nā huiusmodi causas oēs oportet tunc saltem simul esse quando causatū ab eis incipit esse. Nam si aliqua causarū pmo desineret eē ꝙ̄ eius causatū inciperet: esse nō posset ꝙ illa causa causaret illum effectū ſm se si solū forte causando aliud diceret̄ illđ causare. tales ergo cās oportet simul esse. Sꝫ si loquamur de causis dispositiuis huiusmodi causas nō oportet simul esse. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum causas alicuius contingat esse infinitas. Dicendū ꝙ hic opus est triplici distinctiōe. Prima est que nūc facta est. vꝫ ꝙ causarum alique sunt effectiue alique dispositiue. uel ꝙ idem est alique causant ipsam rem in se. alique ꝟo causant aliud quo causato dicunt̄ causare illud. Secūda distinctio est ꝙ causaꝝ alique sūt per se alique per accidēs τ hoc tam in causis effectiuis ꝙ̄ in dispositiuis siue tā in causas qs oportet eē simul ꝙ̄ in causis quas nō oportet eē simul. Nā quedā cause efficiūt per se quedā per accidēs sic etiā quedā disponūt per se quedā per accidēs. Tertio distinguēdū est de ipso infinito: qꝛ quedaꝫ sunt infinita ſm numerositatē. quedaꝫ ꝟo ſm determinationem. omne enim indeterminatū ſm ꝙ huiusmodi dicit̄ esse infinitū. Cum ergo querit̄ utruꝫ alique cause alicuius rei possunt esse īfinite: aut loquimur de causis efficiētib⁹ ipsam rem: aut de causis nō efficientib⁹ eam sed efficiētib⁹ alio que facto dicunt̄ rem efficē. Si loqmur de causis efficiētib⁹ rem: aut loquimur de causis per se: aut de causis p accidens. Si de per se talia nullo mō sunt infinita nec ꝙ̄tū ad numerū: qꝛ īfinita nūo simul eē nō possunt nec ꝙ̄tū ad determinationē: qꝛ oē per se ſꝫ ꝙ h⁹ dici qđ determinatū. Si ꝟo loqmur de causis p accidēs: tūc talia τ si nō sunt infinita ſm nūm sūt tn̄ infinita ſm determinationē eo ꝙ p accidēs causa īdeterminata esse ɔtingunt. Sed si loq̄mur de causis nō causantib⁹ ipsam rē ſꝫ de causantib⁹ aliđ quo facto dicunt̄ rē causare: tūc etiā est distinguēdū: qꝛ aut loqmur de talib⁹ causis per se aut p accn̄s. si per se tūc talia īfinita esse nō possunt: qꝛ omne p se qd īdeterminatum nōiat. sed si loq̄mur de causis p accn̄s sequēdo viam pħi nō est incōueniens talia esse infinita etiā ꝙ̄tum ad nūm: qꝛ ſm eū contingit hūc filium pcessisse ex īfinitis prib⁹. illi tn̄ pres nō fuerūt cā ipsius filij in se sed fecerūt aliqđ aliud: ut genuerūt suos pprios filios quo facto dicunt̄ esse cause h⁹ nec etiā sunt tales cause huius per se: sed per accidēs. Est igit̄ intētio pħi ꝙ ipsius ɔtinētis gn̄ationis ſm se causas per se opꝫ esse simul τ finitas. τ qꝛ ulr̄ oīa gn̄abilia non sunt simul nec finita. ideo oīa talia ulr̄ accepta nō possunt esse h⁹ per se cause nec etiā aliqđ eorū per se supple cum pōt eē talis causa: qꝛ continuitas gn̄ationis est perpetua.

nullum aūt vnū τ idem generale per se acceptum cōtingit esse perpetuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū igitur ē ꝙ ꝙ̄uis milles pricipia quedam imobilium quidem: mouētiū aūt τ multa ipsa seipsa mouentiū corrumpantur: alia ꝟo fiant τ hoc quidem imobile fit: aliud ꝟo mouet: alterum aūt hoc Sed nihilominus est aliquid quod continet τ hoc extra vnūquodqꝫ quod est causa eius quod est alia eē. alia ꝟo nō τ continue mutationis τ hoc quideꝫ his. Hec autem alijs causa motus sunt.

¶ Ostēso ꝙ causa cōtinuitatis gn̄abilium nō est immediate ipse motor oīs imob̄ilis nec ipsa gn̄abilia. ostēdit ꝙ opꝫ ponere talem cām aliquem motū perpetuū cōprehēdentē oīa talia dicens. manifestū igit̄ esse ꝙ ꝙ̄uis sint milies quedā pn̄a. i. ꝙ̄uis sint multa pncipia de nūo ipsoꝝ qdem imobiliū mouētiuꝫ auteꝫ τ ꝙ̄uis multa mouentium seipsa corrumpātur. alia ꝟo fiant. i. generant̄ τ hoc qdem in huiusmodi mouente seipm̄ sit imobile aliud ꝟo sit illud qđ mouet. i. sit motū. τ alterum aūt sit hoc qđ mouet̄ ab eo. i. ab ipō moto. ꝙ̄uis ergo oīa ista ꝟa sint ꝙ mouētia seipsa habēt in se quedā pncipia mouētia imobilia per se τ sūt diuisibilia in per se mouēs τ per se motū τ sunt mlt̄a talia gn̄abilia τ corruptibilia. Sed nihilomin⁹ tn̄: qꝛ ita est aliqđ qđ ɔtinet oīa predicta τ hoc sit incōtinēs ea extra vnūqđqꝫ eorū qđ est cā eius ꝙ oīa esse. alia ꝟo non esse τ est cā ɔtinue mutationis eoꝝ τ h⁹ supple est ipse motus perpetuus supcelestis corpis uel ipsum supceleste corpus. hoc eni aūt supple celeste corp⁹ est cā ꝙ hec quidē gn̄abilia sunt cā mot⁹ his gn̄abilibus hec sunt cā alijs. ¶ Notādū aūt ꝙ alioꝝ generabilium sunt cā alia gn̄atiua ita ꝙ hec gn̄atiua sunt cā mot⁹ τ gn̄ationis his gn̄abilib⁹. alia ꝟo gn̄antia sūt cā mot⁹ τ gn̄ationis alijs gn̄abilib⁹: qꝛ ꝗ ſꝫ pħꝫ sp ɔtinuat̄ gn̄atio τ hec gn̄atiua sūt cā hoꝝ gn̄abiliū τ alia alioꝝ τ sic in īfinitū cā est supceleste corpus uel cā est motus sempiternus τ perpetuus supercelestis corporis qui motus τ ꝙ supceleste corpus est aliquid extra oīa h⁹ gn̄abilia τ sup oīa ipsa τ continens omnia ea. ¶ Deinde cuꝫ dicit.

¶ Siquidem igitur perpetuus motus est: perpetuum erit τ mouens primū si vnū: si ꝟo plura: plura τ perpetua.

¶ Ostēso ꝙ est dare aliquem motū perpetuū ad perpetuandā gn̄ationē ɔtinuam. hic ondit ut dicebat̄ ex perpetuitate talis mot⁹ concludere perpetuitatem motoris primi dicens. ꝙ siquidem igitur perpetuus est motus perpetuū erit τ mouēs pmum. Addit aūt ꝙ si vnū ē tale mouens pmum erit vnū tale perpetuum. si ꝟo plura erunt plura perpetua. Utruꝫ autem sit vnum tale mouens aut plura statim patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unum autem magis ꝙ̄ multa: τ finita ꝙ̄ infinita oportet existimare. Eisdeꝫ autem accidentib⁹ semper finita magis accipienduꝫ. In his enim que sunt natura oportet finitum τ melius: si contingat eē

magis. Sufficiens autem si vnum: quod primum imobilium perpetuuz cū sit erit principium alijs motus.

¶ Ostenso primū motorē esse perpetuū. In parte ista ut dicebat ōndit ipm esse vnuz. circa quod duo facit ꝑm q̄ dupliciter probat intētū. secūda ibi [manifestū igitur.] Dicit ergo q̄ si vnū primū mouēs magis q̄ꝫ multa: & finita magis q̄ꝫ infinita oportet existimare. tandē enim accipiētibus supple eadem accipiendū est magis finita q̄ꝫ infinita & vnū q̄ꝫ multa. si enim eodē modo uel eque bene saluari potest causalitas rerū ponendo vnū primuꝫ mouēs sicut multa & finita sicut infinita. meli⁹ est ponere vnū q̄ꝫ multa & finita q̄ꝫ infinita. Naꝫ in his que sunt natura oportet ponē aliquid finitū & melius est supple ponere finitū q̄ꝫ infinitū & vnū q̄ꝫ multa si cōtingat i. si accidat. s. idē ponendo vnum & multa & finita q̄ꝫ infinita. subdit aūt q̄ cū sit vnū quidē primū pncipium de numero imobiliū & perpetuuꝫ erit magis vnū & magis sufficiēs idest erit maxime sufficiens pncipiū motus alijs. frustra ergo ponunt plura talia principia ex quo ponēdo vnū tale pmū mouens saluare possum⁹ q̄ sit sufficiēs cā mot⁹ oiuꝫ aliorū. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum igitur ex his est q̄ necesse est esse aliquod vnum & perpetuuꝫ pmū mouens. Ostensum est eni quoniam necesse semper motum esse: & continuū esse. Et namq̄ quod semper continuuꝫ. Quod autem consequenter nō est continuū. At vero si continuus: vnus est. Vnus autem si ab vno mouēte & vnius quod mouet. Si eni quoddā aliud & alio mouebit: nō continuus totus motus: sed cōsequenter Igit ex his sciet utiq̄ aliqs esse aliquod pmum mouens imobile.

¶ Quia hec ratio assignata de vnitate pmi motoris videt esse rhetorica. assignat rōnem aliā magis cogentē dicēs. manifestū est igit ex his. i. ex dicēdis q̄ necesse est esse aliqḋ vnū & perpetuū primū mouēs. ostensū est eni q̄ necesse est semꝑ motū eē & eē ɔtinuū & nāq̄ qḋ semꝑ est ɔtinuū est. qḋ aūt est cōsequēter nō est ɔtinuū. at vo si mot⁹ est ɔtinuus est vnus. vnus aūt mot⁹ est ab vno mouēte & vnus qḋ mouet. i. est vn⁹ mo^{le}. si eniꝫ qḋdā aliud esset mo^{le} & aliqd mouēs mouebit: nō erit cōtinuus tot⁹ motus sed erit ɔñter. Ex his utiq̄ sciet aliqs eē aliqḋ pmū mouens imo^{le} qḋ supple est vnū & perpetuū. ¶ Notandū aūt vim rōnis huius in hoc ɔsistē q̄ q: mot⁹ celi est semꝑ & ɔtinuus. iḋ est vnus. & q: est vnus est vn⁹ mo^{lis} & ab vno motore. diuersi enim motores ꝑ se & imediate nō possunt facere motuꝫ vnū & ɔtinuū lꝫ possint facē mot⁹ ɔñter se habētes. motus igit pmi celi qui est vnus & perpetuus indicat q̄ est dare vnū primū motorem & perpetuum.

Lectio. XVII.

T iterū considerans pncipia mo-
c uentium. Esse qdem igitur quedā corū que sunt: que aliquando quidem mouentur: aliquando autem quiescunt: manifestū est. Et propter hoc manifestum factum est: quoniam neq̄ omnia mouentur: neq̄ omnia quiescūt. Nec q̄ alia semper mouentur alia semp quiescunt. Que nanq̄ sunt utrobiq̄ & potētia sunt habentia huiusmodi quod est aliquando quidem moueri: aliquando vero quiescere: demonstrat de his. Quoniā aūt huiusmodi manifesta sunt: nolumus autem demonstrare & duorum utraq̄ naturam: quoniam sunt alia qdem semper mobilia: alia autē que semper mouētur.

¶ Postq̄ꝫ phūs ōndit p^{m} mouēs esse vnū & ꝑpetuū. In pte ista ut dicebat ostēdit ipm esse oino imo^{le}. & q: ꝑm eū motor semꝑ imobilis mouet mo^{le} semꝑ motū. ideo in hoc caplo utrūq̄ ōndit. vꝫ q̄ est ponere aliqd nullo modo motuꝫ sed semꝑ imo^{le} & qḋ est ponere aliqd semꝑ motū. duo ḡ facit. q: p̄ cōtinuans se ad dicēda distinguit de ipsis mouētibus. 2° exequit de intēto ibi [ꝑcedentes aūt in h.] Dicit ḡ q̄ & cōsiderāes in ipsa pn^{a} mouentiū possum⁹ ꝓbare supple de ipso pncipio mouēte nō solum q̄ sit vnū & perpetuū: sed ēt q̄ sunt oino imo^{le}. videmus qdem igit q̄ manifestū est eē qdē quedā eoꝝ que sunt que aliqñ quidē mouent: aliqñ aūt qescūt & ꝓpter hoc factū est. qm̄ neq̄ oia mouent supple semꝑ neq̄ oia quiescūt. s. semꝑ neq̄ alia que quiescunt semꝑ quiescunt. neq̄ alia que mouent semꝑ mouent. sunt eniꝫ aliqua que nāq̄ sunt habētia potentiā utrobiq̄. i. ad utrūq̄ vꝫ eius qḋ est. aliquando quidē moueri & eius qḋ est aliqñ qdē quiescere demōstrant enim de his sic esse dicendū ea supple que videmus ad sensum. qm̄ autem h^{m} in oib⁹. i. ꝑ oēm modū manifesta sunt uolebam⁹ hoc ꝓbare: sꝫ illud utrūq̄ duoꝝ uolumus demōstrare videlicet qm̄ nāq̄ sunt alia quidem semꝑ imobilia alia que semꝑ mouent. ¶ Notandum aūt q̄ cum supra distinguebat de motu quḋ repiat in entib⁹ dicebat falsum esse oia quiescē uel oia etiā semꝑ moueri & ēt falsuꝫ eē oia que quiescūt semꝑ quiescere uł oia que mouent semꝑ moueri. sed uerū est aliq̄ eē semper imobilia. aliqua vo semꝑ mobilia. aliq̄ m̄ aliqñ quidē moueri. aliqñ qdem qescere. Qꝫ aūt aliq̄ aliqñ quidem qescūt aliqñ mouean̄tur non habet dubium. sed hec duo vꝫ q̄ aliqua semꝑ sint imobilia. aliq̄ vo semꝑ mobilia declaranda sunt. ¶ Notandū aūt q̄ lꝫ terra aliquo modo possit dici semꝑ imobilis. simpliciter tamen & per omnē modū imobilis motor primus semper ante motum est supercelestе corpus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Precedentes autem i hoc proponentes omne quod mouetur ab aliquo moueri & hoc esse: aut immobile: aut quod mouet & quod mouet: aut a seipso: aut ab alio: semper deuenimus in hoc accipere: quoniam eorum que mouentur: est pncipium quod mouetur quidem: quod ipsum seipsum mouet. Omnium autē immobile. Videmus enim & manifeste esse

huiusmodi que mouēt ipsa seipsa: aut animatorum et animaliū genus.

¶ Exegitur de intēto. Circa qd duo facit fm q duo declaranda pmiserat. Primo eni ostendit q est dare aliquid semp et oino imobile ut motorē pm. secūdo pbat q est dare aliqd semp motū ut supceleste corpus ibi [at vo si aliqd.] Circa pmū tria facit: q: p ostēdit q est deuenire ad aliqua que mouent ex se. secūdo mouet quādā questionem circa hm mouentia et dissoluit eā. tertio ex dissolutione qonis illius ingrit ueritatē intentā. vz q est deuenire ad aliqd pm mouēs oino imobile. scda ibi [hoc aūt et opiones.] 3a ibi [vnde aūt semp mouent.] Dicit ergo q pcedētes in hoc. s. qsito et pponētes q omne qd mouetur necesse est ab aliquo moueri et hoc a q mouet necesse est eē semp imobile: aut eē qd mouet et qd mouet: aut mouet a seipso aut ab alio: q: igit nō ē abire in ifinitū semp deueniem' in hoc est accipe qm eorum que mouent est aliqd pm qd mouet qdē supple a seipso qd ipz sequitur ipm mouet et ulteri' ēt deueniem' ad aliqd qd est oiuz imobile. i. oino imobile ul' oiuz imobile: q: ipm seipm mouēs oium. i. ab oi alio: q: nō mouet ab alio sed a seipso. Q aūt sit dare aliqua mouentia seipsa pz: q: videmus manifeste esse multa huiusmodi que mouent seipsa ut genus aiatorū. i. animalium. animata enim que sunt alia ipsa seipsa mouent. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hoc autem et opionem obtulerunt ne forte contingat motuz fieri: cū nō sit omnino: propter id qd in his videmus hoc contingere. Immobilia eniz cum sint aliquando mouentur iterum: sicut videtur.

¶ Mouet qndā qonē circa alia seipsa mouentia et soluit eā: ex cuius solutione inuestigari ueritas pncipaliter intēta. vz q est dare mouēs aliqd oino imobile. duo ergo facit: q: p ppponit hm qstionē. 2o soluit eam ibi [hoc aūt opz.] Est aūt hec qd illa eadē que superius tāgebat. vz q in maiori mūdo possit eē motus ul'r nouus cū in aiali siue in minori mūdo hoc videat ptingē. Ideo ait q hoc aūt. s. aialia et que mouētur ex se obtulerūt opionē. i. fecerūt nos dubitare ne forte cōtingat motū fieri ul'r nouuz cū oino prius non sit et hoc pp illd qd videm' in his. i. in hmi aialibus ptingere hoc vz q incipiāt moueri cum nullo mō prius mouerent. aialia enim cum prius fint oino imobilia. iterū autez mouent sicut videt. dicit aūt sicut vi q: fm ipsum nō ita est sed videtur ita esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Hoc aūt oportet accipe: qm fz vnū motum ipsa mouent: et qd fm hunc nō proprie. Nō enim ex seipso est cā: sed insunt alij mot' natura et aialibus: fm quos nō mouentur per seipsa: ut augmētum et decrementū et respiratio: quibus mouet animaliū vnūquodqz quiescens. Cum non mouetur a seipso motū. Hor aūt causa continens et multa intrantium: ut quorūdam alimentū. Dū coquitur quidē eniz dormiunt. Disgregato aūt surgūt: et mouens seipsos: cū pmū pncipium extra sit.

¶ Soluit qonē ppositā cui' solutio ētualiter superius tacta fuit. dicit g q opz autez sic accipe. qm aialia mouēt seipsa fz vnū motū ut fm ubi et opz accipere q ēt fm hūc motū nō pprie. i. nō p oēm modū causa est in aiali ex seipso: sed ipsis aialibus insunt alij mot' nā. i. nāliter fm quos non mouent p seipsa ut augmentū: decremētū: et respiratio qb' motib' mouet aialiū vnūqdqz qescēs a motu locali. aial eniz nō motū motu locali mouet motib' talib' et cū mouet illis motib' nō mouet motū a seipso nec ipsum aial est ex secā hor motuū: sz cā hor motuū ē ipz ptinēs ut aer: aut celū qd alterat aial et m'lta eoruz q isunt ut calor nālis et alimētant et alia p que alterat aial a qb' alteratiōib' et motib' nālib' sumūt originē mot' locales: qb' aial seipz mouet ut pz: q: alimētū est cā qrūdā motuū qbus aial seipm mouet. dū eni coquit qdē alimētū dormiunt aialia. disgregato aūt. i. digesto alimēto et qescēte motu illo q fit ex suis digestionib' ex alimēto surgūt aialia et mouēt seipsa. cum tn pm pm hui' mot' sit ex aial. i. sit alid extneū ab aiali. Nā hm pm pm ē ipz ptinēs alterās aial uel ipz alimētū. ¶ Notādū aūt q sic in toto vniuerso nūqz icipit ul'r mot' nou' nisi fm pbz aliqd alid prius moueat ita in aiali nō icipit motus nouus nisi aliqs alius mot' pcedat ut si aial surgat a dormitiōe hunc motū pcessit ille mot' fact' cū digerebat alimētū. si vo aial vigilās uadit ad aquaz frigidā. hūc motū pcessit motus calefactiōis in corpore rōne cui' appetit frigidū. Nunqz enim est aliqs mot' localis q aial mouet seipm nisi motū illuz pcedat mot' aliqs nālis. utrū aūt necesse sit aial inclinari per appetitū fm ei' passiones insurgētes ex motib' nālib' nō est pntis speculatiōis. nō spectat eni ad pñs scire utrū tales mot' necessitent aial ad uolendū. sufficit eni scire tales mot' nāliter factos pcedere mot' qbus aial seipz mouet. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū aialia moueant seipsa. Dicendū q omne qd mouet uel mouet a pno intrinseco. et tūc dicit moueri ex se. uel mouet a pno extrinseco et hoc dupl'r: q: huiusmodi pm extrinsecū uel est pferēs vim passo et sic mouent motu nāli ut grauia et leuia ul' nō est pferēs vim passo et sic mouent motu violēto. grauia enim mouent a generāte nāliter: q: generās lz sit pm extrinsecū cōfert tamē ipsi grauia quādā vim et quandā formā per quā mouet deorsum. Sz ipellēs grauia sursuz nullā vim cōfert eis per quā nāliter sic moueant sed soluz mouet ea impellendo. sic igit differūt hi tres motus: q: mot' ex se est nālis: q: est a pno intrinseco. mot' vo factus a generante est ēt nālis: q: et si est a pno extrinseco: est tamē a pno cōferēte vim passo. sed mot' fact' ab impellēte est simpl'r violētus: q: est a pno extriseco nō pferēte vim passo. moueri g ex se est moueri a pno intrinseco: et q: sic mouent aialia pcedēdum est ea moueri ex se. possum' enim dicere q lz sufficiat ad hoc q aliqd moueat ex q habeat i se pm per qd moueat seipm. est tamē spālis via ad ostēdēdū aial mouere seipm: q: cū ipsius mot' nālis si sit magis causa mot' fact' ex se qz mot' fact' a gnante. hec est diffia inter utrūqz motū: q: motū a gnante fm q huiusmodi est nō hēt in se pm per qd moueat per se sed solum per qd moueat. forma eni grauis lz sit rō mouēdi. tn ut supra pbabat. forā est rō quā generās moueat. nō est aūt p se rō per quā graue moueat actiue. sed soluz est rō ut p eā moueat passiue

graue enim per formā suā sufficienter declaraṫ ad vnam differētiā positionis ut deorsū ꝓpter quod per se deorsum seipꝫ nō mouet: sed si mouet se hoc est per accidēs: q̄ꝛ qḋ est in actu graue nō est in potētia essentiali ut sit deorsum sed solū in accidētali. Sed aial ut moueṫ motu aiali nō sufficiēter determinaṫ ad vnā diētiaꝫ positionis sed ipm determinat seipm per appetitū qḋ eniꝫ nō posset nisi seipꝫ moueret. ℂ Ulterius forte dubitaret aliqs ꝙ magis moueṫ ex se an celū an aial. Dicendū ꝙ ꝯm aliqd magis moueṫ ex se aial q̄ꝫ celum. simplr tñ magis moueṫ celū ex se q̄ꝫ aial. illud eni diciṫ moueri ex se qḋ nō moueṫ ab alio. corp⁹ eniꝫ aialis quodā modo minus moueṫ ab alio q̄ꝫ celū. simplr tñ magis moueṫ ab alio q̄ꝫ illḋ. Nā si corpus aialis cōparaṫ ad motorē ꝓpriū tñ inueniemus ibi minorē alietatē. aīa enim in aiali que est per se mouens minus hēt de alietate respectu corpis qḋ est ꝑ se motū q̄ꝫ intelligētia ⁊ aīa celi respectu celi. Nā aīa in aiali lꝫ habeat aliā essentiā ⁊ aliā rōnem qditatis q̄ꝫ corpus nō tñ habet aliḋ esse nec aliḋ ubi. ex aīa enim ⁊ corpe in aiali resultat vnū esse sicut ex mā ⁊ forma. motor vō celi a corpe celesti nō soluꝫ habet aliā rōnem qditatis sed etiā habet aliḋ esse lꝫ non habet aliḋ ubi. ex motore eni celi ⁊ celo nō fit vnū ꝯm esse ut patet per ꝯᵐ in hoc 8° ⁊ ide suba orbis comparādo ḡ motū celi ⁊ aialis ad suos motores ꝓprios tātū inueniemus motū aialis minus eē ab alio q̄ꝫ motū celi: simplr tñ ⁊ absolute mot⁹ aialis est magis ab alio: q̄ꝛ ad hⁿ motū cōcurrit ꝯtinens ⁊ alia extranea creātia nālē mot⁹. simplr eni motus aialis quo seipꝫ mouet fit magis ab alio q̄ꝫ motus celi: q̄ꝛ nō tot extrinseca cōcurrūt ad hoc ꝙ celū moueat sicut aial hoc ꝙ moueṫ aial. huic est ergo ꝙ phūs aīt ꝙ ꝯm hūc motū ꝯm ꝙ aial seipsum mouet non ꝓprie idest nō per oēm modum cū est animal: q̄ꝛ primū ꝑncipium talis motus videṫ esse ab extra cū motus quo animal seipm mouet ꝓsuppouat motū naturalē factū a ꝑncipio ⁊ extrinseco. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Unde non semper mouentur continue a seipsis. Aliud enim est mouens ipm qḋ mouetur ⁊ mutās ⁊ vnumquodqꝫ mouentium seipsum. In omnibus autē his mouetur primum mouens: ⁊ causa ipsius seipsum mouendi a seipso ꝯm accidens tm̄. Mutat enim locum corpus. Quare enim ⁊ quod in corpore existens ⁊ necessario mouens seipsum. Ex quibus est scire q̄ꝛ si aliquid est imobilium quidem mouentium autem ⁊ ipsorum que ꝯm accidens mouentur: impossibile est continuū motum mouere.

ℂ Ex his que dixerat ostendit primū mouens eo ꝙ moueat motu sempiterno esse imobile per se ⁊ per accidens. Ad cuius euidentiā sciēdū ꝙ si aliquid nō semꝑ mouetur ꝯm phūm duplex est causa. uel q̄ꝛ moueṫ a re mobili per se. uel q̄ꝛ moueṫ a mobili per accidens. utroqꝫ enim mō animalia nō semper moueṫ. Nā cū moueanṫ ab aere cōtinente ⁊ a celo: q̄ꝛ talia sunt per se mobilia nō semꝑ eodē modo cōperanṫ ad aial: patet ꝙ talia nō solum causabūt in animali motū sed quietē ⁊ nō solū causabūt vnū motū sed etiā mot⁹ oppositos. sic eni imaginari debemus ꝙ prout celū habet diuersuꝫ aspectum ad animal ⁊ prout aer diuersimode afficit aial: surgūt in animali diuerse passiones ex quib⁹ oriri habent diuersi appetit⁹. Nā propter huiusmodi passiones aliqn̄ animal cōpetit quiescē aliquādo moueri ad vnā partē aliqn̄ ad aliā propter qḋ animal nō semper cōtinuat motū nec supple moueṫ eodeꝫ motu. 2° animalia nō semper moueṫ: q̄ꝛ motor in eis ut anima in mouēdo moueṫ per accñs quare si ab aliquo motore debet esse mot⁹ ꝯtinuus nō esse debet mobile per se nec ēt per accñs. Tria ergo facit: q̄ꝛ primo ex his que videmus in aialib⁹ ostēdit ꝙ motus cōtinu⁹ nō pōt esse nec a mobili per se nec a mobili per accidēs. 2° ex his que dixerat ostēdit motorē ꝑmo mouentē motū cōtinuū nō moueri nec per se nec per accidēs. 3° remouet quandā cauillationē possibilē fieri circa predicta. scḋa ibi [quare si necesse.] tertia ibi [nō ē aūt idē.] Dicit ergo ꝙ vnuꝫ q̄ꝛ. s. aialia moueṫ a cōtinente. sequiṫ ꝙ non semꝑ moueṫ ꝯtinue a seipso. Nā in eis est mouēs aliḋ i. extrinsecū ⁊ huiusmodi mouēs est ipm qḋ mouetur. i. est mouens motū ⁊ est mutans aial qḋ est de numero mouentiū seipm ad vnūquēqꝫ motū. vna ergo causa quare aial nō se ꝯtinue mouet est q̄ꝛ aliqḋ mouēs ⁊ motū extrinsecuꝫ ab aiali est cā quare aial moueaṫ ꝯm vnūquēqꝫ motū. alia aūt cā est: q̄ꝛ in oībus his ꝑmū mouēs qḋ est causa mouēdi ipꝫ animal a seipso moueṫ ꝯm accidēs. Nā corp⁹ mutans locū. quare ⁊ ipsuꝫ mouēs. i. ipsa aīa existens in corpe mouēdo corpus per se mouet seipꝫ per accidens. ergo sunt ex quib⁹ est. i. ꝯtingit scire ꝙ si aliquid de numero ipsorū mouentiū moueṫ ꝯm accidens īpossibile est talē motū mouere motū ꝯtinuū. ℂ Notandū autē has duas causas per q̄s ostēsum est animal nō continue mouere seipꝫ in vnā causaꝫ incidūt. nā prima roboraṫ per secūdā. aial eniꝫ nō mouere cōtinue seipm: q̄ꝛ mouetur a cōtinente extrinseco. ideo ueritatē habet: q̄ꝛ si animal motū naturaliter a cōtinente mouet seipm ex se in mouēdo seipm ex se animal moueṫ per accidēs: q̄ꝛ si tñ animal sic moueret seipm per accidēs motū a cōtinēte ꝙ in tali motu aīa mouens aial nō moueretur ꝑ accñs nō esset incōueniens motū aialis esse continuū. ℂ Notandū etiā ꝙ cū dicimus ꝙ motū continue oportet moueri a motore imobili per se ⁊ per accidēs. oportet intelligi de motu illo quo aliquid moueṫ ex se siue oportet intelligi de motu causato a motore ꝓprio intrinseco. nūqꝫ enim aliqs mot⁹ ex se cōtinuaṫ nisi motor ꝓprius illi⁹ sit imobilis ꝑ se ⁊ per accidēs. ℂ Deinde cum dicit.

ℂ Quare si necesse est quideꝫ continue eē motum: esse oportet aliquod primuꝫ mouens imobile ⁊ non ꝯm accidēs: si debet sicut diximus in his que sunt esse incessabilis quidam ⁊ imortalis motus: ⁊ manere ens in seipso ipsi ⁊ in eodem principio manente necesse ⁊ omne manere: quod continuum est ad principium.

ℂ Ex his que dixerat concludit motorē primuꝫ esse imobilē per se ⁊ per accidēs dicēs ꝙ si necesse qdē

est aliquē motū eē ꝯtinuū ⁊ ꝑpetuū opꝫ aliqd esse p^m^ mouēs imobile oīno ⁊ nō moueri ſʒ accn̄s. sed sicut diximꝰ si in hiis que sunt dʒ eē motꝰ imortalis ⁊ incessabilis. oñsuʒ eni fuit supra ꝙ in entibꝰ opꝫ eē motū sempiternū ⁊ icorruptibilē. ⁊ qꝛ sic est opꝫ ipm ens p^m^ mouēs manere in seipso ⁊ in eodē statu. pn̄ꝰ eni manēte in eodē statu necesse est qḋ cōtinuū est ad pn̄^m^ ut corpꝰ qḋ imediate mouet ab ipo necesse est manere semꝑ idest perpetuari semꝑ ſm eundē motū. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non est autem idem moueri ſm accidens a seipso ⁊ ab altero. Ab altero qdē enim inest ⁊ eoruʒ que sunt in celo qbusdam principijs quecunqꝫ ſm plures feruntur motus: alterum autem corruptibilibus solum.

ℭ Remouet quādā cauillationē possibilē fieri circa pretacta. dixerat eni ꝙ qꝛ aial mouet ab aliquo cōtinente extrinseco. iō nō ꝯtinuat motꝰ eiꝰ ex quo videt seq ꝙ orbes celestes inferiores nō semꝑ cōtinue moueant: qꝛ mouent ab orbibꝰ supiorībꝰ cōtinētibꝰ. soluit aūt hāc obiectionē: qꝛ nō est sil'e de aiali ⁊ de illis orbibꝰ. nā aial sic mouet ab extrinseco ꝙ aia que est motor eius mouet per accn̄s ſʒ se: sed orbes iferiores sic mouent per accn̄s a superioribꝰ ꝙ motores ꝓprie inferioꝝ orbiū nō mouētur per accn̄s ſʒ se sed solū rōne alteriꝰ ut rōne orbiū quoꝝ sunt motores. iō ait ꝙ nō est idē moueri per accn̄s a seipso ſʒ se ⁊ moueri ab alio ꝑ accn̄s ⁊ rōne alteriꝰ. ab altero qdē eni. i. moueri ꝑ accn̄s rōne alteriꝰ inest qbusdā pncipijs mouētibꝰ. i. quibusdā motoribꝰ siue qbusdā intelligētijs eoꝝ. i. de nūo eoꝝ motoꝝ siue de nūo eoꝝ pncipioꝝ que sūt in celo ut quecūqꝫ spere celestes ferunt plres motus. i. ſʒ plures motꝰ. motores eoꝝ supple mouent per accn̄s rōne alteriꝰ sed alterū per accn̄s ut moueri per accn̄s ſm se inest tā solis corruptibilibus. i. inest solis motoribꝰ aialiū corruptibiliū. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū motores speraꝝ celestiū sint mobiles. Dicēdū ꝙ moueri aliqd pōt intelligi dupliciť uel ꝑ se uel ꝑ accn̄s. sed per accn̄s dupl'r uľ ſm se uel rōne alteriꝰ. oēs eniʒ motores mouētiuʒ seipsa oēs anime sunt imobiles ꝑ se. anime tñ corruptibiliū aialiuʒ lʒ sint imobiles per se tñ sūt mobiles per accidens ⁊ per se ⁊ a se. aīe vō celoꝝ siue motores propter eorū nō sunt mobiles per se nec etiā mouent per accidēs ſm se uel a se. aliquando tñ illoꝝ motoꝝ utputa motores sperarū inferiorū motaꝝ diuersis motibꝰ possunt dici moueri per accidēs rōne alterius ut rōne sperarū quas mouenť ut ergo intelligat diuersitas istorū modorū. vʒ ut appareat quō differt modus per se a mō per accidēs. ⁊ quō modus per accn̄s ſm se a mō per accidēs rōne alteriꝰ. Sciendū ꝙ aliter dicimꝰ corpus q̄ꝫ cōtentū in loco cōtineri a loco. ⁊ al'r subam cōtentā cōtineri a loco. ⁊ aliter celū ꝯtineri a loco q̄ꝫ tū eni contētū a loco cōtinetur a loco per se ⁊ ſʒ ꝙ huiusmodi: qꝛ in eo ꝙ q̄ꝫtū est in loco se cōmensurat ⁊ cōtinet ab ipso. subam vō a loco cōtentā dicimus cōtineri ab ipso loco nō per se sed ꝑ accidens qḋ est ſm se. Naʒ lʒ suba ut suba est non habeat ꝙ ꝯtineat loco nec ꝙ sit hic sed hꝫ ꝯueniat ei per q̄ꝫtitatē. vē tñ suba fortis cōtinet a loco. est igit illa fortis in loco ſm accn̄s. attamē hoc per accn̄s est ſm se: qꝛ ipsa suba fortis cōtinet a loco sed celū ꝯtinet a loco nec per se nec per accn̄s ſʒ se sed per accidēs rōne alteriꝰ: sed dicimus celū cōtineri a loco: qꝛ cōtinere eius a loco cōtinet. nō ergo sic ꝯtinet a loco celū ut suba que est in forte: qꝛ ipm celū nō cōtinet a loco sed solū aliqd eius ut cētrū sed ipsa suba fortis cōtinet lʒ hoc cōpetat ei per accn̄s ut per q̄ꝫtitatē. qḋ ergo dictū est de ꝯtineri a loco dicē possumus de moueri in loco. Nā corpꝰ mouet in loco ꝑ se. aīe tñ aialiū corruptibiliū mouentur in loco nō per se sed per accidēs: lʒ tñ hoc per accn̄s est ſʒ se. Nā cū huiusmodi aīe sint forme corporuʒ motis corpibus ipse aīe mouent. cōpetit ergo huiusmodi aiabus moueri per accn̄s ut per motū corpoꝝ huiusmodi tñ per accn̄s ⁊ est per se ⁊ est a se: per se est: qꝛ ipse aīe mouent motis corpibꝰ. a se est: qꝛ cū aia non possit mouere corpꝰ nisi moueat ⁊ ipsa que est forma corpis mouendo corpus per se mouet a se per accn̄s. sed aīe celorū nō mouent per se: qꝛ nō sunt corpa nec mouent per accn̄s ſm se: qꝛ nō sunt ꝓprie forme corpoꝝ. moto eni celo nō mouet motor eius per accn̄s nec ſm se nec a se. nō ſʒ se: qꝛ nō mouet ipse motor ſm se eo ꝙ celuʒ moueat: nec ēt moueat a se: qꝛ motor celi cū nō sit ꝓprie forma celi nec ex eo ⁊ celo fiat vnū ſm esse mouēdo celū ꝑ se nō mouet a se per accn̄s. Si ergo motor celi mouet per accn̄s hoc est solū rōne alterius: ut qꝛ corpus ab eo motū mouet per accidēs. ꝓpter hoc motor eiꝰ dicat moueri per accidēs. accipiēdo eni per accidēs large ſʒ ꝙ omne nō ꝓpriū dr̄ per accidēs cū orbes inferiores habeāt duos motꝰ ut patet ēt modicū expertis in astronomica sciētia quoꝝ vnꝰ est ꝓprius nec ille quo mouent ab occidēte in oriens sup polos zodiaci. alius autē nō ꝓprius ut ille quo raptu supioris celi mouent ab oriente in occidens sup polos mundi. motus ergo iste qui nō est eis ꝓprius large pōt dici per accidēs. hoc ergo viso leue est vidē quō mouent motores inferioꝝ orbiū. Naʒ sicut terra est aliqd celi qꝛ est cētrū eius sicut spera celestis est aliqd sui motoris: qꝛ est proprium mobile ipsius: q̄re sicut celū continet a loco ꝑ accidens nō ſm se sed solū ratione alterius ut rōne terre que est aliqd eius. sic intelligētia mouens inferiorē orbē mouet per accidēs nō ſm se sed rōne alterius: ut rōne orbis qui est aliqd eiꝰ ⁊ est proprium mobile ipsius ut dicat intelligētia siue aia celi moueri per accidens: qꝛ spera mota ab eo motu mouet nō ꝓprio ⁊ per accidēs. hoc aūt apparet ꝙ si motum ex se mouet ab alio extrinseco cōtinente nō oportet motū eius discōtinuari nisi sic moueat ab alio ꝙ contingat motorē eiꝰ ꝓpriū moueri per accn̄s ſm se uel a se: qꝛ ut patet non veꝝ est in aiabus celorū lʒ verū sit in aiabus aialium. ille ergo due cause quare motꝰ aialis nō est perpetuus ⁊ cōtinuus ut dicebat supius in vnā incidūt. Nā si sic moueret aial a continēte extrinseco ꝙ motor eius nō moueret nec ꝑ se nec ꝑ accn̄s ſʒ se ut accidit in motoribꝰ celoꝝ nō oporteret motum eius discontinuari. Esset autē ulterius dubitādū vnde sequitur hec ꝯñtia ꝙ qꝛ aīe celoꝝ mouēdo celos nō mouēt seipsas per accidēs. iō pōt perpetuari motꝰ eoruʒ. nō aūt perpetuari pōt motꝰ aiarū aialiuʒ que mouētur ⁊ mouentur seipsas per accidēs: sed declaratio huius infra patebit. ℭ Deinde cum dicit.

¶ At vero si aliquod est semper huiusmo-
di mouens quidem:immobile autem ip
sum ꝛ perpetuum necesse est ꝛ primum
quod mouet ab hoc perpetuū esse. Hoc
autem est manifestum quidem: ꝛ ex eo q̄
non possibile aliter generationē ꝛ corru
ptionem ꝛ mutationez alijs: nisi aliquid
moueat quod moueat. Inmobile qui-
dem enim eundem semper mouebit eo-
dem modo ꝛ vnum motum: velut nihil
ipsum mutans ad id quod mouet. Qd
autem mouetur ab eo quod mouet qdē:
moto aūt ab imobili iā propter id quod
aliter ꝛ aliter se habet ad res non eiusdē
motus erit causa: sed propter id quod in
contrarijs locis aut speciebus sunt con-
trarie exhibebit motuz vnūquodqꝫ alio
rum: ꝛ aliquando quidem quiescens: ali-
quando autem motum.

¶ Ostenso quomodo primū mouens semper mouet
ꝛ est imobile olno h' ostendit q̄ p^m motū ut celum
semper mouet ꝛ est perpetuo motū. Circa qd̄ duo
facit: quia p̄mo facit qd̄ dictū est. secūdo epilogat
circa determinata ibi [manifestū igitur.] Dicit er
go at vo si. i. q: est aliqd̄ semp huiusmodi mouens
imobile autē ipm. i. fm seipsuz ꝛ perpetuum: q: er-
go sic est necesse est ꝛ qd̄ mouetur ad hoc primuz
idest imediate esse perpetuū. hoc autē manifestuz
est ex eo quidez q̄ nō est possibile aliter esse gene-
rationē ꝛ corruptionē ꝛ omne huiusmodi mutatio
nē alijs idest in alijs ut in huiusmodi iferiorib' ni-
si aliquid moueat qd̄ moueat. fm enim pħm gña
bilia ꝛ corruptibilia imediate moueri nō possunt a
motore imobili sed imediate mouet a motore mo
to. oportet igit̄ q̄ imediate mouet a motore imo-
bili est perpetuū. Nā imobile supple quidē moue
bit eodē mō ꝛ semp mouebit vnum motū ꝛ sic ipz
nihil est mutās ad id qd̄ mouet. i. respectu eius qd̄
mouet: q: non mutat ipm diuersimode qd̄ mouet
ab eo qd̄ mouet. moto qdez ab imobili iā propter
id quod huiusmodi motū ab imobili aliter ꝛ aliter
se habet ad res hic inferius exñtes eiusdem mot'
causa nō erit sed ꝓpter id qd̄ in cōtrarijs locis: aut
in ꝯtrarijs speciebus. i. in cōtrarijs dispōnib' sunt
res hic inferi' existētes ipm celū motū ab imobili
ꝯtrarie exhibebit motū. i. cōtrarie mouebit existē-
tia hic inferi': ita q̄ vnūquodqꝫ alioꝝ hic iferi' exi
stētiū. aliqñ aūt erit quiescēs aliqñ aūt erit motū.
¶ Notādū aūt pħz habuisse pro principio q̄ idē
manēs idē semp facit idē. ideo motū imediate ab
imobili est perpetuū ꝛ supple motuz. ut ḡ saluaret
motū generatiōis ꝛ corruptionis hic inferi' posuit
itelligētiaz imediate mouē celo imediate celo mo-
to ꝓpter diuersitatē aspectuū causare ꝛ diuersita-
tē motuū in his inferioribus. Sz q̄ possint ab im
mobilib' imediate ꝛ de nouo ꝓduci mobilia fuit su
perius declaratū. ¶ Notandū etiā duplicem esse
causam quare celū diuersimode mouet hec iferio-
ra. pria est diuersitas motoꝝ. Nā vn' homo refri-
gidat a celo ꝛ alius calefit: q: est vnus in loco ubi
dñantur signa calida ꝛ est ꝓpiquius soli: utputa si
sit versus meridiez. Alius aūt est ubi dñant signa
frigida vel est remot' a sole: ut q: est in plaga septē
trionali. Alia causa esse pōt diuersitas specierū si-
ue diuersitas naturarū ꝛ dispōnū: ut q: alteri' spe
ciei ꝛ alterius nature ꝛ alterius dispōnis est cera
q̄ lutū. Si in eodē loco esset utrūqꝫ: vnū induraret
tur a sole ꝛ aliud mollificaret: q: ergo sic diuersificā-
tur influentie celestes in hec inferiora sequitur q̄
aliqua quiescunt aliqua mouent vno motu aliqua
alio. ¶ Dubitaret forte aliqs: q: videt hic pħs de
mōstrare circulariter cū per motū perpetuū osten
dit imobilitatē p̄mi motoris ꝛ per imobilitatē mo
toris primi ostendat aliquid perpetuū esse motuz.
Dicendū q̄ nō cōtingit circulo demōstrare. possu
mus enī per cāz probare effectū ꝛ per effectū cāz
sed propter hoc nō est ibi circularis demōstratio.
circulus enī est ab eodē in idez per idē: sed nos sic
demōstrando nō ꝓcedimus a cā in cām per idē ꝛ
per eūdē modū. imo cū per cām ꝓbamus effectuz
facimus determinationē ꝓpter qd. cū autē demō-
stremus cām per effectū: tūc facimus demonstra-
tionē q:. ¶ Ulteri' forte dubitaret aliquis: q: vide
tur pħus petere qd̄ est in p̄ncipio. Nā cū ꝓbet ce-
lū moueri perpetuo: q: motor ei' est imobilis sup-
ponēdo perpetuitatez mot' celi ut ꝓbet imobilita-
tē motoris primi. supponit qd̄ debet probare. Di-
cendū q̄ perpetuitatē mot' celi si consideraret vie
eius dupliciter ꝓbat. primū fuit ꝓpter cōtinuita-
tem generationis. Nā q: causa cōtinue generatio
nis est aliqd̄ mobile cum illd̄ mobile nō possit esse
corporale: quia nullū corruptibile per se sumptum
nec oia corpalia vniuersalit accepta ut supra pro-
babatur potest esse causa continue generationis.
opz ergo dare aliqd̄ mobile perpetuo motū ut ce-
lū per cuius motuz perpetuet hic generatio ꝛ cor-
ruptio. scd̄o ꝓbauit hoc idē per primū motorē im-
mobilē: q: a motore imobili perpetuo mouēte opz
imediate moueri corpus perpetuo motū. cū ergo
pħs ꝓbat imobilitatē primi motoris per perpetui
tatē motus celi ꝛ postea ꝓbaret causas si huiusmo
di perpetuitatē ꝓbando absolute supponeret imo
bilitatē motoris primi: peteret qd̄ est in principio.
Sed supponit eam ab eo qd̄ fuit superius decla-
ratuz. vz q̄ oportet esse corpus perpetue motū ut
perpetuo generationē causet. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Manifestū igitur factū est ex dictis ꝛ qd̄
fm principia dubitauimus. Quoniā igi-
tur non omnia: aut quiescunt: aut mouē
tur: aut alia semper quidem mouentur:
alia vo semper quiescunt. Sed quedam
aliquando quidē: aliquando non. Huius
enim causa manifesta nunc est: quoniam
alia quidē ab imobili mouent perpetuo:
vnde semper mutantur. Alia vo ab eo
qd̄ mouet ꝛ mutato. Quare et hoc ne-
cessarium est mutari. Inmobile autez si
cut dictum ē: sic simpliciter ꝛ similiter et i
eodem permanēs vnuz et simplicez mo
uebit motum.

¶ Epilogat circa detīata dicēs q̄ ex his dictis igit̄

sic factũ manifestũ est ꝙ ꝯm principia.i.ꝙ a princi pio dubitauimus.videlꝫ ꝙ non oĩa: aut quiescunt aut mouenẜ: aut alia quidẽ que mouẽtur semꝑ mo ueantur.alia ỽo que quiescũt semꝑ quiescere: ita ꝙ nihil vnũ ⁊ idẽ cõtingat aliquando qescere aliquã do moueri.oĩa enim hec falsa sunt:sed ꝯtingat ali quando qdẽ supple moueri.aliquando aũt nõ.hu ius enĩꝫ causa nũc manifesta est per iam dicta:quo niã alia quidẽ mouẽtur ab imobili perpetuo:vnde semper mutanẜ ut celestia.alia ỽo ut hec inferiora mouenẜ ab eo qd̓ mouẽtur ⁊ a mutato.i.a celo qd̓ mouetur ⁊ mutaẜ:quare ⁊ hoc qd̓ videmus in his inferioribus necessariũ est mutari.hec ergo inferio ra mutanẜ.i.non perpetuãtur in suo motu:sed celũ perpetuatur:q꜡ imobile sicut dictũ est mouet sicut simpliciter ⁊ sicut sił̓r ⁊ sicut semꝑ in eodeꝫ statu ꝑmanens:quare causabit vnũ ⁊ simplicẽ motũ.be ne ergo dictus est qd̓ aliqua sunt semꝑ imobilia ut motores celoꝝ ⁊ maxime motor ꝑmus. Aliqua ỽo semꝑ mota ut celestia mota imediate a motore im mobili causante vnũ ⁊ simplicẽ motũ.aliqua ỽo ali quando mouentur:aliquando quiescũt ut hec infe riora non imediate mota a motore immobili:sed a motore moto ut a celo. Lectio.XVIII.

At ỽo aliud faciẽtibus ꝑncipiũ ma
a gis erit de his manifestũ. Cõside-
rãdũ eni est utrũ aliquẽ motũ ꝯtin
git eẽ ꝯtinuuꝫ:aut nõ:⁊ si ꝯtingit qs hic:⁊ qs ꝑmus est motuũ. Manifestum aũt ꝙ siqdẽ necessariũ est semꝑ motũ esse. Pri mus aũt hic ⁊ ꝯtinuus:q꜡ ꝑmũ ꝯtinuum mouẽs mouet ipsuꝫ motũ:necessariũ est vnũ ⁊ eundem esse ⁊ continuũ ⁊ primuꝫ.

¶ Totus iste octauus ut patet per precedẽtia diuidi habet in quatuor partes.nã in ꝑma parte determi natur de eternitate motus.in scd̓a de imobilitate primi motoris.in 3° de ꝑpetuitate ⁊ vnitate eius. in 4° ỽo de ipartibilitate ⁊ infinitate ipsiuſ.expe ditis igiẜ tribus partibus in hac.quarta parte de terminat philosophus de infinitate ⁊ ipartibilitate motoris primi.via aũt ipsius ad inuestigandũ infi nitatẽ ⁊ ipartibilitatẽ primi motoriſ ex eo ꝙ est da re aliquẽ motuꝫ ꝑᵐ continuũ ꝯm quem mouet mo tor primus corpus celeste tẽpore ifinito.duo ergo facit.q꜡ ꝑ probat motũ localẽ esse ꝑmũ ⁊ cõtinuũ. scd̓o per huiusmodi primũ motũ continuũ probat ipartibilitatẽ ⁊ infinitatẽ motoris ꝑmi ibi Quod autem ħ necesse est ipartibile esse. Circa ꝑmũ duo facit.q꜡ primo probat solũ motũ localẽ esse primũ ⁊ continuũ.secũdo uenatur quis sit ille motus lo calis quẽ oportet esse ꝑᵐ ⁊ cõtinuũ.ostẽdẽs huiuſ modi motũ esse circularẽ tm̃ ibi Quod aũt cõtin git ⁊c̃. Circa ꝑᵐ duo facit.q꜡ primo ꝯtinuat se ad dicenda.secũdo exeqtur de intẽto ibi tribus au tẽ ⁊c̃. Dicit ergo ꝙ faciẽtibus aliud principiũ.i. aliã ꝯsiderationẽ magis erit manifestũ de his sup ple que cõpetunt motori.imo cõsiderandũ est enĩꝫ utrũ aliquẽ motũ contingit esse continuũ ⁊ si cõtin git quis est hic motus qui est ꝯtinuus ⁊ qui est pri mus motuũ.manifestũ enim est ꝙ siquidẽ necessa riũ est semper motũ esse.primus aũt motus ⁊ cõti nuus est hic:qm̃ supple motor primuſ facit ⁊ q꜡ ip sum ꝑᵐ mouens mouet ipsuꝫ motũ primũ ⁊ conti nuũ necessariũ est vnũ ⁊ eundẽ motũ esse primũ ⁊ continuũ. ¶ Notandũ autẽ ꝙ semꝑ premisse sunt principia eius qd̓ cõcluditur ⁊ si nõ sunt principia essendi:saltẽ sunt principia inferẽdi.inuestigare er go an sit dare primũ motũ ⁊ continuũ ⁊ quoddaꝫ principiũ inferẽdi ⁊ inuestigandi de his que cõpe tũt motori primo:q꜡ ex hoc ꝓbabitur ipsuꝫ esse im partibilẽ ⁊ infinitũ. ¶ Notandũ etiã ꝙ si aliquis motus dꝫ eẽ primus ⁊ ꝯtinuus necessariũ est ꝙ sit ille quẽ imediate mouet motor ꝑmus: ⁊ q꜡ ꝯm phi losophũ motor ꝑmus imediate nõ mouet nisi vnũ ⁊ eundẽ motum necesse est vnũ ⁊ eundem motum esse continuum ⁊ primum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Trib⁹ aũt existẽtibus motib⁹ alio qdẽ ꝯm magnitudinẽ ⁊ alio ꝯm passioneꝫ:⁊ quo dã ꝯm locũ:quẽ uocamus loci mutatio nẽ:hũc necessariũ est ꝑᵐ eẽ:ipossibile enĩꝫ est augmẽtũ esse alteratione nõ ꝑexistẽte Quod eni augmẽtaẜ:est quidẽ tanq̃ sili augmentẽẜ:est autẽ tanq̃ dissili. Cõtra riũ enim alimentũ dẜ cõtrario. Addicitur aũt omne factuꝫ sił̓e sili. Necesse est igi tur alterationẽ in cõtraria eẽ mutationẽ.

¶ Exeqtur de intento.circa qd̓ duo facit.q꜡ ꝑ osten dit motũ localẽ esse ꝑᵐ.2° probat esse continuũ ibi ꝙ aũt loci mutatio. ¶ Ad euidentiã aũt prime partis sciendũ ꝙ ꝑᵐ quantũ ad ꝑsens spectat qua druplicit̓r dici põt.causalitate ꝯñtia tẽpore ⁊ di gnitate siue ꝑfectione. Non est autẽ idẽ esse prius causalitate ⁊ ꝯñtia. Nã ꝯsequentia prius est a quo non ꝯuertitur cõsequentia. Nã posita causa ꝓpria ⁊ imediata non ipedita ponitur effectus ⁊ econuer so.oĩs ergo cã causalitate precedit suũ effectũ.non aũt ꝑcedit ipsuꝫ ꝯñtia.quomodo aũt differãt abin uicẽ.alij modi prioritatis nõ habet dubiũ. Duo er go facit.q꜡ primo ꝓbat motũ localẽ esse ꝑorẽ alijs motibus causalitate.secundo ꝓbat ipsuꝫ esse prio rẽ alijs modis prioritatis ibi Amplius ⁊ his cõ siderantibus. Circa primũ duo facit.q꜡ primo ꝓ bat motũ localẽ precedere motus alios causalita te loquẽdo de motu ꝯm opinionẽ propriã.secũdo ꝓbat hoc loquẽdo de hoc ꝯm opinionẽ aliorum ibi amplius autẽ oĩuꝫ. In prima parte intendit ta lẽ rationẽ non sunt nisi tres motus.vꝫ motus ꝯm magnitudinẽ alteratio ⁊ loci mutatio:sed alteratio ꝑcedit motũ ꝯm magnitudinẽ.loci mutatio ꝑcedit alterationẽ.ergo loci mutatio precedit alterationẽ ergo loci mutatio precedit oẽs alios mot⁹. In hac autẽ ratione sic procedit .q꜡ primo ꝓbat ꝙ altera tio ꝑcedit augmentũ.2° ostẽdit ꝙ loci mutatio pre cedit alterationẽ ex quibuſ seqtur motũ localẽ esse ꝑoreꝫ alijs motibus.2° ibi at ỽo si alteraẜ. Dicit ẜ ꝙ tribus existentibus motibus:alio qdẽ ꝯm ma gnitudinẽ ⁊ alio ꝯm passionẽ.i.ꝯm qualitatẽ ⁊ ꝯm locũ quendã quẽ uocamus loci mutationẽ hunc.s. motũ ꝯm locũ necessariũ est esse ꝑᵐ. Impoſ̓e enim est augmẽtũ esse alterationẽ nõ existẽte esse.augmẽ tatũ enĩꝫ siue qd̓ augmẽtaẜ est qdẽ tanq̃ sił̓e ⁊ est tanq̃ diuisibile. ꝯtrũ enim alimentũ diciẜ ei cui ad diẜ uel adijciẜ.ideo cũ est in fieri est dissił̓e.factum aũt necesse est simile simili addi. Necesse igiẜ alte

rationē.i.per alterationē in ꝯtrariū mutare:quare necesse est alterationē precedere augmēti.℃ Notandū aūt ꝙ qa agens facit potentia tale actu tale ꝛ qa passum tale est in poᵃ quale est agens in actu: oportet passuʒ in principio passionis ꝛ dū est potētia tale esse dissimile ab agēte.in fine ꝟo ꝛ quando iaʒ factū est actu tale esse sil'e:quare alimētū additū mēbro ꝙ ꝯuersum est in mēbrū ꝛ augmentat ipsum est in pncipio dissil'e.in fine ꝟo quando iaʒ est factū mēbrū ꝛ conuersum in ipsuʒ est sil'e: ꝛ qꝛ hoc sine alteratione fieri nō potest:oportet alterationē precedere augmentū.℃ Dubitaret forte aliqs:qa videtur ꝙ augmentū debeat precedere alterationē:qa motᵘ est via in formā ꝛ recipit speciez a forma sicut ergo se habet forma ad formā sic se habet motus ad motū:sed quātitas que acqrit per augmentū est prior qualitate acqsita per alterationē:qꝛ ꝭm Themistiū ut recitat cōmentator: 12ᵒ metbaᶜᵉ sicut triāgulus est prima figurarū ꝛ post triangulū quadrangulus:sic primū per accñs qđ adheret substātie est q̄̄titas ꝛ post quantitatē qualitas.opʒ ergo augmentū alterationē ꝑcedere. Dicēdū ꝙ augmētū dupliciter pōt sumi.ꝓprie ꝛ large.large enī sumptū augmentū fit per solā rarefactionē absqꝫ additione alteriᵘ sed h̄ ꝭm phm̄ ꝑmo de generatiōe.c. de augmēto.non ꝓprie dicit augmentatū:sed solū maior ꝛ minor situs est ibi generatᵘ. Rursus huiusmodi augmētū est ꝙ per accidens:qa per se in tali trāsmutatione est motᵘ ad qualitatē ut est ibi rarefactio.ex ꝯñti aūt ꝛ quasi per accidens est ibi augmentū.ꝓprie igit ꝛ per se augmentuʒ est ꝑexistenti quātitati additamētū. Nunq̄ ergo fit augmentuʒ ꝓprie nisi ꝯcurrat ibi motus localis:ut ꝙ alimētū feratur ad mēbruʒ ꝛ nisi ꝯcurrat ibi alteratio ut ꝙ alimētū alteretur ꝛ conuertat in mēbrū.motus ergo augmēti ꝓprie sumptᵘ nō est ita simplex ut motus alij.qꝛ magis includit alios q̄ ecōuerso.dato igit ꝙ simplr̄ quantitas precedat qualitatē.nō tñ oportet ꝙ simplr̄ augmentū precedat alterationē. tñ qa non est ita simplex cū sumitur ꝓprie.tū etiaʒ qa fit ex ꝯñti cū sumitur large.ceteris igit paribus motus ad formā priorē forte deberet dici prior. Sʒ si vnus fit per se alius ex ꝯñti vnus simplex altᵘ nō sit simplex.qa semp est per se prius est eo qđ est ex ꝯñti ꝛ qđ est simplex ꝛ nō presupponit alia prius est eo qđ nō est sic simplex ꝛ alia ꝑsupponit alteratio dz augmentū ꝑcedere. ℃ Deinde cum dicit.

℃ At ꝟo si alterabit:indigebit eē alterās ꝛ agēs ex potētia calido actu calidū. Manifestū igit:ꝙ mouēs nō silr̄ se habet. Sed aliqñ qdē ꝓpius:aliqñ aūt lōgius ei:quod alterat. Hec aūt sine loci mutatione non ꝯtingit esse:si ergo necesse est semp motū esse:necesse est ꝛ loci mutatiōeʒ semp esse primā motuū. Et in loci mutatione sicut alia qdeʒ prima:alia ꝟo posterior prima.

℃ Ostēdit ꝙ motus localis precedit alterationē.d. at ꝟo si alterabitur aliqd. Indigebat esse alterās ꝛ agēs ꝙ faciat ex potētia tale actu tale ex potentia calido actu calidū.manifestū igitur ꝙ mouēs non simpliciter se habet sed aliquādo quidē est ei qđ alteratur ꝓprius.i.ꝓpinquius.aliquādo autēʒ lōgius.hoc aūt sine loci mutatione nō contingit esse.si ergo alterās aliquādo nō alterat ꝛ postea alterat ꝑexigit ibi loci mutatio que faciat agēs esse ꝓpinquuʒ qđ prius erat remotū mutatio ꝑcedit alterationē ꝛ per ꝯñs augmentū: ꝛ ita erit primus motᵘ. Addit aūt ꝙ si ergo necesse est semp esse motū necesse est esse semp loci mutationē ꝑmā motuuʒ ꝛ loci mutationē sicut alia qdē est prima ut circularis. alia ꝟo posterior prima:ut recta sit supple:oportet semp esse mutationē circularē tanq̄ mutationū ꝑmā. ℃ Notandū aūt ꝙ qa posteriora non possunt esse sine ꝑmo si res alicuius generis:opʒ semp esse opʒ ꝙ semp sit ꝑᵐ in illo genere:quare si necesse est semp esse motū:opʒ semp esse ꝑᵐ motū ut localē ꝛ nō quēlibet motū localē:sed ꝑᵐ ut circularē. ℃ Dubitaret forte aliqs:utrū motus localis ꝑcedat alterationē:ita ꝙ nō possit fieri alteratio sine motu locali. Dicendū opinionē fuisse phi ꝛ ꝯ̄ᵗᵒʳ eius nullaʒ sbam separatā siue nullā intelligētiā posse imediate alterare vel imediate mouere motu ad formaʒ qꝛ motus alterationis est motus variabiliū ꝛ eoꝝ que nō mouent semp eodē motu intelligentie:aut ꝛ multo fortius ipe deus tanq̄ motores imobiles semp mouēt eodē motu.alteratio eni quelibet imediate nō fit a motore imobili ut ab intelligētia vel a deo sed a motore moto ut a corpore.ꝑᵐ ergo alterās est corpus:sed ꝑᵐ alterans nō alterat sicut nec ꝑᵐ mouens localiter per se localiter mouet: ꝛ si nō alterat multo fortius nō augmētat:quare si ꝑmuʒ alterās est mouēs motū ꝛ nō alterat nec augmentat cū nō sint nisi tres motᵘ:opʒ ipsum moueri motu locali.motus ḡ localis:qꝛ est motᵘ ꝑmi alterātis est prior motu alterationis ꝛ est cā eius.fuit ḡ opinio phi ꝙ motores imobiles alterāt hec inferiora mediāte celo: ꝛ qa signa infrigidātia vel etiā calefaciētia aliqñ sunt ꝓpinquiora ei qđ alterat:aliqñ remotiora ꝛ successiue hñt aliū ꝛ aliū aspectū ad hec alterabilia.iō causat alt'atio in hec iferiora: ꝛ qꝛ h̄ nō fit sine motu locali:opʒ motū localē ꝑcedere alios motus.vera est aūt opinio phi q̄̄tuʒ ad istū ordinē queʒ videmus. Sed si qs crederet deū preter istū ordinē facere non posse:ita ꝙ sine motu locali ꝛ sine celesti corpe non posset verā alterationē efficere falsa esset eius opinio.patet igit quō ꝭm istuʒ ordinē quē videmus aliquādo motus absqꝫ motu locali fieri non possunt. ℃ Deinde cum dicit.

℃ Amplius aūt oium passionū ꝑncipiuʒ dēsitas ꝛ raritas. Et graue nāqꝫ ꝛ leue: ꝛ molle ꝛ durū: ꝛ calidū ꝛ frigidū densitas vident esse ꝛ raritates quedā. Dēsitas ꝛ raritas ꝯgregatio ꝛ disgregatio sunt ꝭm quas gñatio ꝛ corruptio dr̄ substātiaruʒ. Que aūt ꝯgregant ꝛ disgregant:necesse est ꝭm locū mutari. At ꝟo ꝭm eius quod augmentum ꝛ decrementum patientis mutat ꝭm locum magnitudo.

℃ Probat motū localē esse priorem alijs supponēdo opinionē alioꝝ vel loquēdo de motu ut alij loquebantur.d.ꝙ amplius aūt omniū passionū ꝑncipiū est dēsitas ꝛ raritas. Nāqꝫ ꝛ graue quidē ꝛ leue ꝛ molle ꝛ calidū ꝛ frigidū densitates qdā ꝛ raritates vident esse. Oēs enim antiq phi per ꝯdensationē

⁊ rarefactionē ſiue per ꝯgregationem ⁊ ſegregationē ſaluabant oēm generationē ⁊ oēm motū. Nam ſm antiquos pħos dēſitas ⁊ raritas videnť eē diſgregatio ⁊ cōgregatio ſm quas generatio ⁊ corruptio dicit̄ ſbaꝝ ⁊ etiam alioꝝ ut ſm eos ꝯgregatis his ex qbus generabať aliqd erat ibi gñatio. diſgregatis ħo corruptio. Rurſus ſi cōgregatio erat fortis ⁊ denſa gñabať inde calidum ⁊ leue ⁊ molle. Si aūt congregatio illa erat debilis ⁊ rara generabať inde durum frigidū ⁊ graue. oēs ergo trāſmutationes ſaluabāt per ꝯgregationem ⁊ ſegregationē. Sed que ꝯgreganť ⁊ ſegreganť neceſſe eſt mutari ſm locum. motus ergo localis precedit alterationē. ⁊ ſic etiā precedit augmētū ſi prop ga magnitudo eius qd augmentať ⁊ etiā magnitudo decrementū patientis mutatur ſm locū. ℭ Notandum etiā ꝙ ſiue ponamus augmentū ſm pħm ſiue ſm alios ſemp eſt ibi motus localis. antiqui enim ponebāt augmentū eo ꝙ corpora aliqua ſubintrabāt poros uacuoſ qd ſine motu locali fieri nō poterat. ſic etiā ⁊ alterationē ſaluabant per motū localeꝫ ut per congregationē ⁊ ſegregationē corpoꝝ athomorum. uel etiaꝫ per congregationē ⁊ ſegregationem alio modo factam. Quod auteꝫ ſm philoſophum motus localis ſit prior augmento ⁊ alteratione ⁊ etiam ſimul ſit illorum cauſa non habet dubium. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius ⁊ hinc ꝯſiderantibus erit manifeſtum ꝙ loci mutatio prima. Prima enim ſicut ⁊ in alijs: ſic ⁊ in motu dicetur utiqꝫ ṗmū multipharie. Dicitur aūt ṗus: quod nō exiſtēte non erunt alia: illud ħo ſine reliquis. Et quod ſm ſubſtantiam: ⁊ quod tempore.

ℭ Oſtenſo motū localē precedere alios motus prioritate cauſalitatis. In parte iſta oſtendit huiuſmodi motū precedere alios ſm alios modos prioritatis. Circa qd duo facit. qa primo diſtinguit quoſdā modos prioritatis. ſecūdo oſtendit motū localem precedere alios ſm oēs modos illos ibi [quare quoniā motum.] Dicit ergo ꝙ amplius etiam hinc cōſiderātibus erit manifeſtū ꝙ loci mutatio prima ſit prius enim ſicut ⁊ in alijs dicitur ſupple multipliciter. ſic ⁊ in motu ṗmū utiqꝫ dicetur multipharie. dicitur auteꝫ prius vno modo ſm conſequentiaꝫ ut quo non exiſtente non erunt alia. illud ħo ſine reliquis eſſe poteſt. ⁊ etiā dicitur prius qd eſt prius ſm ſubſtantiā. i. ſm perfectionē ⁊ dignitatem: ⁊ etiā qd eſt prius tēpore. ℭ Notandū autē ꝙ ut ſpectat ad preſens ut ſupra dicebatur ṗus dicitur quadrupliciter. ut cū oſtenſum ſit motū localē eſſe priorē alijs cauſalitate ꝯſequens eſt ut oſtendat ipſum eſſe priorem ſm alios modos. videlicet ſm conſequentiam ſm tempus ⁊ ſm perfectioneꝫ ⁊ ſubſtantiam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Quare qm̄ motū qdē neceſſe eſt eſſe ꝯtinuc: erit utiqꝫ ꝯtinuc: aut qui ꝯtinuus: aut qui ꝯſi̇̄ter. Magis aūt qui cōtinuus: ⁊ dignius eſt ꝯtinuuꝫ q̄ꝫ ꝯſi̇̄ter eſſe. Dignius aūt ſemp accipimus in nā eſſe: ſi poſſibile eſt: poſſibile autē eſt cōtinuum eſſe: monſtrabitur aūt poſterius. Nūc autem hoc ſupponať: ⁊ hūc neqꝫ vnū aliud poſſibile eē: ſed aut loci mutationē. Neceſſe igiť loci mutationē eſſe ṗmā. Neqꝫ vna enīꝫ neceſſitas eſt: neqꝫ augmētari: neqꝫ alterari quod ferť: naꝫ neqꝫ fieri aut corrūpi. Hoꝝ aūt neqꝫ vnum contingit niſi continuus ſit queꝫ mouet primū mouens.

ℭ Oſtēdit motū localē eſſe priorē alijs his trib⁹ modis. Circa qd tria facit. qa ṗmo oſtendit ꝙ eſt ṗor ꝯſi̇̄tia. 2° ꝙ eſt prior tpe. 3° ꝙ eſt prior ſba ⁊ ṗfectione. 2ª ibi [ad hoc tpe.] 3ª ibi [ſi i vno.] Dicit ergo quare qm̄ quidē motū neceſſe eſt eſſe ꝯtinuū. i. perpetuuꝫ erit utiqꝫ motus ꝯtinue. i. perpetue: aut qd ꝯtinuus: aut qd ꝯſi̇̄ter. motū aūt perpetuari indeficienter dupliciter eſſe pōt uel ꝙ ſit aliqs motuſ cōtinuus indeficiēſ. uel ꝙ ita ꝯſi̇̄ter motus ſe habeat poſt motū ꝙ nunq̄ꝫ ſit dare horā in qua nō ſit motus: tñ magis ⁊ dignius eſt motū qui eſt cōtinuus eſſe continuū. i. perpetuū q̄ꝫ eſſe perpetuū motum ꝯſequenter. Sed in natura ſemp accipiamus. i. accipere debemus dignius ſm ꝙ eſt poſſibile: ⁊ qa poſſibile eſt motū vnū aliquē eſſe ꝯtinuū ⁊ mōſtrabiť hoc poſterius nūc hic ſupponatur ⁊ hūc motū ꝯtinuū non eſt poſſibile eſſe aliū q̄ꝫ motū localem. Sed aut qa ſic eſt loci mutationē neceſſe eſt eē cōtinuā ⁊ primā ſm ꝯſi̇̄tiaꝫ. qr neqꝫ vna neceſſitas eſt neqꝫ augmētari neqꝫ alterari qd ferť neqꝫ iam fieri: aut corrūpi oportet. ſ. qd ferť. Hoꝝ aūt motuuꝫ neqꝫ vnū cōtingit eſſe niſi ſit ille primus motus localis ꝯtinuus quē mouet mouēs primū. ℭ Notādū auteꝫ ꝙ cum illud ſit prius ſm ꝯſequentiā quo nō exiſtēte nō ſunt alia. alijs aūt nō exiſtētibus nihilominus illud eſſe pōt: qa non exiſtentibus alijs motib⁹ nihilominus pōt eſſe motus localis. motu aūt locali non exiſtēte neqꝫ vnus alioꝝ motuū eſſe poteſt: oportet motū localē eſſe priorē alijs prioritate ꝯſequentie. ℭ Notandū etiā ꝙ cū motus primus ⁊ ꝯtinuus nō indigeat alijs motibus. alij aūt motus indigeant eo: motus localis qui eſt primuſ ⁊ ꝯtinu⁹ nō indigeat alijs ſꝫ ecōuerſo. ſi ergo ſunt alij motus erit motus localis: ſed nō cōuertiť. ⁊ ſi nō erit motus localis nō erūt alij. alijs aūt nō exiſtētibus nihilomin⁹ ille eſſe poterit. ℭ Notādū ēt ꝙ digniuſ ⁊ ꝯgruētius eſt ṗpetuari motū ponēdo motū aliquē eē ꝯtinuū q̄ꝫ ponēdo motuſ eē ꝯſi̇̄ter. vnde ut īfra ṗbabiť eſt aliqs mot⁹ ꝯtinuus ut circularis quo mouet ṗmus motor. Neceſſe ḡ talē motū eſſe ṗm cāſalitate ⁊ ꝯſi̇̄tia ⁊ nō indigere alijſ: ſed eꝯ. quare ſi ꝯſiderať lr̄a pħi tota deſeruit huic rōni ꝙ motus localis eſt prior ſm ꝯſi̇̄tiam alijs motibus. ℭ Dubitaret forte aliqs qa videť motū localē nō eſſe ṗorē ſm ꝯſi̇̄tiam. Naꝫ cū ex motu celi ſemper cauſeť alteratio in hec īferiora ſi eſt motus celi eſt h⁹ alteratio ⁊ econuerſo. ergo nō eſt īter talia ṗoritas ꝯſi̇̄tie. Dicēduꝫ ꝙ per ſe motus celi nō indiget alijs motib⁹ ſed eꝯ. Ideo per ſe loq̄ndo eo exiſtēte nō opꝫ ꝙ ſint alij ſed ecōuerſo. per ſe igiť mot⁹ localis ꝯſi̇̄tia ṗcedit oēs alios lꝫ huiuſmodi ṗoritas per accidens impediatur. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Adhuc tēpore prior eſt: perpetuū enim contingit ſolum mouere ſm hunc.

¶ Ostēdit motū localē esse priorē tpe alijs dicēs: sed adhuc loci mutationē contingit esse primā tpe: qr ppetuā mutationē contingit solū mouere fm hūc motū. Si ergo motus ppetuus est prius tpe motu nō ppetuo motus localis: qr est perpetuus motus precedit alios tempore. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed in vno qdem aliquo habentiū generationē loci mutationē necesse est postremam motuū esse. Post enim ipsum fieri alteratio ꝛ augmentū. Sed loci mutatio iam perfectoꝝ motus est. Sed alterū necesse motum esse fm loci mutationē prius: quod ꝛ generationis causa erit his que fiunt non factū ut generās: eius quod generaꝶ. Quoniā videtur utiqꝫ generatio eē pⁱma motuū: propter id qđ fieri oportet rem pⁱmum. Hoc in vno qdē quolibet eoꝝ que sunt: sic se habet: sed alterum necesse est pⁱus aliquid moueri his que fiunt: cum ꝛ ipsum non factū: ꝛ isto alterum prius.

¶ Ostendit motū localē esse priorē alijs substātia ꝛ pfectione. Circa qđ sex facit fm qꝫ sex rōnes adducit ad propositū. 2ª ibi [qm̄ igiꝶ generationē.] tertia ibi [oīno enim videꝶ.] 4ª ibi [vnde alia oīno.] 5ª ibi [ppter hoc ꝛ qr.] 6ª ibi [maxime aūt manifestum.] Dicit ergo qꝫ in vno quidē aliquo habētiū generationē .i. in vno ꝛ eodē generabili ꝛ corruptibili loci mutationē necesse est esse postremā omniū alioꝝ motuū. Nā post ipsum fieri pᵐ aūt est alteratio ꝛ augmētū: sed loci mutatio iam est motꝰ pfectoꝝ. in eodē ergo generabili loci mutatio posterior ꝛ ꝛ simplr tn̄ est prior. ideo subdit qꝫ necesse est alterum esse motū priꝰ fm loci mutationē qđ erit causa generationis his que fiūt: ut celū qđ non est factū neqꝫ generatū: sed se habet ut generās respectu eius qđ generaꝶ: qm̄ utiqꝫ generatio videꝶ esse prima motuū in eodē generabili ꝛ corruptibili ppter hoc qꝫ oportet rem fieri .i. generari primū qꝫ moueaꝶ localiter. igiꝶ hoc sic se habet in quolibet vno ꝛ eodē eoꝝ que sunt. simplr tn̄ nō est ita. Sed necesse est alterū moueri pⁱus que sit causa his que fiunt: ꝛ hoc esse eus ipsum nō factū: qꝫ si supple factū erit ꝛ ipse: alterū prius motū localiter. simpliciter ergo motus localis pcedit alios. ¶ Notandū aūt qꝫ in eodē generabili ꝛ corruptibili pfectiora sunt posteriora tpe. simpliciter tn̄ ꝛ respectu totius vniuersi sint priora. videmus enim actū substātia ꝛ pfectione eē porē potētia. In eodē tn̄ generabili ꝛ corruptibili: ut pbari hēt 11º methaᶜᵉ. poᵃ pcedit actū. generabile enim vnū ꝛ idem prius est in potētia qꝫ in actu. simpliciter tn̄ actus pcedit potentiā. Nāqꝫ si entia essent potētia ꝛ nō precederet aliqd actu qđ faceret ea potētia talia actu. talia etiā que essent potētia talia nunqꝫ essent: quare cū motus localis in eodē generabili ꝛ corruptibili sit posterior alijs: qr generabile pⁱus generaꝶ. postea alteraꝶ vel augeꝶ ꝛ ultimo moueꝶ localiter. simplr autē sic prior: qr motū quodam localiter ut celū fm phūm nō est factū nec generabile: ꝛ pcedit oīa generabilia ꝛ corruptibilia seqtur motū localem substātia ꝛ pfectione esse priorem alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Qm̄ igiꝶ generationē ipossibile est esse pⁱmā: oīa enim essent que mouenꝶ corruptibilia: manifestū est qꝫ neqꝫ ꝯsequētiū motuū: neqꝫ vnus pⁱor est. Dico aūt ꝯsequenter augmētū: postea alterationem ꝛ decremētū ꝛ corruptionē. Oēs enim posteriores generatione sunt. Quare si nō est posterior gn̄atio prior loci mutatione: neqꝫ aliarū: neqꝫ vna permutationum.

¶ Adducit 2ᵃᵐ rationē dicēs qꝫ impossibile est generationē esse primū motuū: qr tūc oīa que mouenꝶ eēnt generabilia. manifestū est ergo qꝫ neqꝫ cōsequētiū motū erit vnus aliqs prius. dico aūt cōsequenter motū augmentū: postea alterationē ꝛ decrementū ꝛ corruptionē. oēs enim huiusmodi motꝰ sunt posteriores ipsa gn̄atione: quare si non est generatio pⁱor loci mutatione: neqꝫ vna aliarū permutationū erit prior. est ergo vis rōnis qđ cum generatio sit prior oībus alijs motibus excepto motu locali: motus localis qui pcedit generationē dignitate ꝛ pfectione ꝛ alijs pⁱoritatibus pcedit alios motꝰ. ¶ Dubitaret forte aliquis: qr videꝶ hic phūs velle generationē pcedere alterationē: sed ut cōmentator ait hoc nō videꝶ simplr habere veritatē. Nā sicut aliquis pⁱus generaꝶ ꝛ postea alteraꝶ: ita aliqd aliud fuit alteratū ex quo generatū nō est illud. Dicēdū qꝫ fm cōmentatorē phūs sic ait hᵃⁿ generationē alterationē precedere sicut predicamēta se adinuicē pcedūt. Nam sicut substātia prior est qualitate sic generatio que est via in substātiā est prior alteratione que est via in qualitatē. Nam ut ipse ait. si alteratio pcedit generationē hoc est per accidēs. possumus tn̄ aliter dicere qꝫ istud pcedere intelligendū est in eodē gn̄abili ꝛ corruptibili qꝫ necesse est prius eē per generationē qꝫ alterari per alterationē. Qđ aūt hec videbaꝶ eē intētio eius patet ex eo qꝫ ipsam corruptionē appellat etiā posteriorē motuū cum tn̄ nunqꝫ sit generatio vnius nisi sit corruptio alterius respectu tn̄ eiusdē generabilis semp generatio pcedit corruptionē. prima autē via sic colorari posset: qr cū qualitates actiue ꝛ passiue fm ꝯᵗᵉᵐ 7º methᵃᶜ. sint quedā organa ꝛ instrā formarū sbaliū generatio que est via in subāz fm hoc est prior per se causalitate ꝛ pfectione alijs. per se enim ꝛ simplr semp subā ꝛ causa accidentiū. lꝫ per accn̄s ꝛ respectu huius aliqđ per accn̄s sit causa alicuius sube oībꝰ ergo motibus qui nō repiunꝶ nisi in gn̄abilibꝰ ꝛ corruptibilibꝰ gn̄atio est aliq̄ modo pⁱor. cū ergo motus localis ipsam generationē pcedat pcedit ꝛ oēs alios: ergo motꝰ localis simplr pcedit alios: opꝫ ipsam sba ꝛ pfectione esse priorē eis. ¶ Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs. vnde seqtur hec ꝯñtia qꝫ si generatio esset est prius motus oīa essent generabilia ꝛ corruptibilia. Dicēdū qꝫ semp qđ est primū tale in aliq̄ gn̄e vel repiꝶ in oībus que sunt illius generis: vel habet causalitatē sup oīa illiꝰ generis: ut tactꝰ est primus sensus: qr reperiꝶ in oībus sensibilibus. Nā aīal est aīal ppter tactū: sicut ēt calidū in igne est pⁱmum calidū: qr aliq̄ modo est ratio ꝛ cā oīum calidoꝝ. motus ergo ille qui est pⁱmus vel reperiꝶ in oībus mobilibus vel est ratio ꝛ cā oīum aliorū

motuū. Si ergo generatio dicit primus motus: qꝛ reperit in oibus mobilibus plurimum est oia mobilia esse generabilia. si autem dicitur primus motus qꝛ ga est ratio ꝛ causa omniū aliorum motuum cum generabile nō possit esse causa nisi generabilium: oportet omnia mobilia esse generabilia. qñcūqꝫ ergo modo dicatur omnia mobilia sunt generabilia: si generatio sit primus motus. imo sicut motus localis reperit in oib⁹ que mouent: qꝛ est pmus motus sic generatio reperiretur in oibus mobilibus si esset motus primus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Oino aūt videt ꝙ sit impfectuꝫ ad pnm in ens. Quare quod generatione posterius: nā pus est. Ultimum autem loci mutatio oibus inest que sunt in generatione.

¶ Ponit 3am rōneꝫ. d. ꝙ oino videt ꝙ illud qd fit sit impfectū ꝛ sit iens. i. vadēs ad pnm sue pfectionis: ꝛ qꝛ sm nām semp itur de impfecto ad pfectuꝫ qd est posterius gñatione ꝛ ipe est pus nā ꝛ cōplemēto. Sed loci mutatio est posterior oibus que sūt in gñatione. i. per viam gñationis. ergo motus localis est pōr oibus alijs motibus pfectione. ultimuꝫ ergo hmōi motus est nā ꝛ cōplemēto prior. oia enim que sunt mobilia pluribus motibus ultimo mouētur localiter qd non esset nisi mot⁹ localis esset perfectior alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde alia oino imobilia sunt vinctium ppter indigētiā organi ut plante ꝛ multa genera aialiū: pfectis aūt inest. Quare si magis inest loci mutatio magis cōprehēdētibus nām ꝛ motus hic pmus aliorum utiqꝫ erit sm substātiam ppter hoc.

¶ Ponit 4am rōnē. d. ꝙ alia viuētiū sunt oino imobilia ppter indigētiā organoꝝ: ut plāte que quasi carēt organis: ut qꝛ carēt pedib⁹ per se seipa localiter mouere nō possunt: ꝛ multa genera aialiū sunt talia que ppter indigētiā organoꝝ nō mouent seipsa motu pgressiuo ut aialia impfecta. pfectis aūt aialibus inest ꝙ possint seipa mouere localiter: quare si loci mutatio magis inest cōprehendētibus nām magis. i. his que magis cōprehendūt nāles perfectiones. seqtur ppter hoc ꝙ hic motus erit utiqꝫ pmus alioꝝ sm sbam. i. sm pfectionem ꝛ dignitatē. est ergo vis rōnis huius ꝙ cū oia aialia generētur augmētant ꝛ alterant. sola aūt pfecta se localr mouent: qꝛ qd inest solis pfectis pfectius est: erit motus localis perfectior alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Et qꝛ nequaqꝫ substātiam mutat: quod mouet motu in eo quod fert. Scdm eniꝫ hūc solū nihil mutat inesse: sicut ei⁹ quod alteratur quale: eius aūt quod augetur ꝛ decrementum patientis quantum.

¶ Ponit 5am rōnē. d. ꝙ qꝛ hic motuū. i. hic motus de numero motuuꝫ. vꝫ motus localis nequaqꝫ mutat sbam eius qd mouet. i. ipsius mobilis in eo ꝙ ipm mobile fert sm talē motū. Ideo supple hic motus est pfectior alijs. sm enim hūc solū motū nihil mutat inesse sicut eius ꝙ alterat mutat eē quale. eius aūt qd auget ꝛ ipsius patiētis decrementū mutat esse qꝫtū. solus igit hic motus nō variat eē. ¶ Notandū aūt ꝙ sm ꝙ mouet aliqd sic est in potentia ut si mouet ad ubi est in potētia ad ubi si mouetur ad formā: qꝛ forme est dare eē est in potētia ad esse mobile. ergo localiter sm ꝙ hmōi nō est in potētia ad esse sed ad ubi: quare motus localis nō variat esse. oēs aūt alij mot⁹ variāt eē ut esse quale uel qꝫtum. ¶ Notādū etiā quāto aliqd magis est in potentia tāto est impfectius: ꝛ qꝛ plus est esse in po ad esse qꝫ ad ubi subiectū alioꝝ motuuꝫ sm ꝙ huiusmodi est magis in potētia ꝛ per ꝯñs magis impfectuꝫ qꝫ subm motus localis. eoipso igit ꝙ motus localis nequaqꝫ mutato subam eius qd fertur ꝛ nō variat esse eius sed solum ubi sequitur ꝙ requirat subiectum perfectius ꝛ per consequens ꝙ sit perfectior alijs. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime aūt manifestū: qꝛ mouens ipsum seipsum maxime mouet hūc proprie: qꝛ sm locum: ꝛ etiam dicimus hic esse eorū que mouentur ꝛ mouentium pncipium: ꝛ pmum in his que mouentur ipsuꝫ seipsum mouens. Quod qdem igit loci mutatio pma sit: manifestum est ex his.

¶ Ponit sextam rationeꝫ dicēs: ꝙ maxime manifestū est hunc motū. s. esse priorē alijs: qꝛ mouens seipsum maxime mouet proprie hūc. i. sm hunc motuꝫ qui est sm locū ꝛ etiā tum qꝛ nos dicimus hoc ipsum seipsum mouēs esse principiū eorū que mouētur ꝛ esse primū in his: idest inter ea que mouētur: oportet motū localem qui est proprius tali mouēti eē priorē ꝛ perfectiorē alijs. ¶ Notandū autem ꝙ celū qd mouetur ex se est principiū ꝛ causa omniū aliorū corpoꝝ tam mouentiū qꝫ motorum: quare si motus localis est proprius tali mouēti sequitur qd sit prior ꝛ perfectior alijs. ¶ Ultimo autem epilogat circa determinata dicens: ꝙ quideꝫ igitur loci mutatio sit prima omniū aliarum mutationum manifestum est ex his: idest ex dictis. ostēsum est enim ꝙ precedit alias mutationes causalitate consequentia tempore ꝛ perfectione.

Lectio. XIX.

q Ue aūt loci mutatio pma sit: nunc mōstrāduꝫ est. Simul autem ꝛ ꝙ nunc ꝛ pus positum est: ꝙ ꝯtingit quendam motum ꝯtinuum esse ꝛ perpetuum: manifestuꝫ erit eadem methodo.

¶ Postqꝫ philosophus probauit motū localem esse primū. In parte ista ut dicebatur ostēdit ipsuꝫ esse continuū. Circa qd duo facit. qꝛ primo continuat se ad dicēda. secūdo exequitur de intento ibi [qd quidē igitur.] Dicit ergo ꝙ que loci mutatio. primo sic mōstranduꝫ est nunc. idest parūpost. statim enim post hoc capitulū incipit uenari quis motus localis est primus ꝛ cōtinuus. addit aūt qd simul inuestiganduꝫ est qd dictum est nūc. videlꝫ que sit loci mutatio prima. ꝛ etiā inuestigandū est qd cōtingit quendā motū localem esse cōtinuum ꝛ perpetuum. Nam manifestū quod hec declarari habent eadem methodo. idest eadem scientia. Declarare enim quis motus continuus ꝛ perpetuus est declarare quis motus est primus ꝛ econuerso. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod quidem igitur aliorum motuuꝫ

ↄtinuū neq꞉ vnū ↄtingit esse:ex his manifestū est. Oēs enim ex oppositis in ↄ̄ria sunt motus ⁊ mutationes:ut gñationi quidē ⁊ corruptioni ens nō ens termini sūt. Alterationi ↄ̄rie passiones:augmēto ⁊ decremēto:aut magnitudo:aut puitas:aut pfectio magnitudinis:aut impfectio. Cōtrarij autem sunt:qui sunt in contraria.

⁋ Exequit de intēto ostendēs nullū alioꝝ motuū a motu locali esse ↄtinuū. Circa qꝺ duo facit.qꝛ primo ostēdit nullus alioꝝ motuū est ↄtinuus.2° adducit q̄ꝺā spālē rōnem de gñatione ⁊ corruptione ꝙ nō pōt eē ↄtinuus ibi[Quod aūt ⁊ in gñatione.] Circa pᵐ duo facit.qꝛ pᵒ pbat dictā rōnem.2° remouet quasdā cauillationes possibiles fieri circa pdicta ibi[nihil differt.] In pᵃ pte intēdit talē rōnē nullus motꝰ qui est ex oppositis in opposita hēt ↄtinuari ⁊ esse ppetuū. Sed oēs alij motꝰ a motu locali sunt hᵐ.ergo nullus alius motꝰ pōt esse ↄtinuus ⁊ ppetuus.solus aūt motus localis pōt eē talis:qꝛ solus ille pōt esse nō ex oppositis in opposita:sꝫ ex eodē in idē.duo ergo facit.qꝛ pᵒ facit hᵐ rōnem.2° qꝺdā qꝺ supposuerat pbat ibi[ꝙ aūt nō semp.] Dicit ergo ꝙ qdem igit neq꞉ vnū alioꝝ motuū cōtingit esse ↄtinuū manifestū est ex his.oēs enī motus ⁊ mutationes sunt ex oppositis in ↄ̄ria ut gñationi ⁊ corruptioni sunt termini ↄ̄rij.qꝛ ens ⁊ non ens.sic ēt alterationi sunt termini passiōes ↄ̄rie augmento ⁊ decremēto termini sunt aut magnitudo ⁊ puitas.i.magnū ⁊ puū.aut pfectio magnitudinis ⁊ impfectio.i.aut magnitudo pfecta ⁊ impfecta.sed ↄ̄rij motꝰ sunt qui fiūt in ↄ̄ria.ut pbabat in 5°.quare si oēs tales motus ⁊ mutationes sunt in ↄtraria ⁊ hñt ↄ̄rios terminos ipsi sibiinuicem ↄtrariant ⁊ per ↄñs ↄtinuari nō poterūt.solus igit motus localis qui pōt esse sine ↄ̄rietate poterit eē ↄtinuus. ⁋ Notādū aūt ꝙ si hec ratio bñ ↄsiderat ostēdit ꝙ solus motus localis nō qlibet sed circularis tm̄ est ↄtinuus ⁊ ppetuus:qꝛ solus ille est ab eodē in idem nō a ↄtrario in ↄ̄rium. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Quod aūt nō semp mouet ſm hūc motum existēs pus:necesse est pus quiescere. Manifestū igit qm̄ quiescat in ↄ̄rio mutans Silr aūt ⁊ in mutationibus. Opponunt enim gñatio ⁊ corruptio simplr:⁊ singularis singulari. Quare si impossibile est simul mutari oppositas:non erit continua mutatio:sed medium erit ipsoꝝ tempus.

⁋ Quoddā qꝺ supposuerat pbat. Supposuerat enī motꝰ qui sunt in ↄ̄ria sibiinuicem ↄtinuari nō posse qꝺ pbat ex hoc ꝙ iter eos intercidit qes media.iō ait ꝙ illud qꝺ nō semp mouet existēs pus necesse est ipm pus quiescere.manifestū est igit qm̄ mutans pus q̄ꝫ mutet quiescet in ↄ̄rio termio. ⁊ qꝺ dictū est de motibus.silr intelligēdū de mutationibus.opponunt enim gñatio ⁊ corruptio simplr. ⁊ etiā singularis singulari. Nō solū enim gñatio uñr opponit corruptiōi.sed etiā gñatio huiꝰ ut gñatio ignis opponit corruptiōi ignis:quare si nō est possibile simul mutari ſm oppositas mutationes nō erit ↄtinua mutatio que est in ↄ̄ria.sed etiā erit mediū ipsoꝝ tpꝰ. ⁋ Notādum aūt ꝙ quies est eoꝝ que nō mouent sunt tm̄ apta nata moueri.qꝛ ergo aliqd pus existēs si nō mouet:qꝛ illud est impossibile moueri dū nō mouet:oportet ipsum quiescere in termino a quo ⁊ qꝛ terminus a quo incipit huius motus est cōtrarius ipsi motui uel est ↄtrarius termino a quo recipit speciē huiusmodi motus.ideo dicit quiescere in ↄtrario termino. ⁋ Notandū etiā ꝙ si aliquid sanat adepta sanitate sine quiete media redat ad oppositū terminū ⁊ infirmet.cuꝫ quilibet motus possit denoiari a termino ad quē tendit sine itermissione motus ad sanitatē denoiaret ab infirmitate ⁊ simul idē sanaret ⁊ infirmaretur qꝺ cum sit incōueniēs:oportet ibi dare quietē mediā q̄ꝫ tales motus cōtinuari nō possunt. ⁋ Dubitaret forte aliqs:vnde est ꝙ motus in ↄtraria non possunt esse ↄtinui. Dicendū ꝙ quātū ad psens spectat ad ↄtinuitatē motus reqrunt quatuor.vꝫ vnitas speciei mobilis ⁊ temporis ⁊ motoris.motꝰ enim si debēt esse cōtinui:oportet esse eiusdē spēi ⁊ eiusdē rōnis:qꝛ quodlibet nō cōtinuat cum quolibet. scꝺo debet ibi esse vnus motor:qꝛ ut supra in hoc 8° ostēsum est motus factus a diuersis motoribus nō pōt esse cōtinuus:lꝫ forte possit esse ↄsequēter. tertio requiritur ibi vnitas mobilis.quia in diuersis mobilibus vnus motus cōtinuus esse nō pōt. quarto oportet quod ibi sit vnitas temporis.quia motus interruptꝰ ſm tēpus nō ulterius est vnus ⁊ ↄtinuus.lꝫ enim qꝺcūq꞉ istoꝝ quatuor deficiat nō ulterius sit ↄtinuus.tamē in motibꝰ cōtrarijs quodāmodo oia ista quatuor deficiūt.ibi enim nō est vnitas speciei:qꝛ motus cōtrarij eiusdē speciei eē nō possunt.deficit etiā ibi quodāmodo vnitas motoris:qꝛ ſm istū ordinē quē vidimus vnus ⁊ idē motor per se ⁊ imediate nō mouet motus cōtrarios. Sic etiā quodāmodo deficit ibi vnitas mobilis. Nam lꝫ eadē mobilis substātia possit esse susceptibilis cōtrariarū qualitatū ⁊ idem corpus possit esse in diuersis ubi.tamē si cōsideret corpus ut est mobile ſm locū nō est eodē modo locatū cum mouet sursum ⁊ deorsum.sed cū mouet sursum locatur deorsuꝫ cū deorsum sursuꝫ. Sicut ergo differt corpus locatū sursum a corpore locato deorsuꝫ sic differt qꝺ subijcit motui sursuꝫ ⁊ deorsum:⁊ qꝺ dictum est de motu locali respectu cōtrarioꝝ ubi intelligendū est de quolibet alio motu respectu ↄtrarioꝝ terminorum. Quarto deficit ibi vnitas tpis. quia ut dictū est cum idem nō possit moueri simul oppositis motibus:oportet inter duos motus cōtrarios intercidere quietem mediā ⁊ interponi ibi tempus. ⁋ Deinde cum dicit.

⁋ Nihil enim differt ↄtrarias aut nō ↄtrarias esse ſm ↄtradictionem mutationes: si solum impossibile sit eidem simul ineē. Hoc enim rationi nihil utile est.

⁋ Remouet quasdā cauillationes possibiles fieri circa predicta.circa qꝺ tria facit ſm ꝙ tres tales cauillationes remouet.1° ibi[neq꞉ si nō necesse.]3° ibi[nō oportet aūt.] Prima cauillatio est talis.diceret enim aliqs qꝺ motus cōtrarij nō possunt simul ↄtinuari.mutatiōes tamē possunt qꝛ nō opponuntur cōtrarie sed contradictorie.hoc ergo remouēs ait qꝺ nihil differt mutationes oppositas ſm

ꝯdictionē esse ꝯrias: aut nō ꝯrias si solū ipossibile sit eidē simul inee. hoc eni qđ est esse ꝯrias aut nō ꝯrias ꝓñti rōni nihil est utile. ¶ Notādum aūt ꝙ si aliqđ statim cū generatū est corrūperet sine qete media cum motus ⁊ mutatio denoiari possit a termino ad quē vadit sine intermissione ⁊ sine quiete media posset gñatio denoiari a corruptione ⁊ non eē: ita ꝙ id qđ generat dici posset qđ corrūpit ⁊ qꝛ hoc est ipossibile opꝫ ibi interuenire qetē mediam. ad ꝓbādū igit ꝙ inter gñationē ⁊ corruptionē vel inter quascūqꝫ alias mutatiōes oppositas: opꝫ interuenire qetē mediā nihil est ad ꝓpositū. utrū illa oppoñant ꝯrie vel ꝯtradictorie: sed sufficit ꝙ non ꝯtingit ea simul esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Neqꝫ si nō necesse est qescē in ꝯdictione neqꝫ est mutatio qeti ꝯriū. Nō enim fortassis qescit: quod nō est. Corruptio autē in nō ens. Sed si solum mediū sit tēpus: sic enim non erit mutatio ꝯtinua. Neqꝫ enim in ꝑoribus motibus cōtrarietas utile fuit: sed non contingere simul esse.

¶ Remouet 2ᵃᵐ cauillationē que quodāmodo ꝯtinet duas cauillationes. dicebat enīꝫ supple ꝙ semper mutās qescit in ꝯrio ut mutās in sanitatē qescit in sanitate priusqꝫ moueat in egritudinē. hoc aūt ulř loq̄ndo videt eē falsum. Nā mutās in ꝯdictione ⁊ in nō eē nō qescit in nō eē ꝑius q̄ꝫ moueat ad eē: qꝛ qđ nō est non pōt qescere. sic ēt simul cū hoc posset aliqs cauillare. dixerat eni ꝙ oportet prius mutāſ qescere in ꝯrio ex quo seq videt ꝙ quies opponat ꝯrie motui vel mutationi qđ videt eē falsuꝫ: qꝛ eis opponit priuatiue. has aūt cauillatiōes remouens ait ꝙ neqꝫ si non necesse est qescere in ꝯdictione. i. neqꝫ si nō est mutatio ꝯria queti. nō enim ꝓp has cauillatiōes: opꝫ motus vel mutationes ꝯrias ꝯtinuari adinuicē. Nō enim fortassis qescit qđ nō est qđ aūt corrūpit vadit in nō ens. hoc aūt nō variat ꝓpositū: sed si solū sit mediū tpꝰ inter hᵘˢ motꝰ vel mutationes nō erit ibi ꝯtinuitas. sic enim existēte medio ibi tpe nō esset mutatio ꝯtinua. neqꝫ etiā vꝫ ad ꝓpositū ꝙ quies nō opponit ꝯrie motui vł mutationi: qꝛ neqꝫ in priorib’. i. in ꝑori cauillatiōe cōtrarietas fuit quid utile: sed solum si nō cōtingeret simul esse. Sufficit enim ꝙ duo motus ꝯtrarij vel ꝙ due mutationes opposite nō possunt simul esse ad hoc ꝙ non continuentur. sed intercidat ibi tempus medium. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Nō opꝫ aūt turbari: quod ideꝫ pluribus erit ꝯriuꝫ: ut motꝰ ⁊ statui ⁊ motui qui est in ꝯrium: sed hoc solū est accipe qđ opponit quodāmodo ⁊ motui ⁊ qeti motꝰ ꝯrius: sicut eq̄le ⁊ mēsurabile: excellenti ⁊ ei qđ excellit: ⁊ quod nō ꝯtingit simul oppositos: neqꝫ motus neqꝫ mutationes esse.

¶ Remouet 3ᵃᵐ cauillationē. dixerat enim ꝙ oportet qescere in ꝯtrario termino vel in ꝯtrariā quietē. ergo quies ꝯriat motui. Sed cū motus etiā ꝯrietur motui idem erit ꝯriū plurib’. sed hec cauillatio nō tollit ꝓpositū. ideo ait ꝙ nō oportet turbari ꝙ idē erit ꝯriū plurib’ ut ꝙ motꝰ est ꝯrius statui. i. quieti ⁊ motui qui est in ꝯriū: sed hoc solū est necessarium accipe ꝙ motꝰ ꝯtrarius opponit motui quodāmodo ⁊ qeti: sicut equale ⁊ cōmēsurabile opponit quodāmodo excellenti. i. magno ⁊ ei qđ excellit a ꝑuo ⁊ etiā necesse est accipe ꝙ nō ꝯtingit simul eē neqꝫ motus oppositos neqꝫ mutationes oppositaſ quo posito sequit motꝰ ⁊ mutationes oppositas ꝯtinuari nō posse. sed inter eas intercipit tēpus mediuꝫ. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū idem possit ꝯtrariari plurib’. Dicēdū ꝙ ꝯtraria ꝓprie sumpta ut declarari habet 10ᵒ methaᶜᵉ sunt que posita sub eodē genere maxime a se distāt. cū ergo in eodē genere nō possit esse nisi vna maxima distātia s̄m vnū genus ꝯrietatis ꝓprie nō ꝯriat nisi vnū vni s̄m tñ diuersa genera oppositiōis vel nō s̄m ꝯrietatē maximā nō est incōueniēs vnū opponi plurib’ ut ꝙ vni opponit priuatiue. alij aūt cōtrarie. i. ꝙ utriqꝫ opponat ꝯtrarie: sed nō s̄m ꝯtrarietatē vel distātiā maximā sed s̄m mediam sicut fuscuꝫ opponit albo ⁊ nigro: vel etiā vnū pōt cōtrariari plurib’: ita ꝙ ab vno distet maxime ab alio mediocriter sicut nigrū cōtrariat fusco ⁊ albo. Nō igit est incōueniēs motū opponi motui ⁊ quieti. nā lꝫ utriqꝫ opponat contrarie accipiēdo ꝯtrarietatē large prout se extēdit ad oppositionē priuatiuā. tamē nō opponit utriqꝫ eodē modo: sed motus magis opponit motui ꝯtrarie. quieti autē magis priuatiue: vel dato ꝙ uterqꝫ opponat. hoc tamē nō esset s̄m eandē distātiā: sed motus opponit motui s̄m distātia maioreꝫ quieti nō s̄m minorē. nam ut supra in 5ᵒ ꝓbauimus plus opponit motus motui q̄ꝫ quieti. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utruꝫ sic opponat motus motui ⁊ quieti: sicut equale magno ⁊ paruo. Dicendū ꝙ inter has oppositiōes est aliqualis similitudo nō oimoda. equale enim opponat magno ⁊ paruo priuatiue: ut declarari habet 10ᵒ methaᶜᵉ. ⁊ qꝛ in ipsis ꝯtrarijs reseruat aliquo modo oppositio priuationis motus opponit aliq̄ modo priuatiue tā motui q̄ꝫ qeti. est igit ibi aliqualis siłitudo: sed maior eēt huiusmodi similitudo si diceret ꝙ motus opponitur quieti ⁊ motui sicut magnuꝫ opponit equali ⁊ paruo. nam sicut magnū opponat equali s̄m distātiam minorē. paruo v̄o s̄m maiorem sic motus opponitur quieti s̄m distantiam minorem. motui ꝟo s̄m maiorem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod aūt in generatione ⁊ corruptiōe ⁊ penitus inconsequēs esse videbit: si factum mox necesse est corrūpi: ⁊ nullo tēpore ꝑmanere. Quare ex his utiqꝫ fides alijs fiet: phisicum enim est quod similiter se habet in omnibus.

¶ Adducit specialē rationē de generatione ⁊ corruptione dicēs. ꝙ autē ⁊ in generatione ⁊ corruptione manifestum est. s. ꝙ ⁊ penitus incōueniens esse videbit: si factū. i. si generatuꝫ mox necesse est corrūpi ⁊ in nullo tpe manere: quare ex his. i. ex generatiōe ⁊ corruptiōe fiet utiqꝫ fides ⁊ in alijs mutationib’. phisici enim est ꝙ quātuꝫ ad hoc cōtingit se habere in oībus mutationib’. nā sicut est nāle ꝙ sit dare quietē mediā inter gñationē ⁊ corruptionē sic est qđ phisicū ⁊ nāle ꝙ sit dare quieteꝫ mediam inter oēs oppositas mutationes. ¶ Dubitaret forte aliquis: quare penitus incōueniēs est si inter generationem ⁊ corruptionē non interueniat quies

media. Dicēdū q̄ si hoc nō ponat͛: ꝯ͛ᵒʳ adducit ad tria maxima icōueniētia. quoꝝ primū est qḋ gn̄at͛ nō hēbit esse in actu. 2ᵐ est qḋ nā ageret ociose. 3ᵐ est: q2 tolleret͛ oīs gn̄atio. primū sic p3. Nā qḋ nō hēt aliqd nisi in vno instāti nō hēt illud nisi in poᵃ. instās enī ut vnū est ꝯtinuatiuū tp̄is ⁊ est qd in poᵃ quare si statim cū aliqd est gn̄atū ⁊ adeptū est formā recederet ab ea nō hēret eā in actu sed in potētia. imo q2 cōe est omni motui q̄ sit actᵘ entis in potentia f̄m qḋ in poᵃ sicut q̄diu aliqd mouet͛ localiter: q2 nō est in loco sibi equali nisi in instanti. ideo semp est in tali loco dū ꝯtinue mouet͛ in poᵃ non in actu sic si adepta forma stati3 qḋ gn̄at͛ incipet recedere ab ea hēret hᵐ formā in poᵃ nō in actu. ⁊ q2 a forma est esse si qḋ gn̄at͛ qn̄ generatū est non hēret formā in actu: sed in poᵃ nō hēret esse in actu in poᵃ qḋ est incōueniēs. 2ᵒ etiā incōueniēs est q̄ frustra eēt actio nature. si eni3 motᵘ est via in formā: 3 qḋlibet desiderat q̄escē in suo termiō ⁊ in suo fine frustra ageret nā si multum tp̄s apponeret in motu ⁊ per nullū tēpus q̄esceret in forma ad quā nāliter ordinat͛ motᵘ. 3ᵒ cessaret oīs gn̄atio. Nā cum gn̄atio terminet͛ ad eē in actu ex quo gn̄atu3 nō posset hēre esse in actu nō posset gn̄ari ⁊ per ꝯn̄s nō posset esse gn̄atio. ⁊ qḋ dcm̄ est de gn̄atiōe. i. de mutatiōe ad formā s̄bālē itelligēdu3 est de alijs mutationibᵘ ad accn̄tales formas. nā gn̄ata accn̄talr̄ qn̄ gn̄ata habēt esse in actu f̄m illas formas quas per gn̄ationē acqrūt ⁊ nā in gn̄atione taliu3 nō agit frustra ut q̄ multū tēpus apponat in motu ⁊ q̄ solū per instans obtineat tales formas: sic gn̄ata accn̄taliter nō haberēt esse in actu f̄m illas formas cessaret oīs gn̄atio accn̄talis: q2 cōe est omni gn̄ationi q̄ terminet͛ ad aliqḋ esse in actu. bn̄ igit͛ dictū est q̄ negocium p̄hicū quantū ad hoc q̄ inter duas oppositas mutationes est dare quietem medium simile est de generatione ⁊ mutatione substantiali ⁊ de alijs mutationibus.

Lectio. XX.

Quod aūt ꝯtingit esse quēdam motum infinitū vnu3 esse cōtinuum: ⁊ hic circularis: nunc dicemus.

¶ Postq̄ phūs ostēdit motū localē esse primū ⁊ ꝓbauit nullū alioꝝ motuū esse ꝯtinuū. in pte ista intēdit venari q̄s motus localis est ꝯtinuus ⁊ p̄mus. Circa qḋ duo fac. q2 p̄ ꝯtinuat se ad dicēda. 2ᵒ exeq̄tur de intēto ibi statim post omne enim qḋ mouet͛. Dicit ergo q̄ ꝯtingit esse quēdā vnū motum existentē infinitū ⁊ ꝯtinuū ⁊ q̄ hic est circularis dicemus. i. ostēdemus nūc. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Omne qdē enim mouet͛: qḋ fert͛ aut circulariter: aut f̄m rectitudinē: aut mixtu3. Quare si neq3 illoꝝ alter continuus est: neq3 ex utrisq3 possibile est ꝯtinuum esse.

¶ Exeq̄tur de intēto. ad cuius euidentiā sciēdum q̄ motus localis triplex est. v3 rectᵘ circularis ⁊ mixtus ex utroq3. Nā si aliqḋ mobile mouet͛ per chordam ⁊ rediret ad archū faceret motum mixtu3 ex utroq3. duo ergo facit. q2 primo ostēdit q̄ nec motus rectus nec mixtᵘ pōt esse ꝑpetuus ⁊ ꝯtinuus. 2ᵒ declarat q̄ motus circularis pōt eē hᵐ ꝯtinuᵘ ⁊ ꝑ ꝯn̄s p̄mus ibi qm̄ aūt in circulari. Circa p̄ᵐ duo facit. q2 p̄ ꝓbat motū mixtū nō esse ꝯtinuu3 supponēdo motū rectū nō esse ꝯtinuū. 2ᵒ ꝓbat ipm motū rectū nō esse ꝯtinuū ibi Qḋ aūt ꝓfert͛. Dicit ergo q̄ omne qḋ fert͛ localiter aut fertur circulariter aut f̄m rectitudinē aut f̄m mixtū: quare si neq3 illorū aliter. i. si neq3 rectus est ꝯtinuus neq3 cōpositū ex utrisq3. s. ex recto ⁊ circulari possibile est esse ꝯtinuu3. ¶ Dubitaret forte aliqs: q2 nō videt͛ q̄ hec ꝯn̄tia valeat. v3 q̄ si nō cōtinuat͛ ⁊ ꝑpetuat͛ motus rectᵘ q̄ nō possit ꝯtinuari nec ꝑpetuari motus mixtus. Nā l3 mobile aliqḋ nō possit moueri ꝯtinue ⁊ ꝑpetue per chordā siue per lineā rectā: q2 lineā illa oportet esse finitā. posset tn̄ ut videt͛ perpetuari motᵘ eius mixtᵘ: q2 sicut iens per chordā ⁊ postea rediēs per archū itez pōt ire per chordā ⁊ sic in infinitū ꝯtinuare motū suum. Dicēdū q̄ nec mixtus nec rectᵘ motus ꝑpetuari pōt nisi reflectat͛. reflectitur enim mixtᵘ: q2 vadēs per chordā reflectit͛ per archū. sic etiā si motus rectᵘ ꝑpetuari debet cū oīs magnitudo sit finita. oportet etiā q̄ reflectat͛ ut vadēs per chordā si suū motū rectū ꝯtinuari d3 oportet q̄ cū est in capite chorde qḋ ꝑ eādē chordā3 reflectit͛. est ḡ intētio philosophi q̄ si motᵘ reflexus ⁊ iteratus per eādē lineam rectā nō est ꝯtinuus q̄ nec reflexus per archū erit ꝯtinuus. Nā ptes cōtinui debent esse eiusdē rationis. magis autē videt͛ esse eiusdē rōnis rectus cū recto q̄ archus cū chorda: quare si nec rectus nec mixtus ꝑpetuari potest nisi reflectatur bene dictū est q̄ si rectus reflexus non est continuus q̄ nec mixtum possibile est esse continuum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod aūt fert͛ f̄m rectū ⁊ finitū: non ferat͛ ꝯtinue: manifestū est. Reflectit͛ enim. Reflexū aūt f̄m rectū per ꝯ̄rios motus. Cōtrarius enim f̄m locum est qui est sursu3: ei qui est deorsu3: ⁊ qui est ante: ei qui est retro: ⁊ qui est ad sinistrū: ei qui est ad dextru3. Loci enim ꝯtrarietates he sunt.

¶ Quia improbādo motū mixtū nō esse ꝯtinuū supposuerat motū rectū nō esse ꝯtinuū. ideo hoc ꝓbat motū rectū nō posse esse ꝯtinuū ꝓpter q̄ nec mixtᵘ ꝯtinuus erit. Solus igit͛ circularis poterit esse ꝯtinuus. duo aūt facit f̄m q̄ dupl'r ꝓbat motū rectu3 nō esse cōtinuū. primo enim ꝓbat hoc per rationes p̄hicas ⁊ ꝓpas. scḋo per rōnes quasi logicas ⁊ cōmunes ibi rōnabiliter autē. Circa primu3 duo facit. q2 p̄mo ponit huiusmodi rōnes. scḋo mouet quedā dubia circa determinata ibi vnde ⁊ ad dubitationē. Circa primū duo facit f̄m q̄ duas rationes adducit ad ꝓpositū. scḋa ibi maxime autē manifestū. In p̄ma pte intēdit talē rationē. Supponit enim motū rectū nō posse ꝑpetuari nisi inflectat͛ cum oīs magnitudo sit finita. hoc igit͛ supposito arguit͛ sic motus reflexi sunt ꝯtrarij motus cōtrarij nō sunt cōtinui. ergo motus reflexus nō pōt esse cōtinuus. In hac autē rōne sic ꝓcedit. q2 primo ait͛ motᵘ reflexos esse ꝯtrarios. scḋo ostēdit q̄ motus cōtrarij nō sunt cōtinui. 3ᵒ qḋ dixerat ꝯfirmat per quoddā signu3. scḋa ibi quo aūt est vnus. 3ᵒ ibi signū autē. Dicit ergo q̄ aute3 id qḋ fert͛ f̄m rectū ⁊ f̄m finitū. i. f̄m magnitudinē finita3 q̄ tale mobile nō feratur ꝑpetue ⁊ cōtinue manifestū est sic. reflectit͛ enim reflexū autē f̄m rectū mouet͛ huiusmodi mobile f̄m cōtrarios motus: q2 f̄m locu3 cōtrarius est motus qui est sursu3 ei motui qui est

deorsū ⁊ qui est ante ei qui est retro ⁊ qui est ad sinistrū ei qui est ad dextrū. loci eñ ꝯrietates sunt he. vz sursū ⁊ deorsū: ante ⁊ retro dextrū ⁊ sinistrū ¶ Notandū aūt ꝙ ait fm rectū ⁊ finitū: qz si esset dare magnitudinē infinitā posset ibi ꝑpetuari motus absq; reflexione: sed cū oīs magnitudo sit finita fm rectū nunq̄ ꝯtinue ꝑpetuaṫ motus nisi reflectaṫ. ¶ Notandū etiā ꝙ motus recipiūt spēs a terminis: quare si termini sunt ꝯrij: oportet mot⁹ in illos esse ꝯrios. motus ḡ reflexi fm rectū: qz sunt in ꝯrias dr̄ias locoꝝ: opz ꝙ sint ꝯtrarij. ¶ Notandū etiā fm ꝯ̄ntes ꝙ he sex ꝯrie dr̄ie locoꝝ sumunṫ fm tres diametros corꝑis. Nā sursū ⁊ deorsum sumūtur fm lōgitudinē dextrū ⁊ sinistrū fm latitudinē ante ⁊ retro fm ꝓfunditatē. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quis aūt est vnus ⁊ ꝯtinuus mot⁹: ꝑus diffinitū est: qz qui est vnus ⁊ in vno t̄pe ⁊ indifferēti fm speciem. Tria enim erant. Quodq; moueṫ ut hō aut deus: ⁊ qñ ut tēpus: ⁊ tertiū in quo. Hoc aūt est locus: aut passio: aut spēs: aut magnitudo. Cōtraria enim differunt specie: ⁊ non vnum sunt: loci autem dicte differentie.

¶ Ostēso ꝙ opz motū reflexū esse ꝯtrariū: ostēdit ꝙ motus ꝯrij cōtinuari nō possunt ex qbus seq̄tur ꝙ cū motū rectū oporteat reflecti ꝙ huiusmodi motus ꝯtinuari nō pōt. ideo ait ꝙ q̄s est mot⁹ vnus ⁊ ꝯtinuus prius in vno diffinitū est: qz est ille qui est vnus. i. vni⁹ mobilis qui est in vno t̄pe ⁊ ex indifferēti fm spēz. tria eñ erant que reqrebanṫ ad motū ꝙ que moueṫ ut hō aut deus. i. celū. ⁊ qñ ut tēpus ⁊ 3ᵐ in quo est motus ⁊ ad quē est motus. hoc autē. i. hᵘ terminus aut est locus si sit mot⁹ localis aut passio. i. qualitas. si sit alteratio aut spēs. i. forma si sit mutatio in subaz aut magnitudo. si sit motus in q̄ntitate. ꝯtraria aūt. i. ꝯtrarij termini differunt specie ⁊ nō sunt vnū ⁊ indifferēs fm spēz. loci autē dicte dr̄ie supple sunt ꝯtrarie: quare si de rōne mot⁹ qui est vnus ⁊ ꝯtinuus est ꝙ sit in terminū indifferentē fm spēz: qz motus reflexi ⁊ ꝯtrarij sunt in terminos differentes fm speciem. ideo tales cōtinuari non poterunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Signū aūt quod mot⁹ ꝯrius est: qui est ab. a. ad. b. ei qui est ab ipso. b. ad. a. Et qz stāt ⁊ repausant adinuicē: si simul fiāt. Et in circulo siſr: ut qui est ab. a. in. b. ei qui est ab. a. in. c. Sistunt eñ ⁊ si ꝯtinui sint: ⁊ si nō fiat reflectio ꝓpter id quod cōtraria sese corrūpunt ⁊ prohibēt adinuicē: sed non qui est in latus: ei qui est sursum.

¶ Qđ dixerat ꝯfirmat per qđdā signū. dixerat eñ mot⁹ reflexos eē ꝯrios qđ pz per signū: qz se adinuicē ipediunt. ideo ait ꝙ signū ꝙ est ꝯrius mot⁹ qui est ab ipso. a. ad ipm. b. ei qui est ab ipo. b. ad ipsū a. qz stant ⁊ repausant adinuicē. i. ipediūt se adinuicē si siſr fiant. Nō eñ simul pōt moueri vnū ⁊ idē mobile ab. a. in. b. ⁊ eꝯ: sed tales motus adinuicē se ipediūt: ⁊ qđ dictū est de motu reflexo super rectā lineā siſr intelligendū est ⁊ de reflexo in circulo ut si fiat circulus ⁊ signenṫ ibi tria puncta. a. c. b. mot⁹ ab. a. in. a. prius ueniēs in. c. q̄z in. b. opponiṫ motui reflexo qui est ab. a. in. a. ꝑus ueniens in. b. q̄z in. c. ideo ait ꝙ motus qui est ab. a. in. b. opponitur. ⁊ qui est ab. a. in. c. ⁊ nō est vnus cū illo sistunt eñ se inuicē ⁊ ipediūt se huiusmodi motus ⁊ si cōtinui sit ⁊ nō fiat ibi reflexio supple non erit ibi ipedimentū ꝓpter illud ꝙ ꝯtraria sese corrūpunt ⁊ ꝓhibent se abinuicē. ꝯtrarij aūt se nō ipediūt. ideo subdit: sed motus qui est latus nō repugnat ei qui est sursū. videmus eñ aues non semper uolare recte sursū: sed aliquādo uolant sursū. ⁊ tñ simul cū hᵒ tendūt in latus absq; repugnantia. oēs ergo tales motus reflexi: q̄ oppositionē habēt adinuicē siue fiant in recto siue in circulo ꝯtinuari nō poterunt. ¶ Dubitaret forte aliquis: q̄ uideṫ hic phs uelle ꝙ vnus motus circularis ꝯrarieṫ alteri ut ꝙ motus factus in circulo uersus vnā partē ꝯrarieṫ motui reflexo in eodē circulo uersus aliā cuius cōtrariū vult in de celo ⁊ mūdo ubi vult motui circulari nihil esse ꝯtrariū. Dicendū ꝙ ad hoc rñdet ꝯ̄ᵗᵒʳ distinguēs de ꝯtrarietate. d. ꝙ si accipiatur cōtrarietas ꝓprie motui circulari nihil est ꝯtrariū. Sed si accipiaṫ large ut dicaṫ aliquid esse cōtrariū aliter quicqd est ipedimentū illius sic mot⁹ reflexi in circulo sibi inuicē ꝯtrariātur: qz se inuicē sistunt ⁊ ipediant. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs: qz non videṫ ueri hoc ꝙ motus in circulo facti in partē cōtrariā se inuicē ipediant. videmus eñ solē simul ⁊ semel moueri uersus occidentē motu diurno ⁊ uersus oriētē motu ꝓprio. Dicēdū ꝙ sicut est de alijs ꝯtrarijs sic suo modo est de ꝯtrarietate motuū. simpliciter eñ ⁊ absolute in eodē subō simul cōtraria esse nō possunt. Non est tñ incōueniens idē subiectū esse nigrū simpliciter ⁊ albū respectu huius sic idē subiectū simul ⁊ semel simpliciter ꝯrijs motibus moueri nō pōt. nō tñ est incōueniēs ipsū moueri motibus ꝯtrarijs vno simpliciter ⁊ alio respectu huius: ⁊ hoc tā in motu recto q̄z in circulari: ut si lignū aliqđ sit erectū ⁊ trahaṫ sursū in cuius sumitate sit formica que ꝓprio motu descendit deorsū formica illa ibit sursū ⁊ deorsum simpliciter: q̄ hoc est oīno ipossibile ꝙ simul ⁊ semel idē mobile moueatur sursū ⁊ deorsū: sed si motus ligni sit uelocior q̄z mot⁹ ꝓprius formice simplr̄ respectu vniuersi formica ibit sursū: qz plus trahetur q̄z descēdat. respectu tñ ligni ibit deorsū. formica enim sic tracta ⁊ sic descēdēs erit magis sursū simpliciter ⁊ respectu vniuersi. erit tñ magis deorsum fm qđ ut respectu ligni. Si ꝟo motus ligni esset equalis motui formice: tunc respectu vniuersi ⁊ simplr̄ formica nec ascēderet nec descēderet: sed semꝑ maneret in eadē distātia. descēderet aūt respectu ligni. sed si motus formice superet motū ligni ⁊ tunc respectu vniuersi ⁊ respectu ligni descēderet formica nunq̄ ergo imaginari poterimus ꝙ simplr̄ respectu vniuersi idē moueaṫ ꝯrijs motib⁹. ⁊ qđ dictū est de motu recto ueritatē habet in motu circulari sol eñ simplr̄ uadit uersus occidētē: qz motus firmamenti supat motū eius ꝓpriū fm qđ ⁊ respectu hui⁹ ut respectu zodiaci uadit ꝟsus oriētē: quia nō sꝑ est sub eadē p̄te zodiaci. semꝑ tñ pagrat ipm eū do ꝟsus orientē sicut ⁊ formica cū pagrat lignū deorsū pōt simplr̄ ⁊ respectu vniuersi moueri sursū. fuerūt aūt qdā uolentes saluare ꝯrietatē motuū planetarū eo ꝙ sunt sup diuersos axes ⁊ diuersos polos: sed hec via est insufficiens. diuersitas enim

diametrorum et polorum nõ faciet q idẽ simplr moueri valeat contrarijs motibus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Maxime aũt manifestũ quod ipossibile est ꝯtinuũ esse qui est in recritudine motũ: q: reflexũ necesse est stare: nõ solum in recta: sed et si ſm circulũ feratur. Nõ eni illud idem est circulo ferri et circulum. Est eni aliquando quidem ꝯtinuum quod mouetur. Aliquando autem in idem veniẽs vnde motum est reflecti iterum.

¶ Adducit 2am rationẽ ad ostẽdendũ motũ reflexuz nõ esse continuũ siue fiat talis reflexio in recto siue in circulo. Circa qd̃ duo facit. q: pͥmo ꝓponit qd̃ intendit. 2o ꝓbat qd̃ dixerat ibi[q aũt necesse.]Dicit ergo q maxie manifestũ est q ipossibile est esse continuũ motũ qui est in rectitudine: qa talis motus ꝑpetuari non põt nisi reflectat. reflexũ aũt necesse est stare. i. oportet q cadat ibi status et quies media. non soluz aũt in recto: sed etiã si feratur ſm circulũ. quocũqz eni modo fiat reflexio oportet ibi cadere quietẽ mediã. addit aũt q non est idẽ ferri circulo. i. in circulo et ferri circulũ. i. circulariter. aliquãdo aũt qd̃ mouetur ſm ꝯtinuũ circuluz supple facit motũ. aliqñ aũt qd̃ mouet in circulo reueniẽs per reflexionẽ in idẽ est. i. ꝯtingit vnũ et eundẽ motũ reflecti. motus ḡ ibi factus circulariter põt esse continuus et nõ est reflexus: sed in ipso circulo põt quis moueri motu reflexo. nõ est ergo idẽ moueri circulo et ſm circulũ siue circulariter. ¶ Notandũ aũt q inter motus reflexos et ꝯtrarios oportet dare quietẽ mediã. dato tñ q nulla eẽt ibi quies media. adhuc hͦi motus nõ eẽnt ꝯtinui: q: motus cõtrarius suo ꝯtrio ꝯtinuari nõ põt. prima ergo ratio ostẽdit mot9 reflexos nõ esse ꝯtinuos ex eo q sunt ꝯtrij. hic aũt ostendit hoc idẽ ex eo q inter eos cadat quies media. ¶ Notandũ etiã q q: motus circularis põt eẽ ꝯtinuus mot9 reflexus in circulo nõ põt esse ꝯtinuus. ne q̃s crederet oẽz motũ factũ in circulo esse circularẽ dedit differẽtiã inter motũ factũ in circulo et ſm circuluz. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod aũt necesse est stare: fides est non solũ in sensu: sed in ratione. Principium autez hoc est. Tribus eni existentibus pͥncipio medio et fine mediũ ad utrũqz est et vnũ numero: rõne autem duo. Amplius aliud est quod est potẽtia: et qd̃ est actu.

¶ Declarat qd̃ dixerat ostendẽs q inter motus reflexos oportet dare q̃etẽ mediaz. Circa qd̃ tria facit. q: pͥmo pͥmittit quasdaz diuisiones de ipso medio. 2o illis diuisionibus pͥmissis ꝓbat intentũ. 3o qd̃ dixerat manifestat in terminis. 2a ibi[quare recte.] 3a ibi[dico aũt.]Dicit ergo q aũt necesse est stare i. quiescere inter mot9 reflexos fides est nõ soluz in sensu. i. ſm sensuz: q: sensibiliter videmus pilã per cussam ad terrã q̃escere ibi pͥus q̃ ꝓpter huiusmodi ꝑcussionẽ a terra in altũ eleuet. Sz etiã hoc est manifestũ in ratione. i. ſm rationẽ q oportet dare huiusmodi quietẽ mediã. pͥncipiũ aũt ad ostendẽdũ istud hoc est: q: tribus existentibus in quolibet motu pͥncipio medio et fine. mediũ ad utrũqz extremorum est quodãmodo utrũqz: q̃a aliquid de utroqz participat. ul' est utriqz ad utrũqz: q: est finis vnius et pͥn^m alterius: quare respectu utriusqz est utrũqz q: respectu principij et finis est finis: et principiũ et huius mediũ numero et subiecto est vnũ. rõne aũt et ſm esse est duo ei. est igitur vna distinctio de ipso medio q põt accipi ut vnũ et ut duo. Amplius aũt alia distinctio eius est q mediũ quidẽ aliud q est potẽtia et aliud q est actu. ¶ Notandũ aũt q philosophus has duas distinctiões de medio. ideo pͥmisit: q: per eas habemus viã ad inuestigãdũ motus reflexos nõ esse ꝯtinuos. sed opz ibi dare quietẽ mediã. Nã mediũ ut est vnũ in potentia est cõtinuatiuũ: sed ut est duo et in actu est diuisiuuz: et q̃a inter motus reflexos est dare mediũ in actu et mediũ hñs rationẽ duorum. ideo motus illi sunt discõtinui et cadit ibi quies media. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quare recte que ĩfra sunt terminorum quelibet: si igit po° quidẽ est mediũ. Actu autez nõ est: nisi diuidat hãc sic et istãs iterũ incepit moueri. Sic aũt mediũ pͥn^m fit et finis pͥn^m quidẽ posterioris. Finis autez pͥncipij.

¶ Ex diuisionibus pͥmissis ꝓbat intentũ. intẽdit aũt talẽ rationẽ. in nullo tali motu cõtinuo est dare mediũ in actu et hñs rationẽ duorum: sed est ibi dare mediũ in potẽtia et hñs rationẽ vnius. in motu aũt reflexo est dare mediũ in actu et hñs rõnez duorum. ergo et c̃. hoc est ḡ qd̃ ait: quare recta pũcta que sunt ĩfra quelibet terminorum linee et que sunt ꝯtinuatiua linee supple sunt pũcta in potẽtia. si ergo mediũ cõtinuatiuũ est quodãmodo in potẽtia. actu aũt non est nisi diuidat hãc. s. lineã sup quã est motus: et ẽt nisi diuidat ipsuz motũ et nisi stans. i. quiescẽs iterum incepit moueri. sic aũt qñ motus interrũpit per quietẽ mediã. mediũ est quid in actu et habet rõnẽ duorũ. fit eni ipse mediũ et pͥn^m et finis. pͥn^m quidẽ posterioris motus. finis autem pͥmi: et q: h supple est in motu reflexo. ideo opz ibi q̃escẽ et dare ibi mediuz in actu: et opz interrupi talẽ motũ. ¶ Notãdũ aũt q non dicit aliq̃s esse actu alicubi si sit solũ ibi per instãs: ut ꝯ^{ter} ait. sed opz ibi signare duo instãtia in quorum vno incipit ibi esse ꝓpter qd̃ est finis motus pͥcedẽtis. in alio v̓o incipit inde moueri et est principiuz motus sequentis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Dico aũt ut si fert. a. stet in. b. et iterum ferat in. c. Cuz aũt ꝯtinue ferat: neqz factũ esse neqz abesse possibile est. a. et. b. signũ: sed solũ esse nũc. In tp̃e aũt nullo p̃ter cuius ipsum nunc est diuisio in toto. a. b. c.

¶ Qd̃ dixerat manifestat i termis. Circa qd̃ duo facit. q: pͥ exponit in t̓minis quõ in motu discõtinuo oportet dare mediũ in actu. in continuo v̓o mediũ in po^a. 2o qd̃ dixerat ꝯfirmat demõstratiõe ducẽte ad ipo^{le} ibi[si aũt ad eẽ.]Dicit ḡ q dico aũt. i. expono q in motu discõtinuo est mediũ in actu. i cõtinuo v̓o in po^a ut si. a. qd̃ fert. i. si. a. mobile stet. i. q̃escit in. b. i. in aliq̃ medio signo. et iterum hͦi mobile post talẽ q̃etẽ ferat in. c. supple ibi h signũ. b. q: fuit ibi quies erit mediũ in actu et fuit. a. actu in. b. sz si. a. cõtinue feratur usqz ad. c. et non stet in. b. neqz possibile est. a. factũ eẽ neqz. a. b. c. est ſm hoc signũ b. sed solũ ꝯtingit ipsuz esse in tali signo in nũc et in potẽtia. in tp̃e aũt nullo ꝓpter id qd̃ ipsuz nunc est

diuisio totius tpis. Q̄diu igit durat motus ɔtinu⁹ in nullo signo in termino mobile nec factum est nec recedit.i.nec adest ibi neqȝ abest actu: sed solū potētia nec est ibi in tpe:sȝ in nūc tpis. ꝓpter qđ si uellemus dicere ꝙ est ibi in tpe: qꝛ est ibi in nunc qđ est aliqd tpis: qꝛ est diuisio tpis. si sic eni uellemus accipere esse in tpe: qꝛ est ibi in eo qđ est aliqd tpis in motu ɔtinuo mobile est in quolibet intermedio signo in tempore: quia est ibi in nūc qđ est aliquid temporis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si autem adesse concedat aliqs ꝛ abesse semper stabit.a.quod fertur. Impossibile eni est.a.simul adesse in.b.ꝛ abesse: in alio ergo ꝛ alio signo temporis est. Tēpus itaqȝ erit quod in medio. Quare qescet.a.in.b. Silr autem et in alijs signis. Eadem eni ratio in oibus. Cum autem utat.a.qđ fertur ipo.b.medio et pncipio et fine: necesse est stare propter id qđ duo facit: sicut uticqȝ si ꝛ itelliget. Si ab.a.quidem signo abfuit pncipio: in.c.autem affuit: cum perficiat et stet.

¶ Quia dixerat ꝙ cū quis fert ɔtinue fm signa media nec adest nec abest: sed soluȝ est ibi in po°.ideo hoc ꝓbat ducēdo ad ipossibile.d.ꝙ si aliquis ɔcedat.a.mobile qđ fert ɔtinue adesse uel abesse fm signa media.a.qđ fert semp stabit.i.quiescet ponendo eni sic esse tollit motus. Nā si.a.adest ꝛ abest in b.qđ ponit esse mediū signū.impossibile est eni.a. simul adesse in.b.ꝛ abesse.est ḡ hic in alio ꝛ alio.si ergo tpis.i.in alio ꝛ alio nūc: ita ꝙ iter adesse ꝛ abesse erit tēpus qđ est in medio: quare qescit.a.in.b. silr autē quiescet in alijs signis intermedijs: qꝛ eadē ratio est in oibus alijs signis medijs. Nā pars semp erit dare tps inter instās quo p̄ adest ꝛ quo p̄ mo abest. Sed si in oibus signis qescit ergo.a.dū mouet nō mouet. nō est igit ɔcedendū ꝙ in signis intermedijs mobile assit uel absit actu: qꝛ eē in aliquo signo solū in nūc nō est esse in actu: sed soluȝ in potētia. ergo.a.qđ fert est in medio signo in potentia ꝛ utit eo tanq̄ vno. cuȝ aūt.a.qđ fertur utat.b. medio ut duobus ꝛ utat eo ut pncipio ꝛ fine actu necesse est ipsuȝ stare.i.quiescere ꝓpter illud qđ facit ipsuȝ mediū duo sicut in intelligēdo si aliqs intelligeret punctuȝ mediū tanq̄ vnū intelligeret ipsum semel: sed si intelligat ipsuȝ seorsuȝ ut pncipiū ꝛ ut finē non ɔtingeret h̄ simul. Si ergo aliqd feratur ab.a.in.c.per.b.in medio. ergo si mobile dū fertur ɔtinue nec adfuit nec abfuit: sed ab.a.signo qđ est in principio abfuit in.c.aūt.i.in ultimo signo cū stet ꝛ pficiat motū affuit. ¶ Notādū āt oia hec adduxisse ph̄m ad ostēdēdū ꝙ non pōt esse in mediū in actu ꝛ ꝙ aliquod mobile assit actu in medio nisi motus ille interrūpat per qetē mediā: ꝛ qꝛ iter motus reflexos est dare mediū in actu. ideo tales motus ɔtinuari nō possunt: sed opȝ ibi dare qetes mediā. ¶ Dubitaret forte aliqs: utrū inter duos mot⁹ ɔrios sit dare quietē mediā. videt aūt ꝙ nō: qꝛ ut coiter arguit si lapillus aliqs pnus turri magne cadenti obuiaret ɔstat ꝙ lapillus ille turrim illā retineret per nullū tēpus. oporteret ergo lapillū illum sic ꝓiectū in altū descendere sine quiete media. Di-

cendū ꝙ vie ph̄i ad duo reduci pñt per que ostendi habet ꝙ inter motus ɔrios intercidit quies media. quoȝ p̄ᵐ sumit ex parte motus. 2ᵐ vo ex parte mobilis. p̄ᵃ via sic pȝ. nā cū motus recipiat spēȝ ex termino per se loquendo: opȝ motuȝ terminari ad aliqd in actu: qꝛ terminus in potētia per se loquendo spēȝ motui dare nō poterit: quare si mot⁹ reflexi nō sunt eiusdē spēi per se ad eundē terminū in actu termiari nō poterūt: sed cuilibet rñdebit su⁹ terminus. ḡ cuȝ finit⁹ est vnus mot⁹ ɔrius anteq̄ incipiat alius: opȝ ibi dare terminū in actu. Sed h̄ sicut dictū est sine qete media esse nō pōt. Scđa via sumit ex pte ipsius mobilis. Nā ut supp̄e dicebatur mot⁹ mobilis denoiat ab illo termino finali ad quē sine iterruptione uadit: q̄re sicut mobile uadit sursum sine iterruptione mot⁹ descēderet deorsuȝ motus sursuȝ denoiari posset a termino deorsuȝ: quare cū mobile uadit sursuȝ dici posset ꝙ iret deorsū ꝛ ꝙ moueret silr oppositis motib⁹ qđ est icōueniēs opȝ igit ibi dare qetē mediā. Sed pp rōnes po^les fieri in ɔriū. sciēdū ꝙ aliqd moueri motib⁹ ɔrijs sine qete media pōt intelligi dup̄r. uel motu ꝓprio ꝛ per se. uel motu alteri⁹ ꝛ per accñs. motu aūt ꝓpo ꝛ per se h̄ nō ɔtinget ꝙ sufficiēter arguunt rōnes adducte: sed motu alterius ꝛ per accñs nō est incōueniēs ut si pilla in terrā ꝓijciat ꝛ per vim ꝓiectionis eleuet in altū pus q̄ moueat ɔrio motu quiescit in terra. Sed si terra in illo instāti in quo attingit eā pilla ascēderet nulli dubiū est ꝙ terra eleuaret pillā: quare pilla absqȝ quiete media ascēderet: sed h̄ eēt per accñs. Naȝ pilla per se qesceret in terra. per accñs aūt moueret terra mota. nō est eni inconueniens aliqđ existēs in re mobili qescere per se moueri per accñs. pilla ḡ absqȝ tpe medio moueretur sursuȝ per accñs: sȝ per se qesceret in terra. imo si motus terre eēt lētus postq̄ pilla qeuisset in eaȝ per aliquale tps: citeȝ moueret in altū ꝛ cōpelleret motū suū terra sic lente ascēdēte que cōpleuisset ea qescēte. ꝛ qđ dictū est de pilla ꝓiecta in terrā intelligēdū est de lapillo ꝓiecto ad turrē existētē in alto si eniȝ turris uel aliqs magnus lapis in aere uel in alto staret ꝛ inde se nō moueret ꝛ ꝓijceret ibi lapillus vnus quiesceret ibi pus q̄ descēderet: sed si lapis ille uel turris descēderet qñ lapillus eam attingit ꝛ lapillus ille moueret motu turris per accidēs nō per se immoderato per ipossibile ꝙ mot⁹ turris eēt magis lētus q̄ lapilli cū lapillus fuisset ɔiūct⁹ turri per tātuȝ tps q̄tū debuisset apponere in qete extūc separaret se ab ea. nō est igit incōueniēs aliquid absqȝ tpe medio moueri motu ɔrio nō per se sed per accñs: uel nō motu ꝓpo sed alteri⁹: utputa si turris cadens magnā cōmotionē faceret in aere lapillus in altū ꝓiectus pus q̄ ad turrim attingeret incipet descēdere nō motu ꝓpo: sed aeris. esset aūt ulterius dubitādū. quare nō dicitur aliqd esse actu alicubi si non sit ibi nisi in instanti. sed de hoc in sequenti lectione patebit. Lectio.XXI.

V Nde et ad dubitationē hoc dicendū: habet eni dubitationē hāc. Si eni sit quod est.e.ei qđ est.ȝ.equale et.a.feratur continue ab.c.extremo ad.c. Silr autem sit.a.in.b.signo: ꝛ.d.ferat cōtinue a.ȝ.extremo ad.i.regulariter ꝛ ue-

locitate silr ipsi.a.ipsum.d.ante ueniet in i.q̃z.a.in.c.Prius enim mouens ꝛ disce dens primum uenire necesse est.

¶ Post q̃z philosophus ostēdit motus reflexos non esse cōtinuos.in pte ista mouet quedā dubia circa ꝑtacta.Circa qd̄ facit tria ſm ꝙ tria dubia mouet 2ª ibi[eodē autē modo.] 3ª ibi[manifestū autez.] Circa pᵐ tria facit: qꝛ primo mouet bᵐ dubitationē.2º soluit eā.3º ex solutione data ostēdit uez esse qd̄ dixerat.vz ꝙ inter motus reflexos est dare qe tē mediā.2ª ibi[nō ergo ponēdū.] 3ª ibi[sed in reflectēti.] Dicit ergo ꝙ ꝛ ad dubitationē est dicēdū hic ꝙ.s.in motu ꝯtinuo mobile nō est in signo medio nisi in poª.habet eni hāc dubitationē.si enī sit vna magnitudo uel vnū spatiū qd̄ sit.e.b.c. ꝛ hui⁹ spatij qd̄ est.e.l.qd̄ est.e.b.c.accipiaꝛ supple aliqd equale.i.aliqua pars eq̄lis ei qd̄ est.ꝫ.i. ꝛ.a.feraꝛ ab extremo.e.ad.c.sil'iter aūt.i.simul sit.a.in.b.signo: ꝛ.d.feraꝛ cōtinue a signo.ꝫ.extremo ad.i.regulariter ꝛ uelocitate silr ipsi.a.est ergo hec positio ꝙ in spatio.e.b.c.ꝙ est maiuſ q̃z spatiū.ꝫ.i.accipiaꝛ aliqd equale.ꝫ.i.utputa.b.c. ꝛ.a.mole ꝑus incipiat moueri ab extremo.e.q̃z.d.ab extrēo.ꝫ.ita tn̄ ꝙ nullo instāti in quo.a.incipiet eē in.b.d.incipiat recedere.a.ꝫ.hoc posito autē ueniet ipsum.d.in i.q̃z.a.in.c.ꝑus enim mouēs ꝛ discedēs pᵐ necesse est uenire:sed.d.ꝑus recessit.a.ꝫ.q̃z.a.a.b.nā nō simul affuit.a.i.b. ꝛ affuit ab eodē.vnde posteri⁹ fit.si enī simul nō est posteri⁹ si necessitaſ erit stare:q̄re a.qescet in.b.qn̄ igiꝛ.d.moueꝛ.a.qescet: sed cū sint sil'es in uelocitate citius ꝑueniet.d.ad suuz terminū q̃z.a.qd̄ est incōueniēſ.¶ Notādū aūt ꝙ si mobile motū equali uelocitate moueꝛ per maius spatiū ꝛ aliud mobile eque uelox moueꝛ per min⁹:sed in illo instāti in quo mobile illud ꝑtrāsiuit q̃ztitatē illā spatij in qua mai⁹ spatiū excedebat minus incipiebat moueri aliō mobile per suū spatiū vn⁹eque cito attingit suū terminū vnū sicut aliud:quia sunt eque uelocia in eq̄li tp̄e mouebanꝛ per eq̄le spatiū quare positiōe ꝑdicta stāte nō citi⁹.d.mouebiꝛ.a.ꝫ.in.i.q̃z.s.a.mobile moueaꝛ ab ipso termino.b.in c.sic ergo se hēt ꝟitas tn̄ si mobile eēt actu in signo medio citius ꝑueniret.d.ad.i.q̃z.a.ad.c. ¶ Dubitaret forte aliqs:vnde seqtur ꝙ si.a.motū ab extremo.e.actu fuit in.b.d.ꝑ recessit.a.ꝫ.ꝙ ꝑ.d.ꝑueniet ad.i.q̃z.a.ad.c.Dicēdū ꝙ hoc duplici via declarari pōt.pª via talis.Nā esse nō pōt ꝙ.a.simul fuerit ꝛ recessit ab ipso.b.ḡ prius ibi fuit q̃z inde recessit.Sed cū.a.ꝑ fuit in.b.d.post recessit ab ipso.ꝫ.ſꝫ cū.a.primo fuit in.b.q̃z inde recessit.d.ꝑus recessit ab ipso.ꝫ.q̃z.a.ab ipso.b.Sed supposita eq̄li uelocitate ꝛ equali spatio qd̄ ꝑus recedit prius attingit terminuz.d.ḡ ante ꝑuenit ad.i.q̃z.a.ad.c.2ª via sic pꝫ ꝙ si.a.prius fuerit in.b.q̃z recessit ab eo.ḡ qeuit ibi uel stetit ibi.ḡ cū.a.qescebat.d.mouebaꝛ cū positum sit tunc recedere.d.ab ipso.ꝫ.quādo.a.incepit esse in.b.oportuit igitur.d.anticipare ipsum a. ꝛ citius peruenire ad suum terminum.cū etiam citius ire inceperit.mouebatur enim cū illud quiesceat.¶ Deinde cum dicit.

¶ Non ergo simul affuit.a.in.b. ꝛ abfuit ab eodē.Unde posterius fit.Si enī simul nō posterius est: sed necessitas erit stare.

Nō ergo ponenduz est cum.a.affuit ſm b.ipsum.d.moueri.a.ꝫ.ultimo.Si eni affuit.a.in.b.erit ꝛ abesse ꝛ nō simul:ſꝫ erat in decisione temporis: ꝛ non in tempore. Hoc quidem igitur est impossibile sic dicere ꝛ in continuo.

¶ Soluit per interēptionē.d.non ergo ponenduz est ꝙ cuꝫ.a.affuit ſup.b.ipsum.d.moueri.a.ꝫ.ultimo nō enī.a.affuit in.b.actu:qꝛ in motu cōtinuo mobile nō est in signo medio nisi in poªtm̄.si enī.a.affuit in.b.erit ꝛ ab esse ab ipso.b. ꝛ h̄ nō simul.ḡ qescebat ibi ꝛ fuit ibi in tp̄e qd̄ falsuz est:ſꝫ erat ibi in decisione tp̄is.i.in nūc tp̄is ꝛ nō in tp̄e.hoc igiꝛ ipōl'e est dicē in motu ꝯtinuo.ꝙ si ḡ medio mobile adsit uel absit:sed soluz est ibi in poª.¶ Dubitaret forte aliqs:vn̄ est ꝙ si aliqd nō est in aliquo nisi in istāti ꝙ est ibi in poª solū ꝛ ꝙ nō dꝛ ibi nec esse nec abeē Dicēdū ꝙ difficultas huius q̄ōnis est in īdiuiduo quō eē differat a motu.Sciēdū igiꝛ ꝙ moueri hēt quādā oppōnē ad eē sicut imꝑfcm: ꝛ qd̄ est in poª habet quādā oppōnē ad ꝑfectū ꝛ ad illud qd̄ dicit actū ſm se.moueri eni ꝛ fieri ꝛ cetera talia ꝛ si dicūt aliquē actū.dicūt tn̄ actū iperfectū ꝛ admixtū poª.ideo qd̄ moueꝛ cū moueꝛ nō est i eo ad qd̄ moueꝛ.eē aūt dicit actū ſm se.ideo qd̄ hēt eē cū hēt eē est in eo ſm ꝙ hēt esse:ut qd̄ hēt esse sanū est in sanitate ſm ꝙ moueꝛ ad sanitatē: ut moueꝛ ad eā nō est in ea.alia ḡ est ratio ipsi⁹ moueri ꝛ ipsiuſ esse:sed h̄ est per se moueri qn̄ nō est per se signare duo instātia in qb⁹ ita se hēat nūc ut ꝑus.ḡ erit esse cū dicaꝛ per oppositū ad moueri qn̄ erit signare duo istantia in qb⁹ita se hēt nūc ut ꝑus: ꝛ qꝛ h̄ sine tp̄e eē nō pōt si aliqd sit in aliquo solū ſm istās.i.nō fuit nisi solū ſm qd ut dicaꝛ ibi fuisse in nūc uel dicaꝛ ibi fuisse in poª ꝛ in motu.nō est igiꝛ moueri ſm locuz ꝛ esse in loco ꝛ moueri ſm formā ꝛ eē in forma.Sed tūc dꝛ aliqd moueri ſm locū qn̄ nō est in loco aliq̄ nisi in instāti.dū eni mobile ꝯtinue moueꝛ in oibꝫ locis medijs est solū in instāti ꝛ in poª solū:qꝛ in q̄libet loco medio posset qescere ꝛ ibi eē.nō dꝛ tn̄ esse in aliq̄ loco nisi sit signare duo instātia uł sit signare aliqd tp̄s in quo sit in eodē loco.his enīꝫ qui uiderīt ꝓcluꝫ h̄ difficilia esse nō pn̄t:qꝛ ibi plane opponiꝛ ꝙ eē entis dꝛ per oppositū ad esse mobilis ꝛ per ꝯn̄s eē habet quādā oppōnē ad motū.est igiꝛ intētio ph̄i ꝙ q̃zdiu motus ꝯtinuaꝛ mobile non est alicubi nisi in instanti ꝛ in poª solū.cōpleto aūt motu:opꝫ mouere eē actu per se loquēdo in eo qd̄ acqriꝛ per motū qd̄ esse nō posset nisi eē ibi in tp̄e:quare si post vnum motū incipiat ꝯtrarius mot⁹:oportet ibi dare quietē mediaꝫ in fine ꝛ in termino ad eū pro per illum motum:quare tales motus cōtinuari non possunt. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed in reflectenti necesse est sic dicere. Si eni quod est.i.feratur ad ipm̄.d ꝛ iterū reflectēs deorsum feratur:ultimo.d. ꝛ fine utēꝛ ꝛ ꝑncipio vno signo ut duobus. Unde stare necesse ē. Neq̃z simul affuit in ipso.d. ꝛ abijt ab ipso.d.ibi enim simul esset ꝛ non esset in eodem nunc.

¶ Ex sol'one data ostēdit uez eē qd̄ supius dixerat.

vʒ ꝙ in motu reflexo: opʒ dare qetē mediā. Circa qđ duo facit. q꞉ p̄ facit qđ dictū est. 2° ex his que dixerat dat dr̄iam inter motū continuū ꝛ reflexū ibi ⌊at vo oliʒ.⌋ Dicit ergo ſed in reflectēti neceſſe eſt hoc dicere ꝙ cū aliqđ ꝑuenerit ad aliquē terminū ꝛ reflectif ab eo ꝙ in illo ſit actu ꝛ qeuit ibidē. Nā ſi mobile qđ eſt .a. feraf ſurſum ad .d. ꝛ iterūʒ reflectēs deorſum feraf ab ultimo qđ eſt .d. ſumptū ad infimū terminū in quo eſt .c. tunc hm̄ mobile utetur vno ſigno. vʒ ipſo .d. ut duobꝰ ꝛ ut fine ꝛ ut pn̄cipio vn de neceſſe eſt ipſuʒ ſtare ꝛ qeſcere ſupius in ipſo .d. neqꝫ ſimul affuit in ipſo .d. ꝛ abijt .i. receſſit ab ipſo .d. q꞉ tūc ſimul in eodē nūc eſſet ibi ꝛ nō eſſet qđ eſt icōueniēs. Dicēdū eſt ergo ꝙ in .d. fuit in tpe ꝛ ꝙ aliud fuit inſtāns in quo primo fuit ibi ꝛ aliud in quo incepit inde recedere. ¶ Deinde cum dicit.

¶ At vo olim ſolutio nō dāda eſt: nō eniʒ ꝯtingit dicere: ꝙ ſm ipſum .d. ſit ipm̄ .i. in deciſione. Nō affuit aūt neqꝫ defuit. Neceſſe eni eſt in finē uenire qui actu eſt nō potētia. Quod qdē igif eſt in medio: potētia eſt. Hoc aūt actu: ꝛ finis qdem deorſum: pn̄m autē ſurſum: ꝛ motuū ergo ſilr. Neceſſe eſt ergo ſtare reflectens in recto. Non ergo contingit continuum motuʒ in recto ꝛ perpetuum eſſe.

¶ Ex his que dixerat dat dr̄iam inter motū ꝯtinuū ꝛ reflexū: qa in motu reflexo eſt mediū in actu: ſed in ꝯtinuo eſt in potētia. ideo ait ꝙ at vo in motu .ſ. reflexo nō eſt dāda ſolutio que oliʒ dabaf in motu cōtinuo. nō eni ꝯtingit dicere ꝙ ſm terminū .d. qđ eſt mediū inter motū ſurſum ꝛ deorſum ipm̄ affuerit in deciſione tpis .i. in nūc: ita ꝙ ibi actu nō affuit neqꝫ defuit. neceſſe eſt eni in finem uenire qui eſt terminus in actu nō in po°. qui qdeʒ igif eſt in medio po° eſt. Sʒ hoc qđ eſt in fine motus: utpū̄ta .d. qđ eſt mediū inter motus reflexos eſt actu ꝛ accipif ut duo: q꞉ accipif ut finis qdē motus qui incipit a deorſum ꝛ ut pn̄m motus qui incipit a ſurſum. Seqtur ergo eſt ꝛ alioꝝ motuū ꝙ ſi reflectanf erit ibi mediū in actu. reflectēſ ergo in recto neceſſe eſt ſtare. nō ergo ꝯtingit eſſe ꝯtinuū motū ꝑpetuūʒ in recto: q꞉ ꝓpter reflectionē: opʒ mobile ſtare ꝛ oportet ibi interponi qetē mediā. ¶ Notandū aūt ꝙ ut pʒ per habita ſi .a. ꝯtinue moueaf ab extremo .e. in .c. per mediū .b. cū eſt in .b. eſt in potētia nō in actu: ſed ſi mobile .i. moueaf .a. c. in .d. ꝛ iterū .a. d. reflexo motu moueaf in .c. cum fuit in .d. fuit ibi in actu nō in potētia. nō eſt ergo ſoluēdum uel dicendū ꝙ motū reflexū ꝙ non ſit ibi mediū in actu ſicut dicitur ad motū eſſe ꝯtinuū. ¶ Notādū etiā ꝙ motus rectus q̄ꝺiu durat donec reflectaf pōt eē ꝯtinuus nō eſt igif intētio pħi negare motū rectū nullo modo eſſe ꝯtinuū: ſed vult ꝙ nō pōt eſſe ꝯtinuus in ꝑpetuo. Nā cum talis motus etiā non poſſit perpetuari niſi reflectaf ꝛ reflexus diſcontinuetur perpetuo continuus non poterit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Eodē aūt modo obuiādū eſt ad iterrogātes zenonis rōnē: ꝛ uolētes ſi ſemp mediū trāſiri opʒ. Hec aūt ifinita ſunt: ifinita aūt tranſire ipoſſibile eſt. Aut ſicut ipſam hāc eādē qdā rōnē aliter iterrogāt: uolētes ſimul cum mouere medietatē ꝑus numerare ſm vnūquodqꝫ factū medium. Quare ab eūte totā ifinitū accidit numerare numerū. Hoc aūt ꝯſitenf ipoſſe eſſe.

¶ Exequitur de ſcđo dubio qđ etiā ſumit originē ex ꝑdictis. eſt autē hic dubium zenonis quo ꝓbat: q꞉ nō ꝯtinet moueri: qa nō ꝯtingit infinita ꝑtrāſire. ſolutio aūt huius dubij dependet ex dictis: q꞉ ut dictū eſt in motu ꝯtinuo nō ſunt media in actu: ſed in potētia. pertrāſire aūt ifinita in potētia nullū incōueniens eſt. Circa hoc duo facit. q꞉ p̄ mouet hm̄ dubiū ꝛ docet ipſuʒ dupl'r formare. ſcđo ſoluit ad dubitationē factā ibi⌊ in primis.⌋ Dicit ergo ꝙ eodē aūt modo quo ſoluebamus rationē factā oſtēdendo ꝙ in motu ꝯtinuo media ſunt in potētia non in actu hʒ eodē modo obuiādū eſt ad interrogātes rationē .i. obm zenonis: ꝛ ad uolētes ꝙ ſic opʒ prius tranſiri mediū q̄ꝫ ꝑueniaf ad terminuʒ hec media ſunt infinita. ifinita aūt nō ꝯtingit ꝑtranſire: quare nō ꝯtingit moueri. aut alio modo pōt hec ratio formari ſicut qdē hāc eandeʒ rōnem aliter interrogāt uolētes ꝙ mouēdo ſimul .i. ſilr ꝯtingit ꝑus numerare .i. pertrāſire medietatē ſm vnūqđqꝫ factū mediū prius q̄ꝫ totū: ita ꝙ prius pertrāſiuit mediū ꝛ adhuc prius mediū dimidij ꝛ ſic vnūqđqꝫ mediū: ꝛ q꞉ talia media ſunt infinita: quare ab eunte .i. ab eo qui uadit ꝛ trāſit magnitudinē accidit numeraſſe .i. pertrāſiſſe infinitū numerū medietatū .i. infinitas medietates. hʒ aūt ꝯceſſo ipoſſibile eſt moueri: q꞉ nō ꝯtingit infinita ꝑtrāſire. ¶ Deinde cuʒ dicit.

¶ In ꝑmis igif rōnibꝰ de motu ſoluimus: per id quod tēpus ifinita habet in ſcipſo. Non eni incōueniens eſt: ſi in ifinito tēpore ifinitum tranſit aliqs. Silr autem ifinitum utiqꝫ in longitudine eſt ꝛ tempore.

¶ Soluit hāc obiectionē factam. Ad cuius euidentiā ſciendū ꝙ hʒ eadē ratio ſoluebaf in ſexto: ſed ut dicebaf ibi ſoluebatur ad hominēʒ. hic autē ſoluif ad ueritatē. tria ergo facit. q꞉ ꝑmo petit ſolutioneʒ illā. ſcđo oſtendit eā eſſe ad interrogātē nō ad reʒ. 3° dat ſolōnē rectā. 2ª ibi⌊ ſed ſolutio.⌋ 3ª ibi⌊ ſʒ uerū.⌋ Dicit ğ ꝙ in ꝑmis rōnibꝰ de motu .i. in .7. ſoluimus hāc rōnē zenonis ꝑ illud ꝙ tp̄s hēt in ſeipſo ifinita ſicut ꝛ magnitudo. nō eſt eni icōueniēs ſi aliqđ in ifinito tpe trāſit ifinitū ſpatiū ifinitū utiqꝫ eſt .i. repif ſilr in lōgitudine ꝛ in ſpatio ſiue magnitudine ꝛ in tēpore. tēpus igif illud in quo trāſitur aliqua magnitudo: ita eſt infinitū ſicut ꝛ magnitudo: quare in tali tēpore tranſire tale ſpatium nullū eſt inconueniens. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed hec ſolutio ad iterrogantē qdem ſe habet ſufficiēter. Interrogabat eniʒ ſi in finito tēpore infinitū tranſire atqꝫ numerare ꝯtingit ad rem aūt ꝛ ad ueritatē non ſufficiēter. Si eniʒ aliqs dimittēs magnitudinē ꝛ iterrogauerit ſi in finito tpe ꝯtingit infinita tranſire: interroget in ipo tpe eadē: habet enim tēpus infinitas diuiſiones: nec adhuc ſufficiens hec ſolutio.

¶ Oñdit hãc solutionē nõ eē ad rē sed ad iterrogãtes.d.sed hec solutio ad interrogãtē qdē sufficienter se hēt. Interrogabat eni zeno si in tpe finito cõtingit ptrãsire atq̃ nũare infinita.pz ergo q̃ in tpe finito qd̃ habet in se talia ifinita qualia sunt ifinita ⁊ ptrãsita in tali tpe nõ est incõueniens talia finita trãsire.iõ sufficiēter hec solutio obuiat iterrogãti sed ad rē aũt ⁊ ad v̾itatē nõ sufficiēter:q2 si aliquis dimittēs magnitudinez ⁊ dimittēs iterrogare si in tpe finito ↄtingit ifinita ptrãsire:sed iterroget ħ ea dē in ipso tpe.quereat eni utrũ ↄtingat ptrãsire infinitas ptes tpis.hēt eni ipm tps ifinitas diuisiões i.est diuisibile in infinitũ querēdo dictã qõnē non de tpe in cõparatione ad magnitudinē:sed de ipo tpe in se adhuc.i.nõ ulteri⁹ est sufficiēs hec solutio. ¶ Notãdũ q̃ lz in infinito tpe possit trãsiri ifinitũ spatiũ.tñ q2 infinitũ tēpus trãsiri nõ põt nõ ↄtingeret aliquod spatiũ ptrãsiri:sed in trãsitu cuiuslibet spatij apponit infinitũ tps.si ḡ realr̄ rõni zenonis satisfacē volumus:opz distinguē de ifinito quõ cõtingit ptransiri ⁊ quõ non. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Sed uerum dicendũ est:quod qdem diximus in rõnibus. Si enim aliqs cõtinuum qdez diuiserit in duo media:hic vno signo tanq̃ duobus utitur. Facit eni ipsum pncipium ⁊ finē. Sic autez facit numerans ⁊ in media diuidens:sic autē ⁊ diuidentem non erit continua:neq̃ linea:neq̃ motus. Continuus eni motus cõtinui est. In continuo autē sunt ifinita media sed non actu sed potētia. Si v̾o faciat actu:non faciet continuum: sed stabit. Quod qdem in numerãte media manifestũ est:q2 accidit. Unum eni signuz necesse est in ipsum numerare duo. Alterius quidem enim medij finis:alterius autem principis erit:si non vnum numeret continuum:sed duas medietates.

¶ Soluit fm v̾itatē. Circa qd̃ duo facit.q2 p̄ p̄mittit qdã necīa ad ꝓpo^m.2° ex illis p̄missis docet recte soluē ibi[qre dõm est ⁊c̃.] Dicit ḡ lz uez.i.fm v̾itatē ⁊ fm rē dicēdũ est q̃ qdē dixim⁹ in rõnib⁹ mõ factis. Si eni aliqs diuisit ↄtinuũ in duo media.hic utit vno sig̃ tanq̃ duob⁹.facit eni vnuz signũ actu pn^m qdē vni⁹ ⁊ finē alteri⁹. Sic aũt facit nũans ⁊ diuidēs in media aut sic diuisiõe.i.fm h^a diuisionē nõ eēt linea ↄtinua neq̃ mot⁹:q2 ↄtinu⁹ motus ↄtinuat ⁊ mediũ in h^a ↄtinuo hēt rõnē vni⁹ nisi duoꝝ ⁊ est in po^a nõ in actu. Nã in ↄtinuo sunt ifinita media nõ actu:sz po^a. Si ḡ in aliq̄ motu mouēs faciat mediũ in actu:opz q̃ nõ faciat motũ ↄtinuum:sed stabit.i.qescit ⁊ iterrũpet motũ per quietē mediã. manifestũ est ḡ qd est illd̃ qd̃ accidit in nũante.i.in eo qui nũat ⁊ trãsit media in actu. Nã necē est ipsi nũare vnũ signũ tanq̃ duo:ita q̃ illud medium signũ erit alteri⁹ qdē finis.alteri⁹ v̾o pn^m sic nõ nũet aliqd ut vnũ ↄtinuũ:sz ut duas medietates. ¶ Notãdum aũt q̃ aliud est nũare ⁊ pertrãsire aliqd ut est actu vnũ ↄtinuũ ⁊ ut diuisum in duas medietates. Nã si transit spatiũ ut est actu vnũ ↄtinuũ nõ iterrũpit motus nec discõtinuat. Sz si trãsit ut est diuisum in duas medietates ⁊ utimur aliq̄ sig̃ medio illi⁹ spatij ut est aliqd in actu:opz discõtinuari motũ.si igit sic fieret mot⁹ q̃ cũcta media si nũent ibi in actu nũq̃ trãsiret spatiũ.ut si qs vadēs utiq̃ ad medietatē spatij ibi sistere ⁊ postea utiq̃ ad medietatē medietatis ⁊ ibi sisteret ⁊ sic oia h^a media si nũent actu nunq̃ transiret spatiũ.hec ḡ fuit deceptio zenonis:q2 credidit sic ipo^le esse trãsire ifinita media in po^a sicut ifinita in actu. ¶ Deide cũ dicit.

¶ Quare dicendũ est ad iterrogantem:si cõtingit ifinita transire:aut in tēpore:aut in longitudine:q2 est qdem sic. Est autez nõ sic. Actu eni cum sint:nõ cõtingit:potentia autem cõtingit. Quod eni ↄtinue mouet fm accñs:ifinita trãsiuit. Simplr autem nõ. Accidit autē linee ifinita media esse. Substãtia autez altera est ⁊ esse.

¶ Ex his que dixerat iferi solonē rectã ⁊ docet recte soluē.d.qre ad iterrogãtē.i.ad euz qui iterrogat si ↄtingit trãsire ifinita in tpe aut in lõgitudie erit dicēdũ.i.rñdēdũ:q2 est qdē sic.est aũt nõ sic.actu ãt cum sint media infinita nõ ↄtingit ea transire.po^a aũt ifinita ↄtigit.nã qui ↄtinue mouet trãsit ifinita p accñs ⁊ in po^a.nõ aũt trãsit ifinita simpliciter.accidit q̃ linee eē in ea.ifinita media fba ⁊ eē linee.i. fbalis ⁊ eēntialis diffinitio ei⁹ est alt'a ab h^a ifinit̃. ¶ Notãduz aũt q̃ ut sup̄ in 6° dicebat trãsire ifi^m hoc est finire ipm.sicutḡ nõ est icõueniēs eidē inesse opposita sic nõ est icõueniens trãsire ⁊ finire ifinita q̄re cũ idē ↄtingat eē albũ in actu ⁊ nigrũ in po^a uel eē albũ simp^r ⁊ nigrũ fm qd sic idē ↄtigit eē finituz ⁊ eē ptrãsitũ simp^r ⁊ in actu.eēt aũt in finitũ po^a ⁊ fm qd. ¶ Notãdũ aũt fm ↄ^rci q̃ accidit linee ut ē vna ⁊ nõ discreta q̃ diuidat in infinitas medietates:sed si ħ cõpetit linee ħ est inq̃tũ est aliq̄ modo multa:⁊ q2 ↄtinue motũ nõ trãsit lineaz ut est multa. Sed ut est vna per se ⁊ simplr transit finitũ per accñs ⁊ fm quid trãsit infinitum. Lectio. XXII.

M anifestum autez:⁊ q2 nisi aliqs faciant tēporis diuidēs signum prius ⁊ posterius semper posterioris rei erit simul esse ⁊ nõ esse:⁊ idem esse ⁊ non esse ⁊ quando fuit nõ est. Signuz qdem igitur utrisq̃ cõmune est ⁊ priori ⁊ posteriori ⁊ vnum ⁊ idem numero:ratione aũt non idem est: huiusmodi qdez enim finis est:illius autem principium. Res autem semper posterioris passionis est.

¶ Postq̃ pħs satisfecit duab⁹ qõnib⁹ possibilib⁹ fieri circa ipm motũ.in pte ista satisfecit 3^e qõni que etiã circa motũ fieri posset. Nam cũ per motũ ↄtingat aliqd habere esse post nõ esse ⁊ ↄtingat ipsum per tēpus precedēs nõ esse.in tēpore aũt sequenti esse questio est de illo instãti copulãte illa duo tēpora. utrũ in eo debeat dici esse uel nõ esse etiam utruz huiusmodi instans se teneat cũ re priori corrupta uel cum re posteriori generata.tria autē facit:quia primo ꝓponit ueritatē huius quesiti.d.instãs esse posterioris rei.scđo qd̃ dixerat ꝓbat in terminis.

tertio ex hac ueritate ostēsa,pbat tēpus nō esse di-
uisibile in athoma tpa siue in tpa īdiuisibilia.2ºibi
[tēpus aūt sit.]3ºibi[si autē qōcūqȝ fuerit.]Di-
cit ergo ꝙ nisi aliqs signum tpis.i.nūc tēporis qō
est diuidēs iter tēpus pus ⁊ posterius.i.inter pteri
tū ⁊ futurū nisi.s.hoꝝ signū semp qs faciat esse poste
rioris rei manifestū est:qꝛ seqtur hoc icōueniēs ꝙ
idē erit ens ⁊ nō ens ⁊ ꝙ idē qn̄ fuit nō est qō sic
patet.qꝛ hoꝝ signum ⁊ hoꝝ nūc cōe utriſqȝ tpibꝰ.s.⁊
tpi pori ⁊ posteriori hoꝝ nūc manēs vnū ⁊ idē nūo.
rōne aūt nō idē est huius qdē tpis finis ut tpis pte
riti ⁊ porio.est aūt illius pnᵐ.vȝ tpis posterioris ⁊
futuri.tale ergo nūc qō sic ↄtinuat preteritū ⁊ futu
rū semp est posterioris rei ⁊ posterioris passionis:
ita ꝙ si ex albo fit nigrū.dicēdū est per totū tps il-
lud fuisse album ⁊ in istāti ad qō copulaꝛ illud tps
fuisse nigrū.istans ergo lȝ sit cōe tpi in quo fuit al-
bū ⁊ tpi in quo incipit esse nigrū tenet se:tn̄ cum re
posteriori.s.cū nigro si nigrū fit generatū uel cū al
bo si ex nigro fit gn̄atum albū. ¶ Dubitaret forte
aliqs:quare istās tenet se cū re posteriori ⁊ nō cuȝ
pori ut si ex nigro fit albū.dicimus per totū tēpus
fuisse nigrū ⁊ in istāti ad qō copulaꝛ tēpus illud eē
album.videꝛ eni eque ↄgrue posse dici per totū tē-
pus pcedēs:⁊ etiā per istās ad qō copulaꝛ tēpus
illud fuisse nigrū.in tpe vo imediate sequēti esse al
bū.Dicēdū ꝙ si ex nigro fit albuȝ nigrum tēdit ad
corruptionē.albū aūt generaꝛ.nigrum ergo uadit
ad nō esse.albū aūt accipit esse. Cū ergo de tpe nō
sit nisi istans ⁊ cū magis sit prope dictū ꝙ istās est
q̄ȝ ꝙ tēpus est:cuȝ tps nō sit nisi qꝛ istans est:⁊ qa
sic est istans debet se tenere cū re existēti ⁊ cum re
que icipit esse nō cū ea que corrūpiꝛ ⁊ tēdit ad non
esse.h est ḡ qō ↄᵗᵒʳ ait ꝙ istās est semp posterioris
rei:qꝛ dignius est attribuere ipsi enti q̄ȝ nō enti.vi
deꝛ aūt hec pbatio esse rhetorica cū in hac mā suf
ficiētē facit fidē.nā instās ⁊ tps mēsurā quādā ipor
tāt.mēsura aūt accipiꝛ ſm analogiā ⁊ pportionem
ad mēsurata.sufficiēs ergo fides fit ut istās potius
incipiat esse mēsura entis generati q̄ȝ nō entis nō
corrupti,ppter maiorē analogiā ⁊ pportionē quaȝ
habet ens generatū ad istās q̄ȝ nō ens corruptuȝ.
¶ Ulterius forte dubitaret aliqs:qꝛ si bona est rō
tacta ꝙ istās magis attribuēdū sit enti q̄ȝ non enti
videꝛ ꝙ lȝ generatū esse sit in istāti corruptū:tamē
esse erit in tpe.erit ergo ecōtrario ut videꝛ in gene
ratiōe ⁊ corruptiōe.dicemus ergo ꝙ corruptū per
totū tēpus pcedēs:⁊ etiā in istanti qō copulaꝛ ad
illud tēpus est.in tpe vo imediate sequēti nō est.nā
si in corruptione sit,pcessus ab esse ad nō esse in ge
neratiōe vo ecōuerso istās ꝙ magis se tenet cū en
te q̄ȝ cum nō ente in corruptiōe tenebit se cū re po-
ri in gn̄atione cum re posteriori. Dicēdū ꝙ tam in
gn̄atione q̄ȝ in corruptiōe istās se tenet cum re po-
steriori ut si aliqd gn̄atur.dicēdū est per totū tem-
pus nō esse:⁊ in istanti ad qō copulaꝛ illud tēpus
dicēdū est esse.si vo aliqd corrūpiꝛ per totū tēpus
⁊ in instāti ad qō copulaꝛ illud tempus definit nō
esse:ita ꝙ nō solum generatū esse mēsuratur instā-
ti:sed etiaȝ corruptū esse. Nā ut probabaꝛ in sexto
semp mutatū esse quādo pmo mutatuȝ est necesse
est esse athomū ⁊ fieri in instāti.utrūqȝ ergo muta-
tum esse mēsuraꝛ instāti:aliter tamē ⁊ aliter. Nam
instās tenet se cum generato esse ⁊ mēsurat ipsum
pncipaliter:sed mēsurat corruptuȝ esse ex ↄsequē-
ti inquātuȝ corruptio vnius est generatio alterius
⁊ nunq̄ȝ est aliqd corruptū nisi sit aliud generatū.
tenēdo ergo se instās cum corrupto esse tenet se cū
ente.inquātum simul est esse aliqd corruptū ⁊ esse
aliqd generatū.ideo phs ait istās esse posterioris
rei. Nam res posterior est res gn̄ata.instās ḡ se te
net cū gn̄ato esse.si aūt tenet se cū corrupto esse ut
dictū est hoc est ex ↄñti,put corruptū esse vnius ar
guit generatum esse alterius. ¶ Deinde cuȝ dicit.

¶ Tps aūt sit in quo est.a.b.c.res i quo.d.
Hoc in.a.qdē tpe albū. In.b.aūt nō al-
bū.In.c.ḡ albū et nō albū. In q̄libet eni
ipsius.a.uerū est dicere albū:si oi tpe hoc
erat albū:et.b.nō albū.c.auteȝ in utriſqȝ.
Nō ergo dādū est in oi:sed pter ultimuȝ
nūc in quo est.c. Hoc aūt iam postremū
et si fiebat albū:et si corrūpebaꝛ albū i.a.
oi factū est:et corruptū est in.c. Quare al
bū aūt et nō albū pᵐ in illo ueruȝ est dice-
re aut cum est factū:nō erit:aut cuȝ corru
ptū est erit:aut simul album:et nō albuȝ:
et omnino esse et non esse necesse est.

¶ Qō dixerat probat in terminis.d.sit aūt tēpus in
quo est.a.c.b.res auteȝ dealbāda sit in quo est.d.
hoc aūt.s.d.in tēpore qdē.a.est albuȝ in.b.aūt tpe
est nō albū in.c.ergo qō est instās copulās.a.cum
b.est simul albū ⁊ nō album.nā in quolibet ipsius
tēporis.b.uerū est dicere.d.esse nō albū si h.s.d.in
omni tpe.a.in q̄libet albuȝ ⁊ pari rōne erat ipsius
tpis.b.uerū est dicere.d.esse nō albū.c.aūt cōmu-
ne utriſqȝ tpibus:quare si.d.in quolibet ipsius tē-
poris.a.est albū.in quolibet aūt ipsius.b.est nō al
bum in.c.qō est aliqd utriſqȝ est albū ⁊ nō albū qō
est incōueniēs.ergo nō est dādum.i.ↄcedendū in
omni.i.in quolibet:sed dicēdū est esse in quolibet
preter ultimū nūc in quo est.c.hoc aūt.s.c.iam est
postremū.i.tenet se cū re posteriori ⁊ cū tpe sequē-
ti.si ergo fiebat albuȝ ⁊ si corrūpebaꝛ albū in omni
a.i.in omni aliquo tpe factū est ⁊ corruptū est in.c.
i.in instāti qō copulaꝛ ad illud tēpus:quare albuȝ
aut nō albū.pᵐ ueꝝ est dicere in illo istāti:aut si nō
est:ita ⁊ illud instās nō tenet se solū cuȝ re posterio
ri:sed tenet se pariter cū utroqȝ cū aliqd factum est
nō erit:aut cū corruptū est erit:aut erit simul albū
⁊ nō albū:,ppter qō nō necesse est rē oīno.i.ult̄ eē
aut nō esse i sed esset dare tēpus in quo res nec eēt
nec nō esset qō est incōueniēs. ¶ Notādū aūt ꝙ si
aliqd generaꝛ ⁊ ex nō ente fit ens:nō possumꝰ assi-
gnare ultimū instās in quo est nō ens. Nā cum in
eodē istāti nō possit simul esse ⁊ nō eē:si eēt dare in
stās in quo ultimo nō est:⁊ instās in quo p̄ est:cuȝ
inter quelibet duo istātia cadat mediuȝ tps eēt da
re tps in quo nec eēt nec nō esset. Nō est ergo assi-
gnādū instās in quo ultimo nō est. Sed dici dȝ ꝙ
res generāda per totū tēpus pcedēs nō est:⁊ in in
stāti ad qō copulaꝛ illud tēpus incipit eē sicut res
corrūpēda per totū tēpus precedēs est:⁊ in instāti
ad qō copulaꝛ illud tēpus desinit esse. ¶ Dubita-
ret forte aliqs vnde seqtur hec ↄñia ꝙ si instans
nō teneret se cum re posteriori uel ideȝ esset simul
⁊ nō esset:uel nō necesse esset omne eē aut nō esse.

Dicēdū ꝙ cū iter ꝯdictoria nō cadat mediū fm se opꝫ tp̄s in q̄ res non est eē imediatū tpi in quo est: qꝛ si eēt dare tp̄s mediū iter tp̄s in q̄ v̄ificaꝝ rē eē ꝛ tp̄s in quo uerificaꝝ nō eē in illo tpe medio: nec eēt nec nō eēt: qd̄ est icōueniēs. opꝫ igiꝝ h̄° tpa eē imediata: sꝫ imediata tpa copulanꝝ per vnū istāſ: q̄re si res nō exn̄ſ in tpe p̄cedēti sit in tpe qd̄ se h̄ʒ ꝯn̄ter illi: instās copulans illa duo tpa uel tenebit se cum utroqꝫ .ſ. cū nō ente ꝛ ente: ꝛ tūc in eodē istāti idē simul erit ꝛ nō erit ꝛ sic qd̄ est nō erit: qꝛ qd̄ est gn̄atū est: qd̄ est gn̄atū cum est gn̄atū nō est. rursus qꝛ qua rōne qd̄ est nō est pari rōne qd̄ est est: ꝛ qꝛ qd̄ corruptū nō est qd̄ est corruptū cum est corruptuꝫ erit. Sed cū oia ista sint incōueniētia: incōueniēs est istāſ illud tenere se cū utroqꝫ. tenebit ergo se cū altero tm̄. sed si debet se tenere cum altero solum: ut ostēsum est digni᷒ est ꝙ se teneat cū re posteriori q̄ꝫ cum p̄ori. est igiꝝ intētio p̄hi ꝙ si instās nō tenet se solū cū re posteriori de duob᷒: opꝫ dare alteꝝ incōueniēs: uel qd̄ nō oino .i. nālr necesse sit rē eē: aut nō esse: aut ꝙ idē simul possit esse ꝛ nō esse. Naꝫ si aliqd ex nō ente fit ens: istās tenet se cū re posteriori qd̄ est dare istās in quo p̄ est: nō autē est dare instās in quo ultio nō est: qꝛ si eēt signare istāſ in quo ultio nō est sicut in quo p̄ est uel eēt vnū ꝛ idē istās uel aliud ꝛ aliud si vnū ꝛ idem simul esset ꝛ nō eēt: si aliud ꝛ aliud eē iter q̄libet duo istātia sit dare tp̄ſ mediū nō oino .i. nālr necesse est eē reꝫ aut nō eē: qꝛ in illo tpe medio nec eēt nec nō eēt. istās igiꝝ tenet se solū cū re posteriori. cuꝫ g̃ aliqd gn̄aꝝ ut dicebaꝝ nō est dare istās in quo ultimo nō fuit: sed istās in quo p̄ fuit sic. ꝛ cū corr̄ūpiꝝ nō est dare istāſ in quo ultimo fuit: sed in quo p̄ nō fuit. res g̃ gn̄ata per totuꝫ tēpus p̄cedēs nō fuit: ꝛ in instāti incipit esse. corruptum v̄o per totum tempus p̄cedēs fuit: tm̄ in instanti desuit esse. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si autē quodcūqꝫ fuerit prius non ens: necesse est fieri ens: ꝛ cum fit: non est: nō possibile est in athoma tēpora diuidi tēpus. Si enim in .a. tēpore .d. fiebat albuꝫ: factum est autem simul: ꝛ est in altero indiuiduo tempore: habito autem in .b. si in .a. fiebat: non erat in .b. album: generatione oportet esse quandam mediam. Quare ꝛ tempus erat: in quo fiebat.

ℭ Ex v̄itate iaꝫ ōn̄sa p̄bat tp̄s nō posse diuidi in tpa athoma .i. in tpa idiuisibilia. Circa qd̄ tria facit. q̄a p̄ facit qd̄ dictū est. 2° remouet quādā cauillationē circa p̄dicta. 3° ex his que dixerat ōn̄dit quō se h̄ʒ factū eē ad ip̄m fieri. 2ª ibi [Nō enim eadē.]3° ibi [manifestū autē est.] Dicit g̃ si aūt qd̄cūqꝫ fuerit p̄us nō ens supple si postea sit ens necē est illd̄ fieri ens: qꝛ nālr nihil accipit eē post nō eē: nisi p viaꝫ fieri ꝛ per viā mot᷒. rursus cū aliqd fit nō est: qꝛ hic est. g̃ uera sūt nō possibile est tp̄ſ diuidi in tpa athoma .i. in tpa mobilia. nā si .b. fiebat albū in tpe .a. ꝛ nō solū fiebat albū: sed ēt sil' cū hoc veꝝ est dicē ꝙ factū est albū h̄ nō est in eodē tpe: sed in altero tpe habito .i. ꝯn̄ter: utputa aut est h̄ in .b. sed si in .a. fiebat. g̃ nō erat in .a. in .b. aūt in quo fcm̄ est erat: opꝫ g̃ esse gn̄ationē mediā. erat g̃ tp̄s mediū in quo fiebat: q̄re tpa habita nō sunt habita uel tpa que ponunꝝ eē ꝯn̄ter nō sūt ꝯn̄ter qd̄ ē icōueniēs. ℭ Notādū aūt ꝙ nō p̄n̄t poni tpa idiuisibilia nisi ponaꝝ ꝙ iter tpa habita ꝯn̄ter se h̄n̄tia sit dare tp̄ſ mediū nā ut supra dicebaꝝ cū ꝯdictorioꝝ nō sit mediū fꝫ se: opꝫ si aliqd habet eē post nō eē ꝙ tp̄s in quo icipit eē sit ꝯn̄ter tpi in quo carebat esse: quare si tpa sunt indiuisibilia ꝯstat ꝙ nō in eodē tpe aliquē pōt h̄re eē ꝛ nō eē. sit g̃ tp̄s .a. in quo aliqd nō est ꝛ .b. sit tp̄s in quo illud aliqd icipit eē ꝯstat ꝙ .b. est ꝯn̄ter tpi .a. sed si res illa nō sit in .a. ꝛ est in .b. cū nihil trāseat de nō eē ad se nisi mediāte fieri erit dare tēpuſ mediū inter .a. ꝛ .b. in quo res illa gn̄abaꝝ ꝛ fiebat: quare .b. ꝛ .a. que ponebaꝝ eē tpa habita ꝛ ꝯn̄ter non sunt ꝯsequēter qd̄ est incōueniēs. impossibile est igiꝝ tēpora esse indiuisibilia. cum ex hoc sequatur tempora que ponuntur esse consequenter non esse consequenter. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non enim eadeꝫ erat ratio ꝛ non athoma diuidentibus: sed ipsius temporis in quo fiebat factum est: et est in ultimo signo: cuius nihil est habitum neqꝫ consequenter: sed indiuisibilia tempore consequenter sunt.

ℭ Remouet quandā cauillationē possibilē fieri circa predicta. diceret enim aliqs ꝙ oportet dare tēpus mediū inter tēpus ꝛ istās hoc remouēs ait: ꝙ nobis nō diuidētibus tēpus in athoma .i. in tpa indiuisibilia: sed dicendū ꝙ aliqd factū est ꝛ est .i. ꝛ habet esse in ultimo .i. in instāti ipsius tpis in quo fiebat sic dicēdo nō est eadē ratio .i. nō pōt fieri eadē ratio cōtra nos: ut cōcludaꝝ ꝙ oporteat dare tēpus inter tēpus ꝛ instās sicut ostēdebaꝝ: ꝙ opꝫ dare tp̄s mediū iter illa duo tpa indiuisibilia. nā si g̃ supple ipsuꝫ instās ipsi tpi nihil est habitū .i. nō est habitū neqꝫ ꝯn̄ter: sed ipsa tēpora indiuisibilia ꝯn̄ter sunt: quare nō est sil'e de instāti respectu tpis ꝛ de vno tpe indiuisibili respectu alterius. ℭ Dubitaret forte aliqs: qꝛ videꝝ oino esse sil'e de instāti respectu tēporis: ut spectat ad p̄positū ꝛ de duobus tpibus idiuisibilibus. nā sic arguebaꝝ ꝙ si aliquid nō est in vno tpe idiuisibili ꝛ postea est in alio. opꝫ ibi dare tēpus mediū: quare nō trāsiꝝ ad nō eē ad esse nisi mediante fieri qd̄ mensuraꝝ tēpore si aliqd per totū tēpus nō est qd̄ postea incipit esse in istāti si nō trāsiꝝ a nō esse ad esse nisi mediāte fieri: oportet iter illud tēpus ꝛ instās fm̄ que fit trāsit᷒ a non esse ad esse dare tēpus mediū qd̄ mēsuret ipsuꝫ fieri mediāte quo transiꝝ a nō esse ad esse. Dicēduꝫ ꝙ ut philosophus ait nō est eadē ratio de instanti respectu tpis ꝛ de duobus tpibus idiuisibilibus. nā nunq̄ꝫ nālr p̄ueniꝝ ad factū esse nisi mediāte fieri ꝛ mediāte motu. si ergo motus posset fieri in tēpore indiuisibili nō esset inconueniēs aliqd in vno tpe indiuisibili cōsequēter illi absqꝫ eo ꝙ inter alia duo tpa esset dare tēpus mediū: sed cū in idiuisibili nō possit esse motus p̄ter illud tēpus idiuisibile: opꝫ dare aliqd̄ tp̄s mediū in quo res fiat. duo g̃ indiuisibilia tpa quoꝝ vnū mensuret esse ꝛ aliud nō esse poni nō possunt: nisi ponaꝝ tp̄s mediuꝫ in quo res generetꝝ ꝛ fiat: sed si instās copulaꝝ ad tp̄s cum tēpus illud sit qd diuisibile h̄° tp̄s mēsurare poterit ipsuꝫ fieri ꝛ ip̄m motū mediante quo p̄ueniꝝ ad factū esse. incōueniēs est igiꝝ ponere duo tpa indi-

uisibilis in quoꝝ vno res dicaꝶ nõ esse ⁊ in alio eẽ: qꝛ tũc esset factũ esse qḋ imediate nõ p̃cederet ipm̃ fieri uel esset mutatũ esse qḋ imediate nõ p̃cederet ipse mot⁹:cuꝫ mot⁹ in idiuisibili tp̃e fieri nõ possit. nõ tñ est incõueniẽs imo est necessariũ ponere reꝫ aliquã in toto tp̃e fieri ⁊ nõ esse: in instãti ṽo ad qḋ copulaꝶ illud tp̄s habere esse. Nã cũ tp̄s illud ponaꝶ esse diuisibile poterit in eo fieri mot⁹ ad qḋ immediate sequaꝶ mutatum esse uel poterit huiusmodi tp̄s mẽsurare ipm̃ fieri ad qḋ imedite sequeꝶ factum esse uel mutatum esse. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestũ aũt est: qꝛ si in .a. toto tp̃e fiebat: non est plus tẽpus in quo factũ est: ⁊ fiebat q̃ȝ in quo fiebat solum omni.

¶ Ex his que dixerat ostẽdit quõ se habet factũ esse ad fieri dicẽs sic se hr̃e h̃ ad illḋ: qꝛ nõ plus est qḋ mẽsurat fieri ⁊ factũ esse q̃ȝ qḋ mẽsurat solũ ipꝫ fieri sicut nec est plus instãs ⁊ tp̄s q̃ȝ tp̄s solũ nec est plus pũct⁹ ⁊ linea q̃ȝ linea solũ. ideo ait manifestuꝫ esse: qꝛ si in toto tp̃e .a. fiebat nõ plus est tp̄s in quo factuꝫ est ⁊ fiebat q̃ȝ totũ tp̄s in quo omni. i. in quo toto tp̃e fiebat sol'. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quib⁹ quideꝫ igiꝶ aliqs tanq̃ȝ proprijs crederet rõnib⁹: he ⁊ huiusmodi q̃dã sunt.

¶ Ultimo epilogat circa determiata dicẽs ꝙ rõnes qbus aliqs qdeꝫ igiꝶ crederet tanq̃ȝ rõnib⁹ ꝓprijs supple ꝙ mot⁹ reflexi nõ sunt ꝯtinui sunt rõnes he q̃s assignauim⁹ uel q̃dã alie rõnes h⁹ que sint similes illis plures alie rõnes fieri possent ad hoc ꝓbãdum q̃ȝ que facte sunt. ¶ Notãdũ aũt ꝙ rõnes q̃s fecit ad ꝓbanduꝫ motus rectos siue mot⁹ reflexos non esse ꝯtinuos appellat rõnes ꝓprias ad dr̃iam rõnum sequẽtiũ que ſꝫ ꝯ^(res) nõ sunt ꝓprie ⁊ ꝓhĩce: sed sũt logice ⁊ cões. possent aũt quedã alie rõnes fieri ad ꝓbanduꝫ tales mot⁹ non esse cõtinuos que essent huiusmodi. i. similiter ꝓprie sicut ⁊ premisse. iste tñ ad presens sufficiant. Lectio. XXIII.

a

D intelligẽtiã dictoꝝ aũt aliqua dubitanda ⁊ c̃. Uideꝶ eni uelle ꝓhũs ꝙ generatio mẽsureꝶ tp̃e. ait eni ꝙ opꝫ dare generationẽ q̃ȝ daꝫ mediã per quã trãsit a nõ esse ad esse q̃re cõcludit ꝙ erat tp̄s in q̃ fiebat. i. in q̃ gñabaꝶ. gñatio igiꝶ ſꝫ ipm̃ mẽsuraꝶ tp̃e. ⁊ qꝛ mot⁹ mẽsuraꝶ tp̃e mutatũ eẽ mẽsuraꝶ istãti vꝫ ſm ipm̃ ꝙ gñatio sit ipse mot⁹ nõ ipꝫ mutatũ eẽ. rursus ait ꝙ illḋ qḋ fit siue qḋ gñaꝶ nõ est. igiꝶ dubitare possum⁹ p̄ an gñatio mẽsureꝶ tp̃e. 2° an sit ideꝫ qḋ mot⁹. 3° an sit idẽ qḋ mutatum esse. 4° quõ de gñatiõe loquiꝶ ꝓhs cũ ait ꝙ illḋ qḋ fit ⁊ qḋ gñaꝶ nõ est: utrũ gñatiõe accepta ꝓprie cõcedi dbeat ꝙ illḋ qḋ gñaꝶ nõ est. ¶ Dubitaꝶ g̃ an gñatio mẽsureꝶ tp̃e ul' istãti. vꝫ aũt ꝙ mẽsureꝶ tp̃e ꝑ illḋ qḋ ꝓhs ait hic. ⁊ ꝑ illḋ ẽt qḋ dicebaꝶ i 6°. dicebaꝶ eni ibi ubi di qḋ mutatũ est necesse est mutari p̃us ⁊ ꝙ in ipso mutari nullo mõ cõprehẽdiꝶ p̄imũ ⁊ ꝙ ipm̃ mutari nõ sit ipartibile: qꝛ nõ est ipartibile ipartibili ꝯiunctũ. Cũ ergo gñari sit quoddã mutari ⁊ gñatio sit q̃dã mutatio non est dare p̄ generatũ esse ⁊ gñatio nõ fit in instãti sed in tp̃e. Dicẽdũ ꝙ gñatio sumi põt dup'. p̄ nõ simpl'r: ſꝫ ut icludit motũ p̃cedẽtẽ. ⁊ sic gñatio est q̃dã mot⁹ ⁊ mẽsuraꝶ tp̃e hoc mõ loquiꝶ ꝓhũs de gñatione ⁊ de motu 3° ꝓhisicoꝝ. ubi ait motũ eẽ in q̃tuoꝛ generib⁹ in suba qualitate q̃ȝtitate ⁊ ubi. ꝯstat aũt trãsmutationẽ que est in suba nõ posse dici motũ nisi sumaꝶ large ut includit alterationẽ ⁊ motũ p̃cedentem. alio modo põt sumi generatio ꝓprie nõ ut dicit trãsmutationẽ in accidẽtib⁹ sed in dispositionib⁹ cõtrarijs: sed ut dicit trãsmutationẽ in ipsis formis substãtialib⁹ hoc mõ loquiꝶ ꝓhũs de trãsmutatiõe subali 5° huius. ubi ait ꝙ in suba nõ est mot⁹: qꝛ in ea nõ est ꝯtrarietas. accipiẽdo ergo ꝓprie gñationeꝫ nõ ſm ꝙ dicit trãsmutationẽ in ipsis dispositionib⁹ ꝯ̃rijs sed ſm ꝙ dicit trãsmutationẽ in ipsa forma subali oportet gñationẽ ⁊ corruptionẽ fieri in instãti: quia substãtialis forma nõ suscipit magis ⁊ minus. vnde ꝯ^(tor) 6° huius ꝓbat gñationem ⁊ corruptionem esse trãsmutationes idiuisibiles: qꝛ vnus homo nõ est magis homo q̃ȝ alius nec vnus equus est magis equus q̃ȝ alius. tenẽdũ est huiusmodi trãsmutationes fieri in instãti: sed quõ hoc sit sciendũ est ꝙ cuilibet successioni reꝑte in tp̃e oportet rñdere aliquã mutationẽ. nã ꝙ fiat successio sine mutatiõe ⁊ mutatio sine successione nõ est intelligibile. In tp̃e autẽ videmus duplicẽ successionẽ. vnã ipsius tp̄is ſꝫ se. aliam ṽo ut cõparaꝶ ad instãs. Nã si aliquid in vna p̄te tp̄is sit albũ in alia nigrũ nõ est simul albũ ⁊ nigrũ sed est ibi successio ⁊ mutaꝶ de albo in nigrum qḋ esse nõ posset nisi in ipso tẽpore ſm se haberet esse successio. secũdo est successio in tp̃e ut cõparaꝶ ad instans. Nã si aliqd per totum tp̄s p̄cedẽs habeat nõ esse ⁊ in instãti ad qḋ copulaꝶ illud tp̄s incipiat esse nõ simul habet nõ esse ⁊ esse ſꝫ mutatur a nõ esse ad esse ſm hãc duplicẽ successioneꝫ est duplex trãmutatio. vna a subo in subiectuꝫ que ẽ ꝓprie mot⁹ ⁊ que mẽsuraꝶ tp̃e. alia que nõ habet utrunq̃ȝ terminũ affirmatiuũ neq̃ȝ est a subiecto in subiectũ sed habet vnũ terminũ affirmatiuũ ⁊ aliũ negatiuũ ⁊ hoc distinguiꝶ: qꝛ uel est a nõ esse in esse ⁊ tũc est gñatio uel est ab esse in nõ eẽ. ⁊ tũc est corruptio ⁊ utraq̃ȝ istarũ trãsmutationũ ꝓprie mensuraꝶ instãti. Nã cuꝫ huiusmodi trãsmutationes habeãt terminos imediatos: qꝛ esse ⁊ nõ esse ⁊ vniuersaliter opposita ꝯtradictorie sũt ea quoꝝ nõ est mediũ ſm se oportet ꝙ successio correspõdẽs tali trãsmutatiõi habeat terminos imediatos. huiusmodi aũt sunt tp̄s ⁊ instãs: qꝛ iter ea nullũ est mediũ. procedere ergo ab esse ad nõ eẽ qḋ fit in corruptiõe ul' a nõ esse ad esse qḋ fit in gñatiõe est ꝓcedere a tp̃e ad instans: ⁊ qꝛ inter tp̄s ⁊ instans nõ est tp̄s medium ⁊ a tp̃e ad instãs nos proceditur in tp̃e sed in instanti motus ꝓprie qui est a subiecto in subiectũ mẽsuraꝶ tp̃e ꝓprie sed trãsmutatio que est a nõ eẽ in esse uel ab esse ad nõ esse ꝓprie mẽsuraꝶ in instanti. si autẽ mẽsuraꝶ tempore hoc nõ est per se ⁊ proprie sed ut includit alterationem ⁊ motũ precedentem qui tp̃e mẽsuraꝶ. Q aũt hec sit intentio ꝓhi patet per iaꝫ dicta in presenti lectione ubi termini generationis ⁊ corruptiõis sic assignanꝶ ꝙ istãs semper est posterioris passionis ut si aliqd generaꝶ per totũ tẽpus precedens nõ est: ⁊ in instãti ad qḋ copulaꝶ illḋ tp̄s incipit esse: qꝛ tũc primo est quare si termini gñationis per se sunt nõ esse ⁊ esse ⁊ per totum tempus precedẽs nõ est ⁊ in instãti incipit esse ꝓcedere a nõ esse ad esse qḋ fit in generatione uel ab esse ad nõ esse ꝙ fit in corruptione per se loquẽdo est procedere a tp̃e ad instãs. ⁊ tamẽ in instanti erit mensura taliũ mutationũ nõ simpl'r ⁊ absolu

te sumptū sed ut ꝯiunctū tpi facit successionem cū
eo. Q ō vo obijciebaf de pħo ꝙ in 8° videt uelle
ꝙ gñatio mēsuref tpe. dicēdū ꝙ h̄ itelligif de ge-
neratiōe cū icludit fieri ꝛ motū ꝑcedētē. qō vo ad
debaf de 6° hui° ꝙ in gñatiōe nō est dare ꝑ gñatū
esse nec in mutatiōe ꝑ mutatū esse ut pȝ per ꝯ^{ta} ibi
dc̄. gñatio ibi nō sumif simplr ut dicit solā trāsmu
tationē in suba sȝ ut sil' cū trāsmutatiōe in suba di
cit trāsmutationē in q̄litate. nā ſm ipm mot° trans
mutationis sic accept° est cōposit° ex trāsmutatiōe
in q̄litate ꝛ trāsmutatiōe in suba ſm quē modū ac
cipiēdi nō est negādū ꝙ gñatio mēsuref tpe. q̄re si
alicubi pħs videaf ꝯdicē itelligēdū est de gñatiōe
nō simp' sȝ ut icludit motū ꝑcedētē. ¶ Ulteri° for
te dubitaret aliqs utrū gñatio sit idē qō mot°. Di
cēdū q̄sdā posuisse gñationē ꝓpe sūptā eē idez qō
mot° re ꝛ subo. differre tñ ſm eē ꝛ ſm rōnem nec si
aer calefit ut fiat ignis ipsa calefactio est alteratio
ꝛ est gñatio ꝓprie sumpta: alr tñ ꝛ alr: q2 put in b^{a}
trāsmutatiōe subijcif ens in actu dr̄ eē alteratio ꝛ
mot°. put vo subijcif ibi ens in po^{a} dr̄ esse gñatio.
Rursus put h^{a} trāsmutatio t̄minaf ad formā acci
dētalē dr̄ mot° ꝛ alteratio: sȝ put t̄minaf ad formā
subalē dr̄ gñatio sȝ h̄ stare nō pōt. Nā sic loquēdū
est de motu q terminaf ad formas sicut loqmur de
ipsis formis. ipo^{le} est aūt ꝙ vna ꝛ eadē forā p se ꝛ
imediate realr fundef in ente in actu ꝛ in po^{a}. imo
q2 forā subalis per gñationez adducta ꝛ imediate
fundaf in mā ꝑ^{a} gñatiōis que terminaf ad talē for
mā subȝ est ꝓprie ens a po^{a} ut ipm ꝩle uel ipsa mā
ꝑ^{a}. Jō pħs ait ꝑ de gñatione ꝙ ꝩle est marie ꝓpe
sbm susceptibile gñatiōis ꝛ corruptiōis. forā vo ac
cidētalis que imediate fūdaf in ente in actu ꝓpriū
sbm alteratiōis est ens in actu. q̄re si icōueniēs est
eandē formā eē sbalē ꝛ accntalem ꝛ si icōueniēs est
vnū ꝛ idē imediate fundari in ente in po^{a} ꝛ in ente
i actu icōueniēs ē ꝑdicta positio. v3 ꝙ gñatio ꝓpe
sumpta sit realr idē quod mot°. dicam° igif ꝙ gña
tio ꝛ simp^{r} sūpta nō ē realr idē qō mot° ꝛ mēsuraf
istāti ꝙ nō cōpetit motui. tñ accepta nō simplr sȝ
ut icludit motū ꝑcedētē aliquo mō ē idez qō mot°
ꝛ mensuraf tpe sicut mot°. ¶ Ulteri° forte dubita-
ret aliqs utrū gñatio sit idē qō gñatū eē ꝛ mutatio
sit idē qō mutatū eē. Dicēdū ꝙ lȝ gñatio ꝓprie sū-
pta sit idē mālr subo qō gñatū eē tñ in diffōne
ꝛ esse differt. pōt aūt h^{a} dīnia triplr assignari. nā
lȝ vnū ꝛ idē istās possit eē mēsura gñatiōis ꝛ gñati
eē ꝛ mutatiōis ꝛ mutati eē. nō tñ hoc est eodē mō.
Nā instās triplr ꝯsiderari pōt. ꝑ ſm se ꝛ absolute.
2° ut est aliqd additū tpi ꝛ hoc duplr. Nā instans
additū tēpori facit successionē cū eo ꝛ t̄minat ꝛ cō-
plet ipm. si g̃ ꝯsideref instās ſȝ se ꝛ absolute sic nec
mēsurat mutationē nec mutatū eē sed ut est aliqd
additum tpi mēsurat mutationē ꝛ mutatū esse. alr
tñ ꝛ alr: q2 ut additū tpi terminat ꝛ finit tpe mensu
rat mutatū eē. sȝ ut additū ei facit successionē cum
tpe mēsurat mutationē. Nā si aliqd ꝑ totū tpe nō
est ꝛ in instāti est ut dicebaf nō sil' hēt nō eē ꝛ eē sed
est ibi q̄dā successio ꝛ mutatio qua itur a tpe ad in
stās ꝛ a nō esse ad esse ꝛ q2 h̄ sit in instāti nō quocū-
q3 mō sūpto sed ut additū tpi facit successionē cuȝ
ipso. iō ꝑ^{a} dīnia iter mutatū eē ꝛ mutationē est: q2
mutatū eē mēsuraf instāti ut t̄minat finit tpe. mu-
tatio vo mēsuraf istāti ut additū tpi facit successio
nē cū ipso. ex hac aūt dīnia ꝑ^{a} sequif 2^{a}. v3 ꝙ mu-
tatū esse dicat ipsam qetē uel ipm existere in termi
no ad quē. mutatio vo dicat successionē q̄dā3 que
resultat ex h^{a} terminis. Nā lȝ ipo instāti ſm se ꝛ p
se nō possit esse successio. instās tñ ut est additū tpi
facit successionē. cū g̃ mutatio mēsuref istāti ut ad
ditū tpi facit successionē cū ipo opȝ ꝙ ipa mutatio
q̄dā successionē dicat. ex hoc autez sequif dīnia.
3^{a} v3 ꝙ mutatū esse magis eēntialr respicit vnū ter
minū ut t̄minū ad quē. h̄ eni dicit mutatū eē existē
in termino ad quē. sed mutatio p se ꝛ essentialr re-
spicit duos t̄minos. h̄ eni dicit mutari ire a termi-
no a quo ad terminū ad quē. si g̃ illi termini nō sūt
imediati sȝ adinuicē distat. tūc illō mutari est idez
qō moueri ꝛ mensuraf tpe. Nā h̄ posito nō statim
cū aliud recedit ab vno est in alio sed p se inter esse
ꝛ nō esse nō est mediū. ideo stati cū aliud recedit a
nō esse est in esse ꝛ stati cū desinūt esse incipit nō eē
q̄re si iter esse ꝛ nō esse nō est mediū ſȝ se lȝ forte p
accñs posset ibi aliqd mediū assignari inq̄; tū illō
nō esse est ꝯtiētiū alicui eē a q̄ nō statim cū recedaf
fit aliqd in alio eē. gñatio igif ꝛ corruptio p se ꝛ eēn
tialiter q̄dā successionē dicūt ꝛ recipiūt duos ter-
minos. tñ q2 illi t̄mini ſm ꝙ h^{a} sunt imediati ꝛ sta
tim cuȝ aliqd recedit ab vno est in alio sicut statim
post tpe sequif istās absq3 aliquo alio medio. ideo
tales mutatiōes mēsuranf instanti nō ſm se sed ut
additū tpi facit successionē cū ipo ut supius dice
baf. pȝ igif qd est gñatio ꝛ qua mēsura mēsuraf ꝛ
quō respicit plures terminos ꝛ q̄liter iportat quā
dā successionē ꝛ quō differt a gñato eē. ꝛ qō dictū
est de gñatione respectu gñati esse intelligendū est
de corruptione respectu corrupti eē ꝛ de mutatiōe
respectu mutati eē. ¶ Ulteri° forte dubitaret aliqs
quō accipit pħs gñationē cuȝ ait qō gñaf non est.
Dicēdū ꝙ si ꝯsideref dicta ei° ꝛ expō cōmenti sic
accipit gñationē cū ait qō gñaf nō est. put gñatio
icludit motū ꝑcedentē. Nā q̄diu durat mot° pre
cedens qui est via in generationez tādiu res gene
randa nō est. si sic dicimus qō credim° bene dictū
obuiāt nobis vba cōmēti. ait eni ꝯ^{tor} 5° phisi° ꝙ in
hoc differt gñatio a motu: q2 qō mouef est sed qō
gñaf nō est. q̄re si de gñatiōe ut differt a motu ue
rificaf ꝙ illō qō gñaf nō est: nō est uerū qō supius
dicebaf. v3 ꝙ put illō qō gñatur nō est debet acci
pi gñatio ut icludit motū. sciendū g̃ ꝙ hoc nō ob-
stāte uera est ꝑdicta snia. accepta enim generatiōe
ut icludit motū qō generaf nō est ꝛ tñ accepta ge-
neratione ut differt a motu dicim° qō mouef est ꝛ
qō generaf nō est qō sic ostēdif. nā lȝ generatio ac
cepta nō simplr includat motū ꝛ sit aliquo mō idē
cū motu. nunq̄3 tñ sic includit motū ꝛ sic est idē cū
motu ꝙ ſm eē ꝛ rōnem nō differat a motu ꝛ ꝓpter
hāc dīnia generatio icludēs motū: q2 ſm esse dif-
fert a motu ꝯcedif qō mouef esse ꝛ qō generaf nō
esse. si eni ex aere debeat fieri ignis ipsa calefactio
aeris est alteratio ꝛ generatio accepta generatio
ne nō simplr sed ut icludit motū ꝑcedentē. si ergo
sumpta generatione lȝ idē calefactio possit dici al-
teratio ꝛ generatio. nō tñ hoc erit eodē modo nec
est eiusdē generatio ꝛ alteratio. Nā3 si aer calefit
ut fiat ignis ipsa calefactio ꝛ alteratio aeris ꝛ ge-
neratio ignis. Lū ergo durāte tali motu ꝛ tali fa-
ctione aer sit ignis non sit calefactio ut est motus
respicit ens: q2 respicit aerem qui est: sed ut gene-
ratio respicit nō ens: q2 respicit ignē qui nōdū est.

dicam⁹ g̃ q̷ cũ pħo ait qḋ gñaẗ nõ est. itelligit de gñatione nõ simpl'r sũpta s3 accepta ut est idẽ realiter cũ motu. differẽs tñ ẽm rõnẽ pp quã diariaz ut p3 ↄcedi dicit q̷ illḋ qḋ alteraẗ est. Qḋ v̇o gñatur nõ est. ℭ Ulterius aũt dato q̷ gñatione accepta nõ simpl'r sed ut icludit motũ pp diñtiã quam hẽt ad ipm ↄcedi debeat nõ esse qḋ gñaẗ: esse autẽ qḋ moueẗ. ℭ Dubitaret forte aliqs utrũ gñatione accepta proprie ꝛ ut mẽsuraẗ instãti cõcedi debeat q̷ illḋ qḋ gñaẗ nõ est. Dicendũ q̷ gñatio accepta ꝓprie ꝛ ut mẽsuraẗ instãti tripl'r põt considerari. ꝑ simpl'r ꝛ absolute. secundo ut est idẽ cũ gñato esse. 3°. ut est differẽs ab eo. si eni considereẗ gñatio s3 se accepta gñatione ꝓprie aliquo mõ cõcedi o3 qḋ gñatur esse ꝛ aliquo mõ nõ esse. nã ut supra dicebatur per se cõpetit generationẽ respiceẽ duos terminos. v3 terminũ a quo ꝛ ad quez. incipit enim gñatio a non esse tanq̃ a termino a quo ꝛ terminaẗ ad esse tanq̃ ad terminũ ad quẽ qḋ gñatur. g̃ dĩ non esse rõne termini a quo: q꞉ q̃diu est in termino a q̃ tãdiu nõ est. dĩ autẽ esse rõne termini ad quem: q꞉ postq̃ est in termino ad quẽ dĩ esse. qḋ ergo gñaẗ ꝛ quodãmodo põt dici non esse ꝛ ẽẽ nõ q̷ simul sit ꝛ nõ sit: nec in eodẽ istãti sit ꝛ nõ sit sed nõ est in toto tp̃e precedẽti qḋ respicit ut terminum a quo. est aũt in istãti ad qḋ copulaẗ illud tp̃s quod respicit ut terminũ ad quẽ. termini enim generationis sunt tp̃s ꝛ instans ita q̷ generatuz in toto tp̃e ꝑcedenti est nõ ens ꝛ est in termino a quo. in instãti v̇o sequẽti accipit esse ꝛ est in termino ad quẽ. ꝛ q꞉ gñatio respicit utrũq̃ terminũ qḋ gñaẗ diciẗ nõ ẽẽ rõne termini a quo: q꞉ nõ est in tẽpore precedenti: esse autẽ ratione termini ad quẽ: q꞉ est in instanti sequẽti. aduertendũ tñ q̷ l3 gñatio respiciat tp̃s tanq̃ terminũ a quo rõne cuius incipit a nõ esse ꝛ respiciat instãs tanq̃ terminũ ad quẽ ratione cuius terminaẗ ad esse nõ tñ ꝓpter h̃ gñatio mẽsuraẗ tp̃e sed mensuraẗ mẽsura illa que reqriẗ ad hoc q̷ fiat trãsitus a tp̃e ad instans: q꞉ hic dicit gñationez ire a tp̃e ad instans uel ire a nõ esse ad esse. Sed cũ in eundo a tp̃e ad instãs nõ opponaẗ tp̃s: q꞉ inter tp̃s ꝛ instãs nõ est aliquod tp̃s mediũ sed solũ in instãti fiat trãsitus a tp̃e ad instãs gñatio ꝓprie sumpta nõ mensuraẗ tp̃e sed istãti. p3 igiẗ q̷ si gñatio accepta proprie cõsidereẗ ẽm se qḋ gñaẗ aliquo mõ est aliquo mõ nõ est: q꞉ nõ est rõne termini a quo incipit a nõ esse. est aũt rõne termini ad quẽ: q꞉ terminaẗ ad ẽẽ. Si v̇o gñatio ꝓprie sumpta ↄsideraẗ nõ ẽm se sed ut est idez cũ gñato esse. tunc plana est rñsio: q꞉ qḋ gñaẗ est. nã gñatio ut est idẽ cũ gñato esse respicit essentialiter solum terminuz ad quẽ rõne cuius qḋ gñaẗ dĩ esse. s3 si ↄsidereẗ gñatio nõ s3 se nec ut est idẽ cũ gñato esse sed ut differt ab eo tunc qḋ gñaẗ magis debet dici nõ esse q̃ ẽẽ. naz gñatio differt a gñato esse rõne termini a quo. ipm eni gñatum esse essentialiter se tenet cũ termino ad quem. gñatio g̃ ẽẽntial'r respicit duos terminos. v3 a quo ꝛ ad quẽ diñtia g̃ gñationis ad gñatũ esse sumiẗ rõne termini a quo q̃ magis ẽẽntial'r respicit gñatio q̃ gñatũ ẽẽ. ꝛ q꞉ gñatio icipit a nõ esse ꝛ qḋ gñaẗ rõne termini a quo dĩ nõ esse accepta gñatione ut differt a generato esse quod generaẗ magis debet dici non esse q̃ esse. patet igiẗ quõ qḋ gñatur diciẗ nõ ẽẽ siue accipiaẗ gñatio simpliciter siue ut includit motum precedentem. Lectio. XXIIII.

r Ationabiliter autem ꝛ ex his intentionib⁹ videbitur alicui ꝛ idez hoc accidere. Omne enim quod mouetur continue: si a nullo prohibeatur: in quod quidem uenit ẽm loci mutationez: in hoc ꝛ ferebatur prius: ut si in. b. uenit ꝛ ferebaẗ in. b. ꝛ non cuz primum erat: sed mox sicut incepit moueri. qd eniz magis nũc q̃ prius. Similiter aũt ꝛ in alijs. Qḋ autem ab. a. fertur in. c. iterũ ueniet in. a. continue motum. Cũ ergo ab. a. in. c. ferebaẗ tũc ꝛ in. a. ferẗ ẽm motum qui est. a. c. et econuerso: quare simul cõtrarijs. Contrarij enim qui ẽm rectitudinem.

ℭ Postq̃ pħs ꝓbauit ꝑ rõnes ꝓpas ꝛ pħicas motũ rectũ eo q̷ reflectat nõ posse ꝑpetue cõtinuari. In pte ista s3 ↄ'ᶜᵉᵐ ꝓbat h̃ idẽ per rõnes logicas cões. Circa qḋ qnq̃ facit ẽm q̷ qnq̃ rõnes adducit ad ꝓpositum. 2ª ibi [sil'autẽ.] 3ª ibi [ampli⁹ ex his.] 4ª ibi [ampli⁹ aũt ꝛ h̃.] 5ª ibi [ampli⁹ nõ sic.] Dicit g̃ q̷ ex his intentionib⁹ videbiẗ alicui accidẽ h̃ idẽ qḋ. s. mot⁹ reflex⁹ nõ sit ↄtinuus rõnabil'r. i. logice ꝛ per rõnes logicas ꝛ cões. Nã oẽ qḋ moueẗ ↄtinue si a nullo ꝓhibeaẗ ẽm illḋ ubi ẽm qḋ quidẽ uenit ẽm loci mutationẽ in h̃. s. ubi ferebaẗ ꝛ ꝑus: ut si ueniat in. b. ferebaẗ in. b. ꝛ nõ solũ tñ erat ꝓrimuz ipsi. b. ferebaẗ in. b. sed mox a ꝑncipio sicut incepit moueri ferebaẗ in ipm. qḋ eni est magis nũc cũ est ꝓrimũ ipsi. b. qḋ feraẗ in ip3 q̃ ꝑus cũ erat remotũ ab eo. ꝛ qḋ dictũ est de. b. sil'r itelligendũ est ꝛ in alijs. est g̃ hec ꝓpositio v̇a q̷ q̃diu aliqd ferẗ ad aliquẽ t'minũ ↄtinue ꝛ sine itermissiõe dici põt q̷ moueẗ ad illũ terminũ s3 q̷ ferẗ ab. a. in. c. ↄtinue motũ ꝛ sine itermissione iteruz ueniet in. a. cũ g̃ ferẗ ab. a. in. c. tũc ferẗ in. a. ẽm illũ motũ qḋ est ab. a. in. c. q̈re sil' mouebaẗ ↄ̃rijs motib⁹: q꞉ mot⁹ reflexi qui fiunt ẽm rectitudinẽ cõtrarij sunt. ℭ Notandũ aũt vim rõnis hui⁹ in h̃ cõsistẽ: q꞉ motus põt denoiari ab illo termino ad quẽ uadit ↄtinue sine itermissione si aliqs recedens ab. a. sine qete media põt redire ad. a. g̃ cũ recedit ab ipso. a. uadit ad ipsum: ꝛ q꞉ ẽm rectitudinẽ recedẽ ab vno termino ꝛ ire ad ultimũ terminũ est moueri motib⁹ ↄ̃rijs: si inter motus reflexos ẽm rectitudinẽ nõ cadit quies media vnũ ꝛ idẽ mouebiẗ simul motib⁹ ↄ̃rijs qḋ est incõueniẽs. ℭ Notandũ etiã q̷ si aliqḋ mobile q̃tum est de se tendit ad aliquẽ terminũ ad quẽ ꝑueniret si nõ ꝓhibereẗ dato q̷ ꝓhibeaẗ ꝛ nõ ꝑueniat ad ip3 nihilominꝰ tñ ille termin⁹ denoiabit ip3 siue sit propinquũ ei siue remotũ. Nã stati cũ aliqd icipit moueri denoiaẗ ab illo termino ad quẽ final'r sine iterruptione uadit ex quo manifeste p3 q̷ si aliqd recedẽs ab ipso. a. põt sine itermissione redire ad ipm: simul recederet ab. a. ꝛ ibit ad. a. qḋ est icõueniẽs. ℭ Dubitaret forte aliqs q̈re rõnes hic adducte dicunẗ rõnales ꝛ logice. Dicendũ q̷ ẽm ↄ'ᶜᵉᵐ rõ logica põt dici dupl'r. ꝑmo si nõ sit ꝓpria illi arti. Nã arguere logice est arguere extranee ꝛ per communia. scḋo põt dici rõ logica si sit per terminos qbus maxiẽ utiẗ logica: q꞉ oẽs rõnes h̃ adducte videnẗ sumere originem ex ꝓprietate ipsoruz oppositorũ

uel ipsorum ꝯtrariorum: ter eo ꝙ talia nõ contingit simul esse: uel non possunt adinuicem cõtinuari cum ẜm ꝯtrꝯ hec fiat coia pluribus scientijs ⁊ plures scientie utantur talibus. ideo rõnes huiusmodi dicũtur logice: qꝛ sunt cões ⁊ nõ ꝓprie. 2° dicunt̃ logice: qꝛ talibꝰ terminis cuiusmodi sũt ꝯtrariũ cõpositũ ꝯdictoriũ potissime utit̃ logica. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Simul autez ⁊ ex hoc mutat in quo nõ est. Si igitur hoc ĩpossibile: necesse est stari in.c. Non ergo vnus motus. Reditus eni statui non est vnus.

ℭ Adducit scd̃am rõnez dicẽs ꝙ simul aũt cũ predicto incõuenienti seq̃tur hoc incõueniẽs ꝙ aliquid mutatur ex hoc termino in quo non est. si igit̃ h̃ est impoꝭ si aliq̃d mouet̃ ab.a. in.c. necesse est stari. i. q̃escere in.c. prius q̃ꝫ redeat ad.a. non est ergo vnus motꝰ: qꝛ motus distinctꝰ statu. i. discõtinuatus per q̃etez nõ est vnus. ℭ Notandũ aũt ꝙ si aliq̃d põt ire ad deorsum sursum ⁊ ecõuerso sine quiete media ut patet per rationem prius adductam simul cum recedit a deorsum uadit deorsuz sed qđ uadit deorsum mutat̃ ex loco sursum. sed cuz huiusmodi mobile dũ mouet̃ sursuz nõ sit sursuz mutat̃ ex eo loco ubi non est. ℭ Notandũ ẽt ꝙ hoc incõueniẽs scd̃m sequit̃ ex suppositiõe incõueniẽtis p̃mi. Nã si aliquid mouetur simul motibꝰ ꝯtrarijs simul mutatur ex contrarijs locis sed cum mobile non sit nisi in vno loco nõ põt moueri ex ꝯtrarijs locis nisi mutetur ex loco ubi non est. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Amplius ⁊ ex his manifestum vniuersaliter magis de oĩ motu. Si eniz omne quod non mouetur aliquo dictoruz motuum: ⁊ q̃escit aliqua dictarum oppositarum q̃etũ: non erat eni alius p̃ter istos quod autem non semper mouet̃ ẜm hũc motum. Dico autem q̃cunq̃ꝫ sunt alteri specie: ⁊ non si aliqua pars est totiꝰ: necesse est prius q̃escere ẜm oppositam quietẽ. Quies eni p̃uatio est motus.

ℭ Adducit tertiã rõnez. Circa qđ duo facit: qꝛ p̃mo adducit huiusmodi rõnem. 2° quoddam qđ supposuerat ꝓbat ibi[si igit̃ ꝯtrarij.] Dicit ergo ꝙ ampliꝰ ex his. i. ex dicendis est manifestũ ulr̃ de oĩ motu ꝙ scilicet motus reflexus nõ cõtinuat̃. Nã si omne qđ mouet̃ ⁊ mouet̃ aliquo dictoꝝ motuuz: qꝛ uel mouet̃ ẜm ubi uel ẜm qualitatẽ uel ẜm quantitatẽ pꝫ ꝙ ⁊ omne q̃escẽs quiescit aliq̃ quietũ oppositarũ dictis motibꝰ. Nam qꝛ nõ est motus aliꝰ p̃ter istos motus nõ erit aliqua q̃es p̃ter oppositas quietes. his suppositis patet ꝙ illud qđ nõ semꝑ mouetur ẜꝫ aliquẽ motũ. dicto aũt de his motibꝰ qui sũt alteri specie ⁊ nõ si motꝰ ille sit aliqua pars alicuiꝰ totius: loquẽdo ergo de toto motu nõ de pte motus q̃ñ aliq̃d non semꝑ mouet̃ ẜm hũc aliquez motũ necesse est ip̃m quiescere prius ẜm oppositã quietem. quies eniz est p̃uatio motꝰ. ergo opꝫ tales motus discõtinuari. nõ ergo motꝰ reflexi sunt ꝯtinui. ℭ Notãdũ aũt vim rationis huiꝰ in hoc ꝯsistẽ. nã si aliq̃d nõ semꝑ motũ aliquo motu quiescit quiete opposita illius motꝰ ut si aliqđ qđ nõ semꝑ mouet̃ deorsum prius q̃ꝫ moueat̃ deorsuz opꝫ ip̃m quiescere quiete opposita: qꝛ opꝫ ip̃m quiescere sursuz opꝫ motus reflexos discõtinuari ⁊ cauere ibi quietem mediã: qꝛ qđ mouet̃ sursum nõ semꝑ mouet̃ deorsuz. si ergo dꝫ incipe moueri deorsũ per suppositionẽ suppositaz opꝫ ip̃m quiescẽ quiete opposita q̃re inter motũ sursũ ⁊ deorsũ cadit q̃es media. ℭ Notandũ etiam ꝙ ideo p̃misit ꝙ q̃cq̃d mouet̃ mouet̃ aliquo dictorũ motuũ ⁊ omne q̃escens q̃escit aliq̃ oppositarũ q̃etum ut ostendat hãc rõnem esse vniuersalẽ respectu cuiuslibet habẽtis oppositionem ad aliquã q̃etem. Naz nullus talis motꝰ perpetue ꝯtinuari põt. ℭ Dubitaret forte aliq̃s vñ sequitur hec ꝯñtia ꝙ si aliq̃d nõ semꝑ mouet̃ aliquo motu ꝙ prius q̃ꝫ moueat̃ illo motu opꝫ ip̃m q̃escere q̃ete opposita. Dicendũ ꝙ cũ loq̃mur de motu uł loquimur de motu qui est ꝑs alicuiꝰ motꝰ uel loquimur de toto motu. si loq̃mur de motu ꝑtiali suppõ nõ hẽt ṽitatẽ. Nã si aliq̃d uadat sursum successiue cõmẽsurat se ꝑtibus spatij illiꝰ motꝰ ⁊ nõ semꝑ mouet̃ ẜm q̃ꝫlibet ꝑtem spatij. attñ icipit moueri ꝑ aliquã ꝑtẽ spatij nõ opꝫ ꝙ motꝰ factus nulla pte spatij icipiat a q̃ete oppositio. Naz põt incipe a motu facto in alia pte spatij. iõ ph̃s ait ꝙ non loq̃tur de pte aliq̃ ipsius motꝰ sed loquit̃ de motibꝰ differentibꝰ specie nõ de ꝑtibꝰ alicuius motꝰ que specie nõ differũt. loquẽdo igit̃ de motu sic sũpto quicq̃d nõ semꝑ mouet̃ aliquo motu ⁊ postea mouet̃ illo motu prius q̃escebat q̃ete opposita ut si aliq̃d prius non mouebat̃ sursum ⁊ postea mouet̃ sursum de necessitate prius q̃escebat q̃ete opposita qđ sic patet: qꝛ si aliq̃d nõ prius mouebat̃ sursum ⁊ postea mouet̃ duplex põt esse cã. primo si q̃escebat q̃ete opposita. 2° qꝛ mouebat̃ motu ꝯtrario. si igit̃ dicat̃ ꝙ nũc mouet̃ sursum. ideo prius nõ moueri sursuz: qꝛ q̃escebat q̃te opposita habet̃ intẽtuz. si ṽo dicat̃ hoc iõ esse: qꝛ mouebat̃ motu opposito adhuc habet̃ intẽtũ. Nã si aliq̃d sic mouet̃ motu opposito deorsum ꝙ cum mouet̃ deorsũ nõ mouet̃ sursum opꝫ ꝙ prius q̃ꝫ icipiat moueri sursum ꝙ q̃escat q̃ete media: qꝛ si non quiesceret quiete media ⁊ sine intermissione nec a sursum deorsum ⁊ a deorsum sursũ ut dicebat̃ supple simul cũ mouebat̃ deorsuz mouebat̃ sursũ. nullo modo igit̃ esse põt ꝙ aliq̃d incipiat moueri aliq̃ motu quo prius nõ mouebat̃ nisi prius q̃escat quiete opposita. p̃ma igit̃ rõ ph̃i fuit ad ĩpossibile ꝓbans ꝙ si aliq̃d mouet̃ vno motu ⁊ postea fiat itermissione mouet̃ motu ꝯtrario ꝙ simul mouet̃ oppositis. h̃ aũt tertia ratio est ostensiua. supponẽs eni ph̃s ꝙ nihil possit simul moueri oppositis motibꝰ ait ꝙ nihil mouet̃ aliquo motu quo prius non mouebat̃ nisi quiescat quiete opposita. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Si igitur contrarij quidem motus sunt: qui ẜm rectitudinem: simul autem nõ cõtingit moueri contrarios: quod ab.a. ad c. feretur: nõ utiq̃ꝫ feretur simul ab ip̃o.c. ad.a. Quoniaz autẽ nõ simul fertur: mouetur autem hunc motum: necesse est prius q̃escere apud.c. Hec eni opposita q̃es ei qui est ab.c. motui. Manifestum igitur ex his que dicta sunt: quoniam nõ est cõtinuus motus.

ℭ Probat qđ supposuerat. vꝫ nihil moueri aliq̃ mo-

tu quo prius nō mouebaṭ nisi prius qescat qete oppo
sita: qḋ pbat ex hoc q: idē nō pōt sil' moueri ↄ̄rijs
motib' dicēs q si igiṭ ↄ̄rij qdē sūt mot' qui sūt s3
rectitudinē ⁊ sil' nō ↄtingit moueri ↄ̄rios mot' qḋ
ferṭ .i. qḋ moueṭ ab.a.ad.c. nō sil' feretur ab ipo.c.
ad.a. qm̄ q nō sil' ferṭ si aūt mouebiṭ aliqd s3 huc
motū qui est ab ipso.c.ad.a. ⁊ prius nō mouebaṭ il
lo motu necesse est ip3 prius qescere apud.c. hec eni
s. qes apud.c. est qeṡ opposito motui qui est.a.c.i.
ab ipso.c. q2 ḡ sic est manifestū est igiṭ ex his q̄ di
cta sūt qm̄ mot' reflexus nō est cōtinu'. ℭ Notā
dū aūt q si aliqd moueaṭ sursū ⁊ postea moueaṭ
deorsū absq3 qete media simul mouebaṭ oppositiṡ
motib'. q̄re si hoc est incōueniēs op3 qḋ id q mo
ueṭ sursū prius q̄3 moueaṭ deorsum qescat qete me
dia. Igiṭ in oīb' mobilib' q̄ moueri pñt ↄ̄rijs moti
b' prius q̄3 moueāṭ ↄ̄rio motu qescūt qete opposita.
nō ḡ tales mot' ↄtigit eē ↄtinuos. ℭ Deide cū dic.

ℭ Amplius autem ⁊ hec ratio magis pro
pria est his que dicta sunt. Simul enim
corruptum est quod non album: ⁊ quod
factum est album. Si igitur continua al
teratio ad album ex non albo: ⁊ ex albo
ad non album non manet aliquo tempo
re: simul corruptum est non albu3 ⁊ factū
est album: ⁊ factum est non album. Triū
enim erit idem tempus.

ℭ Ponit q̄rtā rōnē dicēs q hec rō est magis ppria
i. magis specialis his que dicta sunt. i. rationibus
predictis. Nam simul corruptum est q est non al
bum ⁊ est id quod factum est albū si eni cōtinua al
teratio ad albū ⁊ ex albo aliq textus hñt ⁊ nō ex
albo sed ex corruptiṡ ut patet per litteram cōmēti.
si ergo hoc est ⁊ nō manet aliquo tpe. i. ⁊ nō inter
ponitur quies media inter motū ad albū ⁊ ex albo
simul corruptum est nō album ⁊ factum est albū ⁊
factū est nō albū. horū autem trium erit idem tps
qḋ est incōueniens. ℭ Notandum aūt q si absq3
quiete media cum aliqd uadit ad albū postea mo
uetur ex albo simul fit albū ⁊ non album: q2 simul
mouetur oppositis motibus: sed quia cu3 aliquid
fiat albū corrūpitur nō albū oportet hec tria simul
esse corrūpi nō albū ⁊ fieri album ⁊ fieri non albū.
ℭ Notandū etiā q si hec tria simul sunt dupl'r ac
cidit incōueniens. Nā illa tria tribus modis cōbi
nari possunt ⁊ duplex combinatio est incōueniēs.
tertia est necessaria. corrūpi eni nō albū ⁊ simul fie
ri nō album est incōueniens. sic etia3 fieri simul al
bum ⁊ albū est incōueniens. simul tamen corrūpi
non album ⁊ fieri albū ⁊ necessariū. quicūq3 ergo
dicit hec tria esse simul corrūpi nō albū fieri albu3
⁊ fieri nō album duo incōuenientia ponit. Impossibi
le est igiṭ inter motus cōtrarios nō cadere quietē
mediā ppter incōuenientia que sequunṭ. ℭ Notā
dū aūt q hanc rationem dicit esse magis ppriam
⁊ specialē q̄3 rationes prehabitas: q2 ille quodam
modo applicari possunt ad omnē motū uel ad om
nē mutationem. hec autē specialiter de gñatione ⁊
corruptione videtur arguere. ℭ Deinde cu3 dicit.

ℭ Amplius non si continuum est tempus
⁊ motus sed consequenter. Quomodo
igitur erit ultimum idem contrariorū ut
albedinis ⁊ nigredinis.

ℭ Adducit q̄ntā rōnē dicēs q nō sequiṭ q si ↄtinuū
est tps q ↄtinuus sit mot' ḡ erit ↄsñter. dato eni q
inter mot' ↄ̄rios nō iterponereṭ tps mediū adhuc
mot' illi nō essent ↄtinui: q2 nō copulareṇṭ ad eun
dē cōem terminū nec hērent idē ultimū. Nā3 quō
erit idem ultimū ↄ̄rio2 ut albedinis ⁊ nigredinis
q̄si dicat nullo mō. albedo enim ⁊ nigredo nō pos
sent copulari ad aliquē vnū cōem terminu3 nec ēt
per ↄñs mot' ad albedinē ⁊ nigredinē ui dealbari
⁊ denigrari copulabunṭ ad aliquē cōem terminu3
ppter quod nō contingit tales mot' esse cōtinuos.

Lectio.XXV.

Qui autem in circulari erit vnus ⁊
continuus: nullum enim impossibi
le contingit. Quod enim ex.a. mo
uetur: simul mouebitur in.a. s̄m eandem
positionem in quod enim ueniet: ⁊ moue
tur in hoc: sed non simul mouebitur con
trarijs neq3 oppositis.

ℭ Postq̄3 phs pbauit nullū aliū motū a circulari eē
continuū ⁊ pmū. In pte ista pbat motu3 circularē
esse pmum ⁊ ↄtinuu3. Circa qḋ duo facit: q2 primo
pbat q inter motus locales mot' circularis est cō
tinuus ⁊ pmus. 2° ad cōfirmationē3 eo2 que supe
rius dixerat adduxit testimonia alio2 pho2 con
cedentiū motu3 localē esse priorem motū. scḋo ibi
[Qḋ aūt s̄m locū.] Circa pmū duo facit: q2 pmo
pbat motū circularē esse cōtinuū ⁊ pmū per rōnes
pprias. scḋo pbat hoc per rōnes logicas ⁊ rōna
les ibi [rōnale aūt accidit.] Circa pmū duo facit:
q2 pmo pbat motū circularem esse cōtinuum. scḋo
pbat ipsum est pmū ibi [Qḋ aūt lationū.] Circa
pmū duo facit: q2 pmo pbat motū circularem esse
cōtinuū. scḋo ex his que dixerat cōcludit oēs ali
os mot' nō esse cōtinuos ibi [Quare neq3 in semi
circulo.] Prima ps diuidiṭ in duas: q2 p probat
motū circularē esse cōtinuū. secūdo qḋdā qḋ sup
posuerat manifestat ibi [nō eni3 oīs.] Dicit ergo.
motus aūt qui est in circulari erit vnus ⁊ ↄtinuus.
Nā hoc posito nullū impossibile cōtingit. qḋ eni3
moueṭ ex.a. si moueaṭ circulariter simul mouebiṭ
in.a. s̄m eandē positionē. i. s3 eūdē situ partiū. In
qḋ eni ueniet ⁊ moueṭ in b ⁊ ex b sed nō tñ ppter
hoc simul mouebiṭ cōtrarijs neq3 oppositis moti
bus quare si mot' rectus. ideo ↄtinuari nō pōt: q2
s̄m talē motū nō potest aliqd moueri ab eodem in
idē nisi simul moueaṭ cōtrarijs motib' cū in motu
circulari hec cā euacueṭ: q2 pōt aliqd simul moueri
ex hoc ⁊ in hoc ⁊ ex eodē in idē absq3 eo q moueā
tur cōtrarijs motib' nō est incōueniens talē motu3
esse vnū ⁊ ↄtinuū. ℭ Dubitaret forte aliqs quō mo
tus circularis s̄m eandē potētiā est ab eodē in idē
ut ab.a.in.a. Dicendū q h dictū est ad drīā mo
tus recti. Nā motus rect' quādo finit' est si d3 re
iterari nō reiteraṭ s3 eandē po^{m}. ut si aliqd moueṭ
sursu3 finito illo motu si d3 postea moueri ad eūdē
terminū a quo recessit nō reseruaṭ ibidē ordo ptiū
imo partes q̄ primo ptransiuit eundo sursum po
stea ultimo pertransit redeūdo deorsum ita q trā
sit a deorsum. deorsū uariato ordine partiū: sed in
motu circulari q̄ñ completa ē reuolutio si iterum

debet eãdem reuolutionẽ efficẽ ⁊ ꝺꝫ redire ad eũ dẽ pũctũ ⁊ tenet eũdem ordinẽ partiũ quẽ prius tenuerat ut ptes quas mobile ꝑmo ptrãſiuit in ꝑma circulatiõe ptranſit etiã poſt in circulatione ſecunda. ꝙ ſi ſic nõ faceret ſed cõpleto circulo parteſ q̃ſ pertrãſiuit ultimo trãſiret. pmo nõ eſſet ibi circulatio ſed eſſet ibi motus reflex⁹ ⁊ retrogradus nec cõtinuaretur talis mot⁹. ℭ Ulterius forte dubitaret aliqs q: nõ videt hic phũs ꝓbare motũ circularem eſſe vnũ ⁊ cõtinuũ: ſed ſolum oſtẽdit ꝙ poſſit eſſe vnus ⁊ continuus. Dicendũ ꝙ phũs ſupponit motũ illum eſſe perpetuũ ſm tps quare ſi motus ille nõ habet ꝯtrariũ ⁊ inter vnã circulationẽ ⁊ aliã nõ cadit tps mediũ. oportet ꝙ motus ille ſit vnus ⁊ cõtinuus. Nã quicunqꝫ motus poſſunt cõtinuari ſi cõtinuant hoc eſt q: incidit ibi tempus mediũ ſed ſi vna reuolutio celeſtis põt continuari cũ alia ⁊ nõ interponit ibi tempus mediũ oportet motũ illũ eſſe vnũ ⁊ ꝯtinuũ. uel poſſum⁹ dicere ꝙ q: phs poſuit motum illum eſſe perpetuum ⁊ eternũ: q: in perpetuis nõ differt eſſe ⁊ poſſe. Ideo ſi poteſt eſſe continuus ſm ipſum ſequitur ꝙ ſit ꝯtinuus. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Non enim omnis qui eſt in hoc ei qui ẽ ex hoc contrarius eſt neqꝫ oppoſit⁹: ſed cõtrarius in recta qdẽ. Hic eni eſt cõtrarius ſm locum: ut qui ſm diametrũ. Diſtat enim plurimum. Oppoſitus autem qui eſt ſm eandem longitudinem. Quare nihil prohibet moueri continue: ⁊ nullo tempore deficere.

ℭ Probat qđ ſuppoſuerat: ſuppoſuerat enĩ motũ circularẽ nõ habere ꝯtriũ. Nam moueri ab. a. in. a. circulariter nõ eſt moueri motu ꝯtrario ſicut cõtingit in motu recto. cõtrarij aũt motus tripliciter conſiderant. primo q̃tũ ad diſtãtiã terminorũ. ſcđo q̃tum ad ipſos terminos. tertio q̃tum ad media per que deuenit ad h⁹ terminos. tria ergo facit: q: pmo ꝓbat ꝙ in motu circulari nõ reperitur cõtrarietas rõne ſumpta ex parte diſtantie. ſecundo ꝓbat hoc rõne ſumpta ex parte terminoꝝ. tertio ex rõne ſumpta ex pte medij. ſecũda ibi ⌊ circularis qdẽ. ⌋ 3ª ibi ⌊ ⁊ quidẽ in circulo. ⌋ Dicit ḡ ꝙ nõ ois mot⁹ qui eſt in hoc ⁊ eſt cõtrarius nec eſt oppoſit⁹ ei qui eſt ex hoc ſed qdẽ in recta. i. in linea recta contrarius eſt ſupple ille mot⁹ qui eſt ex hoc ei qui eſt in h̃ huic mutationi eſt cõtraria mutatio que eſt ſm locũ ⁊ vna mutatio que eſt ſm diametrũ eſt ſupple ꝯtria mutationi reflexe per eandẽ diametrũ. Naꝫ hec mutatio que eſt oppoſita ſm eandẽ longitudinẽ ⁊ ſꝫ diametrũ diſtat plurimũ q̃re in talib⁹ reſeruabit ꝯtrietas: q: ꝯtria ſunt q̃ plurimũ diſtant a ſe talis igitur cõtinuari nõ poterũt quare cũ hoc reperiatur in circulo nihil ꝓhibet qđ moueat circulariter ꝯtinue moueri ⁊ nullo tpe deficere. ℭ Dubitaret forte aliqs: q: videt h̃ phũs uelle in circulo nõ repiri cõtrariũ ſed in recto eo ꝙ in recto ⁊ lõgitudine ſiue in diametro repit diſtãtia plurima. nõ aũt in circulo. hoc aũt videt eſſe fl̃m. Nã ſi ab eiſdem pũctis ducat linea circularis ⁊ recta ſicut appet in chorda ⁊ arcu maior diſtantia repit ſm lineam circularem q̃ ſm rectã. Dicendum ꝙ ſm diametrũ ⁊ longitudinem accipitur maior ⁊ minor diſtãtia terminorũ ⁊ nõ ſm lineã circularẽ nõ q: ab eiſdem punctis dicta linea circularis ⁊ recta nõ ſit maior linea circularis q̃ recta: ſed q: mẽſura diſtãtie terminoꝝ nõ eſt accipiẽda ſm lineã curuã ſed ſm rectã. mẽſura enĩ ut vult phs x° meth̃ᶜᵉ ꝺꝫ dicẽ qd certũ: ſed ſm lineã circularẽ nõ põt accipi certa diſtãtia terminoꝝ: q: ab eiſdẽ pũctis duci pñt plures lĩnee circulares quarũ alie erũt maiores alie ṽo minores. ꝙ ſi ſm tales lineas deberem⁹ mẽſurare diſtãtiã terminoꝝ eoſdẽ terminos iudicarem⁹ magis ⁊ min⁹ ad ſe inuicẽ diſtare qđ eſt icõueniẽs. mẽſura igit h⁹ diſtãtia erit linea recta ſed eo ꝙ eſt mẽſura alicuius in aliq̃ gñe accipit minus ⁊ maius ⁊ maximũ in illo gñe. iõ maiorẽ ⁊ minorẽ ⁊ maximã diſtãtiã terminoꝝ nõ accipiemus ſm lineã circularem ſed ſm rectam. Cũ ergo ꝯtrarietas accipienda eſt ſm illud ſm quod ſumit maxima diſtantia nõ erit cõtrarietas ſm lineam circularem ſed ſm rectam. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Circularis qdem eni mot⁹ ẽ ab eodẽ in idem. Rectus autem ab eodem in aliud.

ℭ Oſtenſo in circulo nõ eſſe ꝯtrietatem rõne diſtãtie que reqrit ad ꝯtria oſtendit in eo nõ eſſe ꝯtrietatem rõne terminoꝝ. i. q: nõ eſt in motu circulari alietas terminorũ quaꝫ opꝫ eſſe in ꝯtrijs. Ideo ait circularis quidẽ mot⁹ eſt ab eodẽ in eodẽ. rect⁹ aũt eodẽ in aliđ. in recto ḡ poterit ẽẽ ꝯtrietas ubi eſt alietas terminorũ nõ in circulo. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et q qdẽ in circulo: nequaq̃ꝫ in eiſdeꝫ ẽ. Qui ṽo ſm rectitudinem multotiens in eiſdẽ eſt. Eum qdẽ igitur q ſemper in alio ⁊ alio ſit contingit moueri continue. Qui ṽo in eiſdem multotiẽs nõ contingit: neceſſe eſt enim ſimul moueri contrarios.

ℭ Oſtẽdit h̃ idẽ rõne medioꝝ dicẽs ꝙ mot⁹ qdẽ qui eſt in circulo i. nequaq̃ eſt in eiſdẽ medijs. mot⁹ ṽo q eſt ſm rectitudinẽ eſt m̃ltotiẽs. i. pluries in eiſdẽ medijs. eũ qdẽ igit. i. ſꝫ eũ motũ q ſemꝑ ſit in alio ⁊ alio medio ꝯtingit ꝯtinue moueri ⁊ nõ eſt in eo ꝯtrietas. ſm motũ ṽo q eſt multotiẽs. i. pluries in eiſdẽ medijs nõ ꝯtingit ꝯtinue moueri ꝑꝑ ꝯtrietateꝫ ibi repiã: neceſſe eſt enĩ idẽ ſil' moueri ſꝫ ꝯtios motus ſi ſupple in tali motu ſit cõtinuitas. ℭ Dubitaret forte aliqs q: vꝫ eſſe idẽ iudiciũ de terminis ⁊ de medijs. ſicut ḡ mot⁹ hñtes terminos ꝯtrios ſibi inuicẽ ꝯtriant ſic ut vꝫ mot⁹ hñtes alia ⁊ alia media ſibi inuicẽ ꝯtriant. Dicẽdũ ꝙ nõ eſt ſil'e de medijs ⁊ de terminis. imo totũ eſt cꝫ. nam mot⁹ habentes alietatem terminorũ habẽt ꝯtrietatem. habẽtes ṽo alietatẽ medioꝝ nõ habent cõtrarietatẽ qđ ſic declarat. Nam cũ motus recipiãt ſpẽm ex terminis patet ꝙ ſi motus cõtrarij ſunt alij adinuicẽ oportet terminos illoꝝ motuũ eſſe alios adĩuicẽ: in medijs aũt non ſic. Nam ſi itur a ſurſum deorſum ⁊ ſit redit⁹ deorſum ſurſum itur per eadẽ media: q: idem ſpatiũ eſt a deorſum ſurſum ⁊ a ſurſũ deorſũ ⁊ q: reiterat ibi idẽ ſpatiũ ⁊ ideꝫ medium ſit reflexio in illo motu ꝓpter qđ h⁹ motus diſcontinuat ratione reflexionis ⁊ reperitur ibi rõ ꝯtrietatis. In circulo autẽ nõ ſic. Naꝫ ſi aliquod mobile in linea circulari incipiat moueri ab aliquo puncto ab illo pũcto recedet per illũ ſemicirculũ ⁊ redibit ꝑ aliuꝫ ita ꝙ nõ per idẽ mediũ recedet ab illo pũcto ⁊ re-

dibit ad ip̄z:idēptitas ḡ medij facit ꝯrietatē in mo
tu rōne reflexionis.alietas v̄o medioꝝ tollit b̄ꝰ ꝯ-
rietatem q: tollit reflexionem. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Quare neq̧ i semicirculo neq̧ i alia cir
culatiōe neq̧ vna contingit moueri cōti
nue. Multotiēs eni necesse eadez moue
ri:ꝛ contrarias mutationes mutari. Nō
eni copulat p̄ncipio finem. Qui autez cir
culi copulat:ꝛ solus est perfectus.

¶ Ex his que dixerat cōcludit alios motꝰs circulari
nō esse ꝯtinuos. Circa qđ tria facit:q: p̄ ostēdit mo-
tus factos in ptibꝰ circuli non esse ꝯtinuos ſʒ decla
rat motꝰ alios nō eē ꝯtinuos. 3ᵒ ex his que dixerat
ostēdit rep̄hēsibiles eē antiquos pħos. 2ª ibi⌊ ma
nifestū aūt. ⌋ʒª ibi⌊ manifestū igit.⌋ Dicit ḡ neq̧ i
semicirculo neq̧ in alia circulatione q̄ʒ in circula-
tione cōpleta. neq̧ in vna.i.neq̧ in vna aliq̄ parte
circuli ꝯtingit moueri ꝯtinue:q: necesse est multo-
tiēs moueri eadē.i.per eadē media ꝛ per ꝯñs ꝯtin
git mutari ꝯrias mutatiōes. nō eni motꝰ qui est in
pte circuli copulat finē p̄nᵒ ſʒ solus motꝰ qui est cir-
culi cōpleti copulat finē p̄nᵒ ꝛ solus ille est p̄fectus
p̄pter qđ in solo eo repitur ꝯtinuitas. ¶ Notādū
aūt q̄ si non sit circulatio cōpleta sed sit semicircu
lus uꝉ alia portio circuli nō ꝯtingit ibi redire ab eo
dē in idē nisi fiat reflexio per idez medium. Ita q̄
multotiēs trāseat idem mediū q̄re in solo circulo
cōpleto pōt eē uera ꝯtinuitas. In alijs aūt nō ē ibi
ꝯtinuitas ſʒ est ibi reflexio ꝛ per ꝯñs est ibi aliqua
lis contrarietas. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestum autē ꝛ ex hac diuisione:quo
niam non contingit alios motus esse cō
tinuos. In omnibus eni accidit eadē mo
ueri multotiens:ut in alteratione media:
ꝛ i eo q̄ est quantitatis ſm medīuz magni
tudis:ꝛ in generatione ꝛ corruptione si-
militer. Nihil enīʒ differt pauca:aut mul
ta facere:in quibus est mutatio:neq̧ me
dium ponere aliq̄d:aut auferre. Utrobi-
q̧ enīʒ accidit eadem moueri multotiēs.

¶ Ostēdit q̄ in alijs motibꝰ etiā nō est cōtinuitas di
cēs manifestū est aūt ex hac diuisione.i.ex hac di-
stinctione ꝛ ex hac dinītia quā assignauimꝰ īter mo
tū circularē ꝛ rectū.q̄m nō cōtingit alios motꝰ esse
continuos. Nā si motꝰ circularis ideo pōt esse cō-
tinuus:q: fit ibi reditꝰ ab eodē in idem per alia me
dia:q: in oībus alijs motibꝰ si fiat reditꝰ ad eundez
terminū accidit moueri mltotiēs eadē.i.per eadē
media. Ideo.s.tales motꝰ nō sunt ꝯtinui ut in alte-
ratione accidit moueri per eadē media ſm q̄litatē.
Ideo v̄o motu qui est quantitatis ut in motu aug
mēti ꝛ diminutiōis accidit moueri ſm mediū ma-
gnitudinis. slr̄ aūt ꝛ in gn̄atiōe ꝛ corruptione acci
dit moueri per eadē media. addit aūt q̄ nihil dif-
fert facere pauca:aut multa media in q̄bꝰ est muta-
tio. neq̧ differt ponere.i. apponē aliq̄d mediū aut
auferre. utrūq̧ eni.i.ſm utrūq̧ accidit multotiens
moueri eadē.i.ſm eadē media. ¶ Notandū autē
q̄ in trāsmutationibꝰ ad formā accidit rōne medio
rū duplex diuersitas. p̄mo q: in aliq̄bꝰ ē trāsmuta-
tio per plura media in aliq̄bꝰ per pauciora:ut si ali

quid moueat a nigro in fuscū ꝛ iteruʒ redeat in ni-
grum nō trāsit per tot media sicut si moueret a ni-
gro in albū. ꝛ iteꝝ rediret in nigrū. 2ᵒ accidit ibi di-
uersitas:q: aliq̄n apponunt media aliq̄ aliq̄n aufe
runt aliq̄ mediorū: ut si ex igne fieret aer ex aere
aq̄ ex aq̄ terra:si postea terra ꝯuerteret in ignē nō
mediāte aliq̄ medio ex igne erit facta terra per ap
positionē pluriū medioꝝ. ex terra v̄o fieret ignis p̄
ablationē medioꝝ. hec ergo nō uariant p̄positū:q:
quocūq̧ mō sumat talis diuersitas medioꝝ nūq̄ʒ
fit reditio in talibꝰ motibꝰ ab eodē in idē nisi reite-
rent oīa uꝉ aliq̄ media. nō eni pōt fieri ex igne ter-
ra ꝛ ecōuerso. nisi mō cōtrario uel per oēs uel sal-
tem per aliquas easdem dispositiones per q̄s ibat
ab igne ad terrā:ꝛ q: oīs talis reiteratio mediorū
arguit reflexionem motus nulli tales motus pote
runt esse continui. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Manifestū igit ex his q̄m neq̧ phisiolo
gi bene dicūt oīa sensibilia moueri semp
dicētes. Moueri eni necesse est aliquē ho
rū motuuʒ:ꝛ maxie ſm illos est alterari.
Fluere eni dicūt ꝛ semp corrūpi. Adhuc
aūt et generationē et corruptionē altera
tionē dicūt. Nō aūt nunc dixit vniuersali
ter de oī motu:q̄ ſm nullum motum cō
tingit moueri extra q̄ʒ circulo. Quare
neq̧ ſm alterationem:neq̧ ſm augmē
tum:q̄ q̄dem igitur neq̧ ifinita sit muta
tio neq̧ vna:neq̧ continua extra circuli
motum nobis dicta sint tanta.

¶ Ex dictis supius ostendit rep̄hensibiles esse pri-
mos pħantes dicēs:manifestuʒ igit ex his q̄ neq̧
p̄mi phisiologi bn̄ dixīt dicētes oīa sensibilia sem
per moueri. Nā si necesse est semp moueri oīa sen-
sibilia necesse est ea moueri ſm aliquē hoꝝ motuū
in q̄bus nō pōt esse cōtinuitas ꝛ maxime ſm illos
antiquos pħos est.i.cōtigit alterari supple ꝯtinue
hꝰ sensibilia. finire enīʒ ea dicūt semp ꝛ corrumpi.
Adhuc aūt ꝛ gn̄atiōnē ꝛ corruptionē alterationez
dicūt quare si dicūt ea cōtinue fluere ꝛ corrūpi di-
cūt ea continue alterari sed hoc est ꝯ p̄babita. Nō
aūt nūc facta dixit.i. p̄bauit vniuersaliter de om
ni motu q̄ ſʒ nullū motum cōtingit aliq̄d moueri
cōtinue extra q̄ʒ in circulo quare neq̧ ſʒ alteratio
nē neq̧ ſm augmētū pōt esse ꝯtinuus ut ponebāt
p̄dicti pħi. addit autez quasi epilogando dicēs q̄
q̄dē igit neq̧ vna mutatio sit neq̧ infinita neq̧ cō
tinua ex̄ motum circuli.i.extra motū circularē no-
bis.i.a nobis dicta sint tāta. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem lationum circularis p̄ria
sit:manifestum est. Omnis enim ſm lo-
cum motus:sicut ꝛ prius diximus:aut in
circulo:aut in recto:aut mixtus est. Hoc
autem necesse est priores esse illos. Ex il-
lis enim constitutus est.

¶ Ostenso q̄ latio circularis est continua. hic osten-
dit q̄ est prima. Circa quod tria facit:q: p̄mo ostē-
dit q̄ motus circularis est prior q̄ʒ motus mixtus.
secundo q̄ est prior q̄ʒ motus rectꝰ. tertio q̄ est pri
or q̄ʒ omnes alij motus. secūda ibi⌊ recto aūt.⌋ʒª

ibi[ampli⁹ pos est.] Dicit ergo q aũt latio circularis sit prima lationũ manifestũ est ex dicẽdis. oīs enim mot⁹ sm locũ sicut pri⁹ diximus aut est in circulo. aut in recto. aut est mixt⁹ ex utroq. illos aũt vz rectũ et circularẽ necesse est esse priores hoc est .i. mixto. Nã mixt⁹ est ↄstitut⁹ ex illis. illi ergo p̄cedũt ipm sicut simplicia et cõponẽtia p̄cedũt cõpositũ. arguat ergo sic. rectus et circularis sunt priores mixto. ergo circularis est prior mixto. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Recto aũt circularis: simplex eni et pfect⁹ magis est. In infinitũ eni nõ est rectum ferri: sic eni infinitum nõ est: sed neq si eẽt: moueret utiq nihil. nõ eni fit ipossibile. Trãsire aũt i infinitum ipossibile est: i finito aũt recto reflectẽs qdẽ cõposit⁹ est: et duo sunt mot⁹. Nõ reflexus autẽ iperfect⁹ et corruptus. Prius aũt et natura et ratione et tpe est perfectum quidem imperfecto. Corruptibili autem icorruptibile.

¶ Probat circularẽ eẽ priorẽ recto dicẽs q circularis est prior recto: q2 est magis simplex et magis pfect⁹ nam in infinitũ nõ est .i. nõ contingit fieri rectũ. nam sic nõ est aliqd infinitũ: q2 nõ est dare spatiũ infinitum ut sup ipm fieri possit infinit⁹ mot⁹ rect⁹: sz neq si eẽt tale spatiũ infinitũ moueret utiq nihil sz ips2 .i. q2 nõ fit qd ipo^le ẽ fieri et trãsiri. trãsire aũt infinitũ est ipossibile. opz ergo spatium eẽ finitũ in q fit mot⁹ rect⁹. in spatio aũt finito recto si fit mot⁹ reflectẽs .i. reflex⁹ erit mot⁹ cõpositus et erũt duo mot⁹. si aũt sit nõ reflexus erit impfect⁹ et corrupt⁹: sed prius est nã et rõne .i. intellectu et tpe pfectũ in pfecto et icorruptibile corruptibili. circularis igit ẽ prior recto. ¶ Notãdũ aũt q vis rõnis hui⁹ in hoc cõsistit: q2 in spatio finito recto vl' nõ perpetuatur mot⁹ vl' opz q reflectat si non perpetuat est imp̄fect⁹ et corruptibilis. si reflectitur nõ est simplex: sed cõposit⁹. cũ ergo mot⁹ circularis in sua simplicitate pmanens sit pfect⁹ et ↄtinuus opz huc motũ p̄cedere illũ sicut pfectũ impfectũ et sicut simplex cõpositũ et sicut icorruptibile corruptibile. ¶ Dubitaret forte aliqs de eo qd phus ait q si eẽt spatiũ infinitũ nihil moueret sz illud: q2 est impo^le ptrãsiri. ergo nullus mot⁹ fit a nã nisi possit finiri. hoc aũt vĩ eẽ falsuz cũ mot⁹ celestis sit infinit⁹. Dicẽdũ q infinitũ põt intelligi dupl'r ut dicebat in .6. uel sm terminos uel sm tps. cũ ergo motus recipiat spẽm ex termino ipo^le est motũ eẽ infinitũ sm terminos. nõ est aũt sm phm ipo^le motum eẽ infinitũ sm tps. in spatio ergo infinito nõ eẽt motus: q2 mot⁹ ille eẽt infinit⁹ sm terminos qd de motu circulari non cõtingit simpliciter dici cuz sit ab eodem in idem et cũ fiat sup magnitudine simpliciter finita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius prior est quez cõtingit perpetuum esse nõ contingenti. Circularẽ quidẽ igitur cõtingit perpetuũ esse: aliorum autem neq loci mutationẽ: neq alium: neq vnũ cõtigit eẽ perpetuũ: statũ eni opz fieri. Si aũt stat⁹ est: corrupt⁹ ẽ mot⁹ prior.

¶ Ostẽdit motũ circularẽ esse priorẽ oĩ motu tã locali q̃ alio dicẽs q ampli⁹ prior est mot⁹ quẽ ↄtingit esse perpetuũ. nõ ↄtingẽti circularẽ quidẽ igit manifestũ est ↄtingẽ esse perpetuũ. alioꝝ aũt motuuz: neq loci mutationẽ neq aliũ aliquẽ motũ ↄtingit eẽ ppetuũ. opz eni ibi fieri statũ .i. quietẽ. si aũt est ibi status .i. qes mot⁹ est corrupt⁹ et per ↄñs est interruptus et discõtinuat⁹ et nõ perpetu⁹ quare motum circularẽ ↄtingẽtẽ esse perpetuũ omni motu nõ cõtingente esse. esse perpetuũ opz esse priorem.

Lectio. XXVI.

r Ationabil'r aũt accidit circularem vnũ eẽ et ↄtinuũ et nõ rectuz. Eius eni q i recto determiatũ ẽ pncipiũ et finis et medium et oia hec hẽt in seipo. Quare ẽ vñ icipiet qd mouet: et ubi finiet. Apd termios eni qescit oẽ aut vñ: aut ubi. Circularis aut ideterminati sũt. Quid eni magis qcũq termin⁹ eoꝝ q sũt i linea. Sil'r eni vnũqdq pncipiũ et mediũ ẽ et finis: ut et sp q̃dã sint in pn⁹ et fine et nũq.

¶ Postq̃ phus pbauit motũ circularẽ esse ↄtinuũ et pm per rões phicas et pprias. in parte ista pbat hoc idẽ per rões extraneas et logicas. Circa qd duo facit. q2 pmo pbat motũ circularẽ eẽ ↄtinuũ. 2⁹ probat ips2 esse pm ibi[accidit aũt ↄuersuz.] Circa pm duo facit: q2 p ostẽdit motũ qui fit ex spera eẽ ↄtinuum. 2⁹ ex his que dixerat mãifestat quõ se habeat spera ad qetẽ et motũ ibi[vnde mouet et quiescit.] Dicit ergo q rõnabil'r aũt rõ accidit motũ circularẽ esse vnũ et ↄtinuũ et nõ esse vnũ et ↄtinuũ eũ motum qui est in rectum. Nam eius mot⁹ qui est in recto determinatũ est pn^m et finis et mediũ. nã huiusmodi mot⁹ oia hic hẽt determinare in seipso q̃re ẽ assignare in h^{oi} motu vñ incipiat qd mouet et ubi finiet motũ suũ. naz apd terminos quiescit oẽ tale mob^le. nã aut qescet apd terminũ vñ incepit moueri .i. apud terminũ a quo aut quiescet ubi finit motũ .i. apd terminũ ad quẽ: sed ipsius circularis motus sunt termini ideterminati. qd eni magis qdcũq signũ signoꝝ eorũq sunt in linea sperica est terminis q̃ aliud. signa eni in spera vniformiter et sil'r se hñt nec est vnũ magis termin⁹: aut pn^m q̃ aliud: sed vnũqdq tale signum est sil'r pn^m mediũ et finis ita ut semp signa que sũt in spa sunt signa quedã in pn⁹ et fine po^a et nũq̃ sunt in pn⁹ et fine actu. ¶ Notandũ aũt vim rõnis huius in hoc ↄsistere q q2 in motu recto pn^m et finis hñt esse determinatũ in circulo vo indeterminatũ. iõ mot⁹ circularis põt esse perpetuus et ↄtinuus et nõ rect⁹. ¶ Dubitaret forte aliqs: q2 vĩ q hec rõ nõ sit rõnalis et logica: imo vĩ esse mathematica ut ↄ^{tor} ait. sed cuz mathematica dicat scia disciplinalis logica vo rõnalis debuit dicere hoc disciplinabil'r accidere nõ rõnabil'r. Dicẽdũ q hoc appellat logicũ omne extraneũ. et q2 hec rõ nõ est oino pprie phica sz est aliq mõ extranea: iõ dicit rõnalis. uel possum⁹ dicere q licet ↄsiderare centrũ et speraz sm rõnem q̃titatiuã ptineat ad mathematicũ. tñ put in talib⁹ fundant quedã intẽtiones cões ut act⁹ po^a determinatũ et ideterminatum psit inde formari rões logice et cões. et q2 rõ facta nitit h^{oi} intentiõib⁹ coib⁹. ideo vĩ esse rõnalis et logica. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs utrum mot⁹ circularis habeat ↄtinuitatez ex pte mobilis. ¶ Dicẽduz q q̃druplici via uenari possum⁹ ex pte

ei⁹ qđ mouet circulariter ꝙ nō sic repugnat ei qđ cōtinuet ⁊ ꝑpetuet sicut repugnat motui recto. Scđa via sic patet. Nā signū qđ est in po⁹ est ꝯtinuatiuū ut est in actu est diuisiuū: vnde in linea recta nō sūt nisi duo pūcta in actu terminātia lineā: cetera ꝟo pūcta cōtinuatiua partiū linee nō sūt in actu: ſʒ in po⁹. cū ḡ in spacio recto sit assignare ꝓnᵐ ⁊ finē in actu: qꝛ ea que sūt in motu opꝫ rn̄dere his que sūt in magnitudie sicut i ſpō recto est assignare finē in actu. ita cū per motū peruentū est ad finē spatij recti opꝫ ꝙ ibi sit mutatū eē in actu nō ulteri⁹ ḡ cōtinuabit ille mot⁹ poterit tn̄ incipere ali⁹ mot⁹. sicut eni in linea cū ꝑuentū est ad pūctū in actu sūm⁹ in fine linee ⁊ nō ulteri⁹ durat illa linea: sic in motu cū peruentū est ad mutatū eē in actu finit mot⁹ ille ⁊ nō ulteri⁹ durat. in linea aūt circulari nō sic. Nā oia signa sunt ibi in po⁹ sicut ergo nullum est ibi signū in actu sic nullū est ibi signare signū ad qđ cū peruentū fuit oporteat ꝙ sit ibi mutatū eē in actu ita ꝙ nō ulteri⁹ duret mot⁹ ille: sed semꝑ ulterius cōtinuari poterit ibi mot⁹. Ex hac aūt ꝓma via sequit secunda. nam qꝛ in linea recta sūt pūcta actu terminantia ipam aliud est ibi ꝓnᵐ aliud finis. in linea ꝟo circulari ubi oia hec sūt in po⁹ ⁊ indeterminata q̄re in motu facto supple recto est ibi alietas terminoꝝ ⁊ per ꝯñs est ibi cōtrarietas ut superius dicebat. in circulo ꝟo ubi idē est finis ⁊ ꝓnᵐ nō est ꝓpꝛie ꝯ̄rietas motuū ⁊ qꝛ mot⁹ ꝯ̄ri⁹ nō perpetuat nisi ꝯ̄rius ꝟo ꝑpetuari pōt iō motū circularē cōtinuari posse ⁊ nō rectū ꝓbari pōt ex pte ipsius motus circulariter nō solū qꝛ ibi nō sunt signa determinata ⁊ in actu ut dicebat ratio ꝓma: ſʒ ēt qꝛ in tali motu nō est alietas terminoꝝ ut dicit hec rō secūda. tertia via sumit ortū ex hac secūda. Nam ubi non est alietas terminoꝝ nō opꝫ fieri reflexionem ut ꝑpetuet motus: qꝛ opꝫ in recto ubi termini sunt diuersi: ⁊ qꝛ mot⁹ reflexi nō ꝯtinuant: iō mot⁹ circularis pōt eē ꝯtinuus ⁊ nō rectus. quarta via ex oibꝫ his habitis sumit ortū. nā si in circulo nō est determinatū ꝓnᵐ neqꝫ finis: sed qlibet pūct⁹ pt eē ꝓnᵐ ⁊ finis. inq̄ntum eni qlibet punctus pōt eē finis in nullo pūcto hēt ꝙ icipiat mot⁹ quare in fine ut finis nihil incipit. prout ꝟo qlibet pūct⁹ pt eē ꝓnᵐ in nullo pūcto hēt ꝙ finiat mot⁹: iō pbꝫ ut ꝙ nō est dare vnde motū icipat aut finiat. qꝛ nō magis vnū signū ē ibi ꝓnᵐ q̄ꝫ aliud ſʒ semꝑ qđ mouet est in ꝓncipio mot⁹ est semꝑ in fine in potētia ⁊ nun q̄ꝫ in actu. Semper ergo poterit ibi cōtinuari motus. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū mot⁹ ille possit perpetuari ex pte motoris. Dicendū ꝙ ois motꝰ fact⁹ a virtute nō organica nec fatigabili ſʒ ꝙ hꝰ est ꝑpetuari pōt. cū ergo motores celoꝝ moueant per virtutes nō affixas organis: qꝛ mouent per intellectū ⁊ uoluntatē nō mouēt cū labore ⁊ pena q̄re mot⁹ ille poterit ꝑpetuari. mot⁹ aūt aliorū qui sit per virtutes affixas musculis ⁊ neruis ꝑpetuari nō pōt: qꝛ laborāt ⁊ fatigant organa i mouēdo. patet ergo ꝙ ex quo incepit motus celestis semper perpetuari pōt ⁊ cum celeste corp⁹ sit orbiculare ex parte eius nō est assignare causam quare nunc incipit moueri ⁊ nō ꝓus ⁊ qꝛ non finiatur motus talis ⁊ nō prius siue post sed qđ incipit motus ei⁹ ⁊ ꝙ aliqn̄ cesset cā ꝓncipalis ē ordo diuine sapientie. qꝛ eni ante mūdi originē ⁊ ab eterno sic ordinauit in seipso ⁊ sic disposuit de⁹: ideo sic incepit motus celi ⁊ sic finiet ut ipse per sapiētiā suā ordinauit. ꝯ̄ᵗᵒʳ aūt dicit hāc rōnē eē necessariā qꝛ motus celi nec icepit nec desinat: qꝛ i celo ⁊ in circulo ſm ꝙ huiusmodi nō est dare vnū signū esse magis ꝓnᵐ uel finē q̄ꝫ aliud: sed ad pauca respiciens debiliter enūciauit: cuius eni causa ex parte celi assignari nō potest ex parte diuine sapiētie assignari poterit. tenēt enim q̄ꝫplurimi ꝙ ex parte celi pōt assignari ratio quare inceperit motus ei⁹: qꝛ eo ꝙ creatura est eternū esse nō pōt sed hoc oino ⁊ icūctanter uerum est ꝙ nulla creatura necessario est eterna: ut in ꝓncipio huius. 8. diffusius diximus ostendimus enim ibidē creaturā ꝓductam esse ex eo ꝙ est a deo uolita tūc ergo facta fuit qn̄ ipse uoluit eam fieri: ⁊ qꝛ uoluit eam fieri in tpe ois creatura est temporalis: utrū aūt potuerit eam facere ab eterno ⁊ utrūꝫ repugnat creature ꝙ possit esse coequeua suo creatori non est presentis speculationis. ad presens autem intantūꝫ dictum sit ꝙ dato ꝙ de ratione creature sit ꝙ inceperit nō est tamē de ratione eius ꝙ nunc inceperit ꝓpter qđ ⁊ si ex parte celi possumus assignare rationeꝫ ꝙ iceperit motus eius: tn̄ cū in celo ⁊ in circulo ſm ꝙ huiusmodi ut dicebat oia signa sint indeterminata respectu inceptionis ⁊ finis motus non est dare quare nunc magis iceperit motus eius q̄ꝫ prius: sed oia hec reducēda sunt in ordine diuine sapientie in artem illam. s. principalem de qua dicens cōmētator. 11. methaᶜᵉ. qꝛ ab ea ordo ⁊ dispositio ⁊ motus stellarū propꝛias mensuras sumit. quō aūt intelligendū sit ꝙ in celo omnia signa sint indeterminata quantū ad ꝓncipium ⁊ fineꝫ mot⁹ īfra patebit. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde mouetur ⁊ quiescit quodāmodo spera. Eūdeꝫ enim obtinet locum. Causa autē est: ꝙ omnia hec accidunt centro principiū enim ⁊ mediuꝫ magnitudinis ⁊ finis est. Quare ꝓpter id ꝙ extra circulationē est: non est ubi qđ fert quiescat: sic enim semper fert circa mediū sed nō ad ultimū: ꝓpter hoc aūt manet: ⁊ semꝑ quescit quodāmodo totū: ⁊ mouet ꝯtinue.

¶ Ex his que dixerat manifestat quō se hēat spera celestis ad qetē ⁊ motū dicēs ꝙ mouet ⁊ qescit quodāmodo spera. ꝙ aūt qescat pꝫ qꝛ eūdē obtinet locū. cū aūt q̄re spa sil' qescit ⁊ mouet est qꝛ oia hec accidūt. i. cōueniūt cētro. ꝓncipiū eni ⁊ mediū ⁊ finis magnitudinis reperit in cētro quare ꝓpter id qđ ꝓnᵐ mediū ⁊ finis actu est extra circulationeꝫ i. extra circūferentiā nō est assignare ubi qescit qđ fert nec ē assignare ꝙ ꝑuenit. nō ē eni ibi dare aliqđ signū de quo possim⁹ dicere ꝙ cū ꝑuentū fuerit ad hoc tūc cessabit ois mot⁹: semꝑ enꝫ spera fertur circa mediū sed nō fert ad ultimū. i. ad centrū propter hec aūt totū celū manet ⁊ quiescit quodāmodo ⁊ ēt mouet cōtinue: ita ꝙ totū qescit ⁊ totū mouet. ¶ Notandū autem ꝙ centrū est actu medium spere ⁊ est finis inquantum linee ducte a circunferentia terminātur ad ipm ⁊ etiā principium quia linee incipientes a centro ad circūferentiam terminant. si ergo motꝰ circunferētie esset ad centrum cessaret motus eius: sed cum motus circūfe

rentie sit circa centrū nō est assignare in ipsa circū ferētia. vnde mot⁹ incipiat ⁊ vnde finiat quare tota spera semꝑ quiescit ⁊ semꝑ est in eadē distantia a centro ⁊ semꝑ mouet: quia semꝑ uertit circa ipsū. ¶ Dubitaret forte aliquis: qꝛ cum quiescere ⁊ moueri sint opposita ⁊ opposita nō possunt inesse eidē ⁊ ſm idem nō videt possibile ꝙ tota spera ſꝫ se totam quiescat ⁊ ſm se totam moueat. Dicendum ꝙ lꝫ tota spera quiescat ⁊ tota moueat: hoc tñ nō est ſm idē: qꝛ nō est eodē modo sed tota quiescit per accidēs. mouet aūt per se uel tota quiescit ratione totius mouet aūt ratione partiū. sic enī imaginari debemus ꝙ spera ſm ꝯ̄ᶜᵉ naturaliter diuiditur in duas partes ī centrū ⁊ circūferentiā. cū ergo centrū sit aliqd ipsius celi totū celū qescit per accidēs ratione centri ꝙ quiescit mouet aūt per se ratione circūferētie que mouet uel cum ꝑtes celi mutēt locum ſm subam ⁊ dispositionē. totū vō celū ut ꝯᵒʳ ait mutet locū ſm dispositionē nō ſm substātiam totū celū mouetur inꝗ̄tum totū mutat locū. ⁊ totum quiescit inꝗ̄tum totū nō mutat locū ſm substātiā uel totū celū mouet ratione ꝑtiū: qꝛ partes mutant locū ſm subam. semꝑ enī totū celū est circa totam terrā sed semꝑ totū celum respicit totam terrā ſm eandē diffinitionē: sed lꝫ totū celū semꝑ habeat aspectū ad eandē terrā. partes vō celi non semꝑ aspiciūt easdē terre ꝑtes ꝗre partes celi etiā ſm substantiā mutant locū. celū vō totū locū mutat ſm dispositionem tm̄. diuersis ergo vijs ut patet per habita saluare possumus quomodo totum celum mouetur ⁊ totū quiescit. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Accidit autem cōuersum ⁊ nāqꝫ quoniam mensura motuū circulatio prima necesse est ipsam esse. Omnia enim mensurantur primo: ⁊ qꝛ ꝓus mēsura alioꝝ est.

¶ Adducit quasdā rōnes cōmunes ad ꝓbandū motum circularem esse primū. Circa qḋ duo facit ſm ꝙ duas rōnes adducit ad ꝓpositū. sc̄da ibi⌊ amplius aūt. ⌋ Dicit ergo ꝙ accidit autē cōuersum. i. per rationē cōuertibilem ꝙ motus circularis sit motus primus ⁊ namqꝫ qm̄ circulatio est mēsura oium motuum. ideo necesse est ipsam esse rationē primā: quia oia mēsurantur primo sui generis ⁊ cōuertitur. Nam qꝛ mot⁹ circularis est primus. ideo est aliorum motuū mēsura. est ergo hec ratio conuersa idest cōuertibilis: ut qꝛ motus circularis est mensura ⁊ conuerso: quia est mensura est primus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius autem ⁊ regularē contingit circularem esse solam. Que enim in recto a principio irregulariter ferunt: ⁊ ad finē. Oia enim ꝗ̄to distāt quidē plus a quiescente feruntur uelocius. Circularis autem solius: neqꝫ finis: neqꝫ principium in ipso aptum natum est esse sed extra.

¶ Adducit secūdā rōnē dicens ꝙ amplius per hūc solum motū circularē cōtingit esse regularē. nāqꝫ ferunt in recto feruntur irregulariter a principio ⁊ ad finē. omnia enim que mouent in recto quanto plus distant a quiescente uelocius feruntur uerū est si mouentur naturaliter sed si mouent violēter est ecōuerso. semꝑ igit in talibus motibus est quedā irregularitas: qꝛ nō sunt eque ueloces in principio ⁊ in fine. solus aūt circularis talis est: qꝛ in se ipso: neqꝫ principiū neqꝫ finis est aptū natum esse: sed oia ista sunt extra ut intēdo. celū enim nec mouet ad centrū nec a cētro: ideo nec mouet a principio nec ad finē: sed solū mouet circa cētrum qḋ est aliquo mō ꝑn̄ᵐ ⁊ finis. motus ḡ ipius nō fortificat uel debilitat ex remotione a ꝑnᵒ uel ex approping̃tione ad finē. imo qꝛ semꝑ equaliter distat a centro semꝑ eq̄liter ⁊ regulr̄ mouebit. cum ḡ motus regularis semꝑ debeat esse ꝑmus motuū: opꝫ circularē esse ꝑᵐ. ¶ Notādū aūt ꝙ mot⁹ nālis icipit a quiete violenta. violēt⁹ vō a quiete nāli. Nālis ergo motus quāto plus distat a quiete a qua icipit plus ⁊ ꝓpinquat centro ꝓpter qḋ semper fortificat motus eius ex remotiōe a quiete a qua incipit. in violento ergo econuerso est. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod autem ſm locū mutatio primus motuū est: testantur omnes quicūqꝫ de motu fecerunt memoriam. Principia enim tradunt ipsius mouentibus ſm huiusmodi motū. Disgregatio autem ⁊ cōgregatio motus ſm locum sunt: sic enim mouēt cōcordia ⁊ discordia. Hec qdem enim disgregat: illa autem ꝯgregat: ipsoꝝ autē intellectū ait anaxagoras disgregare mouētem ꝑus. Similiter autem ⁊ quicūqꝫ huiusmodi qdem neqꝫ vnā causam dicūt ꝓpter uacuum autē moueri dicūt. Et nāqꝫ hi ſm locū motum nā moueri dicūt. Motus enim ꝓpter uacuū loci mutatio est: ⁊ sicut in loco: alioꝝ autē neqꝫ vnū inesse primis corꝑibus: sed his que sunt ex his opinantur. Augmētari enim ⁊ corrumpi ⁊ alterari cōgregatis ⁊ disgregatis athomis corporibus dicūt. Eodē autem modo quicūqꝫ propter dēsitatem aut raritatem instruunt generationem ⁊ corruptionem. Congregatione enim ⁊ disgregatione hec componunt.

¶ Postqꝫ ostēdit ꝙ motus localis est ꝑmus motuū ⁊ declarauit ꝙ aliqs motus localis sit primis motuū. in ꝑte ista ostēdit ꝙ hinc sine ꝙ motus localis sit ꝑmus motuū ꝯcordant testimonia alioꝝ. Circa qḋ tria facit. qꝛ ꝑmo ꝓbat hoc per testimonia antiquoꝝ phoꝝ. 2ᵒ ꝓbat hoc per testimoniū platonis. 3ᵒ ꝓbat hoc testimonio coīter loquētiū. 2ᵃ ibi⌊ amplius aūt. ⌋ 3ᵃ ibi⌊ ⁊ ꝓprie aūt. ⌋ Dicit ergo ꝙ aūt mutatio ſm locum sit primus motuū testātur oēs qcūqꝫ de motu fecerunt memoriā. Nam ipsi phi tradūt mouētibus ꝑᵐ ꝑnᵐ ipsius motus ſm huiusmodi motum. posuerūt enim talia ꝑncipia motiua que erant principia motus localis. Nā disgregatio ⁊ cōgregatio sunt principia motus ſm locū. ꝙ aūt talia principia ponerēt antiq phi pꝫ primo per Empedo. Nam sic mouēt concordia ⁊ discordia. Nam ipsoꝝ ꝑncipioꝝ mouentiū ſm Empedo. hec qdē. s. discordia disgregat. illḋ aūt. s. ꝯcordia ꝯgregat. hꝫ etiā 2ᵒ pꝫ per Anaxag. qui ait itelligētiā mo-

uentē prius.i.existentē p̄mā cām motus disgrega re.i.mouere disgregādo.3° hoc idē p3 per Democritū ⁊ Leucippū.iō ait ꝙ similr ꝗcunqꝫ neqꝫ vnā cām dicūt hꝫ.i.neqꝫ dicunt vnā cām mot⁹ sine uacuo.ꝑpter uacuū aūt ⁊ in uacuo dicūt moueri ⁊ uā qꝫ hi pꝫi ea que sunt dicūt moueri nū.i.nāliter motū ꝫm locū. Nam mot⁹ ꝑpter uacuum aut est loci mutatio: aut est mot⁹ sicut in loco.si ergo ponebāt uacuum ꝑpter locū.ꝯstat ꝙ nō loquebant nisi de motu locali.addit aūt ꝙ aliorꝫ autem motuū neqꝫ vnū ꝯtingit inesse p̄mis corpibus:sed solū alij motus insūt his que sunt ex his.i.ex p̄mis corpibus. opinant enī3 augmētari ⁊ corrūpi ⁊ alterari corpa cōposita.sed h̄ dicūt fieri cōgregatis ⁊ disgregatis athomis corpib⁹.patet ergo per Demo. ⁊ Leucippū primū motū esse localē.eodē aūt mō hoc quesito patet per quosdā naturaliter loquētes ut sunt illi gcūqꝫ ꝑpter densitatē ⁊ raritatē instruūt.i.preparāt ut habet alia littera generationē ⁊ corruptionē nā dēsitas ⁊ raritas est ꝗdā ꝯgregatio segregatio per cōparationē ꝗ ⁊ segregationē ⁊ per ꝯñs ꝑ motum localē cōponūt h̄ que sunt gn̄abilia ⁊ corruptibilia. ¶ Notandū aūt ꝙ cū oēs pꝫi p̄ˢp̄nᵃmotiua ponerēt mouē ꝫm motū localē esse p̄ᵐmotū.ꝯgregare enī ⁊ disgregare sunt ꝗdā motus localis.his aūt motib⁹ saluabāt oēs alias trāsmutatiōes ⁊ ꝫm hos mot⁹ ponebāt p̄ma p̄nᵃ motiua ꝙ nō esset nisi mot⁹ localis esset p̄mus motuū. ¶ Notandū autē ꝙ ꝑpter uacuū aut est loci mutatio aut est motus sicut in loco.aliq enī antiquorꝫ ꝗlimo ꝗ̄si coiter antiqui pꝫi posuerūt uacuū ⁊ locu3 idē re.differre aūt rōne solū ꝙ si sic est moueri in uacuo est moueri in loco ⁊ moueri ꝑpter uacuum est ipsa loci mutatio Demo.igitur ⁊ Leucippus qui neqꝫ vna3 aliā primā cām motus posuerūt nisi uacuū oportebat dicere motū localē qui fit ꝑpter uacuū esse p̄ᵐmotū. ¶ Notādū etiā ꝙ ꝫm Demo. ⁊ Leucippū primis corpib⁹ ut ipsis athomis nullus mot⁹ ꝯueniebat nisi localis sed alijs que cōponebant ex athomis alterabant enī ⁊ augmētabant ⁊ alias transmutationes patiebant ex ꝯgregatione ⁊ disgregatiōe athomorꝫ.ꝗre si solus motu3 localis ꝫm eos ꝯueniebat primis corporibus oportebat ipsos dicere motu3 huiusmodi esse primum. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Amplius aūt ⁊ preter hos aiam cām facientes mot⁹ ipsum seip̄m eni3 mouens. Principiū esse dicunt eorꝫ que mouent. Mouebit aūt animal ⁊ omne animatu3 ꝫm eum qui est ꝫm locum.

¶ Adducit ad hoc testimoniū Platonis dicēs.amplius aut preter hos faciētes aliā cām mot⁹ ꝗ̄ꝫ cōgregationē ⁊ segregationē uel ꝗ̄ꝫ uacuū cuiusmodi fuerūt platonici qui ip̄m seip̄m mouēs dicunt esse p̄aᵐ eorꝫ que mouent.ꝯstat aūt ꝙ ⁊ hi motū localem ponunt primū motū.nā aial ⁊ omne aiatū ⁊ oē mouēs seip̄3 mouebit ꝫm eū motū ꝗ est ꝫm locū ⁊ ꝫm ꝑ se trāsmutationē localē. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Et proprie aūt moueri dicimus solū qd mouetur ꝫm locū motū. Si aūt quiescat ꝗdē in seipso:augmētet aūt aut detrimentum patiatur aut alterū contingit quodā modo moueri. Simplr aūt moueri nō dicimus. Qd quide3 igit semꝑ mot⁹ erat ⁊ erit omni tp̄e ⁊ qd principiū perpetui motus. Adhuc aute3 gs mot⁹ primus:⁊ quē motū perpetuū cōtingit esse solum ⁊ primum mouens qd imobile sit dictum est.

¶ Adducit ad hoc idē testimoniū coiter loquētiū dicēs ꝙ ꝑprie aūt moueri supple ꝫm cōem usum loquēdi solum dicimus ꝙ mouet motum ꝫm locū.si aūt quiescat quidē in ipso loco ⁊ nō mouet localiter.augmētat aūt aut decremētū patiat hꝫ alteratū aut augmētatū ꝫm cōem usum loquēdi ꝯtingit moueri quodāmō.simplr aūt nō dicimus ip̄3 moueri qd nō esset nisi motus localis ꝫm cōem acceptionē3 esset primus ⁊ p̄ncipalis mot⁹. ¶ Ultimo epilogat circa determinata dicēs ꝙ quidē igit motus semꝑ erat ⁊ erit omni tp̄e ⁊ qd est aliqd p̄ncipium perpetui mot⁹.adhuc aūt gs est mot⁹ prim⁹ ⁊ ꝙ motū solū ꝯtingit esse perpetuū ⁊ ꝙ primū mouens sit imobile dictū est a nobis ut p3 per habita.

Lectio.XXVII.

Quod aūt hoc necesse est impartibile esse ⁊ nullam habere magnitudinem nunc dicamus:opponētes primum de prioribus ipso.

¶ Ostenso primo motu esse continuo ⁊ perpetuo.in parte ista ut dicebat ex continuitate ⁊ perpetuitate primi motus ꝓbat motorē p̄mū esse impartibilē ⁊ infinitū.tenet aūt hunc ordinē3 ꝙ ex perpetuitate mot⁹ ꝓbat infinitatē3 potētie diuine ⁊ ex infinitate ei⁹ ꝓbat ipartibilitatē ipsi⁹. Circa h̄ aūt duo facit: q2 p̄mo ꝯtinuat se ad dicenda.secundo exequit de intento ibi horū aūt vnūqdqꝫ. Dicit ergo ꝙ aūt hoc.s.mouēs p̄mū necesse est esse impꝛtibile ⁊ nullā habere magnitudinē:nūc dicam⁹ opponētes p̄mū de prioribus ipso. Nā p̄us ꝗ̄ꝫ dicamus de ipso.i.de ipsa ipartibilitate primi dicemus de infinitate eius per quā ꝓbauim⁹ ip̄m esse impartibile. ¶ Notandū aūt ꝙ dicit se dictuꝝ de priorib⁹ in plurali q2 prius ꝗ̄ꝫ probet ip̄m esse impartibile plura alia determinat. Non solū determinat p̄us de infinitate primi motoris sed etiā determinat ⁊ soluit quasdam dubitationes per quas habet via ad inuestigandū ipartibilitatē p̄mi.iō forte dixit opponētes: q2 per modū oppositionis ⁊ dubitationis de pluribus talib⁹ exequitur. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Horū aūt vnū quidē est:ꝙ ipossibile est nullū finitū mouere ꝫm ifinitū tp̄s. Tria enī sunt qd mouet mouēs:in quo tertiu3 tp̄s.hec sūt aut finita oīa:aut ifinita sunt omnia:aut quedam:aut duo:aut vnum.

¶ Exequit de intento circa qd duo facit:q2 p̄mo determinat de infinitate motoris p̄mi.2° determinat de impꝛtibilitate eius ibi de his aūt. Circa p̄mū duo facit:q2 p̄mo ꝓbat mouēs per tp̄s infinitū esse infinite potētie.2° probat ꝙ huiusmodi infinita potētia in magnitudine finita repiri nō potest ibi ꝙ aūt oino. Circa p̄mum duo facit:q2 p̄mo ꝑponit qd intendit.scdo qd dixerat ꝓbat in terminis ibi sit igit.a.mouēs. Dicit ergo ꝙ vnūquodqꝫ horū uel ut habet alia littera vnū quidē horꝫ qd supple uolumus ꝓbare p̄us ꝗ̄ꝫ ꝓbem⁹ p̄mū motorem

esse impartibilē est ꝙ impossibile est finitū.i.nullū habēs potētiam finitā mouere ſm infinitū tpꝰ.nā tria sunt in ipso motu.vȝ qđ mouet.i.mobile ⁊ mouēs.⁊ tertiū est tpꝰ in quo est huiusmodi motꝰ.hec aūt tria aut oia sunt finita aut omnia sūt īfinita aut nō oia sūt finita aut īfinita:sed quedā sunt talia:⁊ nō omnia hec erit aut duo aut vnū.❡Notādū autem ꝙ ſm phūm huiusmodi diuisionis pma duo mēbra sunt possibilia.vȝ ꝙ uel oia pdicta tria sunt finita uel infinita.sed tertiū mēbrū ꝙ nō oia sunt infinita uel finita sed quedā ut duo aut vnū est impossibile:īpossibile est enī ſm ipm ꝙ vnū uel duo illoꝝ triū sint finita uel īfinita ⁊ tñ nō oia sint talia. ❡Deinde cum dicit.

❡Sit igitur.a.mouens.Quod autē mouetur.b.Tempus infinitum in quo.c.ipsum.d.igitur moueat aliquam partē ipsius.b.que est in quo.c.Non igitur in eq̄li ipsi.c.In pluri enim maius.Quare nō est infinitum tempus quod est ipsius.ȝ.Sic itaqȝ ipsi.d.apponens auferam ipm a.Ipsi autem.e.ipsum.b.Tempus autē non auferam:semper remouens equale.infinitum enim est.Quare omne.a.totū b.mouebit in finito tempore in ipsius.c.Nō ergo possibile est.a.finito moueri nihil ſm infinitū motum.Quod quidē igitur non contingit finitum in infinito tempore mouere manifestum est.

❡Qđ dixerat pbat in terminis ostēdēs ꝙ si vnū illorū trium est infinitū ꝙ oia sunt infinita.ut si tpꝰ est infinitū ꝙ ⁊ mobile sunt infinita ex quo vult habere ꝙ primū mouēs sit potētie infinite:q: mouet in tpe infinito.hoc est ergo qđ ait ꝙ sit igit.a.mouēs ꝙ sit finitū.qđ autē mouet.i.mobile sit.b.qđ etiā sit finitū.tpꝰ aūt infinitū sit in quo.c.ipm igit dicēs ꝙ sit pars ipsius.a.moueat aliquā partē ipsius.b.que est.e.⁊ hoc ſm aliquā partē ipsius tpis c.que pars tēporis sit in quo.ȝ.nō igit pars ipsius mobilis.b.mouebit in equali tpe.c.q: maius mobile mouet in pluri tpe:quare nō est infinitū tpꝰ qđ est ipsius.ȝ.nā si.c.est tpꝰ īfinitū ⁊.ȝ.est minus q̄ȝ c.oportet ꝙ.ȝ.nō dicat tpꝰ infinitum:⁊ q: sic itaqȝ apponēs ipsi.d.que ponit pars ipsius.a.mouētis auferam ipm.a.cū sit qd finitum ⁊ apponēs ipm.c.qđ est pars de.b.per cōtinuā appositionē auferā ipm.b.mobile.tpꝰ autem nō auferam semp remouens equale.i.aliquam equalē partem ab ipso:q: huiusmodi tpꝰ est infinitū:quare omne.a.i.totum a.mouebit totū.b.nō in tpe infinito sed in finito.i.in aliqua pte finita ipsius tpis.c.⁊ q: sic est nō est possibile a finito.i.a virtute finita moueri nihil ſm infinitū motum.i.ſm infinitū tpꝰ.cōcludit aūt epilogando.ꝙ quidē igitur manifestū est ꝙ nō cōtingit finitū.i.habens virtutē finitam mouere in finito tpe.Tunc ergo supplēda est ratio ꝙ cum primū mouēs moueat in tpe infinito nō habeat potētiam finitā sed īfinitā.❡Notandū aūt vim rationis huius in hoc cōsistere ꝙ cū maior potētia moueat maius mobile ⁊ per plus tpꝰ:poni nō potest ꝙ tempus sit infinitū.⁊ tamē mouēs ⁊ mobile sit finitū.

Nam cū pars mouentis moueat partē mobilis in parte tpis:q: pars mouētis finiti cōtinet in suo toto finities:⁊ pars mobilis finiti cōtinetur in suo toto finities:oportet ꝙ pars illa tpis in qua pars mouentis mouet partē mobilis cōtineat finities in illo toto tpe in quo totū mouens mouet totū mobile totū:igit huiusmodi tpꝰ in quo totum mouens mouet totum mobile erit finitū cum mēsuret a parte finita.⁊ cū non cōtineat huiusmodi partē tpis finitam nisi finities quare plane patet ꝙ si tpꝰ est infinitū oportet mouēs ⁊ mobile esse infinitū.❡Notandū etiā phūm hoc modo imaginari infinitatē potētie pme.si enim esset aliqs aceruus lapidū in quo essent infiniti lapides qui sigillatim ⁊ diuisim oēs illos lapides deberet mouere per certū spatiū apponeret ibi infinitū tpꝰ ⁊ esset infinite potentie ⁊ q: nō maior potētia reqritur si quis semp infinitos lapides per aliqđ spatium deferret semp portādo aliū ⁊ aliū lapidē q̄ȝ si eundē lapidē infinities per idē spatium iteraret primū mouēs qđ infinities circa eandē terrā uertit celum est īfinite potētie ⁊ hoc facit in infinito tpe ⁊ celum īfinities reiteratū quodāmodo cōstituit infinitū mobile.Nā si tot eēnt celi quotiens ſm phūm reuolutū est celū circa terram oēs illi celi cōstituerēt infinitū corpus.❡Ad intelligentiā aūt dictoꝝ quatuor dubitāda occurrunt.pmo de diuisione mobilis.scđo de diuisione motoris.tertio de modo cōcludēdi.qrto de ipsa conclusione.❡Dubitaret forte aliqs pmo de diuisiōe ipsius mobilis.Nā cū mobile istđ ppter qđ inducta est hec demōstratio sit ipm celū qđ est indiuisibile pcedit phūs ex suppositione falsi ut arguit Auiꝰ supponēdo huiusmodi mobile diuisibile eē.Dicēdū ꝙ cōtor ad hanc obiectionē soluit distinguendo de ueritate ppositionis simplicis ⁊ conditionalis.Nam ad hoc ꝙ cōditionalis sit uera nō oportet ꝙ quelibet pars ipsius sit uera.pōt enim esse uera cōditionalis etiā si cōsequēs eius sit impossibile sic uerificat cōditionalis ista.nam etiā lȝ sit impossibile celū diuidi.tamē si diuideret in minori tpe moueretur pars q̄ȝ totū:⁊ q: sufficit q̄ȝtum ad determinationē phi ꝙ hec ppositio uerificet sub cōditione.ideo ex indiuisibilitate celi nō falsificat demōstratio eius.scđo mō a quibusdā rñdet sic ꝙ lȝ celum nō sit diuisibile actu.est tamē diuisibile ſm significationē anime ⁊ hoc sufficit ad uerificādā determinationē phi.nā si per imaginationē uel per intellectū signaremus aliquā partē in celo illa pars sic signata citius moueret q̄ȝ totū:lȝ aūt quelibet istaꝝ responsionū sit bona.possumꝰ tñ tertio rñdere ⁊ forte magis ſm intētionem phi.nā ut dictū est phūs sic imaginat īfinitū mobile moueri ab infinito motore per infinitū tps:nō ꝙ sit aliqđ infinitū mobile actu:sed q: celū infinities sumptū quodāmodo reddit infinitū mobile.partes igitur huiusmodi mobilis est celū ipsū ut est semel uel bis uel in aliquo alio numero finito reuolutum circa terrā.totū vo tale mobile est ipm celū infinities reuolutū:⁊ q: absqȝ diuisione celi sumere possumꝰ celū ut est semel uel bis uł in aliquo nito numero reuolutū circa terrā.ideo nō oportet ꝙ scindat celū ut uerificet determinatio ipsius.❡Ulteriꝰ forte dubitaret aliqs de diuisione ipsius mouētis.Nā ⁊ si ipm celū mobile quia est qd quātū pōt diuidi ſm significationē aie uel ſm aliquē alium modū diuisionis.ipse tñ mo-

toꝛ:q2 est imālis ꝛ absq3 magnitudie nullo mō pōt
diuidi. arguit ꝗ pħs ex suppositiōe falsi supponen
do diuisibilitatē ei⁹. Dicēdū ꝙ ad h̄ pōt ualē solu-
tio ꝯ''ⁱ ut hec diuisio accipiaꝛ ex suppositione. vȝ
ꝙ si tota virt⁹ mouētis mouet totū mo'' si diuidere
tur h⁹ virtus pars virtutꝭ moueret partē mobilis
ꝛ hoc sufficit ut uerificeꝛ demōstratio pħi uel pos-
sumus dicere ꝙ lȝ quelibet itelligētia sit suba que
nō diuidiꝛ. nō tñ oēs intelligētie nec oēs motores
celoꝝ sunt eq̄lis ꝟtutis q̄re si diuidaꝛ mo'' ſm suaſ
partes poterit diuidi ꝛ motoꝛ: q2 poterit intelligi
aliqua intelligentia uel aliqs motoꝛ hñs adeo mi-
norē virtutē q̄ȝ motoꝛ ille mouēs totū ꝙ ſm nullā
ꝓportionē in qua se hēt pars mo'' ad totū mo'' se
hēbit mouēs ille h⁹ partē ad motorē mouentē to-
tū. uel possum⁹ dicere ꝙ demōstrationes pħi cum
exēplificanꝛ per terminos cōes itelligēde sūt gñā-
liter. mlt̄a aūt sunt ꝟa in ul'i que applicata ad aliq̄ȝ
nām ꝯbunt falsitatē q̄re cum corpi vñ corp⁹ est nō
repugnet diuisio ꝛ cū ꝟtuti motiue ſm ꝙ h⁹ nō re
pugnat diuisio in terminis gñābilib⁹ nō est incōue
niens arguere ex diuisione mobilis ꝛ motoris ꝙ si
tamē talia gñālia uolumus applicare ad nām spe
cialē ut patet ex solutiōe cōmēti primo data appli-
cāda sunt sub ꝯditione. vȝ ꝙ si diuidereꝛ mobile ꝛ
motoꝛ in minori tpe pars mouētis moueret partē
mobilis q̄ȝ totū mouēs totū mobile. ¶ Ulteri⁹ du
bitaret aliqs de mō cōcludēdi. videꝛ eñi uelle pħſ
ꝙ in pluri tpe transiꝛ totū a toto q̄ȝ pars a p̄te. hoc
aūt videꝛ esse falsuȝ: q2 totū mouēs sic se habet ad
totū mobile sicut pars se habet ad p̄tē. in equali ꝗ
tpe pars mouebit partē ꝛ totū totū. Dicēdū ꝙ ita
se habet ps mouētis ad partē mo'' sicut totū mo-
uens ad totū mobile: q2 eque uelociter totū mouēſ
mouet totū mobile sicut ps mouētis mouet partē
mobilis: sed cū totuȝ mobile sit maioris q̄ȝtitaꝭ q̄ȝ
pars ei⁹ ꝛ maioꝛ q̄ȝtitas eque uelociter mota plus
apponat de tpe in transeūdo aliqđ determinatum
spatiū q̄ȝ minoꝛ nō obstāte ꝙ ita se habet pars mo
uētis ad partē mobilis sicut totū ad totū ꝛ ꝙ eque
uelociter totū mouet totū ut parſ partē plus appo
niꝛ de tpe in motu totius q̄ȝ p̄tis. nō est igiꝛ p̄dicta
ꝓpositio itelligēda simpl'r ꝛ absolute sed respectu
alicui⁹ spatij determinati ꝟbi grā si aliqs homo exi
stens in terra sup caput ipsius uerteret celū citius
ꝑtrāsiret caput illi⁹ pars celi minoꝛ q̄ȝ maioꝛ pars
celi ꝛ citi⁹ maioꝛ pars celi q̄ȝ totū celū. si ergo pars
ꝟtutꝭ mouētis moueret p̄tē celi nō apponeret tātū
de tpe in mouēdo partē illā per aliqđ spatiū q̄ȝtuȝ
apponeret tota virtus mouendo totū. si ergo ueri-
ficatur ꝓpositio tacta. ꝛ modus cōcludēdi pħi: sed
si uolum⁹ h̄ ad ꝓpositū adaptare imaginari debe-
mus ꝙ totū mobile sit celū infinities reuolutū cir
ca terrā. pars ergo hui⁹ mobilis sit celuȝ semel aut
bis uel ſm aliquē aliū numerum reuolutū circa ip
sam quare cū plurib⁹ reuolutionib⁹ semp plus ap-
ponaꝛ de tpe. Ideo pħs ait ꝙ maiuſ in pluri tpe
moueꝛ. Nā accipe maiorē partē huiuſ mobilis est
accipe celū pluries reuolutū. est igiꝛ intētio ei⁹ ꝙ si
accipiaꝛ mobile finitum. s. si accipiaꝛ celū ut est fini
ties reuolutum opȝ ꝙ hoc fiat in tpe finito: ꝙ si ap
ponaꝛ ibi īfinitū tp̄s oportet ꝙ celū īfinities reuol-
uatur ꝛ per cōsequēs ꝙ sit infinita virt⁹ reuoluēs
ip̄m. nō ergo poni pōt ꝙ sit tp̄s infinituȝ ꝛ tñ mo-
uens ꝛ motū sint finita sed qđ mouet in īfinito tpe

de necessitate ꝛ infinite potētie. ¶ Ulteri⁹ forte du
bitaret aliqs de ipsa ꝯclusiōe. ait eñi qđ mouet in
tpe infinito est ꝟtutis infinite. hoc aūt videꝛ esse fal
sum. videm⁹ eñi ꝙ sol per īfinitū tp̄s ſm pħm hec
inferiora alterat ꝛ tamē nō est virtutis īfinite sed fi
nite: q2 ut infra ꝓbabiꝛ ꝙ esse in magnitudine fini-
ta virtus infinita nō pōt. Dicēdū ꝙ ſm quosdam
mot⁹ dupl'r pōt diuidi. vno mō ſm diuisionē lōgi-
tudinis ꝛ spatij per qđ trāsit. alio modo ſȝ diuisio
nē ipsius mobilis in quo hēt eē mot⁹ tanq̄ȝ in subo
ꝛ sic dupl'r pōt diuidi motuſ sic dupl'r pōt apponi
tp̄s in motu. p̄mo ꝓpter magnitudinē spatij quare
quāto maius est spatiū plus reqrit de tpe. secūdo
ꝓpter magnitudinē mobilis: q2 idem spatiū ꝛ ſm
eque uelocē motū citi⁹ ꝑtransit min⁹ mobile q̄ȝ ma
ius. lȝ ergo hoc duplici mō diuidaꝛ mot⁹ ꝛ reqraꝛ
tp̄s in motu. attamē vnū est per se aliđ per accidēſ.
nā cū mot⁹ ut in subō sit in mobili nō in spatio: diui
dere motū ſm diuisionē spatij est ip̄m diuidē quo-
dāmodo per accñs sicut ēt ꝛ accipe magnitudineȝ
in motu ꝓpter magnitudinē spatij uel ꝓpter reite-
rationē ei⁹ est quodāmodo accipe hoc per accñs
sed accipe talia ex diuisione mobilis est accipe ea
per se. p̄ma ergo cā ſȝ istos mouet per infinitū tp̄s
per se: sed alij motores mouēt per infinitū tp̄s per
accñs. Nā si esset īfinitū mobile actu. p̄ma cā mo-
ueret ip̄ȝ qđ de nullo alio agēte dici pōt. ergo p̄ma
cā mouet per infinitū tp̄s uel mouere pōt infinitū
motū per se: q2 mouere pōt huiusmodi motū infini
tum ut q̄ȝtitas eius sumiꝛ ex q̄ȝtitate mobilis ꝛ mo
uet per tp̄s īfinitū per se: q2 mouere pōt per huius-
modi tp̄s ꝑut magnitudo tpis sumiꝛ ex magnitu-
dine mobilis: sed sol mouet hec īferiora ꝛ motoreſ
alij a p̄mo mouēt celos per īfinitū tp̄s per accidēs
inq̄ȝtū celū infinities reiteraꝛ circa idē spatium ut
circa eandē terrā ꝛ q2 ex p̄te spatij sumiꝛ magnitu-
do mot⁹ ꝛ quantitas tpis que requiritur in motu
nō per se sed per accñs. nā ut aliqđ sic moueat per
infinitū tempus sufficit ꝙ per infinitum tp̄s duret.
possumus eñi aliter dicere ꝛ forte magis ſm intē-
tionē pħi. Nam lȝ ad saluandā demonstrationem
pħi dicendū sit primā causam mouere per infinitū
tp̄s per se. alios autē motores mouere per infinitū
tp̄s per accñs. aliter tamē accipiēdū est per se ꝛ per
accidēs q̄ȝ supius sit acceptū. Nā aliā infinitatem
tpis ſm pħm ponere nō possum⁹ nisi ex eo ꝙ idē
celū circa eandē terrā īfinities uertiꝛ. sed huiusmo
di infinitatis per se est causa ip̄m primū: per accñs
autē alia mouentia. ¶ Ad cuius euidētiam scien-
dum modū fuisse pħi semp reducere effect⁹ in cās
magis vnigenas. imo si idē effectus ꝓcedit a plu-
ribus causis: ꝓcedit ab vna illarū ut hēt analogiā
cū ipsa ab alia ut habet analogiā cū alia fuit etiam
modus ei⁹ semp ex sensibilib⁹ ꝛ ex īferiorib⁹ ascen-
dere ad itelligibilia ꝛ in supiora. videm⁹ aūt hūc oꝛ
dinē in reb⁹ ꝙ mot⁹ hoꝝ inferioruȝ reduciꝛ ad mo
tū motoꝝ mobiliū ut in motu supcelestiū coꝛpoꝝ.
motus ꝟo celoruȝ in motores īmobiles. si ergo ex
inferiorib⁹ in supiora debemus ascēdere sicut mo
tus hoꝝ inferiorū ut gñātio ꝛ coꝛruptio ipsoꝝ re-
duciꝛ ad plures celos: sic mot⁹ celoruȝ reduciꝛ ad
plures motores īmobiles. gñātio aūt ꝛ coꝛruptio
hic inferiuſ est a p̄mo celo moto vniformiter ꝛ a so
le moto in obliquo circulo. al'r tamē ꝛ al'r ut decla-
rari hēt in 1° de gñātione. Nam in huiusmodi gñā

tione ꝛ corruptione est difformitas ꝛ vniformitas. difformitas est inq̃ntum cõtrarijs tꝑib᷒ cõtraria fi unt. vniformitas est inq̃ntum semꝑ continuatur hu iusmodi generatio ꝛ corruptio: ꝛ q: effectus debẽt reduci ad causã vnigenã mot᷒ solus in obliquo cir culo est causa gñationis ꝛ corruptionis ut habent in se diuersitatẽ. sed motus primi celi est causa ꝙ talia continuent. Q̃d aũt dictũ est de gñatione ꝛ corruptiõe ꝙ reducit in īferiores celos ꝛ in primũ celum itelligẽdũ est etiam de motu supcelestiũ cor poꝝ ꝙ reducit in motores īferiores ꝛ in motorem primũ. aliter tamẽ ꝛ aliter. Nã sicut motores ipsi inter se differunt sic vnus ꝛ idem motus reductus in diuersos motores ꝯm aliam ꝛ aliam analogiaꝫ reducitur ad illos. sic enī motores īter se differũt: q: quãto motor est superior tãto habet virtutẽ ma gis vnitã ꝛ tãto ipse est magis simplex. si ergo idẽ mot᷒ celestis est a ꝑma causa ꝛ a motore appropria to si effectus reducuntur in cãm ꝯm modũ vnige nũ motus ille ut habet vnitatẽ reduceret in moto rem primũ. ut habet diuersitatẽ reduceret in moto res secũdos. cũ ergo mot᷒ ille habet diuersitatẽ ꝯꝫ ptes inq̃ntũ vna pars eius differt ab alia ꝛ vna re uolutio est diuersa ab alia. habet aũt vnitatẽ ꝯm se totũ inq̃ntũ totus motus est ꝯtinuus totalitas mo tus tanq̃ in causam ꝓpriã ꝛ per se nõ reduceret in aliquem motorem secũdum sed solũ in motorẽ pri mũ. imo q: hoc est de rõne motoris ꝑmi ut decla rari habet 2° methaᵉ. ꝙ sit cã totius mot᷒ celestis ut ꝯsideratur ut totus reducit in causam ꝑmã. ꝯside ratur ṽo ut reiterat᷒ ꝯm reuolutiones diuersas re ducit in motores secũdos. Inde est ergo q: motus ille maxime est infinit᷒ ut cõsideratur ut totus nõ aũt est infinitus ut est distinct᷒ per ptes: q: quelibet re uolutio est finita per se ꝛ ꝯm ꝙ huiusmodi. ꝑmũ est causa infinitatis alia ṽo non per se sed per accidẽs. est ergo intentio pħi ꝙ mouere per infinitum tꝑs per se ꝛ habere causalitatẽ sup motum celi ut cõsi deratur ut reiterat᷒ est q̃si mouere infinitum mobile. nã a causa que est per se ꝯm ꝙ huiusmodi effectus finis recipit mẽsuram ꝛ speciẽ. nõ igit est possibile ꝙ aliquid ut infinitũ est nõ ꝓcedat a causa infinita eoipso igit ꝙ motus celi ut totus est ꝛ ut infinit᷒ re spicit ut ꝓpriã cãꝫ deũ sequit ipm esse infinite poᵉ imo q̃ntũ ad eq̃litatem poᵉ nõ minoris virtut᷒ est re spicere oẽs reuolutiões celestes ꝛ totum illũ motũ ut totus est q̃ si oẽs illas reuolutiones simul effice ceret postq̃ oẽs reuolutiões ille ut tote sunt respi ciũt motorẽ primuꝫ ut per se cãm. Sed constat ꝙ oẽs illas reuolutiones simul efficere esset sil᷒ mo uere infinitos celos ꝛ īfinitũ motũ qd̃ nõ nisi ab in finita ṽtute effici põt. ex hoc aũt apparet error di centiũ fuisse intentionis pħi. primũ esse infinite vir tutis q̃ntũ ad durationẽ nõ q̃ntum ad vigorẽ. Naꝫ talem infinitateꝫ ut ait pħũs habent alia mouẽtia sed solus primus est infinite virtutis q̃ntum ad vi goremq: ꝯm ipm solus ipse mouet per se per infi nitum tꝑs ꝛ est per se causa celestis motus ut est totus ꝛ infinitus qd̃ non nisi ab infinita virtute effi ci potest.

Lectio. XXVIII.

q Uod autem omnino infinita ma gnitudine non contingit infinitaꝫ esse potentiam: ex his manifestũꝫ est: sit enim plus potentia semper equa le in minori faciens tempus ut calefaci ens: aut dulce faciens: aut proijciens: ꝛ omnino mouens. Necesse ergo ꝛ a fini to quidem infinitam autem habente po tentiaꝫ pati aliquid patiens: ꝛ plus q̃ ab alio. Plus enim est infinita potentia. At ṽo tempus non contingit esse nullum.

¶ Postq̃ pħs ꝓbauit ꝙ ꝑmus motor mouẽs ꝑ tꝑs infinitũ est infinite poᵉ. In pte ista ꝓbat ꝙ huiꝰ infi nita poᵃ in magnitudine finita repiri nõ põt. Circa qd̃ duo facit: q: primo ꝓbat ꝙ in magnitudine fi nita nõ repit infinita poᵃ. scd̃o ꝓbat ꝯuersam hui᷒ vꝫ ꝙ in magnitudine infinita: finita poᵃ esse nõ põt ibi nõ igit neq̃ in īfinito. Circa ꝑmũ duo facit: q: ꝑmo ꝓbat ꝙ in magnitudine finita nõ est infini ta poᵃ. scd̃o quoddã qd̃ supposuerat manifestat in terminis ibi sit enim in quo est. a. tꝑs. Dicit ḡ ꝙ aũt oĩo in magnitudine finita nõ ꝯtingit īfinitam esse poᵉꝫ. manifestũ est ex his. i. ex dicẽdis. sit eniꝫ plus poᵃ ꝛ ponat esse maior poᵃ que est semꝑ faciẽs equale. i. equalẽ effectum in minori tꝑe: ut aut cale faciens: aut dulce faciens: aut ꝓhibens ꝛ oĩo mo uẽs. Si ḡ hic ponit eẽ poᵃ plus siue poᵃ maior que facit equalẽ effectũ necesse est ab infinito habente infinitã poᵉꝫ pati patiens ꝛ pati plus q̃ ab alio: q: poᵃ infinita plus est q̃ alia que nõ sit infinita. at ṽo his suppositis tempus nõ ꝯtingit esse nullũ. sequit ergo ꝙ magnitudo finita habẽs poᵉꝫ infinitã aget ꝛ mouebit non in tempore quod est incõueniens.

¶ Notandũ autem hãc rationem esse ad impossi bile. nam si semꝑ maior potẽtia plus agit ut maior potentia calefactiua. plus calefacit ꝛ maior poten tia dicitur pulsiua plus depellit. ꝛ maior potentia motiua plus mouet si potentia infinita est maior omni potentia finita ꝛ potentia finita agit uel mo uet in tꝑe infinita aget ꝛ mouebit in instanti. nullũ igitur continget esse tꝑs in quo mouet potentia in finita: est igitur motus in nõ tꝑe qd̃ est incõueniẽs.

¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim in quo. a. tempus in quo infini ta vis calefacit: aut depellit: in quo autẽ a. b. finita quedam: ad hanc maiorẽ sem per accipiens finitam ueniam. Aliquan do ad id quod in. a. tempore motũ erat. Ad finitum enim semper addens excel lam omne determinatum: ꝛ auferens de ficiens similiter. In equali ergo tempore mouebit finita ipsi infinite. Hoc autẽ est impossibile. Nullum itaq̃ finitum cõtin git infinitam potentiam habere.

¶ Quia supposuerat virtutem infinitam mouere in nõ tꝑe. Ideo qd̃ dixerat manifestat in terminis di cẽs. sit enī. a. tꝑs uel ut hẽt nr̃a lr̃a sit in quo est tꝑs in quo virt᷒ īfinita calefacit: aut depulit aut egit aliũ quẽ aliũ effectuꝫ in quo. a. b. sit quedã finita ṽtus. ad hãc aũt finitã ṽtutẽ semꝑ accipiẽs maiorẽ ṽtu tẽ finitã ueniaꝫ aliquãdo ꝙ in. a. tꝑe motum est in equali igitur tꝑe mouebit finitum ꝛ infinitũ. Naꝫ semper autẽ addens finitũ excellẽs est determina tũ ꝛ auferens similiter est facere deficere. ḡ virtus

finita mouebit in equali tpe infinite. hoc aūt est impossibile nullū itaq₃ finitū ꝯtingit īfinitā hīc pot͡s. ℭ Notandū aūt ꝙ omne finitū intātū multiplicari pōt ꝙ excellet oēm aliā determinatā ꝗtitatē: ut si ponat͛ aliqua ꝗtitas quantūcūq₃ magna dū₃ tñ sit determinata ꝛ finita: utputa si sumat͛ ꝗtitas celestis: uel etiā si sumat͛ ꝗtitas millecupla ꝗ̄ sit celestis. dū tñ sumat͛ determinata ꝛ finita nō poterit accipi aliqua ꝗtitas ita parua que adeo multiplicari nō possit ꝙ excelleret oēm hꝯ quātitatē. Nā granū₃ milij adeo multiplicari posset ꝙ excelleret ꝗtitatem celestē uel etiā ꝙ excelleret cētuplā uel millecuplā₃ hꝯ quātitatē. ꝛ qḋ dictū est de augmēto ueritatē habet de ablatione ꝛ diminutione. non enī₃ posset sumi ꝗtitas: ita magna a qua nō posset adeo auferri qḋ deficeret a quacūq₃ alia determinata ꝗtitate. ℭ Notādū etiam ex hoc seq͛ virtutē infinitā mouere in nō tpe. Nam si ṽtus īfinita moueret in tpe accipet͛ quedam ṽtus finita que mouebit etiam in tpe: sed dicens ꝙ virtus finita mouebit in maiori tpe ꝗ̄ infinito. cum ergo multiplicando virtutē diminuat͛ tēpus tātū₃ poterit multiplicari ṽtus finita qḋ mouebit in equali tpe: uel etiā in minori ꝗ̄ infinita qḋ est incōueniēs. Jmmo cum finiti ad infinitū nō sit ꝓportio: op₃ motū illum quē facit ṽtus finita in tpe infinita facia in instāti. Nam si illum motū virtus infinita faceret in tpe quantūcūq₃ faceret illud in minori tpe: q₂ tēpus ad tēpus est proportio proportionaretur finitu₃ infinito qḋ est inconueniens. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Neq₃ igitur infinitum finitam. Et tamē cōtingit in minori magnitudine ampliorem potentiam esse. Sed adhuc magis in maiori plurima.

ℭ Neq₃ ꝓbat ꝯuersam huius. s₃ ꝙ in magnitudine infinita ṽtus finita esse nō pōt. Circa qḋ duo facit. q₂ primo ꝓponit qḋ intēdit. 2° ꝓbat qḋ dixerat ibi [si igit͛ in quo. a. b.]. Dicit ergo nō igit͛ neq₃ infinitum. i. magnitudinē infinitā supple ꝯtingit habere finitā ṽtutem: ꝛ tñ ꝯtingit in magnitudine minori esse poam ampliorē uel esse pot͡s plurima₃ ut habet alia lrā: sed ad hoc in maiori maius. i. in maiori excelleret plurima. s. pōt esse virtus. ℭ Notandū ꝙ in minori magnitudine ꝯtingit aliquādo esse maiorem poam ꝗ̄ in magnitudine maiori: ut in modico igne plus est de po ꝗ̄ in multo aere tñ tātū posset accipi de aere qḋ plus esset de potentia in eo ꝗ̄ in illo modico igne. est igit͛ intentio philosophi: ꝙ l₃ ſm aliqualē excessum possit repiri plus de potētia in magnitudine minori ꝗ̄ in maiori: tñ pōt esse tātus excellens excessus ꝙ plus reperiret͛ de po in magnitudine maiori ꝗ̄ in minori ꝓpter qḋ cu₃ incōparabilr̄ magnitudo infinita excedat finitā: op₃ plus repire de virtute ꝛ po in magnitudine infinita ꝗ̄ in quacūq₃ finita. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Sit igit͛ in quo est. a. b. infinitu₃ sed. b. c. habet potētiam quandā que in aliquo tēpore mouet ipsum. d. in tempore in quo est. e. z. Si igitur ipsi. b. c. duplam accipio in medio mouebit tēpore ipsius. e. z. Sit enim hec proportio. Quare in. z. ꝛ. f. mouebit: ergo sic accipiens semꝑ. a. b. quide₃ nequaq₃ transibo. Tempore aute₃ dato semper minus accipiam: infinita ergo potentia erit. Oēm enim finitam potētiam excellit. Ois aute₃ finite potentie necesse est finitum esse ꝛ tempus. Si eni₃ in quodam tanta: maior in minori qdem determinato autem mouebit tempore ſm cōuersionem proportionis. Jnfinita enim omnis potentia sicut multitudo ꝛ magnitudo excellens esse finitum.

ℭ Probat qḋ dixerat ostēdens ꝙ in magnitudine infinita virtus finita esse nō pōt. Circa qḋ duo facit ſm ꝙ dupliciter ꝓbat intētū. scḋa ibi [est aūt hoc demōstrare.] Dicit ergo sit igit͛ in quo est. a. b. infinitū. i. ħ qḋ dico. a. b. sit queda₃ magnitudo infinita: sed. b. c. que est pars de. a. b. habet poam quandā que in aliquo tpe mouit ipsum. d. i. aliquod mobile ꝙ uocet͛. d. ꝛ huiusmodi tēpus in quo mouet ipsu₃ sit in quo est. e. z. si igit͛ ipsi. b. c. duplam accipio mouebit in medio tpe ipsius. e. z. sit enim. i. supponat͛ esse ħ ꝓportio. s₃ ꝙ dupla virtus mouet in medio tpe: quare dupla magnitudo ad. b. c. mouebit ipsum. d. in tpe. z. f. que est medietas tpis de. z. e. sic ergo accipiēs nequaq₃ transibo magnitudine a. b. sed tpe dato semꝑ accipiam minus tēpus infinita ergo erit po in magnitudine. a. b. q₂ po eius excellit oēm finitā pot͡s qḋ p₃. q₂ oēs finite potētie necesse est esse finitū tēpus. nam si tāta virtus mouet in quodā tanto tēpore ꝛ maior virtus mouebit quidē in minori determinato autē ſm cōuersionē ꝓportionis. q₂ ergo sic est ois potētia magnitudinis infinite est īfinita. nam sicut multitudo etia₃ ꝛ magnitudo īfinita est excelleñ omne finitū ſm multitudinē ꝛ magnitudinē sic supple ṽtus magnitudinis infinite uel etiā multitudinis infinite est excellēs oēm poam magnitudinis uel multitudinis finite. ℭ Notandū aūt ꝙ l₃ sit ꝯuersa ꝓportio iter magnitudine₃ ꝛ tēpus: q₂ ſm ꝙ auget͛ magnitudo diminuit͛ tēpus: ut si tāta magnitudo mouet in tāto tpe dupla mouebit in minori: q₂ in medio tēpore tñ semꝑ requirit͛ ibi determinatū tēpus. minuitur enim tēpus ſm ꝙ auget͛ virtus: tamē quantūcūq₃ virtus sit magna dum tamē sit finita ꝛ determinata reqrit determinatū tēpus in agēdo ꝛ mouendo. ℭ Notādū etiā ꝙ magnitudo īfinita nō reqrit determinatū tp̄s in quo moueat. nunq₃ eni₃ pōt accipi tam modicu₃ tp̄s qn in magnitudine finita ꝯtingat accipe ꝑte₃ que mouebit in minori tpe: ut si. a. b. sit magnitudo infinita ꝛ. b. c. sit queda pars eius que moueat in aliquo determiato tēpore: q₂ ſm ꝙ multiplicabit͛. b. c. minuet͛ tp̄s: q₂ magnitudo. a. b. est intrāsibilis: nunq₃ tamē poterit multiplicari. b. c. qn etiā ulterius multiplicari possit: quare nunq₃ poterit accipi ita modicum tēpus qn possit accipi minus. magnitudo ḡ infinita ut. a. b. nō est dare ꝙ moueat in aliquo tpe determinato: ut ꝙ moueat in tāto tpe ꝛ nō in minori. Nam si partibꝯ magnitudinis infinite nō potest dari determinatū tēpus multo minus dari poterit ipsi toti. Qḋ autē ipsis ꝑtibus nō possit dari determinatū tēpus p₃. ꝙ qn cū in magnitudine infinita nō possit accipi ita magna pars qn possit accipi maior nō poterit accipi:

ita modicū tēpus qn possit accipi minus. ¶ Notā dum etiā q ptes magnitudinis infinite duplr con siderari pnt. primo fm se: z sic qz quelibet illaz est finita quelibet eaz mouet in determinato tpe. 2° cō siderari possunt respectu totius infiniti cuius sunt partes z sic. qz in infinito nō pōt accipi: ita magna pars quin possit accipi maior: nō poterit accipi ita modicū tps in quo mouet aliqua magna pars ipsi us infiniti qn sit dare aliud tps minus in quo mo uebit pars aliqua maior illa. cū g cōpetat per se ip si toti excellere suas ptes: qz per se est q omne totū sit mai9 sua pte per se cōpetit ipsi magnitudini infi nite q nō possit ei assignari determinatū tēpus in quo moueat. ¶ Notādū etiā sic esse formādaz rō nē phi. poa magnitudinis ifinite nō reqrit determi natū tēpus in quo moueat: sed ois poa finita requi rit determinatū tēpus. ergo poa magnitudinis infi nite excellit oēm poam finitam: sed qd excellit om ne finitum est infinitū. ergo in magnitudine infini ta est potentia infinita. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Est autem hoc demōstrare z sic: accipi ens enim quandam potentiā eandez ge nere ei: que est in infinita magnitudine in finita magnitudine existentem: que men surabit eam que est in infinita magnitu dine finitam potentiam.

¶ Adducit 2as rōnem. d. q est hoc demōstrare sic. ac cipiēs enim existentē quādā eādem poas eiusdē ge neris ei que est in magnitudine ifinita que poa fini ta mēsurabit eam finitā poam que est in magnitudi ne infinita. Nō g pōt poni q in magnitudine ifini ta sit poa finita nisi ponat q ifinitū mēsuret ifinitū qd est incōueniēs. ¶ Notādū aūt hāc rōnē differ re a pa: qz vis rōnis illius pstitebat in eo q poa ma gnitudinis ifinite excellit oēm poas finitā, pter qd pcludebat q opz hm poas infinitā eē. hec aūt rō ar guit ex eo q ipole est q finitū mēsuret ifinitū. pa er go ratio est magis ostēsiua. hc nūt magis ad ipole. ¶ Notādū etiā q in oi magnitudine est aliq vtus si g in magnitudine ifinita eēt vtus finita: utpuia si eēt ifinit9 aer hns poas finitā duo incōueniētia seq rent. p q finitū mēsuraret infinitū. 2° q pars esset eqlis poe cū toto. Nā accipiēdo aliquā ptem aeris pars illa aliquā hēbit poas: quare si poa toti9 aeris infiniti est finita totiēs poterit multiplicari poa illi9 ptis accepte q eqbit z mēsurabit poam totius. poa g magnitudinis finite equabit z mēsurabit poas ma gnitudinis infinite. Rursus qz illa pars aeris nos poterat totiens multiplicari q equat toti aeri ifini to sequet q in minori magnitudine sit tāta virtus qnta in maiori accipiēdo magnitudinē eiusdē gnis z per pns sequet q poa ptis equet poe toti9. ¶ No tādū ēt hic q dixit de poa respectu magnitudinis finite z ifinite sic defuit pnti negocio. Nā cum pm sit poe ifinite: qz mouet in tpe ifinito: opz ipm nullā hre magnitudinē: qz ut patebit ifra uel hret magni tudinē finitā uel ifinitā: infinitā nō qz illa nō repit nec etiā finitā: qz in magnitudine finita nō pōt esse poa ifinita. ostēdere igit quomodo se habet poten tia respectu magnitudinis adminiculat ei qd ifra ostendetur. videlz q motor primus nullaz magni tudinem habet. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Quod qdem igit nō pungit infinitā esse porētiam in finita magnitudine: neqz fini tam in infinitam ex his palam est.

¶ Ultio epilogat circa determinata. d. Qd qdē igit nō pungit ifinitā poas eē in magnitudie finita neqz pungit poas finitaz eē in magnitudine infinita palā est ex his. i. ex dictis. ¶ Ad itelligētiaz aūt dictoz 4or sunt dubitāda. pmū dubiū est de poa respectu vtutis corpalis. 2m de poa respectu cuiuscūqz. 3m est de mō pcludēdi eius. 4m de ipsa pne. ¶ Dubitaret forte aliqs de poa respectu vtutis in corpe siue respe ctu magnitudinis corpalis. videt eni nō esse uerū qd phs ait. vz q si eēt magnitudo corpalis ifinita q eēt illius poe q posset mouere in nō tpe: qz qd re pugnat per se ipi effectui a nullo agēte fieri pōt: ut si de rōne ignis est q sit corpus nullū agēs posset separare ignē a corpeitate sic. qz de rōne motus est q fiat in tpe nullū agēs quātūcūqz sit infinite poe poterit efficere motū in instāti: qz si fieret in instāti iam nō eēt mot9. Dicēdū quosdā hāc dubitatione solue distinguēdo inter determinationē ostēsiuā z ad ipole. demrātio igit illa q in magnitudine fini ta nō est vtus ifinita: qz tūc fieret mot9 in nō tpe nō est demrātio ostēsiua: sz ad ipole. nō eniz vult phs q sit dare aliqz magnitudinē finitā mouētē in non tpe: sed vult q si eēt dare talē magnitudinē hntem infinitā poas fieret motus in nō tpe. Talis enim est hec locutio ac si diceret q si eēt alia poa que sepa re posset spēm a gne illa poa faceret hōiem qui non eēt nial z qz hoc est impole q sit hō z q nō sit nial ipossibile est talē poas dare. sic est in pposito si esset dare infinitā poas in magnitudine finita fieret mo tus in nō tpe. possumus tn aliter si uolumus dicē z magis ad ppositū distinguēdo inter poam actiuā cui rndet poa passiua in nā z poam actiuaz cui talis poa passiua nō rndet. Nā lz sit dare aliquā vtutez immaterialē z incorporeā que nō agit supponen do passiuaz poam cuiusmodi est virt9 agētis primi ut circa pncipiū huius octaui diffusius diximus. ois tn vtus agentiū scdoz psupponit poam passiuā materie. ois ergo vtus in corpore cū nō possit esse vtus pma agit ex suppositione poe passiue. Quan tū ergo vtus corpis pōt facere tantū ex pte effect9 pōt fieri. nā si talis vtus plus posset facere qz esset ta poa passiua q posset fieri nō ageret talis vtus ex suppositione passiue poe: quare si in magnitudine corpali finita esset dare infinitā poam oporteret q eēt dare aliquod passum qd adeo uelociter posset moueri quantū illud actiuū posset mouere qd esse nō posset nisi mot9 fieret in instāti. ¶ Ulteri9 forte dubitaret aliqs de ipsa poa respectu virtutis cuius cūqz. vī enim sequēdo dicta phi q nō sit dare infi nitā poas loquēdo de poa quacūqz uel de vtute qua cūqz. Nā si semp maior vtus mouet in minori tpe. ergo si eēt vtus infinita moueret in instāti. ipossibi le est igit q sit dare aliquā vtutē infinitā cuz ipossi bile sit motiua fieri in instāti. Non igit vtus primi motoris est infinita ut in pnti lectione pbabat. Di cēdū q pmentator hāc qōnez soluit 12° methce. distinguē do iter motorē piunctū z separatū. pm eniz celū mo uet a pma cā qui est motor separat9 mediāte moto re piuncto ut mediāte motore approprato qui dicit esse aia ipsi9 pmi celi qd pz ex hoc: qz fm phm si ali qua stella adderet illi orbi motor ille moueret cuz labore z pena qd nō esset si motus ille eēt a prima

causis imediate tm̄. Cū ergo dicit q̄ ɓtus primi nō
est infinita:qr fieret mot⁹ in instāti.uer̄ est ɓm ꝯrem
si motor ille moueret celeste corp⁹ nō mediāte mo-
tore approbato qui est ɓtutis finite:sed hoc nō suf
ficit. Nā ꝛ si p̄ma cū nō mediāte aliq̄ motore mo-
ueret celū nō fieret motus in instāti:qr ꝯtra rōnem
mot⁹ est q̄ mēsuret in instāti.dicere eni motū fieri
in instāti est dicere motū nō eē motum.facere aūt
ꝯdictoria simul ɓificari:ut facere q̄ motus non sit
mot⁹ uel q̄ genitū nō sit genitū deo nullatenus cō
uenit:iuxta illud.6.ethi^z.hoc eni solo deus priuat
igenita facere que utiq̄ facta sunt. Nō eni est pos-
sibile q̄ illud qḋ est factū fiat igenitū uel fiat nō fa
ctū.ꝓpter hoc hāc dubitationē alij conati sunt sol
uere distinguēdo iter agēs nāle ꝛ itellectuale. Nā
agēs nāle agit toto suo posse.tm̄tū enim agit quātū
pōt agere:sed agēs itellectuale agit per spēm app̄-
hēsam ꝛ per uolūtatē. Nō enim agit q̄tū pōt:sed
q̄tū vult ꝛ quātū app̄hēdit se agere. Nō ergo opȝ
q̄ si ɓtus intellectualis est infinita q̄ fiat motus in
instāti:sed fiat motus in tanto tp̄e in quanto ɓtus
illa ordinat ꝛ vult illū motum fieri:sed nec hec solu
tio videt sufficere. Nam lȝ ɓtus intellectualis non
semp agat toto suo posse nō est tm̄ ꝯtra rōneȝ intel-
lectualis ɓtutis qn possit agere toto suo posse:qua
re lȝ hec solutio sufficiēter ostendat q̄ ponendo vir
tutē intellectualem infinitā q̄ nō sit necessariū mo
tum fieri in instāti:nō tm̄ ꝓbat qn motus possit fie-
ri in instāti. Cūȝ ergo nō solum motus nō fiat in in
stanti:sed etiā sit impossibile ipsum fieri in instāti:
ut videt non est possibile esse aliquam virtutem in
finitam nec intellectualē nec aliam.propter hoc di
cēduȝ est:ut primo dicebatur.distinguēdo inter po
tentiā primi agentis ꝛ potētiam omniū alioꝝ agē
tium siue sint intellectualia siue naturalia.nā cum
primum nō agat ex suppositione potentie passiue:
nō oportet q̄ quicquid ipse pōt facere q̄ respōde-
at aliqua potentia passiua ex qua illud possit fieri:
nec oportet q̄ possit fieri aliquis effectus equatus
potētie.q̄ immo est impossibile tale est effectū fie-
ri.si igitur in agētibus secūdis siue fuerint in agen
tia semper per intellectū siue per naturā esset potē
tia infinita ad mouenduȝ siue ad aliqd aliud faciē-
dum:oporteret ut dicebatur q̄ esset dare aliquod
passiuum qḋ tm̄tum posset moueri quantuȝ huius-
modi actiuuȝ mouere posset qḋ esse non posset nisi
motus fieret in instāti. Sed hoc nō oportet pone-
re si virtus motoris primi ponatur ifinita:quia illi
potētie actiue non equatur aliqua potētia passiua.
impossibile est eniȝ aliquod corpus adeo uelociter
moueri quantū mouens illud pōt uelociter moue-
re. ¶ Ulterius forte dubitaret aliqs de modo cō-
cludēdi philosophi per quē ꝓbat q̄ in magnitudie
finita infinita virtus esse nō pōt.videtur enim q̄ in
modo ꝯcludēdi cōmittat fallaciaȝ ꝯn̄tis.ꝓcedere
enim a pluribus causis ɓitatis ad alterā est pecca-
re per ꝯn̄s:ut si hoīem currere pōt uerificari pluri-
bus modis:p̄to Socrate ꝛ p̄to Platone. Arguere
hō currit ergo sor.currit est cōmittere ꝯn̄s. Cūȝ er
go esse infinitam virtutē pluribus modis uerifica-
ri possit:uel qr mouet in tp̄e infinito: uel qa mouet
in non tp̄e.arguere hoc est ɓtutis infinite.ergo mo
uet in nō tp̄e:ut videt est peccare per fallaciaȝ ꝯn̄-
tis:qr ut videt ꝓcedere ibi a pluribus causis ueri-
tatis ad alterā. Dicendū q̄ multa nō ualent gratia

forme ꝛ rōne modi arguēdi que ualent g̃ra mate-
rie ꝛ per rōnem terminoꝝ in q̄bus arguit.lȝ g̃ non
ualeat simpliciter loquendo hoc est ɓtutis infinite.
ergo mouet in nō tp̄e:qr primus motor est infinite
virtutis: ꝛ tm̄ motus factus ab eo tp̄e mēsurat:ua-
let tamē in ꝓposito. Nā cuȝ virtuti exn̄ti in corpo-
re ꝓportionet aliqua potētia passiua ex qua tantuȝ
pōt fieri quātum ɓtus illa pōt facere:quare ut sup
ple ostendebat si in magnitudine aliqua finita vir-
tus infinita existeret eēt dare aliqḋ mobile q̄ adeo
uelociter posset moueri:ut virtus illa posset moue
re qḋ non esset nisi motus ille mensuraret instanti
ꝓpter qḋ arguere de virtute simpliciter hoc est in
finitū ergo mouet in non tp̄e est peccare per falla-
ciam ꝯn̄tis:sed arguere de virtute exn̄te in magni
tudine aliqua finita gratia materie. vȝ q̄ si talis vir
tus est infinita q̄ motus sit in instanti. ¶ Ulterius
forte dubitaret aliqs de ipsa ꝯne:qr videtur falsuȝ
esse q̄ in magnitudine aliqua finita virtus infinita
esse nō possit. Nā sicut qḋ habet po^{tm} mouēdi per
tēpus infinitum est virtutis infinite:ita ut videtur
qḋ habet po^{eȝ} essendi per tēpus infinituȝ est infini-
te virtutis. Sed sol ꝛ supcelestia corpora cum sint
incorruptibilia habent po^{tm} essendi per tēpus in-
finitū.ergo sunt virtutis infinite:sed cum taliuȝ sit
magnitudo ꝛ quantitas.finita ergo in magnitudi
ne finita erit virtus infinita. Dicendū q̄ ad hoc est
duplex respōsio ꝛ quelibet satis bona.vna est cō-
mētatoris.vȝ q̄ corpus supercelestē est in potētia
ad ubi ꝛ nō ad esse.motor igitur ipsius qui mouet
ipsum ad ubi per tēpus infinitum est infinite potē-
tie. Sed cum nō sit in potētia ad esse nō oportet si
durat per tēpus infinitum q̄ sit infinite po^{e}. ¶ Ad
euidētiam autē huius solutionis sciendū ɓm istuȝ
ordinē quem videmus q̄ si corpus elementatū na
turaliter duraret per tēpus infinitū esset ifinite po-
tētie. Sed si celeste corpus duraret per infinitū tē
pus non ꝓpter hoc esset infinite potētie.in corpore
enim elemētato ꝯgregant miscibilia cōtraria pro-
pter qḋ omne tale de necessitate corrumpit.nō tñ
ois h^{oi} corruptibilia mensurant eodem ꝑiodo:sed
alia nāliter durant per plus tēpus.aliqua ɓo per
minus ꝓut miscibilia magis ꝛ minus vniuntur in
eis.vniens autē huiusmodi miscibilia est nā ꝛ for-
ma ipsius mixti. Nā ideo sic vniunt talia:qr sic re
quirit natura ꝛ forma mixti.ꝓpter qḋ ꝓut natura ꝛ
forma illa ceteris paribus est maioris uel minoris
virtutis plus durat mixtio illa.utrū aūt sit alia cā
durabilitatis mixtoꝝ q̄ȝ natura ꝛ forma substātia-
lis eoꝝ non est p̄n̄tis speculationis. Sufficiat aūt
ad presens scire q̄ corpus mixtū plus durās quā
tum ad hoc est maioris po^{e} q̄ȝ minus durās:quia
qḋ plus resistit pugne cōtrarij ɓm q̄ h^{oi} est maio-
ris po^{e} quare si ɓm q̄ arguit tempus durationis
mixtoꝝ arguimus ipsa esse potentiora ꝛ virtuosio
ra impossibile est ɓm istum ordinē quem videmus
q̄ aliquod mixtū naturaliter duraret per tēpus in
finitum nisi in natura illa fundaret infinita po^{a} per
quā elemēta siue miscibilia per tp̄a infinita ligarē-
tur in po^{a}.utrū aūt deus posset h^{oi} ordinem immu
tare nō postulat presens mā.intātum aūt ad p̄sens
dictū sit q̄ si corpus mixtū per tēpus infinituȝ du
raret nāliter in natura eius esset infinita po^{a}. Sed
si corpus nō mixtum non hn̄s ꝯrium durat per tē
pus infinitū nulla ꝓpter h̃ po^{a} infinita arguit eē in

tpo:q: ibi nulla pugna est ꝛ nulla resistētia. dicam⁹ igit ꝙ durare per tpo infinitū pōt ꝯtingē dupl'r: uel ꝑuatiue uel positiue. Si hoc cōtingat rōne ꝑuationis: ut q: corpus illud ꝑuat ꝯrietate. iō nunꝗ̄ corrūpit nō arguimus ipm eē ifinite po^e cū nō reqrat ibi ṽt⁹ ul' po^a aliq̄ ad resistēdū: s3 si h̄ fit positiue: ut q: corp⁹ illud est cōpositū ex ꝯrijs: pp qd̄ op3 in eo poni virtutē ꝛ po^{tia} aliquā per quā ꝑseruet a corruptiōe: si ṽtus illa ꝑseruās ipm a corruptiōe que de necitate dicit aliqd positiue sit illi⁹ po^e ꝙ possit ipsum infinitū ꝑseruare: op3 eā infinitā eē. p3 igit ſm ꝯ^{tes} ꝙ corpus celeste durat per tpa infinitū nō per positionē potētie ꝙ sit in eo po^a aliqua positiua ꝑseruās ipm a corruptione: sed hoc est magis per ꝑuationē potentie: q: nō est in eo po^a ad nō esse. ideo in 12° metha^{ce}. ubi istā qōnē ptractat ait: ꝙ in omni corpe est po^a finita: sed non ex hoc sequit ꝙ oē corpus habeat oē3 po^{tia}: q: corpus celeste nō hēt po^{tia} nisi ad ubi. nō igit est intētio ꝯ^{tis} corpus celeste nō eē in po^a ad esse ꝙ nō habeat eē ab alio cū ipse plane ꝯcedat in de ſba orbis ꝙ deus est cā celi nō solū q̄̄tū ad motū eius: sed etiā quātū ad ſbam ipsius. Sed dicit ipm nō eē in po^a ad eē: q: est incorruptibile. celū enim nāliter ab alio esse nō pōt ꝛ hoc sufficit ꝙ sic nō sit in po^a ad eē: ut patet per habita. hāc aūt eādē qōnē soluit Alex. d. ꝙ corpus supceleste acqrit ꝑpetuitatē durationis a motore sepato sicut ꝛ ꝑpetuitatē mot⁹. sicut igit corpus supceleste non est infinite ꝯtutis ex eo ꝙ ponit a pho moueri per tpa infinitū sic nō possumus arguere ipm eē infinite potētie ex eo ꝙ duraret po^a per tēpus infinitū. h^{nc} aūt solutionē iprobare nitit ꝯ^{tor} 12° metha^{ce}. nō tn̄ hec solutio est oīno improbāda. imo si bn̄ intelligit bona est ꝛ solutioni cōmētī nō ꝯdicit. possumus enim ut coīter ponit distinguere triplex po^{te}. vnū3 qd̄ opponit necessario ſm quē modū3 qd̄ possibile est eē nō necessariū est eē: ꝛ sic sumptū possibile est possibile ad utrūlibet. 2° mō pōt sumi possibile ꝙ est idem qd̄ necessariū. 3° mō sumit possibile ut est cōe ad hoc ꝛ ad illud: vnde pho ꝑ prioꝝ ait: ꝙ triplex est possibile ꝯtingēs necessariū cōe. cum ergo omne qd̄ est circa ꝑ^m habeat esse ab ipso omne tale est in potētia ad esse ꝛ nō est sui esse. sed aliter sunt in potētia ad esse corrup^a al'r supcelestia ꝛ itelli^a ꝛ al'r oē causatū ꝛ omne ꝑductū. Nam corrup^a sunt in po^a ad eē put po^{te} est idē ꝙ ꝯtingēs ad utrūlibet qd̄ ꝯtingit eē ꝛ nō esse: sed supcelestia sūt in po^a ad eē put po^{te} est idē ꝙ necessariū: q: necesse est illa eē l3 hāc necessitatē essendi nō hēant a se: sed ab alio. hec enim duo sil' stare pñt ꝙ aliqd sit necessariū: ꝛ tn̄ hēat cām sui eē: ut supra dicebat pho circa ꝑn^m hui⁹ octaui. S3 vniuersa causata a ꝑ^a cā sunt in po^a ad eē nō put possibile est idē ꝙ ꝯtingēs ad utrūlibet: quia aliqua causatoꝝ necesse est eē: nec h^{nc} po^e est idē ꝙ necessariū: q: aliqua causatoꝝ nō necessariū est eē. op3 igit accipi h^{nc} possibile put est cōe ad hoc ꝛ ad illud. Cū igit querit utrū qd̄ habet eē per tēpus infinitū sit potētie infinite. rñdendū est cū distinctione: q: h^{nc} hñs eē per tēpus ifinitū aut est in po^a ad eē ꝛ ad nō eē: aut necessariū est ipm esse. Si aūt possibile est ip3 eē put possibile est idē qd̄ ꝯtingēs ad utrūlibet: tūc ꝑpositio iplicat ꝯdictionē: q: ipossibile est aliqd tale durare per infinitū tpa: ga eē sic possibile est corruptibile ꝛ oē corruptibile de necessitate corrūpet. Si ṽo illud necessariū sit esse: aut h^{nc} necessitatē hēt a se: ut q: est sibiipsi cā eēndi aut huiusmodi necessitatē non hēt a se sed ab alioꝝ ut q: hēt aliā cām eēndi. s. necessitatē eēndi nō hēt a se sed ab alio qd̄ sit necessariū est eē: nō est ifinite po^e: sed ille infinite po^e existit qui talis necessitatis est cā. sicut enī videmus ꝙ necessariū est moueri celū. attamē q: h^{nc} mot⁹ cā est ipse motor ꝛ h^{nc} necessitatē hēt celū a suo motore nō arguimus ex h̄ celū eē po^e ifinite: sed motorē ei⁹. sic si celū ꝛ itelligētie hñt necessitatē eēndi. tn̄ q: nō sunt a se: sed ab alioꝝ ut a deo deus ipse est ifinite po^e nō intelligētie neꝗ̄ celū. qd̄ ergo hēt necessitatē eēndi: sed nō hēt eā a se est nō est po^e infinite: sed qd̄ ex seipo ꝛ nō ab alio hēt ꝙ sit qd̄ hoc mō necessariū est eē de necessitate est ṽtutis ꝛ po^e infinite. ex h̄ aūt clarius appet solutio eius qd̄ querebat in ꝑcedēti lectione. v3 utrum omne mouēs per tēpus infinitū sit potētie infinite. Nā sicut qd̄ durat per tpa ifinitū: nō op3 ꝙ sit po^e ifinite nisi talē durationē ꝛ tale esse habeat a seipo nō ab alio: sic si aliqd mouet per tpa ifinitū nō pp h̄ arguit ꝙ sit po^e ifinite nisi ꝙ moueat hēat a se ꝛ nō ab alio. Nā si mouet ut organū ꝛ ut istr^m alteri⁹ dato ꝙ moueat p infinitū tpa nō pp hoc arguit ipm esse ifinite po^e: sed illud cui⁹ est organū ꝑbatū eē po^e infinite. Cu3 ḡ corpa supcelestia sint organa intelligētiaꝝ ꝛ moueāt in ṽtute eaꝝ. intelligētie ṽo sint instr̄a ipsius ꝑmi ꝛ moueant in ṽtute ei⁹ posito ꝙ uera eēt positio phi: ut ꝙ corpa supcelestia per ifinitū tēpus mouerēt hec iferiora ꝛ ꝙ intelligētie per infinitū tēpus mouerēt celos. tn̄ q: corpa supcelestia hñt qd̄ moueant hec inferiora ab ipsis intelligētijs. Intelligētie ṽo habēt ꝙ moueat celos ab ipso ꝑ. Ideo neꝗ̄ celū neꝗ̄ intelligētie sunt potētie infinite: sed sola ꝑma causa est simpl'r potētie infinite que nō innixa ṽtuti alterius: sed per seipsa habet ꝙ sic agat ꝙ moueat.

Lectio.XXIX.

De his aūt feruntur: bene se habet dubitare quādam dubitationē ꝑmū3: si enī3 omne quod mouet: mouet ab aliquo: quecūꝗ̄ nō ipsa seipsa mouēt: quomodo mouētur aliqua continue nō tangente eo quod mouet ut proiecta.

¶ Postꝗ̄ phūs ꝑbauit ꝑmū esse potētie infinite: ga mouet per tēpus infinitū. In pte ista ut dicebat determinat de impartibilitate eius ostēdens ipm eē ꝑter oēm magnitudinē. Circa qd̄ duo facit. q: primo mouet quandā qōne3 de ipso motu proiectoꝝ que ut patebit est necessaria ad ꝑpositu3. 2° ex ipsa qōne premissa uenat intentū ibi [qm̄ aūt ex his.] Circa primū tria facit. q: primo mouet huiusmodi qōnem. 2° obijcit ad altera partē. 3° soluit ea3. scda ibi [si aūt simul.] 3° ibi [necesse est aute3.] Dicit ḡ ꝙ de his aūt que ferunt .i. de ipsis ꝑiectis bn̄ se habet dubitare quandā dubitationē ꝑ^m. i. anteꝗ̄ exequamur de intēto. Nā3 si omne qd̄ mouet: mouet ab aliq̄ q̄cūꝗ̄ nō mouēt ipsa seipsa talia supple nō mouent nisi ab aliq̄ tāgēte ꝛ impellēte. q: ḡ nc est quō mouentur aliq̄ ꝯtinue nō tāgēte eo qd̄ mouet ut ꝑiecta. videmus enī ꝑiecta nō moueri a seipsis: sed a ꝑijciēte. ergo ꝑhibēte nō tāgēte est videre ꝙ nō ulterius moueri debeant. ¶ Deinde cu3 dicit.

¶ Si autem simul mouet ꝛ aliud aliqd qui mouet: ut aerē qui motus mouet. Simili

ter īpossibile primo nō tāgēte necq̧ mouente moueri: sed simul oīa moueri ꝛ qescere: cū̄ primū̄ mouens quiescet: ꝛ si facit sicut lapis: ut mouere qđ mouet aliđ.

¶ Obijcit ad alterā partē oñdēs ꝙ qescēte ꝓijciēte dꝫ cessare tot⁹ mot⁹. ideo ait ꝙ si aliqđ supple mouendo ꝓiectū simul mouet ꝛ aliqđ aliud ut simul mouet ipm̄ mediū qđ mediū mouet postea ipm̄ ꝓiectū ut aer qui mot⁹ est mouet postea ipꝫ lapidē ꝓiectū h̄ est simpˡr ipo'ᵉ. Nā qua rōne qescēte ꝓijciēte impossibile est qđ ulteri⁹ moueat lapidē similiter impossibile est ꝙ ulterius moueat aerē. p̄ ergo nō tāgente motū. i. rem motā ut nō tangēte aerem uel non tangēte lapidē supple non erit ulteri⁹ motus sed opꝫ simul oīa moueri: ꝛ simul oīa qescere cū̄ primū̄ mouens quieuerit. addit aūt ꝙ ꝛ si facit aerē sicut lapis ut mouet q₂ mouet qđ mouit motus ab alio qescente supple alio mouente cessabit mot⁹. ¶ Notādū aūt vīꝫ rōnis hui⁹ in hoc ꝯsistere ꝙ cū̄ primū̄ mouēs in motu ꝓiectionis sit causa totius motus qescēte ꝓijciēte qđ est p̄mū mouens in tali motu videt̄ ꝙ debeat cessare huiusmodi mot⁹. ¶ Notādū ēt ꝙ ideo ait ꝙ si aliqđ simul mouet ꝛ aliud aliqđ qui motus mouet. aliud est similiter impossibile q₂ forte aliqui uolebāt saluare motū ꝓiectionis q₂ ꝓijciens simul mouendo lapidē mouet aliqđ aliud ut aerē qui aer mot⁹ postea mouet lapidē nō ergo qescente ꝛ ꝓijciente statim cessat lapis a motu q₂ habet aliū motorē: ut aerem. Sed hoc est ut videt̄ silr̄ impossibile. Naꝫ qua ratione lapis nō mouet̄ nisi motus ab alio sic etiā nec aer mouet̄ nisi motus ab alio quiescente. ergo primo mouente ut quiescēte ꝓijciente non ulterius mouebit̄ aer per ꝯsequens necq̧ lapis. cessabit ergo totus huiusmodi motus cum quieuit p̄mum mouens. hoc ḡ qđ dictū est cū̄ hoc ꝙ est rō ꝓbans ꝙ debet cessare talis motus qescēte ꝓijciēte est ēt remouēs dictā solutionē possibileꝫ fieri ad qōnē ꝓpositā. ¶ Notādū ēt ꝙ ait ꝛ si facit aer sicut lapis ad fortificādū rōnē tactā. Nā si ꝓijciēs sic mouet lapidē mediāte aere sicut ipellens ipellit vnū lapidē mediāte alio cum lapis p̄ ipulsus nō ulteri⁹ impellat aliū lapidē postq̄ꝫ cessat ipelli a primo ipellēte aer non ulteri⁹ ipellet lapidē postq̄ꝫ cessat ipelli ab ipo ꝓijciente. Ideo si facit aer qđ facit lapis impulsus ab impellente qui mouet illud qđ mouit. i. ipam rē motā ab eo ex eo qđ est motus ꝛ ipulsus quādo ergo nō ulterius impellit̄ nō ulteri⁹ mouet illam rem motā. ergo ꝛ aer nō ulterius impellit̄ nō ulteri⁹ impellet. ¶ Notandū aūt ꝙ ex hoc ostēditur tactā solutionē eē insufficientē. Nam si sic ꝓijciēs moueret ꝓiectū mediāte aere sicut mouet̄ vn⁹ lapis mediante alio nō eēt assignare cāꝫ quare quiescente ꝓijciēte nō statiꝫ cessat mot⁹ ꝓiectionis. iđ sufficit huiusmodi motū dicere sic ꝯtinuari q₂ ꝓijciens silr̄ mouēdo ꝓiectū mouet aliqđ aliđ ut aerē sed opꝫ inq̄rere de nā ipsius aeris ut sciamus quō talē motū fieri ꝯtingat. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse est aūt h̄ qdē dicere ꝙ p̄mū mouēs fac̄ possibile ꝛ mouē: aut aerē hmōi aut aquā: aut aliud aliqđ tale qđ aptū natū ē mouē ꝛ moueri: sꝫ nō silr̄ pausat mouēs ꝛ qđ mouet̄. Sꝫ qđ mouet̄ qdē silr̄: cū mouēs qeuit mouēs: mouēs adhuc ē: vnde mouet̄ cū alio habitū ꝛ in h̄ eadē rō ē. Pausat aūt cū minor fuerit v̄t⁹ mouēdi in q̄ fuit habito. Tādē āt qescit: cū nō amplı⁹ faciat qđ p̄us mouens: sꝫ motū solū. Hec aūt necesse est silr̄ pausare hoc qdē mouēs. Hoc qdē āt motū: ꝛ totū motū.

¶ Soluit qōnē ꝓpositā. Circa qđ tria facit. q₂ p̄mo ponit huiusmodi solutionē. 2° ex solutione data cōcludit talē motū nō eē uere cōtinuū. tertio ex his que dixerat ostēdit quorūdā solutionē nō eē sufficientē. 2ᵃ ibi [hic quidē igit̄.]3ᵃ ibi [vnde ꝛ in aere.] Dicit ḡ ꝙ necesse est aūt hoc qdē dicē. i. necesse est sic soluere qōnē ꝓpositā ꝙ p̄muꝫ mouēs facit supple mouere aliqđ qđ possibile est ꝛ mouere ut aut hoc facit q₂ mouet aliquē aerē aut huiusmodi aquā: aut aliqđ aliud tale qđ est rarefactibile ꝛ cōdensabile: ꝛ qđ est aptuꝫ natuꝫ mouere uel moueri. Sꝫ q₂ sic est nō simul pausat mouēs ꝛ qđ mouet̄. i. nō simul qescit ꝓijciēs ꝛ aer qui mouet̄ ꝛ impellitur a proijciente sed simul cum mouens qui erat. i. quieuerat esse mouēs qđ mouetur. i. aer motus ab eo adhuc est mouens ita ꝙ aer mot⁹ a ꝓijciente adhuc est mouens lapidē quādo proijciens cessauit a motu. vnde mouet̄ habitū. i. mouet̄ alia pars aeris consequenter simul cuꝫ alio aere moto ꝛ in hoc aere moto cōsequenter est eadē ratio q₂ huiusmodi aer motus mouet aliam partem aeris consequēter: pausat aūt cum minor fuerit virt⁹ mouēdi in habito. i. in aere ꝯsequenti q̄ꝫ fuerit in p̄mo tandē aūt quiescit cū non ampl⁹ faciet qđ est p̄us mouēs sed si motū solū aer cui primo motus mouet̄ ꝛ mouet lapidē sed qñ sic debilitat̄ motus aeris ꝙ aer est sic debiliter mot⁹ ꝙ est solū motus ꝛ nō mouens. hoc aūt qñ aut necesse est simul pausare hoc quidē mouens hoc aūt motū ꝛ per ꝯsequēs necesse est pausare totū motū. ¶ Notandū aūt vīꝫ solutiōis hui⁹ in hoc ꝯsistere ꝙ est de rōne aeris ꝛ aque ꝛ cuiuslibet corp⁹ rarefactibilis ꝛ cōdēsabilis ꝙ cū impellit̄ a ꝓijciēte uel ab impellente non statim cessat moueri aer qñ impellens cessat a motu imo qescente impellente adhuc mouet̄ aer ipulsus ab eo ꝛ ille aer motus ipellit aliam partem aeris cōsequēter ꝛ alia aliā. partes ergo aeris sic successiue se ipellētes impellūt ipaꝫ reꝫ ꝓiectā donec adeo debilitat̄ ipulsus aeris qđ cessat motus ꝓiectionis. ¶ Notandū aūt ꝙ aer fortiter impulsus nō solū mouet̄ sed etiam mouet ipam rem motam q₂ ḡ semp debilitat̄ h⁹ ipulsus est deuenire ad aliquā partē aeris ita debiliter ipulsaꝫ ꝙ lꝫ impellatur ꝛ moueat̄. nō tñ pōt ulteri⁹ mouere nec ipellere ipaꝫ rē ꝓiectā: qñ ḡ ad hoc deuentū est cessat illa pars aeris eē mouēs ꝛ cessat illa res ꝓiecta esse mota ꝛ per ꝯñs cessat tot⁹ mot⁹ ꝓiectiōis. ¶ Dubitaret forte si aliqđ mouēs nō moueat nisi motū utrum quiescenti tali mouēte oporteat qescere qđ mouet̄ ab ipso. vī ꝙ sic q₂ si mouēs nō mouet nisi motū ḡ cū ulteri⁹ nō mouet̄ nō ulteri⁹ mouet q̄re res mota ab eo nō ulteri⁹ mouebit̄. Dicendum ꝙ motus aliquādo est pure localis. aliqñ ꝯcurrit ibi silr̄ ꝯtra motu locali mot⁹ alterationis siue mot⁹ ad

formā. si aūt mot⁹ sit pure localis ⁊ mouēs nō mouet nisi motū qescēte mouente opꝫ qescere qđ mouet͛ ab ip̄o. sꝫ si simul cū motu locali ꝯcurrat ibi alteratio ⁊ mot⁹ ad formā tūc nō opꝫ qescē͂re motā qescēte mouēte. videm⁹ eni ꝙ c͛la mouent͛ a generante ita ꝙ generās q̄tuꝫ dat de forma tantū dat de loco ut q̄tū dat de fořa grauis tātū dat de loco deorsum. si ergo generās graue uel leue induceret talē formā ex eo ꝙ moueret͛ postq̄ adeptuꝫ eēt formā moueret͛ sꝫ formā illā qescēte gn̄atione eti eni ignis ⁊ calidū nō solū gn̄et͛ ab igne uel a calido ēt sꝫ a motu sigs aliq̄ duo corp̱a fortiter ꝯfricaret calefacēt aerē iclusum iter illa duo corp̱a aer ille sic calefact⁹ nisi impediret͛ ascēderet. ꝯstat āt ꝙ si aer ille ascēdēt ꝙ moueret͛ a ꝯfricāte siue ab eo qui collidebat hm̄ corp̱a per quā collisionē generatus est aer calidus: collidēs ergo ⁊ ꝯfricās: illa corpora dū ꝯfricat ea mouet͛ ⁊ per motū calefacit aerē qui calefact⁹ ascēdit superi⁹. si g̃ hm̄ collidēs uł ꝯfricās desinit ꝯfricare ⁊ nō ulteri⁹ moueat͛ non opꝫ ꝙ aer calefact⁹ illo qescente desinat moueri. Nam ex quo aer ille factus est calidus iā hēt in se p̄am mot⁹. nō g̃ statim cum cessat mot⁹ collidentis opꝫ ꝙ cesset mot⁹ aeris. Q̄d v͛o obijciebat͛ ꝙ si mouens nō mouet nisi motū cessante motu ei⁹ nō ulteri⁹ mouebit͛ res mota ab ipso: dicēdū ꝙ si mouēs moueret solū impellēdo cessāte ipulsu cessaret motus sed si mouet alterando ⁊ aliquā qualitatē induendo q꞉ cessante motu mouētis nō cessat qualitas iducta in passo: poterit moueri illa res mota ratione q̄litatis inducte qescēte mouēte. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs utrū hoc ꝯtingat in aere ⁊ in aq̄ ꝙ qescēte impellēte nō qescat impulsū. Dicenduꝫ ꝙ in aere ⁊ in aqua ⁊ in oib⁹ corp̱ib⁹ rarefactibilibus ⁊ ꝯdēsabilibus quiescente impellente nō qescit pulsum ut qescēte ꝓiciente nō qescit aer mot⁹ ab eo. Nā cū talia ipellunt͛ nō solū est ibi mot⁹ localis sed etiā est ibi motus alteratiōis ⁊ mot⁹ ad formaꝫ. Nā hm̄ corpora ex ipulsu facto in vna p̄te rarefiūt ⁊ in altera ꝯdensant͛. ⁊ q꞉ q̄libet redit ad n̄āꝫ suā ut aqua calefacta amoto igne redit frigida qescente ipellēte pars illa aeris rarefacta ultra suū modū redit ad debitaꝫ ꝯdensationem. ⁊ pars cōdensata redit ad debitā rarefactionē. cū g̃ eē nō possit ꝙ aliqd ꝯdēsatū rarefiat nisi ipellat corp⁹ sibi ꝓximū pars aeris ꝯdēsata per ipulsionē cessante ipellente rarefit ⁊ rarefacta ipellit taꝫ rē ꝓiectā q̄ꝫ partē aeris sibi ꝓpinquā ⁊ illa pars simul ipellēdo rem ꝓiectā impellit partē aliā. ⁊ sic deinceps donec adeo debilitetur ipulsus ꝙ oporteat cessare ꝓiectionis motū. sic eni imaginari debem⁹ ꝙ sicut facto vno circulo in aqua fit ali⁹ ⁊ alio facto fit ulteri⁹ ali⁹ ⁊ sic ꝯsequenter partes aque se expellūt adinuicē sic partes aeris per rarefactionē ⁊ ꝯdēsationē aggeneratā in eis ex impulsu mutuo ⁊ expellūt. sꝫ aūt hoc simile nō solū apparet in circulis generatis in aq̄ sed etiā in ꝓcellis ut apparet in aq̄ maris ubi cū in vna parte aque fit aliqua eleuatio ⁊ aliq̄ ꝓcella illa ꝓcella facit aliam ⁊ alia aliaꝫ ⁊ sic deinceps ⁊ si huiusmodi ꝓcelle obuient corpori existenti super aquā uelocissime mouent ip̄m ut patet in naui que ꝓpter diuersas ꝓcellas maris uehementer ipellitur. estimandum est igit͛ sic ex ipulsu fieri ꝓcellas in aere sicut ⁊ in aqua vnde cōmētator: motū ꝓiectoꝝ in aere assimulat motui nauis super aquaꝫ. si ergo nō moueret͛ aer a ꝓiciēte nisi per impulsum quiescēte ipellente cessaret motus aeris. sed cū ex ip̄o impulsu aggeneret͛ aliqua qualitas in aere q꞉ aggenerat͛ ibi quedam rarefactio ⁊ ꝯdēsatio ideo ꝓpter hm̄ rarefactioneꝫ ⁊ ꝯdēsationem aggeneratā in ipso mouet͛ aer qescente ipellente. vnde cōmentator ait ꝙ aqua ⁊ aer taleꝫ habent naturā ꝙ cū accipiunt p̄ricipiuꝫ mouendi ab alio mouentur per se. huiusmodi aūt p̄ncipiuꝫ mouendi est ipsa rarefactio ⁊ condensatio aggenerata in eis ex impulsu. ex hoc aūt patet ꝙ nō sufficit dicere motum ꝓiectionis non deficere qescente ꝓiciēte q꞉ ꝓiciens mouendo rem ꝓiectaꝫ simul mouet ⁊ aerē qui motus impellit ip̄m ꝓiectū nisi ostendat͛ ꝙ aer est talis nature ꝙ pōt simul mouere ⁊ moueri ⁊ ꝙ est rarefactibilis ⁊ cōdensabilis. Nam si sic faciat aer sicut lapis ⁊ sic aer motus a ꝓiciēte ipellat rem ꝓiectā sicut lapis ipulsus ab impellēte pōt aliū impellere lapidē nunq̄ꝫ saluare poterim⁹ motū ꝓiectionis. nā si sic multi lapides se ꝯtingentes sil͛ cū impellitur p̄mus impellitur ultimus totus ergo talis motus simul fit ⁊ simul qescit sed in aere ⁊ in aqua que sunt corpore rarefactibilia ⁊ cōdēsabilia nō simul cū impellitur pars prima ipellit͛ ultima imo est ibi successiua gn̄atio circuloꝝ ⁊ ꝓcellaꝝ ꝓpter quā successiuā generationē successiue defert͛ res ꝓiecta. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Hoc qdē igit͛ in ꝯtingentibus aliqn̄ qdē moueri: aliqn̄ quidē quiescere fit motus: ⁊ non continuus: sꝫ videt͛. Aut eni cōuenienter entiū est: aut tāgentiū. Nō enim vnū mouens sed habita adinuicē sunt.

¶ Ex solutione data cōcludit huiusmodi motū non esse continuū dicēs ꝙ hoc quidē igit͛ motus ꝓiectionis. s. fit in reb⁹ contingentib⁹ aliqn̄ qdē moueri aliqn̄ qdem quiescere. i. fit in reb⁹ indeterminatis ad motum ⁊ q̄etē cuiusmodi sunt corpora rarefactibilia ⁊ condensabilia: talia enim dicuntur eē indeterminata ad motum ⁊ quietem ⁊ quia non sunt bene terminabilia termino ꝓprio iō de facili se expellūt ⁊ ex facili mouent͛: in talib⁹ igit͛ fit motus ꝓiectionis ⁊ huiusmodi motus nō est ꝯtinu⁹ sed vꝫ eē cōtinuus q꞉ est aut ꝯsiter entiū aut se tāgentiū sꝫ l᷑ sic videat͛ nō tn̄ est continuus q꞉ nō est ibi vnū mouens sed mouentia ibi sunt adinuicem habita. i. consequenter se habentia. ¶ Notanduꝫ aūt ꝙ cum rem ꝓiectā moueāt successiue diuerse partes aeris q꞉ ille partes aeris se tangunt ⁊ hn̄t se adinuicem ⁊ hn̄t se ꝯsequēter ideo vꝫ hm̄ motus eē ꝯtinu⁹ nō tn̄ ē uere ꝯtinu⁹ ille plures p̱tes aeris mouentes successiue reꝫ ꝓiectā nō sunt ꝓprie vn⁹ motor sed magis sunt plures motores habētes se adinuicē ꝯsequenter. ¶ Dubitaret forte aliqs cuꝫ aer ⁊ aqua ⁊ talia corpora rarefactibilia ⁊ cōdēsabilia dicant͛ indeterminati motus ⁊ indeterminate quietis utrū hoc fit eodem modo. Dicenduꝫ ꝙ talia dicunt͛ ideterminate q̄tis q꞉ nō hn̄t q̄etē firmam ⁊ stabilē cū de facili moueant͛. dicunt͛ aūt indeterminati mot⁹ q꞉ cū ipellunt͛ nō sequunt͛ vnuꝫ motū determinatū sꝫ in illā p̱tē mouent͛ v͛sus quā est violentia impulsionis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Unde in aere ⁊ in aq̄ fit huiusmodi motus quē dicunt quidam antiperistasim eē

Impossibile autem aliter opposita soluere: nisi dicto modo: antiperistasis autem simul oia moueri facit & mouere. Quare & quiescunt. Nunc autem videtur vnum aliquid quod continue mouetur a quocunque: non enim ab eodem.

¶ Ex his que dixerat improbat solutionē quorundā. d. q hm̄ mot9 proiectionis fit in aere & in aqua: qr talia sunt rarefactibilia & condensabilia: qm̄ motū proiectiōis qdā dicūt eē antiperistasim. i. ɔtra resistētiā vel ɔtra pulsionē: sed ipole est aliter soluē opposita & dubitationes ɔtingētes circa istā mām nisi mō dicto. vz q ptes aeris & que successiue se ipellunt & ipellēdo se sic successiue ipellūt rem proiectā quā successionē in antiperistasi saluare nō possumus. Sed antiperistasis facit oia simul moueri & facit oia simul mouere: quare fm hūc modum oia simul qescūt qd falsum est: quia quiescēte pma parte aeris mota nō statim qescit proiectū. addit aūt q ipm proiectū videt etiā sicut vnū aliqd qd ɔtinue mouet a quocūque proijciēte moueat: sed supple lz sic videat nō est ɔtinuus: qr nō est ab eodē mouēte. q si tñ talis mot9 eēt per antiperistasim aer in tali motu se haberet sicut vnū mouēs. nō ergo eēt ibi illa incōtinuitas quā ondimus ibi eē. ¶ Notādū aūt q hm̄ motum proiectoꝝ nō esse per antiperistasim dupl'r pbat pħs. pmo qr in tali motu oia simul mouerent & quiescerēt qd nō est in motu proiectionis. 2° qr hoc posito nō esset in hm̄ motu illa incōtinuitas que est i motu proiectiōis. ¶ Dubitaret forte aliqs utrū mot9 proiectionis fiat per antiperistasim. i. per ɔtra resistētiā siue per ɔtra pulsionē. videt aūt q sic: qr proijciens proijciēdo scindit aerē aer aūt scissus ultra modū suum vehemētius recludit. reclusus aūt ɔtrasistit & ɔtrapellit proiectū. bene ergo dictū est huiusmodi motū fieri per cōtrapulsionē. Dicēdū q ex motu proiectionis tria ɔcurrūt. vz velocitas motus aeris ɔtra resistētia & successio impulsionis. cōcurrit enim ibi velox motus aeris: qr oportet in tali motu aerē velocius moueri q̄ sit motus ipsius proiecti: ut supra in 4° dicebat. nā aliter ipsū proiectū nō moueret motu aeris: sed motu pprio. 2° ɔcurrit ibi antiperistasis: qr ut dictū est aer scissus cum postea recludit vehemētius cōtrasistit & ɔtrapellit proiectum. 3° ɔcurrit ibi successio pulsionū inquantū successiue vna pars aeris erit pulsa & pellit aliā & ex tali successione pulsionū duo est ɔsiderare i huiusmodi motu. pmo in ɔtinuatione: qr nō est vere ɔtinuitas cum sit a diuersis motoribus ut a diuersis ptibus aeris se successiue ipellētibus. 2° ut qnqz clarius per usum disputationez mōstrauimus est ibi ɔsiderare ipsoꝝ mouētium & motoꝝ successiuū motū & quietē. nam oēs hm̄ ptes aeris que se nēpe sic ipellūt nec simul mouēt nec simul mouent: nec simul quiescūt: sed quiescēte parte prima nō quiescit pars aeris scda: sed successiue aggenerat motus & quies in huiusmodi partib9. Non est igit intētio pħi q antiperistasis vel ɔtra resistētia nihil cooperet lapidis ad proiectionē: sed vult q h nō sit totalis & pncipalis causa in hm̄ motu: qr si sola antiperistasis absqz successione pulsionū sufficeret ad talē motū cum hm̄ motus nō sit ɔtinuus & cum in hm̄ motu nō oia simul quiescāt & mouēatur qr est ibi successio ipulsionū: qr ptes aeris successiue se impellūt poneret in hm̄ motu illa incōtinuitas que ibi existit & poneret q oia mouētia & mota simul mouerēt & mouerentur & per ɔns simul quiescerent ut in littera dicebatur. Lectio. XXX.

Quoniam autem in his que sunt necesse est semper esse motum continuum. Hic autē vnus est. Necesse aūt vnum magnitudinis alicuius esse. Non enim mouetur impartibile: & vnius ab vno. Non enim erit continuus: sed habitus alter alteri: & diuisus.

¶ Postqz pħs mouit qōnez de ipsis proiectis & soluit eam. In pte ista ut dicebat venat intentū ostēdens motorē pm esse impartibilē & absqz omni magnitudine. Circa qd duo facit. qr p premittit quedā preambula ad ppositū. 2° ex illis preambulis pmissis declarat intentū ibi⌊ determinatis aūt his. ⌋ Circa primū tria facit. qr pmo pmittit huiusmodi preambula. 2° ex illis preambulis pmissis venat ubi habeat esse motor pmus. 3° mouet quādam dubitationē circa pretacta. 2° ibi⌊ necesse aūt in medio. ⌋ 3° ibi⌊ habet dubitationem. ⌋ ¶ Ad euidentiā aūt pme partis sciēdū q pħs pbare intēdit pm motorē esse impartibilē: qr est potētie infinite & mouet per tēpus infinitū. hāc aūt pbationem. vz pm motorez eē impartibilē: qr mouet in tēpore infinito & est potētie infinite quantū ad pñs spectat tripliciter qs ipedire posset. pmo si diceret motuz celi fieri semp ab alio & alio motore sicut proiectio lapidis fit ab alia & alia pte aeris. Ideo lz motus celi duret per tēpus infinitū: nullus tñ motor mouet per tps infinitū: qr motores illi sibi inuicē succedunt & nullus eoꝝ mouet ɔtinue per totum tēpus. 2° posset dicta pbatio impediri si diceret motorez celi esse mobilem & fatigabilē: qr si hoc esset nō esset infinite potētie: nec per infinitum tēpus mouere posset. 3° impediri posset dicta illatio si diceret motus ille esse irregularis: qr irregularis motus per infinitū tēpus durare nō pōt. tria ergo facit pħs fm qd tria preambula pmittit per que excludi possunt h tres obiectiones. nam primo pbat motū illum celestē esse vnius magnitudinis & ab vno motore. secūdo probat ipsuz esse a motore imobili & infatigabili. tertio ostendit ipsum motorē esse vniformē & regularez. scda ibi⌊ mouens igit. ⌋ 3° ibi⌊ & regularis est hic motus. ⌋ Dicit g qm ex his que sunt. i. ex his que videmus esse in mūdo necesse est semp esse aliquē motū ɔtinuum. hic aūt motus ɔtinuus est motus vnus. qr ergo sic est necesse est hm̄ motū vnū eē alicuius magnitudinis. vni9 est enim alicui9 magnitudinis: qr ipartibile nō mouet & cū sit vnus motus erit ab vno motore: qr al'r nō erit ɔtinuus & vnus: sed erit habitus ɔñter se hñs alter alteri & erit hm̄ mot9 diuisus nō ɔtinuus. ¶ Notandū aūt q ex h appet ad qd defuit pñti negocio questio pus iacta de motu proiectoꝝ. Nā cū mot9 proiectoꝝ ut dcm̄ est nō sit vnus & ɔtinu9: qr nō est a motore vno si mot9 celi nō esset a motore vno nō eēt vnus & ɔtinuus. ¶ Dubitaret forte aliqs: qa videt q vnus motus celi sit vnus & ɔtinuus. Nā si aliqs motus eēt talis potissime eēt motus pmi celi. ille autez motus fm ɔtes in 12° metha^ce est a duplici motore. vz a motore ɔiuncto & separato. ergo nō est vnus & ɔtinuus.

Dicēdū ꝙ motū aliquē eē a duplici motore dupl'r pōt itelligi ul' successiue ul' nō successiue sed sil' ad inuicē ordinatis. Si aūt sit aliqs motꝰ a pluribus motoribꝰ successiue ita ꝙ ꝑmo moueat vnun ꝛ illo cessante moueat aliꝰ hꝰ motꝰ nō erit vnꝰ ꝛ cōtinuꝰ. Sꝫ si illi plures motores sunt adinuicē ordinati ita ꝙ vnus mouet in ꝟtute alteriꝰ ꝛ simul cū mouet vnus mouet alius: qꝛ ubi vnū ꝓpter alteꝝ utrobiqꝫ tm̄ vnū: talis pluralitas motoꝝ motū nō discontinuat sꝫ hꝰ plures motores ut ad ꝓpositū spectat se hn̄t q̄si vnus motor. ꝙ ꝟo dicebat de celo solutū est per iā dicta nō mouet celū a pluribus motoribus successiue sed a pluribus motoribus adinuicem ordinatis. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Mouens igit: aut vnū: aut motum mouet: aut imobile existēs. siqdē igit motuꝫ cōsequi oportebit ꝛ mutari ipꝫ. Sil'r aūt moueri ab aliquo. Quare stabit: ꝛ ueniet in ipsum moueri ab imobili. Hoc aūt nō necesse est simul mutare: sed semper poterit mouere: ifatigabile eniꝫ se mouere.

ℭ Ostēdit motū celi huiꝰ mouēs vnū cuiusmodi est mouens celeste: aut mouet motū aut mouet existēs imobile. siqdē igit mouet motū ꝯseq oportebit ꝛ ipm mouēs mutari sil': aut cū h̄ qḋ mutabit necē ē ipꝫ moueri ab aliq̄ aliorqꝛ oē qḋ mouet ab aliq̄ mouetur q̄re cū nō sit abire in infinitū stabit ꝛ ꝯueniet in ipso. i. ꝯtingit ipsi sic moto moueri ab imobili. h̄ aūt mouēs mobile nō necē est sil' mutare. i. cū mouet nō sil' mutat. i. nō sil' mouet cū ipso mobili. ꝫ poterit sp mouere: qꝛ sic mouē sine mutatiōe sui est infatigabile i. est sine labore ꝛ pena. pꝫ igit motū ꝑmi celi qui ē a motore ꝑ nō solū est a motore vno sed ēt est a motore imobili ꝛ ifatigabili. ℭ Dubitaret forte aliquis utrū motores celoꝝ sint ifatigabiles. vī aūt ꝙ nō: qꝛ motores illi uel diuidunt diuisiōe suoꝝ mobiliū ul' nō diuidunt diuisione eoꝝ q̄cūqꝫ mō ponat ut vī nō sequit ꝙ moueāt ifatigabil'r. videmꝰ eni h̄ inferiꝰ ꝙ alique aie diuidunt diuisiōe suoꝝ corpoꝝ. aliq̄ ꝟo aie nō sic diuidunt ut aie rōnales. quelibet tm̄ aie tā diuise q̄ nō diuise fatigabil'r mouēt ergo motores celoꝝ siue diuidant diuisiōe suoꝝ corporū siue nō fatigabil'r mouebūt. Dicendū ꝙ cā q̄re in motibꝰ aialiū accidit labor ꝛ pena. nō aūt in motu supcelestiū corpoꝝ ꝛ nō ē eo ꝙ motores hoꝝ nialiū sunt ꝑtibiles siue ipartibiles sed hꝰ cā sumi dꝫ ex eo ꝙ q̄libet aia cuiuslibet aialis mouet mediātibꝰ ꝟtutibꝰ organicis. cū ergo ꝟtutes affixas organis ꝯsequat labor ꝛ pena eo ꝙ talia organa lassant ꝛ fatigant opꝫ oēs hꝰ motꝰ fieri cū labore ꝛ pena: sꝫ motores celestes mouēt mediāte ꝟtute que nec est corpꝰ nec ꝟtus in corpe. iō motꝰ illos nihil ꝯseqt laboris ꝛ pene. h̄ aūt ut clariꝰ pateat sciēdū ꝙ motores aialiū ul' nullā ꝟtutē hn̄t nō organicā cuiusmodi sūt aie brutoꝝ ul' si aliq tales motores ul' alique aie aialiū hn̄t aliq̄s ꝟtutes nō organicas cuiusmodi sunt aie rōnales. ille tn̄ ꝟtutes non organice imediatū ꝑnm motꝰ eē nō pn̄t. Nā al'r ꝯiūgit rōnalis suo corpori ꝛ al'r motor celi celo. Nā cū ex aia rōnali ꝛ corpe fiat vnū ꝭm esse cū esse sit actꝰ eēntie aia rōnalis imediate ꝯiūgit corpi ꝑ eēntiā ꝛ mediante eēntia ꝯiungant corpi ꝟtutes eiꝰ nō organice ut itellectꝰ ꝛ uolūtas: igit itellectꝰ ꝛ uolūtas in aia rōnali nō erūt imediatū ꝑnm motꝰ cū tales poꝰ imediate nō attingāt corpꝰ sꝫ ultra tales poꝰ opꝫ dare ꝟtutes affixas organis qbꝰ mediantibꝰ fiat motus: q̄re sine labore ꝛ pena hoc esse nō poterit sed in motoribꝰ celoꝝ eꝯ se habet. Nā ex talibꝰ motoribus ꝛ celo nō fit vnū ꝭm eē sed ꝭm agē. cū ꝫ agere imediate aggrediat a ꝟtute ibi nō coiunget ꝟtus mediāte eēntia: sꝫ mediāte ꝟtute ita ꝙ ꝟtutes intelligentiaꝝ que sunt nō organice imediateꝰ attingūt celū q̄ꝫ eoꝝ subs imediatū. igit ꝑnm motꝰ celestis est virtꝰ nō organica quā nō sequit labor neqꝫ pena. hn̄ ꝫ dictū est motores celoꝝ mouē ifatigabiliter. motores ꝟo aialiū mouē cū labore ꝛ pena. ex hoc aūt inotescit qḋ supius dicebamꝰ inferiꝰ declarandū. vꝫ q̄re motores moti per accñs nō pn̄t efficere motū ꝯtinuū sed opꝫ motū eoꝝ iterrumpi motores ꝟo nō moti per accñs pn̄t suū perpetuare motū. Nā motores moti per accñs ut aie aialium sunt forme suoꝝ mobiliū ꝛ ut patuit nō mouēt nisi mediātibꝰ ꝟtutibꝰ organicis q̄s labor ꝛ pena ꝯsequit ꝑꝑ qḋ opꝫ hꝰ motū iterrūpi. sed motores nō moti per accñs cuiusmodi sūt motores celestes nō ꝓprie sunt forme suoꝝ corpoꝝ ꝛ virtutes eorū nō organice sunt imediatū ꝑnm motꝰ q̄re infatigabiliter mouēt. pn̄t igit ꝯtinuare ꝛ ꝑpetuare suum motū. utrū aūt semꝑ ꝯtinuabūt ꝛ ꝑpetuabūt ipsū uel deꝰ qui est suꝑ oia hunc ordinē imutabit altiorē scientiam postulat. ℭ Deinde cum dicit.

ℭ Et regularis hic motꝰ est: aut solus: aut maxime. Nō enim habet mutationē: neqꝫ vnā mouēs. Oportet aūt neqꝫ quod mouetur iuxta illud habere mutationeꝫ: quatenus similis sit motus.

ℭ Ostēdit hūc motū esse regularē ꝛ vniformē dicēs ꝙ hic motꝰ. s. q est ꝑmi celi quē mouet ꝑmꝰ motor aut solus est regularis: aut maxie. Nā mouēs ipꝫ nō hꝫt neqꝫ vnā mutationē: ꝛ qꝛ mouēs ipꝫ est oino imobile opꝫ ipm celū qḋ mouet iuxta illo. i. iuxta motū quē habet a ꝑmo motore neqꝫ habere mutationē aliquā q̄tenus motꝰ eius sit similis. i. sit regularis ꝛ vniformis. ℭ Notādū aūt ꝙ cū in supercelestibꝰ mobilia correspōdeant suis motoribꝰ: qꝛ primus motor est oino imobilis ꝯgruū est ꝙ mouet ab ipso ut ꝑm celū ꝛ ꝑm mobile nullā aliā mutationē habere ꝑter mutationē illā quā recipit a ꝑ motore: qꝛ si aliqꝫ aliā mutationē hiet q̄tūcūqꝫ ꝑmꝰ motor vniformiter moueret ꝓpter trāsmutationē ipsius mobilis posset ꝯtingere ꝙ ꝑm mobile non vniformiter moueret. Nā cū actꝰ actiuoꝝ sint in patiēte ꝛ dispositio uariato passo uariat actio agentis recepta in ipso. ℭ Dubitaret forte aliqs utrū solū motus ꝑmi celi sit regularis. Dicēdū ꝙ semꝑ regula ꝛ mēsura ponit aliqd vniforme: qꝛ in talibꝰ minus accidit deceptio ut declarari hꝫt xꝰ metha. ꝫ mobile aliqḋ moueri motu regulari est moueri motu vniformi. ꝙ aūt aliqd non moueat vniformiter q̄ꝫtum ad pn̄s spectat dupl'r pōt ꝯtingere si moueat diuersis motoribꝰ. Nā eoipso ꝙ aliqḋ mobile pluribus motibꝰ mouet nō vniformiter mouet: ꝛ qꝛ ita dicādū est de motibꝰ ꝭm modū magnitudinis in q̄ sūt nullus motuū existitū in magnitudine mota diuersis motoribꝰ dꝫ dici regula ꝛ mēsura alioꝝ motuū. imo quilibet illoꝝ motuū aliquā difformita-

tē tūc q̄dāmō ɔ̄hē dīq: magnitudo in qua sūt difformiter mouet. vno ḡ mō moueri difformiter est moueri diuersis motibus alio modo aliqd mouet difformiter si in eodē motu diuersitatē habet. oēs igit spere alie a p̄ª spera non mouent vniformiter: tñ q: mouent diuersis motib⁹. s. motu ꝓpo ⁊ raptu firmamentū etiā q: si est. vera positio astronomoꝝ ꝙ sit dare ecētricos ⁊ epicidos vnū ⁊ idē corp⁹ sup celeste ⁊ vnū ⁊ idē deferēs planete s̄m vnū ⁊ eūdez motū mouet difformit: q: in illo motu est assignare diuersitatē aliquā ⁊ si non est ibi diuersitas in se est tñ ibi diuersitas respectu zodiaci: q: deferens planete si sit ecētric⁹ ab ipso zodiaco in tp̄ib⁹ equalib⁹ abscindit inequales arcus ut declarari habet in almagestis. Solus ergo aut est maxime motus p̄mi celi qui per antonomasiā dicit esse mot⁹ quē mouet p̄mus motor est sīlis ⁊ regularis: q: solus ipse est regula ⁊ mēsura oīum alioꝝ motuū ⁊ solus ipse esse habet in magnitudine mota oīno vniformiter ⁊ regulariter. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Necesse est aūt: aut in medio: aut in circulo esse. Hec enim p̄ncipia sunt: sed citi⁹ mouent: prima mouēti huiusmodi aūt est totius motus. Ibi ergo est mouens.

¶ Premissis h⁹ preambulis venat ubi eē hēt p̄mus motor. d. ꝙ necesse est ip̄m eē: aut in medio. i. in cētro: aut in circulo. i. in circūferētia. Nā h̄. s. centrū ⁊ circūferētia sunt p̄nª ipsi⁹ spere: s3 q: citi⁹ mouent prima ipsi mouēti. h⁹ aūt v3 mot⁹ uelox ⁊ simꝫ est mot⁹ totius. i. mot⁹ circūferētie que ɔtinēt totū. Ibi ergo v3 celo uel in circūferētia est mouēs. s. p̄mus. ¶ Notandū aūt vim rōnis hui⁹ in hoc ɔsistere. v3 ꝙ magis ꝓximū mouēti mouet uelocius: q: semꝑ ꝓximū cuilibet agēti plus ꝑticipat de actione ei⁹ ut ꝓximū calefaciēti ardēti⁹ calefit. illud ḡ erit ꝓximi⁹ p̄ mouēti ⁊ in eo hēt eē maxime motor p̄mus qd̄ maxime ⁊ uelocissime mouet: sed h⁹ est ultima sp̄a siue circūferētia celi supremi. de⁹ ḡ ipse qui est p̄mus motor magis d3 dici ꝙ sit in celo q̄3 in terra ⁊ in circūferētia in cētro ⁊ inter oēs celos maxime est in p̄ celo: q: illud uelocissime mouet. ¶ Notandū aūt ɔ²ᵒ hic dicere ꝙ oēs leges ɔcordāt cū3 isto dicto pħi: q: oēs magis ɔcedūt deū eē in celo q̄3 in terra ⁊ magis esse in circūferētia q̄3 in cētro. ¶ Notandū etiā ꝙ circūferētia ⁊ centru dicunt esse p̄nª spere: q: sunt p̄ncipia diffinitia ipsa3 uel sunt ꝑtes diffinitiue eius. diffinit eni3 spera ꝙ est corpus solidū vna supficie ɔtētū in cuius medio est cētru3 a quo oēs linee educte ad circūferētiā sunt equales ꝓut ḡ in diffinitiōe spere ponit ɔtinētia vnius supficiei ponit ibi circūferētia spere ⁊ ponit ibi cētrū. eius ergo cētrū ⁊ circūferētia sunt p̄ncipia diffiniētia sperā. est ergo intētio pħi ꝙ cum motor p̄mus moueat motū sp̄cū qui est ꝓpri⁹ ipsi⁹ sp̄e cui p̄nª sp̄e sunt cētrū ⁊ circūferētia h⁹ motor uel erit in centro uel erit in circūferētia. Est ḡ in circūferētia sup̄mi celi ⁊ nō in cētro pp̄ rōnē iā dictā. v3 ꝙ illa uelocissime mouet. ¶ Dubitaret forte aliqs utru3 qd̄ est ꝓpinquius p̄ mouēti moueat uelocius. vi aūt ꝙ nō q: saturn⁹ s̄m cōputationē astronomoꝝ cōplet cursu3 suū in. xxx. annis. Octaua aūt sp̄a s̄m theo̅ in xxxvj. milib⁹ annoꝝ. h̄ ḡ que sūt ꝓpinquiora p̄ mobili tardissime mouent. luna aūt que maxie est ꝓpinqua terre uelocissimū motū hēt. min⁹ eni q̄3 i mēse ꝑagit cursu3 suū. imo si hēt reuolutiōē ut d3 in theorica planetaꝝ in minori tp̄e q̄3 i mēse bis ꝑagrat suū circulū deferētē. alij vō planete q sunt iter saturnū ⁊ lunā s̄m ꝙ magis appropinquāt saturno tardi⁹ cōplēt circulū suū. ꝗ vō plus appropinquant lune citi⁹ mouent. nō ḡ qd̄ est ꝓpinquius p̄ mobili siue p̄ motori mouet citi⁹. imo est ɔ̄ qd̄ ē ꝓpinquius mouet tardi⁹. Dicēdū intētionē eē hic pħi ꝙ q̄to celū aliqd̄ est supi⁹ tāto uelocius mouet uel uelociorē h3 motū. qdā ḡ ut sil' cū itētiōe pħi saluarēt apparentiā dixerūt ꝙ oiu3 alioꝝ celoꝝ a p̄ celo est duplex motus. vn⁹ qui fit raptu firmamēti ab oriēte in occidēs ali⁹ qui est ꝓpri⁹ ip̄oꝝ orbiū q̄si ɔ̄ri⁹ huic ab oriente in occidēs. cū ḡ q̄rit utrū h⁹ sp̄e q̄to sunt remotiores a cētro hēant uelociorē motū dicūt ꝙ si loquamur de motu qui fit raptu firmamēti sic vitatē hēt qd̄ h̄ pħs ait. v3 ꝙ q̄to sp̄a celestis est supior tāto hēt uelociorē motū. Nā s̄m hūc motū īfra diem ⁊ noctē oēs sp̄e celestes reuoluunt. Cu3 ḡ sp̄a supior sit maioris magnitudis q̄3 iferior uelociores sunt s̄m hūc motū sp̄e supiores q̄3 inferiores: q: in eq̄li tp̄e trāscūt mai⁹ spatiū cū in eis sit maior magnitudo. S3 si loquamur de motu ꝓpo sic ut dicūt excepta sup̄ma sp̄a de alijs sp̄is h̄ sentiēdū est: q: quāto sūt ꝓpinquiores cētro tāto uelocius mouent. possum⁹ tñ dicē ꝙ etiā s̄m motū ꝓpriū sp̄e supiores uelocius mouent. Nā l3 saturn⁹ cōpleat cursu3 suū in. xxx. annis. sol aūt in vno anno. attñ sp̄a saturni est tāto maior q̄3 sp̄a solis ꝙ uelocius mouet saturn⁹ ꝑagrādo totū illō spatiū in. xxx. annis q̄3 faciat sol cōplēdo cursu3 suū in vno anno. p̄dicti ḡ doctores forte h̄ uoluerūt intelligē ꝙ s̄m motu3 ꝓpriū sp̄e iferiores citi⁹ mouent: q: citi⁹ cōplēt cursu3 suū. simp̄r tñ supiores ēt s̄m hunc motū mouent uelocius pp̄ magnitudinē spatij qd̄ ꝑcurrūt. ¶ Ulteri⁹ forte dubitaret aliqs: q: vi sīm eē qd̄ hic pħs ait. v3 ꝙ p̄mus motor est in circūferētia nō in cētro. Nam op3 p̄m motorē ubiqꝫ eē: ut oīa in eē ɔseruet. dicebat enim supple ꝙ de⁹ est cā ipsi⁹ eē. alia vō agētia magis sūt cā ipsi⁹ fieri: ut edificator magis est cā fieri domus q̄3 eē ei⁹. nō p̄nte ḡ edificatore pōt dom⁹ eē: sed nō pōt fieri nec edificari. ḡ nō p̄nte deo nullū causatū ab eo poterit eē cū de⁹ det eē suoꝝ causatoꝝ. Rursus ut statim ꝓbabit de⁹ est p̄ter oēm magnitudinē. S3 qd̄ nō determiat per magnitudinē ⁊ q̄titatē nō cōpetit ei determiatū. ubi male dcm̄ est deū eē i determinato ubi ut eē in circūferētia ipsi⁹ celi. Dicēdū ꝙ ut coīter d3 ⁊ hn̄ p̄m motorē esse in aliq̄ ꝑte determinata vniuersi nō est ꝓpter determinationē s̄be sue. ipse eni ubi est per ēcntiā oīa in eē cōseruando. Sed hoc dictū est s̄m efficaciā mot⁹. in eo enim ꝙ motor est di magis esse in celo q̄3 in terra ⁊ magis in primo mobili q̄3 i mobilibus alijs ⁊ magis in parte oriētali primi mobilis q̄3 in occidētali: q: efficacia motꝰ magis apparet in celo q̄3 in terra ⁊ uelocius mouet primū mobile q̄3 alij celi ⁊ principiu3 motus est magis in oriente: q: inde s̄m philosophu3 incipit motus celi. intelligenda ergo sunt hec non s̄m determinationem substantie: sed s̄m efficaciam motus. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Habet autem dubitationem si cōtingat aliquod quod mouetur mouere ɔtinue: sed non sicut impellens iterum ⁊ iterum inconsequenter esse continue.

¶ Ut dicebat mouet q̄dā dubitationē circa p̄tacta circa qd̄ duo facit. q2 p̄ mouet hu9 dubitationē3. 2° soluit ipsā ibi [aut eni ip̄3 op3.] Dicit ḡ q2 h3 dubitationē si ɔtingat aliqd qd̄ mouet mouē cōtinue s3 nō sicut ipellēs itez 7 itez in ɔ̄tinuē eē ɔtinue q̄si dicat ꝙ nō sumit h̄ ɔtinue large s3 ꝙ aliqd ipulsū ɔ̄tinuē ul' s3 ꝙ aliqd itez 7 itez si h̄ fiat sine itermissione tp̄is dr̄ eē ipulsū ɔtinue. ¶ Notādū aūt hāc qōnē deseruire p̄nti negocio. pbabat enim ꝙ solus mot9 fact9 a simplr̄ mot9 est oīno ɔtinu9. mot9 aūt fact9 a corpe 7 a re mot̄ deficit a ɔtinuitate ut mot9 p̄iectoz fact9 ab aere qui fit per iteratā 7 iteratā ipulsionē l3 fiat hu9 mot9 sine itermissiōe tp̄is. nō tñ hu9 mot9 est ɔtinu9 nisi vellem9 sumē ɔtinuū large p̄ut qd̄ est ɔ̄tinuē dr̄ esse ɔtinuū. Si ḡ mot9 fact9 a p̄ motore est simplr̄ ɔtinu9 op3 p̄mū motorē esse imobilē 7 p̄ ɔ̄ñs incorporeū 7 absq3 oī magnitudīe. vnde p̄hs vult hāc qōnē iductā eē ad pbādū p̄m motorē esse sine q̄titate 7 icorporeū. ¶ Deinde cū dicit.

¶ Aut eni ip̄m oportet ipellere. aut trahere: aut utraq3: aut aliqd aliō ɔtingēs aliō ab alio: sicut olī dictū est in his: que p̄iciunt. Si aūt cū diuisibilis sit aer: aut aqua mouet: sed sicut semp mot9: utrobiq3 āt nō possibile est motū vnū est: sed habitū: solus itaq3 ɔtinuus est: quē mouet imobile. Semp eni silr̄ se habēs 7 ad id qd̄ mouetur: similiter se habebit 7 continue.

¶ Soluit ostidēs ꝙ mouēs motū. i. mouēs corporeū nō pōt mouē motū oīno ɔtinuū. iō ait ꝙ ip̄m supple corp9 uel ip̄m mouēs motū si debeat mouē op3 ip̄3 aut ipellē: aut attrahere: aut facere utrūq3: aut op3 ip̄m mouere aliqd aliō qd̄ est cōtingēs aliō 7 attingit ab alio sicut olim dictū est in his que p̄iciuntur: q2 p̄iciēs mouet p̄iectū qd̄ cōtingit. i. attingit aliud ut aerē qui aer attingit ab alio aere 7 sic p̄ hu9 cōtactū 7 ipulsionē fit mot9 p̄iectoz. Si ḡ his modis mouet mouēs corporeū siue mouēs motū patet ꝙ cū mouet ipellēdo uel attrahēdo non mouet ɔtinue nec etiam cū mouet motu p̄iectionis ut cū mouet cōtingēdo aerē uel aquā uel aliō corp9 rarefactibile 7 ɔdēsabile mouet ɔtinue. Ideo subdit si aūt cū diuisibilis sit aer: aut aqua mouet sed mouet sicut semp mot9: q2 mouet sine itermissiōe tp̄is fit mot9 p̄iectoz in aere 7 in aqua: s3 l3 aqua 7 aer moueat sicut semp mot9: q2 mouet sine intermissione tp̄is. nō tñ supple mouet ɔtinue: q2 utrobiq3 tā in aere q̄3 in aqua ipossibile est ꝙ cōtingit moueri eē vnū sed esse habitū 7 ɔ̄tinuē. solus itaq3 ɔtinuus est mot9 ille quē mouet mouēs imobile: q2 mouens imobile semp est silr̄ se hn̄s: q2 nō variat in se. Cū ḡ nō variet in se silr̄ 7 ɔtinue se hēbit ad id qd̄ mouet. q2 poterit silr̄ ɔtinue mouē 7 facē motū simpr̄ ɔtinuū. ¶ Notādū aūt ꝙ corp9 ul' mouet ipellēdo uel attrahēdo ul' aliō ɔtingēdo. motū aūt ipulsionis 7 attractiōis nō est oīno ɔtinuū vniforme 7 regulare. p3 q2 ut p̄hs ait attrahēs 7 expellēs nō eodē mō se hn̄t circa illō qd̄ mouet in p̄pinquitate 7 remotione in initio 7 in fine pulsiōis aut attractionis. Supponēs igit tractū 7 pulsū factū a motore corpeo nō eē oīno ɔtinuū pbat motū factū ex eo ꝙ ɔtingit aliō ut ex eo qd̄ attingit aer aut aq̄ non eē oīno ɔtinuū. Nā cū talia diuisibilia sint 7 sit ibi deferre diuersitatē p̄tiū l3 q̄3diu duret mot9 p̄iectionis p̄tes aq̄ ul' aeris moueāt corp9 p̄iectū semp. i. sine itermissiōe tp̄is. tñ hu9 mot9 nō est ɔtinu9: q2 nō est ibi vnū mouēs. s3 ut supra dicebat sūt ibi plr̄a mouētia se habētia ɔ̄tinuē. ex oīb9 ḡ his vult hic pbaē motū factū a motore moto siue motore corpeo nō esse oīno ɔtinuū. ¶ Notādū aūt ꝙ s̄m p̄hs motor qui corp9 est nō est ɔ̄silr̄ dispōn3 apō illō qd̄ mouet. ideo mot9 fact9 ab illo nō est ɔtinu9. q̄re cū motus fact9 a p̄ motore sit oīno ɔtinu9 op3 motorē p̄m esse imob̄le 7 icorporeū. deseruit ḡ hec qō ad ondēdū p̄m motorē esse sine quantitate 7 impartibilem. ¶ Notādū ēt ꝙ ois mot9 ɔtinu9 h̄ appellat motus simplex 7 verū qui nō pōt cōpetere nisi p̄mo mobili ꝙ nō mouet a motore moto sed a motore imobili. Si ḡ accipiēda est intētio ei9 ꝙ cū mot9 oīno ɔtinuus 7 regularis qui sit regula 7 mēsura oīum aliorū motuū nō possit effici a motore moto 7 corpeo p̄mus motor qui mouet hu9 motū est oīno imobilis 7 incorporeus. ¶ Dubitaret forte aliq̄s utrū motor p̄mus sit oīno imobilis. Dicēdū ꝙ q̄dā mouentur p se q̄dā p acciñs q̄dā ab intra. p se aūt mouent corpa. p acciñs aūt p̄fectiōes corporū: ab intra vō moueri dicunt q̄cūq3 agūt p p fine aliū a seipsis. sic ois enim dicit mouere ab intra: q2 inclinatio rerū in finē cōsequit formā intrinsecā rei: q2 ɔ̄sequit formā que est in re uel aāliter si res illa tendat in finē appetitu aāli uel cōsequit formaz que est in re per apprehēsionē si hu9 mot9 in finē fit mediāte cognitione 7 apprehēsiōe. Cū ḡ mot9 fit rei distātis 7 differentis quecūq3 appetūt finē aliū a seipsis possunt dici moueri ab intra. ex hic igit manifeste patet deum oīmode esse imobilē. nō eni mouet p se: q2 non est corpus nec p acciñs: q2 nō est p̄fectio corpis: nec ēt mouet ab intra 7 per appetitū intrinsecū: q2 non agit p̄pter finē distātem nec p̄pter finē aliū a seipso sed oia p̄pter seip̄m opatus est. vñ supra in 8° s3 veterē trāslationē volēs pbaē describere imobilitatē p̄mi motoris ait ꝙ est imobilis simplr̄ 7 s̄m acciñs 7 ab omni iteri9 mutatiōe qd̄ de aliis motorib9 dici nō pōt. intelligentie enim loquendo de motu ut hic loquimur 7 si sunt imobiles per se: q2 nō sunt corpus 7 per accidēs: q2 nō sunt perfectiōes corporū. possunt tamē dici quodāmodo moueri s̄m appetitum intrinsecū inq̄3tum per huiusmodi appetitum feruntur in finem alium 7 agunt propter finē alium a seipsis. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Determinatis autem his manifestum est: quoniam ipossibile est p̄mū mouens 7 imobile habere aliquā magnitudinē3.

¶ Premissis aūt p̄dictis p̄ambulis 7 ostenso ubi s̄m maiorē efficaciā mot9 esse habeat motor primus 7 mota questiōe deseruiente huic negocio s3 ꝙ probare intēdimus motorē p̄mum esse sine quātitate 7 impartibilē. In parte ista ex his que dixerat probat intentū ostendēs motorē p̄mū esse preter oēm magnitudinem. Circa qd̄ duo facit: q2 p̄mo continuat se ad dicēda. scd̄o exequit de intento ibi. [si eni3 magnitudinē.] Dicit ergo. determinatis aūt his manifestum est quoniam ipossibile est p̄mum mouēs 7 imobile. i. ꝙ est immobile habere aliquā magnitudinem. ¶ Deinde cum dicit.

¶ Si enim magnitudinem habet: necesse

est aut finitam ipsam esse: aut infinitam. Infinitam quidem igitur ꝙ non contingit magnitudinem esse: ostensum est prius in phisicis. Quod autem impossibile est finitam habere infinitam potentiaȝ: ⁊ ꝙ impossibile est a finito moueri aliquid ꝑ infinitum tempus. demonstratū est nūc. Principium autem mouens perpetuuȝ mouet motum: ⁊ infinito tempore. Manifestum itaqȝ ꝙ indiuisibile est ⁊ impartibile: ⁊ nullam habens magnitudineȝ.

¶ Exequitur de intento siue probat quod dixerat dicens ꝙ si primus motor habet aliquā magnitudinem necesse est magnitudinem ipsaȝ quā habet eē finitam aut infinitam. infinitam quidem igitur magnitudinem ꝙ non contingit esse ostensum est prius in phisicis ut in tertio huius. ꝙ autem finitam magnitudinem impoꝫ sit habere infinitā potentiam ⁊ ꝙ impossibile est a finito. i. ab habente potētiam finitam moueri aliquid ꝑm infinituȝ tempus determinatum est nunc. i. in hoc octauo. Si primū mouens mouet motum perpetuum ⁊ mouet in tēpore infinito ⁊ habet potentiam infinitam: quod ergo sic est manifestum itaqȝ ꝙ est indiuisibile ⁊ impartibile ⁊ nullam habēs magnitudinem: est ergo vis rationis huius ꝙ primum non habet magnitudinem infinitam quia illam non contingit eē infinitam: nec finitam: quia in magnitudine finita infinita potentia esse non potest: quare nullam habet magnitudinem. Nullo igitur modo ꝑm seipm est quid sensibile. sed cum sit summe simplex omnino indiuisibilis est quid summe intelligibile ⁊ summe cognoscibile. in cognitione igitur illius cōsistit summa felicitas a quo vita herbis ⁊ animantibus cunctis a quo bona omnia que per vniuersuȝ finū mundi apparent: ortum habent ⁊ regimen: qui est benedictus in secula seculorum Amen.

¶ Impressum Venetijs per. d. Andream de Torresanis de Asula. 26. septēbris. 1502.

Tabula huius opis. Et primo sup primo phor.

Super secundum librum phisicor.

Super tertium librum.

Super quartum librum.

Super quintum

Super sextum.

Super septimum.

Super octauum.

¶ Super octo libros phisicorum Egidij Romani tabula explicit.

Registrum.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13
14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26
27 28 29 Ternus 28 ceteri quaterni.

Quinterni.23.